Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCILIA OMNIA

T. IV

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

TOMVS QVARTVS

CONCILIORVM OMNIVM, TVM GENERALIVM, TVM PROVINCIALIVM ATQVE PARTICVLARIVM, QVAE IAM INDE AB APOstolorum temporibus vsque in præsens habita sunt, quibus iam demùm non parùm multa accesserunt, magno studio hincindè conquisita, atque hactenùs non parùm desiderata.

137952

COLONIAE AGRIPPINAE
Apud Geruuinum Calenium, & Hæredes Iohannis Quentelij, anno Domini M.D.LXVII.

Cum gratia & Priuilegio Imperiali in decennium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCILIA HOC QVARTO TOMO COMPRAEHENSA.

Concilium Basileense.	pagina 1.
Concilium Ferrariense & Florentinum.	366.
Concilium Lateranense sub Iulio II. & Leone X.	510.
Concilium prouinciale Senonense.	716.
Concilium prouinciale Colonience.	747.
Synodus diœcesana Augusten.	797.
Synodus diœcesana Treuerensis.	821.
Concilium prouinciale Colonien.	833.
Concilium prouinciale Moguntinum.	856.
Concilium prouinciale Treuereñ.	881.
Concilium œcumenicum Tridentinum.	891.

EORVM QVAE HOC QVARTO TOMO CONTINENTVR, SERIES ET ORDO, NON quidem omnium, sed præcipuorum, & quæ commodè huc referri potuerunt. Cætera lector in totius operis indice Alphabetico offendet.

CConcilium Basileen cum multis ad illud pertinentibus. pagina 1.
Decreta Eugenij 4. 362
Concilium Ferrariæ inchoctum, Florentiæ absolutum. 366
Basilij Magni liber 3. de Spiritu sancto. 470
Bessarionis oratio pro vnione. 473
Decretum Eugenij 4. 492
Epistola Archiepiscopi Hierosolymitani ad Eugenium. 497
Reformationes clerf Leodien. 497
Bulla retractationum Pij Papæ. 2. 503
Sixti quarti papæ decreta duo. 508
Concilium Lateranen sub Iulio 2. & Leone X. 510
Bulla Apostolica Leonis X. aduersus Lu-terum. 700
Breue Apostolicum Adriani VI. ad Fridericum Saxoniæ ducem. 705
Constitutio Legati Apostolici contra abusus, Ratisponæ edita. 710
Decreta cõcilij Prouincialis Senonen. 716
Canões cõcilij prouincialis Colonię. 747
Statuta Synodi diœcesanę Augusten. 797
Decreta synodi diœcesanę Treueren. 821
Decreta cõcilij prouincialis Colonię. 833
Constitutiones concilij prouincialis Moguntini. 856
Decreta Concilij Prouincialis Treueren. 881
Statuta seu Canones Concilij Oecumenici Tridentini. 891

MO-

MODVS OBSERVANDVS IN PVBLICA SESSIONE CONCILIORVM GENERALIVM, PRACTICATVS ET OBSERVATVS IN CONCILIO GENERALI CONSTANTIENSI.

DImò in loco vbi tenetur Sessio, celebrabitur Missa solennis de spiritu sancto quocunque tẽpore per Cardinales, vel alium Prælatum ad hoc deputatum. Qua Missa durante, oẽs Prælati suis habitibus consuetis sunt induti, & sedent in loco dictæ Sessionis, secundùm suas Dignitates & Prærogatiuas. Prædicta autem Missa finita, omnes Prælati in eadem Sessione existentes, induunt se *pluuialibus, & habẽt mitras albas, solo Præsidente vel Celebrante in concilio, excepto, q habet mitram *aut phrygiatam & gemmatam ac notabiliter ornatam. Qui quidem Præsidens vel celebrans, associatis Diacono & Subdiacono, ac alijs multis in habitibus Ecclesiasticis, sedet in cathedra in medio chori, habẽs dorsum ad altare, & vultum ad alios Prælatos. Prẽlatis igitur sic indutis & ornatis, Cantores cantant Antiphonam: Exaudi nos Domine, quoniam benigna est Misericordia tua, secundum multitudinem mrserationum tuarum respice nos Domine. Versus: Saluũ me fac Dñe, quoniã intrauerunt aquæ vsq; ad animam meam. Gloria Patri & Filio & Spirituisancto. Qua Antiphona cantata, Diaconus clamat alta voce: ORATE: Quo dicto, omnes Prælati flectunt genua. & per aliquod interuallũ orant sub silentio secundùm deuotiones suas. Et postquàm in illa oratione per aliquod competens interuallum steterunt, idem Diaconus iterum clamat alta voce: Erigite vos. Et tunc oẽibus Prælatis surgentibus, & stantibus, ipse Præsidens vel Celebrans etiam erectus, etiã hanc dicit orationẽ alta voce: Oremus. ORATIO: Adsumus Dñe sancte Spiritus, adsumus, peccati quidem *immanitate detenti, sed in nomine tuo specialiter aggregati. Veni ad nos, & esto nobiscum, & dignare illabi cordibus nostris, & doce nos quid agamus, quò gradiamur, & ostende quid efficere debeamus, vt te auxiliante, tibi in omnibus complacere valeamus. Esto salus, suggestor & effector iudiciorum nostrorum, qui solus cum Deo patre & eius Filio nomen possides gloriosum. Non nos patiaris perturbatores esse iustitiæ, qui summam diligis æquitatem. non in finistrã nos ignorantia trahat, non fauor inflectat, non acceptio muneris vel personæ corrumpat: sed iunge nos efficaciter solius tuæ gratiæ dono, vt simus in te vnum, & in nullo deuiemus à vero, quatenùs in nomine tuo collecti, sic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iustitiam, vt hic à te non dissentiat sententia nostra, & in futuro pro benè gestis consequamur præmia sempiterna. Amen. Prædicta verò oratiõe finita, Cantores concilij incipiunt Antiphonam, Exaudi nos Domine, qm̃ benigna est Misericordia tua, secundũ multitudinẽ miserationũ tuarũ &c. vt suprà. Qua antiphona cantata, oẽs (vt præmissum est) flexis genibus orãt. Et facto paruo interuallo, diaconus iterum dicit alta voce: Erigite vos. Tunc oẽibus erectis, Præsidens vel Celebrans dicit iterũ hanc orationẽ: Oremus. ORATIO: Mentibus nostris, quesumus Dñe, Spiritũ sanctũ benignus infunde, quatenùs in nomine tuo collecti, sic in cunctis teneamus cũ moderamine pietatis iustitiã, vt hic à te in nullo dissentiat voluntas nostra, sed sẽmp rationabilia meditãtes, q̃ tibi sunt placita, exequamur in factis. Per Dñm &c. Quibus sic peractis, oẽs flectãt genua. & Diaconus & subdiaconus vel alij duo ad hoc deputati, ante altare stantes, incipiunt Litaniã, Cantoribus & alijs respondentibus. Et qñ venitur ad illũ locũ, Vt Dñm Apostolicũ, Præsidens vel Celebrans, qui cũ alijs stabat flexis genibus, surgit: & vertens se ad cõgregationẽ, & dando bñdictionem, cantando ter dicit: Vt hãc sanctã synodum & omnes gradus Ecclesiasticos benedicere, regere, & conseruare digneris, Cantoribus respondentibus qualibet vice prædicta, Te rogamus, audi nos. Cõpleta verò Litania, Præsidens vel Celebrãs dicit: Oremus. Quo dicto, Diaconus dicit: Flectamus genua. & Subdiaconus dicit, Leuate. Deinde celebrãs dicit hãc orationẽ: Da, q̃sumus, Ecclesiæ tuæ misericors Deus, vt spiritu sancto cõgregata, hostili nullatenùs incursiõe turbetur. Per Dominũ &c. His verò cõpletis, Diaconus habẽs librũ supra pulpitũ, inter altare & celebrantẽ dispositũ, accensis duobus cereis circa ipsum pulpitũ, incipit Euangeliũ, Vos estis sal terræ, vel quod ad legendũ sibi est ordinatũ. Quo Euãgelio perlecto, Celebrãs primò facit collatio-

*auriferatã *auriferã

*immẽsitate

Matt. 5. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

lationem, exhortando omnes & singulos ad solicitam meditationem & curam DEI, & super omnibus causis, propter quas sacrosancta synodus est congregata. Deinde flexis genibus, incipit alta voce hymnum, Veni creator Spiritus, quẽ hymnum cantãt alternatim existentes in Sessiõe cum Cantoribus. Quo hymno solenniter & deuotè decãtato, duo clerici induti superpellicijs & adstantes Præsidenti, dicunt versiculum Emitte spiritum tuũ, & creabuntur. Et cãtores respondent, Et renouabis faciem terræ. Postcà Celebrans dicit hanc orationẽ: Oremus: Deus qui corda fideliũ sancti Spiritus illustratione docuisti, da nobis in eodem Spiritu recta sapere, & de eius semper consolatione gaudere. Per Dominũ nostrũ Iesum Christũ filiũ tuũ, qui tecum viuit & regnat in vnitate Spiritussancti Deus, per omnia secula seculorũ. Amẽ. Postmodùm duo prædicti clerici vel Diaconus vel Subdiaconus dicunt: Benedicamus Domino. Et adstantes respõdent, Deo gratias. His autẽ omnibus cõpletis, idem Præsidens vel Celebrans & omnes alij Prælati sedent, & ponunt mitras in capitibus suis. Et tunc vnus Prælatorũ ad hoc deputatus, legit Decreta in illa Sessiõe expedienda. Et in eodem ambone cum dicto Prælato legente ipsa Decreta, erant Præsidentes Nationũ tempore Concilij Cõstantiensis, & respondebat quilibet Præsidẽs, Placet, pro natiõe sua. Præsidens verò generalis in dicta Sessiõe, respondebat etiã, Placet, etiã pro sacro Cõcilio & collegio generali. Decretis verò perlectis, & responso Placet, & dicto, Te Deũ laudamus, cum oratione de Spiritusancto, omes depositis* pluuialibus & mitris, resumunt habitus suos consuetos, & recedunt.

Psal. 103.

Nos igitur præinserta gesta ac decreta, ne cuiusuis impugnationis iaculis subiaceant tempore procedente, authoritate vniuersalis Ecclesiæ volumus, statuimus, ac decernimus & mandamus, quatenùs præfatis Decretis & gestis superiùs insertis, in iudicijs & extra vbicunq; producta exhibitaq; fuerint vel ostensa, in omnibus & per omnia stetur, ac fides plenaria adhibeatur, perindè, àc si Bulla eiusdem Cõstantiensis Synodi bullata forent, nec ad illorũ probationẽ aliud adminiculũ quomodolibèt requiratur. Nulli ergo omninò hoim liceat hãc paginã nostræ voluntatis, statuti, decreti & mandati infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis aũt hoc attentare præsumpserit, indignationẽ omnipotentis Dei & vniuersalis Ecclesiæ se nouerit incursurum. Datum Basileæ, pridiè Nonas Februarij, Anno à Natiuitate Domini M.CCCC.XLII.

*concordãt

Subscripta Gesta & Decreta sacri Concilij Constantiensis, *concordatis cũ volumine & tenore sub Bulla sacri Concilij Basileensis plũbea bullatis, & manibus proprijs dictorũ Dominorũ deputatorũ subscriptis, facta collatiõe per me Michaẽlẽ Gallijs, præsenti in numero huiusmodi computato.

*Brixien.

Ego Ioannes Huober ex Nederdorff, quam aliàs Villã bassam vocant, *Bixnensis Diœcesis, Artium liberaliũ Magister, & sacræ Theologiæ Baccalaureus, Sessiones & Decreta sacrosancti magni & generalis Concilij Constantiensis præscripta, ab exemplari authentico collationato, & Bulla plumbea pendente in chordula serici roborato, in vno missionis Spiritussancti in specie cọlumbæ, in altero verò lateribus horũ verborum, Sacrosancta generalis Synodus Basileensis, sculpturas suprà in principio depictas continente, & præfata chordula Sericea per omnes chartas inferioris marginis transeunte, manu propria descripsi atque consummaui, decimo Kalendas Iulij, Anno à Natiuitate Domini M.CCCC.XC.

Lectori F. Laurentius Surius S.

Quàm malè quadrent ad Basileam, quæ ex Strabonis lib. 7. typis exilioribus impressa hîc citãtur, tuipse Lector facilè animaduertis. Ego illa expunxissem, nisi me officina typographica anteuertisset. Prius enim hic locus excusus fuit, quàm à me recognosceretur.

CONCI-

CONCILIVM BASILEENSE SVB EVGENIO IIII. CELEBRATVM.

DECRETA ET ACTA CONCILII BASILEENSIS, *desumpta ex authenticis exemplaribus, plumbo eiusdem sacrosancti concilij firmatis.*

BAsileæ ciuitatis veterum scriptorum nemo meminit, nisi sub prisca appellatione, qua vocata est Augusta Rauricum. Ptolomæus enim Geographiæ suæ libro 2. cap. 9. titulo, Belgicæ situs, ita dicit: Rauricum scilicet populorum, Augusta Rauricum, Argentuaria &c. Et Plinius lib. 4. cap. 12. titulo, Insulæ inter eas terras, inter quas Creta &c. ait: Indè ostia Istri. Ortus hic in Germaniæ iugis montis Arnobæ ex aduerso Raurici Galliæ oppidi, multis vltra alpes * milibus, & idem cap. 17. titulo Gallia, inquiens: Mediomatrici, Sequani, Raurici, Heluetij, Colonia eque stris, & Rauriaca. Strabo quoq; libro 7. Suprà iacens regio vniuersa inter Borysthenem & Istrum, prima est Getarum solitudo, postea Tyrrhegetæ, post quos Sarmatæ, cognomento Iazyges, & qui Basilei dicuntur, & Vrgi, e quibus pars maxima Nomadibus, id est, pastoribus constat, pauci agrorum colendorũ studio tenentur. Hos vtranq; Istri ripam incolere sæpè tradit. Sed & Antoninus in itinerario, titulo, Gemina æquinoctio, & alia noua in medio Vindobona &c. Comagenis, Cetio &c. Vindonissa, Rauricis, Artalbinno &c. Helueto. Item iter à Mediolano per alpes Appenninas Moguntiacum &c. Nouaria &c. Auenticulum Heluetiorum &c. Augusta Rauricum, Cambete &c. Heluetum.

INCHOATIO CONCILII Basileensis.

DIE Iouis decimanona Iulij, de anno Domini M. CCCC. XXXI. applicuerunt Basileæ domini, scilicet Ioannes Polmar capellanus summi põtificis & auditor sacri palatij, & magister Ioãnes de Ragusio doctor in theologia Parisiẽsis, procurator generalis ordinis Prædicatorũ, delegati ad præsidendũ cõcilio à Domino Iuliano cardinali sancti Angeli legato Apostolico, literas saluorum conductuum domini imperatoris descriptas habentes. Remansitque dominus Dionysius, expectans ambasiatã præfati domini imperatoris. Qui quidem præsidentes, vigesimatertia Iulij conuocatis omnibus ecclesiasticis personis tam extraneis quàm intraneis, in capitulo maioris ecclesiæ Basileensis inchoauerunt concilium, legitima potestate eidem cardinali à felicis recordatiõis domino Martino & domino Eugenio præsenti, & deinde eorum subscriptione facta à prædicto legato, quorum prædictus fecit collationem solennem super themate, Venit angelus testamenti quem vos vultis, Malachiæ tertio. In quo ostendit potestatem domini legati, & eorum legationem & omnimodam voluntatem ad concilium, quod tunc inchoauerunt & stabilierunt, prout etiam rescripserunt ambasiatores vniuersitatis Parisiensis, & decreuerunt Missam solennem sextis ferijs post petitionem celebrari.

IN NOMIne sanctæ & indiuiduę Trinitatis feliciter, Amen. Cẽsetur vtiq; dignũ & congruum, prout id singulariter exposcit nimiũ labilis hominum memoria, vt ea quę per sacrorum generalium conciliorum sanctiones ad Dei laudem & communem reipublicæ vtilitatem fore noscuntur instituta, illà debitè scripturæ commẽdentur, vt per hanc iugis eorum etiam ad posteros transeat recordatio. Hinc est igitur, quòd in subscriptis continentur, & sunt de verbo ad verbũ inserta decreta, constitutiones, acta & ordinationes, cæteraq; gesta in hoc sacro generali Basileensi concilio, præsidente in eodẽ authoritate apostolica reuerendissimo in Christo patre domino Iuliano miseratione diuina sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ sancti Angeli diacono cardinali, Apostolicæ sedis legato, collecta, visa, ordinata per nos protonotarios, notarios & scribas infrascriptos, ad id per dictum dominum præsidentem, sacro eodem approbante concilio, deputatos, sub annis, indictionibus, diebus, horis, mensibus & pontificatu inferiùs annotatis pariter & descriptis.

Anno siquidem à natiuitate domini millesimo quadringẽtesimo trigesimoprimo, indictione nona, die autẽ Veneris septima mensis Decembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Eugenij diuina prouidẽtia papæ quarti anno primo, prærato reuerendissimo patre domino cardinali presidente & legato, iam per menses aliquot in ciuitate Basileensi nationis Germanicæ, prouinciæ Bisuntinæ, prædicti generalis concilij adiuuante domino congregatione & celebratione inibi iuxta mandatum apostolicum aliàs sibi super hoc directum, & infrà plenius definitum legitimè faciendum, personaliter existente. Conuocatis itaq; iam per eum dicta authoritate

Universidad de Deusto
Biblioteca

huius rei causa ad dictã ciuitatem Basileensem de diuersis mundi partib⁹, pluribus dominis, prælatis, nec non personis alijs & viris ecclesiasticis, quæ de iure vel consuetudine ad concilium generale venire tenentur, ac etiam quàm pluribus alijs ad dictum concilium conuocatis, eisq; vnà cum dicto domino præsidente legato in certa aula domus ecclesiæ sancti Leonardi Basileensi, in qua soliti sunt pro concilijs tenendis in vnum conuenire, ad hæc specialiter congregatis, vnanimi inter eos inito consensu, extitit ordinatum & decretum, primam dicti generalis concilij Basileensis sessionem, tenendam fore authore domino atq; celebrandam die Veneris ex tunc proximè secutura, quartadecima dicti mensis Decembris in ecclesia cathedrali Basileensi, prout in schedula cuius tenor inferiùs primo loco describitur, pleniùs continetur: quam schedulã in multis duplicatam & transsumptam, iussit idem dominus præsidens ob dictæ primæ sessionis publicationem faciendam, in pluribus dictæ ciuitatis Ecclesiarum valuis affigi pariter & apponi, cuius tenor sequitur, & est talis:

Ad laudem omnipotentis Dei, exaltationemq; fidei catholicæ, nec non tranquillitatem & pacem totius Christianitatis, reformationem quoq; vniuersalis ecclesiæ & populi Christiani, ex parte reuerendissimi in Christo patris & domini, domini Iuliani miseratione diuina sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ sancti Angeli diaconi cardinalis, in præsenti sacro generali concilio Basileensi authoritate apostolica præsidentis specialiter deputati, approbatione dicti sacri generalis concilij intimatur per præsentes omnibus & singulis in hoc ipso generali concilio Basileẽsi interessentibus, & interesse debentibus, quòd authore Deo die Veneris proxima post instans festum sanctæ Luciæ, quę erit quartadecima mẽsis huius Decembris, prima eiusdem sacri generalis concilij sessio celebrabitur in ecclesia cathedrali ciuitatis huius Basileensis, hora nona eiusdem diei à media nocte in anteà computando. Ideoq; præcipitur & mandatur omnibus & singulis in prædicta ciuitate Basileensi ad causam dicti sacri concilij iam existentibus, cæterisque ad quorum notitiam præsentes deuenerint, in dicto concilio interesse debentibus, qui tunc commodè personaliter interesse poterunt in eodem, quatenus dictis die & hora in ecclesia prædicta personaliter & debitè compareant sub pœnis iuris, nisi legitimo prępediti fuerint impedimento. Datum Basileæ die septimo dicti mensis Decemb. Anno à natiuitate domini millesimo quadringẽtesimo trigesimoprimo, põtificatus sanctiss. domini nostri papæ Eugenij quarti anno primo, sub sigillo cõsueto dicti domini præsidentis in testimonũ prẽmissorum.

Dicta die Veneris quartadecima prędicti mensis Decembris, anno, indictione, hora & pontificatu quibus proximè suprà, sacrosancta generali synodo Basileensi prædicta, dicto domino Cardinali legato authoritate qua suprà præsidente, legitimè vbi suprà congregata, celebrataq; ibidẽ solenni Missa de Spiritusancto per reuerendum in Christo patrem dominum Philibertũ Dei & Apostolicæ sedis gratia episcopum Constantiensem prouincię Rothomagensis, insuper cãtatis & perlectis litanijs, antiphonis, alijsq; deuotis orationibus in talibus ordinatis, Deoq; suppliciter & deuotè exhibitis, idem dominus cardinalis prędens, in pontificalibus sedens super cathedrã ad hoc sibi præparatã, alijsq; singulis prælatis tunc ad præmissa astantibus in pontificali habitu, simul cum mitris planis capitibus eorum impositis existentibus, gratum sermonem ad synodum prædictam sacrosanctam habuit, sumens pro themate suo, Mundamini qui fertis vasa domini, Esaię quinquagesimo secundo, in quo plerunque salubri exhortatione ac secundum quod tali conueniebat eximię congregationi, & in primordio talis actus decuit, omnes de puritate, munditia & vitæ integritate solerter in charitate nõ ficta admonuit, præcipueq; exhortatus est, vt in celebratione Deo grata præsentis sacri concilij, ecclesiæ vniuersali tam necessario & vtili, vt verè decet viros ecclesiasticos, constanti & bono animo iugiter adessent, vigilarentq;, ac diligentius intenderent ad profectum & vtilitatem reipublicæ Christianę religionis feliciter peragendũ. Quo quidem sermone per eum finito, tandem memoratus dominus Philibertus Episcopus Constantiensis eminentem thalamum ascendit, ibiq; de mandato dictæ sacræ synodi perlegit alta & intelligibili voce, vt ab omnibus astantibus audiretur, hæcq; infrà de verbo ad verbum inseruntur, astantibus ibidem nonnullis venerabilib⁹ & egregijs viris, dominis ambasiatorib⁹ serenissimi & illustrissimi principum dominorum regis Romanorum semper Augusti, & Amedei ducis Sabaudiæ, nec nõ viris illustribus dominis alijs quàmplurimis.

Esaiæ 52

DECRETA ET CAETERA LECTA IN *prima sessione sacri generalis concilij Basileensis.*

AD omnipotentis Dei gloriã, fidei catholicę exaltationem, Christianæque religionis profectũ, iaciens fundamentum in summo angulari lapide Christo Iesu, in quo omnis ædificatio constructa crescit in templum sanctum in domino, sacrosancta synodus Basileensis vniuersalem ecclesiam repręsentans, in Spiritusancto legitimè congregata, præsidente reuerendissimo in Christo patre domino Iuliano, sanctæ Romanæ ecclesiæ sancti Angeli diacono cardinali, apostolicæ sedis legato, attendens quòd sacra generalis synodus Constantiensis in Spiritu sancto celebrata, salubre existimans & multimodè fructuosum, in sancta Dei ecclesia generalia concilia frequentari, hoc suo decreto constituit huiusmodi sub tenore.

Ephe. 2

Decretum Constantiense de celebratione conciliorum.

In Constantiensis concilij sess. 39.

Frequens generalium conciliorum celebratio, agri dominici præcipua cultura est, quæ vepres, spinas & tribulos hæresum, errorum & schismatum extirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem vberrimæ fertilitatis adducit: illorum verò neglectus, præmissa disseminat atq; fouet: hæc præteritorum temporum recordatio, & præsentium consideratio, ante oculos nostros ponunt. Quapropter hoc edicto perpetuo sancimus, decernimus atq; ordinamus, vt amodò concilia generalia celebrentur, ità quòd primum à fine huius concilij in quinquennium immediatè sequens, secundum verò à fine illius immediatè sequentis concilij in septennium, & deinceps de decennio in decennium perpetuò celebrentur, in locis quæ summus pontifex per mensem ante finem cuiuslibet concilij, approbante vel consentiente concilio, vel in eius defectum, ipsum concilium deputare & assignare teneatur, vt sic per quandam continuationem semper aut concilium vigeat, aut per termini pendentiam expectetur, quem terminum liceat summo pontifici de fratrum suorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium consilio, ob emergentes fortè casus abbreuiare, sed nullatenus prorogetur. Locum autem pro futuro concilio celebrando deputatum, absq; euidenti necessitate non mutet. Sed si fortè casus *aliquis occurrerit, quo necessarium videretur, ipsum locum mutari, putà obsidionis, guerrarum, pestis aut similis, tunc liceat summo pontifici de prædictorum fratrum suorum aut duarum partium ipsorum consensu atq; subscriptione, alium locum priùs deputato loco viciniorem & aptum, sub eadem tamen natione, subrogare; nisi idem vel simile impedimentum per totam illam nationẽ vigeret, tunc ad aliquem alium viciniorem alterius nationis locum aptum, huiusmodi concilium poterit conuocari, ad quem prælati & alij qui ad concilium solent conuocari, accedere teneantur, ac si à principio locus ille fuisset electus & deputatus. Quam tamen loci mutationem vel termini abbreuiationem per annum ante præfixum terminum teneatur summus pontifex legitimè & solenniter publicare & intimare, vt ad ipsum concilium celebrandũ prædicti posint statuto termino conuenire.

*alius

Atq; pro ipsius executione decreti, ciuitas Papiæ apud Italiam fuit electa pro generali concilio in fine tũc proximè sequentis quinquennij celebrando. Quod quidem concilium suo decreto tempore in dicta cinitate Papiensi celebrari extitit inchoatum, & inde certis ex causis ad ciuitatem Senensem translatum. In quo quidem generali concilio Papiæ inchoato, & in Senensi ciuitate celebrato, hæc Basileensis ciuitas pro celebratione tunc futuri generalis concilij post septennium à fine ipsius Senensis concilij celebrandi, fuit electa & debitè assignata, vt constat in instrumento publico indè confecto huiusmodi seriei.

Instrumentum electionis ciuitatis Basileensis, pro generali concilio celebrando.

In nomine domini, Amen. Tenore præsentis publici instrumenti cunctis pateat euidenter & sit notum, quod anno à natiuitate eiusdem domini millesimo quadringentesimo vigesimoquarto, indictione secunda, die verò sabbati 19. mensis Februarij, hora tertiarum vel quasi, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Martini diuina prouidentia papæ quinti anno septimo, vigente & durante sacrosancto generali concilio Senensi in ciuitate Senarum, ac præsidentibus eidem concilio vice & nomine præfati domini nostri papæ & pro eo, reuerendissimis in Christo patribus & dominis, dominis Dei & apostolicæ sedis gratia Petro archiepiscopo Cretensi, Iacobo episcopo Spoletano, Petro abbate de Rosatio Aquileiensis diœcesis, ac Leonardo de Florentia magistro & generali ordinis Prædicatorum, per eundem dominum nostrum papam ad infrà scripta specialiter deputatis & ordinatis, ijdem domini præsidentes quandam conuocationem deputatorum omnium inclytarum nationum præsentis concilij Senensis, super electione loci futuri concilij fecerunt. In qua affuerunt prædicti domini præsidentes concilij vnà cum reuerendis patribus ac venerabilibus & circunspectis viris omnium quinq; nationum, videlicet pro Italica pro parte prælatorum & aliorum de extra territorium Senen. domini Petrus † sanctus episcopus Craſtrensis, & Dominicus de sancto Geminiano decretorum doctor, cameræ apostolicæ auditor. Pro parte prælatorum & aliorum habentium titulos in territorio Senensi, dominus Nicolaus abbas sancti Donati, ordinis vallis vmbrosæ, se non habere mandatum ad actum infrà scriptum faciendum dicens, sed ad audiendum & referendum, quorum quilibet se dictam Italicam nationẽ repræsentare asserebat. Pro natione Gallicana reuerendi patres & domini, domini Guillermus episcopus Caualicensis, Ludouicus de Palude regalis Trenorchiensis, or-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sis, ordinis sancti Benedicti, Cabilonensis diœcesis, & Ioannes Vrsicampi ordinis Cistercien sis, Nouiomensis diœcesis abbates. Pro natione Germanica reuerendus pater dominus Hartungus de Cappel decretorũ doctor, sacri palatij Apostolici causarum auditor, ac venerabilis & religiosus vir frater Theodericus de Andel, monachus ordinis Præmonstratensis, in decretis licentiatus, ac eiusdem ordinis procurator. Pro natione Hispanica, Petrus Alfonsi abbas sancti Vincentij, & canonicus Ecclesiæ Toletanæ, qui tamen dixit, se non habere *aliquod mandatum à natione sua ad hunc actum faciendum, nisi solùm ad audiendum & referendum, de quo etiam solenniter fuit protestatus. Pro natione Angliæ reuerendus pater & dominus, dominus Franciscus Episcopus Aquensis, & venerabilis vir magister Thomas de Merdona canonicus * Ascolanensis, in sacra pagina baccalaureus. Qui deputati supradicti, singulariter singuli, ad infrà scripta mandata sua in publicam formam, illis de territorio Senensi, & natione Hispaniæ exceptis, Senis in Capella domus operarij maioris ecclesiæ Senen. prope eandem Ecclesiam sita produxerunt, & quilibet eorum produxit. Quibus sic congregatis, ac Missarum solennijs alijsque cæremonijs debitis & consuetis ibidem completis, supradicti domini deputati singularum nationum, ad infrà scripta singularia mandata, de quibus per instrumenta publica signis & subscriptionibus notariorum publicorum tunc ibidem præsentium signata & subscripta, legitimam fecerunt fidem, ad huiusmodi electionem loci per ordinem processerunt. Et inter cætera quàm plurimis allegationibus, propositionibus, altercationibus & dissensionibus diuersorum locorum & prouinciarum hinc inde inter ipsos deputatos habitis atq; factis, demum pro loco futuri & tunc celebrandi concilij proximè secuturi, iuxta formam & tenorem decreti siue constitutionis concilij Constantiensis desuper facti, ciuitatem Basileen. in natione Germanica consistentem, & in prouincia Bisuntina, tanquam habilem, sufficientem & idoneam, ex ipsorum certa scientia vnanimiter & concorditer nominauerunt & elegerunt, dictis tamẽ Nicolao sancti Donati, & Petro Alfonsi abbatibus, pro tunc expressè non consentientibus. Quo loco sic per ipsos dominos deputatos electo, supradicti domini quatuor præsidentes concilij ex parte domini nostri Papæ dictũ decretum siue constitutionem concilij Constantiensis, in quo continetur de modo eligendi loca conciliorum, nec non literas Apostolicas domini nostri Papę prędicti, eius vera bulla plumbea (vt prima facie apparebat) more Romanæ curiæ munitas, super potestate dictis dominis præsidentibus ad præsentem actũ à domino nostro Papa prædicto concessa, per venerabilem virum dominum Michaelem de Pisis decretorum doctorem, & præfati domini nostri papæ secretarium, ibidem præsentem, publicè alta & intelligibili voce coram dominis præsidentibus ac deputatis nationum, alijsq; supradictis, infrà scriptorum tenorum legi & publicari fecerunt. Tenor verò decreti sequitur, & est talis:

Frequens generalium conciliorum celebratio, agri dominici &c. sicut suprà in hac eadem sessione habetur, & aliàs integrius in concilij Constantiensis sessione 39. Constantiensis concilij sess. 39.

Tenor bullæ talis est:

Martinus episcopus seruus seruorũ Dei, venerabilibus fratribus Petro archiepiscopo Cretensi, & Iacobo Episcopo Spoletano, ac dilectis filijs Petro abbati de Rosatio sancti Petri Aquileiensis diœcesis, nec non Leonardo de Florentia ordinis fratrũ Prædicatorum & sacræ paginæ professori, ac eiusdem ordinis generali magistro, nostris & Apostolicæ sedis nuncijs, salutem & Apostolicam benedictionem. Nuper siquidem cupientes generale concilium iuxta deliberationem & ordinationem sanctæ synodi Constantiensis, ad deputationem loci olim eadem approbante synodo per nos factam, in ciuitate Papiensi authore domino celebrari, vt illa in eo statuerentur & fierent, quę cederent ad laudem Dei & bonum publicum ecclesiæ suæ sanctæ, vos ad ciuitatem prædictam pro futuro ibidem tenendo & celebrando concilio generali, nostros & Apostolicæ sedis nuncios, de fratrum nostrorum consilio prouidimus destinandos, vobis inter cætera nomine & authoritate nostris ipsi concilio præsidendi, & inibi pro vestra sapientia illa prouidendi, deliberandi, statuendi, decernendi & concludendi, quæ ad conseruationem & augmentum religionis & fidei Christianæ & reformationem cleri & status Ecclesiastici pertinent, potestatem plenariam concedentes, prout in alijs nostris literis plenius continetur. Nos igitur attendentes, vt in benè gerendis rebus dicti concilij eo vtiliùs & perfectiùs proficere valeatis, quo ampliori fueritis per nos authoritate muniti, & ne propter aliquem casum qui solet quandoq; contingere, celebratio & continuatio eiusdem concilij retardetur: opportunè prouidere volentes, discretioni vestræ vbi legitima causa subsistat, ipsum concilium de ciuitate prædicta ad quamcunque ciuitatem aliam eiusdem nationis ad hoc liberam, habilem, & sufficientem, de qua vobis videbitur, authoritate nostra transferendi, illudq; prorogandi, mutandi & dissoluendi: ipsumque concilium in huiusmodi alia ciuitate, ad quam id forsan transferri & mutari contigerit, continuandi, tenendi & celebrandi, & ad

*aliud

*Astolensis

& ad illud prælatos & alios euocandi, eiq; nomine & authoritate prædictis præsidendi, & quæcunque in eo decreta, eodem approbante concilio, ordinandi, statuendi & decernendi, illaq; in publicis sessionibus iuxta morem solenniter publicandi & approbandi, vt nihilominus ante dissolutionem præsentis concilij, locum pro alio futuro concilio indè ad septennium celebrando, iuxta deliberationem, declarationem & ordinationem prædictas etiam ante mensem, vbi rationabilis causa esset, ne aliquo modo huiusmodi loci deputatio differatur, nominandi, deputandi, & assignandi, & alia in præmissis omnibus agendi, disponendi, statuendi & exequendi ac concludendi, quæ pro statu honoreq; nostris & Romanæ ecclesiæ ac tranquillitate & pace reipublicæ Christianæ noueritis profutura, plenam & liberam de dictorum fratrum consilio authoritate Apostolica tenore præsentium concedimus facultatem, ratum & gratum habituri, quicquid per vos super præmissis in eodem concilio propositum, deliberatum, statutum & decretum fuerit ac conclusum. Idq; faciemus, authore domino, vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari. Datum Romæ apud sanctum Petrum octauo Kalendas Martij, pontificatus nostri anno sexto.

Quibus quidem decretis & literis Apostolicis sic lectis* & publicatis, prædicti domini quatuor præsidentes ibidem præsentes, per organum dicti reuerendissimi patris domini Petri archiepiscopi Cretensis, vnius ex ipsis præsidentibus, in ipsum locum, videlicet ciuitatem Basileensem, sic (vt præmittitur) per ipsos dominos deputatos electam, consenserunt, ac eandem ciuitatẽ Basileensem, in prouincia Bisuntina consistentem, vnà cum dictis dominis deputatis nationum, & ipsi deputati nationum, videlicet Italicæ de extra territorium Senense, Gallicanæ, Germanicæ & Anglicanæ, iuxta dicti decreti Cõstantiensis concilij vim, formam & tenorem, ac potestatis à domino nostro papa prædicto eis traditæ (vt præmittitur) & concessæ, elegerunt & nominauerunt, ac ciuitatem ipsam habilem & idoneam pro loco futuri proximè celebrandi concilij deputârunt, assignârunt, & pronunciârunt. Protestantes tamen, quòd propter hoc ipsum concilium Senense non censeatur dissolutum esse, sed quòd ipsi præsidentes cum inclytis nationibus ad omnem reformationem hîc possibilem concurrere vellent. Et hoc idem præfati deputati per ordinem similiter fuerunt protestati, quilibet pro natione sua, quòd ad reformationem hîc possibilem attendere vellent. Quo loco taliter electo & pronunciato, ac assignato & deputato, vocati fuerunt in locum dictę congregationis reuerendissimi patres & domini, domini Ioannes archiepiscopus Toletanus nationis Hispanicæ præsidens, Ioannes archiepiscopus Rothomagẽsis nationis Gallicanæ præsidens, Richardus electus Eboracensis Anglicanæ nationis præsidens, & Andreas Episcopus * Pocznanien- sis, nationis Germanicæ præsidens. In quorum præsentia dicti loci electio fuit solenniter publicata, & per ipsos dominos archiepiscopos & episcopos approbata & confirmata. Excepto, quòd dictus reuerendissimus pater dominus Ioannes archiepiscopus Toletanus, Hispaniarum primas, regnique Castellæ maior cancellarius, & supradictæ nationis Hispanicæ præsidens, ad dictam electionem respondit se habere duas voces: vnam, vt præsidens nationis suæ Hispanicæ: aliam verò, vt archiepiscopus & primas Hispaniarum. Quantum ad primam vocem, non posset consentire, nisi requisita & consentiente natione sua prædicta. Quantum verò ad secundam vocem, videlicet vt archiepiscop' & primas, dixit se consentire, & expressè consensit. De & super quibus omnibus & singulis præmissis sic actis, factis & gestis, præfati domini præsidentes domini nostri papæ, nec non deputati supradicti per ordinem, ac honorabilis vir magister Martinus Vuelle clericus Sambiensis diœcesis, in decretis baccalaureus, ac domini nostri papæ præfati procurator fiscalis, & huiusmodi sacri Senensis concilij procurator, sibi à me notario publico infrà scripto, & aliarum nationum notarijs ibidem tunc præsentibus, fieri petierunt, & quilibet eorum fieri petijt, atque tradi vnum vel plura, publicum seu publica, iustrumentum aut instrumenta. Acta fuerunt hæc Senis sub anno, indictione, mense, die, hora, loco & pontificatu quibus suprà, præsentibus ibidem venerabilibus ac honorabilibus & discretis viris, dominis Dominico de *Crapanica Apostolicæ cameræ clerico, Michaele de Pisis supradicto, decretorum doctoribus, nec non magistris Antonio* olim Michaele de sancto Geminiano curiæ causarum cameræ Apostolicæ & Italicæ de extra territorium Senense, Hermanno Vueynen de Bocker, clerico Monasterien sis diœcesis, Apostolica & Imperiali authoritatibus ac inclytæ nationis Germanicæ in prædicto concilio Senensi notario, nec nõ Laurentio Staffo de Anglicanæ nationum prædictarum notarijs clericis, Florentinensis, Monasterien sis, ac Lincolniẽsis diœcesium, ac Francisco de Bononia, seruiente armorum domini nostri papæ, prædictis testibus ad præmissa vocatis specialiter atq; rogatis.

*Poxanien-sis

*Crapalica

Locus obscurus.

Subscriptiones Notariorum.

Et ego Petrus clerici, clericus Ambianensis diœcesis, magister in artibus, publicus authoritate Apostolica & inclytæ nationis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gallicanæ in prædicto sacro Concilio Senensi notarius, quia huiusmodi electioni, pronunciationi, assignationi & deputationi loci futuri concilij (vt præmittitur) proximè celebrandi, præsens fui, eaque sic fieri vidi & audiui, ideoq; hoc præsens publicum instrumentum manu mea propria scriptum exinde confeci, subscripsi, & publicaui, signoq; & nomine meis solitis & consuetis signaui, in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum requisitus & rogatus.

Subscriptio alterius notarij.

Et ego Laurentius Staffordeclericus Lincolniẽsis diœcesis, publicus authoritate Apostolica & inclytæ nationis Anglicanæ in prædicto sacro Senensi concilio notarius, præmissis omnibus & singulis vnà cũ prænominatis testibus & notario præsens fui, eaq; sic fieri vidi & audiui, & exinde hoc instrumentum per alium fideliter scriptum, signo meo solito cum dicto notario requisitus signaui in testimonium omnium præmissorum.

Initium & approbatio concilij Basileensis.

Cùm verò finis instaret septennij, quod est tempus ex præinserto concilij Constantiensis decreto celebrationi huius concilij præfinitum, felicis recordationis dominus Martinus papa quintus, sanctæ Romanæ ac vniuersalis Ecclesiæ tunc præsidens pontifex, volens celebrationem generalis concilij fieri iuxta præmemoratum decretum, cui tamen propter ætatem decrepitam & multiplices sui corporis morbos in persona propria non poterat præsidere, dictum dominum Iulianum sanctæ Romanæ ecclesiæ sancti Angeli diaconum cardinalem, de fratrum suorum consilio, ad celebrandum ipsum concilium, ac eidem vice & loco ipsius summi pontificis præsidendi, suum ac sedis Apostolicæ destinauit legatum per suas Apostolicas literas, prout eccè:

MARTINVS EPISCOPVS SERuus seruorum Dei, dilecto filio Iuliano sancti Angeli diacono cardinali, Apostolicæ sedis legato, salutem & Apostolicam benedictionem. Dum onus vniuersalis gregis dominici superna dispositione nobis iniunctum diligenter attendimus, & quòd singulis Christianæ reipublicæ occurrentibus per nos ipsos debitum Apostolicæ seruitutis, exequi non possumus, animo nostro reuoluimus: nonnunquam viros fide feruentes, dignitate ac scientia præditos, & rerum agendarum experientia conspicuos, in partem nostrorum & ecclesiæ Romanæ negociorum assumimus, vt dum tempus postulat, eorum operationibus vices nostras supplentes, ministerium nobis commissum, diuina assistente gratia, iuxta vires nobis ex alto concessas, exequi valeamus. Dudum siquidem sacrum generale Constantiense concilium ex certis causis tunc expressis, statuit & decreuit, primum generale concilium in quinquennium ex tunc proximè futurum, secundum verò à fine illius immediatè sequentis concilij in septennium, & deinceps de decennio in decennium perpetuò fore celebrandum, in locis per Romanum pontificem per mensem ante finem cuiuslibet concilij, approbante & consentiente concilio, vel in defectum ipsius per ipsum concilium deputandis ac assignandis, vt illa quæ circa statum & bonum publicum Ecclesiæ sanctæ Dei agenda & expedienda restabant, matura possent deliberatione compleri, prout quantum in nobis fuit, in concilio Senis vltimò celebrato factum extitit, in quo per nostros & sedis Apostolicæ nuncios tunc in dicto concilio Senensi præsidentes, eodem approbante concilio, ciuitas Basileensis pro loco proximè futuri tunc in septennium celebrandi concilij, deputata extitit, prout in decreto præfati Senensis concilij & alijs nostris literis desuper confectis plenius continetur. Cùm autem finis huiusmodi septennij, quo, concilium ipsum in eadem ciuitate Basileensi tenendum & celebrandum fore, statutum fuit, instare noscatur, cumque propter notoriam ægritudinem nostram in ipso futuro Basileensi concilio, Deo authore celebrando, iuxta desiderium cordis nostri interesse non possimus, tevitæ integritate & sapientia præclarum, & magnitudine consilij conspicuum, ac in maximis nostris & præfatæ Ecclesiæ negocijs diuturna experientia comprobatum, legatum cum plena & omnimoda potestate legati de latere, de fratrum nostrorum consilio authoritate Apostolica tenore præsentium facimus, constituimus, & etiam ordinamus, teque ad ciuitatem Basileensem prædictam, pro futuro ibidem, authore domino, tenendo & celebrando concilio generali, iuxta deliberationem & ordinationem præfatas, tanquam angelum pacis destinandum prouidimus. Et cùm super omnia in ipso futuro concilio ad reformandum statum ecclesiasticum, qui hoc tempore indigere videtur, abundante nequitia & frigescente charitate hominum, suscitatis inter fideles bellis & discordijs, ac inualescente in pluribus mundi partibus hæretica prauitate, ad huiusmodi hæreses extirpandas, & pacem inter catholicos principes & cæteros Christianos componendam, animum efficaciter intendamus: super quare, quantum in nobis fuit, dedimus operam efficacem, tibi nomine & authoritate nostris ipsi concilio præsidendi, ac in illo pro tua sapientia illa proponendi, deliberandi, ordinandi, statuendi, & decernendi, quæ ad laudem & honorem Dei & conseruationem & augmentum religionis fidei Christianæ, statum ecclesiæ, reformationem quoque totius cleri & ecclesiastici status in moribus & vita, nec non reductionem Orientalis ecclesiæ, & quorumlibet aliorum oberrantium ad gremium ecclesiæ militantis, ac conseruationem ecclesiasticæ libertatis, salutem quoque, quietem & pacem regnorum, regum, ducum, principum & quorumlibet fidelium populorum noueris pertinere, ac etiam ibidem cum debita maturitate & deliberatione, prout in tanta re conuenit, ea omnia proponendi, decernendi, concludendi & exequendi, per quæ hæreses & errores tam de Bohemia, quàm de alijs quibuscunque regnis, prouincijs, terris & locis, in quibus sunt, penitus extirpentur. Et nihilominùs de præmissis hæresum & quibuscunque alijs causis, fidem catholicam concernentibus, quomodolibet cum consilio dicti Concilij cognoscendi, aliaque per te vel per alium seu alios à te deputandos, audiendi, decidendi, & fine debito cum præfato concilio terminandi. Et contradictores quoslibet & rebelles, cuiuscunque status, gradus, præeminentiæ vel conditionis existant, & quauis ecclesiastica vel mundana, etiam si regali vel pontificali præfulgeant dignitate, authoritate nostra per censuram ecclesiasticam, & alia iuris remedia, appellatione postposita, compescendi, & super his quoties opus fuerit, auxilium brachij secularis inuocandi, omniaque alia & singula in eodem Basileensi concilio agendi, tractandi, disponendi, statuendi, declarandi, decernendi & concludendi, quæ in præmissis & circa ea pro statu nostro & eiusdem ecclesiæ, ac salute animarum fidelium, extirpatione hæresum & errorum de agro dominico, reductione quoque oberrantium populorum & conseruatione ecclesiasticæ libertatis, ac pro quieto statu reipublicæ Christianæ, nec non reformatione in omnibus membris suis, noueris profutura, plenam & liberam authoritate prædicta tenore præsentium concedimus potestatem, ratum & gratum habituri, quicquid super præmissis per te vnà cum eodem Basileensi concilio ordinatum, statutum, deliberatum & decretum fuerit, & concluſum: idque faciemus authore Domino, vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari. Quocirca circunspectioni tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus tibi iniunctum ministerium laboris huiusmodi pro diuina & dictæ sedis ac nostra reuerentia, sic in eodem futuro concilio dicto nomine pro tempore præsidens, ad honorem Dei, ecclesiæ atque nostram, salutem quoque & pacem populorum fidelium, iuxta datam tibi à do

Matth. 4. b

mino prudentiam, laudabiliter exequaris, quòd ex tuis fructuosis operibus fructus optati proueniant, quos speramus: tuque deindè illam, quæ pias causas agentibus superna retributione impenditur, gloriã consequi merearis felicitatis æternę.

Datum Romæ apud sanctos Apostolos, Calend. Februarij, pontificatus nostri anno decimoquarto.

LITERAE DOMINI EVGENII PAPAE quarti, directæ domino Iuliano legato, quæ quidem bulla non est decretata.

EVGENIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Iuliano sancti Angeli diacono cardinali, apostolicæ sedis legato, salutem & apostolicam benedictionem. Certificati tam per literas tuas, quàm alias de solicitudine & circumspecta diligentia, quam habes in prosequendo causam fidei contra Bohemos hæreticos, tuam prudentiã commendamus, & te ad perseuerandum hortamur, quantum cum decentia fieri potest. Præterea cùm felicis record. Martinus papa quintus prædecessor noster inter cætera tibi iniunxerit, præsidere debere authoritate apostolica in concilio generali in Basileensi ciuitate celebrando, si talis esset concursus & congregatio prælatorum, quòd meritò & rationabiliter celebrari debuisset & deberet, & (sicuti accepimus) vsque nunc pauci aut nulli conuenerunt, & propterea non sit opus alium destinare, sed sit potiùs expectandum, placet nobis, & volumus, tibique mãdamus, quatenus expedito negocio Bohemorum, cuius finis expectatur in breui, tuos gressus dirigas ad prædictam ciuitatem Basileensem, & ibi (prout opus videris esse) iuxta tibi iniuncta & ordinata in concilio Constantiensi, optimè prouideas, prout in tua prudentia & circunspectione plenè confidimus. Datum Romæ apud S. Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quadringentesimo trigesimoprimo, *secundo for. Calend. Iunij, pontificatus nostri anno primo.

* pridie

Stabilimentum sacri concilij Basileensis.

Ipse autem reuerendissimus dominus legatus mandatum Apostolicum exequi cupiens, cùm tempore quo iam instabat celebrationem Concilij inchoari, circa expeditionem aduersus pestiferam hæresim Hussitarum esset pro causa fidei admodum occupatus, suos ad hanc ciuitatem vices gerentes destinare curauit, ac postmodum, quàm citiùs fuit posibile, ad præsentem ciuitatem accesit, vt iniunctum legationis officium posset in celebratione huius generalis concilij, præstante diuini numinis gratia, adimplere, prout etiam sanctissimus

Universidad de Deusto
Biblioteca

dominus noſter, dominus Eugenius diuina prouidentia papa quartus, repetitis ſuæ ſanctitatis literis, ſibi mandauit. In qua ciuitate iam per tres menſes & vltrà cum prælatis & cæteris, qui ad ipſam ciuitatem cauſa celebrationis dicti generalis Concilij aduenerunt, quàmplurimas congregationes fecit, habuitque tractatus ſuper ipſius ſtabilimento & celebratione concilij. Tandem decretum eſt, præſentem ſolennem fieri ſeſſionem, in qua primùm cùm ex præmiſſis conſtet apertè, quòd hæc ciuitas ſit locus celebrationi generalis concilij deputatus, & adſit à iamdiu citra tempus ipſius concilij celebrandi, ſacroſanctæque ſedis Apoſtolicæ non deſit authoritas, decernit, diffinit & declarat, in hac ciuitate & loco eſſe generale concilium ſtabilitum canonicè & fundatum, & quòd ad eius celebrationem tenentur accedere omnes tam prælati, quàm cæteri qui de iure vel conſuetudine ad generalia concilia accedere ſunt adſtricti.

Intentio concilij Baſileenſis.

Cæterùm cùm vnumquodque eo directiùs atq; intẽſiùs ſuas dirigat actiones, quo ipſarum deſtinatum finem agnoſcit: idcirco hæc ſancta ſynodus neceſsitates Chriſtianæ religionis ſedula meditatione recogitans, matura & digeſta deliberatione decernit, ad hæc tria, eo, à quo cuncta bona Iaco.1.c procedunt, authore Deo, toto ſolicitudinis ſtudio operam dare. Primò, vt omnium hæreſum à Chriſtiani populi finibus tenebris profugatis, lumen catholicæ veritatis, Chriſto vera luce largiente, refulgeat. Secundò, vt bellorum rabie, qua, ſatore zizaniæ ſeminante, in diuerſis partibus mundi affligitur & diſſipatur popul⁹ Chriſtianus, congrua meditatione ſedata, pacis authore præſtante, in ſtatum reducatur pacificum & tranquillum. Tertiò, vt cùm multiplicibus vitiorum tribulis & ſpinis Chriſti vinea iam quaſi ſylueſcat præ nimia denſitate, vt illis debitæ culturę ſtudio reſecatis, eu- Ioan.15.a angelico agricola cælitus operante, refloreat, honeſtatisque fructus & honoris felicis vbertate producat. Et quoniam abſque cœleſtis influxu gratiæ, hæc tam grandia bona ſperari non poſſunt, omnes Chriſti fideles in domino propenſiùs exhortatur, vt ad obtinendam præmiſſorum conſummationem felicem, deuotis orationibus, ieiunijs & eleemoſynis apud maieſtatem diuinam diligenter inſiſtant, vt pius & miſericors Deus humilibus placatus obſequijs, optatam rerum conſummationem huic ſacro Concilio ſua pietate ſolita præſtare dignetur, eis in remiſsionem ſuorum peccaminũ hoc iniungens.

Exhortatio ſuppoſitorum Concilij.

Præterea cùm præmiſſa, ad quæ huius ſacri Concilij tendit tentatio, ſint plurimùm ardua, & accuratum ſtudium exigant, multaque ſint ſolicitudine & cura peruigili pertractanda, exhortatur omnes in hoc ſacro Concilio * perſiſtentes, & ad ipſum venien- * præſentes tes, vt diligenter ſecum illa cogitent, atque cum alijs excogitata pertractent, quæ eis videbuntur ad eadem vtilia vel etiam opportuna, vt indè communi debitoque ſuper eis tractatu habito & matura deliberatione digeſto, meliùs & vtiliùs per ſacrum Concilium in præmiſsis queat, aſsiſtente Spiritus ſancti gratia, prouideri. In hac nanque ſacra ſynodo congregatis, plena & libera ſit omnibus & ſingulis loquendi & conſulendi facultas, eorum quæ ad agenda eſſe videbuntur accommoda, iuxta materias in ipſius Concilij deliberatione propoſitas.

De modo ſeu geſtu in Concilio & Seſsione.

Vt autem qua morum & geſtus venuſtate vnuſquiſque in ſeſsionibus & congregationibus huius ſacri Concilij debeat ſe habere, ex antiquorum patrum iam diu inſtitutis regulis innoteſcat, decretum Tole- Tole. 11. tani concilij præſentibus duximus inſeren- cap.2. dum.

Decretum Toletani concilij.

In loco benedictionis conſidentes Do- 3.q.4. In loco benedictionis. mini ſacerdotes, nullus debet aut indiſcretis vocibus perſtrepere, aut quibuſlibet tu- *varijs. multibus perturbare, nullus etiam * vanis fabulis vel riſibus, vel (quod eſt deterius) obſtinatis diſceptationibus tumultuoſas voces effundere. Si quis enim (vt ait Apo- Iaco.2.d ſtolus) putat ſe religioſum eſſe, non refrenans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, huius vana eſt religio. Cultum enim *quando ſuum iuſtitia perdit, quum ſilentia iudicij, ſilentium obſtrepentium turba confundit, dicente Propheta: Erit enim cultus iuſtitiæ, ſilentium. Debet ergo quicquid aut conſidentium conſultationibus agitur, aut ab accuſantium parte proponitur, ſic mitiſsima verborum relatione proferri, vt nec contentioſis vocibus ſenſus audientium turbet, nec iudicij vigorem * in tumultu ener- * præ uet. Quicunq; ergo in conuentu Concilij hæc quæ præmiſſa ſunt, violanda crediderit, & contra hæc interdicta aut tumultu, aut contumelijs, vel riſibus ipſum concilium perturbauerit, iuxta diuinæ legis edictum, quo præcipitur, * Eijce deriſorem, & exibit Pro.22.b cum eo iurgium, cum omni dedecore à conſeſsione abſtractus, à communi cœtu recedat, & trium dierum ſententiam excommunicationis ferat.

De honoribus.

Ad obuiandũ controuerſijs, quæ ſolent ex hu-

ex huiuſmodi in concilijs & publicis congregationibus ſuboriri, & nonnunquam ipſorum progreſſum per longa tempora impedire, hæc ſacra ſynodus ordinat, ſtatuit & decernit, quòd per quoſcunq; actus, nominationes, intitulationes, honoris exhibitiones tam in ſede, quàm in alijs quibuſcunq; dictis aut dicendis, factis aut faciẽdis in hoc concilio, per quoſcunq; prelatos, principes, vel eorum aut vniuerſitatum & communitatum quarumcunq; nuncios, vel legatos, ſeu ipſis vel de ipſis, vel eorum altero in eodem concilio nullum ius de nouo acquiratur, nulliq; præiudicium generetur, nulliuſque ius in proprietate vel poſſeſsione lædatur. Et per præmiſſa vel huiuſmodi legatorum admiſsionem, ius vel titulus alicuius approbari nullatenus cenſeatur, vel etiam reprobari, aut ius vel poſſeſsio generali concilio intereſſendi, vel taliter vocem dandi cuiquam acquiri, ſed in omnib⁹ & per omnia vnumquenque in eodem ſtatu poſt hoc conciliũ remanere, in quo ante ipſius concilij celebrationem permanebat.

De impedimento venientium ad Concilium.

Sanè quoniam opus aliquod intendenti non ſatis eſt ædificationi operam dare, ſi ex aduerſo impedientibus non reſiſtat, idcirco decretum in ſacro Conſtantienſi concilio editum aduerſus eos, qui venientes ad conciliũ, ſtantes, vel redeuntes impediunt, iniuriantur vel moleſtant: ex ſuperabundanti cautela contra eos, qui venientes, ſtantes aut recedentes ab hac ſancta ſynodo, in perſona vel bonis impedire, iniuriari, vel moleſtare preſumpſerint, locum habere declarat ac decernit, iuxta ipſius (qui talis eſt) ſeriem & tenorem:

Proceſſus contra inuaſores ſeu ſpoliatores accedentium ad concilium, vel recedentium de illo.

Conſtantienſis concilij ſeſſ.15. Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis, vniuerſalem eccleſiam repreſentans, in Spiritu ſancto ad extirpationem ſchiſmatis, hæreſumq; & errorum, nec non ipſius eccleſiæ in capite & in membris debitam reformationem legitimè congregata, ad futuram rei memoriam.

Iuſtitiam & æquitatem exerceri non dubitatur, ſi quos noxiæ voluntatis adeò captiuat peruerſa intentio, quòd proceſsibus Apoſtolicis impudenter obuiare, authoritatem ſanctionis canonicæ contemnentes, in aliorum prolabuntur iniurias & offenſas, eccleſiaſtica cenſura percellat, & pro demerito culpæ, rigorem adijciat iudiciariæ poteſtatis. Nam ſi quilibet per campum licentiæ, freno depoſito modeſtiæ, vagaretur impunè, facilè quiſq; ſæuiret in proximum, & neruus diſciplinantis iuſtitiæ rumperetur. Sanè licet nonnulli Romani pontifices, antiquos Romanæ eccleſiæ morem & conſuetudinem obſeruantes, prout ad eos ex debito apoſtolatus ſibi iniuncti officij pertinebat, per certos ſuos proceſſus in die cœnæ domini annis ſingulis ſolenniter publicantes, inter alios omnes & ſingulos, qui ad ſedem apoſtolicam venientes, vel recedentes ab ea, nec non in illos omnes & ſingulos, qui per ſe vel per aliũ ſeu alios, quaſcunque perſonas eccleſiaſticas vel ſeculares, ad Romanam curiam ſuper eorum cauſis & negotijs accedentes, illaque in eadem curia proſequentes, aut procuratores, geſtores, aduocatos & promotores ipſorum, ac etiam auditores ſeu iudices, qui ſuper dictis cauſis ſeu negocijs deputantur, occaſione cauſarum emergentium huiuſmodi verberant, mutilant, vel occidunt, cuiuſcunque dignitatis, ordinis, conditionis aut ſtatus forent, prædicta vel eorum aliqua committentes, excommunicationis & anathematizationis ſententias, à quibus nullus per alium quàm Romanum pontificem poſſet, præterquam in mortis articulo conſtitutus, abſolui, nec etiam tunc niſi de ſtando mandatis eccleſiæ ac ſatisfactione præſtanda, ſufficienti cautione præmiſſa, candelis accenſis & ad terram proiectis, promulgauerant, & eos qui taliter excommunicatis & anathematizatis, vel eorum alicui preſumerent abſolutionis beneficium impendere, ſimilibus ſententijs innodauerunt, eisq; prædicationis, lectionis, adminiſtrationis ſacramentorum eccleſiaſticorum & confeſsionem audiendi interdixerunt officium, nec non quicunque iniuriatores quorumlibet ad ſacra generalia concilia venientium, ſeu ſtantium in ipſis, aut recedentium ab eiſdem, diuerſas cenſuras eccleſiaſticas & pœnas tam ex canonis, quàm diuini iuris diſpoſitione incurrant: Tamen, ſicut ad noſtram fide dignorum † multitudine valida f *multorũ inſinuatione peruenit notitiam, nonnulli iniquitatis filij, perditionis alumni, huiuſmodi cenſuras vilipendentes, ac huiuſmodi ſacri Concilij, extirpationis ſchiſmatis, hæreſum ac errorum, ipſiusque eccleſiæ reformationis perturbatores, diabolico ſpiritu inſtigante, nec dignitati nec ordini deferentes, Dei timore poſtpoſito, nefarijs ac ſacrilegis auſibus nonnullas perſonas eccleſiaſticas & ſeculares, etiam pontificali dignitate preditas, ad ſedem Apoſtolicam vel Romanam curiam ſeu præſens generale concilium in ciuitate Conſtantienſi prouinciæ Maguntinenſis, vbi nunc Romana curia exiſtit, in Spiritu ſancto legitimè congregata, venientes aut recedentes ab eiſdem, inuadere, capere, arreſtare, detinere, incarcerare, mutilare, occidere ac ſpoliare bonis ſuis, vel iniurijs affligere quamplurimis, & aliàs malè tractare, temeritate propria præſumpſerunt, & dietim præſumunt, in Apoſto-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Apostolicæ sedis & sacri Concilij vilipendium & contemptum, ac sedationis schismatis, reformationis ecclesiæ & correctionis morum, nec non hæresum & errorum prædictorum extirpationis disturbium, suarumq; animarum periculum, & scandalum plurimorum. Nos igitur volentes in præmissis, nec non aduersus quoscunq; ad ipsum concilium & quælibet alia futura generalia concilia accedentes, aut stantes in ipsis, seu recedentes ab eisdem, ne ab alijs Deum non timentibus, temerarijs iniurijs infestentur & opprimantur violentijs, & ne quibusuis delinquendi aut excessus committendi pateat audacia, de opportuno & salubri remedio prouidere huiusmodi, nec non omnes alios & singulos alios processus, sententias & censuras aduersus quarumlibet personarum ecclesiasticarum vel secularium, ad sacra generalia concilia venientium, vel stantium in ipsis, seu recedentium ab eisdem, molestatores, perturbatores vel iniuriatores, authoritate Dei omnipotentis, patris & filij & Spiritussancti extendentes, omnes & singulos, cuiuscunque dignitatis, status, gradus vel conditionis fuerint, etiam si pontificali, imperiali, regali, vel alia quacunque ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate, qui quascunque personas ecclesiasticas vel seculares, quæ ad huiusmodi sedem Apostolicam Romanam curiam hoc præsenti sacro durante concilio, vel ad ipsum & quæcunq; alia generalia concilia venientes, aut stantes in ipsis, aut ab eis recedẽtes, temeritate propria per se vel alium seu alios arrestare, inuadere, capere, detinere, incarcerare, mutilare, occidere, aut bonis suis spoliare, vel iniurijs affligere, seu ipsos sic delinquentes receptare, aut aliàs quomodo libet impedire, seu ea perpetrantium facta & commissa, rata & grata habere, vel eis dare auxilium, consilium vel fauorem, publicè vel occultè, directè vel indirectè præsumpserint, vel præsument in futurum, similibus excommunicationis & anathematizationis sententijs innodamus eo ipso. Terras quoq; ipsorum & cuiuslibet, qui in præmissis vel eorum aliquo transgressor vel contemptor fuerit, dum tamen vniuscuiusque sic transgressorum vel contemptorum vltra vnam diœcesim non contineat, nec non omnia, ciuitates, villas, castra, oppida & quælibet alia loca, in quibus huiusmodi excessuum patratores seu eorum receptatores, vel ipsis consentientes, fauentes, aut dantes auxilium, consilium vel fauorem, publicè morabuntur, nec non illa in quibus huiusmodi personæ, quæ sic temeritate propria detentæ fuerint, quandiu extiterint in eisdem, memorata authoritate ecclesiastico supponimus interdicto. Quod si terra eiusdem duas diœceses vel ampliùs contineat, dominio domicilij principalis ipsius, & illam etiam in qua fuerit delictum commissum, si sua sit, & duas alias quæ sub ipso sunt, eidem loco magis vicinas, interdicto subiacere volumus supradicto, & etiam omnes & singulos huiusmodi excommunicationis & anathematizationis sententijs ligatos, in quibuslibet ecclesijs, loco vbi tale delictum fuerit perpetratum, vel terris & locis propter hoc interdictis magis conuicinis vbilibet existentibus, omnibus diebus dominicalibus & festiuis, pulsatis campanis, candelis accensis, publicè nunciari, ac terras, ciuitates, villas, castra, oppida & loca * ecclesiastico interdicto prædicto supposita, donec sic excommunicati, meruerint ab huiusmodi sententijs beneficium absolutionis obtinere, dictumq; interdictum debuerit relaxari: ita tamen, quòd nullus ex transgressoribus ac contemptoribus huiusmodi per alium, quàm per Romanum pontificem vel sacri concilij authoritate posit, nisi dum taxat in mortis articulo cõstitutus, nec etiam tunc, nisi de stando mandatis ecclesiæ, satisfactione vel sufficiẽti cautione (si hoc commodè facere possint) primitus præstita, absolui, vel interdictum huiusmodi relaxari. Eos verò, cuiuscunq; dignitatis, ordinis, status vel conditionis fuerint, etiam si pontificali dignitate præfulgeant, qui contra tenorem præsentium processuum, talibus vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere præsumpserint, volumus, statuimus & decernimus, similibus excommunicationis & anathematizationis sententijs forè innodatos eo ipso, ipsisq; prædicationis, lectionis, administrationis sacramentorũ & confessiones audiendi officium, authoritate interdicimus supradicta, insinuantes transgressoribus & cõtemptoribus in prædictis, quòd spiritualiter & temporaliter (prout eorum requirẽt excessus & demerita) grauiùs procedetur, non obstantibus quibuscunque constitutionibus & quibuslibet priuilegijs, indulgentijs & literis Apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcunque tenorum existant, eisdem transgressoribus aut cõtemptoribus vel quibusuis alijs, communiter vel diuisim à dicta sede concessis, etiam quòd suspendi vel excommunicari, aut eorum terræ, dominia, ciuitates, villæ, castra, oppida & alia loca interdici non possint, etiam si de ipsis & eorũ tenoribus esset in ipsis processibus mentio facienda specialis, quæ ne contra huiusmodi sententias & processus, quo minus includãtur in eis, per ea valeãt se, terras, dominia, ciuitates, villas, castra, oppida & loca huiusmodi tueri, & quæ quo ad hoc, tollimus & penitus reuocamus. Et insuper mãdamus, vt huiusmodi præsens processus ad communem omnium notitiam deducatur, chartas siue membranas processus continentes eosdẽ, in maiori & sancti

* ecclesiastica

& sancti Stephani Constantiensis ecclesiarũ valuis affigi, qui processus ipso suo quasi sonoro præconio & patulo iudicio publicabunt, vt prædicti quos processus concernent, nullam possint excusationem prætendere, vel ignorantiam allegare, quòd ad eos processus huiusmodi non peruenerint, vel ignorauerint eosdem, cùm non sit verisimile, remanere incognitũ, quo ad ipsos, quod tam patenter fuit publicatũ. Cæterùm omnibus & singulis dominis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, cæterisque locorum ordinarijs præcipimus & mandamus, vt ipsi & eorum quilibet per se vel per alium seu alios, sub pœna excommunicationis, quam ipsorum quemlibet, qui mandatorum nostrorum huiusmodi transgressor & contemptor fuerit, incurrere volumus ipso facto, præsentes nostros processus per eorum aut chartarum vel membranarum seu transsumptorum continentiã, eosdem quibus sicuti nostris processibus tantam volumus fidem adhiberi, in ecclesiarum valuis seu alijs locis affixione publicent, & præfatos transgressores & contemptores huiusmodi, excommunicationis & anathematizationis sententijs ligatos, ac terras, ciuitates, castra, villas, oppida & loca præfata huiusmodi ecclesiastico interdicto suppositа, quàm primùm ipsis vel eorum alicui de hoc legitimè constiterit, tam diu in ecclesijs, dominicis & alijs * festis diebus dum inibi fuerit maior populi multitudo, campanis pulsatis, & candelis accensis & extinctis denuncient, & interdictum huiusmodi inuiolabiliter obseruari faciant per censuras ecclesiasticas, & alia iuris remedia, inuocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachij secularis, donec ipsi transgressores & cõtemptores meruerint ab huiusmodi excõmunicationis & anathematizationis sententijs absolutionis beneficium obtinere, dictumq; interdictum meritò debuerit relaxari, non obstantibus omnibus supradictis, seu si aliquibus coniunctim vel diuisim à sede prædicta indultum existat, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de iudulto huiusmodi mentionem. Datum Constantiæ * secundo nonas Iulij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimoquinto, sede Apostolica vacante, regnorum serenissimi principis domini SIGISMVNDI Romanorum & Hungariæ &c. regis, videlicet electionis quinto, coronationis primo, Hungariæ verò vigesimonono.

* festiuis

for. * pridie

De impedientibus concilium.

Porrò, quia nonnunquam lingua subdola plurimùm impedit & perturbat, falsa vel detractoria seminando, quodque cùm nimis graue sit, tam grandem Christianitatis impedire profectum, omni animaduersione sit dignum, idcirco malignorum conatibus cupiens obuiare dicta sancta synodus, omnes & singulos sub obtestatione diuini iudicij admonet, ne impedimentum, perturbationem, prorogationem vel dissolutionem huius sacri concilij moliantur. Si quis autem scienter animo impediendi vel perturbandi hoc sacrũ generale concilium verbo, facto, vel literis, palàm vel occultè impedimenta, perturbationem, prorogationem vel dissolutionem fieri procurauerit, experietur vltione pœnali perpetrati facinoris grauitatem. Et contra eum tanquam communis pacis perturbatorẽ, rigidè procedetur, cùm ex hoc hæresum extirpationem, pacis procurationem, & morum reformationem impedire videatur.

DE FRVCTIBVS BENEFICIORVM percipiendis per suppositа Concilij.

CVm hi qui intersunt in hoc sacro generali concilio, pro cõmuni bono totius ecclesię congregato, nõ debeant minori prærogatiua gaudere, quàm quicunque alij quarumuis ecclesiarum negocijs quibuslibet vel vtilitatibus intendentes, ideoq; tanquam causa Reipublicæ absentes, debent pro præsentibus meritò reputari ad instar sacri Constantiensis concilij, in quo, modo consimili extitit ordinatum: præsens conciliũ statuit, ordinat, & decernit, quòd omnes & singuli qui in eodem concilio tan quam ipsius suppositа sunt recepti, vel recipientur in posterum, ab eo die quo iter arripuerint ad dictum concilium veniendi, & quàm diu permanserint in eodem, & etiam recedentes per tantum tempus, quo ad suum possint domicilium reuerti, fructus omnium beneficiorum suorum cum ea integritate percipiant, cum qua eos perciperent, si in ipsis beneficijs residerent, nõ obstantibus in contrarium quibuscunque.

De Officialibus concilij.

Quia verò ad prosecutionem huius sacri Concilij requiruntur Officiales & ministri, ideo deputat & ordinat notarios ad scribendum acta ipsius concilij, Lucam de * Vuisso secretarium dicti domini legati, & * Visso Rodulphum Sapiẽtis diœcesis Gebennensis. Et vt omnia eo decentiùs ordinentur, quo maiori fuerint directa consilio, deputat & ordinat venerabiles Henricum Nithart decretorum doctorem, & Ludouicum Parisij licentiatum in decretis, decanum Ecclesiæ beatæ Mariæ lætæ de Anesiaco dictæ Gebennensis diœcesis, qui acta concilij vniuersa per dictos notarios scripta adspi-

Notarij.

Notariorũ præfecti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Promotores.

Ordinatores sedium.

adspiciant, debiteq; (si opus sit) corrigant & emendent. Promotores quoq; ipsius concilij deputat magistrum Nicolaum Amici, magistrum in artibus & licentiatum in Theologia, & Henricum Anester licentiatum in decretis, prepositum Turicensem Constantiensis diœcesis, sediumq; ordinatores, qui existentes in concilio, in locis & sedibus debitis collocent, quorũ ordinationi omnes obedire teneantur, Henricũ Stater artium *Medicinæ & medicinæ* doctorem, decanum Traiectensem, & Sanderum de* Marthusen in legibus baccalaureum, & canonicum Ecclesiæ sancti Petri Maguntinensis. Lectis siquidem (vt præfertur) decretis, bulla & instrumento præinsertis, memoratus dominus episcopus Constantiensis consimili voce, alta videlicet & intelligibili interrogans, scifci tatus est, an omnia & singula per eum sic (vt præfertur) lecta, ipsi sacre synodo placerent. Ad cuius interrogationem prælibatus reuerendissimus pater dominus cardinalis præsidens, primò, & deinde cæteri omnes & singuli domini prelati, in eadem sessione ac sacra synodo tunc præsentes, concorditer nullo discrepante responderunt viua voce, Placet. Quibus præmissis sic peractis, præfati dictæ sacrosanctæ synodi promotores siue procuratores suprà deputati, petierunt, & quilibet ipsorum petijt, per nos protonotarios, notarios & scribas, ad hoc suprà deputatos, fieri & confici de præmissis omnibus & singulis vnũ vel plura publica instrumenta, in testimonium veritatis præmissorum & ad perpetuam rei memoriam. Datum Basileæ decimonono calendas Ianuarij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoprimo.

*Medicinæ magistrum.
*Martishusen.

SESSIO SECVNDA.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, ecclesiam militantem repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Ad laudem Dei omnipotentis, ac benedictæ indiuiduæque Trinitatis gloriam & honorem, pro hæresum atq; errorum extirpatione, morum in capite & in membris Ecclesiæ Dei reformatione, ac regum & regnorum cæterorumq; Christicolarum adinuicem, authore discordiarum procurante, dissidentium pacificatione, in Spiritu sancto legitimè congregata, decernit, statuit, diffinit, declarat, & ordinat, vt sequitur:

Decretum, quòd concilium Basileense est legitimè inchoatum.

Et primò, quòd eadem sacra Basileensis synodus, sacris Cõstantiensi & Senensi concilijs generalibus decernentibus atq; ordinantibus, & authoritate Apostolica interueniente, fuit & est in hoc loco Basileensi debitè legitimeq; ac ritè initiata & congregata. Et ne de eiusdem sacre Basileensis synodi potestate à quoquam dubitetur, ipsa eadem synodus duas declarationes ex decretis synodi Constantiensis in præsenti sessione, a- Constantilijs suis decretis editis seu edendis inseren- ensis concidas, ordinat & decernit, quarum quidé de- lij sess. 4. & 5. clarationum tenor primæ sequitur, & est talis:

Decretum, quòd concilium generale est super papam.

Et primò declarat, quòd ipsa synodus in Spiritusancto legitimè congregata, generale concilium faciens, & Ecclesiam militantem repræsentans, potestatem immediatè à Christo habet, cui quilibet cuiuscunq; status vel dignitatis, etiã si papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis, & ad generalem reformationem ecclesiæ Dei in capite & in membris. Alterius verò tenor sequitur in hæc verba:

Quòd inobedientes concilio, puniantur.

Item declarat, quòd quicunq; cuiuscun- Constanque status vel dignitatis, etiam si papalis exi- tiensis constat, qui mandatis, statutis seu ordinationi- cilij sess. 5. bus aut præceptis huius sacræ synodi & cuiuscunq; alterius cõcilij generalis legitimè congregati, super præmissis seu ad ea pertinentibus, factis vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentię subijciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia iuris subsidia (si opus fuerit) recurrendo. Præmissis igitur & non- Constannullis alijs Constantiensis concilij, præser- tiensis contim capituli quod incipit, Frequens, in prio- cilij sess. 39. ri huius sacrę synodi Basileensis sessione re- & Basileencitati, decretis attentis, prælibata synodus sis concilij Basileensis decernit & declarat, quòd ipsa sess. 1. pro hæresum extirpatione ac morum generali reformatióe ecclesiæ in capite & in membris, nec non pace inter Christianos procuranda (vt premittitur) in Spiritusancto legitimè congregata, per nullum quauis authoritate, etiam si papali dignitate præfulgeat, dissolui, aut ad alium locum transferri, sed ad aliud tempus prorogari debuit aut potuit, debet aut potest, debebit aut poterit in futurum, absq; eiusdem synodi Basileensis deliberatione & consensu.

Quòd personæ concilij non debeant extra concilium trahi, vel impediri.

Item diffinit, ordinat & decernit hæc sancta synodus, quòd nulla persona, cuiuscunque status, dignitatis seu cõditionis fuerit, in eadem synodo actu existens aut futura, eidem incorporata vel incorporanda, à tempore arrepti itineris ad ipsam sanctam synodum sine fraude cõtinuati, ad recedendum ab eadem, à quoquam quauis authoritate, etiam si papali dignitate præfulgeat, directè vel in-

vel indirectè in læsionem seu perturbationem dictæ sanctæ synodi, inuità sine deliberatione & consensu ipsius sanctæ synodi requiri, moneri, compelli, citari, euocari ad alium locum, etiam curiam Romanam valeat, seu ne ad eandem sanctam synodum veniat, possit aut debeat quomodolibet impediri. Si autem à quoquam quauis authoritate, etiam si papali dignitate præfulgeat, (vt præmittitur) in contrarium attentatum fuerit, seu attentaretur in futurum, aut processus pœnales vel mandata, etiam censuras ecclesiasticas seu translationes prælatorum inuitorum, vel priuationes aut inhabilitationes eorundem seu aliorum beneficiatorum quorumcunq;, aliásve quascunq; pœnas continentes, vt ab eadem sancta synodo recedant, vel non accedant ad eandem, aut eidem nõ adhæreant, fulminati fuerint, fulminentur, aut fulminarentur in futurum, totum sit irritum & inane, nec eisdem processibus, censuris ac pœnis, tanquam irritis & inanibus quomodolibet obediendũ fore, prædictosque processus & censuras, cum omnibus indè secutis & secuturis, quatenus de facto processissent aut procederent in futurum, cassat, irritat, & annullat, & pro cassis, irritis atq; nullis habendos decernit, diffinit, ordinat & declarat.

Quòd hi qui tenentur interesse concilio, non recedant sine licentia.

Item, decretis sacri concilij Constantiensis inhærendo, statuit, ordinat & decernit, quòd prælati & alij qui tenentur huic sacro concilio interesse, ab hoc loco ante finitum concilium, nisi ex causa rationabili per deputatos seu ab hoc sacro concilio deputandos examinanda, non recedant. Qua quidem causa examinata & legitimè approbata, possint recedere de licentia illius vel illorũ, qui pro tempore habent vel habebunt authoritatem. Et tunc taliter recedens, teneatur dimittere alijs in loco remanentibus suam potestatem, sub pœnis iuris per hoc sacrum concilium indicendis, & in facientes contrarium exequendis.

Promotores alij.

Item quia plures promotores in eadem sancta synodo, & etiam notarij ad conscribendum acta eiusdem sunt necessarij, citra aliorũ per ipsam sanctam synodum in ipsius prima sessione deputatorum reuocatio-
* Ademarũ nem, magistros* Ademarium de Rosilione licentiatum in decretis, archipresbyterum Viuariensem & canonicum Lugdunẽsem, Henricum de Behenheym licentiatũ in decretis, officialem Basileensem promotores, & Petrum Bruneti baccalaureum in decretis, canonicum Atrebatensem, notariũ eiusdem ordinat & deputat. Datum in sessione publica eiusdem sanctæ synodi in ecclesia maiore Basileensi solenniter celebrata, decimoquinto Calendas Martij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo tricesimosecundo.

SESSIO TERTIA.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans. Olim sacrũ Constantiense concilium volens futuris Ecclesiæ necessitatibus prouidere, matura deliberatione statuit & decreuit, vt post finem ipsius concilij in quinquennium, deinde in septennium, & posteà perpetuò futuris temporibus de decennio in decennium, generale concilium celebretur, cuius decreti vigore felicis recordationis Martinus papa quintus, ipso Constãtiensi approbante concilio, statuit in ciuitate Papiensi proximum tunc concilium celebrari, quod ibidèm cœptum fuit, & de consensu & approbatione ipsius concilij, ad ciuitatem Senensem translatum. In quo Senensi Concilio fuit electa hæc Basileensis ciuitas, pro futuro tunc concilio in septennium celebrando. Appropinquante autem fine ipsius septennij, præfatus papa Martinus volens decreto Constantiensis & ordinationi Senensis concilio rum satisfacere, vt debebat, reuerendissimũ in Christo patrem & dominum, dominum Iulianum sanctæ Romanæ Ecclesiæ sancti Angeli diaconum cardinalem, sedis Apostolicæ destinauit legatum, cum plena potestate eidem concilio vice & authoritate sedis Apostolicæ præsidendi. Quod etiam sanctissimus dominus papa Eugenius quartus ratum habuit & approbauit. Proinde hoc sacrũ generale concilium in Spiritusancto legitimè congregatum, prouida & matura deliberatione considerans, hæreticam pestem in partibus Bohemiæ nimis sæuire cru- Hæresis deliter, quæ Dei occulto iudicio, bello plu- Hussitica. riès attentato nõ potuit superari, atq; quòd in diuersis mundi partibus clãm hæretica pestis pullulat atq; serpit, quodq; proh dolor multas Christianas prouincias bellorũ Bella. desecat rabies & deuastat, morumq; nimia Mores de- deformatio diuinam maiestatem offendit prauati. tantis & tam pestiferis malis, omnipotentis Dei gratia largiente, ad extirpationem hæresum, pacemq; in Christiano populo componendam, & reformationẽ generalem Ecclesiæ Dei in capite & in membris studiosè occurrere, & salutaribus remedijs prouidere, disposuit, & vt hæc ad optatos fines commodiùs duci possent, considerans hæc sancta synodus præsentiam summi pontificis, reuerendi simorumq; sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium in ipso concilio esse accommodam & multimodè fructuosam, venerabilem virum magistrum Ioannem Pulchripatris, sacræ theologiæ professorem, ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

sanctißimum Dominum Eugenium summum pontificem destinauit, atq; ad præfatos reuerendißimos dominos cardinales, præfatum sanctißimum dominum papam exorando & supplicando, vt huc (si commodè posset) personaliter accederet, ipsiq; sacro Concilio fauoribus & auxilijs asßisteret opportunis. Denuoq; venerabiles viros Iacobum Sirik scholasticum Treuirensem, & Thomam* Fieno decretorũ doctorem, suos pro eadem causa Oratores ad eundem dominum papam & dominos cardinales transmisit. Cùm autem ad notitiam ipsius Concilij peruenisset, præfatũ dominum papam ex sinistra informatione motum, dissolutionem ipsius Concilij attentasse, quæ quidem dissolutio in periculum euersionis fidei cederet euidenter, nec non Ecclesiæ Dei graue scandalum, ad eundem dominũ papam atq; reuerendißimos dominos cardinales, suos destinauit protinus oratores, reuerendum patrem dominum Ludouicum de Palude episcopum Lausanensem, & magistrum Henricum Stater decanum Traiectẽnsem, ad supplicandum, instandum & requirendum præfatum dominum Papam, vt ipsam dissolutionem reuocare dignaretur, huicq; sacro Concilio in tam laudabilibus operibus suffragaretur auxilijs & consilijs opportunis.

* Fiene Oratores ad papam destinati.

Oratores alij.

Decernitur, dissolutionẽ concilij nullatenus fieri posse.

Consideransq; hæc sancta synodus, præfatam dissolutionem Concilij contra decreta Constantiensis concilij esse factam, tendereq; in euersionis fidei graue periculum, & status ecclesiastici turbationem & detrimentum, atq; scandalũ totius populi Christiani, eandem dissolutionem decreuit nullatenus fieri potuisse: quin imò, ipsa minimè obsistente, ad prosequutionem eorum quæ pro fidei stabilitate & salute Christiani populi laudabiliter sunt incepta, esse cum Spiritusancti gratia procedendum. Verùm cùm redeuntibus præfatis episcopo Lausanensi & decano Traiectensi, optata responsio à sanctißimo domino Papa non fuerit reportata, licet non solum à prædictis concilij oratoribus ipsius concilij nomine, sed etiam à serenißimo domino Sigismundo rege Romanorum fideli Ecclesiæ aduocato, præfatus sanctißimus dominus Papa supplicatus, interpellatus, requißitus, rogatus fuerit, & totis nißibus, multiplicatis vicibus obsecratus, idcirco hæc sancta synodus innitens decretis sacri Constantiensis concilij, quorum verba sunt hæc: Quòd sancta synodus in Spiritusancto legitimè congregata, generale Concilium faciens, Ecclesiam catholicam militantem repræsentans, potestatẽ à CHRISTO immediatè habet, cui quilibet cuiuscunque status vel dignitatis, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis, & ad generalem reformationem Ecclesiæ Dei in capite & in membris.

Constantienſis concilij ſeſſ. 4. & 5.

Monitio contra Papam.

Item declarat, quòd quicunq;, cuiuscunque status vel dignitatis, etiam si papalis existat, qui mandatis, statutis seu ordinationibus aut præceptis huius sanctæ synodi aut cuiuscunque alterius Concilij generalis legitimè congregati super præmißis, seu ad ea pertinentibus, factis vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nißi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia iuris subsidia (si opus fuerit) recurrendo. In hac solenni sessione ipsum sanctißimum dominum Papam, nec nõ reuerendißimos dominos cardinales modo & forma infrà scriptis interpellare decreuit. Hæc igitur sancta synodus in Spiritusancto legitimè congregata, prædictum beatißimum dominum papam Eugenium cum omni reuerentia & instantia supplicat, & per viscera misericordiæ IESV CHRISTI exorat, requirit, & obtestatur, ac monet, quatenus prætensam dissolutionem, sicut de facto processit, de facto reuocet, & ipsam reuocationẽ, quemadmodùm & dissolutionem fecit, per diuersas mundi partes transmittat & publicet, ab omniq; impedimento dicti Concilij penitus desistat. Quinimò eidem (vt debet) faueat & assistat, omniaq; præbeat subsidia & auxilia opportuna, necnon infra trium mensium spatium, quod ad hoc pro termino peremptorio præfigit & assignat, si corporalis ipsius dispositio patiatur, personaliter veniat. Sin autem, personam vel personas loco & vice sui destinet & transmittat cum plenaria potestate, ad omnia & singula in hoc Concilio peragenda vsq; ad totalem ipsius conclusionem, per omnes & singulos actus gradatim & successiuè: Alioquin si hæc sanctitas sua facere neglexerit, quod de Christi vicario non est aliqualiter sperandum, sancta synodus (prout iustum fuerit, & Spiritussanctus dictauerit) necessitatibus Ecclesiæ prouidere curabit, & procedet, secundũ quod iuris fuerit diuini pariter & humani. Similiter præfatos reuerẽdißimos dominos cardinales, qui tanquam principales Ecclesiæ Dei cardines ad hæc feruentiùs intendere debent, exorat, requirit, obtestatur & admonet, quatenus cum præfato domino papa super prædictis solicitam instantiam faciant, huicque sacro concilio faueant, assistant, & auxilientur modis omnibus opportunis. Et cùm præsentia ipsorum, pro eorum authoritate magnaq; prudentia & experientia rerum, sit huic sacro Concilio plurimùm opportuna, ipsos dominos cardinales & quemlibet eorum requirit, monet & citat, quatenus infra spatium trium mensium

Constantienſis concilij ſeſſ. 5.

Commina- tio pœnarum.

sium ab intimatione præsentium (quem terminum pro trina ac canonica monitione præcisè & peremptoriè præfigit & assignat) ad dictum sacrum Concilium generale veniant, canonico impedimẽto cessante: alioquin, cùm eorum negligentia ad ipsum sacrum generale concilium veniendi, vt tantis necessitatibus Ecclesiæ succurratur, in periculum grauis iacturæ fidei catholicæ, totiusq; Ecclesiæ detrimentum censeatur proculdubiò redundare: hæc sancta synodus, lapso termino supradicto, contra eos qui venire neglexerint, eorum exigente contumacia, procedet, prout diuini pariter & humani dictauerit & permiserit ordo iuris, & necessitatibus Ecclesiæ altißimo largiẽte prouidere curabit. In præmißis autem dicta synodus reuerendißimum dominum cardinalem sanctæ Crucis, quandiu tractatibus pacis regnorum Franciæ & Angliæ insistet, includere non intendit, atque quo ad reuerendißimos dominos cardinales, Placentinum & de Fuxo vulgariter nominatos, & cardinalem sancti Eustachij, cùm in propinquioribus locis existant, ad duorũ spatium mensium restringit terminum supradictũ. Mandat insuper hęc sancta synodus vniuersis & singulis dominis patriarchis, archiepiscopis, episcopis & alijs ecclesiarum prælatis, clericisq;, notarijs & personis ecclesiasticis, nec non alijs Christi fidelibus, cuiuscunque status, dignitatis, gradus & conditionis existant, omnesque & singulos principes & dominos, etiamsi imperiali, regali, ducali, seu quauis alia prefulgeant potestate, requirit & rogat, qui pro præmißis fuerint requißiti seu requißitus, in virtute sanctę obedientiæ ac obtestatione diuini iudicij, & sub pœna excommunicationis, quatenus prædicta omnia & singula dicto sanctißimo domino Papæ atq; reuerendißimis dominis cardinalibus insinuent, intimẽt, & notificent, ac intimari & insinuari seu notificari faciãt personaliter eisdem, si ad eos tutus & accommodus pateat accessus. Sin autem, ei vel illis ad quos personaliter accedendi facultas non sit, in eorum habitationibus, nec non in porta palatij Apostolici & in ecclesijs sancti Ioannis Lateranensis, sancti Petri, & sanctæ Marię maioris de vrbe, copias per publicum notarium confectas affigendo, si hoc tutè fieri posßit. Sin autem, in principalibus ecclesijs ciuitatum Sutrinæ, Viterbij & Senensis, vel aliarum trium ciuitatum vicinarum, de quibus fuerit benè visum. Quę quidem loca hæc sancta synodus decernit, esse idonea pro executione omnium præmißorum. Et nihilominùs hæc sancta synodus futuris cupiens obuiare casibus, vt omnis euitetur dispendiosus circuitus, cùm rebus de quibus agitur, supra modum periculosa sit mora, ordinat & decernit, huiusmodi admonitionis & citationis decretũ, postquam in hac solenni sessione lectum fuerit & publicatum, ecclesiæ cathedralis Basileensis valuis affigi, vt si forrè contingat ipsius intimationem exequi nõ posse modo aliquo præmißorum, eo casu ex nunc tanquam publico edicto, ad quatuor mensium spatium ab hac die in anteà computandum, censeatur quo ad omnes eius effectus facta insinuatio, monitio & citatio, sicq; suos omnes effectus sortiri & arctare eos quibus dirigitur, decernit, ac si personaliter insinuatum & præsentatum fuisset, viribus peremptorijs & comminationibus suprascriptis hîc habitis pro insertis. Insuper hæc sancta synodus declarat & protestatur, quòd nihilominus prędictis dilationibus pẽdentibus, cùm iam præcesserit à iure vocatio ex decreto concilij Constantiensis, rerumq; necessitas id suadeat, & qualitas agendorum in vlteriore prosecutione Concilij & agendis in eo, procedere intendit ordinatè, debitè ac maturè, nec propterea supersedere aliqualiter in processu. Tandem hæc sancta synodus decernit citationes contra omnes prælatos & alios, qui ad generale Conciliũ venire tenentur, omnesque & singulos Generales ordinum quorumcunque, ac etiam inquisitores hæreticæ prauitatis, sub dilatione termini seu terminorum de quibus deputatis fuerit benè visum, cum pœnis & censuris & clausulis opportunis. Datum Basileæ in sessione publica sanctæ synodi Basileensis, celebrata in ecclesia maiori huius ciuitatis, sub sigillo eiusdem sanctæ synodi, sub anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimo secundo, indictione decima, die verò Martis 29. mensis Aprilis, prędentibus notarijs & scribis huius sanctæ synodi suprascriptis.

Item quia plures notarij & scribæ ad conscribendum acta huius sacri Concilij sunt necessarij, hæc sancta synodus, citra tamen aliorum notariorum per ipsam aliâs constitutorum reuocationem, venerabiles viros magistros Bartholomæum de* Lucgniano ciuem Senensem, & Thomam Chesneloti baccalaureum in decretis Rhemensis diœcesis, notarios eiusdem deputat & ordinat. Datum Basileæ in &c. vt statim suprà.

Notarij alij noui.

* Lutignia

SESSIO QVARTA.

Saluus conductus Bohemorum.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalẽ Ecclesiam repræsentans. Tenore prę-

sentium significamus vniuersis, quòd omnibus & singulis sacerdotibus, baronibus, nobilib⁹, militaribus, popularibus & alijs quibuscunque viris, cuiuscunque status, conditionis

Universidad de Deusto
Biblioteca

aut qualitatis existant, de regno Bohemiæ & marchionatu Morauiæ, de Praga & ciuitatibus ac alijs locis eorundem, & omnibus alijs ecclesiasticis & secularib⁹ personis, qui aut quæ vnà cum ipsis ad generale Basileense concilium mittentur, ac profecturi existunt, omnibus eorum personis, quocunq; nomine censeantur, aut valeant nuncupari, infra tamen numerum ducentarum personarum, tenore præsentium, nostrum plenissimum ac perfectum saluum conductũ concedimus atq; damus, verissimamque securitatem veniendi ad hanc ciuitatem Basileensem: ibidemque manendi, standi, morandi, nobiscumq; de quibuscunq; negocijs opportunis ipsis commissis tractandi, placitandi, disponendi, concludendi & terminandi impartimur: ac in loco vel in locis hospitiorũ suorum diuina officia sine impedimento nostrorũ peragere permittimus, sic etiam, vt propter illorum præsentiam neque in itinere, neque in aliquo loco itineris in eundo, manendo aut redeundo, neque in ipsa ciuitate Basileensi à diuinis officijs cessetur, quouis modo per modum interdicti. Cæterùm in generali concilio seu synodo Basileensi articulos quatuor, pro quorum claritate instant, oretenus aut in scriptis liberè poterunt offerre, aut propalare, scripturis sacris beatorumque doctorum verbis, sententijs & rationibus eos declarare, adstruere, & persuadere, & si opus fuerit, etiam ad obiecta concilij generalis respondere, aut cum aliquo vel aliquibus de Concilio super eisdem disputare, aut charitatiuè absq; omni impedimento conferre, opprobrio, conuicio aut contumelia procùl motis, seruatis forma & modis inter nostros legatos & nuncios prædictorum regni & marchionatus in Egrensi ciuitate specificatis & vniformiter conclusis: & signanter, quòd in causa quatuor articulorum per eos attentorum, lex diuina, praxis Christi apostolica & Ecclesiæ primitiuæ vnà cum concilijs doctoribusq; fundantibus se veraciter in eadem, pro verissimo & indifferente iudice in hoc Basileensi concilio admittentur. Et illis peractis vel non peractis, quandocunque de mandato aut consensu suorum maiorũ ad propria reuerti optabunt, aut aliquis eorum optabit, mox absq; vlla renitentia, occasione & mora, saluis rebus illorum & suorum pariter honore & personis, vicissim poterunt vel poterit iuxta beneplacitum liberè & securè redire, de scitu tamen deputandorum per Concilium, vt pro tunc opportunè securitati eorũ prouideatur sine dolo & fraude. Nihilominùs in hoc eorum saluo conductu omnes quascunque clausulas includi ac contineri volumus, ac pro inclusis haberi, quæ pro plena & efficaci & sufficienti securitate in eundo, stando ac redeundo necessariæ sunt & opportunæ, hæc notanter propter bonum pacis procurandum & obseruandum luculenter expressantes. Quòd si quispiam aut aliqui ex illis, siue in itinere ad nos in Basileam veniendo, siue ibidem demorando aut redeundo, aliquod enorme (quod absit) egerit aut egerint, per quod posset assecurationi eorum beneficium eis aut eorum alicui concessum, annullari aut cassari: volumus etiam, ac admittimus, & concedimus, vt talis vel tales in facinore huiusmodi deprehensi vel deprehensus, ab ipsis duntaxat, & non ab alijs, condigna animaduersione cum emenda sufficienti, per partem nostram meritò approbanda & laudanda, mox puniatur aut puniantur, illorum assecurationis forma, conditionibus & modis omnino manentibus illibatis. Et pariformiter, si quispiam vel aliqui ex nostris, siue in itinere ad nos in Basileam veniendo, siue ibidem demorando, aut redeundo, aliquod enorme (quod absit) egerit aut egerint, per quod posset assecurationis ipsorũ beneficium eis aut alicui eorũ concessum, annullari aut cassari: volumus, vt talis vel tales in facinore huiusmodi deprehensi, à nobis aut à nostris duntaxat, & non ab alijs, condigna animaduersione, cum emenda sufficienti, per partem dominorum ambasiatorum & nunciorum meritò approbanda & laudanda, mox puniatur aut puniantur, præsenti assecurationis forma, conditionibus & modis omnino manentibus illibatis. Volumus etiam, quòd liceat ipsis ambasiatoribus omnibus & singulis, toties quotiescunque opportunum fuerit seu necessarium, ad auram capiendam exire de ciuitate Basileensi, & reuerti ad eandem, necnon nuncium vel nuncios suos ad quęcunque loca pro suis necessarijs negocijs ordinandis liberè mittere seu destinare, ac ipsos missos seu destinatos, seu missum & destinatum susципere toties quoties eis videbitur expedire, ita quòd aliqui vel aliquis per deputandos concilij socientur, qui eorum securitati prouideant, vel prouideat. Insupèr nec in sermonibus, seu prædicationibus publicis aut alijs collationibus, in præiudicium, derogationem seu deteriorationem causæ ipsorum quatuor articulorum, pars nostra terminis quibuslibet, in confusionem vergentibus, poterit aut debebit vti & potiri in loco ciuitatis Basileensis. Qui quidem saluus conductus & securitates stare ac durare debent & à tempore & per tempus, quo in nostræ & nostrorum tuitionis curam ipsos susципi contigerit, & vsque ad Basileam perduci, ac toto tempore mansionis eorum ibidèm, & rursum post sufficientem audientiam habitam, spatio viginti dierum præmisso, cùm ipsi petierint, aut concilium habita huiusmodi audientia, ipsis recessum indixerit, à Basilea vsque in Tustan, *Tatoniam, aut Englispurg, in quem ex locis istis

*Taceniam

maluerint, Deo fauente restituemus, dolo & fraude prorsus exclusis. Etiam pro vniuersis & singulis Christi fidelibus, & specialiter pro sanctissimo domino Romano pontifice, pro serenissimo principe domino Sigismundo Romanorum &c. rege, ac venerabilibus dominis cardinalibus, archiepiscopis & episcopis, ac dominis abbatibus, prælatis & clericis, necnon illustrissimis principibus, regibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus & nobilibus militibus, vniuersitatibus & communitatibus ciuitatum, castrorum & villarum, earumque consulibus, scabinis, officialibus & alijs cuiuscunq; conditionis & status, ecclesiastici vel secularis existant, quocunque nomine censeantur, & pro subditis omnium præmissorum, & pro tota parte eorundem promittimus bona fide & spondemus, quòd nos omnes & singuli prædicti præscriptam assecurationem & salui conductus eorũ formam, in omnibus suis conditionibus, punctis & clausulis superiùs expressatis, inuiolabiliter & inconcussè bona fide & puro corde obseruabimus & custodiemus, obseruabunt & custodient. Insupèr promittentes sine fraude & quolibet dolo, quòd nolumus, neque debemus occultè vel manifestè, quacunque occasione prætensa, vti aliqua authoritate vel potentia, iure, statuto vel priuilegio legum vel canonum, & quorumcunq; conciliorum, specialiter Constantiensis & Senensis quacunque forma verborum expressa, in aliquod præiudicium saluoconductui seu assecurationi ac publicæ audientiæ, ipsis per nos concessæ vel concesso. Quòd si nos aut aliquis ex nobis vel nostris, cuiuscunque conditionis vel status aut præeminẽtiæ existens, præscriptæ assecurationis & saluiconductus formam & modum, in quocunque puncto vel clausula violauerit, (quod tamen auertere dignetur omnipotens) & sufficiens emenda non fuerit mox subsecuta, & ipsorum arbitrio meritò approbanda & laudanda, habeant nos & habere poterunt incidisse in omnes pœnas, quas iure diuino & humano aut consuetudine, huiusmodi saluorum conductuum violatores incurrere possunt, absq; omni excusatione, aut quauis in hac parte contradictione. Datum in sessione publica eiusdem sanctæ synodi, in ecclesia maiori Basileensi celebrata, duodecimo Calendas Iulij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo.

EPISTOLA BOHEMIS MISSA *super conclusione in Egra facta, in quarta publica sessione lecta.*

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam representans, vniuersis viris ecclesiasticis, nobilibus & toti populo regni Bohemiæ, vnitatem & pacem in Christo Iesu nostro domino. Pridiè oratores nostri ex oppido Egra ad nos reuersi, & ibidèm cum nuncijs vestris conclusa seriose referentes, magno gaudio hanc sanctam synodum repleuerunt. Asserunt enim, cum tanta charitate & mansuetudine, hoc sacrum vnionis negocium fuisse tractatum, vt non aliud existimemus, quàm Spiritum sanctum pacis & vnitatis authorem in medio interuenisse. Concepimus ex his quæ referunt, magnam spem futuræ vnionis & indissolubilis inter nos charitatis. Pro qua re (sicut dignum est) ipsi Spirituisancto, cuius munere hoc factum esse nõ dubitamus, gratias ex toto corde retulimus, eleemosynas, ieiunia que & orationes solennes indiximus, & vbique vsque ad rem optato fine conclusam, indici faciemus. Laudamus & benedicimus dominum, qui tam lætam nobis præbuit diem, qua nullam adhuc sensimus lætiorem, postquàm hunc locum attigimus. Parari enim semitam videmus ad magnam Dei gloriam & grandem populi Christiani profectum. Nemo nostrum fuit, dum ipsi oratores singula vobiscum acta recensebant, qui vel oculis vel corde non fleret. Commouebantur inusitato gaudio viscera audientium, rem tam concorditer fuisse conclusam, sperantium que post hanc aliam multo lætiorem diem adhuc successuram. Exultemus igitur, & iubilemus inuicem Deo salutari nostro, qui recordatus misericordiæ suæ, incipit plebem suam tanta cum lætitia visitare. Leuemus manus nostras ad cælum, glorificantes dominum nostrum Iesum Christum, quia pacem, quam quotidiè diebus nostris ecclesiæ dari petimus, iam appropinquare videmus. Magnificemus Spiritum paracletum, qui animos paulo antè dissidentes, in hanc spem pacis repentè conuertit. Sed si pro hac spe tantum gaudij susцepimus, quàm magna & inenarrabilis erit illa lætitia tam nostra quàm vestra, quando optatum pacis & vnitatis finem re ipsa intuebimur? Vt autem recognoscatis, quantum hæc res nobis est cordi, ipsis nostris nuncijs in communi congregatione auditis, formã saluiconductus & ea quæ cum vestris ambasiatoribus concluserunt, nihil addito vel retracto, hæc sancta synodus vnanimi omnium consensu approbauit. Et eccè ipsum saluum conductum in publica sessione decretum, de verbo ad verbum, quemadmodùm in Egra *conditus fuerat, ad vos destinamus. Misimus etiam, vt nil ex parte nostra desit, fratrem Ioannem de Mulbruno, vnum ex nuncijs nostris, qui in Egra fuerant, ad serenissimum principem dominum regem Romanorum, vt ab eo saluum conductum in ea qua optatis, forma obtineat. Quem vt primùm habuerimus, ad

Epistola cõcilij ad Bohemos.

Psal. 94.

*condictũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

vos sine mora transmittemus, parati semper agere omnia, quæ pro vestra tutela & libera audientia necessaria videbuntur. Vtinam sicut fas est nobis verba exprimere, ita mentes nostras in publicum exhibere possemus. Vtinam sicut hanc epistolam lecturi estis, ita corda nostra palàm inspicere possetis. Profectò non dubitamus, quin cognita nostra in vos summa charitate, mox sine vlteriori tractatu in vnitate spiritus connecteremur. Et quoniam saluatoris nostri sententia est, non qui inceperit, sed qui perseuerauerit vsq; in finem, saluus erit: vos omnes per Spiritum sanctum huiùs sacri negocij directorem hortamur & obsecramus, vt quemadmodùm rem ipsam feruentèr inchoastis, ita firmiter constanterque vsque ad veræ vnionis complementum perseueretis. Speramus in Christo Iesu videre diem, & iam propè est fortè, quo alter alterum fraterna charitate nos inuicèm complectemur, & vnanimes in eadem sanctæ matris Ecclesiæ domo cum iocunditate perpetuò habitabimus. Confidimus in Domino tantam adhuc inuicèm futuram dilectionem, vt nullum inter nos fuisse olim dispendium videatur. Et quanquam nondum hæc sancta vnio, pro qua laboramus, completa sit, tamen ipse Spiritussanctus tantam huius rei spem & affectum cordibus nostris impressit, vt quod futurum est, iam quodammodo in foribus adesse credamus. Vos corpore absentes estis, sed ob hanc spem in visceribus charitatis, & vinculo veræ dilectionis, quasi præsentes amplectimur, & præ gaudio nosipsi flentes, tanquam mater filium ex longinqua patria redeuntem, vos tenerrimè osculamur. Iam igitur quasi arram proximę mutuę vnitatis pepigisse videmur, & vos dudum futuros, nostros dilectissimos fratres iam esse existimamus. Talia enim ipse Spiritussanctus initia dedit, vt nō aliud quàm pacem, charitatem & vnitatem
Matth. 10. & 24. b
* cóting e hinc * attingere speremus. Læto ergo animo vtrique simus, & iocunda mente inuicèm viuamus, cùm propè in ianuis gaudium, quod nemo tollet à nobis, per Spiritumsanctum accepturi simus. Sed vt citiùs faciliusque consequamur, vigilemus supplices in orationibus, & continuis precibus dominum nostrum Iesum Christum deuotis mentibus exoremus, vt quod operari incepit, confirmet atque perficiat. Hora iam est, vt sancta mater Ecclesia que pro tam duro filiorum suorum dissidio diu * consternata est, pro pace & vnitate lætari & exultare incipiat, luctumque præteriti temporis conuertat in gaudium. Tempus iam aduenit, vt qui eodem Christi characterè insigniti sunt, & eodem baptismatis fonte renati, deposita omni dissensione, eundem charitatis & vnitatis spiritum induant, & ad augmentum gloriamque nominis Christiani totis viribus intendant, fidemque orthodoxam protegere curent, quâ infideles pagani multis in locis ignominiosè pessundant, & extinguere moliuntur. Eia igitur cùm nostræ dilectionis & synceræ voluntatis iam certi sitis, amodò vestros legatos præparate, quales in primis literis postulauimus, vt cùm regius saluus conductus aduenerit, cum pleno mandato ad hoc sacrum concilium proficiscantur. Quos ita gratè benigneq; suscipiemus, vt à parentibus filij suscipi consueuerunt. Spiritussanctus paracletus, in cuius nomine hæc sancta synodus est congregata, nobis & vobis & toti populo Christiano hîc veram dilectionem & pacem, ac in futuro seculo vitam æternam donare dignetur, qui cum patre & filio regnat benedictus in secula, Amen.

* cótristu a

Datum in sessione publica solenniter celebrata in ecclesia maiore Basileensi, die Veneris, vigesima mensis Iunij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo.

IN EADEM SESSIONE QVARTA, decreta concilij Basileensis.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, attendens quòd ad prouidentiæ spectat officium, perspicaci consideratione futura prospicere, & aduersus ea quæ reipublicæ possent inferre dispendia, salubriter prouidere. Cùm itaque eadem sancta synodus ad extirpationem hæresum, pacem in Christi populo & morum reformationem cum spiritussancti gratia, prout statu rerum & temporum considerato, est admodùm necessarium, sit intenta, & propterea venerabiles in CHRISTO patres sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales ad ipsum sacrum concilium euocauerit, existimans eorum in sacro concilio præsentiam pro eorum authoritate, sapientia, rerumque notitia, multimodè fructuosam: eisque tanquam veris obedientiæ filijs ad sacrum concilium venientibus, si alibi contingeret Apostolicæ sedis vacatio, in iacturam eorum qui obedientes vacationi sacri concilij deseruirent, vtilitati Ecclesiæ posset redundare, cùm tamen vt obedientia non iacturam afferat, sed potiùs vtilitatis & honoris augmentum, ratio cunctis nota suadeat. Et ne aliquibus forsitan venire negligentibus prodesse inobedientia videatur, hæc & alia quæ animum cuiuscunque prudentis ad hoc mouere possent & deberent, prouida attentione prospiciens hæc sancta synodus, statuit, decernit, atque diffinit, quòd in euentum vacationis sedis Apostolicæ, hoc sacro generali durante concilio, electio summi pontificis in loco istius

Locus obscurus.

sacri concilij fiat, & interdicit, ne alibi celebretur. In contrarium attentata quauis authoritate, etiam si Papali, non obstantibus quibuscunque constitutionibus editis vel edendis, aut alijs in contrarium facientibus, ac si de ipsis esset de verbo ad verbum facienda mentio specialis, aut iuramento firmata existant, quibus ex certa scientia derogat & decernit, nulla & irrita esse, nulliusque roboris vel momenti ipso iure: contrarium verò attentantes, sint tam actiuè quàm passiuè, quo ad electionem Romani pontificis & ad quascunque alias dignitates inhabiles, & omnibus habitis dignitatibus perpetuò priuati, & infamiæ notam ac etiam excommunicationis sententiam incurrant ipso facto. Quòd si forsan aliqua de facto prætensa electio præsumeretur, tam electus prætensus, quàm illi adhærentes, & eum pro tali gerentes, supradictas pœnas incurrant pari modo. Absolutionē verò omnium & singulorum, qui præmissas sententias aut earū aliquam incurrerint quoquo modo, dicta synodus tantummodò, præterquàm in mortis articulo, sibi reseruat. Decernens præsens decretum ligare, afficere, vim & effectū habere atq; fortiri, post quadraginta dies cōtinuos proximè secuturos à die publicationis eiusdem.

Ne vi iuramenti aut promissionis alicui factæ, aliqui astrictos se putent, vt ad concilium venire non possint.

Item ordinat, statuit, decernit & declarat, quòd quicunque & singuli cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, abbates, prælati, reges, principes, duces, marchiones, comites, barones, vicarij Ecclesiæ Romanæ, vasalli, communitates, Romanæ curiæ officiales, summi pontificis familiares, siue alij cuiuscunque conditionis existant, siue quibuscunque nominibus censeantur, propter iuramenta, promissiones vel quaslibet alias obligationes, præfato summo pontifici seu alteri ad hoc eius mandato deputato aut deputando, seu quibuscuis alijs quomodolibet super quacunque re vel causa, & sub quacunque verborum forma præstita seu præstanda, nullatenus obligantur & astringuntur, aut se impeditos à veniendo ad hoc sacrosanctum concilium occasione dictorum iuramentorum, promissionum vel aliarum obligationum prætendere possunt, aut poterunt in futurum, quo minùs absque periurij seu infamiæ nota ad ipsam synodum teneantur accedere, qui de iure aut consuetudine sunt astricti. Cæteri verò, qui vocati & requisiti fuerint, & omnium prædictorum procuratores, obedire & adhærere ipsi concilio, & liberè accedere possint, & teneantur, & eidem licitè interesse. Processus verò quoscunque su-

spensionis & excommunicationis, interdicti, necnon priuationis dignitatum, beneficiorum seu officiorum quorumcunque & commendarum reuocationes, ac inhabilitationis sententias seu periurij aliasve pœnas, mulctas & censuras in se continentes, in ipsos occasione præmissorum per quemcunque quauis, etiam Romani pontificis, authoritate fulminatos seu fulminandos, cum omnibus indè secutis aut secuturis, eadem sacra synodus nullos, cassos & irritos, ac nullius roboris seu momenti existere pronunciat, declarat & diffinit: & quatenus de facto processerunt seu processerint, reuocat, cassat, irritat, & annullat, & pro casis, irritis & nullis habendos statuit & decernit.

De bulla plumbea.

Item vt gesta in ipsa synodo durabiliori testimonio roborentur, statuit & ordinat ipsa synodus, quòd de cæterò in literis suis authenticis vtatur bulla plumbea pendente cum chordula canabis aut serici, prout varietas causarum & rerum, super quibus literæ eædem conficientur, postulabit, in vno missionis Spiritussancti in specie columbæ, in alio verò lateribus, horum verborum, Sacrosancta generalis synodus Basileensis, sculpturas continente, decernens eisdem plenam & omnimodam fidem adhibendam fore.

Quòd Papa, durante concilio, non possit creare cardinales, nec creatos publicare.

Item cùm multiplicatio cardinalium sit Ecclesiæ dispendiosa & onerosa, propterea & ex alijs rationabilibus & legitimis causis eandem sanctam synodum mouentibus, statuit, ordinat, atque ex certa scientia hoc irrefragabili decreto decernit ipsa sancta synodus, quòd durante hoc sacro concilio, Romanus pontifex à loco istius sacri concilij absens personaliter, non debeat nec possit aliquem vel aliquos cuiuscunque dignitatis, conditionis, gradus seu status existant, in sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalem vel cardinales, quouis modo aut quocunque quæsito colore vel causa assumere, pronunciare secretè aut publicè, aut pronunciatos seu assumptos secretò publicare. Et si secùs attentatum fuerit, ex nunc in anteà irritum sit & inane, nulliusque roboris vel momenti. Quòd si forsan taliter de facto assumpti aut pronunciati, se pro cardinalibus gerere aut nominare præsumpserint, quibuscunque dignitatibus priuati, & ad omnes & singulas futuras inhabiles, ac quicunque eos pro cardinalibus gerentes & reputantes, ex nunc prout ex tunc sententia excommunicationis innodati sint ipso facto, à qua præterquàm in mortis articulo, nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

à præfata ſynodo abſolutionis ſiue habilitationis beneficium obtinere non poſſint. Datum in ſeſſione publica * eiuſdem ſynodi in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata, duodecimo Calendas Iulij, Anno domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo.

* celebrata in eccleſia maiori Baſileenſi die Veneris 20. menſis Iunij, Anno à natiuitate &c.

COMMISSIO FACTA PER CONCILIUM in eadem ſeſſione domino cardinali ſancti Euſtachij, ſuper regimine ciuitatis Auinionenſis & comitatus Venayſini.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis, in Spiritu ſancto legitimè congregata, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, dilecto Eccleſiæ filio Alphonſo, ſancti Euſtachij ſanctæ Romanæ Eccleſiæ diacono cardinali, Apoſtolicæ ſedis legato, ciuitatis Auinionenſis & comitatus * Venaycini in ſpiritualibus & temporalibus pro nobis & ſancta matre Eccleſia vicario generali, ſalutem & omnipotentis Dei benedictionem. In pacis authore hęc ſancta ſynodus congregata, cùm vniuerſi populi Chriſtiani pacem & tranquillitatem exoptans, per diuerſas mundi partes ad procurandum ea quæ pacis ſunt, & ſcandalis obuiandum, ſuæ ſolicitudinis opus impendat, Eccleſiæ proprium patrimoniũ ab hoc procurandæ pacis & tranquillitatis ſtudio expers eſſe nullatenus decuit, quinimo ipſam debet ſpecialis intuitus cura fouere. Cùm itaque ad ipſius ſacræ ſynodi notitiam fide dignorum ſit relatione deductum, quòd ciuitas Auinionenſis, quæ ſanctæ Dei Eccleſiæ ſemper fideliſſima & obſequentiſſima fuit, certis vrgentibus rationibus & cauſis neceſſarijs, vicarium per ſummum pontificem ad ipſius regimẽ deſtinatum, ſe admittere non debere prætendat, atque ad eundem ſummum pontificem plures ambaſiatas deſtinauerit, pro vtili & ſalubri gubernatione ciuitatis eiuſdem ac comitatus * Venaycini eidem adiacentis, ſuppliciter poſtulans, vt de alio vtili eis prouideretur vicario, quod hucuſque obtinere nequiuit, nec ſperat poſſe obtinere, quinimo is qui pro vicario deſtinatus eſt, intendit & nititur ſuſcipere gubernationis officium inuita ciuitate, congregare ſatagens multitudinem gentium armatarum. Vndè ſuper præmiſſis informatione recepta ex his & alijs, quæ honeſtas cenſet calamo non promenda, de turbatione & periculo græui ſtatus ciuitatis illius & patriæ eſt ex veriſimilibus & vrgentibus rationibus dubitandum, eſſetque nimis graue diſpendium, ſi fortè (quod auertere dignetur Altiſsimus) Eccleſia perderet illud tam nobile patrimonij ſui membrum, aut guerrarum inquietudine turbaretur. Idcirco hæc ſancta ſynodus huiuſmodi periculis cupiens obuiare, ciuitatemque illam & comitatum in pace & quiete fouere, regimen & gubernationem ciuitatis ipſius & comitatus vſquequò cum ſummo pontifice per ipſam ſanctam ſynodum, vel aliquo eius nomine habito pleniori tractatu, fuerit aliter ordinatum, maximè attentò, quòd propter locorum diſtantiam & viarum diſcrimina non poteſt facilè haberi recurſus ad dictum ſummum pontificem, & periculum ſit in mora: tibi cuius futuræ vtili & fideli gubernationi fidem facit aliarum terrarum Eccleſiæ regimen, per te hactenus fideliſsimè plurimumque vtiliter geſtum, duxit ad honorem Dei, ſanctæ matris Eccleſię, ac huius ſacræ ſynodi, tenore præſentium plenariè committendum, cum plenaria poteſtate regendi & gubernandi dictam ciuitatem Auinionenſem & comitatum * Venaycini, omnemque in eiſdem iuriſdictionem, merum & mixtum imperium, per te vel alium ſeu alios exercẽdi, officiales amouendi, etiam ſi pontificali præfulgeant dignitate, & alios vel eoſdem inſtituendi, iuramenta ſeu promiſsiones recipiendi, ac illa relaxandi cum quibuſcunque ſemel vel pluries, quoties viſum tibi fuerit opportunum. Quaſcunque pecunias, fructus, prouentus & emolumenta in illis ciuitate & comitatu, ratione iuris Papalis vel ſanctæ Romanæ Eccleſiæ aut quocunque iure vel titulo, pro tempore præterito, præſenti & futuro cameræ Apoſtolicæ debitas & debita, recipiendi & exigendi, ac recipi & exigi faciendi, contradictores quoſlibet vel inobedientes cenſuris eccleſiaſticis & alijs compeſcendi remedijs opportunis. Et generaliter cum * omnibus illis poteſtatibus & facultatibus, quas bonæ memoriæ Franciſcus archiepiſcopus Narbonenſis ſanctæ Romanę Eccleſiæ camerarius, à felicis recordationis domino Martino papa quinto & aliâs habuit, dum ageret in humanis, licèt etiam hîc ſpecificè nõ exprimantur. Mandans tibi in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub pœnis iuris, quatenus curam & regimen prædictum humeris tuis impoſitum reuerenter ſuſcipias, ac diligẽter & fideliter exequaris, vtilitatem publicam, tranquillumq; & pacificum ſtatum ciuitatis illius & comitatus ſic procurare ſolicitè ſtudeas, ipſumq; regimen & gubernationem pro modo tuæ ſapientiæ ſic vtiliter gerere, vt apud Deum æternæ vitæ merita, & apud mundum fama tua laudis & gloriæ ſuſcipiat incrementa. Mandat inſuper omnibus officialibus, ciuibus, incolis & habitatoribus dictæ ciuitatis & comitatus capitaneis, necnon caſtrorum caſtellanis, * baliliuis, & alijs officialib' quibuſcunq; quouis nomine cenſeantur, & alijs vniuerſis, quatenus tibi & per te deputandis officialibus ad regimen

* Venayſini

* Venayſini

* Bailliuis

regimen eorundem, & nulli alteri pareant, obediant, & intendant, in omnibus & per omnia, quemadmodùm præfato archiepiſcopo Narbonenſi dum viueret, & pro Eccleſia Romana dictæ ciuitatis & comitatus regimen & gubernationem gereret, faciebant, & facere tenebantur, quibuſcunque promiſsionibus, iuramentis, obligationibus & alijs quibuſcunque diſpoſitionibus in contrarium facientibus, non obſtantibus vllo modo. Hæc nanq; ſancta ſynodus, omnium quorumcunque prædictis obuiantium vim & effectum, præſentium authoritate ſuſpendit. Et quicquid per te ritè, ſpiritualiter & temporaliter geſtum & ordinatum, actum vel ſententiatum fuerit vel prouiſum, hæc ſancta ſynodus ratum & gratum habebit, ac faciet authore domino inuiolabiliter obſeruari. Datum in ſeſſione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi in Eccleſia maiori Baſileenſi die Veneris * vigeſima menſis Iunij, Anno domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo.

* 12. menſis Iulij.

Hæc ſeſsio habita eſt in vigilia S. Laurentij.

SESSIO QVINTA.

De cauſis fidei.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileẽſis, in Spiritu ſancto legitimè congregata, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, conſiderans quòd ipſa inter alia fructuoſa opera ad hæreſes extirpandum, & à fide deuios ad eiuſdem fidei orthodoxæ vnionem reducendos, in Spiritu ſancto principaliter congregata dinoſcitur, & propterea conſtituit accommodum fore, imò neceſſarium pro cauſis fidem concernentibus, in hoc ſacro concilio tractandis & examinandis, de perſonis idoneis prouidere: eapropter conſtituit & deputat iudices, ad audiendum omnes & ſingulas cauſas fidem quomodolibet concernentes, venerabiles Franciſcum Papienſem, Conradum Ratiſponenſem epiſcopos, & dilectum filium Eccleſię Ioannẽ abbatẽ Ciſtertienſem, quibus in cauſis huiuſmodi per deputatos ad hoc, priùs examinatis, ipſiſq; deſignatis & remiſſis, dat poteſtatem in prædictis cauſis in hoc loco Concilij & extrà, citandi ac audiendi, cognoſcendi, decidẽdi & alia faciendi, quæ ad dictas cauſas pertinent, & pertinebunt vſq; ad ſententiam diffinitiuam excluſiuè. Et vt eo faciliùs cauſæ prædictæ ſuum finem debitum conſequantur, eadem ſancta ſynodus, vt ipſi iudices prędicti, aut duo ex eis, tertio ſtatutis horis non veniente, terminos in cauſis huiuſmodi tunc occurrentes, tenere & obſeruari facere, & aliâs ſummariè, ſimpliciter & de plano ac ſine ſtrepitu & figura iudicij procedere valeant, ſtatuit & decernit.

Cauſarum fidei iudices.

De procuratore fidei.

Item ſancta ſynodus prædicta deputat & conſtituit dilectum Eccleſiæ filium Nicolaum Amici, licentiatum in theologia, in cauſis fidei præmiſsis procuratorem generalem hoc durante concilio, cum poteſtate ſubſtituendi de conſenſu & authoritate iudicum prædictorum, qui nullâ cauſam promoueat, niſi primùm per deputationem fidei fuerit examinata & admiſſa.

Procurator

Deputantur iudices ad examinandum cauſas generaliter.

Item dicta ſancta ſynodus, ne inter cæteros vbères fructus pro quibus procurandis ſummoperè deſudat, iuſtitia indebitè grauatis, pro qua ad eandem confluunt, miniſtrando deficiat, aut ipſius executio plùs debito negligatur, volens in præmiſsis opportunis remedijs prouidere, conſtituit, ordinat, & deputat iudices ſeu commiſſarios ad audiendum omnes cauſas, ad dictam ſanctam ſynodum deuolutas ſeu deuoluendas, deductas ſeu deducendas, cauſis concernentibus fidem exceptis, venerabiles Berengarium Petragoricenſem, Petrum Auguſtenſem prouinciæ Maguntinæ, & Delphinum Parmenſem epiſcopos, quibus in cauſis præmiſsis per deputatos ad hoc priùs examinatis, ipſisque remiſsis & deſignatis dat poteſtatem, non obſtantibus ferijs, in loco Concilij & extrà citandi, audiendi, cognoſcendi, referendi & diffiniendi, & alia faciendi quæ ad dictas cauſas pertinent & pertinebunt. Et vt eo faciliùs cauſæ ſeu negocia ad debitum finem perueniant, eadẽ ſacra ſynodus, vt tres aut duo ex ipſis, tertio ſtatutis horis non veniente, terminos in cauſis huiuſmodi tunc occurrentes, tenere & obſeruari facere, & aliâs ſecundũ qualitatem cauſarum procedere valeant, ſtatuit & decernit, cauſis tamen Eccleſiarum cathedralium maioribus earundem, dictæ ſacræ ſynodo reſeruatis, de quibus ſe non impediant, niſi de generalis congregationis patrum & ſuppoſitorum eiuſdem, etiam citra ſeſsionem publicam commiſsione ſpeciali. Ratificatque nihilominùs hæc ſancta ſynodus, & approbat omnes commiſsiones quarumcunque cauſarum, etiam cathedralium & maiorum, ſub quacunque poteſtate in generali congregatione dictis iudicibus ſeu alijs commiſſarijs hactenus factas, necnon proceſſus exinde ſecutos, ac etiã in anteà per eoſdem continuandos.

Iudices alij

Ordinatio Præcognitorum.

Item ne iudices prædicti quaſlibet cauſas ad hoc ſacrum concilium delatas ſeu deferendas, paſsim & indiſtinctè importunitate petentium deuicti, audiẽdas recipiant, ſed potiùs de qualitate ipſarum ratio habeatur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur, hæc ſancta ſynodus conſtituit & deputat dilectos Eccleſiæ filios, Iulianum Apoſtolicæ ſedis legatum ſancti Angeli, & Dominicum ſanctæ Mariæ in via lata, ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ diaconos cardinales, & quemuis præſidentē nunc & in futurum pro tempore exiſtentem, & venerabilē Franciſcum Gebennenſem Epiſcopum, ac dilectum Eccleſię filium Henricum Fleckel, palatij Apoſtolici cauſarum auditorem, dictarum cauſarum præcognitores, dans & concedens quinq; prædictis vel maiori parti, alijs ſe abſentantibus vel non conſentientibus, poteſtatem cauſas huiuſmodi primùm diligenter examinandi & diſcernendi, quæ aut qualis illarum in hoc ſacro concilio tractari, audiri, cognoſci decenter poſsint, ſeu diffiniri debeant, & quas tractandas ſeu in generali congregatione* referādas, aut abſque relatione, premiſſa cognitione deciden das iudicauerint, ad ipſos iudices remittere habeant deſignatos, ſub modificatione procedendi prædicta. Et niſi ad eos ſic (vt præmittitur) remiſſæ fuerint, de illis ſe non impediant quouis modo.

Præcognitores cauſarum.

*for. referendas

Quòd vltra tres menſes poteſtas iudicum non duret.

Item decernit hæc ſancta ſynodus, quòd poſt tres menſes continuos à die præſentis publicationis computandos, tam iudicum pro fide, quàm pro alijs cauſis prædictis audiendis, deputatorum pariter & præcognitorum poteſtas finiatur. Sit tamen in poteſtate dictæ generalis congregationis, in locum quorumlibet prædictorum, etiam citra ſeſsionem publicam, quos decreuerit, deputare.

Ne incorporati trahantur ad iudicium extra locum huius concilij.

Item ſtatuit & diffinit, quòd nullus huic ſacro concilio per ſe vel ſuū procuratorem legitimè admiſſum incorporatus, etiam procurator ipſe aut incorporandus, in futurum à tempore arrepti itineris ſine fraude continuati, animo ad hāc Baſileenſem ſynodum veniendi, pro quacunq; cauſa ſeu lite, mota ſeu mouenda, aut quauis alia occaſione, ad Romanam curiam ſeu coram quocunq; iudice ordinario vel delegato, extra locum concilij, illo durante, inuitus trahi ſeu euocari, aut contra ipſos inuitos aut aliquem eorundem procedi poſsit. Si quid verò in contrarium attentatum fuerit, quouis modo per * quæcunque, quauis, etiam ſummi pontificis, authoritate, decernit irritum & inane, nulliusque roboris exiſtere ſeu momenti. Nihilominùs hæc ſancta ſynodus offert ſe paratam de omnibus ſuppoſitis eiuſdem aut aliquo eorum, querulantibus ſeu actionem mouere volentibus, miniſtrare iuſtitiæ complementum.

*quemcunque

Ordinatur auditor ordinarius cameræ.

Item hæc ſancta ſynodus deputat & conſtituit dilectum Eccleſiæ filium Henricum Fleckel Apoſtolici palatij cauſarum auditorem, huius ſacri concilij iudicem & auditorem ordinarium, dans & concedens eidem omnem poteſtatem ſeu iurisdictionē, quam in Romana curia de iure ſeu conſuetudine exercet, ſeu exercere habet Apoſtolicæ cameræ auditor.

Soldanus conſtituitur.

Item conſtituit & deputat dilectum Eccleſię filium Titianum de Laude ſoldanum, cum poteſtate quam habet ſoldanus curiæ Romanæ.

De alijs officiarijs.

Itē de cæteris officiarijs in hac ſacra ſynodo neceſſarijs, ordinetur & diſponatur in congregatione generali, & quæcunque ibidēm ſuper deputatione eorundem officialium acta, ſeu ordinata fuerint, eiuſdem firmitatis & authoritatis exiſtant, ac ſi facta fuiſſent in publica ſeſsione.

Deputantur notarij.

Item quia plures notarij & ſcribæ in eadem ſancta ſynodo ad conſcribendum acta eiuſdem ſunt neceſſarij, citra aliorum per ipſam ſanctam ſynodum in alijs ſeſsionibus deputatorum reuocationem, magiſtros Enſelinum de Guiſcardis de Blenſaco iuris canonici profeſſorem, Gerhardum Rouſelli, Georgium Frey de Vilshouen, Conradum Kneulin de Dyepurgh, Petrum de Noxeto clericos Vercellenſis, Nouiomenſis, Patauienſis, Maguntinenſis & Placentinenſis diœceſis, notarios & ſcribas eiuſdem ordinat & deputat. Datum Baſileæ in ſeſsione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi, in eccleſia maiori Baſileēſi ſolenniter celebrata, quinto idus Auguſti, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo.

Notarij ſeu ſcribæ alij.

SESSIO SEXTA, CELEBRATA die ſexta menſis Septembris.

ANNO domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo, die ſabbati ſexta menſis Septembris in eccleſia maiori Baſileenſi, in qua ſeſsiones celebrari ſolent, ſexta huius ſacræ ſynodi Baſileenſis ſeſsio celebrata hoc modo: Primò videlicet Miſſa ſolennis de beata virgine Maria, per dominum Philibertum epiſcopum Conſtantienſem præſidentem celebrata, & demum ſuffragijs, antiphona Exaudi, ac litanijs cum euangelio ſecundum Lucam, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit: ac hymno, Veni creator ſpiritus &c. cum verſiculo & collecta decantatis, aſsiſtentibus dominis legato Placentino & Firmano cardinalibus, cum triginta duobus alijs prælatis in eorum mitris planis & *pluuialibus exiſtentibus, & domino duce Vuilhelmo Bauariæ protectore huius ſacri concilij, venerabiles viri magiſtri Nicolaus Amici, & Hugo * Berardi, promotores huius ſacri Concilij, per organum magiſtri Hugonis ſuam petitionem fecerunt in ſcriptis, vt ſequitur.

Luc. 10.c

*plumalibus

*Barardi

Promotores concilij dant petitionē.

Reuerendiſsimi patres & vos alij domini mei præſtantiſsimi, ſacroſanctum generale concilium in ſpiritu ſancto legitimè congregatum celebrantes, ac vniuerſalē Eccleſiam repreſentantes, cùm ex decreto tertię ſeſsionis huius ſacri concilij ſanctiſsimus dominus noſter papa Eugenius cum omni reuerentia & inſtantia fuerit per viſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti exhortatus, requiſitus ac monitus, quatenus prætenſam diſſolutionem huius ſacri concilij de facto reuocaret, ſicut de facto proceſſerat, quæ notoriè vniuerſalem ſcandalizat Eccleſiam & populum Chriſtianum, & ipſam reuocationem, quem admodum & diſſolutionem fecerat, per diuerſas mundi partes tranſmitteret & publicaret, ab omniq; impedimento dicti concilij penitus deſiſteret, quinimo eidem (vt debebat) faueret & aſsiſteret, omniaq; præberet ſubſidia & auxilia opportuna, necnon infra trium menſium ſpatium peremptoriè præfixum & aſsignatum (ſi corporalis ipſius diſpoſitio pateretur) perſonaliter veniret: ſin autem, perſonam vel perſonas loco & vice ſui deſtinaret & tranſmitteret cum plenaria poteſtate ad omnia & ſingula in hoc concilio peragenda, vſq; ad totalem concluſionem ipſius, per omnes & ſingulos actus gradatim & ſucceſsiuè. Et dictus dominus Eugenius papa quartus, ea ſuper quibus monitus fuit, facere non curauerit, ſed in ſua prætenſa diſſolutione perſeuerauerit, & etiam perſeueret, ac omnem perturbationem & euerſionem huius ſacri concilij multipliciter moliatur, nec infra terminum præfixum venerit aut miſerit: idcirco nos promotores huius ſacri concilij producentes memoratū decretum monitionis & citationis, ac executionem legitimè & debitè factam, petimus, ſupplicamus inſtantiſsimè & requirimus, dictum dominum Eugenium papam quartū, per hanc ſacram ſynodum decerni & declarari contumacem in prædictis, atq; ad vlteriora debitè procedi, prout neceſsitates eccleſiæ Dei exigunt & requirunt, ac prout eſt diuini iuris pariter & humani. Deinde protractis per eos monitione & citatione contra dominum noſtrum papam Eugenium modernū & dominos cardinales cum duobus inſtrumentis executionis eiuſdē, etiam petito & inſtanter requiſito, per ſacroſanctum concilium præfatum dominum noſtrum papam contumacem reputari, & ad vlteriora procedi, prædictus dominus epiſcopus Conſtantienſis præſidens, de mandato concilij iniunxit reuerendis in Chriſto patribus & dominis, dominis Petragoricenſi & Ratiſponenſi epiſcopis, vt interrogarent, ſi dominus noſter papa aut aliquis pro eo poteſtatē vel mandatum ſufficiens habens, eſſet in dicta ſeſsione, ſe repræſentaret. Qui quidē domini ambo epiſcopi, videlicet Petragoricenſis & Ratiſponenſis, primò ſuper gradus ante altare dictæ ſeſsionis tēr eundē dominum noſtrum papam vocauerunt alta & intelligibili voce ſub his verbis: Eſt ne aliquis hic pro domino Eugenio papa quarto cum legitima poteſtate, cuius contumacia nūc accuſata eſt? Compareat in hac ſeſsione publica. Similiter hoc idem fecerunt ter ante maius portale dictæ eccleſiæ. Deinde facta relatione per eoſdē dominos epiſcopos domino epiſcopo præſidenti, quòd neminem pro prefato domino noſtro papa repererant, acceſſerunt ad dictam ſeſsionē nuncij & oratores ipſius domini noſtri papæ, videlicet domini Tarētinus & Coloſſenſis archiepiſcopi, epiſcopus Magalonenſis, & dominus Antonius de ſancto Vito, ſacri palatij cauſarum auditor. Et ipſis ſedentibus in eadem iuxta dominū ducem protectorem, dictus magiſter Hugo alter promotorum, alio ſibi aſsiſtente, trina vice cum inſtantia petijt ab eiſdem dominis nuncijs & oratoribus, an haberent aliquod mandatum vel poteſtatem à domino noſtro Eugenio papa quarto. Qui reſpōderunt, quòd erant ſimplices nuncij & oratores domini noſtri papæ. Et tunc ipſe promotor, attento quòd dicti oratores nullam faciebant fidem de mandato, nomine concilij proteſtatus eſt de nullitate actorum & agendorum per eoſdē. His itaq; peractis, dominus Magalonēſis epiſcopus, alter dictorum nunciorum, narrauit ſe aliàs in principio ſui aduētus literas credentiales dominis hīc in Baſilea cōgregatis, exhibuiſſe & præſentaſſe. Et quòd illa quæ dicere intendebant, in eorum credentia continebantur. Deinde dominus archiepiſcopus Tarentinus ibidēm quandam fecit ſupplicationem exhortatoriā, ſumens pro themate Obſecro vos in domino, vt dignè ambuletis vocatione qua vocati eſtis &c. ſupplicando iterum, quòd pro bono & vtilitate Eccleſiæ ſanctæ Dei, & ad euitandū ſcandala, domini dignarētur ſuperſedere in negocio proceſſus contra dominum noſtrum papam & cardinales. Qua ſupplicatione & requiſitione facta, & habita inter dominos aliquali deliberatiōe, dominus prēſidens eiſdē dominis oratoribꝰ reſpōdit, quòd ſuper appoſitis per promotorē cōcilij, & per eoſdē dominos petitis, domini de ſacro cōcilio deliberarēt, &

Eph. 4.a

tantum

Universidad de Deusto
Biblioteca

tantum facerent, quòd totus mundus meritò de concilio prædicto deberet contentari. Et tunc dominus Colossensis archiepiscopus, de huiusmodi gratiosa responsione regratiatus est. Et his sic peractis, domini nuncij & oratores prædicti à loco publicæ sessionis recesserunt, & se absentârunt. Demum promotores concilij prædicti per organum magistri Hugonis (prout suprà) accusarunt contumaciam dominorum cardinalium, vt in schedula quam in suis tenebat manibus, continetur, videlicet: Item consimili modo accusamus contumaciam reuerendissimorum dominorum cardinalium, qui vigore dicti decreti moniti & citati fuerunt, procedi petentes ad vlteriora, vt suprà, Iordani episcopi Sabinensis, de Vrsinis vulgariter nominati, Antonij episcopi Ostiensis, Bononiensis vulgariter nuncupati, Hugonis episcopi Prænestini, de Cypro vulgariter nominati, Petri tituli sancti Laurentij in Celio monte presbyteri cardinalis, de Fuxo vulgariter nominati, Ioannis tituli sancti Laurentij in Lucina presbyteri cardinalis Rothomagensis, Ludouici tituli sanctæ Cæciliæ presbyteri cardinalis Arelatensis, Henrici sancti Eusebij presbyteri cardinalis de Anglia, Antonij tituli sancti Marcelli presbyteri cardinalis, Dominici tituli sanctorum Ioannis & Pauli presbyteri cardinalis Ilerdensis, Ioannis tituli sancti Petri ad Vincula presbyteri cardinalis, Ioannis tituli sancti Sixti presbyteri cardinalis, Vilhelmi sanctę Anastasię presbyteri cardinalis de Monte forti, Angeloti tituli sancti Marci presbyteri cardinalis, Francisci tituli sancti Clementis presbyteri cardinalis Venetiarũ, Alphonsi sancti Eustachij diaconi cardinalis, Lucidi sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconi cardinalis de Comite, Ardecini sanctorum Cosmæ & Damiani cardinalis Nouariensis, Prosperi sancti Georgij ad velum aureum diaconi cardinalis de Columna. Tũc verò dicti domini Petragoricensis & Ratisponensis episcopi, de mandato sacri concilij vt suprà, ante altare ter, & ante valuas ecclesiæ etiam ter, eosdem dominos cardinales aut aliquos pro ipsis vocauerunt. Et facta eorum relatione de præmissis, quòd neminem inuenerunt, dominus auditor* domini legati surrexit in mediũ, & dixit, quòd paratum se offerebat, exhibere mandatum sufficiens coram dominis à concilio deputandis, pro quinque dominis cardinalibus vocatis, videlicet dominis de Cypro, Arelatensi, sancti Sixti, Rothomagensi, & de Monte forti: similiter allegare causas rationabiles, propter quas domini, Ilerdensis qui iam habitus est, in congregatione generali excusatus, nec non sancti Petri ad vincula, sancti Eustachij, de Fuxo, & de Anglia cardinales, meritò pro excusatis habebuntur. Præterea magistri Simon de Valle, & Ioannes de Ragusio ordinis Prædicatorum, pro & nomine domini cardinalis Bononiensis, dixerũt se habere mandatum sufficiens, & obtulerunt, se coram eisdẽ dominis deputatis producere velle. Similiter magister Laurentius de Rotella, obtulit se rationabilibus de causis excusaturum dominum cardinalem de Columna. Et tandẽ his peractis, concilium per organum domini præsidentis deputauit dominos Frisingensem & Bellicensem episcopos, qui viderent & examinarent producta per promotores & petita, nec nõ mandata dominorum cardinalium, ac huiusmodi excusationes audirent, & omnia concilio referrent. De quibus omnibus & singulis præmissis, prędicti promotores nomine concilij petierunt, & quilibet eorum petijt, ad perpetuam rei memoriam, sibi fieri à nobis notarijs & alijs vnum vel plura, instrumentum & instrumenta. Datum in sessione publica eiusdem sanctæ &c. vt suprà.

* cardinalis

SESSIO SEPTIMA.

Quòd sedente concilio, vacante sede Apostolica, extra concilium non procedatur ad electionem.

Sessio ista habita est die 6. Nouẽbris, tunc feria 4. anno 1432.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Dudum hæc sancta synodus super electiõe Romani pontificis, in casu vacationis sedis Apostolicæ hoc sacro durante concilio, quoddam edidit decretũ huiusmodi sub tenore: Ad prouidentiæ spectat officium, perspicaci consideratione futura prospicere &c. vt habetur in quarta sessione, ideo non est necesse hic inserere.

Prorogatio temporis cardinalium veniendi ad concilium tempore vacationis Papatus.

Cùm autem ex eodem decreto apud aliquos exorta sit dubitatiõis occasio, ne tempus decem dierum ad intrandum conclaue præfinitũ, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, per constitutionem editam in generali concilio Lugdunensi, saltem à tempore notæ vacationis in loco huius concilij curreret & arctaret, quòd nimis rigidum videretur, & terminus nimis breuis propter multos ex eisdem cardinalibus, qui à loco ipsius concilij esse possent in remotis locis absentes: hæc sancta synodus cupiens omnem dubitationis materiam amputare, & ea quæ ad pacem & vnitatem ecclesiæ Dei sanctæ accommoda sunt, vigilanti studio prouidere, & tam in his quàm in omnibus quæ fidei catholicæ exaltationem, generalemq; reformationem & pacem populi Christiani concernere dinoscuntur, pro quibus est in Spiritusancto legitimè cõgregata, cum omni modestia debitaq; maturitate procedere, præsentis decreti tenore decernit, quòd in casu vacationis sedis Apostolicæ præsente durante concilio, ante sexaginta dies à die vacationis continuè computandos, ad electionem Romani pontificis minimè procedatur.

Quòd papa non disponat de beneficijs cardinalium.

Statuit quoq; hæc sancta synodus, quòd de beneficijs cardinalium, qui contra præinsertum decretum aliquid præsumpserint attentare, statim posit per eos ad quos de iure cõmuni spectat liberè disponi per viam collationis, præsentationis, electionis seu cuiuslibet alterius prouisionis, etiam si essent ecclesiæ metropolitanæ, cathedrales, aut alia quæcunq; beneficia quocunq; nomine censeantur, quæ in titulum vel commendam à prædictis cardinalibus tenẽtur, reseruationibus Apostolicis specialibus aut generalibus, & alijs in contrarium facientibus, minimè obsistentibus. Datum in sessione publica eiusdem sanctæ synodi in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, * octauo idus Nouembris, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo.

* Die Iouis 6. mensis Nouẽbris.

SESSIO OCTAVA.

Habita 18. Decembris 1432.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans.

Basileensis concilij sessio 3.

Cùm iamdudum de mense Aprilis in huius sacri concilij sessione solenni editum & publicatum fuerit decretum huiusmodi seriei, Sacrosancta &c. Olim &c. quod quidẽ vocationis decretum debitè extitit executum, & in termino cõstituto solenni sessione celebrata sexta die mensis Septembris, per promotores huius sacri concilij fuerit ipsius domini Papæ & cardinalium absentium contumacia debitè accusata, ambasiatoribus ipsius summi pontificis tunc in hac ciuitate personaliter constitutis, qui quidem ambasiatores ad locum ipsius sessionis venientes, magnis precibus à dicto sacro concilio petierunt, in procedendo contra dictum dominum Eugenium papam & cardinales superfederi: & licet secundum iuris ordinem, attenta magna dicti domini Eugenij & dictorum cardinalium contumacia, & multis supplicationibus & instantijs in dicto decreto memoratis, procedendũ fuisset ad declarandum ipsos esse contumaces, & alia iuris remedia opportuna: volens tamen agere cum omni mansuetudine & lenitate, & si fortè resipiscerent expectare, maximè attendens quòd charissimus Ecclesiæ filius Romanorum rex illustris & fidelis Ecclesiæ aduocatus, iugiter apud eundem dominum Eugeniũ & cardinales instabat ambasiatis, literis & tractatibus, vsq; in præsens supersedit ab vlteriùs procedendo. Cùm autem à die dictæ accusationis cõtumaciæ sint lapsi tres menses & vltrà, & etiam à die suæ prętensæ dissolutionis annus effluxit, ipseq; dominus Eugenius monitionibus supradictis sanctæ matris Ecclesiæ renuat obedire, sed in sua prætensa dissolutione huius sacri concilij perseueret, ipsum euertere & disperdere varijs modis satagens, & aliam congregationem sub nomine generalis concilij indicere, in graue scandalum & damnum totius Ecclesiæ boniq; publici perturbationẽ, & decretorum sacri Constantiensis concilij contemptum & eneruationem, ac etiam fidei catholicæ detrimentũ, cùm hoc sacrum concilium ad extirpationem hæresum per Dei gratiam solicitudinem & operam præbuerit & præbeat, ex qua fructus optimus in proxima dispositione videtur: idcircò ad omnem superabundantem cautelam, suiq; omnem mansuetudinem & grauitatẽ ostendendum, & ipsum dominum Eugenium papam in magis manifesta contumacia constituendum, eundem per viscera misericordiæ Iesu Christi & sub obtestatione diuini iudicij admonet, exhortatur, & eidem ex parte omnipotentis Dei præcipit atque mandat, quatenus infra sexaginta dies ab hac die, prę sentisq; decreti in valuis ecclesię Basileensis affixione, continuè subsequẽtes, dictas prętensas dissolutionem & conuocationẽ congregationis sub nomine concilij generalis publicè reuocet, & huic sacro cõcilio etiam purè & simpliciter adhæreat realiter & cum effectu, & deinde cætera in præinserto decreto contenta adimpleat cum effectu. Alioquin si infra prædictum terminum prædictas prætensas dissolutionem & conuocationem non reuocauerit publicè, & ipsi sacro concilio purè & simpliciter (vt præmittitur) non adhæserit, dicta sancta synodus absq; vlteriori monitione, requisitione, vocatione seu citatione cõtra ipsum super præmissis & omnibus alijs in concilio peragendis vsq; ad finem debitum inclusiuè procedet, prout Spiritussanctus dictauerit, & tam de iure diuino quàm humano fuerit procedendum: adijciens, quòd si dictus dominus Eugenius papa præmissis parére contempserit, & dicto termino sexaginta dierũ pendente, aliquas promotiones fecerit ad cathedrales ecclesias vel ecclesiasticas dignitates, vel alia quæcunq; beneficia vel officia in fomentũ dictæ suæ prætensæ dissolutionis, & eneruationem, diminutionem seu impedimentum huius sacri concilij, de quo ipsius sacri concilij arbitrio iudicabitur, an factæ fuerint in fomentum, tales promotiones hæc sancta synodus cassat, irritat, & annullat. Mandat præterea in virtute sanctæ obedientiæ & sub pœna priuationis, quã ipso facto incurrant, omnium suorũ beneficiorum & officiorum, commendarum, pensionum &

Universidad de Deusto
Biblioteca

num & gratiarum quarumcunq;, etiam expectatiuarum, omnibus & singulis sanctæ Romanæ Ecclesię cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis ac alijs ecclesiarum prælatis, officiarijs curiæ & clericis quibuscunq; in Romana curia existentibus, cuiuscunq; status & conditionis existant, quatenus in casu prædicto post lapsum dicti termini infra viginti dies proximè & immediatè sequentes, à curia Romana recedant, & deinde cardinales omnino sub pœna prædicta ad hoc sacrum concilium, omni mora postposita, veniant. Patriarchæ verò, archiepiscopi, episcopi ac alij ecclesiastici, prout de iure vel cõsuetudine qui ad generale concilij ire tenentur, sub pœnis iuris iter suum sine fraude continuando, ad hoc sacrũ concilium veniant: reliqui verò qui ad generale concilium non tenentur venire, ad residendum & Deo seruiendum maneant in proprijs beneficijs: vel ad hoc sacrum generale concilium sine moræ dispendio & omnĩ fraude cessante, se transferant, & accedant. Decernit tandem hæc sancta synodus, huius decreti publicationé in præsenti sessione factam, eiusq; affixionẽ in valuis maioris Ecclesiæ Basileensis habere vim monitionis, citationis & executionis, & ita vniuersos arctare, ac si personaliter apprehensi & eis intimatum fuisset. Insuper, prout in prioris monitionis edicto continetur, hæc sancta synodus declarat & ꝓtestatur, quòd nihilominùs huiusmodi dilatione sexaginta dierum pendente, cùm id rerum necessitas suadeat & qualitas agendorum, in vlteriori prosecutione concilij & agendorum in eo, procedere intendit ordinatè, debitè & maturè, nec propterea supersedere aliqua liter in processu. Datum in sessione publica eiusdem sanctæ synodi, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, * decimoquinto Calendas Ianuarij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo.

* Die Iouis 18. Decembris

DECRETVM, QVOD VNICVM debet esse concilium.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Sicut vnica est Ecclesia sancta catholica, Christo ipsius spõso dicente, Vna est colũba mea, dilecta mea, & fidei articulo hoc profitente, cùm vnitas diuisionem non capiat: sic esse non potest nisi vnicum generale concilium, ipsam sanctam Ecclesiam catholicam repræsentans. Cùm ergo in hac ciuitate Basileensi decretis sacrorum generalium conciliorũ Constantiensis & Senensis, & duorum Romanorum approbatione pontificum, scilicet felicis recordatiõis Martini quinti, & Eugenij quarti, generale concilium institutum & stabilitum sit, & in Spiritusancto legitimè congregatum, isto durante concilio, constat aliud generale concilium alibi esse nõ posse. Quicunq; igitur hoc sacro durante concilio, aliam congregationem sub nomine generalis concilij erigere aut facere præsumpserit, non catholicæ Ecclesiæ concilium, sed schismaticorum conuenticulum erigere aut facere conuincitur. Idcircò hæc sancta synodus omnes Christifideles, cuiuscunq; status aut dignitatis, etiã si Papalis, imperialis vel regalis existant, sub obtestatione diuini iudicij, quod in Chore, Dathan & Abiron authoribus schismatis scriptura sacra commemorat, admonet & hortatur, & in virtute sanctæ obedientiæ & sub pœnis contra schismaticos à iure indictis, districtè præcipit atque mandat, ne hoc sacro durante concilio, aliã congregationẽ sub nomine generalis concilij, quæ reuerà non esset concilium facere aut congregare, nec ad ipsam tanquã ad generale concilium, etiam prętextu cuiuscunque promissionis aut iuramenti, accedere vel interesse aut recurrere quoquo modo, neq; pro concilio generali habere, reputare, aut etiam nominare præsumant, etiam si iam indictum prętendatur, siue in futurum indici attentetur. Si qua verò persona ecclesiastica, etiã si sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis, aut alia quæcunque cuiusuis status, gradus aut conditionis existat, Bononiam vel ad aliquem locum sub nomine generalis concilij, isto durante, præsumat accedere, vel ibi manere, sententiam excommunicationis & priuationis omnium beneficiorum, dignitatum, & officiorum & inhabilitationis ad ipsa, incurrat ipso facto. Et de dignitatibus, officijs & beneficijs talium, per eos ad quos de iure spectat, etiã si cathedrales aut metropolitanæ ecclesiæ fuerint, liberè disponatur.

Num. 16. & Psalm. 105.

Cant. 6. c

Decretum pro incorporatis, quòd eorũ beneficia conferri non possunt per Papam vel alium.

Ambitiosorũ accensa cupiditas, non contenta de acceptis beneficijs gratias non agere, & humanitatis in se iura violare, interdũ adeò exardescit, vt eos qui credita sibi officia diligenter obseruãt, & ita cũncta agunt, vt omni laude sint digni, subuertere moliatur, & à suis deijcere beneficijs, cùm tamen pro eorum bonis actionibus vt extollerentur, ampliùs dignum esset. Ideo opus est iuris prouidere remedijs, vt tuta sit inter improbos innocentia, & in ipsis improbis formidato supplicio refrenetur audacia, & nocendi facultas. Quisquis igitur tantæ ambitionis fuerit, vt ecclesiam cathedralem, dignitatem, officium aut beneficium, pensionem vel commendam alicuius ex incorporatis seu incorporandis, postquàm fuerint iucorporati, seu adhærentibus huic sacro concilio, attentauerint à Romano pontifice vel

vel quouis alio impetrare, aut etiã acceptare, si motu proprio conferatur, non solùm iure, quod in tali ecclesia, dignitate, officio seu beneficio habere prætendit, sed etiam omnibus beneficijs sit ipso iure priuatus, & ad obtinendum in futurũ inhabilis. Si qui verò ante huiusmodi editionem decreti tales impetrationes aut attentationes habuerint, careant gratijs etiã proprio motu concessis.

Quòd papa non potest imponere nouas gabellas in terras Romanæ Ecclesiæ, & de non alienandis terris Ecclesiæ.

Cæterùm cùm ad notitiã huius sacrę synodi fide dignorum sit relatione deductum, quòd dictus dominus Eugenius papa super alienandis nonnullis ciuitatibus, castris & terris Ecclesiæ Romanæ & aliarum ecclesiarum, habuit & habet diuersos variosq; tractatus, quæ quidem alienationes in fomentum dictæ prætensæ huius sacri concilij dissolutionis, & ipsius concilij eneruationem fieri moliuntur, & in damnum & iacturam patrimonij beati Petri aliarumq; ecclesiarũ cederent manifestè: idcircò his & aliàs ex bonis & iustis causis, quæ ad hoc cuiuslibet rectè sentientis animum inducere debent, hæc sancta synodus eidem domino Eugenio omne alienationis, infeudationis & impignorationis genus bonorum immobilium, ac etiam mobilium precioforum & iurium Ecclesiæ Romanæ, & aliarum ecclesiarum quarumcunq;, necnon authorizationem alienationum bonorum immobilium & iurium aliarum ecclesiarum, omnemq; indictionem seu impositionem nouarum gabellarum, & aliorum onerum in alma vrbe Romana & alijs terris ecclesiæ Romanæ, necnon impositionem cuiuscunq; grauaminis seu subsidij sub nomine decimæ vel quocunq; alio nomine censeantur, penitus interdicit, omnesque alienationes, infeudationes & impignorationes de eisdẽ bonis immobilibus, & iuribus ecclesiæ Romanæ & aliarum ecclesiarum, & authorizationem huiusmodi per dictum dominum Eugenium factas & fiendas, ac gabellas & alia onera per eundem dominũ Eugenium impositas seu imposita, cassat, reuocat, irritat, & annullat adeò, vt nec ius aliquod tribuant, nec præscribendi etiam causam pariant. Datum in sessione publica eiusdem sanctæ synodi in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, decimoquinto Calendas Ianuarij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringẽtesimo trigesimosecũdo.

Die 22. Ianuarij, anno 1433.

SESSIO NONA.

In qua concilium recipit Sigismundum Imperatorem.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Inter iustitiæ opera nil iustius, nilque dignius esse constat, quàm eos qui pro vniuersalis Ecclesiæ vtilitate solicitudinis studia vtilesq; labores impendunt, ac puro mentis affectu solertibusque vigilijs ecclesiastica iura tuentur, ipsius Ecclesiæ munire præsidijs, aduersus ea præsertim incommoda, quæ in eos pro impensis Ecclesiæ Dei obsequijs moliuntur. Cum itaq; charissimus Ecclesiæ filius & eiusdem fidelissimus aduocatus Sigismundus, Romanorum, Hungariæ, Bohemiæ &c. rex, pro vniuersalis Ecclesię vtilitate, huius sacri concilij generalis ipsam repræsentantis protectionem in se suscipiens, ipsiq; constanter adhærens, suæ laudabilis solicitudinis studijs virtuosisq; laboribus, tam cum domino Eugenio papa quarto, vt attentatam dissolutionem ipsius concilij reuocando, ipsi concilio adhæreret, quàm etiam cum Christianitatis principibus & prælatis, dominisque & communitatibus, ipsius sacri concilij fauorem & augmentum studuerit & studeat multifariè promouere: idcircò dignæ gratitudinis vicem rependens hæc sancta synodus, eundem sub specialis protectionis suæ munimine suscipit, necnon quoscunq; processus, etiam priuationem regnorũ, prouinciarum, dominiorum, honorum & quarumlibet dignitatũ forsan continentes, contra præfatum Romanorũ regem factos, aut etiã sub censuris & pœnis ecclesiasticis aut alijs quibuscunq;, per ipsum dominum Eugenium papam aut alium eius nomine prolatos, vel in posterum quouis modo faciendos, aut etiam proferendos, authoritate omnipotentis Dei cassat, irritat, & annullat, ac, si decęterò attententur, fieri nunc pro tunc cassos & nullos esse decernit, ac nullius existere roboris vel momenti. Vniuersis autem Christifidelibus etiam sub pœnis latæ sententiæ excommunicationis & priuationis dignitatis cuiuslibet ecclesiasticæ vel mundanæ interdicit, ne quispiam ipsi domino Eugenio papæ aut alteri eius nomine, circa processus huiusmodi factos vel fiendos, aut eorum executioni quouis modo obedire vel parére præsumat. Quinimo præfato regi quilibet obediat, & parére teneatur, sicut priùs de iure tenebatur, ac si dicti processus nunquam emanassent, vel etiam emanarent.

In eadem sessione cassat synodus processus contra ducem Vuilhelmũ protectorem concilij, & alios adhærentes concilio.

Et insuper pari modo quoslibet processus per præfatum dominum Eugenium papam aut alium eius nomine, contra quaslibet alias personas cuiusuis grad*, status, prę-eminentiæ & honoris extiterint, etiam si regali, reginali, ducali aut alia quauis præfulgeant

Universidad de Deusto
Biblioteca

geant dignitate, & præsertim contra dilectũ Ecclesiæ filium nobilem virum Vuilhelmũ ducem Bauariæ, huius sacri concilij nomine præfati regis Romanorum protectorem, necnon ciuitates, vniuersitates quarumcunque ciuitatum & terarum, & maximè Romanæ Ecclesiæ mediatè vel immediatè subiectas, vicarios quoq;, rectores gentium, armigerorum & capitaneos officiales & singulares personas earundem, huic sanctæ synodo adhærentes factos & prolatos, vel in posterum faciendos aut proferendos, etiá contra similes personas, ciuitates & vniuersitates, quæ in futurum adhærebunt, postquàm adhæserint, hęc sancta synodus cassat, irritat & annullat: & si in futurum fieri attententur, nunc pro tũc cassos & nullos esse decernit, ac nullius existere roboris vel momenti. Vniuersis quoq; Christifidelibus, etiam sub simili pœna latæ sententiæ excommunicationis & priuationis dignitatis cuiuslibet ecclesiasticæ vel mũdanæ interdicit, ne quispiam ipsi domino Eugenio papæ aut alteri eius nomine, circa processus huiusmodi factos vel fiendos, aut eorum executioni quouis modo obedire vel parére præsumat. Celebrata fuit hæc sessio die vigesimasecunda Ianuarij, Anno domini millesimo quadringentesimo trigesimotertio. Lecta & publicata per reuerendum patrem & dominum, dominum Franciscum Episcopum Cumanum, celebrante reuerendo domino patriarcha Antiocheno.

SESSIO DECIMA.

Die 19. Februarij, 1433.

ANNO domini millesimo quadringentesimo tricesimotertio, indictione vndecima, die verò Iouis decimanona mensis Februarij, celebrata fuit sessio decima in naui ecclesiæ Basileensis. In qua post Missam de Spiritusancto per reuerendum in Christo patrem dominum Matthæum episcopũ Albinganensem solenniter decantatam, orationibusq;, litanijs, euangelio se-
Matth. 19. d cundum Mattheum, Dixit Simon Petrus ad Iesum, Eccè nos reliquimus omnia &c. alijsque suffragijs cum hymno, Veni creator spiritus, decantatis, assistentibus & præsentibus in eadem quadragintasex prælatis in mitris eorum planis, de quorum nur.ero tres presbyteri & duo diaconi cardinales in vtrisque lateribus collocati extiterunt. Necnon illustrissimo principe domino Vuilhelmo duce Bauarię &c. huius sacri concilij protectore, vnà cum alijs quàmplurimis honorabilibus vtriusq; tam spiritualis quàm secularis status personis, ex iniuncto sibi mandato pro parte ipsius sacræ synodi, reuerendus in
*Germanus *Cumauus Christo pater dominus scilicet *Crimanus episcopus ambonem ad hoc ordinatum ascendẽs, decreta infrascripta de verbo ad verbum alta & intelligibili voce legit, & solenniter publicauit.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Pridem in octaua sessione huius sacri concilij in decreto citationis domini Eugenij papæ quarti, clausũla quædam infrascripti tenoris adiecta fuit, videlicet adijciens, quòd si dictus dominus Eugenius papa præmissis parére contempserit, & dicto tempore sexaginta dierũ pendente, aliquas promotiones fecerit ad cathedrales ecclesias vel ecclesiasticas dignitates, vel alia quæcunque beneficia vel officia, in fomentum dictæ suæ prætensæ dissolutionis, & eneruationem, diminutionem seu impedimentum huius sacri concilij, de quo ipsius sacri concilij arbitrio iudicabitur, an factæ fuerint in fomentum, tales promotiones, hæc sancta synodus cassat, irritat, & annullat. Hanc autem clausulam pro tuitione huius sacri concilij & personarum eidem adhærentium, hæc sancta synodus extendit, & vires habere vult, vsquequò per ipsam sanctam synodum super hoc aliter fuerit ordinatum.

Extensio decreti quod incipit, Ambitiosorum.

Ex eadem etiam causa decretum illud, quod incipit, Ambitiosorum &c. in eadem sessione promulgatum, hæc sancta synodus extendit ad personas collegiorum, capitulorum, monasteriorum & conuentuum seu alias quascunq;, quæ aliquem admittere seu recipere præsumpserint in possessionem dignitatum, officiorum vel beneficiorum personarum, quæ in dicto decreto exprimuntur.

Accusatio contumaciæ papæ.

Deinde dictis decretis pronunciatis, promotores præfatæ sanctæ synodi, per oraculum magistri Henrici de Behenheym officialis curiæ Basileensis &c. contumaciam domini nostri papæ Eugenij quarti accusarũt, prout in schedula continetur, cuius tenor sequitur, & est talis: Reuerendissimi reuerendiq; patres & domini, cùm iamdudum de mense Aprilis proximè prætexito, in publica sessione hæc sancta synodus exorasset, monuisset, ac debitè omni cũ instantia humiliter requisiuisset dominum Eugenium papam quartum, vt illam suam prætensam dissolutionem huius sacri concilij aliàs per ipsum factam, sicut de facto processerat, de facto etiá reuocare deberet, ac ipsam etiam reuocationem, quemadmodùm & dissolutionem huiusmodi prætensam, per diuersas mundi partes transmitteret & publicaret, ac ipsi sacro concilio Basileensi (sicut tenebatur) assisteret fauoribus opportunis, fuerit quoque statutus exinde sibi terminus quatuor mensium ad veniendum personaliter, vel

vel alias personas idoneas mittendũ ad hoc sacrum concilium cum plena potestate ad omnia & singula peragẽda in hoc sacro concilio, prout hæc latiùs in decretis ipsius sanctæ synodi continentur, & dicto termino quatuor mensium adueniente, fuerit per nos sæpedictæ sacræ synodi promotores & procuratores, ac nomine eiusdem coram vestris reuerendissimis paternitatibus ipsius domini Eugenij, nullatenus in præmissis parentis, cõtumacia debitè accusata, petitumque ipsum contumacem declarari. Et licet tunc sancta synodus solita vtens mansuetudine, huiusmodi petitionem nostram non spreuerit, neq; contumaciam petitam declarauerit, producta tamen nostra assumens, interloquendo se deliberare velle decreuit. Quæ quidem deliberatio per tres menses exinde subsequentes perdurauit, per quos hæc sancta synodus ad omnem eius grauitatem & mansuetudinẽ in procedendo clarè ostendendum, ipsi domino Eugenio expectato, si fortè resipisceret in præmissis, nec tamen adhuc parente, die decimooctauo mensis Decembris proximè præteriti in publica sessione cùm adhuc viderent præfatũ dominum Eugenium in priori sua contumacia perdurare, ac etiam quod longè deterius erat, hoc sacrum concilium subuertere varijs modis satagere, necnon quandã congregationem sub nomine generalis concilij in præiudicium & euersionẽ huius sacræ synodi indicere, ipsum per suum decretum solenne iteratò ad superabundantem cautelam, & vt in magis manifesta constitueretur contumacia, omni cum reuerentia admonuit, exhortata est, ac eidem ex parte omnipotentis Dei præcepit atq; mãdauit, quatenus infra sexaginta dies à dicta die decimaoctaua mensis Decembris subsequentes, prædictas prætensas dissolutionẽ & conuocationem cõgregationis sub nomine generalis cõcilij publicè reuocaret, huicq; sacro concilio publicè purè & simpliciter adhæreret, realiter & cum effectu: alioquin hæc sancta synodus absq; vlteriori monitione seu citatione contra ipsum super præmissis & omnibus alijs in ipso sacro cõcilio peragendis vsq; ad finem debitũ inclusiuè procederet, prout Spiritussanctus dictaret, & tam de iure diuino quàm humano foret procedendum. Verùm reuerendissimi reuerẽdiq; patres & domini, cùm præfatus dominus Eugenius, dictis sexaginta diebus iam elapsis, & vltimo & peremptorio termino sibi quo ad præmissa assignatis, circa omnia & singula sibi per hanc sacram synodum (vt est præmissum) præcepta & mandata negligentem se reddiderit, & minimè paruerit, imò in eius priori contumacia (quod dolenter referimus) adhuc perseueret & perduret, nos duo, magister Hugo & ego, promotores & procuratores prædicti, ad probationem & iustificationem omnium & singulorũ præmissorum pridiè in generali congregatione in domo Prædicatorum decimaseptima huius mensis habita, producentes & repetẽtes omnia & singula instrumẽta & decreta, acta
*actitata, & munimenta in præmissis facien- for. acta, &
tia, & maximè primæ monitionis & requisitionis cum executione earundem debitè facta, necnon eiusdẽ domini Eugenij contumaciam aliàs accusatam, ac decretum huius secundæ citationis cum eius debita publicatione & executione, prout hæc omnia latiùs apud acta hui⁹ sanctæ synodi sunt conscripta, præfati domini papæ contumaciam accusauerimus, debita cum instantia requirentes, vt eundem vestræ reuerendissimæ paternitates pro contumace haberi vellent & reputari: contraq; eundem super præmissis & omnibus in hoc sacro concilio peragendis vsq; ad finem debitum inclusiuè, sine vlteriori citatione, prout Spiritus sanctus dictaret, procedere: necnon certam diem pro sessione publica habẽda ad huiusmodi contumaciam solenniter accusandã deputare, & locum congregationis generalis fore habilem pro huiusmodi actu contumaciæ accusatæ, declarare dignarentur: vestræq; reuerendissimæ paternitates post nonnullas deliberationes dictum locum congregationis ad hoc habilem & idoneum ad præmissa decernentes & declarãtes, pro præmissa contumacia per nos accusanda, hanc diem necnõ & sessionem publicam præsentem nobis misericorditer statuere & assignare decreuistis, prout hæc omnia in supradictis actis huius sacri cõcilij pleniùs continẽtur, ad quæ, quo ad hoc, nos referimus. Vndè reuerendissimi reuerendiq; patres & domini, iuxta prædictam sessionis publicæ assignationẽ, nobis (vt præfertur) gratiosiùs concessam, nos prædicti promotores iteratò cũ ea qua possumus & debemus instantia, apud reuerendissimas dominationes vestras & coram hoc sacro concilio, præfati domini Eugenij papæ super omnibus & singulis in dictis citationum decretis contentis, contumaciam accusamus, petentes & eadem cum instantia requirentes, vt reuerendissimæ paternitates vestræ (quæ put iustitia suadet, & ordo iuris postulat & rationis) declarent ipsum dominũ Eugeniũ in præmissis contumacem, ac pro tali eum habeant & reputẽt. Et insuper contra ipsum super præmissis & omnib⁹ alijs in hoc sacro cõcilio peragendis vsq; ad finem debitum inclusiuè, sine vlteriori citatione (prout Spiritussanctus dictauerit) & de iure diuino paritèr & humano fuerit procedendum, procedi, ac prout in huius sacræ synodi decretis pleniùs continetur. Qua siquidẽ cõtumacia (sicut præfertur) in scriptis accusata, reuerendissimus pater dominus cardinalis legatus *pro & nomine sacri concilij for. *pro se &
iniunxit reuerendis patribus dominis Vti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

censi & Nouariensi episcopis, quatenus ad valuas eiusdem ecclesiæ irent, ad inquirendũ vtrùm sanctissimus dominus noster Eugenius papa quartus, cuius cõtumacia nunc per promotores fuit accusata, aut aliquis alius eius nomine esset ibidẽ, qui vellet comparére coram sacrosancta synodo ibidẽ existente, facturus & adimpleturus illa ad quæ per duas citationes seu monitiones citatus seu monitus fuit. Qui quidem duo domini episcopi de mandato quo suprà, assumptis etiam nobis notarijs infrascriptis, ad easdẽ valuas iuerũt, altaq; & intelligibili voce per organũ præfati domini episcopi Nouariensis trina vice proclamauerunt, inquirentes prout eisdem per dictum dominũ legatum nomine dicti sacri concilij fuerat iniunctũ, petentes à nobis notarijs publicum instrumentũ ad perpetuã rei memoriam, &c. Qua sic facta trina proclamatione, nemineq; prodicto domino Eugenio cõparente, ad præsentiam eiusdem sacri concilij in eadem ecclesia cõstituti, redeuntes, retulerunt, prout suprà, proclamasse, nec aliquẽ nomine prædicti domini Eugenij coram eis comparuisse. Post quam quidem relationem promotores sacri concilij per organum domini officialis Basileensis proponentes, dixerunt in effectu similia verba: Reuerendissimi reuerendiq; patres & domini, audiuerunt vestræ reuerendissimæ paternitates relationem per dominos Vticensem & Nouariẽsem episcopos factam, & quia prędictus dominus Eugenius, licet debitè vocatus & expectatus, per se vel alium nõ comparuit, prout neq; comparet, eius contumaciam iterum & ex superabundanti accusarunt, trina vice petentes ipsum per sacrũ concilium pro contumace reputari, & declarari, reproducentes & repetentes acta & decreta huius sacri concilij Basileensis, necnon duas citationes & earũ executiones, vnà cum omnibus actis & actitatis in huiusmodi causa, petẽtesq; diem certam pro sessione publica super huiusmodi declaratione fienda, eisdem assignari. Quibus petitis, dominus cardinalis legat⁹ & præsidens generalis dicti sacri concilij & nomine eiusdem, verba sua dirigens ad ipsos promotores, dixit: Venerabiles promotores, audiuit hæc sancta synodus relationem factam per præfatos dominos episcopos & petitionem vestram, idcircò hæc sancta synodus iudices huius sacri concilij deputat & ordinat ad videndum & ad examinandum processum factum contra eundem dominum Eugeniũ, & referant in congregatione generali. Qua facta relatione, sacrum concilium deliberabit super declaratione cõtumaciæ & alijs in huiusmodi causa peragendis, ac in sessione super hoc decernenda vobis respondebit. De & super quibus omnibus & singulis supradicti promotores & eorum quilibet, ad perpetuam rei memoriam, petierunt & petijt à nobis notarijs fieri vnum vel plura, publicum * & publica instrumenta. Datum in sessione publica eiusdem sanctæ synodi in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, die Iouis 19. mensis Februarij, anno à natiuitate domini 1433.

* vel publica, instrumentũ vel

SESSIO XI.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Quoniam frequens generalium conciliorum celebratio tanquam agri dominici præcipua cultura, vniuersalem Ecclesiæ statũ concernit, ideo summa cum diligentia intendendum est, vt cunctis obstaculis quæ tam salubrem institutionem impedire possent, accuratè obuietur. Inhærens igitur hæc sancta synodus ordinationi decreti concilij Constantiensis, quod incipit, FREQVENS, cupiensq;, ne scandala quæ (prohdolor) diebus nostris contigerunt, futuris temporib⁹ in perniciem Ecclesiæ repullulent, statuit & decernit, vt Romanus pontifex, qui primus in vinea domini laborare, & alios suo exemplo ad laborandum trahere tenetur, per se vel legatum de latere aut legatos, eligendum vel eligendos de consilio & assensu non auriculari duarũ partium cardinalium, in concilijs generalibus debeat interesse: necnon omnes & singulæ personæ ecclesiasticæ, quæ de iure vel consuetudine generalibus concilijs adesse debent, deinceps ad ipsa generalia concilia tam vigore ipsius constitutionis, FREQVENS, indicta, quàm huius sacri concilij Basileensis, vel alterius futuri legitimè cõgregati authoritate indicenda, sine alia vocatione venire personaliter astringantur, nisi legitimo detineantur impedimento: quo casu, personas idoneas cum sufficienti mandato destinare teneantur. Quòd si ipse Romanus pontifex, & aliæ prædictæ personæ hoc facere neglexerint, aut ipsum concilium quoquo modo de facto impedire, mutare, prorogare, dissoluere, operam dederint, & infra quatuor menses cum reali satisfactione non resipuerint, ex tunc Romanus pontifex à Papali, & prædictæ personæ à suarum dignitatum administratione sint ipso facto suspensi. Quæ quidem Papalis administratio ad sacrũ concilium ipso iure deuoluatur. Quòd si pœnas prædictas per duos menses post dictos quatuor animo sustinuerint indurato, contra tam Romanum pontificem quàm prædictas personas, vsq; ad priuationem inclusiuè, per concilium generale procedatur.

Constantiensis concilij sess. 39.

Quòd liberum sit cuilibet venire ad concilium.

Statuit quoq; hæc sancta synodus, vt non obstante quacunq;, etiam Romani pontificis prohibitione, omnibus quibuscunque cuiuscunq; status & conditionis existant, etiam si sint sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales, liberum sit ad generalia concilia proficisci. Quodq; ipse Romanus pontifex ad ipsa concilia generalia accedere volentibus, & præsertim prædictis cardinalibus, licentiam (si petierint) impartiri teneatur.

Declarat concilium, verbum de prorogatione concilij: & cassat attentata in contrarium, vel attentanda in futurum.

Declarat quoq; hæc sancta synodus, verba illa, videlicet, Nullatenus prorogetur, in dicto decreto posita, ita prohibitiuè intelligi, vt etiam per Papam prorogari nõ possit. Quodq; concilium actu congregatum, dissolui aut de loco ad locũ mutari sine ipsius concilij expresso consensu, per Romanum pontificem nullatenus possit, cassatq;, irritat, & annullat, si quid forsitan contra hæc vel etiam in derogationem aut impedimentum ipsius concilij generalis, personarumq; & prælatorum ac suppositorum eiusdẽ, per priuationem, translationem, censurasq; ecclesiasticas, vel aliter quomodolibet in futurum contigerit attentari.

Quòd nõ dissoluatur, aut mutetur concilium, nisi de consensu duarum partium cuiuslibet &c.

Statuitq; ex certis rationabilibus causis, vt præsens Basileense concilium per neminem, etiã si Papalis fuerit dignitatis, dissolui aut de loco ad locum mutari possit, nisi de expresso consensu duarum partium cuiuslibet deputationis, votis singulorum scrutatis, subsequentiq; approbatione duarũ partium cõgregationis generalis, similiter scrutatis votis singulorum, ac demum in sessione publica facta declaratione. Obsecratque per viscera misericordiæ Iesu Christi, & per aspersionem sui sanguinis precioſi omnia suppositа huius sacri concilij tam præsentia quàm futura obtestatur, vt ante completam reformationẽ in capite & in membris, quantum rationabiliùs fieri poterit, nullatenus dissolutioni consensum præstent, nec loci mutationem fieri permittant, nisi ex causis iustis & manifestis.

Quòd locus concilij eligatur per mensem ante dissolutionem, & declaratur verbum illud, In decennium.

Iuxta ipsius Constantiensis concilij ordinationem, vult omnino saltem per mensem ante tempus dissolutionis eligi locum pro futuro celebrando concilio, declaratque ad abundantem cautelam, verbũ illud, IN DECENNIVM, in prædicta positum constitutione, sic intelligi debere, vt decennium totaliter compleatur, & eo integrè completo, ex tunc facultatem concilij generalis celebrandi incipere. Quòd si casu aliquo contingat, eos qui concilijs generalibus interesse tenentur, in principio temporis non aduenire, declarat, non propterea dictam concilij celebrandi facultatem expirare, sed vt * quantocitius commodè fieri poterit, celebretur. Ne autem diu differri possit, statuit, vt per xx. dies ante prædictum decennij tempus completum, vel aliud, si forsan ex causa per concilium præfigi contingat, Romanus pontifex per se vel legatum aut legatos suos, necnon archiepiscopus, in cuius prouincia vel diœcesi fuerit concilium celebrandum, & omnes prælati vicini loco celebrationis concilij per quatuor dietas vulgareş, cessante impedimento canonico, in proprijs personis: vel eo obsistente, per viros idoneos ad hoc vicarios constitutos, adesse teneantur, vt de loci dispositione & alijs præparatorijs concilij valeant habere tractatum. Die autem inchoationis concilij generalis præfinita, hi qui ibidem fuerint, Missam de Spiritusancto solenniter celebrent, & concilium ex eo die stabilitum & inchoatum esse efficaciter censeatur. Verùm propter multas necessitates quæ cõtingere possunt venientibus ad concilium, exhortatur hæc sancta synodus eos qui tunc præsentes fuerint, vt ad ardua negocia concludenda, nisi decenti expectatione absentium moderata, congruo interuallo temporis non procedant, sed sic diuino timore præuio procedatur in cunctis cum debita grauitate, sicut tanta magnitudo negociorum vniuersalis Ecclesiæ exigit & requirit. In his autem casibus, in quibus secundum statutum decreti Constantiensis, Papæ licet locum futuri concilij de consensu sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium mutare, statuit, vt si papa id facere negligat, collegiũ cardinalium hoc suppleat, ita tamen, vt duæ partes ipsorum cardinalium consentiant, seruando nihilominùs modum qui in dicto capitulo, FREQVENS, continetur. Ipsam autem loci mutationem, si fieri contingat, iurabunt dicti cardinales, secundum Deum & conscientiam suam illam facere, & ex causis manifestis in capitulo, FREQVENS, contentis.

* quantocius

Constantiensis concilij sess. 39. vbi suprà.

Quòd electores Papæ, ante ingressum conclauis iurent, quòd si quis eorum eligatur, seruabit dicta decreta.

Vt præmissa faciliùs executioni demandentur, statuit ipsa sancta synodus, quòd electores Romani pontificis ante ingressum conclauis iurare, Deoq; & Ecclesiæ promittere teneantur, quòd si contingat aliquem ex eis in Papam assumi, præmissa suprædicta decreta, statuta & ordinata seruabit, & pro posse adimplere realiter & cum effectu curabit, adijciens quòd quicunque in Romanum pontificem futuris deinceps temporibus assumetur, inter alia quæ profiteri debet, iuxta decretum concilij Constantiensis, quod incipit, Quanto Romanus pontifex

In sessione Cõstan. 39.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tifex &c. iuret etiam præsens decretum efficaciter obseruare. Quam quidem professionem teneatur posteà in primo publico consistorio de nouo facere, profiteaturq́; si eorum quæ in hoc decreto continentur, fuerit violator, necnon ratione cuiuslibet notorij criminis Ecclesiam scandalizantis, iudicio generalis concilij se esse subiectum. Hancq́; professionem tam ipse quàm collegium cardinalium inserant literis, quas de noua assumptione Papæ per orbem de more transmittent.

Quòd publicetur hoc decretum in synodis.

Vt tam salutaris ac necessarij decreti nullus possit ignorantiam prætendere, mandat hæc sancta synodus in virtute sanctæ obedientię omnibus metropolitanis episcopis, vt in prouincialibus & synodalibus concilijs, prælatis religionum in suis capitulis generalibus huiusmodi decretum legi faciant & publicari.

Concilium cassat iurisdictionem factam curialibus Romanę curię, ne veniant ad ipsum concilium.

Cùm liberũ esse debeat omnibus, ad hoc sacrum concilium generale, quod vniuersalem repræsentat Ecclesiam, proficisci, & consequenter quicquid in contrariũ quacunq; authoritate etiam si Papali, statuatur, irritum sit censendum: ideo hæc sancta synodus cassat, irritat, & annullat quæcunque mandata, etiam sub censuris, priuationibus beneficiorum & officiorum, inhabilitationibus ad eadem, & alijs quibuscunq; pœnis facta & fienda, tam per dominum Eugeniũ papam quartum, quàm eius camerarium vel alium eorum authoritate, curialibus & officialibus Romanę curiæ, vel alijs quibuscunque personis, cuiuscunq; status & dignitatis existant, ne de curia Romana recedant, per quæ facultas ad hoc sacrum concilium veniendi, tolli, impediri, vel restringi quomodolibet posset. Datum Basileæ in sessione publica celebrata in ecclesia maiori Basileensi, quinto Kalendas Maij, Anno à natiuitate domini 1433.

Die 14. Iulij, tunc feria tertia, 1433.

SESSIO DVODECIMA.

Decretum citationis contra Papam.

SAcrosancta Basileensis generalis synodus, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Sancta catholica Ecclesia in sacro Constantiensi cõcilio

Constantiensis concilij sess. 39.

conueniens, cùm animaduerteret neglectũ sacrorum conciliorum, præteritis temporibus occasionem fuisse hæresum, errorum, schismatum ac plurimarum deformitatum in populo Christiano, ipsorumq́; conciliorum frequentationem, optimum fore dictarum pestium ac malorum antidotum, diuina inspiratione instituit, deinceps certis modo & tempore generalia concilia celebrari. Priùs autem ne quisquam de ipsorum conciliorum potestate hæsitaret, declarauit concilium generale catholicam Ecclesiam repræsentans, potestatem à Christo immediatè habere, cui quilibet cuiuscunque status vel dignitatis, etiam si Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem schismatis, atque ad generalem reformationem Ecclesiæ in capite & in membris. Quodq́; eius mandatis, statutis, ordinationibus & præceptis super præmissis seu ad ea pertinentibus, quicunq; etiam si Papalis fuerit dignitatis, obedire contumaciter contemnens, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciendus est & debitè puniendus, etiam ad alia iuris subsidia (si opus fuerit) recurrendo. Authoritate igitur memorati Constantiensis concilij, ac deinde ex instituto sacri concilij Senensis, approbationeq́; felicis recordationis Martini papæ quinti, & moderni domini Eugenij papæ quarti, hæc sancta synodus Basileensis legitimè congregata, ad opus generalis reformationis Ecclesiæ in capite & in membris, necnon ad extirpationem hæresum, omni cum diligentia in suo primordio procedere decreuit. Sed quoniam absq; pace Christianorum principum hæc duo sanctissima opera non facilem executionem habere poterant, professa est etiam ad pacem concordiamq́; Christiani populi velle totis viribus laborare, quemadmodùm hactenus fecit, se cisset q́; vberiùs ac fortè felicius, nisi grauib⁹ fuisset per præfatum dominum Eugenium obstaculis impedita. Et quoniã inter Christianos nemo est, cuius pro sua dignitate magis interfit quàm summi pontificis, huiusmodi sacris operibus intendere, hæc sancta synodus à suæ congregationis initio dominum Eugenium per binas ambasiatas cum magna instantia deprecata est, vt suas operas consiliaq́; & auxilia ad ipsam synodum fouendam & promouendã vellet impendere. Cùm verò ab ipso domino Eugenio Papa pro suo pastorali officio omne genus subsidij & suffragij speraremus, lugubri nuncio ad nos perlatum est, hoc sacrum concilium tam solenniter institutum, & pro tam necessarijs negocijs congregatũ, in publico consistorio de facto, cùm de iure non posset, tentasse dissoluere. Quod nos audientes, tristitia consternati, magnoq́; mœrore confecti sumus. Nec modò nos sacrum concilium celebrantes huiusmodi prætensa dissolutio supra modum scandalizauit, sed & omnem populum Christianũ, qui tam sanctorum operum felicem exitũ magno cum desiderio expectabat. Existimans tũc hæc sancta synod⁹, sinistris informationib⁹ ipsum dominũ Eugenium fuisse circunuentũ, mox ad eum venerabilem episcopũ Lausanen. & decanum

Constantiensis concilij sess. 4. & 5.

Constantiensis cõcilij sess. 5.

Traiecten. oratores destinauit, eidẽ ostensuros causas prætensæ dissolutionis à veritate procul esse, supplicaturosq́; vt cum huiusmodi res grauiter ac notoriè Ecclesiam perturbaret, plurimæq́; in Christiano populo exindè calamitates secuturæ essent, ipsam dissolutionem tam scandalosè factam, omnino reuocaret, & huic sanctæ synodo, sicut dignitatem suam decebat, cum effectu adhæreret. Sed ipsorum oratorum rationibus ac precibus nequaquam motus, eos ad nos vacuos remisit. Quod tam graue ac notoriũ scandalum hæc sancta synodus ferre non valens, ipsum dominum Eugenium in publica sessione monuit, vt infra quatuor menses prætensam dissolutionem tot scandalorum causam, penitus aboleret. Interim autem & post charissimus Ecclesiæ filius Sigismundus Romanorũ Imperator illustris tanquã Ecclesię fidelis aduocatus, pluribus notabilibus ambasiatis ac crebris literis ipsum dominum Eugeniũ humilimè deprecatus est, vt ab huiusmodi ecclesiæ perturbatione omnino desisteret. Idipsum etiam zelo fidei & ecclesiæ succensi quã plures reges & principes, cardinales ac prælati, tã in curia Romana quàm extra, rogando, obsecrãdo, monendo, sedula cum instantia fecerunt. Et quidẽ tot preces & requisitiones vndiq; sibi porrectę sunt tã piè, humiliter & deuotè, vt (quod dolenter referimus) si pax & tranquillitas ecclesiæ sibi fuisset cordi, nullatenus dissentire potuisset. Circa autem ipsorum quatuor mensium exitum ad nos quatuor oratores transmisit, non vt emendarent, sed errata defenderent, nos q́; increparẽt, quòd mox suæ prętensæ nõ paruissemus dissolutioni. Quibus per responsiones huius sacri concilij, veritas tam iuris diuini & humani, quod sine consensu cõcilij dissoluere nequiuerat, quã facti, quòd causæ prætensæ dissolutionis veręnon fuerant, extitit luce clariùs patefacta. Transactis his quatuor mẽsibus, cùm in publica sessione promotores sacri cõcilij ipsius domini Eugenij contumaciã accusantes, eum contumacem declarari peterent, sancta synodus à dictis oratoribus exorata, vt supersedere dignaretur pro tũc, & vsq; ad tres menses posteà distulit. Et cùm interim nulla suæ emendationis indicia appararẽt, imò quotidiè in suo ꝓposito duriùs perseueraẽs, innumeris modis quos honestatis causa reticemus, ipsam sanctã synodum dissipare & euertere conaretur: nos licet suadente iustitia acrioribus remedijs vti potuissemus, nihilominùs mansuetudinis nostræ non immemores, iterũ ipsum monuimus, & ex parte omnipotentis Dei præcepimus, vt infra sexaginta dies dissolutionẽ prętensam prorsus reuocaret, & sacro concilio purè, simpliciter, & cum effectu adhæreret. Quibus exactis, iterum per promotores concilij ipsius domini Eugenij contumaciã fortiùs accusantes, instantiùs interpellati sumus, vt ad declarationem contumaciæ & ad pœnas, quas tanta contumacia exigebat, procederemus. Et nihilominùs aliquandiu differre decreuimus, si fortè tantã sacri concilij pietatem videns, ipse quoq; ad pietatem flecteretur. Interea quatuor alij sui oratores ad nos superuenerunt, varias secum facultates, imò veriùs difficultates & inuolutiones afferentes, per quas monitioni nostræ nullatenus parebatur, nec prætẽsa irritabatur, sed potiùs firmabatur dissolutio. Multa etiam alia in his continebantur non mediocriter absurda, & sacro prejudicialia concilio, quibus, sine Dei offensa & graui iactura Ecclesiæ, nullatenus assentire poteramus, prout hæc in responsione dictis ambasiatoribus sextadecima die Iunij tradita, diffuse describuntur. Post itaq; duos menses, qui decima nona Februarij expirârunt, vsq; ad præsentem diem patienter distulimus, sperantes ipsum dominum Eugenium plenã tandem adhærentiã præbiturum, sed (vt rei euidentia iam demonstrat) quo magis pulsatur, eo amplius suas obturat aures. Et quanto secũ benigniùs ac modestiùs agitur, eo tenaciùs in suæ dissolutionis proposito perseuerat: & quãtùm ex eius verbis factisq; colligi potest, nil aliud prætendere videtur, nisi vt ecclesiã pessundet, iusq; sibi & successoribus faciat, non solùm abrogandi ritũ sacrorum conciliorum & ea pro libito dissoluendi, sed & ipsorum sacratissima decreta spiritu Dei promulgata, à quibus status pendet vniuersalis Ecclesiæ, irritandi & abolendi, & pręsertim declarationem illam, quòd in his quæ ad fidem, extirpationem schismatis, & generalem Ecclesiæ reformationem in capite & in membris pertinent, quilibet, etiam Papalis dignitatis, decretis generalis concilij subijcitur. Ex quibus quot quantaque mala ac scandala ex nunc & in futurum succedere possint, satis omnibus liquet, & in præfata responsione latè exprimitur. Cùm ergo iam vltra annum & dimidium, in cassum apud eum laborauerimus, nec nostris aut aliorum precibus & monitionibus flecti velit, nec eum quantacunq; mansuetudine ac patientia ad ea quæ pacis & rationis sunt, mouere queant, quid ampliùs frustrà immorandum est? Forsan nostram patientiam putat assensum, & ex longa dilatione fiduciam perseuerandi assumit, quasi arbitretur se rectè fecisse, nec ecclesiã in eum quicquam posse, cui nullam irrogare pœnam ausa est. Veremur, ne facilitas veniæ, incentiuũ sibi tribuat delinquẽdi. Timemus, ne si delicta notoria intacta dimittamus, fouere ipsã iudicemur. Christus Deus noster cùm in Hierusalem pergeret, opus nostrę redemptionis impleturus, & Petrus eum prohibere vellet, compescuit eum, dicens: Vade post me satana, scandalum mihi es, quia nõ sapis quæ

Hæc, sicut acerbe in pontificem dicuntur.

Matt. 16. d & Marc. 8. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ Dei sunt,sed ea quæ hominum. Beatus
Gal.2.c paulus cùm vidisset B.Petrum apostolorum
principem circa obseruationem legaliũ re-
prehensibilem fore, & non ambulare ad ve-
ritatem euangelij,restitit ei coram omnibus
faciem, & eum à simulatione, in quam a-
ios deducebat,veritatis zelo represit. Eccle
sia catholica sæpenumerò summos pontifi-
ces, siue à fide delirantes, siue prauis mori-
bus notoriè Ecclesiam scandalizantes, cor-
rexit & iudicauit, neq; vbi de fidei periculo
aut scãdalo religionis Christianæ agebatur,
Romanis pontificibus pepercit. His exem-
plis ac rationibus hæc sancta synodus exci-
tata,habens à Deo authoritatem animaduer
tendi in eos qui ipsam non audierint, con-
sideransq; expedire tam saluti animæ ipsius
domini Eugenij,quàm statui vniuersalis Ec
clesiæ modernis futurisq; temporibus,amo
dò in dictum dominũ Eugeniũ acrioribus
remedijs, quoniam quidẽ leniora non pro-
sunt, procedere decreuit. Et quanquã in tam
notoriè & incorrigibiliter scandalizantẽ Ec
clesiam, statim posset finalem ferre senten-
tiam, nesciens tamen maternæ pietatis obli-
uisci,intuitu etiam præfati serenissimi Impe
ratoris,qui per suas literas super hoc nos ex-
actè rogauit,adhuc ipsum dominum Euge-
nium tertiò monere ac etiam tertiã ei indul
gere dilationem proponit,vt in sua potesta-
te sit,si velit pœnam euitare:idcirco hæc san
cta synodus præfatum dominum Eugeniũ,
cum quanta potest instãtia & affectu per vi-
scera misericordiæ Iesu Christi rogat, orat,
obsecrat,monet,citat & requirit, & ex parte
omnipotẽtis Dei vltimò & perẽptoriè man-
dat & præcipit,vt prædictam prętensam no-
toriè scandalosam dissolutionem penitus re
uocet, & hoc sacrũ Basileẽse concilium, per
generalium Constantien. & Senen. concilio-
rũ statuta, approbationemq; felicis recor-
da.Martini papę quinti,& ipsius domini Eu
genij,legitimè inchoatũ, declaret à tempo-
re huiusmodi inchoationis continuatũ fu-
isse & esse, prosecutionemq; semper habuisse,
cõtinuariq; ac prosecutionẽ habere debere,
& ipsi purè & simpliciter adhæreat, & cũ ef-
fectu, & huiusmodi reuocationem declara-
tionemq; & puram adhæsionem, per suas li-
teras more Romanæ curiæ bullatas huic sa-
cro concilio notificet infra sexaginta dies,à
die præsentis publicę sessionis immediatè se
quentes. Quòd si dicta omnia & singula in-
fra præfatos dies adimpleuerit cum effectu,
hæc sancta synodus ex sua solita benignita-
te & clementia ipsum dominum Eugeniũ,
quantùm cum Deo poterit,honorare & ho-
norari facere intendit. Si verò(quod absit)
in pertinacia perdurans, omnia & singula
prædicta infra præfatos lx. dies realiter & cũ
effectu non adimpleuerit, elapsis dictis lx.
diebus,ex nunc prout ex tunc,& ex tũc pro
ut ex nunc, hæc sancta synodus in virtute

omnipotentis Dei,à quo super omnes Chri
stifideles immediatè potestatem vendicat,
prędictum dominum Eugenium manifestè
contumacẽ, notoriè incorrigibiliterq; scan
dalizantem Ecclesiam, ab omni administra-
tione papatus in spiritualibus & temporali-
bus ipso facto suspendit, & suspensum esse
declarat,processura tandem ad vlteriora, vs-
que ad sententiã finalem inclusiuè, si opus
fuerit,ipso domino Eugenio amplius nõ ci-
tato,prout Spiritussanctus dictauerit:omnẽ
autem ipsius Papatus administrationem in
his omnibus,quæ in spiritualibus & tempo
ralibus ad solum Papam,vel ad solam sedem
Apostolicã de iure pertinere noscuntur, ea-
dem sancta synodus post dictũ terminum
ad seipsam decernit & declarat ipso facto es-
se deuolutam.Quicquid autem in casu præ-
dicto per ipsum dominum Eugeniũ, lapso
dicto termino, ratione Papatus factũ fuerit
& attentatum,decernit irritũ & inane. Quo
casu omnes reges,principes,communitates,
& alios quoscunq; cuiuscuis status & digni-
tatis existant, hæc sancta synodus monet &
requirit, & eisdẽ in virtute sanctæ obedien-
tiæ & sub diuini obtestatione iudicij man-
dat,ecclesiasticis verò personis, quacunque
dignitate,etiam si cardinalatus, patriarchalẽ
aut pontificali præfulgeant, sub pœnis quas
ipso facto incurrant excommunicationis &
suspensionis ab omnibus dignitatibus, be-
neficijs & officijs, quocunq; nomine nũcu-
pentur, etiam si forent metropolitanæ aut
cathedrales ecclesiæ, siue in titulum siue in
commendam obtineant. Vicarijs autem,gu
bernatoribus,vasallis,feudatarijs & subditis
Romanæ Ecclesiæ, sub pœna priuationis i-
pso facto omniũ feudorum & aliorũ quo-
rumcunq; iurium & priuilegiorum,quæ ab
ipsa Romana Ecclesia obtinẽt,districtè prę-
cipit, vt præfato domino Eugenio, durante
prædicta suspensione,prætextu cuiuscuis iu-
ramenti,subiectionis aut promissæ fidelita-
tis, nullatenus ratione Papatus obediãt. Ad-
icit quoq; hæc sancta synodus,quod si præ-
fatus dominus Eugenius, dicto termino lx.
dierũ pendente, aliquas promotiones fece-
rit ad cathedrales ecclesias vel ecclesiasticas
dignitates,vel alia quæcũq; beneficia vel of-
ficia in fomentum dictę suæ prætensæ disso-
lutionis, & eneruationem, diminutionem
seu impedimentum huius sacri concilij, de
quo ipsius sacri cõcilij arbitrio iudicabitur,
an factæ fuerint in fomentum,eadem sancta
synodus huiusmodi sic factas promotiones
cassat,irritat,& annullat.Mandat prętereа in
virtute sanctæ obedientiæ & sub pœna pri-
uationis, quã ipso facto incurrãt, omnium
suorum beneficiorum & officiorum, com-
mendarum, pensionum & gratiarum quа-
rumcunque, etiam expectatiuarum, omni-
bus & singulis sanctæ Romanæ Ecclesiæ
cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis,
episco-

episcopis & alijs ecclesiarum prælatis, offi-
ciarijs curiæ & clericis quibuscunq; in Ro-
mana curia existentibus,cuiuscuis status aut
conditionis existant, quatenus in casu præ-
dicto post lapsum dicti termini infra xxx.
dies proximè & immediatè sequentes, à cu-
ria Romana recedant, & deinde cardinales
omnino sub pœna prædicta ad hoc sacrum
concilium, omni mora postposita, veniant:
patriarchæ verò, archiepiscopi, episcopi &
alij ecclesiastici, prout de iure vel consuetu-
dine ad generale concilium ire tenẽtur, sub
pœnis iuris iter suum sine fraude continuan-
do, ad hoc sacrum concilium arripiant.
Reliqui verò qui ad generale concilium nõ
tenentur venire, ad residendum & Deo ser-
uiendum in proprijs beneficijs, vel ad hoc
sacrum concilium sine moræ dispendio &
omni fraude cessante,se transferant,& acce-
dant. Omnes autem causas tam ecclesiasti-
cas quàm profanas, ciuiles & criminales,
inter quascunq; personas, cuiuscunq; sta-
tus, conditionis aut dignitatis existant, in
curia Romana pendentes, lapso dicto ter-
mino lx. dierum, in casu prædicto ab ipsa
curia Romana eadem sancta synodus ad se
aduocat, & aduocatas esse vult, expresè in-
hibens sub pœna excommunicationis latæ
sententiæ omnibus iudicibus, auditoribus
& commissarijs quibuscunq; prædictæ cu-
riæ,ne post dictos dies in præfatis causis pro
cedere, aut quicquam agere quoquo modo
præsumant. Quicquid autem contra hanc
aduocationem & inhibitionẽ attentari con
tigerit, ipso iure decernit irritum & inane.
Decernit tandẽ hæc sancta synodus, huius
decreti publicationem in præsenti sessione
factam, eiusq; affixionem in valuis maioris
ecclesię Basileensis,vim habere monitionis,
citationis & executionis, & ita vniuersos ar-
ctare, ac si personaliter apprehensi & eis in-
timatum fuisset. Insuper hæc sancta syno-
dus declarat & protestatur, quòd nihilomi-
nùs huiusmodi dilatione lx. dierum pen-
dente, cùm id rerum necessitas suadeat, aut
qualitas agendorum, in vlteriori prosecu
tione concilij & agendorum in eo procede-
re intendit ordinatè, debitè & maturè, nec
propterea supersedere aliqualiter in proces-
su. Datum in sessione publica eiusdem san-
ctæ synodi in ecclesia maiori Basileensi 3. Id
us Iulij, anno à natiuitate domini 1433.

DECRETVM DE ELECTIONIBVS & confirmationibus episcoporum & prælatorum, sub eadem duodecima sessione expeditum.

*Ad perpetuã rei memoria &c. Sicut in

QVemadmodum in construenda do-
mo pręcipua est architectoris cura,vt
tale iaciat fundamentum, super quo firmũ
perduret ædificium: ita in generali Eccle-

siæ reformatione potissimum est huius san-
ctæ synodi studium, vt tales ecclesijs præfi-
ciantur pastores, qui tanquam columnæ &
bases ipsam Ecclesiam doctrinæ & merito-
rum viribus firmiter sustentent.Quanta au-
tem in eligendis prælatis diligẽtia adhiben-
da sit, officium eis iniunctum euidenter o-
stendit. Ad regimen enim assumuntur ani-
marum, pro quibus dominus noster Iesus
Christus mortuus est,& sanguis eius precio-
sus effusus. Propterea sacri canones spiritu
Dei promulgati,prouidè statuerunt,vt vna-
quæq; ecclesia ac collegium seu conuentus
sibi prælatum eligant. Quibus hæc sancta
synodus eodem spiritu congregata inhæ-
rens,statuit & diffinit, generalem reseruati-
onem omnium ecclesiarum metropolitana
rum,cathedralium,collegiatarum & mona-
steriorum ac dignitatum electiuarum, per
Romanum pontificem de cæterò fieri, aut
facta vti non debere, reseruationibus in cor
pore iuris clausis, & his quas in terris Roma
næ Ecclesiæ ratione directi seu vtilis domi-
nij mediatè vel immediatè subiectis fieri cõ-
tigerit, semper exceptis: sed quòd per ele-
ctiones & confirmationes canonicas,secun-
dum iuris communis dispositionem, præ-
dictis metropolitanis, cathedralibus, mona
sterijs & collegiatis ecclesijs ac dignitatibus
electiuis vacantibus,debitè,puideatur, non
derogando propterea statutis, priuilegijs &
consuetudinibus rationabilibus, quibus-
cunq; postulationibus in dispositione iuris
communis remanentibus. Decernitq; hæc
sancta synodus rationi fore consentaneum
& reipublicæ accommodum, vt contra hoc
salutare decretum Romanus pontifex nihil
attentet, nisi ex magna rationabili ac eui-
denti causa, in literis Apostolicis nomina-
tim exprimenda. Et vt eo firmiùs hoc salu-
bre decretum custodiatur, vult eadem san-
cta synodus,vt inter alia quę Romanus pon
tifex in sua assumptione profitebitur, iuret
decretum hoc inuiolabiliter obseruare. Et
quoniam tales (vt prædictum est) oportet
esse prælatos,hi ad quos ius pertinet eligen-
di,omnem curam adhibeant,vt dignam co-
ram Deo & hominibus electionem faciant,
exactamq; proinde apponant solicitudinẽ,
vt tales eligant, qui tanto officio valeant sa-
tisfacere. Scientes quòd si vel dolosè vel ne-
gligẽter ac timore domini postposito, in re
tam graui se gesserint, sicut authores erũt &
causa malorum pastorũ, ita participes fient
pœnarũ, quas ipsi mali pastores in districto
Dei iudicio patientur. Et cùm humanæ fra-
gilitatis conatus nihil sine omnipotentis
Dei suffragio queat efficere, à quo omne da Iac.1.c
tum optimum & omne donum perfectum
descendit, adueniente die electionis, hi ad
quos põtificis vel abbatis spectat electio, in
ecclesia conueniãt, magna cum deuotione
Missã de spũsancto audituri, quẽ humiliter

exora-

Universidad de Deusto
Biblioteca

exorabunt, vt eos ad dignum eligendum pastorem inspirare dignetur. Et vt eò faciliùs hanc gratiam obtinere mereantur, quò deuotiùs ad actum electionis accedant, contriti & confessi sacramentum eucharistiæ reuerenter suscipient. Ad locum verò electionis ingressi pro quocunq; prælato, qui per electionem assumitur, iurabunt in manibus eius, qui capitulo præsidebit, & ipse præsidens in manibus eum immediatè sequẽtis, sub hac forma: Ego N. iuro, & promitto omnipotenti Deo & tali sancto vel sanctæ, sub cuius vocabulo dedicata est ecclesia, cum eligere, quem credam futurũ ecclesiæ in spiritualibus & temporalibus vtiliorẽ, hec illi vocem dare, quẽ verisimiliter sciuero promissione aut datione alicuius rei temporalis, seu prece per se aut alium interposita, aut aliâs qualitercunq; directè vel indirectè, pro se electionem procurare. Idem iuramentum præstet, confiteaturq; & communicet, qui constituit procuratorem ad eligendum certam personam. Necnon & procurator generaliter ad eligendum constitutus in casibus, in quibus secundum iuris communis dispositionem in huiusmodi electionis negocio procurator constitui potest*. Quod etiam iuramentum præstetur ab his, in quos continget super electione futuri prælati fieri compromissum, qui etiam confiteri & communicare teneantur. Quòd si prædicta non fecerint, pro illa vice eligendi sint ipso iure potestate priuati. Deinde eligant in præfatum prælatum virum ætatis legitimæ, moribus grauem, literarum scientia præditum, in sacris ordinibus constitutũ, & aliâs idoneum secundum canonicas sanctiones. Quòd si aliter & de alia persona, quã vt prædictum est, aut per Simoniacam prauitatem electionem fieri contigerit, electio sit ipso iure irrita & inanis. Et sic Simoniacè eligentes, præter alias pœnas, perpetuò sint ipso facto iure eligendi priuati. Alij verò canonicis pœnis subiaceant. Simoniacè autem electi, & qui huiusmodi Simoniacæ electionis participes fuerint, taliterq; eligentes & confirmati, in horrorem tanti criminis pœnam ipso facto excommunicationis incurrant, necà tali reatu & excommunicatione electi & confirmati absolui possint, nisi ecclesias & dignitates, ad quas turpiter assumpti sunt, liberè resignauerint, & ad eas obtinendas, quas nefario ingressu adepti sunt, perpetuò reddantur inhabiles. Ad tollendam autem omnem ambitionis radicem, obsecrat per viscera misericordiæ Iesu Christi hæc sancta synodus, ac instantissimè exhortatur reges & principes, cõmunitates & alios cuiuscunque gradus & dignitatis existant, ecclesiasticæ vel mundanæ, ne electorib⁹ literas scribant, aut preces porrigant pro eo, qui per se vel per alium tales preces seu literas procurabit, multoq; minùs comminationes, impressiones aut aliud faciant, quo minùs liberè ad electionem procedatur. Similiter in virtute sanctæ obedientiæ ipsis electoribus præcipitur, ne ad huiusmodi literas vel preces, cõminationes vel impressiones (vt præmittitur) quenquam eligere præsumant*. Facta autem electione, & ei ad quem ius pertinet confirmandi, præsentata, si appareat coelectus, vel se opponens electioni, nominatim vocetur, ad videndum discuti electionis negocium. Et nihilominùs generaliter edictum publicum in ecclesia, in qua facta est electio, proponatur, iuxta constitutionẽ felicis recor. Bonifacij octaui*. Comparentibus autem aliquibus vel non, nihilominùs ipse confirmator ex officio tanquã in negocio inquisitionis procedat, omnem adhibiturus diligentiam, vt tam forma electionis, quàm merita electi & omnes circumstantiæ debitè examinentur & discutiantur. Et si electio confirmãda sit vel infirmanda, iudicialiter confirmetur vel infirmetur. Et vt omnia mundè & sine labe ac labis suspicione procedant, nõ solùm exigere aliquid quantumcunq; paruum, sed etiã gratis oblata, confirmator ratione cõfirmationis sub nomine subiectionis, subsidij, gratitudinis aut alio colore, prætextu cuiusuis consuetudinis aut priuilegij, per se vel alium nullatenus recipere presumat. Notarijs autem & his qui scripserunt in huiusmodi causis, emolumentum aliquod moderatè taxetur, habendo respectum ad laborem & operã scripturæ, non ad fructuum prælaturę valorem. Si verò confirmatores prædicti, electiones non seruatis superiùs ordinatis, & de personis non idoneis (vt præmittitur) factas, vel aliâs per Simoniacam prauitatem confirmauerint, eo ipso confirmationes huiusmodi sint nullæ. Confirmantes* autem alias personas, quàm vt supradictum est, pro ea vice: per Simoniacã aũt* labẽ, si eam commiserint, etiã sententiam excommunicationis incurrant eo ipso, à qua nisi per Romanum pontificem, præterquàm in mortis articulo, absolutionis beneficium obtinere non possint. Summũ verò pontificem hæc sancta synodus exhortatur, vt cùm speculũ & norma omnis sanctitatis & munditiæ esse debeat, pro confirmatione earum electionum, quas ad eum deferri contigerit, nihil penitus exigat aut recipiat: alioquin, si secùs faciendo, notoriè & incorrigibiliter ex hoc Ecclesiam scandalizet, futuro concilio deferatur. Pro oneribus autem quæ ipsum pro regimine vniuersalis Ecclesiæ subire oportet, proq; sustentatione sanctæ Romanę Ecclesiæ cardinalium & aliorũ necessariorum officialium, hoc sacrum concilium ante sui dissolutionẽ omnino debitè & congruenter prouideat. Quòd si contingat aliquam circa

*, simile iuramentum subeat, confiteatur atque communicet, vt præmittitur.

*vel acceptent.

*quæ incepit, Et.

*labem, perpetuo (ipso facto) iure confirmandi sint priuati, & nihilominùs propter istam Simoniacam labem, si

*autem, iure confirmandi sint perpetuò priuati: & nihilominùs propter istam Simoniacam labem, si

circa hæc prouisionem non facere, tunc illæ ecclesiæ & beneficia, quæ vsq; nunc ex noui prælati assumptione certã taxam soluerint, deinceps medietatẽ huiusmodi capere per annum post adeptam pacificam possessionem soluere in partibus teneantur, duratura huiusmodi prouisione, donec prædictis Papæ & sustentationi cardinalium fuerit aliter prouisum. Per hæc eadem sancta synodus non intendit in aliquo præiudicare sanctæ Romanæ & vniuersali Ecclesiæ, nec alteri cuicunq;. Datum in sessione publica eiusdẽ sanctæ synodi in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata die lunæ 13. Iulij, anno domini 1433.

3. Idus Septembris.

SESSIO XIII.

Accusatio contumaciæ papæ facta per promotores sacri concilij in xiij. dicti concilij sessione celebrata.

DIE Veneris 11. mensis Septembris, Anno domini 1433. in Ecclesia maiori Basileẽsi fuit celebrata xiij huius sacræ synodi Basileensis sessio hoc modo, scilicet Missa de Spiritusancto per reuerendũ patrem dominum Matthæum Episcopum Albinganensem Italicæ nationis celebrata, antiphonis, litanijs & suffragijs vt in alijs sessionibus dictis, lectoq; euangelio secundũ Matthæum, In illo tempore: Respiciens Iesus in discipulos suos, dixit Simoni Petro: Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum, &c. ac hymno, Veni creator spiritus &c. decantato cum versiculo & collecta, septem dominis cardinalibus & alijs dominis prælatis & patribus in eorum mitris planis & *pluuialibus existentibus in multitudine copiosa, assistente domino Guilhelmo duce Bauarię, sacri concilij nomine serenissimi principis domini Imperatoris protectore, promotores sacri concilij per organum venerabilis viri domini Stephani de Nouaria legum doctoris, alterius promotorum huius sacri concilij, accusarunt contumaciam sanctissimi domini nostri Eugenij papæ quarti, prout in quadam schedula, quam ipse magister Stephanus, promotor in suis tenebat manib⁹, quamque de verbo ad verbum alta & intelligibili voce legit, latiùs continetur, cuius tenor sequitur & est talis: Reuerendissimi reuerendiq; patres & cęteri domini metuendissimi, quia nuper de mense Iulij proximè præteriti & die 13. eiusdem, hæc sancta Basileensis synodus in publica sessione in præsenti ecclesia Basileensi celebrata, attentè considerans, sanctissimum dominum Eugeniũ papam quartũ exhortationes, obsecrationes, requisitiones, citationes & monitiones per eandem sacram synodum sibi repetitis vicibus factas, vt huic sacrosancto concilio adhęreret, & eidem fauores (prout tenetur) impenderet, aure surda pertransire, nec ipsum aliquatenus ad vota (prout tamen ipsum sacra synodus sperabat) inclinari, & quanquã ex tunc ipsa sacra synodus propter ipsius domini Eugenij manifestam contumaciã, ad huiusmodi contumacię declarationem contra ipsum procedere non immeritò potuisset, quemadmodum etiã pro tunc per promotores & procuratores dicti sacrosancti cõcilij Basileẽsis, licet immeritò debita fuit cum instantia postulatum, volens solita sua mansuetudine aduersus eundẽ dominum Eugenium vti, & iteratò ipsum ex superabundanti charitatiuè requirere & monere, certum decretum monitorium edidit & decreuit, quo idem dominus Eugenius exoratus, requisitus, monitus & interpellatus, ac in virtute omnipotentis Dei sub certis pœnis, modis & qualitatibus eidem mandatũ extitit, vt infra sexaginta dies à dicta sessione habita computandos, purè, simpliciter & liberè huic sacrosancto Basileensi concilio adhæreret, necnon prætensam dissolutionem eiusdem sacri concilij per ipsum aliâs attentatam, reuocaret, & alia in huiusmodi decreto contenta cum effectu adimpleret, alioquin pœnas in huiusmodi decreto contentas, ipso facto incurreret, prout hæc in dicto decreto latiùs continentur, ad quod nos promotores prædicti nos referimus in hac parte, & hîc pro repetito cum aliis omnibus actis sacri concilij ad causam facientibus, haberi volumus & repetimus. Cùm autem finis prefatorum sexaginta dierum instet de præsenti, & nec ipse dominus Eugenius per se, neq; per alium hanc sacram synodum de huiusmodi sua adhæsione pura, simplici & libera, ac reuocatione dictæ prætensæ dissolutionis, aliorumq; in dicto decreto contentorũ adimpletione, aliquatenus certificauerit, nec de præsenti certificet, sed eidẽ decreto & contentis in eo contumaciter satisfacere contemnat, in nõ modicum vniuersalis Ecclesiæ damnum, Christifidelium scandalum, atq; huius sacri concilij Basileensis vniuersalem Ecclesiam repręsentantis contemptum: idcirco nos promotores & procuratores antedicti, ex officio nobis incumbenti, coram hac sacrosancta synodo debita cum instantia humiliter requirimus, quatenus eundem dominum Eugenium contumacem (prout est) declarare, ipsumque pœnas in decreto contentas incidisse, decernere, ac ipsius contumacia exigente, ad vlteriora (prout Spiritussanctus dabit, & ordo iuris & rationis exigit) procedere dignetur, super huiusmodi requisitione & contumaciæ accusatione & alijs, requirentes per vos dominos notarios publica fieri instrumenta. Prædictis autem vt præmittitur factis, & contumacia accusata, illustris

*pluuialibus

*d princeps

Universidad de Deusto
Biblioteca

princeps dominus dux Guilhelmus per organum venerabilis fratris Petri ordinis canonicorum regularium, nomine & ex parte sereniſsimi domini Imperatoris & ſuorum, & dominus Ioannes Offenburg nuncius præfati domini Imperatoris, repetierunt illa quæ aliâs, videlicet die lunæ proximè præterita dixerant, & promiſerant in congregatione generali, pro dilatione & prorogatione triginta dierum conſequenda, eadem iterum dicentes, repetentes & promittentes. Similiter magiſter ciuium & nonnulli alij, nomine concilij & ciuitatis Baſileenſis, pro huiuſmodi dilatione inſtiterunt, & quòd ampliùs pro vlteriori dilatione nunquam facerent inſtantiam, ſunt proteſtati, de quibus ſimiliter petita ſunt per promotores inſtrumenta publica. Poſt hęc contumacia dicti domini noſtri papæ in ſcriptis (vt præfertur) accuſata, & deducta ad notitiam dominorum prætenſorum archiepiſcopi Spalatenſis & epiſcopi Ceruienſis, ambaſiatorum eiuſdem domini noſtri papæ, mox ipſi ad dictam congregationem acceſſerunt, & lecturam decretorum, quam reuerendus pater dominus Martinus epiſcopus Lectorenſis Gallicanæ nationis, de mãdato ſacri concilij iam inceperat, interruperunt, quique quædam verba intermiſcentes, duas bullas clauſas ſub bulla dicti domini noſtri papæ Eugenij credentiam in effectu continentes exhibuerunt & obtulerunt: quibus apertis & deinde lectis, vt moris eſt, præfati dominus noſter archiepiſcopus Spalatenſis, & epiſcopus Ceruienſis, propoſuerunt in effectu, quòd ipſi ad iſtud ſacrum concilium turbationis cauſa nullo modo accedebant, ſed ſolùm ex eo, quia ipſis relatum erat per aliquem ex ſuis commenſalibus, quòd in dicta generali ſeſsione ipſius domini noſtri papæ contumacia fuerat accuſata, ac ſi contra præfatum dominum noſtrum papã procederetur, vel procedi peteretur. Et quoniã (vt aſſerebant ipſi ambaſiatores) terminus citationis decreti concilij, quem lx. dierum dicebant, hac die hodierna nõ cadebat, nec iuxta illum terminum præfixum citationis dominus noſter Papa præfatus eadẽ die per ſe vel alium comparére tenebatur: ideo ſolùm pro ſui informatione, & ne contra præfatum dominum noſtrum Papam quoquo modo ſaltem *debitè procederetur, illuc acceſſerant, prout accedebant, proteſtantes de huiuſmodi termino & nullitate proceſſus antè dicti, petentes de his à nobis notarijs inſtrumenta. Quibus auditis, reuerendiſsimus in Chriſto pater dominus cardinalis S. Angeli legatus, & huius ſacri concilij generalis præſidens, verba ſuprà dictorum archiepiſcopi Spalatẽſis, & Ceruienſis epiſcopi in effectu reſumens, eiſdem nomine ſacri concilij effectualiter reſpondit, qualiter ſacrum concilium propoſita per præfatum archiepiſcopum Spalatenſem, & epiſcopum Ceruienſem, benignè & cum manſuetudine audiuit: ſed quia aſſerebant ſe audiuiſſe, ſacrũ concilium contra præfatum dominum noſtrum Papam procedere, ideo dixit ſe malè informatos fuiſſe. Sed benè verũ erat, quòd hodiè terminus lx. dierum aliàs per decretũ ſacri concilij præfato domino noſtro papæ præfixus, de adhærendo præfato concilio purè & ſimpliciter, prætenſamq; diſſolutionem dicti concilij reuocando, hodiè inſtabat, idcirco promotores ſacri concilij volentes termino prædicto ſatisfacere, ipſius domini noſtri Papæ contumaciã accuſauerunt, petendo & requirẽdo, cùm nullus pro domino Papa adeſſet, volens decreto monitorio prædicto ipſius domini noſtri Papæ nomine ſatisfacere, quatenus eũ contumacem & in pœnas in decreto contẽtas incidiſſe declararẽt, pcederentq; ad vlteriora, prout daret Spirituſſanct⁹, & dictaret ordo rationis. Quapropter petijt ipſe dominus cardinalis legatus & prędes nomine ſacri concilij, quatenus ſi dictã adhæſionem ipſius domini Papæ haberẽt, ipſeq; domin⁹ Papa præfato cõcilij decreto ſatisfeciſſet, aut ipſi eius nomine debitè ſatisfacere vellẽt, de præmiſſis adhęſione & ſatisfactione fidem facerent cum effectu. Nam ſic faciendo, domini & patres de concilio illam adhæſionem cum magno gaudio, decantãtes, Te Deũ laudamus, ſuſciperent. Alioquin venerabiles patres ipſius ſacri concilij citiùs mortem eligerent, quàm eccleſiam Dei prętextu talis diſſolutionis periclitari permitterent, adijctẽs quòd benè verum erat, quòd ad ſereniſsimi principis domini Imperatoris ſupplicationem & inſtantiam, ſacrum concilium, præfatum lx. dierum terminum domino Papæ præfixum, vſq; ad xxx. dies ab hac die cõputandos, prorogandum duxerat, & prorogare intendebat ſub *modis & formis in decreto primo contentis. Et nihilominùs, quia dictæ bullæ ſimplicem credentiam continebant, dixit idem dominus legatus, quòd ſi aliquid exponere volebant, quòd libenter à patribus concilij audirentur. De quibus ipſe reuerendiſsimus pater dominus cardinalis legatus & præſidens, nomine ſacri concilij petijt à nobis notarijs inſtrumentum: hoc idem nomine ſacri concilij petierunt promotores. Poſtq; præfatus magiſter Stephanus alter ex promotoribus, reſpondens his quæ priùs dixerant dicti oratores Papæ, dixit, quòd quantum ad ipſum & alios promotores, ſatis erat, quòd tunc contumaciã Papæ accuſarent, & alia facerent & peterent, vt in ſua ſchedula ſupraſcripta continetur, & quòd prædicta facere poterant de iure, quia tunc expirabat terminus, cùm tempus deberet de momento in momentum computari, & ſi vlteriùs expectarent, non haberent dominos congregatos, coram quibus facerent

*indebitè

*modo & forma

facerent ea quæ eſſent neceſſaria facienda pro præmiſsis: & quantum ad ipſos promotores pertinebat, officium eorum erat ita facere, deliberatio verò ad ipſam ſynodũ pertinebat, petens de his omnibus publica inſtrumenta. Tandem cùm non conſtaret de adhæſione prædicta vel aliâs ſatisfactione efficaci ipſius domini Eugenij, ipſiſq; archi epiſcopo Spalatenſi, & Ceruienſi epiſcopo, per illuſtriſsimum dominum Vuilhelmum ducem Bauariæ, ſacri concilij nomine dicti Imperatoris protectorem & *vices gerentẽ, per organum diſcreti viri fratris Petri ordinis canonicorum regularium S. Auguſtini, gratioſe requiſitis, vt ſi adhæſionem huiuſmodi haberent, illã ſacro concilio offerrẽt, & ob hoc totus mundus lætaretur: alioquin ſacrum conciliũ in ſuis agendis nullo modo perturbarent, & ad vlteriorem dictorum decretorum pronunciationẽ & publicationem procedere permitterent, & tandẽ neq; ad requiſitionẽ præfati domini legati, neq; ad requiſitionem ipſius domini ducis præfati, ambaſiatores Papæ aliquã adhæſionem offerrent, ſiue aliquam credentiam exponere vellent, placuit dictis dominis ambaſiatoribus à loco ſeſsionis recedentibus, & ſe abſentantibus, præfatus reuerẽdiſsimus pater dominus epiſcopus Lectorentis, de mandato ſacri concilij, publicè alta & intelligibili voce, loco ad hoc deputato, huiuſmodi decreta de verbo ad verbũ legit, & pronunciauit ſub his verbis:

*vicegerentem

Sacroſancta generalis ſynod⁹ Baſileẽſis, in Spiritu ſancto legitimè congregata, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans. Dudum ſiquidem hæc ſancta ſynodus volens periculis & grauiſsimis ſcãdalis, quæ ex prætenſa huius ſacri concilij diſſolutione per dominum Eugenium Papam quartum facta, vniuerſali Eccleſiæ notoriè imminebant, ſalubriter prouidere, poſtquàm reiteratæ exhortationes ac requiſitiones ſynodi præfatæ & multorum principum ac dominorum, ſpecialiter chariſsimi Eccleſię filij Sigiſmundi Romanorũ Imperatoris illuſtris, & eiuſdem Eccleſiæ aduocati, vt dictam diſſolutionem reuocaret, & puram ac ſimplicem adhæſionem præfatæ ſynodo faceret, minimè profuerunt: tandem iuſtitię zelo compulſa, & ne morbus huiuſmodi in exitium & ſcandalum intolerabile militantis Eccleſiæ perduraret, die xiij. menſis Iulij proximè præteriti, in ſolenni ſeſsione decretum monitorium ſub certis pœnis & alijs in eo contentis, aduerſus dictum dominum Eugenium Papã decreuit, cuius tenor de verbo ad verbum ſubijcitur, & eſt talis: Sacroſancta catholica Eccleſia in ſacro Conſtantienſi concilio &c. vt ſuprà eſt totaliter ſcriptum. Cùm autem die termini aduenientę, ſolenniter in maiori eccleſia Baſileenſi publicam tenentes ſeſsionem ſederemus, ſeruatis ſeruandis, vt ſi ipſe dominus Eugenius aut alius pro parte eiuſdem comparére, & ſacrum concilium de paritione contentorum in decreto prædicto certificare vellet, facultatem haberet, dilecti Eccleſiæ filij *Hugo †Barardi de Vercellis, & Stephanus de Nouaria legum doctor, huius ſacri cõcilij promotores, præfati domini Eugenij papæ contumaciã, nec per ſe nec per alium, de adhæſione ſua pura & ſimplici, necnon de paritione omnium & ſingulorum contentorum in dicto decreto, quæ facere tenebatur accuſarunt, & cum inſtantia poſtulârunt, vt ad vlteriora aduerſum eum (prout exigeret iuſtitia) procederemus. Cùm autẽ circa proceſſum huiuſmodi intenderemus, dilecti Eccleſiæ filij Vuilhelmus Bauarię dux, huius ſacri cõcilij protector, & Ioannes Offenburg miles & ciuis Baſileenſis, literas credẽtiales in eorum perſonis pro parte dicti chariſsimi Eccleſiæ filij Sigiſmundi Romanorum Imperatoris, huic ſacræ ſynodo directas, aliàs in ſacra generali cõgregatione exhibitas, & in vim* earum explicata repetierunt. Quorum expoſitorum tenor in effectu talis extitit: Reuerendiſsimi in Chriſto patres & domini, mãdat nobis illuſtriſsimus & inuictiſsimus Romanorum Imperator, vt ſolitas recommẽdationes & oblationes ſacratiſsimo huic cœtui exhibeamus ſui parte, necnon perſeuerantiam animi ſui circa adhæſionem continuò eidem concilio faciendã nunciemus. Quodq; licet notiſsimum ſit, ſuam ſerenitatem varijs nuncijs & oratoribus ac literis continuò dictum dominum Eugenium papam ſuper adhæſione plenaria ſacri concilij ſolicitaſſe & excitaſſe, etiam ſe ad ipſum perſonaliter transferendo, non ſine maximis periculis, incommodis & expenſis: tamen poſt habitam notitiam per literas ſibi præſentatas ſacri concilij, de decreto monitorio cum ſuſpenſionis pœna cõtra ipſum, eum ſummam feciſſe diligentiam Romæ, dum ibi fuit, vt ad parendum iniunctis per ſacrum conciliũ inclinaret, ſignificaremus: & cùm ſperaret, in ea re ſe poſſe proficere, cumq; (vt aſſerit) immemores exiſtere non debetis de his, quæ in ſacro Conſtantienſi concilio fecit pro vnione Eccleſiæ, & de periculis & incommodis quæ ſubiuit, & quæ etiam paſſus extitit, patiturq; pro iſto, ſpem non mediocrem eum in veſtra beneficentia recipere, debetis meritò exiſtimare. nam exploratiſsimi ſunt commeatus per eum facti ad Cathaloniam & Gallias Angliamq;, pro dicta ſanctiſsima Eccleſiæ vnione, & nouiſſimè ad Italiam pro iſtius ſacratiſsimæ ſynodi felici progreſſu, vndè hac fiducia fretus, nobis iniunxit, vt cum maxima inſtãtia pro eiuſdem parte, eaſdem veſtras reuerendiſsimas dominationes rogaremus & deprecare-

*Stephanus de Nouaria legum doctor, & Hugo Barardi de Forcelis.

†Berardi

*eorum explicato

Baſileenſis concilij ſeſſione 12.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mur, vt terminum aliâs lx. dierum domino Eugenio papæ præfixum, in proxima præcedenti sessione, per xxx. dies in eisdem modis & qualitatibus, prout est, prorogare ob suam contemplationem & singularem complacentiam dignaremini: quodq; sacrũ concilium certificaremus, quòd decæterò nullam aliam circa processum Papæ ipsius peteret dilationem, sed liberè permitteret per sacrum concilium procedi, prout dictauerit & ordinauerit faciendum, & cunctis per sacrum concilium ordinatis & ordinandis acquiesceet & obtemperabit, & quantum poterit, inuiolabiliter faciet obseruari. Et vt in maiori robore hæc sancta synodus perseueret, indicamus suam existere intentionem, infra istos xxx. dies quos petimus, vbi huiusmodi prorogatio concedatur, dictam suam serenitatem huc profecturam. Statimq; habita notitia prorogationis eiusdem, omnes Alemaniæ principes conuocaturum ad hunc locum, & cum eis efficaciter insistere, vt eidem concilio debeant adhærere. Et insuper, ne huiusmodi dilatio sacro concilio vel eius suppositis aut ipsorum familiaribus possit esse damnosa, contentatur idem Imperator, quod durante huiusmodi xxx. dierum prorogatione, si quid Papa attentauerit contra aliquem prædictorum, ex nunc illud & alia quæ anteà attentauerit, per sacrũ concilium irritentur & annullentur. Cùm autem inter nostra pectora reuolueremus eiusdem Sigismundi Romanorum Imperatoris grandia obsequia vniuersali Ecclesiæ impensa, & quæ in futurum impendi non dubitamus, quanquam huiusmodi dilatio nonnullis ex multis causis vniuersali Ecclesiæ onerosa videatur, tamen dictorum obsequiorum intuitu, ac etiam à certo tenentes, quæ per dictos Vuilhelmũ ducem illustrẽ, & Ioannem Offenburg militem, pro dicti Imperatoris parte exposita & oblata fuere, syncerè obseruabuntur, petitioni huiusmodi annuendum decreuimus. Spirituſsancti ergo nomine inuocato, cuius nutu dirigitur in agendis hæc sacra synodus, & per eius gratiã sperat omnia feliciter producere ad optatum dictum terminum lx. dierũ, aliâs dicto domino Eugenio papę quarto in proxima (vt præmittitur) solenni sessione præcedenti assignatũ, ad certificandum sacrum concilium de sua pura, simplici & libera adhæsione, & dictæ prætẽsæ dissolutionis concilij reuocatione, & alijs quæ in dicto decreto continentur, cum omnib⁹ qualitatibus, pœnis ac modis, & quibuscunq; alijs dependentibus ab eisdem, in eo insertis, ad xxx. dies proximè futuros hæc sancta synodus prorogat, & hunc terminum prorogatum, eandem vim, executionẽ & modum, quem habebat terminus lx. dierum, recipere decernit, ordinat & declarat, ac ex nunc statuens & decernens, quòd si infra hoc spatiũ xxx. dierum plenariè idem dominus Eugenius non adimpleuerit omnia & singula, in præfato decreto monitorio contenta (vt præmittitur) absq; alia declaratione facienda super dicta non paritione, & alia quacunque solennitate requisita, ad vlteriora procedet, vt in dicto monitorio decreto continetur. Et proinde omnibus super præfata suspensione, quam durare vult, quousq; aliter per concilium fuerit ordinatum, & alijs in huiusmodi processibus contentis, literas opportunas sub bulla sacri concilij postulantibus, per dilectos Ecclesiæ filios Iulianum S. Angeli sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconum cardinalem, Apostolicę sedis legatum, & huius sacri concilij, necnon & alios sacrarum deputationum præsidentes, vel duos ex eis, esse tradendas, decernentes quòd decæterò nulla alia dilatio ad cuiuscunq; instantiam concedatur. Datum Basileæ in publica sessione ipsius sacræ synodi, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata tertio idus Septembris, anno à natiuitate domini 1433.

Aliud decretum pro suppositorum tuitione.

Sacrosancta Basileẽsis generalis synodus, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriã. Vt sacri concilij & suppositorum eiusdem indemnitati congruè prouideatur, statuit & decernit hæc sancta synodus, quòd quæcunque per dominum Eugenium papam quartũ vel alium sua authoritate in præiudicium, læsionem, derogationem seu iniuriam sacri concilij vel incorporatorum seu incorporandorum eidẽ, per se vel per procuratorem, & familiarium ipsorum, seu in eorum seruitijs vbicunque existentium, facta seu disposita fuerint, à die inchoationis concilij prælibati, fientque & disponentur forsitan in futurum, titulum vel possessionem quomodocunq; tangentia, siue in cardinalatus & patriarchatus dignitatibus, aut in prelaturis etiam cathedrarum & metropolitanarum ecclesiarum & etiam monasteriorum, vel alijs ecclesiasticis beneficijs, præstimonijs, commendis, vnionibus, pensionibus, officijs & rebus ecclesiasticis vel temporalib⁹, & circa ipsa aut aliâs quomodocunq; & qualitercunq;, etiam si motu proprio directè vel indirectè, per se vel aliũ, sint ipso iure irrita & inania, & pro infectis penitus habeantur. Et ex nunc hæc sancta synodus partes læsas in pristinum statum integrè reponit, & mandat per quemlibet iudicem competentem, audita querela partis læsæ, & probata, incorporatione & nouitate prędictis ipso facto omni exceptione remota, strepitu & figura iudicij cessantib⁹, omnia reponi in eum statum, in quo fuerãt ante dictam factam nouitatem. Quòd si dictus iudex in tali repositiõe doloſe vel aliâs perperam se habuerit, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat, à qua nisi per sacrum concilium, eo durante, non valeat absolutionis beneficium, nisi in mortis articulo, obtinere. Et vt pœnæ formidine arceantur, qui ambitiose seu temerè aliorum prælaturas, dignitates & beneficia ecclesiastica & vniones, commendas, præstimonia vel pensiones seu officia, necnon bona & iura qualiacunq; fuerint, occupare procurãrunt & attentârunt, seu in futurum procurabunt & attentabunt: statuit & decernit dicta sancta synodus, quòd quicunq; clericus siue laicus, quacunq; dignitate ecclesiastica vel mundana, etiam si cardinalatus præfulgeat, siue sit collegiũ aut vniuersitas vel monasterium, ab eodem domino Eugenio siue alio sua authoritate impetrauerit seu obtinuerit, seu impetrabit & obtinebit, etiam si motu proprio aliquid quod in præiudiciũ, læsionem, derogationem seu iniuriam alicuius ex prędictis incorporatis vel incorporandis, aut suorum familiarium & in eorum seruitijs vbicunq; existentium, vel adhærentium huic sacro concilio per se vel procuratorem, valeat redundare, si virtute huiusmodi concessionis ad aliquam occupationem deuentum sit, nisi infra decem dies, elapsis sexaginta diebus à die publicationis decreti huiusmodi, vel postquàm ipsius verã & indubitatam notitiam habuerit, & per partem fuerit requisitus, à tali occupatione & turbatione realiter & purè non desiterit, & si ue occupatio secuta fuerit, siue non, præfatæ concessioni & omnibus secutis ex ea coram notario & testib⁹ renunciauerit, & rem dimiserit cum effectu, & parti læsæ de perceptis post concessionem huiusmodi satisfecerit: omni iure, quod in dictis prælaturis, dignitatibus, beneficijs, ecclesiasticis officijs, pensionibus, præstimonijs & commendis, bonis temporalibus & iuribus seu eorũ altero habere prætenderit, sit priuatus, ac etiam alijs officijs & beneficijs quibuscunq;, quę tempore huiusmodi impetrationis obtinebat, & eo ipso sententiam excommunicationis incurrat, à qua nisi per dictum sacrum concilium, eo durante, vel eius authoritate, nisi in mortis articulo, absolui nequeat quoquo modo: & nihilominùs ad obtinenda prædicta & quæcuuq; alia beneficia seu officia, perpetuò sit inhabilis. Taliũ etiam concessionum executores prædictis pœnis volumus subiacere. Vt autem fraudibus quæ excogitari possent, obuietur, quia cum datarum anticipationibus in præiudicium aliorum literę Papales vel aliorũ ipsius Papæ authoritate, sub data ante dissolutionem huius sacri concilij in præiudicium alicuius prædictorũ tendentes, produci possent, nisi ante dictã concilij dissolutionem fuerint publicatæ, eis nulla fides debeat adhiberi, & pro nullis penitus habeantur. Da-

tum in sessione publica eiusdẽ sanctæ synodi, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata tertio idus Septembris, anno à natiuitate domini 1433. Quibus sic lectis & pronunciatis, petitoq; per eundem dominum episcopum, an huiusmodi decreta præfatis dominis de concilio placerent, generaliter responsum extitit, per verbum, Placet, nemine se ad hoc opponente vel reclamante: tunc præfati magister Stephanus & alij promotores sacri concilij, de præmissis omnibus & singulis modo quo suprà acta & facta sunt, à reuerendis patribus dominis sanctæ sedis Apostolicæ pronotarijs & nobis notarijs & alijs in sessione præsentibus, ad perpetuam rei memoriam petierunt instrumentum, assistentes in testimonium præmissorum inuocando. Postremò verò præfatus dominus dux, protector nomine dicti domini Imperatoris atq; suo, de præfata termini prorogatione modo quo per decretum factum est, dominis de sacro concilio regratiatus est, & similiter magister ciuium & nonnulli alij nomine concilij & ciuitatis Basileensis, asserens & affirmans idem dominus dux, quòd de omnibus quæ in ipsis decretis modò lectis continentur, contentissimus erat. Et quòd ex huiusmodi dilatione nouiter data, fecerat sacrum concilium maximam complacentiam domino nostro Imperatori. De quibus etiam præfati magister Stephanus & alij promotores similiter petierunt à nobis notarijs publica instrumenta. Subsequenter verò his peractis, instante supradicto magistro Stephano de Nouaria promotore, Alexander præfati domini cardinalis legati & præsidentis ac sacri concilij cursor, huiusmodi decreta tam pro prorogatione termini, quàm etiam pro tuitione suppositorum eiusdem sacri concilij, sub bulla dicti sacri concilij confecta, iuxta valuis ecclesiæ maioris Basileensis cunctis intuentibus more solito affixit, & per spatiũ vnius horæ vel circa, affixam dimisit. De quibus ipse magister Stephanus nomine promotorio à nobis notarijs petijt instrumentum.

SESSIO XIIII.

Decreta eiusdem sessionis celebrata in ecclesia Basileensi, assistente domino Imperatore in habitu imperiali. Alia prorogatio monitionis papæ ad nonaginta dies. 8. Idus Nouemb.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalẽ Ecclesiam repræsentans. Terminũ sexaginta dierum datum sanctissimo domino Eugenio Papæ quarto, iuxta formam monito-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rij, citationis & ſuſpenſionis in ſeſsione duodecima promulgati, ac deinde ad triginta dies, & poſteà pluribus vicibus vſq; in præſentem diem prorogatum, hæc ſancta ſynodus volens erga ipſum dominũ Eugenium omni manſuetudine & benignitate vti, tenore præſentium ad nonaginta dies ab hac die immediatè ſequentes, cũ omnibus clauſulis, qualitatibus & conditionibus in decretis tam monitorij ſexaginta dierũ, quàm prorogationis ad triginta dies inſertis, prorogat, & prorogatum eſſe ſtatuit, ita tamen, quòd ſi infra prędictos nonaginta dies omnia & ſingula contenta in quadam ſchedula, cuius tenor inferiùs deſcribitur, realiter & cum effectu præfatus dominus Eugenius non adimpleuerit, pœnæ in dictis decretis monitorij ac prorogationis contentæ, eo ipſo inflictæ ſint, & eſſe intelligantur. Tenor autem prædictæ ſchedulæ ſequitur, & eſt talis:

Formulæ adhæſionis tres, Eugenio papæ à cõcilio præſcriptæ.

EVgenius epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei, ad perpetuam rei memoriam: Vt mentis noſtræ integritas ac deuotio, quam ad vniuerſalem Eccleſiam & ad ſacrum generale concilium Baſileenſe gerimus, omnibus conſtet euidenter, ideo tres literas noſtras, quarum tenor de verbo ad verbum inferiùs deſcribitur, & alias quaſcunq; & quicquid per nos aut noſtro nomine in præiudicium aut derogationem prædicti ſacri Baſileenſis concilij, ſeu contra eius authoritatẽ factum & attentatum ſeu aſſertum eſt, caſſamus, reuocamus, irritamus, & annullamus, caſſas, nullas & irritas fuiſſe & eſſe declaramus. Vel ſic. Pridem tres noſtras literas in palatio Apoſtolico promulgari fecimus, quarum tenor de verbo ad verbum ſequitur, & eſt talis. Verùm cùm ex* prædictis literis nonnulla ſcandala orta ſint, & oriri poſsint, ideo ipſas & alias quaſcunq; ac quicquid per nos aut noſtro nomine in præiudicium aut derogationem prædicti ſacri Baſileenſis concilij ſeu contra eius authoritatem factũ & attentatum ſeu aſſertum eſt, caſſamus, reuocamus, irritamus & annullamus, caſſas, nullas & irritas fuiſſe & eſſe declaramus. Vel ſic, in fine literæ adhæſionis: Quapropter tres literas noſtras pridem in palatio Apoſtolico promulgatas, quarũ tenor de verbo ad verbum inferiùs deſcribitur, & alias quaſcũq; aut quicquid per nos aut noſtro nomine in præiudicium aut derogationem prędicti ſacri Baſileenſis cõcilij, ſeu contra eius authoritatem factum & attentatum ſeu aſſertũ eſt, caſſamus, reuocamus, irritamus & annullamus, caſſas, nullas & irritas fuiſſe & eſſe declaramus. Poterit præfatus dominus Eugenius eligere vnã de prædictis formis, quæ ſibi magis placuerit.

* dictis noſtris

Forma adhæſionis, à concilio papæ præſcripta.

Forma adhæſionis.

EVgenius epiſcop' ſeruus ſeruorũ Dei, ad perpetuam rei memoriam. Dudum ſacrum generale concilium Baſileenſe, per generaliũ Conſtantienſis & Senenſis concilíorum ſtatuta, approbationemq; felicis recordationis Martini papæ quinti ac noſtrã, pro extirpatione hæreſum ac generali reformatione Eccleſiæ in capite & in membris, & pertinentibus ad ea legitimè inchoatum, ex certis cauſis in alijs noſtris literis expreſſis, de fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinalium conſilio diſſoluimus. Verùm cùm ex dicta diſſolutione ortæ ſint graues diſſenſiones, & grauiores oriri poſſent, nihilq; magis optem', quàm quòd prædicta ſancta opera ſuum debitũ ſortiantur effectum, decernimus & declaramus præfatum generale concilium Baſileenſe à tempore prædictę inchoatiõis ſuæ legitimè continuatum fuiſſe & eſſe, proſecutionemque ſemper habuiſſe, continuari ac proſecutionem habere debere ad prędicta & pertinentia ad ea, perinde ac ſi nulla diſſolutio facta fuiſſet. Quinimò præfatam diſſolutionem irritam & inanem declarantes, ipſum ſacrũ Baſileenſe concilíũ purè, ſimpliciter & cum effectu ac omni deuotione & fauore proſequimur, & proſequi intendimus.

Item præfatus dominus Eugenius reuocabit quoſcunq; proceſſus quarumcunque cenſurarum, priuationum & ſuſpenſionum factos contra ſuppoſita huius ſacri concilij Baſileenſis & adhærentes eidem, necnõ omnia geſta & facta in præiudicium, læſionem & derogationẽ eorundem, eis legitimè non citatis, nec legitimè defenſis, de quibuſcunque dignitatibus, beneficijs, commendis & officijs, etiam ſi cardinalatus, patriarchatus, archiepiſcopatus, epiſcopatus, abbatiæ &c. exiſtant iuribus & bonis quibuſcunque, & ſpecialiter cõtra reuerendiſsimos dominos cardinales de Cypro, ſancti Sixti, & Firmanum, ac omnia in priſtinum ſtatum per ſuas literas reducet, ac ſi nõ emanaſſent cum clauſulis opportunis, mandando ſub pœnis formidabilibus omnibus, qui ſe de dictis dignitatibus, beneficijs, commendis & officijs, iuribus & bonis intromiſiſſent, vel ratione dictarum priuationum ſeu ſuarũ ordiuationum quarumcunq; ſe vellent intromittere, vt ab ipſa intromiſsione & omni moleſtia penitus deſiſtant. Vtrũm autem fuerit legitima citatio & defenſio, ſtabitur iudicio ipſius ſacri concilij. Quodq; deinceps à nouitatibus & grauaminibus, ſeu præiudicijs inferendis ipſi ſacro concilio, vel ſuppoſitis eius & adhærentibus eidem, realiter & cum effectu deſiſtet, vt ſit vera charitas inter ſacrum concilium & ſuam ſanctitatẽ ad Dei honorem & vtilitatem vniuerſalis Eccleſiæ, ac ſine aliquo rancore aut ſuſpicione conſiſtere valeat: & vt ipſe domin' Eugenius poſſit agnoſcere puram ac rectam ſacri concilij intentionem, ac veram charitatem, quam erga ipſum habet, & habere in futurũ intendit,

dit, oblationem aliàs factam in reſponſione data primis ambaſiatoribus ipſius domini Eugenij, quæ incipit, Cogitanti &c. iterum hæc ſancta ſynodus, etiam alia addendo, repetit in hunc modum: Eccè ſi quid culpæ commiſſum eſt attentando diſſolutionem, aut in confectione & publicatione triũ bullarum in reuocationẽ per ipſum dominum Eugenium ſienda contentarũ, ſacrum concilium penitus abolet, dummodò ipſe dominus Eugenius omnia & ſingula ſuperiùs contenta, realiter & cum effectu adimpleuerit, & infra terminũ in præſenti decreto noſtræ prorogationis ſtatutum, huic ſacro concilio per ſuas authenticas literas ſignificauerit. Quod ſi fecerit, nemo erit noſtrum, qui pedes eius vt beati Petri non oſculetur, qui vt vicarium Chriſti non honoret: Erit concilij caput, omnes ad eum reſpicient, omnes ei complacere, obſequi, & quantùm cũ Deo poterunt, deſeruire curabunt. Offerimus etiam, quicquid dici aut cogitari poteſt, nos fideliſsimè facturos, quantùm cum Deo fieri poteritpro omni honore & ſtatu tam ſuę ſanctitatis, quàm omnium ſuorum. Datum in ſeſsione publica eiuſdem ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata, ſeptimo idus Nouembris, anno à natiuitate domini 1433.

Papa, caput concilij.

SESSIO XV.

Huic ſeſsioni interfuit Imperator cum inſignijs.

De concilijs prouincialibus & ſynodalibus.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileenſis, in Spiritu ſancto legitimè congregata, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriã. Pridem hæc ſancta ſynodus quoddam ſaluberrimũ promulgauit decretum, pro ſtabilitate & robore generalium conciliorum, quorum frequens celebratio præcipua eſt agri dominici cultura. Verùm cùm ad eandẽ culturam non dubium ſit pertinere, epiſcopales ſynodos & concilia prouincialia, prout veteres canones decreuerunt, frequentari: ideo eadem ſancta ſynodus antiquos & laudabiles mores noſtris cupiens temporibus obſeruari, ſtatuit atq; præcipit, ſynodum epiſcopalem in qualibet diœceſi poſt octauas dominicæ reſurrectionis vel alia die ſecundum conſuetudinem diœceſuum ad minus ſemel in anno, vbi non eſt conſuetudo bis, annuatim celebrari per diœceſanũ propria in perſona, niſi canonico impedimẽto fuerit præpeditus, & tunc per vicarium ad hoc idoneum. Quæ ſynodus ſaltem biduo vel triduo duret, vel prout neceſſariũ epiſcopis viſum fuerit.

Prima autem die conuenientibus diœceſano & omnibus alijs, qui huiuſmodi ſynodo intereſſe tenentur, infra Miſſarum ſolennia vel poſt, diœceſanus vel alius eius nomine verbum Dei proponat, exhortando omnes ad bonos mores ſectandum, abſtinendum à vitijs, & ad ea quæ pertinent ad eccleſiaſticã diſciplinam & officia ſingulorum, & præſertim vt hi quibus animarum cura commiſſa eſt, diebus dominicis & alijs ſolennibus plebem ſubiectam doctrinis & monitis ſalutaribus inſtruant. Poſteà legantur ſtatuta prouincialia & ſynodalia, & inter alia aliquis compendioſus tractatus, docens quomodò ſacramẽta miniſtrari debeant, & alia vtilia pro inſtructione ſacerdotum. Deinde ipſe diœceſanus de vita & moribus ſubditorum ſolerter inquirat, labem Simoniacæ prauitatis, contractus vſurarios, concubinatũ, fornicationem & alia quæuis crimina & exceſſus debita correctione cohibeat. Alienationes rerum eccleſiaſticarũ à iure prohibitas reuocet, clericorum abuſus & aliorũ ſubiectorũ, qui circa diuinum officium & delationem debiti habitus deſecerint, in melius reformet & emendet. Et quoniã multa ſcandala ſæpè contingunt, eo quòd conſtitutio Boniſacij papæ octaui, quæ incipit, Periculoſa, edita ſuper clauſura monialiũ, non ſeruatur: ſtudeat ipſe diœceſanus, vt omnino iuxta ipſius conſtitutionis tenorem executioni demandetur: necnon vt quicunq; religioſi diœceſano ſubiecti, regulas & conſtitutiones ſuarum religionũ, præſertim vt abeis omnis proprietas abdicetur, inuiolabiliter obſeruent. Ne etiam in receptione ipſorũ ad religionem, quicquam per Simoniam exigatur. Præcipua autem in ipſa ſynodo epiſcopi cura ſit, inquirere ac debitis remedijs occurrere, ne aliquod dogma hæreticũ, erroneum, aut ſcandaloſum, ſeu piarum aurium offenſiuum, ſortilegia, diuinationes, incantationes, ſuperſtitiones & quæuis diabolica figmenta diœceſim ſuã inficiant. Inſtituanturq; præterea teſtes ſynodales, viri graues, prouidi & honeſti, legis Deizelũ habentes, iuxta diœceſuum latitudinẽ in numero competenti, aut alij eorum poteſtatẽ habentes, vbi alij nõ ſunt ad hoc inſtituti, qui ſi diœceſano minùs idonei videantur, eos amouendo, alios (, put ei videbitur expedire) inſtituat. Hi autẽ in manibus ipſius diœceſani vel ſui vicarij iurare teneantur, vt tradit canon, Epiſcop' in ſynodo, qui per anni circulũ luſtrantes ipſam diœceſim, quæ corrigenda vel reformanda viderint, his ad quos talia corrigere vel reformare pertinet, referant. Quæ niſi correcta vel reformata iã fuerint, ad ſynodum ſubſequentem perferãt, in qua debitis remedijs occurratur. Sed & præter illa, quæ à teſtib' ſynodalib' vel alijs eorum officia exercentibus, diœceſanus audierit, inquirat & ipſe diligenter de cunctis ſubditorum ſuorum exceſsibus, & taliter in delinquentes inſurgat correctionis debitæ

Libro 6.

De regulã.

De hæreſibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

disciplina, vt alijs malignari volẽtibus transeat in exemplum.

Celebretur quoq; in singulis prouincijs, saltem infra biennium à fine concilij generalis, & deinde ad minus semel de triennio in triennium, prouinciale concilium in loco tuto. In quo tam archiepiscopus quàm suffraganei omnes & alij, qui in huiusmodi concilijs prouincialibus interesse tenentur, debitè vocati intersint. Quòd si episcopus canonico fuerit impedimẽto detentus, procuratorem suum destinet, non solùm ad excusandum & probandum absentiæ causas, sed etiam ipsius nomine in concilio interessendum, suscipiendumq; quicquid concilium duxerit statuendum. Alioquin ipse episcopus à perceptione medietatis fructuũ vnius anni suæ ecclesiç, qui per personam in ipso concilio deputandã, in ipsius ecclesiæ suæ fabricam effectualiter conuertantur, eo ipso sit suspensus. Alij verò venire negligentes, concilij arbitrio puniãtur, alijs iuris pœnis in suo robore duraturis. Concilio autẽ generali durante, & per sex menses antè, huiusmodi prouincialia concilia nõ celebrentur. Porrò in huius inchoatione concilij ipse metropolitanus vel alius eius nomine, infra Missarum solennia vel post, exhortatorium sermonem faciat, ea quæ ad statum ecclesiasticũ, & præcipuè ad pontificale officium pertinent, serioſe memorando, comminandoq; singulis, quòd iuxta Prophetæ
Ezech.3.c sententiam, si eorum culpa cuiusuis anima perierit, illius sanguis de manibus eorum à Domino exigetur. Præcipuè autẽ fiat tunc monitio exacta, vt dignis & benè meritis, quorum vita sufficiẽti testimonio nota sit, ordines & beneficia sine vlla Simoniaca labe cõferantur. Et super omnia, vt in animarum cura committenda, summa diligentia & matura inquisitio adhibeatur. Et vt bona ecclesiastica nullaten⁹ ad vsus illicitos, quin imò ad honorem Dei, ecclesiarum conseruationẽ (habendo secundum sacros canones præcipuam curam pauperũ & indigentium) laudabiliter conuertantur, scientes quòd de his omnibus apud tribunal æterni
Matth.5. iudicis vsq; ad minimum quadrantem rationem reddituri sunt. In quibus quidẽ concilijs de corrigendis excessibus, moribusq; subditorum reformandis, & præcipuè qualiter episcopi in conferendis beneficijs & confirmandis electionibus, ministrãdis ordinibus, deputandis confessoribus, prædicando ad populum, & puniendo excessus subditorum, obseruationeq; episcopalium synodorum, cæterisq; ad officium episcopale ac iurisdictionem & administrationem eorum in spiritualib⁹ & temporalibus quomodolibet spectantibus, se gesserint, & præsertim an à Simoniaca labe manus innoxias seruent, diligens inquisitio secundum iuris dispositionem fiat, vt omnes qui in præmissis deliquisse cõperti fuerint, per ipsum concilium corrigãtur & puniantur. Simili modo de ipso metropolitano circa omnia supradicta diligenter inquiratur, cuius excessus & defectus ipsum concilium eidem specialiter exprimat, ipsum admonendo & obsecrando, vt cùm aliorum pater vocetur, & esse debeat, à talibus omnino desistat. Et nihilominùs inquisitionem de ipso habitam, in scriptis redactam, ad Romanum pontificem vel alium eius superiorem, si quem habeat, sine mora transmittat, vt ab eo punitionem & reformationẽ suscipiat condecentem. Inter cætera, si quæ discordiæ, contentiones & inimicitiæ inter quoscunq; viguerint, quæ quietem & tranquillitatẽ prouinciæ possent perturbare, curet omni studio sacrum concilium illa sedare, & more piorum patrum ad pacem concordiamque filiorum vigilanter intẽdat. Et si inter regna, prouincias & principatus, huiusmodi discordias suscitari cõtingat, mox sancti Dei antistites concilia prouinciarum suarum simul congregari procurent, & sibi inuicem concilium & auxilium impendentes, cuncta discordiarum fomenta amputare studeant: neq; hoc alicuius amore vel odio prætermittant, sed ad Deum solum & salutem populi mentis oculos erigentes, ad sanctũ pacis opus, omni tepiditate semota, inuigilent.

Cogitentur insuper in prouinciali synodo, quæ immediatè generale cõcilium subsequens antecedit, omnia quæ in eodem generali concilio visa fuerint prosequenda, ad Dei gloriam & prouinciæ commodum, salutemq; Christiani populi. Ibidemq; eligantur in numero competenti, qui ad proximum generale concilium vice totius prouinciæ debeant proficisci, quibus per subsidium vel aliàs prouideatur, prout de iure & concilio prouinciali fuerit visum expedire, ita tamen, quòd illi qui vltra personas (vt prædictum est) deputatas ad ipsum concilium generale accedere voluerint, aut eorum clerus nullatenus propterea grauẽtur. Et elegantur quoque in vnoquoq; prouinciali concilio, quæ secundũ canonicas sanctiones in eisdem legi præcipiuntur, vt ea & inuiolabiliter obseruentur, & transgressoribus pœnæ debitæ inferantur. Quòd si metropolitani vel diœcesani prædictis terminis in celebrandis prouincialibus & episcopalibus synodis, cessante legitimo impedimento, fuerint negligentes, medietatẽ omnium fructuum & obuentionum ratione suarum ecclesiarum ad eos pertinentiũ, fabricæ ipsarum ecclesiarum applicandam eo ipso amittant. Qui si in eadem negligentia per tres proximos menses perseuerauerint, ab officijs & beneficijs sint ipso facto suspensi. Quibus transactis temporibus sub antescriptis pœnis, antiquior in prouincia ordine episcopus ipsius metropolitani episcopi, aut

aut maior in dignitate post pontificalem in sacris constitutus, nisi ad alios forsan de consuetudine vel priuilegio pertineat, negligentiam in celebrandis prædictis prouincialibus & episcopalibus synodis supplere teneatur. Iubet insuper hæc sancta synodus omnibus prælatis religionum & ordinum quorumcunq;, ad quos celebrare capitula pertinet, quòd illa statutis temporibus sub prædictis pœnis seruent, & seruari faciant, in quibus secundum canonicas sanctiones & religionũ constitutiones, cum omni studio & diligentia ad veram singularum religionum & ordinum reformationem intendant, ita vt deinceps in singulis monasterijs iuxta proprias regulas & constitutiones, debitè regularis vigeat obseruantia: & præcipuè, vt tria substantialia professionis vota omnino obseruentur. Per præmissa autem hæc sancta synodus non intendit iuribus quorumcunque quomodolibet derogare. Datum Basileæ in sessione publica, celebrata in ecclesia maiori Basileensi, sexto Kalendas Decembris, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimotertio.

SESSIO XVI.

Per quam declarat, Papam Eugenium concilio adhærere, celebratis cæremonijs consuetis, & in ea incorporantur bullæ Eugenij.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuã rei memoriam. Literis sanctissimi domini Eugenij papæ quarti more curiæ Romanæ bullatis, ac per nonnullos sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales subscriptis, quarum tenor de verbo ad verbum inferiùs describitur, huic sacro concilio in generali congregatione per venerabiles Ioannem archiepiscopum Tarentinum & Christophorum Ceruiensem episcopum oratores suos præsentatis, lectis, examinatis & diligenter inspectis, eadẽ sancta synodus decernit & declarat, præfatum dominum Eugenium per prædictas literas satisfeciſſe plenariè monitioni, citationi & requisitioni huius sacri cõcilij, prout in decreto in xiiij. sessione promulgato, & in schedula in eodem decreto inserta, continetur. Ipsasq; literas approbat, acceptat, & admittit, ratasq; habet & gratas, & sic ab omnib⁹ haberi vult, mandans dictarum literarum transumpta sub bulla sacri concilij dari debere omnib⁹ habere volentibus, quibus transumptis eandem fidem dari decernit, quæ ipsis literis originalibus daretur. Tenor verò dictarum literarum sequitur, & est talis:

Huic sessioni interfuisse asseritur etiam Imperator in habitu imperiali, & prælati 90. omnes sedentes eum mitris albis, planis capitibus eorũ superpositis.

Literæ Eugenij pontificis.

Eugenius episcopus seruus seruorũ Dei, ad perpetuam rei memoriam. Dudum sacrum generale Basileense concilium, per generalium Constantiensis & Senensis conciliorum statuta, ordinationesq; felicis recordationis Martini papæ quinti ac nostras, p extirpatione hæresum, pace populi Christiani ac generali reformatione Ecclesiæ in capite & in membris & pertinentibus ad ea, legitimè inchoatum, ex certis causis in alijs nostris literis expressis, de fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium consilio & assensu dissoluimus. Verùm cùm ex dicta dissolutione ortæ sint graues dissensiones, & grauiores oriri possent, nihilq; magis optemus, quàm quòd prædicta sancta opera debitum sortiantur effectum, de consilio & assensu venerabilis fratris Iordani episcopi Sabinensis, & dilectorum filiorum nostrorũ Antonij sancti Marcelli, Francisci sancti Clementis, Angeloti tituli sancti Marci presbyterorum, ac Lucidi sanctæ Mariæ in Cosmedin, & Ardecini sanctorum Cosmæ & Damiani diaconorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium, decernimus & declaramus, præfatum generale concilium Basileense à tempore prædictę inchoationis suæ legitimè continuatum fuisse & esse, prosecutionemq; semper habuisse, continuari, ac prosecutionem habere debere ad prædicta & pertinentia ad ea, perinde ac si nulla dissolutio facta fuisset. Quinimo præfatam dissolutionem irritam & inanem de consilio & assensu simili declarantes, ipsum sacrũ generale concilium Basileense purè, simpliciter & cum effectu ac omni deuotione & fauore prosequimur, & prosequi intẽdimus. Præterea, vt mentis nostræ integritas ac deuotio, quam ad vniuersalem Ecclesiam & sacrum generale concilium Basileense gerimus, omnibus constet euidenter, duas nostras literas pridẽ in palatio Apostolico promulgatas, nam tertias, quarum tenor de verbo ad verbum inferiùs describitur, quæ dicuntur incipere, Deus nouit, cùm à nobis aut de scitu nostro nunquam emanârint, licet superfluum videatur, quod non extat, reuocare, tamen quia petitum est, & ad cautelam, si vllo vnquam tempore apparérent, & alias quascunq;, & quicquid per nos aut nostro nomine in præiudicium aut derogationem prædicti sacri cõcilij Basileensis, seu contra eius authoritatem factum & attentatum seu assertum est, cassamus, reuocamus, irritamus, & annullamus, nullas & irritas fuisse & esse declaramus. Item reuocamus quoscunq; processus quarumcunq; censurarum, priuationum & suspensionũ factos contra suppositа huius sacri concilij Basileensis, & adhærentes eidem, necnon omnia gesta & facta in præiudiciũ, læsionem & derogationem eorundem, eis non legitimè citatis, nec legitimè defensis, de quibuscunq;

dignita-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dignitatibus,beneficijs,commendis & officijs,etiam si cardinalatus, patriarchatus, archiepiscopatus,episcopatus,abbatiæ &c. existant,iuribus & bonis quibuscunq;, & specialiter contra cardinales de Cypro, sancti Sixti & Firmanum, ac omnia in pristinum statum per præsentes reducimus,perinde ac si non emanassent, cum clausulis opportunis. Mandantes sub pœnis formidabilibus omnibus, qui se de dictis dignitatibus, beneficijs,commendis, officijs, iuribus & bonis intromisissent, vel ratione dictarum priuationum seu nostrarũ ordinationum quarumcunque se vellent intromittere, vt ab ipsa intromissione & omni molestia penitus desistant. Vtrùm autem fuerit legitima citatio & defensio, stabitur iudicio ipsius sacri concilij. Nos autem deinceps à nouitatibus & grauaminibus seu præiudicijs inferendis ipsi sacro concilio vel suppositis eius & adhærentibus eidem,realiter & cum effectu desistemus. Tenor verò præfatarum literarum sequitur,& est talis:

Prima bulla reuocata.

Eugenius episcopus seruus seruorũ Dei, ad futuram rei memoriam. Inscrutabilis diuinæ prouidentiæ altitudo ad hoc nos, maximæ potestatis desuper plenitudine nobis tradita, super vniuersum gregem dominicum in præsulem constituit, vt ad remouendum atq; extirpandum de agro dominico vepres, ex quibus possent Ecclesiæ suæ sanctæ & Christianæ reipublicæ dissensiones & scãdala prouenire,cura assidua & peruigili intendamus. Sanè cùm dudum ex certis & rationabilibus causis concilium,quod nonnulli Basileæ congregatum esse dicebant, dissoluentes,illud ad ciuitatẽ nostram Bononiensem duxerimus commutandum, postmodùm cessantibus dictis causis, præfatum concilium in ipsa ciuitate Basileensi decreuimus per nostros legatos,qui ibidem nostro nomine præsiderent,continuari debere,prout in diuersis desuper confectis nostris literis plenius continetur. Cùm autem qui Basileæ congregati erant, prout sunt, etiam post dissolutionem & decretũ huiusmodi,ac etiam ante aduentum dictorum legatorum,nõ ad communem vtilitatem, sed ad priuatas passiones intenti, nullaq; authoritate sedis Apostolicæ suffulti,multa & grauia, etiam præter illa tria, propter quæ fuerat ibi principaliter concilium à principio constitutum, tanquam haberent generalis synodi, nobis etiam contradicentibus, potestatem,disponere,ordinare, statuere, sancire, declarare, & mandare præsumpserint, in nostrum & sedis Apostolicæ ac venerabilium fratrum nostrorum cardinalium, & aliorum nobis adhærentium graue præiudicium, præter & contra sanctorum patrũ decreta & canonicas sanctiones: Nos attẽdentes,quòd ea, quæ per eos sic perperã statuta, facta & ordinata existunt,si sub dissimulatione & silentio præterirent,in magnum atq; euidens præiudicium Ecclesię atq; Apostolicæ sedis, & graue scandalum plurimorum verisimiliter redundare possent, cùm nõ ad reformationem,sed deformationem, nõ ad vnitatem,sed scissuram Ecclesiæ,non ad hæreses tollendas,sed nutriendas, non ad pacẽ fidelium, sed discordiam seminandam spectare videantur: ac propterea volentes,prout ex debito pastoralis officij tenemur,quãtum altissimus permiserit, futuris scandalis celeri remedio prouidere, omnia & singula gesta,facta & ordinata,sancita,decreta & declarata per præfatos Basileæ congregatos & existentes, videlicet citationes, processus & sententias,statuta & decreta,quę de nobis seu contra nos,iura & libertatem nostrã & sedis Apostolicæ vel venerabiles fratres nostros sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales, seu ipsorum aliquem, aut prælatos quoscunq;, siue curiales aut Romanam curiã sequẽtes, vsq; ad præsentem diem facere, statuere, attentare, & ordinare nimiùm præsumpserũt, & quæ vsq; ad accessum ipsorum legatorum ad suprascriptam ciuitatem Basileensem, & in ipso concilio præsidentium, quomodolibet per eos in futurum sient, agentur, ordinabuntur,sancientur,statuentur,attentabuntur,& mãdabuntur,exceptis his,in quibus eis per nostras literas facultatẽ concessimus, irita esse & inania, nullumq; effectum debuisse aut debere sortiri,authoritate Apostolica de consilio & assensu præfatorũ fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium,tenore præsentiũ declaramus, decernimus, & pro infectis haberi volumus & mandamus. Ipsaq; & maximè legationes in terris Ecclesię,creationes & ordinationes officialium,beneficiorũ collationes,ac omnia & singula indè|secuta,vel quæ in posterum sequi possent,ex nunc prętata authoritate,cùm de facto processerint,de Apostolicæ potestatis plenitudine cassamus, irritamus,& annullamus, ac nullius esse decernimus roboris vel momenti, districtiùs inhibentes vniuersis Christifidelibus, ne decretis,ordinationibus,mandatis, factis & gestis huiusmodi aliquo modo pareant vel intendant, aut pro talibus reputent, declarantes omnes & singulos,cuiuscunq; status, grad* & præeminentiæ existant, etiã si imperiali, regali, cardinalatus, siue quacunq; alia ecclesiastica siue seculari præfulgeant dignitate, nullo vinculo iuramẽti, promissionis, facti,aut conuentionis prædictis factę,quomodolibet se teneri. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis,constitutionis, voluntatis,mandati, cassationis, irritationis, annullationis & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præ-

præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum apostolorũ Petri & Pauli eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quadringentesimo trigesimotertio, quartõ calendas Augusti, pontificatus nostri anno tertio.

Secunda bulla reuocata.

Eugenius episcopus seruus seruorũ Dei, ad futuram rei memoriam.In arcano nostræ mentis sæpissimè cogitantes, quòd nisi superinualescenti hominum malitiæ, qui Ecclesiam Dei varijs quæsitis coloribus perturbare conati sunt, authoritas Romanorũ pontificũ restitisset, diuersa in Ecclesia Dei scandala emersissent: non solùm debitum, sed etiã necessarium reputamus,vt nos quoque ea quæ in Ecclesiæ scandalũ,nostrumq; & sedis Apostolicę contemptum & dedecus fieri conspicimus, debitis remedijs comprimamus. Sanè cùm ad nostram notitiam nuper peruenisset, quoddam prætensum decretum,datum tertio idus Iulij anno domini 1433. emanasse, in quo inter cætera contineri videtur, nos infra lx. dierum spatium dictis congregatis purè & simpliciter adhærere debere: venerabilibus autem fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus,necnon quibuscunq; in Romana curia existentibus mandari dicebatur, vt post ipsum terminum lapsum, infra viginti dies proximè sequentes,sub pœna priuationis omnium beneficiorũ suorum, commendarũ, pensionum, officiorum & gratiarum quarumcunq;,quam incurrerẽt ipso facto,Romanam curiã relinquerent: omnes insuper causas in ipsa curia pendentes, ad se eo casu aduocabant, prout hæc & nonnulla alia in ipso prætẽso decreto dicuntur pleniùs contineri: nos ex incumbenti nobis cura officij pastoralis astricti ad tuendam nostrã sedisq; Apostolicę authoritatem,cardinaliũ quoq;, patriarcharum,archiepiscoporũ, episcoporum,prelatorum, officiariorum & aliorũ curialium prędictorum,asserentium ipsius decreti *ex defectu potestatis condentiũ, ac in hac parte supplicantium, vt super præmissis prouidere vellemus, graui querela cõmoti, authoritate domini nostri Iesu Christi, qui nos suum in terris vicarium constituit,ac de potestatis nostrę plenitudine pronunciam*, decernimus,ac etiã declaramus, præmissum assertum decretũ, ac omnia & singula in eo contenta, nullum & inane penitus extitisse, & existere,nulliusq; authoritatis,valoris vel momenti: ipsumq; & quæcunq; in ea comprehensa eadẽ authoritate reuocamus, cassamus,irritamus, & pro infectis haberi volumus, & mandamus, decernentes insuper & etiam statuentes,processus omnium beneficiorum,officiorum,dignitatum,pensionũ, commendarum seu titulorũ quorumcunq;

Fortè deest, *defectum seu *nullitatem

collationes & dispositiones quascunque,in vim eiusdẽ decreti qnomodocunq; & qualitercũq; factas & fiendas, & omnia indè secuta notoriè, nullius extitisse vel existere firmitatis.Mandamus insuper omnibus & singulis Christifidelibus, ecclesiasticis & secularib*,cuiuscunq; dignitatis,status seu conditionis existant, etiam si imperiali, regali, reginali, cardinalatus, patriarchali vel quauis alia præfulgeãt dignitate,sub anathematis pœna & priuationis,quam contrafacientes incurrere volumus ipso facto, dignitatũ, officiorum & beneficiorum suorũ quorumcunq;, & inhabilitationis ad illa, seu alia in posterũm obtinenda,ne cardinales,patriarchas,archiepiscopos,episcopos,prelatos,officiarios, clericos seu alios Romanã curiam sequentes, in eorũ personis seu rebus ecclesiasticis,beneficialibus, spiritualib* vel profanis, occasione præfatæ decreti turbent quomodolibet vel molestent, nec ea facientibus præstent auxilium,consilium vel fauorem. Pari quoq; pœna illos,qui authoritate seu occasione quacunq;, ea aut eorũ aliqua ausi fuerint attẽtare,volumus subiacere, inhabilitantes eos ad quascunque dignitates, honores, officia & beneficia in posterũ obtinenda,supplentes ex eadem potestatis plenitudine omnes defectus, si qui forsan interuenerint in præmissis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ pronunciationis,constitutionis, declarationis, reuocationis, cassationis, irritationis, voluntatis,mãdati, statuti, inhabilitationis & suppletionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius,se nouerit incursurum. Datũ Romæ apud sanctum Laurentium in Damaso, anno incarnationis dominicæ millesimo, quadringentesimo, tricesimotertio,idibus Septembris, pontificatus nostri anno tertio.

Tertia bulla reuocata.

Hanc bullã Eugenius pontifex ne gat se scienter confectã.

Eugenius episcopus seruus seruorũ Dei, vniuersis Christifidelibus salutem & Apostolicam benedictionem. Deus nouit secretorum omnium optimus perscrutator, quòd vsqueadeò summoperè atq; diligenti studio procurauimus, ne sacrilegũ schisma in Dei Ecclesia nasceretur, quòd pauci etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales Basileæ conuenientes, ipsum possent verisimiliter(si ab inceptis non desisterent) inducere, nos etiam ad illa humiliando, vt scandala vitarentur, ac ipsis plurima permittendo,ad quæ de iure minimè tenebamur, credentes vt exinde pacati, pax & tranquillitas inter nos & ipsos, imò veriùs in Christiana religione oriretur. Sed nõ profuerunt, siue prodesse possunt, per nos piè, mansuetè ac mode-

Universidad de Deusto
Biblioteca

modestè cum ipsis dicta & gesta, vt potest notoriè adnimaduertere Christicola quilibet orthodoxus, quin ipsi velint se à sancta fede Apostolica scindere, & diuinum corpus dominicum, id est, sanctam matrem Ecclesiam, Christi tunicam inconsutilem, lacerare, ac scissuram pestiferam in ipsa confícere, nosq; Petri successorem legitimum, licet immeritum, pro posse confundere, quas res hactenus Christianæ religionis principibus patefacere non curauimus, sperantes nostra cum mansuetudine & patientia omnia ad debitæ iustitiæ semitas posse deducere, ac ipsos ab eorum conatibus & erroribus reuocare. Sed prohdolor nimiùm ille morbus eorum cancerosus inualuit, & quotidiè conualescit, quia nostra clementia & nimia benignitas ipsos contra nos quotidiè reddit magis elatos. Et quamuis eorum desiderijs condescendentes, mandauerimus iterũ debere Basileæ concilium celebrari, ipsi tamen quoniam nobis oppidò sunt infesti, & quos tolerasse, & ipsis suarum contra sedem Apostolicam rebellionum indulgentiã obtulisse, non profuit: eorum tamen intentionem executioni gaudent & cupiunt præcipuè demandare, nos falso de varijs criminibus impetentes, vt valeant inhumaniter omni põtificali potestate nos perturbare, quorum callidè dicta & gesta opus est refellere, ne falsis detractionibus de nobis confictis, valeant Christianam circumuenire religionem, ac omnibus Christifidelibus eorum gesta, dicta & facta horrenda sapere posse in futurum schisma & pestiferã hæresim ostendamus, nostris his literis singulariter eorũ obiectis respondentes. Obijciunt igitur primùm de nobis obloquentes, quòd scandali & perturbationis causa in Ecclesia Dei introducẽdi, perperàm conati sumus sacrum Basileense dissoluere concilium, quodque ex hoc vniuersalem Ecclesiam conturbauimus, nec sine consensu concilij dissolutionem illam facere valuimus: quæ cuncta veritati iuris & facti penit⁹ sunt aduersa. Quoniam primùm nostra nunquàm fuit aut erit intentio, sacrum dissoluẽdo exinanire concilium, ac nolle secundum Constantiensis & Senensis statuta conciliorũ ipsam sacram synodum celebrari, in qua perfidæ hæreses euellerentur, & Deo militantium in Ecclesia reformarẽtur mores impr̃obi, ac alta pax & dulcis tranquillitas Christiano populo traderetur: quin potiùs hoc tam salubre negocium semper insedit, & residet cordi nostro. Et his de rebus cupientes vt ipsum per Apostolicæ nostræ solertiæ studium finem debitum consequeretur, in nostræ assumptionis principio ad summi Apostolatus apicem mandauimus, per dilectum filium Iulianum sanctæ Romanę Ecclesiæ sancti Angeli diaconum cardinalem, ibidem Basileæ sanctam synodum celebrari. Verùm quoniam postmodùm, vt alijs nostris literis curauimus Christicolis palàm facere, iustis de causis ex parte ipsius Iuliani, & nonnullorum tunc Basileæ conuenientium, per dilectum filiũ Ioannem Pulchri patris ipsorum oratorem, ad nõs specialiter deputatũ, nos informati veridica relatione percepimus, quòd Basileæ pro tunc sine magno temporis interuallo ipsius sanctæ synodi celebratio non esset posibilis, concilium ipsum penitus non dissoluimus, vt ipsi non benè interpretati sunt, sed ad nostrã Bononiensem ciuitatem commutauimus, sic quòd ipsum in sua essentia consistere voluimus, ac à Basileensi ciuitate solùm exoluimus. Quare nos indebitè criminantur, quòd scandala in Ecclesia Dei introducendi causa concilĩ dissipauimus, cùm ipsum à Basilea commutare, necessitatibus vrgentib⁹, coacti fuerimus. Et quamuis nunc nobis ipsas causas per præfatum oratorem intimatas, inficiari non vereantur, orbi tamen toti notissimum est, illas causas celebrandi concilij impeditiuas, extitisse veras. Nam ferè octo menses effluxerant, postquàm ipsa initiari debuit sancta synodus, nec adhuc Basileæ conuenerant tres episcopi, aut alij in toto numero decem prælati, regumq; & principum procuratores siue nuncij pauci siue nulli aderant, cum quibus de Christianorum pacatione siue cõcordia possent aliqua pertractari, vt in concilijs primùm est decens inquirere. Doctorum & magistrorum ferè nulli intererant, qui hæreticorum versutijs resistere possent, ac argumenta eorum sophistica scirẽt refellere & confutare. Locus etiam ipse Basileensis ciuitatis minimè tutus videbatur, tum propter armatam finitimam hæresim Bohemorum, tum propter subortam guerram inter dilectos filios viros illustres Burgundiæ & Austriæ duces. His igitur & alijs iustis & legitimis de causis, non scandalizandi clerum siue errores studio conficiendi, de ipsorum cardinalium plurimorum consilio & assensu, qui nunc Basileæ conueniunt, & hanc commutationem damnant, illam fecimus, præsertim his etiam de causis moti, quia sperabamus, quòd in Italia consistente charissimo in Christo filio nostro Sigismundo Romanorum tunc rege, nos facilius ambo potuissemus Bononiæ conuenire, adessentq; ibidem Bononiæ tunc celeriùs prelati & principes in numero copioso, siue ipsorum procuratores & nuncij, cum quibus meliùs & grauiori maturitate singula in concilijs agenda expedirentur, & maiori cum reuerentia ab omnibus Christifidelibus reciperẽtur, quàm illa quæ per paucos Basileæ conuenientes fieri forsitan contigissent. Nescimus ergo, quomodò ipsam audent commutationem reprobare, cuius ipsi plurimi fuerũt authores præcipui, damnant nanque eorum gesta, non nostra, quia tunc

tunc eramus grauissima corporali infirmitate grauati, cùm ipsi dissolutionẽ & translationem ipsam promouebant, suadebant, & efficere studuerãt, nobis præcipuè ad memoriam reducentes, & his rationibus compellentes, quòd dum eramus in minoribus constituti, vnà cum ipsis & alijs fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesię cardinalibus, voto & iuramento nos astrinximus, quòd illo in loco concilium teneremus, in quo maiori parti cardinalium magis expediens videretur, cùm Basileæ non speraretur posse concilium celebrari temporibus à iure decretis, iam fine temporis instante, & impedimentis subsistentibus anteà enarratis, sicque ipsi mutationem siue translationẽ necessariã esse dicentes, & vt alio in loco transferremus, sedulò requirentes. Tandem fuit causa finalis, vt ipsam translationẽ siue commutationem faceremus, quam tamen & iustam fuisse, & nobis soli cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus facere licuisse (prout egimus) etiam absq; alterius consensu concilij, nemo sanæ mentis ambigere debet. Nam etsi canon Constantiensis concilij, qui incipit, Frequens, ab ipso concilio editus, & à felicis recordationis Martino prędecessore nostro non improbatus, locum mutare, vel tempus inceptionis concilij prorogare nobis sine concilij consensu prohibere videatur, non tamen debet sic abusiuè interpretari, vt, causa imminente, nobis etiam soli adempta fuerit circa loci mutationem, temporis prorogationem dispensandi facultas, cum etiam si à Martino editus extitisset, illa non fuisset, siue esse debuisset prohibẽtis intentio, quæ successoribus suis nullum potuit in hac parte præiudicium generare, pari post ipsum, quinimo eadem potestate functuris, & infertur (prout est secundum omnia iura) in hac parte concilium inferius summo pontifice, papamq; ipsis priorem nequeunt soluere vel ligare, sed nos in his concilio superiores, ipsum possemus pro libitu regulare. Nam hoc de iure notissimũ est, quòd possumus quæcunq; statuta, decreta, declarata siue sancita per quoscũq; prædecessores nostros, vel per quæcunq; concilia, dummodò in ipsis fidei fundamenta non existant, siue ex hoc vniuersalis Ecclesiæ bonum principaliter non turbetur, vt vicarius Christi & irreprehensibiliter pro nostro amouere & corripere pro libitu voluntatis: & cõtrà sentire non esset longæuum ab hæresi, velle ligare manus vicarij Iesu Christi, & in terris Dei legati, siue ipsius gesta iudicare vel improbare, quod sacrilegij crimen habet. Sed quæsumus, nobis dicant, qui nobis detraturbatio ex hac translatione loci surgere poterat, si nos sanctã synodum Bononiæ commutauimus, vt eius bonum nõ frustraretur vlteriùs, quod iam mensibus octo sine fructu aliquo extiterat prorogatũ, & ipsius initiandi postmodùm Basileæ vestigia commoda nulla videbantur? Profectò nullus per iuris tramites ambulans, & non passione seductus assereret, quòd Ecclesiæ fecerimus perturbationem, sed salutem: nec celebrationem concilij frustrauimus, sed id accelerare concupiuimus. Taceant ergo hi, qui sic nobis inhumaniter detrahunt: quoniã non ad Christianorum & Ecclesiæ noxam, commutationem fecimus, sed pro salute tutissima, vt citiùs quæ in concilio forent agenda, finem debitum sortirentur. Fuit igitur à Basileen⁹i ciuitate legitima pro tũc nostra concilij dissolutio, ac ipsius ad Bononiã iustissima translatio, & asserentes contrà sunt penitus ab omni veritate ac fide catholica alieni. Nos insuper criminantur & diffamãt, quòd sacro concilio purè & simpliciter non adhæremus, sed quotidiè magis & magis contemnimus & despicimus, quodq; nos modestè & mansuetè monere curauerint, vt scandalosam dissolutionẽ & Ecclesiæ Christi perturbationem amouere deberemus, quas res inquiunt nos pertinaciter recusare, & has ob causas nos citare & monere non sunt veriti, & tandem (quod est deterius) si eorum vota infra sexaginta dies non adimpleuerimus, nos ab omni pontificali dignitate suspendisse profitentur: quæ quantùm contra omnia sint diuina iura pariter & humana, ac hæresim manifestè nutrientia, breuiter ostendemus: nam dissolutionem, quam scandalosam & Ecclesiã perturbantem esse dicunt, legitimis de causis & necessarijs iure fecimus, vt antè retulimus. Quod igitur scandalum, quod iustè, honestè & vrgente necessitate factum extitit, potuit generare? Profectò nullum, cùm omnia quæ ad salutem Christianæ religionis debuissent in Basileensi concilio expediri, & quæ pro tunc cùm ipsam sanctam synodum commutauimus, ibidem Basileæ fieri non poterant: meliùs, celeriùs & commodiùs in ipsa Bononiensi synodo perfici valuissent. Quam etiam Ecclesiæ turbationem fecimus, cùm (vt paulò antè narrauimus) illo in tẽpore, quo concilium commutauimus, ferè nulli prælati conuenerant? Non poterant igitur perturbari, qui nõ aderant: quia quod concilium Basileę fieret, non curabant. Nam si affectassent, ibidem in tempore conuenissent. Nec quo ad illos qui conuenerant, quia ita pauci numero erant, quòd sine nostra authoritate Ecclesiã vniuersalem repræsentare non poterant, quamuis ipsi eam repræsentare se dixerint. Concilio igitur ad ipsam Bononiensem ciuitatem legitimè translato, ibidem postmodum Basileæ conuenientes velut locustæ acephali, canonicum sine nostris præsidentibus non fecere concilium, cùm authoritate carerent Apostolicæ sedis. Nec ve-

Constantiensis concilij sess. 39.

*c ræ sunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ræ sunt, quas faciunt excusationes, quòd Constantiensis, Senensisq; atq; felicis recordationis Martini ac nostra authoritate, ipsorum concilium vires habuerit, & habeat. Nãnos prædictis veris causis subsistentibus, & nostrã & piæ memoriæ Martini, & ipsorum conciliorum authoritates, vt iure fecimus, reuocare potuimus, vt patulè suprà insinuauimus. quare post ipsam canonicam dissolutionem & authoritatum prædictarum reuocationem, absq; vlla Apostolica authoritate conueniebant, siue conueniunt. Vndè verum non est dicere, eorum canonicũ post nostram dissolutionem & sine nostris præsidentibus fuisse vel esse concilium, quoniã nulla rata est vel vnquam erit synodus generalis, quæ summi pontificis non fuerit authoritate suffulta. Nec etiam eorum Spiritus sanctus est caput, cùm misericors Iesus Christus super omnia summũ pontificẽ † ecclesiæ post transitum verbi ad patrẽ, caput & principem ab ipso Christo & Ecclesia constitutum Ecclesiæ instituerit, nos videlicet, qui locum retinemus ipsius vicarij Iesu Christi, quamuis immeriti. Sacrilegum igitur à nobis postulant & hæreticum, vt declarare velimus, retroactis temporibus Basileæ continuè fuisse concilium, cùm post nostram dissolutionem sine nostris præsidẽtibus regulare non fecere concilium: quia eorũ dicta, gesta & facta omnia, contra diuina iura pariter & humana perperã sunt confecta, & quæ per nos nullatenus sunt debita comprobari. Et in hoc est quòd Christianã religionẽ circumuenire cupiunt, vt sub colore, quòd continuè Basileæ concilium fuisse declaremus, omnia eorũ gesta & facta cõprobem', quæ adeò sunt minùs benè composita, vt etiam si ab habentibus potestatẽ promulgata fuissent, essent irritatione, annullatiõe & reuocatione dignissima. Nã quod nunquã est lectũ, ipsi in ciuitate nostra Auinionẽsi, & contra nostram voluntatẽ constituere legatum ausi sunt, illã tyrannidi vnius Cardinalis, nuper cum eis cõuenientis subijciendo, spreto verò legato delatere, per nos & sedem Apostolicã constituto: vndè tot guerrarum strages, tot rapinæ, tot homicidia, tot incendia suborta sunt. Sed tandem clementissim' Deus sua misericordia fauit parti iustiorẽ causam habenti, quia nostro vero dominio, & sub nostro legato ipsa ciuitas est subiecta. Ipsi insuper de singulis Romanæ curię officijs inter seipsos disponere nõ sunt veriti, præsidentes, ad præsidendũ in eorum generali concilio, deputando, nostris penitus præsidentibus spretis, cũ quibus potuissent ac debuissent canonicam synodum facere & firmare. Causarum etiam auditores à seipsis cõstituerunt, quod nusquã visum est, pontifice summo Romanam cnriam tenente, dum ad ipsam extirpationẽ hęresum, reformationẽ morum, pacemq; Christico-

Denotat Cardinalẽ S. Eustachij qui obijt postmodũ in eodem concilio.

larum vniuersam intenti esse deberent, singulorum causas particulares studeant potiùs ventilare. Exercitium etiam vicecancellariatus officij, vni ex ipsis contra nostrã voluntatem tribuere præsumpserunt, ac etiam generalia siue publica consistoria celebrare, omniaq; attentare non formidant, quæ tantum sunt nobis & sedi Apostolicæ specialiter reseruata, perinde ac si vniuersæ carnis viam essemus ingressi, vel si omnis pontificalis summæ dignitatis potestas esset nobis adhuc viuentibus & in Petri sede legitimè constitutis, apud ipsos deuoluta: quod asseuerare est hæreticum & prophanũ, cùm potestas apud nos & ipsos, & sic duos, in solidũ esse non possit: quia imaginari non possumus, qua authoritate, quo iure nobis in sede Apostolica consistentibus, beneficia conferant, nisi quòd vsurpant contra iustitiã iura nostra. Et quod detestabilius est, illa quæ in nostris prædecessoribus malefacta damnãt, monasteriorum religiosorũ secularibus clericis administrationes concessas, ipsi ad instantiam cuiusdam principis secularis fecerunt. Nam officium Generalis Humiliatorum, & illius ordinis principale monasteriũ, cuidam seculari clerico in commendã siue administrationẽ concesserunt: quam rem, exemplo veluti pernicioſam, nos per antèa facere recusauimus. Ipsi verò vt episcopos habeant; continuò cognita cõtraria voluntate facere tentauerunt, & sub tali eorum colorato titulo clericus antedictus in dicta administratione intrusus est, ita vt dici possit, quòd ferè centũ monasteria regularia, quæ sub officio Generalis dicti ordinis regulari debuissent, sub vnius clerici secularis sunt administratione supposita: quæ quantùm iuri, quantùm honestati, quãtùm bonis moribus conueniant, quisq; prudens animaduertere potest. Postremò tandẽ vltra aliud, quòd nos & plurimos fratres nostros sanctę Romanæ Ecclesiæ cardinales citare conati sunt, etiam postquam decreuimus iterũ ibidem Basileæ debere concilium agitari, nos etiam ab administratione summi pontificatus suspendere freti sunt, vt ad ipsos possent saltem de facto, ipsam nostram summi pontificis potestatem aduocare, & eius administrationem exercere, conferendo beneficia vel officia, & alia faciendo quæ nobis tantùm sunt à iure concessa siue permissa. Istæ sunt ergo causæ, quare continuè Basileæ fuisse concilium per nos declarari cupiunt. Isti sunt, qui, quoniam eorum vota pati non volumus, de nobis tot mendacia confingunt. Istæ sunt hæreses quas extirpare cupiũt. Istæ sunt reformationes debitæ, quas in Ecclesia Dei introducunt, & pax & trãquillitas, quas vniuersis Christifidelibus disponunt, quia inter seipsos potestatem nostrã diuidunt, & sibijpsis ascribere cupiunt, vt quę beneficia vel officia siue honores, quos à nobis conse-

Denotat Cardinalẽ Rothomagẽsem, qui fuit vicecancellarius tempore concilij.

qui non valuerunt, scindendo Dei Ecclesiam consequantur. Absit igitur à nobis, absit, vt talem declarationẽ faciamus, & quòd talia gesta comprobemus. Prius est enim, vt non solùm pontificatũ vel partem eius, sed animam tollant, quàm fidem catholicã nobis auferant. De hoc autem verò ad ostendendam nostram synceram & purissimam intentionem, quam habemus, vt concilium fiat, & quòd omnia ad finem debitum perducantur, contenti sumus, & volumus purè & simpliciter continuè fuisse concilium, ita tamen, quòd omnia gesta & attentata contra nos, siue sedis Apostolicæ libertatem vel priuilegia, sanctæq; Romanæ Ecclesiæ cardinales ac nobis adhærentes, prout de facto fecerunt, sic de facto ante omnia reuocent, nostrosq; legatos iuxta iuris regulas præsidentes admittant. Obijciunt etiam nobis, & admirari videntur, quòd Basileæ iusimus sacram synodum celebrari, ac mandauimus cum concilij consilio, agenda per præsidentes perfici. Dicimus, quòd concilium duntaxat potens est, ipsos autem præsidentes sequi necesse est: & ideo si concilium dictaret, siue consuleret aliquid Ecclesiæ expedire, præsidentibus verò non placeret, hoc ipsum minimè fieri posset, sic quòd de iudice concilium consiliarius formaretur. Sed hi sic dicentes, si nulla iura vidissent, satis esset. Nam si *ipsi omnia mundi iura percontẽtur, omnia volunt, quòd quæ concilio statuuntur, declarantur, seu sanciuntur, à Papa vel eius legato constituantur atque promulgentur, sacro concilio consulente, siue etiam approbante. Nam si Papa vel legatus eiusdem, nollet disponere aliqua, contrà concilium affectaret · Papæ sententia, vél eius legati, personam summi pontificis repræsentantis, non concilij voluntas, sequenda foret, cùm super omnia concilia habeat potestatẽ Papa, nisi fortè quæ statuenda forent, catholicam fidem respicerent, vel si non fierent, statum vniuersalis Ecclesiæ principaliter perturbarent, quia tunc concilij sententia esset potiùs attendenda. Verba igitur nostrarum literarum secundum iuris formam inrerpretanda sunt, vt quæ ad solum concilium spectarent, quæ sunt numero plurima, cũ concilio expediantur & fiant, alij verò iuris tramitem imitentur. Et hoc est, in quo potissimẽ falluntur, qui Basileæ conueniunt. Nam credunt in singulis agendis esse iudices supra pontificem, quod eorum actiones demonstrant. Nam in singulis se nobis superiores reputant, quod tamen asseuerare est hæreticum & prophanum. Obmutescant igitur, & noscant, quod etiam sic cum concilio fieri mandauit se. re. Martinus noster proximus prædecessor, nec velint nostram puram intentionem in singulis lacerare, quam etiam cum alijs lacessere conãtur, asseuerantes nostram ad summi Apostolatus apicem

Locus obscurus.

*ipsa

non fuisse canonicam electionem. Sed ô mi sericors Deus, cur oculos tuæ piæ iustitiæ contra præfatos non conuertis? Nam plurimi ex his qui talia proferunt, sunt, qui nos in Petri cathedram dirigentes in thronizaue runt, isti nos consecrauerunt, isti nos coronauerunt, & aliqui ex eis, vt à vero Christi vicario pontificatus insignia susceperunt, alij verò ex eis ferè omnes gratias siue beneficia plurima sunt adepti, & nos annis plurimis pro summo vero pontifice venerati sunt. Igitur imaginari non possumus, qua fronte, qua audacia, quo colore possint nostram catholicam electionem in dubium reuocare, præsertim cùm ipsorum allegent maximam turpitudinem. Quare principes Christiani religiosissimi, vosq; alij Christicolæ orthodoxi, per viscera misericordiæ Iesu Christi præfatos Basileæ conuenientes adhortemini, vt desistentes ab inceptis, velint nostros præsidentes admittere, vt canonicam synodum faciẽtes, possint bona illa propter quæ sacrum conciliũ est institutum, debitæ executioni demãdare. Quòd si secus (quod absit) fecerint, & Dei Ecclesiã scindere (vt hactenus sunt conati) cõcupiuerint, nec cum præsidentibus intendere reformationi Ecclesiæ studuerint, tũc vos Christicolas principes iterum per eiusdem misericordiam obsecramus, qui pro nobis mortem subijt temporalem, vt velitis eorum improbis conatib' pro posse resistere, præsertim ne schisma nefandissimũ in Dei Ecclesia oriatur. Nam hoc ad principes pertinet seculi Christianos, vt eorum temporibus pacatã velint esse matrẽ Ecclesiam, vndè sunt spiritualiter nati. Quod Psalmographi verbum ostendit, cùm inquit: Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terrã. Seruite domino in timore, & exultate ei cũ tremore &c. Sed quomodò seruiunt principes in timore, nisi ea quæ contra sanctam matrem Ecclesiam & iussa domini sunt; religiosa seueritate prohibendo atq; plectendo? Agite igitur, viriliter agite, aduersus Christi vineã & agrum dominicũ deuastare cupientes, nec permittere velitis, quòd sine authoritate pontificis conciliabula, non concilia, fiant: quomodo in futurum posset esse exemplum perniciosissimum, vt decem siue plures ad libitũ sine sedis Apostolicæ authoritate aliquo in loco prælati conuenirent, scandalizarentq; populum Christianum orthodoxum, ac contra Christi vicarium pro libitu resilirent, vt resistentes malis actionibus, æternam gloriam mereamini. Datum Romæ apud sanctum Laurentiũ in Damaso, anno incarnationis dominicæ 1433. idibus Septembris, pontificatus nostri anno tertio. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ cõstitutionis, declarationis, prosecutionis, intentionis, cassationis, reuocationis, irritationis, annullationis, volũtatis, reductionis

Psalm. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorũ Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ 1433. xviij. Calendas Ianuarij, pontificatus nostri anno tertio. Ego Iordanus episcopus Sabinensis, manu propria subscripsi. Ego Antonius tituli sancti Marcelli, manu propria subscripsi. Ego Lucidus cardinalis de * Comite, manu propria subscripsi. Ioannes de Nursia. Poggius. Datum in sessione publica in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, Nonis Februarij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoquarto.

*de Comitibus Nursiensis iste fuit scriptor Eugenij: Poggius secretarius, Poggijq; nomẽ à tergo bullę scriptum fuit.

Die sabbati xxiiij. Aprilis, 1434. in congregatione generali domini legati sanctissimi domini nostri incorporati sunt sacro cõcilio nominibus priuatis, vt sequitur, videlicet reuerendissimi reuerendiq; patres domini, cardinalis sanctæ Crucis, archiepiscopus Tarentinus, episcopus Paduanus, & abbas sanctæ Iustinæ, &c.

Oratores sanctissimi domini Eugenij papæ quarti in eorum incorporatione iurabũt nominibus proprijs, fideliter laborare pro statu & honore huius sacri concilij & eius decreta defendere, & manu tenere, & specialiter decretum sacri concilij Constantiensis, cuius tenor sequitur, & est talis: Primò, quòd generalis synodus in Spiritusancto legitimè congregata, generale concilium faciens, Ecclesiam catholicam militantem repræsentans, potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cuiuscunque status vel dignitatis, etiam si Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem schismatis, & ad generalem reformationem Ecclesiæ in capite & in membris. Item declarat, quòd quicunq;, cuiuscunque status vel dignitatis etiam si Papalis existat, qui mandatis, statutis siue ordinationibus aut præceptis huius sanctæ synodi & cuiuscunq; alterius concilij generalis legitimè congregati, super præmissis seu ad ea pertinentibus, factis vel faciendis obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia iuris subsidia (si opus fuerit) recurrendo. Item curabunt dare sanum & salubre consilium secundũ Deum & conscientias suas, & non reuelare vota singulorum, inquantùm ex huiusmodi reuelatione verisimiliter posset oriri aliquod odium vel scandalum, &c. Et nõ recedere à loco huius sacri concilij, sine licentia obtenta à deputatis eiusdem.

Constantiensis concilij sess. 4.

SESSIO XVII.

Super admissione præsidentium in concilio nomine domini Eugenij papæ quarti.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiã repræsentans, dilectos Ecclesiæ filios Nicolaum tituli sanctæ Crucis in Hierusalem presbyterum, Iulianum sancti Angeli diaconum, sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales, & venerabiles Ioannem archiepiscopum Tarentinum, & Petrum episcopum Paduanum, ac dilectum Ecclesię filium Ludouicum abbatem sanctæ Iustinæ Paduanæ, tantùm admittit in præsidentes in hoc sacro concilio, nomine, vice & loco sanctissimi domini Eugenij papæ quarti cum infrà scriptis conditionibus & clausulis, plenissimum robur & effectum per omnia habituris, videlicet, sine * omni iurisdictione coactiua, saluo etiam *vlla modo procedendi in hoc sacro concilio hactenus obseruato, præsertim qui continetur in ordinationibus huius sacri concilij, quæ incipiunt: Primò sint quatuor deputationes, sicut sunt, inter quas omnes de cõcilio distribuantur æqualiter, quantùm fieri poterit, &c. Ordinat etiam, quòd præter feriam sextam, in qua ordinaria est congregatio generalis, non possit fieri alia, nisi fuerit concluſum priùs per tres deputationes ad minùs. Et tunc intimetur ipsis præsidentibus vel alteri ex eis, quòd ponant schedulas. Et si non fecerint, vnus ex promotoribus concilij, vel vnus ex deputationibus quicunq; sit, ponat schedulas. Et omnes de concilio veniant ad congregationẽ. Aliâs si non fuerit concluſum per tres deputationes, nullus ad ipsam congregationem accedat. Et quicquid ibi factũ fuerit, nullius sit roboris. Et idẽ de sessione. Item, quòd lectis in congregatione generali his quæ concluſa sunt per deputationes, primus inter præsidentes ibidem præsentes, etiam alijs vel alio ex eis absentibus, concludat iuxta ordinationes sacri concilij. Quòd si nolit ipse aut alius de præsidentibus ibidẽ præsentib' facere, tunc proximior prælatus subsequens in ordine considendi, concludat. Et ipso nolẽte, alius succesiuè faciat. Et si fortè nullus de præsidentibus veniat ad congregationem, vel ad sessionem generalis concilij, tunc* primus prælatus (vt præmittitur) pro illo die faciat officiũ præsidentis. Item, quòd omnia acta huius sacri concilij (sicut hactenus est obseruatum) fiant, & expediantur sub nomine & bulla ipsius concilij. Datum in sessione publica ipsius sanctæ synodi, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, sexto calendas Maij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoquarto.

*proximus

*proximior

In hac

quicquid pro ea re expenderint. Item, quòd Ecclesia Occidentalis soluat expensas quatuor galearum grossarum, quarum duæ sint de Constantinopoli, & duæ aliundè, pro conducendo dum tempus erit ad portum nostrum, & reducendo Constantinopolim dominum Imperatorem & patriarchas & prælatos Ecclesiæ Orientalis cum suis, vsque ad numerum septingentarum personarum. Quibus ipsa Occidentalis Ecclesia impensas faciet hoc modo: Quia pro expensis ipsius Imperatoris & ipsarum septingentarum personarum, à Constantinopoli vsque ad portum nostrum vltimum, dabit ipsi Imperatori quindecim millia ducatorum. A dicto autem vltimo portu vsque ad locum dictę synodi, & deinde, quandiu manebunt in synodo, & vsque ad reuersionem ipsorum ad Constantinopolim, faciet dicto Imperatori cum dictis septingentis personis impensas honestas. Item, quòd infra decem menses incipiendos à mense Nouembris proximè sequenti, teneatur sacrum Concilium mittere duas galeas grossas, & duas subtiles versus Constantinopolim cum trecentis balistarijs. Super quibus galeis erunt ambasiatores sacri Concilij, & dominus Demetrius * protonostiarius Palæologus, primus de ipsis ambasiatoribus domini Imperatoris. Qui quidẽ ambasiatores sacri Concilij, habebunt secum quindecim millia ducatorum, dando domino Imperatori pro expensis suis & patriarcharum & prælatorum, ac aliorum venientium vsque ad numerum septingentarum personarum, faciendis à Constantinopoli vsque ad portum vltimum, ad quem debebunt applicare, vt suprà. Item prædicti ambasiatores sacri Concilij, ituri cum prædictis galeis, ordinabunt, quòd decem millia ducatorum erunt parata ad exponendum, si necessarium fuerit, pro custodia ciuitatis Constantinopolitanæ, propter periculum quod posset interuenire à Turcis ciuitati tempore absentiæ dicti domini Imperatoris, quæ pecuniæ exponentur per aliquem à dictis ambasiatoribus sacri Concilij * deputandis, prout necessitas fuerit. Item, ordinabunt prædicti ambasiatores sacri Concilij, de expensis duarum galearum subtilium & trecentorum balistariorum, pro custodia ciuitatis Constantinopolitanæ tempore absentiæ domini Imperatoris, & quòd gentes dictarum galearum & ipsi balistarij iurabunt in manibus Imperatoris, fideliter se habere. Et capitanei eorum sint, quos Imperator instituerit. Item, quòd prædicti ambasiatores habeant expensas duarum galearũ grossarum, tot quot expendi consueuerunt in armando tales galeas. Item, quòd huiusmodi ambasiatores sacri Concilij ituri cum prædictis galeis Constantinopolim, nominabunt domino Imperatori portum, ad quem vltimò debebit applicare, & locum vnum de prænominatis, in quo esse debeat dicta vniuersalis synodus. Laborabunt tamen cum omni instantia, vt ciuitas ista Basileensis eligatur, prout sperandum est. Item, quòd hoc sacrum Basileense concilium interim stabit firmiter in Basilea, nec dissoluetur legitimo impedimento cessante, quo interueniente (quod Deus auertat) pro continuatione sui iuxta dispositionem capituli, Frequens, ad aliam ciuitatem se transferet. Et in casu quo dominus Imperator non contentaretur de isto loco, tunc infra mensem, postquàm præfatus dominus Imperator applicuerit ad dictum portum vltimum, sacrum Concilium se transferet ad vnum de prædictis locis nominatis, per ipsum sacrum concilium (vt suprà dictum est) eligendum. Item, quòd in omnem euentum prædicta omnia vtrinque adimpleantur. Item, quòd prædicta omnia sient firmiori modo, & cum maiori robore & securitate, quo fieri possunt per sacrum Concilium, videlicet per decretum & sub bulla. Item, quòd prædictis omnibus concluſis & concordatis, ac (vt præmittitur) firmiter roboratis, summus pontifex expressum præbeat assensum per suas patentes bullas. Et quòd prædicta omnia & singula intelligi debeant bona fide, sine dolo & fraude, & absque impedimento legitimo & manifesto. His omnibus adimpletis, dicunt supradicti ambasiatores Græcorum, & promittunt, quòd omnino venient, etiam si bellum foret, & instaret ciuitati. Et ob earum omnium rerum confirmationem tradent mandatum præfati Imperatoris sub bulla aurea sacro concilio, & pro prædicto Imperatore ipsi & alij iurabunt, scribendo & subscribendo propter firmam & veram fidem, quòd fieri debeat cum DEO vniuersalis sancta synodus, si mors Imperatoris non interuenerit, aut impedimentum aliquod manifestum & verum, quod fugi vitarique non posset. Postremò petitum est ab ipsis ambasiatoribus Græcorum, vt exponerent quædam nomina, in eorum instructionibus contenta. Et primò, quid intelligunt per verbum, synodus vniuersalis. Responderũt, quòd papa & patriarchæ sint in dicta synodo per se vel procuratores suos, similiter & alij prælati sint ibidem verè vel repræsentatiuè, promittentes (vt suprà) quòd dominus Imperator Græcorum & patriarcha Constantinopolitanus intererunt personaliter * liberi & inuiolenti, hoc est, quòd vnicuique liceat liberè dicere iudicium suum sine cuiusquam impedimento vel violentia, sine contentione, hoc est, sine contentione rixosa & contumeliosa. Non tamen excluduntur disputationes & collationes necessariæ, pacificæ, honestæ, & charitatiuæ, Apostolica & canonica hæc omnia

In Constantiensis concilij sessione 39. Et in proœmio huius Basileensis.

*protouestiarius for. *protonotarius, aut *protospatarius

for. * deputandum

* libera & inuiolenta

Universidad de Deusto
Biblioteca

quomodo intelligi debeãt,& de modo procedendi in synodo, remittunt se ad ea, quæ ipsa vniuersalis synodus declarabit & ordinabit. Item quòd Imperator Græcorum & eorum Ecclesia habeat honores suos, hoc est, quos habebat tempore exorti præsentis schismatis, saluis semper iuribus, honoribus,priuilegijs & dignitatibus summi pontificis, & Romanæ Ecclesiæ & Imperatoris Romanorum. Et quòd si qua dubitatio oriatur, detur declarationi vniuersalis concilij præfati.

Sequitur tenor mandati dicti Imperatoris sub Bulla aurea, de Græco in Latinum translati.

Quoniã missi fuerunt ad sacrosanctum Concilium generale Basileense nostri & Imperij nostri ambasiatores, familiaris noster *protonostiarius Demetrius Palæologus Mæotides, & honorandissimus in sacris monachis abbas sacri monasterij sancti Demetrij, & familiaris noster Ioannes Dissipatus, ad constitutionem à nobis solicitati generalis & œcumenici concilij, pro vnione præmeditata ecclesiarum Christi, & dedimus eis ambasiatoribus perfectam & plenam potestatem & *bayliam super & in prædictis, mandat, diffinit, & ordinat Imperium nostrum per præsens chrysobulum suũ, quòd omnia & singula illa, quæ ordinauerint, promiserint,iurauerint, fecerint, & constituerint per scripturam siue scripturas super prædictis præfati nostri ambasiatores,reputentur à nostro imperio, & affirmata sint, tanquam si à persona nostra præsentialiter facta,ordinata, promissa & iurata forent. Et si contingeret impedimentum aliquod, vel mors in aliquo dictorum ambasiatorum, tunc quod factum est,& promissum erit per duos ex eis,firmum & validum sit,tanquam si per omnes tres factum foret. Et in robur & firmitatem prędictorum,iurat Imperium nostrum per iuramentum debitum, & condecens nobis, tanquam Christiano fideli Imperatori, & per orationem & benedictionem sancti mei Imperatoris domini & patris nostri felicis memoriæ, & per animam meam. Factumq; est præsens chrysobulum Imperij nostri, à mundi creatione sexies millesimo nongentesimo quadragesimosecundo,& à domini nostri IESV CHRISTI natiuitate millesimo quadringentesimo trigesimotertio,die vndecimo Nouembris, Constantinopoli in palatio nostro imperiali. Et subscriptum literis rubeis manu nostra propria more imperiali, cum pendenti aurea bulla.

*protouestiarius

Litera domini patriarchæ Constantinopolitani de Græco in Latinũ translata sub bulla plumbea, & est talis:

Ioseph Dei gratia archiepiscopus Constantinopolitanus, nouæ Romæ vniuersalis patriarcha, reuerendissimis cardinalibus Romanæ Ecclesiæ & reuerendis episcopis & omnibus alijs deuotis congregatis in synodo Basileensi, condignam & condecentem mitto vobis omnibus ea, qua teneor, charitate & amicitia spirituali salutem. Literas Reuerentiæ vestræ recepimus per reuerendum Antonium episcopum Sudensem, & fratrem Albertum de Crispis, sacræ theologiæ magistrum, oratores vestros, ex quibus & etiam relationibus præfatorum benè notauimus optimam dispositionem atque intentionem Deo amabilem,quam vestra Reuerentia pro tota Christianitate gerit,& specialiter pro nobis, id est, pro vnitate Ecclesiæ sanctæ CHRISTI. Et super hoc lætati fuimus maximè, quoniam hortamini nos pro illis, pro quibus & nos iam diu hortati fuimus instanter Ecclesiam Romanã. Multoties enim scripsimus, & misimus illuc pro vnitate prædicta, vt omnibus patet. Tantis autem legationibus ex parte nostra factis,& tanta solicitudine ostensa,non permiserunt tamen circumstantiæ rerum, vt finem acciperet nostra voluntas & tractatus. Ad præsens igitur de istis & eisdem & consimili & eadem dispositione,vestrę Reuerentiæ scribimus, quærentes fieri concilium œcumenicum, sub præsentia omnium personarum debentium necessariò adesse, secundum antiquum ordinem & consuetudinẽ, & tale concilium fieri canonicum,liberum, inuiolatum, & simpliciter secundum formas antiquorum œcumenicorum conciliorum: & illud omne, quod DEO dante in tali Concilio vnanimiter & cõcorditer conclusum fuerit, hoc firmum haberi indubitanter & sine contradictione & lite quacunque. Quæ omnia dicta fuerunt, & concessa, & confirmata à sancta Romana Ecclesia, per plures legationes ad eam nostri parte factas. Impedita verò fuit istorum conclusio & effectus, propter temporales circumstantias, vt suprà dictum est. Sed quoniam vera Reuerentia in præsenti tempore tantam promptitudinem super istis ostendit, per legationem specialem quam fecit pro istis,& hortata fuit nos literis & relationibus suorum oratorum, propter hoc & nos mittimus ambasiatores nostros familiarem imperij *protonostiarium Demetrium Palæologum Mæotidem, & honorandissimum in sacris monachis abbatem sacri monasterij sancti Demetrij Isidorum, & Ioannem Dissipatum, per quos petimus & rogamus V. R. quòd ad hoc Deo amabile opus vnionis conferatis omnem curam & solicitudinem, vt fiat & concludatur dictum laudabile opus,vestris studio & diligentia, nostris correspondentibus. Cùm verò sint aliqua necessaria ad hoc & eius operis executiua,commisimus de istis prædictis nostris ambasiatoribus, qui V.R. latiùs & clariùs omnia referent,

*protonostiarium

In hac 17. sessione tam solenniter celebrata, interfuit Sigismundus Romanorum Imperator sedens coronatus cum alijs nobilibus sibi astantibus. Vnus dux à dextro, tenens ensem euaginatum in manu, iuxta quem dux Vuilhelmus Bauariæ, habens & tenens pomum rotundum deauratum cum cruce in signũ mundi, & à sinistro dominus Marchio Brandenburgensis, vnus Electorum Imperij, habens seu tenens sceptrum regale deauratum,&c. Et benè centum prælati, sedentes cum mitris albis,vt moris est,&c.

SESSIO XVIII.

Super innouatione decreti concilij Constantiensis de authoritate & potestate conciliorum generalium, absentibus domino legatis Papæ.

Huic sessioni 18. non interfuit Imperator, iam antè Basilea digressus.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam.

Ad magnam Ecclesiæ catholicæ vtilitatem pertinere dinoscitur, vt ipsius authoritas (cui omnes subesse tenentur) in sacro olim Constantiensi concilio declarata,* sæpiùs manifestetur, & ad omnium notitiã perducatur. Et quemadmodum nonnulla concilia præcedentium synodorum salubres instituriones & declarationes renouare consueuerunt, ita & hæc sancta synodus necessariam illam declarationem de generalium conciliorum authoritate,in dicto Constantiensi concilio promulgatam, sub eodem tenore innouat: Primò, quòd generalis synodus in Spiritu sancto legitimè congregata, generale concilium faciens, Ecclesiam catholicam militantem repræsentans, potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cuiuscunque status vel dignitatis, etiam si Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem schismatis, & ad generalem reformationem Ecclesiæ in capite & in membris. Item declarat, quòd quicunque cuiuscunq; status vel dignitatis, etiam si Papalis existat,qui mandatis, statutis siue ordinationibus aut præceptis huius sanctæ synodi aut cuiuscunque alterius concilij generalis legitimè congregati, super præmissis seu ad ea pertinentibus, factis vel faciendis obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit,condignæ pœnitentiæ subijciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia iuris subsidia(si opus fuerit)recurrendo. Datum in sessione publica ipsius sanctæ synodi, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, sexto calendas Iulij, Anno domini millesimo quadringentesimo trigesimo quarto.

Constantiensis concilij sessione 4. Et supra in hoc Basilensi, sessione 16.

Constantiensis cõcilij sess. 5.

*protonostiarium

SESSIO XIX.

In qua fuerunt pronunciata decreta in materia Græcorum, necnon Iudæorum & neophytorum.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans,ad perpetuam rei memoriam.

Sicut pia mater pro filiorum salute semper anxia est,nec vnquam quiescit, donec si qua inter ipsos dissensio sit,sopita fuerit: sic & multo ampliùs sancta mater Ecclesia,quæ filios ad perpetuam vitam regenerat, omni conatu laborare consueuit, vt omnes qui Christiano nomine censentur, sublato omni disidio,eandem fidei vnitatem, sine qua salus esse non potest, fraterna charitate custodiant. Quamobrem huius sanctæ synodi ab initio suæ congregationis, præcipua cura fuit, illud recens Bohemorum, antiquumq; Græcorum disidium prorsus extinguere, & eos nobiscum in eodem fidei & charitatis vinculo perpetuo copulare. Bohemos igitur viciniores primò, deinde Græcos per nostras literas & oratores pro sancta vnione faciẽda, cum omni charitate ad hoc sacrum conciliũ vocauimus. Et quanquam Bohemorum negocium multi ab initio nõ solùm difficile, sed penè impossibile æstimarent, nostrosq; tanquam superuacuos & inutiles iudicarent labores, attamen dominus noster Iesus Christus,cui nihil impossibile est,sic salubriter rem ipsam vsq; ad hanc diem direxit,vt multo ampliùs hæc ipsa Bohemorum vocatio Ecclesiæ sanctæ profuerit, quàm multi potentissimi exercitus, qui sæpè Bohemiam armata manu ingressi sunt. Quæ res eo ampliorem spem nobis præbet, vt hanc Græcorum vnionem cum omni fiducia & constãtia prosequamur. Quod quidem eo libentiùs aggredimur, quo ipsos ad hanc vnionem plurimùm affectos conspicimus. Vt primùm enim serenissimus Græcorum Imperator & patriarcha Constantinopolitanus per nostros requisiti sunt oratores, mox tres insignes viros de his qui apud eos magnæ videtur authoritatis, (quorum primus ipsum Imperatorem consanguinitate attinet) ad hanc sanctã synodum destinarunt, sufficienti ipsius Imperatoris mandato cum bulla aurea & eius manu propria subscripta, ac patriarchæ literis munitos,qui tã in generali congregatione, quàm coram commissarijs nostris seruentissimũ Imperatoris & patriarchæ, totiusq; ecclesiæ Orientalis ad hanc vnionem desiderium exponentes, nos mirum in modum ad tam sancti operis prosecutionem pulsant, ac quotidiè excitant, duo inter alia firmiter constanterq; asserentes,vnionem ipsam nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

in synodo vniuersali, in qua tam Ecclesia Occidentalis quàm Orientalis conueniat, fieri nullatenus posse, & in ea synodo si fiat, (vt infrà conuentum est) omnino ipsam vnionem secuturam. His auditis, summa nobis lætitia ac iocunditas nimirum accesit. Quid enim catholicæ Ecclesiæ felicius gloriosiusq; contingere vnquam posset, quàm quòd tot Oriētales populi, qui numero hominū ab his qui nostræ fidei sunt, non multùm distare videntur, in eadem nobiscum fidei vnitate coniungantur? Quid vtilius aut fructuosius ab exordio nascentis Ecclesiæ populus Christianus vidit vel audiuit, quàm quòd tam diuturnum pernicioſumque schisma penitus extirpetur? Vndè & aliam reipublicæ Christianæ Deo propicio, vtilitatem accrescere confidimus, quoniam ex hac vnione, cùm facta fuerit, plurimos ex nefanda Mahumeti secta ad fidem catholicam conuerti, sperandum est. Quid igitur pro tam pijs ac salutaribus rebus, per Christi fideles tentandum faciendumq; non esset? Quis catholicus pro tanto nominis Christiani & orthodoxæ fidei incremento, non modò caducam huius mundi substantiam, sed & corpus & animam exponere non deberet? Quocirca omnem cogitatū nostrum iactantes in Deum, qui facit mirabilia magna solus, venerabiles sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales, præsidentes sedis Apostolicæ, patriarcham Antiochenum, archiepiscopos, episcopos, abbates, magistrosque & doctores in numero competenti deputauimus, vt vnà cum ipsis Græcorum ambasiatorib⁹ rem istam tractare, & quo ordine ad executionē deducenda esset, prospicere deberent. Qui tam inter se, quàm cum ipsis oratoribus sępenumerò conuenientes, habito inter se digesto consilio, ad infrascripta cum ipsis deuenerunt capitula, quæ postea secundum morem huius sacri concilij per sacras deputatiões maturè deliberata, ac deinde per generalem congregationē conclusa firmataq; solenniter extiterunt. Quorum tenor vnà cū mandato ipsius domini Imperatoris sub bulla aurea sequitur, & est talis:

Pſal. 54. c 71. c. 135. a

Ambasiatores sereniſsimi domini Imperatoris Græcorum, & domini patriarchæ Cōstantinopolitani, videlicet dominus Demetrius *protonostiarius Paleologus Mæotides, venerabilis Isidorus abbas monasterij sancti Demetrij, & dominus Ioannes Disipatus, eiusdem Imperatoris familiaris, conuenientes cum dominis deputatis sacri concilij, primò exposuerunt, quòd si Ecclesiæ Occidentali placeret, vt hæc synodus Constantinopoli celebraretur, Ecclesia Orientalis proprijs expensis ibidem conueniret, nec oporteret, vt Ecclesia Occidentalis prælatis Orientalibus aliquas expensas faceret. Quinimò ipse dominus Imperator, in quibus posset, prælatis Latinis Constantinopolim venturis subueniret. Sin autem placeret, vt prælati Ecclesiæ Orientalis ad terras Latinorum pro prædicta synodo accederent, necessariū fore propter legitimas causas, vt expensis Ecclesiæ Occidentalis subuenirent. Et cùm dictis dominis deputatis videretur multis de causis, hanc vnionē commodiùs fieri posse in hac ciuitate Basileensi, vbi actu concilium congregatum est, sæpèac multùm apud ipsos dominos oratores insliterunt, vt hic locus pro hac sancta vnione eligeretur, offerētes impensas ad hoc necessarias. Sed ipsis oratoribus respondentibus, quòd cùm eorum instructiones limitatæ de certis locis per ipsos Imperatorem & patriarcham eis datæ sint, non hunc locum eligere qui in ipsis instructionibus nominatus non esset, Domini deputati sacri Concilij, cognoscentes sanctam ac perfectam ipsius concilij intentionem, quæ est, vt pro honore Dei & profectu fidei catholicæ nullis parcatur laboribus & impensis, iudicārunt non expedire, vt propter locum duntaxat tantum bonum negligeretur. Acceptârunt igitur, si placeat sacro Concilio, vnum de locis inferiùs nominādis, cùm hoc, quòd (sicut inferiùs est conuentum) mittantur aliqui vel aliquis ad ipsum dominū Imperatorem, patriarcham & alios, quibus persuadeāt per efficaces rationes, vt in hanc ciuitatem Basileensem velint assentire. Loca nominata sunt, Calabria, Anchona, vel alia terra maritima, Bononia, Mediolanum, vel alia ciuitas in Italia. Extra Italiam Buda in Hungaria, Vienna in Austria, & ad vltimum Sabaudia. Conuenerunt tandem dicti domini deputati cum ipsis dominis ambasiatoribus, in his quæ sequuntur, si sacro Concilio placeant. Primo dicti ambasiatores promiserunt, quòd ad huiusmodi synodum conuenient Imperator Græcorum & patriarcha Constantinopolitanus, & cæteri tres patriarchæ & archiepiscopi & episcopi & alij ecclesiastici, qui commodè venire poterunt. Similiter quòd venient ab omnibus regnis & dominijs, quę subijciuntur ecclesijs Græcorum, cum plena potestate & mandato vallato iuramento & alijs clausulis opportunis, tam ex parte secularium dominorum quàm prælatorum. Item, quòd mittatur vnus vel plures ambasiatores, ex parte sacri Concilij cum octo millibus ducatorum, pro facienda congregatione prælatorum Ecclesiæ Orientalis ad Constantinopolim, quæ octo millia expedientur ab ipsis ambasiatoribus sacri Concilij, prout ipsi domino Imperatori & ipsis ambasitoribus sacri Concilij videbitur. Ita tamē, quòd si dicti prælati nollent Constantinopolim venire, vel postquàm Constantinopolim venerint, nollent ad synodum prædictam accedere, tunc teneatur dictus Imperator reddere dictis ambasiatoribus sacri Concilij, quic-

*protonotarius for. *protospatarius

referent, & manifestabunt, placeatq; V. R. eisdem plenam fidem adhibere. Datum in vrbe Constantinopoli, millesimo quadringēsimo trigesimotertio, die decimoquinto mensis Octobris.

Sequitur confirmatio supradictorum capitulorum.

Suprascripta igitur capitula & conuentiones hæc sancta synodus authoritate vniuersalis Ecclesię præsenti decreto approbat, ratificat & confirmat, statuitq; ac decernit, & pollicetur ea & eorum quodlibet seruare, & inconcussa tenere, vt premittitur. Quæ cùm ad incrementum fidei orthodoxæ, vtilitatemq; Ecclesiæ catholicæ & totius populi Christiani pertinent, omnibus fidem CHRISTI diligentibus grata plurimùm & accepta esse debent. Et quoniam (vt præscriptum est) ipsi Græci propter nonnullas causas postulant, vt sanctissimus dominus Eugenius papa quartus, dictis capitulis & conuentionibus expresè cōsentiat, ne propter hoc tantum bonum negligatur, ipsum Eugentum hæc sancta synodus cum omni charitatè obsecrat & deprecatur, ac per viscera misericordiæ Iesu Christi, cum quanta potest instantia exorat ac requirit, vt in fauorem fidei & ecclesiasticæ vnitatis, præfatis capitulis & conuentionibus synodali decreto approbatis & ratificatis, per suas literas more Romanæ curiæ bullatas, expressum assensum præbeat. Datum in sessione publica, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, septimo idus Septembris, anno à natiuitate domini millesimo quadringēsimo trigesimoquarto.

Aliud decretum de Iudæis & neophytis, in eadē sessione promulgatum.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Saluatoris nostri Iesu Christi sequens vestigia hæc sancta synodus, illud gerit potissime in visceribus charitatis, vt omnes euangelicam veritatē agnoscant, & in ea, postquàm agnouerint, fideliter perseuerent. Proinde, vt Iudæi alijq; infideles ad orthodoxā conuertantur fidem, quiq; ad ipsam conuersi fuerint, in illa constanter permaneant, his salubribus institutis prouidere decernens, in primis statuit, vt omnes diœcesani quosdam in literis diuinis benè eruditos, aliquot vicib⁹ annuatim deputent in locis, vbi Iudæi aut alij infideles degunt, ad prædicandū & explanandum taliter catholicæ fidei veritatem, vt ipsi infideles qui audiunt, suos valeant errores recognoscere. Ad quam prædicationem sub pœnis tam commercij per fideles illis interdicēdi, quàm alijs ad hoc opportunis ipsos infideles cuiuscunq; sexus in annis discretionis constitutos, accedere compellāt. Ipsi autem diœcesani ac prædicantes, ita se erga illos propicios ac charitate plenos exhibeant, vt nō solum propalatione veritatis, sed & alijs humanitatis officijs ipsos Christo lucrifaciant. Christianos autem cuiuscunque dignitatis aut status, quomodolibet impedientes, ne Iudæi ad huiusmodi prædicationem conueniant, aut arceantur, notam fautoriæ infidelitatis incurrere ipso facto decernit. Vt autem hæc prædicatio eo sit fructuosior, *quo prædicantes linguarum habuerint peritiam, omnibus modis seruari præcipimus constitutionem editam in concilio Viennensi, de duobus docere debentibus in studijs ibidē expresis, linguas Hebraicam, Arabicam, Græcam & Chaldæam: quæ vt efficaciùs obseruetur, rectores ipsorum studiorum inter alia quæ in assumptione Rectoratus iurant, hoc etiam addi volumus, operam se pro ipsius constitutionis obseruatione daturos. In concilijs etiam illarum prouinciarum, in quibus huiusmodi studia constituta sunt, omnino disponatur, vt hi qui prædictas linguas docturi sunt, stipendia debita percipere valeant. Sacros insuper canones renouantes, præcipimus tam diœcesanis, quàm potestatibus secularibus, vt modis omnibus prohibeāt, ne Iudæi aut alij infideles, aut Christianos, aut Christianas in familiares seu seruientes, aut filiorum suorum nutrices habeant, ac ne Christiani cum ipsis in eorum festiuitatibus, nuptijs & conuiuijs aut balneis, seu nimia conuersatione communicent, aut medicos, vel matrimoniorum proxenetas seu aliorum contractuum mediatores de publico constitutos assumant, necalijs publicis præponant officijs, aut ad gradus quoscunq; scholasticos admittant, nec eis locentur prædia vel alij redditus ecclesiastici. Prohibeantur etiā, libros ecclesiasticos, calices, cruces & alia ecclesiarum ornamenta sub pœna perditionis rei emere, aut pignori sub pœna amissionis pecuniæ mutuatæ accipere. Sub grauibus quoque pœnis cogantur aliquem deferre habitum, per quem à Christianis euidenter discerni possint. Quorum vt euitetur nimia conuersatio, in aliquibus ciuitatum & oppidorum locis, à Christianorum cohabitatione separatis, habitare compellantur, & ab ecclesijs longiùs quātùm fieri potest. Nec diebus dominicis & alijs solennibus festiuitatibus apothecas apertas tenere, vel in publico laborare præsumant.

*quo for. maiorem

De his qui volunt ad fidem conuerti.

Si quis eorum ad fidem catholicam conuerti voluerit, bona sua quæcunque habet mobilia & immobilia, ei intacta illæsaque permaneant. Quòd si huiusmodi bona ex vsura aut illicito quæstu fuerint acquisita, ac notæ sint personæ, quibus foret de iure restitutio facienda, (quia nō dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum) illis restitui omnino

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnino oportet. His verò personis non extantibus, quia talia per manus Ecclesiæ in pios essent vsus conuertẽda, hæc sancta synodus vicem gerens vniuersalis Ecclesiæ, in fauorem concedit suscepti baptismatis, tanquam in pium vsum apud ipsos remanere debere, sub pœna diuini anathematis tam ecclesiasticis quàm secularibus interdicens, vt nullam super his, quouis quæsito colore, molestiam inferãt, aut inferri patiantur, sed magnum se fecisse lucrum existiment, dum tales Christo lucrati fuerint. Et quoniam
1.Ioan.3.c (vt scriptum est) qui habuerit substantiam mundi huius, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodò charitas Dei manet in ipso? si ipsi conuersionis tempore inopes aut indigentes fuerint, per viscera misericordiæ Dei nostri omnes tam ecclesiasticos quàm seculares hæc sancta synodus exhortatur, vt ipsis conuersis manus porrigant adiutrices. Ipsi quoq; diœcesani non solùm Christianos ad subueniendum illis exhortentur, sed tam de redditibus ecclesiarum, prout poterunt, quàm de his quæ ad pauperũ vsus per ipsos conuertenda deuoluuntur, huiusmodi neophytos sustentare non negligant, ipsosq; à detractionibus, contumelijs, paterna affectione defendant. Et quoniam per gratiam
Ephe.2.d baptismi ciues sanctorum & domestici Dei efficiuntur, longeq; dignius sit regenerari
*editali spiritu, quàm nasci carne, hac * edictali lege statuimus, vt ciuitatum & locorum, in quibus sacro baptismate regenerantur, priuilegijs, libertatibus & immunitatibus gaudeant, quæ ratione duntaxat natiuitatis & originis alij consequuntur. Curent insuper sacerdotes baptizantes, & hi qui de sacro fonte suscipiunt, tam ante baptismum quàm post, illos in articulis fidei ac legis nouæ præceptis, catholicæq; Ecclesiæ ritibus diligenter instruere. Et tam ipsi quàm diœcesani operam dent, ne cum Iudæis seu infidelibus, saltem per longum tempus, penitus conuersentur, ne sicut nouiter contingit ab infirmitate curatis, modica occasio ad pristinam perditionem recidiuos efficiat. & quoniam (experientia teste) mutuam inter se neophytorum conuersationem ipsos in fide nostra fragiliores reddere, ac saluti ipsorum plurimùm officere compertum est, exhortatur hæc sancta synodus locorum ordinarios, vt quantùm pro incremẽto fidei viderint expedire, curent & studeant, neophytos ipsos cum originarijs Christianis matrimonio copulare. Prohibeatur & his neophytis sub grauibus pœnis, ne mortuos more Iudæorum sepeliant, aut sabbata aliasq; solennitates & antiquæ sectæ ritus quoquo modo obseruent. Sed & ecclesias & prædicationes nostras, prout alij catholici frequentent, & in omnibus se Christianorum moribus conformes reddant. Contemptores autem prædictorum, per sacerdotes in quorum parochijs siti sunt, aut alios ad quos de iure vel antiqua consuetudine de talibus inquirere spectat, ac etiam per alios quoscunque, diœcesanis seu inquisitoribus hæreticæ prauitatis deferantur: & inuocato, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, per eos taliter puniantur, quòd & alijs transeat in exemplum. De his omnibus in concilijs prouincialibus & synodalib⁹ diligens fiat inquisitio. & tam circa episcopos & sacerdotes in præmissis negligentes, quàm ipsos neophytos & infideles prædictorum contemptores, opportunum adhibeatur remedium. Si quis autem cuiuscunq; gradus vel præeminentiæ, huiusmodi neophytos, ne ad obseruationem ritus Christiani seu alicuius præmissorum compellantur, foueat atque defendat, pœnas contra fautores hæreticorum promulgatas incurrat. Neophyti verò si se corrigere post canonicam monitionem neglexerint, quin ad vomitum Iudaizantes redire comperti sint, contra eos tanquam perfidos hæreticos, secundum sacrorum canonum instituta procedatur. Si qua verò ipsis Iudæis vel infidelibus indulta seu priuilegia per quoscunque ecclesiasticos seu seculares cuiuscunque status seu dignitatis, etiam si Papalis vel Imperialis existant, concessa iam sint, vel in futurum concedi contingat, vergentia quoquo modo in detrimentum catholicæ fidei aut nominis Christiani, seu quorumcunque præmissorum, hæc sancta synodus cassa & irrita esse decernit, decretis & constitutionibus Apostolicis ac synodalibus, quæ super præmissis condita sunt, in suo robore duraturis. Et vt huiusmodi sanctæ constitutionis iugis memoria habeatur, & ne quisquam ipsius ignorantiá prætendere possit, iubet hæc sancta synodus, vt per singulas cathedrales & collegiatas ecclesias, aliaq; pia loca, in quibus vberior est fidelium concursus, semel in anno ad minùs infra diuina promulgetur. Datum in sessione ipsius sanctæ synodi, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, septimo idus Septembris, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoquarto.

SESSIO XX.

Decretum de concubinarijs in sessione vigesima promulgatum.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam.

Tanto sumus ad concedendum petentibus laudabili per nos ordinatione statuta & decreta sub forma authentica proniores, quanto ex hoc statutis & decretis huiusmodi circa eorum obseruationem valeat fides certior adhiberi. Hinc est, quòd nos tenores constitutionum inferiùs descriptarum, per nos dudum editarum, & in sessione publica per nos in maiori ecclesia Basileẽsi vndecimo Calendas Februarij, anno domini millesimo quadringentesimo trigesimoquinto celebrata publicatarũ, & apud acta nostra de mandato nostro descriptarum, ad dilectorum ecclesiæ filiorum &c. N. & N. qui tenores huiusmodi se in iudicio & extra asserunt indigere, supplicationis instrumentum de actis ipsis extrahi, & præsentibus annotari fecimus, quæ sequuntur in hæc verba: Quicunque clericus, cuiuscunq; status, conditionis, religionis, dignitatis, etiam si pontificalis vel alterius præeminentiæ existat, qui post huius cõstitutionis notitiam, quam habere præsumatur, per duos menses post publicationem eiusdem in ecclesijs cathedralibus, quam ipsi diœcesani omnino facere teneantur, postquàm eadem constitutio ad eorum notitiam peruenerit, fuerit publicus concubinarius, à perceptione fructuum omnium suorum beneficiorum, trium mensium spatio sit ipso facto suspensus, quos suus superior in fabricam vel aliam euidentem ecclesiarum vtilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, conuertat: necnon & huiusmodi publicum concubinarium, vt primùm talem esse innotuerit, mox suus superior monere teneatur, vt infra breuissimum terminum concubinã dimittat. Quã si non dimiserit, vel dimissam aut aliam publicè resumpserit, iubet hęc sancta synodus, vt ipsum suis omnibus beneficijs omnino priuet. Et nihilominùs hi publici concubinarij, vsquequò cum eis per suos superiores, post ipsarum concubinarum dimissionem, manifestamq; vitæ emendationem fuerit dispensatum, ad susceptionem quorumcunque bonorum, dignitatum, beneficiorum vel officiorum sint inhabiles. Qui si post dispensationẽ recidiuo vomitu ad huiusmodi publicum concubinatum redierint, sine spe alicuius dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles existant. Quòd si hi, ad quos talium correctio pertinet, eos (vt prædictum est) punire neglexerint, eorum superiores tam in ipsos de neglectu, quàm in illos pro concubinatu, modis omnibus digna punitione animaduertant. In concilijs etiam prouincialibus & synodalibus aduersus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiã per suspensionem à collatione beneficiorum vel alia cõdigna pœna seueriter procedatur. Et si hi, quorũ destitutio ad summum pontificem spectat, per Concilia prouincialia aut suos superiores, propter publicum concubinatum reperiantur priuatione digni, statim cum processu inquisitionis ipsi summo põtifici deferantur. Eadem diligentia & inquisitio in quibuscunq; capitulis generalibus & prouincialibus, quo ad suos seruetur, pœnis alijs contra prædictos & alios non publicos concubinarios statutis, in suo robore permansuris. Publici autem intelligendi sunt Publici cõ-
non solùm hi, quorum concubinatus per cubinarij
sententiam aut confessionem in iure factã, qui.
seu per rei euidentiam, quæ nulla possit tergiuersatione celari, notorius est, sed qui mulierem de incontinentia suspectam & infamatam tenet, & per suum superiorem admonitus, ipsam cum effectu non dimittit. Quia verò in quibusdam regionibus nonnulli iurisdictionem ecclesiasticam habentes, pecuniarios quæstus à concubinarijs percipere non erubescunt, patiendo eos in tali fœditate sordescere: sub pœna maledictionis æternæ præcipit, ne deinceps sub pacto, compositione aut spe alicui⁹ quæstus, talia quouis modo tolerent aut dissimulẽt: alioquin vltra præmissam negligentiæ pœnam, duplum eius quod propterea acceperint, restituere ad pios vsus omnino teneãtur & compellantur. Ipsas autem concubinas seu mulieres suspectas, prælati modis omnibus curent à suis subditis, etiam per brachij secularis auxilium (si opus fuerit) penitus arcere: qui etiam ex tali concubinatu procreatos filios, apud patres suos cohabitare non permittant. Iubet insuper hæc sancta synodus, vt etiã in prædictis synodis & capitulis hæc constitutio publicetur, & quilibet suos subditos ad ipsarum concubinarum dimissionem moneat diligenter. Iniungit præterea omnibus secularibus viris, etiã si regali præfulgeant dignitate, ne vllum qualecunque inferant impedimentum, quocunq; quæsito colore, prælatis qui ratione sui officij aduersus suos subditos pro huiusmodi concubinatu procedunt. Et cùm omne fornicationis crimen lege diuina prohibitum sit, & sub peccati mortalis pœna necessariò euitandum, monet omnes laicos tam vxoratos quàm solutos, vt similiter à concubinatu abstineant. Nimis enim reprehẽsibilis est, qui vxorem habet, & ad alienam mulierem accedit: qui verò solutus est, si continere nolit, iuxta Apostoli consilium vxorem ducat. 1.Corin.7.b
Pro huius autem diuini obseruatione præcepti, hi ad quos pertinet, tam salutaribus monitis, quàm alijs canonicis remedijs omni studio laborent.

De excommunicatis non vitandis, certo modo non vocatis.

Ad vitandum scandala & multa pericula, subueniendumque conscientijs timoratis, statuit etiam, quòd nemo deinceps à communione alicuius in sacramentorum administratione vel receptione, aut alijs quibuscunq; diuinis vel extra, prætextu cuiuscunque sententiæ aut censuræ ecclesiasticæ

seu

Universidad de Deusto
Biblioteca

seu suspensionis aut prohibitionis, ab homine vel à iure generaliter promulgatæ, teneatur abstinere, vel aliquem vitare, aut interdictum ecclesiasticũ obseruare, nisi sententia, prohibitio, suspensio vel censura huiusmodi fuerit in vel contra personam, collegium, vniuersitatem, ecclesiam aut locum certũ aut certam, à iudice publicata vel denunciata specialiter & expresè: aut si aliquẽ ita notorie excommunicationis sentẽtiam constiterit incidisse, quòd nulla possit tergiuersatione celari, aut aliquo modo iuris suffragio excusari. Namà communione illius abstineri vult iuxta canonicas sanctiones. Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, seu prohibitos non intendit in aliquo releuare, nec eis quomodolibet suffragari.

De interdictis non leuiter ponendis.

Quoniam ex indiscreta interdictorum promulgatione multa consueuerunt scandala euenire, statuit hæc sancta synodus, quòd nulla ciuitas, oppidum, castrum, villa aut locus, ecclesiastico supponi possint interdicto, nisi ex causa seu culpa ipsorum locorum aut dominij seu rectorum vel officialium. Propter culpam autem seu causam alterius cuiuscunque priuatæ personæ, huiusmodi loca interdici nequaquam possint authoritate quacunque ordinaria vel delegata, nisi talis persona priùs fuerit excommunicata ac denunciata seu in ecclesia publicata, ac domini seu rectores vel officiales ipsorum locorum, authoritate iudicis requisiti, huiusmodi personam excommunicatã infra biduum indè cum effectu nõ eiecerint, aut ad satisfaciendum compulerint: qua etiam post biduũ eiecta, recedente, vel satisfaciente, mox diuina resumi possint. Quod etiam in pendentibus locum habeat.

Contrà friuolè appellantes.

Vt lites citiùs terminentur, super eodem grauamine aut super eadem interlocutoria vim diffinitiuæ non habente, nullatenus liceat secundò appellare. Quodq; ante diffinitiuam friuolè vel iniustè appellans, vltra condemnationem expensarũ, damnorum & interesse, in quindecim florenis auri de camera parti appellatæ per appellationis iudicem condemnetur. Datum in sessione publica ipsius sanctæ synodi, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, vndecimo Calendas Februarij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoquinto.

Requisitio.

Lectis & pronunciatis suprascriptis decretis, de mandatis sacri Concilij per reuerendum patrem dominum episcopum Lectorensem inclytæ nationis Gallicanæ, ipse reuerendus pater dominus Lectorẽsis episcopus requisiuit omnes dominos archiepiscopos & episcopos in concilio & sessione præ-

dicta præsentes, vt prædicta decreta, præsertim de concubinarijs, mittant ad ecclesias suas, & faciant solenniter publicari. Item quòd archiepiscopi hic existentes, mittant suffraganeis suis absentibus, quòd specialiter publicent. Item prælati qui sunt ex parte alicuius regni, intiment prelatis absentibus. Item quòd procuratores archiepiscoporum & episcoporum intiment ista suis dominis.

SESSIO XXI.

De Annatis.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam.

In nomine Spiritussancti paracleti statuit hæc sancta synodus, quòd tam in curia Romana quàm alibi, pro seu in confirmatione electionum, admissionum, postulationum, presentationum prouisione, collatione, dispositione, electione, postulatione, præsentatione etiam à laicis facienda, institutione, installatione & inuestitura, de ecclesijs etiã cathedralibus & metropolitanis, monasterijs, dignitatibus, beneficijs, officijsq; ecclesiasticis quibuscunq;, necnon ordinibus sacris & benedictione ac pallio, decæterò nihil penitus antè vel pòst exigatur ratione literarum bullæ sigilli, annatarum communium, & minutorum seruitiorũ, primorum fructuum, deportuum, aut sub quocunque alio titulo, colore vel nomine, prætextu cuiusuis consuetudinis, priuilegij vel statuti, aut alia quauis causa vel occasione, directè vel indirectè, solùm scriptoribus, abbreuiatoribusque & registratoribus literarum seu minutarum, pro ipsorum labore competenti salario soluendo. Huic autem sacro canoni, si quis exigendo, dando, vel promittendo contraire præsumpserit, pœnam incurrat aduersus Simoniacos inflictã, & in ipsis dignitatibus ac beneficijs taliter obtentis, nullum ius ac titulum acquirat. Obligationes quoq;, promissiones & censuræ ac mandata & quicquid in præiudicium decreti huius saluberrimi fieri continget, nullas obtinere vires, atq; irrita censeantur. Et si (quod absit) Romanus pontifex, qui præ cæteris vniuersalium conciliorum exequi & custodire canones debet, aduersus hanc sanctionem aliquid faciendo Ecclesiam scandalizet, generali concilio deferatur. Cæteri verò pro modo culpę iuxta canonicas sanctiones per suos superiores digna vltione puniantur.

De pacificis possessoribus.

Quicunq; non violentus, sed habens coloratum titulum, pacificè & sine lite prælaturam, dignitatẽ, beneficium vel officium triennio

triennio proximo hactenus possedit, vel in futurum possidebit, non possit posteà in petitorio vel possessorio à quoquam etiam ratione iuris nouiter impetrati, molestari, excepto hostilitatis casu vel alterius legitimi impedimẽti, de quo protestari, & iuxta concilium Viennense, illud intimare teneatur. Viennense concilium. Lis autem hoc casu quo ad futuras controuersias intelligatur, si ad executionem citationis, iurisq; sui in iudicio exhibitionem, ac terminorum omnium obseruationem, processum fuerit. Ordinarij autem diligenter inquirãt, ne quis sine titulo beneficium possideat. Quòd si talem quandocunq; repererint, declarent ius illi non competere, vel huic (si sibi videatur) nisi sit intrusus seu violentus aut aliàs indignus, vel alteri idoneo prouideant.

Quomodò diuinum officium in ecclesia celebrandum sit.

Si quis principem seculi rogaturus, habitu honesto, gestu decenti, prolatione non præcipiti, sed distincta, attenta quoq; mente, seipsum ac verba studet cõponere, quanto diligentiùs in sacro loco omnipotentem oraturus Deum, hæc omnino facere *curare debet? Statuit igitur sancta synodus, vt in cunctis cathedralib⁹ ac collegiatis ecclesijs, horis debitis, signis cõgrua pulsatione præmissis, laudes diuinæ per singulas horas nõ cursim ac festinanter, sed *asiatim ac tractim & cum pausa decenti, præsertim in medio cuiuslibet versiculi psalmorum, debitam faciendo inter solenne ac feriale officium differentiam, reuerenter ab omnibus persoluantur. Horas canonicas dicturi, cum tunica talari ac superpellicijs mundis vltra medias tibias longis vel cappis, iuxta temporum ac regionum diuersitatem, ecclesias ingrediantur, non caputia, sed almucias vel byrreta tenentes in capite. Qui cùm in choro fuerint, grauitatem seruent, quam & locus & officium exigunt, non insimul aut cum alijs confabulantes seu colloquentes, aut literas seu scripturas alias legentes. Et cũ psallendi gratia ibidem conueniant, iuncta ac clausa labia tenere non debent, sed omnes, presertim qui maiori sunguntur honore, in psalmis, hymnis & canticis Deo alacriter modulentur. Cùm dicitur, Gloria patri & filio & spirituisancto, omnes consurgant. Philip. a. b Cùm nominatur glorioſum illud nomen IESVS, in quo omne genu flectitur cælestium, terrestrium & infernorum, omnes caput inclinent. Nemo ibidem, dum Horæ in communi publicè cantantur, legat vel dicat priuatim officium. Nam non solùm obsequium quo obnoxius est choro, subtrahit, sed alios psallentes perturbat. Super his debitè obseruandis, alijsque ad diuini officij prosecutionem ac chori disciplinã spectantibus, decanus vel cui onus incumbit, diligenter inuigilet, hincindè ne quid inordinatè fiat, circumspiciens. Horum autẽ transgressores, illius horæ in qua circa prædicta excesserint, vel alia maiori, prout transgressionis grauitas exigit, plectentur pœna.

*curabit?

*adeatim

Quo tempore quisq; debet esse in choro.

Qui in matutinis ante finem Psalmi, Venite exultemus, in alijs horis ante finem primi psalmi, in Missa ante vltimum Kyrieeleison, vsque in finem diuino officio non interfuerit, nisi fortè necessitate cogente, ac petita & obtenta à præsidente chori licentia, discedere oporteat, pro illa hora absens censeatur, saluis ecclesiarum consuetudinibus, si quę fortè circa hoc arctiores existant. Idem in his obseruetur, qui à principio vsque in finem in processionibus non permanserint. Pro cuius executione deputetur aliquis, onus habens notandi personas singulas statuto tempore non conuenientes, iuramento adstrictus agere fideliter & nulli parcere. Iubet etiã hęc sancta synodus, quòd in illis ecclesijs in quibus singulis horis certæ distributiones statutæ non sunt, omnino etiam de grosis fructibus (si opus sit) deputentur, vt iuxta mensuram laboris plùs minúsve quisq; capiat emolumenti, tollens prorsus abusum illum, quo in vna duntaxat hora præsens, totius diei distributiones vsurpat: & illum, quo præpositi vel decani aut alij officiales, ex hoc solùm quòd officiales sunt, licet actualiter pro vtilitate ecclesiæ non absint, quotidianas distributiones percipiunt.

Qualiter horæ canonicæ extra chorum dicendæ sint.

Quoscunq; etiam alibi beneficiatos seu in sacris constitutos, cùm ad horas canonicas teneantur, admonet hęc sancta synodus, si orationes suas Deo acceptas fore cupiũt, vt non in gutture vel inter dentes seu deglutiendo aut syncopando dictiones, nec colloquia vel risus intermiscendo, sed siue soli, siue associati, diurnum nocturnumq; officium reuerenter verbisq; distinctis peragant: ac tali in loco, vnde à deuotione non retrahantur, ad quam se disponere & præparare debent, iuxta id quod scriptum est: Ante orationem præpara animam tuam, ne sis quasi qui tentat Deum. Eccle. 18. c

De his qui tempore diuinorum vagantur per ecclesiam.

Quicunque in ecclesia beneficiatus, præsertim de maioribus, diuinorum tempore per ecclesiam vel foris circa ipsam deambulando, aut cum alijs colloquendo, vagari visus fuerit, non solum illius horæ, sed totius diei præsentiam ipso facto amittat. Qui si semel correctus, non desiterit, per mensem distributionibus careat, vel grauiori (si pertinacia exegerit) pœnæ subiaceat, ita vt tandem desistere cogatur. Prohibeatur etiam, ne diuina officia tumultuosi quorumcun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

De regularibus.

que per ecclesiam discursus impediant aut perturbent. Regulares qui in conuentualibus ecclesijs circa prædicta excesserint, grauí superioris arbitrio castigentur.

De tabula pendente in choro.

Vt cuncta in domo Dei ordinatè procedant, & quilibet sciat quid sibi agendum imminet, statuatur tabella aliqua, continuè pendens in choro, in qua quid per vnumquenq; ex canonicis vel alijs beneficiatis in singulis horis per hebdomadam aut maius tempus, legendum cantandúmve sit, scribatur. Qui autem, secundum quod ibi descriptus fuerit, facere per se vel alium neglexerit, pro qualibet hora distributiones vnius diei amittat.

De his qui in Missa non complent, Credo, vel cantant cantilenas, vel nimis basse Missam legunt, aut sine ministro.

Abusum aliquarum ecclesiarum, in quibus, Credo in vnum Deum, quod est symbolum & confessio fidei nostræ, non completè vsque ad finem cantatur, aut Præfatio seu Oratio dominica obmittitur, vel in ecclesijs cantilenæ seculares voce admiscétur, seu Missa etiá priuata sine ministro, aut per secretas orationes ita submissa voce dicitur, quòd à circunstantibus audiri non potest, abolentes, statuimus, vt qui in his transgressor inuentus fuerit, à suo superiore debitè castigetur.

De pignorantibus cultum diuinum.

Abusum etiam illum, cultui diuino manifestè derogantem, quo nonnulli ecclesiarum canonici contrahentes debita, sic se creditoribus obligant, vt nisi statuto tempore satisfaciant, à diuinis cessetur officijs, abolentes, & obligationem huiusmodi, etiam si iureiurando firmata sit, irritam decernentes, statuimus, vt qui talem illicitum contractum fecerint, trium mensium fructus ipsi ecclesiæ applicandos, ipso facto amittant. Et quandiu diuina non resumpserint, nullos ex ipsa ecclesia prouentus percipiant.

De tenentibus capitula tempore Missæ maioris.

Prohibet hæc sancta synodus, vt tempore Missæ maioris, præsertim solennibus diebus, capitula seu actus capitulares, aut alij tractatus per canonicos non celebrentur, nisi fortè vrgens & euidens ingrueret necessitas. Qui verò ad talem horam capitulum indixerit, à distributionib⁹ quotidianis per hebdomadam sit suspensus, neque ipsi canonici pro illa hora distributiones ipsas lucrentur.

De spectaculis in ecclesia non faciendis.

Turpem etiam illum abusum in quibusdam frequentatum ecclesijs, quo certis anni celebritatibus nonnulli cum mitra, baculo ac vestibus pontificalib⁹, more episcoporum benedicunt, alij vt reges ac duces induti, quod festum fatuorum vel innocentum seu puerorum in quibusdam regionibus nuncupatur, alij laruales & theatrales iocos, alij choreas & tripudia marium ac mulierum facientes, homines ad spectacula & cachinnationes mouent, alij comessationes & conuiuia ibidem præparant: hæc sancta synodus detestans, statuit & iubet tam ordinarijs quàm ecclesiarum decanis & rectoribus, sub pœna suspensionis omnium prouentuum ecclesiasticorum trium mensium spatio, ne hæc aut similia ludibria, neq; etiá mercantias seu negociationes nundinarum in ecclesia, quę domus orationis esse debet, Matth. 21. b Marc. 11. c Luc. 19. g ac etiam cœmeterio exerceri ampliùs permittant, transgressoresq; per censuram ecclesiasticam, aliaq; iuris remedia punire nó negligant. Omnes autem consuetudines, statuta ac priuilegia, quæ his non concordant circa hæc decretis, nisi fortè maiores adijcerent pœnas, irritas esse hæc sancta synodus decernit. Datum in sessione publica in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata * die Iouis nona mensis Iunij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoquinto.

*quinto idus

SESSIO XXII.

De condemnatione libelli fratris Augustini de Roma, archiepiscopi Nazareni.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam.

Cùm inter cætera pietatis opera, ad conseruandam fidei catholicæ veritatem, extirpandosq; errores & hæreses hæc sancta synodus potissimè conuenerit, nostræ solicitudinis præcipuum studium est, ilicò vt pullulare aliquid nouerimus, quod fidei Christianæ puritatem offendere, & splendorem luminis in mentibus fidelium quomodolibet obnubilare possit, penitus rescindere, agrumq; dominicum à noxijs zizanijs & vepribus cum omni diligẽtia expurgare. Proinde quendam libellum editum à magistro Augustino, vulgariter dicto de Roma, archiepiscopo Nazareno, cuius primus tractatus de sacramento vnitatis Iesu Christi & Ecclesiæ, siue de Christo integro intitulatur, secundus de Christo capite & eius inclyto principatu, alius de charitate Christi circa electos & eius infinito amore, tanquã non sanam & erroneam in fide doctrinam continentem, cum suis defensorijs damnat & reprobat. Et potissimè scandalosam illam

assertionem, erroneam in fide, in ipso libello contentam, quam piæ fidelium aures sine horrore audire non possunt, videlicet, Christ⁹ quotidiè peccat, & ex quo fuit Christus, quotidiè peccauit, quanuis * de capite Ecclesiæ Christo Iesu saluatore nostro dicat se non intelligere, sed ad membra sua, quæ cum Christo capite vnũ esse Christum asseruit, intelligentiam eius esse referendam dicat. Necnon & propositiones istas, & eis in sententia similes, quas in articulos damnatos in sacro Constantiensi concilio incidere declarat, videlicet: Non omnes fideles iustificati, sunt membra Christi, sed soli electi, finaliter in perpetuum regnaturi cum Christo. Secundum ineffabilem præscientiam Dei sumuntur membra Christi, ex quibus constat Ecclesia, quæ tamen non constat nisi ex eis, qui secundum propositum electionis vocati sunt. Non sufficit, Christo vniri vinculo charitatis, vt aliqui efficiantur mẽbra Christi, sed requiritur alia vnio. Has etiam quæ sequuntur: Humana natura in Christo, verè est Christus: Humana natura in Christo, est persona Christi: Ratio suppositalis determinans humanam naturam in Christo, non realiter distinguitur ab ipsa natura determinata: Natura humana in Christo, proculdubiò est persona verbi: & verbum in Christo natura assumpta, est realiter persona assumens: Natura humana assumpta à verbo ex vnione personali, est veraciter Deus naturalis & proprius: Christus secundum voluntatem creatam, tantùm diligit naturam humanam vnitam personæ verbi, quantùm diligit naturam diuinam: Sicut duæ personæ in diuinis sunt æqualiter diligibiles, ita duæ naturæ in Christo, humana & diuina, sunt æqualiter diligibiles propter personam communem: Anima Christi videt Deum tam clarè & intense, quantùm clarè & intensè Deus videt seipsum. Quas quidem propositiones & alias ex eadem radice procedentes, in prædicto libello contentas, tanquam erroneas in fide, damnat & reprobat hæc sancta synodus. Ne igitur per huiusmodi doctrinam in errorem quempiam fidelium prolabi contingat, districtè præcipit, ne quisquam præfati libelli doctrinam, & præsertim suprascriptas propositiones (vt præmittitur) damnatas & reprobatas, ac etiam eius tractatus defensorios, docere, prædicare, defendere, aut approbare præsumat. Eos autem qui secùs egerint, tanquam hæreticos & aliàs animaduersione canonica puniendos decernit. In nullo autem per hæc derogare intendit dictis aut scriptis sanctorum doctorum, in prænominatis materijs loquentium, quinimò ea recipit, & amplectitur iuxta eorum veram intelligentiam, per eos aut alios catholicos doctores in theologica schola communiter expositam & declaratam. Nec per hanc sententiam personæ præfati authoris præiudicare intendit hæc eadem sancta synodus, quia etsi debitè vocatus fuerit, causas tamen absentiæ allegauit, & in aliquibus suis scriptis & aliàs doctrinam suam determinationi Ecclesiæ submisit. Cæterùm hæc sancta synodus mandat & præcipit omnibus archiepiscopis, episcopis, cancellarijs vniuersitatum & inquisitoribus hæreticæ prauitatis, ad quorũ spectat officium, quatenus diligentiam solertem adhibeant & prouideant, ne aliquis dictos librum & libellos defensorios habeat aut præsumat penes se conseruare aut tenere, imò ipsos prædictis assignare habeat, vt de illis faciant, prout iura disponunt: aliàs contra tales canonica animaduersione procedatur. Datum in sessione publica, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata idibus Octobris, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoquinto.

* pro

SESSIO XXIII.

De electione summi pontificis.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam.

Quoniam salus populi pastor bonus, meritò hanc sanctam synodũ, quantùm * pro humanæ legis fieri potest industria, niti decet, vt Romanus pontifex, qui gregis dominici primus & summus est pastor, talis fiat, talisq; perseueret, qui cunctarum animarum saluti ac totius Christiani orbis vtilitati prouideat, & tanto officio dignè satisfaciat: proinde constitutiones tam sacrorum conciliorum, quàm summorum pontificum, super Romani electione pontificis editas, innouans hæc sancta synodus, & eis quædam salubria adijciens, statuit vt quotiescunq; sedem Apostolicam vacare contigerit, sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales præsentes in loco, quo summi pontificis electio celebranda est, decima die postquàm sedes vacauerit, omnes in capellam aliquam vel locum prope conclaue conueniant. Indè præcedente cruce, bini cum deuotione cantando, Veni creator Spiritus, incedentes, locum conclauis ingrediantur: quò nó nisi duos familiares necessarios quilibet introducat. Cæremoniarum autem gratia, duo clerici, quorum saltem vnus sit notarius, etiam admitti possint. Camerarius verò, cum his quibus conclauis custodia commissa fuerit, curet, ne quis præter prædictos conclaue ingrediatur. Ipse autem post ingressum cardinalium, clausis foribus, cum deputatis intret, & singulorũ cardinalium

* per &c. industriam

Universidad de Deusto
Biblioteca

cellas diligenter perquirat. Exceptisque infirmorum aut debilium medicinalibus, si qua ibidem victualia vel confectiones reperiantur, amoueat. Exiens indè, claudensque conclauis ostium, custodiam solicitè obseruet, ac singulis diebus cibaria quæ cardinalibus deferûtur, accuratè perquirat, nec introferri permittat, nisi quod pro moderata refectione necessariũ videatur, decretis hu-
* promulgatis in ius sacri Concilij, *quæ promulgantur in quarta & septima sessionibus, in suo robore firmiter permansuris. Sequenti die cardinales omnes coram his, qui in conclaui fuerint, audita Missa de Sancto spiritu, sacram sumant eucharistiam. Et antequàm scrutinium inchoent, antepositis sanctis euangelijs, iurent super hac forma: Ego N. talis cardinalis iuro & promitto omnipotenti Deo, patri & filio & Spirituisancto, ac beato Petro apostolorum principi, eum eligere in pontificem, quem credam Ecclesiæ vniuersali in spiritualibus & temporalibus vtilem, & tantæ dignitati idoneum: nec illi vocem dare, quem verisimiliter sciuero, promissione aut datione alicuius rei temporalis, seu prece per se vel alium interposita, aut aliâs qualitercunq; directè vel indirectè, pro se electionem procurare, electoque in pontificem non priùs obedientiam facere, quàm iuret iuxta formam decreti sacri Basileensis concilij, ita me Deus adiuuet, cui in die tremẽdi iudicij redditurus sum de hoc & cunctis operibus meis rationem.

Post hæc quilibet eorum schedulam dabit, in qua vltra tres nõ nominet, inter quos si vltra vnum nominauerit aliquis, sit extra cardinalium collegium. Neq; vna die nisi vnum fiat scrutiniũ, & immediatè post Missam. Lectis schedulis, nisi duarum partium in vnum vota concurrant, mox comburantur. Ante autem sex completa scrutinia, accessus ad quenquam fieri non possit. Recogitent eo tempore cardinales, & attẽta mente considerent, quantum sibijpsis meritum vel demeritum, quantumque populo Christiano fructum vel præiudicium, bonum vel malũ eligendo pontificem, facturi sunt. In nulla profectò re magis domini nostri Iesu Christi gratiã vel iram assequi possunt, quàm cum de vicario eius suis præficiendo ouibus agitur, quas ita dilexit, vt pro ipsis & mori, & crucis tormentum pati dignatus fuerit.

DE PROFESSIONE EIVSDEM *summi pontificis.*

* statuit hęc *Decernit sancta synodus, vt electus in Papam, electioni de se factæ per infrascripti modi expressionem consentire teneatur. Quam expressionem si præsens in curia per cardinales, vel extra per eorum aliquem, vel alium ab ipsis ad hoc habentem mandatum, in præsentia notarij & decem saltem personarum fieri conuenit, qui præsentata sibi electione, requisitus infra diem naturalem ab hora requisitionis, si non fecerit, electio sua pro infecta habeatur, & ad aliam in nomine domini cardinales procedere teneantur. Expresso autem (vt prædicitur) huiusmodi consensu, cardinales eidem vt summo pontifici mox obedientiam debitam exhibeant. Postquàm verò per cardinales obedientia præstita fuerit, nulli de eius pontificatu ambigere fas sit.

FORMA CONSENSVS.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, patris & filij & Spirituissancti. Ego N. electus in Papam, omnipotenti Deo, cuius Ecclesiam suo præsidio regendam suscipio, & beato apostolorum principi corde & ore confiteor & profiteor, quòd quãdiu in hac fragili vita constitutus fuero, me firmiter credere & tenere fidem catholicam, secundum traditionem Apostolorum, generalium conciliorum & aliorum sanctorum patrum, maximè autem sanctorum octo conciliorum vniuersalium, videlicet primi Niceni, secundi Constantinopolitani, tertij Ephesini, primi & quarti Chalcedonensis, quinti & sexti item Constantinopolitani, septimi Niceni, octaui quoq; Constantinopolitani, necnon Lateranensis, Lugdunensis, Viennensis, Constantiensis & Basileensis generalium etiam conciliorum, & illam fidem vsque ad vnum apicem immutilatam seruare, & vsq; ad animam & sanguinem defendere & prædicare, ritumq; pariter sacramentorum ecclesiasticorum Ecclesiæ traditum, omnimodè prosequi & obseruare. Pol liceor etiam fideliter laborare pro tuitione fidei catholicæ, & extirpatione hæresum & errorum, reformatione morum, ac pace in populo Christiano. Iuro etiam prosequi celebrationem conciliorum generaliũ, & confirmationem electionum, iuxta decreta sacri Basileensis concilij. Hanc autem professionem mea manu subscripsi, & tibi omnipotenti Deo, cui in die tremendi iudicij redditurus sum de hoc & cunctis operibus meis rationem, pura mente super altare offero, quam in primo publico consistorio solenniter repetam.

Ne lapsu temporis hæc tam salubris institutio de memoria summi pontificis elabatur, singulis annis die quo anniuersarium celebratur electionis vel coronationis suæ, intra Missarum solennia primus Cardinalis qui ibidem affuerit, publicè & alta voce coram summo pontifice legat sic: Sanctissime pater, attẽdat sanctitas tua, & diligenter consideret promissionem hanc, quam die electionis tuæ Deo fecisti. Posteà eam legens, in fine dicat: Curet igitur sanctitas tua, pro honore

honore Dei, & salute animæ tuæ, & vtilitate vniuersalis Ecclesiæ, prædicta omnia pro viribus obseruare bona fide sine dolo & fraude. Recogites etiam, cuius vicem geras in
Ioan.10.b.c terris, illius videlicet, qui animam suam pro ouibus suis posuit, qui ter antequàm oues
Ioan.vlti.d suas beato Petro committeret, petijt, an ipsum diligeret: quiq; sicut iustus iudex, & quem nullum latet secretum, rationem exi-
Matth.5.d get à te de omnibus vsq; ad minimum quadrantem. Memineris quid beatus Petrus, alijq; sibi succedentes pontifices fecerunt, qui nil aliud cogitabant nisi honorem Dei, propagationem fidei, publicum Ecclesiæ bonum, salutemque & vtilitatem filiorum suorum: & tandem imitantes magistrum & dominum, animas suas pro sibi commendatis ouibus exponere nõ dubitârunt. Noli
Matth. 6.c tibi aut tuis thesaurizare in terris, vbi tinea & ærugo demolitur, vbi fures & latrones effodiunt, sed thesauriza tibi in cælis. Non sis acceptor personarum, nec sanguinis, nec patriæ, aut nationis. Omnes filij Dei sunt, & tuæ curæ ac custodiæ pariter commissi. Di-
Matth.12.g cas exemplo Christi: Qui fecerit voluntaMarc.3.d tem patris mei, qui est in cælis, ille meus frater, mater & soror est. In distribuendis dignitatibus & beneficijs, non carnem, non munera, non quid aliud temporale, sed solum Deum & virtutes atque hominum merita tibi proponas. In corrigendis excessibus ecclesiasticam exerce disciplinam, me-
Psal.105. mor quam gratiam Phinees, quámve pœnam Heli, alter iniurias Dei vlciscendo, alter dissimulando, meruerunt. Pauperes autem ac miserabiles personas defende, iuua & sustenta. Ad omnes autem paternam habe charitatem. Post expleta coronationis solennia, ac singulis annis post electionis anniuersarium, cum fratribus suis octo saltem continuis diebus summus pontifex vigili cura pertractet exequi, quod tam solenniter Deo pollicitus est. In primis igitur perscrutetur, in qua orbis parte Christiana religio vexatur à Turcis, Sarracenis, Tartaris & alijs infidelibus: In qua regione viget hæresis, schisma vel quælibet superstitionis species: In quibus prouincijs mores & diuinorum obseruantia mandatorum, rectaque viuendi norma tam in statu ecclesiastico quàm seculari dilabuntur: Vbi etiam libertas ecclesiastica conculcatur: Inter quos reges principesq; & populos vigeant odia vel bella, vel bellorum metus, & vbiq; sicut pius pater cum fratribus suis remedijs opportunis diligenter prouidere studeat. His vniuersalib* expeditis negocijs, ad ea quæ proximiora sunt, manum apponens, mox domum, familiam & curiam Romanam, vbi & prout necessarium fuerit, exemplariter componere, veraciterq; reformare incipiat, vt ab eius oculata reformatione, quæ cæterarum est ecclesiarũ caput, inferiores ecclesiæ morum hauriant puritatem: nec aliquibus calumniandi ac maledicentiæ præstetur occasio: & tam circa magnos quàm paruos inquirens vigilantissimè, & inquiri faciens, quicquid emendatione dignum repererit, corrigere nullatenus differat aut dissimulet, sciens duplex esse peccatũ, vnum quod ibi perpetratur, aliud longè grauius quod indè sequitur. Quicquid enim ibidem agitur, facilè trahitur in exemplum. Vndè fit, vt languescente capite, reliquum posteà corpus morbus inuadat. Pontificalis domus ac curia tanquam speculum mundum esse debet, in quo omnes prospicientes, ad eius exemplum se componant, & viuant. Proinde ab ea penitus dissipet & euellat, quicquid Simoniacæ labis, quicquid concubinariæ sordis, quicquid deniq; vel Deum offendere, vel homines scandalizare potest. Curet, ne officiales perperam officia sua administrent, ne quenquam grauent, nec per concussionem aut illicitè quicquam extorqueant, & vt hi qui officialibus præpositi sunt, ipsorum excessus inultos nõ patiantur. Neminem permittât vestibus & coloribus per sacros canones prohibitis vti. Clerum Romanum qui sibi principaliter & immediatè subiectus est, principaliter in omni ecclesiastica honestate instruat, monens, non in vestimentorum pompis & nitore consistere beneplacitum Dei, sed in humilitate, decentia, mentis puritate, simplicitate cordis, in morum castimonia & reliquarum virtutum ornatu, quæ habentem Deo & hominibus commendant: sed reformet, & præsertim, vt cultus diuinus in Ecclesijs Vrbis cum ea qua decet veneratione & disciplina obseruetur. Populum quoq; Vrbis, quæ peculiaris eius est parochia, doceat, instruat, & in via salutis dirigat. Imperet cardinalibus, vt titulos ac parochias suas, prout eorum incumbit officio, visitent & reforment. Prælatum aliquem magnæ scientiæ, probatæq; & exemplaris vitæ in Vrbe vicarium constituat, qui vice sua cleri & populi Episcopalem curam gerat, de quo an oneri suo diligenter incumbat, sæpè perquirat. Post hæc cum eisdem fratribus de temporalitate Ecclesiæ Romanæ benè salubriterq; regenda, accuratè cogitans, prouideat, vt prouinciæ, ciuitates, oppida, castra, terræ ipsi Ecclesiæ subiectæ, iustè ac pacificè gubernentur, tali quidem moderamine, vt inter regimen ecclesiasticorum ac secularium principum sic distet, sicut inter patrem & dominum. Non quæstui, sed protectioni ac tutelæ intendat, & paterna charitate cunctos fouens, nõ tam subditos quàm filios existimet. Et quoniam spiritualem temporalemq; ipsorum curam habet, inuigilet omnes partialitates ac seditiones indè amouere, præsertim Guelforum & Gibellinorum, & quæcunq; his similia pernicioſa nomina, animas corporaq;

Universidad de Deusto
Biblioteca

pariter perimentia,omnem det operam,pœnis ſpiritualibus & temporalibus & quibuſcunque poteſt modis, ſublatis indè cunctis diſſenſionum fomentis , eos vnanimes ad deuotionem Eccleſiæ conſeruare. Ad regendum prouincias ac ciuitates,principales deſtinet cardinales, vel prælatos integræ & incorruptæ famæ, quos non inhiare pecunijs, ſed iuſtitiæ ac paci ſubditorum intendere, verisimile ſit: quorum legatio biennio, aut ad plus triennio elapſo,expiret. Et quia dignum eſt,vt quilibet ſuæ villicationis rationem reddat, deputetur expleta legatione aliquis vel aliqui inſignes viri, qui ſuæ adminiſtrationis rationem , necnon querelas ac petitiones prouincialium audiant, & iuſtitiam exhibeant,& quod ipſi facere commodè nequeunt, Papæ deferant, qui omnino geſta eorum ſcire ſtudeat: & ſi quid illicitè perpetraſſe ipſos conſtiterit, nullatenus inultum dimittat,vt & ſucceſſores ſui,quæ nõ licent,ſuo exemplo facere formident. Et ne officiales manus forſitan ad illicita apponant, competens ſalarium, vndè viuere honeſtè poſsint, eis conſtituatur. Sæpè etiam ſummus pontifex inquirat, quomodò tam legati gubernatores & commiſſarij, quã Romanæ Eccleſię vicarij ac feudatarij ſubditos regant, & an nouis gabellis & exactionibus grauent. Quicquid aũtè auſteritatis ſeu iniuſti oneris ſuper ceruices ſubditorum fieri cognouerit, nequaquam toleret. Pati enim impium eſt,vt hi quos Papa per ſe paternè regeret,per alios tyrannicè tractentur. Statuta & conſtitutiones antiquas, quibus prouinciæ ac terræ ſalubriter regi conſueuerũt, inuiolata ſeruari faciat. Quòd ſi qua poſteà irrationabiliter vel ad æmulationem ſeu partialiter edita ſint, cauſa cognita, retractẽtur & reformentur. Infra annum ab electionis die Romanus põtifex ad ſe oratores ſeu procuratores prouinciarum ac principalium ciuitatũ Eccleſiæ Romanæ accerſiat, & oſtendens erga eos paternæ charitatis affectũ, ab ipſis de ſtatu & conditione patriarum , & quemadmodùm prædeceſſoris ſui tempore recti ſint, num etiam aliquo iniuſto grauentur onere, & quid pro ſalubri ipſorum regimine faciendũ ſit, perſcrutetur: & tandem in omnibus vtilitati & indemnitati ipſorũ ac bono publico, prouiſionis remedia tanquam filijs adhibeat. Hoc idem ſaltem de biennio in biennium repetere non pigeat. Inter cætera quæ feudatarij, capitanei, gubernatores, ſenator,caſtellani, alijq; præcipui officiales vrbis & terrarum Eccleſiæ iurare ſolent, hoc etiã adijciatur, vt in eorum inſtitutione iurent, quòd ſede vacante, ad mandatum cardinalium ciuitates,terras,loca,arces & caſtra ac gentes nomine Romanę Eccleſiæ tenebunt, ac tradent liberè & ſine contradictione. Ne ſummus pontifex carnalitatis trahi videatur affectu magis quàm iudicio rationis, atq; vt ſcandalis obuietur, quę(experientia teſte)ſæpè ſecuta ſunt,nullum decæterò conſanguineum vel affinem vſq; ad tertium gradum incluſiuè, ducem, marchionem, comitem , feudatarium, emphyteotam,vicarium , gubernatorem , officialem, caſtellanum alicuius prouinciæ, ciuitatis,oppidi, caſtri, fortalicij aut loci Romanæ Eccleſiæ, nec ſuper his iuriſdictionẽ, ſeu poteſtatem aliquam habere, nec capitaneum ſeu conductorem gentium *armorum faciat, aut eſſe permittat. Ipſi quoque cardinales ſummo pontifici ſecùs agere volenti,nequaquam aſſentiant: Quodq; ſuccedens pontifex , aliter facta prorſus retractet ac reuocet. Iuxta Nicolai papæ quarti conſtitutionẽ ſtatuit ſancta ſynodus, vt ad ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinales omnium fructuum, reddituum , prouentuum, mulctarum, condemnationũ ac cenſuum, de quibuſcunq; terris & locis Romanæ Eccleſiæ ſubiectis prouenientium , medietas pertineat,inſtitutioque & deſtitutio omnium rectorum , gubernatorumque & cuſtodum , quocunque nomine cenſeantur, qui præerunt dictis terris & locis, ac etiã dictorum fructuum collectorum, de conſilio & conſenſu ipſorum cardinalium fieri debeat. ipſos igitur cardinales admonet ſancta ſynodus, vt terras & ſubditos Romanæ Eccleſiæ ab iniurijs & oppreſsionibus protegant, de paceq; ac ſalute & bono ipſorum regimine cogitantes, apud ſummum pontificem & vbi opus fuerit, ipſos omni fauore promoueant. Etſi de omnibus Romanæ Eccleſiæ terris magna cura ſummo pontifici ac cardinalibus eſſe debeat, ad vrbem tamen Romanam mentis intuitum ſedulò conuertere, & ad ipſam tanquam peculiarem filiam & principalem eorum parochiam, in qua beatorum Petri & Pauli ac innumerabilium Chriſti martyrum & ſanctorũ ſacra corpora requieſcunt, vbi ſedes eſt Romani pontificis, vndè & ipſe ac Romanum denominatur imperium,& ad quam omnes Chriſticolæ deuotionis cauſa confluere ſolent, ſingularem quandam charitatem & præcipuum affectũ gerere tenentur,vt in pace,tranquillitate ac iuſtitia gubernetur,in ſuisq; Eccleſijs,mœnibus,vijs & ſecuritate ſtratarum detrimentum non patiatur. Quocirca ſtatuit hæc ſancta ſynodus,vt de quibuſcunq; ipſius vrbis redditibus & prouentibus, aliqua competens portio ad conſeruationem eccleſiarum,mœnium,viarum,pontium, ſecuritatisq; itinerũ ipſius vrbis & diſtrictus, per aliquos viros probatæ famæ de conſilio cardinalium eligendos, re ipſa exponatur. Sicut ſeruum ſeruorum Dei ſummus pontifex ſe profitetur, ita opere comprobet. Et cùm ad ipſum tanquam communẽ patrem, vndiq; homines confugiant,adiri ſe ab omnibus facilè permittat. Vnam ergo ſaltem in hebdomada diem pro publica ſtatuat audientia, in qua omnes, præſertim pauperes & oppreſſos, patienter & benignè audiat, & quantùm cum Deo poteſt, exaudiat, cunctisq; ſicut pater filijs, prout cuiq; opus fuerit, iuxta vires conſilio & auxilio prouideat benignè. Et ſi corporali neceſsitate impeditus fuerit,alicui vel cardinali vel alteri inſigni viro omnia ſibi relaturo, committat, omnibusque curiæ officialibus iubeat,præſertim vicecancellario,pœnitentiario, & camerario, vt ipſos pauperes citò gratisq; expediant,memor Apoſtolicæ charitatis, qua Petrus & Paulus inuicem dexteras dederũt, vt pauperum memores eſſent. Diebus verò dominicis & feſtiuis ad Miſſam exeat publicam, poſt quam aliquanto temporis ſpatio indigentibus audientiam præbeat. Singulis hebdomadis,vel ſaltem in menſe bis, conſiſtoria publica teneat, in quibus negocia eccleſiarum cathedralium ac monaſteriorum ſeu principum ac vniuerſitatum , aliaq; magni ponderis audiat. Lites autem & cauſas minores remittat ad vicecancellarium. Ipſe autem quanto ampliùs poteſt,litigijs ac minoribus negocijs ſe eximat, vt maiorib' intendat liberiùs. Quoniam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinales, pars corporis Romani pontificis eſſe cenſentur, reipublicæ admodùm expediens eſt, vt iuxta vetuſtum morem grauia & ardua negocia de ipſorũ conſilio, directione, cauſa quoque maturè cognita, deinceps fiant, præſertim cauſarum fidei deciſiones , ſanctorum canonizationes, erectiones ſeu ſuppreſsiones, diuiſiones, ſubiectiones , vniones Eccleſiarum cathedralium & monaſteriorum , promotiones cardinalium , confirmationes ac prouiſiones de eccleſijs cathedralibus & monaſterijs , priuationesq; & translationes abbatũ, Epiſcoporum, & ſuperiorum leges ſeu conſtitutiones,legationes de latere, ſeu vicariorum ac nunciorum authoritate legatorum de latere fungentium commiſsiones, nouæ religionis inſtitutio,exemptiones nouæ eccleſijs, monaſterijs ſeu capellis, aut ipſarum iam factarum reuocationes, ſaluo decreto ſacri Conſtantienſis concilij, de prælatis non transferendis inuitis.

Conſanguinei nei quomodò pape ſui habendi.

*for. armatarum.

Lucæ 16. a

Galat. 2. b

Conſtantienſis concilij ſeſſ. 39.

De numero & qualitate cardinalium.

Cùm ſummo pontifici ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinales,in dirigenda Chriſtiana republica collaterales aſsiſtant, neceſſe eſt vt tales inſtituantur, qui ſicut nomine, ita re ipſa cardines ſint, ſuper quos oſtia vniuerſalis verſentur & ſuſtententur Eccleſiæ. Statuit igitur ſancta ſynodus , vt deinceps eorum numer⁹ adeò ſit moderatus , quòd nec ſit grauis Eccleſiæ, (quæ nunc ob temporum malitiam pleriſque grauibus affligitur incommodis) nec ſuperflua numeroſitate vileſcat. Qui de omnibus Chriſtianitatis regionibus,quantùm commodè fieri poterit,aſſumantur, vt notitia rerum in Eccleſia emergentiũ faciliùs haberi, & ſuper his maturiùs deliberari poſsit,ſic tamen,quòd numerum vigintiquatuor inter hos qui nunc ſunt,& aſſumendos,non excedant,ita quòd de vna natione vltra tertiam partem reſpectu cardinalium pro tempore exiſtentium, ac de vna ciuitate & diœceſi vltra vnum indè oriundum,& de ea natione quæ nunc vltra tertiam partem habet, vſq; ad ipſius tertiæ partis reductionem,eſſe nequeant. Sint viri in ſcientia moribusq; ac rerum experientia excellentes, non minores triginta annis,magiſtri,doctores ſeu licentiati, cum rigore examinis in iure diuino vel humano. Sit ſaltem tertia, vel quarta pars de magiſtris aut licentiatis in ſacra ſcriptura. Inter hos autem vigintiquatuor, eſſe aliqui poterunt admodùm pauci,filij,fratres aut nepotes regũm ſeu magnorum principum, in quibus cum circunſpectione & maturitate morum competens literatura ſufficiat.

Non fiant cardinales nepotes ex fratre vel ſorore Romani pontificis, aut alicuius cardinalis viuentis, non illegitimè nati, non corpore vitiati,nec alicuius criminis aut infamiæ nota reſperſi. Prædicto autem numero vigintiquatuor, pro magna eccleſiæ neceſsitate vel vtilitate, duo alij, in quibus vitæ ſanctitas vel eximiæ virtutes refulgeant, quanquam memoratos gradus non habeant, ac de Græcis (cùm Romanæ Eccleſiæ vniti fuerint)inſignes aliqui viri adijci poterunt.

Non fiat cardinalium electio ſolùm per auricularia vota, ſed illi ſolùm aſſumi poſſint, in quos, facto vero ſcrutinio ac publicato,maiorem partem cardinalium per ſubſcriptionem manus propriæ conſtiterit collegialiter conſenſiſſe. Deſuper etiam Apoſtolicæ literæ cum ſubſcriptione cardinalium conficiantur, decreto huius ſacri concilij in quarta ſeſsione ſolenniter publicato,quod incipit, Itẽ cùm multiplicatio cardinalium &c. in ſuo robore inuiolabiliter permanſuro. Cùm recipient cardinales ſuæ dignitatis inſignia, quorũ ſignificatio eſt, vt pro bono vniuerſalis Eccleſię ſanguinem proprium(ſi opus ſit)non vereantur effundere,iurabunt in publico cõſiſtorio (ſi ſint in curia: ſi verò abſentes, in manibus alicuius epiſcopi & publicè, cui per literas apoſtolicas, in quibus forma iuramenti inſerta ſit, commiſſum fuerit) in hunc modum: Ego N. nuper aſſumptus in ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinalem,ab hac hora in anteà ero fidelis beato Petro, vniuerſalique & Romanæ Eccleſiæ ac ſummo pontifici, eiusque ſucceſſoribus canonicè intrantibus,laborabo fideliter pro defenſione fidei catholicæ, extirpationeq; hæreſum & errorum ac ſchiſmatum,reformatione morũ,ac pace in populo

Seſsione 4. huius concilij.

Iuramentũ cardinalis recens electi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pulo Christiano. In alienationibus rerum & bonorum ecclesiæ Romanæ, aut aliarum ecclesiarum & beneficiorum quorumcunque, non consentiam, nisi in casibus à iure permissis, & pro alienatis ab ecclesia Romana recuperandis, pro posse operam dabo. Non consulam quicquam summo pontifici, nec subscribam me, nisi secundũ Deum & conscientiam meam. Quæ mihi per sedem Apostolicam commissa fuerint, fideliter exequar. Cultum diuinum in ecclesia tituli mei, & eius bona conseruabo, sic me Deus adiuuet. Pro conseruandis cardinalium titulis, quorum aliqui tam in diuino cultu quàm ædificijs nimium prohdolor in opprobrium sedis Apostolicæ & ipsorum cardinalium collapsi sunt, statuit hæc sancta synodus, vt de redditibus seu prouentibus terrarum Romanæ ecclesiæ, quorũ medietas iuxta constitutionem Nicolai papæ ad cardinales (vt prædictum est) pertineat, decima pars ei°, quod spectat ad quemlibet cardinalium, proprio titulo singulis annis applicetur. Et nihilominùs vel in vita vel in morte quilibet cardinalis tantùm proprio titulo relinquat, vndè communiter vna persona sustentari possit. Quod si non fecerit, tam pro hoc quàm pro dicta decima parte, bona omnia ipsius cardinalis obligata sint vsq; ad debitam satisfactionem. Et ad executionem huius, oneramus primum cardinalem illius ordinis, de quo ille defunctus erat. Visitet per se quilibet cardinalis præsens in curia, absens verò per vicarium idoneum singulis annis titulũ suum, clericosq; & populum ecclesiarum subiectarũ, & cum diligentia inquirat, & salubriter prouideat, super cultu diuino bonisq; ipsarum ecclesiarum, ac vita & moribus clericorum & parochianorũ, de quibus, cùm suæ sint oues, in districto Dei iudicio rationem redditurus est. Et tam quo ad tẽpus visitandi, quàm quo ad alia, seruet quæ instituta sunt in decreto nostro de concilijs synodalibus. Etsi quemlibet cardinalium tam ipsa dignitas, quàm propria perurgeat pollicitatio, pro memoratis sanctis laborare operibus, nihilominus vt eo efficaciùs res fiant, quo singulis quasi peculiariter distribuuntur, episcopi cardinales indagare curent, quæ regiones hæresibus, erroribus, superstitionibus nouis aut veteribus infectæ sint: presbyteri, vbi mores & diuinorum mandatorum obseruantia ac ecclesiastica disciplina deficiant: diaconi, qui reges & principes seu populi bellis agitentur, vel agitari timeantur: & tanquam apes argumentosæ tam apud summũ pontificem, quàm inter se ipsos diligenter ac accuratè negocia hæc sancta promoueant, operam dantes, vt vbi necessarium fuerit, salubri remedio prouideatur. Ipse autem summus pontifex, tanquam communis omnium pater & pastor, non solùm rogatus ac solicitatus, sed proprio motu vbiq; inuestiget, inuestigariq; faciat, & quàm potest, omnibus filiorum morbis salutarem conferat medicinam. Si quando Papam (quod absit) negligẽtem aut remissum, seu agentem quæ statum illius non decent, ipsi cardinales inspexerint, filiali reuerentia & charitate tanquam patrem obsecrent, vt officio pastorali honoriq; ac debito suo satisfaciat. Et primò quidẽ aliquis vel aliqui de per se, deinde si se non corrigat, omnes collegialiter accersitis quibusdam notabilibus prælatis, prædicentes quòd si non abstinuerit, proximo generali concilio deferent: nec pro salute ipsius summi pontificis & bono publico, eius odium vel quicquam aliud timeant, dum tamen reuerenter & charitatiuè id agant. Multo magis, si quem ex cardinalibus aliquid perperàm seu reprehensione dignum facientem Papa cognouerit, paterna semper charitate & iuxta doctrinam euangelicam corrigat, vt sic alter in alterum, pater in filios, & filij in patrem charitatis opera exercentes, ecclesiam Dei exemplari ac salubri moderamine gubernent. Prælatos & quoscunq; alios, insignes præsertim viros, ad curiam Romanã proficiscentes, cardinales benignè & honorificè tã publicè quàm *priuatè pertractent, & apud summum pontificem eorum negocia gratis ac liberaliter recommissa faciant. Et cùm ei qui communis est omnium pater, cardinales assistant, personarum acceptores fieri vel aduocatos, valdè indecens est. Propterea interdicit hæc sancta synodus, vt tanquam iudicis collaterales, partialitatem nullam accipiant, etiam si de terra partiali originẽ ducant. Nec sint principum aut communitatũ seu aliorum contra quenquam, cum precio vel sine, partiales protectores aut defensores: sed exuti omnem passionem, in sedandis concordia vel iustitia litibus, Papę assistant. Principum autem & quorumcunq;, præsertim pauperum ac religiosorum, gratis & sine vllo quęstu promouere iusta negocia, tanquam charitatis opus, persuadet sancta synodus, & commendat. Cum affabilitate & benignitate seruent cardinales grauitatẽ ac modestiã, quæ huic congruunt dignitati: pietatem autem, quæ (secundum Apostolum) ad omnia 1. Tim. 4 vtilis est, seruẽt ad omnes. Affines suos, præsertim benè meritos ac pauperes, quãquam negligere non debeant, non tamen ita ipsos opum aut beneficiorum multitudine accumulent, vt alij indè scandalum patiantur. Caueant ne bona ab ecclesijs profecta, vltrà quàm necessitatis ratio postulat, in carnem & sanguinem effundant. Cùm tales sic ambulare in magnis pontifex inspexerit, arguat atq; obuiet, vt decet. neq; enim culpæ erit expers, si iuxta officium suum corrigenda nõ corrigat. Familia, mensa, supellex rerum & equorum tam Papæ quàm cardinalium, nec

Cardinalibus quibus quid maximè curandum.

*priuatè

nec numerositate, nec fastu aut pompis, neque aliquo excessu reprehensibilis sit. Ita domũ & quę in domo sunt, moderatè componat, vt alij non scandalum, sed frugalitatis capere exemplum possint. Tam summus pontifex & cardinales, quàm cæteri episcopi constitutionem beati Gregorij in generali synodo editam seruare studeant, cuius tenor hic est, quam hæc sancta synodus innouat: Cùm pastoris vita *exemplo debeat esse discipulis, plerunque clerici, qualis in secreto sit vita sui pontificis nesciunt, quam tamen seculares pueri sciunt: de qua re præsenti decreto statuimus, vt quidam ex clericis vel etiam ex monachis electi, in ministerio cubiculo pontificali obsequantur, vt is qui in loco regiminis est, tales habeat testes, qui veram eius in secreto conuersationem videãt, & ex sedula visione exemplum profectus sumant. Paschalis etiam Papæ verbo aduertant, dicentis: Episcopi lectioni & orationi vacent, & semper presbyteros & diaconos aut alios boni testimonij clericos habeant, vt secundum Apostolum & sanctorum patrum instituta, possint irreprehensibiles inueniri. Non expedit reipublicæ, vt cardinalibus, quos rebus arduis vniuersalis Ecclesiæ intentos fore oportet, aliæ causæ, quàm electionum ecclesiarum cathedralium aut monasteriorum, vel principum aut vniuersitatum seu similes, per Papã aut *cancellariam delegentur. Minores igitur litigiosæ causæ in auditorio Rotæ, quod ad hoc institutum est, committantur. Neque Papa, neq; cardinales familiares suos, quasi munera accepturos, ad confirmatos vel prouisos prælatos decæterò mittant, ne, quod per se facere non decet, per alios fieri patiantur. Quod aliquando factũ est, vt pro anulo in assignatione tituli cardinalibus tradito, post mortem eius aliqua pecuniæ summa vel res alia de bonis suis arripiatur, decæterò non fiat, cùm labores eorum pro republica impensi, exequias, si pauperes forẽt, potiùs de publico mereantur.

*exemplum

Habetur infra, cuius initium est, Regnante &c. in sancta hac

2. Tim. 3. c

*cancellarium

De electionibus.

Licet dudum hæc sancta synodus, abolita per eam generali omnium ecclesiarum & dignitatum electiuarum reseruatione, prouidè decreuerit, vt prædictis ecclesijs & dignitatibus per canonicas electiones & confirmationes prouideri deberet, volens etiam speciales seu particulares ipsarum ecclesiarum & dignitatum electiuarum prohibere reseruationes, per quas libera in eisdem eligendi & confirmandi facultas impediri posset, quodq; aduersus hoc decretum Romanus pontifex nihil attentaret, nisi ex magna, rationabili & euidenti causa, in literis Apostolicis nominatim exprimenda: quia tamen contra ipsius decreti mentẽ non pauca sine huiusmodi causa gesta sunt, vndè grauia hactenus successerũt, & grauiora indies timentur scandala, cupiens hæc sacrosancta synodus his obuiare, nolensque vt ipsius decreti mens, quæ fuit, omne obstaculum à canonicis electionibus & confirmationibus tollere, suo frustretur effectu: statuit, vt electiones in dictis ecclesijs sine impedimento aut obstaculo omnino fiant, quæ, causa cognita, iuxta iuris communis & dicti nostri decreti dispositionem confirmentur, vel infirmentur. Veruntamen si fortè aliquando contingat, electionem aliquam etiam aliàs canonicam fieri, quæ in perturbationem ecclesiæ aut patriæ vel boni publici vergere timeatur, summus pontifex, cùm ad ipsum confirmatio delata fuerit, si talem vrgentissimã causam adesse manifestè cognouerit, ea priùs maturè discussa, ac parte plenè defensa, accedente posteà Romanæ Ecclesiæ cardinalium aut maioris partis subscriptione, huiusmodi causam veram sufficientemq; fore attestantium, reiecta tali electione, ad capitulum vel conuentum remittat, vt vel infra tempus iuris vel aliud, iuxta loci distantiam, ad aliam, ex qua euenire talia non formidentur, electionem procedant.

De reseruationibus.

Et quia multiplices ecclesiarum & beneficiorum hactenus factæ per summos pontifices reseruationes, non parum ecclesijs oneroſæ extiterunt, ipsas omnes tam generales quàm speciales siue particulares, de quibuscunq; ecclesijs & beneficijs, quibus tam per electionem, quàm collationem aut aliam dispositionem prouideri solet, siue per extrauagantes, Ad regimen, & Execrabilis, siue per regulas cancellariæ aut alias apostolicas constitutiones introductas, hæc sancta synodus abolet, statuens vt decæterò nequaquam fiant, reseruationibus in corpore iuris expresè clausis, & his quas in terris Romanæ Ecclesiæ, ratione directi seu vtilis dominij mediatè vel immediatè subiectis fieri contigerit, duntaxat exceptis.

De Clementina, literis.

Licet in Apostolicis vel alijs literis quibuscunq; aliquem dignitati, beneficio aut iuri cuicunq; renunciasse, aut priuatum esse, seu aliquid aliud egisse, per quod ius proprium auferatur, narratum sit, huiusmodi literæ in his non præiudicent, etiam si super ipsis gratia vel intentio narrantis fundetur, nisi per testes aut alia legitima cõstiterit documenta. Datum in sessione publica huius sacræ synodi, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, octauo Calendas Aprilis, Anno domini millesimo quadringentesimo trigesimosexto.

SES-

Universidad de Deusto
Biblioteca

SESSIO XXIIII.

De indulgentijs.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans. Quia ambasiatores nostri ad Constantinopolim transmissi, vice & nomine eiusdē sanctæ synodi serenissimo Imperatori Romeorum, & reuerendissimo domino patriarchæ Constantinopolitano, propter nonnullas causas promiserunt, capitula aliàs in hac sancta synodo super modo vniuersalis & œcumenici & vtriusq; ecclesiæ concilij celebrandi, hinc & indè cõclusa & firmata dare, & cum effectu exhibere, sub consueta huius sanctæ synodi bulla plumbea data præsenti, & sub tenore de verbo ad verbũ subsequenti, nolens hæc sancta synodus obmittere aliquid eorum, quæ pro vnione ecclesiarum Christi fieri possunt, dictam suorum ambasiatorum promissionem præsenti decreto acceptat, approbat, ratificat, & confirmat, & præfata capitula de verbo ad verbũ, prout per præfatos ambasiatores promissũ est, præsentibus inserit, sub tenore qui sequitur: Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiã repræsentans, ad perpetuam rei memoriã. Cùm inter cætera toti populo Christiano necessaria opera, ,,pter quæ hoc præsens sanctum concilium extitit congregatũ, vnio Occidentalis & Orientalis ecclesiarum Christi præcipuũ & maximũ sit, meritò pro hac perficienda ab initio suæ congregationis omni conatu laborauit. Etenim quamprimum potuit, ad serenissimum Imperatorem Græcorum & reuerendissimum patriarcham Constantinopolitanum cum literis suos transmisit ambasiatores, ad ipsos cum omni charitate & instantia exhortandũ, quatenus & ipsi cum plena potestate mitterent aliquos, qui nobiscum tractarent de modo dictam sanctã vnionem consequendi: qui mox vt requisiti fuerunt, tres insignes viros de his, qui apud eos magnæ videntur authoritatis, quorum primus ipsum Imperatorẽ consanguinitate attinet, ad hanc sanctam synodũ destinârunt, sufficienti ipsius Imperatoris mandato, cũ bulla aurea & eius ,,ppria manu subscripto, ac patriarchæ literis munitos, qui tam in generali congregatione, quàm corã commissarijs nostris feruentissimũ ipsius imperatoris & patriarchæ, totiusq; ecclesiæ Orientalis ad hãc vnionem desideriũ exponentes, nos mirum in modum ad tam sancti operis prosecutionem pulsant, ac quotidiè excitãt, duo inter alia firmiter constanterq; asserentes, vnionẽ ipsam nisi in synodo vniuersali, in qua tam Ecclesia Occidentalis quàm Orientalis conueniat, fieri nullatenus posse, & in ea synodo (si fiat, vt infrà conuentũ est) ipsam vnionem secuturam sperari. His auditis, summa nobis lætitia & iocunditas nimirùm accessit. Quamobrem omnem cogitatũ nostrum iactantes in Deum, qui facit mirabilia magna solus, venerabiles sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales præsidentes sedis Apostolicæ, patriarcham Antiochenum, archiepiscopos, episcopos, abbates, magistrosq; & doctores in numero competenti deputauimus, vt vnà cum ipsis Græcorum ambasiatoribus rem istam tractare, & quo ordine ad executionẽ deducenda esset, prospicere deberent: qui tam inter se, quàm cũ ipsis *ambasiatoribus sæpenumerò cõuenientes, habito inter se maturo & digesto consilio, ad infrà scripta cum ipsis deuenerunt capitula, quæ posteà secundum morem huius sacri concilij per sacras deputationes maturè deliberata, ac deinde per generalem congregationem concluſa firmataq; solenniter extiterunt: quorum tenor vnà cum mandato ipsius domini Imperatoris sub bulla aurea, sequitur, & est talis: Ambasiatores serenissimi domini Imperatoris &c. vt decreto concilij superiùs inserto latiùs continetur. Et quia temp' superiùs expressum, infra quod prædicta debebant adimpleri, effluxit, non propter defectum alicuius partiũ, sed quia ita contigit varijs interuenientibus tractatibus: hæc sancta synodus tempus per præfatos serenissimum Imperatorẽ Græcorum & reuerendissimum patriarcham Constantinopolitanum parte ex vna, & ambasiatores huius sacræ synodi parte ex altera statutum & firmatũ, quod est à mense Maio immediatè sequenti ad annum, ita quòd per totum mensem Maij ad annum sequentem vtraque partium sit parata ad exequendum supradicta, quantùm ad quamlibet partiũ attinet, acceptat & promittit se impleturam, quantùm ad ipsam pertinet, infra dictum tempus quicquid in supradictis capitulis continetur. Datum Basileæ in sessione publica huius sanctæ synodi, solenniter celebrata decimooctauo Calendas Maij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimosexto.

*oratoribus

Scssione v.

Saluusconductus Græcorum, datus domino Imperatori Græcorum & patriarchæ Constantinopolitano à sacro concilio Basileensi.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersam Ecclesiã repræsentans. Quia authore Deo in regione nostra Occidentali & obedientia Ecclesiæ Romanæ, est vniuersalis & œcumenica synodus celebrãda, in qua iuxta concordata in hac sancta synodo, & in Constantinopoli denuò ratificata, tam Occidentalis quàm Orientalis Ecclesia conueniet, vt cunctis ergà eandem Ecclesiam Orien-

Orientalem, nostræ intentionis syncritas pateat, & omnis suspicio, quæ circa securitatem ac libertatem venientium oriri posset, de medio auferatur, tenore præsentis decreti hæc sancta synodus Basileensis, nomine & vice totius Ecclesiæ Occidentalis, & omnium de eadem Ecclesia cuiuscunq; status, etiam si papali, imperiali, regali, pontificali vel quacunq; alia inferiori spirituali vel seculari præfulgeant dignitate, potestate vel officio, decernit, dat & concedit serenissimo Imperatori Græcorum, reuerendissimis patriarchis Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno & Hierosolymitano, cęterisq; vsque ad numerum septingentarum personarum, etiam si Imperiali, regali, archiepiscopali, episcopali & cuiuscunq; alterius status, dignitatis aut conditionis fuerint, ad prædictum vniuersale & œcumenicum concilium in regione Occidentali (vt præmittitur) celebrandum, venientibus aut venturis, plenum & liberum saluum conductum, omnesq; prædictos & quemlibet ipsorum, tam in personis quàm in honoribus & rebus quibuscunque, ipsorum nominibus, regnis, ,,puincijs, dominijs, territorijs, communitatibus, ciuitatibus, castris, oppidis, villis, & omnibus locis obedientiæ nostræ Ecclesiæ Occidentalis, per quæ siue eundo, siue stando, siue etiam redeundo transituri sunt, aut eos transire contigerit: in suam tutam securamq; saluiguardiam recepit, & recipit per præsentes, promittens & cõcedens omnibus & singulis ex ipsis hoc præsenti edicto synodali, tutam & liberam facultatem accedendi & veniendi in & ad ciuitatem seu locum, in qua vel in quo erit dictum sacrosanctum vniuersale concilium celebrandum: ibiq; standi, morandi, residendi, habitandi, cum omnibus immunitatibus, libertatibus & securitatibus, quibus illi qui erunt de obedientia Ecclesiæ Romanæ, habitabunt: disputandi etiam & ratiocinandi, iura & authoritates allegandi, & omnia alia liberè & sine cuiuscunque impedimento dicendi, faciendi, & tractandi, quæ pro vnione Ecclesiarum Christi eis expedire videbitur & opportunum. Indè etiam semel & pluries, & toties quoties eis & cuilibet eorum videbitur, & placebit, simul & separatim, & cum eorum bonis, rebus & pecunijs & sine, pro libitu recedendi & redeundi tutè, liberè & impunè, omni impedimento reali & personali cessante, penitusq; remoto, etiam si talis vnio (quod absit) nõ sequeretur, nec effectum haberet: quo casu & in omnem alium euentum, præfati serenissimus Imperator, domini patriarchæ & alij suprà nominati, nostris duntaxat expensis & galeis, absque aliqua dilatione temporis, omniq; remoto impedimento, cum eisdẽ honoribus, beneuolentia & amicitia, quibus ad præfatum vniuersale celebrandum concilium deducentur, etiam in & ad Constantinopolim reducentur, siue vnio sequatur in dicta celebranda synodo œcumenica, siue non. Nõ obstantibus in prædictis vel aliquo prædictorum quibuscunq; differentijs, discordijs & dissensionibus ad præsens vigentibus, & quæ in futurum oriri & vigere possent inter dictas Ecclesias Occidentalem & Orientalem, seu inter ipsam Ecclesiam Romanam & ei subiectos & aggregatos, & præfatum serenissimum Imperatorem, & alios Ecclesiæ Constantinopolitanæ aggregatos, & non obstantibus aliquibus sententijs, decretis, condemnationibus, iurib° & decretalibus, quomodocunq; & qualitercunq; factis & prolatis seu fiendis: Et etiam non obstantibus aliquibus repræsalijs & debitis publicis vel priuatis: Et non obstantibus aliquibus criminibus, excessibus, culpis & delictis, si qua per prædictos vel alterum eorum quomodocunq; & qualitercunq; commissa & perpetrata forent: Et generaliter non obstantibus quibuscunq; alijs, etiam si talia forent, de quibus necessarium esset, specialem in præsentibus facere mentionem. Et si contingat aliquem vel aliquos ex nostris, eis vel alicui ipsorum iniuriari (quod absit) vel aliquam molestiam inferre in persona, honore, rebus & alijs quibuscunque, taliter excedens, iudicabitur per nos aut nostros, vsq; ad condignam & rationabilem satisfactionem parti læsæ. Et econuerso, si aliquis ipsorum alicui ex nostris aliquam (vt præmittitur) iniuriam inferat, iudicabitur per eos vsque ad condignam & rationalem satisfactionem ei, qui iniuriam passus est, secundum morem & consuetudinem vtriusque partis. De alijs autem criminibus, excessibus & culpis quibuscunq;, quælibet partium cognoscet, & iudicabit de suis.

Hortatur autem hęc sacrosancta synodus vniuersos Christi fideles, & nihilominùs authoritate vniuersalis Ecclesiæ in virtute spiritussancti & sanctæ obedientiæ mandat, & præcipit omnibus & singulis prælatis, regibus, ducibus, principibus, officialibus, communitatibus & alijs singularibus personis, *cuiusuis status, conditionis & dignitatis existant, nostræ Occidentali Ecclesiæ aggregatis, quatenus prædicta omnia & singula inuiolabiliter obseruent, & quantum in eis est, obseruari faciant: dictosque serenissimum Imperatorem, patriarchas & alios omnes & singulos antedictos, ad dictũ sacrum celebrandum concilium accedentes, & indè recedentes, simul & diuisim fauorabiliter & reuerenter honorent & tractent, ac honorari & tractari faciant. Si qua verò dubitatio circa dictum saluum conductũ & contenta in eo oriri contigerit, stabitur declarationi præfatæ vniuersalis synodi celebrandæ. Vult autem hæc sancta synodus præsentem saluum conductum valere, & in

*cuiuscũq;

suo

Universidad de Deusto
Biblioteca

suo robore permanere, quousq; ad vltimũ, dicti serenissimus Imperator, patriarchæ, & alij supradicti, cum suis nobilibus & famulis, vsq; ad numerum (vt præmittitur) septingentarum personarum, alijsq; rebus & bonis, sint reuersi in & ad ciuitatem Constantinopolitanam. Si quis autem contra prædicta aut aliquod ipsorum aliquid facere quo quo modo tentauerit, indignationem omnipotentis Dei & dictæ sanctæ synodi se nouerit incursurum. Datum Basileæ in sessione publica huius sanctæ synodi solenniter celebrata xviij. Calendas Maij, Anno à natiuitate domini 1436.

Aurea bulla domini Imperatoris Græcorum, lecta in sessione publica & congregatione generali.

Quoniam destinatæ fuerunt ab imperio
*meo *nostro & sanctissimo domino œcumenico patriarcha ambasiatæ ad sacrosanctam Ecclesiam Romanã, videlicet ad beatissimum Papam dominum Martinum quintũ, & ad modernum similiter sanctissimum Papam dominum Eugenium quartum, similiter & ab ipsis transmissæ fuerũt multoties ad nos pro vnione ecclesiarum Christi, & multis laboribus cum multa diligẽtia vtrinq; factis, tamen propter aliquas circunstantias temporaneas non peruenit ad finem tale bonũ & sanctum opus vnionis. Post hæc autem destinauit ad nos de hac ipsa re ambasiatores suos sacra synodus in Basilea congregata, sacrosanctam Ecclesiam Romanam repræsentans, propter quod & nos nostros ad eam destinauimus, videlicet familiarem imperij nostri Demetrium Palæologum Mæotidem, & honorandissimum in sacris monachis abbatem sacri monasterij sancti Demetrij Isidorum, & familiarem imperij
*mei *nostri Ioannem Lascari Disipatum, qui illuc accedentes ostenderunt, in ipsam quædam necessariò ab eo tractari in præparationem & constitutionem vniuersalis & œcumenici concilij, in quo necesse est tractari & celebrari & perfici (Deo duce) prædictam sanctam vnionem, quæ quidem hæc ipsa synodus Basileensis acceptauit, & promisit illa adimplere. Vndè & ambasiatores suos ad nos destinauit, fratrem Ioannem de Ragusio, ordinis Prædicatorum professorem, & in sacra pagina magistrum, Henricum Menger decretorum doctorem, canonicũ Con
*Fieron stantiensem, & Simonem *Freron sacræ theologiæ baccalaureum, canonicum Aurelianensem, cum decreto ipsius generali, in quo de his continebatur particulariter in capitulis. Perlecto itaque tali decreto apud nos, quædam ex his quæ continebantur in eo, non placuerunt nobis, vt in ipso iacebant, procœmium videlicet talis decreti, & capitulum in quo scribebatur de modo reuersionis nostræ à loco celebrãdi concilij ad Constantinopolim, si permittente Deo (quod abs fit) non fieret vnio ecclesiarum Christi in tali synodo, quia non exprimebatur in eo de hoc determinatè & manifestè. prædicti autem ambasiatores videntes displicentiam & resistentiam nostrã, nec aliter rem ipsam posse habere progressum, concesserunt, & promiserunt curare in prædictis, videlicet quòd dicta sancta synodus dabit, & exhibebit nobis capitula in dicto decreto contenta, cum procœmio, modo & forma, quibus in literis ipsorum promissorijs continetur. Et circa reuersionem nostrã de synodo in Constantinopolim, in casu quo non sequeretur dicta vnio, (quod abs fit) facere & adimplere, prout habetur in forma saluicõductus prædicti. His itaque sic progressis, & inter nos concordatis, petierunt & ipsi ambasiatores, vt promittamus & nos abs q; contradictione, ire & accedere ad locum, in quo celebrabitur (Deo concedente) vtrinq; catholica & œcumenica synodus. Qui quidem locus esse debet vnus ex nominatis in
*decreto *decretis, qui cunq; ordinabitur per dictum sacrum concilium Basileense, sicut in supradicto decreto ipsius sacri concilij
† cõtinentur continentur. Etiam quòd exire debeamus hinc à Constantinopoli, in accedendo versus locum celebrandi œcumenici concilij, à principio sequentis Iunij, indictionis decimæquintæ, sicut conuentum est inter nos & ipsos ambasiatores sacri concilij. Et quia etiam ad maiorem cautelam & firmitatem horũ omnium, petierunt fieri literam chrysobuli imperij
† nostri, Imperium † nostrum grato animo
†mei rationabili petitioni eorum annuens, præ-
†mensens chrysobulum largitur & concedit: per quod acceptat, determinat & ꝓmittit, quòd si dicta sacra synodus Basileensis remedium apposuerit in prædictis, videlicet si prędicta capitula in supradicto decreto contenta, cũ procœmio in forma, sicut hîc per ambasiatores ipsius synodi concordatum est, nobis direxerit, & compleuerit omnia in eisdem capitulis scripta opportunè, similiter & fecerit saluum conductũ cum capitulis de modo reuersionis nostræ ad Constantinopolim, vt prædicitur: reliqua etiam, vt ambasiatores ipsius nobis promiserunt, & nobiscũ conuenerunt: exibit & † imperiũ nostrum
† ad imperium meum cum Deo sine contradictione à Constantinopoli secundum prædictum tempus, cum præstantissimo domino œcumenico patriarcha Constantinopolitano, & cæteris debentibus interesse, ad accedendũ ad locum vbi celebrabitur sanctum catholicum & œcumenicum concilium, abs q; impedimento rationabili, vero & manifesto, etiam si bellum (quod abs fit) ab infidelibus foret, & instaret ciuitati nostræ Constantinopolitanæ. Et in robur & confirmationem & conseruationem inuiolabilem suprascriptorum, iuramentum tanquam Christiano &
†meum fideli
†milhi deli

deli Imperatori, & per orationem sancti mei domini & Imperatoris patris imperij mei famosissimi & felicis memoriæ & per animam meam: factumq; est super istis præsens chry-
*mei sobulum imperij *nostri, in anno sexmillesimo nongentesimo quadragesimoquarto, in mense Nouembris, indictione decimaquarta, à natiuitate verò domini nostri Iesu Christi millesimo quadringentesimo trigesimo quinto, die vigesimosexto mensis Nouembris.

Bulla plumbea domini patriarchæ Constantinopolitani, missa sacro concilio Basileensi.

Quoniam destinatæ fuerunt ab humilitate nostra, & potentissimo & sancto meo Imperatore ambasiatæ ad sacrosanctam Ecclesiam Romanã, videlicet ad beatissimum papam dominum Martinum quintũ, & ad modernum similiter sanctissimum papam dominum Eugenium quartum, similiter & ab ipsis transmissæ fuerũt multoties ad nos pro vnione ecclesiarum Christi, & multis laboribus cum multa diligentia vtrinque factis, tamen propter aliquas circunstantias temporaneas non peruenit ad finem tale bonum & sanctum opus vnionis. Post hæc autẽ destinauit ad nos de hac ipsa re ambasiatores suos sacra synodus in Basilea congregata, sacrosanctam Ecclesiam Romanam repræsentans, propter quod & nos nostros ad eam destinauimus, videlicet familiares potentissimi & sancti mei Imperatoris, in Spiritusancto dilectos filios nostræ humilitatis, videlicet Demetrium Palæologum Mæotidem, & honorandissimum in sacris monachis abbatem sacri monasterij sancti Demetrij Isidorum, & Ioannem Lascari Disipatũ, qui illuc accedentes, ostenderunt in ipsam quædam necessariò ab ea tractari in præparationem & constitutionem vniuersalis & œcumenici concilij, in quo necesse est tra-
*dante ctari & celebrari & perfici (Deo *duce) prædictam sanctam vnionem. Quæ quidẽ hæc ipsa synodus Basileensis acceptauit, & illa promisit adimplere. Vndè & ambasiatores suos ad nos destinauit, fratrem Ioannem de Ragusio, ordinis Prædicatorum professorem, in sacra pagina magistrum, Henricum Menger decretorum doctorem canonicum Constantiensem, & Simonem Freron sacræ theologiæ baccalaureum canonicum Aurelianensem, cum decreto ipsius generali, in quo de his continebantur particulariter in capitulis. Perlecto itaque tali decreto apud nos, quædam ex his quæ continebantur in eo, nõ placuerunt nobis, vt in ipso iacebãt, procœmium videlicet talis decreti, & capitulum in quo scribebatur de modo reuersionis nostræ à loco celebrãdi concilij ad Constantinopolim, si permittẽte Deo (quod abs fit) non fieret vnio ecclesiarũ Christi in tali synodo, quia nõ exprimebatur in eo de hoc determinatè & manifestè. Prædicti autem ambasiatores videntes displicentiam & resistentiam nostram, nec aliter rem ipsam posse habere progressum, concesserunt, & promiserũt curare in prædictis, videlicet quòd dicta sancta synodus dabit, & exhibebit nobis capitula in dicto decreto contenta, cum procœmio, modo & forma, quibus in literis ipsorum promissorijs continetur. Et circa reuersionem nostrã de synodo in Constantinopolim, in casu quo non sequeretur dicta vnio, (quod abs fit) facere & adimplere, prout habetur in forma saluicõductus prædicti. His itaque sic progressis, & inter nos concordatis, petierunt & ipsi ambasiatores, vt & promittamus & nos abs q; contradictione, ire & accedere ad locum, in quo celebrabitur (Deo concedente) vtrinq; catholica & œcumenica synodus. Qui quidem locus esse debet vnus ex nominatis in decreto, quicunque nominabitur per dictum sacrum concilium Basileense, sicut in supradicto decreto ipsius sacri concilij continetur. Etiã quòd exire debeamus hinc à Constantinopoli, in accedendo versus locum celebrandi œcumenici concilij, à principio sequentis Iunij, indictionis decimæquintæ, sicut conuentum est inter nos & ipsos ambasiatores sacri concilij. Et quia etiã ad maiorem cautelam & firmitatem horum omnium petierunt fieri sigillum nostræ humilitatis, humilitas nostra grato animo rationabili petitioni eorum annuens, præsens sigillum largitur & concedit, per quod in Spiritusancto disponit, quòd si dicta sacra synodus Basileensis remedium apposuerit in prædictis, videlicet, si capitula in prædicto decreto contenta cum procœmio, in forma sicut hic per ambasiatores ipsi* synodi concordatum est, nobis direxerit, & compleuerit omnia in eisdem capitulis scripta opportunè, similiter & fecerit saluum conductum cum capitulo de modo reuersionis nostræ ad Constantinopolim, vt prædicitur: reliqua etiam, vt ambasiatores ipsius nobis promiserunt, & nobiscum conuenerunt: exibit humilitas nostra cum potentissimo & sancto meo Imperatore cum Deo sine contradictione à Constantinopoli secundum prædictum tempus, & cum cæteris debentibus interesse, ad accedendum ad locum vbi celebrabitur sanctum catholicum & œcumenicum concilium, abs q; impedimento rationabili, vero & manifesto, etiam si bellum (quod abs fit) ab infidelibus foret, & instaret ciuitati nostræ Constantinopolitanæ. Et in robur & confirmationem suprædictorum, factum est præsens sigillum nostræ humilitatis in mense Nouembris, indictionis decimæquartæ, anno ab Adã seu mundi constitutiõe *sexmillesimo nongẽtesimo quadra
*sexies gesimoquarto, à natiuitate verò domini millesimo quadringẽtesimo trigesimoquinto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bulla indulgentiarú remiſsionis omnium peccatorum ſemel in vita, & ſemel in morte, in fauorem ſubſidij pro reductione Græcorum procurandi.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis, in Spiritu ſancto legitimè congregata, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, vniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem & omnipotentis Dei benedictionem. Vox illa iocunditatis & lætitiæ ad populũ Iſraeliticum olim de cælo lapſa, eadem nunc per os huius ſanctæ ſynodi in auribus populi Chriſtiani inſonans, clamat: Conſolamini conſolamini popule meus, dicit dominus Deus veſter. Eſa.40.a Loquimini ad cor Hieruſalem, & aduocate eam, quoniam completa eſt malitia eius, & dimiſſa eſt iniquitas illius. Meritò lætari & cõſolari te debes plebs Chriſtiana, cùm his nouiſsimis diebus tanta lætitiæ cauſa offertur, quantam vix vnquam experta es. Vno enim eodemq; tempore plenariã omnium peccatorum veniam conſequeris, & fratres tuos, quorũ innumerabilis eſt multitudo, quingentis fermè annis à tuo conſortio ſegregatos, tibi proximè reuniri ſperas. O quanta erit iſta iubilatio? O quàm ſuaue cordibus Chriſtianorum orietur gaudium, cùm primùm homines Deo, & ipſi inter ſe fraterna charitate conciliabuntur? Quas igitur Chriſto noſtro pro hac duplici lætitia, qua nulla maior deſiderari poteſt, gratias agemus? Pſal. 88. Quis domini miſericordias ad plenũ enarrabit, qui populum Chriſtianum varijs vndiq; calamitatibus hoc tempore afflictũ, tanta gaudij nouitate conſolatur? Eccè populo Dei, adeſt tibi annus iubileus, annus remiſsionis omnium peccatorum, annus generalis vnionis Eccleſiæ. Proinde loquimini omnibus Chriſtifidelibus, qui in ſancta habitant Hieruſalem peregrinante in terris, ad cor eos conſolando, & aduocate eos ad hanc duplicem lætitiam, quoniam malitia tam diuturni ſchiſmatis, quod innumerabilia Eccleſiæ ſanctæ Dei mala intulit, auxiliante domino (vt confidimus) citò complebitur, & finem accipiet. Iniquitas quoq; peccatorũ, quæ huius ſchiſmatis & iræ Dei cauſa fuit, diuina clementia remittitur. Con- Eſa.51.c & 52.a ſurge igitur, conſurge, induere fortitudine tua Sion, induere veſtimẽtis gloriæ tuę Hieruſalem ciuitas ſancta. Quàm fortis & glorioſa eris tunc mater Eccleſia, cùm omnes qui Chriſtum colunt, ab Occidente in Orientem eodẽ fidei & charitatis vinculo vnitos conſpicies? Ingemuiſti hactenus nimio dolore afflicta, cùm à ſæuiſsimis Turcis & Sarracenis, alijsq; Chriſtiani nominis inimicis, innumeras patereris iniurias, iacturas, perſecutiones & opprobtia, & nemo te conſolari poterat. Cùm paſsim videres filios tuos omnis ſexus, ætatis & dignitatis in ſeruitutem trahi, & (quod ſeruitute deterius eſt) plurimos ab vberibus tuis abſtractos, ad impium Mahumeti cultum perduci. Harum autem calamitatum quid aliud, quàm hoc diuturnum ac peſtiferum ſchiſma, cauſa extitit? Sed diuino munere appropinquat iam tempus, vt omni penitus extincto diſsidio, vnitas ſancta fiat. Quæ cùm impleta fuerit, atq; hi magni populi Occidẽtales & Orientales fraternum fœdus ſimul inierint, nemo tunc fortitudini tuæ reſiſtere poterit. Tunc abiectis lugubribus, conſurges regina Ec- Pſal.44. cleſia in veſtitu deaurato, circundata varietate: & qui te olim perſequentes conculcabant, procident corã te: & venient ad te qui Eſa.60.c detrahebant tibi, & adorabunt veſtigia pedum tuorum. O vos omnes qui Chriſtiano nomine cenſemini, expergiſcimini iam talia audientes, plaudite manibus, & iubilate Chriſto ſalutari noſtro. Eccè enim nunc 2.Cor.62 tempus acceptabile, eccè nunc dies ſalutis: Eccè iam pater miſericordiarum & Deus totius conſolationis, viſitat nos in abundantia gratiæ & felicitatis. Aſſurgite, & occurrite illi in humilitate ſpiritus, in orationibus atq; eleemoſynarũ largitate, vt qui pro peccatis veſtris iuſtè iratus, tamdiu hoc ſchiſma durare paſſus eſt, & multis perſecutionũ flagellis ab his qui int', & ab his qui foris ſunt, vos cædi permiſit, nunc purgatis & emendatis indulgens, ſanctam inter vos vnionẽ inſpiret, vnitisq; non ſolùm perdita reſtauret, ſed & vobis veſtros ſubijciat inimicos. Audiſtis pridem ſolennes ambaſiatores ſereniſſimi Imperatoris Græcorum ac patriarchæ Conſtantinopolitani, ab hac ſancta ſynodo accerſitos, Baſileam adueniſſe, & tandẽ Deo propicio, concluſiſſe nobiſcum modum huius ſanctæ vnionis perficiendæ, aſſenſu ſanctiſsimi domini Eugenij papæ accedente, vt videlicet ad locũ ſynodi vniuerſalis tam noſtri, quàm ſui archiepiſcopi & epiſcopi, ipſeque Imperator & patriarcha Conſtantinopolitanus, alijq; Orientalis Eccleſiæ patriarchæ accedant. Vt autem tantũ opus certiùs firmaretur, tres noſtros oratores poſteà Cõſtantinopolim deſtinauimus, vt ab ipſis Imperatore & patriarcha ratificationẽ eorum, quæ hic ſui concluſerant ambaſiatores, obtinerent. Quæ omnia ipſi Imperator & patriarcha iuxta noſtri decreti capitula, ratificârunt, & approbârũt, ac literas Latino Græcoq; ſermone ſcriptas, & eorũ manibus ſubſcriptas, bullisq; aurea & plumbea munitas, per vnũ ex tribus noſtris oratoribus ad nos nuper reuerſum tranſmiſerunt. Et cùm ad ipſam ſynodum proprijs expenſis tam procul de partibus Orientalibus Græci proficiſci nequeant, opus fuit vt expenſas in veniendo ſtandoq; & redeundo neceſſarias, & quaſdam alias pro tuitione ciuitatis Conſtantinopolitanæ, ne Imperatore abſente, à Turcis forſitan expugnari poſſet, pollicerẽmur. Et quanquã huiuſmodi impenſę nonnullis

nullis graues viderentur, nos tamen animaduertentes, quantus Dei honor & profectus Eccleſiæ, quanta exaltatio fidei orthodoxæ, quantum incrementũ nominis Chriſtiani, quot millium animarum ſalus, quantaq; vtilitas & innumerabilia bona populo Chriſtiano hinc forent prouentura, non ſolùm ipſas impenſas, ſed & perſonas proprias fore exponendas, dignũ eſſe iudicauimus, ſpem ponẽtes in domino, cuius negocium agitur, & in charitate ac deuotione fideliũ, qui dum talia intellexerint, ſubſidijs & auxilijs opportunis non deerunt. Si Chriſtus Deus noſter ſanguinem ſuum toto precioſiorem mundo, pro noſtra redemptione effudit: ſi eius veſtigia ſecuti Apoſtoli atq; alij ſancti viri, pro ſalute proximorum & incremento fidei corpora ſua libenter morti obiecerunt: quid nos facere oportet, à quibus non niſi caduca huius mundi ſubſtantia efflagitatur? Si reges & principes pro recuperandis expugnandisque ciuitatibus & oppidis multo ampliorem ſummam exponere ſoliti ſunt, ſi deniq; pro augẽdis facultatibus & vanitatibus ſeculi, ſe & ſua multis periculis homines ſubijciunt, & vt exemplo vtamur ſaluatoris, quærens aliquis precioſam margaritam, cùm inuenerit ipſam, vendit omnia bona ſua, & emit illam: nónne Eccleſia Dei & vniuerſus populus Chriſtianus facere hanc impenſam poterit, & debebit, ex qua nihil terrenum, nihil caducum, ſed omnia quæ ſuprà memorauimus bona, ſuccedent? Si vna duntaxat anima Chriſto charior eſt, quàm totum mundi aurum: nos vbi millia millium ſaluanda ſunt, auari aut negligentes videbimur? Conſueuit aliquando Eccleſia ad liberandum de manibus infidelium terram ſanctã, ſeu pro debellandis hæreticis indicere generale paſſagium, conuocareq; reges & principes & alios bellatores, vt armis iſta peragerent, necnon & pro alijs iuſtis cauſis ab omnibus Chriſtianis ſubſidium poſtulare, ad quæ vt promptiores efficeret, donis ſpiritualibus plenariæ remiſsionis peccatorum inuitauit. Profectò ſi veterum reuoluantur hiſtoriæ, nulla vnquam affuit cauſa iuſtior, quàm iſta eſt, nec pro qua Chriſticolæ omnes ſe & ſua libẽtiùs exponere deberent. Hîc enim non ſolùm ad recuperandam terram intenditur, ſed etiam millia millium animarum, pro quibus mediocre ſubſidiũ petitur, vndè impenſæ Græcis promiſſę, ſine quibus tam ſanctum opus perfici nequit, inueniri poſsint. Quis igitur pro tanto vniuerſæ Eccleſiæ bono, proque tanto animæ ſuæ merito portiunculã rerum ſuarum, quas dono Dei obtinet, denegare audebit? O felicem & precioſam eleemoſynam, quæ regnum cælorum promerebitur, & quæ tantam fidei catholicæ vtilitatem dabit. O beatum illum hominem, quem dominus ad tam ſanctum opus inſpirauerit. Hunc quidem (ſicut ſcriptum eſt) in die mala liberabit dominus. Licet autem ex debito Pſal.40. Chriſtianæ profeſsionis quiſq; ad hoc ſanctum negocium pro viribus contribuere, ac ſubuenire obnoxius ſit, nihilominùs vt eo libentiùs omnes faciant, quo ſe hîc & in futuro ſeculo perampliùs remunerandos fore intellexerint, decreuit hæc ſancta ſynodus vniuerſam Eccleſiã repræſentans, ſponſam Chriſti, affluẽter aperire ſpirituales theſauros, quos ipſe ſaluator aſcendens in cælum, ſibi reliquit. Omnibus igitur Chriſti fidelibus vtriuſq; ſexus, qui ad hoc ſanctum opus tantum contribuerint, quantũ quiſq; vna integra hebdomada pro ſuæ perſonæ ac familię, ſi eam habuerit, refectione exponit, vel ſi de proprijs viueret, exponeret, religioſis quoque pro quibus ſuus conuentus aut ſuperior vel alius iuxta prædictã rationem erogauerit, omnium peccatorum ſuorum, de quibus corde contriti & ore confeſsi fuerint, authoritate omnipotentis Dei & de eius miſericordia confiſa, illam plenariam remiſsionem impartitur ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo, quam Eccleſia concedere ſolet omnibus euntibus Romam tempore Iubilei, vel cruce ſignatis ad recuperationem terræ ſanctæ tempore paſſagij generalis, & in retributione iuſtorum ſalutis æternæ pollicetur augmentum. Ita tamen, quòd per annum integrum (ſi vixerint) ſingulis ſextis ferijs, impedimento ceſſante, aut ſi dictis ſextis ferijs ex præcepto Eccleſiæ, regulari obſeruantia, iniuncta pœnitentia, voto vel aliâs ieiunare teneantur, vna alia die ſingularem ſeptimanarum eiuſdem anni, qua ad ieiunandum non ſint aſtricti, ieiunent, aut ad iudicium ſui confeſſoris in alia pietatis opera commutent. Ac etiam eadem die qua ieiunabunt, vel (vt præmittitur) ieiunare deberẽt, ſi ſint clerici, ſeptem Pſalmos vel Miſſam: ſi laici, ſeptem Pater noſter & ſepties Aue Maria, dicere ſint aſtricti, vel alia pietatis opera iudicio ſui confeſſoris agant. Quòd ſi conuentus tales ſint, qui nihil in communi poſſideant, vel aliæ perſonæ victum vera mendicitate quærentes, ſeu aliâs contribuere non valentes, ne huius ſpiritualis muneris ſint expertes, ſi vltra ieiunium (vt prædicitur) obſeruandum ſingulis diebus vnius anni, prædictos pſalmos & Miſſas, ſi clerici: ſi laici, prædictas orationes, ceſſante legitimo impedimento, eo modo quo ſuprà exprimitur, ſupplendo dixerint, vel alia pietatis opera ſui confeſſoris iudicio (vt præmittitur) exercuerint, ac pro felici huius negocij conſummatione Deum ſuppliciter exorauerint, eandem plenariã remiſsionem conſequantur. Erogantibus autem ad idem opus, quantum vna die pro ſe ſuaq; familiæ expenſis expenderent, vel ſi de proprijs viuerent, exponerent, ſeptem annos & totidem quadragenas de iniũctis ſibi pœniten-

Mauh.13.f

Universidad de Deusto
Biblioteca

tijs elargitur. Et vt hi omnes ad huiusmodi indulgentiæ gratiam aptiores existant, omnibus sacerdotibus secularibus & regularibus aliàs discretis, quos in confessores pro huiusmodi consequenda indulgentia elegerint, indulget, vt confessionibus eorum auditis, ipsas à quacunq; excommunicationis, suspensionis & interdicti sententia, à iure vel constitutione, seu etiam non nominatim, sed generaliter ab homine lata, & à quibuscunq; alijs propter quæ etiam sedes Apostolica meritò esset consulenda, imposita satisfactione & restitutione his quorũ interest facienda, salutarem iniungant pœnitentiam, & debitæ absolutionis in foro pœnitentiali duntaxat in forma Ecclesiæ beneficium impendant. Quam satisfactionem ac restitutionem, si infra terminum à confessore statutum facere neglexerint, huiusmodi indulgentia in nullo suffragetur. At cum clericis super irregularitate occulta, aliàs, quàm ex bigamiæ vel homicidij voluntaria causa, contracta, dispensent. Super votis verò peregrinationis, seu abstinentiæ aut alijs similibus, quæ ipsi fideles emiserint, etiam si vltramarina, aut alia loca, seu limina sanctorũ Petri & Pauli ac Iacobi Apostolorum visitare vouerint, seu aliàs non impletis, dispensandi eisdem confessoribus etiam facultatẽ concedit: ita tamen, quòd ipsi cum quibus taliter dispensari continget, expensas quas ad loca huiusmodi vel pro alijs votis implendis, iuxta ipsorum confessorum taxationem fecissent, ad hanc causam contribuant. Et vt nulla cuiquam peccati rubigo remaneat, vult & indulget hæc sancta synodus, vt quicunq; ex vsurario vel non debito quæstu, seu qualitercunq; illicitè aut indebitè aliquid percepisset, seu bona ablata aut quæuis incerta possideat, si non extent, vel ignorentur personæ, quibus facienda esset restitutio, aut res quascunque tenentes, cuiuscunque status aut religionis existant, in quorum detentione conscientiæ eorũ grauantur, vel quæ de iure ad pias causas per ecclesiam deberent exponi, huiusmodi res & bona seu valorem, necnon & qui arma vel alia prohibita infidelibus seu hæreticis portauerint, lucrum quod indè perceperũt, ad hoc opus iuxta suam & sui confessoris conscientiam & æstimationem tradere teneantur. Iubet insuper eadem sancta synodus, vt habita huius decreti notitia, omnes diœcesani in cathedralibus, collegiatis & parochialibus, in quibus eis visum fuerit, ac etiam generales ordinum mendicantium in conuentualibus ecclesijs eis subiectis, mox disponant, quatenus verbum Dei per prædicatores idoneos ad populũ annuncietur, prædictas indulgentias publicando, & fideliter exhortando ad subsidium in tam pijsima causa impendendum, quibus prædicatoribus & prędicationem audientibus, ac etiam omnibus alijs, qui circa prædictam æstimationem subsidium aliquod vel auxilium in hac re dederint, centũ dies de iniunctis pœnitentijs singulis vicibus in forma Ecclesiæ relaxat. Ne autem in colligendis ac conseruandis pecunijs fraus aliqua committatur, ordinat sancta synodus, quòd in qualibet cathedrali in ciuitatibus, in oppidis verò & alijs locis in principali ecclesia vnus cippus, truncus vel capsa ponatur, vbi tanquam in gazophylacio domini, quilibet pecunias erogãdas ac incerta & ablata seu illicitè quæsita, reponere possit & debeat. Cuius sint tres claues, quarum vnam teneat episcopus, vel cui voluerit ipse committere, pro quolibet trunco in omnib⁹ locis ciuitatis & * diœcesibus, capitulum aliam in cathedrali, prælatus seu rector in principali, tertiam timoratus aliquis vir, quem ciuitas, oppidum seu locus deputare voluerit, qui diebus per eos statuendis, talem cippum, truncum vel capsam corã notario vel duabus fide dignis aperiant personis, & pecunias ad fidas manus deponant, eas sine fraude, diminutione vel contradictione illi vel illis assignaturi, quas hæc sancta synodus ad hoc deputauerit. Quòd si in campestribus locis vel alibi periculum seu detrimentum in conseruatione pecuniarum, per modum superiùs expressum verisimiliter timeretur, diœcesani vel ad colligẽdum huiusmodi pecunias ab hoc concilio deputandi, (prout magis expediens visum fuerit) vtiliter prouideant. Quicunq; autem, etiam si pontificali aut regali præfulgeat dignitate, fraudem, furtum siue rapinã circa prædictas pecunias seu impedimentũ ex proposito & malitiosè in hoc sanctissimo opere fecerit, vltra indignationem omnipotentis Dei & reatum supremi sacrilegij, sententiam excommunicationis incurrat, à qua nisi priùs plenaria facta restitutione & impedimento sublato, absolui non possit. Vult autẽ hæc sancta synodus, quòd elapso biennio à die præsentis decreti, prædictæ indulgentiæ ac facultates nemini concedi valeant, præterquàm in mortis articulo, quo ad illos qui infra bienniũ (vt suprà dictum est) contribuerint. Quodque personis illis quæ sub spe huius gratiæ & indulgẽtiæ aliquid commiserint, in nullo huiusmodi gratia ac specialis concessio suffragetur. Et quia difficile foret, præsentes literas singulis exhibere, decernit hæc sancta synodus, vt earũ transsumpto manu publica authoritate archiepiscopi in tota prouincia, & ordinarij in sua diœcesi proprio sigillo munito, tanquam literis originalibus plena fides in omnibus adhibeatur. Datum in sessione publica huius sanctæ synodi solenniter celebrata in maiori ecclesia Basileensi, decimooctauo calendas Maij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimosexto.

* diœceſi

SES-

SESSIO XXV.

De locis futuri & œcumenici concilij pro Græcis.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam.

Nuper hæc sacrosancta synodus inter varias solicitudines, quibus inscrutabilis diuinæ altitudinis prouidentia eam inuocatione sui spiritus paracleti, ad excolendum dominici gregis agrum adunari, operariq; dignata est, internæ mentis oculos more agricolæ peruigilis reuoluens, & attentè prospiciens, quàm deflendè diutina Occidentalis & Orientalis Ecclesiarum in eiusdem fidei professione diuisio in Dei perstitit & durauit Ecclesia, de clementissima eius bonitate, apud quem nihil est impossibile, quique dignè postulantibus affluenter dat & largè, spem susciens & fiduciam, ad procurandam inter ipsas Ecclesias catholicæ fidei vnitatem, suæ diligentiæ curas tanto accuratiùs, non parcendo laboribus vel impensæ, adhibere decreuit, quãto ex hoc ad omnipotentis Dei laudem & gloriam, vberiorem animarum salutem, maiusq; ipsius fidei incrementũ prouenire cognouit. Cupiensq; propterea, suffragante spiritussancti gratia, tam saluberrimum vnionis negocium aggredi & amplecti, ad illud serenissimum Romeorum Imperatorẽ & venerabilem patriarcham Constantinopolitanum, cæterosq; prælatos & alium Græcorum populum per diuersos oratores & literas duxit inuitãdos pariter & exhortandos. Qui quidem Imperator & patriarcha & alij Græci, volẽte & eorum corda Altissimo inflammante, exhortationes huiusmodi alacribus animis susciperentes, ipsumq; vnionis negocium aggredi synceris affectibus perhibentes, suos solennes oratores & nuncios sufficienti mandato bulla aurea & propriæ manus subscriptione Imperatoris, bullaq; plumbea patriarchæ prædictorum munito suffultos, seruentissimum eorundem ad hanc fidei vnitatem zelum deuotissimè explicantes, ad eandem sacrosanctam synodum duxerunt destinandos, cum quibus ipsa sancta synodus diuersis tractatibus & deliberationibus præuijs, pro executione & cõsummatione felici tam salutaris operis, nonnulla decreta & capitula ad hoc summoperè necessaria & vtilia, superiùs inserta, & dudum in certa sessione ileensi celebrata, publicata, animo concordi conclusit. Volensq; deinde hæc sancta synodus, decreta & capitula huiusmodi vijs & modis omnibus necessarijs & opportunis proséqui, ac iuxta illa ad electionẽ loci pro futuro œcumenico concilio, in quo Imperator & patriarcha prędicti, alijq; Græci conuenire possent & deberent, celebrando, maturè procedere, habitisque super his & alijs hanc piam rem concernentibus, in diuersis ipsius sanctæ synodi deputationibus multiplicibus propositionibus & tractatibus, illisque cum votorum suppositorum eorundem scrutinio diligenti recensitis, demum in generali congregatione ad hoc in maiori ecclesia prædicta (vt moris est) indicta, & iterum votis singulorum in eadem scrutatis, repertoq; duplo maiorem partem & multo plus vota sua direxisse in Basileam, Auinionem vel Sabaudiam, inuocata spiritussancti gratia, post Missarum solennia conclusum fuit & conuentum, quòd apud Imperatorem, patriarcham & alios Græcos prædictos, diligens & debita fieret instãtia, cum allegationibus & expositionibus plurimarum rationum, quæ ad id allegari & adduci possent, vt ex diuersis bonis respectibus ciuitatem Basileensem acceptarent pro dicto œcumenico concilio ibidem celebrando: quam si eos omnino recusare contingeret, extunc ciuitas Auinionẽsis locus esset ipsi⁹ œcumenici concilij ibidem celebrandi. Si tamen illud in eadem celebrari non posset, extunc in Sabaudia concilium celebraretur antedictũ. Vt igitur præmissa omnia & singula debitum & votiuum sortiantur effectum, cum omni solennitate aliàs in hoc sacro Basileensi concilio in rebus arduis expediendis adhiberi solita, patribus in maiori ecclesia Basileensi post Missarum solennia confidentibus, hæc sancta synodus decernit, vult, statuit, ordinat & declarat, futurum œcumenicum concilium in Basileensi, aut illa recusata, in Auinionensi ciuitatibus, alioquin in Sabaudia iuxta conclusionẽ supradictam, debitis & conuentis temporibus debere celebrari. Quodq; Imperator & patriarcha & alij Græci prædicti, iuxta capitulata & decretata huiusmodi, necnon omnes & singuli alij, cuiuscunq; gradus, status, dignitatis vel præeminentiæ existant, qui generalibus concilijs de iure vel consuetudine interesse debent, etiam si pontificali dignitate præfulgeant, ad illud debeant & teneantur, maximè pro consummatione tam salutaris operis, accedere & etiam conuenire. Et hanc præmissam nominationem & electionem vult, statuit & decernit hæc sancta synodus, vt sit firma, inconcussa & inuiolabilis, quacunque alia modificatione, ordinatione, dispositione, nominatione seu electione per ipsum sacrum concilium seu alium vel alios, quacunq; authoritate, etiam papali fungentes, in contrarium facta seu factis, minimè valitura seu valituris, quam seu quas hæc sancta synodus ex certa scientia ex nunc irritat, cassat, reuocat, & annullat, seu

Universidad de Deusto
Biblioteca

cassa, nulla & irrita nunciat, & pro infectis il lam seu illas habere vult, & præsentibus habet, quatenus in totum vel in partem præmissæ electioni obuiant vel repugnant. Supplet etiam hæc sancta synodus ex certa scientia omnem defectum, si quis in præmissis vel aliquo præmissorum forsitan interuenerit. Et insuper cùm res tam ardua plurimũ in Dei Ecclesia fructum allatura, sine grauibus expensarum sarcinis consummari, & Græci prædicti adduci, adductiq; sustentari non valeant, dignumque & debitum existat, vt pro consummatione tam felicis operis Christifideles vniuersi, maximè ecclesiasticæ personæ, de commissi sibi patrimonij domini nostri Iesu Christi substantijs liberali dispensatione ministrent, hæc sancta synodus vniuersis & singulis ecclesiasticis personis, exemptis & nõ exemptis, sub quacunq; verborum forma, etiam ordinis sancti Ioannis Hierosolymitani, cuiuscunque status, dignitatis, gradus, ordinis vel conditionis existant, etiã si cardinalatus vel pontificali præfulgeant dignitate, generalẽ omnium & singulorum suorum ecclesiasticorum fructuum & prouentuum, quotidianis distributionibus duntaxat exceptis, decimam de suis ecclesijs, monasterijs, dignitatibus & officijs, cæterisq; ecclesiasticis beneficijs in sua generali congregatione iam impositam & conclusam, persoluendam & exigendam, decernit, statuit & declarat imponendam, eamque imponit per præsentes. Præterea dicta sancta synod⁹ decernit, vult, ordinat, & declarat, quòd venerabiles Ioannes Lubecensis, Ludouicus Visensis, Delphinus Parmensis, Ludouicus Lausanensis episcopi, ipsius sacrosanctæ synodi oratores, ad conducendum Græcos ad locum œcumenici cõcilij, eorumq; maior pars tunc præsens, portum Latinum locis suprà electis & nominatis aptiorem & propinquiorem, ad quem dicti Græci vltimò debeant applicare, eligendi & nominandi plenã habeant potestatem, illamque eisdem concedit per præsentes, iuxta formam aliarum literarum eis superindè datarum. Postremò eadem sancta synodus vult, ordinat & decernit, quòd pro præmissorum & ex eis dependentium debita & votiua executione, dictorumq; syndicorũ & concilij securitate pleniori, ad omnem eorum aut suorum procuratorum vel nunciorum petitionem & instantiam, eis quæuis aliæ literæ opportunæ, vtiles & necessariæ, sub bꝭlla eiusdem sanctæ synodi per ipsius cancellariam in forma debita & honesta concedantur, conficiantur, & etiam expediantur. Datum Basileæ in sessione publica huius sanctæ synodi, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, nonis Maij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoseptimo.

TOM. 4.

ALIVD DECRETVM LECTVM IN eadem sessione pro cautione Auinionensi.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam. Cùm nuper dilecti Ecclesiæ filij syndici & concilium ciuitatis Auinionensis, summam septuaginta millium florenorũ auri de camera, pro conductione sereniſsimi * Græcorum Imperatoris & venerabilis patriarchæ Constantino politani, aliorumq; Græcorum ad œcumenicum concilium, dante domino, venturorum iuxta concordata & concluſa cum eorum ambasiatoribus, necessariam huic sacrosanctæ synodo & vniuersali Ecclesiæ liberaliter mutuare obtulerint, iamque eius partem exoluerint, ac restantem, expeditis nonnullis pro eorum cautione ab ipsa sancta synodo petitis, in pecunia numerata exoluere paratos se offerant: eadem sancta synodus cupiens (prout decens est & debitum) dictorum syndicorum & concilij, ne ex sua liberalitate damnum patiantur, indemnitati legaliter prouidere, omnes & singulas pecuniarum quantitates, quæ ex indulgentijs per ipsam sanctam synodum vniuersis Christifidelibus de bonis sibi à Deo collatis, pro prosecutione vnionis Occidentalis & Orientalis ecclesiarum, ad eandem Christianæ fidei professionem in dicto concilio, domino largiente, procurandæ & perficiendæ largientibus, per eius literas ad diuersas mundi partes directas, & iam in plerisq; locis solenniter publicatas, concessas, necnon ex decima generali per eandem sanctam synodum causam ob premissam imposita & concluſa, hactenus prouenerunt ac prouenient in futurum, syndicis & concilio præfatis vsq; ad summam supradictam exnunc obligando, hypothecando & assignando, vult, statuit & decernit, quòd ijdem syndici & concilij in omnibus & singulis, quibus maluerint, & quæ eligenda duxerint, & præsertim Franciæ, Aragoniæ, Delphinatus, Britanniæ, Sabaudiæ & Burgundiæ regnis, ducatibus, terris, prouincijs, ciuitatibus & diœcesibus, authoritate eiusdem sanctæ synodi & vniuersalis Ecclesiæ ad leuandum, exigendum & recipiendum de pecunijs ex indulgentijs & decima prædictis (vt præmittitur) prouenientibus vsq; ad summam prædictã, & quousq; illa eisdem integraliter fuerit persoluta, quascunque personas idoneas ad hoc eis vtiles & accõmodas, in suos collectores nominare, eligere, deputare & ordinare, quodque personæ ipsæ sic per eos nominatæ, electæ & deputatæ, de pecunijs huiusmodi vsque ad summam prædictam nomine syndicorum & concilij prædictorum, petere, exigere & leuare possint & debeant, perinde ac si per ipsam sanctã synodum ad hoc deputatæ

*Romeon

tatæ & nominatæ fuissent, necnon illos soluentes quoscunq;, debita assignata quitantia, à solutis sint liberi penitus & immunes. Promittit insuper & pollicetur hæc sancta synodus, quòd ipsa collectores ipsos sic per dictos syndicos & concilium deputatos, quibusuis colore vel occasione captatis, directè vel indirectè, sine expressa syndicorum & concilij prædictorũ voluntate atq; consensu nullatenus reuocabit, nec pecunias huiusmodi per alios in eligẽdis per dictos syndicos & concilium regnis, ducatibus, terris, prouincijs, ciuitatibus & diœcesibus prædictis sine consensu simili exigi, colligi, vel leuari faciet, aut eorum collectoribus huiusmodi, quo minùs illas vsq; ad summã prædictam pro syndicis & concilio prædictis liberè colligere & leuare valeant, impedimentum aliquod præstabit, seu præstari patietur quoquo modo: quinimò regũ, principum & aliorum dominorum, in quorum regnis, territorijs & dominijs eosdem syndicos & concilium electionem antedictã facere contigerit, super libera exactione & collectione pecuniarum ex indulgentijs & decima huiusmodi (vt præfertur) prouenientium, fauorem & consensum, coercitionem quoq; (si opus fuerit) & brachij secularis auxilium procurabit & ordinabit, aliasq; eosdem syndicos & concilium super integra & reali restitutione & satisfactiõe dictæ summæ omnino reddet indemnes. Præterea eadem sancta synodus vult, statuit & decernit, quòd super exactione pecuniarũ huiusmodi syndicis & concilio prædictis, quæcunq; literæ & processus cõpulsoriales & pœnales, cum omnibus & singulis clausulis necessarijs & opportunis concedantur, conficiantur, & etiam per ipsius cancellariam expediantur, alijs literis in præmissis & circa premissa iam concessis, in suo robore duraturis. Datum Basileæ in sessione nostra publica huius sanctæ synodi, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, nonis Maij, anno à natiuitate domini millesimo quadringẽtesimo trigesimoseptimo.

SESSIO VIGESIMASEXTA, ET EST monitorium & citatio contra dominum Eugenium papam & cardinales.

Multa in hac synodo sparsim habẽtur, quæ pontifici & eius authoritati derogent, quæ sunt cautè legenda. Videatur de his bulla retractationũ Pij 2. pontificis maximi, quæ infrà habetur

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Cùm Christi Ecclesia varijs & acerrimis languoribꝰ subiaceret, hominumq; peccata & præuaricationes diuinę legis magis ac magis indies pernicioso crescerẽt augmento, dignatus est omnipotens Deus fidelium inspirare cordibus, vt in Basileam ciuitatem, profectò vndiq; integerrimam, sacrosancta generalis synodus conueniret, quæ præsertim in reformandis moribus tam in capite quàm in membris, & excitandis cordibus in obseruatione legis Dei, vigilantem impenderet operã, vt & diuinus honor refloreret in terris, & repressis enormitatibus peccatorum, ad procurandam animarum salutem efficaciùs conuerteretur hominũ solicitudo. Iam verò pluribus annis in ea re per ipsam synodum exhibiti sunt indefessi labores: commemorata frequentiùs extitit regnantium scelerum multitudo, quæ vniuersam Christianitatem in multas clades, multaq; discrimina adducere cõspicitur. Ecclesia in Christi nomine congregata, cunctis palàm curauit ingerere monita salutis, die ac nocte clamitans, vt redirent præuaricatores ad cor, & obseruarent legem domini Dei sui. Deniq; salubria decreta & sacros canones instituit, quibus pestis auaritiæ, Simoniæ, ambitionis & aliorum vitiorum (quæ multorum corda nimiùm incendebant) arcerẽtur à grege domini, & iuxta præcepta Christi atq; sanctorum patrum instituta, dignitates ecclesiasticæ atq; beneficia dignis & idoneis pastoribus ac ministris gratuita collatione, iustisque & canonicis electionibus ac institutionibus distribuerentur, quorum medio vniuersus clerus & populus salubriter regeretur, ac perduceretur in salutem. Sed (quod heu dolentissimè referimus) ille qui primus hæc exequi debuerat, quemq; & Christi præcepta & canones sacrorum conciliorum præteris seruare oportuerat: imò & cæteros ad horum obseruantiam efficaciter inducere, nulla vnquam monitione, nulla exhortatione induci iam longo tempore potuit, vt aliquam morum emendationem Christo placentem, aut notissimorum abusuum correctionem in Ecclesia sancta Dei efficere satageret. Quin potiùs conspicit vniuersus orbis, sub eius regimine maiora semper scãdala grauioraq; exoriri, (sanctissimum dominum Eugeniũ papam quartum loquimur) quem frequentibus monitis hęc sancta synodus cum plurima charitate & benignitate, tum per ipsius synodi oratores, tum per literas, tum etiã per eiusdem domini Eugenij nuncios inducere curauit, atq; etiam per alii quorum regum & principum ambasiatores hortata est, vt pro Christi reuerentia & animarum salute, salutari animarum gubernationi operam daret, electiones proborũ pastorum fieri assentiret, beneficia à Christo gratis accepta, gratis distribueret, cæteraque in ædificationem Ecclesiæ ageret, quæ iuxta canones sanctorũ patrum eadẽ synod⁹ pro animarũ salute & vniuersalis Ecclesiæ ordinauerat, & quemadmodùm sacrosanctũ generale Constantiense conciliũ irrefragabili catholicæ veritatis declaratiõe diffiniuit in his rebus, quæ ad reformationẽ vniuersalis

Constantiensis concilij sess. 39

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesiæ in capite & in membris pertinent, obediret. Pariter quoq; notum sit, quòd sacra generalia cõcilia iurisdictione super Papam vti possint, cùm clamorosa insinuatione: vel aliàs ipse, vt scandalizator Ecclesiæ, sacro concilio defertur. Monuit quoq; hæc sancta synodus ipsum dominũ Eugenium, quatenus dignaretur ambulare vnanimiter cum consensu eiusdem in domo Dei, & adhæsionem, quam literarum suarum testimonio solenniter huic eidẽ synodo exhibuit, factis & operibus adimpleret, vt pax & tranquillitas salutaris per vniuersam vigeret Ecclesiam. Sed in aduersum prohdolor electiones pontificum & pastorũ sedulò perturbare visus est, translationes prælatorum, eis inuitis, cõtra sanctorũ patrum & sacrorum canonum atq; sacri concilij Constantiensis statutorum formam & tenorem facere, diuisiones, scandala & schismata per singulas ferè vacantes ecclesias ingerere. vtplurimùm enim vnus eligitur, alteri verò per ipsum, suis reseruationibus iam sublatis, innitentẽ prouidetur, ipsa electione reiecta: imò & aduersus filios obedientiæ, qui decretis huius sanctæ synodi obedire voluerunt, graues compertus est fulminare sententias, ipsos, p libito volũtatis à beneficijs & dignitatibus mandando priuari, inhabilitari, & excõmunicari. In collatione præterea seu expeditione dignitatum & beneficiorũ, & aliarum rerum dispensatione, etiam more inconsueto graues summas pecuniarum exigere, abusus pestiferos detestabili & horrenda specie Simoniacæ labis respersos, aduersus iura diuina & humana in animarum perniciem & ecclesiarũ orbis non mediocre præiudiciũ, ac prouinciarum, regnorum & singularum patriarum depauperationem & exinanitionem, cum pluribus fouere incrementis, dignitatibus etiam seu vacantibus beneficijs prouidendo carnalitatis affectu, nõ iudicio rationis, nec eos erigẽdo qui in ecclesijs proficere possunt, sed quorum vel precibus delinitus extitit, vel pro quibus quispiam maiorum rogasse compertus est, aut (quod deterius est) qui vt beneficiati fierent, muneribus impetrârunt, non aduertens, nihil esse quod Ecclesiæ Dei magis officiat, quàm quòd indigni assumãtur prelati ad regimen animarum. Sententijs insuper synodalibus spretis, quas olim summi põtifices maxima cum veneratione prosequebãtur, prætensas appellationes ab eisdem interpositas admittit, sententias huiusmodi expresè reuocando. Ipse insuper illos, quos hæc sancta synodus pro causis iustissimis alligauit, soluere de facto conatus est, nulla satisfactione peracta. Cæterùm cùm deceat Romanum pontificem iuxta sacrorum canonũ & summorum pontificũ instituta per fratres suos sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales, qui sibi in executione sui officij coadiutores existunt, sua exercere consilia, vt ipsorum salubribus & prudẽtibus consultis status Ecclesiæ tam in spiritualibus, quàm temporalibus rationabiliter dirigatur, ipse dominus Eugenius etiã in rebus grauissimis minimè eorũdem consilia requirere fertur, qui sunt pars corporis sui, sed aliorum extraneorum consultationem sectatur, quod non ex rationis iudicio, sed ex carnali affectu nõnunquã prouenire videtur. Dispẽsatione quoq; sibi credita abutitur, eam in dissipationem conuertendo, & potestatem sibi datã in ædificationem, vertendo in destructionẽ. Plura verò grauia nobis obmittentibus, nouissima occurrunt consideratione miseranda. Audiuimus quidem nuper, ciuitatem Prænestinã, cuius episcopali titulo vnus ex Romanæ Ecclesiæ cardinalibus consueuit insigniri, per tolerantiam eius & suorum domesticorũ ac stipendijs Romanæ Ecclesiæ militantiũ opera, in ruinam mirabiliter decidisse. Oppida insuper plurima, in eiusdẽ sanctæ Romanæ Ecclesiæ patrimonio consistentia, aliquãdo prædæ exposita, vt oppidũ Butrij Bononiæ proximum, aliquando solo æquata. Et qui augmentũ efficere debuerat, operatus est diminutionem, cùm tamen ex dignitate summi pontificatus nõ peccandi licentiam, sed benè viuendi necessitatem assecutus esse noscatur. In operibus præterea fidem concernentib⁹, cùm hoc tempore pro œcumenico concilio cum Græcis celebrãdo Ecclesia indigeret, put & de præsenti indiget, subuentionibus fidelium populorum, ipse substantiam eorum aliorsum diuertere satagens, & subsidia fidei catholicæ multipliciter impediens, indulgẽtias plenarias per loca diuersa multiplicasse dicitur, absq; causis vrgentibus eas disseminando, in grauem perturbationẽ sanctissimi operis pro ipsa fide orthodoxa per hanc synodũ inchoati, aliaq; plurima hucusq; peregisse atq; ꝓcurasse dicitur, quæ prosecutioni rerum ad bonum fidei orthodoxæ & eius promotionem pertinentium, magnum impedimentum & multã retardationem attulerunt. Illud quoq; multa reprehensione in tãto pastore dignum est, quòd iuramentum in assumptione sui ad Apostolatus apicem, super certis ordinationibus præstitum, ac deinde post ipsius assumptionem sub bulla sua solenniter confirmatũ, minimè seruasse dicitur, sed quod dolenter referimus, (vt à plurimis asseritur, & fama publica laborat) ipsum notoriè trãsgressus est. Deniq; cum ita agere conspicit vniuersus orbis, (nam hæc quæ notoria esse dicuntur, Ecclesiã vniuersalem scandalizantia, recẽsemus) vt occasione sui vniuersa Ecclesia grauissimis turbationibus subiaceat, quibus nisi diuina miseratio prouideat, rui na prioribus inaudita seculis, Christiano populo prospiciatur imminere. Non autem solùm in rerum spiritualium regimine hanc

Constantiensis concilij sess. 39.

ipsam ruinam considerauimus, sed & in gubernatione temporalium dominiorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ notorios defectus attendimus, quorum alienatores honorẽ perdere felicis recordationis Symmachus papa decreuit. Quãtas enim terras ipse dominus Eugenius alienauerit, quantæq; eius incuria & insolerti regimine deperditæ & occupatæ sint, quantas strages subditorum Romanæ Ecclesiæ, quos etiã, vt Bononiensis ciuitas in suis suppositis attestari potest, peremptos audiuimus, sine pœnitentiæ & eucharistiæ sacramentis, quàm etiam miseranda vastatio suo tẽpore subsecuta fuerit, notoria facta testari videntur. Expectauit autem iam plurimis annis hæc sancta synodus cum multa patientia, vt hæc omnia ipse dominus Eugenius corrigeret, atq; in melius emendaret, ac veluti vices gerentem Christi & Petri successorem decet, totum orbem exemplo bonarum actionũ in viam salutis dirigere studeret. Dum verò videmus cuncta iugiter in peius ruere, & omnia magis conturbari, plurimis anxiamur doloribus, ac vehemẽter gregi dominico compatimur, quẽ in totalem ferè desolationem per incrementa scandalorum, diuisionum ac vitiosarum deformitatũ decidere formidamus, nisi debito regimini Ecclesiæ Dei cõueniens prouisio apponatur, & consulatur publicæ saluti. Videns itaq; hæc sancta synodus, quæ per summariã informationem ex abundanti factam, ipsum dominum Eugenium in prædictis publicè & notoriè diffamatũ comperit, necessitatem prouidendi debito regimini Ecclesiæ imminere, vt si conciliũ congregatum non esset, summè necessarium foret pro his rebus ipsum congregari: attendens præterea in iudicio Dei oportere reddere rationem super tantorum dissimulatione malorum & scandalorum, quibus corrigendis pro salute totius Christianæ plebis ex officio suo totis viribus incumbere tenetur, & ex potestate quam super cunctos fideles cuiuscunq; authoritatis, etiam si papalis existant, à Christo accepit, iuxta supradictam declarationem* in concilio Constantiensi habitam, & in hoc præsenti dudum renouatam, cùm etiam coram Deo & hominibus grauissimè reprehendenda veniret, si in hac vrgentissima Ecclesiæ necessitate suum officium (prout tenetur) etiã nemine postulante exequi negligeret: decernit, vt intra sexaginta dies à die præsentis sessionis & affixionis numerandos, quem terminum præfato domino Eugenio peremptoriè præfigit, vt si qua interim coram hac sancta synodo super præmissis & alijs proponendis, pro sui defensione aut excusatione alleganda vel proponẽda duxerit, per se vel alium ad hoc legitimè deputatum, coram eadem synodo Basileæ compareat. Dicto autem elapso termino, siue dictus domin⁹ Eugenius per se vel alium cõparuerit, siue non, hæc sancta synodus ad vlteriora procedet, cognoscendo & terminando, prout Ecclesiæ sanctæ Dei, spiritusancto dictante, conspexerit expedire. Vniuersis insuper sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna aliàs præstiti huic sacro concilio per se vel alium nomine suo iuramẽti, & quo ad eos qui iuramentum nõ præstiterunt, sub pœna priuationis fructuum suorum beneficiorum mandat & præcipit, vt infra eundem terminum in hac ciuitate Basileensi compareant, saluti sanctæ matris Ecclesiæ cum cæteris in synodo congregatis consulturi & opportunè prouisuri, prout Spiritussanctus dictauerit. Hoc ipsum quoq; vniuersis principibus & populis Christianis innotescere voluimus, vt videntes sanctæ matris Ecclesiæ & vniuersæ Christianitatis augustias, in vnã sententiam pro honore Dei creatoris nostri, & animarũ salute pariter conueniant, & quod toti orbi salutare fuerit, communi consensu amplexentur. Decernit tandem hæc sancta synodus, huius decreti publicationẽ in præsenti sessione factam, eiusq; affixionem in valuis maioris ecclesiæ Basileensis, vim habere monitionis & citationis, quoad omnes & singulos actus in hac re fieri necessarios, vsque ad finalem terminationem, etiam ad sententiam diffinitiuam audiendum, & eius executionem faciendum inclusiuè, & ita vniuersos arctare, ac si personaliter apprehensi, & eis intimatum fuisset. Datum Basileæ in nostra sessione publica, solenniter in ecclesia maiori Basileensi celebrata, pridiè calendas Augusti, anno à natiuitate domini millesimo quadringẽtesimo trigesimoseptimo.

In synodo 5. cuius initium, Benè quidem fraternitas.

* Constantiensis concilij. Constantiensis concilij sessione 4. & 5.

SESSIO XXVII.

In qua cassatur nominatio & creatio cardinalium, per dominum Eugeniũ papam quartum facta.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Tantam reuerentiam sacris canonibus generalium conciliorum sancti patres censuerunt adhibendam, vt violatores eorum voluntarios grauissimè vindicarẽt, & vnumquenq; in suijpsius destructione agere arbitrarentur, ea destruere conantem, quæ vniuersali consensu fuerunt instituta. Grauis quoque exindè iactura toti ecclesiastico immineret ordini, si decreta synodalia conciliorũ generalium, quibus neruus regulæ ecclesiasticæ ac disciplinæ salutaris innititur, per cuiuspiam voluntatem, & maximè sedente adhuc ipsa vniuersali synodo, abrumpi sinerẽtur,

Dudum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Basileen. concilij sessione 4.

Dudum autē hæc sancta synodus super cardinalib⁹ sanctæ Romanæ Ecclesiæ assumendis, inter cætera duo salubria edidit decreta, quorū tenores ad lucidiorem vniuersorum informationē, de verbo ad verbum hic inserere, & innouare decreuimus.

Tenor primi decreti.

Basileensis concilij sessione 4.

Item, Cùm multiplicatio cardinaltum sit Ecclesiæ dispendiosa & onerosa, propterea & ex alijs rationabilibus & legitimis causis eandem sanctam synodum mouentibus, statuit, ordinat, atq; ex certa scientia hoc irrefragabili decreto decernit ipsa sancta synodus, quòd durante hoc sacro concilio, Romanus pontifex à loco istius sacri concilij absens personaliter, non debeat neq; possit aliquem vel aliquos, cuiuscunq; dignitatis, conditionis, gradus seu status existant, in sanctæ Romanæ Ecclesię cardinalem vel cardinales, quouis modo aut quocunq; quæsito colore vel causa assumere, pronunciare secretè aut publicè, aut pronúciatos seu assumptos secretè, publicare. Et si secùs attentatum fuerit, exnunc in anteà irritum sit & inane, nulliusq; roboris vel momēti. Quòd si forsan taliter de facto assumpti aut pronunciati, se pro cardinalibus gerere aut nominare prę sumpserint, quibuscunq; dignitatibus priuati, & ad omnes & singulas futuras inhabiles. Et quicunq; eos pro cardinalibus gerentes & reputantes, exnunc prout extunc sentētia excommunicationis innodati sint ipso facto, à qua præterquàm in mortis articulo, nisi à præfata synodo absolutionis siue habilitationis beneficium obtinere non possint.

Tenor secundi decreti.

Basileensis cōcilij sessione 23.

Cùm summo pontifici sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales in dirigenda Christiana republica collaterales assistant, necesse est vt tales instituantur, qui sicut nomine, ita re ipsa cardines sint, super quos ostia vniuersalis versentur & sustententur Ecclesiæ. Statuit igitur sancta synodus, vt deinceps eorū numerus adeò sit moderatus, quòd nec sit grauis Ecclesiæ, nec superflua numerositate vilescat. Qui de omnibus Christianitatis regionibus, quantum fieri poterit commodè, assumantur, vt notitia rerū in Ecclesia emergentium faciliùs haberi, & super his maturiùs deliberari possit: sic tamen, quòd numerum vigintiquatuor inter hos qui nunc sunt, & assumendos, non excedat: ita quòd de vna natione vltra tertiā partem respectu cardinalium pro tempore existentiū, ac de vna ciuitate & diœcesi vltra vnū indè oriundum & de ea natione quæ nūc vltra tertiam partem habet, vsq; ad ipsius tertiæ partis reductionē esse nequeant. Sint viri in scientia moribusq; ac rerum experientia excellētes, non minores triginta annis, magistri doctores seu licentiati cum rigore examinis in iure diuino vel humano. Sit saltem tertia vel quarta pars de magistris aut licentiatis in sacra scriptura. Inter hos autē vigintiquatuor esse aliqui poterunt admodùm pauci, filij, fratres aut nepotes regū seu magnorū principum, in quib⁹ cum circunspectione & maturitate morum competens literatura sufficiat. Non fiant cardinales nepotes ex fratre vel sorore Romani pontificis, aut alicuius cardinalis viuentis, non illegitimè nati, non corpore vitiati, nec alicuius criminis aut infamiæ nota respersi. Prædicto autē numero vigintiquatuor, pro magna Ecclesiæ necessitate vel vtilitate duo alij, in quib⁹ vitæ sanctitas vel eximiæ virtutes refulgeant, quanquam memoratos gradus nō habeant, ac de Græcis cùm Romanę Ecclesiæ vniti fuerint, insignes aliqui viri adijci poterunt. Nō fiat cardinalium electio solùm per auricularia vota, sed illi soli assumi possint, in quos facto vero scrutinio ac publicato, maioré partem cardinalium per subscriptionē manus propriæ constiterit collegialiter consensisse. Desuper etiā Apostolicæ literæ cum subscriptione cardinalium conficiantur, decreto huius sacri concilij in quarta sessione solenniter publicato quod incipit: Item, cùm multiplicatio cardinalium, &c. in suo robore inuiolabiliter permansuro. Basileen. cōcilij sessione 4.

Aduersus autem præmissorū decretorum mentem & tenorem, nuper non sine graui dolore comperimus, venerabilem Ioannem patriarcham Alexandrinum in sacrosanctæ Romanæ Ecclesię cardinalem (licet de facto & nulliter) per dominū Eugenium papam fuisse assumptum, cùm nec summus pontifex absens à loco huius sacri concilij, ipsum in cardinalem creare debuerat, contra primum decretum in sua adhæsione solenniter approbatum, neq; proportionem singulis nationibus conuenientem, & qualitates in secūdo decreto descriptas omittere, sicut in promotione dicti patriarchæ factum esse comperitur. Et cùm frustrà hæc sancta synodus iura cōderet, nisi sua authoritate quā ex Christi dono immediatè susceperit, eadem tueretur: vtque Gelasius Papa profitetur, & nullum iam veraciter Christianū ignorare credit, vniuscuiuscunq; synodi cōstitutum quod vniuersalis Ecclesiæ probauit assensus, nullam magis exequi sedem, ac præteris oportere, quàm primam: necessitasq; vrgeat illis transgressoribus iuriū occurrere, ex quibus complures illaqueationes animarū & grauia in futurum schismata prouenire valerent, (nam & qui talem, cardinalem reputāt, iuxta supradicti decreti tenoré, vinculo excōmunicationis eo ipso innodātur) & in futuris electionib⁹ Romanorū pontificum varia schismata poterunt exoriri, si prę tensi cardinales, quorū irrita & inanis promotio decreta extiterit, huiusmodi electionibus se voluerint immiscere. ad obuiandū itaq; tantis discriminib⁹, admonet & exhortatur

tatur hæc sancta synodus præfatum dominum Eugenium, sub obtestatione diuini iudicij & per viscera misericordiæ domini nostri Iesu Christi, & eidem ex parte Dei omnipotentis præcipit atq; mandat, vt pro futurorum schismatum & scandalorum euitatione, prædictam & alias quascunq; vocationes per eum factas ad cardinalatus honorē, contra prædictorum decretorum formam & tenorem, sicut de facto processerunt, eas reuocet, casset publicè & annullet, nullasq; fuisse & esse decernat, prout hæc sancta synodus hoc synodali decreto, sicut de facto processerūt, eas cassat, irritat & annullat, nullasq;, cassas & irritas decernit atq; declarat, vlteriusq; à talibus vocationibus abstineat. aliàs prouidebit hæc sancta synodus, prout Spiritusancto dictante, vtilitati Ecclesiæ viderit expedire. Declarat insuper hæc sancta synodus, vniuersos qui præfatum Ioannem patriarchā aut alios taliter de facto promotos, pro cardinalibus gesserint & reputauerint, pœnas in præfatis decretis annotatas, eo ipso incurrere. Datum in sessione nostra publica, in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata, vj. Calendas Octobris, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo tricesimoseptimo.

DECRETVM CASSATIONIS LIterarum falsò bullatarum, in eadem sessione lectum.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuā rei memoriam. Cùm dudum ex ordinatione nostra concorditer concluſa, literæ sub bulla huius sacri cōcilij super nominatione locorum Basileæ, Auinionis & Sabaudiæ pro celebrando œcumenico concilio in aduentu Græcorum fuerint expeditæ, & deinde ad notitiam nostram peruenerit, quasdam alias literas nominationem Florentiæ & Vtini continentes, clandestinè & contra ordinationē huius sacri concilij fuisse bullatas, cupiens hæc sancta synodus vnumquenque de his rebus veraciter informari, ne quempiam falsa pro veris recipiendo decipi cōtingat: decernit & declarat, omnes literas continentes nominationem quorumcunq; aliorum locorum pro antedicto concilio celebrando, præter iam dicta loca Basileæ, Auinionis & Sabaudiæ, quibus bulla sacri concilij inueniretur appensa, fuisse falsò bullatas & contra huius sanctæ synodi ordinationē, nec literis talibus vllam fidem esse adhibendam, aut ipsis seu earum transsumptis, quacunq; authoritate, etiā si papali transsumptæ fuerint, esse vtendū: huiusmodiq; literas sic falsò bullatas cassat, irritat & damnat, ac cassas & irritas esse decernit, inhibens omnibus & singulis, quauis dignitate præfulgeant, etiam si legatione papali de latere, dispositione, mandato vel quauis alia seu alio fungerentur, sub pœnis excommunicationis, quàm ipso facto incurrāt, ac inhabilitationis actiuæ & passiuę ad quascunque pontificales aut alias dignitates ecclesiasticas vel seculares, & ad beneficia obtenta & obtinenda, ne præfatis literis falsò bullatis aut earum transsumptis vtantur, aut vtentibus auxilium, consilium vel fauorem in his præstare præsumant. Datum in sessione nostra publica, in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata, vj. calendas Octobris, anno à natiuitate domini 1437.

In 3. synodo Romana, cuius initium est, Flauio, &c. Bene quidē fraternitas.

Aliud decretum in eadem sessione lectū, quòd ciuitas Auinionensis non possit alienari, & recipitur in saluogardiam concilij.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam. Cùm nostra solicitudo ad hæc inter alia iugiter aspiret, vt sancta præsertim Romana Ecclesia feliciter in spiritualibus gubernetur, simul quoq; cū virtutum ornatu, temporaliū rerum obtineat vbertatem, sine quibus spiritualium administratio diu subsistere non valeret: prisci quoq; patres hac consideratione permoti, largam prædiorum, dominiorum & possessionum amplitudinem ipsi Ecclesiæ acquirere curauerunt, quorum alienationem sub grauibus pœnis censuerunt, prohibēdam, adeò vt Symmachus Papa spiritu Dei repletus, in suo canone decreuerit, etiā papæ non licere prædia Ecclesiæ alienare aliquo modo pro aliqua necessitate, nec in vsufructū rura tradere, nisi tantummodò dom⁹, quæ in quibusdā vrbibus non modica impensa sustētantur, qua lege omnes custodes & prælatos astringi voluit, vt donator, alienator, venditor honorē perderēt, & qui subscriberet cū eo, qui reciperet, nisi restitueret, anathema foret. licere etiā voluit, quibuslibet ecclesiasticis personis contradicere, & cum fructibus alienata reposcere, quod non tantùm in Apostolica ecclesia seruandū esse dixit, verumetiā vniuersis ecclesijs per prouincias arbitratus est conuenire. nos eorū vestigia imitando vigilanter curare conuenit, ne quicquā terrarum & possessionū (quæ iam Deo & ipsi Romanæ Ecclesię in sustentationem summi pontificis & ministrorum suorū dedicatæ sunt) distrahi à quoquā vel alienari patiamur, illa præsertim loca insignia, in quibus necessitatis tempore liberè valeat Romanus pontifex cū sua curia cōmorari, vbi nullus secularis potestatis metus exterreat, nullus temporalis fauor absorbeat, nullus terror immineat, nihil suam sanctitatē & venerabiles sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales à verò & veri cōsilij soliditate remoueat, cùm nō absq; peuisione diuina ipsa loca

Aposto-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Apostolicæ sedi prouenisse credantur. Ex his autem causis & alijs nos iustè & meritò mouentibus, prouisione congrua occurrere duximus, ne inclyta ciuitas Auinionis, quæ se semper deuotissimã & fidelissimam Ecclesiæ exhibuit, & nouissimè in fidei catholicæ obsequium, de suis facultatibus copiosissimam subuentionẽ pro vnione Græcorum cum Latinis prosequenda, ministrauit, quoquo pacto ab ipsius Romanæ Ecclesiæ dominio alienetur, aut ad manus alienas transferatur, cùm ex his & alijs Ecclesiæ vniuersali per ipsam inclytam ciuitatem impensis obsequijs, non impeti, non damnificari, non in alios vsus alienari, sed beneficijs attolli meritò debeat. Ecclesiasticis enim vtilitatibus insudãtes, ecclesiastica dignum est remuneratione gaudere. Decernit igitur hæc sancta synodus, vt nullus cuiuscunque dignitatis vel præeminentiæ fuerit, etiam si papalis, ciuitatem prædictam & etiam comitatum Venaysini cum terris & dominijs sibi adiacentibus, audeat vel præsumat quouis modo seu iuris colore quæsito, vendere seu pignori obligare, aut in feudum vel censum dare, aut quouis modo alienare. Quod si secùs per Romanũ pontificem vel aliũ quemuis actum sit de præsenti, vel in futurum agi contingat, hæc sancta synodus totum id & quicquid indè sequatur, exnunc prout extunc cassat, irritat & annullat, & omni carere decernit robore firmitatis. Atq; etiam statuit, quòd ipse Romanus pontifex vel alius quiuis, si quicquam contra huiusmodi decretum attentauerit, sacro generali concilio deferatur. Recipientes quoq;, etiam si cardinalatus, patriarchali, pontificali, imperiali, regali, ducali vel alia quauis ecclesiastica vel seculari præfulgeant dignitate, vel etiam si communitas fuerit, decernit hæc sancta synodus pœnis excommunicationis, priuationis cuiuscunque dignitatis ecclesiasticæ vel secularis, etiam omnium feudorum, specialiter quæ à Romana vel alia tenent ecclesia, subiacere, necnon perpetuæ inhabilitationis ad quascunque dignitates ecclesiasticas vel seculares, & quæcunque beneficia & officia in posterum obtinenda. Communitas verò ecclesiastico interdicto, vltra pœnas suprà expressas sibi conuenientes, eo ipso subiaceat, quas pœnas singulariter singuli, qui aliquid prædictorum attẽtauerint, ipso facto incurrant. Insuper ciuitatem prædictam Auinionensem, quæ magnam meretur mercedem ab vniuersali profecto Ecclesia, cuique indignissimũ esset pro eius optimis meritis, mala quæuis per aliquem irrogari, præsertim cùm multa contra ipsius ciuitatis statum in eneruationem, disturbium & dissolutionẽ huius sanctæ synodi & suorum sanctorum operum, attentari & machinari possent, quibus hæc sancta synodus non valeret ex post facto saltẽ commodè & sine gra-

ui damno prouidere, cumq; iam ipsi ciuitati & ciuibus grauia comminata sint, veluti ex informatione summaria cõperimus, eadem sancta synodus ciuitatem ipsam & supposita eiusdem in suam & Ecclesiæ vniuersalis quam repræsentat, specialem protectionem & saluaguardiam suscipit ac reponit, prohibens sub pœnis prædictis omnibus & singulis, quacunque dignitate vel præeminentia ecclesiastica vel seculari, etiam si cardinalatus, patriarchali, pontificali, imperiali, regali, ducali vel alia qualibet præfulgeãt dignitate, vel etiã si communitas fuerit, ne ipsi aut ipsorũ aliquis directè vel indirectè ciuitatem prædictam diffidare, perturbare, inuadere, vel inquietare tẽporaliter vel spiritualiter, aut eius habitatores violenter capere, aut in personis vel bonis eorum damnificare atq; molestare præsumant. Quod si quis fecerit, pœnas superiùs expressas ipso facto incurrat. Romanus verò pontifex si aliquod prędictorũ attentauerit, sacro concilio deferatur, & ipsa attẽtata nullitati ipso facto subiaceant. Et quoniam id quoq; pariter indignum esset, vt venerabilis Petrus episcopus Albanensis, sacrosanctę Romanæ Ecclesiæ cardinalis, de Fuxo vulgariter nuncupatus, & Apostolicæ sedis legatus, qui ad ipsius ciuitatis Auinionensis & comitatus Venaysini prædicti gubernationem deputatus est, quiq; pro expeditione subsidiorũ sanctæ matri Ecclesiæ præstitorũ, in eadem ciuitate Auinionensi, ad prosequendam vnionem Græcorum fideliter & efficaciter laborauit, huic sanctę synodo se obsequentissimum exhibendo, per quempiam vexaretur, inquietaretur, aut molestaretur, cuius etiã perturbatio & molestatio in magnum dispendium & in grauem calamitatẽ ipsius ciuitatis Auinionensis verisimiliter proueniret, idcirco sub eadẽ protectione ex præmissis causis recipit hæc sancta synodus eundem venerabilem Petrum episcopũ Albanẽsem, & suos familiares domesticos & continuos commensales, decretoq; pariter prohibet eadem sancta synodus sub pœnis antedictis, ne quisquam cuiuscunq; dignitatis (etiam si cardinalatus, patriarchalis, pontificalis, imperialis, regalis, ducalis aut alterius, vel etiam communitas) ipsum & suos prędictos inuadere, diffidare, molestare, aut de facto in suis beneficijs, bonis & rebus quibuscunq; perturbare præsumat, vel spiritualiter vel temporaliter quoquo modo contrà eundem & eosdẽ procedere. Si verò Romanus pontifex aliquid prædictorum attentauerit, sacro concilio deferatur, similique nullitatis vitio in contrarium attentata eo ipso subiaceant. Quodq; absolutio & relaxatio à prædictarum excommunicationum (præterquam in mortis articulo) ac interdicti, & inhabilitationis, & cæterarum pœnarum sententijs, sacro generali cõcilio reser-

uata intelligatur. Datum in sessione nostra publica, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata vj. calendas Octobris, anno à natiuitate domini 1437.

SESSIO XXVIII.

In qua accusatur contumacia papæ, & declaratur contumax.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam.

Die Martis prima mensis Octobris, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoseptimo, in ecclesia maiori Basileensi, in qua sessiones præsentis sacrosanctæ generalis synodi Basileensis celebrari solent, vigesimaoctaua ipsius sanctæ synodi sessio hoc modo extitit celebrata, videlicet Missa solenni de spiritusancto per reuerendum patrem dominum Georgium episcopũ Visensem nationis inclytę Hispanicæ celebrata, & demum suffragijs, Antiphona Exaudi &c. litanijs, euangelio secundũ Matthæum, Accesserunt discipuli ad Iesum, dicentes: Quis putas maior est in regno cælorum? Et aduocans Iesus paruulũ &c. ac hymno, VENI CREATOR SPIRITVS, cum versiculo & collecta & oratione, DEVS QVI CORDA, decantatis, præsidente in eadem sessione præfata reuerendo patre domino episcopo Visensi ante maius altare, vbi dicta Missa celebrata extitit, in pontificalibus cum mitra aurifabrata & pluuiali, in cathedra & sede eminentiori, pluribusq; alijs dominis prælatis cum mitris planis & pluuialibus, vt in talibus in eadem synodo fieri solitum est, superioribus & eminentioribus sedibus suis locis tam à dextris quàm à sinistris considentibus in multitudine copiosa: cõpluribusq; dominis ecclesiasticis diuini & humani iuris magistris, doctoribus & scientificis viris principum spiritualium & temporalium, ac almarum vniuersitatum studiorum generalium nuncijs & ambasiatoribus, ac alijs de diuersis mundi partibus ibidem astantibus in magno numero & multitudine copiosa, eandem sanctam synodum vniuersalem Ecclesiam repræsentantem celebrantibus, constituti in iure coram eadem synodo pro tribunali sedẽte, venerabiles viri domini promotores & procurator fiscalis eiusdem sanctæ synodi, per organum dicti promotoris fiscalis sua verba eidẽ synodo in personam dicti domini episcopi Visensis præsidentis dirigentes, audientiam publicam ibidem tunc sibi dari & concedi ad hanc horam, humilimè & instanter petierunt, supplicârunt, & postulârunt, cui supplicationi eadẽ sancta synodus per organũ ipsius domini præsidentis annuit. Tunc ijdẽ domini promotores & procurator fiscalis decretum originale monitorij siue citatorij ab eadem sancta synodo emanatũ, contra sanctissimum dominum nostrum papam Eugeniũ quartum, eius synodi vera bulla plumbea impendenti bullatum, de quo in schedula infrascripta fit mentio, necnon instrumentum publicum executionis eiusdem per affixionem in valuis prædictæ ecclesiæ Basileensis die datæ ipsius decreti facti, vnà cũ schedula accusationis contumacię ipsius domini nostri papæ, quam accusarunt, atq; petierunt, vt in eadem per ipsum procuratorem alta & intelligibili voce lecta cõtinetur, cuius schedulæ tenor sequitur in hæc verba:

Matth. 18. a

Reuerendissimi reuerendiq; in Christo patres ac metuendi domini, ac cæteri vniuersi domini nostri præstantissimi, hanc sacrosanctam generalem synodum Basileensem, vniuersalem Ecclesiam repræsentantẽ, constituentes & celebrantes, cùm iamdudum, videlicet pridiè calendas Augusti anni præsentis millesimi quadringentesimi trigesimiseptimi, hæc sancta synodus considerans mala, deformitates, & scandala ac pericula, quæ in Ecclesia Dei hactenus viguerũt, prout adhuc vigent, (quibus corrigendis pro salute totius Christianæ plebis ex officio suo totis viribus suis incumbere tenetur, etiam ex potestate quam super cunctos fideles cuiuscunque authoritatis, etiam si papalis existant, à Christo accepit, cõtra sanctissimum dominum nostrum Eugenium papã quartum) quoddã citatorium per edictum, quatenus per se vel alium ad hoc legitimè deputatum, coram eadem sancta synodo de & super contentis in dicto citatorij decreto & alijs proponendis, infra sexaginta dierũ spatium pro sui defensione aut excusatione alleganda vel proponenda compareret, terminum peremptorium eidem statuendo (vt in eo latiùs continetur) decreuerit, quod quidem citatorium in præsenti ciuitate & in valuis huius maioris ecclesiæ Basileensis, iuxta illius formã & tenorem, per edictum executum fuerit, & debitæ executioni demandatum: nos Bartholomæus de Fraxino, & Ioannes* Slitznerode promotores, & ego Ioannes* Spasserij procurator fiscalis, ac officiarij huius sacrosanctæ synodi, bullam citatorij dictæ sanctę synodi vera bulla plumbea bullatam, vnà cum instrumento executionis eiusdem citatorij (vt præmittitur) factæ realiter, facto & in scriptis offerimus, repræsentamus, & producimus, ac præfati sanctissimi domini Eugenij per se aut aliũ cum sufficienti mandato infra dictos sexaginta dies in ipso citatorio sibi præfixos, per se aut alium non comparentis, neq; comparére curantis, (licet sæpissimè ipsa sancta synodus quàmplures celebrauerit congrega-

* Sletzenrode
* Spaserij

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiones, in quibus aut ipsarũ aliqua ipse dominus Eugenius comparére infra dictum terminum potuisset) contumaciam accusamus, ipsumq́ue contumacem reputari, ac in contumacia & defectu poni & declarari per hanc sanctam synodum, petimus cum instantia atq; postulamus. Necnon eundem dominum Eugeniũ alta voce ad valuas huius maioris ecclesiæ Basileensis per duos reuerendos in Christo patres dominos episcopos, vnà cum notarijs huius sacri concilij, iuxta mores antiquos vocari, & relationem vocationis fieri instãter requirimus. de quibus omnibus per nos promotores & procuratorem fiscalem, antedictos, dictis, propositis & requisitis, nomine quo suprà, à vobis reuerendis patrib⁹ dominis protonotarijs, ac etiam huius sacri concilij notarijs & scribis, petimus ad futuram rei memoriam vnum vel plura, publicum vel publica confici instrumenta. Ad quorum petitionem & mandatum ipsius sanctæ synodi, lecto priùs prædicto executionis instrumento, & dicto monitorij seu citatorij decreto, cùm in eodem loco dum edictum fuit emanatum, aliàs lectum fuisset, habito pro lecto, reuerendi in Christo patres & domini, domini Matthæus Albinganensis & Aymo Gratianopolitanus episcopi, de mandato dictæ sanctæ synodi per organũ dicti domini præsidentis eis facto, prædictum dominum nostrum papam primò super gradus ante dictum maius altare alta & intelligibili voce per organum ipsius domini episcopi Albinganensis vocârunt, & proclamârunt clamorosa insinuatione sub his verbis: Ex parte sacrosanctæ synodi publicè & solenniter requiritur sanctissimus dominus Eugenius papa quartus, quatenus si vigore citationis contra eũ nouissimè per eandem sanctam synodum decretæ, duxerit se conspectui huius sanctæ synodi præsentandum, ad se defendendum & excusandũ super his, de quibus huic sanctæ synodo delatus est, compareat corã hac sancta synodo, ad hunc actum pro tribunali sedente, quæ eidem pollicetur gratam & debitam audientiam. Similiter ex parte eiusdem sanctæ synodi omnib⁹ intimatur, quatenus si quis sit, qui mandatum habeat sufficiens ad comparendum pro eodem domino Eugenio, compareat coram eadem sedente, vt suprà. Hæc autem sancta synodus pollicetur cuilibet, exigente iustitia, audientiam gratam, &c. Qui dominus noster papa sic vocatus & ꝓclamatus, nec aliquis pro eo comparuit, nec respondit. Vndè ipsi duo domini episcopi ante valuas seu portas ipsius ecclesiæ accesserunt, & iterum & cum pausata intermedia instantia, trina vice alta & intelligibili voce & clamorosa insinuatione præfatum dominum nostrum papam vocârunt & proclamârunt per organũ cuius suprà, sub eisdem verbis suprascriptis, prout etiam prouidi viri Arnoldus Amici, Ioannes Kempener, & Gotfridus Dorsten, ipsius sanctæ synodi cursores, vocibus eleuatis, reiteratis vicibus, vocârunt & proclamârunt. Qui dominus noster papa Eugenius nec aliquis pro eodem ibidem comparuit, neq; respondit. Quibus sic factis, ipsi duo domini episcopi ante conspectum ipsius sanctæ synodi & in medium reuersi, se prædictum dominum nostrum papã (vt suprà scriptum est) vocasse & proclamasse, & per dictos cursores vocatum & proclamatũ fuisse, quodq́; ipse nec aliquis pro eo comparuerat, neque responderat, eidem sanctæ synodo retulerunt. Præterea præfati promotores & procurator fiscalis, per organum ipsius procuratoris, contumaciam prænominati domini nostri papæ iteratò accusarunt, ipsumq́; super omnibus & singulis in dicto citatorij decreto contentis, contumacem reputari, & ad vlteriora procedi, & aliàs decerni & fieri, vt in quadã alia schedula per ipsum procuratorem etiam alta & intelligibili voce ibidem lecta, continetur, cuius tenor talis est: Nos promotores & procurator fiscalis antedicti, quo suprà nomine istam vocationem & relationem (vt præmittitur) factas, interacta huius causæ & sacri concilij petimus registrari: dictamq́; citatorij bullam & instrumentum executionis (prout superiùs producta sunt) iteratò repetimus, & reproducimus, & apud acta sacri concilij, & causæ huiusmodi inseri & registrari petimus. Et quia præfatus dominus Eugenius de & super contentis in dicto citatorij decreto legitimè citatus, sufficienterq́; expectatus, nec per se nec per alium infra dictos sexaginta dies curauit, atque curat comparére, ipsius contumaciam accusamus. Ipsumque super omnibus & singulis in *dicti citatorij decreto contentis, prout iustitia suadet, & iuris ordo postulat atque rationis, contumacem reputari, in causaq́; huiusmodi in eius contumaciam, eius absentia diuina repleta præsentia, vt ipsi sanctæ syondo videbitur expedire, & vniuersali Ecclesiæ sanctæ Dei necessarium fuerit & vtile, ad vlteriora procedi, ac processum per audientiam contradictarum aut aliàs (prout videbitur) decerni per ipsam sanctam synodum, instantissime postulamus: requirentes dominos protonotarios & notarios huius sanctæ synodi, vt omnia in causa huiusmodi acta & producta ac ordinata, apud acta sacri concilij & causæ huiusmodi registretis: necnon quo suprà nomine, à vobis dominis protonotarijs & notarijs petimus, ad futuram rei memoriam, vnum vel plura, publicum vel publica confici instrumenta. Huiusmodique schedula sic lecta, & per eandem sanctã synodum audita, ipsa sancta synodus per organum prædicti domini præsidentis præcepit & iniunxit præfato domino episcopo Albinga-

*dicti

binganensis, vt ambonem (in quo decreta ipsius sanctæ synodi, per eandem sanctam synodum pronunciari & legi solent, dum eduntur) ascenderet, declarationemq́; contumaciæ prænominati domini nostri papæ alta & intelligibili voce, nomine ipsius sacrosanctæ synodi legeret & pronunciaret, prout infrà. Qui quidem dominus episcopus Albinganensis, mandatis ipsius synodi obediens, dictum ambonem ascendit, dictamq́; ipsius domini nostri papæ contumaciæ & processus ad vlteriora declarationem, in scriptis alta & intelligibili voce nomine ipsius sacrosanctæ synodi legit, & pronunciauit, vt in eadem schedula per eum lecta cõtinetur. Cuius tenor sequitur sub his verbis: Hæc sancta synodus Basileensis, in spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repręsentans, & ad huiusmodi actum legitimè congregata, & pro tribunali sedens, audita petitione promotorum & procuratoris fiscalis eiusdem sanctæ synodi, *vt ex eorum relatione & productione instrumentorum visa eiusdem domini Eugenij papæ contumacia in non parendo citatorio eiusdem sacri concilij, recepta etiam super hoc ad maiorem cautelam per deputatos eiusdem synodi informatione tam de prædictis, quàm de notitia eiusdem citatorij in Romana curia, decernit, declarat, & reputat dictum dominum Eugenium legitimè citatum, sufficienterq́; expectatum, fuisse & esse contumacem, & eius absentia non obstante, diuina *eadem repleta præsentia, contra eundem dominum Eugenium papam ad vlteriora fore procedendum, prout sacro concilio videbitur, cõsideratis necessitatibus & vtilitatibus vniuersalis Ecclesiæ. Qua siquidem contumaciæ declaratione & processus decreto sic lecto, præfatus dominus episcopus Albinganensis petijt eidem sacrosanctæ synodo, an huiusmodi declarationis & decreti pronunciatio, per eum de mandato sanctæ synodi (vt præfertur) facta & lecta, ipsi sanctæ synodo placeat. Quæ sacrosancta synodus alta voce respondit per verbum, Placet. De quibus omnibus & singulis præmissis, præfati domini promotores, nomine promotorio eiusdem, petierũt à dominis sanctæ sedis Apostolicæ protonotarijs & nobis notarijs & scribis ipsius synodi, ad perpetuam rei memoriam fieri vnum vel plura, publicum vel publica, instrumentum vel instrumenta *. Celebrata siquidem solenniter extitit prædicta sessio, & acta fuerunt hæc omnia supradicta, vbi & prout suprascripta sunt. Et interfuerunt testes præsentes, venerabiles & circunspecti viri domini & magistri, Aegidius Camineti in medicina Parisiẽsis, & Ioannes de Segobia in theologia magistri Salamantinensis almarum vniuersitatum studiorum generalium, in dicta sancta synodo ambasiatores, Guilhelmus Kircher dictus de Constantia, & Ioannes de Comitibus archipresbyter Papiensis decretorũ, & Stephanus de Nouaria legum doctores, & Robertus Auelon licentiatus in decretis canonicus Cameracensis, cum pluribus alijs rogatis & requisitis.

*for. & ex

*eiusdem replẽte præsentiam,

*loco illorum. Acta sunt hęc Basileæ in ecclesia maiori Basileensi, in sessione publica eiusdẽ synodi solenni ter celebrata, calendis Octobris, anno à nativitate domini 1437.

SESSIO XXIX.

De reuocatione prætensæ bullæ papæ super translatione concilij factæ.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Compatiens hæc sancta synodus miserabilibus Ecclesiæ ruinis, & languoribus capitis atq; membrorum ex intimis condolens visceribus, post editionem saluberrimorum decretorum in obseruationẽ legis domini & antiquorum canonum, post benignas & charitatiuas admonitiones, summo pontifici per oratores plurimos directas, post annorum plurium expectationem cum multa patientia deductam, cùm & decreta contemni, & admonitiones paruipẽdi, & indè scandala, diuisiones & schismata crescere videret, vitiaq́; & peccata maioribus adolescere incrementis, compulsa est tandem synodus ipsa, regimini ecclesiastico prouisionẽ quærere salutarem, & summum pontificem ad hoc vehementiùs excitare, vt ea quæ ad ipsius & vniuersæ Ecclesiæ salutem erant, efficaciter agere curaret, cuius exemplum subditi facilè imitantur. Et quoniã (vt sapiens loquitur) melior est manifesta correctio, quàm amor absconditus: meliora sunt vulnera diligentis, quàm fraudulenta blandientis oscula, defectus aliquos debiti regiminis (qui Ecclesiæ dicti fuerunt) flebili querela commemorauit, vt in melius emendarentur, nec ipsius summi pontificis aut aliorum valerent diutius obesse saluti. Et vt omnis patiẽtia exhiberetur, nulla posita est pœnarum adiectio, sed tantùm terminus conueniens præfixus extitit, vt infra illum aut per se, aut per alium ipse in hac sancta synodo comparéret, atq; sic debito regimini Ecclesiæ (prout publica necessitas maximè impellebat) opportunè prouideretur, veluti forma citationis editæ apertiùs indicauit, quod & maximè hæc sancta synodus agere vrgebatur, dum põtestatem habet immediatè à Christo super vniuersos Christi fideles cuiuscunq; status etiam si papalis existant, in his præsertim, quæ ad reformationẽ pertinent. Dumq́; ob ipsam causam reformationis congregata est, quæ nullatenus perfici potest, nisi summus pontifex ad eam reformationem cum effectu capessendam, suum inclinauerit animum, cùm etiã experientia

Prou. 27. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

*quæ salutē afferre docuerit, ex editione decretorum, *ex qua salus effici debuerat, in locis pluribus turbationem fuisse subsecutā, dum ea per summum pontificem infringuntur, cuius authoritate se tuentur, qui huiusmodi decretis aduersari volunt. Difficilè quoq; cæteri corriguntur, si regimen ipsius ac curiæ suæ non viderint emendatum, quod ab ipsis trahitur in exemplum. Verùm summus ipse pontifex prefatam citationem pro tanta necessitate publicæ salutis emanatam, quæ etsi non placentia, tamen salubria continebat, aliquantulùm molestiùs primo aspectu ferens, quandam suæ ordinationis paginam in aduersum promulgasse dicitur. In qua primùm de prosecutione *reductionis Græcorum varia recitans, ad impugnationem electionis loci pro œcumenico cōcilio per hanc sanctam synodum factæ, se conuertit, solam Auinionensem ciuitatem commemorans, quæ rebus vtiq; gerendis commodissima esse dinoscitur, omniq; pace & securitate gaudere, tacita veritate de Basilea & Sabaudia in eadē electione coniunctis. Verùm cùm nostram illam electionem & decreto *cum Græcis edito plenè satisfacere cōstet, atq; loca rebus agendis commodissima, omni quoq; nationi opportuna manifestè continere, non necesse est, vt de hac re longiorem sermonem protrahamus: nec summus ipse pontifex laborē declinandi in alterum locorum illorum recusare debet, si bonum rei huius tāto affectu desiderat, sicut in suis literis prædicauit. Refert præterea diuisionem, in huius electionis locorum negocio prohdolor susceitatā, quam & se confirmasse ostendit, quam vtinā potiùs extinguere curasset. Nam & postquàm galeæ & pecuniæ in Auinione pro locis per hanc sanctam synodum electis expeditæ fuerant, ipse alias galeas in Constantinopolim mittere curauit, diuisionem Latinæ Ecclesiæ coram Græcis ex duplici legationis missione demonstraturus: quæ quantùm honori Ecclesiæ Latinæ, quantùm vnioni Græcorum prosequendæ disconueniant, nemo est qui nō videat. Insuper iustificare nititur, quòd per venerabilem Ioannem archiepiscopum Tarentinum oratorem suum, in missione certarum literarum super huiusmodi diuisione electionis transmissarum factum est, quod subticere honestius fuisset, ne nos pro tuenda nostra iustitia, rem illam magis aperire cogeremur. Nam & literas illas clandestinè & falso bullatas fuisse, iam notoriū est. Et si summus pontifex de confessione ipsius archiepiscopi & alijs circunstantijs verā informationem acceperit, non impinget in huius sacri concilij libertatem, quòd ipse archiepiscopus in causam propter eam rem tractus sit, aut in domo propria arrestatus. Sed ad impugnandum eandem libertatem, cuiusdam procuratoris ipsius archiepiscopi captionem nobis obijcit, quam iussu nostro constat nullatenus fuisse peractam, imò procuratorē ipsum iussu cuiusdam prælati, scandalosæ turbationi obuiare volentis, quam procurator ipse per appellationem emittendam ab hoc sacro concilio, verisimiliter videbatur esse facturus, per publicum officialem captū hæc sancta synodus pro sua mansuetudine ilicò iussit expediri, qui & procurator adhuc nobiscum in plena libertate versatur. Nec præterea verū est, per hoc sacrum concilium aut iussionē ipsius, aliquod spolium priori Furnensi (velut memoratæ literæ prætendunt) fuisse irrogatum, licet literæ aliquæ, plurima scandalosa aduersus hanc sanctam synodum & suppositā eiusdē continentes, absq; tamen nostro scitu, longè ab hac ciuitate eidem dicantur ereptæ. Nec tam leues colores ad impugnationem libertatis huius sacri concilij quærere oportuit, cùm & iam toti mundo constare possit, tantæ libertatis & securitatis plenitudinem hic adesse, vt nullum locum vberiorem aut securiorem, quàm ipsam ciuitatem Basileensem sub imperiali protectione constitutam, & optima politia gubernatam, credamus inueniri. Cæterùm aduersus citationem emanatam plurima proferre conatur, quæ omnia ex superioribus rationibus euidentissimè confutantur. Et sperandum est, vbi re ipsa pleniùs digesta, summus pontifex effectum citationis huiusmodi animaduerterit, in quærenda ipsius & aliorum salute versari, vt languor acerrimus à corpore mystico Ecclesiæ depellatur, non adeò aduersus citationē ipsam succensebit. Quæ etsi aliquid amaritudinis, more salubris medicinæ, in primo gustu ferre videatur, eam tamen in nouissimis iucundā & salutiferam esse (deo aspirante) persentiet, nec eam bono publico aut charitati aduersam, imò potiùs suæ saluti ac Ecclesiæ necessitati accommodam fuisse cognoscet. Quòd verò tale aliquid priora ignorasse secula commemorat, si rerum gestarum percurrat historias, non tantùm summos pontifices de corrigendis defectibus fuisse admonitos conspiciet, sed etiam depositos à papatu, ac etiam nonnullis obedientiam ex multis causis fuisse subtractam. Sed si abusuum incrementa nunc vigentia, si longam & fortem aduersus sanctam synodum & reformationem Ecclesiæ resistentiam perseuerantem, quæ priora secula ignorârunt, animaduertat, nihil admirabitur huius citationis nunc repertum fuisse antidotum. Omittimus verba, quæ aduersum nos grauia proferuntur, recensere, omnia mansuetis & mitibus animis sustinentes, dum salutem Ecclesiæ prosequamur. Sed denique summus pontifex talibus qualibus supradictis coloribus suffultus, dum huic sanctæ synodo in his præsertim, quæ ad reformationem pertinent, obedire tenetur, & ad eandem

Auinionis

ade

dem euocatus, aut super rebus propositis in eum, excusationē afferre, aut cunctis in melius emēdatis, regimini ecclesiastico donare salutem, ipse hanc sanctam synodum dissoluere, ac in ciuitatem Ferrariensem transferre conatur, cum plurium adiectione censurarum, si virtute præfati citatorij in aliquo processum fuerit aut aduersus eum, seu sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales, aut præsidentes oratores suos, qui in hoc concilio fuerunt, vel aliquem ipsorum, aliqua nouitas illata fuerit, vel etiam quicquam à die citatorij factum, continuatum vel seruatum extiterit. Est ne hæc obedientia, quam concilijs generalibus per summos pontifices & alios quoscunq; sacra Constantiensis synodus, in his præsertim quæ ad reformationē pertinent, declarauit exhibendam? memor verborum Christi, qui postquā Simoni Petro dixerat, si te non audierit, dic Ecclesiæ: si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam ethnicus & publicanus, continuò subiecit: Amen dico vobis, quæcunq; ligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo: quam & Ecclesiæ authoritatem à Christo donatam, esse etiam supra papam, si quis priùs ambiget, iam hoc ipsius magnæ synodi Constantiēsis authoritas aperte declarauit, cuius hęc verba sunt: Ipsa synodus in spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cuiuscunq; status vel dignitatis, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem prędicti schismatis, ad generalem reformationem Ecclesiæ Dei in capite & in membris. Item declarat, quòd quicunq; cuiuscunq; status, etiam si papalis existat, qui mandatis, statutis seu ordinationibus huius sanctæ synodi & cuiuslibet alterius legitimè congregatę seu pertinentibus ad ea, factis & faciendis, contumaciter obedire contempserit, nisi resipuerit, condignę pœnitentiæ subijciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia iuris subsidia recurrendo. quorum virtute decretorum subsecuta fuit felicis recordationis papę Martini electio, cui ipse dominus Eugenius succedit, qui etiam ipsi Constantiensi concilio, cùm esset in minoribus, præsens interfuit. Iam verò ipse nō solùm non obedit synodo generali, sed & super illam in reformationis proprio negocio, se iudicē constituere molitur, eam propria voluntate dissoluere volens, atque in alium locum suæ origini propinquum, euocare, vbi (sicut verisimiliter creditur) ita dominari sperat, vt resisti suæ nō possit voluntati. Sed nec eū decuit obliuisci, quòd iam altera vice dissolutionem synodi facere attentauerit, quam deinceps reuocare & inanem atq; irritam fateri oportuit. Scire insuper debuit, iamdudū in hac sancta synodo fuisse solenniter decretatum, assentientibus plurimis sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus quorū aliqui adhuc de præsenti cum eo sunt, vt hoc concilium per papam sine expresso consensu duarū partium eiusdem concilij, votis singulorum per deputationes & in generali congregatione scrutatis, posteà solenni sessione subsecuta, dissolui non posit, aut de loco ad locum transmutari, pœnis omnibus atq; censuris ferendis in aduersum, extunc cassatis & irritatis. formidare preterea debuit, aliud concilium in Ferraria erigere, cùm alio decreto per anteà edito declaratum sit, omne conciliū quod isto durante alibi contigerit eligi, non fore concilium, sed schismaticorum conuenticulum. Intelligitur autem durare hoc concilium iuxta præmissi decreti seriem, donec ex consensu duarum partiū eius fuerit dissolutum, quæ decreta ipsius domini Eugenij subsequēti adhęsione corroborata sunt, ac per suos oratores præsidentes saltem nominibus proprijs iurata. Sed & anteà in decreto concilij Constantiensis quod incipit, Frequens, fuerat ordinatum, vt locus futuri concilij cum consensu ipsius cōcilij congregati eligi deberet, & si concilio dissoluto locum illum mutari oporteret ex causis legitimis, tuncalius locus eiusdem nationis eligi deberet. Si verò causæ illæ totam nationem concernerent, locus vicinior assumeretur. Quòd si locum futuri concilij alio tempore celebrandi, sine consensu concilij actu congregati assignare, & nisi ad loca ibidem declarata, mutare nō potest, multo minùs concilium congregatum incontinenti sine ipsius consensu ad locū alium sua voluntate transferre. Denique non debuit obliuisci decreti super conuentione Græcorum per ipsum approbati, quo cauetur, concilium in Basilea firmiter esse permansurum, donec Græci ad portū per hanc sanctam synodum eis nominandum, peruenerint. Quo pacto igitur, quóve consilio nunc huius concilij dissolutionē aut translationem efficere frustrà conatur? Sed quis vsus ille est plenitudinis suæ potestatis, dū si contra aliquem oratorum suorum, vtpotè archiepiscopum Tarentinum, (de quo mentionem fecerat) quicquam agatur pro debito iustitiæ, ob eam causam vult etiam concilium dissolui? Deniq; vnionem Bohemorum, quam tantis laboribus hæc sancta synodus perquisiuit, dum pro vltimato eius complemento instamus, conturbare nititur huius prætensæ ordinationis series, quæ vltra triginta dies hanc sanctam synodum huic negocio prohibet intendere. O admiranda consilia, quæ ad eneruationem authoritatis Ecclesiæ & suijpsius destructionem summo pontifici suggeruntur, quæ si conniuentib' oculis pertransiret hæc sancta synodus, tota confundi timeretur Ecclesiæ authoritas: & quis in papatū assumptus,

Constantiensis cōcilij sess. 4. & 5.

Constantiensis concilij sess. 5.

Basileensis concilij sess. 11.

Basileensis concilij sess. 19.

Constantiensis concilij sess. 4. & 5. & 39.

Matt. 18. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

posset vniuersam Christianitatem pro sua voluntate decolorare, nec vlla esset resistentia. Quinimò & accusat⁹ de hæresi aut quouis crimine, confestim synodum accusantem & corripientem dissoluere tentaret, ne subiret iudicium. Nunc quoq; dolentissimè ferendum est, tale exemplum à domino Eugenio donari posteris, vt iudicium subterfugiendo, ad detestabile refugium prætensæ dissolutionis concilij se cõuertat. Qui & non rectè de authoritate Ecclesiæ sentire videtur, dum ipsius Ecclesię congregatę cui (vti declaratum est) obedire tenetur, ipse se iudicem constituit, & aduersus tot decreta, tot sanctiones conciliorum, eam conatur dissoluere, qui tamen dudum in adhæsione sua cùm de reuocatione literarum incipientium, Deus nouit, mentio haberetur, ipse quicquid per eum aut suo nomine in præiudicium aut derogationẽ huius Basileensis concilij seu contra eius authoritatem factum, attentatum seu assertum erat, cassauit, irritauit, & annullauit, nullaq; & irrita fuisse & esse declarauit, & se deinceps à nouitatibus & grauaminibus seu præiudicijs inferendis huic sacro concilio, aut suppositis eius & adhærentibus eidem, realiter & cum effectu desistere pollicitus est. Cùm igitur talia in aduersum perpetrata, quæ vniuersis fidelibus detestanda & abhorrẽda sunt, nul latenus sub dissimulatione pertransire valeamus, volens hæc sancta synodus (sicut tenetur) de opportunis remedijs prouidere, declarat huiusmodi prætensam dissolutionem huius concilij, ac translationem in ciuitatem Ferrarien sem, per dominum Eugenium papam quartũ factas, cum omnibus censuris, pœnis & alijs indè secutis, nullas esse, penitusq; irritas & inanes, mandans, obsecrans, & præcipiens eidem, vt hæc (sicut de facto processerunt) reuocare habeat, & aduertat ipse pœnas, quæ dudum in decreto huius sanctæ synodi, quod incipit, Quoniam frequens, etiam ante ipsius adhæsionem in vndecima sessione promulgato, contra Romanum pontificem ad concilium generale quoquo modo dissoluendum, mutandum, prorogandum operam dantem, prolatæ fuerunt: vbi expressè cauetur, quòd si Romanus pontifex talia agens, infra quatuor menses cum reali satisfactione non resipuerit, ex tunc à papali administratione sit ipso facto suspensus, quæ quidé papalis administratio ad sacrum generale concilium ipso iure deuoluatur. Quòd si pœnã ipsam per duos menses post prædictos quatuor menses sustinuerit animo indurato, contra ipsum vsq; ad priuationẽ inclusiuè per concilium generale procedatur: quas quidem pœnas hæc sancta synod⁹ ipsum dominum Eugenium, nisi resipuerit, decernit & declarat incursurum, iuxta terminos in prædicto decreto vndecimæ sessionis præfixos, ad quarum pœnarum executionem, nisi resipuerit, (vt prælibatum est) meritò procedemus. Insuper hæc sancta synodus omnem nominationem, electionem, assumptionem loci Ferrarien sis factam, tanquã decretis ipsius synodi repugnantem, sicut de facto processit, cassat & irritat, imò veriùs cassam & irritam esse declarat. Et casu quo in eadem ciuitate aut alibi aduersus præfatorum decretorum nostrorum tenorẽ summus ipse pontifex concilium erigere iuceperit, vel incipiet in futurum, mandat & præcipit hæc sancta synodus vniuersis sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, & alijs quibuscunq; in curia dicti domini Eugenij existentibus, qui synodis generalibus de iure vel consuetudine interesse tenentur, vt ad hoc sacrum concilium Basileense, cæteri verò ad loca suorum beneficiorum vel alibi extra curiam se transferant, sub pœnis excommunicationis, priuationis omnium beneficiorum, dignitatum & officiorum, & inhabilitationis perpetuæ, quas, si contrà fecerint, ipso facto incurrant. Inhibet præterea sub eisdem pœnis hęc sancta synodus, ne quisquam, cuiusuis status & dignitatis, etiam si cardinalis, patriarcha, archiepiscopus, vel episcopus fuerit, ab hac sancta synodo vigore seu prætextu dissolutionis aut trãslationis per ipsum dominum Eugenium factæ recedere audeat, vel ab actibus conciliaribus vllo pacto desistere, seu huiusmodi translationi vel dissolutioni quomodolibet obedire. Decernit quoq; hæc sancta synodus, vt omnes & singuli ad hoc concilium liberè accedere possint, ac si præfatæ dissolutio & trãslatio prætensæ nullatenus emanassent, nec quisquã venientes ad hoc sacrum concilium quouis modo habeat impedire. Vniuersis quoque Christifidelibus sub pœnis excommunicationis inhibet, quacunq; dignitate ecclesiastica vel seculari, etiam si cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali, pontificali, imperiali, regali vel alia quacunq; præfulgeãt, ne ad tale prætensum concilium per ipsum dominum Eugenium (vt præmittitur) erectum vel erigendum, accedere vel mittere præsumant, neq; etiã vniuersitates, collegia, capitula, communitates ad tale prætensum concilium mittant. Quod si fecerint, ipso facto ecclesiastico subiaceant interdicto.

Basileensis concilij sessione 16.

Basileensis concilij sessione 11.

Deniq; ne ipse dominus Eugenius iugiter grauiora grauioribus addere præsumat, noua schismata & scandala suscitando, authoritatemq; vniuersalis Ecclesię vehementiùs impugnando, inhibet eidem hæc sancta synodus, ne deinceps aduersus ipsam quicquam innouet, eandem vel eius supposita & eidem adhærentes perturbando vel molestando, seu iam attentata continuet, ac etiam vniuersos qui beneficia, dignitates, personatus & officia suppositorum huius sacri

sacri concilij, seu eidem concilio adhærentium impetrauerint, seu obtinuerint, seu impetrare tentauerint vel obtinere, etiã si motu proprio concessa fuerint, & omnes qui huiusmodi impetrationi vel prouisioni beneficiorum, dignitatum, personatuum & officiorum quorumcunque, assensum, fauorem vel *auxilium dederint, quacunq; præfulgeant dignitate (vt præmittitur) ecclesiastica vel seculari, etiam si vniuersitates, communitates, collegia vel capitula fuerint aliquod seu aliqua suppositorũ huius concilij & eidem adhærentium, vigore seu prætextu prætensæ ordinationis per ipsum dominum Eugenium factæ, in suis beneficijs ac alijs rebus molestauerint vel perturbauerint, quacunq; authoritate ordinaria vel delegata. Decernit eadem sancta synodus, pœnis excommunicationis, priuationis ab omnibus beneficijs, officijs & dignitatibus, ac inhabilitationis ad eadem, quantum ad singulares personas, & si vniuersitates, communitates, vel collegia aut capitula fuerint, interdicto ecclesiastico ipso facto subiacere, decretis huius sanctæ synodi, quæ incipiũt, Ambitiosorum: &, Vt sacri: &, Cùm Christi ecclesia, & alijs quibuscunq; ipsius decretis & ordinationibus in suo robore duraturis. Insuper vniuersis prælatis, etiam pontificali dignitate præfulgentibus, capitulis, vniuersitatibus, communitatibus, & collegijs, ac alijs quibuscunq; personis ecclesiasticis, sub pœnis prædictis quo ad singulares personas, & quo ad communitates, vniuersitates, collegia, capitula, sub pœnis cessationis à diuinis & interdicti, quas (si contrafecerint) incurrant ipso facto, prohibet hæc sancta synodus, ne aliquem qui præfata beneficia, dignitates, personatus, & officia suppositorum huius sacri concilij & eidem adhærentium (sicut præmittitur) obtinuerint, recipere seu admittere ad possessionem, vel inuestire quouis modo audeãt: literis quoque *, prouisionibus & mãdatis papalibus, vel alijs quibuscunq;, quacunq; authoritate ordinaria vel delegata, sub quibuscunq; censuris vel pœnis emanatis, super huiusmodi priuationibus ac præfatorum beneficiorum, dignitatum, personatuum & officiorum collationibus, hæc sancta synodus decernit nullatenus fore obediendũ, quodque aduersus pœnas superiùs præmissas nullus restitui, etiam ad diuinorum celebrationem rehabilitari, reintegrari, sed nec à sententia excommunicationis (excepto duntaxat in mortis articulo) absolui, vel etiam quoad communitates & capitula ac vniuersitates & collegia interdicta, relaxari, nisi per hanc sanctam synodum, possint. Vt autem nullus huius nostræ ordinationis & decreti possit quouis modo prætendere ignorantiam, volumus & mandamus, hanc præsentem paginam valuis huius ecclesię cathedralis Basileensis sub nostra bulla affigi atque publicari, & per affixionẽ ipsam eidem domino Eugenio ac vniuersis & singulis intimari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis, decreti, mandati, cassationis, irritationis, inhibitionis, inhabilitationis, priuationis, excommunicationis, interdicti, à diuinis cessationis declarationis, affixionis & intimationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & vniuersalis Ecclesiæ se nouerit incursurum. Datum in sessione nostra publica in ecclesia maiore Basileensi quarto Idus Octobris celebrata, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoseptimo.

Basileensis concilij sessione 8. & sess. 13. & sess. 26.

*consilium

*prouisionum

SESSIO XXX.

Super modo communionis.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Vt lucidius videatur pro declaratione catholicæ veritatis, quid circa perceptionem sacrę Eucharistiæ tenendum sit, & agendum pro vtilitate & salute populi Christiani, post diligentem perscrutationem diuinarum scripturarum sacrorumq; canonum & doctrinarum à sanctis patribus & doctoribus traditarum, in hac sancta synodo longis temporibus habitam, consideratisq; omnibus quæ pro declaratione huius rei considerandafuerunt, decernit & declarat eadem sancta synodus, quòd fideles laici siue clerici communicantes, & non conficientes, non astringuntur ex præcepto domini ad suscipiendum sub vtraq; specie, panis scilicet & vini, sacrum eucharistiæ sacramentum. Sed Ecclesia quæ regitur spiritu veritatis secum manente in æternum, & cum qua Christus manet vsq; ad consummationem seculi, (sicut ait diuina scriptura) ordinare habet, quomodò ipsis non conficientibus ministretur, prout pro reuerentia ipsius sacramenti & salute fidelium viderit expedire. siue autem sub vna specie, siue sub duplici quis communiset, secundum ordinationem seu obseruantiam Ecclesiæ proficit dignè communicantibus ad salutem. Nec vllatenus ambigendum est, quòd non sub specie panis caro tantùm, nec sub specie vini sanguis tantùm, sed sub qualibet specie ell integrè totus Christus. Laudabilis quoque consuetudo communicandi laicum populum sub vna specie, ab Ecclesia & sanctis patribus rationabiliter introducta, & hactenus diutissimè obseruata, & à doctoribus diuinæ legis sacrarum scripturarum atque

De sumptione corporis Christi sub vna tantùm specie.

Matth. 28. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

canonum multam peritiã habentibus, iam à longæuo tempore commendata, pro lege habenda est, nec alicui licitũ est eam reprobare, aut sine authoritate Ecclesię ipsam immutare. Datum Basileæ in nostra solenni & publica sessione, decimo Calendas Ianuarij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoseptimo.

SESSIO XXXI.

De causis.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam.

Ecclesiasticæ solicitudinis studium iugiter inuigilare conuenit, vt fraterna charitas in clero ac populo Christiano vigeat, nec quisquam per vexationes & afflictiones indebitas proximum suum opprimere permittatur: sicq; iustitia ordine debito cuilibet ministretur, vt & viris dolosis auferatur nocendi licentia, & quies ac trãquillitas rectorum non facilè perturbetur. Inoleuerũt autem hactenus intolerabiliũ vexationum abusus permulti, dum nimiùm frequenter à remotissimis etiã partibus ad Romanam curiam, & interdum pro paruis & minutis rebus ac negocijs quàm plurimi citari & euocari consueuerunt, atq; ita expensis & laboribus fatigari, vt nonnunquàm commodiùs arbitrentur iuri suo cedere, aut vexationem suam graui damno redimere, quàm in tam longinqua regione litiũ subire dispendia. Sic facilè extitit calumniosis opprimere pauperes, sic beneficia ecclesiastica plerunq; minùs iustè per litium anfractus obtenta sunt, dum iustis possessoribus eorum, seu quibus illa de iure competebant, neque opes neq; facultates ad illos sumptus sufficere poterant, quos longinqua profectio ad Romanam curiam & litis agitatio in eadem deposcebant. Confunditur etiã exinde ordo ecclesiasticus, dum ordinarijs iudicibus sua iurisdictio minimè seruatur, pecuniæ & facultates regnorum ac prouinciarum hoc pacto non parùm diminutæ sunt. Et quod vniuerso ecclesiastico ordini admodùm nocere compertum est, hi quos ad summa negocia Christianæ religionis sublimitas dignitatis euocabat, minùs illis reddebantur intenti, dum ipsorum mentes nimiùm occupabat assidua causarum multitudo. Quæ attendens hæc sancta synodus, & pro reformatione Ecclesiæ Dei in capite & in membris, iuxta potestatẽ sibi à domino concessam euigilãs, vt omnia deinceps ordine congruo peragantur, ad salutem animarũ & pacem ac quietem cunctorum, statuit & decernit, quòd in partibus vltra quatuor diætas à Romana curia distantibus, omnes quæcũq; causæ, exceptis maioribus in iure expressè enumeratis, & electionum ecclesiarum cathedralium & monasteriorum, quas immediata subiectio ad sedem Apostolicã deuoluit, apud illos iudices in partibus, qui de iure aut consuetudine præscripta vel priuilegio cognitionem habent, terminentur & finiantur. Et ne sub vmbra appellationũ, quæ nimiùm leuiter & nonnunquam friuolè hactenus interponi visæ sunt, atq; etiam in eadem instantia ad prorogationẽ litium sæpè multiplicari, materia fouendis iniustis vexationibus relinquatur, statuit eadem sancta synodus, quòd si quis offensus corã suo iudice, habere nõ possit iustitiæ complementum, ad immediatum superiorem per appellationẽ recursum habeat: nec ad quemcunque, etiam ad papam, obmisso medio, neq; à grauamine in quacunq; instãtia ante definitiuam sententiam quomodolibet appelletur, nisi forsitan tale grauamen extiterit, quòd in diffinitiua sententia reparari nequiret: quo casu, non aliàs, ad immediatum superiorem liceat appellare. Si verò quispiam à sedis Apostolicæ immediatè subiecto ad ipsam sedem duxerit appellandũ, causa per rescriptum vsq; ad finẽ litis inclusiuè in partibus committatur, nisi fortè propter defectum iustitiæ, aut iustum metũ etiam in partibus conuicinis, de quibus in commissione exprimendis, legitimo priùs documẽto aliàs quàm per iuramentũ summariè constiterit, apud ipsam sedẽ foret meritò retinenda. Et quicquid in contrariũ huius saluberrimi decreti attentatũ, factum vel obtentũ fuerit, sit nullum ipso facto. Litigantes, qui contrà fecerint, in expensis condemnẽtur. Romanæ verè Ecclesiæ cardinales, vicecancellarium, camerarium, magnũ pœnitentiarium, protonotarios & alios sedis Apostolicæ officiales, actu in Romana curia suis officijs insistentes, hoc decreto nõ intendimus comprehendi. Ne tamen in dissolutionem vel translationẽ præsentis concilij, aut erectionem conuenticuli apud Ferrariam vel alibi sub nomine cõcilij generalis, quas dominus Eugenius papa quartus efficere conatus est, vel conaretur in futurum, causas illas, & maximè incorporatorum aut incorporandorũ in hoc sacro concilio, quas hæc sancta synodus remitteret, aut nõ reciperet, in curiam ipsius domini Eugenij, aut præfatum conuenticulũ Ferrariense vel aliud, de facto trahi contingeret in fomentũ dissolutionis, trãslationis & erectionis prædictarum, voluit eadẽ sancta synod', causis quascunq; pendentes & cõmissas, aut etiã quascunq: causas incorporatorũ atq; incorporandorum, atq; alias per appellationem deuolutas aut deuoluendas, necnon illas quæ obseruationem decretorum ipsius sanctæ synodi concernunt, apud eandem sanctam synodum, ipsa durante, seu donec aliter fuerit ordinatum, tractari, saluis etiam aduocationibus causarum pendentium in Romana curia, per quæcunq; nostra decreta factis aut faciendis, decretis etiam alijs & ordinationibus eiusdem sanctæ synodi in suo robore remanentibus. Datum in sessione nostra publica in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata, nono Calendas Februarij, anno à natiuitate domini 1438.

Quæ causæ Romã tantùm remittendæ.

Appellationum leuiũ abusus.

ALIVD DECRETVM DE COLLATIONIBVS beneficiorum, in eadem sessione publicatum.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuã rei memoriam. Placuit diuinæ pietati, hoc tempore animos hominum, qui varijs abusibus irretiri cœperant, vehementiùs excitare, vt salus quæreretur cunctorũ, & per synodum vniuersalem mores Ecclesiæ in melius reformarentur, cum salutari directione capitis & membrorum in viam iustitiæ & sanctitatis. Quod vt faciliùs atq; ordinatiùs fieret, & ne sub prætextu variarũ opinionum aut Romani pontifices, aut alij quicunque non satis vniuersalibus concilijs obedirent, prædisposuit eadem diuina pietas, in sacro Constantiensi concilio synodorum vniuersaliũ iurisdictionem ita declarari, vt nulli relinqueretur ambigẽdi occasio, cùm decreto solenni diffinitum extitit, vniuersale concilium habere authoritatem immediatè à Christo, cui quilibet cuiuscunq; status & dignitatis, etiam si papalis fuerit, obedire teneatur in his, quæ pertinent ad fidem, ad extirpationem schismatis, & reformationem Ecclesiæ Dei in capite & in membris ac pertinentibus ad ea. Dum autem hæc cura reformandæ Ecclesiæ huic sanctæ vniuersali synodo Basileensi incumbit, hoc vnum singulari solicitudine prosequendum arbitratur, vt per singulas ecclesias ministri instituantur idonei, qui scientijs & virtutibus effulgeant, ad Christi gloriam & vniuersi populi Christiani ædificationem salutarem, cui rei graue impedimentum hactenus afferre visa est gratiarum expectatiuarum multitudo, quæ grauem ordini & statui ecclesiastico perturbationem, variasq; inordinationes ac plurima discrimina cõperitur iniecisse. Ex his enim frequentiùs dati sunt ecclesijs ministri non probati, nec cogniti, vacaturorumq; beneficiorum expectatio, quę sicut antiqua iura testantur, occasionẽ desiderandæ mortis alienæ præstare solet, quod plurimùm præiudicat animarum saluti: sed & insuper lites innumeræ & contentiones inter seruos Dei excitãtur, rancores & iurgia nutriuntur, pluralitatis beneficiorum fouetur ambitio, facultates ac pecuniæ regnorum & prouinciarum mirum in modum exhauriuntur, pauperes discurrendo ad Romanam curiam, innumerabiles vexationes subeunt, & inter viarum discrimina nonnunquam spoliantur, occiduntur, ac varijs affliguntur pestibus: atque etiam suis patrimonijs ac parentum opibus exhaustis, graui egestati subiacere coguntur. Plurimi absque iusto titulo beneficia sibi vendicant, & non quibus de iure debentur, illa obtinent, sed nonnunquam hi quibus aut circunueniendi proximum maior astutia, aut ad litigandum facultas suppetit vberior: sub inuolutionibus quoque prærogatiuarum, antelationum, aliorumque huiusmodi gratias concomitantium, fraudes plurimas & deceptiones contingit inueniri. Iuuenibus etiam, qui studio literarum & virtuosis operibus intendere debe rent, datur materia euagandi, qui sæpiùs per litium anfractus & varios discursus, ratione gratiarum ipsarum turbantur, & inquietantur. Ordinarijs collatoribus suum ministerium subtrahitur, & confunditur ordo ecclesiasticus, dum vnicuique sua iurisdictio non seruatur. Romanique pontifices dum officia inferiorum nimiùm sibi vendicant, à maioribus & magis fructuosis operibus vniuersale bonum concernentibus retrahuntur, nec inferiorum directioni atque correctioni inuigilant, sicuti publica vtilitas exposcit. Quæ omnia grauem confusionem statui clericali & sacerdotali, in dispendium diuini cultus & præiudicium publicæ salutis afferunt, possentque grauiorem in futurum afferre ruinam, rebus his in deteriora iugiter prolabentibus, nisi prouideretur in aduersum. Volens itaq; hæc sancta synodus super his opportunum remedium adhibere, statuit & decernit, vt Romanus pontifex qui pro tempore fuerit, eas deinceps gratias expectatiuas aut nominationes, nullo modo nulláve ex causa concedat, cùm ipse præ cæteris, ne sit tantorum occasio malorum, abstinere debeat. Frustrà enim inferioribus inhiberetur, si ipse, qui alijs debet esse omnium bonorum & virtutum exemplar, non abstineret. Vt enim ille sanctissimus & doctissimus Leo papa inquit, Totius familiæ domini status & ordo mutabitur, si quod inquiritur in corpore, non inuenitur in capite. Integritas etiam præsidentium, salus dinoscitur esse inferiorum. Cessentq; decæterò iam factæ, & tam ipsæ quàm etiã fiendæ, si quæ fiant, nullæ sint ipso facto, exceptis illis gratijs & nominationibus, super quibus processus iam sint expediti, quas ex certis rationabilibus causis in octo mensibus, quibus hactenus cursum cõsueuerunt habere, tolerandas duximus, donec aliter fuerit ordinatum. Reseruationes etiam particulares, quæcunq; fuerint, beneficiorum vacaturorum, tam per Romanos põtifices, quàm per legatos sedis Apostolicæ, decæterò nullæ sint

Constantiensis concilij sessione 4. & 5.

In epistola 65. ad Africanos episcopos, cuius initium est, Cùm in ordinationibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sint ipso facto. Non tamen intendit prohibere hæc sancta synodus hoc præsenti decreto, quo minùs futuri Romani pōtifices tempore pontificatus sui modo honesto & conuenienti, de vno beneficio ad collationem, in qua fuerint decem beneficia, & de duobus vbi fuerint quinquaginta, & vltrà, disponant, ita tamen, vt in eadem ecclesia cathedrali vel collegiata, duas præbendas suo tempore non conferant, vt qualificationes graduatorū inferiùs designatæ, in ipsis præbendis suum valeant sortiri effectum. Neq; etiam collationes per præuentionem fiendas, intēdit impedire, decreto nostrō de reseruationibus, quo ad cætera, & alijs decretis huius sanctæ synodi in suo robore duraturis. Vt verò cęteri, ad quos beneficiorum, dignitatum, personatuum, officiorū & administrationum collatio, seu quæuis dispositio spectat, ad prouidendum literatis viris & scientia perornatis specialiùs astringantur, voluit eadem sancta synod⁹ certas qualitates virorum literatorū & graduatorum designari, quibus certo ordine debeat prouideri, prout inferiùs annotatur, adijciens quòd si per prælatos & doctores alicuius nationis in hoc concilio consistentes, pro bono suæ nationis aliter circa huiusmodi qualificationes disponendum videatur in futurum, quicquid per illos fuerit ordinatum & in generali congregatione præsentis concilij concluſum, exnunc prout extunc ratum & firmum habeatur, & vim decreti habeat, ac si in præsenti decreto de verbo ad verbum expressum foret. Quòd si quis cuiuscunq; status, etiamsi cardinalatus, patriarchalis, pontificalis aut alterius cuiuslibet dignitatis, contra prædictum ordinem & qualificationes (vt præmittitur) designatas vel designandas, de ipsis beneficijs, dignitatibus, personatibus, officijs & administrationibus quouis modo disposuerit, eo ipso sit irritum & inane. Collatioq; huiusmodi ac prouisio, seu quæuis dispositio ad superiorem proximum deuoluatur, qui similiter habeat prouidere: quod si non fecerit, ad alium superiorem proximū deuoluatur, gradatim vsque ad summum pontificem ascendendo. Non volumus tamen ordinarios collatores, & eos ad quos præsentatio seu alia quæuis dispositio beneficiorum spectat, in quatuor mensibus, quibus præfatæ gratiæ expectatiuæ vel nominationes cursum non habent, donec ipsæ gratiæ & nominationes ad eorum collationem, prouisionem, præsentationem seu dispositionem concessæ cessauerint, ad qualificationes infrascriptas obseruandas astringi.

Sequuntur qualificationes, & ordo in conferendis beneficijs per ordinarios, de quibus suprà tactum est.

Primò, cùm per generalis concilij statuta sanctè ordinatum existat, quòd quælibet ecclesia metropolitica teneatur & debeat vnum habere theologum, qui sua doctrina & prædicationibus fructum salutis afferat, ordinat hæc sancta synodus, quòd extendatur etiam huiusmodi ordinatio ad ecclesias cathedrales, taliter videlicet, quòd quilibet collator ipsarum præbendarum teneatur & debeat canonicatum & præbendam, quàm primum facultas se obtulerit, & inueniri poterit, vni magistro licentiato vel in theologia baccalaureo formato conferre, qui per decennium in vniuersitate priuilegiata studuerit, & onus residentiæ ac lecturæ & prædicationis subire voluerit, quiq; bis aut semel ad minùs per singulas hebdomadas, cessante legitimo impedimento, legere habeat: & quoties ipsum in huiusmodi lectura deficere contigerit, ad arbitrium capituli in subtractione distributionum totius hebdomadæ puniri possit. Et si residentiam deseruerit, de alio prouideatur. Veruntamen vt liberiùs studio vacare possit, nihil perdat, cùm absens fuerit à diuinis. Insuper quòd in qualibet ecclesia cathedrali vel collegiata, vltra prædictā præbendam theologo (vt præmittitur) assignandam, tertia pars præbendarū conferatur graduatis aliàs idoneis modo & forma infrascriptis, sic quòd prima vacatura huiusmodi graduato, & deinde post alias duas sequens eo modo conferatur, & sic deinceps, videlicet magistris aut licentiatis seu baccalaureis formatis in theologia, qui per decennium in aliqua vniuersitate priuilegiata, doctoribus seu licentiatis in altero iurium vel medicina, qui per septem annos in sua facultate studuerint in vniuersitate, vt suprà, magistris seu licentiatis in artibus, cū rigore examinis, qui per quinquennium in aliqua vniuersitate à logicalibus inclusiuè & suprà in artibus, vel in alia superiori facultate studuerint, necnon in theologia, qui per sex annos vel in vtroque aut in altero iurū, baccalaureis qui per tria quo genere, aliàs autē per quinquennium consimiliter in aliqua vniuersitate priuilegiata ad minùs suum studium fecerint, qui de prædictis gradibus, tempore & nobilitatore suprædictis fidem facere teneantur collatori per legitima documenta. Exhortamur tamen ordinarios collatores, quòd in conferendis beneficijs huiusmodi, præsertim quo ad dignitates, respectū habeant singulariter ad magistros, necnon licentiatos & baccalaureos formatos in theologia. In dignitatibus verò nō electiuis, personatibus, administrationibus & officijs dictarū ecclesiarum, idem ordo, modus & forma in omnibus obseruentur. Quòd si quis ex dictis qualificatis, tempore vacationis præbendæ seu dignitatis huiusmodi, alias duas obtineat præbēdas, seu dignitates & prębendas, vel aliud seu alia beneficiū aut beneficia, quod vel

Theologi in cathedralibus collegijs cur ad minus vnus esse oporteat.

vel quæ residendo in altero ipsorum, & horis diuinis interessendo, valeret seu valerent vsq; ad summam seu æstimationem ducentorum florenorum cameræ, similiter quicunq; duas præbendas cathedrales obtinuerit, nullatenus in ipsa tertia parte includi seu comprehendi censeatur. In ecclesijs autem parochialibus, quæ in ciuitatibus aut villis muratis existunt, instituantur personæ sic, vt suprà, qualificatæ, aut ad minus qui per tres annos in theologia, vel in altero iurium, seu magistri in artibus, qui in aliqua vniuersitate priuilegiata studentes fuerint, & huiusmodi gradum adepti fuerint, si tales potuerint inueniri, qui voluerint huiusmodi beneficijs deseruire. Et vt faciliùs inueniri possint, statuit hæc sancta synod⁹, quòd quolibet anno, durāte tempore quadragesimę, omnes & singuli hoc modo qualificati, de ipsa diœcesi & alij qui voluerint, habeant per se vel per procuratorem sua nomina exhibere illis, ad quos beneficiorum curatorum collatio vel præsentatio spectat, seu eorum vicarijs. Quod si non fecerint, collatio seu præsentatio vel dispositio aliter quàm (vt prę̄mittitur) facta, non ptopter hoc irrita censeatur. Et similiter in collatione tertiæ partis præbendarū superiùs memorata, intelligatur, si tot graduati seu qualificati modo præmisso potuerint inueniri, teneanturq; (vt præmittitur) ipsi graduati & qualificati sua nomina tempore prædicto ipsis, ad quos beneficiorum dispositio spectat, seu eorum vicarijs exhibere per se vel per procuratorem. Quod si non fecerint, collatio seu præsentatio vel dispositio aliter quàm (vt præmittitur) facta, non propter hoc irrita censeatur. Si autem illi ad quos beneficiorū quæuis dispositio spectat, contra suprādictarum qualificationū designationem & ordinem aliquod beneficiū contulerint, seu ad ipsum præsentauerint, vel quomodolibet disposuerint, sit ipso facto irritum & inane, velut superiùs præmissum est. Et nihilominùs per concilia prouincialia cùm in his defecerint, aut etiam personis non idoneis quoquo modo prouiderint, iuxta tenorem constitutionis concilij generalis, quæ incipit, Graue de præbendis, corrigantur & debitè puniantur. Illi verò, ad quos beneficiorum regularium spectat collatio seu dispositio, prætermissis indignis, eadem religiosis idoneis conferant & assignent. Quod si aliter fecerint, per eorum superiores & capitula prouincialia corrigantur, & debitè puniantur. Datum in sessione nostra publica in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata, nono Calendas Februarij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimooctauo.

DECRETVM TERTIVM PROMVLGAtum in eadem sessione, de suspensione domini Eugenij papæ quarti.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam. Audiuit omnis Ecclesia iam à plurimo tempore, quo pacto hæc sancta synodus inter cætera ob reformationem ipsius Ecclesiæ Dei in capite & in membris specialiter congregata, cùm sua decreta salubria passim contemni prospiceret, abusuumq; deformitatem continuari, atq; etiam plùs solito inualescere in diuinæ maiestatis offensam, & vniuersi sacerdotij atque totius Christianæ religionis ruinam miserabilem, videretque periculosissimum schisma per erectionem alterius prætensi concilij isto durante, & alia plurima scandala imminére populo Dei, & vniuerso orbi perturbationem non modicam ex resistentia, quam aduersus debitam reformationē Ecclesiæ & salubria huius sanctæ synodi opera, dominus Eugenius papa quartus diuisionem assiduam fouendo, & libitum propriæ voluntatis decretis & ordinationibus synodalibus præferendo, præstare videbatur: impulsa est post longam plurium annorum expectationem, super regimine ecclesiastico salubrem prouisionem quærere, & ipsum dominum Eugenium inducere, vt ea quæ saluti suijpsius & vniuersæ Ecclesiæ congruebant, in tantis tamque vrgentibus necessitatib⁹ agere curaret, cùm hoc ipsum eidem sanctæ synodo maximè liceret, atque incumberet ex ea authoritate, quam à Christo immediatè accepit, cui vniuersi fideles cuiuscunq; status, etiam si papalis existant, obedire tenentur in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem schismatis & reformationem Ecclesiæ in capite & in membris, veluti determinatio vniuersalis Ecclesiæ in sacris scripturis fundata, & in celeberrimo concilio Constantien si promulgata, diffiniuit, adijciens quòd quicunq; contumaciter ipsi vniuersali concilio obedire contemperit in prædictis & pertinentib⁹ ad ea, con dignæ pœnitentiæ subijciatur, & debitè puniatur, ad alia iuris remedia, si opus fuerit, recurrendo. Et tandē pridie Calendas mensis Augusti nouissimè præteriti, decreuit hæc sancta synodus, terminum sexaginta dierum peremptoriè præfigere, infra quem præfatus dominus Eugenius coram eadem synodo per se vel per alium compareret, si qua super prædictis ac alijs in dicto monitorio expressis, cæterisque in futurum proponendis, quæ tunc non sine rationabili causa tacebantur, pro sui excusatione vel defensione duceret proponenda. Quo termino elapso, siue dict⁹ dominus Eugenius compareret, siue non, hæc sancta synodus ad vlte-

Constantiensis concilij sessione 4. & 5.

Basileensis concilij sess. 26.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad vlteriora procedere decreuit, cognoscendo & terminãdo, prout Ecclesiæ sanctę Dei, spiritusancto dictante, videretur expedire. Sed (quod cum dolore referimus) ipse dominus Eugenius infra assignatũ terminum neq; per se, neq; per aliũ comparére voluit, aut minimam excusationem si quam haberet, transmittere: imo correctionem effugere volens, dissolutionem & translationem concilij, quam de iure nõ poterat, de facto, pendente termino, attentauit: cùm tamen iam altera vice dissolutionem huius concilij per eum attentatam, reuocasset, declarans eam irritam & inanem, dicensq; ipsum concilium pro reformatione Ecclesiæ in capite & in membris legitimè inchoatum, continuatum fuisse, & prosecutionem habere debere, perinde ac si nulla dissolutio facta fuisset. Quibus attentis, elapso dictæ citationis termino, suam contumaciam in publica sessione promotores & procurator fiscalis huius sacri concilij accusarunt. Exigenteque iustitia, hæc sancta synodus in eadem sessione contumaciã ipsam domini Eugenij sufficienter accusatam declarauit, ipsumq; contumacem reputauit, decernens, eius absentia nõ obstante, ad vlteriora procedendum fore, prout ipsi sanctæ synodo videretur, consideratis necessitatibus & vtilitatibus vniuersalis Ecclesiæ. Et quanquam attenta contumaciæ magnitudine, eadẽ sancta synodus absque vlteriori expectatione in ea re procedere potuisset, volens tamen nihilominùs cum omni mãsuetudine & benignitate procedere, ad instantiã inclytæ memoriæ Sigismundi Romanorum Imperatoris, & vnerabilium archiepiscoporum cæterorumq; illustrium principum electorum sacri Imperij, per sexaginta dies adhuc censuit differendum, vt per huius sanctę synodi patientiam probaretur, si ipsius domini Eugenij animus ad salutem sui ipsius & vniuersalis Ecclesiæ inclinari valeret. Confestim autem pleniùs innotuerunt ea, quæ aduersus hanc sanctam synodum & eius supposita, in prętensa dissolutione iam attentata, ipse dominus Eugenius perpetrauerat, transferendo hoc sacrum concilium in ciuitatem Ferrariensem, si contra ipsum aut aliquem oratorum suorum vlteriùs procederetur. Et præcipiendo sub pœnis & censuris grauissimis, quas tamen inferre non poterat, suppositis huius sacri concilij, vt ab eo discederẽt: qua in re decreta sacræ synodi Constantiensis & istius manifestè violabat, transferendo concilium pro libito voluntatis, præter consensum ipsius, ac etiam vsurpando sibi authoritatem supra sanctam synodum, de reformatione Ecclesiæ in capite agentem, non rectè sentiens (vt videbatur) de authoritate sacrorum conciliorum & determinationibus vniuersalis Ecclesiæ fidem concernentibus, tam in ipso Constantiensi concilio, quàm in isto promulgatis super obedientia, quam summi pontifices synodis vniuersalibus exhibere tenentur, ac etiam schisma introducens, & aliud conciliũ isto durante erigens, quod nõ fore concilium, sed conuenticulum schismaticorum, iam præcedentibus decretis fuerat declaratum, ad dissolutionem concilij iam semel per ipsum reuocatam, iterum redeundo, & ex modo dissolutionis ac pœnarum adiectionis, supra concilium iurisdictionem in facto reformationis assumendo, se nõ concilio, sed conciliũ sibi obedire teneri, factis suis protestando. Merebaturq; tantarum tamque grauium offensarum in Ecclesiã Dei & scandalum ipsius iam pluriès attentatum ac prę iudicium fidei multitudo, vt ilico in ipsum dominum Eugenium iusti iudicij sequeretur vltio pro ipsius & vniuersalis Ecclesiæ salute. Sed non immemor hæc sancta synodus maternæ pietatis, adhuc expectare voluit, si fortè ipse dominus Eugenius à tanta inobedientia resipiscens, conuerteretur ad cor, euidentissimisq; iuribus & rationibus declarauit, hanc dissolutionem & translationem nullas penitus esse, nulliusq; roboris & momenti cum omnibus indè secutis. Intermissa quoq; celeriori condignarum inflictione pœnarum, hæc sancta synodus eas duntaxat pœnas aduersus præfatum dominum Eugenium eo tunc promulgare duxit, quæ aduersus Romanos pontifices sacra generalia concilia dissoluere, & perturbare tentantes, ordinatæ fuerant, vt videlicet nisi infra quatuor menses à die dissolutionis & translationis per eum attentatarũ, resipisceret cũ satisfactione reali, ab omni administratione papali esset ipso facto suspensus. Quæ quidem papalis administratio ad generale concilium deuolueretur. Et si hanc pœnam per duos mẽses sustineret animo indurato, post quatuor prædictos menses contra ipsum vsque ad priuationẽ inclusiuè per concilium generale procederetur, quas pœnas hæc sancta synodus ipsum dominum Eugenium, si non resipisceret cum satisfactione reali (vt præmittitur) declarauit, & non solùm declarauit, sed etiam expresè decreuit incursurum. Cùm verò iam & prior terminus sexaginta dierum indultorum post contumaciam accusatã, & alius quatuor mensium post diem prætensæ dissolutionis & translationis huius concilij per ipsum dominum Eugenium attentatarum, elapsi sint, & pendentibus ipsis dilationibus, nulla correctio aut emendatio conspiciatur prouenisse, imo potiùs cõtinuatio abusuum & deformitatum in offensam diuinæ maiestatis & interitum animarum, rebellioq; & inobedientia domini Eugenij aduersus sanctam synodum vniuersalẽ & decreta ipsius, procuratio insu per assidua erectionis illius prætensi concilij Ferrariensis per transmissionẽ literarum ad di-

Suprà sessione 16.

Hæc & id genus alia huius synodi caute legenda sunt ob multas grauissimas rationes, quibus authoritas Papæ adstruitur, quæ his eleuatur.

ad diuersas regiones, & conuocationẽ plurimorum ad idem conciliũ, quod fore conuenticulum schismaticorum, iam declaratum commemorauimus. Ex quibus & authoritatis sanctorum conciliorum pessundatio, & reformationis Ecclesiæ Dei extinctio, & inductio schismatis inauditi per erectionem alterius prætensi concilij, isto durante concilio, ac deniq; determinationum Ecclesiæ vniuersalis paruipensio, in læsionẽ irreparabilem catholicæ fidei sequeretur, nisi diuina pietas suæ Ecclesiæ in tantis languoribus subueniret. Vrgetur tandem hæc sancta synodus, ne tanta mala dissimulando, assensum illis præstare videatur, & ne facilitas veniæ, incentiuũ tribuat delinquendi seu malè agendi, cùm leuiora remedia nõ proficiunt, vtiliorem & salubriorem adhibere medicinam, atq; post varias expectationes tandẽ saluti vniuersalis Ecclesiæ prouidere, & ad suspensionem ipsius domini Eugenij ab administratione papali, quam pœnam sacra Constantiensis synodus Romanis pontificibus in varijs casibus censuit inferendam, procedere, alias pœnas duriores adhuc pro sua mansuetudine differendo, vt saltem per compulsionem iustitię cum temperamẽto misericordię, ipsius Romani pontificis animus ad ea quæ sunt salutis & pacis, in reformationem debitam Ecclesiæ vniuersalis & animæ suæ & toti' populi Christiani salutiferam ædificationem, ipsiusque Ecclesiæ futuris temporib⁹ pacificationem gratissimam, & authoritatis sacrorum conciliorum conseruationem valeat inclinari. In virtute igitur omnipotẽtis Dei, in cuius nomine hæc sancta synodus cõgregata existit, & à quo immediatè potestatem super vniuersos fideles cuiuscunq; dignitatis, etiã si papalis existant, (vt præmissum est) accepit, eadem sancta synodus prædictum dominum Eugenium papam quartum, manifestum contumacem, & in aperta rebellione persistentem, ac notoriè incorrigibiliterq; Ecclesiam Dei scandalizantẽ, omnibus præmissis tam coniunctim quàm diuisim attentis, ab omni administratione papatus in spiritualibus & temporalibus suspendit, ac suspensum esse declarat, processura tandẽ ad vlteriora vsq; ad sententiam finalem inclusiuè, si opus fuerit, ipso domino Eugenio ampliùs non vocato, prout vtilitati & necessitati Ecclesiæ, spiritusancto dictante, conspexerit expedire. Omnem autem ipsius papatus administrationẽ in his omnibus, quæ in spiritualibus & temporalibus ad solum papam & sedem Apostolicam de iure pertinere noscuntur, eadem sancta synodus ad se ipsam decernit ac declarat esse deuolutã, ne propter gubernationis defectum, Ecclesia interim varia discrimina pati possit, decernens irritum & inane, quicquid durante hac suspensione, per ipsum dominũ Eugenium ratione papatus factum fuerit vel attentatum. Omnes quoq; reges, principes, communitates & alios quoscunq;, cuiusuis status & dignitatis existant, hæc sancta synodus monet & requirit, & eisdem in virtute sanctæ obedientiæ & sub diuini obtestationе iudicij mandat, ecclesiasticis verò personis quacunq; dignitate, etiam si cardinalatus, patriarchali aut pontificali præfulgeant, sub pœnis quas ipso facto incurrant excommunicationis & suspensionis ab omnibus dignitatibus, & beneficijs & officijs, quocunq; nomine nuncupentur, etiam si forent metropolitanæ aut cathedrales ecclesiæ, siue in titulum, siue in commendam obtineant. Vicarijs autem, gubernatoribus, vasallis, feudatarijs & subditis Romanæ Ecclesiæ sub pœna priuationis ipso facto omnium feudorum & aliorum quorumcunq; iurium & priuilegiorum, quæ ab ipsa Romana Ecclesia obtinent, districtè præcipit, vt durante hac suspensione, prætextu cuiusuis iuramenti, subiectionis aut promissæ fidelitatis, eidem domino Eugenio nullatenus obediant. Ipsos quoque ad huiusmodi iuramenta & promissiones, durante ipsa suspensione, nullatenus astringi declaramus, sed ad hoc sacrum concilium in omnibus recurrant, pro quibus ad Romanum pontificem recurrere soliti sunt. Intendit enim hæc sancta synodus mundè, iustè ac sanctè necessitatibus quorumcunque prouidere. Mandat præterea in virtute sanctę obedientiæ, & sub pœna priuationis, quam ipso facto incurrant, omnium suorum beneficiorum, dignitatum, officiorum, commendarum, pensionum & gratiarũ quarumcunq; etiam expectatiuarum, omnibus & singulis sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, archiepiscopis, episcopis & aliarum Ecclesiarum prelatis, officiarijs curiæ, & clericis quibuscunq; in Romana curia existentibus, cuiusuis status & conditionis existant, quatenus infra quadraginta dies proximè sequentes post diem præsentis sessionis, à Romana curia recedant. Et deinde cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi & alij ecclesiastici (prout de iure vel consuetudine ad generale concilium ire tenẽtur) sub pœnis iuris iter suum sine fraude continuando, ad hoc sacrum concilium arripiant: reliqui verò qui ad generale concilium nõ tenentur venire, ad residendum & Deo seruiendum in proprijs beneficijs, vel ad hoc sacrum generale conciliũ sine morę dispendio & omni fraude cessante, se transferant, & accedãt, decreto nostro quod incipit, Compatiens, Basileensis & alijs quibuscunq; huius sanctæ synodi, in suo robore duraturis. Omnes autem causas spirituales, quàm etiã profanas ciuiles & criminales atque mixtas, inter quascunq; personas, cuiuscunque status, aut conditionis existant, in Romana curia

Suspenditur Eugenius 4. à papatu.

concilij sessione 29.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pendentes, ab ipsa Romana curia hęc sancta synodus in eo statu in quo sunt, ad se aduocat, & aduocatas esse vult, & declarat expresse, inhibens omnibus iudicibus, auditoribus & commissarijs quibuscunq; prædictæ curiæ, etiã si cardinalatus, patriarchali, pontificali aut alia quauis dignitate præfulgeant, ne in præfatis causis procedere aut quicquã agere quouis modo præsumant. Quòd si post notitiam huius decreti nostri quicquam fecerint, pœnas excommunicationis ipso facto incurrant, ab ipsius excommunicationis sententia huic sanctæ synodo duntaxat, ipsa durante, absolutione reseruata, aut cognitione iusti impedimenti (si quod allegaretur) quare à Romana curia ad hanc sanctam synodum accedere debentes, non accesserunt: aut recedere debentes, non recesserunt. Cuius quidem impedimenti allegatas causas intendit hæc sancta synodus diligenter cum benignitate scrutari. Quicquid autem contra hanc aduocationem & inhibitionem attentari contigerit, ipso iure decernit irritum & inane. Et vt fraudibus quę excogitari possent, obuietur, quia cum datarum anticipationibus in præsentis *suspensionis ac huius decreti nostri elusionę, literæ papales vel aliorum ipsius authoritate sublata, ante ipsam suspensionem produci possent, nisi ante hui⁹ decreti nostri promulgationem fuerint intimatæ & publicatæ, eis nulla fides adhibeatur, & pro nullis habeantur. Decernit tandẽ hæc sancta synodus, huius decreti publicationem in præsenti sessione factam, eiusq; affixionem in valuis maioris ecclesiæ Basileensis, vim habere monitionis, citationis & executionis, & ita vniuersos arctare, ac si personaliter apprehensi & eis intimatum fuisset. Datum in sessione publica in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, nono Calendas Februarij, anno à natiuitate domini 1438.

*sessionis

SESSIO XXXII.

De cassatione prætensi electionis loci à minori parte facti.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriã. Pridem in decreto vigesimænonæ sessionis huius sanctæ synodi, quod incipit, Compatiens, lucidè extitit declaratum, dissolutionẽ huius sanctæ synodi & translationem eius in ciuitatem Ferrariensem per dominum Eugenium papam quartum de facto attentatas, tam in eo casu quo contra ipsum virtute citatorij in nostra vigesimasexta sessiõe promulgati, aut contra quempiam præsidentium in concilio oratorum suorũ in aliquo procederetur, quàm in eo casu quo Græcos contingeret aduenire, nullas esse, penitusq; irritas & inanes, huiusmodiq; dissolutionẽ ac translationem repugnare veritati declaratæ per sacram synodum Constantiensem dicenti, quòd generale concilium vniuersalem Ecclesiam militantem repræsentans, potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cuiuscunq; status & dignitatis fuerit, etiam si papalis, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, extirpationẽ schismatis, & generalem reformationem Ecclesiæ in capite & in membris: quodq; si in his & pertinentibus ad ea obedire contumaciter contempserit, condignæ pœnitẽtiæ subijciatur. Quæ veritas in verbis Christi fundata est, dicentis Simoni Petro: Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Quæcunq; alligaueritis super terrã, erunt ligata & in cælo: & quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cœlo. Et post pauca subdit: Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Eademq; sacrorũ conciliorum authoritas super Romanum pontificem & quemlibet alterũ, in Actibus apostolorum, declarationibus vniuersaliũ conciliorum, & doctrinis sanctorum multipliciter inuenitur patefacta. Repugnabat quoque talis dissolutio & translatio veritati, in hac sancta synodo dudum multipliciter declaratæ, quod papa concilium vniuersale sine consensu ipsius dissoluere non potest, aut de loco ad locum transferre. Cui dominus Eugenius post longam resistentiam, quam eidem veritati in prima prætensa dissolutione huius concilij, & translatione in Bononiam olim factis, & per vniuersum orbem publicatis, sub colore reductionis Græcorum, quam etiam veluti causam necessariam protunc allegabat, tandẽ assensit, reuocans huiusmodi dissolutionem & translationẽ, & dicens, ea non obstante, concilium à tempore suæ inchoationis legitimè continuatum fuisse, & decernẽs ac declarans irritam & inanem, ac etiam reuocans, quicquid per eum aut suo nomine factũ, attentatum seu assertum erat contra ipsum Basileense concilium seu eius authoritatem: & deinceps à grauaminibus eidem inferendis abstinere pollicitus est, prout per quartamdecimam sessionem huius sanctæ synodi, præsente sedis Apostolicæ legato, & plurib⁹ sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalib⁹ assentientibus, etiam inclytæ memoriæ Sigismundo Romanorũ Imperatore, sibi fuerat indictum. In qua sessione forma præfatæ reuocationis & confessionis veritatis per ipsum dominũ Eugenium faciendæ, decreta fuerat. In hac quoq; veritate conquieuit vniuersa catholica Ecclesia, reputans ipsam dissolutionem per eum, sine consensu concilij minimè fieri potuisse. Nec vllatenus aduersus veritatẽ repu-

Constantiense concilij sessione 4. & 5.

Basileense concilij sess. 29.

repugnandi, & ad errorem semel dimissum redeundi, causam assumere potuit ipse dominus Eugenius ex prædicto citatorio. In quo post plurimas admonitiões sibi factas, vt aliquam emendationẽ poneret efficacem in ecclesiastico regimine miserabiliter defluente, & decreta salubria per hãc sanctam synodum edita susciperet, alijsque exempla bonorum operum præstaret, seipsum & cæteros dirigendo in viam salutis, cùm ipse ex aduerso in contemptum huius sanctæ synodi & totius Ecclesiæ desolationem, plurimarumq; diuisionum suscitationem, saluberrimæ reformationi ipsius corporis Ecclesiæ longo tempore resisteret: vniuersalis Ecclesia congregata ipsum dominum Eugenium, sicut mater filium delinquentem, in viam salutis dirigere satagens: & sicut Paulus reprehendit Petrum coram omnibus, cùm non ambularet ad veritatẽ Euangelij: eundem dominum Eugenium arguens, atq; ex authoritate à Christo eidem Ecclesiæ data corripiens, defectus notorios, in quibus animam suam & vniuersam rempublicam nimiùm grauabat, commemorauit, vocans ipsum & alios conuocans, vt in regimine Ecclesię salutaris apponeretur prouisio. Quod post longam tolerantiam tandem id agere *impulsa fuit hæc sancta synodus, dum post contemptũ reformationis salutaris, ad suscitationẽ grauissimi schismatis & læsionem veritatis, ipsius matris Ecclesiæ vulnerationem grauissimã idem dominus Eugenius realiter procedebat, cui per prædictum citatorium summè necessarium erat obuiare, dum sub coloribus exquisitis eandem sanctam synodum & eius opera dissipare, atq; quoddam conuenticulum in loco suæ voluntati dedito, nulliter ac de facto erigere, in scissuram Ecclesiæ disposuerat, cuius rei perficiendæ gratia iam triremes & oratores in Græciã transmittebat, ad impediendum aduentum Græcorum in locum per hanc sanctam synodum nominatum, & perturbandum effectũ nostræ legationis in Constantinopolim transmissæ, atq; rumpendũ ea quæ inter ipsam synodum & Græcos concordata erãt, in quibus etiam ipse dominus Eugenius expresè consenserat. Sed nec vllum colorem dissoluendi hoc sacrum Basileense concilium, & ipsum in Ferrariã transferendi, in casu aduentus Græcorum præfatus dominus Eugenius potuit assumere ex schedula per quandã prætensam sessionem conuenticuli Ferrariensis (vt dicitur) commemorata, quam schedulam illi conuentionalẽ dixerunt super termino Auinionensibus præfixo in expeditione pecuniarum facienda, quam si non facerent, alium locum nominare seu eligere possemus, & teneremur, atque aliundẽ vniuersali Ecclesiæ prouidere. Vel ex quadam alia schedula, quam temerariè decretum appellant, incipiente, Hæc sacrosancta synodus inter suæ congregationis exordia, quod in vigesimaquinta sessione huius sanctæ synodi promulgatum allegârunt, cùm ex rationabilibus & necessarijs causis in ipsa nostra sessione vigesimaquinta nominationẽ trium locorum Basileæ, Auinionis & Sabaudiæ pro œcumenico concilio celebrando, solenni decreto nostro incipiente, Nuper hæc sacrosancta synodus, publicauerimus, volentes eam inconcussam & inuiolatam permanere, omnemq; aliam nominationem seu electionem cuiuscunque alterius loci decernentes irritam & inanem: vniuersiq; facilè conspiciunt, dominum Eugenium ex his rebus nullum fundamentũ erectionis præfati conuenticuli assumere potuisse, qui veritatem gestorum considerant. Quanquam enim inter deputatos quosdam nostræ congregationis actum fuerit, vt nisi per Auinionenses infra præfixum terminum fieret pecuniæ expeditio, ad aliam nominationem procedendum foret, atq; in nostra generali congregatione conclusum, non tamen dici potest, hanc synodum per viam contractus cum aliquo conuenisse: nullus enim tunc aderat, cum quo contractũ huiusmodi celebraret. Nec venit in dubium, quenquam cum seipso nõ posse contrahere, cùm inter spondentem recipientemq; sponsionem, debeat esse distinctio personarum. Ipsius autem nostræ conclusionis interpretatio, declaratio, moderatio, mutatio iuxta causas occurrentes, atq; omnimoda dispositio ad ipsum concilium pertinebat, maximè cùm non ageretur de facto priuato cuiuscunq; personæ, sed de rebus statum vniuersalis Ecclesiæ concernentibus, quarum dispositio ab vniuersali concilio sub directione spiritus paracleti constituto, per cuiuscunq; aut quarumcunq; personarum arbitrium non tollitur. Superuenit autẽ protestatio legatorum sedis Apostolicæ aduersus decretationem loci Auinionensis, qui pariter cum Basilea & Sabaudia in ipsa conclusione concorditer capta, iunctus erat. Quę protestatio non modicam occasionem retrahendi animos Auinionensium à prædicta expeditione pecuniarum præstabat: fueruntque ex alia parte per dominum Eugenium & suos, aduersus hanc expeditionem, pendente termino assignato, grauia impedimenta in Auinione præstita. Idque accidit, vt oratoribus nostris in Auinionem venientibus, præcipui gubernatores ciuitatis tunc absentes essent, sine quibus res non poterant tractari. Quibus deinceps aduenientibus, ita actũ est, vt Auinionenses ipsi circa terminum præfixum capitaneum triremium nostrarum de triginta millibus & octingentis florenis auri de camera contentarent, & oratores nostros de residuo totius pecuniæ expetitæ, cautos ac securos facerẽt, prout

* compulsa

Galá. 2. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

prout ipsi oratores nostri hoc idem suis literis nobis intimauerunt. Requirebant autem ipsi Auinionenses, vt decretationé electionis seu nominationis loci per nos factæ, expediremus. Quæ nos attentiùs considerantes, & intentioni huius sanctæ synodi satisfactum esse iudicantes, per talem expeditionem pecuniarum, attentis maximè impedimentis interea appositis, (quoniam legitima impedimenta in omni conclusione rerum agendarum intelliguntur excepta) cùm & per hunc modum longè meliùs prouidebatur vniuersali Ecclesiæ, quàm dimittendo omnia quæ parata erant pro legatione mittenda in Græciam, & intrando magnas difficultates electionis alterius loci in turbationem rerum agendarum, maximè quoniam vrgebamur cóuentiones nostras cum capitaneo classis triremiú Ecclesiæ initas seruare, (cui dilectus Ecclesiæ filius Iulianus tituli sanctæ Sabinæ presbyter cardinalis, legatus sedis Apostolicæ, vexillum Ecclesiæ & baculum peregrinationis in nostra congregatione generali nomine nostro tradiderat, cuiq; iam grandis summa pecuniæ per Auinionenses assignata erat) concluſimus ad ipsam decretationem locorum priùs electorum, videlicet Basileæ, Auinionis & Sabaudiæ, procedendum fore, & duæ partes huius sacri cõcilij & ampliùs in eandem sententiam conuenerunt, licet pauci de hoc non contenti, alium locum pro celebratione œcumenici concilij nominare, & deputare præsumpserunt, absque hoc quòd talis potestas eis cõpetere declarata fuisset. Quibus nec competebat de statu totius concilij & vniuersalis Ecclesiæ, factisq; fidei seu pertinentib⁹ ad ea, contra consensum duarum partium concilij, & morem permaximè in generalibus concilijs à principio nascentis Ecclesiæ obseruatum disponere: qui tamen adhuc in nominando loca non concordes extiterunt, pauciſsimique fuerunt, qui tandem in hoc resedisse dicuntur, quòd nominationem facerent Vtini & Florentiæ, aut alterius loci, qui tutus esset, ac papæ & Græcis accommodus, quiq; galeas & pecunias primò expediret. In aliqua quoq; nostrarum quatuor deputationum, in qua octoginta personæ erant, vnus solus formam talis nominationis, veluti decretandam, propria voluntate produxisse, solus deliberasse, & concluſisse dicitur. In alijsque deputationibus valdè pauci hoc idem egisse dicuntur aduersus ordinationes huius sanctæ synodi. Et demum, cùm sessionem nostram super decretatione locorum Basileæ, Auinionis & Sabaudiæ celebraremus, legereturque nostrum decretum in ambone maioris ecclesiæ Basileensis iuxta morem consuetum, vnus ex illis pauciſsimis in loco inferiori & insolito, quandã schedulam legere præsumpsit, à paucis vel nullis intellectam, quæ nominationem locorũ Vtini & Florentiæ aut alteri⁹ loci (vt præmittitur) per pauciſsimos factam, continere dicebatur, qui etiam in ea synodũ generalem contra consensum duarum partium concilij & ampliùs se (vt dicitur) appellare præsumebant, licet nulliter & de facto. Sed non propterea dimisimus decreti nostri præfati publicationé super nominatione Basileæ, Auinionis & Sabaudiæ continuare, quod aliam nominationem locorum irritam declarauit. Nam & si ita permitteretur, vt longè minor pars in concilijs generalibus aduersus partem multo maiorem aliqua decretaret, sibiq; authoritatem totius concilij assumeret, ingressus periculoſiſsimus ad multas diuisiones excitandas in futurum, & destructionem ipsorum conciliorum præberetur. Neq; literas super illo prætenso decreto, sic per nos irrito declarato, bulla huius sanctæ synodi bullari tolerauimus, licet quidam falso & clandestinè aliquas bullauerint, sicut eas falso bullatas fuisse declarauimus, per solenne decretum in vigesimaseptima sessione huius sanctæ synodi promulgatum. Sed nec ipsius prætensi decreti tenorem obseruauit dominus Eugenius, imo effectum eiusdem (si quis fuisset) euacuauit, dum Florentiam, quæ in illo (vt dicitur) nominata erat, & pecunias atq; galeas disponebat, per eum acceptatam reiecit, & deinde Bononiam, sicut fertur, postremò Ferrariam pro libito suæ voluntatis elegit, ac etiã priusquàm Græci ad portum aliqué citramarinum applicuissent, conciliabulum in ipsa ciuitate Ferrariensi erexit. Neq; ad ipsum arbitrari spectabat, quis locus tutus erat pro concilio celebrando, cùm ipse talem locum tutum iudicare poterat, quem sancta synodus minimè tutum reputasset. Nec asserere potest, sibi facultatem per præfatũ prætensum decretum attributam, vt nunc in vno loco, nunc in altero (prout vellet) concilium fieri ordinaret, ac de eius securitate iudicaret, quod nec illi pauci fecerũt, nec sub nomine generalis synodi aduersus synodũ ipsam, & eius libertatem atq; authoritatem tale aliquid faciendi, ipsamq; voluntari Papæ subijciendi, colorem aliqué habuerunt. Neq; etiam in concilio vnquam conuenerunt ad iudicandum, vel declarationem faciendũ super securitate loci Ferrariensis, aut ad impletione primò facta ex parte loci illius in expeditione galearũ & pecuniarum, de quibus in ipso prætenso decreto agi dicebatur. Deniq; nec per eos qui illud condidisse dicuntur, hoc obseruatum est, vt firmiter in Basilea steterint, donec Græci ad portum applicuissent. Quodq; deinde infra mensem recesserint ad locum ipsis Græcis per oratores concilij nominatum, neque in hoc conuentiones cum Græcis concordatas obseruârunt, sicq; tametsi prætensum illud decretum aliquam apparentiam priùs habuisset,

Concilium Ferrariense & Latini & Græci celebrant.

habuisset, quã tamen veraciter non habuit, fuit ex consequentibus effectibus euacuatum: ipsumq; cassum, nullum & irritum penitus esse & fuisse, nulliusq; roboris & momenti, decernit & declarat hæc sancta synodus, inhibens ne quis quacunq; dignitate, etiam si papali præfulgeat, dictum prætensum decretum sub nomine legitimi & synodalis decreti audeat nominare, nec illius executioni fauores quomodolibet impendere, sub pœnis & censuris contra violatores & turbatores vnitatis ac pacis ecclesiasticæ à iure impositis, in quas decernit hæc sancta synodus eos incidere ipso facto, notum faciens vniuersis, suum verum decretum legitimè concluſum, ex assensu duarum partium & ampliùs iuxta decreta & ordinationes ipsius, & ex communi omnium suppositorum concilij concordia, nemine discrepante, vera eius bulla plumbea bullatum, veraciter per eam fuisse obseruatum, & in executionem deductum, conuentionesq; initas cum Græcis ex parte sua, quantum in se fuit, adimpletas extitisse. Quæ quidem sancta synodus oratores suos venerabiles episcopos Visensem & Lausanensem ac Nicolaum de Mentone militem, cum galeis & pecunijs in Græciam misit, qui coram Imperatore Romeorum, & patriarcha Constantinopolitano omnia ex integro adimplere obtulerunt, quæ ipsis promissa fuerant, sicuti sua relatio cum attestatione publicorũ notariorum nobis facta indicauit, locumq; œcumenici concilij celebrandi nominauerunt, qui anteà per ipsos Græcos in suis conuentionibus expresè acceptatus fuerat & concordatus. Portum etiam tali loco aptiorem assignauerunt, requirentes eosdem Imparatorem & patriarchã, vt pariter sua promissa adimplerent. Qui se excusauerunt super non aduentu eorum, allegantes tempus adimplendarum promissionũ elapsum fuisse, prout per literas suas nobis rescripserunt, quanquam tamen huic responsioni fuerit plenè satisfactũ per oratores nostros, quoniam ipsi conuenienti tempore, mense scilicet Februarij, anno præterito ab hoc sacro concilio recesserant pro veniendo illuc ante terminum assignatum, si non fuissent multiplicia impedimenta sibi deinceps obiecta, quæ notoria sunt: quoniã in conuentionibus cum Græcis per nos initis expresse cautum erat, omnia intelligi debere bona fide, sine fraude & dolo & absque impedimento legitimo & manifesto. Sed vltra hæc etiam præfatus Imperator alteri oratorum nostrorum Ioanni de Ragusio in sacra theologia magistro, ordinis Prædicatorum apud eum existenti, dixerat se esse contentũ, vt oratores ipsi & galeæ ante mensem Octobris in Constantinopolim nõ venirent. Plurimas verò practicas in Græcia factas accepimus per eos, qui ex parte domini Eugenij transmissi fuerunt, vt aduentũ ipsorum Græcorum ad alterum locorum per nos nominatorũ, impedirent, atq; ipsos in locum, quẽ vellet dominus Eugenius, attraherent. Et in vna triremi, in qua principalis oratorum suorum presens erat, nuncius quidam, quem nostri oratores præmiserant cum literis huius sacri concilij & plurium principum Christianorum, captus est, veluti per debitam informationem cognouimus, nec deinceps de vita eius quicquam nobis aut nostris oratoribus compertum extitit. Domus quoq; præfati Ioannis de Ragusio oratoris nostri in Constantinopoli, inuasione balistariorum fuit impetita: aliquaque ibidem facta sunt, quę non est necessarium recitare per singula, vt sic ad fines suos pertingere possent quos miserat dominus Eugenius, ita vt nostri oratores sine Græcis ipsis, protestatione tamé solenni contra eosdem priùs facta, redire oportuerit. Quæ omnia prævalere non potuerunt aduersus veritatem. Sic hæc sancta synodus cuncta cũ Græcis concordata ex parte sua adimpleuit, nec per ipsam remansit, quo minùs Concilij œcumenici celebratio cum Græcis in loco etiam per eos nominato, habita fuerit, iuxta ea quæ cum ipsis conuenta erant, si illi promissa sua seruassent, aut per alios non fuissent impediti seu retracti.

Intenditq; & proponit eadẽ sancta synodus, Deo adspirante, authoritatem & veritatem catholicæ & vniuersalis Ecclesiæ, quã ipsa repræsentat, ac integritatẽ fidei orthodoxæ iugiter illæsas conseruare, pro honore ipsius omnipotentis Dei & salute animarum: nec bono ipsius vniuersalis Ecclesiæ conueniens existimat, per quascunq; practicas aut exquisitos colores, etiam sub spe dubia prosequendi, modis aliundè excogitatis, alia negocia quorum euentus incerti sunt, authoritatem conciliorum vniuersalium conculcari, veritates declaratas per Ecclesiam, & fidem orthodoxam concernentes, prosterni, viam aperiri Romanis pontificibus ad dissoluẽda concilia generalia per varios modos sine ipsorũ consensu, ex quo facilè potestatem datam ad ædificationem, in destructionem verti contingeret, reformationemque ecclesiastici status, pro qua iam tot sunt adhibiti labores, frustrari, atq; ipsius Ecclesiæ stabilitatem & decorem hoc modo deperire, in perditionem animarum & totius populi Christiani lamentabile detrimentum. Sic enim possemus & illa bona maxima ex nunc perdere, & illa alia non acquirere, atq; sic totam Ecclesiam in confusione relinquere. Primùm quidé nobis incumbit, Ecclesiæ fidem, veritatem & authoritatem conseruare, & deinceps cunctos ad eius vnitatem redire volentes, syncera charitate amplecti, prout & nos semper parati sumus & erimus. Cùm itaq; ea nulla esse & penitus

Universidad de Deusto
Biblioteca

penitus inualida, quæ dominus Eugenius aduersus hanc sanctam synodum, in ipsius prætensa dissolutione & translatione in Ferrariam, notoriè constet, ipsumq; conuenticulum Ferrariense non fore concilium, sed schismaticorum conuenticulum, dudum præfato decreto vigesimænonę sessionis huius sanctæ synodi declarauerimus, meritoq; pœnam suspensionis ab administratione papali in spiritualibus & temporalibus iamdudum contra Romanum pontificem, concilium vniuersale sine ipsius consensu dissoluere aut transferre attentantem, ordinatam, in ipsum dominum Eugenium tulerit, & latam esse declarauerit hęc sancta synod⁹, ac etiam quascunq; sententias, pœnas & censuras excommunicationis, priuationis, inhabilitationis, interdicti, & alias contra huius sanctæ synodi supposita & eidem adhærentes, per ipsum dominum Eugenium latas & ferendas, cassas & nullas fuisse & esse declarauerimus: non necesse arbitramur, vt denuò ad ea cassandum & irritandum procedamus, quæcunq; per ipsum dominū Eugenium aut præfatum Ferrariense conuenticulum facta sunt aduersus eandem synodum, quæcunq; eius suppositа, & quoscunque ipsis adhærentes, etiá ante ipsius domini Eugenij suspensionem ab administratione papali, & quę durante ipsius suspensione aut præfato conuenticulo, facta sunt, fiunt, aut fient in futurum, in quibuscunq; per ipsum videlicet dominum Eugeniū ratione papatus, aut ipsum conuenticulum sub generalis aut œcumenici concilij nomine, qui etiam victualia suppositis huius sanctę synodi auferri, & portantes ea spoliari, eorumque spolia primò capientium occupanti cedere *mandauit: quæ quàm grauia sint aduersus vniuersalem Ecclesiam, & quanta reprehensione digni sint qui talia agunt, cuncti cōspicere possunt. Nos quoq; omnibus & singulis manifestantes veritatem, declaramus omnia prædicta per ipsum dominum Eugenium, aut ipsum conuenticulū facta & facienda, etiam contra dictos Ecclesiæ filios ciues Basileenses & eorum ciuitatē, nulla penitus, cassa & irrita fuisse & esse, nec aliquem ipsius domini Eugenij, prefatiq; conuenticuli præceptis, mandatis aut prohibitionibus, etiam prætextu cuiuscunq; iuramenti aut obligationis, in quibuslibet prædictis teneri obedire, imo potiùs ad non obediendum illis omnes & singulos catholicos ex præcepto nomin⁹ & Ecclesiæ sponsæ eius, quam ab omnibus audiri iubet, esse adstrictos. Requirimusq; & monemus vniuersos Christi fideles, vt ecclesię catholicæ (quę à directore dirigitur sapientissimo & infallibili) per hanc sanctam synodum repręsentatæ firmiter adhæreant vsq; in finem, nec vllis tentationibus per voluntatē cuiuscunq; suscitatis aut suscitandis, ab ipsius Ecclesiæ firmitate & veritate suos animos dimouerant, confidētes in superno saluatoris nostri auxilio, qui ad Ecclesiam suā dixit, Ego vobiscū sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi: manentesq; perseueranter in ipsa Ecclesiæ domo, quæ, vt ait B. Hieronymus, declarans sacræ scripturę veritatem, dicitur ædificari supra firmam petram, quæ vnica columba appellatur, quæ sponsa pulchra sine ruga & macula, quæ domus etiam claues accepit & potestatē ligandi & soluendi: Hanc domū si quis corrigentē corripientemq; contempserit, sit tibi (inquit) sicut ethnicus & publicanus) soliditatēq; fidei semper teneant, memorantes etiā dictum illud beati Cypriani: Alienus est, prophanus est, hostis est, habere non potest Deum patrem, qui vniuersalis Ecclesiæ nō tenet vnitatem.

Ferrarienſe concilium & Latini & Græci inter œcumenica numerāt & venerantur.

Mat. viii. d

Matth. 7. d Cant. 6. b

Matth. 18. c

*mandārunt

Insuper quoniam in supradicto decreto vigesimænonæ nostræ sessionis, pœnas & cēsuras iustissimas promulgauit hæc sancta synodus aduersus omnes, qui ad præfatum conuenticulum Ferrariense accederent, aut mitterent, præcepitq; sub eisdem pœnis & censuris omnibus & singulis in curia, quā dominus Eugenius quondam tenebat, aut etiam actu de facto tenet, existentibus, vt si conuenticulū Ferrariense per eum erigi contingeret, ab eius curia recederēt, & deinceps declarata suspensione ipsius ab administratione papali, etiam sub pœnis & censuris in decreto nostræ vigesimænonę sessionis contentis, mandauimus, vt infra quadraginta dierum spatium ab eadem curia recederent: ideo omnes & singulos in cōuenticulo Ferrariensi aut ptætensa ipsius domini Eugenij curia existētes, & in prædictis nostris decretis comprehensos, qui eorundem decretorum monitionibus nō paruerunt, citat hæc sancta synodus, vt trigesimo die à data præsentis decreti computando, in nostra generali congregatione (si tunc eā celebrari contingat) alioquin in proxima subsequente, compareant coram eadē sancta synodo, visuri se declarari in pœnas prædictas incidisse, aut iustas causas (si quas habeant) allegaturi: quem terminum ipsis peremptorie & vna vice pro omnibus hæc sancta synodus duxit assignandū, & assignat, decernens vlteriùs contra eos procedendum fore, & declarandū, prout iuris & rationis fuerit, quorum omniū nomina & cognomina haberi vult pro sufficienter expressis. Insuper cum in prima sessione huius sanctæ synodi pœnæ excommunicationis, anathematizationis & interdicti decretæ fuerint aduersus omnes & singulos, qui qualscunq; personas ecclesiasticas vel seculares, ad hoc sacrū concilium venientes, seu in eo stantes, aut ab eodem recedētes, temeritate propria per se vel aliū seu alios arrestare, inuadere, capere, detinere, incarcerare, mutilare, occidere, vel bonis suis spoliare, vel iniurijs affligere, seu ipsos

ipsos sic delinquentes receptare, aut aliàs quomodolibet impedire, seu ea perpetrantium facta & commissa, rata & grata habere, vel eis dare consilium, auxilium vel fauorē, publicè vel occultè, directè vel indirectè prę sumpserint, vel præsument in futurum, quę pœnæ solenni decreto cōcilij Constantiensis aduersus prædictos fuerunt ordinatæ, vltra easdem pœnas & censuras, quas omnes & singulos qui mandato præfati domini Eugenij, vel præfati conuenticuli Ferrariensis, quicquam prædictorū fecerint, aut facient in futurum, expresè incurrisse, & incursuros esse decernimus ac declaramus. Etiam contra eosdem, tanquā contra fautores schismatis, ad grauiora procedendū fore decernit hæc sancta synodus, omnibus alijs decretis & ordinationibus eiusdem sanctæ synodi in suo robore duraturis. Decernit tandem hęc sancta synodus, omnes & singulos supradictos per publicationē præsentis decreti in valuis maioris Ecclesiæ Basileensis affigendi, perinde arctari ac arctatos intelligi, ac si dictę citationis, ordinationis & declarationis executio ad eorum proprias personas facta fuisset. Datum in sessione nostra publica in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata, nono Calendas Aprilis, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimooctauo.

SESSIO XXXIII.

De veritate fidei catholicæ per tres veritates.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam.

Sicut vna est Christi Ecclesia, quæ (vt ait Apostolus) est columna & firmamentum veritatis, sic omnia Ecclesię membra vnitatem semper obseruare necesse est in professione catholicæ veritatis, atq; fideliter & firmiter credere, quicquid per ipsam Ecclesiā de veritate fidei fuerit declaratum, vt non sicut paruuli fluctuantes circumferantur omni vento doctrinæ, aut per repugnantium dogmatum varietatē in diuisiones & schismata prolabantur. Dudum autem in sacra generali Constantiensi synodo conueniens catholica Ecclesia, veritatem de generalium conciliorum authoritate solenniter declarauit. Deinde in hac sacra generali Basileensi synodo, eandem necessariam declarationem sub eodē qui sequitur tenore, innouauit. Primò, quòd generalis synodus in Spiritu sancto legitimè cōgregata, generale concilium faciens, Ecclesiam catholicam militantem repræsentans, potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cuiuscunq; status vel dignitatis, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, ad extirpationem schismatis, & ad generalem reformationē Ecclesiæ in capite & in membris. Item declarat, quòd quicunq; cuiuscunq; dignitatis, etiā si papalis existat, qui mandatis, statutis siue ordinationibus aut præceptis huius sanctæ synodi & cuiuscunq; alterius cōcilij generalis legitimè congregati, super præmissis seu ad ea pertinentibus, factis vel fiendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciatur & debitè puniatur, etiā ad alia iuris subsidia (si opus fuerit) recurrendo. Cumq; (sicut præfertur) quilibet cuiuscunq; dignitatis, etiā si papalis existat, Concilio generali in *præmissis obedire teneatur, declaratum etiam fuit frequenter ac dilucidè, quòd ipsum generale concilium pro præmissis eaq; concernentibus, aut aliquo præmissorum actu congregatum, sine ipsius consensu per nullum quauis authoritate, etiā si papali dignitate præfulgeat, dissolui, transferri, aut ad aliud tempus prorogari potest. Et licet has esse veritates fidei catholicæ, satis constet ex pluribus declarationibus præcedentibus, tam in præfato Constantiensi concilio, quam in hoc Basileensi factis, ad maiorem tamen soliditatem & firmitatem omnium catholicorū in vnanimi professione veritatum ipsarum, hæc sancta synodus definit, declarat, prout sequitur:

*prædictis

Veritas de potestate concilij generalis vniuersalem Ecclesiam repræsentantis, supra Papam & quemlibet alterum, declarata per Constantiense & hoc Basileense generalia concilia, est veritas fidei catholicæ.

Quēadmodum has veritates damnarit Eugenius 4. vide infra sessione 38.

Veritas hæc, quòd Papa concilium generale vniuersalem Ecclesiam repræsentans, actu legitimè congregatum super declaratis in præfata veritate aut aliquo eorum, sine eius consensu nullatenus authoritatiuè potest dissoluere, aut ad aliud tempus prorogare, aut de loco ad locum transferre, est veritas fidei catholicæ.

Veritatibus duabus prædictis pertinaciter repugnans, est censendus hæreticus. Datum in sessione nostra publica, in maiori ecclesia Basileensi solēniter celebrata, xvij. Calendas Iunij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimonono.

Ephe. 4. c

Constantiensis cōcilij sess. 4. & 5. Et in Basileensi sessione 2.

SESSIO XXXIIII.

De depositione Eugenij papæ quarti.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam.

Prospexit dominꝰ de excelso sancto suo, de cælo in terram adspexit, vt audiret gemi-

Psal. 101.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus plorantis Ecclesiæ super perditionibus animarum precioso Iesu Christi sanguine redemptarum, & malis innumeris, quæ in religionem Christianam irruerũt. Et quoniam iustus est ipse dominus, & iustitias dilexit, in vnum hominem, per quem scandalũ venit vniuerso orbi, & quo grauiter peccante, atq; correctionẽ spernente, ira super omnem populum venire videtur, iudicium facere disposuit, per ministerium Ecclesiæ suæ cõgregatæ in nomine ipsius Christi saluatoris omnium, qui ait: Vbicunq; fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum, & qui de peccatore nolente Ecclesiam audire, dixit: Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Eiusdem quoq; diuina prouidentia præuidens resistẽtias & oppugnationes, quas aduersus reformationẽ Ecclesiæ Dei & authoritatem sacrorum generalium conciliorum ipsam Ecclesiã representantium, ac bonum publicũ totius religionis Christianæ, susciturus erat in tempore suo Eugenius papa quartus, quantaque scandala, diuisiones & schismata facturus in orbe, sacram synodum Constantiensem excitauit per Spiritum sanctum, vt declarationem veritatis fidei catholicæ toti orbi explicaret, dicentem, quòd conciliũ generale vniuersalem Ecclesiam repræsentans, potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cuiuscunq; dignitatis, etiam si papalis existat, obedire teneturin his, quæ pertinẽt ad fidem, extirpationem schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ in capite & in membris. Item quòd si quis cuiuscunq; status vel dignitatis, etiam si papalis existat, qui mandatis, statutis siue ordinationibus, aut præceptis ipsius cõcilij generalis in prædictis & pertinentibus ad ea contumaciter obedire contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia iuris subsidia (si opus fuerit) recurrendo. Qua siquidem declaratione viam parauit miserator dominus, per quam Ecclesia Dei in præfatum Eugenium multiplices excessus, qui adeo notorij sunt, quòd nulla tergiuersatione celari possunt, perpetrantem & contumaciter Ecclesiã audire, ac preceptis, statutis & ordinationibus synodalibus obedire contemnentem, iustũ iudicium ferre haberet, iuxta cuius veritatis declaratæ dispositionem, hæc sancta synodus Basileensis in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiã repræsentans, necessarium esse iudicans, vt cui pia nõ prodest correctio, debita nõ parcat abscisio: postquàm in multa longanimitate, patientia & mansuetudine post plures admonitiones expectauit euudem Eugeniũ, vt salutarem emendationem & excessuum prædictorum correctionem efficeret, tandẽ cùm ampliùs differri non posit, quo minùs catholicæ fidei & saluti vniuersæ Christianæ religionis sub auxilio spiritus paracleti prouideatur, ne ex vlteriori protelatione iustitiæ sanguis pereuntium animarũ de nostris manibus requiratur, sed cum diligentia salubre regimen gregi dominico præbeatur, vt postquam veritas de terra militãtis Ecclesiæ orta est, & iustitia de cœlo prospexit, Deus ipse donet benignitatem, & terra nostra proferat fructum salutarem, oriaturq; simul nostris diebus iustitia & abundantia pacis: eadem sancta synodus pro tribunali sedens, per hanc suam sententiam diffinitiuam, quam fert in his scriptis, pronunciat, decernit & declarat, Gabrielem priùs nominatum Eugenium papam quartum, fuisse & esse notorium & manifestũ contumacem, mandatis seu præceptis Ecclesiæ vniuersalis inobedientem, & in aperta rebellione persistentem, violatorem assiduũ atq; contemptorem sacrorum canonum synodaliũ, pacis & vnitatis Ecclesiæ Dei perturbatorem notorium, vniuersalis Ecclesiæ scandalizatorem notorium, Simoniacum, periurum, incorrigibilem, schismaticũ, à fide deuium, pertinacem hæreticum, dilapidatorem iurium & bonorũ Ecclesiæ, inutilem ac damnosum ad administrationem Romani pontificij, omni titulo, gradu, honore & dignitate se reddidisse indignum. Quem propterea eadẽ sancta synodus à papatu & Romano pontificio ipso iure priuatum esse declarat & pronunciat, ac ipsum ab eisdem amouet, deponit, priuat & abijcit, decernendo nihilominùs contra eundem ad executionem etiam aliarum iuris pœnarum, ad quas hæc eadem sancta synodus, ac eadẽ sua sententia ipsum condemnat, vlteriùs fore procedendum. Ac eidem inhibet, ne deinceps pro Papa vel Romano pontifice se quouis modo nominet seu gerat. Omnesq; Christicolas ab ipsius obedientia, fidelitate ac iuramentis & obligationibus, eidem quomodolibet præstitis, absoluit & absolutos esse declarat, ac omnibus & singulis Christifidelibus inhibet, sub pœnis fautoriæ schismatis & hæresis ac priuationis omnium beneficiorum, dignitatum, & honorum ecclesiasticorum & mundanorũ, & alijs pœnis iuris, etiam si Imperialis, regalis, cardinalatus, patriarchalis, archiepiscopalis aut episcopalis dignitatis, aut etiã si communitates, vniuersitates & collegia existant, qui si contra hanc inhibitionem fecerint, sint authoritate hũius decreti ac sententiæ ipso facto priuati, & alias iuris incurrãt pœnas, ne eidem Gabrieli notorio schismatico, periuro, hæretico, scandalizatori, incorrigibili, pertinaci, priuato, depositio, amoto, & taliter declarato, tanquã summo pontifici obediant, pareant, vel intendant, aut eum quouis modo sustineant vel receptent, aut si sibi auxiliũ, consilium vel fauorem præstent. Necnon pro-

Pſal. 10.

Matth. 18. c

Ibidem.

Constantiensis concilij sessione 4. & 5. Et Basileensis sess. 2.

Pſal. 84.

Pſal. 71.

Pius 2. pontifex maximus Eugenium hunc vocat virũ bonum & sanctum, & eũ de multis falsò accusatum fuit. Vide ius bullam retractationem.

nunciat, decernit, & declarat eadem sancta synodus, omnes & singulos processus, inhibitiones, sententias, censuras, constitutiones, ordinationes, & alia quæcunque per eum aut alios quoscunq; factos & facta, quę possent præmissis obuiare, irritos & inanes, ac irrita & inania, nulliusque fuisse aut fore roboris vel momenti.

Datum in sessione nostra publica, in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata, septimo Calendas Iulij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimonono.

SESSIO XXXV.

De stabilitate Concilij Basileensis.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam. Diligentibus Deum nihil in hoc seculo tam graue videri debet, quod ab operibus charitatis, in eius gloriam & animarum salutem explendis, animos eorum retrahat, cùm & beatus Paulus apostolus dixerit, neq; mors, neque vita poterit nos separare à charitate Dei quæ est in Christo Iesu domino nostro. Idcirco hæc sancta synodus in nomine ipsius Christi saluatoris congregata, non obstantibus quibuscunque impedimentis, opera sancta reformationis Ecclesiæ sanctæ Dei & salutis vniuersorum, quantum concesserit diuina pietas, & constanter & perseueranter prosequi desiderans, atque iam semoto per iustitiæ rectitudinem præcipuo obstaculo, quod per inutilẽ & damnosam administrationem Romani pontificis maximè oberat vnitati, paci & debitæ gubernationi ipsius Ecclesiæ, pacem cunctorum quantum fieri potest, perquirere cupiens, cùm in decreto vndecimæ sessionis eiusdem sanctæ synodi statutũ fuerit, quòd hoc præsens Basileense concilium non possit dissolui, nisi consentientibus duabus partibus eiusdem concilij, scrutatis votis singulorum, primò in singulis deputationibus, & deinde in congregatione generali, ac demum in sessione publica decretatione subsequuta, & deinceps super modo ponendi materiam dissolutionis Concilij, in deliberatione per deputatos duodecim fuerit certa cõclusio recepta, prid. idus Decẽbris, anno à natiuitate domini 1438. statuit, decernit & declarat, quòd per recessum cuiuscunq; aut quorumcunque, cuiuscunq; status aut dignitatis, ab hac ciuitate Basileensi, etiam si cardinalatus, patriarchalis aut pontificalis existant, non sit, neq; censeatur concilium dissolutum, nisi iuxtà formam & modum prædictorum decreti & conclusionis processum fuerit. Et quoniam hac soliditate stabilis permanentiæ concilij debitè obseruata, res arduæ quæ in manibus sunt, poterunt maturiùs & ordinatiùs tractari, & præcipuè circa electionem futuri summi pontificis, quæ maiorem attentionem requirit, non intendit hec sancta synodus ante terminum sexaginta dierum, in decreto septimæ sessionis eiusdem super ipsa electione in hoc concilio fienda præfixum, computandorum à die depositionis Gabrielis, olim dicti Eugenij papæ quarti, quæ fuit septimo Calendas Iulij, ad huiusmodi electionem procedere. Effluxo autẽ huiusmodi termino, decernit, ad eandem electionem in sacro Concilio fore procedendum, modis & formis per ipsum concilium declarandis. Vt autem sub virtuoso & idoneo pastore, quem à Domino dari speramus, fiat omnium Christianorum vnio & abundantia pacis, volens hæc sancta synodus cum reali effectu cunctos, quantum in se est, inuitare ad pacem, omnes & singulos sequentes curiã prætensam præfati Gabrielis olim dicti Eugenij papæ, ac in eadem existentes, cuiuscunq; status, gradus aut conditionis, etiam si cardinalatus, patriarchalis, episcopalis fuerint, qui ipsius Gabrielis olim Eugenij obedientiam & adhærentiam in totum dimiserint, huic sacro concilio realiter & cum effectu, infrà terminum huiusmodi sexaginta dierum, à tempore prædictę depositionis computandorum, adheserint, atq; de his coram eodem concilio per se vel per alios legitimè docuerint, infra terminũ prædictum, intendit benignè amplecti & recipere, ac eorum statui & indemnitati conuenienter prouidere. Datũ Basileæ in sessione nostra publica, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, sexto idus Iulij, Anno à natiuitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimonono, Apostolica sede vacante.

Rom. 8. g

SESSIO XXXVI.

De conceptione gloriosissimæ virginis MARIAE.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Elucidantibus diuinæ gratiæ mysteria, mercedẽ gloriosam repromisit æterna Dei patris sapientia, dum ait: Qui elucidant me, vitam æternam habebunt, quod etiam de gloriosa virgine, quæ ipsam patris sapientiam, Dei filium æternum in vtero pertulit, ac mundo peperit, sacrosancta legit Ecclesia. Nam quicquid de dignitate & sublimitate virginis matris educitur in lucem, hoc non dubium est, ad laudem & honorem filij sui pertinere.

Sixtus quartus (cuius sententiam sequitur synodus Tridentina sessione 5.) sensisse videtur virginem Mariã sine peccato originis conceptam esse. Vide in Extrau. lib. 3. de reliq. & ven. sanctorum, & obserua quę illic habetur scitu necessaria.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pertinere. Et qui honorificant gratiam & sanctitatem matris, honorificant & elucidant glorioſum nomen filij eius, qui ipſam ſanctificauit & repleuit gratia. Vndè ſi in cæteris rebus elucidatio veritatis, quæ à Domino Deo eſt, præclara merita parturit, in ea re ſpecialiter fructus vberrimos afferre ſperanda eſt, quæ ſanctificationem & dedicationem templi illius concernit, in quo ante ſecula, ante quàm terra fieret, & ab æterno ſibi manſionem ordinauit prima & æterna veritas. Id quoq; maximè congruit, vt pax habeatur in quæſtionibus concernentibus ſanctitatem illius, per quam pax diffuſa eſt in terris. Hactenus verò difficilis quæſtio in diuerſis partibus & coram hac ſancta ſynodo ſuper conceptione ipſius glorioſæ virginis MARIAE matris & exordio ſanctificationis eius facta eſt, quibuſdam dicentibus ipſam virginem & eius animam per aliquod tempus aut inſtans temporis ſubiacuiſſe actualiter originali culpæ: alijs autem econuerſo dicentibus, à principio creationis ſuę Deum ipſam diligendo, gratiam eidem contuliſſe, per quam à macula originali illam beatiſsimam perſonam liberans & præſeruans, ſublimiori ſanctificationis genere redemit, cùm fundaret eam Altiſsimus ipſe, & ipſam fabricaret filius Dei patris, vt eſſet mater eius in terris. Nos verò diligenter inſpectis authoritatibus & rationibus, quæ iam à pluribus annis in publicis relationibus ex parte vtriuſque doctrinæ coram hac ſancta ſynodo allegatæ ſunt, alijſq; etiam plurimis ſuper hac re viſis, & matura conſideratione penſatis, doctrinam illam differentem glorioſam virginé Dei genitricem MARIAM, præueniẽte & operante diuini numinis gratia ſingulari, nunquam actualiter ſubiacuiſſe originali peccato, ſed immunem ſemper fuiſſe ab omni originali & actuali culpa, ſanctamque & immaculatam, tanquam piam & conſonam cultui eccleſiaſtico, fidei catholicæ, rectæ rationi & ſacræ ſcripturę, ab omnibus catholicis approbandam fore, tenendam & amplectendam, diffinimus & declaramus, nulliſque decæterò licitum eſſe in contrarium prædicare & docere. Renouantes præterea inſtitutionẽ de celebranda ſancta eius Conceptione, quæ tam per Romanam, quàm per alias Eccleſias ſexto idus Decembris antiqua & laudabili conſuetudine celebratur, ſtatuimus & ordinamus, eandẽ celebritatem præfata die in omnibus eccleſijs, monaſterijs & conuẽtibus Chriſtianæ religionis, ſub nomine conceptionis feſtiuis laudibus colendam eſſe, cunctisq; fidelibus verè pœnitentibus & confeſsis, ea die Miſſarum ſolennijs centum, primis autem vel ſecundis veſperis totidem, ſermoni verò verbi diuini de ea feſtiuitate intereſſentibus centum quinquaginta dies, conceſsione perpetuis temporibus duratura, de iniunctis ſibi pœnitentijs hæc ſancta ſynodus elargitur.

Feſtum conceptionis beatæ Mariæ approbatur.

Datum Baſileæ in ſeſsione noſtra publica, in maiori Eccleſia Baſileenſi ſolenniter celebrata, decimoquinto Calendas Octobris, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimonono.

SESSIO XXXVII. ET EST REVOCATIO proteſtationum, conuentionum, iuramentorum obuiantium electioni papæ fiendæ.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileenſis, in Spiritu ſancto legitimè congregata, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriam.

Quoniam in opere neceſſario, quod fauente ſuperna gratia aggreſſuri ſumus, in eligendo ſummum pontificem, & prouiden do ſaluti Eccleſiæ in gloriam omnipotentis Dei, non ſolùm quærere oportet, quæ ad ipſius operis conſummationẽ promouent, verumetiam impedimenta tollere, quæ ſelici progreſſui rerum agendarum aduerſari aut officere poſſunt, vel quomodolibet contraire: vt purius, ſyncerius & liberius ipſa electio ſummi pontificis fiat, omnes & ſingulas proteſtationes, quæ poſſunt puritati, ſyncericati & libertati & efficaciæ eiuſdem electionis & eligendi per ſacrum concilium ſummi pontificis obedientiæ plenariè obuiare, necnõ conuentiones, pactiones, promiſsiones, obligationes, iuramenta, condicta, intelligentias & intendimenta, vbicunque, qualitercunq; & per quoſcunq;, cuiuſcunque ſtatus, gradus, conditionis & præeminentiæ, etiam ſi Imperiali, regali, cardinalatus, archiepiſcopali, ducali aut alia quacunq; eccleſiaſtica vel mundana præfulgeant dignitate, in aduerſum huius electionis factas & facta, fiendas & fienda, ex abundanti damnat, reprobat, & annullat, prout etiã de ſe ipſis nulla nulliusque roboris vel momenti exiſtunt, mandans ſub obteſtatione diuini iudicij, & ſub excommunicationis pœna, quam in contrarium facientes ipſo facto incurrant, & præcipiens, ne quis talia facere, vel iam factis vti, aut eadem obſeruare quouis modo præſumat. Omnesq; & ſingulos ab huiuſmodi promiſsionibus & obligationibus quibuſcunq;, etiam iuramento vallatis, eadem ſancta ſynodus ad cautelam & ex abundanti abſoluit & relaxat, & prout hæc de facto proceſſerunt, abſolutos & relaxatos eſſe declarat. Datum Baſileæ in ſeſsione noſtra publica, in maiori Eccleſia Baſileenſi ſolenniter celebrata, nono Calendas *Decembris, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimonono.

*Nouembr.

ALIVD

ALIVD DECRETVM EIVSDEM SESſionis de modo eligendi ſummum pontificem, & numero.

Eſaiæ 14

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileenſis, in Spiritu ſancto legitimè congregata, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriã. Conſolabitur dominus Sion, & conſolabitur omnes ruinas eius, ait Eſaias Propheta, & ponet deſertum eius quaſi delicias, ſolitudinem eius quaſi hortum domini. gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis. quod iam aſpirante ſingulari gratia ſpiritus paracleti, in eccleſia conſpicere ſperamus, & videre paſtorem bonum conſtituendum à domino ſuper familiam ſuam, qui ſapienti & fideli regimine releuet ipſam Eccleſiam à languoribus ſuis, quos ex inutili & damnoſa adminiſtratione hactenus perpeſſa eſt. Et licet diuerſis temporibus diuerſi modi ſuper electione Romanorum pontificum obſeruati ſint, prout neceſsitas & vtilitas Eccleſiæ expoſcebat, nunc tamen cura rei huius ſub directione omnipotẽtis Dei incumbit huic ſanctæ ſynodo congregatæ pro reformatione Eccleſiæ & ſalute omnium fidelium in nomine Chriſti ſaluatoris, qui ait:

Matth. 18. b

Vbi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorũ. Etiam poſt editionem ſalubrium decretorum & ſacrorum canonum, atq; iuſtam depoſitionem illius, qui ipſos canones & decreta ſper nebat ac paruipendebat, ſanctæ reformationi & reſtaurationi legis diuinæ ac publicæ ſaluti vehementer obſiſtens, ſupereſt, virum talem quærere à domino, & cum beneplacito ſuæ benignitatis eligere, per quem deſiderata cunctis gentibus ipſa reformatio atq; ſalutaris gubernatio Eccleſiæ Dei in ſalutarem reducantur effectum. Nam & ſingulariter futuro paſtori incumbet benè regendi neceſsitas, dum recens exemplum ſui prædeceſſoris ob eius damnoſum regimen ciecti ante oculos poſitum habebit. Dudum quoq; in quarta ſeſsione huius ſanctæ ſynodi, celebrata duodecimo Calendas Iulij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo, ſtatutũ fuit de electione Romani pontificis, ſi ſedem Apoſtolicam hoc ſedente concilio, vacare contingeret, in hunc modum: Hæc ſancta ſynodus decernit, ſtatuit, atque diffinit, quòd in euentum vacationis ſedis Apoſtolicæ, hoc ſacro generali concilio durante, electio ſummi pontificis in loco iſtius ſacri cõcilij fiat, & interdicit ne alibi celebretur. In contrarium attentata quauis authoritate, etiam ſi papali, non obſtantibus quibuſcunq; conſtitutionibus editis vel edendis, aut alijs in contrarium facientibus, ac ſi de ipſis de verbo ad verbum, eſſet faciẽda mentio ſpecialis, aut iuramento firmata exiſtãt, quibus ex certa ſcientia derogat, & decernit nulla & irrita eſſe & nullius roboris vel momenti ipſo iure. Contrarium verò attentantes ſint tam actiuè quàm paſsiuè, quo ad electionem Romani pontificis, & ad quaſcunque alias dignitates inhabiles, & omnibus habitis dignitatibus perpetuò priuati, & infamiæ notam & etiam excommunicationis ſententiã incurrant ipſo facto. Quòd ſi forſitan aliqua de facto prætenſa electio præſumeretur, tam electus prætenſus, quàm illi adhærentes & eum pro tali gerentes, ſupradictas pœnas incurrant. Abſolutionem verò omnium & ſingulorum, qui præmiſſas ſententias aut aliquam earum incurrerint quoquo modo, dicta ſancta ſynodus tantummodò præterquàm in mortis articulo ſibi reſeruat, decernens præſens decretum ligare, afficere, vim & effectum habere & ſortiri, poſt quadraginta dies continuò proximè ſecuturos à die publicationis eiuſdem. Deinceps autem in noſtro decreto ſeptimæ ſeſsionis ordinatum fuit, quòd in euentum prædictum vacationis ſedis Apoſtolicę, hoc ſedente generali concilio, ante ſexaginta dies à tempore ipſius vacationis continuè computandos, ad electionem Romani pontificis minimè procederetur, quem terminum ſexaginta dierum, poſtquàm vacauit ipſa ſedes per depoſitionem Gabrielis, olim Eugenij papæ quarti, hæc ſancta ſynodus duxit expectandum. Decreuitque, effluxo illo termino, electionem Romani pontificis in hoc ſacro concilio eſſe fiendam, modis & formis per ipſum concilium declarandis, prout in decreto noſtro trigeſimequintæ ſeſsionis plenius continetur. Cum autem iam per eiuſdem termini lapſum, adhuc per plures dies ad electionem præfatam procedere diſtulerimus, Eccleſiaq; accerrimos dolores patiatur, dum protelatur ſedis Apoſtolicæ diuturna vacatio, & differtur noui paſtoris electio, ipſe quoq; qui iuſtiſsimè depoſitus eſt, varijs artibus Eccleſiam conturbare conatur, & Apoſtolicæ ſedis primatum nefanda præſumptione tenere & occupare, in graue ſcandalum Eccleſiæ & magnum periculum fidei & religionis Chriſtianæ, (qui pertinaciam ſuam indies magis ac magis hominibus manifeſtando, menſe Septembris proximè præterito horrendam in uectiuã aduerſus veritates fidei in hanc ſanctam ſynodum, eiuſq; fautores & defenſores promulgauit, non correctionem ſeu emendationem proferens, ſed omnem incorrigibilitatem & pertinaciã oſtendens, atq; proprijs factis toti mundo manifeſtans) neceſſe eſt Eccleſiæ catholicæ de prudenti & fideli paſtore prouidere, qui eam à perſecutionibus tam reprobi hominis defendat, fidemq; conſeruet, ac iuſtitiam & veritatẽ tueatur, animasq; precioſo Chriſti ſanguine redemptas, quas præfatus Gabriel ſeducere nititur,

Baſileenſis concilij 4. cuius eſt initium, Attendens quod ad

Baſileenſis conc. ſeſſ. 4. quæ incipit Dudũ hæc ſancta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nititur, dirigat in viam salutis. Nam sicut res ipsa indicat, plura & maiora scandala indies euenirent, nisi per auxilium gratiæ Dei de remedio, quideretur opportuno. Ad quod quærendum, & de idoneo pastore prouidendum, necessitas fidei maximè nos impellit. Volens itaq; tandé hæc sancta synodus post maturam & longam expectationé exoluere debitum obsequiú domino Deo suo, & saluti atque necesitati ipsius Ecclesiæ (vt tenetur) prouidere, ad laudem & gloriam beatissimæ trinitatis, patris & filij & spiritus sancti, statuit, decernit & declarat, electioné Romani pontificis fiendã & celebrandam esse pro hac vice per hoc sacrum concilium Basileense seu eius authoritate, modis & formis infrà scriptis.

Iste cardinalis Arelatensis fuit Eugenio infestissimus: hinc istæ tot acerbitates, vt videtur.

Et primò, quòd vnà cum dilectissimo Ecclesiæ filio Ludouico tituli sanctæ Cæciliæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbytero cardinali, Arelatensi vulgariter nuncupato, præsente & præsidente in sacro concilio, & alijs ipsius sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, si qui ante consummatam electionem futuri summi pontificis aduenerint, & adhærentes huic sacro concilio, eidem electioni interesse voluerint, alij tam de prælatis, quàm cæteris honorabilibus ecclesiasticis viris, in sacerdotio aut saltem diaconatus ordine constituti, vsq; ad numerum triginta & duorum, per eandem synodum ad prædictam electionem faciendam, in nostra generali cõgregatione ac in sessione publica nominandi & deputandi, potestatem habeant, prout secundum Deum & conscientias suas eisdem videbitur, hac vice liberè eligendi summum pontificem authoritate huius sanctæ synodi, ita vt ille absq; vlla exceptione ab vniuersali Ecclesia summus pontifex habeatur, qui ab omnibus prædictis sic debentibus pro hac vice eligere, aut saltem à duabus partibus ipsorum fuerit electus, & consensum (vt infrà dicitur) præstiterit. Nec valeat electio, nisi duæ partes prædictorum in ipsum electum consenserint, & conuenerint. Qui omnes pro hac vice eligere debentes, tanto attentiùs synceris mentibus & expurgatis conscientijs idoneũ & perutilem pastorem eligere curent, quanto Ecclesiam in maioribus necessitatibus positam conspiciunt, ad solũ Deum oculos dirigentes, qui in districtissimo examine de tanto & tam arduo negocio (ex quo pendet salus vniuersalis Ecclesiæ) reddituri sunt rationem. Ordinat insuper, statuit & decernit hæc sancta synodus, quòd supradicti eligere debentes, die sequente post nominationem eorum in congregatione generali, conueniãt omnes in maiori ecclesia Basileensi, in qua Missa & sermo solennes celebrentur & fiant (prout est de more fieri) in die quãdo intratur conclaue, tenebiturq; eodem die publica sessio, & ibi omnes suscipiãt eucharistię sacramentum, ac iuramentum præstent, quod in vigesimatertia sessione huius sanctæ synodi extitit ordinatum. Quibus peractis, sine redeundo in domos suas, intrent conclaue ad hoc ordinatum in domo huius ciuitatis Basileensis, in qua sacra deputatio pro communibus teneri consueuit, ad electionem huiusmodi celebrandam, & consequenter præsentandum ac intimandum, cæteraq; faciendum, obseruandum & prosequendum, quæ in præsenti decreto expressa sunt, & quæ in cæteris hic non expressis, alia decreta huius sanctæ synodi, necnon aliæ constitutiones & ordinationes, videlicet tam in corpore iuris clausæ, quàm extrauagantes (quæ hactenus obseruari consueuerunt) de cardinalibus & alijs electoribus Romani pontificis statuunt & decernunt, quę omnia, saluis expressis in prædicto decreto, volumus in suo robore permanere, & etiam in prædictis ad eligendum pro hac vice deputatis & deputandis, locum habere, quemadmodùm de cardinalibus in prædictis decretis, constitutionibus & ordinationibus statutum & ordinatum reperitur, sed nullum eisdem expressis quouis modo preiudiciũ generare.

Electus autem in papam, præsentata sibi electione, si præsens in hac ciuitate fuerit, per aliquos ex ipsis electoribus, etiamsi cardinales non fuerint, vel extra ciuitatem per aliquos ex ipsis, vel alios ad hoc habentes mandatum ab eis, in presentia notarij & saltem decem personarum requisitus, teneatur infra diem naturalé ab hora requisitionis, consentire ac iurare modo & forma inferiùs descriptis: alioquin eius electio pro infecta habeatur. Volumus autem, quòd si contingeret ipsum electũ huiusmodi electionem non acceptare, seu ei non consentire modo & forma & in tempore ordinatis, quòd præfati ad eligendum ordinati, ad alterius electionem procedant, priusquàm exeant conclaue, si præfatus electus in hac ciuitate fuerit. Si verò fuerit extra ciuitatem, eo casu infra triduum post notitiam habitam in concilio, & per ipsum concilium in congregatione generali declaratam, de recusatione per electum facta, iterum intrent conclaue pro electione alterius facienda, omnib' modis & formis, sicut superiùs dictum est. Et si quis ipsorum electorũ à tempore primi ingressus conclauis, in anteà recederet à concilio, vel decederet, aut impedimentum haberet, per quod non posset electioni interesse, vel etiam conclaue intrare nollet, alius loco eius subrogetur de eadem natione per ipsos ad eligendum deputatos, aut per maiorem partem ipsorũ, qui habebit communicare & iurare, prout præfati deputati, aut maior pars ipsorum ordinauerit. Duretq; potestas omnium & singulorum prædictorum absq; alia noua deputatione electorũ, donec electio per eos facienda, realiter per consen-

consensum electi sortita fuerit effectũ. Hãc autem formam & modum electionis approbat, statuit, ordinat & decernit hæc sancta synodus pro hac vice. Et ad omnem scrupulum submouendum, omnes & singulos in eadem synodo præsentes & venturos, & qui ei adhęrebunt, quantum ad huiusmodi electionis opus & totalem effectum, ab omnibus sententijs excommunicationis (si quas forsitan incurrerint) & quibuscunq; censuris à iure vel ab homine generaliter vel specialiter, etiã à concilijs generalibus vel summis pontificibus promulgatis, absoluit, ipsosq; ad omnes actus in eadem synodo agendos, actiuè & passiuè, quatenus op' est, habilitat, & habiles esse declarat, volens etiam, vt specialiter in omnibus ad eligendum deputatis aut deputandis (vt præmittitur) locum habeat constitutio Clementis quinti, quæ ordinat, vt nullus ex cardinalibus cuiuslibet excommunicationis, suspensionis & interdicti prætextu, à dicta electione repelli valeat, cæteris eiusdem concilij decretis in his quæ superiùs expressa nó sunt, semper saluis, supplens ex certa sciẽtia & ex plenitudine potestatis omnes & singulos defectus, si qui forsitã interuenerint in præmissis, ac etiam suspendens omnia iura positiua in concilijs generalibus & à summis pontificibus edita & statuta, & ordinationes, consuetudines & priuilegia quibuscunq; concessa, & pœnas contra quoscunq; ordinatas, & eis derogans, inquantum effectum præsentis decreti impedire posset, quoquo modo in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunq;. Præterea cùm necessitas rerum & circunstantiæ temporis id exposcant, vt hæc sacra synodus & ipse summ' pontifex per Dei gratiam in proximo assumendus, quàm maximè vnum sint eadem charitate & vnanimi consensu, quàmpluribus ad hæc vrgentibus rationibus ordinat & decernit, vt electus in summum pontificem, priusquàm aliquid graue in his quæ pertinent ad administrationem papatus, exerceat, insignia coronationis suæ assumere debeat in loco huius sacri cõcilij, ad quem, si absens fuerit, infra terminũ sibi assignandum per deputatos ad eligendum, vel maiorem partem eorundem, venire teneatur.

Sequitur forma consensus, professionis & iuramenti præstandi per ipsum electum in summum pontificem.

In nomine domini, Amen. In nomine sanctæ & individuæ trinitatis, patris & filij & spiritussancti, ego N. electus in papã, omnipotenti Deo, cuius Ecclesiã suo præsidio regendam suscipio, & beato Petro Apostolorũ principi corde & ore profiteor, quandiu in hac fragili vita constitutus fuero, me firmiter credere & tenere fidé catholicam, secundum traditionem Apostolorum, generalium conciliorũ & aliorum sanctorum patrum, maximè autem sanctorũ octo conciliorum vniuersalium, videlicet primi Niceni, secundi Constantinopolitani, tertij Ephesini, quarti Chalcedonensis, quinti & sexti itẽ Constantinopolitani, septimi item Niceni, octaui quoq; Constantinopolitani, necnon Lateranensis, Lugdunensis, Viennensis, Constantiensis & Basileensis generalium etiam conciliorum, & illam fidem vsq; ad vnum apicem immutilatam seruare, & vsq; ad animam & sanguinem confirmare, defensare & prædicare, ritumq; pariter sacramentorum ecclesiasticorum Ecclesię traditum, omnimodè prosequi & obseruare. Polliceor etiam fideliter laborare pro tuitione fidei catholicę & extirpatione hæresum & errorum, reformatione morum, executione & obseruatione decretorum Constantiensis & Basileensis conciliorum, ac pace in populo Christiano. Iuro etiam prosequi celebrationem conciliorũ generalium ac confirmationem electionum, iuxta decreta sacri Basileensis concilij. Hanc autem professionem mea manu subscripsi, & tibi omnipotenti Deo cui in die tremendi iudicij redditurus sum de hoc & alijs meis operibus rationé, pura mente super altare offero, quam in primo publico consistorio solenniter repetam. Datum vt suprà.

Decretum inhibitionis, ne bona electi & eligentium rapiantur.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, ad perpetuam rei memoriam. Cùm ea quæ laudabiliter pro reprimendo conatus malignantiũ ordinata sunt, nullatenus negligi deceat, sed potiùs diligenti seruari studio, sacrum canonem dudum in concilio Constantiensi editũ aduersus illos, qui bona electorum seu etiam eorũ qui famabantur de nouo electi in summos pontifices, rapere vellent, innouat hæc sancta synodus sub huiusmodi tenore: Omnis ætas ab adolescentia sua prona est ad malum, ad id præsertim, ad quod cupiditatis & auaritiæ *stimulis incitatur. Fiunt autem & factæ sunt leges, vt earum metu humana refrenetur audacia, tutaq; sit inter improbos innocentia, & refrenetur nocendi facultas. Cùm itaq; nonnunquam eueniſſe comperimus, quòd electo Romano pontifice, nõnulli sub prætextu prætensæ cuiusdam abusiuæ licentiæ, res & bona sic electi, quasi culmine diuitiarum adepto, falso prætendentes occupanti concedi, nedũ illius sic electi, imo aliquando nonnullorum quos electos esse mendaciter confingunt, domos, res & bona cardinalium, aut electorum Romani pontificis, & aliorum in loco conclauis existentium, etiam violenter inuadunt, recipiunt, occupant, & transportant, lucri facta existimantes, ex quibus (si permitterentur) plura pericula, scãdala, rapinæ, furta & nonnunquam

Constantiensis concilij sess. 41. *stimulo

Universidad de Deusto
Biblioteca

homicidia sequerentur. Nos igitur tam sceleratæ temeritatis & audaciæ viam præcludere, & huiusmodi periculis & scandalis obuiare volentes, præfatum damnantes sceleratum abusum, talia fieri hoc edicto prohibemus, statuētes quòd quicunq;, cuiuscunq; status aut conditionis existant, contra hoc præsumpserint attentare, aut ad hoc auxilium, consilium vel fauorem præbere, pœnas quas in violentos raptores & occupatores huiusmodi, iura atq; Apostolicæ & Imperiales cōstitutiones statuūt, & eo ipso excommunicationis sententiam incurrant, à qua nisi per hanc sanctam synodū, aut futurum Romanum pontificē, præterquàm in mortis articulo, & facta satisfactione, absolui nequeant, & omni officio, beneficio, priuilegijs ac dignitate Ecclesiastica & mundana, feudisq; & rebus alijs, si quę aut quas in Romana vel alijs ecclesijs obtinebunt, sint priuati, & intestabiles actiuè & passiuè existāt: ciuitas verò quæ in præmissis culpabilis fuerit, ecclesiastico subiaceat interdicto, huic adijcientes sanctioni, vt domini temporales, rectoresq; & officiales ciuitatis vel loci, vbi electionem Romani pontificis contigerit celebrari, illa imminente, præmissa fieri sub grauibus pœnis publicè & realiter prohibeant, & prohibitionē diligenter faciant obseruari, cæteris constitutionibus circa talia editis, in suo robore duraturis. Et quia nunc imminet electio Romani pontificis, per hanc sanctam synodum seu eius authoritate celebranda, vbi obseruatione & executione præfatæ cōstitutionis opus est, nos omnia & singula prædicta agēdi & exequendi, illis personis tam ecclesiasticis, quàm secularibus, quæ postmodùm in nostra cancellaria nominabuntur, plenam & liberam committimus & concedimus facultatem & potestatem, decernentes literas super hoc fieri cum censuris & alijs remedijs iuris, etiā cum inuocatione brachij secularis & clausulis opportunis. Datum vt suprà.

Ne tempore electionis fiat audientia.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, ad futuram rei memoriam. Ne variarum rerū occupatio actum salubrem electionis futuri pontificis impediat, aut perturbet, decernit hæc sancta synodus, vt ad tam necessarium & tam salubre electionis negocium attentiùs procedatur, audientiā & omne causarum & litium exercitium, in hoc sacro concilio præter audientiā cameræ, à die quo deputati ad eligendum summum pontificem intrabunt conclaue, & deinceps vsque ad publicationē electionis ipsius summi pontificis inclusiuè, suspendenda esse, eademq; hoc præsenti decreto suspendit & prohibet, irritum decernens & inane, quicquid in contrarium fuerit attentatum. Datum vt suprà.

SESSIO XXXVIII.

Contra inuectiuam.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam.

In Eldra scriptum est, Veritas magna & fortior præ omnibus. Omnis terra veritatē inuocat. Cælum etiam ipsam benedicit, Veritas manet, & inualescit in æternum, & viuit & obtinet in secula seculorum. Nō est apud eam accipere personas neq; differentias, sed quæ iusta sunt, facit omnibus iniustis. Cuius quidem veritatis fortitudinem dum impugnare conatur Gabriel, quondam dictus Eugenius papa quartus, iusto iudicio à papatu depositus, seipsum magis dejcit & prosternit. Qui nuper apud Florentiam (prout per summariam informationē accepimus) libellum quendam, qui incipit, Moses seruus Dei, promulgauit, in quo prætensam translationem præfatam huius sacri concilij in Ferrariam, quam erroneam in fide pluribus decretis & epistolis nostris lucidissimè declarauimus, necnon erectionem schismaticam conuenticuli Ferrariensis sub nomine generalis concilij, hoc sacro durante concilio, in vim præfatę translationis attentatam, maiori semper cum pertinacia defendere & approbare conatur, adijciens quòd à recta linea per anfractus erroris exorbitauimus, quodque concilium Constantiense in malignum sensum, & à sana doctrina penitus alienum pertraximus, in hoc, quòd declarauimus per sessionem nostram, decimoseptimo Calendas Iunij proximè præteriti celebratam, tres veritates, quarum tenor sequitur:

3. Esd. 4. d

Veritas de potestate concilij generalis, vniuersalem Ecclesiam repræsentantis, super papam & quemlibet alterum, declarata per Constantiense & hoc Basileense generalia concilia, est veritas fidei catholicæ.

Basileense conc. lib. 33. quæ incipit, Veritas est. Constantiense concilij folio 4. & Basileense sess. 2.

Veritas hæc, quòd papa concilium generale vniuersalem Ecclesiam repræsentans, actu legitimè congregatum, super declaratis in præfata veritate aut aliquo eorum, sine eius consensu nullatenus authoritatiuè potest dissoluere, aut ad aliud tempus prorogare, aut de loco ad locum transferre, est veritas fidei catholicæ.

Veritatibus duabus prædictis pertinaciter repugnans, est censendus hæreticus.

Conatur quoq; ipse Gabriel post prædicta per eum sic asserta, sub obscuritatibus verborum mundum inuoluere, dicens se damnare & reprobare veritates prędictas ad sensum Basileensem, quem inquit, facto demonstrauit: neq; illū sensum explicans, nec in quo sensu eas approbare velit, manifestās: quæ

quæ fortassis ideo subticet, quoniam manifestè videt, verba dictarum veritatum ita clara esse & aperta, sicut sunt, quòd de nulla obscuritate notari meritò possunt, nec ad multiplices ptrahunt sensus: & per consequens, quòd ille primus sensus, iuxta quem se dicit reprobare dictas veritates, nullatenus allegari potest. Hoc autem notum facimus vniuersis catholicis, quòd nullum sensum in his habet hæc sancta synodus, nec habere vult, nisi quem sacra synodus Constantiensis habuit in declarationibus suis, sensum verum & catholicum, quemque semper habuimus in declarationibus per nos factis, in secunda, vndecima, duodecima, vigesimanona & alijs sessionibus nostris ac epistolis synodalibus, pariter cum cardinalibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, oratoribus principum, abbatibus, doctoribus, qui in nostro cœtu affuerunt, fideliter & vnanimiter credentibus, quòd concilium habet potestatem immediatè à Christo, cui papa obedire tenetur, prout veritas præfata in concilio Constantiensi declarata, diffiniuit, quodq; hæc veritas est iuris diuini, quòd papa ipse concilium generale vniuersalem Ecclesiam repræsentans, legitimè congregatum, eo modo quo frequenter declaratum est, sine eius contensu dissoluere aut de loco ad locum transferre non potest: neq; aduersus has veritates prævalere potuit Gabriel ipse, qui prætensam dissolutionem huius sacri concilij, sine eius consensu prima vice per eundem Gabrielem attentatam, hoc sacro concilio eidem ex parte Dei omnipotentis præcipiente atq; mandante, iudicialiter reuocare compulsus est, ac in sua adhæsione eam declarauit nullam, irritam & inanem, ipsaq; non obstante, conciliū legitimè continuatum fuisse, & prosecutionem habuisse, & habere debere, reuocando etiam expresse literas incipientes, Deus nouit, quæ suo nomine factæ dicebantur, & aduersus huius sacri concilij & aliorum conciliorum authoritatem, varios errores continebant: item duas literas suas incipientes, Inscrutabilis, & Inarcano, alias etiam quascunq;, ac quicquid per ipsum aut suo nomine in præiudicium aut derogationem huius sacri concilij Basileensis seu contra eius authoritatē, factum & attentatum seu assertum erat. Ecclesia catholica tunc in pace conquieuit, tenens firmiter esse verum & catholicum, quòd papa absq; consensu cōcilij ipsum dissoluere aut transferre non potest, cognouerunt q; cuncti fideles, quòd acquiescere oportet iudicio generalis concilij summū pontificem, cum post tam diuturnam resistentiam duorum annorum, quib⁹ ipsam dissolutionem idem Gabriel iustificare conabatur, acquieuit iudicio sacri generalis concilij, præsentans iudicialiter coram eodem formam suæ

Sed plerique cardinales ad Eugenii venia petita redierūt, solo Arelatensi Basileę manente.

confessionis, quemadmodum sacrum concilium ordinauit, reuocando expresse (vt dictum est) quæcunq; asserta per eum aut nomine suo in contrarium. Possuntq; omnes catholici nunc videre, quanta plaga inferretur Ecclesiæ Dei, si reuocaretur in dubium illa declaratio facta in concilio Constantiensi, vigore cui⁹ & ineffabili ac inexpugnabili authoritate, depositio Ioannis vigesimi tertij, & priuatio Benedicti à iure papatus (si quod habebant) sic in suis obedientijs nuncupatorum, ac etiā electio Martini, cui successit olim Eugenius, factæ sunt, & à quibus consequenter omnes creationes cardinaliū, promotiones prælatorum & aliorum ordinum & graduum ecclesiasticorū factę sunt, quantumq; declarationis eiusdem & authoritatis datæ à Christo concilijs generalibus vigor deperiret, si summi pontifices possent concilia, dum congregata essent, transferre de regione in regionem sine consensu ipsorum, & eisdem concilijs præcipere, vt dissoluerentur aut discederent, etiam si nollent, quoties libēret ipsis pontificibus. Verùm in hac reprobatione dictarum veritatū, quam idem Gabriel facit in præfato libello, intelligere possunt omnes fideles, quomodò iā id verificatur, quod à septem annis in sua duodecima sessione ipsius de ipso Gabriele prædixit hæc sancta synodus, cùm ait: Et quantum ex eius verbis factisq; colligi potest, nil aliud prætendere videtur, nisi vt Ecclesiam pessundet, iusque sibi & successoribus faciat, non solùm abrogandi ritum sacrorum conciliorum, & ea pro libito dissoluendi, sed & ipsorum sacratissima decreta spiritu Dei promulgata, à quibus status pendet vniuersalis Ecclesiæ, irritandi & abolendi, & præsertim declarationem illam, quòd in his quæ ad fidem, extirpationē schismatis, & generalem reformationem Ecclesiæ in capite & in membris pertinent, quilibet etiam papalis dignitatis, decretis generalis concilij subijcitur. Hæc in præfata duodecima sessione habentur, quæ nunc idem Gabriel apertè manifestat. Vndè omnes intelligere possunt, quàm iustè hæc sancta synodus hucusq; eidem restitit. Conspiciunt animum obduratum, quo authoritati generalium conciliorum factis & verbis resistebat, contemnendo etiā & violando voluntariè sacros canones pro salute animarum editos. De quibus ait Damasus papa: Violatores canonū voluntariè, à sanctis patribus grauiter iudicātur, & à spiritu sancto, instinctu cuius ac dono dictati sunt, damnantur: quoniam blasphemare in spiritum sanctum non incongruè videntur, qui contra eosdē canones non necessitate cōpulsi, sed libenter (vt præmissum est) aliquid aut proteruè agunt, aut loqui præsumunt, aut facere volentibus sponte consentiunt. Talis enim præsumptio manifestè vnum genus est blas-

Constantiensis concilij sess. 12.

25. 4. 1. Violatores.

Universidad de Deusto
Biblioteca

phemantium in spiritumsanctum. Reprobat insuper præfatus Gabriel, & damnat suâ dispositionẽ, ad quam hæc sancta synodus iuxta dispositionẽ præfatæ veritatis in concilio Constantiensi declaratæ, post longam expectationem & maturâ examinationem iudicialiter processit,propter hæresim,schisma, Simoniacam notoriam prauitatẽ, periurium, & contemptum ac violationem assiduam synodalium decretorũ concernentium reformationem Ecclesię generalem in capite & in membris, quibus incorrigibiliter scandalizabat Ecclesiam Dei, à quibus quidem nequaquâ se in præfato libello expurgat, sed conuicia & maledicta in hoc sacrum concilium & suppositа eius referre conatur,& sententiam in iudicem ferre, à quo legitimè condemnatus extitit.Et postquàm per Ecclesiam hæreticus iudicatus est, veros catholicos doctrinam ipsius Ecclesiæ inuariabiliter tenentes, hæreticos appellare præsumit,sicut mos est condemnatorum de hæresi,vt suis iudicibus maledicere,& hæresim obijcere soleant, cùm veritate fuerint manifestissima superati. ad quæ omnia pleniorem responsionem fecimus in responsione synodali, data in nostra generali congregatione Nonis huius mensis Octobris. Renouat etiam pœnas, quas aduersus suppositа huius sanctæ synodi,eo quòd suæ prætensæ & erroneæ translationi non parebant, iamdudũ anno præterito in conuenticulo Ferrariensi promulgauit. Cùm itaq; ex dicto libello omnibus constare possit, quomodò præfatus Gabriel in crimine hæresis ac schismate,de quibus condemnatus est, se pertinaciùs obduratum reddebat,& magis ac magis se hæreticum comprobet,vniuersis & singulis Christi fidelibus hæc sancta synodus præcipit atq; mandat, vt iuxta verbum Mosis serui Dei dicentis, Recedite à tabernaculis hominum impiorũ,à tabernaculo & consortio ac omni adhærentia ipsius Gabrielis, tanquam à Chore, Dathan & Abiron authoribus schismatis recedãt cum effectu, illumque omnino deuitent, iuxta præceptum Apostoli in epistola ad Titum,qua dicit: Hæreticum hominem post primã & secundam correptionem deuita,sciens quia subuersus est,qui eiusmodi est,& delinquit,cũ sit proprio iudicio condemnatus. Nam etiã iuxta doctrinã Ioannis in secunda canonica sua, Non habenti doctrinam Ecclesiæ nec est dicendum,Aue. Omnesq; huic diuinæ sententiæ non acquiescentes, meritò pertimescere habent, quoniam in districto examine diuini iudicij reddituri sunt rationem, si participationem, adhærentiam & fauorem dicto Gabrieli, per generale conciliũ condemnato tanquam hæretico,prestent. Et quoniam (vt ait beatus Gregorius)illa capitula recipi nõ debent, quorum damnantur authores, nec ex doctrina præfati libelli, quem in confirmationẽ suæ hæresis & schismatis, dictus Gabriel post suam condemnationem effeciſſe dicitur, quempiam fidelium in hac re seduci contingat, hęc sancta synodus districtiùs inhibet, præcipit atq; mãdat omnibus & singulis Christifidelibus, cuiuscunq; dignitatis,etiam si cardinalatus, patriarchalis, pontificalis,aut alterius cuiuscunq; ecclesiasticæ vel secularis,etiã si vniuersitates, communitates vel collegia fuerint, ne priuatum libellũ publicare, prædicare, approbare,seu defendere præsumant, seu eidẽ quouis modo assentire, credere, aut fauere, vel eo vti, seu vtentibus eo consilium,auxilium vel fauorem præstare,neque etiam prætensis censuris, seu sententijs innouationis, declarationis,damnationis,reprobationis, nunciationis, confirmationis & dispositionis in eodẽ libello quomodolibet contentis,quas nullas ac nullius penitus roboris vel momenti esse decernimus & declaramus, obedire,attendere,seu eas obseruare, aut vigore earundem seu aliorum quorumcunq; mandatorum vel confessionũ aut indultorum, quascunq; dignitates,etiam si cardinalatus, patriarchales, archiepiscopales, episcopales fuerint,vel beneficia,aut alia quæcunq; bona suppositorum huius sanctæ synodi & eidem adhærentium, quouis modo impetrare, occupare aut detinere, etiã si motu proprio eis concessa dicantur, vel ipsos sic impetrantes,occupãtes,vel detinentes, ad possessionem eorundem recipere vel admittere, seu eos in eisdem sustinere quouis modo præsumant, sub pœnis sautoriæ schismatis & hæresis,necnon alijs pœnis excommunicationis, priuationis, ab omnibus dignitatibus,etiam si(vt præmittitur) cardinalatus, patriarchales,archiepiscopales, episcopales, aut pontificales fuerint,beneficijs & officijs & inhabilitationibus ad easdem, & interdicti, dudum in octaua tertiadecima, & vigesimanona, ac alijs sessionibus huius sanctæ synodi, in talia *facientibus, promulgatis, quas hæc sancta synodus innouat, & quas omnes & singuli prædicti ipso facto incurrant,necab alio quã ab hac sancta synodo, præterquam in mortis articulo valeant de prædictis absolui. Et si qui huic sacro concilio incorporati, aut ei adhærentes, vigore mandatorum præfati Gabrielis,olim Eugenij, post eius suspensionem ab administratione papali emanatorum,suis dignitatibus aut beneficijs quibuscunq; spoliati essent, aut spoliarenturin futurum, possint nihilominùs sine *aliæ causæ cognitione aut requisitione alterius authoritatis, possessiones huiusmodi dignitatũ & beneficiorum per se vel per alios reintrare & recuperare, alijs pœnis contentis in decretis nostris semper in suo robore duraturis. Datum in sessione nostra publica in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata, tertio calendas Nouembris, anno à natiuitate domini 1439. Apostolica sede vacante.

Num.16.d
Psalm.105.
Tit.3.c
*facientes
*alias

Aliud decretum de electionibus.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis,in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Magna nobis est solicitudo,vt electiones pastorum,quibus incumbit regere gregem dominicum, ritè celebrentur,& quantum possibile est, cuncta remoueantur quę ipsarum puritati obuiare possunt.Quia verò sæpiùs cõtigit hactenus, monasteriorum & ecclesiarum prælatis decedentibus, & eorũ corporibus tumulatis, propter expectationẽ absentium vocandorum ex locis longinquis, Ecclesias ipsas & monasteria vacantia interim dispendia plurima suscepisse,& propter diuturni interim expectati temporis spatium,varia rogamina & precum subornationes factas fuisse,vndè ecclesijs sæpiùs magnæ iacturæ prouenisse noscũtur: statuit & ordinat hæc sancta synodus, quòd decæterò ad electiones de personis ad Ecclesiarum & monasteriorũ regimina faciẽdas,vbi absentes hactenus vocari consueuerunt,non teneantur illi de capitulo vel conuentu,in quo electio facienda fuerit, aliquos vocare absentes in locis vltra duas diætas ab ipsa Ecclesia vel monasterio distantibus existentes,canonibus aliter disponentibus nõ obstantibus quibuscunq;. Et idem in electionib* ad quascunq; dignitates faciendas intelligatur. Per hoc tamen priuilegijs,statutis & consuetudinibus illarum ecclesiarum & monasteriorum,in quibus ad ipsas electiones faciendas prælati religiosi aut alij de alijs ecclesijs aut monasterijs vocandi sunt, nõ intendimus in aliquo derogare. Prædicta quoq; in casu electionũ duntaxat volumus intelligi, alijs casibus,in quibus absentes vocandi sunt, in dispositione iuris communis remanẽtibus. Insuper, quoniã in modo & forma eligendi ecclesijs & monasterijs prælatos, maximè cùm in eorum electionibus per viã scrutinij procedi-
tur, multa requiruntur à iure obseruanda, quorũ omissio huiusmodi electiones nullas reddit,vel saltem annullandas, vndè dispendia & quàm plurima discrimina eisdem ecclesijs & monasterijs hactenus sæpenumerò euenerunt, & continuò in posterum euenire possent, ad obuiandum eisdẽ discriminibus & dispendijs,statuit hæc sancta synodus,quòd superiores, ad quos earundẽ electionũ spectat cõfirmatio, electiones quaslibet huiusmodi,dummodò illas alias à maiori parte capitulorum seu conuentuũ, ecclesiarum & monasteriorũ huiusmodi, prius tamen vocatis vocandis,& communione suscepta & iuramentis præstitis primitus,iuxta formam decreti nostri desuper editi de personis idoneis celebratas cognouerint, super reliquis formã concernentibus,iuxta traditionem canonum,absq; tamen malitia & fraude omissis,ad confirmationes huiusmodi electionum procedere, & cum taliter electis,cùm ipsarum qualitas & ecclesiarum vtilitas persuaserit,vt ijdẽ in ecclesijs & monasterijs eisdem præesse, ipsasq; in spiritualibus & temporalibus regere & gubernare, ac dispensare possint & valeant. In postulationibus tamen quorumcunq; nullatenus iuramenta & cõmunio, sicut nec in electionibus obmittantur, constitutionibus eisdẽ in contrarium facientibus, nõ obstantibus quibuscunq;. Datum Basileæ in sessione publicâ ipsius sanctæ synodi,in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata tertio calendas Nouembris, Anno à natiuitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimonono, Apostolica sede vacante.

Aliud decretũ confirmationis nominatorum ad eligendum papam & deputatorum in conclaui.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiã repræsentans, ad futuram rei memoriam. Nuper in decreto nostræ 37. sessionis super electione Romani pontificis promulgato, inter cætera statuimus,quòd vnà cũ dilecto Ecclesiæ filio Ludouico tituli S.Cæciliæ cardinali,Arelatensi vulgariter nuncupato, & alijs cardinalib* ipsius sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, si qui ante consummatam electionẽ aduenirent, & ipsi electioni interesse vellent, alij triginta duo tam de prælatis, quàm de cæteris honorabilibus ecclesiasticis viris assumerẽtur, qui,p hac vice authoritate hui* sanctæ synodi ipsum Romanum pontificẽ eligere haberent,ita vt ille ab vniuersãli Ecclesia summus pontifex habeatur,qui à duabus partibus omniũ prædictorũ fuerit electus,*prout hæc omnia in prædicto decreto latiùs continẽtur,inter quos triginta duos nominauimus & elegimus dilectos Ecclesię filios Thomã abbatem de Dondraina ordinis Cistertiensis,diœcesis Candidæ casæ,Ioannem de Segobia archidiaconũ de Villauisoza in Ecclesia *Ouetensi,Thomam de Courcellis canonicũ Ambianensem,in sacra theologia magistros,committentes eisdem plenariam facultatem eligendi,si vellent,ac assumendi secum vnum, duos aut tres alios, (prout eis videretur) qui assumpti & electi similem & eandem secum potestatẽ haberent & facultatem,mandato,vice & authoritate huius sacri Basileensis concilij, nominãdi & eligendi restantes electores ipsius futuri Romani pontificis,& etiam alios officiarios pro conclaui necessarios,ita quòd nullus per eos eligendus aut nominãdus,censeretur esse electus & nominatus,nisi à maiori parte prædictorũ eligentiũ nominatus esset & electus. Quibus iniunximus,vt reciperent, & nominarent ipsos restantes electores ex toto cor-

Basileensis concilij sessione 37. quæ incipit consolabitur domi-nus Sion.

*Onetensi

Universidad de Deusto
Biblioteca

pore Concilij, habendo respectum ad nationes & deputationes in hoc sacro Concilio existentes, quantùm fieri posset. Recepimusque ab ipsis tribus prænominatis iuramentum, quòd eligerent viros timoratos & idoneos, quodque non reuelarent electos per ipsos, vsq; ad publicationem eorundem in generali congregatione aut sessione, sed ipsam electionem sic per eos factam, clausam sub eorum sigillis reponerét in aliquo loco tuto sub fida custodia, vsque ad illam diem publicationis. Volentes autem tres prædicti deputati nostri commissionem sibi per nos factam exequi, coassumpto sibi dilecto Ecclesiæ filio Christanno de Gretzregine in theologia magistro, præposito Ecclesiæ sancti Petri in Bruna Olomucensis diœcesis, die quinto Calendas Nouembris in domo fratrũ Minorum Basileensiũ conuenientes, elegerunt & nominarunt tam de prælatis, quàm de cæteris vsque ad complementum numeri trigintaduorum, ipsis in eodem numero ex nostra ordinatione comprehensis, quos in certa schedula descripserunt, & eandem clausam sub sigillis eorum, in loco tuto sub fida custodia reposuerunt, vsq; ad diem publicationis fiendæ. Subsequenter verò die quarto Calendas eiusdem mensis Nouembris in nostra generali congregatione in hoc specialiter indicta, præfatam schedulam aperientes, nominationem & electionem sic per eos factam publicauerunt, in qua personæ infrascriptæ, nominatæ & deputatæ sunt ab eisdem pro electoribus futuri Romani pontificis: Ioannes archiepiscopus Tarentasiensis, Otho Dertusensis, Georgius Vicẽsis, Franciscus Gebennensis, Ludouicus Vicensis, Bernardus Aquensis, Guilhelmus Vercellensis, Georgius Augustensis, Ioannes Eporediensis, Fredericus Basileensis, Ludouicus Taurianen-
*Aleramus sis Ecclesiarum episcopi, *Alerannus S. Benigni fructuariensis ordinis sancti Benedi-
*Pegutia cti Eporediensis diœcesis, Iacobus de *Segusio ordinis sancti Benedicti Taurinensis diœcesis, Conradus de Lucella Cistertiensis ordinis Basileensis diœcesis, Raymud⁹ Conchẽsis ordinis sancti Benedicti Ruthenensis diœcesis, Petrus sancti Cucufatis eiusdẽ ordinis Barchinonensis diœcesis, Thomas de Dondraina ordinis Cistertiensis Candidæ casæ diœcesis, Antonius Arularum ordinis sancti Benedicti Elnẽsis diœcesis monasteriorũ abbates, Ioannes de Segobia archidiaconus de Villauiseza in ecclesia Onetensi, Christianus de Gretzregine præpositus sancti Petri in Bruna Olomucensis diœcesis, Nicolaus Thibout pœnitẽtiarius Constantiensis Rothomagẽsis prouinciæ, Thomas de Courcellis canonicus Ambianensis, Ioannes de Valle rector parochialis Ecclesiæ de pleneor Leonensis diœcesis in theologia magistri, Guilielmus Hugonis archidiaconus Metensis legum doctor, frater Ioannes de Monte Canuto præceptor domus sancti Antonij de Rennerso Taurinensis diœcesis, Derzelaus archidiaconus Cracouiensis, Bernardus de Bosco canonicus Ilerdensis, frater Bartholomæ⁹ de Prouanis præceptor domus sancti Antonij de Clauasio Eporediensis diœcesis, Ioannes Vuiler decanus ecclesiæ Basileensis, Raymundus Albioli canonicus Turiassonensis decretorum, Henricus de Iudæis legum doctores, Iacobus de Saltzburga licentiatus in iure canonico canonicus Ratisponensis. omnes suprascripti sunt in sacerdotio constituti.

Nomina verò personarum, quas in alijs officijs necessarijs pro conclaui deputauerunt, sunt hæc: Ludouicus episcopus Lausanensis, pro locum tenente camerarij durante ipso conclaui.

Pro custodibus conclauis, Perceuallus Bellicensis, Nicolaus Grossetanus episcopi, Ioannes sancti Michaelis de Clusa, ordinis sancti Benedicti Taurinensis diœcesis, Franciscus Abundantiæ ordinis sancti Augustini Gebennensis diœcesis monasteriorũ abbates, Franciscus de Fusce ordinis Minorum magister in theologia, Vuilhelmus de Constantia legum doctor canonicus Spirensis, Ioannes de Turicella decanus Segobricensis, Theodoricus Nagel canonicus Rigensis.

Pro clericis cæremoniarũ gratia, Aeneas de Senis Tridentinensis, Michael Brumensis Beluacensis Ecclesiarum canonici notarij Apostolici. Pro promotoribus, Hugo Berardi, Ioannes Sletzenrode. Pro procuratore fiscali, Robertus Maynani. Pro soldano, Petrus de atrio. Deinceps autem loco Bernardi episcopi Aquẽsis, qui allegatis per eum pluribus causis, ab ingressu conclauis & officio electiõis ad quod deputatus erat, se excusauit, habitis deliberationibus in sacris deputationibus, loco eius in nostra generali congregatione nominauimus & deputauimus Ludouicum episcopum Masiliensem. Hanc itaq; nominationem, electionem & deputationem tam debentium eligere summum pontificẽ, quàm officiariorum necessariorum pro conclaui, præsenti decreto eadem sancta synodus approbat & confirmat, eamq; validam esse, atq; in omnibus vim, robur & effectum habere decernit & declarat, supplens ex certa scientia & de plenitudine potestatis, omnes & singulos defectus, si qui forsan interuenerint in præmissis.

Aeneas de Senis Tridentinensis, Michael Brumensis Beluacensis Ecclesiarum canonici notarij Apostolici. Pro promotoribus, Hugo Berardi, Ioannes Sletzenrode. Pro procuratore fiscali, Robertus Maynani. Pro soldano, Petrus de atrio. Deinceps autem loco Bernardi episcopi Aquẽsis, qui allegatis per eum pluribus causis, ab ingressu conclauis & officio electiõis ad quod deputatus erat, se excusauit, habitis deliberationibus in sacris deputationibus, loco eius in nostra generali congregatione nominauimus & deputauimus Ludouicum episcopum Masiliensem. Hanc itaq; nominationem, electionem & deputationem tam debentium eligere summum pontificẽ, quàm officiariorum necessariorum pro conclaui, præsenti decreto eadem sancta synodus approbat & confirmat, eamq; validam esse, atq; in omnibus vim, robur & effectum habere decernit & declarat, supplens ex certa scientia & de plenitudine potestatis, omnes & singulos defectus, si qui forsan interuenerint in præmissis.

Aeneas epis. Pius secundus, & adhuc natalis contra Eugenium.

Datum in sessione nostra publica, in maiori Ecclesia Basileensi solenniter celebrata tertio Calendas Nouembris, Anno à natiuitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimonono.

SES-

SESSIO XXXIX.

Confirmatio electionis Papæ electi.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam. Deus patrum nostrorum & dominus misericordiæ, qui fecit omnia verbo suo, etsi de omnibus à se creatis prouidentiam gerat, cuncta certo gubernans ordine, speciali tamẽ cura dilectam suam Ecclesiam semper dirigit, pro qua vnigenitum suũ dedit, consolans eam iugiter per spiritum paracletum, qui ipsam in afflictionibus adiuuat, in persecutionibus confortat, in tribulationibus lætificat, nec eam quibuslibet tentationib⁹ seculi huius vinci aut superari permittit. In cuius gloriosо nomine congregata hæc sancta synodus, authoritate duorum præcedentiũ conciliorum & duorum Romanorum pontificum, dum restaurationem legis *diuinæ & sacrorum canonum, reformationemq; morum solicito perquisiuit studio, simul etiã extirpationem hæresum, pacificationemq; Christianorum principũ multis prosequẽs laborib⁹, varias aduersitates pertulit, & propter veritatem & iustitiã plurimas persecutiones perpessa est. Adiuuante tamen virtute Dei, sedulò perseuerauit in prosecutione sanctæ reformationis Ecclesiæ pro honore Dei & salute omnium animarum. Cùm autem hoc opus felices progressus habere non posset propter aduersitates & resistẽtias plurimas, quas Gabriel, olim dictus Eugenius papa quartus in contrariũ opponebat, decreta salubria & sacros canones contemnẽs & paruipendens, authoritatemq; sacrorum conciliorum verbis & factis conculcans, determinationes fidei catholicę per Ecclesiam factas pertinaciter impugnando, & abusibus varijs atq; criminibus Ecclesiã Dei notoriè & incorrigibiliter scandalizando, prout in processibus super hoc deductis, latiùs continetur: vbi tandẽ apud eum nulla proficiebat admonitio, oportuit ad alia iuris remedia recurrere, & à summo pontificio, quod nimiùm damnose & inutiliter administrabat, eundem deponere. Post quam depositionẽ cùm quatuor menses & ampliùs essent effluxi, considerãtes quàm grauibus sit *circundata dispendijs, quot & quantis sit plena periculis Ecclesiæ Romanæ prolixa vacatio, sicut exacti consideratio temporis edocet, ad electionẽ noui pontificis procedere duximus, repetitis priùs in nostra publica sessione trigesimaseptima illis, quæ dudũ de electione summi pontificis in hoc Concilio fienda, in euentum vacationis sedis Apostolicæ ipso cõcilio durante, in quarta & septima sessionibus eiusdẽ sanctæ synodi statuta & ordinata fuerant. Et facta solenni declaratione, quòd pro hac vice electio Romani pontificis fienda & celebranda erat per hoc sacrũ Basileense Concilium seu eius authoritate, atq; etiam ordinatione per decretum præfatæ trigesimæseptimæ sessionis, quod vnà cum dilectissimo Ecclesiæ filio Ludouico tituli sanctæ Cæciliæ Romanæ Ecclesiæ presbytero cardinali, Arelatensi vulgariter nuncupato, præsente & præsidente in hoc sacro Concilio, & alijs ipsius sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, si quiante consummatam electionem futuri Romani pontificis aduenirẽt, & huic sacro Concilio adhærentes, eidem electioni interesse vellent, alij tam de prælatis, quàm de cæteris honorabilibus ecclesiasticis viris in sacerdotio, aut saltem in diaconatus ordine constituti vsq; ad numerum trigintaduorum, per eandem sanctam synodum ad prędictam electionem faciendam, in generali sua congregatione ac in sessione publica nominandi & deputandi, potestatem haberent, prout secundum Deum & suas conscientias eisdem videretur, hac vice liberè eligendi summum pontificem authoritate huius sanctæ synodi: ita vt ille absq; vlla exceptione ab vniuersali Ecclesia summus pontifex haberetur, qui ab omnibus prædictis sic debentibus pro hac vice eligere, aut saltem à duabus partibus ipsorum esset electus, & consensum suum iuxta formam in eodem decreto ordinatam præstaret, secundum cuius decreti dispositionem trigintaduo archiepiscopali, episcopali, abbatiali dignitatibus, & graduum ac scientiarum titulis insigniti, nominati & deputati in nostra generali cõgregatione ac demum in sessione publica, quorum nomina, dignitates, gradus & ordines hîc haberi volumus pro sufficienter expressis, die tertio Calendas huius mensis Nouembris, celebrata Missa solenni per præfatum cardinalem Arelatensem, ac per singulos ipsorum suscepto diuinæ Eucharistiæ sacramento de manu eiusdem Cardinalis, in præsentia totius cleri & populi & iuramentis solennibus præstitis, ipsi pariter cum eodem Cardinali conclaue intrauerunt, in ea domo ciuitatis Basileẽsis, in qua deputatio pro communibus teneri consueuit. Vbi cum magna deuotione septem diebus insistentes, quinque scrutinia successiuè de manè diuersis diebus celebrata Missa, & inuocata Spiritussancti gratia peregerunt. Et tandem facto quinto scrutinio ea hora, qua processio huius sacri Concilij domum præfatam circuibat, cantando hymnum, Veni creator spiritus &c. compertum est, religiosum & nobilem virum Amedeum ducem Sabaudiæ in solitudine Ripalię Gebennensis diœcesis, iam à pluribus annis in virtute continentiæ honestè conuersantem,

*onusta

Hic solus cardinalis Arelatensis Basileensiũ adiutor fuit contra Eugenium.

Hic Amedeus postea spõte se abdicauit pontificatu, rogatus abimperatore Friderico 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& virtutum Domino in ſpiritu humilitatis ac ſimplici & humili habitu deſeruientem, in ſummum pontificem vniuerſalis & Romanæ Eccleſiæ eſſe electum, iuxta præfati decreti noſtri 37. ſeſſionis diſpoſitionem. Quæ quidem electio poſtmodum, aperta fenestra conclauis, fuit per prædictum dominum cardinalem Arelatenſem publicè nunciata, decantatoq; Te Deum laudamus, per omnes ſupràdictos ad eligendum deputatos, concorditer ſuper electione ipſa Deum glorificantes, & orationibus conuenientibus ſubiunctis, ipſi à conclaui exierunt in pluuialibus & mitris, alijsq; habitibus condecentibus, prout ſtatui vniuſcuiuſq; competebat, concomitantibusq; prælatis & alijs ſuppoſitis huius ſacri concilij, ac proceſsionibus omnium collegiorum & conuentuum huius ciuitatis Baſileenſis, cum reliquijs & decentibus ornamentis, populiq; multitudine copioſa, Eccleſiam maiorem Baſileenſem adierunt, vbi ipſi prælati & alij de ſacro Concilio vnanimiter Deo gratias retulerunt. Iteratoq; ſæpedictus dominus cardinalis Arelatenſis in ambone, præſentibus omnibus electoribus deputatis, & in hoc conſentientibus, atq; idipſum approbantibus, retulit, quomodo ipſa electio ritè & canonicè fuerat celebrata, notarijs Apoſtolicis, qui in conclaui fuerant, etiam idem atteſtantibus. Quæ omnia conſiderans hæc ſancta ſynodus, & ſpem magnam gerens in domino, quòd præfatus Amedeus pro ſapientia, experientia, iuſtitia, clementia & cæteris virtutibus ſuis plurimos fructus ſalutis efficiet in populo Dei, fidem conſeruando, mores reformãdo, pacemq; componendo inter principes Chriſtianos atq; populos, velut ſanctitatis amator & pacis cultor, qui cum omnibus pacem, & cum nullo differentiam aut diſcordiam habere famatur, domui ſuę benè & laudabiliter præpoſitus, grandiumq; populorũ prudentiſsimus gubernator, & in rebus eccleſiaſticis & ſpiritualibus non mediocriter exercitatus, habita ſuper hoc in quatuor deputationibus omnium ſuppoſitorũ huius ſacri Concilij concordi & vnanimi deliberatione, & demum in generali cõgregatione concluſione ſubſecuta, ipſam electionem laudat, recipit & approbat, & ex abundanti & ex certa ſcientia hoc præſenti decreto ratificat & confirmat, declarans eundem Amedeum abſq; vlla exceptione ab vniuerſali Eccleſia teneri, haberi & reputari debere, electum in verum & legitimum ſummum & Romanum pontificem. Et hoc ipſum per præſentis decreti publicationem ad notitiã volumus deduci cunctorum.

Datum in ſeſſione noſtra publica in maiori eccleſia Baſileenſi ſolenniter celebrata xv. Calendas Decembris, anno à natiuitate Domini 1439.

SESSIO XL.

De conſenſu Felicis quinti electi in Papam, tunc ducis Sabaudiæ.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileenſis, in Spiritu ſancto legitimè congregata, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam.

Cum (ſicut ait beatus Hilarius) propriũ Eccleſiæ eſſe ſoleat, vt tunc vincat, cùm læditur: tunc intelligat, cùm arguitur: tunc ſecura ſit, cùm ſuperata videtur: arca enim per Genesim quã Eccleſia deſignatur, eleuata eſt in ſublime: confidit hæc ſancta ſynodus, quòd ille qui poſt nubilum dat ſerenum, inclytam ſponſam ſuam ſuccedentibus turbationum fluctibus agitatam, oculo clementiori ex alto reſpiciet, non ferens eam in ſui nominis iniuriã diutiùs conculcari. Ipſa etenim ſynodus poſuit in domino ſpem ſuam, & factus eſt protector eius, nec miſericordiam ſuam abſtulit, qui varijs aduerſitatum generibus cõgrua apposuit remedia, prementibꝰ quidem grauibus calamitatibus, & irruentibus perſecutionibus aduerſus Eccleſiam ipſam & authoritatem eius, excitauit eandem ſanctam ſynodum ſpiritus paracletus, vt ad electionem noui paſtoris & Romani procederet pontificis, qui ſe opponeret murum pro domo Iſrael. Quæ quidem electio tandem cum ſolennitate congrua in eadẽ ſynodo ritè & canonicè celebrata extitit, de perſona ſanctiſsimi Felicis quinti, tunc Amedei ducis Sabaudiæ, ac decani militum in ſolitudine Ripaliæ Gebennenſis diœceſis, in humilitatis ſpiritu domino famulantiũ, prout decreto 39. ſeſſionis dictæ ſynodi ſuper hoc confecto pleniùs continetur. Cuius tenor talis eſt:

Sacroſancta &c. ad perpetuã rei memoriam.

Deus patrum noſtrorum &c. Poſt cuius quidem decreti publicationẽ præfata ſynodus dilectiſsimum Eccleſiæ filium Ludouicum tituli S. Cæciliæ presbyterum cardinalem, Arelatenſem vulgariter nuncupatũ, & de latere & alios legatos & oratores ſuos, videlicet pleroſque epiſcopos, abbates, magiſtros & doctores iuris diuini & humani, nobilem virũ Ioannem comitẽ in Tyerſteyn, protectoris dictæ ſynodi Imperiali authoritate deputati vicegerentem, & certos milites ad eundem electũ tranſmittendos duxit, vt ipſi electionem præfatã præſentarent & conſenſum eius expoſcerent & requirerent, iuxta formã in decreto trigeſimæſeptimæ ſeſſionis præfatæ ſynodi ſtatutam & ordinatã. Quibus quidẽ legatis & oratoribus in præfati electi præſentia conſtitutis, ipſumque præſentato ſibi die, videlicet Iouis, decimo ſeptimo menſis Decembris, anno à natiuitate Domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimonono, decreto electionis prædictæ ex parte eiuſdẽ ſynodi ſupplici precum inſtantia repetitis vicibus requirentibus, quatenus pro conſolatione Eccleſiæ Dei, in maximis his temporibus aduerſitatibus & tribulationibꝰ conſtitutæ, electioni huiuſmodi acquieſcere, & conſenſum præſtare, aliaq; ad quę iuxta decretum trigeſimæſeptimæ ſeſſionis huiuſmodi tenebatur, facere & adimplere dignaretur, idem electus tunc in magna (vt cernebatur) ſpiritus anxietate conſtitutus, mœrore compreſſus, cùm hinc deſiderium quietis, cui ſub ſuaui contemplatione, depoſita temporalium negociorũ cura, vacare delegerat in ſolitudine prædicta, retraheret, & humanę conditionis infirmitas oneris & laboris magnitudinẽ refugeret, hincq; vniuerſalis Eccleſiæ authoritas & Reipublicæ neceſsitas impelleret: & licet diutiùs trepidauerit, ignorans, quid conſultiùs ageret in præmiſſis, poſt multiplices ſeorſum cum grauibus perſonis habitas conſultationes, metueus etiam (vt dicebat) ne ipſius ſic ad vniuerſalis Eccleſiæ & Reipublicæ miniſterium neceſsitate cogente vocati, contradictionis reluctatio diuinã contra ſe indignationem prouocaret, & grauioris forſan diſpendij in Eccleſia Dei occaſionem induceret, non honoris aut temporalium rerum cupidine ductus, ſed obſequendi neceſsitate impulſus, & affectu publicæ ſalutis procurandæ, in humilitatis ſpiritum tanti oneris ſarcinæ humeros ſuppoſuit, & ſe Apoſtolicæ ſolicitudinis iugo ſubmiſit, electioniq; de eo factæ, genibus flexis, exortisq; lachrymis, etiam infra ſtatutũ ad hoc in decreto 37. ſeſſionis huiuſmodi terminum, ad laudem Dei omnipotentis deuotè conſenſit, & humiliter acquieuit, ac per dictum cardinalem, quo vocari vellet nomine, interrogatus, (prout moris eſt in Romanum pro tempore pontificem electo) Felix nomen duxit ſibi eligendum, chlamyde & caputio, quibus tunc vtebatur, depoſitis, etiam genibus flexis, profeſsionẽ, iuxta præfatæ 37. ſeſſionis continentiã atq; formam, emiſit, & propria manu ſubſcripſit, die & anno ſuperiùs expreſsis, cuius quidem profeſsionis tenor talis eſt:

Felix quintus.

In nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, patris & filij & ſpirituſſancti, ego Felix electus in Papam, omnipotenti DEO, cuius Eccleſiam ſuo præſidio regendam ſuſcipio, & beato Petro Apoſtolorum principi, corde & ore profiteor, quandiu in hac fragili vita conſtitutus fuero, me firmiter credere & tenere fidem catholicam ſecundum traditionem Apoſtolorum & generalium conciliorum & aliorum ſanctorum patrum, maximè aũtem ſanctorum octo conciliorum vniuerſalium, videlicet primi Niceni, ſecundi Cõſtantinopolitani, tertij Epheſini, quarti Chalcedonẽſis, quinti & ſexti item Conſtantinopolitani, ſeptimi item Niceni, octaui quoq; Conſtantinopolitani, necnon Lateranenſis, Lugdunenſis, Viennenſis, Conſtantienſis & Baſileenſis generalium etiam conciliorum, & illam fidem vſq; ad vnum apicem inuiolatam ſeruare, & vſq; animã & ſanguinem confirmare, defenſare, & prædicare, ritumq; pariter ſacramentorum eccleſiaſticorum Eccleſiæ traditum, omnimodè proſequi & obſeruare. Polliceor etiam fideliter laborare pro tuitione fidei catholicæ, & extirpatione hæreſum & errorum, reformatione morum, executione & obſeruatione decretorũ Conſtantienſis & Baſileenſis conciliorum, ac pace in populo Chriſtiano. Iuro etiam proſequi celebrationem conciliorum generalium & confirmationem electionum, iuxta decreta ſacri Baſileenſis concilij. Hanc autem profeſsionẽ mea manu ſubſcripſi, & tibi omnipotenti Deo, cui in die tremendi iudicij redditurus ſum de hoc & alijs meis operibus rationẽ, pura mente ſuper altare offero, quã in primo publico conſiſtorio ſolenniter repetam.

Quibus peractis, cardinalis alijq; legati & oratores prædicti iuxta commiſsionẽ & poteſtatem eis traditam, ipſum electum, depoſitis ſibi indumentis conſuetis, per traditionem veſtis albi coloris & annuli de papatu inueſtierunt, & alba pluuiali cæterisq; ornamentis papalibus congruentibus induerũt, & in cathedra poſuerunt. Ipſe cardinalis, alijq; epiſcopi, prælati, principes, comites, barones, & nobiles reuerentiã & obedientiam Romanis pontificibus exhiberi ſolitas ſibi exhibẽtes, in proceſsione ſolenni cruce præcedente, more papali (vt decuit) ad Eccleſiã monaſterij S. Mauricij ordinis S. Auguſtini in dicta ſolitudine conſtitutã, proceſſerunt. Et dum ipſe electus fuit ante altare proſtratus, diu orauit, & hymni, Te Deũ laudam⁹, decantatione finita, & Pater Noſter, & alijs ſuffragijs & collecta conſuetis per dictũ cardinalem dictis, eundem electũ inthronizauerunt, ipſum ſuper altare maius dictæ Eccleſiæ eleuantes. Demũ ipſe electus adſtantibus ibidem ſolennem benedictionem dedit, & indulgentias conceſsit, in his omnibꝰ decentibus & congruis ſolennitatibus obſeruatis. Quæ quidem præmiſſa omnia ſex notarijs publicis, & decẽ ad hoc ſpecialiter requiſitis teſtibus, pleriſq; prælatis, principibus, comitibus, baronibus, nobilibꝰ, magiſtris, doctoribus & alijs inſignibus & notabilibus viris ibidem præſentibus, & iſta atteſtantibus, geſta fuere, prout in inſtrumentis publicis, quorum tenores ipſa ſynodus præſenti decreto habet, & haberi vult pro ſufficienti expreſsis, plenius continetur.

Declaratio quòd domino Felici ſit obediendum.

Præfata igitur ſacra ſynodus, quę electionem Felicis, tunc Amedei, huiuſmodi eius ſolenni

Universidad de Deusto
Biblioteca

solenni decreto cunctis Christifidelib⁹ publicari curauit, consensum per eundem electum dictæ electioni præstitum, ac summi apostolatus acceptationē hoc præsenti decreto publicat, & ad notitiā deducit, & deduci vult singulorum, ipsasq; electionē, acceptationem, consensus præstationem, professionem, inuestiturā & inthronizationem gratas & ratas habens, authoritate vniuersalis Ecclesiæ ex certa scientia approbat, robo rat, & confirmat, decernens & declarans eidem electo tanquam vnico, vero & indubitato Ecclesiæ Romanæ pastori, ab omnibus Christifidelibus de necessitate salutis obediendum fore & debere obediri, ac eisdem Christifidelibus, quacunque etiam si Imperiali, cardinalatus, patriarchali, regali, pontificali, abbatiali, seu alia quauis ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate, aut principatus, ducatus, marchionatus, comitatus seu cuiusuis alter⁹ dominij titulo potiantur, necnon ciuitatū communitatibus, oppidorum, villarum & locorum ac studiorum quorumcunq; vniuersitatibus, & ecclesiarum tam metropolitanarum aliarum cathedralium, quàm collegiatarum capitulis & monasteriorum conuentibus, necnon ordinum mendicantiū generalibus ministris & prouincialibus, ac quibuscunq; alijs cuiuscunq; dignitatis, præeminentiæ, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, sub obtestatione diuini iudicij, necnon excommunicationis, suspensionis & interdicti, ac priuationis omnium dignitatum, bonorum & officiorum ecclesiasticorū & temporalium, iuriumq;, feudorum & beneficiorum ecclesiasticorum quorumcunq; pœnis, quas & alias iuris pœnas, cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, abbates, generales ministri & prouinciales magistri & doctores, capitula, conuentus, cęteriq; supranominati & alij ecclesiastici quicunq; mandatis huiusmodi inobedientes, seu in aliquo contrauenientes, ipso facto incurrant. Ad ipsas verò pœnas contra reges, principes, duces, marchiones, comites, barones, milites & alios dominos temporales & seculares personas quascunq;, quæ similiter inobedientes & rebelles fuerunt, ipsa sancta synodus vniuersalis Ecclesiæ, seu ipse Felix sua Apostolica authoritate procedęre curabit, iustitia mediante, authoritate Dei omnipotentis & eiusdem vniuersalis Ecclesiæ districtè præcipit atque mandat, quatenus eidem electo, vero & indubitato dictæ Romanæ Ecclesiæ pastori reuerenter (vt tenentur) obediant & intendant. Et insuper omnia & singula indulta, literas, processus, sententias, censuras & mandata prætensa per Gabrielem, olim Eugenium papam quartum, qui tanquam schismaticus, hæreticus & alijs diuersis criminibus, quibus Ecclesiam Dei incorrigibiliter scandalizabat, irretitus, ab omni gradu, honore & dignitate papali per præfatam synodum iusto iudicio depositus & amotus extitit, seu eius authoritate quomodolibet concessa, promulgata de facto, quæ præmissis obuiare possint, prout sunt, cassa, irrita & inania, nulliusque roboris vel momenti fore decernens pariter & declarans, vniuersis Christifidelibus supradictis sub prænominatis & alijs in decreto depositionis & admonitionis dicti Gabrielis, quod Basileensis incipit: Prospexit dominus de excelso sancto suo, contentis, vtpotè fautoriæ schismatis & hæresis, & alijs etiam iuris pœnis, quas contrafacientes & rebelles ipso facto incurrant, inhibet ne præfato Gabrieli sic deposito & amoto, eiusq; mandatis, nuncijs & literis, aut exinde secutis processibus, sententijs & censuris prætensis quomodolibet obediant, pareant, seu ea exequātur, aut exequi faciant seu procurent eidem Gabrieli seu nuncijs, mādatis, literis & prætensis processib⁹, sententijs & censuris suis huiusmodi vtentibus, vel ea exequentibus, assistentiam, auxilium, consilium vel fauorem præstare præsumant, decretis alijs eiusdem synodi in suo robore nihilominùs duraturis. Datum Basileæ in sessione nostra publica, in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata, quarto calendas Martij, anno à natiuitate domini 1440.

concilij Basileensis sessione 34

SESSIO XLI.

In qua condemnantur quidam libelli scandalosi &c. per Gabrielem olim Eugenium papam quartum editi.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Licet (vt sacrorum canonum apertè testatur authoritas) condemnatis de hæresi & ab Ecclesia Dei* seiunctis, nulla super catholicos *quare iudicādi sit attributa vel permissa potestas, ac fidelibus Christicolis quæuis illorū communio sub grauissimis iuris diuini pariter & humani pœnis sit penitus interdicta: quia tamen inualescente hominū malitia ac humani generis inimico, omnium hæresum fatore procurante, plerunq; nonnulli taliter damnati, sic suos obdurant animos, in sua pertinacia gloriantes, & vniuersalem Ecclesiam ac sibi deuotos sub prætenso colore iudicialis sententiæ libellis scandalis & contemptibus plenis, in vniuerso afficere & perturbare non verentur: non solum debitum, sed & necessarium reputamus, vt contra damnabiles huiusmodi ausus debita ordinemus antidota, dignaq; animaduersione contra talium fautores arctiùs exurgamus.

Nuper

Nuper siquidem dum Gabriel, olim Eugenius papa quartus nuncupatus, multiplicia & enormia crimina vniuersalem Ecclesiam Dei scandalizantia, quę adeò notoria erant, quòd nulla tergiuersatione celari poterāt, perpetrauerat, & Ecclesiam audire, ac præceptis, statutis & ordinationibus synodalibus obedire contemneret, hæc sancta synodus necessarium esse iudicans, vt cui pia nō proderat correctio, debita nō parceret abcisio, postquam in multa longanimitate, patientia & mansuetudine post plures admonitiones expectauerat eundem, vt salutarē emendationem & criminum prædictorum correctionem efficeret, tandem cùm ampliùs differre non posset, quo minùs fidei catholicæ & saluti vniuersæ Christianæ religionis sub auxilio spiritus paracleti prouideretur, eadem sancta synodus in sessione publica Basilcæ 7. calendas Iulij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimonono solenniter celebrata, per suam sententiam inter alia dictum Gabrielem fuisse & esse notorium & manifestū schismaticum & hæreticum, ac diuersis alijs criminibus vniuersalem Ecclesiam scandalizantibus, irretitum, eumq; propterea à papatu & Romano pontificio ipso iure priuatum esse declarauit, pronunciauit, ac ipsum ab eisdē amouit & deposuit, inhibendo singulis fidelib⁹ sub grauib⁹ pœnis tunc expressis, ne eidem Gabrieli sic priuato & deposito, tanquam summo pontifici obedirēt, parērent, vel intenderent, aut eum quouis modo sustinerent, aut receptarent, aut auxiliū, consilium vel fauorem præstarent, prout in sententia & decreto nostris desuper confectis, plenius continetur. Cùm autem (sicut accepimus) nuper quædam famosa scripta, scandalosa, iniuriosa, schismatica, à fide deuia, & hæretica, quam ipse sententiam diffinitiuam appellat, quæ incipit: Quoniam sanctorum patrum sententia &c. per quam dictus Gabriel inter alia sanctissimo domino nostro Felici quinto in Romanum pontificem electo, vero, vnico & indubitato Christi vicario, & eius Felicis quinti electoribus, per hoc sacrū concilium cum debita maturitate & prouidentia circunspecta ad hoc tunc ordinatis, ac alijs qui conclaue pro electione Romani pontificis in hac sancta synodo ingressi fuerunt, & in ea interuenerunt, eisq; credentibus & adhærentib⁹ conuicia plurima & turbationes in suis personis, dignitatibus, beneficijs & rebus temerè & calumniose inferre molitus est, decernendo & declarādo eos fuisse & esse dignitatibus & beneficijs ac officijs suis priuatos, & inhabiles ad eadem, licet de facto nomine ipsius Gabrielis emanauerit, & publicata fuerit in vniuersalis Ecclesiæ & dicti Felicis quinti ludibrium, dedecus & contemptū: nos attendentes quòd illorum scripta recipi non debent, quorum damnantur authores, & ne ex dicta scriptura prætensa, per quam idem Gabriel se pertinaciùs obduratum, ac magis & magis hæreticum, & omni crudelitate repletum comprobat, quempiam fidelium in hac re seduci ac turbari contingat, hęc sacrosancta synodus volens (vt tenetur) super hoc salubriter prouidere, prætensam scripturā ac quicquid ex ea secutum est, declarat fuisse & esse omnino irrita & inania, nullumq; debuisse ac debere sortiri effectū, seu nocumentum vel* damnum afferre cuiquam, vel quomodolibet attulisse, ipsaq; quatenus processerunt de facto, & quæ in posterū sequi possent, in irritū reuocat, cassat & annullat. Inhibet quoq;, mandat, atq; præcipit vniuersis & singulis Christifidelibus, cuiuscunq; status, gradus, ordinis, dignitatis vel conditionis fuerint, etiam si imperiali, regali, ducali, cardinalatus, patriarchali, pōtificali seu alia quauis ecclesiastica vel mundana dignitate præfulgeant, ac ciuitatibus, vniuersitatibus, communitatib⁹, villis, oppidis, castris & collegijs quibuscunq;, sub fautoriæ schismatis & hæresis ac excōmunicationis, quo ad singulares, interdicti verò quo ad ciuitates, vniuersitates, communitates, villas, oppida, castra & collegia prædicta, necnon priuationis omnium & singulorum dignitatum, beneficiorum, officiorum, priuilegiorum & bonorum ecclesiasticorum & mundanorū, ac inhabilitationis ad eadē, alijsq; in dicto & cæteris nostris decretis contentis pœnis, quas contrafacientes & rebelles ipso facto incurrere volumus, ne scripturā & in ea contenta huiusmodi acceptare, publicare, prædicare, approbare seu defendere, aut eisdem quouis modo consentire, vel fauere, nec eis obedire, seu ea attendere, vel obseruare, seu aliarum quarumcunq; prætensarum (priuationum ac processuum inde secutorum, etiā quascunq; censuras continentium, per ipsum Gabrielē damnatum factorum, aut in posterum forsan faciendorum) prætextu, dignitates, beneficia, personas, res & bona Felicis quinti, electorum & aliorum in eadem prætensa scriptura quoquo modo comprehensorū, quouis modo impetrare, occupare, inuadere, perturbare, vel detinere, aut ipsos impetrātes, inuadentes, perturbantes, capientes vel detinētes ad possessionem eorundem, seu aliās recipere, admittere, seu eos in illis sustinere, aliasque ipsis ac dictæ scripturæ ac in eis contentis, alijsq; præmissis assentientibus & illis vtentibus, seu ea publicantibus & defendentibus, auxilium, consilium vel fauorem præstare quoquo modo audeant vel præsumāt, nec præmissa (quantū in eis est) executioni demandari permittant. Datum Basileæ in sessione nostra publica, in maiori Ecclesia Basileensi solenniter celebrata x. Calendas Augusti, anno à natiuitate domini 1440.

Sententia Eugenij 4. contra Felicem & eius studiosos &c.

SES-

Universidad de Deusto
Biblioteca

SESSIO XLII.

De prouisione Felicis papæ quinti.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam. Inscrutabili diuinæ altitudinis prouidentia ad *excolendum tollendum & conseruandum dominici gregis agrũ, in inuocatione spiritus sancti aduna-
tos, inter multiplices nobis incumbentes solicitudines, illa nos cura propensiùs angit & vrget, vt quæ pro Christianæ religionis incremento & reipublicæ vtilitate per nos summo studio edita sunt & decreta, votiuè dirigi & firmiter valeant adimpleri, & vt Romanus pontifex decretorũ huiusmodi executor & conseruator præcipuus, illa tanto ampliùs, tantoq; liberiùs exequi possit & manutenere, ac aliàs felici regimini Ecclesiæ Dei ardentiùs intẽdere, quo congruę prouisionis auxilio iuxta sui status exigentiam ab vniuersali Ecclesia suffultus, incumbentia sibi & suis onera expensarum grauissima, commodiùs & faciliùs cõspexerit posse supportare. Cùm itaq; sanctissimus dominus Felix papa quintus, ad summi apostolatus apicem assumptus, non mundanarum rerum cupidine ductus, cùm patrimonium beati Petri & terras Romanæ Ecclesiæ prohdolor per alias tyrannides cerneret occupatas, allectus, sed diuinæ voluntati resistere non volens, & Ecclesiæ Dei in tam graui fluctuatione constitutæ, piè compatiens, iugũ tanti oneris pro Dei reuerentia, fidei conseruatione, & vniuersalis Ecclesiæ consolatione suis humeris suscipiens, proprijs derelictis, decreta huiusmodi cum omni humilitate susceperit, eaq; & fidem catholicã obseruare, & manutenere purè & simpliciter iuxta mentem & tenorem eorundem professus fuerit, ad prosecutionem totius boni reipublicæ & religionis Christianæ, necnon ad defensionem authoritatis generaliũ conciliorum & decretorum prædictorum affectibus synceris anhelans, grauiaq; & importabilia expensarum onera in diuersis & magnis Ecclesiæ Dei ingruentibus negocijs, præsertim pro executione illorum sanctorum operum, propter quæ eadẽ sancta synod congregata est, cùm de patrimonio beati Petri aut aliundè nullam adhuc subuentionem habuerit, hactenus subierit & pertulerit, ac grauiora necessariò dietim subire & perferre habeat, per quæ (vt confidimus & speramus) idem Felix papa patrimoniũ huiusmodi & terras Ecclesiæ recuperare, pacéque Ecclesiæ dare poterit, domino concedente: attendens itaq; sancta synod, quòd spiritualia sine temporalibus diu subsistere nequeunt, premissis & alijs diuersis rationabilibus & euidentibus causis permota, volens etiam quod in decreto suę sessionis 12. 3. Idus Iulij anno à natiuitate domini 1433. celebratæ, quod incipit, Sicut in construenda domo, ordinatum est, laudabiliter adimplere, hoc irrefragabili decreto vsq; ad quinquennium à die datæ præsentiũ computandum, quintũ: & deinde ad aliud quinquennium extunc proximè subsecuturum, decimum denariũ veri valoris annui secundum communem æstimationem quorumcunq; fructuum, reddituum & prouentuũ primi anni omnium & singulorũ canonicatuum & præbendarum, dignitatũ, personatuum, administrationum, præstimoniorum, præstimonialium portionum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura & sine cura, secularium & regularium, cuiuscunq; conditionis, ordinis aut religionis fuerint, & quocunq; nomine censeantur, etiã si dignitates ipsæ patriarchales, archiepiscopales, episcopales, abbatiales, prioratus, cõuentuales ac in metropolitanis seu alijs cathedralib maiores post pontificales, aut in collegiatis ecclesijs principales & electiuæ fuerint, à dicta die in anteà, siue per obitum aut liberam seu ex causa permutationis resignationem, vel aliàs quouis modo & qualitercunq;, præterquàm per priuationem causa reformationis, aut resignationẽ simplicem in foro conscientiæ, seu per optionem præbendarum in ecclesijs, vbi illarum optiones fieri consueuerũt, vbicunq; in Romana curia vel extra, vacantium oneribus necessarijs illis pro tempore incumbentibus deductis, & quotidianis distributionib, necnon xenodochijs pauperũ, hospitalibus in quibus hospitalitas actu tenetur, leprosarijs quoq;, & alijs in titulum beneficij concedi non solitis, duntaxat exceptis, à quibusuis capitulis, collegijs, conuentibus & personis ecclesiasticis & secularibus, exẽptis & non exemptis, cuiuscunq; dignitatis, status, gradus, ordinis seu conditionis existant, illa pro tempore possidentibus, aut fructus, redditus & prouentus huiusmodi ex statutis vel cõsuetudinibus, commendis seu aliàs quouis modo percipientibus, pro vna infra sex, & alia medietatib infra alios sex menses eiusdem primi anni, sanctissimo domino Felici papæ quinto, suisq; collectoribus & subcollectoribus per eum deputandis, realiter & cum effectu persoluendum, & per eos exigendũ, leuandum, colligendum & recipiendum, eidem domino Felici papę pro sua ac cardinalium & officialium prædictorum prouisione, authoritate vniuersalis Ecclesiæ tenore præsentium reseruat, constituit, deputat & assignat, statuens & decernens, capitula, conuentus, collegia & personas ipsas ad solutionem quinti & decimi denarij huiusmodi dicto domino Felici papæ, eiusq; collectorib & subcollectoribus modo præmisso faciendam,

Spiritualia sine temporalibus subsistere diu nequire.

dam, fore efficaciter obligatos. Quodque si infra vnum mensem à die quo collectores vel subcollectores huiusmodi in Ecclesia cathedrali se quintum vel decimũ denarium huiusmodi ab illius debitorib recipere paratos obtulerint, & publicauerint, quemlibet terminorum prædictorum sequentium in solutione huiusmodi, defecerint, negligentes seu remissi fuerint: singulares personæ, excommunicationis: capitula verò, conuentus & collegia, huiusmodi suspensionis à diuinis sententias eo ipso incurrant, à qua quidem excommunicationis sententia ab alio, quàm à nobis aut dicto domino Felice papa, seu cui ille id duxerit committendũ, præterquam in mortis articulo constituti, (nisi priùs de tũc debito, vt præmittitur, denario eidem domino Felici papæ quinto, eiúsve collectoribus & subcollectoribus satisfecerint, aut desuper cum eis concordauerint) absolutionis beneficium nequeant obtinere: & si capitula, conuentus, collegia & personæ prædictæ excommunicationis & suspensionis sententias huiusmodi per tres menses, dictum mensem immediatè sequẽtes, animo (quod absit) sustinuerint indurato, extunc eorum ecclesiæ, monasteria & loca ecclesiastico sint supposita interdicto, tam diu & quousq; à sententijs (vt præfertur) absolui, & interdictum huiusmodi meruerint relaxari, nõ obstantibus quibuscunq; constitutionibus & ordinationibus apostolicis ac statutis, vsibus & consuetudinibus Ecclesiarum, monasteriorum, prioratuum, locorum & ordinum quorumcunq; iuramento, confirmatione apostolica, vel quacunq; alia firmitate vallatis, literis quoque, gratijs, priuilegijs, libertatibus, exemptionibus, indultis & concessionibus, capitulis, conuentibus & collegijs prædictis, eorumq; ecclesijs, monasterijs, prioratibus, dignitatib, locis & personis, in genere vel specie, sub quacunq; verborum forma, vniuersalis Ecclesiæ Apostolica vel alia quauis authoritate factis & concessis, etiam si de eis & eorũ totis tenoribus in præsentibus specialis & expressa mentio fienda foret, & quæ, quo ad hæc, eis nullatenus suffragari volumus, cæterisq; contrarijs quibuscunq;, aut si capitulis, conuentibus, collegijs & personis prædictis communiter vel diuisim, quomodolibet indultum existat, aut interim indulgeri contingat, quòd ad solutionem seu præstationem denarij huiusmodi, aut cuiuscunq; alterius oneris vel subsidij non teneantur, & ad id compelli, aut quòd interdici, suspendi vel excommunicari, seu ipsi vel eorum loca interdici non possint, per literas non facientes plenã & expressam, ac de verbo ad verbũ, de indulto huiusmodi eorumque ecclesijs, monasterijs, dignitatibus, beneficijs, locis, personis & ordinibus proprijs mentionem. Vult tamen & assentit hæc sancta synodus, quòd si aliqua natio, regnum vel prouincia modũ prouisionis huiusmodi sibi non conuenire senserit, aut allegauerit onerosum, præfatus dominus Felix papa, auditis illius rationibus, & considerãdis debitè ponderatis, cum eadẽ natione aut eius personis (prout rationabiliter expedire videbitur) conuenire, & cum eis concordare possit: & quicquid cum eo in hoc sit conuentum, aut concordatũ fuerit, id ipsa sancta synodus gratum & ratum perindè haberi decernit & declarat, ac si de hoc in præsenti decreto plena & expressa mentio haberetur. Quòdq; denarius prædictus, vacatione prædicta quotiescunq; infra primũ annum huiusmodi in quacunq; natione occurrente, & eo durante, vltra semel nullatenus exigatur, nec quisquam ad illum soluendũ amplius teneatur. Insuper vult & decernit hæc sancta synodus, quòd si qua capitula, collegia & cõuentus, ac ecclesiasticæ secularésve personæ cuiuscunq; dignitatis, status, ordinis seu conditionis existant, fructus, redditus & prouentus primi anni huiusmodi, aut aliquam illorum quotam siue partem ex statutis, consuetudinibus seu priuilegijs aut aliàs quouis modo leuare & percipere consueuerunt, per hoc præfato domino Felici papæ in exactione huiusmodi denarij nullatenus præiudicetur, districtiùs inhibendo capitulis, collegijs, conuentibus & personis ipsis sub sententijs & pœnis suprædictis, ne illos vel illam in præiudicium dicti denarij pro eo anno quoquo modo petere vel exigere audeant seu præsumant. Per hoc tamen hæc sancta synodus capitulis, collegijs, conuentibus & personis prædictis, quo minùs annis dictum primum vacationis annum sequentibus illos & illam pro ea parte, quę ob impositionem denarij huiusmodi eis defecerit, petere & exigere valeant, non vult nec intendit præiudicium generari. Præterea cùm nonnulli nationis Germanicæ, apud nos constituti, nationem ipsam præ cæteris plùs fore grauatam, coram nobis allegauerint, si in ea denarius huiusmodi absq; alia moderatiõe exigi deberet & leuari: hæc sancta synodus his & alijs rationabilibus causis mota, beneficia quæcunq; & qualiacunq; infra dictam nationẽ consistentia, valorem quinq; marcarum argenti secundum communem extimationẽ eorum necessarijs oneribus deductis non excedentia, hoc decreto nullatenus includi, nec de illorum fructibus, redditibus & prouentibus denarium huiusmodi solui, leuariq; seu exigi debere, decernit & declarat, volẽs & statuens, quòd si de vero valore in premissis quandoq; hæsitari contigerit aut contendi, collectores & subcollectores huiusmodi vnam, & is cui solutio denarij huiusmodi pro tempore incumbit, aliam personas pro discussione dubij & contentionis huiusmodi eligere: & si illas

Universidad de Deusto
Biblioteca

illas discordare contingeret, loci ordinarius aut eiusdem in spiritualibus vicarius, seu officialis generalis: si verò occasione metropolitanæ vel cathedralis Ecclesiæ dubium aut contentio exorta fuerit, casu discordiæ huiusmodi capitulum cum altera personarum sic electarum, dubium huiusmodi habeant terminare. Quarum quidem personarum ac in casu discordiæ huiusmodi ordinarij seu eius vicarij & capituli prædictorum, sententiæ & determinationi partes hinc inde stare, & parére sine omni contradictione debeant & teneantur. Cæterùm hæc sancta synodus collectoribus & subcollectoribus denarij prætacti pro tempore deputatis, sub obtestatiõe diuini iudicij & excommunicationis pœna, quam contrafacientes incurrere vult ipso facto, districtiùs inhibet, ne quicquam vltra denarium huiusmodi à personis pro tempore soluẽtibus & debentibus, prætextu schedulæ, quitantiæ seu liberationis per ipsum de eo quod sibi solutum fuerit, factæ, petere vel exigere audeant seu præsumant: sed quòd de competenti salario eis per camerã dicti domini Felicis papæ assignando, cõtenti remanere debeant, decernit, vult & ordinat: quodq; collectores & subcollectores ipsi sic in exigendo denarium huiusmodi, modũ obseruẽt, quòd personæ de indebito grauamine nõ immeritò querulari cogantur, ac propterea calices, libri, iocalia & alia ornamenta ecclesiastica nullatenus impignorentur, distrahantur, vel alienentur. Vult tamen & decernit eadem sancta synodus, ne personas sententijs prædictis pro tempore illaqueatas, vltra modum in absolutione obtinenda, ad curiam veniendo, grauari contingat, quòd præfatus dominus Felix papa quintus collectoribus & subcollectoribus ipsis vel alijs (prout opus & expediens videbitur) personas sic ligatas, a censuris huiusmodi absoluendi, & interdicta relaxandi & tollẽdi, plenam & liberam concedat facultatem. Teneanturq; ipsi collectores & subcollectores, solutione dicti denarij facta, capitula, conuentus & collegia, ac personas prædictas à sententijs & censuris prædictis gratis & sine aliqua difficultate absoluere, interdictumque forsan positum similiter tollere & relaxare. Pro cuius quidem absolutionis, sublationis & relaxationis literis etiam bullatis, si prædicti eas habere voluerint, etiam si per notarium fuerint subscriptæ, ad soluendum vltra sextam partem vnius floreni de camera, nullatenus constringi valeant vel compelli. Eos autem qui contrafecerint, excommunicationis sententiam incurrere voluit ipso facto. Quodq; post decennium à dicta die computandum, assignatio prouisionis huiusmodi cesset penitus & expiret, capitulaq;, conuentus, collegia & personæ prædictæ ad solutionem denarij huiusmodi ratione dignitatum & aliorũ beneficiorum prædictorũ, extunc in antea vacaturorum, decæterò nullatenùs teneantur. Decernit quoq;, omnes & singulos processus, pœnas, sententias & censuras, quos & quas contra capitula, conuentus, collegia & personas huiusmodi ob non solutionem ratione beneficiorum post decennium vacaturorum huiusmodi, per quemcunq;, etiam si papali dignitate præfulgeat, quauis authoritate fieri, ferri, & promulgari contigerit, irritos & irritas, ac irritum & inane, quicquid in contrarium scienter vel ignoranter fuerit attentatum. Datum Basileæ in sessione nostra publica in ecclesia matori Basileensi solenniter celebrata, pridie Nonas Augusti, anno à natiuitate domini 1440.

SESSIO XLIII.

De visitatione beatæ Mariæ virginis.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam.

Inter assiduas militantis Ecclesiæ turbationes & procellas, quibus ipsa dietim affligitur, illa singularis iucunditas & egregia exultatio communitati fidelium relicta est, vt dominum creatorem nostrum intimis præcordijs diligentes, eundẽ in sanctis suis deuotè glorificent. Per hoc enim & ipse dominus, qui gratiam illis præstitit, dignè collaudatur, & ipsorum sanctorum promptiora erga nos reddimus patrocinia. Quod quidem singulariter est agendum, cùm calamitates irruunt, quæ ablq; demeritis hominũ non contingunt, vt per ipsorum sanctorum preces & merita, misericordia domini super peccatis hominũ imploretur, & humanum genus ab imminentibus malis & innumeris periculis præseruetur. Inter autem omnes qui cælestem regem pro nobis interpellent, præcipuè ad glorioſissimam illam & omni laude dignissimam Dei genitricem Mariam est recurrendum, quæ quanto altior existit, tanto humiliùs ad nos respicit, omnes ad se trahere cupiens, pro quibus in vtero gestauit saluatorem. Hæc apud Deum quem ipsa peperit, sedula pro nobis aduocata, nos iuuat, nos tuetur, nos ꝓtegit, nos exaltat: hæc omnibus qui ad eam recurrunt, promptissimum exhibet patrocinium. Huic igitur sanctissimæ virgini, etsi plures festiuitates veneranda sanctorum patrũ antiquitas consecrauit, irruentibus tamen dietim maioribus mundi calamitatibus & angustijs, quæ ad expetenda eiusdem virginis auxilia vehementiùs vrgent, iucunditatem illam sibi cælitus datam, non immeritò conuenit celebrari, dum virgo eadem beatissima cælesti edocta

edocta nuncio & spiritusancto duce, ascendens cum festinatione in montana, humilem Zachariæ domum intrauit. Iesus enim qui in vtero illius erat, festinabat adhuc in ventre matris Ioannem positum sanctificare. Et ipsa virgo gloriosissima cognatam Elizabeth visitans, nõ minùs illã suaui quàm fructuoso salutauit alloquio. Maximã nanque lætitiam fidelium mentibus debet ingerere excellens illud mysterium, quo matres illæ gloriosæ, totius salutis nostræ ferentes primordia, tam familiariter inter se exultârunt, cùm virgo excellentissima de stirpe Dauid Maria, & veneranda inter filias Aaron Elizabeth inujcem colloquuntur: quarum altera creatorem omniũ & saluatorem nostrum, altera præcursorem Ioannem gestat in vtero: & sanctæ illæ miraculo matres effectæ, diuina inter se beneficia commemorant. Felix quidem illa conuentio, & magnis diuinæ gratiæ splendoribus illustrata, qua tales & tantæ in vnum matres pariter affuerunt; quarum altera virgo ex spiritusancto, altera sterilis & in senectute conceperat, & vtriusq; partum cælestis angelus prænunciauit: Qua Ioannes adhuc maternis reclusus claustris, venientem ad se dominum in Mariæ vtero veneratur: Qua repleta spiritusancto Elizabeth, conceptui filij Dei & saluatoris hominum gratulatur: qua & ipsa prophetans, beatissimam dixit Mariam quæ credidit, & reuelata sibi mysteria pandit: Qua denicq; repleta ineffabili gaudio mater domini Maria, omnia in corde suo cõferens, quæ vel prius ab angelo, vel tunc ab Elizabeth perceperat, in canticum & laudem domini prorumpit. Nunc admirabilem Dei potentiam, qui respexit humilitatem ancillæ suæ, collaudat: nunc magnitudinem operum eius glorificat, nunc refert misericordiã, quæ à progenie in progenies super se timentes diffunditur: nunc iustitiã, qua superbi deijciuntur, & humiles exaltantur, magnificat: nunc promissionem Abraæ & semini eius factam, & iam tunc completam commemorat, ac quòd se beatam omnes generationes vsq; ad consummationẽ seculi dicerent, diuina inspiratione prophetauit. Eandemq; prophetiam sic manifestè videmus iugiter adimpleri, vt superuenientes generationes ipsam virginem beatam & beatissimam magis ac magis meritò dicere conentur. Quis igitur tantam lætitiam satis poterit explicare? Quis tanta mysteria condignis laudibus prosequatur? Quis hæc gaudia sufficienter exponat, dum Ioannes nondum natus exultat, Elizabeth aduentu virginis collætatur, Maria in mysterijs gaudet, clausus in vtero saluator, à suo recognoscitur precursore, lætantur angeli, cælum & terra iucundantur, & tota Trinitas nouis laudib⁹ glorificatur? Hæc igitur gaudiorum magnitudo, specialibus est extollenda præconijs. Hæc singu-

Luc. 1.

laribus solennitatibus celebranda, in qua & dominum qui gestatur in vtero, & virginem quæ portat, & sterilem quæ concepit, & præcursorẽ qui visitatur, condecentibus prosequi debemus honorib⁹. In cuius commemoratione, qui tribulati sunt, Mariam implorant, quæ gaudiorũ huiusmodi memor (vt sperandum est) non solùm supplicantes exaudiet, sed sicuti ex sua clementia consueuit, etiam supplicare volentium preces præueniet. Quæ considerans hæc sancta synodus, cùm in hoc tempore tota prohdolor Christianitas in laboribus & angustijs constituta cernatur, cumq; ferè vbiq; diuisiones & bella per humani generis hostem introducta vigeant, & ipsa etiã Ecclesia militans non mediocribus agitetur procellis, dignum esse iudicauit, solennitatem hanc quæ congruè visitatio beatissimæ virginis appellatur, in singulis Christianorum ecclesijs celebrari, vt honorata in hac celebritate per pias & deuotas fidelium mentes mater gratiæ & omnis consolationis sacecrima virgo Maria, benedictum filium suũ iam multis hominum peccatis offensum, sua intercessione concilians, pacem & vnitatem fidelibus largiatur. Ideoq; statuit & decernit eadem sancta synodus, ad honorem ipsius virginis Dei genitricis, vt post expleta resurrectionis dominicæ, pentecostes, gloriosæ Trinitatis, sacri corporis Christi, beatorum Ioannis Baptistæ, ac Apostolorũ Petri & Pauli solennia, in quibus Ecclesia post solennitatem annunciationis dominicæ, quam præfata visitatio temporis ordine confestim sequebatur, est occupata, per singulas Christianorum ecclesias quolibet anno sexto nonas Iulij festum huiusmodi visitationis gloriosæ virginis celebretur. Hoc igitur solenne festum amplectantur Christifideles, & omnes qui beatam virginem singulari deuotione prosequuntur, secum in hac solennitate suæ exultationis cõgaudeant. Quam vt eo libentiùs in diuinis honorent officijs, quo magis spiritualibus fuerint excitati muneribus, ipsa sancta synodus omnibus Christifidelibus, qui matutinis, processioni, sermoni, Missarum solennijs, vel primis aut secundis vesperis huius gloriosæ virginis festiuitatis interfuerint, pro vnoquoq; officiorum prædictorum centũ dies de iniunctis pœnitentijs misericorditer elargitur.

Datum in sessione nostra publica, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata Calendis Iulij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo quadragesimo primo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SESSIO XLIIII.

De tuitione suppositorum huius sacri Concilij.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Catholicæ Ecclesiæ sanctis operibus continuè intenti, si cunctis fidelibus in ministranda iustitia nos deceat esse fauorabiles & benignos, illos non immeritò, qui prosidei orthodoxæ atq; generalium conciliorum authoritatis defensione fideles labores impenderunt & impendunt, iustitiæ fauoribus attollere debemus & munire præsidijs, quib' per nos maturè facta decreta insequendo, à *prætensis peruersis ambitiosorum illatis subleuari, & inferendis molestationibus præseruari valeant, & sic eorundē decretorum transgressorum, illorum præsertim, qui nobis incorporati & huius sanctæ synodi decreta manutenere & defendere iurauerunt, contemptum puniri facere, sicq; erga singulos iustitiam ordine debito exercere, vt alter in alterius iniuriam non facilè prosiliat: & formidata in reprobis vltione impiorum, nocendi temeritas cōpescatur, & inter eos tuta sit innocentium tranquillitas. Postquàm dudum omnipotens dominus nimiùm afflictam Ecclesiam suam sponsam pietatis oculo respicere, & fidelium cordibus inspirare dignatus fuerat, vt synodus vniuersalis duorum etiam generalium conciliorum authoritate, & duorum summorum pontificū successiuè approbatione pro errorum hæresumq; extirpatione, ac generali Ecclesiæ in capite & in membris reformatione, atq; regum & principum aliorumq; catholicorum adinuicem dissidentium pacificatione, in hanc ciuitatem Basileensem conueniret: nos tunc occurrentia, quæ nonnulli aduersus opera prædicta inferre conabantur, ac etiam futura, quæ verisimiliter inferri possent, impedimenta circunspicientes, & vt illa pro quibus conueneramus, communem Christianorum salutem concernentia, ad fines optatos perduci, ac eis per quæ directè & indirectè impediri, ipsiq; incorporati ab eis retrahi possent, obuiare cupientes, per nonnulla salubria decreta statuendo diffiniuimus: Primò, quòd nullus eidem synodo per se vel procuratoré incorporatus aut incorporandus, etiā procurator ipse, à tempore arrepti itineris animo veniendi ad ipsam synodum sine fraude continuati, pro quacunq; causa tunc mota vel in anteà mouenda, aut alia quauis occasione, ad Romanam curiam seu coram quocunq; iudice ordinario vel delegato, extra locū dictæ synodi ea durante inuitus trahi seu euocari, aut contra eum inuitum procedi posset, decernentes extunc irritum & inane, nulliusq; roboris existere vel moueti, quicquid in contrarium per quemcunq; etiā Romani pontificis authoritate, attentari contigerit in futurum. Deinde verò, vt si quis Ecclesiam cathedralem, dignitatem, beneficium, officium, pensionem, vel commendā alicuius ex incorporatis vel incorporandis, seu adhærentibus eidem synodo, à Romano pontifice vel quouis alio impetrare, aut etiā motu proprio concessum acceptare attentaret, nō solùm iure, quod in tali Ecclesia, dignitate, beneficio seu officio habere prætenderet, sed etiam omnibus beneficijs esset ipso iure priuatus, & ad obtinendum beneficia in futurum inhabilis. Et successiuè, videlicet tertio Idus Septembris, anno à natiuitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimotertio decreuimus, quòd quicunq; etiā per Romanum pontificem, vel eius authoritate, in præiudicium, læsionem vel derogationem, seu iniuriā dictæ synodi, vel incorporatorum seu incorporandorum eidē per se vel procuratorem aut familiariū suorum seu in eorum seruitijs vbicunq; existentiū, facta seu dispositа erant, fierentq; & disponerētur forsitan in futurū, titulum vel possessionem quomodocunq; tangentia, siue in cardinalatus & patriarchatus dignitatib', aut in prælaturis cathedralium etiā metropolitarum ecclesiarum, monasterijs vel aliis beneficijs ecclesiasticis, præstimonijs, commendis, vnionibus, pensionibus, officijs & rebus ecclesiasticis vel temporalibus, & circa ipsa aut aliās quomodocunq; & qualitercunq;, etiam si motu proprio, directè vel indirectè, essent ipso iure irrita & inania & pro infectis penitus haberentur, partes læsas extunc in pristinum statum reponendo, & per quemlibet iudicem competentem reponi mandando: adijcientes, quòd si prætextu talis concessionis ad aliquam occupationem deueniretur, nisi occupans infra decē dies, elapsis sexaginta diebus à dicto die tertio idus Septembris, si per partem lęsam foret requisitus, & à tali occupatione & turbatione realiter & purè desisteret, ac parti lęsæ de perceptis post concessionem huiusmodi satisfaceret, vltra pœnas prædictas excommunicationis sententiam incurrat eo ipso, ralium etiam concessionum executores eisdem pœnis subiacere decernentes, prout in ipsis decretis, quorum tenores & effectus haberi volumus pro expressis, plenius continetur. Verùm quia, sicut clamorosa dictorum suppositorū querela didicimus, pleriq; ambitiosi, quorum effrenata cupiditas modum habere nescit, ad dignitates, beneficia & honores modis improbis adspirantes, ac per exquisitas vexationes dictorum incorporatorum, illos ab huiusmodi sanctis operib' retrahere satagentes, nonnullorū ex eisdem incorporatis

poratis & suppositis Ecclesias parochiales, metropolitanas, episcopales atq; monasteria, aliasq; dignitates, commendas, pensiones, canonicatus & præbendas, officia & beneficia ecclesiastica, necnon iurisdictiones eisdem incorporatis & suppositis ratione ecclesiarum, dignitatum & beneficiorum huiusmodi cōpetentes, ac alias res & bona contra definitiones & prædicta ac alia decreta nostra, quorum tenores & effectus similiter haberi volumus pro expresis, in authoritatis Ecclesiæ & conciliorum prædictorum vilipendium, dictorumq; suppositorum graue præiudicium, non sine manifesta diuinę maiestatis offensa impetrare, extorquere, inuadere, acceptare, aut occupare seu in illis propria temeritate se intrudere, dictaq; suppositа illorum possessionibus & rebus spoliare & priuare, ac processus etiam pœnales contra eos facere, & fieri procurare, pensiones etiam nonnullas ex dictis incorporatis super ecclesijs cathedralibus alijsq; dignitatibus & beneficijs ecclesiasticis assignatas, aliosq; fructus beneficiorū quæ ipsi incorporati obtinebunt & obtinēt, retinere, subtrahere, vsurpare, & de illis satisfacere recusare & denegare, alijsque diuersis iniurijs in personis, bonis ac rebus prædictis illos affligere, atq; concessiones, impetrationes & acceptationes huiusmodi in suarum perditionem animarum exequi non erubuerunt, prout adhuc non erubescunt: nos, quorum interest in præmissis opportunæ prouisionis remedia adhibere, volētes statui vniuersalis Ecclesię & suppositorum prędictorum indemnitati & quieti salubriter prouidere, decretis & diffinitionibus prædictis inhærentes, illaq; innouantes, ac eis adijcientes, hoc perpetuo synodali decreto authoritate vniuersalis Ecclesiæ decernimus & declaramus, impetrationes, electiones, collationes, *dispensationes *prouisionibus &*dispositiones quaslibet de dictis ecclesijs cathedralibus, monasterijs, dignitatibus, commendis, *pensionibus, officijs & beneficijs, iurisdictionibus cæterisq; rebus & bonis prædictis, necnon processus prætensos omnes & singulos, quascunq; etiam suspensionum, excommunicationum, interdicti, priuationum, inhabilitationum, inhibitionum, aliásve sententias, censuras & pœnas seu processus alios cuiuscūq; qualitatis existant, in se continentes, aduersus ipsa suppositа ac in eorum præiudicium, læsionem vel derogationem aut odium, ac contra prædicta & alia decreta nostra quomodocunq; & qualitercunq; promulgatos & factos, ac omnia indè secuta, tanquam de facto attentata, (prout sunt) irrita, nulla & inania, nulliusq; roboris vel mométi fuisse & existere, ac pro infectis haberi debere: nullum quoque ex eisdem suppositis, vel quemcunq; aliorum illis innodatum fuisse, aut in anteà innodari posse: impetrantes verò seu detentores & occupatores prętextu collationum, dispositionum, etiā motu proprio factarū, aut detentionum vel occupationum de huiusmodi ecclesijs, dignitatib', beneficijs, officijs, iurisdictionib', & bonis, in illis etiam in quibus seu ad quæ ipsa suppositа ex nostris vel Apostolicis alijsve canonicis collationibus & prouisionibus, aut aliās quomodolibet ius habuerunt, prout habent, quæ obstantibus obedientiæ diuersitatibus, vel alijs legitimis impedimentis, contra suos aduersarios causas inchoare, seu, psequi commodè non potuerunt, etiam si Ecclesiæ, dignitates, beneficia & officia vel res & bona huiusmodi trium annorum, vel alterius cuiusuis longioris tēporis spatio occupata fuerunt, aut coloratus prætēdatur titulus prętextu etiā decreti nostri de pacificis possessoribus, quod incipit: Quicunq; nō violentus, quod contra ipsa suppositа in casibus præmissis locum habere non volumus, nullum titulū vel ius quodcunq; acquisiuisse, seu acquirere: ipsos etiam incorporatos nullum ius, titulum vel possessionē perdidisse, aut aliquod in iure eis competenti præiudiciū generari potuisse, quo minùs ipsi, quotiescunque opportunitas ad id se obtulerit, possessionum ecclesiarum cathedralium, dignitatum, beneficiorum vel aliorum prædictorum, quibus spoliati extiterūt, per se vel alium seu alios absq; alia causæ cognitione, seu alterius authoritatis requisitione continuare, eorū quoq; super quibus sententiam vel sententias, quæ partibus per se vel procuratorem præsentibus, & vsq; ad finem se defendentibus, in rem transiuerint iudicatā, apud nos contra suos aduersarios obtinuerint, illorum & presentis decreti vigore possessionem adipisci & intrare, & super illis de quibus possessionem nondum habuerunt, actionē intentare, & ius suum prosequi valeant. Spoliatos insuper, aliorū & præsentis decretorum nostrorū authoritate in illum statum pristinū, in quo ante spolium, occupationem seu nouitatem huiusmodi erant, perindè ac si factæ non fuissent, repositos & restitutos esse. Impetrationes autem & concessiones etiā motu proprio de ecclesijs cathedralibus, monasterijs, dignitatibus, commendis, pensionibus seu cuiusuis qualitatis beneficijs, aut alijs reb' vel bonis (vt præfertur) factas, viribus vacuas: necnon illos qui eas acceptare præsumpserunt, cuiuscunque status, etiam si cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali, episcopali, aliáve ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate, iure quod in eis habere prætendebant, & alijs beneficijs omnibus priuatos, ac ad alia in posterum obtinenda inhabiles fore. Illos verò ex eis, qui prætextu talium cōcessionum & impetrationum ad aliquam occupationem processerunt, & vt ab huiusmodi occupationibus & perturbationibus desisterēt, iuxta Basileensis concilij sessione 21.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Basileensis concilij sessione 43.

tenorem decreti nostri quod incipit, Vt sacri: requisiti, talibus requisitionibus non paruerint, vltra prædictas, excommunicationis: necnon earundem impetrationum & concessionũ receptores & executores, quo ad singulares personas, easdem sententias & pœnas: quo verò ad nobis incorporatos, qui (vt præfertur) huic sanctæ synodo iuraverunt, & in præmissis auxilium, consilium vel fauorem præbuerunt, periurij reatũ incurrisse, & de beneficijs quibus ratione præmissorum (vt præfertur) priuati existũt, per eos ad quos spectat, huius decreti authoritate liberè disponi posse, similiter decernimus & etiam declaramus. Et vt metus pœnæ, meta sit præsumptionis, omnibus & singulis cuiuscunq; dignitatis (vt prædictum est) existant, qui aliquam Ecclesiam cathedralem, etiam metropolitanam, aliámve prælaturam, dignitatem, commendam, pensionem, officium aut beneficium ecclesiasticum, seu etiam vt supra designata iurisdictionem, res & bona prædicta quæcunque, cuiuscunq; qualitatis existant, eorundem incorporatorum & suppositorum, omnibus & singulis cuiuscunq; dignitatis (vt prædictum est) existant, qui occupant & detinẽt, seu etiam occupabunt & detinebunt forsitan in futurum, vltra prædictas & alias tam per nostra, quàm aliorum generalium conciliorum decreta, sanctionesque canonicas, inflictas (quas occasione præmissorum incurrisse nosc untur) pœnas, sub Excommunicationis, necnon perpetuæ infamiæ pœnis, quas quemlibet contrafacientem incurrere volumus ipso facto, præcipimus atque mandamus, vt infra duorum mensium à data præsentis decreti, vel etiam interim infra duodecim dierum spatium, à tempore quo illius notitiam habuerint, computando, ab omnibus & singulis occupationibus & perturbationibus per eos sic factis, penitus desistant, ac ecclesias, dignitates, commendas, pensiones, officia & beneficia atq; res & bona prædicta, quibus dicti incorporati spoliati fuerint, aut super quibus sententiam vel sententias, quę partib⁹ per se vel per procuratorem præsentibus, & vsq; ad finem se defendentibus, in rem transiuerunt iudicatam, obtinuerint, illorum possessionem liberam & vacuam dimittant: necnon de perceptis, & qui durante occupatione huiusmodi percipi potuissent, fructibus, expensis & interesse propterea passis, partibus læsis ac etiam pensionibus (vt præfertur) assignatis, necnon beneficiorum eorundem incorporatorũ fructibus, ac alijs rebus & bonis prædictis integrè & realiter satisfaciant, aut cum eis amicabiliter concordẽt. Quod si facere contempserint, ac pœnas prædictas damnabiliter incurrere, illisq; per aliũ mensem duobus mensibus lapsis, aut duodecim diebus prędictis insordescere non formidauerint, extunc vltimo mense huiusmodi lapso (cùm crescente contemptu, crescere debeat & pœna, & Ecclesia nõ habeat, quid vlteriùs faciat) singularis persona, decẽsi verò vniuersitas aut capitulum, aut aliud collegium seu communitas fuerit, triginta marcarum auri pro vna cameræ Apostolicę, ac pro alia parti læsæ, & pro tertia æqualibus partibus mediato vel immediato domino ciuitatis vel loci, in qua seu quo Ecclesia, dignitas, beneficium, commenda, officium vel res huiusmodi extiterit, si vices suas impendere voluerit, alioquin cuicunq; alteri, operam efficacem ad id præstanti pro labore applicandarum, pœnas incurrat eo ipso. Interim verò non minùs patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, cæteriq; ordinarij seu collatores, etiã si capitula, vniuersitates vel collegia fuerint, aliæq; personæ ad quas ecclesiarum cathedralium electio, necnon dignitatum, beneficiorum, officiorum & aliorũ prædictorum collatio, presentatio, prouisio seu quæuis alia dispositio communiter vel diuisim pertinet, infra simile duorum mensium vel duodecim dierum & vnius alterius mensis à fine duorum mensium vel duodecim prædictorum dierum computandum spatium, postquã pro parte illorum quorũ interest, fuerint requisiti, sub omnib⁹ & singulis superiùs designatis & pecuniarijs pœnis, quas contrafacientes & rebelles etiam ipso facto incurrere volumus, omnibus etiam maioris excõmunicationis vel defectus tituli, alijsq; exceptionibus, oppositionibus, appellationibus & subterfugijs cessantibus & reiectis, & absq; quarumcunq; causarũ cognitione, quam eis & alijs quibuscunq; iudicibus ecclesiasticis & secularibus sub eisdem pœnis & casib⁹ præmissis penitus interdicimus, electiones, collationes, *præsentatiões & quæuis alias dispositiones modis præmissis præsumptas, præsentis decreti authoritate, sicuti de facto processerunt, de facto retractent, & annullent, impedimenta præstita submoueant, occupatores ab occupatis expellant, & de perceptis fructibus, & qui percipi potuissent, necnon expensis & interesse prædictis, etiam per incarcerationem personarum occupantium, si opus fuerit, satisfieri, ac partes læsas in eum statum, in quo ante occupationem seu factam nouitatẽ huiusmodi fuerant, reponere & reintegrare procurent, vasalli insuper & quicũq; debitores & subditi ecclesiarum cathedralium, dignitatũ, beneficiorum, commendarũ & aliorũ prædictorum, nullatenus occupatorib⁹ prædictis, sed eisdẽ incorporatis & suppositis spoliatis, vt prius, obediant & pareant in omnib⁹, ipsiq; debitores de fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus & obuentionibus ecclesiarũ, dignitatum, beneficiorum ac aliorũ huiusmodi sub excommunicationis pœna, quam contrafacientes incurrere volumus ipso facto,

*reuocari

cto, respondeant, & integrè satisfaciant, vel cum eis amicabiliter concordẽt. Quod si facere neglexerint, & intrusis de fructibus & iuribus huiusmodi respondere præsumpserint, tales à debito nullo modo liberatos fore, sed incorporatis (vt præfertur) spoliatis realiter teneri decernimus. Præterea si archi episcopi cæteriq; prænominati præmissa nõ adimpleuerint, eisq; nõ paruerint cum effectu, extunc lapsis duobus mensibus vel duodecim dieb⁹, & adhuc alio mense prædictis, ecclesiæ, ciuitates & alia loca, in quib⁹ talia, Ecclesiæ, dignitates, beneficia, aliaq; prædicta fuerint (vt præmittitur) occupata, tãdiu ecclesiastico subiaceãt interdicto, quousq; rebelles prædicti per ecclesiasticã vel secularem fuerint potentiã à ciuitate vel loco expulsi, aut mãdatis nostris huiusmodi fuerit satisfactum, quib⁹ expulsis, vel vt præfertur satisfacto, diuina posint officia resumi & continuari. Quæ omnia & singula etiam in pendentibus per appellationem, vel aliãs lo cum habere volumus & decernimus. Porrò in casu non paritionis, liceat interim dictis incorporatis & suppositis post lapsum duorum mensium aut duodecim dierum prædictorum, brachij secularis, necnon rectorum & officiariorũ ciuitatis vel loci huiusmodi auxilium inuocare, quos etiã in subsidium iustitiæ, præsentis decreti tenore inuocam⁹, requirimus & monemus, vt ipsi post simile duodecim dierum spatiũ, à tempore requisitionis super hoc eis factæ computandorũ, auxilium, consilium, potentiam & fauores possibiles, sub excõmunicationis & priuationis priuilegiorum, quæ ab ecclesijs obtinent, pœnis, quas eos, nisi fecerint quæ mandamus, incurrere volumus ipso facto, præstare non postponant, quorum potentia & auxilio præfatis spoliatis ecclesiarũ, dignitatum, beneficiorum & officiorum, rerum & bonorum prædictorum possessionem, tam eiusdem decreti quàm propria authoritate, ac etiã per potentiã intrandi & continuandi, ac intrusos suos expellendi, plenariã concedimus potestatem & facultatem. Omnes autem Christifideles quacunq;, etiam si cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali, episcopali vel alia ecclesiastica seu mũdana præfulgeant dignitate, qui præsens decretum temerè violare, aut illius executionẽ denegare, seu directè vel indirectè impedire, ac partibus aduersis adhærere vel fauere seu eorũ aliquem receptare, defendere, aut tueri præsumpserint: quo ad singulares personas, excommunicationis, necnon trium: quo autem ad capitula, vniuersitates & collegia, ecclesiastici interdicti & decem marcarũ auri (vt supradictum est) applicandarum, pœnas incurrere decernimus eo ipso. Cæterũ, quia præterita nos commonent, futuris cautiùs obuiare periculis, præsentis decreti tenore sub interminatione diuini iudicij, & sub excommunicationis, priuationis, inhabilitationis, pecuniarijs & alijs superiùs expressatis pœnis, quas ipso facto quemlibet contra facientem incurrere volumus, districtiùs inhibemus, ne aliquis cuiuscunq; cõditionis & excellentiæ fuerit, ecclesiasticæ vel mundanæ, etiam si cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali, episcopali vel alia quacunq; præfulgeat dignitate, quasuis Ecclesias, patriarchales, metropolitanas, vel alias cathedrales, monasteria, prælaturas, dignitates, officia, commendas, pensiones, iurisdictiones, vel alia cuiuscunq; qualitatis beneficia, siue res & bona quibuscunq; nominib⁹ censeantur, ad ipsos pro tempore incorporatos & incorporandos huic sacro Basileensi, aut alteri vniuersali legitimè congregando concilio, vel ipsorum familiares pertinentia, eodem concilio durante, & in eo *præsentialiter existentes, in præiudicium, læsionẽ, derogationẽ seu odium concilij, seu incorporatorum vel incorporãdorum huiusmodi, à quocunq; etiam Romano pontifice impetrare, vel motu ꝓprio collata acceptare, aut in illis se intrudere, seu in eorundem incorporatorum odiũ siue præiudiciũ suos consanguineos, ꝓcuratores aut fautores in personis vel bonis affligere seu molestare, vel eosdem incorporatos pro tempore inuitos alibi quam in eodem concilio super re quacunq; trahere, aut ad respondendum seu iudicium subeundum compellere præsumat: quoscunq; processus, etiam quascunq; pœnas in se continentes, & quicquid in contrarium forsitan attẽtari contigerit, irritum & inane, nulliusq; roboris vel momẽti existere, exnunc, prout extunc nunciantes & decernentes. Non intendimus tamen, aliquos ex incorporandis in futurum, qui ante eorum incorporationẽ super aliquibus criminib⁹ apud suos superiores delati forent & legitimè præuenti, hoc decreto tueri, quin possit contra eos super criminibus huiusmodi etiam vsq; ad diffinitiuã sententiã inclusiuè procedi: absolutionem verò omnium & singulorum, qui præfatas sentẽtias, censuras & pœnas, vel earũ aliquã incurrerint quoquo modo, synodo pro tempore sedenti, & illa dissoluta, Romano põtifici tantummodò, præterquàm in mortis articulo reseruam⁹. Postremò, vt nul⁹ ipsius decreti ignorantiã prætendere valeat, decernimus illud per publicationẽ in præsenti sessione factã, vim habere, & ita vniuersos & singulos lapsis duobus mensibus aut duodecim dieb⁹ prædictis, adstringere & arctare, ac si eis personaliter apprehensis intimatũ foret. Quocirca vobis venerabilibus patriarchis, primatib⁹, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, priorib⁹, præpositis, decanis, cantoribus, archidiaconis, cæterisq; in dignitatibus quibuscunq; constitutis, ac catheedraliũ ecclesiarũ canonicis, districtè præcipiẽdo mandam⁹, quatenus

*personaliter

Universidad de Deusto
Biblioteca

nus vos aut vnus vestrum per vos vel alium seu alios, præmissa omnia & singula, vbi & quando expedire videritis, solenniter publicantes, si & postquàm super præmissis vel aliquo eorum pro parte alicuius ex incorporatis & suppositis prædictis vel alterius promotorum negociorum nostrorum, aut nostri vel Romani pótificis procuratoris fiscalis, quibus super his omnimodâ atq; plenariam concedimus potestatem, requisiti fueritis, vel fueris requisitus, & vobis quòd aliquis vel aliqui ex perturbatoribus prędictis aliquâ vel aliquas ex sententijs & pœnis superius expressatis incurrerit, fuerit facta fides, ad earundem pœnarum declarationem contra eos procedêtes, illos tandiu in ecclesijs vestris ac alijs locis, dominicis alijsq; festiuis diebus easdem pœnas incurrisse publicetis, & publicari faciatis, ac vt tales euitetis, & ab alijs euitari faciatis, ac aliâs ad plenariâ pœnarum prædictarum executionẽ procedere curetis, donec super his satisfactione præuia debitè meruerint absolutionis beneficiũ obtinere. Et nihilominùs legitimis super his per vos habendis, seruatis processibus, eos quoties opus fuerit, aggrauare curetis, contradictores authoritate nostra, appellatione postposita, compescendo, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Nos enim vobis & vestrum singulis, omnes & singulos, qui sententias & pœnas huiusmodi vel earum aliquâ incurrerint quoquo modo, in loco nostræ sacræ congregationis, ea duráte, ipsa verò dissoluta, in loco Romanæ curiæ & extra etiam ad partes: illos verò ex eis, ad quos tutus non patebit accessus, seu in locis in quibus libera mandatorũ nostrorum executio fieri non poterit, super quo partis læsæ vel promotorum aut procuratoris prædictorum iuramento stari volumus, in audientia literarum contradictarũ, & in valuis maioris ecclesiæ ciuitatis vel loci, in qua vel in quo hanc vel aliam generalem synodũ pro tempore sedere, vel ea dissoluta aut nõ sedente Romanum pontificem cum sua curia residere contigerit, si in ea vel apud nos: si verò extra super his, procedi contigerit, in loco ecclesiæ, dignitatis vel rei, super qua vel quo agetur, aut alio viciniori, in quo partis læsæ commoditas se obtulerit, in valuis maioris ecclesiæ ciuitatis vel loci huiusmodi, ad instare dictorum publicorum monendi, requirendi & citandi, plenam & liberâ authoritate vniuersalis Ecclesiæ concedimus tenore præsentium facultatem, volentes & eadem authoritate decernêtes, monitiones, requisitiones & citationes sic factas, vim habere, ac eosdem sic monitos, requisitos & citatos arctare perinde, ac si eis personaliter apprehensis factæ forent. Non obstantibus nostris atq; Apostolicis constitutionibus & ordinationibus, quibus quo ad præmissa derogamus, & derogatum esse volumus, cæterisq; contrarijs quibuscunq;.

Datum Basileæ in sessione nostra publica, in maiori Ecclesia Basileensi solenniter celebrata, quinto idus Augusti, Anno à natiuitate domini 1442.

SESSIO XLV.
seu vltima.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Desiderauit Ezechias rex, vt fieret pax & veritas in 4. Reg. 20. d
dieb⁹ suis: & nos desiderio desiderauimus, vt pax & vnio Ecclesiæ in dieb⁹ nostris, hoc sacro durante Basileensi concilio, daretur. Verùm cùm ex plurimis impedimentis quę dietim ingeruntur, & in futurũ succrescere possent, formidetur, ne pax & vnio huiusmodi desideratæ in hac ciuitate Basileensi fieri, aut actus conciliares liberè exerceri valeant, volentes, ꝓpterea casibus futuris prouidere, ac vt fides & authoritas generalium conciliorum vniuersalem Ecclesiam repręsentantium, illibatę permaneant, quodq; vnio & pax vera Ecclesiæ detur, necnon vt continuetur celebratio generaliũ conciliorum, attento quòd iam sanctissimus dominus Felix papa quintus prævidens necessitatis casum, pro futuro concilio nominauit inclytam ciuitatem Lugdunensem in partibus Galliarum, in hocq; satisfaciendo decretis sacrorũ Constantiensis & Basileensis huius generalium conciliorum, dictam ciuitatem Lugdunensem, quã experientia docente generalium synodorũ hactenus in ea celebratarum, accommodam & idoneã reputamus, tenore præsentiũ in nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, ꝓ futuro proximo celebrãdo concilio nominauimus, deputamus & assignamus. Cumq; immineant vrgentissimæ causę, vt breui fiat alterius generalis cõcilij celebratio, propterea statuimus & ordinamus, vt infra trienniũ à datis præsentium computandũ, generale concilium in præfata ciuitate Lugdunensi celebretur, decernẽtes quòd cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, prælati seu quicunq; alij, qui ad generalia cõcilia de iure vel consuetudine cõuenire debent, in termino prędicto ad dictum locum accedere teneãtur, dummodò post dissolutionẽ huius concilij hoc vel alio in loco cõtinuati, restet vnus annus ante huiusmodi triennij finẽ. Volumus etiam, & specialiter concedimus, quòd prædictũ terminum futuri celebrandi concilij abbreuiare valeat præfatus papa Felix. Per prędicta autem etsi rectè inspicientibus aliud videri nõ debeat, ad maiorem tamẽ veritatis manifestationem declaramus, quòd nõ intendimus, neq; volumus, hoc sacrum

generale concilium Basileense dissoluere, aut dissolutum quomodolibet censendũ esse, quinimo in hoc loco continuandum fore, & continuari debere, dum tamen integra & plena libertas atq; securitas, necnon saluusductus, per inclytam ciuitatem Basileensem nobis & eidem synodo concessi, seruentur illæsi. Adijcientes, quòd si aliquod fieret impedimentum, quo minùs in hac ciuitate Basileensi iuxta ritum consuetum actus conciliares liberè exerceri, aut libertas seu securitas & saluusconductus huiusmodi non seruarentur: quibus casibus seu eorum aliquo (quod Deus auertat) aduenientibus, super quo stari volumus arbitrio seu attestationi dilectissimorum cardinalium & venerabilium episcoporum, aliorumq; dilectorum Ecclesiæ filiorum, per nos hodiè deputatorum, aut maioris partis eorum pro tempore præsentium, cum subscriptione eorum, indè super conficiendo publico instrumento & singulis eorundem imminendo, extunc prout exnunc, exnunc prout extunc, hanc sanctam synodũ pro ipsius continuatione, ab hac ciuitate Basileensi ad ciuitatem Lausanensem, vtiq; prouincię Bisuntinæ locum habilem, tutum & idoneũ ad generalis concilij celebrationem, in nomine patris & filij & Spiritussancti tenore presentium transferimus, ac translatum esse decernimus, cum eisdem modis, formis, qualitatibus & ordinationibus, cum quibus in hoc loco Basileensi continuata fuit, & stat de præsenti.

Datum Basileæ in nostra publica sessione, in Ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, xvij. Calendas Iunij, anno à natiuitate domini millesimo quadringẽtesimo quadragesimosecundo.

Indulgentiæ incorporatiũ concessæ.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, &c. Dilecto Ecclesię filio, &c. Grata per te nobis & vniuersali, quam in Spiritu sancto legitimè congregatam repræsentamus, Ecclesiæ hactenus impensa, & quæ adhuc impendere nõ desistis, condigne per stringentes obsequia, illis reddimur intenti non immeritò, per quæ obsequia fructuosa tibi sint, & ad maius cedere valeant animæ salutis incrementum. Dudum siquidè omnibus & singulis, qui tantùm nostræ cõgregationi incorporati fuerunt, & etiã vsq; ad festum assumptionis beatæ Mariæ virginis tunc futurũ incorporarentur, ac nobiscum in vinea Domini per sex menses laborârũt, & inanteà laborarent, huiusmodi eorum labores & obsequia condignis salutarium retributionum præmijs compensare cupientes, literas nostras cõcessimus in hæc verba:

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam. Benigna vniuersalis Ecclesiæ prouidentia, thesauros spiritualium gratiarum à Christo sibi concessos, laborantibus in vinea domini merito dispensare curat, quo magis labores ac solicita studia in prosecutione salutis animarum & publici boni Christianæ religionis & exaltationi fidei catholicæ conferant, vt sic fructuosis eorũ operibus digna rependantur præmia, & ad vberiora meritorum incrementa feruentiùs excitemur. Virtuosum igitur atque laudabilem zelum suppositorũ huius sanctæ synodi, fidelia obsequia Christi Ecclesiæ in suis necessitatib⁹ & aduersitatibus exhibentium, & pro inchoatis sanctis operibus communem Christianorum vtilitatem concernentibus assiduè laborantium, attenta consideratione pensantes, & laboribus eorũ digna salutarium retributionum munera elargiri cupientes, vt omnes & singuli qui huic sanctæ synodo incorporati, residentpersonaliter in eadem, & anteà per sex menses resederunt, ac etiam qui hucusque ad festum assumptionis Mariæ virginis eidem sanctæ synodo incorporati fuerunt, postquàm per totidem menses in eadem resederunt, necnon & illi qui in nostris & ipsius Ecclesiæ negocijs extra locum huius sacri Concilij per nos missi sunt, ac (vt præfertur) nobiscum per totidem menses laborârunt, cuiuscunq; status, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, etiam cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali, episcopali, abbatiali præemineant dignitate, singulos confessores idoneos, seculares & regulares presbyteros eligere, qui toties quoties opportunum fuerit, ipsorum singulorum confessionibus diligenter auditis, ipsis singulis in synceritate fidei, vnitate, obedientia & deuotione sanctæ vniuersalis & Romanæ Ecclesiæ atq; nostram & summi pontificis pro tempore legitimam administrationem papatus habentis persistentibus, pro pœnis & censuris à iuris constitutione vniuersalis Concilij vel Apostolica aut alia quauis, vel ab homine generaliter promulgatis omnibus debitam absolutionem impendere, atque iniungere valeant pœnitentiam salutarem, nisi forsitan talia fuerint, propter quæ sedes Apostolica fuerit meritò consulenda, necnon etiam vota peregrinationis, abstinentiæ & similia per eos emissa, exceptis tamen votis peregrinationis Romanæ, Hierosolymitanæ, & S. Iacobi in Compostella, in alia pietatis opera commutare. Quodq; præterea prędicti vel alij similes confessores per similes eorum incorporatorum & incorporandorum eligendi singulos semel in vita & semel in mortis articulo ipsorum singulorum similibus confessionibus auditis, eis singulis præterquã in homicidij voluntarij casu, alijs pro peccatis omnib⁹, etiamsi talia fuerint,

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuerint, propter quæ sedes ipsa meritò consulenda existeret, authoritate vniuersalis ecclesiæ & nostra debitæ absolutionis beneficium impendere, ac pœnitentiã salutarem iniungere, plenariam remissionẽ omnium peccatorum suorum concedentes, ipsosq; & ipsorum quemlibet à quibusuis excommunicationum, suspensionum & interdicti singulis alijsq; ecclesiasticis censuris & pœnis à iure vel ab homine generaliter, etiam per legatorum vel delegatorum sedis predictæ, aut vniuersalium conciliorum vel Apostolicæ sedis, aut prouincialis, vel quaslibet synodales constitutiones, siue iuxta regularia quorumlibet ordinum instituta incurrisse quomodolibet censebuntur, etiam si propterea ad sedem ipsam vel alium quemcunq; specialis habendus foret recursus, si id humiliter petierint, iniuncta eis indè pro modo culpæ simili pœnitentia, necnon alijs quæ fuerint iniungenda, authoritate prædicta etiã absq; cuiusuis alterius super hoc requisita licentia, absoluere, atque etiam semel (vt præmittitur) in vita quæcunq; vota peregrinationis, abstinentiæ, & similia in alia pietatis opera commutare, etiam si talia sint, propter quæ sedes Apostolica meritò foret consulenda. Et cum eis & eorum quolibet super irregularitate, si quam huiusmodi sententijs aut earum aliqua ligati, Missas & alia diuina officia, non tamen in contemptum clauium celebrãdo, vel se illis immiscendo, vel aliãs qualitercunq;, præterquàm in bigamia vel homicidio voluntario contraxerint abolendo. Etiam omnem inhabilitationis, irregularitatis & infamiæ maculam siue notam, per ipsorũ quemlibet præmissorum occasione contractam, eadem authoritate dispensare, ipsosq; & eorũ quemlibet, ad qualcunq; dignitates, etiam si cardinalatus, patriarchalis, archiepiscopalis, episcopalis, & alias quascunq; necnon personatus, administrationis, officia & beneficia quæcunq; ecclesiastica & curam animarum habentia, quæ indebitè ac minùs canonicè, aliãs tamen colorato titulo, etiam si per Simoniæ labem, non tamen per violentiam aut prætextu literarum & instrumentorum falso fabricatorum adepti sunt & possidẽt, ipsis tamen dignitatibus, beneficijs, officijs, in quorum adeptione labes Simoniæ interuenerit, in suis manibus prædictorum confessorum liberè resignatis, rehabilitare, aliaque eis post rehabilitationem huiusmodi denuò absq; alicuius iuris præiudicio conferre, & de illis prouidere, & aliãs desuper ipsorum statui & indemnitatibus consulere, etiam ad alias quascunq; dignitates (vt præmittitur) & beneficia illis canonicè conferendas aut conferenda rehabilitando, ac in omnib⁹ & per omnia liberè & licitè possint & valeant, prout Romanus põtifex pro tempore in legitima administratione papatus constitutus, quomodolibet facere posset. Ita tamen, quòd ipsorum singuli de fructibus per eos ex dignitatibus, personatibus, administrationibus, officijs & beneficijs huiusmodi indebitè perceptis, aliqualem portionem pro fabricis & ornamentis ecclesiarum seu pro alijs vsibus iuxta voluntatem & discretionem confessorum prædictorum exponere debeant, ac etiam teneantur. Et quibus quidem absolutionibus, abolitionibus, dispensationibus & prouisionibus, etiã in iudicio & extra (vbi opus fuerit) stari volumus personis incorporatis & incorporãdis prædictis, authoritate ipsius vniuersalis concilij tenore præsentiũ indulgemus. Volumus autem, quòd confessores ipsi de his, quibus ratione præmissorum fuerit impendenda satisfactio, etiam similjs incorporatis prædictis pro tempore confitentibus, per se, si superuixerint, vel per hæredes suos, aut *alios, si tunc fortè transierint, faciendã iniungant, quam ipsi absoluti vel hæredes aut alij premissa facere, & adimplere teneantur, vt præfertur. Et ne (quod absit) aliqui propter huiusmodi gratiam reddantur procliuiores ad illicita in posterum committenda, volumus quòd si ex confidentia remissionis huiusmodi, aliquis vel aliqui incorporatorum prædictorum aliqua fortè committerent, quo ad illa, remissio eis nullatenus suffragetur: *quoniam etiam ad eos qui à nobis recesserunt, & ad dissolutionem seu derogationem authoritatis præsentis sacri concilij improbis ausibus machinati sunt, *volumus aliquatenus extendi. Nulli ergo hominum omnino liceat hanc paginã nostræ concessionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attẽtare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & vniuersalis Ecclesiæ se nouerit incursurum. Datum Basileæ quinto calendas Iulij, anno à natiuitate domini 1439. Apostolica sede vacante. Nos igitur (vt tu qui ante datam literarum prædictarum nostræ cõgregationi incorporatus fuisti, & nobiscum ipsius Ecclesiæ causis & negocijs prosequendis per sex menses & ampliùs solicitis studijs laborasti, literarum prædictarum pleno gaudeas effectu, & ne eundem effectum super eo quòd incorporatus fueris, & per huiusmodi menses nobiscũ laboraueris, vt præfertur, cuiusuis hæsitationis superfit scrupulus, tempore præcedente (vt præfertur) incorporatum fuisse, ac per huiusmodi menses nobiscum realiter & veraciter laborasse) harum serie literarum attestamur, & cunctis notum relinquimus, volentes & authoritate vniuersalis Ecclesiæ decernentes, quòd præsentes literæ ad probandum plenè huius rei seu facti existentiam siue certitudinem vbiq; sufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ attestationis, voluntatis & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei & vniuersalis Ecclesiæ se nouerit incursurum.

Datum Basileæ quinto Calendas Iulij, anno à natiuitate domini 1439. Apostolica sede vacante.

DECRETVM QVINQVE conclusionum.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, ad perpetuam rei memoriam. Solicitudinẽ generalium conciliorum, quorũ frequens celebratio, agri dominici præcipua cultura est, maximè fieri decet, vt euellant & destruant vepres & tribulos errorum, ædificentque & plantent sanam doctrinã veritatis, per quam animæ hominum nutriantur in salutẽ. Quod attendens hæc sancta synodus, volensq; errores varios aduersus euangelicam veritatem & determinationes Ecclesiæ pullulantes extinguere, tres catholicæ fidei veritates cordibus omnium Christianorum per solenne decretum suæ sessionis firmiùs inferere curauit, cuius decreti tenor talis est, Sacrosancta generalis synodus Basileensis, &c. ad perpetuam rei memoriam: Sicut vna est Christi Ecclesia, ita &c. vt habetur in triceſimatertia sessione. His autem sic præmissis, prouidendum insuper fuit, vt ea rescinderentur sarculo ecclesiasticæ solicitudinis, quæ in aduersum errata sunt. Et potissimè dum error in illo deprehenditur, qui animabus Christianorum grauius posset afferre nocumentum, aliosq; ad errandum faciliùs inducere. Tanta enim nobis cura esse debet conseruandæ Christianæ fidei, vt nec in minimo permittatur violari, quam pertinaciter offendentes in aliquo, totam offendere censentur, dum doctrinã ecclesiæ catholicæ in his quæ fidei sunt, nõ sequuntur velut infallibilem regulam, sed iudicium proprium in aduersum obduratis animis sequi volũt. Verùm præcipuè cauendum est, ne is qui aliorum doctor in via veritatis esse debet, alios in foueam & præcipitium erroris abducat, & potissimè talis erroris, qui vniuersalium conciliorum authoritatem eneruet, quorum iudicium *summum est in terris in extirpatione errorum & conseruatione rectæ fidei. Nec vnquam aliquis peritorum dubitauit, summum pontificem in his quę fidem concernunt, iudicio eorundem conciliorum vniuersalium esse subiectum. Conquiescat autem Christiana religio in præmissa declaratione catholicæ fidei circa ipsorum conciliorum authoritatem, explicata in sacra Constantiensi synodo. Et deinceps cùm olim Eugẽnius papa quartus, hanc synodum Basileensem sine ipsius consensu attẽtasset prima vice dissoluere, declaratum sibi fuit, hoc ipsum præmissæ declarationi repugnare, quodq; non poterat dissoluere, aut in alium locum transferre, vel in aliud tempus prorogare generale concilium vniuersalem Ecclesiã repræsentans, sine consensu ipsius: ac etiam quòd hæc erat veritas iuris diuini, & articulus fidem concernens, quæ sine interitu salutis negligi non potest. Tandem post longam resistentiam, quam aduersus veritatem fecerat, & multiplices admonitiones atq; informationes sibi per hanc sanctam synodum factas, dissolutionem ipsam reuocauit, illamq; declarauit fuisse irritam & inanem, reuocans etiam quicquid contra huius sacri cõcilij Basileensis authoritatem per ipsum aut suo nomine assertũ erat. Sicq; rursum vniuersa Ecclesia & Christiana religio in hac fidei veritate conquieuit, firmiter credens nõ posse fieri dissolutionẽ concilij sine consensu eius. Spes autẽ omnium erat, ipsum dominum Eugenium, attenta maxima adhæsione huic sanctæ synodo per eum solenniter præstita, deinceps in vnitate fidei cum tota Ecclesia permanere, à qua iterum prohdolor se grauiùs per attẽtatam secundam dissolutionem huius sacri concilij sine consensu ipsius, separauit. Et cùm fuisset iterum admonitus, vt hoc ipsum reuocaret, expectatoq; diuturno tempore, vt rursum errorem dimitteret, pertinaciùs in eo permansit, authoritatem conciliorũ generalium & veritates fidei circa eam declaratas, assiduè conculcans. Quod considerans hæc sancta synodus, & videns se nihil apud eum per admonitiones & expectationem proficere, omnibus Christianis rei huius veritatẽ manifestare debuit, ne aliquos deinceps in suos errores attrahere possit, qui per ignorantiã laqueos perditionis incurrant, sed potiùs lumen doctrinæ Ecclesiæ catholicæ iugiter sequentes, faciant rectos gressus suos in acquisitione æternæ salutis, sitque omnium vna fides, vna societas spiritus in vinculo pacis. Et vt clariùs rei series ipsius innotescat, possintq; cuncti pleniùs veritatem ab errore, lumen à tenebris discernere, quinq; conclusiones in sua congregatione generali concluſit hæc sancta synodus nono Calendas Iulij proximè præteriti, declaratiuas eorum quæ aduersus duas veritates in decreto suprà memorato positas, præfatus Gabriel, dictus tunc Eugenius papa quartus, attenta uit. Quarũ quidem conclusionum tenor talis est:

Constantiens. concilij sessi. 4. & 5.

Pius 2. scribit non sine ratione Eugenium voluisse in ista concilia haberi.

Basileensis concilij sessione 38. cuius initiũ est, In Esdra scripsi;

Veritatibus duabus prædictis repugnat prima huius sacri Basileensis concilij prætensa dissolutio seu translatio, per Eugeniũ papam modernum de plenitudine potestatis Apostolicæ (vt asserit) attentata.

Basileensis concilij sessione 33.

*fuerunt

Verita-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Veritatibus duabus prædictis repugnantes errores Eugenius papa modernus post primam prætensam dissolutionẽ siue translationem synodali monitus ac iussus sententia,& in forma sibi oblata,iudicialiter reuocauit.

Veritatibus duabus ptædictis repugnans sacri huius Basileensis concilij prætensa dissolutio siue translatio, per Eugenium modernum citatum super facto reformationis, attentata de plenitudine potestatis, vt asserit, casu quo contra ipsum aut aliquem de suis præsidentibus procederetur, inexcusabilem in fide continet errorem.

Veritatibus duabus prædictis repugnans huius sacri concilij Basileensis iterata dissolutio seu translatio prætensa,ipsum modernum Eugenium dissoluentem seu transferentem,in reuocatũ errorem probat iterum esse prolapsum.

Veritatibus duabus prædictis repugnans iterata dissolutio seu translatio, necnon ipsius Eugenij post eius monitionem synodalem, vt ipsam dissolutionem seu translationem prætensam (vt præmittitur) factam reuocaret,declarataq; contumacia, ac in eadem longa permanentia, apertaq; sua rebellio, & alterius congregationis iu vim prætensæ dissolutionis sub nomine concilij generalis erectio, hoc sacro durante Basileensi concilio, sunt de eiusdem Eugenij pertinacia euidentia testimonia,quę clamore accusatoris non indigent.

Quæ quidem omnia deduci voluit hæc sancta synodus in notitiam cunctorum per præsentes, vt euulsis erroribus de agro domini,vnitas fidei resloreat, & omnibus amplexantibus veritatem, Ecclesia Dei consequatur salutem & pacem,quę per huiusmodi dissolutiones & impugnationes per præfatum Gabrielem, tunc dictum Eugenium papam quartum, aduersus sanctã synodum suscitatas, quàm plurima pericula & detrimenta hucusq; sustinuisse dinoscitur.Et sicuti in errore suscitata scandala & schismata succreuerunt, sic ex agnitione veritatis pax & tranquillitas oriatur,ipsaq; Christi Ecclesia,destructis aduersitatibus vniuersis,securitate gaudeat & salute. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis & notificationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit,indignationem omnipotentis Dei & vniuersalis Ecclesiæ se nouerit incursurũ. Datum Basileæ in sessione nostra publica, sexto nonas Iulij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimonono, Apostolica sede vacante.

BVLLA NICOLAI PAPAE QVINTI SVPER APPROBATIONE *actorum & gestorum in concilio Basileensi.*

NICOLAVS Episcopus seruus seruorum Dei,ad perpetuam rei memoriã. Vt pacis, qua nihil desiderabilius,in vniuersali Ecclesia amplissimè diffundatur & perduret serenitas, & omnium corda quæ exagitauit & defatigauit diuisio,vnitas integra ad cuiuslibet status & honoris prosperitatem consolidet, libenter secundum nostræ & Apostolicæ authoritatis plenitudinem magnitudinemq; voluntatis,omnia amplectimur, per quæ nõ solùm super præsentibus & futuris, sed & super præteritis,vt illibata permaneant,debitæ prouisionis adhibetur remedium. Cùm itaq; post crebras variasq; conturbationes, quibus multis ab annis sancta Dei subiacuit Ecclesia,causantibus diuisionibus, quæ inter felicis recordationis Eugenium papam quartum prædecessorem nostrum,& tunc Basileense concilium viguerunt, hoc in nostro tempore, & ex altissimi Dei prouidentia ineffabili interpositas,tractatuq; oratorum charissimorum in Christo filiorum, Francorum, Angliæ & Renati Siciliæ regum, necnon Delphini Viennensis primogeniti Francorum regis illustris, pacem Ecclesiæ redditam videbamus, dum percepimus venerabilem & charissimum fratrem nostrum Amedeum primum cardinalem episcopum Sabinensem,in nonnullis prouincijs Apostolicæ sedis legatum, vicariumq; perpetuũ, Felicem papam quintum tunc in sua obedientia nominatum, iuti quod in papatu asserebat se habere, ad huiusmodi pacem Ecclesiæ obtinendã,cessisse: eos verò qui Basileæ,postmodũ Lausanæ sub nomine generalis concilij hactenus congregati permanserunt, ordinasse & publicasse nobis tanquam vnico ac indubitato summo pontifici obediendũ esse à cunctis fidelibus, & præfatam Lausanensem dissoluisse congregationem: Desiderãtes igitur toto affectu ea perficere,quib* Christifideles suppressis & extinctis dissensionum & differentiarũ seminarijs, communi fruantur cõcordia, cuiuslibet eorum status,honoris, reputationis & quietis stabilitate firmata, quascunq; promotiones, electiones,confirmationes, postulationes, admissiones,translationes,commendas, administrationes & prouisiones ad quascunque patriarchales,metropolitanas & cathedrales ecclesias, necnon abbatiales dignitates ac monasteriorum regimina quorumcunq;, exemptorum & non exemptorum: necnon quascunq; collationes,prouisiones & dispositiones quorumcunque beneficiorum Ecclesiasti-

Amedeus non Papa sed cardinalis.

Obserua Basileenses tandem Nicolao acceßisse.

corum, regularium & secularium, de iure patronatus etiam laicorum, cum cura vel sine cura,etiam si ecclesiæ parochiales fuerint,aut canonicatus & præbẽdæ, dignitates maiores post pontificales in cathedralibus,vel principales in collegiatis existant, personatusq; perpetuæ administratiões vel officia,etiam curata vel electiua, in quibuscunque Ecclesijs prioratus conuentuales, aut cuiuscunque conditionis, qualitatis vel naturæ fuerint, etiam alterius generis, quàm expressa,paris vel maioris, etiam si ex quauis causa tunc dispositioni Apostolicæ specialiter vel generaliter reseruata, fuerint litigiosa,aut aliàs affecta, vel ad sedem Apostolicam quomodolibet deuoluta, in vim quorum seu prætextu collationum, prouisionum,reseruationum, aut aliarum dispositionum huiusmodi seu alicuius premissorum,aliàs quàm ex titulo priuationis factarum, præmissarũ occasionum, diuisionum ipsarum ecclesiarum, beneficiorum,dignitatum,officiorum, personatuum,administrationum, canonicatuũ & præbendarum habita seu adepta sit possessio, & possidentur de præsenti: admissiones etiam resignationum quorumcunq; beneficiorum, dignitatum,Ecclesiarũ,simpliciter vel ex causa permutationis factarũ authorizationum & institutionum,pensionum item quarumcunq; super quorumcunq; beneficiorum ecclesiasticorum fructibus,reseruationibus & assignationibus, cum processibus & fulminationibus indè secutis, necnõ vniones, annexiones,incorporationes quarumcunque dignitatum & beneficiorum Ecclesiasticorum,secularĩũ & regularium, quibuscunq; patriarchalibus, archiepiscopalibus, abbatialibus vel capitularibus mensis aut monasterijs,conuentibus,dignitatibus,canonicatibus & præbendis vel beneficijs,seu ad inuicem sub quibusuis verborũ formis, dimembrationes etiam *ecclesiasticarum & beneficiorum quorumcunq;, ecclesiarum quoq;,monasteriorum studiorumq; generalium fundationes,erectiones,suppressiones & subiectiones,& quorumcunq; beneficiorum creationes, exemptiones, item reuocationes,pallij dationes, consecrationes, benedictiones, personarũ de ordine ad ordinem translationes, infeudationes, institutiones,contractuum confirmationes, facultatis testãdi concessiones, absolutiones, liberationes, quitantias super quibuscunq; debitis ratione decimarum, semidecimarũ, indulgentiarum,annatarum, communium & minutorum seruitiorũ, vel aliàs quomodolibet, dispẽsationes tã super ætatis quàm natalium & aliarum inhabilitatum defectibus, super incompatibilibus in quocunq; numero, etiam si ad curas parochiales, matrimonijs, iuramento, ordinibus & voto etiam transmarino & rebus alijs quibuscunque, necnon absolutiones à quibuscunq; excommunicationũ, anathematizationum & alijs cẽsuris ecclesiasticis, interdictorum tam generalium quàm specialium relaxationes,ac etiam illarum fulminationes & appositiones iuramentorum, etiã fidelitatum relaxationes, rehabilitationes ab omni macula irregularitatis aut alia inhabilitate vndecunq; processerit, restitutiones etiam ad famam & honores gratiarum,indultorum, indulgentiarum & priuilegiorum, & quascunq; alias concessiones, ac omnia & singula tam iustitiam quàm gratiam concernentia,siue in foro conscientiæ aut contentioso,in personis aut locis, quæ tempore concessionum & aliorum præmissorum obediuerunt præfato venerabili ac charissimo fratri nostro Amedeo cardinali Episcopo,legato & vicario supradicto, tunc Felici papæ quinto nominato, ac cõgregatis antedictis seu eorum alteri tam per ipsum tunc Basileense concilium & Amedeum in sua obedientia Felicé quintum nuncupatum, quã illos qui in Basileensi & Lausanensi ciuitatibus sub nomine generalis concilij congregati remanserũt,aut alium seu alios, sua aut alterius eorum authoritate etiam de latere legatos, delegatos, siue alios quoscunq; ab eis vel eorum altero potestatẽ habentes con iunctim vel diuisim,qualitercunq; facta,gesta,concessa,data,indulta, dispositа & ordinata, etiam si maiora & graniora aut alterius cuiuscunq; naturæ à præmissis existant, & specialem requirant expressionem, quæ volumus & decernimus pro expressis specificè haberi,cum omnibus & singulis indè secutis. Ac etiam omnia & singula per ordinarios in dictis locis facta,pro bono pacis & vnionis Ecclesię,motu proprio ex certa scientia & de Apostolicæ potestatis plenitudine, de consilio & assensu venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinaliũ, præsentium serie approbamus, ratificamus, & etiam confirmamus, rataq; & firma haberi volumus. Necnon potiori pro cautela de personis patriarcharum, archiepiscoporum, Episcoporũ & abbatum, quibuscunq; Ecclesijs & monasterijs, quarum & quorum assecuti sunt possessiones, & possident de præsenti, necnon de dignitatibus,prioratibus,personatibus, administrationibus,officijs, canonicatibus & præbendis, commẽdis & beneficijs quibuscunque etiam sedi Apostolicæ specialiter vel generaliter reseruatis, deuolutis vel quomodolibet affectis, eorum possessoribus quibuslibet de nouo prouidemus, ac ipsorum omniũ fructus,redditus & prouentus, necnon emolumenta singula in quibuscunq; & vbicunq;, etiam extra diœcesim, in quibus Ecclesia,monasterium,prioratus,dignitas, seu beneficium huiusmodi fuerit, consistentia, ad eorũ possessores spectare & pertinere.

*ecclesiarũ

*m

Universidad de Deusto
Biblioteca

tinere. Et quòd ipſi in ſuarum eccleſiarum, monaſteriorum, prioratuum, dignitatum & beneficiorum (prout eorũ ſingulos concernit) poſſeſsionibus, pro huiuſmodi bono pacis & vnionis, pacifici remaneant & quieti, decernimus & declaramus, gratis & abſq; ſolutione communium vel minutorum ſeruitiorum, annatarum, aut vacantiæ tam noſtræ cameræ, quàm venerabiliũ fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinalium collegio facienda, nomina & cognomina, valoresq; ipſorum beneficiorum & dignitatum, ac non obſtantias ipſorum poſſeſſorũ pro expreſsis habentes, conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis non obſtantibus quibuſcunq;. Inſuper quaſcunq; obligationes ſeu debita de & ſuper annatis ſeu communibus & minutis ſeruitijs iuxta curiæ noſtræ conſuetudinem, cæterisq; iuribus nobis & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinalium collegio cæterisq; officialibus debitis, ſi quæ deberi dicerentur, occaſione quarumcunq; metropolitanarũ & cathedralium eccleſiarum, monaſteriorum, dignitatum, prioratuum, etiã conuentualium beneficiorum & officiorũ huiuſmodi, vſq; ad præſentẽ diem poſſeſſoribus antedictis ex ſimili ſcientia remittimus & relaxamus, pariter & donamus: eosq; qui huiuſmodi debitis obligati eſſent, ab omni eorum ſolutione abſoluimus & liberamus, & ſuper illis dari quitantias petentibus aut volentibus demandamus in forma plena, debita & opportuna, fructus etiam illos, quos durante huiuſmodi diuiſione, ex dictis eccleſijs, dignitatib⁹, beneficijs & officijs perceperunt, etiam ſi nobis & cameræ Apoſtolicæ debiti eſſent, penitus ipſis & cuilibet ipſorum remittimus de dictæ ſedis munificentia liberali, camerario, theſaurario, clericis cameræ, collectoribus & ſubcollectoribus noſtris quibuſcunq; inhibentes ſub excommunicationis ſententia & alijs cenſuris eccleſiaſticis atq; pœnis, quas remiſsioni & inhibitioni noſtris huiuſmodi contrauenientes incurrere volumus ipſo facto, ne fructus prædictos occaſione præmiſſa, dicta diuiſione durãte perceptos, & per nos remiſſos, vt præfertur, à quoquã quomodolibet exigere ſeu extorquere præſumant. Dictorum rurſus poſſeſſorum ſingulis aduerſarijs ſuper præfatis eccleſijs, monaſterijs, prioratibus, dignitatibus, officijs & beneficijs perpetuum ſilentium imponentes, quaſcunq; promotiones, impetrationes, conceſsiones, prouiſiones, declarationes & literas deſuper pro ipſis aduerſarijs & alijs quibuſcunq;, in præiudicium ipſorum poſſeſſorum vel derogationem huiuſmodi per nos confirmatorum, quomodolibet etiam ſi motu proprio, ex certa ſcientia aut plenitudine poteſtatis, & de venerabilium fratrũ noſtrorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinalium conſilio & aſſenſu, tam per dictũ noſtrum prædeceſſorem, quàm nos ſiue alium quemcunque, illius aut noſtra authoritate, ſiue alia quacunq; factas, dãtas, conceſſas & habitas, etiam ſi in vim earum ipſis aut alicui eorum in re vel ad rem ius quæſitum foret: necnon diffinitiuas & alias etiam, quæ in rem tranſierunt iudicatam, ſuper eccleſijs & alijs præmiſsis in Romana curia vel aliãs vbicunq; contra dictos poſſeſſores promulgatas ſententias & quæcunq; indè ſecuta, prædictis motu & ſcientia ac plenitudine pro bono pacis & vnionis prædictarum caſſamus, irritamus & annullamus, ac caſſa, irrita, infecta, nullaq; & inania ac viribus vacua declaramus & denunciamus. Illas verò ex ſententijs, quæ pro prædictis poſſeſsionibus ſuper præmiſsis, ac etiam quaſcunq; alias ſententias & ſubrogationes, quæ, p quibuſuis perſonis, partibus ſe defendentibus, illarũ omnium nominibus & cognominibus pro expreſsis habentes, & quæ in rem tranſiuerunt iudicatam, in Baſileenſi ſeu Lauſanenſi ciuitatibus, ſeu in curia præfati venerabilis ac chariſsimi fratris noſtri Amedei primi cardinalis, (vt præmittitur) legati vicarijq; perpetui, Felicis quinti in ſua obedientia nominati, vſq; in hodiernum diẽ prolatæ ac ſubrogationes pro altero ex collitigantib⁹ mutuò ſe defendentibus factæ ſunt, validas & ratas decernentes, necnõ quaſcunq; lites & cauſas deſuper in noſtra curia vel alibi contra ipſos poſſeſſores ſuper prædictis eccleſijs, dignitatibus, beneficijs, officijs quomodolibet pendentibus, quorum omnium, etiam ſi vna vel duę ſeu plures diffinitiuæ vel aliæ ſententiæ prolatæ ſint, ſtatus præſentibus pro expreſsis habentes, ad nos aduocamus, & totaliter extinguimus. Et pro maiori omnium & ſingulorũ ſecuritate & roboris validitate, quibuſcunq; perſonis tam eccleſiaſticis quàm ſecularibus, cuiuſcunq; dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, conditionis vel præeminentiæ exiſtant, etiam ſi cardinalatus, patriarchatus, archiepiſcopali, epiſcopali aut alia quacunq; præfulgeant dignitate, necnõ quarumcunq; tam cathedralium quàm collegiatarum & aliarũ eccleſiarum & monaſteriorum capitulis, collegijs & conuentibus, ac ſingularibus perſonis earundem, illiq; vel illis, ad quem ſeu ad quos dictarum eccleſiarum, beneficiorum eccleſiaſticorum & officiorũ electio, collatio, prouiſio, præſentatio ſeu quæuis alia diſpoſitio communiter vel diuiſim pertinet, ac huiuſmodi poſſeſſorum aduerſarijs, quibus per nos ac noſtrum prædeceſſorem ſeu alium quẽcunq; factæ ſunt conceſsiones & prouiſiones de huiuſmodi eccleſijs, beneficijs & officijs poſſeſsis, omnibus & ſingulis alijs, quorum intereſt vel intererit quomodolibet in futurũ, mandamus expreſsè inhibentes, videlicet patriarchis, archiepiſcopis & epiſcopis ſub ſuſpenſionis ab ingreſſu eccleſiæ, minoribus verò perſonis ſingularibus ſub excommunicationis, necnõ dictorum poſſeſſorũ aduerſarijs ſub ſimili excommunicationis ac priuationis omnium & ſingulorum beneficiorum ſuorum quæ obtinẽt, & inhabilitationis ad illa, & ad alia in poſterum obtinenda, perpetuæq; infamiæ: collegijs verò, capitulis & conuentibus ſub ſuſpenſionis à diuinis, pœnis, ſententijs & cenſuris, quas contrafacientes & rebelles (prout quemlibet ipſorũ concernit) exnunc prout extunc, & extunc prout exnunc, incurrere volumus ipſo facto, ne ipſi ſeu eorum alter publicè vel occultè, directè vel indirectè, quouis quæſito colore vel ingenio, contra declarationes, cõceſsiones, approbationes, ratificationes, confirmationes & alia prædicta vel eorum aliquod in preiudicium, damnum & grauamen dictorum poſſeſſorum & derogationem præmiſſorum per nos confirmatorum, aut alicuius eorum, facere, dicere & attentare, ſeu ipſi prænominati, ad quos ſpectat huiuſmodi electio, collatio, prouiſio, præſentatio ſeu quæuis alia diſpoſitio, quenquam alium ad Eccleſias, dignitates, beneficia & officia ſeu alia præmiſſa, hactenus ſic poſſeſſa recipere & admittere, neq; poſſeſſores huiuſmodi ſuper præmiſsis in aliquo vexare, perturbare, moleſtare, ſeu inquietare quomodolibet præſumant, aut præſumat, ſed ea omnia & ſingula inuiolabiliter & ſine contradictione quacunque, quantum in eis eſt, manu teneant & obſeruent, dictosq; poſſeſſores in poſſeſsione ſua huiuſmodi teneant & defendant. Si quæ etiam (quod abſit) per quempiam quacunq; etiã authoritate noſtra, contra præmiſſa ſeu eorum aliqua, aut in præiudiciũ dictorum poſſeſſorum ſeu alicuius eorum, nouitates factæ fuerint ſeu fierent, illas ac quæcunq; indè ſecuta exnunc prout extunc habemus & haberi volumus pro infectis. Et nihilominus contrauenientes & rebelles huiuſmodi, ſiue patriarchæ, archiepiſcopi aut epiſcopi fuerint, ab ingreſſu Eccleſiæ: minores verò perſonas ſingulares, excommunicatos: necnon dictos aduerſarios & eis auxilium dantes, vltra excommunicationis pœnã beneficijs & officijs ſuis priuatos, inhabiles & infames: capitula verò, collegia & couuentus, à diuinis ſuſpenſos per quemlibet ordinarium loci, aut alterum in dignitate conſtitutum, ſiue canonicum alicuius Eccleſiæ cathedralis, per quemcunq; ex huiuſmodi poſſeſſoribus eligendum & requirendum, ſeu executionem dandum ſuper huiuſmodi noſtra volũtate in Romana curia ſiue extra, declarari & denunciari volumus & mandamus. Super quibus omnibus & ſingulis, ipſis & eorum cuilibet, authoritate Apoſtolica damus atq; concedimus facultatem, relectis in præmiſsis omnibus & ſingulis cauſis & appellationib⁹ quibuſcunq;, in præiudicium præmiſſorum interpoſitis ſeu interponendis, quas tanquam friuolas & inanes cũ indè ſecutis & ſecuturis, extunc prout exnunc, & exnunc prout extũc caſſamus, irritamus, annullamus, & pro infectis haberi volumus: vicecancellario & quibuſuis alijs officialibus noſtris expreſsè inhibentes, ne ad cuiuſuis inſtantiam ſuper cauſis prætenſarum appellationum huiuſmodi, aut aliãs via ſimplicis querelæ ſeu reſtitutionis in integrum aliquam commiſsionem ſignare, ſiue reſcriptum etiam extra Romanam curiam concedere, nec auditores cauſarum palatij noſtri, ſiue ordinarij loci aut quicunq; alij commiſsiones ſiue reſcripta huiuſmodi recipere, ſeu cauſas deſuper motas & mouẽdas audire præſumant, ſeu attentent. Adijcientes, quòd ſi vllo vnquam tempore apparet, de aliqua conceſsione ſeu declaratione per nos aut noſtros ſeu dicti prædeceſſoris literas, quaſcunq; clauſulas, etiã derogatorias, generales vel ſpeciales ſub quacunque verborum forma in ſe continẽtes, licet in illis dicatur, non obſtantibus clauſulis dicentibus quòd illis non derogetur, niſi de eis ſpecialis mentio fiat, aut quòd de verbo ad verbum & cum toto tenore illarum inſeri debeat, facta ſeu fienda, per quam dictos poſſeſſores ſeu eorum aliquẽ in huiuſmodi ſuorum beneficiorum poſſeſsione ſeu aliãs turbari, vexari, moleſtari, ſeu inquietari, aut contra huiuſmodi noſtras cõceſsiones, prouiſiones & alia per nos approbata fieri, atq; contraueniri poſsit, etiam ſi motu proprio, ex certa ſciẽtia, ſiue de plenitudine poteſtatis & de ipſorum venerabilium fratrum noſtrorum cardinaliũ conſilio & aſſenſu emanarent, ſeu emanaſſent tales declarationes aut conceſsiones pro bono pacis & vnionis Eccleſiæ, nullatenus effectũ ſortiri, ſed pro infectis exnunc prout extunc haberi volumus. Verùm ſi in obedientia prædictorum tunc nuncupati Felicis, & illorum qui Baſileæ & Lauſanæ ſub nomine generalis concilij tunc permanſerunt, duo vel plures ſuper vno vel pluribus beneficijs litigarẽt, poſſeſſio non poſsidenti nõ afferat præiudicium, ſed cuilibet ius ſuũ ſemper ſaluũ conſeruetur, ac etiã vnicuiq; maneat ius, quod ante huiuſmodi diuiſionem ſibi quæſitum erat. Et ſi fuerint aliquæ Eccleſiæ ſeu beneficia, quarum ſeu quorum caput in vna obedientia, & membra in altera exiſtant, membra reducantur ad caput. Saluo tamẽ, quòd membrum obtinens in illius remaneat poſſeſsione, ſi ius eidẽ competebat ante huiuſmodi diuiſionẽ. Cæterum, quia difficile foret præſentes literas ad ſingula, in quibus eis forſan fides facienda fuerit, loca deferre, dicta authoritate Apoſtolica decernimus, quòd illarum tranſſumpto manu publica & ſigillo alicuius epiſcopi aut illius vicarij, ſeu curiæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

aut superioris ecclesiastici signato & munito, perinde ac si originales literæ huiusmodi exhiberentur, fides plenaria adhibeatur, & stetur. Mandantes nihilominùs literas in simili forma pro quibuscunq; particularibus personis eas petentibus & habere volentibus, illorũ nominibus & cognominibus specificè expressis, cum designatione ecclesiæ, dignitatis, beneficij siue beneficiorum, aliarumq; concessionum superiùs designatarum, in cancellaria nostra & alibi gratis & sine solutione alicuius taxæ, saluo moderato salario scriptorum, expediri: & irritũ decernimus & inane, si secùs super his à quoquam quauis authoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hãc paginam nostræ approbationis, ratificationis, confirmationis, prouisionis, decreti, voluntatis, impositionis, cassationis, remissionis, relaxationis, donationis, absolutionis, liberationis, inhibitionis, impositionis, irritationis, annullationis, declarationis, denunciationis, aduocationis, extinctionis, voluntatis, mandati, dationis, concessionis, adiectionis & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hæc attentare præsumpserit, indignationẽ omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apostolorũ eius, se nouerit incursurum. Datum Spoleti anno incarnationis dominicæ, 1449. decimoquarto Calendas Iulij, Pontificatus nostri anno tertio.

P. de Noxeto, Marcellus de curia. registrata in camera Apostolici concilij.

EPISTOLAE ET RESPONSIONES SYNODALES SACRI GENERALIS CONCILII BASILEENSIS.

EPISTOLA SYNODALIS DE CONVOcatione Bohemorum ad Concilium.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiã repræsentans, vniuersis viris ecclesiasticis, nobilib⁹, & toti populo regni Bohemiæ, vnitatem & pacem in Christo Iesu domino nostro.

Compulit nos charitas Christi egredi de terra nostra & cognatione nostra, & venire ad locum quẽ ostendit nobis dominus pro pace Ecclesiæ & salute populi Christiani. Et quid mirũ quòd pro Christo in terra aliena peregrinari decreuimus, cùm ipse dominus noster pro nobis durissimã vsq; ad mortem crucis peregrinationem pati dignatus sit? Si Deus ita dilexit mundum, vt filium suũ vnigenitum daret: & nos meritò ita ipsum diligere debemus, vt pro ouibus suis, si oporteat, animas nostras libẽter exponam⁹. Quod quidem, quantũ diuina gratia nos inspirauit, erga omnes prompto animo facere parati sumus, & ob hoc ex omni natione ad sacrum generale concilium huc conuenimus, vt expulsis de populo Christiano errorib⁹, sedatis bellis, & extinctis vitiorũ illecebris, fidei vnitas, animorum concordia, & sanctorum morum disciplina vbiq; seruentur: & ipsa mater Ecclesia, toto orbe terrarũ diffusa, in pace sanctorum & vnitate refloreat. Et quanquã plurima in hoc sacro concilio immineant, quibus necessariò prouidendum est, nihil tamen ante oculos nostros tam sedulò versatur, quàm vt vos in eadem vnitate nobiscũ coniungamini. Si sciretis quanto affectu salutem & pacem vestrã optamus, si corda nostra charitate erga vos ardentia intueremini, obmissis omnibus, sine mora huc properaretis vos in vlnas nostras, confidentes quòd à nobis qui vos propter Christum vt posmetipsos amamus, requiem animabus vestris inuenire possetis. Et forsan diſsidium nostrum aliquandiu in Ecclesia Deus permisit, vt per experientiam cognoscentes quanta mala ex diuisione fraterna oriuntur, posteà alter alterum perfectiùs diligamus: & vnitas, qua nihil inter homines reperitur melius, cautiùs deinceps custodiatur. Iesus Christus orauit, vt non solum Apostoli, sed omnes qui per verbum eorum crediturí erant, vnum essent, sicut ipsi sunt vnum pater & filius: & in hoc dixit cognosci discipulos suos, si dilectionem inuicem haberent. Si cupimus Christo placere, si eius discipuli esse & videri volumus, laboremus pro viribus, vt vnum simus, dilectionemq; & concordiã, sicut Christi fideles decet, inuicem habeamus. Ostendamus secundum primitias Ecclesiæ multitudinis credentiũ, vt sit cor vnum & anima vna: sicut vnus est nobis Deus, vna fides & vnus baptismus: ita nos eiusdem patris filij simus vnanimes, & habitare vni⁹ moris nos dignos faciat in domo sua. Quàm bonum & quàm iocundum tunc erit, cum in eadem sanctæ matris Ecclesiæ domo concorditer habitabunt fratres in vnum? Quanta lætitia erit in cœlis, si vos qui aliquãdiu à nobis diuisi fuistis, iterum in charitate & vnitate nobiscum reconciliemini? Eccè Spiritussanctus ex omni natione congregat fratres, vt sicut ipse charitas est, ita in charitate viuat, & iuxta promissionem Christi, omnem doceat veritatem, quæ ad salutem est necessaria. Scimus quia noster cælestis paterfamiliãs bonũ fidei semen in terra vestra seminauerat, sed venit inimicus homo, & superseminauit zizaniam. Putamus multum boni seminis adhuc superesse, nec radicem omninò aruisse. Speramus adhuc terram esse idoneam ad fructificandum in domo domini, dummodò patiamini infundi rorem Spiritussancti, qui illam fœcundet, & herbas noxias exurat. Credim⁹ admodum vobis molestũ fore, tot strages, incendia, depopulationes & infinita mala cõspicere, quæ ex huiusmodi disidio quotidiè contingunt, vosq; optare pacẽ patriæ ac quietem, vt tandem fides catholica vbiq; terrarum debitè colatur. Ijs nusquã meliùs prouideri potest, quàm in hoc sacro concilio, vbi vniuersalis conuenit Ecclesia: hîc quicquid pertinet ad fidei veritatem, quicquid ad pacem & concordiam, quicquid ad vitæ puritatem & diuinorum mandatorum obseruantiam, omni cum diligentia & libertate tractabitur. Licebit liberè omnibus exponere, quicquid Christianæ religioni expedire iudicauerit: licebit consulere & procurare remedia. Aderit planè Spiritussanctus, in cuius nomine cõgregata est hæc sancta synodus. Ipse erit dux & rector concilij, perfectè illuminaturus corda hominum, vt viam ambulent veritatis & pacis. fiduciã in Christo habemus, quòd si huc puro corde & bona intẽtione accesseritis, proculdubiò læti & consolati in patriam redibitis, genti vestræ pacem, quietem, gratiamq; Dei & hominum, vobiscum deferentes. Audiuimus quòd sæpè conquesti estis, nõ esse vobis traditam, qualem voluissetis, liberam audientiam. Iam cessabit omnis querelæ occasio. Eccè iam locus & facultas plenæ audientiæ præbetur. Iam inuitamini non coram paucis, sed vniuersaliter audiemini, quantumlibet audiri volueritis. Ipse Spiritussanctus adstabit medius iudex & arbiter, quid in Ecclesia tenendum & agendum sit. Erimus simul in oratione perseuerantes, & tam diu & tam feruenter suam pietatẽ gemitibus, ieiunijs, precibus, obsecrationibus ac sanctis operibus interpellabimus, vsquequò ipse charitatis author & veritatis doctor, corda vniuersi populi illustrabit ad cognoscendam amplectendamq; veritatis & vnitatis semitam. Ob hoc potissimè in Ecclesia Spiritussanctus introduxit concilia, vt si qua circa fidẽ inter Christianos dissensio orta fuerit, omnibus in vnum conuenientibus, per inuocationem nominis sui veritas euidenter appareat. Sæpenumerò in Christiana religione pullularunt errores, opiniones & schismata: sed interuentu ipsorũ conciliorum Spiritussanctus illa procul effugauit & penitus extinxit. Si veritatem fidei diligitis, si pacem optatis, si honor Christi penitus vobis curæ est, iam re ipsa ostendite. nullo vnquã loco vel tempore efficaciùs & accommodosiùs, quàm hic est modò, ista omnia fieri possunt. Proindè vos ex toto corde & tota anima per ipsum Spiritumsanctum hortamur rogamus & obsecramus, vt postquàm ostiũ ad tale ac tantum bonum apertum videtis, non differatis introire, & ad hoc sacrosanctum concilium in nomine Iesu Christi confidenter accedere, vt vnanimiter audiamus verbum hoc, quod Spiritussanctus in Ecclesia Dei facturus est. Et licet hunc locum securum & liberum omnib⁹ venientibus statuerimus, ne tamen aliqua forsitan occasione retrahi possitis, nos paratos offerim⁹ plenum ac sufficientem saluumconductum veniendi, standi & redeundi ijs, quos destinare volueritis, nomine vniuersalis Ecclesiæ concedere, ac omnia facere quæ pro tutela & securitate ipsorum expedire videbuntur. Rogamus autem vos, vt viros tales mittatis, super quos Spiritus domini requiescere speretur, mites videlicet, timoratos, humiles corde, pacem optantes, & non quæ sua sunt quærentes, sed quæ Iesu Christi, qui nobis & vobis & toti populo Christiano hic pacem, & in futuro seculo vitam æternam donare dignetur, qui viuit benedictus in secula seculorum, Amen.

Datum Basileæ die decimaquinta mensis Octobris, anno domini millesimo quadringentesimo trigesimoprimo, indictione decima, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Eugenij, diuina prouidentia papæ quarti anno primo.

Ioan. 3.

Ioan. 17.

Ioan. 13.

Act. 4. Ephes. 4.

Psal. 132.

Matth. 13.

QVOD PATRES INTENDVNT MAnere in Basilea, & quòd non credatur literis aut mandatis in contrarium.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentãs, vniuersis Christifidelibus salutem & omnipotentis Dei benedictionem. Zelus domus Dei quæ est Ecclesia, extra quam non est salus, nos inuitat atq; charitatiuè compellit, aduersus hæreses vastatrices tunicæ inconsutilis Christi, quæ fides est orthodoxa, viriliter insurgere: & non minùs peruersis moribus, quibus prohdolor infectus est populus Christianus, & indies in omni statu ampliùs inficitur, salubriter obuiare, necnon bellicis cladibus penè vbiq; terrarum fidelem populum destruẽtibus, & quasi ad nullitatẽ miserabiliter perducẽtibus, quantum vires nostræ gratia diuina adiutæ valuerint, finem ac remedia opportuna adhibere: pro quibus causis euidenter necessarijs & maximè arduis hîc in Spiritusancto conuenimus, tam generalium conciliorũ Constantiensis & Senensis, quàm expressis mandatis felicis recordationis domini Martini papæ quinti, necnon & sanctissimi domini nostri moderni Eugenij quarti authoritati-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus expreſsis, & ſpecialibus repetitis manda
tis reuerendiſsimo in Chriſto patri domino
Iuliano ſancti Angeli diacono cardinali, A-
poſtolicæ ſedis legato, atq; huius ſacri con-
cilij præſidenti. Verùm antiquus humani
generis hoſtis, inſidias more ſuo parare vo-
lens tot tátisq; bonis, quæ ex hoc ſacro con
cilio prouenire ſperantur, famam (vt audi-
uim⁹) per diuerſa loca diffundere conatur,
quòd hæc ſacroſancta ſynodus Chriſtianæ
religioni tam vtilis & neceſſaria, diſſolui aut
prorogari vel in aliquem alium locũ tranſ-
ferri debeat, ex quo cùm veriſimiliter time-
amus, nonnullos huiuſmodi rumoribus à
ſancto eorum propoſito huc forſan venien-
di retrahendos, ideo tenore præſentium ſig-
nificamus, nos omnino decreuiſſe in hoc
ſancto concilio firmiter permanere: & acce-
dente gratia Spirituſſancti, diligentiſsimè la
borare ad prædicta ſancta opera, quę inchoa-
amus, perficienda: nec vlla ex cauſa vel oc-
caſione hinc recedere, antequàm aliquod
efficax remediũ circa prædicta adhibitum
fuerit, cùm euidenter conſtare poſsit ex diſ-
ſolutione huius ſacri concilij ſecutura fidei
catholicæ, ſtatus eccleſiaſtici, & totius Chri-
ſtianæ religionis ruina. Speramus & pro cer-
to tenemus, attẽta integritatis & vitæ & ſan-
ctitatis vitæ fama, qua hucuſque nunc vixit
ſanctiſsimus dominus noſter Eugenius pa-
pa quartus, ipſum omnem fauorem & auxi-
lium daturum ad conſeruandũ hoc ſacrum
conciliũ, quod authoritate præcedentium
conciliorum & ſui anteceſſoris, & ipſius, in-
choatum ac ſtabilitum extitit: nec quiſquã
aliquo modo credat quibuſcunq; perſonis
aut literis aliud aſſerẽtibus. Et ob hanc rem
mentem noſtram pleniùs explicãdam, iam
noſtros ſolennes deputauimus ad ſuam ſan
ctitatem ambaſiatores. Etſi quid in contra-
rium aliquo modo ſuſſet vobis inſinuatũ,
aut inſinuari contingeret, id omni verita-
te carere credatis. Nec verilimile eſt, quòd
benè informatus dominus Apoſtolicus vi-
carius Ieſu Chriſti, ad quẽ principaliter per-
tinet extirpare hereſes, reformare mores cor
ruptos, & procurare pacem in populo Chri
ſtiano, aliquo modo cogitaret diſſoluere
hoc ſacrum concilium, præſertim contra de
creta concilij Conſtantienſis, per prædece-
ſſorem ſuum & eundem approbata, & à tan-
tis ſolennibus viris maturè digeſta, quo ef-
ficacius remedium ad hæc facienda reperiri
non poteſt, ex cuius diſſolutione certitudi-
naliter ſequerẽtur hæreſum, deformitatum
ac guerrarum & odiorum induratio ac etiã
multiplicatio. Noſtræ quippe profeſsionis
eſt, nos exponere morti pro domo Dei, Ec-
cleſiã eius defenſare aduerſus tam eminen-
tia pericula, potiſsimè nunc temporis, quo
ad dictam noſtram ſanctam ſynodum ſpera
mus Bohemos aduenire, & in ſacra fidei ca-
tholicæ vnione nobiſcum reduci. Nam no-

Hic Iulianus poſtea relictis Baſileenſibus, Eugenio adhæſit, cum multis alijs.

Eugenius laudatur.

ſtras literas, quibus ad idem eoſdem mone-
bamus ſalubriter & charitatiuè, honeſtè ac
reuerenter ſuſceptas intelleximus. Cæterùm
pax & concordia regum, principum & com
munitatum, quibus ſuper ijs literas noſtras
direximus, per hoc præſens ſacrum concи-
lium efficienda ſperatur, præcipuè pax regni
Francię, pro qua reuerendiſsimo in Chriſto
patri domino cardinali ſanctæ Crucis, Apo-
ſtolicæ ſedis legato in Francia, die noctuq;
ad hoc tendenti & laboranti, noſtras literas
& nuncios ſpeciales tranſmiſimus. Qui qui-
dem dominus cardinalis locum conuenti-
onis aſsignandæ partibus, nobis notifican-
dum reſcripſit, quatenus vnà cum eodẽ ad
tam ſanctum opus concurrere efficaciter va
leamus, propter quæ ſaluberrima opera Spi
rituſſancti, qui huius ſacri concilij cuſtos eſt
& protector, adiutrice gratia perficiẽda, hic
de omni regione cõuenimus, atq; in publi-
ca ſeſsione noſtra, decimaquarta Decẽbris
in maiori huius ciuitatis Eccleſia celebrata,
per noſtra decreta hìc tam diu permanere
congregati ſtatuimus, quouſq; præfati ne-
ceſſarij vtiq; ac plurimi fructuoſi effect⁹ vo-
tiuos fines ſortiantur: quod fixè & inflexi-
biliter perficere, vt præmiſimus, intẽdimus.
Eapropter deuoti viri, in Chriſto ſyncerè di
lecti, vos in domino obſecramus, pro huius
ſacræ noſtræ ſynodi ſalubri directione de-
uotiùs exorare, proq; huiuſmodi felici ſuc-
ceſſu diuinam clementiam humiliùs implo
rare: necnon & ſi quæ literæ, ſchedulæ, ſcri-
pta, mãdata, quocunq; nomine cenſeantur,
à quibuſuis perſonis inueneritis aut recepe-
ritis, noſtræ huic ſanctæ intentioni obuian-
tia, aut ſaluberrimos effectus præfatos quo-
quo modo impedictia, nobis indilatè tranſ-
mittere curetis: nec eiſdem adhærere, aut à
ſynceritate, quam noſtræ congregationi ge
ritis, vllatenùs recedere velitis, quocunque
colore per quoſcunq; prætenſo. Reuerẽdos
aũt patres dominos prælatos & cæteros qui
de iure vel conſuetudine ad ſacram genera-
lem ſynodum venire tenẽtur, admonemus
& mandamus ſub pœnis iuris ac ſub debito
iuramenti, quatenus celerrimè ad noſtram
congregationem accedant in propria per-
ſona: aut ſi fuerint corporali impedimento
detenti, honorabiles & doctos viros de ſuis
eccleſijs bene inſtructos, deſtinare nõ omit-
tant. Sic autem facientes, Chriſto cuius cau-
ſam gerimus, maximè placebitis: Eccleſiæ
ſuæ ſanctæ, imo & toti Chriſtianitati dignũ
famulatum præbebitis: vos verè fideles, Dei
honorem, Eccleſiæ ſuæ meliorationem vo-
lentes & affectantes monſtrabitis, atq; gra-
tiam in præſenti, & gloriam in futuro poſsi-
debitis, quam vobis conferre dignetur præ-
ſenti ſynodo præſentialiter aſsiſtens Spiri-
tuſſanctus. Datum Baſileæ vigeſimaprima
Ianuarij, anno domini milleſimo quadrin-
genteſimo trigeſimoſecundo, pontificatus

dicti domini Eugenij papæ quarti anno pri
mo, ſub ſigillo reuerendi in Chriſto patris
domini Philiberti epiſcopi Conſtantienſis
prouinciæ Rothomagenſis. De mandato
dictæ ſanctæ ſynodi, v. Sapientiæ.

RESPONSIO SYNODALIS DE AV-thoritate cuiuslibet concilij generalis ſupra Papam & quoslibet fideles, quodq; ſine eius conſenſu non potuit diſſoluere concilium Baſileenſe dominus Eugenius papa quartus.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileen-
ſis, in Spirituſancto legitimè congrega-
tã, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, ad
futuram rei memoriam. Cogitanti huic ſa-
cræ ſynodo, in Spirituſancto legitimè con-
gregatę, quid vobis venerabilibus Ioanni &
Andreæ, Tarentinenſi & Coloſſenſi archie-
piſcopis, ac Bertrãdo epiſcopo Magalonen-
ſi, necnon dilecto Eccleſiæ filio Antonio
de ſancto Vito, palatij Apoſtolici cauſarum
auditori, oratoribus ſanctiſsimi domini Eu
genij papæ quarti, pro ijs quæ ſuo nomine
bis expoſuiſtis, reſponſura ſit, duo ipſe Spi-
rituſſanctus perſuadet: primum, vt (ſecun-
dum Apoſtolum) nõ in ſublimitate ſermo-
nis & doctis humanæ ſapientiæ verbis, ſed
in doctrina Spiritus loquatur: deinde, vt
ſummum pontificem & vos & quoſcunq;
huic ſacro concilio aduerſantes, ſub ijs ver-
bis Apoſtolicis admoneat, quibus beatus
Paulus ad Epheſios vſus eſt: Nolite, inquit,
contriſtare Spiritum ſanctum. Vtinam non
à triſtitia dicendi exordium aſſumere poſſe-
mus, & ab ea præſertim, quæ in Spiritum ſan
ctum committi dicitur. Duob⁹ modis ſacri
doctores exponunt Spiritum ſanctum con-
triſtari. vel cùm boni dono ſpirituſſancti &
propter charitatem contriſtatur de his, quæ
non rectè faciunt: vel cùm Spirituſſanctus
ab homine nõ rectè facienti, repellitur mo-
re humano. Sicut enim homo de domo pul-
ſus, triſtis recedit, ita Spirituſſanct⁹ propter
non rectè facta hominum deſerit eos, & ab
his recedit, non ipſe triſtis, ſed triſtes dimit-
tens quos deſerit. Connectendo inuicem
vtranq; expoſitionem, obſecrat hæc ſancta
ſynodus cum omni manſuetudine, lenitate
& modeſtia ſummũ pontificem & vos eius
oratores, ne Spiritum ſanctum contriſtare
velitis: Tum propter noſipſos concilium ce
lebrantes, ne triſtitiam, mœroremq; patia-
mur, intuentes ipſum non rectè agere, dum
diſsipare & euertere conatur hanc ſanctam
vniuerſalem ſynodum, pro ſalute populi
Chriſtiani congregatam: Tum etiam pro-
pter ipſum dominum Eugenium, vosq; &
alios concilium impugnantes, ne ſic agen-
do, Spiritum ſanctum à vobis repellatis. Ipſe
enim habitare non conſueuit cum his, qui
operibus aduerſantur charitatis. Inter no-

1. Cor. 2.

Ephe. 4.

ſtram autem & veſtram triſtitiã hoc refert,
ſicut inter præſentem & futuram, meritori-
amq; & pœna dignam. Nos enim vehemen-
ter illa ſentimus zelo domus Dei incenſi.
Grauiſsimè quidem contriſtata eſt hæc ſan-
cta ſynodus, tacta dolore cordis intrinſe-
cùs, cum amaritudine & fletu volens con-
gregare filios ſuos, ſicut gallina pullos ſub Matth. 23.
alis ſuis, & non permittitur: volens fidei &
Eccleſiæ periclitanti ſuccurrere, & prohibe-
tur. Et quod cauſa maioris doloris eſt, ab eo
prohibetur, qui omnem animi conatum &
ſtudium ad tam ſanctum & neceſſarium o-
pus, more prædeceſſorum ſuorum conuer-
tere deberet. Ipſe autem ſummus pontifex,
vosq; & alij concilio contradicentes, triſti-
tiam nunc non ſentitis, nec animaduertitis
quantum ſcandali ac perturbationis in Ec-
cleſia ſic agendo ſeminatis: ſed eo periculo-
ſior ac maiori compaſsione dignus hic mor
bus eſt, quo non ſentitur, ſentietis autem
poſteà, dum ſcandala nata eſſe videritis, &
cùm apud illud terribile Chriſti tribunal 2. Cor. 5. b
ſtabitis, de ſingulis vſq; ad minimum qua- Matth. 5. d
drantem rationem reddituri. Sed hoc nos
in anguſtijs & tribulationibus conſolatur, Ioan. 16. d
quòd huiuſmodi triſtitia in gaudium atq; 2. Cor. 7. c
præmium Domini nobis conuertetur: ad-
uerſantibus autem, ad iudicium: quod vti-
nam per condignam pœnitentiam in miſe-
ricordiam commutetur, quemadmodùm
optamus ac oramus pro vobis & pro omni-
bus nos perſequẽtibus & calumniantibus.
Si Dauid videns præuaricantes, & non cu- Pſal. 118. p
ſtodientes teſtimonia Domini, tabeſcebat:
ſi Chriſtus dominus ſuper vnam ciuitatem Luc. 19. f
ruituram lachrymatus eſt, quanto dolore
affici debet mater Eccleſia, videns per ad-
uerſantes concilio tot populorum ſalutem
impediri? Quis eas animas numerare poſ-
ſet, quas ſatanas errorum atq; hæreſum la-
queis in pleriſque mundi partibus alligatas
tenet, quaſq; alligaturus eſt contagione pe-
ſtifera, niſi celeriter per hoc ſacrum concи-
lium prouideatur? Quæ autem Chriſtiani-
tatis portiuncula eſt, quæ domeſtico, ciuili,
crudelique bello & exitiali odio non agite-
tur, adeò quidem, vt atrociùs Chriſtianus
quàm Saracenus? quid attinet vltrà ad di-
cendum, cùm omnis & eccleſiaſticæ & Chri
ſtianæ vitæ diſciplina, vbiq; penè extincta
videatur? Hæc omnia, ſpes erat & expecta-
tio gentium, per hoc ſacrum Concilium
poſſe reparari: & iacta fundamenta iam e-
rant, ita vt populus Chriſtianus hac ſpe re-
ſpirare videretur. Tam ſancta igitur & ne-
ceſſaria opera ſi perturbari videamus, nón-
ne maximo dolore contriſtari nos oportet,
præſertim cùm ab eo perturbatio hæc ve-
niat, qui primus pro ſuo officio ad ſuccur-
rendum eſſe deberet? Quis catholicus hæc
audiens, ſe à lachrymis temperet? Quis
ille eſt, cuius viſcera ad compaſsionem

Universidad de Deusto
Biblioteca

moueri non debeant? Meritò ergo ſummũ pontificem exoramus, ne Spiritum ſanctum contriſtare velit. Quàm formidabile ſit, in Spiritum ſanctum delinquere, hinc cognoſcite, quod cùm cętera peccata vel in patrem vel in filium commiſſa, remittantur, ſolum
Matth.12.c peccatum in Spiritum ſanctum veritas atteſtatur nec in hoc, nec in alio ſeculo remittendum. Quid magis in Spiritum ſanctum committitur, quàm perturbare ſacra Concilia, quæ ſpiritu ſancto diriguntur, cuius exiſtentia extirpantur hæreſes, eliminantur ſchiſmata, damnantur errores, diſcordia in pacem vertitur, vitia ad mores ſanctos commutantur? Quid boni ac ſancti eſt in Eccleſia Dei, ſiue ad fidem, ſiue ad mores, ſiue ad generalem Eccleſię ſtatum ſpectet, quod ex ipſorum conciliorum ſaluberrima doctrina nõ fluxerit? Meritò igitur tam graue peccatum, tam grauem meretur pœnam, præſertim cùm non in vnam perſonam aut gentem, ſed in omnes homines ac populos præſentes & futuros, & in totum Chriſti myſti-
Matth.18. cum corpus perpetretur. Si ſcandalizanti vnum de puſillis minimis Eccleſiæ, tam terribile iudicium minatur Deus, quid putatis illi fiet, qui vniuerſalem ſcãdalizat Eccleſiã? Quo maiori loco quis poſitus eſt, & maior cura ſibi commiſſa, eo tranſgreſsio damnabilior. Sanguis omnium pereuntiũ propter hæreſes, bella & morum deformitatem, ab eius manibus exigetur, qui impedimento eſt, ne illa tollantur. Sed & hoc auget triſtitiam noſtram, quòd is qui percutit, aut ſe per cutere nõ recognoſcit, aut diſſimulat. Quis non turbetur, ſi percuſſor percuſſo dicat: Cur me cædis? cùm potiùs ad percuſſum, id
1.Cor.12. dicere, pertineret? Venitis ad nos, & ſub ſpecie virtutis exhortando proponitis, Non ſit ſchiſma in corpore. Sanctũ eſt hoc verbum, & omni acceptione dignum: ſed rectiùs factum eſſet, ſi ad eũ qui vos miſit, huiuſmodi ſermonem ſeriatim expoſuiſſetis. Saltem, quod ab eo recedentes non feciſtis, facite
for. *eſt vt ad eum redeũtes. Ei enim permaximè opus *ſit vt dicatis, Nõ ſit ſchiſma in corpore. Nos enim nihil aliud queſiuim⁹, nec quærimus. hoc cupimus, hoc oramus. Et ne ſit ſchiſma in corpore, quàm piè, quàm ſuppliciter per diuerſos oratores ſuam ſanctitatem exoraũimus, vt ſicut catholicũ pontificem decet, velit Eccleſiæ catholicæ ſe coniungere, quã hoc ſacrum concilium repreſentat. Quoties deprecati ſumus, ne ſanctam ſynodum perturbet ac perſequatur? quoties ſupplicauimus, ne intolerabilium ſcandalorum, quæ ſuus diſſolutionis prætenſæ conatus parturire poteſt, velit eſſe occaſio? Dicite nobis: Si duo ad certũ tempus vel ad aliquod complendum opus ſocietatem iniſſent, & alter eorum ante tempus vel operis finẽ velit ſocietatem dimittere, alter autẽ vſq; ad finem temporis vel operis perdurare, quis horum cenſendus eſt ſocietatis ſciſſor ac diuiſor? Si duobus ſeruis mandat Dominus, vt laboratum in agrum vadant vſq; ad fructuũ tempus, & alter in via retrocedit, alius autem in agro laborans, vſque ad meſſem perſeueret: quis eorum alter alterũ deſerere, & quis Domini mandatis obtemperare dicendus eſt? Et ſi recedens, perſeueranti dicat, recede & tu, ne ſit diuiſio inter nos, an debet ille recedere, & potiùs conſeruo, quàm Domino, parére? Nemo eſt tam hębetis ſenſus, qui iſta nõ dijudicet. Videamus ergo, ſi placet, quis ſcindit ſocietatem aut fraternitatem Eccleſiæ, quis ab alio ſe diuidit, quis ſanctæ matris Eccleſiæ mandata contemnit. Conuenit vniuerſalis Eccleſiæ myſticum Chriſti corpus in celeberrimo Conſtantienſi concilio, vbi Spiritu ſancto dictante, vnanimi conſenſu pro generali ſtatu Eccleſiæ conſeruando diffinitum eſt, vt deinceps concilia certo tempore celebrentur & modo, ad colendum agrum Dominicũ, & indè euellendum vepres, ſpinas & tribulos hæreſum, errorum & ſchiſmatum, & exceſſus corrigendum & deformata reformandũ. Huius ſtatuti vigore felicis recordationis dominus Martinus papa quintus, per literas Apoſtolicas locum proximi concilij ordinauit ſub his verbis: Ad perpetuam rei memoriam: Cupientes & volentes decreto huiuſmodi generalis concilij Conſtantienſis ſatisfacere, inter alia diſponenti quòd omnino generalia concilia celebrentur in loco, quem ſummus pontifex per menſem ante finem huius concilij, approbante & conſentiente concilio, deputare & aſsignare teneatur, pro loco dicti proximi celebrandi concilij, eodem conſentiente & approbante concilio, ciuitatem Papienſem tenore præſentiũ deputamus. Poſteà cœptum eſt celebrari concilium Papienſe, quod de conſenſu concilij translatum eſt ad ciuitatem Senenſem. & ibi conſentiente & approbãte concilio, per nuncios Apoſtolicos electa eſt hæc ciuitas Baſileenſis pro loco proximi tunc ſequentis concilij in ſeptennium celebrandi. Aduenit ſeptennij tẽpus, congregatur hîc concilium, non ſolum iuxta decreta duorũ generalium conciliorũ, ſed accedente expreſſo conſenſu ipſius Martini, & moderni domini Eugenij, deſtinãtium ad hoc legatum ſuũ. Ecce iuſſu ſpiritu ſancti vniuerſale concilium legitimè congregatum eſt ad colendum agrum dominicum. Adeſt à principio ſummus pontifex per legatũ ſuũ. poſteà ante finitũ tempus, & opere non cõpleto, recedit, deſeritq; laborãtes in agro nomini. Nũc igitur qui habet oculos, videat quis diuiſionem, ſciſſurã, rixam, contentionẽ, nouitatẽ ac ſcandalum faciat, quæ omnia ex ſchiſmate prouenire commemoraſtis, Nũquid nos propria authoritate huc venimus? Si Eccleſia bis congregata in duob⁹ concilijs, ſi duo Romani

Romani pontifices ita ſtatuerunt, ſi id agimus quod ipſe Spiritus ſanctus per organũ Eccleſiæ decreuit, cur nobis dicitur, Non ſit
Ioan.6. ſchiſma in corpore? Cùm Chriſtus dixiſſet, Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis: multi ex diſcipulis audientes, dixerunt: Durus eſt hic ſermo. & murmurantes, ſcandalizati ſunt, & retrò abierũt. Et cùm Ieſus diceret duodecim diſcipulis: Nunquid & vos vultis abire? Reſpondit ei Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Quis horum ſe diuiſit? an recedẽtes, an remanentes cum eo à quo vocati fuerant? Sed ad viciniora veniamus exempla. Olim papa Ioannes vigeſimus tertius, congregato Conſtantiæ cõcilio, indè receſsit, dans ſuo receſſu quantum in eo erat, occaſionẽ diſſolutionis prætenſæ. Nunquid qui Conſtantiæ remanſerunt vſque in finem, dicẽdi ſunt temerarij & præſumptuoſi? Nunquid vt ſequerentur Ioannem, dicendũ eis fuiſſet, Recedite hinc, ne ſit ſchiſma in corpore? An potiùs finaliter pronunciatum fuit, receſſum ſuum fuiſſe illicitum & ſcandaloſum? Et quis non videat plus eſſe, expreſsè conari diſſoluere, quàm ſolùm corporaliter ex Concilio diſcedere? Igitur ſi hîc pronunciatum ſit, huiuſmodi diſſolutionem non valuiſſe, nihil noui factum eſt. Quiuſq; ad finem Conſtantiæ perſeuerauerunt, ab omnibus commendati & laudati ſunt. Sic ſperamus in domino contingere his, qui hîc conſtanter perſeuerârunt. Deſinite igitur propter ſanctam perſeuerantiam noſtram calumniari nos, & dicere, Non ſit ſchiſma in corpore. quaſi, niſi hinc receſſerimus, ſchiſma fiet in corpore. Nos potiùs ſperamus, quòd quemadmodùm per alia Concilia ſalubriter prouiſum eſt Eccleſiæ varijs calamitatibus affligẽtæ, ita & per hoc, DEO concedente, prouidebitur. Sed dicitis: Si manſeritis hîc, venient ſcandala: dolemus & contriſtamur, & propterea ipſum obſecramus, ne Spiritum ſanctum contriſtet, nec
Matth.18. ſit cauſa ſcandalorum: quia etſi neceſſe ſit, vt ait veritas, venire ſcandala, væ tamen illi per quem ſcandalum venit. Is qui huius eſt author ſcandali, cùm vnico verbo id tollere poſsit, cur differt? in manu ſua eſt, ſine vlla difficultate poteſt. Non opus eſt congregare pecunias, exercitus aut naues, quemadmodùm ſi Hieruſalem (vt aſſeritis) recuperare velit. Reuocet prætenſam diſſolutionem, & ſublatum eſt omne ſcandalum. Reddet vnà & ſibi & Eccleſiæ pacem. Nec pudoreaut quouis humano reſpectu ab hoc retrahatur, quoniã Romanus pontifex cùm videt ſibi aliquid falſo ſuggeſtũ, aut quod tendat ad noxam, ſe feciſſe cognoſcit, ſtatim reuocare cõſueuit, quinimo plurimum gloriæ & honoris hinc ſibi accedet. Omnes enim intelligent, plùs ſibi eſſe curæ eccleſiaſticam pacem, quàm propriã voluntatem. Narratis plurimas hæreſes à principio naſcentis Eccleſiæ vſque in hodiernum diem exortas, & per ſanctos patres & concilia ſuiſſe ſublatas. Verum id eſſe fatemur. Et cùm peculiare ſit & proprium conciliorum priuilegium extirpandi hæreſes, & à Spiritu ſancto indultum, nullatenus ea impediri, ſed foueri oportet. Si Eccleſiaſticos annales relegamus, vix vllam hæreſim, niſi per concilia, ſublatam inuenimus. Meritò igitur cauendũ eſt, ne tam leuiter diſſoluatur, quod tantum Chriſtianitati profectũ facere conſueuit. Dicitis duo genera eſſe hominum, qui fidei catholicæ maximè aduerſantur, Græcos & Huſsitas, de quibus prouideri oportet. Fatemur his duabus gentibus recon ciliandis intendendum fore, & hæc ſunt ſtudia noſtra. Nec putetis Græcorum nos eſſe oblitos, ſed cogitantes per literas & nuncios huc eos aduocare. Poſteà in hanc ſententiam venimus, ſummo pontifici deferre, ipſumq; rogare, vt ſolennes oratores ad eos mitteret, quatenus huc recõciliationis cauſa accederent, daretq; omnem operã ad hoc ſanctum negociũ. Iſta per nuncios noſtros dilectos Eccleſiæ filios, primò magiſtrum Ioannem Pulchripatris, deinde Iacobum de Sirck Scholaſticum Treuirenſem, & Thomã *Fiene Officialem Pariſienſem, ſuæ ſanctitati nunciauimus. Detulimus etiam ſuæ ſanctitati pro honore ſanctæ ſedis Apoſtolicæ in pleriſq; alijs, arbitrati vt (ſicut ad officium eius ſpectabat) hæc & alia neceſſaria exequeretur. Sed vſq; nunc ſpe noſtra fruſtrati ſumus. Nam dum in modeſtia & ſimplicitate procedimus, & calumnias & iniurias patimur: & dum ſacrum concilium ſuæ ſanctitati, honorem exhibet, ipſam hanc ſanctam ſynodum perimere laborat. Græcos autem maximè nobis cordi eſt, ſicut & alios, Eccleſiæ reconciliare: pro quare ſancta & neceſſaria, omnibus viribus laborare intendimus: & quicquid pro eorum reductione faciendum eſt, prompto animo offerimus. Et vt omnibus noſtra ſyncera innoteſcat intentio, te venerabilem archiepiſcopum Coloſsenſem, qui aliàs hoc negocium pertractaſti, deprecamur, vt nomine noſtro hanc legationem vnà cum collegis tibi per hanc ſacram generale ſynodum adiungendis, ad illos velis ſuſcipere, oblaturus eis pro parte noſtra quicquid pro ipſis conuertendis offerendum videtur. Tibi autem pro viagio tuo condignas expenſas dare offerimus. *Sed cum quis hoc facilè futurum, ſi ſchiſma non fiet in corpore, iam paulò ante reſpondimus, nos non futuros ſchiſmatis cauſam, cognoſcere & ipſi & omnes potuerunt, nos non contemptum ire ſummũ pontificem, vt dicitis: imo illam reuerentiã, quæ beati Petri ſucceſsori debetur, ſibi exhibere volumus, dummodò à corpore Eccleſiæ,

*Firmo

Locus obſcurus.

extra

Universidad de Deusto
Biblioteca

extra quam non est salus, se nolit segregare. Quod si fecerit, quod tamé non credimus, nunquid & nos tanquã canes muti, non valentes latrare, tacebimus, & periclitantẽ Ecclesiam clauso ore adspiciemus? Nunquid non & Paulus restitit in faciem Cephę in eo, in quo reprehensibilis erat? Non propterea Græci ad vnitatem Ecclesiæ accedere, & propriam salutem, quæ sine veritatis catholicæ confessione haberi non potest, cognoscere negligent. Sed quomodò credendum est, Bononiam Græcos esse venturos, si tam facilè concilia dissolui videant? Quam igitur spem Græci cõcilio Bononiensi vel alibi celebrando habebunt, si tam solenne concilium per septennium expectatum, & per duos pontifices Romanos confirmatum, re infecta, in limine ipso euanescat? Græci maiorum suorum in hoc vestigia imitantes, sine celebratione concilij reductionẽ ipsorum fieri non posse arbitrantur. Nã ipsorum patres, quicquid ad fidei veritatẽ pertinebat, per concilia soliti sunt diffinire. Necessariũ ergo est, ne spem conciliorum perdant, vt firmum & stabile hic Basileense concilium perseueret: ad quod si venire decreuerint, & Romanæ Ecclesiæ reconciliari intendant, quicquid eis pro ipsorum aduentu necessariũ fuerit, libenter offerimus: & omnia quæ cunq; habemus, parati sumus vsq; ad nuditatem, imò vsq; ad animam, pro eorum reductione exponere. De loco autem non est quod causari possint. Nam si Bononiam vsque perueniant, paululùm plus laboris accipient huc proficiscendo. Et cùm olim ad ciuitatem Lugdunensem, remotioré quàm ista sit, ac deinde ad ciuitatem Constantiensem oratores miserint, non minùs commodè ad hanc venire poterunt. Accipiat igitur tua deuotio hanc sanctam legationem pro nomine Iesu Christi & salute Grecorũ, quorum certè maiores ab Ecclesia omnia meritos esse recognoscimus. Posteà de crudelitatibus Husitarum, & quàm periculosa sit eorum hæresis, subiecistis. Non potestis in hoc tantum dicere, quin plura referenda essent. propterea maximè admiramur, cùm illi nihil tantum odio habeãt, quàm nomen & authoritatem summi pontificis, quòd totis viribus huic concilio aduersetur, quod tam diligenter pro eorũ conuersione laborat. Quòd autem hoc desit, culpa erit illius, qui per diuersam sententiã ab eo quod Ecclesia in Constantia statuit, se diuisit, & hãc nouitatẽ & diuisidium induxit. Sed quæ spes reductionis esse poterit, si decreta concilij Constantiensis, in quo illa hæresis damnata est, infringantur? Quòd autẽ priùs studendum sit, vt priùs nouella zizania euellantur, videtis ferè per annum nos ad hoc laborare cum omni patientia, modestia & longanimitate, vt sacro concilio summus pontifex, prout tenetur, adhæreat. Sed speram' in domino, quòd vel ipse dominus papa Eugenius tandem veritati & rationi acquiescet, vel mundus huius sacri concilij iustitiam recognoscens, eidem adhærebit. Fatemini mores ecclesiasticorum corruptos, indigere reformatione, pacemq; postremò esse necessariam in populo Christiano, & hoc esse præcipuum sacerdotis officium, pacis negocijs intendere. sed hoc fieri non posse, si sit schismæ in corpore. Superuacuum est iterum de eadem re rationem reddere. Credimus Deo & hominibus constare, nec voluntatem nec opera nostra ad schisma tendere. Multiplicatis precibus oramus ipsum dominum Eugenium, ne seipsum à corpore scindat, nec offendiculum tam sanctis operibus, ob quę concilium congregatum est, & vos necessaria esse dicitis, velit gratis apponere. Olim summi pontifices summo studio ac cura fouebant sacra concilia, & ea summo cum honore prosequebantur: & quæ in illis fiebãt, non vt ab hominibus, sed à spiritu sancto dictata, venerabantur. Si veteres relegantur historiæ, nullo tempore fuit tam necessarium celebrare concilium, quàm modò & in hoc loco: nullumq; vnquam fuisse concilium legitur tot authoritatibus stabilitum, & nihil ominùs à summo pontifice tám grauiter & multipliciter impugnatum. Dicitis, impossibile videri, simul de principatu Ecclesiæ & moribus disputare. Disputatio ista cur ne cessaria sit, non intelligimus. Nos semper debitum suæ sanctitati reddimus. semper reddat & ipse quod debet vniuersali Ecclesiæ, recognoscendo authoritatẽ concilij generalis iuxta decreta sacrę Constantiensis synodi. Et quoniam se offert, vt reformatio ab ipso incipiat, si huic actioni debitus ordo seruetur, vtinã facta verbis compenset. Sed hoc primùm ab eo munus reformationis optamus, vt tollat ante omnia dissolutionẽ prætensam, quę iuxta decreta concilij Constantiensis fieri non potuit, nec tolerari potest sine fidei & status ecclesiastici pernicie. de cæterisq; per Dei gratiam facilè concordabimus, si hoc duntaxat fecerit. Quantum ad debitum ordinem, quem seruandum dicitis, hoc est quod optamus. nullum autem magis debitum ordinẽ esse credimus, quàm vt ille seruetur, quem patres nostri in concilio Constantiensi, in quo & ipse affuit, instituerunt. Multa etiam de virtutibus eius dísseruistis. in hoc laudãdus est Deus, à quo omne bonum. Rogandus etiam, vt quod illi deest, pro sua clementia largiatur. Hoc illud est, vt ab vniuersali Ecclesia se non scindat, extra quam nulla est vera virtus. hoc faciat, & ipsum condignis laudibus prosequemur. Et hæc ad ea, quæ primo loco per venerabilem archiepiscopum Colosensem relata sunt, dixisse satis est. Nunc autẽ ad proposita per venerabilem archiepiscopum Tarentinum, dicendum restat. In

Esa.56.d

Galat.2.

In primis latè explicat iurisdictionem & potestatẽ summi pontificis, quòd caput sit & primas Ecclesiæ, vicarius Christi, & à Christo, non ab hominibus vel synodis alijs prælatus & pastor Christianorũ: & ei datæ sunt à domino claues, & vni dictum est: Tu es Petrus. & solus in plenitudinem potestatis vocatus sit, alij in partem solicitudinis. & multa huiusmodi, quæ cùm vulgatissima sint, minimè necessarium erat recensere. Ista plane tribuãt summo pontifici, cui tamé mox sese anteponunt. fatemur & credimus, operamq; in hoc sacro concilio dare intẽdimus, vt omnes eandem sententiam credant. Et nihilominùs ipsum Romanum pontificem dicimus obedire teneri mandatis, statutis, ordinationibus ac præceptis huius sanctæ synodi Basileensis, & cuiuscunq; alterius concilij generalis legitimè congregati, in his quæ pertinent ad fidem, ad extirpationẽ schismatis, & ad generalem reformationẽ Ecclesiæ Dei in capite & in membris, quemadmodũ declaratum extitit per generale conciliũ Constantiense, catholicam repræsentans Ecclesiam, cuius catholicæ Ecclesiæ, quemadmodum & summi pontificis, æquum fuisset saltem pauciss imis explicare potestatẽ. Quod cùm non feceritis, dignũ est vt nos qui concilium celebramus, aliquid saltẽ perfunctoriè referamus. In primis hoc nos meminisse decet, catholicam Ecclesiã illam esse, cuius confessio in symbolo continetur, sanctam Ecclesiam catholicã. huius Ecclesiæ catholicæ tanta authoritas est, vt sola Christi euangelia illa dicantur quæ Ecclesia recipit. plures enim de apostolis etiam scripsisse dicuntur euãgelia. Sed quia tantùm quatuor approbauit Ecclesia, illa sola, & non alia, venerantur. Ideo B. Augustinus in plerisq; locis asserit: Euangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ authoritas commoueret. Illa enim sacra scriptura dicitur, quam sacram declarat Ecclesia. Huius Ecclesiæ determinationi catholici omnes suas meritò sententias summittunt: & nisi ab ipsa approbentur Ecclesia, catholici esse nõ possunt. Hæc sancta Ecclesia tanto priuilegio à Christo saluatore nostro, qui eam sanguine suo fundauit, dotata est, vt eam errare non posse firmiter credamus. hoc solum competit Deo natura, ecclesiæ verò priuilegio. Præter autem Ecclesiam, nemini vnquam tale munus communi lege datum esse legimus: non angelis, hi enim à principio errare potuerunt, & multi ex eis ceciderunt: non primis parentibus, nam à diabolo decepti sunt: non hominibus, nã omnis homo mendax: non summis pontificibus, quorum nonnulli in hæreses & errores lapsi esse dicuntur & leguntur. Ecclesia sola sine ruga & sine macula illa est, quæ errare non potest in his quæ ad salutem necessaria sunt. Vtiq; spiritus sanctus qui mentiri nõ potest, se cum ea permansurum vsq; ad finem seculi, & eam per spiritum sanctum in omni veritate docendam esse pollicitus est. In ista regeneramur, roboramur, nutrimur & viuificamur. extra istam nec salui esse, nec Deo placere possumus. Ianua cæli est, per quam solum ad cælum iter est.

En quantũ

Matth.16.

Sed huius Ecclesiæ, vt paulo ante fassi sunt, caput & pastor est Romanus pontifex: ergo obedire illi debet ecclesia.

Gene.3.

Psalm.115.

Matth.28. Ioan.16.

Sponsa enim Christi dicitur, & vnica, & pulchra, & sine macula, & sine ruga: soror, amica, columba, formosa, speciosa, perfecta, hortus conclusus, fons signatus, puteus aquarum viuentium, suauis, mitis & decora, & quæ meritò beatissima prædicatur: pro eiusq; fortitudine & firmitate terribilis dicitur vt castrorum acies ordinata. Hæc enim mater & magistra omnium fidelium, ac etiam corpus Christi mysticum nuncupatur, cuius caput ipse dominus Iesus Christus. Nec mirum si errare non potest, quæ caput habet Christum, doctorẽ spiritum sanctũ. huius tanta est authoritas, vt qui contumaciter eius doctrinæ cõtradicere præsumpserit, hæreticus esse conuincatur. Quæ domus etiã claues soluendi & ligandi accepit à domino. hanc domum si quis corripientẽ cor rigentemq; cõtempserit, sit tibi, inquit dominus, vt ethnicus & publicanus. Decuit quidem tantã Ecclesiæ conferri potestatẽ, vt cùm omnis homo obliquabilis sit & peccabilis, ipsa esset in terris, cui⁹ iudicio, quod errare non potest, quilibet subijceretur. nec solum Ecclesię decreta & sententiæ authenticæ sunt, & quibus irrefragabiliter stari oportet, sed etiam eius facta & cõsuetudines instar habent sanctarum scripturarum. Sacræ enim scripturæ & consuetudini Ecclesiæ par ritus, & idem vtrisq; pietatis debetur affectus. Præteristis etiam silentio sacrorum generalium conciliorum authoritatẽ, quorum notitia cùm omnibus fidelibus necessaria sit, ideo de potestate eorum pauca perstringere non erit inutile. Istorum concilio rum & Ecclesiæ catholicæ eadẽ videtur esse potestas. Diffinitũ enim est in concilio Constantiensi, quòd synodus generalis in spiritusancto legitimè congregata, catholicam repræsentat Ecclesiã, & potestatem à Christo immediatè habet. idem etiam Martinus papa in suis literis Apostolicis, sententias quasdã concilij Constantiensis interserens, exprimit. Quæcunq; igitur proximè dicta sunt de authoritate Ecclesiæ, trahi ad generale concilium, quod illam repræsentat, necesse est. Alioqui, non recta esset repræsentatio, si eadem in repræsentante & repræsentato authoritas non inesset. Et hoc solum satis foret ad probandum omnem concilij potestatẽ, nec alia probatione vti necessarium videretur: vtiq; cùm maior probatio esse nõ possit, quàm ipsius Ecclesiæ quę errare non potest. Nihilominùs propter ipsorum reuerentiam aliquid ampliùs referamus. Audite quantæ authoritatis sint ipsa concilia, quantamq; reuerentiã non solũ priuatæ personę, sed & sancti summi pontifices ipsis concilijs habue-

Can.2.3.4. &c.

Matth.18.

Universidad de Deusto
Biblioteca

habuerunt. Inquit B. Cælestinus in epistola ad synodum Ephesinã transmissa, vt refert Isidorus in libro conciliorum: Spiritussancti testatur præsentiã congregatio sacerdotum. Certum est enim quod legimus, quia nec potest veritas ipsa mẽtiri, cuius in euangelio ista est sententia: Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi & ego sum in medio eorũ. Quod cùm ita sit, nam nec huic breui numero Spiritussanctus deest, quanto magis nunc interesse credamus in vnum conuentum turbæ sanctorum? Sanctum nanq; concilium est pro debita veneratione collectum, in quo nunc apostolorũ frequentissimæ illius (quam legimus) congregationis, aspicienda reuerentia est. Et idem Isidorus in eodem libro in gestis tertię synodi Toletanæ inquit: Vndè valdè necessarium esse prospexi, vestrã in vnum conuenire multitudinẽ, habens sententiæ diuinæ fidẽ, quæ dicit: Vbi fuerint duo vel tres collecti in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum. Credo enim beatam sanctæ Trinitatis diuinitatem huic sacro interesse concilio, & ita tanquam ante conspectum Dei, in medio vestri fidem meam protuli. Ecce beatus papa Cælestinus eam reuerentiã habendam esse dicit congregationi concilij, quæ debetur collegio apostolorum, vtpotè in cuius medio ipse Christus assistit, Spiritussanctus, & ipsa Trinitas. Quodq; spiritussanctꝰ in concilijs iudicet, & propterea concilia errare nequeant, testis est scriptura Actuũ apostolorũ quæ dicit: Visum est spiritui sancto & nobis. Etiam B. Hieronymus comparat concilij authoritatẽ soli, vt sicut sol suo ardore humores riuulorum desiccat, ita concilium sua authoritate omnem contrariam superat argumentationem. Inquit enim in fine disputationis contra Luciferianum: Poteram omnes disputationum tuarum riuulos vno Ecclesiæ sole siccare, de authoritate concilij generalis loquens. Item concilij authoritas authoritati sacræ scripturæ comparatur: quia vt ait B. Augustinus de fide Christiana, Catholica Ecclesia per orbem diffusa, tribꝰ modis probatur existere: quicquid in ea tenetur, aut est authoritas scripturarũ, aut traditio vniuersalis, aut certè propria & particularis instructio. sed authoritate tota constringitur, vniuersali traditione maiorum nihilominùs tota. Et cè par authoritas & scripturarum, & vniuersalis traditionis. Sed concilia generalia, vniuersali traditione & consensu fiunt & rectipiuntur. Videntur etiam generalia concilia, vt euangelia, fore veneranda. Ratio enim, propter quam B. Gregorius quatuor prima concilia, vt euangelia, susscipit & veneratur, ista est, quia dum sunt vniuersali consensu constituta, se & non illa destruit, quisquis præsumpserit absoluere quos ligant, aut ligare quos absolnunt. Sed hæc ratio eadem est in cæteris generalibus concilijs. vniuersali enim consensu constituta sunt. Beatus etiam Augustinus ad Ianuarium, asserit generalium conciliorum saluberrimam in Ecclesia authoritatem esse: quæ si saluberrima est, salutem continet: ergo qui authoritati concilij contradicit, contra salutem agit. Quantam deuotionẽ reuerentiamq; Christifideles concilijs habere debeant, hinc patet, quòd antequam esset facultas in vnum congregandi & celebrandi concilia, Christianitas in diuersas hæreses scissa est: postquàm autẽ cœpta sunt concilia celebrari, omnis hæresum atq; errorum caligo, tanquam sole illustrante, depulsa est. Quòd etiam concilia statuendo non errant, hinc liquidè constat, quia omni manent stabilita vigore, vtiq; cùm spiritussanctus illa dirigat & inspiret. Vndè inquit B. Isidorus, quòd si qua sint alia concilia, quæ sancti patres spiritu Dei pleni sanxerunt post istorum quatuor authoritatem, omni manent stabilita vigore. Hinc etiam euidenter patet, quòd concilia errare non possunt: quomodo quilibet summus pontifex, qui est caput & pastor Ecclesiæ, tenetur, prout in concilio Constantiensi statutum fuit, quàm primum in summum pontificem electus est, profiteri coram suis electoribus fidem catholicã tenere secundum traditiones apostolorum, generalium conciliorum, & post nominationẽ aliquorum conciliorum, subijcitur etiam, *generalium conciliorum, & illam fidem vsq; ad vnum apicem immutilatam seruare, & vsq; ad animam & sanguinem confirmare, defensare & prædicare. Et ita professus fuit felicis recordationis Martinus papa quintus. ita etiam creditur, dominum Eugenium modernum professum esse. Quilibet ergo Christianus eandem fidem tenere obligatur, quam Ecclesia catholica & apostolica tenet & approbat. Quòd si errare possent concilia generalia in his, quæ ad salutẽ sunt necessaria, profectò nimis vanum ac pernicioſum esset, ad talem fidem populum Christianum astringi. Quantæ etiam authoritatis sint concilia generalia, hinc luculenter aduerti potest, quòd ab eorum potestate nemo eximitur, etiam summus pontifex, vt extat concilij Constantiensis decretum in hæc verba: Hęc sancta synodus Constãtiensis, generale concilium faciens, &c. ordinat, statuit, diffinit, decernit & declarat, vt sequitur:

Et primò, quòd ipsa in spiritusancto legitimè congregata, generale concilium faciens, catholicam militantem Ecclesiam repræsentans, potestatẽ à Christo immediatè habet: cui quilibet, cuiuscunq; status vel dignitatis, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, extirpationem schismatis, & generalem reformationẽ Ecclesiæ Dei in capite & in membris. Item declarat, quòd quicunq; cuiuscunq; status vel

Matth. 18.

Acto. 15.

Matth. 18.

Sed huic cõcilio Cælestinus per suos præsidebat.

Acto. 15.

*necnõ Lugdunẽsis, Viennẽsis generalium conciliorum

Et tamen synodus Chalcedonensis ampliſſima, petijt sua dereuerentia à Leone papa cõfirmari qui cæteris probatis, decretum de episcopo Constantinopolitano refcindit.

Concilium Basileense cuius hæc

vel dignitatis, etiã si papalis existat, qui mandatis, statutis siue ordinationibus aut præceptis huius sanctæ synodi & cuiuscunq; alterius concilij generalis legitimè congregati, super præmissis seu ad ea pertinentibus, factis vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, condignæ pœnitentiæ subijciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia iuris subsidia, si opus fuerit, recurrẽdo. Nec quisquam illud dicere presumat, quòd aliquod generale concilium legitimè congregatũ, inualidum sit aut errare possit: quia si hic perniciosus error admitteretur, tota fides catholica vacillaret, nec aliquid certi in Ecclesia haberemus: quia qua ratione errare potest vnum, possent errare & reliqua: quoniã vt inquit B. Augustinus, Si ad scripturas sanctas admissa fuerint officiosa mẽdacia, quid in eis remanebit authoritatis? quæ tandem de scripturis illis sententia proferetur, cuius pondere contentiosæ falsitatis obtractetur improbitas? Quis iam de potestate conciliorum super omnes alias potestates ambigere poterit, tot irrefragabilibus testimonijs comprobata? Ex his manifestè constat, authoritates quas de summi potestate pontificis allegastis, non probare quo minùs ipse pontifex mandatis vniuersalis Ecclesiæ & concilij generalis obedire teneatur. Sed id duntaxat probant, quòd omnes singulares homines particularesq; ecclesiæ, ipsi pontifici obedire debent, nisi in his quæ huic sacræ synodo & cuilibet alteri legitimè congregatæ, præiudicium generarent. Nam etsi est maior tota Ecclesia, non tamen tifice, si cut sæpè contingit, & contingere potest, tota erraret Ecclesia, quod esse non potest. Etsi caput sit & principalis prælatus huius corporis mystici, est nihilominùs intra corpus. Nam si extra corpus esset, tunc non pertineret ad corpus, nec tunc caput esset. corpus igitur hoc, totum cõtinet, & ipsum quod dicitur caput, & singula membra.

Nec quis dicat, quòd ipsa pars principalis potentior est, ac dignior reliquo toto corpore & cæteris membris, & per consequens illi potiùs obediendum: quia ratio, experientia & authoritas, dictant contrarium. Ratio, quia reliquum totum corpus, etiam nõ computato papa, secundum legem commu nem errare non potest in his quę sunt fidei. Alioquin si errare posset, cùm certum sit papam errare posse, tunc & papa & reliquo toto corpore errantibus, tota erraret Ecclesia: quod esse nõ potest. Experientia etiam demonstrat, quia sæpè experti sumus & legimus papam, licet caput & principalem partem, errasse. reliquum autem corpus, papa etiam errante, errasse nunquã legimus. propterea reliquum sæpè totũ corpus condemnauit atq; deposuit papã, tam ratione fidei quàm morum. Sed nunquã papa condemnauit aut excommunicauit aut deposuit reliquum totum Ecclesiæ corpus. licet ergo tam papa quàm Ecclesia claues habeant ligandi atq; soluendi, papa tamen nunquam in totam Ecclesiam claues ligandi atq; soluendi exercuit, Ecclesia autem sæpenumerò in papam. Authoritas etiam scripturæ euangelicæ idem probat. Nam hoc quod dixit Christus, Si peccauerit in te frater tuus, dic Ecclesiæ: & si Ecclesiam non audierit, sit tibi vt ethnicus & publicanus, omnes homines comprehendit. & quod Petrus & successores illa authoritate comprehendantur, ostendit Paulus, qui in faciem restitit Cephæ & coram omnibus. Ecclesiæ enim dixisse videtur, qui coram omnibꝰ dixit, quo ad successores Petri. Iam supradictum est, qualiter sæpè peccata eorum dicta fuerint Ecclesiæ, & ab Ecclesia punita: & qui non audierunt Ecclesiã, fuerunt habiti vt ethnici & publicani, vt legitur de Anastasio & Liberio. Probat hoc etiam authoritas vniuersalis Ecclesiæ, quæ non potest errare, ita diffinientis in concilio Constantiensi, quòd peccata pontificum circa fidem vel schisma vel mores, possunt dici Ecclesiæ, cuius præceptis & ordinationibus tenentur obedire: & si obedire contempserint, condignæ pœnitentiæ possunt subijci, & ad alia iuris remedia recurri, & per consequens possunt excommunicari. quo facto, vt ethnici & publicani habebuntur. Hoc, etiam si pluribus alijs rationibus & authoritatibꝰ posset comprobari, satis est, authoritatem vniuersalis Ecclesiæ adducere. Ipsa enim errare non potest: & quicquid determinet scripto, aut consuetudine vniuersaliter faciat, eiusdem reuerentiæ & authoritatis est cuius sacra scriptura. Vndè si in euangelio reperiremus scriptum decretũ illud Constantiensis concilij, quòd papa tenetur obedire concilio, &c. hæreticum esset, hoc reuocare in dubium. sic & hæreticum est, si quis illi decreto contumaciter contradicat. Et quia ad alia nostra festinat oratio, omnes argumentationes quæ fieri possent in contrarium, hac vnica authoritate Ecclesiæ veracissimè confutamus. Ita B. Hieronymus post longam disputationem confundit atque conuincit Luciferianum, dicens: Poteram omnes tuarum propositionum riuulos hoc vno Ecclesiæ sole siccare, de authoritate concilij loquens. Qualecunq; ergo nomen dignitatis aut potestatis de papa scriptum inuenitur, ad particulares quoscunq; homines & singulares ecclesiasticos referendum est, non supra vniuersalem Ecclesiam, ita vt potiùs papa Ecclesiæ, quàm Ecclesia tota papæ obedire cogatur. Nam etsi papa maior sit in Ecclesia, non tamen maior est tota Ecclesia. Vni autem quare dictum est, Tibi dabo claues regni cælorum? Sancti doctores exponunt, vt vnitatẽ designaret Ecclesiæ: & ideo

Matth. 18.

Gal. 2.

Matth. 16.

*n ab vni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ab vnitate exordium proficiscitur, vt Ecclesia Christi vna esse demonstraretur. Et Petrus quando claues accepit, vt dicit Augustinus, Ecclesiam significauit. Nec putetis, *quin Ecclesia claues habeat & imperium super omnes, quòd ideo sunt multi principes, contra philosophicũ dictum, Entia nolunt malè disponi, pluralitas principantium mala: vnus ergo princeps. Ipsa enim vnus est princeps. & vnitati fidelium, non singulis, hæc iurisdictio à domino conceditur. & ideo ab vno incipere voluit, vt perfectam vnitatem atq; vnanimitatẽ designaret: quia vnitas Ecclesiæ multo maior est atq; perfectior, quàm vnitas vnius regis aut imperatoris terreni. Hic enim & errat, & in varias sententias atq; contrarias fæpè scinditur. Ecclesia autem nec errat, nec sibi ipsi contradicit. Nec comparandum est corpus Ecclesiæ aliis policitis corporibus ciuitatum & vniuersitatũ: quia in medio huius corporis est Christus, qui ipsum regit ne erret. Alia autem politica corpora humanis & varijs voluntatibus gubernantur. neq; in hac materia congruit allegare errorem illorum, secundum B. Thomam, qui se subducere nituntur ab obedientia Petri, successorem eius Romanum pontificem vniuersalis Ecclesiæ pastorem non recognoscentes: quoniam de singularibus ecclesijs & personis id intelligendum est, non de vniuersali Ecclesia, quæ sæpè obedientiã iustis ex causis Romanis pontificib⁹ subtraxit, vt Marcellino, Anastasio, Liberio, Ioanni xij. Benedicto ix. Benedicto xiij. Ioanni xxiij. Progredientes deinde ad materiam concilij, dicitis quòd sanctissimus dominus Eugenius ratus hæresib⁹, bellis ac deformitatibus sine sanctorũ patrum & principum assistentia opportunè obuiari non posse, concilium Basileense ex domini Martini papæ felicis recordationis authoritate per Senense concilium promulgatum, atq; eiusdem Martini iussione stabilitum, post ipsius obitum & suæ sanctitatis assumptionem, robur habere voluit & prosecutionem, ratum & gratum per suas Apostolicas bullas gerens, quicquid potestatis in ea re dilecto Ecclesiæ filio Iuliano S. Angeli diacono cardinali sanctæ sedis Apostolicæ legato, per prædecessorem suum collatum fuisset. Fatemini ergo & benè, concilium hoc legitimè congregatum, quia stabilitum fuisse dicitis authoritate Apostolica & per cõcilium Senense, & roboratũ per dominum Eugenium. Et quia facultas data præfato legato circa prosecutionem concilij, ratificata extitit per ipsum dominum Eugenium modernum, optimè veritatem narrastis. Ita enim fuit, vt dicitis. Quo igitur pluribus authoritatibus stabilitũ fuit, & quo plures necessitates illud celebrari suadebant, eo minùs decuit illud perturbare & conari dissoluere: & quidem pro tot necessitatibus non solùm concilium aliàs indictum perseuerare debebat, sed si indictũ non fuisset, de nouo debuisset indici. propterea nemo est qui nõ vehementer admiretur, tam ex abrupto & sine causa huiusmodi dissolutionem esse attentatam. Sed excusatis hoc factum esse, quia non videbat amplificationem illius vt optabat: & per oratorem nostrum requisitus, vt ea faceret, quæ nouã conuocationem prætendere videbantur, illud abinde dissoluit. Quænam ista excusatio est? quinimò si amplificari non videbat, ad amplificandum operam dare pro suo officio debuisset. & id ipsum petebat noster orator, obsecrans vt omnem fauorem concilio præberet, & adipsius prosecutionem intendere dignaretur. Nunquid si infirmus medico supplicet, vt eum sanet, medicus ipsum interficere debet ne in sanãdo laboret? Orator noster ad nos reuersus, quicquid Romæ exposuerat, vt asseruit, hic publicè retulit ex eius dictis. Quicunq; eum audiuit, nihil aliud indicat, nisi quòd cum omni instantia fauorem per dominum Eugenium concilio prestandum & eius perseuerantiam postulabat. Si nolebat summus pontifex exhortari prelatos, vt huc citiùs properarent, saltem ad actum dissolutionis prorumpere non debebat. sua enim sponte venissent prælati. Vt igitur necessitatibus Ecclesiæ, quæ moram non patiebantur, citiùs fuisset prouisum, supplicabatur, vt per suas literas exhortari vellet prefertim Italiæ prelatos, quos nos pro reuerẽtia summi pontificis, cui propinqui sunt, citare pro tunc distulimus: imò etiam requirebatur, vt si commodè posset, sua sanctitas huc venire dignaretur. Sed & si prælatos Bononiam ad annũ cum dimidio cõuocauit, quomodò non poterat eis scribere, præsertim prælatis Italiæ, quòd statim huc venirent, vt necessitatibus præsentibus prouideretur? Sed volebat ipse personaliter interesse. Ideo quia infirmus ad annum cum dimidio distulit, quid ipse sciebat, si interim moreretur, an & anno cum dimidio perfectè sanat' esset? Sed præsentia sua multùm prodesse posset. fatemur. Sed si adesse propter infirmitatem non posset, an propter infirmitatem papæ, infirmitas Ecclesiæ tam periculosa negligetur? Magnæ fuerunt hæreses Arrianorum, Nestorianorum, Manichęorum, Donatistarum: & multa alia grauissima pericula tunc temporis in Ecclesia imminebant. Et nihilominùs insit summus põtifex per suos legatos concilia celebrari. Dicitis, cum magna & matura deliberatione dissolutionem factam esse. Si longa & matura deliberatione fuisset facta, debuisset mittere huc ad sacrum concilium, & scire certiùs, an sic facere expediret. Quis meliùs in rebus agendis deliberat? an præsens, an absens? Facta concilij & harum partium magis innotescebant nobis, quàm alijs. Et propter reuerentiam sacri concilij, catholicam repræsentantis Ecclesiam, ad maturam deliberationem habendã, concilium consuli oportebat, non alienos. Sed audiuimus aliquos ex venerabilib⁹ sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalib⁹ contradixisse, alios autẽ nunc dicere, se malè tunc fuisse circunuentos, & iam meliùs de veritate informatos, apertè contradicere. Audiuimus fuisse tunc & nunc multo maiorem murmurationem in curia de hac dissolutione. quamplurimi, & ferè omnes qui in curia nomen habent virorum bonorũ, huiusmodi factam dissolutionẽ damnãt omnes qui extra sunt cardinales, omnes quasi principes & populi, & qui bonũ Ecclesiæ cupiunt, concilium laudant & dissolutionem reprobant. Causæ etiã in bulla dissolutionis expressæ, cum pace dictũ sit, non sic se habent, prout per nostros ambasiatores suæ sanctitati nunciauimus: qui etiam tot & tanta ex ipsa dissolutione, si effectum haberet, scandala sequi dixerunt, quòd habẽtes etiam cor lapideum, molliri debuissent. Sed ex quo nunc constat, ipsas causas veras non esse, cur modò nõ mutat propositum? cur pax perturbatur Ecclesiæ? Dicitis hunc locum vicinum Bohemis. Distat iste locus à Praga per quindecim diætas. sunt ciuitates & principes intermedij potentissimi. Ciuitas ista fortissima flumine Rheno & mœnibus & viris catholicis munita, vicina ad tria miliaria linguæ Gallicanæ. In istis partibus ille metus est de exercitu Pragensium, qui Romæ. Putat sua sanctitas nos esse ita improuidos, quòd si hic lotò timendum esset, hîc mansissemus aut maneremus? Sed mira res. habuit sanctitas sua exercitum hostium in portis Romæ, nec timuit, nec recessit: & hîc timet inimicos per quindecim diætas longinquos? Inrer alias dissolutionis causas hanc esse dicitis, quòd Bohemos vocauimus eo modo, quòd sanctitas sua sustinere sine offensa non potuisset aut detractione damnationis in concilio Constantiensi factæ. Vocatio ista nõ potest sustineri sine offensa ac detractione concilij Constantiensis, sed dissolutio Concilij benè potest sustineri. concilium Constantiense mandat fieri concilium, (fieri autem cum effectu intelligitur) nõ prorogari tempus, non mutari locum. contra omnia ista fit, & nihil de hoc dicitur. Sed calumniamur quia vocauimus Bohemos. Nunquid in decretis concilij Constantiensis scriptũ inuenitis, quòd Ecclesia non debeat eos ad instruendum & infirmãdum conuocare? Non miramur, si ex dictis oratoris nostri occasio sumpta est ad dissipandum concilium, quandoquidem ex pijssimis nostris literis id factum esse videamus. Vtinam propter honorem summi pontificis hanc causam in literis suis non inseruisset, videlicet quòd huiusmodi vocatio fuerit in iniuriam sedis Apostolicæ sacrorumq; conciliorum, & contra decreta sanctorum patrum ac statuta legum imperialium. Sed valdè mirãdum est, quod in eisdem literis damnatur & approbatur. Si audiẽtia concessa Bohemis, reprobatur: cur Græcis conceditur, cùm & hi & illi ab vnitate Ecclesiæ separentur? Si conciliũ Bononiæ propter illos indicitur, cur conciliũ Basileense propter Bohemos & multa alia necessaria iam indictum, dissolui procuratur? cùm Bohemica hæresis periculosior sit, ad illam accuratiùs foret intendendum. Mirandum est, si verum sit: dicitur, venerabili archiepiscopo Gneznensi cõcessam esse facultatem per summum pontificẽ audiendi Bohemos. singulari personæ conceditur quod vniuersali Ecclesiæ non permittitur? Si epistola nostra diligenter & non ex liuore vel odio consideretur, planè constabit, non ad iniuriam authoritatis Apostolicæ, nec conciliorum Constantiensis & Senensis, imò ad reuerentiam & honorem eorum factã fuisse vocationem. vocauimus enim, vt nobiscum in eadem vnitate coniungantur: & vt, qui à nobis aliquandiu diuisi fuerunt, iterum in charitate & vnitate nobiscũ reconcilientur. Si hoc fieri poterit, ad quod nos laboram⁹, cedet proculdubiò ad honorem sedis Apostolicæ. Ipsam enim reuerebuntur, quã vsq; nunc contempserunt: cedet ad gloriã conciliorum Constantiensis & Senensis, quia illam fidẽ & ritum, qui in his concilijs declaratus est, quem vsq; nunc non tenuerunt, amodò tenebunt. Cur ergo retorquetur ad iniuriam, quod quæritur ad honorem? nec contra decreta sanctorum patrum, nec contra leges canonicas aut ciuiles huiusmodi vocatio facta est, siue asserere velimus eos vocatos ad instruendũ, sicut veritas est, siue ad disputandum. Si ad instruendũ, nemini dubium est, quin opus sit pium & meritoriũ, & prelatorum officio necessarium. Si ad disputandum, & ad hunc finem, vt errans instruatur & reducatur, cùm eadem ratio sit, similiter erit opus pium & laudabile, vt inquit B. Paulus ad Titum: Oportet episcopũ &c. Et subdit, Vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt, arguere: imò pernimium periculosum fuisset, denegare audientiã Bohemis, quam vbiq; locorum diuulgabant se postulare, & eis non concedi, ob hanc causam, quia eorũ articuli erant ita manifestè veri, quòd nostri episcopi & sacerdotes non poterant eis respondere, nec cum ipsis conferre audebãt: propter quod scrupulus non paruus in animis hominum, præsertim simplicium ista audientium, erat exortus. Omnis autẽ schola theologorum, canonistarum & legistarum affirmat eam disputationem de fide, quę non sit causa perfidiæ seu tumultus, vel vt in dubiũ reuocet: sed ad instruendum, vel clariùs patefaciendum veritatem, vel conuincendum

for. *quia aut quum

Certè Marcellinum, vt alios omittamus, nemo episcoporum in concilio aut fuis fuit condemnare, nisi ille se prior condemnasset.

Tit. 1.

Idem iactarunt Lutherani &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel confundendum hęreticos seu infideles, vel confirmandum catholicos, fore licitam: imò B. Thomas secunda secundæ dicit in casu simili, sicut est noster, quòd quando simplices viri solicitati sunt aut pulsati ab infidelibus vel hæreticis, corripere nitentibus in eis fidem, tunc necessarium est publicè disputare de fide. per hoc enim simplices firmantur in fide, & infidelibus aufertur decipiendi facultas. Alioquin ipsa taciturnitas eorum qui resistere deberent, peruertentibus fidei veritatē esset erroris confirmatio. Allegat B. Gregorium, quod sicut incauta locutio in errorem protrahit, ita indiscretum silentium eos qui erudiri poterant, in errore derelinquit. Constat autem Alemanos per libellos & epistolas Bohemorum solicitari, vt eorum errores sequantur, allegando ad eorum peruersum sensum multas authoritates. Ergo, secundum B. Thomam & B. Gregorium, visi fuissemus confirmare errores Bohemorū, nisi hoc casu dedissemus illis audiētiam. Quid ad hoc respondebunt nostri calumniatores? hoc etiam sæpenumerò actum fuisse per sacra concilia & sanctos patres legimus, cum hæreticis vel infidelib⁹, etiam prius damnatis. Sylvester in concilio Romano publicè disputauit cū duodecim scribis Iudæorum, quibus & per Christum & apostolos per tot annos antè, veritas Christianæ fidei prædicata fuerat, & in ea disputatione dati fuerunt iudices duo gentiles, Cirithon & Zenophilus. Beatus Athanasius publicè disputauit cum Arrio, cuius error priùs in celeberrimo concilio Niceno damnatus fuerat. In qua disputatione sedit arbiter quidā, nomine Probus, gentilis homo. In synodo Chalcedonensi orthodoxi disputārunt cum Nestorianis, dudum in cōcilio Ephesino damnatis. Et post multa inter eos fuit conuentum, vt nostri orarent secundum fidem nostram, & illi secundum fidem suam. Et charta quædam in qua & nostra fides & errores illorum describerentur, super corpus B. Euphemiæ poneretur, vt Deus veram fidem manifestaret. quod & factum est. Item licet error ille, qui asserit Christum vnius duntaxat fuisse naturæ, priùs fuisset damnatus, tamen in synodo Constantinopolitana, in qua præsedit sanctus episcopus Flauianus, Eutyches qui hunc tenebat errorē, fuit ad synodum vocatus, & plenè auditus, & secum disputatum. fuitq; per acta præcedentiū conciliorum conuictus. Item licet error quem tenebat Luciferianus, fuisset antè damnatus, nihilominùs B. Hieronymus disputauit cum ipso, & eum per acta præcedentis concilij conuicit. Quanuis errores Donatistarum sequentium Arrianos, olim in concilio Niceno damnati fuissent, nihilominùs fuit congregata synodus Carthaginensis, & ad eam Donatistæ per nuncios concilij vocati sunt. Et inter alia, conuocationis verba ista sunt: Hanc ergo pacificam & ex charitate venientē vocationem contemnere non debetis. Et si quid veritatis vos habere arbitremini, non dubitetis asserere, id est, vt congregato nostro concilio, deligatis ex vobis quibus causam vestræ assertionis committatis: vt & nos possim⁹ hæc facere, etiam de concilio nostro deligantur, qui cum eis quos delegeritis, constituto loco & tempore quicquid est quod nostram à vobis separat communionem, cum pace discutiatur, vt tandem adiuuante Domino Deo nostro Iesu Christo, finem veternosus error accipiat. Beatus etiam Dominicus & duodecim abbates in partibus Tolosanis cum Albingensibus, quorū errores fuerant damnati, publicè disputauit apud sanum Iouis sub iudicibus deputatis. Sed ideo calumniari videmini epistolam, quia non ad recognoscendum errorem, sed ad submittendum se pariter cum Ecclesia veritatis inuestigationi sint vocati, quod Husitis fauorem & authoritatem, fidelibus verò ambiguitatem & perplexitatem præstare videtur. Cur sicut partem epistolæ, ita non recitastis & totam? Cur etiam addidistis, vbi addendum non erat? aut sicut post verbū, Audietis & nos: addidistis, respondentes, cur non addidistis, instruentes & informantes? Circa principiū epistolæ dicitur: Nihil tam ante oculos nostros versatur, quā vt vos in eadē vnitate nobiscum cōiungamini. Hinc satis innuitur, ex quo damus operam, vt nobiscum coniungātur in eadē vnitate, quòd vnitatem dimiserint, & eam opus sit vt recuperent. Item & verbum illud, Et forsan dissidium nostrum aliquandiu Deus in Ecclesia permisit. Ac verbum illud, Quanta lætitia erit in cælis, si vos qui aliquandiu diuisi fuistis, iterum in vnitate & charitate nobiscum reconciliamini? Hoc apertè indicauit, eis necessarium esse reconciliari nobiscum, ex quo necessariò oportebat recognoscere errorem. Verbum etiam illud, Scimus quia noster cælestis paterfamiliās bonum fidei semen seminauerat, sed venit inimicus homo & superseminauit zizaniam: hoc manifestè demonstrauit eos à veritate erraſſe, ac necessarium fore vt superinfundatur ros gratiæ spirituſſancti. Fortè molestum est vobis verbum illud, Ipse Spirituſſanctus astabit medius iudex & arbiter quid in Ecclesia Dei tenendum & agendum sit. Vel fortè verbum illud, Aderit planè Spirituſſanctus, in cuius nomine congregata est hæc sancta synodus. Ipse erit dux & rector concilij, perfectè illuminaturus corda hominum, vt viam ambulent charitatis & pacis. Nobis autem est gratissimum & suauissimum, illum nobis iudicem & ducem constitui, quem nobis Christus dedit, dicens: Cùm autem venerit spiritus paracletus, quem ego mittam vobis à patre, ipse vos docebit, & suggeret omnia quæ

Matth. 13.

Ioan. 16. & 14.

dixero

dixero vobis. An Spiritum sanctū vos habere iudicem indignamini? An potiùs hominem, quàm Deum, velletis elegissemus iudicem? Meritò in principio sermonis nostri dicere persuasimus, ne Spiritum sanctū contristaretis. Blasphemia esset, si quis negaret spiritum sanctum dictare sentētias, canones & decreta conciliorum. In Actibus apostolorum hoc expressum auditis, cùm dixerint apostoli, iudicantes non esse seruanda legalia: Visum est spiritui sancto & nobis. Leo papa inquit, sacrorum patrum canones spiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia comprobatos. Et Isidorus: Et si qua sunt alia concilia, quæ sancti patres spiritu Dei pleně sanxerūt. Si spiritualis homo iudicat omnia, secundum Apostolum, quanto magis ipse Spirituſſanctus, per quem homo accipit vt sit spiritualis? Quid est dicere, astabit medi⁹ iudex & arbiter, nisi quòd ipsamet synodus erit illa, quæ iudicabit & arbitrabitur? Nō enim aliud iudicare & arbitrari poterit, quàm spirituſſanct⁹ suggeret. Quid iterum aliud est dicere, astabit iudex, nisi quòd iudicabitur in hoc concilio, prout iudicatum est in Constantia? Nā cùm sententia illa condemnationis Husitarum, à spirituſancto dictata fuerit, & ipse nesciat variare sententiam veritatis, vtiq; cùm idem sit in omnibus concilijs, idipsum hic veraciter iudicabit quod in illo. Si quis autem obijcit, quomodò iam iudicatum, iterum iudicabitur? Dicendū est, quòd, cùm fiat ad salutem proximorum, non est incongruum idem repetere. Professio enim fidei catholicæ facta in concilio Niceno, in pluralibus sequentibus concilijs repetebatur. Quoties necesse est, toties mater Ecclesia aperire debet os ad docendum & instruendum. Non omnes spirituſſanctus eodem tempore illuminat, sed vbi vult, & quando vult, spirat. Qui in vno concilio illuminationem non acceperunt dono spirituſſancti, fortè accipient in alio. Ideo necesse est sæpè frequentari concilia, vt hæresis quę in vno tolli non potest, tollatur in alio. Nec enim hæresis Arriana vel aliæ eodem tempore extinctæ sunt. Illuminabit ergo, vt speramus, spirituſſanctus corda Bohemorū in hoc concilio, & ostendet ipsis quid tenere & agere debeant in Ecclesia. Propter eos hoc verbum dictum est, & propter alios errantes: orabimus, vt spirituſſanctus illustret corda vniuersi populi ad cognoscendum amplectendumq; veritatis & vnitatis semitam. Non enim de populo Christiano, sicut sunt & ipsi Bohemi, & alij errantes, cognouerūt adhuc & amplexi sunt veritatem & vnitatem. Cur nobis molesti estis, quòd in ducem elegerimus spiritumsanctum? Si B. Sylvester disputauit cum Iudæis sub duobus iudicibus gentilibus: si Athanasius cum Arrio sub vno iudice pagano: si orthodoxi cum Nestorianis sub iudicio corporis

Act. 15.

1. Cor. 2.

Ioan. 3.

mortui sanctæ Euphemiæ: si concilium Carthaginense requisiuit Donatistas, vt illa controuersia terminaretur per aliquos vtrinq; eligendos: si beatus Dominicus cum Albingensib⁹ sub certis iudicibus, cur nobis non licuit eligere in iudicem spiritum paracletum? Quòd autem putatis nō in Germania huiusmodi audientiam dandam, si danda esset, hoc (secundum beatum Thomā) nullo modo rationi congruit. Nam sicut in loco vbi non est nota hæresis, disputare periculosum est: ita vbi nota est, & homines ab hæreticis infestantur, disputare ad declarationem necessarium videtur. Quòd verò dicitis, ex ista vocatione præstari fidelibus ambiguitatem vel perplexitatem: miramur vndè hæ adinuentiones proueniant, cùm ex hoc non ambigui vel perplexi, sed certiores ac firmiores populi Alemaniæ facti sunt, videntes nostram confidentiam & fidei firmitatem in vocandis illis: maximeq; exhilarati sunt, sperantes ex hoc illos Ecclesiæ reconciliandos. Duo autem scelestissima capita huius hæresis, quæ commemoratis, nónne tandē vltimo supplicio tradita sunt? Si omnes hæretici talem fauorem haberent, pauci fierent hæretici. Quæ autem sint illæ plures & grauiores causæ, quæ præbuerunt occasionem dissolutioni, nescimus. si personam summi pontificis tantū respiciunt, propter hoc non debet periclitari status Ecclesiæ. Si autem Ecclesiā, æquius fuisset intimare concilio, quod repræsentat Ecclesiam, vt prouideret. Hoc autem scimus, quòd hic est plena & omnimoda securitas. Dolenter refertis, quòd dissolutioni prętensæ non paruimus, & mandata Apostolica per nos spreta sunt. Hoc ideo facimus, quia Deo pluſquàm hominibus parére oportet. Sancta mater Ecclesia, cui quilibet parére debet, nos legitimè congregauit, vt tollendis deformitatib⁹ hæresum, bellorum ac vitiorum, quæ plurimæ sunt in populo Christiano, efficaciter intenderemus. Ne Ecclesiā & Christum Ecclesiæ principale caput cōtemneremus, perseuerandum censuimus in opere nobis iniuncto. exposuissemus fidem orthodoxam, Christianam religionem, omnem deniq; ecclesiasticum statum periculo ruinæ & euersionis, si sic dissolutioni prætensæ paritum fuisset, quemadmodum oratores nostri nouissimè sanctitati suæ latissimè exposuerūt. Scriptum est in sexta synodo Constantinopolitana: Cùm læditur fides, parentum reuerentia velut inutilis & periculosa despicitur, & amor erga filios fratresq; vitatur. Ad postremum, etiam super ipsam vitam mors potiùs à pijs patribus eligitur, vt meliorem resurrectionem consequantur: potiùs autem nobis dolendum foret, sicut & mundus dolet, quòd talia tentata sunt aduersus hoc generale concilium & contra vniuersalis concilij Constantiensis ordinationem,

Act. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cui cùm summus pontifex obtemperare tenetur,his pœnis subijcitur, quas contra inobedientes statutas esse dicitis.Sed nec prætensæ dissolutioni paruimus,quia fieri non potuisse constabat.Nam etsi magna sit papę potestas,id tamen sibi facere non licet iuxta communem omnium sententiã, vndè vniuersalis Ecclesiæ status turbetur, periclitetur aut decoloretur. Sed cùm in iudicio omnium ac nostro,Ecclesia nunc vniuersali reformatiõe necessariò indigeat,meritò istud concilium,quod ad hoc institutum est,dissoluere non licuit. Impediretur enim hæresum extirpatio, pacificatio populi Christiani,& deformitatum correctio. Vndè in prima sessione huius cõcilij, facta ante dictam prætensam dissolutionem, diffinitum est, quod procurans hoc concilium impedire, dissoluere, prorogare vel mutare, seueriter puniatur,& procedatur contra eum tanquã communis pacis perturbatorẽ, cùm ex hoc prædicta bona impediri videantur. Nec papæ fas est, decretũ illud Constãtiense quod incipit,Frequens,abolere: vel taliter agere, quòd dispositio sua reddatur inutilis vel frustratoria. esset enim contra mentem Ecclesiæ, quæ illud decretum edidit pro vniuersali Ecclesiæ statu conseruando, circa quod papa non dispensat.Statim autem tollere concilium iam inceptum, nihil aliud videtur,quàm non celebrare: imò multo deterius,propter graue scandalum quod in Ecclesia nascitur ex tali ludibrio. Quòd autẽ pro vniuersali Ecclesiæ statu conseruando, ipsum decretum editum sit, ex præfatione ipsius liquet. Dicit enim: Frequens generalium conciliorum celebratio, agri dominici præcipua cultura est, quæ vepres, spinas & tribulos hæresum, errorum & schismatum extirpat,excessus corrigit, deformata reformat, & vineã Domini ad frugem vberrimæ fertilitatis adducit: horum verò neglectus, præmissa disseminat atq; fouet. Propterea nullo pacto Ecclesia tolerare debet, imò se vsq; ad animam & sanguinem opponere, ne tale ostium aperiatur, & tam vtile toti Christianitati statutum euanescat. Ex mente etiam dicti decreti videtur,dissolutionem prædictam non valuisse. Vult enim quòd in fine cuiuslibet concilij locus futuri concilij eligatur per mensem antè,approbãte & consentiente concilio: & sic non debere dissolui, nisi priùs, consentiente concilio, locus per mensem antè pro futuro cõcilio electus sit. Item cùm prohibeatur in dicto decreto prorogatio,multo magis videtur prohibita dissolutio. plùs enim est auferre, quàm differre. Prorogatio dilationem inducit,dissolutio peremptionem: Et licet mutatio certo modo concedatur,dissolutio non. Hoc autem fecit papa. dissolutio expressa fuit, non loci mutatio. Itẽ mutatio loci ex causa conceditur, quo ad concilium futurum. Dicit enim textus decreti: Locum autem pro futuro concilio absq; euidenti causa non mutet. Non autem concedit mutari posse sine consensu concilij,locum concilij actu congregati: quia de seipso disponere, ad ipsum concilium pertinet. Nam si ad concilium spectat, facere reformationem supra caput & membra: ad ipsum etiam videtur spectare, de his sine quibus reformatio fieri non potest, & an locus reformationis continuandus sit vel mutandus. Item si actu congregato concilio, locus pro futuro concilio eligi debet consentiente concilio,quanto magis pro ipso concilio actu iam congregato,continuando vel transferendo ad aliũ locum? cùm enim certa forma per hoc decretum indicatur, papa ipsam seruare tenetur. Alioquin frustrà ipsi lex indiceretur. Probatur ex alia ratione, dissolutionem nõ valere,quia, vt prædictum est, cùm papa teneatur obedire statutis, ordinationibus & præceptis cuiuscunq; cõcilij in his quæ pertinent ad fidem, schisma & reformationem Ecclesiæ in capite & in membris: & si non obedierit, puniri potest: constat, ipsum in his casibus fore inferiorem concilio, & concilium maius eo,cùm possit reformare, statuere,mandare & punire.Inferior autem legem superioris tollere nõ potest, nec ipsum suum superiorem extinguere vel annihilare. Alioquin implicaret euidentem contradictionẽ, Tenetur obedire,& non tenetur, quia potest dissoluere. Cùm ergo cõcilium congregatum sit propter prædictas causas, & inter alia statuerit sub magna pœna, ne quis procuraret dissolui aut mutari ipsum: papa,cùm illi obedire teneatur, nullatenùs dissoluere potest. Alioquin si potest dissoluere,non tenetur obedire. Ex quo necessariò infertur,quòd aut decretum prędictum non valet,aut dissolutio: quia sibi inuicem contradicunt. Præterea ante tempus concilij Constantiensis nullũ dubium erat,quòd congregato concilio super facto fidei contra papam, papa illud dissoluere nõ poterat: quia si potuisset dissoluere, potuisset nõ iudicari: quod tamen sibi non licebat: quia in fide deuius, potest per concilium iudicari. Ergo sicut in isto casu, ita dicendũ est nunc congregato cõcilio super reformatione generali in capite & in membris: quia isti tres casus,fidei,schismatis & reformationis, sub eadem declaratione concilij Constantiensis continentur, quod non solũ scripto declarauit concilium Constantiense,sed etiam facto: quia Benedictũ propter schisma, Ioannem vigesimumtertium propter deformitatem vitæ deposuit. Et si dicatur,Sicut papa potest congregare concilium propria authoritate,ita eadẽ potest dissoluere: respondendum quòd longè differt. Ante enim concilij congregationem conciliũ non est: sed vt primùm congregatũ est,statim potestas vniuersalis Ecclesiæ, quæ est immediatè à Christo,& quam conciliũ repræsentat,transfunditur in ipsum concilium,vel potiùs continuatur in eo, & fit ipsum conciliũ super papam & cunctos alios: quemadmodũ si quis homo subijciat se alicui, postquàm subiectus est, nõ potest se ab illa subiectione eximere,nec potestatem sui superioris dissoluere sine sui superioris consensu: quia quod à principio fuit voluntariũ, expost fit necessarium. Et hoc modo intelligenda sunt iura, dicentia quòd concilia per Romanæ Ecclesiæ authoritatem fiunt & robur accipiũt. Robur enim (vt communiter) accipiunt vt congregentur, non vt congregata potestatem iudicãdi & statuendi à papa consequantur. Et si quis fortè dixerit, in concilijs intelligitur excepta authoritas papæ, ideo papa non subijcitur: respondetur,illud esse verum, quando persona papæ specialiter non includitur: sed si specialiter includeretur, non posset excipi, quia esset contradictio. Sed in decreto concilij Constantiensis specialiter dicitur, quilibet etiã papalis dignitatis, obedire tenetur præceptis concilij. Quòd autem prædicta dissolutio nõ valuerit, clarè deducitur ex decreto tertiæ sessionis concilij Constantiensis, in qua fuit diffinitum, etiam ante processum inchoatũ contra Ioannem, quòd dominus Ioannes vigesimus tertius Romanam curiã & officia publica illius seu illorum officiarios de ciuitate Constantiensi ad alium locum non mutaret aut transferret, seu personas dictorũ officiariorum ad sequendũ eum, directè vel indirectè cogeret sine licentia & authoritate ipsius synodi: & hoc,quo ad illos officiarios & illa officia,per quorum absentiam concilium verisimiliter dissolueretur vel læderetur. Et si contrarium fecisset, vel faceret in futurum, aut aliquos processus seu mandata contra dictos vel alios quoscunq; illi sacro concilio adhærentes, & censuras ecclesiasticas aut alias pœnas vt ipsum sequerentur,fulminasset aut fulminaret seu fulminauerit,esset totum irritũ & inane, nec eisdem processibus, censuris & pœnis tanquam irritis & inanibus, quomodolibet obediendum fore. Si ergo papa non potest priuare conciliũ aliquibus suis suppositis, per quorum absentiam verisimiliter concilium dissolueretur vel læderetur: multo minùs potest priuare ipsum conciliũ seipso, & ipsum annihilare. Si nõ potest facere aliquid, vndè verisimiliter conciliũ dissoluatur vel lædatur, multo minùs potest ipsum conciliũ veraciter & expressè dissoluere vel lædere. Nihil videtur certi huic rationi posse responderi. Item concilium Constantiense declarauit in eadẽ sessione, quòd si qua priuatio vel translatio personarum existentium in ipso concilio vel adhærentiũ, facta fuisset in læsionẽ concilij per Ioannem à tempore inchoationis eiusdẽ concilij, esset irrita & inanis. Eccè quomodo declaratur nullũ,quod fit in læsionem concilij. Et aduertendum quòd hæc duo capitula, loquendo de pœnis inflictis & censuris fulminatis & priuationibus factis in præteritum ante tempus sessionis, intelligi oportet per modum declarationis esse irritas, & eis tanquam irritis & inanibus nõ esse obediendum. Alioquin si valuissent, non fuisset dictum hoc modo, nec fuissent annullatæ: quia secundum regulam iuris,factum legitimè,retractari non debet, etiã si ad eum casum deueniat, à quo incipere non posset. Item in decima sessione fuit pronunciatum,recessum dicti Ioannis de Constantia, fuisse illicitũ & Ecclesiæ Dei & dicto concilio notoriè scandalosum. Si ergo recessus qui verisimiliter & præsumptiuè tendebat ad dissolutionem, fuit declaratus illicitus: quãto magis apparet, expressum actum dissolutionis,esse illicitum? Iam ergo luce clariùs constat, dissolutionẽ non valuisse. Quocirca mirandum nõ est, si non paruimus. magis autem mirandũ, quomodò statuta vniuersalis Ecclesiæ, pro vniuersali bono & cum tanta maturitate promulgata,ita leuiter infringantur. vtinam qui sedent in sede Petri, legerent aliquando acta prædecessorum suorum. à talibus profectò abstinerent. Inquit beatus Gregorius: Si ea destruerẽ quæ antecessores mei statuerunt, non constructor,sed euersor esse iustè comprobarer. Item: Absit à me, vt statuta maiorum cum sacerdotibus meis infringã: quia mihi iniuriam facio, si fratrum meorum iura perturbo. Item Leo papa: Quæ ad perpetuam generaliter ordinata sunt vtilitatem, nulla commutatione varientur: nec ad priuatum trahantur commodum, quæ ad bonum sunt commune præfixa. Item Gelasius papa: Confidimus quòd nullus iam Christianus ignoret vniuscuiusq; synodi constitutum, quod vniuersalis Ecclesiæ probauit assensus, nullam magis exequi sedem præ cæteris oportere, quàm primam: quæ & vnamquanq; synodum sua authoritate confirmat, & continua moderatione custodit. custodire igitur habet, & non tollere. Item Vrbanus papa: Sunt quidam dicentes,Romano pontifici semper licuisse nouas condere leges: quod & nos non solùm non negamus, sed etiam valdè affirmamus. Sciendum verò summoperè est, quia indè nouas leges condere potest, vndè euangelistæ aliquid nequaquam dixerunt: vbi verò apertè dominus vel eius apostoli, & eos sequentes sancti patres,sententialiter aliquid diffinierunt, ibi non nouam legem Romanus pontifex dare potest: sed potiùs quod prædicatum est, vsq; ad animam & sanguinem confirmare debet. Item Zosimus papa: Contra statuta patrum aliquid vel mutare,ne huius quidem sedis potest authoritas. Apud

Universidad de Deusto
Biblioteca

nos enim inconuulsis radicibus viuit antiquitas, cui decreta patrum sanxerunt reuerentiã. Item Leo papa: Ideo permittente domino pastores hominum sumus effecti, vt quod patres nostri siue in sanctis canonib⁹, siue in mundanis affixere legibus, excedere minimè debeamus. Contra sanctorum patrum quippe agimus saluberrima instituta, si quod ipsi diuino statuerunt consulto, intactum non conseruamus. Item ex concilio Chalcedonensi: à sanctis patrib⁹ in vnaquaque synodo vsq; nunc perlatas regulas tenere constituimus. Quòd autem subijcitis, si de aliqua vniuersali synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiẽdum de eo quod non intelligitur rationem, ad Apostolicam sedem conueniendum esse, opus nõ fuisset narrare. Nam de Constantiensi synodo aut eius decretis nulla est dubitatio. synodus illa authentica est & catholica. decreta eius authentica sunt, & ita clara & intelligibilia, vt nulla egeant declaratione. Ista autem synodus legitimè inchoata est, & legitimè continuatur. Si autẽ aliquo modo de intellectu gestorum illius synodi dubitatio oriretur, cùm isto modo sit congregata, quæ catholicam repræsentat Ecclesiam, ipsius iudicium esset exquirendũ. Beatus autem Gregorius, cuius est capitulum illud, Nec licuit, loquebatur aliquib⁹ episcopis particularem synodum celebrantibus, qui volebant retractare statuta vniuersalis synodi Constantinopolitanæ: quòd si tunc temporis aliqua alia synod⁹ vniuersalis actu congregata fuisset, & de gestis prioris synodi aliqua ambiguitas fuisset orta, proculdubiò ad illius vniuersalis synodi determinationem recurrendum esse dixisset Gregorius, & suum iudicium iudicio synodi submisisset, qui priùs dixerat de concilijs loquens: quia dum vniuersali sunt consensu constituta, se, & non illa destruit, quisquis præsumpserit absoluere quos ligant, & ligare quos absoluunt. Si ista venerabiles viri rectè consideraretis, taceretis forsitan verbum illud, quod admiratione sit dignũ, nos presumpsisse citare summum pontificem. Non est præsumptio, nec admiratione dignũ, si quid iuridicè fit, nisi quis velit admirari tanquã constanter & virtuose factum. presumptio fuit, rem illicitam & scãdalosam tentare. Et quia actus erat, qui notoriè scandalizabat & conturbabat Ecclesiam, ideo authoritate sacri concilij ipsum summum pontificem obsecrauimus & monuimus, vt dissolutionem prætensam tolleret, & ab hac sancta synodo non alienum se faceret. Paulo superiùs audistis, concilium Constãtiense pronunciasse, recessum illum Ioannis fuisse illicitũ & scandalosum. Optimè nostis, quod Ecclesia potest & debet, ac sæpè consueuit, cùm Papa ipsam scãdalizat, eũ monere & requirere vt desistat. Hoc certè quod egimus, non ad iniuriam factum est, sed ad honorem vtilitatemq; Ecclesiæ ac suę sanctitatis, vt tollendo ab Ecclesia scandalũ, vrriusq; honor atq; vtilitas conseruaretur. Sed additis, quod nec ab Augusto, nec à populo, nec ab omni clero iudex iudicabitur, allegãdo argumentationẽ glosæ, quòd concilium nõ potest iudicare papam: & si totus mundus sentiret in aliquo negocio contra papam, videtur quod papæ sententiæ standum sit. Sed illa glosa prò & contrà allegat, & non se firmat. Sed in c. Legimus, quod allegatis, tenet, quod statutum concilij, præiudicat statuto papæ. Superiùs ad hoc dictum est, quod per quemcunq; clerum particularem Papa non iudicatur, & ita textus loquitur, non tamen excludit Ecclesiam vniuersalem: quam qui corrigentem nõ audierit, sit tibi (inquit Christus) vt ethnic⁹ & publicanus. quã eandem authoritatem eadẽ glosa dicit etiã habere locum in Papam. & istud dicit in c. Si papa, dummodò sit tale crimẽ, de quo possit accusari, vtputà cùm scandalizaret Ecclesiam. vbi etiam dicit, nomine fratris quemlibet Christianũ contineri. Glosæ & doctores in hac materia ante concilium Constan. sæpè vacillabant: modò vnum, modò aliud dicebant: & scholasticè disputantes, non se firmabant. Magnũ oporteret explicare volumen, si singulorũ dicta & argumenta in mediũ proferre vellemus. propterea ad amputandũ curiosas & contentiosas verborũ concertationes, Ecclesia vniuersalis magistra omnium Constantiæ congregata, diffiniuit hũc passum. Itaq; si authoritas quæritur, quis nõ præferat vniuersalem Ecclesiam & omnes homines, dictis vnius doctoris aut decẽ, aut quorumcunq;, cũ authoritas Ecclesiæ & sacræ scripturæ, vt supradictum est, æquiparentur? Sacrã autem scripturam quis nescíat præferri omnibus doctoribus, vt plana est vndecima distinctio in decretis? Omnes autem doctores dicta sua Ecclesiæ submittunt. Si rationẽ quæritis, nónne rationabilius est, illius qui errare non potest, præferri sententiã iudicio illius qui errare potest? Iterũ ergo hîc respõdeat B. Hieronymus: Poteram omnes tuarum propositionum riuulos vno Ecclesiæ sole exiccare. Quantũ verò ad dispensationem faciendam super capitulo, Fequens, breuiter dicẽdum est, non posse in eo quenquã dispensare, in quo sibi imponitur lex, quã necesse seruare habet. Si aũt aliqui casus contingant rationabiles mutandi locum concilij, decretum illud optimè prouidet. Vndè non est dicere quòd aliãs inhumana esset constitutio illa. Addidistis etiã, indignum esse ad instantiã vnius, quantacunq; dignitate præditi, molestari decreto nostro summũ pontificem. putam⁹, sentire vos de dilecto Ecclesiæ filio Dominico cardinali, Firmano communiter nuncupato. Dolenter de re ista verbum faci-mus. Ipse grauissimè in publica sessione ac tiste.

generali sacra cõgregatione nostra questus est, quanta potuit cum honestate, intolerabilem sibi fuisse irrogatam iniuriam, petens sibi per concilium ministrari iustitiã, quam alibi consequi non potuit. Retulit quemadmodùm à felicis recordationis Martino papa quinto assumptus fuerat in sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconum cardinalem. post cuius mortem accesit ad vrbem, vt vnà cum alijs cardinalibus in electionẽ Romani pontificis, vt cardinalis & elector, interueniret. Et licet se ad electionem admitti instantissimè peteret, nihilomin⁹ (vt asseruit) eo spreto & contempto, fuit ad electionem summi pontificis processum, in magnam iniuriam & damnum ipsius & suæ dignitatis cardinalatus, & in publicum scandalum totius Ecclesiæ, contra bonos mores & sanctorum patrum instituta, quod hactenus nunquã auditum fuit. Asseruit etiam, post electionem domini Eugenij plures sibi illatas iniurias, cum omnium bonorum suorum & fructuum suæ ecclesiæ Firmanæ de facto expoliatione, & quòd super prædictis nunquam potuerit obtinere iustitiam, quã per medium nonnullorum venerabilium sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium, pluriès sibi fieri petijt & requisiuit, maximè cùm nec Romã posit sine euidenti mortis periculo (vt asseruit) accedere. Patres concilij aduertentes prædicta, & recognoscẽtes quòd negocium istud esset grauissimum, & meritò per concilium non negligendum, maximè vt declaretur ius ipsius, an sit cardinalis vel non, vt in futura electione quando sedẽ vacare contingeret, sciatur an sit admittendus vel non, ne scandalum aliquod in ipsa electione vel post oriri posit, commiserunt causam istã iudicib⁹ concilij, in quantùm concernit ius ipsius, duntaxat cognoscendam. Et vt patribus concilij magis de iure suo constaret, legi fecit copiam cuiusdã decreti felicis recordationis Martini papæ quinti, vt asseruit, cuius tenor sequitur & est talis: Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo viceſimosexto, die Veneris nono Calendas Iunij, Romæ in palatio S. Petri præsentibus omnibus cardinalib⁹ qui erant in curia, excepto cardinali Aquilegiensi, qui tunc infirmabatur, ad quem fuerunt missi duo cardinales, videlicet Placẽtinensis & de Comite, pro eius voto sciendo, & ipsis consistorialiter congregatis, in forma consueta scrutinio præcedente secreto, publicè creauimus, assumpsimus & publicauim⁹ vltra cardinales eadem die assumptos & publicatos, Dominicũ episcopum Ilerdensem in presbyterũ, Prosperum de Columna, Dominicum de Crapanica electum Firmanum, Iulianum de Cæsarinis auditorem cameræ, diaconos sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales, qui Ilerdensis & Firmanus aliàs iuxta morẽ consuetum creati fuerant, sed ex bonis causis tunc & nunc vnà cum alijs duobus noluimus publicari, sed dicto Ilerdensi reseruauimus locum suum, licet publicatus non sit. Item volumus, statuimus & ordinam⁹, quòd si contingat nos mori ante publicationem dictorum quatuor cardinalium, habeãtur statim pro publicatis solenniter, etiam quo ad electionem Romani pontificis, & ad omnia alia, etiam si tituli ipsis quatuor assignati nõ essent. Item volumus, statuimus, & de Apostolicæ potestatis plenitudine decernimus & mandamus omnibus & singulis cardinalibus sub pœna excommunicationis ipso facto, & inhabilitationis omnis actiuæ & passiuæ, quo ad electionẽ Romani pontificis, quòd in casu scilicet mortis nostræ ante publicationem dictorum quatuor cardinaliũ, quòd ipsi alij cardinales teneãtur & debeãt immediatè scilicet infra diem naturalem, habita notitia mortis, publicare prædicta, dictosq; quatuor cardinales recipiant patriter & admittant in omnib⁹, ac si publicati & admissi fuissent, sicut superiùs est expressum. Ita fuit, A. cardinalis Prænestinus Laudẽsis, propria manu. Ita fuit, A. cardinalis Bononiensis propria manu. Ita fuit, F. episcopus Sabinensis, cardinalis Venetiarũ, propria manu. Ita fuit, A. cardinalis Aquilegiensis, propria manu. Ita fuit, G. cardinalis Senẽsis, propria manu. Ita fuit, B. cardinalis Placẽtinen. manu propria. Ita fuit, G. cardinalis S. Marci manu propria. Ita fuit, R. cardinalis de Brancacijs. Ita fuit, A. cardinalis S. Eustachij, propria manu. Ita fuit, L. cardinalis de Comite. Asseruit autem prædicti decreti originalem schedulam, eiusdẽ domini Eugenij tunc cardinalis Senensis, manu propria conscriptã. Addens etiam, duos ex venerabilib⁹ sanctæ Romanæ Ecclesię cardinalibus ante ingressum conclauis, de liberè ipsum admittendo ad electionẽ, prout in dicto decreto cõtinetur, protestatos fuisse: quorũ duorum protestationem in publica forma in dicta sacra generali cõgregatione legi fecit, quę omnia ingesserunt stuporẽ atq; scrupulum magnũ in animis cunctorum audientiũ. Existimabatur aũt â domino factum, vt isto tempore sacrum conciliũ celebretur ad, quidendum tam insolitis nouitatib⁹. Quòd autem post dissolutionẽ præsumpserimus multa statuere & edita, pmulgare, dolemus vehementer nos tam modicam iustitiam sacri concilij & authoritatẽ Ecclesiæ animaduertere, quòd ea quæ cum summa rãtione facta sunt, præsumptionẽ vocetis. nos autem æquo animo vestra nõ rectè dicta toleramus, & potiùs pati iniuriam, quã reddere, volum⁹: licet quæcunq; agimus, ita euidenter iusta sint & licita, vt, pbatione non indigeãt, nihilominùs omni poscẽti parati sumus rationẽ reddere. Magnũ aliquid vos dixisse putatis, dum dicitis, quòd qui Romanæ Ecclesiæ priuilegiũ detrahit, ab ipso summo omniũ ecclesiarũ capite

Universidad de Deusto
Biblioteca

capite traditum, in hæresim labitur. Idē sentim⁹ & nos, ac multo firmiùs. Dicimus enim summum pontificem esse caput Ecclesiæ, & Romanam sedem principalem inter alias sedes. Sed nunquid dum partem laudatis, obliti estis totius? Nunquid dum vnam Ecclesiam extollitis, eam quæ vniuersalis est, prætermittitis? Si hæreticus est qui Romanæ Ecclesiæ primatū aufert, quanto maior ille hæreticus erit, qui iam Ecclesiā in qua Romana continetur, & præest super omnes ecclesias & omnes homines, potestatē habere negat? Item & hæreticum illum fateri debetis, qui putat concilium generale, & specialiter illud Constan. Ecclesiam catholicā non repræsentare, aut in his quæ ad fidē seu bonos mores pertinēt, posse errare. hoc si nobiscū credatis, omnis cōtrouersia facilè soluta est. Si sedi Apostolicæ credendū est & obediendum, credite literis apostolicis Martini papę quinti, in quibus ista continentur. Commoratis nobis pœnæ formidinem ac conscientiæ vermiculū. eccè aduenit temp⁹, quod prædixit propheta: Væ qui dicitis bonū malum, & malum bonum. Qui nouitates induc unt, qui sanctorum patrum decreta infringunt, qui hæresum, bellorum ac vitiorū extirpationem impediunt, qui pacem perturbant Ecclesiæ, hi loquuntur de conscientiæ vermiculo. Si rationi nō creditis, saltē exem- Sed tunc e-
pli credite. Qui in concilio Constan. post rat schisma
recessum Ioannis papæ remanserunt, nun- in Ecclesia,
quid contra conscientiā fecerunt? nunquid tribus sibi
non ab omnibus commendati sunt & com- papatū ven
mendātur? Nos id idē facim⁹, nisi quòd len- dicantibus,
tiùs procedimus. expectantes si fortè mollescat cor summi pontificis. hortamini nos ad quod iam
pacē & vnionem. vtinā cor ori respōderet. non est sub
Eccè genibus flexis & plicatis manibus, cru- vnico Euge
dele bellū quod nobis & Ecclesiæ infertur, nio.
tolli exoramus. Sed quomodò vera pax esse potest, si gladium infixū in vulnere tenetis? clamamus, tollite gladium, & obliuiscimur vulnerum: desinite percutere, & non recordamur iniuriarū. pax & vnio in manu pontificis est, quā sibi dari Ecclesia postulat. nō disgreget filios sub alis matris suæ congregatos, non dissipet oues quas sibi commisit dominus. Eccè si quid culpę commissum est tentando dissolutionem prętensam, sacrum concilium penitus abolet, dummodò ipse pontifex à persequēdo desistat, tollatq; dissolutionē in pernicié Ecclesiæ tendentem. Si dignabitur venire, nemo erit nostrū qui pedes eius nō osculetur vt Petri, qui vt vicariū Christi non honoret, erit concilij caput, omnes ad eum respiciēt, omnes ei complacere, obsequi, & quantùm cum Deo poterūt, deseruire curabunt. Postremò concluditis, in duobus esse dissensionem, in tempore & loco. Quo ad temp⁹, dicitis placere summo pontifici, vt nō prorogetur vlteriùs: loci autem electionem dat nobis, dummodò sit in terris Italię Ecclesię Romanę subiectis, cùm personaliter velit interesse, cuius dominio, durante concilio, se spoliare intēdit. Reformationem autē cleri Germaniæ & reductionem Bohemorū committit præfato legato. Et vt nos ei adiumēto simus, si hoc fructuosiùs, quàm sine interuallo ad concilij proficisci extimamus: quòd si complementum rerum huiusmodi per nos & prædictum legatum fieri non posset, reliquum quod ad perfectionem extabit, supplebitur in concilio generali. Quantùm ex his verbis intelligimus, dominus Eugenius non solùm non reputat hoc concilium, sed nec quidē vult vllo pacto hic celebrari concilium, sed dat nobis electionē loci in Italia, in quo futurum celebretur concilium. Quòd hoc sit legitimum concilij, euidenter ostendimus. Propterea necessariū esse arbitramur tam saluti animæ suæ quàm vtilitati Ecclesię, vt sua sanctitas dissolutionē prætensam tollat, simpliciterque recognoscat concilium, & illi tota mente adhæreat. Hoc enim nullatenùs prætermitti potest: tum quia fieri non potuit, tum quia notoriè scandalizat Ecclesiā: tum ne futuris temporib⁹ detur occasio abolendi capitulum, Frequens: quod ita est in Ecclesia necessarium, sicut oculus in capite: sine Dei & totius Ecclesiæ graui offensa, dissolutioni prætensæ consentire nō possumus. Nā præter alia mala quæ prædicta sunt, hoc indè sequeretur, quòd fateremur Ecclesiam errasse, quæ hīc iudicauit dissolutionē fieri non potuisse. Abrogaremus etiā decretum Constantiensis concilij, non solùm de modo celebrandi concilij, sed etiā de conciliorū potestate. Ex eo enim decreto, vt persæpè dictum est, papa concilio, nō conciliū papæ subijcitur. Quo autē ad loci mutationem, maius quòd allegatis, est papę debilitas, quę prohibet ipsum huc accedere, & tamē interesse concilio necessarium reputat. Si Bononiam accedere poterit, & Basileā poterit. Et si paululū plus temporis itinerando exponi oporteat, nō est curæ. Alioquin futuris temporibus propter infirmitatem papæ oportebit conciliū ad locum residētiæ papæ transferre. Plura concilia & de rebus grauissimis, papa absente, quàm prę sente, celebrata sunt. Ipse dominus Martinus, licet grauissimè esset infirmus tempore inchoationis concilij huius, non tamen transferri Romam vel in Italiam mādauit. Et quantum coniecturari potest, nihil est quod magis pontificem modernum ab hoc loco retrahere debeat, quā suum prædecessorem. Mundus hanc excusationem non capit, quòd propter infirmitatem hoc fieri debeat, cùm alij pontifices, nō obstante ægritudine, legatos suos destinauerint. Nunquid mūdana gloria animū suum pulsat, vt si quid gloriosum in cōcilio agendum sit, suæ prę sentiæ tantùm attribuatur? Sed absit hoc à vicario Christi, qui omnia ad gloriam

gloriam Dei referre debet: quanquam quic quid in legatorum suorū præsentia factum fuerit, sibi ascribi poterit. Sed qua conscientia potest à nobis mutatio loci concedi vel peti, cùm tāto tempore laborauerimus, vt Bohemos huc traheremus, & ipsi cum nostris oratoribus in magnorū præsentia principum concluserint, velle huc venire, & iam acceperunt tam nostrum quàm multorum principum saluosconductus? Si hinc euanescat concilium, spes reconciliationis Bohemorum perpetuò tolletur. animum reductionis si quem habent, videntes se delusos, indurarent magis quàm vnquam. esset certè confundere Ecclesiam, & periclitari fidem. Daremus enim multis populis occasionem, vt Bohemis se coniungerent, putantes fidē nostram veram nō fore, & nos aliquid non habere, per quod possemus eos instruere. Quòd si dixeritis, manebit hīc legatus & *hic nos: hoc ergo est dicere, vt simus hic, non vt concilium. Sed *hoc fieri non potest. nam â concilio vocati sunt, & ad concilium venire concluserunt: & nisi sit concilium, nullo modo venient. videtur non modicam spem tota Bohemia in concilium ponere. Dicent & ipsi Bohemi, principes atque populi Germaniæ, se à nobis deceptos, quòd vsq; nunc dixerimus, hoc esse verum concilium. Si nunc consentiamus hīc nō esse concilium, quam fidē decæterò mundus habebit concilijs? Si hoc fecerimus, nihil aliud restat, nisi vt tanquā deceptores per principes & populos istos lapidemur & trucidemur, vel in manibus Bohemorum tradamur? Vtranq; enim gentem delusisse videbimur. consultius nobis esset vt hinc fugeremus, quàm amisso nomine & authoritate concilij, hīc moraremur. Nec videmus quòd profectum aliquem dominus legatus, quo ad reformationem, facere posset, si hoc concilium extinguatur. Nam ita vbiq; mali mores inueterati sunt, quòd nisi fiat generalis reformatio in Ecclesia, nunquam fiet particularis alicuius prouinciæ. Solent enim omnes dicere: Reformentur alij, & reformabimur nos. Illud etiam dicunt: Reformentur capita, reformabimur & nos. Vndè iudicio omnium necessarium est, authoritate concilij generalis fieri generalem reformationem, in qua potiùs ad exequendū, quàm ad condendum nouas leges intendendum videtur. Quantum verò ad loci mutationem in Italia, cur à nobis expectatis respōsum, cùm nobis optimè constet, hoc tempore impossibile esse ibi celebrari concilium? Italia tota ardet guerris, omnis gleba suos habet ar- *Quot
migeros & prædones, & vix simplices viatores securè transire possunt. * Quòd varietates & mutationes statuum sint in terris Ecclesiæ, vos meliùs nostis. est etiam in omnibus Ecclesiæ terris penuria non modica. Si mente lustratis omnes Christianitatis regiones, vix vlla est ad celebrādum concilium accommodatior, securior ac fertilior hoc loco intùs & in circuitu. Quod ante omnia est ponderandum, Bohemi ad Italiam nullatenùs venirent, quos etiam ad veniēdum huc, potenti principum manu conduci oportebit. Non enim aliter concludi potuit aduentus eorum, nisi magni quidam principes se obligauerint personaliter eos huc conducere, quod sinè magnis expensis fieri non poterit. Ipsi etiam Bohemi oratoribus nostris in Egra expresè dixerunt, sentientes famam istius dissolutionis prætensæ & nouæ indictionis concilij Bononiensis, nullatenùs se montes transituros. Etiam vt inquit beatus Thomas, huiusmodi materiam in alienis partibus, vbi hæresis nota non est, periculosum esset tractare. Est etiā & aliud, propter quod pati non debemus mutari locum: quia hoc destrueretur, nec aliud fieret concilium. Nullus enim veniret, nec se ad tam longum iter exponeret, ea præsertim ratione, quòd quilibet existimabit, quòd sicut factum est hīc, ita futurum esse & multo magis in Italia. Et si dicatur, promittetur nō dissoluere nisi omnia completa sint, erunt qui replicabunt: Si duorum conciliorum & duorum pontificum authoritas non valuit, quin prædicta dissolutio fieret, multo minus valebit simplex promissio. Dicetur etiam, si dominus papa decederet, successor faceret sicut nūc fecit dominus Eugenius. Nec putetis homines esse rudes, quòd huiusmodi non cognoscant artes. Existimatur nihil aliud quęri per multas ac varias vias, nisi quemadmodum hoc concilium dissipetur. Tot angustias & molestias mentis & diuersos labores, qui sunt hic, passi sunt pro sustentādo concilio, quòd si scirēt mutandum esse locum, statim ad propria redirent, ampliùs non visuri conciliū. Suspicantur multi, quòd nō tam loci mutatio, quàm extinctio decretorū concilij Constantiensis quæratur: ex quo quāta mala in Ecclesia nunc & in futuris temporibus sequerentur, vix enarrari posset. Hęc igitur & multa alia ractant conscientias nostras, vt nullatenùs dictæ dissolutioni prætēsæ aut loci mutationi præbeam⁹ assensum. Quare obtestamur, obsecramus, & cum quanta possumus instātia requirimus prefatū sanctissimū dominū Eugeniū per passionē domini nostri Iesu Christi & saluté animæ suæ, & per debitū quo obligatur Ecclesię, vt cum omni fauore huic sacro velit adherere cōcilio. Obtulimus quę suprà audistis. Offerimus etiā omniū molestiarū, quas ex huiusmodi dissolutione perpessi sumus, velle obliuisci. Offerim⁹ etiam quicquid dici aut cogitari pōt, nos fidelissimè facturos, quātum cū deo fieri poterit, p omni honore & statu tā suæ sanctitatis, quā omniū suorū, dummodò integrè ac simpliciter huic sanctę synodo se cōiungat. Quòd si prouē Imò verò Ferrariæ & Florentiæ frequēs admodū fuit synodus, & Basileæ vix vnus tandē remānsit cardinalis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

si prout suam sanctitatem decet, ostendet nolle schisma in corpore, nec spiritum contristabit, qui sibi & nobis & toti populo Christiano hîc perfectam charitatem, & in futuro seculo vitam æternam donare dignetur, Amen. Datum Basileæ in congregatione nostra generali, tertio Nonas Septembris, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo.

RESPONSIO SYNODALIS, OSTENsiua non esse acceptandas literas Eugenij papæ de sua prætensa dissolutione, quodque articulus de dissolutione, est pertinens ad fidem.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam. Sperauit hactenus hæc sacra synodus, per diuturnam patientiam suam posse summum pontificem ad ea quæ rationis & æquitatis sunt, aliquâdo deflectere. cogitauit diu expectando efficere, vt ipse summus pôtifex cognita nostra mansuetudine, hoc sacrum concilium vniuersalem repræsentans Ecclesiam, veraciter recognosceret, & illi, quemadmodùm tenetur, purè & simpliciter adhæreret: idque, quod scandali ac perturbationis causa in Ecclesia fuerat, sine difficultate reuocaret. Credebamus iam aduenisse diem, quo de ipso meliora concipere deberemus: ac dolorẽ, quem vsq; nûc ex sua scandalosa dissolutione perpessi fueramus, amodò ex sua humili adhærentia conuerteremus in gaudiũ. Sed quod non sine fletu referimus, spe nostra frustrati sumus, & quotidiè maior dolendi causa augetur: quoniâ quem tolerando & differendo delinire curauimus, eum in suo proposito duriorem experimur. Præstolati sumus per annum integrum ac dimidium, vt offensam illam dissolutionis grauissimam, quæ notoriè vniuersalem læsit Ecclesiam, pœnitendo emendaret: & expectauimus vt dominus Eugenius pro nostra clemenria & benignitate, huic sanctæ synodo se penit' conformando, nos omnes consolaretur. Sed quantùm proh dolor aspicimus, maiori indies amaritudine ac mœrore cõtristat. Quid enim acerbiùs Ecclesiæ potest accidere, quã quòd, qui custos & caput filius esse deberet, & eam præ alijs fouere & honorare, ipsam nolit recognoscere, sed quotidiè magis contemnat & despiciat? Heu quàm magnâ querelam habet de moderno pontifice sancta mater Ecclesia, cuius authoritatẽ omni studio opprimere satagit: & quo modestiùs ab ea admonetur & obsecratur, eo pertinaciùs illã audire negligit. Quàm mansuetè ac modestè erga eum sancta hæc synodus, licet graiter lacessita, se gesserit, nemo est qui iam ignorat. Postquàm enim dominus Eugenius in notorium Ecclesiæ scandalũ & perturbationem Christianæ religionis hoc sacrum concilium tam solenniter institutum, dissoluere conatus est, destinauimus primò nostros oratores, vt per eos informatus de pluribus scandalis, quæ ex huiusmodi dissolutione secutura erant, ipsam penitùs tolleret: & sacrum concilium, prout inchoatum erat ad honorem Dei & authoritatem Ecclesiæ, perfici pateretur: quod cùm facere recusaret, ipsum citauimus & monuimus, vt infra quatuor menses ab ipsa dissolutione desisteret, ac sacro concilio adhæreret. quibus lapsis, licet per promotores ipsius sacri concilij, ipsius domini Eugenij contumaciã accusantes requireremur, vt ipsum prout iuris erat, declararemus contumacem, & aduersus eum iuris remedijs procederemus, instantibus tamẽ ambasiatoribus ipsius domini Eugenij, & in publica sessione nos orantibus, vt in huiusmodi processu supersedere dignaremur protunc, & vsque ad tres menses sequẽtes distulimus. Quibus transactis, licet meritò ad suspensionem ipsius tanquam incorrigibilem & notoriè scandalizantem Ecclesiam, ab omni administratione papali procedere potuissemus, mitiùs tamen secum agentes, ipsum iterum monuimus ac citauimus, & ex parte omnipotentis Dei præcepimus, vt infra sexaginta dies prætensam dissolutionem omnino reuocaret, & huic sacro concilio publicè, purè ac simpliciter & cum effectu adhæreret. Quo adueniente termino, interim per promotores concilij, ipsius domini Eugenij contumaciam fortius accusantes, instantiùs requisiti fuimus, vt ampliùs tam notoriæ contumaciæ nõ parcentes, partes iustitiæ exequeremur. Decreuimus nihilominùs aliquandiu supersedere, expectãtes si fortè per tam exuberantem concilij mansuetudinem, ad cor reuerti & demum resipiscere vellet. Interim autem vos tres ac dominum episcopũ *Seruiensem ad nos ambasiatores transmisit, cum quatuor diuersarum facultatum bullatis literis, loco instructionum eis datarum, quæ cuiq; videnti non paruam admirandi occasionem præbuerunt, ita varijs cautelis & inuolutionibus plenæ, non quares prophana inter mercatores tractaretur. Prima autem instructio erat, vt ad ciuitatem Bononiensem accederemus, quam si non acceptaremus, succedebat secunda, vt alium in Italia locum pro futuro concilio eligeremus: quod si nobis non placebat, offerebat tertiam ad arbitriũ duodecim prælatorum ac ambasiatorum principum hîc existentium, quibus an huiusmodi petitio iusta foret, committeretur. qui si declararent, Christianitati concilium expedire in Alemania celebrari, fieret cum modis & conditionibus in sequẽti instructione expressis. Quarta autem

*Cerue- sem

ta autem instructio erat, vt si nihil prædictorũ nobis placeret, facultatem haberemus eligendi vnam de ciuitatibus Alemaniæ, Basilea tamen semper exclusa. Quòd autem ex his non solùm dissolutio sublata nõ sit, sed magis firmata, ac monitioni hui' sacri concilij nullatenùs paritum, ita manifestum est, vt probatione alia non indigeat. quinimo & vos ipsi ambasiatores conati estis nonnullis rationibus, quanquam friuolis, probare, hoc concilium non fuisse ritè inchoatum: & tanquã tempore decreto non inceptum, lapsu temporis expirasse, atq; etiã si ritè congregatum fuisset, licuisse papæ sua potestate id dissoluere. Quibus nomine sacri concilij respõsum est, & luce clarius probatum, sanctum hoc conciliũ legitimè extitisse inchoatum, nec à Romano pontifice sine ipsius concilij consensu dissolui potuisse: quodq; cum honore Dei & Ecclesiæ, prædictis bullis rem illicitam & valdè absurdam petentibus, nullatenùs concilium posset annuere. Post hæc fama publica referẽte, ad nostram peruenit notitiam, ipsum dominum Eugenium quasdam literas decimosexto Calendas Martij, duobus videlicet diebus ante finem dictorum sexaginta dierum in publico promulgasse consistorio, de quarum tenore postmodùm certiores effecti fuimus per nuncios dominorum Electorum sacri imperij, qui in publica congregatione nostra illas perlegi voluerunt. Harũ literarum hic est effectus, quòd ipse dominus Eugenius statuit, vt Basileæ concilium per suos le- *quantocitus gatos * quantocyus transmittẽdos celebretur. Interim verò Basileæ conuenientes, ad reductionem Bohemorum ad fidem catholicam, pacemq; inter cunctos Christi fideles tractandum, vult esse intentos. In principio autem dictarum literarum exprimitur, quemadmodùm per felicis recordationis Martinum papam quintum, cardinalis sancti angeli principaliter destinatus fuisset ad extirpandum hæresim Bohemorũ cum potestate in Basileensi concilio præsidendi, si in tempore cõgruo & decreto, prælatorum ibi condecentem copiam reperiret. quod ipse cardinalis satis dilucidè confutauit, asserens sine vlla conditione sibi iniunctum fuisse, vt ipse concilio præsideret, quemadmodum ex literis ipsius domini Martini euidenter apparet, nec aliud à dicto domino Martino in mandatis habuisse, nisi hoc solùm, & bina vice repetitum, vt benè faceret. Quo verò ad tempus decretũ, quia ipse dominus Eugenius intelligit necessarium fuisse, vt statim & immediatè post septennium à fine concilij Senensis concilium Basileense inchoari debuerit, prefatus cardinalis explicauit, qualiter nec à iure communi hoc cautum est, nec mens papæ Martini, qui primò voluit intendendum fore ad expeditionem militarem congregãdam contra Bohemos, quàm vt Basileã ipse cardinalis pergeret. nec intentio istius domini Eugenij, qui multis pòst mensibus ipsi cardinali per suas literas iniunxit, vt expedito negocio Bohemorum, Basileã pro concilio celebrando accederet. fuitq; statim post septennium concilium opus inchoari. Iustificare etiam conatur præfatus dominus Eugenius causas propter quas dissolutionem præfatam se fecisse asserit: quas non fuisse sufficientes, nec sic se habuisse, in responsione data primis ambasiatorib* clarè continetur. Per has autem literas, nemini videtur aliquo modo satisfactũ esse monitioni & requisitioni nostræ. Non enim recognoscit fuisse aut esse concilium, sed statuit vt celebretur per legatos *quantocyus transmittendos. Antè igitur quàm legati veniant, & conciliũ inchoetur, secundum has literas conciliũ dici non poterit: quod ex illa causula manifestiùs constat, quæ dicit: Interim enim Basileę conuenientes, ad reductionem hæreticorum & pacem volumus esse intentos. Si enim interim intelligeret esse concilium, non posset ipsum ad duos tãtùm casus restringere, cùm & de reformatione & de quibuscunq; negocijs totius Ecclesiæ, facultatẽ habeat concilium generale. Quòd si interim (vt prædictum est) intelligit non fuisse conciliũ, subsequenter dicendum est, non esse dissolutionem sublatã. neq; impedimẽto est quod dicat, Volumus vt dicta dissolutione non obstante, conciliũ per legatos transmittendos celebretur: quoniam ista clausula futuram duntaxat respicit concilij celebrationẽ per legatos faciendã, non autem concilium iam diu inchoatum. Hîc enim non reputat esse concilium. Vndè clausula ista, non obstante, non solùm *verò tollit prædictã dissolutionem, sed firmat, sicut exceptio alicuius casus ab aliqua regula, extra illũ casum firmat regulam. Cùm ergo non reputet esse concilium ante aduentum legatorum & celebrationem per ipsos faciendã, nec dissolutionẽ quo ad præterita, tollat: quis non iudicet, ipsum non parére mandatis concilij, quibus cauetur, vt purè, simpliciter & cũ effectu adhæreat? rei enim quæ secundum eum non est, adhærere nõ potest. Sed & vos oratores, euidenter cognoscentes per has literas decreto concilij minimè fore satisfactum, misistis, vt ipsi asseruistis in deputationibus huius sacri concilij, præfatum dominum episcopum * Ceruiensem, supplicaturum papæ, vt decreto prædicto satisfaciat. post cui' episcopi ab hinc recessum, per duos menses & ampliùs hoc sacrum cõcilium procedere distulit. nonnulli enim ex patribus sacri concilij sperabant perfectam adhærentiam, adueniente dicto domino episcopo *Ceruiensi, asecuturam. Sed nec propterea ampliùs factum esse cognoscimus, imo quotidiè nobis manifestiùs innotescit, do-

*verè

*Seruiensem

*O minum

Universidad de Deusto
Biblioteca

minum Eugeniũ in ſuæ diſſolutionis propoſito firmiter perdurare. Miſit enim tandẽ nonnullas literas, & in quibuſdã ex eis, quatuor nominat deſignatos legatos cardinales, ſuperuenturos ad præſidendum: in alijs, quinq; prælatos, in alijs præfatũ dominum cardinalem ſancti Angeli ſimul cum prædictis deputatis, & in omnibus his facultas data refertur ad literas datas decimoſexto Calendas Martij, in quibus non vetus approbatur concilium, ſed nouum per legatos indicendum expectatur. Scripſit præterea nobis, nominando ſacrũ concilium. ô vtinam recta id diceret intentione. quod quidem nos facilè crederemus, ſi huic nominationi reliqua conſonarent. aperiẽtes enim literas, legimus tale principium: Poſtquàm ſtatuimus in ciuitate Baſileẽſi debere concilium celebrari. de hoc ſtatuto cautum eſt in literis decimoſexto Calendas Martij. ſed in illis vt prędictum eſt, nouum expectatur concilium indicẽdum. nec nunc dicit quòd iam ſtatuerit, ſed quòd ſtatuit debere celebrari. quæ verba futuram celebrationem expreſſe ſignificant. In his etiam literis refert ſe ad facultatem datam legatis, & in huiuſmodi facultate ad prædictas literas decimoſexto Calendas Martij ſe refert. Quicquid ergo in omnibus literis dicitur, intelligendum eſt de futuro concilio per legatos celebrando. Sed & nõ mediocriter facultas data legatis, nos admirari cõpellit, in qua negocia quæque eccleſię vniuerſalis per dictos præſidentes expedienda mandantur cũ conſilio concilij. quæ verba iuxta ſignificationem propriam aut regulas iuris canonici & ciuilis, innuunt, vt conſilium concilij peti duntaxat, non autem ſequi oporteat. Igitur ſi concilium conſuleret aut dictauerit aliquid Eccleſiæ expedire, & præſidentibus non libeat fieri, ſecundũ eum non licebit. Quid ſi præſidentes nihil eorum quæ ad fidem vel ad generalem reformationem Eccleſiæ pertinẽt, aut aliquid quod fidei vel bonis moribus contradicat, agere decreuerunt, concilium ergo prohibere non poterit? ergo de iudice fiet conſiliarius? Quid ſi præſidentes totum conciliũ condemnare vel iudicare deliberent, ſecundum hoc contradicere non poterit. ergo de iudice fit reus. deluſorium eſſet ergo & falſum decretũ illud, tanta maturitate à ſanctis patrib⁹ & in concilio Conſtantienſi digeſtum, in quo cauetur, quòd quilibet cuiuſcunq; dignitatis, etiam ſi papalis, ſtatutis, mandatis & decretis concilij generalis obedire teneatur in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem ſchiſmatis, & vniuerſalem reformationem Eccleſiæ in capite & in membris: quòd ſi non obediuerit, condignæ pœnitentiæ ſubijciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia iuris ſubſidia, ſi opus fuerit, recurrendo. Secundum hoc nõ ſolùm præſidentes, ſed & papa obnoxius eſt decretis & præceptis concilij. Ergo potiùs concilium cum conſilio papæ vel præſidentium, quàm econtrà, negocia Eccleſiæ concludere debet. quod ſi in verbis memoratæ facultatis ſtare oporteret, vt quid hic conueniſſemus, acturi præcipuè de reformatione capitis, à quo primùm reddi rationem decet? cuius languor ſi curatus nõn fuerit, totum corpus, ſecundũ beatum Gregorium, infici neceſſe eſt, & talem fuiſſe ipſius domini Eugenij mentem, in hoc videlicet concilio capitis non eſſe faciendam reformationem, verba illa ſatis innuunt in fine ipſius facultatis poſita, videlicet agendi, tractandi, diſponendi, ſtatuendi, declarandi, decidendi & concludendi, quæ in præmiſſis & circa ea pro ſtatu noſtro & eiuſdem Eccleſiæ ac ſalute animarum fidelium &c. necnõ reformatione in omnibus membris ſuis noueritis expedire. Talibus enim literis ratio nulla aſſentire perſuadet, nec dicere vllo pacto poſſumus ipſum ſatisfeciſſe monitioni noſtræ. Alioquin fateremur hoc non fuiſſe concilium, & geſta in eo, eſſe irrita: & communiter Eccleſiam quam hic eſſe omnes reputauimus, & meritò reputamus, non fuiſſe Eccleſiam, & nos omnes extitiſſe ſchiſmaticos. quòd ſi hoc concilium infringi pateremur, vacillaret profectò præteritorum conciliorum authoritas, & præſertim Conſtantienſis, à quo iſtud dependet, & ſecundum cuius decreta hoc inſtitutum eſt. Nam ſi fateamur aliquod concilium reuocari in dubium, eadem ratione de cæteris hæſitari poterit. Quid ergo roboris & firmitatis in Eccleſia remanebit, ſi ſacrorum conciliorum mutabitur authoritas, per quam poſt ſacra euangelia quicquid fidei habemus, elucidatum eſt? Abſit à nobis, vt tale peſtiferum vulnus Eccleſiæ patiamur inferri. Præter hoc & aliud enorme præiudicium ſequeretur, quòd tam concilium illud quod nouiter ipſe Eugenius celebrari inſtituit, quàm alia futura, Romanis pontificibus in ipſo limine, nullo contradicente, diſſoluere fas eſſet: ex quo quanta poſſunt mala ſuccedere, quis ſatis enarrabit? Si inſurgant in Eccleſia hæreſes, errores, ſuperſtitiones, vitia, deformitates ac bella, & cætera omnia quæ Chriſtianam religionem perturbare poſſint, & in præcipitium deducere, ſi papa velit Eccleſiam incorrigibiliter ac notoriè ſcandalizare, ac deuorare plebem domini ſicut eſcam panis, & fidem catholicam tandem peruertere, concilium vel non congregabitur, papa prohibente: & congregatũ, eo mandante diſſoluetur. Caſſetur igitur conciliũ Conſtantienſe & decreta ſanctorũ patrum, quæ declarant, in his quę vniuerſalem ſtatum Eccleſiæ concernunt, papã nihil poſſe immutare. Fruſtrà enim membranas occupant, ſi vnico verbo papa poteſt illa irritare: & quod deterius eſt, authoritate Eccleſiæ talia poſſe videretur. Si poſt huiuſmodi contradictionem inter concilium & papam ortam, concilium quaſi victum liti cederet, & ipſum & alios Romanos põtifices in poſſeſsione diſſoluendi concilia poneret: quæ tandẽ ſpes erit, quòd præfatus dominus Eugenius decreta huius ſacri concilij ſeruet, & ſeruari faciat, ſi ipſum concilium ſpernat recognoſcere? quibus etiam remedijs vti poterimus, vt ſtatutis hîc promulgandis non contraueniat, ſi ipſum conciliũ per quod ſtatuta fiunt, irritari patiamur? mori malumus, quàm tanto errori per ignauiã cedere. Si maiores noſtri pro legibus paternis viriliter decertare & mori ſtatuerunt, cur nos ſic erimus degeneres, vt pro conſeruatione vniuerſalis Eccleſiæ idipſum non faciamus? Si de priuatis rebus ageretur, ac perſonalẽ pateremur iniuriam, eſſet fortè cedendum: & patienter propter Deum ferre, laudabile foret. Iniurias autem Dei impunè tolerare, iuxta beati Chryſoſtomi ſententiam, nimis impium ſoret. Hic articulus de quo diſceptamus, fidẽ concernit, qui ſine interitu ſalutis negligi non poteſt. Si dominus Eugenius ſanctam Eccleſiam non audierit, quã hoc concilium repræſentat, oportebit tandem haberi vt ethnicum & publicanum. Si Eccleſiam ampliùs offendere non vult, recognoſcere neceſſe habet, hoc verum fuiſſe & eſſe concilium, ipſumq; diſſoluere nequiuiſſe, & illi purè & ſine diſsimulatione adhærere. Si vult vt de ipſo benè cõcipiamus, deſinet tot bulis, totq; inuolutionibus & ſe & nos defatigare. Iſta enim magis difficultates augent. Si declaraſſet hoc Baſileenſe concilium per ſtatuta generalium Conſtantienſis & Senenſis conciliorum, ordinationemq́ue domini Martini & ſuam inchoatum, verum ſemper & ſine interruptione fuiſſe & eſſe conciliũ, & illi purè & ſimpliciter adhæſiſſet, diſſolutionemq; prętenſam iuxta decreti noſtri tenorem reuocaſſet, ſuo debito honori ſatisfeciſſet: reddidiſſetq; ſe Deo & hominibus gratum, & quicquid cum Deo poſſemus, ſicut aliàs oblatum eſt, libenter faceremus, ſicut ei ſemper offerimus. Ex prædictis igitur iuſtiſsimis cauſis admirandum nõ eſt, ſi vos in præſidentes non admittimus, paratos nos offerentes, cùm præfatus dominus Eugenius ſuum debitum fecerit, cum omni modeſtia debitum noſtrum facere. Alioquin ſi ſecùs fieret, & Deum & Eccleſiam & ipſam fidem grauiter offenderemus, multisq; ſcandalis daremus & nunc & futuris temporib⁹ occaſionem. Iam omnibus conſtat iuſtitia & veritas, quas nos defendimus, & quã manſuetè & patienter tanta temporis prolixitate ipſas apud dominum Eugenium proſecuti ſumus. Teſtis eſt Chriſtianus orbis patientiæ & manſuetudinis noſtrę. Nunquam in annalibus legitur, Romanũ pontificem notoriè ſcandalizantem Eccleſiam, tam ſuppliciter obſecratum, tam inſtãter monitum & requiſitum, & tandiu, ſicq; patienter ab ipſa Eccleſia expectatum. cogit nos amodò zelus domus Dei & catholicæ veritatis defenſio vehemẽtiùs inſurgere, & acriora contra induratum morbum adhibere remedia. Oramus tamen omnipotentem Deum, vt cor prefati domini Eugenij emolliat ad conſentiendũ iuſtis ſanctæ matris Eccleſiæ monitionibus, ne horrendum illud iudicium incurrat, quod dominus ſcandalizanti vnũ de puſillis ſuis minimis comminatur. Datum Baſileæ in congregatione noſtra generali, decimoſexto Calendas Iulij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimotertio. Matth. 18.

RESPONSIO SYNODALIS DATA A præſidente concilij, quam & ſeipſo fecit viua voce in congregatione generali, & deinde redegit in ſcriptis, ſuper acceptatione decretorum per papam facienda, primò quàm eidem à concilio fiat promiſſio.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileenſis &c. ad futuram rei memoriam. Hodiè in noſtra generali congregatione dilectus Eccleſiæ filius Iulianus tituli ſanctæ Sabinæ, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ presbyter cardinalis, Apoſtolicæ ſedis legatus, præſidens in hoc ſacro generali Baſileenſi concilio, dilectis Eccleſiæ filijs Ambroſio priori Camaldulenſi, & Antonio de ſancto Vito, palatij Apoſtolici cauſarum auditori, oratorib⁹ ſanctiſsimi domini Eugenij papę quarti infraſcriptam reſponſionem dedit in modum qui ſequitur: Deceret huius ſacri concilij dignitatem, vt cùm ſanctiſsimi domini papæ oratoribus nunc reſpondendum ſit, tali viro hoc onus iniũgeretur, qui & ſacro concilio & ſummo *pontifici dignam orationem faceret. Sed cùm loco tantùm, & nõ meritis, hoc reſpondendi mihi officium tribui hactenus ſolitum ſit, excuſabit conſuetudo, ſi veſtris ornatiſsimis orationibus par aut ſimilis non reddatur oratio. Excuſari & ego debeo iure, qui hunc primum locum nõ ambitu aliquo, ſed ſuperioris iuſſu, contraq; meum inſtinctum conſequutus ſum: quem etiam non voluntas, ſed neceſsitas ad reſpondendum coegit. Semper & familiariter ego quemadmodùm apud *nos domi ſoleo, nunc vobiſcum colloquens magis quàm perorans, principales veſtrarum orationum partes aſſumam, quibus nomine ſacri concilij reſpondebo, & à vobis initium dicendi faciens, venerabilis domine Generalis, qui primùm Lactantij aut Ciceronis ſtylo hîc peroraſtis, quatuor ex veſtra oratione principaliter colligo: Primò, hãc ſanctam ſynodum ad charitatem pacemque & vnitatem cum domino noſtro conſeruandam, Hic Iuliani poſteà relictis Baſileenſibus adhæſit Eugenio. *pontifice *vos

Universidad de Deusto
Biblioteca

dam, exhortati estis. Secundò, sanctum piumq; eius propositum ac desiderium explicastis ad hæc tria opera, quibus sacrum concilium intendunt. Tertiò, sedem potentem esse, & quòd opibus abundare opus sit, vt oppressos releuet, & indigentibus subueniat. Postulastis demum, loco annatarũ, quas decretum nostrum proximè editum abstulit, prouisionem sedi Apostolicæ sufficientem fieri. Vos autem domine Antoni auditor, duo præcipuè apud fratres Minores etiã disertissimè amplexi estis. Primò, quòd hæ annatæ iure diuino, naturali & humano, tolerari poterãt. Secundò, quòd aut suspendatur decretum, aut debita sedi Apostolicæ fiat prouisio. Exhortatio, quàm primo loco domine Generalis ad pacem generalem charitatemq; & vnitaté fecistis, sancta quidem est & salubris, & omni acceptatione digna, quam quilibet Christianus vtraq; manu amplecti debet: quæ quàm sit necessaria & vtilis, in se quilibet palã experitur. quantumlibet enim homo sit dives aut potens, omnia habens naturæ ac fortunæ bona, si pace & vnitate cum proximis careat, nihil iocunditatis, nihil lætitiæ vnquam sentire poterit, sed plurimas animo molestias atq; angustias secum vbiq; deferet. Nos etiã non pasi sumus hoc munere pacis ab ipso summo pontifice præueniri. Nam & sæpenumerò ac per nostros oratores nouissimè Florentiam destinatos, idipsum suæ sanctitati nunciauimus, optantes vt vnũ essemus charitate ipse & nos, sicut Christus orans pro discipulis suis, dicebat: Oro pater, vt vnum sint, sicut & nos vnum sumus. Ipse igitur summus pontifex pacem & vnitatẽ nobiscum habere desiderat, & nos secum. Ipse illam nobis nunciat, & nos sibi. Quid ergo restat, quòd ipso & nobis pacẽ & vnitatem optantibus, inuicemq; nunciantibus, pax ipsa non sit? An quia sic alter alteri pacem optamus & nunciamus, pacifici dicendi sumus? An etiam quia inter dissidentes, vt modò in Christianissimo regno Franciæ factũ est, pacem componere satagimus, filij Dei vocabimur, si pacem inter nos inuicem non habemus? non quidem, inquit beatus Hieronymus super Matthæũ in verbo illo, Beati pacifici: Ille verò pacificus est, qui priùs in seipso, deindè inter alios pacem quærit. Ipse & nos vnum corpus Ecclesiæ sumus, qui regimur sub vno Christo capite nostro: Ipse & nos ciuitas Dei sumus: Ipse & nos vna domus domini sumus. Si in hoc corpore, si intra huius Ecclesiæ ciuitatis mœnia, si intra huius domus domini parietes, dissensionũ, æmulationum, odiorum bella versentur, quis ipsum & nos pacificos rectè nuncupabit, etiam si in toto terrarum orbe pacem efficeremus? Quid ergo causæ est, cùm vterque tam bonam & synceram ad pacem se voluntatem habere dicat, quòd inter ipsum & nos non mediocres dissensionum scintillæ apparent? quæ nisi cautè extinguantur, verendum est quòd ne in maximam erumpant flammam. Quid opus est indicijs, aut coniecturis huius discordiæ causas inuestigare? Audiamus quid in nobis loquatur dominus Deus noster, qui loquetur pacem in plebem suã, inquit Deus per os Psalmistæ: Misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax complexæ sunt se. Demõstrat profectò dominus Deus noster, quòd pax sine iustitia esse non possit: imo vt illa sit, iustitiam præcedere oportere. Cùm ergo ita sit, aliter esse non potest, cùm sicut veritas attestatur, necessarium est, si dominus noster veram pacem & vnitatem inter nos & ipsum fore desiderat, vt quæ ad iustitiam spectant, primò ipse præmittat: hoc est, vt Ecclesiæ vniuersali ius suum tribuat. Quod est illud Ecclesiæ ius? quæ sunt illæ iustitiæ partes, quæ veram pacem præcedere debent? non certè aliæ, nisi cùm Ecclesia vniuersalis spiritusancto dirigatur, & eam vniuersale concilium repræsentet, vt decreta synodalia diligenter & per alios suo exemplo & iussu seruari faciat. Ita & sui antecessores sancti Romani pontifices, quorum vitam in testimonium sanctitatis etiam miraculis illustrauit Deus, fecerunt, summa veneratione vniuersalium conciliorum canones suscipientes, & per eos inuiolabiliter seruari faciẽtes, qui sine maxima & vrgentissima causa aduersus ea non disponebant quicquam, nec ab alijs aliter fieri patiebantur. Inquit enim beatus Damasus: Absit à me, vt sanctorum patrum canones absq; ineuitabili ratione transgrediar vnquam. Et magnus ille Gregorius, vt sancta euangelia, concilia generalia se venerari affirmat: & non solùm quatuor illa primæua, sed & omnia, dum ea ratione vtitur, quæ omnibus vniuersalibus Concilijs communis est. Beatus quoq; Gelasius vniuersalis Ecclesiæ statuta asseuerat nullam esse sedem quã magis exequi oporteat, quàm primam. non mihi satis esset vsque in crastinum, si singulos tam summos pontifices, quàm sanctos doctores, recensere pergam, qui saluberrimam conciliorum doctrinam super cæteris alijs efferebant, venerabantur & obseruabant: nec sic faciendo, quicquam Romani pontificis authoritati deperit aut detrahitur, imo adijcitur & accrescit. Quicquid enim in sacris statuitur concilijs, sua etiam authoritate statuitur, quæ semper ibi refulget, vt prima & præcipua omnibus, caput & directrix. Et cùm aut personaliter, aut authoritatiuè semper in synodis vniuersalibus interfit, ipseq; Ecclesiæ rector sit & pastor, decreta conciliorum, etiam sua & sedis Apostolicę non immeritò dici possunt. Nos enim (vt dixi) vnum Ecclesię corpus sumus, & ipse huius corporis caput sub capite Christo. Quicquid igitur sit ab hoc corpore ecclesiasti-

Ioan. 17.

Matth. 5.

Nota pro tum hu butegra fici.

clesiastico, etiam si omnia membra in idem concurrant, sicut in corpore naturali accidit, magis tamen ac præcipuè operatio quæuis capiti appropriatur & ascribitur: ab ipsoque magis, quàm ab alio corporis membro procedere censetur. Itaq; non secùs synodalia decreta pro suo debito & honore exequi debet, ac per alios seruari facere, quàm si ab ore proprio dictata & promulgata essent. Dum enim ipse præsens est, ipse concludit, ipse statuit, & sub nomine suo ac persona eius omnia decernuntur. Dum abest, sui præsidentes qui vice eius funguntur, locumq; Apostolicum tenent, & personam pontificis repræsentant, per sacrum concilium deliberata concludunt. Per concilium autem statuta, in nullo derogãt suæ potestati, quin pro tempore, loco, causisq; & personis, vtilitate vel necessitate suadente, moderari dispensariq; possit, atque vti summi principis ἐπιείκειαν epijkeia, quæ ab eo auferri nequit. Hæc ergo sancta synodus non opes, nõ quid aliud ab eo postulat, sed hoc, vt quemadmodùm duntaxat sui egerunt antecessores circa decretorum synodalium obseruantiam, ita & ipse facere dignetur. Quod si fecerit, prout putamus & ex toto corde obsecramus, hinc præeũte iustitia, mox læta fronte soror eius iocundissima succedet pax, quæ sine iustitia germana sua antiquiore incedere non consueuit. Quod si forsitan & ipse summus pontifex dicat, quemadmodũ & vos in cordibus vestris nunc dicere suspicor, etiam ex parte huius sacri concilij præcedere oportere iustitiam, sibiq; ius suum per nos tribui debere: Nemo nostrũ ita irrationabilis est, aut etiam esse debet, quòd alio iure in se, alio in alijs vti contendat: & ab alio sibi iniuriam fieri petat, ipse alteri deneget. Videamus, & inter nos cũ charitate discutiamus, si quid est quo concilium ius sedis Apostolicæ grauet, lædat, offendat, minuat: & eccè nulla erit (vt spero) difficultas, quin omnia ad iustitiæ rectitudinem & regulæ normam redigantur. Sic igitur vterq; faciendo, tunc rei euidentia animum vtriusq; ad vnitatem paratum demonstrabit, & tunc verè pacifici erimus, ac filij Dei vocabimur. Et hinc ad secundam vestræ orationis partem se mihi competens responsum offert. Sic enim (vt prædictum est) faciendo, tunc euidenter cognoscemus & vbique palàm fatebimur, sanctitatem suam ad hæc sancta opera propter quæ conuenimus, veram perfectamque voluntatem gerere: tunc nos super omnes præcipui laudatores ac præcones erimus. Tertio loco dicitis, oportere sedẽ Apostolicam abundare ac potentem esse, exemplo illorũ Romanorum pontificum, qui beato Athanasio, beato Ioanni Chrysostomo, ac beato Thomæ Cantuarienſi de sedibus proprijs pulsis, opem subsidiaq; necessaria contulerunt: beati quoq; Gregorij, qui vsq; in Hierusalem indigentibus vitæ necessaria ministrabat. Nos nec re nec verbo in hoc contradicimus: imo non est illa sedes, nec etiam esse posset tam potens ac locuples, quin eam pro vtilitate Ecclesiæ locupletiorem potentioremq; esse vellemus: quanquam affirmemus, & in illa & in alijs episcopalibus sedibus desiderari magis copiã abundantiamq; virtutum & meritorum, quàm opum aut dignitatum. Nec certè fecimus aut facere quicquam intendimus, per quod illa sedes iactura seu diminutionem aliquam authoritatis ac facultatis pati possit. Quòd si rectè cuncta animaduertantur, atq; omni passione sopita iudicentur omnia, nemo asserere cum ratione poterit, quicquam per hoc nostrum decretum in diminutionem, derogationem seu præiudicium illius sedis, fore attentatum. Et quanquam multæ ad id suppetant rationes, tres nunc satis esse iudico. Primò, cùm nemo inficietur multos in exactione harum annatarum solitos fieri abusus, cùm etiam hinc multi scandalum paterentur & scrupulum in conscientijs, ac modus ipse exigendi onerosus esset Ecclesiæ, & apud multos speciem mali continere videretur: Nos his omnibus hoc decreto prouidimus, sequentes doctrinam Christi, mandantis nemini incutiendũ esse scandalum: & Apostoli, præcipientis ab omni specie mali abstinendum: Regulas quoq; canonicas ac legales, quæ nonnulla prohibent, licet in se non mala, ob hoc tantùm, quòd vel speciem mali contineant, vel occasionem præbeant delinquendi. Nónne & gratis offerre, & eleemosynam dare, pium est & charitatis opus? Sed quoniã tempore baptismi nummos proijcere in concham, speciem prætendebat mali, emendari & aboleri talem consuetudinem iussit Ecclesia. Nihil quidem nouitatis per hoc decretum in Ecclesia introductũ est, sed præcepta & exempla Christi executi sumus, ac sanctorum patrum renouamus instituta. Quid fecimus? audite & considerate quæso diligenter. Statuimus quòd beneficia & ordines Ecclesiastici gratis conferantur. Nunquid hoc est scelus aliquod aut sacrilegium? nónne saluator noster hanc ipsam nobis necessitatem imponit, dicens: Gratis accepistis, gratis date? Quid fecimus? statuimus quòd spiritualia pacto, conuentione seu contractu aut opera nummulariorum non distribuantur. Sed & Christus Deus noster in domo domini hoc fieri videns, flagello de funiculis facto, zelo iustitiæ succensus, expulit indè omnes ementes & vendentes, & mensas nummulariorum euertit: & cùm ipse cætera crimina verbo tantùm detestatus sit, hoc vitium manu, ppria terribili punitione correxit. Quid fecimus? decreuimus quòd res spirituales sine pecuniæ interuentu ministrentur. Ac beatus Petrus primus Christi vicarius, men-

Matth. 18. 1. Thess. 5.

cap. 48. concilij Eliber.

Matth. 10.

Ioan. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem domini quotidiana conuersatione intelligens, cùm Simon Magus pro gratia spirituali pecuniam offerret, eum abhorruit, maledixit, repulit, dicés: Pecunia tua tecum sit in perditionem. Nónne sacrorum conciliorum, Romanorum pontificum, probatorumq; doctorum codices his prohibitionibus pleni sunt, vt videlicet pro rebus spiritualibus & Ecclesiasticis nihil antè vel pòst ab inuito exigatur? hoc fecimus, hoc statuimus. Conqueratur ergo qui vult, si tamen iustè id possit, de illis, qui talé nobis legem dederunt, quorum decreta renouauimus, non nostra fecimus. Quis ergo iam dicere audebit, sedem Apostolicā aut alias per hoc tàm salubre & necessarium statutum depauperatas & læsas fore? imo rectiùs dicet, qui ratione vtitur, honestatas expolitasq;, & ad decorem pristinæ formæ redactas. Secundò verò ab omni calumnia nostrum decretum euidenter defenditur. Per ipsum enim non interdicitur, quin pro vitæ sustentatione, aliisq; Ecclesiæ necessitatibus, summus pontifex aliarumq; ecclesiarum episcopi charitatiuum subsidium indicere, decimam seu aliam quotam imponere, fructusq; aliquorum beneficiorum ad tempus reseruare, vel alias subuentionum species petere possint. Satis ista essent, nisi & tertiam reddere promisissem. quanquā autem sic decretum sit, & benè decretum, non tamen adhuc auditum est, quòd hæc sancta synodus nolit sedis Apostolicæ dignam & competentem facere prouisionem: imo hoc per suos oratores iampridem nunciauit & pollicita est, si tamen obseruantiæ decretorum synodaliū, vt dignum est, rationem habuerit: & veluti in corpore naturali reliqua membra suo capiti necessaria prouident, vt vitæ & sustentationis influxus ab illo in ipsā descendāt: sic quidem æquum est & rationi consonum, vt Ecclesiæ per orbem diffusæ, summo pontifici suisq; pastoribus indigentibus, vt ab his salubriter regantur & gubernentur, necessariam subuentionem porrigant. Nihil autem ad benè regendam conseruandamque Ecclesiam æquè vtile & necessariū est, quàm vt synodales canones, quos à Spiritusancto dictatos credimus, nō negligantur aut contemnantur. Illud autem silentio prætereundum nō est, quòd nec beato Athanasio, nec beato Ioanni Chrysostomo, nec beato Thomæ Cantuariensi per Romanos pontifices, nec pauperibus Hierosolymitanis per beatum Gregorium de his annatis subuentum est. Neq; enim adhuc hæc vocabula in Ecclesia Dei audiebantur, neq; etiam alij sancti episcopi præclara charitatis & pietatis opera de emolumentis sigillorum explere consueuerant. Ex his facile responsum patet ad ea, quæ primo loco vos domine Antoni explicastis: quoniam etsi pro vitæ sustentatione & alijs iustis necessitatibus, pastoribus Ecclesiæ ius commune, naturale, diuinumque & humanum, prouisionem facere iubeant, modum tamen istum nec illum, saltem pro semper, non præcipiunt. Illud autem constat, quòd quanto exactio aliqua plùs habet abusus seu oneris aut scandali, vel maiorem speciem mali, tanto amplius à iure naturali & diuino discrepat. quæ huic diebus nostris vsitato modo exigendi annatas, admixta esse nec vos, nec quisquam amicus veritatis inficiari poterit. Quanquā autem modus exigendi vsitatus sit in Ecclesia, si tamen onerosus aut abusiuus esse incipiat, nulli negare fas est, quin modum illum Ecclesia possit in alium leuiorem vel honestiorem conuertere. Ea autem quæ pertinent ad vitæ sustentationem seu vtilitatem aut necessitatē Ecclesiæ, quæ quidem de iure naturali & diuino esse fatemur, neq; abstulimus, neque auferre licitum videtur: imo vt plùs dicam, etiam præter nonnullos sustentandi modos, qui in iure statuti sunt, hæc sancta synodus, vt prædictum est, summo pontifici prouisionem facere obtulit, si & ipse circa synodalium decretorum obseruantiam animū, vt decet, inclinauerit. Quo verò ad suspensionem decreti postulastis, nulla ratione decere videtur, vt tam salubre decretum, consormeq; per omnia legi euangelicæ & sanctorū patrum institutis, suspendi aut irritari debeat. Postremò vterq; vestrū prouisionem sufficientem sedi Apostolicæ faciendam poscit. Ad quod sancta synodus respondet, circa hoc id deliberaturā, quod secundum Deum & rationem sanctum viderit expedire: taliterq; facturā, quòd nemo de ipsa synodo poterit cum ratione conqueri.

Datum Basileæ in nostra congregatione generali, tertio Nonas Nouembris, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoquinto.

EPISTOLA AD EVGENIVM PAPAM, quòd pro vnione Græcorum non decet in Constantinopoli synodum celebrare.

Sacrosancta, &c. sanctissimo domino Eugenio papæ quarto. Veniés ad nos dilect⁹ Ecclesiæ filius Christophorus Garathonis orator vester, exposuit huic sanctæ synodo serioseac discretè ea, quæ apud Constantinopolim egerat. quibus per sacras ipsius sanctæ synodi deputationes plenè matureq; discussis, ac consideratis omnibus quæ in tanta re attendenda sunt, visum est honori huius sacri concilij ac sanctitatis vestræ, Imperatorisq; & patriarchæ Constantinopolitani, ipsius quoq; executioni multo magis expedire, vt capitula apud hāc sanctam synodum, primò tam solenniter concluſa, nomine vniuersalis Ecclesiæ ipsiusq; Imperatoris & patriarchæ per eorum ambasiatores plenum desuper habentes mandatum, quibus postèa sanctitas vestra expressum prębuit assensum, amplecti potiùs, quā secunda apud Constantinopolim conuenta debeamus, præsertim cùm ipsi Græci tam primi quàm secundi ambasiatores, sæpenumerò professi sint, sine vniuersali synodo hanc vnionem fieri nequaquam posse: nec factā, diu durare posse. Quòd si quisquam dixerit, satis esse, ipsos eam existimare futuram synodum vniuersalem, licet nos particularem seu regionalem censeamus, iudicet vnusquisq; quantùm hoc expediat, & quē finem res habitura sit, si ad tollendas discordias præcedentes, nouam superinducamus discordiam: & de ipsa synodo quæ fundamentū huius rei est, varia atq; diuersa hinc indè censeantur, neq; illud visum est expedire, vt certitudo fidei catholicæ, qua nihil firmius atq; certius apud Ecclesiam esse potest, quasi per compromissum quoddam in legato vel legatis, & alijs ex parte Græcorum conuenientibus, remitti debeat, vt quod illi super differentijs, quæ inter nos & Græcos fidem ipsam tangentibus, concorditer deliberauerint, id per totam Ecclesiam ratum habeatur: nec etiam vllo pacto visum est, vniuersalem synodū hoc tempore apud Constantinopolim in faucibus Turcarum sitam, potiùs quàm apud terras, quæ Romanæ Ecclesiæ vnitatem tenent, celebrari debere. Super quibus tam ipse Christophorus, quàm oratores nostri, mox ad sanctitatem vestram venturi, eandē plenius & latiùs certificabunt.

Datum Basileæ tertio Nonas Maij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoquinto.

RESPONSIO SACRAE SYNODI, quòd posset Concilium concedere indulgentias plenarias pro vnione Græcorum: quòd oblatio papæ, quo ad acceptationem decretorum, non esset sufficiens: nec agendum esse modò de mutatione Concilij.

Sacrosancta, &c. ad futurā rei memoriam. Cuperet hæc sancta synodus vobis dilectissimis Ecclesiæ filijs N. tituli sanctæ Crucis in Hierusalem, & Ioanni tituli sancti Petri ad Vincula presbyteris cardinalibus, legatis sedis Apostolicæ, tam iocundo animo responsum facere, quàm læto vestrum præstolatur aduentum, putat ad quærendi de sanctissimo domino Eugenio causam, sed gratias eidem agendi tribui debere. Sperabamus etenim tantæ dignitatis viros ea secum deferre, quæ nos meritò consolarentur: & talia vobis esse commissa, per quæ pijs iustisq; sacri concilij desiderijs satisfacere possetis, præsertim cùm tam crebrò & instanter oratoribus atq; literis nostris ipse sanctissimus dominus Eugenius requisitus extiterit, prout ipsi nostis, & eo potissimè, cùm non nisi sancta & rationabilia à sua sanctitate efflagitarentur. Ad quæ quidem non solùm pro vniuersalis Ecclesiæ reuerentia, cuius decretis & monitionibus quisq; mortalium parére tenetur, sed & pro sua tam solenni pollicitatione in literis adhæsionis facta, flecti vltrò debuisset. Quod & si illorum sanctorum operū, propter quæ hoc concilium congregatum est, sua sanctitas prout in procœmio vestræ schedulæ nuper oblatæ exprimitis, felicem consummationem desideret, cur verbis facta compensans, decreta reformationis, pro qua præcipuè hæc synodalis congregatio facta est, nō seruat: & vt seruet, toties requisitus, tandiu differt? Si verum est quod initium vestræ schedulæ continet, & in secundo articulo repetitur, cur ea quæ nos & Ecclesiam conturbant, de medio non tolluntur? Quanquam multa per ipsum facta sint, quæ nos meritò contristāt, videntes ex synodalium transgressione decretorum multa in Ecclesia Dei orta esse, & grauiora indies scandala oritura: Nihilominus præteritorum libenter obliuisceremur, si iam post tot requisitiones & monitiones talia inspiceremus, per quæ & præterita repararentur, & in futurum spes foret, hanc summi pontificis intentionem aliquando opere compleri, humana intentio, nisi per opera, hominibus constare non potest. Quomodo persuaderi rebus sic stantibus nobis potest, talē esse summi pontificis intentionē, cùm quotidiè opera dissimilia videamus? Nam post vestrum à sua sanctitate recessum, nonnulla admodū grauia contra decreta & personas huius sacri concilij ac sententias etiam conciliariter lata, facta esse didicimus. Sed nec mediocriter miramur, quòd cùm non solùm in decretis de electionib⁹ & annatis consistat Ecclesiæ reformatio, nec super his solùm, sed super omnibus concernentibus capitis & membrorum Ecclesiæ reformationem, suam sanctitatem sæpenumerò mansuetissimè exorauerimus & requisiuerimus, ipse super his duobus duntaxat responderit, nec super his quidem sufficienter. Nam circa decretum de electionibus ambigue, circa verò decretū de confirmationibus & prouisionibus dignitatum & beneficiorum & administratione rerum spiritualiū sine exactione faciendis, conditionaliter responderet: & tali quidē conditione, quæ (sicut in vestræ literis facultatis cōtinetur) tam difficilis est, vt penè impossibile iudicetur. In decreto enim de electionibus offertis, suā sanctitatē velle

Universidad de Deusto
Biblioteca

expectare electiones. quid si à proximo superiori ordinario confirmatio alicuius electionis iuxta dispositionem iuris communis petatur, nunquid ordinarios suo iure liberè vti permittet, sicut sacri canones statuunt? Quo verò ad decretum de annatis, de cuisset magis suam sanctitatem, decretum hoc liberè obseruare ac seruari facere, quàm conditionem adijcere, iuxta sanctorum patrum instituta ac decretũ sacri concilij Constantiensis, diffiniens omnem hominem, etiam papalis dignitatis, decretis & mandatis conciliorum generalium parére debere in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem schismatis, ac reformationem Ecclesiæ in capite & in membris. Et cùm huiusmodi decretum de annatis, conforme per omnia sit decretis sanctorum patrum, sanctè faceret, si verbis vteretur beati Leonis, dicentis: Ideo permittente domino pastores hominum sumus effecti, vt quod patres nostri siue in sacris canonibus, siue in mundanis affixere legibus, excedere minimè debeamus. Contra sanctorum quippe saluberrima agimus statuta, si quod ipsi diuino statuerunt consultu, intactum nó conseruamus. Congruentius ergo fuisset, decretum ipsum tam salubre suscipere, & posteà ab Ecclesia prouisionem postulare, quam secundum indigentiam facere non recusamus, præsertim si suam sanctitatem ad obseruantiã reformationis videamus efficaciter dispositam, quæ quidem prouisio iam facta esset, nisi ex parte suæ sanctitatis ac suorum, quædam contigissent, quæ hanc prouisionem distulerunt. Illud autẽ quàm difficile sit, quod per omnes nationes & prouincias prouisio hîc decernenda, cùm acceptetur iuxta facultatum vestrarum tenorem, vosipsi iudicetis. Nam si vna minima prouincia difficultaté in acceptando talem prouisionem fecerit, tunc decretum hoc seruare non volet. Quod quã absurdum sit & quàm prolixũ, habere omnium prouinciarũ mundi consensum, vos ipsi optimè recognoscitis. cum ergo decretum hoc sanctum sit & rationabile, seruari meritò ab omnibus sine difficultate debet. Quòd si quis posteà prouisioni per hoc sacrum concilium decernendæ obtemperare recusauerit, poterit sua sanctitas authoritate Apostolica & vniuersalis Ecclesiæ per iuris remedia tales cõpescere. Sed si fortè contingeret, quod non arbitramur, huiusmodi prouisionem per Concilium non decerni, nónne tam sua sanctitas, quàm prælati, per multos honestos modos in iure communi descriptos, à suis subditis in vrgente necessitate subsidia obtinere poterunt? Quomodo *enim adinuentionem annatarum, & aliorum abusuum per decretum sublatorũ, summi pontifices & prelati se sustentabant? Ea quę in secundo articulo continentur, de intentione suæ sanctitatis in omnibus sanctis, iustis & rationabilibus petitionibus & sibi possibilibus, complacendi & satisfaciendi sacro concilio, magna laude & gratiarum actione digna sunt, si ex animo prodeunt, quod tunc recognoscemus, si ea quæ pro honore Dei & bono publico sancta synodus ordinat, & ab eo seruari postulat, sua sanctitas more prædecessorum suorum non infringat, imitando beatum papam Gelasium, dicentem, nullã magis, quàm primam, sedem statuta vniuersalis synodi exequi oportere. Meminisse suam sanctitatem cupimus eorum quæ in sua pollicitus est adhæsione, videlicet quòd ipsum sacrum concilium Basileense cum omni deuotione & fauore prosequi intenderet, & deinceps à nouitatibus & grauaminibus seu præiudicijs inferendis ipsi sacro concilio vel suppositis eius & adhærentibus realiter & cum effectu desisteret. Sed prohdolor quotidiè contraria fieri audiuimus, & vsq; nunc cum patientia tolerauimus, si fortè toties rogatus & obsecratus desistat. Hæc certè non solùm dum fiunt, molestè ferimus, sed cùm necessitas referre nos cõpellit, dolore afficimur. Quis enim non doleat, quòd summa ac saluberrima conciliorum authoritas hoc tempore ita depereat & contemnatur? Quomodo & nos illud amplius tolerare possemus aut debemus, vt quos hæc sancta synodus iustis ex causis excõmunicat, ipse absoluat: & quos nos absoluimus, sua authoritate excommunicentur? non hoc sonant suæ adhæsionis literæ. Non ita agebat ille beatissimus papa Gregorius, cuius in explanandis scripturis Spiritus sanctus irradiabat intellectum. Is de vniuersalibus concilijs inquit: Cunctas verò quas præfata veneranda concilia personas respuunt, respuo: quas veneratur, amplector: quia dum vniuersali sunt consensu constituta, se & non illa destruit, quisquis præsumpserit absoluere quos ligant, aut ligare quos absoluunt: quisquis ergo aliud sapit, anathema sit. Nos non aliud optamus, nisi vt sic agat, quòd vera charitas inter hoc sacrum concilium & suã sanctitatem illibata seruetur. Quomodoq; sperare possumus suam sanctitatem, finito concilio, eius decreta inuiolata seruare, & ab alijs pro suo officio seruari facere, nisi antè cum effectu reparet, quæ contra decreta ac personas huius sacri concilij gesta sunt? nullatenus hæc sancta synodus contentari, aut silentio præterire, nec de ipso huiusmodi spem in futurum concipere poterit. Tertius vestræ schedulæ articulus duo cõtinet: primum, vt de eligendo sine mora locum concilij pro aduentu Græcorum, ad quem sua sanctitas cõmodè accedere posset, cùm necessaria sit eius præsentia. Secundò, de transferendo Concilium ad locum illum, & ibidem de pecunijs prouidere. Quo ad primum, sacrum concilium negocium hoc

for. *enim ante

ita maturè disponet, quòd in eligendo loco nihil committetur negligentiæ, nec incassum labi tempus permittet. tempore autem opportuno talis electio fiet, quòd à nemine redargui poterit, ad quem quidem omnes de Ecclesia Latina commodè poterunt proficisci, præsentiam autem suæ sanctitatis ibidem nos etiã plurimum desideraremus. Et cùm etiam ipse suam presentiam necessariam fore cognoscat, speramus quòd illam nulla ratione in tanta fidei causa, qua nulla potest esse maior, subtrahere debebit. Quãobrem tempore debito & suam sanctitatem & alios Ecclesiæ prælatos, vt in loco concilij eligendo assint, cum omni diligentia rogabimus & conuocabimus. Nec credendum est, quòd quisquam illuc proficisci recusaturus sit, quò viderint Græcos tam procul & de tam vltramarinis partibus accedere, & præsertim patriarcham Constantinopolitanum senio & valetudine graui confectum: qui videndæ vnionis desiderio pollicitus est, etiam si super humeros hominum deferri oporteat, ibidem conuenire. vtinam ipse summus pontifex se taliter exhibuisset, & saltem nunc se exhiberet, quòd circa bonũ eligendum, etiam suæ sanctitati meritò gratum, certiùs respondere possemus. Circa verò translationem reminisci vos volumus, quòd solenni decreto obligati sumus vsq; ad certum tempus hîc permanere, vndè ante illud sine nota ac periculo rupturæ tracta tus Bohemorum, & interruptionis reforma tionis in qua laboramus, transferri non posset. Et cùm in tempore translationis Imperator & patriarcha in loco concilij conuenturi sint, meritò ante translationem pecunias reperiri necessitas compellit. Pro eo autem quòd sua sanctitas cùm ibidem fuerimus, omnes pollicetur fauores possibiles, meritò suam sanctitatem commendamus. Et quidem nulla in re vtiliùs bona Ecclesiæ exponi possunt, quàm in hac, vbi de salute agitur innumerabilium animarum, & de fide catholica augenda & conseruanda. Optimus enim thesaurus est, qui operatur hoc quod sanguis Christi operatus est. Ad quartum articulum de indulgentijs aliàs nostri deputati plenè vobiscum conferentes, probantesq; hunc modum fore conuenientem atq; idoneũ, & in eiusmodi rebus vsitatum, vos nostrõ nomine cum charitate & humilitate magna deprecati sunt, vt nomine sedis Apostolicæ iuxta literas facultatum vestrarum in his promulgandis indulgentijs interesse & cõcurrere velletis, quatenùs cunctis innotesceret, omnia Ecclesiæ negocia, & præsertim huius reductionis Græcorum, concordi atque vnanimi Ecclesiæ consensu procedere: & ne quis difsidij rugam inter nos, qui alios ad vnitatẽ reducere cupimus, esse suspicaretur. vos autem tunc aliud non posse, quàm quod in schedula ipsa continetur, respondistis, dicentes aliud in mandatis non habere, quod quidem durum & triste fuit nobis audire. Interrogati etiam à prædictis deputatis, an literas Apostolicas aliquarum indulgentiarũ per eum modum, quem in schedula obtulistis, ipse summus pontifex vobis dedisset concilio præsentandas, respondistis nullas apud vos habere, sed opus esse vt ad papam denuò mitteremus. Nos animaduertentes summam & in promptu, vt ipsi fatemini, pro pecunijs reperiendis imminere necessitatem, & omnem dilationem admodum esse plenam discrimine, considerantesq; quod per decem menses instanter super hoc papa exoratus & requisitus fuerit, requisitis tandẽ vobis, vt vnà nobiscum in tam sancto negocio (vt prædictũ est) concurreretis, authoritate vniuersalis Ecclesiæ quæ in concilijs vniuersalibus adesse non dubitatur, in nomine Domini qui dixit: V- Matt. 18.
bi duo vel tres cõueniunt in nomine meo, ibi ego sum in medio eorũ: & de quacunq; re consenserint super terram, fiet illis à patre meo qui est in cœlis: & quæcunq; alligueritis super terrã, erunt ligata in cælo: & quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælo: ad ipsas indulgẽtias promulgandas processim⁹. Ex parte igitur nostra quicquid modestiæ & honestatis, interposito magno temporis interuallo, adhibitis etiã multis precibus, fieri potuit, factum extitit: etiam nunc magnoperè optaremus, literas Apostolicas super huiusmodi indulgentijs exhiberi, vt nihil discordiæ in Ecclesia Latina notari posset: quas, si ipse summus pontifex illud haberet propositum satisfaciendi & complacendi sacro concilio, iam huc destinare deberet, cùm tantùm ab oblatione vestra temporis effluxerit, quòd vel nunc, vel infra paucos dies commodè transmitti possent. Et quoniã in ipso articulo dicitis, quòd modus indulgentiarum pro subsidio Græcorũ reperiendo, non videtur pluribus conueniens, opportunum fore arbitramur aliqua his scriptis adijcere, vndè pateat, modum hũc minimè calumniari debere. In primis quicunq; illi sint, æquiùs agerent, si more sanctorum patrum, deliberationi vniuersalis Ecclesiæ iudicia sua submitterent. Hæc sancta synodus nõ repentè, sed matura & digesta consultatione habita, hunc modũ esse valdè conuenientẽ iudicauit: de quo si quis hæsitet, ad ea quæ tẽporib⁹ patrũ nostrorum fieri cõsueuerũt, respiciat. Nónne cùm passagium generale pro recuperatione terræ sanctæ indictum fuit, proq; alijs magnis Ecclesiæ necessitatibus, indulgentię generales concessę sunt? Nónne ex proximis annis bis aut pluriès pro extirpãda hæresi Vuicklessitarum, modis idoneis id ipsum actũ est? Si ergo pro illis hic indulgentiarũ modus idoneus iudicatus est, cur & nunc pro reductione Græcorum, qua nihil fortè potest dici maius,

Universidad de Deusto
Biblioteca

maius, non censebitur conueniens? Quòd & si pro reparatione pontium ac villarum exustarum, summi pontifices & ipse modernus summus pontifex, etiam ad instantiam priuatarum personarum, plenarias concesserunt: cur & nunc instante Ecclesia, fit tanta dilatio, nec solùm ad reperiendum subsidium, sed pro salute innumerabilium animarum, quæ manus porrigentes adiutrices, vigore istarum indulgentiarum Deo reconciliabuntur? Modus iste meritò conueniens atq; idoneus existimandus est. Obiectio autē illa de guerris Christianitatis, non videtur sufficiens, cùm & alijs temporibus vigentibus guerris & fortè maioribus, concessas esse, & nunc concedi per suam sanctitatem manifestum sit. Nec modus iste cuiquam Christiano necessitatem imponit, sed allicit, vt spe præmij spiritualis de bonis à Deo collatis modicum aliquid contribuat tam moderatè, quòd nulli quidem difficile videri possit. imò & tempore guerrarū quo pluribus criminib⁹ irretiri homines solent, conuenientior hic modus videtur, vt omnes homines de contritione & pœnitentia cogitantes, faciliùs à guerris ipsis desistant. neq; his concedendis indulgentijs illud obstat, quòd ad tantum opus sufficere non credantur. Ita enim dici posset de alijs modis, si opponerentur. sed excogitati sunt cum indulgentijs istis etiam & alij modi, quos tempore suo exequemur. Demum obtulistis, suam sanctitatem, vt videatur morem gerere huic sacro concilio, paratam esse authoritate Apostolica & iuxta obseruantiam sanctorum patrum ac ritum in vniuersali Ecclesia hactenus obseruatum, plenarias indulgentias publicare sacro approbante concilio. Certè decuisset, cùm se ita paratum dicat, vt sua sanctitas quæ tandiu super hoc fuerat requisita, tales literas vobis tradidisset huic sanctæ synodo præsentandas. Quantam autem admirationem nobis præbeat, imò & multis suspicionem, vos forsitan & audire potuistis. Primò ipse requiritur per oratores nostros, ipse respondet & nobis rescribit, quòd per Generalem Camaldulensem & dominum Antonium suos oratores, super hoc intentionem suam sacro intimabit concilio. Hi duo offerunt, suam sanctitatem, cùm erit certitudo aduentus Græcorum, velle in indulgentijs vel in alio modo cum concilio conuenire, & omnes fauores possibiles præstare. Mittitur etiā postea dominus Leonardus ad dilectum Ecclesiæ filium cardinalem sanctæ Sabinæ suum præsidentem, quòd in negocijs concernentib⁹ sacrum concilium, intendit sequi suū consilium. Ipse cardinalis hoc nobis intimato, remittit dominum Leonardum, consulens, satisfacere suā sanctitatem debere sacro concilio in petitione indulgētiarum & alijs ad commune bonum spectantibus. Sperabatur, ipsum dominum Leonardū infra mensem cum dimidio reuerti debere, sed adhuc non comparet. Sed post sex menses destinauit vos, legati. veniunt noua & nuncij tam ad ipsum summū pontificem, quàm ad nos de certitudine aduentus Græcorum. Exoramus & requirimus vos, vt desiderio concilij circa indulgentias satisfaciatis. Respondetis, nos mittere debere iterum ad papā qui hoc faciet. Quid sibi velint tot dilationes ac circuitus, magis volumus admirari ac dolere, quàm temerè aliquid suspicari aut iudicare. saltem vt prædictum est, vel iam, vel infra paucos dies huiusmodi literas venire, & opere intentionem suā complere opus est, vt verum esse cognoscamus, de quo plurimùm gaudebimus, ipsum morem velle sacro concilio gerere. Ad obseruantiam verò sanctorū patrum & ritum Ecclesiæ, ipsi deputati aliàs responderunt. rectè quidē. Nam in illis octo primis vniuersalibus concilijs, & in reliquis in quibus summus pontifex non per se, sed per legatos interfuit, omnia quæuis, siue decisioncm fidei, siue condemnationes & anathematizationes hæreticorū, siue ligandi & soluendi potestatem, siue reformationem Ecclesiæ, siue alia quæcunq; ecclesiastica communia aut priuata negocia concernentia, sub nomine synodi facta, sancita & promulgata sunt. Cur ergo alius modus in hac re modò obseruandus sit, nulla ratio dictat. Si sua sanctitas hîc personaliter adesset, non diffitemur quin ipse loqueretur pro omnibus, quemadmodùm fieri solitum est, vt vnitas designetur Ecclesiæ. Et vt ad recentiora veniamus, & ad hanc specialiter indulgentiarum causam, proximum generale concilium Senense, quod in foribus Romanæ vrbis erat, in quo felicis recordationis Martinus residebat, sub his verbis has plenarias indulgentias concessit: Sacro-
Ex concil. Senens. Martini.
sancta generalis synod⁹ Senensis, in spiritu-
Matth. 16. Matth. 7. 1. Cor. 10. Matt. 28.
sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans &c. statuit, quòd quicunq; capientes hæreticos, & in potestatem ordinariorum vel inquisitorum hæreticæ prauitatis effectualiter ponentes, vel ad eos quos retinere vel capere non possent, de eorum territorijs omnino expellētes, aut bannientes, seu etiam requisiti brachium secu-
Ecclē. 9.
lare contra tales præstantes, eam indulgentiam consequātur, quæ dari consueuit proficiscentibus in subsidiū terræ sanctæ. Hanc autem, quæ in subsidium terræ sanctæ dari consueuit, plenariam fore nemo est qui nesciat. nec quidem ex tali decernendi modo, quem vniuersalia seruant concilia absente papa, quicquam authoritati sedis Apostolicæ deperit. In omnibus enim synodalibus
Ioan. 14.
sanctionibus, semper prima & potissima refulget illius sanctæ sedis authoritas, ac deinde patriarcharum & antistitum, totiusque Ecclesiæ vniuersalis, quam generalia
Matth. 28.
Basileen. pauca de thoritate tribuit

concilia legitimè congregata repræsentant. Et est præterea omnibus consentientibus Apostolicis præsidentibus, hic synodaliter ordinatum, vt in hoc concilio, cùm papa sit absens, omnia sub nomine & bulla huius sacri concilij expediri debeant. Quod postremò dicitis de pecunijs ex indulgentijs colligendis, vt fideliter conseruentur, & ad aliū non exponantur vsum, gratissimum nobis est, & id ipsum huic sanctæ synodo cordi esse, ex modo qui in literis indulgentiarum atq; instructionibus executorib⁹ huius negocij dandis, continetur, satis euidēter conijcere potestis. Nihilominùs, si quem meliorem modum conceperitis, non renuimus: imò contenti sumus, vt vos vnà cum alijs sacri concilij deputatis, curam præcipuam habeatis, quatenùs pecuniæ hinc colligendæ, ad hunc duntaxat vsum fideliter exponantur. Vt autē syncera huius sacri concilij intentio tam vobis quàm omnib⁹ innotescat, offerimus vt hi qui aliàs fuerunt deputati, vel alij mox deputandi, conferant ac practicent vobiscum omnem honestā & rationabilem viam concordiæ. Datum Basileæ in cōgregatione nostra generali, quinto idus Maij, Anno à natiuitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimosexto.

EPISTOLA SYNODALIS, RESPONSIua ad inuectiuam factam sub nomine Eugenij papæ contra synodum Basileensem, super materia citatorij eum vocantis ad iudicium synodale.

SAcrosancta &c. vniuersis Christifidelibus salutem & omnipotentis Dei benedictionem. Ecclesiam suam Christus Deus noster tanta firmitate stabilire dignatus est, vt etsi fluctibus ac turbationib⁹ mundi huius agitetur, nequaquam tamen dejiciatur aut vincatur: imò nec portæ inferi prævalebunt aduersus eam. Fundata est quippe supra firmam petram. petra autem erat Christus, qui ait: Ego vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi. Potest quidem homo particularis deficere & errare, atque in æternum condemnari. & nemo scit, vtrùm odio dignus sit vel amore. Sed hoc certissimum est, Ecclesiam nunquā deseri à Christo, nec eius gratia aut dilectiōe priuari, neq; ipsum sanctum spiritum deesse congregationi fidelium, quin aliquos semper amatores Dei constituat, cùm veritas dixerit: Ego rogabo patrem meum, & alium paracletū dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum. Specialiter autem quadam assistentia congregatos in nomine suo dignatur Christus Domin⁹, qui ait: Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum. quod maximè synodis vniuersalibus conuenire declarauit octaua synodus Constantinopolitana, dicens: Quis nesciat quòd in medio sanctæ huius & vniuersalis synodi fuerit incomprehensibilis & incircunscriptus Christus ac Dominus, qui dicit: Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum? Hinc est quòd nascentibus hæresibus, crescentibus deformitatibus, ad conciliorum generalium soliditatem recursus habetur, vt indè & fidei determinatio, & omnis vitæ actionisq; norma prodeat. Sed id quam maximè necessarium fore compertū est nouissimis nostris temporib⁹, cùm ampliùs diminutæ sunt veritates à filijs hominum, cùm rariùs inuenti sunt viri sanctitate præstantes, quorum vita exemplaris toti gregi dominico sese formā exhiberet imitandam, cumq; varia schismata & deformitatum insolita magnitudo gregem dominicum acriùs inuaserunt, sauente quoq; diuina miseratione, ad horum repressionem synodus Constantiensis coadunata extitit, quæ modum & seriem agendorum deinceps conciliorum præscripsit. Et ne fieret schisma vlteriùs in corpore, ne quis proprio sensu ductus, aut propriæ innitens prudentiæ, se ab illis segregaret quæ essent vniuersali consensu constituta, essetq; sic in Ecclesia vnitas & pax optima, omnib⁹ idem sapientibus, declarauit eadem sancta synodus Constantiensis quemlibet fidelium, cuiuscunq; dignitatis, etiam si papalis existat, teneri obedire in his quæ in pertinentibus ad fidem, extirpationem schismatis, & reformationem Ecclesiæ in capite & membris, vniuersalis synodus statuisset, sequens in hoc & Christi doctrinam: qui cùm dixisset Simoni Petro, Dic Ecclesiæ: si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus, subiunxit: Amen dico vobis, quæcunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlo. Exempla quoq; beatissimorum apostolorum imitantur, qui quod communi consilio statutum erat & ordinatum, id obseruare & exequi cum omni promptitudine satagebant, sicuti de Petro & Ioanne missis à concilio primitiæ Ecclesiæ, diuina scriptura testatur. Et si qua super hac obediētia vnanimiter à cunctis concilio præstanda, quæstio versari videbatur, huius rei dubietatem synodus ipsa Constantiensis amputauit. Quicunque hanc fidei regulam sequuntur, pax super illos, vnitasq; ecclesiastica in ipsis conseruatur veraciter. Sicuti autem in ipso Constantiensi concilio præfinitum erat, ac etiam Senensi, hæc sancta vniuersalis synodus Basileensis tempore statuto congregata extitit: quæ salutem publicam indefessa prosequens solicitudine, primùm de pacificando regno Bohemiæ tunc miserabilibus diuisionibus agitato, quarum incendia in regiones non modò finitimas, sed & longinquas euadere timebantur, vigilantem impendit operam. De pacificandis quoque regnis ac pro-

Sed huic synodo nō defuit authoritas & assensus Romani pontificis.

Pſal. 10.

Matth. 18.

Sed hæc specialiter dicta sunt ipsi Petro alio loco.

Actō. 8.

illud semper vrgent Basileēses, vt ipsis obediat pontifex, non ipsi pontifici obediant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ac prouincijs & moribus hominum reformandis, maximo studio tractare cœpit. Sed heu felicibus illis initijs quanta turbatio, quanta calamitas iniecta sit, quis sine lachrymis & gemitu referre possit? quam & perpetuo nos optaremus contegere silentio, nisi quædam epistola sub nomine domini Eugenij papæ quarti, nuper vniuersis directa fidelibus, istæc commemorans, nos compelleret infandum reuocare dolorē, qui & processum huius sanctæ synodi ab eius primæuis oppugnans exordijs, nos veritatē rerum gestarum in memoriam hominum reducere vrget, & hanc sanctam synodum in manifestatione veritatis, velut Apostolus loquitur, commendare ad omnem conscientiam hominum coram Deo, vt super omnia vincens veritas cunctis appareat, & coram omnibus viuentibus luceat syncera nostra intentio in gloriā eius, in cuius nomine congregati sumus. Siquidem synodum ipsam prosequendæ vnioni Bohemorum, & alijs sanctis operibus multa cum diligentia incumbentem, vehementi flagello prætensæ dissolutionis dudum concutere cœpit dominus Eugenius, & sese ab ipsius Ecclesiæ corpore & vnitate diuidere. quæ quidem diuisio, radix fuit & origo malorum, quæ Ecclesiam Dei vexārunt, & nunc cum maioribus renouantur incrementis, pro cuius dissolutionis reparatione quantos labores duobus annis & ampliùs pertulerimus, orbis ipse cognoscit. Sed & principes catholici tantum malum diuisionis illius abhorrentes, instantissimè laborārunt, vt ipse dominus Eugenius purè, simpliciter & cum effectu adhæreret: quod & fecit, dissolutionem ipsam irritam & inanem confitendo, declarans & decernens hoc Basileense concilium à tempore suæ inchoationis legitimè continuatum fuisse & esse, prosecutionemq; semper habuisse, continuari ac prosecutionem habere debere, ac si nulla dissolutio facta fuisset: deinceps quoq; à nouitatib* & grauaminibus seu præiudicijs inferēdis ipsi sacro concilio, vel suppositis eius & adhærētibus eidem, realiter & cum effectu desistere se affirmans. Sperabat iam hæc sancta synodus decæterò cum pace cuncta peragere, nec Ecclesiæ vnitatem per recessum ab ipsius synodi obedientia perturbari. vnionem Bohemorū prosecuta extitit, regna & prouincias ad pacem excitauit, laborumq; suorum in his rebus Deus omnipotēs dignatus est fructus reddere glorioſos, ita vt regnum Bohemiæ in Ecclesiæ obedientia persistens, sub regimine charissimi Ecclesię filij Sigismundi Romanorum Imperatoris, felici tranquillitate lætetur: & principes plurimi, præsertim per Germaniam & Galliam, ad pacem & concordiam reducti sunt. Insuper eadē synodus pro æterna hominum salute & vigentium deformitatū repressione, salubria decreta & perutiles ordinationes edidit, formam electionum canonicarū iuxta sanctorum patrum instituta restaurans, quib* prælati singularum ecclesiarum assumi deberent, vt reprimeretur ambitio, nec se homines ad primatus capessendos ingererēt, sed assumerentur, vt ait Apostolus, vocati à Domino tanquam Aaron. pariter quoq; Romanis pontificibus decæterò eligendis modum aptissimum præscripsit, numerum & qualitatem creandorum cardinalium ordinans, atq; salutares regulas adijciens pro felici regimine ipsius Romani pōtificis & suæ curiæ, ac etiam patrimonij terrarum & dominiorū Romanæ Ecclesiæ pertinentium, quorum alienationem altero decreto fieri prohibuit. Cæterùm decreuit, ne in collatione vel prouisione beneficiorum, prætextu vacantiarum vel alio quolibet, quicquā exigeretur: pacificis beneficiorum possessoribus abstulit turbationum incentiua. circa diuini cultus celebrationem, vitamq; & honestatem ministrorum, plurima salutifera disposuit: modum, tempus & ordinem celebrandorum conciliorum generalium, prouincialium & synodaliū ordinauit. In Græcis præterea conuocādis ad celebrationem œcumenici concilij, & prosecutionem vnionis eorum, labores innumeros & impensas maximas consumpsit. sed interea dū hæc aguntur, eccè rursum multimoda per vniuersam Ecclesiam exoritur turbatio, dum ipse dominus Eugenius proh dolor factis & operibus ab hac sancta synodo iterū se disiungit. vnus eligitur in vacante ecclesia, ipse alterum reseruationibus inhærendo præcit. scandala, schismata, diuisiones per ecclesias oriuntur. Vndè mirandum est, quo pacto missa eius capitula asserere audēt, ipsum nunquam contra electiones canonicas venisse, nisi cùm iniquè celebratæ fuissent, siue de persona ad beneficia minùs apta, aut ex qua posset verisimiliter scandalū exoriri: cùm nimis notorium sit, ipsum ecclesias, etiam priusquàm prælati moriantur, reseruare, & vigore reseruationum ipsarū, non expectatis electionibus, ipsis ecclesijs præficere pastores. nec adhuc apparuit, ipsum aliquam electionem expectatam, & debitè examinatam, ex causa euidenti publicæ vtilitatis vel necessitatis, sicut prætendere videtur, reiecisse. confirmationes quoq; electionum per metropolitanos & alios ordinarios factas aut fiendas, multipliciter perturbat. pecunia in beneficiorum & dignitatum collatione interuenire etiā more inconsueto audita est, ita vt plerunq; beneficia ipsa & dignitates non expediantur, nisi pecunia realiter fuerit exhibita. Sed nec excusare nititur à specie Simoniacæ labis, quoniam vacantias asserit recipi licere, imò etiam oportere, in sustentationem Romani pontificis & sibi assistentium ordinum. Vt autem non contentionis gratia, sed veritatis & salutis, de hoc aliquid dicamus, si sana doctrina sapientum attentiùs perlegatur, vbi cum aliquo pactum initur vt pecuniam tradat, non aliter beneficium aut dignitatē habiturus, ibi species contractus non gratuiti conspicitur interuenire. Nec ita lauari potest aquis excusationum ista pactio, vt à specie Simoniacæ labis reddatur aliena. Hinc enim euenit, vt plurimi qui & Deo gratiores, & saluti animarum procurandæ vtiliores essent, qui pecunia carent, aut ipsam non asserunt, ad dignitates minimè assumantur. Hinc plerunq; accidit, vt & cupidi & ambitiosi, qui seipsos gradu ambito indignos reddūt, pro moueantur faciliùs. Et vbi temporale commodum impellit animum ad deferendum dignos, promouendū indignos, quis illum à specie labis Simoniacæ purum affirmabit? Sed & ex hoc contingere potest, vt Romani pontifices faciliùs inclinentur ad sibi attrahendum collationes dignitatum & beneficiorum, electiones perturbandum, iura* infirmorum impediendū, canones super his editos sub vmbra plenitudinis potestatis infringendum: quod fortasse non agerent, si non esset pecunię interuentus, sed vnicuiq; suum relinquerent officium, & ipsi desuper vigilarent, correcturi delinquentes, & maioribus intenturi. Sicq; tunc Ecclesia optimè disponeretur. & adhuc nostris temporibus inoleuit, vt cùm vacat vna Ecclesia, fiant translationes plurimę, per quas plurimæ ecclesiæ vacare possint, ex quib* pecuniarum exactio magis & magis abundet: quæ quantùm ecclesijs & saluti animarum noceant, facilè est videre. Quis non intelligit hoc promouendi genus per interuentum pecuniæ, ex radice auaritiæ adinuentum, plùs fouendæ ambitioni, quàm animarum saluti, esse accommodum? Qui enim dignitates ambiunt, illi pecunias conquirere laborant, quarum suffragio gradū assequantur honoris. Hinc sua vendunt patrimonia, hinc se fœneratoribus obligant: quibus postèà satisfacturi, prædia, possessiones & castra ecclesijs pertinentia, interdum alienare coguntur. Hinc regiones variæ depauperantur & euacuantur pecunijs. Hinc prælati per annos plurimos suspēsi à diuinis, sæpenumerò hac tempestate visi sunt. Neq; hęc est primorum fructuum collectio, quę beneficijs liberè expeditis aliquando colligi solebat: imò & si nunquam fructus illos prælatus ipse sit collecturus, si etiam infra triduum moriturus sit, pecuniā ex patrimonio aut aliundè solueret, quæ nunquam deinceps restituitur. Nō certè sic patres antiqui annatas exegerunt, vel potiùs pecunias sub nomine annatarū, licet fructus aliquos, absq; hoc quòd pecunia in collatione interueniret, reseruandos pro necessitate temporis tunc instante, duxerunt: non tamen vt perpetuò talis esset reseruatio duratura. Nunquid ex hoc reprehendenda est hæc sancta synodus, quasi sedem Apostolicam exinanire velit, dum modum illum exactionum reprobat, qui tantoperè officit saluti animarum? Nunquid illam epistolam aduersus sanctam synodum proferre decuit, quòd ipsa mendaciter se asserit in represionem auaritiæ, Simoniæ, ambitionum & aliorum vitiorum, ordinationes & salubria decreta condidisse? Certè nemo inficiabitur, formam decretorum nostrorum super electionibus ritè celebrādis, super collationibus & confirmationibus liberè expediendis, & alijs priùs memoratis, ad expellendum illa genera peccatorum esse conuenientissimā. Nec ad contumeliam diximus, sed ad plurimam salutem efficiendam, abusus illos habentes speciem Simoniacæ labis, per Romanum pontificem foueri, dum hæc tollere & perturbare, cùm potest, obmittit: imò si abusus tali labis specie respersi, per ministros eius committuntur, eos fouere dicitur, cùm eos non perturbat: & vehementer pertimescere debet, ne durè propter illos corripiatur à Domino, qui Heli summum sacerdotem durissimè puniuit, dum filios suos efficaciter corrigere negligebat. Sed nec in his quibus diuina maiestas offenditur, & salus impeditur animarū, continuare oportuit prætendendo excusationem non adhibitæ alterius prouisionis, cùm timore perdendi tēporale emolumentum, nimis inconsultum sit, regni cælestis hæreditatem negligere, & animarum perpeti detrimentum. Sed & dictum erat, per hāc sanctam synodum prouisionem esse fiendam ipsi Romano pontifici iuxta eius indigentiam, si animum eius ad obseruationem decretorum videret benignè inclinatum. Nec autem ipse aut suam indigentiam aperuit, nec decreta exequi compertus est. Videns itaq; hæc sancta synodus iugiter animas hominum his abusibus illaqueari, decretaq; sua pro represionibus talium edita contemni, videns (vt præmittitur) diuisiones in ecclesijs per canonicarum electionū manifestam conturbationem nimiùm adaugeri, videns & alia vigere schismata, dum illi qui per hanc sanctam synodum alligabantur, per Romanum soluebantur pontificem, ita vt iam in populo Christiano serperet illa diuisio, vt quemadmodùm quondam diuidebantur Corinthij, & vnus dicebat, Ego sum Cephæ: alter, ego sum Apollō: sic & nunc vnus aiebat, Ego sum papæ: alter, Ego sum concilij: dum Romanus pontifex huius sanctæ vniuersalis synodi in his operibus non tenebat vnitatem, neq; beatissimi papę Damasi imitabatur exemplum, qui & de his nullatenus cognoscere volebat, quæ sancta synodus diffiniuisset. Attendens præterea hoc sacrum cōcilium prosecutionem reductionis Græcorū, quam tantis impen-

Vtinam.

1.Cor.4.

Heb.5.

Corrit. Tho. 2. decret. 3. tit. 6. c. 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. &

Universidad de Deusto
Biblioteca

sis & laboribus inchoauerat, multipliciter impediri, & deniq; vniuersa quasi facta Ecclesiæ perturbari ex hac diuisione, quam aduersus synodum congregatam & salubria eius opera, ipse dominus Eugenius consouebat, atq; per minus debitum regimen Ecclesiæ, cuncta in peius ruere, miserta est tandé synodus ipsa Ecclesiæ Christi, tanta ægritudine laborantis: & zelo domus Dei accensa, eundem dominum Eugenium citare decreuit, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales conuocare, vt ipsis auxiliantibus, conueniens & salutaris prouisio Ecclesiæ donaretur, priusquàm deteriora cõtingerẽt. Commemorauit cum dolore non sine informatione præcedenti defectus aliquos, qui publicè & notoriè in præiudiciũ & scandalum gregis dominici super regimine ipsius Ecclesiæ in spiritualibus & temporalibus adesse ferebantur, vt omnibus in melius emendatis, salus & pax redderetur populo Dei. Dolet quidem plurimùm sancta synodus, quòd talia commemorare oporteat: nec libellum famosum confecit, vt obijcitur, sed tantùm recitauit ea non animo diffamandi, sed corrigendi, prout ad eã pertinebat, quæ iam in publicum prodierant, dum pro debito officij à Christo susceptí negligere nõ potest, quo minùs in hac vrgentissima necessitate languoribus vniuersalis Ecclesiæ medelam quærat donari salutarẽ, & pro ea instet vehementiùs, impleatq; diuini Apo-
2.Tim.4. stoli præceptum scribentis Timotheo: Argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina. erit enim tempus cùm sanam doctrinam non sustinebunt. Rursumq; ait i-
1.Tim.5. dem Apostolus: Peccantes coram omnibus argue, vt & cæteri timorem habeant. Quod in peccatis publicis agi potest, maximè per eum, cui reformatio & correctio pertinet aliorum. Sed & beatus Gregorius in suo pastorali, illos qui dum deficiunt, se benè agere credunt, docet à pluribus oportere increpari. Verùm citationem præfatam aliquanto asperiùs ferens Romanus pontifex, aliqua in aduersum per eorũ (vt creditur) suasionem, qui magis loqui quærunt sibi placentia, quàm ipsius æternam salutem & vniuersalis Ecclesiæ releuamen perquirere, plurima peragere conatus est, atq; inter cætera memoratam vniuersis Christifidelibus direxisse dicitur epistolam: in qua non correFalso accusatum Eugenium testatur Pius 2. qui diu Basileensibus adhæserat, sed postea ad Eugenium rei veritate cõperta se transtulit. ctio, nõ emendatio prohdolor affertur, sed quæ sibi obijciuntur, nẽdaciter prolata esse scribit per hanc sanctam synodum, quam vtiq; honestioribus verbis alloqui decebat. Verùm ipsa pro sua charitate omnia cum mansuetudine ferre decreuit, improperia etiam suauiter sustinens, dum arguendo & obsecrando in omni patientia & doctrina potsit homines perducere in salutem. Sed debuit arbitrari Romanus pontifex, populos non esse scriptis suis in factis proprijs & personalibus credituros. Neq; hunc modũ conuenientem existimabunt, vt ipse vocatus ad synodale iudicium, illud subterfugiat, & ad dispersos hinc inde quærat seipsum proprijs iustificare sermonibus. Quis enim est qui epistolam conscribere non possit, & in ea quæ volet, assererẽ? quòd si proprijs sermonibus seipsum quis hoc pacto iustificare possit, pauci erunt qui se deficere fateantur. Quòd si olim beati summi pontifices, Leo, Damasus, Sixtus, se in synodo expurga- Leonem s. re curauerunt, vt scandalum à fidelium mentibus tollerent: multo ampliùs ipse dominus Eugenius comparére debuisset, qui in eo casu tenetur, vbi de defectibus notorijs & scandalizantibus Ecclesiam delatus est, in quibus synodum vniuersalem in papam iurisdictionem habere nemo ambigere iuste potest. Honestius quippe fuerat, per se vel alterum in synodo comparére: & si non probarentur quæ de ipso dicta erant, eluceret coram omnibus iustitia eius. Si autem & vera probarentur, debita cõuersione omnia contegerétur, & in melius emendarentur: sicq; per debitam conuersionem, honorem plurimum & benedictionem obtineret in populis: imò & exemplum pœnitentiæ cunctis præstaret, per quam efficaciter reformatio Ecclesiæ & salus daretur vniuersis. Nam & pœnitentibus ait Dominus Esaiæ 1. per Prophetam: Si fuerint peccata vestra vt coccinum, tanquam nix dealbabũtur. Iam enim adeò peccata nostra creuerunt, vt iustitias nostras proferre non oporteat, sed post naufragium vitiorum oportet super se cundam tabulam pœnitentiæ peruenire in portum salutis. Cuius rei exemplum in beatissimo Petro apostolorum principe præclarum habemus, cui cùm Paulus in faciem restitisset, & dixisset eum non rectè ambulare ad veritatem euangelij, & non solùm dixisset, sed & in epistola sua ad perpetuã rei memoriam scripsisset, nõ hoc molestè tulit beatissimus Petrus: imò expresè Pauli epistolas commendauit. in quibus hoc ipsum nõ ignorabat contineri: vt & hoc suis successoribus exemplum daret, non molestè ferre, si eis per eorũ coapostolos aliquid tale pro sua & vniuersalis Ecclesiæ salute diceretur. Sed vnum in sua epistola summus ipse pontifex maximè prosequi videtur, quòd hæc sancta synodus ab eius exordio ipsum à papatu deponi affectauit: quòd si rerum gestarum seriem in memoriam reduxerit, talia proferre desinet. Cùm vix adhuc esset in papatu constitutus, dum ipsa synodus inchoata extitit, quomodò aduersus eũ tunc conuenerat synodus, quæ de gestis eius nullam adhuc habebat notitiam? Quid tunc contra eum intentauerat, cùm ipse cœpit eã dissoluere? Deinde quàm benignè, quàm patienter etiam post dissolutionem resarcitam, hæc ipsa synodus præstitas contradictiones,

ctiones, impugnationes & resistentias varijs modis in dissolutionem ipsius & operum eius tendentes, hucusq; pertulerit, satis manifestum est. Sed neq; in hac nouissima citatione quicquam aliud quæsitum est, quàm vt in necessitate maxima conueniens prouisio Ecclesiæ donaretur. Nihil nobis gratius, nihil desideratius est, quàm vt ipse Ecclesiã Dei salubriter regat: non quidem vt pro libito volũtatis suæ cũcta peragere velit, spre-
1.Pet.5. tis canonibus sacrorũ conciliorum, sed iuxta beatissimi Petri doctrinam, sic regat, nõ vt dominans in clero, sed vt forma fact⁹ gregis. Romanus enim pontifex est vniuersa-
Est certè e- liis Ecclesiæ minister, non dominus. atq; etiam pastor am schismata & scandala submoueat, quæ contingunt dum heu nimiùm propriã stu-
& caput. dent implere voluntatem. Dicit nos eius sanctam intentionem perturbasse, sed nos la-
2.Reg.16. b tentem intentionem, nisi ex operibus & fructibus, cognoscere non possumus. Nos iu-
for. *Nõne dicamus ea quę patent, Dominus autem intuetur cor. *Nunquid prohiberi potest libera hominis voluntas, ne fructus bonorũ operum ex se producat, vt defectuosum regimen abhorreat, vt pacem & vnitatem conseruet? profectò longè meliùs suaderet animos hominum in approbationem iustitiæ suæ, si bona opera se feciss oſtéderet, quàm prædicando se habuisse bonã intentionem,
for. aut quam homines nec intueri, nec dijudicare possunt. Quis enim impediuit, *nec hodiè impedit, vt abusus curiæ suæ non abstulerit, nec de præsenti auferat? Sed mirandum valdè est, quòd dissolutionem per eum aliàs revocatam & annullatam, iterum approbare conatur eadem epistola: & processum concilij tunc contra hanc dissolutionem deductum, reprobare: cùm tamen dissolutionem ipsam irritam esse & inanem, apertè per literas suas confessus sit. Cui dissolutioni si pa-
Miró, hoc dicit de Bohemis. tres paruissent, maneret adhuc regni Bohemiæ desolatio, nec Bohemorum ipsorum vnio facta fuisset: imò quàm plurimæ patriarum & terrarum desolationes, errores q; hominum & mala innumera verisimiliter perpetrata fuissent. Si illam dissolutionem de-
Gal.2. struxit, cur iterum eam sermonibus reædificat, cùm dicat diuinus Apostolus: Si ea quæ destruxi, iterum ædifico, prævaricatorem me constituo? Illud autem valdè flebile est, quod dicit, eo tunc concilium fine iurisdictione & iustitia, super illius dissolutionis reuocatione ipsum monendo, processisse, adijciens iterum, quòd patres in concilio existentes, contra diuinã voluntatem ipsum supprimere quæsierunt siue angustare potestatem, & se supra eum constituere supremos. Nunquid ipse iam abnegare volet iu-
Quæ est fynodus fine capite risdictionem synodi vniuersalis in sacra scriptura fundatam, & determinationem vniuersalis Ecclesiæ declaratam, cui declarationi si quis pertinaciter contradiceret, incide-

ret in hæresim? sed nec potestas angustatur, dum ita dirigitur, vt non in destructionem, sed in ædificationem procedat. Caueat pro Dei reuerentia, ne, dum minora excusare nititur, & aduersus salubres correctiones plùs debito recalcitrare, in grauiora corruat: qui & in epistolæ illius exordio dicere ausus est, patres in concilio congregatos, iam ferè septem annis ab ipso Christi vicario & à suprema Romana Apostolica sede, Christianorum matre & capite, segregatos. *Nunquid for. *Nõn-ne in hoc damnabit vniuersos cardinales, patriarchas, episcopos, Imperatorẽ, reges, principes & cæteros, qui per se vel alios in hoc concilio fuerint: & denique Ecclesiam per orbem dispersam, hoc concilium approbantem, vt dicat vel eos à capite & matre Christianorum fuisse segregatos, vel sauisse segregatis? Dicendo quidem synodum à se fuisse segregatã, se potiùs à synodo segregatum affirmare videtur, quæ tamen vniuersalem Dei Ecclesiã repræsentat. Cùm enim membrum à corpore disiungitur, non totum à parte se dicitur separare, sed pars à toto segregari. debuit quidem synodo vniuersali vt membrum ipsius, in vnitate spiritus iugiter adhærere. & si relinqueret, non tamen ipsa à suo vero capite Christo relinquitur. Non enim est generale concilium Ecclesiæ, sicut vna particularis conuentio consiliariorum alicuius principis, cui papa ipse tanquã præsidens & dominus præsideat: sed est vniuersalis Ecclesiæ catholicæ conuentus, continens & includens virtualiter & authoritatiuè singulos gradus Ecclesiæ, tam papatum quàm cæteros, sicut membra ipsius Ecclesię vniuersalis: quam propterea ipsum concilium repræsentare dicitur, prout iam confitentur vniuersi. Quæ si attentiùs considerauerit ipse dominus Eugenius, seipsum ex segregatione potiùs reprehendet, desinetq; talem in synodum congregatam in nomine Christi & in vniuersalem Ecclesiam proferre iniuriam. Deniq; nos dicit vehementer studuisse, vt inconsutilem tunicam Christi scinderemus. inueniet ipse nos pro vnitate vniuersalis Ecclesiæ, & eius salute sedulò desudasse: nec possumus à Romana Ecclesia separari, dum vniuersalis Ecclesiæ retinemus vnitatem, in qua tam ipsa Romana Ecclesia, quàm aliæ singulæ Ecclesiæ includuntur. Et si authoritas quæritur, inquit Hieronymus, orbis maior est vrbe. sed ipse primus scisturæ & diuisionis author extitit, cùm primus synodum dissoluere, & se ab ea segregare incepit, atq; in huiusmodi segregatione & diuisione longo tempore persistere voluit, & nunc dum post longam expectationem ac multam patientiam eius, emendatio & regiminis Ecclesiæ Dei salutaris prouisio quæritur, ipse loquitur grandia aduersus sanctam synodũ & Ecclesiam Dei, ipse eandem synodum dissoluere co-

Vnus solus tandé Basileæ cardinalis mansit, Eugenij hostis, plurimi Eugenio ad hæserunt cum alijs multis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

natur, si de ipso iudiciũ fiat, aut aliquo suorum præsidentium oratorum. Nunquid ei conueniens est tale quærere diffugium, qui aliquando solebat per oratores suos circa huius concilij exordia se ante omnes reformandum offerre, quodq; de vita eius audaciter inquireretur? Nunquid hoc iam tolerabile est, vt propter effugiendam correctionem ipsius aut sui oratorum, concilium dissoluere laboret: atq; propter factum personæ suæ, quæ mortalis est, authoritatem Ecclesiæ immortalem confundere nitatur? sed ipsius adiutor est Christus, qui eam non deseret. Iam verò ad cætera dicamus, quæ citationi nostræ respondere volens, aduersum nos retorquere nititur. Ipse alienationẽ terrarum excusare prętendens, dicit Nicolaum de Fortibrachijs & comitem Franciscum de Cotugualla, contra eum fuisse incitatos, qui dicentes se esse capitaneos cõcilij, terras Ecclesiæ inuaserunt, vndè strages secutæ sunt. Si autem veritas rerum aperiatur, nunquam illi ab hoc sacro concilio inuadere terras Ecclesiæ iussi fuerant, neque res talis vllo tempore per concilium deliberata extitit. Verùm videntes diuisionem, quam ipse dominus Eugenius aduersus concilium tunc fouebat, hanc acceperunt audaciam. Vndè & qui diuisionis huius causa fuit, ipse etiam causa extitit malorum ac discriminum quæ exindè secuta sunt. quamobrem iam id diximus: illa prima dissolutio, per quam ab vnitate huius sanctæ synodi domin⁹ ipse Eugenius voluntariè recesit, causa fuit & origo malorum. Sed postquàm dissolutionem fustulit, nunquid propterea terras ipsas Ecclesiæ, quæ recuperari poterant, oportuit in alienas manus tradere, & titulum in eis alteri assignare, vt iam repeti nõ possent? & quò tunc vera alienatio patrata est? Quid præterea de alienatione aliarum terrarum deinceps facta, vt burgi sancti Sepulchri, & plurium, dicturus est, cùm tamen ante adhæsionem ipsius iam per decretum huius concilij, specialiter terrarum omnium Ecclesiæ alienatio sibi interdicta fuisset? Debuit quidem imitari beatum Ambrosium, qui Imperatori quærenti hæreditatẽ Christi, respondit: Absit à me, vt Christi hæreditatem tradam. Non tradidit Naboth suam, sed proprio cruore defendit. Sic hæc iacula, quæ in sanctam synodum se excusando detorquere nititur, manifestè reuertuntur in ipsum. Cæterum aliam excusationem super impedimentis indulgentiarum afferens, dicit se nullas indulgentias plenarias de nouo contulisse, sed solùm antiquas renouasse. Verùm si loca nominatim, quoties opus erit, designabimus quàmplura, vbi pro causis exiguis, vt refectione materialium ædificiorum, plenariam concesit indulgentiam, tũc eo maximè cùm Ecclesia subsidijs Christiani populi pro exaltatione fidei catholicæ & reductione Græcorum indigebat, & in partibus Burgundiæ, Sabaudiæ, Franciæ, varijsq; regionibus notissimũ habetur. Dum verò requisitus extitit, vt in concessione indulgentiarum plenariarum pro facto Græcorum expressè concurreret, dixit se, ne claues Ecclesiæ contemnerentur, aut eius vilesceret authoritas, maturiùs incedere voluisse. Non timuit hanc authoritatem vilescere vel contemni claues, si pro quibusdam ædificijs materialibus hęc indulgentia donaretur.

1.Reg.2.

Quòd si, vt ipse allegat, incertus erat Græcorum aduentus, nunquid propterea non oportuit Ecclesiam præparare, quę in huius operis prosecutionem erant necessaria, vt promissa Græcis implerentur, & ea disponerentur, sine quibus ipsi Græci ad terras Latinorum conduci non poterant? In quibus præparandis iam hæc sancta synodus à ciuitate Auinionensi septuaginta millia ducatorum in mutuum accepit, & anteà duodecim millia à patribus in concilio existentibus, dum priores nuncios ante biennium misit in Græciam, tres videlicet solennes oratores, quorum vnus ad nos redijt, alter vita functus, tertius vsq; in hodiernum diem pro conductione rerum permansit. plures quoq; alias impensas fecit, super quib⁹ omnibus nondum octo millia potuit colligere. Eccè quomodò patres hic existentes, se in his rebus ditare quærunt, quorum plures vltra proprias pecunias, quas in mutuũ tradiderunt, etiam mobilia & *localia sua pignori obligârunt. Sed dicit, cùm res clericorum principaliter agerentur, superfluum fuisse laicos onerare: neq; certè onerauim⁹ laicos ipsos, sed tã clericis quàm laicis, qui sua liberalitate & pietate in subsidium huius rei quicquam contribuere vellẽt, indulgentias concesimus. Nunquid hoc est aliquem compellere, aliquem onerare? nunquid hoc est nouum in Ecclesia Dei, quòd pro factis fidei catholicæ, indulgentiæ concedantur? Adiecit insuper affectasse omnes gazas Ecclesiæ ad tam pium opus protinus exhibere, sicut & opere se dicit adimpleuisse, galeas, pecunias, & omnia quæ pro Græcis ad Italiam transferendis necessaria erant, sua ex impensa transmittendo. Sed certè intelligimus ipsum huius rei gratia exactionẽ quandam valdè odiosam, etiam super laicos Bononiæ constitutos, imposuisse. Fatetur autem hæc sancta synodus, non auro & argento se esse hoc pacto fulcitam, sed sperans in adiutorio domini, qui eam hucusq; confortauit & direxit, negocijs Ecclesiæ & fidei catholicæ conducendis fidelẽ & synceram impendit operam, non verita expetere subsidium catholicorum populorum, quorum incumbit procurandæ saluti. Sed iam compellit ipse dominus Eugenius nos huius rei aperire veritatem, quam libentiùs tacuissemus.

mus. Ipse diuersis artibus hoc conciliũ dissoluere tentauit, aut in eum locum transferre, vbi liberiùs libitum suę voluntatis impleret, & huius sanctæ synodi reformationem subterfugeret, etiam priusquam de citatorio *nouissimè vlla mentio haberetur. Tandem cùm idipsum complere nõ posset, iam per medium Græcorum potiri sperat optatis. Hinc varia impedimenta & grauissimæ comminationes Auinionensib⁹ datæ sunt, ne pecuniam præstarent. Hinc variæ promissiones beneficiorum & dignitatũ, hinc plurimæ impensæ in legationibus ad diuersas regiones transmittẽdis consumptæ, hinc labores innumeri assumpti, vt aut conciliũ dissolueret, aut locum quem affectabat, obtinere posset. Tandem cùm iam pecuniæ & galeæ ex parte huius sacri concilij in Auinione expeditæ fuissent, & anteà octo millia florenorũ pro Græcis congregandis in Constantinopolim transmissa, res quoq; inchoatæ, iam cum pace & tranquilla deductione deduci poterant. Nam & Græcorum oratores huc aduenientes, quicquid dicerẽt, semper in hoc persistebant, quòd à decreto super conuentione ipsorum edito nullatenùs recederent. Cui decreto in electione locorum per nos facta, & omnium aliarum rerum expeditione satisfactum erat. His ita feliciter dispositis, ipse dominus Eugenius volens metere vbi non seminauerat, qui & præcedentibus temporibus magis opportunum fuerat arbitratus, vt legati mitterentur in Constantinopolim tractaturi cũ Græcis, & non fieret ipsorum conductio ad concilium œcumenicum in his partibus occidentalibus celebrandum, videns ipse iam in loca citramontana eorum cõductionem disponi, tunc pecunias inuenit, galeas transmisit, quæ ipsos Græcos in aliquem locum Italiæ, quem vellet, deducerent: nõ parcens honori Ecclesiæ Latinæ, in qua Græci iam proh dolor videbunt miserabilem diuisionem, quam ipse aduersus hanc sanctam synodum in prosecutione negociorũ fidei huiusmodi per eam inchoata exercet. vndè & maxima perturbatio rebus agẽdis affertur, & quæ priùs pacatò cursu deducebantur, nunc varijs exponuntur fluctibus. Nónne sanctiùs feciſſet, prosecutionem inceptam in vnitate confouere, quàm pecuniam in fomentum diuisionis & rerum turbationem consumere? Assentiat ipse, quæsumus, aliquando saltem in hoc tanto fidei negocio huius sanctæ synodi tenere vnitatem, quæ loca opportunissima in his partibus citramontanis elegit, vbi potentissimi principes Christiani & vniuersitates studentium, præsertim in sacra theologia, pax quoq; & securitas magis abundant: vbi ad honorem Ecclesiæ Latinæ potest haberi conuentus celebrior, & ad bonũ fidei ac ipsius vnionis desideratæ efficacior. Nec ipse dominus Eugenius laborem veniendi ad hæc loca recusare debet, qui etiã in loca remotiora pro tanto bono proficisci deberet, ostendendo se fidelem Christi vicarium, qui pro salute gregis sui de cælo descendit, præsertim cùm & ipse dominus Eugenius in hac epistola profiteatur se velle pati mortem pro reductione Orientalis Ecclesiæ, pro qua tamẽ (quod dolenter referimus) induci adhuc non potuit, vt extra Italiã egredi vellet. quod si voluisset, poterat toti Ecclesię dare pacem. imò & nostri oratores ad eũ missi, obtinere non potuerunt, vt pro Græcis conducendis ad loca per nos electa, saluum conductum donaret, quem seculares principes vniuersi liberalissimè concedebant. Non autem ipse conari debet Græcos ad locum nõ electum per hanc sanctam synodum, euocare: quæ solùm tria loca elegit, cùm & Græci pepigerint in locum per nos eligendum aduenire: nec pati debet hæc sancta synodus, vt aduersus pacta inita & contra sanctorum decretorum suorum tenorem, concilium hoc œcumenicum in alio loco sine suo consensu cum Græcis ipsis celebretur, vbi certa seque retur Latinæ Ecclesiæ confusio, & incertus esset vnionis Græcorum aduentus. posset; contingere & illam vnionem non perfici, & Latinam Ecclesiam in confusione ac deformatione manere, authoritate synodali ipsius Latinæ vniuersalis Ecclesiæ miserabiliter cõculcata & prostrata. quæ nullatenus permittere possumus, sed Ecclesiæ retinebimus Deo fauente firmitatem & authoritatem, atque nihilominùs vnionem Græcorum iuxta conuenta pro viribus prosequemur. Interserit autem præmissa epistola veluti pro relatione *crimini, quòd in hac sancta synodo dispensationes, commutationes votorum venduntur ac beneficia. Sed nescimus vndè hæc acceperit, nisi forsitan impugnare velit, quòd in concesione indulgentiarum largientibus pia subsidia in opus Græcorum, indultum est, vt commutationes votorum & dispensationes aliquas obtinere possint. Nunquid & hoc illicitum est, quòd illi sua peccata eleemosynis redimant, quæ eleemosynæ in prosecutionem illius salubrimæ vnionis Græcorum manifestè conuertuntur? quomodo autem alias dispensationes, quæ hîc conceduntur, vendi asserat, cùm homines hîc ad matrem suam Ecclesiam congregatam pro dispensationibus obtinendis sæpè refugere notum sit, ne illas magnas exactiones pecuniarum subire cogantur, quæ in curia ipsius domini Eugenij palàm constat exerceri? Signet nobis vnũ, qui in hac synodo beneficium aut dispensationem vel aliquod tale vendiderit, & videbit nos protinus debitum iustitiæ peragere. Dicit nos beneficiorum collationem, sibi plerunq; adimendo illa, de facto conferre: sed si antiquarum synodorũ acta per-

Et tamẽ celebratũ est alibi, & quidem feliciter.

Dat

Universidad de Deusto
Biblioteca

legerit,quæ episcopos sæpenumerò instituerunt & destituerunt: imò etiá Nicena synodus Eustathium episcopum de Nicea Beroæ in Antiochiam transtulit: si etiam Matthiam apostolum & primos septem diaconos per cõcilia primitiuæ Ecclesiæ fuisse assumptos meminerit,non negabit in ipsis beneficijs per synodũ vniuersalem ministros iustitiæ instituì posse:quod tamen rarissimè nos egimus, imò collationẽ beneficiorum per ipsum dominum Eugenium sustinuimus exerceri, licet multas inordinationes gratiarum expectatiuarum & nominationum agere conspiceretur: quibus mediantibus, in expugnationem ipsius sanctæ synodi & vniuersalis Ecclesiæ,varios sibi conabatur exquirere fauores. sed cupiebamus semper fouere vnitatem & pacẽ. Verba plurima per hanc epistolam in nos grauia proferuntur, quæ etiam, occulta cordium sine affectibus dijudicans, dicit, quòd creditur in cordibus nostris potissimè inesse auaritiæ ardorem. Eccè dum substantias nostras consumimus, dum promotiones & beneficia non quærimus, & ad bonum vniuersalis Ecclesiæ nostra vertimus studia,auari vocamur. Protestatur huius epistolæ principiũ, nostra (vt inquit) sacrilegia iuridicè retundere, superstitiones & errores velle sopiri. Sed dum ipse dominus Eugenius iustitiam suam proferre debuit,refugit iudicium:dissoluit,quantùm in se est, concilium. Et insuper quæ in Ecclesiam Dei proferat, quo pacto excusationes in peccatis adducat,præmissa testantur, quæ certè dolenter proferimus. Nam ipsum & rectius sapere, & loqui veracius atq; honestius optaremus, nec ita coram mundo proprij animi efferre passionem. Sed cùm omnia dixit quæcunque voluit,vbi sunt illa sacrilegia? vbi superstitiones? vbi errores quos nobis inesse dicebat, & quos sopire pollicebatur?Melius quidem fuisset,verba tã iniuriosa subticere, vbi nullam penitus in re ipsa apparentiã afferre potuit,nec Deo fauente afferet in æternũ. Nec propter opprobriorum talium aut quarumlibet detractionum dissemination em, prosecutionẽ boni communis & defensionem vniuersalis Ecclesiæ atq; conciliorum generalium, quibus robur fidei catholicæ duce Christo innititur,eodem adiuuante deseremus. Paucitatem nobis & imperitiam obijcit eadem epistola. sed si veritatem amplecti velit,nullam huius sanctæ synodi conclusionẽ in omnibus his quæ decretata fuerunt, cœptam inueniet, in quam non longè maior pars prælatorum,maior pars doctorum, maior deniq; pars omnium notabilium virorum consenserit.imò plusquam duæ partes concilij in id ipsum conuenerunt,quod est copiosè congregatum. & si omnium peritiam atq; dona ex largitate sancti spiritus distributa diuidentis vnicuiq; prout vult, consideratius examinasset, parcius talia loqueretur. Tandem illa subticendo quæ in emanata citatione dicebantur, vos Christi fideles exhortatur, vt schismata impijssima & horrenda (vt inquit) scandala deuitetis, nostrosq; conatus quos impijssimos dicit, reprimere studeatis:quæ iam omnia etsi grauissimarum iniuriarum plena sunt, mansuetè tolerare polliciti sumus, cùm non nobis sit animus verbis contendere, sed totis conatibus perquirere,quid commodius,quid conuenientius agendum sit pro ecclesiastica salute. sed dominus Eugenius schisma se abhorrere ostendit, & sub timore schismatis in hoc animos hominum perducere, vt aduersus hanc sanctam synodum liberè agere possit quęcunq; volet,& diuisionẽ quam ab exordio(vt præmissum est)inchoauit,ita conducere, vt confundatur synodalis authoritas, & libitum suæ prævaleat voluntatis, atq; sub velamine comminati schismatis,ipse corrigi non valeat: quæ res etiam exemplum perniciosum afferret posteris, in magnam Ecclesię desolationem.Nam quicquid summi pontifices vellent in futurum, pro libito animos hoc possent, omni sublato timore, confidentes ob metum schismatis nunquam eorum correctionem per concilia generalia tentari posse. Insuper dum schisma dissuadet,ipse actu schisma pernicioissimum duorum conciliorum, quale nunquam auditum est, erigit, euocando aliud concilium in ciuitatem Ferrariensem, contra decreta concilij Constantiensis & istius, ac etiam illa quæ sunt Græcis promissa, quæ ipse expressè approbauit. Nos autem fauente Christi gratia, nullum schisma facimus: imò veram Ecclesię prosequimur vnitatem, vt videlicet tã ipse Romanus põtifex quàm cæteri omnes, vnanimiter teneant vnitatem Ecclesiæ congregatæ, & non se separent ab his quæ vniuersali consensu sunt constituta. soliditatem Petri teneant, quæ non in vnius solius personæ voluntate cõsistit, quæ quotidiè errare potest,cùm & aliqui Romani pontifices in errorem lapsi sint: sed maximè residet in vniuersalis Ecclesiæ catholicæ conuentu,quem Christus,caput verum ipsius, non deseret vsque ad consummationem seculi. Vtq; omnes idem sapiant cum Ecclesia congregata, & cessent illa schismata, quæ proh dolor in oculis nostris iam vigere conspicimus,dum ipse dominus Eugenius in diuisione inchoata nimium perseueret, qui etiam rursum ad dissolutionem semel reuocatam reuertitur, assidueq; bonum vniuersalis Ecclesiæ conturbat: & nihilominus adhuc expectamus,hoc maximè desiderantes, vt omnes prælati & principes Christiani ac cæteri fideles, iunctis animis & concordi sententia,in his discriminibus consulant publicæ saluti ac regimini salutari totius Ecclesiæ: nam res omnium agitur. hoc

Act.1.& 6.

Ego pro vobis rogaui Petre, vt non deficiat fides tua. Luc.22. Matth.16.

hoc petimus & requirimus, vt ecclesiasticorũ copiosus numerus ex omni regione huc affluat, sicut ad hanc synodum vniuersi status Ecclesiæ sunt legitimè vocati, & pariter deliberent, quid potius pro vnitate conseruanda & omnibus rebus Ecclesiæ feliciter ordinandis expediat. Vniuersos quoq; iam intelligere speramus, hoc non esse schisma quærere, sed potius velle schisma perpetuum deuitare: quod contingeret, si summi pontifices nostri temporis à sacris concilijs, quorum instituta sui prædecessores maximè exequi curabant, se vellent pro libito voluntatis assiduè disiungere, & eisdem repugnare: cognoscentq; iam cuncti apertius, quanta sit necessitas pro soliditate fidei & Ecclesiæ retinere conciliorum vnitatẽ, quæ dum magis oppugnatur,tanto magis in animis hominũ elucescit: hoc disponente omnipotenti Deo,qui mala esse nõ sineret, nisi potens esset bona etiam ex eis elicere. Ideo dilecti Ecclesiæ filij principes Christiani & vniuersi fideles, his rebus per Dei gratiam intellectis, cognoscetis vbi veritas & iustitia resideat, per quam ad pacem possumus peruenire salutarem. Vos ipsi iuuate & orate,vt dominus Eugenius Romanus pontifex meliori fretus consilio,& propria volũtate paulum inclinata,ad pacem, vnitatem & salutare regimen ecclesiarum & animarum, benignius se conuertat. & illum in visceribus charitatis hęc sancta synodus paratis animis amplexabitur,totis viribus adiutura,vt ipse in omnibus bonis semper abundet.ad hanc quoq; ciuitatem veniant vniuersi,qui de iure vel consuetudine concilijs generalibus interesse tenentur. Mittant huc principes seculi suos oratores, vt super cunctis quæ pro bono Ecclesiæ agenda sunt, communi omnium consensu capiatur conclusio salutaris, & in omni pace ac tranquillitate cuncta disponantur ad gloriam nominis Christi & salutem Ecclesiæ suæ, qui est Deus benedictus in secula seculorum.

Hoc Eugenius non fecit.

Sed æquum erat vos in re non mala potius à propria voluntate dif cedere, & pacifici obtemperare.

Datum in nostra generali congregatione in Ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata xiiij. Calendas Nouembris, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoseptimo.

RESPONSIO SYNODALIS, FACTA *oratoribus Electorum imperij Romani &c. instantibus vt supersederetur in processu papæ Eugenij.*

SAcrosancta &c. ad futuram rei memoriam. Audiuit hæc sancta synodus affectionem deuotissimam venerabilium archiepiscoporũ & cæterorum illustriũ Principum Electorum sacri imperij,ad pacem & quietem Ecclesiæ, quã vos egregij ipsorum oratores in nostra congregatione generali diserta oratione reseratis. vicissim quoque audierunt discretiones vestræ zelum syncerum, quem sancta eadem synodus ad ipsius Ecclesiæ salutem & pacem semper gessit, veluti per venerabilem archiepiscopum Panormitanũ ex ordinatione huius sacri concilij fuit in eadem congregatione latius explicatum. Deinceps pro affectu quem ad pacem in cordibus nostris sedulò gerimus, ab eisdem discretionibus vestris inter deputatos huius sacri concilij quæsitum est, vt media ad pacem ipsam opportuna velletis aperire. Nam hæc sancta synodus omnia media intẽdebat gratis animis amplexari, per quæ authoritas Ecclesiæ seruaretur illæsa, & reformatio tantis expetita temporibus, & pro qua iam in concilijs Constantiensi, Senensi, & isto Basileensi tot sunt adhibiti labores,aliquem tandem fructuosum sortiretur effectum,ad Dei gloriam & animarum salutem. Vos verò pacis inueniendæ spem vos habere dixistis, si suspenderetur processus aduersus dominum Eugenium papã quartum inchoatus,& interim opera daretur per dominos vestros illustres, vt ipse dominus Eugenius dissolutionem prætensam concilij per eum attentatam reuocaret, & ea quæ aduersus hoc sacrum concilium egerat, de quibus atq; etiam de iustitia ipsius concilij dominos vestros *planè informatos esse cõmemorastis. Vtque insuper idem dominus Eugenius decreta synodalia susciperet, & de congregando concilio pro Græcis se nõ intromitteret, sed fieret apud Græcos ipsos instantia, vt venirent ad aliquem trium locorum electorum per concilium. quod si obtineri non posset, videretur de aliquo tertio loco eligendo, qui & concilio & papæ tutus & accommodus foret,adijciẽtes quòd ad papam super his destinaremus oratores. Et tandem si concordia aliter non posset inueniri,super ipsius tertij loci electione concilium & papa in aliquos compromitterẽt. Quibus per vos ex optima intentione & zelo syncero (vt credimus) expressis, matura deliberatione præhabita,duximus hoc modo respondendum: Laudamus & commendamus plurimum deuotionem venerabilium archipræsulum & cęterorum illustrium dominorum vestrorum atq; vestram,quam simul & iustitiam huius sacri Concilij attentius considerare, & pacis media inuenire conari conspicimus, laboribusque ipsorum & vestris gratia est habenda. Nos quoque ea cupimus efficere, quæ ad pacem salutarem consequendam, & piorum vestrorum desideriorum consummationem efficaciora sint. Speramus autem,fauente Christi clementia, pacem ipsam nobis & vobis pariter desideratam, inueniri posse, si sororem pacis iustitiam non prorsus abiecerimus. Nam ita iustitia & pax osculatæ sunt, atque tali vinculo fœderatæ, vt quisquis

*plenè

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vide Basil. retractationum Pij. 2. quæ infrà habetur.

vnam sine altera quærit, neutram valeat amplecti. Si constantibus animis viam iustitiæ & veritatis ingrediamur, authoritatem Ecclesiæ & determinationes fidei iam in pluribus concilijs promulgatas, atq; per vniuersalem Ecclesiã approbatas, totis viribus defendamus, quæ concorditer acclamant, Romanum pontificem teneri obedire vniuersalibus concilijs in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem schismatis, & reformationẽ Ecclesiæ in capite & membris, ac pertinentibus ad ea: vt quod veritas ipsa declarata sonat, opere impleatur, pacem optimam & nunc & in futurũ vniuersa Ecclesia consequetur. Nec Romani pontifices pro libito suæ voluntatis implendæ aduersus vniuersales synodos tanta bella mouebunt in continuam perturbationem Ecclesiæ, sed benignẽ amplexabuntur, quæ vniuersali consensu sunt instituta pro ædificatione ipsius Ecclesiæ & animarum salute. Ipsi quoque hoc pacto à synodis vniuersalibus omni fauore & honore tractari merebuntur. Inducunt nos præterea existimare de futuris, dominũ Eugenium papam quartum faciliùs ad hãc pacem inclinari posse pro salute animæ suæ & totius Ecclesiæ, si processus inchoatus per hanc sanctam synodum cõtinuetur, quàm si eodem processu suspenso, nudis precibus de hoc interpelletur. Meministis, vt credimus, dum altera vice concilium dissoluerat, neq; precibus inclytæ memoriæ Sigismundi Imperatoris Romanorum, nec archipræsulum & cæterorum illustrium principum electorum sacri imperij, aut quorumlibet aliorum, ad huiusmodi reuocandam dissolutionem induci potuisse, donec ad suspensionem ipsius ab administratione papali hæc sancta synodus procedere decreuit. Vbi verò nunc longè grauiora, longè duriora peregit, & semel reuocatam dissolutionem iterum attentauit, quid putandum est ex dilatione processus euenturum, nisi duriorem ipsius in cœpto proposito persistentiã? Iam semel post eius accusatam contumaciam, dilationem sexaginta dierum ad instantiam præfati imperatoris ac illustrium dominorum vestrorum dedimus. Et post lapsum illorum adhuc alijs plurimis diebus expectauimus. Quid istæ dilationes profecerint, vos ipsi conspicitis: quoniam etiam dominos vestros illustres literas & nuncios ad eundem dominum Eugenium misisse commemoratis. Et quanquam plurimùm sit eorum diligentia commendanda, nihil tamen ad salutem Ecclesiæ Dei obtentum est. Interim ipse dominus Eugenius literas & nuncios ad diuersas regiones misit, in huius concilij expugnationem: interim plurimos ad adeundum prætensum Ferrariense concilium conuocare studuit, in scissuram Ecclesiæ: interim laborauit vt Græcos ad locum quem vellet, ponet adducere, vt sub vmbra conuentionis eorum, correctionem effugere, & obedientiam quam huic sanctæ synodo exhibere tenetur, eludere valeret. Cuius rei assequendæ gratia, iam aduersus honorem Ecclesiæ Latinæ plurima scandala per ipsum dominum Eugenium atque suos, etiam in oculis Græcorum commissa sunt: & nunc in foribus est schisma inauditum duorum conciliorum, per erectionem ipsius prætensi concilij Ferrarien sis. Iam imminet speratæ reformationis extinctio, authoritatis vniuersalis Ecclesiæ prostratio, si non celeriter occurratur. neq; aliud remedium nobis superest, quàm vt per continuationem processus & iustam suspensionem ab administratione papali, ipse dominus Eugenius ad viam iustitiæ & semitam veritatis reducatur, per quam pax gratissima nõ tantùm in hoc tempore, sed & diebus futuris donetur populo Dei. Nec ista suspensio est ipsius depositio. adhuc illa differetur. nec ad eam nisi cum magna maturitate hæc sancta synodus procedere intendit. & interim illustrium dominorum vestrorũ pia deuotio apud ipsum dominum Eugenium laborare poterit, vt pacem Ecclesiæ donet. longè quoque faciliùs, Deo adiuuante, sua consequentur desideria, vehementiusq; dominum ipsum ad pacis amplexus excitabunt, imminente depositione sua, si non assenserit precibus ipsorum, quàm si suspenderetur processus. erit enim per Dei gratiam hæc suspensio nõ lœtalis vulneratio, sed medicina salutaris. habebitisque in vlteriori dilatione quod à nobis exposcitis, tempus prosequendi salubria media pacis, ad quorum cupitos amplexus hanc sanctam synodũ semper pacatam inuenietis. Offert autẽ hæc sancta synodus venerabilibus archiepiscopis & cæteris illustribus dominis vestris plurimo honore dignissimis, quicquid ad pacem & prosperitatem sacri imperij & omnium prælatorum atque principum inclytæ Germaniæ efficere poterit, exhortans in domino deuotiones eorum, vt saluti Ecclesiæ ac paci semper intendant, benignosq; fauores semper & auxilia huic sanctæ synodo iugiter largiantur. & cum bona concordia atq; diligentia debita talem futurum Imperatorem eligere curent, qui languoribus vniuersalis Ecclesiæ sua aduocatione subuenire possit, & vniuersum populum Dei inter præsentium temporum calamitates consolari: ad ipsius omnipotentis Dei gloriam & honorem, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

Datum Basileæ in congregatione nostra generali, xvj. Calendas Februarij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimo octauo.

RESPON-

RESPONSIO SYNODALIS AD FVNdamenta & rationes primæ & secundæ sessionum conuenticuli Ferrariensis, ostendens quòd papa erigendo ipsum conuenticulum, introduxit schisma in Ecclesia Dei.

Ferrariense synodum & Latini & Græci venerantur.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, vniuersis Christi fidelibus salutem & omnipotentis Dei benedictionem. Vt inter varias fluctuum procellas, quibus nauicula Petri (sacrosancta videlicet Christi Ecclesia) agitatur, cuncti fideles portũ veritatis conspiciant, in quo animæ ipsorũ salubriter quiescere possint in acquisitionem æternæ salutis, nec timeant fluctus varios tribulationũ, quæ aduersus veritatẽ ipsam & Ecclesiæ stabilitatem excitantur, sed vsq; in aduentum domini stabiles atq; firmi permaneãt: apertissimè coram omnibus viuentibus declarare duxit hæc sancta synodus, quid in fauorem defendendæ veritatis ad status Ecclesiæ conseruationem & diuinæ legis obseruationem, indefessè prosequitur.

Hæc reprobatis & damnare Eugenium 4. vt habetur supra sessione 38.

Hæc enim veritas est, quòd Romani pontifices concilia vniuersalia actu congregata, dissoluere sine ipsorum consensu conciliorum non possunt, neque de loco ad locum mutare aut prorogare. Hæc iterum est veritas, quòd concilium vniuersale potestatem à Christo immediatè habet, cui Romanus pontifex tenetur obedire, in his præsertim, quæ fidem concernunt, extirpationem schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ in capite & in membris ac pertinentibus ad ea. Hæc est etiam veritas, quòd Romanus pontifex non potest ea immutare, quæ concernunt vniuersalem Ecclesiæ statum, quæ quidem veritates sibi mutuò cohærent. Si enim liceret Romano pontifici congregatum concilium dissoluere, prorogare, de loco ad locum transferre contra ipsius cõsensum: & dum in vno concilio agerentur, quę sibi non placerent in facto fidei aut generalis reformationis aut schismatis & taliũ, huiusmodi transferre ad alium locũ placitum sibi, & ibi homines congregare: & si ibi iterum non fieret quod vellet, transmutare in locum alterum, sicq; totam Ecclesiam de loco ad locum ducere & reducere: quis non intelligit, ex hoc obedientiam ipsius ad vniuersale concilium, Ecclesiam militantem repręsentans, posse frustrari? Quomodò enim concilium papam in facto fidei, generalis reformationis, & cæteris iudicare poterit, si ilicò vt iudicare cœperit, valeat per papam dissolui aut mutari? Quis intellectus hoc capit, vt concilio in papam iurisdictionem exercere donatum sit à domino, & tamen concilium ipsum se in aliquo loco stabilire non possit, in quo iurisdictionem huiusmodi exerceat, sed ex voluntate papæ totaliter dependeat ipsius mutatio? Qualiter in his quæ sunt fidei, obediet concilio, si concilium vniuersale pro declarationibus fidei & extirpationibus hæresum congregatũ, dum voluerit, in quemcunque locum citramarinum aut vltramarinum mutare possit contra consensum ipsius? & iam dominus Eugenius papa quartus pridem in Constantinopoli conuentionẽ Latinorum cum Græcis habere volebat, quam ipsi Græci synodum vniuersalem fore dicebant, quod in effectum deduci nõ potuit, dum hoc saerum Basileense concilium nequaquam *consentijt, arbitrans ex ea re grauia detrimẽta posse Latinæ Ecclesiæ imminere. Quomodò deniq; Ecclesiam congregatam audire compelletur Romanus pontifex, si ipsius congregationem, prout ei videbitur, valeat immutare? Cuius Ecclesiæ authoritas, respectu cuiuslibet fidelis cuiuscunq; dignitatis, in ipsis verbis Iesu Christi saluatoris nostri fundata est, dicentis Simoni Petro: Si te non audierit, dic Ecclesiæ: Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Amen dico vobis, quæcunq; alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo: Et quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælis. Subdẽs post pauca: Vbi duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum. Ex quibus diuinis verbis authoritatem esse attributam Ecclesiæ congregatæ & vniuersali concilio super quemcunq; fidelem cuiuscunq; dignitatis, ostenditur: ad cuius Ecclesię iudicium etiam Petrum, & in eo quemlibet successorem Romanum pontificem, Christus recurrere iubet, atque illius acquiescere iudicio. quod & doctorum ac sanctorum doctrinæ, declarationesq; sacrorum conciliorum plenè affirmant. & dum his nouissimis temporibus ex doctrinis malè intellectis, nonnulli argumenta & dubia aduersus authoritatẽ ipsorum vniuersalium conciliorum afferre conabantur, frequenter ea quæ de Romano pontifice erga singulos dispersos scripta erant, ad vniuersalis concilij congregationem applicantes, celeberrimum Constantiense concilium dubitationum talium hæsitationem à mentibus fidelium sustulit, & viam futuris præclusit erroribus. Sed neq; à principio nascẽtis Ecclesiæ vsq; in hoc tempus auditum est, quempiam Romanorum pontificum hoc attentare, vt concilium Ecclesiæ quod vniuersale reputaret, contra consensum ipsius de loco ad locum ducere, aut ipsum dissoluere præsumeret. Nunquid beatissimus Petrus apostolorum & discipulorum domini congregationem, dum celebraretur, voluit aliquando ipsis inuitis dissoluere, aut in aliam mutare regionẽ? Nunquid aliquis aliorũ id ipsum agere visus est, vsq; quò aduenit ipse dominus Eugenius, qui hanc sanctam synodum Basileensem legitimè

for. *consentijt,

Matth. 18.

Hæc nihil faciunt contra authoritatem Pontificis.

Ephesina 2. synodus Leonem papã damnat. & illo volente aliò translata.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gitimè congregatum in ſpiritu ſancto, paulò poſt eius prima exordia, diſſoluere & in aliud tempus prorogare, atq; in ciuitatem Bononienſem transferre tentauit, dicens ſe ob cauſam reductionis Græcorum id agere, ſicuti ex tenore literarum ſuarum ſuper huiuſmodi diſſolutione factarũ apparuit? Sed continuò fuit ei declarata ſupradicta veritas, quòd concilium congregatum diſſoluere, prorogare aut transferre non poterat ſine conſenſu ipſius, & in ſecunda ſeſsione eiuſdem ſanctæ ſynodi poſita eſt eadem declaratio, vbi poſt recitationem duarum declarationũ Conſtantienſis concilij, hæc verba ponuntur: Præmiſsis igitur & nonnullis alijs Conſtantienſis concilij attentis, præſertim capituli quod incipit, Frequens, prælibata ſynodus Baſileenſis decernit & declarat, quòd ipſa pro hæreſum extirpatione ac morum generali reformatione in capite & in membris, necnon pace inter Chriſtianos procuranda, vt præmittitur, in ſpiritu ſancto legitimè congregata, per nullum quauis authoritate, etiam ſi papali dignitate prefulgeat, diſſolui aut ad alium locũ tranſferri, ſeu ad aliud tempus prorogari debuit aut potuit, debet aut poteſt, debebit aut poterit in futurum, abſq; eiuſdem ſynodi Baſileenſis deliberatione & conſenſu. Hæc habentur in præfata ſeſsione. Deinceps autem verbis illis vtamur, quæ in decreto duodecimæ ſeſsionis huius ſanctæ ſynodi, in qua etiam ſeptem ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinales præſentes erant, legatusq; ſedis Apoſtolicæ præſidebat, poſita ſunt: dominus Eugenius ad nos quatuor oratores tranſmiſit, non vt emendarent, ſed errata defenderent: nosq; increparent, quòd mox ſuæ prætenſæ nõ paruiſſemus diſſolutioni. quibus per reſponſiones huius ſacri concilij veritas tam iuris diuini & humani, quòd ſine conſenſu concilij ipſum diſſoluere nequiuerat: quàm facti, quòd cauſæ prætenſæ diſſolutionis veræ non fuerant, extitit luce clariùs patefacta. Hæc ilico tunc diximus, commemorantes illam eſſe veritatem iuris diuini & humani, quòd ſine conſenſu concilij ipſum diſſoluere nequiuerat, prout latiùs in quadam reſponſione noſtra, incipiente, Cogitanti &c. fuerat declaratũ. Sed & quantum nobis cordi eſſet, hanc iuris diuini & humani veritatem, prout tenebamur, defendere, & errori contrario reſiſtere, in altera noſtra reſpõſione, quæ incipit, Sperauit &c. data oratoribus ipſius domini Eugenij in noſtra cõgregatione generali, in qua & ipſi cardinales numero ſeptem & legatus Apoſtolicus præſentes aderant, apertè oſtendimus, hæc verba inter cætera proferẽtes: Caſſetur ergo concilium Conſtantienſe, & decreta ſanctorum patrum, quæ declarant, in his quæ vniuerſalem Eccleſiæ ſtatum concernunt, papam nihil poſſe immutare. Fruſtrà enim membranas occupãt, ſi vnico verbo papa poteſt illa mutare: & quod deterius eſt, authoritate Eccleſiæ talia poſſe videretur, ſi poſt huiuſmodi contradictionem inter concilium & papam ortam, concilium quaſi victum liti cederet, & ipſum & alios Romanos pontifices in poſſeſsionem diſſoluendi concilia poneret. Et poſt pauca ſequitur: Mori malumus, quàm tanto errori per ignauiam cedere. Deinde ſubiungitur ibidem: Hic articulus de quo diſceptamus, fidem concernit, qui ſine interitu ſalutis negligi non poteſt. Si dominus Eugenius Eccleſiam ſanctam non audierit, quam hoc ſacrum concilium repræſentat, oportebit tandem haberi vt ethnicum & publicanum. Si Eccleſiam ampliùs offendere non vult, recognoſcere neceſſe habet, hoc verum fuiſſe & eſſe concilium, ipſumq; diſſoluere nequiuiſſe. Hæc ſunt verba reſponſionis illius, quæ hic inſerenda duximus, malentes antiqua repetere, quàm noua proferre. Inſuper declaratum eſt in octaua ſeſsione: Si Romanus pontifex aliud concilium erigeret, durante iſto, non fore concilium, ſed ſchiſmaticorum conuenticulum. Deinde duodecima ſeſsione generaliter aduerſus Romanos pontifices cõcilia generalia diſſoluere, prorogare, aut de loco ad locum mutare volentes ſine conſenſu ipſorum conciliorum, pœnæ ſuſpẽſionis & depoſitionis decretę ſunt. Demum autem cùm iam vltra annum & dimidium ipſe dominus Eugenius aduerſus præfatam veritatem repugnaſſet, præcepit ſibi & mãdauit hæc ſancta ſynodus per præfatum decretum duodecimæ ſeſsionis, vt diſſolutionem per eum attentatam reuocaret, & hoc ſacrum Baſileenſe concilium legitimè inchoatum, declararet, à tempore huiuſmodi inchoationis continuatum fuiſſe & eſſe, proſecutionemq; ſemper habuiſſe, continuariq; ac proſecutionem habere debere: quod ſi nõ faceret, infra terminum ſexaginta dierum, ex tunc adueniente termino, eſſet ab omni adminiſtratione papali ſuſpenſus: tandẽ huic monitioni paruit, & in forma ſibi per hoc ſacrum concilium in decimaquarta ſeſsione ipſius deſignata, reuocationẽ fecit per ſuas literas more Romanæ curiæ bullatas, decernens & declarans de conſilio & aſſenſu cardinalium ſibi tunc aſsiſtentium, generale Baſileenſe concilium à tempore prædictæ inchoationis ſuæ legitimè continuatum fuiſſe & eſſe, proſecutionemq; ſemper habuiſſe, continuari & proſecutionem habere debere ad prædicta & pertinentia ad ea, perinde ac ſi nulla diſſolutio facta fuiſſet: declarans etiam præfatam diſſolutionem irritam & inanem, reuocans inſuper, caſſans & irritans duas literas ſuas in palatio Apoſtolico promulgatas, & tertias incipientes, Deus nouit, & quicquid ſuo nomine in præiudicium aut derogatio-

Sed ipſe legatus & multi alij ad Eugenium redierunt relictis baſileenſibus.

Tota Eccleſia aliter ſentit de concilio Ferrarienſi & Florentino.

gationem prædicti ſacri Baſileenſis concilij, ſeu contra eius authoritatem factum, attentatum ſeu aſſertum erat, eadem nulla & irrita fuiſſe declarando, addens quòd à nouitatibus & grauaminibus ſeu præiudicijs inferendis ipſi ſacro concilio, vel ſuppoſitis eius & adhærentibus eidem, realiter & cum effectu deſiſteret. Quibus per dominum Eugenium ſic ſolenniter decretatis & declaratis, arbitrati ſumus eundẽ iam illi veritati mente integra, prout tenebatur, adhærere, quòd concilium vniuerſale diſſoluere nõ poterat ſine conſenſu ipſius, dum illam diſſolutionem quam vltra duos annos ſuſtinuerat, & translationem in Bononiã, quamq; per totum orbem publicauerat, quam etiam propter cauſam reductionis Græcorum factam eſſe dicebat, irritam & inanem eſſe decreuit, dicens, illa non obſtante, ſacrum Baſileenſe concilium à tempore inchoationis ſuæ legitimè continuatum fuiſſe. quod quidẽ nullatenùs legitimè continuatum eſſe poterat, ſi poteſtatẽ diſſoluendi & transferendi ſine conſenſu concilij ex cauſa quam neceſſariã arbitrabatur, habuerat. Sic iam illam veritatem iuris diuini & humani, illum articulum qui fidem concernit, vt præmiſimus, etiam dominus ipſe Eugenius approbauit, totaq; Eccleſia & populus Chriſtianus in hac veritate conquieuit. Sed heu dolor vehementiſſimus rurſum vniuerſam conturbat Eccleſiam. dum enim ſacrum hoc Baſileenſe concilium videns maximam eſſe deſolationem, cuius reformationi & ſalutari gubernationi pro honore Dei & ſalute animarũ iam multis quæſitæ laboribus, & toti populo Chriſtiano deſideratæ, ipſe dominus Eugenius multis annis obſtiterat, qui cæteris omnib⁹ viam ſalutis debuerat oſtendere: videns etiam grauiſsimam ſciſſuram, quam dominus Eugenius in Eccleſia excitauerat, galeas & oratores in Græciam tranſmittendo aduerſus legationem huius ſanctæ ſynodi ibidem deſtinatam cum multa impenſa facultatum noſtrarum, & earum quæ ex gratuitis ſubſidijs fidelium populorum collectę ſunt, atq; illa perturbando, quæ cum Imperatore Romeorum & patriarcha Conſtantinopolitano eadem hæc ſancta ſynodus concordauerat, quibus & ipſa ex integro ſatisfecit, vt ſic ipſe domin⁹ Eugenius poſſet ad locũ quem vellet, modis indebitis vniuerſam perducere Eccleſiam, vbi poſſet dictare quæ ſibi placerent, obedientiam huius ſanctæ ſynodi & reformationem ſubterfugiendo, decretaq; concilij Conſtantienſis & iſtius ac veritates declaratas illudendo: qui & nunc Florentiã pro loco concilij habere volens, nunc illa relicta, Bononiam aut Ferrariam, vel locum alium pro libito ſuæ voluntatis pro ipſo concilio aſsignare, iam ad id manifeſtè redibat, quòd concilia vniuerſalia de loco ad locum ducere & mutare vellet, put ſibi videretur: videns ſacrum conciliũ hæc & alia plurima per dominum Eugenium in offenſam diuinæ maieſtatis & totius Eccleſiæ de facto attentari, voluit (prout tenebatur) remedium apponere, & regimini ipſius Eccleſiæ Dei, prouiſionem quærere ſalutarem. Tunc dominus Eugenius iterum de facto vniuerſale concilium ſine conſenſu eius diſſoluere, & in ciuitatem Ferrarienſem transferre *dixit, for. *ſe de-
caſu quo contra ipſum aut aliquẽ oratorum xit,
ſuorum preſidentium in concilio, procederetur, aſſerens ſe hoc facere ex authoritate Apoſtolica, ex certa ſcientia & plenitudine poteſtatis: iterum veritatẽ tantoperè declaratam, vehementiùs oppugnare aggreſſus eſt, præfigens etiam terminum triginta dierum, vltra quos hanc ſanctam ſynodum in facto Bohemorum, quicquam agere prohibebat: & iuriſdictionẽ ſupra concilium aſſumens in his, quæ reformationem generalem Eccleſiæ, ac etiam fidem concernebant: atque illi veritati declaratæ expreſè repugnans, quæ ipſum aſſerit teneri obedire vniuerſali concilio in iſtis & pertinentibus ad ea. Adiecitq; ipſe domin⁹ Eugenius pœnas & cenſuras, ſi contrà factum eſſet, totum decernens irritum & inane. Quis nõ videt hic veritatem conculcari, ſtabilitatem & firmitatem Eccleſiæ proſterni, ſi non diuina clementia ex alto prouideret, atq; ſeruis ſuis in eius nomine congregatis, virtutẽ reſiſtendi præſtaret, opponendiq; ſe murũ pro domo Ezech. 13.
Iſrael, & oſtendendi exemplo *ſcãdalum in for. *ſtandũ
prælio in die domini? Quid vltrà? dominus Eugenius ſe æſtimãs exinde fieri fortiorem in hac expugnatione veritatis, conuenticulum apud Ferrariam ſub nomine concilij generalis erexit, ſchiſma grauiſsimum realiter inducendo: quod quidem fore conuenticulum ſchiſmaticorum, apertè fuerat declaratum. Ex his omnibus euidentiùs conſtare poteſt, conſiderantibus veritatis illius claritatem apertiſsimam, quòd papa vniuerſale concilium cõtra conſenſum ipſius concilij diſſoluere non poteſt, aut de loco ad locum tranſmutare, quam omnes docti & indocti ex ſupradictis lucidiſsimè conſpicere poſſunt. Quid igitur neceſſe eſt, vt fundamenta ipſorum Ferrarię conuenientium conemur eludere, quæ in prætenſa ſua prima ſeſsione poſuerunt, allegãtes decretum noſtrum decimænonæ ſeſsionis per papam approbatũ, cui manifeſtiſsimè illius cõciliabuli erectio contradixit? Nam in eo decreto cauetur, vt concilium Baſileæ firmum remaneat, donec Græci ad portum applicuerint, qui portus ſimiliter & locus futuri concilij, non per papam, neque per aliquem alium, ſed per Concilium aut eius oratores determinari debebant. Videant ſi hoc obſeruauerunt, & qualis ratio fundamentalis ſuæ prætenſæ ſeſsionis fuerit, aduertant. Subiecerunt etiam de ſchedula, quam apud nos con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

concluſam dicunt, & conuentionalem appellant, quaſi ex ea erectionis talis conciliabuli velint aliquam apparentiam aſſumere. Sed ſi omnes ſchedulas huius ſacri concilij ab ipſius exordio legant & relegant, nunquam inuenient, ex verbis aut ſcriptis aut intentione eiuſdem concilij proceſsiſſe, vt domino Eugenio concederetur, quòd ſub quocunq; colore poſſet pro tranſmutatione concilij nunc Florentiam, nunc Bononiam, nunc Ferrariam aſsignare, aut ipſum quando ſibi videretur, diſſoluere. Quòd ſi de ſchedula ipſa loqui volunt, in qua concludebatur, certum terminum ciuibus Auinionenſibus aſsignari, infra quē pecuniarū expeditionem pro legatione mittenda in Græciam facerent, & nobis intimarent alioquin vniuerſali Eccleſiæ per alterius loci electionem prouideretur: non fuit illa conuentio concilij cum aliquo, ſed concluſio facta inter nos, vt Auinionenſes ipſi eam expeditionem nō nimium protelarent, cuius concluſionis interpretatio & declaratio iuxta caſus occurrentes, & omnimoda diſpoſitio ad ipſum conciliū pertinebat, nec poteſtatem circa hoc diſponendi, in aliquem vel aliquos idem conciliū tranſtulit. Dum autem pendente termino, ſuperuenit proteſtatio per præſidentes Apoſtolicos, facta aduerſus decretationem loci Auinionenſis, in ſchedula ipſa cum alijs locis Baſileæ & Auinionen. poſitam, quæ non paruam occaſionē retrahendi animos Auinionenſiū ab expeditione pecuniarum præſtabat, dum plurima impedimenta per dominū Eugenium & ſuos in Auinione huic expeditioni interim præſtita ſunt. Dum etiam ita accidit, vt noſtri oratores in Auinionem applicantes, non inuenirent præcipuos gubernatores ciuitatis, quorum durante abſentia, res expediri non poterat: quibus illuc redeuntibus, tandem talis diligentia appoſita eſt, quòd circa terminum aſsignatum ciues ipſi fideliſsimi nobis intimârunt, ſe contentaſſe capitaneum galearum noſtrarum de triginta millibus florenorum, & cautos ac ſecuros feciſſe oratores noſtros de toto reſiduo petitæ pecuniæ, prout & ipſi oratores noſtri eo tūc ſuis literis intimârunt. Requirebantq; Auinionenſes ipſi, vt ad decretationem electionis loci iam factę procederet concilium. Viſum eſt autem ipſi concilio, quòd attentis omnibus prædictis, præfati Auinionenſes intentioni eiuſdem concilij ſatisfecerant, quodq; præfata decretatio fieri debebat. Nā & per hunc modum meliùs prouidebatur vniuerſali Eccleſiæ pro expeditione legationis in Græciam, quam iterum intrando nouas & magnas difficultates electionis alterius loci, dimittendo omnia quæ iam parata erant cum magnis ſumptibus, & frangendo conuentionē cum capitaneo galearum initam per totum concilium, cui & legatus

Licet Baſileenſes id non probarint, tamen papa fecit, tota approbāte Eccleſia.

Apoſtolicus vexillum Eccleſiæ & baculum peregrinationis manu propria tradiderat, cui etiam tanta ſumma pecuniæ iam fuerat aſsignata. Nunquid ex hoc fuit data poteſtas alicui vel aliquibus, vt cōtra conſenſum duarum partium concilij & ampliùs, poſſent ſe ſynodum generalem, repræſentantem vniuerſalem Eccleſiam, nominare, & tradere to tum concilium in manus papæ, vt ipſum in Florentia, & deinde in Bononia aut Ferraria ponereť, vel in quocunque loco, quem ipſe tutum & ſibi atq; Græcis accommodum iudicaret, & pro quo galeas & pecunias faceret expediri? Nunquam enim auditum eſt in aliquo legitimo vniuerſali concilio, quòd minor pars nominans ſe generale conciliū, decretaret quæ ad vniuerſalis Eccleſiæ ſtatum pertinebant contra ſententiā plurimorum. Et ſi hoc permitteretur, via periculoſiſsima diuiſionum in concilijs vniuerſalibus futurarum, & totalis deſtructionis ipſorum, aperta videretur. vtq; exēpli gratia hoc dicamus, non ſolùm ſimplici concluſione, ſed decreto ſolenni firmatum eſt in vndecima noſtra ſeſsione, vt ſummi pontifices concilia vniuerſalia ſine conſenſu ipſorum diſſoluentes, ſi infra quatuor menſes non reſipuerint, ſint ipſo facto ſuſpenſi. Et ſi ſuſpenſionem hanc per duos menſes ſuſtinuerint, ad eorum depoſitionem procedatur. Nunquid in eo caſu, ſi maiori parti ex bonis cauſis videatur, non ſtatim ad talem depoſitionem procedendum, minor pars ſibi authoritatem procedēdi ad eandē depoſitionem aſſumet? Denique, quis ſapiens exiſtimabit hanc intentionem concilij vnquam fuiſſe, vt paucis aliquibus poteſtatem dare vellet auferendi ſibi libertatem electionis loci, & eam pro pecunijs & galeis habendis iudicio domini Eugenij, attentis circunſtantijs negociorum Eccleſiæ, ſubijcere, quam libertatem nō ſibi pro quacunq; auri vel rei temporalis compenſatione tradidiſſet Eccleſiæ? & ſi Auinionenſes defeciſſent, confidebat hæc ſancta ſynodus in domino, quòd aliunde ſuæ Eccleſiæ benè prouidiſſet, authoritatem vniuerſalium conciliorum conſeruando, veritates declaratas manu tenendo, & reformationem ipſius Eccleſiæ atque illa ſancta opera inchoata confouendo. Conſpiciant igitur illi qui Ferrariæ conuenerunt, veritatem rerum, & de ipſa meliùs ſe informēt, ne ſuarum prætenſarum ſeſsionum in diuiſionem Eccleſiæ, tam inania iaciant fundamenta, quæ nec vllum colorem talia facien di ſibi afferre potuerūt. Præterea adiecerūt, quòd ſchiſma venturum pertimeſcebant & impedimentum vnionis Græcorum. O mirandam allegationem, ſchiſma ſe timere dicentes, realiter ſchiſma grauiſsimum perpetrârunt, aliud conciliū contra iſtud erigere volentes, quaſi altare contra altare ponētes, actu etiam perturbando quæcunque cum Græcis

Græcis fuerant concordata. Sed quid trepidare debebāt timore, vbi nō erat timor, dum iſtud concilium videns Eccleſiam vndiq; turbari per ea, quę dominus Eugenius tam in Græcorum negocio, quàm in cæteris rebus (vt præmiſſum eſt) attentauerat, flebili querela plurimos ſuorum defectuū commemorans, vocabat ipſum dominum Eugenium, necnon etiam ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinales conuocabat, vt in hanc ciuitatē Baſileen omnibus ſecuram, cum alijs Eccleſiæ filijs aduenirent, ſaluti Eccleſiæ in tanta neceſsitate conſulturi, & ſuper omnibus agendis tam in facto Græcorum, quàm in alijs vnanimiter prouiſuri? quod ſi factum fuiſſet, ſicut ſyncera intentione deſiderabat hæc ſancta ſynodus, nō iam tantis procellis agitaretur Chriſtiana religio: omniaq; ſedari & pacificari potuiſſent, poteratq́ue hoc modo vera vnitas & trāquillitas Eccleſię dari. Illi verò timētes, ad ſchiſma perpetrādum proruperūt. Illiq; ſchiſmā faciūt, qui ab vnitate Eccleſię cōgregatæ ſe ſegregant. Sed quid vltrà in reſpondendo illis, quæ apud Ferrariam agūtur, inſiſtimus? licet enim ibi conuenientes tractent, loquantur aduerſus hanc ſanctam ſynodum, eiuſq; ſuppoſita, & eas quas appellant ſeſſiones celebrare conētur, vnico verbo omnia ſoluuntur, oīa deſtruūtur, ac vnica veritate declarata, velut vno ſole lucente, omnes factorum illorum & dictorum riuuli exiccantur: Papa concilium Baſileēſ ſine ipſius cōſenſu diſſoluere aut de loco ad locum mutare non poteſt. Hęc veritas fundata eſt ſupra firmam petram, aduerſus quam dominus Eugenius tantis tēporibus decertauit, cui & iam ſemel cedere apertè compulſus eſt: hæc omnes fulminationes pœnarum, quæ aduerſus ipſum Baſileenſe concilium, ſuppoſita eius & adhærentes eidem promulgantur, irritas facit: hæc illud conuenticulum in conſpectu dei & hominū proſternit, hæc cum cæteris aggrauantibus ipſum dominum Eugenium ſuſpenſum eſſe fecit ab omni adminiſtratione papali, ad cuius ſuſpenſionis declarationem quām iuſtè poſt monitiones & dilationes cōgruas proceſſerimus, ex alijs noſtris decretis & epiſtolis euidentiùs cōſtare poteſt: per quæ etiam omnibus ſatisfecimus, quę aduerſus hanc ſanctam ſynodum & proceſſus ipſius, dominus Eugenius inducere conabatur. Verū adhuc ipſe poſtq̄ ab omni adminiſtratione papali ſuſpenſus eſt, ſuppoſita huius ſanctæ ſynodi grauibus pœnis, necnon etiā dilectos Eccleſiæ filios ciues Baſileenſes afficere nititur, ſi ipſam ſanctam ſynodū diutiùs ſuſtinuerit: victu aliaq; & alia neceſſaria ad vſum hominum denegari iubet, quo ipſos viuentes necare auſus eſt, ac deniq; aliqua portātes ad hoc concilium, ſpoliari, & eorum ſpolia primo

Vtinā hoc is vos nō quæreret.

Nam eſt ita.

capientium occupare cōcedit. Et quid hæc omnia valent, etiam ſi multo adijcerentur grandiora, dum ab illo fiunt, qui ab omni adminiſtratione papali ſuſpenſus eſt? vt qd fruſtrà tam vehemētes ictus illo gladio vibrare conatur, qui iam à ſuis manibus prouidè ereptus eſt? Poſt hæc tamen ſubijcit, omnia relaxari & pro infectis haberi velle, quo ad illos qui infra terminum per eum aſſignatum, obedientes fuerint: omnia rēmitti vult, dummodò ſuæ volūtati hęc ſancta ſynodus obediat. Fuiſſemus autem & nos parati ſuæ complacere voluntati, ſi nō repugnaſſet veritati. Sed non poteſt eadem ſancta ſynodus illum deſerere, qui eſt via, veritas, & vita, vt hominis morituri impleat voluntatem: non poteſt conſentire, vt ſoliditatem veritatem Eccleſiæ in vacillationē adducat, vt ſtabilitas & firmitas veritatū, quas ipſa ecclesia declarauit, victa reddatur: quibus proſtratis, nec pax, nec ordo, nec decor in Chriſtiana religione manerent. Et cùm ante quadriennium aduerſus primam diſſolutionem, præſentibus etiam hic (vt præmiſſum eſt) pluribus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinalibus & ſedis Apoſtolicæ legato, diceremus: Malumus mori, quàm tanto errori per ignauiam cedere: Hic articulus de quo diſceptamus, fidem cōcernit, qui ſine interitu ſalutis negligi nō poteſt: non poſſumus nunc dicere: Faueamus errori, ſalutem noſtram negligamus, non debemus eſſe homicidæ animarum noſtrarū & aliorum fidelium, vt dominum Eugeniū & ſucceſſores ſuos ponamus in poſſeſſionē diſſoluendi generalia concilia contra conſenſum ipſorum, & ipſis nullatenùs obediendi. Nec id tolerandum eſt, vt ſub vmbra adducendi Græcos in Ferrariam & locum ſuę voluntati deditum, aut per quaſcunque practicas, authoritatem vniuerſalium conciliorum conculcet, veritatem ac ſtabilitatem Eccleſiæ proſternat, & ſub colore proſequendi modis excogitatis ea, quorū futuri euentus incerti ſunt, exnunc certam confuſionem & grauiſſimam plagam vniuerſæ inducat Eccleſiæ, fidem noſtram lædat. Reformatioq́ue ipſius Eccleſiæ, quam tantis laboribus pro honore Dei creatoris noſtri & animarum ſalute tandiu quæſiuimus, forſitan ſupprimeretur, cuius executioni ſi operā dare dominus Eugenius voluiſſet, nec in hoc tempus differre, neq; locum alium pro benefaciendo & deformitates abuſuum cum effectu tollendo expetere oportebat. Proſecuta eſt hæc ſancta ſynodus & proſequitur, vt electiones prælatorum per ſingulas eccleſias canonicè celebrentur, iuxta diſpoſitionem ſacrorū canonum, per quos grex dominicus dirigatur in ſalutem, vt dignitates eccleſiaſticæ & beneficia ſine interuentu pecuniæ datę vel promiſſæ conferantur, vt ſacroſanctæ Ro-

Ioan. 14.

Magnum periculū, ſi in re non mala Pōtifici obtē peretis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

manæ Eccleſię cardinales, virtutibus & ſcientijs præcellentes, de ſingulis regionibus proportionabiliter aſſumantur, qui toti orbi ſalubriter conſulere poſſint: electionesq; ſummorum pontificum ad vniuerſæ Eccleſiæ ſalutem debitè celebrẽtur, beneficia idoneis miniſtris per eos, ad quos pertinent, aſſignentur. In cauſis & litibus mouẽdis vnicuiq; ſua ſeruetur iuriſdictio, & non confundatur ordo Eccleſiaſticus. Non vexentur homines iniuſtè, nec perſonæ deſtruãtur. Nõ exhauriantur vltra modum regnorum & prouinciarum pecuniæ, ſed omia ordine debito in Eccleſia diſponantur, ad honorem dei & ſalutem animarũ. Decretaq; ſaluberrima ſuper his & alijs plurimis rebus, ſuper reformatione Eccleſiæ Dei in capite & in membris, hæc ſancta ſynodus edidit, quæ non poteſt ſic permittere fruſtrari. Quantis verò exhortationibus & admonitionibus ipſum dominum Eugenium iam multis annis ad hoc excitauerimus, vt ſe & alios in viã ſalutis dirigeret, quicquid ſuper hoc egerit, rerum euidentia monſtrauit. Deſinat igitur aut nos allicere blanditijs, aut comminationibus deterrere, vt veritatem deſeramus. Si ſæuiat quæuis perſecutio, orabimus omnipotẽtem Deum, qui ſanctis patribus noſtris virtutem inſpirauit omnia tolerandi pro defenſiõe catholicæ veritatis, vt & nobis fortitudinẽ præbeat, ad ipſius veritatis & Eccleſiæ ſuæ ſanctę conſeruationem, & vſque ad animam & ſanguinem reſiſtendum, in quem firmiter & ſine vlla cordium hæſitatione omnem noſtram proijcimus fiduciã. Deſiſtat ipſe dominus Eugenius pro reuerentia Dei & integritate fidei, quæ ſemper in Latina permanſit Eccleſia: deſiſtat, ſublatione perpetrati ſchiſmatis, ab intentatis conatibus: cui nec victualia, nec neceſſaria tolli, nec quicquã quod ſuum ſit, eripi exquiſiuimus, ſed vt acquieſceret veritati, & Eccleſiam debitę gubernari aſſentiret, & ea efficeret, quæ eſſent pro ipſius & aliorũ ſalute. Sed & omnes ac ſingulos qui Ferrarię cõueniunt, cum omni charitate reddimus attẽtos, vt ab inceptis, quæ forſitan ſiniſtrè informati, aut non ſatis omnia aduertẽtes, attentauerunt, celeriter deſiſtant, & ad veritates fidei defendẽdas pariter nobiſcum in vnitate ſpiritus cõiungantur, nec etiam complacere queant volvntati cuiuſcunq;, vt velint offendere Deum creatorem cunctorum. Si qui verò in rebellione perſtiterint, coget nos Chriſti charitas & zelus iuſtitiæ vltra pœnarum declaratiõem, aduerſus omnes illuc conueniẽtes & mittentes, quam dudum ſolẽni decreto fecimus, etiã alia grauiora in ipſos, quæ digna fuerint, exequi. Omnes tandem vos Chriſtifideles, quibus huius ſanctæ ſynodi ſynceram intentionem pro defenſione veritatis planis & ſimplicibus verbis aperire duximus, per viſcera miſericordię Ieſu Chriſti requirimus, vt in conſcientia pura & fide non ficta, Eccleſiam matrem cũctorum, quę nos regenerauit in ſpem viuã hæreditatis ęternę, adunare, & veritatem ipſius omni fauore & auxilio defendere ac ſuſtinere curetis, pro honore dei & animarum veſtrarum ſalute: vt vobis adiuuantibus, ipſa Petri nauicula maturiùs in portum tranquillum perducatur: vt non ſolùm aduerſus eam contrariæ tempeſtates prævalere non poſſint, prout eo adiuuante domino poterunt, ſed nec diutiùs eam valeant conturbare, orantes ſine intermiſſione patrem miſericordiarum, vt greſſus omnium dirigat in viã ſalutis, veritatis & pacis, qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum, Amen. Datum Baſileę in noſtra generali congregatione, Idibus Martij, Anno à natiuitate Domini milleſimo quadringenteſimo, trigeſimooctauo.

RESPONSIO SYNODALIS AD ſchedulam proteſtationis contra proceſſum Papæ, factæ per Franciſcum de Barbauaria oratorem ducis Mediolani.

SAcroſancta &c. ad perpetuã rei memoriam. Legiſti per hos dies coram deputationibus huius ſacri concilij ſchedulam quandam Franciſce de Barbauarijs orator illuſtris principis ducis Mediolani, quam ex auditu ipſo ſatis omes intellexerunt, ex ſcientia aut deliberatione eiuſdem ducis aut ſui magnifici conſilij minimè proceſſiſſe, cùm de quadam citatione valuis maioris Eccleſiæ Baſileeñ affixa pridie Calendas Septembris, immediatè ſequentes tantùm tres dies effluxerũt, quibus de Baſilea in Mediolanũ, & rurſum de Mediolano in Baſileã proficiſci nequaquam poſſibile fuit. Nec pręterea exiſtimãdum eſt, ipſum ducem illuſtrem, qui ſemper ſingulari deuotiõe ac veneratione hãc ſanctam ſynodum ac eius authoritatẽ colere curauit, omnia dici iuſſiſſe, quæ in præfata ſchedula continentur. Ad ipſa tamen fauente domino reſpondere, ac de actis in hac ſancta ſynodo reddere ratiõem parati ſumus. Commemoras in primis, nos conueniſſe pro pace populi Chriſtiani, pro tollendis hæreſibus, & reformatione eorum quę in orbe geruntur. Verum quidem hoc eſt, & quos labores iam his rebus per plures annos impenderimus, tu ipſe noſti, & totus orbis conſpicere potuit. Quot enim legationes in Bohemiam, quot in Græciam tranſmiſerimus: quanta legatio oratorum noſtrorum ad pacificandos principes per Germaniam, Galliam, Italiam conſtitutos, tranſierit, quantos ſumptus, quantas vexationes & * fatigas earum rerum gratia ſub- * for. alie

for. de his quæ ierimus, non facilè exprimi poteſt. Sed & quot ſalubria decreta, * quæ in orbe malè geruntur, ediderimus, quantis inſtantijs laborauerimus, vt in executionem deducerentur, & præcipuè apud Eugenium papam quartum, qui primitùs canones ſacrorum Cõciliorum obſeruare & exequi habebat, ac cæteros ad eorum obſeruantiam inducere, ſanctitatisque exemplum ſe cunctis oſtendere, ſatis per orbem publicatum extitit, & ſi fructum optatum non adhuc adepti ſuimus, ſatis omnes conſpiciunt, quis hominum præcipuè huic rei impedimento ſit. Subijcis præterea Franciſce, velut dolẽdi deſlendiq; caſus grauiorem querelam, dum ais non attendi preces principum, pertentium ſuperſederi à proceſſibus, aduerſus Romanum pontificem & illos qui apud eum conſtituti ſunt, inchoatis, quinimmo ipſos magis & magis indiès vrgeri. Ex quibus depoſitionem ipſius Romani pontificis, & alterius electionẽ mox ſecuturas eſſe dicis, atque exindè ſchiſma graue & plurima diſcrimina populo Chriſtiano imminere. Attende in primis, quanta benignitate hæc ſancta ſynodus precibus principum Chriſtianorum in his negocijs hucuſque condeſcenderit. Iam decimuſquartus mẽſis ab eo die voluitur, quo citatio aduerſus ipſum pontificẽ decreta eſt, vt Eccleſię dei oppreſſæ maximis neceſſitatibus propter reformationis contemptum ac ſchiſmatis introductionem ex alterius prætenſi Concilij erectione per eundem Romanũ pontificem iam tunc diſpoſita, prouideretur, contemplatione inclytæ memoriæ Sigiſmundi Imperatoris, data fuit menſe Octobris ſexaginta dierum dilatio: quibus elapſis, rurſum à proceſſu per præfatã citationem inchoato, tempore multo ſuperſeſſum eſt. Aduenit deinde tempus, quo ſuſpenſio ipſius Romani pontificis ab omni adminiſtratione Papali, vigeſimaquarta Ianuarij facta eſt, propter prętenſam diſſolutionem & tranſlationem huius ſacri Concilij Baſileenſis in Ferrariam, caſu quo cõtra ipſum aut aliquem præſidentium oratorum ſuorum, qui in hoc Cõcilio fuerant, procederetur aut fieret aliqua nouitas, per eundem factam & declaratam decimaoctaua mẽſis Septembris, adeò apertè & enormiter contra decreta Concilij Conſtantienſis, & iſtius attentatam, vt nulla poſſit tergiuerſatione excuſari, atque etiam propter illã erectionem alterius prætenſi Concilij contra omnem formam prædictorum decretorũ de facto, nona die menſis Ianuarij inchoata vrgebat Decretorum ſanctio, vt ſi hanc ſuſpẽſionem ſuſtineret ipſe Dominus Eugenius animo indurato, ad depoſitionem eius procederetur. Quid factum ſit ab illo tempore cõtemplatione principum catholicorum, quanta dilatio habita ſit, in rebus lucidiſſimè conſtat. Deponendus veniebat dominus Eugenius poſt vigeſimamquartam Martij, iuxta decretorum ſanctionem. Iam ſex ferè mẽſes exindè lapſi ſunt, & adhuc perdurat expectatio. Non potes inficiari, quin extunc deponi poterat, non opus erat vlteriori proceſſu, non examinatione teſtium ex eo ſolo capite, quòd ſuſpenſionem notoriè ſuſtinuerat per duos menſes animo indurato: vt quid putas hanc ſanctã ſynodum tantis poſteà diſtuliſſe temporibus, niſi vt precibus principum catholicorum benignè faueret, vt etiam cuncti conſpicerent, ſi pendentibus dilationibus, dominus Eugenius reuerteretur ad cor, ſi ad reformationem efficaciter capeſſendam, & in realem executionem tam in curia eius, quàm alibi deducẽdam, propter honorem Dei & ſalutem animarum, ſi ad tollendum ſchiſma introductum ex alterius prætenſi Concilij erectione, ſi ad recognoſcendam Eccleſiæ congregatę & ſacrorum vniuerſalium Conciliorum authoritatem ſuum inclinaret animum? Quid autem pendentibus iſtis dilationibus egerit, attentè conſidera: & meritò dices, quod principiũ tuæ ſchedulæ ferebat, ô dolendum, ô grauiſſimum, ô deflendum caſum. Quis enim non ploret, quis non amariſſimos proferat gemitus, dum tuetur authoritatem ſacrorum generalium Conciliorum, quæ neruus eſt conſeruationis vnitatis fidei, ſacrorumque Canonum & Eccleſiaſticæ diſciplinæ, nũc per cuiuſpiam mortalis hominis voluntatem miſerabiliter proſterni & conculcari? Sed quo pacto arguere poteris ſanctã ſynodum Franciſce, ſi dum eam Romanus põtifex acerrimè impugnat, ipſa in ſui defenſionem ſuos proceſſus iuſtificat in manifeſtationem veritatis? Suggerunt auribus principum & aliorum oratores ipſius Romani pontificis, falſas calumnias in citatione aduerſus eundem decreta fuiſſe confictas. Examinari iubet teſtes ſancta ſynodus plurimos ſuper veritate & notorietate eorum, quæ in ipſa citatione poſita ſunt in defenſionem & iuſtificationem ſui. Nunquid hoc reprehendere vis, & potiùs diligis, vt eadem ſancta ſynodus ſe vbique iniuſte infamari, & de calumnia accuſari permittat? Neque ex his cõqueri debes ad depoſitiõem feſtinari, cùm & ſi feſtinare voluiſſet eadem ſancta ſynodus, ſine his dudum depoſitionem illam (vt præmiſimus) efficere potuiſſet. Quid verò mali eſt, ſi deputati huius ſanctæ ſynodi aut maior pars ipſorum, aut duo ex ipſis, ſicut eis commiſſum eſt, dum in examinatione procedunt, quandam citationem affixerunt ad recognoſcendum ſigilla & inſtrumenta, ſtylum in hoc iudicialem ſeruare volentes, quem minimè ſeruare tenebantur? Noſſe etenim debes Romanum pontificem in citatione

Nimis vos eleuatis Rom. põtificis authoritatẽ, qui totius Eccleſiæ paſtor eſt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

aduersus eum iamdudum decreta, fuisse citatum ad omnes & singulos actus, neq; vlteriorem citatiõem esse necessariam. Quid repræhendis, si ex abundanti hanc nouissimam citationem fecere deputati? quid terminum breuem assignatum causaris, quasi in quolibet termino citationem in longinquam & diuturnam expectatiõem decernere opus esset, postquàm ad omnes & singulos actus citatus extitit? sicque omes illę obiectiones facilè euacuãtur, quas aduersus hanc nouissimam citationem exaggerasti. Obijcis etiam, in die feriato esse factã: sed si rectè aduertas, altero die facta est, qui non feriatus erat. Sed affixio eius idcircò die Dominico facta est in valuis maioris Ecclesiæ Basileensis, vt in plurimorum notitiam deueniret. Vndè patuit etiam, non fuisse clandestinam, sicut in obiectione altera dicere videbaris, & ipsa scripta tua edocent, satis ipsam in eorum notitiam deuenisse, qui contradicere voluerunt. Nec prę terea illi rumori respondere conuenit, quę apud multos dicis esse de deputatis, q̃ suspecti sunt Romano pontifici, cùm ad eam rem viri probissimi electi sint, omni exceptione maiores, aduersus quos nulla iusta causa suspicionis allegata est. Nec in leui rumore fundamentum facere debuisti, pro tali contradictione in synodum vniuersalem suscitãda. Quomodò autem hanc materiam obijcis non fuisse communicatam cum pluribus, qui scire potuisti longè antè, pridiè quàm illa citetio fieret, fuisse per oẽs deputationes Concilij concorditer conclusum, vt processus concernens Romanũ pontificem, vlteriùs continuaretur & perficeretur? Illa verò declaratio priuationis existentium apud summũ pontificẽ, quam allegasti, ea solùm amplectebatur & prosequebatur, quantùm ad priuationem dignitatum & beneficiorũ attinet, quæ dudum in alijs decretis huius sanctę synodi, & præsertim in decreto octauæ sessionis incipiẽte, Sicut vnica, iam ante quinque annos promulgato, ordinata fuerant. Cuius decreti verba sunt hæc: Si qua verò persona Ecclesiastica, etiam si sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis aut alia quæcunq;, cuiusuis status, gradus aut conditionis existat, Bononiam vel ad aliquem locum alium sub nomine generalis Concilij isto durante, præsumat accedere vel ibi mãere, sententiam excommunicationis & priuationis omniũ dignitatum, beneficiorum & officiorum, ac inhabilitationis ad ipsa, incurrat ipso facto: & de dignitatibus, beneficijs & officijs talium, per eos ad quos de iure spectat, liberè disponatur. Hæc in decreto prędicto. Quid plus operata est declaratio generalis, quo ad dispositionem liberè de beneficijs & officijs faciendam, quàm ibi decretum fuerat? Sed mansuetudine semper vtẽs hęc sancta synodus, dum multi huiusmodi beneficia impetrare conarentur, ordinauit, vt à collatione talium vsque ad quadraginta dies supersederetur, quanquàm iam longo tempore post varias admonitiões expectati sunt. Sed quæ tu ipse dicis, attentiùs cõsidera: subiungis in oratione tua, q̃ quicquid citra depositionem fecerimus, in debita veneratione & obseruatione semper habebitur. Quomodò igitur ea quæ citra depositionem facta sunt & fiunt, ita reprę hendere conaris? prædixisti insuper ventura esse inconuenientia plurima, si Romani pontificis depositio fiat. Quæ autem futura sint, Deus ipse cognoscit: sed an fiet depositio vel non fiet, de præsenti non agitur. processus continuatur, vt iustitia huius sanctæ synodi ad hominum constantiam manifestetur. Dudum, vt diximus, etiam absq; vlteriori deductione processus, poterat fieri depositio. Videmus mala plurima per conculcationẽ authoritatis Ecclesiæ & sacrorum Conciliorum exoriri, errores insurgunt, & aduersus determinationes vniuersalis Ecclesiæ in materijs fidei, plures iã sua dogmata impunè asserere audent, censuræ Ecclesiasticæ contemnuntur, decreta & canones vilipenduntur, atque exindè vitia laxatis frenis per orbem debacchantur: discordiæ, diuisiones, schismata in immensum vigent: quælibet ferè vacans Ecclesia, duos patronos habet. Vnus eligitur, alteri per reseruationem prouidetur. Omnis inobedientia, omnis transgressio iam per orbem eleuatur: quòd sancta synodus ordinat, Romanus pontifex inficit: quod ipsa ligat, ille absoluit. Conscientię Christianorum in magnum labyrinthum precipitiúq; ducuntur. Et quasi vbique excommunicationum & censurarum vinculis iam animarum copiosa multitudo alligatur, iudiciaque detrimenta Christianitas vniuersa sustinet. Et cum nulla fit abusuũ correctio, vitia dimittuntur impunita. Sed & omipotentis iudicis ira, quam peccatorum multitudo concitauit, multis iam modis flagellare conspicitur populum suum, vt conuertatur ad pœnitentiam. Et si hoc Cócilium tantis laboribus congregatum & continuatum, absque aliarum rerum dispositione per resistentiã Romani pontificis aut quicquam aliud superueniens dissoluatur, quãtam putas vniuersæ Ecclesiæ totiq; Christianitati desolationem & confusionẽ fore secuturam? Quid autem in hac perplexitate rerum agendum sit, quo pacto Ecclesiæ prouidendum, non facilè existimare potest humana consideratio: sed sperãdum est in misericordia omnipotentis Dei, quòd hãc sanctam synodum in suo nomine congregatam, in eam partem diriget, quæ magis placita erit suæ maiestati: & quod synodus ipsa dictauerit, cui notoria est authoritas, id

Immõ plurima mala pepit cloratio authorizata Rom. pontificis, cui vos plus satis detulistis.

id omnes amplexabuntur, qui Ecclesiæ filij obedientes esse volent. Quòd si in ea re huic sanctæ synodo obediendum non arbitraris, quam tamen vniuersalem Ecclesiã repræsentare in ipsa schedula tua cẽses, sed vnumquenque principem aduersus synodale iudicium proprio iudicio putas inniti debere, & qui ex alia parte dicis omnem potestatem adẽptam esse summo pontifici, & hoc tantùm sibi relictum, quòd nudum & inane pontificis nomen habet, ita vt veriùs imago pontificis, quàm pontifex dici possit, adijciens quòd omnis administratio ad hãc sanctam synodum deuoluta est, vbi iam obediẽtiam Ecclesiæ positam putabis, si nec synodo iudicanti, nec Romano pontifici obediendum arbitraris? Quæ deinceps erit sacrorum Conciliorum authoritas, si vnusquisque illorum iudicijs in reformatione capitis & membrorum, obediat quando velit, quando non velit nó obediat, aut priusquàm aliquid iudicatum sit, de non obediendo protestetur, nisi eo modo synodus & eo tẽpore iudicet, quo ipsa conuenire arbitrabitur præsens iudicium suum iudicio vniuersalis Ecclesiæ in tantis tamq̃ arduis rebus? Hæc quidem Franciscę valdè periculosa sunt in Christiana religione & Ecclesia Dei, & quid in se importent, alio tempore poterit latiùs aperiri. Nec credimus illustrem dominum tuum, qui Ecclesiæ deuotissimus & obedientissimus semper esse speratur, talia suo nomine dici aut fieri iubere. Potiùs teô Franciscę humiliter, sicut decet Ecclesiæ filium, consilia tua & auxilia subministrare decet, & sine intermissione orare cum cæteris fidelibus, vt Christus hanc sanctam synodum & Ecclesiam suam dirigat in agendis, quàm aduersus synodale iudicium protestari, quod an futurum sit, vel quale futurũ sit, ignoras: atque prefigere modos vniuersali concilio ex tua sententia, qui si non obseruentur, vt vis aut sentis, oẽnia iniusta, inualida & nulla esse etiam protestaris, & impingis huic sanctæ synodo impetuosam Romani pontificis depositionem: quę an ad depositionem procedet, vel qualiter & quando, nondum ipse cognoscis. Ad pacẽ nos inuitas, quam vtinam post longæuam adeò expectationẽ vel tua deuotio, vel ali quilibet attulisset. At etiam in præsentiarum videmus impugnationem cõtinuam huius sacri Concilij, & vniuersæ Ecclesiæ turbationem grauissimam, schismatisque continuationem in alterius prætensi Concilij perdurationẽ: pacem verò minimè conspicimus, quam sumopere desideramus, & pro cuius assecutione sperata, hucusque distulimus & differimus eam proferre sententiam, quam (velut superiùs præmissum est) ferre poteramus. Sed neque dilationibus contuis in magnum grauamen vniuersæ Christianitatis res istæ duci semper poterunt, sicut per dispẽdiosas missiones processuum ad principes hincindè dispersos & longinquas expectationes, agendum tua insinuat oratio: quæ intra se repugnantiam quandam gerere videtur, dum quęrit processus huius sanctæ synodi ad vniuersos principes mitti, & nihilominùs ipsos cõpleri aut vlteriùs deduci non vult. Et quomodò fieret vt mitterentur, si non prius complerentur & perficerentur, vt in conuenienti forma ostendi possent? Vt itaque finem nostra responsio accipiat, neque pacem recusamus, neq; de depositione fienda quicquã adhuc certum determinauimus, neq; vllatenùs protestatiõem tuam, per te factam aut similes, ob superiores rationes admittere possumus, nec admittimus: quinimmò si in hac forma protestatiõis persistere voles, quod non speramus, oporteret nos pro defensione Ecclesiæ Dei & authoritatis eius ad alia iuris remedia recurrere. In rebus autem agendis sic fauente Christi gratia procedet hæc sancta synod⁹, vt nec illustris princeps tuus, nec quisquam fidelium possit cum ratione conqueri. Datum in congregatione nostra generali decimotertio Calendas Octobris, Anno à Natiuitate Domini millesimo quadringẽtesimo trigesimooctauo.

RESPONSIO SYNODALIS AD schedulam prę sentatam in deputationibus per oratores principum, super mutatione Concilij in alterum ex tribus locis, etiamsi Papa & Græci non consentirent.

SAcrosancta generalis &c. ad futurã rei memoriam. Audiat vestra charitas, venerabiles & circunspecti viri oratores sereniss imorum regũ Romanorum & Francorum atque etiã & principum, qui per hos dies huic sanctæ synodo Basileensi præsentes affuistis, ea quę super rebus per vos propositis, zelus domus domini nos in auxilio ipsius diuinæ pietatis confidentes, respondere vrget atq; cõpellit. Commẽdamus quidem in primis & ipsorum principum vestrorum piam deuotionem, & vestram ad bonum vniuersalis Ecclesiæ, in quod pariter vniuersa nostra vota & desideria sedulò adspirant. Quid enim aliud hæc sancta synodus tãtis tamq̃; assiduis laboribus iam per octo ferè annos continuatos efficere cupit, nisi vt Ecclesia Christi & salubri dispositione regatur, & optima pace & tranquillitate reflorcat? Sed vt nos & vos, auxiliante pacis & salutis authore Christo Iesu, tãdem id consequi valeamus, quod omnes communi consensu optamus: non superuacuum erit, de necessitatibus & periculis in quibus ipsa versãtur Ecclesia, quicquam dicere: quæ etsi alijs nostris decretis & epistolis magna ex parte

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõmemorata sint,tamen his iam ad memoriam cunctorum recenter deductis & pleniùs intellectis, salutaria remedia faciliùs inueniri poterunt & efficaciùs præstari.Nõ latet discretiones vestras, quanto conatu iam tribus Concilijs generalibus,Cõstantiensi,Senensi,& hoc presenti Basileen,elaboratum sit pro pacifico & ordinato regimine ecclesiæ,sub lege nñi & canonicis regulis disponẽdo,vt non per varios abusus assiduè increscentes, ipse status ecclesiasticus decolorari & in deteriora ruere sineretur,in offensam diuinæ maiestatis, & periclitationem,confusionem atq; turbationẽ maximam vniuersæ Christianæ religionis. Neq; inficiari possumus,id esse beneplacitum diuinæ voluntatis, vt hæc restauratio decoris domus Dei,& reformatio salutaris ageretur,pro qua efficiẽda iam hæc tria generalia Concilia in Spiritusancto legitimè congregata fuerunt, prout ipsi summi põtifices & vniuersi Ecclesiæ ministri,atq; etiam reges & principes Christiani professi sunt,& omnis plebs catholica cognouit.Et vt dolorum præsentium originem aperto sermone dicamus,pro hac vna causa reformationis Ecclesiæ in capite & in membris, quam cum alijs operibus extirpationẽ hæresum & pacificatiõem Christianorũ principum concernẽtibus, hæc sancta synodus multa solicitudine & vehemẽti instãtia ꝓsequi cœpit,tot & tanta perturbationũ genera,quæ conspicitis,aduersus eam excitata sunt. Cùm enim decreta salubria super celebrandis electionibus prælatorum, tollendisque exactionibus,ꝙquæ sub prætextu annatarum in collatiõe dignitatum & beneficiorum ac Ecclesiarum prouisione interuenire solebant,atq; insuper de prælatis non transferendis inuitis, de terris Ecclesiæ Romanæ non alienãdis,& alia quædam edidisset,sperans dominum Eugenium papam quartum nõ solùm ea amplecti & maximè exequi,verùm etiã cæteros verbo & exemplo ad obseruãtiam sacrorum canonum inducere, præsertim visa adhæsione quã huic sacro Cõcilio præstiterat, vbi expresse affirmabat ipsum concilium debere cõtinuari,& progressum habere debere ad reformationem ecclesiæ in capite & in mẽbris,ac pertinentia ad ea:idemq; Concilij purè,simpliciter,& cum effectu ac oñi deuotione prosequebatur,vt dicebat & intẽdebat prosequi,sicut in literis suis patentibus more Romanæ Curię bullatis, & per Cardinales sanctę Romanę Ecclesię tunc apud eum consistentes subscriptis, atq; in nostra synodali sessione solenniter presentatis & publicatis, latiùs continetur. Vidit autem deinceps hęc sancta synodus, quòd quasi passim electionibus obsistebat,reservationibus contrarijs vtendo: exactiõesq; pecuniarum in collationibus beneficiorũ & dignitatũ magìs indiès crescebãt in illaqueationem animarum,depauperationem regnorum & prouinciarum,violationẽ voluntariam sacrorũ canonũ,& paruipensionem authoritatis Concilij generalis,à quo Canones ipsi editi erant, vndè futurorum generaliũ Conciliorum paruipẽsio, & grauis contemptus imminere videbãtur. Nec sic tamẽ cessauit sancta synodus à prosecutione inchoati sanctissimi operis reformationis Ecclesię,vt voluntati nñi Dei sui pro viribus obsequeretur.Promulgati sunt Canones de numero & qualitate Cardinaliũ, de restringendis superuacuis reseruationibus beneficiorum, de sublatione multitudinis gratiarum expectatiuarũ, & causis in partibus,vbi oriũtur, ordinatè tractandis. Necnon & alia plura salutem & tranquillitatẽ totius Ecclesiæ concernentia,multoq; ampliora & in breuiori tempore pro publica salute edita fuissent,si nõ grauissima impedimẽta obstitissent,quę huic sanctę synodo quasi assiduè procurata fuerunt.Quãtùm verò & canones ipsos & authoritatem condentis reueritus fuerit ipse dñs Eugenius, facta prohdolor nimis in aduersum multiplicata testantur. Admonitus est pluribus vicibus cum oñi charitate, vt animũ suum ad eorum obseruatiõem inflecteret, quę ꝓ salute gregis Dominici statuta erãt: nec potestatẽ sibi in ędificatiõem Ecclesiæ datam,verteret in destructionem. Et ne in quibusdam super minùs sufficienti prouisione temporaliũ,aliquam prætẽderet excusatiõem,obtulit ei sancta synodus, si indigeret,conuenientem prouisionem exhibere,dum animũ suum ad obseruationem decretorum synodalium videret benignè inclinatum.Ipse autem, quod dolenter referim⁹,nimiùm durè in aduersum obstitit. Soluebatque insuper quos ligabat sancta synodus,& ligabat ipse quos hęc soluebat. Quibus ex rebus plurima scandala, diuisiones & schismata tum in Ecclesijs particularibus, tum in generali facto vniuersalis ecclesię exorta sunt. Visusq; est in hoc vnũ vehementer adspirare,vt hoc Cõcilium sic reformationi intẽtum abrumpere, & aliud in ea parte Italię, quę sibi magis placeret, eligere posset,vbi omnia magis ad suum libitum tractarentur:quod nec beneplacito diuinæ voluntatis cõsentaneum,nec saluti dominici gregis, nec conseruandę authoritati sacrorum Cõciliorum accommodũ, attẽtis prefati domini Eugenij actibus, hęc sancta synodus existimauit. Cùm verò suũ in ea re desiderium explere aliter non posset ipse dominus Eugenius, cogitauit sub vmbra Grecorum hoc tãdem assequi. Qui quidem anteà voluerat,vt cum eisdẽ Græcis in Constantinopoli conuentio fieret. Iamq; orator suus cum Imperatore Romeorũ ita fiendum esse cõuenerat, si hoc sanctę

Videat lector Bullã retractato riam Pij 2. qua Eugenius grauissimè defunditur.

ctæ synodo placuisset. Verùm ipsa ex hoc graue periculum fidei catholicæ iudicauit posse imminere, si in eo loco tam remoto ab Ecclesia Latina in faucibus Turcarum constituto, res illæ concludi & tractari haberent. Sed dum eadem sancta synodus in eo proposito persseueraret, vt Græcorum ipsorũ in regiones istas occidentales procurraretur aduentus, locumq; nominauit, in quo iuxta conuentiones cum ipsis habitas, de ipsorum ageretur vnione. Nam & singulariter pro vnione Græcorum & orientalium prosequenda, eadem sancta synodus inter cætera fuit à principio congregata,ac insuper pro expẽsis necessarijs subsidia exquisiuit, tum ab vniuersis populis fidelibus per indulgentiarũ largitionẽ, tũ singulariter à ciuib⁹ Auinionensibus p mutuationẽ pecuniæ.Nouit Deus quanta impedimenta ex parte ipsius domini Eugenij & suorum in his præstita sunt,vt tandẽ deficientibus pecunijs & subsidijs sacro Cõcilio,in eam partem Italiæ,quam idem dñs Eugenius desiderabat, transire cogeretur: sicque per medium auri & argenti, in quo prævalere sperabat, facta concilij & Ecclesiæ in suam redigeret volũtatem. Sed cùm diuina miseratio nec in his necessitatibus cõcilium desereret, subsidiaq; tum ex mutuatione Auinionensium,cùm ex deuotione populorum suppeterent, quorum ope sancta synodus suam legationem in Cõstantinopolim pro conductione Græcorum transmittebat: nec sic prohdolor cessauit idem dominus Eugenius aliud Cõcilium,prout ei libitum erat,velle erigere,& græcos perduci facere in locum qui sibi placebat, nul latenùs electum per hãc sanctam synodũ, sicut ex cõuentionibus inter ipsam & eosdem Græcos habitis, & per ipsum dominũ Eugenium expresse approbatis,eligi & nominari debebat. Quodq; singulariter aduertendum est, nõ solùm conuentioni habendæ in loco per cõcilium nominato obsistebat, immò & eum locum qui per suos præsidentes inter alia loca, licet nulliter & de facto,sicut in alijs nostris decretis & epistolis lucidè ostendimus, nominatus erat, quique pecunias & galeas protunc parare conabatur,reiecit ac recusauit. Vidit autẽ hæc sancta synodus, ex ea re schisma grauissimũ iam parturiri,per alterius prætensi concilij contra hoc verum concilium,& altaris contra altare dispositam erectionem, ad quam perficiendam, ipse dominus Eugenius iam de facto alias galeas aliosque oratores in Græciam transmittebat, in cõtrarium illorum qui ex parte Concilij missi erant.Vndè periculosissima gregi Dominico vastatio parabatur & perplexitas animarum,irreparabilisq; iactura authoritatis sacrorum Conciliorum & canonum synodalium imminebat, dum sic aut Ecclesiam

Et cur nõ liceat Põtifici ex iusta causa aliò transferre Synodum?

scindere,aut ipsius Ecclesiæ facta in suæ libitum voluntatis redigere dominus ipse Eugenius conari videbatur. Non potuit dissimulare synodus, quæ multùm patienter facta eiusdẽ domini Eugenij aduersus eius decreta & bonum regimẽ Ecclesiæ in spiritualibus & temporalibus longo tempore sustinuerat, quo minùs ad eius euocationem & citationẽ procederet, recepta etiam priùs informatione summaria super his,quæ de abusibus speciem simoniacę labis habentibus, alienationeque & destructione plurium terrarũ Romanæ Ecclesiæ, periurio ac alijs in nostro citatorio synodali pleniùs designatis, fama publica ferebat, vt priusquàm vulnera illata Ecclesiæ cunctorum matri, validioribus incremẽtis aggrauarentur, super ipsius Ecclesiæ regimine opportuna quæreretur,puisio. Quid autem egerit vocatus ad synodum, ꝓ Deo attendite: non solùm non venit,immò nec minimum seruulum mittere dignatus est: neq; nõ mittere contentus fuit, verùm insuper synodum ipsam authoritate Apostolica, ex plenitudine potestatis ac ex certa scientia in Ferrariã se transferre dixit, casu quo virtute citatorij synodalis in aliquo ꝓcederetur,aut fieret aliqua nouitas cõtra eum & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales, aut cõtra aliquẽ præsidẽtium oratorum suorum, qui in concilio fuerant,excepta causa Bohemorum, per triginta dies duntaxat Basileæ tractanda,cùm alter suorum præsidentium protunc archiepiscopus Tarentinus,quem in literis præmissę translationis nominauit, ad iudicium synodale vocatus esset, occasione certarum literarũ super quodam prætenso decreto confectarum, de quo in eadem translatione mẽtio habita est, quas tamen literas falsò & clandestinè bullatas fuisse constitit, prout in decreto vigesimæseptimæ sessionis huius sanctæ synodi extitit declaratum. Cognoscebat ipse dominus Eugenius esse verum & legitimum Concilium in Basilea, & expresse tam ipse quàm sui præsidẽtes ipsum in eodem loco firmum persistere debere condixerant & firmauerant, saltem vsque ad aduentum Imperatoris & Patriarchæ Græcorum in vltimum portum citramarinum. Et si interim aliqua necessitas mutandi locum supeueniisset, mutari debebat Concilium in locum propinquiorem eiusdem nationis, iuxta decretum concilij Constantiensis, quod incipit, Frequens, sicut in conuentionibus firmatis cum Grecis expresse cautum erat. Sciebatq; multipliciter fuisse declaratum per hãc sanctam synodum, etiam ex tempore primæ dissolutionis per eum attentatæ, quòd Concilium per neminem cuiuscunque dignitatis,etiam si papalis, dissolui aut de loco ad locum mutari sine ipsius consensu potestatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

rat: quam esse veritatem iuris diuini,& articulum qui fidem concernit, frequentiùs synodus ipsa ostenderat. Vndè nullatenus tolerare potuit eadem synodus hãc translationem prætensam, quam ipse dominus Eugenius,non obstantibus quibuscunque decretis concilij Constantiensis & istius Basileensis, & cõuentionibus habitis cum Græcis,per ipsumq; approbatis,& declarationibus factis in materia fidei, attentasse comperiebatur, quibus omnibus derogatum esse velle videtur ex eo solo capite, si procederetur contra aliquem suorum prę sidentium oratorum. Minusq; potest tantus error in summo põtifice,quàm in quocunque viuentium tolerari, quanto magis ipsum in fide orthodoxa eruditum esse & rectè sapere conuenit, ne (quod absit) totum corpus grauis morbus inuadat, si languor nõ fuerit curatus in capite. Videreq; possunt clarissimè omnes intellectus hominum, authoritatem sacrorum generaliũ Conciliorum, aut nullam, aut minimam deinceps haberi respectu summorum põtificum, si permitterentur vt Conciliũ authoritate Apostolica transferrẽt, casu quo procederetur contra ipsos aut aliquẽ suorum. Dicit veritas fidei, in sacro Constantiensi concilio declarata, quòd Concilum generale vniuersalem Ecclesiam repręsentans, potestatem à Christo immediatè habet, cui etiam summus pontifex obedire tenetur in his, quæ pertinẽt ad generalem reformationẽ Ecclesię in capite & in membris. Eccè citatur ipse dominus Eugenius super non obseruantia decretorum synodalium, concernentium ipsam generalem reformationẽ capitis & membrorũ, alijsq; ad eanden pertinentibus. Ipse autem præcipit Concilio, ne vlteriùs in his procedat. Alioquin ipsum extunc transfert in Ferrariam, pœnas & censuras, licet tamen nulliter & de facto, in omnes qui post actus cõciliares Basileæ exercuerint, fulminat. Addidit etiam, vt factum Bohemorum, pro quo tot millia hominum interierãt, eo casu vltra triginta dies nõ tractaretur in Basilea,vbi oratores regni Bohemiæ eo tunc constituti erant, cum quibus sancta synodus super declaratione articuli de communione sub vtraque specie, grauibus & maturis disputationibus ac discriminibus laborabat. Potéstne ô venerabiles oratores, hanc taliter attentatam dissolutionem & translationem hæc sancta synodus tolerare, aut sub dissimulatione transire, vbi per eam, dum prima eius dissolutio longè minùs grauis, quàm hæc secunda, fuerat perpetrata, respõsum extitit oratoribus ipsius summi põtificis, in responsione synodali, in qua septem cardinales aderant, & legatus Apostolicus præsidebat: Hic articulus fidem cõcernit,qui sine interitu salutis negligi non potest. Malumus mori, q̃ tanto errori per ignauiam cedere.Hæc verba ibidẽm dicta fuerunt, quæ nunc multo magis dicẽda veniunt, vbi post declarationes super hoc factas per Ecclesiam, post promissiones ipsius domini Eugenij quòd abstineret in futurum à grauaminibus inferendis Concilio & suppositis eius. Hæc prætensa nouissima translatio sub talibus conditionibus,quę nulla ratione colorari possunt,& tali tempore facta est, quòd si oportuit,vt primam dissolutionem sine consensu ipsius Concilij attentatam, declararet ipse dominus Eugenius nullam, irritam & inanem, quãto magis de hac iterum attentata prætensa translatione, hoc agere necesse est? Sed vlteriora ꝑsequamur, in vim huius translationis nouissimæ,idem dominus Eugenius aliam congregationem sub nomine generalis concilij apud Ferrariam erexit, etiam ante aduentum Imperatoris & patriarchæ Grẽcorum,declaratione prẽmissa,quòd cõditio posita in præfata translatione, iam erat adimpleta, eo quòd sua cõtumacia fuerat per synodum declarata, dum ad synodum ipsam (vt præfertur) nec vnum seruulũ mittere dignatus est. Eccè fundamentum erectionis alterius prętensi concilij, & altaris cõtra altare, immò cõtra vniuersalem Ecclesiam:nõ solùm aduersus decreta Cõstantiensis & huius Basileensis conciliorum,verũ etiam expresè cõtra ea, quæ per suos præsidẽtes in prætensa decretatione sua nominationis locorũ ordinata fuerant,& quæ in conuentionibus Grẽcorum,approbatis(vt præfertur) per eundem dominum Eugenium,habebantur. Considerate in vero iudicio,qualiter hoc factũ à schismate excusari possit, ꝑsertim vbi iamdudũ in octaua sessione huius sanctæ synodi,ꝑsidente sedis apostolicę legato,etiam ante ipsius domini Eugenij adhæsionẽ, fuerat solenniter declaratũ,quòd sicut vnica est Christi Ecclesia, sic non potest esse nisi vnicum generale concilium ipsam repræsentans. Et quòd si contigerit aliam cõgregationem sub nomine generalis concilij durante isto, erigi per quemcunque cuiuscunq; dignitatis,etiamsi papalis, non foret Cõcilium Ecclesię Catholicę,sed schismaticorum cõuenticulum. Hæc verba ibidẽm habentur. Cõspicite pro Dei reuerentia,si post horũ perpetrationẽ causam legitimã, immò vrgentissimã,habuit hęc sancta synodus decernendi & declarandi ipsum dominum Eugenium papam fuisse suspensum ab omni administratione papali,lapsis quatuor mensibus à die prætensę dissolutionis seu translationis,per eum (vt præfertur) attentatæ,ꝑmissa monitione per solenne decretũ, vt infra illud tempus quatuor mensium ipsam translationem reuocare haberet, sub pœna ipsius suspensionis ab administratione papali ipso facto incurrendæ, iuxta formam quæ dudum in decreto vndecimæ sessionis huius sanctæ synodi ordinata fuerat. Potéstne aliquis huic suspensioni contradicere, quæ facta est à legitimo generali concilio vniuersalem Ecclesiam repræsentante, & ex tam vrgentissimis causis, post tantum contemptum decretorum synodalium, continuationemq; abusuum & deformitatum:post tam graué læsionem authoritatis generalium conciliorum, quam fidem tenemus ex determinatione vniuersalis Ecclesiæ nobis tradita, quam quilibet Christianorum tenetur vsq; ad animam & sanguiné defensare:post schisma perpetratũ, propter quod meritò sibi obedientia subtrahenda erat, dum (vt verbis dicamus B. Cypriani) se separabat à collegio sacerdotum & vinculo Ecclesiæ: quo casu de nouatiano dicit idem Cyprianus, quòd episcopi potestatem non potest habere nec honorem, qui episcopatus nec habere voluit vnitatem, nec pacem: post manifestam contumaciam & apertam rebellionem, dum sic dominus Eugenius notoriè & incorrigibiliter Ecclesiam Dei scandalizabat? Quæ etiam suspensio decreta & declarata fuit ante aduentũ Imperatoris & patriarchæ Græcorum ad vltimum portum citramarinum. Nam supradictus terminus quatuor mẽsium effluxerat, quo tempore concilium ipsum adhuc durare in Basilea nullus, quouis quæsito colore,ambigere poterat. Quid aũt post ipsorum Græcorum aduentũ in erectione cuiuslibet congregationis sub nomine generalis Concilij efficere potuerit, siue apud Ferrariam,siue ad quemlibet locum alterũ, cùm iam ab administratione papali legitimè suspensus esset, vos præclari Oratores lucidè conspicere potestis,etiam absq; alijs necessarijs rationibus, quas latiùs in alijs decretis & epistolis nostris deduximus. Et vt adhuc parumper de hac suspẽsionis euidẽtia summatim loquamur, determinationes pręcedentes vniuersalis ecclesię in hoc aduertite. Olim Constantiense concilium in eo maximè decreto, quod incipit, Frequens, pluribus in casibus decreuit summos pontifices suspensioni ab administratione papali subiacere debere,propter bonum vniuersalis Ecclesiæ: & in ea sessione quam super authoritate cõciliorum generalium celebrauit,expresè statuit & declarauit, quòd si quis etiam summus põtifex, mandatis, statutis siue ordinationibus aut præceptis cuiuslibet concilij generalis vniuersalem Ecclesiam repræsentantis,obedire contumaciter contempserit in his, quæ pertinent ad fidem,ad extirpationem schismatis, & generalem reformationem Ecclesiæ in capite & in membris, nisi resipuerit,condignę pœnitentię subijciatur,& debitè puniatur, ad alia iuris remedia,si opus fuerit, recurrendo. Deinde in vndecima sessione huius sanctę synodi statutum fuit, quòd si summus pontifex in futurum attentaret concilia generalia actu congregata, dissoluere aut de loco ad locum mutare sine consensu ipsorum, nisi resipisceret infra quatuor menses, suspensionem ab administratione papali incurreret ipso facto. Et si hanc sustineret per duos menses animo indurato, ad depositionem ipsius procederetur. Subsequẽter in duodecima sessione fuit monitus ipse præsens summus pontifex, vt dissolutionem cõcilij per eum tunc attentatam, reuocaret infra sexaginta dies. Alioquin extunc prout exnunc esset suspensus ab omni administratione papali. Postquam hæc omnia præcesserant, ipse dominus Eugenius adhæsit huic sacro concilio, dicens ipsum legitimè ab initio sui fuisse continuatum, non obstante præmissa dissolutione, quam expresè declarauit nullam, irritam & inanem. Exinde Oratores sui ad præsidendum in concilio deputati, iurauerunt expresè suis nominibus decreta concilij Constantiensis super authoritate generalium conciliorum edita, atque insupèr decreta concilij Basileensis manutenere & defendere. Quis post tanta, tamque solida vniuersalis Ecclesiæ testimonia, ambigere aut in dubium reuocare potest, si præfata suspensio per hanc sanctam synodum decerni ac declarari potuerit ac debuerit? quod non solùm clarissimè conspicitur, verùm etiam illud irrefragabile est, quòd postquam suspensionem ipsam dominus Eugenius sustinuerat per duos menses animo indurato, ad eius depositionẽ procedere incumbebat synodali iudicio. Sed quantam in ea re mansuetudinem obseruauerit sancta synodus, quàm benignè supplicationibus vestrorum serenissimorum principum cõdescenderit, vos venerabiles oratores pro DEO attendite. Iam eandem suspensionem summus pontifex per annum integrum sustinuit animo indurato,& eccè depositionem eius distulimus vsque ad hoc tempus, processusque aduersus eum inchoatos tardiori gressu deduci & continuari fecimus, expectãtes si forsan ad preces vestrorum principum aut aliundè quomodolibèt excitatus, reuerteretur ad cor, & ad ea quæ sunt salutis, vnionis, pacis & boni regiminis Ecclesiæ in spiritualibus & temporalibus efficaciter conuerteretur, si tandem ECCLESIAM monentem & corripientem audiret, ne ipsum oporteret haberi iuxta verbum CHRISTI,sicut ethnicum & publicanum. Quantas verò interim persecutiones aduersus hanc sanctam synodum pro salute ipsius laborantem, excitauit, considerate: quantum in se

Cardinales pleriq; & legatus ipse veniã postea ab Eugenio petierunt.

Eugenius nititur non reuocare suam insanã. prius cõcessionem Nouis patribus Basileæ congregatis.

Sess. 4.

Matt. 18.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in se erat, licèt tamen nulliter & de facto, omnia suppositia ipsius sanctæ synodi excommunicare, priuare, inhabilitare conatus est, nisi suæ prætensæ dissolutioni parérent. Interdictum in ciuitate Basileēsi seruandum statuit, nisi ciues Basileenses concilium ipsius à ciuitate sua eijcerent. Victualia ad nos deferri prohibuit, & portantes eadem spoliari cóceſſit, atque ipsorum spolia cedere occupantibus. Insuper quoque per literas suas more Romanæ curiæ bullatas mandauit, vt in ipsa suppositia cōcilij fieret persecutio tanquam in hostes fidei Christianæ, appellans hāc sanctam synodum, perfidam iniquorum synagogam. Postque venerabilis episcopus Viſenſis & dilecti Ecclesiæ filij Ludouicus de vrbe sedis Apostolicæ protonotarius, Dionysius de Sabenrays sacræ theologiæ professor, & Stephanus Plonerij decretorum doctor oratores nostri, realiter capti fuerūt, sumpta occasione per captiuantes, vti accepimus, ex mandatis domini Eugenij. Sed dominus in his omnib⁹ nobis adiutor fuit, pro cuius Ecclesia persecutiones pati non refugimus, scientes quoniam ipse Dominus ait: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Et quanuis plurima temporalia damna, dispendia & pericula nobis afferat in hoc loco tam longi temporis expectatio cum innumeris sumptibus & laboribus, tamen non possumus hāc in DEVM nostrum offensam committere, vt Ecclesiam eius ruere, inceptamque restaurationem sanctissimæ legis suæ in cordibus hominum, & necessariam reformationem Christianæ religionis * deferri atque abijci, necnon veritatem & iustitiam in diebus nostris misorabiliter conculcari patiamur. sed misericordiam saluatoris nostri iugiter exorabimus, vt ipsam Ecclesiam suam aduersus persecutiones suscitatas assiduè tueatur, nobisq; in eo proposito perseuerare donet, vt nullus aduersitatis impetus, nulla persecutionū magnitudo nostros animos dimoueat, quo minus sancta opera, propter quæ hæc vniuersalis Ecclesiæ synodus congregata est, in realem effectum deduci procuremus, & authoritatem vniuersalium conciliorum, per quam fidei integritas & Ecclesiasticæ disciplinę vigor, omnisque regula Christianæ vitæ conseruari habet, sustineamus sublatam, nō quærentes in ea re quæ nostra sunt, sed quæ Iesu Christi & salutis animarum. Alia quoq; plura, specialia de gestis tam per summum pontificem, quàm etiam per suos qui ad diuersas regiones missi fuerunt, nequaquàm per singula commemorare de præsenti volumus. Sed illam grauissimam offensam Dei nostri & Ecclesiæ suæ, atque etiam humanæ naturæ, nequaquàm * tacenda est in personam heraldi illustris principis Pedemontium perpetratam: quem ad Græciam præmiserant legati nostri, qui super vna galea oratorum summi pontificis captiuatus, & torturæ expositus, nusquam comparet: & in mare proiectum & dimersum fuisse accepimus. Verùm diuinam exoramus clementiam, quatenus cor ipsius summi pontificis ita conuertere dignetur in viam veritatis, salutis & pacis, vt non ampliora de his loqui aut scribere necesse sit, sed omnibus emendatis, Ecclesia cunctorum mater de ipsius probis actibus in Domino gaudeat. Iam verò clarissimi oratores ad ea venimus, quæ super mutatione loci pro celebratione concilij, nomine vestrorum principum postulastis. Opportunum quidem fore proposuerunt discretiones vestræ, vt locus alius huic sacro concilio tutus & accommodus eligeretur, in quo cum Græcis haberetur conuentio, seruata ex integro authoritate generalium Conciliorum & huius præsentis Basileensis concilij, quod vniuersalem Ecclesiam repræsentare deuotis & fidelibus animis profitemini. Nos quoque pacis & vnitatis amantissimi, ipsorum principum vestrorum votis, quantum cum DEO possumus, condescendere cupientes, aures benignas cunctis in ea re per vos proponendis accommodauimus. Petierunt autem deputati huius sanctæ synodi, inter quos cardinales, Archiepiscopi, episcopi, abbates & doctores insignes erāt, vt media aperire velletis, quibus res istæ perfici possent. Vos ad hæc respondistis, vt illi potiùs ea aperirent, qui de authoritate conciliorum generalium & rebus eam cōcernentibus ampliùs informati erant, atq; in his vltrà iam per septennium occupati. Ipsi verò suasioni vestræ morem gerentes, huic negocio operam dederunt. Et cùm plurima in ea re pericula cernerent subuersionis ciusdem authoritatis conciliorum generalium, atque deperditionis inchoatorum operum, reformationem Ecclesiæ in capite & membris concernentium, certa capitula conceperunt, per quæ his periculis obuiare pro sua fidelitate conabantur. Et si verè eadem capitula, dum à vobis audita fuerint, non à iustitia & sanctitate deuiare arbitremini, tamen quoniam difficile fore existimatis, summum pontificem ad hæc inducere, alia capitula coucepistis: quibus completis, hanc fieri posse loci mutationem. Vos autem maiorem partem vestrum * aduisasse dicebatis. super ipsis quoque per vos * aduisatis, deinceps nostri deputati nonnulla quæ addenda videbantur, & quædam etiam subtrahenda, exindè annotauerunt: circa quæ deinceps mutuam collationem habuistis.

Hæc aūt sancta synodus oſa maturo examine ponderans, q̄ tam per deputatos suos, quàm per deuotiones vestras librata fuerūt, iam in præsentiarum grandia pericula vestris deuotionibus exponere duxit, ex hac mutatione sibi ac toti Ecclesię euidenter imminentia: quibus nō satis cautū esse per capitula quæ à vobis concepta sunt, vestræ discretiones facilè possunt aduertere. Primùm quidem, de nullitate dissolutiōis ac trāslationis prætensæ huius sacri cōcilij in Ferrariam per summum pontificem recognoscenda, nullam feciſtis mentionem: quā nullatenūs per Ecclesiā tolerari posse, superiores rationes ostenderunt: neq; sola cessatio cōgregationis Ferrariensis, de qua feciſtis mentionem, graue vulnus in hoc illatum Ecclesiæ quoquo modo sanaret. Secundò, tria loca per synodum nominanda proposuiſtis, ita vt alterius ipsorū optio per dominum papam & Græcos fieri haberet, cùm tamen venerabiles & discreti oratores sereniſſimi regis Romanorum & venerabilium ac illustrium principum electorum sacri Romani imperij, tam in propositionibus per vos factis, quàm in petitionibus scriptotenus præsentatis, à principio duntaxat locum alterum pro œcumenico concilio celebrando quæsieritis, & posset concilio periculum imminere, dum illum locum qui minùs accommodus & securus nobis esset, papa cum Græcis fortasse assumeret. Tertiò, non expreſſiſtis quòd dominus Eugenius in talem locum cōsentiret tanquam authoritate huius sacri concilij vniuersalem Ecclesiam repræsentantis nominatum: neq; aliquod verbum in vestris auisamētis percepimus, per quod ipse hoc Basileense concilium legitimè continuatum recognoscere haberet: quod tamē necesse est, si summus ipse pontifex cū hac sancta synodo atque etiam cum religiosis principibus vestris vnum sentiret, & pacē & vnitatem confouere velit, ac futuris quę-stionibus & controuersijs obuiare, quæ in altero loco exoriri possent. Quartò, de obseruatione synodalium decretorum & reformationis executione, pro qua hæc sancta synodus grauissimos labores tanto tē-pore sustinuit, & quæ intantùm diuinę legi beneplacita, salutiq́ue Dominici gregis necessaria iudicata est, nullam mentionem expressam feciſſe videmini: neque etiam super obseruatione gestorum in materia iustitię, gratię seu indulti in hac sancta synodo, per ipsa auisamēta vestra habetur prouisio aut securitas, ex qua re quàm plurimę turbationes in diuersis regionibus prouenirēt, nisi opportunè prouideretur. Quintò, de modo transferendi concilium ad locum alterum, & qualiter procedetur in illo loco, saltem ab initio nihil auisamenta vestra dixerunt, nisi tantùm quòd modus ille obseruabitur, quem concilium ibi existens determinabit. Dum verò ibi deuentū esset, dicerent forsan aliqui, solos pontifices vocem diffinitiuam habere, & à votis illorum concludere vellent. Alij, abbates, doctores & priores & capitulorum procuratores, aliterque debitè qualificatos insignes viros, non excludi debere, & à maiori parte omnium conclusiones habendas arbitrarentur. Rursum quidam per deputationes, alij per nationes procedere conarentur: facileq; esset, concilium inter has dissensiones dissolui, maximè attento conatu, quem præsens summus pontifex ad ipsam dissolutionem hactenus exercere visus est. Sicq; tandem posset contingere, vt paruipensis decretis synodalibus, & quodammodò sepulta authoritate generalium cōciliorum, summi pontifices pro libito voluntatis agere possent quicquid eis videretur, dum aduersus hoc concilium, cui incorporati fuerūt omnes reges Christiani, & quod tanta authoritate fundatum extitit, in ipsius tali dissolutione & elusione post tanta certamina prævaleret moderni domini Eugenij voluntas: quod quàm esset perniciosum & damnosum toti Ecclesiæ atque Christiano populo, vos ipsi considerate. Quare necesse est, si concilium transferri debet, vt cum magna cautela his periculis obuietur, & de modo incipiendi progressum ipsius concilij in loco altero, firma & stabilis conclusio ante translationem habeatur. Cùm verò ibi solidatum & stabilitum fuerit concilium, si alios modos tenere voluerit, hoc in sua libertate manebit. Sextò, suspensionem summi pontificis ab administratione papali, mox sublatam intelligi profertis, cùm canones Constantiensis concilij professus erit, & in locum nominatum consenserit: quod nullatenūs fieri posse, manentibus causis propter quas suspēsio ipsa decretata est, vestrę discretiones clarissimè cōspicere possunt: quę etiam vbi expurgatæ essent, & spes bona in spiritualibus & temporalibus in administratione posset concipi, talem sublationem cum magna consideratione per solenne decretum effici conueniret: neque de admissione præsidentium ex parte ipsius summi pōtificis, de qua in vestris auisamentis agebatur, mentio est habēda, priusquàm ipsa suspensio auferatur. Quod verò de censuris hinc & indē tollendis additum est, scitis ea quæ aduersus hoc legitimum generale cōcilium in his facta sunt, nulla prorsus esse, irrita & inania, sicut etiam dudum in decreto duodecimæ sessionis huius sanctæ synodi extitit declaratum: & cùm vnica sit Ecclesia, vnicum est etiam generale concilium ipsam repræsentās, cui quilibet cuiuscunque status & dignitatis, etiam si papalis, obedire tenetur. Nec in Ecclesia contrariæ sunt potestates, à quibus contrariæ censuræ veraciter procedere possint, sicut

Certè Gregorius dicit, etiam non iustā pastoris sententiam esse formidandam.

Matth. 5.

fo.* deſeri

Sed hæc cōtra Ecclesiæ pastorē pertinacia à multis reprehenditur, & fuit certè exempli non boni, præsertim vix vno Cardinale Basileēma nente, cæteris resipiscentib.

for.* tacēdam putamus, in

Et tamen Ecclesia reuerēter agnoſcit Synodum Ferrarien.

Immò nihil Ecclesiæ pernitiosius, q̄ contemptus pōsto ris Ecclesiæ. Vide Cypriani epistolas.

&

Universidad de Deusto
Biblioteca

& vos optimè intelligere non dubitamus. Septimò, locum mutari queritis. esto quòd nec papa, neq; Græci venirent ad illum alterum locũ, aut in eum consentirent. Quæ autem necessitas vel quæ vtilitas id agere suadet, non aperuistis. Nec videtur quo pacto dominus Eugenius ibidèm audiri haberet, sicut tangere videmini, dum neq; in illum locum consentire, neque ad ipsum mittere vellet. Idipsum verò nequaquàm conueniens esset, synodum in loco securo ac quieto & pacifico consistentem, periculosæ translationi exponere sine fructu aut spe alicuius vtilitatis vel vrgente necessitate. Octauò, quoniam non dixistis quid agendum erit, si dominus Eugenius ea quę petũtur, facere noluerit: poterimúsne semper in talibus dilationibus, in his fluctuationibus Ecclesiam periclitari permittere, & non sibi de aliquo prouidere remedio? videtis quantæ dilationes concessæ sunt, quæ nullum fructũ attulerunt: immò pendentib⁹ illis, ipse dominus Eugenius quàm plurima in præiudicium Ecclesiæ innouauit: pendente quidem dilatione sexaginta dierum, post citationem eius, concilium dissoluere & transferre attentauit. Subsequenter dilatione quatuor mensium, post dissolutionem ipsam, congregationem Ferrarien erexit. Deindè sub tertia dilatione duorum mensium, post suspensionem ipsius ab administratione papali, nos prædæ & spoliationi alijsque persecutionibus antedictis exposuit, & Græcos ad se pro sui munimento attraxit. Longioribus deindè dilationibus ad rogamina principum per nos obseruatis, ipse interim nuncios per orbem transmisit, qui suaderent corda multorum in viam eius. Rursum, dum his diebus super tractatibus pacis *nobiscum occuparemur, ipse neque nobis neq; vobis consultis, prætensam translationem in ciuitatem Florentinam fecit: & cùm vos venerabiles oratores locum alterũ in Germania expeteretis, vbi omnes conuenire possent, ipse ad longiores regiones non parùm accessu difficiliores, se transtulit. Videtis quòd inter has dilationes scandala continuè crescunt. Vilescit synodalis authoritas, totus ferè grex dominicus ob defectum pastoris prouidè regentis, in præcipitium malorum dilabitur, & in his nullam medelam profertis, nullam securitatem remediorum datis, si summus pontifex huic sanctæ synodo & vestris desiderijs condescendere recusauerit. Tandèm designastis, quòd dum sic ad alterum locum deuentũ fuerit, ciuibus Auinionensibus creditoribus Ecclesiæ satisfiet. Nullatenùs aũt possumus aut debemus vsq; in id tempus sub euentu incerto satisfactionem eis debitam differre & prolongare, cùm & pecuniæ iam collectæ, pro Ecclesia in diuersis locis ha-

*vobiscũ

Pestis Ferrarię seuiens coegit Eugeniũ transferre synodum.

beantur, quæ nullatenùs nobis denegari iustè possunt, tenemurq; pro viribus agere, vt quantocyus sine mora, quod debet sancta synodus restituat. Hæc itaq; clarissimi oratores ponderare velint vestræ prudentiæ, & pro reuerentia Christi saluatoris nostri efficacem operam impẽdere, vt res vniuersalis Ecclesiæ ad honorem Dei, salutem animarum & veram pacem cunctorũ, feliciter disponi possint. Vos omnes vno animo cum hac sancta synodo saluti Ecclesiæ sanctæ Dei cõsulere curetis, & eam in suis necessitatibus efficaciter adiuuare. Nos verò si in præmissis quæ necessaria sunt cõuenienter prouisum fuerit, pro bono pacis & contemplatione serenissimorũ principum vestrorum, atque singulariter pro vnione Græcorũ prosequenda, quam semper multo desiderio expetiuimus, ad trãslationem huius sanctæ & vniuersalis synodi in alterum locum securum, & rebus vniuersalis Ecclesiæ gerendis accommodum, condescendere parati erimus. Interim tamen nõ omissuri ea, quæ ad progressum huius sacri concilij & operum per ipsum inchoatorũ, tam in reformatione Ecclesiæ in capite & in mẽbris, quàm in cæteris rebus, pertinere videbuntur pro honore Dei & salute vniuersalis Ecclesiæ. Et nihilominùs totis viribus semper operam dabimus, vt pax optima & beata trãquillitas per omnem Ecclesiam vigeat. Ad laudem & gloriam spiritus paracliti, qui cũ patre & filio vnus est Deus benedictus in secula seculorum, Amen.

Datum Basileæ in congregatione nostra generali, 10. Calẽd. Martij, anno à natiuitate Domini 1439.

RESPONSIO SYNODI AD Schedulam oratorum principum de mutatione concilij in alium ex tribus locis, vbi inchoandũ esset omninò cõcilium ad sex mẽses cũ dimidio, nec interim cõtra papã procedendũ.

SAcrosancta &c. ad futuram rei memoriam. Rem grauissimam, quam ab hac sancta synodo quæritis venerabiles ac circunspecti oratores, attentis considerantes animis, Deum nostrum qui sua potenti dextera Ecclesiã plantauit in terris, supplices orauimus & oramus, vt ea nobis loqui ac respondere donet, quę sint ad suę maiestatis honorem & salutem omnium credentium, qui Apostolis suis & discipulis, vt in tempore necessitatis loquendi fiduciã haberent, dixit: Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Mutationem huius sacri concilij in locum alterum, superiori tempore per vos expetitam, iterum postulatis. Spem quoque pacis Ecclesiæ ex ea re cõcipere videmini, quam profectò pacem si per hoc medium possemus adipisci, iamdudum ipsam mutationem auidis animis quæsiuissemus, quoniam summo desiderio cupimus

cupimus cum beatis pacificis filiationem Dei promerentibus operari ad pacem, non quidem illam pacem appellantes, qua, conciliorum authoritate contempta, quispiam summus pontifex posset de tota Ecclesia & animabus redemptis sanguine Christi, agere quicquid sibi libitum foret, abiectaque salutifera reformatione, spretis sacris canonibus & decretis, vitia & abusus pestiferi pacificè regnare permitterentur: aut quod omnibus grauius est, fide læsa & vulnerata, quisquis fidẽ ipsam impugnans pacificè opprimeret Ecclesiam, & illi tacere cogerentur qui fidem ipsam sustinerent. Nõ quidem hoc esset pacem agere, sed turbationem grauissimam: Non hoc esset mederi languoribus præsentibus Ecclesię, sed eam in miserabile discrimen adducere. Quod quidem non esse nostræ intentionis credimus. Sed zelus domus Dei cogit nos in extremis Ecclesiæ periculis non tacere veritatem, ne tandem dicere oporteat in DEI iudicio: Væ mihi, quia tacui. Sciunt discretiones vestræ, vitam Ecclesiæ in fide & probis moribus præcipuè cõsistere, quibus capiti suo & fonti vitæ Christo cõiungitur, ac cum eo pacem habet, charitatem & gaudium, quæ sunt fructus spiritus: vt & vos ipsi ex apostolo allegastis. Quam *verò pacem quęrunt beati pacifici, qui recipiunt adoptionem filiorum Dei. Hæc est enim pax Christi, de qua ipse ait: Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis: non quomodò mundus dat, ego do vobis. Cùm autem his nouissimis temporibus deformitates, schismata & errores plùs solito cœpissent insurgere, congregata in spiritusancto sacra Constantiensis synodus, nobis fidem explicauit de potestate immediatè data ab ipso fidei authore Christo concilijs generalibus, repræsentantibus Catholicam militantem Ecclesiam, quibus & summus pontifex, & quilibet alius obedire tenetur: vt Christiani intelligerent, quòd ipsis erroribus, schismatibus & deformitatibus obuiare oporteret per conciliorum generalium authoritatem, sicut Christus ipse Deus noster ordinauit, vt sic frequens conciliorum celebratio, quæ præcipua agri dominici cultura est, vepres & tribulos prædictorum malorum euellat, prout in eadem Cõstantiensi synodo declaratum extitit, & pax optima cum sanctitate & iustitia omnibus diebus vigeant in terris. Vndè verò languores, vndè morbi, vndè turbationes pacis & vexationes Ecclesiæ iam nunc potissimè inualescunt, nisi ex eo quòd obedientia, quam Christus ipse imperauit, quã Ecclesia declarauit, quam fides edocet, non data est concilio generali (quod dolenter referimus) à domino Eugenio papa modernorũ immò grauissimè contempta, & dissimè factis, verbis, & scriptis vsq; in hodiernum diem impugnata, sicut magna ex parte in alia nostra responsione synodali, præterito mense Februarij ad vestras priores petitiones super mutatione huius sacri concilij porrectas, explicauimus, vndè diuisiones & schismata in Ecclesijs particularibus, vndè principum & prælatorum, atque etiam populorum per orbem dispersorum, grauissima perturbatio. Nam quemadmodùm sæpè audistis, primitus hoc sacrum concilium congregatum authoritate duorum præcedentium conciliorũ, & duorum summorum pontificum, pro extirpatione hæresum & reformatione Ecclesiæ in capite & in membris, quasi ab exordio attentauit dominus Eugenius, licèt nulliter & de facto, dissoluere sine ipsius concilij consensu. Deinceps cùm plurima decreta salubria edita fuissent pro reformatione Ecclesiæ in capite & in membris, & per legationes plures *per plures oratores admonitus esset, vt animum suum ad corũ obseruationem redderet benignè inclinatum: ita proh dolor ea paruipendit, ita cõtempsit, vt quasi in nullo debitam obedientiam ipsi concilio adhibere compertus sit: ex quo grauissimo contemptu non parua suspicio aduersus eum exorta est, quòd de declaratione Catholicæ fidei, facta in concilio Constantiensi, nõ rectè sentiret, quodque non crederet se teneri obedire concilio, prout ipsa fidei veritas asserit. Quid ampliùs? cùm super hoc graui contemptu citaretur, mentem suam plenius aduersus ipsam veritatem declarauit, dissoluendo authoritatiuè hoc sacrum concilium de facto sine cõsensu ipsius, casu quo virtute decreti citatorij procederetur aut fieret aliqua nouitas contra ipsum, aut cõtra aliquem suorum oratorum præsidentium, qui in concilio fuerant, prohibendo etiam authoritatiuè, ne in eo casu factum Bohemorum, quod actu tractabat hæc sancta synodus, vltra triginta dies ageretur: vbi non solùm iam obedientiam denegauit, sed se iudicem super concilium constituit, non ei obediens, sed imperans in his, in quibus eundem teneri obedire concilio, ex Christi ordinatione asserit ipsa traditio fidei. Si verò iam hoc sacrum concilium dissoluatur, quod fidem Ecclesiæ defendit: dimittatur, ille supra Ecclesiam pro libito suę voluntatis imperare, qui tanto tempore tam grauiter ipsam factis, operibus & verbis impugnat, immò authoritate & potestate conatur opprimere: nunquid non ipsius Ecclesiæ imminet desolatio? Nunquid non timẽdum est vel potiùs præsumendum, quòd concilio dissoluto, volet singulos per orbem dispersos cogere, vt idem sentiant quod ipse? Nunquid non si absq; debita correctione sic dimittatur, cunctis siue Ecclesiasticis siue secularibus

Non hoc voluit eugenius, cui vos multũ detrahitis.

fo. *ac per

Certè Eugenio Latini & græcin Synodo Florẽtina assenserunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

laribus, siue prælatis siue principibus, aut alijs quibuscunque imminebit persecutio, qui fidem in sacro Constantiensi concilio explicatam voluerint profiteri? Quid verò de illis faciet, qui decreta synodalia seruare volent? quod cùm in præsentia videamus adhuc sedente concilio, quomodò tales in pluribus Ecclesijs faciat tractari. An verò hæc erit appellâda pax & tranquillitas Ecclesiæ, vos præclari oratores, pro Deo considerate. Quot erunt deinceps, qui pro conciliorum authoritate, pro declarationibus per Ecclesiam factis in explicatione fidei certabunt, si eas deprimi & hoc concilium in earum defensionem de facto viderit succumbere? Quis hæreticus non audentiùs (quod cùm amarissimo gemitu dicimus) cornua eriget aduersus sponsam Christi, si ipsa concilia generalia, quibus supremum iudicium in materijs fidei decretum est, viderit conculcari? Sed quis, ô præclari oratores, iam in alio cócilio, quod futurum dicitis, ad resistendum summo pontifici pro defensione rectæ fidei veniret, dum ipse pontifex hoc sacrum concilium de facto suppressisse, & in nihilum redegisse conspiceretur? Quale prætereà exemplum relinqueretur summis pontificibus, si perperàm agere volent, schismata faciendi, concilium generale impugnandi & dissoluẽdi, vt quotiès de ipsorum correctione in fide aut in moribus agetur, perturbent, scindant & diuidant concilium, atque in aliud concilium deueniri postulent? Et si in illo nõ fieret quod voluerint, iterum aliud quærant: sicque fiet transmigratio de concilio in concilium, & iudicia vniuersalis Ecclesiæ sic semper in incerto vagabuntur, dum præsens summus pontifex postquàm decretis, præceptis & ordinationibus synodalibus tanta obdurationе obsistit, postquàm ipsum bis authoritatiuè sine eius consensu dissoluere attentauit, & scissurâ in Ecclesia grauem iam perpetrauit, tandem nulla suscepta pœnitentia, nulla penitus emendatione facta, obtineret vt cócilium mutari cogeretur: immò verisimiliter in totum dispergeretur per hãc viam mutationum & dilationum, quas afferri concipimus, perseuerante ipso moderno pontifice in assidua eiusdem concilij & totiès declaratę veritatis impugnatione. Hoc equidem non esset schismati obuiare, sed schismata fouere & nutrire, dum pontifici volenti schisma facere, vt formidare videmini, si concilium ad eius correctionem procederet, talis fauor præberetur, vt eius contemplatione ipsum concilium tali modo mutaretur, vndè posteris ad schismata facienda maior pararetur audacia, vt conciliorum eneruaretur authoritas, per quorum supremum iudicium in terris schismata extirpari conuenit: immò

Quis hoc vnquàm pontifex fecit?

secundum hoc, qui Ecclesiam lacerare & scindere vellet, ipsa sibi tota opprimenda relinqueretur. Et ne partem gregis ad se traheret, totus in suis manibus dimitteretur. Vndè forsan volendo auferre ab eis fidem, quam in Catholica Ecclesia de authoritate conciliorum didicerunt, & contemnendo leges pro salute omnium datas, ipse omnes in damnationem ducere moliretur. Non hîc agitur, præclari oratores, de tali schismate, in quo duę personę contendunt de papatu, & in dubium vertitur cui eorum ius competat, vbi vterque contendentium in iudicium concilij generalis venire habet sententiam auditurus: sed agitur de pótifice, qui se voluntariè à concilio volente ipsum corripere, separauit, quod reputabat legitimum vniuersalis Ecclesiæ cõcilium, & Ecclesiæ pacem turbauit, schisma fecit, scandala suscitauit dissoluendo concilium authoritatiuè, vt præmissum est, casu quo procederetur contra ipsum aut aliquem oratorum suorum præsidentium. Et altare contra altare erexit, vt sic correctionem iudicis effugeret. Quomodo autem res illa locum sibi vendicare poterit sine eneruatione authoritatis conciliorũ? vt post prædicta oporteat pontificem manere in possessione dissoluendi taliter cõcilium. Et quia sancta synodus * dum verò iam requiritur, vt post ista concilium, quia officium iudicis egit pro exercitio iustitiæ sibi diuinitùs cõmisso, cogatur loco iudicij cedere & mutari, suaq; iudicia differre, ac deferere, ac per talẽ mutari, vt sibi ꝑfigatur tempora, loca, modi procedendi & alia quę nunc requiruntur à nobis, quasi non sit libertas in concilio generali ad faciendum quod pro republica expedientius iudicabitur sub directione ipsius spiritus sancti, de cuius auxilio confidendum est, quòd siue oporteat concilium manere in hoc loco, siue mutari, siue conueniat procedere, siue quicquã aliud agere, & de modo, forma & tempore omnia peragendi, suggeret ipsi concilio quod pro salute vniuersalis Ecclesiæ fuerit necessarium. Sed dicitis, quòd concilium in alio loco præter sui cõsensum, indissolubile permaneat. Verùm si papa hoc priuilegium habeat dissoluendi concilium sine eius consensu, quomodo vultis illud ab ipso tollere? Si autem nõ habeat, in hoc notoriè errauit: quomodo id fieri quæriẽ, per quod in hac errandi possessione permaneat, & de mutatione concilij tali modo per ipsum dominum Eugenium facta, possessio haberetur, quæ trahatur ad consequentiam? Et si in talibus cõsentiret hæc sancta synodus, iam authoritate Ecclesiæ, talia fieri posse viderentur, quod nullatenùs quæri aut effici debet. Dicitis præterea ipsum cõcilium mutari habere in alterum trium locorum, in quem papa aut

Græci venire consenserint. Et esto quòd nec ipse nec ille consentiant, nihilominùs mutetur. In primo casu non est nobis facile existimare, attentis præteritis operibus, quòd papa veniat in illum locum personaliter, in quo speret se correctionem accepturum. In secundo casu, cùm Græci aduenient, & fiet nouum concilium ex Latinis & Græcis, dantur inducię correctionis & emendationis domini Eugenij, donec per ipsos Græcos fuerit iudicatus: immò secũdum hoc agitur, vt Græci ipsi de actis synodalibus huius sacri concilij Catholicam Ecclesiam repræsentantis, & de operibus papę iudicare habeant, priusquàm papa ipse corrigatur: quodq; omnes quæstiones iuris & facti agitatæ in concilio erga dominũ Eugenium, quarum etiam aliquæ ius diuinum & fidem concernunt, haberent in iudicium ipsorum Græcorum deuenire, relicto huius sanctæ synodi Catholico iudicio: & quòd ea, quæ per Ecclesiam in concernentibus fidem determinata sunt, in dubium reuocentur, quasi notaretur ipsa Ecclesia in his quæ fidei sunt, errare potuisse. Dicitur, quòd ibidèm dominus Eugenius legatos suos mittat, quod iurisdictionis est, ac si ipse ab administratione papali non esset suspensus, cùm tamen ipsam suspensionem ex causis tam necessarijs & tam vrgentissimis, quas in alia responsione synodali exposuimus, constat esse factam. In tertio casu, si hoc sacrum cõcilium mutetur, quod fundatũ est authoritate duorum conciliorum præcedentium & duorũ summorum pontificum, cui ferè omnes maiores Ecclesiæ prælati, cardinales, archiepiscopi, episcopi, omnesque reges orbis Catholici incorporati sunt: esto quòd nec papa nec Græci consentiant, id sequetur, quòd vbi concilium existens in hoc loco, fortiter impugnat dñs Eugenius, ipsum translatum in alium locum sine eius consensu fortiùs impugnare posse videatur, & habere maiores colores impugnandi: interimque septem mensium vel * eocircà, dilationem obtineat, quibus nihil pro eius correctione agatur, quibus nullatenùs fidei & saluti Ecclesiæ prouideatur, sed potiùs supposita huius cõcilij per attædiationem aut alia incommoda dispergantur, & tandem nulli vel pauciſſimi ad illum alium locum accedendi habeant voluntatẽ, dum viderint huius concilij Basileensis tam miserabilem exitum, quod tantis laboribus cõgregatum, tot annis aduersus impugnationes domini Eugenij conseruatum fuit. Quid aliud ad hæc respondere possumus, venerabiles Oratores, nisi amarissimos edere gemitus super flebili ruina Ecclesiæ, si res ita procedant, & plorare die ac nocte super illa generalium conciliorum authoritate tandiu per nos defensata, quam in

Sed tandẽ pauciſſimi Basileenſis adhæſerunt.

interitum perduci conspicimus, nisi Deus noster præuideat? De qua authoritate parùm prodest verbo dicere quòd conseruari habeat, si tale factum agatur, vndè ipsa miserabiliter prosternatur. Quis verò dabit capitibus nostris fontem lachrymarũ, vt in mœroribus & doloribus dignè lugeamus læsionem fidei, contemptum synodorum & sacrorum canonum? quibus conculcatis, omnia scelera, omnia vitia, omniũ abusuum & deformitatum incrementa liberiùs regnabunt: pariter quoque amarè flebunt diebus futuris principes & nationes orbis, dum quispiam Romanus pontifex eos iniustè opprimere volet. Nam frustrà deinceps ad concilia generalia recurrent, quorum erit sic prostrata authoritas. Si enim concilium generale aliquid vellet de ipso Romano pontifice iudicare, illud dissoluet ac tranferet, aliudque concilium fieri quæret, vbi possit suum libitum consequi. sicque nulla stabilitas, nulla firmitas in iudicijs ipsorum cóciliorum haberi poterit. Inualescet prætereà ille pernicioſiſſimus error in populum Dei, vt vnus homo ad summum pontificium assumptus, possit de tota Ecclesia & Christianitate agere ad suæ libitum voluntatis, sicque per generale concilium vniuersalis Ecclesiæ, non valeat corrigi aut reformari. Sed & videmus non solùm statum Ecclesiasticum & saluté animarum ex ea re detrimenta pati, immò omnem statum, omnem politiam, omne regimen in spiritualibus & temporalibus perturbari. Nam eccè postquàm generale concilium Ecclesiam Catholicam repræsentans, immediatè habens potestatem à Christo, cui summus pontifex & quilibet alius obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, extirpationem schismatis, & reformationem Ecclesię in capite & in membris, cœpit suum exercere iudicium in dominum Eugenium pro correptione ipsius, contumaciter obedire contempsit: iam via introducitur, vt qui concilio in his tenentur obedire, non ipsum cócilium reputent vt iudicem, sèd vt partem cum domino Eugenio contendentem, & velint ipsum iudicem directè aut indirectè arctare vel cõpellere, loca & tempora eidem præfigere, vt sua iudicia nequaquã proferat: immò ad instãtiam eius qui reus est, iudicium suum mutare cogatur. Quòd si hoc fit de summo iudice potestatem habente immediatè à Christo, nunquid non ex hoc datur exemplum subditis quorumcunque iudicantium, vt ipsos iudices temporales ac spirituales per mutuas intelligentias compellerent, vt illi à iudicando desistant? Sicque peribit iustitia in terris, & eueniet, quod ait gloriosus Hieronymus, dum vni parcunt, vniuersæ Ecclesiæ moliuntur interitum. Quæ est, inquit, ista misericordia vni

Hier. 9.

Certè Eugenij synodos non contẽpsit.

Sed illi vni homini dictum est, Ego ꝓ te rogaui, vt nõ deficiat fides tua.

Universidad de Deusto
Biblioteca

parcere,& vniuersos in discrimen adducere? cumque pax (vt ait beatus Augustinus) sit tranquillitas ordinis,iam abrupto ordine iudiciorum,omnis pax & hominum ad DEVM, & hominum inter se,turbabitur, dum via conueniens ad pacem non quæritur, dum iustitia abijcitur, & veritas prosternitur: quas cum pace ipsa, diuina doctrina nobis ostendit oportere copulari. ait enim scriptura quæ mentiri non potest: Psal. 84. Misericordia & veritas obuiauerunt sibi, Zach. 8. iustitia & pax osculatæ sunt. Et Dominus per prophetam inquit: Pacem & veritatem 4.Reg.20. diligite. Rex quoque Ezechias dicebat: Sit pax & veritas in diebus meis. Quid igitur potiùs in tãta rerum difficultate agendum est huic sanctæ synodo? an quòd recedat,mala & omnia supradicta permittat prævalere,an quòd ex officio sibi commisso à Christo, sub confidentia ipsius diuini auxilij, per defensionem veritatis & exercitium iustitiæ in repellendis tantis malis, debitum suum agere curet coram DEO & hominibus, adimplens illud quod per Eccl 4. sapientem dictum est,Certa pro iustitia vsque ad mortem? Clarissimè videre potestis, venerabiles oratores, quòd Ecclesiam matrem omnium Christianorum in tanta desolatione deserere non possimus, sed nobis & toti populo Christiano grauissima imminet damnatio,si saluti ipsius Ecclesiæ & vitæ suæ quæ ex fide est, prouidere negligamus. Expectauimus iam plurimis annis, si præfatus dominus Eugenius viam veritatis recognosceret. & contemplatione Christianorum principum, dilationes plurimas benignissimè obseruauit hæc sancta synodus, ambasiatoresque suos ad diuersas regiones transmisit,veritatem & iustitiam huius sacri concilij ac necessitatem vrgentissimam prouidendi publicæ saluti Ecclesiæ aperientes. ad duas quoque conuentiones in Nurenberga successiuè habitas profecti sunt, & nouissimè in ciuitate Moguntinensi non defuerunt sufficienti potestate suffulti,vbi oratores summi pontificis per triginta dies expectati, nullatenùs comparere voluerunt, nisi post recessum oratorum huius sanctæ synodi,qui cũ bona licentia oratorum principum ibidèm existentium,per plures interà dies abscesserant. In omnibus autem his nunquam ex parte summi pontificis aliquid emendationis vel correctionis oblatum audiuimus, vt per hoc paci Ecclesiæ consuleretur, quam ita turbauit & ne (quod absit) totũ corpus inuaderet morbus, & languor non esset curatus in capite, atque etiam vt diuina maiestas, per ipsum grauissimè offensa,placari posset:immò duntaxat petita est semper huius concilij mutatio, & talis mutatio, quæ ipsum cõcilium reformationem Ecclesiæ quærens eneruaret,& dominum Eugenium durissimè resistentem, in sua coutumacia roboraret. Neque audiuimus quòd vos aut alij oratores principum in his rebus à papa impetraueritis, vt contemplatione Ecclesiæ & populi Christiani, quicquam emendationis aut melioration nis efficiat. Iam verò iustissimam huius sacri concilij prosecutionem totus orbis cõspicere potuit,necnon patientiam ac mansuetudinem nostram atque longissimam expectationem in hoc loco,in quo nõ nos mundana solatia aut terrena affectio detinent: immò relictis proprijs regionibus, domib⁹, & beneficijs, in quibus quiescere poteramus, varias hic persecutiones, iniurias, damna, opprobria passi sumus, & assiduè patimur, libenter omnia sufferentes pro votiua cõsecutione reformationis Ecclesiæ Dei, pro qua iam tribus generalibus cõcilijs diuturno tempore laboratum est, pro defensione fidei orthodoxæ, quam in oculis nostris videmus multipliciter impugnari. Et intantùm præfatis Catholicis principibus expectando quæsiuimus complacere, vt post victualium penuriã & alias ciades quas pertulimus,etiam grauiora pericula immineant, atque per varia rerum discrimina huius concilij dispersio, & post tot annorum susceptos labores, extrema Ecclesiæ desolatio in foribus esse videantur, si non celeriter occurratur. Vndè iam apertè conspicere possunt principes Christiani,nos maxima necessitate compulsos, vt secluſa ampliori dilatione, pro honore Dei creatoris cunctorum,regis regum, domini dominantium, & pro saluatione animarum omnium, cõmuni saluti ipsius Ecclesiæ prouidere curemus. Et ne in tanta rerum necessitate de graui negligentia coram omnipotentis DEI iudicio arguamur, omnem nostram fiduciam proijcientes in saluatorem nostrum Iesum, in cuius nomine congregati sumus, fauente ipsius gratia,ita intendimus agere, vt corã omnibus principibus atque populis clarissima iustitia & veritas huius sanctæ synodi reluceant. cum iustitia autem veniat intra Ecclesiam soror eius pax, & sibi inuicèm gratissimo copulabuntur osculo. nec quicquã aliud petimus, nisi vt in his turbationibus rerum det nobis id agere,quod beneplacitum fuerit suæ diuinæ maiestati,& speramus per manũ eius omnes Christianos in viam veritatis & prosecutione publicæ salutis vnionem & pacem bonam amplecti: quod & nos maximè desideramus,ac laboribus cunctis prosequi volumus, vt omnes vnanimiter in amore fraternitatis DEO seruiant, & sint vnum in veritate: nec aliquem de veritate huius sanctæ synodi informatum, credimus velle tandem huic fauere errori, vt vnus mortalis homo, qui ordinatus est vt sit fidelis minister in domo

mo DEI,possit (vt præmissum est) ad libitum voluntatis suæ de tota Ecclesia agere, & neque generalia concilia repræsentantia Ecclesiam vniuersalem, neque Canones synodales, neq; postremò ipsas declarationes fidei per Ecclesiam catholicam factas attendens, possit totum gregem dominicum tanto precio redemptum,in præcipitium damnationis inducere: nec vni personæ mortali quis intantùm humano fauore affectus putari debet, vt propter illius temporale desiderium,quod sicut vmbra pertransit, velit vniuersam Ecclesiam destrui: neque formidari nimiùm oportet, si iustum Ecclesiæ iudicium in correptionem domini Eugenij proferetur in futurũ pro necessitate totius Ecclesiæ: & ipse, quod absit, rebellando in aduersum, velit schisma facere,alios attrahendo,vt ab vnitate Ecclesiæ se separẽt, quòd princeps aliquis Catholicus aut notabilium prælatorum quispiam velit suo fauere schismati, præsertim in læsionem Catholicæ fidei & authoritatis Ecclesiæ. Nunquid notorium non est, quanti principes orbis tam per se, quàm per suos Concilio Constantiensi interfuerunt,vbi explicata fuit declaratio fidei de authoritate Conciliorum generalium super papam & quemlibet alterum,& in omnibus obseruata, nemine reclamante, nemine reprobante? Sed vbi dominus Eugenius iam bina vice voluit sua authoritate hoc Basileense concilium sine eius consensu dissoluere, scitis quomodò principes orbis ferè omnes, aut primæ aut secundæ dissolutionis tempore, suos oratores in hoc sacro Concilio tenuerunt,firmiter credentes papam non posse dissoluere ipsum sacrum concilium, quod pro extirpatione hæresum & reformatione Ecclesiæ in capite & in membris legitimè congregatum erat,sine consensu eius:cùm ipse Concilio non haberet in his imperare,sed teneretur obedire. Quid de prælatis Ecclesiæ dicemus? Nunquid non in sacro Constantiensi concilio cardinales, archiepiscopi, episcopi, & cæteri de omni regione fuerunt? Nec illi defuit felicis recordationis papa Martinus, qui etiam circa finem ipsius Concilij, per patentes literas mandauit, eodem approbante Concilio, vniuersis Archiepiscopis, Episcopis & inquisitoribus, vt singulos de hæresi Vuicklefistarum suspectos diligenter interrogarent, vtrùm crederent quòd illud, quod sacrum Concilium Constantiense vniuersalem Ecclesiam repræsentans, approbauit & approbat in fauorem fidei & ad salutem animarum,quòd hoc ab vniuersis Christifidelibus esset approbãdum & tenendum, cùm non ignoraret papa ipse Martinus declarationem de authoritate conciliorum data immediatè à CHRISTO, anteà per

Illo tẽpore schisma erat,& 3. simul põtifices,qđ nõ fuit in Basileensi Synodo.

ipsum Concilium factam fuisse: qui etiam in eisdem literis posuit, quòd error est dicere, non esse de necessitate salutis, credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter Ecclesias, si per Romanam Ecclesiam intelligatur vniuersalis Ecclesia,aut concilium generale,aut etiam pro quanto negaret primatum summi pontificis respectu Ecclesiarum particularium. In hoc præterea Basileensi concilio, tempore attentatæ primæ dissolutionis, fuerunt septem de præstantioribus sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, videlicet Iulianus tituli sancti Angeli sedis apostolicę legatus, * A. Bononien, B. Portuen. vulgariter dictus Placentinus,cardinales episcopi: Ioãnes sancti Laurentij in Lucina, dictus Rothomagen,Ioannes sancti Petri ad vincula, * A. sancti Eustachij, & Dominicus sanctæ Mariæ in via lata, dictus Firmanus, etiam cardinales, doctrinam ipsam Catholicam & Apostolicam de authoritate cõciliorum in Constantia declaratam, virtuosè defendentes, atque ostendentes, propter illam non potuisse, neque in futurum posse dissolutionem huius concilij sine ipsius consensu, plurimaque solennia super hoc decreta cum cæteris patribus condiderunt, & toti mundo publicauerunt, qui de hac re in responsione quadam synodali cum toto Concilio magna authoritate oratoribus domini Eugenij dissolutionem ipsam manutenere volentis,responderunt: Malumus mori,quàm tanto errori per ignauiã cedere. Hic articulus de quo disceptamus,fidem concernit, qui sine interitu salutis negligi non potest. Si dominus Eugenius Ecclesiam audire non vult,oportebit eum tandem haberi sicut ethnicum & publicanum. Hæc sunt verba concilij, in quo tunc illi præsentes affuerunt. Audistis & vos sæpiùs, quomodò alij plures cardinales se subscripserunt, dum dominus Eugenius ad mandatum cõcilij, illam prętensam dissolutionem irritam & inanem declarauit:& ea non obstante,dixit cõcilium legitimè fuisse continuatum. Sed nunquid non prætereà omnes viderunt, quàm multi prælati, doctores diuini & humani iuris, ac cæteri ecclesiastici viri, ex diuersis nationibus, regnis & prouincijs successiuè tam tempore primæ dissolutionis,quàm secundæ, in hac sancta synodo comparuerunt, dum ipse dominus Eugenius eam dissolutam reputabat,credentes hoc factum eiusdem domini Eugenij aduersus ipsius concilij authoritatem nullatenùs potuisse prævalere? Quomodò igitur putandum est vel suspicandum, vt Catholicus orbis fidẽ quam accepit, vellet propter quamcunq; personam deserere, aut cuius personæ, in aduersum repugnanti, & schisma facere volenti, fauorem præstare? & quòd ab hoc

Sed postea Eugenio se rediderunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sacro concilio,quod fidem ipsorũ prelatorum, fidem principum atque omnium nationũ orbis defendit,se separent,vt illi adhæreant,qui ipsam in pugna euellit? Credendum est quid potiùs, quòd omnes prouidere volent, ne in futurum quisquam pontificum possit rebellando concilijs generalibus immediatè à Christo potestatem super eos habentibus, schisma facere, & pro sua voluntate aut libidine dominandi vniuersum orbem hoc modo conturbare. Intelligentque tandem omnes vnanimiter, illum pro pontifice haberi non debere, quem Concilium vniuersalis Ecclesiæ pro non pontifice habendum iudicauerit: vt sic non necesse sit, iam deinceps principes orbis hoc modo cum varijs legationibus & magnis expensis in ea re vexari, simulque pax in ecclesia vigere possit, & authoritas conciliorum illibata seruari, quæ (vt ait beatus Augustinus) in ipsa Ecclesia saluberrima est. nã oportet vniuersos Christianos idipsum sentire & sapere, si vna fides & pax vera cõseruanda est, quòd summi pontifices per concilium generale, Catholicam Ecclesiam repræsentans, corrigi possunt, sicut veritas Catholica diffiniuit: quodque Ecclesia DEI in Spiritusancto congregata,non habet existimari sicut vna prophana communitas, cui papa ipse velut princeps secularis dominetur. Sic itaque cum DEI gratia,per constantem fidei nostræ confessionem & ipsius probationem in opere, pax optima & salutaris gubernatio Ecclesiæ reflorebit in terris. Summi pontifices cognoscentes se posse corrigi (vt præfertur) per Concilium vniuersalis Ecclesiæ, curabunt vigilantiùs salutem gregis Dominici quærere,& in ministerio sibi credito opera CHRISTO placentia agere, ipsamque sedem Apostolicam salutari gubernatione & decore virtutum reflorere faciant in oculis omnium populorum, atque omnium bonorum vbertate abundare, sicut priùs illa solebat, cùm bono & salutari regimine gubernaretur: cuius quidem sedis authoritatem & honorem hæc sancta synodus semper conseruare curabit, ipsamque dignis honoribus per debitum sanctitatis cultum magis intendit amplificare & exaltare in futurum. Breuioráq; erit deinceps conciliorum generalium duratio,dum illis debita præstabitur obedientia: & temporibus statutis omnes diligenter confluent, expediturique celeriùs quæ pro salute Christianæ religionis agenda videbuntur. Concilia prouincialia & synodalia frequentabuntur,sacri canones pacificè obseruabuntur: sic erit pax & tranquillitas Ecclesiarum, sanctitas morum, vtilitas regnorum & prouinciarum. Sic efficaciter desiderium principum vestrorum complebitur,præclari oratores, qui pacem & salutem Ecclesiæ desiderant. Per ea verò quæ in Moguntia concepistis, licèt bona intentione vos fecisse sperandum sit, non assequerentur principes ipsi bonum veræ pacis quod optant, vt ex superioribus satis liquere potest. Nos autem, fauente Domino, per viam salutarem & rectum ordinem à CHRISTO datum,pacem ipsam prosequemur: & quantùm sine DEI offensa poterimus, curabimus semper religiosissimis vestris principibus complacere,qui etiam (vt credendum est) diuinæ ordinationi obsequi volent: neque aliud agent, nisi quod cum Deo poterunt, quod iuri diuino consonum erit:& cùm fideliter credãt, quòd de iure diuino tenentur obedire cõcilio in his, in quibus habet potestatẽ immediatè à CHRISTO, non subtrahent ab eodem Concilio debitum obedientiæ suæ propter exercitium iustitiæ. Dum autem ipsi vnanimiter in ipsa obedientia,quã debent sanctæ synodo,& ipsi Christo qui ei potestatem dedit, perseuerauerint, amplectendo concorditer iustitiam & veritatem, ipsi animas suas saluabunt,ipsi authoritatem Conciliorum sibi & toti orbi necessariam,seruabunt illibatam,salutemque & pacem bonam in Christiana religione vigere facient. Si autem obedientiam debitam subtraherent Concilio per aliquam neutralitatem,aut aliàs quouis modo,plura mala contingerent in aduersum,quę vos præclari oratores ipsis orthodoxis principibus diligenter ac fideliter remonstrare habetis, quantum vos diligitis eorum salutem & totius Ecclesiæ. Et non dubitamus, quòd, cùm erunt debitè informati, debitum suũm erga DEVM & Ecclesiam semper facient. Et intellectis rationibus ac motiuis huius sanctæ synodi, deuotiones eorum apertissimè conspicient, intentionẽ ipsius dirigi,sicut beatis pacificis cõuenit, ad quærendas vias veræ pacis,tranquillitatis & salutis Ecclesiæ ac totius orbis nunc & in futurum. Quòd autem ad factum Græcorum attinet, scitis quanto desiderio vnionem eorum semper optauerimus & optemus, quãtosq; labores & sumptus in eius rei pfecutionẽ impenderimus, & qualia nobis impedimenta obiecta sint: dudum quoq; loca cõuenientia, videlicet Basileam, Auinionẽ & Sabaudiam,pro ipsa tractanda vnione,nominauimus:& adhuc, vt omnes cõspiciant nostram perseuerantẽ intentionem ad huius vnionis prosecutionem,si Imperator Romeorum & patriarcha Constantinopolitanus qui pro rẽpore fuerint,& cæteri Ecclesiam orientalem repræsentantes,cessante omni dolo & fraude, in aliquẽ locum securum quẽ hęc sancta synodus eliget,aduenire voluerint,hęc sancta synodus illum eligere & in ipsum se transferre non recusabit: talemq; locum eliget, post-

postquam intentionem Græcorum ipsorũ plenè cognouerit,de quo ipsi vestri principes & totus orbis meritò debebunt contentari. Interim verò curabit eadem sancta synodus quærere diligenter,quæ Ecclesiæ Dei prosunt:& ita res ipsius nostræ catholicę Ecclesię disponere,vt salutifera gubernatione regantur,per quam Deus propicietur populo suo,& placata ira eius,quã peccata regnantia cõcitârunt,vnionem ipsorum Græcorum & bonam pacem omnium Christianorum reflorere videamus in terris. Ad laudem & gloriam spiritus paracliti,qui est Deus benedictus in secula seculorum,Amen. Datum Basileæ in congregatione nostra generali Idibus Iunij,anno à natiuitate nomini millesimo quadringẽtesimo trigẽsimo nono.

SENTENTIA SYNODALIS IN congregatione generali, declarans sequẽtes curiam papæ Eugenij,pœnas contentas in decretis synodalibus incidisse.

Eugenius non sine ratione postea Concilio aliò transferri voluit.

SAcrosancta &c. ad futuram rei memoriam. quoniã dudum in decreto nostro octauæ sessionis, quod dominus Eugenius papa quartus in sua solenni adhæsione approbasse dinoscitur, inter cætera decreuimus,quòd si aliqua prosona Ecclesiastica,etiam si sanctæ Romanę Ecclesiæ cardinalis,aut alia quæcunq;,cuiusuis status,gradus aut conditionis existat, Bononiã vel ad aliquem alium locum sub nomine generalis cõcilij,isto durante,prę-excommunicationis & priuationis omnium dignitatum,beneficiorum & officiorũ ac inhabilitationis ad ipsa,incurreret ipso facto:& de dignitatibus,beneficijs & officijs talium,per eos ad quos de iure spectat,etiã si cathedrales aut metropolitanæ Ecclesiæ forent,liberè disponere. Et consequenter in alio decreto nostro vigesimænonę sessionis,præcepit hæc sancta synodus sub eisdem pœnis & censuris, quas contrafacientes incurrerent ipso facto,vniuersis sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, patriarchis,archiepiscopis,episcopis & alijs quibuscunq; in curia dicti Eugenij papę quarti existentibus, eo casu quo ipse dominus Eugenius in ciuitate Ferrariensi,sicuti prępparare videbatur,vel alibi Concilium isto durante erigere incepisset vel inciperet in futurum,ab eiusdem curia recedere,& qui synodis generalibus de iure vel consuetudine interesse tenebantur, ad hoc sacrum Concilium Basileense,cæteri verò ad loca beneficiorum vel alibi extra curiam ipsam se transferrent.deinde verò illo conuenticulo Ferrariæ erecto,& declarata suspẽsione præfati Eugenij ab administratione patuis,in virtute sanctæ obedientiæ & sub pœna priuationis, quam ipso facto simili-

ter incurrerent omnium suorum beneficiorum,dignitatum,officiorum, commẽdarum,pẽsionum & gratiarum quarumcũq;, etiam expectatiuarum, per decretum nostrum trigesimæprimæ sessionis mandauit eadem sancta synodus omnibus & singulis Ecclesiasticis personis,vt suprà qualificatis, etiam Apostolicę sedis & curiæ Romanæ officialibus, quatenus infra quadraginta dies extũc immediatè secuturos post diem datæ eiusdem nostrę sessionis,ab illa curia, quam dictus Eugenius de facto tenebat & tenèt,recederent,& ad hoc sacrum Concilium vel alia loca,prout in prædicta trigesimaprima sessione fuerunt admoniti, accederent. Deinceps quoque per aliud decretum nostrum trigesimæsecundæ sessionis,omnes & singulos in eodem conuenticulo Ferrariensi aut dicta prætensa Eugenij curia existentes,ac etiam in eodem cõuẽticulo memoratis decretis nostris comprehensos,qui eorũdem decretorũ monitionibus nõ paruissent,citauit,vt trigesima die extunc immediatè sequente, in cõgregatione nostra generali,si protunc eam celebrari cõtingeret,alioquin in proxima sequenti,comparérent coram eadem sancta synodo,visuri se in pœnas prædictas incidisse declarari,aut iustas causas, si quas habeãt, allegaturi. Quo quidem termino adueniente, quanquam nonnulli per se, alij verò per procuratores coram nobis aut deputatis nostris comparuerint, licèt tamen ipsis peremptoriè & vna vice pro omnibus duxisset ipsa sancta synodus assignandũ & assignasset,decernens nihilominùs contra non parentes ipsos procedendum & declarãdum,prout iuris & rationis esset, sola nihilominùs, pro obseruatione huiusmodi termini,contumacia non satisfacientiũ accusata,ipsisq; contumacibus reputatis, nõnullos prestantes patres deputauimus ad audiendum & examinandum quascunque causas & excusationes pro parte prædictorum citatorum, qui se repræsentabant, si quas adduci & allegari contingeret: & in longanimi mansuetudine patienter expectauimus,vt vinceremus in bono malum, & illi veritatem agnoscerent,seque cõuerterent in viam salutis. Rom.12.d

Ne verò huiusmodi vulneri grauissimo, tanquam vetusto aut neglecto, callus obducatur, & eo insanabile quo insensibile fiat: sicque facilitate pestiferæ veniæ, prædictorum non parentium indurentur corda, & perampliùs firmetur periculosissimum huiusmodi schisma, in conculcationem fidei nostræ catholicæ, authoritatis Ecclesię vniuersalis manifestam lęsionem, & euersionem totius Ecclesiasticæ disciplinæ,necnon fomentum abusuum & perditionem animarum: declarat præfata sancta synodus, omnes & singulas perso-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nas Ecclesiasticas, de quibus suprà fit mẽtio, cuiusuis status, gradus aut conditionis existant, quæ Ferrariam sub nomine generalis Concilij accedere vel ibi manere præsumpserunt, aut illuc vel ad aliquem alium locum simili prætextu, isto durante, præsumpserint in futurum, & quæ post dictorum decretorum nostrorum promulgationẽ infra terminos successiuè sibi (vt præmittitur) assignatos, à dicta prætensa curia præfati Eugenij nõ recesserint, nec ad hoc sacrum Concilium vel alia loca, prout eis præcipiebat hæc sancta synodus, se trãstulerint, quasque citatas & prædictorum decretorum nostrorum monitionibus non parentes, contumaces reputauimus, vt prefertur, & pro quibus causæ iustę & rationabiles nõ extiterunt, legitimè coram deputatis nostris allegatæ, in pœnas prædictas incidisse: & si forsan cõtrafecerint, incidere, ita vt de dignitatibus, beneficijs & officijs eorundẽ, p eos ad quos de iure spectat, etiã si metropolitanæ aut alię cathedrales Ecclesiæ fuerint, possint decæterò liberè disponi: ipsosque & eorum quemlibet, vt tales, denunciat, ac haberi, teneri & denũciari, necnon ab vniuersis Christifidelibus euitari vult & mandat: quorum omniũ nomina & cognomina habet & haberi vult pro sufficienter expressis. Decernit autem hæc sancta synodus affixiõem præsentium in valuis Ecclesiæ maioris Basileensis, vim habere legitimæ denunciationis, & perinde ad euitationem & alia præmissa arctari & arctatos intelligi vniuersos, acsi eædem præsentes ad personas singulorum executæ & particulariter intimatæ fuissent. Pollicetur tamen sacra synodus, quæ solitę mãsuetudinis sanctæ matris Ecclesiæ, quam repræsentat, obliuisci nunquam potest, indemnitati status illorum ex prædictis, qui infra quadraginta dies à datis præsentium immediatè computandos, prædictum conuenticulum abiurauerint, & ad hoc sacrum Concilium se sine fraude contulerint, gratiosè consulere & benignè prouidere, decernẽs ex nunc, quòd de dignitatibus, beneficijs & officijs talium interim nõ debeat per quempiam disponi. Datum in generali congregatione nostra in Ecclesia maiori Basileensi publicè celebrata, sexto idus Augusti, Anno à natiuitate Domini 1438.

Et tũ reuerà Ferrariæ erat legitima Synodus, cui Basileenses potiùs obtẽperare debuerunt.

Aliter sentit de Eugenio & Florẽtino Concilio Ecclesia.

RESPONSIO SYNODALIS AD inuectiuam Gabrielis quondam papę Eugenij, publicatam in quadam dissensione conuẽticuli Florentini.

SAcrosancta &c. ad futuram rei memoriam. Beatus Hieronymus cùm lumen veritatis salubri doctrina diffunderet, cogebatur frequenter aduersantium maledictis respõderet: & dum studeret deprauata corrigere, errores auferre, reprobabatur à malignis, qui aduersum se (vt inquit) ore rabido desæuiebant, sicut ipse in pluribus prologis suis in diuinæ scripturæ libros, ostendit. Sic hæc sancta synodus defendendo veritatem catholicæ fidei de authoritate sanctæ matris Ecclesiæ & generalium Conciliorum, aduersus impugnationes Gabrielis olim dicti Eugenij Papæ quarti, & prosequendo constanter reformationem Ecclesiæ in capite & in membris pro honore Dei & animarum salute, varias iniurias, persecutiones, maledicta, opprobria sustinet ab ipso impugnatore veritatis: qui postquàm longo tempore ipsorum Conciliorum authoritatem operibus, verbis & scriptis persecutus est, tandem in profundum malorum deductus, quod dolentissimè dicimus, ad hoc deuenit, vt in quadam horrenda inuectiua per eum post depositionẽ eius Florentiæ promulgata, defensores præfatæ authoritatis & veritatis in celeberrimo Constantiensi Concilio declaratæ, ac etiam aliarum veritatum ex ea necessariò dependẽtium, vocauerit hæreticos, cùm ignorare non posset, vniuersam Ecclesiam catholicam, omnes prælatos orbis, omnes reges & principes orthodoxos, qui tam in præfato Concilio Constantiensi, quàm in hoc Basileensi per se aut suos affuerunt, in eadem via veritatis, quam ille reprobat, resedisse. Sed permissum credimus à Domino, quòd hoc faceret Gabriel ipse, vt se coram omnibus manifestaret hæreticum, deposito qui vniuersam conatur Ecclesiam hæreticare: & intelligerent cuncti, quàm necessarium fuerit talem hominem à papatu deponere, priusquàm hæc sancta Synodus dissolueretur, ne mundum inficeret erroribus, & post eiusdem synodi dissolutionem vbique catholicos persequeretur, qui authoritatem Conciliorum defenderent. Cuius rei futuræ magna dudum præsumptio habita est, postquàm in factis suis præfatus Gabriel ita passim contemnere videbatur decreta synodalia. Postquàm insuper iam ante tres annos in hoc Concilio auditum erat, quòd aliud Cõcilium fieret, vbi hæreticarentur decreta Concilij Constantiensis & huius Basileensis, ob quam causam maximè restitit hæc sancta synodꝰ, ne Gabriel in alio loco pro sua voluntate Concilium erigeret, sicut ipse tam sub vmbra Græcorum, q̃ alijs modis laborauit erigere. Et tandẽ cùm hoc legitimè facere nõ posset, nec obtinere consensum Ecclesiæ, diuina prouidentia repugnantis malo iam præmeditato, ipse in schismate & diuisione aliam congregationem sub nomine generalis Cõcilij primò Ferrariæ, deinde Florentiæ erexit: in qua tunc per præfatam inuectiuam

ctiuam suos errores, suumque obduratum animum in persecutiõem Ecclesiæ patefecit. Quomodò autem veritates ipsas fidei impugnet, audiamus: & deinde ad cætera omnia respondeamus, vt omnes Christi fideles in hoc turbulento tempore lumen aspiciant veritatis, per quod in portum salutis perducantur. Eneruare quidem conatur veritatem in Constantiensi cõcilio declaratam, dicens eam declarationem ab vna tantùm obedientia Ioannis 23. fuisse factã. Sed nunquid negare vult, pro eo tempore verum fuisse Concilium, & declarationes in eo factas, validas esse? Quid autem contradicere vult de obedientijs aliis? reclamauitne aliqua contra huius veritatis declarationem? Nunquid non omnes vnanimiter & depositionem Ioannis laudauerunt, & in priuationem Benedicti ab omni iure, si quod habebat in papatu, consensit, quæ vigore authoritatis synodalis, declaratæ per præfatam veritatem, facta sunt? Nunquid non omnes ad electionem felicis recordationis Martini papæ quinti processerunt eadem synodali authoritate? qui quidem Martinus deinceps approbante concilio, dissiniuit errorem esse, si quis diceret non esse de necessitate salutis, credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter Ecclesias, si per Romanam ecclesiam intelligatur vniuersalis Ecclesia aut conciliũ generale. Item ordinauit eodem approbante Concilio, vt quilibet de hæresi Vuiclessitarum suspectus, interrogaretur an credat, teneat & asserat, quòd quodlibet Concilium generale, & etiam Constantiẽse, catholicam Ecclesiam repræsentet. Item, vtrum credat quòd quicquid ipsum cõcilium Constantien diffiniuit & approbauit in fauorem fidei & salutem animarũ, quòd hoc sit ab omnibus fidelibus tenendum & approbandum. cùm tamẽ nõ ignoraret, prædictam declarationem in eodem Concilio factam esse. Deinde verò hoc in Basileen concilio, eadem declaratio innouata fuit in publica sessione, vbi de nulla obedientiarum differentia sermo erat, vbi etiam quamplures cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, cæteriq; prælati & doctores insignes in multitudine copiosa præsentes erãt, & legatus Apostolicus præsidentiam exercebat. Vt quid ergo nunc allegatur, quòd hæc declaratio ab vna tantum obedientia in Concilio Constantiẽsi facta fuit? Sed audiamus quomodò in probatione veritatum declaratarum conatur Gabriel mũdum inuoluere. dicit eas se reprobare ad sensum Basileen, quem, inquit, facto demonstrant. & non aperit quis ille sensus sit, nec etiam in quo sensu approbarevelit ipsas. & super hoc pro volũtate sua postquàm per hæresim probatam & lucidè manifestam, iudicialiter post maturam examinationem depositus est, nos appellat hæreticos, qui doctrinam Ecclesiæ patefecimus, & veritates clarissimas sine ruga, sine duplicitate, sine quacunque inuolutione verborum, decreto synodali aperuimus ad ædificationem Christiani populi. Nam & verba veritatũ ipsarũ plena & aperta sunt, nec oportet nunc has inuolutiones quærere ad deceptionem simplicium, vt dicat se reprobare veritates ad aliquem sensum, quem nequaquam explicat. Sic enim dudum oratoribus suis super hac materia responsum fuit in ea responsiõe quæ incipit, Cogitanti, quòd decreta Constantiensis synodi authentica sunt, & ita clara & intelligibilia, vt nulla egeant declaratione. Non quærit profectò veritas fidei tales angulos, non tales inuolutiones affectat: sed quem sensum habuit, quẽ facto mõstrauit in his veritatibus Constantiense Conciliũ, cùm Ioãnem propter Simoniam & alia crimina ab administratione papali suspendit atque deposuit, & Benedictũ (vt præmissum est) à iure si quod sibi competebat, priuauit: quem sensum habuit Concilium Cõstantiense, cùm in capitulo Frequens, statuit, vt dum plures essent contendentes de papatu, quilibet ad concilium venire teneretur sub pœna cadendi à iure papatus, si quod haberet: quodque vterque cõtendentium esset suspensus ab administratione papali, donec causa eorum esset definita per Concilium. Reuocare autem nunc in dubium ipsa decreta Concilij Constantiensis quid aliud esset, quàm in dubitationem vertere depositionem prædictorum, electionẽ prędicti papæ Martini, & consequenter ipsius olim Eugenij, creationesque cardinalium, promotiones patriarcharum, archiepiscoporum, Episcoporum, abbatum & aliorum, cæteraque facta Ecclesiæ in horrendã confusionem deducere? Quem sensum præterea in his habuerunt patres in hac sancta synodo constituti, legatus Apostolicus, & alij sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales, dum pariter cum vniuerso concilio in vndecima sessione huius sanctæ synodi statuerunt decreto perpetuo, quòd si summus pontifex in futurum dissolueret Cõcilium generale sine eius consensu, nisi resipisceret infra quatuor mẽses, pœnam suspensionis ab administratione papali ipso facto incurreret: & deinde ad depositiõem eius procederetur, si illam per duos menses sustineret animo indurato. Quem sensum etiam habuerunt, dum dixerunt in duodecima sessione, hanc esse veritatem iuris diuini & humani, quòd papa Concilium sine consensu eius dissoluere nequiuerat, & ipsum admonuerunt, vt dissolutionem per eum attentatam reuocaret infra sexaginta dies. Alioquin suspensionem authoritate synodali decernebant esse faciẽdam.

Hic fatmẽ Eugenium legitimè electũ: nõ ergo fuit schisma, sed ipsi Felicè eligẽdo, schisma fecerunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dam. qui & in responsione synodali, quæ incipit, Sperauit, dixerunt de prædicta dissolutione, quam dictus Gabriel tunc Eugenius, sustinere volebat: Malumus mori, quàm tãto errori per ignauiam cedere. Hic articulus fidem concernit, qui sine interitu salutis negligi non potest. Si dominus Eugenius Ecclesiam audire non vult, quã hoc sacrum Concilium repræsentat, oportebit eum tandem haberi sicut ethnicum & publicanum. Hæc ibidèm dicta sunt. Nõ profectò alium sensum nũc habere voluit nec vult in his veritatibus sancta synodus, nisi quem ipsa tunc habuit cùm illi adessent.

An dicet eos qui in Concilio Constantiensi erant, fuisse hæreticos, cum quib⁹ ipse Gabriel se vniuit & coniunxit? An dicet legatũ suum, cardinales & alios qui in hoc Basileensi Concilio prædicta egerunt, fuisse hæreticos? Sed quid de ipso dicetur, qui eis adhæsit, & post monitiõem synodalem cõfessus est dissolutionem illam quam fecerat, & multo tempore defensauerat, nullam fuisse: immo ea non obstante, Concilium legitimè fuisse continuatum: reuocãs etiam literas, incipientes, D E V S nouit, & alias quascunque, & quicquid per ipsum aut suo nomine in præiudicium aut derogationem huius sacri Concilij Basileensis seu contra eius authoritatem factum & attentatum seu assertum erat? Recognouitq; errorem suum, quem in dissoluendo Concilium sine consensu eius habuerat, fueruntque super hoc lectæ literæ eius solenniter in sessione publica, præsentibus inclytæ memoriæ Sigismundo Imperatore, & præfatis cardinalibus, oratoribus regis Franciæ & aliorum quamplurium principum, prælatis & alijs egregijs viris in multitudine copiosa. An dicet, quòd tota Ecclesia cum eo in errore fuit, dum pariter omnes huic suæ reuocationi assensserunt.

Sed ij ab Eugenio veniam postea petierunt.

Quomodo audet nunc vocare existentes in hac sancta synodo, hæreticos, qui in eadem veritate, in eadem doctrina Ecclesiæ de authoritate Conciliorum generalium fideliter & constanter perseuerant? Ipse qui in errorem semel reuocatum atque dimissum, multo grauiùs per prætensam translationem in Ferrariam reincidit, ac deinceps aduersus doctrinam Ecclesiæ & veritates fidei declaratas, quibus tunc resistere non potuit, magis se per induratam pertinaciã & hæresim obfirmauit. Qualiter autem hęc doctrina Ecclesiæ de authoritate Conciliorum fundata sit & in sacris scripturis, & in doctrinis sanctorum, sæpenumerò fuit dilucidè declaratum, & in responsione synodali quæ incipit, Cogitanti, & in alijs multis scripturis, orationibus & sermonibus, quibus neque ipse Gabriel, neque sui tam in hoc Concilio, quàm in conspectu regũ & principum resistere potuerunt. Intellexeruntq; Christiani, quanta esset Ecclesię ruina, si spretis Concilijs generalibus, abiectis sacris canonibus & debitis regulis, vnus homo peccator posset de oñibus rebus ipsius Ecclesiæ pro libito voluntatis agere: & dum congregatum esset Concilium pro reformatione eius & aliorum, posset illud in quemcunq; locum vellet, ac in regionem quamcunque transferre sine eius consensu. manifestè quoquè constat, quantùm illud falsum sit, quòd confingit ipse Gabriel, nos per declarationem veritatum prædictarum voluisse principes deuotos sedis Apostolicæ, iudicare hæreticos. Notũ est enim, quomodò principes orbis has veritates semper tenuerint & defensauerint, qui oratores suos in hoc Concilio tenuerunt, & ipsum verum & legitimum cõcilium reputauerunt illis temporibus, quibus idem Gabriel ipsum dissolutũ esse affirmabat. Sed & quomodò in hac sancta synodo perseuerantes, schismaticos appellare audet, qui in vnitate * qua à principio fuerant, sine variatione permanserũt, dum ipse manifestè se ab eadem vnitate separauit, & schisma perniciosissimum perpetrauit, erigens aliam congregationem sub nomine generalis Concilij, primò apud Ferrariam, deinde apud Florentiam aduersus hanc sanctam synodum, & altare sacrilegũ contra altare legitimum, vndè vniuersum orbem in turbationem adduxit, & maledictionem in Chore, Dathan & Abiron diuinitùs latam, atq; pœnas contra schismaticos à iure inditas promeruit, iuxta declarationem iam à septem annis factã in octaua sessione huius sanctæ synodi, qua dicitur: Quicunque hoc sacro durante Concilio, aliam congregationem sub nomine generalis Concilij erigere aut facere præsumpserit, non catholicæ Ecclesiæ Concilium, sed schismaticorum conuenticulum facere conuincitur? Idcirco hæc sancta synodus omnes Christi fideles, cuiuscunque status aut dignitatis, etiã si papalis, imperialis aut regalis existant, sub obtestatione diuini iudicij, quod in Chore, Dathan & Abiron authoribus schismatis scriptura sacra cõmorat, admonet & hortatur, & in virtute sanctæ obedientiæ & pœnis cõtra schismaticos à iure indictis, districtè præcipit atq; mandat, ne hoc sacro durante Concilio, aliam congregationem sub nomine generalis Concilij, quod reuerà non esset concilium facere aut cõgregare, nec ad ipsum tanquàm ad generale Concilium etiam prętextu cuiusuis promissionis aut iuramenti, accedere aut interesse vel recurrere quoquomodo, neque pro Concilio generali habere, reputare, aut etiam nominare præsumat. Hæc in præfata sessione habentur. Ex quibus clarissimè patet, quomodò maledictio illa schismaticorum super ipsum

ipsum Gabrielem reuertitur, quam in nos per prætatam inuectiuam adducere conabatur: ita vt propriè de tabernaculo suo omnes admoneat recedere illa Mosis serui Dei locutio, quæ dicit: Recedite à tabernaculis hominum impiorum. Et dum cum schismate hæresim adiũxit, in qua post plures correptiones & admonitiones obduratõ magis semper animo perdurat, rectè admonetur vnusquisque Christianus ipsum euitare, per illam Apostoli Pauli saluberrimam doctrinam, qua dicit ad Titum: Hæreticum hominem post primam & secundã correptionem deuita, sciens quia subuersus est qui eiusmodi est, & delinquit proprio iudicio condemnatus. Certissimè em se proprio iudicio condemnauit per illam innectiuam, dum obdurationem animi sui in schismate & hæresi aduersus doctrinam Ecclesię & veritates fidei declaratas ostendit, vt iam oñes Christiani intelligant, talem veritatis, iustitiæ, fidei & Ecclesiæ persecutorem nullatenùs posse tolerari, sed in eo propriè verificari sententiam Cypriani in epistola ad Antonium, qua dicit de Nouatiano contendente super Episcopatu vrbis Romæ: Episcopatum tenere nõ posset, etiam si prius Episcopus factus, à coepiscoporum suorum corpore & ab Ecclesiæ vnitate discederet. Et infrà: Qui ergo nec vnitatẽ spiritus, nec coniunctionem pacis obseruat, & se ab Ecclesiæ vinculo atque à sacerdotũ collegio separat, Episcopi nec potestatem potest habere, nec honorem, qui episcopatus nec vnitatẽ voluit habere nec pacem. Quæ sententia ita clarè verificatur in Gabriele, vt clariùs dici non possit, dum manifestè & per erectionem conuenticulorum contra generale concilium, & per impugnationem authoritatis conciliorum in factis, verbis & scriptis, quam coepiscopi sui & vniuersum collegium sacerdotũ tam in concilio Constantiensi, quàm in isto Basileensi renuerunt, & dispersa per orbem professus est Ecclesia, se à coepiscoporũ corpore, ab vnitate Ecclesiæ separauit, & totũ orbem in turbatione ac diuisione posuit. Sic itaq; dum depositionem suam eneruare quærit, magis eam approbat & cõfirmat: dumq; alios hæreticos & schismaticos voluntariè appellat, quantùm iustè pro schismate & hæresi depositus fuerit, ipse demonstrat. De Simonia autem, periurio, dilapidatione, violatione assidua & contemptu canonum ac decretorum synodalium, scandalizatione Ecclesiæ & notoria incorrigibilitate, pro quibus pariter depositus est, nullam in prædicta inuectiua expurgationem adduxit, sed penitus obticuit. Verum sicut rei & incorrigibiles facere solent in iudicem suum, conuicia & contumelias in hanc sanctam synodum exaggerat, & relationem criminum agere conatur, dum

Num. 16.

Tit. 3.

Sed male & ecclesiæ aliqui & sue culares, qui cerea spei oës, vsus relictis ac gentes hæreses

Aliter de Eugenio dicit Ecclesia.

foc. qua

Abiro

Num. 16

fui ipsius iustificationem proferre non potest. Dicit hanc sanctam synodum fuisse versam in tyrannidem, in qua semper oñibus summa libertas patuit, & hodiè patet. Dicit plura supposita huius sanctæ synodi, antequàm ad eius dissolutionem procederet, fuisse diuersis sceleribus irretita, de quibus nullam vnquam probationem iudicialem coram hac sancta synodo protulit, sed omnes qui se à corpore Ecclesiæ separant, ita se solent dicere iustos & cæteros peccatores, atque in ipsa Ecclesia multa atque innumerà mala fieri: & non aduertunt, quot in eadem bona fiunt, & quot sunt in ea meliores ipsis. Hi (vt inquit Augustinus) sunt falsi iustificatores, & veri præcisores. Et alio loco ipse ait: Hæc consilia separationis, inania sunt, pernicioſa, sacrilega, impia & superba: & longè grauiores sunt trabes schismatis, quas in oculis tales gerunt, quàm peccata manentium in vnitate Ecclesiæ: quæ ipsi schismati comparata, sicut festucæ in oculis fratrum reputantur. Peccata quidem si in alijs erant, illa eis & forsan alijs paucis nocebant. peccatum autem Gabrielis & eius incorrigibilitas mundo nocuit vniuersõ. Vndè nullam causam habuit se separandi Gabriel ab hoc sacro concilio, neque à tot Episcopis, oratoribus principum, doctoribus & cæteris bonis viris, qui pro maiori parte concilij * duplo vnanimes erant in his, quę per ipsum sacrum concilium decernebantur. Nec debuit aliam congregationem erigere in conturbationem vniuersi orbis aduersus synodalem sententiam. Dicit monopolia, coniurationes, conspirationes ꝓtunc factas fuisse. Quomodò autem vocare potest conspirationes & coniurationes illa, quæ palàm à duabus partibus concilij & ampliùs, facta sunt in deputationibus, congregationibus generalibus & sessionibus publicis? Illa autem quæ per factionem paucorum acta sunt, pro erigendo conciliabulo contra istud legitimum Concilium, qui inter se conclusiones suas conspirabant, qui illam diuisionem conflauerunt, ex quibus nunc totus orbis tanta patitur discrimina, reputat esse iusta, appellans malum bonum, & bonum malum. Sed & ea non commemorat, quæ per aliquos ex suis facta sunt pro præueniendo ad erectionem illius conuenticuli contra hoc Concilium, in falsificatione literarum sub nomine huius sanctæ synodi, in captione & cruciatibus Ioãnis heraldi principis Pedemontium, quem nostri oratores ad Græciam præmiserant, & in persecutione venerabilis Ioannis de Ragusio, nunc Episcopi Argentinensis, ad Constãtinopolim. Imputat autem superbiam manentibus in synodo, pro eo quòd maxima necessitate compulsi, pro honore D E I

& ani-

Universidad de Deusto
Biblioteca

& animarum salute, veritatem, iustitiam, fidem & Ecclesiã sustinent, quos ipse per superbiam eius semper assendentem, ità dirè oppugnat: & filios appellat degeneres, qui sanctã matrem Ecclesiam fideliter defenderunt, quam ille perditioni suo inutili & damnoso regimine exponere moliebatur. Dicit se pati persecutionem à vocatis Christianis, qui veros Christianos prædæ & grauissimis persecutiõibus exposuit, dũ fidelissimè hoc Concilium & ipsius atque aliorum Cõciliorum authoritatem defenderunt, quæ ipse destruerè volebat. Commemorat insuper idolum abominationis nos velle erigere in templo Dei, cùm potiùs omnis intentio huius sanctæ synodi fuerit ad illa idola abijciẽda ex ipso templo, de quibus Apostolus loquitur, dicens q̃ auaritia est idolorum seruitus: & quæ abominatus est dominꝰ, cùm facto flagello de funiculis, eiecit vendentes & ementes de templo. Nam ad hoc tendunt huius sanctæ synodi decreta & labor summus, vt Simonia repellatur à templo Domini, fiantq́ue omnia in collationibus dignitatum & beneficiorũ ac etiam cæteris rebus, prout lex diuina & sanctorum patrum decreta instituerunt, ad salutem animarum, non ad exhaustum pecuniarum. Nam vt inquit Apostolus, Radix omium malorum cupiditas, quam quidam appetentes, errauerũt à fide, & inseruerunt se doloribus multis, sicut in Gabriele nunc impletum esse conspicitur. Et dicit nos reformationẽ abhorruisse, qui omnibus laboribus semp enitimur, omniaq́; pericula sustinemus, & vitã nostram ac bona exponimus, vt ipsa reformatio realem & efficacem sortiatur executionem: quę hucusque impedimentum maximum ex eo habuit, quòd ille qui primus in Ecclesia canones exequi habebat, & se omnibus præbere exemplum virtutis & sanctitatis, agebat in contrarium. Iam non quæritur idolum, sed pastor bonus, qui virtute, prudentia & bonitate se exhibeat formam gregis, pascatq́ue subditos verbo ac exemplo, vtẽs potestate à Christo concessa in ædificationem Ecclesiæ, non in destructionem: & eijciatur idolum ipsum cum abominatiõibus suis, quod contra iustitiam & voluntatem Domini sedere conatur. Sed conqueritur deinde Gabriel, citatorit.m contra eum factum fuisse, quod in perturbationem facti Græcorum cedebat, vt dicit. Verùm si benè attendat, non illuc fuit ad perturbandũ factum Græcorum, sed ad cõsulendum & prouidẽdum saluti Ecclesiæ nostræ catholicæ, quã impio schismate vulnerabat Gabriel ipse, qui post execrandam illam diuisionem, in hoc sacro concilio per suos excitatam illicitè & nefariè, sicut in pluribus decretis & epistolis ostendimus, omnino determinauerat conuenticulum erigere sub nomine alterius concilij generalis cõtra hanc sanctam synodum, in loco pro libito suæ voluntatis assumendo, & iam galeas contra galeas eiusdem sanctæ synodi propter hanc causam mittebat in Cõstantinopolim. Considerabantur scandala, quę ex hoc schismate concilij prætensi contra verum concilium imminebant, & quæ iam prohdolor in oculis omnium conspiciuntur, fuit ille citatus, per quem tantum scandalum exoriebatur, qui & reformationis, ac legis domini, & decretorum huius sanctæ synodi cõtemptor erat: immo iam pẽrsequebatur illos, q̃ decreta ipsa seruare volebant, atq; eandem synodum & gesta eius per erectorium illius prætensi concilij cõfundere conabat, vt priusquàm illud grande scandalum eueniret, priusquàm electio illius conuenticuli contra concilium, illa horrenda diuisio quæ iam parturiebatur, actualiter formata esset, prouideretur Ecclesiæ, & eius scissuræ periculosissimę obuiaretur. Quod si tunc factum esset, iam nũc non sentiret Ecclesia dolores acerrimos, quos per collisionem fratrum in vtero suo ipsa pręsentit. Nunquid non omnis amator vnitatis, omnis verus filius Ecclesiæ, debebat totis viribus insistere, ne hoc vulnus matri suæ inferretur, sed in tempore prouideretur, quod maximè expetebat præfatũ citatorium? Et nihilominùs sancta synodus omnem suam possibilitatem pro Græcorũ conductione impendebat, mittens oratores suos & galeas in Constantinopolim, vt Græcos adducerent, obtulitq́ue ipsis Græcis per suos oratores complere omnia, quę eis promissa fuerant, si aduenire voluissent: nec in aliquo defecit ipsa sancta synodus, sperans semper ipsos Græcos venire debere ad locum nominatum per eandem synodum, sicut cum eis conuentum erat. Nec dubium esse debet cuiquam Christiano, q̃ si iuuare voluisset Gabriel tunc dictus Eugenius, vt venissent, sicut ipse restitit & impediuit, quòd fuissent adducti. Sed maluit Ecclesiam scindere, quàm in hoc consentire, vt sub vmbra illa reformationem euitare posset, & facta ipsius Ecclesiæ in suã tyrannidem redigere. Dum verò citatus est, scidit extunc Ecclesiã quantùm in ipso fuit: immo & contra determinationem catholicæ fidei, concilium hoc Basileense, licèt nulliter, transtulit & tunc in Ferrariam, casu quo procederetur contra ipsum aut aliquem oratorum suorum præsidentium, qui in concilio fuerant, quorum vnus de crimine falsi erat accusatus, de quo fuit postmodùm iusto iudicio cõdemnatus. Et iã dicit se hoc feciſſe propter Græcos, quod propter se & præsidentem suum fecit. Nam & contentus erat non obstantibus omnibus, vt concilium Basileæ permaneret vsq; ad aduentum Græcorum, dummodò ab vlterioribus processibus contra ipsum & præfatum præsidentem suum supersederetur. Addit autem de venerabilibus sanctæ Romanæ Ecclesię cardinalibus, cõtra quos tamen nihil conciliũ agebat, nisi quòd eos euocabat ad prouidendum ecclesię in tanto periculo. Sed quid attinet ad factum Græcorum, quòd oporteret dissolui hoc Concilium, si procederetur contra vnum de pręsidentibus ipsius Gabrielis olim Eugenij, vt propter hoc sibi liceret transferre Concilium in Ferrariam, impediendo ex hoc solo capite factum Bohemorum, quod tunc actu in Basilea tractabatur cum oratoribus regni Bohemiæ, & mandando ne illud vltra triginta dies ageret in casu prædicto, excommunicandoque, priuando, inhabilitando omnes qui posteà in Basilea actus conciliares exercerent, tam in facto fidei quàm reformatiõis generalis, in quibus ipse iuxta veritatem fidei catholicæ tenebatur obedire Concilio? Quis tam subtilis, quis tam acutus, qui hoc factum ab errore, à schismate excusare posset, dum propter euitandam iustam punitionem vnius falsarij, etiam omnibus alijs cessantibus, ipse olim Eugenius omnia hæc scandala perpetrabat? Dicit autem suspensionem eius ab administratione papali, fuisse factam cùm instaret adnentus Græcorum. Notoriũ verò est, quomodò post illam adeò scandalosam dissolutiõem & translationem in Ferrariam, monitus fuit, vt eam reuocaret sub pœnã suspensionis post quatuor menses, nisi resipisceret, incurrendæ: quod dum facere noluit, per propriam contumaciã huiusmodi suspensionem incurrit. Neque aduentus Græcorum, qui diu post ipsam suspensionem in portum Venetiarum aduenerunt, in hoc aliquid causauit. Adiungit quòd ad depositionem eius processum est, cùm immineret eorundem Græcorum reductio. Sed scit totus orbis, quòd licèt ad depositionem eius procedere licitè potuisset sancta Synodus iuxta decreta ipsius, postquàm præfatus Gabriel suspensionem ipsam sustinuerat per duos menses animo indurato, tamẽ maxima vtens patientia & manſuetudine, adhuc posteà per quindecim mẽses hanc depositionem distulit, donec grauissimis periculis imminẽtibus hoc sacrum Concilium in periculo totalis dispersionis positum erat. post depositiõem autem ipsius per aliquot dies, publicauit q̃ Græci vnionem acceperant. Sed nunquid idcirco in suis criminibus præualere debet aduersus catholicam Ecclesiam, & eam ac iudicia eius iusta confundere, authoritatẽ Cõciliorum generalium prosternere, quia dixit se reduxisse Græcos, & omnia mala facta sua sub hoc pallio cooperire laborat? Videant pro Deo Christiani, quomodò in ea re processerit. Iamdudum anno domini

Sed quo iure vos panci citatis Pontifex Ecclesiæ?

Colos. 3.

Ioan. 2.

1. Tim. 6.

milleſimo quadringenteſimo trigeſimo quarto dum veniſſent ad hanc sanctã synodum eius expensis oratores ipsorũ Græcorum, cum quibus tractabatur, vt anno sequenti Imperator Romeorum & patriarcha Constantinopolitanus cum cæteris ex Oriente venirent ad aliquem locum per hanc sanctam synodum nominãdum, præfatus Gabriel misit Christophorum Garathonum ad Constantinopolim, vt ibidem fieret cõuentio Latinorum & Græcorum, & non venirent citra mare. Vndè multa retardatio in facto vnionis Grecorum, quam hæc sancta synodus prosequebatur, subsecuta fuit. Tandem ipse olim Eugenius cõsensum præbuit, vt eadem sancta synodus prosequeretur conuenta cum prefatis oratoribus Græcorum per eum modum, quo cum eisdem ipsa concluserat. Et nihilominùs dum post consensum prædictum oratores nostros ad prædicta exequendũ misissemus in Greciam, qui pecunias pro cõgregandis orientalibus dederunt, ipse Gabriel iterum misit præfatum Garathonum, qui in contrarium ipsorum oratorum nostrorum laborabat. Cùm verò res concluſa fuit, vt Græci ipsi citra mare venirẽt ad locum nominandum per hanc sanctam synodum, Deus nouit quantis artibus Gabriel ipse impediuit, & impediri fecit, tã in Auinione quàm alibi, ne hæc sancta synodus haberet pecunias pro conductione Græcorum: quãtis modis laborauit, vt ipsos ad se traheret, vt sub vmbra Græcorum ſiia cõpleret desideria: qui etiam suum saluumconductum pro eisdem Græcis conducendis huic sanctæ synodo requirenti dare recusauit, dum Sigismundus Imperator Romanorum, & Albertus tunc dux Austriæ, & nunc rex Romanorum, rex Francorum atque alij reges, per quorum dominia venturi erant Græci præfati, necnon alij duces & principes, atque etiam Venetorum, Ianuensium, Florentinorum, ac Senen̄ communitates, suos saluosconductus liberaliter concesserunt. Ea res quidem perpetuis est deploranda seculis. poterat fieri Grecorũ vnio cum bona pace, cum vnione Ecclesiæ nostræ in vero vniuersali concilio, vbi prælati orbis, vbi omes principes catholici aut oratores eorum conueniſſent, vbi multo celeriùs, multo stabiliùs atque firmiùs fuisset, fauẽte Domino, ipsa vnio expleta. Maluit ipse Gabriel ecclesiam nostram catholicam scindere, factum ipsorum Græcorum perturbare, & eos ad conuenticulum Ferrariense, ac deinde Florentinense perducere, vbi reges catholici vidẽres schisma eius & illicitam erectionem altaris sacrilegi cõtra verum altare, videlicet hoc sacrum vniuersalis Ecclesiæ concilium, abhorruerunt illuc suos mittere oratores. Si verò Græci ipsi aliquam professionem veritatis fecerint,

Græci rediére ad vnionẽ, & Imperator Fridericus 3. cum tota Germania, immò tota Ecclesia Eugenio assensit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rint,in qua perſiſtant, aut ſi quid boni in hoc facto repertum fuerit, rerum veritate comperta, gratias agemus diuinæ pietati, quæ non ſineret mala eſſe,niſi potens eſſet ex illis elicere bona: & vnionem ipſorum Græcorum ſemper optauimus, & optabimus. Sed non propter hoc mala ipſius Gabrielis ſub hoc pallio cooperiri poſſunt. Quid enim ſibi prodeſſet cæteros ad fidem conuertere, ſi ipſe in ſchiſmate & hæreſi permanere vellet? Si cæteros vellet vnire,
1. Cor. 13. & ſe ab Eccleſia catholica ſeparare,qui etiã ſi montes transferret, & charitatem non haberet erga ipſam catholicam Eccleſiam, ſicut nec habere poteſt, quandiù ſchiſma & hæreſim obdurato animo retinet, nihil ſibi prodeſt.Et licèt laboret vt ſub hoc colore Græcorum, fideles Chriſtiani ſuum conciliabulum Florentinenſe in ſchiſmate erectum approbent, eundemque Gabrielẽ depoſitũ,priuatũ,condemnatũ & reprobatum,pro vero & ſummo pontifice venerẽtur,tamen Deus illis dedit intellectum ad diſcernendum bonum à malo,cognoſcendum iuſtitiam ac veritatem. Et fruſtrà tale
Prou. 1. rete iacitur ante oculos pennatorum. Alij enim pontifices in veris concilijs generalibus,vt Innocentius tertius in concilio Lateranenſi,in quo duo patriarchæ Orientales perſonaliter affuerũt:& Gregorius decimus in concilio Lugdunenſi,Græcos reduxerunt longè citra quingentos annos: immo etiam ipſe Gregorius ibidẽm baptizari fecit oratores Tartarorum. Et nihilominus ſi Eccleſiam ſcandalizare voluiſſent illi pontifices, atque mala perpetrare quæ fecit ipſe olim Eugenius, nequaquam hoc eis ſub tali colore permiſiſſet Eccleſia. Deinde præfatus Gabriel comparat ſe beato Leoni, contra quem Dioſcorus ſentẽtiam tuliſſe refertur in ſecunda Epheſina ſynodo, cui hanc ſanctam ſynodum Baſileenſem aſſimilat. Longè certè eſt differentia inter Leonem ſanctum, & Gabrielem tot vitijs & criminibus irretitum: atque etiam inter hanc ſanctam legitimam ſynodum,in plena libertate ſemper conſtitutam,&illam reprobam Epheſinam, in qua viri armati gladios tenentes in manibus, compellebãt homines ad diffiniendum quod placebat Dioſcoro. Tandem ipſe Gabriel depoſitionem damnat &reprobat,quod certè oñibus malis & peruerſis, iuſtè condemnatis, accidere ſolet,vt ſemper ſententiam in eos latam,iniuſtam eſſe reputent. Sed in cauſa
Vtinã hæc in vos nõ quadrarẽt propria non mirum ſi non rectè iudicat, qui in verbis iniurioſis atque inflatis per totam ſuam inuectiuam reſperſis, plenè oſtẽdit loqui ſe ex paſſione animi exacerbati,nó ex iudicio rationis, dum audet dicere,dæmonia totius orbis in latrocinium Baſileenſe confluxiſſe videri: & alia horribilia verba, quæ nemo prudens, nemo iuſtus,nemo diceret honeſtus. Sed dixerunt etiam Iudæi Chriſto quòd dæmonium ha- Ioan.7.
bebat.& multotiès Eccleſia catholica à diuerſis hæreticis,vt Donatiſtis, Arrianis & alijs permultis,graues iniurias audire ſolita eſt: qui dum lepra hæreſis infecti erant, alios omes qui aliter ab eis ſentiebant, hæreticos reputabant,& ab Eccleſia præciſos & ſchiſmaticos,ſicut nunc Gabriel ab vnitate Eccleſiæ preciſus,de his iudicat,qui in vnitate permanſerunt,qui doctrinæ catholicæ & apoſtolicæ adhæſerunt, & conſtantiſſimis animis ſemper adhærent, tam in Concilio Conſtantienſi declaratæ, quàm dudum in hac Baſileenſi etiam pro eo tempore, ſicut prędictum eſt,quo ipſe Gabriel hoc ſacrum concilium, legitimum generale Concilium eſſe recognouit,& quo legatus ſuus eidem præſedit. Proſpiciebatur etiam quanta deſolatio Eccleſiæ ſequeretur,ſi deinceps conculcatis concilijs generalibus,ſpretis canonibus, abiectis determinationibus catholicæ fidei, vnus mortalis homo poſſet negocia Eccleſiæ pro libito voluntatis agere. Quòd verò longam patientiam habuit ſancta ſynodus in tolerando Gabrielem & facta eius,ipſe hoc impingere conatur, tanquam pro habendo papatũ,facta ſit tam longa protractio, cùm econtrario manifeſtũ ſit, quòd ſi hoc quæſiuiſſet ſancta ſynodus, iamdudum ad depoſitionem eius proceſſiſſet,attentis ſcandalis,ſchiſmatibus & malis ferè innumeris, quę per eius damnoſum & inutile regimen accidebant. Sed expectauit benignè hæc ſancta ſynodus eius emendationẽ in multa patientia,& ipſe per reſiſtentias quas præſtitit per varia impedimenta, quæ præbuit tam tempore primæ prætenſæ diſſolutionis, quàm ſecundæ, quàm alio medio tempore, fuit cauſa tam diuturnæ protractionis.Manifeſtè autem iam omes conſpiciũt obduratam Gabrielis pertinaciam per ſupradictam inuectiuam, & quomodò cõfundere conatur eccleſiam catholicam,veritatemque & iuſtitiam,vt iam omnes clariſſimè intelligere poſſint, quomodò ſine vlteriori quacunque protelatione ipſum euitare,eiusque venenatum conſortiũ fugere,& quoſlibet Chriſtifideles ab eodem efficaciter recedere neceſſe ſit, atq; in doctrina Eccleſiæ catholicæ permanere. Dolere quidem omnes debent,quòd Gabriel ipſe qui benignè ab aſſentiendo Eccleſię & ambulando vnanimiter cum conſenſu in domo Dei, poterat fructus vberrimos in Eccleſia efficere, & omnibus bonis ſpiritualibus & temporalibus abundare, nunc ſuperba ſeparatione in tanta mala ſe præcipitauerit,& Eccleſiam ipſam tantis perturbationibus afflixerit,vt conculcata conciliorum authoritate, ipſam ſuæ voluntati ſubijceret. Iam verò ad talia verba ipſius Ga-

Gabrielis,in quibus finis non inueniretur, nequaquam vlterius attendere neceſſe eſt. Sed orandus eſt Deus omnipotens,vt animam illius humiliare dignetur,&nõ ipſum in damnationem perpetuam corruere permittat,dandaque eſt opera,ſicut neceſſitas expoſcit,vt Eccleſiæ prouideatur de bono & ſalutifero regimine ad conſeruationem fidei & ſalutem Chriſtianorum in gloriam Dei omipotentis, qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum, Amen. Datum Baſileæ in cõgregatiõe noſtra generali, Nonis Octobris,anno à natiuitate Domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimonono.

Exãt vlgo ad nauſeã vsque fere magno ſcandalo nonnos re- perimus: atq; vtinã eiuſmodi eſſent. Bñ- ſentiet.

EPISTOLA SYNODALIS AD vniuerſos Chriſtifideles,de obediendo concilijs generalibus,& cauendo ipſis inobedientes.

SAcroſancta &c.vniuerſis Chriſti fidelibus ſalutẽ & omnipotentis Dei benedictionẽ. Grande periculum ac deſolatiõem inauditam,quæ iam Eccleſię Dei & vobiſipſis imminet,ô Chriſtifideles,attendite,& antiqui hoſtis iacula cõſpicite,quibus gregem dominicum magno precio redemptum,perimere conatur, vt deuotioribus animis auxilium diuinæ gratiæ imploretis.Et quemadmodùm exEphe.6. hortatur Apoſtolus, accipiatis armaturam dei,vt poſſitis reſiſtere in die malo,in omnibus ſumentes ſcutum fidei,in quo poſſitis omnia tela hoſtis nequiſſimi ignea extinguere: qui iam vehementi tentatione fundamenta Eccleſiæ & religionis Chriſtianæ concurere quærit,volens conciliorum generalium authoritatẽ euertere, per quę fides orthodoxa & omnis vitæ atque actionis norma tradita eſt,& quorum vigore eadem fides atque regula diſciplinæ Chriſtianæ ſuſtentari habent in terris,vt illis protractis,mala innumera ſuper populũ Chriſtianum inducere poſſit. Sed vt eam rem lucidiùs proſpiciatis,& nõ permittatis voſipſos miſerabiliter deperire, Eccleſiamque matrem veſtrã tantis ſubijci ruinis,primum vos conſiderare decet,quanta deſolatio in ſoribus eſt,quantaque periclitatio animarum imminet,ſi nunc ruat & proſternatur Conciliorum authoritas. Deinde aperiemus quomodò ipſa grauiſſimè ruit, ſi illi fauor & obedientia præſtatur, qui eandem conciliorum authoritatem factis,verbis & ſcriptis iam à multo tempore conculcare non ceſſat. Poſtmodùm obiectionis contra illius iuſtiſſimam ſuſpenſionem ab adminiſtratione papali,& ſubſequentem depoſitionem,nullius eſſe momenti clariſſimè oſtendemus:vt veritate plenè comperta,quiſque Chriſtianus intelligat,quid ſibi agendum eſt de neceſſitate ſalutis. Aduertite in primis, ô Chriſticolæ, & ante oculos veſtros ponite miſerandum & flebilem ſtatum Chriſtianę religionis,ſi eò redacta ſuerit,vt quiſque in ſummo pontificio poſitus,iam aſſecuratus ſit, quòd nullam correctionem à Concilijs generalibus deinceps habeat pertimeſcere, quantumcunq; Eccleſiam ſcandalizet, & eius ſtatum perturbet ac decoloret:ita vt ſi omnes dignitates Eccleſiaſticas & beneficia venderet, ſi prælatos quoſque inuitos transferret, & expelleret iniuſtè pro libito voluntatis, etiã notoriè ac iniuſtè reges & principes deijceret,moribus perniciioſis animas hominũ paſſim perimere laboraret, crudelitates petraret horrendas,legem Dei confunderet,quæque ſalubria inſtituta euerteret,tẽporalia Eccleſiæ Romanæ & cæterarũ particularium Eccleſiarum diſſiparet atq; alienaret,aliaque innumera flagitia,ſcelera & crimina notoria perpetraret, ac ſe incorrigibilem redderet,omnis Eccleſia in vnum congregata, nullatenùs illum à talibus coercere poſſet: quinimmo liberum eſſet ei, quamlibet ſynodum eum reprimere volẽtem,ilicò transferre vel diſſoluere perſiſtẽtes in ſynodo contra voluntatem eius,perſequi,excommunicare,priuare, inhabilitare,contumelijs ac iniurijs afficere,inuaſiones corporales aduerſus eos excitare: ac deinde quicquid ſynodus ſtatueret, præciperet, dictaret, ordinaret, penitùs contemnere,abijcere & reprobare. Conſpicite pro Dei reuerẽtia,qualis ex hac re daretur introitus inimico humani generis ad ſubuertendum religionem Chriſtianam, dum ſeducendo vnum hominem, poſſet Chriſtianitatem in deſolationem maximam dejcere,mores peruertere, Canones & regulas quaſque diſſipare Eccleſiaſticas, regna & prouincias conturbare,ac bonis ſpiritualibus & temporalib⁹ ſpoliare, vitiorumq; immanitatem inducere. Aperite oculos & videte,qualis ex hoc daretur ingreſſus Antichriſto.Sed & conſiderate, quomodò ea res fidem catholicam confunderet atq; violaret, quæ eſt primum fundamentum Eccleſiaſtici ædificij, quo euerſo, omnia corruunt,ſine qua fide impoſſibile eſt placere Deo aut aliquam ſalutem cõſequi.Notum eſt enim, quomodò ſacra Conſtantienſis ſynodus ad extirpationem errorum tanta pericula vniuerſæ Eccleſiæ afferẽtium, diffiniuit & declarauit, innitendo ſacris ſcripturis & doctrinis antiquorum Conciliorum atque ſanctorum doctorũ,quòd concilium generale vniuerſalem Eccleſiam repræſentans,poteſtatem à Chriſto immediatè habet,cui quilibet cuiuſcunque ſtatus & dignitatis,etiam ſi papalis,obedire tenetur in his,quæ pertinent ad fidem,ad extirpationem ſchiſmatis,& reformationẽ Eccleſiæ in capite & in membris:quodque ſi quis ſtatutis & mandatis cuiuſlibet Concilij generalis legitimè congregati, obedire contumaciter contempſerit in prædictis &

Semp iſti vicarium Chriſti cõtẽptim vocãt vnum hominẽ, cum Chriſtus dicat, Qui vos audit, me audit, &c.

Heb.11.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pertinentibus ad ea, condignæ pœnitentiæ subijciatur, & debitè puniatur, ad alia etiã iuris remedia, si opus fuerit, recurrendo.

Deinceps felicis recordationis Martinus papa quintus, approbante toto Constantiensi Cõcilio, per literas suas vniuersis Episcopis & inquisitoribus mandauit, continentes, quòd est de necessitate salutis, credere generale Concilium habere supremã authoritatem in Ecclesia, quodq́ue quodlibet Concilium generale, & etiam ipsum Constantiense, repræsentat vniuersalẽ Ecclesiam: & quicquid approbauit & approbat in fauorem fidei & salutis animarũ, est ab vniuersis fidelibus approbandum & tenendum: & quicquid condemnat esse fidei vel bonis moribus contrarium, ab vniuersis fidelibus pro condemnato tenẽdum & asserendum: loquens etiam de illis, quę circa principium ipsius Concilij Constantiẽsis dissinita & approbata sunt, sicut suę prefatæ literæ indicant, quæ expressam mentionem faciunt de declaratione facta circa principium ipsius Concilij super communione diuinæ Eucharistiæ sub vtraque specie, & de condemnatione errorum & personarum eorũdem Ioannis Vuicleff & Ioannis Husz. fuit autem deinceps præmissa determinatio de conciliorũ authoritate in hoc sacro Basileẽsi cõcilio in pluribus sessiõibus repetita, dũ olim Eugenius cõcilium ipsum prima vice dissoluere attentauerat, atque in responsionibus synodalibus multipliciter declarata, & in vniuersum orbem per epistolas aliasq́ue literas & synodales nuncios publicata. Ipse tunc Eugenius huic sacro Concilio doctrinam hanc notoriè tenenti, prædicanti & publicanti, adhæsit: & ipsum fuisse legitimum, ac legitimè à principio sui cõtinuatum, professus est, confitens dissolutionem per eum factã, irritam & inanem: quam tamen primò ex iustis & necessarijs causis factam esse publicauerat, ac etiam duas literas suas in Apostolico palatio contra hoc sacrum Concilium & eius decreta promulgatas, in quarũ vna dicebat, quòd ante aduentum legatorum suorum existentium in synodo, nulla erant sedis Apostolicæ authoritate suffulti: atque etiam designabat, quòd ipso contradicente, generalis synodi non habebãt potestatem: quodq́ue multa & grauia disponere & statuere præsumpserant contra decreta sanctorum patrum in Apostolicæ sedis graue præiudicium: tertiasq́ue, incipiẽtes, Deus nouit, suo nomine factas, in quibus quàm plura contra authoritatem Conciliorum asserebãtur: & quicquid per eum aut suo nomine in præiudicium aut derogationem sacri huius Concilij Basileensis seu contra eius authoritatem, factum, attentatum seu assertum erat, cassans, irritans & annullans, nullasq́; & irritas fuisse & esse declarans: adijciens, quòd decæterò à grauaminibus ipsi Concilio inferendis, abstineret. Deinceps quoque post ipsius adhæsionem in sessione publica, præsidente legato Apostolico, assistentibus octo sanctæ Romanæ ecclesię cardinalibus, oratoribus regum & principum, prælatorumq́; & doctorũ iuris diuini & humani copiosa multitudine, eadem declaratio Constantiensis Concilij renouata extitit. Vbi autem hæc veritas concernens manifestè fidem & ius diuinũ, sicut olim lucidè in celebri responsione, incipiẽte, Cogitanti, & alijs pluribus ostensum fuit, expresè differens de authoritate data immediatè à Christo Ecclesiæ congregatæ & Cõcilijs generalibus, toties & tam solenniter per vniuersam Ecclesiam declarata est, & per Concilia generalia, quę summi pontifices consistorialiter declarauerũt legitima, etiam pro eo tempore quo huiusmodi declarationes ediderunt. Si nunc post hæc omnia, ipsæ declarationes fidei & iuris diuini abijciantur, ac veluti erroneæ deijciantur & conculcentur, impingaturq́ue toti Ecclesiæ error, quæ talia declarauit: quis nõ videt alias hæreses per Ecclesiam sopitas, resuscitari, & nouis suscitãdis frena laxari. dum ex hoc via paratur, vt Cõcilijs generalibus in declarationibus fidei & diuini iuris ampliùs nõ credatur: sed in qualibet regione, in quolibet loco possint homines sectas & hæreses & quaslibet malas doctrinas excitare, ampliùs non timentes suas adinuẽtiones per generalium Conciliorum authoritatem confutari? Vndè totus orbis in conturbationem maximã deueniret, & periclitabitur Christianitas, quæ & olim ante tempora Cõstantini, sicut testatur Isidorus, feruente persecutiõe, in varias hæreses scissa est: quia nõ erat episcopis licentia conueniendi in vnum, nisi tempore supradicti Imperatoris: quòd si tunc, non obstante quòd essent summi põtifices vita & sanctitate pręclari, propter defectum congregationis Cõciliorum generalium, hæreses ipsæ pullulabant, quanta nunc insurget hæresum vorago, si ampliùs Conciliorum generalium diffinitionibus non credatur, nec acquiescatur, atque illorum sic miserabiliter prosternatur authoritas? O quanta Christianitatis destructio, O quanta fidei desolatio, O quanta omnis religionis & pietatis abiectio, quanta euersio rerum publicarũ, regnorum & prouinciarum, quantũ naufragium animarũ. Plorate iam & ingemiscite omnes inuocantes nomen domini, maiores cum minoribus, & apertis oculis inspicite turbationem vẽturam vniuerso orbi, ruinamq́ue vestram, & desolationem præuidete, si sic frangatur necessaria illa conciliorum authoritas. Sed & flete super vos, si sic prosternatur, quod omnium Christianorum prælatorumq́; religiosorum ac cæterorum Christianorum erat supremum refugium in terris: ad eorundem nempe auxilium sæpenumerò cõfugerunt summi pontifices, dum à tyrãnis persequutionem patiebantur, quæ iam amplius nulli venerabuntur aut reuerebũtur tyranni, si hoc tempore corruerint. Per ipsa Cõcilia sedes Apostolica robur suæ dignitatis, & authoritatis conseruabat, dum per eorundem Conciliorum sentẽtias cunctis hominibus formidandas, & venerãdos cationes, omnes aduersarios fidei & sanę doctrinæ atque bonorum morum corruptores arcebant & reprimebant. Ipsi quoque pontifices per eadem Concilia dirigebantur, vt ambularent ad veritatem Euãgelij, & potestate sibi data ad ædificationem vterentur. Vndè qui ipsorum Conciliorũ authoritatem eneruare quærũt, illi decorem, dignitatem, robur & auxilium Apostolicæ dignitatis, fidemq́ue, salutem & bonas actiones summorũ pontificum manifestè confundere moliuntur, atque in illam destructionem adducere, de qua loquitur beatus Gregorius, dum post enumerata vniuersalia Concilia, subdit: Cunctas quas venerãda Concilia præfata personas respuunt, respuo: quas venerãtur, amplector: quia dum vniuersali sunt consensu constituta, se & non illa destruit, quisquis præsumit absoluere quos ligant, aut ligare quos absoluũt. quibus verbis idem Gregorius immediatè subiungit: Quisquis ergo aliud sapit, anathema sit. Vt verò de cæteris prælatis Ecclesiasticis & principibus secularibus, qui ad Concilia refugium habuerunt, dicere obmittamus, quoniam nimiùm prolixũ esset singula enarrare, saltem illud homines conspiciant, quòd per huius sacri Concilij labores, regnum inclytum Bohemiæ Sigismundo Romanorum regi restitutum fuit, quodq́ue aduersus nonnullos, qui temporalia cunctis Ecclesijs eripere, religionesq́; tam mendicantium quàm aliorum destruere conabantur, singulare præsidium tam in dicto Constantiensi, quàm in hoc sacro Concilio inuentum est. Quid de schismatibus tollendis dicemus, si ampliùs Concilijs generalibus non obediatur? si plures contenderint de papatu, quilibet qui se verum Papam putabit, dicet se superiorẽ Cõcilio, quomodò poterũt iudicari, quomodò cõcerceri aut reprimi, si viderint hoc modo prostratam ipsorum Conciliorum authoritatem? quòd si omnia inconuenientia enumerare vellemus, quæ secum afferret huius authoritatis ruptura, nõ multis possemus describi codicibus. Sed iam ad secundũ explicandum transeamus, quomodò hæc prosternitur authoritas, quomodò ruina grauissima Ecclesiæ, & malarum turbationum inenarrabilis multitudo paratur, si ille sustineatur & foueatur, qui huius autho-

Sed talis cõcilij caput est Romanus põtifex, cui authoritate confirmẽt oportet.

Concilia generalia semp Ecclesiam gubernasse, & nisi ea sint, Ecclesiam periclitari, & fidem agonizare, & ea quæ à Cõcilijs generalibus firmata sunt, euerti.

Hæc Eugenius negat esse suas.

ritatis se contemptorem, impugnatorem & notorium persecutorem ostendit. quis negare potest, ô Christiani, quòd reformationi Ecclesiæ in capite & in membris, quam totus orbis desiderabat, & p qua iam plura Concilia congregata fuerunt, durissimè restiterit (de quo omnis anima dolere debet) ille qui primus homines ad viam salutis inducere debuerat, olim Eugenius Papa quartus, nunc Gabriel nuncupatus, quodq; illa quæ pro ipsa reformatione decreta & instituta erant per hanc sanctã synodum, à se abiecerit & contempserit, ita vt nunquam vnum canonem synodalẽ concernentem reformationem ipsam, in executionem efficacem deducere compertus sit, qui nullam penitus emendationem in regimine curiæ suæ propter quamcunque admonitionem aut correctionẽ effecit, sed assiduè gratiores abusus adauxit, in perditionem animarum & detestabilis Simoniacæ pestis fomentum? Quis negare potest, quòd quantùm in se est, authoritatem omnium conciliorum generalium conculcauit, dum euocatus ad synodale iudicium, dissiniuit quòd ex certa sua scientia authoritate Apostolica & ex plenitudine potestatis transferebat hoc sacrum Concilium, casu quo procederetur contra ipsum aut aliquẽ suorum oratorum præsidentium, qui in cõcilio fuerant, cùm tamen eo tunc tempore ipsum Concilium generale verum ac legitimum reputaret? Quis dissimulare potest, quòd etiam ipsi Concilio authoritatiuè p hibuit, ne vltra dies triginta causam fidei quæ cum Bohemis agebatur, tractaret, adijciens quòd omnes excommunicabat, priuabat beneficijs, & inhabilitabat ad eadem, qui deinceps post terminum quem ipse tũc præfixit, actus conciliares Basileæ exercerent, volens etiam ex ea causa esse derogatum quibuscunque declarationibus, etiam sub nomine generalis Cõcilij factis, & alijs in contrarium facientibus? Ex his prosternens & abnegans manifestè supradictã declarationem catholicæ fidei, tam per sacrũ Constantiense Concilium factam, quàm per hoc Basileẽsi, vt præmittitur, dudum renouatam, & se superiorem in his omnibus Concilio designans: vigore cuius prætensę dissolutionis schisma horrendũ & grauissimam diuisionem consequẽter in orbe posuit, erigens congregationem Ferrariẽsem sub nomine alterius generalis concilij cõtra hanc sanctam synodum, postquã declarauerat conditiones in præfata dissolutione positas, purificatas fuisse: studens hoc pacto inconsutilem tunicam Christi, & Ecclesiam quam in vnitate repererat, gladio sæuissimo diuisionis & schismatis scriens: quod certè omnes debuerant abhorrere Christiani, quibus simile schisma nunq̃ cõpertum fuerat. Sed nec his cõtentus, in hãc

Universidad de Deusto
Biblioteca

sanctam synodũ varias persecutiones excitauit, mãdans ciuibus Basileen, vt eandem à sua ciuitate expellerẽt. Alioquin se in ciuitatem interdictũ,& in gubernatores eius excommunicationẽ proferre dicebat,inhibendo ne quis victualia deportaret ad eãdem:& si qui portarent,spoliarentur,cederentq; spolia occupantibus. Scripsit preterea,vt in eos de Concilio fieret persecutio, tanq; in hostes Christianę fidei,vocãs ipsam synodum,iniquorum perfidam synagogã: quæ mandata adeò grauia fuerunt, vt vix filius perditionis adueniens, grauiora aduersus Ecclesiam mandata ferre posset, si eam sentiret pro sustinenda fide &lege oñi in aliquo loco congregatam. Quæ verò & quanta scripserit diuersis principibus, blasphemando eandem synodum & decreta eius,longum esset enarrare. Sed & quomodò patrimoniũ,terras & dominia Ecclesiæ, quæ in summa pace & prosperitate reperat,ipse tractauerit,quas alienationes fecerit,quas guerras commouerit, partialitates acceperit,quantæq; crudelitates sub regimine suo in loca & in subditos Ecclesiæ petratæ sint,quomodò iuramenta sua solenniter in conclaui & post conclaue præstita infregerit,flebile est dicere. Et præterea quæ vnquam maior incorrigibilitas, quæ maior pertinacia in aliquo pontifice vel ministro ecclesiastico apparuit,qui non solùm in prædictis suis excessibus, quibus diuinam maiestatem & legem eius ac fidẽ catholicã tam notoriè offendit,& Ecclesiã Christi in spiritualibus & temporalibus sic cõturbauit,afflixit, damnificauit,diuisit,& supra modum scãdalizauit,obdurato permansit animo: verùm etiam vult, his non obstantibus,ab hominibus innocens & iustus reputari,nulla vnquam emendatione, nulla correctione ostensa,quasi tantã cecitatem iam in populo Dei excidisse credat, vt tam grauia vitia velint pro veritatib⁹ venerari? Videns autem hæc sancta synodus, ad ipsius emendationẽ nec dulces admonitiones sæpiùs & per plures legatos &oratores transmissas, nec longam patientiã & benignam expectationẽ, nec citationẽ iuridicam,nec suspensionis ab administratione Papali sententiam iustissimã proficere: tandẽ expectatis decem & septem mẽsibus post suspẽsionẽ prædict⁹m, necessè habuit super depositione ipsius à papatu, iustum proferre iudicium,prout eidem ex authoritate data à Christo incumbebat. Nũc verò aduertite ô Christifideles,quę deinceps erit in orbe conciliorum authoritas,si post hæc omnia fouetur & sustinetur,qui nõ solùm in tantis malis se incorrigibilem præbuit,verùm etiam eandem cõciliorum authoritatem prosternere laborauit, & laborare nõ cessat,vt deinceps nec ipse, nec aliquis successorum suorum per iudiciũ Ecclesiæ corrigi valeat,sed possint pro libito voluntatis omnia agere absq; vllo timore correctionis fiẽdæ super terram: qui & adhuc post suã depositionem grauiora grauioribus addens,tres declarationes catholicæ fidei de authoritate conciliorum, condemnare ausus est,cuius oratores iam per orbẽ aduersus eandẽ authoritatem apertè prædicant:& tam ipsi q̃ nonnulli sibi iuuẽtes,disseminãt libellos ac tractat⁹ ad huius hæresis diuulgationẽ,& suppressionem declarationum catholicæ fidei,quas vniuersa tenuit Ecclesia. Potestis autem ô cuncti Christiani hunc ignem,priusquàm amplius accendatur, extinguere, & fidei catholicæ ac vniuersæ Ecclesię pacem reddere,si sententijs iustissimis huius sanctæ synodi, quã repræsentare vniuersalem Ecclesiam recognouistis, debitã præstiteritis obedientiã, & viam veritatis ac iustitiæ efficaciter amplexari curetis, in fauorem fidei & salutis Ecclesiæ vniuersæ. Si verò id non fiat, sed diutiùs præstetur obedientia ei, qui omniũ horũ malorum caput est,si repulso ecclesię iudicio,ille sustineatur,qui iustè condẽnatus est,si impugnatori notorio fidei & authoritatis conciliorum faueatur, si manifestus persecutor congregationis synodalis sustineatur,si mandata,statuta & præcepta concilij generalis abijciantur,& rebellanti atq; contumaci & incorrigibili adhæreatur,illeq; post sententiam depositionis in eum latã,pro capite Ecclesiæ reputetur, qui se ab ipsius Ecclesiæ vnitate & corpore per fidei læsionem,per schismatis in erectione prætensi alterius concilij perpetrationem seperauit,& cui iam nullus color, nullus titulus papatus competere potest:si deniq; non auditur Ecclesia iudicãs, & libellis illius qui condemnatus est,blasphemias & enormes iniurias in sanctam synodũ & existentes in ea continentibus, aures præbentur:quis nó videt dies illos malos, horrendamq; turbationem totius Ecclesiæ,de qua superiùs disseruimus, in proximo adesse? Quanti reperientur, qui deinceps in cõcilijs generalibus ad defensionem fidei, ad extirpationem hæresum,ad reformationem morum,ad tuitionem iustitiæ & veritatis persistere vellent,si videant sibi priuationes beneficiorum,& persecutiones corporum,iniurias,opprobria,prætensas censuras & quascunque aduersitates imminere:illi autem, qui hæc aduersus synodum hanc perpetrauerit, obedientiam & fauorem finaliter dari? Sepelitur profectò,conculcatur, & prosternitur, si res ita procedant, ipsa conciliorum authoritas, & grauissimus dolor imminet omnibus Christianis. Verùm confidimus in nomino, quòd non sic Ecclesiam suam in interitum ruere permittet:quinimmo excitabit corda seruorũ suorũ,vt misereantur ipsius Ecclesiæ & animarum suarũ,nec fidem catholicam, veritatẽ & iustitiam sic opprimi patiantur. Sed neq; hoc sustineri potest, quòd quidã obedientiæ neutralitatẽ consulunt obseruandam, & sicut ei qui iustè per synodale iudicium cõdemnatus est, nequaquã obediendum est, sic cõcilio iudicãti obediendam subtrahendã putant. Quomodò enim potest quisquis Christianus excusari, vt ab omni iudicio ecclesię se subtrahat, cùm de necessitate salutis ecclesiã audire teneatur, sicut ẽuãgelica doctrina & omnis sanctorũ traditio testatur? quod liceret,si quisquam se à iudicio vnius cõcilij subtrahere posset, similiter & alteri Concilio denegare obedientiã, nec in eorũ sententijs siue pro fide, siue pro quibuscunq; rebus animarũ salutẽ aut Ecclesię statum cõcernentibus, vlla stabilitas, vlláve efficacia haberetur. Quilibet acta Cõciliorũ examinare vellet,ac de illis, prout ei videretur, iudicare: aut post iudicium vnius cõcilij, aliud expetere, nullum interim obedientiæ debitum reddẽs. sicq; frustraretur conciliorũ authoritas, & tandem neq; ipsis,neq; summis põtificibus legitimam administrationẽ habentibus obediretur. Vndè in totũ confunderentur Ecclesiastica iudicia, periclitareturq; Christiana religio: nec deinceps cõcilia generalia quæcunq; mala reprimere laborarent,si eorum sententijs nõ obedire conspicerẽt, neq; locus est suspensioni animorũ in tam clara iustitia,in tãta obediendi necessitate, dum per defectũ obedientiæ ꝑstandę,fidei læsio & veritatis oppressio assiduè succrescit, periclitãtur aię innumeræ,& exẽplum datur omnibus, vt deinceps nullis sententijs ꝑlatorum suorum,sicuti nec synodorũ obediant,sed animos suos per plura tẽpora suspendere velint, vndè omnis iurisdictio perire poterit,dũ authoritatẽ supremã Ecclesię obmitti & negligi videbunt. Si itaq; cõmuni bono Ecclesię Dei cõsulere quæritis, ô Christifideles, si præsentibus malis finẽ imponere,si pacem cõsequi & felicem statum totius Christianitatis intueri, date operam, vt cũcti vnanimiter viam veritatis sequantur, vt cõcilijs generalibus sua reddatur authoritas,vt nullus eã deneget synodo vniuersali obedientiã, ad quã tenetur de necessitate salutis, in his quæ pertinent ad fidem,extirpationẽ schismatis, & reformationem Ecclesiæ in capite & in mẽbris, & pertinentibus ad ea. Sic cessabunt schismata, sic hæreses extinguentur, mores reformabuntur, vigebunt Cõcilia, sedes Apostolica & virtutũ dignitate & honore pluimo reflorebit, repellentur conatus antiquihostis, breuiabuntur dies mali, & magi si fiat, super omnes Christianos iam imminere conspicitis. Supereſt iam vt eas obiectiones nullius ostendamus esse momenti, quæ illaqueationem animarum & obfuscationem veritatis ac iustitiæ huius sanctæ synodi, per nonnullos asseruntur. Allegant quidem hoc sacrum cõcilium de suo cõsensu fuisse translatum,pro eo quòd cõcordauerat cũ Grẽcis,se transferre infra mensem postquàm aduenissent ad vltimũ portum citramarinum, eisdem in Cõstantinopoli per oratores concilij nominandũ pro celebrando œcumenico cõcilio, in eo loco quem hoc sacrum Basileense conciliũ elegisset. Verùm quantò reijcienda sit hæc obiectio,vos Christifideles aduertite. Manifesta quidem nimis est veritas, ꝙ Græci, prævalentibus practicis olim Eugenij persequentis synodum,non ad portũ per oratores Concilij eis nominatum, venerunt, neq; ad locum per cõcilium electum, sicut ipsi promiserant, venire voluerunt: immò scripserunt Concilio per oratores eius in Cõstantinopolim missos,se propterea cum eis & eorum galeis nõ aduenisse,quia tempus mittendarum ipsarum galearum transactum erat, sic absoluentes se ab omni obligatione mutua, quæ inter Concilium & ipsos contracta erat,licèt tamen alteri oratorum priùs dixissent se de vlteriori expectatione contentos esse, impedimentaque Concilio præstita essent manifesta, cùm in conuentionibus initis cum eisdẽ, expressè caueret,omnia debere intelligi sine fraude & dolo, ac legitimo impedimẽto cessante. Quòd si ad requestam ipsius olim Eugenij deinceps ire voluerunt Ferrariam contra consensum concilij, quis ratione vtens,dicere possit Concilium ex ea re ad se transferẽdum fuisse obligatum? Dum verò quidam vlteriùs obijciunt, quòd Concilium quadã vice conclusit, casu quo Auinionenses certã pecuniæ summã infra mensem nõ traderent in pecunia numerata, & de hoc infra duodecim dies sequentes, non certificaretur Concilium,quòd tunc teneretur ipsum Concilium ad electionem alterius loci procedere,& vniuersali ecclesię aliundè prouidere: quod dum adueniente tempore nõ fieret,prælidẽtes Apostolici & alij quidam secum minorem partem Concilij facientes, tanquam ad ipsos deuoluta potestate Concilij,aliũ locum aliumq; portum nominauerunt,& oratores ad Grẽcos miserunt. Sæpè aũ huiusmodi obiectiones per decreta & Epistolas nostras respõsionem fecimus, ostendimusque illas esse penitus inanes. Manifestum est enim, quòd Concilium in ea conclusione cum nullo contractum fecit aut conuentionem, nullusque aderat cum quo huiusmodi contractum celebrarer: nullique dubium est, quenquam cum seipso contrahere non posse, cùm inter spondentem recipientemque sponsionem, debeat esse distinctio personarum. Vndè illarũ omnium

Hoc aliquandiu Germani fecerunt, sed postea ad Eugenium se cõtulerunt.

Mat.18.

Pius 2. Lõgè aliter scribit de hoc Eugenio,palàm reuocans, ꝙ olim sensisset vobiscum cõtra Eugenium.

Florẽtini Cõcilium damnãt. Romanũ põtificem plectant Christo haberegis tentatiuũ uersitatis clesiæ ꝓbernatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

obiectionum corruit fundamentum. Sed tantùm illam conclusionem intra se cepit Concilium, quam & interpretari & mutare poterat iuxta casus occurrentes, si pro salute Ecclesiæ, sibi ita agendum videbatur.
Nec aliquis sibi legem imponit, à qua recedere non possit: neq; dicebatur in conclusione ipsa, quòd in casu prædicto minor pars haberet alium locum eligere, sed Cócilium. Et si aliquod dubiũ erat, quod interpretandum veniret, aut si quid in hoc agendum, vel deliberandum aut mutandũ, nullatenùs iudicio minoris partis standum erat, sed plurimorum sententiæ acquiescendum, sicut mos antiquorum conciliorum & omnia patrũ instituta edocent. Vndè & ex eo in vniuersum orbem turbatio grauissima excitata olim fuit, dum aliqui Episcopi minorem partem concilij Nicæni facientes, illis contradixerunt, quæ maior pars concluserat. Sed quid amplius illi met præsidẽtes Apostolici, qui sub prætextu conclusionis illius alium locum eligere voluerunt, eidem cõclusioni cùm fieri deberet, contradixerunt, protestantes se non consentire in decretatione loci Auinionensis, de quo expressè agebat dicta conclusio? Et vlteriùs, pendente termino præfixo, oratores olim Eugenij Archiepiscopus Cæretensis & Iacobus de Rachaneto, impediebant, ne illæ pecuniæ darentur in Auinione, de quibus hæc conclusio agebat. Scripserunt præterea Auinionẽsi, quomodò abbas nonę vallis & Raymũdus Taloni decretorum doctor, ad eos missi ex parte concilij, cõposuerant cum eis ex potestate eis data à toto Concilio, quòd haberẽt decretationẽ loci Auinionẽsis & impositionis decimarum, priusquã pecunias suas exoluerent. Mandauerunt q; ipsi Auinionenses, quòd illis habitis pro cautione eorum, pecunias expedirent, de quibus oratores Concilij missos ad cosdem, cautos & securos fecerunt. Iudicauit conciliũ quòd rationabiliter petebant, quodq; attentis prædictis, quę superuenerunt ad notitiam ipsius cõcilij, & alijs pluribus ipsum
* mouentibus, *monentibus, nõ erat procedendũ ad electionẽ alterius loci, nec expediebat saluti Ecclesiæ & bono rerum agẽdarum. Quòd autem aliqui pauci ad electionem alterius loci temerariè procedẽ.e præsumpserunt, se dicentes Decretum agere contra duplo maiorẽ partem cõcilij & amplius, scindentes & diuidentes, quantùm in se fuit, Ecclesiæ vnitatem, hoc prorsus illicitum & pernicio sum fuit, sicut per solenne Decretum sessionis nostrę 32. demonstrauimus. Vndè & conatibus eorum extunc resistens hæc sancta synodus, decretationem fecit in sessione publica super electione loci Auinionensis & aliorum sibi adiunctorum, omnẽ aliam electionem seu nominationem loci per quos cunq; factam irritans. Deinceps quoq; subsequuta est communis omnium nullo discrepante cõcordia, quòd tres domini, inter quos erat vnus & primus legatorum Apostolicorum, haberent sigillare literas de quibus agebatur, sine preiudicio alicuius, & oratores mittere. Ipsi autẽ sigillauerunt decretũ concilij, mittentes ipsum per oratorem in Auinionem, illo prætenso reiecto, quod per minorem partem factum fuerat. Cumq; sit omnino à veritate alienum, quòd duo Decreta contrarij tenoris, immò & sibi inuicẽ cõtradicẽtia expressè, vno & eodem tempore similia synodali iudicio emanauerint, quia Spiritus sanctus per os generalis synodi contrariè loqui nõ potest, eo ipso quòd Decretum concilij super Electione de Basilea, Auinione & Sabaudia, cõsentientibus omnibus patribus qui in Concilio erant, & ipsis legatis Apostolicis, vera bulla plumbea synodali ritè plumbatum est: manifestum est, dictã schedulam legatorum nullatenùs vim Decreti habere potuisse. Dum verò quidam literas super eo quod per minorem partem factũ fuerat, clandestinè bulla sacri Concilij de nocte surrepta sigillauerunt, declaratum est, illas falsò bullatas esse: & quòd Archiepiscopus olim Tarentinus, præsidens & orator ipsius olim Eugenij, qui se in hoc operam cum effectu dedisse confessus erat, tanquam falsarius iustè condemnatus extitit. Sic igitur in ea re nullus hæsitationis scrupulus est quòd penitus nullius momẽti fuerit, quòd per illos paucos contra iudicium consilij actum est. Sed nec de his disputare necesse est, cùm etiã illud quod per illos paucos factum fuerat, abruperit ipse olim Eugenius: qui, cùm omnes patres existentes in Concilio, tam sui legati quàm alij, dictassent vt concilium firmiter maneret Basileæ vsque ad aduentum Imperatoris & patriarchæ Græcorum ad vltimum portum, nihilominùs ipse longè ante aduentũ prædictorum Grecorũ plùs quàm per quatuor menses, hoc concilium, quantùm in se fuit, abrupit & dissoluit, ex eo capite quòd procederetur contra ipsum aut aliquem suorum, negans iurisdictionem immediatè à Christo Concilijs datam, & se (vt anteà præmissum est) supra Cõcilium erigens in facto reformationis & fidei.
Quam prætensam dissolutionem cùm non reuocasset infra quatuor menses, immò aliam congregationem sub nomine generalis concilij interim apud Ferrariam fecisset, grauissimũ schisma perpetrans, suspensus fuit ab administratione papali ante aduentum prædictorum Græcorum eo tempore, quo etiam illi de minori parte prædictum Cõciliũ permanere debere in Basilea dixerunt. Postquàm verò legitimè suspẽsus fuit per Cõcilium, quis Christianorum dubitat

bitat quoscunq; actus per ipsum in administratione papali expletos, nullos, irritos & inanes extitisse? Sic itaq; volẽtibus quærere occasionem discedẽdi à sancta synodo, nullus color cuiuscunque translationis
Immò verò Cõcilium Florentinẽ & Latini & Græci venerati, & ferè oẽs à basilee. sibus discesserunt.
potest vllatenùs suffragari: quod satis intellexerunt prelati, principes, vniuersitates ac cæteri maioris partis orbis, qui nunquã ad cõuentionem Ferrariensem vel Florentinensem, iam ferè à tribus annis erectam, accedere vel mittere voluerunt, sed illa reprobata, sanctã synodũ Basilieen velut præsentantem vniuersalem ecclesiam, veris & scriptis cognouerunt. Et cùm dictam congregationem Ferrariensem, erectam sub nomine generalis Concilij hoc durante Concilio, non generale Concilium, sed schismaticorũ fuisse conuenticulum, prout in Decreto nostræ vigesimænone sessionis manifestissimè constat, ipseq; Gabriel quia caput illius schismaticæ conuentionis, & quia à papatu legitimè suspensus erat, iurisdictionem papalem non poterat exercere, per accessum ipsorum Græcorum, qui iam à plurimis annis ab Ecclesia Catholica diuisi erant, nullatenùs dicta Ferrariensis cõuentio legitima facta est. Neque veraciter dici potuit, ipsam esse generale Concilium vel œcumenicũ, prout ipse illã intitulauit.
Restatur iurisdictionẽ sanctæ synodi.
Obiciunt deinde alij, quòd in sancta synodo permanentes, pauci numero fuerũt ad exercẽdos actus iuridicos suspensionis ab administratiõe papali & depositionis olim Eugenij, ac subsequentis electionis sanctissimi domini Felicis papæ quinti. Quæ quidem obiectio si illi debeat suffragari, qui synodum persecutus est, qui omnibus modis homines ab ea subtrahere & separare laborauerit, & aduersus illos militet qui tẽpore persecutionis permãserunt, qui oẽs de orbe ad succurrendum & prouidẽdum Ecclesias Dei per epistolas & oratores vocare integro ferè biennio nõ cessauerunt: quis nõ videt, ex hoc Cõciliorum authoritatem prosterni & confundi? Nam semper fummus pontifex dũ synodũ rumpere voluit, aliquos exindè abstrahere poterit. Si aũt alij permaneãt, obijcietur eis paucitas: sicq; videntes se nihil proficere posse, synodum in totum deserent, permitteturque agere cuilibet summo põtifici quicquid libuerit.
Christus aliter prouidit pro suo.
Nec possibile erit, si quisquã eorum fidem offendat, schisma faciat, aut quibuscunque malis ecclesiam scandalizet, remedium per generale cõcilium exhiberi. Sed nunquid illi qui nõ fugerunt, qui non deseruerunt synodum in necessitate, qui non fidẽ, veritatem & iustitiã cõculcari pmiserunt, quiq; pro his sustinendis tribulationes & dolores, pestem, guerram, penuriam & cæteras aduersitates subierunt, propterea culpandi sunt? Nunquid Apostoli qui in numero pauci cum Christo permanserunt in tentationibus suis, alijs discedentibus, ideo malè egerunt? nonne satis elucidatum fuit in supradicta synodali responsione, quę incipit, Cogitanti, consentiente in hoc & cooperante tunc legato Apostolico, quomodò illi qui permanerent in synodo vsq; ad finem operis sui, cõmendandi essent: nõ autem illi qui discederent, aut qui se ab ea diuiderent? Allegatumq; quomodò dum Christus dixisset, Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis: nõ pauci qui remanserũt cum Christo, sed illi qui recesserunt, repræhensionem meruerunt. Ibi quoq; non obmissum est, quomodò recedente Ioanne 23. à Cõstantiensi synodo, non illi defecerunt, sed commendati sunt, qui cum ipso Concilio perstiterunt vsq; in finem. Nec tamen ita pauci fuerunt in hac sancta synodo, vt quidam existimant, cum in decreto suspensionis ipsius olim Eugenij ab administratione papali, valdè multi adessent, & inter eos plures regum & principum ambasiatores. Decreta quoque de causis & de collatione beneficiorũ in eadem sessione promulgata sunt, quæ maior pars recepit tanquã à generali synodo vniuersalem Ecclesiam repræsentante. Vndè nullus color, nulla excusatio aut tergiuersatio potest cuiquam in diuino iudicio suffragari, quare illi suspẽsioni resistat, aut cur post eam illi qui suspẽsus fuit, velut ex certo ꝓposito in administratione papali obedire, & actus eius, tanquàm nõ suspensi, legitimos reputare. In actu quoq; depositionis ferè trecenti fuerunt. Et tempore subsequentis electionis grandis adhuc numerus erat, nec vsq; in hodiernum diem diuina prouidentia hãc sanctam synodum deseruit, quin competentem numerum prælatorum, doctorũ & aliorũ notabilium virorũ habuerit, & adhuc hodiè habeat. Sed præterea hæc quæstio dudũ diffinita & determinata est tam per synodum, quàm per summum pontificem tunc existentem, cõsentientibus in hoc Cardinalibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ & omnibus Christianis. Nam cùm tempore primæ dissolutionis prætensæ pauci prælati essent in concilio, non numerum quatuordecim excedentes, neque medietas numeri omnium suppositorum in Concilio haberetur, quæ præmissis actibus interfuit, ipse quoq; tũc summus pontifex obijciebat eidem Concilio numeri paucitatẽ per literas suas diuulgatas in orbem. Et nihilominùs determinatum est per omnes, quòd hoc nõ obstante, fuit protunc legitimum cõcilium & legitimè continuatum. Quòd si in tali numero legitimũ est concilium ex diffinitione catholica & Apostolica, omnesq; de necessitate salutis legitimo concilio obedire tenentur, tanq̃ habẽti potestatẽ immediatè à

Ioan. 6. f

Alia fuit tuncratio propter schisma.

Sed nõ ex primunt, quę illorũ trecentorum fuerit authoritas.

Chri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Christo, vt præmissum est, in pertinentibus ad fidem, extirpationem schismatũ, & reformationem Ecclesiæ in capite & in membris: quis potest iam sub colore paucitatis vel alio quocunq;, occasionẽ quærere non obediendi cõcilio in actibus ꝓfatis? Quòd si deinceps liberum sit vnicuique de actis synodalibus recipere quæ volet, quæ nolet abijcere, reputare cõciliũ velut habens potestatẽ cum placuerit, cũ non placuerint nõ reputare, nõ audire ecclesiã nisi quandò & quomodò voluerit: quis dubitat, ex hoc omnẽ conciliorum authoritatẽ prosterni, oémq; obedientiã illis debitam frustrari? Clarũ est itaq;, has obiectiones nulli Christiano suffragari, quo minùs iustis sententijs per hanc sanctã synodũ pro necessitate fidei & vniuersæ salutis Ecclesiæ promulgatis, plenè obedire debeat, quæ fideliter dicimus, veritatem manifestantes ad omnẽ conscientiã hominũ, vt videntes horrenda pericula & cunctis seculis inaudita, quæ ex conculcatione authoritatis cõciliorum & discessione à fide iam imminent, viam veritatis efficaciter amplectantur, fidẽ ipsam tueantur & cõstantibus animis iustitiæ adhæreant, per quam impugnatores inimici repellantur, & omnia in pacem, quietem, ac salutarem dispositionẽ reduci valeãt. Obsecramus itaq; vos Christifideles per misericordiam Dei, vt dum adhuc tempus est, cõsulatis publicæ saluti: & sicut adhæsistis huic sanctæ synodo, eiusq; authoritatẽ recognouistis, & insuper veritatem fidei, quã defendi sustinuistis, dum ille qui & nunc eam persequitur, tentauit prima vice dissoluere, tenentes quòd hoc facere nõ poterat, sic & vos permaneatis, & cum veritate stetis vsq; in finem: sicq; agatis, vt is qui tantis laboribus authoritatẽ omnium conciliorum prosternere molitur, tandem ab his desistat, & suæ saluti consulat. Nec tale exemplum posteritati relinquatis, vt concilium repræsentans vniuersalem Ecclesiã, per vos tanto tempore recognitum, & cui de necessitate salutis tenemini obedire, patiamini in diebus vestris cõfundi & cõculcari. Verum quoq; pastorem Ecclesiæ Catholicæ per eandem synodũ canonicè electũ, colite & veneramini: cuius assumptionem ad apostolatum fuisse necessariam, satis indicat aduersitatum magnitudo, quæ aduersus ecclesiam ità succreuerunt, vt vix alius inuentus fuisset, qui hoc tẽpore pondus huius ministerij sufferre valeret: sed eũ donauit Dominus, qui nunquã Ecclesiam derelinquit, vt eius prudentia, patientia & multiplici virtute cũ auxilio huius sanctæ synodi, fides defendatur, authoritas cõciliorũ cõseruetur, iustitia vigeat, pax & trãquillitas ac bona omnis dispositio in statu ecclesiastico & Christiana religione subsequantur. Pro quibus, fauente altissimi gratia, omnes labores nostros vsq; in finẽ impẽdemus, multa aduersitatũ genera nobis assiduè irrogata patienter pro noie Christi sustinentes, qui maiora pro Ecclesiæ suæ plantatione subire dignatus est: pro quo & discipuli eius grauissimas ꝓsecutiones pertulerunt, omnemq; operam nobis possibilem, de superno cõsilio auxilio, dabimus, ne sic Ecclesia, quã tanto precio Christus ipse Deus noster acquisiuit, diebus nostris cõfundatur, ne in opprobrium & desolationem Christianæ religionis veritas fidei per Christianos ipsos agnita, recepta & defensata, sic miserabiliter relinquatur & ꝓsternatur in terrã, sed potiùs illibata seruetur: vtq; hæc sancta synodus tam solenniter inchoata, tantisq; continuata laboribus, felicem exitum accipiat, ad salutem vniuersorum & gloriã Iesu Christi saluatoris nostri, qui est benedictus in secula seculorũ, Amen. Datum in congregatione nostra generali in Ecclesia maiori Basileensi celebrata, sexto idus Nouembris, Anno à natiuitate Domini 1440.

Nõ id voluit Eugenius.

RESPONSIO SYNODALIS FACTA ORATORIBUS REGIS ROMANORUM AC PRINCIPUM ELECTORUM DE TRANSFERENDO CONCILIO.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam. Petitionem vestram audiuit hæc sancta synodus, quam nomine charissimi Ecclesiæ filij Frederici regis Romanorũ illustris, & venerabilium archiepiscoporum ac nobilium virorũ principum electorũ sacri Romani Imperij, vos venerabilis Siluester episcope Chiemensis, & dilecti eiusdẽ Ecclesiæ filij Erharde de Zelking baro, Thoma de Hasselbach in theologia magister, Ioannes de Lisura decretorum doctor, præposite Ecclesiæ B. Mariæ ad gradus Moguntineñ, Ioannes de Francfordia officialis Confluentiẽ, Henrice de Herpel prepposite S. Seuerini Colonienſis, Ioannes de Lemberg etiam in theologia magister, præmissis disertis orationibus porrexistis. Cuius quidẽ petitionis tenor talis est: Dignentur vestræ reuerendissimæ paternitates ad exhortationẽ & deuotã postulationem sereniſſimi domini nostri Romanorum regis &c. necnon suorum principum electorum sua vota conferre, quatenus modis congruis ad generalis Concilij ab omnibus indubitati congregationem, infra vnius anni spatium, perueniatur loco suæ maiestati & suis principibus electoribus grato & rebus gerendis accommodo. Vestras autem dominationes latére non putamus, quantùm necesse sit, vt conciliorum generalium iudicia, quæ pro fide orthodoxa & Salute animarum proferuntur, firma & stabilia permaneant: quodq́ue iactura ipsius fidei & ecclesiasticæ disciplinæ immineat, si illa mutari & vacillare, nec robur & stabilitatem habere permittãtur. Hinc enim assiduæ perturbationi pacis datur occasio, hinc detrimenta salutis afferuntur innumera, hinc ad malorum audacem perpetrationem ingressus præbetur, hinc subterfugijs perfidorum aditus aperitur. Sic quippe inducerentur peruersi, vt nullatenus synodo iudicanti aut statuenti vel mandanti obedirent, sed ilicò aliam synodum fieri expeterent, cùm & mos sit malorum litigatorum, sicut preclarè B. Augustinus ad Glorium Eleusinum & alios Donatistas scripsit, vt dicant se malos iudices fuisse perpessos, licèt etiam firmiter manifestissima veritate superati. neque cohercere posset ceruices superborum & Ecclesiasticam pacem perturbantium synodalis authoritas, si celebrato concilio mox ipsum trãsferri aut ad aliud oporteret deuenire. Quod papa Gelasius suculenter aduertens, in epistola directa episcopis Dardaniæ aiebat: Maiores nostri diuina inspiratione cernentes, necessariò prædicauerunt, vt quod contra vnamquanque hæresim coacta semel synodus pro fidei communione ac veritate promulgasset, non firmari, ne prauis occasio præberetur. Et subdit eadem epistola: Sic Eunomium, Macedonium, Nestorium synodus semel gesta condemnans, vlteriùs ad noua concilia venire non sinit. Martianus quoq; & Valentinianus Imperatores firmum habere voluerũt, quod per synodum Chalcedonensem fuerat definitum, causam illã subiungentes: Nam iniuriam facit iudicio religiosissimæ synodi, si quis semel iudicata ac rectè dispositа, reuoluere & publicè disputare contendit: quod si permitteretur, nihil ferme in diffinitionibus fidei & iudicijs Ecclesiæ apud mortales stabile haberetur: facileque rueret omnium futurorum concilio-

Synodus Chalcedo nensis vel maxime approbatur primitus Leone. pòst. Gelas. aucto. epistola. 8. Leonis. Quid dicere, quod confir. mari & sine fen. tentia Leonis. Nouitius bus, cunctiq; pręlati ecclesiastici inhęserũt, principes orbis incorporati sunt, & solenta, conculcaretur: aut in suis iudicijs, statutis, declarationibus & decretis contemneretur & haberetur ludibrio. Non paruum itaque imminet periculũ, si in alium locum synodus cõgreganda decernatur, quin ronis atq; detrimenti patiatur. Vbi tamẽ iam bur ecclesiasticę authoritatis aliquid læsiopluribus annis diligentiã nostram pro illibata stabilitate ipsius authoritatis cõcilio-

rum conseruanda, Dño auxiliante, impendimus, & pro pace Ecclesiæ præmissam petitionem postulatis adimpleri, quam si reijceremus, plurima discrimina grauioráque ipsius Ecclesiæ Dei læsio sequi posset: Nos de benigno Christi adiutorio assiduè sperantes, qui ad ipsam Ecclesiam ait, Ego vobiscũ sum omnibus diebus vsq; ad cõsummationem seculi: simulq; de ꝓbitate serenitatis regię & inclytorũ principũ vos mittentium cõfidentes, quòd magnis viribus laborabunt, vt siue hic continuata fuerit, siue in alium locũ translata cõcio synodalis, firmiter atque inconcusse teneantur ab omnibus veritates in sacro Constantiensi concilio declaratæ, & per hãc sanctã synodum renouatæ, sicq; stabilis & firma deinceps conciliorum habeatur authoritas, per quã fidei catholicæ robur ac neruus ecclesiasticæ disciplinæ & status Christianorum cõseruetur in terris: Sic eorundẽ cõciliorũ statuta, ordinationes & iudicia ꝓ ipsa fide, pro lege oñi & ædificatione animarum, ac bono regimine status vniuersalis Ecclesiæ, cuncti reuereantur, quòd nullius in aduersum rebellio aut pertinax contradictio vel scãdalosa dissensio prævalere permittatur: vt sic cum vigore iustitiæ mala reprimi, & bona cũ tranquillitate valeant promoueri, vnanimitasq; obedientiæ vbilibet reflorere possit: præfatæ vestræ petitioni respondendum duximus, iuxta seriem articulorũ sequentiũ sub hac forma: Primò, sancta synodus cõmendat deuotionem & synceram intentionẽ, quam prefati sereniſſimus Romanorũ rex, & illustres principes ad vnionem & pacificationem Ecclesiæ sanctę Dei habent, & pridem per vos prædictos solennes nuncios & oratores suos cum eorũ literis ad hoc sacrũ concilium destinatos, in congregatione generali sacundè & prudenter explicârunt. Secundò, vobis præfatis oratoribꝰ cõmemorat, quomodò in hac ciuitate Basileensi hactenus fuerit & hodiè sit generale cõcilium vniuersalẽ Ecclesiam repræsentans, quod meritò apud oés Christicolas multiplici ratione debet dici & reputari indubitatũ & vnicum, & ꝙ sinè maximis periculis, incõmoditatibus, laboribꝰ, sumptibus & difficultatibꝰ, abhinc ad aliũ locum mutatio huius sacri cõcilij fieri non poterit, prout res hæc seipsam cunctis diligenter intuentibus indicat, & hæc ipsa sancta synodus sæpiùs per oratores suos in diuersis ambasiatis, ac in isto loco verbo & scriptis oratoribus regum & principum seculi multifariè ostendit. Vndè præmissis alijsq; pluribus attentè cõsideratis, videretur huic sanctæ synodo, quòd hæc insignis ciuitas Basileensis, cuius idoneitas multiplici experientia diuturnè comprobata extitit, esset locus aptus & rebus gerendis accommodus, ad quem cooperantibus ꝓfatis domi-

Matt. 28.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dominis sereniſſimo Romanorum rege & electoribus, non ſolùm ex inclyta natione Germanica, ſed ex omni fidelium natione quæ ſub cælo eſt, cõuenire poſſent omnes, qui generalibus concilijs intereſſe debent & conſueuerunt, vt vnà cum patribus qui in hoc concilio conſtanter hactenus perſeuerauerunt, pax & vnio Eccleſiæ deſiderata dari poſſet: præcipuè cùm hoc ſacrum concilium, inter alia ſancta opera, ſpecialiter extitit cõgregatum ad pacem omnium Chriſtianorum. Nihilominùs his non obſtantibus, vt prædicti ſereniſſimus rex & principes electores, cæteriq; reges & principes ac cuncti fideles clarè percipiant rectam & puram intentionem, quam habet hoc ſacrum Concilium ad vnitatem & pacem Eccleſiæ, & hactenus ſemper habuit, quodque patres in eo perſeuerantes parati ſunt reddere rationem omni poſcenti de
1.Pet.3.c ea quæ in ipſis eſt fide, vtque præfati ſereniſſimus rex & ſui principes electores euidenter cognoſcant, quòd ſacrũ concilium cupit votis eorundem complacere pro pacificatione vniuerſalis Eccleſiæ, diuina fauente clementia, conſequenda, ipſa ſancta ſynodus in hac Baſileenſi ciuitate inclytæ
zn qui hactenꝰ noluerũt eugeniũ ſequi, iam in gratiam Cæſaris parati ſũt aliò ſe trãſferre. nationis Germanicæ in Spiritu ſancto congregata, & vſque in præſentem diem legitimè cõtinuata, vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, offert ſe paratam in tempore de quo infrà fit mentio, ad locum eiuſdem nationis rebus gerendis accommodum, & regiæ celſitudini gratum, ſua propria authoritate modis congruis ſeipſam transferre, ſecuritatibus tamen ante huiuſmodi tranſlationem decretandam & fiendam, in talibus præſtari ſolitis, & alijs neceſſarijs datis & præſtitis. Obſecrat autem præfata ſancta ſynodus eandem regiam celſitudinem, quatenus dignetur rem hanc alijs regibus & principibus intimare, eos toto ingenio & niſu inducendo, vt illam ipſi amplectantur, veniantq; perſonaliter, aut ſuos ſolennes oratores mittant, ac prælatos & alios qui in generalibus Concilijs de iure vel conſuetudine debent intereſſe ditionis eorundem, etiam ad veniendum inducant, vt pax & vnio Eccleſiæ ſanctæ Dei dari poſſit. Securitates verò & alia quæ neceſſaria eſſe reputat & intendit hæc ſancta ſynodus, ſunt ea quæ ſequuntur: Primò, quòd ſereniſſimus ipſe rex præſtet ſuum & ſacri Romani Impꝛij ſaluumconductum ipſi ſacro Concilio ad alium locum tranſferendo, pro omnibus accedentibus ad ipſum, ſtantibus & recedentibus in plena forma. Detq; operam, vt locus eligendus etiam habeat pleniſſimam ſecuritatem & ſaluumconductum cum libertatibus circa iuriſdictionem, ac etiam ſuper habitationibus, victualibus & alijs requiſitis. Similiterque dabit operam, quòd principes Eccleſiaſtici & ſeculares ac loca ipſi Concilio vicina, dent ſuos ſaluoſconductus. quodque prædicti ſaluiconductus sereniſſimi domini regis, loci Concilij, aliorumq; dominorum & locorum, ſint irreuocabiles, durentque continuè vſque ad quatuor menſes poſt finitum Concilium. Exhortatur autem ſancta ſynodus regiam celſitudinẽ, ſi quæ guerræ aut diſcordiæ graues tũc inter illos aut illa eſſent, dignetur ſe interponere ꝓ treuga aut pace inter illos cõponenda. Item petit ſancta ſynodus, quòd ſereniſſimus ipſe dominus rex Romanorum ipſi concilio interſit perſonaliter, ceſſante legitimo impedimento: quo aduenìente, aliquem potentem & magnæ authoritatis principem ſacro Concilio gratum, in eius protectorẽ inſtituere habeat: polliceaturque ſub verbo regio per ſuas literas patentes, quòd non faciet, nec fieri permittet, DEO authore, quantùm in eo fuerit, quod ſit vel eſſe poſſit directè vel indirectè contra ipſius concilij authoritatem & libertatem. Item ne inanis & fruſtratoria reddatur huiuſmodi ſacri Concilij tranſlatio, quæ ſine magnis periculis & difficultatibus fieri non poteſt, videtur permaximè neceſſarium, cùm iuxta declarationem ſanctæ & magnæ ſynodi Conſtantienſis, quicunq; fidelis teneatur obedire mandatis, ſtatutis, ordinationibus aut præceptis cuiuſlibet generalis Concilij, quòd domini rex & electores præfati per ſuas literas patentes hoc ſacrum Cõcilium Baſileenſe, ante ipſius tranſlationem decretandam, certificent, quòd Concilium dum in illo loco fuerit, recognoſcent pro vero generali Concilio & indubitato, eiq; adhærebunt cum effectu incõcuſsè, quandiu durabit & continuatum fuerit: ſtatutisque, ordinationibus, decretis & mandatis per illud inibi fiendis, acquieſcent & obtemperabunt, & quantùm in eis erit, inuiolabiliter facient obſeruari, etiam ſi aduerſarij ad illud non venerint. Loca verò, quæ prædictæ tranſlationi & rebus gerendis videntur accommoda, & regiæ celſitudini grata, nominabit ſacrum Concilium quando ipſius ſerenitati videbitur expedire: quorum alterum, pro maiori gratitudine cõtentatur ſacrum Cõcilium, quòd ipſe dominus rex authoritate huius ſacri cõcilij eligat & aſſignet. Poſtquàm aũt dictæ ſecuritates ſacro huic cõcilio fuerint præſtitæ cum effectu, ac per regiam ſerenitatem vnus ex locis eidem ſpecificãdis pro tranſlatione Concilij nominatus, & de his alijsq; præmiſſis ſacrũ Concilium per ſuas literas regias patentes fuerit certificatum, hæc ſancta ſynodus ſuam tranſlationem in illum locum publicè ac in ſolenni ſeſſione decretabit fiendam ad tempus, quod eidem ſynodo ac dictæ regiæ maieſtati, conſide-

conſideratis temporum circũſtantijs & neceſſitate Eccleſiæ, videbitur expedire. Vi-
Et cur non eius ſecuti paſtorem Eccleſiæ Eugenium? detis præclari oratores, quantùm pacem eccleſiæ hæc ſancta ſynodus exoptet, quanta liberalitate deſiderijs regiæ ſerenitatis & aliorum illuſtrium dominorum vos mittẽtium, ſatisfacere deſideret, nihil aliud quærens, niſi vt publicæ ſaluti Eccleſiæ conuenienter & efficaciter conſulatur. Veſtrum erit iam eorundem principũ animos inducere, vt matrem ſuam Eccleſiam, ex qua ſpiritualiter regenerati ſunt, virtuoſis adiuuẽt auxilijs, quatenus eorum ope, ſacri Concilij Conſtantienſ, & huius Baſileenſis, ac vniuerſitatum almarum vniuerſalium ſynodorum illæſa ſeruetur authoritas, fides vigeat, ſacris canonibus reuerentia debita exhibeatur, procuretur animarum ſalus, ad q̃ ſemp ſummè huius ſanctæ ſynodi adſpirauit intentio: quæ & ſi per impletionem veſtrę poſtulationis obmitti aut negligi contingeret, graue iudicium à dõmino ſuper ipſos principes inclytos & ſuper vos pertimeſcendum foret. Sed ita illorum piam deuotionem & veſtram in cunctis agere ſperamus, vt ex laboribus fructuoſis à dõmino promereamini præmia glorioſa. Datum Baſileæ in noſtra generali cõgregatione, ſecundo nonas Octobris, Anno à natiuitate dõmini millesimo quadringenteſimo quadrageſimoſecundo.

¶Hic finem habent Epiſtolæ ſeu reſpõſiones ſynodi Baſileẽſis, ſuppeditatæ nobis ex bibliotheca Facultatis artium celeberrimæ Vniuerſitatis ſtudij Colonienſis, ac iam tertiò typis excuſæ.

Landeſ

COPIA LITETARVM MISSARVM Papæ ex parte regis Angliæ, ſuper facto cõcilij per nominum epiſcopum Landenſem & dominum Raſallum præceptorem ordinis ſancti Ioannis Hieroſolymitani, & magiſtrum Guidonem Priorem Prædicatorum &c.

BEatiſſime pater, humilima recommendatione ꝓmiſſa, veſtrę beatitudinis literis, quas nuper per manus egregij viri dñi Petri de Mella nuncij Apoſtolici, cum ea qua decuit reuerentia ſuſcepimus, vnà cum credentia per eundem nobis deſuper ſeriosè expoſita, intelleximus eãdem ſanctitatem veſtram certis ex cauſis vos mouentibus, cõcilium Baſileenſe diſſoluẽdum fore decreuiſſe, ac alium concilium Bononiæ ex tunc ad annum cum dimidio celebrandum indixiſſe, nos tã in eiſdem literis, q̃ in eiuſdem ſanctitatis veſtræ nuncij viua voce exhortando, vt cùm tempus poſtulauerit, ad ipſam Bononien synodum noſtros oratores tranſmittere placeret, qui circa Chriſtianæ religionis & ſedis Apoſtolicæ ſtatum & honorem ea proponant & operentur, quæ rege catholico digna ſint. His itaq; pater beatiſſime intellectis, non ab re mente turbata, eo permaximè fuimus ſtupefacti, ꝙ nullum conueniẽtius præſidiũ inueniri putauimus, quo ſancta mater eccleſia ſeſe ab extremis horrendisq; periculis iam vndiq; imminẽtibus tueretur, quo celeriùs hæreticorum conatus opprimi, aut catholicorum mores in melius reformari valerent, q̃ vt per præfixum concilij generalis cœtum adunatum, ꝑmiſſis & alijs inſtantibus periculis ſine vlterioris ꝓrogationis diſpendio ſuccurratur. Cernimꝰ quippe de præſenti, & ante hæc tẽpora animo perſpicaci intuebamur, nedum progenitorum noſtrorum, ſed & noſtris heu quõ temporibus fides catholica ſtatusq; eccleſiaſticus & laicalis vbiq; iam fluctuet, & procellis magnis agitetur, adeò ꝙ reparãdis reformandisq; ꝑter ꝑmiſſa exorbitantijs q̃plurimis, quas ad gregis Chriſti turbationem non modicam indiès ingruere cõſpicimus, mora nociua exiſtit: & multa gignit dilatio pericula, q̃ nihilominùs fidelium animarum ſaluti cui celeriter ſuccurrendum eſt, pericu loſiora (prohdolor) comminantur. His ꝓpterea pater beatiſſime alijsq̃ motiuis incitati, Baſileen ciuitatis locum pro vniuerſali ſynodo celebranda, authoritate ſufficienti aliàs limitatũ, tanq̃ in Chriſtiani orbis medio poſitum, ab hæreticis Bohemisq̃ue per Dei gratiã ad ſanctæ matris eccleſię vnitatem reducendis, haud longè diſtantẽ, ſatis commodũ & congruũ reputãtes, ad ſanctiſſimæ memoriæ Martinũ papã V. ꝑdeceſſorem veſtrum, noſtros oratores dum in humanis agebat, pro anticipatione ipſius concilij Baſileen deſtinaſſe meminimus. Cuius reuerentia ſicut & tunc, ſic & nunc pro procraſtinatione fauores impẽdere regios nos debere, Dei eccleſiæ, cuius in ipſo negocia proſperari ſperamus, expediens fore nõ credimus: quinimò conſiderantes, vt veraciter informamur, quòd multi de notabilioribus Chriſtianæ religionis principibus ad prælibatum concilium Baſileen iam ſuos ambaſiatores deſtinârunt, ipſumq; conciliũ tam ꝓlatorum q̃ doctorum ac aliorũ probatiſſimorum illuc aſſiduè cõfluentium numero non modico indiès excreſcit, in his q̃ fidelium pacẽ, fidei nutrimentum, & Eccleſię ſtatum & honorẽ ac animarũ ſaluté reſpiciũr, & alijs q̃ in ipſa ſacra ſynodo generali tractari & expediri debeant, nos eis conformare intendimus, prout decet. Veſtram itaque beatitudinem filiali affẽctiõe attentiùs exoramus, & exhortamur in dño Ieſu Chriſto, quatenus ꝑmiſſis attentis, ad dicti concilij quod vniuerſalis eccleſię ꝓfectibus tam neceſſarium, tamq; opportunum arbitramur, progreſſionem, & ipſius vſq; ad finale complementum tractandorum in eodem continuationem, paternos fauores & aſſiſtentiã benignam adhibere dignemini, firmiſſimè (ſi placet veſtræ ſanctitati) in mente tenentes, ꝙ ſi nõ oñia in concilio apud Baſileam con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

congregato expediri queant, quæ pro bono vniuersalis Ecclesiæ occurrerint, concilio apud Bononiam seu alibi congregando (si opus fuerit) nostros illuc oratores, cum postulauerit, ad vestræ sanctitatis complacentiam animo paratissimo transmittemus. Cæterum pater beatissime corde syncero supplicamus, quatenus memorati circúspecti viri dñi Petri vestrę sanctitatis nũcij moram in regno nostro Angliæ diuturniorem, excusatam habere dignetur vestræ beatitudinis clementia, quòd non sui desidia, sed varijs circa progressum seu nõ progressum dicti concilij Basileen occurrẽtibus nouis, secundum varietatem occurrẽtium, nouas desuper deliberatiões haberi, & noua oportuit cõsilia præparari. Beatitudinem vestrã &c. Datum &c.

¶Litera regis Angliæ illustris, directa concilio per eosdẽ ambasiatores.

Sacrosanctæ generali synodo Basileensi, in Spiritusancto legitimè congregatæ, vniuersalem Ecclesiam repræsentanti, Henric⁹ Dei gratia rex Angliæ & Franciæ ac dominus Hyberniæ, suijpsius recõmendatiõem, & ad vniuersalis Ecclesiæ bonum feliciter ꝓsperari. Vestræ sacratissimæ cõgregatiõis literis nobis iam ꝓsentatis, primis videlicet ante aduentum reuerẽdi patris dñi episcopi Laudeñ, nobilisq; & magnifici militis dñi Rasalli de auro de Bononia, præceptoris S. Ioannis Hierosolymitani Ianueñ, necnon egregij viri fratris Guidonis prioris cõuentus Chambericeñ de Sabaudia ordinis Prędicatorũ, sacræ paginæ ꝓfessoris, legatorum vestrorũ, ad nostrã ꝓsentiam trãsmissorum: secundis verò, per eosdẽ in ipsorum ad nos accessu, credentiaq; pro parte nostra p ipsos in cõspectu trium statuũ regni nostri deuotissimo sermone seriosiùs exposita, postq; pijssimum sanctæ vestræ cõgregationis ꝓpositum ad hoc tendens, vt tam fidei orthodoxæ, hæreticorum versutijs & varijs erroribus nunc temporis multipliciter impugnatæ, celeriùs succurratur, quàm vt dãnati mores omnium statuum in melius (quantùm altissimus concesserit) reformẽtur, discordiaq; regũ & principũ, quibus Christianitas miserabiliter atteritur, possetenus sopiantur, nobis elegantissimè declaratum est pro parte celeberrimæ congregationis vestræ, quæ sequuntur, à vobis incepimus postulare. Quorũ primo, videlicet vt nři oratores & legati ad prætatam synodum destinentur, annuimus animo perlibenti, ipsorumq;, Dei opitulãte gratia, aduentũ modo possibiliori maturabimus, vt optatis. In secundo autem per oratores eosdẽ à nobis postulato, ꝙ videlicet pacé inter nos & aduersarios nostros, ꝑsertim in regno nostro Francię concernit, ineũdam, scire dignetur, vestra concio sacrosancta, quòd in hoc pacis negocio instantijs & hortamentis reuerẽdissimi patris dñi cardinalis S. Crucis cõdescendimus firmo cum proposito, p quascunque vias ratiõabiles, ipsius tractatui pacis cum ipsis aduersarijs nostris efficaciter intendendi, sperãtes in Domino, ꝙ dicti reuerendissimi patris labor in ea frustrari nõ debeat, sed fructuosum & gratum sortietur effectum. Veruntamen si ex suorum laborũ & meditatiõis industria, fructus in ea parte speratus (quod absit) non sequatur, ambasiatores nostri ad vestrum cœtum destinandi circa ipsius pacis ineundæ progressum vlteriorem venient sic instructi, vt cunctis pereos luculentiùs apparere debeat, quòd ab omni tempore fuimus, sumus & erimus fauente altissimo dispositi & inclinati ad ipsius pacis bonum per quæcunque media rationabilia & conuenientia intẽdere, prout conuenit principi Christiano. Cæterùm in Spiritusancto ô adunata *synodus gloriosa, literas securitatis & saluiconductus, qui per Concilium generale volentibus adire p vestros oratores prædictos petebãtur, animo libenti concessimus, exhortationemq; platorum regni nostri de accedendo ad Concilium memoratum per nos faciendam, vt vestri etiam pro parte est petitum, libenter exequentes, quos tamen ad opus hoc aggrediendum vrgere non oportet, ad quod pro viribus absque stimulo voluntariè se dispo nunt. Cæterùm vestrum sacrosanctum cœtum ad operis inchoati consummationem felicissimam tueri dirigereq; dignetur sensatorum cogitatuum pijssimus inspirator. Scriptũ sub priuato sigillo nostro apud palatium nostrum *Vuestmonastẽse vicesimo die Iulij mensis, Anno regni nostri decimo.

Locus obscurus.

EPISTOLA SIGISMVNDI Cæsaris, ex Italia ad patres in concilio Basilęæ congregatos missa.

REuerendissimi in CHRISTO patres ac venerabiles, gratè & syncerè nobis dilecti, translapsis diebus, geminatis nostris literis vestris paternitatibus notificauimus concordiã inter sanctissimum dominum nostrum Papã ac maiestatem nostram securam, quemadmodùm nõ ambigimus, iã lympidè cognoscere potuistis. Et eccè propter rerum agendarum ꝓgressum, modò ad hanc ciuitatem Viterbiensem intrauimus, continuaturi iter nostrum versùs vrbẽ Romanã, ad visitandũ sanctitatẽ ipsius dñi nostri, quam septimana proxima sine dilatione annuente domino conuenire speramus: & qm̃ præter Bullam admissionum sacri Basileensis concilij, qua & certi reddimur, dudũ habuistis, reperimus per legatos & oratores suæ sanctitatis, eandẽ benè dispositã ad fauores sacri cõcilij, & eorũ maximè, pro q̃bus ipsum sacrum

crum concilium congregatũ existit. Et nos quoque vnà cum sanctitate sua illa & alia bona opera fauorizare intẽdimus, quæ sanctitas sua iam suos præsidentes & legatos misisset dudum apromptuatos, nisi legitima impedimenta, prout percepimus, obstitissent. Intendit tamen sua sanctitas, prout nobis dici fecit, illos quantocyus expedire: nihilominùs ne sacrũ conciliũ ex huius mora dilatiõe patiatur discrimẽ, eadẽ sanctitas sua pronunciauit nonnullos alios præsidentes, prout ex bullis suis Apostolicis clarius colligere poteritis. Adhortamur igitur vestras paternitates maiori affectione qua possumus, quatenus eosdem benignè velitis susc ipere, nilq; interim admittere, quod possit cedere in perturbationem sanctitatis suæ & pacis vniuersalis Ecclesiæ. Quoniam nobis conuenientibus breuissimis (vt prædiximus) his diebus vnà cum sanctitate sua, solennes nostros oratores super singulis ad vestras paternitates mittemus, sperantes in Domino, quòd omnia pro bono Reipublicæ Christianæ benè manebunt composita, & ad id omni studio intendemus, qui scandala in Ecclesia nei (ipse nouit) molestè ferremus. Datũ Viterbij die nona mẽsis Maij, regnorum nostrorum anno Hungariæ &c. quadragesimoseptimo, Romanorum vigesimotertio, Bohemiæ verò decimotertio &c.

Sigismundus Dei gratia Romanorũ rex semper Augustus, ac Hungariæ Bohemorumq; &c. rex.

Ad mandatum domini regis, Caspar Slick.

NOVA ET ANTEHAC NON NISI SEMEL TYPIS EXCVSA VARIARVM RERVM, Epistolarum, Actionum, Sententiarũ, Decretorum, Orationumq; diuersarũ, ad concilium Basileen seu eius materiam spectantium, FARRAGO siue APPENDIX.

Ac primùm Articuli quidã seu Statuta, Deliberata seu Acta, Pronunciata seu definita Concilij Basileen, seorsim hîc congesta, & secundum DATAS ipsorũ, quantùm ex ipsis conijci potuit, digesta.

INSERTIS AVISAMENTIS CLERI GALLICANI, in Gallia pro synodo Basileen factis: & Articulis Bohemorũ, ipsi concilio Basileensi oblatis.

ARTICVLI DE MODO procedendi in sacro Concilio legitimi & approbati seu concluſi in generali congregatione, die veneris 26. Septembris 1430.

PRimò sint quatuor deputationes, sicut sunt, inter quas oẽs de cõcilio distribuantur æqualiter, quãtùm cõmodè fieri poterit. Et sint in qualibet deputatione de quolibet statu, s. dominorũ Cardinaliũ, patriarcharum, archiepiscoporũ, abbatũ, doctorũ, religiosorum, exemptorum & nõ exemptorũ, & aliorum, & in qualibet de omnibus nationibus distribuantur in quatuor æquales partes suppositæ singularum nationum. Et ad distribuendum suppositæ concilij, eligẽtur quatuor, scilicet vnus ex qualibet deputatione: qui quidem quatuor, mensibus singulis eligantur de nouo.

Item in qualibet deputatione eligatur vnus præsidens singulis mensibus per vota singulorum. Et in qualibet earum deputetur vnus ꝓmotor, notarius & vnus cursor.

Item omnes deputationes congregabũtur ter in septimana regulariter, videlicet die lunæ, die mercurij, & die sabbati de manè hora consueta: & si in prædictis diebus festum aliquod occurrerit præcipuum, poterunt in sequenti die congregari, vel in die ꝓcedenti, si per ꝓsidentem fuerit intimatũ.

Itẽ ꝙ nulla deputatio adstringat se quibuscunq; iuramẽtis ad tenendũ secretè materias, quæ tractabuntur in eadem. Sed sit licitum singulis suppositis deputationũ, cõferre cum singulis de concilio, tãtùm de rebus de quibus agetur.

Item quolibet mense deputentur tres de qualibet deputatiõe, q duodecim pari modo ter in septimana vel pluriès, prout eis videbitur expedire, certis horis & loco, nõ tamen illis horis, quibus deputationes cõgregantur, conuenient ad videndum materias eis datas de deputationibus distribuendas ad tractandum. Sic tamen, ꝙ in fine cuiuslibet mensis eligendo nouos deputatos, de qualibet deputatione maneat vnus de ꝓcedentibus deputatis, ille videlicet, quem ipsi duodecim elegerint: sic tamẽ, ꝙ ille qui eligetur pro mense secundo, non eligatur pro mense tertio, qui quatuor habeant de nouo veniẽtes informare de agitatis in illo mense finito. Et sic successiuè de singulis mensib⁹. Et illi duodecim eligant vnum ex eis pro ꝓsidente, qui pro toto mense sit eorum præsidens, ad cuius mandatum cæteri deputati tenebuntur in loco per eos eligendo conuenire.

Item si aliqua deputatio vel aliqua particularis persona, habeat aliquam materiam præ manibus, quòd illam possit eisdem deputatis proponere, qui sub iuramento præstito tradendam (nisi sibi placuerit) non reuelabunt.

Item ꝙ deputationes, ꝓcipuè in rebus arduis, & maximè si exigãt celeritatem, nõ statim super propositis dum primò proponũtur, deliberabunt: sed ad sequentem cõgre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gationem differant proposita, vt vnusqsq; habeat tempus cogitandi & maturè deliberandi super propositis. Et si res proposita grauis fuerit, poterit bis vel ter secundū exigentiam suæ grauitatis super ea deliberari, vt maturiùs concludatur, quod fuerit multiplici deliberatione recensitum: Sic tamen, ꝙ quilibet iuxta proposita per p̄sidentē, respondeat pertinenter: & non per materias extrà vagantes, ita ꝙ non inducat aliam materiam, quàm illā q̄ per p̄sidentem fuerit introducta. Et si contingeret aliquem vel aliquos introducere materias alias, dñs præsidēs nō *faciat super illis deliberatis, ꝓtunc, sed in *illa congregatione, nisi fortè materia talis fuerit, q̄ vrgentem exigat celeritatem. for. *alia

Item qñ in vna deputatione aliqua materia fuerit agitata & deliberata, si in bona sententia omnes cōueniant, appunctuamētum suum per duos ad alias deputationes deferāt cum motiuis & persuasiōibus eiusdem deputationis. Si verò non fuerit omnium concors sententia, & quantumcunquè vna pars numero excedat aliam, nihilominùs de qualibet parte sumatur vnus, & ambo ad alias deputationes transmittantur, vt diuersitas cum motiuis & rationibus vtriusque siue omnibus innotescat, vt sic alię deputationes perceptis ratiōibus & motiuis, clariùs valeant declarare.

Item quelibet deputatio in deferēdo votum suum seu compunctuamentum ad alias deputationes, seruabit ordinem rerum de quibus agitur, vt potè si res ad fidem pertinet, primò ad deputationem fidei deferatur, & indè ad alias. Et similiter si res exigit celerem expeditionem, indilatè deferatur ad omnem deputatiōem, & similiter in aliꝭ. Communis verò deputatio tenebit eundem ordinem in deferendo communia ad alias deputationes.

Item prædicti duodecim deputati, semper in die præcedenti ad congregationem generalem conueniant cum præsidente concilij, cum appunctuamentis & auisatis & agitatis deputationum, vt præsidens concilij sit plenè informatus de singulis, quæ habebit in generali congregatione proponere cum motiuis & rationibus. Nihil autem arduj proponat præsidens in congregatione generali ad deliberandū seu concludendum, nisi priùs fuerit propositū in singulis deputationibus & agitatum: nisi casus esset repentinus & talis, cuius mora esset nociua, tunc posset proponi. Quæcunq; verò in deputationibus agitata fuerint, siue omnes cōuenerint, siue non, ꝓponat, dummodò saltem per duas deputationes ad ꝓponendum fuerit requisitus.

Item si in feria sexta festum aliquod vel aliud impedimentum occurrerit, ꝙ in die Sabbati fiat congregatio generalis, nisi per præsidentem aliter intimatum fuerit. Et ità fiat, quòd nunquàm in septimana generalis congregatio obmittatur.

Item quòd dominus præsidens in qualibet congregatione habeat Rotulum suū, in quo ponantur materiæ proponendæ. Et literis missiuis lectis, semper incipiat à grauioribus: ita tamen, quòd omnia puncta super quibus est protunc declarandum, in principio explicentur.

Item exhortentur supposita deputationum, & etiam in congregatione generali per præsidentem, quòd si in deputationibus vel congregationibus sint duæ vel tres opiniones, quicunque voluerint adhærere alicui illarum, non debent reiterare quod iam dictum fuerit, nisi velint aliquid addere vel diminuere: sed potuerint illam, quam voluerint, partem breui verbo eligere, vel nouam dicere, iuxta eorum voluntatem.

Item si in deputationibus sint suppositā non deliberantia propter arduitatem materiarum, & dicant se velle cum libris vel aliàs deliberare, non cōcludatur, donec in sequēti deputatione, in qua si dicere velint, audiantur.

Item ne tempus inutiliter occupetur, & labatur in vanum, ordinetur quòd deinceps super causis & rebus tractandis & expediendis in hoc sacro concilio, ac in generali congregatione per dominum p̄sidentem ipsi concilio proponēdis, per priùs singularum deputationum præsidentes vel notarij referant auisata, deliberata, seu concluſa in eisdem. Et si contingat maiorem partem, hoc est, tres deputationes esse concordes, ilico quarta deputatio, imò quodlibet suppositum huius sacri concilij, diligenter & ad plenum audiatur benignè cum suis rationibus & motiuis: quæ si forsitan excitationem aliquam seu difficultatem offerant, remittatur articulus super quo difficultas fuerit exorta, ad deputationes singulas latiùs & maturiùs digerendus. Si verò rationes talium & motiua, dubietatem probabilem sufficientem non adducant, concludatur quod probatum extitit & maturè digestum per tres deputationes.

Item quòd omes deputati & q̄ in posterū incorporabuntur ipsi concilio, prout sunt deputati, singulis diebus ordinarijs intrent ipsas deputationes, ad auisandum & practicandum causas & materias occurrentes, ne quis prætendere possit ignorātiam proponendi in generali congregatione, & quòd per vota omnium, singula expediantur. Et qui tunc intrauerint absq; rationabili causa, seu qui non significauerint horā depta sē non posse intrare, & qui ante dissolutionem recesserint sine licentia præsidentis, ipsius p̄sidentis arbitrio puniantur.

Item omnia supposita concilij teneantur venire & stare in congregatione generali ijo Miſ-

Missis solennibus & processionibus, quemadmodùm supradictū est de deputationibus.

Item antequàm dissoluatur congregatio generalis aut singularū deputationum, per notarios congregationis generalis & etiam singularum deputationum legantur appunctuata & ordinata in eisdem, vt si per dictos notarios aliquis defectus in scribendo fuerit commissus, corrigatur.

Item de qualibet deputatione eligatur vnus, qui quatuor prouideant de sermonibus ad clerum singulis diebus solennib⁹ fiēdis, quos ipsi personis idoneis ad hoc distribuant: & antequàm sermo huiusmodi per eum cui assignatus est, publicetur: priùs per eosdem quatuor, vel alterū ipsorum videatur, ne error contingat aut scandalum aliquod exindè oriri. Et iste ordo à festo sancti Michaelis in anteà semper continuetur.

Item ad expediēdum aliquid, dentur aliqui deputati: qui dum conueniunt, ille qui dignior & primus est, inter eos proponat materiam tractandam, & dirigat illam, & vota aliorum exquirat. Et si aliquis vel aliqui de concilio, non deputati, volunt interesse ad auisandum, super materia de qua est tractandū, possint auisare deputatos de motiuis suis: & si placet deputatis ꝙ intersint, poterunt remanere.

Nomina 4 deputationū in concilio, videlicet: Pro cōmunibus, Reformatorij, Fidei & Pacis.

Sequuntur instructiones deferendæ ambasiatoribus concilij, cōtinentes modos quibus se debēt habere cum ambasiatoribus domini nostri Papæ.

Et primò dicti ambasiatores sacri cōcilij deputati cum vno ex parte domini Protectoris, ibunt obuiàm præfatis dominis oratoribus, & susципient eos benignè & gratiosè, vt inter alia dicāt eis, qualiter dominus Petrus Ponitern requisiuit dominū cardinalem legatum ex parte ipsorum, vt procuraret eis tres saluosconductus: & cùm ipse dominus legatus inferret dominis de concilio, valdè ipsi sunt admirati de huiusmodi petitione saluiconductus, necnon & proprias causas in saluoconductu expressas.

Item exhortentur eos qui velint liberè huc venire sine saluoconductu, quia reuerà non est opus, & super his dicant quantum eis videtur, inducendo eos vt desistant, nec curent de huiusmodi saluisconductibus. Si tamen omninò ipsi instent habere, tunc dicant nostri ambasiatores, qualiter prædictus dominus Petrus porrexit dicto domino legato certam formam, & curent scire ab eis, vtrùm illam dederint. Et si dicant quòd sic, tunc ambasiatores nostri requirant notarios & testes, & dicant quòd licèt non esset necessarium eis dare saluumconductum nostrum, nihilominùs ad satisfaciendum eis, ostendant eis saluumconductum nostrum, qui conceptus est in plena forma &cæt. Et si causarentur de aliquibus clausulis omissis, videlicet de eundo vlteriùs, & de mittendis & recipiendis nuncijs, & quòd * trahatur data saluiconductus ratio, exprimant iustas causas: prædicta verba sunt omissa, prout circunspectiones ipsorum scient eis clarè declarare secūdum mentem sacri concilij. Et curent ipsi ambasiatores nostri, quòd in p̄dictis omnibus assint notarij & testes, & etiam ciues vel oppidani maiores loci, vbi dictos ambasiatores reperient. Si autē nollent dicti oratores esse contenti de saluoconductu nostro, tunc ambasiatores nostri protestentur coram notarijs & testibus &c. quòd per sacrum concilium non starer, quin ipsi veniāt vel possint venire: admoneant etiam eos, ꝙ in redeundo non dicant vel faciant aliquid, quod sit in derogationem vel læsionem cōcilij, quia timent, ne fortè alij ægrè ferentes hoc, facerent sibi aliquam displicentiam, & etiam admoneant, quòd propter suspicionem exortam non remaneant in Alemania, sed quàm citius possint, reuertantur. Si fortè nostri ambasiatores senserint eos aliquid commisisse verbo vel facto contra honorem sacri concilij, tunc ambasiatores nostri dicant, quòd secundùm decreta sacri concilij posset procedi contra eos: nihilominùs ob reuerentiam sedis Apostolicæ, & quia concilium vult procedere cum omni mansuetudine & pietate, sunt contenti nostri ambasiatores, quòd ipsi in pace possint recedere, sed caueant de futuro. Et de hoc auisetur ille, qui mittetur nomine domini ducis Protectoris. *tradatur

Declaratio saluiconductus.

Licèt saluusconductus per vos petitus ad hanc ciuitatem Basileensem veniēdi, nō necessarius fuisset ex causis in alijs literis nostris & per oratores nostros expressis, nihilominùs nos volentes vestræ postulationi, quantum cum Deo & honestate fieri potuit, satisfacere, ipsum saluumconductum in forma plena & sufficienti per dictos oratores ad nos transmisimus. Verùm quia dubitare videmini, vbi dubitandum non est, & in re clara scrupulum quæritis, difficultatem in aliquibus clausulis non necessariā facientes: ideo vt cognoscatis hanc sanctam synodum in spiritu lenitatis & māsuetudinis procedere, & ne vester accessus *conuentiuam fructuosus, sic impediri ex for, *conparte ipsius synodi videatur, prædictas uentui clausulas dicti nostri saluiconductus hoc modo ex superabundanti duximus declarandas, videlicet vt priuata collocutio quo ad res familiares & priuatas, & non con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cernentes negocia huius sacri generalis cõcilij Basileensis in læsionem ipsius sacri cõcilij, nullatenus interdicta vobis intelligat: ꝙq; verba illa, Vult etiam hæc sancta synodus, vt postquàm ad vestra ꝓposita & explicata responsum dederit, vel vos requisierit &c. intelligantur, vt terminus octo dierum referatur ita ad responsum dãdum, sicut ad requisitionem fiendam. Itẽ quòd verbum illud, Per viã rectam: intelligatur, per eam qua veniſtis, vel per aliam vobis gratam & securam, versùs partes Italiæ sine dolo & fraude tendendo &c.

¶Reformationes de suppositis huius sacri concilij.

ADmonet hæc sancta synodus omnes sacrum concilium celebrãtes, vt oẽm grauitatem & honestatem, quę viros Ecclesiasticos decent, diligenter obseruẽt, vitam & conuersationem exemplarem ducant: & cùm ad dandam toti *orbi for. orbî legem cõuenerint, ipsi prius in se legem suscepisse demõstrent. sint eorum mores sine macula & ruga. Exhibeant se tanquam speculum mundum, in quo alij speculantes, normam & exemplum sanctimoniæ accipiant. meminerint se esse sal terræ, in quo opus est vt nunc sanetur mundus. Sint tales iuxta præceptum domini, vt Matt. 5. lumen eorum luceat coram hominibus, vt videant bona opera ipsorum, & glorificent patrem nostrum qui in cælis est. Ipsis inquit 2. Tim. 4. c Apostolus in pſona Timothei: Esto exemplum fidelium in verbo, in conuersatione, for. *Necessaria in charitate, in fide, in castitate. *Intima est bona conscientia propter seipsos, bona fama propter proximos.

Et quantum ad conscientiam attinet, vnusquisq; eam sæpè examinet & mundet, quantum fieri potest, ab his omnibus, quæ diuinam maiestatem offendunt. Qui sacerdotes sunt, sæpè celebrent, alij verò sæpè cõfiteantur. hoc plurimùm valebit ad gratiam domini impetrandam. Alioquin si iniquitatem conspexerit in cordibus eorum, nõ exPsalm. 65. c audiet Dominus, & oratio peccatoris fiet 108. a ei in peccatum.

Et quoniam opera quæ hoc sacrum concilium consequitur, nimis grandia sunt, quę quidem viribus humanis nullatenùs effici possunt, necessariò ad dominum recurrendum est orationibus, eleemosynis, ieiunijs. Quilibet igitur de concilio, singulis diebus aliquam saltem breuem orationem ad Deum porrigat pro successu huius sacri cõcilij. Mandat etiam hæc sancta synodus, vt singulis ferijs quintis, quàm diu durat tractatus Bohemorũ, in maiori ecclesia celebret Missa de spiritusancto cum orationibus ad hoc institutis. In qua omnes de cõcilio intersint. Ea autem die necnon diebus dominicis & alijs diebus solennibus, quibus pſente concilio Missæ celebrantur, quilibet de concilio offerat in gazophylacio saltem vnum

nummum, hoc modo, ꝙ duo cursores cum pyxidib⁹, vnus ab vno latere chori, alius ab alio, intra Missarum solennia recipiãt, quidquid à suppositis cõcilij offertur. Post Missam promotores concilij distribuãt huiusmodi oblationes pauperibus, de quibus ipsis videbitur. Eandem Missam de spiritu sancto quinta feria, sancta synodus mandat solẽniter celebrari in qualibet ecclesia collegiata & conuentuali huius ciuitatis.

Mandat etiam tam suppositis concilij celebrantibus, quàm alijs sacerdotibus in hac ciuitate existentibus, vt in Missis suis dicant aliquam orationem pro pace & vnitate Ecclesiæ.

Vt negocia quæ in deputationibus concilij agũtur, deus oculo pietatis adspiciat & prosperari faciat, expedit vt hi qui illa tractant, ad ipsas deputatiões deuoti accedãt. propterea q̃libet deputatio antequàm negociari incipiat, audiat in communi Missam in loco, quem ordinauerit prope ipsam deputationem. Ibidẽm omnes de deputatiõe curent interesse, nisi forsan aliqui sint per se celebrantes.

Tempore diuinorum non fiant inuicẽm collocutiones. Sed quilibet vel oret, vel cõ templetur q̃ aguntur vel dicuntur in Missa.

Et quoniam (vt inquit Tobias) bona est Tob. 12. oratio cum eleemosyna & ieiunijs, quilibet semèl in hebdomada feria sexta vel alia ieiunet. Et sicut Moses antequàm legem mere- Deut. 9. retur sumere, ieiunauit ita & nos legem reformationis à domino accepturi, & tradituri mundo, facere curemus. qui autẽ ieiunare non potest, det eleemosynam.

His autem diebus quilibet in mensa sua seruet moderationem sobrietatemque ciborum, etiam si hospites adsint, non multitudine ac reprehensibili varietate ferculorum, sed modesta & competenti refectione honorentur.

Prælati in mensis suis studeãt seruare decretum Toletanum, quod tale est: Pro reuerentia Dei & sacerdotũ id vniuersa constituit synodus. Et quia solent crebrò mensis ociosæ fabulæ interponi, in omni sacerdotali conuiuio diuinarũ scripturarum lectio misceatur: per hæc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non necessariæ ꝓhibentur.

Quælibet etiam ecclesiastica persona, antequàm cibum sumat, benedicat: & posti refectiõem, oratiões ab ecclesia institutas dicere non negligat.

Caueãt suppositi cõcilij, ad tollẽdas tentationes & murmurationes, ne conuiuia vel suspecta cõmercia cum mulieribus habeãt.

Suppositi concilij à verbis detractorijs, contentiosis, vel scurrilibus & malè ædificantibus quibuslibet accuratè studeant, ne factis aut verbis proximum scandalizent.

In via quilibet incedat pudicis oculis cũ mo-

modestia & grauitate, ad loca minùs honesta nõ vadat, nec ad spectacula publica, choreas, ludos, hastiludia, torneamenta & alia huiusmodi. Vestimẽtis vtantur, prout sacri canones statuerunt. abstineant à coloribus rubeis & viridibus excessiuè. vestimẽta deferant talaria, & tam retrò quàm à lateribus & antè clausa, & sine manicis ad cubitum pendentibus, & absque foderaturis vltra oras excedentib⁹ & infixuris. Nullus portet annulum, nisi cui cõpetit ex officio dignitatis, & vnũ duntaxat. Nec corrigias auri vel argenti ornatũ habẽtes, nec caligas *so latas, for. *laicas- nec mitras *sinceas aut birreta lõga, sed par- as tua aut honesta *caputia. tonsuras deferant suis ordinibus congruentes, & capillos ita tonsos, quòd aures pateant.

Nõ portẽt in frenis, cellis, aut pectoralib⁹ equorum aurum vel argẽtum, aut ornaméta metalli depicti aut figurati, aut mappas Sericeas seu alia huiusmodi superfluitatum: & quòd huiusmodi ornaméta equorum, sint vnius coloris, non rubei vel viridis, nec calcaribus deauratis vtantur.

Et ne prælati in multitudine, sed honestate familiæ gloriari videantur, incedẽdo per viam pedites aut equites, quãto pauciores possunt, præmittent familiares: Cardinales decẽ, patriarchæ octo, archiepiscopi sex ante se.

Et quia qualis paterfamiliãs, tales & domestici eius: curandũ est, vt nõ solùm patres de concilio, sed & eorum familiares decentẽ honestatẽ seruẽt. Quilibet igitur familiares suos sæpè admoneat, ne quid reprehensibile aut scandalosum publicè vel occultè perpetrare audeant. huiusmodi familiarum vestes for. *bordatu- nõ sint breuiores genu, nec diuersorũ colo- ras rũ, nec cũ scissuris, frappis, vel *brodaturis, vel alia ornaméta aurea vel argẽtea, nec cinguras excessiuè sumptuosas. Sint eorum cingę vni⁹ coloris, similiter & caputia. nec dagas seu cultellos vltra longitudinem vnius palmæ deferant.

Nemo de suppositis cõcilij ludat, aut familiares suos ad taxillos vel alios ludos inhonestos ludere patiatur. Non permittant à familiaribus suis per ciuitatem cum auibus se associari.

Familiares dominorum de concilio, beneficiati vel in sacris constituti, taliter incedant, & non laicaliter tanquam scutiferi.

Omnes religiosi existentes in hoc loco sacrum concilij, portent habitus suarum religiõum in colore, valore, lõgitudine, amplitudine. Cùm incedũt per ciuitatem, vestes deferant superiores, iuxta institutiones suorũ for. *cappati ordinũ: & canonici regulares ꝓ veste superiori portẽt *croceam, mantellum, vel rediuiculum.

Ne in hoc loco sacri concilij, religiosi sine causa vagari præsumant, tenẽtur statim Post primam diem aduentus sui, præsentare se superioribꝰ suis, vel eorũ vicarijs aut procuratoribus: & qui hîc non habuerint superiores vel eorum vicarios, repræsentent se generali præsidẽti. & si sine legitima causa huc aduenerunt, reuertantur ad monasteria eorum. quòd si, vt prædictum est, repræsentare se aut ad monasteria reuerti cõtẽpserint, de mandato prædictorum superiorũ suorũ vel præsidentis, per Soldanum carceri mancipentur.

In congregatione gñali deputationũ seruetur debita modestia. In loquendo nullus aliũ maledictis aut cõtumelijs lacessat. vnusquisq; de alio reuerenter & honestè loquatur, præsertim minores de maioribꝰ. Nemo alium loquentẽ interrumpat. vno loquẽte, cæteri silentium seruent. Quilibet proferat liberè votum suum, ad neminem nisi solum Deum respectum habens. Nemo humana affectione seu passione moueatur.

Animaduertant patres de concilio verba illa quæ scribuntur in Paralipomenõn: Vi- 2 Para. 19. b dete quid faciatis. non enim hominis exercetis iudicium, sed Domini: & quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite. Meminerit ergo quilibet iuramenti in receptione sua ad sacrum concilium præstiti, videlicet quòd salubre consilium dabit secundum DEVM & conscientiam suam. In hoc loco, vbi de communi totius Christiani populi salute agitur, omnis mini ma culpa, maxima est, in districto Dei iudicio seueriter plectenda. Studeant suppositi concilij pacem & vnitatem, quam mũdo & Ecclesię dare procurãt, inter se priùs custodire. Sint vnum in domino, idipsum sentiẽtes omnes. Nõ sint inter eos schismata, contentiones & æmulationes. Seruent super omnia fraternam concordiam: quia vt inquit dominꝰ, omne regnum in se diuisum, Matth. 12. desolabitur, & domus supra domum ruet. Nemo eorum suscitet odiorum & rancorũ fomenta, quin potiùs extinguat. Alter alteri, si fortè se offensum putat, ignoscat: & hoc est, alterum alterius onera portare, & adim- Galat. 6. plere legem CHRISTI. Nemo iuxta iuramentum suum, vota singulorum reuelet, vndè nemini verisimiliter odium sequi possit.

Huiusmodi ordinatiões & exhortatiões quilibet præsidens per suppositа suæ deputationis obseruari faciat, inquirendo diligenter, an quisquam transgrediatur. Transgressorem autem charitatiuè corrigat, & si se non emendet, adhibeat cum consilio aliquorum de maioribꝰ suę deputationis efficax & oportunum remedium: promotores etiam concilij solicitè huiusmodi transgressores inquirant, & suæ deputationis deferant præsidenti.

Quilibet præsidens deputationũ, in principio suæ pręsidentię prædicta in sua depũ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatione legi faciat, vt ſuperuenientibus innoteſcant.

Præſidens autem Concilij, deputet aliquos qui ſolicitent ciues, vt ea quę pro honeſtate ciuitatis inſtituta ſunt, executioni demandentur, & debitè cuſtodiantur.

Admoneantur Baſileenſis epiſcopus & Officialis ſuus, vt prędicta clero ſno intiment, & inuiolabiliter obſeruari faciant.

ARTICVLI OBLATI CONCILIO EX PARTE REGNI BOHEMIÆ, MARCHIONATUS MORAVIÆ &c. ANNO DOMINI 1433. IN FESTO SANCTI TIBURTIJ. POST LAURENTIJ.

Hæreticorũ ſunt hæc.

HOs articulos paternitatib⁹ veſtris offerimus, quatenus intuitu optandæ cunctis mortalibus pacis & vnitatis, velitis ipſis in hac forma ſubſcripta veſtrum prębere conſenſum, vt liberè teneantur, doceantur, & irreuocabiliter obſeruentur in regno Bohemię & marchionatu Moraviæ, ac locis eius adhærentibus in hac parte.

Art. I. Primò, vt communio diuiniſſimæ Euchariſtiæ vtilis & ſalubris ſub vtraq; ſpecie, ſ. panis & vini, vniuerſis Chriſtifidelibus in regno Bohemiæ & marchionatu Moraviæ ac locis eis in hac parte adhærentibus conſtitutis, per ſacerdotes liberè miniſtretur.

II. Secundò, vt omnia peccata mortalia, & præſertim publica, per eos quorũ intereſt, rationabiliter & ſecundum legem Dei cohibeantur, corripiantur, & eliminentur.

III. Tertiò, vt verbũ Dei à ſacerdotibus domini & Leuitis idoneis, liberè ac fideliter ꝓdicetur.

IIII. Quartò, quòd non licet clero, tempore legis gratiæ, ſuper bonis temporalibus ſeculariter dominari.

Ipſius autẽ, quam vtrinq; diutinè optauimus, vnionis tenorem offerimus in hac forma: Parati ſumus vniri & eſſe vnum, modo quo omnes Chriſtiani fideles vniri ſecundum legem Dei obligantur, & adhęrere & obedire quibuſcunque nobis legitimè ꝓfectis in oĩbus eccleſiaſticis, quæcunq; nobis ſecundum legem Dei mandauerint: ꝙ ſi quidquam concilium, Papa aut prælati, quod à dõmino prohibitũ eſt, determinauerint faciẽdum, aut facere iuſſerint, vel quod in canone Bibliæ ſcriptum eſt, præterierint aut præterire mãdauerint, cùm canones tales dicant execrabiles, & anathema obedire, cùm non ɔbligabimur, nec obediemus, hęc vobis offerim⁹ inter nos & vos, vt ſupponimus, concludenda, expeditis noſtris quatuor articulis ſecundum iudicem parte ex vtraque concordatum, cuius ſententiam & iudicium etiam in futurũ emergentibus volumus ab omnibus acceptari.

Scilicet hæreticorum eſt de concilijs Pontificibus & ꝓlatis ferre ſententiam.

Præterea iſtud per ambaſiatores noſtros tandem pro finali vnione facienda mittendos, volumus exigente & vrgente æquitate, propter obſeruationem & confirmatiõem pacis & vnitatis obtinendæ, & vniõe facta, concilium ſuis patentibus literis præcipiat omnibus primatibus, archiepiſcopis, regibus & principibus, & vniuerſis vtriuſq; ſtatus ſibi ſubiectis, quatenus nos & nobis in hac parte adhærentes, & adhærere volẽtes, ampliùs palàm vel occultè hæreticare, aut quouis modo infamare, aut etiam hoſtiliter inuadere non ꝓſumant, propter aliquẽ dictorum articulorũ, & præſertim propter primũ, quẽ aſſerimus & aſſerere, ꝓponimus, dominico cadere ſub præcepto vſq; ad diſcuſſionem finalem, mutuam & cõcordem, per concilium & nos ſecundum ſententiam iudicis in Egra condictati, circa difficultates prædictorum articulorum, ſi quæ occurrerint fienda. Nam illius æquiſſimi iudicis legibus & decretis optamus, dõmino diſpoſitore, in concilio ſedentis incorporari fideliter ad reformationem totius Eccleſiæ in capitibus, artubus & membris. Quam quidem ſententiam, vt veridico didicimus relatu, vti propoſuit concilium circa reformationem eccleſiæ atq; ſpopondit &c.

Inſup èr, vt litium & iurgiorum inter nos & *Conicolas noſtros materia radicitus euellatur, circa vnionem inter nos & concilium celebrandam, iſtud volumus ꝓ nuncios noſtros ad concilium mittendos obtineri, vt facta vnione, ipſum concilij modis & hortamentis congruis ſcribat, indicat & efficiat, quantum in eo eſt, quatenus omnes & ſinguli ſacerdotes cuiuſcunque præeminentiæ aut dignitatis exiſtant, in eiſdem regno & marchionatu, præſertim q ipſos articulos nondum in effectu obſeruãrunt, queant cum honore ſui obſeruare, & valeant liberè ac fideliter exequi & amabiliter obſeruare & docere. Nam ſic in ſancta veritate vniti erimus, nunc gratiæ diuinæ participes, & in futuro viſionis ipſius iocundæ conſortes. Amen.

Inſtrumentum factæ pacis inter Regem Franciæ & ducem Burgundię per legatos concilij.

IN nomine dõmini, Amen. Tenore præſentis publici inſtrumenti cunctis pateat euidenter & ſit notum, ꝙ anno à natiuitate eiuſdem 1435. indictiõe 13. die verò Sabbati, 5. menſis Nouembris, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris ac dõmini noſtri, dõmini Eugenij diuina prouidentia papæ 4. anno 5. reuerendiſſimis in Chriſto patribus ac dominis, domino Iuliano tituli S. Sabinæ, ſanctæ ſedis Apoſtolicæ in Germaniam legato, Ludouico tituli ſanctæ Cęciliæ Arelatenſi presbyteris, Proſpero S. Georgij ad ×velum aureũ diacono de Columna, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus vulgariter nuncupatis, Ioanne Archiepiſcopo Tarentino, Petro epiſcopo Paduano, Ioanne Antiocheno, Ludouico Aquileienſi pattiarchis, Amedeo Lugdunenſi, Henrico Bituricenſi Franciæ, reuerendiſſimis patribus dominis Bernardo Aquenſi Angliæ, Aluaro Conchenſi, Alphonſo Burgenſi Caſtellæ & Legionis, Nicolao Vuexonienſi Daciæ &c. Petro Dignẽſi Siciliæ &c. venerabili viro dño Nicolao ꝓpoſito Cracouienſi Polonię regum ſereniſſimorũ, dominis Ioanne Niuernenſi Burgundiæ, Mattheo Albinganeñ epiſcopis Mediolani Ducum illuſtriſſimorum, Ioanne Ciſtertienſi, Alexandro Virziliacenſi, ordinis S. Benedicti Cabilonẽſis, & Eduẽſis diœceſis monaſteriorum abbatib⁹, Ioanne Pulchripatris, Dionyſio Sãbrenais in ſacra pagina doctorib⁹ almæ vniuerſitatis ſtudij Pariſienſis, in ſacro Baſileenſi concilio nuncijs & ambaſiatoribus, alijs q; reuerendiſſimis & reuerẽdis patrib⁹ & dñis, dñis archiepiſcopis, epiſs, abbatibus, doctoribus, & magiſtris in magna multitudine & numero copioſo ſacrũ Baſileenſe concilium repræſentãtibus & celebrantibus, in generali congregatione demanè in maiori eccleſia Baſileẽſi more ſolito congregatis, Præfatis reuerendiſſimis patribus dominis, cardinali legato, archiepo Tarentino, & epiſcopo Paduano, & pro nomine ſanctiſſimi domini noſtri Papæ præſidentibus in eadem, in dominorũ, teſtium & noſtrũ notariorũ publicorũ infraſcriptorũ præſentia, lectis primitus deliberationibus ſacrarũ deputationũ pro dicta generali cõgregatione hac die demanè celebranda, ad audiendum reuerendiſſimi patris domini Hugonis Præneſtini cardinalis de Cypro legati cũ poteſtate de latere, ac reuerendorũ patrũ & venerabiliũ virorũ dñorũ Nicolai Vuexoniẽſis, Matthęi Albinganẽſis eporũ, Nicolai ꝓpoſiti Cracouiẽſis, & *Guilhermi Hugonis archidiaconi Metenſis, ſacri concilij ambaſiatorum miſſorum ad cõuentionem Atrebatẽſem, pro pace Chriſtianiſſimi regni Franciæ tractanda, & de eadem conuentione redeuntium, de geſtis per eos circa huiuſmodi pacem relationẽ faciendã: Concluſoq; per reuerendiſſimum dominũ cardinalem legatum alterũ dominorũ præſidentium nomine & authoritate ſacri concilij ſuper huiuſmodi generali cõgregatione celebrãda, prædicti domini legatus & ambaſiatores acceſſerunt ad dictam generalẽ cõgregationem pro hmiuſmodi ſua relatione faciẽda. Et ſedẽtibus ipſis dominis legato & ambaſiatoribus in altera bancha, in qua reuerendiſſimi patres domini cardinales & præſidentes ſanctiſſimi domini noſtri Pꝑæ in generalibus congregationibus ſetis dominis & patribus de ſacro concilio per eundem reuerendiſſ. dominum cardinalem de Cypro legatum, vt ipſi haberent eundem dominum cardinalem & alios dominos ambaſiatores in huiuſmodi ſua relatione facienda patiẽter & benignè audire: deinde facta priùs per dominum epiſcopũ Vuexonienſem ſoleanni collatione ſub themate, Gaudium & lætitia inuenientur in ea, gratiarum actio & vox laudis &cæt. prę- Eſa. 51. a
fatus venerabilis & circunſpectus vir dominus archidiaconus Metenſis dixit eorũ inſtructiones fuiſſe tripartitas. Primò inſtruebantur epiſcopi partes contendentes exhortari tam in genere quàm in ſpecie ad pacem & cõcordiam per omnia media poſſibilia. Secundò eis committebatur pacis & cõcordiæ præfatę ſpecialis proſecutio facto & opere. Tertiò eis dabat facultas ſingula bñ geſta interpretandi, roborandi, ac pœnis & cenſuris validari. Dicebatq́ue & locus obex harum inſtructionum directione, quãſcurus
tum fieri potuit, eis commiſſa fideliter peregerunt, ipſaq; geſta per eos ſecundum ordinẽ inſtructionũ ſuarũ, ſpecifice & articulatim recitauit primã partẽ earũ declarauit, qualiter poſt aduẽtũ in ciuitate Atrebatẽſi corã illuſtriſſimo dño Burgũdiæ, ꝓpoſuit ſolenniter dñs Nicolaus de Polonia, perſuadendo ſibi pacẽ & concordiam. Deinde ad idem corã ambaſiatoribus Chriſtianiſſimi dñi regis Franciæ dominus Albinganẽſis. Poſtremò dñs * Vuexionenſis corã ambaſiatoribus ſereniſſimi dñi regis Angliæ, ipſos ad pacem medijs & vijs poſſibilibus inducendo. Recitat vlteriùs dictus dñs archidiaconus, quõ tractatum ipſius pacis & concordiæ ſpecialiter fuerunt proſecuti. Iuxta ſecũdam partẽ ſuarum inſtructionũ, aperiendo & declarãdo articulatim & ſucceſſiuè oẽs oblatiões factas hincindè inter Gallicos & Anglicos, quarũ vltimę finales & in quibus partes ipſæ immutabiliter pſiſtebant, fuerũt hæ: Pro parte Chriſtianiſſimi regis Franciæ, oblatum eſt Anglicis omne dominiũ, quod tenẽt & occupant in ducatu Aquitaniæ, necnon totus Ducatus Normãniæ modo & forma cõtentis in quadam litera ſigillis omniũ dictorũ ambaſiatorũ, ſigillata, & illuſtriſſimo domino duci Burgũdiæ tradita. Pro parte Anglicorũ fuit oblatũ regi Chriſtianiſſimo Franciæ totũ id quod tenet & poſſidet in Frãcia tã citra Ligerim q̃ vltra. Hoc adiecto, ꝙ terrę, dominia & oppida vnius obedientiæ, incluſæ ſeu incluſa in dominijs alterius obedientiæ, cõmutabũtur ad alias terras & alia oppida, ſita ſeu inclauata inter dominia alterius obedictiæ, ſecundũ cõmodioſiorem vſum alterutrius partium. Item hoc mediante, offerebãt matrimoniũ ſui regis ſine alio onere dotis, etiã liberationẽ dñi ducis Aurelianenſis mediante ſinantia competẽti. Narrauit poſtmodùm, quòd finaliter legati & oratores ſacri Cõcilij & ſedis Apoſtolicæ, dixerũt dominis ambaſiatoribꝰ Angliæ, attẽto quòd pater moderni regis Frãciæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciæ Christianissimi,auus,proauus,& alij sui prædecessores,à tanto tempore, & per tantum tempus,cuius principij memoria non existit,fuerũt in possessione quieta & pacifica coronę Francię,& tales habiti, ac etiam per sacra concilia generalia,summos pontifices,Imperatores,& alios oẽs principes orbis sic nominati verbo & literis, certè propterea eis videbaẽ, quòd ipsius regis oblationes erant rationabiles pro pace & cõcordia,& nullo modo per Anglicos refutandę, sed omninò acceptandę.Et casu quo eas nõ acceptarent,volebant adire præfatum dominum ducem Burgundiæ,ipsum exhortãdo,vt regno Franciæ quãtùm in eo erat, daret pacem & trãquillitatem, pacem cum rege faciendo,prout etiam in mandatis haberent.Deinde dixit idem dominus archidiacon⁹, quòd quia ipsi domini ambasiatores Angliæ recesserant absque communione vel acceptatione oblationum Gallicarum, quæ (vt suprà) eisdẽ dominis Legatis rationabiles quàm plurimùm videbantur,adiuerunt realiter præfatũ dominum ducẽ Burgundiæ,ipsumque tam authoritate sacri cõcilij, quàm sanctissimi domini nostri Papæ exhortati sunt,& requisierũt omnibus melioribus medijs & vijs,quibus potuerũt ad huiusmodi pacem & cõcordiam cum Christianissimo domino rege rrãcię(de qua ipse dominus dux & sui progenitores traxerunt originem)iniendam & faciẽdam. Tandem datis & oblatis per dominos ambasiatores domini Francorum regis certis oblationibus,quæ iustæ & rationabiles videbantur, dicto domino duci Burgundiæ pro suo interesse, ipse dominus dux volens parére exhortationibus,requisitionibus,immò verò mandatis sacri concilij & sanctissimi domini nostri Papę, declarato priùs per præfatos dominos legatos & ambasiatores authoritate qua suprà,quòd licitè & sine nota seu iactura honoris ipsius domini ducis,præfatus illustrissimus dominus dux,non obstãtibus prætensis conuentionibus,per eundẽ dominum ducem,aliàs diuæ memorię progenitorẽ moderni regis Angliæ,& regi Angliæ moderno initis & factis,poterat & debebat pacem & concordiam cum rege Frãciæ facere & inire.Respondit se velle parére & obedire. De qua quidem declaratione & alijs præmissis prælibati domini legati & ambasiatores authoritate qua suprà literas opportunas eorum sigillis sigillatas, præfato illustrissimo domino duci illas postulanti dederunt & obtulerunt. Qua quidem relatione sic(vt præfertur)facta,prefati domini legatus & ambasiatores per organum ipsius domini archidiaconi petierunt, & requisierunt à sacro Concilio,quatenus dignaretur omnia acta & gesta per eos circa huiusmodi tractatum pacis habere rata & grata, ac illa approbare,defectusq; si in huiusmodi tractatu interuenissent,supplere. HOC idẽ venerabiles viri magistri Aimarus de Rousillione,Hugo Berardi,& Bartholomæus de Fraxino, promotores sacri Concilij, & nomine promotorio eiusdem petierunt, & requisierũt,& quilibet eorum petijt & requisiuit.Super quo per sacrum Concilium & dominos & patres ipsius sacri Concilij, nemine discrepãte,responsum extitit per verbum,Placet. Quibus sic actis, reuerendissimus pater dominus Cardinalis legatus & præsidens nomine & authoritate sacri Cõcilij, de huiusmodi sanctissima pace inter præfatos dominos regem Francię & ducem Burgundiæ reformata,dedit laudes sanctissimæ Trinitati,regratiando sanctissimo domino nostro summo Pontifici,præfatis dominis legatis & ambasiatoribus, de laboribus per eos in huiusmodi sancto negocio assumptis.Exhortatusque est dominos de sacro Concilio, vt huiusmodi paci generali velint operam dare vsq; ad consummationem eiusdem. Adijciens contra detrahentes sacro Concilio, quòd si concilium duraſſet per viginti annos, & non fuisset aliud agitum, nisi de illa benedicta pace Franciæ,ad huc non deberent sacrum Concilium diffamare,immò illud laudare & benedicere. De & super quibus omnibus singulis præmissis præfati domini promotores nomine promotorio quo suprà,petierũt,& quilibet eorum petijt à nobis notarijs publicis & dicti sacri Cõcilij scribis infrascriptis,sibi & omnibus quorum interest,fieri atque tradi vnum vel plura,publicum & publica, instrumentum & instrumenta. Acta fuerunt hæc Basileæ in dicta generali congregatione sub anno, indictione,die,mense & pontificatu, quibus suprà,præsentibus ibidèm venerabilibus & circunspectis viris,dominis & magistris,Ioanne Pulchripatris, Dionysio Sambrenays, Radulpho de Porta,in sacra pagina doctoribus,& Guidone de Vercellis magistro in artibus Parisiensi, vnà cum pluribus alijs testibus ad præmissa adstantibus.

Locus obscurus

COPIA

COPIA TRACTATVS ATREBATENSIS, CELEBRATI inter regem Franciæ & ducem Burgundiæ.

PRimò rex dicet, vel per suos sufficienti potestate fulcitos, dicere faciet duci Burgũdiæ, quòd mors quondàm sui patris, cui DEVS parcat,fuit iniqua,& malitiosè facta per illos qui perpetrârũt dictum scelus, & ex malo cõsilio,& semper sibi displicuit,& de præsenti displicet ex toto corde suo:& si sciuisset dictum casum, & fuisset in tali ætate & discretione intellectus,in quo est de præsenti,ipse obuiasset toto suo posse. Sed ipse erat benè iuuenis,& habebat illo tempore paruam notitiam,& non fuit ita aduisatus, quòd in hoc prouideret:& rogabit dictum dominum Burgundiæ,quòd omnem rãcorem & odiũ,quæ potest habere cõtra ipsum occasione præmissorũ,tollat de corde suo, & quòd inter eos sit bona pax & dilectio.& de hoc fiat expressa mentio in literis, quæ fient de concordia & tractatu ipsorum.

Item quòd omnes illi qui perpetrârũt dictum scelus,& consentiẽtes fuerunt,rex ponet perditioni, & faciet diligentiam possibilem capiendi & appræhendendi ipsos, in quocunque loco reperiri poterũt,ad puniendum eos in corpore & in bonis: & si appræhendi non poterunt,eosdem banniet,& banniri faciet sine gratia seu reuocatione de regno & delphinatu,eorũ omnia bona confiscãdo, & remanebunt extra omnem cõcordiam.

Item non patietur rex aliquem eorũ recipi,aut sibi aliquem fauorẽ dari in suo dominio:immò faciet proclamari per oẽia loca regni & delphinatus,quòd nullus eos receptet,aut fauorizet,sub pœna confiscationis corporis & bonorum.

Item in continenti post concordiam dictus dux Burgũdiæ,nominabit eos de quibus est vel erit informatus,ipsos perpetrasse dictum scelus,vel consensum præbuisse, vt in continenti diligenter procedatur contra eos.Sed quia dictus dux Burgundiæ, nondum potuit habere veram notitiã de omnibus illis,qui perpetrarũt dictum scelus, aut consentientes fuerunt,omni tempore quo debitè fuerit informatus de aliquibus alijs, eos poterit nominare & significare per sugi,qui in hoc casu tenebitur procedere cõtra eosdem statim modo suprà designato.

Item pro anima defuncti ducis Burgundiæ,& defuncti Arthãbaut de Foys domini de Noualia secum interfecti, & omnium aliorum interfectorum occasiõe dictarum guerrarum istius regni, fiet in Ecclesia de Monterean,in qua fuit præsepultum funus dicti defuncti ducis Burgundię,& ante plateã in qua fuit sepultus,fundabitur vna capellania perpetua vnius bassæ MISSAE de REQVIEM singulis diebus,quæ reddituabitur ad summam sexaginta librarum Parisiensium annuatim,& aptabitur calicibus & ornamẽtis ad expensas Regis, & collatio spectabit ad ducem Burgũdiæ & successores in perpetuum.

Item in dicta villa de Monterean,vel propinquiori loco, construetur per regem & suis expẽsis vnum monasterium duodecim Carthusiensiũ cũ vno Priore,vnà cum claustro de illis,& cæteris monachis, qui dotabuntur per regem octingentarum librarum Parisiensiũ redditualium⁹,iuxta ordinationem cardinalis sanctæ Crucis.

Item in loco,vbi fuit perpetratum dictum scelus,ædificabitur vna Crux expensis regis talis facturę, prout aduisabitur p dictũ cardinalem sanctæ Crucis.

Item in Ecclesia Carthusiensi prope Diuionem, in qua requiescit corpus defuncti ducis Burgundię,fundabitur expẽsis regis vna MISSA alta de REQVIEM, singulis diebus in perpetuum dicenda in magno altari,quod fundabitur de centũ libris Parisiẽsibus redditualibus,& munietur calicibus,ornamentis &c. vt suprà.

Item dictæ MISSAE inchoabuntur in continenti post concordiam habitam, & ædificia agenda in villa de Monterean, inchoabuntur statim infra menses tres, postquàm eadem villa fuerit reducta ad obedientiam regis,& infra quinque annos erunt omnia expedita sine intermissione operis. Et quo ad fundationes,statim post concordiam factam,fiet & expedietur fundatio altę MISSAE celebrãdę à Carthusiẽsibus cũ omnibus appendẽtijs.Et ibidẽ expẽsis regis celebrabitur MISSA bassa,quæ debet fundari in Ecclesia de Monterean, dónec villa de Monterean reducta fuerit ad obedientiam regis.Et quantum ad fundationem & ædificia quæ debent fieri in dicta villa de Monterean,postquàm reducta fuerit ad obediẽtiam,deponatur in manibus ducis Burgundiæ certa summa pecuniæ,ad complendum redditus dictarum octingentarum propinquiùs de loco Monterean quo fieri poterit,non comprahendendo illas centum libras reddituales,quæ debent assignari pro fundatiõe dictę MISSAE altę in Carthusia Diuionensi celebrandæ.

Item in recompensationẽ iocaliũ, & cæterorum mobilium, quæ habebat defunctus dux tẽpore sui obitus,quę tũc capta & perdita fuerũt,rex soluet duci Burgũdiæ summam quinquaginta milliũ veterum scutorum,sexaginta quatuor pro marcha,& vigintitria carato cum dimidio,aut aliã monetam consimilem in tali valore. Et vnà cum hoc,reseruabitur duci Burgũdię actio, quã prætẽ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

prætendit pro pulchro *colari defuncti patris sui, contra omnes qui illud habent vel habuerunt.

Item pro parte regis transportabitur dicto duci Burgũdiæ pro se & suis hæredibus in recta linea, siue masculi siue fœminæ fuerint, ciuitas & comitatus Matisconensis, vnà cum omnibus villis, villagijs, terris, censibus, redditibus & emolumentis quibuscũque spectãtibus ad regem & coronam Franciæ, & per Bailliuatum regalem Matisconẽsem & sancti Gẽgulphi, & in metis suis, vnà cum omnibus pertinentijs comitatus Matisconensis, & alijs dominijs, quæ tenet & tenere debet rex per totum Bailliuatũ Matisconẽsem, & sancti Gẽgulphi, in omnibus feudorum & valuassorum iuribus, confiscationibus, patronagijs ecclesiasticis, collationib⁹ beneficiorũ & alijs iuribus & emolumentis quibuscunque, sine quacunq; reseruatione pro parte regis facienda de illo quod cõcernere potest dominium & iurisdictionem ordinariam comitatus & locorum supradictorum. Est tamen reseruatum regi feudum & homagium bonorũ & iurium prædictorum, resortum, & supremum dominium vnà cũ custodia & supremitate Ecclesiarum, & subditorum ipsarum, quæ sunt de fundatione regali, sitarum in metis dictorum bailliuatuũ & inclauatorũ in eisdem. Saluo etiam iure regali vbi locum habere potest, & etiam alijs iuribus regalib⁹ ab antiquo spectantibus ad coronam Franciæ in pdictis Bailliuatibus, de quo comitatu gaudebit prefatus dux & sui hęredes in feudum & homagium à rege, sicut pares Franciæ sub sorte regis & curiæ Parlamenti, sicut cæteri Pares regis Franciæ.

Item pro parte regis trãsportabuntur dicto duci Burgundiæ, & illi de suis hæredibus legitimis, de suo corpore procreatis, cui dimittet custoditum suum dictum comitatũ Matisconensem, omnes vtilitates & emolumenta supremi dominij spectantis ad regem in dictis Bailliuatibus, siue hoc sit occasione gardię & supremitatis Ecclesiarum, quæ sunt de fundatione regali, & subiectorum iurium regalium, aut aliãs quouis modo, & etiam in cõfiscationibus pro quocũque casu, pœnis & emendis & exercitio iustitiæ, commoditas & emolumentum monetæ & alijs vtilitatibus quibuscunque: de quibus omnibus gaudebit dictus dominus dux & suus hæres ad vitam superuiuentis tantùm modo & forma quæ sequuntur, videlicet quòd ad nominationem dicti domini Burgundiæ & sui hæredis post eum, rex committet illum qui erat Bailliuus pro dicto domino Burgundię, iudicem regalem & commissarium sui ex parte, ad cogitandũ de omnibus casibus regalibus & alijs occurrentibus in dictis patrijs, locis & inclauaturis supradictis & formis, quibus consueuerunt Bailliui regales Matisconenses, quitęporibus præteritis ibidèm fuerunt, & similimodo committentur per regem, ad nominationem dicti ducis & sui hæredis, omnes alij officiarij necessarij pro exercitio iurisdictionum & iurium regalium siue sint Castellani, præpositi, clientes, receptores &c.

Item similiter transportabuntur dicto domino Burgundiæ & suo hęredi post eum omnes vtilitates subsidiorum granariorũ pro sale, gabella vinorum venditorum ad debitolium pedagium, seu vectigale omniũ mercantiarum talliæ, foagia, & quæcunque subuẽtiones impositæ & imponẽdæ in partibus Matisconensi, Cabilonensi, Eduẽsi & Lingonẽsi, quantũ ad dicta territoria se extẽdere possunt per ducatũ Burgũdię, comitatũ de Charoloys, & comitatũ & patriã Matisconẽsem, & in villis ac terris quibuscunq; inclauatis in dictis ducatu, comitatu & alijs locis: & ad dictum ducem & suum hæredem spectabit nominatio officiariorum ad præmissa necessariorum, & institutio ad regem, vt suprà.

Item per regem transportabitur dicto domino Burgundiæ perpetuum pro se & suis hæredibus, siue masculis siue fœminis, in directa linea procreatis, ciuitas & comitatus Antissiodorensis vnà cum omnibus & singulis pertinentijs in iustitia regali feudorum, sub feudis, patronagijs ecclesiarum, collationibus beneficiorum, siue aliàs quouis modo ad tenendum illa à rege sub fide, homagio & Paritate Franciæ, sub resorto regis & curiæ Parlamenti sine medio si cut alij Pares.

Item transportabuntur per regem dicto domino Burgundiæ, & illi de suis hæredibus, cui dimittet post obitum dictum comitatum, omnia & singula emoluméta quæ eueniunt in dictis ciuitate & comitatu, & in omnibus villis inclauatis in dicto comitatu, quæ tamen non sunt de eodé, siue spectẽt eccleſijs, aut alijs ad causam iurium regalium etiam quocunque modo & regalibus confiscationibus, pœnis & emendis ac exercitijs iustitiæ, aut aliàs quomodolibet, quibus dominus dux & suus hæres pro tempore, vita alterius superuiuentis duntaxat durante, gaudebunt, & per modum suprà declaratum, videlicet quod ad nominationem &c.

Item vlterius pro parte regis erunt transportati dicto domino nuci & suo hæredi omnes profectus snbuentionis granariorum, salis, gabellæ, vinorum venditorum, & cætera vt suprà, pro se & suo hærede &c.

Item per regem transportabuntur præfato domino duci Burgundiæ & suis hæredibus in recta linea, siue masculis siue fœminis, castrum, villæ & castellaria de Barro super Sequanam, cum omnibus appendentijs vel regimine, iustitia, feudo, patronatu, collatione beneficiorum, tenendo in fide homagio & paritate, vt suprà.

Item transportabuntur præfato duci & suo hæredi omnes profectus granariorum, salis, gabellæ, & cætera vt suprà.

Item transportabitur à rege ipso duci pro se & suis hæredibus comitibus Burgundiæ perpetuè & hæreditariè garda, custodia seu ptectio Abbatiæ de Lexeu, ac omnia iura, profectus & emolumenta quæcunque attinentia gardiæ prædictæ, quam rex ad causam comitatus Campaniæ dicit sibi attinere, quanuis comites Burgundiæ in antea prætenderunt & querularunt in contrarium, pro eo quòd illa Abbatia erat extra regnum.

Item per regem transportabuntur dicto domino duci pro se & suis hæredibus in recta linea masculis tantùm, castra, villæ, castellariæ ꝓposituræ forenses Peronæ, Mout
* Roiz nidier, &* Roys, cum omnibus suis attinentijs &c. patronatu, & collatione beneficiorum, tenendo in homagio & paritate resort, to, vt suprà.

Item transportabit rex dicto domino duci & suo hęredi masculo, cui post suum decessũ deputabit dictas villas Peronæ, Moutnidier & Voye, omnia emolumenta ex illis villis, castellarijs, & pręposituris forensibus, & in villis, terris, subiectis & resortis ipsis villis, castellarijs & præposituris, causa iuriũ regalium quomodocunque fuerit, tam in confiscationibus, emẽdis, exercitijs iustitię, quàm aliter, ad gaudendum per ipsum ducẽ & suũ hæredem duntaxat per modum suprà declaratum, scilicet quòd ad monitionem ducis vel sui hæredis, rex instituet &c.

Item transportabuntur eidem duci & suo hæredi omnes prouentus subuentionis granariorum, salis, gabellæ, &c. vt suprà.

Item à parte regis dimittetur dicto duci & illi de suis hæredibus, cui dimittet comitatum Arthesij, compositiones aradarum dicti comitatus, resortita & inclauamenta, affcendentia pronunc ad trigintaquatuor M. annuatim vel circiter. sine hoc quòd ipse vel sui hæredes sint adstricti indè habendi aliud donum vel oblationem. Et nominabunt dictus dux & suus hæres tales officiarios &c. quos rex terris instituet &c. & ipsis super hoc faciet deliberare.

Item rex transportabit domino Burgundiæ pro se, suis hæredibus, & habentibus causam seu interesse perpetuè omnes ciuitates, villas, fortalicia, terras & dominia attinẽtia coronæ Franciæ, de & super fluuio de Somme, de vno latere, & dealio, sicut sanctus Quintinus, Corbiæ, Ambianis, Abbatisilla, & aliæ pariter totius comitatus de Ponticu, citra & vltra dictum flumen de Sõme, Dourleus, sanctus Richarus, Grepicordium, Meux, Mortaigne cum suis attinentijs & appendentijs quibuscũque, & omnes

alias terras, quæ possunt pertinere coronæ Franciæ circa flumen de Somme inclusiuè versus Artheſium, Flandriam & Hannoniã, tam de regno quàm de Imperio, comprehendendo etiam in respectu villarum sitarum supra dictum flumen de Somme, de latere versus Franciam, Bailliuatus & Scabinatus ipsarum villarum possidendos per dictum dominum Burgundiæ, dictos suos hæredes, & habẽtes causam perpetuò de dictis villis, ciuitatib⁹, fortalicijs, terris & dominijs, in omnibus commodis reddituum tam inordinatorum pro guerris, & etiam talliarum & aliorum emolumentorum quorumcunque, & non retinendo ex parte regis, præterquàm homagium, resortum, & supremitatem: quæ transportatio fiet per regem, mediante reemptione summæ quadringentorum millium scutorum aureorũ antiquoum sexagintaquatuor in marca de
octo *Oucis pro marca & Daloy ad vigin- for. *vncijs
tiquatuor quaratz r. ſaſt de Remede, vel alterius monetæ aureæ currentis ad valorem, de qua reemptione per dominum Burgundiæ tradentur bonæ literæ & sufficientes, per quas ipse promittet pro se & suis & toties quoties placebit regi vel suis facere dictam reemptionem, dominus Burgundiæ & sui tenebuntur, recipiendo dictam summam auream, reddere regi vel suis omnes dictas ciuitates, villas, fortalicia, terras, & dominia comprehensa in isto articulo tantùm, & *siue tangendo aliquas alias, de quibus suprà facta est mentio, &* alterius contentabitur dictus dux Burgundiæ recipere solutionem dictorum quadringentorũ millium scutorum ad duas vices, scilicet qualibet vice medietatem, proviso quòd non tenebitur dictas ciuitates, villas, fortalicia, terras & dominia, nec aliquas ipsarum, quousque tota solutio sit completa, & tempore pendente faciet dominus Burgundiæ fructus suos omnium dictarum ciuitatũ, villarum &c. * de Demmanyo, quàm for * tam de
de * Aydijs sine vlla deductione principalis summæ. Et est sciendum, quòd in isto transportu non comprehendetur ciuitas Tornacensis, neque Bailliuatus Tornacesij, & sancti Amandi, sed remanebunt in manibus regis, excepto Mortaigne, quæ remanebit domino Burgundiæ: nihilominùs est reseruatum domino Burgundiæ, pecunia sibi concordata ab illis de ciuitate Tornacensi pro certo tractatu, quem habet cum ipsis durante vsque ad certum tempus, quã pecuniam Tornacenses soluẽt integrè domino Burgundiæ. Et est sciendum de omnibus officiarijs, qui erunt respectu dominij, quòd dominus Burgundiæ constituet eos: & respectu iurium regalium, Aydarum & talliarum, nominatio spectabit ad dominum ducem, & institutio ad regem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item quia dominus Burgundiæ prætendit ius in comitatu Verdoniẽsi supra mare, quem tenet & possidet, ille sibi remanebit pro se & suis hæredib⁹ masculis ex suo corpore tantùm,& tenebitur rex pacificare illos,qui ius prætendunt in illo comitatu, taliter quòd nullam habeãt querelam aduersus dictum dominum Burgundiæ.

Item castrum,villa & comitatus Gyemyr supra Ligerim, quæ dicuntur transportata cum comitatu Stampiæ & Dordani per ducem Bituricensem, defuncto Ioanne duce Burgundiæ,ponentur ex parte regis in manibus ducis Borbonij statim post passatam concordiam,tenẽda per spatium vnius anni,infra quod tempus Ioannes Burgundiæ, nunc comes Stãparũ, vel dux Burgundiæ,p eo monstrabunt regi & suo concilio literas doni facti Ioanni defuncto duci per dominum ducem Bituricensem:quæ si visæ fuerint sufficientes & validæ,dux Borbonij tenebitur tradere præfato comiti absq; hoc, quòd ex parte regis possit allegari antiqua præscriptio aut lapsus tẽporis. Quòd si qui sint alij qui prætendant ius, illis remanebit actio contra comitem.

Item per regem restituetur comitibus Niuernensi & Stamparum summa triginta duorum millium octingentorum scutorum aureorum,quæ quondam rex Carolus vltimò defunctus,fecit deprehendi in Ecclesia Rothomagensi, vbi fuerant depositæ pro matrimonio Dõnę Bonę Arthesij matris ipsorum comitum,Casu quo probabũt quòd ista summa fuit in computo & profectu dicti regis Caroli ad soluendum illam summam trigintaduorum millium 800. ad tales terminos, qui erunt aduisati post solutionem factam & completam quinquaginta millium domino Burgundiæ,de quibus suprà.Et respectu debitorum,quę dominus Burgundiæ dicit sibi deberi per quondam regem Carolum,tam causa donorum & pẽsionum,quàm aliter,ascendentium ad magnas summas,suum ius quod habet & debet habere pro recuperatione ipsorum debitorum,sibi remanebit saluum.

Item quòd dictus dominus Burgundiæ non tenebitur facere aliquod homagium vel seruitium regi de terris & dominijs,quæ de præsenti tenet in regno, nec de illis quæ deberet habere per præsentẽ tractatum,nec de illis quæ sibi euenire potuerint per successionem,sed remanebit exemptus in sua persona in omnib⁹ casibus subiectionis, resorti, supremitatis & aliorum, durãte vita ipsius.Sed post ipsius regis obitum,dominus Burgundiæ faciet filio suo & successori in corona homagia, fidelitatẽ & seruitia quæ requirentur.Et etiam si dictus dux Burgũdię decederet ante regem, hæredes sui & causam habentes, facient regi dicta homagia &c.

Item in respectu feudatariorum & subiectorum ducis Burgundiæ,quæ habet & debet habere per presentem tractatum,& quę sibi potuerint euenire per successionẽ, durante vita regis & sua,ipsi non erunt adstricti se armare ad mandatũ regis & suorũ officiariorum,supposito quòd teneant cũ hoc à rege aliquas terras vel dominia. Sed est rex contentus,quòd omni vice qua placebit domino Burgundiæ mandare suos subditos seu feudatarios & subiectos pro suis guerris,siue in regno siue extra,ipsi tenebũtur & cõstringentur ibidem & illucire,siue posse aut debere venire ad mandatũ regis, si etiam rex mandaret.Et similiter fiet respectu seruitorũ ducis Burgundiæ,qui sunt sui familiares & de sua domo,supposito q̃ non sint sui subiecti.

Item si eueniat,quòd Anglici aut sui cõfœderati,faciant in posterum guerram domino Burgũdiæ aut suis pueris,siue per mare,siue per terrã,occasione præsentis tractatus vel aliàs,Rex tenebitur iuuare sicut in facto proprio.

Item quod dominus Burgũdiæ,& sui feudatarij & subiecti & alij,qui prius portauerũt in armis crucé sancti Andreę,nõ adstringentur portare aliud intersigniũ in quacunque armata in regno vel extra,& in præsentia regis aut suorum*conneſtabiliorum aut mareſcallorum,prout sint suis stipendijs vel aliàs.

Item & quòd Rex faciet restitui & sine damno de suis pditis rationabilibus,& etiã de suis rancoribus illis qui fuerint capti in die mortis quondam ducis Ioãnis,& illis q ibi perdiderunt sua bona, & fuerunt posita ad magnam redemptionem.

Item & quòd de cæteris abolitio generalis sit facta de omnibus casibus,cuẽtis & de omnibus causis,rebus.dictis,factis &pallatis occasione diuisionis istius regni. Excepto respectu illorum, qui perpetrãrunt dictum malum casum, vel fuerint cõsentientes de morte quondam Ducis Burgundiæ, qui erunt & remanebunt extra omnẽ concordiam tractatum, & quòd de cæteris quilibet de vno & alio latere reuertatur, scilicet Ecclesiastici ad suas ecclesias & beneficia,& seculares ad suas terras, redditus & * hæreditagia, possessiones & bona immobilia,in statu in quo erunt,reseruato respectu terrarum & dominiorum existentiũ in comitatu Burgundiæ, quas dux Burgundiæ & quondam suus pater habuerũt & retinuerunt, vel alijs dederunt tanquam confiscatas sibi causa dictarum guerrarum,quę erunt & remanebunt,nõ obstãte dicta abolitione & concordia illis,qui ipsas tenent & possident. Sed alibi vbiq; quilibet redibit ad suas possessiones & terras,& hęreditagia, sine hoc,quòd pro demolitione,deteriorationecustodiarum,locorum aut reparatiõe quali-

qualicunque aliquid possit exigere vnus ab alio:& quilibet tenebitur cõuictus omniũ reddituũ euẽtorũ de tẽpore, quo nõ possidebat suas terras & hæreditagia. Sed in respectu mobiliũ captorum aut habitorũ de vno latere aut de alia, nunquam poterit fieri aliqua querela aut actio de vno aut de alio.

Item per istum tractatum extinguantur & aboleantur omnes iniuriæ, rancores tam verborum & factorum, quàm aliter cuẽtorum per anteà occasione dictarum diuisionum,partialitatum &c.tam de vna parte q̃ de alia:absque hoc,quòd aliquis possit exigere vel facere quæstionem vel prosecutionem vel processus, vel aliter reprobari vel scandalizari de tenẽdo aliquam partem. Et dicentes vel facientes contrarium, puniẽtur sicut transgressores pacis secundum exigentiam delicti.

Itẽ in isto tractatu compræhendentur expresse ex parte ducis Burgundiæ,oés gẽtes Ecclesiasticæ,villę,nobiles,& alij cuiuscunque status sint,qui tenuerunt suam partem, & quondam sui patris,tam in regno quàm in delphinatu, prouiso quòd acceptabunt præsentẽ tractatum, & indè volũt gaudere.

Item renunciabit Rex confœderationi, quam fecit cum Imperatore contra Ducem Burgundiæ,& omnibus alijs confœderatinibus per ipsum factis cum quibuscunque personis,principibus aut dominis in contrarium dicti ducis. Prouiso quòd dominus dux faciet similiter, & promittet Rex dicto duci ipsum sustinere & adiuuare contra omnes qui vellẽt ipsum grauare, vel damnum impendere per guerram & aliter. Et similiter promittet dux, salua semper exemptione suæ personæ ad vitam.

*Item tradet rex suas literas, quòd si contingat in posterum, quòd ex sua parte infringatur iste tractatus, sui vasalli, feudales, subiecti & seruitores, præsentes & futuri, non tenebuntur sibi plus obedire nec seruire:sed tenebuntur ex tunc seruire domino Burgundiæ & suis successoribus contra ipsum,& quòd in dicto casu omnes sui feudales,subiecti & seruitores, sint absoluti & quieti de omnibus iuramẽtis, fidelitatibus, promissionibus,obligationibus seruitiorũ, in quibus ipsi possent teneri per anteà versus regem,absque hoc quòd in tempore futuro ipsis possit imputari ad onus aut opprobrium,aut quòd ab ipsis possit indè aliquid exigi.Et quòd exnunc,prout extunc, Rex præcipiat ipsis ita facere,& quitet & exoneret ab omnibus obligationibus, & iuramentis in casu prædicto,& quòd similiter fiat & consentiatur de latere Ducis Burgũdiæ,respectu suorum vasallorum, feudatariorum, subiectorum & seruitorum.

Item quòd ex parte regis fient promissiones,obligationes & submissiones tangẽtes

intentionem præsentis tractatus in manib⁹ cardinalis sanctæ Crucis legati papæ, & de Cypro legati concilij, ampliores quæ potuerint aduisari,& sub pœnis excommunicationis,aggrauatiõis, reaggrauatiõis, interdicti ĩterris suis & dominijs, & aliter vlteriores ad quas cẽsurę ecclesiasticę se potuerint extendere secundum potestatem quam habent dicti domini à papa & concilio,prouiso q̃ similiter faciat ex parte sua Dux Burgundiæ.

Item & cum hoc faciet Rex cam suo sigillo tradi dicto duci Burgũdiæ sigilla principum & dominorum sui sanguinis & obediẽtię,scilicet ducũ Andegauẽsiũ, Caroli sui fratris,ducum Borbonij,ducis Alenconnij, comitis Richemondiæ, comitis Vindemiæ, comitis de Fuxo, comitis Armignaci,comitis Perdiaci, &aliorum qui aduisabuntur,in *quibus sigillis incorporabitur sigillum regis,&promittent tenere ex sua parte contenta sigillatorum. Et si infringerẽtur ex parte regis,de in isto casu adiuuãdo & confortando dictum ducem Burgundiæ & suos cõtra regem. Et similiter fiet ex parte ducis Burgundiæ. for.* quorũ

Item & quòd similiter Rex faciet tradi sigilla virorum ecclesiasticorum,& aliorum nobilium & villarũ de regno de sua obedientia,quos dictus dux voluerit nominare, cum securitatibus pœnarum corporalium & pecuniariarũ & aliarũ securitatũ,quas dicti cardinales & alij prælati huc missi ex parte papæ & concilij, aduisabunt pertinere.

ADVISAMENTA PROLOCVTA PER DOMINOS PRAELatos & alios,clerũ regni Franciæ & delphinatus repræsentantes,qui Buturis conuenerunt ad mandatum domini nostri regis, die 26.Februarij,1431.more Gallicano, præfati domini nostri regis & sui magni concilij beneplacita voluntate & correctione in omnibus semper saluis.

IN primis,quòd attentis hæresibus Bohemorũ & eorũ insultationibus,guerrarum calamitatibus,& morum in clero &populo vndique deformitatibus, conuentioneque Basiłeæ triplici authoritate Apostolica legitimè facta, quæ per annum durauit & vltra,& ad quam de vniuersis ferè mundi partibus plures conuenerunt,spiritu sancto duce,meliora & viciniora salutis sperantes,& mandati ibidèm Bohemi, qui sæpiùs per vniuersa mundi climata diuulgarunt, se à Catholicis non potuisse audiri, & generalis Concilij determinationi stare velle: quibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

nihil omnino respondere, vtile non esse videtur, ne fortè extiment Catholicos respõsionis penuria declinare certamẽ, & fides lædatur, non intelligentium mentes ipsorum: Nõq; pastorũ, sed mercenariorũ psonas gerere videanẽ prælati maiores & minores, terga silentio præbendo, qui liberè veritatem pronunciare, & eandem populi defendere tenẽtur, vbi honor Deo debit⁹ & proximorũ saluus admittitur, eximereq; citò, & oberrantes introducere infra ecclesiam iubẽtur. ideo nedum honestũ & vtile, sed & necessarium est, concilium Basileense celebrari, & pro posse ad Dei laudem & intentos fines stabilitum exaltari.

Item quia naturaliter homo homini subesse, aut tributa soluere abhorret, & cùm error Bohemorum spiritualem & temporalẽ prælidẽtiam, aut tributa decimarum, oblationum & quæuis alia ecclesiastica, necnon & temporalia aboleat & execretur, ideo hic cancer leniùs serpit. si enim ex Alexandria Arrij scintilla, nihil naturale habens, in magnam excreuerit flammam: quanto magis hic error, per meatus naturales veniens, & auaritiæ se commiscens, faciliùs multos inflammabit? vindex est enim error iste dissimulantium, aut comminuentium eum,

Ezech. 13. a tam ecclesiasticorum quàm secularium: quia enim ecclesiastici qui pastorum more, se ꝓ ouibus & veritate opponere debeant, & nõ fugere ante faciem fidem persequentis dissimulárunt: ideo vbique in Bohemia templa Dei incenderũt, sacerdotes spoliárunt, & varijs cruciatibus trucidárunt, nouis & inauditis tormentorum generibus adinuẽtis: sacramenta ecclesiastica pro nihilo reputárunt, & in tam varios errores deciderunt, vt catholicæ Ecclesiæ doctrina ibi in paucissimis & latentibus hominibus consistẽs, in nullo ab alijs audiatur & idcirco nedum honestum aut vtile, sed & necessarium est, generale concilium absque dilatione celebrari: quia non est expectandus Antiochus qui templum DEI totaliter spoliet, vasa argentea auferat pariter & aurea, coinquinet sancta, fideles occidat, incircuncisus trucidet circuncisos: sed præueniendum est, ne videamus mala gẽtis nostrę & sanctorum.

Item quia rex Bohemiæ & alij principes & nobiles, qui gladium portant ad laudem bonorum, vindictam que malorum, patientius tolerárunt fidẽm vacillari, templa & personas ecclesiasticas (vt præmittitur) laniari, illum postea seminárunt errorem, dominum temporalem in peccato publico mortali nõ posse populo præesse, & quodlibet peccatum publicum & mortale pro suo arbitrio reputantes, fugarunt & regem & principes & nobiles: & quos habere potuerunt, membratim conciderunt, suis vxoribus & filiabus virginibus, sanctimonialibus & alijs quibuscunque sine reuerentia violatis, castella ipsorum diruerunt, & omẽ diuinum *ad se penitus abiecerunt sine alia cognitione iudiciaria: nec fuit possibile, ecclesia tacẽte & demum fugata, nobilibus resistere: populus enim multus est, & dominus vnus suis subditis præpositus. nec facile est, vnum dominum aduersari populo multo.

Item præfati Bohemi venenum per epistolas plurimas diuulgárunt per vniuersas mũdi partes, & plurimos infecerunt. & vt Bohemiam prætereamus remotam, domini nostri regis infectas partes non sileamus, nónne in Bailliuia Matisconẽsi & Comitatu Forensi visus est à paucis annis citra populus in nobiles dominos suos insurgere, & impias manus in eos inijcere, non nobilitati, non sexui, non ætati aut cõditioni parcentes, libros censuales siue terrena concremantes, castella inuadentes, & dominos suos suis mobilibus spoliantes? ausiq; sunt dicere, quòd in tota patria sufficerent duo sacerdotes, & quòd omnes nobiles ad labores propriarum manuum tenebantur, ex sẽtétia diuina in genus humanũ & personam Adæ: In sudore videlicet vultus tui vescéris pane tuo, prolata, ex quo inferebant, tributa dominis temporalibus non debere solui. & quantum deuiet, aut coniungatur error iste Bohemis, iudicet sapiens quisque. Et nisi exterminatus fuisset prudentia domini *Bailliui Matisconensis vnà cum nobilibus patriæ dum nasceretur error ille, multorum supplicijs & patibulis, iam diuulgabatur in plurimos populos.

Item nonne etiam in delphinatu est quẽdam portio inter montes inclusa, quæ erroribus adhærẽs prędictis Bohemorũ, iam tributũ imposuit, leuauit & misit eisdem Bohemis, in quib⁹ fautoria manifesta hæresis prædictæ debet iudicari? & nouit Deus, si multorũ popularium latentia corda leuiter detegerentur, subleuata ampliùs Bohemorum malitia, & ab eisdem seminarerur, concilium generale aufugisse, nõ valens respõdere rationibus Bohemorum prædictorũ, hoc præsertim in tempore, cùm populus ex guerrarum malitijs lacessitus, depauperatũ se sæpius vidit, & in partibus multis videtur furere, & ex popularibus multi docti sunt ad prælia. Eapropter citò, imò citissimè obuiandum est per dominum nostrum regem, necnon & per Ecclesiam catholicã: quæ tamen aliàs occurrere non potest, nisi principum & nobilium fortitudine, vel iurium & clericorum ratione.

Item si principum & nobilium fortitudine occurendum est, quòd licèt cũ ferro abijcienda sint vulnera, quæ medelam nõ sentiunt, quia cùm gens illa inuersa valdè & indomita est, ac in suis erroribꝰ iudurata, vinci non potest, nisi maxima catholicorum ad hoc

hoc vnitorum multitudine, & cum expẽsarum grandi mole: principum autem & catholicorum multitudo hos hęreticos expugnantium haberi non potest sine pacificatione regum & principum, ad inuicem vbique terrarum contendentium. Et ideo moris fuit ecclesiæ catholicæ volentis principes in subsidium terræ sanctæ aut cõtra indeles commouere, priùs ipsos per media conciliorum generalium pacificare, aut saltem longas & fidas treugas inter ipsos inire, & fideliter in facie Ecclesiæ firmare, ac vno agmine ad fidẽ defendendã inducere: & ad hunc finem Basileense concilium cõ- hoc obscu uocatum est. nec Ecclesię, quæ in fide defen rum aut viti. denda à facultatum contributione se excu- sant, quales fare non debent vel possunt, contributum hac in parte imponi aliàs potest. Nec patietur se tributa- compiures. riã fieri, quàm ex ordinatione cõcilij gñalis, vt patet ex constitutione Constantiẽsi. nec obeditum est domino Martino, contra Bohemos subsidia imponere volẽti. Ex quibus infertur, necessariò concilium generale celebrandum, cum principum & nobiliũ iuuamine postulãdum, * vel onus ecclesię impo- Gen. nendum fuerit, sine quib⁹ hac in re ad bella procedi non potest.

Item si occurrẽdum est iurium & clericorũ ratione, quæ via videtur accommoda, qa spũs sanctus in vnum congregatos in nomine eius dirigit, & per generalia concilia frequẽtiùs hæreses sunt extinctæ, sicut hęc hęreses Bohemica sperabatur extingui in cõcilio Basileen, ad quod vocati sunt dicti Bohemi cum magna charitate, & qui literas eiusdem concilij acceperunt, & si venerint ad concilium generale, prędictis expedit ecclesiam catholicam in vnum conuenire: quia quòd à plurib⁹ quęritur, faciliùs inuenitur: salubrius q; est fidei, & papę cõsultius, causam fidei vnitati committere, quàm vni: & sic omino assistendũ est, & subleuandũ gñale cõciliũ, & non differendum, maximè ꝙ vbique vniuersitates studiorũ ob guerras & rerũ inopias sint multùm depopulatę, nec sit expectandum, vt ex toto senescat, vel morte peream literatorum antiquorum copia. Si verò Bohemi non venerint ad concilium sic sollenniter mandati, tunc sua obmutescet garrulitas ꝙ non potuerunt audiri: tũc conuocata erit Ecclesia vniuersa, & principes & Christifideles poterunt ad pugnam animaliter imponi, imò gratiùs & benignissimè ferent sua voluntate imposita, & in posterum hac de causa imponenda.

Item licèt iustè induci possit bellum contra hæreticos damnatos, sępiùs tamẽ reprobata videtur in hac causa à Deo, qui aufert corda principum, fortitudo, cùm catholici iteratis vicibus fugerunt, nemine persequẽte, inscrutabilia que Dei iudicia, licèt nullus hominum valeat discernere aut iudicare. Suaderi tamen potest, quòd monstruosos mores in clero & populo voluit purgari, sicut contra hostes fidei * congre- Lucæ. 6. d di, ne cæcus cæco ducatum pręberet, aut gestans trabem in oculò, festucam in oculo proximi erueret. Ne etiam diuisi principes, hæreticos ab Ecclesia diuisos exterminare conentur: quibus pacem consulendo, priùs suadendum est: Medice, cura te- Lucæ 4. d ipsum. Quis enim nesciat, à Viennensi concilio anno *1412. celebrato, circa morum deformitatem nullum fuisse celebratum generale concilium, & varij in varios ex vetusta corruptela, quam pro iure consuetudinis vendicant, deciderunt deformitatum mores? quis nesciat confictas causas & diffugia, post assignata generalia concilia, ne celebrentur eadem, adinuenta? & meminisse diuinam sententiam decet: Hierusalem Hierusalem, quoties volui te Matth. 23. d congregare, quemadmodùm gallina congregat pullos sub alas, & noluisti? Eccè relinquetur domus vestra deserta. Visitat quoque iam ferè vbique terrarum Dominus plebem suam in gladio, fame, & peste. & si dictos corruptos mores, quibus vehementer Deus offenditur, insequi & vlcisci for. *differi- *deferimus, ad irascendum vtique diuini- mus, tatis patientiam prouocamus. Nec tamen dicti corrupti mores extra concilium generale, cùm de omnium statu agatur, honeste vel breuiter possunt emendari, aut reges & principes ad pacem & treugas induci.

Item ponderandum est, quòd post tempora Apostolorum cùm persecutiones cõtra Ecclesiam feruescerent, non habuit facultatem Ecclesia conueniendi in vnũ vsq; ad tempora Constantini Magni. Si igitur multiplicatis vitijs in clero & populo, multiplicet & Dominus flagella contra religionem Christianam, se aduersus Deum rebellantem, & Pharaonis more indurantẽ: non est credibile, quòd Ecclesia tunc ad Deum confugiens leuiter audiatur ad conuẽtionem conciliorum, sed redibit ad prædicta persecutionum tempora, libertatẽ nõ habens congregandi. Hoc ipse dominus regio ore professus est: Multiplicatæ sunt, inquit, infirmitates eorum, posteà acceleraue- Psalm. 15. a runt. Non congregabo conuenticula corũ de sanguinibus, nec memor ero nominum eorum per labia mea.

Item ꝙ visis sanct. dñi nr̃i Eugenij papæ dissolutionis eiusdem cõcilij causis, necnõ & rationibus contrarijs in quibusdã instructionibus p sacrũ cõciliũ generale Basileen ad eundem dñm nr̃m papam directis, vt dissidia cessent, quæ fator zizanię ingerere posset, per clerum ecclesiæ Gallicanę consulendũ est, & cõsulit humili⁹ q; supplicat dño nostro regi, vt progenitorũ suorũ more schismata extinguentium, & Ecclesiã depressam

Universidad de Deusto
Biblioteca

subleuantium, his occurrat, vt priùs extinctum, quàm natum, malũ huiusmodi inextinguibile, videatur. per hæc enim Deũ sibi placabit, ecclesiam peramplius obligabit. vestigia prædecessoris imitetur, & fama eius in omnem terram diuulgabitur.

Item quòd præfatus dominꝰ noster rex, re & titulo Chriſtianiſſimꝰ, à paternis non declinando traditionibus & vestigijs ꝓmissis, assurgens pro se & ecclesia Gallicana, notabilem dirigat ad præfatum sanctissimũ dominũ nostrum papam ambasiatam, exorando vt pro fidei necessitate, proꝙ; religionis Christianæ vniuersali vtilitate, mandet cõtinuari & celebrari idem generale concilium Basileense, obstruendo ora in fidem orthodoxorum, suamꝙ; S. clementissimam malignantium.

Item qꝺ præfati ambasiatores instẽt apud Reuerẽdiss. patres dominos cardinales & sacrum collegium, de præmissis eos reddẽtes solertiùs attentos, vt Ecclesiæ incommoda præcauentes, deuotiùs exorent eundẽ dominum nostrum, & in singulari & ꝓ modũ collegij, vt celebrationi concilij, quę suę Sanctitati honori accedit, & Ecclesiæ plurimę vtilitati intendere velit, mandando continuari idẽ concilium & prælatos absentes, quatenus opus est, arctiùs conuocando.

Item hoc sacrum concilium pro extirpatione hæresum, alijsque causis à diu assignatum, non debet dici cum Bohemis iam damnatis initũ, sed pro eorum totali extirpatione & fidei defensione, superꝙue dictis causis legitimè cõuocatum, licèt & in eodem concilio si dicti Bohemi venerint, possint doceri, & charitatiuè instrui & tractari, necnon si possibile est, reduci. Suaꝙue attẽta multitudine, quæ ferro domari sine sanguinis humani multa effusione non potest, seueritate disciplinæ detrahi valet & potest: & vbi reperientur contumaces, catholici in concilio præsentes, & diuulgata fama absentes, audaciores & firmiores reddentur. Immò sperandũ est de DEI misericordia, quòd Deus pugnabit pro illis, quia veritas vincit.

Item quòd placeat domino nostro regi, suas dirigere literas Imperatori, & dñis ducibꝰ Sabaudiæ & Mediolanẽsi, quòd velint suo nomine cum charitate plena fauere cõcilio, ipsius Imperatoris grandi instantia & in eius indictione connocato. faueãt etiam omnibus euntibus, stãtibus & redeuntibus ad idem, & in singulari prælatis & alijs quibuscunqꝫ de regno Franciæ domino nr̃o regi subditis. Nihilꝙue à quibuscunq; permittant acceptari contra sanctissimũ dñm nostrum Papam, curiam Romanam, vrbem vel patrimoniũ eorundem, vñ papa & collegiũ occasionẽ indignatiõis, dilationis, suspensionis aut mutationis concilij assumãt: qa exinde fructus sperat⁹ cõcilij deperderetur, hæreses augmentarẽtur, & mores sordidi in amplius sordescerent in Dei offensam & populi Christiani corruptelam.

Item quòd clerus regni Franciæ in concilio Bituricen̄ ad mãdatum domini nostri regis (vt præmittitur) congregatus pro prętata ambasiata dirigenda ad sanctissimi dñi nostri papæ, elegit concorditer reuerendissimum in Christo patrem dominum archiepiscopum Lugduneñ, ex parte Ecclesiæ Gallicanæ ambasiatorem & legatum tanꝙ virum in quo est zelus domus Dei, & in iure eximium professorem, qui licèt totis viribꝰ renitendo præfatam ambasiatam omnimodè recusaret, precibus tamen victus, licèt inuitus, onus præfatę ambasiatę pro necessitate pariter & honore Ecclesię susceꝑit: quem si dominus noster Rex pro se & ex parte sua dirigat ad præfatum dominum nostrum papam ambasiatorẽ & legatum, ita vt vna fiat ambasiata ex parte dicti domini nostri regis & ecclesiæ Gallicanæ, ambasiata erit maioris authoritatis, efficaciæ & virtutis, quoniam funiculus duplex nõ æquè facilè rumpitur vt simplex, fietꝙue ambasiata cum minori expensa. Et vt ita fiat, humiliùs clerus supplicat domino nostro regi.

Item ne tædio affectum ex longa mora & pluri expensa sacrum generale concilium videatur, vt assumant pennas, volent, & non deficiant: vtꝙue præfatus dominus noster rex alios præueniat in benẽctionibus huius dulcedinis, quòd ad dictum concilium aliquos suos præmittat oratores, nunciantes intentionem regiam & ecclesiæ Gallicanæ sanctam, pro quã missa est solẽnis ambasiata ad papam: patiaturꝙue prælatos sub censuris ecclesiasticis & religione iuramẽti adstrictos, & ab eodem concilio authoritate Apostolica vocatos, vt ad idem cõcilium vadãt, prout suis conscientijs attenta vocatione & rei necessitate, videbitur expedire.

Item quòd pro expensis præmissorum, & in vsus præfatos conuertendorũ, & nõ aliàs vel alio modo, cõsentiũt leuari quartã partem vnius decimæ super clero regni & delphinatus: ita tamen, quòd cum de iure communi, etiam ex beneficio concilij Constantiensis, papæ non liceat imponere decimam aut partem eiusdem clero vniuersaliter vel particulariter, nisi sacro generali approbante concilio, aut de cõsensu cleri eiusdem, ꝙ dominus noster rex nõ patiatur clerum regni aut delphinat⁹ grauari authoritate Apostolica alia decima aut parte eiusdem, maximè cùm cler⁹ sit oppressus ex guerris & monetis, & ampliùs grauabuntur prelati ex accessu ad concilium generale.

Copia mandati nunciorum cõcilij, existentium in Norinberga ad tractandum cum Bohemis

SAcrosancta generalis synodus Basileen̄, in Spiritusãcto legitimè cõgregata, vniuersalem Ecclesiam rẽpræsentans, pacem & vnitatem Christifidelium & Ecclesiæ *prosari voluit, ꝓcurare, integritatemꝙue pacis inchoare, præsertim cũ regni Bohemiæ incolis prosequi, & ad optatum vsque finem perducere desiderans, volensꝙue ipsorum procuratoribus, nuncijs, & ambasiatoribus propterea hucusque destinandis, de plena securitate pro suo accessu, mora, & recessu vsque ad propria sua loca, & saluocõductu petito & oblato ꝓuidere, & alia quæ dictæ pacis & vnitatis vberiori ac celeriori ꝓsecutioni deseruiant, cũ ipsi p̃cederent, ꝓtractare: eadẽ sancta synodus meliori modo & forma, via & iure, qb⁹ efficaciùs potuit, & debuit, potest & debet, fecit, constituit & ordinauit, ac facit, constituit, & solenniter ordinat suos veros & legitimos ac indubitatos procuratores, negociorum suorum gestores, ac nũcios speciales & ambasiatores, videlicet venerabiles & egregios viros dñm Henricum abbatem sancti Aegidij in Nurenberga, & fratrem Ioannem Nider sacræ theologiæ professorem, & priorem domus prædicatorum Basileen̄, dñm Henricũ canonicum Magdeburgen̄ & in sacra pagina professorem, dñm Fredericum de Parsperch decanum Ratisponen̄ licentiatum in decretis, magistrum Albertum plebanum S. Sebaldi in Nurenberga, & fratrem Ioannem monachũ Cistertien̄ ordinis monasterij de Mulenbrun, & ex illis quoslibet duos in solidum, ità tamen, ꝙ duorũ occupantium nõ sit melior conditio: sed quod duo ex eis ineisdem, ꝓsequi valeant & finire. Dans & cõcedens ꝓmissis oñibus, & singulis duobus plenã liberam ac omnimodã potestatẽ, cum procuratoribus seu nuncijs dictorũ incolarum regni Bohemiæ in Egra vel alibi, vbicunq; necesse fuerit, conueniẽdi, colloquẽdi, auisandi, necnon de saluisconductibus opportunè eis ꝓstandis, dandis, ꝓcurandis & ordinãdis, ac modo seu modis ac forma, & tempore accessus & recessus ipsorum, & numero accedere volentium, tractandi, cõcordandi, cõcludendi, pactisq; quibuslibet, ꝓmissionibus & obligationibus, etiam iuramento, si opus fuerit, per ipsos vtrinq; cõcorditer concludendi, firmandi, & roborãdi. Ex nihilominùs quoscunq; episcopos, ꝓlatos, principes, comites, nobiles, necnon ciuitates, magistratus, Scabinos, consules, ac quasuis alias personas ecclesiasticas ac secu-

Ioãnes obdurus.

lares, quouis nomine nuncupentur, de quibus videbitur, & comunitates, quatenùs huic sacro cõcilio, dictisq; ꝓcuratoribus in hac parte suo nomine fauoré, consiliũ, & auxilium, ac assistentiam, supradictisq; procuratoribus, nũcijs & ambasiatoribus huc accedere volẽtibus salu oscõductus dent, ꝓsident & impendant, petendi, rogãdi, exhortandi & requirendi, vbi & quotiès procuratoribus prædictis videbitur opportunũ. Omniaꝙue alia & singula faciendi, agendi, exercendi & ordinandi, quæ pro præmissis necessaria fuerint, seu quomodolibèt opportuna, etiam si maiora forent superiùs expressis, ac mandatum exigerent magis speciale. Promittens se ratum, gratum & firmũ perpetuò habiturum, quicquid per nominatos suos procuratores omnes aut duos ex ipsis, actum, gestum, seu procuratum fuerit quomodolibèt in præmissis, seu à quolibet præmissorum. Acta fuerunt hæc in congregatione nostra generali, præsentibus dictæ nostræ sanctæ synodi Basileen̄ notarijs & scribis infrà scriptis, sub sigillo reuerẽdi in Christo patris domini episcopi Constantiensis prouinciæ Rothomageñ, quo ad præsens vtimur, die Veneris 28. mensis Martij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo.

TAXATIO NOTARIORVM IN concilio Basileen̄ facta & limitata, Anno natiuitatis domini 1432. die 24. mensis Octobris.

Ita habetur in protocollo magistri Petri Bruneti notarij concilij Basileensis.

Pro citatione ad partes in causis beneficialibus simplicibus & alijs causis ciuilibus, si cum inhibitione, soluetur medius florenus Rhenensis.

Si verò sinè inhibitione, 8. blappard.

Itẽ in causis ecclesiarũ cathedraliũ, flor. 1.

Item pro inhibitione simplici sine citatione, 8. blappard.

Item pro compulsoria, 8. blappard.

Item pro monitorio cum citatione, flor. 1.

Item pro sequestratiõe fructuũ, flor. 1.

Item pro simplicibus mandatis contra præsentes, 1. blappard.

Item pro folio regum, dummodò sint in qualibet parte folij 30. lineæ, & in qualibet linea 8. dictiones, 15. folia pro vno flor. Rhenensi.

Item pro 30. folijs copiæ de simili forma scripturæ, 1. flor.

Item pro examine testium, vbi est numerus articulorum infra decẽ, quarta pars flor.

Si vltra quantumcunq;, semp pro decẽ addatur & soluatur alia quarta pars flor.

Item pro nota sententiæ, 2. flor.

Item pro instrumento sententiæ, 2. flor.

Item pro executione sentẽtiæ sub sigillo iudicum, prout suprà de monitorio: tamẽ inspiciendum esset, si est magna quãtitas scripturæ, tunc superaddatur alter dimidius florenus.

Item pro instrumẽto priuato alicuius actus concilij, 8. blappard.

Si verò scriptura duplicabitur, etiam duplicabitur salarium: aut aliàs ad quãtitatem scripturæ habeatur respectus.

Blappard nũmi argẽtei æquiualentis ferè Albo rotato aut stufero Brabãtico, species est, Basileen̄ & vicinis eorum maximè familiaris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item à pauperibus non valentibus soluere recepto priùs ab eis iuramento, nil recipiatur.

Item cursor p̃sentans supplicationem siue commissionem, non recipiat vltra duos blapparð.

Item pro actu citationis, vnus blapparð.

Item pro executione citationis in valuis, vnus blapparð. &c.

QVODDAM CONCESSVM concilij extra sessionem publicam pro suppositis ipsius concilij sequitur, factum anno dñi 1433. octaua Maij, in concilio Basileensi.

PRo incremento huius sacri concilij & tuitione personarum ad illud confluentium, & vt decreta ipsius inconcusse obseruentur, & stabilita permaneant, vult hæc sancta synodus, statuitq; pariter & ordinat & declarat, q̃ oñes & singulæ antelationum prærogatiuæ, per sanctissimum dñm Eugenium papam IIII. sub quacunque verborum forma familiaribus suis, continuis commensalibus, ipsiusq; & sedis Apostolicę Officialibus, necnõ curtisanis Romanam curiam sequentibus concessæ & concedendæ, quo ad assecutionem beneficiorum ecclesiasticorum, canonicatuum, præbendarum ac dignitatũ, personatuum, Administrationũ vel officiorum, quę vigore gratiarum expectatiuarum expectabant, expectant, ac in anteà expectant, tam quo ad p̃sentes in hoc sacro Concilio, quàm familiares, Officiales & p̃sentes in dicta curia, ac quoslibet alios à tempore publicationis decreti, quo curiales & Officiales dictæ curiæ monebãtur à Romana curia recedere, ad ius commune censeãtur reductæ: nullusq; ex familiaribus & Officialibus & alijs p̃dictis vigore quarumcunq; prærogatiuarum in assecutione beneficiorum, canonicatuum & præbendarum ac dignitatum, personatuum, Administrationũ, vel beneficiorum alteri præfertur, sed ius commune inter ipsos hincinde seruetur, in contrarium facientibus non obstantib⁹ quibuscunque.

IVRAMENTVM AMBASIATORum domini papæ, quod præstiterunt in plena congregatione habita in vno die sabbati, & die Lunæ immediatè sequenti celebrabatur SESSIO 17.

ANNO dñi M. CCCC. XXXIIII. octaua mensis Aprilis, videlicet die Sabbati in plena congregatione sacri concilij, Ambasiatores sanctissimi dominj nostri Papæ moderni fuerũt recepti in sacro concilio, & iurauerunt secundum schedulam quæ sequitur, proprijs nominibus, scilicet fideliter laborare pro statu & honore concilij Basileen, & eius decreta defendere & manutenere, & specialiter decretum Concilij Constãtiensis, cuius tenor sequitur & est talis: Primò, quòd generalis synodus Constantien, necnon quæcunque alia synodus in spiritusancto legitimè congregata, generale concilium faciens, Ecclesiam militantem repræsentans, potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet, cuiuscunq; status & dignitatis, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his quę pertinent ad fidem, extirpationem dicti schismatis, & ad generalem reformationem Ecclesiæ Dei in capite & in membris.

Item declarat, q̃ quicunq;, cuiuscunque status & dignitatis, etiam si Papalis existat, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus aut præceptis huius sanctæ synodi, & cuiuscunque alterius concilij generalis, legitimè congregati, super præmissis seu ad ea p̃tinentibus, factis vel fiendis, obedire contumaciter contemserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia iuris subsidia, si opus fuerit, recurrendo.

Item dare sanum & salubre consiliũ secundùm Deum & conscientias suas, & non reuelare vota singulorum, inquantum ex huiusmodi reuelatione verisimiliter possit oriri aliquod odium vel scandalum, & non recedere à loco huius Concilij sine licentia obtenta à deputatis eiusdem.

CONCORDATA DEPVTAtionum.

COncordant tres deputationes, quòd omnes appellationes ab hoc sacro cõcilio emanatæ, & q̃cunque inde secuta & sequẽda, cassentur, irritentur & annullentur. Et tam iudices q̃ commissarij, partes, procuratores & notarij, qui circa præmissa culpabiles reperti fuerint, moneantur etiam per edictum & debitè puniantur. Et ad hoc dati sunt Executores in deputatione reformatorij, vicarius Frisingensis: In deputatione pro communibus, Magister Guillermus de Constantia: In deputatione pacis, dominus episcopus Lectorẽsis. Quarta verò de fide, concordat cum eisdẽ deputationibus, dum tamen excipiatur persona domini ducis Sabaudiæ, & pro eadem deputatiõe fidei, dabatus deputatus dominus præpositus Guetnensis. Quodq; ex parte sacri cõcilij scribatur eidem duci super materia huiusmodi Lausanensis. Quodq; concilium paratũ est sibi & cuicunq; de suppositis concilij querulanti, iustitiam ministrare. Et si opus sit, eidem transmittentur viri notabiles p̃ actu huiusmodi.

Item concordant quatuor deputatiões, q̃ cõtra appellantes ab hoc sacro Concilio, seu à iudicibus & cõmissarijs ab eodem cõcilio deputatis extra hoc sacrum concilium, intimantesq; huiusmodi appellationes, ac illis deferentes, ac notarios indè instrumenta recipientes, necnon contra illos q̃ literas quascunq; tam à Romana curia quàm aliundè extra locum sacri concilij emanatas, contra incorporatos huic sacro cõcilio exequuntur, & procurant exequi. Et ad p̃cedendum contra huiusmodi appellantes, intimantes, & alios prædictos fuerunt deputati, pro deputatione pacis, dominus episcopus Lectoren, pro deputatione reformatorij, vicarius Frisingensis: pro deputatione fidei, præpositus Gueznensis: Pro deputatione de communibus, dominus patriarcha Aquilegien, qui contra prædictos procedãt cum potestate citandi in loco huius sacri concilij, extra & ad partes etiam personaliter & per edictum, illosq; puniendi & castigandi vsq; ad priuationem officiorum & beneficiorum, atq; ad in futurum obtinẽda inhabilitãdi, prout iustitia & criminis qualitas postulant & requirunt, ac eis videbitur expedire: ita tamen, q̃ corã altero ex eis in causis huiusmodi possit procedi vsq; ad sententiam exclusiuè, q̃ tunc consensu maioris partis interuenientis possit promulgari, & p̃cedendi simpliciter summariè & de plano sine strepitu & figura iudicij omnium iuris & styli solennitate atq; terminorũ obseruatione semotis, sola tũ facti veritate inspecta.

Ita concordarunt dñi de duodecim die Iouis 15. Septembris, Anno dñi 1435.

Die Veneris 16. mẽsis Septembris, Anno 1435. in generali congregatione, præsidente in eadem reuerendiss. dño cardinali legato, Lectis concordatis dñorum de duodecim, inter quæ concordata supradicta fuerunt, reuerendissimus dñs cardinalis legat⁹ nomine & authoritate sacri concilij, iuxta concordata dictorum dñorum de duodecim, more solito conclusit.

PRAEROGATIVAE GRADVatorum incorporatorum in sacro concilio Basileen, expedita 2. Decembris 1435.

SAcrosancta &c. Ad futurã rei memoriã. Plasmatoris omnium, qui gradus & formas humani generis per hæc spiritualia & temporalia bona disponens, quosdã diuini sui muneris bñficio ad p̃fugandas ignorantiæ tenebras p̃spicuæ veritatis arcanarũ rerum sic illuminat dogmatibus, vt velut splendor firmamenti & stellæ in perpetuas æternitates, in Ecclesia Dei fulgentes, tam publica q̃ priuata eruditionis & iustitiæ assiduè cõmoda procurãt, quantùm possum⁹ & p̃mittit, insequendo vestigia, ipsorũ præsertim, qui vineã p̃ñi sedulò colunt, peculiaribus fauorib⁹ digno cõpensationis munere duximus confouere. Sanè dudum D. Eugenius papa IIII. nonnullos Romanã curiã pro tempore sequentes, & quosdã alios specialibus fauorib⁹ & varijs antelationũ gratiarũ p̃sequens p̃rogatiuis, quibus eos voluit anteferri dilectis Ecclesiæ filijs in theologia magistris, & in altero iuriũ doctorib⁹, ac cum rigore examinis Licentiatis, & in theologia, ac altero iurium huiusmodi baccalaureis, in vinea dñi nobiscũ quotidiè laborantibus, in assecutiõe bñficiorum, q̃ vigore gratiarũ expectatiuarum eis per dictum dominum Eugenium concessarũ expectãt, graue præiudiciũ generauit. Nos itaq; licèt dudum, quòd dictæ antelationes p̃rogatiuæ nostræ congregatiõi incorporatis, siue eorũ familiaribus, obsequijs ipsorũ insistẽtibus, nullũ p̃iudicium generare possent aut deberent, sub cunctis modo & forma statuissemus atq; ordinassemus: tũ circa statum & cõmodum dictorũ magistrorũ, licentiatorũ & baccalaureorũ p̃dictorum, qui pro tractandis vniuersalis Ecclesiæ negocijs p̃uigiles in vinea dñi nobiscum solicitudines impendunt, ne ipsũ denario ex dicta vinea defraudarentur, vberiùs prouidere cupientes, æqua librata consideratione huiusmodi promotorũ, authoritate vniuersalis ecclesiæ tenore præsentium statuimus, decernimus, volumus atque ordinamus, q̃ doctores, licentiati, & baccalaurei supradicti, illi videlicet, qui nobiscum pro vniuersalis ecclesiæ negocijs exequendis per annum in eadem vinea laborauerunt, in assecutione beneficiorũ suorũ ecclesiasticorũ, cum cura vel sine cura, etiamsi canonicatus & p̃bendæ, dignitates, personatus, vel officia, integræ vel dimidię portiones, præstimonia & p̃stimoniales portiones, seu administrationes, in metropolitanis aut cathedralibus vel collegiatis ecclesijs fuerint, quæ exnunc vacãtia & in anteà vacatura, vigore earundẽ gratiarũ ritè acceptauerint, & de illis sibi prouideri fecerint, omnibus & singulis alijs doctoribus similibus, magistris, licentiatis & baccalaureis ac alijs quibuscunq; antelationum gratiarum huiusmodi prærogatiuis, aut quibusuis alijs gratijs eis à domino Eugenio etiam motu proprio, seu quacunque alia verborum forma, etiam priore datis & concessis, huiusmodi beneficia expectantibus, etiam si vigore dictarum gratiarum in canonicos sint recepti, & diligentiores in processibus existant, sanctæ Romanę ecclesiæ cardinalibus & veris sine fraude receptis familiaribus, continuis cõmensalibus eiusdem Eugenij papæ, & dictis incorporatis doctoribus, magistris, licentiatis & baccalaureis æqualiter graduatis, & similibus Apostolicæ sedis officialibus, & his qui earundem gratiarum prætextu, beneficia prædicta assecuti existunt, duntaxat exceptis, in assecutione beneficiorum huiusmodi præferantur. Et insupèr inter graduatos incorporatos p̃dictos talem ordinem volumus obseruari, quòd magis graduatus, minùs graduato in assecutione beneficiorum prædictorum præferatur, & inter æquales eorundem ius commune conseruetur, nõ obstan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

stantibus omnibus supradictis, ac voluntate, statuto, atque decreto Eugenij papæ: quę quo ad incorporatos graduatos per annũ nobiscum laborantes, huiusmodi, vt prefertur, volumus haberi pro infectis, nulliusq; existere roboris vel momenti, ac constitutionibus, ordinationibus, indultis, nominationibus, facultatibus & cõcessiõibus Apostolicis quibuscunq;, regibus, principibus, ducibus, prælatis, personis & vniuersitatib⁹ concessis, aut in posterum quomodolibèt concedẽdis, atq; nostris, de quib⁹ eorumq; totis tenoribus de verbo ad verbum habẽda esset in nostris literis mentio specialis, cæterisq; contrarijs quibuscunque. Nulli ergo &c. Datum Basileę tertio Nonas Augusti, Anno millesimo quadringentesimo tricesimoquinto &c.

RESPONSIO FACTA AMBAsiatoribus domini Imperatoris super facto Bohemorum in generali congregatione, die Sabbati vigesimanona Octobris, 1435.

HAec sancta synodus, matrem vniuersorum Christifidelium, sanctã videlicet vniuersalem Ecclesiam, repræsentans, materna pietate solicita, optãs multis animarum & corporum periculis obuiare, atq; regnum Bohemiæ & Marchionatum Morauiæ reducere ad pacis tranquillitatem & ecclesiasticam vnitatem, sine quibus nec salus est animarum, nec ꝓsperitas rerum. Imperialis etiam serenitatis, quæ tam per illustrem principem quoque Guilhelmum ducem Bauariæ, cuius anima Deo viuat, quæ protectoris eiusdem synodi officium ipsius vice gerebat, quàm per alios oratores pluribus vicibus eãdem synodum deprecata est, quatenus propter effectus prædictos, quantum salua fide & ecclesiæ honestate fieri posset, hæc sancta synod⁹ benignè condescendere dignaretur, cum multa benignitate & pietate materna condescendit ad hoc, quòd ipsis Bohemis & Morauis susçipientibus ecclesiasticam vnitatem, & pacem realiter & cum effectu in omnibus alijs, quàm in vsu communionis vtriusque speciei, fidei & ritui vniuersalis Ecclesiæ conformibus illi & illæ, qui talem habent, communicarent sub vtraque specie &c. prout in capitulis super pace & vnitate, inter huius sacræ synodi legatos & generalẽ congregatiõem dict⁹rum regni & marchionatus concordatis & formatis, latiùs cõtinetur. Per quæ quidem capitula sic concordata & formata, sperabatur assistẽte diuina gratia perfici pax & ecclesiastica vnitas peroptatæ, si ipsa capitula fuissent ad debitã executionem deducta, prout hoc sacrum concilium per se promptum exhibuit: & ipsos Bohemos repetitis vicibus requisiuit. Sed pro parte ipsorum Bohemorũ vsq; ad præsens stetit à tempore cõcordiæ & reformationis dictorum capitulorum ferè biennio adijcientibus his, quæ pro ipsis Bohemis negocia gerunt, difficultates plurimas, & petentibus plura, quæ nedum sunt vltra compactata, sed eisdem compactatis sanè & syncerè intellectis aduersa. Et nunc nouissimè in diæta Brunnæ habita, postq̃ ab ambasiatoribus huius sacri Concilij nõnulla postulauerant minùs congrua, etiam ab Imperiali serenitate petiẽrunt, quòd sua serenitas personaliter cum eis in perceptiõe communionis sub vtraque specie conueniret, ac Capellanos haberet qui sic populo ministrarent. Et quòd nullus esset in consilio eiusdem & negocijs dicti regni, qui sic non communicaret. Et quòd religiosi monachi vel moniales, sine consensu archiepiscopi & domini communis loci, non admittantur. Et quòd ipsi habeant sibi eligere archiepiscopum, qui sic electus, habeat confirmare: & nonnulla alia, q̃ non solum vergunt in derogationem ecclesiastici ordinis & authoritatis, sed etiam contra syncerum intelligentiam dictorum compactatorum, indultum libertationis communionis sub vtraq; specie, in coactionem conuertendo, & declinando à conformitate quam in reliquis habere debent cum reliquo populo Christiano. Et talia & taliter locuti, qui pro eis loquebantur, non videbatur multum sperandum de stabili reductione ipsorum. Vndè licèt existimetur, hæc non procedere de communi voluntate baronum, nobilium & procerum, sed immitti vel submitti ab aliquibus contra pacem publicam propter priuata commoda machinantibus, ne tamen his modis tractatus inutiliter differatur, hæc sancta synodus cupiens non tegere vulnus, sed sanare: ante omnia vult certificari, an dicti Bohemi velint stare purè & simpliciter in cõpactatis, & ea sine vlteriori dilatione ad executionem deducere, & à prædictis petitionibus & alijs huiusmodi penitus abstinere, & certa effici, ꝙ cesset omnis species prædicta vel alia similia, quæ ad Ecclesiæ dispositionẽ pertinent, ab aliqua seculari potestate ipsos posse obtinere, & ꝙ ad communionem sub vtraque specie, nullus modo aliquo directè vel indirectè compellatur.

Si autẽ de his, quæ ad Ecclesiæ dispositionem pertinent, pro vtilitate dictorum regni & marchionatus aliqua voluerint postulare, quæ compactatis non obuient supradictis, ab hac sacra synodo possunt postulare, quæ tanquàm pia mater, quantum ꝓ salute & vtilitate ipsorum iudicauerit expedire, prouidebit. Et quantum ad difficultatem illam, quæ orta est super vltima particula quarti articuli, vbi sic scriptum erat, in declaratione ab hac sacra synodo facta, ipsam bona ecclesiæ ab alijs q̃ ab his, qbus administratio canonicè est cõmissa, vsurpari sine

for. tam in

ri sinè sacrilegij reatu non possunt, licèt hãc veritatẽ, quã non nunc nouiter hæc sancta synodus protulit, sed sancti doctores, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Gregorius, & alij plures sancti doctores, & antiquorum sanctorũ conciliorũ & sanctorum patrum instituta repetitis vicibus protulerunt: credendum non sit, ꝙ ipsi Bohemi reꝑuere velint. Quia tamen dicunt cum ambasiatoribus huius sacri concilij super mutatione verborum aliter conuenisse, Legatis huius sacri concilij certum modum ponentibus, & ipsis Bohemis vel suis aliàs asserẽtibus, hæc sancta synodus Ambasiatoribus suis contulit potestatem, quòd habita certificatione de premissis, propter hæc aut ruꝑturæ tractatuũ, aut dilationis occasio nulla erit.

Originale, ex quo hæc excerpta sunt, nihil ampliùs habuit.

SENTENTIA DOMINI PAtriarchæ Aquilegiensis.

CHristi nomine innocato, de cuius vultu omne procedit iudicium, per hanc nostram sententiam quam pro tribunali sedentes ferimus in his scriptis, pronunciam⁹, decernimus & declaramus dictos ducem, consiliarios, procuratores, aduocatos, nobiles, culpabiles, locatenentes, & quoscunque alios quõlibèt obnoxios anathematis & excommunicationis, communitatemq̃; interdicti contentas pœnas & sententias incidisse, pro & ex eo, quòd ciuitatem, castrũ, terras, villas, loca, iura, iurisdictiones & domi-nia, ac alia spoliata, occupata & detenta, ad ecclesiam Aquilegien̄ (vt ꝑtur) spectãtia, iuxta monitorij tenorem, dicto Ludouico patriarchæ non restituerint, neque causam seu causas rationabiles, cur monitorio nr̃o ꝑere nõ deberẽt, allegantes, docuerint, & ꝓtalibus habendos, denunciandos, reputandos, vitãdos & tractandos fore tandiu, & quousq; dux, cõmunitas, consiliarij, ꝓcuratores, aduocati, nobiles, locatenentes, & alij obnoxij ꝑdicti, ciuitatẽ, castrum, terras, villas, loca, iura, iurisdictiões & dñia: ac alia spoliata, occupata seu detenta, ad ipsam ecclesiam Aquilegien̄ (vt ꝑdicitur) spectãtia, ꝑfato Ludouico patriarchæ absq; dolo & fraude, seu alicuius excusationis interuentione, omninò vnà cum fructibus perceptis & qui ꝓcipi potuerint, restituerint liberè cum effectu. Ipsumq; Ludouicũ patriarchã integrè restituturũ ecclesię Aquilegien̄ in spiritualibus & temporalibus pacifica sinant possessione gaudere, & ad gremiũ S. matris ecclesiæ reuertentes, absolutionis meruerint beneficium obtinere. Necnon ipsos ducem, communitatẽ, consiliarios, ꝓcuratores, aduocatos, nobiles, locatenentes, & alios obnoxios ꝑdictos, in expensis in ipsa causa factis, condemnandos fore & condemnamus, ipsarũ expensarũ taxationẽ nobis in posterum reseruantes, supplentes omnes defect⁹ qui in huiusmodi interuenissent processu. Datũ Basileæ in cõgregatione generali, 22. die mensis Decembris, Anno 1435.

M. CCCC. XXXVI. DIE MARtis tertia Iulij ferebatur præsens sentẽtia diffinitiua.

SAcrosancta generalis synodus Basileen̄, in spiritusancto legitimè cõgregata. vniuersalẽ ecclesiã repręsentãs, inuocato Christi nomine, de cuius vultu omne iudicium ꝓcedit: ex actis, habitis, & ꝓcessibus factis in causa Traiectẽn̄ ecclesiæ per hanc sententiam diffinitiuam in his scriptis diffinit, decernit & declarat, Rodolpho de Diepholt nullum ius in ecclesia Traiectẽn̄ præfata vel ad eam competijsse, neq; competere, postulationemque de persona nobilis viri Vualrami de Morsa factam ad dictam ecclesiam Traiectẽn̄, authoritate vniuersalis ecclesiæ admittit & recipit, supplendo ex certa sciẽtia omes defect⁹, si q̃ forsan circa eãdem aut processum causæ quõlibèt interuenissent, vel interuenisse allegari potuissent: mandãdo eundem Vualramum in possessiõem dictæ Traiectẽn̄ ecclesiæ iuriumq̃; & pertinẽtiarum omnium eiusdem induci, recipi & mitti, ac inducit, recipit & admittit, ipsum eidem ecclesiæ Traiectẽnsi præficiendo in episcopum & pastorem. dictumque Rodolphum de Diepholt ab occupatione & detẽtione eorundem amouendo, quem per præsentes amouet sub censuris & alijs quibuscunque pœnis, processus desuper decerni mandando oportunos.

M. CCCC. XXXVI. DIE SABbati tertia Nouemb. fuerunt in congregatione generali publicata proximè infrascripta.

COncordant tres deputationes, quia à nonnullis asseritur, ꝙ dñs noster Papa concessit prærogatiuas in præiudicium incorporatorum seu incorporandorũ, eneruatiuas ꝓgatiuarum eisdem incorporatis & incorporandis concessarũ ad manutentionem & defensionem suppositorum concilij, ꝙ tales, si quæ per papam factæ sint aut fuerint in futurum cõtra incorporatos, cassentur & annullentur cum clausulis opportunis quibuscunq;, in contrariũ facientib⁹ non obstantibus. Deputatio de cõmunibus requisita, non deliberauit.

EPISTOLAE CONcilij Basileen̄, seorsim hîc collectæ, & secũdum datas earum, quantùm licuit, ordinatę.

EPISTOLA SACRI CONCILII BAsileensis missa ad Bohemos.

SAcrosancta generalis synodus Basileen̄, in Spiritusancto legitimè cõgregata, militantẽ ecclesiã repręsentans, vniuersis & singulis sacerdotibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

tibus,nobilibus,consulibus, clientibus, ceterisque regni Bohemiæ incolis, vnionem, concordiam, charitatem, & pacem in DNO nostro Iesu Christo. Dum eminentissimã redemptoris nostri dilectionem, qua pro nostra salute non dubitauit manibus tradi nocentium, & ignominiosissimæ mortis
Galat. 6.a subire tormentum, (quæ præcepit nobis, alterius onera portare, ac mutuam ante omia
1.Pet.4.b charitatem habere) attentiùs cõsideramus, cum maxima cotdium nostrorum amaritudine vestram à nobis conspicimus dissensionem. Quamobrem ex intimis affectionib⁹ nostris cupimus,tam grauem & noxiam diuisionem & concordiam reuocare, vt omium nostrũ sub vno pastore Christo, quẽ admodũ pauloantè fuerat, sit eadem credulitas & charitatiua dilectio,& eisdem spiritualibus pabulis in caulis refici mereamur DOMINICIS,prout latiùs ex epistola nostra à vobis reuerenter (vt certificati sumus) recepta,lucidè potuistis agnoscere, Quod & cõfirmauerunt oratores nostri Nurẽbergæ existentes, suis literis * vestris discretionibus
*nostris nouiter transmissis. Ex quibus grandẽ mutuæ vnionis spem concepimus. Testificamur enim coram Deo, magnam tristitiam & dolorem assiduum cordibus nostris inesse,de tam diuturna & meritò desienda diuisione.super omnia pacem, cõcordiam, & in credendis salubrem vnionem, ex intimis affectionibus desideramus,quantùm Deus annuerit,perficere. Nec ab hac synodali cõgregatione quouis modo intendimus discedere,donec omnia nobis possibilia pro votiua & optata nostrũm adinuicem vnione peregerimus, in DOMINO sperantes, qui
1.Tim, 2.a præstò adest omnibus inuocantibus eum in veritate, quiq; neminem vult perire, sed omnes viam veritatis agnoscere,quòd piorum intercessionibus exoratus, & diligentijs humanis ad hoc(vt decet)exhibitis,Spiritus sancti illustrante gratia, mutuam concordiam & affectuosissimè huiusmodi desideratam vnionem consequemur. In hoc autem ampliùs confidimus,quòd potissima medicina,talibus dissensionibus subuenire solita,parata est,sacra scilicet præsens synodus,cuius director est spiritus sanctus, eam
Lucæ 22.c deficere aut quoquo modo deuiare non permittens,in his præsertim, quæ salutem animarum concernunt. Neque enim fieri potuit,q; Christi oratio,qua patrem exorauit, ne Ecclesiæ fides deficeret,non fuerit exaudita. Est itaque certa regula, indeficiens mensura,cunctos fideles rectissimè regulãs, quæ credenda aut agenda sint, saluberrimè demonstrans. Adhortamur igitur vos in visceribus Christi,& in illa salute, quam à iusto iudice speratis,quatenus omnes vestros conatus ad tam sanctum & diuinum vniõis & concordiæ opus apponendo,viros timoratos in lege Christi exercitatos,communẽ salutem & pacem, non particularia cõmoda affectantes,de quibus vobis aliàs scripsimus,ad hoc sacrum concilium placeat * quanto- *quando
cyus destinare, quibus plenã & omimocitiùs
dam securitatem accedendi, standi & redeundi,promptis & non fictis dabimus animis, atque apud quoscunq;, de quibus necessarium fuerit,seu etiam opportunum,procurare non omittemus, nec in aliquo deficiemus (quantùm vires nostræ supperunt) tam salutiferæ & Deo gratæ operationi. Sup autem saluis conductibus ad hoc necessarijs,scribimus illustribus principibus, dominis marchioni Brandeburgẽ, Alberto Austriæ, & Ioanni Bauariæ ducibus, nobili Virico de Rosenberg, ac etiam cõsulibus Nurenbergẽ & Egrẽ, necnon ambasiatoribꝰ nostris in locis vobis vicinis persistentibus. Accingimini itaque sacro fidei baptismate insigniti, operas vestras efficaces apponere ad regni vestri cum cæteris firmam pacem, concordiam & vnionem. Tædeat vos(quæsumus)cladiũ bellicarum, & hincindè tam horridorum flagitiorum perpetratorum,ac viribus totis communem animarum & corporum salutem procurare satagite. In his siquidem, DEO authore, vobis coassistemus fideles cooperatores, hoc tamen * quanto- *quando
cyus fieri rogitamus,quatenus morũ omniumq́ue statuum emendatiõi latiùs & efficaciùs intendere valeamus ad Dei honorem, & suæ immaculatæ sponsæ ecclesiæ sanctæ. Pax autem Christi exuperans omnem sensum, custodiat corda vestra & intelligentias vestras,vosq́ue ad diuitias gloriæ & cognitionem veritatis DEIFICÆ perducere dignet. Datum Basileæ in nostra congregatione generali die Sabbati,octauo die mensis Martij, Anno à natiuitate DNI 1432. sub sigillo reuerendi in Christo patris domini Philiberti episcopi Constantien prouinciæ Rothomagensis,quo de præsenti vtimur.

COPIA SALVICONDVCTVS collati à Concilio Bohemis.

SAcrosancta generalis synodus Basileen, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem ecclesiam repræsentans, vniuersis viris ecclesiasticis, nobilibus, & toti populo regni Bohemiæ,vnitatem & pacem in Christo Iesu DOMINO nostro. Dudũ hęc sancta synodus, inter alia sanctitatis opera, quæ proposuit & proponit, hoc principaliter cordi gerens, vt præclarũ Bohemiæ regnum in eadem vnitate cum alijs Christifidelibus cõiungatur,vos per suas literas sycera charitate requisiuit, vt ad sacrum concilium nuncios destinaretis, liberam eis oferens audientiam,saluumque conductum: quod sanctum opus vt eo maturiùs expediretur, venerabiles & religiosos viros fratrẽ Ioannem Nyder priorem domus Prædicatorum Basileen, in sacra pagina professorẽ, & Ioannem monachum Cistertiensis ordinis conuentus de Mulenbrun, nuncios pro hac re solicitanda ad ciuitatem Nurenbergensem destinauit. Qui(vt nobis pridiè rescripserunt)literis exhortatorijs ad vos super hoc transmissis, vestras postmodum à vobis oblatæ pacis desideria amplectentibus,acceperunt,in quibus inter alia continetur,vt prædicti nostri nuncij ad Egram,p finali conclusione aduentus vestri se transferant. In primis creatori modò gratias agimus,qui taliter huius rei disponit initia, vt finis optatus verisimiliter sequi speretur. Deinde,vt res ista,quę diuino potiùs quàm humano consilio cœpta esse videtur,debitũ sortiatur effectum, & vt tam regnũ vestrũ,q̃ totus mundus euidenter agnoscat, syncerũ purumq́; huius sanctæ synodi desiderium, ecce quod polliciti sumus per primas literas,iam nunc efficaciter exequi properam⁹. Omnibus igitur illis personis,cuiuscunque dignitatis,præeminentiæ, conditionis vel status existant,Ecclesiastici vel secularis, quas ad hoc sacrum concilium destinare voluerit in eo numero, & pro tẽpore, & sub his modis & conditionibus,tam in stando, veniendo & redeundo, quàm in audientia prębenda,de quibus prædicti nostri ambasiatores vobiscũ aut vestris nũcijs in Egra vel alibi conuenerint,tenore præsentiũ plenissimum ac liberrimum saluumconductũ, verissimamq́; veritatem veniendi ad hanc ciuitatem Basileen, ibidemq́; manendi, & deinde ad præfatum regnum Bohemię redeundi,pura fide & integro corde concedim⁹,& veraciter impartimur. In hoc quoq; saluoconductu omnes quascunque clausulas includi & contineri volumus, quæ pro plena & efficaci securitate eorum, in veniendo, standi & redeundo necessariæ sunt & opportunæ, & quæ de iure vel consuetudine in saluiscõductibus apponi debent aut solitæ sunt. Vniuersos autem & singulos Christifideles,reuerendos patres, archiepiscopos,episcopos, abbates, prælatos, & clericos, necnon illustres principes, reges, duces,marchiones,comites,barones, nobiles,milites,vniuersitates, ac communitates ciuitatum,castrorum, & villarum, earumq́; consules,scabinos & officiales,& alios cuiuscunque conditionis & status,Ecclesiastici & secularis,quocunq; nomine cẽsentur, per viscera misericordiæ Dei nostri exhortamur & obsecramus, eisq́; nihilominùs in virtute sanctæ obediẽtiæ authoritate à Deo vniuersali ecclesiæ concessa, districtè pcipiendo mandamus, quatenùs prędictos nuncios & ambasiatores regni Bohemiæ huc venturos,cum omni charitate, benignitate & mansuetudine,veniendo,stando & redeundo pertractent: nec eis vel familiaribus eorum inferant,nec per aliquẽ inferri quoquo modo permittant quamcunque offen-

sam,læsionem, aut iniuriam: alioquin aduersus contrarium facientes, tanquam turbatores pacis & vnitatis, ad debitas pœnes tam per censuram Ecclesiasticam,quàm brachium seculare, seueriter procedetur. Cæterum quod in primis literis rogauimus, nunc ad memoriam vestram reducimus, vt tales viros mittere huc velitis, sup quos spiritus dni quiescere speretur,mites videlicet, timoratos, humiles corde, pacẽ optãtes,& non q̃ sua sunt,q̃rentes, sed q̃ IESV Christi: qui nobis,vobis,& toti populo Christiano hic pacem,& in futuro seculo vitam ęternã donare dignetur: qui viuit benedictus in secula,Amen. Acta fuerunt hæc in congregatione generali nostra, præsentibus dictæ nostræ sanctæ synodi Basileensis notarijs & scribis subscriptis, sub sigillo reuerendi in Christo patris domini episcopi Constantiensis prouinciæ Rothomagen, quo ad præsens vtimur, die Veneris vigesimaoctaua mẽsis Martij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo.

¶Litera missa regi Franciæ.

SAcrosancta generalis synodus Basileen &c. Christianissimo principi & serenissimo domino,domino regi Franciæ, saluté & omnipotentis Dei benedictionẽ. Pro q̃ pijs & populo Christiano necessarijs causis hoc sacrum concilium cõgregatum sit, iam diu literis ac nuncijs vestræ serenitati significauimus.aliũd enim hæc sancta synodus non intendit,quàm vt hæreses,bella, ac vitia de populo Christiano extirpentur: & quanquàm in omnibus regnis ac prouincijs vbi bella vigent, pacem & concordiam firmare desideremus, ad vestrum tamen p̃clarissimum regnum pacificãdum propensiùs oculos nostros dirigimus. Hæ igitur tã sanctæ causæ,ac memoria eorum quæ vestri præclarissimi maiores pro exaltatiõe fidei, & conseruatione Ecclesiæ catholicæ semp egerunt,firmam nobis spem præbent,quòd serenitas vestra huic sacro concilio, ex quo tot bona prouenire sperantur,omnẽ fauorem & auxilium impendet,atque omnia faciet,per quæ hæc sancta opera quæ proponimus,optatum consequentur effectũ. Sed & hanc nostram spem, quam de vestra serenitate concepimus, iam ad effectum DEI gratia perduci videmus. Audimus enim ecclesiæ Gallicanæ prælatos in ciuitate Bituricensi opera vestra conueniſſe,ibique spiritusancto illuminatos concluſiſſe sacrum hoc concilium Basileense fore nõ solum legitimè congregatum,quinimò hoc tempore permaximè necessariũ, vt in hoc loco vbi cœptũ est, sine dilatione aut mutatione continuetur atque compleatur: & pro subueniendo vniuersalis ecclesię necessitatibus, expedit vt ad id omnes, præsertim regni vestri Iranciæ, proficiscantur: hinc equidem ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gnam lætitiam non immeritò ſuſcepimus, tum quòd Spiritusſanctus non patitur veritatis lumen latere ſub modio: tum quòd ex ea deliberatione fidei & Eccleſiæ magna & incrementa ſucceſſura ſperamus, pro qua re ipſi Spirituiſancto in primis, cui⁹ dono hoc factum eſt: deinde veſtræ ſerenitati gratias agimus, & eam dignis laudibus commẽdamus, quæ ad tam ſanctum opus diligentiam ꝓbuit. Ampliusq; ipſam cõmendaturi ſumus, cùm hanc ſaluberrimam concluſiõem executiõi mandari ſentiemus. Quapropter eandem S. quanto efficaciùs poſſumus, deprecamur & obſecramus, vt quemadmodũ inter reges Chriſtianos anteceſſores veſtri ſemper primi fuerunt ad auxilium fidei & Eccleſiæ, propter quod Chriſtianiſſimi vocari meruerũt: ita maiorum veſtrorum imitando veſtigia, idipſum pro viribus & omi ſtudio agere dignemini, omnemq; operam dare, vt prædicta deliberatio tam laudabilis, & veſtrę ſerenitati ac regno veſtro honorifica, per celerem aduentum prælatorum veſtrorum ſimul cum inſigni veſtra ambaſiata ad hoc ſacrum concilium per rei executionem toti mundo illuceſcat. Ex quo & apud omnipotentem Deum meritum immortale, & apud homines ſummam laudem vbiq; conſequemini, & ipſam tandem vniuerſalem eccleſiam × vobis quidem chariſſime princeps agendorum vrgens neceſſitas omnem dilationem expoſtulat amputari, cõ permaximè, quoniam vt ab ambaſiatoribus noſtris, ad hæc tractanda tranſmiſſis, nobis inſinuatum eſt, aduentus Bohemorũ ad hoc concilium de proximo præſtolatur: qua in re regnũ veſtrũ inter cæteras Chriſtianitatis partes magna literatura refulgeat, ipſorumq; prælatorum veſtræq; ambaſiatæ præſentia, dante altiſſimo, ſit fructuoſa. Datum Baſileæ die nona Maij, 1432.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis, in ſpirituſancto legitimè cõgregata, vniuerſalem eccleſiam repræſentans, reuerendis in Chriſto patribus, & illuſtribus ac magnificis dominis conſiliarijs Chriſtianiſſimi regis Franciæ ſalutem &c. Deſtinamus præfato Chriſtianiſſimo regi Franciæ literas infraſcripti tenoris:

Hic inſerta fuiſſe intelligatur epiſtola præcedens, ad regem Franciæ miſſa: eamq; bis eodem deſcribi loco, ocioſum tranſſcriptoribus fuiſſe viſum: atque ideo omiſſam, alioqui non omittendam. In fine:

Cùm autem hæc omnium Chriſtianorum negocia communia ſint, & veſtra ſicut noſtra interſit, vt ſaluti Chriſtianæ reipublicæ conſulatur, veſtras paternitates & dominationes rogamus & exhortamur, vt pro honore & debito veſtro apud præfatum Chriſtianiſſimum principem efficaciter laborare velitis, quatenùs tam prælati Gallicanæ eccleſiæ, quàm ipſius Chriſtianiſſimi regis inſignis ambaſiata, prout tãtum principem decet, huc ad communem Chriſtianæ religionis vtilitatem ſine mora accedant. Datum Baſileæ, vt ſuprà.

MAGNIFICO DOMINO de Tremollia &c.

SAcroſancta &c. Magnifico domino N. de Tremollia &c. Cùm diuino munere vobis conceſſum ſit, vt gratiam in oculis Chriſtianiſſimi regis Franciæ inueniatis, & apud eum locum & authoritatem inter primos habeatis, meritò die noctęque cogitare debetis, vt ipſe Deus hanc gratiam vobis conſeruet & ampliet. Quod nullo modo melius conſequi poteſtis, quàm ſi fidei & Eccleſiæ defenſionem totis viribus procuretis. Certi ſumus ad notitiam veſtram diu perueniſſe, quemadmodùm pro hæreſibus, bellis ac vitijs ex populo Chriſtiano extirpandis, hoc ſacrum generale conciliũ, apud Baſileam congregatum legitimè ſit, quibus rebus cum nihil Deo gratius, & Chriſtianitati vtilius fieri poſſit, meritò ſperare poteritis, gratiam Dei & hominum vobiſcũ permanſuram, ſi huic ſacro concilio fauorem vobis poſſibilem præſtiteritis. Itaque curare, quantùm in vobis eſt, debetis, vt hoc concilium à ſpirituſancto inceptum, veſtra opera & diligentia creſcat, & humana obſtacula, quæ illud quoquo modo impedire poſſent, pro viribus tollere & amouere. Qui enim aduerſus hoc concilium aliquid agit, cauſa eſſe videtur, vt hæreſes, bella, & peccata in Chriſtianitate perdurent. Qui verò illi fauet, eſt protector fidei, procurator pacis ac ſanctæ reformationis. Audimus prælatos eccleſię Gallicanæ apud ciuitatem Bituricen conuenientes, inter ſe concluſiſſe, ad hoc ſacrum concilium proficiſci. Quæ res non ſolum præfato Chriſtianiſſimo regi ac regno ſuo honorem & vtilitatem maximam allatura eſt, ſed toti Chriſtianitati ꝓfectum. propterea vos efficaciter rogamus & hortamur, vt apud ipſum dominũ regem diligenter intercedere velitis, vt prædicta concluſio per aduẽtum prælatorũ ad ipſum concilium ſimul cum ambaſiata executiõi demandetur. Ex quo (vt prædiximus) pculdubio gratiam Dei & hominũ vobis & veſtræ poſteritati comparabitis, & vniuerſalẽ Eccleſiam ad omnia, veſtrum ſtatum & honorem concernentia, exinde obligatam efficietis. Baſileæ vt ſuprà.

ARCHIEPISCOPO RHEmen Cancellario Franciæ.

SAcroſancta &c. Reuerendo in Chriſto patri dño Archiepiſcopo Rhemen &c. Reſcripſit nobis venerabilis vir Prior Cõuentus Chamberiaci ordinis Prædicatorũ, ambaſiator noſter, quanto zelo huic ſacro concilio afficiamini, eiusq; profectum deſideretis, & cum diligẽtia quæratis: pro qua re, quia cauſa Dei agitis, ipſe vobis in hoc & in alio ſeculo dignè retribuat. Eccleſia verò pro

pro huiuſmodi fauore, quem ſibi impenditis, ſuarum orationum & meritorum apud Deum participem faciet, & ad omia veſtrũ honorem & ſtatum concernẽtia obligatam ſe vobis meritò profitetur: In hac re, quæ veſtram paternitatem tanq; Chriſtianum & antiſtitẽ, non minùs tangit q̃ nos, nil aliud dicendũ videtur, niſi vt ſolita diligẽtia op⁹ hoc diuinũ proſequamini, ex quo cùm extirpatio hæreſum, pacificatio populi Chriſtiani, eradicatio vitiorum ſequi ſperetur, magnum apud Deũ meritũ, & apud homines laudem accepturi ſitis, optimè intelligitis. Scribimus Chriſtianiſſimo regi Franciæ, & ſuo concilio & quibuſdã particularibus apud eum potentibus, prout idem Prior ex veſtro concilio nos aduiſauit, & literarum copias hîc intercluſas mittimus. Si quid illud ad ꝓſecutionem iſtius rei, necnõ ad pacem ꝓclariſſimi regni Franciæ, ad quã toto corde adſpiramus, faciẽdum videtur, vos maximè deprecamur, vt nobis ſignificare velitis.

¶Archiepiſcopo Lugdunenſi.

SAcroſancta &c. Reuerendo in Chriſto patri domino Archiepiſcopo Lugdunẽſi, ſalutem &c. Cum magna iocunditate & exultatione audiuimus literas, quas ad nos & reuerendum in Chriſto patrem dñm epiſcopum Lauſaneñ cum aduiſamentis eccleſiæ Gallicanæ deſtinaſtis. Intelleximus ex his & aliorum relatu, quanta prudentia & ſolicitudine in congregatione prælatorum apud Bituris in fauorem huius S. ſynodi, immò totiꝰ Chriſtianitatis laboraueritis, & quid per medium veſtræ ſapientiæ ac diligentiæ ſpirituſſanctus ibidèm concludi ſecerit, hinc luce clariùs perpendimus, hoc ſacrum concilium ita ſtabilitum, vt iam modicum de humanis obſtaculis timeri poſſit. Hoc tam magnum ac felix nouum, quilibet veſtræ aſſcribit circunſpectioni: & quod ibi Luce 6. concluſum eſt, veſtra opera contigiſſe exiſtimat. Pro qua re ipſe omnipotens Deus, cuius cauſam tam laboriosè viriliterq; defenditis, reddet vobis in cælis ꝓmiorũ mẽſuram bonã, confertã, coagitatã, & ſuperefluentem. Nos omes quicunq; in hoc ſacro cõcilio ſumus, auditis his literis, mira in vos ferimur dilectione, & nomen veſtrũ ac laudes in ore omnium paſſim reſonant: vos patrem, defenſorem, ac protectorẽ ſacri concilij omnes appellant. Agite igitur optime antiſtites, quemadmodùm cœpiſtis, & opus tam laudabile veſtra virtute in eccleſia Gallicana inchoatum, enitimini ad finem pducere, vt concluſio illa per celerem aduentũ ꝓlatorum re ipſa compleatur, ꝓſertim vt paternitas veſtra ſicut authrix fuit huiuſmodi deliberationis, ita prima ſit in exequendo. Nam cũ alij vos huc ꝓficiſci viderint, mox ſequentur. Aduentus veſter ad nos, iudicio omniũ multo vtilior reputatur, quàm progreſſus ad vrbem. Timemus ne abſentia veſtra aut diuturna mora, ſacro concilio ſit damnoſa, & acceſſus ad vrbem in nihilo fructuoſus, ex his quæ à fide dignis percepim⁹: qui concilio aduerſantur, ita fixi in ſua opinione videntur, vt in perſuaſiõibus humanis modica ſpes haberi poſſit. Spiritui ſancto & nobis viſum eſt, vt omiſſo acceſſu ad vrbem, ad hanc ſacram ſynodum, quam ſpirituſancto regi non dubitamus, quantocitiùs properetis: verùm ſi in congregatione ꝓlatorum apud Lugdunum, putaueritis aliquandiu pro vtilitate concilij immorandũ, hoc veſtræ ſapientiæ committimus. Valete feliciter. ſcriptum Baſileę vt ſuprà & datum. Act. 15.

REGI POLONIAE ET ALIIS.

SAcroſancta &c. congregata, ſereniſſimo domino principi domino Vueladiſlao Poloniæ Regi &c. Regiæ dignitatis proſperum augmentum, ac omnipotentis Dei benedictionem. Nõ ambigimus, ſatis diuque diuulgatum eſſe apud veſtram ſerenitatem, ſacroſanctam hanc ſynodum in hac ciuitate Baſileeñ rectè congregatam exiſtere pro rebus eccleſiæ & omnium orthodoxorum promouendis & benè gerendis, pro vepriũ hæreticarum de finibus fidelium extirpatione, morum deformium in cunctis ſtatibus emendatione, proque bellicarum rerum, q̃ prohdolor his temporibus populum DEI circundant, ſedatione: quibus nil dignius, & fideli populo ſalubrius ſub cælo valet afferri. Vndè ſi quis zelum dei in corde gerat, ſi quiſpiam principum ſalutem, ſubiectorũ atque communem profectum & vtilitatem, prout ad hoc tenetur, quærat, mox ſacrum hoc concilium dignificare, fauorizare & ꝓmouere tenetur, eius ſanctiſſimis determinationibus firmiter inhærendo. Contraria verò & præiudicialia ſibi poſſetenus impedire, & vt auferantur de medio, totis viribꝰ in Dei obſequiũ debet adſpirare. Quamobrem veſtram dominationẽ ac regiam celſitudinem, vt principem catholicum & fidei Chriſti fidelem propugnatorẽ, obſecramus, & exhortamur per viſcera miſericordiæ dei noſtri, quatenus ad tam neceſſarium & accommodum opus expediẽdum, & Deo duce perficiendum in populo fideli, placeat aliquos doctos & peritos diuinarũ & mundanarum rerum experiẽtia imbutos, ad hãc noſtram congregationem quantocyùs deſtinare: necnon reuerendos patres Archiepiſcopos, epiſcopos, abbates, cæterosque q̃ de iure vel conſuetudine ſacris concilijs generalibus intereſſe tenentur, ſub veſtræ dignitatis iuriſdictione & protectione temporaliter conſtitutos, per literas veſtræ ſerenitatis ſolicitare, & modis alijs congruis inducere, vt non poſtponant ad conueniendum ilico nobiſcum: & prout præclara fama de veſtra celſitudine volat per orbem vni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uersum, qualiter vt principem catholicum decet, cõtra perfidos hæreticos brachia potentiæ vestrę viriliter expandistis: sic exhortamur vestram serenitatem & deuotionem, vt in exaltationem sacræ fidei, feruenti animositate ad eorũdem inimicorum reductionem in vnionem fidei catholicæ operam continuò dare velitis, Christifideles ad hoc vijs ac modis conuenientibus inducendo & confortando, & si in quantum opus etiam manu armata pugnando & resistẽdo, ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, fidei catholicæ incrementum, & Ecclesiæ sacrosanctæ continuam prosperitatem. quod vtique ad principatus vestri honoris titulum cedit pariter & decorem. Nec moueat vestrã dominationem rumor de dissolutione huius sacri concilij, si quis ad præsentiam vestræ serenitatis forsan delatus est, qui ex leuitate & sinistra suggestione haud dubium processit: Quoniam nostræ intentionis est, ad conseruationem fidei catholicæ & cunctorum fidelium consolationem, in laudẽ creatoris nostri firmiter persecuerare, cunctis Christicolis nobis assistentibus in vinculo charitatis, vsq; ad eiusdem sacri concilij felicem consummationem, ne increduli dicant in cordibus suis, Trepidauerunt timore vbi non erat timor, & glorientur in malitia sua, putantes nos sacræ fidei certamẽ declinasse. Confidimus etenim, quòd in hac sanctissima re considerata rectissima intentione, celsitudo vestra ardẽti desiderio nobiscum in vnum cõcurrat. Pro quibus omnibus pleniùs explicandis, Reuerendum in Christo patrem fratrem Aegidium Episcopum *Rosensem, ordinis fratrum Carmelitarum, exhibitorem præsentium ad vestram serenitatem curauimus destinare, cuius relatibus in præmissis placeat fidem credulam propensiùs adhibere. Spiritus sanctus sacri concilij author dirigat vestram illustrem celsitudinem in cunctis agendis ad vtilitatem Ecclesiæ sanctæ cum votiua prosperitate.

Psalm. 13.

*Rosensem

Datum Basileæ &c.

COPIA SALVICONDVCTVS concessi per concilium ambasiatoribus domini nostri papæ.

SAcrosancta generalis Basileensis synodus, in spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, venerabilibus Ioanni & Andreæ, Tarentino & Colossensi Archiepiscopis, ac Bertrando episcopo Magalonensi, necnon dilecto Ecclesiæ filio Antonio de sancto Vito vtriusq; iuris doctori, & Apostolici palatij causarum auditori, assertis sanctissimi domini Eugenij papæ ambasiatoribus, salutem & omnipotentis Dei benedictionẽ. Quanuis plenissima libertas & securitas omnibus ad hãc sacram synodum venientibus, & stantibus in ea, & ab eadem recedentibus, iuxta ipsius synodi decreta aliàs publicata, & saluosconductus plenissimos charissimi Ecclesiæ filij Sigismundi Romanorum regis semper Augusti, ac ciuium ciuitatis Basileensis notoriè vigeant, & propterea non opus esset vobis ad hunc locũ proficisci volentibus, saluumconductum petere, præcipuè cùm pro vtilitate & necessitate vniuersalis Ecclesiæ, ac pro honore sanctæ sedis Apostolicæ hoc sacrum concilium sit congregatum: Nihilominùs eadem sancta synodus vestræ postulationi, quantum cum Deo & honestate potest, satisfacere volens, tenore præsentium dat & concedit vobis & vestrũ cuilibet cum oñibus & singulis familiaribus ac equis & rebus omnibus vestris, liberum, plenum ac sufficientem saluumconductum, veramque securitatem ad hanc ciuitatem Basileensem veniendi, ibidemq; standi & morandi, & ad sanctissimum dñm Eugenium papam IIII. redeundi, & specialiter in publica congregatione huius sacri cõcilij seu priuatim coram ad hoc deputatis vel deputandis ab eodem concilio, omnia quæcunque & qualiacunque nomine & ex parte ipsius sanctissimi domini Eugenij papæ proponẽdi, explicandi, loquendi, ac tractandi & conferendi, cæteraq; agendi, mediandi & finiendi, quæ veri oratores seu ambasiatores dicere & agere de iure vel de consuetudine possunt & debent. Vultque ipsa sancta synodus hũc saluumconductum esse plenum ac plenissimum, in eoque includi omnes clausulas necessarias & opportunas, quæ de iure vel cõsuetudine in saluisconductibus apponi seu intelligi consueuerũt, ac easdem pro inclusis habet & apponit, ita vt plena securitate & libertate tam vos, quàm vestri familiares in personis & rebus vti possitis, sine vllo gravamine aut offensione vel damno vel iniuria, tam personali quàm reali & etiam verbali, in veniendo, stando, & ad prædictum sanctissimum dominum papam redeundo, cum hac tamen conditione adiecta, quòd nec intra, nec extra aliquid attententis coniunctim vel diuisim, per viam executionis aliquorum processuum, literarum vel mandatorum, per vos vel alios in læsionem huius sacri concilij, aut suppositorum eius: nec hoc accipiatis, quasi aliquid huiusmodi de iure fieri posse hæc sancta synodus hæsitet, cùm veritas sit & in secunda sessione declaratũ existat, qdquid in piudiciũ huius sacri Cõcilij attentet, id fore nullius roboris vel momenti. Sed ad euitandũ scandala q cõtra talia tẽtantes cõtingere possent, vult etiam hæc sancta synodus, vt postq ad vestra ꝓposita & explicata responsum dederit, vel vos requisierit, vt ad ꝓfatum sanctissimum dñm papã, relaturi q vidistis & audistis, reuertamini, à dicta ciuitate infra octo dies à die requisitiõis cõputandos, in nomine domini iter vestrum versùs ipsum sanctissimũ papam per viam rectam arripere debeatis, ipsum

ipsum saltem vsq; ad metas Italiæ inclusiuè sine fraude & dolo continuando. Exhortaꝫ insuper eadem sancta synodus oñes & singulos Christifideles, cuiuscunq; dignitatis, gradus, status aut præeminentiæ existant, spirituales & temporales, etiam si regali, ducali, Archiepiscopali, episcopali vel alia quauis præfulgeant dignitate, vniuersitates & communitates, cæterisque quibus præsentes literæ exhibitæ fuerint, eisdemq; in virtute sanctæ obedientiæ mandat, vt si per eorum dominia, terras, territoria, ciuitates, oppida, castra, stratas, villas, castella, aut alia loca vos & quemlibet vestrum transire contingat, sub pœnis, sententijs, & censuris tam in Constantiensi & Senẽsi, quàm huius sanctæ synodi sacris decretis contentis & fulminatis, districtè iniungendo, quatenus vos & vestrum quemlibet cum comitiua huiusmodi securos, liberos & tutos, cum rebus & bonis vestris vniuersis ire, stare, & redire, sine molestia & impedimento permittant, de societate & cõductu à nobis requisiti, quoties opus fuerit, fauorabiliter prouidendo. Datum Basileæ in congregatione generali dictæ sanctæ synodi, die Veneris xviij. mensis Iulij, anno domini 1432.

BVLLA PER CONCILIVM Basileense missa ad sacri imperij electores.

SAcrosancta &c. Venerabilibus archiepiscopis & dilectis Ecclesiæ filijs Nobilibus viris, ducibus illustribus sacri Romani imperij electoribus, salutẽ &c. Deus pius & misericors reges & principes in terra constituit, vt sanctuaria templaque sua defenderẽt, & veluti quadrigæ quidam arcam Ecclesiæ sanctissimam deportarent. Sunt ergo agri dominici custodes, pontes, arces, & diuinæ humaneq; legis vehicula atq; portus: quamobrem si cõmissam eis curam intelligerent, nihil magis se debere existimabunt, quàm vt Ecclesiã sanctã, pro qua Christus, ne periret, in cruce orauit, tueantur. Quod vbi fecerint, tũc rectè reges seu principes appellari poterunt, & Dei qui eos supra homines cõstituit, iudicia ministrabũt. Porrò in eo nunc tempore sumus, vt ipsorũ suffragia & auxilia eandem ecclesiam implorare oporteat, vt suam pietatem ostẽdere necesse sit, cuius fauoribus freti huc conuenimus, dum remedium nullum melius visum sit ad huiusmodi flagitia submouenda, q̃ vt sacrę synodi generalis accersitio haberetur, per cuius authoritatem, dissidia abususque absecti, tolli possent. Talis enim sacer Cœtus sæpè antiquum humani generis hostem deuicit, & deformitates ecclesiæ sustulit. Tales sunt Arriani, Nestoriani, Sabelliani, aliique hæresiarchæ, qui cùm philosophorum scholis expugnari non potuere, sacrorum conciliorum sententia euersi sunt. Denique quanta semper fuit ipsorum sacrorum generalium Conciliorum authoritas, canonica scriptura, quam vniuersalis recipit & dogmatizat ecclesia, demonstrat, dum quatuor synodos *& sacra Euangelia recipi iubet, veluti quæ columnæ & bases quædam sint in firmamentum Christianæ religionis positæ. per eas enim Catholica fides quadam claritate coruscat, & hæreticorum impietas conculcatur. Alias etiam synodos sacris ritibus & legibus sacerdotũ radiantes, vt candelabra & specula militantis Ecclesiæ, coli amplectique suadet. Quamobrem dudum catholici principes cernentes populũ Christianum varijs occursibus indiès magis ac magis deprimi & labefactari, præterita tempora, quibus euenerunt similia recolentes, summoperè ad celebrationem generalis cõcilij intenderunt. Itaque sacra Constantiensis synodus inde profecta est, qua consultissimè sancitum fuit, vt decæterò generalia concilia certis statutis temporibus tenerentur, quasi ea præcipua semita videretur, per quam ad mores reformandos & pacem recuperandam esset asscensus. Denique & ad hanc deuenimus etiam authoritate domini Eugenij papæ moderni, vt tandem extirpatis hæresib⁹, flagitijs & deformitatibus submotis, ac animis pacis dulcedine recreatis, quandoque sacer ordo resloreat, & leges ac mores diu perditi reuiuiscant. Eaque acta iam feliciter extitissent, nisi dicti domini Eugenij papæ impedimenta notoria obstitissent. Nihil enim adeò vacauit, quàm vt prætensa sua dissolutio huius synodi, effectui mandaretur, nunc nuncijs, nunc literis figmẽtis varijs refertis, cũctorum animos excitando, vt rei tam execrabili annueretur. Sed veritas quæ dum plenè defenditur, rarò vincitur, inuicta remansit: atq; amotis errorum nubibus, eam indiès prosperaturã minimè dubitamus. Proindè ingenti admiratione detinemur, cur tam adeò animi vestri erepti, tantoque ardore obscurari videntur, cùm obsecrare exhortarię; non desinatis, vt in processu aduersus eũdem dominum Eugenium incepto supersedere: immò id stupendum magis extitit, monitorium suspensionis pœnam continens, relaxare ac alterare deberemus. An non cogitatis, quid idẽ dominus Eugenius patrauit, quid indiès indurato animo molitur? Iactata scilicet fundamenta recuperandæ quandoq; pacis & morum reformationis, euertere, dum sacratissimum hoc cõcilium tam legitimè inchoatum, nititur annullare. An non videtis, si suæ sententiæ pareatur, vt non solùm hanc synodum euanescere oporteat, sed ne deceterò aliæ fiant, facilè euenturum? profectò in id sua pergere videtur intentio, vt quod pro totius orbis salute, vestris & aliorũ principum consilijs auxilijsq; effectum est, momento excidat aboleaturque. Arbitramini

*vt

Vide Bullá Pij 2. qua defenditur Eugenius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ergò, quãtum & quale quid ex humeris nostris pẽdeat, quid sit insupèr quod rogatur, & à quibus id tam enixè rogatum sit: nempe Christianus populus, pacem esuriens, disciplinamque perditam repetens, ex nobis iustitiam expectat, si quis talia damnabiliter impedire vellet. Nos autem vniuersalis constituit ecclesia iudicaturos malignantiũ impietatẽ, vindicaturosq; eandem in dextera virtutis suæ. quod ergo nostrum non est, à nobis non expetite charissimi filij. Id piũ est rogare, quod decet & licet rogatos facere. Nostra siquidem cura ea præcipuè esse debet, nè vniuersalis Ecclesię authoritas cõtemnatur: atq; vt potestas q̃ sibi à Deo tributa est, illibata permaneat: quam violare idem dominus Eugenius notoriè visus est, dum hanc synodum præcipiti zelo dissoluere tentauit. Et quod est grauius, obstinatè perseuerare non desinit. Quomodò ergo rem hanc tam Ecclesiæ periculosam, dissimulare postergareq; possumus, nisi tãti excessus participes esse velimus? Deniq; si impunis & inexpugnatus excessus huiusmodi relinquatur, quis vnquàm Romano pontifici, quanquam improbissimo, contradicet? quis in generalis concilij authoritate confidet? Cedat ergò vni hominũ * vnus homo? cunctáne eius arbitrio committantur? obliuiscamur Christum sæpè (vt euangelica doctrina testatur) potestatem clauium apostolis, in quibus repræsentabatur Ecclesia, tradidisse: & non in fide, quæ omnes catholicos complectitur, sed in solo Petro, ecclesiam fundauisse fateamur? Etiam Constantiense concilium illuxisse hominibus cõfiteamur, dum synodum generalem immediatè à Christo potestatem habuisse, etiam supra papam, in his quæ pertinẽt ad extirpationẽ hæresum, ac generalẽ reformatinnem in capite & in membris, declarauit. nõ hęc sunt, quæ conniuentibus oculis transire debeamus, sed seueritate opus est, dum leuia argumenta non prosunt. debuissemus quidem citiùs his rebus præscribere, & huiusmodi dñi Eugenij iacula refellere. Sed nunc dum vlterior expectatio onusta vndiq; est periculis, * mutãdum non erit. Quod ergo pridẽ vestræ literæ in generali sacra nostra cõgregatione recitatæ requirebant, vt ab vlteriori processu aduersus papã abstinere, & monitorium decretum relaxare dignaremur: libenter impleremus, nisi in ea re paratũ discrimen vniuersalis ecclesiæ appareret. Toties enim dilationes repetitas fomenta malorum & præcipuè contemptum ecclesiæ peperisse, exploratissimum est. Ignorasse autem vos videmus, dũ eas literas decreuistis, nouissimè instantissimis precibus charissimi Ecclesiæ filij Sigismundi Romanorum Imperatoris illustrissimi & eiusdem ecclesię aduocati, nos ad dies triginta eidẽ dño Eugenio terminum prorogasse. præfato enim Sigismundo ob tam ingentia merita inexplicabiles q̃; labores, quos hactenus pro vniuersali sustinuit ecclesia, nuncq; in præsentiarum sustinet, id negare minimè potuimus. Sed cùm nullam decæterò dilationem expetere, & decretis nostris liberè acquiescere pollicitus solenniter extiterit, prout in prorogatiõis decreto insertum est, & diximus & constituimus solenni in sessione, nullum alium decæterò ad cuiuscunque instantiam terminum prębituros. Minimè autem dubitamus, si hæc vobis innotuissent, quòd preces huiusmodi porrectæ non fuissent. Neq; ambigui sitis, si quid sit quod sine Christiani populi discrimine & animarum periculo fieri possit, non obliti ingentium meritorum vestrorum, & nec ignari quanta & qualia in vniuersis ecclesiæ commoda indiès efficere valeatis, quàm libenter vestram in complacentiam ageremus, faciemusq; Deo dante, dum ad talia se facultas obtulerit. Sinite ergo charissimi filij nos in iustitiæ dextera huiusmodi excessus propellere, & vineam nomini sub veritatis clypeo reformare. Imitamini, obsecramus, Christianissimum ac potentissimum illum Romanorum Imperatorem Carolum Magnum, qui cùm Romæ synodo congregata, ea vt aduersus Symmachũ papam accusatores pi audiri deberent, interrogaretur, quã in partem iudicium suum penderet, Deo inspirãte, respondit: synodalis esse arbitrij, in tãto negocio sequenda præscribere & statuere, nec aliquid ad se præter reuerentiam de ecclesiasticis negocijs pertinere. Id quidem si facietis, vt certissimi penè sumus, apud Deum immortalem gratiam, & apud homines laudes amplissimas consequemini. Datum Basileæ &c.

Certè Petro vni dictum est, Pasce oues meas.

for. * omnis

Matt. 18. Ioann. 20.

* mutiendũ

LICENTIA EXERCENDI OFficium procurationis causarum sacro Basileensi durante concilio.

SAcrosancta &c. Dilecto ecclesiæ filio magistro Ioanni Creyt, Rectori parochialis ecclesiæ sanctæ Columbæ Colonien, ac literarum Apostolicarũ scriptori & abbreuiatori, salutem &c. Vitæ ac morũ honestas, aliaq; virtutis opera, quibus splendere dinosceris, nos inducunt, vt re specialibus fauoribus & gratijs prosequamur: hinc est quòd nos tuis supplicationibus inclinati, tecum qui in sacerdotio constitutus, ac Rector ecclesiæ parochialis sanctæ Columbæ Colonien, necnon literarum Apostolicarũ scriptor & abbreuiator, ac huic sacro concilio incorporatus existis, vt in quibuscunque causis beneficialibus, prophanis, ciuilibus, matrimonialibus, criminalibus ciuiliter intentatis seu mixtis, durante hoc sacro concilio, seu quousque ipsum sacrum concilium super hoc aliter duxerit ordinandum seu prouidendum, inibi officium pro-

procurationis causarum, quemadmodum in Romana curia authoritate Apostolica ac in sacro Pisano & Constantiensi Concilijs hactenus exercere consueuisti, liberè & licitè exercere & procurare in eisdem causis valeas, felicis recordationis Ioannis xxiij. & Martini quinti, ac aliorum Romanorum Pontificum constitutionibus & ordinationibus, etiam iuramentis per te super hoc forsan præstitis, cæterisque contrarijs nequaquam obstantibus, authoritate nostra tenore præsentium de specialis dono gratiæ dispensamus. Volumus autem quòd Ecclesia huiusmodi & alia beneficia ecclesiastica, quæ obtines, propterea non fraudentur eorum debitis obsequijs, sed animarum cura in Ecclesia', & onera in beneficijs ipsis incumbentia congruè exerceantur, decernentes insupèr irritum & inane, si secùs super his per quoscunque quauis authoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Datum Basileæ * noñ Nouembris, Anno à natiuitate nomini 1433.

EXECVTORIA PRESBYteri Lyrensis super sententia definitiua in curia Romana dudum cum inuocatione auxilij brachij secularis.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in spiritu sancto legitimè cõgregata, vniuersalem Ecclesiã repręsentans, venerabili episcopo Adriensi in hoc sacro generali concilio ad præsens commoranti, & dilectis Ecclesiæ filijs sancti Petri Turnouten, & sancti Petri Anderlechtensis Cameracensis diœcesis ecclesiarum Decanis, Salutem & omnipotentis Dei benedictionem.

Sua nobis dilectus Ecclesiæ filius Arnoldi Multoris, Rector parochialis Ecclesiæ sancti Gummari Lyrensis, plebanus nuncupatus, Cameracensis diœcesis, petitione monstrauit, quòd olim orta inter ipsum ex vna, & dilectum Ecclesiæ filium Dauidẽ Pyers de Lyra presbyterum dicta diœcesis super eadem parochiali ecclesia, & eius occasione partibus ex altera coram certo palatij Apostolici causarum auditore, ex commissione Apostolica materia questionis: idem auditor ritè & iuris ordine seruato procedens, diffinitiuam (per quã inter cætera dictũ Arnoldũ ab impetitione ipsius Dauidis absoluit, ac ipsum Dauidem in expẽsis coram eo factis condemnauit, expensarum earundem taxatione sibi in posterum reseruata) sententiam promulgauit: quæ quidẽ sententia, nulla prouocatione suspensa, in rẽ transiuit iudicatam. Idem verò Auditor expensas ipsas ad certam florenorum auri summã taxauit, procuratoris ipsius Arnoldi iuramẽto, vt moris est, subsecuto. Quare pro parte dicti Arnoldi nobis fuit humiliter supplicatũ, quatenus super executione dictæ sententiæ & aliàs sibi in præmissis opportunè prouidere de benignitate singulari dignaremur. Nos de præmissis certam notitiam non habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, discretioni vestræ per hæc nostra scripta mandamus, quatenus vos vel duo aut vnus vestrum per vos vel alium seu alios, si ita est, sentẽtiam ipsam, sicut ritè & canonicè lata est, debitæ executioni per censuram ecclesiasticam & alia iuris remedia demandetis, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis: contradictores per censuram solennem, appellatione postposita, compescendo. Datum Basileæ 16. Calendas Decemb. Anno à natiuitate nomini 1433.

Die 21. sabbati Nouembris dicti anni fuit decretus processus per dominum Iacobum Episcopum Adriensem, rogato ad hæc G. Martini de Turnout notario.

KAROLINA SVB LATIORI FORMA.

SAcrosancta generalis Synodus Basileensis, in spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans, venerabili episcopo Adriensi & dilectis Ecclesiæ filijs sancti Liuini Zienxẽsis, ac sancti Seruatij Traiectẽsis supra Mosam, Traiectẽsis & Leodiensis diœcesis ecclesiarum Decanis, salutem & omnipotentis Dei benedictionẽ. Ad compescendos conatus nefarios peruersorum, qui personas & loca Ecclesiastica super bonis & iuribus suis offendere, ac multiplicibus perturbare molestijs non verentur: tãto magis per nos decet generale concilium de opportuno remedio prouidere, quanto per ampliùs turbationes huiusmodi & molestię in diuinę maiestatis offensam, necnõ Ecclesiasticæ libertatis dispendium redundare dinoscuntur. Dudum siquidem cùm in diuersis mundi partibus Consules ciuitatum & Rectores, necnon alij qui potestatem habere videbantur, tot onera frequenter imponerent Ecclesijs, vt deterioris conditionis factum sub eis sacerdotium videretur, quàm sub Pharaone fuisset, qui legis diuinę notitiam non habebat, quiq; omnibus alijs seruituti subactis, Sacerdotes & possessiones eorum in pristina libertate dimisit, & de publico eis alimonias ministrauit: in concilio Lateranensi Ecclesię immunitati prouidendo, sub anathematis districtione prohibitum extitit, ne consules, Rectores aut alij prædicti, Ecclesias & viros Ecclesiasticos tallijs seu collectis aut exactiõib' alijs aggrauare præsumerent, transgressores & fautores eorum præcipiendo anathematis sententiæ subiacere, donec satisfactionẽ impẽderent competentem: Et etiam deinde in generali concilio editũ fuerit, quòd si episcopi fortè simul cum clericis, etiam si tantam necessitatem vel vtilitatem inspicerent, vt absq; vlla

Gen. 47. d

Dilectis Ecclesię filijs Abbati monasterij s. Baũis Gãden & Cameracen. ac S. Petri Louanien ecclesiarum Decanis, Tornacen & Leodien diœcesiũ, salutem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

coactione ad releuandas communes vtilitates vel neceſſitates, vbi laicorum non ſuppeterẽt facultates, ſubſidia per eccleſias laicis ducerent concedenda, minimè ſuper hoc conſulto Romano pontifice, conceſſiones & ſententiæ quæ à talibus vel de ipſorũ mãdato forent promulgatæ, eſſent irritę & inanes, nullo vnquam tempore valituræ. Ac etiam in ipſo generali Concilio decretũ extitit, illũ qui infra tempus ſui regiminis, ꝓpter fractionẽ conſtitutionũ vel ſanctionũ, huiuſmodi ſuſtineret anathema, tanꝙ poſt illud non eſſet ad ſatisfactionis debitũ compellendus. Necnon ipſius ſucceſſorem, qui non ſatisfaceret infra menſem, manere Eccleſiaſtica cenſura concluſum, donec ſatisfaceret competenter, cum ſuccederet in onere, qui ſubſtitueretur in honore Poſtmodùm verò felicis recordationis Honorius papa tertius attentè cõſiderans, quòd quõdam Fredericus ſecundus olim Romanorũ imperator, tunc ſub obedientia & deuotione ſanctæ Romanæ Eccleſiæ perſiſtens, ad laudem eiuſdem Eccleſiæ, & ſacri decus Romani imperij, cupiẽs, vt expurgatis quorũdam erroribus, & iniquis ſtatutis penitꝰ deſtitutis, decæterò Eccleſiæ & Eccleſiaſticæ perſonæ plena vigerent quiete, ac ſecura libertate gauderent: Ac piè & iuſtè attendẽs quòd quorundam peruerſorum iniquitas adeò abundauerat, vt non dubitarent contra Eccleſiaſticam diſciplinam & ſacros canones ſtatuta ſua confingere aduerſus Eccleſiaſticas perſonas & Eccleſiaſticam libertatem, edictali lege huiuſmodi ſtatuta iniqua irritauerat, & præceperat irrita nunciari, & omnia ſtatuta & conſuetudines, quæ ciuitates & loca, poteſtates & conſules, aut quæcunque aliæ perſonæ contra libertatem ECCLESIAE vel perſonas eccleſiaſticas ac bona huiuſmodi, edere aut ſeruare tentarent contra canonicas vel imperiales ſanctiones, de ipſorum capitularibus infra duos menſes poſt ipſius legis publicationem penitus aboleri facerent, & ſi decæterò talia attentarent, illa ipſo iure decreuit eſſe nulla, & eos ſua iuriſdictione priuatos. Necnon locum, vbi talia deinceps præſumpta fuiſſent, banno mille marcarum auri, fiſco imperiali preceperat ſubiacere. Poteſtates verò, cõſules ſtatutarij, & ſcriptores ſtatutorum prædictorum, necnon conſiliarij locorum ipſorum, qui ſecundum ſtatuta & conſuetudines memorata iudicarent, extũc eſſent ipſo iure infames, quorũ ſententias & actus legitimos ſtatuerat aliqualiter nõ tenere. Quodꝙ; ſi per annũ præfatarum conſtitutionũ inuẽti forent contemptores, bona eorum per totũ Imperiũ mandauit impunè ab oñibus occupari, ſaluis nihilominùs alijs pœnis, cõtra tales in eiſdem generalib⁹ concilijs promulgatis. Et inſupèr voluit idẽ tunc Imperator, quòd nulla cõmunitas vel ꝑſona publica vel priuata, collectas ſeu exactiones, angarias vel perangarias Eccleſijs vel alijs pijs locis aut Eccleſiaſticis perſonis huiuſmodi imponere ſeu iuadere Eccleſiaſtica bona præſumerent: quòd ſi ſecùs faceret, & reqſiti ab Eccleſia vel Imperio, huiuſmodi emendare contemnerent, tripliciter refunderent. Et nihilominùs banno Imperiali ſubiacerẽt, quod ſine ſatisfactione debita nullatenùs remitteretur. Statuerat inſuper, quod quęcunque communitas vel perſona per aurum in communicatiõe propter libertatẽ Eccleſiæ violatam perſiſteret, ipſo iure ſimiliter dicto Banno imperiali ſubiaceret, à quo nullatenus extraheretur, niſi prius ab eccleſia beneficio abſolutionis obtento. Et inſupèr ordinauerat, vt nullus Eccleſiaſticam perſonã in criminali quæſtione vel ciuili, ad iudiciũ ſeculare trahere præſumeret contra eaſdẽ canonicas ſanctiones & conſtitutiones imperiales: quòd ſi ſecùs faceret, Actor à ſuo iurẽ caderet, & iudicatũ non teneret, & iudex foret extunc iudicandi authoritate priuatus: quodꝙ; iudices tẽporales, qui clericis & perſonis Eccleſiaſticis iuſtitiam denegare præſumerent, tertiò requiſiti ſuam iuriſdictionem amitterent, conſtitutionem ipſam de conſilio etiam ſtatrum ſuorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinalium, qui tunc erant, authoritate Apoſtolica approbans & confirmans, ipſam mãdauit inuiolabiliter obſeruari: Necnon ſtatutarios & ſcriptores ac violatores ꝓdictos excommunicatos eadem authoritate nunciari. Et deinde ad audientiam diuæ memoriæ Caroli quarti etiam Romanorum Imperatoris ſemper Auguſti deducto, quòd nõnullæ ſeculares perſonæ in poteſtatibus & Officijs publicis conſtitutæ, videlicet Duces, marchiones, comites, barones & alij domini temporales, necnon conſules ciuitatum, oppidorum, villarũ & locorum rectores, in diuerſis prouincijs eiuſdem Imperij, Dei timore poſtpoſito, ſtatuta ſingularia & iniquas ordinatiões motu proprio de facto contra ipſas perſonas Eccleſiaſticas & eccleſiarum libertates, ac eorum priuilegia conſiderant, illisque de facto & publicè vtebantur contra Canonicas & legitimas ſanctiones, vtpotè quòd nulla bona temporalia in poteſtatem Eccleſiaſticam tranſferrentur, & ne clerici in ſacris ordinibus conſtituti, ad agendum & teſtificandum in ciuilibus & maximè in pijs cauſis aliquatenus admitterentur: quodque excommunicati laici, & publicè denunciati, in ciuili foro minimè repellerentur. Et inſupèr prædicti domini temporales, conſules & rectores, qui per ſecularem poteſtatem bona clericorum occuparent, arreſtarent, & obligationes Chriſti fidelium minuerent atque reſtringerent, exactiones & tallias indebitas de bonis & redditibus Eccleſiarum exigerent & extorquerent, poſſeſſiones Eccleſiarum perſonarum earundem deuaſtarent incendijs & rapinis: Contractus inter Clericos & Laicos factos legitimè ad libros ciuitatum, villarum & locorum prædictorum, inſcribere & ſigillare recuſarent: donataque & legata ad fabricas Eccleſiarum ſtructuras, contra prælatorum voluntatem & aliorum quorum intererat, temerè vſurpare præſumerent, ac in fraudem & odium Clericorum de bonis etiam & rebus eorundem Clericorum, quæ non cauſa negociationum, ſed & pro eorum proprijs vſibus per eorum terras ducebant ſeu duci faciebant, telonium exigere & recipere non verebantur: & confugientes ad Eccleſias & eorum cœmeteria, de inde extrahere contra Canonicas & Imperiales ſanctiones huiuſmodi præſumpſerant & præſumebant. Idem Carolus Imperator tanquam Chriſtianiſſimus princeps, volens in præmiſſis prouidere de remedio ſalutari, etiam de quorundam Ducum, Principum, Comitum, Baronum, Militum fideliumque aliorum ſacri Imperij ſæpedicti conſilio, authoritate Imperiali quæcunque ſtatuta & conſuetudines prædicta, tanquam per Canonicas & Ciuiles ſanctiones expreſſè reprobata, caſſauit, irritauit & annullauit, ac caſſa & irrita, nulliusque eſſe voluit roboris vel momenti, præcipiens ſub Imperialis banni pœna, vniuerſis & ſingulis principibus & dominis temporalibus, conſulibus, poteſtatibus, & alijs in officijs publicis in eodem Imperio conſtitutis, quatenus extunc eorum ſtatuta & ordinationes, ſicut in præiudicium Eccleſiaſticæ libertatis edita fuerant, omninò reuocarent & de luce tollerent: quodque ſecundum ea non iudicarẽt ampliùs, nec ſententias dictarent, aut de eiſdem in iudicio vel extra iudicium quomodolibet pro ſe & contra eandem Eccleſiaſticam libertatem potirentur. Pronunciauit inſupèr & eadem decreuit authoritate, quòd quicunq; Laicus cuiuſcunque ſtatus aut conditionis exiſteret, auſu ſacrilego & ꝑpriæ temeritatis audacia ſacerdotem aut clericum ſeculare vel religioſum diffidaret, proſcriberet, captiuaret, ſpoliaret, occideret, mutilaret, aut in carcere detineret, vel huiuſmodi maleficia perpetrantes ſcienter receptaret vel eis fauorem præſtaret, præter pœnas à ſacris canonibus & legalibus ſanctionibus in tales inflictas, eo ipſo redderet infamis, & omni honore priuatus, nec ad placita vel conſilia nobiliũ admitteret, quouis modo. Hortans inſuper in domino & requirens Eccleſiaſticos prælatos, in illis partibus, in quibus cõmitterentur talia, conſtitutos, vt legem Imperialem huiuſmodi per eorum Eccleſias & ſynodos publicarent, ne tranſgreſſores huiuſmodi per ſimulatam ignorantiam, ſuam valerent in hac parte malitiam excuſare, prout in cõſtitutionibus & ſanctionibus conciliorum & Honorij prædictorum ac Imperialibus præfatis pleniùs contiuetur.

¶ Cùm autem, ſicut lamentabili querela dilectorum Eccleſiæ filiorum Abbatis & cõuentus monaſterij ſanctorum Cornelij & Cypriani * Niniuenſis, Præmonſtratenſis ordinis Cameracenſis diœceſis, Decani & Prouiſoris, ſingulorumque beneficiatorum cum cura & ſine cura Decanatus Ruralis Vualacriæ Traiectenſis diœceſis, nuper accepimus, quòd nonnulli Principes, Duces, Comites, Barones, Milites, communitates, & alij ſeculares poteſtates, earundẽ conſtitutionum, & ſanctionum canonicarum & legalium forſan ignari, contra ipſas à Decano & Prouiſore ſingulisque beneficiatis prædictis, ab Abbate, monachis & cõuentu monaſterij prædicti, eorundemq; ſubditis, communiter vel diuiſim, forſan tallias & gabellas ac alias exactiones illicitas hactenus extorſerunt, & adhuc extorquere nituntur, ac etiam bona ipſorum communiter vel diuiſim Decani vel Prouiſoris, ſingulorumque beneficiatorum prædictorum inuaſerint, arreſtauerint, occupauerint, detinuerint, & ſuis vſibus applicauerint, necnon occupare, inuadere, arreſtare, detinere, ac etiam eiſdem ſuis vſibus applicare ſimiliter de facto præſumant in animarum ſuarum periculum, necnon Decani & prouiſoris, ſingulorumque beneficiatorum prædictorum, Abbatis & conuentus monaſterij prædicti, eorundemque ſubditorum huiuſmodi cõiunctim & diuiſim, non modicum præiudicium atque damnum: Nos in præmiſſis Decano & prouiſori, ſingulisque beneficiatis prædictis, Abbati, monachis & conuentui monaſterij prædicti, eorundemque ſubditis, præſentibus & futuris communiter & diuiſim, de oppor tuno remedio prouidere volentes, diſcretioni veſtræ tenore præſentium in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus vos vel duo vel vnus veſtrum per vos vel alium ſeu alios, Decano & prouiſori ſingulisque beneficiatis prædictis, Abbati, Monachis & Conuentui monaſterij prædicti, eorundemq; ſubditis prædictis, contra quoſcunque tranſgreſſores & violatores conſtitutionum & ſanctionum earundem, cuiuſcũque ſtatus, dignitatis & excellẽtiæ fuerint, efficacis defenſionis auxilio aſſiſtẽtes, non permittatis eos contra Canonicas & Legales ſanctiones & conſtitutiones huiuſmodi indebitè moleſtari. Necnon eaſdem Conſtitutiones & ſanctiones, vbi & quando expedire videritis, ſolenniter publicantes, faciatis tranſgreſſores & violatores huiuſmodi, ſi prout iuſtum fuerit, ac vbi & quotiès expedierit, tam diu execratos & anathe-

locus obſcurus, quales ſupra & infra plures.

Universidad de Deusto
Biblioteca

anathematizatos publicè nunciari, donec ab earundem talliarum,collectarum,impositionum & quarumlibet extorsionum,nec non bonorum necani & Prouisoris, singulorumque beneficiatorum prædictorum, Abbatis,monachorum, & conuentus monasterij prædicti,ac eorum subditorum,inuasione,arrestatione,occupatione, detentione & applicatione omninò desistant. Necnon etiam efficaciter restituant eisdem Decano &prouisori,singulisque beneficiatis prædictis,Abbati,monachis & conuentui,eorumq; subditis monasterij prædicti, occasione præmissorum per eos communiter vel diuisim læsis seu grauatis, tallias, gabellas & exactiones ipsas,ac etiã bona ipsorum Decani & prouisoris,singulorumque beneficiatorum prædictorum arrestata,occupata,detenta & applicata,communiter & diuisim, ipsis aut quæ per se vel alios illo prætextu quomodolibèt receperint, immò veriùs temerè & illicitè vsurpauerint,à se liberè omninò relaxent,ac in manibus vestris iurauerint, quòd decæterò talia non committent,& ea committentibus non prestent auxilium, consilium vel fauorem,contradictores per censuram Ecclesiasticam & alia iuris opportuna remedia compescẽdo, inuocato ad hoc,si opus fuerit, auxilio brachij secularis.Cæterùm si forsan huiusmodi trãsgressorum,aut violatorum,vel ea fieri mandantium, ipsisque consentientium seu dantium in illis per se vel alios directè vel indirectè,publicè vel occultè auxiliũ, consilium vel fauorem, præsentia promonitionibus & requisitiõibus per vos de ipsis fiẽdis,tutè,securè vel commodè haberi nequiret: Nos vobis monitiones & requisitiones huiusmodi ac citationes quaslibet per edicta publica in locis affigenda publicis, de quibus sit verisimilis coniectura, quòd ad notitiam dictorum citatorum & monitorũ huiusmodi peruenire valeant, faciendi plenam & liberam cõcedimus tenore præsentium facultatem: volentes quòd monitiones,requisitiones & citationes huiusmodi, perindè ipsos citatos,requisitos & monitos (vt præmittitur) *arctẽt,ac si eis factæ & insinuatæ præsentialiter & personaliter extitissent. Non obstantibus piæ memoriæ Bonifacij papæ octaui,quibus cauetur, ne aliquis extra suam ciuitatem vel dicœcesim,nisi in certis exceptis casibus, & in illis vltra vnam dietam à fine suæ dicœcesis ad iudiciũ euocetur: seu ne iudices extra ciuitatem & dicœcesim in quibus deputati fuerint, contra quoscunque procedere,aut alij vel alijs vices suas committere,seu aliquos vltra vnã diætam à fine dicœcesis eorundem trahere præsumant:dummodo vltra duas dietas aliquis authoritate præsentium non trahatur,ac de personis vltra certum numerũ ad iudicium non vocandis, quàm alijs constitutionibus Apostolicis contrarijs quibuscũque: Aut si aliquibus communiter vel diuisim à sede Apostolica indultum existat, q̃ interdici,suspendi vel execrari,vel extra vel vltra certa loca ad iudiciũ euocari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam,ac de verbo ad verbũ, de indulto huiusmodi mẽtionẽ.Datum Basileæ *duodecimo Calendas Maij, Anno à Natiuitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimoquarto.

*Carceant,

*Cal.

BVLLA PRAEROGATIVARVM concessarum incorporatis Concilio, expedita pro domino Archidiacono Metensi.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis,in Spiritusancto legitimè congregata,vniuersalem Ecclesiam repræsentans,ad futuram rei memoriam.

Quanto personæ ecclesiasticæ vniuersalis Ecclesiæ seruitutem exhibent, tanto pluribus eos conuenit sermonibus & præsidijs communire, vt per hoc ab indemnitatib⁹ & oppressionibus expediti,ad ea quę ad ipsius Ecclesiæ salutem & felicem statum complectendum pertractanda habẽtur, nobiscum animos valeant liberiùs applicare. Vndè illis per quæ status ipsorum postergari simul & pturbari posset,ope nostra est cõsultius occurrendum.Sanè dudũ sanctissimus dominus Eugenius papa quartus, intendens Romanam curiam pro tempore sequentes specialibus fauoribus & antelationum prosequi prærogatiuis,voluit,statuit atque decreuit,quòd omnes & singuli,qui tempore vacationis beneficiorum sub expectatiuis, quas eis ipse dominus Eugenius papa concessit,gratijs comprehensorum in dicta curia præsentes & anteà per sex proximè præteritos mẽses illam continuò sequentes, fecuti forẽt, in assecutione quorumlibet huiusmodi beneficiorum, quæ tunc vacantia ritè acceptarent,& de quibus prouideri eis facerent,omnib⁹ cuiuscunq; dignitatis,status,gradus vel ordinis, etiam si in procellibus desuper habitis diligẽtiores & in canonicos recepti essent,sub pari vel iuniori data gratias expectatiuas habentibus,& tunc dicta curia absentibus,præterquàm præfati domini Eugenij Papæ familiaribus,continuis commensalibus,in cancellaria Apostolica descriptis omnino præferentur, & alias diuersis priuilegia & antelationum clausulas concessit,gratias expectatiuas ab eo obtinentibus. Nos itaque ad multiplicia labores & studia,quæ nobiscum in vinea nomini pro hæresibus extirpandis, pace procuranda fidelibus, ac reformatiõe Ecclesiastici status soliciti obsequio fortiuntur & perferunt,nostrę considerationis conuertẽtes intuitum,dignumq; censentes ex hoc, personas ipsorum meritis fructuosisq; laboribus pensatis æquo libramine,condignis forefauoribus prosequendos, horum consideratione inducti, volumus & authoritate vniuersalis Ecclesiæ præsentium tenore statuimus, decernimus pariter & ordinamus, quòd præfati solliciti & nostræ congregationi incorporati, necnon ipsorum familiares , eorundem obsequijs insistentes, quandiu incorporati nobiscum actualiter & familiares in obsequijs huiusmodi perstiterint,in beneficiorum assecutione quorumcunque,quæ ipsi expectatiuarum eis à sede Apostolica concessarum gratiarum vigore legitimè acceptauerint, & de quibus sibi prouideri fecerunt,omnibus & singulis acillis similibus antelationibus & prærogatiuis,quibus prædicti in eadem Curia præsentes,illamque sequentes,vt præfertur,administrantibus eis voluntate atque ipsius domini Eugenij statuto & decreto ꝑdictis, quomodolibèt potiuntur & gaudent,vti valeant pariter & gaudere: quodq; etiam interim solicitis,incorporatis & familiaribus ꝑfatus nullum prorsus per huiusmodi volũtatem,statutum atque decretum dicti Eugenij papæ,vt præfertur, edita,necnon priuilegia seu antelationum clausulis quibusuis, præterquàm suis familiaribus cõtinuis cõmensalibus concessa,præiudicium generari possit aut debeat,quo minus ipsi iuris communis ĩsecuto tramite,beneficia ipsa dictarum suarum vigore literarum assequi possint & etiam obtinere. Super quo iuris eiusdem in iudicio & extra volumus stari iudicio & dictamini, illudq; inter solicitos, incorporatos & familiares,necnon præsentes & sequentes prædictos, & quoscunque alios hincindè penitus obseruari: Non obstantibus prædictis & alijs voluntate, statuto,priuilegijs, clausulis atq; decreto ipsius domini Eugenij papæ,etiam si de illis præsentibus habenda foret mentio specialis, quæ quo ad solicitos, incorporatos & corũ familiares,ac alios prędictos, quoadusque perstiterint,vt præfertur, volumus haberi pro non factis , nulliusque roboris vel momenti, ac constitutionibus Apostolicis cæterisque contrarijs quibuscunque. Nulli ergo omninò hominum liceathanc paginam nostrorũ statuti,decreti, & ordinationis huiusmodi infringere,aut ei ausu temerario contraire.Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & vniuersalis Ecclesiæ se nouerit incursurum. Datum Basileæ,decimooctauo Calendas Februarij, Anno à Natiuitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimoquarto.

B. BVNSCHOTEN.

EPISTOLA SYNODALIS CONCILII,quâ instituuntur indulgentiæ in venerationem sacramenti corporis Christi.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritusancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsentans. Plasmatori omnium simul & redemptori Deo omnipotenti laudes debitas,& pro immensis ipsius singulis impensis beneficijs gratiarum actiones à suis fidelibus tunc dignè illi* exigere credimus, si vota relinquamus eisdem, quę ad ipsorum cõcessa sunt salutem animarum , vt exindè fideles ipsi & corde & animo exultãtes,ipsorumque in humilitatis spiritu mentibus ꝑparatis,participes fieri mereantur æternæ felicitatis. Hinc est,quòd nos quarundam literarum per sanctissimum dominum Eugenium papam quartum, super veneratione sanctissimi corporis dñi nostri Iesu Christi, & adiectione dierum diebus fidelibus cunctis de iniunctis eis pœnitentijs per Fe. Re. Martinum papam quintum prædecessorem ipsius, sub certis modis & forma relaxatis concessarum, tenorem ad dilecti Ecclesiæ filij &c.supplicantis instantiam, de originalibus ipsius Eugenij literis trãssumi,& præsentibus annotari fecimus, qui sequitur in hæc verba:

¶ Eugenius episcopus seruus seruorum Dei,ad perpetuam rei memoriam. Excellẽtissimum corporis & sanguinis Domini nostri IESV CHRISTI sacramentum, quod appropinquante passionis eius hora, dominus ipse signo præcipui,quo nos dilexit,amoris salubriter instituit,eiusq; cõmemorationem sacratissimam iugi mentis exultatione contẽplantes, ad hoc inter singulos huiusmodi mercatos sãguine spiritualia dispensare munera votis exposcimus, vt illi cõdignis assurgentes laudib⁹, sua frequẽtius ad ipsius venerationem sacramenti corda dirigant, & eo quo habetur corporalis ꝑsentia saluatoris,viatico fructus vitæ complectentes æternæ, cælestia conscendant, ipsum,qui se nobis in edulium tribuit, perpetuò conspecturi.Sanè dudum piæ memoriæ Vrbanus papa quartus prædecessor noster,ad orthodoxæ fidei corroborationem & exaltationem, dignè & laudabiliter statuens,vt de tanto sacramento,præter illam, quæ dietim in Ecclesia fieret,annuatim memoria solennior & specialior haberetur,& ad celebrandum eius tam excelsum tamque gloriosum festum,quintã post octauã Pentecostes feriã designans, ac Christifideles quoslibet ad colẽdum illud donis spiritualibus animare volens, omnibus verè pœnitentibus & confessis,qui in matutinali officio festi eiusdem in Ecclesia,in qua illud celebraretur, interessent, centum: qui verò MISSAE,totidem:& qui in primis ipsius festi Vesperis, similiter centum: qui autem in secundis, totidem. Illis verò qui

Primæ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ & Completorij horarum officijs, pro qualibet ipsarum, Quadraginta: eis autem qui per octauas ipsius festi Matutinalibus, Vespertinis, MISSAE,, ac prędictarum horarum officijs interessent, singulis octauarum ipsarum diebus similiter centum. Et subsequenter felicis recordationis Martinus papa quintus etiam prædecessor noster, fideles eosdem ad impartienda pro veneratione sacramenti huiusmodi potiora reuerentiæ & deuotionis exercitia firmare cupiens, singulis ex eis verè pœnitentibus & confessis, qui & quoties in ipsius sacramenti profesto ieiunium vel loco illius aliud pium iuxta suorum consilia confessorum opus facerēt, etiam centum: & qui præmissis in ecclesijs, in quibus illa celebrari contingeret, officijs interessent: necnon episcopis & alijs prælatis superioribus, qui dictis officijs libenter interessent, sed quo minùs eis in ipsis ecclesijs interesse possent, pro conseruandis suarum dignitatum iuribus, & alias tunc legitimè impeditis, pro Matutinali ducentos, & pro MISSAE officijs totidem, ac pro qualibet Vesperarum etiam ducentos, reliquarum verò videlicet Primę, tertiæ, Sextę, Nonæ & Completorij festi, octoginta. Rursus autem in quibuslibet octauarum diebus pro singulis Matutinalium, Missarū, & Vesperarum similiter cētum: necnon reliquarum horarum officiorum huiusmodi, quadraginta. Illis præterea, qui processiones, in quibus ipsum viuificum Sacramentum dicto festo iuxta præfatarum ritus ecclesiarum deferretur, continuò secuti forent, ac quibuslibet in festo & octauarum diebus huiusmodi, p pace & tranquillitate Ecclesię Missas deuotè celebrantibus, pro singulis ipsarum, necnon alijs in eodem festo Eucharistiæ Sacramentum deuotè sumentibus, etiam centum singulis annis. Profectò vice qualibet eis, qui dum corpus dominicum communicandum deferetur infirmis, illud cum incenso luminari præcedendo vel sequendo venerarentur, similiter centū. Et qui tunc illud aliàs deuotè secuti forent, quinquaginta dies de iniunctis eis pœnitētijs misericorditer relaxârunt. Ac etiam ipse Martinus prædecessor, quòd in festo & diebus octauarum huiusmodi in terris & locis Ecclesiastico quauis authoritate suppositis interdicto pulsatis cāpanis, ianuis apertis, & alta voce, excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis, vt citiùs recōciliari studerent, admissis, & illis qui causam vel occasionem huiusmodi interdicto dedissent, altari tunc nullatenùs appropinquantibus, MISSAE & officia præmissa licitè celebrari possent, authoritate Apostolica duxit concedendum. Nos verò, quos interim ad summi Apostolatus apicem diuina clementia prouexit, etiam pro frequentio-

ri huiusmodi veneratione sacramenti, summis gestientes affectibus nostri partes ministerij salubriter impartiri, necnon relaxationes & concessiones prędictas Apostolici robore muniminis notioni ipsorū fideliū committentes, præmissis per eundem Martinum prædecessorem, vt præfertur, relaxatis diebus alios totidem dies, pariformiter ab ipsis fidelibus consequendos adijcimus per præsentes. Et insuper vniuersos Patriarchas, Arehiepiscopos, Episcopos, & alios ecclesiarum prælatos monemus & hortamur in domino, ac eis per Apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, & in remissionem peccaminum iniungimus, vt per se vel alios eorum subditos per singulas suarum ciuitatum & diœcesum Ecclesias, in dominica feriam & festum prædicta proximè præcedente, salutaribus ad venerationem potissimè Sacramenti huiusmodi monitis & exhortationibus præsentium, quarum etiam tenor inter matutinales festi, necnon dierum octauarum huiusmodi lectiones recitetur, literarum continentiam & officium publicare & insinuare procurent, vt eiusdem sacramenti suffragante mysterio, subditi & fideles Episcopi spiritualium gratiarū vberiori sulciantur augmento, & ab illo, qui se pro ipsis immolauit hostiam, post huius vitæ cursum ad gloriam perducantur æternā. Verùm quia difficile foret, huiusmodi literas singulis exhiberi, volumus, & eadem authoritate decernimus, quòd ipsarum transsumpto, manu publica & sigillo alicuius episcopalis vel superioris ecclesiasticæ curiæ munito, tanquam præfatis (si originales exhiberētur) literis plena fides adhibeatur, & perindè stetur, ac si originales literæ forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis dominicæ millesimo quadringentesimo trigesimotertio, septimo calendas Iunij, pōtificatus nostri anno tertio.

Nos igitur volumus, & authoritate vniuersalis Ecclesię decernim⁹, ꝙ tenori huiusmodi, vbicunq; exhibitus fuerit vel ostēsus, *præsentibus in omnibus stetur firmiter, & adhibeatur plena fides, sicut eisdem literis originalibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omninò hominū liceat hanc paginā nr̄ę notificationis & commonitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autē hoc attētare præsumpserit, indignationem Omnipotentis DEI & vniuersalis ecclesiæ se nouerit incursurū. Datum Basilęæ quinto nonas Iulij, Anno à Natiuitate dominī millesimo quadringentesimo trigesimoquarto.

CONTRA COLLECTORES Cameræ Apostolicæ.

Sacro-

SAcrosancta &c. Dilectis Ecclesiæ filijs, Vniuersis & singulis collectoribus & Succollectorib⁹ fructuum & prouentū, cameræ Apostolicæ aut vniuersali Ecclesię debitorum, per Germanicam natiōem siue Apostolica siue nostra authoritatibus hincindè constitutis, tam p-sentibus quàm prēteritis & futuris, coniunctim & diuisim, Salutem & omnipotentis Dei benedictionem. Quoniam ab initio congregationis nostræ præcipua nobis cura est, recens prohdolor illud Bohemorum, antiquumque Græcorum dissidium prorsus extinguere: quo autem ordine ad vtraq; hæc tāquam fortissima efficaces manus iam miserimus, liquidò constat vniuersis. Sed cùm ad ea Spiritussancti gratia salubriter pagenda, diuersa & ineuitabilia subire oporteat onera expensarum, quæ proculdubiò ærarij nostri iam ferè euacuati facultatibus soli supportare nequimus, hinc desuper maturæ considerationis intuētes scrutinio, nedum aurū quodcunque habet Ecclesia, sed & cuiuslibet catholici corpus & animam, p tanto reductionis bono censuimus exponenda. Cùm itaque pridem inter alia synodica nostra decreta salubriter statuerimus, decæterò occasione annatarum communium & minutorum seruitiorum, primorum fructuum, deportuum, aut sub quocunque alio titulo, colore vel nomine, tā in Romana Curia quàm alibi, pro Ecclesiarum, dignitatum, officiorum & beneficiorum Ecclesiasticorum quorumcunque assecutione antè vel pōst exigi nihil penitus debere aut promitti, quemadmodum in nostro decreto desuper confecto pleniùs continetur: & nunc solùm supereſt, vt hactenus dicta occasione exacta ad Dei laudem pro vniuersalis supportandis expensis & oneribus prędictis vtiliter expendantur. Idcircò vobis omnibus & singulis coniunctim & diuisim in virtute sanctę obedientiæ & sub excommunicationis sententiæ pœna, quam, nisi mandatis nostris huiusmodi parueritis, semādamus, quatenus infra viginti dies post p̄sentationem p̄sentium, vobis coniunctim & diuisim, publicè vel occultè factam, immediatè sequentes, quilibet vestrum iter per se vel alium ad hoc specialiter constitutum, ad nos veniendi arripiat, & inceptum continuet sine fraude cum quaterno, quem de gestis, receptis & expositis per eū, in suæ collecturæ aut succollecturæ officio, toto eiusdem officij tempore conscripserit, Dilectis Ecclesiæ filijs deputatis nutu nostro, desuper per nationem Germanicam calculum, computum & rationem degestis, receptis & expositis huiusmodi redditurus, soluturusque & p̄sentaturus fideliter cum effectu eisdem deputatis pecuniam omnem tempore præsentationis præsentium collectam & restantem in huiusmodi officio: & deinde congruētibus terminis apud eosdē acceptandis in eodem officio colligendam pecuniā, de qua à iam obligatis colligenda etiam sub dicta pœna disponat p se vel alios nihilominùs diligēter. Vt aūt in his exequēdis vobis collectoribus & succollectoribus p̄dictis cōiunctim & diuisim nulli, pr sus p̄stetur impedimentū, vniuersis & singulis p̄sonis spiritualibus & secularibus cuiuscunq;, etiàm si regalis, Cardinalatus vel Pōtificalis dignitatis, stat⁹, gradus, ordinis, vel conditionis existāt, sub dicta excommunicationis latę sentētiæ: Collegijs vero & vniuersitatibus quibuscunque, sub interdicti ecclesiastici, quod etiam in contrafacientes ferimus in his scriptis, pœnis, districtè præcipiendo mandamus, quatenùs omnem pecuniā pro dicta Camera Apostolica aut domino papa siuè nobis collectā, apud eos aut eorum alterum seu alios * sui mandato forsan depositam, vel aliàs quomodolibet existentem & deponendam, postquàm deposita fuerit, vel aliàs apud eos extiterit, quam, si quauis etiam Apostolica siue dicti domini Papæ authoritate apud eos aut vos siue aliquem vestrum forsan nunc aut in futurū, de iure vel de facto arrestata foret, p̄sentibus omnia & singula mādata, inhibitiones & processus, qualscunque censuras siue pœnas Ecclesiasticas aut seculares continentia, in contrarium forsan facta vel fiēda, cassando, tollendo, irritando & reuocando, dearrestamus: Vobis Collectoribus & Succollectoribus, coniunctim & diuisim, infra trium dierum spatium à tempore notitiæ p̄sentium immediatè sequentium, tradant & assignent, ac per nos ad dictos deputatos, vt præmittitur, fideliter deferri permittant & adiuuent, nec impedimentum quodcunque siue qualecunque circa hoc, vel etiam vt nondum collecta pecunia huiusmodi colligatur, & vt p̄mittitur, deferatur, quomodolibet p̄stent, aut p̄stari procurent quouis quæsito colore, directè vel indirectè, publicè vel occultè. Atuerò si (quod absit) vos aut quisquam prædictorum huiusmodi nostris mandatis non parueritis, vel non paruerit cum effectu, hunc & omēs in contrarium facientes, p̄sentium tenore peremptoriè citamus, & absque alterius adminiculo executionis citatum habere volumus, quatenùs quadragesima die post notificationem p̄sentium sibi publicè vel occultè factam, de qua ad hoc iurati nuncij nostri relatione * simplici stari debere decreuimus, si dies ipsa iuridica fuerit. Alioquin prima iuridica extunc immediatè sequentibus, coram auditore curiæ Cameræ nostræ aut eius locum tenente, cui desuper & etiam contra obligatos & non soluentes, exemptos & nō exemptos, quoscunq;, cuiuscunq; status, gradus, ordinis vel conditi-

*y onis

Universidad de Deusto
Biblioteca

onis(vt ꝑmittitur)existant,ſpecialem ꝑſentibus tradimus poteſtatem,Baſileæ in iudicio compareant ad videndum & audiendũ ſe pœnas ſupradictas incidiſſe, per eundem auditorem vel eius locumtenentem declarari, & aliàs contra ſe ad fiſcalis procuratoris noſtri inſtantiam, ad grauiores pœnas & cenſuras,etiàm vſque ad priuationem beneficiorum & priuilegiorum omnium,quæ forſan coniunctim vel diuiſim obtinent, incluſiuè abſque citatione procedi,in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque. Datum Baſileæ in congregatione noſtra generali,8. Idus Auguſti, Anno à natiuitate ꝺomini &c.trigeſimoquinto.

AMBASIATORVM CONCILII BASILEENSIS epiſtolæ ad diuerſos ſcriptæ, Tractatusque cum Bohemis ac Græcis habiti.

EPISTOLA MISSA BOHEMIS per ambaſiatores ſeu legatos concilij.

VNiuerſis viris eccleſiaſticis & toti populo regni Bohemiæ, Frater Ioannes Nyder Prior domus Prædicatorum Baſileen,& Frater Ioãnes de Mulbruñ ordinis Ciſtertienſis,ſanctæ ſynodi Baſileẽſis ꝓ certis ſuis & ꝑſertim infraſcriptis negocijs humiles nuncij,pacẽ,quã ſecundũ Deũ optatis.

Etſi cupitæ rei quæque expectatio aliqd ex mora pœnę contineat, differentiùs tamẽ & potiſſimum ea, quæ in periculo verſatur ſalutis, multum anxietatis habere videtur admixtum. Cùm igitur dicta ſancta & inclyta congregatio, exortum inter nos diſſidium, in noxam animarum Chriſti ſanguine redemptarum vergere dolenter conſpiciat, & tantam iacturam cum innumeris alijs indè prouenientibus damnis & incommodis, velut pia mater deplangat, ſalutemque veſtram ſicut omni ardẽti deſiderio (prout ex ipſius digito Dei compoſitis literis perpendere poteſtis)expetat& expectet,modicùm ſibi hactenùs feciſſe videtur, eo ꝙ vniuerſitati veſtræ trinas eiuſdem continentiæ literas trãſmiſit, niſi quadruplicatis eiſdem nos binos cum eis nuncios pro rerum gerendarum expeditiori proſecutiõe,ne,quod tam auidè deſiderat,præter ſpem lõgiùs protrahatur, emitteret. Oblatam ergo à tam pijs & pacificis mentibus viam & gratiam, futuri mox in Chriſto chariſſimi,ne paruipẽdatis,ſed tanquam ab angelo pacis cælitus annunciatam,reuerenter cum præſentibus(q- *accipiatis, ſumus) *concipiatis, & ad componendum ea,quę vnitatis& pacis ſunt,ocyùs oratores inſtruite, nuncios cõfeſtim dirigite ad nos bona & pura fide. Iuxta commiſſum ac etiam conſilium,auxilium,& fauorem eorum, de quibus indubiam gerere poteritis fidẽ, veſtris mittẽdis, detã ſufficienti & rationabili ſecuritate veniendi,ſtandi,redeundi,& ſingula ſibi à vobis rationabiliter impoſita agendi & proſequendi, nomine & mãdato dicti ſacri cõcilij ,quibedim⁹, ꝙ meritò poteritis & debebitis manere hac parte cõtenti. Et ſi adhuc cautiùs & citiùs prouidendũ, ac prouidè tractandum, mittere ad nos huc aliquos decreueritis,cum eis ſuper hoc medio pacificorum in omni manſuetudine & ſecuritate agemis, & ipſorum aduentum (ſi nos de hoc citiùs certificare curaueritis, vſquequò dicti patres & domini noſtri de concilio indulgebunt)libenter præſtolabimur. Rogamus tamẽ affectione qua poſſumus,& hortamur in ꝺomino,quatenùs pro veſtrorum cauẽda ſecuritate,pro noſtra adinuicèm redintegranda in beneuolentia ſocietate,tales & tam rationabiles vias & modos concipere & offerre, & huiuſmodi ex aduerſo oblatos recipere & admittere ſtudeatis,vt euidenter appareat, ꝙ ea, quæ veritatis ſunt, bono & decenti ordine ꝗritis. Abſit,vt cùm de concordia fidei & ſimplici intentione intendimus,quocunque*inuoluto aut contextu verborũ, ꝗ iuſtè & rationabiliter expeti, aut ſecundum honeſtatem reddi de facili nõ poſſint, exigere,aut pacẽ ſimulare, bonaq; & ſanguinẽ noſtrorũ aliquatenùs amodò ſitire videamur: ſed rationabilibus & parabilibus in lenitate cõtenti ad inueniendũ & dandũ requiẽ animab⁹ mutuò conueniamus. Qnantocyus etiam fieri poterit,mittite quos miſſuri eſtis, ne ꝑ nimia dilatione,ſanctum & neceſſarium reformatiõis opus,de quo inter reliqua principaliter & efficaciter miſſa ad aratrum manu nũc agitur,aliquatenùs retardetur. Melius eñ eſt,& haud dubium ſalubrius,viriliter ſe in cõmuni cõtra vitia, quib⁹ expugnamur,erigere fœdus cum virtutibus, & ꝓximis pacifici:quàm ſanguinem fundentes,& animas periclitantes, crudeliter ſe in alterutrum armare.Exurgam⁹ adhuc, & quæ retrò ſunt,quantùm cum ꝺomino poſſumus, iniuriarum & offenſarũ obliti, Deo reconciliari:in ea,quæ anteà ſunt pacis fœdera,toto niſu cõnemur:nec vos,nec quẽquam detineat ad res caducas inotdinata quęq; affectio, aut deterreat ex ꝓteritis, qualitercũq; geſtis,inflicta forſan & nõ *parata paſſio.Si ipſi,condicenda inter nos pacta, bona fide ſeruaueritis:nõ erit,qui ex vobis quẽquam iniuſtè aliquatenùs offendat,cùm omnes,q in Chriſtianiſmo ſunt, ſecuritatẽ, quam in verbo præfati concilij pollicentur, indubitanter præſtabunt. Confidẽter ergo venite in ꝺomino,nihil heſitãtes.cõfidimus,quoniam ſecundum depoſitionem, qua cõcilium, ſuum ſumpſit in rectis & ſimplicib⁹ viris,& ordinato procedendi modo, exordium,veſtra cooperatiõe,ſi opportunè venieritis, & (relictis ſiue cõcordatis reliquis,q- *pacis

bus à nobis vtrinque diſcrepare videmini) formatiõem diſciplinæ ac morum, in nimium prohdolor in populo Dei collapſorum ſimplici intẽtione promouere curaueritis, cum bonæ voluntatis hominibus, pura & mundus de fructu glorioſorum huiuſmodi laborum lætabundus proſperabitur, & vocabẽt lata poſſeſſio poterit recompẽſare. Speramus,ſicut oramus & optamus, quia nou⁹ pro ſua laude, veſtra ſalute, & fidelis populi noua de veſtra ad ſe in pace acceſſione lętitia,miſericorditer inſpirabit, vt ſic bonis & ſuper præmiſſis,ſicut deſideramus,& anheli expectamus,reſpõſum pro veſtra vrbanitate quãtocyùs demandetis. Datum Nurẽbergis,ſub impreſſione Sigilli noſtri fratris Ioãnis Prioris memorati, quo & ego frater Ioannes Mulbruñ in teſtimonium præmiſſorum ſecum vtor ad præſens,die quinta Ianuarij, anno à natiuitate ꝺomini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſecundo.

EPISTOLA LEGATORVM concilij Baſileen in Nurenberga exiſtentium, ad Bohemos directa.

AMplioręſpectabiles viri redintegrandæ inter nos pacis ſpem veſtris è literis concepimus:ſupplices proinde ꝺominũ rogantes, quatenùs quod ſalubre in vobis reperiatis, pro ſua laude, & noſtra adinuicèm renouanda in ſyncritate fidei & dilectiõis vnanimitate incepit,ipſe (qui vinculum eſt & oſculum pacis)perficiat, perfectumq; inſolubiliter firmet. Et vt flagranti, qui in nobis eſt hac parte, affectui, qualicunque pro viribus effectu reſpondeamus,parati ſumus (vt repetitis) charitatiuum veſtrum & finale (vt verbis veſtris vtamur) in deſtinatũ diẽ non modò patienter, ſed & gaudenter præſtolari reſponſum,nihil dubitantes,quin & hæc ſacroſancta Baſileenſis ſynodus, digeſto veſtrorũ ſcriptorũ audito tenore,laudabit & probabit eum,veſtramque excuſationem, tanquam rationabilem, fauorabiliter admittet,& promiſſum reſponſum ęquanimiter expectabit. De procuranda verò veſtrarum literarũ baiulis ac nũcijs ſecuritate, circũſpectis & ꝓuidis viris cõſulatus Egrẽſis, tanquam viris reconciliationis, & fidis hac parte mediatoribus,cõfidẽter pro parte dicti ſacri Concilij ſcripſimus, ſupplicantes, quatenus huiuſmodi ſingulares & ſimplices veſtros ad nos dirigẽdos huc nuncios,eo quo requiſierint, aut opus fuerit, loco fauorabiliter & pacificè recipiant, & ſaluos ad nos vſq; perducant. Nobiſcum autẽ, quandiu cõmiſſa negocia flagitent,inoffenſi manere poterunt, & licentiati deinde, ad vos ſalui(vt indubitanter ſperamus)redire. Si quid ampliùs huiuſmodi portitorum aſſecuratio depoſcat, apud dictos ꝺominos de Egra requirat. Et credimus ꝙ in hoc veſtræ prouidentiæ ac veſtris non deficient, etiam ſi in ſe onus ad literas veſtras nobis ꝑſentandas ipſi aſſumere deberẽt. Poſtquàm autem inſignes & celebriores ad dictũ conciliũ ad nos mittere decreueritis oratores, tunc iuxta concilium & auxilium potẽtum & principum, qui ſe ad hoc hacten⁹ nobis, ex parte memorati concilij requirentibus, beneuolos & obſequioſos obtulerunt, & amodò (vt confidimus)exhibebunt, taliter prouidere*conabunt, vt ſecũdum*conducenda inter nos pacta, & humanam coniectura, vt meritò remanere debeatis hac parte cõtenti:hoc ſolùm charitate nõ ficta nec ſubdola ſuaſione commonentes, vt ſalutis acceptabile tẽpus fructuoſis mutuò & expeditis tractatibus redimamus. Sicque nos ad alterutrum non fronte minaci, vultuq; toruo, ſed placatis & placidis animis exhibeamus, vt nõ in vanum nobis hoc ſerò (quod abſit)plangamus dilapſum. Datum Nurenbergis,12.Februarij,anno *32. *conabimur *condicẽda for.*1432.

SEQVVNTVR CERTAE PROmiſſiones factæ per ambaſiatores ſacri concilij.

NOs &c.ſacroſanctæ generalis ſynodi Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitimè congregatæ, vniuerſalem Eccleſiam repræſentantis,ad ſereniſſimũ Imperatorem Romeorũ & Reuerendiſſimũ patriarchã Conſtantinopolitanum ambaſiatores & nuncij, ad ea quæ in dicta ſancta ſynodo pro vniõe eccleſiarum Chriſti pficienda, cõcluſa ſunt, exequendum ſpecialiter deſtinati: eiuſdem ſanctę ſynodi ad ea, quę pacis ſunt & vnita-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tis, firmum propositum cognoscendum vice & nomine eiusdem, tenore præsentiú literarú promittimus dare & cum effectu exhibere, quamcitiùs fieri poterit, vel saltem per galeas, quæ venturæ sunt, pro recipiendo ad concilium venientes serenissimú Imperatorem & reuerendissimú patriarchá, ꝑfata capitula, q̃ in eadem Basileensi synodo pro pace & vniõe ecclesiarum Christi hinc inde concluſa sunt & firmata sub bulla plũbea consueta dictæ sanctę synodi, & sub tenore de verbo ad verbũ, qui sequitur & est talis: Sacrosancta &c. quia ambasiatores nostri &c.

Item promittimus nomine vt suprà, dare præfatis serenissimo Imperatori & reuerendissimo patriarchæ quamcitiùs poterimus, vel saltem per præfatas galeas saluum cõductum sub bulla (vt præmittitur) & sub tenore de verbo ad verbũ, qui sequitur: Sacrosancta &c. Quia authore nomino &c.

Item promittimus, ꝙ dicta sancta synodus procurabit saluosconductus similiter p galeas destinando præfatis serenissimo Imperatori & reuerẽdissimo patriarchæ à dñis ciuitatis & patriæ, in quibus futura vniuersalis & œcumenica synod⁹ Deo authore celebrabitur. Et similiter ab omnibus dominijs & territorijs obediẽtiæ Ecclesiæ nostrę Occidentalis, per quæ siue eundo siue redeundo transituri sunt, munitos & roboratos modo cõsueto patriarum & dominiorum, firmiori modo quo fieri poterit, tenoris q̃ sequitur, & est talis &c.

Item ꝓmittimus, ꝙ dicta sancta synodus Basileẽsis sub bulla siue in bulla saluicõductus, dãdi (vt præmittitur) p eandẽ sanctam synodũ, declarabit 10. capitulũ contentũ in decreto, vbi dicitur: Itẽ ꝙ in oẽm euentũ ꝑdicta omnia vtique adimpleãtur, debere intelligi, vel intelligẽdũ fore, siue vnio sequatur, siue nõ, in dicta sancta synodo œcumenica &c. In quorum omnium &c.

Datum Constantinopoli in monasterio S. Georgij protunc habitationis nostræ, 25. Nouembris, anno à natiuitate dñi 1435.

COPIA PROMISSIONIS eorundem ambasiatorum.

NOs frater Ioãnes de Ragusio ordinis fratrũ prędicatorũ, professor & in sacra pagina magister, Henricus Menger decretorũ doctor Canonicus Cõstantien̄, vn⁹ ex ambasiatorib⁹ sacrosancti generalis concilij Basileen̄, & Simon Freiron in sacra theologia Baccalaureus, Canonicus Aureliañ, circa procœmiũ dicimus, ꝙ nunquã fuit de intentionẽ sacri Concilij, p aliqua verba in dicto ꝓœmio posita, diminuere honorẽ Ecclesiæ Oriẽtalis aliquo modo. Nec ex aliqbus verbis in eo positis debet aliquis scãdalizari. Dicimus vlterius, ꝙ si ambasiatores ipsorum vel ante promulgationem decreti vel post, aut in recessu eorum fecissent aliquam mentionem de dicto procœmio vel de aliquibus in eo contentis, per sacrũ concilium debitum fuisset appositum remedium. Veruntamen quia non placuit dictum procœmium, nec placet dominis Ecclesiæ Orientalis, nos cognoscentes feruentissimum desiderium & promptissimam volũtatem, sanctamque intentionem dictæ sanctæ synodi ad vnionem & pacem Ecclesiarũ Christi, contenti sumus & promittimus, capitula in eadem sancta synodo concluſa dare & exhibere sub bulla plũbea sacri concilij, & sub tenore. prout in literis nostrę ꝓmissionis continetur.

Ego Ioannes de Ragusio &c. subscripsi me manu propria &c. Ego Henricus Menger &c. subscripsi me manu ꝓpria &c. Ego Simon Freiró &c. subscripsi me manu propria &c.

PROPOSITIO AMBASIATORum concilij Basileensis facta Cõstantinopoli coram serenissimo Imperatore Græcorum.

PRIMA PARS.

MAiestas vestra serenissime Imperator, licèt omnium virtutum officijs dedita sit, & totius honestatis moribus *ordinata, nihil tamen regali dignitati decẽtius est, nihil imperiali vestræ maiestati amplius conuenit, quàm procurare pacem Ecclesiæ sanctæ catholicæ. Neque enim (vt egregius doctor Augustin⁹ ait) Christianos reges vel Impatores felices esse dicimus, qa diutiùs imperant, vel quia filios suos regnãtes & imperantes *placita morte relinquũt, vel qa hostes reipublicę potenter domant: quoniam hæc & alia huius vitæ ærumnosæ munera siue solatia gentiles & infideles principes adeò frequenter obtinent, qui tamen non pertinent ad regnum Dei, quò tendere debẽt principes catholici. Sed felices reges & Imperatores Christianos esse dicimus, si iustè imperant, si Deum timent, si Deum colunt, si Deum diligunt, si pacẽ eis à Deo datam ad dilatandum cultum Dei, diuinæ maiestati seruire faciunt. Felicem verò non immeritò dixerim animã genitoris vestri piæ & recolendæ memoriæ, qui pro fide catholica & pace Ecclesiæ diebus suis plurimum laborauit, Italiam, Franciam, Angliã, & plurima alia Christianitatis regna ꝓ sancta vnione Ecclesiæ Occidentalis & Orientalis laboriosissimè peragrauit. Et licèt diebus suis illã videre non potuit, tamen desiderium suorum meritum & laborum præmium suorum non perdidit apud Deum. Felix etiam non immeritò dici potest maiestas vestra imperialis, felix (inquam) nũc spe futuræ beatitudinis, posteà per gratiam dei re ipsa futura, pro eo quia zelum Dei habet ad pacem Ecclesiæ DEI catholicæ. Scimus enim ꝙ maiestas vestra summos pontifices

nostros, præsertim dominũ Martinum bonæ memoriæ, necnon sanctissimum dominum nostrum modernum solicitauit, & per plures ambasiatas requisiuit, vt hoc nefandũ schisma inter Ecclesiã Occidẽtalẽ & Orientalẽ de medio tollerent, ꝓ quod fides catholica tantã iacturam patitur, ꝙ infideles totam penè terram Christianorum occupare vidẽtur. Sed vbi fructus laborum vestrorum serenissime Imperator? cur charissimus genitor vester pacem Ecclesiæ videre non potuit, qui pro ea re (sicut prædictum est) tot labores sustinuit? certè ratio fundamentalis omnium per nos dicendorum hæc est, quoniam materia dissidij inter Græcos & Latinos non potest tolli, nisi per viam generalis & vniuersalis concilij. Et quoniã summi pontifices nostri tollere illud ex se ipsis sine concilio generali conati sunt, ideo ad pacem Ecclesiæ proficere non potuerunt. Petierũt ob hanc causam prudentissimè & *loquentes cum spiritu Dei *loquentis in sacro concilio Basileensi Oratores insignes maiestatis vestræ, videlicet dñs Demetrius, Isidor⁹ abbas monasterij S. Demetrij, & Ioãnes Dissipatus, fieri concilium œcumenicum vniuersale ex vtraq; Ecclesia Occidentali & Oriẽtali congregatũ, duo corã patribus præfati cõcilij cõstanter affirmãtes: Primũ, ꝙ absq; tali cõcilio œcumenico nõ possit tolli dissidium. Secũdum, ꝙ si *fiet ipsa vnio, vt sperabant, votiuũ sortiretur effectum. Qm̃ quidem per vtranque Ecclesiã ibidẽm congregatam esset Deo inspirante diffinitũ, firmiter crederet, & vsq; in futura semper secula integrè & inuiolabiliter teneretur. Narraue runt etiam deuotionem grãdem, quam maiestas vestra imperialis semper habuit ad pacem Ecclesiæ. Retulerunt etiàm feruentiss. zelum, quem reuerẽdissimus in Christo pater dñs patriarcha Cõstantinopolitanus gerit pro sancta vnione, cuius deuotiõis non parua indicia dedistis, quando rogati p dominum Episcopum Sudeñ & magistrum Albertum de Crispis ambasiatores sacri concilij, vt oratores vestros ad præfatum destinaretis concilium, libenter assentientes vos viros insignes ad hoc sanctum opus vniõis conficiendum designastis. quibus honorificè receptis &c. & in concilio auditis, *pro eo ꝙ hęc sancta vnio sine practica fieri non poterat, statim per concilium deputati sunt ex maioribus cardinalibus ꝑsidentibus sedis Apostolicę, archiepiscopi, Episcopi, abbates, doctores & magistri in numero cõpetenti, q vnà cum ꝑdictis Oratoribus multis diebus conuenientes, & rem istam maturè tractantes, deuenerunt ad certa capitula, q̃ secundùm morẽ ipsius ꝑfati concilij Basileẽn fuerunt per quatuor deputationes concordata, posteà in generali congregatione concluſa, deindè in solenni & publica sessione Missa de spiritusancto in maiori eccle-

sia celebrata, statuto siue decreto ad perpetuã rei memoriã roborata & firmata. Ibiq; coram altari in præsentia totius cõcilij propositis sacris Euangelijs & cruce dominica, ipso domino Isidoro cum stola iurante eadem capitula per ipsos Oratores vestros iureiurando fuerunt approbata. O felix dies, in qua arram futuræ vnionis & vobis dedimus, & à vobis susćepimus. Decreuit enim sacrum concilium iuxta desiderium vestrũ inter cætera capitula fieri cõcilium œcumenicum, i. ex vtraque Ecclesia congregatũ, in quo vnio & pax votiuum sortiri possit effectum. Susceperunt etiam patres sacri Basileensis concilij loca nominata per Oratores vestros pro celebratione huiusmodi concilij œcumenici, ita tamen, vt optio loci ex illis nominatis maneat in beneplacito prefati concilij Basileensis, sicut patet clarè & dilucidè ex lege & tenore decreti. Porrò intelligitur summum pontificem implicitè decretis sacri cõcilij consentire, quãdo sacro concilio adhæsit, & ipsum authoritate Apostolica approbauit. Sed non fuit contentũ concilium sacrum, nisi iuxta petitionem ambasiatorum vestrorũ ipse sanctissimus domin⁹ *non explicitè ꝑberet suæ sanctitatis assensum, licèt insupèr ꝓsidentes sedis Apostolicæ sessiõi intetfuerint, in qua hoc saluberrimum decretum fuit publicatum, decretationiq́ue consenserint, vigore quoque mãdati sui, quicquid ipsi egerunt, actum cẽseri debeat ab ipso summo pontifice. Nihilominùs prout in decreto fuerat promissum, superaddidit sacrũ cõcilũ, dñm Simonem Freron confocium nostrum trãsmittere ad ipsum summũ põtificem, & offerre suę sanctitati decretũ, & petere suæ sanctitatis consensum, quatenus res cum maiori cõcordia fieret, & ad pacẽ quã nos & vos desideram⁹, magìs ꝓficeret. Vtinã serenissime Impator ipsum sanctissimũ dominũ nostrũ æquè dignè possemus commeudare. Cõmendabilis est pro sua deuotiõe, quam gerit ad pacem Ecclesiæ. Videns enim quòd sacrum concilium manus apponeret efficaces ad hoc sacrum negocium, audiens etiam per organum domini Simonis, quid in se contineret decretum, ignorãs quid orator suus dominus Christophorus in Constantinopoli concluderet, & si quid etiã concluſisset, determinationi sacri concilij subijciẽs approbauit decretum, de consensu reuerendissimorum patrum sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium. Reuersus, est itaque dñs Simõ cum benedictione Apostolica, deportans ad sacrum cõcilium literas Apostolicas, expressum summi pontificis cõtinentes assensum: vt eccè, quæ facta sunt inter concilium sacrum ex vna parte, & Oratores vestros ex altera, circa decretum & in materia decreti. Et hæc est secunda pars orationis. Domin⁹ Henricus mediabit.

*pro, non, videtur legendũ, noster

Hic iam laudat Eugenium

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secunda pars dictæ propositionis:

AVditis sereniss. Imperator p organũ domini mei præloquentis, quòd materia dissidij inter Ecclesiam Occidentalem & Orientalem nó potest tolli, nisi per viam sacri & vniuersalis cócilij: Scit etiã Maiestas vestra Imperialis, Oratores vestros inſignes petiuisse semp œcumenicũ heri concilium, in quo pax Ecclesiæ votiuum sortiretur esse ſectum. Nunc igitur habeo declarare Imperiali Maiestati vestræ, quare sacrum cócilium viam secundam, quæ hic in Cõstantinopoli fuerat concluſa, voluit acceptare. Certe ratio fundamentalis hæc est, quoniam concilium œcumenicũ non inducitur p capitula in illa via practicata, sed solùm particulare & regionale. Dicitur enim in illis capitulis inter cætera: Fiat synodus generalis ex latere ecclesiæ Orientalis ex omnibus nationibus ipsũ ecclesię Orientali adhærentibus & ſubiectis. Item secundum practicam illius viæ legatus ſedis Apostolicæ venturus erat Constantinopolim, disputaturus de differentia Latinorum & Græcorum. Manifestũ est autem, quòd vnus legatus ſedis Apostolicæ, nó potest repræſentare synodum œcumenicã ex latere ecclesiæ Orientalis. Quare practica illius viæ excludit œcumenicum & vniuersale concilium nostrum. Tamen (vt prędictum est) pro perficienda sancta vnióe ampliùs illa via secunda, ſi habuiſſet locum, & nouę diuiſionis erat fomentum, & maioris discordiæ præbuiſſet intẽtum. Putaſſent Græci synodũ, quæ per iſta indicebatur capitula, vniuersalem fore debuiſſe, nos verò particularem & regionalẽ. Quis fructus sequi poterat vnionis, quã optamus, ſi de ipſa synodo, quæ fundamentum pacis & vniõis esse debuerat, varia & diuerſa sentiam⁹? Certè non modò non ſequebatur pax & vnio, ſed maior quàm vnquam fuerat, ſurgebat ſciſſura atque diuiſio. Græci octauam synodum particularem & regionalẽ esse dicũt, nos illam quaſi vniuerſalẽ reputamus. Quid opus est discordiã discordiæ addere, & ſciſſuram nouam antiquis diuiſionibus accumulare? Non ſit inter nos discordia de synodo futura. Si ad vnionem tẽdimus, in fundamento concordemus. Si pacem quęrim⁹, op⁹ est vt fundamẽtũ pacis iaciam⁹. Hæc oía intelligẽtes ambaſiatores maiestatis vestrę, tam primi quàm ſecũdi, dimiſſa ſecũda via, acquieuerunt primæ viæ, requirentes inſtãter ſacrum concilium, vt poſtquàm ſecunda via non placebat, primam proſequeretur, & decretum ad executiõem deduceret. Et qm̃ ſacrum conciliũ dubitauit, an propter concluſa hîc in Cõſtantinopoli, maiestas vestra vellet primę viæ acquieſcere, præfati ambaſiatores exhibuerunt, quòd*

Impialis maiestatis vestræ, per quod maiestas vestra plenam eis conceſſit poteſtatem. Quòd ſi prædictam viam non poſſent à ſacro concilio obtinere, inſisterent totaliter primæ viæ. Asseruitque publicè dominus Georgius, reuerendiſſimum dominum Patriarcham Constantinopolis ſibi dixiſſe inter cætera, quòd ſi ſacrum concilium nollet ſecundæ viæ, quę hic fuerit concluſa, annuere, ſed mallet perſistere in prima via concluſa in Basilea, ſi opus eſſet, faceret ſe deferri in humeris, vt propter mandatum datum primis ambaſiatoribus & iuſiurãdum, non diſcederet à promiſſis & concluſis. Sed & dominus Christophorus Garatanus Orator ſanctiſſimi domini noſtri, qui illis diebus Basilęã venerat, deportauit literas Apoſtolicas ad ſacrum concilium, in quibus ſanctiſſimus dominus noſter totum hoc ſacrũ negocium concilio remittebat: cuius optioni commiſit, vt quam vellet viam eligeret, vel concluſam. Et quicquid in his per ſacrũ concilium deliberaretur, ipſe approbaret. Tandem igitur ipſum ſacrum concilium, & ipſi Oratores Maiestatis vestræ, primam viam iterum firmauerunt, & determinauerũt illam proſequi, donec DEO authore pacis largiente, per iſtam viam pax reddatur Ecclesiæ ſanctæ. O felix hora, qua dici poterit Græcorum & Latinorum Ecclesia vna. O beatos oculos, quibus Dominus dabit ſtatim videre vnionem. Sperant patres in ſacro Basileenſi concilio congregati diebus ſuis videre pacem Ecclesiæ, pro qua orant ſine intermiſſione. Quoniam & vos & nos magnum zelum pacis habuiſſe oſtendimus, quid ſupereſt, niſi vt bonam voluntatem per operis euidentiam ad conſummationẽ vſquequaque perducamus? Maius, quod in hac re eſt, bona voluntas eſt: Hanc vtraque pars ſe habere aſſerit, & ſignis euidentibus comprobamus. Apponamus iam manus ad executionem operis. Intẽtio enim ſacri concilij Basileenſis eſt, vt ex parte ſua non pereat vnus apex vel vnum iota de lege ſui decreti. Quare etiam Maiestas vestra debet manus apponere ad hoc opus ſanctiſſ. perficiendum, cùm iam tempus habeat opportunum. Ne fortè iuxta verbum Saluatoris, veniat nox in qua nemo poterit operari. Tl ſecundo mendum eſt enim valdè, ſi noluerimus hoc bonum operari, dum tempus habemus & poſſumus, illud alio tempore nó poſſimus cùm voluerimus, Turcis, Tartaris, Sarracenis, & alijs infidelibus iuſto Dei iudicio occulto Chriſtianos ita premẽtibus, vt etiam ad inchoãdum hoc opus adſpirare fas non ſit. Ex quibus omnibus maiestas vestra Imperialis poteſt perpendere, quòd ex iuſta cauſa & rationabili ſacrum concilium diſmiſit ſecundam viam, quæ fuerat concluſa hîc in Constantinopoli, intenditque primã viam proſequi ad honorem omnipotentis Dei. Et hęc eſt ſecũda pars orationis noſtrę. Dominus Simon conſummabit.

Tertia pars eiuſdem propoſitionis: Me-

MEminiſtis (vt opinor) ſereniſſime Imperator verbi, quod ex ore Imperiali proceſſit. Promiſiſtis in animam genitoris veſtri bonæ memoriæ, & in animam veſtrã, necnon per fidem, quã princeps catholicus tenere debet & ſeruare, gratum ratumq; habere, quicqd Oratores veſtri pro ſancta vnione Eccleſiarũ Chriſti cum ſacro Baſileenſi concilio concluderent, ſicut patet ex tenore chryſobuli veſtri. Quapropter veſtram exhortamur in Domino imperialẽ Maieſt. & petimus, quatenùs Maieſtas veſtra, & etiã reuerẽdiſſimus dominus Patriarcha veſtris in perſonis propriis iureiurando & per bullas aureã & plumbeam more ſolito ratifi-
care, & quãtum in vobis eſt, executioni demandare oía ea, quę per Oratores veſtros pleniſſimo mãdato ſuffultos in publica ſeſſione cum ipſa ſancta ſynodo vnanimiter vos ipſi cõcluſiſtis, & in altari celebrata Miſſa de ſpiritu ſancto, ſuper ſanctis euangelijs ſolenniter firmaſtis. Secũdò petimus, quòd cùm tempus in decreto ſtatutum effluxerit, nec circunſtantiæ rerum impediant hoc tam ſanctiſſimum negocium, quatenus debitũ tempus ſtatuatur pro executione concluſo-
rũ, in quo maieſtas veſtra poſſit exeq quod iurauit, & Eccleſia noſtra operari, quod prompta veſtra nulla fuit. Quoniam firmiter credimus, quòd ſi veſtra Maieſtas notitiam haberet eorum, quæ in Baſilea facta fuerunt, nullo modo aliã viam attentaſſet. Et ex alio capite Maieſtas veſtra totaliter immunis eſt à culpa, quia putauit quòd ſacrum concilium conſentiret in ſecunda via. Similiter neque fuit culpa ſanctiſſimi domini noſtri, quia licet ſanctitas ſua miſiſſet huc dominũ Chriſtophorum ad tractandum pacem Occidentalis & Orientalis Eccleſiarũ, tamen hoc totum negocium remiſit ad ſacrum Conciliũ. Sed nec ipſa ſacra ſynodus peccauit, quia ad exequendum decretum ſuum parata eſt, & erit. Pro cuius etiam executiõe nos Oratores ſuos huc trãſmiſit. Quid ergo? zelus domus Dei hoc fecit, vt eodem tẽpore plures concurrerent, ſequentes doctrinam Euangelicam: Simile eſt regnum cęlorũ homini quærenti bonas margaritas: Inuẽta aũt vna preciosa, vendidit oía quæ poſſedit, & cõparauit eam. Poſtremò ſereniſſime Imperator, ſicut in mandatis habemus, petimus locum optimum ad celebrandum concilium œcumenicum, in quo pax Eccleſię votiuum ſortiatur effectum. Et dicimus ſecundũ diſpoſitionẽ Chriſtianitatis, prout his diebus prohdolor diſpoſita eſſe cernitur, nõ eſt locus aptior ad celebrandum huiuſmodi cõcilium œcumenicũ, quàm ciuitas Baſileẽſis. Vtinam rationes cõgruentię poſſem Maieſtati veſtræ lingua Græca exprimere, quoniam apud vos meliùs reſonarent, quàm in Latino ſermone. Sed quãdo lingua deficit, charitas magis inardeſcit. Quemadmodũm eñ ſol, cùm multę× exteriùs, nõ lucet ſuper terrã, ſed interiùs ardet in cęlo: ſic cũ maiori loquimur charitate, ×quãto lingua neſcit vti Græco idiomate. Cęterùm plures occurrere poſſent circa materiã loci opportunitates, quę longum eſſet enarrare. Sed ex multis quinque colligimus, quas Imperiali Maieſt. proponere volumus. Prima ſumitur ex quiete loci, quoniam illa regio eſt pacifica, quieta & tranquilla: & per conſequens aptiſſima ad tractandũ pacem Eccleſię, ſicut ſcriptũ eſt: In pace factus eſt locus eius. Propterea concilium œcumenicum cui ſpiritũ ſanctũ oportet aſſiſtere, oñino fieri in huiuſmodi loco trãquillitatis & pacis× De cæteris verò partibus Chriſtianitatis, quod dolẽter referimus, omes ferè guerris lacerãtur, atq; etiam cõſumuntur &c. Sola illa ciuitas & regiones circunſtantes, quæ ſuper Rhenũ fluuium protenduntur, tranquillitate gaudent & pace: quare ciuitas illa locus eſt aptiſſimus ad celebrandũ Conciliũ œcumenicũ pro conſequenda vnione Eccleſiæ.

Secunda ratio fundatur in libertate, quę debet in cõcilio œcumenico eſſe. Petiuiſtis per Oratores veſtros, vt Concilium veſtrũ futurum ſit liberũ, ita ꝙ vnicuiq; liceat dicere votum ſuum ſine rixoſa contentione. Quanta aũt ibi ſit libertas loquendi, conſulendi, deliberandi, cõcludendi, ſciunt Ambaſiatores maieſt. veſtræ, qui in ciuitate Baſileeñ longo tẽpore ſtetẽrũt, × ſi ciuitas illa, eſt ciuium cõcordia & vnitas. Baſilea enim inter cæteras ciuitates, ciuitas propriè appellatur, quia à ſe regitur, & ciues nulla partialitate diuiduntur. Amicitia principis ibidẽm dominãtis, neminem opprimit timore tantaq; eſt ibi libertas, quòd etiam inimici Eccleſię, quãdo ibi acceſſerunt, maxima potiti ſunt libertate. Accedit tertia ratio, quoniã congruum eſt, vt vbi hoc ſanctiſſimũ negocium accepit initium, ibi perficiatur. Exhibitio ibidẽm rerum prẽteritarum, indicium eſt futurarum. Et ideo ſi in illo loco fiet cõcilium œcumenicum, tractatus pacis ſortietur effectum. Quarta ratio reſpicit fertilitatem patrię: quoniã vbicunq; celebrabitur Cõcilium œcumenicũ, oportet ibi maximã multitudinẽ gentium conuenire. Cõueniẽt enim ibi ſummus Pontifex, Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & prẽlati cęteri eccleſiæ noſtrę Occidẽtalis, conuenient reges & principes, & Ambaſiatores abſentum principum. Conueniẽt etiã Serenitas veſtra cum patriarchis & prælatis, regibus & principibus Eccleſię Orientalis. quomodò poſſit hęc multitudo viuere, niſi locus abundaret maxima fertilitate? Tanta eſt aũt fertilitas patrię & Baſileeñ regionis, ꝙ Conciliũ generale ex latere totius Eccleſię noſtrę iam per quinquennium ſuſtinuit. Vndè ſicut Baſilea eſt in medio totiꝰ obedi-

for. * tenebre

for. *quando

for. *quòd ſcilicet,

for. *con-uenit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

entię nostrę, sic & verè prę cęteris fertilior locus est de se,& ad illū tanquā ad centrum cōfluunt vndiq; bona ab oīi alia regione.

Vltimò amœnitas loci non parum videtur ad rem pertinere, quoniā in præfata ciuitate Basileēn tāta est serenitas aēris, quòd nunquā aut raro subijcitur pestilentię. Quę cùm sit contagiosa infirmitas, solęt Cōcilia generalia & regionalia sine fructu dissoluere. Petimus igit serenissime Imperator, quatenùs Maiest. vestra illum velit eligere locū, vt absq; oīi impedimento celebrari possit Concilium œcumenicum. Et eccè nos offerimus pro parte sacri Concilij ad executionem decreti, donec largiente Domino pax reddatur Ecclesiæ Dei, præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.

PROOEMIVM DECRETI, QVOD non placuit Imperatori dicto.

SIcut pia mater pro filiorū salute semper anxia est, nec vnquam quiescit, donèc si qua inter ipsos dissensio sit, sopita fuerit: sic multo ampliùs sancta mater Ecclesia, quæ filios ad perpetuam vitam regenerat, omni conatu laborare cōsueuit, vt omnes q Christiano nomine censentur, sublato oīi dissidio, eandem fidei vnitatem, sine qua salus esse nó potest, fraterna charitate custodiāt. Quamobrem huius sanctæ synodi ab initio suæ congregationis præcipua cura fuit, recens illud Bohemorum, antiquumq; Græcorum dissidium prorsùs extinguere, & eos nobiscum in eodem fidei & charitatis vinculo perpetuo copulare.

Articuli Ambasiatorum Concilij Basileēn.

PRimus punctus est de ratificatione eorum quæ gesta sunt, quòd videlicet sereniss. Imperator & reuerēdissimus dōmꝰ patriarcha velint proprijs in personis iureiurando & per bullas aueam & plumbeam more solito ratificare solenniter, & executioni demandare, quantū in ipsis est, ea quę ipsi in sancta synodo Basileēn per suos solēnes oratores plenissimo mandato fulcitos, & publica sessione cum ipsa sancta synodo vnanimiter cōcluserunt, & in altari celebrata Missa de spiritusancto, super sanctis euāgelijs & cruce dominica iureiurando solenniter firmauerunt.

Secūdus punctus est de tępore, quia cùm tempus in decreto statutū & expressum, nō defectu sacri Concilij, aut ipsorum dominorum Imperatoris & patriarchæ, seu ambasiatorum eorūdem, sed alijs ex causis iam effluxerit, necesse est, vt pro executione cōcluforum, tempus debitum & cōpetens per vtranq; partem statuatur.

Tertius punctus est de loco Basileēn, q videlicet præfati serenissimus Imperator & reuerendissimus patriarcha multis ex causis dignentur & velint assentire, quòd Concilium vniuersale & œcumenicum, quod dictum est celebrari, in ciuitate Basileēn celebretur.

Quartus punctus est de executione decreti, quia videlicet missi sumus ad præsentandum præfato serenissimo Imperatori & reuerendissimo patriarchæ decretum concluforum in publica forma cum plumbea bulla præfati sacri Concilij Basileēn, inquantum attinet ad dictum sacrum concilium, ad inchoādum executionem decreti eiusdem, & concluforum contentorum in eodem decreto.

ALII ARTICVLI IMPERATORIS Constantinopolitani.

PRimò dicimus & volumus, vt procemium decreti aliàs lectum & intellectum, totaliter tollatur, & ad minùs corrigatur, tali modo, vt possimus remanere in hoc contenti, vt omnis mala & scandalosa suspicio remoueatur, quę poterit per illud procemium in animis quorundam exoriri.

Secundò, si (quod absit) vnio & concordia Ecclesiarum Christi non sortiatur effectum, sed recedamus ex illis partibus discordes & diuisi, sicut nūc sumus, quòd non afferatur nobis propter hoc aliquod impedimētum, damnum, vel aliquod hostile, quouis modo ex parte sanctę Romanæ ecclesię, immò vt fiat reditus noster ad has partes cū ijsdem honoribus, dispositionibus, fauoribus, cum quibus illuc accessuri sumus. Et faciat nobis pars sanctæ Romanæ Ecclesiæ omnia, quæ pertinēt ad reuersionem nostrā in tali etiam casu, sicut si fieremus cōcordes & vniti, vt in Deo speramus.

Tertiò, si contigerit aliquos dominos reges ac principes nō affuisse tali synodo nec verè, nec repsentatiuè propter aliquas causas tam ex partibus nostris, quàm Occidentalibus, quòd hoc non intelligatur, nec habeatur pro defectu aut reuertione conuentorum & concluforum, vel ipsius rei & solicitandæ sanctissimæ vnionis.

Quartò, quòd in ciuitate vel regione, in quibus debeat DEO authore dictum œcumenicū cōcilium celebrari, & in alijs ciuitatibus ac regionibꝰ Romanæ Ecclesiæ subiectis, veniendo, stando, redeundo, nos & oēs nostri nullum habeamus impedimentum, grauamen, nocumentum, vel quodcunque malum ab aliqua persona tam ecclesiastica quàm seculari, ꝓpriè vel cōmuniter, palàm vel occultè ex quacunq; occasione.

Quintò & vltimò, quòd si aliquis vel aliqui de quacunque natione & cuiuscunque fortunæ & qualitatis ex illis, qui ex parte nostræ Ecclesiæ ibidēm accessuri sunt, in aliquo peccaret, iudicium illius peccati spectet ad nos & nostram partem: pœna etiam illius determinetur nostra discretione, & non habeat sup hoc & possit aliquid facere pars Occi-

Occidentalis ecclesiæ subiectorum nostrorum omnium.

ALII ARTICVLI RESPONsorum Ambasiatorum concilij.

AD primum dicimus, quòd nunquam fuit de intētione per procœmium decreti iniuriari aliquo modo Ecclesiæ Orientali, nec ex ipso sanè intellecto (vt declaratū est) potest vel debet aliquis iustè scandalizari.

Item dicimus, quòd si Ambasiatores ipsorum vel ante promulgationem decreti vel post, aut in recessu ipsorum fecissent aliquā difficultatem de dicto procœmio, per sacrū concilium debitum fuisset appositum remedium.

Dicimus vlteriùs, quòd non est in potestate nostra, dictum procœmium tollere aut corrigere, siue mutare, aut aliud facere, tum quia non habemus sigillum aut plumbum concilij, tum quia illius est tollere, corrigere siue mutare, cuius est concedere. Postremò, quo ad hunc primum articulum dicimus, quòd propter prædictum procœmium nullo modo tātum bonum est omittendū, aut aliquo modo differendū. Et offerimus nos ad omnia remedia rationabilia, nobis possibilia.

Ad secundum dicimus, quòd si loquatur articulus de expensis honestis, clarum est ex tertio & decimo capitulis ipsius decreti. Et si ampliori declaratione indiget, parati sumus ad declarādum &c. Si aūt de securitate loquatur, pronidebit per saluūconductū.

Ad tertium, quod de regibus, principibus ac dominis & principalibus Ecclesiæ prelatis consentire nō possumus, quin saltem interfint repræsentatiuè, vt patet ex primo capitulo decreti, & ex declaratione, Quid est synodus vniuersalis & œcumenica. Nam inter alia dicitur in primo capitulo: Similiter veniēt ex oīibus regnis & dominijs, quæ subijciuntur ecclesiæ Græcorum cum plena potestate & mandato vallato iuramento & alijs clausulis opportunis, tā ex parte secularium dominorum quàm prælatorum.

ORATIONES ALIQVOT IN SEV PRO IPSA BASILEEN. SYNODO, CONtráq; vel ad ipsam habitæ.

COLLATIO EXIMII DECRETorum doctoris magistri Ioannis de Bachenstein, facta coram domino nostro sanctissimo in Florentia.

BEatissime pater, exigeret presentia V.B. in primo dicēdorum alloqo rationem ornatè cōpositam, matureq; digestam, quæ S.V. dignitatem, clementiam, aliasque virtutes & dotes summas in mediū adduceret, & rem ipsam Deo gratissimam, & hominibus salutiferā, de qua paulopòst dicturus sum, peroraret. Quis autem eloquentiæ princeps aut Tullianæ sapientiæ, præsulatum supremi vicarij Iesu Christi, modico & inculto sermone ad plenum explicare poterit? profectò mearū virium, sed & sublimioris ingenij transcendit facultatem. Rem insupèr ilico subijciendam, veritatis nitore submissam video, ratusq; non sum eam verborum lenocinio indigere. Canon mihi locupletissimus testis est, eum supernacuis laborare impēdijs, qui solem certat facibus adiuuare. Quoniā igitur gratię plenitudo adiectione nō indiget, nec vlla requirit cōmendationis argumēta, immorari in ea re verborum fucatis coloribus ampliùs non putamus. Ne autem vsque ad fastidij necessitatem mea se extēdat præfatio, ad conceptam materiam orationē cōuerto, non tamen de propria virtute, sed de munere largitoris illius, qui dat oīibus affluenter, & non improperat, confidens. Ve- Iacob. 1.
rùm P.B. cùm parēs noster ille solus & vnus Deus gloriosus, fingeret animal rationale, ipsum ex humo subleuatum, ad contemplationem sui artificis erexit: & solus homo est, qui res cælestes accepit: spectare eum Deus cælum voluit, vt religionem ibi quęrat. Apparet non esse rationis humanæ, vt postpositis diuinis ac humanis præceptis, opes rerenas, quæ plerunq; curuant animal rationale, venerari. Cùm autem P.B. gloriosissimi pōtifices antecessores V.B. magni, iusti, in cælestibus rebus experti, summa religione Deum adorabant, iustitiæ cultum colebant, in omnibus Deum præsentem esse putabant, decreta sacrorū cōciliorum in summa reuerentia ac veneratiōe habere solebāt, & à suis subditis obseruari faciebant, adeo etiam, vt beatus Gregorius tantę beatitudinis & sciētiæ pontifex, Quatuor cōcilia generalia vniuersalia, sicut q̄tuor libros euangelij professus fuerit, scilicet Nicenum, Cōstantinopolitanum, Ephesinum, & Chalcedonen. Ratio, quia in his velut in quadrato lapide, sanctę fidei structura cōsurgit, & cuiuslibet vitæ atq; communis actionis norma existit. Et cùm vniuersali sint consensu constituta, se, & non illa, destruit, quisquis præsumpserit absoluere quos religāt, aut ligare quos absoluunt. Clarū aūt est, iuxta Gelasij papæ sententiam, q̄ eadem veneratione & decreta aliorum conciliorum custodiēda & recipienda sunt. Nedum autē dicta quatuor generalia concilia cum suis sequentibus, solummodò quo ad fidem beatus Gregorius se venerari fatetur, sed etiam quo ad Reformationē, quando subiungit, dicēs: Quia in his cuiuslibet vitę atq; communis actionis norma existit. Constat autem & luce clariùs apparere potest, q̄ iuxta sacri concilij Constantien decretum, quēlibet, etiam si papali præfulgeat dignitate, decretis sacrorum conciliorū obedire debere in his quę pertinent ad fidem, schismatis extirpationē, & Reformatio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mationem Ecclesię in capite & in mẽbris,& pertinentiũ ad ea. Et si glorioſiſſimi pontifices ea deſtruere, quæ anteceſſores ſui ſtatuerunt, erubuerunt: multò magis decet & expedit,quinimmò neceſſarium foret S. V. eorum veſtigijs inhærendo,decreta ſacrorũ conciliorũ ſumma cum veneratione obſeruare,& obſeruari facere & cuſtodire. Sicque Pater B. ſi priſcorum ſacrorum pontificum magnifica opera S. V. attendit, ſummo ſtudio conabitur gloriam ſuam triumphalem ſuis poſteris & vniuerſo orbi relinquere,p futuram. Neq; S.V. retrahat leuis occaſio, quinimmò diuinæ neceſſitudini ſatisfaciet, ſi grato ſtudio ſuo adminicula miſericorditer petenda Eccleſiæ Dei feliciter cõdonabit. Non iniuſtum petimus,non S.V. maximis prælijs & certaminibus cõfligere rogamus,non inſuperabiles montes tranſiturã, non ampla terrarũ ſpatia vaſti orbis luſtrare:ſed vt ſancta Catholica Eccleſia fauoribꝰ benignis participata, bonos felicitatis ſuæ cõuentus in perpetuum memorales cõquirat glorioſè. Nunc autem P.B. de veſtræ ſanctitatis benedictione ad rem ſpecialiùs deſcendam,alia iniuncta poſteris temporibus explicaturus.

Conſiderans itaq; ſancta catholica eccleſia,per ſacram ſynodum Baſileẽſem preſentata,Reformationẽ Eccleſiæ Dei in capite & in mẽbris, vniuerſo orbi ſummè eſſe neceſſariam,& ad eam perficiendam creberrimis literis S. V. magna cum charitate & ſolertia propulſatã fuiſſe, In nomine ſpiritus ſancti paracleti,magnis ac varijs impedimẽtis interuenieñ, ſua ſaluberrima promulgauit decreta. Cùm autem P.B. ob eorundem tranſgreſſionem magna ſcandala in eccleſia Dei præteritis tẽporibus exorta ſint, & niſi accuratiùs prouideatur,timendũ foret, maiora ſcandala intolerabilia ac ſchiſmata grauiora ſuboriri,maximè autem propter non obſeruationem decreti de electionibus, ob quam tranſgreſſionem paucis temporibus elapſis,ſeq; poterit perniciоſiſſimũ ſchiſma in Eccleſia Dei,periculoſius quidem,quàm fuerit aliud nouiter extinctum. Illud nanq; diuidebat Eccleſiam Dei in duas partes. Sed ſi S.V. non ſeruaret decretum de electionibus per ſacrum concilium promulgatum,timendum foret, ꝙ infra decem aut quindecim annos ſancta catholica Eccleſia diuiſa reperiat in tot partes, quot ſunt diœceſes. Proximis inſupèr dieb⁹, cùm Ambaſiatores ſacri concilij Franckfordiæ in ſolenni conuentione ſacri Romani Imperij principum Alemanię & Electorum eſſent cõſtituti,audiuerunt grauiſſimas querelas maximaq́ ſcandala exinde euenire. At ſtatim verò expòſt Colonieñ & Moguntineñ archiepiſcopi queruloſas literas de nouo,ſacro cõcilio tranſmiſerunt,poſtulantes humiliter & deuotè,quatenus ſacrum concilium ſuper obſeruantijs decreti de electionibus ante ſui diſſolutionem dignaretur apponere remedium oportunum. Quanuis autem P.B. ſuperioribus temporibus ſacrum concilium per honorabilem dominum abbatẽ ſanctæ Iuſtinæ,& demum per duos reuerẽdiſſimos ſanctæ Romanę eccleſię cardinales,pro obſeruandis decretis editis & edendis S. V. requiſiuerunt,nũc verò per duos humiles dictæ ſacroſanctæ ſynodi oratores rogat, petit,hortatur,& per viſcera Dñi noſtri IESV Chriſti obſecrat & ampliùs requirit, quatenus ſanctitas veſtra deinceps cũ effectu ſeruare & ſeruari facere velit decreta edita & edenda per ſacrum cõcilium Baſileeñ, & in contrariũ attẽtata reuocare. Alioquin P. S. dicta ſacra ſynodus multiplicibus iurgiorũ ac ſcandalorum crebris propulſata opprobrijs,intendit dare operã efficacem,per quã decreta ſua ab omnibus inuiolabiliter obſeruentur,etiam quacunq; præfulgeant dignitate,prout poſſibile erit. Vnde iam tot ſcandala & ſchiſmata in populo Chriſtiano ſuborta exiſtunt,& perampliùs ſequi veriſimiliter timentur, quod ſacro concilio non expedit conniuentibus oculis pertranſire. Et ſi ſacrum concilium non foret congregatum ad obuiandũ dictis ſcandalis,de nouo deberet congregari. Nunquam autem ſacrum concilium patietur ſe diſſolui,niſi primitùs adhibito ſufficienti remedio modo poſſibili pro obſeruandis decretis eiuſdem. Quid nanq; prodeſſet cõdere decreta & leges,ſi non manutenerentur? Qualis inſupèr futuris temporibus ſpes generalia concilia congregandi haberi poterit,ſi decreta ſacri concilij Baſileeñ,tot laboribus & expenſis condita & promulgata,tam de facili violari, ac etiam retractari ac irritari à quocunque tolerarentur? Et profectò niſi diligẽtiùs ꝓuideatur ſuper obſeruantia decretorũ,paucis temporibus elapſis,omnis authoritas ſacrorum conciliorũ eneruabitur,& diſciplina eccleſiaſtica peribit. Vulgaris nanq; inoleuit vox populi,ſi durante cõcilio hæc fiunt in viridi,quid eo diſſoluto *ſpectãdum * ſiccum foret in arido? Prætereà P.B. ad dictam obſeruantiam decretorum,ex ſuſcepti regiminis officio S.V. adſtricta eſt. vnde iuxta Iuliani papæ ſententiam, officij noſtri conſiderationem non eſt nobis diſſimulare, non eſt tacere libertas,quib⁹ maior cũctis Chriſtianæ religionis zelus incumbit: & per conſequens,ſeruentiori deſiderio ea quæ ſunt Chriſtianæ religiõis decreta,Romanos põtifices ſeruare oportet. Neq; aliquam aliam ſedem,ſecundum Gelaſium,vniuſcuiuſque ſynodi cõſtitutum,quod vniuerſalis Eccleſiæ probauit aſſenſus,magis exequi præ cæteris oportet,quàm primam,quæ & vnamquanque ſynodum ſua authoritate confirmat,& continua moderatione cuſtodit. Nedum autem verbo aut ſcripto ea amplecti, ſed

ſed etiam vſq; ad animam & ſanguinem, ea quæ ſpiritu ſancto dictante patres diffiniuerunt,pcipua virtute defenſare & ſeruare, ab alijsque obſeruari facere & cuſtodire: quod ſi S.V. fecerit,conſequetur profectò ſancta catholica Eccleſia immenſam gloriam, honoremque ſuſcipiet pariter & decorem: ſacrum quoque concilium Baſileeñ, in ſpiritu ſancto legitimè congregatum,& S.V. vinculo charitatis indiſſolubili erunt vnũ, ſicut & nos vnum ſumus.

Inſupèr P.B. quot & qualia ſcandala preteritis temporibus prouenerint ex eo,quòd ſententiæ etiam tres cõformes latę in ſacro concilio,in curia Romana refutantur,retractantur & reuocantur,ad plenè explicandũ non ſufficeret dies neque menſis. Patres autem ſacri concilij, & etiam cuncti principes ſeculi,de hac re non ſolùm admirantur, ſed & grauiſſimè ſcandalizantur,cùm hoc eedat in maximum ſcãdalum & perturbationem eccleſię vniuerſalis. fiunt nanq; diuerſi proceſſus in diuerſis partibus: vnus excõmunicat, alius verò abſoluit: vnus obedit, alter contemnit. Quanta autẽ mala & cõtemptus eccleſiaſtici ſtatus hinc proueniant, lingua noſtra mortalis ad plenũ explicare non poterit. Et quod grauius eſt, fiunt proceſſus in curia Romana, per quos mouentur ſuppoſita concilij, ſignanter autẽ ſcriptores & abbreuiatores, cùm tamen ita neceſſaria negocia ibidẽm tractentur, quòd non ſolùm deberent vocari, quinimmò & alij mitti. Ea,propter P.B. dicta ſacra ſynodus S.V. rogat, petit, hortatur, & inſupèr per viſcera miſericordiæ Domini noſtri Ieſu Chriſti obſecrat & requirit, quatenus S. V. deinceps taliter velit prouidere, quòd iſta aut cõſimilia deinceps non fiant. Et preſertim mandare domino patriarchæ Hieroſolymitano, à quo dicitur illud monitorium emanatũ, vt illud reuocet,& decęterò conſimilia non attẽtet. Perampliùs autem S. V. dignetur fauere & habere recommiſſa ſuppoſita ſacri concilij, prout in decreto adhæſiõis pollicita fuit S. V. facere velle. In omnibus autem S.V. velit ſic agere, quatenùs patres in ſacro concilio congregati concipere valeant, S.V. manutenere ſacrum concilium,& non per indirectũ diſſoluere. Quod ſi S. V. fecerit, * totus inſuper orbis vniuerſus exinde magnam ſuſcipiet conſolationem & quietem, ſacrum inſupèr concilium & S.V. erunt vnum, ſicut & nos vnum ſumus.

Poſtremò pater beatiſſime, ſacrum concilium volens ea ſignificare S.V. quæ proximis diebus in ſacroſancto opere Reformationis, dudum vniuerſo orbi per ſuas literas promiſſo fecit & ordinauit, in preſentiarum in ſignum participationum tot & tantorum bonorum operum, tranſmittit S.V. decretũ de Annatis, vacantijs & communibus ſeruitijs tollendis, prout in ipſo decreto ſtatim præſentando clariùs continetur. Et dicta ſacra ſynodus hortatur & requirit S. V. quatenùs velit ipſum decretum in ſua curia ſeruare, & alibi obſeruari facere & cuſtodire: quoniam ipſum eſt cõforme legi diuinæ & canonibus ſanctorum patrum, & dignetur ipſum benignè ſuſcipe, tãquam opus quod principaliter reformandum erat. Quanuis autem P.B. iſtæ Annatæ introductæ fuerũt ex cauſa Paſſagij terræ ſanctæ, nunc autem ceſſante cauſa, ceſſare poterit & effectus. etiã dictæ Annatæ hactenus ſubleuatæ, nõ ſunt cõuerſæ in eum vſum & finem, propter quẽ Annatæ adinuentæ fuerunt. Maximè autẽ, quoniam ſuperioribus temporibus in ſubleuationem dictarum Annatarum, tantus rigor, tantæque exorbitantię, & tot inſupèr deſtructiones & orbationes inſignium eccleſiarum prouenerunt, adeò etiam, quòd in multis eccleſijs cultus diuinus nedum diminutus, ſed etiam in totum in collapſum reductus exiſtit. Multi enim notabiles prælati, ob non ſolutionem Annatarum, innodati cenſuris eccleſiaſticis, multis annis à diuinis abſtinentes, & tandem plurimi in ipſis ſic mortui, in terra ꝓphana inhumati ſunt. Alij verò coacti ſunt vẽdere libros, calices, capſas reliquiarum & ornamenta eccleſiarum. Alia autem innumerabilia mala, quæ exinde ſubſecuta ſunt, in longum enarrare de præſenti ſuperſedeo. Quibus ſingulis attentis, perampliùs nõ expediebat ſacro cõcilio, cõniuentibus oculis pertrãſire. Vndè P.B. ſi Alexander ſanctæ Romanæ Eccleſiæ & Apoſtolicę ſedis epiſcopus, ſcribẽs Lucẽſi eccleſiæ conſtituerit & decreuerit, ꝙ nullus cuiuſcunque gradus clericus pro eccleſiaſtico beneficio audeat aliquid conferre, etiam ſi fabricæ eccleſiæ vel in denarijs ſeu etiam in vſus pauperum donatũ tribuendũ foret: multo magis decuit ſacrum concilium, quod eſt ſpeculum & norma cuiuſlibet vitę atq; communis actionis, decretare & ordinare, quatenùs perampliùs in collatione beneficiorum, confirmationũ, Electionũ, admiſſionum, poſtulationũ, tam in curia Romana, quàm alibi, nil penitus antè vel pòſt exigatur, directè vel indirectè, prętextu etiã cuiuſcunque conſuetudinis, priuilegij vel ſtatuti, aut aliàs quacunque recepta occaſione. Sacrum nanq; concilium nil noui ſeciſſe videtur, ſed antiquiſſima iura ſanctorũ Romanorum pontificũ innouauit. Nihilominùs P.B. ſacrum concilium omninò diſpoſitum eſt, & iam laborat per aliquem alium modum honeſtiorem S.V. & dominis cardinalibus talem facere prouiſionem, de qua S.V. dictique domini cardinales meritò poterunt contentari. Preſertim autem ſi ſacrũ cõcilium informatum fuerit realiter & cum effectu, S. V. decreta ſacri concilij Baſileeñ ſeruare, & ab alijs obſeruari facere & cuſtodire, prout & S.V. in Bulla fuæ adhæſionis pollicita

Universidad de Deusto
Biblioteca

pollicita est ea seruare, has preces pater B. pro hac vice nos humiles & tantilli dictę sacrosanctæ synodi oratores, S.V. magna cum instantia offerimus, rogantes S.V. humiliter & deuotè, quòd si nobis iniuncta non tam maturè aut eleganti stylo quo debuissemus, exposuerimus, id non sacro cócilio, sed nostræ imperitiæ S.V. asscribere dignetur. Finaliter P.B. optat ipsa sacra synodus, vt Deus gloriosus vota & agenda S.V. feliciter dirigat, & cęlesti dono prosequatur, vt per hęc & alia quæ Domino inspirante S.V. in posterum fecerit, immarcescibilem vitę eternę coronam & triumphalem gloriam cósequi mereatur, quam S.V. & nobis omnibus cócedat IESVS Christus benedictus in secula. Amen.

RESPONSIO DOMINI EVGENII PAPAE AD PRAEDICTA propositа per Ambasiatores concilij.

SAnctissimus dominus noster papa venerabilibus viris oratoribus sacri Basilee ń concilij super propositis & petitis per eos responsum requirętibus, hoc modo respondit:

Quòd mens & intentio, ac oñe studium suum semper fuit, intędere & vigilare ad ea quę honorem Dei, salutem animarū, ac bonum totius Ecclesiæ ac reipublicę Christianæ concernerent, signanter ad extirpationę hęresum, reformationem morum, ac pacem populi Christiani. Et specialiter ad reductionem Gręcorū, & Ecclesię Oriętalis ad veram & catholicam fidem. In qua re quātùm laborauerit, primùm Constātię, deinde Romæ tempore felicis recordationis domini Martini papę quinti, prędecessoris sui, dum esset in minoribus, postremò postquàm ad apicę apostolatus assumptus fuit, ferè omnibus notum est, ita vt non ociosè extimet, q si in ea re sibi credulitas fuisset adhibita, iam ad optimum finem peruentum fuisset, aut saltem huiusmodi reductio magnum principium haberet.

Quantum autem ad negocium indulgētiarum, Electionum, Annatarum, causarum & vocationum scriptorum & abbreuiatorū Romanæ curiæ, respondit: Quia materiæ grandes sunt, & discussione ac declaratione indigent, se vnà cum fratribus suis sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus decreuisse respondere per suos *sacro concilio: quod quamprimùm facere intendit, sperans responsiones suas tales esse debere, quæ iustitiæ & honestati conueniant, ipsiq; sacro cócilio & omnibus piè sentientibus ad Dei honorem, charitatem & pacem, ac bonū vniuersalis Ecclesiæ, gratæ ac acceptæ meritò sint futuræ.

POGGIVS.

Ego Poggius domini nostri papæ Secretarius, suprascriptam responsionem de mādato suæ S. scripsi manu ppria & subscripsi.

Auscultatū cum originali scripto in schedula papyrea. Et cócordat. Et interfui quādo 12. die mēsis Augusti millesimo quadringentesimo tricesimoquinto præfatus Poggius in camera S. domini nostri papæ coram multitudine prælatorum, doctorum, & aliorum virorum, respondit se dictam schedulam scripsisse, & dominis Ioāni de Bachenstein decretorū doctori, & Matthęo *Mesnaige in sacra pagina Baccalaureo, oratoribus sacri Basileensis concilij prætatis, ex parte ipsius sanctiss. dñi nri papę ssentasse.

Ita est. D. Barard. notarius publicus.

C. Rousselli.

SEQVVNTVR RESPONSIONES FACTAE PER DOMINVM ANTONIVM AVDITOREM

nomine fratris Ambrosij Prioris generalis & suo, ꝓ parte sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Eugenij diuina prouidentia papæ quarti, in generali cógregatione ad petitiones factas per oratores sacri concilij, millesimo quadringentesimo trigesimoquinto, die septima Octobris.

NVncij & oratores à sacro hoc generali destinati concilio ad sanctissimum in Christo patrem & dominum nostrum, dominū Eugenium diuina prouidentia papam quartum, Venerabiles scilicet & doctissimi viri magistri Matthæus *Neuartze, sacrę professor Theologiæ, & Ioannes Bachensteyn decretorum doctor, iniunctum eis prosequētes officium, Reuerendissimi reuerendique in Christo patres & domini, cæterique vos patres & viri electissimi, plura diuersis orationibus ipsius domini nostri beatitudini exposuerūt, eorumq; *adplacuit corroborāres exhortatorias suas petitiones authoritatibus, tum rationibus, tum quoque persuasionibus, ornatè sanè atque discretè: quę cùm omnia reuerēdissimis P. & dominationibus vestris nota fore conspicimus, ad vniuscuiusque exhortatoriè petiti responbonè descendere congruentiùs iudicamus, quàm eorundem dominorum oratorum singula repetamus proposita, verùm non declinantes ab ordine, per eos ipsos egregiè custodito, vice & nomine ipsius S.D.N. cuius sum* nuncij & oratores immeriti, frater Ambrosius Prior generalis & ego Antonius auditor respondebimus singulis eorum petitionibus, cóclusiuè tamen, nè verbis immorari videamur. Ex qua tamē respósione satis ptè colligi poterit, quid eorum quisq; dixerit petierit ve.

Ad primum igitur reuerēdissimi patres, vosque viri elegantissimi, per ipsum magistrum Matthęum primò propositum atque petitū, dicimus, quòd sanctissimus dominꝰ noster inter omnes alias res, quantumcunq; graues, reductionem Gręcorum & ecclesię Orientalis ad veram & catholicam fidem, semper sibi prępcipuam fecit. In qua quidem re, quantum laboris, cureve sumpserit, prius fuerit, & quātum potuerit, notum est. Constantiæ, deindè Romæ tempore felicis recordationis domini Martini papæ quinti, postremò postquàm ad apicem apostolatus assumptus fuit, multis notum est, præsertim plerisq; ex vobis reuerēdissimi reuerendiq; patres. sicq; materiam illam oñi quo melius potest studio vnà cum hoc ipso sacro cócilio paratus est prosequi, gaudetq; plurimùm, quòd hęc Gręcorū reductio vobis patribus & dominis reuerēdissimis facilis videatur, quam quidem primum per sanctitatem suam promoram, aliqui phylactęriam antiquam & cantilenam vocabant. Et hæc quo ad primum.

Quo verò ad secundum, hoc est, ad materiam indulgentiarum, sic breuiter respódemus: Modus iste habendi pecunias, reuerendissimi patres, grauis est, eo quòd ex quęstu proueniat, qui in similibus superiori tempore multa mala attulit exępla Christiano populo. Item aduętus Græcorum, cuius gratia hoc quęritur, oñino incertus est, quanquā eorum oratores aliquid certi cócluisse videantur. Nam & aliàs multa polliciti sunt, quæ tamen aut rerum vel temporis necessitate vel alia causa mutato consilio non seruarunt. Nemo in rem incertam aliquid consilium ferre disponet, sed suspicabitur potiùs gratia turpi* quæstus & lucri id fieri. Regnum Cypri & insula Rhodi, terrarū Christianorum fortissima propugnacula, ex hoc & scālam & iacturam grauem patientur: similiter & multa pia opera, quæ ad indulgētias huiusmodi promouentur, si contingat hos Græcos non venire, cùm & planè arbitrabimur quispiam nos illusisse, & prædam quandam hac fictione quęsiuisse, & dicet: Eccè q in multitudine diuitiarum gloriantur, & pro pietate quæsitū erit, ad impietatē asscribetur: quod oñinò cauendū videtur, apud eos maximè, qui ad sancta opera conuenisse & profitentur. Quare concludimus reuerēdissimi patres, quòd oñinò ante omnia expectandum sit Imperatoris & patriarchæ finale responsum, & habenda certitudo de aduentu eorū: qua habita, siue per viam indulgentiarum, siue alio modo, qui melior & conuenientior forsitan esse videatur, sanctissimus dominus noster se paratum offert ad concurrendum cum hoc sacro generali concilio, & omnes possibiles fauores impēndendum. Et hæc quo ad secundum.

Ad tertiū breuissimè dicimus, quòd ipse sanctissimus dominus noster tunc etiam paratus est Cardinales & Prelatos, & alias lite-

ratas personas ad tam pium opus & locum electum mittere: immò & si consingat eligi locum, ad quem sanctitas sua cómodè possit accredere, personaliter interesse curabit. Interim autem deputabit viros aliquos doctissimos, qui super differentijs Latinorum & Græcorum plenè conferant & disputent, quāquam ista materia reperiatur plenè discussa. Et hæc, quo ad posita per venerabilem virum magistrum Matthæum.

Accedimus modò ad petitiones venerabilis decretorum doctoris domini Ioannis de Bachensteyn. Et primò, quo ad conseruantiam decretorum huius sacri cócilij, sic breuissimè respódemus, quòd sanctissimus dominus noster quātùm potuit, decreta huius sacri cócilij amplexus est, & seruari voluit, & in futurum paratissimum se offert: & si in præteritum aliquo particulari casu aliter factum esse videatur, id ex iustis & necessarijs causis, si diligenter res inuestigetur, factum fuisse comperietur. Et id idem in decreto de electionibus seruatū esse videbitur. Quo verò ad articulum causarum, hoc damus respōsum, quòd sanctissimꝰ dominus noster non intendit ex causis quę in curia recipiūtur, scandalum aliquod facere: sed cum mos sedis Apostolicę sit, vt nôrūt dominationes vestræ, vnicuique ministrare iustitiam, non est mirū, si ad se concurrentes susceperit, eisq; iustitiam per viros doctissimos & in talibus valdè expertos ministrari iussit. Neq; semper constat à principio, cùm causa committitur, de omni circunstātia iudicis, à quo ad curiā introducatur, videlicet qua authoritate iudex processerit. Curauit autē sanctissimus dominus noster materiam litium pro viribus excídere, & quādoq; requisitus causas etiam ad hoc sacrum generale remittere concilium. sed mirantur multi, & non dolere non possunt, quòd sacrum hoc generale concilium, quod pro rebus maximis & vniuersale bonum concernentibus, congregatum se esse profitetur, ad innumerabiles priuatarum & minimarum rerum causas occupetur, & quotquot pro ea re venientes indifferenter admittat, & causas in curia rom. cœptas, ad se retrahat. quo fit vt multi se incorporari procurét, non vt cómuni vtilitati cōsulant, sed priuatis eorū cōmodis & sæpè cum alterius partis grauamine, & signanter officialium curiæ Romanæ, qui sub eo prætextu huc sæpè trahuntur: quod plurimi ex vobis reuerendissimi, reuerendique patres, circunspicientes, dixerunt pluries & procla mārūt, huiusmodi particulares causas & alia priuata negocia, per sacrum hoc concilium non esse admittēda, & magister Simon *Freironeń, aliàs Orator huius sacrosanctæ syn- *Freron odi ad ipsum sanctissimum dominum nostrum accedens, dixit sacrum concilium ad ea velle prouidere, & à se omnino abdicare. Et hoc, quo ad articulum causarum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quo autem ad scriptores & abbreuiatores, qui de hoc sacro concilio dicuntur ad curiam vocati, dicimus illos qui tẽpore mãdati in hoc sacro generali concilio erant incorporati, fuisse in ipso mandato & esse exceptos: sicq; ex eo mandato nihil cotra huius sacri concilij supposita esse innouatum. Si qui autem posteà & iam mandato pręuẽti, in fraudem & illusionem mandati, incorporari curauerunt, extiment reuerẽdissimæ paternitates vestræ an iure fecerint. Et hoc breuissimè, quo ad scriptores & abbreuiatores.

Quo verò ad decretũ annatarum &c. licèt aliàs per me multa dicta sunt, tamẽ vtile & non superfluum fore putauimus, si iterũ ad id pauca quædã subijciamus, vt in omnibus satisfeciſſe vno videamur sermone. breuissimè itaq; sic respondemus, quòd nemo satis admiratur, quòd in re tam grandi, irrequisitis & inscijs sanctissimo domino nostro atq; sacro collegio & alijs quorum interest, tam citò & insperatè concluſum fuerit: quod si vnquam faciendũ fuit, hoc præcipuè tempore omittendũ videbatur, quo Romana ecclesia & multę aliæ pro malignitate temporis innumerabilia dãna sunt passæ. Si qui in his prætendebantur abusus, his prouidendum erat sine priuatione substantiæ: aut saltem prouisio debita simul faciẽda erat, vt sic iustitia & pax obuiarent sibi. Vndè, reuerendissimi patres dominiq; pręstantissimi, interim viuent, qui hactenus indè vitæ sustentationem ducebant? vndè ecclesiarum suarum onera supportabũt, cùm præter Romanam Ecclesiam multi prælati sunt, qui ex possessionibus aut decimis parùm vel nihil recipiant? vndè sedes Apostolica impensas faciet, prouidẽdo necessitatibus & vtilitati vniuersalis Ecclesiæ pro his quæ pertinent ad pacem & extirpationẽ hęresum & errorũ, & ad alia concernentia bonum publicũ totius populi Christiani? Iure igitur reuerendissimi patres manu tenenda erant ista, saltem donec aliter fieret sufficiẽs prouisio, de qua prouisione sufficiẽti faciẽda per sacrum hoc concilium, sanctissimus dominus noster vult esse benè cõtentus iuxta desiderium sacri huius concilij, prouiso quòd taliter fiat, quòd stabilis & firma permaneat. Et hæc quo ad vltimum, ad laudem Dei omnipotentis. Amen.

ORATIO GERARDI LANDRIani Episcopi Laudeñ, Oratoris Basileeñ, concilij ad regem Angliæ & reliquos patres conscriptos regni.

FAcite quod Dei est, & ipse faciet quod vestrũ est. ex sacris literis apud Gregorium epistola octaua. Paucis his anteà, pximè more institutoq́ue maiorum premissis, credim⁹ serenissime & Christianissime rex, reuerẽdissimi patres & illustres domini, vos iamiam pro summa prudentia vestra planè intelligere debuisse, omnia nos iusta, vtilia, & nimirùm toti orbi necessaria, hodierno die serenissimam maiestatem vestram nomine sacri Basileeñ Concilij rogaturos fore. Quapropter si qui nunc sunt hoc in sanctissimo ac celeberrimo patrum & procerũ ordine, quos fortè offendi cõtingeret, q̃ cùm apud maximum & glorioſissimum omium regem, totq́ue sapientissimos & præstantissimos viros verba facimus, non eam dicẽdi artem aut elegantiam adferamus, quam eloquẽtissimi ipsi viri vel expectassent, vel pro summo splẽdore huiusce loci dignum fore iudicassent: hos tales oramus & obsecram⁹, vt potiùs rationem & summam æquitatem causę, de qua paulopòst agemus, considerare velint, quàm tarditatem aliquã in dicendo nostram accusare: neq; tantum quo ornatu verborũ, quàm quid & qua fide dicatur, aduertãt. diximus em̃ in principio orationis nostræ, Facite quod Dei est. Quis vnquam vllo tempore pro iustiore aut sanctiore causa quenquã in orbe regem aut principẽ adiuit? quis pro tam salubri & honesto negocio nuncius ad regem regijs præcipuè virtutibus insignem, nulla etiam elegantia adhibita, non ea quæ exoptet, omnia impetrare posse confidat? Animaduertite diligẽter (quæso) ipsam missionis nostræ causam, nó minùs certè necessariã, quàm honestam. Missi sumus à sanctissimo Basileeñ concilio ad regem, & quidem in toto orbe terrarum fidelissimũ & catholicũ, ne fides ipsa, quam fluxã satis & quassam habem⁹, turpiter pereat, præsidium aduocatur. Missi sumus ad Christianissimum regem, ne rempublicam Christianã miserè quidem afflictam, vitijs prauisq́; moribus debilitatã & deformem, ac nunc quidem in summo discrimine positam, cùm subuenire maximè possitis, periclitari non patiamini. Missi sumus ad regẽ natura mitem, iustum, mansuetũ, pacis amatorem, vt per ipsum, pacem, ocium, tranquillitatem, concordiam ipsi, suis omibus & vniuerso orbi terrarum pariamus. Missi sumus tandem ad regem clarissimum animo, atq; genere illustri præter cęteros natũ: vt ad tam præclara & salubria Dei opera, comitem se & participem ad sacrosanctã synodũ iũgere velit: synodum dico, in spiritusancto & in oñi bono opere legitimè congregatã, vniuersalem summi & immortalis Dei Ecclesiã repræsentantẽ, ac non minori stabilitate iuris firmatam, quàm in vnũ rerum necessitate vocatam. Quæritis in ea ædificationis & ordinationis suæ solenne ac legitimũ exordium? at hæc celeberrimo omnium Constantięn cõcilio decreta & cõstituta fuit, in quo certè diuinarũ humanarum q̃; omni parte nobis sapiẽtissimi homines cõuenerant, in quo inclyta hæc, hęc inquã doctissima natio vestra summo honore interfuit: in quo sapiẽtiæ lumina * & contra fermè mundi ornamenta collecta fuerunt. Quęritis summam in ea authoritatem? at hæc cadẽ synodus patrum, sacerdotum, regum, principum, ducum, nationum, & cõmuni omnium cõsensu, tanta frequentia hominũ, quãtam vnquã fuisse constat, vna voce, vno ore decreta, statuta, diffinita, declarata, promulgata fuit. Quæritis in ea summorum pontificum cõsensum? at hæc sanctissimorũ quõdam Martini, & nũc domini nostri Eugenij plurimis literarum monumẽtis obfirmata, stabilita est & conuocata. & adijcit ad hæc omnia simul non mediocrẽ conciliũ Senen authoritatem. Nónne omnes in eo patres, hoc Basileeñ cõcilium pro statu sanctæ Ecclesiæ Dei, pro communi oñium salute, ad hoc tempus necessariò celebrandũ esse censuerunt? Itaq; si diligenter omnia in vnum colligere volumus, nullũ vnquam conciliũ tot decretorum monimẽtis, tot diuersis (vt ita dicam) authoritatibus ædificatum, vallatum, congregatumq́;, vel vidisse, vel audisse, vel etiam legisse fatebimur. At quàm nunc hæc sacrosancta synodus non opportuna modò, sed & si nullo vnquam tempore statuta fuisset, maximè necessaria sit, paucis attendite, & recognoscite sanctissimæ fidei & reipublicæ Christianæ vulnera. Primùm, an & nõ mediocri etiam totius nominis Christiani periculo, in oñi fermè regione orbis furias atq; excrescentes indiès magis nefarias & hæreticas factiones, venenatam q́ue illam in primis & pestiferam Bohemorum luem? Bone Iesu, quàm longè lateq́; iam fines extendit? Quis enim non acerbè doleat, clarissimum olim populi Christiani regnũ, alienum, auersum q́ue à fide & religione nostra factum? Quis prætereà nõ miserebitur, tot innumerabiles animas, illorum falsa pernicijs æternis quotidiè deperire? Neq; est animus nunc commemorare hoc loco, quantas strages, cædes & incendia populo Christiano hæc pestis hominum attulerit, quòd sanctissima Dei templa, aras, reliquias martyrum pollutis sacrilegisq́ue manibus prophanarit. non enim omnia singulariter sine lachrymis, Christianis præcipuè hominib⁹, enumerari possunt. Sed nec his se finibus continet hæc contagiosa pestis. Serpit enim indiès magis & magis hoc exitiale malum: atque sceleratissimæ ac superstitiosæ gentis vesanæ temeritati parũ facinoris in eo esse videtur, dum turpia & teterrima omnia in Ecclesiam DEI, in religionem, in fidem, in disciplinam sanctorum patrum flagitiosissimè moliuntur, nisi ciuilem etiam vniuersi orbis politiam funditùs euertant: tantumq́; illis superest odij & hostilitatis in rempublicam Christianam, vt non solùm aduersus Christos Domini, sed etiam aduersus reges & principes diuino vtique iure constitutos, plebis & multitudinis imperitæ tumultuaria odia concitare conentur, pro concione publica prædicantes, omnes homines inter se pares esse, neque alium alio superiorem fore, negantes prętereà vectigalia & tributa principibus dari oportere: quo fit, vt multi non modò homines, sed populi, vt rerum nouarum semper cupidi sunt, cùm à vera & catholica Ecclesia, tum à principibus etiam suis, aut re ipsa & animis & voluntate certè deficiant. Itaq; hodierno tempore cùm hoc superstitiosum & maleficum genus hominum, magna nunc reductionis eorum oblata spe, ad sacrum concilium venire obtulerit, si hæc res neglectui fortè haberi volet, vel si cùm ipsos armis vincere non potuimus, turpiter esset * cogitari a facie eorũ cædem, extollent se insolenter, & conflagrabit profectò in tantum incendium hęc vis morbi, vt frustrà posteà desperatæ rei subuenire cupiam⁹. operemur igitur (ab Apostolo instituti) bonum, dum tempus habemus: nec tanti ac tam sperati boni occasionem nobis oblatam, prætereamus.

Atque vt intelligatis ex omni parte orbis congregandi concilij summam imminere necessitatem, conuertite nũc oculos ad sanctam Ecclesiam Dei iacẽtem & afflictam, ac longa perturbationum assiduitate penè ꝓfligatam. Bone Deus, quantum ab antiquis honoribus, & à prisca maiorum nostrorum dignitate, * quibus Christianæ reipublicæ status diutina sacrorum conciliorum intermissione decidit. videtísne, dum discordijs nimium pertinaciter inter nos decertamus, quidquid opum, opulentiarum, splẽdoris, ornamenti ac sanctimoniæ in florentissimo olim populo Christiano à Maioribus nostris summa industria & vigilãtia partũ fuit, id omne nos dissensionibus & simultatibus nostris totum fermè perdidisse? videtis prętereà, vniuersum fermè orbẽ ardere bello, inter prĩcipes populosq́; Christianos teterrima concitata odia. O cæcitatem incredibilem, omnia effundi, omnia exhauriri, ad arma, ad funestissimos exercitus, in strages nõ hæreticorum (vt debuit) comparandos, sed in perniciem totius populi Christiani. Recogitate nũc tot nobilissimos exercitus, tot illustres proceres cæsos, tãtum sparsum sanguinis Christiani, tot florentissimas vrbes euersas, tot pulcherrimas patrias igni ferroq́; absumptas, vt nulla certè pro his tantis malis satis vnquam digna inueniri præmia possent. Recogitate, nullam fermè plagam orbis, calamitatum vel dissensionum vacuã esse, nullam vacare bello. Quid igitur? his ne inquam turbulentissimis temporibus nostris, frigescẽte indiès magis charitate, huius concilij celebrationem superuacuã, an summoperè nobis necessariã fore putabim⁹, solam certè viam & vnicam spem calamitatũ nostra-

Io Acosta, &

Locus obscurus

Galat. 6.

for. * & quibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

nostrarum opprimendarum? Etenim cùm multa à maioribus nostris diuinitùs instituta sunt,salubria quidem & vtilia, nihil tamẽ grauius,nihil cõmodius, quàm quòd sacra concilia in orbe Christiano celebrari voluerũt: quibus solis fidem Christianã,pacem, ocium,tranquillitatem,concordiam sapientissimi illi homines vel dari vel posse cõseruari crediderũt, facileq; vbi hæc fieri desierint,in aduersum omnia iri & præcipitari putârunt.atq; ita esse,longo vsu, non sine tamen ingenti iactura rerũ nostrarum,experti sumus.quidquid enim hæresum, quidqd bellorum,quidquid discordiarum.dissensionum,calamitatum,quibus miserè nimiùm nunc populus Christianus premitur,omnia inquam per intermissionem conciliorũ exorta sunt.atq; olim sancti patres, vt quiddã parùm honestè, parùm verecundè, parùm moderatè fieri cõspiciebant, cõcilia statim, nullo interuallo facto,cogebãt in vnũ, neq; morbos per negligentiam aut desidiam excrescere sinebant,nullo sanè alio sanctiori instituto aut documento, vtiliùs communi omnium saluti atq; posteritati suæ consulere posse putantes.Nos igitur tantorum patrum soboles,sedendo stantes & ocioſi adspicere poterimus tam exitiosa & indiès magis excrescentia mala gentis nostræ, præsertim cùm ita saluberrimum ad omnes morbos medicamentum nobis relictum sit, quo nihil certè conuenientius,nihil prudẽtius, nihil ad omnes gentes cõmunius fieri possit? Est enim concilium omnium patrum,regũ, principum,gentium;&publicum totius orbis concilium: in quo ex omni parte sacri humanię; iuris doctissimi viri conueniunt: in quo spiritussanctus adsistit,& idem spiritus paracl⁹tus qui nos docebit omnia, qui nos complex⁹ est,nec errare, nec decipi,nec falli sinit: quę omnia ideo breuioribus verbis prosequimur,quoniam pro summa prudentia & zelo religionis, qui in vobis est,à sanctissima maiestate regia & à vobis sapientissimis viris iam diu profecta & cognita fuerunt.Memini enim,paucis antè annis exactis maiestatem vestram, vt summè quidem omnium Christianissima est, honorificam omni dignitate legationem ad sanctissimũ quondam Martinum põtificem destinasse, vt pro summis necessitatibus & periculis reipublicæ Christianæ, quæ inualescẽtibus quotidiè malis,in summo discrimine esset, diem futuri tunc concilij anticipare vellet: tantum fidei & populo Christiano maiestas religiosissima vestra subuentũ iri cupiebat. Itaque serenissime rex,illustres principes,& amplissimi domini,iamiam exoptata & tan toperè vobis expectata dies illuxit,iam sanctissimis patribus frequens congregatum omni iure & firmitate concilium est,& idipsum iam sanctissimis patribus frequens. Illa inquã dies illuxit,in qua iustissimę voluntati & diuino ardore vestro fidei & reipublicæ subuenire cupienti satisfacere possitis:in qua quantum virtutis,quãtum regij animi,quantum beneuolentiæ erga sanctissimam religionem & publicam salutem habuistis,habetisq;, tãtũ hodierno die in vniuerso populo Christiano declarare queatis, non enim agitur nunc de cęremonijs,de solennijs,de diebus profestis, de ornatu templorum,de splendore vrbium: sed cùm res Christiana discordijs,bellis & hæreticis factionibus iam diu multiplicata sit & laboret, agitur de salute religióis & sacratissimæ legis Iesu Christi:agitur de cõseruatione regum, principũ, totiusq; populi Christiani. Agitur,ne vnica humanę salutis institutio,à maioribus nostris nobis relicta, omnia scilicet in futurum sacra concilia,penitùs sublata perpetuò dispereant.Agitur consequẽter,ne orbis terrarum,ne nos omnes perpetuò pereamus.Itaq; serenissime rex,prestantissimi patres & illustres domini, vt pro ingenio vestro & antiqua consuetudine sacris institutis & religioni Dei nostri dediti estis, sequimini veterem impetũ animi & diutini desiderij *nostri. Sequimini sanctum & antiquum morem clarissimæ & religiosissimæ patriæ vestræ,& Ecclesię ac reipublicę à nobis auxilium deprecantibus subuenire non tardetis.Etenim cùm præcipuo quodã loco dignitatis,summa etiam gloria inter omnes orbis reges euecti sitis, cùm vel virtute, vel religione,vel genere,vel claritate patriæ, vel gloria rerũ nemini cedatis:cùm hæc inclyta natio tanta frequentia prudentissimorum eloquẽtissimorumq; virorum affluat: ita vt antiquiori fama,palma sapientiæ tam diuinarum quàm humanarũ literarum sine controuersia apud vos sit,nihil sanctissima maiestas vestra regio nomine dignius vel sanctissimorum maiorũ vestrorũ virtute *prius facere potest, quàm quòd pacẽ Christianam(vt rex & viri certè natura vestra pacifici estis)& dare omnibus,& suscipere velitis.neque vlla alia de virtutibus vestris,erga innumerabiles & maximæ sunt, magis proximos aut similes Deo vos facere potest. Facteor summas esse laudes,&verè regias,aliqd fortiter,iustè,clementer, magnificè, liberaliter agere:aut patrociniũ diuinæ legis, sanctissimæ pacis recipere, ne fides,ne religio, ne res sacræ, ne status Christianus, ne hæc omnia funditùs pereant, viribus atque animo fortiter incumbere: quis pro hoc tam illustri negocio, nõ diuinos magis honores, quàm humanos decernendos esse putauerit? Sed nimis multa de his ad vos, honestæ laudis & certæ veræq; glorię cupidos.Haud enim clarissima virtus vestra suasore ad benè rectęq; operandũ egere videtur. Vt igit finem faciã, cùm hoc sacrosanctũ concilii ritè fundatum,congregatũ,& rebus nostris necessarium sit, sacram maiestatem vestram deprecaẽ & orat,immò potiùs spiritussanct⁹ paracl⁹tus in eo existẽs, cui⁹ felicissimis auspicijs,oleo lętitiæ p consortibus vestris vnctus rex estis & consecratus:primùm, vt vestris ex pclarissimis regnis lectissimos quosdam & sapiẽtissimos viros,quorum magna sanè & infinita penè apud nos multitudo est,delegatis,& pro summa dignitate regiæ maiestatis ac celeberrima in toto orbe terrarum catholici nominis fama, qua semper fuistis,legationem omnium authoritate ingnem atq; dignissimam, ad sacrosanctum Basileen Concilium mittite, & cum cæteris principibus Christianis,quorum magna pars egregias iam & magnificas legationes pro hoc communi incendio extinguendo,ad idem concilium misit,cęteri quoque missuri videntur,de extirpatione hæresum, de virtute,de conseruanda religione,de pace,de sanctimonia morum in melius constituendis.Proximum est,quod omnibus animi sensibus à sacra maiestate vestra sacrum idem concilium petit,vt cum hostilibus vestris,ad quos nomine sacri concilij hisce de causis decreta legatio est,pacem, charitatem, concordiam,opus certè à natura vestra non abhorrens, inire velitis:qua pace cõfecta, tanquàm salutis vniuersę iactis fundamẽtis,nõ dubitamus omnem populum Christianum, iacentem diu quidem & oppressum, ad priſ. fol. 269 col. 2
mæ dignitatis suæ recuperandæ spem erigere se,& reuiuiscere debere. Agite igit⁹ oraſ. fol. 269 col. 2
mus omnes per sanctissimam memoriã passionis Iesu Christi,quæ pacis fuit: cõdonate immortali DEO ac creatori vestro excessus iniurias:excutite odia, quærite pacem, quod nobis redemptor noster vltimo testamento reliquit, cùm excessurus ex hac vita mortali, dixit: Pacem meã relinquo vobis. dulce enim nomen est pacis. Res verò ipsa cum iocunda tum salutaris. nam nec sacram legem, nec fidẽ, nec societatem humanam, nec rempublicã charam habere videtur,quę discordiæ,quem bella delectant. Nostis illud tritũ quod dici solet, Cõcordia res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabũtur. Nos igitur authoritate & nomine sacri Basileen. concilij,si quid huic tam salutiferæ & necessariæ rei à nobis præstari posse videritis,omnia non solùm forti animo, sed & libenti animo subire præsto sumus:omnia patiemur, nihil subterfugiemus, modò hinc omnibus mortalibus summè desideratę pacis,dirigente Deo nostro, vel satisfacere vel prodesse possimus.Postremum est,vt ex dilectione regnorum vestrorũ,reuerendissimos reuerendosq; patres, qui ad sacrũ cõcilium sexta sanctiones antiquas venire tenentur, id vt faciant,adhortari velitis: vt Ecclesię & communi omnium saluti, præstanti prudẽtia & authoritate,quemadmodùm in cõcilio olim Constantien ingẽti præter cęteros scientiæ ac religionis laude fecerunt,consulere & prodesse queant:quę omnia si vt optamus & confidimus, à vobis confecta erunt, facietis certè,vt primò dictum est,quod dei est,& ipse altissimus & immortalis omnium pater,dignitatem, gloriam ac amplitudinẽ nominis vestri augendo, faciet quod vestrũ est:& tandem in numero beatorum relati, certum & diffinitum in cęlo locum obtinebitis.Ad laudẽ & gloriã omnipotentis ęterni Dei & totius curiæ triumphantis.Amen.

ORATIO MAGISTRI ANDREAE de Petra Archiepiscopi Colossen,quarti ambasiatoris domini Eugenij papæ,in congregatione generali, 22.Augusti,1432.

MAximam mihi dicendi fidutiam præstat,Reuerendissimi patres, cęteriq; vos viri lectissimi,hic vester conuentus amplissimus ac spectatissimus. Cùm enim plurimos apud vos istic videam, quorũ singularissima sapiẽtia atq; humanitas, longa mihi familiaritate perspecta & cognita sit: alios verò omnium virtute & optimis artibus ornatos esse cõfidam, omnes autem vos ad Christianæ religionis conseruationẽ & amplitudinem comparandam aductasse intelligam:dubitare nõ possum, quo minùs prosapientia æquo animo me dicentem audiatis,præsertim cùm illud à me dicendum sit, quod ad omnium vestrum salutẽ & immortalem gloriam attinet. omnibus enim hominibus natura inest, vt ea quæ ad se pertinẽt, libenter audiant:& cùm hanc vestram curã & studium ad hoc solum contulisse videamini,vt sæuientes hęreses extinguantur,ecclesiastica & cęremonię repetãtur,Christiani fines paci restituantur,pro quibus omnibus apud vos mihi sermo habendus est, nõ maior debet esse in me cura dicendi, quàm in vobis audiendi voluptas. Sed antequàm ad eam disputationem descendam,necessarium fore existimo,vt quid doctor gẽtium Paulus dicat,andiamus. Non sit, inquit,schisma in corpore. Ita enim quondam veritatis constantissimus prædicator, Corinthijs dissidentibus dixerat, sicut primæ epistolæ 12.cap.scriptum est. Huius apostolicæ præceptionis intelligentia,patres,cognitu facilis fiet,si priùs ille spiritus, q quondã igneo splendore descendens,rudium illorũ & trepidantium hominũ animos & glutino charitatis coniunxit, & summa sapientia illustrauit,suo ardore corda nostra inflammet: quod vt facere dignetur, ad ipsum mentes nostras cogitationesq; vertamus. Hoc modo eius suffragio postulato, ad ppositæ iussionis perceptionem reuertamur. 1. Cor. 12. d

Actor. 2.

Inter ea dissidẽtiæ genera,patres optimi, quæ membra corporis mystici agitant atq; perturbant,nullum eo deterius,quod schi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sma nominatur.est enim totius discordię caput atq; principium, admitq; corporis ecclesiastici vnitatē,cuius perniciem idem doctor prospiciens,in capite prædictę epistolæ eosdem Corinthios summa obtestatione precatus est,vt illā pestem diffugerent. Obsecro,inquit,vos fratres per nomen nomini nostri Iesu Christi,vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Sitis aūt perfecti in eodem sensu & in eadem scientia.

Quid autē nomine schismatis intelligi debeat,patres doctissimi,neminem vestrū dubitare existimo. Græcus enim,à quo in primis illi voci significatio data est, per illud nomen scissuram quandam ac diuisionem intelligit,non illam certè,qua quisque peccator à Deo diuiditur,de qua olim Isaias loquens, dixerat : Peccata vestra diuiserunt Isa.59.a inter vos & Deum. Nec rursus illam diuisionem intelligo,qua ab vnitate fidei quispiam segregatur. Illa enim in aliud impietatis genus transcendit, quod idem Græcus rectiùs hæresim nominauit. Sed de illa scissura nobis præsens disputatio est, cùm quis eodem religionis cultu seruato, rectè præcipienti parere cōtemnit. Cuius diffinitionem,licēt alijs verbis,eadem tamen sententia, beatissimus pater Augustinus, cùm aduersus Faustum scriberet, apertè ostendit: Schisma,inquit,est,eadem opinantem, atq; eodem ritu colentem in quo cęteri,solo cōgregationis delectari dissidio. Ex quo & illud sequi necesse est,vt ab vnitate quam spiritussanctus in Dei Ecclesiam inducit & seruat, volūtariè recedatur. Sic beato doctori secunda 2. quęst.39. art.1. visum est. Plurima dissidiorū genera membris ecclesiastici corporis accedunt, discordia scilicet, cōtentio, rixa, seditio, bellum, hęresis, & omnis animi indignatio, quā beatus Paulus Galatis scribens enumerat. Ex his omnibus patres reuerendissimi, nihil est quod tantam perniciem corpori mystico inferat, quemadmodùm dissidentia schismatis. Cætera nanque animorum aduersa studia, alijs atque alijs proprietatibus: hoc detestabile facinus, soli vnitati ecclesiasticæ obiectatur. Nam & si discordia concordiæ opponatur, cùm quis suam alterius sententiæ prędferat, id tamē eo modo fieri potest, vt discordātium quilibet bonum dicat & cupiat, quanquàm in modo rei conficiendę dissentiat, sicut de Paulo & Barnaba in assumptione Marci discipuli legimus, vt est Actuū 15. cap. Contentio etiam, licēt ex ipso dicendi modo, animorum contrarietatem significet, honestè tamē fieri potest, cùm aliquis pro dignitate hominis atque negocij acrimonia debita vsus, ad veritatis defensionē accedit. vndè & catholici aduersus fidei hostes contentiones commouent, vbi priùs ad certamen vocantur, sicut glosa testatur 1. Reg. 4. cap. Rixa insupèr etsi à peccato diutius esse non possit, vt Galat.5.c beatus doctor diffinit, (nam qui rixatur, & ad cōtradicendum paratus est, vt placet Isidoro, & de ipsa contentione lætatur, alios quoque ad cōtradicendum inducit) priuatum nihilominùs malum est, & inter paucos accidit. habet enim priuati belli naturam, nulla publica authoritate firmati. seditionē verò esse aliquod crimen, & ipsa ratio persuadet, & beatus Paulus testis est: qui cùm quædam peccata grauia prohibuisset Corinthijs, seditionem etiam numerauerat, sicut primæ epistolæ ✕ duodecimo capitulo legitur. Est enim malum, quod soli societati ciuium aduersatur. Per ipsum autem bellum, etsi maximas vrbes diruptas, plurimas respublicas euersas, florentissima regna depopulata legamus, nonnulla tamē bella iustè fieri posse nemo sapiens dubitabit. Cuius sententiæ B. Augustinus est in eo sermone, quem pro puero cēturionis habuerat. Et hęc quidem animorum aduersitas illi vnitati obijcitur, quæ ad mysticorum membrorū coniunctionem attinet. Quòd si ad ordinem illum conuerteris, qui ad caput huius Ecclesiastici corporis spectat, aliud quoddam pestiferū diuisionis genus inuenies: quod etiā bipartitum beatus Thomas intelligit, si quidem ea sentiri ac prędicari à quoquam contigerit cum omni dura & improba pertinacia, quæ fidei veritatem & maiestatem offendant. Is, quisquis fuerit ille, hæreticorū numero aggregatur, quod alijs accōmodatioribus verbis beatissimus doctor Augustin⁹ aduersus Manichęos declarat: Qui in Ecclesia, inquit, Christi morbidum aliquid prauumq; quid sapiūt, si correcti, vt sānum rectumq; sapiant, resistunt cōtumaciter, suaq; pestifera dogmata emendare nolūt, sed defendere perstitūt, hęretici sunt. Hoc infidelitatis genere inter scissuras Ecclesiasticas esse quidquam deterius, nullus doctorū affirmat. Iacta enim fidei fundamēta sua opinione euertit, tēditq; ad primę veritatis iniuriam. Quāta aūt Christianæ religioni publica damna intulerit, facilè sciet, qui volet, Aduersus si à Simone Samaritano. à quo omis hæresis initiū sumpsit, vsq; ad Ioānem Husz nostræ ætatis vltimū hæresiarchā, annales Ecclesiæ repetere statuit. Vltimū cōtendentium genus, ✕ schismę nomen accepit, quod accommodatiùs Græco vocabulo vos patres Latini schisma nominatis. Hoc intestinū malū etsi maiestati ac veritati mystici capitis non aduersetur, cùm in primis neq; insolitū dogma prædicet, nec veterē corruptelā defendat: habet tamen quandā proprietatem pestiferā, quæ Christianæ paci & vnitati vehementissimè officit. Qui enim Ecclesię principi subesse renuit, & membris Ecclesię ipsi subiectis cōmunicare recusat, quemadmodùm beatus doctor ostēdit, is in vnitate mystici corporis manere non potest. Vndè & schismaticus iure nominatur ex ipso etiā, tan-

quàm ex fonte quodam iniquitatis, omnes illę supiores animi indignationes facilè fluunt. Schismaticus enim absq; discordia esse non potest, cùm se meliora & sanctiora diligere & profiteri glorietur. Cōtentiones etiam in ipso schismate nutriri necesse est, cū ea q̄ prauè schismatici sensерunt, improbatemeritate defensent. Rixę schismatico minimè desunt. Etenim ad cōtradicendū semper parat⁹ est, ne minùs recte fecisse iudicetur. Seditiones populi Christi, ex ipso schismate maximè accidunt. Scinditur enim in aduersa studia vulg⁹, & populi velut greges post terga pastorum sequuntur, & quia ratione vulgo constare non potest, quod prauè semel acceperat, & ferro & sanguine ꝓbare molitur. vndè & bella publica surgūt. Quod si paulo longiùs schisma persisterit, hæresim parit. Confingit enim aliquam sibi hæresim schismatic⁹, vt rectè ab Ecclesia recessisse videatur, sicut beatus Hieronymus dixit. Cumque ex contemptu illius, qui auctoritatem & locum mystici capitis tenet, hoc detestabile malum proficisci videatur, idcircò schismaticus Ecclesiasticum ordinē non mediocriter turbat: & quia reliquorū membrorum communionē respuit, Spiritū Dei nō habet, sicut Pelagi⁹ papa testatur, vt est 24. dist. quęst. 1. Schisma insuper. qa schismaticus in vnitate vnū nō est, sicut idē pōtifex dicit, quantùm ex ipso suo maleficio Ecclesiasticā vnitatē & pacem penitus diri- Xca. mit. ꝓ qua instituenda & cōseruanda, filius Dei paulo minùs minoratus ab angelis, in terram descenderat, pro qua summā inediā variosque labores perpessus est, sanguinem propriū fudit, mortē subijt. nihilq; eorum abhorruit, q̄ suæ maiestati aduersarent, immò illud ad constitutionē huius sacratissimi corporis cōducere videretur. Cùm itaq; tantorum pręclarissimorum atque admirabilium operum munus, hoc vnum pernicio- 1.Corinth. sissimum schismatis facinus adimit atque corrūpit, iustissimè veritatis doctor ipsum à Christiana religione depellit, dicens: Non fit schisma in corpore.

Non sit schisma in corpore, patres, si cupitis hæresum zizanias extirpare. Non sit schisma in corpore, si queritis vitam ecclesiasti- Matthæi 5 cum reformare. Non sit schisma in corpore, si desideratis ✕ insensos animos mitigare.

Quantum igitur ad primum attinet, patres, etsi Spiritussanctus istam corporis Ecclesiastici magnitudinem dirigat atque informet, totosque (vt sic dixerim) infusus portis misceat, sicut ille Poeta dixit: id tamen huic corpori accidere videmus, quod & naturali euenire Physici dicunt, vt anima scilicet incorrupta & integra, membra sæpè aliquo morbo laborent. Quod ex triplici ægritudinum genere accidere medici disputant. Omnis enim humani corporis languor, aut est membrorum consimilium, aut officialium, aut ex vtrisque constitutorum. Constare autem cuilibet vestrum arbitror, patres doctissimi, quid nomine consimilium aut officialium membrorum intelligi debeat. Illa consimilia membra sunt, quibus toti & partibus eadem denominatio datur, vt si quis carnem, neruum, os, & huiusmodi dixerit. In officialibus autem, toti & partibus nulla vna & eadem denominatio specialis competit: vt oculus, pes, man⁹, & eorum similia. Aegritudinem itaque consimilium mēbrorum, illam dicunt medici esse, cùm variata proportione calidi, frigidi, sicci & humidi, qualitatum primarum aduersa dispositio inducitur. Cùm verò officialibus membris languor aliquis accidit, hunc aut in forma, aut in numero, ✕ quātitate, aut ✕ impositione, euenisse contendunt. Ex his quæ diximus, quid & de mēbris mixtis intelligi debeat, non erit difficile cognitu. Hæc omnia trāslata quadam significatione, mystico corpori conuenire inuenio. Habuit corpus hoc membra consimilia, habuit officialia, habet ex vtrisque composita. Eo enim tempore quo Dei Ecclesia prima erudimenta Christianæ religionis acceperat, consimilium membrorum formam præferebat, cùm esset credentium cor vnū & anima vna in Domino: nec diceretur eis aliquid proprium, sed essent eis oīa communia, sicut Actorum quarto capitulo scribitur. Officialia verò membra tunc Ecclesia habuit, cùm authoritate & operibus crescere cœperat, aut cùm potestate ordinis & iurisdictionis vsum authoritate publica receptauerat, quod à Sylvestro ad posteros quosq; Romanos pontifices processit, sicut historiæ prodūt, & in canon. ponitur, vigesimaquar. dist. quęst. octaua, Tributum. His mysticis mēbris varia diuersāque morborum genera contigerunt. Morbum autem hīc non aliud iuxta beati Augustini sententiam, quàm hæreticam prauitatem intelligo, quod idem etiam beatus Hieronymus sensisse videtur, qui hæreticum hominem putridę carni comparauit. Enumerare autem, proprijsque nominibus omnia illa vobis patres exponere, esset quidem iucundū, si ratio temporis nó haberetur. B. Augustinus in libro quē de hęresibus accuratissimè scripsit, nó à se, nec ab alio quoquā numerū oīs hæreseos satis exploratū fuisse existimat. quanquā Philaster Brixiensis Eps, centum & 28. gña hęresum vsq; ad illā suā ętatem cōtigisse cōmemoret. Cogitare itaq; facilè potestis, patres reuerēdiss. quot errorū genera in agro Dominico disseminata posteà fuerint, si Philaster cētū & vigintiocto hæresum nomina recensuerit, quod B. Augustinus sequēs, librū de hæresibus scripserat. Hæc immensa, vt sic dixerim, errorū sylua, etsi à beatis Apostolis sanctisque patri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus ac sacris cõcilijs cõculcata dissipataq; dicatur, penitus tamen succidi non potuit. Nam beatus Isidorus, postquàm quinquaginta & septem hæresum capita numerauerat, illas omnes dicit à sanctis Apostolis, sanctisque patribus ac sacris cõcilijs fuisse condemnatas. Quod qui volet, facilè sciet, si rerum temporumque successiones & ordinẽ repetat. Nam Menandrini ac Saturnini, magni diaboli laquei, cum Simõe Mago principe illius hæreseos, à beatissimo Petro apostolo condemnati sunt, qui eundem Simonem & eius pecuniam in perditionem abiecerat. Qui verò humanitatis officio satisfactum iri arbitrantur, si quisque rem solam priuatã curaret, quod *adytis hæreticis attribuitur, hi Ananiæ & Saphiræ horrendo interitu condemnantur, quos ambos idem Petr⁹ subita morte mulctauerat, sicut Actum 5. cap. scriptum est. Nicolaitarum verò impudentem lasciuiam Ioannes in Apocalypsi cùm ad Ephesinam Ecclesiam scriberet, reprobauit. Nam etsi priorem charitatẽ in illa ecclesia amissam conqueratur, in hoc tamen illam dignam commendatione duxerat, quòd Nicolaitarum impudentiam fugerit. Hoc habes, inquit, quòd odisti facta Nicolaitarum. Illi verò qui cõnubijs detrahunt, & omnem legitimum torum turpitudinem putant, qui etiam Apostolicos se vocare præsumpserãt, beati Pauli apostoli sententia condemnantur, qui ad Colossenses scribens, præcepta quibus coniuges omni reprehensione carerent, tradiderat: Mulieres, inqt, viris subditæ estote, sicut oportet in domino. & alibi: Viri, diligite vxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam. Et hæc quidem in prima ætate Ecclesiæ contigisse inuenio. Cùm autem eadem membra officialia esse cœperunt, alius pestilens morbus irrepsit. Arrius siquidem Alexãdrinus, cùm de forma Ecclesiastici corporis, hoc est, de plena essentia filij Dei (secũdũ Augustinum) iniquè sanxerat & prædicauerat, dicens eum esse alterius naturæ à patre, maximam vbique pestem effudit. Macedonius verò de numero diuinitatis iniquam sententiam ferens, dicensq; Spiritum sanctũ seruũ patris ac filij, multos corruperat. Nestorius quantitatem maiestatemque huius mystici capitis, vehementer opinione praua minuit, cùm ipsum saluatorem nostrum, summũ quidem virum & Deo dignũ esse affirmasset, sed eundem Dẽum omninò negauerat. Eutyches verò atque Dioscorus ipsam dispositionẽ humanitatis CHRISTI, iniquè transtulerat, affirmans eandem diuinitatis potẽtiam exhaustam fuisse atque absorptã. propterea & perpetuum morbum in membra mystica sparsit. Contra quos velut aduersus publicam pestem, inuecti quondam Romani pontifices, synodos sacras conuocârunt. Nã & Syluester natione & dignitate*

Acto.8.

Acto.5.

Apoc.2.a

Col.3.d

Ephe.5.e

Romanus, trecentorũ & octodecim patrũ consensu, quos in Nicena cõgregauerat, Arriũ hæreticũ declarauit. Damasus verò vita & eloquẽtia clarus, in secũda synodo centũ & quinquaginta patrũ cõuentu Cõstantinopoli coacto, macedoniũ blasphemũ deiecit. Nestorianã verò hæresim Cælestinus, ducẽtorũ patrũ in Ephesõ conuenientiũ authoritate reprobauit. Ita & Leone põtifice pẽpiente, Chalcedonensis synodus *quingentorũ & triginta patrũ pẽsentia Eutyches atq; Dioscor⁹ anathemati æterno subiecti sunt. Sic & aliæ vniuersales synodi authoritate Romanorũ pontificũ cõgregatæ, ad morbũ aliquẽ depellendũ cõuenerãt, licẽt illæ priores, quas paulò antè enumeraui, dignitate quadã cæteris alijs pferri videant, quemadmodũ dist. 15. c canoñ. positũ est. Ipse enim totã fidẽ Christianã cõplexæ, quẽadmodũ Gregorius dixit, quasi quatuor paradisi fluuij, totũ orbẽ irrigauerant. Quòd verò sanctorũ patrũ doctrina errores depulerit, testes sunt * Anastasius, Basilius, Cælestinus, * Actum Cyrillus, Ambrosius, Augustin⁹, Hieronymus Christianę religiõis clarissima lumina, qui aduersus omne hæresis genus inuictissimè scripserunt. Sed nec apostolorũ summa in terris potestas, nec sacrorum cõciliorum authoritas, nec sanctorum patrum admirabilis illa & penè diuina sapientia efficere potuerunt, quo minùs multiplex hæresum pestis, quæ semel insederat, per totum orbem effusa, infinitam hominum multitudinem ad infernum deducat. Qui de orbis dimensionibus disputant, præter eam participationem quam in septem climata diuidunt, aliam quandam vulgatiorem addunt, qua totum quod ab homine colitur, in Orientalem, Occidentalem, septentrionalem, meridionalemq; plagã distinguũt. Primã partem in decem prouincias diuidi dicunt: in Indiam scilicet, * Sauriam, Adonis Phœniciam, Syriam, Palęstinam, & reliquas, quas à quadraginta & tribus gentibus habitatas affirmant. Occidentalis portio in sex & triginta prouincias distincta est, quæ quinquaginta & quatuor gẽtium homines continet. Septentrionalis autem regio in duodecim prouincias porrigitur, quarum gentes trigintaunam esse affirmant. Meridionalis & ipsa in duodecim partes distincta est, quarum gentes ob interiacentia deserti spatia, certo numero compræhẽdi nõ possunt. Per has igitur vastissimas regiones ac varios gentium mores, omnia illa hæresum genera, quæ vel ab Epiphanio Cyprio, aut Philastro vel Augustino siue Isidoro numerantur, resparsa atque effusa sunt. Nec est quòd si veterum hæresum principes de medio sublati fuerint, desinant qui eorum errores & sapiant & defensent. Primam habitantium regionem Arriana hæresis vehemẽter inuasit. Macedoniani facilè numerari non*

*Fortasse quingentorũ

*Adonis

ri non possunt: quos Armenos appellamus, gens certè amplissima, & frugalitate præcipua, Eutychis atq; Dioscori peruersam eruditionem sequuntur. In Hesperia verò plaga Saducæos, qui resurrectionem negãt, & animas cum corporibus simul interire affirmãt, plures inuenies Cerdonianos, qui duo principia ponũt: Tertullianos, qui animas per traductiõem esse à corpore arbitrãtur: Cataphryges, qui sacramenta ecclesiastica negant, sufficere tamen ad humanam salutem aiunt, si infantis anniculi sanguis, quem immanibus punctionibus (vt Augustinus ait) à corpore innocentis extorquent, mixtus farinæ, panẽ à se sumendum conficiũt. Pars insuper, quæ septentrioni subiecta est, plurimos habet, qui catholicæ fidei aduersantur. Sunt qui negant Romanam sedem esse matrem ac principem reliquarũ. quod an hæresim sapiat, testis est Nicolaus papa 25. dist. Omnis. Præterea sunt nonnulli, qui aiunt animas exutas corporibus, nondum ad sua loca receptas. Alij purgatorij pœnas figmenta existimant. Sinistra autẽ orbis portio, quem meridionalem dicunt, hæresibus plena est. Illic Nestorianorum nomen & genus amplissimè patet, Sabellianorum hæresis latissimè prędicatur. Valentiniani, Apellitæ, Archontiani, Carmiani, Ebionitæ, numero facilè compræhendi nõ possunt. Nequeo patres reuerẽdis. vobis enumerare infinitam, vt sic dixerim, hæresum multitudinem, quæ tot gentium animos corruperat: quod vnde prouenerit, aut quo authore, prodiderit, dignoscere certè facilè nõ est, nisi (vt placet sanctis doctoribus) ideo illud Deus fieri passus est, vt credẽtium fides probetur, & ne fidelium ingenia tranquilla credulitate cõtorpeant. Fieri etiam potest, Deum tot hostes suę fidei esse pati, vt tyrãnos Christianæ religiõis habeãt quos vincere possint. Tantam igitur zizaniorũ varietatẽ ab agro Dominico nõ solùm non diuellere, sed nec excepere quidẽ humana ingenia suppetũt. Satis igitur est, si de his duntaxat potestas ecclesiastica ꝓpensiùs curet, quibus vel beneficium reddendum est, aut si tales sint homines, aut religioni magis ac magis officiant. Sunt autem (ni fallor) duo genera hominũ, qui fidei catholicæ aduersantur, Grœci scilicet atq; Hussitæ, de quibus ꝓuidere oportet. Et illis quidem, vt pro susceptis beneficijs gratiæ dignę reddant: istis verò, ne contagione pestifera totum corpus ecclesiasticum lædant. Neminem vestrum patres præterire arbitror, Græcorum gentem sic optimis artibus floruisse, vt omnium gentiũ nationes incredibili quadam virtute superaue rit. Taceo de cæteris disciplinis, quas omnes à fontibus Græcorum profectas, omnes vno ore fatẽtur. quicquid Dei Ecclesia docet & prædicat, id ipsum etiam suis nominibus à Græcis in Latinum traductum est. Quòd si parẽtibus maximum debeamus, quia genuerũt ac educauerũt: si pceptoribus plurimũ, q̃ erudierint: certè satis aptè significari nõ potest, quantũ vos patres Latini Grœcorum generi debeatis, à qbus illud vobis collatũ est, quo nihil pstantius ab homine conferri potest. Hi ergo, quos memoro, Græci ad vnionẽ Ecclesiæ venire cõtendũt, nõ eo pacto quo quidã eos fallẽdi gratia dicũt accedere, sed aptè & absq; aliqua simulatione. Pontifex siquidẽ maximus Martin⁹ felicis memoriæ papa quintus, sic sua sapiẽtia atq; humanitate Græcos ad opus vnionis attraxit, vt de tãta opinionũ & postulationũ diuersitate, ad vnã & solã differentiã cõcesserint, quis s. locus ille sit, qui pro cõuocanda synodo vtriusque generis patres aptè suscipere posset. Habeo huius rei testes grauissimos, q huic vestræ clarissimæ spectatióí assunt, & q̃ dico, in præsenti audiũt: nec audita vobis patres pronũcio, sed q̃ vidi, & quæ pcepto eiusdem pfulis ipse cõtrectaui, & publica stipulatione concluserã. Quorũ Græcorum propositum & tu Eugeni papa sanctissime, pro tua religione eximia & animi amplitudine, nuper ampliora & certiora te ipsis facturum spondẽdo confirmasti. Nec credi potest. vt Christianorum quispiã his tuis sanctissimis desiderijs atque conatibus contraire possit. Ad hoc enim opus tam salutiferum, nemo Christianorũ quicquã suorum excipere debet. Non enim parum fructus habet ad fidei catholicæ incremẽtum, Græcorum conuersio. Illa siquidẽ Constantinopolitana sedes habet in Asia, Africana, & Europa vastissimas prouincias atque amplissima regna, plurima genera hominũ, linguis & moribus longè disparia, q̃ oẽs ad fidei catholicę obedientiam atque religionẽ conuolarent, si præsul Constantinopolitanus, vt quondam facere solebat, honorem & debita iura Romano pontifici redderet. Illud autem patres optimi facilè fiet, si non sit schisma in corpore. In nouam enim Ecclesiæ scissuram dilabi, & inueteratos schismaticos ad vnionem Ecclesię reducere velle, illud quo pacto fieri possit, non satis intelligo. Quomodò enim Græcus, tantum in hoc nostro Ecclesiastico corpore dissidium audiens, eidem se coniungere vellet? Aut cum Romanum Pontificem tam facilè à suis contemni viderit, eidem honores debitos reddat? Nonne ridebit? Nonne vtroque leues & lõgè à Christiana *veritate seiunctos iudicabit? Nonne postulanti vt ad gremium Ecclesiæ redeat, mox euangelicam illam respondebit sententiã: Frater, vade, erue priùs trabem de oculo tuo, & tunc veniẽs, erue festucã de oculo fratris tui? Cũ superiori tẽpore nullus indubitat⁹ põtifex haberet, neminẽ Græcorũ aliquis audiuit q̃ de vnione Ecclesiæ tractaret: at vbi omniũ dissidentiũ vota ad vnum pastorẽ cõuenerant,

*charitate

Mat.7.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

rant,mox legati Greçorum pôtificem adierût.& coram glorioſiſſimo ac inuictiſſimo Romanorû rege domino Sigiſmundo ſemper Auguſto,pro vnionis negocio Imperator & patriarcha Cõſtantinopolitanus voluntatem & vota trigintaſex articulis patefecerant Scio quòd verum loquor,& quòd hæ manus literas illas obſignatas explicuerint, & quæ illic continebantur, ex Græcis Latina fecerã. Vndè cùm honeſtiſſimę Greçorum petitiones, principibus noſtræ religionis viſę fuerant, mox dominus Ioannes Epiſcopus cardinalis tituli ſancti Sixti, vir omnium ſuæ ætatis religione & ſapientia ſpectatiſſimus,legatus in Græciam declaratus eſt: quẽ illuc ꝓperantẽ ſi mors è medio nõ ſuſtuliſſet, plurimi nunc populi ac nationes ritu & religione eſſent vobis ſimilimi, quorũ nullũ in ꝓſentiarũ habetis. Nec certè credẽdũ eſt, Greços ab illa ſua honeſta opinione receſſiſſe.eadẽ eſt gẽtis illius ad recõciliationis opus intẽtio, idẽ oñinò deſideriũ, eadẽ poſtulatio, niſi quòd filius q̃ nup imperio ſucceſſit, ad vnionis negociũ lõgè ardẽtior ſit,q̃ vnquã fuerit pater: quo fit, vt ad reconciliandũ gentẽ illã catholicæ fidei via paratior modò ſit. Quòd ſi locus aliqs ad conuocandũ vtranq; gentẽ optimus daretur,videretis patres reuerendiſſimi plurima de Greçis facta fuiſſe iudicia, q̃ omninò cõſtare nõ poſſent. Hos igit̃ fructus vberrimos de Græcis vos patres ꝓſtantiſſimi referetis,ſi non ſit ſchiſma in corpore. Alterũ ꝓditiſſimorũ hominum genus, de quibus ob ſummã pernicię generali omniũ patrũ inſtitutione conſulendũ eſt, Huſſitas intelligo. Gens ꝓfectò peſſilẽtiſſ. & velut exitiale vir⁹ per corpus Eccleſiaſticũ repẽs. Nec vnũ,ſed multiplex ac atrociſſimũ malũ, huius hęreſeos morbus eſt. Nam ſi quis illorum hominum peruerſas ſententias, quas grauiſſimis Chriſtianorum cladibus amplificare voluerunt,recenſere voluerit,veterum hęreſium iritamenta quædam fuiſſe fatebitur. Cogitanti enim hanc nouellam corruptionem, eueſtigiò Nicolaitæ,*Emoſtici. Cerdoniani,atq; Marcionitæ occurrẽt, *Aditæ quoque & Catharitæ,ac Apoſtolici:huic hæreſi non defuerunt,*Acharchitæ,Arriani atque Iouiniani quamplurimi, quos omnes Epiphanius Cyprius, vir omnium orientalium patrum ſapientia & ſanctitate inſignis,inter nominatiſſimos hæreticos ſcripſit: nec ſolũ multiplex hęreſis hæc, ſed & funeſtiſſima Chriſtiano populo extat. Plurima dãna ab Arrianis,Neſtorianis,Monothelitis,Iconomachis Eccleſia Dei perpeſſa eſt: ſed nulla fuit tanta hæretica peſtis,quę huic cladi cõparari poſſit. Hæc enim oñia iura humana atq; diuina peruertẽs, nulla pietate in ętatẽ vel ſexum, ampliſſimas & opulẽtiſſimas patrias igni & ferro ſubiecit. Patent eiꝰ immaniſſimæ ſtrages in Bohemia, Morauia, Sileſia,Marchia,Auſtria,Hũgaria,ac cęteris circunfinitimis adiacẽtibus natiõibus. Quòd ſi hoc captioſiſſimũ ac fallaciſſimũ hominum genus,ab illa ſua immani conſuetudine ac funeſtiſſima rabie cõtẽperit, velitq; iter ſalutis & recõciliationis ingredi, nulla ſit mora,patres ꝓſtantiſſimi,*quo pontifex maximus ac tota concio patrũ,operã ſuã ac ſtudiũ cõferãt,vt lupos *rapidos ĩ oues cõuertãt. Nihil hoc opere ſalubrius,nihil certè vtilius. Sed cùm inter vos patres eccleſiaſticos ſint aduerſæ ſentẽtiæ, hoc fieri minimè poterit. Nam totum Huſſitarũ ſtudiũ in eo poſitũ eſt,vt clericorũ inſolentias,voluptates,auaritiã,ſuperbiã atq; ambitionẽ,quibꝰ hũc veſtrũ ſtatũ Eccleſiaſticũ & amplitudinem deijciant atq; ꝓſternant, vulgo continuò ꝓdicent. Illud aũt quantũ quibuſdam maximis viris placeat, & populis ratiõi conſentaneũ videatur, apertè oſtenderé, ſi hæc omnia vobis clariùs nõ paterent. Igitur qui cupit Huſſitas ad vnionẽ Eccleſiaſticã reuocare, illud priùs efficere ſtudeat, vt nouella vizania euellantur, vt nulla mentis affectio, nulla in rebus gerẽdis ꝓturbatio,ſed timor dei,charitas proximi, zelus Eccleſiaſticæ pacis opera veſtra ꝓficiat. Illud etiam ſummo ſtudio agendũ eſt, vt debitꝰ honor ac reuerentia pontificí maximo,quem vnicum loco dei in terris ſuſpicimus,tribuatur. Quod oñinò faciendum quiſque hominum iudicabit,ſi de huius patris ſanctiſſimi ac beatiſſimi vitæ integritate & innocentia nouerit. Ad hæreſum extirpationẽ ac fideliũ expugnationẽ,nemo Chr̃ianorũ illo ſtagrãtior. Taceo alia ipſiꝰ ſanctiſſ. ꝓſulis ornamẽta virtutũ. Illa eñ aliud tẽpus deſiderãt. Cùm priuatis negocijs operã daret, cõtra infideliũ ac hæreticorũ errores & impetus plurima egregia & memoria digna cogitauerat atque inſtituerat. Reuerendiſſimorũ ꝓtrũ cardinaliũ numero aggregatus, mox q̃ primum excogitauerat, publica authoritate perficere conatus eſt. Propterea & legationem in Epirũ,Macedoniã, Thraciã, Propontidem,Aliam, Ciliciam, Syriam atq; Aegyptum,vbi verę fidei iura & dignitas in ſpretum maximum veniunt,paratiſſimo animo ſuſcepiſſet. Propterea & conſcribi iuſſerat, quibus artibus illę nationes poteſtati Eccleſiæ adigi poſſent. Quòd ſi ipſi pro magnitudine animi & zelo fidei, parem poteſtatem & authoritatem conferri contigiſſet,nihil eſt quod vexillum ſanctiſſimæ crucis inter remotiſſimas gentes ſumma gloria noſtræ religionis non figeretur. Adiicitus ſanctiſſimi Romani pôtificis dignitati, quæ iam tot labentibus annis excogitauerat,in effectum oñino deduxiſſet,ſi interneæ diſcordię atque vicina bella,ſancto eius ꝓpoſito impediméta nõ extitiſſent:nõ tamẽ deſtitit, quo minùs aduerſus Huſſitarũ rabiem extinguẽdam, diuerſis ſtudijs vigilaret.

for. Gnoſtici, for.*Adamitæ, *anarchitę

laret. Quod aperta ratiõe probabitur, cùm neceſſitas poſtulauerit. Secretarium Imperatoris Græcorum nuper ad ſe venientem, ita gratè remiſit, vt idem Imperator ſtatueret legationem ampliſſimã ad ſummũ pontificem dare, vt de loco aliquo idoneo pro congreganda ſynodo videatur. Hoc iam factum fuiſſe credẽdum eſt,niſi aliquis inſpectatus vel aliàs inſperatus caſus impediméto fuerit. Sub tali igitur noſtræ religiõis patre & præſule & veterum & recentium hæreſum reſperſa zizania facilè euellentur, niſi vos reliqui patres eius præcepta iuſtiſſima tanquam deuotiſſimi filij ſuſcipere ſtatuatis. Ad quod pium & neceſſarium opus,& totius Eccleſię diuturna conſuetudo,& veterum conciliorum authoritas, & ſanctorũ patrum ſententiæ vos hortantur. Quare patres per immortalem Deum, per intemeratam fidem, cuius defenſiõem ſuſcepiſſe videmini, per illud diſtrictum horrendumq; iudicium, ad quod nos omnes volentes nolentes detrahemur,in hac rerum maximarũ conſultatione,moderatione animi vti velitis,ne cùm exteriorum gentiũ hæreſes purgare quæritis,nouellos errores domi nutriatis:ſed de hæreſis extirpatiõe hactenus diximus ſufficiat, amodò de reformatione pauca dicam. Hoc myſticũ corpus,de quo hactenus memoriam feci, alia etiam appellatione domus nomen accepit ſententia illius, qui ad Hebræos ſcribens, dixerat: Chriſtus tanquàm filius in domo ſua, quæ domus ſumus nos. In hoc ſanctiſſ. tẽplo nemo aliud fundamentum ponere poteſt, præter illud quod poſuit Chriſtus ſcilicet Ieſus, ſicut primæ ad Cor. 3. cap. dicitur: hanc ſtructuram mirabilem ille ſapientiſſimus architector nõ ſimplici, ſed varia quadam compoſitione erexit. Ipſe enim dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas,alios verò Euangeliſtas,alios paſtores & doctores, ad conſummationem ſanctorum,in opus miniſterij, in ædificationẽ corporis Chriſti, ſicut quarto ad Epheſios ſcribitur. Hæc eſt illa varietas, quam in ſpiritu Dauid quondam proſpiciens, dixerat: Aſtitit,inquit,regina à dexteris tuis,in veſtitu deaurato, circundata varietate. Varietatem autẽ non illam intelligo, qua ex ebore,auro,varioq; coloris genere parietes in regijs principum ornari ſolent,ſed Apoſtolorum doctrinam, cõfeſſorum, martyrum, vt Gloſa teſtatur, puritatem virginũ, lamẽta pœnitentium. Id autem optima ratione fieri nequeat,patres reuerendiſſimi, vt q̃ſpiam ſe ſolo æquè officijs pluribus ſatisfacere poſſit, vndè & membra corporis ſingulis actionibus occupantur,idcirco Eccleſia cir cumamicta varietate deſcribitur. Et quia officium ſponſæ ſimul & nomen accepit, ideo ipſam decoram ornatamq́ue prodire oportet,quod in varietate maximè conſtat, ſicut ſapientibus placet, & ipſo experimento oſtenditur. Nam & regina Saba,præter illam admirabilem ſapientiam, quam argumentando in Salomõe cognouerat,perſpecto ſeruorũ habitaculo & ordine miniſtrãtium,maximè admirata, ſpiritu ipſo defecerat,ſicut 3. Regum x. capitulo ſcribit. Huius itaque ſtructuræ mirificæ etſi fundamentũ ſolidum incõcuſſumq́ue perſiſtat, ornatus tamen ac cæterarũ partium ordo labefactari iudicantur. Nam loco Apoſtolorum eos hodiè cernimus, de quibus Paulus Corinthijs ſcripſerat: Pſeudoapoſtoli, inqt, operarij ſubdoli,transfigurantes ſe in Apoſtolos Chriſti. Nec alios puto,patres optimi, hodiernos prophetas exiſtere,niſi eos duntaxat, de quibus Ezechiel in ſpiritu videns dixerat: Væ, inquit, prophetis inſipientibꝰ, qui ſequuntur ſpiritum ſuũ, & nihil vidẽt, quaſi vulpes in deſertis prophetæ tui Iſrael. Nequeo, patres reuerendiſſimi, crimina & caſus grauiſſimos eorum hominum vobis exponere, qui dignitate & authoritate velut in quadam ſpecula conſtituti, Magiſtri debent eſſe publicæ diſciplinæ. Omnes eñ declinauerunt,& ab officio recedentes,inutiles facti ſunt, ſicut Propheta teſtat. Aptiſſimè deſcripſit Iſaias clericorum ignominiam,ſecordiam,laſciuiam, ſegnitiẽ,immunditiam,turpitudinem,ambitionem,auaritiam. Speculatores eius, inquit, cæci omnes, neſcierunt vniuerſi, canes muti non valentes latrare,vidẽtes vana,dormiẽtes, & amantes ſomnia,canes impudentiſſimi,neſcierũt ſaturitatem. Ipſi paſtores ignorauerunt intelligentiam, omnes in viam ſuam declinauerũt,vnuſquiſq; ad auaritiã ſuã vſq; ad nouiſſimũ. Cùm igit̃ ex eorũ criminibꝰ ac vitæ corruptiõe, q̃ virtuté ac diſciplinam ꝓfeſſi ſunt,huiꝰ myſtici tẽpli ſtructura grauiſſimũ lapſum atq; ruinã mineꝫ, optimè eccleſiaſticæ ſaluti cõſulitis,vt redintegratio fiat, quã vos vulgò reformationẽ nominatis. Cæterorũ verò hominũ vitia, priuatã: clericorũ verò ſcelera, publicã pernicié inferũt. Nam cũ populi oẽs in ſacerdotẽ atq; pôtificem, tanquã in ꝓceptorẽ virtutũ ſuſpiciãt, id indubitata fide putãt à ſe factũ iri, quod ipſe faciendũ delegerit. Sed hanc rẽ perdifficilẽ plenamq́; laboris, ea ratione efficere poteritis, q̃ nõ ſit ſchiſma in corpore. Nã cùm in ipſa ſpirituali ſtructura ſit vnitatis multiplicitas, tamen inter cætera illa ſpcipua iudicatur, quã ille cæleſtis ac indiuiduꝰ ſpiritꝰ, diuidẽs ſingulis, ꝓut vult, ſicut primæ ad Corinthios

Ezech.13.a

1.Cor.11.c

Pſal.13.

Eſa.56.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

rinthios duodecimo cap. ſcribitur. Fieri autem minimè poteſt, vt hi qui aduerſa de bonis moribus ſentiũt, & qui manifeſtam ruinam Eccleſiæ parant, ſpiritu Dei ducantur. Eo etiam euenit in præceptis maiorum ad vitæ innocẽtiam atque religionẽ velle quẽpiam ducere, perdifficilè, & niſi eum ſpiritus Dei priùs induxerit. Pleni ſunt libri oẽs Chriſtianorum ſanctiſſimis exhortationibus, pleni præceptis ſaluberrimis, pleni exemplis admirabilibus. Quicquid de vita & honeſtate clericorũ decerni & præcipi poteſt, id totum ampliſſimis literis & maximis codicibus continetur. Et tamen nemo facit
Ioan.7.c legem, ſicut dicit Saluator. Priùs itaque ſpiritus rogãdus eſt, vt doceat & inſpiret, quo
Pſal.118.d pacto impleri debeant ſuæ iuſtificationes, ſicut Propheta precatur. Cæterum impoſſibile quidem videtur, de principatu eccleſiæ ac de moribus diſputare ſimul atque decernere. Nam cùm de capite ac principe ſenat⁹ Eccleſiaſticus occupatur, ornatus publicæ honeſtatis ſatìs aptè vacare non poteſt. Extant gẽtilium atque Chriſtianorum monumenta ampliſſima, quæ huic rei grauiſſimũ teſtimonium afferunt. Vnum ſolùm in præſentiarum ſufficiat. Cùm per Oniam pontificem ſolum res Iudæorum agitarẽtur, ciEcci 50.a uitas ſancta in omni pace habitabatur, legesque optimè cuſtodiebantur, ſicut 2. Ma-2.Mac.3.a chabæo. 3. cap. ſcribitur. Sed poſteà quàm p ambitionem Iaſonis fratris, collatio ſummi pontificij ad Antiochum tranſlata eſt, mox gymnaſia & ephebiæ in ciuitate Dei fuerãt inſtitutæ, horrendum certè ſcelus, & omnibus ſeculis inauditum facinus. Confracto itaque atque colliſo Eccleſiaſtico corpore, integritas honeſtatis atque religionis conſtare minimè poteſt. Præterea quem vos patres Eccleſiaſticis inſtitutis coercere poteritis, qui mox alios quæſiturus non ſit, à quibus gratè ſuſceptus, prioris vitæ corruptelam non teneat? Et indè huc venientem nemo corripere audebit, ne ſuo exemplo alij ſecuturi teneantur. Itaque patres ſapientiſſimi mores Eccleſiaſticos ea ratione poteſtis componere, ſi nó ſit ſchiſma in corpore. Hortatur vos ad hoc opus perneceſſariũ dignitas beatiſſimi pris noſtri Eugenij põtificis maximi, qui Petri ſedem tenet & fidẽ, ſine cuius authoritate nulla lex aut decreta ſatis roboris habere poſſunt, vt eſt di. 22. Sacroſancta. Cuius ſententiæ beatus Thomas 2. ſecundę q. prima, articulo 10. fideliſſimus teſtis eſt. Hortatur vos ad hanc eccleſiaſticam diſciplinã, huius ſanctiſſimi patris integritas, qui cũ à puero vſque ad hanc confectam ætatem vitam præclariſſimis virtutum munerib⁹ exornauerit, adeò vt in ipſo corrigendum, abradẽdúmve nihil omnino videatur, tamen vt optimi præſulis morem
for. *incipi gerãt, hanc quam vos patres reformationẽ cupit, ſi nominatis, à ſeipſo * caput, ſi huic publicæ actioni debitus ordo tribuatur. O verè pontificẽ, ô paſtorẽ gregis Dominici meritiſſimũ. Quẽ ſuperiorũ pontificũ, obſecro patres, veſtra tenet memoria, qui iſta protulerit, qui in tanta rerũ tempeſtate infracto animo manſerit? Ite igitur patres lectiſſimi, & huiuſmodi pijſſimi patris atq; põtificis meritiſſimi iuſtiſſima vota & deſideria impleatis, ſi vultis mores Eccleſiaſticos integritati priſtinæ reſtituere. Sed de reformatióe qd ſentiã, iam patres audiſtis, amodò & de pace
⁊p extremæ orationis particula pauciſſimis vtar. Cùm plurima ſint * exercita cum inter for. tera genera, patres lectiſſimi, q̃ ad ſacerdotis at- tia litera que põtificis officiũ attinẽt, tñ illud ꝑcipuũ eſt, quod in conciliandis pacandisque populis conſtat: ſiquidem ſacerdotis propria actio dicit̃, cũ inter Deũ hominemq; medius quaſi cõciliator accedat, vt placet B. Thomæ 3. parte q. 30. articulo primo. propterea & ſacerdos à Deo legẽ & ſacramẽta recipit, quo populis voluntatem diuinã ſignificet, conciliariq́ volẽtibus paramenta debita tribuat. Et rurſus acceptas ab hominib⁹ oblationes & ſacrificia põ offert, vt diuinam maieſtatẽ hominis vitio vehementer in ſenſam, placet atque cõciliet. hoc acutè proſpexit qui ait: Omnis pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominib⁹ cõſtituitur in his quæ ſunt ad Deũ, vt offerat dona & ſacrificia ⁊p peccatis. ad Hebræos v. capitulo. Hæc autem munera tunc placationis efficaciam habent, cùm homines excuſſis odijs ac ſimultatibus, ad offenſarũ remiſſionẽ reuocantur. Quod quãto ſtudio agendũ ſit, ſalMatth.5 uatoris ꝓcepto oſtenditur. Si offers, inq̃t, munus tuũ ad Altare, & ibì recordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid aduerſus te &c. Et iterum: Si non dimiſeritis fratrib⁹. Matth.6 In qbus omnibus oſtenditur, humanas oblationes & munera nullam prorſus habere efficaciam, niſi homo ſe priùs inimico conciliet. Hoc aũt inter cędes & bella fieri poſſe non video. Quomodò enim inter eos vis charitatis & amicitię aut ſeruari, aut incipere poterit, qui mutuis irruptionibus exuuias & ſpolia quærunt, quorũ alter in alterius effundendum ſanguinem iurat, q̃ liberos à parentũ euulſos amplexibus, impudicè abducit? quæ oẽia cùm in bellorum cõgreſſibus fieri videamus, difficilimum eſt, humanitatis, charitatis ac pietatis quippiã in illis hominibus reperiri, qui bella ſequunt. Præcipuum itaq; ſacerdotũ atq; pontificũ officium agitis patres reuerendiſſimi, qui inſita re curatis, eo ꝓſertim tẽpore, quo nullum Chriſtianorũ regnum vacet. Sed illud priùs ſumma cura agendum eſt, patres reuerẽdiſſimi, vt non ſit ſchiſma in corpore. Quis enim ad alienas diſcordias ſopiendas ſufficiet, q̃ ad maxima & inteſtina bella parari cogetur? aut quis aliquem medicorum vel etiam pi-

tiſſimum ſummo morbo laborãtem vidit, qui alijs ęgrotis pharmaca porrigat? Oportet igitur priùs domeſticam peſtem purgare, & indè aliorum languores extinguere. Quod optimè facturi eſtis, patres ſapientiſſimi, ſi pacis, qua nihil vtilius deſiderari poteſt, vim & naturam ſeruabitis. Pacis em̃ bonum non in eo ſolo conſpicitur, quòd vnionem diuerſa optãtium faciat, hoc enim & cõcordiæ datur: ímò vt ſancto Doctori videtur, id concordię proprium eſt: ſed id maximum pacis officium eſt, vt renitentem varium appetitum in vnum conſenſum debito ordine adigat. Propterea & beatus Auguſtinus 19. de ciuitate Dei, cùm multa genera pacis enumeraſſet, id tanquam proprium pacis adiecit, quòd ſit ſcilicet tranquillitas ordinis, qui in parium diſpariumq; rerum ac hominum debita diſtributione conſiſtit. Hoc ſi & vos patres reuerẽdiſſimi, ad pontificem maximum patrem & præſulem omnium, ſeruare curabitis, nauicula Petri à debiſcentibus fluctibus tranquillam reddetis, principum animos maximas cędes ſpirantes pacabitis, hæreticos reluctãtes ad iugum Eccleſiaſticum ſubducetis, infidelium impetus, qui. tota rabie dietim Chriſtiano ſanguine debacchantur, inuictiſſima potẽtiate deprimetis. Illud etiam cum ſumma omnium veſtrum gloria fiet, vt aptiſſima ratione probetur, nulla vnquam ambitióe, nulla iniquitate, ſed ſolius religionis amplificandæ gratia, hos varios & diuturnos labores vos cõſtantiſſimè ſuſcepiſſe: Quod nobis omnibus ille concedat, qui ſine fine viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

ALIA ORATIO (FORSAN ARchiepiſcopi Tarentini) habita ad patres concilij Baſileenſis pro Eugenio quarto.

In nomine Ieſu Chriſti, Amen.

HVmaniſſimam & ſanctiſſimã dominì noſtri digniſſimi ſummi põtificis, domini Eugenij papæ quarti intẽtionem, quã ex iuncto legationis officio, cõmuni horum patrum, & dominorum meorum conſenſu & iuſſióe, in præſentiarum explicaturus ſum, vobis reuerendiſſimi in Chriſto patres & domini, ſi quãta decet dignitates veſtras charitate & animorum moderatione intellexeritis, populo Chriſti ſanguine redempto vnionem & pacem & vitæ nouitatem, noſtris verò animabus ſalutem, & multarum curarum requiem allaturam eſſe, in ſpiritu paracl̃to, & huius tam pij propoſiti motore & directore plenè confidimus. Sed vt ſtabilius & certi⁹ in huiuſcemodi rei narratione fundamentum conſtituamus, exordiendum in primis præcincta editione arbitramur ab ipſius Apoſtolici ſupremæ potẽtatis & iuriſdictionis origine & deriuatione. Deus igitur ideo magnus dominus & rex magnus ſuper omnes deos, ſpiritu habi Pſalm. 94.a tus eſt ⁊pphetico, reuerẽdiſſimi patres, quoniam curã habens facturæ ſuæ, non repellit Dñs plebẽ ſuã. habere certè diuinitatem ab Roma.11.a excelſo ſolio ſuo peruigilẽ humani generis curã, oñis fermè & q̃ benè inſtituta humanitat⁹, & q̃ deſurſum mẽtibus illabit̃, diſciplina teſtat̃. Hinc gaudere eam optimo, eiq; cognatiſſimo viro in Ethicis Ariſtoteles arbitratur: & quod diuinum eſt in nobis, hoc eſt, intellectum diligẽtes & honorantes rebeneficiare. Hinc illud ad Timotheũ Apoſtoli dogma, quo eos quibus quarumcun- 1.Tim. 2.a que publicarum rerum tutela committatur, Rom.13.a diuino nutu ad huiuſmodi officij functionem aſſumptos edocet, emanauiſſe * putãt. for. *cõſtat pura etenim diuinitatis eſſentia totius entis perfectione abũdè reſperſa, omniũ eſſentium eſſe per prius atq; perfectius in ſe complectitur. Quamobrem eam quę tantarum formarum capax extat, naturam, communi omnium vocabulo Deum quandoque veteres nuncupauerunt, quãdoque omnium eſſentium primũ, quãdoq; archetypũ, quaſi rerũ omniũ exemplare ſimulacrũ. Cumque ex eius perfectionis & bonitatis redũdantia, atque omnipotentia interminata & ineffabili, nulla exteriore violentia coarctante, nulla impellente neceſſitate, ſed mera ac libera volũtate, eius eſſe exiſtentiæ vniuerſa creatura ſecundum accommodatas ſpecierum perfectiones ſortita ſit, operatorium principium Plato, primam cauſam Ari- 1.Tim.6.c ſtòteles, ⁊ñm dominantiũ ſcriptura, magnũ Act.17.d. Dñm (tãquàm omniũ à volũtate proficiſcen 19.c tiũ libera Dñs opifex cõſtituatur) naturã illã appellauit propheta. Sed cùm ſplendor in- Pſalm.94. æſtimabilis prouidentiæ eius inter mũdi ſemina, interq; varias rerũ ſpecies, & vnius & eiuſdẽ rei potentias atq; diſpares rerũ cultus, ordo * quidem regiminis atq; lex & rit⁹ *quidam naturalis innaſcatur, rectorem Olympi gentiles, regem regum ſcriptura, magnum regem ſuper omnes deos, hoc eſt, angelicos Pſalm. 94.a ſpiritus, ſeu motrices orbium intelligentius, illam ipſam nũcupauit propheta Dauid. Ex illa itaq; diuinæ naturę bonitate & oñipotentia, tantarum illa rerum apud Geneſim conſcripta emanatio effluxit. Indèrerũ inter ſe tanta, tamq́ue admirabilis propagatio excreuit. Ex hac verò ad humanũ genus charitate, prouidentia, ſtudio atque cura, illa legis traditio & tabularum digito DEI conſcriptio, ortum traxẽre. Hinc morum, ſacrificiorum, cæremoñiarũ directio, hinc illa ineffabilis coæterni & coeſſentialis Patri & Spiritui ſancto Verbi incarnatio, hinc euãgelij prædicatio, hinc paſſio, hinc reſurrectio, hinc apoſtolorũ miſſio, & cùm eſſet mundum præſentia ſua corporali incarnatum illud verbum relicturum, illa mirabilis ſacramenti conſtitutio, atq; vicarij eius electio, illiusq́ue cum ſuprema authoritate &

Universidad de Deusto
Biblioteca

for. *publi-matio Matt.16.c

potestate *fulminatio & inthronizatio, cui data est super vniuerso populo Christiano plena potestas atque iurisdictio. Quãquàm enim populus ipse per diuersas diœceses sit distinctꝰ, tamẽ sicut vna est Ecclesia ab vnico fundatore & capite Christo Iesu, ita vnũ oportet cõstituere populum Christianum, & veluti in vno speciali populo vnius Ecclesiæ caput. Hæc est ratio B. doctoris Thomę atque sententia, 4. contra gentiles, capitulo septuagesimosexto. & canonum sacrorum instituta concordant, caput huiusmodi, episcopum almæ vrbis esse & Petri successorẽ, & principatum Ecclesiæ vniuersalis in ecclesia Romana ꝓsidere, 11. di. c. Nolite. Et hæc

Ioan.21.c Mat.16.c

potestas & præsulatus authoritas Petro tributa fuit, nõ ab hominibus, sed ab ipso redemptore & saluatore nostro, & ab apostolis cum maxima veneratione custodita. Nõ enim quælibet terrena sententia, vt est textꝰ 22. di. c. Omnis. sed illud verbum, quo constructum est cælum & terra, per quod condita sunt omnia elementa, Romanam fundauit Ecclesiam. Idem expressiùs innuitur 21. di. c. In nouo, & c. seq. cuius initium est, Quanuis vniuersæ per orbem catholicæ ecclesiæ cõstitutę vnus Christi thalamus sint, sancta tamen Romana Ecclesia nullis synodicis constitutionibus cæteris ecclesijs plata est, sed euãgelica voce Domini & saluatoris nostri primatum obtinuit: Tu es, inqt,

Mat.16.c

Petrus &c. Et paulò infrà concludit: Ita in his omnibus pũctis quanto celsior gradus, tanto maior authoritas inuenitur: in maioribus siquidem regendi & iubendi est potestas, in minoribus obsequendi necessitas. Congruum etiam est & expediens ad Ecclesiæ vnitatem, vt fideles in fide conueniant. cumque contingat frequẽter circa illa quæ fidei sunt, quæstiones moueri & dissonas sentẽtias promulgari, ex quibus scissura in ecclesia ꝛepenumerò est exorta, expediebat (vt beatus doctor concludit) quòd in vnitate per vnius viri sententiam Ecclesia conseruaret. Cùm igitur caput & fundator Ecclesiæ Christus, in necessarijs non defecerit, quam ita dilexit, vt pro ea sanguinem suum fuderit: cùm etiã dꝫ synagoga ab Esaia di-

Esa.5.a

catur: Quid potui facere vineæ meæ, & non feci? non est dubitãdum, quin ex Christi ordinatione vnus toti & vniuersali Ecclesiæ præsit, cuius iudicio atque sententia dissensiones circa fidem & grauissimę quæstiones tollantur & terminentur. quod clarè innuitur 22. dist. c. Mukis, vbi ad literam ita dicitur: Maiores verò & difficiliores ꝙstiões, vt sancta synodus statuit, & vt beata consuetudo exigit, ad sedem Apostolicam semper referantur. huius beatus doctor egregiam loco superiori rationem assignat: quoniam cùm pax & vnitas sit finis regẽtis & *gubernatis, & vnitatis cõgruentior causa sit vnꝰ, quàm multi: videtur, ꝙ omnes subditorum

diuersitates, ab vno, benè disposita politia, debeant extirpari. Propterea Aristoteles in politicis monarchiã democratiæ & aristocratiæ præferre videtur. Id etiam regiminis genus vniuersæ mũdi partes naturali quodam desiderio appetere videtur. Quamobrem in extrema physicorũ Aristotelis parte scriptum est, Entia nolũt malè disponi, vnicus ergo princeps. Christum igitur, per quẽ reges regnant, & legum cõditores iusta decernunt, optimum dedisse Ecclesiæ suæ regnũ, nusquã est ambigendum, quod quidẽ ad instar regiminis triũphantis Ecclesię ordinauit. Hinc Ioãnes in Apocalypsi aiebat:

Apoc.21.a

Vidi *Dominũ descendentẽ de cælo. & alibi: Vidi ciuitatẽ sanctam Hierusalem nouã

*angelum Apoc.21.a

descendentem de cælo, à Deo paratã, sicut sponsam ornatã viro suo. & Mosi dictũ est, ꝙ omnia faceret quẽadmodùm sibi in mõte monstratũ fuerat. & *Ioelis primo dictũ

Exo.25.d 26.f Oseæ.2.d

est, Congregabuntur filij Iuda & filij Israel pariter, & ponẽt sibi caput vnum. & Dominus dixit, fiat vnũ ouile & vnꝰ pastor, cui soli potestatẽ plenissimã & absolutã tradidit

Ioan.10.c *amplius

ad oĩa fidei *ministeria exequendũ, vt ad eũ principaliter de gregis salute & directione, ac fidei vnitate ac integritate, dispositio & iudiciũ ac sententia spectarent, & vt per eũ ad alios huiusmodi ministeriorũ & authoritas diffunderetur. Hinc primo Pastori ante assensionẽ suam Dominus dixit: Pasce

Ioan.21.c

oues meas. & ante passionem suam: Tu itẽrum conuersus, confirma fratres tuos. & illi soli promisit, Tibi dabo claues regni cælorum. vt ostenderetur (vt inquit beatus doctor) quòd potestas clauium per eum esset ad alios diffundenda vsque ad seculi finem,

Luc.22.d Mat.16.c

iuxta illud Esaiæ: Super solium Dauid & super regnum eius sedebit, vt confirmet illud & corroboret in iudicio & iustitia amodò & vsque in sempiternum. & Matthæi vltimo

Esa.9.d Mat.28.d

dominus aiebat: Eccè ego vobiscũ sum vsq; ad consummationẽ seculi. nec obstat quòd plerique dicunt verba illa fuisse Petro in persona totius Ecclesię. textus enim illud declarat 9. q. 3. Aliorum hominũ. *versu *primo. Replicabo, Vni dictum est, Tu es Petrus, & super hanc Petram ędificabo Ecclesiam meam. & quęcunque solueris super terrã, erũt soluta & in cælis &c. Hęc magna ex parte ex dictis beati doctoris loco superiori habentur, qui in fine huius capituli ita concludit ad literam: Et per hoc excluditur quorundam præsumptuosus error, qui se subducere nitũtur ab obedientia & subiectione Petri, successorem eius Romanum pontificẽ, vniuersalis Ecclesiæ Pastorem nõ recognoscentes. Secundũ tamẽ canonica decreta de ipsius summi pontificis supremæ potestatis amplitudine, certissima doctrina traditur. Hinc eñ dicitur, ꝙ solus in plenitudine potestatis vocatus est, alij autem in partem sollicitudinis. in c. ad honorẽ, de au. & vsu pal-

lij. &

lij. & solus sedet in illa sede, quam Dominꝰ in persona beati Petri sibi specialiter elegit. vt in c. Per venerabilẽ. §. Sanè qui fi. sunt legitimi. & solꝰ iudicat & disponit, vt sibi placet, 9. q. 3. c. Cuncta per mũdum. Ipse enim habet arbitriũ cæleste, c. de sum. Trini. le. 1. & ei cõcessa sunt iura cælestis & terreni imperij à Domino redemptore nostro, 22. di. c. omnis, vbi est textus ad literam: Illã verò solus ipse fundauit, de Romana Ecclesia loquẽs. & supra petrã fidei mox nascẽtis erexit, qui B. Petro æternæ vitæ clauigero terreni simul & cælestis impij iura cõmisit. facit ad idẽ c. sequens, sacrosancta: Et principes ac oẽs homines ei obedire tenentur. de maior. & obe. c. Oẽs principes, & c. Solitæ, cui nec quisquã dicere potest, cur ita facis? 19 dist. c. In memoriam. ac ei fit pro ratione voluntas, & quod ei placet, legis habet authoritatẽ, in. de iure naturali, §. sed & quod principi. Per huius authoritatis vires, frequenter emergentibus mundo difformibus atque diffidijs, opportunè diuina prouidentia occurrit. Sed cùm nimiùm collapsa esset nouissimis temporibus, ac per deuia præceps rueret libertas humana, miserecors & miserator Dominus, qui nõ est vsq; quaquè iuxta præassumptam prophetæ sententiam, plebem suam relicturus, virũ optimum, omnium decore virtutum, iustitia, prudentia, temperantia, modestia, sanctimonia, atque quod præsentium temporum acerbitati, tempestatique & tantis Petri naviculæ fluctibus accommodatissimum videtur, magno animo, robore, patientia, cõstantia & longanimitate redimitum, clemẽtem tamen, pium, charitate & omni heroica virtute refertum, in ea ipsa sede locauit, quo præsentium temporum horrendis Ecclesiæ suæ scandalis, alijsque vniuersi populi sui malis succurreretur, *atq; eleuarẽtur. Huius igitur nos authoritatis viri, huius potestatis, huius cæremoniæ nuncij & oratores, quanquam immeriti, ad vos sumus patres optimi.

Nunc autem ad institutã domini nostri intentionis explanationem proficiscamur, si priùs tamen pauca ad rem ipsam pertinentia, de gestis præteritorũ temporum ad memoriam reduxerimus, plurimum causæ nostræ fauoris, ac vestrę intelligentię commoditatis conferemus. Sanctissimus dominus noster dignissimus summus Põtifex, verus, indubitatus, atque vnicus Dei & Domini nostri Iesu Christi vicarius, cui soli conuenit in altum rete ducere, hoc est, in profundum disputationum & difficultatũ sese immittere, 24. q. 1. Non turbatur, ratus hæresibus inueteratis & his *qui in præsentiarum incrementa videbantur habere, ac intestinis per totam Christianitatem odijs, dissensionibus & hostilibus armis, amisso etiã & ferme extincto totius ecclesiasticæ libertatis

priuilegio, ac multiformibꝰ cleriꝰ & Christiani populi deformitatibus sine sanctorũ patrum atque illustrissimorũ principũ assistentia, fauore, ope & opere facilè & opportunè obuiare non posse, concilium Basileæ ex bonæ & recolendæ memoriæ dñi Martini papæ quinti authoritate per Seneñ concilium promulgatum, atque eiusdẽ domini Martini iussiõe stabilitũ, post ipsius obitum & sanctitatis suę assumptionem, robur habere voluit & prosecutionẽ, ratũ & gratũ per Apostolicas suas bullas gerens, quicqd potestatis in ea re reuerẽdissimo in Christo patri & domino, domino nostro singularissimo, dignissimo cardinali sancti Angeli Apostolicæ sedis legato, per prædecessorem suum collatũ fuisset. Cumque amplificationem illius synodi, vt optasset & rerũ magnitudine expediuisset, intueretur: quãdo etiã per oratorẽ corũ paucorum platorũ, q tũc Basileæ præsentes erãt, de ipsius concilij debilitate & paruitate certitudinẽ accepisset, essetque cum instantia requisitus, vt talia faceret quæ nouam conuocationem prætendere videbantur: illud abinde dissoluit, & ad ciuitatẽ Bononieñ vnà cum literis dissolutionis conuocauit per interiectionem tam modici temporis, vt non nisi cõtinuasse dici possit, ita vt illa dissolutio nil aliud in effectu, nec ex suæ sanctitatis mẽte, voto & intentione, quàm loci mutationẽ, importare videretur. Quod sanè patres reuerendissimi, non absque grauitate summa, atque multa circunspectione, & lõga & matura deliberatione, ac syncera ad Deum & ꝛcclesiam suam sanctam charitate factũ esse existimare debetis. Intuebaꝫ enim ille pontifex sanctissimus, tantarum rerum expeditionem nõ esse finem optatum habituram, nisi sua sanctitas cõcilio adesset atque præesset, & cum reuererendissimorum patrum & dominorum meorũ sacri Collegij, aliorumque magnorum principum, & totius Christianitatis orthodoxorum præsulum consultatione, fauore atque presidio tanta tamque ardua negocia dirigeret atque disponeret: quod in hac ipsa ciuitate, propter notoriam sanctitatis suæ inualitudinem, & quoniam plerique illustrissimi principes ad eum locum conuenire denegabant, nullatenùs fieri potuisset. Accedebat insupèr ad hoc, quòd locus iste nimiùm vicinus videbatur potentiæ Hussitarum: & magnæ imprudentiæ tributum fuisset, maximè post agnitionem periculi, quod non parùm formidabile esse orator ipse referebat, vniuersalem Ecclesiam tanto supponere discrimini: quin insupèr neq; eo, quo facta est, modo hæreticorum vocationem sine offensa, vel saltem tacita detractione damnationis de ea hæresi in sacro concilio Constañ factæ, sua sanctitas sustinere potuisset, cùm p vocationẽ illam, non ad disputationem so-

Eugenius hic egregiè & grauiter defenditur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lùm,sed ad ſpiritusſanct̃i commune iudiciũ Eccleſia noſtra catholica & hæretici æqualiter inuitarentur. Illius etiã vocationis verba,vt cum pace veſtra dicam,hæc ſunt: Eccè iam locus ac facultas plenæ audientiæ præbet. iã inuitamini:non corã paucis,ſed vniuerſis audiemini,quãtum libet. Audietis & vos ipſos reſpondẽtes. ſanctus adſtabit medius ſpiritus iudex & arbiter, quid in eccleſia tenendum & agendum ſit. Erimus ſimul & in oratione perſeuerantes,& tam diu feruenter ſuam pietatẽ ieiunijs, gemitib⁹, precibus, obſecrationibus ac ſanctis operibus interpellabimus, vſquequò ipſe charitatis author & veritatis Doctor, corda vniuerſi populi illuſtrabit ad cognoſcendam ample
*ſemitam. ctendamq́ue veritatis & vnitatis *ſententiã. Eccè quòd per hæc verba,non ad recognoſcendum damnatum errorem Huſſitæ vocãtur,ſed ad ſubmittẽdũ ſe pariter cum Eccleſia catholica ad inueſtigationẽ veritatis: quod certè Huſſitis fauorem & authoritatẽ maiorem, fidelibus verò ambiguitatem & perplexitatem prẽſtare videbatur. Sed quãdo illis fuiſſet, vt conuincerentur & ad cognoſcendum damnatum errorem, audientia prẽſtanda:locus ipſe ad id deputari non debuiſſet, attento quòd ſecundum relationem oratoris illius, certæ ciuitates circunadiacentes,illo peſtifero morbo labefactari cœperant. Itaque de huiuſmodi hæreſibus non erat tutum neque ſecurum in Germania publicè tractatum facere: tum quia per huiuſmodi contentiones corruptis maior commoditas & occaſio tributa fuiſſet alios corrumpendi, tum quia Bohemis ipſis maiorem fauorem prẽſtari quàm alibi ſuſpicari poterat,ſicut in duobus tantùm huius hẽreſis ſceleſtiſſimis capitib⁹,& initio naſcentis mali experientia viſum eſt. Quid igitur cenſendum putatis, patres optimi, ſi in tãta multitudine adaucta infectione,& poſt tributas nobis neſcio quo occulto Dei iudicio tantas ſtrages,ibidèm & publicè reciperentur? Non erat etiam ille locus Græcis ad vniõem tam piè tamq; feruenter adſpirãtibus accõmodatus. plures etiã aliæ cauſæ, & multo grauiores,illius cõmutatiõis deliberationem auxerunt: quarũ expreſſio poſſet maiora, quàm ſint,ſcãdala excitare, & quarum inueſtigationem facilè ingredi poſſet, quiſquis præteritorum temporum non nimis vetuſtam habet memoriam, & præſentium diſpoſitiones libero animo & abſque
for. *mediterur aut *metiatur paſſione *meteẽ. huiuſmodi ſanctitatis ſuæ deliberationem, ac Bononieñ cõcilij nouã conuocationem omnibus mundi prẽſulib⁹ atque principibus intimauit, etiam illis ex vobis,patres optimi, qui pro tẽpore hîc reſidebant: optima ſpe fretus,ne huiuſmodi ſanctitatis ſuæ mandatis orthodoxis quiſquam veſtrũ contrairet. Sed heu reuerẽdiſſimi patres,nedum mandata ſanctitatis ſuæ ſpreta ſunt,ſed quidã ex *nobis ante diſſo- *vobis
lutionẽ ſegnes & ad veniendum remiſſi vidébantur, poſt diſſolutionẽ ſolertiſſimi atque perpetes facti ſunt quidem qui hîc ade- locus ob
rant,poſt diſſolutiõem cum aliquali diſpli- ſcuria.
centia læti & immobiles pmanſerunt: quod certè,niſi ex impreſſione aut timore,qui ca deret in conſtantes viros, factũ ſit,quàm ſit ab obedientia & humanitate veſtra alienũ, vos ipſi dijudicate. Spectat etiã ad ſummũ Romanum pontificem,non ſolùm generales ſynodos conuocare,ſed & ſua ſententia roborare concilia conuocata. aliàs in irritũ labitur,quicquid præter eius authoritatem ſtatuitur: & non propriè concilia,ſed conciliabula nuncupãtur. textus eſt di. *c. multis. Inſupèr quotiès aliqua de vniuerſali ſyno- *Nicæna
odo aliquib⁹ dubitatio naſcitur, ad recipiendam de eo quod non intelligitur, rationem: aut ſpontè hi qui ſalutem auimæ ſuæ deſiderant,ad Apoſtolicam ſedem pro percipienda ratione cõueniant:aut ſi fortè(ſic. Prou. 18
ut de talibus ſcriptum eſt,peccator cùm venerit in ꝓfundũ malorũ,contẽnit) ita & obſtinati & cõtumaces extiterint,vt doceri nõ velint, eos ab eiſdẽ ſedibus Apoſtolicis aut attrahi ad ſalutem quoquo modo neceſſe eſt, aut ne aliorum perditio poſſint eſſe,ſecũdum canones per ſeculares opprimi conuenit poteſtates. tex. eſt eadem diſt. nec licuit. Quàm ſit igitur piculoſum,in hac ipſa re mandata tranſgredi Apoſtolica, c. illud inſpicite patres optimi, Nulli fas eſt, 19. di. cuius ego ſeriem, ne aures & dignitates veſtras tam grauiter offenderem,ſub ſilentio prætercundum eſſe ſtatui. Graue quidem igitur & periculoſum ab omnibus cẽſetur, reuerendiſſimi patres, hoc quod paulò antè diximus: ſed maiori cum admiratiõe dignum extimatum,quòd Romanum pontificem citare prẽſumpſeritis, cùm di. 9. q. 3. ſcriptum ſit: Nemo iudex iudicabit primam ſedem, iuſtitiam temperare deſiderantem: neque etiam ab Auguſto,neque ab oñi clero, neque à regibus, neque à populo iudex iudicabitur,& gloſa ſuper verbo, Omni clero, habet: Ita argumentum, quòd cõcilium non poteſt papam iudicare,vt extrà de electionibus,ſignificaſti. vndè ſi totus mundus *ſententiaret in aliquo negocio contra pa- *Nicæna
pam, videtur quòd papæ ſententiæ ſtandũ eſſet,vt 24. q. 1. Hæc eſt fides. Nec ob argumentum glo. in contrarium, quia orbis maior eſt vrbe,93. di. legimus, quia illud intelligitur, cùm papa diſſentiret à tota Eccleſia in articulis fidei, 15. di. ſicut ſancta, vbi eſt gloſa ad hoc notabiliſſima ſuper verbo, ſumpſerit. & illa gloſa ſatis ſufficienter ſoluit obiectiõem quæ fieri poſſet per c. illud, Frequens,editũ in ſacro concilio Conſtantienſi:quod certè nõ ita arctat papam, quin poſſit ex ſuprema ſua authoritate ſup loco & tempore celebrandi concilij diſpenſare.

Quam

Quam quidem authoritatem nimis impia vult præſumptione violare, quiſquis eius poteſtatem tẽtat infringere, fauendo cupiditatibus ſuis: & id quod accepit à veterib⁹, non ſequendo,vt eſt textus 19. diſt. Ita dominus. Moraliter etiam huiuſmodi legum circunſtantiæ ſemper in authoritate & prudentia principis reſeruatæ ſunt. mutatis eñ illis, frequenter nõ ſolùm diſpenſationem, ſed abrogatiõem leges paſſæ ſunt. Elici poſſunt hæc ex ſententijs Ariſtotelis in fine 10. Ethicorum. aliàs eſſet nimis inhumana huiuſmodi conſtitutio. Poſſet enim locus ad cõciliũ deputatus, funditùs infra illud decennium euerti,in quo nullo vnquam tempore prælatorum congregatio fieri poſſet, neque alibi, ſi ſoli ſummo pontifici conſtitutionis illius diſpenſatio non tribueretur. Poſſet etiam Cõſtitutio illa ex tempore,niſi in talibus diſpenſatio locum haberet, effici inutilis & captioſa, quod ab omni lege alienum eſſe debet, 4. di. Erit autem lex. Formale enim legis eſt, cauſas, perſonas, loca & tempora metiri, diſt. xxix. Sciẽdum,& c. ne- ceſſe, neque propterea c. illud, Frequens, & alia edita in ſacro concilio Conſtantienſi, caſſa & inualida reputari debent. quotidiè enim in poſitiõis, etiam ſine cauſa, nedum cum grauis cauſa inſit, vt eſt doctorum cõmunis ſententia: papa diſpenſat, eaque penitus tollit,legib⁹ in ſua ſoliditate remanentibus. Illud prætereo, patres optimi,q̃ ſit ab omni religiõe alienum, Domini noſtri Ieſu Chriſti vicarium ad inſtãtiam & pro interceſſe vnius viri, etiam quantacunque dignitate prædití, veſtro decreto impeti & molellari. Scio quoniam ſcitis reuerendiſſimi patres, & frequentiùs me vidiſtis c. illud, Frequens. *Aliorum hominum, cuius ego ſupe- *Fuit
rius mentionem feci, illius tamen recentem memoriam vobis ingeram, & inquam: Aliorum hominum cauſas Deus voluit per homines terminari: ſed ſedis iſtius præſulem ſine quæſtione referuauit arbitrio. votbeati Petri apoſtoli ſucceſſores cælo tãdiſcuſſoris indagine inuiolatam habere conſcientiam. Nolite æſtimare eas animas inquiſitiõis non habere formidinem, quas DEVS præ cæteris ſuo referuauit examini. Scitis inſuper patres, quanta cum humanitate Marcellinum Epiſcopum almę vrbis ſuo ore etiam de idololatria conuictũ, conſilium rite congregatum, colligere in ſinu ſuo cauſam ſuam exhortatum eſt, tanquàm non liceret à quoquam primam ſedem iudicari, 21. di. Nunc autem: Facit ad hoc c. ſequens, & c. In tantum. Illud ibi ſub ſilentio prætercundum eſſe ſtatui, patres reuerendiſſimi, quàm fuerit à veſtra ſapientia & charitate remotum, poſt illam loci mutationem, contra libertatem, authoritatem & poteſtatem ſummi Romani pontificis co-

natos vos eſſe, immò veriùs præſumpſiſſe pluriès ſtatuere & edita promulgare. noſtis, q̃ formidabiles eſſe huiuſmodi tranſgreſſiones ſanctorum patrum decreta declarent. Vndè non dubium eſt,vt eſt textus 22. di. c. 1. Omnes, quod pluriès allegauimus: quia quiſquis cuiuſlibet Eccleſiæ ius ſuum detrahit,iniuſtitiam facit. Qui autem Romanæ Eccleſiæ priuilegium detrahit,ab ipſo ſummo omnium Eccleſiarum capite traditũ auferre cõatur,hic proculdubiò in hæreſim labitur: & cùm ille vocet iniuſtus, hic eſt dicendus hæreticus. fidem quippe violat, qui aduerſus illã agit, quæ mater eſt fidei: & ille contumax inuenitur, qui eam cunctis eccleſijs non prætuliſſe cognoſcitur. ſed ſi neque pœnæ formido, neq; conſcientiæ vermiculus reprimere vos potuit, patres optimi, ſaltem commune, quod habent membra cum capite depreſſo, diſcrimen continere vos debuit. finis enim illius capituli, Aliorum hominum, cuius totiès mentionem fecimus, talis eſt: Rurſus patet ſanctorum voce põtificum, dignitatem ſedis eius factam eſſe toto orbe venerabilem, dum illi quidquid fidelium eſt, vbiq; ſummittitur, dum totius corporis caput eſſe deſignatur. de hac mihi per prophetam dictũ videtur: Si hæc humiliatur, ad cuius confugietis auxilium? & vbi relinquetis gloriam veſtram? Multa ad hæc reprimenda, longè lateq́; in toto iuris & canonum ambitu cõſcripta ſunt, quæ prætereunda eſſe cenſem⁹, vt celeriùs ad legationis noſtræ fructum ingrediamur. Nemo profectò eſt, patres optimi, qui de rebus grauibus æquo & moderato animo iudicet, qui non plurimùm admiretur huiuſmodi progreſſus veſtros, opineturq́; grauia illos, & grauiora quàm ſint ſcandala, in Eccleſia Dei parituros, quibus quantum ex alto permittitur, & quanta cũ clementia & charitate poteſt, ſanctiſſimus dominus noſter ſummus pontifex obuiare proponens, charitates veſtras humaniſſimè deprecatur, hortatur, monet, requirit & obteſtatur, per eam qua ſedi Apoſtolicæ obligamini, obedientiam, per integritatem fidei veſtræ, per ſalutem animarum veſtrarũ, per vnionem eccleſiaſtici corporis, Chriſti ſanguine complantati. per ipſum IESVM Chriſtum Deum & Dominum noſtrum, vt ab huiuſmodi progreſſibus abſtinentes, ad pacem, ad vnionem, ad reformationem cleri & fidelium, ac intermiſſæ libertatis eccleſiaſticæ inſtaurationem, modo quo poteſtis meliori cum ſanctitate ſua conueniatis, & quoniam concilij deſiderium ſanctitati ſuæ & vobis commune eſſe videtur, ſuum tamen tanto feruentius, quanto plùs ſua intereſt, vtpotè qui in eo præeſſe habet, debet & vult, decreuit & deliberauit, & vult vt omninò concilium generale celebretur, in quo ſua S. non ſolum adeſſe & præeſſe vult,

Esa. 10. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eo hic Eugenius spōtēse submittit Cōcilio, tantū abest vt contemserit Concilia, quod illi obiecerunt nō semel Basileenses.

sed vt membra condignam reformatiōem humili & manſueto animo tolerent, ſtatuit vt in primis reformatio à perſona ſuæ ſanctitatis inchoetur, non ſolùm à tēpore quo ad ſummum apoſtolatus apicem aſſumptus eſt, ſed teneræ iuuentutis: procedaturq; ad reliqua totius Romanæ curiæ membra: deinde alios mundi principes atque prelatos ſecundum gradus tangat & pungat, quo totus Chriſtianæ profeſſionis populus, correctionis fructum ſalutemque percipiat, ſtatuens ſacrum illud cōcilium ita protegere, vt nullo vnquam tempore illud diſſolui patiatur, niſi priùs (quantum poſſibile Deus permiſit) ſectæ, vepres, hæreſes & diſcrimina ab agro dominico procul pellantur, quo Chriſti populus vnus & pacificus factus, atque euangelicæ vitæ puritate renouatus, ac Chriſti charitate & deuotiōe accēſus, Chriſti crucem atque Chriſtiani populi ſanguine madefactos mucrones, in hoſtes crucis, domus & terræ ſanctæ occupatores, conuertere poſſit. Quam diem ſi Deus dederit, vt oculis ꝓprijs ſua S. intueat, nihil in hac vita fructuoſius, nihil deſideratius, nihil iucundius ſeſe cōſecuturā ſperaret. Hic erit, Deorem & cauſam ſuā promouente & protegente, patres optimi, ſacri illius cōcilij finis, hic terminus, hic fructus. Vult igitur ſua S. cōcilium, vult omne bonum. Duabus igitur tantùm in rebus ſeu circunſtantijs à ſanctitatis ſuæ decreto diſſentire videmini. Altera deputatū per S. ſuam locū deteſtatur, altera interpoſiti temporis dilationē. vtrunq; pro pace & conſolationis via, & ne mēbra à capite ſeparentur, ex innata humanitate ſua S. prouidere dignatur. Ad primā enim diſſenſionem tollendam, quemcunque alium in Italia Eccleſiæ immediatè ſubiectum locum offert: cuius dominio, pro tempore celebrandi concilij, ſeſe expoliare decernit, & ſub concilij poteſtate ponere, cum conditione, quòd poſt finem cōcilij, Eccleſię & ſuę ſanctitati reſtituatur. Ad ſecundū, illam tēporis dilationē tollere, & ſeſe ad locum per nos eligendum & deputandum, modo prædicto pſonaliter & abſque intermedio conferre. Ad quem primo cōgreſſu magnā platorum multitudinē ſecum ducet, alios cum celeritate ex oībus mundi partibus venire compellet. Ad quem etiam locū pleroſq; mundi principes vēturos, pleroſque ſolennes ambaſiatores & procuratores miſſuros, certò cōfidit. Nos etiā iuſſu ſuæ ſanctitatis vobiſcum illuc, ſi hunc venire placet, ne qd quam tēporis interponatur, properare ſpōdemus, vobis & cuilibet veſtrum omnium pteritorum perpetuis temporibus valituram plenariam remiſſionem pollicentes ac omnimodam libertatē & ſecuritatē. Quòd ſi forſan Germaniæ reformationem, reductionemque Bohemorum commodiùs in Germania fieri arbitraremini, ſua S. eſt alterius longè ſententiæ, vt præmiſſum eſt, præſertim quia authoritas præſentiæ S ſuæ ad tantarum rerum expeditionē, plurimùm neceſſaria videtur. & an vltra Italiæ limites ſeſe, propter notoriā inualitudinem, conferri poſſet, qui etiam quinquaginta paſſuum progreſſu laſſatur, vos ipſi dijudicate. neq; exiſtimare debetis, patres optimi, Bohemos, ſi eorum intentio pia & recta foret, ab eorum ſalute, ab vniōe fideliū, ab amœniſſima pace propter loci diſtantiam retardari: neque propter ipſorum hæreticorum reductionem, quam tamen credere, conſideratis multis, mens refugit, poſtponēda eſt orientalis Eccleſiæ reuocatio, quæ tantis patribus incredibili ſapientia & ſanctimonia refertis abundauit, vndè ſ. doctrinæ fidei gloria meritò eſt tributa, cuius inclinationē nuſquàm hactenus promptiorem vidimus, neque ſtricto & iuſto Dei iudicio eius magis neceſſariam, neque à tam pio & catholico principe oblatam. pereunt ſanè in tarditate reductionis de centum Huſſitarum animę, pereunt orietalium ſchiſmaticorum, & abſque dubio longè plurium. Modus ſic igitur, vt abſque intermedio vtrique inuitentur, ne cum illis ſimul pereamus & nos, & vt ſi illi obſtinatione ad gehennam ædificēt, liberemur & nos. poſſunt certè vno eodemque contextu ad vnitatem Eccleſiæ hi duo populi reuocari, poſſunt & debent, maximè cùm ab altero inuitemur & nos. Tamen ſi in ea opinione veſtra perſiſtitis, placet ſuæ ſanctitati, ne propterea ab eius vnitate recedatis, quòd in ambarum harum rerum expeditione reuerēdiſſimus dominus meus legatus intendat. Placet inſuper quòd vos eidem adiumento ſitis, ſi hoc fructuoſius, quàm ſine intermedio ad concilū ꝓficiſci, exiſtimatis. Quòd ſi complementum rerum huiuſmodi per dominum legatum & vos fieri non poſſit, reliquum quod ad perfectionem extabit, ſupplebitur in concilio generali. Germaniæ tamen reformatio plùs antiquorum canonum obſeruatione, in qua modeſta coactio neceſſaria eſſe videtur, qaàm nouarum conſtitutionum editione indiget. Qua in re per dominum legatum poteſtate & fauore circunſultum, dari poterit aptiſſimus modus, præſertim cùm clerus huius patriæ hactenus DEO deuotiſſimus extiterit, & ad obedientiam ferè ex natura paratiſſimus, facilè itaque ad decorem priſtinum reducentur. Hæc eſt ſanctiſſimi domini noſtri pia intentio, patres, hoc deſiderium, hoc votum atque decretum. Suſcipiatis igitur reuerendiſſimi patres inſitum vobis verbum, quanta cum oportet charitate & humilitate, ne qui videmini pacis, vniōis & reformationis amatores, nouorum ſchiſmatum, diſſenſionum & deformitatum capita reputemini. Amplectamini amore IESV CHRISTI charitatem

1 Cor. 13. a ritatem non ſictam. ea eſt, de qua Apoſtolus ad Corinthios ait: Charitas patiens eſt, benigna eſt: charitas non æmulatur, nō agit perperàm, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt: non iritatur, non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitatem, cōgaudet autem veritati. Ea quę ſummopere appetere videmini, patres optimi, profectò magna & ardua ſunt, & frontē per ſe horreſti & boni ferunt, quorum tamen appetitus humilitatis freno continendus eſt. cogitans enim magnam fabricam cōſtruere celſitudinis, de fundamento priùs cogitat humilitatis. Aurelius ille Auguſtinus ait: Eſſe diū eſt igitur, prout ille noſter Arpinas (gentilis tamē, ſed moraliſſimus) Cicero in Officijs inquit: Vt appetitus rationi obediant, eam neq; prēcurrant, neque propter pigritiam aut ignauiam deſerant, ſintq; tranquilli, atque omni animi perturbatione careant: ex quo elucebit omnis conſtantia, omniſq; moderatio. nam qui appetitus longius euagantur, & tanquam exultantes ſuę cupiendo ſue fugiendo, non ſatis à ratione retinentur, ſine dubio finem & modū tranſeunt, & relinquunt atq; abijciunt obedientiam, cui ſubiecti ſunt lege naturæ. Benè igitur Auguſtinus aiebat, quòd měſura humanis data eſt. Bonū eſt igitur, quærere dignos iuſtitiæ fructus, patres, ſi tamen humilitatis frenum non relaxetis: quia Chryſoſtomus ille græcus inquit: Si iuſtitiæ cōiunxeris humilitatem, quò non ibit? adſiſtet ipſi tribunali diuino in medio angelorū. Penſate igitur rerum, quas agitatis, magnitudinem patres: commenſurate dignitates veſtras, & ita omnia ponderate, vt opera veſtra diuinæ voluntati conformentur. Hæc eſt igitur volūtas Dei, vt cum Apoſtolo concludamus, ab omni ſpecie mali abſtinere vos. Ipſe autem Deus pacis ſanctificet vos per æuum, vt integer ſpiritus veſter & anima & corpus, ſine querela in aduentu dōmini Ieſu Chriſti ſeruetur. Amen.

Ego Iacobus Adſerricius presbyter Tarentinus, publicus Apoſtolica authoritate notarius, & reuerēdiſſimi in Chriſto patris domini Ioannis archiepiſcopi Tarēn &c.

Fol. 81. ORATIO LVCVLENTA PRAEſidentis, habita in concilio Baſileēn nomine Eccleſię catholicę ad conuertendum Bohemos.

Ieſus Chriſtus. Amen.

LOcutur⁹ pro publica populi Chriſtiani vtilitate, opus mihi eſſe arbitror, vt perſonā priuatam exuam, & induam publicam: & tam publicam, vt oēs cōpręhendat, & nemo ab eius iuriſdictiōe eximatur. Hęc eſt illa ſancta catholica eccleſia, ſpōſa Chriſti & Chriſtianorum omnium mater. Hæc inquam quæ nos oēs ad hunc locum diuinæ benedictionis vocauit, & ad nuptiale inuitauit cōuiuium, antequàm ea pro quib⁹ cōuenimus, tractare incipiamus, pauca nobiſcum ex viſcerib⁹ charitatis loqui decreuit. Itaq; iam non me quaſi meipſum loquentem audiatis, ſed tanquàm matrem & ælumnam cōmunem, ſanctam Dei Eccleſiam. Ego duntaxat miniſterium præbeo, & rudem linguam, qua vt inſtrumento vtatur, tātùm accommodo. Ipſa autem eſt, quæ concipit dictatq; ſententias. Nec vos admiratio teneat, ꝙ hæc tam grandis & circunſpecta domina, ex hac magna cōgregatione, in qua plurimi ſunt & ſancti & literati viri, me ſolum elegerit, indoctum & peccatorem. Habet enim apud Deum neſcio quid priuilegij officium publicū, quo diuina potētia virtutes ſuas crebrò exercere cōſueuit. Cùm itaq; prēſidens ſim temporis huius in hoc ſacro concilio, quanquàm ſupra modū indignus, elegit' me ſponſa Chriſti, non vitæ merito, ſed authoritate officij, per quem animi ſui conceptum explicaret. quòd ſi forſitan (vtī vereor) ex ore meo aliquid ineptum effluxerit, nō imputetis quęſo huic ſapientiſſimæ mulieri, quæ in nulla re errare conſueuit: ſed tantùm incircunciſis pollutiſq; labijs meis, quemadmodū nec imputandum foret magiſtro in arte muſica peritiſſimo, ſi inſtrumentum rubiginoſum aut confractum in quo pſallit, raucam & nō benè ſonoram emittat vocem. Vos aūt obſecro, vt interim, me loquente, tacitè in cordib⁹ veſtris oretis, quatenùs pro honore ſanctæ matris Eccleſiæ ac noſtra ædificatione, ſpiritusſanctus igniculo illo, quo labia Iſaię Iſa. 6. b purificauit, ſaltem per horam purificare dignetur & meo. Deinceps igitur magna cum deuotione & reuerentia matrem noſtrā loquentem audiamus oēs, & attentè conſideremus diuini exordij verba, quibus nos allocutura eſt, quæ ſumpta ſunt ex B. apoſtolo Paulo ad Phil. Si qua conſolatio in Chriſto, ſi quod ſolatium charitatis, ſi qua ſocietas ſpiritus, ſi qua viſcera miſerationis, implete gaudium meum, vt idem ſapiatis, eandem charitatē habentes, vnanimes, idipſum ſentientes, nihil per cōtentionem, neq; per inanem gloriā, ſed in humilitate. In primis nolo exiſtimetis, ad aliquos tantùm ex vobis me verbum facere. Ad vniuerſos, prout cuiq; opus eſt, meus ſermo dirigitur. totam ego hāc congregationē, nō partē, alloquor. Omniū enim veſtrū æqualis mihi cura eſt. Nam oēs filij mei eſtis, & in vtero meo nō ſine magno labore concepti. Ego enim ſum ſpōſa Chri, in quo ſecūdū Apoſtolū ad Co- Coloſſ. 3. b loſ. Nō eſt maſculus & fœmina, gētilis & Iudę⁹, circūciſio & ꝓputiū, barbar⁹ & Scytha, ſeru⁹ & liber, ſed oīa & in oibus Chriſt⁹. Auſcultate igitur diligēter oēs q hic adeſtis, & in cordibus veſtris recōdite in ſpiritu lenitatis q dictura ſum, & ꝓ viribⁿ enitimini implere gaudiū meū. Naturali iure & diuina

Universidad de Deusto
Biblioteca

lege filioli mei cōstringimini credere cōfiljs meis,& præceptis meis obtēperare. Natura ipsa filio suadet, cùm se à matre genitū esse sciat,& ab ea super omnes se amari cognoscat,vt eam similiter diligat, honoret & cōsoletur,& eius omnibus acquiescat cōsiljs. Ita Tobias senior moriēs admonebat filium suum: Honorem exhibebis matri tuę omnibus diebus vitæ tuæ. Memor enim esse debes,quæ & quanta pericula passa sit propter te in vtero suo. Lex etiā digito dei scripta,inter præcepta quæ ad humanam societatem pertinent,hoc primū iubet,vt parentes à filijs honorētur. propter quod apostolus instruit Colossenses. Filij,obedite parentibus per omnia. hoc enim beneplacitū est in domino. Quantū meriti filius honorando matrem,quantúmve supplicij eam contemnendo expectet, scriptura diuina insinuat, dicēs: Sicut q thesaurizat,ita & q honorat matrem. & rursùs: Fili mi,ne dimittas legē matris tuæ,vt addatur gratia capiti tuo. Econtrà, Maledictus à Deo qui exasperat matrē. Accedit præterea, quod consiljs meis sine vlla hęsitatione parere debetis: quia nō sum sicut vna de stultis mulieribus huius sęculi, sed in omni virtute & sapientia ab omnipotente deo plenissime imbuta. propter quod certi esse debetis, præcepta mea tanquàm ex sapientiæ fonte manantia, nō posse esse nisi salubria, nec illud omittendum est, q̄ quidquid vobis consuluero ac iussero, facilimū est, & supra modum delectabile. Quæ cura mihi sit de salute vestra, hinc facilè perspicere potestis, quòd gaudium meū impleri nō potest, nisi & vobis bene sit. Gaudium meū ex vestra pendet vtilitate. non possum esse lęta, nisi & vos lætos atq; vnanimes intuear. Carpūtur viscera mea, si quem de filijs meis vel modicum lædi videro. Crucior tota, si quid accidat eis infortunij. Madescunt tūc præsertim genæ meæ lachrymis, cùm inter filios meos dissidij aliquid ortum sentio. Et licèt aliquæ interdum matres repertæ sint, quæ dimissis filijs, ad nouos maritos seu ꝓcos se transtulerūt, & voluptatibus proprijs satisfacere cupiētes, filiorum suorum obli-
for. *tamen tæ sunt: ego *autem de numero illarum cōputari debeo, prout experientia manifestat,
Isa.49.d de quibus Isaias scribit: Nunquid obliuiscī potest mater infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? Quanquàm etiam quidam sint patres aut domini, qui filiorū culpis miserijsq; non mouentur, dicētes: Satis mihi est, quòd bene ago & mihi bene fit: de cætero neq; iniquitas mea, neque delictum meum. Ego autem non sic. licèt enim nihil mihi conscia sim, hoc me non cōsolatur, nisi & idem filijs meis adesse videam. Nec mihi satis est semel admonuisse, nisi iterum atque iterum & sine intermissione vsq; in finem sedulò eos cōmonefaciā. Dilectissimi mei, ita vos omes affectu quodam inexplicabili

Tob.4.a

Exod. 20.b

Colos. 3.d

Eccle.3.a

Prou.1.a

Eccle.3.c

diligo, vt nulla tā grauia esse possint discrimina, quibus libens pro salute vestra me vltrò non obijcerem. Quot martyria, tormēta, persecutiōes à sæuis imperatoribus & tyrannis in primitiua adolescentiæ meę ętate pertulerim pro salute eorum qui tunc erant filiorū, & qui posteà successerunt & successuri sunt, quis vnquàm posset enarrare? Inundauerunt plateæ ciuitatū sanguine membrorum meorum, vt fides catholica in filijs meis illibata persisteret. Ita quidem vos oēs in prēcordijs meis infixi estis, vt non nisi de vestris commodis cogitare queam, pro quibus non solùm alligari, sed & mori in membris meis pro vnoquoq; vestrum omī tempore parata sim. Sequor in hoc vestigia spōsi mei, qui ita me & corpus meum dilexit, vt pro ea animā suam ponere non dubitauerit. Vidi ipsum sæpenumerò lachrymantem ac dolētem pro membris meis. Audiui ipsum inter maximos cruciatus clamantem: Pater, ignoscе illis. licèt vndiq; dilectus manaret sanguine, & atrocissimis tormentis vndiq; agitaretur, nihil tamen aliud quàm salutem filiorum meorum sitiebat. Sic & me spōsam ac discipulā suā facere decet, & memoriam cōtinuam vestri habere, ac die noctuq; gemitibus inenarrabilibus clamare & interpellare ad Deum pro vobis, vt nemo pereat ex his quos tradidit mihi. Propterea sic anxia ac solicita postulo, vt impleatis gaudiū meum. Quanto mentis affectu, quantaq; anxietate & vehementia deprecationē hanc meā ad vos porrigam, ex verbis apostolicis modò propositis animaduertite: Si qua consolatio est in Christo, si quod solatium charitatis, si qua societas spiritus, si qua viscera miserationis, implete gaudium meum. Quid est dicere, si qua cōsolatio est in Christo, nisi quia maxima est? quā si habere vultis, opus est vt impleatis desiderium meum. Immoremur, si placet, paululùm in hoc Christi nomine. nō enim decet memoriam sponsi mei sic perfunctoriè transire. Eius quippe amore langueo, & liquefacta est anima vt primū nomen dilecti mei insonuit auribus meis. Quid (quæso) maius dici potest, quàm cōsolatio in Christo, qui est pater misericordiarum & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra? Collitur, qui putat alijs in rebus cōsolationem posse reperiri. Ad ipsum duntaxat pro consolatione accedere oportet, quoniam per Christū, vt inquit Apostolus, abundat consolatio nostra. Ipse solus est qui dicit, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos, & inuenietis requiem animabus vestris, & rursus: Qui sitit, veniat ad me, & bibat. Possidete quod vultis, aurum, argētum, regna, ciuitates, scientiam & eloquentiam, & quidquid sub cęlo est: sine Christo molestias potiùs q̄ consolationē experiemini. Solus Christus est consolatio,

pax, quies & trāquillitas: quod & ipse, trāsiturus ex hoc mundo, discipulis suis prędixit: In mundo pressurā habebitis, in me aūt pacem. Si igitur filij mei consolationem in Christo obtinere speratis, necesse est vt impleatis gaudium meum. Nō enim aliter dominꝰ meus vos cōsolabitur, nisi & vos vnicam sponsam suā cōsolemini, quam vt animam suā & pupillā oculi sui diligit. Sequitur: Si quod solatiū charitatis, hoc est, si charitatem habere vultis & ex charitate solatiū, implete desideriū meum. Charitas dilectio est, vbi dilectio, ibi delectatio: vbi delectatio, ibi solatium & gaudiū. vbi charitas est, ibi Deus est, quia Deus charitas est. Econtrà vbi charitas non est, ibi nec Deus est, nec q̄dem boni aliquid esse potest. Si igitur charitatem & Deum, & oīe bonum cum Deo desideratis, votis meis satisfacere vos oportet. Si præceptum primum causa charitatis est, vt diligatis Deum: diligendo me, diligitis profectò Deum, quia Christus Deus & ego, vna mystica persona sumus, cuius ipse est caput. duo enim sumus in carne vna. & hoc est illud magnum sacramētum, de quo inquit Apostolus, in Christo & Ecclesia. Si item ex charitate diligendus est proximus, quis vobis proximior est, quàm ego mater vestra, & talis mater, quæ non semel vt aliæ matres, sed & prēter sacri baptismatis generationem, continuè in verbo prædicationis & exhortationis vos pario? Ita in pśona mea inquit Apostolus: Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur in vobis Christꝰ. Iterum & tertiò: Si qua societas spiritus sancti, implete gaudium meum. quid hoc significat, nisi q̄ si vultis habere vnionem, quam facit spiritussanctus in oībus fidelibus, si vultis esse participes spiritussancti & eius sanctitatem habere, si vultis vt spiritussanctus habitet in vobis, lætificate matrem vestram Ecclesiam! O vehemēs admirationis genus, quàm ignitus est hic sermo & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vsque ad compagem animæ, spiritus, ac medullarum. Sed non tam properè spiritussancti memoriam percurramus. Nam ineffabile quoddā in ore meo, dum ipsum recēseo, sentio suauitatis nectar. Et quia multa hic spiritus paracletus mihi beneficia cōtulit, multùm eq̄dem, ne ingrata sim, diligere ipsum debeo. Sine eīs custodiæ dimissa sum, ne videar ornalem aduersus me. Ipse me fouet, dirigit, & gubernat. Ipse primùm induit me adolescentulam virtutem ex alto, & in me resedit per ignem, vt charitate arderē: & in lingua, vt linguis omnium loquens, omnes docere possem. Ipse adstat semper auribus meis, & quidquid dixerit Christus, ipse suggerit mihi, docetq; me omnem veritatem spiritus veritatis. nec me vnquàm errare passus est neque (vt spero) vsq; ad consumma-

Ioan.16.d

Phil.2.a

Ioan.3.c

1.Ioan.4.c

Rom.8.d

Rom.8.d

Ioan.14.d

Ioan.16.d

tionem sęculi patietur. hic mihi abundè largitus est septem eius sacratissima munera, spiritum videlicet sapientiæ & intellectus, consilij & fortitudinis, scientiæ, pietatis & timoris. dona ipsius spiritussancti habeo, vt per sapientiam sim matura, per intellectum prouida, per consilium cauta, per fortitudinem animosa, per scientiam discreta, per pietatem misericors, per timorē humilis. Multa nimis de spiritusancto dicēda forent: sed quis ad lucem, quam inhabitat, inaccessibilem accedere poterit? Nunc autem duo hæc de doctore meo referre satìs sit, vt vnusquisq; Christianus cognoscat, quantum amare & reuereri ipsum debeat. Spiritus paracletus hic est, de quo conceptus & incarnatus est redemptor generis humani Iesus Christus Deus meus & Deus vester, Dominus meus & dominus vester. Ipse etiam est, de quo inquit Apostolus: Nemo potest dicere, Christus Iesus, nisi in spiritusancto. Si igitur huius spiritussancti, qui tam mirabilium est patrator operum, societatem habere vultis, implete gaudium meū. Tandem & quartò vos obsecro per viscera miserationis, si qua in vobis sunt, vt impleatis gaudiū meū. Omis summa Christianæ disciplinæ in pietate & misericordia consistit. quantum misericordiæ & pietatis opus Deo sit cordi, hinc constat, quòd in extremo mūdi iudicio, de misericordia solùm ratio exigetur. pietas seu misericordia ad omnia est vtilis, promissionem habens vitæ quæ nunc est & futuræ, secundum Apostolum. Hic enim diuitias & gloriam, in futuro vitam æternam cōsequitur. De hoc dictum esse videtur, quod scribitur in libr. Sap. In dextera eius anni vitæ, in sinistra illius diuitiæ & honor. Si ergo ꝓmissionē huius vitæ æternæ optatis, misereminī matris vestræ quę tam diu de filiorum suorum dissidio vehementer affligitur. per viscera misericordiæ Dei nostri vos oro, vt in vestra me vnitate consolemini. Non violentum aliquid à vobis exigo, sed ipsum naturalem affectum, qui ad misericordiā vos meritò inclinare debet, tum ad oēs homines, tum prę̄sertim ad matrē vestrā & membra vestra, inquit Apostolus: In id ipsum solicita sunt membra: & si quid patitur vnum membrū, cōpatiuntur & cætera. Cùm sitis membra corporis mei, naturali pietate tam matris vestræ, q̄ cęterorū membrorū, ex vestro dissidio se affligentiū, misereri ac cōpati debetis. Si vt primùm Ieseph vidit Beniamin fratrē suū paruulū in Aegyptum deductum, cōmota sunt viscera eius, nec se cohibere poterat quin lachrymę ex oculis erumperēt: quāto magis viscera vestra cōmoueri debēt ad pietatē, & oculi erūpere ad lachrymas, visa matre vestra & genitrice, tot fratrū vestrorum diuturno mœrore tabefacta? Sic igit filioli mei cōtestor & adiuro vos ꝓ consolationē Chri, per solatiū charitatis, per so-

1.Cor.12.d

Matth.25.d

1.Tim.4.b

Prou.3.b

Gen.45.a

cietatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

cietatem ſpirituſſancti, per viſcera miſeratio-
nis, vt gaudiũ quod de vobis concepi, hoc
in loco compleatur. Intelligitis, puto, cur di
xerim, implete gaudium meum: hoc ſignifi-
cat, aliquid gaudij cœptum eſſe, aliquid aũt
reſtare vt impleatur. Cœptum eſt gaudium
in corde meo, cùm tempus huius ſacri con-
cilij celebrandi aduenit, per quod ſpes mihi
non parua erat, vt filij mei vndiq; colligẽdi,
infirmitatibus corporis mei, quæ proh dol-
lor grauiſſimę ſunt, oportunè prouiderent,
& fidem orthodoxã, quam ipſa profiteor,
viriliter ab impugnantibus tuerentur, pa-
cemq; vbiq; exulantem intra fines meos re-
ducerent, ac virtutes multis in locis ac per-
ſonis ferè extinctas reſuſcitarẽt, quẽadmo-
dum hęc oĩa in alijs ſacris generalibus cõ-
cilijs per ſpirituſſancti gratiã ſæpenumerò
facta ſunt. huiuſmodi autem gaudium tunc
auctũ eſt, cùm per piiſſimas huius ſacri con-
cilij literas, Bohemiæ populus ad hanc ſan-
ctam ſynodum magna cum charitate cõuo-
uocatus eſt, & ei libera audiẽtia oblata. Sed
tunc præſertim exultauit animus meus cum
conuenientibus huius ſacri concilij & Bo-
hemorum ambaſiatoribus in oppido Egre,
vnanimiter cõcluſum eſt, vt vos Bohemi ad
hunc locũ proficiſceremini: quod, Deo diſ-
ponente, iam oculis meis factũ video. Nunc
autem ſpes futuri gaudij magis ac magis ap-
propinquat, quando filios meos ante hæc
tẽpora inuidia diaboli inter ſe diuiſos, nec
ſe reſpicere audientes, nũc inſimul modeſtè
cõſidere, pacificè loqui, & manſuetè inuicẽ
conuerſari adſpicio. Et quo magis corpora
coniunguntur, eo maior ſpes eſt conciliandorum animorum. Multum quidẽ effluxit
temporis, quo lætiorem diem quàm iſtum
experta non ſum: quandoquidem veriſimilia futurę vnionis fundamenta, ex tam felici
initio inter filios meos iacta eſſe videntur.
Agite igitur filij mei, implete gaudium meum, date operam, vt quod tam laudabiliter
inchoaſtis, optato fine terminetis. Gaudiũ
cœptum eſt. reſtat vt cõſummetur. in manu
veſtra eſt conſummare illud, & cõſolari ma-
trem veſtram, atq; omnem exhilarare popu
lum Chriſtianũ, qui magno cum deſiderio
finem conuentionis veſtræ præſtolatur. Fa-
cite, obſecro, ne fruſtrà huc veniſſe videami
ni. Sic agite, vt tot labores iam vltra annum,
incaſſum non diſpereant, & gentes tam grã-
di de vobis ſpe cõcepta nõ fruſtrentur. quis
tam duri cordis filius eſt, qui tam vehemen-
ter obſecratus, aũdeat contraire maternis
precibus? Quis tam inhumanus atq; impius
reperiri poteſt, qui ſic efficaciter à matre adiuratus, mox non acquieſcat, & cũ Salomo-
3.Reg.2.d ne dicat: Pete mater mea, neq; enim fas eſt,
vt auertam faciem tuam. Sub hac igitur ſpe
Filioli mei, explicabo vobis deſideriũ meũ,
& cõfidenter aperiam quod illud ſit gaudium, quod tantoperè per vos impleri efflagi-
to. Sed hoc filij mei ſcitote, nihil difficile
aut laborioſum me petituram. Dulciſſimũ
erit & vtiliſſimum, & quo magis contrecta-
bitur, eo dulcius atq; vtilius fiet. Hoc eſt in-
quam gaudium, quod impleri poſtulo: Pri-
mùm, vt idem ſapiatis omnes: deinde, vt ean
dem chsritatem habeatis. Quid de hac du-
plici petitiũcula vobis videtur filij? Nunqd
præcipio vobis, vt trãsfretetis maria, per or-
bem peregrinemini, cum hoſtib⁹ pugnetis?
Non iubeo vt contemnatis diuitias, vt cor-
pora veſtra maceretis ieiunijs, vt martyria
& tormenta ſubeatis. Nihil horum, vt audi-
ſtis, quanquàm & ſi iſta præciperem, contẽ-
nenda nõ eſſent. Nam & fratres veſtri, qui
vos præceſſerunt, iuſſu meo hæc & maiora
forti animo ſæpenumerò facitãrunt. Sed
hoc dũtaxat hortor, hoc moneo, vt idipſum
credatis, & alter alterum diligat. Credere, fa-
cilimum eſt: amare, dulciſſimum, vtrunque
verò vtiliſſimum. His duobus præceptis cõ-
ficiendis re nulla extrinſecùs opus eſt. Cre-
dite, & amate inuicem in cordibus veſtris,
& ſatisfeciſtis deſiderio meo. In momento,
in ictu oculi hoc agere poteſtis. Velitis, &
factum eſt. Primum eſt igitur, vt idem ſapia-
tis. Quid eſt, idem ſapiatis, niſi vt non diuer
ſa alter ab altero, de fide domini noſtri Ieſu
Chriſti ſentiatis? A fide incepi, quoniam fi-
des, Chriſtianæ religionis & omnis ſalutis
ianua eſt. Hæc eſt fundamentũ & radix oĩis
ædificationis, quæ creſcit in domo mea. Ali
ud autem fundamentũ, ſecundum Apoſto- 1.Cor.3.
lum, nemo poteſt ponere, quàm quod po-
ſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus. Hoc autẽ
fidei fundamẽtum, quàm firmiter ſuſtentet
ædificium quod ſuperimponitur, quantaq;
illud virtute ac gratia communiat, & hęcra-
dix quàm ſaluberrimos fuauiſſimosq; ex ſe
producat fructus, quo alio probationis ge-
nere vti opus eſt, niſi hocſolo teſtimonio, q
Chriſtus Ieſus, per quem facta ſunt omnia,
huius ędificij baſis ac fundamentũ fieri di-
gnatus eſt? Huic ergo tam ſtabili fundamen
to ſi quis cordẽ puro & cõſcientia non ficta
inhęſerit, primùm ab immũditijs ſi quas ha-
bet, purificabitur, vt in Actibus apoſtolorũ
ſcriptum eſt. fide purificans corda eorum.
purificatus verò, mox in dño iuſtificabitur,
vt inquit Apoſtolus, arbitramur hominem
iuſtificari per fidẽ. Sic aũt anima per fidem
purificata ac iuſtificata, merebimur deſpon
ſarià nomine, vt ipſe per Oſeã inquit: De-
ſponſabo te mihi in fide. Quicunq; verò ſic
deſponſatus fuerit, fortis fiet, vt illi magno
aduerſario noſtro leoni rugienti poſſit reſi-
ſtere, cui (inquit Petrus) reſiſtite fortes in fi-
de. Huic qui reſiſtere potuerit, eiuſdẽ fidei
virtute facilimè vincet & ſuperabit mundũ.
Hæc eſt victoria, inquit Ioannes, quæ vincit
mundum, fides noſtra. Mundo autem deui-
cto, benedictionem accipiet per eandem fi-
dem à domino: quia qui ex fide ſunt, ſecun-
dum

Galat.3.b dum Apoſtolũ, benedicẽtur à domino cum
fideli Abrahã. Sed & hęc amplius, qa Chri-
Epheſ.3.d ſtus in corde fidelis animæ habitaculum fa-
ciet. Habitare, inquit Apoſtolus, Chriſtum
per fidem in cordibus veſtris: nec ſolùm ha-
bitabit, quinimmò per fidem in filium ad-
Galat.3.d optiũ aſſumet. Omnes enim, inquit Apo-
ſtolus, filij dei eſtis per fidem. Poſtquàm aũt
fidei merito tantũ muneris à domino cõſe-
cuti fueritis, & reſpõdebit nobis ſicut olim
Matth.8.b centurioni, Fiat tibi ſicut credidiſti: & quẽ-
Matth.15.c admodum Chananææ, Magna eſt fides tua,
fiat tibi ſicut vis. Tam precioſa eſt huius fi-
dei radix & ſemen eius, q ſi modicum quid
Marc.4.d ex ea habueritis, (quid autẽ minus dici po-
Luc.17.b teſt, quàm granũ ſinapis?) dicetis huic mon-
Matth.21.c ti, transfer te, & transferet ſe. Quãquam aũt
nõ ſemper eo modo, quo verba petentis ſo-
nant, quis exaudiatur: obtinetur tamen per
fidem id, quod magis petẽti prodeſt, ad vi-
tam præſertim æternam, in qua omne deſi-
derium includitur, cuius vitæ æternæ per fi-
Tob.12.c dem hic promiſſionem cõſequemur. Inquit
Tobias: Filij ſanctorum ſumus, & vitam ex-
pectamus, quam Deus daturus eſt his, qui
1.Cor.10.b nunquam mutant fidem. Quid plura? Sine
Rom.4.a hac ambulare non poteſtis, quia per fidem
ambulamus, inquit Apoſtolus. Sine hac nec
etiam viuere, quia iuſtus ex fide viuit. Sine
hac, vt idem atteſtatur Apoſtolus, impoſſi-
Hebr.11.a bile eſt placere deo. Sine hac q libet in abyſ-
ſum errorum mergitur, ſicut in profundum
maris mergi incipiebat Petrus, cui dictũ eſt
Matth.14.a à nomino: Modicæ fidei, cur dubitaſti? Vi-
deat igitur vnuſquiſq;, quantum ſtabilitatis
ac firmamenti ex hoc fundamento, quàm
preciosos fructus ex hac radice, quantaq;
cæleſtia bona ex hac fidei profeſſione aſſeq
poſſit. Quid ergo illa precioſius? Rectè in-
quit Petrus, probatio fidei, precioſior eſt
auro quod per ignem probatur.

Sed ad veram adipiſcendam fidem, filioli
mei, primùm noſſe oportet, ſub qua domo
huiuſmodi (quod antè dixi) fundamentum
factum ſit, & quemadmodùm ad eam perue
niatur. Super hoc fundamentũ domus mea
à nomino ædificata eſt, ipſo dicente: Super
hanc petrã, videlicet fidei, ędificabo Eccle-
ſiam meam. Videte quis hic ædificator & ar
chitector. Is, cuius manu facti ſunt cæli & ter-
ra, & cuius ordinatione perſeuerant dies, &
omnia ſeruiunt ſibi. Hic noſter fabricator,
tam ſolidè huic fundamẽto domum meam
ſuperimpoſuit, vt quãquam poteſtas ſatanæ
tanta ſit, vt ſecundum Iob nulla ſit ei ſimilis
in terris, quem ipſa veritas principem huius
mundi appellat, tamen aduerſus hãc meam
domũ priuilegio Chriſti nihil ſpualere poſ-
ſit. Scrutamini ſcripturas, & nullã domũ ſic
fundatam, nec tale ei munus indultũ inue-
nietis. Hanc domum perflare vẽti poſſunt,
cõcutere non poſſunt, fulgura q; ac turbines
aẽrij illam tangere, ſed nõ euertere: quia hęc
est domus Domini firmiter ædificata, benè
fundata ſuper firmã petram. Non ſuper are- Apoc.21.f
nam aut trabes putridas ſeu ſaxa mortua,
fundata eſt hæc ſacroſancta mea domus: ſed
ſuper lapides precioſos iaſpidis & ſaphiri &
aliorum decem, quos in Apocalypſi nomi- Apoc.21.a
natim Ioannes enumerat: ſed quod oĩbus
precioſis lapidib⁹ precioſius eſt, ſuper petrã
Chriſti viuam. Nec etiam mortali manu ho-
minum facta eſt, ſed noua deſcendit de cęlo
à Deo parata, ſicut ſponſa ornata viro ſuo.
Nemini, vt hanc domũ demoliatur, ingredi
fas eſt, quam 12. ⁎angeli (vt in eadem Apoca- ⁎anguli
lypſi ſcribitur) in portis cuſtodiũt. Sed qua- Apoc.21.c
lem intus putatis hanc eſſe domum? an cali-
ginoſam, an fortè ad depellẽdum tenebras,
lumẽ tibi eſſe ex oleo aut cera compoſitum:
aut, quod plus eſt, ſolem aut lunam in illa lu
cere? Maius aliquid habet, & longe maius.
Sed quod illud eſſe poteſt ſole & luna maĩ⁹
lumen? Audite Ioannem in Apocal. dicentẽ:
Apoc.21.f Et ciuitas (quam paulo ſuperiùs nouam de-
ſcendẽtem de cælo, & vxorem agni dixerat)
nõ eget ſole neq; luna, vt luceant in ea. Nam
claritas Dei illuminat eam, & lucerna eius
eſt agnus, & ambulabunt gentes in lumine
eius. Et vt ſupremum oĩum teſtimonium
Matth.28.c adducamus, Chriſtus qui mentiri non po-
teſt, pollicitus eſt manere cum ea vſque ad
conſummationem ſeculi. Si qui in hac do-
mo in nomine Ieſu Chriſti cõgregantur, ibi
Matth.18.c ipſe eſt in medio eorũ, & ſpirituſſanctus lu-
mine ſuæ claritatis totam replet, vbi filij mei
manent in vnitate ſedentes. Sed & hoc me-
moriæ perpetuò fixum tenete, quod Apo-
ſtolus ad Timoth. ſcribit: Hæc tibi ſcribo
fili mi Timothee, ſperans me ad te venire ci-
1.Timot.3.c tò. Si autem tardauero, vt ſcias quomodò
oportet te in domo Dei conuerſari, quę eſt
Eccleſia Dei viui, columna & firmamentũ
veritatis. Intret igitur omnis homo ſecurus
tam lucidam & tam firmiter conſtructã do-
mum, quæ nec obtenebrari poteſt, talem ac
tantã Dei patris & agni & ſpiritus paracl⁹ti
fulgorem habens: nec corruere, talibus ſu-
perinnixa baſibus. Et q ingreditur, maneat
& nunquàm exeat: & qui exiuit, redire non
differat. redeuntem autem neminem eijcio.
Extra hanc domum oĩa ſunt caligo & te-
nebræ. Extra iſtã nec eſt, nec eſſe poteſt verã
fides nec ſalus hominibus. Et velut q in arca
Noæ reperti non ſunt, diluuium aquarum Gen.7.
abſorbuit: ita & qui in hac ſacra æde non p-
manſerint, caligine errorum obrui & tandẽ
perire neceſſe eſt. Sed nec ad hãc domũ iter
cuiquam patére poteſt, niſi illud ipſa docu-
ero: quoniam niſi à me doctrinam fidei ac-
cipiatis, nec fidẽ rectã, nec Eccleſiæ vnitatẽ
habere poteſtis. Fides, vt ſcitis, ex auditu eſt. Rom.10.a
quomodò audietis ſine prędicãte? Sed pdi-
cari quid poteſt, in quo ſit ſalus, niſi Euan-
geliũ Chriſti? Quòd aũt verũ foret Chriſti Euã-
geliũ, quomodò ſcire poſſetis, niſi illud vo-
bis

Universidad de Deusto
Biblioteca

bis patefeciſſem? Audiſtis nonnullos etiam ex apoſtolis ſcripſiſſe euangelia: ſed quoniã quatuor duntaxat approbaui, illa vt euãgelia venerantur, alia reſpuuntur. Neq; etiam poſtquàm ad hanc domum iter vobis oſtẽſum fuerit, ingredi poteritis, niſi ego cui claues huius domus à Dño traditæ ſunt, meis manibus adaperiam, vosque introducam. Sine his clauibus ad ſecretos theſauros cæleſtis regis ſponſi mei, in domo mea recluſos, neminem licet introire. Et ſi alienis clauibus intrare contenderit, poterit videri intrare, ſed non rectè intrare. Reſtat igitur & iam liquido intellexiſtis, ꝙ peruenire ad fidem, & pſeuerare in ea, niſi per me & mecũ, non poteſtis. Quamobrẽ ſine mora relictis omnibus, me vnuſquiſq; ſequatur, & mecũ habitet, vt veritas fidei habitet cum eo. Liber in quo fides catholica deſcripta eſt, non incongruè illi libro cõparari poſſet ſignato
Apoc.5.a ſeptem ſignaculis, quẽ (vt Apocalypſis Ioãnis teſtatur) nemo neq; in cælo, neq; in terra, neque ſub terra ſoluere poteſt, niſi ſolus agnus, qui occiſus eſt. Ita quidem & hunc librum fidei ac doctrinã eius, nulli creaturæ neq; in cælo, neq; in terra, neq; ſub terra aliter intelligere fas eſt, quàm ego catholica ec
cleſia intelligo ipſius veri agni vera ſponſa, cui ipſe ſponſus, vt ex euangelio Ioannis ſæpè legi audiſtis, omnia quæ audiuit à patre, nota fecit. Neq; enim angelis aut hominib⁹, quantacunq; prẽditis poteſtate, contra meã doctrinam quidquam credendum foret. Ita ad Galatas ſcribit Apoſtolus, per cuius os
Galat.1.b. loquebatur Chriſtus, licèt nos aut angelus de cælo euangelizet vobis, prẽterquã quod euangelizauimus, anathema ſit. Hoc nihil aliud ſignificare videtur, niſi ꝙ angelos de cælo contra veritatem euangelij quidquam dicere impoſſibile eſt, me verò adhuc impoſſibilius. De hominibus autẽ quis gloriari poteſt, vt ſibi contra Eccleſiæ authoritatẽ credatur, cùm Apoſtolus ſeipſum velit eſſe anathema, ſi aliud euangelizet, quàm quod priùs ſecundum ecclefiæ doctinam euangelizauerat. His autem qui ſub terra ſunt, nihil quoquo modo fore credendum, quis dubitet, cùm ſatanas & angeli eius in veritate nõ ſteterant, ſed mendaces ſint & mendacij patres? Si Arrius, Manichæus, Neſtorius, Fauſtus, Donatus, & cętera huiuſmodi hominũ monſtra, meis tantùm clauibus, & non proprijs & adulterinis, hũc fidei librum aperire
Ioan.8.f voluiſſent, nunc in inferno cum patre mendacij nõ cruciarẽtur. Si hi pertinaces & obſtinati homines meis paruiſſent præceptis, multarum gẽtium cateruas ad locũ ſulfuris & ignis perpetui ſecum non præcipitaſſent. Initiũ ſalutis hominis eſt, nolle propriæ initi prudentiæ: ſed ipſum ad ſuſcipiendam maiorum ſuorum diſciplinã accõmodare, illorũ ſcilicet, quos diutina approbatio authenticos fecit, quorumq; doctrinę, ſanctitas vitæ ac manifeſta miracula certum perhi bent veritatis teſtimoniũ. quis non ſanctos patres ac doctores p multa ſecula à me vbiq; approbatos, quorum tanta fuit integritas & veritatis zelus, vt priùs morte & omnia ſupplicia pati voluiſſent, quàm leuiſſimũ proferre mendacium, potiùs quàm ſeipſum, rudis fortè ingenij ſeu non exercitati, meritò ſequi debeat? Quis interpretationẽ excellẽtiſſimorum penè innumerabiliũ doctorũ, ex omnibus mundi partibus in eadẽ conue nientium ſententia, qui ita in ſacris ſcripturis ſtudioſi fuerunt, vt omne vitę tempus in his expoſuerint, non potiùs acqeſcat, quàm duobus aut trib⁹ ſeu pauciſſimis hominib⁹ nouiter ſcripturas legẽtibus, nullo ſretis doctore, niſi proprio ingenio? Quis nõ aduertat, quàm ſit Eccleſiæ Dei pernicioſus hic morbus nullo pacto ferẽdus? Si enim cuiq; fas eſt, ſuo ſenſu exponere & interpretari ſcripturas, nihil certi erit: omnia confuſa & inuicèm aduerſa fient, nouũ redibit chaos: tot erunt ſentẽtię, quot capita. Quis ille erit ita hebes, cui non ſuppetat audacia nouam fabricare interpretationem? Melius ergo leges humanas conditas eſſe fateri oportebit. Hæ poſtquàm vel à principe vel communitate latæ iunt, nemini fas eſt cõtraire, quòd ſi fortè aliquid ambiguitatis cõtineant, priuatis non licet interpretari perſonis, ſed ad legiſlatorem, ſeu illum qui iudicãdo præeſt, habetur recurſus. Si forſitan veſtrũ aliquis ratione nõ *mouetur, exemplo populi Dei *moneatur. Scriptum eſt in Nehemia, quòd Nehe.8.a congregati ſunt principes familiarum vniuerſi populi, ſacerdotes & Leuitæ ad Eſdrã ſcribam, vt interpretaretur verba legis. Et qa vitio naturæ corruptæ homines frequẽter errant, frequenterq; inter ſe diſcrepant, neceſſariò Dominus noſter Ieſus Chriſtus fidelibus ſuis prouidit, me ſanctam catholicam & apoſtolicam Eccleſiam in terris relin quens, atq; aſſiſtentia ſua ac ſpiritus ſancti vſq; ad cõſummationem ſeculi, & in ęternũ Matt.28.c corroborãs, vt in his quę ad ſaluté pertinẽt, errare nõ poſſem, & ad me oẽs tanquã ad infallibilẽ regulã adſpicerent. Si vna ſancta catholica & apoſtolica Eccleſia, toto orbe terrarũ ſemper vocata & credita ſum, nemo ab vnitate mea ſe ſcindat: nemo, quod ſanctum eſt, erroneũ putet: nullus iudiciũ proprium aut paucorũ, vniuerſali determinationi anteponat. catholicũ enim, Grecũ eſt, quod latinè vniuerſale interpretatur. Si apoſtolica vocor, vt certè ſum, credat vnuſquiſq; indubius, quòd ſicut apoſtoli ſpiritu ſancto inſpirati locuti ſunt, ita loquor & ego. Neq; enim ſolùm pro tempore Apoſtolorũ Chriſtus per ſe & per ſpiritum ſanctum aſſiſtere promiſit: ſed quod ſępè pro veſtro profectu repetendum eſt, vſq; ad conſummationẽ ſeculi, & in ętern um: nec pro illis tantùm oraculi, & in ętern um: nec pro illis tantùm oravit Dominus, ſed dixit in euangelio Ioãnis: Sancti-

Ioan.17. Sanctifica eos in veritate: ſermo tuus veritas eſt, ſicut tu me miſiſti in mũdum, & ego pro eis ſanctifico meipſum, vt ſint & ipſi ſanctificati in veritate. non pro eis autẽ rogo tantùm, ſed & pro eis qui crediturí ſunt per verbum eorum in me, vt omnes vnum ſint, ſicut tu pater in me, & ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint, & mundus credat quòd tu me miſiſti. & ego claritatem, quam tu dediſti mihi, dedi eis, vt ſint vnum, ſicut & nos vnum ſumus. Hinc apertè cognoſci poteſt, quòd ſicut pater & filius in vnitate & veritate non diſcordant, ſed vnum ſunt: ita omnis Eccleſia & apoſtolorum, & eorũ qui per eos crediturí ſunt vſq; in finẽ, vnius eſt charitatis & vnitatis. Hinc eſt quod in Apoc.21. Apocalypſi dicitur, murum ciuitatis deſcẽdétis de cælo, quæ eſt Eccleſia, habere fundaméta duodecim apoſtolorum & agni. & Ephe.2.d Apoſtolus inquit: Iam non eſtis hoſpites & aduenæ, ſed ciues ſanctorum & domeſtici dei, ſuperædificati ſuper fundamentũ apoſtolorum & prophetarum. Quis iam non videat, quàm turpiter ſeipſum confundit, tot habens diuinæ veritatis teſtimonia, qui Prou.1.c de mea doctrina ac fide aliquatenùs dubitauerit? Stultum prorſus ſe comprobat, vt inquit in prouerbijs Salomon, qui deſpicit matrem. Iam igitur qui me audit, Chriſtum Luc.10.c ſe audire credat: & qui me ſpernit, Chriſtũ ſpernere non dubitet, vt ipſe atteſtatur. Sacrilegꝰ eſt, ac nomine Chriſtiano indignus. Chriſtum enim mẽdacem facit, qui in mea doctrina aliquid ſuſpicatur falſitatis. Cauete ergo filij mei, ne vnquam in hanc inciuatis tentationẽ, vt ſcripturas proprio ſenſu, aut aliter intelligere velitis, quàm ego intelligam. Nolite vſurpare priuilegiũ hoc, quòd mihi ſoli conceſſit Dominus. Vos, cũ errare poſſitis, iudicium veſtrũ humiliter more patrum veſtrorum ſemper mihi ſubmittite, quam experientia teſte conſtat errare non poſſe. me diſpenſatricem myſteriorum ſuorum reliquit Dominus, conſtituítq; ſuper omnem familiam ſuam, vt dem Luc.12.c in tempore tritici menſuram. multa in ſcripturis ſacris eſſe fatemur, quæ expoſitione indigent: quæ ſi corticetenus intelligãtur, facilè in errorem legentes pertrahent. Si quid in eis legere vos contingat, quod nõ tam planè, vt velletis, intelligitis: agite inſtar diſcipulorum Chriſti, qui parabolã à Matt.13.c domino dictam, non intelligentes, ipſum domi interrogant: Domine, ediſſere nobis parabolam zizaniorum. Diſcipuli parabolam nomini non tentârunt proprio ſenſu intelligere. neq; ad ſcribas & phariſæos, vt eis exponerent, ſed ad magiſtrum veritatis profecti ſunt. Vos ergo ad alium nolite accedere. pergite ad me diſcipulam Chriſti, matrem & magiſtram veſtram. aperiam vobis, & luce clariùs manifeſtabo ſenſus & arcana ſcripturarũ: & incipiens à Moſe, & oĩbus prophetis, interpretabor vobis in oĩbus ſcripturis quæ de Chriſto ſunt. Venite Luc.24.d filij, audite me, & inſtruam vos in via hac Pſa.33.c qua gradiamini. Nullus per me vnquã de- 31.b ceptus eſt, neq; in æternum decipietur. An experimentum quæritis eius, qui in me lo- 2.Co.13.a quitur Chriſtus? Ipſe caput meum, & ſpiritusſanctus ductor meꝰ, quomodò me quẽquam fallere permitterent? Vultis, filioli mei, viam vobis oſtendam infallibilẽ, qua ſi recto calle incedatis, nũquam errare poteritis? Reſpicite ſemper ad me, conſiderate veſtigia mea, & pedetentim me ſequimini, nõ declinantes neq; ad dexteram, neq; ad ſiniſtram. Et ſi forſitan ſtrictum callem aut durum iter ſeu aſperum monticulũ offenderitis, clamate ad me, & porrigam vobis dexteram: & ſuſtentans vos, cõuertam aſpera in vias planas: vosq; illæſos & ſine labore, ad montem qui Chriſtus eſt, perducam. Recurrite ad me audacter ac confidẽter, & nũquam vobis in neceſſitate deero. Non ſum ſuperba, nec faſtidioſa mater: benigna ſum & pia ſum, & charitate ardeo: omnes ſiue venientes, ſiue redeũtes ad me, hilaris in gremio ſuſcipio: oẽs doceo, inſtruo & conforto: & vena aquarum viuentium de ventre meo fluit in audientiũ ora. Memoriale hoc perenne ſuperponite filij mei in frontibus, alligate in digitis, & ſuper limina domorum affigite. Credite videlicet quod ego credo, profitemini quod ipſa profiteor: & tunc nulla caligo erroris, nullæq; tenebræ falſitatis vobis appropinquare poterunt. O ſanctum documẽtum, ô felicem ſemitam, ô omni tempore imitanda veſtigia. quid certius ac ſecurius viatoribus huius ſeculi relinqui poterat, quàm quòd talis via exhiberetur, qua incedentes, deficere nullatenùs poſſent? Nolite abduci va- Heb.13.b rijs ac peregrinis doctrinis, nec ſequimini magiſtros pruriẽtes auribus: omnẽ doctrinæ cibum, qui de menſa mea nõ propinatur, ſuſpectum habetote. Venenoſus enim eſt, virus habẽs aſpidis inſanabile. interpre- Deut.32.c tationum & expoſitionum nouitates cauete. ſenſus inſolitos, ſingulareſq; ſententias fugite. doctores qui in mea ſchola probati non ſunt, tanquam ſerpẽtes declinate. Nã, vt inquit Apoſtolus, & ſi decem millia pædagogorum habeatis in Chriſto, ſed non 1.Cor.4.c multos patres. nam in Chriſto Ieſu p euangelium ego vos genui. Nec filij mei oportet omnium quæ à me audieritis, poſtulare ex humano ingenio rationem. Fides enim non habet meritum, cui humana ratio prębet experimentum. A Chriſto fides eſt, quã per me vobis inſinuat. Certiores de fide & doctrina mea eſtote, quàm ſi quid proprijs cõſpiciatis oculis. Humani enim oculi, rem licèt propinquã videntes, nonnunq; fallũtur, putantes aliud eſſe q̃ ſit. Deus autẽ nec falli à quoquã, nec fallere quenquã poteſt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Doctrina autem mea, non est mea, sed eius qui desponsauit me. Sustinete igitur paululùm, si fortè omnia capere non potestis, vsq; quo ad locum, vbi ego in cælis triumpho, vos perduxerim: ibi sine vllo velamine rationé, quam modò fide creditis, oculis intuebimini, manibusq; palpabitis: nûc videtis per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. 1.Cor. 13.c

Exposui vobis, filioli mei, quid sit, idem sapere. Cætera quæ sequuntur, ad charitatẽ pertinent, & quoniam fides sola ad salutem non sufficit, nisi vestita sit & comitata charitate: nam vt inquit Apostolus, & si habuero omnem fidem, ita vt montes transferã, charitatẽ autẽ non habeam, nihil sum: Ideo post fidem præceptum charitatis traditum est. Non expectetis vt ego omnes laudes charitatis hoc vno sermone cõplectar. Ipsa quidem tam magna est, vt si linguis hominum loquar & angelorum, vix mediocriter eam explicare possem, vtiq; cùm tantæ dignitatis sit, vt inter virtutes ipsa sola Deus appelletur. Deus enim charitas est. Tantæ etiam est authoritatis, vt (cum gaudio referam, more humano loquens) de omnipotente deo triumphare visa sit, dum eum de cælo solo amore traxit ad terram, & in cruce pro salute nostra affixit, & vsque ad ima terræ pro redẽptione filiorũ Israel migrare coegit. Quid dignè de hac virtute dici vnq; poterit, quæ in cælo & in terra dñatur & regnat, & cũ vult, vsq; ad abyssum penetrat? Hæc est illa excellentior via, quam demõstrat Apostolus. Nam & prophetare, dæmonia eijcere, virtutes ac miracula facere, sine charitate neminem gratum Deo efficiunt, talia enim facientibus, tãdem Christus dicturus est: Recedite à me operarij iniquitatis, non noui vos. Et habentibus scientiam dñs improperat: Vos clauem sciẽtiæ habetis, sed nec intratis in regnum cælorũ, nec alios intrare finitis. dare omnia sua pauperibus, & seipsum martyrio, sine hac nihil pdesse affirmat Apostolus. Charitas præceptum præceptorum est, in quo omne præceptũ concluditur. Nam vt inquit Apostolus, finis pcepti est charitas. & rursus, plenitudo legis dilectio. Charitas patiẽs est, benigna est, nõ æmulat, nõ agit pperã, nõ inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt. & cætera omnia continet, quæ (vt scitis) B. Paulus latè cõmemorat. Charitas fõs est proprius & singularis honor, cui nõ cõmunicat alienus: quæ vt oleum, non potest premi in imo, sed superexilit. Si desit, frustrà habentur cætera: si adsit, cætera nõ desunt. Sine hac omnis virtus, etiam ipsa fides, vt inquit B. Iacobus, mortua est. Ipsa etiam nominis appellatio, rem quandam charam esse demonstrat. Amplectimini igitur filij mei hanc tam excellentẽ & diuinam virtutem, apphẽdite tam singulare spiritus sancti munus. per ipsum enim, vt inquit Apostolus, charitas in cordibus nostris diffunditur. Induimini hãc vestem nuptialẽ, qua induti, securè discumbetis in mensa regia: nec timebitis, vt dicatur vobis, cur huc intrastis, non habentes vestem nuptialẽ? hac veste induti, pelletis à vobis frigus quo frigebat Petrus, calefaciens se ad prunas Caiphæ: hac veste circundati, quæ omnium armatura est fortior, intrepidi & illæsi cuneos hostium pertransibitis. Et vt vno verbo omnia complectar, si vultis perfecti esse, super omnia charitatem habete, quæ secundum Apostolum vinculũ est perfectionis. Sed quemadmodùm paulo ante documentum tradidi, quo ad rectam fidei regulam peruenire possit, ità & nunc vos erudiam, q̃ faciliter à charitate nunq̃ excidatis. Respicite semper ad me, considerantes me esse matrem, & vos filios. Recogitate, in visceribus meis vos esse conceptos, & eodẽ lacte nutritos. tunc fratres vos esse matrem recognoscetis: & ex eadem carne eandẽ carnem vos inficiari non poteritis. Quis ergo vnq̃ carnem suam odio habere poterit? Attendite etiam, quàm tenerrimè vos semper dilexerim, & quantam vnicuiq; filiorũ meorum charitatem exhibeam, quotq; labores & angustias in omni mea ætate, pro vobis vbiq; terrarum perpessa sim, & à me exemplum capientes, diligatis vos inuicẽ sicut dilexi vos. Sed & si partem superioré dignioremq̃ mei corporis, caput videlicet, adspexeritis, quod est Christus, efficacius charitatis magisteriũ cordibus vestris imprimetur. Cogitãtes nanq;, quòd cùm mũdus nihil meruerit, ĩmò ꝓpter sua facinora morte dignus esset, ipse Iesus Christus sola charitate tot tantaq; in corpore suo ꝓ salute hominum torméta pertulit, totq; beneficia conferre dignatus est, quot lingua humana exprimere nunquã posset: mox oẽm compellemini rãcorem deponere, & indissolubili charitatis vinculo confœderari, in fraternumq; amorem redire. Dicite mihi, nũquid vos extraneos aut alienigenas esse putatis filij mei? si hoc putatis, mihi iniuriã facitis. Nónne in hoc vos vtero tanto cum labore concepi & portaui? Nónne his lactaui vberibus, & his manibus cibum potũq; tanto tempore præbui? Cùm ergo fratres germani sitis ex eadem carne geniti, & talia exempla dilectiõis à capite & toto meo corpore habeatis, debetis alter alterũ fraterna charitate diligere, & cum omni synceritate inuicèm reconciliari. O ossa de ossibus meis, ô membra de membris meis, ô viscera de visceribus meis. Quis vos abinuicem separauit? Quis inimicus homo inter vos seminauit zizaniam? Quis seductor ille antiquus accusator fratrũ suorũ, q̃ vos ad tantas inimicitias perduxit? Solebatis idem sapere, inuicèm vos amare, fouere cõ-

Matt. 22.
Matt. 26.
1.Ioan. 4.c
1.Co. 12. d
Luc. 13. f
Matt. 25. a
Luc. 11. f
1.Cor. 13. a
1.Tim. 1. a
Rom. 13. c
1.Cor. 13. a
Iaco. 2.
Rom. 5. a
Matt. 26.
Ephe. 5. f
Matt. 26.
Luc. 22.
Matt. 26.

cordiam, insimul cum pace & charitate cõuersari. Nunc mutatus est per omnia color optimus. Nam vnitas in dissensionẽ, charitas in odium, pax in bellum, fraternitas in hostilitatẽ peruersa sunt. Cur sic inhũaniter filij mei confligunt? cur gladijs & igne decertant? cur tã crudeli bello & odio tam detestabili alter alterum persequitur? Súnt ne hæc cognatiõis & proximitatis indicia? Erubesco referens, vix barbari & infideles hæc inter se tam atrociter facere auderent. Conuertite iam gladios in vaginas: quia omnis qui gladio ferit, gladio peribit. Remittite truces vultus, abijcite minas, deponite arma, proijce tela manu sanguis meus. Abolete penitus ex cordibus vestris omnia discordiarum odiorumq; fomenta. Osculamini, obsecro, vos in ꝑsentia matris vestræ osculo pacis. Amplectimini vos tenerrimè, date inuicèm dexteras. Congratulamini simul, epulamini in mensa mea cibos deliciarum mearum, pacis & charitatis. Celebrate solenniter hunc diem festũ, consolamini cõsolamini filij mei matrem vestram, quæ hũc diem tanto cum desiderio præstolata est. Amate vos inuicèm, vt fratres decet, & cõtenta sum, impletum est gaudium meum, & nihil ampliùs postulo. Sequitur in verbis apostolicis: Vnanimes, idipsum sentientes: hoc est, vt in diuersis corporibus idem sit animus, eademq; voluntas. Sit hic populus meus quasi vir vnus. Non scindamini in varias sententias: sed quod voluerit vnus in Christo, alter similiter velit. Imitatores estote patrum vestrorum, quorũ in primiua ætate cor erat vnũ & anima vna. Nihil vnitate præstãtius: quæ q̃ sit Christianis necessaria; Christus ipse ostendit, qui pro eis orauit, nõ vt efficerentur diuites aut sapiẽtes huius seculi, sed vt vnũ essent, sicut sunt ipse pater & filius. Quid vtilius reipublicæ Christianorũ esse potest, q̃ vnitas? hoc modo Christiana creuit religio, & ego propter vnanimitatem filiorum meorum, toto orbe terrarũ diffusa fui. Cauete modis oĩbus discordias, & timete quod cõminatur dñs: quia omne regnum in se diuisum, desolabitur, & domus supra domum ruet. Scitis vulgare illud dictum: Concordia paruæ res crescunt, discordia autem maximę dilabuntur. Si vultis pertinere ad Christũ, pacẽ inter vos perpetuam contrahite, qua nihil esse Deo acceptabilius, hominibusq; expedientius, ex hoc facilè intelligetis, si memineritis Christum de cælo descendentem in terram, pacem per angelos suos annũciasse hominibus, de terraq; in cælum redeũtem, eandem pacem dũtaxat discipulis in testamẽto reliquisse. Sentite id ipsum inter vos, hoc est, vt bona malaq; singulorũ per charitatis est, flere cum flentibus, gaudere cum gaudentibus. Nisi membra inuicem coniũgantur, & suo ordine cõnexa persistant, & vnũ alteri opem in necessitate præbeat, deficere corpus necesse est. Vnũ enim corp⁹ sumus in Christo, singuli aũt alter alterius membra in Christo Iesu dño nostro, vt inquit Apostolus. Subdit deinde Apostolus: Nihil per contentionẽ & inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi inuicẽ arbitrantes. Supioribus cõsentanea sunt hęc & valdè accõmoda. Cùm enim ad hunc locum causa fidei & charitatis veneritis, non decet vt tam sanctũ opus contentiosis verbis agatis, sed cum omni potiùs mansuetudine & lenitate. Contentio animos iritat, mentem perturbat, & odia accendit. Non possũ pati, in domo mea & inter filios meos fieri quęstiones, pugnasq; verborum. Et his enim (inquit Apostolus ad Timot.) oriuntur inuidiæ, contẽtiones, blasphemiæ & suspiciones: & rursus, his qui sunt ex contentione, & nõ acquiescunt veritati, ira, indignatio, tribulatio & angustia. Cum contentiosis & per contentiõem nihil tractare vnq̃ consueui. Ita de me inquit Apostolus: Si quis autẽ videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinẽ non habemus, neque Ecclesia Dei. Sed nec per inanem gloriã in hoc sacro loco quidquam agitetis. Inanis gloria, cuiusq; boni operis fermentum est, insidiatrixq; virtutum, vt fructum quẽ benè operãdo acquirerent, per elationẽ euacuet. Inane est, captare hominũ laudes, qui cùm secundum oculos iudicent, sæpè falluntur. Momentanea est ista gloria, ex fastu & cupiditate procedẽs: & quia inanis est, cõstat esse vanam ac vacuam, meritoq; contemnẽdam. Ex eo quod inane est, quem fructum referre poteritis? Quinimmò satagite placere patri vestro cælesti, qui videt in abscondito. hoc est quærere non inanem, sed æternam gloriam. Quidquid facitis, in gloriam Dei facite. Nolite fieri similes scribis & pharisæis, qui (vt inquit dñs) Omnia sua faciũt, vt videantur ab hominibus, & vocẽtur rabbi. Imitamini potiùs illa sancta quatuor Ezechielis animalia, habentia facies extentas desupèr, & pennas extentas desupèr: hoc est, cogitationes vestras, quæ significantur per pennas: & actiones, quæ significantur per facies, ad Deum semper referte. Si quis inter vos sapiens esse videtur, nõ glorietur (vt inquit Ieremias) in sapientia sua, nec fortis in fortitudine sua, nec diues in diuitijs suis: sed in hoc glorietur, qui gloriatur, scire & nosse me, quia ego sum Dñs. Vereamini quod minatur Psalmista: Dñs dissipat ossa eorum qui hominibus placẽt. Absit vobis gloriari nisi in cruce dñi nostri Iesu Christi. Si gloriari vultis, in Dño gloriemini. & hæc sit gloria vestra, testimoniũ conscientiæ vestræ. Huiusmodi inanis gloriæ appetitus, in intelligendis scripturis sa-

Tit. 3. a
Matt. 26.
Phil. 4. a
Phil. 2. f
Ioan. 4. f
Act. 4. a
Rom. 12. a
Phil. 2. a
1.Tim. 6. a
Rom. 2. b
1.Cor. 11. b
Ioan. 8. f
Ioan. 17. f
Ephe. 4. a
Ioan. 17. f
Ephe. 4. a
Ioan. 17. f
Ephe. 4. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

cris ſupramodùm obeſt. Dum enim humanis laudibus aucupandis animus intentus eſt, primò ſenſus inſolitos nouasq; opiniones quærit. Deindè quæ ipſe adinuenerit, nimis tenaciter defendit. Vndè fit, vt cùm redigere intellectum in captiuitatem re-
2.Co.10.b cuſet, quod neceſſarium eſt ſecundũ Apoſtolũ, aliter ſcripturas intelligat, quàm ſpiritusſanctus efflagitet: & dum de ſingularitate ſentẽtiæ gloriatur, ſeipſum nolẽs corrigere, in errore perſeueret. Et quia inanis gloria, filia eſt ſuperbiæ, quæ non conſiderans imbecillitatem ingenij humani, effert
Eccĩ 10.d ſe ſupra ſe, & apoſtatare hominem facit à
Eſai.14. Deo, ſicut & olim multos ex angelis: ideo
Phil. 2.a confeſtim Apoſtolus in remedium huius vitij, ſubijcit humilitatis virtutẽm. Hortor ergo vos filij mei, vt res veſtras in humilitate agatis. Nihil dilectiſſimi mei, citiùs ad eãdem fidei vnitatem & charitatem adducere vos poterit, quàm humilitatis ſpiritꝰ: nihil verò magis dirimere, q̃ ſuperbiæ tumor. Nã ſicut nutrix eſt dilectionis, humilitas: ita mater odij, ſuperbia. Si gratiã Dei appetitis, humiles eſtote: quia Deus ſuperbis reſiſtit, & humilibus dat gratiam. Et ne forſitan humilitatis pſuaſio, grauis cuiquã videatur, B. Paulꝰ, poſtq̃ prædixit, nihil per contentionẽ & inanem gloriam, ſed in hu-
Phil.2. a militate &c. cõtinuò ſubdit, hoc enim ſentite in vobis, quod in Chriſto Ieſu, q̃ cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualẽ Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiẽs. quod maius humilitatis exemplum tradi aut cogitari potuiſſet, quàm q̃ dñs & creator omniũ ſe exinaniuerit, & ſeruilem conditionẽ acceperit? Quis tam elatus eſſe poteſt, qui iſta cogitans, nõ compellatur fieri humilimus? huiuſmodi exinanitio & ſeruilis formæ acceptio, etſi ſatis foret ad perſuadendũ oñe genus humilitatis, quia tñ acta ſponſi mei nimis mihi ſuaue eſt recẽſere, ideo morem mihi in auſcultando gerite. Nõnne tota eius vita ſummã redolet humilitatem? Naſcitur ex humilima matre, humili nutricio
Luc. 2. cõmendatur, in humili tugurio & inter hu-
Matt.2. milia animalia reponitur. humiles piſcato-
Matt.4. res in diſcipulos eligit, humiles paruulos
Marc. 9. e amplexatur, prædicãdo nihil ſibi attribuit,
10. b ſed dicit, ſermonem quem audiſtis, non eſt
Ioam. 14. c meus. & rurſus: Doctrina mea nõ eſt mea,
Ioã.7. b ſed eius qui miſit me. Faciẽdo miracula, di-
Matt. 17. cit diſcipulis: Videte nemini dixeritis viſionem hanc. Leproſo mundato, Vide nemini dixeris. Abluit, in documentũ humilitatis, pedes diſcipulorũ, & vt impleat omnem
Matt.8. humilitatem, permittit ſe à ſeruo baptizari.
Ioan.13. humiliter oẽs audit, humiliterq; reſpondet
Marc.1. etiam cæſus. Taceo q̃ humiliter paſſionem
Ioan.18. & crucẽ tulerit, ne fortè fluuius lachrymarum me reliqua dicere & vos audire impediat. Deficeret me quippe dies, ſi oſa Chriſti humilitatis geſta & documenta referre vellem. Quid ergo intumeſcis ó homo? O pellis morticina, quid tẽderis? O ſanies fœtida, quid inflaris? princeps tuus humilis, & tu ſuperbus: caput humile, & membrũ ſuperbum. Diſcite igitur filij à Chriſto, quia Matt.
mitis eſt & hũilis corde. Sed ſi vultis filioli mei, in hoc ſancto vnitatis negocio, quod tractaturi eſtis, vitare contentionẽ, inanem gloriam, & oñia in humilitate agere: ſi vultis celeriter & ſine difficultate idipſum ſapere, & charitatẽ mutuam habere, accipite hoc ſalutare pręceptum quod vobis trado, quo nihil cõſultius, nihil efficacius eſſe poteſt. In omni controuerſia ſedãda primum quęritur iudex peritus, & qui non ſit acceptor perſonarũ. Nam ſine iudice litigantes rarò inter ſe cõuenire conſueuerunt. Eccè huiuſmodi vobis demonſtro iudicem. Ipſa ego ſum, ſancta Dei Eccleſia mater veſtra. Compromittite in me. Eligite me iudicem & arbitram. de ſapientia mea cui relinquitur dubitandi locus, cùm ſpiritus ſanctus Ioan
oẽm me doceat veritatẽ? Si euangelia & oĩs ſacra ſcriptura à me fidei authoritatẽ ſuſceperũt, ſi nihil catholicũ dici poteſt, quod p me non fuerit approbatum: ſi oñes doctores ac magiſtri ſuas ſententias meo ſemper iudicio ſubmiſerunt, dicentes, Non credemus euangelio, niſi Eccleſiæ catholicæ nos authoritas cõmoueret: quis decæterò ambigat, an cuiuſlibet controuerſiæ diſſidiendæ cõpetens ego iudex ſim? de acceptione perſonarũ ſuperuacuũ eſt quicquã dicere, cùm leges humanæ prohibeant patres à filijs, in quibus par conſtat affectus, iudicem recuſari. Quis maior vobis honor contingere poteſt, quàm q̃ ſponſa Chriſti & regina adſtãs à dextris eius, iudicet inter vos? Quæ maior certitudo veritatis, quàm q̃ diſcipula ſpirituſſancti ſentẽtiam pronũciet? Quem vnquã fidelioré iudicem inuenire poteritis, quàm amantiſſimã matrem veſtram? Nolite ergo diſputando laborare, nec contendendo verbis alter alterũ laceſſere. Quid vos multitudine librorum oneratis? cur diuerſorum magiſtrorũ ſentẽtias in medium affertis? Cur intelligentias veſtras humanis inquiſitionibus ac ſubtilitatibus defatigatis? Eccè in medio veſtri adeſt magiſtra veſtra, cui ſpiritus Dñi, ſenſus myſteria & arcana aperit ſcripturarum. Nõ mihi opus eſt iudicãdo, vt legiſperitos adeam, aut bibliothecas perſcruter. Nullius hominis conſilio opus habeo, cui conſulit Deus. Claritas ñri meũ ſemper intellectũ illuſtrat, & agnus meus Ieſus Chriſtus ante me lucernam defert, ne errem, vt paulò antè ex Apocalypſi Ioannis recitatũ auditis. Apoc
Et quia ego, cùm ſim toto orbe terrarũ diffuſa, in vno loco tota eſſe nõ poſſum, ſoleo pro neceſſitatibus Chriſtianæ religiõis nõnunquam vrbem aliquam inſignem eligere,

re, & ad eam ex omnibus finibus meæ ditionis epiſcopos & ſacerdotes, & alios Leuitici generis, & quos voluero de populo Chriſtiano aduocare, quibus in ſpiritu ſancto legitimè cõgregatis, ego ipſa repręſentator, & ibi tribunal meum erigẽs, quidquid per huiuſmodi congregationem, quã vniuerſalem ſynodum ſeu generale Cõcilium voco, iudicatum ſtatutumq; fuerit, perindè ratum habeo, ac ſi ego ipſa ore proprio iudicaſſem ac ſtatuiſſem: idq; ab omnibus iubeo ſub anathemate vbiq; obſeruari. Hoc autem tempore nuſquam melius, q̃ in hac
Sor. vidici ciuitate Baſileeñ, huiuſmodi generalẽ ſynodum viſum eſt poſſe ✳indicere. Huic ergo ſacro concilio, quod in ſpiritu ſancto legitimè congregatum fateor, omnem meam authoritatẽ poteſtatemq; impartior, & ambas ſciẽtię & poteſtatis cęleſtes claues mihi à dño traditas, veraciter conſigno: vt quidquid in terris claudere & aperire, ſoluere & ligare voluerit, iuxta pollicitationẽ Chriſti, indubitanter clauſum & apertum, ſolutum & ligatum reputetur in cælis. Itaq; nõ aliter nec minùs reuerenter hoc cõcilium, q̃ meipſam, exiſtimare debetis. Quamobrẽ vt veſtra fidelis aduocata, vobis ſuadeo: vt pia mater, cõſulo: vt ſponſa Chriſti & regina Chriſtiani populi, impero, vt in oñibus vos ipſos huic ſacro concilio penitus committatis, & ab eius ſanctionibus nullatenùs declinetis. Si nonnulli aliquando de fide contendentes, vnum vel duos aut paucos elegerunt homines, quorum iudicio ſtare voluerunt: quanto magis & vos, hanc tam celebrem, ex toto Chriſtiano populo collectam ſynodũ, pro dirimenda veſtra contentione, in iudicẽ acceptare debetis? Deus
Deut.17.b in veteri Teſtamento populo ſuo mãdauit, dicẽs: Si difficile & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris inter ſanguinem & ſanguinẽ, inter cauſam & cauſam, inter lepram & lepram, & iudicũ intra portas tuas videris verba variari: ſurge & aſcẽde ad locum quem elegit Dñs Deus tuus, veniesq; ad ſacerdotes Leuitici generis, & ad iudicẽ qui fuerit in illo tempore: quæresq; ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem: & facies quæcunq; dixerint, qui præſunt in loco, quem elegit Dñs, & docuerint te iuxta legem eius: ſequerisq; ſententiam eorum, non declinabis ad dexteram vel ſiniſtram. Sed & hoc generale Concilium locus eſt, quem elegit Dñs, in quo ſponſa ſua ſanctũ tribunal erexit. Et hi qui in eo congregantur, in locum ſacerdotum Leuitici generis ſucceſſerunt, ĩmò & pluſquam Leuitę ſunt, maioremq; procul dubiò ſcientiæ poteſtatisq; copiam à Dño perceperunt: vtiq; cùm illi, vmbræ miniſtri fuerint, hi verò ſint veritatis: illi ſanguinis & carnis iudices, hi aũt ſpiritus & animæ. Meritò ergo ad verbum huius cõcilij, veſtrum omne negociũ pendeat: & quidquid ſanctum aut prophanum iudicauerit, id ſine hæſitatione ſanctũ prophanumq; habetote, ne veniat ſup vos iudicium mortis, quod inobedientibus cõminatur Dñs. In hoc apparebit humilitas & obediẽtia veſtra, ſi quemadmodũ Chriſtus venit facere voluntatẽ patris, ita & vos veneritis facere voluntatem matris veſtræ. Acquieſcite tandem, obſecro, monitionibus meis, neq, innitamini prudẽtiæ veſtrę. Accipite iuſſu Dei & meo in iudicem hanc ſanctam ſynodũ, de cuius gremio quilibet eſſe poteſt, qui eius iudicio ſtare voluerit. polliceor vobis q̃ nõ aliud iudicabit, quàm ſpirituſſanctus dux & rector illius dictauerit. Ipſe adſtabit medius iudex & arbiter, perfectè illuminaturus corda omnium, vt viam ambulent veritatis & pacis. Sed & ipſe ſpiritus paracl✳tus in cordibus veſtris efficaciùs habitet, & idipſum ſapere, & eãdem charitatẽ vobis largiri dignetur, cui humilium & manſuetorum ſemper deprecatio Iudit. 9. d placuit. Sitis in oratione perſeuerantes, & tam diu ac tam feruenter ſuam pietatem ieiunijs, gemitibus, obſecrationibus ac ſanctis operibꝰ interpellabitis, vſquequo ipſe veritatis doctor & charitatis author, corda vniuerſi populi per ſententiam huius ſacri Concilij illuſtrabit ad cognoſcendam amplectẽdamq; veritatis & vnitatis ſemitam. Hora exigit, vt iam finem dicendi faciam. Audiſtis ergo dilectiſſimi mei, conſilia & præcepta mea, q̃ ſancta & vtilia ſunt: oſtendi tandem viam, qua hoc facilimè exequi poſſitis. Apprendite quæſo illam, qua certè nulla ſalubrior inueniri poteſt. Moneat vos honor Dei, qui ſupramodum ex veſtra diſſenſione læditur. Fides enim catholica ab infidelibus blaſphematur, inhonoratur, & irridetur: nec veram eſſe credũt, quam per tot ſectas hincinde lacerari inſpiciunt. Moneat vos honor matris veſtræ, quam hoſtes nominis Chriſtiani propter diſſidia veſtra vbiq; contemnunt. Moneant vos acerbiſſimæ lachrymæ, quas pro vobis quotidiè fundo: & aſſiduus dolor, qui me pro veſtra diſcordia excruciat. Verè dicere illud poſſum, quod ſcribitur in Canticis: Inuenerũt Cant. 5. b
me cuſtodes qui circuierunt ciuitatẽ, percuſſerunt me, & vulnerauerunt me: tulerũt mihi pallium meum cuſtodes murorũ. Niſi velitis ab omni humanitatis & gratitudinis veſtigio declinare, miſereri vos decet tot ærumnarum ac calamitatum mearum. Siccate, cùm poſſitis, filij lachrymas meas: ſanate vulnera, reſtituite mihi pallium meũ, quod abſtulerũt mihi cuſtodes murorum, idololatræ videlicet & gẽtiles, & qui in rebus mortuis huius ſeculi ſpem ponunt. Induite me veſtem deauratam, circundatam varietate, deauraram quidẽ charitate mẽbrorum, variatam autem copioſa filiorum multitudine. Sed & publica monere vos

Universidad de Deusto
Biblioteca

debet calamitas. Circúſpicite vndiq; quomodò plebs Chriſtiana à turcis, Saracenis, Tartaris ac barbaris cõculcatur & deuoratur. Cur nõ compatimini tot millibus fratrum veſtrorũ, qui ſingulis annis in duriſſimam infidelium ſeruitutem rediguntur? O ſi audiretis cùm raptores prædam diuidunt Chriſtianorum, quãta ſunt illa lamẽta ac ſuſpiria, cùm vxor cedit in ſortem vni, vir alteri: vni pater, alij filius: vni frater, alij alius. Quanti ſunt illi gemitus, quãtiq; ſingultus miſerabilium filiorum meorũ, cùm inuicèm diſiunguntur, nũquam ſe ampliùs reuiſuri? Quis tunc veſtrum abſtinere poſſet à lachrymis? Deſineretis tunc forſitan bellis inuicèm decertare. Sed quod lachrymabilius eſt, quàm multi ex his qui captiui ducuntur, non valentes tam durã ferre ſeruitutem, fidem catholicam abnegant, & ad nefandam Machometi ſectam peruertuntur. Quot deinde regna, prouincias, vrbes, oppida quotidiè capiunt & de populantur? Iam vos penè ad angulum occidentis reduxerunt. Modicum reſtat, vt tãdem de finibus terræ vos eijciant. Heu mihi, cur tantã matris veſtræ fratrumq; veſtrorum afflictionem non recogitatis? Cur iſta audientes, in voſipſos bellum tam crudele cõuertitis, & Chriſtianum ac fraternum ſanguinẽ ſine vlla miſericordia gratis effunditis? Harum omnium calamitatum, diſſidia Chriſtianorum ſunt cauſa. Si idem ſaperent, eãdemq; charitatem haberent, huiuſmodi peſecutio mox finem acciperet. neque enim vllo pacto ferre poſſent, aduerſarios meos ſanctuarium nomini polluere, & in populũ catholicum ampliùs deſæuire: immò quæ infideles nunc catholicis faciũt, facere poſſent hæc eadem catholici infidelibus. Moneat denique vos regni Bohemiæ ac regionum finitimarũ miſeranda calamitas. Quãta in his partibus ſanguinis Chriſtiani effuſio, quot ſtrages & cædes, conflictus, bella, ruinæ, incendia, deuaſtationes, depopulationes, quãtaq; in perſonis & rebus deſolatio ex hoc recenti diſſidio iamdudum ſecutæ ſint, ſequiq; veriſimiliter formidetur indiès, niſi vera vnitas inter vos fiat, proh dolor toti orbi plùs quàm manifeſtum eſt. Profectò lachrymandum potiùs ſuper hoc, quàm loquendum foret. Vix inter Chriſtianos alicui⁹ ſciſſuræ memoria eſt, vndè Eccleſia Dei tantam iacturam perpeſſa ſit, & tanto cruore reſpeeſa. Sed ſi meo acquieueritis conſilio, quemadmodùm ſpero, idipſum ſapientes, & mutuam charitatem habentes, hæc omnia repentè ceſſabunt. Nouus tunc ſol ſuper vos quietis & tranquillitatis orietur. Reflorebit in pace veſtra catholicus populus, Chriſtianus orbis totus renouari videbitur. Implebitis cælum terramq;, angelos & homines inenarrabili lætitia, iubilo & exultatione. Tanto deinde inter vos beneuolentiæ nexu coniungemini, quòd præteritorum penitus obliuiſcentes, voſipſos ſicut fratres amabitis, & inuicèm pro amore certãtes, alter alterum charitate ſuperare ſtudebitis. Benedicetis ſemper diem iſtum, & innumeras DEO omnipotenti gratias referetis, qui in eadẽ vos vnitate & charitate deuinxit. Quid plura? Succedet tandem vobis, quẽadmodùm ſucceſſit & Chriſto, quãtùm tamen humana conditio capere poteſt. Poſtquàm enim beatus Paulus ſuperiùs commemorauit, q̃ Chriſtus exinaniuit ſe, formam ſerui accipiens, humiliauitque ſe, factus obediens vſq; ad mortem, in præmium huius humiliationis & obedictiæ ſubdit: Propter quod exaltauit illum DEVS, & dedit illi nomen quod eſt ſuper omne nomẽ, vt in nomine Ieſu omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quia Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris. Sic quidem ſi vos humiliueritis, & mihi obedientes fueritis, exaltabit vos Deus ſuper terram, & magnificabit ſuper filios hominum, & dabit vobis nomẽ quod eſt ſuper omne nomen, hoc eſt, nomen regium Chriſtianum, quo nullum inter gentes eſt glorioſius. Tunc enim dignè Chriſtiani eritis & vocabimini. Nam hoc nomen niſi charitatem habentibus, nõ recte congruit. Atque in hoc veſtro Chriſtianitatis nomine, ſi verè Chriſtianum fuerit, id eſt, ſi ſpiritualem charitatis vnctionẽ habueritis, oñe genu flectatur. Nam inferi videntes vos eadem fide & charitate vnitos, vobis ſubijcientur: & tanquam victi & genuflexi cõtremiſcentes, nihil aduerſus præualere poterunt. Homines vos reuerebuntur, & meo Chriſtiano populo, ſi vnanimis fuerit, totus orbis quaſi genuflexus ſeruire cogetur. Angeli verò & ciues cæleſtes, genua charitatis flectentes, vos honorificabũt, & vnà nobiſcum genuflexi, præſentabunt vos cum iubilo corã Ieſu Chriſto ſpõſo meo, vt in æterna beatitudine vnatis, & regnetis cum ipſo. Tunc omis lingua cõfitebitur, quia meus populus catholicus in gloria eſt Dei patris. Ad quam gloriam ipſe Ieſus Chriſtus vos omnes & alios filios meos vbiq; exiſtentes perducere dignetur. Qui viuit cum Deo patre & Spiritu ſancto benedictus in ſecula. Amen.

IN SEQVENS OPVSCVLVM notatincula.

PRæſens opuſculum compoſitum extitit per reuerendum patrem dominum Ioannem patriarcham Antiochenum in Concilio Baſileenſi, Anno domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoquarto, ac fecit ꝓſens opuſculum oĩbus ſcribere volentibus publicè pronunciari in Conuentu fratrum Minorum in quadã magna ſtufa, videlicet immediatè poſt feſtum Epiphaniæ Domini vel circiter, tractans de dignitate vel ſuperioritate inter Concilium generale legitimè congregatum &c. & papam, vtputà vtrùm Concilium &c. ſit ſupra Papam, vel etiam quis eorum dignior, &c. Lege & conſidera

Nota

ASSIT

Videnda Ioannis Baſiliẽſis archiepiſcopi Rotomagẽſis, quã ſcripſit contra Baſileenſes, qui abſurdè ſentiebant Baſileenſe Concilium ſupra papam eſſe, ſed ſine capite.

ASSIT OMNIPOTENS &c. Acroſanctę generali ſynodo Baſileenſi, in Spiritu ſancto legitimè congregatæ, vniuerſalem Eccleſiam repręſentanti, veſter deuotus humilis Ioãnes Patriarcha Antiochenus ſeipſum ad veſtrorũ deuotiſſimorũ operũ efficacem continuationem, cum omni deuotione, reuerentia & honore obſequialẽ.

Quia nonnulli os ſuum aperientes in cælum, poteſt item Romani põtificis ſupra poteſtatem ſacrorum generalium Conciliorum contra iuris diuini & humani veritatem à ſanctis patribus aliàs declaratam, exaltare nitũtur: & ob hoc quòd dominus Eugenius papa quartus veſtram ſacratiſſimam ſynodum ad extirpationẽ hæreſum, reformationẽ Eccleſię in capite & in membris, ac pacem in populo Chriſtiano procurandam, legitimè congregatam, ſine conſenſu ipſius ſacræ ſynodi diſſoluere potuerit, afferere publicè non verentur: Ego honorem ipſius ſacræ ſynodi procurare, ac illius decreta defendere, iuramento adſtrictus, ne errori huiuſmodi, ſi ei non contradicerẽ, aſſentire viderer: Opuſculum præſens per me cõtra errorem huiuſmodi cõpoſitũm, ſanctitati veſtræ cum humilitate duxi præſentandum, corrigendum, emendandum, & ſi neceſſe fuerit, caſſandũ: Non intẽdens tenere circa cõtenta in eo aliud, quàm hic quod tenet ſacroſancta mater Eccleſia Catholica, & veſtra ſacra ſynodus illam repræſentans. & licèt, teſte Hieronymo, ſciam quòd qui ſcribit, multos ſumit iudices, nec ignorem in ſcripturis irrepræhenſibile omne nimis, ſiue ſit longitudini, ſiue breuitati cõnexum, cùm primum ſenſus legentium oneret, & ſecudum præſcindat ſtudiorum deſiderium, vt ait Hieronymus ſuper Hieremiam lib. 2. in principio: tamen & hoc ſcio, ipſo teſtante ſuper Ioelem quinto, quòd oris apertio, eſt in DEI, non hominis, poteſtate. per quod conſtat, me nõ plus potuiſſe. quàm ingeniolià Deo largiti paterentur angustiæ, vt de ſe Hieronymus aſſerit ſuper Michęam quinto. Quibus attentis, ſupplico, vt circa huius opuſculi defectus ſanctitas veſtra me dignetur habere ſupportatum.

IN NOMINE DOMINI IESV CHRISTI, AMEN.

ADoſtendendum, quòd Concilium generale in Spiritu ſancto legitimè congregatum, ſit ſupra papã, ex eo q̃ vniuerſalẽ Eccleſiã repræſentat: & conſequenter, q̃ papa illud diſſoluere non poſſit ſine conſenſu ipſius Concilij, poſſunt conſiderari ſequentia.

Et primò, q̃ vna eſt fidelium vniuerſalis Eccleſia, extra quam nullus omninò ſaluatur, in quo non papa, ſed Chriſtus eſt ſacerdos & ſacrificium, teſte Innocentio 3. in ca. firmiter, de ſumma Trinitate. Vndè inquãtum papa aut alius quicunq; non ſaluatur extra Eccleſiam vniuerſalem, patet quòd Eccleſia vniuerſalis eſt maior & dignior papa, & quocunq; alio mẽbro ipſius Eccleſiæ: & per cõſequens ſupra papã, arguendo à dignitate ſaluatoris, ad dignitatem inferioris ſaluati, ſicut argui poteſt à dignitate Creatoris ad dignitatẽ creaturæ, quæ *maior eſt dignitate ipſius creatoris. Ad cuius ſententiæ robur, diffiniuit ſacrũ cõcilium Africanum, q̃ primæ ſedis Eps nõ appellef ſummus ſacerdos, nec princeps ſacerdotũ, vt habetur in c. primæ ſedis, 99. diſt. qua de re Gregorij Eulogio patriarchæ Alexãdrię in c. Eccè, eadem diſt. ſic ſcribebat: Eccè in præfatione epiſtolæ, quam ad meipſum qui prohibui, direxiſtis, ſuperbæ appellationis verbum, vniuerſalẽ me papã dicens, imprimere curauiſtis, quod peto mihi dulciſſima ſanctitas veſtra vltrà non faciat: quia vobis ſubtrahitur, quod alteri plus q̃ ratio exigit, præbetur. Et ſequitur ibidẽ paulò pòſt: Si vniuerſalẽ me papã V. S. dicit, negat ſe hoc eſſe, quod me fatetur vniuerſum. Sed abſit hoc. Et gloſa ibi verba illa, negat ſe hoc eſſe, exponit, i. eſſe de vniuerſitate, cùm tamẽ Eccleſia Ro. nõ ſit vniuerſa, ſed ſit de vniuerſitate. Gelaſiusq; in c. Quanuis, 21. diſt. ad ꝓpoſitũ dicebat, q̃ quanuis vniuerſę eccleſiæ Chriſti thalamus ſint, Romana cęteris prælata eſt. Quaſi dicat, q̃ licèt vniuerſæ Eccleſiæ (includendo Romanã) ſint thalamus Chriſti, etiã Eccleſia vniuerſalis: Romana prælata eſt cæteris, ſed non Chriſti thalamo, q̃ eſt eccleſia vniuerſalis. Et quod dictũ eſt de Eccleſia vniuerſali, dici poteſt & debet de cõcilio generali in Spiritu ſancto legitimè cõgregato, eccleſiã vniuerſalẽ repræſentante: attento, q̃ honor & præeminentia q̃ debẽtur repſentato, debenẽ repſentãti illius vices gerenti, ca. finali, 93. diſt. Vbi dicitur, q̃ diaconus ante presbyterũ ſedere nõ debet, niſi locum habuerit proprij patriarchæ, aut Metropolitani ſui, & concordat c. primum 94. diſt. Vbi dum dicebat Symmachus papa, & vbi nos præſentes eſſe non poſſumus, noſtra per eum cui præcipimus, repræſentetur authoritas, facit c. Sanè quia de officio. ff. de officio eius cui mãdata eſt iuriſdictio, lege. Etſi prætor, & capitulo, In nouo, 21. diſt. & quòd concilium generale repræſentet vniuerſalẽ Eccleſiam, patet in decreto generalis concilij Conſtantienſis infrà inſerto, & per hoc, q̃ Apoſtoli vſum Conciliorum generalium inuenerunt. Et per illa Concilia fierent vice & nomine Eccleſiæ vniuerſalis, illa congregata, quæ per eam fieri poſſent ipſa cõgregata, vt patet per Actus Apoſtolorum, Actuum 1. 6. 8. & 15.

*minor

Cõcilium Chalcedo nẽſe lõgè aliter appellauit Ro. põtificem, nẽpe vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopum.

Locus obſcurus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secundò hoc patet, quoniã quando Petrus Apostolus primus papa post Christũ, appropinquante tempore suę passionis, sibi elegit in sede Apostolica successorem Clementem, cõcilium generale Apostolorum Ecclesiã vniuersalem repræsentans, cõsiderans ad bonã politiam ecclesiæ non cõuenire, electionẽ per Petrũ de pſona Clementis factã, per modũ reformationis reprobauit, & Linũ, & postea Cletũ Petri successores in administratione papatus ordinauit, vt patet in Chronicis Clemẽtis & aliorum prædicatorũ, hocq; vniuersalis Ecclesia approbauit & tolerauit: quod non fecisset, si concilium generale nõ esset supra papam. Nec obstat c. Si Petrus, 8. q. 9. quoniam verba illius textus intellecta secundũ glosam, nõ faciunt cõrà. Nec obstat, quod ibi dicit Glosa de Clemẽte, ꝙ renunciauit: quoniã ideo renunciauit, quia concilium generale Apostolorũ, electionẽ per Petrũ factã, tanq̃ nõ conuenientẽ statuit ecclesię, reprobauit, & deinde Linũ & Cletũ ordine successiuo in Romanos põtifices elegit: quod nõ fecisset, si super Petrũ potestatem nõ habuisset: cõsiderato, ꝙ si nõ habuisset potestatẽ reprobandi dictã electionẽ, eadem ratione nec habuisset potestatẽ eligendi Linũ, nec subsequenter Cletum. Nec obstat ꝙ aliqui in dicto c. Si Petrus, ꝙ ecclesia tunc nõ erat congregata: quoniã licet tunc publicè non cõgregaretur propter metũ infidelium, secretè tamẽ cõgregabatur, vt patet in * epistola, in qua dicit, ꝙ oratio fiebat sine intermissione ab ecclesia ad Deũ ꝙ eo, actuũ 12. c. & facit pro præmissa sententia, ꝙ quãdo Samaria recepit verbũ Dei, Actu. 8. ca. Conciliũ generale Apostolorũ misit ad eos Petrum & Ioannẽ. In quo denotatur, quòd concilium generale Apostolorũ erat supra Petrũ, arguendo à maioritate mittentis, ad minoritatẽ missi, de quo habetur Lucæ 7. ibi dum dicitur: Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic, vade, & vadit: & alij, veni, & venit: & seruo meo, fac hoc, & facit, secũdum sententiam magistri sententiarũ in 1. dist. 11. & 15. vbi dicit: In mittente notari authoritatẽ, & in misso subauthoritatem. Nec obstat, ꝙ aliqui dicunt, Petrũ ibi missum potiùs cõsilio, q̃ authoritate: quoniã inquantum Petrus nõ fuit missus solus, nõ fundat illorũ intentio, & cõmunis sentẽtia Theologorum est contra eos in hoc passu.

Quis vnũ hoc dixit?

Quãdo & vbi habitũ est hoc Cõciliũ?

Ecce qualia adferunt, qui Ecclesiæ pastorem oppugnãt

Matt. 8.

Tertiò hoc etiam probatur per Ambrosium in cap. Quæ dignior, 24. quæst. 9. ibi dum dicebat, quòd nõ est dignior domus Apostolicæ prædicationis ingressu, quàm sancta Ecclesia. Igitur Ecclesia est dignior, & consequenter maior papa, & quocunq; alio, vt sonat illud verbum, dignior.

Quartò hoc etiam probatur, quoniã papa est minister Christi & Ecclesiæ sponsæ suę, vt patet per Augustinũ in c. Quodcũq;, 24. q. 7. ibi dũ dicebat, ꝙ quando Christus Petro tradidit claues, Petrus Ecclesiã sanctam significauit, quod verbũ exponit ibi Archidiaconus in Rosario, sic dicẽs: Significauit, i. sub signo & nomine ecclesiæ accepit. Vndè inquantum Petrus claues recepit vt minister Christi & Ecclesiæ, & sub signo & nomine ecclesiæ, patet ꝙ ecclesia vt dña, maior est Petro vt ministro suo, secundum iura vulgata, dicentia dominã esse maiorẽ ministro suo. Hoc etiã Christus attestabat, dum dicebat, illum qui recũbebat, etiã maiorẽ eo qui ministrabat, Luc. 22. Et ex quo Ecclesia est dña recumbens, & papa est eius minister, sequitur, ꝙ quãdo papa malè ministrat in offensam Christi & Ecclesiæ suæ sponsæ, Ecclesia tanquã dña maior ministro suo, illũ cõpescere potest, & per modũ reformationis corrigere & punire, secũdum iura dicentia, maiorem, * ministro inferiorem, quando malè agit, corrigere posse & punire, & maximè, quia potestas data fuit Petro ad ædificationẽ, & nõ ad dissipationem, cap. Remittuntur, 23. q. 5. cum ibi notatis per Archidiaconũ in rosario, ibi dum dicit, quòd illa verba, Quodcũq; ligaueris, exponuntur frequentius sic, scilicet iustè, claue non errante: & quòd ecclesia à Christo claues acceperit ac potestatem ligandi & soluendi, patet secundum Hieronymum in cap. Omnibus, 24. q. 7.

Item pro hac parte facit sententia Gregorij in c. Sicut sancti, 15. dist. vbi dicit, ve. nerari sacra illa Concilia generalia sicut Euangelium, quia dum vniuersali sunt cõsensu constituta, se & nõ illa destruit, quis. quis præsumit absoluere quod ligant, aut ligare quod absoluunt.

Item facit etiã c. Si duo cõtra fas, 25. di. c. Vbique, quòd si sint duo contendentes de papatu, diffinitio pertinebit ad Concilium generale, secũdum Glosam ibidem, & hoc etiam aperit Textus, cùm dicit, quod si duo cõtra fas fuerint electi, nullus eorum debet recipi, sed ille quem vniuersalis consensus elegit.

Item ad hoc propositum dicit Ioannes Andreæ in ca. de Renunciatione libro 6. in Nouella, quòd si papa in consistorio secreto coram Cardinalibus renunciet papatui, sine præsentia aliorũ testium, & postea dicat non renunciasse, Concilium generale erit iudex: quod non esset, si non esset supra papam.

Item nota Glosam in c. Si papa, 40. dist. quòd nedum in causa hæresis, sed etiam in quocunq; alio casu, in quo Papa cõmittit excessum Ecclesiam scandalizantem, si sit incorrigibilis, potest accusari & puniri: quod est intelligendum, per Cõcilium generale, iuxta iam dicta suprà.

Item quòd Cõcilium generale sit supra

Papam, patet, quia Papa peccare potest, 21. dist. Nunc autem. Ecclesia autem vniuersalis per Concilium repręsentata, peccare nõ potest, vt patet in c. A recta, 24. q. 1. cum ibi notatis per Glosam & doctores, & notant Ostiensis & Ioannes Andreæ in c. à nobis in magno, de sententia excõmunicationis super verbo, Ecclesiæ, quòd illud quod dicitur de Ecclesia vniuersali, dici debet de Concilio generali illam repræsentante, gerendo à natura seu qualitate repræsentãtis & repræsentati, de qua in præcedentibus dictum est.

Præterea hoc etiam probatur arguendo ab absurditate vitanda, & per exẽplum similitudinis, quo Christus vtebatur inter suos discipulos, dicendo, similitudinẽ hãc. Veniat igitur primò argumentum ab absurditate vitãda, & ponamus quòd aliquis papa per sua mala opera dissiparet generalem statum Ecclesiæ, & ipsam Ecclesiam & populum Christianum notoriè scandalizaret: si dicamus Concilium generale nõ habere potestatem compescendi eum, esset in potestate vnius hominis destruere Ecclesiam sine remedio: quod esset absurdũ, sed quo ad exemplum similitudinis, ponamus quòd aliquis dominus rex volens ire ad sanctum sepulcrum, dat potestatem gubernandi regnum in eius absentia dominæ reginæ sponsæ suę, adijciens quòd, quia nõ conuenit honestati suæ muliebri discurrere per regnum quotidiè quando casus necessitatis occurrerint, ordinat sibi vnũ ministrum generalem, qui nomine ipsius regis & dictæ reginæ habeat potestatem gubernandi dictum regnum: quo facto, vadit rex ad viagium suum.

Deinde iste gubernat in absentia regis, ita malè iustitiam & facta regis, quòd cedit in scãdalum aut prejudicium seu offensam regis & reginæ, ac totius regni, & non est qui sibi dicere possit, Tu malè facis. Quæritur, nunquid regina in isto casu poterit vti potestate sibi data à rege, & illũ compescere ac punire, & de alio bono Gubernatore prouidere vsq; ad regressum regis? Videtur quòd non, quia licèt rex dederit potestatem prædictam reginæ, nihilominùs dedit potestatem dicto gubernatori gubernandi regnum, vt non oporteret reginam discurrere per regnum: & sic videtur voluisse, quòd Gubernator vteretur exercitio dictæ potestatis, & non regina. Contrarium tamen est de veritate iuris dicẽdum, ad euitandum absurditatem, quæ ex contrario sequeretur, & etiam quia non est verisimile, regem regnum suum in tali casu sine remedio voluisse dimittere, & in tali casu debemus in dubio amplecti. Hinc potest verisimiliùs regula inspici de regulis iuris libro sexto, cum alijs concordantijs ad hoc vulgatis, & ita videmus in simili,

quòd quando CHRISTVS dedit claues Petro, est verisimile, quòd sub nomine Petri intellexerit successores, licèt de illis in datione clauium nullam mentionem fecerit, quia non est verisimile, quòd mortuo Petro, CHRISTVS voluerit Ecclesiam esse sine Petri successore, secundum ea quæ habentur in cap. Pro humani, de homicidio libro sexto, cum ibi notatis per Ioannem Andreæ in Glosa super verbo, desereret, quæ pro tanto possunt ad propositum applicari, quoniam quando Christus asscensurus ad cælos, dedit potestatem Petro & successoribus, vt ministris eius, & Ecclesiæ sponsæ suæ, non est verisimile intellexisse, quòd in casu in quo aliquis ex successoribus Petri malè regendo scandalizaret Ecclesiam sponsam suam, ipsa non deberet vti potestate clauium cõtra talem, sed sine remedio ruinam fidei catholicæ & bonæ politiæ ipsius Ecclesiæ haberet tolerare, quod est absurdum: & sic arguendo ab euitatione absurditatis, & à simili, est concludendum, ecclesiam in tali casu contra Papam potestatem habere, & pro ista parte facit decretum generalis Concilij Constantiensis, tenoris qui sequitur:

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritussancti, Hæc sancta synodus Constantiensis, generale Concilium faciens, pro extirpatione schismatis, ac vnione & reformatione Ecclesiæ DEI in capite & in membris fienda ad laudem &c.

ET primò declarat, quòd ipsa in Spiritusancto legitimè congregata, generale Concilium faciens, & Ecclesiam Catholicam repręsentans, potestatem à Christo immediatè habet, cui quilibet cuiuscũque status vel dignitatis, etiã si papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationẽ dicti schismatis, & reformationẽ dictæ Ecclesiæ in capite & in membris.

Item declarat, quòd quicunq; cuiuscunque conditionis, status, dignitatis, etiam si papalis existat, qui mandatis, statutis, ordinationibus seu præceptis huius sacræ synodi & cuiuscunq; alterius Concilij generalis legitimè congregati super præmissis, seu ad ea pertinentibus, factis vel fiendis, obedire contumaciter præsumpserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia iuris subsidia, si opus fuerit, recurrendo.

Locus obscurus.

NVNC AVTEM RESTAT RESPONDERE AD EA, QVAE IN contrarium allegantur.

ET primò ad primum dum dicitur, quòd inquantùm Concilia generalia recipiunt authoritatem à Papa, & non econtrà, vt habetur in capitulo, Significasti, de Electionibus

apparet

Universidad de Deusto
Biblioteca

apparet quòd Papa est supra Concilia generalia,& non ecôtrà. Respondetur,quòd Textus ille debet intelligi de authoritate relata ad hoc,quòd concilia generalia non possint esse legitimè congregata sine Papæ authoritate,nisi quando immineret necessitas congregandi illud pro interesse vniuersalis Ecclesiæ,& Papa nollet congregare,de qua authoritate habetur 17. distinct. Portatum.Sed postquam concilia generalia authoritate Papæ,vel aliàs legitimè sunt congregata, potestas eorum nõ procedit à Papa, sed à Christo immediatè, vt patet in Decreto cõcilij Constantiensis, & per iam dicta suprà. & cùm obijciendo quæritur, quomodò stabunt potestas Ecclesię,& potestas Petri,cùm ambę à Christo immediatè procedant? & sic tanquam pares,vna nõ videtur habere vim super aliam, capitulo innotuit,de Elect. Respondetur,quòd in-

Ergo etiã Christus, qui venit ministrare subijcitur Ecclesiæ.

quantùm potestas clauium est situata in Petro, vt in ministro Ecclesiæ, sicut suprà deductum est,sequitur, quòd potestas Petri vt ministri, subijcitur potestati Ecclesiæ,tanquam potestati dominæ. Et licèt ab eodem fonte procedant, diuersimodè tamen diuersitates qualitatum ministri & dominæ procedunt. Et sic etiam videmus, quòd licèt potestas Presbyteri, & potestas Diaconi,ab eodem procedant,quia tamen potestas Diaconi inferior est, vt ministri Presbyteri, est potestas ipsius Presbyteri maior,& potestas Diaconi inferior,secundum ea quæ habentur in ca. finali,93. dist. & ad huius sententiæ propositum dicebat sanctus Thomas in secunda secundæ,quæstione quarta, articulo primo, quòd sicut obtinet in naturalibus, vt superiora moueant inferiora ad suas actiones per excellentiam naturalis virtutis collatæ diuinitùs,sic oportet in rebus humanis,quòd superiores moueant inferiores per suam voluntatem ex vi authoritatis diuinitùs collatæ.

Pastor ergo regit oues, i. Pontifex ecclesiam.

Item obijciebatur de his quæ habentur in capitulo, Licèt de vitanda, de Election. in fine. Sed respondetur,quòd Alexander tertius ibi loquitur, habendo respectum ad tempus, in quo vacante Ecclesia Romana, Concilium generale non erat congregatum, nec sperabatur congregari: aliàs illo congregato, posset ad illud haberi recursus super difficultatibus emergentibus erga electionem Romani pontificis, argumento capituli, Si duo, 69. distinct. cum ibi notatis in Glosa,& per Ioãnem Andreæ in ca. primo, de Renunciatione,libro 6.in Nouella.

Item dicebatur, quòd ex quo Dominus noster IESVS Christus munus potestatis clauium, ita ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, vt in beatissimo Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocaret, vt ab ipso quasi quodã capite, dona sua velut in corpus omne infunderet,vt habetur in ca.Ita dominus,19. distinct. apparet quòd nec Concilium generale, nec quæcunq; persona aliquid potest habere de iurisdictione Ecclesiastica, nisi inquantùm à Papa sibi conceditur. Et per consequens,quòd Papa est supra Concilium generale, & non econtrà. Ad quod respondetur, quòd licèt potestas iurisdictionis à CHRISTO tradita fuerit beato Petro vt ministro Christi & Ecclesiæ per Cõcilium repræsentatæ,considerato quòd in traditione huiusmodi per Petrum Ecclesia fuit designata, quodque ipse sub signo & nomine Ecclesiæ potestatem recepit secundum Augustinum in dicto c. Quodcunq;,24.distinct. q.1. cum ibi notatis per Archidiaconum, & ad ædificationé membrorum Ecclesiæ,& non ad dissipationem, capitulo,Sunt quidem, 24.quæst. prima,& sic cum onere, quòd Petrus & eius successores vt ministri Ecclesiæ illi subijcientur, quando malè regendo Ecclesiam scandalizarent,& quãtùm in eis esset, dissiparent, vt patet per iam dicta.

Quibus attentis, constat verba dicti ca. Ita dominus,non fundare, papam non esse submissum potestati Ecclesiæ per Concilium generale repręsentatæ. Et cùm subijcitur,quomodò potest hoc esse,cùm Concilium generale nihil possit habere de iurisdictione Ecclesiastica, nisi inquantùm sibi concedatur à Papa, vt in argumento dicebatur. Respondetur, quòd si traditio clauium Petro tantùm facta fuisset, & nomine suo,militaret argumẽtum. Sed quicquid dicat Leo Papa in dicto ca. Ita dominus, Veritas est, quòd in traditione clauiũ per Petrum Ecclesia fuit designata. Et Petrus claues recepit sub signo & nomine Ecclesiæ, vt supradictũ est, & sic cum onere, quòd quando non ædificaret, sed dissiparet, corrigi posset per Ecclesiam, vt patet per iam dicta. Nec legitur,quòd Petrus receperit potestatem supra Ecclesiam vniuersalem, nec per consequens supra Concilium generale illam repræsentans: sed supra singularia membra Ecclesiæ, secundum communem Theologorum opinionem.Et probatur per Gelasiũ in ca. Quanquis, 21. distinct. & per Gregorium in Cap. Eccè, 99. distinct.

Quibus attentis, constat verba dicti ca. Ita dominus,non fundare, Papam non esse submissum potestati Ecclesiæ. Possuntque præmissa ratione naturali fortificari,quoniam supponendo,quòd Papa sit caput ministeriale ecclesię,& membrorum singularium ipsius ecclesię,videmus ꝙ licèt caput in corpore humano sit ordinatum ad directionẽ & gubernationem membrorũ, sicq; non licitum, membra à capite (id est, ab obedientia capitis) recedere,capitulo, Cùm non liceat, de præscriptionibus:si tamẽ caput in corpore humano efficiatur languidum seu infirmum,licitum erit membris illud ligare & cauterizare, ne totum (quod absit) corpus morbo inuadat, si languor nõ fuerit curatus in capite, Ca. sic inqt,2.q.7. sicq; etiam videmus,quòd si Papa efficeretur furiosus & habens ensem in manu,exiens palatium, quos sibi obuiàm reperiret, occideret: vtiq; liceret subditis inferioribꝰ eum capere & ligare:& si hoc liceret ꝙ saluatione corporis, multo magis licere debet Concilio generali ecclesiam repręsentanti, pro salute animarum, quando Papa malè regendo, & Ecclesiam ipsam scandalizãdo, animas subditorũ ad viam damnationis induceret. Nec obstat præmissis capitulum, Si Papa,40.dist. ibi dum dicitur, quòd etiam si animas subditorũ cateruatim ad inferos deduceret, nullus mortaliũ posset eum iudicare, nisi deprehendatur à fide deuius &c. quoniam secundũ * Laudunũ in sacramentali de baptismo, Textus ille debet intelligi de peccatis Papæ occultis,quæ Dei iudicio relinquuntur,6.q.1. Si omnia,& etiam de publicis,quãdo papa est corrigibilis. Ego autem dico quod textus ibi dicit,mortalium nullus,denegando iudicium singulis mortalium: non autem ecclesiæ vniuersali,nec cõcilio generali illam repræsentanti.

O argumentum.

Item opponebatur de his quę habentur in ca. Nemo,9. q.3. Vbi dicitur, quòd nemo iudicabit primã sedẽ. & sequitur ibidèm: Neq; enim ab Augusto, neq; ab omni clero,neq; à regibus, neq; à populo iudex iudicabitur.Sed respondetur illud esse intelligendum,quando sedes prima,id est,Papa in illa sedens, bona opera facit, vt sonant verba ibi posita, iustitiam temperare desiderantem. Sed quando Papa facit opera mala,Ecclesiam notoriè scandalizantia,est secùs, quoniam tunc potest iudicari & puniri per Concilium,vniuersalem ecclesiam repræsentans, si sit incorrigibilis, vt patet per iam dicta suprà. Et ad hoc proposium dicebat Glosa in dicto c. Nemo,super verbo, Nemo, quòd cùm Papa peccat, potest peccatum eius Ecclesiæ denunciari,secundum admonitionem Euangelij. Adijciens quòd hoc determinauit in ca. Si Papa, 40. distinct. Nec obstant præmissis notata per Ostiensem in ca. Proposui,de concessione prębendæ,vbi videtur dicere, quòd etiam procedendo secundum admonitionẽ Euangelicam, Ecclesia nõ potest iudicare Papam,quoniam salua sui pace,mandatum illud Euangelij, si peccauerit, omnibus fuit directum,& cõtra omnes peccantes,etiam cõtra Papam, sicut cõtra alios, quãdo Papa peccat notoriè in scãdalum vniuersalis ecclesię,vt patet per iam dicta suprà,sicq; pra-

Matth.18.

cticatum fuit in concilio generali Cõstantiensi contra dãm Ioannẽ Papam 23. & simili modo potest respõderi ad c. aliorum, & ad capitulũ, facta,9.q 3. & ad omnia alia iura,dicentia, facta papę non posse iudicari ab alio,q̃à deo.& facit pro authoritate cõciliorum quod habetur 17. dist. Hinc etiã, ibi dũ dicit,scientes quia eius sedi primum Petri Apost. meritũ,deinde secuta iussione dñi,cõciliorũ venerandorũ authoritas singulariter in ecclesijs tradidit potestatẽ: quanuis glosa ibidẽ hoc dictũ moderatur,dicẽs, ꝙ Ecclesia Rõ. potestatẽ principaliter habeat à dño,& secũdariò à cõcilijs,cuius sententię cõcordat glosa in c. dudũ,3.q.6.sed quãuis ita sit,hoc nõ infert,papã nõ subijci cõcilio,qñ notoriè Ecclesiã scandalizaret, cõsiderato quòd Petrus potestatẽ recepit à Christo,vt minister Christi & Ecclesię,& sic cũ onere,ꝙ esset submissus potestati ecclesiæ dñę suę,qñ notoriè illã scãdalizaret, vt suprà ostensum est. Et si dicatur, ꝙ iste casus scãdali notorij, nõ est de expressis in Decreto cõcilij Constantien, respondetur ꝙ qñ papa notoriè scãdalizat ecclesiã,casus iste est de pertinẽtibus ad casum generalis reformationis ecclesiæ,qui est expressus in dicto Decreto concilij Constantiensis.

Hic iura omnia,quæ faciũt aptissimè ꝙ pontifice, vt vult interpretati.

Item opponebatur de his quę habentur in glosa dicti c.Nemo,super verbo,ab omni clero,ibi dum dicitur,quòd Cõcilium non potest iudicare papã, capitulo Significasti, de Elect.Sed ad dictũ ca.fuit suprà in præcedentibus responsum, & sequitur in eadẽ Glosa, quòd si totus mũdus sentiret in aliquo contra papam, videtur quòd sentẽtiæ Papæ standum esset, 24. q.1. Hæc est fides. Sed ad dictum c. Hæc est fides, respondetur,quòd loquitur,quando agitur de fide, & in casu,in quo cõcilium generale Ecclesiam vniuersalem repręsentans,nec est cõgregatum, nec in aliquo casu fidei habet opinionem determinatam contra Papam, nec Papa cõtra concilium. Præterea Glosa ibi loquitur argumẽtatiuè, & nõ decisiuè, arguens ibi pro & cõtra,sine decidendo:& quicquid in hoc passu hactenùs per Glosas & doctores interdum affirmatiuè, & interdum negatiuè fuerit opinatum, standum est hodiè diffinitioni factæ per Concilium generale Constantiense, quo ad casus in decreto illius expressos, videlicet cùm agitur de fide, & de extirpatione schismatis,& de generali reformatione Ecclesiæ in capite & in membris, & de pertinẽtibus ad casus præmissos, & si quis in contrarium potestatem dicti concilij in præmissis negans assereret pertinaciter, absq; dubio hæreticus esset censendus, argumẽto eorum quæ habentur in c. omnes,22.dist. immò potest vltra præmissa considerari, ꝙ licèt Christus potestatem tradiderit Petro supra singularia membra ecclesię,iuxta illud:Pasce oues meas:

Vt pastor & doctor Ecclesiæ dicente Christo, Confirma fratres tuos.

Ioan. 21.

Universidad de Deusto
Biblioteca

meas: non legitur tamen quòd potestatem sibi tradiderit supra vniuersalem Ecclesiã, cuius Christus caput est: nec supra concilium generale illã repræsentans: immò potiùs de contrario, vt patet per iam dicta suprà in principio, & per consequens, Ecclesia cuius nomine Petrus potestatem recepit, & concilium generale illam repræsentans, potestatem habẽt supra papam, vt supra ministrum & membrum suum, nedum in casibus in dicto decreto Constantiensi expressis, sed etiam in omnibus alijs, arguendo à plenitudine potestatis, quã Petrus nomine Ecclesiæ recepit.

O ineptũ argumentum.

Paulò antè dixit decretum intelligi de expressis in illo.

Nec obstant præmissis notata per Ioannem Ioannis in dicto c. Nemo, 9. q. 3. ibi dũ dicit, quòd licèt orbis sit maior vrbe, quãtùm ad circuitum, non tamen quantùm ad authoritatem: quoniam si sumamus orbẽ pro vniuersali Ecclesia in toto orbe consistente, sicut Hieronymus in capitulo, legimus, 93. dist. sumebat, dicta glossa Ioannis Ioannis, modicùm, immò nihil facit ad ꝓpositum suum.

Item opponebatur contra potestatẽ cõcilij de his quę habentur in c. Nunc autem, 21. dist. ibi dum dicitur, declaratũ fuisse per concilium, se non habere potestatem proferendi sententiam contra Marcellinum papam, de hæresi, quia thurificauerat idolis, impetitum, quanuis idem Marcellinus thurificationem huiusmodi confiteretur: sed ad hoc respõdetur, quòd verba ibi posita, non sunt verba cõcilij, sed Nicolai papæ ad Michaelẽ Imperatorem: & quicquid ibi dicat dictus Nicolaus, veritas est, quòd Concilium non omisit ibi condemnare Marcellinum de hæresi propter defectum potestatis, sed quia idem Marcellinus per metum coactus fuerat thurificare idolis, & erat corrigibilis, & per consequens nõ debebat deponi, 24. q. 3. dicit Apost. vt glosa in dicto c. Nũc autem, dicit, & quòd cõtra papã de hæresi possit agi, patet in dicto c. si papa, ibi dum dicit, nisi depræhẽdatur à fide deuius. & quod isto casu, videlicet quãdo agitur de hæresi contra papam, conciliũ generale sit iudex, patet ex notatis per Ioannem Andreæ & Archidiaconum in c. in fidei, de hæreticis lib. 6. immò potest etiam considerari, ꝙ inquantùm Petrus potestatem recepit à Christo tantùm supra singularia mẽbra Ecclesię, iuxta illud, Pasce oues meas: & nõ supra corpus vniuersalis Ecclesiæ, cuius Christus caput est: quandocunq; Ecclesia est legitimè congregata, seu concilium generale illam repræsentans, Petrus illi concilio, de quocunque casu in eodem agatur, authoritatiuè prælidere non potest: quia non decet, subditũ superiori suo præsidere, 21. dist. per totum, c. cùm inferior, de maioritate & obedientia.

En quò isti prolabuntur.

Sed ideò tunc cõciliũ potest cõtra papam, quia cum hæreticus est, desinit esse Papa. Ioan. 21.

Nec obstant notata per Ioannẽ Andreæ

in c. graue, de præbẽdis, super verbo, Nunciando. quoniam loquitur secundum tempora, in quibus ipse & alij doctores in terris Ecclesiæ Romanæ residentes, respiciebant ad potestatẽ papæ cum duobus oculis, & ad potestatem ecclesię & generalium conciliorum cum vno oculo tantùm. Nec obstant iura per eundem ibidèm allegata, quia ad illa patet responsio per iam dicta.

Item opponebatur de hoc, quòd Apostoli voluerunt Petrum esse principem eorum, vt habetur in dicto c. In nouo. Sed respondetur, quòd Apostoli non intendebãt sibi dare nouam potestatem, sed datã sibi à Christo, approbare, vt patet ex notatis per glossam in dicto §. Hinc etiam 17. distinct. cuius glosæ sententia communiter approbatur per doctores. Sed non legitur, quòd Christus dederit Petro potestatem supra vniuersalem Ecclesiam, sed supra singularia membra eiusdem. Igitur dicta Apostolorum voluntas, de qua habetur in dicto c. In nouo, relata ad potestatem quam Christus dedit Petro, nõ probat Apostolos dedisse potestatem Petro supra vniuersalem Ecclesiam: nec per consequens, supra concilium generale illam repræsentans.

Item opponebatur de iuribus, dicẽtibus quòd papa est caput Ecclesiæ, vt habetur in c. fundaméta, de electione lib. 6. cum alijs concordantijs. Sed respondetur, quòd illa iura debent intelligi de capite ministeriali, quod nõ recepit potestatem supra vniuersalem Ecclesiam, cuius Christus caput est. Nec etiam supra concilium generale illam repræsentans, sed supra singularia membra ipsius Ecclesiæ.

Itẽ opponebatur, quòd papa habuit præsidentiam in multis cõcilijs generalibus, vt patet in c. In nomine Dñi, 24. dist. & in pluribus alijs iuribus, & maximè in c. ad Apostolicę, de re iudicata, lib. 6. cum ibi notatis per Io. Andreę in glosa 1. Sed ad hoc respõdetur, quòd in pluribus antiquis concilijs papa non fuit præsidens, vt patet in illis, in quibus Romani pontifices non faciebant diffinitiones, sed conciliũ, dicẽdo, placuit Concilio. de quibus habetur in capit. quæ recipiunt, Placuit, quæ habentur de consecratione dist. 5. & in pluribus alijs ad cuius sententiæ robur, notandum quòd concilium Apostolorum de qua Actuũ 6. Petrus solus nõ cõgregauit, sed 12. Apostoli simul, vt patet ibi dum dicitur, quòd cõuocauerunt 12. multitudinem discipulorum.

Item est etiam notandum, ꝙ in illo concilio, de quo habetur Actuũ 15. Petrus, licèt ibi fuerit præsens, sentẽtiam *tamẽ pronunciauit, sed Iacobus sub his verbis, Placuit Apostolis & senioribus & omni Ecclesiæ, & ibi decretalem epistolam ordinauerunt, non Petri nomine, sed Apostolorum & seniorum, & declarãdo istum passum, potest consideri, quòd inquantùm Petrus non recepit potestatem supra vniuersalem, nec per consequens supra cõcilium generale illam repræsentans, vt supradictũ est, constat papam non posse habere præsidentiam authoritatiuam in concilijs generalibus, nisi inquantùm illa per concilium, in quo esset, sibi cõcederetur: quo casu nõ haberet vsum huiusmodi potestatis nomine & authoritate sua, sed dicti concilij. Nec obstant iura, probantia quòd Romani põtifices alias præsidentiam habuerunt in cõcilijs generalibus: quoniam illa iura sunt intelligenda de honoraria, ad beneplacitũ conciliorum eis data, facit dictum c. In nomine Domini, 23. dist. ibi, dum dicebat Nicolaus papa, si placet fraternitati vestræ. & si dicatur, quòd papa habuit præsidentiam in Concilijs generalibus, vt in dicto c. ad Apostolicæ &c. Respondetur illud fuisse ex concessione dictorum conciliorum, seu ex permissione illorum habentium vim dictæ concessionis, aut ex tolerantia patientiæ, & multa per patientiam tolerãtur, quæ si deducta essent in iudicio, non tolerarentur. de præbendis, cùm iam dudum. Quibus attentis, constat papam in concilio generali non habere præsidentiam authoritatiuam, neque honorariam, nisi inquantùm à concilio sibi concederetur, aut permitteretur.

A Christo authoritatem suam habuerunt.

Item opponebatur de c. Non debet, de consanguinitate & affinitate, vbi papa prohibitionem Concilij generalis reducit ad quartum gradum. Sed respondetur id ibi fieri per papam in Cõcilio generali, ex permissione ipsius cõcilij, vt ibi patet. quo attento, non probat ille textus, quòd papa sit supra concilium, nec quòd dissoluere possit illud sine consensu ipsius concilij.

Item opponebatur de c. statutum, de rescriptio. lib. 6. vbi papa constitutionẽ concilij generalis de duabus diætis, reducit ad vnam diętam. Sed respõdetur, ꝙ papa illud fecit pro bono communis iustitiæ, vt ministeri Ecclesiæ ipsiusq; authoritate, & non sua, & in casu in quo Concilium generale Ecclesiam repræsentans, non erat congregatum. *Nec ipse prohibitus id facere sine consensu ipsius concilij, vt patet in constitutione Concilij generalis Constañ, quæ incipit, Frequens. Quibus attentis, patet illud c. statutum, non probare, papam esse supra concilium. Nec, quòd concilium dissoluere possit sine consensu ipsius Concilij, maximè contra prohibitionem sibi factam per concilium generale in dicta constitutione, Frequẽs. nec dubiorũ per ipsum ergà dictam cõstitutionem, Frequens, motorum allegatio, ipsum releuat, quo ad facta per ipsum supposita, quoniam notoriè dicuntur illa super veritate non fundari: & declaratio dictorum dubiorum, Concilio congregato, ad ipsum concilium generale pertinet, & non ad ipsum, secundum iura, dicentia quòd illius est interpretari, cuius est condere: nec decet, præsente superiore, quòd inferior dubia erga constitutionem superioris mota, habeat declarare seu interpretari, 21. dist. per totũ, capit. inferior, de maioritate & obedientia, capitulo Ne Romani, de elec. in Clementinis.

Item opponebatur de verbis dicti c. significasti, importantibus, quòd in statutis cõciliorum generalium apertè intelligitur authoritas Romanæ Ecclesiæ excepta. Sed respondetur, quòd ex quo authoritas vniuersalis Ecclesiæ, & consequenter conciliorũ est maior, & authoritas Romanæ Ecclesiæ minor, vt suprà in præcedentibus est ostensum: necessarium est dicere, quòd authoritas Ecclesiæ Romanę, de qua habetur in dicto c. significasti, ministerialis est Ecclesiæ vniuersalis, quo ad Ecclesias particulares, sicut de Petro dicitur, quòd est minister Ecclesiæ sponsæ Christi, respectu Ecclesiarum particularium, quibus Ecclesia Romana prælata est, 21. distinct. quanuisquodq; ipsa authoritas, vt ministerialis Ecclesiæ vniuersalis, authoritate illius, & non ipsius Ecclesiæ Romanæ, in statutis conciliorum generalium intelligitur excepta, ad declarandum, interpretandum & moderãdum dicta statuta secũdum varietatẽ temporum pro bono Reipublicæ, quãdocunq; concilijs generalibus non congregatis, Ecclesiæ Romanæ pro bono reipublicæ videtur faciendum: & vocatur dicta Ecclesiæ Romanæ authoritas excepta, apud doctores & magistros epieikeia. quibus attentis, constat verba dicti c. significasti, non fundare, authoritatem Ecclesiæ Romanæ esse maiorem authoritate Ecclesiæ vniuersalis, nec per consequens cõciliorum generaliũ ipsam repræsentãtium. Et per præmissa patet responsio ad capitulum, statutum, & c. Constitutio, de elec. lib. 6. In quibus Romanus pontifex sine Concilio generali interpretatur & declarat statuta Cõciliorum generalium, & ad cap. Dudum 3. q. 6. & ad alia iura similia, dicentia ecclesiam Romanam esse caput aliarum Ecclesiarum.

Immò & Gerson fatetur Rõ. Pontificem ecclesiasticæ hierarchiæ esse principẽ & monarcham.

ἐπιείκεια.

Et si dicatur, ꝙ ex quo dicta epieikeia concessa est papæ authoritate Ecclesię vniuersalis, & consequenter conciliorũ generalium, potuit papa vigore dictæ cõcessionis, derogare dictę Constitutioni Frequẽs, & illam interpretari ac moderari ac concilium dissoluere, & ad alium locum mutare: respondetur, quòd præmissa per papã fieri non potuerunt vigore concessionis dictæ epieikeiæ, attento ꝙ in concessione illius authoritas prohibitiua Ecclesiæ vniuersalis, & cõsequenter conciliorum generaliũ, tanquam authoritas superioris, fuit excepta: & non est licitum inferiori, aduersus

ἐπιείκειαν

Universidad de Deusto
Biblioteca

prohibitionem ſuperioris, maximè pro bono vniuerſalis Eccleſię, vt in caſu dictę cõſtitutionis, Frequens, factam venire: aliàs ſi contrariũ diceremus, ſequeretur abſurdũ, videlicet ꝙ vigore dictæ epieikeiæ eſſet in poteſtate papæ derogare omnibus conſtitutionibus ſacrorum generalium cõciliorum, & omnem bonam politiam Eccleſiæ euertere, abſq; eo quòd ſibi poſſet dici, tu malè facis: quod non eſt dicendum.

Vide ſanctũ Thomã in tractatu contra impugnãtes religionem, vbi ait, ꝙ iuris poſitiui ſunt, ſubeſſe diſpoſitioni Papæ &c.

Nec obſtat præmiſſis illa quorũdam aſſertio, habẽs quòd Papa eſt caput & paſtor, nedum Eccleſiarum particularium, ſed etiã Eccleſiæ vniuerſalis: quoniam ſi papa eſſet caput & paſtor vniuerſalis eccleſię, vniuerſalis eſſet: Epiſcopusq; vniuerſalis Eccleſię appellari poſſet, vt patet ad ſenſum. Sed nec eſt vniuerſalis, nec Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ appellari debet, vt patet per beatũ Gregorium in c. Eccè 99. di. ſuprà in principio allegato. Igitur dicta aſſertio eſt falſa.

Sic eũ vocauit Synod⁹ Chalcedonẽſ.

Præterea ſi papa eſſet paſtor & caput Eccleſiæ vniuerſalis, ſequeretur abſurdum, videlicet quòd ipſe eſſet caput & paſtor corporis myſtici Eccleſiæ, ſecundum quod caput in corpore humano, eſt caput & rector illius: quod nõ eſt, nec eſſe poteſt, cùm Chriſtus ſit caput, Gubernator & Rector Eccleſiæ vniuerſalis, vt corporis myſtici conſideratæ: eſſeq́ue duo capita in eodem corpore, monſtrum exiſtat: Igitur arguendo ab abſurditate euitanda, cõſtat dictam aſſertionem eſſe falſam.

Chriſtus fundamẽtum eſt, & 12. apoſtoli fundamẽta ſunt.

Item Eccleſia Romana non eſt vniuerſa, ſed eſt de vniuerſitate corporis myſtici Eccleſiæ, & ſic eſt membrũ dicti corporis myſtici. vt patet per B. Gregorium in dicto c. Eccè, cum ibi notatis per glоſam. Igitur ex quo eſt membrum dicti corporis, non eſt nec eſſe poteſt caput illius, cùm differentia ſit inter caput & membra, capitulo Cùm non liceat, de præſcriptionibus.

Item ſi papa eſſet caput Eccleſiæ vniuerſalis, ſequeretur abſurdum, videlicet quòd Petrus homo peccabilis, recepiſſet poteſtatem ligandi & ſoluẽdi ſupra ſpõſam Chriſti, id eſt, corpus myſticum Eccleſiæ, quod nunquam peccauit, nec peccare poteſt, ſecundum ea quæ habentur in c. A recta, 24. q. 1. cum ibi notatis in gloſa. quod non eſt dicendum.

Item ſi papa eſſet caput vniuerſalis Eccleſiæ, eſſet prælatus à Chriſto vniuerſalis Catholicis Eccleſijs per orbem inſtitutis, quæ incluſa Eccleſia Romana, vnus Thalamus Chriſti ſunt, teſte Gelaſio in c. quãuis vniuerſæ, 21. diſt. Sed non eſt ſic, quia non fuit prælatus niſi cæteris Eccleſijs à Romana diſtinctis, vt patet in dicto c. quanuis.

Item Petrus poteſtatẽ ligandi & ſoluendi recepit, non nomine ſuo, ſed nomine Eccleſiæ, vt miniſter illius. patet per Auguſtinum in c. quodcunque, 24. q. 1. cum ibi notatis per Archidiaconũ in Roſario. Igitur ex quo vt miniſter hanc poteſtatem recepit, non eſt nec eſſe poteſt caput dominę ſuæ, ſicut videmus in corpore cuiuſuis Eccleſiæ, quòd licèt œconomus vel * ſyndicus gerat vices dicti corporis, & in hoc ſit eius miniſter, non eſt per hoc ille caput dicti corporis. Et ſi dicatur quòd licèt Petrus non ſit caput principale Eccleſiæ, nec eſſe poſſit, eſt tamen caput miniſteriale. Reſpõdetur id eſſe falſum, conſiderato quod eſſe caput, denotat præeminentiam & ſuperioritatem, quam miniſter non habet, nec habere poteſt ſupra dominum & dominam, cum ſit ſub eis, & ſic inferior: & in hoc cõſiſtat opinio illorum, qui dicunt Petrum fuiſſe caput miniſteriale Eccleſiæ vniuerſalis: quoniam inquantùm præeminentiam non habuit, nec ſuperioritatem ſupra Eccleſiam vniuerſalem, vt corpus myſticum conſideratam, non poteſt ratione miniſterij ſibi cõmiſſi ſupra Eccleſias particulares à Romana diſtinctas, dici caput miniſteriale ipſius corporis myſtici, licèt reſpectu Eccleſiarum particularium, quę ſunt membra dicti corporis myſtici, Eccleſia Romana & papa poſſunt dici caput miniſteriale illarũ, eo quia ratione miniſterij Petro commiſſi, ipſe præeminentiam & ſuperioritatem habuerit circa ipſas Eccleſias particulares, vt atteſtatur Gelaſius papa in c. quãuis vniuerſæ, 21. diſt. ibi, dum dicebat, quòd quanuis vniuerſæ per orbem Catholicæ Eccleſiæ inſtitutæ, vnus thalamus Chriſti ſint, tamen ſancta Romana Eccleſia Catholica & Apoſtolica, nullis ſynodicis conſtitutis, ceteris Eccleſijs prælata eſt. * In quo eſt notandum, quòd non dicit quòd Eccleſia Romana ſit prælata vniuerſali Eccleſię, quę eſt Chriſti thalamus: ſed cæteris Eccleſijs particulariter conſideratis, ab eadem Romana diſtinctis.

Nunc reſtat reſpondere ad iura prædicta, pro dicta falſa aſſertione allegata: & primò allegatur Grægorius in c. Conſiderandum, 1. diſt. ibi, dum dicitur de Petro, quòd Chriſtus eum cũctæ Eccleſiæ præferre diſpoſuerat. Sed reſpondetur, illa verba debere exponi, id eſt, cunctis Eccleſijs particularibus, quoniam illis tantùm Chriſtus Petrum prætulit, & non eccleſię vniuerſali, vt denotat verbum, cæteris, poſitum in dicto c. quanuis. eſtq́; dicta expoſitio neceſſaria, propter dictũ verbum, cæteris, & etiã propter ea quæ habentur ſecundum Gregorium in dicto c. Eccè, & vt verba in ſenſu, in quo valere poſſint, & nõ perire, recipiantur, cap. Abbate, de verborum ſignificatione cum alijs concordantijs.

Item allegatur pro dicta falſa aſſertione c. præcedens Dictũ, c. conſiderandũ, quod incipit, Hi qui. Sed ſalua pace allegantis, in dicto c. nihil eſt quod faciat ad propoſitũ ſuum, §. tamen. ſed exceptio præcedens dictum c. conſiderandum, benè habet, quòd Petrus poſt trinam Chriſti negationem, nõ ſolùm in gradu ſui Epiſcopatus remanſit, verùm etiam in paſtorem totius Eccleſiæ, exponi debent, 1. omnium Eccleſiarũ particularium exordium ab ipſo habentium, & à Romana diſtinctarum: quibus tantum Romana ꝓlata eſt, vt patet in dicto c. quanuis, vt verba ipſa in ſenſu, in quo valere poſſunt & non perire, recipiantur, iuxta dicta ſuprà in reſponſione facta ad c. conſiderandum.

Item allegatur pro dicta falſa aſſertione cap. Petrus, 2. q. 7. Vbi dicitur, quòd Petrus poteſtatem regni acceperat. Sed reſpõdetur id verũ eſſe, quo ad particulares Eccleſias: non aũt quo ad corpus vniuerſalis Eccleſiæ, quæ eſt corpus myſticũ, cuius Chriſtus caput eſt: & quòd non receperit poteſtatẽ regni ſupra corpus vniuerſalis Eccleſiæ, patet per Gelaſium in dicto c. quanuis. & per Gregorium in dicto c. Eccè, vt ſuprà in præcedentibus fuit oſtenſum.

Nec obſtant notata per Ioannẽ Andreæ in Clementina Ad noſtrũ, de hæreticis, ibi dum dicit, ꝙ ſicut in Eccleſia triumphante eſt vnũ caput ſupremũ, ita in Eccleſia militante eſt vnum caput, ſcilicet Papa: quoniã illud quod ibi dicit Io. Andreæ de papa, intelligi debet reſpectu eccleſiarum particularium, non autem reſpectu vniuerſalis Eccleſiæ, vt ſuprà oſtenſum eſt.

Item allegatur capitulũ, fidelior 50. diſt. Vbi dicit Ambroſius, ꝙ Petrus tanquã bonus paſtor tuendum gregem accepit, poſtq̃ fidẽ perdidiſſe defleuerat: quodq; ipſe Petrus paſtor factus erat, vt cæteros fidei ſtabilitate fundaret. & ſubdit ibi, ꝙ Petrus ꝓ ſoliditate deuotionis, Eccleſiæ petra dicitur, ſicut ait Dominus, Tu es Petrus &c. Ad quæ reſpondetur, quòd ibi non dicitur Petrus dici petra, ad denotandum ꝙ Eccleſia fuerit fundata ſuper eum, quoniã fundata fuit ſupra Chriſtum, iuxta illud: Petra autẽ erat Chriſtus. Sed fuit Petrus dictus petra, ad denotandũ quòd primus in nationibus fidei fundamenta per ſuam prædicationem poſuerit, vt in eodem textu dicitur: & ſic præmiſſa, ex dicto textu allegata, ſunt referenda ad regimẽ & gubernationem Eccleſiarum particularium, non aũt ad regimen Eccleſiæ vniuerſalis, quæ eſt corpus myſticum Eccleſiæ: quod nunquã indiguit, neq; indiget officio paſtorali Petri, cùm illud ſit impeccabile, non habens maculam neque rugam, ſecundũ ea quæ habẽtur in dicto c. A recta, 24. q. 1. cum ibi notatis in gloſa. & ad huius ſententiæ propoſitum dicebant Oſtienſis & Ioãnes Andreæ in c. à nobis in magno de ſententia excõmunicationis ſuper verbo Eccleſiæ, quòd ille textus debet intelligi de Eccleſia militante ſpeciali vel

Romana, quoniam generalis militans cõgregata, non poteſt errare, 24. quæſt. 1. A recta fide.

Nec obſtant alia verba ibi in fine poſita, videlicet, & tanquam ſaxum immobile, totius corporis Chriſtiani compagem molemq́ue obtineat: quoniam illa verba ſunt referenda ad effectum prædicationis, quæ in Petro fuit fundamentum fidei in nationibus, vt ibi dicitur: eſtq́; neceſſariũ, dicta verba ſic intelligere, vt recipiantur in ſenſu, in quo valere poſſunt, & non perire: & niſi ſic intelligantur, perirent, propter ea quæ habentur in dicto c. Eccè, & in c. quãuis vniuerſæ, ſuprà allegatis.

Item allegatur ca. Beati, 2. q. 7. Vbi dicit, quòd meritis Apoſtolorum Petri & Pauli, Roma principatũ & caput obtinuit nationum. Ad quod reſpondetur, ꝙ ſi Roma ibi ſumatur pro Romana Eccleſia, reſpõdetur ꝙ illud, quod ibi dicitur de principatu & capite nationum, referri debet ad eccleſias particulares in toto orbe conſtitutas: non aũt ad Eccleſiam vniuerſalem, quę eſt corpus myſticum Eccleſiæ, ſupra quod Eccleſia Romana nullum vnquam obtinuit principatum, vt patet per iam dicta ſuprà.

Certè etiã Gerſon dicit Papam eſſe monarchã & principem Eccleſiæ ſt. hierarchię

Item allegatur cap. Eſt aliud, 24. q. 1. Vbi dicitur, Eſt aliud apoſtolicum piſcandi genus: quo genere ſolum Petrum piſcari dominus iubet, dicens: Mitte hamum: & eum piſcem qui primò aſſcendit, tolle. ad quod reſpondetur, ꝙ verba illius textus referri debẽt ad piſcaturã faciẽdam ſupra cæteras Eccleſias, ſupra quas Romana fuit prælata: non autem ad piſcaturam faciendam ſupra Eccleſiam vniuerſalẽ, prout eſt corpus myſticum: quoniam illud eſt ſine peccato, & ſic non indiget piſcatura Petri.

Matth 17.

Item allegatur cap. Puto, 2. q. 7. Vbi dicitur, ꝙ Petrus & Cyprianus fuerunt pares meritis. Sed Petrus fuit in poteſtate maior illo, & quocunq; alio Epiſcopo, eo quia ſua poteſtas per ſtatuta vniuerſalis Eccleſię eſt firmata. Sed reſpõdetur, vt ſuprà, quòd illa quæ ibi dicuntur de poteſtate Petri, referri debent quo ad Eccleſias particulares, non aũt quo ad Eccleſiam vniuerſalẽ: Vt verba illius capituli recipiãtur in eo ſenſu, in quo valere poſſunt & non perire, ſicut ſuprà in præcedentibus dictũ eſt, & licèt textus ibi habeat, quòd poteſtas Petri ſit firmata per ſtatuta vniuerſalis Eccleſiæ, per hoc tamen non habetur ex illo, quòd Petrus habuerit poteſtatem ſupra corpus vniuerſalis Eccleſiæ, quæ eſt corpus myſticum, cuius Chriſtus caput eſt.

Item allegatur cap. Hæc eſt fides, 24. q. 1. Vbi dicitur, ꝙ Papa tenet & fidem & ſedẽ Petri: ad quòd reſpondetur, quòd qui impugnat profeſſionem fidei, quam papa cõprobauit, non catholicum, ſed hæreticũ ſe cõprobabit: quodq; ſancta Romana eccle-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sia, quæ semp immaculata permãsit, domino prouidente &c. in futuro manebit sine vlla hæreticorum insultatione, atque firma & immobilis omni tempore persistet. Sed respondetur, quòd illud quod ibi dicitur de Ecclesia Romana, quòd semper immaculata permãsit & permanebit, intelligi debet verum, quandiu ligabit & soluet iustè, claue non errante, vt suprà in præcedentibus est dictum: & sic intelligendo, nõ probant illa verba, nec etiam alia ibi posita, ꝙ Ecclesia Romana sit vniuersalis Ecclesia, quæ est corpus mysticum, cuius Christus caput est. Faciunt notata per glo. in dicto c. A recta, 24. q. 1. Nec quòd Ecclesia Romana receperit potestatem supra corpus vniuersalis Ecclesiæ. Nec etiam, quòd papa ratione Romanæ Ecclesiæ possit dici caput & pastor vniuersalis Ecclesiæ.

Ecce glosam. Sed Petro dictum est, Ego ꝓ te rogaui, vt non deficiat fides tua.

Item allegatur capitulum, In istis, 80. di. vbi dicitur, quòd inter ipsos Apostolos nõ fuit par institutio, sed vnus præfuit omnibus. Sed respõdetur, quòd illa verba, vnus præfuit omnibus, debent intelligi referendo ad ministerium Ecclesiarum particularium, non autem ad vniuersalem Ecclesiã, quæ est corpus mysticũ, cuius Christus caput est, vt patet per iam dicta suprà.

Item ad probandum, ꝙ Ecclesia Romana est caput vniuersalis Ecclesiæ, allegatur capitulum, Non licet, 12. dist. Ibi dum dicitur, & sicut filius venit facere voluntatem patris, sic & vos voluntatem implete vestræ matris, quæ est ecclesia, cuius caput (vt prædictum est) Romana existit Ecclesia. Sed respondetur, quòd ad illud verbum, cuius, addi debet supplendo verbũ membrorũ: & tunc est sensus, quòd illi Episcopi implere debent voluntatẽ matris Ecclesiæ, cuius membrorum caput, Romana Ecclesia caput existit: & sic supplendo & intelligendo, non probat ille textus, quòd Ecclesia Romana sit caput vniuersalis Ecclesiæ. Et notandum quòd Calixtus author dicti c. Nõ licet, dicit Ecclesiam Romanam esse matrẽ aliarum Ecclesiarum, ab eadem distinctarum, ad denotandum ꝙ non est mater vniuersalis ecclesię, secundum Gregoriũ in c. Eccè, 99. dist. & patet etiam per Gelasium in c. quãuis, 21. dist. Ibi dum dicebat, quòd quãuis vniuersæ Ecclesiæ Christi thalamus sint, tamẽ sancta Romana Ecclesia cæteris prælata est, & nõ dicit, ꝙ Christi thalamo, i. vniuersali Ecclesiæ prælata sit: debentque verba huiusmodi ad hũc sensum applicari, quia in alio sumpta, inducerẽt absurditatẽ, vt patet per iam dicta suprà. Et notandum ꝙ archidiaconus in Rosario in dicto c. Nõ decet, recitãdo Bernardum ad Eugenium, circa finẽ 4. libri dicit, ꝙ licèt Ecclesia Romana sit mater Ecclesiarum, nõ tamen domina: quodq; papa nõ est dñs Episcoporũ, sed vnus ex ipsis: quodq; papa debet se cõsiderare fratrẽ diligentium Deũ, & participem eorũ. & subdit ibi archidiaconus, ꝙ Et quare Petrus dicitur est optimũ argumentum. In c. * inuentiones, in principio, quòd papa non sit dominus aliorum episcoporum.

Aliquãdo ponit etiam, decet: quod idẽ est.

Hi pontifices aliter scribunt.

Item allegatur cap. ꝑceptis, in eadẽ di. 12. Vbi dicitur ꝙ præceptis apostolicis nõ dura superbia resistat, sed per obedientiã, quę à sancta Ro. Ecclesia & Apostolica authoritate iussa sunt, salutiferè impleatur, si eiusdem sanctæ Dei Ecclesię, quæ est caput vestrum, cõmunionem habere desideratis, & sequitur ibidẽ, cuius authoritatis sanctionem oẽs teneant sacerdotes, qui noluerint ab Apostolicæ Petræ, supra quam Christus vniuersalẽ fundauit Ecclesiã, soliditate diuelli. Ad quę respõdetur, ꝙ textus in dicto c. nõ probat id, ad quod allegat. Nec obstat illa verba, si ciusdẽ sanctæ Dei ecclesię, quę est caput oĩm vestrum: quoniã illa verba, si ciusdẽ sanctę Dei Ecclesiæ, relationẽ faciũt ad ecclesiã Romanã, de qua in præcedentibus verbis facta erat mẽtio. Nec obstat etiã verba, qui noluerint &c. Quoniã textus ibi dicit, ab Apostolicæ Petrę, non aũt Petri: & veritas est, ꝙ Christus fundauit Ecclesiam supra petrã, q Chr̃s erat, & nõ supra Petrũ, secundũ cõmunem doctorũ opinionem.

Item dicunt illi, in dicto c. Non decet, & in sequenti dicitur, ꝙ Ecclesia Romana est caput vniuersalis Ecclesię & omniũ ecclesiarum. Sed salua pace sic dicẽtium, hoc ꝙ Ecclesia Romana sit caput vniuersalis Ecclesiæ in dicto c. non habetur, considerato ꝙ illa verba, à matre ipsorum quę est ecclesia, posita in dicto c. Non decet, legi debẽt & exponi, vt in respõsione ad dictum c. Non decet, suprà dictum est. Nec verba capitis sequentis quod incipit, præceptis, hoc etiã habent sanè intellecta, vt in respõsione facta ad illud c. ostẽsum est.

Item dicunt illi, in dictis c. Non decet, & sequenti, haberi, quòd ecclesia vniuersalis est fundata super apostolicam petram, i. super Petrum & successores. Sed hoc ibidem non probatur, vt patet per dicta in respõsionibus factis ad illa capitula.

Item allegatur cap. Quis nesciat, 11. dist. Ad quod respõdetur ꝙ facit cõtra allegantem, inquantùm habet, ꝙ Petrus instituit Ecclesias particulares per vniuersum orbẽ, & nõ dicit, ꝙ Ecclesia Romana sit cap. vniuersalis ecclesiæ. Nec obstat ꝙ in eodem c. dicitur, ꝙ aliæ ecclesiæ habuerunt initium à Romana: quoniam per hoc non infertur quòd ecclesia Romana sit caput vniuersalis Ecclesiæ, licèt possit dici caput aliarum ecclesiarum particularium ratione potestatis traditę Petro vt ministro ecclesię super dictis ecclesijs particularibus.

Item allegant isti glosam dicti c. Quis nesciat, quæ habet, quòd Petrus tribuit potestatem Paulo prædicandi. Sed respondetur, illud non inferre, quòd Petrus esset caput vniuersalis Ecclesiæ, vt corpus mysticum, cuius Christus caput est, consideratę: & per hoc patet respõsio ad notata per archidiaconum in c. Ita dominus, 19. dist. Ibi dum dicebat, Petrũ alijs Apostolis dedisse potestatem prædicandi.

Item mãdant illi videri capitulum, Benè quidem, 96. dist. quod non facit ad propositum eorum, nisi respectũ haberent ad illa verba ibi posita prope principiũ, quæ sunt ista: Nec adiectione indiget plenitudo. quasi vellent dicere, quòd ex quo Petrus habuit plenitudinem potestatis, cap. Significasti, de elect. non potest habere aliquam potestatem supra se, nisi Deum: & ad hoc respondetur, quòd Petrus nõ habuit dictã potestatis plenitudinem nomine suo, sed vice & nomine Ecclesiæ vniuersalis, cuius minister est, vt patet per Augustinum in c. Quodcunq;, 24. q. 1. cum ibi notatis per archidiaconum in Rosario, de quo suprà in præcedentibus dictum est.

Item & si forsan habuerint respectum ad alia verba dicti c. quæ habent, quòd præsul Ecclesiæ Romanæ merito B. Petri Apostoli per vniuersum orbem primatum obtinet sacerdotij: respondetur, hoc esse intelligendum, quo ad Ecclesias particulares, per vniuersum orbem cõstitutas, quas ipsa Romana Ecclesia instituit, vt habetur in c. Quis nesciat, 11. dist. non autem quo ad Ecclesiã vniuersalem, cui papa tanquam illius ministeriter subijcitur, vt suprà in præcedentibus deductum est. Nec obstant etiam alia verba dicti c. Benè quidem, quæ habent, quòd papa statutis synodalibus cõsueuit tribuere firmitatem: quoniam si illa verba reciplantur pro statutis synodalibus conciliorum generalium, est hoc intelligẽdum per approbationem reuerentialem, de qua habetur in c. Sicut sancti, 15. dist. per quem textum satis videtur cõfutari opinio prædictorum, quoniam si authoritas papæ sic esset supra Concilia generalia legitimè congregata, quòd illorum statuta non possent habere firmitatem sine papæ authoritate, Gregorius non fuisset locutus in dicto c. Sicut sancti, de Concilijs generalibus cum tanta reuerentia, cum quanta locutus est ibidem.

Item allegant capitulum, Rogamus, 24. q. 1. Ibi dum dicitur, quòd Petrus est caput totius Ecclesiæ. Sed respondetur illud esse exponendum, i. omnium Ecclesiarum quæ ab ipso exordium habuerũt, cap. Quis nesciat, 11. dist. quoniam quãuis vniuersæ per orbem Catholicæ Ecclesiæ institutæ, vnus thalamus Christi sint, tamen Ecclesia Romana nullis synodicis cæteris Ecclesijs prælata est, teste Gelasio papa, 3. c. Quanuis vniuersæ, 21. dist. Et notandum, quòd non dicit, quòd sit prælata thalamo Christi, nec Ecclesiæ vniuersali, quæ est Christi thalamus, vt ibi: sed dicit, cæteris Ecclesijs prælata est. ad denotandũ, quòd omnes aliæ Ecclesiæ à Romana distinctæ, nõ faciunt thalamum Christi: sed Romana & omnes aliæ cum ea, faciunt Christi thalamum, & sic ecclesiam vniuersalem. Vndè in quantùm cęteræ Ecclesiæ non faciunt Ecclesiam vniuersalem, & Romana non est prælata nisi cęteris ab ea distinctis, patet ꝙ nõ est prælata Ecclesię vniuersali, & per consequens, quòd non est vniuersa, sed de vniuersitate corporis mystici Ecclesiæ, vt dicebat Gregorius in dicto ca. Eccè, 99. dist.

Sed Petrus est pastor Ro. Ecclesiæ, & oĩm aliarũ, ergo vniuersæ ecclesię

Itẽ allegãt cap. Cùm beatissimus, 24. q. 1. Vbi dicitur, quòd B. Petrus à Domino recepit principatũ. Sed respondetur, illud intelligendum quo ad cæteras Ecclesias, quę à Romana habuerunt exordium: sed non quo ad vniuersalem ecclesiam, quę Christi thalamus est, vt patet per proximè dicta.

Hoc modo facilè oĩnes nodos soluẽris.

Item allegant ca. Si Petrus, eadem causa, & 9. Vbi habetur, quòd Petrus & nõ alius ex Apostolis, abscidit aurem Malchi: Ad denotandum, quòd ipse præ alijs habiturus erat potestatem ligandi & soluẽdi: Sed respondetur, hoc esse intelligendum quo ad particulares Ecclesias, quæ à Romana habuerunt exordium: Non autem quo ad Ecclesiam vniuersalem, vt patet per iam dicta suprà.

Item allegant c. de Cõstantinopolitana, 22. dist. Vbi dicitur, Si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis non sit papæ subiectus. Sed respondetur, illud non probare, quòd vniuersalis ecclesia sit subiecta papæ, attento quòd ibi non fit sermo de vniuersali Ecclesia, sed de culpis singulorum Episcoporum Ecclesiarum particularium, à Romana distinctarum, qui non faciunt Ecclesiam vniuersalem.

Item allegant c. Antiqua, de priuilegijs, vbi dicitur, quòd Romana Ecclesia est mater vniuersorum Christifidelium: Sed respõdetur, illud esse intelligendum verum, respectu cæterarum Ecclesiarum, quibus Romana prælata est: non aũt respectu vniuersalis Ecclesiæ, cui Romana non est prælata, vt patet per iam dicta suprà.

Item allegant c. primũ de Renunciatione, lib. 6. vbi dicunt * haberi potestatem regere vniuersalem Ecclesiam, & illi præsidere. Sed respõdetur, quòd illa verba nõ sunt ibi dispositiuè posita, sed narratiuè, narrando verba quæ illi Curiosi vltra modum dicebant in q. An esset illicitum papæ renunciare papatui, quando agnoscebat se insufficientem ad regendam vniuersalem ecclesiam. Et sic cùm non sint dispositiua, non fundant intentionem allegantium.

* f. haberi, eã habere

Item allegant c. primum, 22. dist. vbi habetur, quòd Ecclesia Romana est fidei mater. Sed respondetur, illud esse intelligendum

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum ratione prædicationis, quam Petrus primus post Christum in populis exercuit, & Ecclesia Romana alias ecclesias instituit, 11. dist. Quis nesciat? Et sic illud non inferre, quòd Ecclesia Romana sit vniuersa: nec, quòd Ecclesia Romana fuerit prælata vniuersali Ecclesiæ. Et per hoc etiam respondetur ad dictum Ambrosij, in eodem c. dicentis, quòd ipse professus est se velle in cunctis sequi sanctam Romanã, quoniam istud non probat, Ecclesiam Romanã fuisse prælatam vniuersali Ecclesiæ.

Sí prælata est omnibus particularibus, quomodo nõ etiã vniuersæ?

Item allegant, q̃ Christus fundauit Ecclesiã supra Petrum. Sed respondetur, hoc esse falsum, quoniã illa verba, & super hanc petrã, nó referuntur ad Petrũ, sed ad Christum, iuxta id, Petra autem erat Christus.

Matt. 16. c

1. Co. 10. a

Item allegant c. Ita dñs, 19. dist. cuius verba etiã ponuntur in c. Fundamenta, de ele. lib. 6. Sed ad illud fuit respõsum in primis responsionibus suprà scriptis.

Item allegant verba per Christum dicta Petro. Sed respõdetur, quòd per illa Petrus non fuit prælatus vniuersali Ecclesiæ, sed particularibus ecclesijs, vt suprà fuit ostensum, secundum Gregorium & Gelasium.

Gregorio & Gelasio sunt contra vos.

Itẽ allegant glosam cap. In nouo, 21. dist. quæ habet, quòd Apostoli fuerunt pares in consecratione & ordine, non autem in administratione. Sed respondetur, quòd licet Petrus fuerit alijs maior in administratiõe, hoc non infert: & quòd Petrus non fuerit prælatus Ecclesiæ vniuersali, patet per iam dicta suprà.

Item allegant, quòd Apostoli voluerunt Petrum esse principẽ eorum. Ad quod respondetur, nõ reperiri quòd ipsum voluerunt esse principẽ Ecclesiæ vniuersalis. Nec vnquàm talem principatum habuit à Christo, vt patet per iam dicta suprà, secundum Gregorium & Gelasium.

Nota acumen.

Item allegãt c. Sacrosancta, 22. di. Sed ad illud patet responsio per iam dicta suprà.

Item allegant glosas & textus, dicentes quòd papa non habet superiorem in terris. Sed respõdetur hoc * verũ, saluo iure thalami Christi, quando concilium generale nõ est congregatum. Sed quando est legitimè cõgregatum, superioritatem habet in papa, vt suprà in primis respõsionibus ostẽsum est. Et isto modo respondetur ad notata per Vuilhelmum in speculo, titulo de legatis, §. nunc ostendẽdum, ver. 99. & per Baldum in l. rescripta &c.

* esse

Item allegant papam impunè posse tollere cõstitutionem Concilij generalis, cõtra prohibitionem ipsius Concilij generalis, supponentes papam esse pastorem vniuersæ Ecclesiæ. Sed ipsorum suppositum est falsum, & consequenter ipsorum assertio super illo fundata, est falsa, vt patet per iam dicta suprà.

Nihil certius, quàm Papã vniuersæ Ecclesiæ esse pastorem.

Itẽ allegãt c. vbi maius, de elec. li. 6. in §.

cæterùm, vbi dicitur, quòd papa est rector vniuersalis Ecclesiæ. Sed respõdetur, quòd illa verba, vniuersalis Ecclesiæ, exponi debent, i. oĩm ecclesiarũ particularium, membra vniuersalis Ecclesiæ existentiũ, vt patet ex his quæ habẽtur in c. Eccè, 99. dist. & in c. quanuis, 21. dist. Estq; dicta expositio necessaria, vt patet per iam dicta suprà. Præterea notandum, quòd Gregorius 10. dicta verba protulit, tempore quo Cõcilia generalia non frequentabantur, & ad potestatẽ Ecclesiæ vniuersalis pauci respiciebant: & isto modo potest responderi ad illa iura, si quæ allegentur ad probandũ, q̃ papa præsit Ecclesiæ vniuersali: quoniã exponẽda sunt taliter, q̃ veritati declaratę per B. Gregoriũ in dicto c. Eccè, & per Gelasium in dicto c. Quanuis, non obuient, i. contradicant.

Item allegant dicta Augustini, Gregorij, S. Thomæ, Cyrilli & Rabani, & quorundã aliorum. Sed respondetur, q̃ fundãtur super verbis dictis Petro à Christo, quę sanè intellecta iuxta iam dicta suprà, non fundant papam præsidẽtiam habere supra corpus vniuersalis Ecclesiæ. Nec obstant illa verba, Pasce oues meas: quæ si intelligãtur de pascuo spirituali, illud est cõpræhensum sub potestate ligandi & soluendi, quæ data est Ecclesiæ principaliter, vt suprà ostẽsum est, attento quòd nullus debet prædicare, nisi mittatur ab Ecclesia, vel à Petro nomine Ecclesiæ. Si aũt intelligantur, de pascuo corporali, tunc cùm illud pertineat ad Ecclesiam vniuersalẽ, vt patet in Actibus Apostolorum, vbi distribuebatur vnicuiq; quod sibi opus erat, non censetur per hoc Petro amplior potestas data, quàm Ecclesiæ vniuersali, & sic cessat argumentum.

Nec obstat, si pro eis dicatur, quòd papa præsidet Ecclesiæ Romanæ, c. Licet, de cõstitutionibus, li. 6. & cæteris Ecclesijs quæ faciunt vniuersalem, vt in dicto c. quanuis: Ecc. quoniã respondetur, q̃ ad hoc quod papa præsideret vniuersali ecclesię, requireretur q̃ ipse præsideret capitib⁹ & membris oĩm Ecclesiarum per orbem instituta, vt patet in dicto c. quãuis, ibi dũ dicitur, vniuersæ. Sed papa nõ p̃sidet capiti eccl. Romanę, q̃ sibijpsi præsidere non potest. Igitur non præsidet vniuersis Ecclesijs vniuersalem facientibus.

Item allegant c. Si summus, de sententia excommunicationis in Clemẽtinis, vbi papa dicitur summus pontifex. Sed respõdetur, quòd nõ debemus respicere, quid papa ibi fecit, sed quid facere debuit: & constat, q̃ nõ debet se appellare summum, vt suprà in principio fuit probatũ. Igitur &c. Et eodem modo potest respõderi ad c. Vbi magius, de elect. lib. 6. Vbi papa nominatur rector vniuersalis Ecclesiæ: & suppositio sine præiudicio veritatis, quòd posset se appellare summum, hoc esset referendum

respectu Ecclesiarũ particularium, non aũt respectu Ecclesiæ vniuersalis; cui non præsidet, vt patet per iam dicta suprà. & de potestate Ecclesiæ dicit Apostolus ad Ephesios, quòd Ecclesia est corpus Christi & plenitudo eius. Et Augustin. lib. de symbolo, tractatu 4. dicit, quòd Ecclesia est sponsa Christi, quodq̃ totum possidet, & à viro suo accepit in dotem.

Ephe. 1.

Quibus attentis, constat papam nó esse supra Ecclesiam vniuersalem: nec per consequens, supra Concilium generale ipsam repræsentans: quodq̃ præmissis attentis, nó potuit dñs Eugenius quartus, neq; potest dissoluere hoc Concilium generale sine consensu ipsius cócilij: sed ei, iuxta decretum Concilij generalis Constantien. & alia suprà dicta, obedire tenetur.

Et sic est finis, atque sufficit.

EVGENII PAPAE QVARTI EPISTOLAE AD

vel contra synodum Basileensem, hic seorsim congestæ, & iuxta datas ipsarũ, quantùm ex ipsis diuinari licuit, digestæ.

BVLLA MISSA A DOMINO NOSTRO

Papa, dño archiepiscopo Colonien.

EVgenius episcopus seruus seruorũ Dei, Venerabili fratri archiepiscopo Colonien, salutem & Apostolicam benedictionem. Quoniã ex multorum relatione sentimus murmurare nonnullos, audita dissolutione Concilij, si quod esse congregatum videbatur in ciuitate Basileen, opinantes forsitan nos subterfugere velle Concilium, quod semper optauimus fieri, & optamus, nos fraternitatẽ tuam auisatam fecimus per presentes, quòd illa fecimus cũ maturo cõsilio & deliberatione iustis ex causis in literis nostris expressis, quę nos fuerunt fictæ, vt aliqui garriunt, sed verę & efficaces fuerunt. Etiã sunt aliæ causæ, quas nolumus specificè exprimere, quia manifestari nó possent sine quorundã principum nota: sed si omnes aliæ causę defuissent, vna potissima fuit per se omnibus nota, infirma scilicet nostri corporis valetudo. Nos enim qui in minoribus constituti, in Constantien. Concilio reformare Ecclesiam cupiebamus, iam in pontificatu nostro desiderium illud nostrũ perficere, & in tam pio opere laborare psonaliter plurimum affectamus. Ideo concilium indiximus in ciuitate Bononien. Neq; eũ cum agendum sit de reformatiõe vniuersalis Ecclesiæ, cuius directio & cura principaliter ad nos pertinet, & de nõnullis alijs grauissimis rebus cõcernentibus statũ reipublicæ Christianæ, nobis inconueniẽs visum est, tantam rem fieri debere per legatũ nostrorũ sanctę Romanę ecclesiæ cardinaliũ. Sed sicut ei placuit, cuius inscrutabilia consilia, grauissima personæ nostræ superuenit infirmitas, à qua licèt paulatim cõualescere incipiamus, tñ nó omninò liberati sumus, ita vt possimus sine certissimo mortis periculo ad remotiores partes accedere. Igitur in loco magis vicino Concilium celebrare, & in eo p̃sidere decreuimus. Quare nemo iustè succensere nobis potest, si ex omni voluntate Dei quã ostendit in nobis, illud dicimus, quod ei gratũ & vtile Ecclesiæ suæ fore nó dubitamus. Miramur itaq; venerabilis frater de quibusdã, qui magis quærentes euertere & deformare, q̃ stabilire & reformare Ecclesiã, hæreses fouere & bella suscitare, prout hactenus notoriè fecerũt, q̃ præmissa extirpare, & in dulcedine pacis reducere: obloquuntur & studeant contra voluntatẽ & decretum nostrũ, episcopos & prælatos in Basilea sub nomine concilij congregare, non vt ibi per eos reformetur, sed vt penitus obruat̃ status Ecclesiæ, & fides catholica cõfundatur. Licèt archiepiscopi & episcopi, quo ad reformationẽ in vita & moribus, diffinitiuas voces habeant in Cócilio generali, tñ ex iuramẽto priùs p̃stito, parere & obedire mandatis Apostolicis sunt adstricti: nec remanere Basileæ qui erãt nec de nouo accedere, sed potiùs ad veniendũ Bononiã se preparare debuissent, postquàm decreti nostri notitiã habuerũt. Pleriq; stare & accedere sunt coacti, in quib⁹ nec ius, nec authoritas cócilij generalis consistit, quorũ voces & deliberationes minimè * libent, cùm ab eorũ quibusdã cõpulerũt, voluntate dependeant. Itaq; digni non sunt neq; habiles, qui dent legẽ Ecclesiæ, neq; alijs nationibus, neq; religioni Christianæ. Nos enim in concilio proximè celebrando Bononiæ in tẽpore constituto vel citiùs quãprimùm sufficiẽs numerus p̃latorum aderit, videbimus, iudicabimus cũ concilio in talibus oportuno super causa eorũ, qui Basileæ remanserũt, vel illuc nouiter accesserunt, & inspirante nos Dño, qui inspirat iusta & sancta consilia in his, ad q̃ conciliũ Basileæ fuit principaliter ordinatum, salubriter prouidere conabimur. Quare venerabilis frater, cùm tibi etiàm qui in Ecclesia Dei notabile mẽbrũ existis, solers immineat cura p̃missorũ, qui de veritate rerum & statu personæ nostræ es plenius informatus, qui vides in hoc turbine fluctuãtium voluntatum, sub hac informitate asserti cócilij, rem ecclesię periculosè committi, q̃ maioribus consilijs indigeret: quibus vtinam oẽs debito in tempore sufficere possem⁹. & sentire potes, nõ per vniuersalẽ Christianorũ voluntatẽ, sed per aliquos cõspiratores, ad pernicię ecclesiæ p̃latos, fictisq; rõnib⁹, coloratisq; argumẽtis induci, & nõnullos exq̃sitis modis & comminationibus impelli, vt ad id assertũ

* libere quæ sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

concilium vadant, quod & lapsu temporis & nostra authoritate est dissolutū: Fraternitatem tuā in dño exhortamur, quatenùs per nuncios & literas tuas, quomodocunq; noueris aptiùs cóuenire, retrahere procures prælatos circunstantes, & temporales dños exhortari, vt ipsos retrahāt à dicto asserto concilio Basileen. Et si qui iam iuissent, hos penitus reuocare, in q̄ maiori numero fieri potest, ipsos inducēdo, vt ad indictum per nos Bononien concilīū supradictum, vt tenentur, debito tempore quāto citiùs poterunt, venire procurent: & tēporales dñi suos oratores, ad dictū Bononien concilium mittāt, qui suis honoribus assint, negocia dirigant, & iustis deliberationibus foueant, sicut de Christiana eorum deuotione speramus: quo in tēpore tu etiā ad ipsum Bononien concilium debeas aduenire. Qua in re omnem tuę virtutis consuetum vigorē excitamus in hac iusta causa Ecclesiæ Dei, vt omnis mundus intelligat, sancto operi sanctas te atq; feruentes operas posuisse, & nos ad meritos tuos honores feruentiùs animemur, nobis de tēpore in tēpus notificando, quantū (vt speramus) virtus tua profecerit, & profecuta fuerit in prędictis. Data Romæ apud S. Petrū, anno incarnationis nñicę 1431. 3. Idus Februarij, pontificatus nostri anno primo.

INFORMATIO MISSA PER dñm nostrum papam ad regē Romanorū per dñm Iacobum archiepisc. Ebreduñ, deliberata circa modū se habendi p dños Prælatos & alios Basileæ cōgregatos.

QVia impossibile est, sine fide placere Deo, & sanctiss. dñs noster sub continuata religionis Christianæ institutione à puero vacauerit fidei obseruationi, nihilq̄; ampliùs desideret, post animæ salutem, q̄ ipsius fidei obseruationem & incrementum: placet contentatur eiusdem sanctitati, cp existētes in loco p̄dicto Basileen & qui erunt, authoritate per dñm nostrum eis concedenda, & præsidētibus nuncijs siue legatis per sanctitatē suam deputandis, intendere possint & valeant hęresum extirpationi, vigentium in partibus vltramontanis, & potissimè Bohemorum nunc vrgenti, tam per instructionem, q̄ per reductionē eorum ad sacrosanctā fidem catholicam, & alijs vijs debitis, licitis & honestis: prouiso tamen, cp si oriant dubia notabilia seu magna, eiusdem dñi nostri cum consilio concilij & dñorum Cardinaliū sit decisio authoritatiuè, vel remittantur ad Concilium aliud futurū, vbi dñs noster psonaliter interesse possit, si p̄dicti Basileen maluerint.

Item placuit contentabiturq̄; dño nostro, quòd prædicti circa reformationem morū in omni statu Ecclesiastico inuigilare habeant, & aduisare particulariter, prout spiritussanctus ministrabit vnicuiq̄;, prouiso quòd eorum aduisamenta per oratores suos ipsi domino nostro transmittāt: qui correcto & addito, quod suæ sanctitati videbitur, communicatione facta correctoribus & additoribus existentibus in Basilea, firmitatem obtineant, prout domino nostro videbitur, approbantibus vel in Basilea cōgregatis: & si non concordauerit sanctitas domini nostri cum prædictis, remittantur ad futurum aliud Concilium, in quo dominus noster interesse possit, vt per hæc & alia debitus honor sedi Apostolicæ seruetur, & ei deferatur.

Item quia pacis bonum inter omnia desiderabile est, cùm non nisi pacis in tempore benè colatur pacis author, placuit contētatur domino nostro, quòd prędictis omnibus ad auisandum se de pacis procuratiōe interponant, media ad eam quærant, & eidem efficaciter intendant, salua semper in omnibus prædictis sanctæ sedis Apostolicæ authoritate: Cui deuotè obsecūdare tenentur, qui Christiano nomine gloriātur. Et propterea remittenda est ei decisio saltem, vt superiori capitulo continetur.

Item quòd omnia & singula, requisitiones, exhortationes, monitiones, citationes, dierum appositiones & processus incepti, & qui inciperentur post præsentium concessionem per Basileæ congregatos, contra quascunq; personas cuiuscunq; dignitatis aut conditionis existant siue status, & omnia per quæ, siue quorum medio siue authoritate ad ipsos vel ipsas vētura est, pro nō factis habeantur, perindeq̄; sit, acsi nullo vnq̄ tempore facta, facti, seu factę extitissent: ita quòd omnia remaneant in statu, in quo erāt ante dictam congregationē Basileæ, & etiā omnes monitiones, citationes & processus incepti in audientia contradictarii & alibi authoritate Apostolica, & qui inciperentur post præsentium concessionem contra dictos Basileæ cōgregatos, seu singulares eorundem, qui ibidēm erant, existant aut fuerint, habeanē pro non factis, acsi nūquàm euenissent, siue facti aut factæ extitissent, ita quòd in nomine dñi nostri Iesu Christi in vera pace, charitate non ficta, & bona vnione animarum, modo & forma prænsertis, & non aliter nec in alijs cum maturitate debita procedatur, vnà cū legatis domini nostræ papæ deputandis.

Item paratus est dominus noster abbreuiare tempus concilij proximè futuri Bononiæ, & etiam locum mutare, dummodò fiat in terris Ecclesiæ immediatè subiectis in Italia, vbi dominus noster cū sacro collegio possit personaliter p̄sidere, iuxta cōsilium in Basilea existētium, & ibidem poterunt conuenire & papa & dominus rex personaliter in concilio, vbi multa bona fieri poterunt, quæ fieri non possent sine papæ ad minùs præsentia.

TENOR LITERARVM APOstolicarum de potestate Legati papę moderni præsidēn concilio.

EVgenius episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Iuliano S. Angeli diacono cardinali, Apostolicæ sedis Legato, salutem & apostolicā benedictionē. Quēprimum fuimus diuina fauente clementia ad apicem summi apostolatus assumpti, venit nobis in mentem, quātum mundo vtilis & necessaria Ecclesiæ legatio tua, cū qua fuisti per sedem apostolicam destinatus ad Alemaniæ & nōnullas alias partes pro causa fidei & ordinatione concilij generalis, & alijs cōmissionibus specialibus de reb⁹ magnis & arduis, datis circūspectioni tuę. Propterea placet nobis, & volumus vt legationē huiusmodi, p causa fidei & alijs specialibus cōmissionibus tibi factis, quantū tibi grātia diuina cōcesserit, cōtinues atq; pertractus cū illis modo & forma, potestate & facultatibus tibi datis atq; concessis, p felicis recordationis Martinū papam quintū prædecessorē nostrū, prout in ei⁹ literis pleniùs continetur. Circa verò negociū cōcilij generalis, quia in pluribus mutationē esse fatētā sentimus, oīa q̄ emerserint vel ad notitiā tuā puenerint, celeriter nobis scribas cū cōsilio tuo, qualiter in talib⁹ prouidendū & agendū esse videat, significādo nobis oēm illarum rerū statū particulariter & distinctē. Datū Romæ apud S. Petrū, 4. Idus Martij, pontificatus nostri anno primo.

BVLLA REVOCATIONIS commissionem factam domino cardinali Legato, de cōcilio cū causis inibi expressis.

EVgenius episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Iuliano S. Angeli diacono Cardinali, sedis Apostolicæ legato, salutē & Apostolicā benedictionē. Postq̄ diuina clementia, ad apicē summi apostolatus, licēt immeriti, assumpti fuim⁹, nihil diligentiā nostræ & amplitudini sedis Apostolicæ magis conuenire putauimus, q̄ omni studio & diligētia prosequi, vt personę Ecclesiasticæ, quātum humanæ fragilitati cæleste permissum est, per semitam Iesu Christi incedentes, abiectis illecebris cū synceritate religionis & fidei vitam honestā duxerunt, & Deo, prout professi sunt, seipsos veris effectibus dedicarent. Quod cōsiderantes, & in animo nostro sæpius repetentes, ac ea quę per felicis recordatiōis Martinum papam 5. prędecessorem nostrū, circa celebrationē Basileen concilij iuxta ordinationē Cōstan synodi instituta fuerūt, qui tibi in dicto Basileen concilio præsidēdi, & huiusmodi conciliū, si & quando pruderet, & agendū esse videat, significādo nobis dētiæ tuæ videretur dissoluendi, & pro alio cōcilio iuxta statuta præfata synodi in decennio celebrando, alium locum assignandi, plenā per varias suas literas dedit facultatem, Deo propicio, absoluere & perficere intendentes, de venerabiliū fratrū nostrorū consilio, circunspectioni tuæ, ex quo in ingressu tuo ad Alemaniæ partes nulli prælati in Basilea pro celebratione cōcilij erāt congregati, dedimus in mādatis, vt interea circa expeditionē contra Bohemos hæreticos, tibi etiam cōmissam vacares, & deinde ad ciuitatem Basileen dicti concilij locum accederes, & ibidēm nostro & Ecclesię nomine præsideres. Verùm licēt ad opprimē- Cōmēdadam dictorum hæreticorum perfidiam, oīa tio legati.
à te prudenter & solicitè gesta sint, & nihil ad hoc sanctum opus pertinens, prętermissum, tamē occulto Dei iudicio permissum est, vt infelix ac turpis illa catholicorū fuga sequeretur, posteaq̄ præmissis dilectis filijs magistro Ioāne *Polomar palatij Apostolici causarū auditore, ac Ioanne de *Raguseio in Theologia magistro & ordinis fratrum Prædicatorum procuratore, ad dictam ciuitatem profectus es, & oīa iuxta desiderium cordis nostri circa reformationem cleri, extirpationem hæresum, pacē & salutem Christianorum, quātum in te fuit, Narrat in-
efficere procurasti. Tandem cùm post lō- conuenié-
gam tuam moram, requisitis insuper à tua tias.
circunspectione prælatis & alijs, parua ibidēm cōgregatio facta fuit, de consensu eorum qui in dicta ciuitate existūt, dilectum filium Ioānem Pulchripatris in Theologia magistrum canonicum Bisuntin, pro plena informatione dispositionis concilij ac belli & turbationis illarum partium, ad nos & dictos fratres nostros destinasti, quem vnà cum dictis fratribus nostris, licēt infirmitate grauati, libenter audiuimus, & oīa per ipsum tam nobis vnà cū prefatis fratribus, q̄ commissarijs nostris ad eum audiendum per nos posteà deputatis, facūdè & prudēter explicata plenè intelleximus. Qui enarrauit inter cætera, cp in partibus Alemaniæ specialiter clerus multipliciter deformatus erat, quodq̄; pestis illa Bohemica ad multas Alemaniæ partes serpens, venenum suū effuderat, & partes illas tam detestabili labe inquinauerat. Quodque etiam exindè in partibus Basileæ infinita scandala suborta erant, cùm nonnulli oppidani sectam Bohemorum imitantes, clerum persequerentur, & crudeliter trucidarent. Addidit præterea alias difficultates & pericula, q̄ ex bello inter dilectos filios nobiles viros Philippum Burgūdiæ & Frederīcum Austriæ duces prouenieb̄at. Nam hi armis decertātes, terras dictæ ciuitati propinquas habentes, asserunt transitū ad Basileam, sine formidine & periculo fieri nō posse. Præterea celebrationē concilij & reformationē Ecclesię plurimùm oportunam esse asserebat. Quæ omnia ac plura alia satis nota, quæ honestatis gratia prætereunda & *subijciēda sunt, for. *sub-
cōsiderantes, quanuis anteà varijs nuncijs ticenda
ac li-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cauſę cōcilij prorogati.

ac literis cognita nobis eſſent, ac exiſtimātes ob tot difficultates & pericula prelatos forſitan tanto tempore expectantes, Baſileam non veniſſe,ſeptenniumq; in quo cōgregari debebant,elapſum eſſe, & ſi de nouo vocarētur,pericula & difficultates prædictas allegarēt, nec ad ſubeūda huiuſmodi pericula honeſtè cogi poſſent, ac etiam verſantes in animo noſtro,quòd cū tot facultatib⁹,impedimentis &periculis,hyems etiam inſtat,& noua vocatio ad concilium celebrādum,quam idem Ioannes Pulchripatris affectare videbatur,fruſtrà fieret,niſi aliquod cōueniens temporum ſpatium interponeretur.Cumque etiam his proximis diebus chariſſimus in Chriſto filius noſter Ioannes Palæologus Imperator Conſtantinopolitañ nuncupatus, oratorem ſuū ad nos & præfatos fratres noſtros deſtinauerit,qui exponendo nos requiſiuit, vt iuxta ordinationem dicti prædeceſſoris pro vnione Orientalis Eccleſiæ cum Romana & Occidentali Eccleſia concilium celebraretur:nosq; conuentiones & ordinationem dicti prædeceſſoris etiam cum conſilio dictorum fratrum noſtrorum approbantes, ipſiſq; Græcis poſtulantibus,iuxta conuētiones dicti prædeceſſoris, expenſas galearum eos ad concilium conducere,&ipſo finito,ad partes ſuas reducere debētium, & alias expēſas opportunas & neceſſarias obtulerimus:multaq; etiam loca Italiæ, cum alibi pro Græcis cōmodè fieri non poſſet, pro celebratione dicti Concilij,eorumque reductione ad ritum Romañ Eccleſiæ per nos oblata fuerint, dictusque orator nos certos effecerit,Imperatorē & patriarcham præfatos alios ſuos oratores cum plena poteſtate tranſmiſſuros eſſe,qui ex oblatis in Italia locis aliquem præſertim cū plena poteſtate Bononiam acceptabunt,prout ad p̄fatum prædeceſſorem ante ſui obitus notitiam tranſmittebant. Cumq; ſi noua prelatorū vocatio,vt premittitur,fieret,hęc duo concilia vno propè tempore concurrere videantur:& ſi ea diſiuncta fieri & celebrari cōtingeret,vnum ex altero debilius & minoris efficeretur authoritatis: hæc inſupèr vnà cum dictis fratribus noſtris animo noſtro contemplantes,cùm in vniuerſa republica Chriſtianorum nihil deſiderabilius contingere poſſet,q̄ videre Græcos tanto temporis interuallo à dicta Romañ Eccleſia diſiunctos,ſub ritu ipſius eccleſię & veritate catholicæ fidei reductos eſſe,& illam Græciæ nationem, quæ tot ſanctos patres & viros egregios & ſapientes genuit, qui humano generi tam ſacrarum q̄ ſecularium literarum ſeminarium dederunt, Romañ Eccleſiæ vnitam, & ſub ipſius vnico ouili reductam.his & alijs rationabilibus cauſis inducti,vt tam reformationem cleri & Eccleſiæ ac extirpationem hæreſum,ac paci & tranquillitati Chriſtianorum, q̄ etiā Græcorum reductioni,quæ omnia ſummis deſideramus affectibus,prouidere perſonaliter valeamus, circunſpectioni tuæ ipſum cōcilium,ſi quod adhuc pendere videatur, diſſoluendi:& nihilominus ante diſſolutionem huiuſmodi in ciuitate noſtra Bononien̄,vbi Deo authore perſonaliter intendimus preſidere,vſq; ad annum cum dimidio à die diſſolutionis huiuſmodi cōputādum,nouum concilium indicendi,aliudq; pro tempore decennij iuxta ordinationem dictæ Conſtantien̄ ſynodi in loco, vbi tibi cum conſilio eorum,qui in Baſilea pro cōcilij cauſa exiſtunt, videbitur, ſimiliter indicendi,ac omnia alia in præmiſſis agendi, diſponēdi,ſtatuendi, exequendi & cōcludendi,quæ pro ſtatu & honore noſtro, & dictæ Romañ Eccleſiæ,ac pace & tranquillitate reipublicæ Chriſtianæ noueris profutura,plenam & liberam de ipſorum fratrum,videlicet Iordani Sabinen̄, Antonij Oſtien̄ & *Velletren̄, Hugonis Prænestin̄ epiſcoporum,&dilectorum filiorū noſtrorum,Ioannis tituli S. Laurentij in Lucina, Antonij tituli S.Marcelli, Ioannis tituli S. Sixti,Franciſci S.Clemētis,Angelorti tituli S.Marci presbyterorū, Lucidi S. Mariæ in Coſmedin,& Arcidini ſanctorum Coſmæ & Damiani,ſanctæ Romañ Eccleſiæ diaconorum Cardinalium conſilio, authoritate Apoſtolica tenore præſentium cōcedimus facultatem pariter ac poteſtatem, ratum & gratum habituri,quidquid per te ſup̄ præmiſſis propoſitum,deliberatum, ordinatū, ſtatutum,ac decretum & conſultum fuerit, idq; faciemus,authore dn̄o, vſq; ad ſatisfactionem condignam inuiolabiliter obſeruari. Datum Romæ apud S. Petrum, anno incarnationis dominicę 1431.2. Idus Nouēbris,pontificatus noſtri anno primo.

Ego Iordanus epiſcopus Sabin̄,dn̄o noſtro præfato aliqualiter impedito, ac de eius mandato præſentibus præſcriptis dominis Cardin̄,manu propria ſubſcripſi.

Ego Iordanus epiſcopus Sabin̄, nomine meo proprio ſubſcripſi.

Ego Antonius epiſcopus Oſtien̄, manu propria ſubſcripſi.

Ego H.epiſcop⁹ Prænestin̄,nomine meo proprio ſubſcripſi.

Ego Ioannes tituli S.Laurentij,ſubſcr.

Ego Antonius tituli S.Marcelli, ſubſcr.

Ego Ioānes tituli S. Sixti presbyter cardinalis,me ſubſcripſi.

Ego Franciſcus tituli S. Clementis presbyter Cardinalis,ſubſcripſi.

Ego A. tituli S. Marci presbyter Cardinalis,ſubſcripſi.

Ego Lucidus cardinalis de comitibus S. Mariæ in Coſmedin,ſubſcripſi.

Ego Ardecinus ſanctorū Coſmæ & Damiani diacon̄ cardinalis,ſubſcripſi.

LITERA REVOCATIONIS concilij,publicata Romæ & alibi.

EVgenius &c. ad futuram rei memoriā.

Vniuerſis &ſingulis Chriſtifidelibus, præſentes literas inſpecturis,ſaluté & Apoſtolicam benedictionē. Quoniam alto & incomprehenſibili Domino reddere conPſal. 115. ſituimus vota noſtra in conſpectu omnis populi,& in atrijs ſanctis eius, poſtquàm claues Domini ſuſcepimus,& B.Petri nauiculam gubernamus,ſuppreſſi magno pondere,inter procelloſos mundi motus eſſe videmur conſtituti. contuemur enim ſubortam iſta tempeſtate prophanā hæreſim Bohemicorum,quaſi venenum inficere prædicordia fidelium,inque dies mortali contagio ſerpere,taxareq; animos titubantiū populorum,& Græcorum errores, ad quorū extirpationem ſalubribus experimentis p̄videbatur,propter emergentia incómoda perdurare hoſtes adorandæ crucis ab Aſia & Africa inter Europam vaſta cæde atque calamitate iuualeſcere cōtra populū Chriſtianum,& ipſos principes populosq; fideliū inter ſe concertantes deſæuire,& cleIohan. 16. rum in diuerſis mundi partibus reformationē plurima indigere. His igitur prophaPſal. 79. nis malis afflictati,clamare cogimur ad pominum:Excita potentiam tuam, & veni, vt ſaluos facias nos. Deus conuerte nos,oſtēde faciem tuam,& ſalui erimus. Dñe Deus virtutum,conuerte nos. His & alijs cogitationibus laniantibus mentem noſtram,alta Ecclēſiaſt. 3. nos cura ſolicitat,*quòd tot malis obſtare & Chriſtianæ ſaluti prouidere poſſumus. Et dum affectiōem noſtram flagrantiſſimā attendimus, vehementiſſimè concitamur: dum verò gerendarum rerum magnitudinem,loca & tempora menſuramus,neceſſitatem conditionis humanæ recordamur, quoniam res tam arduas, tamq; difficiles, luſtrare breui ſpatio non valemus: attento maximè, quòd dum ſe. Re. Martinus papa 5. prædeceſſor noſter,dilectum filium nostrum Iulianum S.Angeli diaconum cardinalem,pro celebratione Baſileen̄ cōcilij ād ipſam ciuitatem Baſileen̄ deſtinaſſet, dum nulla adhuc ibi congregatio prælatorū faēta foret,ipſe Cardinalis, ne interim tēpus vacuum deduceret, verſus Bohemiam ſe transtulit,ſicut habuerat in mandatis,ſicuti demum facta occulto dei iudicio catholicorum fuga,præmiſſis ad ipſam ciuitatem Baſileen̄ dilectis filijs Ioāne*Polomari paſuper. nos de *Baguſia in Theologia magiſtro ordinis Prædicatorū procuratore,Cardinalis Apoſtolici cauſarum auditore,&Ioannis Apoſtolici cauſarum auditore, profectus ad ipſam ciuitatem, requiſitiſq; Prælatis partium diuerſarum,paruaq; ibidē cleri congregatione ſequuta, de conſenſu eorum qui in dicta ciuitate exiſtunt, dilectum filium Ioannē Pulchripatris in Theologia magiſtrum canonicum Biſuntin̄, ad nos & dictos fratres noſtros tranſmiſit,qui nobis inter cætera facundè & prudēter explicauit,ſignificauitq; deformationē cleri in partibus illis,& nefandam ipſius hereſis peſtem pullulare indies,& iam vſq; ad partes Baſileę proximas aduenisſe,ſequutis indè ſcandalis & cladibus abominandis.nam hæreſis prædictæ imitatores, clerum inſequētes,aliquos turpiter expulerunt,& nōnullos inhumaniter trucidārunt. Addidit etiam diſcrimina principatus guerræ inter dilectos filios nobiles viros Philippū Burgundiæ & Fredericū Auſtriæ duces,aliasq; difficultates,ex quibus tamen nouam prælatorum vocationem ad Baſileam affectare videbatur.Nos quidem examinantes conditionem mundi, temporum & locorum, quòd inſtat tempus hyemis,quodq; loca circunſtantia Baſileā,potiſſimè verſus Auſtriam & Burgundiam,minùs eſſe tranſitu ſecura ferebātur,vndè veriſimile fuit, prælatos in Baſilea diutiùs expectatos non veniſſe,qui etiam cōſideratis difficultatibus, temporum ineptitudine,pericula bellorū, non veniendi rationes allegare poſſent. Et ſi qui pauci veniſſent, tractādis rebus multis & magnis non ſufficerent: quodq; p̄terijt tempus ſeptēnij,in quo ſecundū ſtatuta Conſtantien̄ concilij,ſine alia vocatione debebant congregari. Super hęc omnia, quæ animo noſtro verſabamus, quia propter certas conuentiones vnionis & reductionis Græciæ Orientalis Eccleſię in Romana & vniuerſali Eccleſia,initas & tractatas inter ipſum prædeceſſorem noſtrum & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, de quorum numero eramus, & oratores in Chriſto Ioānis Palæologi Imperatoris Cōſtantinopolitañ illuſtris,& venerabilis fratris noſtri Ioſeph apud Græcos Conſtantinopolitani patriarchæ, ipſi Imperator & patriarcha his diebus ſuos ad nos & præfatos fratres noſtros oratores tranſmiſerunt, requireñ ex tractatis eiſdem pro vnione & reductione prædictis,quòd ſicuti cum prædeceſſore noſtro & fratribus eiſdem conuenerāt,dignaremur exequi, & in loco eis apto generale concilium facere conuocari. Requireñ etiam præmiſſas expenſas, & alia ſibi ſecundum dictas conuentiones p̄miſſa.vndè nos & oblatiōes propter executionē tanti boni,pro aduenturis prelatis, & oratoribus eorum ad Italiā, pro manſione, & pro ſuo reditu ad Græciam, pro galeis & alijs neceſſarijs obtulimus impenſas oportunas. Cum quibus Græcis, dum nominatæ fuiſſent Roma, Ancona & Bononia, & alia Italiæ loca, demum licèt Roma nobis & fratribus noſtris commodior extitiſſet, in Bononiā putamus aptiùs conuenire,quę propter habilitatē nauigationis eorū, & p̄pter aditū viciniorem vltramōtanorum ad Italiā,capacitatē loci & alias conditiones,

idonea

Universidad de Deusto
Biblioteca

idonea reputatur: quò prefati patriarcha & Imperator solennes suos oratores ad nos transmittere promiserunt, sicut ante notitiã obitus prefati nostri prædecessoris trãsmittebant. Considerantes itaque prędicta, & quòd in tota republica Christianorũ nihil sanctius & optabilius esse posset, quàm Græcam Ecclesiam, olim tot sanctis & viris Ecclesiasticis clarissimis illustribus, dimissis errorib⁹, reductam videri ad ritum Romañ & vniuersalis Ecclesiæ: comprehendimus necessarium esse, ad cõueniens spatiũ temporis in Bononiam generale Conciliũ cõuocari. Nam si prælati Basileam de nouo vocarentur, qui conuenire non possent sine temporis interuallo, vtrunq; concilium ferè vno tempore cõcurreret, & sic vtrunq; minoris authoritatis haberet, nec prelati in vtroq; possent interesse, nec posset vtrunq; generale Concilium nominari. Vndè pro ipsorum commoditate, ne bis habeant cõuenire, & causis superiùs declaratis, & alijs magnis & vrgentibus, suis loco & tempore declarãdis, magis bonum minori ꝓponeñ, nos de consilio & assensu venerabiliũ fratrum nostrorum, Iordani Sabineñ, Antonij Ostieñ, Hugonis Prænestiñ episcoporum, Ioannis tituli sancti Laurentij in Lucina, Antonij sancti Marcelli, Ioannis tituli sancti Sixti, Francisci tituli sancti Clementis, Angelotti tituli sancti Marci presbyterorum, Lucidi sanctæ Mariæ in Cosmedin, & Ardecini sanctorũ Cosmæ & Damiani diaconorum eiusdem sanctę Romanę ecclesię Cardinaliũ, per literas nostras directas ipsi cardinali sancti Angeli legato, vt suprà, aliàs concilium si quod in Basilea congregatum videretur, ex causis prædictis dissoluendũ, & aliud (vt prædicitur) in anno cum dimidio à die publicationis earundem literarũ, in præfata ciuitate Bononia celebrandum, indicendum & publicandũ, & sequẽs aliud concilium in decennio à die dissolutionis ipsius Basileeñ concilij, iuxta ordinatiõem Constantieñ synodi, in ciuitate Auinioneñ enunciandum & statuendum decreuimus: & quia post transmissionem præfatarũ nostrarum literarum ad notitiam nostrã peruenit, vltra ea quæ superiùs continentur, præfatos Bohemos hæreticos in Constantieñ concilio tam maturè atque solenniter condemnatos, & in Seneñ Concilio ac per diuersos processus sedis Apostolicæ & legatorum eius, subsequenter aggrauatos & reaggrauatos, cũ inuocatione etiam auxilij brachij secularis, & publici belli indictiõe multiplici, quousque toti orbi plusquàm notissimũ est, catholicæ fidei esse notorios hostes & perfidos inimicos armatos, hæreses pertinacissimè & inflexibiliter defendentes, fuisse inuitatos Basileam ad disputandum & contendendum super articulis in præfatis Concilijs generalibus, & per processus Apostolicos tam solenniter (vt præfertur) condemnatos, in iniuriam authoritatis Apostolicæ, sacrorumque Conciliorum prædictorum, contra decreta sanctorum patrum, & statuta legum imperialium, ciuilibus audientiam expresse denegantium, & alia diuersa scandala & pericula imminere, vt eo citiùs ad terminum currant & veniant ipsorum Conciliorum, quo citiùs præmissa fuerint publicata: ex nunc tenore præsentium de ipsorum nostrorum fratrum Cardinalium consilio & assensu, concilium si quod (vt præmittitur) Basileę congregatum videatur, de Apostolicæ potestatis nostræ plenitudine dissoluimus & totaliter liberamus, aliudque concilium in anno cum dimidio à die datæ præsentium computando, in præfata ciuitate Bononieñ, quam ad hoc cognouim⁹ aptam quamplurimùm, vt præfertur, indicimus, publicamus, & tenore præsentium declaramus. In quo cum præfatis fratribus nostris, dante Domino, intendimus interesse & personaliter præsidere. Et nihilominùs in decennio, aliud simile Concilium iuxta statuta Constantieñ synodi de eorũdem fratrum nostrorum consilio & assensu, in ciuitate Auinioneñ similiter extunc indicimus, publicamus & declaramus, in nomine IESV Christi filij Dei, cui⁹ pretiosissimo sanguine saluati sumus, & cuius populi salutẽ totis affectibus adspiram⁹, vobis vniuersis & singulis patriarchis & archiepiscopis, episcopis, prælatis & clericis, quorum interest, vbicunque constitutis, dissolutiones & indictiones huiusmodi notificamus, vosque & vestrum quemlibet requirimus & monemus per viscera misericordiæ Iesu Christi, & in vim iuramenti prestiti in consecrationibus vestris, & in virtute sanctæ obedientiæ ac etiam Apostolica authoritate nostra vobis ꝓcipimus & mãdamus sub pœna excõmunicationis & alijs pœnis iuris, quas tenùs in anno vno cũ dimidio à datis præsentium (vt præmittitur) computando, ad præfatam ciuitatem Bononiensem pro hoc sacrosancto concilio celebrando, & subsequenter in decennio prædicto in ciuitate Auinioneñ debeatis personaliter conuenire, quos omnes præsentis scripti instantia atque decreto intendimus esse monitos, peremptorieq; citatos, ac si vestrum singulis directæ fuissent nostræ monitoriæ literę speciales. Nulli ergo &c. liceat &c. nostræ dissolutionis, liberationis & citationis infringere. Datum Romæ apud S. Petrum 15. Kalend. Ianuarij, pontificatus nostri anno primo.

transfert disputandi onerandi. Vide epistolam.

Sic etiam Leo 1. noluit semel definita,

LITERA APOSTOLICA ad regem super concilij dissolutione.

EVgenius Episcopus seruus seruorum Dei, charissimo in Christo filio Sigismundo Romanorum, Hungariæ & Bohemiæ regi illustri, salutem & Apostolicam benedictionẽ. Cùm pastorali officio, cui disponente domino præsidemus, & sedis Apostolicæ authoritati nihil magis cõuenire putaremus, quàm tota mente incumbere, & efficaciter prosequi, vt personæ Ecclesiasticæ per semitam Iesu Christi incedentes, abiectis illecebris, cum synceritate religionis & fidei vitam honestam ducerent, & Deo, put professi sunt, seipsos veris effectibus dedicarent, dilecto filio nostro Iuliano sancti Angeli diacono cardinali, sedis Apostolicæ legato, de venerabilium fratrum nostrorum consilio, per nostras certi tenoris literas dedimus in mandatis, vt ad ciuitatem Basileeñ accederet, & ibidem si prælatorum congregatio facta esset, nostro & Romanæ ecclesiæ nomine præsideret, & inquantùm in eo esset, reformationem cleri, hæresum extirpationem, ac pacem & salutem fidelium procuraret. Verùm licèt in proposito constãtes essemus, & putemus concilij celebrationẽ necessariam esse: tamen certis rationabilibus causis inducti, in schedula præsentibus intercluſa denotatis, de eorundem fratrũ consilio huiusmodi concilium, si quod congregatum videatur, dissoluendum esse mandauimus, & iuxta tenorem dictæ schedulę dissoluimus, & in ciuitate nostra Bononiensi, vsque ad annum cum dimidio à die dissolutionis huiusmodi computandum, celebrandum esse decreuimus. Quæ tibi pręcipuè significare voluimus, quia ante omnes principes fidei defensores, & fidelium pacem, ac statum ecclesiæ, & conseruationem authoritatis nostræ & sedis Apostolicæ procurare debes, serenitatem tuam rogantes, vt si pro ardore tuæ regiæ deuotionis, & pro tua sapientia aliqua auisamenta excogitasti, & interea etiam cogitaturus es ad pacem fideliũ, & Christianæ religionis statum, & honorem Ecclesiæ pertinentia, ea suo tempore per tuos oratores exponere placeat. Et quia inter cætera in dicto concilio agitanda, Græcorũ reductio tractanda est, precamur ex corde clementiam & serenitatem tuam, vt charissimum in Christo filium nostrum Ioannem Romeorum Imperatorem illustrem, & venerabilem fratrem Ioseph à Græcis patriarcham Constantinopolitanum nũcupatum, per literas & oratores tuos incitare velis, vt quemadmodum suis literis & nuncijs nobis promiserunt, oratores suos cum plena potestate ad cõcilium huiusmodi transmittãt. Super quibus & certis alijs, ardua nostra & Romanæ ecclesiæ negocia concernentibus, ad sublimitatem tuam solennem ambassiatam destinauimus, quæ de omnibus, pro tionis huiusmodi de ardenti desiderio nostro, circa fidelium pacem procurandam, eãdem tuam sublimitatem nostro nomine certiùs & particularius informabit. Quod autem ad nos atti-

net, fili charissime, ita nostras cogitationes nostrosque conatus in hoc sanctissimum opus, Deo authore, personaliter conferemus, vt nihil in nostro pontificatu huic Dei causæ præpositisse videamur. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ 1431. decimoquinto Kalendas Ianuarij, Pontificatus nostri anno primo.

LITERA DOMINI NOSTRI papæ, præsentata sacro concilio per Ambasiatores dominorum electorum imperij, missos ad papam.

EVgenius &c. Ad futuram rei memoriã. Ad sanctam Petri sedem diuina disponente clementia euocati, salutem, tranquillitatem & pacem totius gregis Dominici, nobis ex alto crediti, iuxta pastoralis officij debitum, indefessis studijs affectantes, ad ea maximè dirigimus aciem mentis nostræ, per quæ, licèt diuersis consilijs, prout rerum & temporum varietas persuadet, ad eundem tamen salutis optatum finem, hoc est, ad *vnitatẽ Ecclesiæ pseruationẽ, extirpationẽ hæresum, eiusdemq; reformationẽ, pacem & salutem Christifideliũ ac Christianæ reipublicæ valeamus, sublatis dissensionum fomentis, authore altissimo, peruenire. Sanè licèt in septennium per generalium Constantiensis & Senensis conciliorum statuta ordinationesque fe.re. Martini papæ quinti prædecessoris nostri, Basileeñ cõcilium absque alia vocatione congregari debuisset, & nullatenus prorogari, ac dilectus filius Iulianus sancti Angeli diaconus cardinalis, per ipsum prædecessorem ad extirpandum perfidiam hæresum Bohemorum principaliter destinatus extitisset, cum potestate ipsi Basileensi consilio pręsidendi, si in tempore congruo & debito prælatorum cõdecentem copiam reperiret, ac *subsequeretur per nos post nostrum ad apostolatus apicẽ assumptionem, ad prædicta peragenda confirmatus, tamen pluribus exactis mensibus, etiam post septennium antedictum, pauci tamen tam prælati quàm doctores & magistri, in dicta Basileeñ ciuitate conuenerãt, prout percepimus ex relatu dilectissimi filij Ioannis Pulchripatris, ad nos & venerabiles fratres nostros sanctæ Romanæ ecclesię cardinales per dictum & eosdem prælatos doctores & magistros destinati, asseruissetque ipsos propter numeri paruitatem, tot tantarumque rerum peragendarum mole insufficientes penitus videri, & inhabiles ad versutias hæreticorum & eorum fallacia argumẽta defendendi: Quodque non erant ibi regum atque principum oratores, cum quibus de concilijs & pacificatione tractaretur: Locum etiam Basileensis ciuitatis minimè tutum videri, propter plura loca eis

*vnita.

*subsequenter for.

*d d vi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

vicina, quæ Bohemorum hæretica labe infecta erant: Insupèr ad ipsam ciuitatem Basileen dicebat tutum non patere accessum, propter subortum bellum inter dilectos filios nobiles viros Burgundiæ atque Austriæ duces. Quare præfatus Ioannes dictorum cardinalis & congregatorum nominibus nobis supplicauit, vt cùm verisimiliter propter causas prædictas prælati eo minimè conuenissent, ipsos vocare, & eis præcipere: Reges verò & principes ac etiam Græcos hortari vellemus & inuitare, vt Basileam accederent, vel idoneos mitterent Oratores, per quos posset hæresis Bohemorum, quæ armata dicebatur, extirpari, reductio Græcorum fieri, & pax ac tranquillitas Christiani populi pertractari. Prætereà dum eram in minoribus in conclaui pro celebranda futuri pontificis electione vnà cum eisdem fratribus cóstituti, Nos verbo adstruximus illo in loco concilium celebrare, siue celebrari facere, in quo maiori parti ipsorũ fratrum magis vtile, expediensque & opportunum videretur: ac dictis fratribus visum fuerit melius, concilium prædictum ad ciuitatem Bononien commutari: idcirco quia prædictis causis & alijs, quas honestatis gratia tacuimus, commoti, nè tantum bonum ampliùs differretur, vt in ipso concilio possemus personaliter interesse, de fratrum p̃dictorum consilio & assensu, cùm Basileæ nulla viderentur præparamenta, sed potiùs impedimenta subesse, concilium huiusmodi ad præfatam ciuitatem Bononien commutauimus, sperantes quòd ad eam nobis cum p̃fatis fratribus & nostra curia, ac charissimo in Christo filio Romanorum regi Illustri, cùm in Italia esset, prout nunc est, facilior esset accessus. Quodque conuenientibus ibidèm nobis amb^os, esset in p̃dicto concilio prælatorum & principum numerus copiosus, ac etiam doctores & magistri ad tantum pondus idonei, quibus Romana curia & ipsa Bononien ciuitas plurimùm sunt referta, statusque Romanæ ecclesiæ, p̃pter absentiam nostram longinquam vtiq; in periclitatione quo ad temporalia, p̃culdubiò extitisset, faciliùs posse conseruari videbatur. Græci insupèr, quos ipsi Basileæ existétes, nos vt vocaremus ad conciliũ, sunt hortati, commodiùs Bononiam accedere potuissent, quàm Basileã, tum propter maris propinquitatẽ, tum quia *tam ipsis Græcis conuentum erat de loco concilij in Italia eligendo: tum etiam, quoniam nobis & Ecclesiæ facilior eorum sustentatio extitisset, cùm præfatus prædecessor & nos etiam perantèà expensas ipsis pro eorum accessu & recessu ad concilium obtulerimus. Verũ quia ex plurimorum fidelium relatione percepimus, quòd plura quæ tunc Basileæ concilij celebrationem impediebant, vtiq; cessárunt, (nam primùm domino concedente, ipsorum ducum bella sublata sunt, & aliqui pro parte Bohemorum Basileam venisse dicuntur, quod nobis est gratissimum, si contingat eos ad catholicã fidẽ reuerti: quodq; etiam ibidèm nunc est prælatorum ac magistrorum maior solito numerus) & nobis per Romañ regem præfatum ac venerabiles fratres & electos filios nobiles viros electores sacri Romani imperij extiterit supplicatum, vt consentire vellemus, Basileę generale concilium celebrari, pro bono vniuersalis Ecclesiæ militantis: Nos iudicantes non esse reprehensibile, si secundum varietatem temporum, statuta quandoque varientur humana, ne bonum si quod Basileæ fieri posset, aliquatenùs impediatur, dicta dissolutione concilij non obstante, statuimus, volumus & mandamus de eorundem fratrum consilio, quòd Basileæ sacrum generale concilium per nostros legatos illuc quanto citiùs transmittendos, & qui nomine nostro ibidèm p̃sideant, celebretur. Et cùm præfati electores obtulerint circa libertatem & securitatem concilij se taliter curaturos, quòd nos & per nos mittendi, & alij ad ipsum concilium conuenturi, poterimus contentari, committimus eisdem & tenore præsentium mandamus, vt ipsi curam, diligentiam & solicitudinem securitatis & libertatis prædictarum, ac custodiam tam loci Basileen, quàm concilij, & maximè legatorum quos illuc proficisci contigerit, in se suscipiant, præstent, & ita circa illos vacẽt & intendant, ac vacari & intendi faciant & procurent, vt tutus & liber ad præfatam ciuitatem Basileen omnibus accessus pateat recedentibus pariter & recessus. Interim verò Basileæ conuenientes, ad extirpandam hæresim Bohemorum, ac ipsos ad sanctam fidem catholicam reducendum, pacem & cõcordiam inter cunctos Christifideles tractandum, intentos existere volumus & mãdamus. Hæc autem omia volumus ad omium deducere notitiam, & valuis palatij nostri Apostolici ac basilicæ principis Apostolorum vrbis affigi, & ad diuersas mũdi partes etiam destinari, ad prædictorum notitiã pleniorem: mandantes omnibus & singulis venerabilibus fratribus nostris, patriarchis, archiepiscopis, episcopis & dilectis filijs abbatibus, prioribus, cæterisque ecclesiarum & monasteriorum prælatis, ac omnibus & singulis alijs, qui ad concilia generalia venire tenentur, vt in Basileen concilio infra trium mensium spatium à die datæ præsentium computandum, debeant conuenire. Nulli ergo &c. Si quis &c. Datum Romæ apud S. Petrum, anno Dominicæ incarnationis 1432. 16. Kalend. Martij, pontificatus nostri anno 2.

*cum for.

LITERA PAPAE AD IMPERATOREM responsiua super factis concilij negatiua.

EVgenius &c. Charissimo in Christo filio Sigismundo Romañ, Hungarię &c. Salutẽ &c. Recepimus literas tuas de manu equitatoris tui, p̃sente dilecto filio &c. Goiswino literarum Apostolicarum scriptore familiare nostro & capellano tuo. In quibus ex ardenti zelo fidei & deuotionis tuæ erga religionem Christianam & Ecclesiam Dei, cuius aduocatus & defensor existis, & ex syncero beneuolentiæ filialis affectu, quem erga personam nostram geris, serenitas tua videtur plurimùm perturbata, & plena esse solicitudinis & timoris propter dissolutionem concilij, si quod videbatur esse congregatum in ciuitate Basileen, ad quam dissolutionem, & indictionem alterius per nos factam, nos cum consilio & assensu venerabilium fratrum nostrorum, sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium, ex iustis & rationabilibus causis cum magna deliberatione & maturitate processimus, considerantis omnibus, quæ in re tanta consideranda fuerunt: de quibus, cùm ad vrbem venerimus, per viua colloquia nos & præfati cardinales clariùs informabimus & certificabim^s sublimitatem tuam: Non dubitãtes pro tua sapientia singulari, te, nobis auditis, de præfatis fore benè contẽtum: & Domino nostros animos inspirante, nos tecum, & te nobiscum concordes in optima & salutari sententia permansuros. Aduentus autem tuus ad Italiam & ad vrbem, de quo fuimus antè per plures tuas literas certiorati, dudum desideratus & gratus est nobis, dum tamen ad has Italiæ partes ipsum aduẽtum pacificum facias, sicut hucusq; fecisti. Speramus sanè, sicut de Nurenberga nobis scripsisti, te tuos perantèà oratores destinare debuisse, quos summoperè aduenisse voluissemus ad hoc, vt tam de persona tua honoranda in eius p̃uentu, pateram cum eis tractatum potuissemus habere, qui super hac materia & reformationis concilij, quam semper optauimus, & super nonnullis alijs negocijs & ardu is concernentibus honorem Dei, pacem fidelium & vniuersum statum reipublicæ Christianæ, cum serenitate tua cupimus cõmunicare consilia nostra, & dispositi cum omni syncera beneuolentia & charitate recipere & honorare personam tuam: quam, dum essemus in minoribus constituti, præcipua affectione dileximus. Nec eam veterẽ beneuolentiam in nobis diuturnitate temporis, nec dignitatis mutatione cognoscis esse mutatam, nec aliqualiter diminutam. Cæterùm ad præsentiam tuam aliquem de nostris antè non misimus, expectantes sicut prædiximus, vt per oratores tuos nunciares nobis aliqd de dispositione & aduentu tuo. Cùm verò oratores tui venerint, videbimus & audiemus eos libenter, & ad te continuò transmittemus nostros oratores solennes, qui celsitudinem tuam de optima voluntate nostra certiùs viuis relatibus informabunt. Data Romæ 6. Kal. Febru. pontificatus nostri anno 1.

SEQVITVR BVLLA CAPITVlorum initorum & concluforum inter dominum nostrum papam & prædictos oratores.

EVgenius &c. Ad futuram rei memoriã. Quoniam dominus dei filius, de cęlis ad terram descendens ad saluandum genus humanum, inter cætera diuina præclarissima documenta, tanquam pacis mediator, pacem discipulis suis reliquit, cuius sanctum fructum quasi substantia vitæ terminus conseruare humanam societatem, vndè fides augeẽ, spes subleuatur, & charitas ampliatur, cùm sit directiua iustitiæ, regnorum, principatuum, omnisque spiritualis & temporalis status valida & robustissima conseruatio: Nos moniti ipsius Dei filij salutaribus documentis, pacem tanquàm bonorum omniũ productricem semper optauimus & optamus pro vniuersali bono sanctæ Ecclesiæ Dei totiusque populi Christiani. Vt itaque omnis mundus intelligat, synceritatem nostræ affectionis ad tranquillitatem & quietem reipublicæ Christianæ, continuis meditationibus & affectibus adspirare, deductus inter nos & charissimũ in Christo filium Sigismundum Romanorum, Hungariæ & Bohemiæ regem illustrẽ, certis tractatibus multa bona concernentibus, demum cum dilectis filijs nobilibus viris Matikone comite *Krevuineñ & Capitaneo Manderalbeñ, & Caspare Slick regio vicecancellario & terrarum Egræ Capitaneo, eiusdem regis oratoribus, habentibus ab ipso rege sufficiens mandatum, infrà scripta capitula & omnia in ipsis contenta seruabimus, quæ de verbo ad verbum fecimus hìc inscribi, quorum tenor sequitur & est talis:

Ioan. 14. Locus obscurus

In Dei nomine, Amen, Infrà scripta sunt capitula, conuentiones & pacta, inita & firmata inter sanctissimum dominum nostrum Eugenium papam quartum ex parte vna, & magnificos viros consiliarios, procuratores, legatos ac Ambasiatores serenissimi principis & domini Sigismundi Romanorum regis semper Augusti, ex parte altera: de quorum mandato publico plenè constat per literas regias, suo pendente sigillo sigillatas, *videbitis magnificos Matikonem comitem *Nevuineñ & capitaneum Mãderalbeñ, ac Casparum Slick vicecancellarium dicti domini regis & capitaneum terrarum Egræ, anno domini 1433. die septima mensis Aprilis, Indictione vndecima, Pontificatus sanctissimi domini nostri prędicti domini Eugenij papæ quarti anno tertio.

for. *videlicet

In primis dictus comes Matiko & Caspar

Universidad de Deusto
Biblioteca

Prædicti procuratores & procuratorio nomine dicti domini regis Sigismundi, promiserunt dicto domino nostro Eugenio, stipulantes & recipientes tam suo quàm Ecclesiæ quòd ipse serenissimus rex Sigismúdus per totum præsentem mensem Aprilis veniet Viterbium, vbi ipse inueniet sanctissimum dominum nostrum Eugenium, & vt verus eius spiritualis filius, dicto tempore ibidèm ipsum visitabit.

for. nomine ℣

Item promiserunt procuratores procuratorio nomine, quo suprà, ipsũ sanctissimo domino nostro Eugenio, stipulantes & recipientes, vt suprà, quòd ipse dominus rex præstabit personaliter papæ omnia illa iuramenta, & alia faciet ad quę tenetur, tam de consuetudine, quàm de iure, siue etiam eius legato aut legatis, per suam sanctitatem specialiter destinando seu destinandis.

Item promiserunt dicti procuratores, ℣ ipsum iuramentum per ipsos procuratores hodiè in generali consistorio præstatum, in propria persona & personaliter iterum ipse rex præstabit sanctissimo domino nostro Eugenio, vel eius legato seu legatis specialiter destinato vel destinandis, non obstante dicta præstatione iuramenti per procuratores ipsos antè facta.

Item promiserunt dicto nomine quo suprà, quòd dominus rex veniet ad visitandũ sanctissimum dominum nostrum Viterbium, vel ad vrbem, solùm & duntaxat cum comitiua & familia sua, quam in præsenti habet Senis, dummodò nullum scienter ducat hostem vel inimicum Ecclesiæ vel domini nostri Eugenij papæ quarti, vel rebellem Romani populi. Et si ex inanimaduertentia aliquem secum duxerit vel aliquos, illos sua maiestas ad inquisitionem domini nostri papæ, ilicò licentiet & remittat.

Hoc loco subiungẽ oportuisset Eugenij IIII. de venerabili Sacramento epistolam. Verùm cùm epistola ista superiùs inter Appẽdicias concilij præsentis epistolas, sub numero 251 & 252. epistolio cuidam synodi Basileen aliundè excerpto inserta esset, eandem hic repetere necessarium visum non est.

Die lunæ 12. Octob. fuit præsens bulla ꝓsentata p dñm Imperatorẽ certis deputatis cõcilij 1433.

EVgenius &c. Ad futuram rei memoriã. Dudum sacrum generale Basileen concilium pro reformatione morum, extirpatione hæresum, & pace populi Christiani, per generalium Constantien & Senen conciliorum statuta ordinationemq; felicis recordationis Martini papæ V. prædecessoris nostri ac nostram inchoatum, ex certis causis in literis nostris tunc expressis, ad ciuitatem Bononien de fratrum nostrorũ sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium consilio & assensu cum subscriptione commutauimus. Verùm cùm ex dicta cõmutatione nõnullæ dissensiones subortæ videantur, ac nonnullas ex dictis causis, quibus ad huiusmodi commutationem seu dissolutionem faciendam principaliter moti fuimus, aliter iam se habere cognoscamus, nihilq; aliud optemus, quàm vt sublata omni materia dissensionis, ad hæreses, bella, & morum deformitates, de populo Christiano extirpandas salubriter intendatur, ad concilium etiam ad instantiam charissimi in Christo filij nostri Sigismundi Romanorum Imperatoris, semper Augusti, ac Hungariæ, Bohemiæ &c. regis illustris, de fratrum nostrorũ sanctę Romanæ Ecclesiæ cardinalium consilio, volumus & contentamur, præfatum generale Basileense concilium à tempore inchoationis suæ continuatum fuisse & esse, prosecutionemque semper habuisse & continuari, prosecutionemque ad prædicta habere debere, perinde acsi nulla commutatio, translatio, seu dissolutio facta fuisset: quinimmò præfatam commutationem, translationem seu dissolutionem reuocantes, ipsumque concilium Basileen purè, simpliciter & cum effectu ac omni charitate amplectimur, pro viribusque illud promouere ac omni fauore prosequi intendimus: ita tamen, quòd præsidentes nostri ad præfati concilij præsidentiam admittantur cum effectu, ac omnia & singula contra personam, authoritatem ac libertatem nostram & sedis Apostolicæ ac venerabilium fratrum nostrorũ sanctæ Romanæ Ecclesię cardinaliũ, & aliorum quorumcunque nobis adhærentiũ in dicto concilio facta & gesta, per dictum concilium prius omninò tollantur, & in pristinum statum reducantur. Sicque vna mente & vno spiritu cum charitate & puritate ad ea quæ præmissa sunt, in dicto concilio procedatur. Nulli ergo &c. Si quis &c. Datum Romæ apud S. Petrum &c. Kaleñ Augusti, anno incarnationis dominicæ 1433.

Ego Antonius tituli sancti Marcelli, manu propria subscripsi.

Ego Iordanus episcopus Sabineñ, ad fidem manu propria subscripsi.

Ego Lucidus sanctæ Mariæ in Cosmedia diaconus cardinalis, subscripsi.

EVgenius &c. venerabilibus fratribus Bartholomęo archiepiscopo Spalatẽñ, Christophoro episcopo Cerulen, ac dilecto filio Nicolao sanctæ Mariæ da Moniacis Montisregalis diœcesis monasterij abbati, Salutem &c. Cùm vos ad petendum quæcunq; in Basileen concilio cõtra personam, authoritatem ac libertatem nostram & Apostolicæ sedis ac venerabiliũ fratrũ nostrorũ S. Romanæ Ecclesiæ cardinalium & aliorũ quorumcunque nobis adhærentium facta & gesta, per dictũ conciliũ reuocari & in pristinum statum induci per literas nostras deputauerimus: idcirco ad tollendum omnem dissensionis scrupulum, vobis in euẽtum reuocationis prædictæ omnia & singula, quæ per nos seu authoritate nostra contra dictum concilium seu singulares personas dicti Concilij, cuiuscunque status, præeminentiæ seu conditionis existant, etiam si

sint dictæ Ecclesiæ cardinales, quouis modo facta & gesta essent, etiam si de eis vel eorum aliquo habenda esset in literis nostris mentio specialis, reuocandum pariter & in statum pristinum reducendum, authoritate Apostolica de prædictorum fratrũ nostrorum consilio, plenam & liberam tenore ꝑsentium concedimus facultatem: volentes quòd in executione prædictorum, duo ex vobis, tertio absente, vel aliàs quomodolibèt impedito seu nõ interessente, procedere valeatis, ratum & gratũ habituri, quidquid in præmissis & circa ꝑmissa per vos seu duos ex vobis, vt præmittitur, fieri & exequi contigerit: idque faciemus vsq; ad satisfactionẽ condignam, authore ꝺomino, inuiolabiliter obseruari. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis ꝺominicæ millesimo quadringentesimo trigesimotertio, idibus Augusti, pontificatus nostri anno 3.

Ego Antonius tituli sancti Marcelli, manu propria subscripsi.

Ego Iordanus episcopus Sabineñ, ad fidem manu propria subscripsi.

Ego Lucidus sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconus cardinalis, subscripsi.

¶Bullæ præsidentium.

EVgenius episcopus seruus seruorũ ꝺei, venerabilibus fratribus Iordano Sabinẽti & Petro Albaneñ episcopis, ac dilectis filijs Nicolao tituli S. Crucis in Hierusalem, & Angelotto tituli S. marci presbyteris sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibꝰ, Apostolicę sedis legatis, salutem & Apostolicã benedictionem. Alta nos cura solicitat, dum vnicè sedis cui diuina voluntate præsumus, ponderosum anxiæ seruitutis officium cogitamus, & dum pro necessitate gerẽdarum rerum, his quæ præsentiam nostram exigũt, non possumus ꝑsentialiter interesse, humanæ carnis infirmitatem aduertentes, his rebus adducimus promptũ spiritum, vt quantum in nobis est, grata ꝺomino seruitia conferamus. Dudum siquidem sacrum generale Basileen concilium pro reformatione Ecclesiæ, extirpatione hæresum, & pace populi Christiani, iuxta generalium Constantien & Seneñ cõciliorũ statuta, ordinationemq; felicis re. Martini papæ quinti prędecessoris nostri, celebrari mandauimus. Cumq; nihil magis optemus, quàm ipsum concilium felicem habere progressum, & ad debitum finem perduci, nosq; propter debilitatẽ corporis nostri ad ciuitatem Basileen per tanta terrarum spatia in præsentiarum transire nõ possimus: vos fide, bonitate, vitæ integritate & sapientia præclaros, cõsilij magnitudine conspicuos, ac in maximis nostris & Ecclesiæ præfatę negocijs diuturna experientia comprobatos, prout etiam ante decreuimus, legatos nostros & sedis Apostolicæ cũ plena & oñimoda potestate legatorum de latere de fratrum nostrorum cõsilio, authoritate Apostolica tenore præsentium constituimus & ordinamus, vosq; ad ciuitatem Basileen ad præsidendum in dicto concilio tanquam pacis angelos, prouidimus destinandos. Idcircò vobis & illis, seu illi ex vobis, quos vel quem in dicto Basileen concilio pro tempore contigerit interesse nostro & sedis Apostolicæ nomine & authoritate in dicto concilio præsidendi, necnon omia & singula, quæ ad generalem reformationẽ Ecclesię in capite & in membris & pertinentibus ad ea, extirpationem hæresum, pacem & concordiam principum & totius populi Christiani noueritis pertinere, promouendi, proponendi, atque cum consensu, deliberatione & approbatione prefati Basileen concilij tractandi, ordinandi, deliberandi, concludendi, statuendi, disponendi, terminandi, decernendi, decidendi, declarandi & exequendi. Insuper contradictores omnes & rebelles, cuiuscunque status, gradus, præeminentiæ vel conditionis existant, & quauis ecclesiastica vel mũdana, etiam si regali, cardinalatus vel pontificali præfulgeant dignitate, per censuram ecclesiasticam & alia iuris remedia, appellatione postposita, compescendo. Et super his auxilium brachij secularis inuocandi, præsertim charissimi in Christo filij nostri Sigismũdi Romanorum Imperatoris semper Augusti, ac Hungariæ & Bohemiæ regis illustris, qui tam ex dignitatis suæ debito, quàm iuramenti nobis ꝑstiti, ad hoc nosc itur obligatus. Necnõ omia alia & singula cum consensu, deliberatione & approbatione dicti concilij, vt præmittitur, agendi, gerendi, & faciendi, quæ in præmissis & circa præmissa, & tam circa modũ & ordinationem celebrationis præfati Basileensis concilij, & omnium & singulorum in eo agendorum, eorum decisionem, perfectionem & executionem videritis necessaria fore aut quomodolibèt opportuna. Et quæ Romani pontificis, & sedis Apostolicæ nomine in generalibus concilijs præsidentes, in prædictis, seu circa prædicta per oñia gerere & facere consueuerunt, & possunt, de prædictorum fratrum nostrorum consilio, authoritate prædicta plenam & liberam tenore præsentium cõcedimus facultatem, ratum & gratum habituri, quicquid super ꝑmissis per vos seu illos vel illum ex vobis, quos vel quem in præfato concilio (vt præmittitur) interesse contigerit, vnà cum eodẽ generali Basileensi concilio deliberatũ, ordinatum, concluſum, statutum, dispositum & decretum fuerit. Idq; faciemus vsque ad satisfactionem condignam, authore Domino, inuiolabiliter obseruari. Quocirca circunspectioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenùs iniunctum vobis ministerium laboris huiusmodi pro Dei atque nostra & sedis Apostolicæ reuerentia susci-

Universidad de Deusto
Biblioteca

prudẽtiam exequamini, quo fructus optati veniant, quos ſperamus: vosq; illam, quæ pias cauſas agentibus ſuperna retributióe impenditur, gloriam conſequamini felicitatis æternæ. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ milleſimo quadringenteſimo trigeſimotertio, decimooctauo Calendas Ianuarij, Pontificatus noſtri anno tertio.

EVgenius epiſcopus ſeruus ſeruorũ dei, venerabilibus fratribus Ioanni archiepiſcopo Tarẽtino, & Petro epiſcopo Paduano, ac dilecto filio Ludouico abbati mõaſterij S. Iuſtinæ Paduanæ, ſaluté & Apoſtolicam benedictionem.

Cùm ſacrum generale Baſileen conciliũ, iuxta Conſtantien & Seneñ conciliorũ ſtatuta celebrari mãdauimus, dilectum filium Iulianum S. Angeli, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ diaconum cardinalem, eidem concilio noſtro & ſedis Apoſtolicæ nomine, prout etiam per felicis rec. Martinum papam V. p̃deceſſorẽ noſtrũ, ad id deputatus fuerat, p̃ſidere mandauimus. Poſtmodùm verò venerabiles fratres noſtros Iordanum Sabineñ, & Petrum Albaneñ, necnon dilectos filios Nicolaũ tituli S. Crucis in Hieruſalẽ, & Angelottum tituli S Marci, ſanctę Romanæ Eccleſiæ epiſcopos & presbyteros cardinales, ad huiuſmodi concilij p̃ſidentiam etiam deputauimus, prout in literis noſtris ſuper indè confectis pleniùs coatinetur. Cumque aliqui expòſt deputati, ex nónullis rationabilibus & honeſtis cauſis adhuc occupati, ad dictum concilium necdum iter arripientes, forſitan venire tardarent, nolentes proſecutionem dicti concilij aliquatenùs impediri vel etiam differri, vos ſeu illos ex vobis, quos in dicto concilio pro tempore contigerit intereſſe, fide, bonitate, prudentia præclaros, ac in magnis noſtris & præfatæ Eccleſiæ negocijs longa experientia comprobatos, ad præſidentiam dicti concilij noſtro & Apoſtolicæ ſedis nomine, loco dictorum Cardinalium, & in ipſorum vel aliquorum aut alicuius ex ipſis abſentia de fratrum noſtrorum conſilio deputamus cum omnimoda poteſtate dicto Concilio vnà cum illis, q̃ pro tempore p̃ſentes fuerint, continuandi. Necnon omnia & ſingula gerendi, agendi, & diſponendi, de quibus in literis noſtris ſuper præſidentia & facultate p̃fatis cardinalibus conceſſa ſeu conceſſis, & quemadmodum ipſis cardinalibus dedimus in mandatis, plenius continetur, ratum & gratũ habituri, quicq̃d ſup̃ p̃miſſis & circa p̃miſſa, p vos ſeu illos, quos ex vobis in dicto Cõcilio p̃ tẽpore cõtigerit intereſſe, iuxta facultatẽ p̃dictam ordinatum, deliberatũ, ſtatutum, decretum & diſpoſitum fuerit. Idq̃ue faciemus, authore Dño, vſque ad ſatisfactionem condignam inuiolabiliter obſeruari. Quocirca circunſpectioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta committimus & mandamus, quatenùs iniunctum vobis miniſteriũ huiuſmodi, pro Dei ac noſtra & ſedis Apoſtolicæ reuerentia ſuſcipientes, illud in omnibus & ſingulis ſupradictis, iuxta datam vobis à Dño prudentiam, omni ſtudio & induſtria exequamini, quo fructus optati veniant, quos ſperamus: vosque illam quæ pias cauſas agẽtibus ſuperna retributione impẽditur, gloriam conſequamini felicitatis æternæ. Datum Romæ apud S. Petrũ, anno incarnationis dominicæ, 1433. 17. Calendas Ianuarij, pontificatus noſtri anno tertio.

EVgenius epiſcopus ſeruus ſeruorũ dei, dilecto filio Iuliano ſancti Angeli diacono Cardinali, Apoſtolicæ ſedis legato, ſalutem & Apoſtolicã bñdictionẽ. Authoritate p̃ſentium tibi iniungim⁹, quatenùs p̃ſidentiam in ſacro gñali Baſileen concilio, ad quã fe. re. Martini papę 5. p̃deceſſoris noſtri & noſtra authoritatib⁹ deputatus extitiſti, vnà cum alijs legatis & p̃ſidentibus ac eorũ ſubſtitutis p nos poſtmodũ deputatis, ſeu in futurũ forſitan deputãdis, iuxta facultatem per nos eis cõceſſam, noſtro & ſedis Apoſtolicę nomine continues, ac ſecundũ tibi datã à Deo prudentiã, cum p̃fatis (vt p̃mittit) ad debitum & felicẽ finẽ cũ Dei honore & vtilitate Reipublicę Chriſtianę p̃ducere ſtudeas. Datũ Romæ apud S. Petrum, anno incarnationis dñicæ 1433. decimoſexto Caleñ Ianuarij, pontificatus noſtri anno tertio.

EPISTOLA DOMINI PAPAE miſſa concilio.

EVgenius epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei, venerabilibus fratribus & dilectis filijs in ſacro Baſileen cõcilio congregatis, ſalutẽ & Apoſtolicam bñdictionẽ. Mittimus illuc dilectũ filium Chriſtophorũ Garatonum magiſtrũ in artibus, ſecretariũ & familiarẽ noſtrũ, quem anno p̃terito circa ſanctiſſimę vnionis materiã inter occidentalẽ & orientalẽ eccleſias, Cõſtantinopolim miſimus. Redijt autẽ, & circa materiã p̃dictã plenè de omnibus informatus eſt. Quamobrẽ fraternitates & deuotiones veſtræ in tam ſancto & diuino opere illum audire velint, ſibiq; in relationibus ſuis plenam & fidem credulã adhibere. Datũ Florentiæ anno incarnatiõis Dñicæ milleſimo quadringẽteſimo trigeſimoquarto, 10. Caleñ Martij, pontificatus noſtri anno quarto.

R. de Valentia. A. de Florentia.

EPISTOLA EVGENII PAPAE IIII. ad Concilium Baſileenſe.

EVgenius epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei, venerabilibus fratribus & dilectis filijs in ſacro generali Baſileenſũ concilio congregatis, ſalutem & Apoſtolicã benedictiõem. Exiſtimaret forſitan aliquis ex his, q̃ ſuperiori tempore præceſſerunt, mentes noſtras non vſquequaquè ſine nubilo exiſtere: ſed ſi quæcunq;

cunque per oratores noſtros, præſertim hoc vltimo loco vobis offerri iuſſimus, rectè intueri voluerit, ſerenitatem pectoris noſtri (vt de nobis loquamur) ſatis intelliget. Neq; id difficile nobis fuerat, qui vobiſcum in eundem finem ſemper proceſſimus: ſolũ Acto. 15. f in loco celebrandi cõcilij, ſalua ſemper pietate, diſſentimus. Nec mirum, cum Paulus & Barnabas propter Ioannem cognomento Marcum, inuicem diſſentiẽtes, ſeparati ſint, quos tamen Chriſti Euãgelium copulabat. Optauimus pacem, optauimus Eccleſiæ reformationẽ: ob hãc rem non ſolùm ceſſimus vobis, ſed etiam per literas noſtras decreto veſtro, quemadmodum dictaſtis, annuimus. Poſt hæc maiorem in modum (vt præfati ſumus) aperuimus cor noſtrum. Iterum replicamus: hoc noſtrum propoſitum eſt, hic noſter affectus, vos amare vt filios, obſeruare vt fratres, & in benedictionibus dulcedinis vna vobis præcipua charitate cõſtringi. Sic etiã de vobis confidimus, vt non alij apud vos ſitis, ſed pro ipſius Apoſtolicæ ſedis reuerentia, fideles & deuotos animos ad nos habeatis. Huius ſiquidem confidentiæ ſigna perſpeximus. Primò, quòd ex noſtro conſenſu ad ſacrum generale concilium, plurimùm lætati eſtis. Iterũ, quòd præſidentes noſtros affectu et opere, amodò ſic vobis coniunctos, vt penè vnum inuicem eſſe videamini, audimus. Ex his cõgratulamur plurimùm deuotionibus veſtris, cõgratulamur Eccleſię ſanctę, cui profectum euenire ſperamus. Cõgratulamur & ipſi Apoſtolicæ ſedi, quæ diu, nõ quidẽ defectu noſtro, ſed (vt ita dicamus) tẽporis malignitate afflicta & anguſtiata, conſolari & honorari à vobis expectat. vt eñ vetera diu vulgata prętereamus, quis ſine dolore & lachrymis tranſeat, quę his diebus Romæ paſſi ſumus? Nõ enim incognitum eſt, quid conſpirationis in nos actum ſit, quid i venerabiles fratres noſtros ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinales, quid denique in noſtros & Curiales omnes, quo etiam conſilio, quibus medijs, quo authore aut quo fine omnia iſta proceſſerint. Quid vltra hæc in alijs terris Eccleſiæ Romanæ quotidiè machinetur, ſatis perſpicuum eſt. Chriſtus pro ſua pietate eos omes ad frugẽ melioris vitę cõuertat. Ob has & alias iuſtas cauſas, cenſuimns malignitati eſſe cedendũ. Itaque ex vrbe profecti, cũ galeis & alijs nauigijs, Deo propicio, in portum Piſanũ deuenim⁹. Deinde ſani & incolumes, ipſo deo iuuante, hodiè huc adplicuimus. In quẽ locũ multo honore, reuerentia, & deuotione ſuſcepti ſum⁹. Supeſt vt eo affectu, quo cœpiſtis, in neũ quotidiè ſuccreſcentes, ad generalẽ Eccleſiæ reformationẽ ſine vlteriori mora vigiles ſitis. Sic deuotiões veſtras exhortamur in nomino. Noſtis enim, quantũ ex indigeat religio Chriſtiana: quia (vt ait Mat. Propheta) à planta pedis vſq; ad verticẽ nõ

eſt in ea ſanitas. Non multa diſputatione opus eſt, ſed obſeruatiõe & exemplo. Quibus veluti quodam optimo rectore, ea, quæ à ſanctis patribus diuino ſpiritu conſtituta ſunt, dirigantur, ſuumq; attingant officiũ. Horum ſanctorum patrum imitatores eſtote, ſicuti veri condiſcipuli & filij Dei chariſſimi. Si qua igitur pietas, ſi qua conſolatio Phil. 2. in Chriſto, implete deſiderium & gaudium noſtrum, immò & bonorum omnium. Non deerit vobis gratia diuina, neque bonorum ſubſidia, ſic in Domino confidimus. Quantum ad nos pertinet, omnes operas noſtras pro his rebus libenter offerimus, nihil pro noſtro officio prætermittentes, quo gratiã Deo, pacem & ſalutem populo Chriſtiano ex his ſanctis operibus vendicemus.

Datum Florẽtiæ anno dominicæ incarnationis milleſimo quadringenteſimo trigeſimoquarto, nono Calendas Iulij, pontificatus noſtri anno quarto.

EPISTOLA EVGENII PAPAE IIII. ad legatos ſuos Concilij præſidentes.

EVgenius epiſcopus ſeru⁹ ſeruorũ Dei, dilectis filijs Nicolao tituli ſanctę Crucis in Hieruſalem, Ioanni tituli ſancti Petri ad vincula, & Iuliano tituli ſanctę Sabinæ, ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyteris cardinalibus, Apoſtolicæ ſedis legatis, ac venerabilibus fratribus Ioanni archiepiſcopo Tarentino, & Petro epiſcopo Paduano, p̃ nobis in ſacro Baſileenſi Concilio Præſidentibus, ſalutem & Apoſtolicam benedictionẽ.

Nõ eſt inſolitũ inimico hominis, ſuperſeminare zizaniam, vt etiam inter eos, qui pari pietate contendunt, vt in vnum finem cõueniant, ex ipſis procedẽdi mediis, qui pro diuerſitate humanorum ſenſuum in ſemet differentes redduntur, nonnunquam vario diſſidio, qui mutuam charitatem vulnerent, oriantur. Hoc autem inter nos & nonnullos ex venerabilib⁹ fratribus & dilectis filijs ſacri generalis Baſileen concilij ſuperiori tempore eueniſſe conſpeximus. Quod tamen diuina annuente clementia tandem concordiæ locum & pacis inuenit. Poſtmodùm verò quaſi inter nos & ipſos emergeret differentia per nouos oratores eius generalis concilij de ſeruanda eorũ cõcluſione cum Græcis, de dandis indulgentijs, de cauſis ſuppoſitorum dicti concilij non admittendis, de officialibus noſtris ad curiam noſtram non vocãdis, de electionibus expectandis, aut etiam confirmandis, de Annatis, ſeruitijs communibus, & ſimilibus non recipiendis fuimus requiſiti. Ad q̃ omnia per noſtros oratores plenè reſpõdimus. Et licèt ex illis reſponſionibus eidem ſacro concilio ſatisfeciſſe ſperemus, proſpeximus tamen non eſſe inconſultum, ſi quid difficultatis vel ſcrupuli, aut ſuſpicionis forſitan ſupereſſe cõtigerit, abundantiùs p̃uidere,

Universidad de Deusto
Biblioteca

dere,& desiderium nostrum ad vnitatem & pacem amplius aperire,ità vt etiã paruo nubilo sublato de medio,ad ea,quæ honorem Dei ac bonum Reipublicæ Christianæ concernunt, ante diuinæ claritatis faciem *vnis ac serenis animis intendamus. His igitur diligenter attentis vestris circunspectiõibus, de quibus plurimam in domino fiduciã cõtinemus,omnes & singulas differentias, difficultates & suspiciones, si quæ prædictorũ occasione(vt prædiximus) supereſſe, aut in futurum emergere fortè contingeret, concordandi,tollendi,sedandi & sopiendi, sufficienti tamen prouisione quo ad annatas, communia seruitia,& alia in quadam ipsius generalis concilij ordinatione cõtenta priùs facta, ac per nationes & prouincias approbata & recepta,necnon alia in præmissis & circa præmissa faciendi, per quæ ad veram & perfectam charitatem, vnanimem concordiam inter nos & fratres & filios nostros pro Dei gloria,exaltatiõe orthodoxæ fidei Christianæ,ac conseruatione honoris & dignitatis Apostolicæ sedis peruenire posse videritis,de consilio venerabilium fratrũ nostrorum Iordani Sabinensis,Brandæ Portuensis episcoporum,Ioannis tituli S. Laurentij in Lucina,Antonij tituli sancti Marcelli, Ioannis tituli sancti Sixti, Francisci tituli S. Clementis,Angelotti tituli S.Marci,Presbyterorũ, Lucidi sanctæ Mariæ in Cosmedin, Prosperi sancti Georgij ad velum aureum, & Dominici sanctæ Mariæ in via lata diaconorum sanctæ Romanę Ecclesię Cardinalium, plenam & liberam tenore præsentium concedimus facultatem, ratũ & gratum habituri,quicquid per vos in præmissis ordinatum, concordatum fuerit & conclusum. Idque faciemus authore domino inuiolabiliter obseruari. Datum Florentiæ anno incarnationis dominicæ millesimo quadringentesimo trigesimoquinto, decimotertio Calendas Martij, Pontificatus nostri anno quinto.

Ego Iordanus episcopus Sabinensis subscripsi. Ego Branda episcopus Portuensis subscripsi &c.

A. de Florentia.
F. de*Laude.

COPIA BVLLAE TRANSLAtionis concilij Basileeñ ad ciuitatem Ferrariensem,missa per dominum Vualterum de
*Herle *Herke,canonicum Eccleſiæ S.Martini Leodiẽſ,ex Bononia.

EVgenius episcopus seruus seruorum DEI, ad futuram rei memoriam. Doctoris gentium admoniti saluberrima suauissimaq; doctrina,hortantis vt solliciti simus seruare vnitatẽ Ephe.4.a spiritus in vinculo pacis, ad ea maximè intendimus aciem mentis nostræ, & indefessa solicitudine, cura & cogitatione conatus omnes intendimus,per quæ in corpore mystico,sancta scilicet ecclesia, perpetua charitas & pax inuiolata perduret: ac si qua mẽbra dissentiant, ea corpori commodè reinserantur suo,vt dum per sancti Spiritus gratiam, qui est patris & filij amor atque connexio,mẽbra omnia sub Christo capite vnũ in Ecclesia corpus efficiamur: vnica etiam p vnitatem spirituum in Christo societas simus,& pax quæ est perfectæ vnitatis vinculum,syncera charitate & concordi animorũ coniunctione seruetur, omnesque discordiæ & scissuræ fomites penitùs extinguantur. Sanè dudùm in minoribus constituti, diuisionem orientalis & occidentalis ecclesiæ,quippe ex qua mala innumera & Christianæ religionis detrimenta prouenire videbamus.ferentes ægerrimè semper & molestissimè, agentesq; pro viribus nostris vt tolleretur, instetimus multum in Constantiensi Cõcilio primùm, tum etiam apud felicis recordationis Martinum papam quintum prædecessorem nostrum:satisque laborauimus, vt sublato pariete de medio, vtriusq; ecclesiæ vnio proueniret. Vbi verò ad Apostolatus apicem assumpti,honestissimo huic & pro desiderio nostro debitum exiuncto nobis desupèr curæ pastoralis officio accessisse conspeximus,eam rem ardenti animo & tota alacritate suscepimus. Ac primùm quidem adierunt nos,per nostrum studium & diligentiam oratores charissimi in Christo filij Ioannis Græcorum Imperatoris,& venerabilis fratris Ioseph Constantinopolitani patriarchæ. Tum verò missis cueſtigiò Constantinopolim nuncijs nostris,habitoque tractatu diligenti,id tãdem communi consensu omnium placuit, vt ex antiquo instituto,p celeriori ac feliciori executione tantæ rei,legatos de latere cum platis & Theologis ac doctoribus tam digne materiæ tractandæ necessarijs, Constantinopolim à nobis mitteretur.In eam quoq; conclusionem Imperator Trapezuntius, & Armenius patriarcha,& alij quamplures pari voto consenserunt. Necdum ad nos huiuscemodi deliberationis conclusiões perueneranr,cùm alium longè diuersum vnionis modum in Basileensi Concilio iam decreto firmatum,missus ab ipso Cõcilio orator,vt approbaretur,requisiuit à nobis.Dilicuit quidem iam tunc, quòd sedi Apostolicæ *differri videretur, & de re tam gra- *differri
ui & ardua tot mensibus agitata,contra honestæ & antiquæ consuetudinis normas,nihil anteà nobis per ipsum concilium fuisset nunciatum.Auidi tamen prædictæ vnionis,simulque veriti, ne si dissensio vlla intercederet,optatissimę nobis rei ruptura sequeretur, licèt deliberationem aliam longè diuersam & multo expeditiorem, ex Constantinopoli indiès verisimiliter affuturam expectaremus, sicuti & est factum postèa,Conclusioni ipsius Concilij prębuimus assensum.Subsequuti Greçorum Oratores, cùm instantissimè postularẽt ea capitula à nobis confirmari, iu quibus Imperator & Patriarcha præfati cum Oratore nostro conuenerant,exhortati à nobis sunt & attẽtiùs admoniti, ne conclusionum varietatem egrè ferrent,néve diffiderent, auspice DEO, prosperè & pro votis successura omnia:nobis esse gratam viam omnem, per quam ea res tam sancta, tã necessaria, optatum effectum esset habitura, neque opem & operam nostram vllo tempore vnquam defuturam.Missi postmodùm ab ipso Concilio nunci ad ipsos Imperatorem & Patriarcham,vt decretum illud ratificarent, postulárunt.Comperto autem ex oratore nostro,nos decreto illi consensisse,& ipsi consensum dederunt,aliàs, vt profitebantur,illud nulla ratione facturi. Literis itaq;* pactis, ciusdem vnionis desiderio nos magis ac magis incensi, de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium cõsilio ac assensu,dilectos filios nostros & Apostolicæ sedis Legatos Basileam mittimus,cis inter cætera facultatem dãtes, ea omnia & singula tractandi & agendi, quę memoratę vnioni quomodolibet profutura viderentur.Institerunt illi, vt locus eligeretur nobis & Græcis accommodus, quo ad optatum vnionis finem maturè posset peruenìri.At licèt ob difficultates plurimas, quas gignebant inordinati quorundam motus & compugnantię voluntatum, parùm spei de conficiẽdo dictæ vnionis negocio tribueretur nobis, expectauimus tamẽ,neque à spe & intentione nostra, omnino decidimus, quousque nonnullos ex ipso Concilio ad eam nominationem loci processisse cognouimus,quam iustis & rationabilibus causis gratam habere neq; potuimus, neque vllis rationibus possumus. Ciuitatem enim nostram Auinionensem,in decreto non nominatam,non compræhensam,& ã Græcis ipsis expresse & sæpenumerò repudiatam,nobis etiã irrequisitis,quam tum in se fuit, elegerunt: non satis aduertẽtes, quãtum ea res importet in se mali, quãtum verò & prædictæ vnioni afferat detrimenti, contra Concilij decretum, contra Græcorum instantiam,contra denique piũ nostrum desiderium tanta facilitate præsumpta. Est quippe locus ille parùm nobis commodosus,& prouincijs multis ac regnis,regibusque & principibus non modò ingratus, verùm * ex situ ipse suo non salubris.

Quibus ex rebus illa loci nominatio nullo pacto fuit admittenda:cui nisi authore domino obuiassemus, vt ex certis authoribus & grauibus de ipso Concilio viris,certiores facti sumꝰ, nihil actum esset de Ecclesiastica pace & optatissima illa vnione. Denique ex Græcorum oratoribus,quorum alter ad nos,alter ad Basileense Concilium,profectus est, mandatis paribus in scriptis vtrobique traditis, cunctis palàm fuit,ipsos Imperatorem & Patriarcham perstare in sententia, locum scilicet esse eligendum, qui nobis & illis esset accommodus,apertè protestantibus, nisi nos in loco adessemus, Imperatorem ipsum & patriarcham nequaquam accessuros. Quetus est grauiter Orator ipse,quòd ad eum auocaretur locum, qui esset remotissimus, & præter nauigationis longinquæ pericula,mare ipsum piratis quoque infestum esse,ac per id cæteris suspectum,in primis sibi & illis esse suspectissimum: Protestans, nisi conditiones in decreto appositæ seruarentur,locusque (vt præfertur) eligeretur idoneus,Ecclesię Latinorum imputandum fore,quòd optata,tantoque studio & labore quæsita vnio non sequeretur. His omnibus intenta meditatione & diligenti libratione pensatis, prouidendum omninò visum est,ne Græci à proposito itinere desisterent. Ea fermè fuit omnium sententia, non modo vnionem ipsam, nisi aliter prouideretur,non secuturã,verùm in ipsa quoque occidentali Ecclesia nouitates noxias & scandala plura emersura necessariò. Nos itaq; tanto constricti articulo,tã varijs casibus,tã multis omi ex parte aperiẽtibꝰ sepericulis,pro viribꝰ occurrere cupientes,de pdictorum venerabilium fratrum nostrorũ consilio & assensu, venerabili fratri Ioanni archiepiscopo Tarentinensi ad ipsum Basileense concilium destinato,dilectis filijs Ioanni tituli sancti Petri ad vincula,& Iuliano tituli sanctæ Sabinæ, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus Apostolicis legatis, ac ipsi archiepiscopo per literas nostras commisimus & mandauimus, vt per passionem Iesu Christi,ac ad euitandas omnes dissensionum materias, exhortarentur venerabiles fratres & dilectos filios in ipso concilio existentes,vellent ob laudem & reuerentiã Dei ac saluatoris domini nostri Iesu Christi, &per adsperſionẽ sui sacratissimi sanguinis, pro pace & felici tantarum rerum consummatiõe, locum eligere, pro huiusmodi trãsferendo Concilio,qui gratus esset Græcis, & nobis aptus atque accessu facilis, disceptatioibus ac dissensiõibus omnibus seductis de medio,ambulantes in rectitudine & simplicitate cordis, iactarent in Deum cogitatꝰ suos,ac de Deo cũfidentes,in suis cõcilijs charitatis legibus obsequerentur,quę iuxta Apostolum non iritatur, non cogitat malum, non quærit quæ sua sunt, non gaudet super iniquitate, sed econtrà patiens, ac benigna est: debere eos qui Ecclesiæ DEI negocijs tractandis insisterent,superiores esse mundo, non quæ sua sunt

Pſal. 54.d

1. Cor. 13.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt quærere, sed quæ Iesu Christi: nullam cuiusuis loci electionem debere esse impedimento, quo minùs tam salutaris rei subsequatur effectus. Ista nos & his similia, pro affectione nostra ipsis in Concilio existentibus tranquillè proponenda mandauim⁹. Iniunximus præterea legatis ipsis ac præsidentibus nostris, vt nihil *committerent ex his, quæ ad hunc finem conducere posse vlla ratione viderentur. Requirerent, hortarentur, orarent omnes & singulos Regum & Principum prælatorumque oratores, procuratores ibi præsentes, vicinosq; ibidèm prælatos ac principes, sibi vt socij accederét, secumque hortarétur omnes ad locum ipsum aptum concorditer eligendum. Tentarent denique omnia, per quæ ad optatum tantæ rei effectum pacificè peruenire posset.

Phil. 2.c

for. *omitterent

Nec tunc quidem tam pia, tam sancta, adeoque salutaria tam modestè postulantes, auditi sunt: quin potiùs spretis adhortationibus nostris, Auinionis ciuitatis electionem, ipso iure nullam, decretare tentârunt, Legatis & præsidétibus nostris, & alijs prælatis plurimis & grauibus religiosisque personis renitentibus, atque ad nouam loci alterius electionem procedendum esse decernentibus. Cùm verò sedandi tumultus causa ad id tandem deuentum extitit, approbantibus cunctis, vt secundæ darentur induciæ ea conditione, vt nisi intra præscriptum & præstitutum diem, Auinionenses promissas pecunias numeratas persoluissent, integrum iam esset ac liberum & debitum, Concilio locum alium eligere.

Cùm verò intra conditum terminum pecunias illi nequaquam exoluissent, legati ac præsidentes prædicti, alijque ex prælatis plurimi, & omnes fermè regũ principum q; oratores, procuratores prælatorũ, Theologique & doctores, habendam rationem honoris & dignitatis occidentalis Ecclesiæ, ea studiosè seruando quæ Græcis fuerunt promissa, censentes, Ecclesiasticæque pacis ac vnionis cupientissimi, & saniorem ipsius concilij partem facientes, ad quos etiam esset ius eligendi deuolutum, cùm partem aliam nihilominùs antè sæpè requisissent, vt ad alterius loci electionem intenderent, alioquin protestantes se ista ampliùs, sine graui offensa DEI & ipsius Ecclesiæ insigni nota, dissimulare non posse. Postquàm autem minimè exauditi erant, ad electionem loci, Florentiæ scilicet aut Vtini, siue alterius cuiuslibet in decreto cõprehẽsi, q galeas & necessaria alia maturiùs parasset, canonicè legitimeq; processerunt, prout ex decreto indè confecto clariùs constat. Eam electionem memorati Imperatoris & Patriarchæ oratores, vt consequendæ vnioni summè necessariam, gratissimè amplexi sunt: profectique inde ad nos, vt electionẽ huiusmodi admittere & cõfirmare vellem⁹, precibus humilimis petiuerunt, simul nos impensius orantes atque requirentes, ne rẽ hanc sacratissimã desertam esse pateremur, protestati publicè in generali consistorio, quod per eos nequaquam staret, si sancta ista vnio non sequeretur. Nos autem omnia attentiùs considerantes, conspicientesque rem eò deuenisse, vt prædictos oratores necessariò exaudire cogeremur, nec superesse modum alium prosequendi operis tanti, & seruandi Latinæ Ecclesiæ honoris, de prædictorum venerabilium fratrum nostrorũ consilio & assensu, ipsorum petitis annuimus, nominationemque factam de Florentia, aut Vtino, vel alio ex locis in decreto comprehensis, in alio generali consistorio admisimus atq; cõfirmauimus. Ac demũ cũ ipsis oratoribus mandatum ad hoc habentibus, nonnullis priùs tractatis, conclusis atque firmatis, quæ de memoratorum Imperatoris & Patriarchæ aduentu ad has partes spem nobis indubiam pollicentur, multis cum laboribus ingentique sumptu operam dedimus, vt galeæ quatuor & alia mitterentur pro ipsorum aduentu necessaria: sicque largiente Deo factum est. Hæc vbi didicére qui Auinionem prætulerant, semper pro inordinatis, quibus agitãtur, affectibus turbati, quia iuxta beatæ memoriæ prædecessoris nostri Leonis primi sententiam, dum priuatæ causæ, religionis exercentur obtentu, committitur impietate paucorum, quod vniuersalẽ ECCLESIAM vulneret, multa ad perturbanda prædicta machinati sunt. Nam primùm quidem in venerabilem fratrem nostrum Ioannẽ archiepiscopũ supra nominatũ, qui decretũ in ea forma miserat ad nos, qua fuerat in publica sessione promulgatum, nonnulla confingẽtes irrueruũt, omniq; prætermisso iuris ordine ipsum posteaquàm primò, secundò ac tertiò ex ꝑ sua iustitia petierat, quę iure nulli deberent denegari, primùm in domo sua sub cautione iurisiurandi detinere conati sunt. Deinde deputationem & congregationem generalem per iudices datos suspectissimos, illi interdicere tentauerunt: At postremò contra grauamen vtrunque se tueri de iure satagentem, suamque iustitiam asserere sub excommunicationis, priuationum & inhabilitationum pœnis, in domo propriatu- multuario multitudinis impetu detinere, & quodammodo carcerare moliti sunt. Grauamen prętereà grauamini adijcientes, dilectum filium Arnoldum Rechlinchusen, dicti Archiepiscopi procuratorem, pro iustitia illius in congregatione generali & maiori Ecclesia loqui volentem, manibus iniectis percusserunt, ac per capillos ad carcerem trahere conati sunt, adeò violenter atque inhoneste, vt cardinalis sanctæ Sabinæ legatus antedictus, de violentia illata, & de sublata libertate Concilij, necessariò publicè

Istud decretũ in concilio tanquã falsatum narratur.

publicè fuerit protestatus. per hanc ita illatam violentiam, iusto metu constrictus archiepiscopus ipse, in defensionem sui quosdam nobiles armatos domi habere compulsus est. Tandem iustissima quadam petitione in generali congregatione porrecta, cui adiecta erat protestatio, quòd nisi in sua iustitia audiretur, & à grauaminib⁹ & oppressionibus quę in dies augebantur, cessaretur, ipse ob iustum metum recedere indè coge- retur, & non modo non fuisset admissa ipsa petitio, verùm contra exhibitorem ipsius, vt ad carceres traheretur, esset acclamatum, coactus est & iniunctũ sibi oratoris ac prę- sidentis officium deserere, & adiunctis sibi seque ducentibus dilectis filijs nobilibus viris, Vuilhelmo marchione de Rothelen, & Rodulpho de Ramesteyn, & alijs plerisque illorum nobilibus, à prædicto concilio omninò discedere. Non obmittimus alia plura grauamina, vt cursores nostros primùm, tum dilectum filium priorem Furnensem ordinis Præmonstratensis adnos specialiter missum, in itinere cum literis interceptos, pecunijsque cum bonis alijs nudauerunt, vt ex nostris sit nemo, qui sine iusto metu vel illucire, vel indè redire possit. Quantum generali Concilio ista conueniant, cunctis ratione ventibus liquet. In secunda Ephesina synodo pernicio- sissima illa quosdam Apostolicæ sedis legatos iugulatos legimus, quòd acquiescere subscriptioni nefariæ noluerunt. Verum hæc insonora non sunt, sed obmittimus: referre quidem piget ob Ecclesiæ matris iniuriam atque iacturam. Sed dicendum tamen est. Illi ipsi, qui pro tractandis Ecclesiæ negocijs, pro pace & vnitate in Ecclesia catholica seruanda pro reformatione vtili & honesta inducendâ * secum venisse profitentur, quique sextum iam annum in huiusmodi tractatibus summo cum fructu exegerunt, cùm vniuersus Christianus orbis eiusdem prædictæ sanctissimæ illius vnionis quasi iam imminentis expectatione suspensus, ex qua dici non potest, quantùm lætionis humanis rebus & religioni Christianæ accederet, eos ad euersionem potiùs tam pii operis, confusionemque Christiani nominis & vniuersalis Ecclesiæ scissurã, & totius religionis excidium moliri, manifestè deprehenduntur. Et quid mirum si in Oratores nostros sæuiant, qui in nos quoque adeò effrenatè feruntur? Prætendunt quippe quoddam monitorium siue (vt appellant ipsi) citatorium, conuicijs, contumelijs, atque iniurijs plenum, aduersus nos & in grauamen venerabilium fratrũ nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium, conflare ausi sunt, nouo planè exemplo, & quod priora omnia secula igno rauerunt, & quod vti ne fieret, cùm Ioannes & Iulianus Cardinales prædicti sedis Apostolicæ legati, varijs modis obsisterent, & validissimis, & grauissimis, verissimisque rationibus improbitatem facti coarguerét, demonstrarentque apertis documentis, id charitati, bono publico, paci ecclesiæ, iustitiæ, sacrisque Canonibus ita aduersari, vt ipsi abhorrerent illic adesse, vbi de tali tractaretur monitorio, auditi non sunt. Et cùm instanter orarent, & expressè postularent, vt à re tam monstruosa desisterent, cõscientiasque exonerando suas, excusarent coram DEO & hominibus innocentiam suam, quòd monitorium illud pro viribus & supra vires impugnarent, plurima quæ ex illo sequi potuerint scãdala & mala memorantes, maximaque instantia vtentes, veluti ex protestationibus suis publicè & solenniter factis apertissimè constat: tantis tamen, tam pijs, tam iustis postulationibus furor ille non cessit. Cùm verò memorati Ioannes & Iulianus legati, octo primò, deinde trium dierum inducias peterent, infra quos rationes in scriptis redigerent, quibus, cur nullo modo ad dictum prætensum monitorium seu citatorium esset procedendum, euidentissimè demonstrarent: non solùm non auditi sunt, verùm contra ipsius ordinationes Concilij, eadem die & generalis congregatio & sessio repentè ac præcipitanter est habita, quod nunquam anteà vel in minimis priuatis quę negocijs fuerat factum. In ea sanè prætensa præcipitique sessione, & si prælatos sub pœna præstiti iuramenti cogere & penè violenter attrahere conarentur, legati tamen ipsi & plures ex oratoribus Regum & principum, prælatique plurimi, iustitiæ potiùs & veritati deferentes, quàm illorum cedẽtes comminationibus, nulla ratione huic tam inhonestæ ac monstruosæ rei ìteresse passi sunt, sed magis ac magis insteterunt, vt à dicto monitorio abstinerẽt, nihil innouari debere idẽtidèm apertè protestantes. His profectò legatorum nostrorum rationibus, iustissimisque petitionibus ac protestationibus necessarijs acquieuissent, nisi pauci ex primorib⁹, quos sequitur inferiorum turba, partim ambitionis corrupti peste, partim potentium quorundã secularium seu furori obsequẽtes, seu deliniti obsequijs, seu minis atque terroribus adacti, sub reformatiõis specioso nomine, sese duces atque authores harum nouitatũ præbuissent. In quæ nos imminentes iam concilij œcumenici si quid aduersus nos conciperent, omnino distulissent. Ea verò cùm comperisset charissimus in Christo filius noster Sigismundus Romanorum Imperator, obstupuit: præcipitemque sententiam schismatis metu, quod sublatũ laboribus plurimis, isti inferre tentarent, vehementer exhorruit. Ac protinus per venerabilem fratrem Petrum Augustanensem episcopum oratorem suum, ad præfatum concilium

locus obscurus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cilium destinatum, vt abstinerent ab huiusmodi nouitatibus & scandalis, omni instantia requisiuit: & si quid aduersum nos promulgassent, reuocarent. Quod quidē, vt rex certissimis nuncijs accepimus, facere omninō neglexerūt. Et quid mirum, si illi minùs obtemperent honesta postulanti, cōtra sanctorum canonū statuta, qui excusso de sub iugo diuini timoris collo, tam liberè quàm licenter eunt in pastorem pōtificem suum: quorū conatibus nisi oportuniùs prouideatur, rem hanc sanctæ vnionis Orientalis & Occidētalis Ecclesiæ, ex qua diebus nostris ppagari Christianitatis terminos speramus, & sub cuius spe & expectatione Christianorum multitudo ab infidelib⁹ oppressa respirat, intercipi & destitui, Ecclesieq; reformationem & pacē christiani populi, quam iam annis sex mundus præstolatur, in deformationem potius intestinumque bellum conuerti: quis adeò rationis ac iudicij ignarus est, quin videat, quin intelligat? Suboriēt̄ur, vt timendum est, insuper alia incommoda & mala necessariò, scandalaque & diuisiones non modò in re Ecclesiastica, verùm quoq; in regnis, principatibus, dominijsq; tēporalibus pullulabūt ex infausto hoc germine, quæ sine maxima Dei offensa nos ampliùs dissimulare nemo sanę mētis ignorat. Cum igitur ad huiusmodi pericula, scandala & detrimēta ab vniuersali ecclesia & à populo Christiano sicuti à debito adstringimur pastoralis officij, propulsanda, & nelōgius serpant, arcenda: nihil æquè expediēs occurrat, quàm si in vnū cōueniamus omēs charitatis, pacis & concordiæ vinculo adstricti, & semotis priuatis affectionibus, ad memoratæ vnionis Ecclesiæ vtriusque, sanctorumque reliquorum operum prosecutionem, quorum gratia Concilium Basileēse ab initio fuerat institutum, studia & vota nostra conuertamus: omnibus itaq; & singulis quæ suprà digesta sunt, & alijs iustis & rationabilibus causis ad hoc animum nostrum permouentibus, atque eo in primis, quia factum sine consideratione iustitiæ & contra omnem canonum disciplinam, ratū habere nulla permittit ratio: & quia dissensionis scandalum non auferret Basileensis synodus, sed illi qui in illa se duces & principes nouarum rerum faciunt, potius augerent: his, inquam, omnib⁹ accurata meditatione pensatis, quorum gratia, neq; nobis, neque nostris tutum aut liberum sit in eo concilio, quod sub ditione est & quasi tyrannide quadam æmulorum nostrorum redactum, quidquam proponere aut tractare: habitaque super his omnibus & singulis cū venerabilibus fratribus nostris matura deliberatione de ipsorum omnium communi consilio & assensu, plurimisq; etiam adhibitis venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis, ac dilectis filijs Electis Abbatibus, alijsque prælatis in curia nostra existentibus, ad idem confidentibus atque laudantibus, volentes tam perniciosis & imminentibus scandalorum, turbationum & cōfusionum periculis in Dei Ecclesia, vt præmittitur, obuiare: si & in quantùm supradicti in ipso Basileensi Concilio existentes, in obstinato proposito suo perseuerauerint, vigore vel occasione dicti prętensi monitorij vel citatorij in aliquo procedēdo, aut aliquam aliam nouitatem contra nos vel venerabiles fratres nostros sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales, vel præsidentes & oratores nostros, qui in dicto concilio fuerūt, vel aliquem ex eis in posterum inferendo, vel etiam à die datæ præsati asserti monitorij forsitan factam cōtinuando quouis modo seruando, tenore præsentium authoritate Apostolica & ex certa sciētia ac ex plenitudine potestatis ciuitatem Fetrariensem, quam etiam pro futuro œcumenico concilio exnunc assumimus exnunc prout extūc, & extunc prout exnunc, pro loco dicti concilij transferendi nominamus, assignamus, & etiam deputamus: locum quidem gratum Græcis, rebus gerendis vtilem, idoneum & accommodum, omnibus regibus, prælatis & principibus tutum & liberum, in decreto Græcorum compræhensum, & pro quo omnia Græcis promissa, expedita & peracta sunt: ad eundemque locum præfatum Basileense concilium, ad omnes & singulos esse ctus inchoatos & inchoandos, & pro eisdē causis, pro quibus fuerat Basileæ congregatum, cōsilio, assensu authoritate & potestate similibus, exnunc prout extunc, & extūc prout exnunc trāsferimus, ac translatū fuisse & esse declaramus: causa Bohemorū, quo ad articulum communionis sub vtraq; specie, quem solum articulum volumus in dicta ciuitate Basileēn infra 300 dies cōtinuata posse, duntaxat excepta: quos etiam Bohemos, si pro ea causa ad dictam ciuitatem Ferrariensem & concilium sic translatum, eis magis venire placuerit, in eum casum benignè suscipiemus, tractabimusq; cum omni humilitate & charitate possibili, & ab alijs tractari faciem⁹. Hanc aūt translationē, quantum prædicti Basileæ existentes non resipuerint, vt præmittitur, locum habere intelligim⁹ & declaramus ante ipsorū Græcorum aduentum. Ipsis autem Græcis venientibus, & in dictum locum Ferrariæ pro œcumenico concilio celebrando, vt certi reddimur, consentientibus, exnunc pro extunc, & extunc pro exnunc, ipsum Basileēn concilium ad præfatam ciuitatem Ferrariē. sem purè, liberè, & simpliciter trāsferimus & decernimus inchoandum. In quo etiam sic translato, talia authore Deo proponere & agere intendimus, ex quibus nostram innocētiam orbis totus agnoscere poterit, & quę sunt aduersum nos quorundā maleuolentia & malignitate conficta, falsa & omni veritatis fundamento destituta intelligere, ac nostram bonam voluntatem, ad ea pro quibus dictum Basileēn concilium, vt præmittitur, fuerat congregatum, euidentiùs poterit intueri: Decernentes ac etiam declarantes, omnem aliam declarationem, electionem vel translationem, quauis authoritate & quocunque prætextu factam, vel aliā in posterum faciendam, præterquàm autho ritate nostra, de qua cōstet per authenticas literas nostras super hoc conficiendas, nullius est *prout roboris vel momenti: Mandantes insuper & præcipientes venerabilibus fratribus & dilectis filijs sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, patriarchis, episcopis, electis, abbatibus, & alijs qui de iure & antiqua consuetudine generalibus concilijs interesse tenentur, quatenūs ad præfatū concilium (vt præmittitur) translatū se trāsferant, & ad ea tractanda & peragenda quæ ad Dei laudem & gloriam, sanctorumque operum profectum, pro quibus ipsum Basileēn concilium fuerat congregatum, necessaria & vtilia videbuntur signanter in materia Bohemorum, si quid fortasse in ea restaret agendum, & specialiter ad materiā vnionis orientalis & occideutalis Ecclesiæ, vt supradictum est: quoniam quanta possumus industria & diligentia, ad felicem vsque exitum prosequi intendimus, quos omnes & singulos ad omnia & singula præmissa exnunc citamus, requirimus, & monemus sedelitatem & caritatem que & saluum conductum omnibus & singulis, prout in alijs nostris literis inde confectis latiùs continetur, damus & concedimus etiam per præsentes. Insuper authoritate, potestate, cōsilio & assensu præfatis dictis, sub excommunicationis, priuationum dignitatum, beneficiorum & officiorū, & inhabilitationis *pœnis, quas contrà facientes incurrere volumus ipso facto, ad quas præterquàm à nobis non possint: sed nec ab excommunicatione absolui, nisi in mortis articulo cōstituti: districtiùs inhibemus, ne in præfata Basileēn ciuitate, aut alibi quàm in ciuitate Ferrariensi supradicta, deinceps (vt suprà præmittitur) concilium aut aliquis conciliaris actus teneantur, seu aliquod officium ad ea subordinatum decæterò exerceatur neque etiam aliquis in dicta Basileēn ciuitate remanere, præterquàm ad articulū Bohemorum, vt dictum est, & ad alium locum quàm Ferrariæ, sub nomine aut prætextu concilij accedere audeat. Decernentes etiam irritū & inane, aut nullius roboris vel momenti, si secùs quauis authoritate, etiam sub nomine & authoritate concilij, præterquàm nostra, de qua per literas (vt præmittitur) super hæc conficiendas constet: à quibus communiter vel diuisim cuiuscunque status, gradus, præminentiæ, & conditionis existant, etiamsi cardinalatus, patriarchali, Archiepiscopali & episcopali dignitate prę fulgeant, scienter vel ignorāter forsitan cōtigerit attētari, ordinationibus, statutis, cōstitutionibus, decretis, declaratiōibus quauis authoritate, etiam sub nomine generalis concilij factis, & alijs in contrarium facientibus, etiam si talia forent, de quibus esset habenda etiam de verbo ad verbum mentio specialis. Quibus omnibus authoritate, potestatis plenitudine, cōsilio & assensu similib⁹, ex præmissis necessarijs & vrgētibus causis prædictis, derogamus, ac derogatum esse authoritate Apostolica, tenore præsentium declaramus. Cæteris que in contrarium quomodolibèt faciētibus, non obstantibus quibuscunque. Nullī ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ assumptionis, nominationis, assignationis, deputationis, translationis, declarationis, voluntatis, constitutionis, mandati, præcepti, citationis, requisitionis, monitionis, dationis, inhibitionis & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Bononiæ anno incarnationis dominicæ millesimo quadringentesimo trigesimoseptimo, quartodecimo Calendas Octobris, pontificatus nostri anno septimo.

Adiutor & protector meus es tu domine, ne derelinquas me Deus meus.

SANCTVS	SANCTVS
PETRVS	PAVLVS

Eugenius papa quartus.

Ego Eugenius catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Ego Iordanus episcopus Sabinensis, subsc.
Ego Branda Episcopus Portuensis, subsc.
Ego Antonius tituli sancti Marcelli presbyter cardinalis, subscripsi.
Nicolaus tituli sanctæ Crucis presbyter cardinalis, subscripsi.
Ego F. tituli sancti Clementis presbyter cardinalis, subscripsi.
Ego A. tituli sancti Marci presbyter cardinalis, subscripsi.
Ego Prosper tituli sancti Georgij ad velum aureum diaconus cardinalis, subsc.
Ego Dominicus sanctæ Mariæ in via lata diaconus cardinalis, subscripsi.

Non sunt plures Cardinales nunc temporis in curia.

Prædicta Bullla signata fuit p papam & oēs cardinales in Romana curia existētes, prout hic habetur.

SIGISMVNDI IMPERATORIS PIISSIMI EPISTOLÆ ad Cōcilium Basileēn, vel pro ipso ad alios scriptę, hic separatim congestæ, & iuxta datas earum, quantùm ex ipsis conijci potuit, ordinatæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Supplicatio ad papam, pro credentia primorum ambasiatorum domini regis.

BEatissime pater & domine reuerẽdissime, intelleximus venerabiles &egregios viros Iacobũ de*Syrck scholasticum Treuereñ,& Thomã *Fyme decretorum doctorem Officialem Parisieñ, Oratores sacri Basileeñ cõcilij,nobis directos ex ipsorum relatu. Qui quod de continuatione ipsius concilij, quo in republica Christiana nil vtilius, nilque perfectius personabant,permaximè commendamus. Et quia ea de re etiam V. S. accedunt, rogam⁹ affectu deuotissimo,quatenùs ipsos velitis,nostri intuitu & reuerentia dicti cõcilij, recõmissos susc ipere, benignè audire, & iuxta petita pro honore Dei & commodo Christianissimi clementer & * celeriter adhibendo operam,quæ vtique S.V.incumbit,vt sacrum conciliũ nullatenus inducietur seu mutetur:sed ex directione eiusdem Sanctitatis,fomenta & incrementa optata susc ipiat,prout E.S.ab oratoribus ipsis percipiet,quibus nostri nomine velit adhibere credentię plenam fidem,& vltra ea accuratissimè deprecamur,vt eadem sanctitas personas prefatorum oratorum commendatas velit habere pro complacentia & gratia nobis acceptissima.Cuius personam conseruare dignetur &c.

*Fyrne

for.*celeriter expedire

Regis ad papam super facto concilij.

Copiæ literarum Regiæ maiestatis ad dominum nostrum papam per oratores concilij Basileensis destinatarum.

BEatissime pater & domine reuerendissime,Non fuit indignum, quòd vestra sanctitas recessum &scripturam fidelium de Bohemia, gessit molestam, prout ex Bulla eiusdem sanctitatis,quæ nobis hodiè præsentata existit,clarè percepimus.Nam &nos tantam mentis amaritudinem exindè cõcepim⁹, vt reuerà ad plenũ rescribere nequeamus.Non expediebat*eum hos cunctos cõtrarios ad V.S.auditum ita precipitãter deducere. Quia ipsorum significatio erat horribilis,& potiùs his committenda, qui ipsis rebus consilio affuerunt,viderũt,& eas corporaliter tetigerunt. Ad prouisionem autẽ tanti casus,tantumque opprobrium gentis fidelium abstergendum, palpebras nostras non contraximus:immò vigilando solerter post reuersionem exercitus,mox in præsentia reuerendissimi domini cardinalis legati, Electorum & principum aliorum,omnia remedia exquisiuimus,quæ tãta celeritate fieri poterant,& tandem dietam in ciuitate nostra Franckfurdensi cunctis indiximus in festo sancti Galli nunc præterito,ad prouidẽdũ his rebus salubriter,& vt hæc ignominia catholicorum auferri,& hæreticorũ superbia posset cõtundi.In qua tamen dieta quãuis solennes Oratores nostros prælatos & alios haberemus,nil peractum est,quia quasi nullus comparuit. Nec iam aliqua salubria sperantur in re ista remedia, quàm hoc sacrũ Basileense concilium, quod deus omnipotens hoc tempore tribulationis ab alto concessit,& in quo omnis virtus contra hãc pestẽ hæreticam,omnisq; salus & spes omnium consistit. Neque alibi exquirendæ sunt particulares viæ in rebus tam arduis,nisi vbi generalia & summa christianorum ingenia, Spiritusancto duce, feliciter conuenerunt. Ad quod quidem concilium manu tenendum,protegendum & conseruandum,antequàm montes transiremus,tales promisiones fecimus,prout nuncij dicti cõcilij à nobis petere voluerunt. Et nihilominùs illustrem principem nostrum Vuilhelmum ducem Bauariæ,& cũ eo certos episcopos,Abbates & viros notabiles, tũc promptos fecimus,illuc nostro nomine accedendo. Quos iam ibidem*sine fallo, statutos confidim⁹, Et speramus in clementissimo Deo nostro, quòd ibidem ad prouisionẽ huius tam piæ & sanctę rei dabit prouisio salubris & optata,quamobrem vestram sanctitatem, cui ex summi apostolatus officio nó minùs, quàm nobis, res illæ incumbunt, obsecramus in Deo,quatenùs ipsum sacrum concilium vestra sanctitas dignetur confouere & augere, sicque prouidere, vt illud nec dissoluatur, nec*nullatenùs protrahatur: quoniam eius turbatio, indubiè esset totius reipublicæ Christianæ destructio,hæresumque auctior exaduersò,ipsius fomentum & cõfortatio profectò Catholicæ fidei & toti Christianismo pariet remedia adoptata. Et dum Deo dante cum vestra Sanctitate erimus, prout Deo largiente in breui speramus, multa adua super re ipsa cum eadem conferemus, quę non minùs erunt vtilia,& prout confidimus,sanctitati vestræ accepta. Cuius personam conseruare dignetur altissimus feliciter & longæuè regimini Ecclesiæ suæ sanctæ.Datum &c

for*autem hos cuẽtus contrarios

SIgismundus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus, ac Hungariæ,Bohemiæ &c. Rex, Reuerendissimo in CHRISTO patri domino Iuliano cardinali tt.sancti angeli præsidenti,venerandisque patribus prælatis & cæteris in sacro generali Basileensi Concilio congregatis,amicis nostris charissimis & syncerè grateque dilectis. Reuerendissimi ac venerandi in Christo patres,amici charissimi,synceri & grati,nobis dilecti, venientes ad nos veneraudos & egregios Iacobũ de*Slyck Scholasticũ Treuerẽsem,& Thomam* Fyrne decretorum doctorem Ordinarium Parisiensem, Oratores vestros nobis gratissimos,lætanter susc epimus: qui habita diserta per ipsos coram nobis tam syncere

quàm eleganter oratione ex imposita ipsis legatione,inter cætera retulerunt,deliberatum esse pro sessione futura tractandum de sufficienti stabilimento sacræ synodi Basileen,& de continuatione eiusdẽ,quę omnia censuimus,& repulsis penitùs turbationib⁹ & animi nostri procellis, consolati fuimus, & refecti gaudio singulari, reddentes in primis gratias domino Deo nostro,cùm ipsa sacra synodus ita congregata existat, vt nullum conuenientius præsidium excogitari possit,quo nauicula Petri sese ab extremis horrendisque fluctibus iam vndique insultantibus tueri,neque labes hæretica cõmodiùs deprimi,mores Christianorum in præstantius reformari, aut res vniuersæ orthodoxæ fidei possint in melius commutari. Moxque præfatis vestris oratoribus recõmendatorias nostras ad dominum nostrũ summum pontificem dedimus, suæque sanctitati res ipsius concilij commissas fecim⁹: quos etiam ambasiatores nostri solénes super ea intentione euestigio subsequentur, certificãtes paternitates vestras,quòd quẽadmodum prius omnem facultatem regnorum nostrorum,personamque regiam vsq; ad effusionem sanguinis & mortis passiõem obtulimus:ita semper,Deo cooperante, ea intentione inuicta, quoad vixerimus,repetiemur,& sic nos offerimus pro Ecclesia sancta Dei, significantes paternitatibus vestris,quòd ipso festo sanctę Catharinæ virginis proximè præterito hic Mediolani in domicilio sancti Ambrosij,Maiorum nostrorum imitando vestigia, regium diadema assumpsim⁹,authore domino Iesu Christo, cum solennitate & celebritate semper digna memoria, & in rebus secundis illius gratia feliciter prosperamur,accincti septimana instante ad conuentionem cum filio nostro charissimo duce Mediolani in Placẽtia,pro transitu nostro versus Romam celebrandam,prout vobis quidquid ibidèm cõclusum fuerit,ilicò descripturi sum⁹. In singulis autem,quæ per oratores vestros petita sunt,ita nos apud sanctitatem domini nostri dum secum fuerim⁹,prout in breui speramus,& alios quoscunque & vbicunq; pure & fideliter exhibebimus, quòd sancta mater Ecclesia,quam deuotè veneramur,& semper venerabimur,in nobis sentiet interim aduocatum & filium, & ipsius Concilij,quod eandem repræsentat Ecclesiam,defensorem & vltroneum protectorẽ, Obsecrantes paternitates vestras in visceribus Iesu Christi,vt in hoc sancto velitis pertenerare proposito,& siqui æmulorum Dei & Christianismi in pœnis debachantium, fortassis ad protractionẽ seu dissolutionem ipsius concilij conarẽtur intẽdere, illos vestris tanq; mẽbra putrida præcidere, ne corrupti inficiãt:ad hocq; solerter eniti, vt ipsum concilium omninò solidetur, & accuratissimè foueatur.Nã ex eius dissolutiõe aut inducijs quas Deus auertat,non videmus nisi Ecclesiã dei in totalem interitum & conditionem pessimam ruituram: quibus omnibus per hoc sacrum concilium, quod Deus hoc tempore tribulationis ab alto cõcessit, & in quo omnis virtus,omnisq; spes Christianorũ ad extirpãdas hæreses, repellendaq; vitia,& omnes rugas Ecclesiæ abstergendas plenè cõsistit,fietque prouisio adoptata, ad quod etiam,Deo dante,citò & feliciter reuerti speramus,desiderio magno incẽsi, vt sicut in constañ cõcilio vidimus gregẽ dominicũ anteà miserè dispersum,in vnius Pastoris obedientiã conuenire, ita in præsenti Basileensi concilio ipsius vnici gregis reformationẽ videre possimus,oramus, vt nobis velit concedere rex æternus. Datum Mediolani die 11. mensis Decembris, regnorum nostrorum anno Húgariæ 45.Romanorum 22.& Bohemiæ 12.

Ad mandatum domini regis Caspar Slick.

LITERA REGIS AD PAPAM super facto eodem.

BEatissime pater & domine reuerẽdissime, hodiè recepimus Bullam vestræ sanctitatis de manib⁹ E.V. sanctitatis,notificantem nobis dissolutionem sacri Basileẽsis concilij,quam eadem sanctitas fecit per suas Bullas hincindè publicari:de qua quidem re nobis nedum terribili, sed infausta nimiùm,nedum amarissimè perturbati, immò tanto vehementiùs stupefacti sumus, quãto apertè videmus calamitates innumeras, discriminosa pericula atque scandala, toti Christianismo exinde successura, & fidem catholicam per hoc indubiè fundamẽtaliter eneruari. Et quãuis plurima & infanda mala,quæ stylo describi non possunt,ex dissolutione tali sequutura sunt, tamen nos accensi zelo, quem gerimus ad religionem fidei,& affectu filiali,quem habemus ad vestram sanctitatem,ad satisfaciendum quoq; debito nostro, quod nobis tanquam Romanorum regi aduocato & defensori Ecclesiæ incumbit, præmittimus vestrę sanctitati hîc inclusa certa Auisamenta, & repentinè quidem ac festinantissimè:quoniam arduitas & magnitudo rei,ipsius oratoris missionem propter moram pati nõ potuit, in quibus eadem sanctitas versando colligere poterit pericula,in quę Ecclesia dei ruitura est, si concilium dissoluatur, quod absit: videbit etiam sanctitas vestra in auisamẽtis prefatis mẽtem nostram super rationibus, quæ vestram sanctitatem ad huiusmodi dissolutionis materiam permouerunt:quæ vtinam tantum facerent in hac Christianorum extremitate,quantum sine fructu prolongãt. Rogañ,obsecrañ,ac affectu maiori quo possumus requirentes vestram sanctitatem in domino nostro Iesu Christo, cuius res agi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur,quatenùs pensata totius Christianę religionis subuersione, mox remediare diguemini, scribere & mandare reuerendissimo præsidenti & sacro Concilio,vt nullatenùs dissoluantur, sed in nomine spiritus sancti, in quo cõgregati sunt, incepta feliciter perficiant. Et si quæ vestra sanctitas in contrarium scripserit seu nunciauerit,illa respectibus præmissis legitimis pẽsatis, protinus reuocet,eidemque Concilio fauores & omes promotiones impendat, necessitas summa requirit. Auisata enim esse debet eadem sanctitas,quòd nisi hoc celeriter fiat, Ecclesia Dei in deterrimas conditiones prolapsura est,potissimè in Germaniæ partibus, q̃iam proh dolor indubioso vacillant discrimine. In quo profectò sanctitas vestra quæ hucusque tanquam innocẽs sine macula tenta est, non modicè (quod dolenter describimus) suspicionis notæ subiacebit. Quam quidem per remedium salutare vestra sanctitas tollere velit, & hanc adhortationem nostram, ad quam nos extrema vnctio, quam Ecclesia Dei modo expectat,ac cõscientia nostra, ac filialis erga sanctitatem vestram vrget affectus, paternè & benignè suscipere & sic prouidere,vt Grex dominicus non tam miserè dispergatur: sed boni pastoris regimine, ad eiusdem & sacrosanctæ Romanę Ecclesię obedientiam, cùm tempus assit gratiæ, feliciter conducatur. Personam vestræ sanctitatis sanam & incolumem cõseruare dignetur altissimus feliciter & longæuè regimini Ecclesiæ. Datum Placentiæ die nona mensis Ianuarij, regnorum nostrorum anno Hungariæ &c 45. Romanorũ 22. & Bohemiæ 12.

Optat Imperator, vt Ecclesia ad põ titicis obedientiã reducatur: cui vtinam Basileẽses obtemperassent.

AVISAMENTA AD DOMINVM summum pontificem ex parte domini Romanorum &c. Regis, super facto Basileensis concilij.

PRimo, quemadmodùm vestra sanctitas in Bulla nobis transmissa notificat nobis primò dissolutionẽ sacri Basileeñ Concilij &c. Ita perlecto diligenter tenore eiusdem, nõ videmus aliam penitus causam dissolutionis, propter quam fiat, contineri, nisi propter reductionem Græcorum ad ritũ Romanæ ac vniuersalis Ecclesiæ. Et quemadmodùm eadem sanctitas nos rogat, vt si aliqua auisamenta excogitaturi sumus, ad pacem fidelium religionis Christianæ ac statum & honorem Ecclesiæ facientia, vestræ sanctitati velimus exponere &c. ita requisitione vestræ sanctitatis promoti & inducti, etiam deuotione syncera quam ad bonum Ecclesiæ & statũ vniuersæ reipublicæ Christianæ gerimus, rubore depositio & confidenter dicimus, quòd hæc causa Græcorũ, nullatenùs sufficere potest ad dissolutionem ipsius sacri concilij, quanuis benè esset res sanctorum & multùm optabilis, ipsos Græcos reductos videre, nec prætermittendum est suo tempore ad illa intendere. Sed non poterit nec debebit ipsa reductio, quæ tot centenis annorum sic perstitit, & dubiosa q̃dem est, rebus tam arduis, quæ subuersiõem totius nostræ fidei tangunt, quoquo modo præponi: quia vtique res illa moram patinõ potest, quæ hucusque tanto tempore perduravit sine læsione Romanæ Ecclesiæ, cùm à Græcis & suis concredẽtibus hucusq; Christianitas nihil violenti pertulerit. Sed isti res videntur nobis debere ilicò ad manus recipi, tanquàm magis bonæ & arduæ, quæ fieri possunt ad extirpationem hæresum, quæ hodiè tanta enormia mala in populo fideli patrant, nec cessant, sed igne & gladio trucidant, non parcẽtes sexui nec ætati. Nunquã enim credibile esse poterit, Græcos ritui nostro conformari velle, videntes nos in tanta strage, dissensione, & deformitate morum & vitiorum, nec vnquam aliquam correctionẽ adhiberi, sed de die in diem nos in viliora & magis inordinata corruere, & ritum nostrũ ac obedientiam Christicolarum, quasi penitùs extingui. Dicunt ipsi aperte:

Turpe est doctori cum culpa redarguat ipsum.

Sed si nos viderent esse compositos & reformatos, & intendere ad extirpationem hæresum & pacem fidelium, profectò indubij essemus, q̃ se deflecterent. Sed hoc iterum per alios & alios modos, Deo faciles & benẽ cõuenientes, prout à nobis enucleatiùs & clariùs informabitur sanctitas vestra. Secundò sacrum Basileense cõcilium misit nobis certas literas, Bohemis Husslitisque *sonantes, eosque ad Basileam pro reductione ipsorũ vocantes, quas ilicò eisdem trãsmisimus, adiunctis nostris oportunis & adhortatorijs literis, tenorem literarum Sacri concilij continentibus. Super quibus Pragenses, quintercos potiores sunt, in Praga dietã*, protut in copia hic annexa, sanctitas vestra elicere poterit, & vt nos aliũdè informamur, ipsi ratur omniuò de comparitione ipsorum coram Concilio, & verisimiliter etiãm multo magis ad hoc stringuntur, *quanto iam in regno nostro Hungariæ conflicti sunt. & magnam partem sui exercitus, equestrium & pedestrium, ac instrumentorum & curruum, auxiliante Domino, perdiderunt, & etiam per illustrem filium nostrum ducem Austriæ, æstate præterita in Moravia potenter de campo depressi, & in fugam conuersi, ac nouissimè in ducatu Austriæ notabiliter sunt prostrati. Insupèr etiàm, quia ipsum cõcilium ipsis magnum terrorem inducit, etiãm audiunt, illud ad extirpationem hæresum esse potissimè congregatum, quibus comparentibus, speraremus ipsos per sacrum Concilium ita informari, quòd contenti recederent, & hæc pestis DEO dante cessaret: nec intentio concilij & nostra vnquàm fuit neque est, vt super articulis ipsorũ priùs da-

*fieri damnatis debeat *fore disputatio, prout tãgit sanctitas vestra, sed solùm informatio & instructio per sacras scripturas, vt se errare cognoscant, & resipiscant, prout dominus noster papa Martinus prędecessor vester, nobis & regi Poloniæ in pluribꝰ suis Bullis faciendũ imposuit & persuasit. Et in casu quo nil perficeret, tamen videns sacrum concilium ipsorum pertinaciam, feruẽtius ad eorum suppressionem intenderet, & super his ex omnium regionum finibus prouideret, quoniã hoc onus solis est importabile Alemanis. Insupèr quia locus Basileensis præfatis Hussitis est deputatus, & sacrum concilium, nosque securitatem illuc conducendi illis plenè obtulimus, & per literas nostras affirmauimus: quid dicent ipsi hæretici, sentientes dissolutionẽ concilij, nisi quòd nos fugiamus eos, & Ecclesiam contra eorum rationes quodammodò succubuisse? & sic cõfortabunt suos, & fideles populos, ad quos iam, vt audiuimus, errores suos & articulos cum insertionibus sacrarum scripturarum miserunt, mortali contagione inficient, in quo cũctus populus spem suam desixit: nec illud tantam moram perferre quomodolibet poterit, quanta esset huiusmodi protractio cõcilij: quia reuerà in tãto tẽpore & ipsi quasi totam Germaniam possent subripere, prout circunquaque in magna parte de facto fecerunt, nec resistentia aliqua pararetur, nec parari posset, propter dissolutionẽ ipsius Concilij, vti claret. Tertiò, quia vbique famatur, sacrum concilium pro reformatione morum in populo catholico & etiam statu ecclesiastico cõgregatum fore &c. modò si dissolutum maneret concilium, reuerà timendum est, quòd laici q̃ multimodè contra clericos debacchantur, capiãt occasionem irruendi contra ipsos, dicentes in congregandis & dissoluendis Concilijs fine fructu illusiones fieri, prout priùs etiam factum est, prout manifestè clamant, quòd non expectant nisi finem huius concilij. Et vt principium huius mali ostendamus, Eccè ciuitas metropolitana Meydde-burgeñ, expulso suo archiepiscopo atque clero, iam per terras ipsius ecclesiæ in fortitudine curruum Hussitarũ diuagantur, quibus in subsidio sunt quasi omnes ciuitates Saxoniæ maritimæ, & maiorem (vt timendũ est) habebunt sequelam, si non celerrima fiet prouisio. Insupèr, vt auisamur, Patauien ciuitas suo episcopo rebellauit, & se parat ad expugnandum castra sua. Demum ciuitas Bambergeñ, quæ propter mutationem, quam fecit contra hæreticos ex indulto nostro, per clerum infestatur, in magna est vastatione, & quia prædicta loca omnia Bohemis sunt vicina, timendum est, quòd per dissolutionem concilij, quod pro separandis talibus nuncios suos transmisit, illa loca talia cum hæreticis in spem sub-

sidij partita capient, quæ nullis vel saltem grauissimis erunt recuperanda laboribus. Quartò, quanuis multi principes nobiles & ciuitates circunquaque Bohemiam post rupturam exercitus cum hæreticis treugas inierunt, tamen maior pars adhuc se contra eos sustentat, ponendo spem suam totalem in ipso Concilio pro liberatione sua: ad quos dictum concilium, & nos dudum pro eo misimus, qui audientes Concilium debere dissolui, totaliter se auertent, & treugas etiam inient ad redimendas vexationes, & quid in *locum sequetur, nisi illius prauitatis adhæsio? Quinto, quemadmodũ ipsum sacrum concilium pro ponenda pace inter cætera congregatum existit, & iam inter quàm plures reges, principes & alios sint præparamenta & initia facta, ad dandum modos pro pace: ita ipsi audientes, dissolutionem concilij, conuertent se ad gladium, & erit error nouissimus peior peiori: nec postea erit aptitudo id faciendi, cùm principes fuerint exhausti, terræ per clades, cædes, & sanguinis effusionem desertæ, & in periculum innumerabilium animarum & corporum, quæ infra has prorogationes & inducias, proh dolor corruent: cessabunt etiam multæ prouisiones, quæ in eodem concilio pro republica Christiana fieri possent: & innumera prouenient scandala, in destructionem totius religionis Christianæ vergentia, quæ vestra sanctitas clariùs quàm possunt describi, prospicere valeat. Idcircò nos petimus, inuocamus, & quanto efficaciùs possumus, requirimus vestram sanctitatem, quatenùs eadem vestra sanctitas in continenti ad præfatum dominum præsidentem & sacrum concilium scribat & mittat, vt nullatenus dissoluantur, sed in nomine domini in quo cõgregati sunt, incepta feliciter perficiant. Et si quæ vestra sanctitas in contrarium scripserit, seu nũciauerit, illa protinùs reuocet & annullet: Auisando vestram sanctitatem, quod nisi hoc fiat, hæreses istæ armatę multimodè augebũtur, & ecclesia dei, indubiè in pessimas cõditiones ruitura est, quibus postmodùm nulla potentia, nullo consilio, nullâve arte seu ingenio succurri poterit. Et reuerà tamen hi, qui vestræ sanctitati dederunt consilium, non intellexerunt forsitan tanta ventura mala, vtinam saperent & intelligerent, ac nouissima prouiderẽt. mora enim in hoc negocio periculosa est, & nullatenùs sufferẽda. Et si quippiam fortassis pertimescerent, aliqua contra statum Ecclesiasticum per laicos debere tractari, non timeant: quia laici falcem suam non habebunt in messem illam immittere, immò profectò inducię protractionis, quæ quæruntur, laicos facient contra clerũ & ecclesiam insanire: quod tamen per istud cõcilium ordinatè tolletur de medio, dum laici videbunt clerum omni bono intendere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Item cõsiderandũ est vestræ sanctitati, quòd sacrum concilium (vt putatur) ad huiusmodi dissolutionem nullatenùs consentiet, cum quo etiam maior pars regum, principum, prelatorum & communitatum cócurret, & vestra sanctitas que hucusque in Ecclesia Dei sine ruga & macula tenta est, per huiusmodi opera poterit sibi suspicionem & rubiginem facere, ac innocentiam suam per hoc quòd facili & quasi nulla legitima ratione subsistit dissolutionis negociũ, fermentare: quia dici poterit, quòd vestra sanctitas hac occasione foueat hæreses, cædes, & clades inter Christicolas, & perseuerantiam deformitatum & vitiorum in populo: & timendum est, quòd habebunt sequelam multorum. Item si vestra sanctitas vellet cõcilio personaliter interesse, esset bonum & salubre, si posset. Sed si non potest, festinanter & citò demander illud exequi, prout est inceptum, quia res ille quę vsque ad sanguinem tangunt, nullatenùs volunt moram, nisi cum dispendio totius Christianitatis. Et si vestra sanctitas posteà voluerit personaliter interesse super facto Græcorum, seu alijs quæ non requirunt tantam festinantiam, poterit congregare aliud concilium, quod fiet cum gratitudine & maiori aptitudine, quàm nunc hæc mora tolerari posset: nam isto dissoluto, nescimus si per annũ cum dimidio aliqui cógregari possent propter dispendia quæ interim euenirent. Hæc omnia sanctitas vestra velit diligentissimè cõsiderare & prouidere, vt istud concilium mox restauretur: suscipiatque hanc adhortationem nostram paternè & benignè, quam facimus fideliter, vrgente ad eadem conscientia & extremitatibus, in quibus ecclesia Dei constituta est, & etiam quia maiestas sua valdè inuitè perciperet, quòd sanctitati vestræ exinde aliqua inter Christicolas deberet sinistra suspicio suborjri, quemadmodũ nos vestrę sanctitati, dum cum eadem constituemur, prout in breui speramus, clariùs communicabimus.

INSTRVCTIO DOMINORUM EUNTIUM EX PARTE CESAREÆ MAIESTATIS AD DOMINUM SUMMŨ PONTIFICẽ.

PRimò exponatur, qualiter ad aures regias peruenerit, quòd sanctitas domini nostri gentes suas armigeras miserit contra maiestatem regiam, & subditos suos, ac terras sibi & imperio subtractas, absque culpa regia, & nulla offensa & rationabili causa pcedente. Et quanuis hucusque nunquam crediderit, sanctitatem suam erga maiestatem regiam aliquam indignationem velle aut posse concipere seu facere, licèt Nicolaus de Tolentino, qui se per expressum capitaneum generalem Ecclesię scripsit, aliàs veniens cũ Florẽtiñ gentibus in ante Lucam, gentibus regijs, vt debitum erat, papam defendentibus, publicè clamari fecerit, Viuat Ecclesia: tamen iam habetur *terti', qualiter for. *tertio Nicolaus de Fortebrachijs contra terras imperio subiectas nouiter insultauerit, & illas nomine suæ sanctitatis & Ecclesiæ postulauerit, qualiter etiam memoratus Nicolaus de Tolentino in *Maricim Senensem pridẽ patrauerit, eadem Sanctitas persentiet in schedula cum præsentibus ostendenda, quæ tamen Maiestas sua à dicta Sanctitate minimè sperasset, cùm talia nunquam demeruerit, sed semper studuerit omni solicitudine suæ sanctitati & sedi Apostolicæ summa deuotione & filialiter complacere: nec ab eo vnquam compertum est contrarium. Non potest non mirari, quis sanctitatem suam contra suum aduocatum & filium sine causa commoueat: & si subditi suæ maiestatis & imperij sacri, eandem sanctitatem aut suos in aliquo molestassent, fas fuisset, eam antè auisare: & ipsa fuisset quàm parata, nedum eidem sanctitati, sed & cuique de subditis suis iustitiam ministrare, quod profectò in aduersum paternaliùs & clementiùs actum fuisset, quàm tali indignatiõe prorũpere, cùm continuò eadem sanctitas suę maiestati scripserit, ac latissimè nunciauerit, ac nouissimè per venerab. Iacobum archiepiscopum Ebreduneñ principem Tristamerarium suum dici fecerit, se erga eandem maiestatem optimè esse dispositam, eamq; multùm amare, nec aliud vnquã sperauit, & adhuc quòd sua sanctitas clementius & paternalius cogitabit & aget, vt in eadem sperat.

¶Item regia maiestas suscepit reuerẽter, & vidit, ac audiuit diligenter bullas suæ sanctitatis per dominum archiepiscopum allatas: sed quia negocia illa magni sunt ponderis, & extra potestatem regiam, non posset super illo suæ sanctitati eadem Maiestas efficaciter respondere, cùm illa potiùs pertineant ad sacrum Basileeñ concilium, prout aliàs oratoribus Apostolicis in Parma constitutis clarè dixit eadem Maiestas, tales res concilium tangentes, ibidèm quæri debere. Et sic denuò ibidèm dicet, & ad hoc cooperabitur omni posse, vt res illæ benè cedant. veruntamen rogat, petit & obsecrat eandem sanctitatem filialiter deuotè in nomine nostro Iesu Christo, quatenùs eædem limitationes & modificationes capitulorum in bulla expressorum, defendẽdo illud concilium ad laudem Dei & salutem suæ sanctæ Ecclesiæ, dignetur simpliciter & indistinctè manutenere & fouere, vt sup articulis & rebus, p quibus cõgregatũ est, procedat libere iuxta formas & modos in retrò generalibus cõcilijs tentos. Quod si eadẽ sanctitas faceret, vt sperat eadem maiestas, prouidebit indubiè saluberrimè honori & dignitatibus suis, & extolleret ad æthera, & sub eius regimine eiusque præsidio in Ecclesia Dei, nunc vndiq; impugnata, tot bona sequuturа sunt, scilicet reductio hæreticorum atque hæresum extirpatio, q̃ in foribus est, & sine generali concilio nullatenùs fieri potuit, & alia bona innumera. habebitq; maiestatem regiam deuotam semper & obedientem filium in auribus suæ sanctitati gratum & Ecclesiæ Dei accommodũ. nam, pfectò si id nõ fiet, put eadem maiestas sępiùs scripsit & dixit, ac protestata est, indicibilia scandala exindè proh dolor sunt euentura. Item regratiatur summoperè sanctitati suæ de paterna affectione & clementi oblatione sanctitatis suæ erga maiestatem eãdem, quẽadmodùm maiestas sua *quia dñs archiepiscopus Ebre- *Pro, quare dñus cõclusit cum reuerendiss. dñis cardinalibus deputatis per sanctitatẽ D.N. ad facta illorũ qui sunt in Basilea, idem dñs noster vult habere literas à dño Romanorum rege attentiùs cum Sigillo maiestatis & subscriptione propriæ manus suæ. & si illi non consentirent, & posteà in aliquo cõtrafecerint, idem dñs rex promittit & iurat sub fide regia, prosequi eos tanq̃ homines turbatores pacis & quietis Ecclesiæ & totius religionis Christianæ, ad simplicẽ requisitionẽ ipsius dñi nostri, sicut ipse per iuramentum est obligatus, & adhærebit suæ sanctitati tã in cõcilio per eandem suam sanctitatem tenẽdo, q̃libi. Item q̃ idem dñs Ebreduñ asserit pfatum dñm regem affectare accedere ad vrbem Romañ, & pfatum dñm visitare, quem semper pcipua charitate dilexit, & sperat q̃ per cõmunicationẽ ipsorũ adinuicèm, multa poterunt fieri congruentia, concernentia fidem ipsorum & Ecclesiã & totam Christianitatem. Item dñs noster contẽtatur de accessu suo, cùm ipsum à tempore concilij Cõstãs, quo cognouit eũ, semper fuerit magna dilectione & affectiõe prosecutus, dummodò eius aduentus pacificus sit, id est, cum illis de domo sua tantũ, vt aliàs tactum fuit. & certificatus de tempore aduentus sui, mittat oboriam sibi vsq; ad confinia terrarum Ecclesiæ duos ex reuerendissimis dñis cardinalibus, & alios prlatos & clericos ad ipsum assciscendum honorificè, & ipsum securè conducent, & tenebit per Dei gratiam, & remittet cum honore, pace & benedictione Dñi nostri Iesu Christi, & sanctorum apostolorũ eius Petri & Pauli, ac sua. Et si voluerit in comitiua sua habere de gentibus armigeris pfati domini nostri, tam in veniẽdo quàm in reuertendo: & si petierit quòd dictæ gentes faciant conueniens prædictæ materiæ, contentatur dominus noster, quòd fuit hoc declaratum, q̃ antequàm intret terras ecclesię, præstabit iuramentum, quod de iure pręstare tenebatur antequàm intraret Italiã, iuxta formam Clementiñ.

Item ad ostendendũ charitatem, amorem & beneuolentiam erga personam dñi regis, considera-

tis magnis expensis habitis per futurum dñm regem, dñs est paratus subuenire eidem dño regi, postquàm intrauerit terras Ecclesiæ: & eum illa paternali charitate amplecti, qua pater bonus filium optimum cõplecti debet, ptout per oratores suos aliâs oblatum fuit. Et super hoc dñs noster paratus est deputare aliquos, qui habeant tractare cum deputandis per dominum regem, & infallenter sperat q̃ erunt in bona cõcordia cum Dei adiutorio.

LITERA REGIS DE CONcordia cum papa, lecta die secunda Maij, anno domini 1433.

SIgismundus Dei gratia Romanorum rex semper Augustus, ac Hungarię, Bohemię &c. rex, reuerendiss. in CHRISTO patribus ac venerabilibus dominis, sacrosanctæ generali Basileensi synodo, in spiritusancto legitimè congregatæ, vniuersalem Ecclesiã repræsentanti, amicis nostris charissimis ac gratè & syncerè nobis dilectis.

¶Reuerendiss. in Christo patres & dñi, ac venerabiles & egregij syncerè grateq; dilecti, ad requisitionẽ & continuatã instãtiam vestrarum paternitatum, vt ad sacrum concilium nos quanto citius *transferremus, satis *conferre- mus conflauimus operas nostras atque studium, vt consilijs vestris nos cõformare possem', quemadmodùm profectò ipsi cõcilio & rebus peragendis per præsentiam nostram nõ modicum commodi euenturum sperauimus. Sicque res nostras aptauimus, vt siue p terram, siue per mare disponeremus procedere, omnibus periculis & discriminibus paruipensis. Veruntamen approbante domino summo pontifice sacrum concilium, ad persuasionem nonnullorum notabilium virorum & etiam oratorum nostrorum & imperij sacri principum Electorũ, qui nobis huiusmodi bullas exhibebãt, nobisq; recessum nostrum sine imperialibus insulis nostris penitùs dissuadebant, cum sanctitate sua remãsimus concordes in deificis, licitis & honestis. Sicque per totum istum mensem Aprilis cum S. sua in Viterbio constituemur, & vsq; medium Iunij vel prius in vrbe Romañ à S. sua coronabimur, præstabimusq; & innouabimus sibi illa iuramenta, quæ nostri prædecessores Romanis pontificibus pręstiterunt. Istudque adiecimus, quòd ipsum manu tenebimus, quantum cum DEO poterimus! Quoniam nos vsquequaque ad alia obligari non permisimus, nec permittemus. Et hęc V.P. ideo describimus, vt si aliquis hanc cõcordiam sinistrè initam, forsitan interpretari vellet, illud à V.P. non credatur: quoniam hæc concordia bonis respectibus facta est. Dispositique sumus semper ipsi concilio iuxta bullam per nos traditam, in prosecutione illorum, pro quibus ipsa synodus est congregata, plenariè fauere & constanter adhærere. Certificantes vos, quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

nisi S.sua sepè dictum concilium approbasset,indubiè sine ipsis coronis, quas propter facta ipsius concilij tãto tempore ptermisimus, ad propria redissemus: quemadmodũ de his omibus illustris princeps & locum tenens noster dux Vuilhelmus V. P. poterit clarius informare,cui in dicendis velitis credere tanquàm nobis. Datum Senis die 15. April.regnorum nostrorum anno Hungariæ &c.48.Romañ 23.& Bohemiæ 13.

REuerẽdissimis reuerendisq; ac venerabilibus in Christo patribus & dominis sacrosanctæ generalis synodi Basileensis &c.Sigismundus Dei gratia Romanorũ Imperator semper Augustus,ac Hungariæ,Bohemiæ,Dalmatiæ,Croatiæ &c.rex. Reuerẽdissimi reuerendique patres,amici charissimi,ac venerab.& egregij,deuoti syncerè grateque dilecti, audito pridem, q̃ P.V. super controuersia sessionis inter illustres archiprincipes sacri Romani imperij electores & ducem Burgundiæ quandam prouisionem fecerint, quæ per ambasiatores vtriusque partis ambasiatorio nomine gratificata sit, de vestrarum paternitatum solertia, & ipsorum ambasiatorum industria cõfisi, spemq; firmam assumentes, q̃ huiusmodi prouisio nostro & ipsius sacri Romani impij ac ipsorum archiprincipum honori expediat, sumus admodum gauisi. Sed intellecto ad p̃sens,q̃ quidam procuratores illustris Erici ducis Lauvuenburgẽ, qui se nominat Saxoniæ ducem,ac ipsius sacri Imperij electorem & Archimaresallum,huiusmodi prouisionis occasione se de loco illustri Frederico duci Saxoniæ,sacri Romani Imperij Archimaresallo, Lantgrauio Thuringiæ, ac Marchioni Misnẽ, & Ambasiatoribus eius debito intromiserint, seque intruserint in eodem:satis illud nobis visum est alienum. Et quia genitorem præfati Frederici, ac deinde ipsum Fredericum de ipso ducatu Saxoniæ ac iure eligendi Romanum principẽ, ac etiam ipsi Archimaresallatus officio inuestiuimus,cuius inuestituræ vigore, primũ genitor,ac deinde Fredericus nat⁹ eius,possessionem principatus Saxoniæ nacti sunt.& deinde per illustres sacri Romani imperij electores ad ius & exercitiũ dignitatis & officij principis electoris & Archimaresalli similiter recepti sunt & admissi: non immeritò mansimus admirati de sapradicti ducis Erici,quinimò suorũ Ambasiatorũ p̃sumptioe, qua possessiõem iuris & dignitatis apud alium constitutorum ante euentum iudicialis arbitrij violenter inuadere p̃sumpserũt. Licèt itaq; credamus vestras paternitates nostros & imperij nostri principes vestra dispositissima domo, quantum ad sessionem, incessum,vel aliam exhibitionis reuerentiam non aliter honorare, quàm à nobis & imperij nostri principibus honorantur, sicut & nos ecclesiasticos prælatos secundum gradus ecclesiasticarum dignitatum in nostra curia reueremur:ne tamen in posterum oriatur discordiarum materia præmissa, quatenus vndique notoria vestris paternitatibus duximus iutimanda, quatenus plibato Friderico & eius Oratoribus honorem archiprincipi & electori iuxta vestræ prouisionis normam impendendum exhibere velitis, prout nos & imperij nostri principes & vniuersi proceres sibi impendunt. In quo nobis V.P.facient complacentiam multùm gratam. Datum Vlmæ Constantiensis diecesis die 19.Iulij, regnorum nostrorum anno Hungariæ 48. &c.

EPISTOLA IMPERATORIS Romanorum,qua concilium certius facit de victoria Bohemorum aduersus Taboritas.

REuerendissimis ac venerabilibus in Christo patribus ac dominis sacrosanctæ generalis synodi Basileensis, in spiritu sancto legitimè congregatis,Ecclesiam vniuersalem repræsentantibus, amicis nostris charissimis ac gratè & syncerè nobis dilectis, Sigismundus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus &c. Hungariæ, Bohemiæ &c.rex Reuerẽdiss.in Christo patres & domini,amici charissimi & reuerẽdi, gratè syncereque dilecti, hodiè hora vesperarum confluxerunt ad nos núcij, qui in tribus diebus & citiùs de Bohemia volantissimè applicuerunt,afferentes nobis iocundissima & felicissima noua de victoria nostrorum & conflictu Taboritarum & illorum q̃ aliàs in obsidione ciuitatis Pilznen erant,q̃ per Dei gratiam,à quo omnis p̃cedit victoria,in planitie inter ciuitatẽ *Gursim & monasterium *Scalicz forti bello cum modico damno nostrorum victoriosè p̃strati sunt, quarũ literarũ aliquas originales vestris reuerendissimis paternitatibus mittimus præsentibus intercluſas. Hæc reuerendissimi patres voluimus vestris paternitatibus pro singularissimo gaudio cunctis Christifidelibus optantissimè nunciare,rogãtes cordintimè, quatenùs altissimo dño Iesu Christo infinitas agentes gratias cum processionibus & alijs solennitatibus,ad bonum & felicem p̃gressum tã felicis principij, imò veriùs medij,omni opera atq; cura vigilare velitis,q̃ & nos similiter de agendis nil ptermittemus. Et q̃cunq; in futurum habuerimus, vestris paternitatibus die noctuque intimare curabimus. Datum Vlmæ die 4. Iunij.

EPISTOLA IMPERATORIS Romani ad concilium.

REuerendissimi reuerendiq; in Christo patres & dñi,ac venerabiles & egregij, syncerè grateq; dilecti,confirmat continuò Deus noster magnam misericordiã suã super nos in felici,p̃secutione rerũ Bohemiæ,quæ Christo disponente, qui cuncta gubernat, indies consideraliùs diriguntur. Scribunt enim

enim nobis illi orarores nostri,quos in proxima dieta Pragen habuim⁹, quomodò oẽs Bohemi in vnam sententiam vnamq; volũtatem tracti sunt in materia articulorum fidei.Et q̃ super reliquis ad vos versus Ratisponam,missuri sunt in festo assumptiõis virginis gloriosæ. Talisque datur spes, vt nil melius possit superaddi. Quarum literarum copias de Bohemico in Latinum translatas V.P.mittimus præsentibus intercluſas. Verum reuerẽd. patres, quia ipsi Bohemi multum affectare videntur in huiusmodi dieta Ratisponen,p̃sentiam venerab. Cõstantien epiſcopi,etiam auditoris & magistri Martini,& aliorum qui tractatibus ipsorum priùs affuerunt,nos opinioni eorum & desiderijs concurrentes,illud nedum vtile, verùm etiam pro bona conclusiõe & salubri consummatione oĩm tractatorum necessariorũ arbitrantes,vos attẽtissimè adhortamur, quatenus P.V.velint dare ordinem, vt p̃fati patres & magistri in huiusmodi dieta omninò interſint.Et si etiam aliqui alij superadditi fuerint, & illud extollimus atque laudamus, vt & desiderijs ipsorum Bohemorum satisfiat, & ipsi patres nobis & nos ipsis in mutuis peragendis possimus assistere atque consulere. Hæc itaq; reuerendissimi patres vobis pro consolatione statuimus scribere, vt nil vos lateat de his, q̃ ad notitiam *vestrã in tam arduis rebus deueniunt. Et quicquid in processu temporis habuerim⁹, V.P. significabimus,exorantes altissimum,vt succedãt talia,q̃ V.P. cum immensa iocũditate significare possimus. Datum Vlmæ Constantien diœcesis,die 13.Iulij regnorum*

LITERA DOMINI REGIS Romanorum patens,per quam promittit incõcussè adhærere concilio,lecta in cõgregatione generali die lunæ *19. Ianuarij, 1433.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Amen. Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper Augustus, ac Hungariæ,Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c.Rex, Ad perpetuam rei memoriam. Notum facimus tenore præsentiũ vniuersis, quòd cùm inter alios orbis principatus sacrum Romanum imperium diuinitus institutum obtineat principatum,cui Deo authore p̃sidemus,& assidua pulsemur solicitudine, vt ea q̃ concernunt religionem Christianã & bonum Ecclesiæ sanctæ Dei,quorum aduocatus & protector ex officio nobis incumbentibus & esse debemus,procurareq; habeamus stabilitatem & felicem progressum eorundem: sanè cùm ex sacrorum generalium Constan & Senen conciliorum decreti constitutione suscepta felicis record.Martini pape quinti, & deinde sanctissimi domini Eugenij papæ quarti successoris immediati auctoritatiua approbatione sacrum Basileense concilium initiatum fuerit, roborque & authoritatem sumpserit & p̃gressum habeat: Et successiuè per idem sacrum concilium Basileen & Romanos patres in eodem existentes & illud celebrantes,cum instantia fuerimus requisiti,vt tanquàm aduocatus Ecclesiæ sanctæ Dei & defensor,protectiõem ipsius in nobis assumeremus, prout ad nos pertinere dinoscitur, quod personaliter exequi non valẽtes, *vocati inuitati primò per dominum Martinum,& ipso sublato, per dñm Eugenium summos pontifices p̃dictos trãsire ad Italiam,prout trãsiuimus. Et propterea loco nostri protectionem in nobis assumendo, prout tenebamur, in eodem sacro cõcilio protectorem dimiserimus illustrem principem Vuilhelmum comitem Palatinum Rheni & ducẽ Bauarię auunculum nostrum charissimum,deputamusq; & instituimus cum plena authoritate & omimoda potestate,prout in nostris super hoc confectis literis pleniùs continetur. Et quia (vt percepimus) nõnulli vanil oquẽtes,non rectè sentientes,ipsum sacrum *persuadere ac turbare per exquisitas vias *moliẽtes vt de nostra pura mente, interpretationeque eiusdem & voluntate,cunctis appareat euidẽter, ad cõfutationem iniqua peruersè loquentium, volentes reuerendiss. sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales, patriarchas, archiepiscopos & episcopos Deo amabiles, necnon venerabiles abbates, prælatos, & omnes alios in ciuitate nostra Basileensi congregatos & congregandos, sacrum generale concilium facientes,& illud celebrare intendentes, sacrosanctamque vniuersalem Ecclesiam repræsentantes,& eidem adhærentes, & adhærere volentes, & quoscunq; alios de eadem nostra intentione & volũtate claros reddere & securos, ad ipsius sacri concilij corroborationem firmiorem & authorizatiõem, prout ad nos potest quouis modo pertinere,animo deliberato ex certa nostra scientia motuque proprio in verbo nostro regio dicimus ac tenore præsentium attestamur, q̃ nos ab initio præfati sacri concilij Basileen, semper absque omni dubio simpliciter atq; purè eidem adhæsimus, adhæremusque firmiter,& quandiù durauerit & continuatum fuerit,adhærebimus inconcusse,nec faciem⁹ neque fieri permittemus,Deo authore,quãtum in nobis fuerit, quod sit vel esse possit directè vel indirectè contra ipsius sacri concilij authoritatem & libertatẽ, seu in præiudicium actorum in eodem vel agendorum in futurum,quo ad ea propter quæ est conuocatum & etiam congregatum. Præsentiũ sub nostræ maiestatis Sigillo testimonio literarum. Datum Senis anno domini 1432. die 22.mensis Nouemb. regnorum nostrorum anno Hungariæ &c.46. Romanorũ 23. Bohemiæ verò 13.

Ad mandatum domini regis,
Petrus Kalde canonicus.

for. *vocati

for. *dissuadere

for. *moliuntur, vt

MAN-

Universidad de Deusto
Biblioteca

MANDATVM MISSVM SANctiſſimo domino noſtro papæ, per ſereniſſimum dominum regem Romanorum, per ſuos oratores, & lectum in conſiſtorio publico die 8. April. 1433. domini papæ Eugenij anno tertio. & in eodem conſiſtorio oratores Imperatoris iuramentum papæ præſtiterunt.

SIgiſmundus Dei gratia Romañ rex ſemper Auguſtus, ac Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. rex. Notũ facimus tenore p̃ſentium vniuerſis, q̃ ꝙ̃is inter ſanctitatẽ beatiſſimi dñi noſtri papæ Eugenij atque maieſtatem noſtram fuerit ſemper & ſit per Dei gratiam bona concordia & perfecta ſynceritas animorum. nihilominùs q̃a per multos aliq̃ quàm plurima inconſulta hinc indè relata ſunt, ſicut plerique mortalium prõpti ſunt ad zizaniã inter principes ſeminandã & imprimendas ſuſpiciões, quo nihil periculoſius eſſe poteſt: nè fortè de claritate mẽtium vtriuſq; dubium, quod hucuſque volauit, ampliùs perſeueret: conſiderantes etiam, ex noſtra integra coniunctiõe bonum publicum ſecuturum, deliberauimus de proximo viſitare ſanctitatem p̃fati dñi noſtri & vrbẽ Romã, ꝓ ſuſcipiẽdis imperialibus noſtris coronis, & alijs rebus parduis, tangentibus rempub. Chriſtianam & pacem Italiæ, pertractandis: q̃ vt perfectiùs & pleniùs pertractari poſſint, mittimus ad ſanctitatẽ p̃fati dñi noſtri papæ Eugenij dilectos conſiliarios & ambaſſiatores noſtros magnificos, Matikõem comitem Kevuineñ & Capitaneum Mandoralbeñ, & Caſparem Slick vicecancellarium noſtrũ & Capitaneũ terrarum Egræ, conſtituẽn, creantes, ordinãtes & facientes ipſos tenore p̃ſentium ac authoritate regia noſtros veros & legitimos ꝓcuratores & factores & nuncios ſpeciales, & quidquid melius eſſe & dici poteſt: Dantes q̃; eiſdem plenariam & omnimodam poteſtatem, plenam licẽtiam & facultatem exponendi ſuæ S. pro nobis deuotionem & reuerentiam filialem, quam ad ſuam ſanctitatẽ & Romañ eccleſiam ſyncero affectu gerim⁹. Necnon petendi & impetrandi à ſua ſanctitate fauorem & gratiam conſuetos, offerendo quoq; eidem ſuæ ſanctitati fidelitatis & cuiuſlibet alterius generis iuramentum ſimul vel ſucceſſiuè. Et nihilominùs petendi à ſua ſanctitate nobis per manus ſuas impẽdendam vnctionẽ, conſecrationem, & Romani imperij diadema, ac promittẽdi quòd illa, dum apud Sanctitatem ſuam fuerimus in propria perſona, ſi opus fuerit, innouabimus: ac omia & ſingula alia peragẽdi & concludendi, promittendi & ſpondendi, quæ mutuam vnionem, charitatem & concordiã vitæ, ſanctitatem ſuam & maieſtatem noſtrã & ſupereminentiæ & dignitatis principes, q̃ ſuper alios à dño conſtituti ſumus, facere & cõſeruare poſſunt, vt etiàm à ſanctitate ſua, ſi opus fuerit, obligationes quaſcunq; acceptandi, cæteraq̃e omnia faciendi, finiendi, & concludendi quæ nos facere poſſemus, ſi perſonaliter adeſſemus: ratum & gratum habentes, & habere promittẽtes verbo noſtro regio, quidquid per præfatos oratores & ꝓcuratores noſtros actum, factum ſiue geſtũ fuerit, acſi illud in perſona propria feciſſemus: volentes illa omnia noſtris regijs literis & ſigillis, ſi opus fuerit, denuò roborare, p̃ſentium ſub noſtræ maieſtatis Sigillo teſtimonio literarum. Datum Senis anno dñi 1433. die 16. menſis Martij, regnorũ noſtrorum anno Hungariæ &c. 46. Romanorum 23. Bohemiæ verò 13.

SEQVITVR FORMA IVRAmenti facti in Conſiſtorio publico per dictos Ambaſſiatores tactis ſanctis euangelijs & ſacris crucibus cum reliquijs, & lectũ alta voce per Caſparẽ Slick vicecãcellarium regis Romañ coram dño noſtro papa p̃ſente & acceptãte, & iſtud iuramentum fuit ſcriptũ in membrana cum duobus Sigillis pendentibus recognitis eſſe dictorum Oratorum.

NOs Matiko de Calloncz comes Kevuineñ & Capitane⁹ Mãdoralbeñ, & Caſpar Slick vicecancellarius & Capitaneus terrarũ Egræ, Ambaſſiatores & procuratores inuictiſſimi principis & domini Sigiſmundi Romañ regis ſemper Auguſti, ac Hungariæ, Bohemiæ &c. regis glorioſiſſimi, ad ſanctiſſimũ & clementiſſimum dominũ noſtrum papam Eugenium quartum deſtinati, recognoſcimus tenore præſentium vniuerſis, quòd nos de mandato & licentia præfati ſereniſſimi dñi noſtri regis, cuius plena & ſufficienti mãdato fulciti ſumus, quodq; ſigillatũ in manus ipſius ſanctiſſimi domini noſtri diſpoſuimus hodiè dato literæ noſtrę præſentis in conſiſtorio Apoſtolico generali in manus ſuæ ſanctitatis præſtitimus in forma quæ eſt iſta: Nos comes Matiko & Caſpar Slick vicecancellarius, procuratorio nomine quo ſuprà, promittimus & tactis euangelijs ſacroſanctis iuramentum firmamus ſanctitati p̃fati dñi noſtri, ſuo & Eccleſiæ nomine huiuſmodi iuramentum accipienti, quòd ſereniſſimus dominus rex Sigiſmundus Eccleſiam & fidem catholicam pura fide totis viribus conſeruabit reuerenter & etiam defendet, omnemq̃e hæreſim, ſchiſma & hæreticos quoſlibet, fautoresq̃e & receptatores & defenſores eorũ exterminabit pro poſſe, ac nunq̃ cum Saraceno, Paganо, Schiſmarico, ſeu alio quolibet cõmunionẽ catholicæ fidei non habente, aut cum aliquo alio præfatæ Eccleſiæ inimico vel rebelli, ſeu eidem manifeſtè ſuſpecto, vnionem quamlibet, parentelam aut confœderationem inibit: Sed tã veſtrã, q̃ ſucceſſorũ veſtrorũ perſonas, honorẽ & ſtatũ manutenebit & defendet ac conſeruabit contra oñes homines, cuiuſcunq; exiſterẽt p̃eminentiæ, dignitatis aut ſtatus, eidem adijcientes iuraméto, q̃ eadẽ maieſtas manutenebit ſemq; ſeruabit priuilegia omnia, per p̃decelſores ſuos reges ac Imperatores Romanos, p̃fatæ Romanæ Eccleſiæ ac alijs quibuſlibet eccleſijs quoẽunque conceſſa tempore, & continentiæ cuiuſcunque, ipſaq̃e oĩa & ſpecialiter ac præcipuè præclaræ memoriæ Conſtantinũ, Carolum, Henricũ, Ottonem quartum, Frederícum ſecundum atque Ruidolphum prædeceſſores ipſius, p̃ſertim ſuper conceſſione, recognitione, aduocationẽ, quitatione ac libera admiſſione terrarũ & ꝙinciarũ Romañ Eccleſiæ vbilibet poſſitarum, quarum etiam multas nominatim expreſſit, ſedi Apoſtolicæ Romanisq̃; pontificibus ſub quocunq; tenore conceſſa, recognoſcet, confirmabit, & ex certa ſcientia innouabit, ac etiam de nouo concedet, & terras ipſas atque prouincias cognoſcet ad ius & proprietatem ipſius Eccleſiæ pleniſſimè pertinere, easq̃e nihilominùs ex abundanti de nouo Eccleſiæ p̃fatæ donabit ſub prædicto ſe obligans iuramentò, q̃ ipſas vel aliquam ipſarum partem nullo vnquàm tẽpore occupabit, ſeu quãtum in eo erit, * permittet, poſſeſſiones aut ſemitas habebit, ſeu quomodolibet poſſidebit, nec in eis etiam poteſtarię ſeu cuiuſuis * capitaneæ officium aut iuriſdictionem quamcunque per ſe vel alium exercebit: quodq; vt princeps catholicus ſæpedictæ Eccleſiæ aduocatus atq; defenſor, ipſam iuuabit, & conſilijs & auxilijs illi aſſiſtet opportunis, contra quoſcunque inobedientes & rebelles eidẽ, & p̃cipuè ſcõtra occupantes & turbantes terras p̃dictas ſeu prouincias vel partem quamlibet earũdem. Sub eodem etiam iuramento * permittimus, quòd tam ipſam Romañ q̃ alias eccleſias, libertatem Eccleſiaſticam, bona, iura, p̃latos & miniſtros eccleſiarũ ipſarũ ipſe dñs rex manutenebit, conſeruabit ac defendet ſuo poſſe. Et q̃ Eccleſiæ Romanæ vaſallos contra iuſtitiam nullatenùs offendet, deuotos & fideles etiam in imperio conſtitutos benignè tractabit, nec eos opprimet cõtra iuſtitiam, aut quantum in eo erit, per alium opprimi ſuſtinebit, ſed in ſuis potiùs iuribus & iuſtitijs conſeruabit. Sic eum Deus adiuuet, & ſancta Dei euangelia. Et ſic nos procuratores nomine præfato recognoſcimus, confirmamus, innouamus, concedimus, donamus & cætera facimus ſecũdùm tenorẽ q̃ ſuperiùs continet: Promittentes inſuper, q̃ p̃fatus ſereniſſim⁹ dñs noſter Rex, hoc quoque iuramentũ p̃ nos (vt p̃mittit) p̃ſtitum, in manus ſuæ ſanctitatis vel legatorũ eiuſdem ſanctitatis, ſi illos p̃mittere decreuerit, pſonaliter innouabit, ſuas regias patentes literas & ſigilla conſueta ſuper illis tradendo. In cuius rei teſtimoniũ, ſigilla noſtra ꝓpria p̃

ſentibus ſunt appenſa. Datum Romæ anno 1433. die 7. menſis Aprilis.

ALIA EPISTOLA EIVSDEM Impatoris Sigiſmũdi ad idem concilium.

REuerendiſſimis, reuerẽdis ac venerabilibus in Chriſto patrib⁹ & dominis ſacroſanctæ generalis Baſileenſis ſynodi, in ſpiritu ſancto legitimè congregatæ, vniuerſalem Eccleſiam reꝓſentañ, amicis nr̃is chariſſimis, ac gratè & ſyncerè nobis dilectis. Reuerẽdi patres, inſinuatiõe literarũ veſtrarum ac relatione illuſtris Frederici ducis Saxoniæ, ſacri noſtri Imperij archimareſcalli, Lãtgrauij Thuringiæ ac marchiõis Miſneñ, aliorumq̃; plurimorũ fideliũ noſtrorũ nup accepimus, q̃ illuſtris Ericus dux Lauuenburgeñ, q̃ ſe nominat Saxoniæ ducẽ & ipſi⁹ imperij archimareſcallũ, eundẽ Fredericum coram ſynodo veſtra ſeu iudicibus ab ea deputatis, ſup ducatu, officio, & iure ſupradictis trahere nititur in cauſam, non erubeſcẽs de noſtra maieſtate publicas ꝓponere querelas, q̃ ſibi licẽt crebrè poſtulanti, iuſtitiam in foro noſtro denegauerimus, ſeu miniſtrare neglexerim⁹. Vndè ꝑpendeñ in primis authoritati noſtræ derogari, ꝓ eo q̃ cauſas ad examẽ noſtrę imperialis maieſtatis & ꝓcerũ noſtrorũ immediatè ſpectãtes, ad alienũ fornm ꝓducere conaẽ: noſtrã inſupèr honorificentiã detractari ex eo, q̃ dicimur iuſtitiæ neglectores, quorũ vtriq; debitis & aptis ad hoc remedijs occurrendo, nuper in aula noſtra Cæſarea ſuper his habita diligenti epiſcoporũ, abbatũ, archiprincipũ, principũ, comitum, baronũ, & aliorũ ꝓcerũ, & ducũ ſacri noſtri palatij examinatiõe, tandẽ in ipſorum & oĩm oratorũ Ambaſiatorũ, & quorũlibet aliorũ, qui tunc in noſtri cõſpectus cõſtituti fuerunt p̃ſentia, palàm & ſoléniter ꝓteſtati ſumus, q̃ cũ archiprincipatus, archimareſcallatus, & ius eligendi Romanũ principẽ à nobis & ſacro Romano impio immediatè deſcendant, ac in feudũ dependeant, * cùm autẽ iuxta formã iuris, ac ſtylũ, & obſeruantiã ſacri noſtri imperij, ſeudales q̃ſtiones corã dñis feudorũ, etiã ſi minores Valuaſſores eſſent, ac paribus curiarũ ſuarũ reſpectu feudi, de quo agit, decernendæ ſint, quod etiã ius in noſtra Cæſarea Maieſtate & ſacro imperio noſtro, & paribus curiæ norę reſpectu feudi taliſmodi meritò debeat illæſum conſeruari, conſequens eſſe, cauſam p̃libatam ad forũ noſtrũ pertinere: Certificantes prætereà omnes & ſingulos, quorum intereſſe poſſet, q̃ nos præfato Erico iuſtitiam nullo vnq̃ tempore denegauimus legitimè poſtulanti, nec in futurum deo ꝓpicio denegabimus vnquàm ritè petenti. Quinimò quandocunq; ipſe vel alius iuſtitiã poſcerit, parati ſumus pares curiæ euocare, & cauſam iuxta ſtylũ impij noſtri diffinire. Quarè V. P. req̃rim⁹ & hortamur, ac etiã attentè rogamus, quatenùs cauſam ipſam ad

* cũq; iuxta

fo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

forum noſtrũ remittatis more ſolito & conſuetudine imperij noſtri,& pariũ curiæ noſtræ terminandam.ſic enim iuſtitiæ debitũ videtur requirere,& officia noſtra in ſacrũ concilium meritò poſtulare. Datum in Vlma feria 4.poſt Iacobi,anno &c. 34.

Ad mandatum domini Imperatoris
Caſpar Slygk miles &c. cancellarius.

EPISTOLA IMPERATORIS ROmanorum ad concilium, qua petit, cauſam, cuius cognitio ad ſe pertinebat,ad conciliũ appellatam & vocatã, remitti: alioquì proteſtatur contra concilium.

SIgiſmundus Dei gratia Romanorũ Imperator ſemper Auguſtus,ac Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ,Croatiæ,&c.rex. Vobis reuerendis, venerabilibus, illuſtribus, magnificis,ſpectabilibus,generoſis, nobilibus,ſtrenuis, prouidis & circunſpectis archiepiſcopis,epiſcopis,abbatibus,principibus,comitibus,baronibus,militib⁹, oratoribus,Ambaſiatoribus & nuncijs, ac omnibus & ſingulis proceribus ſacri palatij noſtri,qui in noſtræ Maieſtatis conſpectu in maxima copia conſtituti eſtis. Notum facimus,ac per præſentem noſtram inſinuacionem ac vlteriorem relationem,quam vobis omnibus & ſingulis ſub debito fidelitatis iniungimus,cunctis noſtro ſubiectis imperio publicari iubemus,quòd ad noſtræ maieſtatis notitiam peruenit,qualiter illuſtris Ericus dux Lauvenburgeñ,illuſtrem Fridericum Saxoniæ ducem,ſacri noſtri imperij archimareſcallum,Lantgrauium Turingiæ, ac Marchionem Miſneñ,coram ſacro Baſileeñ concilio ſuper ducatu Saxoniæ & archimareſcallatu prædictis ac iure eligendi Romanum principẽ,trahere nititur in cauſam, prætendẽs principatum,officiũ, & ius ſupradicta ſibi tã hereditario quàm etiã infeudationis per nos ſibi factæ iure deberi. Et inſuper quòd nos ſuper impetitionibus ſibi præmiſſorum occaſione contra præfatũ Fredericum competentibus iuſtitiam miniſtrare,denegauerimus,querelas in publicũ pferre minimè veretur. Per quorũ alterũ noſtrę Maieſtatis authoritati derogatur,p alterũ autẽ honorificẽtię noſtrę detrahitur. Noſtram itaq; decet ſolertiã in primis, quędam imperij nři iura ſeruare,quinimò iuxta poſſibilitatẽ noſtrę facultatis adaugere,put ex debito ſacramenti ſumus adſtricti. Quod *iura rectè facere cõſpicimur,ſi cauſas ad×examẽ imperialis culminis pertinentes, ſub noſtra iuriſdictone cõſeruemus. Cùm itaq; principatus officium ac ius ſupradicta à nobis & imperio noſtro in feudũ immediatè deſcẽdant,ac ſecũdũ iuris cõmunis diſpoſitionẽ, necnõ vſum,moré,ſtylum & cõſuetudinem ſacri Romani imperij,feudalis contentio per dominum feudi ac pares curiæ terminanda ſit,liquet, hanc quæſtionem, ſi qua prætendi poterit,ad noſtrum & illuſtriũ archiprincipũ noſtrorũ ſacri Rom. Imp. Electorũ pertinere notionem. Expedit inſupèr de neglectu iuſtitiæ noſtrã ſolicitudinẽ excuſare. Et quidem meminimus, quòd poſt per inueſtituram per nos dudum in Frederi cũ tunc Marchionẽ Miſneñ genitorẽ ipſius Frederici(de quo núc agit)de ducatu, officio,& iure prędictis gratioſè collatam,illuſtres archiprincipes electores,ante ipſ⁹ Frederici aſſumptionẽ,ac in collegiũ & conſortiũ ſuũ aggregationẽ,cauſam huiuſmodi pendenſis maturisq; cõſilijs biẽnio ferè digeſſerunt:tandẽ ipſum in collegiũ & ſenatũ ſuũ acceptârũt,etiã Erico prælibato renitẽte, ac ſucceſſionẽ,& inueſtiturã ſimiliter prætendente. Quanquam autem ipſe dux Ericus apud nos plurimũ inſtiterit pro iuſtitia ſibi contra eundem Fredericum miniſtranda,foret quoque ſatis durum,cauſam &contẽtionem tam perpẽſo digeſtam conſilio, rurſus in dubiũ reuocare: quia tamen quęſtio ipſa non erat in figura iudicij trutinata,nos eidẽ Erico ſemper vltroneos præbuimus iuſtitię cõplementum miniſtrare legitimè. Quod aliter expediri nequit, niſi parium noſtræ curiæ arbitrio, reſpectu feudi memorati. Quos vtiq; pares,legitimè requiſiti, própti ſum⁹ more imperialis Maieſtatis intra fines Alemaniæ vocare, vbi de cauſis & q̃ſtionib⁹ principũ Alemanię ex ſtylo imperij nři nos cõuenit iudicare. Ex quibus apertè colligitur,nos eidem Erico iuſtitiæ complementũ in præteritũ minimè denegaſſe. * Itaq; & in præſentiarum nos iu huiuſmodi cauſa præbemus iuſtitiæ miniſtrum,quinimò neo picio,præbebimus ſemper in futurum,quãdiu nos ſuo terreno imperio præeſſe voluerit. Quæ omnia & ſingula mentibus veſtris firmiter inculcari volumus, & in theſauro memoriæ veſtræ reponi tenaciùs,& nihilominùs p organa veſtra in omni orbe diffundi,quo liquidiùs cũctis innoteſcere queat, cauſam huiuſcemodi ad noſtrum & pariũ noſtræ curiæ,reſpectu ipſius feudi, examen pertinere,nosque iuſtitiam in ea nunquam denegaſſe. Nec modo poſtquã diuina præordinante clementia ſolium Ceſareę dignitatis conſcendimus, futuris vnquam temporibus denegabimus. De quo publicè & ſoléniter proteſtamur. Quam inſupèr proteſtationem ſacro Baſileeñ ſynodo intimare curabimus, ac ipſam requirere, quatenùs cauſam ipſam à ſe penitùs abdicet, & ad ſorum noſtrum remittat,more,ſtylo,& cõſuetudine imperij noſtri & pariũ curiæ noſtræ terminandam. In hoc actu proteſtationis noſtræ præſentes fuerũt venerabiles Guntherus archiepiſcopus Magdeburgeñ, Alexander Trideñ,& Petrus Auguſteñ epiſcopi, abbas Cãpidoñ,illuſtres Frederic⁹ marchio Brandeburgeñ,archicamerarius ſacri imperij, Guilhelmus comes Palatinus Rheni & dux Bauariæ, Albertus Marchio Brandeburgeñ & burggrauius Nurẽburgeñ,Ludouicus comes de Vuirttenberg,venerabilis Eberhardus magiſter ordinis beatę Mariæ Teutonicorum per Alemaniam & Italiam,Henricus Ruſſe de Melbingen ꝑceptor, Marquardus de Kunigſel, & alij commendatores ordinis præfati, Hẽricus de Furſtẽburg,Vuilhelmus ſenior, Henricus & Vuilhelm⁹ iunior de Mõteforti. Ioãnes de Neuvuẽburg,Eberhardus de Kyrchberg, comitẽs,& maxima copia nobilium, militum, & clientum, & Ambaſiatorum principum & ciuitatum ſacri imperij. In quorum omniũ & ſingulorum fidem, robur, & euidẽs teſtimonium has noſtras patentes literas fieri,& noſtræ maieſtatis ſigillo iuſſimus communiri. Datum Vlmæ Conſtantienſis diœceſis,anno domini 1434.die vigeſimo octauo menſis Iulij,regnorũ Hungariæ &c.48.Romanorum 24.Bohemiæ 15. Imperij verò 2.

Ad mandatum dñi Imperatoris Caſpar Slygk miles
&c.cancellarius.

SALVVS CONDVCTVS DOMInj Imperatoris miſſus ſacro cõcilio,& lectus in generali congregatione
die Sabbati,23.Iulij,1435.

SIgiſmundus Dei gratia Imperator Romanorum ſemper Auguſtus,ac Hungariæ,Bohemiæ,Dalmatiæ,Croatiæ, &c. rex. Notum facimus tenore præſentiũ vniuerſis,ꝙ licẽt pridem dum ſacroſanctum generale Baſileeñ concilium exordium ſumeret, ex inſtitutione præcedentiũ ſacrorum conciliorum,nos omnibus & ſingulis eccleſiaſticis & ſecularibus perſonis illuc venientibus,ibidẽm ſtãtibus,& abindè recedẽtibus, noſtrum ſaluum & ſecurum cõductum dederimus & conceſſerimus,quemadmodùm nobis tanquã aduocato & primo protectori ſanctæ Romanæ Eccleſiæ & ſacrorum cõciliorum dignè conueniebat: eaſdem etiam perſonas,cuiuſcunq; dignitatis ſeu conditionis exiſterent,in noſtram ſpecialem protectionem aſſumeñ:tamen intellecto, ꝙ nonnulli,licẽt ſuperuacuè,dubitent,ne propter diffidationẽ,quã Philippo duci Burgundię fecimus,huiuſmodi noſtra cõceſſa libertas poſſet lædi ſeu infringi,quod tamen noſtrę intentionis nunquam fuit, neque eſt, cùm ipſam diffidationem ſolùm pro recuperatione iurium ſacri Romani imperij & nullius perturbatione fecerimus:ſtatuimus* ſecuritate ipſius ſacri concilij(cuius felicem & deſideratũ progreſſum ſemper cõcupiuimus) cum nõ mediocri noſtra exhibita opera ſalubriter prouidere,& mẽtem noſtram ſynceram declarare,ne quiſquam nobis impunè habeat,nos aliq̃d intẽtaſſe, quod quomodolibẽt eſſe poſſit ad perturbationẽ ipſius,ſeu veniẽtium,ſtantium, ſeu recedentiũ. Idcirco animo deliberato,& ex certa noſtra ſciẽtia iterum de nouo ac ex ſuperabundãti (licèt profectò non ſit)cùm intentio noſtra ad indemnitatẽ & libertatẽ ipſius ſacri cõcilij ſemper illæſa & integra fuerit atque ſit, vniuerſos & ſingulos ꝓlatos,principes, doctores,magiſtros,Ambaſiatores,nobiles, & quaſcunq; eccleſiaſticas & ſeculares perſonas, cuiuſcunq; ſtatus, gradus, ſeu cõditionis exiſtant,vt ſacrum cõcilium feliciter ſuper his,pro quibus congregatum eſt,continuari poſſit ad reuerentiam Dei, releuationem orthodoxorũ,& honorem vniuerſalis Eccleſiæ in noſtram ſpecialem ſaluagardiã, tuitionem,& protectionem grato & deuotiſſimo animo recipimus per preſentes: Volentes & ordinantes authoritate Cæſarea ꝓſentium per tenorem,quòd omnes & ſingu li ad dictum concilium accedentes,in eodẽ permanẽs,& ab eodem recedẽtes,in noſtra imperiali cuſtodia, non obſtante diffidatione præmiſſa,quodq; ab aliquo non moleſtentur,inquietentur, vel aliquam iniuriam ſeu moleſtiam patiantur: Mandãtes vniuerſis& ſingulis principibus eccleſiaſticis & ſecularibus, ducibus, marchionibus, comitibus,baronibus,magnatibus,proceribus,militibus,clientibus,capitaneis, poteſtatibus, gubernatorib⁹,rectoribus,burggrauijs, caſtellanis, officialibus, iudicib⁹, telonearib⁹, boletarijs paſſuum, cuſtodibus ciuitatum, villarum,& quorumcunq; locorum cõmunitatibus,& rectoribus eorũdem, ceterisq; noſtris & imperij ſacri ſubditis & fidelibus, firmiter & diſtrictè,eoſdem ſeriobiſſimè requireñ,quatenùs vniuerſis & ſingulis prelatis,principib⁹,nobilib⁹,& magiſtris, & Ambaſiatoribus quorumcunq; regũ, prelatorum,principum,& communitatum,vniuerſitatum q̃; totius Chriſtianitatis,qui ad præfatum concilium auxiliante Domino acceſſuri ſunt,ibidẽ ſteterint vel receſſerint, cuiuſcunq; ſtatus,gradus,dignitatis ſeu conditionis exiſtãt,noſtro & imperij ſacri nomine fauorabilem & benignã debeatis impendere voluntatem,eoſdẽ cum gentibus & familiaribus ſuis ac bonis & reb⁹ eorum quibuſcunq; faciatis pleniſſima libertate gaudere,ipſosque fauorabiliter pertractare, ac eoſdem & eorum quẽlibet cum bonis prædictis tutè & ſecurè per territoria,ciuitates, caſtra,caſtella,oppida,villas,itinera, paſſus, portus, pontes & terras,ac iuriſdictionis veſtræ loca,nobisq; ſubiecta,ire,tranſire,ſtare & morari,eundo ad dictum conciliũ, & redeundo ab eodẽ permittatis.immò eiſdem amore ſanctæ matris Eccleſię,ob reuerentiamq; ſacri cõcilij,ac noſtrã & ſacri imperij beneuolentiam ſingularem,dum & quoties requiſiti fueritis in his,quę ſecuritatẽ & celeritatẽ ipſorũ cõcernunt itineris,promotiuam & gratuitã ipſis oſtẽdere realiter & exhibere velitis & debeatis voluntatẽ, necnõ eiſdẽ & cuilibet ipſorũ de victualibus, domibus, expenſis ipſorũ cõpetentibus & cõ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ductis,petitis & requisitis, pro rationabilibus salarijs prouidēdo. Sic enim fieri volumus, vt in fauoré prefati cōcilij, cōcessimus & cōcedimus per presentes, quibuscunq; literis in cōtrariū factis seu fiēdis nō obstātibus. Quicunq; enim aliqué prędictū concilium visitanté, modo quocunq; lędere presumpserit, sciat se nostrā & imperij sacri indignationē grauissimā incurrisse. Et ecōtrariò, quicunq; visitantibus, vndecunq; sint, nfi amore fauores impenderit, certū se reddat, ꝙ eidē singula beneficia impēsabimus gratia singulari, præsentium sub nostræ imperialis maiestatis sigillo, testimonio literarum. Datum *Teruaniæ Strigonieñ diœcesis, Anno Domini 1435. mense Maij, regnorum nostrorū anno Húgariæ &c. 49. Romanorum 25. Bohemiæ 15. imperij verò 2.

EPISTOLA IMPERATORIS Romani, qua spondet & promittit se cōfirmaturum certa capitula concilij.

SIgismūdus diuina fauente clemētia Romanorū Imperator, semper Augustus, ac Húgariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. rex. Notum facimus tenore presentium vniuersis, ꝙ ab alto nobis cōmissum officiū tunc rectè indubitanter exequimur, cùm in his, q̄ ad fidē catholicā ptinent, sanctę matri Ecclesiæ ipsiusq; ordinationibus inhærentes, pro earū obseruātia & executiōe partes nostræ solicitudinis adhibemus. Cùm itaq; inter legatos sacri generalis cōcilij, quod Basileæ in spiritusancto legitimè celebratur, nomine & authoritate ipsius sacri cōcilij & generalē congregationē regni nostri Bohemiæ, pro vnitate & pace quædā capitula cōcordata fuerunt, & manuū stipulatione firmata, debeantq; sigillorū munimine roborari, & ad executionē deduci, iuxta formam

*Brunæ in nostri præsentia *Brimæ cōcordatam, & nunc nouiter, coram nobis à partibus recognitam & cōfessatam. Nos rei tam vtili ac salutari officij nostri partes volentes authore ꝓño impartiri, Deoq; & fidei catholicę obsequium reddere, omnipotenti Deo & sanctæ matri Ecclesiæ promittimus & vouem⁹, ꝙ postquàm ipsa cōpactata fuerint (vt præmittitur) roborata, nos ea firmabimus & roborabimus, & seruari faciemus purè, simpliciter & syncerè, iuxta sanum & bonū intellectum eorū, nec permittemus ea in aliquo violari vel eis abuti, nec permittemus aliqué ad cōmunionem sub vtraq; specie coarctari vel compelli quoquo modo in prędictū cōpactatorum. In cuius rei testimoniū, sigillum Maiestatis nostrę presentibus est appen-

*Vespimeñ *Vespuneñ sum. Datū in Alba regali *Vesprumeñ diœcesis, Anno dñi 1436. die 8. Ianuarij, regnorum nostrorū anno Hungarię &c. 49. Romanorum 26. Bohemiæ 16. imperij verò 3.

EPISTOLAE DIVERSORVM VEL REGVM VEL PRINcipum vel magnatum ad synodū Basileen.

EPISTOLA DVCIS BVRGVNdiæ missa concilio super facto S. Petri de *Lutzenburgo, lecta &c. Martij 9. Anno Domini 1436.

REuerendissimis reuerendisq; in Christo patribus, cęterisq; Christifidelibus in sacro generali concilio Basileen in spiritusancto legitimè cōgregatis, amicis meis prędilectissimis, deuotus Ecclesiæ filius Philippus dux Burgundiæ, Brabantiæ, & Limburgiæ, comes Flandrię, Arthesij, Burgundię, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelādiæ & Namurci, vester amicus. Reuerendissimi reuerendique patres, cæteri quoq; Christifideles in spiritusancto congregati amici prædilectissimi, iam hora est, & nunc tempus idoneum venit, vt negociū diu desideratū, super canonizatione & eleuatione dignæ per secula memoriæ domini Petri de *Luxenburgo, sacrosanctæ Romanę Ecclesię quondā cardinalis, meiq; cōsanguinei, ad extremam manum & operam, si duxeritis intendendum, deducatur. Hoc etenim varijs in concilijs generalibus Ecclesiæ tēporibus retroactis fuit inceptū. sed quibus medijs vel modis, ignoro vel interruptum vel aliās quomodolibèt imperfectum semper remansit, & ita remansurum (quod abſit) existimo, nisi diuina super hoc prouidentia vestros in idipsum animos excitans, prouideat, quę vobis (vt arbitror) tātum decus & laudis titulum specialiter refer uauit, quemadmodum ea sacro Constātien. concilio fuit (vt audiui) olim reseruata canonizatio quorūdam sanctorū apud *Saymitas tunc temporis interuētorum, & aliorum similium memorabilium factorum in quibusdam alijs concilijs generalibus. Sic euim Deus huiusmodi cōcilia celebrātibus suā (prout vult) secreta reuelat, distribuit, & reseruat. Quid vestro cœtui ô veri pugiles, veraęq; bases ecclesiæ, plùs honoris & gloriæ accedere possit, quàm ad canonizationē & eleuationem prædictam procedere, & eum, quem suis ex meritis gloriosis & tot miraculis velut inauditis, quib⁹ quotidiè coruscat, aliorum Christi confessorum collegio constat aggregari, ac cum his palàm & publicè adorandum eleuare, ipsisq; in catalogo sanctorum inscribendis ad perpetuam eius laudem & memoriam apponere? Quas ob res V.P.R. & amicitias prædilectissimas obnixè deprecor & hortor, quatenùs oculum intellerioris intelligentiæ ad præmissorum considerationem erigentes, placeat ea pro Dei & sui cōfessoris (cuius res agitur) reuerentia & honore, quo videritis oportere modo prosequi & tractare, vt quo studiosiùs eo in fācto, quod maximoperè cordi habeo, processeritis, eo perampliùs deo placituri, gratū sibi obsequium impendatis. Reuerendissimi reuerendiq; patres, & cæteri supradicti amici prædilectissimi, Spiritusanctus, quo

quo duce vestro multis ab annis in vinea Domini laboratis, vestri laboris faciat finē votiuum & felicem. Ex villa mea Bruxellen, die penultima Ianuarij.

LITERA ILLVSTRISSIMI PRINcipis domini ducis Burgundiæ &c. missa concilio, & lecta in generali congregatione die Sabbati 26. Martij, 1435.

SAcrosanctæ generali synodo, Basileę in spiritusancto cōgregatę, Ecclesię sanctę deuotus filius Philippus dux Burgūdię, Brabantiæ & Limburgiæ &c. Promptum & syncerum Ecclesiæ sanctæ deuotionis affectum. Reuerēdissimi reuerendiq; in Christo patres ac spectabiles & commēdatissimi viri, sacrosanctæ vestræ in spiritusancto cōgregatæ conuentionis intentum animū cęteris cum sanctissimis operibus paci & concordiæ principum Christianorū, regni potissimè Francię, quod Christianæ religionis pars est non minima, firmiter existimās paternitatibus vestris, quas in vnum cōgregat vnionis & pacis amator & author, ea dignū duxi proposito significari deuotiori, quæ regni ipsius pacis assequendæ media cōtinguntur. Nuper igitur reuerendissimi reuerendiq; in Christo patres & recolendi viri, cùm certorum appunctuamētorum & tractatuū inter charissimum fratrem meum ducē Burbonij & Aluerniæ, & me in villa pontificali actorum firmationis & conclusionis gratia in ciuitate Niuernen nostris in personis ipse frater meus sororq; mea sua contoralis essemus, ad eandem ciuitatem applicuerūt charissimus frater meus comes Richmūdiæ, reuerendissimus in Christo pater archiepiscopus Rhemen, Christophorus de Haricuria, & quidam alij pro parte aduersarij dñi mei regis, & mei Ambasiatores ad me destinati. Quibus tandem per aliquos dies auditis, aperta est inter nos & aduisata certa diæta tenenda in ciuitate mea Attrebaten die prima Iulij proximè futura, ad in effectum generalis pacis in regno prædicto vacandū & intendendum. Cuius dictæ inter nos prolocutione per eosdem fratres meos dicto aduersario significata, de ipsius aduersarij super eiusdē diætæ acceptione deliberata voluntate sepolliciti sunt quantocyùs opportuno tempore me reddere certiorē. Quod etiam nūc vsq; paternitatibus vestris incertum ea ratione significare distuli, respōsum eorum expectans, quo certum quid super huiusmodi negocio possem celebri vestro cœtui referre. Vndè & nunc habito à dicto fratre meo comite Richmūdiæ certo respōso, quo dictum aduersarium refert dictam ipsam accepta esse, ad eamq; plures principes cōsanguineos suos, & alios sui consilij cum eisdē ad agendorum expeditionem pro dictę generalis pacis effectu sufficienti *concedeñ potestate transmittere conclusum, vestris P. id-

ipsum in presentiarum duxi significādum, easdem in sanctæ charitatis visceribus obnixo deprecās affectu, quatenùs ob reuerentiam altissimi, suaęq; sanctę orthodoxę fidei (cuius ipsum Franciæ regnum inter cætera specialissimā culturā exercuit) exaltationē & augmentū, & totius reipublicę Christianorum profectum, dignētur & velint Serenissimum dominū meum regem, dictumq; suum & meum aduersarium literatoriè aut per nuncios solennes charitatiuè monere & inducere, vt ad diætam ipsam suos infallenter destinet oratores & deputatos, ac cōmissos certos Ambasiatores, cum sufficiēti (sicut res ipsa reqrit) eis tributa potestate. Ego enim ex toto animo pacis ipsius optans videre dies, in persona mea me dispono ad diætam ipsam memoratę pacis generalis, quātum in me possibiliter erit, agēdę causa cōpariturum. Dignentur insupèr eædem P. ad tantum pacis bonum, quo rebus in terrenis atque mortalibus nihil solet gratius audiri, nihilq; delectabilius concupisci, ex sacra vestra cōgregatiōe, quæ de diuersis orbis partibus electissimos viros adunauit, aliquos ex reuerendissimis in Christo patribus sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, ac alijs ipsius vestræ sanctę synodi venerabilib⁹ supposits, ad dictā ipsam solennes trāsmittere deputatos, viros pacis amatores, & diuisionis exosos: quos pro tātę rei tādiu requisito clamatoque felici successu, meliùs duxerint transmittendos, cum eisdē à sacrosancta vestra synodo plena cōcessa potestate, dictum serenissimū dñm meum regem aduersariū prædictū & me, in omnipotētis Dei Ecclesięq; suæ virtutē & nomen hortādi, inducēdi, informandi & requirēdi, vt ad pacis ipsi⁹ generalis cōsequendę effectum, nos & nostras vires & animos disponam⁹. Tractatus etiam, cōcordias & appunctuamēta ad ipsi⁹ effectū & pacem ipsam, si (quod cōcedat author ipse pacis) aduenerit, Ecclesiæ sanctæ generalis authoritate roborādi, confirmandi & approbandi, censuras ecclesiasticas ad ipsarū integrationē opportunas, fulminādi & promulgādi, cęteraq; omnia & singula, ꝙ negocij bono & votiuo cōplemento necessaria, cōgrua, vel opportuna faciendi, sicut agendorū inibi series expostulabit: quatenùs Dei suffragāte gratia, & ipsorū opportuno directorio, regnū ipsum Francię mœroris & iustitię prohdolor iacēs humi, post tam diu cōtinuatos guerrarū anxios dolores & miras angustias, à funere suo resurgat, & sibi ac toti catholicæ religiōi tam propicia tranquillitas diuinę pietatis operāte clementia tribuatur. Super presentium verò literarum mearū receptione, quas (vt res ipsa benè requirit) per presentiū latoré propriū nuncium vestris P. destinare decreui, & vestro super earundē tenore deliberato respōso per eundē nunciū quantocyùs exoro per

Universidad de Deusto
Biblioteca

eaſdem P.V. fieri certioré, per eundem, quæ me ad Eccleſiæ ſanctæ felicia vota facturum voluerint intimañ, ad quæ me reperient ex animo paratum. Scit eiuſdé Eccleſię ſanctæ ſponſus altiſſimus, qui P.V. ad ipſius ſuę ecclesiæ laudabilem directionem feliciter & proſperè cóſeruare dignetur in longæuum. Scriptum in villa mea Diuioneñ, die decimaſexta Martij.

LITERA REGIS FRANCIAE Caroli, miſſa concilio ſacro, lecta in generali congregatione die Sabbati 23. Aprilis, 1435.

SAcroſanctæ ſynodo Baſileeñ, in ſpiritu ſancto legitimè cógregatę, deuotus Eccleſiæ filius Francorum rex Carolus, ſaluté atq; rerum gerendarum felicem ſucceſſum.

Nihil quicquã apud rempublicã * regna, potiſſimum erga Chriſticolas oñes, felicius & accommodatius arbitramur, quàm illos & ipſa, optata pace atq; beata perfrui. Quapropter multa ratione perſuaſum habem⁹, ad ea quæ paci magis attinent, maximè regni noſtri & ſubditorum noſtrorum, charitate ſyncera operas noſtras cóferre debere, ſicuti ex animo hucuſq; omni ſolicitudine atq; cura, prout legis præcepto inducimur, fecimus: profectò nil ſanctius ipſa aut beata nobis fuit. Et cum ſuperiori tẽpore pia atq; deuota ſupplicatione chariſſimi & dilecti amici noſtri cardinalis S. Crucis, res ipſa nõ modica diſceptatione varijs aſſignationib⁹ agitata fuerit: quoniã labori, perieulis, atq; expẽſis minimè ipſe pepercit, vſq; in portũ & ſalutis finẽ nõ pertigit, poſtmodùm proximis his diebus Chriſto pacis authore (vt piè creditur) faciẽte, nouiſſima celebrata eſt in materia cõponendę pacis cum duce Burgundiæ apud ciuitatem Niuerneñ, conuentio, & ad eandem noſtra ex parte cum decẽti & ſufficienti poteſtate chariſſimos & dilectiſſimos conſanguineos noſtros ducem Burbonij & Aluerniæ, & comitẽ Richemũdiæ coneſtabularium noſtrũ, & dilectos & fideles cõſiliarios noſtros archiepiſcopum Rhemeñ cancellarium noſtrum, & Chriſtophorum de Haricuria conſanguineum noſtrum tranſmiſimus. Et cùm res ipſa poſt lõgam diſceptationem, optimã ad ea quæ pacis ſunt, diſpoſitioné habuit, cupiẽtes oñes etiam partes eodem & vnanimi conſeuſu ac fauore pacis & vnitatis præſtantiùs agere, in alterius * diem & conuentionis apud ciuitatem noſtram Attrebateñ ad primam diem menſis Iulij proximè inſtãtis concordârũt. Conſentientes etiam, vt res tãta efficaciam habeat ampliorem & certiorem, vt pro parte ſanctiſſimi patris noſtri cardinalis S. crucis & Arelateñ, & à ſacro Baſileeñ concilio cardinalis de Cypro cõſanguineus noſter & S. Petri ad vincula, ad ipſam aſſignationem & locum tranſmittantur. Quamobrem amicitiam veſtram maiorem in modum oramus & deprecamur, ſit res illa tam ſacra atq; fidei orthodoxæ tam vtilis & neceſſaria, vobis curæ & ſolicitudini, vt ad illam diætam ſpãtos cardinales de Cypro & S. Petri, trãſmittere veſtri ex parte velitis. Confidimus, vt tantorum patrum præſentia & ſingulari prẽſtantia atq; virtutum magnitudine, differentia omninò ex medio tollatur, * abſolutaq; ſit. Proindè ipſis tranſmiſſis, atque confecta, non paruam nos ſumus percepturi lætitiam, ac gratiam vobis habituri. Datum in ciuitate noſtra Turoñ, die 24. menſis Martij.

for. * ſeu regna

loc⁹ obſcu.

LITERA MISSA PER DOMInos Ambaſiatores cõcilij exiſtentes in Bohemia ſacro concilio, lecta in generali congregatione die ſabbati 23. Aprilis, 1435.

SAcroſanctę generali Baſileeñ ſynodo, in S.S. legitimè cógregatę, vniuerſalem eccleſiam repręſentanti, earũdem R.P.V. humiles oratores Philibertus epiſcopus Conſtantieñ & cęteri ſui collegę. Reuerẽdiſſimi in Chriſto patres & domini, quòd R.P.V. vſque ad prẽſens non ſcripſimus, cauſa fuit, quoniã ſcribendi materia non ſuberat. Negocia enim pro quibus deſtinati ſumus, ſperatã acceperunt dilationẽ. Cuius cauſam eſſe ferunt, nimiam temporis acerbitatem, propter quam vijs omnibus inijt facta congregatio Pragæ pro eligendis Ambaſiatoribus, & prædiſponendis alijs præagẽdis ante carniſpriuij tempus haberi non potuit. Nos quidem qui auſteritatem temporis & viarũ diſcrimina ſumus experti, morã ipſam fatis habemus rationabiliter excuſatã. Venerunt igitur pridem ille nuncius ſereniſſimi Imperatoris, q̃ fuit apud P.V. & Vuenzelaus presbyter de Karleſtain, & cum eis nuncij Bohemorũ ad excuſandũ moras & literas ſalui conductus recipiendi pro 10. baronibus, 10. nobilib⁹, cliẽtibus electis & nominatis, atq; pro oratoribus ferè oñium ciuitatum * Tabor, & paucis tantùm exceptis. Arte ſolita factum eſt, quod à domino Imperatore poſtulatum eſt, vt daret eis intelligere mentionem ſacri concilij per nos miſſam. Dominus autem Imperator miſit pro nobis vt iremus ad eius Maieſt. apud Pozonium. Quod fecimus indilatè. Cumq; Pozoniũ nauigio veniſſem⁹, ab eius cõſiliarijs in littore ſuſcepti ſumus, & ad hoſpitium ducti. Eis à nobis recedẽtibus, morula interiecta, ipſe ſereniſſ. dominus Imperator hoſpitium noſtrum intrauit, aduentũ noſtrum iocundè ſuſcipiẽs, & ſacro cõcilio de noſtri deſtinatione gratias magnas agens. Poſt hęc quę per Bohemorũ nuncios ſibi dicta & illata fuerãt, non diſtulit referre. Nobis quidẽ viſum eſt, digtam, quam iam ad nominicã in albis poſſerunt, refutandam non eſſe, præſertim cùm ex bonis cauſis factum eſſe dicatur. Quo ad aliud diximus, quòd ſupplicabamus ſuæ Maieſtati, vt non indignè ferret, ſed nos dignaretur ſupportatos habere, quoniã cùm eſſemus à ſacro concilio deſtinati, vt in conuentione cũ ipſis Bohemis coram eius Maieſtate mentem ſacri concilij aperire debe-remus: nec deceret, nec forſitan expediret, ante locum & tempus, & pẽr internuncios talia reſerare. Quod eius Imperialis apex benignè ſuſcepit, & nuncijs Bohemorum ſuũ dedit reſpõſum. Et ſic illi receptis literis ſalui conductus, Bohemiam reuertuntur. Nos verò Viennæ tempus conuentionis prẽſtolabimur. Exiſtimauimus reuerendiſſimi patres, gratè P.V. ſuſcipere, quòd hanc prorogationem conuentionis non refutauimus, ſicut nec erat aliquo modo refutãda. Quòd bęne negocia difficultates & dilationes ſuſcipiant, P.V. (quæ magna ſapiẽtia pollẽt) creditis, P.V. illis inſiſtere, & finem rerum intendere, in quibus tanta & tam mira Dei beneficia cognouerunt. Opus enim eſt, quòd ſacrum cõcilium à proſecutione incepti operis non deſiſtat. Illi ſi quidem perditi homines, qui cœpta bona turbare & dirumpere fatagunt, in diſſolutionem concilij ſpem figunt. Et exindè ſpondẽt ſuis ſatellitibus reſpiramen. Vndè oportet ecõtrà, vt P.V. hoc ſacrificium omnipotenti Deo offerant, ne ſuſceptorum beneficiorum videãtur ingratę: atq; ignis, qui minutus extinctioni propinquat, per incuriam vires reſumens, in flãmam (quod abſit) vehementer exurgat. Et quod patres reuerẽdiſſimi & huic rei valdè accommodum foret, ſanctę reformntionis * & opus vrgere, * ſed ex multis alijs reſpectibus eſt neceſſarium. Vtinam omnes qui ſunt in concilio, audirent & intelligerent quæ nos, qui extrà proceſſim⁹. Profectò etſi tam auidi ſint tanti boni, auidiores & feruentiores fieri minimè dubitamus. Alia ſcribenda nõ inſtant, niſi quòd nos P.V. humilimè commendamus, cum omni promptitudine obſequendi. Quas dignetur altiſſimus ad bonum vniuerſalis Eccleſiæ dirigere, ac feliciter conſeruare. Scriptum Viennę, prima die menſis Aprilis.

loc⁹ obſcu.

* Tabor

REVERENDISSIMIS IN CHRIſto patribus & dominis, dominis Prẽſidentibus, prælatis, & cęteris generale Baſileeñ concilium celebrantibus, dominis ſuis tota veneratione colendis & honorandiſſimis.

REuerendiſſimi patres ac domini mei honorandiſſimi, humilima recommẽdatione præmiſſa, poſt longam concertationem dominorum prælatorum, Gallicanam Eccleſiam Bituris repræſentantium, quam pro confirmatione ſuarum mentium diutiùs protraxerunt, omnibus præſentibus, neminęque diſcrepante, concluſum eſt, conuentionem veſtram multiplici * legitimis funiculo con-

uocatam, ab omnibus, & præſertim ipſa Eccleſia Gallicana ſequendam, & cum veſtro debere conuenire concilio vniuerſo, deuotasque Deo gratias omnes exoluerunt, qui in huius peſtilentis temporis curſu E.V.D. * deprimas huius cõcilij geminat, grandiaq; & electa virtutum vaſa ſibi ſeruauit, & in Baſilea quæ baſis firma in baſe ſiue petra Chriſto, Gallia more Liæ multos in vtero proprio geſtans patriarchas, vos huius Concilij celebres patres in charitatis vinculo priores firmauit. Sed quia concluſorum ibidèm executio, in aliquas moras defertur, & accelero deliberatorum cõſummationem ad poſſe, inuitus à me exigo abſentiam veſtræ ſacratiſſimæ concionis. In qua inter ſuprema deſideria cupio adeſſe, & adero quamprimùm rerum gerendarum oportunitas aderit, ſupplicans vt interim habear excuſatus. Ferè enim per trimeſtre ad nihil aliud deſudaui, & ſpero perfectionem agendorũ. abũdantiùs autem omnes die ac nocte orant, vt videamus facies veſtras, & compleamus quę deſunt fidei noſtræ. Ipſe autem De⁹ & pater noſter, & Dominus Ieſus Chriſtus dirigat viam noſtram ad vos. Vos autem multiplicet, & abundare faciat charitatem veſtrã in inuicèm & in omnes, ad cõfirmanda corda veſtra ſine querela in ſanctitate ante Deum. Mihiq; ſuo humili & deuoto E.V.D. prẽcipiant & mandent quæq; grata, & parebo ad poſſe. Prętreſtiſſę die 28. Aprilis.

1. Theſſ. 3. c

Veſter humilis & ad vos deuotus,
A. Archiepũs Lugdunẽ.

SACROSANCTAE GENERALI SYNODO Baſileeñ, in ſpiritu ſancto legitimè congregatæ, vniuerſalem Eccleſiam repræſentanti.

EXulta & iubila ſynode ſacroſancta altiſona, deprome gratiarum actiones & laudes rerum omnium cõditori. Nuncia in omnibus finibus terræ diem feſtum & gaudij, vniuerſos Eccleſiæ filios ad congratulãdum & gratias peragendum gratulabudis admonitionibus exhortare. Laudẽt tecum magna opera Dei, & exultent ingenti lętitia Chriſtiani omnes prouinciæ vniuerſæ. Siquidem deſiderata eccè dies aduenit, quo iam tuorum laborum meſſi ſunt fructus, & ſeminum tuorum in horrea Dominica plenos manipulos reportaſti. Hodiè nanq; Imperiali maieſtate imperialibus inſulis decorata, in publico foro huius ciuitatis numeroſa populi multitudine aſſiſteñ, corã nobis tuæ beatitudinis nũcijs, gubernator, barones, nobiles ciuitatis, ambaſiatores regni Bohemiæ, primùm nobis cõpactata obtulerunt, literis authẽticis communita. Deinde pro ipſorũ executiõe de tenẽda, obſeruãda & defendẽda vnitate Eccleſiaſtica & pace, literas alias ſecundũ formã Brũnę condictã. Poſt hęc quatuor ad hoc deputati cũ pleno

Universidad de Deusto
Biblioteca

& authentico mãdato nomine omniũ tam Eccleſiaſticorum quàm ſecularium, reuerẽtiam & obedientiam canonicã præſtiterũt. Nos quoq; iuxta tuæ ſanctiſſimæ cõcionis iniunctam vnitatem Eccleſiaſticam per eos factam & acceptam, pacemq;, necnon reuerentiam & obedientiam exhibitas acceptauimus, & pacem pronunciauimus eis ſeruãdam per vniuerſum populum Chriſtianũ. Quod ô ſacroſancta ſynode ſtyli officium poſſit ſufficienter exprimere exuberantiam gaudij, quæ aſſiſtẽtium corda repleuit? Vultuum amœna ſerenitas, lachrymæ præ vbertate lætitię, ab oculis erumpentes, cantus & applauſus, internę lętitiæ teſtes erãt, aut certè meliùs indicia dici poſſent. Quoniã nulla extrinſeca ſigna immenſitatem æterni gaudij, ꝓportionabili poſſent oſtẽſione teſtari, videlicet vt iam nos ipſius beatiſſimæ cõgregationis & vniuerſi populi Chriſtiani gaudia meditãtes, noua iterum exultatione replemur, quo tandem fine hanc noſtrã claudemus epiſtolam, ne, ſi pro modo affectus perduret oratio, metas epiſtolarum excederet, niſi vt cum Dauid eximio prophetatum
Pſal. 91. c dicemus: Bonũ eſt cõfiteri Domino, & pſallere nomini tuo altiſſime. Ad nunciandum manè miſericordiam tuam, & veritatẽ tuam per noctem. In decachordo pſalterio cum cantico in cithara: quia delectaſti me Dñe
Luc. 1. in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo. Ipſe quidẽ fecit nobis magna qui potens eſt, & ſanctum nomẽ eius: cuius clementiam ſuppliciter exoramus, vt quod operatus eſt, confirmare dignetur, & ipſam ſacroſanctã ſynodum tueri, regere & gubernare ad perficiendũ ſancta opera, pro quib⁹ eſt in eius nomine cõgregata. Scriptũ *Eglamæ 5. menſis Iunij, Anno 1436.

Per humiles oratores & nuncios,
Philibertum eꝑm Conſtan,
Ioannẽ de Polomar, ſacri palatij Apoſtolici Auditorem,
Martinũ Bernerij decanum Turonẽſem, & Thomam de Haſelbach ſacræ Theologiæ profeſſorem.

EPISTOLA MISSA CONCILIO AB ambaſiatoribus eiuſdem exiſtẽtibus in Nurenberga, præſentata & lecta in congregatione generali, die Veneris vltima Februarij.

SAcroſanctę & venerabili ſynodo Baſileen, patribus & dominis oñi nobis veneratione & amore colendiſſimis, inclytarũ dominationum veſtrarũ obedientiã fratres Ioannes Nyder prior, & Ioãnes Mulenbruñ.

Reuerendiſſimi & indulgentiſſimi patres & domini, viri ſapientia clari, virtute præſtantes, & laudata conſtantia vbiq; colendi, A diebus quibus vos Deus congregauit in vnum, & præſertim poſtquàm ſub titulo ſancroſanctæ veſtræ ſynodi ad regnum Bohemiæ eulogia pacis manârunt, corda multorum, triſtitia propè abſorpta, in ſpem conſolationis reſpirârunt, exultantibus animis Dominum tanquàm auxilium eis deſuper veniſſet, laudantes, quòd tantę miſerationis oleo corda veſtra perfudit, vt vobis de fratribus, qui in preſſura ſunt, tãta cura fuiſſet, firmiter tenentes, quòd citiùs & cumulatiùs & eo laudatiùs inimicos noſtros in ſpiritu lenitatis & verbo Dei, quàm flatu furoris & ore gladiij reduceretis, argumentum ſumẽtes ex retroactis infauſtis noſtris ſucceſſib⁹. Ex quibus pleriq; in tantam deciderunt puſillanimitatem, vt de pace temporali, qualibuſcunque, niſi veſtra ſolicitudo præueniſſet, cogitabant prouideri remedijs. Audito autem poſteà, quòd congregatio veſtra, in quam ſpem (vt præfertur) conceperunt, mãdata fuiſſet diſſolui, geminata triſtitia obrigueruntcanquam quò ſe conuerterent, aut quid facerent, neſcirent. Et ad nos veniẽtes ſiue mittentes, ſciſcitati ſunt, quomodò ſe factum haberẽt, aut quid amodò facere deberent, cùm nũc ſua fidutia ſe fruſtratos viderent. Nos, licèt non minori eſſemus ſecũdum audita, viſa & lecta, mœrore perculſi, ipſos, vt poteramus animantes, conforta uimus in eo potiſſimùm, quòd perſeuerantes, tanquam nihil de veſtra conſtantia heſitantes, nobis cõmiſſa proſequuti ſumus. Nam nihil ſcripti aut nuncij à veſtris paternitatibus vſq; nũc recepimus. Nobis autẽ & reliquis, quos ad plenum conſolari non poſſumus, in qualicunq; turbatione conſiſtentibus, ſperãtibus autem, quòd de propinquo nobis aliquid conſolationis mandaretur, ſuperuenit deſideratus admodum de Egra nuncius, deferens nobis literas conſulatus Egreñ, continentes, quòd literas ſacræ congregationis veſtræ & noſtras, quas nobis cũ ſuis deſtinarent, attuliſſet. Quas cùm receꝑiſſemus, gaudio multo *refecti ſumus. Dubij tamen adhuc, quid veſtræ eſſet voluntatis, aut quid de vobis ageretur. *Vtrunque *Vtrunque ineſt, & ſoliciti manſimus, ſuper ſcripta eadem, nihilominùs iuxta conſilia fidelium & prudentium reſpondentes, miſſum nobis nũcium cum gratiarum actione remiſimus. Et eodem expedito, mox veſtra lata & clara ſcripta ſuperuenerunt, & literis nobis à Bohemia primùm, & à vobis deinde ad vniuerſos directis, in vulgare noſtrum intelligibiliter tranſlatis Conſulatui Nurenbergenſi deuotis veſtris, data ſibi ad petitionem copia, inſinuauimus, qui in priſtinam ſibi vtilitãs occupato, illuſtrem principem & dominum, dominum Marchionẽ Brandeburgenſ tunc adijt ad quinque milliaria diſtantem, & ſibi præmiſſa oñia per ordinẽ expoſuit. Qui cùm auidè & magno gaudio ſingula audiniſſet, copias narratorũ & lectorum petijt. Et poſtquàm de cõſilio & auxilio innocatus fuiſſet, magnificè & ex animo (vt videbatur) reſpondit, ſe longo nunquã tempore meliora ꝓcepiſſe noua, & quaſi de ſomno cordialis mœſtitiæ euigilaſſe. Et in ſen
for. xpiſtia- tentia, præſentibus reuerendo patre domino epiſcopo *Ciſtetenſi, & quampluribus nobilibus & notabilibus perſonis, reſponditur dit: Ego ſcio, quia interfui, quòd ſecundum decretum concilij Conſtantienſis iſti ſancti & venerabiles patres cõgregauerunt conciliũ ſicut iure potuerũt. Et ſuſpicari non poſſum, quòd aliud quàm merè honorem dei, conſolationem & ſalutem totius Chriſtiani, qui in triſtitia eſt, populi quærunt: qa longè ſunt ab inſultibus eorum, qui nos de propinquo tam hoſtiliter impugnant, dãna inferũt, & offendunt. Et qui licèt ab eiſdem in ſuis regnis ſecuri ſunt, adhuc ex charitate de nobis ſoliciti, pacẽ nobis procurare ſatagunt. quare ſicuti tu ipſorum nomine petis & requiris, ego cum omnibus mihi ſubditis Eccleſiaſticis & ſecularibus firmiter & conſtanter adhærebo. Et huius rei gratia, ſicut tu nomine quo ſuprà petis, quãcitiùs fieri poterit, & præſertim cùm reuerendus pater dominus Herbipolenſis, qui ab infirmitate, quam de proximo incidit, notabiliter reſpirauit, modico fortior effect⁹ fuerit, quia vir boni & acuti cõſilij eſt, & benè affectatus ad Concilia, rogabo, quos potero principes, vt mecum in Nurenberga conueniant, ad deliberandum quomodò nuncijs mittendis de Bohemia ad cõcilium vel Nurenbergam aut alibi, de ſecuritate prouideatur: ad confortandum etiam hoc ſacrũ cõcilium in ſua, ſicut cœpit, proſequutione ad ſibi adhærendum, ac etiam prelatos, doctoſiatim commiſit, vt ſuis ſingulis officialibus res & notabiles viros mittendum &c. Et ad ſeriosè ſcriberetur, vt nuncios de Bohemia ad concilium vel ad nos mittendos, ſaluos conduceret, & ire per ſuas terras & dominia, nulla prorſus illata iniuria, ꝑmitterent. Commiſit etiam vt literæ ſibi allatæ multiplicarentur, & ad ſingulos principes, prælatos, dominos, & cõmunitates vicinas, cum ſuis ſcriptis in eorum confortationem mitterentur. Et cùm ego qui ad ipſum veni, quærerem, an hæc per ipſum taliter dicta & repetita, V. P. ſcribere poſſem: reſpondit, ꝙ audaciter affirmarem & ſcriberem, quia ita indubitanter facere proponeret. Ac taliter & tã conſolabiliter loquutus eſt, vt firmiter teneamus, quòd magnã cum ſuis amicis & ſubditis conſolationem vobis quantocyùs afferet. In quo nobis valdè expedire videre, quòd ſcripta fauorabilia in genere ſiue ſpecie, à ſereniſſ. rege Romanorum obtinerentur: quibus ſingulis huiuſmodi ſuis principibus, communitatibus & ſubditis mandaretur, quatenùs vobis adhærerẽt & fauerent. Ac etiam voſipſi ad principes electores, & ſpecialiter ad ſupradictum dominum Marchionem & ducem Saxoniæ ſpecialiter ſcriberetis, gratias primùm agẽtes de bono ſuo propoſito, fideli aſſiſtentia & fauore. Et quòd mitterent ſuos prælatos & ambaſiatores &c. Et ita ad conſulatum Nurenbergenſ, qui optimi ſunt & fideles in hoc negocio cooperatores. Memoratus verò domin⁹ *Eiſteteñ, ſatis fauorabiliter ſuper mea requiſitione reſpõdit: ſed efficax & finale reſpõſum vſque ad cõſultationem ſuorũ ſuſpendit. Et ſperamus, ſicut optam⁹, quòd aliqui partium noſtrarum prælati, de ſuſpicione, q̃ contra ſe eſt, tanquam non faueant veſtræ congregationi, & vocationi Bohemorum aduerſentur, contrario actu fauorabiles ſcilicet oratores mittentes, ſe citiùs purgabũt. Quod ſi non fecerint, ſed eatenùs ſuam voluntatẽ proſequuti fuerint, vt veſtrũ (quod abſit) conuentum abſoluant, vel fructu ſperato euacuent: tunc nos, qui ſalutem ipſorũ & oñium iugi precamur inſtantia, aliud ex his, quæ videmus & audimus in verbo veritatis, conijcere non poſſumus, quàm quòd eorundem & oñium ſibi fauentiũ inſtabit periculum maius, quàm omnium reliquorum. Quod indè ſyllogizamus. Nam ipſi, quos proſequimur, Bohemi vicinis ſibi latiſſimis regnis, ac ipſi Alemaniæ grauiſſima hactenùs dãna intulerũt, vt vix aut nuſquã alia via reſtet reſiſtẽdi vel occurrendi, quàm per mediũ & ſuccurſum vniuerſalis Eccleſiæ in virtute ſynodi generalis congregatæ: quę *interpellante tempore ſe colligens, viam tantis malis occurrendi in ſpiritu manſuetudinis exorſa eſt, eos, de quibus agitur, vocans. Vndè ſpem tantam & conſolationẽ innumerabiles (vt ſꝑtur) ceperunt, & ipſi ſe in Bohemia vtcũque reſoluere, & propiùs accedere (vt ſperatur, & ipſi ex ſcriptis præſentibus* conijcere poteritis) *iunctis cœperunt. Quid nobis ſperandum erit, ſi cuiuſcunque facto vel cauſa vocatos non legitimè expectaueritis, & reliquos ſpe ſua fruſtraueritis, quàm quòd vtcunque vocati, in eos, qui ſibi deluſerunt, fortiùs ſe & atrociùs armabunt? Ergo dilectiſſimi & gratiſſimi patres, vndecunque & qualiumcunque opinionum, ſicut in eo quod ſemel conſilio vnanimi omnium, qui tunc præſentes eratis, & ſufficienter & ardenter abſentium aduentum deſideraſtis & expectaſtis, maturè concluſum eſt, & nomine vniuerſalis Eccleſiæ ritè emanauit, & ab *for. *oſibus (vt præmittitur) laudatum eſt, & hodiè laudatur, conueniatis: & concordes, inuitatorum preſentiam (prout de congruo decet) expectetis, ſed & expetatis, omnemque poſſibilem diligentiã pro ipſorum reductione adhibeatis, & honorem à DEO & hominibus incunctanter habebitis. Si ſecùs (quod abſit) feceritis, indelebi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lem Eccleſiæ ignominiam inferetis. Quod per extenſum tam oculatis & perſpicacibus viris declarare, ſuperfluum putamus. nec vi-
for. *cur demus, *cùm velut inermes & myſteriorum Dei expertes, fugere debeamus, cùm omnium noſtrum vna ſit & firma ſentẽtia, quòd in dubium vocari non debent, quæ ſolẽniter & digeſtè à ſacris concilijs ſancita ſunt, aut fide ſanctorum probata. Admittantur ergo, illibatæ fidei noſtræ tenore manente, qui vocati ſunt, & audiantur. Non quòd ſo lidiores hi tanquam dubij fiant, quibus datum eſt diuina noſſe myſteria: ſed certè, vt ijdem ipſi, qui deriſis errorũ inuoluti ſunt tenebris, catholicis noſtris fide firmis doctoribus, errorũ nebulas ratióe & arte diſcutiẽtibus, in claram probatæ fidei noſtræ cognitionem, ſi dominus annuerit, reuocẽtur. Similiter & ſi illi, qui huiuſcemodi non modò ſubdolè ſerpentibus, ſed & paſſim nunc palàm volantibus, ſeque infirmis animis infigentibus, hæreſum iaculis pernicioſè vulnerati ſunt, ocyus ſanentur. Quod niſi factum, & citiùs factum fuerit, videbitis patres, quod lugebitis. Sed ne, quod veremur, accidat: nos, quibus aliquid veſtræ ea parte ſolicitudinis impoſuiſtis, quiq; rem tãquam ſub proſpectu noſtro nõ ſine mœ-
for. *amaris plerunq; rore cadentem, acriùs, ſed & *amaris pleriſque metímur, cum reuerentia ſupplices rogamus. Et quia expedire, & vix aliter abſq; grauiſſimo ſcãdalo & iremẽdiabili, fieri poſſe putamus, bona fide conſulimus, ne irrita faciatis, aut quantum in vobis eſt, fieri permittatis, etiam ſub periculo corporalis ſalutis, cùm pro domo Dei ſecundum profeſſionem noſtram (vt rationabiliter ſcribitis) nos murum, qui periculis aut impulſibus vſque dum ruat, non cedit, ponere debeamus: ea ſcilicet, quæ Spiritu ſancto dictante, non modò ſemel aut altera, ſed & tertia, vt ipſi (de quib* agitur) ſuis ad nos ſcriptis teſtantur, immò & quarta vice de ore veſtro proceſſerunt. Sed eos quos tam ſolenniter vocatis, quia ardenter eorum (vt oportet) ſalutem optatis, quanlibèt longiùs abijſſe videantur, ſi venire voluerint, vt magnam nobis & multis ſpem ſcriptis ſuis dederunt, expanſo læti ſinu recipere benignè, & patienter audire, in viam ſalutis & veritatis miſericorditer & manſuetè dirigere, ſi & ſi redire reſipiſcẽtes cupierint, in communionem fraternè admittere: aliasque cõſtanter & perſeueranter facere velitis, quæ pro ipſorũ reductione & Eccleſiæ pace & reformatione apud vos ſalubriter ſtatuiſtis. Vndè fidelium mentes, quæ à iocunditate, quam veſtris (vt præfertur) ſalutari conuentione, ordinato in agẽdis proceſſu, deuotaq; & ſimplici conuerſatione lõgiùs viuificum ſuum odorem in ædificationem fidelium ſpargẽtibus conceperunt, ſtupefactæ nimis & velut amentes conciderunt, geminata conti-

nuãdaque lætitia erigetis. Hæc ad qualemcunque veſtram conſolationem amore, qui reuerentiam neſcit, ſcripſiſſe voluimus, peteẽtes, nos de incuria & ruſticitate haberi mi ſericorditer excuſatos: qa bona & ſimplici fide vobiſcum, velut cum patribus noſtris & præceptoribus indulgentiſſimis, agimus. Neque cultiùs, emendatiùs, aut mundiùs, propter temporis anguſtiam, quæ poſita ſunt, reſcribere curauimus, de veſtra benigna ſupportatione confiſi. Cæterùm ſi vobis videatur, deputentur venerabiles patres domini Terbraceñ & de Lãgem ordinis Ciſtertiẽſis harum partium de vicino abbates, aut alij, prout vobis videbitur, qui frequentiùs nobis veſtro nomine de occurrentibus nouis & bonis in conſolationem noſtrũ & aliorum ſcribant per occurrentes opportunè nuncios. Mittimus dominationibus veſtris copias literarum communitatis Nurẽbergeñ, nobis à Prageñ directarum, & noſtrarum ad eoſdem. Et ſicut Prageñ Nurenbergenſibus, pariformiter & Egreñ ſcripſerunt, qui optimi mediatores in currente noſtro negocio exiſtunt: Etiam recepimus ab amicis Eccleſiæ quoſdam profeſſionis articulos, in quos dicunt ſub magno apud nos
ſatis ſi* doctores & clerus ciuitatis Prageñ veteris & nouæ conueniſſe. Quos ſi in congregatione audire volueritis, nulli tamẽ copia decernatur, quouſque plenius, quod expectamus, reſponſum habuerimus, ne forſan ipſi in inſtanti ſua & plena totius regni cõgregatione, meliùs & aliter deliberent. Cõmittatur tamen aliquibus doctoribus ſacræ paginæ & aliarũ facultatum, ſicut videbitur, vt diligenter videant & examinent, quatenùs opportuno tempore quid agẽdum ſit, ea parte proferant. Verùm huiuſmodi articuli in lingua & ſcriptis Bohemicis ad nos peruenerunt, & in Latinum quidam doctor ſatis celebris in medicina, alter verò in idioma noſtrum Alemanicum tranſtulerunt. Mittimus vtrunque, vt collatione adinuicem habita, clariùs intelligere ipſorum intentionem poſſitis, & de occurrendo eis cogitare ſalubrius erit, & (vt confidimus) facilius ipſos literali congreſſu deuincere, quàm hoſtili campo cum eis ſub periculo cladis aut fugæ noſtrorum cõfligere. Quid expediet, vnctio vos ſpũs q̃ velut hoſpes beatific* corda vra inhabitat, docebit, vt optam*, & iugiter orabimus. Noſtri memores in Dño Valete. Scriptũ Nurenbergæ, 16. Februarij, Anno Dñi milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſecundo.

LITERA IMPERATORIS CONSTANTINOPOLITANI, miſſa ſacro cõcilio Baſileenſi.

IOannes in Chriſto Deo fidelis Imperator & moderator Romeorũ Palæologus ſemp Auguſtus, ſacroſanctæ Generali ſynodo Baſileenſi, ſaluté in eo, q̃ oím eſt vera ſa-

tonium Epiſcopum Sudeñ, & fratrẽ Albertum de Criſpis ſacræ Theologiæ magiſtrũ, oratores veſtros, ex quibus & etiam relatiónibus præfatorum benè notauimus optimam diſpoſitionem atque intentionẽ Deo amabilem, quas V.R. pro tota Chriſtianitate gerit, & ſpecialiter pro nobis, id eſt, pro vnitate Eccleſiæ ſanctæ Chriſti. Et ſup hoc lætati ſumus maximè, quoniam hortamini nos pro illis, p̃ quibus & nos iam diu hortati fuimus inſtanter Eccleſiam Romanam. Multoties enim ſcripſimus, & miſimus illuc pro vnitate p̃dicta, vt omnibus patet. Tantis autem legatiõibus factis ex parte noſtra, & tanta ſolicitudine oſtenſa, non permiſeruntcauſam circũſtantiæ eorum, vt finẽ acciperet noſtra voluntas & tractatus. Ad præſens igitur de eiſdem his, & cum ſimili & eadem diſpoſitione V.R. ſcribimus, quærentes fieri concilium œcumenicum ſub præſentia omnium perſonarum neceſſariò debentium intereſſe ſecundum antiquum ordinem & conſuetudinem. Et tale cõcilium fieri canonicum, liberum, inuiolatũ, & ſimpliciter ſecũdum formas antiquorum œcumenicorum conciliorum. Et omne illud, quod Deo dante in tali concilio vnanimiter & concorditer concluſum fuerit, hoc firmum haberi indubitanter & ſine contradictione & lite quacunque, quæ omnia dicta fuerunt & conceſſa, & confirmata à ſancta Romana Eccleſia per plures legationes ad eam noſtra parte factas, impedita autem fuit iſtorum cõcluſio & effectus propter temporales circũſtantias, vt ſupradictũ eſt. Sed quoniam V.R. in præſenti tempore tantam promptitudinem ſuper iſtis oſtendit, quòd legationem ſpecialẽ fecerit pro iſtis, & horata nos fuit literis & relationibus ſuorum oratorum, propter hoc & nos mittimus ambaſiatores noſtros, familiarẽ Impij noſtri*
Abbatem ſcilicet monaſterij S. Demetrij Iſidorum, & familiarem noſtrum Ioannẽ Diſſipatũ,
per quos petim* & rogamus V.R. quòd ad hoc Deo amabile opus vnionis conferatis oẽm curam & ſolicitudinem, vt fiat & conducatur dictum laudabile opus veſtris ſtudio & diligentia noſtris correſpõdentibus, cũ nota ſint aliqua neceſſaria ad hoc, & eius operis executionẽ, commiſim* de iſtis p̃dictis noſtris ambaſiatoribus, qui V.R. latiùs & clariùs omnia referent & manifeſtabunt. placeatq; V.R., eiſdem dare plenam fidem.
Datum in vrbe noſtra Conſtantinopolitana, 1433. Die 15. Octobris.

LITERA REGIS DACIAE MISSA SACROSANCTO concilio in fauorẽ ordinis ſanctæ Brigittę, lecta in generali congregatione die Veneris, vigeſimo ſexto menſis Martij, 1435.

Reuerendiſſimis in Chriſto patribus ac dominis præſtantiſſimis, honore præcipuo venerandis, pro concilio generali celebrando in Spiritu ſancto Baſileæ legitimè congregatis, Ericus Dei gratia Sueciæ, Norueg iæ, Sclauorum, Gothorumque Rex. & dux Pomerię, ſalutem & ſynceram noſtri in dómino recommendationem.

REuerendiſſimi patres & domini, Regalis præeminentiæ requirit dignitas & officium, illudque præcipuum in ſui pectoris armariolo iugiter verſare debet, vt poſt diuinę cultum maieſtatis modis & mediis, quibus poterit, in effectum producat, quòd ſubiectus ſibi populus, pacis tranquillitate frui & gaudere valeat, & præſertim hi, qui ſpretis curis & vanitatibus labentis ſeculi, Deo inhærere (cùm ſibi ſeruire, regnare ſit) totis deſideriis inardeſcunt. Cuiuſmodi ſunt vtriuſq; ſexus homines religioſi, & præſertim ordo ille deuotiſſim* beatæ Brigittę, ſancti Saluatoris nũcupatus, qui in loco Vuadzſteñ regni noſtri Sueciæ, Dei diſpenſatione (vt piè creditur) laudabile ſumpſit initiũ, & poſtmodùm per diuerſas mundi partes in ſalutẽ multorũ à via rectitudinis aberrantiũ, commendabile ſuſceperat incrementum. Ipſius nempe B. Brigittæ ſanctiſſima vita, virtutũ præclara merita, necnõ magnifica & ſtupenda, q̃ glorioſus & mirabilis Deus in ſanctis ſuis per illã fecerat, & ſine intermiſſione in his terræ finibus facit opera, mẽtes hominũ ad credendũ attrahunt, hũc ordinem, cum ſuis viuẽdi regula & cõſtitutionibus, à Deo ſpecialiter, p̃ceſſiſſe. Apparet hocidẽ de deuota & irrep̃henſibili vita perſonarũ in co degentiũ, exẽplis ſanctimoniæ & doctrina ſaluberrima, quibus innumerabilis populus diuinitùs illuſtratus, latam & lubricã deferens viam, q̃ ducit ad mortẽ, arctam cæleſtis patriæ ſemitã ambulat confidenter. Sed heu venerãdiſſimi patres & domini, accepimus nup, quod dolenter referimus, ex illius non dubitam* inſtinctu, cuius inuidia mors Sap. 2. d introiuit in orbem terrarũ, ſurrepſiſſe videlicet in ordine prædicto nobis dilecto periculoſas quaſdam ſciſſuras & contentiones, ob quas generales cõfeſſores & alię dicti ordinis p̃ſonæ, de monaſterijs regnorum noſtrorũ ad reuerendarũ paternitatum veſtrarum p̃ſentiam, ſacroſanctã ſcilicet generalẽ Baſileenſem ſynodum, ſunt citati. Etiam (vt aſſeritur) ad reſpondendũ nonnullis articulis, contra libros reuelationũ prænominatæ ſanctæ dominæ patronæ noſtrę cõſcriptos: qui reuelationũ libri in ſalutẽ indubiè multorum in via fidei & morum titubantium, hîc & alibì ſparſim per mundũ publicati fuerãt & ſoleniter prędicati. Quamobrẽ reuerendiſſimi patres, veſtrarum paternitatum

Universidad de Deusto
Biblioteca

& dominationum congregationem ſacratiſſimam, vniuerſalem Eccleſiam repræſentátem, deuotioribus & efficacioribus, quibus poſſumus precibus aggredimur, inſtátius exorádam, quatenùs ex parte Dei omipotentis, & eius intuitu, cuius in hac parte vices geritis, noſtrarumque ob deuotarum precum inſtátiam, perſonarum & locorum ſæpedicti ordinis huiuſmodi piculoſas diſcordias ad Deo placentem concordiam reuocare velitis, necnon obloquentium ora ſic obſtruere, quòd ſtare & viuere poterũt deinceps in DEI ſeruitio, ſuaque regulari obſeruantia, ſicut hactenùs in monaſterijs regnorum noſtrorũ landabiliter ſteterant, atque vixerãt ſub dicta ſancti Saluatoris regula ſecundum ipſius inſtitutionem primitiuam. Inſuper quòd illa doctrina ſanctiſſima Reuelationum beatæ Brigittæ, ſicut in præſens in Eccleſia Dei ad ipſius laudem & gloriam, ad purgationem criminum, bonorumque morum introductionem prædicatæ & publicatę fuerant, ſic & amodò publicari & prædicari valeant & teneri. Alioquin exinde ſanabuntur corda ſimplicium, ſcandalizabuntur plurimi, & formidandum erit finaliter Chriſtianæ fidei nõ minimum detrimentũ. Spiritus ille veritatis, qui procedẽs de thalamo diuinæ Maieſtatis, Apoſtolorum pectora inuiſibili gratia penetrauit, dignetur illuſtrare corda veſtra ad faciendum pacẽ, & tranquillitatem in Eccleſia ſua ſancta. Datum in caſtro noſtro Vuordlingborg. Anno Domini 1434. tertia die menſis Iulij noſtro ſub Secret. &c.

ALIA LITERA CERTORVM EPISCOporum miſſa in fauorem dicti ordinis, & lecta in congregatione, eodem die.

REuerendiſſimis in Chriſto patribus ac dominis præſtátiſſimis, pro Concilio celebrando in Spiritu ſancto Baſileæ legitimè congregatis, Petrus Lundenſis, Aſſatus Nidroſienſis, Dei & Apoſtolicæ ſedis gratia Archiepiſcopi, Naſſuo Othonienſis, Ioannes Roskildenſis, Ioannes Haſloenſis, Siggo Scarenſis, Andoen⁹ Stauangrenſis, Thomas * Strengenenſis, Hermannus Vuibergenſis, Petrus *Hamarenſis, Gerardus Binglauenſis, & Seuerinus Farenſis, eadem gratia Eccleſiarum epiſcopi, cum omni humilitate & reuerẽtia debita obſequia, votisq; ac mandatis veſtris in omnibus deuotè & fideliter obedire. Gratias agimus patri miſericordiarum, & Deo totius conſolationis, qui ſeneſcentis mundi miſerijs ineffabili ſua miſericordia, & miſeris, ne in barathrum deſperationis prolabantur, ſalutaribus remedijs ſubuenit & ſuccurrit. Hinc eſt, patres reuerendiſſimi, quòd Deus inter alia miſerationis ſuæ opera magnifica & gloriosa, quæ ad laudem & gloriam nominis ſui fieri voluit, in his vltimis finibus terræ pro conſequenda remiſſione peccatorum, ad dirigendos pedes oberrãtium in viam patriæ cælestis, beatam Brigittã de regno * Sueciæ progenitam, quaſi venam fontis viui ſponſam ſuam & canale gratiæ ſuæ tantis gratiarum aquis abundare fecit, & non ſolum regno prædicto, verumetiam quaſi toti orbi terrarum per eam miſericors Domin⁹, cuius miſericordiæ non eſt numerus, ſalutis & gratię melliflua pocula dignatus eſt miſericorditer propinare. Ex cuius quidẽ B. Brigittæ meritis & ſanctitate, primũ in regno Sueciæ, videlicet Vuadtzſteyn, ordo illeſp. clariſſimus, S. Saluatoris nuncupatus, inoleuit, ac glorioſum ſuſcepit exordium. Deinde ſucceſſu breuiſſ. temporis, & hoc ſatis miraculosè, in diuerſis regnis & mũdi partib⁹ ex inflammatione vtique Spiritus ſancti, regibus & Dominis terrarum atque prælatis diuinitus facta, plura ſunt innouata & multiplicata monaſteria, in quibus ſororum & fratrum conuentualium feruens & affectuoſa viget deuotio, & vitæ regularis obſeruantia ſecundum ordinem inſtituta perfectiſſimè obſeruatur, tam per continuas ꝓdicationes, quàm per diuinę maieſtatis cultum & obſequium, videlicet Miſſarum ſolennia & diuinarum horarum iugiter pſalmodiam. Vnde quaſi infiniti peccatores de die in diem diuinitùs inſpirati conuertunt, conuerſique in breui proficiũt, magna virtutum accumulantes incrementa, & ſpiritu ales effecti, calcatis ſeculi curis, ſentientes ſe corruptibile pondus cum mœrore portare, quibus nil agere libeat, niſi ſolius Dei deſiderio & amori iugiter inhærere. Vnde reuerendiſſ. patres, nos vnà cum principibus & prelatis, & magnatibus, militibus & militaribus, nobilibus, primis, ac proceribus regnorum pro quieto ſtatu regnorum eorũdem in magno parlamento in caſtro & oppido Vuordlingborg regni Daciæ congregati, nunc accepimus, qualiter confeſſores totius ordinis prælibati ad ſacroſanctam ſynodum Baſileen pro ſtatu ſalubri, reformatione laudabili, ac incremento felici locorum & perſonarum vtriuſque ſexus in eodem ordine ſparſim per mundum degentium ſunt citati. Eapropter patres & domini reuerendiſſ. dominationes veſtras cum humili & deuota ſubiectione aggredimur implorandas, quatenùs ſi qua in hoc ſacro concilio vſque in præſens literis, proceſſibus, articulis, quæſtionibus vel querelis contra dictum ordinem, cuius priuilegia, regulam, conſtitutiões, ſeu inſtituta regularia, iamdudũ per ſacrã ſedẽ Apoſtolicã approbata & confirmata, ac etiam contra libros Reuelationum dictæ ſanctæ Brigittæ dominę diuinitùs (vt creditur) oſtenſarum, quõlibèt fuerint attentata, ob noſtrarũ petitionũ humilimã inſtantiã faciatis reuocari. Si qua verò in eiſdẽ reuelationũ libris examinãda & diſcutiẽda fortaſſe videant, tam cautè

*Stranguinen
*Hammen
*Haminen

cautè & moderatè reformationis ſarculo cum lenitatis moderamine emendentur, ne piarum aurium in poſterum offenſiua fiant ea, quæ de his libris reuelatiõum coram populo, nedum in partibus iſtis & regnis, ſed & alibi per mundum publicè prædicata fuerant in Chriſtianæ fidei fulcimentum. Aliquin ſi (quod abſit) ex huiuſmodi cõtrouerſijs, litibus, & contẽtionibus ſic (vt præmittitur) motis & attentatis, inſurgeret aliqua ordinis præfati diffamatio, vel à ſui primitiui regularis ſtatus vigore diſceſſio, ex tunc (prout veriſimiliter formidamus) vbique & præſertim in partibus iſtis tam in clero quàm in populo fiet maxima confuſio, & deuotionis fidelium feruor ad Deum & ad illam ſanctam, quæ tot, tantis & tam manifeſtis claruerat miraculis & virtutum meritis, vertetur in torporem. Quod vtique ceder in fidei catholicæ turbationem & diminutionem, in ſcandalum multorum, & Eccleſiæ, ſaltem in his orbis finibus ſub hoc periculoſo tempore nõ modicũ detrimentum. De modo aũt cohabitationis Sororũ & fratrum in monaſterijs ordinis prædicti, quæ ſituata ſunt in regnis iſtis, quem alij quidam pacis æmuli & tranquillitatis calumniari conantur, nulla datur hîc cuiquam Chriſtifidelium ſuſpicionis occaſio, quòd eorũ habitacula adeò firmis altisq; muris & ædificijs diſtincta ac diuiſa ſunt, prout ferè nos omnes, præcipuè autem, qui monaſteriorũ & locorum eorundem viſitatores ſumus. *quòd ſecurè & abſque conſcientiarũ ſcrupulo, iuxta primariam ordinis inſtitutionẽ, quam adeò piè credimus factam eſſe, ſororẽs & fratres ſicut cohabitant, honeſtè & licitè poterunt commorari. Valeat, & in Deo proficiat veſtræ ſanctiſſimæ deuotionis venerabile collegium à Deo cœlitùs inſpiratũ, ab æterno prouiſum & præordinatũ, & iam in hoc occidui mundi ærumnoſo tempore in ſpiritu ſancto legitimè cõgregatum. Datũ in oppido Vuordlingborg Roskildenſis diœceſis, anno Domini 1434. die 3. menſis Iulij, noſtris ſub ſecretis &c.

Epiſtola Rothomageñ ad concilium.

REuerendiſſimis & honoratiſſimis ac metuendiſſimis patribus, ſacroſanctã ſynodum Eccleſiam vniuerſalem ræpræſentantem Baſileæ tenentes, humiles veſtri filiali ſubiectione ſubditi conſules & ciues ciuitatis Rothomagenſis. Reuerẽdiſſimi & honoratiſſimi ac in timore Domini ſancto reuerendiſſimi patres, Conſiderantes apud nos nihil eſſe, quod adeò indignationẽ ꝓuocet altiſſimi ſicut ingratitudo. Ipſa enim eſt prouocatio malorũ, beneficiorũ exinanitio, & extinctio meritorum. Quapropter miſerationum, quas in Eccleſia ſancti Auguſtini Rothomageñ per literas veſtras magnificaſtis, pro qua vicibus repetitis auſi fuimus ſanctitati veſtræ congregationis dudum reſcribere, iugem habentes firmamq; memoriam, nolẽtes inſupèr illud Iudaicum in nobis notari opprobrium: Non fuerunt (inquit) memores beneficiorũ eius, & mirabilium quæ oſtendit eis, per præſentes literas noſtras, & pro modulo noſtro benedicimus Deum cæli, qui per miniſteriũ veſtrum faciens miſericordiam, de puluere tribulationis & ſordibus litigioſę captiuitatis erigit egenum, vt cum principibus Eccleſiæ ſuæ ſedeat, & ſolium gloriæ inter vos reuerendiſſimi patres, reiecta omni confuſione teneat. Quinimmò eædem literæ veſtræ ab ingenti, diuturnaque & difficili narratu præfatæ Eccleſię ſancti Audoeni ruina, quã pro diſcordia & concurſu guerrarum æſtimamus potiſſimè contigiſſe, reſurgendi primitias præſtant nõ modicas. Nanque lapſos erigunt, vagos congregant, & reuocant aberrantes. Quamobrem non quas debemus ſanctitati veſtræ congregationis, ſed quas valemus & ſcimus, gratiarum referim⁹ actiones, noſipſos & quęque noſtra ſunt, in obſequium veſtrarum paternitatum filialiter offerentes. Cumque nouella ſit huiuſmodi plantatio pacis in dicta eccleſia & qcietis, plantę verò quę ſe nondum terrę radicibus adhęſerunt, ſuſpectam habeant tyrãnidem, ac *borealem & ventorum fortiores nequeant tolerare excurſus, ſic vt paci & quieti ꝑfatæ eccleſiæ vigilantiùs oporteat prouideri. Iidcirco reuerendiſſimi ac metuendiſſimi patres humiliùs quàm poſſumus veſtris reuerendiſſimis paternitatibus ſupplicamus, quatenùs huius Eccleſiæ pacem & quietem iam per vos plusquàm ad medium perductam, dignemini, reiecta omni æmulorum diſſenſione, ad perfectum vſque perducere. Auxiliante vobis ſanctitatis veſtræ congregationis authore & cõſeruatore ſpiritu ſancto, qui cum patre & filio viuit vnus Deus in ſecula ſeculorum, Amen. Datũ Rothomagi die 18. menſis Iulij, 1434.

*for. *borealiũ ventorũ

LITERA ROMEORVM IMPEratoris ad idem concilium.

SAcroſanctæ generali ſynodo Baſileeñ, Ioannes in Chriſto Deo fidelis imperator & moderator Romeorum *Palæologus ſemper Auguſtus, ſalutem in omnium redemptore. Ad legationem nobis priùs factam per V.R. reſponſum dedimus per noſtros ambaſiatores ad vos tranſmiſſos, adhortantes E.V.R. ad ſanctiſſimum opus vniõis eccleſiarum Chriſti diu tractatum cum beatiſſimo domino papa Eugenio & prædeceſſore ſuo, & volentes ꝙ tale diuinũ opus ad finẽ optatum ꝓducatur. Interea verò ꝑfat⁹ dñs papa miſit ad nos nũcium ſuũ & ſecretariũ venerabilem Chriſtophorũ Garatonũ, concedeñ pro tali propoſito & permittendo, quæ nos priùs petebamus & deſiderabamus, videlicet, ꝙ fiat ſyn-

odus

Universidad de Deusto
Biblioteca

odus pro dicta materia vnionis in hac vrbe Constantinopolitana, quem nunciũ libentissimè vidimus atque videmus, & acceptauimus illud membrum, quia nobis videtur maximè tendere ad perfectionem dictæ sanctissimę rei, ꝓpter causas V.R. relatas & manifestatas ꝓ nostros ambasiatores. Et multo magis libẽter acceptauimus, quia certificauit nos dictus nũcius, dictum dominum papam & V. R. tam in hac re quàm singulis alijs, esse * cuiusdam volũtatis, quod nobis gratissimum est. Quare cum dicto nuncio prædictis nominibus nonnulla conclusim⁹ super dicta vnionis materia. Et pro vltima conclusione & confirmatione omnium gestorum cum nuncio antedicto & pro complemento aliorum, & vt sanctum opus Deo authore incipiat, mittimus ad prefatum sanctissimum dominum Eugenium & ad V.R. Ambasiatores nostros nobiles viros Georgium Dissipatum & Manuelem Dissipatũ eius fratres, familiares & dilectos nostros, quibus in relationibus super præmissis placeat dare plenam fidem. Datum Constantinopoli, 1434. die 12. Nouembris.

for. *eiusdẽ

LITERA DVCIS SABAVDIAE missa sacro concilio in læsionem domini Ludouici episcopi Lausaneñ, lecta in generali congregatione die sabbati, 14. Maij, 1435.

SAcrosanctæ synodo generali Basileeñ, humilis & deuotus ecclesię filius Amedeus Dux Sabaudiæ. Humili deuotaq́ue recommendatione prẽmissa, Aduersario & hoste meo notorio domino Ludouico de Palude & suis fautoribus contra me, duntaxat exceptis, quibus me non recommitto, licèt ex generali doctrinæ sacrę consilio, iniuriæ veniant ab iniuriatis æqualiter tolerandę. Attamen non improuidè talis in hoc modestia seruanda est, vt iniuriantibus ad corrigendum attentata postmodùm iniuria innotescat, quæ forsan priùs impetuosiùs à tramite mansuetudinis deuiârat. Confisus itaque de V.R.P. benigna supportatione, conqueri compellor apud eas, hostib⁹ secluſis, super eo quod nuperrimè dilecto fideli scutifero oratore & procuratore meo ad hoc deputato Ioanne Châpionis in conspectu vestro in Ecclesia maiori Basileensi. vbi (vt credo) debebat & debet sibi & oĩbus seruari totalis immunitas & plena securitas, personaliter cõstituto, post intimatam eisdem P. & parti aduersæ, videlicet dicto domino Ludouico aduersario & hosti meo, ibidèm tũc præsenti, appellationem iustam à quadam prætensa sentẽtia generaliter (vt fertur) in causa ecclesiæ Lausaneñ, sicut placuit in fauorem dicti aduersarij contra reuerẽdum in Christo patrem dominum Ioannem de *Pringino episcopum Lausaneñ, nuper lata, quæ vtinam pro honore concilij sine alio præuio moderamine & causæ maturiori iustificatione, nunquam fuisset promulgata: statim insurrexerũt quidam ex ꝓcuratoribus, necnon procurator fiscalis ac etiam procurator fidei, qui tamen, vt prudens, fuit alijs magis temperatus, licèt vrgeretur, & cum clamore valido petierũt, quatenùs idem scutifer & procurator meus caperetur, detineretur, & grauiter puniretur, eo quòd huiusmodi appellatiõem intimauerat. Surrexerunt etiam innumerabiles alij cum clamore & strepitu pariter acclamãtes, Capiatur, incarceret. Nec defuit aliud verbũ violentũ, nisi vt crucifigeret. Hostis insuper ꝓdict⁹ particulariter debitũ suũ hostilitatis, hoc idẽ vociferando, persoluit, in quo mihi quãplurimùm cõplacuit: qa q̃lis erat & est apud me, inimicũ publicũ meũ se palàm declarauit. Quod tanto molestè fero, quanto ipse, ꝓdijt ex vasallis meis: quorũ meritis ꝓteritis ex hoc & alijs operibus suis reddidit se indignum perpetuùm. Vndè super hoc, quòd in ꝑsentia vestra * clamigârat, se ex parentibus magnis (quorum aliqui defuncti sunt in parentum meorũ obsequio) traxisse originem, fateor verũ esse hoc quod dicit, quia ex bonis & fidelibus parentibus ortus est, q tam erga me, quàm inclytos progenitores meos, debitũ fidelitatis firmiter exercuerunt. Vtinam non fuisset nec esset idem aduersarius degener, contra me & iustitiam meam attentando: quo cum diuino & dominorum meorum auxilio, non poterunt ipse & sui ꝑualere. Scio enim remedia mea, quibus vtar loco & tempore contra ipsos, in hoc autem quod allegat magnitudinem parentum, allegat veritatem: sed non credut aliquis, me non habere sine comparatione potiores se. Habeo enim per Dei gratiã vasallos & subditos insignes in bono numero, ducali, Marchionali, principali, comitali, Baronali, & Banneritali dignitatibus insignitos vltra valuassores: cui⁹ fallacijs assentiri & procuratoris sic offendi. & etiam in runt & me ea, q̃ gesta sunt in prædicta causa Lausaneñ, ignorasse: sed ea ex suggestione aliquorum seruitorum meorũ processisse, credere non debuissetis, nec debetis. Habetis enim de contrario argumenta notoria, videlicet literas meas manu propria sigillatas & subscriptas, ac frequẽter oratores meos fideles, * quos non oporteret in aliquo * vacillare, Hiraldum tunica armorum meorum vestitum. deinde reuerendum in Christo patrem episcopũ Vexioneñ, ac venerabilem doctorem scholasticum Andegauen, per vos ad me nuper deputatos, q̃ sciuerunt ex meo immediato oraculo mẽtem meam in hac parte. Et nũc habetis efficacissimum meę voluntatis indicium in hoc, quòd non per procuratorem, sed in propria persona coram authenticis personis appellaui. Miror, qualiter & quomodò V.R.P. tot vicib⁹ permiserunt & permittunt seà prędicto aduersario & eius sistulis dulcè canentibus sic decipi. Sed omnibus consideratis, non admiror: quia facies dealbatæ multos fefellerunt, atque fallunt. Non credebam tamen, quòd ad complacendum vni monacho, iniquitiam iusti iniustè auferre satagenti, maximè ex actu ordinatissimæ iustitiæ, videlicet appellatiõis, debuissem in persona mei scutiferi & procuratoris sic offendi. & etiam in fedibus oratorum meorum prægrauari. Nó enim sic turbari debuissetis ex appellatione supradicta. Est enim cõmune vulgare, quòd cuicunque cuiuscunque status etiam infimi & licet protestari, appellare, & etiam mendica re, & maximè contra me, qui me conscium alicuius offensæ sacro concilio vel alicui ex suis suppositis hucusque illatæ, non sentio. Quinimmò ad profectũ & augmẽtum ipsius cõcilij vijs possibilibus tam erga sanctissimum dominum nostrũ papam, cuius sanctitatem plùs debito, sed DE Izelo, hac de causa frequẽter stimulaui, & nimis exaspeconfœderatos & amicos, cum omni feruorelaboraui. Vndè ꝓter testem æternũ possunt (si velint inniti veritati) esse mei testes reuerẽdissimus in CHRISTO pater dñs legatus, Abbas Verziliacen, Oratores Parisiẽ, & cæteri primordiales concilij, à quibus continuis precibus commonebatur tunc quamplurimùm appreciatus, nũc verò post dilationem (sicuti placet) vilipensus, contẽptus & mala pro bonis adeptus. Nescio em vndè fuit, quòd supplicatio per me iterata & reiterata, videlicet ꝓ causa Ecclesiæ Lausaneñ, quæ mea fuit, est, & * erit, aliquibus probis auditoribus peritis & partibus non suspectis, committeretur via & ordine iuris tractanda & diffinienda. Nunquam potui obtinere, quod etiam vni Sarraceno non fuit denegandum: nisi quia sic placuit illi bono domino Ludouico, & suis fautorib⁹ satis mihi notis. Scio enim & fateor indubitanter ipsi sacro Concilio plures & plures adfuisse & adesse dominos sapientissimos, iustos, mansuetos, & pios, quibus præmissa attentata tanquam iniqua displicuerunt & displicent, quos indè culpare nescirem, nisi ex hoc quòd alijs partialibus formis ex metu vel falsa persuasione consenserunt. Indulgere mihi dignentur V.P.R. falsis aduersarijs, si in præmissis alicubi excesserint, quod tamen non credo, nec intendo ad displicentiam earum quicquam expressisse. sed duntaxat pro quiete & notitia mẽa tantummodo. Nunquam enim tranquillam dedissem oculis meis dormitationem, quousque aliquam filius ad patres querimoniam meam protulissem. V.R.P. conseruare & adiuuare dignetur omnipotens ad opus sum perficiẽdum. Scriptum Rapalliæ die prima Maij 1435.

LITERA DVCIS MEDIOLANENSIS, missa Concilio in Augusto, anno 1435.

REuerendissimarum paternitatum vestrarum filius Philippus Maria Angelus Dux Mediolanensis, item Papiæ Angleriæque comes, ac Ianuæ dominus. Reuerendissimi in Christo patres & domini mei præstantissimi, cooperante gratia diuina, habeo nuper felicissima noua de victoriosa & triumphante classe mea Ianuensi, quæ hostilem armatam regis Aragonum apud *Gaietam ex to:o cõflixit, captis (vt recitãt literæ per me habitæ) ipso rege & duobus fratribus suis, videlicet rege Nauarrę, & magistro sancti Iacobi, necnon principe Tarenti, ꝺuce Guessæ, & filio domini Christophori Gaietani comitis * feudorum, alijsq́; Baronibus secum existentibus, exceptis infante Don Petro, & principe Salerni, captis etiam nauibus & nauigijs ipsius armatæ, omnibusque gẽtibus hostilibus, quæ supra ea militabant. Hanc ideo tam felicem diuinamque victoriam statim R. P. vestris intimare decreui, vt cùm omnes felicitates meę proprię vestrę sint, mecum laudes altissimo agentes, indè lætari & gaudere possitis, & cõtinuò meliora sperare, ad laudem & gloriam ipsius qui pijssimus est donator oĩum gratiarum. Datum Mediolani die 20. Augusti, 1435. Post suprascripta certioratus sum, per literas proprias magnamini & glorioſi capitanei classis meæ Blasij de Axereto, quòd vltra ꝓnominatos reges & alios captos, etiam captiui remanserunt dictus infans Aragonum & Vicerex Siciliæ filius ducis Guessę, Meneguti⁹ de Iaquila Capitaneus lancearũ 300. alijq́; multi Barones & nobiles vltra 400, & armigeri vltra mille, & gẽs alia infinita ad milliaria. Capta ꝑterea fuit tota hostilis classis, præter duas naues minores, q̃ euaserunt. Conflictus autẽ fuit suis terrestris exercitus, qui cõtra Gaietam militabat, captis bombardis & munitionibus quibuscunque. Denique pro maiestatis diuinę clementia tanta fuit ipsa victoria, quòd stupendum & mirabile dictu est. Ipsi laus, gloria, &c. Datum vt suprà.

*fundorum

COPIA LITERARVM Domini Imperatoris Græcorum ad concilium.

IOannes in Christo Deo fidelis Imperator & moderator Romeorum Palæologus semper Augustus, sacrosancto generali concilio Basileeñ, salutem in eo quæ est vera salus. Venerabiles vestri ambasiatores missi ad nos cum nostris ambasiatorib⁹ hic adfuerunt, portantes nobis literas vestras. Ex quibus literis & etiam relatione ipsorũ, cùm sapienter & clarè exposuerint omnia sibi commissa, cognouimus & certi fuimus de optima dispositione feruẽtique desiderio. quæ ad opus vnionis Ecclesiarũ Christi

Universidad de Deusto
Biblioteca

geritis. Pro quo & nos etiam antè plurimũ laborauim⁹ & studuimus, & nũc studemus, & diligentem operam facimus. Perlecto etiam decreto quod factum est per vos sup tali materia, etiam difficultates aliquæ in eo repertæ & illis ostensæ, per Dei gratiã remotę sunt, & grata nobis habuerunt remedia, ità vt vniti & concordes remanserimus. quare per nostrum chrysobulũ illa firmauimus & roborauimus, sicut de oĩbus latiùs & particulariter R.P.V. à venerabili viro Hẽrico vno dictorũ vestrorũ ambasiatorũ scient, q̃ pro ista causa ad vos reuertitur. Omnia igit illa, q̃ ad nos attinẽat, & à nobis debeãt fieri, cũ multa diligentia vsq; ad finẽ Deo authore facturi sumus. Vosq; rogamus, vt similiter cum pari charitate & promptitudine ad hãc sanctiss. rem procedatis, & nihil deficiat de incũbẽtibus vobis. Specialiter verò plurimùm & cum multa instantia vos petimus & rogamus, de loco in quo meditata sancta vniuersalis & œcumenica synodus celebrãda est, vt deputetur & eligatur vnus loc⁹ ex maritimis, vt sine difficultatibus & incommodis magnis possint venire & cõduci necessariò congregãdi ibidẽm, & maximè sanctiss. mihi domin⁹ œcumenicus patriarcha, qui est senex & continua infirmitate grauatus. Et præcipuè hoc etiam petimus & rogamus, propter sanctiss. & beatissimũ dominũ Papam, quia caput est Ecclesiæ Romanæ & Occidẽtalis, & eius præsentia est necessaria, & quãplurimùm valet. Propterea (vt diximus) multùm rogamus vos & precamur, vt circa hoc bonam diligentiam & deliberationem faciatis, nihilominùs non recedentes à gestis circa hoc & alia inter nos & vos.

Datum in vrbe nostra Constantinopoli, 1435. die 26. Nouembris.

COPIA LITERARVM DOmini patriarchæ Constantinopolis ad concilium.

IOseph miseratione diuina archiepiscopus Cõstãtinopolis nouæ Romę & œcumenicus patriarcha, reuerendissimis cardinalibus sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, & reuerẽdis episcopis & oĩbus alijs religiosis psonis cõgregatis in sacra synodo Basilẽsi, dignam & condecentem salutem reddimus reuerentiæ vestræ cum syncera dispositiõe & charitate spirituali & amicitia. Venerabiles vestri ambasiatores &c. vt in præcedenti litera, vsque, congregandi ibidẽm. Et maximè propter me, qui senex & continuis infirmitatibus grauatus sum, & præcipuè propter sanctiss. dominum Papam &c. vt in litera immediatè præcedenti, vsque ad finem. Datum Constantinopoli, 1435. die 26. Nouembris apud patriarchium nostrum S. Sophiæ.

COPIA LITERARVM FRAtris germani domini Imperatoris Græcorum.

SAcrosanctæ vniuersali synodo Basileẽsi, in spiritusancto legitimè cõgregatæ, ac vniuersalem Ecclesiam repsentanti, Constãtinus in Christo fidelis despotus Romeorum Palæologus, salutẽ in eo qui est vera salus. Litęras V. R. P. p venerabiles vestros ambasiatores recepimus, quib⁹ ex literis & ex relatiõe ipsorum ambasiatorum de optima voluntate & promptitudine & feruentissimo zelo, quæ ad hoc diuinum vnionis ecclesiarum Christi opus geritis, certificati fuimus: quanuis rebus ex ipsis satis intellexerimus eas. quare vestram intentionẽ quãplurimum laudamus, & vestrarũ virtutum condignam iudicamus, cùm non possit cogitari alia res, in qua V. R. P. suis viribus atque studijs vteretur rationabiliùs & laudabiliùs, quàm in hac, quę ad communẽ Christicolarum vtilitatem & Christianæ fidei incrementum spectet. Hortabatur etiam V. R. P. vt dictis vestris ambasiatoribus auxilia & fauores circa suum propositum, pro quo huc destinati sunt, gratè adhibere velimus. Quod quidem licet ab omnibus Christianis veris debeatur, propter rei præsentis dignitatẽ, nos tamen ipsi magis hoc debere facere existimauimus, & per gram Dei plus q̃ debeatur, intẽdimus super hoc laborare. Et propter hoc quãtùm nobis possibile est, vt tale diuinum opus ad finem optatũ deduci possit & valeat, studuimus, & in futurum studebimus, & sic mirabiliter huius rei desiderio tenti fuimus, vt V. R. P. prõptissimam in hac re existentem, cum maximaque diligentia procurantẽ, (prout prosequitur) & nos ipsi peteremus iterum & vos rogaremus, vt oĩes difficultates velitis ex medio tollere, & omnimodam diligentiã adhibere ad consummationem huius diuini negocij. Nunc enim multi tractatus & legationes ab vtraque parte ad talem terminum cum gratia Dei deuenerunt, vt non indigerent alio, nisi executiõe sola & progressu quo ad alia & cum effectu. Et proculdubio confidimus, quòd V. R. P. sic faciet, & bono principio optimum finem apponet, Talẽ autem intentionem nostram, quam & multis alijs causis iustis habemus, & propter vestrã petitionem multo clariorem & feruentiorem habemus à venerabili Henrico vno dictorũ ambasiatorum vestrorum, latiùs & particulariùs sciet V. R. P. qui eidẽ P. & de alijs ad istud propositum attinentibus referet. Nos verò semper ad omnes honestas & rationabiles petitiones paratos esse & fore R. V. P. agnoscat. Datum Constantinopoli 1435. die 26. Nouembris.

LITERA DVCIS FREDERICI Iunioris Austriæ, missa concilio, lecta in generali congregatione die Veneris 30. Martij, 1436.

RE

REuerendissimis ac reuerẽdis in Christo patribus & dominis sacrosanctam Generalẽ synodum Basileen̄ repsentantibus vniuersis E. V. R. P. mandatis obedire & cõparatus Fredericus iunior Dux Austrię.

Reuerendissimi reuerendique in Christo patres & domini, literas sacrosanctę synodi Basileen̄ per venerabilẽ & circũspectum virum dominum Ioãnem de Polomar, decretorum doctorem eximiũ, sacri palatij Apostolici causarum auditorem, ac prætacti sacri concilij Basileen̄ Oratorem, cum ea qua decuit, reuerentia accepi, vnà cum eiusdem auditoris legali relatiõe subsecuta. Ad quæ omnia tãquàm humilis & obediens sanctæ matris ecclesię filius & princeps catholicus, me fatebar animum habere dispositum & inclinatum. Quia verò adeò nouiter regimen & gubernatiõem principatuum ac dominiorum meorũ exto adeptus, restant adhuc certa iura per me expetenda, quorũ alia quæ ecclesiam *Gurzen̄, ipsiusque castra, & quæ aduocatum dictæ ecclesiæ, patriæ quoque principem ac protectorem, cõtingunt. Qua de re & propter alias causas vtilitatem dictæ ecclesiæ potissimè respicientes, præfato oratori vestro lympidiùs explicatas, expediẽs visum fuerat, negocij huiusmodi executionem differendam, ipsosque super dicto episcopatu sibi aduersantes, ad istas Austriæ partes conuocandos sub spe peroptimæ pacis ac perficiendæ compositionis. Et desuper reuerendo in Christo patri domino Ioanni dictæ Ecclesiæ Episcopo, literas meas transmitto de præsenti. Quocirca paternitates vestras accuratiùs deprecor, quatenus ꝑfato domino Episcopo indilatè adimpartiri. Spiritussanctus, in cuius estis nomine cõgregati, ad suæ sanctæ Ecclesiæ vtilitatem vos feliciter dirigat & conseruet.

Datum in noua ciuitate die 3. mensis Martij, anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimosexto.

LITERA REGIS ARAGOnum missa concilio, lecta in congregatione generali in vigilia paschæ, 7. mensis Aprilis, 1436.

SAcrosanctæ generali synodo Basil. in spiritusancto legitimè congregatę, vniuersalem Ecclesiam repræsentanti, eiusdem S. Ecclesiæ DEI humilis & deuotus filius, Alphonsus Dei gratia rex Aragonum, Siciliæ, citra & vltra Pharũ. Sacratissima synodus in Spiritu sancto legitimè congregata, longum nos desiderium tenuit, vt solénes ad vos Oratores mitteremus. Quod prosecũtio vt debitum fuisset, diu *est executioni mandatum, nisi nos quemadmodùm toti orbi notum est, præpediti fuissemus. Hoc itaq; tam sanctum propositum è manibus, rerum maximarum quidam cumulus nexu penè indissolubili deuinctus, non volũtas, q̃ teste Deo semp ad hoc nobis ardens fuit, extorsit. Nũc autem quia nobis veridicè relatum extitit, quanta cura, quanta solertia, quanta denique vigilantia in præsentiarum incumbitis circa ea, quæ ad Ecclesiæ Dei reformationem, hæresum extirpationem, & pacem inter seculi principes componẽdam maximè faciunt, & quemadmodum etiam toto pectore operã datis, vt non solùm Bohemorum vnio, quam Deo auxiliante acerrimis disputationibus, & indefessis inauditisque laboribus procurastis, concludatur, sed etiam vt Græcorũ reductio diu à Christiano populo maxima cum auiditate expetita, feliciter fiat, non modò alacres, sed diuino insuper (vt putamus) quopiam nũcio inuitati fuimus, vt quãuis nõ simus ab huiusmodi rerum difficilimarum laqueis omino expediti, vellemus vlteriùs *morari laudabile illud diu mente nostra agitatum ꝑpolitum parere. Cupientes igitur tot & tan torum operum bonorum, quorum gloriosus est fructus, participes fieri, quod vos q̃ in vinea Dñi assiduè laboratis, apud ęternũ illum luminum patrem & rerum omnium conditorem cõsequuturi estis, legationem nostram omni authoritate insignem, ad sacratissimum cœtum vestrum mittere decreuimus, vt si totius diei pondus & æstus non portauimus, saltem bonam magnamq; eius partem aliquam sustineamus, qua possim⁹ diuina clementia suffragãte, cum his qui in operando primi fuerunt, efficaciter in ipsa vinea laborare, vosque pro viribus ad optatissimam illam ac felicem Græcorum adipiscendam reductionem iuuare. Quam q̃dem tum ad diuini cultus amplificatiõem, ad ipsorum salutem & concordiam, tum ad vestri sempiternam memoriam immarcescibilemq; coronam immortalitati perpetuò consecrandam perneccssarium arbitramur. Iam autem delecti sunt viri illi, quibus hæc prouincia est committenda. Literas & nuncios præterea in oĩes partes nostras nuper destinauimus, ac alias etiam nouiter duximus destinandas. Quibus omnes reuerendos & venerabiles prælatos plurimosque sacrarum literarum eximios interpretes, demum canonum ac ciuilis sapientię insignes doctores hortamur, & inquãtum in nobis est, compellimus, vt pro tam pio negocio sa ciliùs consummando, breui ad vos proficiscantur: nec longa certè mora temporis cõtrahetur, quin nostra ipsa legatio, quæ ire propediẽm habebit, vobiscum sit. Simile quoque erit de his de quibus suprà diximꝰ. Si quid autem aliud fuerit, quod pro Dei Ecclesia vestrique stabilitate & conseruatione ampliùs facere poterimus, illud gratiss. simo animo perficiemus. Datum in no-

*gg 2 stra

*for *nó morari, sed

Matth. 20.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stra ciuitate Gaietę die 8.Martij,anno à natiuitate Domini 1436.
Rex Alphonsus.

EPISTOLA DVCIS ALBERTI Austriæ missa concilio, lecta in generali congregatione die Veneris 30.Martij,1436.

REuerẽdissimis in Christo patribus ac dominis vniuersis, in sacrosancta generali Basileen synodo,in spiritu sancto legitimè congregatis, vniuersalem Ecclesiam repręsentantibus,dominis & amicis charissimis Albertus Dei graiia dux Austriæ,marchioque Morauiæ. Reuerẽdissimi patres domini & amici charissimi, deuota recommendatione præmissa, sanctum visitationis & reformationis opus in diœcesi Patauien & dominijs meis,reuerendis in Christo patribus,domino episcopo Constantien prouinciæ Rothomagen, suisq; collegis in Bohemiam legatis per sacrum Basileen concilium,ad precum mearum instantiam deuotam,iniunctum prudẽter & reuerà multùm accuratè inchoatũ, cõtinuatur indiès adeò feliciter. estq; iam in multis locis patratum tam amabiliter, quòd omni dubio cessante in vtroque statu factis & exemplis, vt opera euidenter demonstrant, vberrimus indè sequetur fructus. Assurgo igitur, Deo qui hoc sanctum opus inspirauit, nec minùs vestro sancto cœtui gratiarum actiones deuota mente referendo. Petens denique humiliter,si fortè aliqui tam sancto operi,tamque salubri non fauentes,visitationem & reformationem huiusmodi extinguere aut impedire conarentur, quòd tales contra præfatã sanctam commissionem cum exauditionis affectu vel effectu non admittatis. Verùm patres reuerendissimi (vt sine circuitiõe loquar)vestras certifico paternitates,quòd in visitationis & reformationis præmemoratarum prosecutione nihil aliud quærit, nisi Deo præcipuè obsequi,& deinde personas visitandas à longo tempore (quod doléter refero) multùm collapsas, ad statum reduci conuenientem. Nec est qui veridicè dicere possit, quòd in visitatione & reformatione prædictis alicuius lucrum seu commodum priuatum,quouis quęratur modo. Recommendo me vestris paternitatibus dignissimis cum prona voluntate in singulis complacendi. Datum Viennæ die 8.mẽsis Martij,anno Domini 1436.

DIVERSORVM AD DIVERSOS EPISTOLAE DE concilio Basileensi, aut de negocijs ad concilium illud spectantibus, tractantes, hic seorsim congestæ, & iuxta datas ipsarum, quantùm ex ipsis aduerti potuit, digestæ.

LITERA A BOHEMIS, CONsulibus ciuitatis Egrensis transmissa.

HOnorabilibus & circũspectis dominis consulibus ciuitatis Egrensis,magistri ciuium & cõsules maioris ciuitatis Pragen. Seruitium nostrum,iuxta prẽsentis cursus qualitatem, vobis circunspectis prudentibus amicis intimamus & notificamus, quoniam omnes in vna generali cõgregatione iam apud nos constituti domini, milites,terrigenę honorabiles,ciuitates & communitates,seculares & spirituales, concorditer deliberauimus, & finaliter in hoc manemus, quòd ad concilium Basileen tãquàm ad publicam & securam audientiam,mittere volumus nuncios nostros spirituales & seculares, qui iam ad eundem transitum electi sunt & donati. Auertat ergo Deus, ne bonũ quod diu deliderauimus,& ad quod iam ostium apertum est, elato animo conténamus: sed parati simus, saluis tamen quibusdam assecuratiõibus,iustitiam Dei omnipotentis,in quã nos locamus coram omni Christianitate conteri. Hac tamen conditione adiecta, vt eisdẽ personis ad eundem transitũ deputatis,talis securitas procuretur & donetur, vt transire ad ipsum concilium,ibidèm stare, & ad nos redire valeant salui & securi absque læsione personarum suarum & honoris, & aliarum rerum quarumcunque. Et ideo cum nũcijs à concilio ad Nurenbergam missis, deliberamus conuenire in ciuitate vestra, vbi de modo assecurationis & alijs necessitatibus nostris intendimus oretenus loqui cum eisdem, quemadmodùm ex literis eisdem nũcijs per nos directis, quarum copiam vobis transmittimus, hæc & cætera, quæ ab eis petimus,clarè intelligere poteritis. Affectuosiùs instanterque rogamus, vt quẽadmodùm in hac re quæ vergit ad laudem Dei, vtilitatem communem,& pacificatiõem Christianitatis, exhibuistis vos bono initio simili so, impigrè laborastis & perdurastis vsque huc: ita perdurare velitis,sciẽtes quòd mercces promittitur incipientibus, sed perseuerãtibus exhibetur. Rogam⁹ etiam, vt literas ipsas cum vestro nuncio dirigere velitis Nurenbergam. Etiam desideramus, instẽter; rogamus, quatenùs ciuitatibus seu oppidis subscriptis,Pilsen, Svuamberg, Temez, Blaz vuinsch, Schaustein,Balestein, Ovuegen, & cæteris omnibus regiæ residentiæ *paculis, literas vestras dirigere velitis,& cum eis practicare, vt nuncij nostri cum saluo conductu & alijs quibuscúque necessarijs ita proceant, vt ad nos vel alium quemcunq; uideantur, vt ad nos vel alium quemcunq; locum, ab ambabus partibus deputatum, securè accedere possint & recedere, quotescunque fuerit opportunum. Datum Pragæ, feria 4 post festum S. Matthiæ apostoli,anno 32.

EPISTOLA MISSA A PRAGENsibus ad nuncios sacri concilij Basileen,in Nurenberga consistentibus,p causa Bohemorũ.

VEnerabilib⁹ & religiosis fratribus Ioanni Nider Priori domus prædicatorum Basileen,& Ioãni Mulbrun ordinis Cistertien nunciis synodi Basileen fratribus dilectis, magister ciuium & consules iurati maioris ciuitatis Pragen. Oblatæ pacis dexteras amplectimur, cum fideli eorundem fideria ad vos & omnes Christifideles reciprocationeq; votorũ. Nam hoc summi & æterni patris lex clementiæ postulat, vt quod nobis, Martii 7. id etiam nostris proximis ritè optemus. Sanè venerabilis Basileen concilij dudum paginam pietatis oculatę verbis redúdantem, & nunc vestram illi parem grata mẽte susce- pimus, vtpotè benedictiõis semina, vberem fructum in virtute patientiæ allatura salutẽ. Et quia nõ modò nobis,verùm etiã* & ita vniuerso statui regni Bohemiæ vtrinque scribitur, quanquàm nõ omnibus, sed fortasse tantùm nobis sit eatenùs præsentatum: eapropter vestræ honorificentiæ pinde eo successiuo respondemus, quòd mox prima eiusdẽ cõcilij visa epistola, barones, proceres & nobiles, necnon clerum & communitates regni nostri scriptis & nũcijs nostris auisauim* operosè,quatenùs Dominicã post festum B. Dorotheæ ventura proximè ad ciuitatem nostram indilatè conueniant,congruum,salubre,ac finale super eadẽ felici materia daturi respõsum: vt quod oẽs concernit, etiam ab omnibus pariter & vnanimiter comprobetur. Et quia tot & tantarum communitatum & personarum multitudo tum propter locorum distantiam, tum etiam ob negociorũ veritatem & pondus, non valuit repentè congregari: * quare honorificentiæ vestræ solertiam obnixè deprecamur, in conspectu præfati concilij nostræ prorogationis in respondendo, aut oratores idoneos mittẽdo, moram non ex segnitie,aut quauis alia negligẽtia,sed præmissis ex causis admissam, excusare,& si cõmodè fieri potest, in loco, quo nunc estis, vsque ad diem Cathedræ B. Petri proximum, *fidele &(vt speramus)charitatiuũ pfolari responsum, literarũ nostrarũ baiulis & nuncijs ad honorificentiã vestrã quoties fuerit opportunũ, dirigendis assecuratione sufficientẽ, vt tutè queant ad vos accedere, acin vrbe vestrę nunc mansionis demorari, & ad propria reuerti, saluis personis, fama & rebus,procurare dignemini. Nam & nos nuncijs vestris, quos ad ciuitatẽ nostrã Pragam duxeritis trãsmittendos, de pari forma assecurationis prouidere prẽsentibus pollicemur,vt mutuæ volũtates & promptiùs & facilius possint partibus vtrisque deferri.

Datum Pragæ, 4. feria ante festum purificationis beatæ virginis gloriosæ.

ALIA EPISTOLA AB EISDEM Pragen,consulibus ciuitatis Nurenbergen transmissa.

Prudentibus & circunspectis viris magistro ciuium & iuratis consulibus ciuitatis Nurenbergen,magister ciuium & iurati consules ciuitatis Pragen.

AMicabilem seruitutem,iuxta temporis exigẽtiam, vobis prudentes & circunspecti amici prẽmittentes,notificamus, quòd triplicatas literas à sacro Basileen cõcilio cum ea, qua decuit, reuerentia nos recepisse noueritis. Sed quia talis legatio insignis,non solùm nos & communitatem ciuitatis nostræ,sed etiam vniuersos & singulos manentes,nobiles,barones, milites, clientes,terrigenas,ciuitates & communitates parti nostræ adhærẽtes tangit & concernit, quamobrem præfatas literas nobis(vt præfertur) à sacro concilio præsentatas, diuina fauente clementia,in nostra generali cõgregatione,quæ proxima Dominica post festũ S.Dorotheę nunc ventura, nostra in ciuitate celebrabitur,coram omnibus tam secularibus quàm spiritualibus notificare ac publicare intendimus: & quicquid rei ex vnanimi omnium cõsensu fuerit in eadem materia decisum,prefato sacro concilio ac vobis per nostras literas, quantocyùs potuerimus, intimare curabimus. Datum feria 4.ante festum Purificationis.

REVERENDO IN CHRISTO patri & domino, L. episcopo Lausanen,dño suo singularissimo.

REuerende pater & domine mi honorandissime,omnimoda recommendatione præmissa, præsentibus adiunguntur deliberata ecclesiæ Gallicanæ in cõcilio Bituricen, vbi perdigestè examinatum est negocium, visis facultatibus ſc. R.e. dñi Martini,& approbationibus domini nostri Eugenij.ac literis directis Bohemis,necnon & instructionibus V.P.per sacrum concilium vobis datis, iter arripiendo ad vrbem. fuerunt́que duo iuristæ & vnus theologus deputati in dicto concilio Bituricen, qui defenderent partem concilij generalis, cęteris omnibus pro dissolutione arguentibus, & nihil de apicibus iurium diuini vel humani credo vtrobique prætermissum: & tandem, nemine discrepãte, omnes in vnam conuenerunt sententiam articulatim descriptam. Sed quia rerum Veneticarum & guerrarum occupatio multos impediuit, nec deliberatorum executio plena potuit fieri, maximè cùm dominus cancellarius Frãciæ, & alij regis consiliarij irent Diuionem,cum quibus partim viam peregi, & Iouis in cœna domini hanc ciuitatem intraui. Eapropter, quia parùm est deliberare,nisi deliberatorũ executio sequat, ante discessum ex Bituris vnanimiter eligimus dũm meũ Aurelianen epi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

scopũ,vtriusque iuris doctorẽ,regisq; consiliariũ q̃ plurimis oĩbus interfuit,& laudabilissimè se gessit,concilioque deuotissimè afficitur.& hic debebat ire ad regẽ pro executione prætacta.Idemque præfatus dominus Aurelianeñ & ego seriosè in Issolduno sabbato in vigilia Ramispalmarũ locuti fumus cum domino cancellario Franciç,& q̃busdam alijs regis cõsiliarijs,deliberata nostra eis referẽtes,& illa gratissima habuerũt. Sed circa executionem nihil agi potest,donec post regressum eorum de tractatu pacis quam annuat Altissimus:& vt ea exprimam plenè, quæ spero secutura, nõ veniet credo in recidiuam quæstiõem, si cõcilium est celebrandum *vel ne Basileæ, & ad statim, qa hoc conclusum est: sed credo, alia fiet conuentio prælatorum Galliæ in loco huic vicino, vbi agetur de tractandis in concilio generali,& necessarijs ecclesiæ Gallicanæ,& indè omnes progredientur ad concilium Basileeñ. Vnicors enim Bituris fuit sententia, quòd sufficiebat ibi ecclesiam Gallicanam firmare cum cõcilio ineuitabiliter Basileæ celebrando. In reformatiõe enim vniuersalis Ecclesiæ,multæ particulares tangẽtur: & si expressa ibi fuisset practica reformationis,fortasse adhæsissent dissolutioni. Et si rex pacificus pacisque author, pacem inter regem & dominum meum Burgũdiæ propiciatus misericorditer tribuerit, quod largiatur ex miserationibus suis,quarũ non est numerus:tunc ecclesia Gallicana necessariò solennis conueniet. sed non est dubitandum quòd ista conuentio fiet breuiter, & ad gloriam concilij generalis, & existentium in eodem.Electus sum ire ad vrbem in contradictione mea multa, ignorãtiam, inexperiẽtiam & æstum, qui contrarius multùm est corpori meo, opponens: sed victus instãtia,onus accepi. Nec vniuersę aut Gallicanæ Ecclesiæ personam meam infructuosam decuit denegare. Hac pollicitatione per me vltroneè præmissa, quòd nunquàm translationem aut promotionem quãcunque procurabo, aut iniectam acceptabo. Cõclusa prædicta parlamento regio & singulis vniuersitatibus ac prelatis obedientię regis transmissa sunt, vt omnino omnes firmati sint in cõuentiõe futura ecclesiæ Gallicanæ: & si quisquam vellet suscitare querelam, respondebitur, Actum est, ne agas. Magister Ioãnes de monte magister in theologia,canonicus Leodieñ, domini nostri papæ cubicularius, bullas ex parte eiusdem mihi præsentauit translationis concilij, vbi mihi mandatur pro me & ,puincia, tam pro exemptis quàm non exẽptis, vt loco & tempore concilio translato interfimus.Præsentauit etiam vnum breue sub signo piscatoris.Necnon & literas quorundam dominorum cardinalium in dissolutione nominatorum,& concludebat sanctam & necessariam dissolutionem, & quòd eum dirigerem in agendis.Respondi, quòd tota intentiõe seruiam papæ, eroque adiutor sui papatus, & ad conseruandum regalia S. Petri in eius personam, vt mea professio & immediata subiectio exigebant: sed re concluſa concilio generali in concilio ecclesiæ Gallicanæ, quod ineuitabili necessitate celebrandum est, nihil possem agere fructuosè: nec mihi esset honestum, dirigere eum contra deliberata mea propria: & ideo de directione mea non confideret.& sciebam quòd apud regẽ non proficeret.vndè plurimum turbatus est.& ex iam scripsi aliquibus prælatis, per quos debet transire. & credo similia inueniet respõsa. Exposui etiam eidem,quòd quidam domini cardinales in dissolutione nominati, concilio de præsenti adhærent, visa facti necessitate: & quòd in facto circunuenti, assensum dissolutioni præbẽt, nunc veraciter informati, eandem dissolutionem reuocant. Suasi insupèr celebrationem cõcilij, domini nostri papæ honori accedere,tantis authoritatibus & maximè sua approbatione laudabili approbati, & cùm de fide ageretur & discrimine Germaniæ, ipse fidei doctor & Germanus non debebat in propositis persistere.Relatum est domino cãcellario Franciæ,mihi & alijs,quòd quidam Ambasiatores regij, qui nuncio vr be fuerunt, habitis promotionibus aut eisdem promissis, se fecerunt fortes,quòd rex dissolutioni adhærebit. Sed dominus cancellarius mihi promisit solidè stare & repellere clauũ clauo dictis Ambasiatorib*. Ego etiam nõ timebo,sed exaltabo vocem super omnesq; sequuntur munera. & retributiones. Si non fallor,expedit, immò & necesse est, & concilio generali plùs vtile, recedere,& concilio generali plùs vtile,remaneam, quàm quòd vadam ad concilium. Fronte enim aperta resistam in facies dictorum Ambasiatorum: & ideo hic decertando pro concilio,placeat eidem me habere pro præsente. Etiam si me oporteret ire ad papam ,sarcinulas parare & iniunctа expedire opus erit. Maior mihi quies esset, concilio adesse, quàm æstiuo tempore equitare ad vrbem: & maior fuit mihi expensa in via, quàm fuisset in concilio: sed nec personæ, nec bursæ parcam. Idem magister Ioannes de monte, responsa mea intimauit papæ per proprium nuncium, qui ab hinc Veneris post Pascha iter arripuit. Scripseram etiam dominis meis Rothomageñ & Arelateñ deliberata ecclesiæ Gallicanæ ante Pascha, vt nota esset conclusio in vrbe. Salua correctione sacri concilij,credo quòd expedit cum multa manſuetudine tractare dominum nostrum papam, qui caput est ecclesiæ, & depresso capite, arida vel infructuosa manent membra. Concilium enim benè cœpit à modestia,& semper modestiùs agere poterit. Hæc pro tanto dico, quia idem magister Ioannes causam dedit loquendi.Sed respondi quòd Ecclesia non est sicut synagoga ad filium Dei, qui bona opera operatus est, & propterea voluerunt eum lapidare.Nec est sicut de Ioãne 23.cùm vita eius sit commendabilis,& sine exceptione quacunque. Agebat insupèr idem magister Ioannes de translatione concilij ad Auinionem.Ausum præbetur Bohemis,dicere Ecclesiam à sua facie ausugisse, & panis ibi caristiã esse, cùm pro victu hominis pro pane duntaxat necessarij sint 20.floreni auri papales. Locusque Auinioneñ inter regnum Frãciæ,Delphinatum & prouinciam Prouinciæ situetur & intercludatur, quæ dominia sunt regis & suorum fœderatorũ, & sicnõ esset*aduersitatibus regi tutus accessus:quib* etsi daretur litera de saluo conductu,opponerent quòd per tales literas se capitalibus crederent inimicis.Instabat saltem,quòd transferretur ad Bisuntinum, cui ante factã pacem cum rege,respondi, quòd regi & suis idem ius vt priùs cõpetebat exceptionis. Facta verò pace inter regem & dominum meum Burgundiæ, Anglici forte fasse Bisuntinum declinarẽt.flumine*interea carebat notabili ciuitas Bisuntij,quia etsi flumen habet qualecunque, inter flumina non nominatur per scriptores,quia Sagonã intrat,& Sagona Rhodanũ, Rhodanus autem mare, & ideo Rhodanus pro flumine sumitur,Sagona verò non,vel aliæ aquæ labentes & eam intrantes. Finaliter instabat de ciuitate hac Lugduneñ,cui repræsentaui eisdẽ rationes militare, quæ in Auinioneñ militabant. Est enim hic maxima caristia, & maior*speratur in Annata futura propter fata congelata.probaui etiam ex chronicis, quòd locus quantumcunque solennis,& in fata fertili positus, sæpè fuerat à cõcilijs generalibus se improbatus: & ideo nec ciuitas Bisuntij, nec Bononieñ, nominari meruerunt,probãs Bononiam bono nullam.Hæc verbis sic seriosè scribere curaui, nolẽs his R.P.V.fic ſeriosè ſcribere curaui, nolẽs his V.P. latere intentum, aut rem gestam tacere,vel exprimens concilio, propriam gloriam quærere apud sacrum concilium de affectu eiusdem.Et expediret,si non fallor,vt opus mihi scribantur sæpè concilij, quia ad me frequentiùs primi*venerint conflictus. Dominis meis Legato Constantieñ,Cisterciẽñ,*Vuetzellicen,& Ambasiatoribus Saxoniæ,quando opus erit, præmissa poteritis exponere:& si placet,mandetis responsi effectum vobis factæ,& quales inueniſti fautores in vrbe,vt intelligam qui sunt de veris fratribus.Meipsum V.R.P.ad vota of-

ferens & mãdata,in dño precor diu & feliciter eam valere. Prętrestissæ die 28.Aprilis.

EPISTOLA LEGATI IMPERATORIS ROMANORUM AD EUNDEM, QUEM LEGATUM IUSSERAT OMNES NOBILES BOHEMIÆ CONUOCARE. DOMINO SIGISMUNDO ROMANORŨ IMPERATORI, PNOTHA CZASTOLOVUICZ, ARNESTUS DE VULASSYM.

SEreniſſime princeps & inuictiſſime Cęſar,domine mi gratioſe, Seruitium noſtrum V.S. ſemper præmiſſum. Serenitatem veſtram ſcire cupimus,quòd illam legationem nobis per S. V. iniunctam, executi ſumus, ad omnes barones, milites, terrigenas & ciuitates Bohemię in communi iuxta concilium illorum, prout nobis V. Maieſt. mandauit. Super hoc ipſi nobis tale dederunt reſponſum,quòd volunt ad V.S.in die Aſſumptionis B.Mariæ virginis ad Ratiſpo nam cum plena poteſtate & reſponſo barones & terrigenas, & de ciuitatibus aliquos deſtinare,quia pars eorum tota & cum Ioanne Czaplione ſunt ſimul vniti & concordati ſuper illis 4.articulis, Volẽtes vt & alij cum ipſis ad idem ſe ſubmittant,& in vnitate ſint. Videretur ergo nobis & alijs probis hominibus,quòd V.S.in illo termino apud ſe auditorem,& alios de cõcilio Baſileeñ ad hoc neceſſarios habere dignaretur. Nam ſi cum ipſis pro huiuſmodi articulis poterit fieri cõcordia,nõ intelligimus aliquas alias difficultates.Et eccè tranſimus cum domino de Roſenberg per eandem viã, per quã huc venimus,ſperantes apud eum ipſum auditorem inuenire. Volentes etiam cum cõſilio domini de Roſenberg,ſuper iſtis negocijs conferre. Petimus ergo V.S. nolite nobis ad malum imputare,quòd paululùm deuiauimus,& quòd ita citò venire nõ poſſumus,& tamen feſtinabimus. Venientesque ad V.S. de alijs rebus pleniùs informabimus S.E. Datum Pragæ feria 2. poſt feſtum S.Procopij.

EPISTOLA COMMVNITATIS CIUITATIS PILZNÆ DE VICTORIA BOHEMORUM,& QUOMODÒ RES GESTA SIT AB EIS. HONORABILI VIRO DOMINO NICOLAO ORDINIS FRATRUM MINORUM CUSTODI, & PROCOPIO *SEGEL AMICIS NOSTRIS CHARISSIMIS,CONCILIUM & COMMUNITAS CIUITATIS NOUÆ PILZNÆ.

*Feugel

SEruitijs noſtris præmiſſis. Amici noſtri chariſſimi, bonas & iocundas nouitates vobis annunciauimus,quòd omnes inimici noſtri contriti & proſtrati ſunt, ſicut ſacro concilio & imperiali Maieſtati iſta inſima. ſcriptis dirigimus enarranda. Proceſſus autem belli talis fuit. Cùm enim vtrique caſtra ex aduersò metati fuiſſent, exercitus Huſſitarum multùm de bombardis maioribus & minoribus caſtra noſtrorum vexabant & perturbabant.Populus aũt communis clamabat,contra barones murmurãs & dicens, Vt quid ita inaniter vitam perdim*,

Epiſtola miſſa litaris ac le- ctu lepidiſſima.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& interficimur,& tẽpus vanè consumimus? Progrediamur cõtra illos. Melius est nos pugnãdo mori, quàm ita miserabiliter perire. Tunc assurgentes barones & capitanei nostræ partis, disposuerunt se,& ordinauerunt acies,& processerunt ad pugnandũ. Cumq; instaret hora certandi, & acies contra se,p-cederent: nos verò ordinati eramus retrò in parte posteriori, tunc nostræ acies (secundũ quod ordinatum erat) terga verterunt, fugã fingentes, ita quòd nos, qui eramus in cauda in parte posteriori, fuim⁹ in capite à parte anteriori. Inimici autem hoc videntes, videlicet nos terga vertisse, concrepantes buccinis, clamabãt horribiliter magnis vocib⁹: Consurgite consurgite, & insequamur eos. eccè enim fugiunt. Et sic omnes aduersarij cõsurgentes, de suis castris & turribus egressi equestres & pedestres, nos sunt insecuti. Nos autem, qui eramus in parte posteriori, videntes ꝙ se à suis castris & turribus elongauerant, assurgentes in nomine Domini, cuius causa agebatur, aggressi sumus eos à tergo, & intercepimus eorum regressum ad eorum castra & turres. Alij autẽ barones & nobiles cum omi multitudine consurgẽtes à parte anteriori, inuaserunt eos vnãnimiter quasi vir vnus. Et sic antè & à tergo eos tanquàm manipulos deijciebamus, cædentes, quanuis multi reddebant se & reddidissent captiuos. Non erat tunc tempus captiuãdi, sed interficiẽdi solùm. Etiam aliqui per nos captiui, extrahebantur violenter de nostris manibus, & interficiebantur. Et sic per hũc modum Domino Deo nos præcedente, oẽs inimicos prostrauimus, paucis euadẽtibus. Pro qua victoria sit Deo laus & gloria in secula. Omnes currus eorum, oẽs bóbardę, omnia instrumenta bellica, omnia arma defensiua ablata sunt, quia omnia ibidèm reliquerunt. Noueritis etiam, quòd domini barones stant in campis cum valida potentia, nec recedere intẽdunt, quoadusq; inchoata ad finem deducant. Imperialis verò Maiest. solennem ambasiatam direxit ad eos, videlicet dominum *Purcham, & dominum Ernestum, & alios quamplures, ita quòd illa ambasiata multa bona operabitur. Etiã vobis, vt scitis, insinuamus, quòd Domin⁹ Imperator scripsit nobis, quatenũs plures de concilio & de ciuitate debeamus venire ad suam serenitaté, sed duæ causæ nos retrahebãt. *Primo, timor inimicorum, qui semper minabãtur nobis, quòd si victoriam habuissent, omnibus modis volebant ad nos redire, & in toto nos delere. Nostra autem intẽtio semper fuit, libẽtiùs velle mori, quàm ipsis subijci. Sed indesinenter Deo gratiarũ actiones referimus, quòd nos de manibus eorum liberauit. Secunda causa adhuc nos impedit. Quanuis iam elegerimus eos, qui debeãt adire præsentiã dñi Imperatoris, desunt tũ expensę & impensę, quia non possumus inter nos conquirere tantũ de pecunia pro expeditióe illorũ. & stipẽdiarij pro maiori parte cõsurrexerũt cõtra nos, mouẽtes de stipẽdijs à multis annis retẽtis. Et sic illi repetunt stipẽdia & damna, & nos sumus in penuria magna. Ergo amici charissimi, circa imperialẽ Maiest. & sacrum cõcilium laboretis, quatenùs nobis impendant subsidiũ, quo modicùm ab onerib⁹ debitorũ in parte liberari possimus. Datum in noua Pilzna feria 3. post festum corporis Christi.

*Potham

LITERA MISSA DOMINO CARDINALI Legato per quẽdam ciuem Nurnbergen̄, de interemptione Taboritarum & Orphanorum.

REuerendissimo in Christo patri & domino, domino Iuliano, miseratióe diuina S. Angeli cardinali, Apostoliçę sedis legato, dño meo singulariter gratioso: Reuerendissime in Christo pater & gratiosissime dñe, Exultet sacrosancta synodus, gaudeat cunctus populus Christianus, lætetur præcipuè animus vester de tam celebri & felici victoria, quam Dominus Deus exercituum suis Christicolis cõtra hostes benedicti nominis sui misericorditer cõcedere dignatus est. Nouerit igitur vestra reuerenda paternitas, quòd die dominica proxima post festũ corporis Christi, barones regni Bohemię ciuitatis antiquæ Pragen̄, aliorum fidelitũ fulciti præsidio, cum Taboristis & Orphanis campestribus in virtute altissimi bellum aggressi sunt, & per totam diem Dominicã & noctem sequentes, prælia cõtinuando certârunt, & die Lunæ hora tertia diei prędicti pro parte nostra, authore Dño, feliciter terminatum esse dinoscitur. Et eciderunt pro parte Hussitarũ vniuersi campestres numero 15. milliũ. Inter quos interempti sunt ille Zapego capitaneus, Procopi⁹ & Lupus presbyteri seductores nequã, & 700. capti existunt carcerib⁹ mãcipati, & de parte nostra, quam altissimus cõseruare dignat⁹ est, perierunt duntaxat ducenti: quibus clementia saluatoris dignetur misereri. Cęterùm reverendissime pater dirigo magnificętię vestrę copias duarum literarum vulgarium, materiam belli pdicti continentes, vt in illis eadẽ magnificętia vestra nedum dulciter recreeti, sed & hęc noua verissima intimet dño meo singularissimo dño auditori, vt & syncerio tis suæ integritas gaudeat in Domino, cui honor & gloria, in secula seculorum, Amen.

Hussitæ à catholicis eçduntur.

Scriptũ Nurenbergę octaua corporis Christi.

EPISTOLA CVIVSDAM CAPItanei de victis Taboritis.

Nobili & strenuo militi domino *Kulbuyno de *Durissiba fratri meo dilecto.

OBsequijs præmissis, frater charissime, notifico vobis, quòd regratiãtes Deo benè valemus, & Taboritas hodiè cum Dei adiutorio & meritis S. Vuenzelai prostrauimus, & damnum modicum de parte nostra percepimus, & de Taboritis magna multitudo interfecta est. sed illorum numerum, qui in loco remanserunt, nescimus: quia à loco conflictus statim vlteriùs recessimus, & captiuos plures adduximus. Et de equestribus aliqui maiores, sed tamen pauci, fugerunt & euaserunt. Et illa strages facta est inter oppidum Gursim & inter Brodã in illa planitie. Pilznẽn̄ aciem duxerunt, & primi aggressi sunt eos, & directo tramite recesserunt cum curribus & familia mea, sicut boni & probi sine intermissione & retrocessiõe. Propterea frater dilecte, istis auditis, istam stragem notificetis principibus. Et si poteritis aliquẽ expedire ad Cęsaream Maiestatem, illa seremitati suæ notificetis sine intermissione & mora. Et etiam si iuuenis ille nũcius Capun-co venit, expediatis ipsum in Karelstain. & abindè reqrens vbi fuerimus, veniat ad me, vbi campũ vel castra posuerimus. Etiam vlteriùs nuncium ad vos expediuissemus. sed expectauimus & retinuimus nunciũ, volentes qualẽ finẽ cõsequeremur, * Idcircò credimus & confidimus illud, quod in prioribus literis post cœnam scripsimus, ꝙ hęc fa-ciętis. Et vlteriùs etiam synceriter rogo, si aliqui de meis furtiuè recedentes à me, ad dominum veniãt, ꝙ ipsos castigabitis, sicut in prima litera scriptum est vobis. Et de gentibus armorũ nũc copiam habemus & validã multitudinem. & plures semper veniunt in vnum. Et nihil aliud intelligimus, nisi ꝙ oẽs ciuitates subdentur nobis. Et cum istis vos bis, & nos pro vobis. Datum inter *Priden & Kutsym iam post conflictũ factum in serò, dominica post festum corporis Christi.

*Stentko de Durissiba residens in Tymhorstab.

EPISTOLA BOHEMORVM ad Christifideles.

VNiuersis & singulis Christifidelibus, regibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, nobilibus, *inclytibus, dilectionibus, ciuibus, & omnis status & condi-tionis hominib⁹: barones, nobiles, milites, clientes, rectores cõmunitatum, prefecti vrbium, iudices, consules, iurati, ciues, totaq; cõmunitas Bohemicæ gentis, in regno Bohemiæ pariter & in marchionatu Morauiæ cõstituti, diuinarum veritatum cognitionẽ, dilectionem & obseruantiam salutarem. Cum vnigenitus Dei filius, qui est ęternaliter in sinu eiusdẽ patris ęterni, descendisset in terras, locum nõ mutans, & maiestatẽ non minuens, sed humanã assumens naturã, multiformia vitæ documẽta ore, manu, & maximis contradidit. De quorũ reuerà numero, ista 4. insignia suis ad imitandum discipulis & exemplari conuersatione reliquit, quorum *sic de dignitate primum est, vt diuinissimum corporis & sanguinis eius eis sacramentum per ministros Ecclesiæ fidelib⁹ ministretur. Secundum, vt verbum Domini liberè, publicè, & veraciter per eos, quorum interest, prædicetur. Tertium, vt ciuile dominium, vt lœtale virus, auferatur à clero. Quartum, vt publica & potiora crimina per legitimas potestates à plebibus fidelium extirpentur. Has profectò infringibiles veritates, promotiuas fidei, auctiuas charitatis, regulatiuas vitæ, necnon procuratiuas sempiternæ salutis, humiliter amplexãtes, iuxta virium nostrarũ modulũ gratanter susceпim⁹, studiosè prosequimur, prosequi quoq; intendimus, quousque fides cõcludatur cum vita: vt ita ad illarum cognitionem, amorẽ, & obseruantiam fidelem, etiam à principio iugiter affectauim⁹, & nunc accuratiùs oẽm Dei populum affectamus venire. Vndè non parcentes sumptibus, laboribus, & expẽsis, plures per nonnullas Christianitatis regiones epistolas solidis scripturarum authoritatibus easdem *virtute fulcientes transmisimus. Nihilominùs visitauimus Christianissimum principem nunc magnificum Frẽdericum marchionẽ Brandenburgen̄, *nũc illustrem regem Poloniæ, & ad Sereniſſimi Sigismũdi Romanorum ac Hungarię regis instantiam, nobis per spectabiles legatos ipsius significatam, pridem in Presburg, & nunc in Egram ciuitatem imperij venimus, omni nisu vbique instantes, vt nobis in concilio generali audientia publica, liberà, secura & charitatiua procuraretur, super articulis diuinis prędictis, quatenùs publicè, palàm, & manifestè in totius conspectu concilij, illos quatuor salutares articulos, quos ꝙ fide tenem⁹, manifestare, dilucidare, declarare, adstruere, iustificare, probare & defensare scripturis sacris, beatorumq; doctorum sententijs, in eisdem scripturis verè & ineuitabiliter fundatis, liberè, omni impedimẽto secluso, valeamus. Et ꝙ tota vnà nobiscum Dei viuentis militans reformetur ecclesia in capitibus suis pariter & in membris, iuxta sacræ scripturæ doctrinam, qui nimirũm & ex principum, episcoporũ, procerũ, & doctorũ cõmunicato consilio respondit, quòd ista limitatio audiętię & reformationis ecclesię, derogaret libertati & priuilegio cõcilij generalis, supra omnem legem eminentis. Sed *quòd nos illis limitationibus & declarationibus nostris ex diuina lege & sanctorum doctorũ *sciętijs omissis, stemus in his omi-bus determinatiõi & diffinitioni ipsius cõcilij. quod profectò nos meritò, rationabiliter, & ritè reputantes illicitũ, incongruũ, & prorsus indignũ, vt videlicet diuinas veritates iustificatas in semetipsis, humanũ iudicet arbitriũ, & *soluet aut soluat pro sua volũtate: quod vtiq; interdum, solida veritate relicta, opinionẽ sequitur. sicq; ipsam nonnunquam fallere contingit, & falli. Et ꝙ illi earum veritatũ & nostri sint iudices, qui illas

*veritate

*necnon

*&

*sententijs

Hæretici semper scripturas credunt, sed male detortas.

for. *liget

for. *saluet

Universidad de Deusto
Biblioteca

las diuino postergato timore, tanquā errores notorios, & nos propter obseruantiam illarum veluti erroneos, inconsultè, perperàm & temerè iudicantes damnauerunt iniquè, vt sic inimici ac nostri hostes sequissimi, in nostrum exterminiū adspirantes, sint iudices, quod reuerà sana vetat ratio, diuineq; & humanæ leges exhorrent. Idcircò ipsis in hac parte noluimus neq; intendimus cōsentire. Sed hoc pcertum optauimus, & (vt equū & iustum est) iugiter optamus, vt diuinarū scripturarum rectissima & infallibilis regula, per iustissimum iudicem, iustitiam & veritatem diligentem, derelicta in terris, quæ nec fallere potest, nec falli, in medium cōcilij proferatur, & beatorum doctorum (vt pfertur) *sinem, & iuxta illam eorūdem articulorū & iura rectitudo aut obliquitas poterit comparari, & consequenter rectificari, aut approbari. Sed hoc ipsi nullatenùs acceptare voluerunt. Hanc iustissimam æquitatem per nos illis oblatam, vestra quæsumus dignetur pensare industria, necnō partis aduersæ de superbæ ignauiæ *timore cōtumacia arroganté, qua se supra se enormiter erigentes, nituntur sibi subijcere non modò *omnia Christianissimi principatus, regna & dominia, sed etiam infringibiles diuinæ veritatis doctrinas, Domini nostri Iesu Christi morte confirmatas, iuxta suum libitum* & iudicando variare, ita vt quod nunc per Christifideles verè creditur & fideliter obseruatur, tandem eorum arbitrio tanquā error & superstitio totaliter declineē. sicque Christiana fides nō in petra solidissima, sed in arena mobilissima fundabitur, quotidianæ subiecta ruinæ, & verba Christi perenni firmitate fulcita, (ita vt cælum & terra facilius transeāt, quàm ipsius commutentur sermones) veluti lecti opertorium, episcoporū mutabuntur censura. Sed quid hac temeritate stultius? quid hoc errore nequius? quid hac peste pernicioſius potest inueniri? Ipsi, quod diximus, iudicate, sensatè attendite, obsecramus, vniuersi & singuli Christifideles, si isti episcopi sedes Apostolorū iustè & dignè occupāt, qui illis vita & moribus totaliter aduersantur. Illi quippe per orbē terrārum, pannosi & contempti à populo migrantes, veritates dominicas cunctis populis, tribubus & linguis fideliter nunciārunt, easdē propria morte firmantes: isti purpura vestiti & byſſo, glorioſi in populo, canes muti effecti, in castris & vrbibus tranquillè residēt, & easdē veritates etiam aspernantur audire, ac propter earum obseruātiam fidelem fideles spoliant fama, vita & rebus, non per se, quia cubant cum scortis: sed per cruentę crucis erectionem, seculare brachium in occisionem fideliū fallaciter concitantes. Illi, relictis omnibus mundi diuitijs, omni virtute ornati, in paupertate & ieiunio nūm sequebātur: isti vrbium, castrorum, prędiorum & regionum *possessiones, viri diuitiarum instituti, pleni vitijs, non Christum humilem in contemptu, sed superbissimū satanam in pōpa & fastu, carnisq; voluptate sequūtur, à quibus, vtpotè pseudoprophetis, non attendere suadet ipsa veritas increata. Et ti illi, vt proponunt, cum exercitibus suis valvdissimis regnū nostrum inuaserint, vsq; ad interemptionem (vt asseritur) demoliri cupiētes, nos in altissimi virtute, cuius causam prosequimur, habentes fiduciam, vim vi cogemur repellere, quemadmodùm omnes leges & omnia iura permittunt. Quæ omnia iusta & rationabilia suprascripta, vos viri illustres & nobiles, animo diligenti pensāte, & catholicè discutite, si in adiutorio scelerato ac erroneo ausu de veritatibus omnipotentis Dei sentientiū, in voluptatibus huius seculi & meretricio sicut in sterquilinio iacentium, vestras animas parirer & personas in bellicosis periculis salubriter morti exponetis, contra iustissimas per nos vobis crabrò oblatas Christi Iesu æquitates. Datum sabbato in vigilia beatæ Marię Magdalenę, sub sigillo communi omnium adhęrētium euangelicæ veritati, circa limites regni Bohemiæ, anno Domini 1431.

Voluntinepti leges Concilio prescribere.

*sententię loc*obscur*

*tumore

*omnia Christianissimi

Num Iudas non fuit apostolus?

*possessiones

Tanquā si quis hodie alteram ne

ALIA EPISTOLA PER EGRENSES missa nuncijs concilij Nurenbergæ existentibus.

DEuotis & religiosis in Christo patribus & dominis, dño Ioanni Nyder Priori domus Prædicatorum Basileen, & domino Ioāni de Mulenbruñ ordinis Cistertien, nūcijs synodi Basileen, dominis & preceptoribus nostris, Consules iurati oppidi Egrenses.

Præmissis seruitijs ad beneplacita vestra voluntatis. Honorabiles ac dilecti domini, sicut scriptis vestris nobis proxime missis, desideraſtis, vt literas vestras missas Pragen per nuncium nostrum dirigere curaremus, hoc fecimus. Et scripsimus eisdem amicabiliter, prout aliās erat eis per nos scriptū: idem nuncius heri de serò ad nos est reuersus, portās nobis responsum ab eisdē, quod vobis cum presentibus decernimus trāsmittendum. Cuius tenorem percipietis. Insuper dicti Pragen scripserunt dominis & amicis nostris consulibus oppidi Nurenburgen ac nobis certas literas. Literā Nurēbergen cum præsenti baiulo trāsmittimus eisdem. copiam literæ nobis directæ vobis mittim* præsentibus intercluſam. Quam fecimus transferri de vulgari Bohemico in idioma nostrum, secūdum cuius tenoré vos regere poteritis in agendis. Sed prout ipsi monent in literis nobis missis, p saluo cōductu & securitate ordinādis, quo ad oppidanos Lucen. nobiles de Svuamberg, oppidanos de Tenitz, ac alios officiarios serenissimi domini nostri regis Romanorū &c. vos ipsi intelli-

mus huiusmodi saluū cōductum ipsis procurare, quoniam supradicti oppidani & nobiles, nostri sunt aduersarij, & quotidiè ab eisdem formidamus inuasiōes. Et si hoc nō esset, parati essemus & cum oñi conatu vellemus, pro huiusmodi saluo cōductu libentianimo laborare, prout hucusq; in negocijs pacis & cōmunis vtilitatis Christianorum nos voluntarios & promptos exhibuimus, & in futurū volumus exhibere, prout hoc in nobis experti estis, & in futurum experiri debetis. Idcirco deliberetis cum Nurenburgen ac alijs ad hoc idoneis, per quē aut per quos dictus saluus conductus & securitas possit procurari. Hoc faciatis secundum videre vestrum & aliorū, prout vobis videbitur expedire. Quicquid autem nos ad huiusmodi possumus consulere & iuuare, faciemus voluntariè. Datum feria 6. ante Inuocauit, anno Domini 1432.

EPISTOLA PRAGENSIVM ad nuncios concilij.

REuerēdis ac religiosis in Christo fratribus Ioanni Nyder Priori domus Prædicatorum Basileen, & Ioanni de Mulbruñ nuncijs concilij Basileen, Magister ciuium, consules & Scabini ciuitatis Pra..ñ, necnō ercituū & cōmunitatum regni Bohemiæ & Marchionatus Morauiæ. Affectandę pacis commoda in summo veræ trāquillitatis auvenerabilis concilij Basileen & vestræ, nos ad audientiam plenam, piam & securam inuitantium, fœcunditate facunda gauisi, meritò arbitramur clemētissimum supra oñes Dominum visitasse plebem suam in pijs visceribus miserationum suarum, vt reducat corda filiorum ad patres pristinos, gressus q; ipsorum dirigat in semitis iustitiæ directissimis primitiuæ Ecclesiæ, quatenus tępore nouissimo vrgente edocta ad vesperū corruptibilis mundi corruptela, in militātis Ecclesiæ gloriosa ciuitate habitēt cum fiducia, fide, spe, atq; charitate ciues vnanimes, qui desperāt in futuræ beatitudinis aula cęlesti sore sodales. Vndè quantocyùs valuimus, gubernatoribus & populo regni Bohemiæ congregatis, in hoc resedimus vniuersi finaliter, vt oratores nostros & legatos ad prefatum cōcilium dirigamus, quatenus dudum per nos desideratum opus & nunc annuēte nomine feliciter inchoatū, laudabili & cunctis fidelibus fluctuoso cōcludatur effectu. Sed quia vtriusq; epistolæ præmissæ tenor offert, ipsum concilium & vos sub nomine & authoritate ipsius ad largiendam assecurationem sufficientem & rationabilem, expetiandam oratoribus & legatis mittendis a nobis: eapropter obsecramus, ad Egrā citerius fieri potest, cùm principib* regni Bohemiæ adiacētium regionum venire velitis, ibidē cum nostris certis nuncijs ad hoc specialiter deputatis, tēpore p vos statuto *minimū vnius mensis, nobisq; per nunciū presentē intimando cōgressuri, sub saluis certis cōditionibus ipsis nostris nūcijs à tota parte nostra cōcessis, modos, cōditiones & processus huiusmodi assecurationis & audiētię nostris oratoribus & legatis à dicto cōcilio prestādis, plenè ac effectualiter tractaturi & disposituri finales ita & taliter, vt nos oratores q; nostri & legati ad cōciliū sepedictū mittēdi, prout in epistola vestra nobis trāsmissa scribitis, de cautione per vos nobis & ipsis offerēda, meritò debeam* & debeāt esse cōtenti. De vestra etiam patiēti prestolatione ac benigna, & de his quæ nunc scribitis, nos noueritis esse multum gratos pariter & gauisos. Datū feria 4 post diem B. Matthiæ apostoli Domini, anno Domini 1432.

*for. ad minimum

EPISTOLA CVIVSDAM CAPItanei ad Imperatorem Romanorum de rebus Taboriticis.

SErenissimo principi Sigismūdo Romanorū Impatori, Asso de Steinberg, aliās de Holicz. Serenissime Cęsar & rex dñe mi glorioſe, seruitiū meum præmissum vestræ serenitati. Scire velitis, quid actum est nunc in Pragen cōgregatione circa festum sancti Ioannis baptistæ. Quando ibidèm cōuenimus, tūc aliquibus diebus post nostram ibidèm cōuentionem omnes ciuitates, quę nobis contrariabantur, ibi nobiscū vnitę sunt, excepta Colonia. Et tandē post aliquot dies, Ezapko & antiqui Taboritę cum suis rotis & sequacibus & cum dicta Colonia etiā nobiscum sunt vniti. Et postquàm nobiscū fuerūt compositi, statim vestrę S. nos oñes tale respōsum dedimus, vt ad vos irēt, & vestram serenitatem peterent, quatenùs V. S. velit appropinquare Ratisponam, & p ibidèm ad V.S. transmittere volum* de terrigenis & de ciuitatibus. Et etiā cum vestris nuncijs contulimus, vt peterent V.S. quòd eadē V.S. nobis de saluo cōductu prouidere dignaretur, vsque ad numerum trecentorum equorum & totidem personarum. Rogam* etiam V.S. vt se in his gratiosam velit exhibere. Etiam scire dignetur V.S. quòd huiusmodi conuentio fieri debet in festo sanctæ Mariæ proximo. Videtur multis probis hominibus & mihi similiter, quòd habeatis in huiusmodi congregatione dominū episcopum Constantien auditorē & alios doctores, qui aliās Pragæ fuerant à sacro concilio destinati, & illi vt plenum mandatū à sacro concilio habeant. Nam speramus in Deo, quòd omnia negocia benè succedent. Sunt enim quasi omnes homines de militaribus & de ciuitatibus qui desiderant V. S. suprà se dominari. Datum Pragę sabbato ante festum sancti Procopij, anno 1434.

EPISTOLA TRAIECTENSIum missa ad suos commissarios.

RE-

Universidad de Deusto
Biblioteca

REuerẽdissimis reuerẽdisq; in Christo patribus & sacræ deputationis fidei gratiosissimis, V.R.P. humiles & deuoti prelati & capitula V. ecclesiarũ Traiecten, Barones milites & militares ac Burgimagistri, Scabini & rectores ciuitatis & oppidorũ patriæ Traiecten. Reuerendissimi reuerendiq; patres & prelatissimi domini, scribimus sacrosanctę Basileen synodo, prout in copia præsentibus intercluſa perpendere possunt paternitates vestræ pariter & videre. Verùm res nobis dura est & multùm aliena, quòd ad requestã partis nullum interesse habẽtis, aliqua citatio seu processũo ex officio decerni deberet. Priùs em interesse partis declaratum extitisset, & demum forma iuris obseruata. Durius tamen multo visum est, quòd decreta sacrę synodi in eadem materia variationẽ sumunt, ea seruando & recusando. Dudum enim decretũ extiterat, quòd ea quę à trib⁹ deputationibus concluduntur, vim decreti & cõclusionem sacri concilij obtinerẽt. Et pridẽ mortuo reuerendo patre domino Zuuedero archiepiscopo Cęsareen, tres deputatiões cõcluserant inhibendum fore, & inhibuerunt omnibus canonicis extra & infra diœcesim Traiecten existentibus, ne aliquid noui attentarent, quodq; ab omni electione cessarent, volentes ad pacẽ dictæ diœcesis & patriæ laborare, quæ executioni demãdari nõ poterat, nec vim decreti obtinere. Sed quod nuperrimè tres deputationes (vt nonnulli prætendunt) citationem personalẽ concluserunt, illud secundum eosdem (vt asseritur) in vim transiuit decreti. Causam diuersitatis, quare ista admittitur, quę est probatiua pacis: illa autem, quæ est pacis nutritiua, reijcitur, ignoramus. Tamen vnum V.R.P. sit manifestũ, quòd ciuitas & patria Traiecten inimicum suum voluntarium iam plurimis annis transactis, etiam si ecclesia vacaret, & concorditer electus existeret, nõ reciperẽt, vti nec tenerentur. Domicellus aũt Vualramus inimicus patrię, annis elapsis multa damna incolis patriæ intulit, & quotidiè infert, prout luce clariùs eadem demonstrare volumus & probare. Quare paternitatibus vestris reuerẽdissimis humiliter supplicam⁹, quatenùs literam siue copiam præsentibus interclusam, videre & intelligere velint, & operam efficacem tradere, ad ea quæ pacis sunt, nec permittere nouam diuisionẽ, guerras, seditiões & alia innumerabilia mala hìc de nouo seminari. In quo Deo & hominib⁹ bonæ voluntatis multum complacebũt V.R.P. sæpè dictæ. Quas conseruare dignetur author pacis. Ex vrbe Traiecten anno Domini 1434. mẽsis Iulij die 15. sub sigillis maioris ecclesiæ Traiecten & nobilium strenuorumq; virorum Reinaldi &c.

EPISTOLA CVIVSDAM CAPITANEI
ad Imperatorem de rebus Taboriticis.

ILlustrissimo & inuictissimo principi & domino, domino Sigismundo Dei gratia Romanorum Imperatori semper Augusto, Hungarię, Bohemię &c. Regi, domino meo gratiosissimo dentur. Excellẽtissimo & inuictissimo principi & domino, domino Sigismundo dei gratia Romanorum Imperatori semper Augusto, Hungariæ, Bohemiæ, Croatiæ, Dalmatiæ, &c. Regi, domino meo pręgratiosissimo, Ego Kuntzo * Luksa de Bonzenix Castellanus in Carlestein, Seruitia mea vestræ serenitati fidelissima & constantissima omni tẽpore prædirigo. Serenitati vestræ notifico, quòd Dei misericordia magna, sine cuius voluntate & potestate nihil fieri potest, sed omia peripsum diriguntur, factũ est, quòd inimici heri hora vesperarum inter monasterium Stalix & oppidũ *Gursim, à vestris fidelibus dominis Baronibus & fideli cõmunitate feliciter contriti & prostrati sunt, ita quòd de vestris fidelibus pauci perierunt. Et sic nouerit serenitas vestra pro certo, quòd in dominis Baronibus & terrigenis fideles seruitores habetis. Et frequenter me allocuti sunt de serenitate vestra, quòd ad vos fidelem & bonam intentionem habent, secundum quod effectualiter ostendunt, & vlteriùs ostendere intendunt: nec aliud intendunt facere, nisi sicut serenitatis vestræ fideles domini & seruitores, omnia volentes seu intendentes facere, quæ pertinent ad dominum suum naturalẽ & gratiosissimum. Dignetur ergo serenitas vestra manum suam largè ad eos extendere, & ipsis in subsidiũ aliquot millia florenorũ transmittere & dare, vt opus inceptũ ad honorem S.V. regniq; illius & coronæ Bohemiæ, melius terminare, & ad bonum finem perducere possint. Et serenitas vestra in subsidium illius boni personam vestram nõ diguemini abstrahere sine mora. quia cum adiutorio Dei omnia benè procedunt & procedent, cum serenitas vestra venire non tardauerit. Propterea serenitas vestra sciat, quòd liter illa victoria fuerit facta de inimicis. Cùm enim domini Barones post victoriam habitam de noua ciuitate Pragen, in Praga persisterent, gentes congregantes, eodem tẽpore inimici de dispositione Dei à Pilzna recesserunt, & se versus Pragam recipientes, iuxta nouum castrum aliquibus diebus castra metati essent, vlteriùs procederunt versus Coloniã, domini Barones miserunt pro omnibus nobilibus, vt in subsidium eorum contra inimicos venirent. Illi dominus Rosenberg, gentem multum notabilem & *exercitã ad campos expediuit. Et domini Barones & ciuitas Pilznen etiam validam potentiam transmisit. & cùm progrederentur versus Pragam sub castro Carleſtein, ibi ego & gentes meas expediui à fidelibus seruitoribus vestris 500. equestres & pedestres, & currus 30. Et cùm omes prædicti iuxta Pragam conuenissent, domini Barones extra Pragam cum eisdem processerunt, & cum valida potentia inimicos insecuti sunt. & sic, quòd de gratia Dei & suo iuuamine illos prostrauerunt inter monasterium *Scalicz & oppidum *Gourſin, sicut suprà scriptum est. Præterea S.V. rogo, quatenùs velitis me & fideles vestros seruitores, qui mecũ sunt in castro karlestain, oculo pietatis respicere, & subsidium trãsmittere * & dare: quia Deus nouit, q̃ huius magnam indigentiam habemus: quia aliũde non habeo illos bonos homines stipendiare, nec ab aliquo alio, nisi serenitate vestra

, expectamus tanquàm à domino nostro hęrede vero & domino gratiosissimo. Datum feria 2. post festum corporis Christi, anno 1434.

Cuntzo * Luksa de * Benssennis Castellan⁹ in Karlestain.

ALIA EPISTOLA CVIVSDAM
Capitanei ad eundem Imperatorem
de victis Taboritis.

SEreuissimo & inuictissimo &c. * Seruijs pręmissis omni tempore subditis & paratis. Serenissime Imperator & domine gratiosissime, S.V. notifico, regratiãdo Domino deo omnipotenti, quòd contriti sunt & prostrati omnes Taboritæ, qui in campis iacebant: cõtra vestros & nostros fideles, secundum quod S.V. in alia litera melius percipiet, quam mihi scribit auũculus meus, quam V.S. dirigo & mitto. Et rogo S.V. tanquàm dominum nostrum gratiosissimũ, quatenùs mihi dirigere per nũciũm Caupotañ, quia equi nostri in bello aliqui interfecti & alij mortui sunt, ita q̃ ambo caremus equis ad equitandum. Datum in Thinhouiſſ, feria 4. ante octauam corporis Christi, anno 1434.

*Seuco Luckoldim de Reimsperg.

EPISTOLA IMPER. TRAPEZVNdari, missa domino nostro papę Eugenio.

Sanctissimo & beatissimo in Christo patri & domino Eugenio quarto summo pontif. Romanorum, suo Reuerendissimo *Morame Megatonenus dei gratia Imperator Trapezundarum.

SAnctissime & beatissime pater & domine in Christo, binas series eiusdem S.V. per galeam Venetorum suscepisse scueritis, singulam Romæ datam, alteram quoque Florentiæ. Gratissima nobis, contenta in ipsis, cordialiter percepimus. Requisitioni siquidem prælibatæ S. cũ toto nostro imperio lęto animo assentiuè dispositi *. Quis enim dignus illius lucis videre constructum magno desiderio optãdum? Pareat Deus illis, quibus nõ est timor Dei, eandem S. vexare, *curosam tanti boni operis merita adimplere. Rogamus altissimum, vt dignetur in prædictis taliter

disponere, vt nulla interueniat causa, quæ obstet prælibatæ sanctitati ab inceptis desistere, vt optatur. Data Trapezundis, 1434. die 18. Octobris.

COMMISSIO IMPERATORIS
Græcorum, facta vni Ambassiatorum concilij.

CVm venerabilis vir Hẽricus Menger decretorum doctor Canonicus Cõstantien, vnus ex ambassiatorib⁹ sacrosancti generalis Concilij Basileen &c. ad nos transmissus ad præsens reuertatur ad præfatum concilium, committimus antedicto concilio de statuendo & designando loco fiendæ generalis & œcumenicæ synodi, q̃ designetur & statuatur locus maritimus, ita quòd nõ sit aliqua ciuitas excepta Ancona, vt possimus venire ad illum locum cum omnibus necessariò debentibus interesse, sine difficultatibus & incõmodis, cũ multi ex illis senes & infirmi existant. Et maximè sanctissimus meus dominus œcumenicus patriarcha. Et in tali loco plures prlati Orientalis nostræ Ecclesiæ poterunt aggregari propter facultatem & non nimiam distantiam. Qui quanto plures affuerint, tanto vtiliùs ad perfectionem vnionis erit. Præterea hoc erit maximum conferens ad vtilitatem & securitatem nostræ ciuitatis, propter multas causas dicto venerabili viro dictas. Præcipuè verò hoc necessariũ est, propter præsentiam sanctissimi & beatissimi domini papæ, qui si cõmodè aduenire poterit, hoc erit gratissimum, & ad perfectionem pręmeditatę vnionis quàm plurimum valens, necnõ ad honores & fauores futuri concilij. Propter istas & plures alias causas debet prædictus venerabilis Henricus rogare & deprecari dictam Basileen synodum ex parte nostra, vt nostra petitio adimpleatur. Et cùm anteà per nostros ambassiatores nominauimus nonnulla loca, q̃ non sunt maritima, petimus & cum instantia rogamus, vt non fiat impedimentũ nostræ petitioni talis locorum expressio, sed sustinere velint laborare illi reuerendissimi patres propter vtilitatem & securitatem propositæ rei. Etiam vt ostendat & referat, quòd omnia nobis spectantia secundũ nostram potẽtiam sine prætermissione adimplebũtur. Propter hoc & prædicta Basileen synodus debeat facere omnia præmissa per ipsam & per suos ambassiatores integraliter & opportunè. Et si hoc * fuerit, nec nos etiam ire poterimus tempore designato, & etiam promisso. Nec poterit aliquis nos reprehendere, considerato quòd causa erit concilij, sicut & nos non dignamur accusare prædictam synodum propter transactũ tempus in decreto determinatum, cùm talis transactio temporis venerit propter circunstantias occurren & temporaneas, non ex voluntate concilij. Similiter autem alij

*hh duo

Universidad de Deusto
Biblioteca

duo ambassiatores hic remanentes, debẽt facere opportunè de expensis & alijs pro congregatione prælatorum orientalis Ecclesię, prout extitit promissum: quia talibus expensis & alijs non in tempore debito factis, si quis ex ista causa defectus adueniat, nos de expensis nihil respondere debebimus. Datum in vrbe nostra Constãtinopolitan, 1435. die 26. Nouemb. sub Sigillo nostro imperiali.

COMMISSIO PATRIARCHAE Constantinopolitan, facta Ambassiatori concilij.

QVoniam propter multas ratiõabiles & necessarias causas vltimum & non prætermittendum extitit, beatiss. dominum Eugenium papam necessariò adesse debere meditatæ & solicitandæ cũ Deo sanctæ catholicæ & œcumenicæ synodi, p vnione Ecclesiarum Christi, & ad eam accedere personaliter & interesse vnanimiter cũ sacrosancta synodo sacræ Romanæ Ecclesiæ & omnibus ipsi Ecclesiæ aggregatis, vt possimus & nos Deo authore illic personaliter adesse, loco commodo statuto, vnà cum potentissimo & sancto meo Imperatore & alijs nobis adhærentibus. Et sic fiat tractatus & constitutio vnionis, sicut daret Deus, & ab vtraque parte conuentum & affirmatũ foret. Propterea humilitas nostra ad præsens committit tibi venerabili viro Henrice Menger decretorum doctori canonico Cõstantiẽn Ecclesię, vni ex ambassiatoribus sacrosanctæ Basileen synodi ad synodũ sanctam reuertenti, vt quandò fueris cum prædicta sacrosancta synodo Basileen, studium & diligentiam oñimodam exhibeas, & instanter labores & operereris, vt statuatur, beatiss. dominũ papam in meditata œcumenica synodo interesse personaliter & non repræsentatiuè, electo & statuto loco congruente & cõmodo pro quiete dicti beatissimi domini Eugenij & nostra. Propter hoc facta est tibi præsens donatio & concessio nostra in scriptis causa roboris & firmitatis. Datum Constantinopoli, 1435. die 26. mensis Nouembris.

EPISTOLA LEGATI CONCILIJ, ad legatum pontificis.

REuerẽdissimo in Christo patri & domino, domino Iuliano miseratione diuina tituli S. Sabinæ, sanctæ Romañ Ecclesiæ presbytero cardinali, vulgariter sancti Angeli nũcupato, in Germania Apostolicæ sedis legato, V.R.P. humilis Henricus Menger. Reuerendiss. pater, domineq; metuendissime, 2. Ianuarij cum Galeis ad ciuitatẽ Venetiarum Dei gratia viuus, sed non sanus, reuersus sum. ET vt in paucis me expediam, quia horam scribendi non habeo, nouerit R.P.V. quòd oñia nobis per sacrum Concilium iniuncta votiuè expediuimus, ita quòd dominus Imperator & patriarcha omnia capitula per Ambassiatores ipsorum in sacro Concilio concluſa & promissa, & vt in decreto continentur, de nouo similiter per bullam auream & plumbeã ratificauit &c. ET hoc pro nunc P.V.R. sufficiat. V.R.P. me excusatum habere velit, si non statim veniã: quia pro certo nihil in hoc mundo tardabit me, nisi hoc ferò. Nam licèt sim infirmus, tamẽ nihilominùs hoc concluſi Deo dante, quòd iter arripiã, & de die in diem ibo, donec & quousq; ad V.R.P. gloriosam veniam, quam toto corde videre desidero. Et verè gaudebit cor vestrum, & iterum gaudebit, quia iocũdissima lætissimaq́ue noua sacro Cõcilio portabo: quoniam ramum virẽtis oliuæ & vnitatis Ecclesiæ sanè portabo, quemadmodũ columba Noæ in arca præsentauit &c. Datum Venetijs 4. Ianuarij 1436.

LECTORI PIO B. L. N. SALVTEM.

Et hic est finis eorũ, quę ad synodũ Basileen quomodocunquè spectare visa, eidem partim anno Dñi 1538, partim deinceps anno 1551. appẽdicis instar adiecta fuerunt. De quibus si quid gratię mortali conquam habendum est, habeatur oportet religioso patri D. Petro Crab, qui horum exemplaria, quanquam correcta minùs, minusque lectu obuia, diligenter ac solicitè procurans, conijcienda potiùs quàm legenda suppeditauit. Nobis igitur, qui diuinationes fabricari magis ac lectione indiguimus, haud malè vertetur, si difficultatem istam & te, quisquis es lector cordate, aliquotiès hic subolere contingat. visum est eam tolerabilius pariter & securius fore, eriam te nobiscũ alicubi herere, quàm temerariè quiduis inutile aut conijcisse videri. Et quid ex vnico solo, eodemque raptim ac minùs accuratè descripto autographo præstari potuit boni? Quanquàm pro viribus nostrę negligenter adeò res isthic acta non est, quin & nostrę qualicunque opellę debeatur aliquid, si modò quod opus quanta molestia quali ex archetypo natum sit, aliquandò respectum erit.

DECRETA EVGENII PAPAE IIII. E VITIS pontificum, quas Platina descripsit, cursim excepta.

EVgenius quartus papa, Venet, familia Condelmeria, populari quidem, sed antiquâ, patre Angelo natus, põtificatũ hac ratione adeptus est. Creato enim pontifice Gregorio 12. è cõtę Coraria, patria Veneto, Antonius Corarius Gregorij nepos. Cælestini habitu canonicus congregatiõis S. Georgij in Alga, Romam iturus, Gabrielem Condelmerũ, qui eiusdem professionis erat, quo cum ab ineunte ætate familiariter vixerat, secum aliquandiu recusanté duxit, cuius ingenio & solertia delectatus Gregorius, eum primò thesaurarium fecit, deinceps verò episcopum Senensem creauit, præfecto Bononiensibus in eadem dignitate Antonio nepote. Recusarunt aliquandiu Senenses Gabrielẽ in episcopum, quòd dicerẽt hominem aliundè natum, nequaquàm in ẽa re

re ciuibus Senensibus præficiendum, eam curam debere ciuis alicuius esse, qui mores hominum & ritus ciuitatis nosset. Vtrùm cùm postèa Gregorius rebus suis diffidẽs, Roma Lucã profectꝰ fuisset, aucturus cardinalium numerum, Antonium nepotẽ & Gabrielem Condelmerium in cardinales retulit. Gabrielis autẽ opera in magnis rebus postèa Gregorius, & Martinus, abrogato Gregorio, vsus est. Maximè verò in legatione Picentina, qua & Picentes in fide Ecclesiæ confirmauit, sumpta de quibusdã seditiosis & cõiuratis pœna, & templum S. Agnetis Ancone diruptum, portumq́; eiusdem ciuitatis, ad imitationem diui Traiani, magna impensa restituit, fluctibus quassum & vetustate consumptum. At verò cùm Martinus intellexisset Bononienses rebus nouis studere, è Piceno Gabrielem legatũ misit, qui suo aduentu seditionem omnem statim sustulit. Cùm autem indè Romã venisset, mortuo haud ita multò pòst Martino, solus è duobus de viginti cardinalibus, qui tum in conclaui apud Mineruam adesrant, pontifex creatur, anno 1431. 5. Nonas Martij. Eugeniusq́; mutato nomine (vt fit) appellatus, ad S. Petrum, comitante populo & clero, statim perducitur. Accepta deinde corona pontificia de more, inuisaq́; basilica S. Ioannis Lateranẽsis, in Vaticanum rediens, consistorium generale proposuit indicta die, qua certè tanta multitudo affuit, vt cùm trabes deficerent eius loci, vbi nũc consistorium publicum fit, trepidatũ adeò tumultuosè sit, vt in ipsa fuga Senogalliæ episcopus, ciuis Romanus è gente Mellina, obtritus perierit. Nondum enim ædes ipsæ pontificię hanc formam, quã nunc habent, acceperant. Dimisso consistorio, Eugenius tamulꝰ deinceps ex industria vitauit. Tũ verò pontifex ancipiti cura distractus, & q bellis vndiq; premeretur, & quòd Basileen cõcilium iam antè inchoatum Martini decreto, augeri indiès cerneret, concurrentibus eò Hispaniæ, Galliæ, Germaniæ, Pãnonię q principibus, qui communem reipublicæ Christianæ causam in arbitrio concilij reponebant, ad tollendum concilij verfus, illud primò quidem ex Basilea Bononiam transtulit, cardinalium omnium, qui secum aderant, consensu. Sed Imperator alijsque principes & prelati, qui tum Basileę erant, non modò pontifici non obtemperarunt, verumetiã eum bis terq́ue monuerunt, vt Basileam idoneam à Martino celebrandi Concilij locum delectum, vnà cum cardinalibus proficiscereturꝰ aliter se in eũ acturos, vt in præuaricatorem & contumacem. Motus istorum verbis Eugenius, Basileense concilium literis etiam Apostolicis confirmauit, facta vnicuique eundi ad cõcilium potestate. Adeò enim bellis vndequaque vexabatur, vt vix ei respirandi facultas daretur. Cæterùm nõ ità multò pòst publico consistorio Basileen cõciliũ, quod ante approbauerat, Ferrariam transfert, q̃ diceret Græcos cum Ecclesia Romana in fide conuenturos, eundem sibi locum delegisse. Instabant tum cõcilij Basileen præsides, & precibus ac pollicitationibus Græcos adhortabantur, vt omisso Eugenio, ad se proficiscerentur. Neque hoc contẽti abrogaturos se Eugenium prædicabant, nisi ipse quoque eò proficisceretur. Substitit aliquandiù Eugenius animi dubius, quid potissimùm decerneret, misso tamen eò legato Ioanne Franciſco Capitelista iurecõsulto, Patauinoq́ue equite, qui eius causam tueretur. Verùm mortuo Sigismundo Imperatore, à quo Basileen concilium incrementum habuerat, creatoq́ue ab electoribus imperij Alberto Austriæ duce, concilium Ferrarien Eugenij nomine cardinalis sanctæ Crucis inchoauit. Eò proficiscitur & Eugenius, quòd aduẽtare Imperatorem Constantinopolitanum Ioãnem Palæologum intellexerat cum plerisq; triremibus, tum suis, tum Venetorum, Eugenij gratia obuiã missis, ne qua vis Imperatori fieret, q̃ intellexerat concilij nomine triremes Callicas in Ionium missas, quæ aut Imperatorẽ ad se adducerent, aut si id fieri non posset, saltem hominem remorarẽtur, quo minùs Ferrariam proficisceretur. Harum verò triremium præfectum ita largitionibus corrupit Eugenius, vt relicto concilio, partes suas deinceps secutus sit. Imperator autem Ferrariam ingrediens, non aliter susceptus ab Eugenio est, àc Rom. Imperatores susciPius 2. dicit Eugeniũ nõ fine ratiõe concilium trãstulisse.
pi consueuere. Eugenius autem duas Ecclesias iampridem dissidẽtes, in vnum corpus redigere cupiens, 1438. habita ingenti supplicatione, celebrataq́ue spiritussancti Missa, concilium vnà cum Imperatore Græcorum & patriarcha Constantinopolitano ingressus, sedẽte Imperatore condigna sede, alijsque Græcis è regione põtificis: primò quæsitũ est, vellẽntne tam Latini quàm Græci ex duabus Ecclesijs, iampridèm dissidentibus, vnam fieri. Ad quam vocem omnes succlamârũt, placere & velle, modò rationibus illa priùs confutarentur, quę tãtæ discordiæ causa fuerant. Disputabatur quotidiè ea de re ab his, qui tum à Græcis tum à Latinis ẽlecti ad tantam rem fuerant. Verùm cùm pestis Ferrariæ *inoleuisset, eodemque in loco non sine magna incommoditate staretur, Florentiã transferre cõcilium placuit. Interea Philippus ægrè ferens Florentinos, adiuuãte Eugenio atq; adhortante, Franciscum Sfortiam Venetis misisse auxilio, cum his agit, qui in Basileen concilio erant, vt Eugenium citarent. Fecere illi id quidem bis tẽrve. Verùm cùm id ex sententia ei non cederet, eò demẽtiæ eos perpulit, vt abrogato Eugenio, Ame- *inualuisset,

Universidad de Deusto
Biblioteca

deum Sabaudię ducem ſocerum ſuum,qui eremitanam vitam ad Ripaliam, cum quibuſdam nobilibus ducebat,pontificé crearent,Felicemque appellarent.Hinc magnę ſeditióes in Eccleſia Dei exortæ ſunt, cùm Chriſtiana reſpublica trifariàm diuiſa,aut Felicem,aut Eugeniũ ſequeretur, eſſentq; qui neutrales vocarentur,quòd neutri obtemperarét. Eugenius tamen haud animo concidit.Nam habito ſæpiùs cõuentu, diſcuſſaq; Græcorum & Latinorum contentione,tandem eò ventum eſt, vt Græci rationibus victi,faterentur & ſpiritumſanctũ à patre filioque procedere,homouſionque eſſe,non à patre tantùm (vt ipſi credebant) prouenire,vtque in azymo (id eſt,ſine fermento) triticeo pane corpus Chriſti conſecraretur,ac Purgatorij locum eſſe crederent.Poſtremò verò, vt faterentur Romanum pontificem,verum Chriſti vicarium, Petrique legimum ſucceſſorem,primum in orbe locum tenere,cui & Oriẽtalis & Occidentalis Eccleſia meritò paréret.Abeuntibus autem Græcis,re hoc modo compoſita,Armenij etiam cum fide noſtra cõuenere, ſublatis crebris diſputationibus eorum erroribus,promulgatisque Eugenij literis ſuper ea re, quæ rationem concordiæ oſtenderent, cum inſcriptione, Datum in ſacroſancto œcumenico concilio Florentino,quod in cathedrali Eccleſia habitum eſt, anno Domini 1439. vigeſimafecunda Nouemb.die.Præterea verò, vt partes ſuas augendo,Baſileenſe concilium infirmaret, eodem tempore conſiſtorio publico decẽ & octo cardinales creauit,quorum de numero fuere duo Græci, Rutenus & Nicenus,vt eorum authoritate Græcorũ natio in fide contineretur: quæ tamen haud ita multò pòſt in antiquos mores recidit. Interea verò Eugenius, ne rem bellicam ſolam curare videretur, Nicolaum Tollentinatem ordinis ſancti Auguſtini, miraculis clarum,in ſanctos referens, à ſancto Petro cum omni clero ſupplicando, ad ſanctum Auguſtinum profectus,ſolennia ipſe celebrat,adſtãte populo Romano,cardinaliũq; omnium cœtu. Prætereà verò, pulſis omino à ſancto Ioanne Laterano canonicis ſecularibus,admiſſisque tãtummodò regularibus,& porticum illam extruxit, qua ab Eccleſia ad Sancta ſanctorum,*&clauſtrũ, vbi ſacerdotes habitarent,reſtituit. Auxit & picturam templi à Martino anteà inchoatam. Prætereà verò ſancti Syluestri mitrã *Auinione Romam *Aueniõe delatam, ipſemet è Vaticano ad Lateranum detulit magna cum veneratione & litania ſacerdotum omniũ, populiq́ue Romani. At verò idem Eugenius principio pontificatus ſui malis conſilijs ductus,diuina humanaque omnia perturbauit. Nam & populum Romanum ad arma exciuit,& concilio Baſileenſi, vndè infinita mala orta ſunt, authoritatem dedit, approbatis eorum per literas Apoſtolicas decretis. Verùm poſteà ad ſeipſum rediẽs, omnia prudenter ac cõſtantiſſimè egit, vir adſpectu inſignis,& veneratióe dignº, grauis in dicendo potiùs quàm eloquens,modicæ literaturæ,multę cognitionis,hiſtoriq; præſertim.Liberalis in omnes,tum vel maximè in literatos,quorum familiaritate delectatus eſt. Ad iram nõ facilè mouebatur ob iniurias illatas,& maledicentiam hominum,aut mimos aut dicteria ſcribentium. Gymnaſia autem omnia quàm diligentiſſimè fouit,maximè verò Romanũ,ad quod omne genus literaturæ adhibuit. Religioſos mirum in modum dilexit, eosque optimis & immunitatibº auxit. Exornare quoque Eccleſiam Dei ſacellis & ædificijs eſt annixus,vt ex capella pontificia & æneis S. Petri valuis apparet.Moritur autem viringenio & rebus geſtis inſignis ætatis ſuæ anno 64. pontificatus verò decimoſextο, 7. Kalendas Martij, anno Domini 1446. ſepeliturq́; in Baſilica ſancti Petri ſepulcro marmoreo.Vacat tum ſedes diebus 12.

Germani ſe neutrales præbebant, ſed poſteà ad Eugenium accеſſerũt

BENEDICTO DE ACCOLTIS Rauennati archiepiſcopo, Bartholomæus Abramus Creteñ, prę-ſul Arieñ, Salutem dicit:

COgitanti mihi,' præſul humaniſſime, quonam pacto tibi ſacrarũ literarum ſtudioſiſſimo,ac omni virtute prædito, pro tuis in me maximis meritis aliqua ex parte gratias referre poſſem, tu ſanè longè aliud molienti,quaſi obuiàm prodiſti: vtq; generalis octaui concilij,iampridem Florentiæ habiti,acta è Græco in Latinum ſermonem verterem, mandaſti: quæ quidem negoci ſcio,qua de cauſa Latinitate donata nõ extent,cùm memorię proditum ſit,duos ſcribas Græcos totidemq́; Latinos, qui eidem interfuêre cõcilio,ea ipſa Græcis Latinisq; literis diligentiſſimè conſcripſiſſe. Sed id alij viderint,mihi autem Græco homini,literisque Latinis non ſatis erudito,onus tãtum ſubijſſe,non mediocris negocij viſum fuit,preſertim non inſcio,multa ſcientiarũ genera in ipſis actis diſſeminata eſſe, quæ niſi quis mediocriter ſaltem calluerit, acta ipſa nequaquàm intelligere, nedum Latinis benè tradere poſſit. Quis enim ſummã in ipſis Theologiam deſiderabit? Vbi primò ſubtiliſſimè diſputatur, an Purgatorũ ſit,Et quidnam ſit,Et,an animæ ſanctorum felicitatem ſuam abſque corporibus ſuis aſſecutæ ſint:deinde, an poſteriores œcumenicæ ſynodi,priorũ actis quicquam addere, vel ab eis auferre poſſint: &, an Romanæ Eccleſiæ abſq; generali ſynodo particulam illam, EX FILIOQVE, ſymbolo licuerit addere:quod quidem & ipſi facere licuiſſe,necnon ad Romanum pontificem ritè pertinere, ambigua in fide, abſtruſaque declarare,ac œcumenicam ſynodum iniuſſu eiuſdem Romani pótificis celebrari non poſſe:Romanam denique Eccleſiam,caput & principem cæterarum Eccleſiarum exiſtere,probatum ac ſuſceptum ab ipſa ſynodo eſt. Vbi præterea, perquàm ſubtiliſſimè diſputatur, an ſanctus ſpiritus ex patre,nulla facta de filio mentione, vt Græci,vel ex patre filioq́; (vt Eccleſia Romana aſſeuerabat) procedat. Poſtremò, an Græcis liceat pane fermentato ſacrificare. Præterea,quis vel naturalé philoſophiam, vel metaphyſicam in eiſdem actis deſiderabit,in quibus de Dei filij generatióe, de diuinarum perſonarũ diſtinctione,ac ipſarum relatione ſubſiſtentiaque acutiſſimè pertractatur? quis denique ſine dialectices ac Rhetorices arte luculentiſſimas illas rationes benè percipere poſſet, quas & Iulianus ille cardinalis ampliſſimus, ex nobiliſſima Cæſarinorum familia ortus, pro Romana Eccleſia, & Beſſarion tunc Nicenus archiepiſcopus,quem deinde ob diuinum eius ingenium, multiplicemque doctrinã, Eugenius quartus pontifex maximus, amplíſſimorum S.R.E. Cardinalium collegio conſenſu omnium cooptauit, in eodẽ ipſo concilio habuere. Tantam ergo prouinciã aggredi meus animus mirum in modũ extimeſcebat. Verùm quid facerem, cùm niſi tibi ſaltẽ obſequio ſatisfeciſſem, acerbam mihi vitam viuere viderer? Hinc factũ eſt, antiſtes humaniſſime, vt iuſſa tua, quibus apud me nil eſt validius,animũ meũ impulerint,vt audacia quadã rem tantã meis viribus imparem ſim aggreſſus: qua tamẽ in re ſummo ſtudio, vel potiùs ſpirituſſancti (de quo agebatur) benignitate,mihi videor effeciſſe,vt quanuis elegãs ſtylus ab elegãtiſſimo ingenio tuo deſiderari poſſit, quæ tũ literis non minùs barbarè q̃ confuſè redicta fuerant, ita vt vix intelligi poſſent, ea fideliter explicauerim, ac dilucidè literis Latinis (quãtùm Greco homini licuit) mãdauerim, vt quiſq; vel mediocriter bonis literis eruditus,acta ipſa ſine vlla difficultate intelligere poſſit.Multa quoq; ſuperuacanea,&nihil ad hanc diuinam rem facientia,volens prudensq́; prætermiſi, ne lectoribus faſtidio eſſent. Nam Græci ſcribę ludos ſingulos & honores,qui Conſtantinopolitanũ Imperatorem, primò magnificẽtiſſimi Veneti,deinde Ferrariæ prudentiſſimus ille marchio, poſtremò nobiliſſimi Florentini proſequuti fuerint, teſtatos literis reliquerunt,& actibus diuini concilij ineptiſſimè inſeruerunt.His igitur,atq; nõnullis priuatis ipſorum Græcorum inter ſe diſceptationibus & controuerſijs, ad rem neutiquàm pertinentibus (vt prædictũ eſt) prætermiſſis, publicas tantùm eorum cum Latinis diſputatiões & cõtrouerſias, fideliter ac verè de verbo (vt tute vtriuſq; linguę ſtudioſiſſimus,æquus iudex poteris eſſe) è Greco in Latinum fermonẽ conuerti.Necnon tertium magni Baſilij in Eunomiũ de ſpirituſſancti proceſſione ſermonem, olim à Georgio Trapezũtio Creteñ cõuerſum, quo ſynodus ipſa vehementer innixa fuit, & quandam ipſius Beſſarionis orationem, ab eodem dogmaticam nuncupatã,ac eiuſdem nominis epiſtolam, quas ipſemet poſt multos annos in Latinũ traduxerat, vt ipſa eadẽ acta clariſſima redderentur,huic operi addidi. In quo quidem doctiſſime pontifex, & tuum erga ſacras literas ſtudium ſummoperè laudabitur, quòd diuinũ hoc opus obliuioni iam traditum, te authore in lucem prodierit,& ſumma mea in te obſeruantia, cæteris quoq; mortalibus innoteſcet, quòd,te iubente,oneris tanrum ſubierim,ac te efflagitante,ad metam vſq; peruenerim.Rogo igitur te,vt meas huiuſmodi lucubrationes, qualeſcunque ſint, tuis auſpicijs inceptas atque confectas, ac tuo nomini conſecratas,ſuſcipere,amplecti,foueréque non dedigneris. Vale.

AC LECTOREM.

Res noua,res vetº eſt,res Græca eſt,resq́; Latina eſt:
Sancta refert,ſed non omnia ſancta refert.
Ar dices: quorſum hæc tẽdunt pugnantia? nẽpe huc,
Hoc vnum,ne vnum hoc eſſe putãris,oput.

LECTORI CANDIDO F. LAVRENTIVS SVRIVS.

Quid Græcis in mentem venerit, vt hanc Synodum Florentinam, octauam nuncuparent, docti viri admirantur. Poterat aboleri numerus ille, ſed ne id temeritati tribueretur, relinquere illum maluimus, contenti admonuiſſe Lectorem, non rectè dici octauam, quam aliquot aliæ inſignes Synodi generales poſt alteram Niceæ habitam, quæ ſeptima numerantur, anteceſſerint. Vale.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCILIVM FERRARIAE INCEPTVM, FLORENTIAE PERACTVM, tempore Eugenij papæ quarti.

FErraria, non quidem vetus admodùm, sed insignis Italiæ vrbs, potens & ampla, mercibus frequens, Pado fluuio adiacet. Sunt in ea præclaræ ædes, longæ & latæ viæ, multa hominum frequentia.

Porrò Florétia Hetruriæ florentissima vrbs est, quam fluuius Arnus intersecat. Habet & ipsa pulcherrima ædificia, & vt ampla inprimis, ita vsq; adeò populosa est, vt quidam annotarint anno Christi 1400. ad hominũ 30000. in ea ex peste obijsse. Meminit eius Ptolemæus lib. 3. cap. 10. & Antoninus in Itinerario.

ACTA GENERALIS OCTAVAE SYNODI, Ĉ GRAECO IN LATINUM traducta, interprete Bartholomæo Abramo Cretensi, præsule Ariensi.

ANno Domini nostri Iesu Christi M. quadringẽtesimo trigesimooctauo, die verò quarta mẽsis Martij, pontificatus Eugenij Papæ quarti anno septimo, Ioãnes Palæologus serenissimus Cõstantinopolitanus Imperator, ad celebrandam octauam œcumenicã synodum, ad Francolinum Ferrariæ vicum triremibus inuectus est. Quò statim Nicolaus iplius Ferrariæ marchio, vnà cum suis præstantioribus ciuibus, ac pontificibus oĩbus, qui cum summo pontifice Imperatorẽ ipsum Ferrariæ expectabant, obuiã prodijt, ac ipsum equo insidentem, vnà cum sedis Romanæ legato, qui cum Imperatore Cõstantinopoli venerat, ad vrbẽ & palatiũ, vbi ab ipso summo pontifice, oĩbusq; cardinalibus expectabatur, magna pompa deduxit. Quem cùm summus pontifex iam aduẽtare sensisset, surrexit, & lento gradu inambulare cœpit, ac ipsum paulo ꝓcul à sede sua excepit, & volentem genu flectere, minimè permisit, sed stantẽ amplexus fuit, ac ei dexteram osculandam dedit, ipsumq; à sinistra proximum sibi consedere voluit. Posteà verò Imperator surrexit, ac sua in sede stans, à singulis amplissimis cardinalib⁹ honorificentissimè fuit salutatus. Habitoq; in consessu cum summo pontifice breui secretoq; colloquio, vterq; surrexit. Et pontifex summus in eodẽ palatio, vbi habitabat, remansit Imperator verò ad aliud ornatissimũ pompa eadem iuit. Porrò autem quatuor post dies Iosephus sanctissimus Cõstantinopolitanus patriarcha cũ maiori parte suorũ põtificum, (nam cæteri cũ Imperatore fuere) cymbis multis ornatissimis q;, Venetijs Ferrariam aduenit. Cui quidem è cymba exeũti quatuor amplissimi cardinales & ipse marchio, necnon ad 25. Occidẽtalis Ecclesiæ ꝓsules obuiàm iere, ac ipsum equitẽ mediumq; inter duos amplissimos cardinales, magna etiam pompa ad palatiũ comitati fuere: vbi pontifex summus stans in sua sede, ipsum amplexꝰ, & in gena osculatus est. Ipsis deinde consedentibus, Orientales antistites dexterã simul & genam summi pontificis, cæterorum verò Græcorum alij dexterã, alij pedem tãtùm osculati fuere. Qua quidem salutatione facta, põtifex summus in cubiculum se recepit: patriarcha verò, eodem quo venerat ordine ac pompa, domũ sibi paratissimã venit. Proxima verò dñica, quindecim Græci sacerdotes domi Imperatoris iussu eius Missam solẽniter celebrãrunt. Vbi etiam marchio cũ suis ciuibus adfuit, & panem benedictũ per patriarchę dexteram, more Græcorũ, accepit atq; libauit. Nonnullis deinde post diebus Imperator à summo pontifice contendere cœpit, vt quẽadmodùm ei ꝓmiserat, non solum pontifices & abbates, verumetiã reges & duces, ac cæteros Christianorum principes ad synodũ conuocaret. Quod quidem tametsi summo põtifici propter ipsorum principũ discordias factu difficile videbatur, vt ad synodum conuenirent, serũ operam daturum promisit, vt principes ipsi conuocarentur. Continuoq; nuncios & literas ad eos misit, vt intra menses quatuor vel ipsi adessent, vel suos vicarios mitterent. Porrò autẽ post aliquot dies tam Græcis q̃ Latinis maius operæprecium visum fuit, vt edicto publico synodus conuocaretur, hac conditione, vt nisi principes ipsi venirent, vel suos nuncios mitterent, synodus tamẽ ipsa celebraretur, ac in ea de quibusdã dogmatibus ageretur, & siue Græcorũ & Latinorũ coniunctio fieret, siue nõ, adhuc tamẽ synodus summa pace dimitteretur. Dum autẽ hæc geruntur, quæsitum fuit, quonam ordine sedes in synodo disponi deberent, qua de re non mediocris inter eos controuersia fuit orta. Nam summo põtifici videbatur conueniens esse, vt Imperator ac patriarcha cũ suis hominibus à sinistra templi parte, & occidentales põtifices à dextra, ipse verò in capite medius inter vtrunque partem sederet. At Imperator dicebat locũ ipsum sibi potiùs q̃ summo pontifici cõuenire. Post longas autem * discrepationes, lectis cæterarum synodorum gestis, omẽs in vnam sententiã iuêre, vt summus pontifex ac omnis occidentalis ecclesia à dextra templi parte, Imperator autem cum orientali Ecclesia eregionè à parte altera cõsederet. Igitur in basilica diuo Georgio cõsecrata, à dextra parte apud maius altare pontificia sedes, & proxima ei, paulo tamen inferior, Romanorum, vel (vt Græci dicebant) Germanorum Imperatoris sedes disposita fuit, quæ semper propter eius absentiam vacua steterit. Apud autem ipsam amplissimorũ cardinalium, deinde archiepiscoporũ, & episcoporum Occidentalis Ecclesiæ, qui ad centum & quinquaginta præter protonotarios & abbates ac alios clericos, qui multo plures fuere, locus ordinatus fuit: ere-

gione verò summi pontificis, vt paulòantè dictum est, Constantinopolitani Imperatoris eminens quidẽ vt pontificia, & illi ꝓxima à sinistra, paulo tamẽ inferior, patriarchalis sedes collocata fuit. Et apud eã eodẽ ordine, legatorum trium cæterorũ patriarcharum, deinde aliorum * Occidentalium patrum, ex quibus duo ex Iberia venere, sedes fuerunt dispositæ. Nam à dextris ipsius Imperatoris, Demetrius Despotus frater eius, infimo gradu subsedit. Ante verò maius altare aliud altare fuit erectum, ac super eo inter beatorũ apostolorũ Petri & Pauli capita, sanctorum Euangeliorum liber, ac ante ipsum duo accensa candelabra fuere posita. Quib⁹ ita dispositis, ac omnib⁹ præparatis, ad diem 9. mensis Aprilis, quæ quidem feria quarta maioris hebdomadę fuit, cardinales ac omnes antistites vestibus sacris induti, vnà cũ summo pontifice ac Imperatore templum illud introiêre, ac suis in locis, absente ob valetudinẽ patriarcha, paululùm consedêre, deindeq; surrexêre, summusq; pontifex orare cœpit: quibusdã denique psalmis, hymnis, ac precibus hinc indè decantatis, omnes iterum consedere iussit, vt consentiente Imperatore, absentis patriarchæ consensus, & suum edictum ex suggestu recitarentur. Itaq; Scriba quidam alta voce consensum ipsum in hac forma perlegit.

CONSENSVS PATRIARCHAE Constantinopolitani, vt œcumenica synodus Ferrariæ celebraretur.

IN nomine sanctissimæ vitæque principij Trinitatis, patris & filij & spiritussancti, duo Christi membra, Latinorum videlicet & Græcorum, ad sanctam & œcumenicam synodum conuocandam, hodiè conuenerunt, ita vt beatissimus ac summus põtifex, & sancta Romana Ecclesia ex vna, & serenissimus Imperator cum tota Orientali Ecclesia ex altera parte concordes sint, vt hìc Ferrariæ in D. Georgij templo, in loco sanè tutissimo, generale concilium celebretur, edicentes, vt infra quatuor mensium spatium ab hoc die connumerandorũ, omnes Christiani, qui conuenire velint, præsertim reges & principes, ac omnes pontifices, & cæteri clerici, qui Basileam vel Romam ad celebrandum concilium profecti iam sint, vel in posterũ proficisci velint, huc debeãt conuenire. Qui verò venire neglexerit, nisi huius futura decreta cõcilij susceperit, ac probauerit, anathema esto. Doctores autem, vel alicuius dignitatis homines, nisi conuenerint, vel suos vicarios miserint, vel saltem literis ipsa eadẽ futura decreta laudauerint, & ap,pbauerint, anathemate sint deuincti. Quæ quidem pœna, summi pontificis iussu, de regibus & ducibus, ac cæteris Christianorũ principib⁹ intelligi quoq; debeat. His tamẽ liceat, si voluerint, locum alium nominare, vbi synodus vel celebraretur: ita tamen, vt ipsa synodus de tali loco considerare, ac decernere valeat. Datum Ferrariæ, anno 1438. die verò nona mensis Aprilis. Post hæc pontificis summi decretum à præsule Gradeñ Latinè, à Dorotheo verò Mityleneñ Græcè fuit recitatum in hoc tenore.

Decretum summi pontificis.

EVgenius seruus seruorũ Dei, ad æternam rei memoriam. Magnas omnipotenti Deo gratias oportet nos agere, qui antiquarum suarum misericordiarum non immemor, Ecclesiam suam continuò reddit ampliorem. Quam quidem etsi laborare, multisque tempestatibus fluctuare permittit, nunquàm tamen submergi patitur, verùm à fluctibus & magnis æstibus maris reseruat, & pro suo erga genus humanum amore, inter multos & varios casus & calamitates, virentem semper fouet, ac magis vigentem reddit. Eccè enim Orientales & Occidentales populi iamdiu inter se dissidentes atq; diuincti, ad pacem atq; cõiunctionem conuenire festinant. Quippe qui discordes iam & inimici, tandem post multos annos, fauente Deo, ex quo omne datũ bonum, sanctę coniunctionis desiderio affecti, in hunc conuenere locum. Nostræ igitur seruitutis ac totius Ecclesiæ opera est, & esse credimus, tentare pro viribus, vt hæc principia tam felicia, studio nostro ita felicem exitum consequantur, vt Dei gratiæ cooperatores esse, dicique mereamur. Cùm itaq; dilectissimus filius noster Ioannes Palęologus Constantinopolitanus Imperator, vnà cum pijssimo frate nostro Iosepho patriarcha Cõstantinopolitano, necnon cæterorum patriarcharum legatis, ac multis amplissimis metropolitis & episcopis, ac alijs ordinibus Ecclesiasticis & viris nobilibus, ad octauum diem proximi mẽsis Februarij Venetias aduenerit, nobis id, quod alijs etiam ex locis anteà fecerat, cõtinuò literis suis significauit, se quibusdam de causis non alienis à ratione, Basileam, vbi synodus celebranda erat, ire nõ posse, idque his, qui ibi iam essent, scripsisse, notumque fecisse: volens propterea & contendens, vt ipsa synodus huc Ferrariam transferretur, & hìc tam pium negocium concluderetur. Nos igitur, quibus sancta Christianorum coniunctio cordi mirum in modum est, quiq; ipsam celerrimè con-

Iacob. 1. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

ficere cupimus,decretum Basileeñ concilij de celebrando generali Concilio, Græcis volentibus promulgatum ac editum, & à nobis posteà Bononiæ, præsentibus ipsius Imperatoris ac patriarchæ oratoribus, susceptum & approbatum, quæq; ad præsens sanctæ coniunctionis negocium spectent, pro nostra seruitute volẽtes exequi, vt debemus, ac cupientes ipsum ad conclusionẽ perducere, omni modo & forma, quibus possumus & debemus, præsentibus & consentientibus Imperatore ac patriarcha, & cæteris hîc ad celebrandam synodum congregatis, notũ facimus & declaramus, prædictam synodum hîc Ferrariæ, qui quidem locus liber & tutus est, celebrandam esse, & sic ab omnibus existimari ac dici debere, sperantes hîc absq; discordia & contentione, aliáve mœstitia, sed potiùs amore summo diuinã ipsam pacem, & cætera sancta opera, pro quibus synodus cõuocatur, tractari, Deoq; placato ac fauente, feliciter confici posse. Datum Ferrariæ, die 9. mensis Aprilis, anno 1438. pontificatus nostri anno septimo. Quo quidẽ decreto recitato, vnus ex Latinis, & alter ex Grẽcis surrexit, & quisq; suos interrogauit, an eis placerent, quæ recitata fuere. Qui cùm eadem sibi placere respondissent, partium ambarũ consensum literis mandârunt, ac, Deo peractis gratijs, discesserũt. Elapsis autem diebus paschalibus, Occidentalis Ecclesia, ne tempus frustrà contereretur, incepit contendere, vt priuatim de spiritusancti processione leuiter agerent, donec qui essent venturi, conuenirent. Orientali verò Ecclesia respondente, alienum esse à ratione, vt absentibus his, qui Basileã ad celebrandam synodum iam cõuenerant, quicquam tractaretur, post multam cõtentionem decreuerunt de Purgatorio ac alijs quibusdã Ecclesiasticis quæstiunculis disputare, donec tempus synodi celebrandæ veniret.

Itaque Latini duos amplissimos cardinales & duos archiepiscopos, & duos episcopos, & duos abbates, & duos monachos, & duos notarios: Græci verò, pontifices sex & duos abbates, & duos crucesignatos, ac duos notarios elegerunt, qui bis hebdomada quaq; ad diui Francisci templum ad disputandum conuenirent. Qui cùm ad diem quartam mensis Iunij conuenissent, Latini quæstionem de Purgatorio proposuerunt, ac ita dixerunt:

Quæstio de Purgatorio.

Latini. NOs ignem, Patres amplissimi, in hoc mundo credimus esse, quo quidem animæ peccatis leuioribus, vel (vt vulgò dicitur) venialibus obnoxiæ, coadiuuante Ecclesia, sacerdotũ precibus, Missis, ac eleemosynis expiantur. Nam sanctorũ & iustorum animas in cælo esse, ac Trinitati assistere, suam deniq; felicitatem consecutas esse, nemo dubitat. Animas verò eorũ, qui sine pœnitudine morté obierint, in inferno vnà cum Iuda pœnas æternas luere pronos vnà cum Iuda pœnas æternas luere profitemur, ita vt tria mortuorum loca simpliciter sint. Vnus quidem sanctorum, quod cælum creditur esse. Alter delinquentium, qui sunt inferi. Qui verò confessi, sacratissimum Christi corpus, absque tamen pœnę præuia satisfactione, sumunt, continuoque moriuntur, hi dubio procul in supradicto igne, quod Purgatoriũ appellari solet, purgantur. De quo quidé igne Paulus ad Corinthios scribit: Vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit. Et paulò infrà: Ipse autẽ saluabitur, sic tamen quasi per ignem. Hæc Latini. Græci autem ita respondẽrunt:

Græci. Quæcunq; Patres amplissimi protulistis atque citastis, Orientalis Ecclesia profitetur, quanuis inter Græcos & Latinos parua sit differentia: Vestram ergo sententiam literis tradite, quod ipsi quoque facturi sumus, vt in quonã à vobis differamus, palàm fiat. Quæ cùm audissent Latini, magno affecti gaudio, gratias Deo egerunt, & datis literis, discesserunt. Ad 14. autem diem eiusdem mensis iterum conuenerunt. Et Græci, Pauli dictum longè aliter exposuerunt, ac suam expositionem ita literis mandârunt: Paulus ad Corinthios scribens, Patres Amplis. Si quis autem superædificat supra fundamentum hoc aurum, argentũ, lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulã & reliqua, hominum vitã & opera intellexit, videlicet, an prauæ studiosæve sint, ita, vt cuius opera in igne cõbusta permanserint, is bonus censeatur, ac operum suorũ mercedem accipiat: cuius autem opus arserit, id est, cuius opera friuola fuerint combusta, ipse detrimentum patietur, hoc est, damnabitur & saluus erit: sic tamen, quasi per ignem, id est, in igne semper saluabitur, in eo luens pœnas æternas, ita vt ignis ipse, de quo Paulus loquitur, non purgatorius, verùm æternum supplicium sit, de quo etiam inquit Euangelista, Discedite à me maledicti in ignem æternum. Nam ipsi Purgatorium, non ignem, sed obscurum quendam locum, ac laborum plenum, esse censemus, in quo quidem existentes animæ, lumine diuino priuantur, donec coadiuuante Ecclesia (vt suprà dictum est) expientur ac liberẽtur. Sic ergo sentimus de Purgatorio. Sed in alio quoque differre videmur: ipsi nãq; tenemus, obnoxias animas & grauioribus ac (vt dicitur) mortalibus peccatis affectas, non satis perfectè in præsentia mulctari. Sed posteaquàm cum suis corporibus resurrexerint, fore, vt perfectissimas pœnas pro suis delictis luant, quemadmodum etiam iustorum & sanctorum accidit animabus: quippe quæ bono quodam imperfectè fruantur: post verò suam resurrectionẽ felicitatẽ sibi debitã consequentur, vt Paulus inquit: Et hi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt repromissionem. vos autem non ita sentire videmini. Idcirco vestram (si lubet) sententiam dicite.

Latini. Nos animas delinquentes, absq; corporibus suis, Patres amplissimi, non perfectè puniri, vt ipsi quoque tenetis, credimus: ita vt in hoc benè conueniamus: iustorum autem ac sanctorum animas, quatenùs animæ sunt, perfectam suam felicitatem assecutas esse censemus: ita tamen, vt aliã cum suis corporibus perfectionem expectent, qua quidem perpetuò fruantur.

Græci. Tum Græcorum alij cum Latinis, alij contrà (vt suprà dictum est) sentientes, partes in duas diuisi fuere, quorum omnium sententijs hinc indè literis traditis, conuentum soluerũt. Deinde ad 25. & ad 27. diem mẽsis eiusdem iterùm cõuenerunt, ac *eadem Latini demmet repetierunt. Nam Latini dictum Apostoli sic exponebant: ¶Nos quãpluri mis alijs authoritatibus, Patres Amp. adducimur, vt credamus illud Apostoli, Saluus erit quasi per ignem, pro Purgatorio, nõ autem pro igne perpetuo, capi debere, iuxta illud Prophetæ: Salua me Domine, quoniam defecit sanctus. Et alibi: Salua seruum tuũ Deus meus sperantem in te. Et, Dñe Deus virtutum, conuerte nos, & ostende faciem tuam, & salui erimus. Petrus autem timens ne submergeretur, dixit: Domine, salua me. Christus verò extendẽs manum, accepit & saluauit ipsum. Et, Salua Deus populũ tuum. Verbum ergo, saluare, Patres Amp. sem per ad bonam partem accipitur, nisi huius oppositum demonstretis.

Græci. Græci verò tergiuersantes, se suas sententias literis daturos responderunt. Nolebãt enim suam sententiam explicare. Sed ita leuiter disputabant, vt tempus protraherent, donec frequens synodus conueniret. Ad 21. verò diem mẽsis Iulij, Imperatoris iussu patriarchæ domum cõuenere, vt decernerent, quidnam Latinis de quæstione secunda respondere deberẽt, vbi diuersa (vt paulante dictum est) sentire visi fuerunt. Tandem post multa, Imperatore ac patriarcha præsente, omnes in eam sententiam iuerũt, iustorum ac sanctorũ animas perfecta frui felicitate, perfectiori tamen cum suis corporibus, quũ resurrexerint, fruituras: quũ etiam vt sol vel lumen resplendeãt, quemadmodũm Iesus Christus Dominus noster in Thabor monte resplẽduit. Dum autem hæc agerentur, terror magnus Græcos inuasit. Nam morbus quidam vehementissimus Ferrariam affligere cœpit, ita vt mortẽ ferè subitam Ferrarienses obirent: quo magis etiam Græci territi fuere, quòd morbo eodem Dionysius præstantissimus ille Sardensis præsul, non sine Græcorum omniũ luctu, obijt. Dei tamen benignitate nemo alius ex Græcis, tum mortuus fuit. Porrò

autẽ iam mẽsibus quatuor elapsis, vrgebãt Græci, vt synodus celebrari, sessionesq; fieri inciperentur, tametsi nemo eorum, quos expectarent, conuenerat. Quibus quidem Græcis summus pontifex æquo animo satisfecit, dicens: Vbi ego & Imperator ac patriarcha sumus, ibi Christianorum omnium synodus esse creditur: præsentibus præsertim cæterorũ patriarcharũ legatis, nostrisq; cardinalibus. Timebant autem Græci multitudinem Latinorũ, propterea quòd suas sententias suffragijs declarare solebãt. Hoc tamen metu solutis Græcis, vt nõ suffragijs vterentur, verùm quisq; suam sententiam proferret, communi omnium sentẽtia fuit decretum, vt sessiones inciperẽt celebrare, ac in primis de duabus quæstiõibus agere: an fas sit, diuino symbolo quicquã addere, & an additio iam facta, EX FILIOQ;, pia sit. Porrò autem, quoniam summus pontifex laborabat podagra, & ad basilicã, vbi synodi locus (vt suprà dictum est) paratus fuerat, nequaquam ire valebat: idcircò decretum ab ipsa synodo fuit, vt in sacello palatij, vbi summus pontifex habitabat, sessiones celebrarent, & octaua die mẽsis Octobris inciperent. In eo igitur loco non aliter q̃ in cathedrali Ecclesia, sedes fuere dispositæ: quarum equidem ordinem, breuitati studens, non repetã: silentio tamẽ neutiquam præteribo, duces, marchiones, comites, equites, ac ciuitatũ cùm aristocraticarum, tum democraticarum oratores, ante summi pontificis & Romanorum Imperatoris sedem subsedisse. Eregionè aũt apud patriarcham, trium œcumenicorum patriarcharum legatos paulo inferiùs, reliquos deinde pontifices Græcos consedisse, crucesignatos verò, & reliquos Græcos nobiles, à dextra Imperatoris versus sacrarium subsedisse. Nam Demetrius Despotus Imperatoris frater, prope dexteram eius, multo tamen eo inferiùs consedit. Sedem autem patriarchæ, quanuis pontificiæ Imperatoriæque sedis, quæ quidem æqualiter eminentes fuere, paulo inferior fuerit, simili tamen ornatu decoratam fuisse. Patriarcharum verò legatos, fuisse Antonium Heracleensem, & Gregorium venerandũ, ac magnum confessorem pro Alexandreo, & Marcum Ephesium & Isidorum Rutenum pro Antiocheno, Dositheum verò Monembasiensem, ac Dionysium Sardensem, qui mortem obijt, pro Hierosolymitano. Cæterorum autem Græcorum pontificum, & aliorum clericorum nomina hîc prætereo, quandoquidem ipsa in vnionis literis subscribam. Ante verò maius altare, quod (vt suprà dictum est) dispositum fuit, à Latinorum parte sex eorum doctores, à parte autem altera sex alij ex Græcis conseder unt, qui quidem ad disputandum à suis selecti fuere, videlicet ex Græcis Marcus Ephe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ephesius,& Isidorus Rutenus,& Bessarion Nicenus, & Theodorus Xanthopolus, cognomento Siderophas, magnus sacrista,& Siluester Balsamorum magnus bibliothecarius, ac Georgius Gemistus. Ex Latinis autem Nicolaus tituli sanctæ Crucis presbyter Cardinalis, & Iulianus Cæsarinus tituli sanctæ Sabinæ, item presbyter cardinalis,& Andreas Archiepiscopus Colossensis, & Foroliuiensis antistes, ac duo Monachi in Theologia præclari. Quibus omnibus ex ordine (vt prædictum est) consedentibus, Latini pro sua in Græcos beneuolentia concesserunt ipsis, vt primi exordirentur. Bessarion itaque facundissimus orator, impetrata priùs ab Imperatore ac patriarcha facultate dicendi,Græcam luculentissimam orationem habuit.

Die Mercurij 8.mensis Octobris,Anno millesimo quadringentesimo trigesimooctauo,Sessio prima Ferrariæ.

BESSARIONIS TVNC ARchiepiscopi Niceni, deinde verò S.R.E. cardinalis oratio,in octauo Concilio Ferrariæ habita,eodem Bartholomæo antistite interprete.

NAuantes in rebus arduis operam,nō modò cùm ex eorum anni sententia rerum ipsarum exitum assecuti sunt, verùm etiam cùm res ipsas aggrediuntur, ac in earundem initijs versantur,magnam capiunt voluptatem: cuiusuis enim rei principium non parùm posse,forsan necesse est. Idq; propterea totius facti dimidium, cōmuni doctorū sententia esse dicitur, quòd si quispiam quicquam inceperit, facilius finem eius consequatur, quàm prorsus homines pigri rem ipsam auspicentur. Porrò autem nostrum diuini huiusce muneris principiū, alijs cuiusuis rei principijs multo magis conducere posse sperandum, ac exitum bonum portendere credendum est. Id quidem diuinæ credentibus promissioni, Deum ipsum nobiscum esse, quo quidem præsente, nequicquam nobis desperandum est: hoc autem ab his est censendum, qui ex rebus præteritis magnam de futuris faciunt coniecturam. Membra enim Ecclesiæ tam diu na disiuncta fuere, vt non modò conuenire,verumetiam coniunctionis nomen sentire, mirum in modum abhorrerent, ac potiùs eligerent, in proprio incommodo permanere. Nunc autem ea de tanto affecta desiderio sunt, vt tametsi multæ res ipsis sint impedimento,remotis nihilominùs omnibus, summo studio in cōficiendam pacem incumbant. Quis igitur hæc non censeat diuino numini adscribenda? Quis deinde non speret ex his magnum commodum posse consequi? Hæc igitur dies iucunda & læta est,& nobis conuenit exultare,ac in spiritu gaudere. Nam illustrium rerum exitus, illustria solent habere principia, vberrimarumque frugum multæ primitiæ sunt. Machinationes iam & insidiæ, ac doli, quibus noster hostis acerrimus nos ita cōplicuit, vt amici fratresque, immò vnius ipsius capitis membra partesque, necnon illius pastoris grex, inter nos certaremus, dissolui & explicari ac derui videntur incipere.Ipsa verò seiuncta confractaque membra,coniungi atque vniri, & vno ac eodem angulo fulciri cupiunt atque contendunt. Protereaque hi patres vnanimes,pariquestudio frequentes huc conuenēre, non planè curantes quauis in causa victores euadere magis, quàm victi succumbere: quandoquidem si eo animo essent, Christi discipuli, probiue viri non censerentur, verùm homines seditiosi, ac sibi suisque voluptatibus tantummodò indulgentes, maximo sanè veritatis cognoscendæ desiderio sunt affecti, etiam si cedere debeant. Nam sine veritate nullo pacto victoriam vellent cōsequi. Quapropter necesse est, vt veritas omnibus pateat,ac cæteris rebus præstet & dominetur, & se perturbantes conculcet, atque cunctorum mortalium insideat animis. Mendacium autem cum his, × qui ab ipso dependent malis, procul ab hominibus latitet: & ijs tantum dominetur ac imperet, à quibus vt parens colitur, quique (ipso duce) omnia dicunt & audent. Quis, obsecro,quicquam aliud huius nostri muneris simile proferre,vel præteritorum alicui quid præsentibus his rebus æquiparare poterit? Recedant igitur vetera, & noua fiant omnia: Omnes exultemus ac gaudeamus in spiritu, omnes Seruatori hymnum canamus,& pro his rebus gratias ei agamus, eiq; religiosissimè imploremus, vt exitū demq; initij huiusmodi congruum concedat.Porrò autem oportet, vt quisq; nostrūm, quæ ad huiusmodi finem pertineant, & sacræ Ecclesiarum coniunctioni expediant, pro suis viribus conferat. Sanè omnia sunt tentanda atq; tractanda, nil prorsus omittendum,non studio,nō diligentia,nō officio, non denique laboribus est deficiendum. Repetendum præterea nobis memoria est, non tantùm oportere DEVM ipsum precari, verumetiam ei ministrare. non enim omnia ab eo nobis speranda essent,nisi ipsi quoque insudaremus. Nanque nostris precibus prorsus contrarium videretur,si DEI auxilium implorantes, nil dignum operaremur, quare id agere ac nobis auxilio esse deberet. Quod si fecerimus, nobis profectò fauebit, ac sese benignior em, alacrioremq; fautorem ad finem vsq; præstabit. Seruator DEVS, vtinam fiat,vt in illum eam diem viuamus, ac diem triumphalem & celebrem hymnum tibi cantemus, atq; à te vno codemque patre custoditi, idem tibi melos canamus,ac vna eademque harmonia coniuncti, sub te solo capite viuamus, spiremus, moueamur, ac illud idem vnumque velle & nolle sentiendo ac proferendo,vnum simus. Christe rex omniū, te ipsum solum regem nostrum esse volumus ac obtestamur, qui teipsum pro nobis reis & obnoxijs redemptionis precium dedisti, tuoque preciosissimo sanguine à tyranno nos redemisti & eripuisti. Fac igitur vt vnum tuum ouile simus,ac ne patiare,vt tui cùm simus omnes, disiuncti inter nos dissideamus, neq; decertantibus nobis te ducem præbeas, nec denique parti decertare voléti faueas: verùm vtriq; simul parti auxilio sis, quandoquidem pro vtraq; parte teipsum tradidisti, effusoq; tuo sanguine partem vtranque redemisti. Nobis obsecro communiter annue,communemque nobis te præbeas adiutorem, ac nos proportione quadā in te,relatione verò ac habitudine inter nos dispositos, ad teipsum vnum eundemque nostrum institutum finem adducito,neutiquam permittendo,vt inter nos diuisi atque seiuncti maneamus. Ex eo nanque necessariò id acciderit, vt simul cum cæteris mortalibus tanto ac tali fonte, spiritus sapientiæ & intellectus ac timoris Dei, de quo & cum quo hoc Ecclesiarum certamen propositum est: vtinam superbamente nos liberes, ac Dei timorem nostrūm omnium animis ingeras, nobisq; prudentiam ac sapientiam largiare, & nobiscum certamē hoc,quod pro te gerimus, iniens, veritatem ipsam omnib⁹ patefacias, quia nō modò veritatis spiritus es & appellaris, verumetiam ad te spectat, secundum veram & nunquam fallacem illius veritatis vocem, omnem nobis veritatem ostēdere. Deus trinitas,quę cuncta ineffabiliter prouides,producis,contines,regis atq; gubernas, tuum opus est homo, post cuncta alia in lucem creatum, quod cùm omnibus visibilibus præstet, illud etiam eximium, ac abs te regale priuilegium habuit,vt præparatis suisq; prędordinatis cōmodis ad vitam prodiret,cui quidem sępè,quinimmò semper corporea hæc, & præsentis vitæ rationi conducibilia, nedum ea, quæ ad optimum animi statum pertineant, prospicis. Cuius præcipuum bonum est veritas, ac circa lætalia nō decipi, quod sanè rerum omnium, quas habemus,vel in posterum habere poterimus, optimum ac diuinū esse censetur. Nobis ergo cōcedas posse veritatem agnoscere,cognitamq; cōplecti. Et si in aliquo, in his præsertim, quæ de te facimus, verbis quicquam committimus,nobis indulgeas: quandoquidem ipsa nō modò incompræhensibilis ac imperscutabilis es, verumetiā plura eorum,quæ à diuina tua emanāt imagine,abstrusa valdè,vmbræque similima,& vt similitudines quædam existunt. Nostris precibus quæsumus annue,ac viam,quę ad te solum verum Deum dirigit gressum, nobis te ducem sequi volentibus ostende, ac quemadmodum ipsa ex tribus consistens personis, tali ternario numero nō obstante,vnicam substantiam & naturā contines: ita etiam nos,tametsi multi, diuersorumq; generum, immò iam authore maligno hoste,variæ opinionis ac fidei sumus,hanc istā tamen differentiam è medio nostri tollas, & ita facias, vt vnam fidem colentes, vnam sententiam habeamus, non generum nostrorum diuersitate,vel nostrorum corporum numero ac multitudine obsistente, quo minùs vnum in te prorsus simus, ac illud idem dē te sentiamus. Sed de precibus hactenus. De vobis autem patres amplissi. quid dicam,qui sacram hanc synodum celebratis, qui tantæ rei estis authores, qui plurimum elaboratis,qui multa sępenumerò vota effudistis, vt diem hunc videretis, quippe qui dies futurarum clarissimarum rerum nuncius, ac earundem initium, exitusq; præco præclarus est? Quis igitur vobis satis dignè benedicere poterit, vosque satis laudare decēter, qui iam laborum vestrorum fructus pullulare germinareque conspiciatis? Pater beate,nunc beatus existis verè,ac eris dubio procul beatior, cùm Dei benignitate ad huius diuini muneris exitum peruenerimus, ad quem Deus ipse nos duxerit, à quo quidē (si Ecclesias eius coniunxeris) amplissima tibi præmia proponuntur. Præclarum profectò facinus erit, si ad finem perseueraueris, & scandalis ac offendiculis è medio sublatis, pacem ac coniunctionem Ecclesiarum confeceris, vtpotè qui vehemēti zelo, cura eximia, longis denique vigilijs ac cogitationibus, Christi filios terrarum vndique congregaueris, iam pridem cogitantes, vt illustrata veritate, fraternè spiritualiterque coniungantur,idemque velint ac sentiant. Quæ, pater sanctissime, quis obsecro poterit inficiari?quę quidem cunctis mortalibus patent,& quorum ego ac omnes hi patres testes sumus. Oportet igitur te finem ipsum adspicere,ac quæcunq; ad Deum spectant, ita prouidere,disponere, cōficere,vt quam nunc ex his capimus voluptatem, eadem prosequendo vires augeat,ac multo magis aucta, prope finem vltimam tandem attingat lineam. Si nanq; principia hæc & exordia sunt præclara,i exitum his congruum qualem fore putas? Quibus,pfectò benedictionibus dignus fuerit, quantam laudē & honorem suscipiet, quot denique merebitur laureolas is, qui, cùm tot mortalium excusationes abstulerit, quàm plurima etiam alia impedimenta in futurum euertet? Qua in re, pater sanctissime, filium Imperatorem adiutorem habebis, te quoad

Ad Christum.

Ad patres.

Ad summū Pontificē.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoad opus fuerit consecuturum, vtpotè qui pius, religiosus, vehemensque Christicola est, quiq; cùm pluribus virtutibus præditus sit, in Deo tamen colendo, & pro religione piè certando, plurimum excellit, & qui quanuis confectus ætate sit, coniungendarum tamè Ecclesiarũ desiderio semper affectus, summo studio quærit opportunitatem, prudentia verò prospicit & amplectitur omnia, quæ ad hãc rem opus sint, quiq; ad hoc tantum taleq; bonum adspiciens, ac ei vehementer incumbens, pericula omnia adijt: & ocium paruipendens, maximos maris æstus, ac in cælum sublatos fluctus nequaquam extimuit, vitam deniq; suam simul cum patria maximo rerum discrimini obiecit, vt Christo deseruiens, Ecclesiæ pacẽ conficiat, cuius sese ministrum, nedum acerrimum defensorem, obtulit.

Præterea perbeate pater, pius ac sacer patriarcha tibi pari studio præsto est, qui licèt ad extremam iam peruenerit senectutem, confectoq; corpore sit, eius tamen animus semper multis præditus bonis viget, seruetq; ac magno afficitur desiderio, votaq; plurima edit, vt sibi liceat tibi in hoc diuino munere inseruire, cuius gratia his rebus quæ modò fiunt, mirum in modum oblectatur, simulque labores libentissimè sustinet, vt præclarum hoc facinus ad optimum exitiũ perducatur, quo fine ne viuere quidem vellet. Ampliùs beatissime pater, oẽs hi patres amplissimi in hac tibi prouincia auxilio erunt: quippe qui nil aliud magis desiderant, quàm hũc optatissimum finem assequi, ad quem quidẽ omnes spectamus, atque ipsius desiderio vehementer affecti sumus, & cuius causa huc delõginquo spatio frequentes conuenimus, ac in extera terra moramur, cùm alij è media terra Græciæ, alij ex vltimis septentrionibus, alij verò ex orientalibus, subsolanisque regionibus, ad hanc Italiæ plagam nauigauerimus.

Tot igitur ac tantorum hominum studium ne vincat hostis malignus, nequaquã fiat ô Seruator ac omnipotens Deus, vt tot clarissimorũ virorum conuentus, cura eximia, longo tempore, summo labore, maximo denique studio conuocatus, suo voto, speque frustretur. nõ enim id esset sapientum ac diuinorum virorũ, nec eorum qui suos sermones in iudicio disponunt. Alios igitur is hostis inuadat, & aliorum hominũ victoria gaudeat. Nos autem nullo pacto vexet. Ipsi spiritualibus armis vestiamur, vt ei pro viribus obsistamus. Ipsi iustitiæ loricam, spiritusque galeam induamur, ac duce verbo Dei, in nostros irruamus hostes: quocunq; nos illud duxerit, ibi finem imponamus: & nulla contra Deum arrogantia & superbia, vanaque mente in certaminibus nostris vtentes, sed DEVM ipsum præ oculis habentes, ad eundem ipsum Deum festinemus. Porrò autem sit, vt nõ nulli benè succumbere mâlint, quàm semper vincere malè, vt non solùm bonum sit vincere, verumetiam quandoq; vinci, seruata tamen semper boni ratione ac mensura, non magis in victore quàm in victo. Et si quispiam forsan dixerit, semper vincere magis expedire, quẽadmodùm etiam cuius magis conducit, aliquo seipsum afficere bono, quàm alijs benefacere: & audire melius est, quàm alijs rem aliquam patefacere: necnon aliquẽ non errare, quàm quo minùs alij errore ducantur, agere. Inuictissime Imperator, in cardine iam res est, quodq; iam diu desiderabas, adest. Deum ergo glorifica & extolle, cuius hoc opꝰ est, vtpotè qui id tibi venire fecit in mentem, ac vt eius desiderio caperere, necnon eodem authore, res ad hunc statum peruenit. Si igitur pro rebus peractis maximas ipsi Deo gratias habebimus, pro futuris verò eidem ex corde preces effundemus, rem profectò dignam nobis, necnon præsenti nostro muneri necessariam faciemus: quinimmò misericordiam ab ipso consequemur, si de præteritis quidem non ingrati, in posterum verò nos, ac totum ipsum negocium ad eundem DEVM referentes, & omnem spem curamq; nostram in ipso reponẽtes, nostris precibus dignos nos ostẽderimus, qui quidẽ Deus diuino nos ac cẽlesti cibo nutriet, absq; quo nemo viuere potest. Vt ergo nunc vsq; fecisti, cùm eum obtestando, & auxilium eius implorando, tum per te ipsum quæ opus essent, conciendo, ita etiam in futurum, quo magis ad exitum appropinquamus, eo alacriorem, promptioremque te ostende, in hoc negocium incumbendo, die noctuq; vigilando, quousque ad perfectum finem perueniens, atq; curis & cogitationibus animum tuum leues. Et quoniam natura comparatum esse videtur, vt ea quæ vi mouentur, suique motus causam extrinsecus habẽt: cùm prope metam sint, tardiùs * cientur, quàm illa, quibus eiusmodi causa intrinseca est, quæ cùm propiùs vident metam, eo fieri videntur velociora: idcircò tu, qui in his bonis rebus versaris, quorum caput Ecclesiarum coniunctio est, quique ab intrinseco ac naturali motu moueris, caue obsecro, ne illud accidat tibi, vt in finem tardior euadas. Sed ipsum tuum optatissimum finem pro viribus tuis assequere, quandoquidem bona omnia bonum sibi rebus in omnibus finem conciliant. Ergo tu factus semper alacrior, nos etiam cùm adhortatione, tum summo tuo imperio diligentiores reddas. Beatissimum autem patrem nostrum, quia senex ac inualidus est, ætati & eius veterinæ repetat, cùm ipsum exhortando tum etiam tuam ei operam nauando, excita.

Psal. 111.

Ephe. 6.

Tantum enim ac talem hortatorem reuerebitur, quem nactus non lentum, vnà cum sacro patriarcha nostro, necnon amplissimis his S. R. E. Cardinalibus, cæterisque præsentibus reuerẽdis patribus, duce Deo, finem his rebus imponet, quem vtinam assequamur, ac lætiores, spiritalique gaudio quidem in omnibus Bessarionẽ imitatus, plenius affecti, beatissimo patri laudem, in primis beatissimum patrem, deinde seretuo verò sacro imperio summam habemus renissimum Imperatorem, ac sanctissimum honorem, extollentes, ac maximis vos laupatriarcham, totam denique synodum latudibus efferentes, Sanctissimus autem pauit, & benedixit. Cùm autem iam adueriarcha, & horum sanctorum patrum conspersceret, sessio dimissa fuit, decreto, vt uentus, vtinam posteaquàm Deo dignum ad diem martis sequentem tertia sessio cõhymnum cantauerint, vobis etiam laureouenire tur. Interea quæsitum priuatim inter lam orationibus suis contexant: mihi deipsos disputatores fuit, quisnam primus negocium aggredi, & quonam genere disputandi vti, & de qua quæstione agere priùs nique reliquum vtinã sit extremũ id onedeberet. Post multa verò placuit eis, vt grera subire, vt simul omnes communi laude ci priùs exordirentur, & argumentis breuiextollam, ac meo munere magno honore bus, vt assolent dialectici, vterentur: & an afficiam: ita vt mea extrema & communi diuino symbolo quicquam liceat addere, oratione, quod equidem vehementissimè prius agerent. cupio, vos sub vno eodemq; Deo, ac vero nostroq; Domino existẽtes, exornẽ, quod quidem summum eorum creditur esse, quę Die Martis decimoquarto menDeo afferre possiumus & debemus, cui glosis Octobris, tertia sessio na conuenit in æternum. Ferrariæ.

Cùm autem Bessarion peroraſſet, synodus sancta decreuit, vt sessio dimitteretur, & ad vndecimum diem mensis eiusdem sessio secunda celebraretur.

Sessio secunda.

SEssio secunda Ferrariæ die sabbati vndecimo mensis Octobris celebrata, in qua reuerendus pater Andreas Colossensis orationem copiosissimã habuit, qua

Tertia igitur sessione congregata, Marcus Ephesius præclarus Theologus, Imperatoris ac patriarchæ iussu, negocium ipsum aggressus, pro Græcis sermonẽ hunc habuit.

Quoniam omnipotentis Dei beneficio huc frequentes conuenimus, vt summo studio Ecclesias coniungamus, ac summam pacem, quod quidem opus diuinum est, conficiamus: idcirco summoperè conuenit, vt nostris in disputationibus ac omnibus controuersijs mutua nostra beneuolentia semper seruetur. Et si nobis contigerit aliquid proferre, quod vestras offenderit aures, id opinionum ac rationum nostrarum varietati asscribatis: quandoquidem amicitia vera ex hominum vultu magis, quàm ex verbis, percipi creditur. Scire autem vos patres amplissimi velimus, nos de symboli additione verba esse facturos, quòd neq; vera, neq; prorsus conueniens sit, quam sanè constat nostri schismatis ac dissidij præcipuam causam fuisse. Si quidẽ igitur vobis placet, rem nũc aggrediemur: sin minùs, in sessionem sequentem differatur. Videtur autem nobis sic semper fieri oportere, vt quod sequentibus sessionibus tractaturi simus, id priùs omnibus pateat, vt parati ad differendum veniamus. Tum Andreas præsul Colossensis pro Romana Ecclesia ita respondit:

Nos quidem à vobis mutuò diligi, ac vobiscum Deum esse censemus: propterea si quicquam prolatum fuerit, (vt à vobis dictum prudenter est) quod cuipiam displicuerit, id vitio nemini vertendũ, sed nostræ potiùs disputationis naturæ cõcedendum est. Operæprecium autem est, vt ad singulas interrogationes non ambiguis & obscuris, verùm apertis & claris orationibus vicissim respondeamus. Quoniam verò ex nobis quæsistis, cur Romana Ecclesia additionem ad symbolum fecerit: idcirco quid ipse sentiam, paucis respondebo, meam tamen responsionem nolim nũc vt perfectam suscipiatis, sed consultis priùs patribus his, aliàs accuratiùs respondebo.

Responsione aliqua, pater reuerende, præsertim tua, quam nobis pollicitus es, ne quaquàm in præsentia indigemus. Nondũ enim in mediũ protulimus ea, quæ ad hanc rem pertinerent: ex ipsorum igitur patrum sententia, suo loco (vt à te dictum est) respondebis.

Dixi equidem, pater reuerende, nolle me responsionem meam tanquam perfectam admitti: puto tamen quàm maximè conuenire, vt, ne beatissimus sacræ sedis huiusce præsidens, necnon mitissimus Imperator ac patriarcha sanctissimus, cæteriq; præsentes patres, hinc hodiè (vt ita dixerim) ieiuni abeant: ipse nonnulla, prout tempus hoc mihi videtur concedere, verba nunc faciam, maturiùs tamen in posterum responsurus.

Additionis vestræ rationem quærentes, vt hi, qui causas agunt in foro, actores esse videmur. Idcircò nobis visum est petisse, si vestro commodo possit fieri, hanc nostrã accusationem audire, vt nobis rem ipsam nunc aggredi cõcederetis, vestram deinde responsionem libenti animo audituris.

AND.

MAR.

AND.

MAR.

Universidad de Deusto
Biblioteca

AND. De his igitur hactenus, & ꝑferas quodcunque libuerit. Nos autem suo loco sigillatim ad omnia respondebimus.

MAR. Tum idem Marcus præsul Ephesius, impetrata priùs ab Imperatore & patriarcha dicendi copia, ita exorsus est: Iesus Christꝰ Deus noster suã prospiciens mortẽ, Patres amplissuis discipulis dixit: Pacẽ meam do
Ioan. 14.d vobis, pacẽ meã relinquo vobis. Quæ quidem verba testamentum ipsius conuenienter appellare solemus, quo eis verã ac optimam hæreditatẽ reliquit, quæ cùm Christi ꝓpria esset, meam ideo ꝓtulit: pro qua nil aliud ab ipsis petierat, quàm vt sese mutuò diligerent: ita vt certa conditione, non autem liberè, ipsa frui deberent hæreditate. Quidam enim veteres homines certa conditione sua bona legare solebant: qua quidem nequaquam seruata, hęredes ilicò exhæredabantur. Haud aliter ergo Seruator noster Testamentum suum signauit, ita, vt si eius discipuli vel hæredes mutuam inter se beneuolentiam non seruassent, eadem ipsa hæreditate, hoc est, pace Christi, priuarentur. Cuius quidẽ pacis ac mutuæ illorũ beneuolentiæ gratia, Seruator noster multa bona verba ijsdem suis auditoribus fe-
Ioan. 15.c cit, modò inquiens: Hæc mando vobis, vt
Ioan. 16.d diligatis inuicem: modò autem ita, Hęc loquutus sum vobis, vt in me pacem habeatis. A quorum quidem altero bono, id est, à mutua erga sororem suam Orientalem Ecclesiam beneuolentia, Romana Ecclesia iam defecerat, dogmaq; sibi proprium finxerat, ac sibi perpetuò cõseruauerat, quod neque literis sacris relictum, neque ab vniuersalibus Concilijs celebratum, neque à maioribus nostris susceptum & probatum fuerat. Idque propterea soluendæ nostræ amicitiæ causam, simultatumq; nostrarum initium, dubio procul fuisse cõstat. Vt igitur ex ipso dogmate inimicitię discordięq; inter nos consequutæ sunt, ita quoq; Romana Ecclesia benignitate Dei pacem vehementer desiderans, eam vt faciliùs conficiat, ab amicitia ipsa facere aggressa est, quam pariter Ecclesia nostra cupiens, huc quàm celerrimè venit: sperans, cooperante DEO, vt summa pax hinc sequatur, ac simultates dissensionesque nostræ causis remotis tollantur, quemadmodùm aduersis valetudinibus solet cõtingere: hęc quidem vera medendi ratio videtur esse. Vos igitur enixè rogamus, ac vehementer à vobis contendimus, velitis, vt nobis id temporis redeat, in quo coniuncti summa pace fueramus, idem semper volentes & sentientes. Et quemadmodùm ad pacem nobiscum reconciliandam, qua quàm longissimo temporis interuallo fuimus priuati, à vobis benignè sumus conuocati: ita etiam
*omitta- non *committatis, quin nobiscum ac cum
tis, maioribus nostris, qui in septem vniuersalibus illis Concilijs claruerunt, in vnã eandemque sententiam conueniatis, quorum in primis definitiões & decreta nobis sunt recitanda, vt ipsas inter se concordes ac valdè conuenientes, non solùm in ordine, verumetiam in sententijs fuisse, luce clariùs ostendamus. Sic enim hoc nostrum generale concilium eo cætera concilia facilius, vt par est, * mirabitur. A recitandis ergo decretis eiusmodi debemus incipere: tum ea, quam modò diximus, ratione: tum etiã vt patrum sanctorum precibus hoc nostrũ munus meliùs agatur, ac eorundem sententijs & authoritatibus pro nostris fundamentis vtamur.

Mirum ut ista omnia

Orationem vestram, patres Ampliss. quę AND. quinque nobis in partes distributa videtur esse, benè credimus percepisse. In prima nanque de vno Christi Domini nostri verbo subtiliter Ephesius pater disseruit, quam ratione suis discipulis pacẽ suam Christus ipse reliquerit: ex qua quidem nostra amicitia nascitur, ac deinde ex ea pax summa consequitur. In altera verò parte probare conatus est, Romanam Ecclesiam amicitiam vestram nihili fecisse: ob idque pacem, quam à Christo (vt suprà dictum est) habuimus, dissolui necesse fuisse. Nam in parte tertia demonstrauit, vos ad nostras controuersias dissoluendas, pacemque reconciliandam, ab eadem Romana Ecclesia rogatos, frequentes huc conuenisse. In quarta deinde parte declarauit, nullam rationem fieri posse, vt pax inter nos componatur, nisi priùs schismatis & dissidij nostri causa penitus tollatur, quẽadmodùm ægris corporibus solet euenire, quæ tunc benè saluantur, cùm radices ægritudinis euellunturi. In vltima denique parte cõclusit, operæprecium esse, vt decreta Maiorum nostrorum inspiciamus, ac in primis eadem recitentur: vt hoc etiam sacrum Concilium cætera rebus in omnibus imiteturac consectetur, & de hoc nostro negocio meliùs argumentari possimus. Ad quæ omnia, Patres Amplissimi, quandoquidem ad fidem nostram plurimum attinẽt, ac magnã indigent consideratione, sessione sequenti accuratiùs respondebimus: nonnulla tamen in præsentia verba faciemus, quæ nobis modò scitu digna videntur. Nanque vobis notissimum est, nostram in vos beneuolentiam semper firmam validamque fuisse & esse: quæ quoniam à DEO optimo maximo dependet, qui nos in primis dilexit, quique optimus amicitiæ veræ author, ac perfectissimus finis existit, idcircò amicitia ipsa in eius Ecclesia à nobis colitur & seruatur. Qua de re nescio equidem Patres Amplissimi, cur nullam feceritis mentionem. Miror autem vehementer, quòd vos lateat, ipsam Romanam Ecclesiam, ortam iam plurimæ in Orientali Ecclesia hæreti-

rum literis & legatis, cum cæteris opportunis remedijs quibus potuit, se prouidè ac diligenter opposuisse, sibiq; Ecclesiæ auxilio semper fuisse. Nónne Niceno concilio Siluester ille pontifex summus interfuit? Num cæteris in Cõcilijs generalibus, pontificibus summis absentibus, eorum legati defuerunt? Si ergo Constantinopolitani Imperatores pari studio, mutuisq; officijs Romano pontifici quãdoq; fuerant auxilio, mirari profectò deberet nemo. Credo equidem Patres Amplissimos omnes põtifices, orta tali controuersia ac discordia, pacem semper desiderasse, eiq; vehementer incubuisse. Imperatores etiam ipsos ac cæteros Orientales principes, vt pacem componerent, ac ipsis (vt par esset) obedirent, rogare & obsecrare non destitisse. Rogo autem vos, me patiamini quandoque liberiùs loqui, etiam si quicquam protulero, quod vestras offenderit aures. Nam si (vt asseritis) verũ esset, nos à vestra pace discessisse, quando eam à nobis repetistis? quando legatos ad renouandam ipsam ad nos misistis? Sed venio ad tertiam simul & quartam partem: Meridiana profectò luce clarius est, id quod vos nequaquam inficiari potestis, Romanam Ecclesiam concordiam valdè desiderare. Nónne summus hic pontifex pro pace cõficienda multam pecuniã erogauit? Nónne legatos ad vos hac de causa fæpenumerò misit? Siquidem igitur amicitiam nostram, quam modò velle videmini, anteà quoque voluissetis, eam ꝓculdubiò, vt nunc, facilè habuissetis. Quid? Nónne Gregorius summus pontifex, ad celebrandum Lugdunẽse Concilium, nuncios ad Constantinum Imperatorem, atque ad alios Orientales principes miserat, quando etiam rem ipsam concordi pace composuit? Non igitur Romanam Ecclesiam pacis recusandæ incusare vestro iure potestis, cùm ab ipsa pax semper summa religione sit culta, quæ in posterũ etiam eius pro dignitate seruabitur. Sed de his hactenùs. Ad extremam autem orationis vestrę partem respõdeo, non incõueniens fore, si maiorum nostrorum decreta Græcè Latinèque recitabuntur. Etsi non insciꝰ sum, ad quæstionem nostram ea nequiquam attinere, cùm diuino Euangelio, supremũ obtinenti locum ac dignitatem, in primis nobis sit innitendum. In medium igitur afferatis, quicquid vobis videbitur, quod quidem ipsi libenter ac attentè audiemus, sperantes ex eo facilè fieri posse, vt etiam vos responsionem nostram benignè auscultetis.

MAR. Tametsi verum est, pater reuerende, Romanam Ecclesiam orientali semper hæresi obstitisse, temporibusque perturbatis fidei nostræ auxilio magno fuisse, id tamen ad argumenta nostra soluenda minimè pertinere videtur. Nam ante huiusmodi schisma & dissidium nostrum, mutuam inter nos beneuolentiam pacemque summam fuisse constat. Orto autem schismate, proh dolor, etsi Romani pontifices ad Orientalem Ecclesiam literas sæpissimè scripserint, legatos & nuncios miserint, ipsam exhortantes, vt à Romana Ecclesia non dissideret: id tamen, non sublata schismatis causa, vt de valetudinum causis superiùs dictum est, haudquaquam fieri potuit. Cuius quidem schismatis causam, accessionem symboli fuisse diximus. Neque igitur amicitia, quæ ante hoc nostrum dissidium inter nos mutua fuerat, neque ea vestra in nos beneuolentia, talis discordiæ causa permanente, cuius vos veri authores fuistis, memoria repetenda est, quòd nulla eius ratio haberi debere videtur. Verùm nobis redeat tempus illud, in quo coniuncti fueramus: quod quidem nullo pacto benè fieri poterit, nisi priùs eiusdem dissidij causam radicitùs euellatis. Definitiones autem & decreta aliarum omnium synodorum recitanda nobis videntur, vt hæc nostra synodus non solùm ab illis non discrepare, verùm etiam ipsas in omnibus imitari velle videatur, quoniam nos firmiter credimus, maiores nostros nil prorsus silentio præterijsse, quod ad nostrum fidei symbolum spectet, additionemq; vestram neutiquam ipsi symbolo defuisse, ac idem nulla prorsus castigatione indiguisse, ob idq; patres ipsos omnibus præcepisse, ne cui symbolum aliud suscipere, vel ei quippiam addere, aut quicquam ab ipso auferre liceret, nõ ignorantes, se, quod opus esset, sanxisse. Additio igitur vestra, schismatis causa fuisse videtur.

Oratio tua, reuerende pater, ex quatuor AND. partibus constare videtur. In prima dixisti, meam orationem fuisse veram, haudquaquam tamen ad rem attinẽtem, summosq; pontifices vehementer incubuisse, vt pax inter nos reconciliaretur, schismatis tamẽ causam tollere noluisse. In secunda verò parte probare conatus es, fieri facilè posse, vt cognita vel ablata ipsius schismatis ratione, pax summa statim consequeretur. Nam in tertia voluisti, vt generalium Conciliorum decreta in primis recitarentur, vt illa sectari, imitarique velle videamur. In extrema denique protulisti, nil ab ipsis cõcilijs omissum fuisse, ita vt aliqua sit opus additione.

Non equidem protuli, pater reueren- MAR. de, fieri facilè posse, vt si vestrum dogma verum esse cognosceretur, Ecclesiæ statim coniungerentur: sed si additio ipsa tolleretur, pax ilicò summa fieret. Nanque tametsi fortè contigerit, vt tale dogma verum esse declaretur, id tamen nullo pacto suscipere poterimus, cùm à maioribus nostris nulla

Universidad de Deusto
Biblioteca

nobis facultas relicta fuerit, vt sacro symbolo quicquam apponere, vel ab ipso adimere valeamus. Qua quidem in re tota nostra controuersia consistit, ac in ea se vertit cardo.

AND. Constat, patres amplissimi, summos pontifices additionis huius rationẽ, quam schismatis dissidijque nostri causam appellatis, tunc etiam literis mandasse, cùm ad pacem & concordiam vestram repetendam legatos ad vos miserant. Siquidem igitur Orientalis Ecclesia, in primisque quatuor patriarchæ, quos etiam summam pontificiam facultatem habere creditis, Romanam Ecclesiam in hoc dogmate errasse, ac talem additionem sine vlla ratione facultateque fecisse, summo studio voluerant ostendere, aut iam satis ostenderant: cur, obsecro, nostra huiusce modi lis adhuc sub iudice est? An quòd nil cõtra nos probare potuerint? Id equidem vobis concedo, fieri potuisse, vt tot Constantinopolitani Imperatores, tot patriarchæ, tot alij prudentissimi viri, ipsam eandem additionem haud rectè factam fuisse crediderint: quia tamen id nunquam nobis ostendere potuerunt, idcirco deleta minimè fuit. Itaq; Romanam Ecclesiam immeritò accusatis. Porrò autẽ, quoniam ab illorum conciliorum definitionibus & decretis nos creditis prohiberi, quo minùs quicquam agere valeamus, idcirco pluribus ac firmis argumentis ostẽdere vobis intendimus, quodcunque sequens generale concilium fuerit, eiusdem fore dignitatis ac authoritatis, qua cætera alia Concilia generalia prædita fuerant, ad ea videlicet facienda, quæ ad Ecclesiã spectent. Sed velim nobis respondeatis, si talis additio vera est, cur non iure fieri debuisset? aut qd obstet, quo minùs, id quod verum esse constaret, symbolo apponi deberet?

MAR. Idipsum obstat, Patres amplissimi, quòd ntẽfas est: nam multa quoque alia bona & vera videntur esse, quæ tamen nostræ religionis symbolo nequaquam nobis addere licet, cuius rei ex eo possumus facere cõiecturam, quòd maiores nostri non omne, quod necessarium fuerat, eidem symbolo addiderunt, sed pro exigua temporis opportunitate hactenùs.

AND. Quoniam mihi videor, Patres Ampl. attentè auscultari, ideo hæc duo vobis quàm breuissimè probare recipio. Primùm, nullã esse factam à nobis additionem: deinde, licèt facta sit, eam fieri necessariò debuisse. Verùm negocium hoc in sessionẽ sequentem differatur. Tum synodus sancta decreuit, vt die proximo quarta sessio fieret, quo decreto, sessio dimissa fuit.

Die Mercurij decimoquinto mensis
Octobris, Sessio quarta
Ferrariæ.

SI beatissimo patri nostro, ac serenissimo Imperatori, necnõ sanctissimo patriarchæ placuerit, quæ sessione proxima volebam ostendere, ea nunc libenter aggrediar. AND.

Nos qui priùs dicere cœpimus, pater reuerende, prosequi quoque debemus. MAR.

Miror equidem vehemẽter, pater reuerende, cur talia verba proferas, cùm sessiõe superiore nobis attẽtè audientibus, deadditione ipsa longam orationem habueris. AND

Dixi equidem maiorum nostrorum decreta in primis esse recitanda, quod, cùm sessione superiore fieri commodè non potuerit, nunc ideo peragendum putamus. MAR.

Non ignoratis, Patres Amplii, quæstionẽ à vobis esse propositam, satisq; dictum, ac denique petitum, vt ipsi responderemus: quod quidem ob temporis angustiam in hanc sessionem fuit dilatum. Non igitur mirari definimus, cur id nunc fieri nõ permittatis. Non enim à definitionibus patrum recitandis rem aggredi debemus. AND.

Tum Bessarion Nicenus archiepiscopus pro Græcis ita respondit: BESS.

Verum an falsum quippiã dicatur, præstantissimi patres, non ab audiente, verùm ab eo, qui profert ipsum, præcipuè dependet: nam priusquàm aliquid dicatur, id verũ ne sit an falsum, dijudicandum non est. Oportet igitur vt priùs quisque, quicquid voluerit, in medium proferat: deinde verò audientes, orationem esse probãdam, aut penitus refellendam, decernant. Necessarium ergo nobis videtur, vt ea primi proferamus, quæ ad rem nostram spectare credimus. Quibus deinde intellectis, ipsi respondeatis. Latet autem me, cur nobis rem priùs aggredi non concedatis: sed mirabundi tot contra nos argumentis vtamini, cùm ipsi benignitate Dei nullam vobis dederim⁹ ansam, quare meritò mirari possetis. vos tamen voce, nõ autem animo, mirari putamus. At ipsi contrà, quippe qui, quanuis de vobis quandoque magnam capiamus admirationem, tacemus tamen. Porrò autem hæc disputandi ratio, qua vtimini, quòd longa fiat oratione, neutiquam nobis placet. Hac nanque via nunquam ad cõclusionem aliquam peruenietis. Opereprecium igitur est, nos non perpetua & prolixa oratione, sed dialectice congredi, breuibus quærendo, breuibusque respondendo. Cumq; fuerit opus, breuius vicissim cõtradicendo: sic enim agendo, finem facilius assequemur. Porrò autem quoniã nostrum est, quæstionẽ vobis proponere, ac simul argumẽtari: propterea cùm id ipsi fecerimus, tunc iure vestro respondebitis. Nanque si nondum nostras rationes audiuistis, quonam (obsecro) pacto ad eas benè poteritis respondere?

Tum Iulianus sanctæ Sabinæ cardinalis pro

Hic Iulianus, relictis Basilicensibus, redijt ad suos, sicut & pleriq; alij.

Romana Ecclesia ita respondit: Reuerendi Niceni præsulis oratio, patres amplissimi, mihi mirum in modum placet, vt breuibus disseratur, & quauis proposita quæstione, ipsius quoq; ratio explicetur ac declaretur, & ei conclusioni acquiescamus, quæ pluribus placuerit, quamq; maior pars nostrum probarit. Nanq; si nobisipsis constare, ac in eadem sententia permanere nolimus, nil boni prorsus egerimus. Si quidẽ igitur pater Ephesius proposuerat, Romanam Ecclesiam causam schismatis fuisse, ac quæstionem ipsam, de qua sumus dicturi, patefecerat, & Colossensem antistitem prouocauerat, vt tunc vel sessione sequenti responderet, conueniens mihi videtur esse, vt Colossensis ipsi respondeat, deinde cuius concedi ad proferendum quicquid liBESS. buerit. Ita profectò sentimus ac volumus, Patres amplissimi, vt attentè vos audiamus. Posteà tamen quàm rationes nostras in mediũ protulerimus, vt pater Ephesius dixisse videtur: quippe qui nobis promisit, se tum aut sequenti sessione habiturum orationem, ac deinde vos respondenAND. tes benignè auditurum.

Quoniam, Patres amplissimi ad ea, quæ nuper dixistis, quæ quidem mihi tria fuisse visa sunt, accuratè non poteram respondere, idcirco rogo vos mihi concedatis, vt de eisdem nunc agam. Tum Isidorus præsul RHVT. Rhutenus pro Græcis dixit ita:

Equidem expediam quàm breuissimè, quòd veritas ipsa paucis faciliùs illustratur: nobis, vt primi dicamus, patres amplissimi, concessistis. Nos autem hanc propositionem quæstionem, nullam additionem symbolo fieri debuisse. Nobis ergo permittite conclusionem eiusmodi demonstrare. AND. Deinde verò respondebitis, quandoquidem de proœmijs satis.

Orationi vestræ, Patres Amplissimi, quã tribus in partibus distributam fuisse superiùs protuli, velim respondere: ac in primis Aristotelica authoritate probatæ quæstionis, quia est, (sic enim dialectici eam solent appellare) quam quidem sessione proxima proposuistis, vos causam ac rationem simul reddidisse: nanq; dixistis additionem illam schismatis causam fuisse, ac Romanam Ecclesiam rei huiusce causa multos legatos ad Orientalem Ecclesiam misisse: fieri autẽ non potuisse, vt manente ipsius schismatis causa, pax fieret. Hæc profectò mihi videtur orationis vestræ summa fuisse. Ego autem (pace vestra dixerim) nõ solùm ex Nouo veteriq; Testaméto, verumetiam maiorum nostrorum decretis, ac firmis argumẽtis vobis promitto probare clarissimè, Romanam Ecclesiam nullam ad symbolum accessionem fecisse, quæ ei licere non videretur: sed quam vos additionẽ vocatis, eam explanationem, dilucidationemque quandam esse, ipsamq; ab eadem Romana Ecclesia iure fieri potuisse, ac denique Romanam ipsam Ecclesiam nõ minùs addere quædã, quàm obscura illustrare, clariorãq; reddere, summam facultatem habere.

An licèt, pater reuerende, quauis in cõ- BES.
trouersia confirmationibus vti?

Quid ni? ¶Si quidem igitur nobis cõ- AN. BES.
cessistis, vt rationibus nostris vteremur, nos autem nullam adhuc earũ tetigimus, cur obsecro non permittitis, vt ipsas nunc afferamus? An vultis, vt nostram causam absque confirmatione relinquamus?

Dixi equidem, à beatissimo patre nostro amplissimisque patribus istis concessum vobis fuisse, vt quicquid libuerit proferatis, nostra priùs audita respõsione, quã à nobis sessione proxima contendistis, ad ea, quæ tunc in medium protulistis. AND.

Nequaquàm debetis asserere, simpliciter vobis concessum fuisse, vt nobis respõderetis, cùm certa cõditione id vobis fuerit datum, posteaquàm videlicet ea nos attulerimus, quæ nobis viderentur ad nostrũ negocium pertinere. Quandoquidem ipsi firmiter credimus, nil addere symbolo licere, sanctorum patrum authoritatibus innitentes: quippe qui non modò nouas sententias, verumetiam dictiones, aut alia verba symbolo addere prohibuerant. Quod cùm alia ratione demonstrare non valeamus, nisi eorundem sanctorum patrum decretis, idcirco necesse nobis videtur, ab eisdem decretis exordiri: quibus deinde recitatis, vobis erit respondendi facultas. BES.

Eadem ipsa, Patres amplissimi, sæpissimè repetistis. Ad probandum autem, falsam esse vestram conclusionem, haud sanè magnum negocium est, quòd tria nobis incõmoda ex ea consequerentur: quòd omnes homines rei essent culpæque obnoxij, ac ipsimet sancti patres anathemate essent deuincti, quodque quàm maximum incommodũ nostra religio pateretur, si nulla declarandi facultas Ecclesiæ derelicta fuisset. AND.

Tum quidam magister Ioannes prouincialis, pro Romana Ecclesia sermonem hũc habuit: Magno affecti desiderio, summoq; studio, patres amplissimi, huc frequentes conuenimus, vt Dei benignitate controuersia nostra tollatur: eodem igitur animo, ac amicè rem istam nos tractare oportet. Nam in Canticorum canticis scriptum est, Pacem sponsam Christi veram esse. Nobis itaque conuenit, vt mutua beneuolentia agamus, ac nostris in actionibus optimũ ordinem seruemus. Ordo enim apud doctorem Augustinum, est parium ac dispariũ rerum sua cuiq; tribuens dispositio. Quandoquidem igitur orationem vos habuistis, reliquum est, vt responsionem nostram audiatis. Vos enim non ignorare putamus, duo genera quæstionum apud IOAN. Cant. 8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aristotelem esse: Alterum quidem simplex, alterum verò quod à dialecticis, propter quid, solet appellari. Quo sanè genere si quispiam quicquam quæsierit, eiusdé etiam quæstionis causam reddere simul tenetur, deinde responsionem auscultare. Sin autem simplici illo quæsierit, sanè nulla reddita ratione, responsionem statim debet audire. Cùm igitur vos illo modo simplici vsi fueritis, iure nunc nostro vobis respondere debemus.

BES. De amicitia, reuerende pater, eleganter disseruisti, quòd nostris in disputationibus sit semper seruanda. Quod cùm omnes idem sentiamus ac velimus, & de hoc satis multa dixerimus, de tam clara re non amplius dicere debemus. Ordo quoque nobis seruandus est: sed de his satis. Quòd autem de duobus quæstionum generibus mentionem fecisti, equidem tibi respondeo, quòd si quæstio nostra simplex fuisset proposita, proculdubiò vobis nunc dicere conueniret. Verùm quoniam altero interrogandi genere vsi sumus, quærentes cur, quod fieri non liceret, commiseritis, ipsius idcircò, non licere, rationem & causam nos priùs afferre ostendereque debemus, quàm responsioné vestram auscultemus, qui quidem ordo conueniens esse videtur.

IVL. Beatissimi patris nostri, ac horum omnium patrum iussu, Imperator serenissime, vobis dico nos iam credidisse, fore vt præsuli Colossensi, qui modò paratus ad causam additionis reddendam venit, copiam dicendi cõcederetis, vt vos ipse vehementer rogauit. Quoniam autem precibus eius non acquieuscitis, ac plurimùm conuenit, vt summa pace sessionem soluamus, quemadmodùm etiam huc conuenimus, idcirco summus pontifex iubet, vt hîc nil ampliùs hodiè fiat. Verùm ad disputandum electi, priuatim agant.

IMP. Surgamus ergo, si lubet, ac accuratè dispiciamus, an sit honestum, paciqúe nostræ congruum, vt priuatim disputemus. Dimissa igitur sessione, patriarchæ domum frequentes conuenimus, ibiqúe post multas inter Latinos ac Græcos disceptationes, à Græcis decretum fuit, vt nil ampliùs ageretur, nisi priùs sanctorum patrum decreta, diuinumqúe symbolum recitaretur. Quæ quidem sententia, Latinis ipsam cõprobantibus, vicit. Sequenti autem sessione, quicquid Græci voluerant, Græcè fuit recitatum, interprete Nicolao Secundino Cretensi, in vtraque lingua eruditissimo. Quæ omnia duo scribæ Græci, totidemqúe Latini præsentes, literis mandabant.

DIE IOVIS DECIMOSEXTO OCTOBRIS, QVINTA SESSIO FERRARIAE.

QVOD ipsi concupiuimus, pater beatissime, id tu pro tua summa humanitate nobis concessisti, vt sanctarum œcumenicarum synodorum definitiones & decreta in medium afferrentur: tum, vt earum ordinem imitemur: (singula enim concilia, maiorum suorum acta recitare solebant, ipsaque Catholicæ fidei fundamenta ponebant) tum, vt patrum illorum sensus, ac eorundem mutuus consensus & conuenientia, ergaque suorum maiorum religionem pietas ac obseruantia nobis patefiat: tum denique, vt eorundem ipsorum patrum sanctorum ad Deum preces, nobis in hoc nostro munere auxilio sint. Libri igitur hi (si vobis placet) legantur. MAR.

Sanctissimi patris nostri ac horum amplissimorum patrum iussu, patres amplissimi, vobis honestum esse pronuncio, vt hesternus noster consensus seruari firmiter debeat. Vobis enim concessum est, vt hæc decreta legantur, & si Colossensis præsul ad respondendum Ephesio sessione proxima paratus accesserit. Vt lubet igitur faciatis, hac tamen conditione, vt non videantur posthàc decreta talia requirentibus ac cõtendentibus nobis recitata fuisse. MAR.

Eam tantùm decretorum partem, ampl. patres, intendimus recitare, quæ nobis videatur ad nostrum negocium spectare. Porrò autem quoniam de diuinis primi ac alterius Concilij dogmatibus nil aliud reperitur, nisi duæ tantùm nostræ fidei expositiones, hoc est, duo symbola, quæ tamen pro vno à cæteris concilijs susceptа fuerãt: idcirco à recitandis tertij Cõcilij gestis auspicandum nobis censemus, à quo quidem diuinum illud Nicenum symbolum fuerat illustratum, ac in libro gestorum eius nonnulla secundi concilij decreta scripta sunt. Quod profectò conciliũ tertium, vt ipsum symbolum immutabile perpetuò permaneret, decreuerat. Vos ergo rogamus, tot ac tantorum patrum sanctorum voces, nostrasq; rationes & argumenta, quæ sumus in medium allaturi, benignè ac attentè audiatis. Quãdoquidem vobis probare promittimus, Christianorum omnium vnam esse Catholicam fidem, ad quam, accessionem aliquam fieri, aut quicquam ab ea nõ liceat auferri. In primis ergo Nicenũ symbolum, à trecentis decem & octo patribus Niceæ celebratũ, recitetur. Credimus in vnum DEVM omnipotentem, visibilium omnium & inuisibilium factorẽ, & in vnũ Dominum IESVM Christum filium DEI vnigenitum, ex patre, id est, ex substantia patris natum, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum, non factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt, quæ in cælo, quæq; in terra. Qui propter nos homines & pro-

propter nostram salutem descendit, & incarnatus & homo factus, ac passus est, & resurrexit tertia die, & ascendit in cælos, & ad dexteram patris sedet, & vēturus est iudicare viuos & mortuos: & in sanctum spiritum. Proferentes autem filium DEI aliquando, & anteaquàm nasceretur, nõ fuisse, & ex nihilo factum, aut ex alia hypostasi vel substantia, aut mutabilem vel alterabilem esse, sancta dei catholica & Apostolica Ecclesia anathematizat. Quo quidé symbolo P. amp. in tertio cõcilio recitato, Nestorianorum etiam hæreticum symbolum perlectum & improbatum fuisse cõstat. Legatur etiam eiusdem concilij definitio, vt idem Nicenum symbolum immutabile ac immobile permaneret, neminiq; fas esset, aliam fidem in posterum proferre. His igitur lectis, synodus sancta determinat & definit, vt fidem aliam ab ea, quam sancti patres in Niceno concilio, sancto spiritu congregati sanxerant, proferre aut cõscribere aut componere liceat nemini. Qui verò audere, qui ad veritatis viam, vel à Iudæis, aut hæreticis aut gentilibus venerint, ij si clerici fuerint, priuentur: si verò laici, anathematizẽtur. Hic duo nobis, amp. Patres, in dubium sunt vocanda: cur tertiũ Concilium inhibuerit, vt symbolum Nicenum neutiquàm mutari deberet, duo verò priora cõcilia nullam pro seipsis inhibitionem decreuerint. Nõ enim memoriæ proditum est, aut Nicenum pro suo, aut Cõstantinopolitanum Concilium pro Niceno suóve symbolo interdixisse. Et cur tertium idem concilium, nulla de secundo symbolo mẽtione facta, primi tãtùm meminerit, ac pro eo sanxerit. Ad primam quidem ambiguitatem, ex ipsius rei natura sumentes argumentum, respõdemus, quòd alienum esset à ratione, ac nimis arrogans & ineptum, si duo illa prima cõcilia suis pro symbolis ita terminassent, ac posterioribus suis interdixissent, vt eisdem symbolis quicquam addere, aut ab ipsis nemo auferre posset. Tertium autem concilium, cuius profectò authores priorum conciliorum patribus neq; numero pauciores, neq; dignitate aut virtute fuerant inferiores, cõuenienter sese creditur, maiorum suorum symbola ita probasse ac obsignasse, vt semper immutabilia permanerent, ab euãgelio sancto apostolorumque authoritate, ab vniuerso deniq; testamento capiens exemplum, quo planè nemini fuerat interdictum, quo minus quisque syllabam aliquam addere aut auferre posset. Posteriores tamen strictissimè prohibuerant, vt nulli Christiano id licere committere: vtpotè qui voluissent, vt honor maximus sanctis apostolis à cunctis mortalibus haberetur. Eiusdem igitur tertij cõcilij authoritate posteriores adducti, primis illis duobus symbolis parem honorem (vt paulò infrà probabimus) communi sententia tribuerunt: ita vt ambo ipsa symbola prò vno accepta, semper immutabilia permanerent. Item alia ratione eandem ipsam quæstionem dissoluere possumus, ab eius accidentibus argumentum sumentes. Inter nanq; primum Concilium, à quo diuinum illud Nicenum symbolum fuerat editum, ac secũdum, non parum sanè temporis interfuerat. In quo quidem temporis interuallo ferè triginta alia symbola à particularibus & priuatis concilijs prodita fuere. Quæ tametsi nõ ab illo primo differrent, quia tamen verbum, consubstantiale, auferebant, ob idqúe Christicolarum plurimos ad hęsitandum de fide cogebant, idcirco secundum conciliũ œcumenica præditum dignitate, propterea quæ particularibus illis concilijs longè excellentius ac validius, diuinam cõtra sancti spiritus inimicos rationem, accuratiùs explicauit & illustrauit, & ad euertẽdum hæreticum Apollinarij dogma, verbo huic, incarnat⁹, illud, ex spiritu sancto & Maria virgine, addidit. haud tamen posterioribus interdixit, quo minùs Christianum dogma dilucidiùs explanarent, volens vt eadem ipsa declarandi facultas in Dei Ecclesia perpetuò permaneret. Quam quidem opportunitatem Nestoriani hæretici nacti, diuinum illud Nicenum symbolum transformārũt, & ei diuersa impiaque dogmata addiderũt, ac suum hæreticum symbolum ediderũt, quod veluti veram eximiamque doctrinã hi, qui ad baptisma veniebant, ediscerent. Quo quidem multos post annos in tertio Concilio recitato, decretum fuit, vt in futurum mutandi Niceni symboli facultatem haberet nemo, vtpotè quod à Constantinopolitano symbolo nequaquam in aliquo discreparet, quandoquidem hoc in illo potẽtia videbatur inclusum, ita vt ambo, p vno (vt prædictum est) haberẽtur. Quam ergo idem tertium Concilium addendi auferẽdique potestatem haberet, eam omem sibi & posterioribus abstulit: vt re ipsa statim id declarauit. Nam verbum θεοτόκον, hoc est, Deiparam, vel Dei genitricem, quod tunc aduersus Nestorianam hæresim esse demõstrauit, Niceno symbolo noluit addere, quanuis ad dogma de Seruatoris nostri incarnatione, quàm maximè necessariũ fuisset. Nunc venio ad alteram quæstionem. Multis profectò fortissimis constat argumentis, duo illa priora symbola ab omnibus Concilijs generalibus pro vno suscepta fuisse, præsertim à tertio, vtpotè quod prius cæteris Concilijs, vtrunque vidit atque probauit. Et quanuis toto orbe terrarum simul ambo celebrarentur, de primo tamen symbolo tertium, cæteraque Concilia mentionem fecere: cùm pro ipsius

Universidad de Deusto
Biblioteca

primi concilij authoritate & existimatióe, quòd maiore patrum numero celebratum fuerat, quodque veluti cæterorum conciliorum fundamentum haberetur: tum etiá, quòd eodem ipso Niceno symbolo Christianorum plures, quique denuò baptizabantur, frequentiùs vterentur: tum denique, quòd alterum (vt sæpenumerò dictũ est) à primo potestate continebatur. Præterea vt boni oratores solent in foro rebus vsitatis magis inniti, ita etiam Conciliũ tertiũ, quo symbolo magis homines vti videbat, pro eo tãtùm decreuit atq; prohibuit: cùm præsertim secũdum symbolum, expositio primi, nõ autem ipsius aliqua mutatio, fuerit. Scio equidem vos nõ ignorare præstantissimi Patres, in hoc de tertio concilio libro multas beati Cyrilli literas scriptas esse: quippe qui Cælestini sanctissimi summi pontificis eidem Cõcilio legatus ac vicarius præfuit. Pars igitur tãtùm literarum earum, quas ad Ioannem Antiochenũ præsulem scripsit, quarum inscriptio est ,p vnione, quæque incipiunt ita, Gaudeant angeli, (si lubet) recitetur: Nequaquàm (inquit) tolerabimus, vt definita præscriptaq; fides, aut Nicenum symbolum ab aliquo immutetur: nullam nobis vel alijs mortalibus facultatem concedentes, vt aliquam eius dictionem mutare, aut vnam syllabam præterire valeant. Huius enim sententiæ recordamur, Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui, vtpotè qui non ex sese, verùm Dei patris spiritu afflati loquerentur, qui ex eo procedit, nõ autem alienus à filio secundum substantiæ rationem existit, & reliqua. Sancti Cyrilli sententiam amp. Patres, intellexistis, sibi simul cæterisque mortalibus inhibentis, vt ne literam quidem diuino symbolo possent addere. Quæ deinde sancti Cyrilli literæ post illud diuinum symbolum à generali quarto Concilio pro nostræ fidei fundamento susceptæ fuere. Ad cuius Concilij definitionem nunc venimus, qua quidem vtrunq; symbolum explanatum, ac pro vno fuerat habitum: inhibẽdo simul, vt nemini fas esset ipsum immutare. Quæ (si lubet) definitio recitetur. Sancta generalis synodus, benignitate Dei ac religiosissimorum optimorúq; Christicolarũ Valẽtiniani ac Martiani Imperatorũ Augustorum auspicijs in Chalcedonẽsi metropoli Bithynensis diœcesis, in sanctæ ac triumphantis martyris Euphemiæ basilica celebrata, ita decernit: Dñs & Deus noster Iesus Christus, ad suorum discipulorum fidem in se confirmandam, dixit eis: Pacem meã do vobis, pacem meam relinquo vobis: vt nemo Christianorũ à reliquis Christifidelibus pijs in dogmatibus differret, sed omnes vnam eandemq; veritatem sentirent. Quoniam autẽ callidissimus hostis in veris optimisq; ser-

Prou. 22. d

Quartum conciliũ.

Ioan. 14. d

monib⁹ zizania semp seminat, ac noui semper aliquid in veritatẽ molitur, idcirco idẽ Christus Dñs noster pro sua erga gen⁹ humanum benignitate prouidit, vt ij piissimi Imperatores Ecclesiarũ vndiq; rectores cõuocarẽt: vt ipso Christo coadiuuante, oẽm erroris ignoratiõisq; notã ab eius ouili depellerẽt, ac veritatis germinibus grex eiusdem pingueſceret. Quod eccè iam cõmuni omniũ sententia confectum esse videtur. Falsa nanq; dogmata sunt expulsa, & firma validaq; maiorũ nostrorum religio, nobis diuinũ illud trecentorum illorum decẽ & octo patrũ symbolũ prædicantibus, ac centũ quinquaginta patres alios, qui Cõstantinopolitano cõcilio symbolũ idem susceperant, summa laude extollentibus, respleudet. Quapropter Ephesini sancti cõcilij sequentes vestigia, cui Cælestini sanctissimi Romanorum pontificis tempore, Cyrillus Alexandrinus & Ioannes Antiochenus antistites præerant, necnon fidei nostræ normã & canones diligentissimè obseruantes, definimus ac terminam⁹, veræ ac immaculatæ nostræ fidei expositioné, hoc est, diuinũ illud Nicenũ symbolũ magni Constantini Imperatoris tẽpore celebratũ, semper debere splendescere, ac eorundẽ centũ & quinquaginta patrũ decreta, firma & valida esse, quippe qui ad hæresim euertendã, nostram aũt catholicam atq; Apostolicã fidem confirmandam, secundum concilium Constantinopoli celebrârunt. Quartũ etiam generale conciliũ, patres optimi, vtrunque symbolum pro vno solo susceperat, id non ignorans, ad perfectissimã veritatis intelligentiã singulum per se satisfacere. Rei autẽ perfectissimæ nil prorsus deesse creditur. Sed reliquũ eiusdem diffinitionis legatur. Igitur ad verã (inquit) nostræ religiõis notionem symbolũ hoc salutiferũ, ac diuinæ sapientiæ gratiæq; plenũ, perfectissimũ esse decernim⁹, quod patris & filij ac sancti spiritus perfectionẽ nos edocet, & incarnationẽ Dñi Christi fidelibus patefacit. Et ita frã: Vt hæc ergo diligentissimè accuratissimeq; cõcludamus ac obsignemus, idcirco sancta generalis synod⁹ definit atq; determinat, vt aliam fidẽ conscribere, aut cõponere, aut sentire, aut docere, licear nemini. Qui verò quippiã tale cõmiserint, aut aliud *cõmentum symbolum ex gentilibus, vel Iudeis, aut hereticis ad nostrã religionẽ venientibus, tradere fuerint ausi, si clerici, peuentur, laici verò, anathemate notẽtur. Sed de quarto cõcilio hactenùs. De quinto aũt generali concilio particula sermonis Ioannis Cõstantinopolitani pſulis in primis recitet. Propterea, inquit, vt nostræ fidei fundamentũ, iuxta sanctorũ patrum decreta, sacrorúq; normã, Dñi ac seruatoris nostri benignitate firmissimum maneat, summo studio incubuimus. Quid eñ ab eo piè po-

terit tolli? spe ducti, ea ratione Ecclesias inter se dissidentes facilè coniungi posse, ita vt Christifideles ab ineptis verbis abstinent, mentem autem suam diuino symbolo, quo baptizati sumus, adhibeãt. Quod quidem Nicena synodus sancti spiritus gratia memoriæ prodidit, Constantinopolitana verò susscepit, Ephesina probauit, Chalcedonensis denique obsignauit. Quam sanè nostram piam religionem quis vnquam ratione aliqua poterit euertere, quę malè credentium excusationem aufert? Hanc igitur firmam & validam complectentes religionem, omni vanitate atq; malitia vacui, ne dubitemus sanctam consubstantialem Trinitatẽ simul extollere, ac ipsam ita celebrare: Credimus in vnum Deum patrem omnipotentem factorem cæli & terræ, & cętera. qui quidem patres totum symbolum celebrârunt, quemadmodùm Ecclesia in præsentia vtitur. Legatur etiam pars hæc literarum Vigilij Romani pontificis, quas ad Eutychen Constantinopolitanum præsulem scripserat. Idcirco vnioni studentes, vestræ (inquit) Apostolicæ sanctæ sedi significamus, notumq; facimus, nos nostram fidem tenuisse, tenereq;, quã cùm à Deo optimo maximo seruatoreque nostro Iesu Christo sancti eius Apostoli accepissent, eã vniuerso mundo prædicârũt, ac ipsam deinde maiores nostri, præsertim ij qui quatuor generalia concilia celebrauerant, illustrârũt. Quæ quidem omnia cunctis in rebus ipsi quoq; complectimur. Nicenum à trecentũ decem & octo patribus celebratũ, qui sanctum symbolum, quod nostræ religionis doctrina creditur esse, primi exposuerãt, ac Arrij Arrianorumq; insaniam anathematizauerãt, necnon Constantinopolitanũ cõcilium comprobamus, quod eandẽ ipsam doctrinam dilucidauerat, ac diuinã sancti spiritus rationem illuminauerat, & Macedonij contra sancti spiritus processionem hæresim, ac Apollinarium impiũ, eorumq; fœtam damnauerat. Ephesinum præterea susscipimus, quod quidem maiores suos secutum, impium Nestorium, eiusq; scelestissima dogmata & secta improbauerat. Quartum denique Concilium, à sexcentis & tribus sanctissimis patribus celebratum, laudibus summis extollimus, quod, susscepto Niceno symbolo, definiuerat, vt qui aliud symbolũ docuissent, aut exposuissent, aut Ecclesijs sanctis tradidissent, anathematizarent. Nunc obsecro, patres amplissimi, sexti generalis Concilij decretum attentè, vt hucusque fecistis, audiatis. Sacrum generale ac illustre concilium, dei gratia & religiosissimi Constantini Imperatoris auspicijs in hac à deo seruata, & terarum omnium Imperatrice, regiaque ciuitate Constantinopolitana, nouaque Roma, in sacri palatij conclaui, Trullus vulgò nuncupato, celebratum, ita decernit: Dei patris vnigenitus, & verbum, quod nostri similis, sine tamẽ peccato, factus est homo, Christus verus Deus noster, Euãgelica voce palàm ita locutus est: Ego sum lux mundi. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Item: Pacem meam do vobis, pacem meã relinquo vobis. qua quidem diuina voce ac doctrina, mitissimus Imperator adductus, vtpotè qui se veræ nostræ fidei ducem, nedum impietatis inimicum acerrimum esse profitetur, hoc sacrum generale concilium conuocauit, ac Ecclesias huc cõuenire iussit. Quod quidem Concilium in effugandis impietatis tenebris, non multò antè obortis, sanctis verò patribus recta confectandis, omnia exacta concilia imitatur: Nicenum videlicet, in arrium mentis inopem, celebratum: & Constantinopolitanum, quod Macedonium sancti spiritus hostem, & Apollinarium impium damnauit: necnon Ephesinum, cõtra Nestorium, qui cum Iudæis sentiret, conuocatum: & Chalcedonẽ, quod Eutychen ac Dioscorum, homines maxima dei ira affectos, damnauit. Quintum deniq;, in hac ipsa regia ciuitate celebratum, quod Theodorum Mopsuestienſem, Origenem, Didymum, Euagrium, & quædam Theodoriti opuscula contra duodecim sancti Cyrilli capita, necnon & epistolam Ibæ inscriptam, quam Iba ad Marin Persen scripserat, condemnauit. Hoc igitur Conciliũ cæteris innitens, diuina omnia dogmata renouat, & impias opiniones refellit. Nicenũ autem symbolum libẽti animo susscipit, approbat, obsignat, quemadmodùm ab ipsis quoque Concilijs ad omnẽ hæresim Christianorum animas inquinantem, euertendam, susceptum probatumque fuerat. Legatur nunc pars hæc literarum, quas Agathon Romanus pontifex ad Constantinopolitanum Imperatorem scripserat. Quæcunq; à sanctis (inquit) maioribus nostris, necnon à quinque sacris concilijs canonicè, puro corde, summa religione & fide, ac sine ambiguitate decreta fuerant, ea ipsi quoque dubio procul seruamus, huic vni summo studio incumbentes, vt nil prorsus eorum minuatur, aut mutetur, aut quicquã ipsis addatur, verùm omnia in verbis atque sententijs eadem permaneãt. Et alibi: Cõstanti animo sumus, inquit, vt decreta à catholica & apostolica sede nobiscum pro fide tradità, seruemus atq; colamus, credentes in vnum Deum patrem omnipotẽtem, & reliqua. Nunc venio ad septimum & vltimum generale cõcilium, & dum eius definitio recitetur, obsecro vos, attentè audiatis. Sancta generalis ac illustris synod⁹, Dei gratia & religiosissimorũ Christianorũ Cõstãtini & Irenæ matris ei⁹ Imperatorum nostrorũ auspicijs in clara ciuitate Nicena, q̃ Bithy-

Ioan. 8. b

Ioan. 14. d

Vigilius.

Ista Græcus nõ ni. si 7. recipit Synodos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bithynienſis metropolis exiſtit, in ſanctæ Sophiæ baſilica ſecundò celebrata, cũctas catholicæ Eccleſiæ definitiones ſequẽdo, iubet ita: Chriſtus Domin⁹ noſter, qui nobis notionis ſuæ lumen largitus eſt, quiq́ue nos idolorum inſania & tenebris liberauit, vt ſua ſancta catholica atq; apoſtolica Eccleſia ſine ſorde maculaq́; ſeruaretur, ſuis ſanctis apoſtolis id ſe velle declarãs, dixit:
Matt. 28, c Eccè ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationẽ ſeculi. Quæ quidem promiſſionis verba nõ ſolùm illis, verùm etiàm nobis, qui per eos in ipſum credimus, facta fuiſſe putantur. At nõnulli ab illo noſtro acerrimo hoſte elati, munus eiuſmodi nihili pendentes, à recto tramite deuiârunt, & dum catholicæ Eccleſiæ decretis ſeſe opponunt, in veritatis intelligẽtiam peccant, & iuxta illud dictum: Axem aratri in errorem impulerant, ob idq́, nullos collegerunt fructus. Nanq; cùm ſancti homines cenſerentur, non eſſent tamẽ, diuinum ritum atque ordinatum euertere auſi fuerunt. Quibus Deus per Prophetam
Hier. 12. c inquit: Paſtores multi demoliti ſunt vineã meam, conculcauerunt partem meam. Impios enim homines, qui ſuo ingenio non mediocriter confiderent, ſecuti, ſanctã dei Eccleſiam Chriſto Deo noſtro conueniẽtem damnauerãt, ac nullam inter pietatem impietatemq́ue differentiam facientes, nomini ac ſanctorum eius imagines, idolorũ ac diabolorum ſigna credunt eſſe. Idcirco Chriſtus Dominus Deus noſter, quandoquidem à tanta taliq́ue pernicie ſuos peſſum iri non patitur, omẽs terrarum vndiq; præſules vt conuenirent, præuidit, vt nõ ſine diuino zelo à deo aſſlatorum ac fideliſſimorum Imperatorum noſtrorum Conſtantini & Irenæ, diuinę catholicæ Eccleſię traditiones communi ſententia obſignarentur atq; ſeruarentur. Rebus igitur omnibus perſpectis diligentiſſimè, ac veram rationem ſequentes, nil addimus, neq; tollimus. Verùm omnia catholicæ Eccleſię decreta, quamdiligẽtiſſimè ſeruanda cenſemus, necnon ſex ſancta illa Concilia generalia, in primis clariſſimum illud Nicenum, ac alterum in regia à Deo * ſeruata ciuitate
* conſeruanda Conſtantinopolitana celebratum, imitantes, credimus in vnum Deum patrem omnipotentem, & reliqua, & infrà: Omnes credimus, ita ſentimus, ita prudentes ac ſcientes conſcribimus: hæc eſt Apoſtolorũ, ſanctorum patrũ, omniũ deniq; benè credentium fides, quæ vniuerſum orbem terrarũ firmauit. Cumq́; Deum vnum in Trinitate adoremus, neceſſe eſt etiam venerãdas eius imagines excolamus: qui verò non ita ſentiunt, ſint anathema, & ab Eccleſia expellãtur. Ipſi nanq; veteres Eccleſiæ catholicæ ſanctiones ſuſcipimus, ac maiorũ noſtrorum decreta ſeruamus: qui verò quicquam addiderint, aut ab his, quæ ab ipſa Eccleſia tradita ſunt, abſtulerint, anathemati ſint adſtricti. Legat etiã hæc particula inſcripta de anathematibus, quã ſolet Oriẽtalis Eccleſia quotannis celebrare: Qui eccleſiaſticas, inqt, ſanctiões literis traditas, aut aliter memorię ꝓditas, reprobat, anathema eſto.

Lecta ſeptimi generalis Concilij definitione, Latini quendam vetuſtiſſimum librum in medium attulere: in quo quidem eadem ipſa definitio, ſanctumq́ue ſpiritum ex patre filioq́; procedere, ſcriptũ erat: quã de re non mediocris contentio in illa ſeſſione fuit orta. Nam Latini librum ipſum vetuſtiſſimũ oſtentabant: ac vehementer elati, eum cum Græcorum libro conferebant: tentantes ex patrum ſubſcriptionibus reperire, Græcos ipſa tantùm acceſſione excepta, conuenire videriſſent, viſi ſunt mirum in modum admirari, Græci verò ob temporis anguſtiam nil ad id reſpondere: veruntamen Latinis cõtendentibus, vt ipſa eadem definitio cum additione eiuſmodi recitaretur, benignè conceſſere. Deinde pater Epheſius orationem proſecutus fuit, dicens: Maiorum noſtrorum ſententias, patres ampliſſimi, quas vel in concilijs communi conſenſu ꝓmulgaſſent, aut Cõciliorum legati pro fide ſua declaraſſent, aut mutuis literis, priuatisve commẽtarijs memoriæ prodidiſſent, intelexiſtis. Quæ quidem literæ ac cõmentaria, &ſi priuatorum doctorũ fuerant, pro conſultis tamen conciliorum, communibuſq; ſentẽtijs habita ſuſceptaq́; fuere. Ipſi ergo, qui noſtros maiores plurimum verẽmur, quiq́; eorum decreta colimus, ac ipſorum execrationes timemus, acceſſioné ad ſymbolum factam ſuſcipere nolumus. Opportunum autem eſſe videtur, vt accuſatiõi ac rationibus noſtris (ſi lubet) reſpondeatis: quandoquidem ſatis eſt nobis, Conciliorũ omnium canones & definitiones, ac ipſorum rationes in preſentia recitaſſe. Nanque veſtra priùs ad hæc audita reſpõſione, aliorum quoq; ſanctorũ patrũ authoritates ac ſententias ad noſtrã cauſam confirmandã afferemus, quas vel publicè profitentes, vel quid quiſq; de noſtra religione ſentiret, literis mandantes, memoriæ prodiderunt. Vos aũt patres ampliſſimi, rogamus, nobis diſtinctè ac per capita dialecticorum more reſpõdere velitis: vt ipſi ratiões veſtras facilè valeatis, neq; cõponẽdi, diuidẽdiq; ratio-
nẽ benè ſcire, neq; ꝓfiteri ad quãuis nobis ꝓpoſitã queſtionẽ poſſe dicere. Verũ nobis ſimplicitas & modeſtia ſemp ineſt, vt quod à ratione nõ abſonũ ſit, id libẽter ſuſcipiamus, oppoſitũ aũt eius ingenuè abijciamus.

¶ Septi-

¶ Septimi cõcilij ſymbolum ſereniſſime Imperator, quod modò fecimus recitari, in vetuſtiſſimo volumine ſcriptum eſt, ita vt
ſic poſſit nemo ꝓterit ſuſpicari corruptum fuiſſe, cùm præſertim quidam hiſtoricus noſter, antiquus quidem ac literatus, inter alia id quoq; teſtetur, hoc ipſum ſymbolum in ſeptimo concilio recitatum fuiſſe. Tali proꝑterea ſymbolo cum hac additione vel declaratione, EX FILIOQVE, non mediocrem tribuimus authoritatem. Porrò autẽ, quoniam velle videmini, vt nos breuibus ac ſigillatim reſpondeamus, idcirco conabimur vobis pro viribꝰ ſatisfacere. Verùm vt id faciliùs aſſequamur, quod forſitan cauſa fuerit, cur vos quoq; clarè reſpõdere valeatis: operæprecium eſt, vt quæcunque modò recitata, ſcriptaq́; ſunt, ea ſimul conferamus. Quibus quidem memoria repetitis, eorumq́ue perſpecta conueniẽtia, ſequenti ſeſſione ad omnia faciliùs reſpondebimus. Tum iubẽte ſynodo, ad diem vigeſimam menſis eiuſdem ſeſſio fuit dilata.

¶ Die Lunæ vigeſima menſis Octobris,
IVL. Carnalis. Sexta ſeſſio Ferrariæ.

NVdiuſtertiùs, patres ampliſſimi, cùm vnà priuatim ageremus, id, quod à nobis ſæpiſſimè dictum fuerat, communi ſentẽtia repetiuimus, nos ad veritatẽ ſummа pace inueſtigandam, huc conueniſſe. In hanc igitur rem ſummo ſtudio mutuisq́ue officijs debemus incumbere, & alteri alteri eſſe grati. Qua quidem ſpe ducti, vobis eos libros libenter præſtare promiſimus, quos ſanctiſſimus pontifex haberet. Aſſentibus autem vobis pari ſtudio velle, nos proſequi, reuerendum Epheſium ac Nicenum rogauimus, vt librũ veſtrum de octauo Cõcilio per horam nobis mutuò darẽt. At illi noſtro deſiderio ſatisfacere noluerunt. Siquidem igitur ipſum hunc attuliſtis, benè euenit: ſin minùs, anteà quàm qꝑpiam agatur, vt afferatur iubete.
MAR. Id quod vobis promiſimus, patres ampliſſimi, libenter ſatisfaciemus. Verùm interea nequaquam impediri debemus, quo minùs negocium noſtrum proſequamur, præſertim cùm nobis videatur nõ expedire, ita librum ipſum vobis concedere, vt eo proſus priuati ſimus. Præterea, Concilium illud inter generalia connumerandum nõ eſt, quandoquidem non modò non ſuſceptum, verumetiam antiquatum fuiſſe conſtat. Ioannis enim & Adriani ſummorum pontificum tempore conuocatum fuit, ac Photium Conſtantinopolitanum antiſtitẽ condemnauit. Is deinde Ioannes aliud cõcilium habuit, quod item appellauit octauum, quod acta ipſius Concilij, quod vos octauum fuiſſe dicitis, improbauit, Photiumq́ue reſtituit. Cuius quidem Ioãnis pro Photio literæ, memoriæ proditæ ſunt, & adhuc extant. In quo planè concilio inter

alia fuerat decretum, vt hæc eadẽ ſymboli additio tolleretur, quod vos non ignorare putamus. Si quidem igitur ipſius concilij acta reprobata videntur, non eſt cõgruum rationi, vt de his aliqua mẽtio fiat, cùm alterum octauum cõcilium ſequi potiùs deberemus. Propterea tempore ex eo Cõſtãtinopolitana Eccleſia hucuſq; ſolet ita celebrari: Quæcunque in ſanctos patriarchas Ignatium & Photium ſcripta vel dicta ſint, anathema eſto. *eo in

Hoc metu vos libero, præſtantiſſimi patres, nam nil de ipſo Concilio recitabitur. Sed quoniam in eo volumine nonnulla ſexti ſeptimiq́ue concilij acta ſunt ſcripta, idcirco ea videre vellemus. nam de octauo Concilio nobis curæ non eſt. IVL. Carꝺinalis.

Hac ergo cõditione vobis hoc volumen libenter concedimus: abſonum enim eſſet à ratione, poſtpoſitis concilijs generalibus, priuati conuentus rationem habere. Sed de his hactenùs. MAR.

Ex veſtra longa oratione, patres ampliſſimi, ad quam equidem reſponſurus ſum, quatuor equidem collegimus capita. Initio nanq; ſymbola vel (vt rectiùs loquar) ſymbolum, deinde generalium conciliorũ decreta, tertiò Cyrilli, Vigilij, Agathonis, Cęleſtiniq́; literas recitaſtis. Poſtremò autem protuliſtis, vos tot tamq́; clariſſimos patres ita vereri, ac eorundem execrationes pertimeſcere, vt quicquã ipſorum dictis vel addere, vel ab eis auferre vehementer abhorreatis. Velim autem vos non ignorare, patres optimi, quam vos acceſſiõem & incremẽtum ſymboli appellare ſoletis, eam nos expoſitionem ac dilucidationem eſſe credere, qua quidem ratione à Romana Eccleſia in ſymbolo celebratur, &ſi prima orationis parte conati fuiſtis oſtendere, additionem ipſam ab ipſa Romana Eccleſia factã fuiſſe. Nam in ſecunda dixiſtis, nemini ratiõe aliqua fas eſſe, quicquam diuino ſymbolo addere: ex tertia verò parte creditis demonſtraſſe, incremẽtum illud, falſum ac inconueniens eſſe. Ex quibus oĩbus quartum illud caput cõſequebatur, vos ſanctorum patrum execrationes veritos, acceſſioné huiuſmodi nunq̃ ſuſcepturos eſſe. Hęc vos in ſumma. Ipſi autẽ cõtrà probabimus, quam vos acceſſioné & cumulum nuncupatis, eã potiùs diuini ſymboli explanationem ac declarationem eſſe. Deinde, nobis interdictum nõ eſſe, quo minùs expoſitiones huiuſmodi facere valeam⁹. Tertiò, declarationem ipſam veram & cõgruam eſſe. Poſtremò, plurimis ac fortiſſimis argumẽtis demonſtrabim⁹, cuiuis veritati Chriſtianos omẽs acquieſcere debere. Nunc venio ad primũ. Et quoniã in qualibet quæſtione abſolutas ac intelligibiles rationes deſiderare videmini, idcirco vobiſcum dialecticè agam. Rogo autem vos, me attẽtè audiatis. AND.

Nulla

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nulla expositio vel dilucidatio alicuius artis aut scientiæ, debet additio appellari, sed verbum, EX FILIOQVE, in verbo, EX PATRE, concluditur, eiusq; dilucidatio est, ergo verbum illud nulla ratione potest additio nuncupari. Porrò autem quoniam syllogismum hunc, quòd perfectus est, ac dialectico Canone factus, inficiari debetis minimè: ideo reliquum est, vt propositionẽ eius vtranq; veram esse probemus, quarum primam maiorem, alteram verò minorem dialecticorum more nominabimus. Maiorem autem sic demonstrandam putamus: Omnis additio vel augmentũ ex rebus extraneis fit, vt omnis schola philosophorum tenet, præsertim Aristotelis, qui in De generatione ac interitu libro inquit, Adueniente aliquo fit augmentum. Si quidé igitur omnis additio ex rebus extraneis fit, expositio verò atque dilucidatio ab intrinsecis, ac ijs, quæ in eadem ipsa re insunt, fole clariùs sequitur, cuiusuis scientiæ expositionẽ ex rebus his factam, quæ in eiusdem sciẽtiæ subiecta materia sint, additionem vel augmentum neutiquam appellari debere.

Nanq; si nullam inter expositionem & additionem differentiam posuerimus, multa profectò nobis acciderint incommoda. sacris enim literis additio facta fuisse videretur, & ad Nicenum symbolum secũda synodus accessiõem fecisse censeretur, quam tamen constat fuisse professam, quæcunq; protulerat, à suis maioribus accepisse, quẽadmodùm etiam Gregorius cognomento Theologus, qui in eadem secunda synodo affuit, ad Clidonium scribens, inquit: Nos fidei patrum sanctorum, qui ad Arrianã hęresim euertendam Nicenam synodum celebrauerant, nil vnquã antepositimus, neq; quippiam possumus preferre. Verùm eiusdem fidei sumus, ac semper erimus, addẽtes tantùm id, quod de sancto spiritu ideo imperfectè prolatum fuisset, quòd antehàc nunquam in controuersiam fuerat vocatũ, an pater & filius ac sanctusspiritus vna diuinitas sit, ipsumq; spiritum deum esse, nos oporteat credere. Et ex his verbis, præstantiss. patres, credere debemus, quamplurima fuisse à secundo Cõcilio declarata, quæ tamen minimè diceremus additiones fuisse. Nam in Niceno symbolo, Visibiliũ omniũ & inuisibilium: &, filium natum ante omia secula: &, in Spiritum sanctum Dominũ & viuificantem, neutiquam erant scripta, quę licèt ab ipso Concilio, symbolo fuerint addita, non tamen propterea putauit accessionem nouam ad symbolum ipsum fecisse, vt is beatus Gregorius testatur, qui nil aliud sentire profitetur, quàm quod Nicena synodus edidisset. Quinimmo si diligẽter vultis attẽdere, vobis notissimum fiet, nullum generale Concilium, post primum, celebratum fuisse, quod quicquam Niceno symbolo non addiderit, aut non ademerit ab eodem. Alterum enim Concilium, illud Niceni symboli, EX SVBSTANTIA PATRIS, prorsus abstulerat. Quartum verò Concilium, totum hoc, NATVM EX PATRE, ID EST, EX SVBSTANTIA PATRIS, in, CONSVBSTANTIALEM PATRI SECVNDVM DIVINITATEM, NOBIS AVTEM SECVNDVM HVMANITATEM, mutauerat, vt Eutychis hæresim euerteret. Apparet igitur manifestè, cuiusmodi rei declarationem non esse additionem: quod item ex ipsius reuerendi patris Ephesij oratióe ,pbare volum⁹, quippe qui respondens huic à se propositæ quæstioni, cur tertium concilium de Niceno tantum symbolo mentionem fecerit, de altero verò minimè, dixit, quòd ambo illa symbola vnum essent, nec in aliquo differrent. Syllabæ igitur & dictiones, quæ Niceno symbolo videntur appositę, nullam ad illud fecerunt accessionem, propterea quòd eundem symboli seruauerunt sensum. Maior ergo nostri syllogismi propositio, benè probata videtur, nullam videlicet declarationem esse additionem. Reliquum autẽ est, vt minorem etiam demonstremus, quod quidem maioris negocij est, ac maiori cõsideratione indiget, verbum, EX FILIOQVE, non quidem additionem, verùm expositionem esse. Necesse est enim, qui profitentur sanctum spiritum ex patre procedere, filium simul intelligant, ad quod eundem probandum, non nisi vestrorum sanctorum doctorum authoritatibus inniti, quibus quidem clarissimè demonstrabo, quemadmodùm ex patre, ita etiam ex filio Spiritum sanctum procedere. Beatus enim Cyrillus exponens hoc dictũ Ioannis, Ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis, inquit: Cùm Dei & patris bonorum essentialium filius particeps sit, eadẽ etiam ratione spiritum habet, quemadmodũ pater eundem habere percipitur, nõ quidem aduentitium aut extraneum, (Insipiens enim, immo vt meliùs dicam) insanus homo nis esset sic credere) sed quemadmodùm quisque nostrum, suum spiritum continet, ac ipsum ex viscerib⁹ suis emittit. Propterea seruator noster corporaliter spiritũ flauit, vt ostenderet, quemadmodùm spiritus ex ore humano corporaliter exit, sic etiam ipsum ex diuina substantia, vt Deo conuenit, profluere. Quibus verbis Cyrillus videtur concludere, quoniam si patris omnia bona filius secũdum suam naturam & substãtiam habet, id etiam habeat, necesse est, vt instar patris spiritum emittat, manentibus personarum proprietatibus. Vnde sequitur, filium sic se habere ad spiritũ, quẽadmodùm etiam pater. Ne autem quispiam crederet, nõ de ipso spiritu, verùm de quodam spirituali charismate vel gratia doctorum

Gregorius Theologus.

Sanctus. rem ipsum sensisse, dictum hoc Seruatoris nostri perpẽdat: Accipite Spiritum sanctũ. Porrò autem, quoniam in symbolo spiritus vnã triũ personarũ significat, necesse est, ꝓcedat ex filio, quemadmodum etiam patre. Sed forsan aliquis dixerit, sermonem ipsum de Spiritu, ambiguum esse, ita vt non spiritus personam significet. At nos ad ostendendũ huius oppositum, magnum Basilium adducemus testem, qui vos docebit, patrẽ & filiũ ac sanctũ spiritum sic se habere, vt neq; pater sine filio & spiritu, neque filius absq; spiritu possit intelligi. Qui spiritũ (inquit) intelligit, ipsum & eum, cuius est Spiritus, simulque filium mente concipit: qui autem hunc percepit, sanè Spiritum non seiunxit. Verùm consequenter secundum ordinem, coniunctim autem secũdum naturam ipsas tres personas intelligens, veram assequutus est fidem. Porrò autem, quoniam Spiritus CHRISTI est, & ex eo, vt inquit Apostolus: ideo quemadmodum si quis alterum extremum alicuius catenæ traxerit, procul dubiò catenã totam attraheret, sic etiam patrem simul & filium per eundem Spiritum traheret. Et si quis filium tenet, altera quidem patrem, sanctum autem spiritum altera parte tenebit. Fieri enim non potest, vt in eis seiunctionem aut diuisionem intelligas esse, vt filium sine patre, vel spiritum seiũctum à filio, & reliqua: ita patres amplissimi, diuinæ personæ se habere creduntur, vt qui vnam intelligit, alias quoq; percipere necesse habeat. Ex quo planè consequitur, vt qui patrem intelligit Spiritum sanctũ producere, is quoque necessariò credat, eũdem spiritum à filio produci. Neaũt oratio nostra incredibilis videatur, eundem ipsum Basiliũ attentè audiatis, qui filium probat habere quæcũq; pater habere creditur, hoc excepto, filium non esse patrem. Patrem (inquit) & filium protuli. Has mihi tene proprietates: filiꝰ ergo manẽs in esse filij, & quatenus filius est, omnia est q̃ pater, iuxta hoc nostri nomini dictum: Et mea omnia tua, & tua mea sunt. Imaginis enim omnia, rei sunt existentis. & cætera. Sermo Basilij, patres optimi, plurimùm nostræ sententiæ conuenit. Ergo patri simul & filio commune esse videtur, Spiritum sanctum producere. Multaq; alias rationes afferre poterimus, quibus notissimum fieret, quoniam spiritus ex parte procedere creditur, necesse esse intelligi, eundem spiritum ex filio quoque procedere. sed de his hactenùs. Importunũ enim videtur, hac de re in præsentia disputare. Sequẽti igitur sessione de hoc accuratiùs forsan agemus. Verùm Deus optimus maximus vtinam talem controuersiam è medio nostri tollat, ita vt in posterum haudquaquam nobis sit opus de hac re verba facere. Sed redeo vndè digressus sum, nullam factã fuisse dicebam additionem, quandoquidem declaratio, nulla ratione potest additio nominari, quæ minor nostri syllogismi propositio fuerat: ad quam quidem probandã, oportebat etiam declarare id quod scitu facile est, spiritum ex filio que produci. Quod ergo symbolo appositũ esse dicitur, id non additio, sed potiùs quædam symboli expositio ac explicatio est. Nunc venio ad secundam partem, qua quidem probare promisimus, quicquid sit illud, siue accessio, vt vobis: siue declaratio, vt nobis videtur, id quominùs fieri posset, nunquam fuisse prohibitum. Nanque si id esset augmentum, dubio procul foris venisset, & extraneũ esset. Cùm autem multas syllabas & dictiones vtrique testamento, nedum sanctorũ patrum decretis synodorumque definitionibus, appositas fuisse constet, neo fauente probabimus: sequitur, nobis non interdictum fuisse nec esse, additiones eiusmodi facere: quod sanè si quis negauerit, is nullo pacto poterit effugere, quin semel concedat, maiores nostros, qui symbolo ac maiorum suorum dictis addiderãt aliquid, sub anathemate esse. Præterea Paulus ait: Si quis vobis aliud, prẽterquam quod tradidi vobis, euangelizatus fuerit, anathema sit: ad eius tamen scripta accessiones non paucæ factæ fuerant. Multa etiam Nicena synodus Apostolorum symbolo addidit, multa secunda Niceno, multa denique protulit Ephesina, de quibus neque prima, neque secunda mentionẽ fecerat. Vetitum igitur illis videtur fuisse, symbolo noui quicquam apponere: declarare autẽ, minimè. nam ipsi ferè omnes anathemate deuincti essemus. Prẽterea idẽ Apostolus ad corinthios inquit: Litera quidem occídit, spiritus autem viuificat: quos quidẽ corinthios incusabat, quòd accuratius scripturæ, quàm opus esset, inniterentur. Non ergo ea debemus inspicere, quæ videantur occídere, in quo Iudæi vehementissimè peccant, quippe qui mentẽ à scriptura non esserunt, quod à nostris doctoribus mirum in modum repræhenditur, quorũ primus beatus Greg. theologus inquit: De nominibus non certabimus, si rem eandem significent. Vester item Gregorius cognomẽto doctor: Parum, inquit, curo de dictionibus: non em solũ in verbis, verumetiã in rebus apud Gregorium theologum pietas consistit. Porrò aũt oratio nostra de dogmate ac de re ipsa fieri videtur, in qua quidẽ si conuenerimus, haudquaquã in dictionibus discrepabim⁹. Siquidem igitur tantus doctor de dictionibus non curauit, nobis profectò multo minus de eisdem esse curæ deberet: sed suo loco diligenter tractabimus, an concilia prohibuerint, vt dictionum huiusmodi nulla prorsus additio fieret. Satis em̃ nobis in presentia fuerit, si constiterit, cur literarum ac syllabarum accessio refellenda non sit. qua in re hoc manifesto vtar exemplo: nam ipsi

Paulus Galat. 1.

2. Cor. 3. b

Gregorius Theologꝰ. Gregorius Palamas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſymbolũ Latiuè proferimus, vos aũt Græcè, alij verò lingua ſua: ſed quoniã idẽ oẽs ſentimus, ideo nullũ ex eo incõueniens poteſt accidere. Verũ dialectico argumẽto agam⁹, quod etiã bonis literis mediocriter eruditis patet. Oẽs ſcientiæ ἀξιώματα ꝓpria, hoc eſt, pronunciata, vel (vt dialecticè loquar) principia vel dignitates habent, q̃ tametſi multa poteſtate cõtineant, ac in ſeipſis ſua facultate plures concluſiones includant, eas tamẽ doctores ſyllogiſmis, inductionibus, exemplis, quouis deniq; argumẽtorũ gñe demonſtrare ac explicare ſolẽt, propterea tamẽ nemo proferret ſcientiam eorum diuerſam eſſe. Teſtis eſt Ariſtoteles in ſuis poſteriorib⁹ analyticis. Siquidem igitur & ipſi principia theologicas q̃, dignitates habemus, quibus in ratione diuina innitimur atq; credimus, ex his ꝓcul dubiò demõſtrare poterim⁹, ſanctum ſpũm ex filioq; ꝓcedere. Id ergo quod Romana Eccleſia ꝓtetur, patet additionẽ nõ eſſe. Ampliùs oſtendere poſſumus, additiones huiuſmodi poſſe fieri. Nam Paulus in quit: Vnus dñs, vna fides, vnũ baptiſma, vn⁹ Deus & pater omniũ. Ergo & vna Eccleſia. Vtrũ aũt & vna dignitas, an non? ſed de hoc aliàs. Eadem igitur Eccleſia diuerſis tẽporibus, ac vrgente neceſſitate, acceſſiones facere poterat. Quæ quidem facultas nunq̃ potErit auferri. Noſter eñ Seruator inquit: Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi. Quæ quidem oratio nequaquã ſignificat, vt Deus nobiſcum ſimpliciter ſit, ac nos ſimpliciter regat. Sic enim lapidibus & plantis, ac omnib⁹ animantibus ſemp ineſt, ac ſimpliciter ipſa gubernat. verũ ſemper nobiſcũ credit eſſe, nos ſua gratia vnaq̃ue religione ac fide coniungendo, quod proculdubio in ijs mẽbris videre nõ eſt, quæ diuerſa fide ſeiũcta ſunt. libera igitur Eccleſia videtur eſſe. Præterea ſi veſtra opinio vera eſſet, magnũ diſcrimen incurrerent Chriſtiani, ac magnum incommodum ipſis accidere facilè poſſet. Nam ſi aliquando emerſerit hæreſis, Eccleſia ſeſe nõ poſſet ei opponere. Secundum tamen concilium acceſſionem facere cœpit, hanc excuſationem afferendo, vt, ſi fieri poſſet, firmam & illæſam Eccleſiam ſemper eſſe, ſanè nulla eſſet opus additione. Sed quoniã quandoq; videtur periclitari, idcirco neceſſe erat acceſſionem ad Nicenum ſymbolum facere, vt ipſi quoque aſſerimus Romanæ Eccleſiæ cõtigiſſe. At ei fuerat interdictũ. Hoc equidem oſtendatis velim, cùm à maioribus noſtris nil aliud prohibitum fuiſſe conſtet, quàm vt nemini liceret diuerſam fidem proferre, aut componere, literísve mandare, vt in Epheſini concilij actis (vt benè noſtis) videtur, quòd cæteræ quoque ſynodi conſectantes, ſimili modo prohibuere, ſanctíque doctores, qui de ſyllabis & dictionibus priuatim fecerant mentionem, ad illud

Ephe. 4.a

Matth. 28.c

idem concilium ſe retulerãt. Poſteriores denique omnes ipſius tertij concilij prohibitionem eadem ratione ſuſceperãt, ne cui diuino ſymbolo diuerſas dictiones aliam fidem ſignificantes, liceret apponere. Neceſſe eſt igitur, verba omnia ad eundem ſenſum referri, eoſque, qui ſyllabarum & dictionũ meminerant, idem intellexiſſe, vt hæ dictiones eſſent fugiendæ, quæ diuerſam fidem ſignificarẽt. Quemadmodum enim diuerſus à noſtra religione ſenſus, vehementer eſt reijciẽdus: ita etiam verba fidem aliam ſignificantia, refellenda ſunt. Patet igitur, prohibitionem ipſam neutiquam cõtra nos facere, quodq̃ue vos additionem, nos verò dedarationem appellamus, id rem vnã eandemq; fidem ſignificare, & ad eãdem ſpectare, vndè liquet, nos nequaquam eſſe ſub anathemate. Alia quoq;, præſtantiſſimi patres, ad hanc rem plurimùm pertinẽtia dicere poſſemus, quæ ex quarti concilij actis collegimus. verùm opportunum eſt vt ſurgamus. Tum ſynodus decreuit, vt ad diem proximi ſabbati ſeſſio prorogaretur.

¶ Die ſabbati XXV. Octobris.

ſeptima ſeſſio Ferrariæ.

TVA venia & gratia, pater beatiſſime, ac necnon mitiſſimi Imperatoris ac ſanctiſſimi patriarchæ iuſſu, orationem noſtrã, quam proxima ſeſſione habuimus, proſequemur. Qua quidem oratione duo credimus oſtendiſſe, ſpiritum ex filioque procedere, quemadmodùm Romana Eccleſia profitetur, additionem non eſſe: ac nunquam interdictum fuiſſe, quo minùs acceſſiones huiuſmodi ab Eccleſia fierent. Reliquũ aũt nobis erat, duo altera demonſtrare, quæ tãc probare promiſimus, additiõem ipſam validè conuenientem, nedum veram eſſe, ac plarimum oportere, vt à Chriſtianis omnibus excolatur: etſi ſanctiſſimus ac ſummus pontifex, ac hi præſtantiſſimi patres, vnum tantum ſufficere crederent, vt demõſtraremus acceſſionem ipſam veram & congruam eſſe. Veritas enim perpendenda eſt. quandoquidem ipſa cognita, eius cõtraria facilimè diſſoluuntur, vt Ariſtoteles noſter teſtatur: quæ omnia vero cõſonant, falſo aũt (inquit) cõtra diſſonat verũ. conueniens igitur eſſet ipſius argumenti veritatem oſtendere, q̃ eo modo faciliùs vobis ſuaderetis, id Romanæ eccleſiæ dubio procul facere licuiſſe: ad quod quidem probandum cùm publicis & priuatis orationibus, tum certis libellis nos ſæpenumerò prouocaſtis, ea præſertim oratione qua pater Epheſius ex nobis quæſiuit, cur Romana Eccleſia acceſſionem ad ſymbolũ fecerit. His ergo patribus gratiſſimũ fieret, ſi veritas hæc eluceſceret. Nanq; cùm in dubiũ vocari nõ poſſit, declarationẽ ipſã à noſtris iorib⁹ noſtris fuiſſe factã: & ne fortè quispiam ambigeret, an tali eſſet op⁹ declaratione, idcirco nobis (vt ſuprà dictũ eſt) videbat opꝑ-

ræprecium, eiuſce rei veritatem oſtẽdere & aggredi, ex quo etiã credaretis, ipſam à Romana Eccleſia conuenienter, maxima præſertim vrgẽte neceſſitate, additam ſymbolo fuiſſe. Veſtra autem argumenta, quæ priuatim inter vos ferebantur, vt nunc nobis relatũ eſt, facilè poſſent refelli, quibus oſtẽdere credebatis, nos à ratione propoſita diuerſiſſe, ac nulla reſponſiõe ad veſtram orationem facta, ad valdè impertinentia veniſſe. Quorum neutrum, patres ampliſſ. credimus commiſiſſe. Si nanque vos (vt libuit) peroraſtis, à ratione non fuerat abſonum, ſi ipſi quoque ad libitum noſtrum reſponderemus, cùm præſertim oratio noſtra neq̃uaquam inepta videretur: ſed neqne (pace veſtra dixerim) impertinens fuerat. Nam etiã is, qui cauſam dicit in foro, aut in academia ſibi propoſitis argumẽtis reſpondet, quandoque ſolet diuertere, & aliquam concluſionem probare: cuius deinde veritate percepta, ad propoſitum reuertit: ita tamẽ, vt de iuribus petentis neutiquã minuatur. Sed ideo vobis videtur, nos nequaquã ad propoſitum reſpondiſſe, quòd nondum ad tertiam partem venimus. Quærentibus enim vobis, an nobis licuerit diuino ſymbolo q̃quam addere, aut verbum eius aliquod declarare, necne, id nos proculdubiò facere poſſe profeſſi fuimus. Sed cùm aliam huius rationẽ afferre nõ poſſemus, idcirco noſtrã ipſam declarationem, veram ac neceſſariam eſſe volebamus oſtẽdere: Quod planè caput orationis noſtræ tertium futurũ fuerat. De quo quidem non eſſet ab re (vt paulò antè dictum eſt) accuratiùs diſputare. Sed quoniã id grauiter ferre videmini, ac nobis enũciaſtis vos ad id minimè reſpõſuros eſſe, idcirco vt hac etiam in re vobis gratiſſimum faciamus, parte illa poſtpoſita, nõnulla alia proferemus, quibus & habita noſtra oratio explanabitur, quæq; ad ea, quæ ſuo loco ꝓtulimus, neceſſaria fuerint: ita vt omnes intelligant, nos ad propoſitum reſpondere, & an iuſtã in nos inuehendi cauſam habeatis. Vt autem noſtra oratio plana & intelligibilis ſit, ex his ipſis noſtrũ ſumemus exordiũ, quæ modò vos recitaſtis. Initio Nicenũ ſymbolum protuliſtis: quod cur feceritis, non ipſi videmus, quãdoquidem id videt nulla nobis ratione obſtare, neq, noſtræ ſententiæ cõtrarium eſſe. Noſtra eñ controuerſia eſt, an ſanctus ſpũs quemadmodũ ex patre, ita etiã ex filio procedat: & an Romanæ Eccleſiæ hoc declarare licuerit. Symbolum autẽ ipſum tametſi ſanctiſſimum ſit, ad propoſitum tamẽ neutiquam ſpectare videtur. Nũ illud ipſi non credimus? Num à nobis non ſuſcipitur? non approbatur, non excolitur, non celebratur? Num deniq; nobis idem & vobis commune non eſt? At pater Epheſius diuerat, ſecundũ & tertiũ conciliũ definiſſe, ſymbolũ illud immutabile manere debere.

Hoc etiam ipſi fatemur, non ita tamẽ, vt idẽ clarius ac lucidius reddi, ſi opus eſſet, non poſſet, ſed quæ ad eius veritatem ſpectarẽt, ea ſemper immota manerent. Nam quemadmodùm ſcientiarũ principia, omnia ſua poſteriora potentia continent, ac in ſeipſis includunt: ita etiam Nicenum ſymbolũ, Chriſtianorum doctrinam & fidem in ſeipſo implicitam continere, includereq; cenſetur, Illud enim, IN FILIVM EX PATRE NATVM, in Arrium hęreticum celebratum fuerat. Sanctum autem ſpiritum Deum eſſe, in Macedonium & Eunomium. Filium verò fuiſſe incarnatum & genitum, aduerſus Neſtorium. Immò ſi quis omnia diligẽter perpenderit, nullam prorſus præteritam inueniet hæreſim, vel futuram excogitabit, quæ non eiuſdem Niceni ſymboli facultate diruta fuerit, vel quæ deſtrui non poſſit. Siquidem igitur ſymbolum hoc pro noſtræ fidei fundamento celebratum fuerat, neceſſe eſt immutabile maneat, principiorum cæterarum ſcientiarum inſtar: quibus datis atque conceſſis, immotisque permanentibus, multas concluſiones doctores probare ſolent. Patet ergo, cur Romanam Eccleſiam ex ipſo ſymbolo neutiquã accuſare poteſtis, quod vnà cum tertij Concilij definitione velim iterum recitetur. Audiſtis, ampliſſimi patres interdictum ipſius Concilij vtraque lingua perlectum: quo planè nil aliud prohibetur, niſi vt diuerſa fides componi, vel literis mãdari, aut ab aliquo proferri non poſſit, quorum nihil ipſi benignitate Dei commiſim⁹: quandoquidem pauloantè probauimus, vnius ac eiuſdem eſſe religionis, profiteri ſanctum ſpiritum ex filio, quemadmodùm ex patre, procedere: quòd expoſitio, explanatio, declaratio, dilucidatio, id deniq; genus alia, additiones nõ ſunt, cùm diuerſam fidem nequaquam ſignificẽt. Conſtat ergo clariſſimè, interdictum illud minimè cõtra nos facere. Sed ad Cyrilli literas veniamus, quas ad Ioannem Antiochenum præſulem ſcripſerat: quę (ſi placet) iterum recitentur. Ipſi⁹ tertij Cõcilij authores, Patres ampliſſimi, præſertim idẽ ipſe Cyrillus, qui eidẽ præfuerat, ad eius definitionem ac interdictũ ſe referentes, priuatim cõſcripſerant. Siquidẽ igitur patres hi de fide tantùm diuerſa, non autem de verbis curabant, in dubium vocari nõ debet, *quia literæ quoque Cyrilli nõ eundem habeant ſenſum, vt ſingulas earundem literarum particulas accuratè conſiderãti patet. Nullã (inquit) vel nobis vel mortalibus alijs facultatem concedimus, vt aliquã ſymboli dictionem mutare, aut vnam ſyllabam præterire valeant, quorum neutrum in ſanctum ſymbolum nobis commiſiſſe videmur. Hæ ergo literæ in aliquo nobis non obſtant. Præterea ſcitu dignum eſſe exiſtimo, cunctas eiuſcemodi definitiones & decreta, præſertim illud, de quo paulo ſuperiùs

*quin

Universidad de Deusto
Biblioteca

rius dicebamus: post cõciliorũ decreta scriptum fuisse. Ergo quemadmodùm cogente necessitate, his non obstantibus interdictis, licebat Ecclesię declarare, diuinaq; dogmata illustriora reddere, ac ipsa christianos docere, ita etiam si quædam symboli particula à Romana ecclesia fuerat explanata, id vitio vertendum non est: neque quicquam cõtra definitiones & prohibitionem ipsam commissum fuisse videtur. Ampliùs, pater Ephesius vocauit in cõtrouersiam, cùr tertia synodus de prima tantùm fecerat mentionem, de secũda verò minimè: qui deinde sibijpsi rectè subtiliterque visus est respondisse, q̃ vtrunque earundem synodorum symbolũ pro vno solo dijudicabatur, quòd sensum vnum habebant, etsi quibusdam in verbis differre plurimùm videretur. Quam quidé responsionem ipsi suscipimus, ac ei nostra in controuersia innitimur: pariq; ratione credimus hoc nostrum symbolum diuersis vocabulis vnam eandemq; fidem significare. Hoc igitur tertij cõcilij interdictũ haud cõtra nos facere videtur. Sed Chalcedonẽse quoque legatur decretum.

IVL. Cardinalis. In Chalcedonensi concilio, patres optimi, Nicenum primò, deinde cõstantinopolitanum symbolum suit recitatũ. posteà verò concilium ipsum decreuit, hoc symbolũ ad perfectam nostræ fidei notionẽ sufficere: vltimò autem instar tertij concilij interdixit, vt aliam fidem proferret nemo.

ANDR. Etsi huiusmodi definitio, & interdictum, præstantissimi patres, nequaquã contra nos facit, tamen vt id omnes clariùs intelligant, nonnullas afferam rationes. Nam illustrissima synodus illa decreuerat, Cõstantinopolitanum symbolum ad incarnationis Dei filij dilucidatiõem, ac nostram fidem sufficere: quia tamẽ verbis clarissimis non constabat, idcirco nõnulla ei verba addiderat, nõnulla etiã ab ipso (vt patet) abstulerat: propter eatamẽ fidem ipsam mutasse, aut prorsus aliam fecisse nõ creditur. Interdicta igitur ipsa facta fuisse censemus, ne cui sensum ipsi⁹ symboli mutare liceret: nõ aũt, quo minus Ecclesia symbolũ ipsum in posterũ exponere, dilucidareq; posset. Sed velim à vobis amp. patres doceri, an sacratissimũ euãgelium perfectissimã nostræ religionis doctrinam præ se ferat. Equidem vos aliud nil puto, p̃ vestra summa pietate responsuros, q̃ cõsummatissimã fidei nostræ sciẽtiã in ipso cõclusam esse, licèt q̃plurimi Græcorum ac Latinorũ doctores, illud, necnõ apostolorũ symbolũ explanauerãt ac declarauerãt. Hęc igit̃ patris Ephesij sentẽtia vera videtur esse, totã sacrã scripturã ita nostris à maioribus fuisse probatã & obsignatã, vt addere vel ab ea quicquã auferre fas nemini sit. Propterea q̃ dicebat, idem quoque nobis de symbolo credendum esse. Euangelistas autẽ noluisse, quin aliquis eorum scriptis adderẽ posset: sed ipsorum fuisse sententiæ, vt talis inhibẽdi facultas suis posterioribus deferetur: necnon secundum concilium ipsorum euangelistarum vestigia sequutum, nequaquã interdicere voluisse. Hęc (pace vestra dixerim) in pagina sacra nõ extant. Immò Paulus ad Gal. inquit: Si quis vobis euãgelizauerit præter id quod accepistis, anathema sit. Et Ioannes in Apocaly. Si quis apposuerit ad hęc, apponet Deus super illũ plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis libri prophetiæ huius, auferet Deus partem eius de libro vitæ. Omnes ergo doctores sancti potuerant interdicere, ne cui liceret accessionem ad eorum scripta facere: posteriores tamen scripturam sanctam clariorem necessariò reddidere. Nam quoniam Arrius profitebatur Dei filium creaturam, alteriusque substantiæ à patris substantia esse, scilicet his verbis seruatoris innitens, Pater maior me est: ideo doctores sancti hac adducti necessitate, quanam ratione patre filius minor esset, declarauere: vt in posterum accidere poterit. Sanctum enim spiritum, Deum ac dominum & viuificantem profitemur, & qui cum patre & filio simul adoratur & cõglorificatur: ipsum tamẽ cæli & terræ factorem esse, neutiquam in symbolo celebramus. Ergo si noua hæresi quæreretur, cur sanctus spiritus, instar patris & filij, factor cæli terræq; non celebretur, nõne tum nobis necesse fuerit, vt conuocata Ecclesia quæstionem huiusmodi dissoluamus, ac veritatem ipsam prędicemus, sanctum videlicet spiritũ ita cęli & terræ factorem esse, quemadmodum pater & filius? Ecclesia igitur neque à tertia, neque à quarta, neq; ceteris à synodis ita præscriptis legibus interdicta videtur esse, vt cogẽte necessitate ambigua declarare non valeat. Sed quartę synodi definitio iterũ (si lubet) recitetur. Ecce, patres amplissimi, q̃ clarissimè patet, quidnam in hac quæstione dicendum sit. Synodus enim quarta decreuerat, ne cui liceret in posterum aliam fidem aut diuersum symbolum cõponere vel proferre, quorũ neutrum ipsi gratia Dei commisimus. Sed verbum illud, si suffecisset, diligẽtiùs rogo perpendite. Non enim synodus dixerat, sufficit: ita vt oratio ipsa sic intelligi debeat, si nulla hæresis emersisset. Nicenum symbolũ dubio procul satisfecisset. Sed quoniã prima insurrexerat hæresis, ideo necesse fuerat vt diuersis temporibus, fide tamen symbolo q̃ non mutato, diuersę fierent expositiones. Symbolum autem fuisse perfectũ, quemadmodùm pater Ephesius protulit, ob id q̃ nulla indiguisse additione, ratione duplici potest intelligi: vel quantum ad veritatem & fidem, vel quantum ad notionem pertineat. Ea igitur ratione ita symbolum fuisse perfectum, vt ei non esset opus accessione, fatemur: ob plurimam tamẽ hæresim ortam, necesse fuerat, vt accuratiori expositione perfectioriq; explanatiõe symbolum ipsum dilucidaretur. Rerum profectò necessitatem ac varios temporum *cursus sus patres amplissimi, considerare debetis. Homines enim mortales cùm sint, omniaque futura neutiquàm perspicere possint, necesse est, eadem semper Ecclesia maneat, eademque dignitate prędita sit: vt vsque ad seculi finem contradicentibus se opponat, ipsosq; redarguat, & refellat. His igitur fortissimis patet argumẽtis, nullũ obstare decretum, quo minùs ecclesia valeat dubia & obscura exponere ac dilucidare. Præterea post symbolum & decreta sancita, definitiones traditæ fuerant: quòd si valdè esset ignotum, quid pro religione ac bonis moribus esset in posterum declarandum: Propterea q̃ sæpissimè aliæ atque aliæ definitiones posteritati traduntur. Sanctorum igitur patrum decreta ita præfinita videntur esse, vt quemadmodùm diuersa denuò definitio traditur, ita etiam explanatio ipsi conueniens possit fieri. Porrò autem ipsi quoque concedimus, quod pater Ephesius protulit, nulli fas esse aliud symbolum tradere: ea tamen ratione, qua præsul ipse dicebat, Constantinopolitanum à Niceno neutiquàm discrepare, etsi plures illud syllabas ac dictiones habeat, huic verò multa vel addita, vel ab eodem ablata fuerint.

IVL. Cardinalis.

¶Sessione proxima, patres optimi, verbum, SI SVPPECISSET, ac totam ipsam orationẽ non accuratè exposuistis. Verùm, quod quæstionem nostram facilè soluerit, prætermisistis. Nam Chalcedonense concilium inquit, nil addentes vel auferentes, sed sanctum spiritum esse dominum declarantes, & reliqua. Qui quidem sermo erat in eos, qui sacræ paginæ innitentes, contra sanctum spiritum disserebant. Ex his itaque verbis quæ vos silentio prætеristis, luce clarius patet, ipsam nostram declarationem, EX FILIOQVE, talem non esse accessionẽ, qualem conciliorum decretis prohiberi cẽsemus, quemadmodum beatus Thomas in lib. contra Græcos hanc eandem quæstionem dissoluit. Sed ex quinti Concilij actis, Ioannis Constantinopolitani præsulis sermo recitetur.

ANDR.

¶Orationem nostram, patres amplis. ex quinti Concilij sententia, veram esse probabimus: vt Christifideles (inquit ipse Ioannes) ab ineptis verbis abstineant, mentem autem suam diuino symbolo, quo baptizati sumus, adhibeant, quod quidem Nicena synodus sanctispiritus gratia memorię prodidit, & reliqua. A cæteris tamen concilijs magna verborum mutatio eidem symbolo facta fuisse videtur, quam tamen ipsi declarationem esse dicemus: quandoquidẽ eorũ, quæ ad fidem pertineant, nulla prorsus in eo apparet mutatio. Non ergo Romana Ecclesia diuino symbolo quicquam addiderat, neque in posterum addet. Sed Vigilij literæ iterum legantur. Summus is põtifex, patres amplissimi, declarãs, quid de religione sentiret, id quod ipsi quoque credimus ac profitemur, memoriæ prodidit, vt aliam doctrinam & fidem aut diuersum symbolum nemo profiteri deberet, sed tantùm illud, quod Nicena synodus piè tradidit, Constantinopolitana verò ampliauit, ac Ephesina illustrauit. Idem igitur cum Vigilio volumus, idemque sentimus, qui nil prorsus decreuisse videtur, quod non ipsi quoque profiteamur, summoq; studio prosequamur.

¶Harum literarum vna particula, patres optimi, nostram quæstionẽ dissoluet. Ephesinam (inquit) suscipimus synodũ, quę maiores suos sequuta, Nestorium impium ac eius scelestissima dogmata sectamque damnauerat. Siquidem igitur ea ratione Nestorius fuerat damnatus, sequitur, vt hi, qui ea omnia quæ in symbolo sunt inclusa, profiteãtur, nequaquàm debeant condemnari: verùm hi tantùm, qui à symbolo diuersa sentiant: quandoquidem diuersitas dogmatũ solummodò prohibetur. Sed sextæ synodi decretum iterum recitetur. Nicenum eccè symbolum in primis susceperat, dein Ephesinum, posteà verò decreuerat, postremò autem interdixerat. Vndè vestra ex sententia sequeretur, eos, qui ipsius synodi decretis, nedũ qui symbolo addiderint, prophanos esse. MAR.

IVL. Cardinalis.

¶Breuitati studẽs ipsi, definitiones huiusmodi recitare noluimus. IVL Cardi

¶At plurimùm ad nos spectare videntur. Nemo enim crederet eos sub anathemate esse, qui eiusćemodi definitionum fuerant authores, quę non in symbolo celebrantur. Sed magna inter hos libros discrepãtia esse videtur. Nam in Constantinopolitano symbolo, quod ab Ephesina & Chalcedonensi synodo constat citatum fuisse, neque DEVM DE DEO, neque DE CAELIS, legitur in hoc libro. Operæprecium igitur est, hoc in vetustioribus libris inspicere. Est ne ita reuerende pater, an non?

¶Ipsi sanè symbolum celebramus, quod scripturæ relictũ fuerat. Si autem inter vos talis controuersia est, vos videritis. MAR.

¶Hic uon est scriptũ, DE CAELIS. In margine autem ita legitur: Nota Græcos qui celebrant, DE CAELIS, IVL. Card

¶Num vos, DE CAELIS non celebratis? RVTH.

¶Id ipsi celebrare solemus. IVL. Card.

¶Ergo cõuenimus, quemadmodũ in nostris libris est scriptum. Vndè autem vestra hęc ambiguitas orta fuerit, ignoramus. Siquidem igitur sic ab omnibus celebratur, quemadmodum in nostris vetustissimis libris inspicere. Est ne ita reuerende pater, an non? RVRH.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bris legitur,nullam ipsi tenemur reddere ra-
tionem,cur in libris vestris discrepantia sit.

IVL. Cardinalis. ¶ Hæc ideo protuli,vt ostenderem id addi symbolo potuisse,quod non esset alienũ à ratione:vt constat,post Ephesinũ interdictum,accessionem cõgruam ad symbolum factam fuisse.

ANDR. ¶ Sed neque ex sextæ synodi inhibitiõe, præstantissimi patres, potestis nos meritò incusare: quãdoquidem ipsa synodus de alia tantùm fide, diuersoq; symbolo sentiebat. Ipsi verò (vt suprà multis ac fortissimis argumentis probauimus) non aliam fidem colimus,neque diuersum symbolum celebramus. Nunc ad Agathonis literas veniamus: quas iterum,obsecro,recitetis.Sententia nostra,patres amplissimi, literis his confirmatur.Huic vni summo studio(inquit)incumbentes,vt nil prorsus eorum minuatur aut mutetur, aut quicquam ipsis addatur, verùm omnia in verbis atque sententijs eadé permaneant.Et infrà: Constanti animo sumus,vt decreta à catholica & apostolica sede nobiscum pro fide tradita,seruemus atq; colamus.Satis est ergo,vt in sententijs, hoc est,in significatione & intelligentia,rata maneant,iuxta illud Apostoli: Corde creditur Rom,10.b ad iustitiam.Fides autem non solùm in mẽte,verùm etiam in confessione cõsistit,quæ quidem non nisi verbis fieri potest. Porrò quoniam apud Aristotelem,voces sunt earum,quæ sunt in anima,passionũ notæ,animorum videlicet affectus significãtes:idcirco quid quisque profiteatur, intelligi benè non poterit, nisi verba menti conueniant, vt exemplari exemplum. Benè ergo credimus non licere,verba rationi contraria, vel diuersam significãtia fidem,apponere symbolo. Paulò verò suprà probauimus, declarationes ad perfectam intelligẽtiam pertinentem,non esse vetitam.Agathon igitur summus pontifex, verba diuersam tantùm fidem significantia prohibuerat.

IVL. Card. ¶ In Agathonis symbolo,patres optimi, nonnulla sunt verba, quæ Constantinopolitano symbolo,multis alijs ablatis, is addiderat.Nam abstulit quidem hęc,& in vnum nominũ Iesum Christum,& ex patre natum ante omnia secula:nec non,lumen de lumine,Deum verum de Deo vero,genitum,nõ for.*& quę factum. Hæc autem addidit,quæ in cælo*& in terra.Quæ quidem verborũ accessio, declaratio potiùs quàm additio debet nuncupari:quæ declaratio(vt sæpè ac sæpiùs dictũ est)nullis præscriptis legibus prohibetur. Siquidem igitur Agathoni licuerat Constãtinopolitano symbolo non minùs addere, quàm ab eo verba plurima auferre, non tamen propterea ipsum accusatis,cur nos paruæ huius additionis,ex filio, quæ verum significat,tam vehementer arguitis?

ANDR. Probitas ergo & innocentia nostra ex his quę diximus,explorata est,ac nos immeritò à vobis incusari. Nunc autem ad septimam synodum venimus,cuius in primis symbolum recitetur.

IVL. Ca Maxima librorum nostrorum discrepantia videtur esse. Nam in nostro vetustissimo scriptum est,EX FILIOQVE,in vestro autem minimè.Sed de hoc aliàs.

AND. Symboli particulam, EX FILIOQVE,à septimo generali concilio constat celebratam fuisse:sed hoc aliàs accuratiùs perscrutabimur.Symbolum autem dixistis, à maioribus nostris ita probatum & obsignatũ fuisse,vt nulla ratiõe mutari liceat,quemadmodùm ex eo cognosci potest, quòd verbũ θεοτόκος,id est, Deipara,in symbolo neutiquàm celebratur.De qua cùm esset Nestorij temporibus vocatum in dubium,an mater DEI nominari deberet, nécne, habita diligenti consideratione,concilium definiuit, vt vera DEI mater appellaretur,quod tamen symbolo (vt dicitis) nolens addere, decreuit, vt in actis eius conscriberetur,posteritatique traderetur. Quæ omnia patres amplissimi,concedimus, ac vera fatemur esse. Sed ideo necesse nequaquàm fuisse, vt verbum illud symbolo adderetur, quòd pluribus alijs symboli verbis cognoscitur, Mariam virginem Dei genitricem esse. Nam ex patre natum, & consubstantialem patri,(filius enim Deus est,quemadmodùm etiàm pater)ampliùs & incarnatus,& homo factus:omnia hæc in symbolo celebrata,proculdubiò Deũ & hominem natum esse significant.Præterea, tametsi definitiones & symbolum in aliquo differunt, in pluribus tamen conueniunt. Nam differre quidem videntur,quòd plura eorum, quæ ad fidem pertineant,à definitionibus quàm à symbolo continentur, (de quibus in præsentia dicere non est opus.nam multa volumina decretis eiusmodi plena sunt) conueniunt autem, quòd simul ad nostram spectant religionem. Propterea nostri maiores ipsius symboli ac decretorum omnium authores,pro cunctis similiter interdixerant,vt symbolum pariter & decreta,vim eandem habere ostenderent. Vndè euenit, vt eorundem symboli ac decretorum præuaricatores,in quibusdam conuentibus anathemate fuerint deuincti, non tamen propterea Christifidelibus visum fuit, fidem in aliquo diminutam fuisse. Virginem autem DEI genitricem fuisse,tantundem est in definitionibus fuisse repositum, ac si in symbolo celebratum fuisset. Quod tamen si patres ij facere voluissent, his quæ suprà duximus, rationibus procul dubio potuissent, quemadmodum posteriores synodi,multa symbolo verba addiderunt, quæ non ita,vt verbum, DEI GENITRIX, necessaria fuisse videntur. Illis enim synodis exploratum fuerat, quæ de seruatore nostro in Niceno symbolo celebrantur, quàm

IVL. car. quàm maximè satisfacere.
In hoc valde dissentire videmur, si omnia post primum cõcilia generalia,verbum, deiparam,addere symbolo voluissent, vtrũ potuissent,an non. Et si Chalcedonense concilium,quod materiam hanc tractauerat,id fecisset,an prophanum fuisset. Respondeat ergo pater Ephesius, respondeat,inquam, affirmet,vel deneget. ¶ Non necessarium esse videtur,vt ad hoc solũ respondeat, verũ tota intellecta oratione, vobis ad omia respondebitur.

IVL. car. Videre videor mentem vestrã,patres amplissimi. Creditis enim sanctos Chalcedonensis concilij authores, fuisse prophanos, si verbum, deiparam, symbolo addidissent. At si synodorum dignitatis rationem habere volumus,eandem cunctis facultatem fuisse credemus. Sin autem ipsarum authorum numerum considerare velimus, in Ephesina sanè 200.in Chalcedonẽsi verò 600. & 30. patres fuisse constat,qua quidem ratiõe hęc illa dignior, maiorisq; potestatis fuisse videretur.

AND. Satis nobis videtur,patres amplissimi,vestris quæstionibus respondisse, ipsasq; dissoluisse.Nam symbola,& decreta,diuinaque dogmata,necnon sanctorum literæ, quas in medium protulistis, in hoc conuenire videntur,q; cuncta significant, nemini Christifideli licere diuino symbolo fidem aliam addere,literisve mandare,aut quouis modo proferre, quandoquidem patres hi de veris nihil curauerant. Ipsi autem demonstramus Romanam ecclesiam, neq; nominibꝰ neq; verbis, neque aliqua ratione diuersam fidem posteritati prodidisse.Patet etiam illud, EX FILIOQ; quod ipsa Romana ecclesia solet in symbolo celebrare, nequaquàm fuisse vetitum.Sequitur caput vltimum, explicare, ac multis argumentis probare,Romanæ ecclesiæ licuisse particulam ipsam dilucidare prædicareq;, cùm præsertim sanctorũ patrum sententia mota,magnorum principum authoritate adducta, magna denique necessitate coacta fuerit. Propterea q; maiores nostri huic sententiæ facilimè acquieuerant,quemadmodùm vos,qui proborũ parentũ,ibi filij esse cẽsemini,facere ac sentire nobiscum deberetis. Sed nunc sanctorum doctorum authoritates in medium asseramus,ac in primis Augustini illustrissimi Latinorum doctoris,quem quinta synodus confecrauit,quippe qui multis in locis,præsertim in libro de Trinitate, sanctum spiritũ ex patre filioq; procedere, scriptũ reliquerit.Idem etiam clarissimus doctor Ambrosius literis mãdauerat. Idem Gregorius nostra testatur.Hilarius etiam (quem magnum appellare soletis) eandem sententiam in libro de Trinitate reliquerat. Quorum omnium doctorum sententiam si diligenter perspexeritis, proculdubiò cognoscetis Ro-

manam ecclesiam nil absoni, nil incongrui, nil denique quod cum sanctorum patrum dogmatibus pugnet, p̃fiteri. Sed vt veritas meliùs illustretur, nonnullos etiam vestrorum Doctorum testemur. Nam Magnus Basilius in epistola ad canonicas, naturalem patris & filij, sanctiq; spiritus ordinem describit:Sanctus spiritus (inquit) patri quidem & filio connumeratur, cum supra omnem creaturã sit,ordine verò tertius est, vt Euãgelista nos docet, Domino dicente: Euntes Marc. 16. in vniuersum mundum, baptizantes in no- Matth. 28.c mine patris & filij & spiritus sancti. Qui autem eum præponit filio, aut superiorem patre dicit,hic contradicit DEI traditioni, & alienus à sana fide est, quã accepit, »laudatio- »baptizate. nis formã non seruãs. Et post pauca: Quare si quis hunc ordinem peruertit, ipsam personarum existentiam & totam fidem inficiatur.Beatus item Gregorius magni Basilij frater,ac in dignitate & doctrina ipso nequaquàm inferior,inquit,filium immediatè ex patre esse, idq; ipsius filij proprium esse. Athanasius etiã: Qualem ordinem (inquit) & naturam filius habet ad patrem,talem ordinem & naturam spiritus habet ad filium. Sed ad eundem Basilium redeamus, qui Za- Zach.4.c chariæ illud,aurea lampas, exponens: Quẽadmodùm (inquit)pater naturaliter ac essentialiter sanctũ spiritũ habet, ità etiam filius eundem sanctũ spiritum habet. Beatus quoq; Ioannes Chrysostomus super Ioanne Euangelista: Omnia (inquit)filius est, quæ & pater,hoc & excepto, q̃ ille quidem est genitor, hic autem natus. Sunt etiam alij Orientales doctores, qui hanc sententiam memoriæ prodidere,de quibus suo loco dicemus. Nunc autem quandoquidẽ tota nostra difficultas videtur esse in verbi, procedere,vi percipienda, idcirco nonnullos vestros doctores in medium producemus, cõplures verò alios ad aliud tempus seruabimus,qui omnes professi fuerant, sanctũ spiritum ex filioque procedere, In primis igitur Simeon Metaphrastes vestris in ecclesijs celeberrimus accedat, qui in B.Dionysij Simeon Metaphra. vita inquit: Terminum corporeæ peregri- stes. nationis accipit,& quæ spiritus sunt,spiritualiaq; exercet,ac in cælos Christi meus assẽdit,ad paternamq; sedem reuertitur, & spiritum qui ex ipso procedit, discipulis suis demittit, vt ipsi gentem infidam regant. Ex huius sancti sententia, præstantissimi patres, apparet, spiritum ex filioque procedere,quemadmodùm Romana Ecclesia p̃fiteatur,verum esse. Quam enim apud Græcos genitiuus casus vim habet,eãdem apud Latinos ablatiuus sibi vendicare videtur. Anastasius etiam de monte Sina veniat, qui Anastasius de monte in sermone de nostris veris dogmatibus Sina. inquit: Ex corporis proprietate ac membrorum analogia similitudineq; capientes exemplum, diuinarum personarum

Universidad de Deusto
Biblioteca

relationem,mutuamque dependentiam cõprehendimus. Sic enim spiritus oris eius, hoc est,Dei,sanctusspiritus nominatur,cùm os vnigeniti sit. Rursus:Spiritus qui ex ipso procedit, & mittitur, non solùm ex patre, verumetiam ex filio.Legatur & Theodoriti dictum, ac ad ipsum Cyrilli respõsio.Sed accedat magnus ille vester doctor Epiphanius, qui super his dictis, Ille me glorificabit,quia de medio accipiet, & annunciabit vobis,dicit ità:Si ergo à Patre procedit, & de meo accipiet,dicit dominus,quemadmodùm nemo patrẽ nouit nisi filius, & nemo filium nisi pater: ita equidem proferre audeo,vt spiritum nemo nouerit, nisi pater & filius,à quo procedit & accipit. Hæc sunt doctorum vestrorum sententiæ, pluribus alijs omissis,de quibus in præsentia mentionem facere nolumus, quibus Romana Ecclesia innixa,non putat quicquam aliud celebrare,quàm quod sancti conciliorum generalium authores,ac eorundem posteriores,nobis tradiderant, maior pars quorum, vt Anastasius & maximus testantur, in ipsis concilijs fuerat:ergo verum est,EX FILIO q̃; proferre,idq; necessariò additum, quemadmodùm Orientalis ecclesiæ patres hæreticorum importunitate coacti, multas symbolo particulas declarauerant. Nanq; Nestoriana secta in Orientali Ecclesia prædicabat, sanctum spiritum,neq; ex filio esse,neq; ab eo esse accipere, vt ex Nestorij symbolo patet.Theodoritus quoq; ab eo ipsius Nestorij conscius,illud Pauli: Spiritus filij, declarans,dicebat ibidèm sanctumspiritum non accipere esse à filio. Propterea Cyrillus literis mãdauit,sanctumspiritum esse per filiũ, ac filij esse,& ab ipso profluere: quam profectò sententiam non dixisset, nisi coactus fuisset hæreticorũ ipsorum opinionẽ euertere,quemadmodùm etiàm Romanę Ecclesiæ contigit. Nam maximo in Gallia & in Hispanijs schismate imminente, cùm iam ex filioq;,passim celebraretur, Romano põtifici fuit necesse,in multorum Occidentalium amplæ dignitatis magniq; consilij patrum conuentu,addito ex filioque, symbolum magìs illustrare, nequaq̃ sanè putanti quicquam indigni committere, quippe qui non fuerat nescius,conuentus multos ante primam Nicenam synodum celebratos fuisse,initio Antiochiæ contra Paulum Samosatenum,deinde Ancyræ aduersus eos, qui reuertentes ad fidem,à qua tormentorũ metu defecerant, recipere recusarent. Posteà verò Neocæsareæ, quos tamen conuentus omnes synodus ipsa Nicena comprobauit, nonnullis eiusdem Neocæsareen conuentus de septem diaconibus actis exceptis, quæ cùm probanda non essent,refellit.Conuentum etiam Sardensem, Occidẽtalem posteà nuncupatum,Constantini temporibus celebratum,synodus secunda suscepit:ad quẽ cùm 70.patres Orientalis Ecclesiæ conuenissent, in ipsum intrare noluerant, quòd patres Occidentales Paulum & Athanasium excludere noluerunt, qui quidem patres,Nicenæ tum synodi gesta ab omnibus Christianis suscipi ac excoli debere, decreuerunt. Quod quidem decretum secunda deinde synodus sine vlla controuersia cõfirmauit.Sed rem altiùs repetamus. Imperãte Constantino,magni Constãtini filio,Cõstantius frater eius cum Arrianis hæreticis conspirabat, maximo sanè desiderio affectus,ipsius Nicenæ synodi acta rescindere, ipsamq; piam doctrinã funditùs euertere: q̃ summus pontifex ægrè ferens, Imperatori scripsit.is autem Constantio fratri suo minatus est,se ei bellum acerrimum illaturum, nisi à tali proposito recessisset. Propterea Sardense ipsum particulare concilium fuit celebratum,quod in tertio secundæ synodi canone, Occidentale (vt suprà dictum est) nuncupatur.In quo sancitum fuit, trecentorum decem & octo patrum fidem in prima synodo truditam,veram & sanctam fuisse atq; ab omnibus Christifidelibus complectendam & excolendam. Quam deinde sanctionem ipsa secunda synodus approbauit,vt in hoc Græco de Ecclesiastica historia volumine legitur.

Ioann. 16.b

Matt. 11.d

Gal. 4.

Quisnam est author huius voluminis?

¶Hermeus. ¶Est ne ratiõi congruũ, vt in synodo historiæ innitamur?

Ad cognoscendum res gestas,serenissime Imperator, historia vti debemus. Nam & euangelium, ac vetus sacra scriptura, historiæ,posteritati tradita fuerat.

Historiam illam in nostra religiõe debemus suscipere,quam maiores nostri probauerunt,aliam verò minimè.

De Romanorum, aut Græcorum,aut regum bello historia, mitissime Imperator, in synodo nequaquàm vti debemus. Sed cùm historia hæc Ecclesiastica mera sit, in qua cuncta omnium synodorum acta, & patrum sanctorum definitiones & canones explicantur,cur ei crẽdendum non est, cùm præsertim in vestro Græco, nedum in nostro volumine,res eædem narrentur? Sed(vt lubet)humanissime Imperator, omissis hisce vndè digressi sumus,reuertamur. Vt nostræ fidei veritas,patres amplissimi, dicebamus, magìs illucescat,magna præsertim vigente necessitate,Romanam ecclesiam hac vera particula ex filioque superaddita, symbolum declarasse ac dilucidasse. Sed si qs quæret, cur ad id cæteras Ecclesias conuocarit, noluerit,ingennè respondebimus, incertum nobis esse, an non fuerint conuocatæ. Deinde Romanam Ecclesiam ad conuocandas ipsas, nequaquàm obstrictam fuisse. Nobis nanque notissimum est,veteres illas synodos diuerso patrum numero fuisse celebratas.Primam videlicet trecentorum decem & octo,alteram 100.& 50.tertiam 200. quartam verò 630.& quæ q̃que pauciores patres decreuerant, ea sinè controuersia à cunctis suscepta fuisse, vt septimæ synodo contigisse constat. Cui posteaquã Constantinus Imperator se literis excusauerat, cur plures præsules non conuenerint, nec ipse adesse potuerit, & magnis negocijs fuerat impeditus,eam magna veneratiõe suscepit, ac eius acta probauit. Siquidem igitur tot Occidentales antistites ꝓsente summo pontifice,cui ad celebrandum concilium summa facultas fuit,& est, vt vestri quoque doctores testantur,concilio celebrato symbolum declarauerant, nihil referre videtur, si nonnulli præsules abfuerunt. Accedat autẽ Stephanus doctor vester,ac testetur iniussu summi pontificis synodum celebrari non posse. Qui cùm vidisset quosdam Constantinopoli congregatos,magno affectos consilij conuocandi desiderio, eos vehementissimè increpauerat,dicẽs: Quonam pacto iniussu summi pontificis, ac eius absente vicario,concilium conuocare celebrareq; potestis? Veniat & B.Cyrillus, qui Cælestini vicarius(vt prædictum est) Ephesinæ synodo præfuit, ad quam cùm Ioãnes Antiochenus præsul seriùs venisset, Cyrillum increpauit,& se suisq; socijs absentibus, eam iam cœperit celebrare,propterea q̃ volebat eius acta rescindere. Cui Cyrillus respõdit,satìs ei fore consultum, si in synodum introduceretur,ipsi autem nõ licere acta synodi reprobare,ita vt quæ ante ipsius Ioannis aduentum acta fuerant, firma validaq; permanssissent. Ergo nec vobis conuenit, patres amplissimi, Romanam Ecclesiam incusare, Q̃ inconsultis vobis symbolum declarauerat.Præterea cur à Romana Ecclesia conuocari deberetis, si non inscij quemadmodũ iam diu symbolum celebraret ac prædicaret,non solùm ei contradicere noluistis, verumetiam longum tempus cum ipsa coniũcti fuistis? Ex quo quidem facimus cõiecturam, vos ob eiusmodi symboli declarationem haud in nos commotos fuisse, neque à nobis seiunctos.Propterea S.Maximus dicere solebat,Romanam Ecclesiam ab Oriẽtali immeritò accusari. Cuius literæ ad Marinum scriptæ legãtur.Quibus quidem Græce recitatis,atq; à Colossensi præsule Latinè expositis,Nicolaus Græcorum interpres,habita dicendi facultate,dixit ità:

Symbolum Ioannis Rõ. pontificis Tom. 6. legendo.

NIC.

Non bene pater reuerende interpretatus hoc dictum es, dicens, sanctum Maximum literis mandasse,Græcos vnicum sanctiſpiritus principium cognouisse.Non enim ex his literis hic sensus elicitur,verùm Græcos filium sancti spiritus causam neutiquàm facere,quòd vnicam filij sanctiq; spiritus causam patrem nouerant.

AND.

Tum præsul Colossensis: De his,inquit, suo loco dicemus,quando etiam demõstrabimus sanctum ipsum hanc intelligentiam habuisse. Porrò autem sit satis nobis, probasse,beatum Maximum putasse Romanam Ecclesiam iniustè incusari. Sed videamus & aliud dictum eius.

Tum Nicolaus: Noueritis,inquit, patres amplissimi,dictum hoc non fuisse Maximi, sed ab alio scriptum post schisma fuisse.

NIC.

Tum Colossensis:De his inquit, aliàs accuratiùs agemus.Nunc autem ex his hãc habemus conclusionem, summũ illum pontificem sextæ synodi tempore fuisse,vt eis scriptis cognoscitur,quandò etiam symbolum cum particula, ex filioq;, non ignorantibus vobis,Romana Ecclesia celebrabat.Nequaquàm ergo ꝓferre debetis, id inscientibus vobis additũ fuisse. Ampliùs ex septimę synodi actis apparet, particulam ipsam tunc ꝓbatam,susceptamq; fuisse. Constat nanque synodum ipsam nullam de Niceno Constãtinopolitanoque symbolo mentionem fecisse, quemadmodùm fecerant priores:propterea quia cunctis iam fidelibus notum fuerat,vtrunq; simul pro vnico susciendum, ac nullam de symbolo controuersiam esse. Prætereà ex Tharasij Constantinopolitani præsulis literis,in tertia eiusdem synodi sessione scriptis,apparet, sanctum spiritum ex patre per filium procedere, quod idem esse ꝓbabimus,ex filioq;. Siquidem igitur soli Tharasio id egisse licuerat, cur nõ Romano pontifici cum tot Occidentalium patrum concilio licebit?Prætereà vetustissimum septimæ synodi librum habemus, in quo plane sanctum spiritum ex filioq; ꝓcedere scriptum est,vt multis etiam alijs annalibus cõstat,argumentisq; plurimis ipsi demonstrare possemus. Sed quoniam sessiõe proxima octaui concilij,meministis,ideo quædã nobis ad ea priùs dicenda sunt, quæ nobis tũc obiecistis.Photius nanq; Romanæ Ecclesię inimicus acerrimus, nullam de symboli additione faciens mentionem,in Nicolaum ac Adrianum summos pontifices literis inuectus est plurimùm. Qui cùm in eos meliorẽ inuehendi materiam habere non potuisset, q̃ ipsos ꝑuaricatores legis, anathemateque notatos esse probare, id tamen nequaquàm fecisset: argumento maximo est,Romanam Ecclesiã à vobis immeritò accusari. Ampliùs Romana Ecclesia, summusq; pontifex ab eodem ipso concilio, sciente quonam modo symbolũ celebrarẽt, & ꝑdicarẽt,summoperè laudantur, ac Photius ipse pro Ignatio cõdemnatur. Hormisda ꝓtereà summus põtifex, qui ante quintum conciliũ Iustiniani Imperatoris tempore fuerat, quasdã literas scripsit, quas Ioannes Constantinopolitan' præsul, ac cæteri Orientales eiusdem temporis præsules,ęquo animo susceperẽ,quanuis in eis clarissimè scriptum fuisset, sanctũ Spiritum ex filioque procedere. Cur igitur Patres amplissimi, additionem ipsam, dis-

De. 8. Synodo generali.

Universidad de Deusto
Biblioteca

disiunctionis ac dissidij nostri causam fuisse asseueratis, nolentes, ea manente, nobiscum iungi? Sed neque verum, rationiq; consonũ esse videtur, octauum illud concilium antiquatum fuisse, cùm neq; Romanus põtifex, neque vicarius eius in illo vltimo conuentu, quod pauloantè octauum conciliũ nuncupastis, adfuerit. Si enim adfuisset, in eius annalibus procul dubio scriptũ fuisset, quãdoquidem omnia Romanorum põtificum gesta, etiam non nimis necessaria, memoriæ diligentissimè tradi solent. Prætereà, si conuentus ipse Ioannem summo pontificatu priuauerat, ac simul interdixerat, vt hæc symboli particula nõ ampliùs celebraretur, cur Romanus tum pontifex non idem in sua ecclesia statuit? Cur deinde vobis cũ prophanis anathemateq; deuinctis consuetudo fuit? Cur denique tot summis pontificibus in hoc etiam, quemadmodùm pluribus alijs in rebus fecistis, nequaquam cõtradixistis? Ex quibus sequitur, vt vel ipse cõuentus celebratus nõ fuerit, vel hac de re nullam prius fecerit memoriam. Hæc ergo particula, EX FILIOQVE, patres optimi, neq; additio est, neque vnquam prohibita fuerat, sed explanatio, ac non aliena à ratiõe dilucidatio est, vtpotè q̃ à nostræ fidei veritate, ac ipsius rei necessitate, necnõ Romani pontificis facultate, multorum deniq; psulum authoritate causam habuisset. Quam cùm vos tolerando, ac tot annos tacendo, minimeq; contradicendo confirmasse videamini, cur nunc contra nos commouemini? Si alia ratione adducti, nostram amicitiam fugitis, eam nobis obsecro patefacite. Nanque qui sanctum spiritum ex solo patre procedere diceret, is planè sanctorũ patrũ sententiæ ac verę fidei contradiceret. Duorum enim alterum incommodum necesse esset incurrat, vt vel in diuinis personis non naturalem ordinem esse credat, aut filium sanctumq; spiritũ, patris creaturas esse. In quem quidẽ errorem Arrius & *Eutychius ac Macedoni⁹ inciderunt. Quem cùm Romana Ecclesia clarè vidisset, Occidentalium patrum cõsilio, summaq; sapientia diuinum symbolum declarauerat. Vt autem vobis pateat, solam hãc Petri sedem nostræ fidei declarandæ facultatẽ habere, contra quam portæ inferi, hoc est, hæreses, neutiq̃ pualebunt, quemadmodùm hucusq; minimè prævalere potuerunt, hæc sola Græca legatur authoritas, quæ inscribitur epistola super sermone de fide, tametsi plures alias Græcas authoritates ad hãc rem pertinentes habeamus, præsertim beati Cyrilli thesauros, in quibus Romani pontificis facultas & dignitas plurimùm resplẽdet. Sed hæc hactenùs in præsentia. Silentio autẽ præterire nolim, Romanam Ecclesiam, cuius humeris incumbit veritatem reddere clariorem, hanc quoq; veritatem, EX FILIOQ;, necessariò susceptisse. Quæ quidem si nõ implicitè vel explicitè susceptа fuerit, seruari poterit nemo. Si quidem igitur, patres optimi, orationi nostræ velitis (vt par est) acquiescere, non alia re opus fuerit, nisi vt clausis ac postpositis libris, omnes VERITATEM amplectamur, ac in DEI Ecclesia coniungamur. ¶Quoniam, reuerendi patres, AGATHONIS literis vehementer inniti videmini, idcirco nõnulla prõferre velim, quæ Colossensis responsionem confirment, ac ipsam clariorem reddant. Sed priùs hæ literæ perlegantur. Si veritatem (inquit) silentio præteribo, quam verbis his, Pasce oues meas, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos, iussus sum præstare volentibus: quando nobis necesse est Christianos ea docere, quæ ad veram fidem pertinent. & infrà, tota catholica Christianorum, generaliaq; concilia, eius, hoc est, Romani pontificis doctrinam fideliter amplexata, nec non sancti omnes doctores ipsius Ecclesiæ lumina, eiusdẽ doctrinam sequentes, & reliqua. Cùm ergo quippiam agitur de fide, necesse est Romano pontifici ambigua declarare, eademq; prædicare: synodis verò totiq; Ecclesiæ doctrinam eius suscipere: quemadmodùm ex his ipsis Agathonis literis habemus, quas sexta synodus suscepisse videtur. Sed hæc hactenùs. Et si lubet, furgamus, cumq; vobis visum fuerit, sessionem aliã celebremus. Tnm sancta synodus iussit, vt ad primam diem mensis Nouẽbris sessio fieret.

*Eutyches

Matt. 16.c

AGATHO.

Leo. ad Imp.

DIE SABBATI, PRIMA MENsis Nouembris, octaua sessio Ferrariæ.

ORationem vestram, patres amplissimi, æquo animo audiuimus, cui modò nos responsuros, oportet etiam vos mutua beneuolentia auscultetis, ita vt dictio nostra mutuo habeatur amore: nosterq; sensus sic explicetur, vt ad sanctam ecclesiarũ vnionem omnes adspicere videamur, agẽtes ea, quæ oporteat agere: refellẽtes verò, quæ ad ipsum nostrum finem pertinere non videantur, vt non ipsis magis indulgere, quàm vniuersalis Ecclesiæ commodo velle consolere censeamur. Ipsi quidem vobis promittimus non vllum verbum proferre, vel patienter auscultare, quod inhonestum esset, vel simultatem inter nos aliquam posset parere, credentes idem vos velle, idemq; sentire. Sed dum hæc agimus, attẽdite obsecro. Sermonem nostrũ, patres amplissimi, partes in quatuor diuisistis, ac nonnullas rationes ex parte qualibet attulistis, quibus creditis nos innixos, eiusmodi sententiam habuisse. Vndè posteà euenit, vt nobis contradicere cupientes, ea demonstrare aggressi fuerint, quæ neutiquàm ad rem attinere viderentur. Initio nanq; conclusiones quatuor ostendere promisistis. Primò, EX FILIOQ;, partem, nõ additionem, verùm declarationem, ac

ac symboli dilucidationem esse. Secundò, Romanam Ecclesiam facultatem habere declarationes eiusmodi faciendi. Tertiò, participem ipsam ex Ecclesiæ doctorum sententia veram esse. Postremò, cognita huiusmodi veritate, Christicolas omnes ipsam suscipere, prorsusq; consectari debere. Porrò autem longa oratione de duabus primis partibus per vos habita, de alijs duabus sessiõe pręterita verba facere promisistis. Rursus ad secundam redeuntes partem, de ea dixistis plurimùm, quinimò vestra tota ferè oratio in ipsa versata fuerat, vt scilicet probaretis, Romanæ ecclesiæ licere obscura declarare, ac eiusmodi declarationem diuino symbolo addere, quæ cùm modestissimè ageretis, à nemine nostrũ interpellati fuistis. Ad extremum autem protulistis, & si valdè conueniens esset, reliquas duas partes ostendere: nobis tamen volentes facere gratum, nolle quicquam de eis proferre, pro quo quidem vestro in nos officio vobis magnas agimus gratias, licèt in eo non minùs vobisipsis, q̃ nobis satisfeceritis, quòd de omnibus partibus latè disseruistis. Nos autem non omem vestram orationem forsan ad rem pertinere, breuibus amicęque vobis demonstrare promittimus, ab extrema parte sermonis vestri sumentes exordiũ, de qua profectò plurimum dixistis, tametsi pauloantè de ea nihil proferre promittebatis. Porrò etiam ipsi concedimus veritatem, commune bonum atque omnibus mortalibus conducibile esse, ità vt qui mentis sit compos, cõtra ipsam quicquã agere proferréve minimè debeat, sed modis omnibus eam inuestigare, ac inuentam sectari, præque oculis semper habere. Non ergò nos laborare oportet, vt q̃ omnibus sunt notissima, ea tractemus ac demonstremus. Veritas enim simplex existit, ac nõ multis indiget argumentis. parte igitur ipsa postposita, ad primam simul & tertiam veniamus. De quibus profectò multa dixistis, etsi de tertia parte (vt pauloantè dictum est) nil velle dicere videbamini. Sed neque de ipsis nunc agere nobis opus esse videtur: verùm cùm ipsius dogmatis veritatem, de qua præcipuè agimus, velimus inquirere, an sanctus spiritus ex filioque procedat, tunc de eisdem duabus partibus diffusiùs disserem⁹. Reliquum igitur est, vt ad secundam tãtummodò partem in præsentia respõdeamus, an Romanæ Ecclesiæ liceat declarare, ac eiusmodi declarationes in symbolo celebrare. Nequaquam eñ posse fieri credimus, simul de omnibus his partibus disputare, ac simul in omnibus conuenire: verùm ab vna in aliã venire, ac sic de omnibus, agere, necesse nobis videtur. Oportet autem ab ea parte incipere, quæ prior cæteris secundum naturam existit. Nam nisi probare poteritis, Romanã Ecclesiam addendi facultatem habere, quid obsecro vobis proderit demõstrasse, sanctũ spiritum ex filioque procedere, veram declarationem esse? nil prorsus, propterea q̃ licèt id clarissimè ostendatis, ipsi tamen vobis respondebimus, tametsi verum sit, symbolo tamen apponi nefas esse, quãdò etiam multa alia vera sunt, quorum nullam factam ad symbolum fuisse videmus accessionem. Tota igitur nostra controuersia, in secunda parte consistit: propterea de ipsa nostrã orationem præcipuè habebimus: in primis leuiter perstringentes, quæ fuerant à vobis prolata, vt his quę perperàm dicta fuerint, in aliud tempus dilatis, de eis tantùm in præsentia disseramus, quæ nobis videantur ad propositum pertinere. Dignum autem admiratione non fuerit, si ad vestram prolixam orationem longa vtamur responsione, in hoc præsertim initio: nam in posterum erit necesse breuibus agamus, interrogando mutuoque respondendo, quousque ad conclusionem aliquam peruenerimus. Pro viribus tamen in præsentia quoque breuitati studebimus. Sat esset profectò (vt pauloantè dictum est) de secunda tantùm quæstione disserere, de qua præcipuè agitur. verùm vt nostra oratio vberior habeatur, omissis superfluis, de prima etiam nonnulla perstringemus, quæ non aliena à proposito videantur. Magno igitur vos affecti desiderio, particulam EX FILIOQ;, demonstrare diuini symboli declarationem esse, quod quidem sermonis vestri primum caput fuisse diximus, quodam syllogismo fuistis vsi: de cuius secunda propositione, argumentisque vestris eam (vt creditis) confirmantibus, nobis in præsentia disputandum non est. Rationib⁹ verò, quas ad primam eiusdem syllogismi propositionem probãdam attulistis, quòd ad rem spectare videntur, breuibus respondebimus. Quam quidem propositionem in primis quodam syllogismo confirmasse putatis, deinde cæterorum generalium conciliorum exemplo, quippe quæ nonnulla obscura symboli verba explanauerant ac declarauerant: postremò, ex quodã patris Ephesij sermone. Ad syllogismum igitur ipsum veniamus, cui dum respondẽo, rogo attendite. Omis additio è rebus, dicitis, extraneis fit, declaratio verò ab intimis: ex quibus nullam declarationem, additionem esse infertis. Quæ quidem prima propositio simpliciter concedatur, licèt eam, quo ad nostrã materiam spectet, inficiari verè possimus. Secundam verò communiter veram esse negamus: fieri nanq; potest, vt aliqua declaratio ab intrinsecis ac intimis fiat, omnis auminimè. Immò declaratio forsan quęque, præsertim hæc de qua agimus, quæ theologica est, ad extraneum quadam ratione refertur, ac ab ipso dependet, quod primę maiorisque propositionis rationem habet, ità vt maior ipsa vestri syllogismi propositio ab illa contineatur, ac ab ea secundum

Universidad de Deusto
Biblioteca

locum obtineat, quæq; potiùs contineri, q̃ continere credatur. Exempli causa, sanctum spiritum ex patre procedere communiter ꝓferre solemus: quæ quidem oratio ex verbis intrinsecas res significantibus constat. volétes autem eundem probare spiritum ex filioque procedere, hanc orationem extrancâ sumitis, patris omnia, filij esse: ex qua deinde hanc infertis conclusiõem, spiritũ ipsum ex filioque procedere: quam, declarationem appellare soletis. Cuius quidem conclusiõis secunda propositio extrinsecùs à sua priori depẽdet: quæ (vt pauloantè protulimus) ab extraneo vim habere videtur. Nõ igitur verum communiter est, quanuis declarationem ex verbis res intimas significantibus, semper fieri. Nam etsi nonnulla pars declarationis ab intrinsecis fit, maiori tamen ex parte ab extrinsecis constituitur: quod ab axiomate, hoc est, pronunciato, vel (vt dialectici dicunt) dignitate, aut saltem ab aliqua extranea dictione dependet. Qui ergo sanctum spiritum ex filioque procedere dicit, is symbolum forsan declarat, eidem nihilominùs quicquam dubio procul videtur apponere. Talis igitur declaratio, additio est. Præterea verbum, EX FILIOQ; augmento vel rei auctæ diuersa ratione simile est. Nam augmentatio (vt Aristoteles inquit) ita fit ab extraneo, vt id simile esse oporteat. Nam vt vestro vtar exemplo, tametsi nutrimentum extraneum sit, id tamẽ simile esse necesse est. Quoduis enim, quod alitur, à suo simili nutritur. Ergo cùm additio duas habeat in sese rationes, alteram quidem vt ab extrinsecis, alteram verò vt ex similibus fiat: additio, EX FILIOQ;, vtranq; rationem habere videtur. Intrinseca nanque similisq; iuxta vos est, ꝙ rem eandem significat. Extrinseca verò atq; dissimilis, tum ꝙ dictio extranea atq; dissimilis est: tum etiam ꝙ extrinsecùs & dignitate quadam probatur, ac ab ipsa (vt est suprà dictũ) dependet. Cùm igitur, EX FILIOQ;, additio sit, & additiones fieri, constet vetitũ esse: sequitur, particulam ipsam, prohibitam esse, quãuis forsan declaratio sit. Sed de syllogismo hactenùs. Porrò autem reliquis argumentis, quibus eandem ipsam primam ꝓpositionem confirmastis, perpetua oratiõe respondemus, nisi eisdem ipsis ad secundã partem probandam vsi fueritis. Ne igitur eadem bis repetamus, ad eam nunc veniamus, simulq; vestras ipsas rationes soluamus. Quã quidem secundam partem, scilicet fas esse, symbolo declarationes apponere, quatuor rationibus probasse videmini. Primò, cunctarum synodorum exemplo, quæ nostram fidem declarauerant, quibusdam deinde ꝓnunciationibus à symbolo differentibus. Tertiò, principiorum sciẽtiarum exemplo, quæ quidem principia videntur in sese ea omnia potestate includere, quæ in eisdem tractantur scientijs. Postremò, ꝙ quoniam vna eademq; dignitate semper Ecclesiã fulgere necesse est, id circo eandem facultatem ecclesiã ipsam semper habere oporteat. Hęc vos. Ipsi autem credimus, patres amplissimi, nunquàm licuisse, neq; fore vt liceat, vt diuersum dogma intrinsecis verisq; rationib⁹ declaretur. Quæ verò à nostræ fidei principijs continentur, ea solùm lucidiora reddere, nobis fas esse. Nam maioribus nostris nõ solùm declarandi, verumetiam declaratiões suas diuino symbolo addendi, summa facultas fuisse creditur. Quæ deinde vetita fuerant, ne cui symbolo quicquã addere liceret: declarandi tñ potestas in Dei Ecclesia permanserat, semperq; manebit. Nam duo illa prima generalia concilia, maxima dignitate facultateque prædita fuerant. Postea verò, quoniam nonnulli impij symbolum sæpè mutando, peruersaque dogmata non sine maxima Christicolarum pernicie ingerendo, ea facultate abutebantur: idcircò tertia synodus videns facultatem eiusmodi pernicieí potius, quàm commodo mortalibus esse foreq;, ita symbolũ obsignauit, vt nemo ei quicquã addere posset, ꝙ ex eo nullũ prius incommodum Christianis accideret. Quonam, obsecro, pacto id ipsis contingere poterit, cùm eadem ipsa profiteantur, q̃ diui patres docuerãt? Aut quis Christianus, qui compos mentis fuerit, ipsorum patrum decreta imperfectionis incusauerit? Contrà ex facultate mutãdi symboli, pernicies magna profectò consequeretur, data quãdoq; mutandorum verborum occasione. Anautem tertia synodus interdixerit, literis multis, præsertim B. Cyrilli ad Acacium Melitinen̄ ꝑsulem scriptis, apparet. Sancta (inquit) synodus Ephesi celebrata, necessariò prouidit, vt alia fidei expositio Dei ecclesijs neutiquàm ingereretur: ꝓter eam, quam beatissimi patres nostri sancto afflati spiritu definierant. In quibus quidem literis multa notatu digna videntur. Sed tria tantùm (libet) perpendamus. Primum, tertiam synodũ primam inhibuisse, quod verbum, PROVIDIT, significat. Deinde verbũ, NECESSARIÒ. Postremum, aliam fidei expositionem fuisse vetitam. Præterea memoria dignum est, ab vniuersali Ecclesia interdictum fuisse, quod hæc verba significant, vt Dei ecclesijs non ingereretur. Quæ omia, patres amplissimi, consideremus oportet, præsertim quod ex primo sequi videtur. Constat enim, tertiam synodum primùm quippiã vetuisse, duas verò priores iampridem interdixisse, ne qs cõtraria dogmata proderet. Ergo sequitur synodum ipsam aliud ab eo, quod iam vetitum fuerat, prohibuisse. Quod ipsi creditmus esse, ne verborum mutatio vel additio symbolo fieret. Quod quidem decretum ab vniuersali ecclesia (vt suprà dictum est) factum fuerat: quippe quę, nõ, quid hic vel ille profiteretur, sed ne, quod cõmuniter in ecclesijs celebraret̃, & in quo baptizaremur, mutaretur, curauit. Et nõ solùm alijs, verũetiam sibijpsi interdixit. Quod planè patet ex eo, ꝙ verbum, Deiparam, diuino symbolo noluerit addere. Nam etsi in ipso includeretur, ac valde necessarium esset, vt eidẽ apponeretur, tñ posterioribus exemplo se voluit esse, suum decretum re ipsa confirmando: quanuis (vt prædictum est) propter impij Nestorij dogmata, magna necessitas vrgeret, vt symbolo nomen illud apponeret, cum præsertim ab eo potentia contineretur. Nam hæc, filium esse consubstantialem patri, ac ipsum de cælis descẽdisse, & incarnatum de spiritu sancto ex Maria virgine fuisse, Deum ipsum ex sancta virgine natũ esse significant. Ergo nomẽ hoc, DEI GENITRIX, etsi symboli declaratio esse poterat, haud tñ additum fuerat. Sed quispiam forsan diceret, id ideo additum non fuisse, ꝙ à symbora fuerant, quę quanuis à symbolo non tam clarè continerentur, ea tamen posteaquàm declarata fuerant, synodi symbolo neutiq̃ addiderunt. Nam neq; filij Dei cum assumpta natura nostra secundum hypostasin vnionem, de qua tertium generale concilium, neque nominum nostrum Iesum Christum duas post ipsam vnionem naturas inconfusas seruasse, de quo quartũ: neque duas voluntates operationesque duas habuisse, de quo sextũ tractauerat, diuino symbolo addidere, quanuis ea omnia diuinæ scripturę pluribus in locis non clarè scripta fuerint. Neque igitur, quæ non à symbolo manifestè continentur, eidem addita fuisse videntur, neque quæ clariora essent, tertia synodus ipsi symbolo apposuerat. Nulla ergo ratiõe quicquam licet apponere symbolo, quod quidem cætera post tertium concilia generalia summa cum veneratione seruauerunt. Si qua tamen vobis ambiguitas in septimi concilij libro videtur esse, eam suo loco diffusiùs declarabimus, & ipsum concilium cętera fuisse sequutũ probabimus. Quod tandem abfuit vt symbolo quicquam apponeret, vt cùm cætera concilia declarationes fuerent conscribere, eaq; simul cum declarationibus memoriæ tradere, ipsi soli conuenientius visum fuerit, intacta primitiua scriptura, suas eiusmodi declarationes literis ꝓseparatim mandare. Licèt nonnulli doctores, ꝓsertim hi, quibus ante tertium concilium declarandi facultas fuerat, quadã adducti necessitate, diuersa ratione suis declarationibus vsi fuerint, cùm præsertim nondum fuerit interdictum. Hoc autem Pauli dictum, Si quis vobis aliud præterq̃ quod tradidi vobis, euãgelizatus fuerit, anathema sit, neq; contra maiores nostros, neque ꝓ nos in nos facere videtur, quãdoquidẽ Paulus aliam fidem tradi vetuerat, maiores verò nostri fidem diuersam nequaq̃ docuerant. Qui quidem Pauli sermo in omnes, qui declarandi facultatem habent, vel in posterum habere crediderint, verus est. Propositũ aũt nostrum partim simile, partim dissimile videtur esse, pro ea interdicendi necessitate, quam tum fuisse probauimus. Quòd autem dicitis, beatũ Gregoriũ sanctorũ primi generalis concilij patrum fidei, nil voluisse vel potuisse præferre, non nil tñ de sancto spiritu declarasse, quod sibi dictum obscure fuisse videretur, vobis respondemus, eum nõ aliam fidem exposuisse, quanuis declarandi facultatẽ haberet, ꝙ in ea synodo esset, quã constat ante ꝓhibitionem fuisse. His igitur authoritatibus, quæ ante tertiam synodum proditæ fuerant, nequaquam potestis niti. Si qua verò synodus post ipsam, symbolo dictionem vel syllabam aliquam addiderat, id obsecro nobis ostendite. Quod si ꝓfectò nobis probabitis, absq; vlla cõtrouersia in vestram sentẽtiam ibimus. Sed id certè nunquàm probare poteritis. Cuncta em ipsarum synodorum acta, meridiana luce sunt clariora: posteriorumque patrum sententię, actis ipsis quammaximè consonæ videntur: quippe qui quanuis abstrusa quamplurima dicta necessariò declarauerint, nil tamen prorsus diuino symbolo apposuerãt, sed rectam ratiõem inuenerant, qua q̃ opus essent, benè conficerent, simulq; maiorũ suorum religionẽ intacto sacro symbolo, sed verba tãtùm eius ambigua exponẽtes, summa cum veneratione seruarent. Ex quo quidem nullum vnquam Christianis incõmodum accidere poterit, quod ipsi valdè timere videmini. Vna igitur ac eadem ratiõe maiores nostri fidem dilucidãtes, magno Christianis commodo fuerunt, & symbolum nõ tangẽtes, maiorum suorum terminos minimè transgressi videntur esse. Quod antem idem magnus in theologia Gregorius literis mãdauit, nullam syllabarũ dictionũmve rationem habere, id planè nihil ad propositum pertinet. Ipse enim de dictionibus illis loquutus est, quæ rem vnam significent, q̃q; de vno eodemq; subiecto ꝓdicentur, quemadmodùm sunt hypostases, personæ, proprietates, de quibus is loquebatur, quæ quidẽ rem vnã ita significant, vt bis duo, sunt quatuor: necnon vt vestis, pallium & indumentum: quod à nostro proposito alienum esse videtur. Alia est enim patris persona, alia verò filij: ita vt spiritũ ex patre procedere, aut ex patre filioq;, diuersa prorsus significent: vt suo loco diffusiùs disputabimus, cùm interrogando mutuoque respondendo, breuibus agemus. Núc ad aliud argumentũ vestrum veniemus, quod ex symbolo diuersis Christianorum linguis, idem tamen significantibus prolato, sumitis: asserẽtes, nobis de dictionibus illis curæ nõ esse debere, q̃ rem vnam significent. De quo quidem argumẽ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

to, etsi paulò antè, cùm de prima parte ageremus, mentionem aliquam fecimus, nunc tamen pleniùs dicimus illud, ſanctum ſpiritum ex patre filioque procedere, non ſolùm dictiones diuerſas eſſe, verumetiam res diuerſas ſignificare. Nam vnaquæque oratio vnum habet ſignificatú. Spiritum autem ex patre procedere, oratio vna eſt: ex patre verò, filioque, duæ: quæ licèt vna tantùm dicatur coniunctione, duas tamen orationes negatiuè contrarias continet: alteram quidé veſtra noſtraq; ſententia falſam, alteram verò (vt noſtra fert opinio) veram. Vocibus ergo diuerſis eandem vel diuerſas res ſignificare, non eſt idem. Si nanque nos Græco, vos autem Latino ſermone protulerimus, bona dies, ob id profectò nequaquam diſſentiremus: rem enim vnam ſignificaremus: propterea q; cõiuncti eſſemus, quemadmodùm ante additionem huiuſmodi fuimus. Nunc verò nõ ſolùm à vobis Romanis differamus neceſſe eſt, verumetiam ab ipſis noſtris hominibus longè diſſentiremus, ſi tale peccatum committerent. Sed ponamus oratiõem ipſam rem vnam ſignificare, haud tamen propterea non interdicto tenemini, quo quidem omnis additio vetita eſt. Præterea cuiuſuis ſcientiæ, dicitis, principia, ea omnia continent, quæ in ipſis ſcientijs tractantur. Et quoniã fides noſtra, ſcientia theologica eſt, eius idcirco principijs dogma veſtrũ verũ eſſe probare poteſtis: Quod quidé nobis ſi probaueritis, gratias vobis agemus, ipſum tamen propterea fidei noſtræ principijs forſan nequaquam addiderim, cùm inconueniens ſit quicquam principijs addere, noſtris præſertim, propter tertij concilij interdictum. Principium enim, & ea, quæ poſt principium ſunt, in multis, immò forſan in omnibus, inter ſe differunt: quandoquidem illud commune eſt, hæc verò particularia: necnon ex illo ſolent fieri demonſtratiões, hæc autem demonſtrantur: Illud denique prima ſyllogiſmi propoſitio eſt, hæc verò concluſiones. Quonam igitur pacto commune fiet particulare? vel demonſtrationis principium, concluſio demonſtratumque fiet? Neceſſe eſt igitur poſteriora à principijs ſuis contineantur, non autem ipſis addantur, præſertim ſi, quod interdictum, vt in re, de qua agimus, interceſſerit: tunc enim nulla, prſus fieri poſſet additio. Vndè euenit, vt tametſi complura vera ſint in theologia, eius tamẽ principijs ea nequaquam addita fuerint. Cuncta nanq; diuina dogmata ex ſacræ ſcripturæ fonte hauriuntur, quę fidei noſtræ principium ac magnum fundamentum exiſtit: cui quidem nil hucuſque prorſus eſt additum, neque vnquàm à nobis dum liberi erimus, neque ab alijs Chriſtianis, vt credimus, addetur. Siquidem igitur diuiuum ſymbolũ in Dei Eccleſia principium eſſe cenſemus, nil ei prorſus addendum eſt. Ipſam autẽ Eccleſiã, vnã eandemq; ſemper eſſe, ac vna eademq; facultate prædiam eſſe debere concedimus: ita tamen, vt ſanctorum patrum decreta ſeruet, ipſaq; p diuinis vocibus reputet. Synodi nanq; diuerſę, rationibus diuerſis adductæ, varijs tẽporibus celebratæ fuere: quæ quidé ad vnã eandemq; finem, hoc eſt, ad hominum ſalutem tendentes, diuerſas res pro temporum conditione tractãrunt, ac de diſſimilibus reges leges diſſimiles promulgãrunt. Leges igit ipſas poſteriores ſynodi ſeruare, quęq; ab illis neceſſariò definita fuerant, neutiquã præterire debent. Sic enim magis vnam ac eandem facultatem Eccleſia ſemper habebit: ſin minùs, ipſa ſeipſam deſtrueret, ſponteq; ſua corrueret. Quod quidem igitur à maioribus noſtris prohibitum fuerit, id poſteriores cauere debent. Contrà, quia illi nõ interdixerant, ne cui liceret expoſitiões ſuas extra primitiuam ſcripturam reponere, idcirco ſacram ſcripturam ita nos exponere poſſumus, quemadmodum ipſam Agathon, Cyrillus, Sophronius, multiq; alij explanauerant: quippe qui, quæ ſibi clariora reddere licebat, priuatis ea commentarijs explicarunt. Porrò autem nobis curandum non eſt, quid quiſq; eorũ dixerit aut ſcripſerit, cùm præſertim ipſorum ſenſus perfectus fuiſſe credatur. Cuiuis ergo cõmunia dogmata ſeruanti, licet ſuam, vt ſentit, fidem exponere: de communi autẽ dogmate, diuinóve ſymbolo ferre legem, fas eſſe nemini credimus. Qua quidem ratione B. Agathon multique præſules, ac alij minore dignitate prædiditi doctores, populos fidem docuerunt, quod minimè nobis videt obſtare. Sed hęc hactenùs. Quemadmodùm autem vos, patres ampliſſimi, de eiſdem rebus bis diſſeruiſtis, & ſi de ipſis ab initio luculentam orationem habueritis: ita nos etiã de quibus multa modò ſecimus verba, ea paucis reperere volumus, tum quòd in ſuperiore ſermone noſtro potentia concluduntur, tum etiam quòd tempus anguſtũ eſt. Tota veſtra oratio, Patres ampliſſimi, in decem vel plures partes diſtribui poteſt: quas ipſi reperentes, ac ea prætereuntes ſilentio, quæ ad propoſitum nequaq; ſpectare videtur, tantùm decem ipſis partibus quambreuiſſimè reſpondebimus. Initiò admirati fuiſtis, q; ſymbolũ Nicenum recitauerimus. Ipſi verò vobis iterum reſpondemus, id ideo recitatum à nobis fuiſſe, vt vobis oſtenderemus, pro duarũ illarum primarũ ſynodorũ amplitudine, in tertia ſynodo in primis citatum, ac ipſarum duarum ſynodorum ſymbola pro vno tantum ſuſcepta fuiſſe, ipſamq; tertiam ſynodũ ſimul interdixiſſe, ne cui liceret in poſterum ei quicquam apponere.

¶ Creditísne, primæ ſecundæque ſynodi ſymbola, in tertia recitata fuiſſe?

¶ Secundũ ſymbolum lectum fuiſſe non dixi-

diximus, ſed ipſum à primo potentia contineri, vt fortiſſimis argumentis ſuprà probauimus.

RESP. ¶ Deinde prohibitionẽ ad fidem tãtùm, non autem ad dictiones vel ſyllabas referri debere dixiſtis: ad quod quidem, omnium ſynodorum decretis ac definitiõibus inniten tes, oratione longa reſpondere poſſem⁹, in quibus planè decretis, de ſymbolo ac interdicto particularis mentio fit. Verùm res ipſa nobis ipſarum ſynodorum ſenſum clariſſimè patefacit, quippe quæ, quanuis ſæpiſſimè aliqua cogerentur neceſſitate, nil tamen prorſus diuino ſymbolo voluerãt addere. Sed hactenùs de ſecunda parte. Nam in tertia de ſcientiatum principijs mentionem feciſtis, quibus etiam ipſi reſpondemus, id duplici ratione verum nõ eſſe, quod ex ipſis principijs oſtendere volebatis. Altera quidem, quòd omnibus principijs à natura conceſſum eſt, vt quatenùs alicuius ſciẽtiæ principia ſunt, in eadem fieri concluſiones non poſſint. Altera verò, q̃ vſu euenit, vt ipſis theologiæ principijs, in quibus verſamur, nullus poſt tertiã ſynodum doctor quicquã addiderit: quanuis ea, quę declarauerãt, ab eiſdem continerentur principijs.

AND. Bene eſſet, Patres ampliſſimi, vt noſtras orationes ſcriptas haberetis. Sic enim ſeruato earũ ordine, meliùs ipſis reſpõderetis.

RESP. Nos ordinem veſtrarum orationum ſeruare putamus, ea tamen diſponendarũ orationis partiũ facultate, qua vos in diſſerẽdo vſi fuiſtis.

AND. Id ſanè fieri poteſt: at tertium vel quartũ nominare locum, longè aliter quàm à nobis prolatum fuerat, non licet.

RESP. Nullum equidem orationis veſtræ locum priuatim citaui, ſed tertiò vel quartò ſimpliciter protuli. Sic eſto.

AND. Vndè ergò digreſſi ſumus, redeamus. Concluſiones non paucas à ſanctis patribus ex fidei noſtræ principijs demonſtratas fuiſſe, dicebamus: quas hi principijs ipſis, aut ſacræ ſcripturæ noluerant addere. Nã illud, CONSVBSTANTIALEM PATRI, AC IN SPIRITVM SANCTVM DOMIMVM ET VIVIFICANTEM, multaque alia, quæ quanuis paruæ ſint dictiones, atque à ſacra ſcriptura contentæ, principijs tamen nequaquam appoſitæ fuerant. Aut igitur hæc etiam ſcripturæ ſacræ ſunt apponenda, aut ſymbolo prorſus addendum. Quod quidem ipſorum ſanctorũ patrum ſententia, eadem præditum eſt auctoritate, qua ſacra fulget ſcriptura. Omniũ autem ſynodorum acta poſt tertiã, ad ipſam tertiam, vt rectam normam, referri debere, non imus inficias: non ita tamen, quemadmodũ dicitis, vt ipſius acta, cæterarũ ſint expoſitiones. Nanque quo pacto fieri poſſet, vt poſteriora prioribus explanentur, cũ eius oppoſitum verum ſit? Siquidem igitur poſteriores doctores, pſertim B. Cyrillus, q̃

Romani pontificis vicarius tertiæ ſynodo pſuit, nec non poſt ipſum B. Agathon, eius ſynodi acta poſteritati clariora reddiderãt, ſequitur, vt ij, eorũdem actorum expoſitores meritò appellandi ſint. Quid enim ipſorum literis clarius? Scitu prætereà dignũ eſt, vt non ſolùm poſteriorũ DOCTORUM verba, ad eiuſdem tertiæ ſynodi dicta, verumetiam eorundem ſenſum ad ipſius intelligentiam referri oporteat, ità vt qua mente ipſa ſynodus interdixerat, eadem etiam cæteræ prohibuiſſe putentur. Mens autem ipſi fuerat, ſyllabarum etiam acceſſionem vetare, vt is B. Cyrillus ſuis literis declarauit. Neceſſariò (inquit) ſynodus interdictum hoc fecerat, ergo cæteras etiam ſynodos ad eundem finem adſpicientes interdixiſſe credẽdum, vt re ipſa demonſtraſſe videntur: quipe quæ quicquam addere ſymbolo noluiſſent, ac ſimul interdixiſſent, ne cui liceret, cùm non ſine magna Chriſtianorũ pernicie fieri poſſet, alia componere ſymbola. Quòd autem creditis, hoc ſancti Cyrilli dictum, NON TOLERABIMVS VT AB ALIQVO FIDES MVTETVR, & reliqua, nequaq̃ ſignificare, ne cui liceret ſymbolo quicquam apponere, ſeſſione ſequenti vobis reſpondebimus, in qua etiam perorabimus: ad illud enim noſtra feſtinat oratio, vt breuibus interrogationibus ac reſponſiõibus agere incipiamus. Mihi autem eſt, vt conuenimus, cum vno ex his ampliſſimis patribus diſſerẽdum. Sed hæc hactenùs. Ad ſequentem verò ſeſſionem, fauẽte DEO, accingamur. Tum ſancta ſynodus iuſſit, vt ad diem ſequentis martis ſeſſio prorogaretur. quo decreto, ſeſſio dimiſſa fuit.

Die Martis 4. Nouembris, nona ſeſſio Ferrariæ.

MAiori ex parte, præſtantiſſimi patres, orationi veſtræ pro viribus reſpondiſſe credimus. Ob temporis autem breuitatem, nonnulla penitùs prætermiſimus, nonnulla verò paucis tetigimus, quibus nunc breui reſpondere intendimus. Quæ quidem ſunt hæc, ſi benè memoria tenemus. Primũ, fidem mutare, vt B. Cyrillus inquit, aliud quoddam ſignificare, quàm quippiã declarare. Alterum, interdictum poſt decreta factum fuiſſe. Tertium, beatum Agathonem eas dictiones prohibuiſſe, quæ res à fide diuerſas ſignificarent. Quartum, eundẽ ipſum diuinum hominem, dum ſuam fidem exponeret, ſymbolo quædam addidiſſe, quædam verò ab eodem abſtuliſſe. Quintum, minimè fuiſſe neceſſarium, vt verbũ, DEIPARA, ipſi ſymbolo adderetur. Poſtremò, ſanctam ROmanam eccleſiam ſanctorum vocibus motam, magnaq; neceſſitate coactam, additionem eiuſmodi ſuo iure feciſſe. Ad quæ quidem (quemadmodùm diximus) paucis reſpondebimus, ne tempus fruſtrà cõteram⁹: quemadmodùm ſeſſiõibus ſuperioribus no bis accidit, cùm præſertim longas orationes

Universidad de Deusto
Biblioteca

habere,neque conueniens sit, neq;(vt mihi videtur)ad propositum pertinens. Hoc em̃ pacto nunquàm ad conclusionem poterim⁹ peruenire:breuibus igitur(vt lubet) agam⁹. Partem primã, patres amplissimi, falsam esse censemus.Is enim Cyrillus inquit, Nequaquàm tolerabimus & reliqua: quod deinde re ipsa declarasse videtur,quippe qui nil ꝓrsus apponens symbolo, eiusdem verba non pauca explanauerit. De interdictis autem post definitiones editis, quæ quidem pars altera fuerat,is ipse Cyrillus inquit: Neque quicquam definitiõibus licet addere, si sint declarationes,ꝙ ad declarationem nulla fieri debet accessio. Id igitur nobis non obstat:nanq; tertiæ synodi patres oratione ꝓpetua de singulis symboli partibus mentionem fecere.Sed hæc & alia ad propositũ pertinentia, suo loco forsan diffusiùs perscrutabimur. Nũc ad tertiam partem veniamus, in qua beati Agathonis fuisse sententiã dicebatis,vt fides verbis, nedum intelligentia seruari deberet,cùm ipsi firmiter teneamus, quoduis genus additionis ab ipso fuisse vetitum,vt ex verbis eius ꝓcipitur. Sũmo studio(inquit)incumbentes, vt nil prorsus eorum,hoc est,decretorum,minuatur aut mutetur,aut quicquã ipsis addatur,verùm omnia in verbis atque intelligentia eadem permaneant.Si quidem igitur sanctus is iudicauerat,à verborum additione, sensusq; maiorũ nostrorum mutatione cauendum esse,patet quod nos sentimus,id eius sententiæ magis conuenire. Et si(quemadmodùm suprà diximus)nihil ad propositum attinet,si in exponenda sua religione symbolo quicquam addiderit, vel ab eodẽ ademerit: propriam enim expositionem cuiusq; nunq̃ Ecclesia vetuit, neq; vetabit, ne quisq; videlicet doctor,quid sentiat de fide, proferre, literísve mãdare valeat:communem verò doctrinam tradi, vel iam traditæ syllabam aliquam à quoquam mutari posse,prohibuit:propterea q; sanctus ipse doctor verbo, MVTATVR, vsus fuerat. Cuiuis igitur communia dogmata colenti,sua licet,vt nouit, exponere. Sed de tertia simul & quarta parte hactenùs. Porrò autem cur quintã protuleritis parté, ipsi non videmus. Si nanq; verbum DEIPARA,necessarium non fuisset,nullam prorsus de eo mẽtionem fieri, ac in actis synodi scribi oportuisset:sin autem conueniens(vt creditur) ac dignum fuerat declaratione, cùm symbolo non fuerit additum, patet argumentum nostrum verum esse. An antem Romana Ecclesia sanctorũ vocibus mota fuerit,nécne, in posterum Deo fauente, considerabimus.An verò vrgẽte necessitate symbolo potuerit addere,credimus,ipsam quauis necessitate cogente id minimè facere debuisse.Nõ enim necessitas vos excusat, cùm in decretis ipsis scriptum non sit,vrgẽte necessitate id fieri posse. Sed de huiusmodi necessitate suo loco forsan agemus. Detestate verò Romanæ Ecclesię plurimùm diceremus,nisi aliud ageremus. Non enim inscij sumus,q̃ sit ipsius facultas ac prærogatiua.Sciatis tamen,velimus, addendi symbolo facultatem non solùm Romanæ, verumetiam vniuersali Ecclesię,generaliq; synodo interdictam fuisse.Si quidem igitur Romana Ecclesia quauis facultate prędita sit,vniuersali tamen Ecclesia, quam generalis synodus pręfert, inferior est: si eiusmodi facultatem ab vniuersali Ecclesia tollimus, multò magis ipsam à Romana Ecclesia tollimus. Quam quidem vestrã opinionẽ probamus atq; suscipimus, ac vt veritatẽ ipsam assequamur,vehementer incumbimus. Nũquàm Hieronymi sententiæ innitentes: Nũquàm errat, inquit, q̃ sequitur veritatem, ꝑsertim fidei nostræ, q̃ mortales locorũ distantia & lingua moribusq; plurimùm inter se differentes,componit & cõgregat, vt simul conueniant:vt magnus etiã Dionysius in decretuinis nominibus lib. testatur:Hæc ratio sanqt)est simplex, & existens existentis veritatis circa quã,sicut mundã & non erroneã totorum cognitionẽ,diuina fides est,q̃ est mangis credentiũ collocatio, q̃ ipsos colloc̃at in veritate,& reliqua.Siquidẽ igitur eo delidemus affecti, vt sanctã Dei Ecclesiam coniungamus,in hoc vehementer debemus in-

cumbere.Quod quidẽ vt assequamur,maxima cura & diligentia summoque studio nobis opus esse videtur.Nobis deinde conuenire dixistis, vt quantùm subiecta materia patitur,humanitatem seruemus,vt omni ex parte mutua beneuolentia videamur esse affecti.Qua de re magna equidem afficior lætitia,ꝙ vnà cũ propheta dicere possum:Delectasti lætitiam in corde meo.Nam (vt beatus Paulus inquit)seruum nomini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, docilem,& reliqua. Postremò, id(quod valdè videre cupio) nunciastis, vt interrogationes respõsionesq; nostrę breues habeãtur:quod quidem non alienum à ratione videtur esse, ꝙ sermo breuis faciliùs intelligitur, memoriæq; mandatur.Non tamen propterea brevitati studendum est ita,vt nostra oratio sit obscura. Rogo igitur vos patres amplissimi, ne duo à me repugnantia simul cõtendatis, vt breui oratione, id quod fieri benè non potest,ad vestram prolixam respondeam.Porrò autem vobis promitto,seruato vestri sermonis ordine, ad quamlibet eius partem q̃ potero breuissimè respondere, partim concedendo, partim autem denegando, nostræ tamen eiusmodi denegationis congruas rationes reddendo:partim etiam declarando, quędam verò leuiter tangendo, ita vt ad omnes orationis vestræ partes per capita respondendo, vobis satisfacere sperem. Ad rẽ igitur ipsam,Iesu Christo dño nostro fauẽte, veniamus.Initio,ꝑst. Patres, verum protulistis,vestras nobis aures benignè semper præstitisse, non igitur ad hoc respondebim⁹. Deinde particulam, EX FILIOQ̃, additionem extraneam esse,propterea q̃; non sine ratiõe prohibitã. Prætereà,quãuis huiusmodi dogma verum esset,id tamen diuino symbolo neutiquàm addi debuisse:cùm etiam multæ aliæ symboli declaratiões factæ fuerint,quarum nulla videtur eidem apposita, propterea quia id fieri non liceret. Ampliùs, nonnul lis rationibus probassẽt utilitatis,omne genus additionis fuisse vetitum: ex quo etiam sequebatur, particulam ipsam fuisse prohibitam. Quæ cùm ageretis, Colossensis syllogismum subtiliter repetentes,his quæ vobis ad propositum viderentur spectare,respondistis, de reliquis verò suo loco differere ꝓmisistis. Qui quidem syllogismus talis fuerat:Oñis additio ex rebus extraneis fit, declaratio verò tali modo non fit, ergo declaratio non est additio.Cuius profectò syllogismi veritatem,quoniam grauissimus subtilissimusq; theologus Colossẽn ꝑsul optimè demonstrauit,idcirco eo postposito, ad explicandũ id veniamus,de quo suprà diximus,vos vehementer ambigere,an videlicet illud,ex filioque,sit additio vetita. Quam quidem particulam,sanctorum authoritatibus innitẽtes, ac fortissimis argumentis adducti,censemus additionẽ non esse,nec vlla ratione,phibitã. Quòd autẽ simpliciter non sit additio,patet, cùm ex nouo testamento, quod à veteri potestate continebatur: tum etiã ex nostrę fidei articulorũ declaratiõe,q̃ varijs temporibus facta fuerat, de quo quidem in nouo testamento B.Augustinus in Faustum inquit:Christus non venit soluere legem,sed adimplere: non ita,vt q̃ legi deerant,ipsa eidem adderẽtur, verùm vt fierẽt, q̃ scripta erant, quẽadmodùm ipsius Christi verba testantur: Quippe qui non dixit,Iota vnum aut vnus apex non ꝓteribit à lege, donec,addantur quæ deerant:sed,donec omnia fiant.Item in lib. de catechizandis rudibus inquit: In testamento veteri est occultatio noui,in testamẽto nouo est manifestatio veteris.In quæstionibus autem veteris ac noui testamenti,sensus enim legis ad salutem (inquit)hominis pertinet,iuxta illud: Oculum pro oculo. & infrà, Ego autẽ dico vobis,nõ resistere malo.Vndè Ezechiel ait,quasi sit rota in medio rotæ.Quod dictum à Gregorio sic exponitur:Vetus testamentum in nouo. qui etiam alio loco:quod lex(inquit) iubet, & prophetæ seruant & Euangeliũ, id etiam Apostoli in vniuerso ꝓdicant mundo. Prætereà ex huius dicti expositione, Non veni soluere legem, apparet, euãgelium legis veteris esse declarationem. Sequitur ergo, declarationem,non esse simpliciter ac propriè secundum sensum additiõem. Si enim apud Augustinũ tot noui testamenti mysteria, idcirco secundum intelligentiam additiones non appellantur, ꝙ à veteri lege continerẽtur:nil mirum, si qua etiam ipsorũ mysteriorum declaratio ac illustratio nõ sit simpliciter,& quo ad eorundẽ significata,verè additio, sed potiùs implicatæ rei explicatio. Quod etiam patet(vt pauloantè dictum est) ex multa fidei articulorũ declaratiõe. Propterea idem ipse beatus Augustinus inquit: Tempora ꝓtereunt, non autem fides. Eadẽ enim ꝓteritorum,posteriorumq; patrũ fides existit. Nam & ꝓteriti patres,ac ipsorũ posteriores dicebant:Benedictus, qui venit in nomine dñi.facta tamẽ fuit articulorum multiplicatio, necnon implicatorũ verborũ explicatio,ac infinita decreta. Vndè apparet, Patres amp.pro nostra fide & salute post Abrahæ tempora maiorem ambiguorum declarationem factam fuisse,q̃ ipsius temporibus, cui quidẽ fuerat ab angelo nunciatũ: Bene. dicentur in semine tuo omnes gentes.Esaias prætereà hanc ꝓtulit declarationem: Ecce virgo concipiet.sed angelus multo quidem maiorem,qui virgini conceptionis suę modum quærenti, respondit: Spiritus sanctus superueniet in te. Eadem igitur ratione articulus de sancto spiritu diuersis temporibus fuerat illustratus. Apostoli nanq; sic ipsum celebrárunt,Credo in spiritum sanctũ. Cõcilia verò generalia, QVI EX PATRE PROCEDIT,addiderant: non tamen propterea no-

Matt. 5.b

Matt. 5.f

Ezech. 1.d

Matt. 5.b

Matth. 21.b

Gen. 22.d

Esa. 7.e

Luc. 1.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

uus articulus posteritati proditus credebatur fuisse, verùm is, qui iam fuerat, magìs declaratus dilucidatusque redditus putabatur. Pari ratione, qui particulam, ex filioque, addiderant, non nouum articulum celebrasse, sed eundem ipsum clariorem reddi-
*putantur. disse *putarunt. Quod quidem additionis genus censemus non esse vetitũ. Apud nanq; Bonauenturam in Theologia clarissimum, triplex genus additionis literis traditũ est. Vnum, cùm id quod additur, ei, cui apponitur, oppositum est. Alterum, quod non oppositum, sed tantùm diuersum ab illo cui apponitur, fuerit. Tertium, cùm vtrunque congruum sit. Quorum quidem primum genus hæreticum, ac prorsus alienum existit à fide, vt si quis Deum patrem protulerit genitum, filium verò ingenitum, sanctũ autem spiritum à nullo procedentem. Altero verò genere inepti homines vti solẽt. Nam summæ ineptitudinis est, insolita verba & à sacris literis aliena proferre, vt si quispiã Deum patrem appellauerit geometram, filium astronomum, sanctum autem spiritum arithmeticum, quæ licet à veritate non discrepent, quandoquidem quæuis diuina psona cuncta cognoscit ac potest, tamẽ quoniam eiusmodi sermo, neq; in sacris literis, neque in sanctorum scripturis legitur, ideo ineptis hominibus adscribi solet. Tertium autem genus, quo Deum patrem omnipotentem æternum, filium verò consubstantialem, sanctum autem spiritum, spiratum ,pcedentemq; dicimus esse, pium & catholicũ est, nostræq, religionis doctrinam declarãs: idcirco duo illa additionum genera, pœna grauissima prohibentur, iuxta illud Apocalypsis: Si quis apposuerit ad hæc, apponet illi dominus plagas scriptas in libro isto. Genus verò tertium tãtùm abest ab interdicto, vt qui eo vtantur, à seruatore nostro præmijs afficiantur amplissimis, vt Sentẽtiarum magister in procemio suo testatur. Siquidẽ igitur additio, de qua agimus, non ex oppositis diuersisve cõstat, sequitur ipsam nõ esse vetitam, cùm præsertim illa, ex filioque, particula, valdè conueniens ac congrua sit. Apostoli nanque sancti cùm sanctum spiritum celebrarent, non ipsũm ex patre procedere proferebant: quod cùm ab ipso Apostolorum symbolo potestate contineretur, eiq; quammaximè conueniret, sancti posteriores patres ad euertendos impios hæreticorum errores, id ipsi symbolo apposuerũt, ac ipsum spiritum ex patre procedere declarauerũt. Quod cùm adhuc modo quodam ambiguum esse videretur, idcirco, ex filioq;, particulam alij posteriores patres addidere, ipsumq; symbolum clarissimum reddidere, ,pferentes, sanctũ spiritũ ex patre filioq; ,pcedere. Sed dum in hac materia plurimum insisto, demonstrans particulam ipsam, consonã veramq; symboli declarationẽ esse, vo-

bis forsan videor extra propositum agere. Cùm igitur vobis libuerit, prolixiùs ac subtiliùs hanc q̃stionem tractabimus. ita volẽti veritatem agnoscere pasùm fier, declarationem eiusmodi nequaquàm fuisse prohibitam. Nũc autem ad illam veniamus partem, quæ caput quæstionis nostræ videtur esse, & de qua vehementer ambigitis, an ne syllabã quidem symbolo liceat addere. Nam quatuor illa repetere nolumus, quæ vos breuissimè protulistis, quandoquidem nobis vtrumque eius accuratè considerabimus. Id autẽ detur magìs operæprecium esse, ipsam controuersiæ nostræ radicem discutere, pro qua quatuor ipsa dixistis. Nã primò interdicti causam declarastis. Deinde vno vsi fuistis argumento. Tertiò quandã beati Cyrilli sententiam vsurpastis. Postremò, à conuenientibus innixi loco, rationem hãc protulistis, valdè conueniens ac dignum memoria fuisse, facultatem ipsam addendi symbolo, vtpotè non modò Christianis inutilem, verùm etiam perniciosam, ab Ecclesia prorsus abstuliss̃e. Nam maiores nostri natscentis fidei nostræ temporibus summam (vt dicitis) facultatem habebant, vt quæ à sacra scriptura obscurè continerentur, ea declararent, ac symbolo vel alij scripturæ, excepta solummodò sacra, apponerent, & ipsis arbitratu suo vterentur: quæ deinde facultas à posteriorib⁹ ex parte fuit diminuta, ita vt possent tantũ ambigua declarare, dilucidioraq; reddere, diuino tamẽ symbolo nil addere posse. Quod ipsi (pace vestra dixerimus) falsum credimus esse, primis illis patribus absque generali Cõcilio licuisse communi symbolo quicquam addere. Nam sanctus Thomas testatur, nunquàm symbolum extra synodũ declaratum fuisse, de eo symbolo loquens, quod vulgò in Ecclesia celebratur. Hoc igitur iacto fundamento, quatuor illa capita leuiter perstringam⁹, quibus vestrum propositum probare conati fuistis. Primùm enim dixistis, maiores nostros vsque ad secũdam synodum addẽdi symbolo potestatẽ habasse: sed cum ipsa facultate nonnulli non sine sua pernicie abuti inceperint, symbolũ trãsformantes, ac impia dogmata docentes & prædicantes, tertium idcirco generale concilium videns facultatem ipsam damno magno potiùs, quàm cõmodo, Christicolis fore, eam penitùs abstulisse. Nos autem ad hæc respondemus, falsum esse, cuiuis ante tertiũ concilium licuisse symbolo quicquam apponere, nisi ea fortassis licentia, quam quidam hæretici sibi vendicassent, quam quidem solam ab ipso concilio, verbis his, ne cui liceret symbolo quippiã addere, circũscriptum interdictamq; credimus esse. Deinde protolistis, addẽdi facultate ablata, nullũ Christianis incõmodum accidere posse, ac nullũ commotem mentis, ob decretũ eiusce modi meritò dicere posse religiõem nr̃am imperfectã esse: cõtrà, fieri facilè posse, vt pro eadem facul-

cultate cuiuis cõcessa, catholica ecclesia aliquo afficiat incõmodo: Ipsi verò (pace vestra dixerimus) argumentum hoc claudicare censemus, vt suo loco probabimus. Immò etiam cæteris duabus postpositis partibus, ad fundamẽtum ipsum veniamus, quo quidem euerso, cætera facilè ruent. Omissis ergo corticibus, medullam ipsam tangamus. Quod quidem speramus consequi, si legislatoris verba non nimis curantes, mentem eius accuratè considerabimus. Id autẽ fuerat tertium generale concilium, quod id tantùm vetuisse putatur, quod fidem cõtrariam pareret, vt Bonauentura testatur: qui prima patrum, inquit, interdicti sententia nequaquàm ad alios attinet, nisi ad fidei nostræ oppugnatores, & eos, qui symboli dictiones mutando, vel ei quicquam addẽdo, Ecclesiam studeant euertere. Addendi verò facultate nunquàm Ecclesiæ fuerat interdictum, neq; interdicetur in posterum, dummodò legitimè imperio, præsenteque principe, qui facultatem vniuersalis Ecclesiæ habeat, ad euertendos hæreticorum errores, cõueniat. quis, obsecro, tum vocaret in controuersiam, an Ecclesia, cogente necessitate, ne Christifideles, circa diuina mysteria in aliquam hæresim caderent, partem aliquam symboli fidei congruam declarare possit, nẽcne? Nemo profectò. Qua igitur ratione illud, CONFITEOR VNVM BAPTISMA, ipsi symbolo fuerat additum, eadem etiam ratione, id est, pro animarũ salute, EX FILIOQVE particulam, nostri maiores addiderant. Et quẽadmodùm illud, ET INCARNATVS EST DE SPIRITV SANCTO EX MARIA VIRGINE, addidere ita etiam, ipsam Dei genitricem fuisse, ipsis, si voluissent, symbolo licebat apponere. Verùm facultatem eiusmodi non vnam tantùm personam vel particularem ecclesiã, sed tantùm ad priuatos homines, ac contra fidem loquẽtes, refertur. Propterea (inquit ipse Bonauentura) patres illi non sic interdixerant, vt viam Ecclesiæ in futurũ præcluderẽt, quo minus ei liceret eadem vti facultate, si Dei benignitate meliora suiderit. Et infrà: Eorum (inquit) sentẽtia fugienda est, qui credũt patres illos opinionis huius fuisse. Vt autẽ credatis, patres amp. nos benè cũ illis sentire, nõnulla synodorũ acta, præsertim tertiæ, necnõ quasdam patrum sanctorum literas tẽpestatibus illis scriptas, afferemus. Quæ dũ facimus, rogamus vos, diligẽter attendite. Frequẽti tertia synodo, patres amplissimi, conuocatus Nestorius, accedere recusauit: tunc ipsa Nicenum symbolum (vt moris erat) recitauit, vt quæ verba fidei cõuenirent, probarentur, dissona verò eijcerẽtur. Vndè patet, synodum ipsam voluisse, non fidem maiorum suorum religioni contrariam prohibendam esse, verùm verba discrepãtia, & ab ipsa fide diuersa, quemadmodùm hæc eiusdem synodi verba significare videntur, NEMINI LICEAT ALIAM A NICENA FIDEM PROFERRE. Niceno autem symbolo recitato, Cyrilli literæ ad ipsum Nestorium scriptę, in mediũ prolatę fuere, quibus idem Cyrillus quædã ipsius symboli verba repetens, demonstrabat, Christum Deum & hominẽ vna tantùm hypostasi ex Maria virgine genitum, ipsamq; veram Dei genitricem esse, dicens se sacræ innitendo scripturæ ita sentire. Quib⁹ quidem literis recitatis, quæ ita incipiebant, Nõ vereor me verę fidei Nicenive symboli præuaricatorẽ esse, Cyrillus ipse synodum interrogauit, an quæ de symbolo Niceno literis mandauerit, vera essent. Cui synodus ipsa respondit: Nil vani aut superuacanei, verùm cuncta congruè Cyrillus edidit: quęq; Nicena synodus paucis decreuerat, is suis literis explanauit ac illustrauit. Quę quidẽ literę plurimũ luminis prębẽt, ita vt edicta Nicena ex his clarissimè possint intelligi. Synodus igitur ipsa professa fuit, Cyrilli literas ,eadem ipsa significare, quæ à symbolo Niceno cõtinerentur. Post hæc literæ quoque Nestorij ad Cyrillum scriptæ, perlectæ fuerunt, quibus sacram vsurpando scripturam, Mariam virginem nõ Dei genitricem esse, significabat. His igitur literis Nestorij recitatis, iterum Cyrillus synodum ipsam interrogauit, quid de ipsis sentiret, an Nicenorum patrum religioni conuenirent. Synodus autem sic respondit: Nequaquàm consonæ sunt, sed veram fidem oppugnant, quandoquidem Cyrilli & Nicenorum patrum fidei quàm maximè cõtrariæ sunt. Idcirco vera fides Nestorium anathemate notat, quippe qui impia dogmata nefariamq; communiõem posteritati conatur tradere. Quibus patet, Patres ampliss. quanam mente tertia synodus interdixerit, ne cui liceret eam fidem proferre, quæ contra Nicenam, hoc est, à vera fide aliena, esset: ita vt interdictum eiusmodi, veræ fidei discrepantiam & contrarietatem, non autem declarationem ipsi fidei consonantem, significet atque vetet. Quod quidẽ Cyrillus ipse testatur, qui Nicenum symbolũ candidius reddidit. Testes sunt & ipsius tertij cõcilij literæ ad Imperatores pro fide scriptę, quibus acta recolendo sua, inter cætera memoratu digna declarat, Cyrilli se literas, sanctorum patrum dogmati consonantes, ac nulla ex parte ab Apostolorum & ipsorum patrũ fide alienas comperisse, Nestorij verò dogmata eiusdem fidei contraria deprehendisse. Postea Cælestini literæ, quas ad ipsum Nestoriũ scripserat, recitatæ fuere, quæ sic incipiebant, Quibusdã diebus citra, & infrà: Quis vnquã, inquit, nõ fuerit anathemate dign⁹, q̃ symbolo quicquam addiderit, aut ademerit, cũ fides nobis ab Apostolis tradita, neq; additione, neq; imminutiõe indigeat? Vestris eñ in libris legimus eũ, quãmaxima pœna affi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ci debere,qui vel addiderit, vel quicquam abstulerit.&reliqua.Scitu preterea dignum est, ante synodum Ephesinam addendi quippiam Apostolorum symbolo, vel ab ipso facultatem auferendi, graui pœna vetitam fuisse,vt in extrema earundem literarum parte legere est.Eidem tamen symbolo apposita multa fuere,atque ab eo ablata.Interdictum igitur illud, cui vos mirum in modũ innitimini,contra nos minimè facere videtur.Ampliùs, Cælestinus Nestorium reprehenderat, quòd à symbolo verbum, DEI PARAM,auferendum censuerit. Qui quidem Cælestinus Apostolorum symbolum intelligebat, quorum omnium vnica ratio fuit: quòd neque Nicena,neque prima Cõstantinopolitana,neque cæteræ synodi contra rationem fideique veritatem symbolo quicquã addiderant,aut ab eo deduxerant, Nestorius autem contrà.Ergo tum quisque vel addere,vel auferre meritò vetatur, cùm contra rationem ac veram religionem id faciat: vndè tota nostra controuersia facilè soluitur. Nam Romana Ecclesia, non vt Constantinopolitanũ symbolum & fidem ipsam euerteret,EX FILIOQVE, particulã addidit. Verùm vt nostri maiores idcirco Nicenum Constantinopolitanumque symbolum idem esse,idemque significare decreuerant,quòd altero audito, statim alterum intelligebatur,licèt in verbis differrent: ita etiam Romana Ecclesia profitetur, vtrunq; symbolum nostrum rem eandem significare,sibique propterea licuisse ipsum declarare,quòd ea particula nequaquàm aliena videretur à fide, cùm ipsi valdè conueniat,ac ad eundem sensum pertineat,necnon ipsius identitatem significet & declaret,licèt in voce differant.Præterea,vt alia multa memoria digna, hæc etiam ipso Cælestino literis tradita fuerant. Catholica (inquit) Ecclesia contradicit, quo minùs ab Apostolorum symbolo auferatur,beatam Mariam Dei genitricem fuisse,quod nostram salutẽ annũciat,ac ab ipso symbolo potẽtia cõtinetur. Patet igitur,neutiquàm licuisse,ab Apostolorum symbolo quicquam dimouere:tamẽ illud, DESCENDIT AD INFEROS, ablatũ esse videmus, licèt Christum ad inferos descendisse,verum sit,atque à maioribus nostris concessum. Quoniam autem Nestorius (vt suprà dictum est)cõtendebat, virginem Deum non genuisse:idcirco Cælestinus ipse literis eisdem mandauerat,vt nisi decẽ dierum spatio Nestorius à tali se reuocauerit hæresi,Ecclesiæque catholicæ dogma prædicauerit,non ignoraret se ab eadem Ecclesia excludendum esse.Sunt & aliæ rationes, patres amplissimi, ad propositum attinentes. Verùm nostra festinat oratio ad probãdum,quod suprà diximus,argumentum vestrum claudicare. Vndè multùm forsan vagauit oratio,haud tamen extra propositum. Sed hactenus in præsentia. Quibus dictis, synodus sancta decreuit,vt sessio ipsa solueretur,& ad diem sequentem martis congregaretur.

¶ Die XI. Nouembris,sessio XI. Ferrariæ.

VTraque ex parte, patres amplis. IVL. Cõsimi, copiosè, scitè ac subtiliter dictum est,vestras tamẽ orationes forsan non nisi summi theologi,virique doctissimi percipere poterant. Idcirco eam equidem orationem ad propositum pertinentem habebo,quam doctiriter & mediocriter eruditi sine ambiguitate intelligent,quaque (ni fallor) conuertite igitur,obsecro.Nanque posthac per capita breuibusque nos agere oportebit. Si sic ergo fieri vobis videtur, rem ipsam aggrediar: sin minus, voluntati vestræ acquiescam.

¶ Dicat Cardinalis. ¶ Attingam qui- pag. dem patres amplissimi, quæstionis nostræ vim radicem. Nam tota nostra controuersia in Ephesinæ synodi interdicto consistit,in his videlicet verbis: Nemini liceat proferre, conscribere, componere, & reliquis. Quæ quidem verba nos credimus hoc solùm significare,vt fas sit nulli, Nicenorum patrum fidei contrarium proferre. Vos autem longè aliter sentire videmini, vt nõ solùm ad aliam,oppositamque fidem,verum etiam ad quãuis declarationem, ac cuiusuis generis additiõem,interdictum ipsum debeat referri,propterea nullam prorsus symboli dilucidationem fieri debuisse. Dicere autem solent legisperiti, fieri non posse, vt quisquam benè legem intelligat, nisi totam perspexerit.Necesse est igitur,ea quoque diligenter cõsideremus, quę interdictũ ipsum præcesserant.Legitur in actis tertiæ synodi, quosdam Anastasium & Photium Nestorianos hæreticos,nescio quem Iacobum ad suam hæresim mortalibus prædicandã misisse:qui quidem aliud fidei symbolum, vel (vt quidã Charisius in ipsa synodo præsens dicebat)impietatis symbolum prędicans,eundem ipsum Charisium impietatis insans, quamplurimos Christianos decepisse.Propterea Charisius,vt se orthodoxum rat.Propterea Charisius,vt se orthodoxum, est, rectè se de fide sentientem probaret,in primis symbolum suum,deinde Nestoriani in cadẽ synodo recitauit, quod quidẽ Charisij symbolum,neque Nicenum,neq; Constantinopolitanum fuisse constabat.Postremo vehementer conquestus, quòd à Nestorianis communione sibi fuerat interdictum,Credo (inquit)in vnum DEVM,& reliqua. Quod autem nonnulli praetentur, ipse inficior,CHRISTVMvidelicet quandoque non fuisse.Posuerat tamen in suo symbolo, spiritum esse consubstantialem patri & filio, quod in neutro duorum illorum

illorum symbolorum scriptum fuerat. Quibus quidem Charilij & Nestorianorũ symbolis recitatis,sancta synodus ipsa decreuit, ne cui liceret fidem aliam proferre aut docere, simulque confictum illud Nestorianorũ symbolũ,nulla prorsus de ipsius Charilij symbolo mentione facta,damnauit.Siquidem igitur mentis eiusdem Concilij fuisset, quamcunque aliam à Nicena professionem vetare, ita vt non aliud nisi tantùm Nicenum symbolum,verbis eisdem celebraretur,dubio procul Charilij etiam expositionem ac symbolum antiquasset, reprobassetque: Sed quòniam verum ac pium fuerat, idcirco synodus ipsum noluit antiquare. Quæ omnia profectò nobis argumento maximo sunt, decretum illud, ad fidem religioni Nicenorum patrum opositam,referri debere,ita vt ipsius decreti vis,ex his(vt mihi videtur) clarissimè pateat.Ampliùs,eadem ipsa synod⁹,P.amp.que, ne cui quicquam liceret proferre,aut literis mandare,prohibuerat, simul quoq; decreuit,vt nulla alia præter Nicenorum patrum fidem teneretur.Siquidẽ igitur à me requiriti,an Deum,æternũ esse credatis, mihi respondebitis ita: quæro, an sub anathemate fueritis,qꝫ verba illa à symbolo Niceno minimè continentur.Infinita sunt vera, patres amp.quæ credimus & profitemur, ab ipso tamen symbolo nõ contenta. Sed hæc hactenus. Porrò autem certis personis(vt dicitis)licere ambigua declarare,catholicę verò Ecclesiæ minimè,longè mihi alienum à ratione,ac ipsi interdicto contrarium esse videtur.Nam in eius principio legitur, ne cui liceret,& reliqua. In fine verò episcopis & clericis,ac secularibus in vniuersum interdicitur.De quibus secularibus ideo facta mẽtio fuit,quòd Græcis mos fuerat, vt nõ nisi clerici symbolum in ecclesijs cantarẽt.Patet igitur interdictum ipsum neminẽ excludere,omnesq; ferè Christiãos anathemate notatos esse, si synod⁹ ipsa quoduis expositionis genus(vt creditis) prohiberat. Ampliùs notatu dignũ est,Agathonis literas quas(vt suprà dictũ est)ad synodum miserat,non ab ipso solo,sed ab Occidẽtali Ecclesia scriptas fuisse.Ipse nanq; literis eisdem testatur, eas synodo cum cẽtum ac 25. Occidentalis Ecclesiæ præsulibus conscripsisse, subsignasseq;. Præterea præstantissimus Nicenus, volẽs ad id respondere,quod Colossensis præsul attulerat,vtgente videlicet necessitate Romanã Ecclesiam declarasse, nullam necessitatem protulit interdicto fuisse exceptam, neq; vllam prorsus mẽtionem de ea factam. Quam quidem responsionem in vos retorquentes dicimus,quoniam in prohibitione illa nullius personæ ratio haberi videtur: ideirco ipsam vna ratiõe de cunctis hominibus debere intelligi,ita vt nulla ratione cuiquam symbolum exponere liceat:quod tamẽ cõ-

stat à multis expositum fuisse.Ampliùs, eadem ipsa tertia synodus nullam de Constãtinopolitano symbolo mentionem fecisse videtur.Aut igitur, quia tantùm Nicenum symbolum à posterioribus in Ecclesia celebrari voluerat,& sic ipsi delinquimus, qui potiùs illud quàm Nicenum celebrare solemus:aut eius quoque symboli fuerat recordata,sed tanquàm alterius symboli contrarium, ob idque non dignum celebritate ipsum postpositum fuerat,quod quidẽ nequaquã credendum est: aut vtrunque pro vno eodemque putauerat, quòd eandem veritatẽ & fidem vtrunq; significabat, quanuis multis in verbis differrent. Siquidem igitur verum est,Constantinopolitanum(vt dicitis) symbolum à Niceno potentia contineri: ac altero intellecto,statim alterum subintelligi:ac ideo illud nequaquàm fuisse vetitum, quòd eandem veritatem declarabat, magis sanè cõuenit, vt credamus interdictũ ipsum ad fidẽ diuersam,& à veritate dissonã referri debere. Item luce clarius est,cũcta synodorum decreta sancti spiritus gratia fieri, ac ipsum pariter in omnibus esse. Cùm autem sextum etiam generale concilium edixisset, ne cui fas esset sanctiones eius euertere,ac aliã sapere fidem,& reliqua:palàm est,idem concilium,vel spiritum sanctum pro eo,interpretatum fuisse, declarasseque quonam modo decretum tertiæ synodi deberet intelligi,ne cui liceret aliam fidẽ proferre,hoc est,quæ veram religionem euerteret:ideoq; nequaquàm prohibuit,quo minùs ad veritatis intelligentiam expositiones fieri deberent.Præterea cùm de quibusdam alicuius legis verbis dubitam⁹,ipsius legislatoris sensum inspicere,accurateque debemus perpẽdere,qui quidem vel ex eiusdem legis exordio,vel verbis alijs consequentibus haberi solet.Porrò tertiæ synodi procœmium hoc constat fuisse, cùm patres cõuenissent,symbolum perlegerant, vt sermones extraneos cum eo cõferrent,quique ipsi symbolo consonarent, eos susciperent, oppositos autem reijcerent. Mens igitur ipsius legislatoris, hoc est,Ephesinę synodi,quę non ad verba, sed ad scripturæ sacræ significationem inspiciebat, nulla alia fuerat, quàm vt fidem aliam, vel expositionem fidem veram destruentem,vetaret: vt ex Cyrilli literis appareret,qui Niceno symbolo recitato, protulit: Nos patrum confessionem, ac ipsorum intelligentiam sectantes, veram fidem exponimus. Septima quoque synodus,Veram, inquit,rationem diligentissimè sequentes: & infrà,Veram fidem,quæ non facit errare sectantes,Nicenæ fidei,nihil addimus, & reliqua.Ipsa nihilominùs synodus decretum pro imaginibus addidit. Apparet igitur legislatorem ipsum voluisse,vt veritas semper pdicaret,ac nulla ratiõe taceret.Vnũ postremò mihi venit in mentem, quod cõtrouer-

Universidad de Deusto
Biblioteca

siæ nostræ similimũ esse videtur. Sed anteaquàm veniam ad ipsum, vnum aliud in medium proferam, quo quidem faciliùs primũ illud intelligemus. Attẽdite igitur, obsecro: Chalcedonense concilium ita protulit, Leo pontifex à quibusdam grauiter incusatur symbolum aliud fecisse, ac aliter fidem exposuisse, quàm per Nicenos patres liceret. Ne autem in posterum quisquam talem in eum afferat accusationem, ac ipsum reprehendat, synodus hæc in eos, qui contra veritatem insurgerent, respondet atq; declarat, Leonem ipsum in exponẽda, declarandaq; fide nil contra prohibitionẽ cõmisisse: quãdoquidem nascentibus nouis erroribus, noua diuersaq; medicamina sanctis à patribus exhiberi debẽt. Nã etsi fides à patribus prodita satisfaciat, quia tamẽ plurimi verã eius significationem conantur euertere, idcirco conuenit fidem ipsam exponere, magisq; declarare. Nam si, prout est, pariter ab omnibus coleretur, nulla re alia opꝰ esset, nisi tãtùm Nicenorum patrũ fidem excolere. Sed cùm à recta via quamplurimi deerrent, ac p anfractus, id est, per viam falsitatis ac erroris vadant, ideò nobis necesse est, veritatis viã ostendere &c. Plura etiam id genus alia, Patres amp. synodus ipsa protulerat, quæ ad propositum attinent. Verùm ad id nostra festinat oratio, quod pauloantè postremũ mihi dicendũ esse promisi. Quidam emẽ Flauianus (vt nostis in Cõstãtinopolitana synodo Eutychen condemnauit: deinde synodo Ephesi secundò conuocata, quã postea constat reprobatã fuisse, quòd quidã Dioscorus legatus ei tyrannicè præfuit, is Eutyches ibi præsens, magno affectus desiderio excusandi se atq; vlciscendi, Nicenum symbolum de verbo ad verbum professus fuit, ac ita protulit: Hæc est patrum fides, in qua viuere moriq; volo. Quam quidem prima synodus Ephesina probauerat, simulq; decreuerat, vt aliam nemo proferre, vel ei quicquam apponere, vel ab eadem auferre posset. Eã itaq; fidẽ, dicebat ipse, profiteor, Flauianũ autẽ peccare denũcio, quippe qui ꝓfiteretur Christum ex duabus ac in duabꝰ simul naturis esse, quod à Niceno symbolo neutiquã continetur. Veritatẽ igitur ipsam, quo minùs declararetur, ac Niceno symbolo adderetur, Eutyches prohibere volebat, ita vt verborum etiam additionem non admittere videretur. Quidam autem Eusebius exclamauit, Mentiris Eutyches, dicens. nam hoc quod dicis, nulla lex ꝓhibet. Dioscorus verò respõdit: Cur ita dicis Eusebi, cùm hîc duo Ephesinę synodi volumina habeamus, in quibus legitur nemini licere, Niceno symbolo quicquam addere? Tacebat autẽ ipsa synodus, Eusebijq; sententiam tacitè videbatur suscipere. At tyrannus Dioscorus Eusebium ipsum ac Flauianum, vt Ephesinę legis præuaricatores, damnare, ac * eorum episcopatibus priuare cõtendit, dicens synodum Ephesinam decreuisse, vt qui fidem aliam proferret, vel adderet, vel auferret, si præsul fuerit, episcopatu priuaretur. Patres autem ipsius concilij, &si præsente Dioscoro, voluntati eius acquiescere viderẽtur, posteà tamen absoluto Flauiano & Eusebio à Chalcedonensi concilio, magno gaudio affecti fuere. Porrò autem dioscoro ꝓsente, protulerant, Flauianum & Eusebium meritò ꝯdemnari debere, ac ipsos pontificali dignitate indignos esse, vtpotè qui contra odus prodidit, Ephesina verò probauit, atq; ipsi quippiam addere, vel ab eodem auferre, decernens, vt si quisquam præsul tale cõmiserit facinus, episcopatu priuaretur. Cùm autem hæc in Chalcedonensi synodo recitata fuerint, decretum ab ipsa synodo est, Dioscorum anathemate notatũ esse, vtpotè qui contra Flauianum ac Eusebium malè iudicauerit, ac eos iniquè dãnauerit. Propterea quòd Flauianus nil prorsus cõtra Nicenam vel Ephesinam synodum commiserit. Nam &si Christum duas habere naturas in Nicemen symbolo potentia cõtinetur. Vndè nõ sequitur, addentem quippiam, aut declarãtem, condemnari debere, dummodò vera, catholicaq; fidei cõsona proferat. Videtur mihi. P. amp. exemplum melius proferri non posse, quod ad propositũ attineat, q̃ quod de Flauiano protulimꝰ, ita vt eo facilè addu car, vt credã interdictũ illud, ne cui liceret, & reliqua, ad eos tm̃ referri, qui fidẽ aliam à vera tenerẽt, quiq; scripturam sacrã aut Nicenum symbolũ immutarẽt. Quibus equidẽ argumẽtis puto cõtrouersiã nostrã solutam esse: sin minùs, vellẽ à vobis doceri, cur ita credendũ non sit. Si quidẽ igitur Romana Ecclesia profitetur, neq; ad sacram scripturam, neq; ad Nicenũ symbolũ, neque ad alicuiꝰ synodi defensionẽ, falsam aliquã accessionem fieri posse, ita vt in hoc vobiscum conueniat, operæprecium est, huiusce modi quæstione postposita, nos ad eã venire, vtrũ sanctus spũs ex filioq; ꝓcedat, nécne. Nam si nobis ꝓbabitis ipsum ex filio nequaq̃ procedere, tũ additionẽ symbolo factã esse haberimur, ipsamq; Romanæ Ecclesię minimè facere licuisse: sin minùs, tũc vos oportebit cõcedere, fas ipsi fuisse, symbolũ dilucidare, se clariusq; reddidisse: quo quidẽ pacto pax inter nos facilimè fieret. Hæc beatissimi patris dominiq; nostri, necnon serenissimi imperatoris, ac horum omnium præstantissimorum patrum iussu, pro viribus dixi.

Quanquàm orationes vtraque ex parte habitæ, tua ꝑsertim amplissime cardinalis, mihiq; q̃ maximè colende, luculentissima

fuerit, ac ad propositum pertinens, rem emẽ ipsam dictu mirabile tetigisti, nihilq; eorũ quę opꝰ essent, ꝓteristi: mutua tamen benuolentia nunc, si commodè fieri posset, vobis respõderemus, ac probaremus, plura eorum, quæ protulistis, pro nostra causa facere. Verùm opportunum esse videtur, vt sessio dimittatur. Nam non nisi vestris orationibus priùs memoria diligentissimè repetitis, vobis benè respondere poterimus. Si libet ergo, Dei benignitate surgamus. Quod quidem sanctæ synodo placuit, iubẽti, vt ad proximum sabbatum sessio prorogaretur.

¶ Die sabbati decimaquinta Nouẽbris, sessio duodecima Ferrariæ.

MAR. NON altercandi, neque sermonũ nostrorum vicissim refellendorum causa, patres ampliss. huc frequentes conuenimus. Sic emẽ hi solent agere, qui potiùs ostẽtationis & iactantię, quàm inquirendę veritatis gratiã contendunt. Verùm vt de quibꝰ ambigeremꝰ, ea diligentissimè ac cum summa pace, mutuaq; benevolentia simul ita tractaremus & consideraremus, vt pari studio conclusionem veram consequeremur: breui ergo, & non luculenta oratione, sed his solùm innixi, quæ vos cõcedere videbamini, primùm præstãtissimo cardinali, deinde reuerẽdo Ioanni benignitate Dei respõdebimus. Cuius quidem cardinalis oratio, vt ad propositum spectans, ac non inepta, ita etiam plana, clara & elegans fuerat. Proptereaq; ipsi hunc honorem habebimus, vt nil eorum, quæ per capita dixerat, indiscussum prætereamus. Nam si omni eius orationis parti respondere velimus, sermoni profecto nostro non hodiè modus dabitur. Porrò autem ipsum obsecro, vt si fortè fuerit à me requisitus, mihi statim respondeat, ac velit vel mecum sentire, vel mihi paucis cõtradicere. Nam ego cum eo, non autẽ in ipsum, eius argumenta perpendere velim: quippe cùm veritas pateſier, (noui equidẽ ipsius naturam & ingenium) maiorem capiet voluptatem, quàm si eius argumenta susciperentur. Vndè sanè poterit euenire, vt si vir ipse sapientissimus pro veritate fuerit redarguitus, maiori me benevolentia prosequatur, iuxta illius sapientis sententiam: Argue sapientem, & diliget te. Porrò ei quoque suo ture conceditur, me interpellare: nam ęquo animo feram, si ab eo fuero requisitus, cuiusuis dicti mei reddere rationẽ, necnõ si me corripiet & corriget, cùm sibi videbitur ꝙquam me falsi protulisse. Nam si non contradicentibus vobis quicquam protulero, id verum esse, nullaq̃ demonstratione in posterum indigere censebimus: quam quidem conditionem posthac seruare debemꝰ. Primum autem eiusdem præstantissimi cardinalis argumẽtũ hoc fuerat: Quidã Charisius libello, quem contra Nestorianos tertię

synodo dederat, suæ fidei declarationẽ mandauit, multum quidem diuersam ab ea, quæ à Nicenis patribus tradita fuerat, quæ tamẽ Charisij expositio ab ipsa synodo antiquata non fuit. Ergo non omnem fidem in vniuersum, verùm tantùm contrariam, vetitam fuisse credendum est. Ita dixisti, an non?

¶ Oratio tua, pater reuerẽde, me magno gaudio affecit, de cuius exordio nil equidẽ proferam: sed beati Petri doctrinam sequẽs, ad omnem tuam petitionem libentissimè pro viribus respondebo. Velim autem aliquem ex his doctissimis viris interroges, qui tibi meliùs responderet. Verùm si mecũ agere mauis, tibi libenter obtemperabo. Et quoniam (vt sæpius dictum est) ad inquirẽdam veritatem huc conuenimus, non equidem erubescam, si quisquam vestrũ errores meos notauerit, ac correxerit: quinimmò ꝓtali eius erga me beneficio, deo optimo maximo gratias habebo. Hac tibi tamẽ conditione, reuerende pater, tecum agam, vt si nõ benè tuis argumentis respondero, patres hi tibi satisfaciant: & si falsi quicquã protulero, soli mihi ascribatur. Mihi præterea perplacet, te mihi libenti animo responsurum, quotiès fueris à me requisitus. Porrò autem mihi videtur nũc opus nó esse, vt ex me quã requiras, quando planè clareq; dixerã, ac oratio mea literis tradita est. Verùm si tibi fuerit gratum, tuis petitionibus respondebo. Sed priùs velim mihi ꝓferas, an satis dixerim. Nam si tibi videtur, satis me non fecisse, dicam ampliùs. IVL. Cardi.

¶ Non alia indigemus responsione, præstãtissime pater, nisi vt proferas, vtrum orationem tuam benè memoriterque perceperim, nécne: id quod profectò breuibus facere poteris. MAR.

¶ Amplissimo cardinali patres hi molesti videntur esse. Siquidem igitur vobis placet, alij pro eo respondeant. Sin minùs, fiat vt lubet. IMP.

¶ Velimus patres amplissimi, quẽadmodum ipsi paucis interrogabimus, ita vos etiã breuibus respondeatis. MAR.

¶ Nil aliud equidem ex te, pater reuerẽde, requiro, quàm vt intelligam, an tibi placeat, omissis interrogationibus, lecta tantũ oratione mea, contra eam argumentari. Nã si hoc non lubet, tibi libẽter obtemperabo. Quæ autem de Charisio sessione proxima protuli, breuibus repetam. Charisius catholicam suæ fidei declarationem literis traditam, tertiæ synodo dedit: Deinde Nestorianum symbolum recitatum, ipsa synodus reprobauit, Charisij verò declarationem minimè. Quam itẽ dubio procul antiquasset, si is Charisius declarandi facultatem non habuisset, vtpotè quæ cum symbolo Niceno in verbis paucis cõueniret. Ita memini me dixisse, nisi aliter tibi videtur. IVL. Cardinalis.

¶ Fateor, amplissime pater, expositionem Charisij MAR.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Charisij secundum sensum fuisse catholicã, secundùm autem verba minimè. Multùm enim fuerat à Niceni symboli verbis diuersa. Propterea credendum est, expositionem ipsam non vt catholicam, verùm tanquàm à fide catholica dependentem, Charisio priuatim ac figillatim ab ipsa synodo probatã fuisse: Itáne res se habet, an non?

IVL. Cardi. ¶ Tibi quidem pater reuerende, concedo, ipsam Charisij declarationem secundũ intelligentiam fuisse catholicam, vel à fide catholica (vt asseris) dependentem, licèt in verbis à symbolo Niceno plurimùm differret. Eam autem ipse catholicam fidem appello, quæ vera sit. Sed quoniam in hoc cõuenimus, ipsius videlicet Charisij declarationem catholicæ fidei congruam fuisse, necnõ ab ipsa dependentem, idcircò vlteriùs ex te quæro, vtrùm eiusmodi declaratio ab eadé synodo susceptа fuerit, nécne.

MAR. ¶ Vt propriam & particularem, Charisij expositionem susceptam fuisse concedimus: non autem, vt ea in vniuersum celebraretur.

IVL. Cardinalis. ¶ Immò quoniã vera declaratio fuerat, idcirco eam synodus ipsa suscepit.

MAR. Satis de interrogationibus, amp. patres, & ad argumentum ipsum veniamus. Charisius tribus de causis Nestorianos in synodo incusauerat. Prima, quòd hi suum hæreticũ symbolum, veluti communem ac veram doctrinam, hæreticos ad veram religionem reuertentes docebant. Quod quidem facinus ad Nicenæ synodi ac eius symboli iniuriam committebãt. Altera, quòd falsa multa impiaque dogmata prædicabant, ob idq; fidé ipsorum Charisius infidelitatem potiùs, q̃ fidem, appellandam cẽsebat. Postrema, quia videbat seipsum ab his tanquam hæreticum odio haberi ac persequi, fidemq; suam impiam reputari, propterea operæprecium esse sibi putauit, quid de fide sentiret, exponere, vt ostenderet sese cum Nicenis patribus idé sapere. Qui quidem benè fecisse videtur, vt ab hęreticis prouocatus, in eorum impia dogmata inueheretur, cùm præsertim non fuerit interdictũ, ne cuiuis liceret suam fidem exponere, ac vt visum sibi fuerit declarare, non ita tamen, vt cõmuniter à cunctis Christianis celebraretur: verùm, vt quid quisque de fide sentiret, ostéderet. Cuiuis igitur (vt prædictum est) suam fidem licebat exponere, præsertim Charisio, cùm interdictũ illud nondum fuerit editum. Ideoq; plurimi Ecclesiarum antistites varijs temporibus suam declarãtes fidem, diuersis vocabulis vsi fuere. Quemadmodùm, vt tu pater amplissime, protulisti, beatus Agathon fecit. Qui cùm fidem suam vnà cum suis præsulibus exposuisset, eã ad sextam synodum misit. Beatus item Sophronius ante ipsum Agathonem ad Hierosolymitanum patriarchatum promotus, quid de fide sentiret, ad Constantinopoliranũ antistitẽ scripserat: cuius deinde literæ in eadẽ sexta synodo recitatæ fuere. Vndè vsu venit, vt omnes communiter præsules fuæ professionis expositionem literis tradentes, quas synodicas appellare solebant, eas inter se darent. Vt nunc vsque patriarchæ tres faciunt, qui ad patriarchatum promoti, statim suis literis Constantinopolitanum certiorem reddere solent, quid quisq; ipsorum de nostra religione sentiat, ita vt, quod ab illis fidei nascentis temporibus cœperat, nunc vsque vigeat. Ipsius ergo Charisij expositio non fuit à synodo antiquata, quòd non ita literis mandata fuerit, vt à posterioribus pro symbolo in vniuersum celebraretur, verùm (vt sæpissimè dictum est) vt ex ipsa pia fides Charisij pateficeret: quod quidem declarandi genus nequaquam vetitum fuisse cõcedimus, nisi aliter ipsi creditis. Cur autem non ita sit, ex vobis scire desidero. Huic igitur quæstioni (si lubet) respondeas. ¶ Tribus de causis in- IVL. Cardi. quis, reuerende pater, ab ipsa synodo Nestorianorum symbolum, non autem Charisij, antiquatũ fuisse. Prima, quòd ipsum instar Niceni symboli celebrandũ ediderint. Altera, quòd in eo multa falsa dogmata scripta fuerint. Tertia, quòd ipsum charisium odio non mediocri prosequerentur, quòd ab eorum dogmate, vehementissimè abhorrerent. At ego priusquam vobis respondeam, nonnulla in medium proferam, quæ literis mandata fuẽre. Cùm quidam homines (inquit ipsa synodus) conspirassent vt spreto Niceno symbolo, vulgum deciperẽt, falsum symbolum tradidere. & reliqua. Non ergo alia de causa synodus Nestorianum symbolum antiquasse videtur, nisi quòd nefanda dogmata in eo continebantur. Siquidem ignipium fuisset, ipsum synodus suscepisset. Prima igitur causa, quam profertis, cur symbolum illud reprobatum fuerit, falsa videtur. Alteram verò rationem cõcedimus: sed tertia inconueniens nobis apparet, ita vtramam & tertiam, falsam esse putemus. Addici enim ad credendum non possum, Nestorianũ symbolum ex eo reprobatum fuisse, quòd Nestoriani Charisium insectabantur, acsi scilicet id synodus valdè curasset: sed potiùs putare debemus, synodum ipsam plurimùm curasse, ne falsa dogmata in verò symbolo scriberentur. Hîc autem, pater reuerendè, dixisti, synodum ipsam nunquam prohibuisse, ne cui liceret priuatas expositiones fideis dare, dummodò à vera fide aliena non sint, quemadmodùm Agathon, Sophronius que fecere, qui quid de fide sentirent, ipsa punè literis tradidere. Ipse verò quæro ex te, an is Agathon & Sophronius in explanãda fide sua, quicquam in interdictum ipsum commiserint.

Minimè. Non enim addiderant symbolo, Et quoniam de religione sua priuatim con- scripse-

rant, idcircò interdicto Ephesino nó subiacent. Diximus enim suprà, neminem vetitum esse ne fidem explicet suam: quandoquidem tantùm fuerat interdictũ, vt nemo propriam expositionem pro symbolo celebrari velit, aut symbolo quippiã addat.

IVL. CARD. Gaudeo te credere, reuerẽde pater. Agathonem & Sophroniũ ac Charisium in sua fide dilucidanda interdictum ipsum neutiquàm fuisse preuaricatos: nunc ad id, quod ex me quæsiuisti, libenter respondeo, Charisium suum symbolum, quod verum ac catholicæ fidei congruum fuisse creditur, non ita tradidisse posteritati, vt id Ecclesia communiter celebraret, (Non enim ad eum spectabat populum docere, aut cõmunis fidei normã prodere) verùm vt suũ tãtùm dogma manifestaret. Mihi autẽ satis est, fuisse probatum, Charisium ipsum nil in interdictum illud commisisse. Vnde sequitur, neque catholicæ Ecclesiæ, neque rectori eius, docendi populi facultatem habenti, ab vniuersali Ecclesia fuisse vetitum, ne sibi liceat symbolo quippiam addere.

MAR. Ex tua oratione, pater amp. id tantùm habetur, idcirco Charisium condemnatum à synodo nó fuisse, quòd nil digni pœna cõmiserit: nequaquàm tamen ex eo consequi, Ephesinum cõcilium mutandi symboli facultatem volentibus permisisse, quòd Charisij symbolum neutiquàm antiquauerat. Tuum igitur argumentum destructum esse videtur. Vtrùm autem Ecclesia catholica ea sit prædita facultate, vt commune symbolum immutare, transformareq; valeat, nec ne, in posterum suo loco (fauente Deo) considerabimus. Nunc autem ex te scire velim, an quod Charisio facere non licuerit, id Nestorianis, si de fide benè sensissent, facere licuisset. Nam paulò suprà mihi visus es protulisse, si hi fuissent catholici, ipsis etiam fas fuisse, Niceno postposito symbolo, aliud eius loco in baptismate tradere.

IVL. Cardinalis. Duo mihi dixisse videris, pater reuerende, quorum primum prætermittendum nó est, immutandi symboli facultatem Ephesino interdicto cuiuis hominum fuisse vetitam: eodem tamen interdicto nequaquàm fuisse prohibitum, ne cui liceret professionem suam literis tradere.

MAR. Dummodò vera sit, communeq; symbolum non transmutet.

IVL. CARD. ¶ Sufficit nobis, probatum esse, synodum Ephesinam nequaquàm interdixisse, ne cui suam fidem verbis à symbolo diuersis declarare liceret. sed anteà quàm ad respõdendũ his veniamus, hæc ipsius synodi verba accuratiùs perpendamus. Nemini fidem (inquit) aliã proferre aut cõscribere liceat, & reliqua. Quæ quidem ita videris exponere, vt verbis aliis quisquam symbolum explanare nõ valeat, etiam si laicus, nedum si clericus, fuerit. Vndè profectò maxima dictorum tuorum inter se repugnantia sequitur. Nam ex vna parte concedis, quenuis suã fidem quibusuis verbis exponere posse: ex alia verò videtur interdictum illud ad laicos vsq; protendi. Quòd ideo tibi quidé incõmodum accidit, quòd ipsa verba ponis ad aliã simpliciter fidem referri. Quæ si credideris (vt ego exposui) fidem tantùm religiõis nostrę cõtrariam significare, nullum prorsus incommodum incurrisses. Præterea non ita synodus iussit, vt liceat nemini vel publicè, vel priuatim, vel simul, vel disiunctim addere, seu proferre: verùm simpliciter ac in vniuersum interdixit, vt nemini liceat, & reliqua. Patet etiam ex eiusdé synodi procœmio, interdictum illud non nisi ad oppositam fidẽ referri. Cùm patres (inquit) conuenissent, symbolum Nicenum perlegerunt, vt sermones extraneos cum eo conferrent, quiq; ipsi symbolo cõsonarent, eos susciperent, oppositos verò reijcerent. Decretum igitur synodi verbis his respondere debet, vt verba, quæ fidei nostræ cõuenirent, ea tantũ susciperentur, cõtraria verò reijcerentur. Per aliã ergo fidem, tantùm contrariã pugnantemq; ipsa synodus intellexerat. De his ergo me, velim, interroges, an ipsa possim ostendere. Verum ne videar tuis quęstionibus respondere nolle, ipsis modò libẽtissimè respõdebo. Charisium (inquis) idcirco fuisse laude affectum à synodo, quòd non habens facultatem aliud symbolum cõponendi, nequaquàm aliud cõposuerat. Qua quidẽ ratione meum argumentum credis fuisse destructũ, dicẽs Nestorianos propterea fuisse damnatos, quòd aliud symbolum celebrandũ ediderint. Nam si verũ ipsum quoq; fuisset, hi nunquã à synodo fuissent damnati. Cui eqdem sentẽtiæ acquiesco, vt si Nestorianum symbolum fuisset catholicum, ipsum etiam instar Charisij, Agathonis, atq; Sophronij symbolorum, susceptũ fuisset. Sed quoniã contraria dogmata continebat, ideo fuit antiquatum.

MAR. Nestorianum symbolũ, pater amp. longè alia ratione fuerat editum, quàm Charisij, Agathonis, atq; Sophronij symbola. Illud nanq; his, qui ab hęresi ad fidẽ reuertebant, pro Niceno symbolo tanquàm communis doctrina, traditum fuerat: hęc verò non ita, vt per ipsa baptisma celebraretur, posteritati fuere prodita. Vndè non sequitur, vt vna omnium eademq; ratio sit. Nam illud, etiã si catholicum fuisset, meritò tamẽ synodus adhuc ipsum antiquasset: hęc autẽ cùm non pro symbolis cõmuniter celebrãdis, verùm vt expositiones atq; sententię propriæ, scripturæ relictæ fuerint, idcirco reprobata nõ sunt. Patet igitur falsum esse, quod profiteris, Nestorianos (scilicet) immutãdi symboli facultatẽ habuisse, si rectè de fide sensissent, necnon Charisium, ac cęteros Nicenũ symbolum neutiquàm tetigisse.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IVL-CARD. Sanè mihi videris, R.P. oppositum veritatis proferre. Nam ipse Charisius in suę fidei expositione vel symbolo, Nicenũ simul & Constantinopolitanũ mutauerat, dicens: Et in Spiritum sanctum paracletum, spiritũ veritatis, cõsubstantialem patri & filio: quæ quidẽ verba in ipsis symbolis nõ leguntur. Porrò quoniã in tui sermonis exordio protulisti, argumentum illud concessum nobis putatum iri, cui non fuisset respõsum: ideo non simul omnibus, verùm singulis repetitis, ad omnia respondebo. Dico igitur, idq; profiteor, quòd nulla inter Nestorianorum atq; Charisij, ac Sophronij, Tharasijq; symbola differentia fuisset, si Nestorianum veritatem in se contineret. Tu autem pater reuerende, non deberes legem ipsam exponere aliter quàm posset intelligi. Nam (vt sępissimè dictum est) idcirco synodus Nestorianum symbolum antiquauerat, quòd in se multa dogmata nefanda concluderet. Hanc ergo perpende sententiam. Nam equidẽ interdictum fuisse puto, ne cui homini priuato liceret, Ecclesiæ catholicæ celebrandum quippiam tradere, quod aliã (hoc est, oppositam) fidem significaret. Ne autem eidẽ Ecclesiæ ab homine priuato verum symbolũ ita traderetur, vt ipso cũcti Christicolę vterentur, nõ ipso eodẽ interdicto, verùm alia ratione, fuisse vetitum censeo. Quandoquidem minimè conueniret, vt ecclesia mortalibus obediret, qui nullã ab ea facultatẽ haberẽt, cùm pśertim oĩbus in reb⁹ diuinis, particulares Ecclesiæ cõmunem sectari debeãt.

MAR. Eadem ipsa mihi videris repetere, atq; in eisdem amp. P. versari, scilicet catholicã Ecclesiam ea facultate prædità esse, vt symbolum immutare, ac ipsum particularibus Ecclesijs celebrandum tradere valeat. Ad hoc autem nondum clariùs respondisti, vtrùm si Nestoriani benè de fide sentissent, suũ symbolum iure suo prodere potuissent, nécne. Huic ergo quæstioni (si lubet) apertiùs respondeas, vt tandem ipsam concludamus.

IVL-CARD. Satìs mihi videt ad propositũ respõdisse.

MAR. Ex te requiro pater amp. vtrũ Nestorianis licuerit suum symbolũ ita tradere celebrandum, vt homines ipso in sacro baptismate vterentur, an non? Nam Charisij ac cęterorũ fidei expositiones, non sanè fuerant symbola, neq; symbola nuncupata, neq; denique pro symbolis à synodo ita susceptа, vt per ipsa baptisma fieret.

IVL. Cardinalis. Fateor equidẽ nemiui licere propriũ symbolum ita proferre, vt cõmuniter in ecclesia celebretur. Nestorianos autẽ ipsos potuisse symbolũ verũ exponere, ac ipso vti, idemq; proferre ac sapere, nõ eo inficias. Sin autem protuli, etiã si symbolũ ipsorũ, Nicenũ symbolũ oppugnaret, me falsum dixisse cõfiteor. Teneo tũ memoria me tantũmodò ,ptulisse, fas ipsis fuisse symbolũ verũ ,pferre.

MAR. Nestoriani suum symbolum cõmuniter celebrandum tradiderãt, volentes, vt qui ad fidem reuerterentur ab hęresi, Niceno posito symbolo, illo tantùm baptizarẽtur. Num igitur ipsis id agere licuisset, si symbolum ipsum fuisset catholicum?

IVL-CARD. Etsi prolixè clareq; mihi videor respon. disse, tamen vt tibi pro viribus satisfaciam, repeto, Nestorianos proculdubiò potuisse fuisset: eodem tamen cõmuniter in ecclesijs vti, nequaquàm ipsis licuisse. Id est, pater MAR. amp. quod equidem volebam concludere, non alia videlicet de causa Nestorianos fuisse damnatos, quàm quòd suum symbolũ pro cõmuni doctrina Niceni symboli loco celebrandum tradiderint: quod tamẽ quoniam videbantur suo iure facere potuisse, ꝙ nondum interdictum illud editum fuerat, idcirco synodus Ephesina legem (vt suprà dictum est) promulgauit, vt in futurũ neq; Nestoriani, neq; quisquam cæterorum mortalium facultatem, vel (vt meliùs dicã) licentiam ipsam haberet. Quam quidem constat plurimorum falsorum dogmatum causam fuisse, ita vt ausim dicere, vt synodus ipsa nunquàm interdictum eiusmodi edidisset, si Nestoriani licentiã ipsam non habuissent, qua quidem nefanda dogmata seminarent. Sed prudentissima synodus incõmoda futura prospiciẽs, in vniuersum prohibuit, ne cui liceret, aliam à Nicenorum patrum fide docere, nó inscia (vt sæpenumerò dictũ est) immutandi symboli licentiam, falsorũ dogmatum causam fuisse, foreq;: ex ipsius synodi summa facultate, qua prædita fuerat, suæ mentis fuisse, vt aliam fidei expositionem ac symbolum nemo auderet componere. Quam quidem conclusionem (vt ita dixerim) corollarium expressimus, nisi aliter tibi videtur, quod velim ex te cognoscere. Tibíne magìs, R.P. an Ephesinæ synodo diffinitioni credendum est?

Nos sanè synodo tribuimus plurimùm, MAR. cumq; quicquam vocamus in dubium, decretis ac expositoribus eius magis concedimus, q̃ nobisipsis indulgeam⁹. Porrò aũt B. Cyrill⁹ ad Ioannẽ & Acaciũ Melitinẽ scribẽs, definitionẽ ipsam explanat, lucidiorẽq; reddit. Eiusdẽ ergo Cyrilli expositionẽ diligenter cõsideremus, ac ipsum in omnibus imitemur: quo quidem melior interpres inueniri poterit nemo, nisi tu * ita sentias.

Idcirco equidẽ ex te P.R. quęsiui, cui nos magis oporteat credere, ꝙ ipsa tertia synodus decreti sui reddidit rationẽ, dicẽs: quoniam Nestorianum symbolum peruersa contraria q̃ dogmata continebat.

Nequaquam res sic sese habuit, vt cauũ illa symbolum ipsum fuerit antiquatum.

Sancta tertia synodus P. amp. Nestorij expositionem, hoc est, dogmata nefanda damnauit: quod item ex verbis Charisij appa-

ret, qui cùm incusaret Nestorianos, ita protulit: Hi Niceno symbolo spreto, infidelitatis symbolum protulerunt. Prætereà Cyrillus Nestoriano symbolo ac literis in synodo recitatis, eam interrogauit, an ipsi vera viderentur ea quæ in his scripta essent. Quam quidem synodum respondisse constat, ea omnia falsa esse, ipsaq; propterea statìm reprobauit. Quòd autẽ Cyrillo R.P. idcirco magis credendum existimes, quòd summi pontificis vicarius & legatus in eadẽ synodo fuerat, tibi ipse assentior. Cuius quidem literæ non solùm meam sententiã non impugnãt, verumetiam ipsam mirum in modum confirmare videntur: quarũ sensum si benè perpenderis, satìs tibi fuerit exploratum, ipsum peraliam fidem cõtrariam tantùm intellexisse. Cuius quidem rei ex eo quoq; potes capere rationem. nam is Cyrillus, literis ad Ioannem Antiochenum missis, quibus cuidam epistolæ Nestorij respondebat, multa reliquerat, quę in Niceno symbolo non exprimuntur. Quæ quidem tamen, quandoquidem à veritate non fuerant aliena, idcirco dixisse creditur, NIL ADDIMVS NEQVE AVFERIMVS. Ergo quo minùs ex ipsis literis nequaquàm percipere possim⁹, hoc esse putato, vt cùm symboli vera seruatur intelligentia, tum neq; additio, neq; ablatio fieri censeatur. Literæ autem ipsius Cyrilli ad Acacium scriptæ, nõ solùm nõ contra nos sunt, sed etiam à nobis esse videntur: quãdoquidem ex his patet, quonã modo intelligi debeat illud, addere non licere: ita vt qui quicquam exponit atque declarat, non noui quicquam apponere, verùm idem ipsum diluci-
MAR. dare, clariusq; reddere censeatur.

Num Cyrillus non prohibuerat, ne ver-
IVL-CARD. bis extraneis declarationes eiusmodi fierẽt?

Qui expositionem eiuscemodi fecerit, is nil sanè noui protulerit, neq; propterea censeretur diuinũ symbolũ immutasse, verùm quę clara fuissent, illustriora magisq; perspicua reddidisse. Quod aliud argumentũ hoc, obsecro, fortius poterit excogitari? Quod cùm proximè, loquente Niceno prętium, id deinde mihi, ne me falsum esse putaretis, diligenter inuestiganti occurrit: quo proculdubiò nostra controuersia soluitur. Nam Cyrillus ipse literis ad quendam Nestorij auditorem scriptis, quæ quidẽ sic incipiebant, Res quidem; declarationem hãc, de qua agimus, additionẽ non esse demon-
MAR. strat. Quibus quidem literis in synodo recitatis, Cyrillus ipsam interrogauit. De
IVL-CARD. quibus (obsecro) Cyrilli literis mẽtionẽ facis?

De his, quas cõtra Nestorium scripserat. Synodum (inquam) Cyrillus interrogauit, an Nicenæ synodo consonantes essent. Frequens autem synodus respondit, eas quammaximè congruas esse, quòd his veritas magis pateat, quodq; à symbolo Niceno paucis ac obscurè cõtineretur, id prolixius atq; clarius redditum sit. Vndè synodus ipsa cõclusit, Cyrillum ipsum eadem cum synodo Nicena sentire, ac eundem nil prorsus innouasse. Si quidẽ igitur Cyrilli verba fidẽ aliã, hoc est, Niceni symboli contrariam, significassent, is proculdubiò legis transgressor pũaricatorq; fuisset. Sed quoniã authoritati Cyrilli vehemẽter innitimur, idcirco expositionem eius in medium proferamus, quã de symbolo fecerat, qua quidẽ cognoscere possumus, quid illa synod⁹ cum interdicto suo voluerit. Sancta synod⁹ (inquit) Ephesi (Deo annuente) celebrata, sanctã in Nestorium ac eos, qui vana cum ipso sentirent, vel in futurum senserint, & in eos qui vanitates eiusmodi proferre aut literis mandare fuerint ausi, sententiam promulgauit, pariterq; damnauit. Ex literis his amplis. P. clarissimè patet, cur Nestorius ac eius secta cõdemnata fuerit: & illud, fidem aliam, contrariã fidẽ significare, quemadmodùm Nestorij fides fuerat: & ideo Nestorianum symbolũ antiquatum fuisse, quòd talia dogmata cõtineret, qualia Nestorius ipse videbatur sentire. Quam quidem sententiam, licèt tuæ cõtraria sit, tu tamen vir prudentia & sapientia præditus, ex literis ipsis percipies, si eas diligenter inspexeris: ex quibus quidem tibi fieret notum, Ephesinam synodum nil aliud, quàm fidem fidei veræ cõtrariam, vetuisse. Rogo igitur te atq; obsecro, pater reuerẽde, ne tot ac tãtos authores sermonibus ita friuolis, vt vel à pueris possint reselli, detineas. Verùm si vobis etiam, quẽadmodùm nobis videtur conducere, omissa huiusmodi controuersia, ad principem illam veniamus, de qua quidem longam orationem, non tamẽ alienam à ratione, speramus habere: sin aũt in hac eadem quæstione adhuc malitis persistere, per mẽsem, nedum per diem, tibi paratus sum respondere: quãuis animi dolore afficiar, quòd tempus vanè conteritur.

Sermones nostros neq; inutiles, neq; de paruis reb⁹ habitos, neq; deniq; tales, vt vel MAR. à pueris (vt dicis pater amp.) possint dissolui, verùm valdè cõuenientes, ac ad propositum pertinẽtes fuisse putamus: quandoquidem diuorum patrũ sentẽtias exposuimus, credẽtes, tametsi vestrum eiusmodi dogma verum forsitan fuerit, ipsum tamen diuino symbolo nequaquàm addendum esse. Conueniẽtius ergo, maioriq; veneratiõe dignũ, ac ipsius rei naturã cõsequens esse videtur, vt omissa illa, de qua velles agere quæstiõe, hanc priùs concludamus. Scias igitur velim, nos veritatis huius inuestigationẽ nolle priùs relinquere, quàm communi sententia ad cõclusionem aliquã peruenerimus: quãdoquidẽ (vt suprà dictum est) nos asserimus, & ita sentimus (prout ostẽdere facilè possum⁹) dogma illud (de quo suo loco considerabimus) quãuis fuerit cognitũ verum esse, alibì

Universidad de Deusto
Biblioteca

tamen q̃ in symbolo scribendum esse, quẽ admodũ cõcilia generalia fecisse constat. Ab ipso igit̃ symbolo dimouendũ esse censemus, vt cunctorum Christianorum coniunctio fiat, qui ex ea causa iam diu dissidẽt.

IVL. CARD. Rebus omnibus pater reuerende, quibus humanum genus fruatur, tempus expetibilius est. Propterea q̃; serenissimus Imperator sæpissimè protulit, id conterendum frustrà non esse. quandoquidem ergo sermonibus & scripturis satis de hac re egimus, vosq̃ue, qui sapiẽtes ac magno ingenio prædit̃i estis, iam agnouisse censemini, rei huiusmodi veritatem & rationem nõ ampliùs in dubium vocari debere, idcirco ad aliam cõtrouersiã veniamus. Cur autem eiusmodi quęstionẽ in mediũ, pater reuerende, protuleris, haud quaquã intelligo: nisi forsan id feceris, quod oratores egregij faciũt, quippe qui, cùm aliquam causam volũt agere, à facilioribus incipere soleant. Qua quidẽ ratione tu quoq; forsan adductus, ac nõ inscius te magno certamine certaturum esse, priùs armatura leui nobiscum agere voluisti. At quoniã huiusce causæ veritatem perdiu inuestigauimus, ita vt in p̃sentia luce clariùs pateat, tametũ semper vobis fuerit nota, veruntamen vt vobis fieret exploratum, quonã pacto Latini homines respondere scirent, ideo de nobis periculũ facere voluistis) idcirco vos rogo, vt tandem ad maiorem illam quæstionem veniamus. Nam si nobis (vt suprà diximus) demonstrabitis, sanctum spiritum ex filio nequaquã procedere, vobis ilico cõcedemus, id nulla ratione à Romana Ecclesia apponi symbolo potuisse. Sin autem illud non poteritis assequi, sed eius oppositũ vobis probabitur, nullã ampliùs inter nos controuersiam fore censeo. Porrò autem per me nunquàm stabit, quo minùs quæstionem illam, quoad vobis libuerit, prosequamur: dummodò disputationis huiusmodi auditores non tædeat. Nam equidem ad omnes quas proposueris quæstiones, libentissimè respõdebo: sed magis forsitan expediret, vt statis diebus de principe illa quęstione verba faciuri cõueniremus. Interea vero extraordinariè congregati, hanc etiam quęstionẽ tractarem⁹, nisi tu pater reuerẽde, mãlis in hac eadem materia versando, ex me quicquam aliud quærere, qua in re tibi libentissimè respondebo: quandoquidẽ tecum veluti cum patre meo magna cum *declaratiõe dissero.

*delectatione

Sed antequàm de aliqua re me interroges, ad id quod sæpenumerò repetisti, interdictum videlicet nullum ante tertiam synodũ fuisse, respondebo. De quo equidem longè aliter sentio: ideo non abs re esset, vt vos, patres amp. hanc etiã ambiguitatem audiretis, de qua in sermone, quem literis tradidi, nullam prorsus fecerã mentionẽ. Argumentũ, cui mirũ in modũ inniti videmini, cur symbolo quicquã addi non liceat, ex Cyrilli literis sumitis, cuius tñ verba si iuxta mẽtem eius accuratiùs perpẽderitis, nõ de verborũ additione, verùm de alia fide Cyrillũ ipsum intellexisse videbitis. Porrò licẽt concedamus vobis, eum noluisse symbolo quippiã apponi posse, id tamen nobis nequaq̃ videtur obstare: quandoquidẽ scripturæ sacræ fuerat innixus, in qua legitur ita: Ne trãsgredi̇aris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui, vtpotè qui nõ ex sese, verùm Dei patris spiritu afflati, loquerentur. quoniam ergo non sancti patres, verùm sanctus spiritus loquebatur, ideo Cyrillo videbatur, nil addendum aut auferendum esse. Quæ quidem verba longè ante Christi aduentũ, nedum ante tertiam synodum, fuerãt prolata. Propterea B. Cęlestinus hęc literis tradidit, Quis vnq̃ nõ dignus anathemate fuerit iudicatus, qui fidei catholicę quicquam addiderit, vel ab eadẽ ademerit? Credere aũt nõ debemus, literis Apostolicis quippiã additum, vel ab ipsis ablatũ fuisse, quandoquidẽ nostris ex legibus graui pœna mulctãtur, q̃ literas eiusmodi trãsformauerint. quas quidem literas Cælestini, ante tertiam synodũ fuisse cõstat, quibus tamẽ ipse prohibuit ne fidei catholicæ quippiam adderetur, vel ab ipsa auferretur. Duos igitur testes cõtra tã sententiã attuli: sed quoniã in ore duorũ vel trium stat omne verbũ, idcirco tertiũ quoq; producã. Septima nanq; synod⁹ inquit: Ecclesię catholicę traditiones neq; diminutionem, neq; vllã accessionẽ suscipere possunt. Magna igitur afficiẽdi sunt pœna, q̃ quicquã abstulerint, vel addiderint: ac execrãdus est ille, qui negligit veritatẽ agnoscere, a cantis quos patrum suorũ terminos trãsgreditur. Synod⁹ ipsa eisdẽ sacræ scripturę verbis innitens, inquit: qui terminos antiquos, & reliqua: quod quidẽ his solet accidere, qui veritatẽ nõ curãt cognoscere. Vnde sequitur, enim terminorũ esse trãsgressorem, qui fidẽ à suis patrib⁹ traditã, neutiquàm amplexati, ergo qui eam declarat, suorũ patrũ fines neq; egreditur, neq; quicquã ei vel addit, vel aufert, quãdoquidẽ apud Cyrillũ interdictũ illud, tantùm in eos qui cõtra maiorũ suorum decreta loquerẽtur, editũ fuerat, & sanctus spiritus veritatis est spiritus: & qui eam profitet, ipsam etiã excolere creditur, ac intra terminos est. Contrà, qui vanus & mẽdax est, is proculdubiò sancti spiritus hostis. nes trãsgreditur, & patrum fidei quippiam addere, vel ab eadẽ auferre putatur. Igitur ex sacra scriptura clarissimè patet, vt qui veritatẽ agnoscere nolit, is addere quicquam vel auferre credatur. Porrò, quoniã sępiùs mè protulistis, prohibitionẽ ipsam à tertia synodo vel per eam à sancto spiritu promulgatã fuisse, idcirco reuerẽde pater, ex rẽ ipsa, vtrùm nobis credendũ sit, Nicenam synodũ maiorũ suorũ terminos trangressam fuisse, an nõ. Planè si crediꝫus mutationẽ verborum, nedum intelligentiæ, fuisse prohibitã, necesse est vt credamus, Nicenã quoq; synodum anathemate deuinctã esse, vtpotè quæ nonnulla verba (quemadmodũ superiùs dictum est) ab Apostolorum symbolo abstulerit: necnon secũdam synodũ anathemate subiacere, q̃ post illam testamẽti veteris prohibitionem, Niceno symbolo verba multa addiderit. Sed qm̃ patres ij veritatẽ protulerant, idcirco eadem, non autẽ aliena vel cõtraria, cum maioribus suis sensisse credũtur. Falsũ est ergo, p̃ferre posteriores synodos veritas fuisse, ne symbolo quicquam addere possent. Ampliùs in hoc Græco volumine, quod nobis Constantinopoli missum fuit, Nicenum & Constantinopolitanũ symbolũ (prout vulgò celebratur) descripta sunt: in alio verò libro, qui quingentorum annorũ & vltra creditur esse, absq; SECVNDVM SCRIPTVRAS, Constantinopolitanũ symbolum legitur, licẽt in alio libro, qui Longobardorum literis scriptus esse videtur, symbolum idem cum eisdem verbis legatur. Volumen aũt vestrũ, in quo quarti generalis concilij acta scripta sunt, non nisi trecentorũ annorum creditur esse. Vt igitur Pater Ephesię, neutiquã in nos *inuehemiscriptũ sit, cùm in vestro nõ extet: ita quoq; nos inculare nõ deberetis, quod verbũ vnũ addidimus symbolo. Ad omnia quę pauloante dixisti P. amp. respondendi tẽpus nõ est, quandoquidem longa indigent responsione. Quædã enim ex nobis quæsiuisti, simulq; cõtendisti, vt ea vobis cõcederemus: quod planè nostræ non esset existimatiõis, quando possumus ad omnia respondere ac veritatem ipsam attingere. De his igitur, ac de hoc vestro volumine suo loco dicemus. Quòd aũt ad Romanã Ecclesiã summumq; pontificẽ adspiciens protulisti, catholicam Ecclesiam ac eius principẽ cõmune symbolum reformare posse, idcirco totiès hæc à te repetita, præterire nõ possumus indiscussa. De hac igitur quæstione sequẽti sessione, si vobis videbitur, disputabimus, argumẽtaq; plurima & fortissima pro nostra causa adferemus. Sed quoniã vehemẽter ambigimus, ne sermones huiusmodi aures vestras offendant, ideo, si vnbis videbitur, protuli.

*mm 3 Inter alia capita, P. amp. in quibus Græci Latinis differunt, est id, quod de Romanæ Ecclesiæ facultate in dubium Græci vocant: quoniam tamen nũc agimus, an sanctus spiritus ex filio q; procedat, qui quidẽ fidei articulus est, idcirco nõ cõuenit has quęstiones cõfundere. Propterea q; in oratione, quam scripturæ traditam vobis dedi, me de facultate Romanæ Ecclesiæ tunc nil esse dicturũ protuli, putans fuisse cõueniens, vt in aliud tẽpus differrẽ. Suo igit̃ loco P. R. in eiusce modi cõtrouersia, vt decet liberũ hominẽ, quicqd̃ volueris, in mediũ proferes, in quo

sanctiss. dño nostro põtifici maximo nulla profectò fiet iniuria: quippe qui nõ alia de causa præsens est, nisi vt veritas illustretur. Cuius quidẽ summi põtificis, Ecclesięq; romanæ facultas, tum ex Euãgelio, tum etiam ex sanctis Cõcilijs generalibus benignitate dei patet clarissime. Si quidẽ igitur quæstio, vtrum liceat addere symbolo, nẽcne, ab illa quæstione longè aliena videtur esse, sanè nõ cõuenit ambas has cõtemplatiões simul (vt suprà dixi) cõfundere. Rogo igitur vos, atq; obsecro, vt ad quæstionem de sancti spiritus processione veniamus, quandoquidem si hac in re conuenerimus, mihi equidem persuadeo fore facile, vt in cęteris quoq; cõueniamus. His dictis, sessio fuit dimissa, & ad aliũ diẽ dilata. Elapsis verò nonnullis diebus, summus põtifex iussit, vt ad diẽ vigesimũseptimum mẽsis eiusdẽ iterum cõueniret.

Die Iouis vigesimaseptima Nouembris,
Sessio decimatertia Ferrariæ.

FRequenti synodo ducis Burgũdię oratores in sessionẽ hanc introducti fuere, ex quibus quatuor p̃sules, & vn⁹ diacon⁹, & duo equites fuerũt, qui salutato de more summo pontifice, Imperatore verò nequaquã, (nã patriarcha valetudine aduersa detentus nõ aderat) cõsedere, summoq; põtifici literas dedere. Quibus quidẽ Latinè recitatis, & à Græcis non intellectis, sessio fuit dimissa. At Imperator ęgrè tulit vehemẽtissimè, q̃ nõ fuerit salutatus, asserẽs se magna iniuria fuisse affectũ: & nisi sequẽti sessione ab oratoribus ipsis pro sua dignitate salutaretur, se nunquàm ampliùs in sessionẽ venturũ, quinimmò fore, vt synod⁹ dimitteret. Patriarcha verò rametsi plurimũ ægrotaret, tñ per nũcios egit, vt summi põtificis nũcij Imperatorẽ rogarẽt, vt à synodi celebratiõe nequaquàm desisteret, promittẽtes ei, vt ab oratorib⁹ ipsis sessione sequẽti imperatorio more salutaretur. Quapropter ipso cõsentiente, summus põtifex iussit, vt ad diẽ quartam mensis Decembris sessio cõuocaretur.

Die Iouis quarta mensis Decembris,
sessio decimaquarta Ferrariæ.

HAc sequẽti sessione, absente tñ patriarcha, Imperatorẽ ipsi legati salutauere, non ita vt ipsum decuerat. Id tñ ęquo animo tulit, ac iussit, vt dissertores electi negociũ prosequerẽtur. Ephesius aũt volẽtes cardinali respõdere, dixit se velle breuibus, ac per Sic & Nõ, disputare: quandoquidẽ Latini videbãtur ei prolixis orationibus vti, vt eloquẽtissimi viderent. Deinde de Charitio protulit, exemplũ illud ad Latinos non pertinere. Quibus & alijs ab Ephesio dictis, Iulianus cardinalis vir summo ingenio memoriaq; profunda p̃ditus, ita prolixè respõdit, vt dicẽdo dies ipsum defecerit: & sessio fuit dimissa, decreto, vt triduo pòst conueniret.

Die Lunæ decimaoctaua mensis Decembris, sessio 15. Ferrariæ.

Ephe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPhesius Imperatoris iussu hõgam orationem habuit, volens ostẽdere, ne syllabam quidem addere symbolo licere. Quæ quidem oratio ita vagata est, vt omnes sibi facilè suaderent, ei neminem respõsurum esse. At Iulianus eloquẽtissimus, qui loquẽte Ephesio, ne verbum quidem protulerat, orationẽ eius ordine summo memoriterq; repetit, ac in duas de triginta partes distribuit, volens partim philosophãdo, partim sacram scripturam citando, ac dialecticis argumentorum locis vtẽdo probare, Latinos minimè peccauisse, quãuis addiderint symbolo. Contrà Ephesius magno affectus desiderio, quæstionem eiusmodi ad extremũ tandem perducere, ac clariùs demonstrare, nullam verborum accessionem ad symbolũ fieri licuisse, Iuliani sermonem in octo partes diuisit. Et in prima quidẽ probauit, Charisij symbolum haudquaquàm fuisse commune, in altera verò de Nestorij symbolo mentionẽ nullã fieri debuisse: nam in tertia pœnarum vim in interdicto contentarum ostendit, in quarta verò pœnas ipsas singulariter, non autem cõmuniter in delinquentes editas fuisse demonstrauit. Nam in tribus sequentibus partibus Cyrilli literas & Agathonis exposuit, ac probauit, quidnam ipsi docuerint. In extrema denique parte additionẽ ipsam absq; synodo nequaq̃ fieri potuisse docuit, in hũc postremò modũ porauit:

MAR. Symbolum illud, præstantissimi patres, quod vt optimum depositum à patribus nostris in nostra Imperatrice ciuitate suscepistis, à vobis tale repetimus, quale vobis fuerat traditum. Nónne quisq; depositum sibi creditũ reddere tenetur? Patrium igitur depositum nobis (vt dictũ est) restituite. Quod quia perfectum est, idcirco diminutione vel additione non indiget. Qui quidem patres nostri eos reprobauere procul dubiò, q̃ contra symbolũ ipsum quicquam innouassent: alios verò pœna grauissima affecere, q̃ aliud symbolum fecissent. Quòd si vnius solę dictionis additio parum refert, ac parua de ea ratio debet haberi: ablata igitur, parum vel nihil prorsus nocebit, immo certè plurimũ prodesset: nam ea ratione cũcti Christicolæ dubio procul coniungerentur. Contrà magnum ac indignum facinus esset, si talis additio tolleretur, ob idq̃; magna ratio de hac re debet haberi? Non igitur ipsi peccamus, q̃ rem hanc plurimi facimus. Ampliùs, si talis additio imprudẽter fuerat facta, nũc quoq; prudentiùs nobis consuleretur, si ipsam auferretis: sic enim amicos vobis cõiunctissimos faceretis, qui vestrã mutuam amicitiã magnificarẽt & excolerẽt. Vos igitur, ô patres & fratres ac reuerendi dñi nostri, vt sæpenumerò fecimus, ita etiam nũc per viscera Domini nostri Iesu Christi, qui nos peccatores ac perditos mortales dilexit, & animam suam pro nobis dedit, rogamus ac obsecramus, vt pacem optimã & summam inter nos, sanctosq; patres nostros coniunctionem faciamus, qua quidẽ tum fuimus coniuncti, cùm idem omnes volebamus ac sentiebamus, & nullum inter nos dissidiũ erat. Coniungamur obsecro tanquã fratres. Veneremur maiores nostros, definitiõibus ac decretis ipsorum honorem plurimum habeamus, eorundem minas & pœnas vereamur. Ipsorum deniq; traditiones seruemus, custodiam⁹, excolam⁹, vt vno corde ac ore, patris & filij sanctiq; spiritus nomẽ dignissimum celebremus, & glorificemus nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

Iulianus autem cardinalis amplissimus, à vulgo disputatione nolẽs desistere, sententiam suã vehementissimè defendẽs, post multa protulit, ⁊ singulis decem argumẽtis, quę sibi fuissent proposita, se decem millia redditurum. Deficiente autem die, sessio fuit dimissa. Tum Græci tam præsules, quàm cæteri omnes tædio affecti, de suo in patriam reditu, infecta re, cogitare cœperunt, dicẽtes: In vanum tempus conterimus, quandoquidẽ nec à Latinis nos, nec à nobis ipsi suaderi possent. At Imperator magnanimus animos ipsorum cunctando restituit. Porrò volentibus Græcis disputationi facere modum, Latini mirum in modum incumbebant, vt in sessionibus de ipso dogmate ageretur, asserentes de quæstione prima iam satis dictũ fuisse, ac se nolle ampliùs quærere, cur illud, EX FILIOQVE, symbolo fuerit additum. Nam cùm fieri non possit, vt quod iam factum probatum q̃; fuerit, priùs tollaſ, quàm ostendatur à Græcis impium esse: operępreciũ igitur est multis de causis, præsertim vt cum Latinis coniuncti, nostram in patriam, mãgno affecti honore, potiùs quàm dedecore, hinc disiũcti proficiscamur: operępretium (inquam) est, vt summo studio in vnionem Ecclesiarum incumbamus.

¶Quo quidem sermone audito, Græci quanam ratione de dogmate ipso agẽdum esset, inter ipsos locuti sunt. Tandem visum est ipsis, vt duodecim prędules ex suis seligerent, qui cum totidem Latinis de sancti spiritus ꝓcessione priuatim differẽrẽt: quodq; benignitate Dei ab ipsis probatum esset, id omnes susciperent. Nolebant enim cum Latinis oratione perpetua publicè cõtendere.

Dum autem hęc agerẽtur, à summo pontifice Græcis fuit nunciatum, ob pestem synodum esse Florentiam transferẽdam. Quod etsi quammaximè Græcorum conuentum turbasset, post multas tamen altercationes, quas quidem silentio prętereo, quòd ad rem neutiquàm pertinerent, videntes Imperator ac patriarchę non nimiũ displicere synodum ipsam transferri, summi pontificis voluntati his conditionibus acquieuerunt, vt summus pontifex mẽsium octo subsidium Constãtinopolim mitteret: ipsis autẽ Græcis, & quinque mensium victum, & cõmeatum Florentiam vsque tribueret, ac pto his omnibus (vt vulgò dicitur) bãcum ibidẽm assignaret, necnon vltra Florentiam nequaquàm proficiscerentur, verùm ibidẽm synodus quatuor mensium spatio terminaret, ac Græcis omnibus esset facultas illinc, cùm sibi visum fuerit, discedendi. Quibus quidẽ conditionibus à summo pontifice pro eius pietate acceptis, in cathedrali ecclesia extrema sessio Ferrarię celebrata fuit. In qua quidem nil aliud factũ est, nisi vt summi pontificis decretum de transferenda Florentiam in quo die talis sessio celebrata fuerit, cùm tantùm reperiatur, die vndecima mensis Iuarij Græcos pecunias pro eorum cõmeatu, necnon nouendecim millia ducatorum pro Constãtinopolitano subsidio à summo pontifice accepisse, die verò 16. summũ pontificem Ferraria discessisse.

¶Sessio 16. vltima Ferrariæ.

FRequenti sessione, patriarcha tantùm ob valetudinẽ eius absente, Neapolitanus antistes Missam solenniter celebrauit. Qua quidẽ finita, litanijsq; decantatis, Gradensis præsul Latinè, Mitylenen aũt Græcè, consentiente Imperatore, summi pontificis decretum orũibus cardinalibus & ꝓsulibus põtificaliter (vt moris est) indutis, ex suggestu recitauit. Cuius tenor hic fuit: Eugenius episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Generale cõcilium Ferrariæ conuocatum fuerat. Quod quidem etsi nostræ sententiæ fuerit ibidẽm conficere, terminareque, tamẽ ferueſcente peste, præsertim in hyeme, ex quo credẽdum esset in vere quoque futuram esse, illud iuxta leges nostras Ferraria Florentiam transferre volumus. Quæ quidẽ ciuitas libera & pacifica & aere saluberrimo est. Post autẽ dies paucos summus pontifex, vnà cum cardinalib⁹ prędulibusq; Latinis, primus Florentiã proficiscitur, qui cùm equo insidens egrederetur, Nicolaus Ferrariæ marchio, equi summi pontificis lora tenens, pedester vnà cum suo filio Ferraria exiuit. Postridiè aũt patriarcha cum antistitibus Græcis secutus fuit. Cui Florentiam appropinquanti, cardinales duo ac triginta appropinquanti, cardinales duo ac triginta prędules obuiàm venere, honoreq; magno in ciuitatem ipsam introduxere. Triduo verò pòst Imperator etiam venit, qui à Florentinis pompa magna honorificentissimeque, vt Imperatorem deceret, susceptus fuit. Nã Florẽtiæ rectores & domini, nobilissimo ac honorato quoque comitẽ se præbẽte, pedestres ipsum ad portam ciuitatis in conspectu cardinaliũ & prędulum omnium exceperunt, ac domum deduxerunt. Tempus autem carnispriuij erat, in quo multa variaque spectacula, ꝑpe domum eius Florentina respublica honorificentissimè celebrauit. Primo verò quadragesimæ die Græci præsules ipsius Imperatoris iussu in domo eius congregati, ac interrogati, quidnam vellent agere, dixerunt se ad celebrãdas sessiones paratos esse, tametsi magis expediret, vt per selectos doctores priuatim, ne tumultus fieret, ageretur. Quod cùm summus pontifex intellexisset, iussit vt ad diem vigesimum sextum Februarij mẽsis in suo palatio sessio fieret, vbi frequenti sessione ac ordine de more seruato, Iulianus cardinalis primus omniũ sermonẽ hunc habuit:

¶Anno Domini nostri Iesu Christi millesimo quadringentesimo trigesimonono, die Iouis vigesima sexta mensis Februarij sessio prima, ordine verò decima septima Florẽtiæ celebrata fuit.

QVoniam Imperator mitissime ac vos amplissimi & pietissimi patres, de numero sum illorum, qui ad disserendum vobiscum electi fuerãt, idcirco mihi beatiss. ac summus pontifex iussit, vt hæc vobis pauca verba faciã. Breui ergo ac nuda vtar oratione, quandoquidem diuina res, de qua agit, opere magis quàm verbis indigere videtur. Quamplurimi profectò sermones vtraq; ex parte sunt habiti, in quibus tẽporis multùm contriuimus: nunc autem res in cardine est. nam sereniss. Imperator sanctissimo domino IVL. card.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nostro nuperrimè nũciauit, operę precium sibi videri, vt paucis ac priuatim agamus. Ergo in nomine nostri Iesu Christi nomine rẽ ipsam aggrediamur. Porrò autem quoniam cùm de transferenda synodo Ferrariæ tractaremus, serenissimus Imperator, necnon sanctiss. patriarcha magno affecti desiderio videbantur esse, vt inter nos coniunctio fieret, quod planè summo pontifici perplacebat: (valdè enim interest sua, vt huiusmodi controuersia ad finem celerrimè perducatur: quod quidem fieri commodè non posset, nisi sessiones sæpissimè celebrentur) idcirco sanctissimus ipse pontifex vellet, (si lubet) vt vel singulis quibuscũque diebus, vel saltem singula quaq; hebdomada sessiones ipsas frequentes celebremus, & quæuis sessio non minùs tribus horis continuis habeatur, etiam si serenissimus Imperator ac patriarcha sanctissimus absentes à sessionibus ob valetudinem fuerint.

IMP. ¶Magis amplis. patet expediret, vt anteaquàm ad differendum conueniremus, aliquot ex nostris ac vestris doctoribꝰ seligeremus, qui priuatim agerent, ac nostrę coniunctionis modum inuenirẽt. Et si nil proficerẽt, tum communiter in sessionibus disputaremus, quemadmodùm probi viri aliqua de re contendentes facere solent, q̃ consultis priùs amicis communibus, si suas controuersias componere nequeant, ad judices deueniunt. Non aliter igitur nobis faciendum esse putamus. Cui quidem sententiæ summus pontifex acquiescere videbatur, vt modꝰ cõiunctionis priuatim inueniretur. Iulianus autem cardinalis ita respondit:

IVL. Cardinalis. ¶Cùm patres amplissimi serenis. Imperator primus sententiam hìc & Ferrariæ dixerit, vt priuatim rem ageremus, idcirco summus pontifex adductus spe serenissimum ipsum Imperatorem vnionis eiusmodi modum posse facilius excogitare, credit ipsi q̃ maximè conuenire, vt is modũ ipsum inueniat, nobisq; patefaciat, vt ipsi quoq; de eo pauliſper cõhideremus. Credo equidẽ assequutum fuisse id, quod vobis promiseram, me, quemadmodùm beatissimus pater noster iusserat mihi, breui ac nuda oratione dixisse.

IMP. ¶Quod iam præstãtissimo cardinali, si me nõ interpellasset, dicere volebam, id modò proferam, dein eius orationi respondebo. Ipsi quidem plurimùm diseruimus, plurimęque orationes vtrò citroq; sunt habitæ, quæ ad quæstionẽ de additione ipsa spectare viderentur, & quanuis alia plura fortioraque argumenta proferre potuissemus, cùm tamẽ cardinalis ipse multiq; probatissimi prędules conuenientius esse dixissẽt, quod sanctissimus pater à me priuatim contenderat, vt omissa illa quæstione, ad aliam venirem⁹, tum etiã quòd ipsi breuitati vehementissimè studemus, idcirco nũc volumus ad aliam quæstionem venire, ita tamẽ vt cùm ad primam regredi voluerimus, non liceat. Quod quidẽ vobis pdicimus, ne vnquam forsan diceretis, ab illa causa nos prius cecidisse. Fateor aũt me primũ omnium protulisse, priuatim priùs nobis agendũ esse: verùm nil nunc nobis venit in mẽtem, quod ad componẽdam pacem proponeremus. Nobis ergo pater amplis. gratissimum faceretis, si quicquam in medium afferretis, quod ad concordiam huiusmodi pertineret. Videmur enim videre, vos aliquid tale dicturos esse. Dicãt igitur alij quicquid velint, nos etenim hæc dixisse voluimus. Cardinales autem antistites que Latini ad summum pontificem accesere, simulq; colocuti fuere, deinde Iulianus cardinalis ita respondit: ¶Serenissime Imperator, sanctissimi dõmini nostri iusso, ac horum prestantissimorum patrum consilio elegantissimæ tuæ orationi paucis respõdebo, quam profectò benè percepimus. Nam satis dicta fuisse dixisti, an liceret symbolo quicquam apponere. Prætereà licet argumenta vestra fortissima, & à ratione minimè aliena fuerint, vos tamen multo plura fortioraque afferre potuisse dixisti, an licerer symbolo quicquam contendissem, vt eiusmodi quæstione posita, ad alteram, an sanctus spiritus ex filioque procedat, veniremus, quèadmodum etiam patri beatissimo conueniens esse videbatur. Vt igitur nobis gratissimum faceres, nobis concedere videbare, vt hac de re cùm visum fuerit, liceret ad quæstiõem primam redire, quãdoquidem ab ipsa nequaquàm penitùs discessistis. Ad quę pater amplis. breuiter à me repetita, breuissimè q̃ potero, respondebimus. Porrò autem ipsi vtrum dicere nõ possumus, quidnam vestris in cordibus habeatis, quasq; alias rationes afferre potuissetis: quandoquidem nobis videtur, quæstionem illam ita explicasse, vt amplius ambigendum de ea non sit, id quod vos etiam tenetis, vt credimus. Fieri enim non potest, vt vos qui summo ingenio, maximaque rerum scientia præditi estis, argumenta nostra firmissima & inuicta esse, nequaquàm intellexeritis. Sed neque nos ignoscij estis, vos semper facultatem respondendi nostris rationibus habuisse, ità vt si quicquam aliud in nos afferre potuissetis id profectò tanto decurso tempore, ex quo vestra refellimus argumenta, potuissetis. Siquidem igitur rationes nostras silentio præterijstis, credimus vos ipsas refellere neutiquàm potuisse, neque alias rationes ad quæstionem ipsam spectantes (vt dicitis) habuisse. Quid enim vobis fuit impedimento, quo minùs nobis respondere tis, nisi quòd argumenta nostra vobis firmissima visa fuerint? Propterea que beatus pater noster dicebat valdè conducere, vt ad alteram

alteram quæstiõem veniremus, cui cùm videretur nostrã causam ita illustratam fuisse, vt nulla prorsus alia indigeret consideratione, idcirco ferebat ægrè, videre tempus in cassum produci, quãdoquidem disputationes de rebus tantùm ambiguis debent fieri. Hac igitur de causa, pater amplissime, patrum horum sententia ex vobis ipse cõtendi, vt ad aliam cõtrouersiam veniremus, vidētes clarissimè quæstionem primã Apostolorum authoritate, synodorum decretis, sanctorum doctorum sententia perfectissimè solutã fuisse. Si quidem igitur, nè beatissimi quidem patris rogatu ab ipsa causa decedere voluistis, priusquàm multæ fierent disputatiões: idcirco nequaquã conuenit, vt sine conclusione, infectaq; re ad aliam veniamus. Sed melius esse videtur, vt si quid argumentorum adhuc vobis relinquum sit, id etiam in medium afferatis: quãdoquidem omnia pater beatissimus, necnõ hi prestantissimi patres attenti auscultabũt, ipse adducti, ea quoque benignitate Dei fauente posse dissoluere. Quòd autem tibi, serenissime Imperator, in mentem nõ venit, neque prorsus excogitasti, quonam pacto cõueniremus, ob idque dicis cõducere, vt ipsi modum ipsum inueniamus, ac in medium proferamus: respondeo, iam satis de hoc dictum esse, cùm ipse dicenti tibi fore cõmodius, vt priuatim ageremus, contradixerim, quòd magis expediret per sessiones ac publicè agere. Si autem hæc nostra sententia tibi non placet, putanti priuatam collocutionem magis expedire, id que vestri pontifices volunt: sanè non alienũ esset à ratione, si primi quoque nostræ coniunctionis modum in medium afferretis, quemadmodum ipsi proculdubiò faceremus, si sententiam illam primi dixissemus.

¶Ad ea, quę de omittenda prima quęstione, ac altera capiẽda dixeram, vos minimè responsuros putabam: quandoquidem iam inter nos cõuenit, vt ad aliã veniremus. Miror aũt vehemẽter, cur nos quæstionẽ illam prorsus reliquisse credatis, cùm nõdum ipsam (vt nostis) terminauerimus. Nanq; si nobis id contigisset, satis iam dictũ esse protulisse, & nulla alia opus esse disputatione. Ad alterã igitur quæstionẽ, vt inter nos conueniat, veniamus, hac tamẽ (vt dixi) cõditione, vt ad primã, cùm visum fuerit, liceat nobis recurrere, à qua quidẽ nunquã ipsi discessim⁹, neq; prsus discedendũ putam⁹. Sed neq; vnquã conueniẽs esse, ptuli, vt ipsi soli nostræ cõiũctionis modũ inuestigemus, ac nulla necessitate coacti, soli in eam rem incumbamus, sed vobiscũ simul de ea considerandũ putaui. Siquidẽ igit quicquã aliqs in psentia teneat, quod ad propositũ spectet, id in medium pferat. Si minùs, posteaq̃ quisq; priuatim, ac per sese de hac re melius cogitauerit, in sessione suã sententiã dicat, quo quidẽ modo sperandũ nobis esset, nostræ contro uersiæ finem, vt mihi videtur, faciliùs posse facere, ita tamen, vt, si hac non successerit, p sessiones agere possimus.

¶Ne de me, serenissime Imperator, in posterum admirere, nonnulla paucis repetam. Non equidem protuli quæstionẽ illam communi sententia terminatã fuisse, sed inconueniens esse, ad eandẽ reuerti, de qua cõstat satis dictum fuisse, ac vos ad argumenta nostra fortissima Ferrariæ respondere minimè potuisse. Dixi quoque, vt vestri proferrent, vt lubet: nam ipsi benignitate Dei ad respõdendum parati fuimus. Magis enim conducere videbatur de quæstione illa differere, quousq; communi sentẽtia finiretur, quàm posteaquàm de altera cœperim⁹ disputare, omissa ipsa, ad primam redire. Ad te autẽ, serenissime ac prudentissime Imperator, precipuè spectare videtur, quemadmodũ iussu sanctissimi patris ac horũ amplissimorũ patrũ superiùs protuli, vt diligenti consideratiõe cõiunctionis eiusmodi modũ, quodq; magis expediens sit, solus excogites, quemadmodũ etiã, vt priuatim agere deberemus, solus ipse proposuisti. Porrò q̃n in extremũ expostulasti, vt ipsi etiã hanc ipsam rem pẽsitemus ac examinemus, q̃ tu, quidnã agẽdum esset, nondũ excogitasti: idcirco patri beatiss. cũctisque nobis videtur operæprecium esse, vt hoc negociũ in sessionẽ sequẽtem differatur, vt tunc accincti meliusq; parati conueniatis, & quid agẽdum sit proferatis. Quod quidem iure vestro debetis facere. Nanque volentibus nobis per sessiões ac publicè disputare, te autem serenis. Imperator contendente, priuatim nobiscum agere, ad te spectare videtur, vnionis etiam modum excogitare.

IVL. card.

IMP. ¶Si ad totam tuam orationem respondere vellemus, nostra profectò disputatio fieret infinita. Vt igitur dictioni nostrę modum faciamus, id quod sæpissimè diximus, paucis repetamus, necesse videlicet esse, vt, quod inter nos cõuenit, ad quæstionem alteram veniamus, hac tamen conditione, vt ad primam, si nobis placuerit, redire valeamus. Interea verò si vobis ita videt, vt vnionis modum communiter inquiramus, nobis etiam placet. ¶Vos de tali modo videritis: ipsi verò ad ea, q̃ opus fuerint, respondebimus. ¶Quibus peractis, sessio fuit dimissa. Græcis autem, qua ratione cõiunctionis eiusmodi viam inuenirent, non mediocre negocium videbatur. Domum igitur patriarchę frequentes conuenerũt, vt quidnam sequenti sessione de vnione proferrẽt in medium, inter eos consulerent. Cùm aũt quid agerent aut proferrent, nescirent, Imperatorem rogãrunt, vt à summo pontifice impetraret, vt hi, quos ex suis seligerẽt, cum totidem Latinis priuatim agerent, ea ratiõe adducti, fore vt modum ipsum benignitate

IVL. Cardi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

te Dei excogitarent. Cui quidem sententiæ Imperator acquieſcēs, voluit, vt ſtatim diſputatores ipſos ſeligerent, qui cum Latinis diſputarent. Selectis autem trium patriarcharū vicarijs, videlicet Antonio Heracleēn, Gregorio confeſſore, Marco Epheſio, Iſidoro Rhuteno, Doſitheo Monenbaſieñ, Beſſarióe Niceno, ac Dorotheo Mityleneñ, hisq; ſummo pōtifici nunciatis, ipſe ſe velle reſpondit, vt per ſeſſiones ac per electos (vt moris eſſet) ageretur, quandoquidem coniunctionis modum (vt Græci promiſerant) neutiquàm inuenere. Cōuocata igitur ſeſſione, abſentibus ob valetudinem Imperatore ac patriarcha, Ioannes ille in philoſophia & dialectica præclariſſimus, pro Latinis ita dixit:

¶DIE LVNAE SECVNDA menſis Martij, ſeſſio xviij. Florentiæ.

IOAN. BEatiſſimi patris iuſſu, patres amp. de ſancti ſpiritus proceſſione verba facturus ſum, quę quidem plurimùm ad fidem ſpectare videtur, & de quibus (vt in primo de Trinitate capite Auguſtinus inquit) maxima cum veneratione loqui debemus. Rogo igitur vos atq; obſecro, me attentè audiatis. Velim autem, ſi quid ambigui aut alieni à ratione imprudēs protulero, in primis ab eodem ipſo patre ſanctiſſimo, qui beatiſſimi Petri ſedem tenens, piam religionem excolit atque defendit, deinde à vobis in theologia clariſſimis, corrigi ac emēdari. Porrò autē non debemus de verbis diſſerere, atq; in ipſis verſari, ſed veram dictorum intelligentiam ac veritatem ipſam exactè perpendere: ſpe adducti, vt quemadmodùm Dei filius nobis veritatē promiſerat, ita etiam is, à quo mens mortalium illuſtratur, ſua benignitate faciet, vt veritatē ipſam percipiamus, ac rebus in omnibus proficiamus. Deus enim ipſe, q voluit, vt in hoc generali concilio de ſancti ſpiritus proceſſione agamus, nobis per eundem ſanctum ſpiritū dubio procul præſtabit, vt mutua inter nos beneuolentia, & feruato eccleſiarū decore, quæſtionis eiuſmodi veritas demonſtretur & declaretur, ita vt tali veritate ſine controuerſia cognita, quēadmodùm vnus eſt Domin⁹ ac vna fides, vt Ephe.4.a Paulus inquit, ita nos multi vnum in fide ac in Chriſto ſimus. In primis autē nobis memoria repetendum eſt id, quod ſereniſſimi Impatoris arbitratu inter nos Ferrarię conuenit, ne longas oratiōes habeamus, verùm per argumenta & authoritates paucis agamus, ſpe adducti, ea ratione concluſionem aliquam facilius aſſequi poſſe. Cui quidem ſententię cùm oēs acquieueritis, ſanctiſſimus dominus noſter, vt ipſi ſereniſſimo Imperatori & vobis faceret gratum, ipſam ſuſcepit, operæprecium eſſe putans, eiuſmodi diſputandi ratione in poſterum vti. Quoniam autem beatus Auguſtinus in primo libro de ciuitate DEI, Quis, inquit, diſceptandi finis erit, & loquendi modus, ſi reſpondendum eſſe reſpōdentibus exiſtimemus? idcirco, patres amp. conueniens eſſet, vt ſanctorum patrum ſcripturis atque ſententijs, quas ſancta complectitur Eccleſia, inniteremur, ac ipſis veluti decretis acquiesceremus, ac ipſis veluti decretis acquiescentes, nullam in rebus vteremur: ita vt nemini noſtrūm liceret eas inficiari, quemadmodùm à maioribus noſtris nobis traditū eſt, præſertim ab Agathone ſummo pontifice, qui ad Conſtantinopolitanum Imperatorem & ſextam ſynodum ita ſcripſit: Quorundam ſanctorum patrum authoritates, quas ſancta & Apoſtolica Eccleſia ſuſceperat, ipſas cū libris, legatis noſtris dedimus, vt ipſis ſoli intenti, ſereniſſimorū ac Chriſtianiſſ. Imperatorū auxilio, quæ opus eſſent conficerent. Chalcedonenſe quoq; concilium in ſermone ad Martianū Imperatorē ſcripto, qui ſic incipiebat, Id tuā Imperatoriā maieſtatē decere, plurimùm: (ſermo enim erat de Leonis epiſtola ad Flauianum ſcripta) non oportere, inquit, de Romanæ Eccleſiæ pſidentibus admirari, ac epiſtolā illam impietatis accuſare, priuſquàm inueniatis, eam cum ſacris ſcripturis neutiquā cōuenire, ac à patrū ſententia alienam eſſe. Et infrà, Vt nullam amplius excuſationem afferre valeant, qui hominē Apoſtolico detrahūt, ac ipſum iniuria afficiunt, & reliqua. Ex his ergo, patres amp. q pauca ex multis excerpſim⁹, quod ſuprà dixi, probatum eſt, nos ſanctorum patrū ſententijs inniti debere: quo quidem antecipato & poſito, ad rem veniamus. Porrò quoniā in quauis quæſtione nomen rei, de qua agitur, prænoſci debet, ac noſtra quęſtio eſt de ſancti ſpūs proceſſione, idcirco quærendum in primis ex vobis eſt, quidnā proceſſio ſignificet: & an in diuinis perſonis, prout in rebus humanis, intelligi debeat. Iuxta naque diuini Dionyſij doctrinā, in de diuinis nominibus libro, Deū ipſum à rebus creatis appellare ſolemus: verbū autē proceſſio, in ſacra ſcriptura nō ſolùm de ſpiritu, verūm etiam de filio dicitur, ac ambobus adſcribitur: quēadmodùm Ioannes Euangeliſta refert, de filio dicēs: Exiui à patre: de ſancto autem ſpiritu, Qui ex patre procedit. Ebr. 1.a Volui dixiſſe, nō inſcius, opus eſſe vt hęc nobis ſint nota, & in oīmbus ſeſſionibus meis tionem de his faciamus.

¶Omiſſis ſuperuacaneis, Patres amp. quæ reuerēdus hic pater in ſui ſermōis exordio protulit, quādoquidem in his non differamus, ad eius interrogationem ſolummodò reſpōdebo. Verbum proceſſio, aliter quidem in rebus humanis, aliter verò in diuinis perſonis ſignificat. Et quanuis duabus diuinis perſonis cōueniat, iuxta tamen ſcripturam ſacram ac oēs ſanctos doctores, & exactam rationē theologiæ, ſancti ſpiritus proceſſionem

onem præcipuè creditur ſignificare: cuius quidem ſancti ſpiritus eſſentialis proceſſio, à filij proceſſione eodem ipſo verbo differre videtur, ob idq; proceſſio filij, generatio nūcupatur: ſpiritus verò, præcipuè magisq; propriè proceſſio nominatur. Multa nāque nomina ſunt, quæ res alias propriè, alias verò communiter ſignificant. Propterea non Leon.ad.d. eſt admiratione dignum, ſi verbum proceſſio, apud ſcripturam ſacrā filio etiam aſſcribatur. Exiui autem à patre, nō idem eſt cum verbo, ꝓcedere, ſed aliud ſignificare videtur. Ideoque ſpiritus ſancti proceſſio, ineffabilis & carens nomine, à theologis nominatur: quòd filij proceſſionem, hoc eſt, generationem, minùs obſcurè quàm ſpiritus proceſſionem percipimus. Propterea beatus Ioānes Damaſcenus de ſpiritus proceſſione ita ſcriptum reliquit: Alia ratio eſt ſentię huius eſt ineffabilis quidem, ac innominabilis, alia inquā à filij generatiōe. Hac- IOAN. renūs ad tuam interrogationem.

¶Ex tua reſpōſione P. reueren. capita tria collegimus. Primum, proceſſiōem filio ſpiritui q̄ communem eſſe, quatenūs ex patre procedāt: alterum, proceſſionem ipſam magis propriè ad ſpiritum, quàm ad filium pertinere, ob idq̄ verbi proceſſionem, id eſt, generationē magis q̄ ſpūs proceſſionem, nobis notā eſſe: poſtremū, eandē ipſam proceſſionem, eſſentialem & ſubſtantialem eſſe. Nunc de tertio capite ex te quæro: Cùm in diuinis perſonis nil aliud ſit, niſi eſſentia & proprietas atque relatio, quidnam hæc verba ſignificent: Proceſſio eſt eſſentia in diuina perſona, num eſſentiam ſignificat vel ꝓprietatē ab altero accipere? Proceſſio nanq; videtur eſſe via ab vno in aliud, & eſſentialis exiſtit, quæ quidē à patre accipitur. Et quoniam ipſi credimus accipere eſſentiam, & ex filio eſſe, idem ſignificare, idcirco velim ex te ſcire, an vos etiam ita ſentiatis.

¶Eam intelligo proceſſionem eſſe, qua ſanctus ſpiritus à patre accipit eſſe, ac illud totum, quo eſt quoque, propriè ſanctus ſpiritus nuncupatur.

¶Magno equidem gaudio afficior, quòd hanc ex te cōcluſionem habuerim, ſanctum ſpiritum ex patre accipere eſſe, ac, ex ipſo procedere, idem ſignificare. Nam ſi ſanctus ſpiritus à quo eſſe accipit, ex eodem quoq; procedit: accipit autem eſſe ex filioque, ergo ex filioque neceſſariò procedit, iuxta ꝓcipuam ac propriam proceſſionis ſignificantiam, quam ipſi paulò antè conceſſiſſe videmini. Poſſumus autem quàm plurimis teſtibus demonſtrare, ſanctum ſpiritum à filio eſſe accipere.

¶Vndè obſecro id habetis? Nos enim hoc non concedimus.

¶Videor videre, P. amp. quod quęro, facilè poſſe concludere. Nam ſanctum ſpiritū ex filio eſſe, ac ab ipſo eſſe accipere, ex ſancti Epiphanij dictis oſtenditur: quippe qui in ſermone *angyroto nuncupato, è Græco in Latinū ab Ambroſio verſo, loquens de Deo patre, inquit: Ita Filium dico eum, q̄ ex ipſo eſt: ſanctum autem ſpiritum, qui ex vtroq; eſt. Si quidem igitur ſanctus ſpūs apud Epiphanium ex vtroque eſt, ſequitur ipſum ex vtroque habere eſſe. Amplius idem Epiphanius in eodem ſermōe inquit: Quemadmodùm nemo nouit patrem niſi filius, nec filiū Matth.11.d niſi pater: ita dicere audeo, nec ſanctum ſpiritum niſi pater & filius, à quo accipit, & ꝓcedit, neque patrē & filium niſi ſpiritus ſanctus, qui verè glorificat, docens omnia, qui quidem eſt à patre & filio. Ex his igitur Epiphanij dictis appāret, ex patre & filio ſpūm accipere eſſe, & ex patre filioque accipere, idē ſignificare: vndè ſequitur, ſanctū ſpūm à patre & filio accipere eſſe.

¶Id nō probaſti, P. reuerende, quod nobis fuiſti pollicitus, ſcilicet ſanctum ſpiritū MAR. à filio accipere eſſe, quandoquidem nullam ſanctorum authoritatem ad oſtendendum illud attuliſti, neque ſancti Epiphanij verba vidētur illud concludere. Non enim ſequit̄ neceſſariò, ſi ſanctus ſpiritus ex patre filioq; eſt, vt ab ipſis etiam habeat eſſe, quādoquidem quicquā ex alio eſſe, multis modis accipiť, ita vt minimè neceſſe ſit, vt oīe quod ex alio ſit, ab ipſo etiā eſſe habeat. Epiphanij ergo dictum, non ſolùm non ad tuā ſentētiam pertinere, verumetiā tibi plurimùm obſtare videtur. Non enim inquit, ſanctus ſpiritꝰ à filio eſſe accipit: verùm ſimpliciter, accipit. Quam quidem ſententiam ex hoc euāgelio habuit, De meo accipiet, & annūciabit vobis. Porrò aūt ſi ſanctus Epiphaniꝰ ſenſiſſet, vt vos ipſum interpretamini, ita ꝓfectò dixiſſet: Nemo nouit patrē & filium, niſi ſpiritus ſanctus à quibus procedit, & à quibus accipit: quo quidem locutiōis modo verbum PROCEDIT, ad illud ACCIPIT retuliſſet: ſed cùm duo illa verba pronomine ſimul ac prępoſitione ſeiunxerit, dicens, à quo ꝓcedit, & à quo accipit, dubio procul ſenſiſſe videtur, verba ipſa res diuerſas ſignificare: illud quidem eſſentiam ſancti ſpiritus, quam ex patre creditur habere, hoc autem eiuſdem ſancti ſpiritus cum patre filioque conuenientiam atque coniunctionem, qua ſpiritus ipſe diſcipulis ea enūciat, quæ quidem ipſos à filio ediſcere oportet. Quam mihi ſentētiam à Cyrillo atque Ioāne Chryſoſtomo ſumpſi. Nam hic illud, DE MEO ACCIPIET, declarās: De mea, inquit, intelligētia, qua dictis meis cōuenientia nunciabit. Ille autem in Theſauris inquit: Non enim filius ſuam patriſque differentiam declarare volens, dixit: De meo accipiet, & annunciabit vobis: verùm quòd ſanctus ſpiritus verbis eius vteretur, qui quidem quoniam eiuſdem naturæ ac ſubſtantiæ cum filio eſt, idcirco ęquè ac ipſe filius operatur ac loquitur. Ioan.16.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

quitur. Si quidem igitur illud, De meo accipiet, & annunciabit vobis, iuxta sanctos ipsos, tãtùm ad verba filij refertur: sequitur ex eo, nos minimè credere debere, sanctum
IOAN. spiritum à filio accipere esse. ¶Orationem tuam P. R. benè percepimus, qua quidem probare volebas, longè me aliter Epiphanij dictum exposuisse, quàm ipse sensisset: ego autem in eadem opinione persistés, eodem ipso dicto probabo, sanctum spiritum à patre & filio accipere esse. Fieri enim non potest, neque mente concipi, vt vna res ab alia sit, nisi ab eadem accipiat esse, qualecunque fuerit illud esse. Quoniã autem res creatæ, apud Dionysium in de diuinis nominibus libro, à Deo sunt, vt ipsi quoque fatemur: quæro ex te, vtrùm intelligendum sit ita, vt
MAR. à Deo esse accipiant, nécne. ¶Ita prorsus, sed communiter verum nó est, vt cùm quicquam ab alio esse dicatur, necesse sit intelli-
IOAN. gere, ab eodem etiã accipiat esse. ¶Credís
MAR. ne res creatas à Deo habere esse? ¶Credo
IOAN. equidem. Ideo enim creatæ res nuncupantur, quòd earum Deus causa est. Quoniam autem res creatę, à Deo differenter accipiunt esse, idcirco etiã differenter à Dei substantia appellãtur. Verùm Epiphanius simpliciter inquit, Spiritꝰ à filio est: quod quidem verbum EST, quia infert esse: quid aliud, obsecro, potest ex eo inferri? Si quidem igitur credendum non est, esse spiritus, ab esse filij differre: necesse est vt credamus, sanctum spiritũ illud idem esse habere à filio.
MAR. quod à patre habere creditur, vt verbũ Epiphanij, EST, manifestè significat. ¶Legatur (si lubet) idem Epiphanij dictum, tametsi patres amplissimi, authoritas hæc corrupta videtur esse, vobis nihilominùs eadem ipsa satisfacere possumus, dicentes verbum EST, scriptum in ea non esse. Sanctum enim spiritũ (inquit) qui ex vtroq; absq; verbo, EST.
IOAN. ¶Ita dicere audeo, (inquit Epiphanius) nec sanctum spiritum nouit aliquis nisi pater & filius, à quo procedit, & à quo accipit. Verbum ergo, PROCEDIT, ad patrẽ refertur: illud autem, ACCIPIT, ad filium. Deinde declarans, quidnam illa duo verba significent, inquit: Neque patrem & filiũ, nisi spiritus sanctus, qui verè glorificat, docẽs oĩa, qui quidem est à patre & filio. Infert igitur Epiphanius, sanctum spiritum à filio esse. Porrò aũt in diuinis, EST & ESSE, sunt idem: ac ESSE, significatur per EST: vndè planè sequitur, spiritum à filio habere esse, quẽadmodùm à patre. Nanque si sanctus Epiphanius non ita sensisset, ita profectò dixisset: sanctus spiritus rerum creatarũ instar, à patre & filio habet esse. Præterea in eodẽ sermone inquit: Sanctus spiritꝰ ingenitus, non factus, non frater, non auus, à patris filioque substãtia. Credere ergo necesse est, sanctum spiritum à filio habere esse.
MAR. ¶Dicere mihi videris, P. R. quoniam sanctus spiritus ex patre filioq; simpliciter dicitur, idcirco etiam ipsum ex eisdem habere esse: ergo necesse est ita sentias, vt spiritus ex patre, hoc est, ex hypostasi vel persona patris sit, similiter etiam ex filio, id est, ex persona filij: vndè euenit, vt sanctus spũs ex duabus personis sit, nisi tu aliter sentias.
IOAN. ¶Sanctum spiritum nos dicentes ex patre procedere, patrem ipsum percipimus, ac ipsum considerabamus, quatenùs vna diuina persona est: non secùs, ex filio proferentes, ex ipsius persona procedere, mente concipimus. Cùm autem ex vtroq; spũm ipsum procedere dicimus, processionem eiusmodi ab vno solo principio fieri credimus, quandoquidem ex patre filioque communiter fit.
MAR. ¶Si, cùm spiritus sanctus ex patre procedere dicitur, patris personã intelligis, similiter filij personam cùm ex filio: cùm autem ex vtroq; dicatur, quid aliud (obsecro) poteris intelligere, quàm ex vtriusque personã? Ponamus autem id verum ac necessariũ esse, vt cùm spiritus ex patre procedere dicatur, ex eius persona intelligatur, vt videamus (si lubet) an idem quoq; de filio, ac de vtroque credendum sit: cùm spiritum ex filio dicimus, aut ex patre & filio, ex filij, vel patris simul & filij psonis nos oportere credere, an alio modo.
IOAN. ¶Cùm ex patre, dicimus, ex ipsius persona intelligimus: similiter etiã cùm ex filio, quandoquidẽ patris & filij eadem substantia creditur esse. Emittere autem, ita patris & filij est, vt ab vno principio spiritus sanctus credatur procedere.
MAR. ¶Meliùs (obsecro) perpendamus, vtrùm si sanctus spiritus ex patre filioq; creditur procedere, ex ipsorum personis necesse sit intelligere, nécne. ¶Non opus est in præsentia disputare, an sanctus spiritꝰ ex patre, aut ex filio, aut ex vtroq; procedat: sed nobis priùs diligenter considerandum est, an si, cùm aliquid ab aliquo esse dicatur, necesse sit intelligere, idem eius quoq; substantiã habere. ¶Dedisti nobis, P. reuerende, quæstũ spũm ex psona patris procedere, quãquidem ex patre dicitur esse. Porrò, qd ex hoc sequatur, accuratè consideremus. Magnus Basilius in Eunomiũ, de sancti spũs processione loquens, inquit: Generat Deus, non vt homo, generat aũt verè: & natum ex se spiritum emittit p os, nõ quale est hominum, quandoquidem Dei os, nó est corporeum: ex ipso autem spũs, & non aliundè. Si quidẽ igitur spiritum ex ipso, id est, ex patre dicentes esse, ex eius persona intelligamꝰ necesse est, Basilius autem inquit ex ipso esse, & non aliundè, sequitur, sanctum spiritum ex solo Patris persona esse. ¶Magnus Basilius in tertio contra Eunomium libro, scriptum reliquit, sanctum spiritũ ex filio esse, quod quidem est huiꝰ oppositum, quod modò protulisti, spiritum non esse aliundè. Illud aũt, emittit spiritum per os, & reliqua, similitudine quadam ab eo dictum fuisse concedimus. Apud eũ sacrã scripturam, verbũ Dei
Psal. 32. os dicitur, & verbo Dñi cæli firmati sunt, & spiritu oris eius. Talis ergo loquendi modꝰ in scriptura sacra videtur, ad quam nos semper debemꝰ adspicere, nõ q; illa in Deo corporea sint. Verba ergo scripturæ sacræ, nec-
MAR. non ipsius Basilij, ad propositum facere videntur. Tum Colossensis antistes, Basilij ac Epiphanij dictũ recitauit. ¶His in posterum respondebimus, nunc aũt ad propositum redeuntes, quæro ex te pater reuerẽde, quandonã illud Basilij significet, Generat pater: & paulò infrà, Ex ipso spiritus, & nõ aliundè: vtrùm eius psona sit generãs, an ipsius substãtia: & vtrùm ex persona sua, an ex sua
IOAN. substãtia spũm sanctũ emittat. Rogo te, pater reuerende, vt his quæstionibus respõdeas. ¶Nondũ pater reuerende, ad propositum respondisti. In hoc eñ erat controuersia nostra, vtrùm dicẽtes spiritum à filio esse, vt Epiphanius inqt, necesse sit intelligere eundem spiritum à filio habere esse, nécne. Huic ergo quæstioni priùs respõdeas, deinde nos ad vestras libentissimè respondebimus. Nanq; seipsum magnus Basilius exposuerat, dicens: Spũs à filio habet & accipit, de quibus suo loco diffusiùs dicemus. quoMAR. niam igitur modo Epiphanij dictum intelligi debeat, nobis (rogo) declares, deinde ad alia veniemus. ¶Tametsi, P. reuerende, sanctum spiritum à filio habere esse, sancti Epiphanij authoritate valdè fuisti conatꝰ ostendere, patet tamen te nihil probasse. Non eñ Epiphanius ipse protulit sanctum spiritum à filio habere esse, verùm simpliciter ac sine verbo, EST, ab vtroque, hoc est, à patre & filio, vt ipse asseris: propterea quę̃sui ex te, an cùm spũm ex patre procedere dicimus, ex eiusdem ex te quę̃sui, an illud, Ex ipso, ex psona patris deberet intelligi, vt ex simili bꝰ sibus fierent clariora. Idcirco, vt quæstionẽ hui⁹modi concludamus, quæ supradiximꝰ repetentes; iterum quę̃rimus, an dicẽtes spiritum ex patre procedere, patris personam intelligant. Huic ergo quæstioni priùs respondeas, deinde verò, si aliam contrariam authoritatem in mediũ adferre poteris, aliter de ea considerabimus.
¶Ita credimus, quemadmodum suprà diximus, illud, EX IPSO, personã patris significare. ¶Magnus aũtẽ Basilius dixit, sanctum spiritum ex ipso, hoc est, ex patre, vel (vt dixitis) ex persona patris: deinde addidit, non aũtẽ aliundè, id est, non ex alia persona, nisi ex persona patris, procedere: ergo sequitur, sanctũ spiritum ex solo patre esse.

¶Magnus Basilius, reuerẽde P. in Eunomium profitentem, sanctum spiritum creaturam esse, ideo dixit ex ipso, & non aliundè, vt declararet ipsum spiritum ex patris esse substantia & natura, non autem aliundè, hoc est, non alterius esse substantiæ vel naturæ. Nunc ergo ad Epiphanium redeamus, testantem sanctum spiritum à filio esse: & quæro ex te, an accipere à patre, & ex patre esse, idem significẽt. Fieri autem non potest, vt non idẽ significent. Porrò spiritũ ex patre filioque accipere esse, duabus authoritatibus pauloantè probauimus: quarum prima Epiphanij fuerat, proferentis sanctum spiritum ingenitum, non factum, non fratrem, non auum, à patris filioque substantia. A patre autem esse, & patris essentiam accipere, idem sunt, vt paulò suprà probauimus: altera verò magni Basilij, asserentis clarissimè, sanctum spiritum accipere esse à filio.
IOAN.
¶Sumis, vt à nobis cõcessum, P. reueren. sanctum spiritum accipere esse à filio, quod quidem neq; Epiphanius dixerat, neq; ipsi concessimus, nec à vobis ostensum est, immò magni Basilij authoritate oppositũ huius probauimus, ad quem iterum (si lubet) veniamus: Nanque cuius contrarium paulò antè dixisti, id modò sentire videris. Magnꝰ (inquis) Basilius inuectus in eunomiũ, asserentem sanctum spiritum creaturã esse, scriptũ reliquit, ipsum ex patre, hoc est, ex substantia naturaque patris, non autẽ aliundè, hoc est, nõ alia ex substantia & natura, creaturarum instar, esse: itáne, P. R. sentis, an vt superiùs protulisti?
MAR.
¶Illud EX IPSO, paternam personam significare, paulò antè, P. R. dicebas: modò autẽ protulisti, per idem EX IPSO, patris essentiam & naturam debere nos intelligere.
BES.
¶Esse & essentia patris, idem sunt: idcirco P. R. quĩ ex patre dicit, patris etiam essentiam intelligere debet. Præpositio autem ex, processionem à principio cõsubstantiali significat: spũs verò non ex seipso, sed ex alio est. Et cùm dicimꝰ spiritũ à filio esse, ab alio esse sentimus: si quidem igitur nõ ex seipso spiritus est, sed ex alio, à quonam sit, perpẽdamus. Quod quidem magnus Basilius explanat atq; declarat, cuius sententiam debemus suscipere. Spiritus (inquit) ex ipso est. Epiphanius autẽ scriptũ reliquit, spiritũ ex patris filioque substantia esse. Siquidem igitur spiritus à patre & filio habet esse, necesse est vt ab ipsis accipiat. Quam quidẽ sententiam hi sancti doctores ex hoc euangelico dicto, De meo accipiet, habuere. sed hęc accuratiùs in futurum considerabimus.
IOAN.
Ioan. 16. b
¶Vt illud magni Basilij dictum magis dilucidetur, quæro ex te, P. R. an diuina substantia & persona sint idem, ac verbũ ex patre, patrisq; simul substantiã significent, vel secundum doctores inter se differant.
MAR.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IOAN. ¶Diuina ſubſtantia & perſona, P.R. re quidem ſunt idem, ſecundum autem modũ intellectionis noſtræ differre videtur: Nam perſona ex ſubſtantia proprietatibuſq; cõſiſtit, quæ tametſi ratione ac ſecundum noſtram intelligentiam (vt ſuprà dictũ eſt) differant, ipſa tamen ſubſtantia cum perſonis communicat, proprietates verò nequaquã communicabiles ſunt. quod quidem ex relatiõis vi creditur euenire, quemadmodùm etiam doctores veſtri, præſertim ſanctus Gregorius theolog' in Epiphaniæ ſermone tenet. Nam ſi proprietas cõmunicabilis eſſet, proprietas non eſſet proprietas. Vt igiſ perſonæ differant inter ſe, neceſſe eſt vt hypoſtaticæ perſonalesq; proprietates incõmunicabiles ſint. Propterea doctores inquiũt, nil niſi principij habitudo eſt. In qua quidẽ hæc duo cõſiderantur, à quo aliquid, & ad quod aliquid, ob idque pater & filius ſunt, quòd pater principium eſt, filius autem ex principio, in quo quidem nequaquã communicant, cùm cæteris in rebus inter ſe dubio procul communicẽt, vt Epiphanius de tali principij vel principali habitudine, qua ſubſtant perſonæ, ſenſiſſe creditur, cui quidem non aliud, quàm à quo aliquid, & ad quod aliquid cõuenit. Siquidem igitur diuina omia, ꝓprietatibus perſonarum exceptis, inter ſe cõmunicabilia ſunt: ſequiſ, cùm quippiam ex aliquo credimus eſſe, neceſſe eſſe intelligamus, ipſum ab eodẽ etiam accipere eſſe. Patet igiſ id, de quo ambigere videbamini. Reliquum autem eſt, vt ipſi quoque Baſilij dictũ exponatis: quod, vos obſecro, faciatis.

MAR. ¶Quemadmodùm diuina ſubſtantia & perſona differant inter ſe, nõ opus eſt in ꝑſentia dicere, cùm ꝑſertim in hoc minimè forſan differamus. Conſtat eñ, ipſas differre ſimpliciter, vt commune differt à ꝓprio, vt magnus Baſilius ad ſuum fratrẽ Gregorium ſcribit, & quemadmodùm (vt vtar exẽplo vulgari) humana ſubſtantia à ꝑſona ſua differre videtur, vt vos quoq; ſentire cẽſeo. Sed ad dictum Baſilij redeam⁹: Generat (inquit) Deus, nõ vt homo, generat autem verè: & natum ex ipſũ ſpiritum, emittit per os. Velim, mihi declares P. R. quid hæc verba ſignificent, vtrùm pater ex ſua ſubſtantia, an ex ſua perſona generet.

IOAN. ¶Dixi equidem, pater reuerende, filium ex patre, ac ex patris ſubſtãtia generari, idẽ ſignificare: ita tamen, vt perſona ſit producens & generans: principiũ autem, quo ipſa ꝑſona generet, ſit id, quod ſolum cõmunicabile eſt. Pater ergo generatiuũ principiũ eſt, & ſuppoſitum quoddã ſignificat: diuina verò ſubſtãtia, quæ cum patre realiter idem ſunt, non quidem generat, ſed eſt principiũ, quo generatio ſit, quandoquidem ſuppoſitum nullum ſignificat. Porrò autem actiones, iuxta omnẽ philoſophorũ ſcholam, ſuppoſitorum eſſe videtur, vt in hominum genere fieri videmus. Quãuis enim hic homo (hoc eſt, perſona vel ſuppoſitum) generet, eius tamen ſubſtantia, generationis eiuſmodi principium eſt, quandoquidẽ actiones ſuppoſitorum (vt diximus) ſunt: quæ quidẽ ſubſtãtia vel eſſentia in homine, cùm ſit humanitas, humanæ generatiõis principium exiſtit, quo generat homo. Vndè euenit, vt homo cum filio nõ cõmunicet, quòd filius quatenùs filij eſt, neutiquàm generat, verùm ipſa natura cum filio in eadẽ ſpecie cõmunicare videtur. Natura igiſ humana, hic, operatur. Nõ aliter profectò de diuinis ꝑſonis intelligere poſſumus. Nam patris ꝑſona, ſuppoſitum eſt atque generãs: diuina verò natura, generatiuũ principiũ, quo pater filium generat: qui quidem pater ſuam perſonam filio nequaquam communicat, cum tantùm eius ſubſtantia & natura (vt ſuprà dictum eſt) communicabilis ſit. Quæ cũ vna numero ſit, idcirco nõ ea ratione communis dicit eſſe, qua eſt humanitas, ſed ratione tantùm habet cõmunis, quatenùs cõmunicabilis eſt, quæ quidem cauſa eſt, cur filius à patre, vt à principio naſci credatur, quòd à diuina patris ſubſtantia naſcitur, ea vnaquaque tamen perſona identitate realẽ manente. Sola nanque relatio, quam principalẽ habitudinẽ ſupiùs nominauim⁹, ꝓpriũ oẽs tam Græcos q̃ Latinos doctores, diuina ꝓceſſione perſonas multiplicat: cui etiam duo illa, à quo, & ad quod, de quibus eſt habitudo illa, à quo, & ad quod, de quibus eſt ſuprà dictum, cõueniunt. Siquidem igitur relationes huiuſmodi ꝑſonas multiplicãt, ita vt nõ vlla alia ratiõe, quàm vi relationis, ſit ter à filio, ac vna perſona ab alia differant, quem quidẽ in modum, ſpũs etiam ab alio eſt: neceſſe eſt, iuxta omnes ſupradictos doctores, ſic intelligere, vt idcirco ꝑſona ſpũs id eſt ſpiritꝰ, dicatur accipere atq; eſſe, quòd alio eſt. Propterea Magnꝰ Baſiliꝰ ac Epiphanius aſſerũt, ſanctum ſpiritum accipere eſſe à filio, ac procedere, idem eſſe. Conſtat igitur principalis ratio, Pater reuerẽde, cur ab alio ſpiritꝰ eſſe dicatur. Nũc ad illud Magni Baſilij dictũ veniamus, quod vos in medium protuliſtis. Cui cùm vehemẽter inniti videamini, idcirco totum perlegamus, vt ipſum ſecundũ Latinorũ doctrinam, ac ipſius Baſilij mẽtem, interpretemur ac exponamus. quippe qui, vt ſanctum ſpũm ex patre, non aũt aliundè, hoc eſt, non ex alia ſubſtantia, demõſtraret eſſe, in Eunomium ſcribẽs ait: Sed tu tanq̃ infidelis blaſphemas, q̃ cũ ſpirituſſanctũ proceſſio ex deo generatio nuncupata non fuerit, idcirco nec oris Dei, ita vt ſpiritũ eſſe credis, ſed opus manuum Dei, ita vt humanis vtẽs exẽplis, diuina dogmata, quæ ipſis cõſtant, & ab alio non depẽdent, execrãris, cùm ſacram ſcripturam veneratiõe atq; religione audire, ac eius dicta ſumma pietate

te deberes ſuſcipere. Generat Deus non vt homo, generat autẽ verè: ac genitum ex ſe, enunciat verbum non humanũ, emittit autem verbum ex ſe verè. Emittit ſpiritũ per os, non humanitùs: quãdoquidem Dei os, humanum non eſt: ex ipſo autem ſpiritus, & non aliundè. Cùm pater amp. ſpiritũ eſſe creatum hæretici profiterentur, idcirco Magnus Baſilius ipſum ex Dei ſubſtantia, non autem aliundè, protulit eſſe. Deinde ſubiũgit: Operatur ꝺeus non humanis manibus. Operatur autem, non ex ſe res creatas producens, ſed agẽdo, eas facit ſubſiſtere: quẽadmodùm etiam homo ſuis manibus operando, opus ex ſe nõ producit. Non dimoueas diuinorum ratiões. Spiritus nec filius eſt, nec creatura. Non de filio quæras, curnã ſpiritus non dicatur: neque de ſpiritu, curnam filius non ſit, non denique ſpũm creaturam eſſe blaſphemes. Filius Dei fructus, ſanctus ex ſancto, æternus ex æterno, ſancti ſpiritꝰ dator, ad ſubſtantiã formationemq; creaturæ. Ex his patet, præſtantiſſ. patres, illud, non aliundè, non alia ex ſubſtantia, ſignificare, ſanctumq; ſpiritum, ſanctum fructum ex ſancto, ac æternum ex æterno eſſe. Vndè ſequitur, ſi ſancti ſpiritus dator eſt filius, neceſſe eſſe, vt etiam ex filio idem ſpiritus ſit. Propterea ſanctus Athanaſius in tertio libro in Arrianos, de filio ſcribens, inqt: Ipſe ſpũm dat, & quæcũque ſpiritus habet, à verbo habet. Luce igitur clarius eſt, ſanctũ ſpiritum à filio habere eſſe. Si enim quæcunque ſpiritus habet, à filio eſſe dicuntur: ſequiſ, vt eſſe quoq; à filio habeat, vt Athanaſius inquit, ipſe ſpũm dat, ac ſpiritꝰ dator exiſtit. Siquidem igitur ex his patet, ſanctũ ſpũm ex filio eſſe, palàm ſequiſ, vt ex filioq; procedat, de quo tota noſtra q̃ſtio eſt. Non equidem auderem vos, patres amp. tot tantoſque doctores aſpicere, niſi eſſe ita, firmiter crederem.

¶Hæc cùm Ioannes dixiſſet, Coloſſenſis ꝓſul ſancti Epiphanij expoſitiõem ſuper hoc euãgelio dicto, Ille me glorificabit, qa de meo accipiet, & annunciabit vobis, recitauit. ¶Inſpicite diligenter, patres amp. Epiphanij authoritatem, in qua verbũ, eſt, quod hic pater reuerendus pronunciat, dicens, ſpiritus ex patre ac filio eſt, ſcriptũ nõ eſſe videtur. Iuxta ergo ſanctorum patrum theologiã, intelligere poſſumus ac debemꝰ, ſpiritum ex patre procedere, hoc eſt, eſſentiã ꝑſ habere: à filio aũt dari, ac ab his ſuſci piꝫ credũt in ipſum. qua qdem expoſitiõe nobis dictũ illud non obſtat, neq; quicquã ex ipſo in nos poſſetis concludere.

¶Vſu venit, pater amp. vt doctores, nominibus poſitis, quandoque verbũ omittant, cũ neceſſariò ſubintelligatur, vt in hoc dicto, à quo aliqd, & ad quod aliquid, feciſſe videntur, vbi verbum, eſt, non expreſſerant. Quemadmodùm etiam Epiphanius ipſe in eodem ſermone paulò ſuprà inquit: Filium dico, qui ex ipſo eſt: ſanctum autem ſpiritũ, qui ex vtroq;. In qua quidem oratione verbum, eſt, dubio procul ſubintelligitur. Verbum igitur, eſt, in hac quoque oratiõe, ſpiritꝰ à patre & filio, ſubintelligi debet, quod etiam hac ratione probabo: In ipſis duabus orationibus, vel (vt dialecticè loquar) propoſitionibus verbum, EST, neceſſariò ſubintelligitur. Nam propoſitiones eiuſmodi proprietatem à principio inferunt. Et quẽadmodùm nõ eſt proceſſio reſpectu termini à quo, ita & in propoſitionibus ipſis. Et quoniam habitudo terminũ à quo, infert: ideo terminũ etiam ad quem, neceſſe eſt inferat. Modus autem proceſſionis ſancti ſpiritus eſt, vt ſubiectum per ipſam proceſſionem accipiat eſſe.

¶Tametſi vobis, præſtantiſſimi patres, forſan concederemus, vt in hac, quã tractamus, theologia verbum, EST, ſubintelligaſ, quãuis expreſſum non ſit, (poteſt enim hic locus aliter etiã, vt ſuprà diximus, explanari) non eſt tamen neceſſe, vt illud EX PATRE, vel EX PATRE FILIOQ;, paternam perſonam, aut perſonas duas ſignificet: quandoquidẽ ex ipſo ſermone non aliquam diſiunctionẽ vel differentiam, qua filius ex patre, vel ſanctus ſpiritus ex patre filioq; habeat eſſe, intelligere poſſumus: verùm potiùs coniunctionem, qua patri filius, ac ſpiritus patri & filio conſubſtantialis exiſtit, (vt à doctoribus traditum eſt) ſpiritum ſanctum ex patre filioq;, id eſt, ex ipſorũ ſubſtãtia eſſe: quandoquidem eiuſdẽ naturæ cum patre filioq; piè creditur eſſe, propterea q̃; ſanctꝰ Cyrillꝰ inquit: Sanctus ſpiritus ex patris filijq; ſubſtantia eſt. Sed redeamꝰ vndè ſumꝰ digreſſi, ne Magni Baſilij authoritatem indiſcuſſam trãſeamus, quam benè nondum explicaſti, neq; ad ipſam dilucidè reſpondiſti. Ex ipſo, inquit, hoc eſt, ex patre, ſpiritus eſt, & non aliundè. Si quidem igitur illud EX PATRE, ex patris perſona, vt inquis, ſignificat: neceſſe eſt, illud quoque, non aliundè, non ex alia perſona, ſignificet. Sin autem vtrunque ad ſubſtantiam debeat referri, ita vt illud EX PATRE, ex ſubſtantia patris: non autem aliundè, non alia ex ſubſtantia, ſignificet: quãdoquidem ipſa ſubſtantia perſonis tribus communis eſt, ac ſanctus ſpiritus patri & filio conſubſtantialis ac connaturalis exiſtit: ſequitur, vt tam illud, EX PATRE PROCEDERE, (quod paſſim legitur in ſcriptura ſacra) quàm illud Epiphanij, EX VTROQVE, ad patris filijque ſubſtantiam referri debeat. Non igitur eſt credẽdum, quod ipſe modò dicebas, vt in diuinis, quod ex ſubſtantia dicitur eſſe, idem ſit ex perſonis. Ideo ergo ſanctus ſpiritus ex patre filioque dicitur eſſe, quòd ipſis conſubſtãtialis (vt eſt ſuprà dictum) exiſtit. ¶Ex tua oratione, pater reuerende, duas habui cõcluſiones: vt tam- IOAN.

Universidad de Deusto
Biblioteca

etsi nobis concederetis verbum, est, subintelligi, minimè tamen ex eo cõsequatur, vt esse spiritus, ex persona sit: cuius tamen oppositũ, reuerẽde pater, innitẽs magni Basilij authoritati, paulò antè dixisti. Qui quidẽ Magnꝰ Basilius, si sic sensisset, vt à vobis exponitur, sibi ipsi nequaq̃ constaret, sed valdè cõtrarius esset, ac duo simul oppositalit teris mandasset: quandoquidem modò inquit, ex patre, & non aliundè: modò autem, spiritum sanctum ex filio esse. Propositam igitur ipsius Basilij authoritatem, in primis diligenter debemus perpendere: id deinde, quod ex ipsa cõsequi videatur. His dictis, sessio missa fuit, sancta synodo decernente, vt ad diem Iouis proximam conueniret.

DIE IOVIS V. MENSIS MARtij, sessio 19. Florentiæ.

IOAN. SVperiore sessiõe, patres amplissimi, magni Basilij authoritatem, quam in medium protulistis, proferentibus vobis illud, NON ALIVNDÈ, nõ alia ex persona, significare: nobis autem, non alia, quàm ex diuina substantia, implicatam & indiscussam reliquimus. Porrò autem Magnus ipse Basilius in Eunomium scribẽs, sanctum spiritum ex filio habere esse, si per illud NON ALIVNDÈ, non ex alia persona, vt dicitis, intellexisset, duo simul cõtraria literis proculdubiò mandauisset: quod de tanto doctore absurdum esse asserere, quandoquidem tales doctores maximum nostrum fidei fundamentum existunt. Cuius Magni Basilij vetustissimum librum vnà cum duabus expositionibus vidimus, ac vnum eius dictum ad propositum valdè pertinens fideliter in Latinum conuerti curauimus. * Talem ergo ac tantum testem, & antiquissimum doctorem, coram tot doctissimis patribus Latinè priùs, vel (si vobis magis expedit) græcè recitetur: Præterquàm quòd, inquit, spiritꝰ non appellatur filius, quonam pacto humana exempla, & reliqua? Ex quibus patet, magnum Basilium credidisse, sanctum spiritũ ex filio habere esse. In sequenti verò capite, quod incipit ita: Nisi quis dicat spiritum ex Deo, eandem ipsam infert cõclusionem, quod quidem caput, quoniam rationi plurimùm consonat, ac ad propositum pertinet, idcirco puto te illud accuratè vidisse, totum igitur recitetur. ¶Hæc, pater reuerẽde, ad propositum minimè spectant, quandoquidem verba confundis, cùm vnumquodq; seperatim proferre deberes. Quod cùm in exponẽdo Epiphanio nequaquàm feceris, eius sententiam confudisti, obscuramq́ue reddidisti. Quę igitur protulisti, ea repetentes, accuratiùs contemplemur. Illud (inquis) Basilij, EX IPSO, ET NON ALIVNDÈ, non quidem ex patris persona, & nõ ex alia, verùm ex patris, ac non ex alterius substantia & natura, significare: ita vt ipsum, NON ALIVNDÈ, ad non aliam substantiam referri debeat, quòd sanctꝰ spiritus esset creatura, vt Eunomius asserebat. Quam quidem nos expositionem suscipientes, illud etiam, spiritum ex patre vel filio, vel ex vtroque, non ex patris vel filij, vel ex amborum personis, verùm ex ipsorum substantia esse, significare sentimus: ita vt illa verba significent, sanctum spũm patri & filio cõsubstantialẽ esse, nõ autem ex aliâ natura, vt creatura. Quam quidem expositionem theologi ratiocinãtes benè demõstrasse videntur, cùm ii (quemadmodùm ipsi creditis) illa verba voluisse exponere, non tam profectò vehementer in demonstrando elaborassent.

¶Videor mihi, P. Reuer. duas ex sermõe tuo habuisse cõclusiones: alteram, minimè ex Basilij mente dicere debuisse, sanctũ spiritum ex patre ac filio esse, cum id ex dictis eius neutiquam possit haberi: alteram verò, Basilium ipsum huius fuisse sententiæ vt sanctus spiritus non nisi ex patris filijque substantia sit, ita vt ex ipsa substantia sanctus spiritus intelligatur produci. ¶Item vellim nonnihil, P. reuerẽd. proferre, deinde te respondere. Magno nanque Basilio, intendenti hæreticorum euertere dogma, credes substantia esse, nõ opus erat probare, à quonam sanctus spiritꝰ haberet esse, cùm etiam ipsi crederent neum spũs causam esse, quandoquidem mortales omnes à Deo conctatentur esse, neque spiritus idem ex cuinam sit persona: quoniam ex Euangelio patet, ipsum ex patre procedere. Verùm Magnus ipse Basilius, ad ostẽdendum sanctum spiritum ita esse ex Dei substantia, quemadmodum etiam filius, protulit ipsum ex patre, non autem aliundè, esse.

¶Volebat (inquis) primùm, P. Reue. Magnus Basilius aduersus hæreticos demonstrare, sanctum spiritum patri filioque consubstantialem esse: deinde non erat ipsi necesse probare, an pater vel filius causa sancti spiritus sit: in extremum autem protulisse eundem ipsum Magnum Basilium ostẽdere, sanctum spiritum ex patris, & nõ ex alia, substantia esse: ego autem primam partem affirmans, in qua quidem conuenimus, secundæ nequaquàm assentior: quandoquidem eius, quod ipsa sessione dixisti, contraria videtur esse. Tunc enim illud, NON ALIVNDE, PRO NON ALIA EX PERSONA, fuisse positum asserebas: nunc autẽ ALIVNDÈ, ad Dei substantiam & naturam debere referri, ita memor ipsius Basilij in eodem loco dicti, SPIRITVM EMITTIT PER OS. Idcirco quæro ex te, pater reuerende, vtrùm hæc verba significẽt spiritum sanctum ex patre, an ex filio mitti. Nanque quodcúque dederis, sancti spiritus causam proculdubiò assignabis. Sanctum autem spiritum ex patris substantia esse, id quod in parte tertia protulisti, ipsi etiam profitemur: quãdoquidem patris ſ. ſ. ſ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ritus ex patris filijq; ſubſtantia eſſe habeat,
MAR. ex his patet. ¶Tua equidem verba, pater reuerende, componere, rimariq; nequeo, vtpotè quæ mihi videantur plurimùm inter ſe oppugnantia. Nam quandoque profers ſpiritum ex patris filijq; ſubſtantia eſſe, quæ vna eademq; numero creditur eſſe: quandoq; verò, mutata ſententia, dicis ſubſtãtiam ipſam per ſe apud doctores, perſonarum nõ
AND. eſſe cauſam. ¶Benè ſciteq; pater hic reuerendus loquutus eſt, tuq; pater præſtantiſſime acutiſſimè reſpondiſti. At in generũ æquiuocatiõe ac ambiguitate verſari videmini. Nam in communi tum Græcorũ, tum Latinorum doctorum theologia multùm differt, ſimpliciter proferre diuinã ſubſtantiam, vel patris filijq; ſubſtãtiam: haud quaquam tamen ex eo putare debetis, vt re differant, quandoquidem ſola ratione ac intelligentia differre creduntur. Doctores igitur ipſi diuinam ſubſtãtiam ſimpliciter proferentes, patris & filij ſanctiq; ſpiritus commune quoddam intelligunt: ſubſtantiam vero patris dicentes, patris perſonam mẽte
MAR. concipiunt. ¶Id, pater reuerende, quandoque, nõ autem ſemper ac neceſſariò contingere creditur. ¶Duobus ſimul præſertim inter ſe contradicentibus, noſtri doctores reſpondere non poſſunt. ¶Vt exem-
IOAN. plum Iacob, pater reuerende, fiat clarius, licèt mihi de eo ſatis dixiſſe videar, verba tamen nonnulla ad idem ſpectantia proferã. Nam Iacob humanum ſuppoſitum eſt, cuius quidem ſubſtantia & natura, hoc eſt, humanitas, communicabilis eſt, non tamen generãs, ſed qua Ioſeph à Iacob generat, quæq; Ioſeph ipſi communicatur. Quanam igitur ratione oratio hæc intelligi debeat, Ioſeph eſt à natura Iacob, ex his patet. Ioſeph enim à Iacob ſuppoſito, per ipſ' Iacob naturam vt per principium, quod quidem communicabile eſt, generatur, quando quidẽ actiones ſunt ſuppoſitorum, vt ſæpenumerò dictum eſt. Fieri autem nõ poteſt, vt ipſius Iacob ſubſtantia, à Ioſeph ſubſtantia diſiuncta non ſit. exempli tamen cauſa eadem eſſe ponatur. Porrò autem quoniam diuina generatio, infinita & imperceptibilis eſt, idcir co dicimus patrem perſona ſubſiſtere, quæ quidem eſt ſuppoſitum generans: generatio autem actio eſt, q̃ ſuppoſito ſolùm cognoſcitur: patris verò ſubſtãtia principium eſt, per quod generat pater, quodq; per generationem filio tradit atque communicat, & ab eo ſuſcipitur & cõmunicatur, quemadmodùm Iacob humanitati & naturæ contigit, quam Ioſeph à generante ſuppoſito ſuſcepit. Verùm diuina ſubſtantia omniũ ſubſtantiarum excellentiſſima eſt, quæ cùm ſit vna eademq; numero in patre ſimul & filio ac ſancto ſpiritu, ita vt in nullo alio differant, niſi quòd pater eſt pater, & filius eſt filius: ſapientiam quoque Dei, necnon benignitatem & potentiam eius, communicabilem eſſe credimus, quandoquidem idem ſunt. Quoniam autem diuina ſubſtãtia nomẽ abſtractum exiſtit, idcirco generatio eſt non poteſt aſſcribi. Nanq; cùm vna numero ſit, ſi quidem generare poſſet, pro cuiubiò in diuinis eſſet diſiunctio: quandoquidem non ſe ipſam, verùm quicquam aliud generaret, propterea cõmuni doctorũ ſententia diuina ſubſtantia nequaquàm generat. Vndè ſequitur verum eſſe, id quod ſæpiſſimè protuli, vt cùm ſpũm ex patris ſubſtãtia eſſe audiam', neceſſe ſit, ex ſuppoſito intelligamus, ſimiliter etiã cùm ex filio. Vt veritatẽ igitur aſſequamur, ad illud dictũ Baſilij redeamus, quandoquidem nil aliud agimus, niſi vt veritatem inueſtigemus. ¶Ex ſer- MAR.
mone tuo, P.reue. vt puto, concluditur, patris filijq; ſubſtantiã, quæ vna eademq; numero eſt, ſancti ſpiritus principium eſſe, (quo ſanè nomine videris vti ſæpiſſimè) q̃ pater & filius ſua cõmuni ſubſtãtia & natura, ſpũm ſanctũ producũt. Siquidem igitur eſſe credis, num etiam neceſſe eſt, vt intelligamus patris filijq; ſubſtantiã, principium & cauſam eſſe? ¶Principium equidem bipartitus fui. ¶Credis ne modo quodam, MAR.
patris filijq; ſubſtantiam principiũ & cauſam eſſe? ¶Quid ni? ¶Ergo ſequit, ſubſtantiam ſancti ſpiritus, ex communi patre filioq; principio, cauſatã eſſe. ¶Ex cõmuni quidẽ principio, à patre filioq; ſpiritui ſancto. ¶Si quidem communẽ patri MAR.
filioq; ſubſtantiam, ſancti ſpiritus cauſam vel principium quo, dicis eſſe: quid obſtat, obſecro, cur ſancti ſpũs ſubſtãtia cauſata nõ ſit? ¶Non planè ſequit. ¶Cur obſecro? non
¶Cur? quia id quod fit in humanis, tãtùm ab agente ſuppoſito fit, ita vt falſùm ſit ferre hoc humanum ſuppoſitum ab humana natura productum eſſe, quandoquidem apud noſtros theologos humanitas abſtractum nomen eſt, ac ſuppoſitũ nullũ ſignificat. Iacob ergo vel homo, ſuppoſitum hoc quod ſubſtat, ſignificans, humanitate ſua ſuppoſitũ aliud producit. Itáne etiã de diuinis poſſumus proferre? Quid ni?

Ex eo tamẽ non ſequitur P.reuer. vt ſan- MAR.
ctus ſpũs ex ſubſtantia ſit, & ſpiretur, vel ex patris ſubſtantia generetur, vel ex ſubſtantia filij ſpiretur, vel procedat. Memini me P.reue. dixiſſe, ſanctis patribus in generalibus ſynodis morem fuiſſe, vt antèà quàm quicquam de fide ſancirent, maiorum ſuorum ſententias viderẽt, ac ipſis ſummoperè inniterẽtur: quem quidem vſum me ſeruare volentem, ac dicta ſanctorum in mediũ ferre incipientem, interpellaſtis, ac Magnã Baſilium attuliſtis, de quo ſatis, quãdoquidem orationes noſtras omnes hi P. videntur intellexiſſe: ad alias ergo ſanctorum ſententias veniamus.

At nondũ quicquã ex illis concluſimus.
IOAN. Vt equidem tibi P. reuerende gratum facerem, animo libenti cõceſſi, vt tot verba in hac materia haberentur. Non eſt igitur alienum à ratione, vt ipſe quoq; cõcedas, vt aliorũ patrũ ſanctorũ ſententias videamus. nam
MAR. ad concluſionem faciliùs perueniemus. De his paulopòſt. Nanq; nondum videmus, P.R. quænam concluſio tuis ex verbis haberi poſſit. In humano genere ſuppoſitũ hoc (inquis) ab alio ſuppoſito, id eſt, hic homo per naturam cõmunem ab alio fit: & falſum eſſet proferri, hominem ab humanitate fieri: ſi quidẽ igitur ita quoq; de diuinis perſonis credendum eſt, vt falſum ſit dicere, diuinam perſonam à communi diuina ſubſtãtia eſſe, quandoquidem ipſa ſubſtantia, ſuppoſitum per ſe ſubſiſtens nequaquàm ſignificat, à quo aliud ſuppoſitũ fieri dicatur: ſequitur, nos nullã cauſam intelligere poſſe, quãdo ſpiritũ ex patre filioq; dicimus eſſe, quandoquidem diuinæ ſubſtantiæ non eſt (vt inquis) generare aut producere, quẽad-
IOAN. modum de natura humana dici ſolet.

Volo equidem tibi R.P. oſtendere, dicẽtibus quicquam ab aliquo eſſe, neceſſe eſſe, intelligere illud ex perſona eſſe. Magnus nanq; Baſilius in 3. contra Eunomium libro inquit: Cur enim neceſſe eſt, ſi dignitate ac ordine tertius eſt ſpiritus, natura quoque ipſum tertium eſſe? Dignitate nanq; ipſum ſecundũ à filio, cùm ab ipſo eſſe habeat, & ab ipſo accipiat, & annunciet nobis, & omnino ab illa cauſa dependeat, pietatis ratio tradit. Siquidem igitur ad Baſilium, cui doctores omnes plurimùm tribuũt, ſpiritus à filio habeat eſſe, ac ab ipſo eſt vt à cauſa, nobisq; ſuprà conceſſum fuerat, ACCIPERE, AC ESSE, idẽ iuxta doctores ſignificare: neceſſariò ſequitur, vt idem ſpiritus à filio quoq; procedat. Porrò quantæ authoritatis ac exiſtimationis in ſancti ſpiritus materia Baſilius fuerit, Chalcedonenſi ſynodus ad Martianum ſcribens, teſtatur: Hic magnus (inquit) Baſilius miniſter gratiæ. Et infrà, Hic doctrinam de ſancto ſpiritu illuſtrauit. Siquidẽ igitur ſancti patres tantum in ſancti ſpiritus materia Baſilio tribuẽre, ipſe verò in ea clariſſimè ſcripſit, neceſſe mihi videtur, vt ipſi, totaq; Eccleſia, patres ipſos ſequentes, eũdem magnum Baſiliũ ſuſcipiamus ac amplexemur, eiusq; ſcriptis acquieſcamus: cuius quidem vetuſtiſſimus liber hic eſt, quem (ſi lubet) legatis. Hoc magni Baſilij dictum, P.R. ſuo loco conſiderabimus. Nunc autẽ concludamus, quidnã ex illo tuo ſermone ſequatur.
MAR. Quinimmò R.P. huic authoritati primò reſpondeas, quæ quidem ſola controuerſiã noſtrã diſſoluet. Communẽ patri filioq; creditur eſſe, ſancti ſpiritus cauſam & principium eſſe dicis, quo planè ſpiritus ex patre procedit: vndè ſequitur manifeſtè, ſubſtantiam ſancti ſpiritus cauſatã eſſe, ac duas ſubſtantias inter ſe, ſecũdum cauſam & cauſatum oppoſitas, in ſacratiſſima Trinitate exiſtere, quod quidem à Chriſtiana theologia longè alienum, & à nullo vnquàm doctore memoriæ proditũ eſt: quippe qui diuinam ſubſtãtiam neq; generare, neq; producere, neq; patrem vel filium per communem ſibi ſubſtantiã, vt vos dicitis, verùm p ſubſtantiam vel hypoſtaticam proprietatẽ, generare vel producere profitẽtur. Hoc igitẽ inconueniens ex tuis verbis ſequi videtur, q̃ (ſi lubet) diligentiùs cõtemplemur, vel his in aliud tempus dilatis, nũc ad Baſilium veniamus. Quoniam non me benè videris
IOAN. intellexiſſe, R.P. idcirco quæ paulòantè, protuli, ea clariora reddam. ergo diligenter attende. Subſtantia duobus modis à doctoribus ſolet intelligi: vno quidem, pro rei ratione, quæ diffinitionem, quod quid eſt rei ſignificantẽ, vel alio nomine, entitatem atq; naturã rei ſignificat: altero verò modo ſubſtantia pro ſuppoſito capitur, quemadmodùm Ariſtoteles in 5. Metaphyſicę libro, iuxta omnium doctorum expoſitionem, dicere videtur: quod quidem ſuppoſitũ, in prædicamentali ſubſtantiæ linea, ſpeciebus atq; generibus apud Porphyrium ſubſtat, vt Socrates atque Plato: quę alio quoq; nomine, hypoſtaſis vel exiſtentia, vel res naturę ſolet appellari. In genere autem humano eadem ſubſtantia perſonã ſignificat, quandoquidẽ perſona dicitur eſſe natura ratiõis capax, incommunicabilis exiſtẽtia, ita vt in rationali ſpecie ſubſtãtia pro ſuppoſito accepta, exiſtentiã atq; perſonam apud omnes illos doctores ſignificet, qui in Arrium ac Macedonium cõſcripſerunt, quorum ille filium creaturam, non autem ex patris ſubſtantia, hic verò ſpiritũ neq; ex patris, neq; ex filij ſubſtãtia dicebat eſſe. Pater ergo, cùm ſit rationalis naturę ſubſtantia, ſuppoſitum vel exiſtentia vel perſona dubio procul appellari debet. Porrò, quoniã generare ſic verè conuenit perſonæ patris, quẽadmodùm eſt, verum proferre, ſubſtantiã hanc huic ſubſtantiæ conuenire: ſequitur, vt ipſa ſubſtãtia eadem ſit patri ac paternitati, nullaq;, ratione communicabilis. Vndè euenit, vt quoniam proprietates incõmunicabiles ſunt, idcirco doctores noſtri SVBSTANTIA non pro patris perſona, ſed pro natura patris vtãtur, quemadmodùm in hominis diffinitiõe ſubſtãtia capitur, ita vt in hac oratione, ſpiritus ex patris ſubſtantia eſt, ſubſtantiã, id eſt, entitatẽ ipſam inſitã patri, doctores intelligãt. Subſtantia ergo cùm vna ratione ſuppoſitũ, vel (vt ſuprà dictum eſt) in diuinis hypoſtaſim, vel perſonam ſignificet, cùm ſpiritus ex patris ſubſtantia dicitur eſſe: ſubſtantia planè talis nunq̃ à doctoribus noſtris pro ſuppoſito vel exiſtẽtia ſuppoſiti accipitur, quandoquidem ea ratione incommunicabilis eſt. perſona qd.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Verùm altera capitur ratione, quemadmodum diffinitio substantiã rei significat, quæ natura vel entitas (vt suprà dictũ est) appellatur. Cùm ergo doctores nostri pronũciãt, sanctum spiritum ex patris filijq; substantia esse, per substantiam ipsam non existentiam patris, verùm naturam eius intelligunt, quæ quidem est in patre, ac in seipsa, quemadmodum & pater. Patris verò nomen substantiã habitudinemq; significat, per quã hęc existentia vel hoc suppositum, ab alio differat. Hæc ergo cõmunis substantia, quam in patre protulimus esse, causa est & principium, quod per generationé cõmunicatur. Porrò pater generat, filiumq; producit, substantia tamen hæc filio nequaquàm cõmunicatur, in quo quidé solent homines sæpissimè decipi. Cùm enim dicimus patris substantiam filio communicari, non id asserimus verum esse, quatenùs pater filium generet, quãdoquidem filius etiam generaret. Propterea q; dicere solemus, nec ipsum ESSE cõmunicari, quia filius quoq; necessariò (vt paulò antè dictum est) generaret. Hęc autem substantia (vt ita dixerim) absolutè simpliciterq; considerata, quę generãdi potestas est, principiũ est quo vel per quod, quod quidem à patre filio communicatur & traditur, non tamen secundum absolutam eius considerationé. In generatione autem filij, omnia patris cõmunicantur: quandoquidem principiũ esse communicabile, filiationi se non opponit. Pater ergo cùm generet, per eandem ipsam substãtiam, quæ principium est quo vel per quod, id etiam cum filio communicat, vt is etiam sancti spiritus principiũ sit, quandoquidem spiritus sancti principium in patre esse, habitudini proprietatiue filij nequaq; opponitur: propterea tamen non sequitur, vt hęc substantia secundum suum esse commune ac absolutum, principiũ sit per quod. Secundum igitur eiusmodi considerationem, potentia producens vocatur, filioque cõmunicatur, qua quidem ratione non sequitur, vt eadé substantia, causa sit atq; causata. HANC nobis doctrinam, pater reuerénde, doctores omnes tradiderant, orationes has exponentes, Filius est ex substantia patris, & sanctus spiritus ex patris filijq; substantia. Quam quidem doctrinam si etiãm ipsi sequemini, profectò nunquàm errabitis. Sed hactenùs. Sessione verò sequenti, de his diffusiùs dicam, tu autem (si lubet) respondeas.

IVL. CARD. MAR. Quæstionem tuam pater Ephesie, prouincialis pater scitè dissoluisse videtur. Nos iuxta primæ synodi theologiã ac eius symbolum reuer. P. illud EX PATRE, id est, ex patris substãtia natum, nil aliud significare putamus, quàm EX PATRIS PERSONA, hoc est, ex patris substantia, eiusq; proprietatibus. Nónne tibi quoq; videtur ita, vt psona substantia nomine ẽt an quicquã aliud, ṗter hoc?

IOAN. Nónne dixi P. R. duo esse substantiarum genera: alterũ, quatenùs tribus personis natura cõmunis existit: alterum verò, cùm vnã cum existẽtibus proprietatib⁹ cõsideratur, qua quidem ratione hypostasis & persona nũcupatur? Illud ergo quod in Niceno symbolo celebratur, EX PATRE, id est, EX PATRIS substantia natum: necesse est EX HYPOSTASE PATRIS significet: quod aliud quoq; genus substantiæ, præter illa duo, videtur esse, doctores tñ substantiæ nomine, duobus tantùm modis vtuntur. NAM primũ illud, quod suprà protuli, nõ aliter à Latinis quàm pro hypostasi capitur, ita vt meritò nemo nos possit accusare, tria substantiæ genera posuisse: quandoquidem filium esse consubstantialem patri, id quod prima Nicena synodus declarauerat, ipsamq; substantiam, per quã filius patri cõsubstãtialis existit, tribus personis communem esse: ac illud EX PATRIS SVBSTANTIA, principium quo vel per quod, non autẽ GENERANS significare, firmiter tenemus. Substantia, per quam (inquis) pater & filius est, tribus personis cõmunis existit: num ergo verũ est dicere, sanctum spiritum ex trium personarum substantia hypostaticè procedere? quandoquidé pauloantè visus es protulisse, sanctum spiritum ex cõmuni patri filioq; substantia dependere.

Num, cùm EX PATRE profertis, præpositionem EX, differentiam vel diuunctionem inter substantias aliquam apud vos significat?

Ita profectò. Realémne, an secundum rationem? Personarum diuunctio, pater reuerende secundum nostram intelligẽtiam consideratur, non autem inter se, verùm hypostasis quæq; realiter. Tametsi P. reuer. secundum nostram intelligentiam inter se diuinæ personæ differunt, suis tamen proprietatibus re substant. Hìc quæro ex te, P. reueren. an proprietates cum persona sint idem. Secundum quidem rem & subiectum idem esse creduntur, ratione verò differre. In patre quidem, P. reuer. paternitas est ac substantia, tribus diuinis personis cõmunis: patris verò persona, non nisi ratione ab ipsa paternitate substantiaq; differt, cùm ab alijs duabus personis re quoq; differat. Siquidem igitur in patre paternitas ac substantia est, quanam (obsecro) ratione pater generat? Et vtrum suppositum est? paternitásne, an substantia? an vtrunque?

Subsțantia est, P. R. id quod patri communicatur, per ipsam tamen nequaquàm filio pater communicatur, verùm per suã proprietatem, quæ quidem paternitas est, ad filiumque refertur, atque principium est, nõ tamen tribus personis commune. Immò substantia est, P. R. id quod filio communicatur, quandoquidem in patris persona (vt pauloantè dictũ est) nil aliud quàm substantia & paternitas est. Ergo suppositum, nõ vt proprietas, cõmunicabile est. NAM cùm suppositum & substantia vnum sint, necesse est vt non alia ratione, quàm per ipsam cõmunem substantiam, pater ipse cõmunicabilis sit. Quòd P. R. protuli, ita debet intelligi, vt cõmunis substantia per quam pater cum filio cõmunicatur, queq; vna eademq; numero creditur esse, in patrem & filiũ ac sanctum spiritum secundũ nostram intelligentiam distribuatur. Propterea q; diuunctim proferre solemus patris substantiã, filij substantiã, sancti spiritus substantiã, intelligentes propriã vnius cuiusuis hypostasim. Quid aũt ex his cõcludere velles, q. citò proferas.

Ex tuo sermone P. R. cõtrariũ eius, quod superiùs protulisti, cõcluditur. Cùm nanq; substantia in tribus personis existit, ex tua planè sententia sequeretur, vt patris substãtia, quæ filio sanctoq; spiritui cõmunicabilis est, ratione tantùm, nõ aũt re, cõmunicet: quod in nostra religione quàm maximũ incõueniens esse videtur, quandoquidé ipsam tribus diuinis personis re ipsa cõmunicari, nobis est profitẽdum. Nam si singula queq; personа depẽdet à causa, sequeretur vt personæ ratione solùmodò differãt: quod impium effet credere. Non equidé protuli, P. R. diuinas personas ratiõe tantũ differre, sed quoniã vnaqueq; persona vnà cum substantia intelligit, idcirco separátes hęc, substantiam ipsam mente concipimus. Quo q. dem modo hypostasim filij ex patris hypostasi demõstramus, ac diuinas personas percipimus, nequaquàm sanè credentes, ipsa ratione tantùm differre. Id neque nos profitemur. Quæro ergo ex te, P. R. quanam ratione patris & filij sanctique spiritus substantiã intelligas. Nónne dixi vobis, patres amp. quemadmodũ doctores nostri ratione triplici substantiã diuinã intelligãt, videlicet pro substãtia & entitate ac existẽtia? Quanuis aũt tres sunt hypostases & personæ re inuicẽ differentes, eas tamen vnicũ deum & opificẽ vniuersi credimus esse, personam verò ex diuina substantia proprietatẽ cõstare, ità vt persona nil aliud nisi substantia & proprietas sit: quę quidé substãtia & proprietas, licẽt vnum re ipsa sint, & per suas proprietates re inter se differãt, quãdoquidé ad aliquid sunt, ipsas tamen secundũ substantiam Deum vnũ esse fatemur. Iam quatuor horarũ spatiũ elapsum est, sit igitur in præsentia satis. Tum synodus sancta decreuit, vt postridiè conuenirent.

DIE SABBATI VII. MENSIS Martij, sessio 20. Florentiæ.

VT quæstionem propositã, patres amp. tãdem cõcluderemus, eam accuratiùs contemplari volebamus: sed quoniam cuiusdam Magni Basilij dicti bis aut ter memini, ipsi plurimum innitentes, acsi ad vestram sententiam pertineret, idcirco quæstionis illius in aliud tempus dilata, ad ipsum Basilium veniamus, qui (si lubet) iterum recitetur. Cur enim (inquit) necesse est, si dignitate ordine tertius est spiritus, natura quoq; ipsum tertium esse? Dignitate nanq; ipsum secundum à filio, cùm ab ipso esse habeat, & ab ipso accipiat, & annunciet nobis, & omino ab illa dependeat causa, pietatis ratio tradit. Hic locus, patres amp. mẽdosus ac corruptus esse videtur. Quinq; enim vel sex tantùm libri Constantinopoli extant, quos in hoc loco mendosos credimus esse, cùm qui sani sint, plùs quàm mille habeãtur: quibus ipsi propter eorum vetustatẽ & copiã magis credimus, cùm præsertim ad ipsius doctoris mentem, vt ex cõsequentibus eiusdem verbis apparet, hi nostri libri facere videantur. Quemadmodum igitur diuinum symbolũ additionem passum constat fuisse, ita quoque credendum est, libros hos in hoc loco ab aliquo, qui dogma vestrum sectaretur, corruptos fuisse. Quod vobis quoque patẽbit, si nostrum vetustissimum librum diligentiùs inspexeritis, verba sequentia cum antecedentibus cõferentes, ac omnia simul ad sensum Basilij applicantes: in quo quidé nostro libro, non ita, vt in vestro, legere est.

Duo mihi, P. R. dixisse videris, te sermone perpetuo quæstionem illam, de qua nuper IOAN. multa fecimus verba, libentissimè concludere voluisse. Verùm vt nobis facias gratũ, te ipsam in aliud tẽpus transferentẽ, ad magnum Basilium à nobis iam requisitum venire velle: id quod profectò nobis gratissimum est: quandoquidem operæ preciũ est, ac plurimùm cõuenit, vt à patrum sanctorũ testimonio, nostræ disputationis sumamus exordium: quorũ authoritas apud nos non mediocris esse debet, ac ipsos vt nostros duces sectari, ac in omnibus imitari debemus. Deinde dixisti, nostrum hũc librum in hoc loco corruptum esse, quemadmodùm etiã accidit symbolo: cui certam additionem factam fuisse videm⁹. Ad quæ tibi P. R. respõdeo, ita clarè ac copiosè in illa materia hinc inde fuisse dictum, vt mihijpsi suadeam nil planius, apertius, fortiusq; nostris argumẽtis fieri potuisse: nil deniq; fuisse omissum, quod ad ipsam quæstionem spectaret. Verùm si adhuc ambigis, putans non satìs dictum fuisse, hac (de qua modò agimus) quæstione in extremum priùs adducta, ad illam (si tibi videbitur) reuertemur. Nam de hoc Basilij libro, quem in hoc loco mendosum & corruptũ esse dixisti, respondemus ipsum à Nicolao Secundino Cretensi viro optimo doctissimoque nuper huc Constantinopoli allatum fuisse. Qui quidem liber constat ex membrana, & sexcentorum annorum videtur esse, cùm dissidium & controuersia nostra nondum fuerat orta. Præterea locus & litera hæc talibus punctis & lineis disposita est, vt nulla prorsus ex ordine talis corruptionis suspicio possit haberi. Hic igitur liber corruptus non est, præsertim à Romanis, à quibus nunquàm antehàc visus fuerat:

Universidad de Deusto
Biblioteca

rat: quandoquidem non obliteratio, nó macula, nó deniq; diuersa manus in hoc libro deprehenditur. Prætereà ex vetustissimarú vestrarum synodorú actis apparet, corrumpendorum librorum vitium & malignitaté (pace vestra dixerim) apud vos à nostræ regionis hostibus ortam fuisse, vt Cyrillus literis ad Ioannem Antiochenum antistitem missis, quę sic incipiũt, Gaudeãt cęli: quasq; Chalcedonen synodus suscepit, testatur. Si qs, inqt, legislatorũ verba vera euertit, mea quoque dicta, vt sibi placet, transmutat &c. Tua ergo pietas nó miretur, quandoquidé (vt optimè nouit) generis cuiusuis hæretici ex à deo spirata scriptura, erroris sui causam capientes, quæ per sanctum spiritú benè ꝓlata sunt, malignitate sua corrumpũt, & reliqua. In quibus quidé literis Athanasij dedit exemplum, ostendens eius epistolam, ad Epictetum datam, corruptã fuisse. Prętereà Cyrillus idem ad Acacium scripsit, cuius qdem literæ fuerũt inscriptæ, Mutua locutio: Si quę literis (inquit) mandaueram, sic à nónullis in medium proferuntur, vt credãt me eorú, quę in Ephesina synodo celebrauim⁹, pœnituisse, id etiam derideatur: Dei nanq; benignitate sanæ mẽtis sumus, ac à recta ratione neutiquam aberrauimus. Ex quibus meridiana luce clariùs apparet, sanctum Cyrillum in Ephesina synodo, ac semper aliàs vnius sententiæ fuisse. Prætereà in eisdem literis de quodã Mesenensi præsule facit mentionem, à quo quidem interrogatus, an ipse quoque sentiret idem quod Athanasius ad Epictetum scripserat, respondit, si sanas & nó mẽdosas Athanasij literas haberes, ipsis equidem acquiescerẽ, ac eadem cum Athanasio sentirem. Visis deinde ipsius Athanasij literis, quas Cyrillus sanas habebat, satis apparuit, omnes alias eiusdem exempli literas, quæ toto ferè in Oriente fuerãt, mendosas fuisse: idcircò Mesenus ipse pontifex veras ipsas Athanasij literas statim exscripsit, ac ad Ioannem Antiochenum antistitẽ misit. Ergo rationi congruum est, & ita credimus hũc Basilij librum fuisse, antequàm de spiritussancti processione quæstio inter nos oriretur. Qua deinde exorta, (quanuis ab ipso ferè religióis nostræ principio hæc cõtrouersia fuerit) authores nostri schismatis, in corrumpendum hunc locum incubuisse: verùm spiritussancti benignitate librũ hũc Constantinopoli fuisse seruatum, ne ab impijs ipsis corrumperetur: qua quidem ratione adducimur, vt credamus hãc Magni Basilij authoritatẽ nequaquàm mẽdosam esse. Siquidé igitur ad veritatem inuestigãdam, ac pro communi bono mutua beneuolẽtia huc frequentes cõuenimus, operęprecium est, vt libros nostros, q vetustiores fuerint, conferamus, (de re profectò non mediocri agitur) vt ex sequentium ad præcedentia cõnexu, quidnam ipse Basilius senserit, facili-

for. ✠religi-onis

ùs cognoscam⁹. Sed pro euitãdo odio hactenùs. Nónullos libros, P. amp. cum hac additione Constantinopoli extare, paulò antè protulim⁹: nil mirum igitur, si vnus ex ipsis huc fuerit allatus. Quos quidem libros ipsi simplicitate nostra vtentes, ac veritate confisi, extare finimus: quãuis eos facilimè, quòd perpauci fuerint, delere prorsus potuissemus: ex quibus hunc vestrum librum ab aliquo, qui in illa regione vobiscũ sentiret, exscriptum fuisse credimus. Quod quidem admiratione dignum nó est, cùm hic etiam quãplurimi vestri sint homines, qui maiorum nostrorum sequentes vestigia, piũ dogma nostrorum sectentur: non autem imus inficias, codices multos in terris nostris ab hæreticis, qui vana dogmata in Dei Ecclesia introducere voluissent, fæpissimè corruptos fuisse: idcirco authoritatibus, quas modò citasti, æquo animo assentimur. Verùm ea vos non ignorare existimo, quæ Zosimi summi pontificis tempore acta fuerant, qui cùm ad Carthaginense cõcilium scripsisset, Nicenæq; synodi decretum misisset, Romanum põtificem œcumenicum appellandũ, cõcilium illud respondit, se priùs velle ipsius synodi acta, quę vel Alexãdrię apud Cyrillum, vel Constantinopoli apud Proclum essent, diligenter inspicere: quandoquidem apud acta ipsius Niceni concilij decretum eiusmodi non extabat: quibus deinde Niceni concilij gestis ab Alexandria missis, diligenter inspectis, ipsoque decreto nequaq; inuento, idem Carthaginense conciliũ Zosimo respondit, se tale nomen ipsi nalle trisimo respondit, se tale nomen ipsi nalle tribuere, quod à generali synodo decretũ minimè fuerit. Nónne vides, P.R. summũ pontificem, decretum falsum, & non in synodo promulgatum, ad tantum concilium pro re tam magna misisse? Non igitur tam vehemẽter debetis mirari, si quidã etiam ex nostris hominibus vel nouum dogma volentes defendere, vel ꝙ ita sibi temerè visum fuerat, aliquos libros corruperint. Cùm igitur nostrorum librorũ vetustas & copia, tum etiã id ipsum, quòd nos huiusmodi libros mendosos extare permisimus, cùm ipsos (vt sùprà dictum est) facilè delere potuissemus, nobis victoriam dat, ac nos corrumpendorum voluminum authores non esse demonstrat: veritati nanque confisi, ac multis alijs ipsius Magni Basilij authoritatibus innixi, additionẽ ipsam verbis Basilij factam palam fecimus. Non ergo nobis proprium est, vt inquis, libros corrumpere. Sed Basilij sententia in nostro libro legatur: Qui verò (inquit) illi sancti sint, & in quibus sermonibus doctrinam fecerunt, non potest dicere: Fuerítne vnquam homo sic audax, qui diuinorum dogmatum innouatiões inducere et? Cur enim necesse est, si dignitate ac ordine tertius est spiritus, natura quoq; ipsum secundum esse? dignitate nanq; ipsum secundum

à filio, pietatis ratio forsan tradit. Magnus Basilius, præstantiss. patres, Eunomiũ accusans, quòd temerè dogma nouum instrueret, disputationis causa concedit, sanctum spiritum ordine ac dignitate tertium à filio esse: deinde cõcludit, non tamen propterea necesse esse, spiritum natura quoq; tertium esse: dignitate nanq; ipsum secũdum à filio pietatis ratio forsan tradit. Sic in nostro q̃ vetustissimo libro scriptum est, vt videtis, & sic præcedentibus consequentia consonãt. Non enim Basilius suscipit spiritum sanctũ ordine ac dignitate tertium esse, neq; id aliquos doctores literis mãdasse fatetur: quinimmo etiam si sic sit, negat tamẽ prorsus ex eo cõsequi, spiritum natura quoq; tertium esse. Cur igitur magnus ipse Basilius rationẽ hanc reddidisset, dignitate ipsum secũdum à filio, cùm ab ipso esse habeat, & ab ipso accipiat, & annuncier nobis, & omino ab illa dependeat causa? Et cur eas causas reddidisset, quas anteà nó suscepérat? Additio igitur ipsa neq; præcedenti sermoni cõuenit, neq; magni Basilij menti consonat. Contrà vt in nostro scriptum est libro, sequentia prioribus conuenientiùs connectuntur. Nam verbum illud FORSAN, Basilius protulit, quòd ipsam orationem disputationis causa (vt suprà dictum est) concedebat: propterea inquit, quorsum hæc oratio? quòd non omnino, si quid ordine ac dignitate secundum aut tertium est, id & naturam tertiã habeat. Nam quemadmodùm angelorum alius princeps, alius subditus, & tamẽ omnes angeli natura sunt, & in dignitate quædam diuersitas, in natura verò communitas est, & reliqua. sic in nostro libro legere est: immò etiam in vestro quadã cum hęsitatione scriptum esse videtur. Si dignitate (inquit) ac ordine tertius est spiritus: cur igitur magn⁹ Basilius illud subiunxisset, cùm ab ipso esse habeat: si disputationis causa (vt sæpenumerò dictum est) sanctum spiritũ tertiũ esse, secũdum verò à filio dederit, id putans alienum à sanctorum esse doctrina? Porrò autem, vt melius intelligatis ipsum Basilium non huius fuisse sententiæ, sanctum spiritum ex filio procedere, ac ab ipso esse habere, idem ipse Basilius afferatur, qui quidem suis literis ad fratrem suum Gregorium de substantię hypostasis: differentia scriptis, quidnam de sancto spiritus processione senserit, luce clariùs explicauit: Sanctus (inquit) spiritus, à quo cuncta bona in mundũ emanant, quiq; filio adaptatur, & simul cum ipso percipit, à causa verò paterna habet esse dependens, & procedit, id notionis per proprietatis hypostasim habet, vt post filiũ & cum ipso nominatur, ac ex patre subsistet: filius autẽ, qui ex patre procedẽtem spiritũ, per ipsum & cum ipso cognoscit, ac solus vnigenitus ex ingẽito lumine resplendet, nullam secundum propriam notionem, cõmunionem habet cum patre, aut cum sanctospiritu, verùm su prædictis signis cognoscitur. His verbis P. amp. magnus Basili⁹ sentire videtur, sanctũ spiritũ ex solo patre habere esse. Sanctus (inquit) spiritus filio adaptatur, hoc est, post filium ordinatur atq; disponitur. Cui⁹ deinde causam volens reddere, nó sanè dixit, ꝙ ex ipso procedit, vel ꝙ ex ipso esse habet, vt in authoritate, cui vos innitimini, habetur: verùm subiunxit, ꝙ simul cum ipso percipitur, videlicet à patre. Posteà sermonẽ figura distinguẽs, inquit: A causa verò paterna habet esse depẽdens, vndè quoq; procedit. Videsne P. R. quẽadmodùm patri, veluti causæ, magnus Basilius tribuit, vt sanctus spiritus ex ipso dependeat? Non aũt credere debemus, eundẽ Basiliũ sibijpsi cõtradixisse. Orationis nanq; partitio nó patitur, vt idẽ filio quoq; tribuatur, quandoquidem hoc notionis eius dedit signũ, vt simul cum ipso percipiatur. Deindè subiungit: Filius autẽ, qui ex patre procedẽtem spiritũ per ipsum, & cum ipso cognoscit. Non aũt dicit, mittit, sed cognoscit spiritũ ex patre procedentem, hoc est, secum ipsum manifestat. Postrèmò dicens, ac solus vnigenitus ex ingenito patre resplendet, nullam secundum propriã notionem cõmunionem habet cum patre, & reliqua, declarat filium nullã habere communionem cum patre, vt sanctum spiritum mittat: quandoquidem id patri soli adscribitur, quẽadmodùm & filio soli tribuitur, vt his solis signis noscatur, ꝙ solus vnigenitus ex ingenito lumine resplendet, quodq; per ipsum & cum ipso spiritum sanctum cognoscat. Siquidem igitur filius his, non aũt alijs, signis cognoscitur: palàm sequitur, vt in mittendo spiritu, cum patre nequaquam communicet, verùm ipsi patri proprium ũr, vt sanctum spiritum mittat.

Longam orationem habuisti, P. R. cùm breuis forsan fieri potuisset. Volentibus ẽm veritatem attingere, quæ quidem vel parua indiget illustratione, non nisi sanctorũ sententijs ac authoritatibus opus est. Ad duo ergo, quæ contra Magni Basilij authoritatẽ ex nostri codicis lectione dixisti, paucis respondebo. Credendum est, inquis, aliquem eorum, qui quondam nobiscum sentirent, locum hunc corrupisse. Quod quidẽ falsum esse deprehẽdimus, quòd cùm hic liber exscriberetur, nulla prorsus inter Græcos & Latinos cõtrouersia fuerit. Nunq̃ autẽ affirmarẽ, patres qui sunt, aut qui fuerãt, tale facinus cõmisisse: quandoquidẽ firmiter credimus, à primis nostri disidij authorib⁹, vestros libros fuisse corruptos, siue Græci, siue Latini fuerint illi, quippe qui dogma vestrũ sequẽtes, non ipsum defendere potuissent, nisi veros Basilij libros corrupissent, quos cõtra se facere viderẽt. Nunc venio ad Zosimum summũ pontificẽ, in quem nullũ vnq̃ testem fide dignũ possetis producere, cùm

IOAN.

equi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

equidem contra vos binas Cyrilli literas protulerim, ex quib⁹ vnas Chalcedonen̄ synodus suscepit. Aut ergo tales testes contra tantum pontificem debebas producere, aut in ipsum sine testibus neutiquàm inuehi: quādoquidem minimè conuenit ex tē crimina talia contra eum proferre, sed vetustissimas ac humanissimas Iulij Liberijq; summorū pontificū literas, P.R. benè memoria tenere deberes, quas Iulianus præstantissimus sanctæ Sabinæ cardinalis vobis ostēdit, quibus patet, B. Athanasium (cùm ab Antiocheno cōcilio damnatus fuerit, ac eundem concilium ipsum vehementer persequeretur) ad Felicem, Marcum, Iulium, Liberiumq;, qui sequentibus temporibus Romani pōtifices fuere, scripsisse, ac eosdem ⁎obsecratū fuisse, vt acta Nicenæ synodi, quæ perfecta & non mendosa Romæ in bibliotheca extarent, ad ipsum mitterent: quandoquidē omnia, quę in Oriētali ecclesia extarēt, ab Arrianis corrupta fuerant. Cui quidem Athanasio, summi pontifices ipsi respōdere, se acta illa, quæ Græcè Latineq; scripta, ipsorumq; met Nicenorū patrū manibus subscripta, & eorundem sigillis obsignata à summis pōtificibus summa veneratione seruarentur, nolle mittere: se tamen ipsi Athanasio nonnullos exscriptos canones daturos, qui ad rem eius facere viderētur. Deindè cùm Athanasius ab ipso Antiocheno concilio ad Romanā sedē prouocasset, hæreticis eisdem obijciētibus, id non iure fieri potuisse, Liberius ipse ad Athanasium, Nicenum decretū de prouocando ad Romanam Ecclesiam exscriptum misit: quo deinde is Athanasius acerrimè se contra hæreticos defendit. Iulius aūt ipsius Antiocheni concilij authores literis acriter reprehendit, quòd absq; sedis Apostolicæ authoritate conuocare synodū ausi fuerint, ostendens illis ex Nicenæ synodi decreto, nullam vnquàm synodū sine Romani pontificis authoritate celebrandā esse. Cur ergo P.R. Zosimum accusas immeritò, ipsum ad Carthaginense concilium, falsum Nicenę synodi canonem misisse, cùm illud idem cōcilium, quos ex oriēte canones acceperat, omes corruptos ac falsos esse cognouerit? vt multis sanctorum authoritatibus, quorū vetustissimos libros habemus, patet. Nil mirum autem, P.R. si in exponendis magni Basilij verbis in multa incommoda incurristi: quādoquidem (vt philosophi dicunt) paruus error in principio, magnus in extremum efficitur, quod quidem accidisse tibi videtur, q̄ malè Basilium ipsum exposuisti. Ad veritatem igitur cognoscendam operæpreciū est, tantùm de duobus differere, quæ modò visus es protulisse, an pater solus sanctispiritus causa sit, tametsi spiritus filio adaptari dicatur: & an spiritus eundem ordinem & naturam ad filium non habeat, quem quidem filius ad patrem habere creditur. Porrò aūt vt hæc dissoluamus, necesse mihi videtur, vt ex te quæram, quænam differentia sit, inter aliquid alicui adaptari, & aliquid ab aliquo esse habere vel dependere: quandoquidem nobis videtur, vt quod ab aliquo perfectibile est, idem post illud disponatur: quodque huiusmodi est, idem ab aliqua causa dependeat, nō tamen propterea profitemur diuinas personas perfectibiles esse: id nanq; nostri doctores minimè dixere. Filium autem credimus principium ex principio, ac Deū de deo esse, quandoquidem pater principiū est. Magnum etiam ipsum Basilium non solum in hoc, verumetiam multis alijs in locis ostendisse, sanctumspiritum eodem ad filiū ordine se habere, quo filius ad patrē disponitur, ac se habet. Qualis autem eiusmodi dispositio ac ordo sit, velim ad mentem Basilij exponas.

Athanasius cōdēnatus.

for. ⁎obsecrasse, vt

Nullam equidem de Zosimo mentionem fecissem, P.R. nisi meum de eo sermonem verum esse, possem ostendere. Sed quoniam nostros libros ad hanc rem pertinentes Cōstantinopoli reliquimus, nō inscij, vnum ex illis apud vos esse, ex quo vobis ipsius Zosimi acta nota credimus esse, idcirco de his hactenùs. IOAN.

Quem librum inquis? MAR.

De omnium conciliorum actis.

Apud nos, P.R. nullum librum inuenies, IOAN. quo quidē pateat, Zosimum ipsum ad Carthaginense conciliū pro se falsum scripsisse. Sed missa hęc faciamus, quādoquidem alia indigent consideratione.

Placet nobis ad aliud venire, quandoquidem in præsentia de Zosimo non opus est MAR. disputare.

Igitur ad exponendum Basilium, si lubet, IOAN. redeas.

Magnus ipse Basilius, P. amp. illud, FILIO MAR. SPIRITVS ADAPTATVR, exponens, inquit: qui post filium & cum ipso percipitur. Quę nanq; connumerantur, nō possunt vno verbo proferri atq; disponi: verùm necesse est, vt alterum post alterū proferatur ac numeretur. Siquidem igitur spiritus adaptari filio dicitur, fieri profectò non potest, vt aliter intelligatur, quàm quòd post filium disponatur, non ita tamen, vt ab eo tāquam à causa esse habeat, ac dependeat. Propterea Basilius ipse subiunxit, qui post filiū & cum ipso percipitur. Tu aūt P.R. vndè habes, vt quod alicui adaptetur, ac post ipsum disponatur, id etiam sit necesse, vt ab eodē esse habeat, & dependeat? Nobis sanè non alia opus est expositione, quandoquidem is Basilius ipsum exposuisse videtur, qui verbi, adaptatur, causam ilico reddit, dicens, quòd simul cum ipso percipitur.

Siquidem igitur P.R. illud, filio spiritus IOAN. adaptatur, à te sic exponitur, vt spiritus ad filiū disponatur ac ordinetur, quæro ex te, an ipsa dispositio, sanctique spiritus ad filium ordo, sit causa extrinseca, an principium à quo. MAR.

¶ Non equidem protuli, spiritum ad filium, verùm post filiū, disponi. Necesse est enim, vt in diuinis ordo numerandi seruetur ita vt filius post patrē, spiritus verò post filium numeretur. IOAN.

¶ Talem igitur enumerationis ordinē, tātum vocalem esse putas, ita vt re ipsa nullus in diuinis sit ordo? MAR.

¶ Necesse est, P. R. vt diuinæ personæ quoquo modo dispositę sint. Nam enumerari nō possent, nisi quidam inter ipsas ordo seruaretur, qui quidem modo quodam realis est, vt idem Magnus Basilius demonstrat: dum dicit, solus vnigenitus ex ingenito lumine resplendet, vbi filij ad patrem dispositionem ac ordinem ostendit. Vndè sanè necessariò euenit, vt sanctus spiritus tertius in ordine numeretur, ne ad filium ordinatus, vel filio (vt suprà dictum est) adaptatus, ad patrem verò immediatè relatus, ipse quoq; filius esse videretur. Quoniam igitur sanctus spiritus post patrē cum filio continuò numeratur, idcircò tertius à patre disponitur atq; collocatur, quod quidē solum dispositionis & ordinis gēnus in diuinis creditur esse, cùm aliud apud theologos nequaquàm inueniatur. IOAN.

¶ Ex Magni Basilij sententia, P.R. profiteris inter filium ac sanctumspiritum ordinē esse naturæ. Vtrùm igitur inter patrem & filium idem est ordo, an aliud dispositionis ordinisve genus inter ipsos existit? quandoquidem mihi sentire videris, illud ADAPTARI, atq; DISPONI, causam nō significare. Porrò quoniam inter patrem & filiū ordo naturæ re ipsa dicitur esse, certam significans dependentiam, idcirco necesse est sentiamus, filium à patre, vt à causa, re dependere. Vndè euenit, vt quoniam inter filium & sanctum spiritum idem ordo naturæ creditur esse, ideo necesse sit, filium sanctispiritus causam esse, quēadmodùm Magnus Basilius in eodem contra Eunomium libro testatur: vbi probat spiritum eiusdē esse naturæ cum patre & filio, quāuis ordine ac dignitate secundus à filio sit, quēadmodum (inquit) filius ordine quidem à patre secundus est, quoniam ab illo: & dignitate, quoniam origo & causa existendi pater ipsi est: & quoniam per ipsum accessus & adductio ad Deum patrē, natura verò nullo modo secundus, quòd in vtroq; vna deitas est, ita etiam sanctus spiritus, etsi dignitate ac ordine secundus à filio est, nō tamen veriusmodi aliena ipsum esse naturæ, indè cōsequitur. Quibus verbis probatum est, sanctumspiritum eundem ordinem ad filium habere, quem filius ad patrem habere creditur. Quod angelorū exemplo idem Basilius ostendit continuò. Angeli omnes (inquit) vt appellationis vnius, sic eiusdē sunt

naturę inter se: attamen alij ipsorum gentibus præpositi sunt, alij verò fideliū singulos consequuntur. Quanto autē gens vni viro prēponenda est, tanto maiorem necesse est angeli, qui gentis principatū habeat, esse dignitatem, dignitate eorum, quibus singulorum tutela commissa est. Et infrà: Quorsum hæc oratio? quòd non omnino, inquit, si quod ordine ac dignitate secundum aut tertium est, id & naturam alteram habet. Nam quemadmodùm angelorum alius princeps, alius subditus, & tamē omes angeli natura sunt, & in dignitate quædam diuersitas, in natura verò communitas est, etenim stella stellæ præstat in gloria, & natura stellarum omnium vna: & mansiones multę apud patrem, id est, dignitatū diuersitates, glorificatorum verò vna natura: sic profectò & spiritus sanctus dignitate quidē & ordine secundus est. Accepimus enim ipsum tertium à patre & filio numeratum, cùm ipse dns in traditione salutaris baptismatis, ordinem tradiderit, his verbis: Euntes, baptizate in nomine patris & filij & spiritus sancti: in natura autem, tertium à filio ac patre deiectum spiritum, nullibi audiuimus. Hæc Magnus Basilius. Qui quidē nil aliud in ipso tertio in Eunomiū libro concludere voluit, quàm sanctūspiritum eiusdem esse naturæ cum patre ac filio, quāuis in ordine ac dignitate tertius sit, quod q̄dem angelorum exemplo, multisque rationibus clarè probasse videtur.

1. Cor. 15. f
Ioan. 14. a

Matt. 28.

¶ Inter patrem & filium, P. amp. quatenùs ex patre filius habet esse, ac ad ipsum immediatè refertur, naturalis est ordo. quæ quidem sola causa est, cur sanctus spiritus necessariò tertius numeretur: ob idq; Magnus Basilius de patre filioq; loquēdo, verbo adaptatur, vel disponitur, nequaquàm vtitur, neq; filium patri adaptari, vel post ipsum disponi dicit: Verùm ipsum secundum esse à patre, quòd ab ipso esse habeat: sanctum autem spiritū filio dicit adaptari, hoc est, post ipsum (vt dictum est suprà) disponi: quod quidem ideo euenit, vt sanctus spiritus tertius collocetur, quòd filius necessariò prēcognoscitur, quoniam ad patrē immediatè refertur. Quòd si Magnus Basilius credidisset, eundem ordinem inter filium ac spiritumsanctum esse, quem inter patrem & filium esse nouerat, ita vt si ea ratione spiritum secundum à filio, qua filiū secundū à patre percepisset, nequaq̄ profectò Eunomiū insequut⁹ fuisset, neq; ipsum dixisset sanctorum doctrinam falsò citasse, cùm diceret sanctumspiritū ordine ac dignitate tertium esse. Ex quo quidem patet, ipsum Basilium non suscipere sanctum spiritum dignitate secundū à filio esse, verùm illud ex hypothesi disputationisque gratia (vt suprà dictum est) dare. MAR.

¶ In ambiguo versamur, P. amp. propterea IOAN.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diffinitionibus vti debemus. Nam inter filium ſanctumq; ſpiritum ordo naturę dicitur eſſe, ac illud verbum, diſponitur, ordinem naturæ ſignificat. Idcirco nos diligẽter debemus diſpicere, quonam pacto ordinem ipſum naturæ percipiamus: quãdoquidẽ ex veſtro libro probauimus, ſanctũ ſpiritum eũdem ordinem ad filium habere, quo quidẽ filius à patre diſponitur. Sed vt nos ſereniſſimus Imperator meliùs intelligat, hanc rem altiùs repetam. Nam oẽs theologi philoſophos imitantes, diffinitionibus in earũ propria ſignificatiõe vtuntur. Quòd ſi qua ambiguitas eſſet in eis, oĩs ipſorum Doctorum ſcientia rueret. Propterea veſter Ariſtoteles (quem equidem inuitus teſtor) in v. Metaphyſicæ lib. in capitulo de natura, quotnam modis natura poſſit intelligi, demonſtrans: Natura verò, inquit, dicitur vno quidem modo naſcentium generatio: altero verò, ex quo generatur primò quod naſcitur, qui quidem ſecundus modus ordinem generationis ſignificat, vt ea quæ generantur, ab ipſa ſubſtantia fiãt: quo ſanè generatiõis ſignificato, Baſilius, Athanaſius, Auguſtinus, ac oẽs alij doctores, tam Græci q̃ Latini fuerunt vſi, tenentes generationis ordinem vnius perſonæ ab alia, ordinem eſſe naturæ: ita vt neq; Baſilius, neq; cæteri doctores in ambiguo fuerint verſati, credentes proceſſionis ordinem nil aliud eſſe, quàm vnius perſonæ ab alia proceſſiõem, quemadmodum Ariſtoteles naturam altero modo (vt ſuprà dictum eſt) diffiniuit. Siquidem igitur ordo naturæ ſancti ſpiritus ad filium eſt, neceſſe eſt, vt ſanctus ſpiritus à filio eſſe habeat, id quod Baſilius ſenſiſſe videt: qua quidem in re, tota noſtra controuerſia eſt.

MAR. Anteaquàm de tali ordine, R. P. agamus, illa Baſilij ſententia nobis diligentiſſimè conſideranda eſt. Dic ergo mihi, credísne Magnum Baſilium huius fuiſſe ſententiæ, ſanctumſpiritum ordine ac dignitate tertium eſſe nec ne?

IOAN. Ita prorſus, quemadmodùm filius ſecũdus à patre dicitur.

MAR. At idem etiam Eunomius aſſerebat.

IOAN. Cùm hanc ſententiam Eunomius, R. P. ex ſacra pagina ſuſcepiſſet, ex ea concludere volebat, ſanctumſpiritum natura quoq; tertium eſſe. Non igitur Eunomium Magnus Baſilius repræhendebat, quòd illius eſſet ſententię, cum dubio procul in ea cõuenirent: verùm quòd ex ipſa volebat inferre, ſanctumſpiritũ natura quoq; tertiũ eſſe: id quod (vt dicit Baſilius) nequaquàm indè conſequitur.

MAR. Veritatem igitur Eunomius aſſerebat, ſanctumſpiritum ordine dignitateque tertium eſſe?

IOAN. Cur non?

MAR. Siquidẽ igitur ea in re cum Baſilio ſentiebat, quænam eius ſententia fuerit, accuratè diſpiciamus. Nónne in veſtro prędicto libro ſcriptum eſt ita: Eunomius ſanctorũ ſimulat conſeruare doctrinam, & tacet eos qui ipſam tradiderant?

IOAN. Simulat (inquit) ſanctorum ſeruare doctrinam, qui quidem (vt dicit Baſilius) credebant ſanctumſpiritum ordine ac dignitate tertium eſſe. Ex quo Eunomius inferebat, eũdem ſpiritum natura quoque tertium eſſe. A ſanctis enim (ait) didiciſſe, ordine ac dignitate tertium eſſe ſpiritum: à ſe autem ipſo credidiſſe, natura quoque tertium eſſe.

MAR. Non ita, P. R. Baſilius dicit, ſed Eunomius ſimulat ſanctorum doctrinam ſeruare, qui ſanctumſpiritum ordine ac dignitate tertium eſſe dicebant. Qui verò illi ſancti ſint, & quibus ſermonibus doctrinam fecerint, non poteſt dicere.

IOAN. Illud verbum, SIMVLAT, P. R. ad Eunomij concluſionem refertur, quam ex ſanctorũ doctrina diſſimulabat inferre. Nam ſancti dicẽtes, ſanctumſpiritum ordine ac dignitate tertium eſſe, nequaquàm credebant ipſum quoq; tertium eſſe, quod tamẽ ex ipſorum poſitione Eunomius ſimulabat inferri poſſe. Quæ quidem Eunomij verba, quoniam clara ſunt, idcirco nulla indigent expoſitione. Nam ſi Baſilio viſum fuiſſet, falſum eſſe, ſanctumſpiritum ordine ac dignitate tertium eſſe: huic etiam ſententiæ clarè contradixiſſet, quemadmodùm argumentis fortiſſimis ac angelorum exemplo, ſpiritum natura tertium eſſe oppugnauit.

MAR. Si ſanctorum ac Magni Baſilij, reuerẽ. P. hæc fuiſſet opinio, ſanctumſpiritum ordine ac dignitate tertium eſſe, nequaquàm profectò protuliſſet, Eunomij ſimulat ſanctorum doctrinam ſeruare: ſed potiùs clarè teſtatus fuiſſet, in hoc Eunomium benè ſenſiſſe. Porro quoniam is Magnus Baſilius non credebat ſententiã illam veram, & aliquorum ſanctorũ eſſe, ideirco dixit, ſimulat ſanctorum doctrinam ſeruare. Et paulò infrà Eunomium reprehendit, quòd quinã illi doctores fuerint, non expreſſerit. Et paulo inferiùs: Fueritne vnquàm homo ſic audax, inquit, qui diuinorum dogmatum innouationes induceret? Authorem nouorum dogmatum, ac audacem, P. ampl. Baſilius Eunomiũ nominat, quòd ea proferebat, quę nemo vnquàm ſanctorum dixerit, quandoquidem Baſilio nõ conſtabat, quinam ſancti huius ſententiæ fuerint, ſanctũ ſpiritum ordine ac dignitate tertium eſſe. Tuæ igitur partes ſunt, P. reueren. probare ſanctos aliquos hanc ſententiam habuiſſe: nam ipſi credimus demonſtraſſe, Magnum Baſilũ in ea opinione cum Eunomio neutiquam conuenire, ſed potiùs ipſam oppugnaſſe. Num in veſtro quoque libro nõ ita legitur? Quo-

Quoniam inſiciaris, P. reueré. Magnum Baſilium credidiſſe ſanctum ſpiritum ordine ac dignitate tertium eſſe, idcirco de hoc accuratius contemplemur, ac Athanaſium authorem digniſſimum videamus, cuius fidem Cyrillus profitebatur excolere. Qui quidem Athanaſius in dialogo, quẽ in ſynodo Nicena in Arrium habuit, ac quibuſdã ſuis literis ita dicit: Si quidẽ ſpiritus ex patris filijq; ſubſtantia nõ eſt, cur filius cum ſanctũ baptiſma ſuis diſcipulis traderet, de eo fecit mentionem, dicens: Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij & ſpiritusſancti? Præterea, quoniam in ſacro ſymbolo de tribus perſonis mẽtio fit, idcirco Athanaſius ipſe ad Serapionem ſcribens, ſpiritum ex patris filijq; ſubſtantia dicit eſſe. Spiritus (inquit) à filio accipit iuxta DOMINI vocem, DE MEO accipiet, & annunciabit vobis. De filio aũt, In nomine patris veni. De paracleto verò, Spirituſſanctus, quẽ mittet pater in meo nomine. Si quidem igitur (inquit Athanaſius) talem ordinem & naturã ſpiritus habet ad filium, qualem filius ad patrem, quonã pacto is, qui ſpiritum creaturam eſſe credit, idem quoque de filio non neceſſariò crederet? Athanaſij ergo ſententia clara eſt, qualem ordinẽ filius habet ad patrem, talẽ ſpiritum habere ad filium: ita vt ex prima eius authoritate appareat, ſpiritum perſonam tertiam eſſe: ac ex altera, ſpiritus ad filium ordo: ex vtraq; verò, ſpiritũ à filio accipere. Quonam autem ordine ſpiritus à filio eſſe accipiat, veſtrum eſt declarare, quãdoquidem non oportet magno Athanaſio obijcere. Sed de his in præſentia ſatis. Sequenti verò ſeſſione ex ipſo magno Baſilio eandem ſententiam luce clariùs demonſtrabimus. Quibus dictis, ſeſſio fuit dimiſſa, & ad diem martis prorogata.

Die martis 10. menſis MARTIJ ſeſſio 21. Florentiæ.

SEſſione proxima, P. amp. Magni Baſilij ſententiam accuratè conſideráteS, ac ipſius librorum diſcrepãtiam inſpiciẽtes, ex vobis quæſiuimus, an Baſilius ipſe crediderit ſanctum ſpiritũ ordine ac dignitate tertium eſſe. Quod quidem affirmantibus vobis, ſtatim aliam propoſuimus quæſtionem, in dubiumq; vocauimus, vtrum opinio Eunomij ex doctrina ſanctorum fuerit, nẽc ne. Quod cùm etiam nobis dederitis, Magnum Baſilium contra vos manifeſtè citauimus. Sãctorum, inquit, ſimulat conſeruare doctrinam, nõ autem, inquit, conſeruat. Deinde repræhendens Eunomium, dicit: Qui verò illi ſancti ſint, & in quibus ſermonibus doctrinam fecerunt, non poteſt dicere. Fueritne vnquam homo ſic audax, qui diuinorum dogmatũ innouationes induceret? Quanuis igitur filius ordine ac dignitate ſecundus à patre eſt, quòd ab ipſo eſt: non tamen * & Magni Baſilij dictis concluditur, ſanctum etiã ſpiritum ordine dignitateque ſecundũ à filio eſſe, ac ab ipſo veluti à cauſa eſſe habere, quandoquidem ipſe Baſilius hanc ſententiam nequaquã ſuſcepiſſe videtur. Vos ergo verborum diſcrepantiam benè conſiderantes, depræhendentesq; *notham acceſſionem ad ſermonem Baſilij fuiſſe factam, quippe qui cum Eunomio neutiquàm ſentiens, ſanctumſpiritum ſecũdum à filio eſſe, cur ſit ſecundus, nullam reddiderit cauſam: verborum, inquam, diſcrepantiã benè conſiderantes, omiſſo Baſilio, ad magnum Athanaſium confugiſtis, ad oſtendendum ſanctumſpiritum ordine dignitateq; tertiũ eſſe. Cuius quidem Athanaſij duas authoritates citaſtis, quarum prima fuerat hęc: Sãctusſpiritus ordine tertius, abſque verbo, EST: altera verò, ſanctumſpiritum eundem ordinem & naturam ad filiũ habere, qualẽ filius ad patrem habere creditur. Quibus verbis probaſſe putatis, ſanctumſpiritũ dignitate quoq; tertium eſſe. Nos autẽ, præſtantiſſimi patres, profitemur ſanctumſpiritum in Trinitate tertium eſſe, vt ſeruator noſter baptiſma tradens pronunciauit: dignitate verò tertium eſſe, nequaquàm aſſerimus, de vobis mirum in modum admirãtes, qui quod à ſanctis doctoribus ne ſcriptum quidem fuerit, id vt datum ac à nobis cõceſſum ſumitis, quemadmodùm aliàs feciſtis ſæpiſſimè. Nã huic orationi, SPIRITVS A PATRE ET FILIO, à qua quidẽ verbum, EST, abeſt, ipſum apponitis: huic verò, ſpiritus à filio accipit, accipere eſſe, additis, ita vt quæ adhuc vocãtur in dubium, & ſub iudice ſunt, ea pro claris atq; probatis, ſumatis: quod quidem demonſtrandi genus deterrimum & inutiliſſimum eſſe cõſtat, quodq; principij petitio à dialecticis nuncupatur. Nunc venio ad alteram Athanaſij authoritatem, in qua nobis accuratè conſiderandũ eſt, cur & ad quos homines ſermonẽ ipſum Athanaſius magnus habuerit. Eum enim oportet, vt Cyrillus in tertia ſynodo protulit, qui ſermonibus in diuinis verſatur, perſonarum & temporum ac omnium cauſarum rationem habere, & cur quęq; verba prolata fuerint, quo quidem pacto quiſque cuiuſq; verbi, ſanctiſpiritus bonitate, rationem congruã facilè reddere poterit. Nam glorioſiſſimus Athanaſius in acerrimos ſanctiſpiritus inimicos, qui filium eiuſdem dignitatis atq; ſubſtantiæ cum patre profitẽtes eſſe, ſanctumſpiritum minorem eis, ac poſt ipſos dicerent, quòd ipſum inter creaturas cõnumerarent, ad oſtendendũ ipſum quoque conſubſtantialem, eiuſdemq; dignitatis cũ patre ac filio eſſe, eo quo cæteri doctores argumento fortiſſimo fuit vſus, ſanctum videlicet ſpiritum eiuſdem ordinis & volũtatis ac operationis cum patre &

*noua, vel adulterinam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

filio esse, quemadmodùm ad Serapionem episcopum scribens: Filius quidem, inquit, Ioan.3.b à patre mittitur: sic enim Deus dilexit mũdum, vt filium suum vnigenitum daret. Fi- Ioan.16.a lius autem mittit spiritum: si enim (inquit) ego abiero, mittam eum ad vos. Et filius Ioan.17.a quidem patrem clarificat, Ego (inquit) te clarificaui. Spiritus autem clarificat fili- Ioan.16.b um. Ille enim (inquit) me clarificabit. Am- Ioan.8.c pliùs filius quidem dicit, quæ audiui à patre, hæc loquor in mundo. Spiritus verò ex Ioan.16.b filio accipit: De meo (inquit) accipiet, & annunciabit vobis. Et filius in patris nomine Ioan.5.g venit. De spiritu autem dicit, quem mittet Ioan.14.d pater in nomine meo. Siquidé igitur talem ordinem & naturam spiritus habet ad filiũ, qualem filius ad patrem: quonam pacto is, qui spiritum dicit creaturã esse, idé quoq; de filio non necessariò credet? Quib' verbis, P. amp. doctor ipse nõ personarum distinctionem, neq; vndè existendi causam haberet, sed earundem potiùs vnitatem & coniunctionem ac cõsubstantialitaté probasse videtur, ex eo quòd analogia proportioneq; quadam eiusdem sunt voluntatis ac operationis. Non enim inquit filium à patre habere esse, spiritũ autem à filio: neq; patrem generare filium, spiritũ verò à filio mitti. Nanque si sic Athanasius protulisset, talis profectò sermo ad vestram sentétiam faceret. Verùm bonitatem patris ex operibus filij, & bonitatem eius ex operibus sanctispiritus, proportione quadam (vt suprà dictum est) demonstrauit. Ex eo enim, quòd filius à patre, & spiritus à filio mittitur, patris bonitas (vt inquit Gregorius) comprehenditur, its vt ipsa missio sit bonitas patris, & sanctispiritus missio, bonitas filij sit putanda. Illud autem, filius quidem patrem, filium verò spiritus glorificat, operationum proportionem, & voluntatis eorum idétitatem significat. Etenim quoniã filius iamdiu cognito patre, mundo apparuit, deindè verò sanctusspiritus palàm se fecit: idcirco ne ἀντίθεοι, hoc est, aduersus Ioan.8.c Deum esse viderentur, filius quidem patré, spiritus autem filium clarificare dicitur, & quæ tacuerat, filij discipulis reuelauit. Quæ Ioan.16.b audiui à patre, hæc (inquit) loquor in mũdo. Spiritus verò à filio accipit, quéadmodùm scripturæ relictum est, De meo accipiet, & annunciabit vobis. Ex quibus quidem verbis credere debemus, sanctumspiritum à filio sermonem accipere, ac ipsum Ioan.5.g discipulis nunciare. Spiritus ergo nõ acci- Ioan.14.d pit esse à filio, vt tu P. R. sentire videris. Deinde filius de se loquens inquit: In patris nomine veni. De spiritu verò dicit, Quem mittet pater in meo nomine, vt voluntatis idétitatem, & operationum suarum analogiam (vt sæpè sæpiùs dictũ est) declararet. Propterea; magnus Athanasius illud protulit, talem ordinem & naturam spiritum ad filium habere, qualem filius ad patrem: hoc est, ita spiritus cum filio disponitur, & ei consubstantialis existit, quemadmodùm filius patri. quonam igitur (inquit) pacto is, qui spiritum creaturã dicit, idem quoq; de filio non necessariò credet? stante videlicet ipsorum voluntatis substantiæq; vnitate, necnon eorundem operationum analogia. Sic magnus Athanasius, P. amp. debet exponi, quippe qui non personarũ distinctionem, verùm ipsarum coniunctionẽ ac earundem substantię vnitatem (vt suprà diximus) ostendere voluit. Hæc igit Athanasij authoritas, P. R. longè aliter, quàm sperares, exposita est: atq; ita, vt ad dogma vestrum nequaquàm facere videatur. An autem de sanctispiritus processione, ita vt ipsi creditis, senserit, & an filius sanctispiritus causa sit, nécne, alia eiusdem Athanasij authoritatem posset intelligi, quippe qui in sermone de filij ac spiritus æterna essentia, diuinarum personarum disiunctionẽ edocens, solum patrem, diuinitatis fontem ac ingenitum nominauit. Acsi solum ipsum dixisset genitorem ac mittentem esse: non igitur sentiebat filiũ, sanctispiritus causam esse, si diuinitatis fontem, patrem solũ esse credebat. Disiungimur (inquit) & ab ijs, qui Iudæos secuti, cùm Deum de Deo negant, Christianorum fidem euertétes, vnũ Deum vt Iudæi profitentur, non quòd solus ingenitus & sol' fons diuinitatis est pater, idcirco Deum ipsum pronunciant, sed quòd non genitor filij & absq; fructu viui verbi. Si quidem igitur solus fons diuinitatis, ac solus ingenitus, pater est: sequitur, vt solus filij genitor, ac solus spiritum mittens existat. Non igitur apud Athanasium filius sancti spiritus causa est, & ab ipso spiritus esse habet. Hæc nunc ad tuam oratio- IOAN. nem. ¶ Hæc via, P. R. qua quidem ad veritatem illustrandam progrederis, tenebras potiùs obducit, quàm (quod omnes summoperè cupimus) lucem afferat. Necid tàm conuenit, vt tam longis orationibus vtere- mur. Verùm vt breuibus vltrò citroq; habitis argumentis atq; responsionibus, paucis rẽ ipsam concluderemus: te tamen longam habentem orationem, verbaque duo per horam exponentem, hi præstantissimi patres audiẽdo iam fessi sunt, & vt mihi videtur, nil aliud de tuo sermone intellexerunt, quàm id, in quo me valdè reprehendisti, quòd verbum, EST, Athanasij verbis addiderim, vt sæpenumerò facere soleo. nam alteram ipsius Athanasij authoritaté, sanctum videlicet spiritum, talem ordinem & naturam ad filium habere, qualem is ad patrem habere creditur, malè explanastis: qui autem sermoné aliquem exponit malè, is nunquàm benè respondere potest: deinde ad materiam de temporali pro-

cessione venisti, in qua necessariò concludere possumus, spiritumsanctum ex filio etiam ab æterno procedere, ex eo q̃ ab eodé temporaliter procedere creditur. In qua quidem materia tibi paucis respondebo, quanuis de ea nullam modò mentionẽ facere debebas, quandoquidem ad propositum neutiquam spectare videtur. Sed anteaquàm aliud proferam, ex te P. R. scire velim, an ita protuleris, cùm filius patrẽ dicitur audire, verba eius audit, quandoquidem auditus ad verba refertur, & ita dictũ Ioan.16.b euangelij, De meo accipiet & annunciabit vobis, vt inquis, debet intelligi: ex quo quidem, sanctumspiritum à filio habere esse, MAR. minimè sequitur. itáne sentis, an non?

Quid ni? nam & magn' Athanasius euã- IOAN. gelium ipsum sic exponit.

Ex hoc, P. R. secũdum vestros & nostros sanctos doctores, DEO fauente, probabimus, sanctumspiritum à filio æternum esse suscipere. Sed anteaquàm ad demonstrandum hoc veniamus, orationi tuæ breuibus respondebo. Nam sessione proxima ex me quæsiuisti, an ex Magni Basilij sentẽtia sentirem, sanctum spiritũ ordine dignitateq; tertium esse: deinde me, hãc eius fuisse sententiã, asserẽtem interrogasti, an alij quoq; sancti doctores fuerint idem sentiẽtes: me verò respondente, multos sanctos huius fuisse sententiæ, cõtinuò ad ostendendum oppositum, magni Basilij authoritatem exposuisti, quemadmodùm etiam modò fecisti, ita dicés in summa: Eunomius sanctorum simulabat conseruare doctrinam, sanctumspiritum ordine ac dignitate tertium esse: qui verò illi sancti sint, & in quib' seruorum doctrinam fecerunt, non potest dicere: idcirco Magnus Basilius, vtpotè qui non sentiret aliquos sanctos eiusce fuisse sententiæ, inquit: Fuerítne vnquã homo sic audax, & reliquas? Credis igitur ex mente Basilij, neminem sanctum eius opinionis fuisse, quòd Eunomius ipsos citare nesciuerit. Hanc expositionem tuam, P. R. volui repetisse, vt hi P. amp. solutionem eius, quã afferam, facilius intelligant. Nos magni Basilij librum habemus, quem nõ mẽdosum, sed fide dignum esse putamus: scuius quidé rei ex eo facimus coniecturam, quòd cum Mitylenen̄ prẽsulis vetustissimo libro, quẽadmodùm ij testari possunt, qui vtrũq; diligenter perlegerant, in omnibus cõuenit: qui quidé liber, si lubet, in mediũ afferatur. Hi libri eadem manu exscripti videntur esse.

Tria vobis P. amp. demonstrare volo. Primum, alia Basilij authoritate sanctumspiritum à filio accipere esse: alterum, quã- to dedecori Basilio Magno futurum fuisset, si scripturæ reliquisset, ita vt in vestro legitur libro, & quemadmodùm talem tantúmq; virum, ac in Dei Ecclesia, vt Chalce-

donen̄ synodus testatur, maximæ authoritatis, exponitis: vltimò, ex præcedẽtibus ac consequentibus verbis eius ostendã, ipsum nõ aliter sensisse, quàm in nostro libro scriptum videtur. In explicandis autem his tribus capitibus, P. amp. non ero multus, neq; mea vagabit oratio, spe adducta, sanctispiritus (de quo agitur) bonitate, vos nõ mediocrem per nos ab ipso gratiam consecuturos, quo quidé Magnus Basilius plenus, non potuisset in tanta materia, de qua agimus, diuersis in locis diuersa conscribere: quãdoquidem sancti doctores in his, quæ ad fidem spectarent, sibijpsis constare, nullibiq; contraria scripsisse creduntur. Nuper ergo cùm essem in amplissimi sanctæ Sabinæ cardinalis domo, Ambrosio eius fratre præsente, egregio literarum Græcarum interprete, Leonardus Aretinus literarũ Græcarum professor eruditissimus, ac huius ciuitatis illustrissimus Scriba, vel (vt vulgò dicitur) cancellarius, vetustissimum quoddam volumen Græcũ nobis attulit, in quo quidem quærentibus nobis quandam epistolam, fortè fortuna sermo quidam Basilij de sanctospiritu occurrit: quẽ ego sperans tum videre * miraculum, (credebam etenim, id quod fuerat, Magnum Basilium sanctispiritus plenum, in ipso sermone claram aliquam & manifestam sententiam reliquisse) eiusdem amplissimi cardinalis iussu perlegi: quo quidem perlecto, maximas ipsi sanctospiritui gratias egim', quòd nobis euenit ex sententia, vt quod à Christianis in hac materia celebrari debeat, id ex eodem ipso sermone cognouimus. Vnum quidem patrem, inquit, vnum filium, vnum spiritumsanctum, iuxta diuinam traditionem, profitendum nobis est: non autẽ duos patres, neq; duos filios, quandoquidem spiritus neque filius est, neq; nuncupatur: nõ enim à spiritu accipimus aliqua, quemadmodùm à filio spiritus: sed eo ad nos veniente, nosque sanctificãte, diuinitatis hæreditatem susc̃ipimus, necnon hæreditatis æternæ præmium, ac æternorum bonorum primitias. Hæc sunt, quæ nos à spiritu accipimus, quæque nobis creata fuere, atque à sanctospiritu causata. Siquidem igitur P. amp. iuxta Basilium, nõ ita nos à spiritu accipimus, quemadmodùm à filio spiritus: nõ autem à spiritu creaturas accipimus, sequitur, vt quod is à filio accipit, diuinum sit: quandoquidem quæque res, vel diuina vel creata creditur esse. Quæ autem sint illa, quæ nos à spiritu susc̃ipimus, Basilius ipse declarat, videlicet diuinitatis hæreditatem, ac hæreditatis æternæ prẽmium. Scriptum est enim: Ego dixi, dij estis. Nam facti filij Psalm. 81. cohæredes, dij possumus appellari, & hæreditatis æternæ ac æternorum bonorũ participes efficimur. Qua quidem ratione Basilius ipse sentẽtiam improborum euertit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quòd illud esse,quod spiritus accipit, creatorum bonorum causa est. Nunc venio ad secundũ,& luce clariùs demonstrabo,Magno Basilio nõ mediocri dedecori fore, si sic intelligatur, quemadmodùm à patre Ephesio exponitur:quod quidem,vtranq; nostram expositionem diligentissimẽ conferentibus,palàm fiet. Id igitur (vt lubet) agamus. Nam in nostro libro scriptum est ita: Cur eñ necesse est, si ordine ac dignitate tertius est spiritus,natura quoq; ipsum tertium esse?in vestro autem ita: Cur enim necesse est,si ordine ac dignitate secundus est sanctusspiritus,natura quoq; ipsum secundum esse?In nostro ergo libro tertius, in vestro autem secundus, sanctusspiritus ponitur.

MAR. IOAN. Immò in nostro quoq; lib. tertius legit. Deinde in nostro hæc verba sequuntur: Dignitate nanque ipsum secundum à filio, cùm ab ipso esse habeat,& ab ipso accipiat, & annunciet nobis,& omnino ab illa causa dependeat,pietatis ratio tradit: natura verò tertia vti, nec à diuinis scripturis docti sumus,nec à dictis potest consequẽter ratiocinari.In vestro autem libro legitur ita: Dignitate nanque ipsum secundum à filio, tradit forsan ratio pietatis: vbi verbũ FORSAN,ambiguam reddit orationem, & magnum illum Basiliũ dubitasse demonstrat. Deinde in vestro libro sic legitur: Natura verò tertia vti,nec à diuinis scripturis docti sumus,nec à dictis potest consequenter ratiocinari.vbi nónulla verba deesse videtur. Deinde Basilius prædictorum reddit rationem,vt in vtroq; libro legere est.nam inquit:Quemadmodùm filius ordine quidem à patre secundus est, quoniam ab illo: & dignitate,quoniam origo atq; causa existendi pater ipsi est, & quoniam per ipsum accessus & adductio ad Deum patrem: natura verò,nullo modo secundus,quoniam in vtroque vna est Deitas.Posteà in nostro libro hæc verba sequuntur, quæ in vestro nentiquàm extant:Ita videlicet sanctusspiritus &si dignitate & ordine secundus à filio est,non tamẽ verisimiliter alienę ipsum esse naturæ indè consequitur. In his ergo, quæ de filio Basilius loquitur, benè cõuenimus:vbi verò de spiritu mentioné facit, liber vester deficere, ac mendosus esse vi-
for. *quin detur.Quis enim ambigit,*an verbũ illud
*quod FORSAN,non sit Basilij, ac contra tanti viri existimationem positum? Nam id semper potiùs esse debet, ex quo quippiam demõstratur:quãdoquidem (vt dialectici dicũt) ex ambiguis & abstrusis nil prorsus potest dilucidari,cùm à notioribus ad minùs nota procedere, natura nobis insitum sit, qui quidem demonstrandi modus à sapiẽtibus approbatur. Nam Eunomius ita ratiocinabatur:Quoniam spiritus dignitate tertius est, vt ex scripturis sacris habetur: idcirco sequitur,ipsum natura quoque tertium esse.Cuius quidem argumenti illationem & consequentiam Basilius volens euertere, pluribus exemplis scripturæ sacræ demonstrat,dicens angelorum alios primos, alios secundos, alios ordine dignitateque tertios esse:non tamen ex eo consequi, natura quoque tertios esse. Siquidem igitur, ipse Basilius verbo FORSAN, fuisset vsus, argumẽtum eius in Eunomium, quod clarum esse debebat,valdè fuisset ambiguum. At inconueniens esse videtur, tali tantoq; viro tantam inurere notam, de quo Chalcedoneñ synodus testatur,ipsum exactissimam accuratissimamq́ue tradidisse doctrinam. Porrò quàm exactissimam de sancto spiritu nobis scientiam tradidisset,si verbo FORSAN,vsus fuisset? Illud ergo FORSAN, quod Magni Basilij sensum corrumpit, ex libris eius deleri penitùs debet. Prætereà is Magnus Basilius in eodem sermone clarissime dicit,sanctumspiritum à filio accipere. Quod autem accipit, id profectò non creaturam, vt nos, verum (vt suprà dictum est) diuinum esse necesse est. Etenim quidnam aliud,obsecro, sanctusspiritus in ipsa Trinitate à filio accipit? quandoquidem, quod accepit,vel accipit,vel in futurum accipiet,id æternaliter habet. Et filij auditus à patre,ac eius notio,idem sunt.Et diuinorum intelligentia,& esse ipsorum,idem esse creduntur.Necnon illud,à patre audire,nil aliud apud Latinos & Græcos est, (vt probabo) quàm,ex patre substantiam capere. Quod ergo spiritus à filio accipit, id notio & esse,diuinaq́ue substantia est. Cur igitur est censendum,Magnum Basilium in sermone de sanctospiritu, quem in eius celeberrimo die habuit,absque aliqua hęsitatione dixisse, spiritum à filio accipere: alio verò loco,eundem ipsum Basilium de eodem spiritu,quo plenus fuisse creditur,illud FORSAN,tam inconstanti sententia protulisse? Veræ nanque sententiæ ab hominibus sanctis, sacris literis traditæ fuerant: quibus inniteus Basilius, in Eunomium vehementer inuehebatur. Sed venio ad tertium illud,quod ab initio vobis probare promiseram,vt ex præcedentium & consequẽtium verborum Basilij nexu cognoscatis, cuiusnam sententiæ fuerit.Nam clarissimè patet,verbis his, Forsan pietatis ratio tradit:orationem hanc, quæ subsequitur,Ita videlicet & sanctusspiritus etsi dignitate & ordine secundus à filio est, non tamen verisimiliter alienæ ipsum esse naturæ,indè consequitur,oppositam esse: quandoquidem simpliciter ac sine ambiguitate à Basilio fuerat prolata, etsi quidã fallaces homines ex eius sententia inferebant, spiritumsanctum natura quoq; tertium esse. Ex his igitur Basilij verbis,Nõ enim à spiritu accipimus aliqua,qnemadmodùm à filio spiri-

spiritus, cùm nil aliud præter diuinã naturam possit accipere.necnõ ex alia eiusdem Basilij authoritate palàm fit, verbum illud FORSAN, ipsius Basilij neutiquàm esse,quãdoquidẽ sibijpsi cõstare nõ videret, quod ei magno dedecori esset. siquidem igitur accipere esse,ac procedere,idem significãt, & spiritus à filio accipit, vt probatũ est, spiritus ergo ex filioq́; procedit.Sed vt magni Basilij sententia fiat clarior, verba eius in tertio cõtra Eunomium libro altiùs repetamus:Vix tandẽ (inquit) blasphemijs in vnigenitũ saturatus,ad spiritum sanctũ trãsijt, totiq́; suæ consentanea voluntati de ipso etiam differit, sic scribens: Cùm verò hæc nobis de vnigenito sufficiant, reliquũ est vt de paracleto quoque dicamus: nec opiniones inexquisitas multorum sequemur, sed sanctorum in omnibus doctrinam cõseruabimus: à quibus cùm dignitate ac ordine tertium ipsum didicerimus, tertium quoq; natura esse credidimus. Hæc Eunomius arrogans & superbus, qui (vt Basilius consequenter dicit)quòd non putat oportere in simplici & syncera fide multorum permanere, sed artificiosis quibusdam callatorijs rationibus ad id,quod sibi videtur, veritatem rursus commutare, satis verbis suis ostendit. Cùm enim cõtemnat opinionem multorum, qui spiritum sanctum glorificant, sanctorum simulat conseruare doctrinam, & tacet eos qui sibi ipsam tradiderunt.Nam ex eorum scripturis cognoscemus, an hæc illatio & (vt ita dixerim) consequentia, ex ipsorum sententia fuerit, si ordine ac dignitate tertius est spiritus, ipsum natura quoq; tertium esse. Magnus ergo Basilius in Eunomiũ inuehitur,quòd ipsorum sanctorum libros non citasset, ex quorum sententia inferebat sanctumspiritum natura quoq; tertium esse,quorũ quidem sanctorum authoritatem Basilius approbabat,sanctumspiritũ (vt suprà dicitur) tertium esse: verùm ipsam Eunomij consequẽtiam reprobabat, spiritũ natura quoq; tertiũ esse. Propterea q́; paulo inferiùs antegloriũ exemplũ dat, dicẽs, alium principẽ, alium subditũ,omnes tamen vnius esse naturæ. Deinde de spiritu inquit: Sic profectò & spiritussanctus dignitate quidem & ordine secũdus est. accepimus enim ipsum tertiũ à patre & filio numeratum, cùm ipse Dominus in traditione salutaris baptismatis,ordinem tradiderit his verbis: Euntes baptizate in nomine patris & filij & spiritus sancti, in natura autẽ tertia à filio ac patre deprehẽdimus spiritum,nullibi audiuimus. Postea suam sententiam argumento cõfirmat, dicens:Cùm enim duæ res dicantur,deitas & creatura, dominatus ac seruitus, sanctificans & quę sanctificatur,qua in parte spiritum ordinabimus?,in his,quæ sanctificantur,ipsemet sanctificatio est.Et infrà:Nõ ergo ipsum principalem naturã spiritũ, fas est nobis conseruum dicere, nec creaturis connumerare eum, qui in diuina & beata Trinitate connumeratur. Vndè patet,P.A. sanctumspiritũ non creaturis,sed ipsi diuinitati connumerandũ esse: quãdoquidem quæq; res, vel diuina vel creatura creditur esse.In qua quidem diuinitate,magnus Basilius spiritum sanctum ordine ac dignitate tertium esse crediderat, quippe qui paulo antè protulerat, filium à patre secundũ,ordine quidẽ,quoniam ab illo: dignitate verò, quoniã origo & causa essendi,pater est: sanctum autem spiritum, à filio secundum: hîc verò extra creaturas, ipsum connumerat,quæ quidem (inquit)à cõmunicatione, quam cum illo habent, qui natura sanctus est, sanctificationẽ habent: spiritus aũt natura sanctitas est, illis verò participatione ineſt. Siquidem igitur sanctus spiritus tertius est,necesse est filium,causam & principium eius esse per diuinæ naturæ participationem. Quandoquidẽ (vt quàm sæpissimè ꝓtuli) inter diuinas personas ordo,ab vno in aliud esse creditur,quo quidem vna persona ex alia substantiam & esse ac ordinem accipit. Vndè euenit,vt quoniã nobis concessum est,ACCIPERE & ESSE idem significare:spiritꝰ,qui à filio habet esse,ab ipso quoque procedat. Alias quoq; Basilij authoritates,P.A.possem afferre,ad ostendendum, sanctum spiritũ à filio esse atq; procedere, necnõ ad easdem duas eiusdem Basilij authoritates luce clarius explanandas:verùm maius operæprecium mihi videtur, vt ad Athanasium veniamus : quem quidẽ si benè, P. R. exposuisses, intellexisses meliùs ipsum,qui in apologia sua in Arrium dicit: Si sanctusspiritus ex patris filijq́; substantia non est, cur Dei filius in symbolo sanctificationis ipsum connumerasset, dicens: Euntes,docete omnes gentes, baptizantes Matt.28.c
eos in nomine patris & filij & spiritusãcti? Igitur ex Athanasio patet,si sanctusspiritus ex patris filijq́; substantia non esset, nulla prorsus ratione in sanctificationis symbolo connumeraretur. Porrò vos Græci domini nostis, quod à vobis symbolum dicitur, id à Latinis cõpositionem vel signum nuncupari, iuxta B. Clementem, qui post S. Petrum ad B. Iacobum scribens, inquit: Apostoli congregati symbolũ fecere, quod quidnam significet, exponens dicit: quod quidem ideò compositio ac signum dicitur, quòd ij quandam compositionem cõfecerant, ex qua quod creditur, demonstratur. Propterea, patres optimi,sanctificationis symbolum ab Athanasio nominatur, quòd baptismatis charactere ac signo, Christianus à non Christicola differre creditur.Ergo pauloantè vobis ꝓbaui clarissimè, ita sanctumspiritum ex filij substantia habere esse, quemadmodùm filius ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

patris. Nunc aũt Athanasius inquit, Si sanctus spiritus à filio nõ haberet esse, cũ ipso non connumeraret. Porrò aũt, P.R. quoniã sessione proxima respondens mihi dixisti, me hincinde sumere authoritates neutiq; ad rem pertinentes, quéadmodùm in beati Epiphanij authoritatib⁹ fecerã, quib⁹ quidem ab re verbũ EST, apponebam, idcirco ad Epiphanium ipsum venire volo. Et quoniam cõplures interpretes docti ac in philosophia præclari, præsertim serenissimus Imperator hic adsunt: ideò nõ alijs testibus opus est ad probandum, an verbum EST, in ipsis Epiphanij dictis subintelligi debeat. quod nõ equidem primus, verùm Ambrosius apposuerat, dicés ita: Filium Epiphani⁹ dicit, qui ex ipso: sanctum autẽ spiritũ, qui ex vtroq;, quæ quidẽ Epiphanij authoritas prima fuerat. De qua iterũ ex vobis quæro, an hæ duæ prępositiones EX, verbũ EST, necessariò includant? Nam ipse multis in Ambrosij expositionibus talem modũ loquendi cõperio, vt mos est Græcis, qui, cũ verbũ necessariò intelligitur, illud non exprimũt: quemadmodùm etiam Basilius fecerat, qui dicens spiritum ordine dignitateq; tertium, verbũ omiserat, quod necessariò intelligitur. Altera verò Epiphanij authoritas fuit hæc: Neque filium nouit quis, nisi spiritussanctus, qui verè clarificat & docet omnia, qui ex patre filioq;: vbi verbum EST, deest, ipsum tamẽ subintelligitur. Rogo igitur te, P.R. ne in posterum oratione morali, vel verbis quandoq; mores significantibus, vti velis, quandoquidé ex ipsis nil firmi poterimus assequi. Et ne me in eo amplius repræhendas, quòd quę verba necessariò subintelliganť, ea exprimo. Ad secũdam aũt Athanasij authoritatem breuibus respõdeo, ex ea nobis credendũ, si diligenter ipsam perpenderimus, sanctum spiritũ ordine ac dignitate tertium esse. Talẽ (inquit) ordinem & naturã sanctus spiritus habet ad filium, qualẽ filius ad patrẽ. Quonã igitur pacto, qui spiritũ dicit creaturã esse, idem quoq; de filio non necessariò credet? Hoc est, ob ipsorum ordinis similitudinẽ. Ordine nanq; naturæ, iuxta philosophos & theologos, vt aliàs demonstraui, quippiã ex aliquo generatur, ac ex vna persona producitur altera. Porrò aũt non debemus in theologia rerum diffinitionibus aliter vti, quàm ipsæ significent, q̃que à doctoribus accipi soleant. Siquidé igitur ordo naturæ, processionis est ordo, per quam vna res ab alia naturam accipit, quæ quidem natura, principium est quo vel per quod, vt Damascenus etiam inquit: sequitur, generationẽ esse ordinem naturę, non velut generantis, verùm quo generans generat, quod quidé principium communicabile est.

MAR. Ne mutes dictiones, Pater Reuerende. Aliud enim est dicere, ordinem & naturam: aliud verò, ordinis naturam.

Ordo secundum naturam, R.P. & ordo naturæ, idẽ significant, quemadmodùm de persona, ex qua fit aliud, dici potest, si relationẽ principij habeat, quod quidem secũdum naturã cõmunicatur. Vndè sequitur, sanctum spiritũ ordine ac natura secũdum post filium esse, & ab eodem esse accipere, ac cõsequenter ab ipso procedere. Sed hęc hactenùs. Nam de tẽporanea sancti spiritus processione suo loco dicemus, quãdoquidem alterius est considerationis.

Operæprecium esse nostis, P.A. vt breuibus disputetis: vos autem tam longam habuistis orationem, vt anteà dies defecturus videatur, quàm nostri respõdere sufficiãt. Quibus dictis, sessio missa fuit, & ad diem sabbati dilata.

Die sabbati 14. mensis Martij,
sessio 22. Florentiæ.

SI ad omnes orationis tuę partes oratio ne perpetua respondere velim, hic dies mihi P.R. ad dicendum nequaq̃ sufficeret. Quoniam igitur sermones plixi, nobis inutiles sæpissimè visi fuerunt: idcirco singulam quanq; orationis tuę partem memoria (vt potero) repetendo, ad ipsas sigillatim paucis respondebo, te interrogando, ac ex te rationes quærendo, & tibi cùm fuerit opus, reddendo. Quoniam autem Pater R. dixisti, nos primã Athanasij authoritatem non benè intellexisse, quandoquidé ipsam malè exposuimus, ideo nostrę responsionis exordium ab ea sumemus.

Vt disputatio nostra, P. R. iuxta prioris nostri sermonis ordinem habeatur, à Magno Basilio debes incipere, deinde ad Athanasium venire.

Quoniam sessione proxima, P.R. magni Athanasij authoritas recitata & exposita fuit à te, idcirco mihi videt, vt eandẽ priùs explanemus, clarioréq; reddamus, posteà verò ad magnum Basilium veniamus.

Vt ordine bono P.R. hac in re proceda-mus, agendum est nobis, vt dixi: sin minùs, inter nos confusio poterit exoriri. Nam in superiore sessione primò ex me quæsiuisti, an crederẽ magnum Basilium huius fuisse sententiæ, ac vnà cum sanctis suis maioribus sensisse, sanctũ spiritum ordine dignitateq; tertium esse, deinde verbis eius à te explanatis, continuò ad Athanasium venisti. Ego verò, vt eodem ordine tibi respõderem, eandem Basilij authoritatem priùs exposui, ac eius aliã simul attuli, & expræcedentium cum cõsequentibus eiusdẽ Basilij verborum nexu, mentem ipsius dilucidaui, necnon ex tua expositione magnum ipsum Basilium incõueniens sequi, demõstrauí: in extremũ aũt, ad magnũ Athanasiũ veni. Ne igitur orationes nostræ confundantur, idem nobis ordo seruandus est, cùm præsertim beatissimus dominus noster serenissimo Imperatori, ac nobis omnibus id cõtendentibus benignè cõcesserit, vt singulis argumentis atq; orationis partibus respõdentes, eousq; disputationẽ nostrã trahamus, quousq; cõtrouersiæ nostræ modũ inueniamus. Ad primã igitur magni Basilij authoritatẽ, prius respõdere debes.

MAR. Volebam equidem R.P. eodem ordine quo proximè sum loquutus, adhuc in præsentia tecum agere, ac in primis ostendere magni Athanasij authoritatem ad nostram mentẽ magis sententiam, quàm ad vestram, facere. Verum quando tibi videtur, vt tui sermonis ordinem sequar, in hoc etiam morem gerã tibi, & à Basilij authoritate incipiam. Primò, tribus argumentis probare conatus es, librum vestrum mendosum nõ esse, quẽ ipsi dubio procul corruptũ esse putamus. Quorum quidem argumentorum primum fuit, quòd idem Basilius alio etiam in loco reclamat, sanctum spiritum à filio esse habere alterum, quòd cõtra eius esset existimationem, (qui doctor egregius, admirationeq; valdè dignus existit) si de diuinis dogmatibus hæsitãs, verbo FORSAN, vsus fuisset, ac non sine ambiguitate suam sententiam literis mandasset. Postremò, ex nexu verborũ ipsius Basilij iudicatis, vestrum librum incorruptum, nostrum autem mendosum esse, sanctumq; spiritum ordine dignitateq; tertium esse. Sed anteaquã vobis respõdeamus, hæc Basilij authoritas recitetur: Vnum (inquit) patrẽ, vnum filium, vnũ spiritum sanctum esse, iuxta diuinam traditionem, profitendum nobis est, nõ autem duos patres, neq; duos filios: quãdoquidẽ sanctus spiritus filius nõ est, neq; nominatur. Et reliqua. In quibus verbis, P.AM. non ferri, sanctum spiritum à filio esse accipere. quæ, quéadmodùm à filio spiritus: sic debet exponi, nos non à spiritu accipimus aliquam illud, Nõ enim à spiritu accipimus aliquid, quéadmodùm à filio spiritus: sic debet exponi, nos non à spiritu accipimus aliqua, quemadmodùm à filio accipimus spiritũ. Nam spiritus apud Græcos neutri generis est. Et illud, quéadmodùm à filio spiritus, quod vos pro nominatiuo casu accipitis, nos accusatiuum credimus esse: quæ quidé expositio, nostræ sententiæ ac verbis ipsius Basilij, necnõ eiusdem menti quàm maximè conuenire videtur, vt statim monstrabimus. Nam sancti spiritus inimici, hac diffuncta oratione vtentes, contra Christifideles sic argumentari solebant: Si spiritus ex patre genitus est, eccè duo filij: sin autẽ ex filio, eccè duo patres, hoc est, pater & filius. Aduersus quos hæreticos magnus Basilius inquit: Vnum patrẽ, vnum filium, vnũ spiritum sanctũ, iuxta diuinam traditionẽ, profitendũ nobis est. Nã sanctus spiritus quãuis ex patre procedat, non tamen filius est, neq; ex ipso, vt filius, natus. Quapropterea inquit: Non aũt duos patres, neq; duos filios, quãdoquidé sanctus spiritus filius non est, neque nominatur. Porrò aũt pater, nos à filio spiritum sanctum accipere, id est, adoptionis spiritum. nam filij secundum sui naturã proprium est, nos per spiritum adoptare, vt Paulus ad Galatas scribit: Quoniam autem estis filij Dei, misit DEVS spiritum filij sui in corda vestra, clamantem abba pater. Siquidem igitur spiritum adoptionis à filio accipientes, à patre dicimur adoptari, à spiritu verò nil aliud prẽter spiritum ipsum accipimus, quéadmodùm à filio spiritũ ipsum, qui ab ipso alius est: sequitur, sanctũ spiritũ nõ esse filium, propterea nec à sacris literis filius nominatur. Hoc ergo sensu magnus Basilius protulit, spiritum non esse filium, quòd à spiritu nõ accipimus aliqua, ab ipso videlicet aliena, & per sese subsistẽtia, quéadmodùm filij spiritum accipimus, alium ab ipso secundum eius personã, sed ipsum spiritum ad nos venientẽ, & nos sanctificãtem, ac nobis sua charismata donaq; largiẽtem suscipimus, vt Apostolus inquit: Hæc autem omnia operatur vnus atq; idem spiritus, diuidens singulis prout vult. Ipse verò vndè habeas pater reuerende, spiritum à filio esse accipere, non video, cùm ex his, quæ lõga oratione recitauimus, Basilij verbis neutiquàm inferri videatur. Gala.4.a 1.Co.12.b

IOAN. Quanuis longam orationem, reuerende pater, in exponendo Basilio habuisti, rem tamen ipsam neutiquàm tetigisti, præterquàm quòd in fine ex me quæsiuisti, vndè illam expositionem habuerim. Ego autem tibi respondeo, verba hæc, Vnum patrem, vnum filium, & reliqua, non absolutè, sed definitè ac determinatè prolata fuisse. Propterea, paulo inferiùs inquit: Non enim à spiritu accipimus aliqua, quemadmodùm à filio spiritus, quæ quidem comparatio est.

MAR. At non ita nobis videtur.

IOAN. Vt si quis (verbi gratia) dixerit, nemo de serenissimi Imperatoris subditis, ab eo quicquam accipiet, quemadmodùm eorũ aliquis, quos in consilium summus pontifex adhibet, ab ipso accipiet. In qua quidem oratione, QVEMADMODVM non potest intelligi, vt illud, eorũ aliquis quos in consilium adhibet, sit casus accusatiui: ita quoq; necesse est, vt illud, à FILIO SPIRITVS, nominatiui sit casus.

MAR. Res ita, vt dicis, Pater reuerende, se haberet, si sic scriptum esset, quemadmodùm à filio spiritus accipit. Verùm cùm spiritus (vt sæpè sæpiùs dictum est) accusatiui sit casus, ea, quam ipse dicis comparationem, à mente Basilij aliena videtur esse, quemadmodùm ipsum exponis, nos scilicet à spiritu non accipere aliqua, quemadmodùm à filio spiritus. Nam ipse volens ostendere spiritum non esse filium, verbis his vsus fuit. Quæ quidem si ad mentem ipsius Basilij conferas, nos ipsum meliùs

Universidad de Deusto
Biblioteca

melius explanare cognosces. Idcircò magnus Basilius inquit, sanctus spiritus nó est filius, neq; nominatur, quòd ipsum à filio non accipimus, qui ab eo personaliter differt, à spiritu autem non accipimus aliqua, quæ ab ipso differrent, quemadmodùm is spiritus alius à filio est. Deinde sequitur, sed ipsum spiritum ad nos venientẽ, ac nos sanctificãtem, & nobis sua charismata largientem, videlicet communionem diuinitatis, filijq; cohæreditatẽ, & reliqua id genus dona susçipimus. Sic ergo magnus Basilius debet exponi. Nam expositio hæc, eius sententiæ melius conuenit.

IOAN. Non accipimus (inquis) à spiritu aliqua, quæ ab ipso differant.

MAR. Non ea differre intelligo, quemadmodùm spiritus à filio alius existit.

IOAN. Velim equidem huic vestræ sententiæ obijcere, vtpotè sacræ scripturæ, ac ipsi veritati contrariæ.

MAR. Cur obsecro, cùm is doctor id sentiat?

IOAN. Quero ex te P.R. an sancti spiritus dona, sint ab eis donis diuersa, quę nobis tribuit?

MAR. Non ea ratione sunt alia, vt per sese proprijsque personis subsistant, quemadmodùm filius ac sanctus spiritus per sese subsistere creditur.

IOAN. Non equidem quæro, an sancti spiritus dona, eo modo sint eadem vel diuersa.

MAR. Sunt sanè diuersa, non tamen per sese

BES. subsistentia. ¶ Quanuis spiritus dona susçipiamus, ea tamen per se non subsistunt.

IOAN. At pauloantè proferebatis, ipsa diuersa esse à spiritu, quemadmodùm ipse diuersus à filio creditur esse.

MAR. Eandem ipsam sentẽtiam illa Basilij authoritate confirmare possumus.

IOAN. Quæro ex te, R. P. vtrùm spiritus à filio datus, creator sit, an creatura. Nam quæuis res, creator creditur esse vel creatura. Porrò autem ipsi credimus sanctum spiritum creatoré esse, opera verò eius creata. vtrùm (inquam) is sanctus spiritus, quem DEVS per Iesum Christum in nos infundit abundè, sit creatura nécne. Obmutuit pater Ephesius. Iterum peto, P.R. an sancti spiritus gratiæ, vnà cum ipso ac eius persona, Christicolis largiantur nécne: & an sint eędem cum his, quę ab hominibus susçipiuntur. Videns autem Imperator Ephesium respondere nolle, ac timens, ne sermo ad aliam quæstionem transiret, Græciq́ue cogerentur de creatore ac creatura disserere, iussit ne ampliùs de quæstione huiusmodi verba facerent. Latinis autem eadem repetentibus, ita respondit:

IMP. Hæc ad propositum, P. amp. nequaquàm spectare videntur, neque ab huiusćemodi quæstione nostrum dependet negocium: de quo solo, non autem alia de re, quæ forsan causa futuræ nobis controuersiæ fuerit, inter nos agere conuenit.

At operæprecium esset, sereniſſime Imperator, vt hæc etiã quæstio dissolueretur. IOAN.

Illa Basilij authoritas, P.A. longè aliter à nobis, quàm à vobis exponitur. Siquidem igitur ex ambiguis ac obscuris, nil necessariò potest concludi, sequitur vos nihil ex ipsis ostendere posse. Quanuis autem authoritas ipsa sic etiã posset exponi, quemadmodùm vobis videtur, à spiritu non accipimus aliqua, quemadmodùm à filio spiritus accipit, licèt talis expositio prioribus verbis Basilij nequaquàm conueniat, quia tamen ex eo non infertur, filium spiritus causam esse, idcircò ipsa omissa, ad aliã veniamus. ¶ Ex beati Cyrilli literis, P. A. IOAN. quæ sic incipiunt, Seruatore nostro clarè loquente, docemur, nos nõ solùm accuratè verba perpendere, verumetiam doctoris mentem diligẽter inspicere debere. Siquidem igitur authoritates sanctorum in medium proferentes, ipsarum sensum exactè non explicare, dispicereq́; vellemus, cótra sanè Cyrilli canonem ageremus. At ipsi, qui profitemur ipsam Cyrilli sententiam & legem seruare, illam Basilij authoritatem meridiana luce clariorem esse tenemus, de qua tantum hi meritò possunt ambigere, qui eam exponũt malè, vt vobis credimus contigisse. Qui cùm ipsam non benè intelligatis, in multa inciditis incommoda, ac facitis eandem ipsam authoritatem, opposita simul includere, proferentes, quemadmodùm à spiritu accipimus aliaqua, ita etiã à filio spiritus, quod contra omnes doctores videtur esse: quandoquidem spiritum accipientes à filio, spiritus etiam dona susçipimus, necnõ eadem dona susçipientes, spiritum etiam ipsum vnà cum eius donis accipimus. Quemadmodùm Paulus Apo- Roma. stolus inquit: Charitas autem Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctũ, qui datus est nobis. Siquidem igitur accipientes à filio spiritum, spiritus etiam dona (vt est suprà dictũ) accipimus, & ipsa dona susçipientes, spiritum etiam ipsum susçipimus. Et magnus Basilius inquit: A spiritu non accipimus aliqua, quemadmodùm à filio spiritus: vbi profectò, quia quandam accipiendi diuersitatem is doctor intelexisse videtur, necesse est, vt spiritus nominatiui, non autem accusatiui, sit casus. Latinorum itaq; patrũ expositio, vera & clara est, vt non accipiamus à spiritu aliqua, quemadmodùm à filio spiritus accipit. nam ipsa dona (vt ipsi etiam paulò antè dixistis) à spiritu sunt seiuncta, & quod spiritus à filio accipit, diuinum idemque cum ipso spiritu creditur esse, quandoquidem creatura non est: sua verò dona, quæ nobis largitur, proculdubiò creaturæ sunt. Necesse est ergo, hanc magni Basilij authoritatem exponi sic & intelligi.

Nos non inficiamur, P.A. hanc vestram Mala expo-

expositionẽ posse stare ac veram esse, cùm omnes in hoc conuenianus, fieri nó posse, vt absque spiritu nos eius dona acceperimus, quandoquidem singula eorum cum eodem spiritu susçipimus, quòd totus spiritus in suis singulis donis existit. Quę quidem verba tametsi vera sint, adhuc tamen expositio nostra, vera potest esse: quandoquidem à spiritu non aliqua per sese subsistentia susçipimus, quemadmodùm à filio spiritum accipimus. Quæ quidé expositio precedentibus Basilij verbis consona magis videtur. Quæ omnia, P.A. quanuis verisimilia sint, nequaquam tamen ex ipsis cõsequitur, sanctum spiritum à filio esse accipere, sed nos ab ipso spiritu creaturas susçipere. Hæc ergo P.R. meliùs demonstrato, de quibus inter nos controuersia est.

Vt tibi pater Ephesius morẽ gereret, huic quæstioni P.R. respõdit. Verùm in posterũ IOAN. nec verbum quidé de ea faciet, quandoquidem non tot de causis huc conuenimus.

Hæc expositio, P.A. vera est, vt spiritus nominatiui sit casus. Nã hæc oratio, à filio spiritum accipimus, nos spiritũ vnà cũ eius donis accipere significat, vt ait Apostolus: Dilectio dei posita est in cordibus nostris, hoc est, ideo, quòd filius dat nobis spiritũ, Accipere igitur à filio spiritum, nil aliud significare videtur, quàm (vt pauloante dictum est) spiritũ cum eius donis accipere: quæ quidem donorum acceptio nil aliud est, quàm, quod idem Basilius in eodẽ loco declarat, videlicet diuinitatis communicatio, & bonorum participatio, ac pignus hæreditatis æternę; quæ omnia (vt Basilius inquit) à spiritu accipimus. Quæ igitur à spiritu accipere credimus, his eadẽ donis ipsis esse videntur, quæ nobis filius elargitur per spiritum. At magnus Basilius, nõ enim (inquit) à spiritu accipimus aliqua, quemadmodùm à filio spiritus: quæ quidem, si spiritus, casus esset accusatiui, essent eadem. Verùm maxima differẽtia debet esse inter ea, quæ spiritus à filio accipit, quæq; ipsi à spiritu accipimus: quandoquidem principium in theologia notissimum est, id quod ipse Basilius in eodem loco citat, duo tantùm genera rerum existere, id est, creatorẽ & creaturam: porrò dona, quæ spiritus nobis largitur, creaturæ sunt & seiuncta: spiritus verò sanctus, creator. Vndè sequitur, si nõ à spiritu accipimus aliqua, quemadmodùm à filio spiritus, vt id, quod spiritus à filio accipit, diuinitas sit. Tua igitur expositione nulla ratione menti Basilij conuenit. Hæc loãnes. Nolente aũt Ephesio qcquã de hoc amplius proferre, Imperator sic dixit: De apposita quęstione, necesse est, in præsentia disputetis, de hac verò forsan alias.

Equidem te, sereniſſime Imperator, sapientissimũ ac ingeniosissimũ esse puto, mihiq; persuadeo, te veritatẽ huiusce rei cognoscere, ac ipsum Basiliũ aliter exponi nõ posse. Siquidé igitur tibi lubet, vt finem his ponamus, satis tibi libentissimè faciemus.

Si qua dubitatio est, Pater reuerende, vi- IVL. Card. derint auditores.

Ita quoque nobis videtur. IMP.

Dominus prouincialis, Patres amplissimi, Basilij authoritatem quàm optimè de- IVL. Card. clarauit, ita vt aliter exponi nõ possit, vt vobis omnibus exploratum est: idcirco (si vobis placet) ad alia veniamus.

De hac quæstione suo loco considerabimus. IMP.

Quoniam de his satis est dictum, ideo si IOAN. beatissimo summo pontifici & sereniſſimo Imperatori videtur, orationem nostram ad alia transferemus.

Quoniam authoritas ipsa videtur ambigua, & vtraque ex parte variè intellecta. id- MAR. circò ad alterum orationis tuæ caput, si lubet, veniamus. ¶ Nos aũt profitemur IOAN. ipsam satis supq́; exposuisse, ac dilucidasse.

Fieri non potest, Patres amp. vt spiritum MAR. in loco tertio disponamus & numeremus. nam in diuinis personis non sunt, primum, secundum, tertium: neque vnum, duo, tria, verùm vnum & vnum & vnum, & vna substantia. Siquidem igitur generare producereq́;, non naturalia & propria, sed hypostatica sunt: sequitur, si sanctus spiritus ex patre filioq́; producitur, vt ex duabus personis producatur, quæ duæ causæ ac duo principia essent.

Nequaquàm, pater reuerẽde, nequaquã. IOAN. Non enim duo principia, duásve causas in diuinis, verùm vnicum tantùm principium & causam profitemur. Nam pater vt pater, ad filium refertur: filij enim est pater. Similiter filius vt filius, ad patrem: patris nanq; filius est, quo quidem non existente, pater esse non poterit: quandoquidem relatiua sunt. At sanctus spiritus neque ad patrem, neq; ad filiũ, quatenùs pater & filius sunt, per se potest referri. Est ne ita, an non?

Quid ni? MAR.

Porrò spiritus vt spiritus, ad spirantem IOAN. refertur. Spirantes verò sunt, pater simul & filius, cùm sine vlla cõtrouersia spiritus patris filijq́; dicatur esse: qui quidem vna eademq́; spiratione, facultateq́; productiua, spiritum sanctum spirant atq; producunt. Quæ quidem potentia facultasque productiua, cùm vna eademq́; numero sit, patris præcipuè creditur esse, à quo etiam filius accipit ipsam. Qua ratione P. ampl. dicere solemus patrem & filium, vnicum spiritus sancti principium & causam esse.

Fieri ne potest, pater reuerende, vt * duę MAR. personæ vna sit causa? Nimirùm personæ * duarum personarũ coniungi non possunt, alioquin verum esset Sabellij dogma.

Si me patienter & æquo animo auscultaueris, me P. reuerende facilè intelliges. Nã IOAN.

vnicam

Universidad de Deusto
Biblioteca

vnicam causam, vnicúmve principium, patrem in diuinis esse profitemur, filij quidē per generationem, spiritus autem per processionem. Porrò, quoniam pater in generando filio sine tempore spiritum simul producit, idcirco filius ex patre accipit esse, ac simul spiritum sanctum producere, non ex sese, sed ab illo, à quo etiā habet esse. Qua quidem ratione (vt suprà diximus) pater præcipuè simpliciterq; sancti spiritus causa est. Non igitur in diuinis duo principia sunt, propterea quia quæcunque filius habet, ad patrem referuntur.

MAR. De his hactenùs. Nunc ad secundā partem veniamus. Liber (inquis) vester incorruptus est, nostri verò ex eo mendosi creduntur esse, quòd non conuenit credere magnum Basilium in sancti spiritus theologia dubitasse, ac verbo FORSAN, vsum fuisse, dicētem, Forsan pietatis ratio tradit. Ipsi autem tibi respondemus, hanc magnā Basilij sententiam non fuisse, neq; aliquos sanctos id literis mandasse, quod Eunomius proferebat, sanctum videlicet spiritū ordine dignitateq; tertiū esse, vt ex ipsius Basilij verbis apparet: Sanctorum, inquit, simulat conseruare doctrinam. Et infrà: Qui verò illi sancti sint, & in quibus sermonibus doctrinam fecerunt, non potest dicere: Fueritne vnquam homo sic audax, qui diuinorum dogmatum innouationes induceret? nullos profectò sanctos Eunomius poterat citare, qui talem sententiam habuissent. Nam magnum Athanasium nequaquam sanctum esse credebat, & ante ipsum neminem sanctum doctorem fuisse constat, qui illam sententiam habuisset. Neque igitur Eunomius ostendere poterat, eam fuisse sanctorum doctrinam, neq; ipsam Basilius suscepisse videtur. Porrò quoniā Eunomius scripturæ sacræ potuis-

Matt. 28. c set inniti, in qua Seruator noster inquit: Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritussancti: ex quibus verbis quisquam forsan credere posset, sanctum spiritum ordine ac dignitate tertiū esse, idcirco magnus Basilius id disputationis causā suscipiens, ac ex hypothesi sumens, inquit, sanctum spiritum dignitate secundum esse à filio, forsan pietatis ratio tradit: pietatis quidem rationem appellans eam, quam ex sancto Euangelio habemus, ita vt hoc modo Magnum Basilium exponētes, credere debeamus ipsum in hoc hęsitasse, an ratione pietatis, hoc est, ex sacra scriptura haberetur, sanctum spiritum dignitate quoq; tertium esse: propterea inquit, cur enim necesse est, & si dignitate & ordine tertius est, natura quoq; ipsum tertium esse? ita & illud FORSAN, ad id debeat referri, quod ex sacra scriptura non clarè patet, sanctum videlicet spiritum dignitate tertium esse. Ne aūt quisquam credet, sanctum spiritū ex eo dignitate tertium esse, quòd ordine tertius est, ideo magnus idem Basilius (vt in nostro libro benè scriptum est) post angelorum exēplum inquit: Sic profectò & spiritussanctus dignitate quidē & ordine secundus est, vt aiunt: accepimus enim ipsum tertium à patre & filio numeratum, & reliqua. Cui soli Euangelicæ authoritati, patres amplissimi, Eunomius innitebatur, quandoquidem sanctorum aliam non habebat, qua suam sententiam tueretur. Quod quidē Euangelicū dictum Basilius (vt sæpenumerò dictū est) dans Eunomio eo modo interpretandum, verbo FORSAN vsus fuit, acsi sic dicere voluisset: Eunomius Euangelio forsan inniti-tur, quod forsan dicit sanctum spiritum dignitate tertium esse: non tamen indè consequitur, ipsum natura quoq; tertium esse. Qui quidem Basilius, cùm vocaret in dubium, an sanctusspiritus dignitate tertius sit, idcirco in eodē ipso sermone sic inquit: non tamen alienæ ipsum esse naturæ indè consequitur, quanquàm concedendū non sit. Quæ quidem particula, QVANQVAM CONCEDENDVM NON SIT, in vestro libro nequaquam habetur. Non igitur magno Basilio dedecori vel turpitudini creditur esse, si in eo sermone, quem non affirmans, sed ex hypothesi sumens, verbo FORSAN, protulerit. Sic ergo Basilium, nostris libris, qui quamplurimi sunt, acquiescentes, exponimus ac intelligimus.

Vt veritas libri nostri, ac simul vestrorū IOAN. falsitas appareat, P. amplis. fieriq; nō potest, vt aliqua ratione ex vestris huiusmodi libris veritas habeatur, tres omnes Basilij in Eunomium libros, secūdum Ambrosij expositionem, diligenter examinaui: ex quo quidem benè cognoui, in quibúsnam differamus. Quæ dum explico, attendite, obsecro. In nostro quidem lib. scriptū est ita: Dignitate nanq; ipsum secūdum à filio, cū ab ipso esse habeat, & ab ipso accipiat, & annunciet nobis, & omnino ab illa causā dependeat, pietatis ratio tradit: natura verò tertia vti, & reliqua. In vestro aūt ita: dignitate nāq; ipsum secundū esse à filio, forsan pietatis ratio tradit, natura verò tertia vti, & cætera, vbi multorum verborū defectus patet clarissimè. Præterea Basilius volens probare, spiritum ita sese habere ad filium, quemadmodùm filius ad patrē, his verbis vtitur: Nam quemadmodùm filius, ordine quidē à patre secundus est, quoniā ab illo: & dignitate, quoniā origo atq; causa essendi pater ipsi est, & quoniā per ipsum accessus & deductio ad Deū patrē: natura verò nullo modo secundus, quoniam in vtroq; vna est deitas: ita videlicet & sanctusspiritus, & si dignitate & ordine secūdus à filio est, nō tamē verisimiliter alienæ ipsum esse naturæ indè consequitur. Hæc in nostro volumine. In quibus quidem verbis nulla est ambiguitas vel cōditio, sed simplex ac mera cōparatio vel similitudo. Vos tamen his verbis hoc additis, QVANQVAM CONCEDENDVM NON EST: & facitis, vt argumentum & ratio tanti viri, sit ambigua & cōditionalis. Sed est alia quoq; magna nostrorum codicum dissonantia. Nā magnus ipse Basilius, post angelorum ac siderum exemplum, « eandem veram, simplicem, ac sine ambiguitate aliquáve cōditione, certā cōclusionem infert, sanctū spiritum dignitate & ordine tertium esse, quā quidem pietatis ratiōe, cui inniti maximè videtur, demonstrat. Accepimus eñ (inquit) tertium à patre & filio numeratū, cùm ipse Dñs in traditione salutaris baptismatis ordinē tradiderit his verbis: Euntes, docete omnes gentes, baptizātes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Quæ sanè verba Basilius pietatis vocat rationē. Quibus verbis opinionem suam (vt dictū est suprà) fulciens, sanctū spiritum dignitate & ordine tertiū esse ostendit, quæ omnia sequentium cum præcedētibus nexu valdè cōsonant. Nā angelorū exēplum pro vero ac absoluto sumens, sic ex eo argumentatur: Quemadmodùm angelorū alius princeps, alius subditus, & tamen oēs angeli natura sunt, & in dignitate quædā diuersitas, in natura verò cōmunitas est, sic profectò & spiritus sanctus, &c. In quo quidē argumento, quod in priori appositione videt accipere, id simplex, absolutū, definitū, ac sine aliqua cōditione: ergo necesse est, vt id quod ex eo cōsequitur, certum & nō ambiguum sit, quēadmodùm ex nostri codicis lectione habetur. At in vestro vero hoc, VT AIVNT, additū est, ita vt magnus Basilius non ex certa scientia, verùm dubitanter eam sententiā habuisse videat. Videre videor, P. A. verba Basilij, vt in vestro nostroq; codice scripta sunt, memoriter repetisse. Verùm, si qua in parte defecerint, eam tu reuerende pater explana, quandoquidem mihi videtur, nō alijs in Basilij verbis nos differre. Vt autem veritas magis pateat, in exponendis ipsis patienter constanterq; persistamus. Nam in ipsis vertitur magnus Basilius in Eunomiū disputat, quæ quidē verba si essent ambigua, nil prorsus ostendere possent. Quæro igitur ex te, reuerende pater, id quod sessione proxima et me petisti, vtrùm ex hac Basilij authoritate sentias, magnum Basilium credidisse aliquos sanctos fuisse, qui credidissent, iisque mandassent, sanctum spiritum ordine dignitateque tertium esse, nécne?

Equidem pater reuerende, neq; Basiliū id sensisse, neq; ipsum credidisse, hāc fuisse sanctorum sententiam, neq; deniq; assensum fuisse Eunomio, proferenti sentētiam ipsam à sanctis sibi fuisse traditam, censeo, vt ex ipsius Basilij verbis apparet.

Vt magnum Basilium, pater reuerende, hoc sacrum cōcilium intelligat optimè, ab initio tertij in Eunomiū libri, vsq; ad eam partem, CVR ENIM NECESSE EST: omnia verba Basilij repetens, ipsum explanabo, quandoquidem ipse non pauca prętersisti. Vix tandē (inquit) blasphemijs in vnigenitum saturatus, ad spiritum sanctū transijt, totique suæ consentanea voluntati de ipso etiā disserit: id est, cùm nil à sanctis habuisset. Deinde verba Eunomij repetit. Cùm verò (inquit) hæc nobis de vnigenito sufficiant, reliquum est, vt de paracleto quoq; dicamus. Nec opiniones nō exquisitas multorum sequemur, sed sanctorū in omnibus doctrinam conseruabimus, à quibus cùm dignitate ac ordine tertium ipsum didicerimus, tertium quoque natura esse credidimus. Hæc Eunomius. In quo quidem sermone magnus Basilius tria verba in primis notare videtur. Primum illud, nec opiniones non exquisitas multorum sequemur. Secundum illud, sed sanctorū in omnibus doctrinam cōseruabimus. Postremū illud, à quibus cùm dignitate ac ordine, & reliqua. Quibus omnibus eodem ordine contradicit, ita dicens: Quod igitur non putat oportere in simplici ac syncera fide multorum permanere, sed artificiosis quibusdam ac cauillatorijs rationibus ad id, quod sibi videtur, veritatem rursus commutare. Eunomium igitur repræhendit, quòd multorum fidem despicere videbatur, qua spiritum sanctum glorificarent. Ex quibus quidem verbis apparet, Eunomium benè nouisse, quinam hi fuerint, qui eam de spiritu sancto opinionem habuerint: quos tamen Eunomius nihili faciens, sanctorum simulat conseruare doctrinam, & tacet eos, (inquit Basilius) quemadmodùm in sermonibus suis de filio fecerat. Et infrà: Qui verò illi sancti sint, & in quibus sermonibus. Et paulò infrà: Cur eñ necesse est, & reliqua. Quæro igitur ex te, reuerende pater, an ipse magnus Basilius multorum illorū sententiam nouerit, quos Eunomius sectari noluerat? & an artificiosa & cauillatoria Eunomij sciuerit argumenta, quibus veritatē euertere cupiebat? Credo equidem, Patres amplissimi, Basilio hæc omnia explorata fuisse, necnon quinā hi sancti fuerint, quos Eunomius proferre non poterat.

Eunomius, pater reuerende, multorum opinionem de sancto spiritu eam esse intelligebat, quam multitudo Christianorum ex traditione baptismatis salutaris concepérat. Ex eo enim quòd sanctus spiritus cū patre & filio disponitur atque numeratur, piè quoq; Christiani crediderant, spiritum sanctum eiusdem esse naturæ.

Benè igit Athanasius, ac cęteri sentiebāt? Ipsi

Universidad de Deusto
Biblioteca

MAR. Ipsi etiam credebant cum pluribus.

IOAN. Eunomij autem artificiosos ac sophisticos sermones, quos putas fuisse?

MAR. Quia multorum ipernebat opinionem, quodq; sanctorum doctrinā simulabat seruare, quos nequaquam proferre, nominareq; potuisset, (nullos enim tales fuisse credendum) quòd deniq; sanctum spiritū ordine dignitateq; tertium esse concedens, ipsum natura quoq; tertium esse, artificioseque cauillatorieque ratiocinabatur. Quam quidem conclusionē Basilius volens euertere, dat, non tamen concedit Eunomio, spiritum ordine dignitateque tertium esse, probans, non tamen ex eo necesse esse, vt natura quoq; tertius sit. Patet ergo, Eunomij rationes artificiosas fuisse, quibus concludere ostendereq; nitebatur, id quod ex ipsis necessariò non potuisset inferre.

IOAN. Eunomius, P. A. sanctū spiritum ordine ac dignitate tertium esse, à sanctis accepisse profitebatur, ratus, ex eo simpliciter ac sine cōtrouersia cōcludere posse, ipsum natura tertium esse. Necesse enim fuerat ei ad cōclusionē ipsam probandā, argumento saltē sophistico, apparēterq; vero vti, quod quidem fuisse creditur, tam quod à sanctis accepisse dicebat. Idcirco Basilius inquit, Sanctorum simulat cōseruare doctrinā: nō aūt dicit, artificiosas & cauillatorias rationes accepit. Patet igitur, Eunomium ex præcedenti vero, cōclusionem suā ostendere voluisse, ac ipsam verā esse putasse. Quod quidem Eunomij argumentū si benè perceperitis, dubio procul vobis patebit, ipsum cōclusionē eam inferre voluisse. Cum sanctis autem illis, qui sanctum spiritum ordine ac dignitate tertium esse proferrent, ipse Basilius sentiebat, quorum sententia Eunomio nequaquā opitulabatur, vt ex ea cōclusionem suam posset inferre, sanctum videlicet spiritum natura quoq; tertium esse. Quandoquidē sancti, tametsi noti fuerint, quoniam tamen eorum sententia ad Eunomij rem neutiquam facere videretur, idcirco is Eunomius ipsos (vt inquit Basilius) nominare non audebat, quos multos esse dicēs, opiniones eorū non exquisitas appellabat, qui sancti sanctum spiritum ordine ac dignitate tertium esse profitebātur, quos tamen Eunomius paruifaciebat, & nulli alij sancti fuerant, quos verè posset citare. Propterea Basilius inquit: Qui verò illi sancti sint, & in quibus sermonibus doctrinā fecerunt, non potest dicere. Quibus quidem Basilij verbis, pater Ephesie, falsò videris adduci, vt credas ipsum Basilium neutiquā credidisse, sanctum spiritū ordine ac dignitate tertium esse, nec illos vnquam sanctos huiusmodi sententiam habuisse, cùm si qui fuissent, eos (inquis) Eunomius citauisset. At ipsi dicim⁹, nōullos sanctos nostros ante ipsum fuisse, qui cùm eius opinionis fuerint, spiritus sancti quoque processionem credebant: Eunomium autem Arrianorū secta inuolutum, cum ipsis sanctis sentire noluisse. Nunc redeo ad proximum meum sermonem, ad quem etiam respondisti. In quo quidē Eunomij verba repetij, vt vos, patres amplissimi, rem nostram meliùs intelligeretis. Magnum dicebā Basilium volentem Eunomio cōtradicere, suam primò cōclusionem simpliciter posuisse, ac ipsam deinde (vt ex nostri codicis lectione videtur) duabus rationibus demōstrasse: altera, quòd quemadmodùm filius se habet ad patrem, ita etiam spiritus ad filium: altera verò, angelorum exemplo, quippe qui verus ratiocinandi modus existit, vt ex propositionibus veris, simplicibus ac absolutis, veræ, simplices & absolutæ, conclusiones inferantur: quandoquidem canon certus ac nō fallax in dialectica est, vt ex propositionibus veris, falsum inferri non possit. Cùm igitur vera & nō ambigua magnus Basilius proposuerit, conclusionē etiam veram necessariò intulit. Differt autem nihil, siue illa fuerint argumenta, siue authoritates: sacra nanq; scriptura & authoritates sanctorum, verorum argumētorum vim habent. Ex vestri verò libri lectione duo nō parua incommoda sequi videntur. nam ex propositionibus veris falsa cōclusio sequitur, & ex ambigua Basilij propositione, vera, non autem ambigua, conclusio habetur. Quod dubio procul fieri non potest: nam necessaria cōclusio, ex dubia propositione nequaquàm consequitur. Dispice igitur obsecro, pater reuerende, quibus in tenebris versere, in hac ista tua persistens sententia. Nam ex his duabus rationibus patet, librum vestrum in hac parte mendosum & corruptum esse.

Non equidem arbitror, patres amplissimi, necessarium esse, vt ex simplici ac absoluta oratione conclusio simplex & absoluta semper sequatur: quinimmò fieri posse existimo, vt quippiam verū simpliciter sit, id tamen quod ex eo infertur, non verum simpliciter, sed ex hypothesi ac alicuius positione verum existat. Quēadmodùm magnus Basilius ratiocinari videtur, qui angelorum exemplis, quæ vera simpliciter sunt, non necessarium esse, diuersam ipsos naturam habere, demonstrat, & si alius quidem princeps, alius verò subditus (vt inquit Basilius) sit: quippe qui positis angelorum exemplis, datoque sanctum spiritum ordine ac dignitate tertium esse, quod Eunomius ab Euangelio habere profitebatur, non tamen necessarium esse demōstrat, spiritum natura quoque tertium esse. Non igitur verum est, vt ex simpliciter absoluteq; veris, id, quod concluditur, tale sit.

Vt me meliùs intelligas, reuerende pater, hoc exemplum do tibi: Homo currit, ergo

ergo mouetur. In quo quidem argumento necesse est intelligere, non solùm hominē simpliciter currere, verùm etiam ex conditione, vt si homo currit, moueatur.

MAR. Non ita se habet. His dictis sessio fuit dimissa, sancta iubente synodo, vt die Martis frequens iterum conueniret.

DIE MARTIS XVII. MENSIS Martij, sessio 23. Florentiæ.

MAR. NOstra quidem religio, patres amplissimi, non ab hominibus, neq; per homines initium habuit, confirmataque fuit, verùm ab ipso domino Iesu Christo, quem discipulis suis clarè & apertè locutum fuisse credimus: idcirco verbis ambiguis & obscuris postpositis, (licèt ea etiam accuratè cōsiderata, à nobis magis, quàm cōtra nos faciant) eò nostram transferamus orationem, vndè rerum omnium canonem nos habere oportet. Porrò autem credendum est, magnum Basilium nec cōtra Christum Dominum & eius discipulos, nec ipsorum posteriores, nec sibijpsi dissona scripsisse, memoriæq; prodidisse, vt pluribus eiusdē Basilij verbis vobis probauimus, ac DEI benignitate, à quo dicendi facultatem habemus, probabimus. Age igitur laudemus discipulum à præceptore, ac seruum à domino, & eundē ipsum Basilium in suis sermonibus, nō à Domino discrepasse, verùm ipsum secutum fuisse, probemus. In primis quidem Deus & verbum, ac primus theologus & theologorū omnium doctor, cùm extremo sermone discipulis suis illa theologiæ secreta proderet, dixit: Cùm autem venerit paracletus, quem ego mittā vobis à patre, spiritum veritatis, qui à patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. In quo quidem sermone, cùm de tribus personis mentio fit, tribus etiam verbis vtitur, singulis videlicet ad personam singulā referendis. Nam de spiritu sancto protulit illud: Cùm aūt venerit paracletus: de seipso loquens, Quem ego mittam vobis à patre: de solo autem patre, Qui à patre procedit. Per illud enim, Cùm venerit, maximam spiritus libertatem ac facultatem ostēdit: per illud verò, Quem ego mittam vobis à patre, suam & patris beneuolentiam erga spiritum sancti præsentiam, apparitionemque demōstrauit: per illud autem, Qui à patre procedit, patrem spiritus causam esse patefecit. Prō quarum duabus primis partibus Gregorius theologus in sermone de sancto spiritu, quem in festo Pentecostes habuit, inquit: Venientem quidem vt liberū, missum verò non vt ἀντίθεον, hoc est, contrarium Deum. Quoniam enim pater iam diu prænotus fuerat, ac deinde filius, postremò verò spiritus sanctus apparuit: ne quisquam amplius crederet, ipsum alterius existentem naturæ ac voluntatis, aduersus Deum venisse, idcirco à patre & filio mitti dicitur, ita vt illa missio, ipsorū beneuolentiam (vt est suprà dictū) significet. Item in alio de sancto spiritu sermone theologus idē inquit: Mittitur quidem œconomicè, venit autem sua sponte: sancti spiritus apparitionem, ob generis humani commodum, œconomiam appellans. Ergo quemadmodū verbū mittere, ad patrem simul & filium refertur: venire verò, ad spiritum: (solus enim spiritus venit, minimeq; necesse est intelligere, personam aliam cum ipso venisse vel venire) ita quoq; credendū est, verbū PROCEDERE, ad patrem ita referri, vt ex ipso solo, nō aūt ex filio, ꝓcessio fieri intelligatur. Cur etem de sancto spiritu loquens nōs, eum ex se & patre mitti protulit? de processione verò faciens mentionem, non à nobis dixit, vel ex me patreq; procedere, verùm, qui à patre procedit? Quoniā igitur spiritus sancti processio, patris propria est: idcirco necesse nō est, vt filius in ea intelligatur, cuius quidem rei testis est sæpè nominat⁹ Gregorius, qui de diuinarum personarum proprietatibus loquens, inquit: Propterea nostris in terminis stantes, ingenitum & genitum, & quòd ex patre procedit, proferimus, vt ipse Deus & verbum dicit. Siquidē igitur sancti spiritus proprium est, non quidem simpliciter, sed ex patre procedere: proprium verò cum eo, cuius est ꝓprium, necessariò conuertibile est, ac eidem æquale: necesse est, has enunciationes veras esse: Quod sanctus spiritus est, id ex patre ꝓcedit: & quod ex patre procedit, id sanctus spiritus est: ita vt si quid aliud esset, quod ex alio quoque procederet, id spiritus sanctus nō sit: quod palàm est secundum veram rationem conuersionis. Fieri ergo nō potest, cùm sanctus spiritus ex patre procedere dicitur, vt ex filioq; subintelligatur procedere, quam quidem firmissimam rationē, ex nostri seruatoris verbis, necnō ex nostro theologo habuimus. Nūc ad ipsius nostri seruatoris discipulum, & arcanorum eius participem, & cælestem hominem, ac vas electionis Paulum veniamus: quidq; ipse de sancto spiritu ac eius essentia scripserit ad Corinthios, accuratè cōsideremus. Nos autem (inquit) non spiritum mundi accepimus, sed spiritum qui ex * Deo. Ne autem quispiam crederet Paulum ex filio quoq; subintellexisse, perbeati Ioānis theologi doctrinam inspiciat, eandē ipsam Pauli theologiam dilucidantem, ea videlicet ex parte, qua, semper virgine D E I genitrice Maria fauente, magno ac admiratiōe digno Gregorio arcana theologiæ aperuit, vt beatus Gregorius Nyssenus in eius vita testatur. qui quidem sanctus Ioannes inquit: Vnus spiritus sanctus ex DEO essentiam habens, ac per filium manifestatus hominibus, & reliqua.

1. Cor. 2. c

* for. * Deo est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vndè clarum esse videtur, fieri non posse, verbum, EX FILIOQVE, subintelligi: nã huic orationi, EX DEO ESSENTIAM HABENS, nõ illud statim subiunxisset, AC PER FILIVM MANIFESTATVS HOMINIBVS: qua quidem particula demõstrauit, soli patri proprium esse, vt ex ipso sanctus spiritus esse habeat: filio autem, vt per ipsum mortalibus appareat. Audientes ergo spiritum ex Deo esse, non est necesse, quinimmò fieri nõ potest, VT EX FILIOQVE subintelligant: quãdoquidem hæ duæ orationes, sanctum spiritũ ex Deo essentiam habere, ac per filium manifestari, diuersa significant. Hoc enim filio, illud verò patri, dubio procul ascribitur. Quæ omnia ex literis sacris habentur. Porrò autem Dionysius Pauli discipulus, ac eiusdem secretorum & mysteriorum particeps, quidnam in hoc sentiat, videamus: quippe qui in capitulo, quod inscribitur, Quæ sit vnitio & discretio in diuinis, inqt: Est autem discretio in supersubstãtialibus theologijs, non quam dixi tantùm, quòd secũdum ipsam vnitionem immixtè & incõfusè collocatur vnaquæq; principalium personarum, sed quòd ea, quæ sunt supersubstãtialis deiformitatis, non conuertuntur ad se inuicèm. Solus autem fons supersubstantialis deitatis est pater. Siquidem igitur solus fons supersubstãtialis deitatis est pater, qua quidem ratione à filio & spiritu seiungitur: (loquitur autem de perfecta diuinarum personarum disiunctione) sequitur, vt neque filius neq; spiritus cum patre, quatenùs fons est, cõmunicet: alioquin in personis ipsis confusio, non autem seiunctio esset. Propterea (inquit) neq; cõiuncta destruere, neq; subiuncta confundere licet. Fontis autem ratio nullo pacto refertur ad filium, ob idque sancti spiritus causa filius esse nõ potest: nam à supersubstãtiali diuinitatis fonte spiritus sanct* scaturit. Siquidẽ igitur solus pater diuinitatis fons est, quo quidẽ à filio sanctoq; spiritu segregatur, sequitur, vt solus etiam mittens spiritum sit. Vndè sequitur, vt vestrum dogma ex talis tantiq; doctoris sententia, nõ solùm nequaq̃ probetur, verùm etiã clarissimè refellatur ac reprobetur. Quam quidẽ sententiã magnus etiam Athanasius in sermone, qui de æterna filij sanctiq; spiritus essentia inscribitur, ita testat: Disiungimur (inquit) ab ijs, qui Iudæos secuti, cùm Deũ de Deo negant, vt Christianorũ fidẽ euertant, Deum vnũ vt Iudæi profitentur: non quòd solus ingenitus ac solus diuinitatis *est pater, verùm q̃ sine filio, ac sine fructu viuentis verbi existit. Vbi doctor etiã ipse, patrem solum ingenitũ, ac solũ fontẽ diuinitatis testat. Vt aũt fieri non potest, vt esse ingenitũ, alicui personarum cõmunicetur: ita etiã fieri non potest, vt fons diuinitatis cum filio cõmunicetur. Vndè sequitur, vt filius non sit fons, neq; cõsequenter sancti spiritus causa. Eccè P. A. q̃ clarè sancti doctores in hac veritate conueniant. Sed vniuersalium quoq; conciliorum sententias, eandẽ ipsam veritatẽ testantes, in medium proferã. Nam primũ Nicenum ad hæsitantem quendam philosophum pro Leontio Cæsareen̄ præsule scripsit ita: Suscipe vnã patris diuinitatẽ, filium ineffabiliter generantis, nec non filij ex eo geniti, sanctique spiritus, qui ex ipso patre procedit, quique filij proprius est, secundum Paulũ Apostolum, qui, si quis spiritum, inquit, Christi nõ habet, is nõ est eius. Quæ quidẽ verba P. A. perpendenda sunt, ac ipsius sacræ synodi mens accuratè cõsideranda, quę de spiritus sancti theologia loquens, videlicet vndè prodeat, & diuinitatis causam habeat, EX PATRE protulit: ne quis forsan putaret, præcessionẽ ad filium debere referri, de quo paulò antè fecerat mentionem.

Statutum ordinẽ mihi, pater reuerende, pręterire videris: quandoquidem inter nos cõuenit, vt de parte in partem, & de argumento in argumentum progrediamur.

Non equidem ordinem statutum, P. reuerende, peruerto, dum studeo fortissimis argumentis ostendere, nostrum magni Basilij librum non esse mendosum, neq; Basilium ipsum sibijpsi contradixisse.

Superiori sessiõe, patres amplissimi, beatissimi patris nostri, necnõ Imperatoris serenissimi iussu conuenimus, vt de parte in partem, ac de argumento in argumentum pgrederemur: idcirco à Magni Basilij sermone, quem pro Pentecostes celebritate literis mandauit, proximę nostrę orationis exordiũ sumpsimus, in qua tametsi forsan multus visus fuerim, nunquam tamen à ppositio sermo noster defluxit, sed in veritatem inuestigandam vehementer incubuit, quam deinde assecutus, statim ad alteram ipsius Basilij authoritatem in tertio contra Eunomium libro veni: in qua quidem exponenda, lõga etiam vsus fui oratione, nihilominùs à propositio nunquam sermonem meum diuerti. Volenti nanque mihi eam sentẽtiã patefacere, necesse fuit, ipsam clarè exponere, fideliterq; interpretari, quãquam tamen (vt suprà dixi) ab eius verbis discessi, qua in re mihi videor assecutus fuisse, vt ex præcedentium verborum Basilij expositione, sequentia reddita fuerint clariora. Post hæc argumenta duo validissima protuli, quibus mihi videor probasse, verbum illud FORSAN, neutiquam stare posse, in qua quidem disputatione pro magnitudine rei breuior esse non potui. Siquidem igitur reue. P. ordinẽ eundem seruare voluisses, profectò contra meã eiusmodi expositionem & argumenta primò dixisses. At puto cõtigisse, vt argumẽta mea ita tibi valida visa fuerint, vt ipsa nõ potẽs destrue-

re, ad aliam materiam veneris: quod mihi profectò vehementer placeret, si etiam tu idẽ affirmares. Porrò si ea fugere declinareq; cupiebas, saltem ad Athanasij authoritatem venire debebas, quam post Basilium attuli, quæ quidem nõ minùs, ac ipsius Basilij authoritas, ad rem nostram spectare videtur, P. R. postpositis his, ac nullo (vt dictum est) ordine seruato, alias de sanctis spiritus pcessione quæris authoritates, perinde ac ille, de quibus agimus, in sancto Euãgelio fundatæ nõ sint. Num illa Basilij sententia ex his Euangelij verbis, De meo accipiet, & annunciabit vobis, nõ dependet? num in ratione pietatis ac veritatis, quã in traditione baptismatis seruator noster ptulerat, benè fundata non existit? Immò si diligenter P. R. prospexeris, quod in XV. Ioannis Euangeliorum capite dicitur, qui à patre procedit, id in subsequenti capite, quonam pacto intelligi debeat, ab eodem Ioanne expositum clarè reperies, vbi dicit: Omnia quæcunque habet pater, mea sunt: propterea dixi, quia de meo accipiet, & annunciabit vobis. Siquidem igitur & authoritates ipsæ, quas citaui, & argumẽta nostra ex sacra scriptura sunt, magnum profectò inconueniens esset, & huic sacro cõcilio nõ mediocri dedecori, si postpositis ipsis, ac nulla per vos ad argumenta nostra responsione habita, ad eas veniremus authoritates, quas modò protulisti. At longè aliter mihi mens est. Nam sis in dicendo multus, vt lubet: quandoquidem nõ ego, sed serenissimus Imperator tibi legem imponere potest: ego tamẽ disputationis normam & ordinem semper seruabo, ita vt nunquam huic tuæ orationi respondeam, nisi tu P. R. seruato nostræ disputationis ordine, (vt suprà dictum est) nobis priùs responderis. Quod quidem agẽdum est tibi, si nolis tẽpus vanè conterere. A te igitur vehemẽter contendo, vt ad argumenta nostra respondeas, ex quibus magni Basilij mentẽ dubio procul percipies, nisi aliter sanctissimus dñs noster iusserit. Sed tertię synodi authoritatem, quam etiam S. Cyrillus citauit, quãq; memini aliãs ad propositum protulisse, iterum repetam. Sanctorum (inquit) patrum professionem rebus in omnibus cõsectantes, quam in ipsis, spiritu sancto loquente, habuerant, necnon mentem ipsorum diligenter inuestigantes, veritatem pferimus. Qui quidem canon, P. A. nobis debet seruari, ac ita sanctorum authoritates citare debemus, vt constanter ac diligenter ipsarum veritatem inuestigemus.

Disputationis ordinem, P. A. vt inter nos conuenit, dubio procul seruauimus. Porrò, quoniam in exponendis nonnullis magni Basilij verbis proximam superioremq; sententiam (vt nostis) frustrà cõtriuimus, ideo ne in ipsis verbis semper versando, ac dicẽdo & respondendo, disputatio nostra fiat infinita, maius operæprecium nobis est visum, non obscuris, ambiguis, & mendosis libris, verùm sancta scriptura, & sanctorum sententijs ab omnibus Christianis cõcessis atque receptis, nostram causam agere. Nam eadem semper repetentes, nil vnquam pfecerimus, cùm præsertim illud verbũ FORSAN, non nostris libris additum fuisse, clarissimè probauerimus. Ne autem (vt paulò antè dictum est) in eis cõtinuò versaremur, alias authoritates, quàm maximè Basilio consonantes, in medium proferre voluimus, vt etiam ex ipsis appareat, nostros libros nõ esse mendosos: quibus deinde repetitis, dialecticè ac suo loco, fauente Deo, respondere poteritis.

Si patris Ephesij perorationem, præst. P. audire expectauissetis, vestris etiam argumentis respondissetis: sed quoniam vos semper dicere vultis, nobis verò nunquàm opportunitas daẽ dicendi, idcirco pater Ephesius data occasione, rationes suas nunc intendit afferre. IMP.

Ergo redeamus vndè sumus digressi. Primam sanctã generalem synodum, P. A. dicebamus, pro Leontio Cæsareen̄ antistite ad quendã hæsitantẽ philosophum ita scripsisse: Suscipe vnam patris diuinitatem, & reliqua. Vbi scitu dignum est, sanctũ ipsum concilium illud EX PATRE protulisse, ne quisquam crederet, verbum EX IPSO, ad filium quoq; referri: quandoquidem de eo quoq; fecerat mentionẽ, ac si sic ptulisset, non ex filio, sed ex patre spiritum sanctum pcedere. Quã etiã ob causam illud quoq; subiunxerat, QVIQVE FILII PROPRIVS EST: perinde ac si dixisset, tametsi spiritus ex filio nõ procedat, non tamen est alienus ab ipso, quãdoquidẽ cõsubstãtiales existunt. Ad quã quidẽ intelligentiã Paulus dixisse creditur, si quis spiritũ Christi nõ habet, is non est eius, vt B. etiã Cyrillus Theodorito respõdens, à quo quidẽ incusabatur, se credere spiritum sanctũ ex filioq̃; procedere, inquit: Quanuis S. spiritus ex Deo & patre procedat, nõ tamen alienus à filio est. Sed de his aliãs, si dabit opportunitas, accuratius cõsiderabimus. Quibus quidẽ cum sanctis patribus ac sancta synodo magnus etiã Basilius cõuenit, quippe q. 18. ca. ad Amphilochium inquit: Spiritus Christi dicitur, vt eius pprius secundũ naturã, hoc est, vt cõsubstãtialis: quem si Basilius credidisset ex filio accipere esse, nõ ipsum, vt eius pprium secundum naturã, verùm vt procedentem, & ex ipso habentẽ esse, ac annunciantem, dixisset, quæ sanè verba magis cõsequi viderentur. Qui etiã magnus Basilius in sermone contra Sabelliũ & Eunomiũ inquit: Eqdẽ spm̃ cũ patre, nõ aũt ipsum patrẽ esse noui: necnõ ipsum cum filio accipi, nõ autẽ filiũ nuncupatũ: & pprietatẽ eius ad patrẽ

Rom. 8. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

intelligo,quando quidé ex patre ꝓcedit:ad filium verò,qñquidé illud audio,si quis spi
Rom.8.b ritū Christi nó habet,is nó est eius.Inspicite,obsecro,P.A.hæc verba, q̄ eius ac aliorū sanctorū patrū dictis cósona sint.Ad patrē, inquit,quādoquidé ex patre ꝓcedit: ad fi
Ibidem. lium verò,quoniā Apost. dicit: Si quis spiritum Christi nó habet,is nó est eius,i.simpliciter,quia secundū eius naturā proprius est,(vt paulò suprà dictū fuit) nó autē quia ex ipso ꝓcedit. Quid clarius, quid dilucidius hac tanti viri sententia poterit esse? Dispicite,obsecro, P.A.pro canone sola veritate vtentes, an ei fuisset conueniens talia verba memoriæ tradere, si S. spiritū credidisset ex filioq; ꝓcedere.hęc ex prima sancta generali synodo habemus:quibus profectò consona magnus idē Basilius sensisse videt,quæ q̄dē synodꝰ in suo symbolo seruatoris verbis innitens, qbꝰ in baptismatis traditione fuerat vsus,S.spiritū ita cū patre filioq; disposuit, vt post patris filijq; theologiā,sermonē suū ad illū trāstulerit.Cuius deinde spiritusāncti theologiā altera generalis synodus exponere, quaq; ratione cōtra S.spiritus inimicos cū patre filioq; disponeret, dilucidare volens,protulit. Et in S.sanctum nām & viuificantē, qui ex patre procedit, qui cū patre & filio simul adorat, & cōglorificatur. Vbi sanctorū illorum intelligentia nobis diligētissimè perpendenda est,vtpotè qui primā illā S.spiritus theologiam,necnó eiusdē cum patre filioq; dispositionē declarauerint,ac eiusdem diuersam erga patrē & filiū proprietatē docuerint,ac si sic dixissent:Et in spiritum sanctū, qui ita cū patre filioq; disponitur,vt ab illo ꝓcedere, simul verò cū filio adorari ac cōglorificari credat, quādoquidē cōsubstantialis eiusdēq; dignitatis cū eis existit. Nam si sancta synodus ipsa, S.spiritū credidisset ex patre filioq; ꝓcedere: cur,cùm de vtroque simul fecerat mentionē, nō ita protulisset, Qui ex patre filioq; ꝓcedit, quiq; cū ipsis simul adorat & cōglorificatur? Nā cū quippiā ad duo refertur, pśertim si ab eis vt à causis dependeat, id ita in oratione solemus disponere, vt vtrāq; causam primo ꝓferamus,deinde cōmuni ambobus vtamur verbo, quēadmodū hæc duo verba, SIMVL ADORATVR ET CONGLORIFICATVR,causam vtrāq; significāt. Siquidé igitur S.synodus ad declarādam S. spiritus causam, nullā de filio mentionē fecerat, volens aūt consubstantialitatē eius ostendere,filij quoq; meminerat:sequit,ipsam synodū nó credidisse,spiritūsanctū ex filioq; ꝓcedere,quādoquidé filiū neutiq̄ tacuisset, cū idcirco ea ꝓtulerit oīa, vt Nicenum symbolū clarius redderet. an aūt talis Niceni symboli declaratio absolutissima sit,non autē (vt dicitis) imperfecta, ita vt synodus illa causam vnā tacuerit, ex eo facere possumus cōiectura, quòd nulli posteriori synodo declaratione ipsam magis illustrare,vel illud EX FILIOQ; symbolo apponere visum fuerit,sed potius posteriores synodi ꝓhibuerint,ne cui liceret ipsi symbolo quippiā addere,acsi vestrū hoc dogma tūc vobis futurū esse, diuinasent. Cuius quidē secundæ synodi defensor,& acerrimus propugnator,necnó eiusdem symboli, quo nos vtimur (vt fertur) compositor & cōscriptor magnus Gregorius,qui posteà ob eius theologiam, in qua ꝑclarissimus fuerat,Theologus fuit cognominatus,in sermone,qui inscribitur,de natiuitate ex Aegypto, dicit: Omnia, quæ pater habet, sunt etiā filij, excepta causalitate. Vbi patrem à filio causalitate seiungit, quēadmodùm Dionysius * fonte. Siquidé igitur filius in hoc differt à patre, ꝙ nó est causa:luce clariùs sequitur, vt neq; mittés, neq; spiritusſancti causa sit. Hæc ille clarissimus doctor palàm ꝓfessus fuit.Sed tertia quoq; synodus eandē ipsam sententiā habuit, ac re ipsa firmauit:qppe quę Nestoriano symbolo recitato, per quēdam Charisiū sacerdotem allato,in quo quidem cōtinebatur, spiritumſanctū nó esse filium,neq; per filiū essentiā habere, theologiā ipsam suscepe-
rit,inueniens eam sanctis patribus cōuenire,ac sacræ scripturæ cōsonā esse,ita vt neq; opinionē ipsam antiquauerit, neq; Nestorium pro eo damnauerit,tametsi Nestorianum symbolum simpliciter reprobauerit, decernens ita: Si qui symbolum illud crediderint vel docuerint, quod Charisius in medium ꝓtulit ac recitauit, in quo de vnigeniti filij Dei incarnatione,hoc est,de turpibus & obscœnis Nestorianis dogmatibꝰ, mentio fit,huius sanctę & œcumenicę synodi sententiæ subiaceant, vbi patet, P.Amodi sententiæ subiaceant, vbi patet, P.Am, synodum ipsam Nestorianum de Dei filij incarnatione dogma,non autē Nestorij de filio nequaq̄ procedere, quam quidē sententiā prima Nicena synodus habuit,ipsam deinde tertia suscepit & approbauit.Porrò autē Cyrillus cōtra Nestorium pro S.spiritus ꝓcessione literis mirum in modum intuebens, nōnullis aliquā dedit ansam,vt ab eis incusaretur,qꝺ sanctum spiritum crederet à filio essentiā habere. Vndè euenit, vt Theodoritus cōtra Cyrillum inuectus, ex Orientalium patrum sententia scripserit ita: Siquidé sanctum spiritum idcirco proprium filij nouerant, quòd vnius naturæ sunt,ac ex patre procedit:id etiam ipsi profitemur, ac vt piam vocem suscipimus. Sin autem, quòd ex filio vel per filium procedit,illum tanquam blasphemum impiumq; refellimus, credentes Domino, qui dixit spiritum veritatis, qui ex patre procedit, necnon apostolo proferenti, vos autē non

spiritum mūdi accepistis, sed spiritum qui ex Deo & patre. Cui deinde inuectiuę Cyrillus,literis ad quēdam Euoptium antistitem scriptis, respondit,dicēs se à Theodorito incusari, sibiq; pro ipsius Theodoriti odio in se,ac eiusdem erga Nestoriū benevolentia,plurimùm detrahi. Decretum(inquit) accepi,quo de tua pietate certus sum factus,quod quidé dicitur factum esse cōtra eos,qui Theodoritum Cyri, quem τὸ λόγιον appellari dicebat, anathemate notant.Quod cū accepissem,Deo gratias egi, ac psalmum illū decantaui:Dñe,libera ꝙ animam meam à labijs iniquis & à lingua dolosa:qñquidem mihi videor vbiq; detrahi, ac multis de causis incusari,eius præsertim opinionis,pro qua me blasphemū appellat. Cyrillus ergo nó eius sententiæ fuerat, de qua Theodoritus ipsum incusabat, verùm ipsam tenebat opinionē,cui quoq; Theodoritus assentiebat,dicens ipsam vt piā vocem suscipere,sanctum videlicet spiritū filij proprium esse,i.eius connaturalē, ex patre verò procedentē,quemadmodùm Cyrillus ipse accusationi suæ respōdens, affirmat.Quāuis (inquit) spiritus sanctus ex patre procedat,nó tñ alienus à filio est, vtpotè qui patris habeat omnia. Vndè patet, P. amp.Cyrillum ipsum ea in parte cū Theodorito cōuenire,quā ipse Theodoritus dicebat,vt piam vocē suscipere. Facta deinde Cyrilli cū patribus Orientalibus pace, Cyrillus ipse ad Ioannē Antiochenum presulem eadem de re scripsit,vbi etiā de spiritus sancti processione,necnon de symbolo nō mutando mentiōem fecit,dicens: Nequaq̄ Niceni symbolū ab aliquo immutet, nullā nobis vel alijs mortalibus facultatem concedentes, vt aliquā eius dictiōem mutare, vel vnam syllabam præterire valeāt. Huius enim sententiæ recordamur, Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui,vtpotè qui non ex sese,verū Dei patris spiritu * affecti,loquerētur, qui ex eo procedit,non aūt alienus à filio secundum substantiæ rationē existit. Ex quibus etiam patet,in quonā Cyrillus cum Theodorito conueniret:nam orationē * tuam bipartitā fuisse videtur.In prima nanq; protulit partē,qui ex patre procedit:in altera verò,non aūt alienus à filio secundum substantiæ rationē existit,quemadmodùm etiam Theodoritus ipse(vt est suprà dictum)profitebatur,quas deinde Cyrilli literas Theodoritus vnà cū Orientalibus patrib* suscepit, ac laudē agnoscēs Cyrilli de sanctospū theologiā,opinioni suæ scripturęq; sacræ cōsonē esse,ad eundē Ioannem scripsit ita:Quæ modò nobis Cyrillus scripsit, euangelica honestate fulta sunt. Deū enim perfectum & hominē,nām nostrum Iesum Christum appellat,sanctum aūt spiritum nó ex filio, vel per filiū essentiā habere,verùm ex patre procedere,dicēs ipsum filij proprium esse. Qua quidē veritate perspecta, quā Cyrillus ipse suis literis tradidit,balbutientium linguarum medicū, ac dissonantium vocū ad harmoniā moderatorē laudauimus. Videte,obsecro,P.amp. quibus in rebus Theodoritus cum Orientalibus patribus cōueniebat,asserens spiritumsanctū haud ex filio vel per filiū essentiam habere,verùm ex patre procedere,ac filij proprū, i. consubstantialē existere.An aūt ij patres sic senserint,Cyrillis ipse testatur,qui eadē de re ad eundē ipsum Ioannē scripsit ita: Vestris vocibus intellectis,cognitoq;, vos vnū Dñm, vnam fidē,vnum deniq; baptisma credere, Deum oīm seruatorem glorificauimus,magno gaudio affecti,ꝙ à Deo spiratis literis, necnon sanctorum patrum decretis,nostra simul & vestra ecclesia consonā fidem habeat.In sua verò expositiōe super Lucā, sic inquit:quemadmodùm dignus,à manu nó separatus existens, ab ipsa dependet, ac ei inhęret natura:ita quoq; spiritussanctus filio cōsubstantialiter cōiungi credit,quanuis ex deo patre procedat. Acsi sic dicere voluisset:Spūs quāuis ex filio nó procedat, nec ab ipso essentiam habeat, sed ex patre, vnius tñ naturæ sunt,& cum ipso in eadem natura dispōnit. Quibus quidé fortissimis argumentis,patres præst. probatum est,nos neq; à sacra scriptura,neq; à sanctorum patrum & doctorū nostrorum traditionibus aliena sentire,neq; vllum nostrorū dogmatum nobis diuinitùs traditorū mutasse, vel coinquinasse,neq; quicquam eis * addidisse, vel ab ipsis abstulisse. quapropter rogamus vos,pro mutua nostra benevolentia velitis nobiscum,necnó cum sanctis patribus cōuenire, nó permittentes,vt hoc dogma vestrum ab Ecclesijs suscipiatur, cùm ea quæ celebramus,satisfaciant, vt omnes eadem credentes ac profitentes,vnanimes & concordes,patrem & filium ac sanctum spiritū glorificem*, cui cōuenit oīs honor & gloria in secula seculorū,Amen. ¶ Cōueniens est,vt ad extremā quoq; ꝓuincialis oratione respōdeas: qñquidem, quicquid tibi libuit,protulisti. ¶ Illud Basilij, FORSAN, quod in nostro libro scriptū est,pater sanctiss.absq; aliqua ipius Basilij nota, modo quo demōstrauimus,cōueniens esse videt, vestris friuolis argumentis nequaq̄ acquiescentes,quibus nostrum librum mendosum,vestrum aūt incorruptum ac verū esse, conati fuistis ostēdere:ad quæ quidē argumenta,si semper eadē repetentes, respōdere vellemus,oratio nostra (vt suprà dixim*) infinita fieret. Omissis igitur his, nil amplius habemus,nec volumus proferre,q̄ quod sæpissimè diximus,librum nostrum nō esse mēdosum,quēadmodū vetustas eiꝰ, & magna similiū librorū copia,necnó sequentiū

SVM. PON.

MAR.

Universidad de Deusto
Biblioteca

verborum cum præcedẽtibus nexus (vt est supradictum) testatur. Et de his hactenùs.

IOAN. Quoniam pater Ephesie, extremũ meũ sermonem nõ benè memoria tenere videris, idcirco vt serenissimo Imperatori, qui tibi iussit, vt meis omnibus argumentis respondeas, satisfacere valeas, partem tãtùm vnam ipsarum repetam, simulq; tuã responsionem ea tantum in parte, q̃ aliqua indiget consideratione, dissoluã: quin etiam si corã Imperatore mitissimo nobis promiseris veritati, quam tibi probauero, acquiescere, quæcũq; modò in mediũ protulisti, maiori studio euertã. Nam initio dixisti, nos omissis istiusmodi libris, qui nobis ambigui videtur esse, ad fundamentũ (hoc est, ad scripturam sacrã) venire debere. MIHI aũt, P.R. ciusmodi differendi modus inutilis esse videtur, ac à doctoribus improbatus, qui mẽtem authoris inspicientes, ac consequentia cum p̃cedentibus verbis eius conferentes, verũ à falso solent discernere: quos quidẽ doctores & sapientes, ipsi etiam in hoc negocio imitari debem⁹ plurimùm. In primis igitur hoc tibi repetam argumentum: dixi equidẽ, stante illo FORSAN, quod est verbũ ambiguum, duo maxima sequi incõmoda: primũ, vt ex illo angelorum exemplo, q̃ vera necessariaq; propositio est, necessitatẽ ex sacra scriptura sumens, ambigua conclusio sequeret: quod quidem magnum inconueniens esset. Hoc enim Magnus Basilius vtitur argumento: Si angelorũ alij secũdi, alij verò ordine dignitateq; tertij sunt, eos tñ natura quoq; tertios esse non est necesse: idem etiam de diuinis personis, i. de sancto spiritu, (de eo nanq; loquitur) affirmamus. Ex quo quidẽ exemplo simpliciter, ac sine hypothesi sumpto, conclusionẽ verã & sine aliqua dubitatione infert, sanctum videlicet spiritũ, & si ordine ac dignitate tertius sit, natura tñ tertium non esse. Ad quam illationem & cõsequentiã veram esse ꝓbandam, hoc tibi exẽplo sessione proxima vsus sum: Si homo currit, ergo mouet. Sed aliud etiam exemplũ magis ad propositũ spectãs afferam, quo B. Auguſt. xv. lib. de Trin. MAGNUM Basilium imitatus, vsus fuit, dicens: A quo autẽ habet filius vt sit Deus, ab illo habet vtiq;, vt de illo procedat spiritus sanctus. Quod quidem argumentũ hypotheticũ est, in quo nil prorsus ponit esse, neq; quicquam ex eo consequitur vel cõcludit, nisi alia propositio ex sacra scriptura sumatur, q̃ dubio procul subintelligitur, hoc est, filium habere à patre, quæcunq; pater habeat. Ex qua profectò propositione ab euangelio sumpta, necessariò hæc infertur cõclusio, filium ex patre habere, vt etiam ex se spiritum mittat. Quo quidẽ argumentandi genere (vt paulò antè dictum est) Augustinus vtit, ita vt argumentũ, quod hypotheticum fuerat, euangelica propositiõe sumpta, nõ ampliùs hypotheticum, sed necessarium factum sit. Quomodò Basilius etiam ratiocinatur: Ita se habent (inquit) diuinæ personæ, sicut angeli. Siquidẽ quãuis alij secũdi, alij aũt ordine ac dignitate tertij sint, non tñ necesse sit, vt natura quoq; tertij existant: quod argumentum hypotheticũ esse videtur. Deinde verò ponens angelos ita necessariò se habere, sine vlla conditione concludit, idem quoq; de diuinis personis credendũ esse: alioquin indoctissimus oim Basilius Magnus fuisset, si ex p̃cedentibus concludere voluisset id, quod ex sacra scriptura necessariò pateat: Vt ergo de angelis, ita quoq; de spiritu sancto credendũ est.

Non equidem protuli, P.R. neque huius sententiæ sum, libros nostros ambiguos esse, verùm ne in hoc semper versaremur, id cõtendentibus vobis concessi, tametsi certus sim libros vestros mẽdosos esse, nec ad Basilij mentẽ spectantes, ex eo faciens cõiecturã, ꝙ huic nostro libro mille alij sint similimi, qui Constantinopoli extãt: quod equidem probare recipio tibi, si cæteris in controuersijs nostris cõuenerimus. Porrò vltimæ vestræ orationi respondeo, nil mirũ esse, si Magnus ille Basili⁹ ex aliquo ꝙ vero dato, licèt ambiguum fuerit, quicquã probauerit, vt nos ipsi Ferrariæ fecimus, proferentes, tametsi vestrũ dogma forsan sit verum, haud tñ necesse esse, ipsum apponere symbolo. Sic ergo Basilius ratiocinabatur: Posito, non tñ concesso, (huic enim opinioni, vt multis argumentis probauimus, cõtradixit) sanctũ spiritũ ordine ac dignitate tertium esse, minimè tñ necesse est, ipsum natura quoq; tertium esse: q̃ quidem figura ἀντιπαράστασιν ab oratoribus appellatur. angelorũ (inquit) alius princeps, alius subditus, & tñ omnes angeli natura sunt, & stellarum stellæ præstat in gloria, & natura stellarum omnium vna, & mansiones multæ apud patrem, i. dignitatũ diuersitates, glorificatorũ verò natura vna. Non igitur ex propositionibus veris, ambiguam (vt inquis) infert conclusionẽ, sed ex ambiguo, sumpto tamẽ pro vero, necessariũ quoddã cõcludit. Miror autẽ, P. R. te virum doctissimũ latuisse, nos ex nõnullis ex hypotheſi ꝓ veris sumptis veritatẽ necessariò demonstrare posse.

Quamplurima, pater Ephesie, non autẽ ad propositum pertinentia, mihi protulisse videris. Nam sessione proxima necessariam & admirabilem quæstionem in mediũ protulimus: tu verò, infecta re, ad alias quæstiunculas venisti. Aut igitur ad propositum redeamus, & quæstionem illam ad exitum perducamus, quẽadmodùm Imperator mi-tissimus iussit, vt vna priùs habita cõclusione, ad aliã veniamus. Aut nobis da manus, fassus nil ampliùs in hac causa habere quod proferas. Quod quidẽ si feceris, gratias tibi magnas habebimus. Vt ergo magis veritas

tas eluceſcat, ad propositum redeas. Nam prolixam orationem, quam modò corã tot ampliſſimis auditoribus habuisti, (ſpiritu ſancto fauente) facilè dissoluere possum, necnon simul ostẽdere, authoritates, quas attulisti, magis ad nostram, q̃ ad vestrã rem facere. Sed velim, vt ipse priùs respõdeas ad propositum. ¶ Non equidem cuncta, quæ dicta sunt, benè memoria teneo. Satis tamen mihi dictum esse videtur.

IOAN. Ea tibi, P.R. libentiſſimè repetam, quorũ non recordaris. Nostra quidem oratio ad Magnum Basilium fluxit, qui cõtra Eunomium 3. libro demõstrauit, vt quemadmodum inter angelos & stellas ac mãsiones in domo patris, ordo quidam dignitatis absq; ullo tamen ipsorum naturæ discretione creditur esse, ita etiam in diuinis personis sit.

MAR. Ergo ex rebus creatis, ac rerum creatarũ exemplis, res diuinas ostendere vis?

IOAN. Quid ni? Exempla nanque creata res increatas declarant, quandoquidem incomprehensibiles sunt, ita vt vix intelligi possint, & non nisi rebus humanis, ac aliarum rerum exemplis figurantur.

MAR. At magnus Basilius nõ ita sensisse videtur. Cur enim (inquit) necesse est, si dignitate ac ordine tertius est spiritus, ipsum natura quoque tertium esse? id est, posito, non tamen concesso, sanctum spiritum dignitate ac ordine tertium esse, non tamen ex eo sequitur, ipsum natura quoq; tertiũ esse? vt ipsi quoq; Ferrariæ dicebamus, posito, dogma vestrũ verum ac pium esse, non tamen licere, ipsum symbolo addi. MAGNUS ergo Basilius neutiquam profitetur sanctũ spiritum ex filio esse habere, vel ordine ac dignitate tertium esse, quandoquidem ex his Eunomius inferebat spiritum sanctum natura quoque tertium esse.

Credi non potest, Pater ampliſſime, magnum illum doctorẽ contra dialectices artem scriptitasse. Nõne hoc argumentum à dialecticis est acceptum: Quicunq; currit, mouetur: ergo mouetur, si currit? quò quidem argumẽtandi modo Basilius (vt suprà dictum est) vtitur. Porrò quoniam, pater Ephesie, ampliſſimos hos auditores magnã theologiã docere voluisti, idcirco, ne fortè ignores, quidnam ipsi de consubstantiali Trinitate sentiamus, de hoc tibi pauca dicam. Nos quidem, qui Apostolicam sedem fectamur, patrem vnicam filij sanctij; Spiritus causam ꝓfitemur esse, quæ planè nostra fides atque religio, ab illo primo Apostolorũ præconio hucusq; meridiana luce clarior est, & sermo nñ ad Apostolorum principem habitus non præterijt, nec vllo vnq̃ tẽpore prẽteribit, nec portæ inferi adversus nostram ipsam fidẽ prẽualebũt. Vnde meritò euenit, vt cæterę Christianorum Ecclesię huic Romanæ, vt maximo fundamẽto ꝓfidei, fulciantur, qñquidem pia est, ac hęreticorũ linguam, ne malũ loquatur, comprimit, credẽs firmissimè nõ duas causas vel principia, verùm principiũ vel causam vnicam in diuinis ꝓsonis esse: ac simul anathemate notans eos, q̃ duas causas, duóve principia in ipsis ꝓsonis diuinis esse crediderint. Quibus ita pactis, sessio fuit dimissa, & hic sermo Græcis perplacuit, ita vt nõ mediocri gaudio fuerint affecti, ꝙ Latini patrẽ vnicam esse filij sanctij; Spiritus causam, nõ aũt duas, fuerint professi. Paucos verò post dies, antistites Græci patriarchę domũ frequẽtantes cõuenerunt, vbi serenissimus Imperator orationẽ hãc habuit:

IMP. Nõ equidem patres sancti nostræ professionis ad Italiã solus author fui, neq; primus ego, sed Imperator pater meus negociũ hoc priùs fuit aggressus: quippe, qui cũ esset in Isthmo Eudomono, Ioannẽ huiusce rei causã ad Italiã miserit. Cuius quidẽ mei patris Imperatoris ingeniũ, prudentiã & consiliũ nostis, vtpotè qui non solùm in philosophia ꝓclarus, verumetiam in exponendis Ecclesiæ dogmatibus subtilissimus fuerit: apud quẽ ille etiã Euthymius patriarcha & magnus Theologus, ac omni virtute ꝓditus fuit. Qui duo tanti, talesq; viri, non solùm primi rem hanc excogitãrunt, verũetiam, vt ipsa conficeretur, vehementer conati fuere. At temporũ angustijs impediti, totum negociũ conficiendũ mihi reliquerunt: quod dubio ꝓcul meliùs ipse tractaui. Nam vt hęc synod⁹ sancta celebraretur, nõ imprudẽtibus vobis, ac magno sumptu meo, triremes ad exorandum summũ pontificem ad Italiã misi, quo deinde vos, meo sanctij; patriarchæ iussu, frequentes æquo aĩo conuenistis, nil tñ post longum tempus profecimus. Recordamini, patres, recordamini, quanto in impiorũ discrimine nostrã domũ dereliquerimus, cui quidem si quid acciderit incõmodi, proh dolor videre videor, maiorẽ fore nostri ꝓsequutionem & calamitatem, illa q̃ Diocletiani & Maximiani temporib⁹ facta fuerit, quã cõstat acerrimam fuisse. Operæprecium igitur est, vt omissa disputatiõe ac cõtentione, pacis remediũ excogitem⁹, quod equidẽ existimo per vos stare. Doctor nanq; Ioãnes in synodo palàm ꝓtulit, Latinos firmiter credere, Deum patrẽ, vnicam filij sanctij; Spiritus causam esse, duo verò principia, duásve causas in cõsubstantiali Trinitate professentes execrari: quã Latinorũ sententiã literis traditã habui, vt his diligenter ꝓspectis, nostræ cõiunctionis modum inueniatis. Hæc Imperator. Græcis aũt, quidnam agendum esset, inter se cõsulentibus, de sancti Maximi literis ad Mariniũ presbyterũ Cyprium scriptis, mẽtio facta fuit in hac forma: Ex synodalib⁹ ꝓsentis sanctissimi summi põtificis actib⁹, duo tãtùm ex tot capitibus hi, q erãt in Basilea, suscepant: in quorũ altero habetur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

betur, ſanctum Spiritum ex filioq; procedere, in altero verò, Chriſtum Dñm abſq; originali peccato, hominem natum fuiſſe. Et ad primum illud caput probandũ, Romanorum patrum ſententias, necnon Cyrilli ſuper Ioannem expoſitionem attulerant, non ad demonſtrandum filiũ ſpiritus cauſam, quandoquidem ipſi quoq; patrem ſolum filij ſanctiq; ſpiritus cauſam eſſe cognouerant, illius quidem ſecundum generationé, huius autem ſecundum proceſſionem: verùm vt per eum quoq; ſpiritũ ſanctum procedere declararent, ac ea ratione conſubſtantialitatem & immutabilitatem ipſorum oſtenderent. Quibus literis lectis, ac Latinorum ſcripturis poſtpoſitis, animũ ſuum ad cõtemplandas ipſas Græci cõuerterunt, oés vnanimes, proferẽdum fore, vt cum Latinis cõiungerẽtur, ſi literæ ipſæ ab eis quoq; ſuſciperentur. Tum Imperator, toto Græcorum cõuentu ipſoq; patriarcha volente, nũcios ad ſummũ pontificẽ miſit, vt ipſum interrogarent, an is quoq; cũ Latinorũ cõuentu ſancti Maximi literas ſuſcipere, ac ipſis acquieſcere vellet. Cui pontifex ſummus reſpõdit, Græcos ſeſſione proxima plurimũ dixiſſe, nobisq; ꝓmiſiſſe, altera ſeſſione ſe ſuas aures ꝓſtaturos. Aliter ergo ſieri nõ poſſe, niſi priùs ſeſſióe vocata, Latini reſpõdeant, quæ cùm Imperator audiſſet, iuſſit vt iterũ ſeſſio haberẽt. qua qdẽ cõuocata, abſente Marco Epheſio & heraclieñ antiſtitib⁹, Ioãnes fuit ita loquutus:

¶Die Sabbati 21. menſis Martij, ſeſſio 24. Florentiæ.

IOAN. VElim, P. amp. patrẽ Epheſium hic adeſſe, vt ſuorũ argumẽtorum diſſolutionem audiat. At quoniam (vt creditur) victus abeſt, ideo ad vos meã orationẽ habebo. Ergo vos, obſecro, me attẽtè audiatis. ¶ Nil in ꝓſentia dicturi ſumus, quandoquidẽ non ad diſputandũ, verùm vt vobis gratũ faceremus, & ne ſeſſiones negligere videremur, conuenimus. propterea q; pater Epheſius nobiſcum noluit conuenire. Vobis ergo neutiquam reſpondebitur.

IMP.

IOAN. Ex duabus propoſitis quæſtionibus, P. amp. neutram ad cõcluſionẽ perduximus, tametſi Magni Baſilij authoritates clariſſimæ ſint, quibus patet, Spiritum ſanctum à filio, quẽadmodum etiam à patre, habere eſſe: necnon ipſi profeſſi fuerimus, patrem vnicam filij ſanctiq; Spiritus cauſam eſſe, ita tñ, vt filius ſanctum ipſum ſpiritũ à patre ꝓcipuè mittat. Quibus quidẽ Baſilij authoritatibus quoniam pater Epheſius reſpondere noluerit, idcirco poſtpoſitis his, eius tantùm extremo ſermoni reſpõdebo, ab ipſo ſeruatore noſtro Ieſu Chriſto ſumẽs exordiũ, quẽadmodum is pater Epheſius fecit. Nam ſeruator noſter inquit: Cùm venerit paracletus, quem ego mittã vobis à patre, ſpiritum veritatis, qui à patre proce-

Ioan. 15. d

dit: vbi verbum MITTAM, quid aliud, obſecro, ſignificat, q̃ quod ex aliquo mittitur? qui verò quippiam mittit, is ſuũ mittere videtur, & id quod mittitur, ex ipſo dicitur eſſe, vt ſi ꝓfectus ꝓuinciæ quicquã fecerit, is non ex ſe, verùm Imperatoris iuſſu id feciſſe videtur. Ita etiam filius, qui cùm in generatione à conſubſtantiali patre ſpiritum ſanctum acceꝑiſſet, eãdem & paternam ſanctam habens, cũdem ſpiritum mittere creditur, non tñ, vt pater, ꝓcipuè: quãdoquidẽ pater ipſe, radix & fons diuinitatis exiſtit, qui cùm ſumma ſubſtãtia & hypoſtaſi indiuiſibilis ſit, à ſubſtantia & hypoſtaſi indiſtinctè percipitur, propterea quòd nõ re, ſed ſola ratione, paterna hypoſtaſis à ſubſtantia ſua ſeiungitur: pater igitur ſubſtantialis hypoſtaſis eſt, filiumq; ſubſtantialis hypoſtaſis generatur, ita tñ, vt duæ hypoſtaſes vnus Deus ac vnica ſit natura, cum qua ſanctus Spiritus ſimul & indiſtinctè cognoſcitur. Qui cùm neq; pater, neq; filius, neq; relatiuorum aliquid ſit, tñ vt ſpiritus, ad ſpirantẽ refertur. Porrò quoniam apud ſacram ſcripturam ſpiritus patris ac filij eſt, ſequitur, vt ambo ſimul ſpiritum ſpirent. Præterea filius ſecũdum diuinitatem ad patrẽ reſpiciens, dixit: Ego & pater vnum ſumus: &, Ioan. 10. a Ego in patre, & pater in me eſt: &, Qui vidit Ioan. 14. b me, vidit & patrem meum. Duabus igitur perſonis vnica poteſtas ſpirãs & mittẽs exiſtit, q̃ q̃uis vnica miſſio & cauſa ſit, à patre tñ (vt dictum eſt ſuprà) ꝓcipuè creditur eſſe, à quo filius eandem ipſam facultatẽ habens, vnà cum patre principium vnicũ eſt, non tñ perſonarum confuſione. Pater em, genitus, ita vt inter eos, ſecundũ cauſam & cauſatũ ordo quidã exiſtat: ſanctus aũt Spiritus ad patrẽ filiumq; diſponitur, ne quædã indiſpoſitio vel confuſio in diuinis perſonis exiſtat. Siquidẽ igitur, cùm pater filiũ generet, cum ipſo ſubſtantiã ſuam cõmunicat, quatenùs ei cõmunicabilis ſit, & filius ſic acceptã, Spirituſanctũ cõmunicat, quatenùs ipſi quoq; communicari poſſit, vnica ſemp ipſa ſubſtantia exiſtẽte, qua quidẽ ille genereſ, hic verò ꝓcedat: ſequit, patrem vnicũ principiũ & cauſam eſſe, ſanctumq; ſpm ex vtroq; ꝓcedere. Præterea dictum à ſanctis patribus eſt, ſanctum ſpm per filium natura ꝓcedere: vndè ſequit, Spm ipſum ex patre filioq; procedere, q̃quidem PER ſignificat, ſequenti ſeſſione tibi non minùs ſubpoſitio, vt EX ꝓpoſitio, hac in re ſignificare videſ, vt Leonis, Gregorij papæ, Ambroſij, Hieronymi, Auguſtini, ac aliorũ multorũ doctorum authoritatibus clariſſimè patet. Quas cùm Ioannes in mediũ protuliſſet, & perlegiſſet, ſeſſio fuit dimiſſa decreto ipſius ſynodi, vt ad diẽ Martis ꝓximũ cõueniret.

Die Martis 24. menſis Martij, ſeſſio 25. Florentiæ.

Neſcio

NEſcio equidem, Pa. amp. cur pater Epheſius in ſeſſionem venire noluerit, quẽ profectò vellẽ adeſſe, vt noſtram ad argumẽta ſua reſponſionem audiret. Porrò quoniam abeſt, vos obſecro, me, dum Orientalium ſanctorũ ſententias affero, attentè (vt hucuſq; feciſtis) audiatis. Magnus ille Baſilius inquit: Quemadmodùm filius ordine quidẽ à patre ſecũdus eſt, pater enim in baptiſmatis traditione primus diſponitur, dicẽte dño: Baptizantes in nomine patris, & filij, & Spiritus ſancti: necnõ filius dignitate ſecundus eſt, vtpotè qui ſit ex patre, nõ aũt pater ex filio, licèt in natura æquales eſſe credantur, ego enim & pater (inquit Dñs) vnum ſumus: ita quoq; ſpiritus ſanctus ordine quidẽ ſecundus à filio, in eadẽ baptiſmatis traditione diſponitur: item etiã dignitate, nam Spiritus filij dicitur, quãdoq; à filio mittitur. Scriptũ eſt enim: Miſit Deus Spiritum filij ſui in corda noſtra. Non aũté filius ſancti ſpiritus dicitur, natura verò patri & filio æqualis exiſtit. Quorum em vna eſt operatio, ipſorũ etiã vna eſt natura. Hęc Baſilius. Sed magnus etiam Epiphanius in medium veniat. Siquidẽ (inquit) creditur Chriſtus ex Deo eſſe, vt Deus de Deo, ſic etiã ſanctus ſpũs ex ambobus eſſe credẽdũ eſt. Quẽadmodũ em nemo nouit patrẽ niſi filius, ita dicere audeo, nemo filiũ niſi ſpiritus, qui ex ambobus procedit. Magnus aũt Cyrillus inquit: Spiritus ex filio ita ꝓfluit, quẽadmodũ etiam ex patre. Didymus verò ſapientiſſimus & magnus Athanaſius, ita dicit: Siquidẽ ſpũs ex patre procedit, & de meo accipiet, & annunciabit vobis, ſequit, vt ex patre filioq; ſit. Has & plures alias ſanctorũ ſentẽtias Ioannes in mediũ ꝓtulit, ꝑſertim binas Cyrilli literas, quarum alteræ incipiũt, Gaudeant cęli: alteræ verò, ſeruatore noſtro Ieſu Chriſto. necnõ quaſdã Nicenæ ſynodi authoritates, clariſſimè demonſtrãtes ſanctũ ſpiritũ ex filioq; ꝓcedere. Rhutenus aũt ꝓſul ꝓ cæcis dixit

Ioan. 4. a

Ioan. 16. c

Ioan. 15. c

RHVT.

¶ Qui ſolus vel in ſtadio currit, vel aliud ſubit certamen, victor dubio procul euadit. Non aliter, P. R. qui nemine cõtradicente ſermocinatur & diſputat, facilimè vincit, vt tibi cuenit. Qui cùm plurima theologia ſueris vſus, ac ſubtiliſſimam orationem habueris, ſi tibi nõ reſponderimus, vicſſe videbere. Sed quoniã iam adueſperaſcit, ſequenti ſeſſione tibi non minùs ſubtiliter, clareq; reſpondebitur.

Hos libros nobis mutuò date, vt horum ſanctorum dictis diligenter conſideratis, vobis bene reſpondere poſſimus.

Quæcunq; diximus ſereniſſime Imperator, à noſtris ſcribis literis tradita ſunt. Aut igitur ab eis exſcripta inter vos cõtemplandi, aut ſi vobis cõmodius fuerit, ad diui Franciſci templũ, prope quod habitas, nos

PAPA.

Summus deinde pontifex patriarchę rogatu ſeſſiones æquo animo diſtulit, vt inter ſe Græci priuatim conſulerent.

RHVT.

Facto autem in patriarchæ domo Græcorum cõuentu, Rhutenus verba plurima fecit, operæprecium eſſe demonſtrans, æquo animo cum Latinis coniungi, paceq; inita domum redire, potiùs q̃ infecta re, ac abſq; ratione turpiter à ſynodo diſcedere.

BES.

Tum Beſſarion Rhuteni ſermonem excipiens, ſubtiliſſimè ac magna dicendi arte ſententiam eius confirmauit.

DOSITH.

Cõtrà Doſitheus Monembaſieñ: Num, inquit, dogma noſtrum debemus prodere? Malo equidem mortem obire, quàm cùm Latinis ſentire.

RHVT.

Cui Rhutenus: Nec ipſi, inquit, Latini fieri volumus. Verùm ſi patet ſpiritũ ex filio procedere, quemadmodùm Græci doctores ac Latini ſimul teſtantur, cur non eſt pium, vt ſanctos noſtros ſequentes, cũ Romana Eccleſia coniungamur?

HERAC.

Tum Heraclieñ: Nũ, inquit, occidẽtales doctores ſanctis noſtris doctorib⁹, ac ſynodorũ patribus plures ſunt? qui quidẽ ſancti noſtri, Spiritũ ſanctũ ex patre, non aũtẽ ex filio procedere, literis mandauerunt.

EPHE.

Quem ſermonẽ Epheſius excipiẽs, prolixam habuit orationem. in peroratiõe aũt protulit Latinos hæreticos, nedũ ſchiſmaticos, eſſe, idq; Orientalem Eccleſiam toleraſſe, quòd genus ipſorũ maius ac fortius eſſet, propterea q; Græcos tot annos ab eis diſiunctos eſſe, quòd hæretici ſunt. Dicebat igitur, ſe cum Latinis neutiquam debere coniungi, priùs quàm additionem illam à ſymbolo prorſus auferant.

BES.

Tum Beſſarion: Proferentes igitur, inquit, ſanctum ſpiritum ex filioque procedere, hæretici ſunt?

RPHE.

Epheſio verò, Quid ni, reſpondente:

BES.

Beſſarion exclamauit, dicẽs: Deus miſereatur: ergo ſancti, qui hanc ſententiã tradidere, hæretici fuerant? Muta fiant labia doloſa, quæ loquũtur aduerſus iuſtum iniquitatem. Nónne clarè vidiſtis, Occidẽtales ac Orientales doctores ſanctos in hoc neutiquam diſcrepare? quãdoquidẽ idem ſanctus ſpiritus omnibus ſanctis æqualiter fuerat loquutus. Conferamus ipſorũ ſcripta, vt maximam eorundem conueniẽtiam clariùs videamus.

Pſalm. 30.

Epheſio deinde proferenti, Quis nouit an libri eorum mendoſi ſint, reſpondit:

RPHE.

Quis, obſecro, tam temerè dicere audebit,

BES.

Universidad de Deusto
Biblioteca

audebit,tot Latinorum ſermones,tot euãgeliorum expoſitiones, abſolutam deniq; de ſpiritu ſancto theologiam, ſimul oẽm mendoſam & corruptam eſſe?quam quidé ſi veluti mendoſam è libris velimus tollere,tãtùm papyrus alba in tot voluminibus remanebit. Tum Græcorum conuentus in duas partes diuiſus fuit.nam altera pacem cum Latinis vehemẽter deſiderabat, altera verò diſſidij authoribus fauens, ab ea mirum in modum abhorrebat. Cui quoq; parti,Græcorum nobilium & laicorũ plurimi vehementer fauebant.ſingulis tamen diebus frequentes abſq; Latinis cõueniebant,vt quidnam agerent,Latinisve reſpõderent,inter ſe conſulerent.

Patriarcha Feria verò quarta maioris hebdomadæ, iterum congregati,à patriarcha fuerunt interrogati,an aliud dicere vellent.

Herac. Reſpondente autem Heraclienſi, ſe diuinorum agendorum cauſa conueniſſe:

Mityl. Mityleneñ præſul dixit: Quinimmo, domine, aut ſanctos ipſos ipſi ſequentes cum Latinis pacem conficiamus, aut infecta re,diſcedamus. Sed ſcire velim, an magnum Maximum velitis ſuſcipere. Quibus omnibus annuentibus,protulit magni maximi fuiſſe ſententiam, ſanctum ſpiritum ſubſtantialiter quidem ex patre,ineffabiliter verò per filium procedere.

Beſſa. Tum Beſſarion ipſam Maximi ſententiã quàm plurimis ſanctorum authoritatibus, præſertim Magni Tharaſij, longa illuſtrauit oratione.

Patriarcha Patriarcha verò illas ipſas ſanctorũ ſentẽtias exſcribi iuſſit,vt accuratiùs viſis, cõuentu ſequenti communi omnium ſentẽtia,concluſio fieret.Poſtridiè autem Rhu-

Nũcij Græcorum. tenum & Nicenum, necnon duos cruciferos,& magnum bibliothecariũ, ac magnum Eccleſiaſten, nuncios ad ſummum pontificem Græci miſerunt,qui ei nunciarent,ſe nolle ampliùs cum Latinis diſſerere:quãdoquidem diſputatio nil aliud præter contentionem maximam parit,necnon ipſi Latini in reſpondendo nunquàm deficiũt,ita vt infinita fieret diſputatio, ſi cum ipſis vellent contendere. In infinito verò verſari,magnum incommodum eſſe:idcirco ſe modum aliũ coniunctionis vehemẽter deſiderare,quam quidé vellẽt à Latinis

for. * ſe p cognoſcere,quandoquidé Græci *pro viribus dixiſſe,necnon paterno dogmati ſuo à ſeptem ſynodis tradito,acquieſcere dicũt.

PAPA. Quibus quidem nuncijs pontifex ſummus reſpõdit, putare ſe Græcos nõ inſcios eſſe, quonam ſtudio, quo labore, quanto deniq; ſumptu,hoc in negocium incubuerit,& adhuc incumbat, eos tamen ſemper negligentes fuiſſe,quodq; peiùs eſſe videtur,ad diſputãdum nobiſcum, vt inter nos conuenit,ipſis curæ nõ eſſe:idcirco ſe velle,vt ſereniſſ.Imp.fraterq; ſuus patriarcha, totaq; oriẽtalis Eccleſia, vnam ex his quatuor conditionibus eligant, vt vel Latinorum ex literis ſacris demonſtratiõibus habitis acquieſcant,ita vt profiteantur in poſterum,Spiritum ex patre filioq; procedere:quod quanuis luce clariùs demonſtratum ſit,ſe*tum velle,ſi adhuc Græci dubitapt,magis patefacere,vt ipſis meliùs ſatisfiat:vel hi,ſi quas alias authoritates habeãt, quibus poſſint inniti,eas in medium proferãt:vel ſi fortioribus argumẽtis probare poſſunt,dogma ſuũ magis pium eſſe,in certamen deſcendant:vel deniq; ſeſſione vocata,ſolenniq; Miſſa celebrata,quiſq; Græcorum ſimul & Latinorum iuratus, liberis ſuffragijs ſuam ſententiam dicat,ita vt,quę ſententia pluribus conſtaret ſuffragijs, ea ſuſcipiatur: nam iuſiurandum inter Chriſtianos non mediocriter valet. for.ꝫ

Quæ cùm Græcorum conuentui allata GRAECI per nuncios ipſos fuiſſent, oẽs obmutuerunt,cùm quid ad tam iuſtas conditiones reſpondere poſſent,non haberent.Nã ſanctorum plurimos eſſe dicebant, qui ſanctũ ſpiritum ex filioque procedere teſtentur: alios autem ſe citare non poſſe,qui contrarium literis mandauerint, minimeque credendum eſſe,ſanctos inter ſe contraria ꝓtuliſſe,& alijs argumentis ſe probare non poſſe,ſuum dogma magis pium eſſe: quandoquidé tametſi pium eſſe credatur, quod à maioribus ſuis traditũ fuerit, non minùs tamen pium Latinorum dogma videri, vtpotè quod multorũ ſanctorum patrũ ſententia comprobatum fuerit.In ſacratiſſimi verò Chriſti corpore ac ſanguine iuſiurandum, quanuis ſit fugiendum, quòd nulla vnquàm alia ſynodus eo fuerit vſa, ipſum tamen honeſtè ſe fugere neutiquàm poſſe. Hæc inter ſe Græci.

*Cùm Mityleneñ antiſtes ad eos*dixerit:Quid inter vos,P.R.contenditis,ac valdè ambigitis?An non videtis (tametſi noſtrum dogma pium) Latinorum tamen additionem pro maiori ſymboli declaratiõe inuentam,piam,& à ſanctis patribus tradita eſſe?& quemadmodùm diuinum ſymbolum ex ſcriptura ſacra depromptũ fuiſſe, ita etiam illud, EX FILIOQVE, ex eadẽ ipſa ſacra ſcriptura à Latinis expreſſum eſſe,ita vt vtrunq; dogma pijſſimum ſit, quandoquidem vnam fidem,vnam religionem, vnum Deũ in tribus perſonis, & nos & ipſi firmiter colimus. Non ampliùs ergo, pater ampliſſ.tempus perperàm conteramus, verùm cum dei Eccleſia,duce veritate iungamur,non plura inueſtigemus, hoc tandem reſponſum pbeato ſummo põtifici demus.

Cui quidem præſuli cùm nemo contradixiſſet,Imperator reſpondit,Hoc non eſſe quod quæritur,ſed quidnã ad illa quatuor ſummi põtificis quæſita reſpondendũ ſit, id nobis diligenter perueſtigandum. Cui

Cui Gregor.ſic reſpondit: Quid,obſecro ſereniſſime Imperator,ſummo pontifici reſpondere poſſumus? Dicere nanq; hæc eſſe falſa,illa verò mẽdoſa, & hæc nos ignorare, illa verò prorſus inficiari,nobis indignũ videtur. Tum Imperator rogatu Græcorum omnium,eoſdem nuncios ad ſummum põtificem remiſit,vt ei reſponderet,Græcis viderí quatuor illa quæſita tãtùm ab vno dependere,vel ad vnũ ſolum ſpectare, ſcilicet, vt diſputationibus agatur, quandoquidem vtambigua dilucidentur,& ſcripturæ expoũ.habuit nantur,vt deniq; iuſiurandum fiat, iudicio opus eſt,quod abſq; diſputatiõe fieri benè non poſſet,à qua Græcos mirum in modũ abhorrere,quãdoquidem ex ea nil cõmodi conſequi ſperant.Nam ipſi maiorum ſuorũ authoritati acquieſcẽtes,ſymbolo à ſanctis patribus ac à ſeptẽ œcumenicis ſynodis tradito, nullà vnquam ratione quicquã apponerent:contrà,multorum ſanctorum authoritatibus Latinos clariſſimè demonſtrãſſe, additionem illam verã eſſe, fieriq; nõ poſſe, vt à ſymbolo dimoueretur, etiam ſi Græci vehementiſſimè cupiant. Operæpreciũ igitur eſſe,vt contentione ſanctorum authoritatibus,diſputatione,denique iureiurando poſtpoſito, beatiſſimus pater, vtraq; parte in ſuo dogmate permanente, cõiunctionis modũ excogitet:ſin minùs, infecta re, Gręcos à ſynodo diſceſſuros. Quibus ſummo pontifici nunciatis,reſpondit ſe nonnullos cardinales ad Græcorum conuentũ miſſurum,vt eis coram Imperatore reſpondeant. Interea Beſſarion luculentiſſimam oratiõem pro pace in conuentu Græcorum habuit,ac literis ipſam mandauit.quam in extremo huius libri interpreti mihi diſponere viſum fuit,quoniam ab eodem ipſo Beſſarione poſt nõnullos annos Latinitate dotata fuerit. Triduo aũt pòſt cardinales tres,necnon antiſtites decem,ac nonnulli monachi præclari theologi,ſummi põtificis iuſſu, ad Græcorũ cõuentum domi patriarchæ, præſente Imperatore celebratũ, conuenere,vbi Iuſtinianus ille ſacundiſſimus cardinalis hanc habuit orationem: Non inſcius ſum,P. amp.huc mecum prẽclaros doctores veniſſe,qui ſanctiſſimi dñi noſtri mandata meliùs ẽ ego referre poſſent. Veruntamen quoniam ego ſuperioribus etiã ſeſſionibus fuerim locutus,idcirco præſtantiſſimorum horum patrũ conſenſu,nũc etiam pro viribus pauca proferã,hac tamen cõditione,vt ipſi, quæ imprudens omiſero,ſuppleant.Notum eſt vobis,P.amp.nos Ferrarię conueniſſe,vt in qualibet hebdomada duas ad minùs ſeſſiones celebraremus, quãdoquidem viſum eſt nobis operæprecium eſſe, vt noſtra dogmata diſputationibus clara lucidaq; redderentur. Cur aũt hanc noſtram cõditionem ſeruare nolitis, ipſi penitùs ignoramus,cùm id ſine magno veſtro noſtroq; ſumptu huc,

vt veritatẽ inueſtigemus,cõuenerimus: quã quidem nõ alia via,q̃ diſputãdo, poterimus conſequi.Porrò quatuordecim menſiũ ſpatio ideo nihil profecimus, ꝙ in eo longiſſimo tẽpore,non niſi vigintiquinq; ſeſſiones celebrauimus,cùm nõ minùs quatuor quolibet menſe celebrare cõmodiſſimè potuiſſemus. Vndè patet, negligentia veſtra nos multũ tẽporis contriuiſſe,de quo quidé vehementer dolemus animo. Quapropter rogamus vos,prẽſtantiſſ.P. velitis ad ſeſſiones venire,quandoquidé hac ſola via facilè cõiungi poterimus: quinimmo fieri non poteſt, vt ſine diſputatione negociũ noſtrum confici poſſit. Satis ſuperq; prẽſtantiſſ.P. IMP. dixiſſe videmur.Non enim inter nos cõuenit,vt in infinitum diſputemus. Reliquum igitur eſt,vt noſtræ coniunctionis modum inueſtigemus. Nam vt æger, cùm prævalet ægritudo,non autem poſteaq̃ conualuerit, vti ſolet diæta:(nõ enim ſemper prodeſt abſtinere à cibo)ita etiã nobis diſputatio quõdam profuit,nunc verò neutiquã conuenit. Verùm nos alium modum,quo pacem poſſimus conficere.excogitare oportet.

At nondum nobis ſereniſſime Imp.ſatiſ- IVL.CARD. factum fuiſſe videtur,quandoquidé à diſputatione priùs deſiſtere nõ debemus,q̃ nobis veritas pateat, cùm præſertim ipſi multorũ ſanctorum attulerimus authoritates, quib' dogma noſtrum pium eſſe probauimus, ac eum nõ eſſe Chriſtianũ, qui ſpiritum ſanctũ non crederet ex filioq; procedere. Vos autẽ cum neq; nobiſcũ ſentire velitis,neq; argumenta noſtra refellatis, ſed à diſputatione vehementer abhorrere videamini, tantummodò proferẽtes,ſatis iam dictũ eſſe, quod ſanè nobis inconueniens eſſe videtur. Vos igitur oportet oſtendere, vel nos non benè ſentire,vel ſine aliqua excuſatione ad ſentẽtiam noſtram venire,ac nobiſcum cõiungi, vel ad diſputationis certamen deſcendere, quouſq; veritatem ipſam aſſequamur. Nam exemplũ tuum ſereniſſ. Imp. à nobis potius eſſe videtur,quandoquidem vt ægroti ſolẽt vti diæta,ita nos etiam ob ſchiſma noſtrum, quod magnam ęgritudinẽ eſſe duco,eouſq; diſputare debemus,quouſq; pacẽ ineamus: pſertim cùm fieri nõ poſſit,vt alia cõiunctionis via inueniaẽ. Pace verò cõiunctioneq; noſtra(ſauẽte Deo)cõfecta,vt ęgroti dięta, ita nos diſputatione nequaquã egebimus.

Dico equidé,P.amp.nos amplius vobiſcũ IMP. diſputare nolle,quandoquidé verbis abundatis,ac vſu dialectices vobis venit,vt nunq̃ ſuaderi velitis,verũ ſemper diſſerere, ad extremum aũt vehementiſſimè perorare, ſtatimq̃ cõſurgere,ac ſeſſionem dimittere, vt animos auditorũ ad veſtrã orationẽ flectatis. Omiſſo igitur multiloquio, viã qua Dei benignitate cõiungi poſſimus, excogitem⁹.

Ipſi profectò ſereniſſ.Imp.nõ multi pro- IVL.CARD. lixive fuim⁹, ſed dialectici nõ obmutęſcere,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec in sermone deficere solent,quandoquidem argumẽtis rationibusq; semper abundãt. Qui autem propositam quęstionẽ veris rationibus sustinere nõ potens,tacet,disputationẽq; fugit,is dare manus deberet, atq; à causa palàm discedere, vt pater Ephesius fecisse debuerat,quippe qui nõ habẽs quid ampliùs diceret,victus discessit,nolens ampliùs disputare,ac se victum ingenuè fateri, cui vos quoq; assentiri videmini. At non ita conuenimus,verùm vt eousq;dissereremus, quousq; quæstionem nostram ad verã conclusionẽ perduceremus. Cui quidẽ sermoni sereniss. Imp. acquiescere nolens,ac à disputatione vehementer abhorrens, iussit vt vtrasq; ex parte decem viri seligerentur, qui tantùm octiès cõuenirent,& viã cõiunctionis inuestigarent:qua non inuenta, synodo dimissa discederent. Postridiè verò ad summum pontificem iuit,ac ei suam sententiam dixit:quã cum summus pontifex approbasset,Latini cardinales duos, & duos antistites,ac duos doctissimos monachos, ac duos alios clericos,Græci autẽ decẽ præsules elegere,qui cùm simul cõuenissent, Græci priùs à Latinis quæsiuerunt, an sancti Maximi literas susciperet vellẽt, quibus clarissimè patet,filium spiritus sancti non esse causam.

GRAECI

LATINI

Quibus Latini responderunt,se minimè credere,filiũ principẽ sancti spiritus causam esse,sed patrem vnicam filij sanctiq; spiritus causam profiteri,illius secundum generationem,huius verò secundum processionem. Vt autẽ pateat vnam eãdemq; substantiam ipsorum esse, sanctum spiritum per filiũ,procedere,Latinos dicere,qui etiã indiuisibilitatem eorũ substãtiæ ab hypostasibus, profitentur:nam filius substãtialiter patris filius est, sanctus verò spiritus substantialiter patris & filij. Dicebant ergo Latini: Si spiritus substantialiter patris & filij est,substãtia verò ab hypostasi seiungi nõ potest, necesse esse, vt sanctus spiritus ex filij etiã hypostasi procedat. Authoritates autẽ, quas Maximus citare videtur, ab Ambrosij, Hieronymi,Augustini,ac aliorum sanctorum doctorum Occidentaliũ authoritatibus neutiquàm esse diuersas,quorum quidem volumina plena sunt, sanctum spiritum ex patre filioq; procedere. Quibus omnibus intellectis,conuentus ipse dimissus fuit. Postridiẽ autem ijdem patres conuenere,Græciq; sancti Tharasij patriarchæ Constantinopolitani authoritates attulere,tenentis sanctũ spiritum ex patre per filiũ procedere, cupiẽtes eo modo symbolum celebrantes,cum Latinis cõiungi. At illi præpositionem PER,longè meliùs quàm Græci,exposuere. Contendentibus enim Græcis,PER & EX prępositiones diuersa significare,Latini subtiliter respondebãt dicẽtes: Si quidẽ diuersa significant,necesse esse,vt in diuinis duæ sint operationes:altera quidẽ patris,quæ per EX: altera verò filij,quę per præpositionẽ PER, significet,quod q̃ maximũ inconueniens est. Nolebãt ergo Latini ppositionẽ PER,suscipere,ne ,ppter ambiguitatẽ vocabuli,quisquã impius crederet,prępositionẽ PER, organũ quoddã significare, instar scilicet aquæductus,cùm ipsi profiterẽtur sanctũ spiritũ ex patre filioq;,vt ab vno solũ principio vnica operatiõe procedere. Quibus dictis,discesserunt. Et quanuis Græci nollent ampliùs cõuenire,(quid enim dicerẽt, nõ habebãt) tamẽ à Latinis coacti, ter * itẽ cõuenerunt. Et factum fuit post multa, vt Latini cõtendentibus Græcis,sententiã suam literis mãdauerint in hac forma: Quoniam Græci LATINI suspicãtur nos duo principia,duásve causas, in sancta cõsubstantialiq; Trinitate profiteri,idcirco hanc habentes sententiã vel talia profitentes,anathemate notamus:quandoquidem ipsi credimus, patris & filij operationem potestatemq; mittendi, vnicã spiritus sancti causam esse,ita vt filius non sit diuersum à patre principium, ex quo quidem spiritus sanctus procedat,ac esse habeat. Nã patrem vnicã causam,& radicem,ac fontem diuinitatis profitemur esse:non ita tamẽ, vt patris & filij ex eo cõfundamus personas,quia enim esset impium credere)verũ duas patris filijq; personas existere,vnã autem operationem,ac eorundem vnicã potestatẽ mittendi:vnũ deniq; esse,quod ex ipsorũ substantia & hypostasi mittitur,profitemur. Idcirco autem diuinum symbolum, declaratũ ac dilucidatum à maioribus nostris fuisse dicimus,ne quisquam ambigens, an filius spiritus sancti causa sit,in aliquam incideret hæresim. Nam credẽtes sanctum spiritum ex filio nequaquàm procedere, necesse est vt intelligant,spiritũ ex solo patre procedere,ac cõsequenter nõ esse filium. Qui autẽ profecto ex sola patris persona procedere,hi proculdubiò substantiam ab hypostasi separãt, & partitionẽ imaginãtur diuinæ substãtiæ,quod à ratiõe fideq; valdè alienum,piè creditur esse. Quibus quidẽ dictis à Græcis perlectis,eas vario sensu interlexerunt. Nam alij dicebãt,Latinos,filium spiritus sancti causam esse,clarissimè credere,& cum Græcis neutiquàm cõuenire: alij verò, Latinos ipsos duo principia, duásve causas Trinitati asscribere:alij deniq;, quia geniosiores haberentur,mirum in modum cõtendebant, vt ipsæ literæ diligentiùs ingrauatim spicerentur. Latini autem,audita tanta Græcorum inter se controuersia, alias ad eos literas miserunt in hoc tenore: Quoniam GRAECI Græci nos calumniantur,ac nobis obijciũt, duo principia vel duas causas in sancta & cõsubstantiali Trinitate ponere, idcirco professionem nostrã his literis mãdamus: Credimus in vnum Deum patrẽ, & in vnũ filiũ vnigenitum & ex patre natum,& in vnũ spiritum

ritum sanctum, ex patre quidem habentem essentiam,quẽadmodùm etiam filius:verùm ex filioq; procedentem, quandoquidem patrem vnicam filij sanctiq; spiritus causam,profitemur,illius quidem per generationẽ, huius verò per processionem. Porrò autem,ne identitatem coniunctionemq; diuinæ substantiæ distribuere,ac ipsam eandem substãtiam re,non autem sola ratione,ab hypostasibus & personis differre,credere videamur: necnon ne quispiam credendo sanctum spiritum ex solo patre procedere, tres in partes vnicam illam diuinã substantiam diuidi mẽte concipiat,idcirco verbum, EX FILIOQVE, necessarium in symbolo duximus esse,profitentes sanctum spiritum ex patre filioq;,tanquàm ab vnico principio,procedere. Quas quidem literas cùm Græci biduum diligentissimè contemplati fuissent, nolẽtes vlla ratione cõcedere filium sancti spiritus causam esse,vix ipsi quoq; sententiã suam literis hac forma traditam ad Latinos requisiti misere.

Cùm Latini profiteantur,patrem vnicam filij sanctiq; spiritus causam esse, ac à nobis in hac re sentiamus,nostris literis declarem⁹, idcirco patrem filij sanctiq; spiritus fontem & radicem,filium verò & sanctum spiritum, secundum primam œcumenicam synodum, & magnum Basilium & Cyrillũ,diuina germina profitemur esse, necnõ spiritum à filio scaturire,hauriri,prodi,emitti, ac profundi. Quas quidem literas ad Latinos hac conditione Græci miserunt, vt ipsas cùm voluerint,exponere possent. At Latini literis ipsis nequaquàm acquieuere, proferentes se verum ipsorum expositionem vehementer desiderare:quandoquidem verbum SCATVRIRE,in actis ipsius primæ synodi, HAVRIRI verò & PROFVNDI,in nonnullorũ sanctorum commentarijs legitur. quid autẽ talia verba significent,(vt pauloantè dictum est) se scire cupere:quia vulgò ferebantur eiusmodi verba,secũdam ac temporalem missionẽ significare:se autẽ credere, sanctos patres de vna tantùm sancti spiritus missione literis mandasse,ac ipsam spiritus à filio effusionem, secundam non esse. Et quanuis temporalis etiã sancti spiritus missio ad homines sit, se tamẽ primam illam inuestigare,qua quidem filius sancti spiritus causa creditur esse. Nam qua ratione sanctꝰ & hypostaticus spiritus à filio scaturiret, nili ab ipso haberet esse? vel quonam modo apud Cyrillum,ab eodẽ filio, vt à Deo patre proflueret, si non ab ipso dependeret? Dicebãt ergo Latini se cum Græcis in hoc sentire: verùm vt omnis ambiguitas tolleretur,& ne quisquã in posterum opinetur, missionem ipsam,de qua agitur,in simplicissima diuinitate secũdam esse, idcirco declarationem,quã suprà dixerant, à Græcis ipsis desiderare. Quæ cùm Græci audiuissent, magno animi dolore affecti,quòd ea ratione

modum rei facere non possent, proferebant magnum se facinus contra trium legatorum patriarcharum,videlicet Heracleen,Ephesij, & Monẽbasien, necnon ex alijs antistitibus Anchialen,ac ex clericis magni bibliotheca- locus obscu
rij,ac Protecdici sententiam commisisse, Ψ rus
literas ipsas ad Latinos scripsissent,seque nil for. * Dosi-
aliud posse facere,quandoquidẽ Latini sanctorum authoritatibus acquiescere nolunt, ideoq; operæprecium esse ad patriã, infecta re,remeare. Quæ cùm sereniss. Imper. in- IMP.
tellexisset, eorũ secordiam exprobrauit, ob quam sibi videbatur ipsis malè actum fuisse, ac statim ad summum pontificem iuit,ipsiq; significauit,quę inter suos antistites proferrentur. Cui pontifex summus ita respon- PAPA
dit: Nos, Imperator fili, sæpè sæpiùs à vobis contendimus,vt disputando veritatem inuestigaremus:deinde inquirentibus vobis,quãnam de summa Trinitate sentiremus, bis ad vos scripsimus. Quod cùm vobis nequaquã placuerit,quasdam nobis sanctorum authoritates misistis: quæ quoniã nobis ambiguæ viderentur,vos enixè rogauimus,vt ipsas clariores redderetis. Vobis autem id facere recusantibus, quid ampliùs poterimus facere?

Non equidem,pater beatissime, Grecorũ IMP.
conuentui dominor, neq; vellem ipsum tyrannicè cogere, vt vobiscum pacem componat. Qui cùm clarissimas,suæ professionis literas ad vos libenti animo miserit,nescio cur alia opus sit expositione. Nam SCATVRIRE, PROFVNDI,HAVRIRI,& reliqua illa vocabula, filium causam esse significant,tametsi noster conuentus,ne tumultus ob ignorantiã vulgi fieret,ea clariùs explicare non audeat. Siquidem igitur vobis credentibus filium sancti spiritus causam esse,non solùm non contradicimus,verumetiam cum verbis illis conuẽgi volumus:quidnam aliud,obsecro,à nobis desideratis? Quoniam Imperator sereniss. IVL. Carsime,cõuentus vester videtur credere, verba dinalis.
SCATVRIRE,HAVRIRI, atq; PROFVNDI, secundam quandam & temporalem missionem significare,idcirco vehementer desideramus, vt vestram sententiã literis vestris clariùs exponatis: quandoquidem ipsi sentimus Cyrillum his verbis ostẽdere voluisse, spiritum sanctum ex patre filioque essentialiter esse, necnon ex filio,sicut ex patre,procedere.

Quæ omnia sereniss. Imp. conuentui suo IMP.
retulit. Qui equidẽ ea grauiter ferens,post GRAECI
aliquot dies eosdem illos nũcios ad summũ põtificem remisit,eum obsecraturos, vt huius rei tandem faceret finem. Qui summus PAPA
pontifex statim eosdem ipsos tres cardinales ad conuentum Græcorum misit, ipsum rogaturos,vt suas exponeret literas,præsertim quonam modo illam præpositionem PER, intelligeret,cùm apud Latinos quatuor res videatur significare,videlicet instrumentum vt ferram,& materiam vt domum, & transitum vt aquæductum,ac naturaliter substan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tialiterque, quemadmodùm Spiritus sanctus per filium mitti creditur. Quæ cùm Græcis nunciata fuerũt, Imperator cardinalibus
IMP. ipsis respõdit, suos antistites aliud nolle cõscribere vel proferre, se tamen maximo desiderio affici, necnon paratos esse cum Latinis coniungi: sin minùs, propediem à synodo discessuros. Hæc & alia verba similia Imperator proxima quoque die cardinalibus ipsis, eandem expositionem enixè petẽtibus, protulit. Deinde verò ad summum pontificem accersitus iuit. Cui summus pontifex
PAPA ita dixit: Cùm tuum ad coniungendas Ecclesias magnum studium, Imperator fili, videré, magno equidé gaudio afficiebar, ita vt equo animo labores ac non mediocres sumptus ferrem: nunc autem contrà videns tuorum hominum in tali tantaq; re secordiam & pigritiam, animi dolore afficior, ac simul vehemẽter admiror, vndenam hæc tam subita, tantaq; rerum mutatio sit, cùm mihi profectò videantur absq; consona ratione ab Ecclesiarum coniunctione mirum in modum abhorrere, ita vt videar operam & oleum (vt vulgò dicitur) perdere. Porrò autem scire velim, quod vnquàm fuerit opus, in quo vobis non satisfecerimus? vel quid à vobis contenderimus, quod fieri non possit? Aut igitur nostram piam professionem suscipite, ac excolite: aut vestras literas, quas nuper ad nos misistis, nobis reddite clariores, quo quidem pacto facilimè coniungemur. an quicquam prohibet, quo neutrum horum possit fieri?
IMP. Iusta petis, P. sanct. vt nostras literas exponamus, clarioresq; reddamus. Verùm nõnulli præsules nostri, Latinorum petitionẽ credentes congruam rationi non esse, nolunt ei acquiescere: difficileque eis videtur, dogma maiorum suorum tam subitò dimittere, cùm semper crediderint, Latinorum fuisse sententiam, Spiritum sanctum duas substantiales causas habere, propterea q; noluerint illud, EX FILIOQVE suscipientes, vobiscum pacem componere. Nobis ergo necesse est, vt patrias leges moresq; seruemus. Ego verò qui conuentui nostro (vt pauloantè dixi) nõ impero, ipsum tyrannicè cogere nolo, vt quicquam præter eius voluntatem dicat vel agat, ita vt in hoc quod à me, pater beatissime, petis, minimè tibi satisfacere valeam.
PAPA Vester ergo conuentus veniat, vt mihi respõdeat, vt mihi & tibi Imperatori plurimùm
IMP. conuenit. Tum iussu Imperatoris, absente tamen ipso ac patriarcha, Græci omnes antistites ad summum pontificem venere. Quem cum cardinalibus nouem ac pluribus præsulibus offendére. Vbi considentibus omnibus, is summus pontifex orationem hanc habuit:
PAPA Nequaquàm, fratres prudentissimi Orientalis Ecclesiæ consiliarij, terrenarum & caducarum rerum, aut nostri cõmodi causa, verùm spiritu sancto afflati, vt Dei Ecclesias coniungamus, nõ sine magno labore diuinum hoc opus libẽter aggressi sumus. Quæ quidem in re quãtum laboris susceperimus, ac indiès suscipiamus, vobis notissimum esse putamus. Quod profectò æquo animo ferebamus, dum crederemus, vos etiam in hanc rem vehementer incumbere, videntes multa vos terra mariq; passos, ad cõiungẽdas ipsas Dei Ecclesias festinantes huc cõuenisse. Nũc autem taciti nobiscum considerantes, vos ipsos negligẽtes & hac in re pigros factos esse, vehementer miramur, ac vestri plurimùm miseremur, etiam non inscij vos & patria, & necessarijs, ac vestris commodis carere, nec non Ecclesias vestras non mediocriter pati, magno animi dolore afficimur, præsertim benè, prspicientes, si nostras Ecclesias, ob negligentiam & contumaciam vestram neutiquã coniunxerimus, quanta mala futura sint. Vt autem (fratres) dogma nostrũ pium esse demonstraretur, frequẽtes fieri sessiones, ac inter nos disputationes ab initio studio summo curauimus. At vos ità rem semper voluistis differre, vt dum essemus Ferrariæ, nõ amplius quàm sedecim sessiões fuerint celebratæ. Quod quidem licèt ægrè ferremus, tamen ad sanctã pacem prospicientes, rebus in omnibus, quas à nobis petijstis, vobis libentissimè satisfecimus. Communi deinde sentẽtia synodum huc transtulimus, vbi sanè nunquàm destitimus, quin ex mutuis conditionibus, quas Ferrariæ accepimus, vos ad disputandũ hortaremur, ac huius rei causa, quandoq; increparemus. Nam ibi cõuenimus, vt tres singula quaq; hebdomada sessiones celebraremus, etiam si summus pontifex, vel Imperator, vel patriarcha, vel quisquam ex electis disputatoribus detentus valetudine, à sessione abesset: & si festum, aliúdve impedimentũ contingeret, proxima die sessio haberetur, vt nulla ratione vlla vnquam sessio posset impediri. At vos vix nouem alijs sessionibus hic Florentiæ celebratis, vt priuati conuentus fierent contendistis, sperãtes eo modo nostrã coniunctionis viam inuenire. Qua etiam in re tametsi vobis indulserimus, nihil tamẽ obsecordiam vestram prosecimus, quandoquidem contendentibus vobis cognoscere, quinam de spiritus sancti processione sentirem, binas literas scripsimus, quod forsan pro nostra manæ Ecclesiæ dignitate fieri non debebat. Quanto enim honore ac obseruantia Orientalis Ecclesia ROMANAM semper fuerit prosecuta, vos scire credimus. Deinde nobis quoque volentibus intelligere, quidnam ipsi de eadẽ processiõe sentiretis, literas nobis multùm ambiguas & obscuras scripsistis. Postremò, plurimùm requisiti atque rogati, vt eas exponeretis, clarioresque redderetis, nobis satisfacere noluistis, ita vt ipsas intelligere nõ possimus. Quid igitur faciamus, nescimus. Videmur autem videre, non sine omnium nostrum incõmodo & dedecore, nos (quod absit) semper disiunctos fore, quod quidem

quo animo creditis Occidentales principes audituros esse ac nos quanto animi dolore afficiendos? Vos verò quãta mœstitia vestrã ad patriam redituros: Contrà, piè coniunctis Ecclesijs, & principes ipsi nobiscũ vehementissimè gaudebunt, & oẽs vobis auxilio erũt, ita vt non solùm Christiani, qui sub Imperij vestri ditione sunt, verumetiam illi, qui sub impio tyranno & Christi nominis hoste degunt, animo leuentur. Rogamus itaque vos fratres, per nomini nostri Iesu Christi præceptum, ne velitis Dei Ecclesias disiunctas semper manere, verùm ipsis coniunctis Deum simul glorificemus: quandoquidem Ecclesiarum coniunctio animabus nostris saluti, nobis verò non mediocri fuerit honori, ac eam dubio procul corporei ac incorporei acerrimi nostri hostes, nobiscum angelis gaudentibus, vehementer timebunt, ita vt nõ minùs in cælo quàm in terra non mediocre gaudiũ fit futurum. Oratio tua, pater sanctissime, vera nobis videtur esse: sed quoniam magnæ res magna indigent cõsideratione, idcirco in hoc longissimo tempore, in primis sereniss. Imperator consilio & prudentia, deinde nostrum publicis, tum priuatis disputationibus, diligentissimaq; peruestigatione, in Ecclesiarum cõiunctionem mirum in modum incubuim', ita vt totos hos quatuor annos, ex quo negocium hoc tractare cœpimus, plusimùm laborauerimus. nil mirum autem est, si pro magnitudine rei nihil ferè confeceritis: quãdoquidem (vt pauloante diximus) longa opus est contẽplatione. Quibus dictis, Græci ad patriarcham venere, ac ei omia retulere. Ipse verò, sic cõtendentibus pluribus, Rhutenum & Nicenum & Lacedæmõnẽ ac Mityleneñ antistites ad Imperatorẽ misit, vt ei nunciarent, cõuentum Græcorũ, patriarcha duce, cum Latinis coniungi velle: ideoq; rogarent ipsum vt pacem conficeret: sin minùs, inuito eo, antistites suos eam conficturos. Quæ cùm Imperator audisset, timens, ne sui homines in ipsum conspirarent, cogitare cœpit, quonã pacto pacem cum Latinis iniret. Die verò sequenti in Græcorum conuentu domi patriarchę facto, hęc habuit verba: Non alia de causa, pontifices optimi, ad hanc venimus regionem, nisi vt Ecclesias coniungamus, & non pro alia re tot labores pertulimus, quàm nostræ Ecclesię dignitatis & amplitudinis causa. Sed eccè iam mensis est, ex quo patria & commodis nostris priuati, in Italia sumus, & nihil profecimus. Porrò mihi videtur disiunctio ac nostrum à Latinis dissidium, pernicio sissimum esse: cõiunctio verò atque pia concordia, nobis valde conducere posse. Ideo duo nobis opposita, vtpotè mala damnifera q;, fugienda sunt: alterum, ne sine ratione cum Latinis iungamur: alterum autem, nè impiè ab eisdem dissideamus. Ergo diligenter debetis considerare, quidnam nobis magis conducere pos-

sit, ac in primis, quantum calamitatis talis discordia nobis afferre posset. Mementote ergo, patres optimi, vt patrię nostræ Cõstantinopolitanæ auxilio sitis, quæ quidem sola Christianorũ refugium, spes ac seruatrix in Oriente relicta est. Consulite, obsecro, incolumitati ac saluti eius: dicite sententias neq; animabus, neq; corporibus perniciosas: Pia quidem & non absque ratione Ecclesiarum coniunctio, nobis valdè cõducet: earundem verò disiunctio, contrà: sed animarũ nostrarum salute omnia debent metiri. Cauendum igitur, ne, si talis coniunctio pia est, eam sine ratione fugiatis, ita vt tanto taliq; careamus bono, quandoquidem Ecclesiarum disiunctio horribilis est & dicitur. Si quis autem impedit, quo minùs pia Ecclesiarum pax fieri possit, is cum Iuda damnetur. Tum an- GRAECI
tistites omnes vna voce clamárunt: Si quis Ecclesiarum coniunctionem non desiderat, sit anathema. Credo equidem, fratres, vos RHV.
non ignorare dissidium & controuersiã nostram cum Latinis, multorũ malorũ causam fuisse. Occidentalium ergo ac Orientaliũ sanctorum doctorum sententias accuratè cõsideremus: quippe qui videntur inter se quàm maximè cõuenire, quandoquidẽ nobis credendum est, ipsos à spiritu sancto æqualiter afflatos fuisse: ipsis ergo debemus æqualiter credere, nisi aliter vobis videtur. Annuen- BESSA.
tibus autem his omnibus põtificibus, Nicenus prolixiorem habuit orationẽ, dicens: Si creditis, P. amp. sanctos esse cõcordes, cur etiam cum ipsis non creditis sanctum spiritum ex patre filioq; procedere? deinde multas attulit authoritates, præsertim Cyrilli super Ioannẽ, & ex eius thesauris, & ex Epiphanij angyroto: quorum aliæ testabantur sanctũ spiritũ ex patre filioq; procedere, aliæ ex vtroq;, aliæ ipsum spiritũ à filio habere esse, aliæ verò ab eodem profundi & mitti. Quibus quidem Orientalium doctorum sententijs intel- MITY.
lectis, Mityleneñ etiam præsul sanctos Occidentales doctores citauit, proferentes patrẽ & filium vnicam sancti spiritus causam esse, patrem tamen præcipuam esse causam, licèt spiritus ex consubstantiali quoque filio sit, ac ex vtroque procedat. Quibus omnibus GRAECI
sanctorum sententijs visis, pontifices ipsi dixerunt, se nunquàm aliàs ipsas intellexisse, nunc autem eas æquo animo suscipere.

Tum Imperator dixit illis: Si ergo talibus IMP.
sententijs acquiescitis, vestras sententias dicite. Hi verò põtifices ac patriarcha simul GRAECI
responderunt, Occidentales sanctos sectari velle, ac ipsorum doctrinam suscipere, quam quidem necesse est veram esse, cùm ab vno eodemque sanctorum spiritu equaliter omes afflati fuerint. Sequenti autem die Georgius Scholarius vir doctissimus, qui cùm sacris initiatus non esset, in synodum venire non poterat, ab Imperatore vocatus, vt quidnam in hac sentiret materia, proferret, hanc

Universidad de Deusto
Biblioteca

GEORG. SCHOLARIVS.

orationem in conuentu Græcorum habuit.

Quid equidem, Imperator optime, de facienda cum Latinis pace senserim, ac sentiã, ex sermone, quem nuper ad hos amp. P. scripsi, patet, quo quidem ipsos, vt cum Latinis coniungerentur, pacemq; componerent, & Reipublicæ Constantinopolitanæ auxilium ferrent, pro viribus hortatus fui. Nũc autem duas alias orationes, quas nuper exaraui, tibi consecro. In quarum altera continetur, quanam ratione pax huiusmodi fieri debeat, in altera verò non argumentis ac humanis probationibus, verùm ex ipsa sacra scriptura, & sanctorum doctorum sententijs demonstratur, sanctos omnes doctores inter se concordes ac consonos esse. Quas quidem duas orationes, sereniss. Imperator, tametsi neq; sapientia, neq; scientia, neq; ingenio pditus sim, pro meo tamen munere ac gratijs, quas mihi pro illo primo meo sermone humanissimè reddidisti, quas equidem minimas simul & maximas esse censeo: illud, quòd aliàs maioribus me beneficijs affecisti: hoc autẽ, quòd indignus sum, vt tot ac tãtæ mihi gratiæ agãtur: pro meo (inquã) munere, ac horum præstantissimorum patrum in me mutua beneuolentia, summo studio ac lucubrationibus & longis vigilijs composui. Quibus planè patet, quidnam ego in hac re *sententiem, videlicet omnes probos & non cõtentiosos Christianos, firmiter credere debere, sanctos doctores (vt paulòantè dictum est) quammaximè concordes esse, quorum omnium rationem cuique volenti auscultare paratus sum reddere. Porrò quoniam tu Imperator diuine, ac omnes hi præstantiss. Patres mihi iubetis, vt ego quoque, quidnam de tali re sentiã, nunc in medium proferam, idcirco tametsi conuenientius esset mihi, paci per vos faciẽdæ acquiescere, quàm in ea sententiam dicere: quandoquidem talem proferre sententiam ad Ecclesiarum rectores pertinere videtur, tibi tamen imperanti mihi, non autem quòd authoritate mea in hac re opus sit, pro viribus satisfaciã. Sed vbi de fide veritatisq; professione agitur, propria vti authoritate ineptissimũ est. nam nec imprudentiũ quisquam aliquid crederet, quod nó aliqua ratione constaret, licèt sola fidei veritate (vt nouimus) Christiani seruari, & diuinam gratiã consequi possunt. Sed hæc hactenùs. Primũ autem Deo optimo maximo, sereniss. Imp. gratias ago, qui vestrum omnium mentes, ad componendam pacem sibi gratissimam, direxisset, quiq; passus nequaquàm fuisset, vt sui fideles spe tanta fraudarentur, me deinde vestri sacri cõuentus, quinimmo huius œcumenicæ synodi sententiæ ac futuro decreto summitto, quod quidem summa veneratione, ac non mediocri gaudio suscipiam & amplectar, ipsíque magnum honorem pro viribus tribuam, vtpotè quod non ab hominibus, sed à Deo esse prolatũ existimem. Hanc autem sententiam dico, non quia laicus sum, ob idque mihi necesse est diuino tuo Imperio, & œcumenico patriarchæ nostro, & huic sancto conuentui, & multo magis generali synodo semper obedire: neque præterea, quòd in hac materia semper huius sententiæ fuerim, vt cum Latinis coniungeremini, verum & si contrariam sententiam priùs habuissem, & quauis dignitate in DEI Ecclesia præditus essem, sapientiaque cæteros mortales præcellerem, adhuc tamen non aliam sententiam in præsentia dicerem. Denum magno affectus desiderio, veritatis confessione meam linguam expiare, sanctificareque, vt Christi Seruatoris nostri de me quoque confessionem in cælis expectem, quam quidem coram hominibus profiteantur, promittit, pia mente credo & profiteor sanctos doctores tam Orientales quàm Occidentales, quos inter se consonos esse necesse est, & quorum alij literis mandárunt, sanctum spiritum ex patre filioque, alij ex patre per filium procedere vel mitti, vel ex filio, vel ex patre per filium esse, alij vel ex filio profundi, quemadmodùm ex patre, vel substantialiter ex vtroque effundi, vel deniq; ex filio scaturire, ac alia id genus. sanctos (inquam) doctores ipsos, ad hanc vnam veritatem adspexisse, sanctum ipsum Spiritum à patre filioque accipere esse, ac ex patre filioque procedere, vt ab vnico principio, atque vno mittente, patremque simul & filium vnicum spiritus sancti principiũ esse, non autem ex eo propterea cõsequi, patrem & filium duas causas esse, neque ipsos inter se confundi, quanuis nonnulli suspicentur, huic sententiæ talia incommoda contingere. Quod ideo ipsis accidit, quòd sententiam ipsam non benè percipiunt. Ego autem credo, Spiritum sanctum ex patre filioque, vel ex patre per filium, vt ab vnico principio cum sáve procedere, veram sentẽtiam esse, ac sanctos omnes (quos suprà diximus) in hoc cõcordes fuisse, quinimmo nequaquàm fieri potuisse, vt in aliquo dissentirent. Propterea que duas causas in diuinis esse credentes, aut patris filijque personas confundentes, execrandos, anathemateque notandos censeo. Dixit, ac statim è conuentu exiuit.

Græci verò multis Orientalium doctorum sententijs repetitis, & accuratè conside- Græci. Patres Latini.
ratis, patefacta denique veritate, sententias suas hoc modo ac ordine dixerunt: Occidentalium ac Orientalium sanctorum doctorũ scripta diligenter auscultauimus, quorum alia sanctum spiritum ex patre filioque, alia verò ex patre per filium procedere testantur: quæ quidem omnia tametsi significant idem, nos tamen illud EX FILIOQVE, ponentes, sanctum spiritum ex patre per filium ab æterno subsantialiterque, vt ab vnico principio vel vnica causa procedere profitemur, quandoquidem præpositio per, in

sancti spiritus processione causam significat.

IMP. ¶Hanc equidem sanctam generalem synodum nequaquàm cæteris inferiorẽ esse censeo, quarum quædam etiamsi pro multitudine patrum, aliæ Gregorij & Cyrilli, aliæ verò aliorum clarissimorum doctorum authoritate fuerint illustres, hanc tamen non minus ipsis piam & sanctam existimo, neque ipsam minori prosequor veneratione, quòd in ea diuinior & difficilior quæstio tractatur, & viri, qui tantam rem agunt, sancti veneratione plurima digni sunt, præsertim pontifex summus, ac patriarcha noster sanctissimus. Cùm igitur hæc synodus talis ac tanta sit, ego Dei gratia Imperator, eius futuræ sententiæ acquiescere, quodque decretũ ipsa vel maior numerus patrum ediderit, more maiorum meorum, ac pro viribus sacri Imperij absque aliqua excusatione defendere promitto, tum causis antedictis, tum etiam quòd mihi ipsi suadeo, vbi de diuinis dogmatibus in œcumenica synodo agitur, sanctam Dei Ecclesiam communi patrum sententia nequaquàm errare posse. Fieri nanque potest, vt vnus, duo, tres vel plures homines per se meditantes, ac rem aliquam contemplãtes aberent: communem autem Ecclesiam, de qua Dominus dixit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersus eam, errare non posse censeo. Alioquin & seruatorij nostri verba vana essent, & nostra religio pessundaretur. Quæ quia maxima incõmoda essent, credẽdum potiùs fieri non posse, vt Ecclesia nei decipiatur. Necesse est ergo (vt paulòantè dictum est) Imperatoriam maiestatem Ecclesiæ decreta defendere. Sed vestrũ quicquam apponamus, vel cæremoniarum aliquid in Ecclesia nostra mutemus.

¶Sanctorum Occidentalium scripta nobis suscipiẽda censeo, sanctumque Spiritum ex filio habere esse, necnon patrem & filium vnicam spiritus causam esse, credo & profiteor, ac coram Deo & vobis palàm dico.

¶Post autem Bessarion eandem sententiã dixit. Verumenimuerò rem altius repetens, plurimis ac fortissimis argumẽtis ostendit, cum Christianum seruari non posse, qui sanctum spiritum ex patre filioque procedere, credẽret minimè. ¶Ego ab ineunte ætate literis & sermõe cum Latinis certabam acerrimè, ipsis semper cõtradicendo, quòd mihi dictis in sacratissima Trinitate causas ponere viderentur, dicentes filium sanctique Spiritus causam esse. Nunc autem in synodo, dogmate ipsorũ accuratè dilucidato, eos longè aliter & non à ratione aliena sentire cognoui. quandoquidem profitentur patrem, vt patris filij patrẽ esse: ac filium, quatenùs filij patris filium esse, cùm relatiua & adalia sint: sanctum aũt Spũm per sese neq; ad patrem, neque ad filium referri, quatenùs pater & filius sunt, quòd spũs per se relatiuum non est: ratione verò, qua spũs est, ad spirantem referri: neminemque proferre debere, patrem & filiũ spirantes nõ esse, cùm passim legatur spũm patris & filij esse, ac in Euangelio scriptũ sit, Ego in patre, & pater in me est. Ioan.14. Et, Qui videt me, videt & patrem meum: Ergo pater & filius vnica spirandi, mittendive facultate (vt benè Latini dicũt) sanctũ Spũm spirant. Quæ cùm à sanctis doctoribus memoriæ tradita diligẽter vidissem, omes valdè consonos & concordes esse percepi, quanuis Occidẽtales magis quàm Oriẽtales expressè clareque literis ea tradiderint. Nam Oriẽtales his verbis, PROFVNDI, EMITTI, SCATVRIRE, HAVRIRI, ac alijs id genus vocabulis vsi fuerunt, sanctumq; Spiritum per filium procedere protulerunt: Occidẽtales verò sanctum Spiritum ex patre filioque, tanquàm ab vnico principio, pcedere, literis clarissimè mandauere. Quorum item ego volens sequi vestigia, sanctum spiritum ex patre filioque, vt ab vnico principio, nõ autem à duabus causis procedere, profiteor: quandoquidem nó patrem, vnam: filium, alteram Spiritus sancti causam esse: sed patrem vnicam filij ac spiritus causam ab ipsis Latinis pdidici, patremq; simul & filium vnicum ipsius spiritus principium esse, ita vt cùm sanctum spiritũ ex patre filioque, pcedere celebretur, tanquã ab vnico principio intelligi debeat: quod ita esse corã Deo & hominibus credo & profiteor.

¶Tum nonnulli alij patres eandem sentẽtiam dixere. Græci.

¶Post autem aliquot dies facto iterum in patriarchæ domo conuentu, Imperator hæc verba fecit.

¶Proximis diebus, pontifices opt. multorum ex vobis sententias intellexi, & coram vobis & patriarcha meam dixi, & iam mihi notissimum est, maiorem dignioremq; partem vestrum cum Latinis sentire, credereque proculdubiò præpositiones PER & EX, idem significare, necnon Occidentalium doctorũ authoritates suscipiendas, quibus patet clarissimè, sanctum Spiritum ex patre filioque procedere. Operæprecium igitur est, vt qui proximo conuentu non dixit suam sententiam, eam in præsentia dicat, vt hoc tandem negocium concludamus. Respondentibus autem omnibus valdè conueniens esse, vt patriarcha primus suam sententiam dicat, ita is protulit. IMP.

¶Ego nostrum paternum dogma non derelinquam, neque mutabo, sed in eo quousque vixero, permanebo. Sed quoniam Latini non temerè, nec ex sententia propria, verùm sanctorum authoritatibus adducti, sanctum Spiritum ex patre filioque, pcedere credunt, idcirco eis assentior, & cum ipsis coniungor, ac præpositionem PER, filiũ Spũs sancti causam significare concedo. Patriarcha Constantiñ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Græci. ¶Tum patres frequentes, præsertim Cyziceñ & Trapezundeñ, ac Monembasieñ, & Heracleeñ, qui antèà vehementissimè repugnabant, eandem sententiam dixerunt, excepto solo Ephesio, qui in eadem permansit perfidia, sanctum Spiritum ex filioq; nequaquàm procedere. Conuentus ergo Græcorum, in hanc sententiam iuit, sanctum Spiritum ex patre filioque, vt ab vno principio ac vnica substantia, vnica spiratione, processioneque procedere: per filium verò, tanquam à consubstantiali eiusdemque naturę. Postridiè autem Græci iterum congregati, eádem ipsam sententiam dixerunt, ac tribus literis tradiderunt, quarum vnas summo pontifici, alteras Imperatori, tertias verò patriarchæ dedere. Quas cùm summus pontifex vidisset, magno gaudio affectus, cóuocatis extraordinariè tam Græcis quam Latinis pontificibus omnibus, Imperatore tantùm & patriarcha absentibus, literas ipsas Græco Latinoque sermone recitari iussit. Quibus quidem perlectis, omnes amplexati, ac inter se obosculati fuere. Tum summus pontifex, Creteñ archiepiscopum, & Coroneñ episcopum, ac (nescio quem) Thomam doctorem ad imperatorem milit, vt ei pacem eiusmodi non mediocri omnium gaudio confectam esse, nunciarent.

¶Sequenti verò die Græci à summo pontifice requisiti, vt de suis præsulib⁹ quosdam ad eum mitterẽt, Rhutenum & Bessarionem & Trapezundeñ ac Mityleneñ ad ipsum miserunt. quibus ita loquutus fuit: Nos spiritus
PAPA. sancti gratia coniuncti sumus, ac in precipua quæstione, de qua vehementer ambigebamus, ita conuenimus, vt nil amplius de ea dicere debeamus. Porrò autem operæprecium est, vt & de purgatorio igne, & de summi pótificis principatu, & de azymo & fermentato pane, de diuina denique panis transmutatione agamus, vt omni ex parte coniunctio nostra sit absoluta, ita vt nulla inter nos cótrouersia in posterum relinquatur.

Græci. ¶Cui summo Pontifici statim hi præsules responderunt: Nos, pater sanctissime, nullam ad hæc respondendi facultatem habemus, tamen ex nobis ipsis proferimus iustorum animas perfectam laureolam in cælo iam cósequutas esse, ac impiorum perpetuas pœnas luere, medias verò in Purgatorio esse: quod quidem siue ignis, siue obscuritas, siue turbo, siue id genus aliud sit, non referre. Summum verò pontificem priuilegia sua meritò habere debere, quæ ante nostrum dissidium habuisset. Nam de pane, siue azymus, siue fermentatus fuerit, Græci non curant, dummodò ex tritico constet, & sacerdos, qui Christi sacratissimum corpus conficit, legitimis sit sacris initiatus, & vbi Missa celebratur, sacer locus sit. De panis autem transmutatione Latinis quærentibus, cur Græci post hęc dominica verba, Accipite & manducate: ac infrà, Bibite ex hoc omnes, quibus profectò verbis sacramentum cõfici creditur: hac etiam vtuntur oratione: Et fac panem quidem hunc, honorabile corpus Christi tui: quod autem in calice isto est, honorabilem sanguinem Christi tui, ea sancto tuo spiritu transmutante: Responderunt, se firmiter credere, verbis illis dominicis sacramentum fieri, sed quemadmodùm Latini, confecto sacramento, hac solent vti oratione: Iube hæc perferri per manus sancti angeli tui in sublime altare tuum, ita quoque Græcos illa verba proferre solere, vt sanctissimum Christi corpus & sanguis, peccatorum nostrorum remissionem ac nostris animabus saluti fiat.

¶Quibus quidem quatuor quæstionibus dissolutis, summus pontifex petijt, vt de diuina panis transmutatione, quæ quidé quarta quæstio fuit, in synodo ageretur.

¶At Græci dixerunt, se sine totius Orientalis Ecclesiæ authoritate quæstionem aliam tractare non posse, cùm pro illa tantùm de Spiritussancti processione synodus conuocata fuerit, se tamen velle Imperatori referre.

¶Dum autem hæc agerentur, inclinante iam die, increbuit, patriarcham nostrũ mortem subitam obisse. Accurrimus, ac ipsum mortuum vidimus. Et nobis causam tam subitæ mortis quærentibus, eius famuli responderunt, ipsum postquàm cœnasset, in penetrale domus scribendi causa (vt sui moris erat) intrasse: dum verò scriberet, tremore ac animi languore affectum, statim occubuisse. Cupientes autem ipsi videre, quidnam literis mandaret, has literas iamiam scriptas offendimus.

¶Ioseph miseratione diuina Constantinopolis & nouæ Romæ archiepiscop⁹, ac œcumenicus patriarcha.

¶Quoniam ad extremum vitæ meæ peruenì, idcirco pro meo munere dilectis filijs benignitate Dei meam sententiam his literis palàm facio. Nam quæ Domini Iesu Christi catholica & Apostolica Ecclesia Romæ veteris sentiat ac celebret, omnia me quoque sentire, credereque profiteor, ac ipsis plurimùm acquiesco. Beatissimum autem patrum patrem, ac summum pontificem, Romeque veteris papam, Domini nostri Iesu Christi vicarium esse concedere, atque animarum purgatorium esse non inficior.

Datum Florentiæ die octaua mensis Iunij, millesimo quadringentesimo trigesimo nono.

¶Mane autem magna cardinalium & pontificum Florentinorumque pompa, ipsum in sanctæ Mariæ nouæ templo, sepulchro cõdidimus.

¶Postridiè verò summus pontifex, conuocatis ad se Rhuteno & Niceno ac Mityleneñ, sic fuit loquutus:

¶Magno animi dolore afficimur, tum ob vestri patriarchæ mortem, tum etiam ipsius nostræ

nostræ coniunctionis causa, de qua ipse benè sentire, ac in eam vehementer incumbere (id quod ipsi planè non agitis) videbatur. Operæprecium autem est, quandoquidem præcipuam illam, & ad fidem quàm maximè pertinentem quæstionem concluſimus, vt de his etiam alijs quæstiunculis per sessiones agamus, vt nostra coniunctio firma, stabilis, & absque aliqua controuersia in posterum sit, videlicet de azymo & fermentato pane, de Purgatorio, de summi pontificis potestate, necnon de diuina panis transmutatione, an denique Græci particulam ipsam, EX FILIOQVE, symbolo debeant addere.

¶Quæ cùm ipsi pontifices intellexissent, ad quatuor ipsas primas quæstiunculas, vt pridiè, responderunt: ad vltimam verò dixerunt ita: Nos, pater sanctissime, illud EX FILIOQVE, verum esse concedimus, ac ipsum in Occidentali ecclesia celebrandum permittimus, quandoquidem nobis constitit, vrgente necessitate ad declarandum diuinum symbolum à vobis additum fuisse, cùm non diuersam fidem significet, necnon vtraque symbola vnum esse: ipsam tamen particulam symbolo nostro apponere nolumus, sed hac cõditione vobiscum coniungimur.

¶Hæc Græci, nolentes tamen, consentiente Imperatore, vt de alia quæstione præter illam de spiritussancti processione, in vnionis literis vlla mentio fieret: contendente verò summo põtifice, vt etiam de reliquis ageretur, excepta illa de panis transmutatione, vt perfectissima fieret vnio: cùm præsertim Ferrariæ de Purgatorio benè fuerit dictum: post plurimam inter Latinos & Græcos contentionem Imperator iussit Latinis, vt dicerent, quidnam de summi pontificis potestate, necnon de azymo & fermentato pane sentirent. Tum summi pontificis iussu Ioannes ille, ac (nescio quis) frater Ambrosi⁹ in Græcorum conuentu multa de quæstiõibus ipsis verba fecerunt. Post autem aliquot dies frequenti Græcorum conuentu, in domo Imperatoris Latinis absentibus facto, post plenam inter Græcos disputationem lectis Græcorum doctorum de summi pontificis potestate sententijs, definitum fuit, non solum Romanam Ecclesiam de spiritussancti processione piè sentire, verumetiam ipsi necessitate vrgente, iure suo particulam illam, ex filioque, symbolo apponere licuisse: necnon Romanum pótificem primatum in vniuersum orbem tenere, beatique Petri principis apostolorum successorem ac verum vicarium, & totius Ecclesiæ caput, ac omnium Christianorum patrem & doctorẽ esse: ipsi que ad pascendam, regendam, & gubernandam vniuersam Ecclesiam, plenam à nomino nostro Iesu Christo potestatem fuisse traditam. Præterea Purgatorium esse: & siue in azymo siue in fermentato pane sacramentum fieri, minimè referre. Quæ cùm Latinis mirum in modum placuissent, sex præstantissimi viri vtraque ex parte selecti fuere: qui consultis cæteris patribus, sanctæ coniunctionis literas componerent atque conscriberent.

Dum autem hęc agerẽtur, serenissimus Imperator Heracleeñ & Ephesium, & Rhutenum ac Nicenum ad se conuocari iussit, eo scilicet animo, vt Ephesium hortaretur, vt is etiam in cæterorum patrum sententiam iret, & cum Latinis coniungeretur. At ille ne verbum quidem voluit audire. Duodecim autem illi selecti, in componendis literis ipsis in hoc discordes fuerunt. Nam Græci volebant, vt vel de summi pontificis nomine nulla prorsus in eis mentio fieret: vel hæc verba in eisdem literis scriberentur, consentiente ad infrascripta Imperatore, necnon patriarcharum loca tenentibus, & cæteris Orientalem Ecclesiam repræsentantibus. Quibus quidem Græcis summus pontifex in hoc etiam humanissimè satisfecit, vt de Imperatore ac patriarchis, vt vellent, fieret mentio. Demum duodecim illi doctores concordes literas conscripserunt, quas cùm summus pontifex & Imperator accuratè vidissent, iusserunt, vt Græcis & Latinis literis in vno eodemque folio describerentur, ita vt à parte dextera Latinè cùm Occidentalium patrum subscriptionibus, ac summi pontificis sigillo, ab altera verò parte Græcè cum Græcorum item subscriptionibus, necnon ipsius Imperatoris sigillo scriptæ essent. Quibus quidem omnibus ritè diligenterque peractis, communi partium ambarum consensu, summus pontifex Imperatore præsente, omnibusque tam Græcis quàm Latinis præsulibus vestibus sacris indutis, in templo sanctæ Mariæ liberatæ, die Lunæ sexta mensis Iulij Missam solenniter celebrauit. Qua quidem celebrata, ipsæ eædem literæ à Iuliano Cæsarino sanctæ Sabinæ cardinali Latinè, à Bessarione verò Græcè, D E I gratia lectæ, promulgateque fuere in hac forma.

¶Sanctæ vnionis literæ.

EVgenius episcopus seruus seruorũ Dei, ad perpetuam rei memoriam, consentiente ad infrascripta charissimo filio nostro Ioanne Paleologo Romeorũ Imperatore illustri, & loca tenentibus venerabilium fratrum nostrorum patriarcharum, & cæteris Orientalem Ecclesiam repræsentantibus.

Lætentur cæli & exultet terra: sublatus est enim de medio paries, qui Occidentalem Orientalemque diuidebat Ecclesiam, & pax atque concordia redijt, illo angulari lapide Christo, qui fecit vtraque vnum, vinculo fortissimo charitatis & pacis, vnumque iungente parietem, & perpetuæ vnitatis fœdere copulante ac continente, postque longam mœroris nebulam & dissidij diuturni atram ingratamque caliginem, serenum omnibus vnionis optatæ iubar illuxit. Gaudeat & mater Ec-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ter Ecclesia, q̃ filios suos hactenùs inuicèm dissidentes, iam videt in vnitatem pacem q̃ redijsse: & quæ anteà in eorum separatione amarissimè flebat, ex ipsorũ modò mira concordia cum ineffabili gaudio omnipotenti deo gratias referat. Cuncti gratulentur fideles vbique per orbem, & qui Christiano censentur nomine, matri catholicæ Ecclesię collætentur. Eccè enim Occidentales Orientalesq̃ patres, post longissimum dissensionis atque discordię tempus, se maris ac terræ periculis exponẽtes, omnibusq̃ superatis laboribus, ad hoc sacrum œcumenicum concilium desiderio sacratissimæ vnionis & antiquæ charitatis reintegrandę gratia, lęti alacresq̃ conuenerunt, & intentione sua nequaquàm frustrati sunt. Post lõgam enim laboriosamq̃ indaginẽ, tandem spiritus sancti clementia, ipsam optatissimam sanctissimamq̃ vnionem consecuti sunt. Quis igit̃ dignas omnipotentis Dei beneficijs gratias referre sufficiat? Quis autem diuinæ miserationis diuitias non obstupescat? cuiusve ferreum pectus tanta supernę pietatis magnitudo nõ molliat? Sunt ista prorsus diuina opa, non humanæ fragilitatis inuenta, atque ideo eximia cum veneratióe suscipienda, & diuinis laudibus prosequenda. Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio Christe fons misericordiarum, qui tantum boni sponsæ tuæ catholicæ Ecclesiæ contulisti, atque in generatióe nostra tuę pietatis miracula demonstrasti, vt enarrarẽt omnes mirabilia tua. Magnũ siquidem diuinumq̃ munus nobis Deus largitus est, oculisq̃ nostris vidimus, quod ante nos multi, cùm valdè cupierint, adspicere nequiuerint. Cõuenientes enim Latini & Græci in hac sacrosancta œcumenica synodo, magno studio inuicèm vsi sunt, vt inter alia, etiã articulus ille de diuina spiritussancti processione summa cum diligẽtia & assidua inquisitióe discuteretur. Prolatis verò testimonijs ex diuinis scripturis, plurimisq̃ authoritatibus sanctorum doctorum Orientalium & Occidẽtalium, aliquibus quidem ex patre & filio, quibusdam verò ex patre per filium procedere dicẽtibus spiritum sanctum, & ad eandem intelligentiam adspicientibus omnibus sub diuersis vocabulis, Græci quidem asseruerunt, quòd id, quod dicunt spiritumsanctum ex patre procedere, non hac mente proferrent, vt excludant filium, sed qa eis videbatur (vt aiunt) Latinos asserere spiritumsanctum ex patre filioque procedere, tanquàm ex duobus principijs & duabus spirationibus, ideo abstinuerunt à dicendo q̃ spiritus sanctus ex patre procedat & filio. Latini verò affirmauerunt, non se hac mente dicere spiritumsanctum ex filioque procedere, vt excludant patrem, quin sit fons ac principium totius deitatis, filij scilicet & spiritussancti, aut quòd id, quòd spiritussanctus procedit ex filio, filius à patre non habeat, siue quòd duo ponant esse principia, seu duas spirationes, sed vt vnum tantùm asserant esse principium, vnicamq̃ spiratiõem spiritussancti, prout hactenùs asseruerunt: & cùm ex his omnibus vnus & idem eliciatur veritatis sensus, tandem in infrascriptam sanctam Deo amabilem eodem sensu, eademq̃ mente vnionem, vnanimiter concordârunt & consenserunt. In nomine igitur sanctæ Trinitatis, patris & filij & spiritus sancti, hoc sacro vniuersali approbante Florentino concilio diffinimus, vt hæc fidei veritas ab omnibus Christianis credatur & suscipiatur, sicq; omnes profiteantur, quia spiritus sanctus ex patre & filio æternaliter est, & essentiam suam, suumq̃ esse subsistens habet ex patre simul & filio, & ex vtroque æternaliter tanquàm ab vno principio & vnica spiratione procedit, declarantes quòd id, quòd sancti doctores & patres dicunt, ex patre per filium procedere spiritum sanctum, ad hanc intelligentiam tendit, vt per hoc significetur, filium quoque esse secundum Græcos quidem causam, secundum Latinos verò principium subsistentiæ spiritus sancti, sicut & patrem. Et quoniam omnia, quæ patris sunt, ipse pater vnigenito filio suo gignendo dedit, præter esse patrem, hoc ipsum quòd spiritussanctus procedit ex filio, ipse filius à patre æternaliter habet, à quo æternaliter etiam genitus est. Diffinimus insuper explicationem verborum illorum FILIOQVE, veritatis declarandæ gratia, & imminente tunc necessitate, licitè ac rationabiliter symbolo fuisse appositum. Item, in azymo siue fermentato pane triticeo, corpus Christi veraciter confici, sacerdotesq̃ in altero ipsum dominicum corpus conficere debere, vnumquenque scilicet iuxta suæ ecclesiæ siue Occidentalis siue Orientalis consuetudinem. Item, si verè pœnitentes in dei charitate decesserint, antequàm dignis pœnitentiæ fructibus de commissis satisfecerint & omissis, eorum animas pœnis purgatorijs post mortem purgari, & vt à pœnis huiusmodi releuentur, prodesse eis fidelium viuorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes & eleemosynas, & alia pietatis officia, quæ à fidelibus pro alijs fidelibus fieri consueuerunt, secundum Ecclesiæ institutа: illorumq̃ animas, qui post baptisma susceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, q̃ post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel eisdẽ exutæ corporibus, (prout superiùs dictũ est) sunt purgatæ, in cælum mox recipi, & intueri clarè ipsum deum trinum & vnum, sicuti est, meritorum tamẽ diuersitate alium alio perfectiùs: illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniẽdas. Item, diffinimus sanctam Apostolicam sedem & Romanum pontificẽ, in vniuersum orbẽ tenere primatum, & ipsum pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusq̃ Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum patrem ac doctorem existere, & ipsi in beato Petro pascendi, regendi, & gubernãdi vniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodũ etiam in gestis œcumenicorum conciliorum, & in sacris canonibus continetur. Renouantes insuper ordinem traditum in canonibus, cæterorum venerabilium patriarcharum, vt patriarcha Constantinopolitanus secũdus sit post sanctissimum Romanũ pontificem, tertius verò Alexandrinus, quartus autem Antiochenus, & quintus Hierosolymitanus, saluis videlicet priuilegijs omnibus & iuribus eorum. Datum Florentię in sessione publica synodali, solenniter in ecclesia maiori celebrata, anno incarnationis dñicę 1439. pridie Nonas Iulij, pontificatus nostri anno 9.

Decretum Synodi Florentinæ.

¶SVBSCRIPTIONES IMPERATORIS ac Orientalium patrum, qui in synodo aderant.

Ego Ioãnes Palæologus, fidelis in Christo rex & Imperator Romeorũ, subscripsi. Ego Antonius humilis metropolita Heracleen, & *cõsiliarius Edessenorũ, totius Thraciæ & Macedoniæ põtifex, & Philothei sanctissimi patriarchæ, & sedis Apostolicæ Alexãdrinæ locum tenens, subscripsi. Ego Gregorius * Protosingelus cõfessor spiritualis, ac sedis Apostolicæ Alexandriæ & eius domini patriarchæ locum tenens, subsc. Ego Isidorus metropolita * Syriæ & totius Rhocheni, & eius sedis Apostolicæ locum tenẽs, subsc. Ego Dositheus humilis metropolita Mopsuestiæ, & *Ioachini sanctissimi patriarchę Hierosolymitani, ac eius apostolicæ sedis locum tenẽs, subsc. Ego Metrophanes humilis metropolita Cyzici, ac locum tenẽs Ancyrensis, subsc. Ego Dorotheus humilis metropolita Trapezũden, ac locũ tenens Cæsareẽsis antistitis, subscripsi.

*spatharius, & primus a secretis Marchio

*Protosyngelus

*Iacobini

*Nicenus

Ego Bessarion diuina miseratione atchiepiscopus Nicenus, ac locum tenens Sardensis præsulis, subsc. Ego Macarius humilis metropolita Nicomediæ, subsc. Ego Ignatius humilis metropolita Toronę, ac locum tenẽs * Nicomedien antistitis, me subscripsi. Ego Dorotheus humilis metropolita Mitylenen, ac locũ tenens Sidensis pontificis, me subsc. Ego Damianus humilis metropolita Moldoblachiensis, ac locum tenens Sebastienſis præsulis, subsc. Ego Ioseph humilis metropolita Amasiensis, subscripsi.

*Nathanael *Rhodi

Ego * Nathanael humilis metropolita * Cossensis ac insularum Cycladũ, subscripsi. Ego Calistus humilis metropolita Dristẽsis, subscripsi. Ego Gennadius humilis metropolita Gannensis, subscripsi. Ego Matheus humilis metropolita melitenẽsis, subscripsi. Ego Dositheus humilis metropolita Dramensis, subscripsi. Ego Sophronius humilis metropolita Anchialensis, subscr.

Ego Bessarion archiepus Nicenus, mandato ac nomine Emmanuelis diaconi ac magni * sachelarij, Chrysocuchi vulgò nuncupati, q̃ eadẽ nobiscũ sensit, subsc. Ego Theodorus Zanthopulus, diaconus & magnus * sacrista, subsc. Ego Michael Balsamorum archidiaconus, & magnus bibliothecarius, subscripsi. Ego Siluester Syropulus, diaconus * ecclesiarches, ac iuris seruator, subscr.

*sacellarij

*scenophylax

*magnus ecclesiarcha & Diceophylax

Ego Gregorius, ptecdicus diaconus Cappadocus, subscripsi. Ego Cõstantinus Archipresbyter, ac locum tenens Moldoblachiẽsis præsulis, subscripsi. * Ego Ecclesiarches venerandæ mansionis, & sanctę basilicę magnę laurę mõtis sancti, ac ipsius mãsionis locum tenens, subscripsi. Ego Athanasius olim abbas * Circunspectæ, subscripsi.

*Moyses

*monasterij Circunspecti,

Ego Gerontius abbas sanctæ mansionis Omnipotentis, subscripsi. Ego Germanus olim abbas sancti Blasij, subsc. Ego Pachumius confessor ac abbas sancti Pauli, subsc.

¶Subscriptiones Latinorum patrum.

Ego Antonius episcop' Ostien, cardinalis Bononien, supradictas diffinitiões veras & catholicas esse affirmo, & illis me subscripsi.

Ego Berrãda episcopus Portuen, card. Placentinus, me subscripsi. Ego Nicolaus tituli sanctę Crucis presbyter cardina. me subscripsi. Ego Frãcisus tituli sancti Clemẽtis presbyter card. me subscripsi. Ego * Verrigloriot' tituli sancti Marci presbyter car. me subsc. Ego Iulianus tituli sanctæ Sabinæ presbyter card. me subscripsi. Ego Prosper sancti Georgij ad velum aureum diaconus card. me subscripsi. Ego Dominicus sanctæ Mariæ in via lata diaconus card. me subscripsi. Ego * Basilius patriarcha Hierosolymitanus, me subscripsi. Ego Marc' patriarcha Gradeñ, me subscripsi. Ego Ioannes episcopus Morineñ, illustrissimi domini Ducis Burgũdiæ & Brabantiæ orator, me subsc. Ego Ioãnes episcopus Niuerneñ, eiusdem dñi ducis orator, me subscr. Ego Bartholomæus Spalateñ, me subsc. Ego Fãtinus archiepus Creteñ, me subsc. Ego Iulianus archiepus Pisanus, me subsc. Ego Andreas archiepus Colossen, me subsc. Ego Nicolaus archiepus Capuan', me subsc. Ego Ludouicus archiepus Florẽtinus, me subsc. Ego Latinus de Vrsinis, archiepus Troianus, me subsc. Ego Benedictus archiepus * Cõsanus, me subsc. Ego Iacobus episcopus Adrien, me subsc. Ego Petrus eps Paduanus, me subsc.

*Elasius

*Constanus

Ego Daniel episcopus Concordien sis, me subscr. Ego Antonius Portugalensis episcopus, me subscripsi. Ego Bartholomęus episcopus Valuẽsis, me subsc. Ego Thomas episcop' Farẽsis, me subsc. Ego Christophorus eps Ariminensis, me subscr. Ego * Amicus

Universidad de Deusto
Biblioteca

cus episcopus Aquilēsis, me subscripsi. Ego Petrus episcopus Dignien sis, me subscripsi. Ego Ioannes episcopus Ferrarien, me subscripsi. Ego Valētinus episcopus Ortanus, me subscripsi. Ego Ioannes episcopus Arbensis, me subscripsi. Ego Bernotius epi-
Phęsulan scopus *Esculanus, me subscripsi. Ego Carolus Senensis episc. me subscripsi. Ego Andreas episcopus Megarensis, me subscripsi.
Ego Carolus episcopus olim Mutinensis, me subscripsi. Ego Nicolaus episcop⁹ Ty-
*Artholus burtinus, me subsc. Ego *Antonius episcopus Grassen, me subscripsi. Ego Angelus episcopus Bareñ, me subscripsi. Ego Petr⁹ episcop⁹ Ansareñ, me subscripsi. Ego Matthæus episcopus Zapatensis, me subscripsi.
Ego Angelus de Grassis episcopus Arrianen, me subscripsi. Ego Petrus episcopus Messanus, me subscripsi. Ego Petrus episcopus Caualliceñ, me subscripsi. Ego Antonius episcopus Cæsenaten, me subscripsi.
Ego Donatus episcop⁹ Pistorien, me subscripsi. Ego Scipio episcopus Mutineñ, me subscripsi. Ego Christophorus episcopus Cortoneñ, me subsc. Ego Andreas episcopus Conseranen, me subscripsi. Ego Alexius episcopus Clusinus, me subscripsi. Ego Garsias episcopus Tudeñ, me subscripsi.
Ego Gregorius episcopus Granatēsis, me subscripsi. Ego Aimericus episcopus Mōtis regalis, me subscripsi. Ego Baptista electus & cōfirmatus Teatinus, me subscripsi.
Ego Nicolaus Tricaricēlis, me subscripsi.
Ego Ioannes electus & confirmatus Agaiensis, me subscripsi. Ego Guilielmus electus & cōfirmatus Leonensis, me subscripsi.
*Rossu-
mensis Ego Andreas episcop⁹ *Rossensis, me subscripsi. Ego Matthæus episcopus Cortonensis, me subscripsi. Ego Iulianus electus & confirmatus Citaridensis, me subscripsi.
Ego Ioānes episcopus Canapēsis, me sub-
*Acesiaten scripsi. Ego Thadæus episcopus *Acestiaten, me subscripsi. Ego Petrus archidiaconus Trecensis, ambasiator Illustrissimi Ducis Burgundiæ & Brabantiæ, me subscripsi.
Ego Zanonus episcopus Baiocensis, me subscripsi. Ego Laurentius episc. Acherōtinus, me subscripsi. Ego Ludouicus episcopus Teruisinus, me subscripsi. Ego Ioannes de Mella electus & cōfirmatus Legionēsis, me subscripsi. Ego Guilielmus electus & confirmatus Andegauensis, me subscripsi. Ego Ambrosius generalis ordinis Camaldulensium, me subscripsi. Ego frater Guilielmus generalis Minorum, me subsc.
Ego Girardus frater generalis Augustinēsium, me subscripsi. Ego Placidus generalis Vallis Vmbrosæ, me subscripsi. Ego Co-
*Faricensis merius abbas Florentinus, me subscripsi.
Ego Ioannes de Vrsinis abbas *Forsensis, me subscripsi. Ego Antonius abbas sancti Caprasij, me subscripsi. Ego Frāciscus abbas sancti Leonardi, me subsc. Ego Fredericus abbas de Borto, me subscr. Ego Georgius abbas de Serensis, me subscripsi. Ego Antonius abbas de Alphyllo, me subscripsi.
Ego Bartholomæus abbas Campasilonis, me subscripsi. Ego Sepulchrus abbas vrbis, me subscr. Ego Angelus abbas de *Seyto, *Sezto
me subscripsi. Ego Paschasius abbas sancti sepulchri, me subsc. Ego Benedictus abbas de Coner, me subscripsi. Ego Iacobus abbas sancti Salmi, me subscripsi. Ego Aloysius abbas sancti Pauli, me subscripsi. Ego Ioannes abbas de Tyro, me subscripsi. Ego Daniel abbas de Tarralino, me subscripsi.
ego Benedictus abbas sancti Pancratij, me subsc. Ego Franciscus abbas sanctæ Mariæ
de *Pariano, me subscripsi. Ego Ioannes *Panciano
*Gratianus abbas de *Rupolis, me subscripsi. Ego Angelus abbas S. Mariæ de Pistorio, me subscripsi. Ego Nicolaus abbas sancti Modesti *Receñ, me subscripsi. Ego Ia- *Saluatus de Feuar
cobus sancti *Saluacis de Frame abbas, me subsc. Ego Bertacius abbas Montis plani
Pistorien *, me subscripsi. Ego Petrus abbas *Gineuch
S. Felicis de Florentia, me subscripsi. Ego Nicolaus abbas S. Mariæ de Diciano, me
subsc. Ego Bartholomęus abbas de Vibo- *del Cato
na, me subscripsi. Ego Laurētius abbas de Culoros, me subscripsi. Ego Fredericus abbas S. Pantaleonis, me subscripsi. Ego Lucas abbas Stuant. in Alpibus, me subscripsi.
Ego Lucas abbas Facúdus, me subscripsi.
Ego Iacobus abbas monasterij S. Petri de Massa, me subscripsi. Ego Franciscus abbas sanctorum martyrum Cordubien, me subsc.
Ego Guilielmus abbas S. Saluatoris Burdegaleñ, me subscripsi. *Ego Georgius abbas S. Petri de Eugubio, me subscripsi. Ego Antonius abbas sanctorū Saluatoris & Virgilij de Stū, me subscripsi. Ego Gabriel abbas sancti Iacobi de Pontada, me subscripsi.
Ego Bernardus abbas S. Mariæ de Marona, me subscripsi. Ego Hieronymus abbas S. Gundæ, me subscripsi. Ego Dionysius abbas S. Mariæ de Sandisagien, me subscripsi. Ego Maphæus abbas sancti *Firmiæ de Verona, me subscripsi. Ego Timotheus abbas sancti Andreæ de Mātua, me subscripsi.
¶Nemo autem mirari debet, cur plures patrū subscriptiones non sint. nam vltima sessione celebrata, multi priusquàm huiusmodi subscriptio fieret, discesserunt: cùm præsertim mos in Concilijs minimè fuerit, vt in prioratus ordine constituti, vel fratres magistri, vel iurisperiti, in decretis ipsorum Conciliorum subscriberent.
¶Quibus quidem literis Græcè Latinèq; (vt suprà dictum est) recitatis, genu simul & dexteram summi pontificis, necnon Græci cum Latinis inter se, summa lætitia oscula-
ti sunt.
Post autem dies aliquot pontifex summus, conuocatis Græcis, ab eis quęsiuit, cur
partē sacratissimi panis in calice cum sacra-
tissimo

tissimo sanguine misceant. Et in magna exodo, quando videlicet panis in patena, & vinum in calice de vno in aliud altare vi-
dente populo fertur à sacerdote, capita sua reuerenter inclinent, cùm panis ipse vi-
numque nondum sint cōsecrati: Et aquam feruentem, non autem frigidam, in calicem
Ioan. 19. f fundant: Et cur ante consecrationem his verbis vtantur, Vnus autem de militibus lancea latus eius aperuit, & statim sanguis & aqua exiuit. Et paulopòst, Eccè stella venit, & stetit super pueri caput. Et cur presbyteri, non autem pontifices, sacro chrismate vtantur, cùm soli pontifices eo vti deberent. Et mortuos vngant oleo. Et neque
Matth. 16. c pontifices, neque presbyteri celebraturi, peccata sua confiteri soleant. Et post hæc
Marc. 14. c Luc. 22. b Dominica verba, Accipite & manducate, hoc est enim corpus meum, & reliqua, quibus proculdubiò sacratissimi CHRISTI corpus & sanguis conficitur, his quoque verbis vtantur: Et fac quidem panem hunc, honorabile corpus CHRISTI tui: quod autem in calice isto est, honorabilem sanguinem CHRISTI tui, ea sancto tuo spi-
Matth. 19. a Marc. 10. a ritu transmutante: Amen, Amen, Amen. Et cur matrimonia separent, cùm Dominus noster præceperit, eos disiungendos non esse, quos DEVS coniunxerit. Cur denique suum patriarcham ibidèm non eligant, sed absque eo discedere patiantur. Quas quidem quæstiunculas præsul Mityleneñ dissoluisse facilè visus est, vltimis duabus exceptis, in quibus cum summo pontifici neutiquam satisfecerit, summus pontifex Imperatorem rogauit, vt doctiores de pōtificibus suis ad ipsum mitteret, quippe qui duas ipsas ambiguitates meliùs explicare scirent. Imperator autem nolens de talibus quæstionibus agere, indoctiores ad summum pontificem misit, à quibus cùm eadem ipse summus pontifex repetisset, hi responderunt se nullam habere ad ea respondendi facultatem, Imperatori tamen ipsa omnia relaturos. Porrò autem
PAPA. ad diem decimumquartum mēsis eiusdem, pontifex summus Græcis præsulibus ad se conuocatis, hæc verba fecit: Cùm fratres Dei gratia coniuncti simus, eademque gratia caput ego vestrorum membrorum existam, propterea quę conueniat, vt quæ ad nostram piam religionem atque Ecclesiam pertineant, ea vobis patefaciam, ac vos ad ipsa seruanda exhorter: idcirco vos, & fratres nostros, & ecclesiarum rectores scire velim, quemadmodùm à Romana Ecclesia mirum in modum accusemini, quòd matrimonia separetis, quodque præsul Ephesius rationem non reddat, cur nostræ communi sententiæ neutiquam acquiescens, à nobis disiungatur, atque dissideat. ac si sapientissimus omnium esset. Nam de patriarcha vestro videtur nobis magis operæ-

precium esse, vt hìc à vobis, præsentibus nobis de more vestro eligatur, quādoquidem Ecclesia vestra patriarcha indiget, ex qua quidem electione non aurum, non argentum, non denique rem aliam lucrari cupimus, cùm ipsi parati simus, vt vobis pecunias (si opus fuerit) liberaliter erogemus, ac patriarcham quem suffeceritis, confirmemus: & quem ipsi nostri dissidij tempore elegerimus, altero per vos suffecto, statim deponamus, ita vt in posterum vnicus patriarcha Constantinopolitanus omnia sua priuilegia tenens exiltat, quandoquidem ECCLESIAM vestram multis bonis afficere volumus. Hìc vester Imperator adest, & œcumenica synodus est, cui summus pontifex præest, hìc Orientales dignioresque præsules adsunt, ex quibus patriarcham vestrum sine vllo impedimento (vt par est) potestis eligere. Nam inconueniens ac indecens est, vt hinc absque capite discedatis: fierique iure non potest, vt nisi patriarcham vestrum hìc eligeretis, electum
Græci. à *nobis in posterum deponam⁹. Hæc summus pōtifex. Græci autem responderunt, se non sine legitima causa matrimonia separare, ac præsulem Ephesium causam suam dicturum esse. Patriarcham verò nostrum extra Constantinopolim nostro iure neutiquam eligi posse, cùm Græcis semper mos fuerit, in sua ecclesia patriarcham sufficere, simulque cōsecrare, quarum quidem cæremoniarum & consuetudinis Imperator noster non inscius, nequaquam nobis permittet, vt hìc electionem huiusmodi
PAPA. faciamus. Quæ cùm summus pontifex ægrè audiuisset, se verbis humanissimis excusauit, & ipsos dimisit. Die autem vigesimoprimo selecti omnes Imperatoris in domo congregati, quinque vnionis eiusmodi literas patrum omnium subscriptionibus, summique pontificis ac Imperatoris sigillis munitas, Græcè Latineque exscripsere, quarum vnas Latinis, alteras Græcis, tres verò alias trium patriarcharum legatis dedere. Quo quidem pacto finis octaui generalis concilij factus est. Dum autem hæc gerebantur, Armeniorum patriarchæ legati, viri sanè virtute plurima præditi, ad synodum ipsam venerunt, & summum pōtificem venerati fuerunt, necnon Imperatorem salutauerunt, dicentes se suamque Ecclesiam cum catholica cōiungi, ac ipsum synodi decretum piè seruare velle, qui quidem benignissimè susceptl vehementissimeque laudati, ac magno honore affecti, vnà cum Græcis Florentia discesserunt.

¶Finis generalis octauæ synodi Florentinæ.

 ¶Magni

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶MAGNI BASILII

contra Eunomium, de spiritusancto liber tertius, interprete Georgio Trapezuntio Cretensi.

Eunomius

VIX tãdem blasphemijs in vnigenitum saturatus, ad spiritum sanctum trãsijt, totiq; suæ consentanea volũtati de ipso etiam dixit, sic scribẽs: Cùm verò hæc nobis de vnigenito sufficiãt, reliquum est, vt de paracleto quoque dicamus: nec opiniones nõ exquisitas multorum sequemur, sed sanctorũ in oĩbus doctrinam conseruabimus, à quibus cùm dignitate ac ordine tertium ipsum didicerimus, tertium quoque natura esse credidimus. Quòd igitur nõ putat, oportere

Basilius

in simplici ac syncera fide multorũ permanere, sed artificiosis quibusdam ac cauillatorijs rationibus ad id, quod sibi videtur, veritatem rursus cõmutare, satis verbis suis ostendit. cùm enim contemnat opinionem multorum, qua spiritum sanctum glorificant, sanctorum simulat conseruare doctrinam, & tacet eos, qui sibi ipsam tradiderũt, nunc etiam ea ipsa faciens, quæ, cùm de vnigenito haberet orationem, facere demonstratus est. Deinde ait, à sanctis didicisse, ordine ac dignitate tertium esse spiritum, à se autem ipso credidisse, natura quoque tertium esse: qui verò illi sancti sint, & in quibus sermonibus doctrinam fecerũt, non potest dicere ruĩtne vnquàm homo sic audax, qui diuinorum dogmatum innouatiões induceret? Cur em̃ necesse est, si dignitate ac ordine tertius est spũs, natura quoque ipsum tertium esse? dignitate nãque ipsum secundum à filio, cũ ab ipso esse habeat, & ab ipso accipiat, & annunciet nobis, & omnino ab illa causa depẽdeat, pietatis ratio tradit: natura verò tertia vti, nec à diuinis scripturis docti sumus, nec à dictis possibile est cõsequenter ratiocinari. Nam quemadmodùm filius ordine quidẽ à patre secundus est, qm̃ ab illo: & dignitate, qm̃ origo atq; causa essendi, pater ipsi est, & qm̃ p ipsum accessus & adductio ad neũ patrem, natura verò nullo modo secũdus, qm̃ in vtroq; vna est deitas: ita videlicet & spũsanctus, etsi dignitate & ordine secũdus à filio est, nõ tñ verisimiliter alienæ ipsum esse naturę, indè consequetur. Quod indè patet: angeli oẽs vt appellatiõis vni⁹, sic eiusdẽ etiã sunt naturæ inter se: attñ alij ipsorum gentibus prępositi sunt, alij verò fidelium singulos consequuntur: quãto autem gens vni viro præponenda est, tanto maiorem necesse est angeli, qui gentis principatum habeat, esse dignitatem dignitate eorum, quibus singulorum tutela cõmissa est. Quòd verò singulis fideliũ adest angelus, vt pædagogus quidam & pastor ad vitã dirigendam, nemo contradicet, qui verborum Domini recordatur, dicentis: Ne contemnatis vnum ex his pusillis. Dico em̃ vobis, qm̃ angeli eorũ in cælis semper vident faciẽ patris mei, qui in cælis est. Et psalmista dicit: Immittet angelos in circuitu timẽtiũ eum. &, Augelus, q eruit me à iuuẽtute mea, & quæcunq; talia. Quòd verò rursus sunt quidã angeli vniuersarũ gentiũ ppositi, Moses nos p canticũ docuit: Quãdo diuidebat altissim⁹ gẽtes, quãdo separabat filios Adã, constituit terminos populorũ iuxta numerum angelorum suorum. Et sapiens Daniel in visione angeli audiuit eum dicentem, q princeps regni Persarum restitit mihi 21 diebus, & ecce Michael vnus de principibus primis, venit in adiutorium meum, & ego remansi ibi iuxta regem Persarum. Et post pauca idem dicit: Et princeps Græcorũ veniebat. Verumetiam princeps exercitus, Imperator copiarum Domini dicitur, qui Iesu Naue in Iordane manifestatus est. Et rursus legiones quædam angelorum dicũtur, Domino discipulis dicente: An putas, quia non possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi plusquàm duodecim legiões angelorum? Princeps igitur exercitus angelorum, q in legionibus ordinati sunt, palàm, quòd aliorũ princeps est. quorsum hæc oratio? q̃ non omnino si quid ordine ac dignitate secundũ aut tertiũ est, id & naturam alterã habet. nam quemadmodùm angelorum alius princeps, alius subditus, & tamen oẽs angeli natura sunt, & in dignitate quędã diuersitas, in natura verò communitas est: (etenim stella stellę prẽstat in gloria, & natura stellarum omnium vna: & mãsiones multæ apud patrẽ, i. dignitatum diuersitates: gloificatorum vero natura vna) sic profectò & spiritussanctus dignitate quidẽ * & ordine secundus est. Accepimus enim ipsum tertium verò à patre & filio numeratum, cùm ipse dominus in traditione salutaris baptismi ordinẽ tradiderit his verbis: Eũtes, baptizate in omine patris, & filij, & spirituſſancti. In natura autem tertium à filio ac patre deiectũ spũm, nullibi audiuim⁹. Cùm enim duæ res dicantur deitas & creatura, dominatus ac seruitus, sanctificans & q̃ sanctificatur: quæ natura virtutem possidet, & quæ per electionem operatur, qua in parte spũm ordinabimus? In his quæ sanctificãtur? at ipsemet sanctificatio est. Sed in his quæ magnis rebus gestis virtutem adepta sunt? At bonus natura est. Sed in seruientibus? at alij sunt *administrantes spiritus, qui ad ministerũ mittuntur. Nõ ergo ipsum principalem naturã spiritum, fas est nobis conferuũ dicere, nec creaturis connumerare eum, qui in diuina & beata Trinitate connumeratur: Principatus enim & potestates, & omnis creatura talis, * cùm ex attẽtione ac diligentia sanctificatæ sint, non iure natura sanctæ dicerentur.

Cæteræ quæ nominilla sunt, creaturæ, sanctificationis sunt capaces.

rentur. Appetentes enim bonum, secundum amoris, quem ad Deum habent, proportionem, sanctitatis mensura participant. Et sicuti ferrum, quod in medio igni iacet, ferri naturam non amisit, vehementi tamen ignis actione ignitum, cùm vniuersam ignis naturam in semetipsum acceperit, & colore & calore & actione ad ignem transit: sic sanctæ virtutes ex communicatione, quam cum illo habent, qui natura sanctus est, per totam suam subsistentiam receptam, iam quasi innatam sanctificationem habent. Diuersitas verò ipsis à spirituſancto hæc est, quòd spiritus natura sanctitas est, illis verò participatione ineſt ſanctificatio. Quibus autem constructũ & aliundè bonum præbetur, hęc naturę sunt transmutabilis. Nec enim aliter Lucifer deciderit, cidisset, qui manè * oritur: nec in terra cõtritus esset, si rei peioris natura non esset susceptibilis. Quomodo igitur pium creaturis spiritum coordinare, qui tam magno interullo à creaturis disseparatus est? Creatura em̃ nata est in virtutis & diuinæ dilectionis prẽmium sanctificationem habere, quoniam natura vtitur libera, vt ad vtrumlibet possit inclinari, ad electionem scilicet boni & peioris: spiritus autem sanctus, fons est sanctificationis: & vt natura sanctus est pater, & naturasanctus est filius, sic natura sanctus spiritus quoq; veritatis. Quapropter præcipua quoque appropriata sancti appellatione dignus est. Quòd si sanctitas ei natura est, sicuti patri etiam & filio, quo pacto tertiæ atque alienæ naturæ est? Propter hæc (vt arbitror) & apud Esaiam Seraphim tertiò sanctus exclamare conscripta sunt, quoniam in tribus hypostasibus naturalis sanctitas perspicitur. nõ est autem hoc nomen solùm sanctitatis, cum patre ac filio sibi cõmune, sed ipsa etiam spiritus appellatio. Spiritus nanque est Deus, & adorantes euma, in spiritu & veritate adorare oportet. Et propheta inquit: Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus, cui diximus, in vmbra alarum tuarum viuemus. Et Apostolus appellationem spiritus in Dominum refert, cùm dicit: Dominus autem spiritus est. Ex his omnibus patet, non naturæ alienationem, sed cõiunctionem ad patrem & filium, per communicationem nominum ostendi. Bonus, Deus & dicitur & est: bonus & spiritusanctus, non adstructam habens bonitatem, sed natura sibi innatã. Vel omĩum absurdissimum esset, natura sanctum discere, quod bonitatem natura nõ habeat, sed posteriùs natam, & deforis sibi allatam. In quo autẽ dixit Dñs, quòd ego rogabo patrẽ, & alium paracletum dabit vobis, & ipse paracletus noster esse ostenditur. Quare paracleti quoque appellatio, non parùm ad demonstrationem maiestatis spiritus sancti cõfert: Ac nomina quidem talia, magnitudinẽ naturæ ostendentia, operationes verò spirituſancti quales? Verbo (inquit) Domini cęli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Vt ergo Deus verbum, creator cęlorum est: sic spiritus sanctus firmam ac stabilem virtutem cælestibus præbet potestatib⁹. Et rursus Iob: Spiritus Domini qui fecit me, non de creatione, (vt arbitror) sed de humanæ virtutis perfectione, dicens. Esaias verò cùm ex persona Domini loquitur, id est, secundum humanitatem eius. dominus (inqt) misit me & spiritus eius. Et Psalmista rursus, per vniuersa pertransire spiritus virtutem, pbans: Quò ibo (inquit) à spiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? Beneficentiæ verò ab ipso ad nos peruenientes, quales & quantæ sunt? Sicut ipse Dominus dedit potestatem susci-

Psalm. 32.
Esa. 48.d
Psal. 138.

pientibus eum, filios Dei fieri, sic & spirituſsanctus spiritus adoptionis est. Et sicut magister verus dominus noster, secũdum quod dicitur: Vos autem nolite vocare magistrum vestrum in terra, vnus enim magister vester est Christus: sic & spiritussanctus omnes docet, qui in nomine domini crediderint, vt ab ipso Domino testimonium perhibetur, dicente: Paracletus autem spiritussanctus, quẽ mittet pater meus, ille vos docebit omnia. Et quemadmodùm diuidere operatiões dignis susceptione operationum pater dicitur, & diuidere ministrationes filius in dignitatibus ministerij, sic & spiritussanctus diuidere gratias dignis eas susciperе perhibetur. diuisiones enim gratiarum sunt, idem autẽ spiritus: & diuisiones ministrationum sunt, idẽ autem dominus: & diuisiones operationum sunt, & idem deus est, qui operatur omnia in oĩbus. Vide quomodò hîc quoq; spirituſsancti operatio, operationi patris ac filij coordinata est. Deinde ex eo etiã quod sequitur, magis diuinitas naturæ sanctiſpiritⁱ aperitur. Quod enim ait, Hæc autem oĩa operatur vnus atque idem spiritus, diuidens singulis prout vult, nihil aliud quàm authoris & Domini potestatem ipsi attestatur. Quapropter in nouo testamento prophetæ clamant: Hæc dicit spiritussanctus. Inuestigatio autem profunditatum Dei, vndè spiritui adest? Sicut (inquit) nemo scit hominũ ea, quæ hominis sunt, nisi spiritus hominis, qui est in eo: sic & ea, quę sunt Dei, nullⁱ cognouit nisi spiritus Dei. Nam quẽadmodùm nullus alienus ac peregrinus intrinsecas potest animæ cogitatiões inspicere, eodem scilicet modo, si quis cum Deo communiter eius secreta pspicit, non alienus nec peregrinus ab eo, profunditates iudiciorum ipsius inuestigare potest. Prætereà & vita nobis à deo per Christũ in sanctoſspiritu præbetur. Viuificat em̃ Deⁱ, vt ait Paulus: Præcipio tibi coram Deo qui viuificat omnia. Vitam autem præstat Christus: Oues enim (inquit) meæ vocem meam audiunt, & ego vitam æternam do illis. Viuificamur autem & per spiritum, vt inquit Paulus: Qui excitauit Christum è mortuis, viuificabit etiam mortalia corpora vestra,

Ioan. 1.b
Matth. 23.a
Ioan. 14.d
1. Cor. 12.a
Ibidẽm.
Act. 21.b
1. Cor. 2.c
1. Tim. 6.c
Ioan. 10.c
Rom. 8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

propter inhabitantem ſpiritumſanctum in vobis. Verùm hic, qui audet omnia, qui periculum, quod impendet audẽtibus verbum aliquod blaſphemum in ſpiritumſanctum

Eunomius emittere, nõ expaueſcit, experté ipſum Deitatis cẽſet, ſic de eo ſcribẽs: Tertiꝰ & natura & ordine, patris impio, operatione verò filij factus, tertio loco honoratus, vt primus & maior omnibus, & ſolus talis vnigeniti factura, Deitate ac creatiua potentia carens. Qui

Baſilius hoc dicit, nec Deitatem in nobis eſſe credi-

1. Ioan. 3. d diſſe videtur, cùm de Deo Ioannes dicat: Ex

1. Cor. 3. c hoc ſcimus, quòd in nobis eſt, ex ſpiritu quẽ dedit nobis. Et Apoſtolus: Neſcitis, quòd templum Dei eſtis, & ſpiritus Dei habitat in

Ephe. 2. d vobis? Et rurſus: In quo omnis ædificatio conſtructa creſcit in templum ſanctum in Domino, in quo & vos coædificamini in habitaculum DEI in ſpirituſancto. Si ergo in nobis DEVS habitare dicitur per ſpiritum,

Pſal. 81. quomodo nõ eſt aperta impietas, expertem Deitatis ipſum ſpiritum dicere? Et ſi deos no minamus eos, qui per virtutẽ perfecti ſunt, perfectio autem eſt per ſpiritum, quomodò qui alios efficit deos, derelictus ipſe à Deitate eſt? Non eſt igitur pium, vt in hominibus, ſic & in ſpiritu per participatiõem & honorem, ac non natura eſſe Deitatem putare. qui enim gratia diuinus efficitur, mutabilis eſt naturæ, nonnunquàm per negligentiam ex bonitate excidentis. Id autem baptiſmi ſa-

Matth. 28. lutaris traditioni apertè repugnat. Euntes, inquit, baptizate in nomine patris & filij & ſpirituſſanctꝰ. Baptiſmus enim eſt ſigillum

De adultis intelligẽdũ fidei, fides verò Deitatis confeſſio. Nam credere priùs oportet, ac poſteà baptiſmate deſignari. Baptiſmus verò noſter eſt ſecundum traditionem Domini in nomine patris & filij & ſpirituſſancti, nulla creatura, nullo ſeruiente, cum patre ac filio connumerato, vt Deitas in Trinitate compleatur. Quod autem extra hanc eſt, totum conſeruum eſt, etiam ſi maximè dignitatum exceſſibus alia alijs in honorem præponantur. Nec mihi rurſus hæc dicta incutias: Si creatura non eſt, ergo genitura vel ingenitus: ſed non ingenitus, vnus enim abſque principio Deus eſt ingenitus: nec genitura: reſtat ergo, creaturam ac facturam ipſum nominari. Verùm ego, ſi cuncta putarem noſtra cognitione poſſe cõprehendi, vererer fortè ignorantiam confiteri: ſed quoniam infinita, non ex his ſolùm, quæ in futuro ſeculo præparata ſunt, nec eorum quæ nunc in cælis ſunt, abdita eſſe, verumetiam eorũ quæ corpori noſtro inſunt, non eſſe veram ac abſque contradictione comprehenſionem, haud ſum neſcius: vtputà de viſu, vtrùm imagines rerum viſibilium ſuſcipientes, ſic obiecta comprehendamus: & quomodo maximorum montium, atque inexpleti ac infiniti maris, & ad hęc cęli ipſius imago, breui menſura pupillæ noſtræ cõtineatur: an à nobis aliquid emittatur, quo viſibilibus appropinquante, ſic ſenſum de ipſis capiamus: & quid id ſit, & quantum, vt terræ ac mari ſufficiat explicatum: & ſpatium, quod inter terram ac cælum eſt, pertrãſeat, & ad ipſum cælum perueniat, tanta celeritate motum, vt æquali tempore circũdiacens corpus & ſtellæ, quæ in cælo ſunt, cognoſcantur. & quid oportet reliqua dicere? ipſas mentis motiones, vtrùm creare vel generare nata ſit anima, quis cum certitudine dicat? Cùm igitur hæc ita ſe habeant, cur mirum de ſpiritu quoque ſancto abſque rubore nos ignorantiam confiteri? Reddere tamen oportet ei glorificationem, quæ ſine contradictione per teſtimonium ſibi debetur. Quòd enim ſuper creaturam eſt, ſatis nobis ea, quæ per ſcripturam tradita ſunt, demonſtrant. Verùm quia impoſſibile eſt, ſanctificans cum ſanctificatis, docens cum doctis, reuelans & quę reuelatione indigent, eiuſdem eſſe naturæ: ac nullus ſic omnino imprudens eſt, vt audeat alium, præter Deum omnium, ingenitum appellare: nec tamen etiam filium, cùm vnus ſit vnigenitus, quid ipſum dicere oportet? ſpiritum ſanctũ, ſpũm Dei, ſpũm veritatis, miſſum à Deo, pfilium præbitum, non ſeruum, ſed ſanctum, bonum, principalem, viuificantem, ſpiritum adoptionis, ſpiritum omnia ſcientem quæ Dei ſunt. Sic enim etiam in Trinitate vnitatis ratio conſeruabitur, cùm vnum patrem profiteamur, & vnum filium, & vnum ſpiritumſanctum. Afferunt verò demonſtrationes, quòd creatura dictus ſit ſpirituſſanctus, vnam ex propheta dicente: Qui formans eſt tonitruum, & creans ſpiritum: alteram ex euãgelio, quòd omnia per ipſum facta ſunt. Nos autem propheticum dictum, non in ſpiritumſanctum, ſed in communem hunc flatum, aeris ſcilicet ſpiritum, credimus fieri. Quod indè paret. Non enim dixit, Qui creauit ſpiritum, ſed, creans ſpiritum. Nam ſicut tonitruum non in ſubſiſtentia quadam corporali ſemel creatum eſt, ſed ſemper per voluntatem DEI ad timorem hominum productum, fieri & diſſolui natum eſt: ſic & ſpiritus nunc quidem fit, cùm aer tanquàm fluius fluat: rurſus verò ceſſat, cùm quod prius mouebatur, quieſcit, ſecundum voluntatem eius qui omnia ad ſalutem & conſtructionem totius diſpenſat, vt per omnem creaturam & tonitruis & ventis, ac reliquis operibus DEI creator annuncietur. Quapropter poſteaquàm dixit, qui formans eſt tonitruum, & creans ſpiritum, inquit, & annuncians hominibus CHRISTVM eius. Sicut enim cæli enarrant gloriam Dei ijs, qui poſſunt ex ipſis de creatoris arte cogitare: ſic & ſoni tonitruum, & ſpirituum motus, creatorem prædicant ſuum. Et fortè hæc prophetia eſt ad humanitatem Domini ducens, cùm vox è cælo facta, tonitruum his, qui audierunt, viſa eſt: quã Deus & pater idcirco emiſit, vt

Matth. 3. c ſit, vt per ipſam Chriſtum hominibus annũciaret. Spiritus aũt moti, q̃ mare cõturbãrũt, deinde ceſſarunt iuſſu Domini, liquidò etiam ipſi hominibus Chriſtum Dei annunciãrunt. At verò, omnia per ipſum facta ſunt, nequaquàm creatum eſſe ſpiritumſanctum nobis oſtendit, quaſi omnibus ſpũs cõnumereꝰ. Nam ſi vnus eſt ſpirituſſanctus, & ſolus: quomodò q̃ vnicę naturæ eſt, vnà cum omnibus concipi poteſt? Et nemo putet contemptum eſſe ſubſiſtentiæ, ſi quis neget, q̃ ſpũs creatura ſit. Nam piæ mẽtis eſt, quę à ſcripturis ſanctis reticentur, non ea temerè de ſpirituſancto dicere: credere autem, peritiam & veram comprehenſionem, in futuris ſeculis nobis

for. a viſibe futuram, cùm pertranſierimus hunc per ſpeculum & ænigma veritatis viſum, & *viſibis, quę ad faciem eſt, dignabimur, in Chriſto Ieſu Domino noſtro, quo cum patri gloria & ſpiritui ſancto nunc & in ſecula.

FINIS.

¶Beſſarionis patriarchę Conſtantinopolitani, epiſcopi Tuſculani, ſanctæ Romanæ Eccleſię cardinalis, tunc archiepiſcopi Nicẽ, oratio in ſynodo Florẽtina ad græcos dũtaxat habita, poſt plurimas publicasque cum Latinis habitas diſputatiões, cùm patriarcha & imperator Græcorũ vota ſeorſum à Latinis peterent: quæ inſcribitur Dogmatica, vel de coniunctione, quam idem ipſe Beſſarion è Græca in Latinam poſteà conuertit.

SAcram Eccleſiarũ Dei pacem atque cõcordiam nemo eſt, viri præſtantiſſimi, qui non maximi æſtimet, & loco ſummæ felicitatis eſſe ducat. Ob eam quippe Saluatoris noſtri oratio ad

Ioan. 17. b patrem porrigitur, qui cùm pro diſcipulis, & ijs, qui nomine eius vocati ſunt, precaretur: Fac (inquit) pater, vt vnum ſint, quemadmodum & nos vnum ſumus. Per hanc diuinus amor, quod ſignũ diſcipulorum Chriſti eſt, in nos influit: tollunturque à nobis inimicitiæ ac diſſenſiones mutuæ, quæ ab hominibus, præſertim Chriſtianis, alieniſſimæ eſſe debẽt: tolluntur & deriſiones & opprobria, quibus à Chriſti crucis hoſtibus continuè afficimur, qui nos irrident, cõtemnunt, ac pro nihilo habẽt, vt Chriſtianos quidem nominatos, & eundem habentes Dominũ, verũtamen ita inter nos diuiſos & dogmatibus fidei diſſidẽtes, vt alij alios pro inimicis atq; hoſtibus habeamus. His igitur rationibus alijſque permoti, pacem quidem amamus omnes atque optamus, & cõcordiam atque vnitatem Chriſtianorum maximi omnes facimus. Quo autem modo à Deo præclarum bonum conſequi poſſimus, & quæ ratio habenda ſit ad ſanctiſſimum opus perficiendum, hic diuerſis opinionibus ſumus, varijsque inter nos ſententijs diſcrepamus. Quapropter de hoc à nobis in præſentia cõſiderandum, & quantum ingenioli noſtri vires ſufficient, diſſerendum exiſtimauimus.

¶De cauſis ſchiſmatis, & quòd tametſi ante generale cõcilium aliqua nobis de noſtra à Latinis diuiſione excuſatio erat, nũc tamen iam celebrato concilio œcumenico, non poſſumus abſque ſcelere diuidi ab eis, niſi eos à veritate deuiare probauerimus.

CAPVT PRIMVM.

FVit aliquando tempus, quo immaculata DEI ſponſa Eccleſia ſancta, ſumma concordia, tranquilliſſima pace, & intemerata veritate fruebatur, cùm ſcilicet ſimplicitatẽ ac puritatem euangelicæ doctrinæ maximi omnes faciebamus, ſolis ſacris eloquijs contenti, his inhærentes, his acquieſcẽtes, in vnum ab his collecti ouile, ſub vno paſtore omnes agentes, eandem Ioan. 10. d vnius audientes vocem: & aut nihil præter ea quæ nobis tradita erant, cogitantes, nulla vrgente neceſſitate: aut neceſſitate coacti, & hæreſibus vndique ſcatentibus, vnum in locum vniuerſa Eccleſia congregata, ambiguitates reſcindentes, & declarationes neceſſarias facientes. Poſtquàm autem hæreſi quadam, vt Latinos ſæpenumerò dicentes audiuimus, in Occidentali regione vigente, Romanorum præſul pontifex maximus ſua vnius authoritate fretus, aduocata ſynodo generali, particulam illam communi ſymbolo fidei, nõ cum cõmuni conſenſu aſſcripſit, in multas partes (heu rem miſeram atque acerbam) Chriſti ſacratiſſimum corpus diuiſum eſt: membraque eius, hoc eſt, Chriſtiani homines, aduerſus ſe inuicèm arma ceperunt, minimè intelligentes, ſe ſibijpſis hoſtes eſſe, & contra ſeipſos armari, dum ſe à fratribus diuidunt, haud intelligentes quidem, cùm multi ſint iuter nos doctrina ac ſapientia præſtantes, quos latére minimè poteſt, quantæ iacturæ cauſa, hæc diſſenſio extiterit, ſed (neſcio quomodò) diuiſi inuicem atq; alienati, & præſertim nos à Latinis. Oportere maiores noſtri dixerunt, qui ea tempeſtate fuere, qua oriri hæc diſſenſio cœpit, in rebus fidei dum nulla neceſſitas vrgeat, his acquieſcere, quæ nobis ſacris literis tradita ſunt, in quibus omnis fidei veritas aut planè explicata eſt, aut latens erui haud difficulter poteſt. Quotiès verò neceſſitas ingruat, & ſi aliqua oritur hæreſis, quod imbecillitate humani ingenij ſæpenumerò inter mortales euenit, debere Eccleſiam DEI, vnum in locum congregatam, de rebus dubijs iudicare: ac ſecundum præcepta diuinæ legis & ſanctorum patrum, quos iam, vt ſacrarum literarum doctores, approbauit, communi omnium conſenſu ſententiam ferre, & per hunc

Universidad de Deusto
Biblioteca

modũ fidẽ Christianã augere, obuiàm eundo hæresibus, procul ab Ecclesia Dei eas fugando. Vbique tamen asseuerant ijdem maiores nostri, communiter hæc agi debere: & quæ communia sunt, communi consensu oportere terminari. Per hunc modum synodus prima generalis consubstantialitatem patris & filij prædicauit, Arrio de inæqualitate ipsorum (nescio quas) nugas & deliramenta proferente. Per hunc modum secunda spiritus diuinitatem confessa est, Macedonio illum creaturis annumerante. Per hunc modum subinde vnaquæque synodus, quæ posita in accipiti fuerunt, pronunciauit, instante duntaxat necessitate. Neque enim licere (inquiunt) pace ac tranquillitate fidei vigente, nouas mouere quæstiones: neque ortis hæresibus aut tacere, aut solum vel cum paucis de his, quæ credi communiter ab omnibus debent, tractare, sed communi quidem consensu hoc fieri oportere, fieri verò duntaxat necessitate vrgente. Et quemadmodùm generali concilio congregato, opus esse aiunt, summo studio ac cogitatione omnia discutere: &, quod ratio tandem obtinuerit, accipere omnes atque amplecti: ita, si ante commune iudicium de aliqua re quispiam dubitauerit, mota quæstione, & ab aliquibus determinata, iure id facere, meritoque ab his diuidi, qui absque communi consensu ausi sunt de rebus communibus iudicium ferre: quãdoquidem ipse communibus rebus & communiter traditis assentiatur, illi verò aliquid dicant, quod antequàm communiter discutiatur, non parùm in se habeat dubitationis. Quas ob res
for. * se haud nostrum plerique asserunt, *haud sine iniuria à Latinorum consortio abhorrere: quòd non sit ferendum, vniri nos eis, antequàm iudicio vniuersalis Ecclesiæ, quod recens per eos introductum fuit, subijciatur: atque his quidem duplici accusatione succensendum existimant. Primò, quòd ignaris & nequaquàm assentientibus nobis, quicquam in cõmunẽ Ecclesiam introduxerint: tum, quòd pati nollent generalem synodum & antiquis illis similem conuocari. Hæc nos quoque illis sæpenumerò coram obiecimus, palamq; in eos inuecti sumus. Quibus quid illi respõderint, quas excusationes in medium adduxerint, quibus rationibus obiecta purgauerint, latissimè omnes intelleximus. Itaque non est in præsentia repetendi locus, præsertim cùm nostra omnis quæstio minimè in hoc versetur, vtrùm per se soli, an nobiscum vnà, particulam illã addiderint: &, licuerítne addere, nécne: sed vtrùm verum falsúmve sit, quod additum est, hoc in primis considerãdum à nobis esse vniuersi iudicauimus. Verùm demus in præsentia, non rectè illos fecisse, quòd sine totius Ecclesiæ congregatione de rebus grauibus ad fidem Christianam pertinẽtibus tractarint, quousque quidem in hac sententia permansere, ne aliquod dogma in generali synodo propositum discuteretur, fortassis haud iniuria succẽsere illis videbamur, & nostræ aduersus illos accusationes, iure optimo defendi poterant. Nunc autem cùm huiusmodi culpa vacent, sponteque in generalem synodum conuenerint, ac omnia se facturos affirmârint quæ ratio persuaserit, & ipsi se omni accusatione prorsus immunes reddiderint: & nos oportet non mediocre studium cogitationemq; adhibere, vt quæ agenda à nobis sint, cautè prudenterque agamus: ne, quod ante hunc diem obijcere Latinis consueuimus, in nos recidat, denique ea accusatione iudicemur, cuius illos olim reos agebamus. Nam si (vt dicere ipsi consueuimus) nondum aduocata synodo generali accusandi erãt Latini, quòd suo duntaxat iudicio de re adeò graui credidissent: quid ni nos quoque, cùm id, quod quærebamus, factum sit, omnesque in vnum conuenerimus, magnum ingredi certamen, ingensque subire periculum necesse est, vt absque culpa hinc abire possimus? Siquidem illi quoque iam rationem reddiderunt eorum, quæ & dicunt & sentiunt: passim etiam singulis quibusque petentibus rationes de his, quæ Ecclesia credit, afferre: & nos ad aliqua quidem ex his, quæ dixerunt, quoàd fieri potuit, obuiàm iuimus: ad plura verò, opportunioraque, & illorum opinionem maximè confirmantia, nihil omnino loquuti sumus, neque fortassis dignum aliquod, quod loqui possimus, habemus. Hic igitur recto iudicio & exactissima cogitatione opus est. Neque enim satis erit dicere, nolle vnionem: neque hunc generalis concilij finem esse, existimandum est: sed diligenter considerandum, quæ dicta à Latinis sint, quæ nos proposuerimus: scrutandumque, quibus in rebus illi veritati consentanea dicant, quibus in rebus aberrent: quid nobis dicendum sit, quid illis audiendum: postremò, quomodò vniri possimus fratribus, quorum diuisio meritò deploranda est & illis & nobis, ne voluntatem absque ratione sequentes, aut cum iactura nostra ab illis diuidamur, aut non sine nostro detrimento illis vniamur. Neque enim his, qui simpliciter & sine vlla ratione discedendum esse aiunt à Latinis, tanquàm longè à veritate aberrantibus, assentiendum arbitror: neque his etiam obtemperandum, qui nulla suadente ratione, incumbendum dicunt esse vnioni. Enimuerò assiduo studio, diligentiq; inuestigatione veritatis, & exactissimo iudicio doctores sanctos tanq; duces sequi oportet: & per hãc viam, vtpotè quæ sola tuta sit, atq; omni piculo libera, finem iam diu optatum attingere. Hæc mea est de huiusmodi rebus sententia: hoc ego, viri clarissimi, sentio. Quomodò autem

tem, quibúsve medijs finem nobis propositum assequi possimus, subinde dicam, Deo fretus, quanquàm ingens profectò certamẽ & non mediocre onus subire me intelligo. Verùm ea est conditio præsentis rei, vt hominem efflagitet, qui libenter pro veritate periculum subeat: nihilq; magnum aut dici aut fieri potest, nisi quis, quæ sibi vera videãtur, forti animo dicat: paratusq; sit calumnias & pericula pati pro defensione veritatis. Hinc autem exordium sumam, Dei optimi maximi auxilio fretus.

Probatio, quòd necesse est sanctos doctores, tum Occidentales, tum Orientales, inuicèm esse concordes.

CAP. 2.

DOminus noster Iesus Christus, cùm discipulos suos ad prædicandũ inter gentes euangelium mitteret: multa, quæ eis euentura erant, prædicens: & inter cætera, quòd
Matt.10.b ante reges & præsides sua causa ducerentur: Nolite, inquit, cogitare quomodò aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri, qui loquiIoan.16.c tur in vobis. manifeste his verbis significãs, quæcunque ab illis dicerentur, sua esse verba & spiritus sancti in illis loquentis: quem alibi superuenturum affirmauit, docturumq; eos omnem veritatem, vt etiam verba ipsorum, spiritu veritatis in eo loquẽte, veritas & vita essent. Atqui verba hæc, nemo est qui ambigat, non modò ad primos illos referri saluatoris discipulos, quibus datum est, vt præsentem eum intuerentur, sed etiam ad pastores
Matt.23.d *manife- stissimè ecclesiarũ & doctores cæteros, qui post apostolos euangelium prædicauere. Hoc enim & ipse saluator probat, cùm inquit: Quæ vobis dico, omnibus dico: & res ipsæ *manifestissimæ ostẽdunt. Siquidem priores cuncti doctores ijsdem claruerũt operationibus & signis, quòd diuini verbi prædicatione diui-
Marc.16.d num verbum non minùs per eos, quàm per apostolos sequentibus signis confirmatum fuit: vt palàm omnibus sit, ipsos quoq; sanctos patres & doctores Christianæ fidei, per spiritum sanctum loquutos fuisse: verbaque ipsorũ, saluatoris nostri verba extitisse: cùm aduersus tyrannos & præsides & veritatis hostes certauere, scripsere, & palàm veritatem prædicauere. Quo fit, vt necesse sit, eos sibi inuicèm consentanea dicere: & ratio cogit fateri, nihil ab illis dictũ esse, quod inuicem repugnet: ne minimis quidem in rebus: aliter enim non veritatis magis, quàm mendacij spiritus in illis loquutus fuisset. Mendacij nanque proprium est, nec hoc nec illud asserere: quemadmodùm sapientis signũ est, sibi assiduè constare, nullisque in rebus à cæteris sapientibus discrepare. Quanto igitur homines sapientes, sapiẽtiæ & veritatis spiritus antecellit: tanto magis necesse est, eum sibijpsi consentaneũ esse. Et si quis fortè sit, qui sanctos patres & doctores nostros contraria inuicèm dixisse existimet, eum profectò cum infidelibus & crucis hostibus connumerari fas est: qui hinc arguere fidem nostram consueuerunt, contrarietates quasdam & contradictiones sacrarum literarum inter se fingentes: quas tamen nemo præter ipsos, tales existimat, cõtra quos vniuersi doctores certant: eosque calumniatores esse veritatis arguunt, cõsentaneam sibi esse vbique sacram scripturam asseuerantes. Prætereà cùm nos per hunc modum gentiles, & eos qui extra nostram Ecclesiam sunt, arguamus, ignoran-
tiamque eorum comprehendamus, philosophos scilicet, & fidei eorũ præcones, in quãplurimis sibi inuicèm contradicentes, ostendentes: quomodò etiam cõtra nosipsos hoc idem acceptabim, & nostros doctores eiusdem criminis reos esse arbitrabimur, nisi & nostram ipsi sponte nostra euertere velimus fidem? Sed absit hoc à Christi Ecclesia alumnisque eius. Videmus enim nunc vniuersalia cuncta concilia, patresq; in eis congregatos, de dogmatibus propositis non humanæ sapientiæ persuasionibus, non artificio verborum, non rationibus naturalibus, non denique syllogismis vsos fuisse, sed authoritate duntaxat: nudaq; ipsa verba superiorum doctorũ, qui eos tempore præuenerunt, tanquam rectam regulam, gloriam veritatis sequutos fuisse: & per ea quascunque de fide quæstiones terminasse, sanctorum patrum & vestigia sequẽdo: quare nescio quid de nostra fide sapere liceret, si quis concedat posse hoc incõueniens patribus imputari. Si enim fidei nostræ principes non eadem omnes, sed alij quidem inuicèm, alij verò etiam sibijpsis (ô rem absurdam) contradicant, fides autem nostra in illorum rationibus fundetur: ina 1.Cor.15. nis est ergo prædicatio nostra, inanis est fides nostra, ac magnæ stultitiæ est, cogitare etiam talia de illis spiritu plenis hominibus. Necesse est enim & propter prædicta & alia plura, consentanea & sibijpsis & inuicèm, nihilque omnino contrarium non dicere, non sapere. Dicit etiam de eis beatus Ioannes Syrus, ad *etiam Iordanem scribens: Sed * eia, quas producũt * eas authoritates cõsideremus: cùm paternæ sint, & eis nullo modo contradicendum sit. At verò concordes, neque contrarios inuicèm, & multò minùs sibijpsis oppugnantes, decet probare sanctos patres & doctores nostros: quorum de fide sententiam vnicam & indifferentem esse, fecit vna spiritus sancti virtus & illuminatio. Hinc apparet, quòd hæreticis calumniantibus sanctos patres, tanquam nó eadem dicentes, aliquosq; eorum ad suã pravam opinionem probandam trahentibus: B. Ioannes, neque eos qui videntur hæreticos iuuare, negat: nec tamen eos intelligit, prout illi, sed acceptat quidem eos, conatur aũt & sibijpsis & inuicem cõuenientes, pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bare. Hoc enim doctoris, hoc est Christiani officium. Septima item generalis synodus, per os sancti Tharasij in prima eius actione, in nullo sanctos patres (inquit) inuenimus discordes: sed cùm omnes eiusdem sententię sint, idem quoque prædicant & docent. Et *eadem rursus in eadem actione: Vbique etenim patres concordes inuicem sunt, cõtrarietas verò nulla in eis est. Verùm contraria eos dicere putant, qui œconomias & intentionem eorum ignorant. Vide, quòd etiam septimi concilij patres eadẽ hac de re sentiunt, & cõcordes sibijpsis & inuicèm esse sanctos doctores dicentes, eandem etiam rationem assignant, quam B. Ioannes. Idem enim spiritus (aiunt) in omnibus loquutus est: quem sibijpsi non consentaneum esse, neq; cogitare fas est. Et longum quidem esset enumerare, quemadmodùm omnes doctores in tota sancta scriptura hoc sibi proponunt, apparentes in ea contrarietates concordare, concludere verò manifestè per prędicta, fidei nostrę principes & doctores, quorum doctrinis & illuminati & edocti sumus: necesse esse eadem & consentanea non solùm sibijpsis, sed nõ minùs inuicèm dicere: tanquàm in idem cõcurreret hoc non esse, & totam fidem euerti: & qui non concederet hoc, nihil ab infidelibus differret. His igitur ita præsuppositis, habemus quidẽ sanctos doctores eos, qui ex Oriente nobis veritatis fidei lumen illuxerunt, Athanasium, Basiliũ, Gregorios ambos, Cyrillum, Maximum, Tharasium, cæteramq; cohortem eorum. Habemus item eos, qui ab Occidente extinxerũt errorum flammas sana sua clarissimaq; doctrina, Hilarium, Ambrosium, Augustinum, Hieronymum, Damasum, Gregorium, Leonem: qui rugitu suo hæreticos omnes deterruerũt, & cęterorum sanctorum chorum, omnes cõmunes doctores, & patres, & fidei principes, qui multa quidem in hac vita pro veritate passi fuerunt, ꝑ eaq; mortui sunt. Veruntamen viuunt, non solùm apud Deum in libro vitę descripti, verumetiam apud nos per ea, quæ reliquerunt nobis opera & doctrinas suas, quæ pro regulis fidei haberi debẽt à nobis, æquè ferè atq; sancta scriptura veneratæ & creditæ. Faciemus igitur officium nostrum, & quod à filijs gratis debetur, patribus omnibus quidẽ aures ęquas prębentes, omnibus verò propriũ animum subijcientes, & semina eorum acceptantes. Ad eundem enim finem nos ducent omnes, & eandem nobis fidem prędicabũt, atque confirmabunt, cùm ipsi primò idem inter se dicant, tãquam vno & eodem spiritu loquuti. Quod hoc modo considerandũ est.

¶ Quòd quanuis nulla omnino sit in doctorum dictis contradictio, si tamen aliquid tale saltem apparenter esset, nos oporteret conari ea concordare, tanquam summè necessarium fidei nostrę: & hoc adstruitur per exempla.

CAP. 3.

EX patre, dicũt Orientales sancti doctores, sanctum procedere spiritum, & ex patre per filium. Ex patre & filio, Occidentales eundem procedere aiunt. Idem etiam nonnulli Orientalium asseuerant. Quid igitur dicemus? Contrarium hoc esse illis? Absit. Neque enim contraria, neque contradictoria inuicèm sunt, ex patre procedere, & ex patre & filio. Atqui etiam si contradictoriè fermo proferretur, ita vt alios ex patre, non ex filio, alios ex patre & filio diximus: nec tunc auderem dicere sanctos inuicèm contradicere, sed potiùs meipsum accusarem, tanquã non percipientem illorum intellectum, secundum quod à Tharasio dictum est in septima synodo, quòd scilicet eis contrarientur, qui ignorant œconomias & intentionẽ eorum, quàm illis contradictionem aut contrarietatem imputarem. Multa habeo huius *scripturæ rei in ipsa canonica * scripta exempla. Pater Ioannis. 14. meus (inquit) maior me est. Et rursus: Ego & Ioan. 10. pater vnum sumus. Hae quæ maior possit videri contradictio? Attamen contradicunt veritati, qui hoc contradictionem putant. Actor. 7. Stephanus, cùm esset plenus spiritu sancto, intendens in cælum, vidit gloriam Dei, & Iesum stantem à dextris Dei, Luca in actibus testẽ. At Paulus vnà cum Dauid, eum ad dexteram maiestatis in excelsis sedere ait. Sedere autem, & non sedere, (stare enim, non sedere est) manifesta contradictio est. Eundem Actor. 7. item Stephanum beatus introducit Lucas, Dei & patris vidisse gloriam & eius vnigenitum filium. At sanctus Ioannes euangelista, Ioan. 1. Deum nemo vidit vnquam, ab ipsa veritate, Ioan. 1. edoctus, asseuerat. Videre autem, & non videre Deum, nescio, si cui non esse contradictoria videantur. Vnus euangelistarum sexta hora Dominũ crucifixum fuisse ait, alter clamat, Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum. Sexta verò, patet quòd * est tertia. Marc. 15. Tertia verò, & non tertia, manifesta contradictio est. DEVM patrem causam esse filij & spiritus sancti, palàm prædicant & docent omnes Orientales patres & doctores. at beatus Cyrillus in eis, quæ ad Hermiam scribit, vnà cum Occidentalibus patribus non admittit quidem hoc nomen causæ in diuinis personis. Eundem autem dicere causam, & non causam, & præsertim ad idem, nullus est qui non concedat contradictoriè dictum fuisse. Et quis facilè recensere posset, quot sunt, quæ cùm contradictoria videantur, piè tamen à doctoribus intellecta sunt, & ad vnã & eundem sensum ab eis referuntur? Quod & nos imitati, etiam si de proposita quæstione accidisset, contraria contradictoriaque dixisse sanctos doctores, nobisipsis potiùs ignorantiæ culpam imputare debemus, quàm illos credere discordare: & eos conari reconciliare inter se, & quoàd possit, per

per omnia concordes ostendere. Nunc verò dicunt quidem nihil contrarium, consentanea autem sibijpsis & inuicèm aiunt. Et hoc experientia percipiemus, si modo debito eis & eorum doctrina vtamur. Modus autẽ qualis sit, audite: & attẽdite, quàm verus quamq; iustus sit.

Quòd ad intelligentiam illorum doctorum, qui obscuriùs loquuti sunt, vtendum est illis patribus, qui apertiùs & clariùs loquuntur.

CAP. 4.

OMnis fides & probatio habet quidem aliud, quod demonstrare proponit: habet verò aliud, per quod probat, quod sibi proponit. Neq; potest idẽ esse quod probat, & quod probatur. Ipsum quidem seipsum, aut ipsum aliquid per seipsum probare, impossibile est: sed cùm ex aliquibus cõcessis & omnibus notis, ad aliquod quæsitum procedere oporteat: per ea, quæ manifesta sunt, ad incognita & quæsita eundum est: & per notiora probãdum, quæ nobis ignotiora sunt. Hoc verò ita est verum, & ab omnibus concessum, vt nõ indigeat pluribus verbis. Et in proposito igitur, cùm proponãtur nobis authoritates Doctorum Orientalium, proponantur verò etiam Occidentalium, sitq; necessarium, si Christianismum velimus nobis seruare, consentanea omnia omnibus esse, probare: si æquè clara & aperta nobis eorum dicta sint, neque aliquod dubium ineat in eis, nõ est opus discussiõe ampliùs, inuẽto quod quæritur. Quòd si quid in eis dubij insit, & aliqua non ita apertè dicta, indigent declaratione maiori, regula prædicta vtendum est: aliter enim impossibile est attingere finẽ quæsitum, & cõtrapositis vtrisq;, à clarioribus ad ea, quæ nõ ita clara sunt, comparatis, per clariora etiam intellectum eorum inuestigare, quæ obscuriùs dicta sunt: & hoc modo vna harmonia ex ambabus partibus composita, in concordem & consonantem glorificationem Dei accedere. Et meo quidem iudicio, rectum Orientales tum Occidentales patres clarè manifesteq; loquuti sunt, & veritatem sidei nobis tradiderũt. Et facilè quis posset alterius partis authoritatibus vsus, per eas dũtaxat propositam quæstionem concludere. Et hoc paulopòst (si Deus concedet) probabimus. Concedatur tamen, non ita clarè, nec ita expresè Oriẽtales loquutos fuisse de spiritus sancti ex filio processione, quemadmodùm Occidentales: quid igitur faciẽdum est? Nempe nil aliud, nisi cùm Occidentales patres apertissimè hanc prædicauerint fidem, Orientales quoq; putandum hoc idem dicere: nec oppugnare illis, qui idem de fide sentiunt. Qui enim in illis, idem & in his loquitur est spiritus: & quæ per illos subobscurè, eadem per hos apertè docuit, ob eam, quam ille sciuit, causam, & propter necessariam tũc fortassis dispensationem. At nobis probandum est, etiam absque comparatione ad Occidentales patres, ipsos per seipsos Orientales doctores idem cum Occidentalibus de processione spiritus sancti concludentes, & idem, quod illi, sentientes.

Proponit hanc conclusionem, ex dictis Orientalium doctorum duntaxat, probare dupliciter: videlicet per præpositionem PER, & per EX, & primò de vi ipsius prępositionis PER, disputat, probans eam causam mediantem significare.

CAP. 5.

PRæpositionem igitur PER, in omnibus, in quibus accipitur, causam significare, nunquamque dici, nisi aliquam mediantem suboste ndat causam, nemo est qui ignoret. Semper enim & in omnibus, quibus hoc ab hoc per hoc, esse aut fieri dicitur, illud PER, quod tanquam communicans aut cooperans primo agenti, accipitur. Quemadmodùm si fabrum per ferram fabricari dicamus, ferram quoq; cooperari fabro ad secandum, intelligimus: & modo ei conuenienti, hoc est, instrumentaliter ipsam etiam secare, nec superuacaneam eam accipi. Per locum etiam, aut per tempus aliquid fuisse vel transiuisse dicere, nil aliud dicere est, nisi locum etiam & tẽpus, aliquam causam illorum, quæ transierint, vel facta fuerint, esse. Et locus enim, motus causa est: siquidem omnis motus, in magnitudine & distantia est: tempus quoq; maximè confert motui. Omnis enim motus, in tempore: absq; verò motu, nil omnino corporalium & sensibilium fieret. Sine quo autem nõ fieret aliquid, hoc sui causam habet. In syllogisticis quoque dicere per medium extrema coniungi: patet, quòd per medium tanquam per causam, secundum motum aut discursum intellectus accidit. Cuius ratio est, vt vniuersaliter de hac præpositione tractemus. In omnibus loquutionibus, in quibus dicitur aliquis per aliquem operari, hęc præpositio PER, designat in causali aliquam causam seu principiũ illius actus: sed cùm actio sit media inter faciens & factum, quandoq; illud causale, cui adiungitur hæc præpositio PER, est causa actionis, secundum quod exit ab agente: & tunc est causa agenti quòd agat, siue sit causa finalis, siue formalis, siue effectiua, siue motiua. In materiali nanq; causa non est in vsu accipi: sed pro ea, EX. Non enim per ligna & lapides, sed ex his & his domum esse compositam dicimus. Cùm igitur propter lucri cupiditatem dicimus artificem operari, finalem significamus causam: formalẽ verò, cùm dicimus, quòd operatur per artem suã: motiuam verò, si dicatur, quòd operatur per imperium alterius. Quandoque verò dictio causalis, cui adiungitur hæc præpositio PER, est causa actionis, secundum quod terminatur ad factum, vt cùm dicimus, artifex operatur per martellum. Non enim significatur, quòd martellus sit causa artifici quòd agat,

Universidad de Deusto
Biblioteca

agat,sed quòd sit causa artificiato,vt ab artifice procedat,& quòd hoc ipsum habeat ab artifice. Quæ cùm ita se habeant: cõsiderandum,quid velit,sanctos dicere, ex patre per filium procedere spiritum sanctum. Nempe hîc etiam dicemus causam quandam significare præpositionem per, at primarum quidem trium nullum. Nec enim filius patri causa est,vt ex eo spiritus sanctꝰ procedat, quod vniuersaliter primæ tres causæ possunt: sed econuersò est. Nec enim filius causa formalis,aut finalis,aut effectiua est spiritus sancti: cùm effectiua quidem causa ad creaturam referatur,nec conueniat spiritui:ipsa verò tota beata Trinitas & bonitas eius, creaturarum finalis causa sit,non autem vna persona alterius:formalis autem,ipsa diuina essentia, secundum quam filius & spiritus sanctus procedunt:quæ tribus eadem est.Reliquum igitur est,vt reliquo & quarto modo in re proposita accipiamus & illum, quoad fieri potest.Hic enim,inquantùm terminatur in effectum, cùm sit actionis causa, conuenit huic quæstioni, cùm dicimus ex patre per filium procedere spiritum: inquantùm verò tanquam instrumentum intelligatur, valdè dissimile habet significatũ.Non enim vt per instrumentum, vel per locum, vel per tempus, aut aliquam causam imperfectã,dicimus spiritum sanctum per filium procedere: longè etenim hæc ab illa eius summa perfectione, & summa ad patrẽ æqualitate & vnitate absunt.Nec enim alia potentia numero producit spiritum, quàm pater & filius,vt tanquam secunda vel instrumentalis causa accipiatur: sed cùm eadem & vna in patre & filio productiua potentia sit,æqualiter ex vtroq; procedere dicitur.NAM & serra,& homo,esset quẽadmodùm ipse faber & idem homo:sicuti pater & filius,idem Deus est:secaret vtiq; etiam illa, prout ipse faber: & quod diceretur per serram,nullam imperfectionem de serra notaret.Nec mirum,si in diuinis vtamur imbecillibus & imperfectis verbis & nominibus, cùm aliter non possumus. Diuinas enim res per nomina & intentiones quidem cõsuetas nobis, manifestare conamur.Aliter enim impossibile est nobis sensu viuentibus, de illis loqui. Quod verò prolationi verborum accidit,etiam significatis rebus velle imputare, cauendũ ne sit nefas:multæ enim hoc modo certeq; fidei veritates euanescerẽt.Etemꝫ vniuersum quoq; ex patre per filium,creatũ esse dicimus.Nullus tamen est ita audax,vt instrumentalem & non eandem cum patre causam diceret filium,quippe qui eadem vnaq; potentia & actione cum patre mundum creauerit. Simili igitur modo etiã de spiritu per filium productione, instrumẽtalem quidem causam etiã solùm cogitare, blasphemia est: causam autem,& hanc nõ imperfectam, hoc verò necessarium est. Imperfectionẽ etenim huius prepositionis PER,longè repellendam: quantum autem perfectionis & pietatis habet,hoc verò acceptandum.Ait enim in octauo ad Amphilochium beatus Basilius: Patrẽ creare per filium,nec imperfectã patris creationem, nec imbecillem filij actionem significat,sed vnitatem voluntatis eorum manifestat: quare hæc vox, PER FILIVM,non minuit effectiuam causam,sed ad principalioré causam nos refert.Palàm itaq; patet,prepositionem PER,causam significare.Non enim imbecillem(ait)ostẽdit filij actionem,sed causam cum ordine. Ad principalem enim(inquit) causam nos refert.Semper etenim cùm aliqd ex aliquo per aliquem esse dicitur,ordo quidam ad illum ex quo, illius per quem, significatur.Ex quo quidem,tanquàm principali causa: per quem verò, tanquam instrumentali accepta vel concausa, quæ præsupponit sibi illum,qui dicitur ex quo:hunc autem ordinem necesse,etiam inter patrem & filium, esse.Ex patre etenim omnia,quæ patris sunt, accipit filius & habet:postq; patrem & simul cum eo,subitò & immediatè intelligitur filius.Cùm enim filium dicimus,subitò in patrem,cuius filius est,mẽte reducimur,& cùm patrem dicimus,filium statim intelligimus. Hæc autem maximè præpositio PER, potest ad principalem causam (teste B. Basilio) nos reducere.Per filium enim dicentes spiritum sanctum procedere,patrẽ, ex quo filius hoc habet,concipimus: & quod ad alium refert, quæ sua sunt. Item Chrysostomus etiam illud euangelij exponens, Omnia per ipsum facta sunt:Si enim hîc(ait)per eum, dictũ est, nulla alia de causa dictum est, nisi ne aliquis suspicetur filium ingenitum esse. Quare secundum hunc etiam doctorem, præpositio PER,ad natiuitatem ex patre nos remittit: & vt intelligamus illinc ei potentiã datam,cùm vniuersi creandi,tum spiritus sancti producendi:& plùs alijs potest scilicet præpositio PER,ordinem filij ad patrem significare: quæ maximè necessaria est in Trinitate.quemadmodùm enim summa in eis potentiæ æqualitas est, immò potiùs summa idẽtitas,ita nil minùs etiam summus est ordo, quẽ ipsa PER maximè potest(vt probatum est)significare. Et de his quidem satis.

Authoritates sanctorum doctorum, qui hac præpositione PER,vtuntur: & probatio, quòd causam significat.

CAPVT 6.

DIcendum autem, quinam patres Orientales,& quibus in locis,de processione spiritus sancti vsi sunt ipsa PER,in filio. Primùm itaq; diuinus Athanasius in sermone, qui inscribitur Redargutio simultatis Meliti & Eusebij. Erat autẽ impossibile,inquit, spiritum inter Trinitatem cum gloria numerari,si non esset emanatus ex Deo per filium, sed per modum creaturæ ex Deo factus, vt autumant. Animaduertẽdum igitur, quòd de persona spiritus est hîc ratio, qui vnus in Trinitate est:sed non,vt aliqui dicerent, de quadã nõ subsistente gratia: quodq; ipsum spiritum, qui Trinitatẽ complet, esse ait ex Deo per filium.Esse etenim,existere significat clarè,& ipsum subsistere, & maximè esse emanatiuè.Et affirmare, ex Deo per filium eum esse emanatiuè, nil aliud est dicere, nisi ex Deo per filiũ subsistere eum & existere. Dicens verò,ex Deo per filium, nõ ex patre per filium:vanã arguit aliquorum rationẽ, qui dicunt ideo eum dixisse per filium,quia patrẽ nominauit,quod relatiuũ est nomen, & ideo requirit filiũ.Haberet enim hoc aliquam rationem, &si non sufficientem, si EX PATRE PER FILIVM dixisset. Nunc verò nõ hoc dicit,sed EX DEO PER FILIVM.Deinde Basilius,cùm quæreret,quare spiritus nõ dicatur filij filius: Non ideo,inquit,quia non est ex Deo per filium:sed vt Trinitas non in multitudinem infinitam incidat,filios ex filijs, vt in hominibus fit,credita propagare. Primò itaq; ex ipsamet quæstiõe,cùm quærat,cur spiritus sanctus non dicatur filius filij:manifestè apparet,non fuisse beatum Basilium huius opinionis, nihil videlicet filiũ cõferre,ad esse spiritus. Non enim talẽ quẽstionẽ mouisset:quẽadmodùm nullus quæreret,quare spiritus non sit pater patris, vel genitor filij. Deinde ex ipsa solutione quẽstionis apparet,ꝙ putabat filiũ causam spiritus:& hoc per prepositionem PER,significare.Cùm enim liceret ei dicere,ꝙ ideo nõ est filius filij,quia nec ex eo,nec per eum est, nec eũ habet suijpsius causam, (quẽnã esset solutio cõuenientior?) hoc quidẽ nõ dixit, sed aliam reddit rationem:Est enim,inquit, ex Deo per filium,& hoc negandum nõ est. Quòd si hoc cogat,& filium eum filij & esse & dici:diceretur(inquit)etiam hoc,nisi hoc inconueniens sequeretur,ꝙ Trinitas multitudo infinita putaretur.Quòd si hoc absurdum nõ timeretur,diceretur etiam filius filij. At si filius filij diceretur, nullus dubitaret,ꝙ filium etiã haberet sui causam. Igitur etiam cùm dicatur per filium esse,filium habet causam,ipse etiã esse ait. Quod verbum potissimùm existentiam & subsistentiam significat, & esse ex Deo per filiũ, prout sacer Athanasius dixit: Nec igitur de gratijs non subsistentibus est ei propositum dicere,nec propter relationem per filium dictũ est,nec præpositio PER,idẽ potest,quod prepositio CVM.Quę enim ratio est,ideo aliquos suspicari filium eum filij posse dici & esse,quia ex Deo cum filio est? Cùm igitur nullum de his rebus refugijs ad quæ se omnes solent referre,his sanctorũ doctorum testimonijs relinquatur,neq; conuenit: palàm patet,causam hîc significare hanc prepositionem PER.Idẽ ex alia eiusdem authoritate probatur, dicẽtis:Ideo quòd ex Deo quidẽ spiritus sit,palàm prædicauit Apostolus, dicens: Spiritũ, qui ex Deo est,accepimus.Et quòd per filiũ manifestatus sit,apertè ostenditur, cùm illũ filij spiritum,quẽadmodùm etiam Dei nominauerit: Ideo emꝫ dicitur filij spiritus,inquit,quia per eum manifestatus est. Cuncti etiam patres Occidentales cõmuni sentẽtia, ideo dicunt filij spiritum & esse & dici,quia ex eo procedit.Idem igitur Occidẽtales doctores significãt,cùm dicunt ex filio spiritũ procedere,quod S.Basilius,cũ dicit,per filiũ eũ manifestari. At dicere, ex filio eũ procedere,nil aliud significat, nisi ꝙ filius etiã sit causa spiritus. Igitur & per filiũ dicere eum manifestari,palam significat,filium causam esse spiritus sancti. Quòd si hoc,quod dicimus per filiũ eum manifestari, dicat aliquis significare,ad sensibilem hunc mundũ eius manifestationem & temporalẽ missionem, non rectè dicet. Si enim ideo spiritus est filij spiritus,nec æternaliter nec natura,sed accidentaliter & tẽporaliter illum habet,ex quo scilicet mundo illũ manifestauit: quod impium est etiã cogitare. Effectus enim vt prẽsupponat causam,necesse est. Quòd aũt per filiũ spiritus manifestetur, hoc est causa, vt spiritus sit spiritus filij.Si igitur effectus, videlicet ꝙ spiritus sit spiritꝰ filij, *ęternaliter etiã est: multo magis vt causa, videlicet ꝙ p eum manifestatus fuerit,ęterna & naturalis sit necesse est. Aeternaliter aũt per eum manifestari,quid aliud,nisi ꝙ ęternaliter ab eo procedit,significat? Illud etiam quod additur, QVEMADMODÙM ET DEI, nostrã expositionem corroborat. Ita enim (ait) dicitur spiritus filij,quemadmodùm & Dei.At Dei dicitur spiritus,tanquã ex eo procedẽs. Igitẽ etiam filij dicitur spiritus,tanq; ex eo procedens,siue per eum manifestatus. Idem enim ambo significare,probatum est. Hic autem potissimùm apparet,nullo modo prepositionem PER,debere accipi pro CVM. Quòd emꝫ sit filij spiritus,signum est,inquit,quòd per eum manifestatus sit.Si igitur, PER EVM MANIFESTARI,idem atq; CVM EO MANIFESTARI,significaret, cùm nil minùs cum filio spiritus, q̃ cum spiritu filius, manifestatus sit,oporteret vt etiã filius spiritus diceretur, in signum ꝙ cum spiritu filius manifestatus sit.At hoc non dicitur,igitur nec cum spiritu filius manifestatus est.Sed hoc mendaciũ & impiũ est dicere: manifestatus est etenim cum spiritu,nõ tamen per spiritum:QVO fit, vt aliud sit,p eũ manifestari: & aliud, quod cum eo manifestetur.Sed dicet aliquis:Ideo filius nõ dicitur spiritus,ne pater eius videatur esse spiritus sanctus.Filius emꝫ,cùm nomen sit relatiuum,refertur ad patrẽ.Quare, si non timeretur hoc inconueniẽs,filius etiã spiritus diceretur, eo quòd cum spiritu, & simul cum spiritu,progrediatur ex patre.At, ó vir optime,spiritus quoq; relatiuũ nomen est,& ad spirantem refertur: & cuius dicitur spiritus,ab illo etiam spiratur. Quòd enim personalia nomina Trinitatis, relatiua sint, nullus

Universidad de Deusto
Biblioteca

nullus ignorat. Personale verò nomẽ spiritus esse, quod sanctus spiritꝰ dicatur, nemo inficiatur, quẽadmodùm patris pater, & filij filius. Et necessariò relatiuum, quemadmodum & illa: siquidem essentia non sunt, nec aliud sit in diuinis prꝛeter essentiam & relationes. Quemadmodùm igitur filium, cùm sit nomẽ relatiuum, & referatur ad patrem, veremur filium spiritus dicere, ne spiritꝰ pater eius putaretur: ita & spiritus, cùm sit nomen relatiuum, & necessariò ad spirantem referatur, ab eo etiam spiratur, cuius dicitur spiritus esse. Vt verò nulla cuiquam excusatio relinquatur, & clariùs appareat prꝛepositio PER, significãs causam, sanctus Maximus in medium adeat, qui exponens quid velit
Zach.4.a illud Zachariæ prophetæ, Aurea lampas & quod supra eam, sic dicit: Spiritus enim sanctus, quemadmodùm natura secundũ essentiam Dei & patris est, ita & filij secundũ essentiam est, tanquam ex patre essentialiter per filium ineffabiliter natũ procedens. Filij em̃ est (inquit) essentialiter spiritus, non aduentitius & deforis, nec temporaliter illum accipientis: sed ab æterno essentialiter illum habentis, quemadmodùm & pater. Cuius ratio est, quòd ex patre per eum essentialiter procedit. Et attẽde, quòd vnius & eiusdem rei rationem reddentes, tam beatus Basilius quàm sanctus Maximus, videlicet cur spiritus dicitur spiritus filij, eandem vterq; reddit. Quia em̃ ex patre per eũ procedit, ideo spiritum eius esse & dici asseuerant. Et quod sanctus Maximus PER EVM PROCEDERE inquit, illud beatus Basilius PER EVM MANIFESTARI dixit: significans, idem posse manifestari atq; procedere. Quòd si per eum ꝓcedere, per eum esse, & existentiam habere, significat: igitur & per eum manifestari, per eum esse, & existentiam habere, significat. Et prꝛepositio per, causam hìc necessariò significat, nec vllo modo aliter capi potest. At Nyssenus etiam Gregorius idem plerisq; in locis ait, non solùm cùm Trinitatem causa & causato distingui asseuerat, sed etiam in primo suorum contra Eunomium librorum, de distinctione diuinarum personarũ tractans: Spiritus (inquit) patri coniunctus, secundum quod vterq; increatus est: rursus ab eo distinguitur, eo ꝙ non est pater, prout
*filio ille est: *filij verò, & secundum quod vterq; increatus est, & secundum quod vterq; ex primo principio suam subsistentiam habet, coniunctus, distinguitur ab eo sua proprietate, quæ est, quòd nec vt vnigenitus ex patre productus est, & quòd per ipsum filium sit manifestatus. Et cùm creatura per filium sit producta, ne quis putet aliquid cõmune esse spiritui & creaturæ, propterea quòd dicitur per filiũ manifestatus, immutabilitate & immobilitate à creatura distinguitur. Hìc cùm manifestè de diuina vniõe & distinctione sanctus doctor loqueret, proponit sibi

spiritum sanctũ, quem ad patrem cõparans
*ipsum & filium, *inuenit quę cõmunia eis & vnientia, quę verò propria & distinguẽtia sunt. patri ita que (inquit) coniunctus, secundum quod vterq; increatus est: ac si diceret, per absoluta & essentialia, quæ per nomẽ increati significantur: rursus ab eo distinguitur, eo quòd non est pater vt ille est. Cùm filio verò commune habens, quòd vterq; increatus: & omnia eis absoluta communia sint, cùm vna eademq; vtriusq; essentia sit, item quòd vterq; Deum & patrem sui principiũ habet, tamẽ ab eo his duobus distinguitur. Primo, quòd non per honerationem vt filius, sed per processionem videlicet ex patre sit: ac si diceret, per diuersum subsistẽtię modum. Secundò, quòd per ipsum filium manifestatus sit. Si igitur PER EVM, idem significaret ac, CVM EO, prout aliqui somniant: mirum esset profectò, si ideo spiritus distinguatur à filio, quia cũ eo manifestatur. vnitur enim hoc modo, nõ distinguitur: & cõiungitur, non diuiditur. Nec etiam de diuisione charismatum hìc loquitur sanctus doctor, quinimmò de diuinarum personarum distinctione. Nec quisquã habet dicere, spiritus per filium in mundo manifestationẽ, per hęc verba significari. primò nanq; cum de distinctione personarum hic sermo haberetur, quonam modo temporalem hanc manifestationẽ æternæ rei causam ponere? æternaliter em̃ filius & spiritus sanctus personalibus distinguunt proprietatibus. Neq; dici potest ꝙ antequàm manifestaretur mundo spiritus, nõ erãt ab inuicem personaliter distincti. Hoc enim absurdissimũ etiam cogitare est. Deinde cùm opera in creaturam, cõmunia Trinitati sint, non magis per filiũ, quàm per seipsum spiritus sanctus manifestatus est: quinimmò ipsum etiam filiũ spiritus glorificauit & manifestauit, & nõ minùs patrem eũdem etiam filius. Quare cum hac ratione à seipso etiam spiritus distinguetur, cùm seipsum manifestauit: itẽ & à patre: filius quoque & à seipso, & à patre, ob eandem rationem. Sed nec de his vnquam hoc dictũ est, neq; de re nobis propolita, idem dicere cõuenit. Quod autem palàm arguit, has rationes vana refugia esse, illud est, ꝙ spiritus sanctũ volens à creatura diuinus ille doctor distinguere, cùm iam attribuisset spiritui, ꝓ filium manifestari: creaturæ, per filiũ creatã fuisse: timens, ne quis propter hoc, quòd spiritus & creatura per filium esse dicantur, eosdem etiam essentiæ spiritũ cum creatura putaret: mutabili & immutabili hęc ab inuicem distinguit, quòd spiritus quidẽ per filium manifestetur, creatura verò per filium subsistat: hoc commune & idem vtriusq; putans, distinctionis verò alium reperiẽs modum, videlicet ꝙ ille quidẽ immutabilis, illa verò mutabilis sit. At si, cùm dicitur, spiritũ per filium manifestari, non significaretur, quòd

quòd filius, subsistentiæ spiritus esset causa, quemadmodùm cùm dicitur, mundum per filium esse factum, (hoc enim manifestè filium significat causam esse) facilis esset spiritus à creatura distinctio. Licuisset enim dicere, quòd & si vterq; sit per filium, creatura tamẽ est ex eo tanquàm causatum, spiritus verò non tanquàm causatum. Nũc autem hoc non dixit. Quod enim sciebat nõ esse verum, dicere non erat suum: sed alium distinctio nis modum inuenit, qui ei verus visus est, & qui solus inueniri potest. Igitur prꝛepositio PER, idem potest, cùm dicitur, quod spiritus per filiũ manifestatur: quod
*ipsum cùm dicimus, creaturam per filium esse factam. Sed creaturæ causam dicimus & credimus filiũ, & hoc significat prꝛepositio PER. Igitur etiam de spiritu *ipsa PER, significat
Ioan.1.a filiũ causam esse. Prꝛeterea patet, ꝙ quia hæretici per filium fuisse factum spiritum sanctum blasphemabant, eo quòd Euangelista dicit, Omnia ꝑ ipsum facta sunt: malè & impiè spiritum etiam sanctum inter omia cõnumerantes: ideo sancti doctores eos oppugnantes, & cõtra eorum impietatem his vsi verbis, de spiritu sancto per filium eum
*ipsum procedere, & per filium esse & manifestari dixerũt. Sed hæretici per filium sanctum fuisse spiritum sanctum dicentes, duo hæc cõcludebant. Primò, ꝙ spiritum creaturã putabant. Secundò, ꝙ filius causa eius esset. & hoc *ipsam PER, significare. Igitur si vtrũq; falsum esset, vtrunque doctores oppugnassent, quẽadmodùm & illum à creaturis eximunt: quare nec vnquàm reperies eos vsos de spiritu hoc vocabulo, FACTVS EST, tanq̃ creaturæ appropriato: ita nec prꝛepositione PER, vsi fuissent vnquàm: si, cùm hæretici eã putarent causam significare, ipsis nõ solùm falsum, verùm impium hoc visum esset. ita per omnia veritas ipsa sibijpsi concordat, & manifestè causam significat PER, cũ de aliquibus accipiatur. Hoc idem ex eiusdẽ doctoris ad Ablabium oratiõe probatur. Etenim cùm illic etiam de diuinarum personarum distinctione tractaret, postquàm vniuersaliter causa & causato ab inuicem eas distinxit, deinde filium à spiritu etiam prꝛepositione PER, distinguit. Ille quidem est (inquiẽs) immediatè à primo, filio videlicet à patre: hic verò (de spiritu dicens) per eum, qui immediatè à patre est, hoc est, per filiũ: & eo distinguitur (inquit) spiritus à filio, quia per ipsum est. Quasi diceret, quòd cùm ambo à primo sint, non sufficienter distinguerentur, nisi alter per alterũ esset. Vt manifestè PER, distinctiõem hinc significaret, & distinctionem quæ ab æterno est, quæq; secundum causam & causatum est, cùm antea dixerit, causa & causato tantùm ab inuicem diuinas personas distingui. Quod em̃ infert, aliam differentiam de filio & spiritu sancto intelligi, non rectè quis putaret aliã

secundum speciem. contradiceret nanque sibijpsi, si cùm anteà causa & causato tãtùm dixerit personas diuinas distingui, deinde alium modum distinctionis specie differẽtem tradidisset. Aliam igitur differentiam secũdum numerum accipientes, & rectè cũ sancto doctore sentiemus, & prꝛepositionẽ PER, cum causa intelligemus, ita vt nulli ratio relinquatur vel pro CVM, eam accipere, (CVM enim non distinguit) vel mundo per filium manifestationem spiritus, eum significare putare. Hæc enim non est ab æterno. Quòd si verbum hoc MANIFESTARI, aliquos scandalizat, verbũ PROCEDERE, tantùm spiritus subsistentię putantes debere attribui, MANIFESTARI verò ad temporalem processionẽ, & charismatum dationem, & ad mũdi manifestationem trahentes: eorundem etiam erit, filium mundo dari, vel temporaliter mitti dicere, cùm eum audiant à patre manifestari, quod ab omnibus cõmuniter doctoribus dicitur. Beatus etenim Cyrillus ad Valerianum episcopum: Cùm enim quẽadmodùm pater, (ait) ita & qui ex eo manifestatur, vnigenitus filius natura sanctꝰ sit. Et rursus idem: Proprius est filij spiritus sanctus, inquit, non solùm inquantùm verbum est ex patre manifestatum, sed etiã inquantùm intelligitur homo secundum nos factus. Quòd si in his, MANIFESTARI, esse & ęternam subsistentiam, & generationem filij significat, quare non idem & de spiritu sancto significaret? Quòd autem & nolẽtes cogeret concedere idẽ significare, illud est, & quòd etiam de spiritu, & eius æterna ꝓcessione hoc idem dicitur, dicente B. Basilio de spiritu sancto: Nil aduentitium in se habet, sed æternaliter omnia habet tãquàm spiritus Dei, & ex eo manifestatus: ita omis occasio tollitur malignari cupiẽtibus. Illud etenim, quod prædictus Gregorius Nyssenus in reuelatione Neocæsareensis Gregorij, qui miraculis coruscauit, de spiritu dicit, quòd per filium manifestatus sit, addẽs videlicet hominibus, nil contra nos facit: siquidem hoc, quòd per filium manifestatus sit, significat quidem vtrunq;, etiam quòd per filium sit hominibꝰ notificatus temporaliter, & quòd per filium ęternaliter ꝓducatur: sint verò vtraq; vera, in proprijs locis accepta. Omitto nanq; dicere in præsenti, quòd per filium temporaliter hominibus manifestari, præsupponit necessariò per filium æternaliter procedere: nec per eum temporaliter manifestaretur, nisi per eum æternaliter procederet. Alter etiã Gregorius, Nazianzenus videlicet, qui à Theologia per excellentiam Theologus cognominatus est, quærens, cur & spiritus nõ nominetur filius, & an ei aliquid deficiat, vt filius sit: non ei quicquam deficere, air: diminitati nanq; deficit nil. Manifestationis autẽ vel relationis ad inuicem diuersitas, diuersa

*ff quoq;

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoque eis attribuit nomina. His verbis, MANIFESTATIONIS verbũ, æternam processionem significare probans, prout etiam ex verbis Nysseni Gregorij apparuit, & eandem filij & spiritussancti ab inuicèm distinctionem tradẽs, quam & Nyssenus Gregorius. quemadmodùm enim ille, eo ꝙ nec vt vnigenitus ex patre productus est, & ꝙ per ipsum filius sit manifestatus, Spiritum à filio distinguit: ita & Nazianzenus tum manifestationis, tum relationis adinuicèm diuersitate, distinctiõem eorum ponit. Quod ille dixit, nõ vt vnigenitum esse productũ, hic manifestationis diuersitatem, hoc est, diuersum subsistentiæ modum: Quod verò Nyssenus per filium (ait) manifestari, Nazianzenus diuersitatem relationis adinuicèm nominauit. Relationem verò adinuicèm filij & spiritussancti, nescio an aliâ quisquam reperiat, præter eam, quæ secundum causam & causatum sit, secundum quam, filius quidem ad spiritum vt causa se habeat: Spiritus verò econuersò ad filium, vt causatum ad causam, & ideo diuersimodè. Aut ostendat mihi quispiam aliam inter filium & spiritumsanctum relationem, secundum quam alter ad alterum refertur. Sed profectò nunquàm reperiet. Etenim si quis nobis illâ opponet, ꝙ spiritus dicatur spiritus filij, primò quidẽ ista relatio & secundum ipsum Nyssenum Gregorium, & alios oẽs doctores non conuertitur. Nec enim filius dicitur etiã spiritus, nec huic ad filium spiritus relatiõi, aliqua alia filij ad spiritum correspondet relatio, nec eadem, neq; diuersa secundum actionem & passionem. Deinde ꝙ dicatur filij spiritus, nihil aliud significat, nisi quòd per filium manifestatus sit, secũdum Magnum Basilium, siue ꝙ per filium procedat secundum maximum, siue ꝙ ex filio procedat secundum Occidentales doctores. Hæc enim quatuor (vt probatũ est) æquiualent, videlicet filij spiritum dici, per filium manifestari, per filium procedi, & ex filio procedi. Hæc autem relationem adinuicèm causæ & causati significant. Quã Nazianzenus Gregorius audacter asseuerat, & diuinitatis personarum filij & spiritus distinctiuam esse, & causam, vt diuersa nomina habeat, & vnus filius, alter spiritus dicatur. Hęc autem & ipsa ratio attestatur: Diuina enim & sancta Trinitas non magis vnũ, q̃ tria est: illud essentia, hoc personis siue proprietatibus. vniuntur etenim vnà cum distinctione, & distinguuntur vnà cum vnitate, vt beatus Dionysius ait: Et quia in quibuscunque pluribus, in quibus est aliquid commune, est etiam aliquid distinctiuũ, in hac etiam diuinarum personarum Trinitate, quæ sibi in vnitate essentiæ conueniunt, quærendum est illud, quodeas distinguit: & cùm id non sit essentia, (in hac enim summè conueniunt) in diuinis autem præter essentiam, & relatiões, atq; diuersum processuum modum, quem Latini originẽ nominant, nil aliud intelligere sit: relinquitur, vt vel origo, vel relatio, vel vtrunq; diuinas personas distinguat. Cùm verò relatio & origo & si secundum modum intelligendi differunt, (siquidẽ origo significatur per modum actus, vt generatio: relatio verò p modum formæ, vt paternitas) re tñ non differunt, ideo vtroq; quidem modo distinguũtur diuinæ personæ, priùs tamen & principaliter secundum modum intelligendi per relationes, per quas etiam cõstituuntur diuinæ personæ: consequenter autem per diuersum processuum modum, siue per originem. Non enim generare & genitum esse, quod originis est, constituit principaliter personam: sed paternitas & filiatio, siue patrem & filium esse, quod relationis est. Sed quia relatio & origo idem sunt re, & relatio cõsequitur originem, ideo vtroq; quidem modo distinguuntur diuinæ personæ, sed principaliùs relatione siue proprietatibus. Quare nõ immeritò Theologi & doctores nostri filium à spiritu distinguentes, duplici ter eos distinguunt, ab imperfectiori modo ad perfectiorem procedẽtes distinctionẽ: quæ per diuersum processuum modum fit, diuersum manifestationis modum nominantes: illam verò quæ fit per relatiões, Nyssenus quidẽ Gregorius per filium manifestari, Nazianzenus verò diuersitatẽ relationum adinuicèm appellans. Patet ergo, ꝙ hæc relationum diuersitas, relationis distinctio est, & relatiuè filius ad spiritum, & ad filiũ spiritus refertur. Et cùm filius, prout filius, non refertur ad spiritum, (non enim dicitur filius spiritus) restat vt referatur ad spiritum tanq̃ spirans, cùm spiritus etiã referatur ad filium tanq̃ spiritus. Spiritus enim spiranti, & passiua spiratio actiuæ spirationi correspondet. Spiritus verò & spiritus filij, multis in locis sacræ scripturę dicitur, & spiratio eius. Hic enim spiritus, facer Athanasius ait, spiratio est filij. Cùm igitur ad filiũ spiritus, & tanquàm spiratio, & tanq̃ spiritus referatur, filius quoq; tanquàm spirans referetur ad spiritum. At cùm longum fit omnes allegare doctores, qui per filium, ex patre spiritum spirari dixerũt, sufficiat vnũ & vltimum in medium adducere, &, quidnam de hac ille sentiat, considerare. Ioãnes igitur Damascenus de patre loquens, ipse quidem est (ait) intellectus verbi abyssus, verbi genitor, & per verbum manifestatius spiritus spirator. Et rursus: Spiritus verò sanctus, manifestatiua occultæ diuinitatis potentia patris, ex patre per filium procedẽs est. Certè superuacaneum est, velle, quæ apertè dicta sunt, declarare. Procedẽs enim est, (inquit) quod palàm ipsum esse & subsistentiam spiritus significat, magis quàm aliquod aliud nomen, præsertim secundum nostros, qui hoc nomen solum subsistentię spiritus appropriant. Cùm igitur per filium eum procedere dicat, per filium eum subsistentiam habere significat: & per hoc excludit Theodoriti errorem, negantis per filiũ subsistere spiritũ sanctum, ita vt nullũ nobis inde relinquatur subsidium: si Theodorito hæc coram generali Ephesino Cõcilio dicente, sacrum concilium tacuerit, qui putamus pro nobis hoc facere, quasi conciliũ tacendo verbis Theodoriti consenserit. Nã cùm Theodoritus vtrunq; negasset, nec ex filio, nec per filium subsistere spiritum sanctum asserens, ex dictis tamen horum sanctorum, & si non ambo, alterum saltem, videlicet ꝙ p filium subsistat, palàm probatũ est, cùm omnes doctores, & non minùs, qui post Theodoritum fuerunt, ex patre per filium procedere spiritumsanctum, clara voce prædicerent. Tum Ioannes Damascenus & Maximus, viri vtì doctissimi, ita etiã sanctissimi, tota item generalis septima synodus per sanctum Tharasium patriarchã Cõstantinopolitanum, credere dicentẽ in spiritumsanctum, qui ex patre per filium procedit, Deũ quoq; ipse esse cognoscitur. Alij verò ex Deo per filium esse, videlicet spiritum ex Deo per verbum, & ex patre per filium procedere, quæ oẽia idem atq; spirari significant, & esse, & subsistentiam habere. Ex quibus patet, ꝙ Theodoritus errat, quo ad alteram partem ad minus, eam videlicet, qua negat spiritum subsistere per filiũ. Patres tamen concilij tacuerunt, eo etiã hanc partem negante, ita vt eorum silentium nõ debeat nobis testimonio esse, ꝙ nec ex filio, nec per filium spiritus habeat subsistentiam. Quòd enim per filium subsistat, testãtur, qui eum per filium procedere dixerũt. Siquidem procedere, etiam secundum nostros, ipsum subsistere significat. Cùm tamẽ lõgo post Theodoritum tempore fuerint, & audiuerint quidem eum hæc dicentem, sciuerint autem sacram synodũ ad hæc tacuisse, attamen non iudicârunt eum esse sequendum. Theodorito enim & ꝙ ex filio, & quòd per filium subsistat spiritus, negante, beatus Ioannes Damascenus, quòd ex filio, ipse quoque negat: qua verò ratione, paulo pòst explicabimus. Quòd autem per filium procedat, i. subsistat, hoc vt verũ ponit. Quòd si quis illud nobis opponat, Solus pater est causa, Ioanne Damasceno authore: item ꝙ Maximus in epistola ad Marinum de Romanis ait, ꝙ scilicet non ponant filium causam spiritus esse, quæ ad hæc Latini dicũt, ego non dicam, ꝙ scilicet nec illud Damasceni oẽibus in eius libris inueniatur, quodq; epistola Maximi nõ est eius, cùm nec vbiq;, nec in antiquioribus codicib', nec inter opera eius inueniat, quodq; nonnulli nostrorum etiam eam nõ esse suã putant: hæc (inquam) non dicam, sed concedam hæc illorum esse doctorum & verba & sententias. Dixisse tamen eos hæc ego dicam, ne quis principalem causam spiritus putet filium, quasi non à patre cœperit, vt per eum spiritus sanctus procedat. Cõmunis enim linguæ Græcorum vsus, cùm per præpositionem EX, principalem significat causam, & Damascenũ coegit, non ex filio, sed per filium dicere procedere spiritũ sanctum: & Maximum, quod à Romanis dicitur ex filio procedere, idem significare sentire, ac si dicerent, per filiũ procedere. Quãquàm enim (ait) ex filio spiritumsanctum prodire Romani asserant, præpositio autem EX, principalem significet causam, nõ tamẽ ideo quia dicunt vt talem causam significẽt filium esse. Damascenus etiam, Ex filio quidem spiritus (inquit) minimè est, per filium autem conceditur. Solus nanque pater est causa talis, videlicet qualem ipsa EX, significat. Quare talem quidem causam negant filium esse: præpositionem autem PER, attribuunt filio, per quam simul eum cum patre causam siue principium spiritussancti esse *significatur. Quia enim (inquit Maximus) per eũ prodit spiritussanctus, (id est, vt alibi dicit idem doctor, quia per eum procedit) ideo à Romanis ex filio, pdire dicitur: & Damascenus, Ex patre per filium procedit, quæ omnia apertè filium etiam significant causam siue principiũ esse, & tale principium, qualis est pater, cùm nil imperfectũ apud filium sit, quanquàm non principalẽ, nec propriam: ob hoc enim cauentes, negãt filium causam esse. Et quia oẽia, quæcunq; filius habet, & à patre habet, & ad eum omnia referũtur: quemadmodùm & sanctus Basilius in octauo ad Amphilochium capitulo ait, ideo inquit Dominus ad patrem: Mea omnia tua sunt, quia ad eum principiũ creaturarum refertur. Et Naziãzenus in sermone ad Aegyptios: Deus, inquit, trib' in maximis consistit: causa, creatore, & perficiente: patre videlicet, filio, & spiritusancto. Hęc autem dicebat, non quia omnino negabat, filium & spiritumsanctum esse principium siue causam creaturarum, (hoc enim impiũ est dicere) sed quia patrem solùm simpliciter & principaliter causam esse sciebat, & ab eo filium & spiritum sanctum habere, quicquid habent. Quæ ergo responsio sufficisset contra quoscunq;, qui ex his verbis doctoris, non filium, nec spiritum, sed patrẽ ponentis causam creaturarum, malignè arguere volentes, totaliter negarent filium & spiritumsanctum causam esse creaturarum: ipsa eadem illis sufficiet, qui filium nõ esse causam spiritus ponũt. Eadem enim ratione & Damascenus, cùm diceret spiritũ non esse ex filio, addidit: Solus enim pater causa est. Et Maximus, dicens de Romanis, quòd ex filio assererent spiritum prodire: Non tamen eum causam ponunt, ait, cùm scirent quid-

Rom. ch

Locus dubius.

*significant.

Ioan. 17. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

quidem qualem causam significet EX: talem autē filium esse, minimè concederēt: quippe qui omnia, quę habet, à patre accipit, qui solus prima & principalis causa est, qualem ipsa EX significat, cùm ipse quidem à seipso omnia habeat, filius verò à patre. Et ideo nō prima nec principalis causa est, est tamē causa, siue principium spiritus vnum & idē cum patre, nec quisquā hoc omnino negare poterit, per eum, audiens doctores dicētes, spiritum sanctū procedere. Si enim per filium procedere, prodire, & esse, ipsi quoq; aduersarij, non valentes apertè veritati cōtradicere, concedunt idem significare, acsi diceretur per filium habere subsistentiam: hoc autem dicentes doctores, nec manifestationem spiritus ad hunc sensibilē mundum significant, nec de gratijs & donis spiritus, sed de ipsa hypostasi spiritus & eius æterna manatione & existentia loquuntur: nec ista præpositio PER, idem quod prępositio CVM (vt probauimus) significat, ad quę refugere solent aduersarij: quid aliud relinquitur, nisi vt PER, significet causam siue principium? Cùm enim per filium dicāt doctores spiritum sanctum esse, & existentiam habere, cumque ipsa PER, non possit pro CVM intelligi: suam vim exprimit vtiq;, & causam significat, cùm iam probatum sit, causam semper significare, in quibus accipitur. Quòd autem ipsa PER, nullum trium prædictorum hīc significat, & ex epistola Maximi ad Marinum prædicta, & ex ipso Damasceno palàm probatur, qui ipsam EX, mutant in PER, & de ipsa persona spiritus & eius æterna existentia loquuntur. Quātùm igitur conueniunt EX & CVM, tantùm PER & CVM, conuenire possunt, quod & per Theodoritum maximè probatur. Cùm enim ille diceret, spiritum non habere existentiā per filiū, cum filióne intelligebat? Ergo palàm mentiebatur, nec decet nos niti concilij silentio. Etenim spiritus cum filio simul est, & ex patre simul emanant. An æquiuocam hanc dictionem PER, ille putans, vt aliquando idem quod CVM, aliquādo se *ipsam PER significaret, per filium negat spiritum esse? At oportuisset vel ipsum, vel conciliū hanc æquiuocationem distinguere, & docere, de quo significato diceret, prout omnes solēt doctores: sed nec idem PER, cum filio, ille putabat posse intelligi, cùm diceretur, per filium: & per filium negans spiritum habere existētiam, causam significare, hanc præpositionem putabat. Palàm itaq; his oībus patet, se *ipsam in productis authoritatib⁹ PER, significare, & quod suū est, per se causamq; manifestè significare, & hāc Theodoritum negare, hanc cæteros sanctos doctores audacter profiteri. Sed ne rursus ad illa consueta refugia te recipias, ideo dicens per filium prodire spiritum, dictum fuisse, vt cōiunctio, connexio, & identitas substantiæ eorum significetur. Primò nanque hic prodire, pro ꝓcedere capitur. Ipse enim idem Maximus, qui in epistola ad Marinum, PRODIRE ait: in expositione ad Zachariam, PROCEDERE inquit. idem Damascenus, idem septima synodus ait: procedere verò, subsistentiam habere significat: & per filiū procedere, per filiū subsistentiam habere procul dubiò significat. hoc autem esse nō poterit, nisi & filius subsistentiæ spiritus principium sit. Deinde, non quia nos dicimus spiritum prodire per filium, ideo aut est, aut manifestatur substantiæ identitas, (non enī per nos, neque per nostrum dicendi modū, diuina essentia diuinis vnitur, aut identificatur personis) sed quia est essentiæ identitas, ideo prodire dicitur, & prodit per filiū spiritus. Hoc autem Latini etiam dicunt. Quia enim eadem est essentia patri & filio, aiunt: & omia patris filius etiam habet, præterquam quòd non sit pater: ideo etiā hoc eum habere asseuerant, quòd ex eo, vel per eum spiritus procedat. Hoc idem quoque beatus Cyrillus in quinto ad Hermiā probat, dicens: Cuiusnam proprium esse spiritum dicimus? Vtrùm solius Dei & patris? an etiam filij, an & disiunctim vtriusque & simul amborum, tāquam vnum ex patre per filium propter idētitatem essentiæ? Ad quæ respondet Hermias: Ita mihi videtur. At doctor ad eum: Rectè quidē. Propter identitatem essentiæ (inquit) patris & filij, amborum spiritus est, & ex patre procedit per filium. Quod quid aliud vult, nisi quòd propter identitatem essentiæ filij & patris, & per filium spiritus procedit, & eius spiritus est, quemadmodùm & patris? Hoc autē Latini etiam concedunt. Præterea identitas essentiæ patris cum filio & spiritu, ac filij cū patre & spiritu, tū præcipuè probatur, cùm ad inuicèm vt principium, & id quod à principio, se habeat. Inquantùm enim tales, & maximè inuicèm communicarent, & maximè ad inuicèm distinguerentur. Qui modus cùm intelligi simul possit, merito in diuinis omnibus alijs distinguendi vel vniendi modis præponitur. Quēadmodùm enim in illis rebus diuinis, & vnà cum vnitate distinctio, & cum distinctione summa vnitas est: ita necesse est, nos etiam talem vnionis modum illic intelligere, qui non minùs eam distinctiōem contineat, & talem distinctionem, quæ & vnionem in se habeat: talis verò sola principij, & eius quod à principio, relatio est. Quare si quos audiamus doctores dicentes, propter consubstantialitatem dictum fuisse, per filium spiritum procedere: propter principij, & eius quod à principio, relationem eos dixisse putemus, per filium dici procedere spiritum sanctum, & ob nullam aliam rationem, cùm istam consubstantialitatem potissimùm principij, & eius quod à principio, relatio ꝓbet. Cuius

vnà cum alijs Magnus quoque Basilius testis est, in epistola ad Canonicam hæc dicens: Cùm enim pater lumen sine principio est, filius quoque lumen, sed natum, lumen tamen vterque: meritò consubstantialem eum dicent, vt naturæ identitatem significent. Non enim, quæ germana sunt, cōsubstantialia dicuntur, vt quidam putant: sed cùm causa, & quod à causa subsistentiā habet, eiusdem naturæ sint, tunc consubstantialia dicuntur. Rursus idem in sermone contra Sabellium & Arrianos, de patre dicens & filio: Non enim eos (inquit) germanos dicimus, sed patrem profitemur & filiū: idētitas autem essentiæ in eis est, quia filius ex patre. Si igitur propter consubstantialitatem dictus est per filium spiritus, causa verò & causatum, cùm eiusdem naturę sint, consubstantialia sunt, vt ait Basilius: manifestè patet, propter relatiōem causæ & causati, siue principij & eius quod à principio est, per filium procedere spiritum dictum fuisse.

¶ Authoritates doctorum, in quibus spiritus sanctus ex filio, & ex ambobus dicitur esse, prodire, & profluere: quodque nō gratia spiritus nō subsistens, sed ipsa persona spiritus dicitur prodire, profluere, emanare &c. à filio.

CAPVT VII.

SEd iam per ipsa sola manifestissimè ꝓbatum est, Orientales doctores, filium principiū spiritus esse, palàm profiteri. Probandum autem, nonnullos eorum præpositione quoque EX, non minùs vsos fuisse de filio in subsistentia spiritus. Illos itaque, quorum testimonia calumniam patiuntur, tanquam nō eorum, vel nō ita per eos edita, sanctum videlicet Athanasium, Basiliū, Gregorium Nyssenū, omittendos duxi, nec illorum authoritatibus vtendum, qui plerisq; in locis ipsam PER, probant æquiualere ipsi EX, in Theologia: hi verò quasi oēs aut maior pars sanctorū doctorum est. Cyrillum autem duntaxat & Epiphaniū producēdum duxi, qui cæteris apertiùs & magis vbique operum suorum, præpositione EX, vsi sunt: quorum quanta qualisque authoritas in Ecclesia Dei sit, certamina que eorum cōtra infideles & hæreses, nemo est quem lateat. Producam verò non omnia eorum testimonia, (nec enim facile est) sed aliqua pauca, fugiens verborum prolixitatem. Beatus itaque Cyrillus in expositione prophetæ Iohelis, supra illam authoritatē, Effundam à spiritu meo, sic ait: Inquantùm etenim Deus ex Deo secundum naturam filius est, cùm natus sit ex deo & patre, prius eius & in eo & ex eo spiritus est, quē admodùm & de ipso DEO & patre intelligitur: & ex eo est, inquit, & ita ex eo, quemadmodū de ipso Deo & patre intelligitur, omne dubium quærentibus causam tollēs. Idem. Idem rursus in sermone ad Theodosium Imperatorem: Baptizantem, inquit, Iesum in igne & spiritu sancto, nō alienum baptizātis effudisse spiritum seruiliter & instrumentaliter, sed tanquam Deum secundum naturam cum authoritate summa, qui ex eo & proprius eius est. Et iterum in Thesauris: Idem. Legem igitur cùm ferat Christus, ita condit eam, tāquam in eo & ex eo sit spiritus eius. Et rursus: Nullam igitur naturæ differentiā Idem. filij & spiritus sancti Paulus nouit, sed tanquam ex eo & in eo naturaliter sit, dominico nomine eum vocat. Et animaduerte, ꝙ 2. Cor. 3. d ideo dicit Paulum appellasse spiritum Dominū, quod filij nomē est, quia ex filio est. Causarum enim nomina, causatis solemus imponere. Item in expositione noni anathematismi: Homo factus, inquit, vnigenitus Dei filius, non minùs permansit Deus, omnia habens quæcunque & pater, prętereaquàm quòd non sit pater, & proprium habens, qui ex eo, & in eo insitus est spiritus sanctus. Quòd si quis rursus opponat, quæ à Theodorito in hūc anathematismum dicta sunt, primò quidem sciat, quæcunque Theodoritus cōtra Cyrillum scripsit, oīa reprobata, & anathemati tradita ab oībus sequentibus sanctis cōcilijs fuisse, ita vt nō deceat ex maledictis & iam reprobatis arguere. Deindè satis iam de hoc per nos dictum est, quando etsi non in vtroque, in altero tamen eum mentitum fuisse probauimus, cùm ipse quidem, quòd per filium spiritus habeat subsistentiam, negaret: nos autem testimonijs doctorum probauerimus verum esse, ita vt nō debeamus silentio sacri concilij niti, & indè arguere, quòd Theodoritus scripsisset spiritum sanctum nec ex filio, nec per filium subsistentiam habere, & cōcilium his auditis tacuerit, nec eum redarguerit, ideo tacuit, quia eum vera dixisse sciebat. Eccè etenim probatū quidem est, spiritum sanctum per filium subsistentiam habere. Synodus verò non solùm de altero, videlicet quòd non ex filio habeat subsistentiā, tacuit, sed etiam de altera parte, hoc est, quòd nec per filium procedat, quod tamē palàm falsum est. Quemadmodùm enim hoc silentio præterierit, cùm tamen falsum sit, ita etiam reliquum, videlicet quòd nec ex filio subsistentiam habeat, cùm ipsum quoque falsum sit. Hæc igitur & in superioribus diximus, & nunc illius noni anathematismi, contra quem Theodoritus scribens illa dixit, ipsius Cyrilli expositionem induximus, se ipsum & suam mentem exponentis, & contra maledicta Theodoriti replicantis. Non decet igitur, omisso illo, alium quærere verborum Cyrilli expositorem, & præsertim acerrimum eius hostem. Quare autē Cyrillus spiritum dixerat proprium filij, in nono anathematismo, quod

Cyrillus. Ioh. 2. 8

Universidad de Deusto
Biblioteca

Theodoritus carpsit,ipse exponés, quia dicit,ex eo est,conueniens in hoc Occidentalibus patribus. Et illi enim spiritum dicunt filij,& proprium filij, tanquàm ex eo procedétem. Prætereà ex responsione Cyrilli ad Theodoritum,idem probare possumus, si quis sine contentione audiat. Procedit quidem (inquit) spiritus sanctus ex Deo patre secundum verba saluatoris, non tamé est alienus à filio:omnia nanque cum patre habet. Et hoc ipsemet docuit,dicens
Ioan.17.b de spiritu sancto: Omnia quæcunq; habet pater,mea sunt:ideo dixi vobis, EX meo accipiet,& annunciabit vobis.Nam &si à patre (inquit) procedere spiritum sanctũ saluator dixit, non minùs tamen est etiam filij.Est autem filij,quemadmodùm &patris. Superiùs nanque dixit: Erat nanque & est spiritus eius,sicuti & patris: & nõ magis patris,minùs filij,sed similiter amborum.HOC verò nil aliud est, nisi quemadmodùm est spiritus patris,tanquam ex eo procedés, ita scilicet etiam filij est, tanquam ex eo & per eum procedés.Et hoc significat cùm in testimonium huius rei accipiat, quòd filius omnia habeat quæ & pater, & addat, quòd hoc de spiritu dixerat Dominus.Postremò idem probat per illam authoritatem, quòd ex eo,id est,filio accipiat spiritus.HOC enim & sanctus Epiphanius,(vt paulò pòst ostendetur)pro eo quòd ex eo procedat,accipit.
Cyrillus. Ipse quoque beatus Cyrillus in expositione super Ioannem,ipsam authoritatem exponens,sic inquit:Accipere enim spiritum dicimus ex patre & filio ea,quæ illorũ sunt, non tanquam aliquando quidem non habentem insitam in eis sapientiam & potentiam.Cùm autem intelligatur habere tunc vix habẽtem,semper etenim sapiens & potens est spiritus: immò verò ipsa sapientia & potentia est,nõ participatione, sed naturaliter.Si igitur id quod spiritus ex filio accipit,sapientia & potentia est,hęc verò non aliquando quidem habet, aliquando verò non:semper nanq; talis est, natura, nõ participatione, semperque à filio accipit, quæ cùm non habeat participatione,natura eius sunt:quod hinc colligitur,quis ignorat? Et meritò hæc beat⁹ dicit Cyrillus, qui in plerisque alijs locis manifestè ex filio, sicuti ex patre,procedere dicit spiritum sanctum. In epistola nanque ad Nestorium: Et si est,inquit, spiritus in propria hypostasi, prout spiritus est,non filius, non est tamen ab eo alienus, prosluit autem ex eo, sicuti & ex Deo &patre. Ne quis autem hoc verbum PROFLVERE, de secunda & temporali processione putet hic fuisse dictum: primò quidem sciat,quòd nõ est hic sermo de distributione donorum & charismatum spiritus, sed de ipsa eius hypostasi: Deinde hoc PROFLVERE, semper reperies apud hunc doctorem pro PROCEDERE,accipi.

Etenim tum in expositione symboli, prosluit quidem,inquit,hoc est, procedit: tum in sexto ad Hermiam, & spiritum quidem veritatis eum nominat,profluere autem ex ipso asserit patre:tum etiam plerisque alijs in locis idem dicit.Illud quoque quod dicit,sicuti ex Deo & patre,nó superfluit. Nil enim ille superuacaneum, sed omnia cum magno pondere dicit. & ita vult, spiritum esse filij,prout est patris:& ita profluere, prodire,& emanare à filio,prout à patre,& nullo modo aliter.Ideo in sermone ad Theodosium Imperatorem, de hoc loquens, & volens probare ita esse filij spiritum, prout patris:& ita ex filio nobis emanare eũ, prout ex patre:Non ex mensura (inquit secundum Ioannem) dat spiritum filius, sed ipse eum ex seipso emittit, quemadmodùm & ipse pater.Quare beatus Paulus,omi in hoc differentia postposita, nunc quidem deo & patri illum attribuit,nunc rursus filio. Infert deinde Pauli verba, quibus æquè filij esse spiritus,sicuti & patris,probatur. Nulla enim differentia est,filij spiritum,vel patris dici. omnem enim in hoc differentiã Paulus postponit.At patris dicitur spiritus,tanquàm ex eo procedens:ergo eodem modo filij quoque dicitur spiritus.Prætereà in superioribus satìs disseruimus, quomodò dicitur spiritus filij secundum doctores.secundum enim Basilium,tanquàm per filiũ manifestatus:secundum Maximum,tanq; ex filio procedens:secundum patres Occidẽtales,tanquàm ex filio procedens. Necigitur Cyrillus alia ratione dixisset, spiritum filij esse & filij proprium,q̃ alij idem cum eo sapientes doctores dixerunt,tãquàm ex filio scilicet,siue per filium,procedentem. Nil enim interest,EX FILIO, vel PER FILIVM dicere.Etenim ipse quoque nunc ponit EX, nunc eam mutat in PER, tanquàm ambę verè dici possint.Vndè in eis,quæ ad Palladiũ in forma dialogi scribit:Mutabilis verò mentè,inquit,est spiritus.Nam si mutabilitati subiaceret, ipsi diuinæ naturæ iste defectus asscriberetur. Siquidem Dei & patris, necnõ & filij est,qui essentialiter ex vtroq;, scilicet ex patre per filium,profluit spiritus. Item in quinto ad Hermiam, reddens causam,cur spiritus,filij dicatur spiritus:Cuius nam,inquit, proprium dicimus esse spiritũ sanctũ?Vtrùm solius Dei & patris? An etiã filij?An & disiunctim vtriusq; & simul amborum,tanquàm vnum ex patre per filium propter identitatẽ essentiæ? Proprium itaq; filij ipse quoque spiritum dicit,quia per filium est.Per filium autem est propter identitatem essentiæ, patris videlicet & filij. At propter eandem ipsam, omnia etiàm patris sunt filij,præterquàm quòd nõ sit pater. Ita sibijpsi per omnia consona dicit sanctus hic doctor. Vnum etenim & eundem spiritum ex patre per filium esse, vna & eadem spiritione

ratione siue prncessione: & ideo illum eorum proprium ait esse, quia ex patre per filium est,hoc autem propter identitatem essentiæ. Vtauté clariùs omnis eorum arguatur calumnia,qui cõtra sanam doctoris sententiam,autumant eum ex filio dixisse dona spiritus mitti,non ipsam eius hypostasim siue personam,ipse rursus adsit,hanc falsam eorum arguens opinionem, & seipsum exponens,quidnã sit, quod ait, per filium siue ex filio profluere, prodire, emanare, scaturire: & simpliciter quòd in sanctificationẽ
Idem. in hunc mũdum ab eo mittitur. Ait etenim in septimo ad Hermiam: Inhabitantem eñ sibi & insitum quis haberet eum,qui natura & verè Deus est, (de filio dicens) cùm spiritum accipiat,qui non alienus & essentia disiunctus ab eo est, sed qui ex eo, & in eo, & eius proprius est, & æquè atquè ille, Dominus est ? Et post pauca: Misit autem nobis è cælo paracletum, per quem & in quo nobiscum est, & in nobis inhabitat: non alienum in nobis affluẽs,sed qui essentiæ suæ & patris sui proprius est spiritus.Quòd autem hæc de subsistantia spiritus, non charismatibus non subsistentibus,ait, omnibus patet.
Idem. Idem rursus in eodem: Qui verò nobis diuinam insculpsit imaginem, & similitudinẽ cuiusdam sigilli, supremam nobis pulchritudinem imponit,nónne spiritus est?Ita,inquit Hermias: Non tamen vt Deus, verùm vt diuinæ gratiæ minister.Et Cyrillus: Non
Idem. igitur ipse spiritus nobis, sed eius per eum gratia nobis imprimitur.Hermias: Ita videtur.Cyrillus:Ergo necessarium esset,imaginem gratiæ, non Dei,vocatum fuisse hominem. Post hæc cõsequenter per omnia probans, quòd hypostasis siue persona spiritus, ipse scilicet vnus in TRINITATE, DEVS erat,qui diuinam nobis in prima hominis plasmatione impressit imaginem,non gratia non subsistens: secundam item plasmatis reparationem,per salutarẽ discipulis insufflationẽ factam,per eundem spiritum sanctum factam fuisse ponit. Dicebat etenim: Quo,anteaq̃ esset, modo factus fuerit homo, per sanctũ videlicet spiritum hypostaticum Deum,eodem rursus, deperdita sanctificatione, eum reparari. Si enim (inquit) gratia spiritus ab eius subsstantia disiuncta esset, cur beatus quidem Moses, homine ad esse producto, non dixerat:Sufflauit creator omnium gra-
Cyrill. lib. Thesaur. de sanct. Trinit. tiam per spiritum vitę? Christus verò nobis: Accipite gratiam per * mysterium spiritus? Sed illic quidem dictũ est,spiritus vitæ (vita etenim,veræ diuinitatis natura est) hic verò per saluatorem spiritus sanctus, ipsum proculdubiò spiritum credentium animabus emittentem. Hæc aperta sunt rei propositæ testimonia. Apertiùs tamen in sequentibus
Idem. dirimit illã opinionẽ, qua quidam putant, non subsistẽtem nobis gratiam mitti,& per eam nos sanctificari. Ait etenim: Templa verò

Dei, necnon dij,& vocamur & sumus. Qua de causa quæras ab aduersarijs:si gratia participamus nuda & non subsistente? At non ita se veritas habet. Templa nanq; existẽtis & subsistẽtis spiritus sumus. Sed ex eis quidem,quę ad Hermiã scribit,cùm multa sunt, (quę qui volet,illinc sibi eliget)hęc sola sufficiant,cùm apertè probent illud,quod nobis propositũ erat. Ex plurimis autẽ,quæ in expositione super Ioannẽ idem doctor elegãtissimè dixit: illud nos adducem⁹ solùm, quod super illã authoritaté dicit:Qui nõ ex sanguinibus,&c. Ait enim: Si Deus ex Deo secundum naturã est spiritus : quo & per fidẽ in Christo participamus, dij nos etiam efficimur, tanquam iam in nobisipsis habentes Deum,secundum illud:Inhabitabo & inambulabo in eis.Quo nanq; modo tẽpla DEI essemus,nisi spiritus natura Deus esset? Sed beatissimus quidé Cyrillus hæc& his similia dicit.audiendũ autẽ etiam alios,quid de eadem re dicant. Magnus itaq; Basilius cõsona prædicto doctori dicens,tum spiritum homini à principio sufflatũ, tum à saluatore discipulis datum, ipsam hypostasim spiritus fuisse asserat contra Eunomium, in capitulo cui titulus, Quòd spiritus diuina natura est: Spiritus nanque, inquiens, viuenti verbo ad creandum adiunctus, viuens potentia diuina natura,ineffabilis ex ore ineffabili manifestata, ineffabiliter per sufflationem ad hominem missa,& secundum corporalem à Christo mõstratam figuram rursus ab eo per sufflationem reddita: conuenire nanque decet creationi nouam reparationem. Conuenientiam autem figurauit, sufflans, qui non est alius præter illum,quia à principio sufflauit,sed idem,per quẽ Deus sufflauit, tum quidem cum anima,nunc verò in animam.Ita hic quoque doctor ipsum eundem spiritum ait emisisse discipulis Iesum, qui ipsi & patri tanquam creator connumeratus & coniunctus est. Hoc autem patet, quòd ipsa hypostasis spiritus est. Igit ipsa hypostasis spiritus & primã plasmationem hominis per illam diuinam sufflationem creauit, & discipulis postèa data est, & per eos credentibus. Et hæc est,quæ à patre per filium, & ex filio profluit & emanat, quemadmodùm etiam Nicena prima synodus in quodam loco de spiritu dicit, Quòd procedit quidem à patre,proprius autem filij est,& ex eo emanat. Ipsum enim eũdem, qui ex patre ,pcedit, ex filio emanare aiunt ij patres. Et * quod dico,patres, ipse saluator dicta istorum omnium approbãs, illum eundem pollicetur se discipulis missurum, qui à patre procedit, & non esse alium, qui à patre procedit, alium quem ipse mittet.

1.Cor.3. & 6.b Psal.81. Ioan.1.b 2.Cor.6.d for. *quid dico tratres?

Cùm venerit (inquit) paracletus, quem Ioan.15.d ego mittam vobis, spiritus veritatis, qui à patre procedit. Hoc enim ipsi quoque Grammatici hoc modo constituerent:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cùm venerit ſpiritus, qui à patre procedit, quem ego mittam vobis: vt manifeſtum ſit, ipſum, id eſt, filium miſſurum, quod & à patre procedit. Si igitur perſona ſpiritus à patre procedit, eadem etiam à filio mittitur. Quòd ſi gratiam filius non ſubſiſtentē mittit, à patre etiam non perſona, ſed gratia ꝓcedit. Sed hoc cùm ſtultum, tum impium eſt dicere. Cùm enim de vno & eodem ſubiecto, videlicet ſpiritu, duo quædam prædicantur, procedere ſcilicet & mitti, eodem modo accipiendum ſubiectum de vtroque prædicato. Si igitur hypoſtaſim ſpiritus procedere intelligimus, eandem etiam mitti intelligere debemus. aliter enim dicere abſq; ratione, nullam probationem adducendo, & procedere quidem, hypoſtaſi ſpiritus attribuere: mitti verò, gratiæ non ſubſiſtenti, hoc ridiculū, irrationabile, & voluntarium eſt, & quod nullus concedet. mittitur igitur ex filio ipſa ſpiritus hypoſtaſis, quæ & à patre procedit, quemadmodùm ab ipſis Euāgelij verbis, & à doctoribus probatum eſt. Quare ſi mitti, ſi emanare, ſi prodire, ſi profluere, ſi ſcaturire, ſi oriri ſpiritum à filio audiamus, diuinam eius hypoſtaſim intelligere neceſſe eſt: diuinam autem ſpiritus hypoſtaſim ex filio profluere, vel emanare, & reliqua, quonam alio modo poſſibile eſt, niſi filius cauſa ſiue principium ipſius ſubſiſtentiæ ſpiritus ſit? Sed ea, quæ Cyrillus de proceſſione ipſius perſonæ ſpirituſſancti ex patre & filio dicit, hæc & his ſimilia ſunt.

Epiphanius. Cæterùm audiamus ſanctum Epiphanium, in eius angyroto ſermone ita dicentem: Spiritus ſanctus ex patre & filio, tertius nominatione. & rurſus: Vterque habitat in iuſto homine, Chriſtus & ſpiritus eius. Quòd ſi Chriſtus ex patre creditur Deus ex Deo,

Ioan. 16. b ſpiritus quoq; ex ipſo, vel ex vtroq;, quemadmodùm ait CHRISTVS, qui ex patre procedit, & hic ex meo accipiet. Et patet, quòd hic doctor non de diſtributione chariſmatum, de diuinis autem perſonis & ſubſiſtentia eorum loquitur. in teſtimonium verò & probationem, quòd ſpiritus ex filio quoque procedit, illam authoritatem adducit: Ex meo accipiet, docens, vt cùm audiamus in Euangelijs Dominum dicentem de ſpiritu, quòd ex eo accipiet, ita intelligamus, acſi diceret, ex eo procedere ſpiritum ſanctum. Idem in eiſdem: Sed dicet quiſpiam, Ergo duos filios eſſe dicimus? Et quo modo eſt vnigenitus? At quiſnam es tu, qui contradicis Deo? Si enim filium nominat, qui ex patre eſt, ſpiritum verò ſanctum, qui ex vtroque, & cætera. Et iterum: Spiritus ſanctus, ſpiritus veritatis eſt, tertium lumen à patre & filio. Et rurſus: Quemadmodùm enim nemo nouit patrem niſi filius, nec fi-

Matt. 11. d lium niſi pater: ita dicere audeo, nec ſpiritum niſi pater & filius, à quo procedit, & à quo accipit. (ſed aduerte, quòd in ſuperioribus accipere pro procedere poſuit) neque filium & patrem, niſi ſpirituſſanctus, qui verè glorificat, qui omnia docet, qui ex patre & filio. Quid his apertius, quid clarius dici poteſt? Nónne palàm iſti doctores filium quoque cauſam ſiue principium ſpiritus ponunt? Nónne docent ex eo quoq; ipſum ꝓcedere? Quid igitur? Claudemúsne aures noſtras his authoritatib⁹, & teſtimonijs ſanctorum tam multis, tam apertis, tam diuinis, tam conſonis inuicē & veritati, & obſtinato corde contra hæc cōtendemus? At hoc non ſapientum, nō bonorum hominū proprium eſt, & eorum, qui diſpenſatores verbi & myſteriorum Chriſti & eſſe, & videri velint.

Quòd etiam Occidentales doctores idem apertè dicunt, quod Orientales, prout ex eorum authoritatibus nobis per Latinos datis, clarè apparet intuentibus. Cap. VIII.

EGo quidem paucis, quoàd potui, mul-tis omiſſis, quod pollicitus ſum, perfeciſſe puto. Probaui nanq; ſufficienter, nullo doctorum Occidentalium vſus, ipſos ſcilicet patres noſtros & doctores Orientales, filium quoque cauſam ſiue principium eſſe ſpiritus, ſenſiſſe, & per omnia inuicem conuenientes & concordes, & partim ex patre per filium, partim ex patre & filio procedere ſpiritumſanctum, & ſapere & docere. Veſtrum autem eſt, vt eis doctoribus, & quidē rectis, Latinis & ſacroſanctæ Romanæ Eccleſię vniamini, cùm eadem, quę & patres & doctores noſtri, crediderint. Neque putetis aut ipſos, aut patres eorum & noſtros, Occidentales videlicet ſanctos, contraria Orientalibus patribus dixiſſe. Minimè, minimè ita eſt. Et appoſuiſſem vobis authoritates & teſtimonia etiam illorum ad perſuadendum vobis, & eorum cum Orientalibus concordiam probādam, niſi vos omnes ſcirem & ſciuiſſe, & audiuiſſe eas, cùm latini produxerint. Ad hæc cùm oratio noſtra prolixior fuerit, nō ſunt alia addenda. Præterea licebit cuiq;, cùm voluerit, eas & videre & legere, cùm ſint apud nos à Latinis datæ. Hoc autem ſolùm ad veſtram reducendum memoriam putaui, quòd omnes patres Occidentales, Hilarius, Hieronymus, Damaſus, Auguſtinus, Ambroſius, magnus Leo, Gregorij, & cæteri multi, quàm clarè, quàm apertè vna mente, vna voce vbique operum ſuorum, non vno aut duobus membris & articulis, ſed pluribus verbis, plixis ſermonibus & probationibus ex patre & filio procedere ſpiritumſanctū affirmant, & ita ex filio, ſicut ex patre, & principium ſpiritus filiū eſſe, ſicut ipſe pater, & vnum & idē eius principium eſſe patrem & filium ſimul, non duo principia: quæ omnia mente voluentes, & Orientalium doctorum dictis cōparantes, qui ex patre per filium, & ex patre & filio

procedere dicunt ſpiritumſanctum, item ex filio & ex vtroque eſſe, neceſſariò eos concordes inuicem reperiemus, & eadē de eodem ſentientes in omnibus. Et ſuperiores enim rationes, quas de cōcordia & quidem neceſſaria doctorum adduximus, cogunt nos credere eos conſentientes inuicèm, & eadem de hac diuina proceſſione ſpirituſſancti ſentientes, quemadmodùm etiam de alijs dogmatibus fidei. Et nunc ipſi Orientales per ſeipſos eadem cum Occidentalibus dicere ſatis probati ſunt, vt nemo negare poſſit amplius eorum ſummam concordiam. Atqui etſi nullo modo patres Orientales attribuerent filio, eſſe principium ſpiritus, cùm tamen nullibi aliquis neget ex-

la eſt qui preſsè proceſſionem ſpiritus ex filio, nemo * eſſe, qui auderet eos dicere Occidentalibus patribus dixiſſe contraria. Nunc verò cùm non ſolùm non negent, ſed apertiſſimè etiam dicant, per filium & ex filio procedere ſpiritum, audebimúsne dicere, non eos conuenire & concordare cum Occidentalibus? At nemo nos commendabit, immò verò nemo eſt, quin nos audaciæ, temeritatis, ſtultitiæ accuſet. Scire autem hoc etiam debetis, quòd aut nullo modo acceptanda ſunt, quæ reperiuntur opera ſanctorum doctorum Occidentalium: aut ſi hæc acceptabimus, vt faciendum eſt, oportet etiam, quæ de hoc articulo dicunt, & acceptare & credere. Tam enim multis in locis operum eorum, immò verò in omnibus ſparſa ſunt: tantaque & talis eſt continuatio & ſequentia præcedentium ad ea quæ ſequuntur, vt non poſſit aliquis de his aliquid ſuſpicari. Si quis enim hanc concluſionem, & rationes eam probantes, ex operibus eorum adimat, nil ampliùs reſtat, nec ſenſum aliquem reddunt, quæ remanent: ita connexa, ita cōglutinata & coniuncta cætera omnia cum hoc dogmate ſunt.

Epilogatio & repetitio prædictorum, & ſolutio friuolæ reſponſionis, qua quidam ad authoritates Occidentalium reſpondent, & exhortatio ad vnionem. Cap. IX.

SEd de dogmate quidem, quæ breuiter dicenda erāt, dicta ſunt, nec quicquam vlteriùs addendum eſt. Rogo autem, poſco, peto, & ſupplex oro vos omnes, patres optimi, ſacer conuentus, animarum paſtores, duces cæcorum, eruditores inſipientium, vt his omnibus conſideratis, & benè penſatis, illam feratis ſententiam, quæ tantæ rei conueniat, quæq; perpetuam vobis famam, gloriam & ſalutem pariat. Repetatis enim memoria primò, quòd non erit nobis decātero excuſatio eadem, quæ priùs, cur à talibus fratribus diuidamur, & hoſtes velimus eſſe Latinis tam multis, tam ſapientibus, tam doctis omni virtute pręditis, nō ſolùm illa quę animum ornat, ſed etiam ea quæ ad corpus & temporales res attinet: quodq; quemadmodùm ante generale concilium congregatū facilior noſtra excuſatio erat, ita poſt hoc grauis noſtra excuſatio erit, ſi non habuerimus dicere cauſam tali diuiſione dignam. Deinde non fugiant vos, quæ de neceſſaria doctorum cōcordia dicta ſunt, nec aliter nos dicere poſſe, dum Chriſtiani eſſe, & principia fidei ſaluare velimus: quodque patres Occidentales apertiſſimè, ex patre & filio ſpiritumſanctum procedere, aſſeuerant, & filium eſſe eius principium, prout patet: Orientales quoque hoc idem dicere, partim ex patre per filium, partim ex patre & filio, & ex vtroque procedere, & ex filio eſſe ipſum dicentes, cumque hæc dicant, Occidentalibus conuenire, & eadem non ſolùm ſententia, verumetiam verbis dicere, tanquam vno & eodem ſpiritu eos illuminante locuti. Demum, quam ſolam nobis ad ea quæ Latini dicunt, relictam reſpōſionem video, cùm ipſi quoque nullam eſſe iudicaueritis, immò verò rem puerilem & omnino ridiculam, conſulamus nobiſipſis, quæ vtilia ſunt, & vniri Latinis conemur, ſi ea quæ placita ſunt DEO, facere velimus. Aut enim non acceptandi ſunt ſancti doctores, nec dictis eorum acquieſcendum: aut acceptandi quidem, & acquieſcendum dictis eorum, non tamen omnibus, cùm ipſi quoque tanquam homines, in quibuſdam errare potuerint: aut quod reliquum & tertium eſt, nec in aliquem inciderunt errorē, & cunctis eorum verbis acquieſcendum. Hæc tum, quæ Latini produxerunt, tanquā illorum ſanctorum teſtimonia, non ex eorum mente procedunt, nec eorum ſentētiæ ſunt, ſed Latinorum horum fictiones, additiones, & appoſitiones, manu menteq; alienā libris ſanctorum inſcripta. At primorum duorum neutrum certè ſcio, nec vos approbatis, niſi quis omnia fidei noſtræ fundamenta, Eccleſię myſteria, omnem veritatem euertere velit: reliquū verò & tertium, manifeſta ſtultitia, apertiſſima ignauia eſt, ſi tot libros, tot eorum opera doctorum, tot eorum labores, tot volumina, præſertim antiquiſſima manu, nonnulla eorum cōſcripta, & per totum orbem terrarum ſparſa & multiplicata, per ipſum itē ſequentiū ad præcedentia cōnexum & cōuenientiam, ipſam veritatem luce clariùs oſtendentia, temerario auſu corrupta, mutata, & ſuperaddita eſſe dicemus, maximè cùm videmus ipſos quoq; noſtros etiā antiquiores, & qui in ipſis principijs huius acerrimi diſſidij fuerunt, faciētes quidē mentionē authoritatum doctorū Occidentalium, nil tamē contra eas habentes, quod diceret ratione dignū. Quo fit, vt nullo modo quis eas putare debeat corruptas fuiſſe, ſiquidē in ipſo etiā contentionis principio eodē modo inſcriptum libris erat potiſſi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

potissimùm, cùm nec extent apud nos alia eorum doctorum antiqua volumina lingua Latina scripta, ad quæ, facta comparatione, possemus deprehendere eorum corruptionem. Quæ omnia cùm animaduertamus & mente repetamus, non eligamus quę peiora sunt, nec cõtra nosipsos sentẽtiam feramus, nolimus nec nosipsos, nec nationem nostrã prodere, primò quidẽ auertentes à veritate, & oculos, ne videant lumẽ, claudẽtes: deinde ipsimet ꝓpria sponte cõtra nosipsos oẽm genus malorum accumulãtes, & multipliciter totã nostram nationẽ offendentes. Quis enim ignorat, quę etiam temporalia mala ex hac diuisione nos secutura sunt? q̃ infortunia? quodq́; cõmunẽ hostẽ & inimicum nobis Turcarũ principẽ robustioré cõtra nos ipsos efficiemus? in periculoq́; sunt, vt oĩnò ferè pereant, quicunq; ritũ nostrũ sequũtur Christiani, nomẽq́; Christi illic totaliter deleatur. Et enumerassem, & deplorassem oẽs particulariùs, quę futurę sunt nationi nostrę calamitates, quę cunctis nostris hominibus, qui in insulis, qui vbiq; terrarũ, qui Orientem, qui Septentrionẽ, qui Occidentẽ inhabitãt, nobiscũq́; in ritu cõueniunt, nõ dico solũ, quę ad corporalia, resq́; temporales attinent, (nõ enim tanti essent extimãdæ) verumetiam quę ad animã & integritatẽ fidei pertinent, cũ oẽs simpliciter, aut maior eorũ pars, partim spõtè, partim vi, periclitentʳ aberrare à fide, relinquere Deũ, & errorib⁹ infidelium consentire. Narrassem hæc (inquã) omnia, nisi vos alloquerer, qui oẽia meliùs me nostis. Quis enim nescit, ꝙ solũ nobis relictũ refugium erat Latinorũ amicitia & vnio cum eis futura, hac re sperantib⁹ & nosipsos tueri posse, & hostes deuincere, quodq́; hoc solũ hostẽ deterrebat, & eius cõtra nos furorẽ refrenabat? qua re si nunc priuabimur, quò fugiemus? q̃nã nostræ calamitatis finis erit? quis malorũ exitus? ET si errare quidem Latinos, & à veritate auertere deꝑhendissemus, nec ipse ꝓfectò vobis cõsuluissem, eis ita se habentibus vniri, tẽporaliũ amissione deterritos, & maioris pstentia, q̃ futura, corporum, q̃ animarũ liberationẽ facere hortatus fuissem: immò verò & ipse oĩa quæcũq; acerba potiùs sustinuissem, & vobis, vt passi fuissetis, consuluissem, q̃ cum eis vniri nõ rectè sapientibus. Nunc verò timendũ est, & quidẽ vehemẽter, ne corporis quoq; exitiũ vnà cũ animi interitu etiã eligamus: si quidem quæ vera, quę pia sunt, & nil erroneum Latinis sapientibus, quemadmodùm patres eorum & nostri, Occidentales videlicet doctores, ac Orientalibus cõmunib⁹ patribus eadem & cõsentanea dicentib⁹, nos proprio nostro malo absq; vlla ratione ab eis diuidi vellemus. Quod emꝫ ipsi Occidẽtales patres sequuntur, vos quoq; dicetis. Quòd aũt illi eadẽ cum Oriẽtalib⁹ sapiant, hac in oratione breuiter & sufficienter ꝓbatũ est, ita vt omnibus manifestum sit, Latinos oẽs tum Occidentales, tum Orientales patres sequi: communes vtrisq; doctores & patres sunt. Qua igitur ratione à talibus viris dissidebimus? Quam excusationẽ afferre poterimus, cur eis cõuenire nolimus? Quæ nobis relinquetur apud Deum responsio, quare à fratribus diuisi fuerimus, quos vt vniret, & ad vnum ouile redigeret, ipse descendit de cælis, incarnatus, & crucifixus est? Quæ nostra defensio erit apud posteros nostros? immò verò apud præsentes hoĩes nostros? Nescio enim, an aliqua nostra posteritas erit de tam magna, tam graui calamitate, tot periculis, quę eis inferimus. Non patiamur hęc, patres optimi. Non habeamus hãc sententiam, nõ ita malè nobis consulamus & nostris. Nolimus lupi pro pastoribus illis fieri, qui ad nos respiciunt: Non eos prodamus hostibus, in animarum & corporum simul interitũ. Ego enim (& sint mihi hæc verba in perpetuũ testimonium toti nationi, cunctisq; Christianis) nunquã huius sententiæ ero, nec vnquã prodã corpora, animas, fidem, ciuitates, patrum sepulchra, libertatem, & omnia simul, quę omnia inuenio secutura schisma, & nostrã à Latinis absq; aliqua ratione diuisionẽ. Quænã digna causa est, ob quam tot & tam horrenda eligamus pericula? Oro autem & rogo, vt etiam vos vel omnes, vel maior pars vestrum, eadẽ quæ ego, de his rebus sentiat, & benè cõmuni vtilitati consulat. Quod si nolueritis, ego quidem summum Deum, & vos omnes præsentes, & cunctos posteros nostros testor, quòd sine passiõe & fraude, quę vera, quę iusta, quę vtilia, quę cõducentia nobis & nostræ saluti mihi visa sunt, à principio vsq; ad hunc diem nõ cessaui discere, nõ omisi consulere, nec timore deterritus) ne quis me Latinis affectũ putet tacui, nec propriam securitatem cõmuni vtilitati præposui: sed me & mea omnia deo cõmendans, & eius diuinæ volũtati subijciens, qui totam mihi vitam ab ineunte ætate melius, quàm optassem, direxit atq; rexit, communem bonum mihi, vt finem, proposui: & ad hoc solùm respiciens, & feci & dixi, quæcũque vel feci vel dixi, simul & fidei veritatem, quoad potui, & corporalem salutem vt nostri adipiscantur, conatus. Vos verò, cùm libera sit vobis voluntas, quodcunque agendum videatur, id agatis. Vincãt autem nutu diuino etiam apud vos, quę meliora & saniora sunt. Quòd si (quod absit) peior sententia superabit, hoc tamen omne genus humanum, omnis ætas, omnis ordo atq; conditio sciat, (protestandum enim rursus est) ꝙ innocens ego sum ab hoc malo, hoc acerbo schismate: nec huiꝰ vnq̃ sentẽtiæ fui, nec sum, præter omnẽ rationẽ à Latinis diuidi. Nec enim mihi persuadeo, nõ rectè & verè de fide eos sapere, & eadẽ, quæ sanctos doctores, tum Orientales, tũ Occidentales, nõ credere

credere eos. Nec ignoro, quæ hinc nos & nostram rempub. sequentur pericula, quæ calamitates, quæ excidia. Sed prævidi, prædixi, & ne fiant, quoad potui, prouidi. quod si proficere non potui, non * mei dicentis, sed audientium culpa est.

* fut. a mea

Bessarionis eiusdem declaratio aliquorum, quæ in dicta oratione dogmatica continentur, quæ Græcis notissima, Latinis ignota sunt.

NOtandum primò, quòd sancti doctores Orientales etiam in diuinis vtuntur nomine CAVSAE & CAVSATI, largo modo. Non quidẽ, vt limitationẽ & dependentiam importat, sed prout ꝓductionẽ & emanationẽ à principio, ei⁹ quod est à principio, significat: & ideo me etiã ad Græcos loquẽte, his noĩbus vsum fuisse. Cæterùm, quia ad quasdam oppositiones Græcorũ respondeo breuiter, tamen non declaratis primò eorum oppositionibus, sed ad tacitam quæstionem respondens, eo quia ad Græcos loquebar, quibus illa nota erant: sciendum, ꝙ cùm doctores dicãt spiritum sanctum ex patre per filium procedere, vel ꝓfluere, & cætera similia: & ex hoc appareat, filium quoq; spiritus principium esse, quod contra eos facit: his quatuor euasionibus hanc veritatem euadere conantur. Primò nanque, cùm rarissimè dicant doctores, spiritum sanctum ex patre per filium procedere, sæpissimè verò mitti, profluere, prodire, emanare, scaturire, oriri, & huiusmodi: fecerunt sibi hanc voluntariam distinctionem, quòd videlicet verbum PROCEDERE, duntaxat significaret hypostaticam & personalem spiritussancti emanationem: cætera verò vocabula, charismatum & donorum eiusdem in nos distributionem, & temporalem in mundum eius missionem, quam etiam per filium fieri concedunt. Secundò dicunt, quòd ideo dicitur ex patre per filium, non quia filius est principium spiritussancti, sed quia pater & filius sunt nomina relatiua: (alterum verò relatiuorum non potest dici, quin intelligatur alterum) ideo dicendo EX PATRE, necesse est, etiam filium nominare, propter vim ipsius relationis. Tertiò, consubstantialitatem patris & filij causam esse aiunt, vt ex patre per filium spiritus esse dicatur. Cùm emꝫ eiusdem substãtiæ sint pater & filius, necessariò, cùm dicitur, ex patre: oportet, quòd dicatur etiã, ex filio. Quartò, quia nonnunquàm, rarissimè tamen & apud poetas, quibus ob angustiam metri licet metaphoricè & abusiuè vocabulis vti, præpositione PER, aliquandò repererunt idẽ significare, quod præpositio CVM: dicunt, spiritum sanctum ex patre cum filio simul procedit: & his modis omnes illas authoritates exponunt, siue perfuerunt. Hæc nos ex ipsamet authoritatum sententia, & rationibus verissimis confutauimus, probantes hæc non posse consistere, nec opinionibus & verbis sanctorum doctorum conuenire, prout ex ipsis verbis clariùs videtur. Præterea sciendũ est, quòd in tertio œcumenico concilio sanctus Cyrillus contra Nestorium, & eius hæresim inter alia multa, quæ sapientissimè scripsit, duodecim etiam capitula edidit contra hæreticos Nestorij articulos, quæ anathematismos appellauit, eo quòd in eis errores illius anathematizat, quorum in nono contra Nestorij errorem, qui blasphemabat filium Dei purum hominem esse, spiritussancti gratia per participationem sanctificatũ, idem sanctus Cyrillus spiritumsanctum, spiritum filij & proprium filij esse dicit. Post hæc quidam Theodoritus Cyri Episcopus, vir quidem literatissimus, humanæ tamen fragilitati subiectus, superueniens in synodum serò cum patriarcha Antiocheno Ioãne, cùm reperissent iam Nestorium condemnatum, & pro demeritis suis sede patriarchali Constantinopolitana priuatum, indignati, quòd eis non expectatis conclusum fuerit, defensionem Nestorij susceperunt. Theodoritus igitur, tanquam vir doctissimus, cõtra duodecim anathematismos Cyrilli alia duodecim capitula edidit, quorum in nono, vbi sanctus Cyrillus spiritumsanctum, filij & proprium filij dicit esse, his verbis ait: Quòd si Cyrillus spiritumsanctum proprium filij dicit, tanquam consubstantialem ei, hoc verum acceptamus: quòd si tanquam ex filio, vel per filium esse, & existentiam habentem, hoc vt blasphemiam eijcimus. Ad hæc totum œcumenicum concilium tertium tacuit, nec increpauit Theodoritum tanquam malè dicentem. Cyrillus tamen ad ea respondit, omniaque sua capitula alijs duodecim nouis capitulis ita denuò exponit, vt sententia eius etsi non nimis apertis verbis, clarè tamẽ pro nobis esse appareat. Hoc maximè Græcos oblectat, in hoc potissimùm confidunt, hoc pro maximo & insolubili argumento putant, quòd Theodorito negante spiritum ex filio, vel per filium, habere esse & subsistentiam, cõcilium totum tacuerit, nec eum mendacij & erroris redarguerit, Cyrillus quoq; non ita apertè (vt putant) responderit, cùm tamen sciant Theodoritum propterea condemnatum, & ab Ecclesia multis annis ejectum fuisse. Ad hæc igitur tanquam notissima Græcis, non ea latiùs explicando, vt in oratione videtur, respondetur. Sed nemo de Theodorito viro doctissimo doleat. fuũ enim recognouit errorẽ, & in quarto Chalcedonensi generali cõcilio (superuixit nanque ad illud vsq; tempus) palàm eum confessus, à sancta synodo, tanquam honorabile membrum Ecclesiæ, susceptus & restitutus fuit.

restitutus etiam est idẽ Theodoritus à Leone 1. pontifice maximo.

FINIS.

DECRE-

Universidad de Deusto
Biblioteca

DECRETVM EVGENII PAPAE QVARTI.

EVgenius Episcopus seruus seruorũ Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Pſal. 80. Exultate DEO adiutori nostro, iubilate Deo Iacob, omes qui vbiq; nomine censemini Christiano. Ecce enim iterum recordatus Dominus misericordiæ suę, alium dissidij lapidem nongentis & amplius inueteratum annis, de Ecclesia sua auferre dignatus est: & qui facit concordiam in sublimibus, & per quem in terra pax est hominibus bonæ voluntatis, optatissimam Armenorum vnionem sua ineffabili miseratione concessit benedictus DEVS & pater

2. Cor. 1. a Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum & Deus totius consolationis, qui cõsolatur nos in omni tribulatione nostra. Intuens nanque pijssimus Dominus Ecclesiam suam, modò ab his qui foris sunt, modò ab his qui intrà, non paruis agitari turbinibus, vt inter ipsas respirare angustias, & ad resistendũ fortior assurgere valeat, multis eam quotidiè modis consolari & roborare dignatur. Nam & pridèm magnã illam Græcorum vnionem, multas longè lateq; continentium nationes & linguas, hodiè verò hanc ipsam Armenici populi, qui per septentrionem & Orientem in magna copia diffusus est, in eodem fidei & charitatis vinculo cum sede Apostolica stabiliuit. Hęc pfectò tam magna & mira sunt diuinæ pietatis beneficia, vt non solùm pro vtroque, sed ne quidem pro altero satis dignas suæ maiestati referre gratias possit intellectus humanus. Quis non vehementer admiretur, vno eodemq; tam breui tempore, duo sic præclara, & tot seculis desiderata opera,

Pſal. 117. in hoc sacro cõcilio fuisse tam feliciter consummata? verè à Domino factum est illud, & est mirabile in oculis nostris. Quomodò enim hominum prudentia vel industria, nisi gratia DEI & cœpisset & perfecisset, has tantas & tales res explere potuisset? Laudemus iugiter & toto corde benedicam⁹ dominũ, qui fecit mirabilia magna solus, ipsiq;

Pſal. 135. p sallamus spiritu, psallamus & mente, oreq; & opere, quantùm sinit humana fragilitas. Pro tantisque muneribus gratias agamus, orantes & obsecrantes, vt quemadmodùm ipsi Græci atque Armeni vnum cum Ecclesia Romana effecti sunt, ita fiant & cæteræ nationes, præsertim Christi charactere insignitæ, & totus denique populus Christianus, omnibus odijs bellisque extinctis, mutua inuicèm pace & fraterna charitate quiescat & gaudeat. Ipsos autem Armenos magnis laudum præconijs dignos esse, meritò censemus. Vt primùm enim à nobis ad synodum accersiti sunt, tanquam Ecclesiasticæ auidi vnitatis, spectabiles, deuotos, & doctos oratores suos cum sufficienti mandato, de suscipiendo videlicet quicquid spiritussanctus hanc sanctam synodum illustrauerit, ex remotissimis regionibus per multos labores, marisq; pericula ad nos & hoc sacrum Concilium destinârunt. Nos verò tota mente, vt nostrũ pastorale decebat officium, cupientes tam sanctum perficere opus, sæpè cum ipsis oratoribus de hac sancta vnione cõtulimus: & ne vel parua * hinc sanctæ rei dilatio fieret, deputauimus de omni statu huius sacri Concilij viros, iuris diuini & humani doctissimos, qui cùm omi cura, studioq; & diligentia, rem istam cum istis pertractârunt oratoribus, ab eis accuratè inquirentes eorum fidem tam circa diuinæ vnitatem essentiæ & diuinarum personarum Trinitatem, quàm Domini nostri IESV Christi humanitatem, & septem Ecclesiæ Sacramenta, & alia ad fidem Orthodoxam & ritus vniuersalis Ecclesiæ pertinentia. Multis itaque adhibitis disputationib⁹, collocutionibus, & tractatibus, postq; non mediocrem testimoniorum inspectionem, quę ex sanctis Ecclesiæ patribus & doctoribus deducta sunt, & earum, de quibus agebatur, rerum discussionem, tandem expedire iudicauimus, ne vlla in futurum de fidei veritate apud ipsos Armenos hæsitatio esse valeat, atque idem per omnia sapiant cum sede Apostolica, vnioq; ipsa stabilis & perpetua sine vllo scrupulo perseueret, vt sub quodam breui compendio orthodoxæ fidei veritatem, quam super præmissis Romana profitetur Ecclesia, per hoc decretum, sacro hoc approbante Florentino concilio, ipsis oratoribus ad hoc etiam consentientibus, traderemus.

In primis ergo damus eis sanctum symbolum, à centum quinquaginta Episcopis in œcumenico Constantinopolitano Concilio editum, cum illa additione, FILIOQVE, ipsi symbolo declarandæ veritatis gratia, & vrgente necessitate, licitè & rationabiliter apposita, cuius talis est tenor: Credo in vnũ DEVM, &c. hoc autem sanctum symbolum, sicut apud Latinos mos est, ita decernimus per omnes Armenorum Ecclesias intra Missarum solennia, singulis saltem Dominicis diebus & maioribus festiuitatibus, decantari vel legi.

Secundò tradimus eis diffinitionẽ quarti vniuersalis Concilij Chalcedonensis, in quinto postea & sexto vniuersalibus Concilijs renouatam de duabus naturis in vna Christi persona, cuius tenor talis est: Sufficeret quidem sapiens hoc & salutare diuinę gratiæ symbolum ad plenam cognitionem ac confirmationem pietatis. De patre enim & filio & spiritu sancto perfectionem docet, & dominI humanitatem fideliter accipientibus repræsentat. Sed quoniam hi qui conãntur reprobare prædicationem veritatis per proprias hęreses, nouas voces genuerunt, & hi quidem præsumentes corrumpere mysterium dispensationis Domini, quæ propter nos facta est: alij verò introducentes confusionem permixtionemq;, & stultè confingentes vnam esse naturam carnis & Deitatis, & portentosè dicentes passibilem vnigeniti diuinam naturam: ob hoc volens claudere illis omnem machinationem contra veritatem, præsens nunc sancta & magna atque vniuersalis synodus, prædicationem hanc docens ab initio immobilem, decreuit ante omnia fidem trecentorum decem & octo sanctorum patrum manere irreuulsibilem: & posteriore tempore propter illos quidem qui pugnant aduersus spiritumsanctum, corroborat doctrinam de substantia spiritus traditam, à patribus centum quinquaginta apud Constantinopolim congregatis, quam illi omnibus notam fecerunt: non quasi inferentes, quòd aliquid minus esset in præcedentibus, sed eorum intellectum de spiritusancto scripturarum testimonijs declarantes, aduersus eos qui dominationem eius respuere tentauerunt.

Propter illos autem qui moliuntur corrumpere dispensationis mysterium, & impudenter delirant, dicentes purum hominem esse illum, qui ex sancta Maria virgine natus est, suscepit epistolas synodicas beati Cyrilli quondam præsulis ecclesię Alexandrinæ ad Nestorium & ad Orientales, congruas existentes ad conuincendas Nestorij vesanias, & ad interpretationem eorum qui salutaris symboli mẽtem pio zelo nosse desiderant. Quibus etiam consequentissimè epistolam coaptauit magnę & senioris vrbis Romę præsulis beatissimi ac sanctissimi Leonis papæ, quæ scripta est ad sanctæ memoriæ Archiepiscopum Hauianum, ad perimendam Eutychis malam intelligentiam, vtpotè congruentem illius magni Petri cõfessioni, & existentem nobis quandam columnam communem aduersus praua dogmata, & ad confirmationem rectorum dogmatum. His nanque qui in duos filios dispensationis Diuinæ mysterium discerpere nituntur, obsistit: & illos qui passibilẽ Deitatem vnigeniti ausi sunt dicere, à sacro cœtu expellit: & his qui in duab⁹ naturis Christi temperamentum aut confusionem exquirunt, resistit: & eos qui dicunt, serui formam quam ex nobis assumpsit, cælestẽ esse aut alterius alicuius substantiæ, vt dementes abigit: & qui duas quidem ante vnitionem naturas dominI fabulantur, vnam verò post vnitionem confingunt, anathematizat. Sequẽtes igitur sanctos patres, vnum eundemque confiteri filium dominum nostrum Iesum Christum consonanter omnes docemus, eundem perfectum in Deitate, eundem perfectum in humanitate, DEVM verè & hominem verè, eundem ex anima rationali & corpore, cõsubstantialem patri

secundum Deitatem, & consubstantialem nobis eundem secũdum humanitatem, per omnia nobis similem absque peccato, ante secula quidem de patre genitum secundum Deitatem, in nouissimis autem diebus eundem propter nos & propter salutem nostrã ex Maria virgine Dei genitrice secundum humanitatem, vnum eundemq; Christum verum filium Dominũ vnigenitum in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indiuisè, inseparabiliter agnoscendum, nusquã sublata differentia naturarum propter vnionem, magisq; salua proprietate vtriusq; naturæ, & in vnam personam atque subsistentiam concurrente⁹, non in duas personas partitum siue diuisum, sed vnum & eundem filium vnigenitum Deum verum Dominum IESVM Christum, sicut antè prophetæ de eo, & ipse nos Iesus Christus erudiuit, & sanctorum patrum nobis tradidit symbolum.

Tertiò, diffinitionem de duabus voluntatibus, duabusq; Christi operationibus in prædicto sexto cõcilio promulgatam, cuius tenor talis est: Sufficeret quidem, & reliqua, quæ in ipsa diffinitione concilij Chalcedoneñ superiùs enarrata, sequuntur vsq; ad finem, post quem sequitur in hunc modum: Et duas naturales voluntates in eo, & duas naturales operationes indiuisè, inconuertibiliter, inseparabiliter, incõfusè, secundum sanctorum patrum doctrinam adęquè prædicamus, & duas naturales voluntates non contrarias, iuxta quod impij asseruerũt hæretici, sed sequentem humanam eius voluntatem, & non resistentem vel reluctantem, sed potiùs & subiectam diuinæ eius atque omnipotenti voluntati. Oportebat enim carnis voluntatem moueri, subijci verò voluntati Diuinæ, iuxta sapientissimum Athanasium. Sicut enim eius caro, Dei verbi dicitur & est: ita & naturalis carnis eius voluntas, propria DEI verbi dicitur & est,

Ioan. 6. d sicut ipse ait: Quia descendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me, patris: suam propriam dicens voluntatem, quę erat carnis eius. Nam & caro propria eius facta est. quemadmodùm enim sanctissima atque immaculata animata eius caro, deificata est, non est perempta, sed in ꝓprio * sui statu & ratione permansit: ita & * suo humana eius voluntas deificata est, non est perempta: saluata est autem magis, secũdum beiloquum Gregorium dicentẽ: Nam velle illius * qui in saluatore intelligitur, non est * quod contrarium Deo: deificatum est totũ. duas enim naturales operationes indiuisè, incõuertibiliter, incõfusè, inseparabiliter in eodem Domino Iesu Christo vero Deo * modò glorificamus, hoc est, diuinam operationem & humanam operationem secundum diuinorum prædicatorem Leonem apertissimè asserentem: Agit enim vtraque forma

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum alterius communione quod proprium est, verbo scilicet operante quod verbi est, & carne exequente quod carnis: nec enim in quoquã vnam dabimus naturalẽ operationem Dei & creaturæ, vt neq; quod creatum est, in diuinã educamus essentiam: neq; quod eximium est diuinæ naturæ, ad competentẽ creaturis locum deijciamus. Vnius enim & eiusdem tam miracula, quamq; passiones cognoscimus, secundũ aliud & aliud eorum ex quibus est naturis, & in quibus habet esse, sicut admirabilis inquit Cyrillus. Vndiq; igitur inconfusum atq; indiuisum conseruantes vnum sanctæ Trinitatis, breui voce cuncta proferimus: & post incarnationem, dominũ nostrum Iesum Christum verum deum esse credentes, asserimus duas eius esse naturas, in vna eius radiante subsistentia, in qua tam miracula quamque passiones, per omnem sui dispensationem conuersatus, non per phantasiam, sed veraciter hęc demonstrauit, ob naturalem differentiam in eadem vna subsistentia cognoscendam, dum vtraque natura cum alterius communione indiuisè & inconfusè propria vellet atque operaretur: iuxta quam rationem, & duas naturales voluntates & operationes confitemur, ad salutem humanam conuenienter in eo concurrentes.

Quartò, quoniam hactenùs ipsi Armeni præter has tres, Nicenam, Constantinopolitanam & Ephesinam primam, synodos, nullas alias vniuersales posteà celebratas, nec ipsum beatissimum huius sanctæ sedis antistitem Leonem, cuius authoritate ipsa Chalcedonensis synodus extitit congregata, susceperunt, asserentes eisdem fuisse suggestũ, tam synodum ipsam Chalcedonẽsem, quàm memoratum Leonem, secundum damnatã Nestorij hæresim diffinitionem feciſſe: instruximus eos & declarauimus, huiusmodi falsam fuisse suggestionem, ipsamq; synodũ Chalcedonensem & beatissimum Leonem sanctè & rectè veritatem de duabus in vna persona Christi naturis superiùs descriptam definiuisse, contra impia Nestorij & Eutychis dogmata: iniunximusq;, vt ipsum beatissimum Leonem, qui veræ fidei columna fuit, & omni sanctitate & doctrina refertus, tanquam sanctum & in Catalogo sanctorum meritò descriptum, decæterò reputent & venerentur, atque non solùm dictas tres synodos, sed & omnes alias vniuersales authoritate Romani pontificis legitimè celebratas, sicut & cæteri fideles reuerenter suscipiant.

Quintò, Ecclesiasticorum sacramentorum veritatem, pro ipsorum Armenorum tam præsentium quàm futurorum faciliori doctrina, sub hac breuissima redigimus formula: Nouæ legis septem sunt Sacramenta, videlicet, Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, extrema Vnctio, Ordo, & Matrimonium. Quæ multùm à sacramentis differunt antiquæ legis. Illa enim non causabant gratiam, sed eam solùm per passionem Christi dandã esse figurabant: hęc verò nostra & continent gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferunt. Horum quinque prima, ad spiritualem vniuscuiusq; hominis in seipso perfectionem: duo vltima, ad totius Ecclesiæ regimen multiplicationemq; ordinata sunt. Per baptismũ enim spiritualiter renascimur, per confirmationem augemur in gratia, & roboramur in fide, renati autem & roborati, nutrimur diuina eucharistiæ alimonia. Quòd si per peccatum ægritudinem incurrimus animæ, per pœnitentiam spiritualiter sanamur, spiritualiter etiã & corporaliter (prout animæ expedit) per extremã vnctionem: per ordinem verò Ecclesia gubernatur & multiplicatur spiritualiter, per matrimoniũ corporaliter augetur. Hęc omnia sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquã materia, verbis tanquam forma, & persona ministri conferentis sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia: quorum si aliquod desit, non perficitur sacramentum. Inter hæc sacramenta, tria sunt, baptismus, confirmatio & ordo, quę characterem, id est, spirituale quoddam signum, à cæteris distinctiuum imprimunt in anima indelebile. Vndè in eadem persona non reiterantur. Reliqua verò quatuor characterem nõ imprimunt, & reiterationem admittunt.

7. Ecclesię Sacramẽta.

Primum omnium sacramẽtorum locum tenet sanctum baptisma, quod vitę spiritualis ianua est. per ipsum enim membra Christi, ac de corpore efficimur Ecclesię. Et cum per primum hominem mors introierit in vniuersos, nisi ex aqua & spiritu renascimur, non possumus (vt inquit veritas) in regnum cælorum introire. Materia huius sacramenti, est aqua vera & naturalis: nec refert, frigida sit an calida. Forma autem est, Ego te baptizo in nomine patris & filij & spirituſsancti. Non tamen negamus, quin & per illa verba, Baptizetur talis seruus Christi in nomine patris & filij & spirituſsancti. Vel, baptizatur manibus meis talis, in nomine patris & filij & spirituſsancti, verum perficiatur baptisma: quoniam cùm principalis causa, ex qua baptismus virtutem habet, sit sancta Trinitas, instrumẽtalis autem sit minister, qui tradit exterius sacramentum, li exprimitur actus, qui per ipsum exercetur ministrum, cum sanctæ Trinitatis inuocatione perficitur sacramentũ. Minister huius sacramenti est sacerdos, cui ex officio competit baptizare. In causa autem necessitatis non solùm sacerdos vel diaconus, sed etiam laicus vel mulier, immò etiam paganus & hæreticus, baptizare potest, dummodò formã seruet Ecclesiæ, & facere intendat quod facit Ecclesia. Huius sacramenti effectus, est

est remissio omnis culpę originalis & actualis, omnis quoque pœnæ, quæ pro ipsa culpa debetur. Propterea baptizatis nulla pro peccatis præteritis iniungenda est satisfactio: sed morientes, antequàm culpam aliquam committant, statim ad regnum cælorum & Dei visionem perueniunt.

Confirmatio. Secundum sacramentum est cõfirmatio, cuius materia est, chrisma confectũ ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & balsamo, qui odorem significat bonæ famæ, per Episcopum benedicto. Forma autẽ est, Signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine patris & filij & spirituſsancti. Ordinarius minister est Episcopus. Et cùm cæteras vnctiones simplex sacerdos valeat exhibere, hanc non nisi Episcopus debet conferre: quia de solis Apostolis legitur, quorum vicem tenent Episcopi, quòd per manus impositionem spiritum sanctum dabant, quemadmodùm Actuum Apostolorum lectio manifestat. Cùm enim audissent (inquit) Apostoli, qui erant Hierosolymis, quia recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Ioannem. Qui cùm venissent, orauerunt pro eis, vt acciperent spiritum sanctum. Nondum enim in quenquam illorum venerat, sed baptizati tantùm erant in nomine Domini Iesu. Túc imponebant manus super illos, & accipiebant spiritum sanctum. Loco autem illius manus impositionis datur in Ecclesia confirmatio. Legitur tamen, aliquãdo per apostolicæ sedis dispensationem ex rationabili & vrgente admodùm causa, simplicem sacerdotem chrismate per Episcopum confecto hoc administrasse confirmationis sacramentum. Effectus autem huius sacramenti est, quia in eo datur spiritus sanctus ad robur, sicut datus est Apostolis in die pentecostes, vt videlicet Christianus audacter Christi confiteatur nomen. Ideoq; in fronte, vbi verecundiæ sedes est, confirmandus inungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat, & præcipuè crucem eius, qui Iudæis est scandalum, gentibus autem stultitia, secundum Apostolum, propter quod signo crucis signatur.

Eucharistia.

Tertium est Eucharistiæ Sacramentum, cuius materia est panis triticeus, & vinũ de vite, cui ante cõsecrationem aqua modicissima admisceri debet. Aqua autem ideo admiscetur, quoniam iuxta testimonia sanctorum patrum ac doctorum Ecclesiæ pridèm in disputatione exhibita, creditur, ipsum Dominum in vino aqua permixto hoc instituisse sacramentũ. Deinde, quia hoc conuenit Dominicę passionis repræsentationi. Inquit enim beatus Alexander papa quintus à beato Petro: In sacramentorum oblationibus, quæ intra Missarum solennia domino offeruntur, panis tantùm & vinum aqua permixtum, in sacrificium offerantur. Non enim debet in calicem Domini aut vinum solum, aut aqua sola offerri, sed vtrunque permixtum: quia vtrunque, id est, sanguis & aqua, ex latere Christi profluxisse legitur. Tum etiam, quòd conuenit ad significandum huius sacramenti effectum, qui est vnio populi Christiani ad CHRISTVM. Aqua enim populum significat, secundum illud Apocalypsis: Aquę multę populi multi. Et Iulius papa secundus post beatum Syluestrum, ait: Calix Dominicus iuxta canonum præceptum, vino & aqua permixtus debet offerri: quia videmus in aqua populum intelligi, in vino verò ostendi sanguinem Christi. Ergo cùm in calice vinum & aqua miscetur, Christo populus adunatur, & fidelium plebs ei in quem credit, copulatur & iungitur. Cùm ergo tam sancta Romana Ecclesia à beatissimis Apostolis Petro & Paulo edocta, quàm reliquæ omnes Latinorum, Græcorumque Ecclesiæ, in quibus omnis sanctitatis & doctrinæ lumina claruerunt, ab initio nascentis Ecclesiæ sic seruauerint, & modò seruent, inconueniens admodùm videtur, vt alia quæuis regio ab hac vniuersali & rationabili discrepet observantia. Decernimus igitur, vt etiam ipsi Armeni se cum vniuerso orbe Christiano conforment, eorumq; sacerdotes in calicis oblatione paululum aquæ (prout dictum est) admisceãt vino. Forma huius sacraméti sunt verba Saluatoris, quibus hoc conficit sacramentum. Sacerdos enim in persona Christi loquens, hoc cõficit sacramentum. Nam ipsorum verborum virtute, substantia panis in corpus CHRISTI, & substantia vini in sanguinem conuertuntur: ita tamen, quòd totus Christus continetur sub specie panis, & totus sub specie vini, sub qualibet quoque parte hostiæ consecratæ & vini cõsecrati, separatione facta, totus est Christus. Huius sacramenti effectus, quem in anima operatur dignè sumentis, est adunatio hominis ad Christum. Et quia per gratiam homo Christo incorporatur, & membris eius vnitur: consequens est, quòd per hoc sacramentum in sumentibus dignè gratia augeatur: omnemque effectum, quem materialis cibus & potus, quoàd vitam agunt corporalem, sustentando, augendo, reparãdo & delectando, sacramentum hoc quo ad vitam operatur spiritualem, in quo (vt inquit Vrbanus papa) gratam saluatoris nostri recensemus memoriam, à malo retrahimur, confortamur in bono, & ad virtutum & gratiarum proficimus incrementum.

apoc. 17. d

De conse. dist. 2. Cũ omne crimen.

Vrbanus 4. in Bulla institutionis festi corporis Christi.

Pœnitentia.

Quartum sacramentum, est pœnitentia, cuius quasi materia sunt actus pœnitentis, qui in tres distinguuntur partes. Quarum prima est cordis cõtritio, ad quam pertinet, vt doleat de peccato commisso cum proposito non peccandi decæterò. Secunda est oris confessio, ad quam pertinet, vt peccator

Universidad de Deusto
Biblioteca

tor omnia peccata, quorum memoriam habet, suo sacerdoti confiteatur integraliter. Tertia est satisfactio pro peccatis secũdum arbitrium sacerdotis, quę quidem præcipuè fit per orationem, ieiunium & eleemosynã. Forma huius sacramenti sunt verba absolutionis, quæ sacerdos profert, cùm dicit: Ego te absoluo &c. Minister huius sacramenti est sacerdos, habens authoritatẽ absoluendi vel ordinariam, vel ex commissione superioris. Effectus huius sacramenti, est absolutio à peccatis.

Extrema vnctio.

Quintum sacramentum est extrema vnctio, cuius materia est oleum oliuæ per Episcopum benedictum. Hoc sacramentum nisi infirmo, de cuius morte timetur, dari non debet: qui in his locis vngendus est: in oculis propter visum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter gustum vel loquutionem, in manibus propter tactum, in pedibus ꝓpter gressum, in renibus propter delectationem ibidẽ vigentem. Forma huius sacramenti est hæc: Per istam vnctionẽ & suam pijssimam misericordiam indulgeat tibi DOMINVS, quicquid per visum &c. Et similiter in alijs membris. Minister huius sacramenti est sacerdos: Effectus verò est mentis sanatio, & inquantùm autem expedit, ipsius etiam corporis. De hoc sacramento inquit beatus Iacobus Apostolus: Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiæ, vt orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuabit eum Dominus: & si in peccatis sit, dimittentur ei.

Iacob. 5. c

Ordo.

Sextum sacramentum est Ordinis, cuius materia est illud, per cuius traditionem cõfertur ordo, sicut presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenę cum pane porrectionem. Diaconatus verò per libri Euangeliorum dationẽ, subdiaconatus verò per calicis vacui cum patena vacua superpositа traditionem: & similiter de alijs per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem. Forma sacerdotij talis est: Accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia pro viuis & mortuis, In nomine patris & filij & spiritussancti. & sic de aliorum ordinũ formis, prout in pontificali Romano latè continetur. Ordinarius minister huius sacramenti, est Episcopus. Effectus, augmentum gratiæ, vt quis sit idoneus minister.

Matrimonium.

Septimum est sacramentum Matrimonij, quod est signum coniunctionis Christi & Ecclesiæ, secundum Apostolum dicentem: Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo & in Ecclesia. Causa efficiẽs matrimonij, regulariter est mutuus consensus, per verba de ꝓsenti expressus. Assignatur autem triplex bonum matrimonij. Primum est proles susciꝑienda & educanda ad cultum Dei. Secũdum est fides, quam vnus coniugum alteri seruare debet. Tertium indiuisibilitas matrimonij, ꝓpter hoc quod significat indiuisibilem coniunctionẽ Christi & Ecclesiæ. Quanuis autem ex causa fornicationis liceat tori separationem facere, non tamen aliud matrimonium cõtrahere fas est, cùm matrimonij vinculum legitimè contracti perpetuum sit.

Ephe. 5. d

Sextò, compendiosam illam fidei regulam, per beatissimum Athanasium editam, ipsis præbemus oratoribus, cuius tenor talis est: Quicunque vult saluus esse &c.

Septimò, decretum vnionis cum Græcis consummatæ pridèm in hoc sacro œcumenico Florentino Concilio promulgatum, cuius tenor talis est: Eugenius &c. Lætentur cæli &c.

Octauò, cùm inter alia sit etiam cum ipsis Armenis disputatum, quibus diebus festiuitates Annunciationis beatæ Mariæ virginis, Natiuitatis beati Ioannis Baptistæ, & consequenter Natiuitatis & Circuncisionis Domini nostri Iesu Christi, ac præsentationis eiusdem in templo, seu Purificationis beatæ virginis Mariæ celebrari debeant, satisq; dilucidè veritas patefacta fuerit, tam sanctorum patrum testimonijs, quàm consuetudine Ecclesiæ Romanæ, & omnium aliarum vniuersaliter apud Latinos & Græcos: ne igitur in tantis celebritatibus dispar sit Christianorum ritus, vndè perturbandæ charitatis occasio possit oriri, decernimus tanquam veritati & rationi consentaneum, & iuxta totius reliqui orbis obseruantiam, vt ipsi etiam Armeni festum Annunciationis beatę Mariæ, die vicesimaquinta Martij, Natiuitatis beati Ioannis Baptistę vicesimaquarta Iunij, Natiuitatis verò secundum carnem Saluatoris nostri, vigesimaquinta Decembris, Circuncisionis eiusdem primo Ianuarij, Epiphaniæ sexto eiusdem Ianuarij, Præsentationis Domini in templo, seu Purificationis Dei genitricis, secunda Februarij debeant solenniter celebrare. His omnibus explicatis, prædicti Armenorum oratores nomine suo & sui Patriarchæ & omnium Armenorum, hoc saluberrimum synodale decretum cum omnibus suis capitulis, declarationibus, diffinitionibus, traditionib⁹, præceptis & statutis, omnemque doctrinam in ipsa descriptam, necnon quicquid tenet & docet sancta sedes Apostolica & Romana Ecclesia, cum omni deuotione & obedientia acceptant, susciꝑiunt, & amplectuntur. Illos quoq; doctores & sanctos patres, quos Ecclesia Romana approbat, ipsi reuerenter susciꝑiunt: quæcunq; verò personas & quicquid ipsa Romana Ecclesia damnat & reprobat, ipsi pro reprobatis & damnatis habent, profitentes, tanquam veri obedientiæ filij, nomine quo suprà, ipsius sedis Apostolicæ ordinationibus & iussionibus fideliter obtemperare. Datum Florentiæ in publica

blica sessione synodali solenniter in Ecclesia maiori celebrata, Anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo nono, decimo Calendas Decembris, pontificatus nostri Anno nono.

FINIS.

LITERA DOMINI ARCHIEPISCOPI HIEROSOLYMITANI ad papam Eugenium quartum.

SAnctissimo ac beatissimo domino nostro Eugenio papæ, beatitudinis vestræ filius Esaias episcopus Hierosolymitanus. Beatissime in Christo pater & sanctissime domine, post debitam, deuotam ac humilem recommẽdationem, ad deuota pedum oscula beatorum, Breuia duo sanctitatis vestræ humiliter susciꝑi circa materiam sanctissimæ vnionis Armeniorum generis cum Romana Ecclesia cõmuni omnium matre, cuius throno beatitudo vestra, annuente Domino, dedicata est. Quibus reuerenter respõdeo, quòd sicut anno ꝓterito contuli cum venerabili viro Christophoro Garatono secretario & nuncio sanctitatis vestræ, nihil mihi dulcius esse posset, quàm diebus meis tam singularem Deoque gratissimam intueri posse, cùm ad salutem animarum, communeq́ue bonum nostrum pertineat. Et ita etiam nunc prædicto Christophoro in materia prædicta idẽ dixi, sicut ipse pedibus sanctitatis vestrę diffusius narrare poterit. Verùm vt ipse scit, literas beatitudinis vestræ directas reuerendissimo patri Catholico patriarchæ nostro per sufficientem nuncium misi, easq; de Latino in Armenicum transferre feci, vt ipsi reuerendissimo patriarchæ clariùs, quæ anteà eidem scripseram, innotescere possint. Spero enim fauente Domino & omnibus sanctis eius, quòd celerem responsionem susciꝑiam, cum optima eius dispositione ad Dei tam singulare opus. Cùm verò cognoscã bonitate, clementia & munere S. V. erga genus nostrum, rem ipsam, quæ tanto tempore silentio deducta est, facilè ad optatum finem deduci posse: venit nunc huius Imperatoris * ordine ipse Christophorus ad cõspectum beatitudinis vestræ, cui nonnulla S. V. significanda imposui. Verùm (vt existimo) citò rediturus est pro apparatu vnionis sanctissimæ, quæ cum hoc Imperatore nouiter per eum, vestræ beatitudinis nomine, concluſa est. Cùm enim redierit, poterit versus reuerendissimum patriarcham nostrum, sicut ordo datus est, accedere. Et ego secum vnum éx presbyteris meis mittã, cum quo poterit omnia diligenter circa vnionis nostræ materiam tractare atq; perficere, secundum quod à beatitudine vestra habuerit in mandatis. Nosq; omnes semper & benè dispositi erimus, vt tam vtilissimum Dei opus finem sortiri valeat. Sanctitati vestræ me & meos humiliter cõmendo. Ex Constantinopoli die prima Nouembris, millesimo quadringentesimo trigesimo quarto.

for. * ordinatione

REFORMATIONES

CLERI DIOECESIS LEODIENSIS PER R. P. D. IOANNEM EPISCOPVM LEODIENSEM FACTAE &c. ET PER Capitulum maius Leodiense sigillatæ &c.

VNiuersis præsentia statuta visuris seu audituris, Ioannes Dei gratia Episcopus Leodiensis, salutem in Domino synceram.

Quanuis bonæ memoriæ Adulphus episcopus Leodiensis prædecessor noster, ad extirpandum officiariorum curiæ nostræ, necnon curialium venerabilium virorum, præpositi, capituli, * archiepiscoporum nostrorũ Leodien. ipsas curias sequentium abusus & excessus, quædam vtilia statuta condiderit, quædam scilicet anno Domini millesimo trecentesimo trigesimoseptimo, mẽsis Septembris die vigesimaoctaua, quędam autẽ anno eodem, sed mensis Octobris die septima: Alia quædam anno à Natiuitate eiusdẽ Domini millesimo trecentesimo quadragesimotertio, mensis Iulij die nona: & illa mandauerit sub certis pœnis in eisdem adiectis inuiolabiliter obseruari: Illa tamen vsquequaque obseruata non sunt, vndè grauamina sunt addita nostris subditis grauiora. Ideò eorundem subditorum incommodis obuiare volentes, illa statuta & alia synodalia per prædecessores nostros edita, ac per nos nouiter cum aliquibus additionib⁹ innouata, Saluis tamen infrascriptis statutis, de dicti nostri capituli consilio & consensu, innouamus & de nouo confirmamus, precipientes, authoritate nostra districtiùs & in virtute sanctæ obedientię & sub pœnis in illis expressis diligentiùs ab omnibus obseruari. Quædam autem consideratione venerabilium maioris & secundariarum Ecclesiarum nostrarũ Leodiensium, capitulorum ac cleri nostrarum ciuitatis & diœcesis Leodiensis de memorati nostri Capituli maioris consilio & consensu, statuentes.

Legitimus * tuli, * archiepiscoporum nostrorũ Leodien. ipsas curias sequentium abusus & excessus, quædam vtilia statuta condiderit, quædam scilicet anno Domini millesimo trecentesimo trigesimoseptimo, mẽsis Septembris die vigesimaoctaua, quędam autẽ anno eodem, sed mensis Octobris die septima: Alia quædam anno à Natiuitate eiusdẽ Domini millesimo trecentesimo quadragesimotertio, mensis Iulij die nona: & illa mandauerit sub certis pœnis in eisdem adiectis inuiolabiliter obseruari: Illa tamen vsquequaque obseruata non sunt, vndè grauamina sunt addita nostris subditis grauiora. Ideò eorun-

In primis siquidem statuimus, quòd licentia testandi alicui presbytero seu beneficiato per literas sub sigillo officialitatis curiæ Leodiensis concessa, non expiret per cessum vel decessum illius Episcopi, cuius tempore concessa fuit, sed perpetuò sit firma & valida.

Item si contingit sigilliferum vel officia-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lem foraneum apponere manus ad bona mobilia alicuius presbyteri vel alterius beneficiati, ab intestato seu absque licentia testandi defuncti, cõficiatur de illis bonis statim & fideliter Inuentarium, & quod exequijs & debitis solutis supercreuerit, cedat dispositioni nostræ conuerten, prout nobis visum fuerit expedire.

Item quòd decæterò pro absentia infra festũ S. Aegidij petenda nõ recipiatur vltra quàm vicesimus denarius valoris annui beneficiorũ, deductis realibus oneribus. Et vt de beneficij, de quo absentia petetur, vero valore notitia, rectore petẽte, certiùs habeatur: volumus notitiã eandem iuramento rectorũ & virorũ fidedignorũ corã illo à quo petet absentia, vel certo cõmissario in loco beneficij ad hoc dando, & nullatenùs dari denegãdo, docere posse & debere. Prouiso in hoc, ꝙ dicto semel officiali vel sigillifero Leodiensi modo ꝑmisso, seu archidiacono suóve vicario, nõ arctetur talis docẽs, absq; legitima causa valorẽ eundẽ secundariò deducere vel docere. Sed vterq; ꝓlatorũ prædictorũ sit cõtentus documẽto corã altero ipsorũ fideliter facto, nisi fructus beneficij huiusmodi augmentenẽ vel diminuantur. Quodq; ꝑ Placet, cuiuscũq; beneficij curati quãticũq; valoris, vltra vnũ scutũ vetus: Bñficij verò non curati, vltra quatuor grossos veteres, quales subscribunt, decęterò nõ recipiant quouis modo. Volum⁹ tamẽ & mãdamus, ꝑ Placet ipsorũ beneficiorũ, minus recipi secundum fructuum tenuitatem.

Item in absentia ꝑ Placet etiã cõiunctim pro regiſtratiõibus tã per sigilliferũ nostrũ, q̃ archidiaconos Ecclesiæ nostræ Leodien, nõ recipiant amodò vltra q̃ duo grossi antiqui, quorũ duodecim valebũt florenũ Rhenensem & vnum dimidium stuferum bonũ. Quales etiã grossos solui volumus in absentia & regiſtrationibus, & quòd nihil quo ad absentes capiatur seu recipiatur abusiuè.

Iteꝫ Quia diaconi seu vicedecani & capitula secundariarũ Ecclesiarũ nostrarũ Leodien, hactenùs plura onera, vexatiões & labores nobiscũ & cũ venerabili capitulo nr̃o Leodien, ꝑ libertate Ecclesiastica seruãda & pro resistẽtia iniuriarũ, oppressionũ & grauaminũ, quæ (prohdolor) clero nostro tam infra ciuitatẽ q̃ extra, diuersimodè & pluriès retroactis tẽporibus obuenerunt, & indiès obueniunt, subire habuerũt & habent, dum talia vel similia occurrunt: idcirco ipsis dñis decanis seu vicedecanis & capitulis secundariarũ Ecclesiarũ nostrarũ Leodien ꝓtactarũ, gratiosè indulgẽtes, ordinamus & statuimus, vt inanteà nullus sigillifer noſter ꝑ tẽpore, aut aliqs archidiaconorũ siue vicarius eorundẽ, decanus seu vicedecan⁹ Christianitatũ seu cõciliorũ quorũcũq;, aut alius ꝓlatus quicũq; nostrarũ ciuitatis & diœceſis Leodien alicui canonico ꝓbẽdato nostrarũ Ecclesiarũ secũdariarũ Leodien ꝓtactarũ, & residenti in eisdẽ seu aliqua ipsarũ, & extra easdẽ beneficiũ vel officium, seu bñficia vel officia nr̃ę diœcesis, curatũ vel nõ curatum, aut curata vel nõ curata obtinenti, licẽtiam abessendi, fructusq; ad nos vel nostram dispositionẽ, & ad prælatos ꝓdictos, seu aliquẽ ipsorũ ratiõe absentię huiusmodi spectãtes, leuandi & habẽdi ac faciendi illi vel illis laudabiliter in diuinis deseruire deneget. Sed cõcedere debeat vnicuiq; canonico residẽti, vt ꝓfertur, petẽti & cõpetentẽ taxã iuxta artic. siue punctũ ꝓtactũ, de 20. denario singulis annis infra & ante festũ B. Lãberti martyris offerẽti: hortãtes oẽs & singulos decanos seu vicedecanos, & cap. oſm & singulorũ Ecclesiarũ nostrarũ collegiatarũ, extra ciuitatẽ Leodien & infra diœcesim nostrã cõsistentiũ, vt ipsi & eorũ singuli se fauorabiliter in ꝑmissis cũ canonicis residẽtes in aliqua secundariarũ Eccles. nostrarũ ꝓtactarũ se cõformẽt. Et absentiã nulli ipsorũ prælatorũ & canonicorũ residentium illã petenti denegent: scituri, ꝙ si facere recusauerint, quod absit, nõ gaudebunt neq; fruent nostris ꝑsentib⁹ ordinationibus siue statutis.

Iteꝫ inhibemus, ne decæterò fruct⁹ bñficiorum in ꝙb⁹ rectores eorũ ꝑsonaliter residẽt, sub ficto colore, quasi ipsi sint absentes, aliquatenùs arrestent. Nec etiã eorũ rectoribus qui absentes sunt cũ licentia suorũ ꝓlatorũ, huiusmodi licentiã dare debeñ, dũ bñficia huiusmodi aliàs laudabiliter officient, aut debent. Quodq; si forsan scienter vel ignoranter secùs cõtigerit attẽtari, cõperta veritate, summariè in dex sine aliqua difficultate arrestũ tollat. Et si forsan cõtra talẽ rectorẽ vel eius ꝑcuratorẽ aut aliũ habentẽ causam ab eo, occasiõe huiusmodi arresti quõlibet fuerit pro cõtumacia vel aliàs processum ad excõmunicationẽ, suspensionẽ vel interdictũ, absolutio sine difficultate impendatur. Et pro reuocatione arresti atq; absolutione huiusmodi, & ꝑ signo siue ꝑ sigillo nihil recipiat. Sed læ sup huiusmodi reuocatione seu absolutiõe cõfectę, gratis p notarios ad alia deputatos signent, & p eos ad quos spectet sigillare, gratis sigillent. Et insup si cõtingat collectorẽ fructuũ vel bñficiorũ absentis vel procuratorẽ negociorũ curię ꝓpter iniustũ arrestum vel iniustã censuram huiusmodi cõdemnari in expensis, præcipimus illas statim solui, vel in iudicio deponi ad opus illius, cui eædem expensæ sic adiudicatæ fuerint.

Item statuimus, vt nullus collector fructuum beneficiorũ, quorum rectores sine licentia sunt absentes, admittat ad exercendum huiusmodi officiũ in iudicio vel extra, nisi priùs iurauerit, ꝙ nõ ꝑcurabit aliquos fructus aliquorum beneficiorũ, in qbus rectores eorũ ꝑsonaliter residẽt, sub ficto colore ꝓdicto aliquatenus arrestari: nisi pri⁹ illo rectore debitè in propria persona vel in loco beneficij vocato, iudex ad arrestatiõem huiusmodi ex aliqua rationabili causa, quã in huiusmodi decreto exprimi volumus, iudicialiter decreuerit, ꝓcedendũ. Et etiã nisi idẽ collector iurauerit, ꝙ beneficijs curatis &nõ curatis, quorũ fruct⁹ colligere sibi cõmissũ est, seu cõmittet, debitè & laudabiliter faciat deseruiri. Et ꝙ soluet iura eorũ, & onera etiã realia supportabit. Et ꝙ si bona eorundẽ propter suũ defectũ diminuãtur, ipse damnũ plenariè resarciet absq; fraude.

Item statuimus, ꝙ si licentia abessendi præcedat arrestationem antedictam, collector fructuum prædictorũ pro arrestatione seu pro literis nihil percipiet. Si verò licẽtia huiusmodi arrestationẽ subsequat, tunc per hoc volumus arrestũ esse sublatũ. Et collector si ꝓsens sit, vel subcollector duos dũtaxat grossos percipiet: alioquin si absens fuerit, ad op⁹ eius, sigillifero vel vicario archidiaconi, qui arrestũ posuit, pro arrestatione seu pro literis nihil percipiet, dũmodò tantundem expositum, & arrestũ nõ fuerit prematurè positũ, in prompto solui præcipimus. Sed si propter loci distantiam plus meruerit, hoc sit in arbitrio iudicis.

Item de synodo celebranda & de excessibus synodalibus ac examinatione & institutione procuratorum fiscalium, necnõ de salario & scripturis sentẽtiariorum, articulatorum, copiatorum, notariorum, procuratorum quorumcunq;, fiscalium & nõ fiscalium, curias nostras & aliorum prælatorum frequentantium, necnon de his qui cedere volũt bonis propter paupertatem, seruetur & fiat, prout in statutis synodalibus aut curiæ Leodien, necnon modificationibus tẽpore bonæ memoriæ dñi Adulphi quõdam epiſcopi Leodiẽsis factis, atq; prout in pace Tongren & aliũdè ordinatum est & prouisum, saluo ꝙ articulator nõ debeat contra vnam personã super diuersis excessibus facere diuersos siue plures ꝓcessus, nisi iudex ex speciali causa decreuerit hoc esse faciendũ. Et stet cõtentus pro responsionibus & iuramẽto ad articulos, si in eisdẽ sit vnicus duntaxat excessus, salario, ꝓut illis ꝓuisum est in statutis & alijs prætactis. Et si fuerint plures excessus in eisdẽ articulis, sit cõtentus recipere & habere, ꝓut iudex iuxta quãtitatẽ scripturarũ responsionũ ad eosdem decreuerit recipiendũ fore vel soluendum.

Iteꝫ si citatus ex officio ad curiam nostrã Leodiẽsem vel alicuius archidiaconorum, responsurus super excessu quocunq;, fuerit propter suam cõtumaciam excõmunicatus, statuimus vt huiusmodi contumax decæterò vltra summã seu valorem sex grossorum Turonensium: Si verò presbyter, 12. grossorum, pro sua cõtumacia non plectetur. Si verò quis ad cuiuscunq; instantiã per annũ & ampliùs excõmunicationis sententiã aio

sustinuerit indurato, Arbitrio iudicis plectet. Et eo mediãte, cuilibet tali sua absolutio gratis signet, & pro duobus grossis, ꝓut de illis prouisum est, sigilletur. Et idẽ volum⁹ obseruari p quoscũq; iudices nostræ diœcesis, etiã authoritate Apostolica fũgẽtes.

Iteꝫ statuimus, ꝙ pro sententia diffinitiua seu interlocutoria, negocio finẽ imponẽte, signanda & sigillanda non recipiat vltra vigesimũ denariũ condemnationis vel absolutionis. Pro interlocutoria aũt signanda & sigillanda, quæ vim non habet diffinitiuæ sententiæ, non recipiatur vltra duo grossi.

Item circa procuratores negociorũ statuimus, ꝙ decæterò non sint in curia nostri officialis, nisi quindecim procuratores negociorũ curiæ eiusdem, præter collectores. Et ꝙ in qualibet curiarũ præpositi & archidiaconorum, non sit nisi vnus. Et sint illi probi, discreti & fideles, Latinum congruè loqui scientes, non presbyteri, rabelliones publici, notariatus officium in aliqua curiarum prædictarum exercẽtes, infames, homicidæ, publici adulteri, manifesti vsurarij vel laici, & collectores fructuum beneficiorum vacantiũ vel absentium, sint presbyteri aut bonæ fidei homines.

Iteꝫ statuimus, ꝙ nullus eorũ sit sigillifer, archidiaconus vel notarius illius curię, cuius ipse est negociorũ ꝑcurator ordinatus, sed sint in singulis curijs singula officia distincta. Et sit vnusquisq; cõtẽtus suo officio.

Iteꝫ cùm in literis absentiæ ab aliquo beneficio per officialem nostrũ & archidiaconos cõcedendæ exprimitur persona illi deseruitura, cũ clausula, vnà cum alio vel alijs beneficijs, Nolumus ꝙ talis deseruitor pro licentia huiusmodi quicquã soluat, ex quo in hoc casu est ei licentia ad hoc concessa.

Item statuimus ꝙ nullus decæterò citet ad curiam Leodien seu archidiaconorum, super suis excessibus responsurus, nisi cum citatorio mittantur etiam articuli cõtinentes excessus huiusmodi, vel saltẽ, nisi in ipso citatorio excessus sint taliter expressi, ꝙ citatus possit plenè instrui, super quibus ipse in iudicio conuenitur.

Item inhibem⁹, ne citatus aliquis authoritate ordinaria vel nostri conseruatoris Apostolici, ad ciuitatẽ Leodien pro sua causa agenda, vel defendenda, ac legitimè prosequenda veniens, vel indè recedens, aut in ea domicilium fouens, & iuri stare paratus, decæterò recipiat, vel incarceretur, aut in carcere detineatur, nisi crimen in iure confessus, aut in crimine comprehensus fuerit, seu de eo conuictus. Et si contingat aliquẽ talem vel quemcunq; alium, in crimine nõ deprehensum, non conuictum detineri, illi dentur articuli celeriter & expeditè: quod nisi factũ fuerit, volumus & mandamus incõtinenti sub cautione, quã iudex decreuerit, emitti. Et ꝑhibemus ne aliqs in diœcesi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Leodieñ beneficiatus, & in ſuo beneficio reſidens, pro quocunq; crimine ſibi impoſito capiatur, vel etiam fructus ſui beneficij arreſtentur, niſi (vt prǽmittitur) conuictus, aut ſaltem deſupèr priùs debitè citatus fuerit, ac comparere & iuri ſtare nó curauerit, vel de eius fuga veriſimiliter timeatur, aut crimen huiuſmodi executionem in perſonam requireret.

Item quòd deceterò executiones literarum monitoriarum, quæ impetrantur ſuper contumacia iudicato vel recognito, teneãtur iudici qui illas cõceſſit, modũ & formã, atq; diem & horam ſuæ executionis vnà cũ ſpeciali deſignatione perſonarum, in quas huiuſmodi literas ſunt executi, reſcribere in fine earundem literarum vel per transfixam, ſuamq; reſcriptionẽ ſigillo proprio & noto, quo vti conſueuerunt, communire.

Item iuri communi & prædeceſſorũ noſtrorum ſtatutis & ordinationibus innitẽtes, diſtrictè prohibemus, ne pro reſignatione beneficiorum admittenda, & pro inſtitutione & admiſſione ad beneficia, quicquam recipiatur, etiam quocunque colore quæſito. Nihilominùs tamen pro ſcriptura, ſigno & ſigillo trium proclamationum, ante inſtitutionem ſeu admiſſionem fieri cõſuetorum, ſex groſſi. Et pro inſtitutione ſeu admiſſione, ſcriptura, ſigno & ſigillo, duodecim groſſi. Et pro audiẽtia vnus groſſus, recipi poterunt, & non vltra: Per quę tamen non intendimus tollere ius quæſitũ per antiquitatẽ tẽporis, archidiaconis & prælatis alijs, habentibus compoſitiõem de octaua parte fructuũ beneficij vel officij, ad quod quis admittitur, ſecundũ tamen verum valorẽ dicti beneficij vel officij tempore admiſſionis huiuſmodi: neque infringere cõſuetudinem laudabilẽ archidiaconorum & prælatorũ, minus pro præmiſſis aut aliquo præmiſſorum recipere conſuetorũ. Quam præcipimus in ſuo ſtatu irrefragabiliter obſeruari.

Item circa viſitatiões, quas archidiaconi faciunt per ſe vel ſuos vicarios, ſtatuimus q̃ ipſi viſitatores in his taliter ſe habeãt, quòd nihil cõtra canonicas ſanctiones ſiue ſynodales conſtitutiones aliquatenùs faciant, ſeu fieri etiam permittant: ſed his dũtaxat, quæ eis licita ſunt, ſint contenti: nihil penitùs curialitatis ſeu procurationis nomine, à prouiſionibus menſæ ſancti ſpiritus, aut fabricæ, altariſticis appendicijs non ſeparatis, ſeu filiabus eccleſiarum capellis aut etiã hoſpitalibus, recipiendo. Et quod vt meliùs obſeruetur, volumus viſitatores Apoſtolica forſitan authoritate committẽdos, ad hoc per eorum adſtringi iuramenta, in capitulo noſtro Leodieñ præſtanda. Et ſi ſecùs in aliquo ſieri contigerit, volumus hoc nobis, aut dicto capitulo noſtro maiori fideliter & quantocyùs nunciari, vt quod reparandum fuerit, debitè reparetur. Et vlteriùs, q̃ deinceps viſitationes per procuratores nequaquàm admittãtur vel fiant, etiã authoritate Apoſtolica, niſi mandata ſiue literæ Apoſtolicæ debitè obtinendæ priùs per nos Epiſcopum præfatum & noſtrũ venerabile capitulum, aut ſaltẽ per ipſum noſtrum capitulum, viſæ, examinatæ & admiſſæ fuerint ſufficienter & deliberatè.

Item ſi contingat reũ de exceſſu aliquo, propter quem fuerit ex officio vel ad inſtãtiam partis tractus in cauſam, componere ante litis conteſtationem, vel poſtquàm antequàm in cauſa ſit iuratum, nullus notarius in cauſa huiuſmodi ſiue procurator aliquid ab eodem reo, ſuoq̃ue procuratore exigere præſumat ratione alicuius iuramenti, quod nondum in ipſa cauſa præſtitum eſt, videlicet vt non recipiat notarius aliquid pro iuramento calumniæ vel alio iuramẽto, quod non fuit in cauſa præſtitum. Nec ſuper articulatis aduerſus eum, pœnitentiam recipere vel componere volentem ad iurandum compellat. Si tamen aliqua de articulatis aduerſus eum, pœnitentiam petens vel cõpoſitionem, negauerit: intentionis noſtræ eſt, quòd reſpondeat medio iuramento calumniæ ante pœnitentiam iniungẽdam vel compoſitionem ſiendam.

Item quia nimis indiſcretè quàm plures literas quæ dicuntur ſtatutorum, & potiſſimè per quas mandatur ceſſari à diuinis, percepimus à curia noſtra Leodieñ emanaſſe: ſtatuimus, quòd decæterò literæ q̃ę dicũtur ſtatutorum, & potiſſimè per quas mandatur ceſſari à diuinis, dictentur per aliquẽ ſeu aliquos noſtræ curiæ prædictæ, expertũ ſeu expertos, practicum ſeu practicos, & ſigneto Officialitatis per noſtrum officialẽ, ſi rationabiles & iure vel ſtatuto benè fundatæ ſint, in ipſarũ capite muniantur, priuſquàm ſigillentur.

Item ſtatuimus, quòd ſi canonicè intrãti & pacificè poſſidenti per biennium authoritate Apoſtolica legati vel ordinaria beneficium eccleſiaſticum quodcunq;, litem in futurũ ſuper eodem beneficio mouerí cõtingat, fructus eiuſdem beneficij nullatenùs ex eo capite, quòd beneficium eſt litigioſum, vel quòd occaſione beneficij lis moueatur, illi ſubtrahãtur vel arreſtentur. Sed eo caſu ipſe illos percipiet cum ea integritate, qua eos perciperet, ſi ſup huiuſmodi beneficio vel eius occaſione lis mota nó eſſet, niſi ſubtractionem vel arreſtationem huiuſmodi, mediante iudicis competentis iudiciali decreto, ex aliqua rationabili cauſa fieri cõtingat. Volumus autem quòd tali poſſeſſori, cui ſuper beneficio lis eſt mota, non denegetur abſentia, ſi ex legitima cauſa ſe voluerit abſentare.

Itẽ ſtatuimus, vt nullus decæterò fiat officialis noſtri, ſeu alicuius archidiaconorum prædi-

Prædictorũ officialis foraneus, niſi ſit preſbyter vel clericus vitæ laudabilis & honeſtæ cõuerſationis, qui officium huiuſmodi exerceat laudabiliter & honeſtè. Et in quolibet concilio nó ſit niſi vnus officialis foraneus, & vnus archidiaconꝰ foraneus, cõcilijs Geldrẽſibus propter ſui latitudinem. necnon Tongrenſibus, Traiecteñ & ſancti Trudonis, propter idiomatum diuerſitatẽ duntaxat exceptis.

Item quia cognouimus quoſdam clericos ſeu officiales foraneos, aliquãdo ſuper matrimonijs ſeu ſponſalibus cõtractis partes contra huiuſmodi matrimonium ſeu ſponſalia opponẽtes cõcordaſſe, & aliquãdo compoſitionem cum illis inijſſe, & pecunias ea de cauſa recepiſſe: vt decæterò periculis animarum obuietur, inhibemus omnibus noſtris ſubditis, ne ſuper oppoſitionibus factis cõtra matrimonium ſeu ſponſalia contractum ſeu contracta, concordiam aliquam faciant ſeu tractẽt, componíve ſeu concordari ſiue tractari procurent. Ne etiã aliquis huiuſmodi compoſitionibus, concordijs, tractatibus intereſſe præſumat. Sed ſuper huiuſmodi matrimonijs, ſpõſalibus & oppoſitionibus expectetur ſententia iudicis competentis.

Item inhibemus, ne litem in aliqua curiarũ prædictarum habẽdam in ciuitate Leodienſi ad cauſam ipſam procuratorem legitimẽ conſtitutũ vel ſubſtitutum, aliquis citare ſeu citari facere p̃ſumat ad aliquẽ actũ ſeu ad aliquos actus dictę cauſę, niſi de ſpeciali & expreſſo mandato iudicis ex aliqua rationabili cauſa hoc proceſſerit.

Item etiam inhibemus, ne in aliqua cauſa Notarius aliquis reſponſiones faciendas ad propoſitiones ſiue teſtes producẽdos audiat, recipiat vel examinet extra curiam noſtrã, niſi iudex cauſæ illi præſenti vel abſenti notario hoc expreſsè commiſerit.

Item prohibemus, quòd nequaquam vni presbytero committatur deſeruitura duarum eccleſiarum parochialium nõ condendẽtium abſq; euidenti neceſſitate. Et ſi contingat ex tali neceſſitate vni presbytero deſeruituram talium duarum Eccleſiarum parochialium cõmitti, nolumus tamen, q̃ talis presbyter bis celebret in die abſq; noſtra licẽtia ſpeciali, cùm id in iure prohibeatur. Habentes autem plura beneficia, & illis ſimul deſeruientes, propterea non vexẽtur, nec quicquam ab eis exigatur vel recipiatur, dummodò oneri ipſorũ poſſint ſatisfacere, & ſatisfaciant cum effectu.

Item quòd curato reſidẽti in cura ſua, & obtento placet coadiutoris, ſi medio tẽpore deceſſerit, teſtamento per eum condito de licentia noſtra illud non expiret p mortem dicti curati: ſed durabit vſque feſtum beati Ioannis Baptiſtæ, mortem prædictãm immediatè ſubſequens.

Item ſimiliter de curato abſente, de noſtra & aliorũ prælatorum licentia, & teſtamento per eum de eadem noſtra licentia condito, Placet pro deſeruitore ſuo obtentum, per mortem eiuſdem abſentis curati non expiret, ſed durabit, vt ſuprà.

Item volumus, ſtatuimus & ordinamus, q̃ nemini petenti licentiam, fructus ſui altaris competentes non habenti, ponendi & conuertendi in augmentum huiuſmodi ſui beneficij vel altaris, per noſtrum officialem & ſigilliferũ aut archidiaconos ſeu vicarios ſuos prædictos denegetur. Prouiſo, q̃ fructus leuans in augmentũ conuertẽs, ipſi altari faciat debitè in diuinis deſeruiri. Et poſt lapſum tẽporis ſibi ad hoc indulti, cõputũ indè reddere teneat. Et Placet deſeruitoris, ſibi in hac parte gratis concedatur.

Itẽ ſi contingat deinceps aliquẽ presbyterũ curatũ vel alium quemcunq; beneficiatũ, propter executionẽ mandatorũ eccleſiaſticorũ minas & metũ ſuſtinere, propter quas nó audet in beneficio aut loco reſidere, volumus & mãdamus tali presbytero licentiã abeſſendi ab huiuſmodi ſuo beneficio gratis cõcedi, metu ipſo durãte. Et nihilominùs p iudicẽ, à quo mãdata emanauerunt, ſibi de expenſis neceſſarijs, honeſtate ſeruata, pro eodẽ tẽpore debitè prouideri.

Itẽ inhibemus, ne deceterò aliquis ſit iudex & ſigillifer noſter, ſeu vicarius & componẽs in eadẽ curia ſimul & ſemel. quodq; nullus coniugatus ſit officialis aut ſigillifer noſter, vicariusve alicuius archidiaconorũ, aut iudex alicuius curiarum prædictarum.

Item inhibemus, ne decani Chriſtianitatum ſub colore viſitationis ficto vel illius remiſſione, recipiant de ſuis quartis capellis pecunias annuas, niſi perſonaliter viſitauerint & cum effectu. Et tunc ſtent contẽti quarta parte illius, quod archidiaconis pro *integræ Eccleſiæ viſitatione debetur. Et idem volumus obſeruari in ſolutione obſonij & cathedratici ipſarum quartarũ Capellarum, dictis decanis facienda. Et nihilominùs reſideãt ipſi decani quilibet in ſuo concilio, niſi fuerit officialis, ſigillifer aut protonotarius noſter, aut locum tenens alterius eorundem. Saluisq; priuilegijs Apoſtolicis, vel niſi cum eis per nos aut noſtros ſuperiores fuerit diſpenſatum. *integra

Item ſtatuimus, vt ijdem decani rurales in ſolutione abſentiarum & Placet, de ſuis quartis capellis, ac etiam in proclamatione & admiſſione ad eaſdẽ, & octaua parte fructuum ſint contenti, & illis vtantur ſicut ſigillifer & archidiaconi.

Itẽ prohibemus, ne ſigilliſer noſter Leodiẽſis, aut aliquis alius, pro deliberatiõe ſacri chriſmatis, olei ſacri aut olei infirmorũ in ciuitate noſtra Leodieñ, decanis Chriſtianitatũ noſtrę diœceſis in hebdomada pœnitentiali deliberari ſolitorum, neque ipſi deca-

Universidad de Deusto
Biblioteca

decani pro miniſtratione huiuſmodi ſacramẽtorum confratribus ſuorum conciliorũ faciẽda quicquam recipiant vel exigant, contra vel præter tenorem ſtatutorum ſynodalium, ſed abſq; extorſione alicuius pecuniæ ſiue ſub colore expenſarum aut aliàs quocunq;, illa expeditè deliberent, cùm ad hoc ex debito ſuorũ officiorum obligẽtur.

Item prohibemus, ne huiuſmodi ſacramenta detineantur per noſtrum ſigilliferũ, aut quemcunq; alium, neq; etiam eorũ deliberatio denegetur alicui propter deportationem aut executionem quorumcunq; mandatorum Eccleſiaſticorum, abſque decreto noſtri officialis ſpeciali.

Item quanq̃ archidiaconi & decani Chriſtianitatum, audientiam & cognitionẽ cauſarum corã eis intentarũ cõmittere valeãt, tamen vt ipſi ſuperioris iuriſdictionẽ & authoritatem non defraudent, inhibemus ne deciſionem & diffinitiuam ſententiã ipſarũ committere præſumant quoquo modo. Et ſimiliter inhibemus officiali curiæ noſtræ Leodienſis, ne cauſas per viam appellatiõis ad eum deuolutas, aliquatenùs committere præſumat. Et ne cauſas alias per viam ſimplicis querelæ coram eo intentatas, vltra ſemel committere præſumat decidendas.

Item in factis præſentationum ad ſacros ordines ſtatuimus & ordinam⁹, ꝙ pro præſentatione ad quemlibet ſacrum ordinem, non recipiantur vltrà, niſi ſex groſſi, quales præſcribuntur in quarto puncto ſiue articulo, ab initio computando, pro ſcriptura, ſigno & ſigillo in vniuerſo.

Item ſtatuimus ꝙ decæterò curatus reſcribens ſuis temporibus decanis ſeu vicedecanis alterius conciliorum noſtræ diœceſis, prout moris eſt, debet ſemel dũtaxat in anno, & non ampliùs, reſcribere nomina & cognomina beneficiorum curatorum & non curatorum, ac officiorum infra parochiam ſuã conſiſtentiũ, vnà cum annuo valore beneficiorum vel officiorũ huiuſmodi iuxta communem extimationem, vel prout meliùs ſciuerit, ac nominibus ac cognominibus rectorum eorundem reſidentiũ atq; abſentium ab eiſdem, & deſeruitorum eorũdem, & excõmunicatorum per annum & ampliùs. Et item ſic reſcribens, nõ debet ex officio citari ſuper vlteriori reſcriptiõe facienda.

Itẽ ſtatuimus & ordinamus, quòd nullus presbyter ſuper incontinentijs citetur, niſi mulier nominata in citatorio, cũ qua dicitur incontinens, ſit primò ad ſanctã ſynodum prouocata. volumus tñ, ꝙ in euentum in quem ſynodus in loco domicilij eiuſdẽ mulieris nõ fueritcelebrata, vel talis mulier per dolum, fraudem, ſiue timorẽ ſcabinorũ ſynodalium ſit neglecta, & in ſynodo non prouocata, & de hoc procurator fiſcalis inquirere voluerit, hoc licitè facere poterit.

Itẽ quia parũ eſt, ſtatuta condere, niſi debitis pœnis vallentur, ſtatuimus & ordinamus, ꝙ oẽs officiales, ſigilliferi, notarij, procuratores negociorum dictarũ curiarum & clerici foranei qui nunc ſunt vel erunt, hæc ſtatuta pro poſſe ſuo & bona fide, quantum in eis erit, obſeruent. Si quis autẽ officialis, ſigillifer aut notarius, aut clericus foraneus officialis noſtri vel archidiaconorũ ꝓdictorum, aut procurator quicunq; ſciẽter dicta ſtatuta, vel eorũ aliqua ꝓſumpſerit violare, volumus & ordinamus, ꝙ talis ſuſpendatur ab exercitio officij ad ſex menſes & vltrà, prout ſuo iudici in ea parte videbit expedire. Et aliàs arbitrio iudicis eiuſdẽ puniatur, prout hoc meruerit ꝓteruitas delinquẽtis.

Item ꝓcipimus omnibus iudicibus, ſigilliferis, officialibus, Aduocatis, procuratoribus negociorum dictarum curiarũ, clericis foraneis officialis noſtri & archidiaconorũ, necnon decanis cõciliorũ prędictorum, aut eorum vicegerentibus ſub pœna excõmunicationis, ꝙ quilibet ipſorũ, infra menſem poſt preſentium publicatiõem, copiam ſtatutorum ipſorum habeat, ne ſuper illis ignorantiam aliquam valeat allegare. Et ꝙ ipſi decani vel eorum vicegerentes rectoribus Eccleſiarum ſui concilij ea publicẽt, & ipſi rectores eorum copiã recipiant quãtociùs poterunt. Et ſi aliquos violatores ſeu tranſgreſſores eorundẽ ſtatutorum, vel aliquos falſarios vel abuſores literarũ apoſtolicarum vel delegatorum iudicum ſeu curię officialis noſtri capituli vel archidiaconorũ prædictorũ, vel ſuper hoc diffamatũ ſciuerint, inuenerint, vel perceperint, illorũ nomina vel exceſſus officiali noſtro, prout ſtatuta ſynodalia ꝓcipiunt, denuncient vel reſcribant. Verùm quoniam omnia præmiſſa per nos ordinata & ſtatuta ſunt duntaxat propter abuſus repellẽdos, & in melius reformandos, non intendimus per ea iuriſdictionibus noſtris per nos & per noſtros officiales curiæ noſtrę iuratos, aut archidiconorũ Eccleſiæ noſtrę Leodien, & aliorũ prælatorũ in aliquo derogare, Saluis ſemp ordinatiõibus & ſtatutis noſtris ſuprafcriptis, in ſuo robore permanſuris. In quorum omniũ teſtimoniũ, ſigillũ noſtrũ vnà cum ſigillo dicti noſtri capituli appoſuimus.

Et nos capitulũ Leodien prædictum, in ſignum conſilij & conſenſus noſtri ſuper & in premiſſis datorum, & vt ſtatuta & alia ꝓmiſſa robur obtineant perpetuæ firmitatis, ſigillum noſtrum vnà cum ſigillo dicti reuerendi patris dñi noſtri epiſcopi Leodien prædicti, his literis ſeu ſtatutis duximus apponendum. Datum Anno à Natiuitate Domini 1446. menſis Iunij die 4.

Et ſunt prædictæ reformationes confirmatæ per S.D.N. Nicolaum Papã 5. Anno incarnatiõis nũicæ 1451. 17. Calend. Nouẽb. Pontificatus ſui Anno 5.

RETRACTATIONVM OMNIVM, DVDVM PER EVM in minoribus adhuc agentem, pro Concilio Baſileen, & contra Eugenium ſummum Pontificem ſcriptorum.

PIus Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, dilectis filijs, Rectori & Vniuerſitati ſcholæ Colonienſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Iſ minoribus agentes nõdùm ſacris ordinibus initiati, cùm Baſileæ inter eos verſaremur, qui ſe generale concilium facere, & vniuerſalem Eccleſiam repræſentare aiebant, Dialogorum quendã libellum ad vos ſcripſimus, in quo de authoritate cõcilij generalis, ac de geſtis Baſileenſium, & Eugenij Papæ cõtradictione, ea probauimus vel damnauimus, quæ probanda vel damnãda cenſuimus: quantum capiebamus, tantum defendimus, aut oppugnauimus: nihil mẽtiti ſumus, nihil ad gratiam, nihil ad odium retulimus, exiſtimauimus bene agere, & recta incedere via: nec mentis noſtræ aliud erat obiectũ, quàm publica vtilitas, & amor veri. Sed quis non errat mortalis? Sapienté inquiunt philoſophi nunquàm errare, verũ eſt. At quis ſapiens, niſi bonus? quis bonus, niſi ſolus Deus? Omnes declinauerunt, ſimul inutiles facti ſunt, nõ eſt qui faciat bonum, non eſt vſq; ad vnum, inquit prophetа regius. Declinauim⁹ & nos ab vtero matris, erraui mus in inuio, & non in via, ambulauim⁹ in tenebris, & procul à vera luce receſſimus: nec nobis tãtùm errauiſſe, alios quoq; in præcipitium traximus, & cęcis ducatum prębentes cæci, cum illis in foueam recidimus. forſitan & aliquos ex vobis ſcripta noſtra decepere, & in deuia deduxerũt: quorum ſanguinem ſi de manibus noſtris requiſierit Dominus, non habemus quod reſpondere poſſimus, niſi nos, vt homines, peccauiſſe, qui arbitrantes rectum iter oſtẽdere, obliquũ monſtrauimus. in miſericordiis tantùm Dei ſpes noſtra ſita eſt, quæ ſuper omnia opera eius elucet. Sed haudquaquàm ſatis fuerit diuinam miſericordiam implorare, & dicere, Parce Domine, parce peccatis noſtris, niſi pro viribꝰ vulnera, quæ infliximus, veritate curare annitamur: & ſicut eſt in fabulis, Sagitta, quæ vulnerauit, aſſerat opem: ſiue vt canit Eccleſia, Medelam inde ferat, hoſtis vnde læſerat. Mortẽ quidam priùs ſibi cõſciuerint, quàm videri velint aliquando malè ſenſiſſe: & nonnulli nec ad horam videantur erraſſe, ſemper errarant, & dum vel minimam tolerare honoris iacturam nequeunt, totum abijciũt, & perpetua notantur infamia, & in peſſimas profabuntur hæreſes: qui ne appareant inconſtantes, pertinaces efficiuntur, ſuperbiſſimi hoc agunt, qui videri dij, non homines, volunt, quales Conſtantiæ combuſti ſunt noſtra ætate in magno conuentu Hieronymus & Ioannes hæreſiarchæ. Nos homines ſumus, & vt homines errauimus: neque imus inficias, multa, quę diximus, ſcripſimus, egimus, damnari poſſe, verùm non vt Arrius, Eutyches, Macedonius, aut Neſtoriꝰ, & alia blaſphemorum turba. ex animo damnatam viam elegimus. ſeducti peccauimus, vt Paulus, & ignoranter perſecuti fuimus Eccleſiã Dei, & Romanam primamque ſedem. propter quod proſtrati ante oculos diuinę pietatis, ſupplices oramus: Delicta iuuentutis meæ & ignorantias ne memineris, &c. Pudet erroris, pœnitet malè feciſſe, & malè dictorum ſcriptorumque vehementer pœnitet: plus ſcripto, quàm facto nocuimus. Sed quid agamus? ſcriptũ & ſemel emiſſum volat irreuocabile verbum. Non ſunt in poteſtate noſtra ſcripta, quę multas inciderũt in manus, & vulgò legũtur. vtinam latuiſſent, quæ ſunt edita. nam ſi futuro in ſeculo mãſerint, & aut in malignas mẽtes inciderint, aut incautas, fortaſſe ſcãdalum parient. Qui hæc ſcripſit, inquient, in beati tandem Petri cathedra ſedit, & Chriſti ſaluatoris vicariatum geſſit: ita ſcripſit Aeneas, qui poſtea ſummum Pontificatum adeptus, Pius II. appellatus eſt, nec inuenitur mutaſſe propoſitum. qui eum elegerunt, & in ſummo Apoſtolatus vertice collocarunt, ab ijs ſcripta eius approbata videntur. Verendum eſt, ne talia noſtris aliquandò ſucceſſoribus obijciantur, & quæ fuerunt Aeneæ, dicãtur Pij, atq; ab ea ſede authoritatem vendicẽt, aduerſus quam ignoranter latrauerunt. Cogimur igitur, dilecti filij, B. Auguſtinum imitari, qui, cùm aliqua in ſuis voluminibus erronea inſeruiſſet, retractationes edidit. Humilis & probatiſſimi vir ingenij, qui ſuas inepcias verecundè confiteri ac corrigere, q̃ impudenter defendere maluit. Idem & nos faciemus: cõfitebimur ingenuè ignorãtias noſtras, ne per ea, q̃ ſcripſimus iuuenes, error irrepat, qui poſſit in futurũ Apoſtolicã ſanctam ſedem oppugnare. nam ſi quẽ decuit vnq̃ Romani primiq̃; throni eminentiam & gloriã defendere ac extollere, nos illi ſumus, quos ſine vllis meritis pius & miſericors Deus ſola diſpenſatione ſua ad B. Petri ſoliũ, & dilectiſſimi filij ſui Dñi noſtri Ieſu Chriſti vicariatum euocauit. Quibus ex rebus dilectiones veſtras hortamur, & in Domino commonemus, ne prioribus illis ſcriptis inhæreatis, aut fidem vllam præſtetis, quæ ſupremam Apoſtolicæ ſedis authoritatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

ritatem quouis pacto elidunt, aut aliquid adstruũt, quod sacrosancta Romana nõ amplectitur Ecclesia. Suadete omnibus, vt id solium præ cæteris venerétur, in quo saluator Dominus suos vicarios collocauit, & quod beati Apostoli Petrus & Paulus suo sanguine dicauerunt. nec putetis diuinam prouidentiam, quæ cuncta gubernat, & nihil negligit eorum, quæ creauit, inordinatã reliquisse militantem Ecclesiam: quæ cùm sit sponsa Christi, profectò à Deo est, & ordinem habet, dicente Apostolo, quæ sunt, à Rom. 13. Deo ordinata esse. Requirit autem ordo, vt inferiora à superioribus gubernétur, & ad vnum tandem perueniatur, tanquàm principem & moderatorem cũctorum, quæ infra se sunt. Sicut grues vnam sequuntur, & in apibus vnus est rex: ita & in Ecclesia militanti, quæ instar triumphantis habet, vnus est omniũ moderator & arbiter, Iesu Christi vicarius: à quo, tanquàm capite, omnis in subiecta membra potestas & authoritas deriuatur, quæ à Christo Domino deo nostro sine medio in ipsum influit. Nec pfectò in alium, tanquàm sui exercitus ducem, supremam authoritatem Christus principaliter deriuasset, quàm in suum vicarium, qui primus fuit Petrus, cui commissam nouimus Dominici gregis curam: nec duos plurésue Petros euangelistæ cõmemorant, nec duos aut plures instituit Dominus, qui suum locum tanquàm capita tenerent æqualia: sed vnum constituit, vt verticem ac ducem, & pastorem vniuersi gregis, Simonem Petrũ, Matt. 16. dicens, Tu es Petrus, & super hanc pẽtram ædificabo Ecclesiam meã, & tibi dabo claues regni cælorum. & quodcunq; ligaueris super terrã, erit ligatum & in cælo: & quodcunq; solueris super terram, erit solutum & Ioan. 21. in cælo. Et pasce oues meas. Quæ nulli alteri seorsum dicta leguntur, nisi Petro, vt in Petro vnitas & summa contineretur authoritas: nec alius à petra dictus est Petrus, nisi Simon, vt intelligeremus vnicum esse veræ & solidæ petræ, id est, Christi, (vt Paulus exponit) locum tenentem, Simonem Petrum, qui solus pro omnino in periculo constituto exemit gladium. Petrus igitur, & successores eius Romani Pontifices primatum in Ecclesia tenuerunt, & nos hodie quãuis indigni, sola Domini voluntate digni tenemus: & quicunq; Romanæ secũdum canonicas sanctiones præficitur Ecclesiæ, quam primùm electus est in sacro collegio, supremam à Deo potestatem sine medio consequitur, & per ordinem in omnem diffundit Ecclesiam, cuius peccata diuino iudicio punienda relinquuntur. Si quid aduersus hãc doctrinam inueneritis aut in dialogis, aut in epistolis nostris, quæ plures à nobis sunt editæ, aut in alijs opusculis nostris, (multa enim scripsimus adhuc iuuenes) respuite atq; contemnite, sequimini quæ nunc dicimus, & seni magis quàm iuueni credite, nec priuatũ hominem pluris facite, quàm Pontificem. Aeneam reijcite, Pium recipite. Illud gentile nomẽ parentes indidere nascẽti: hoc Christianum in Apostolatu suscepimus. Dicent fortasse aliqui cùm Pontificatu hãc nobis opinionem aqueniſſe, & cum dignitate mutatam esse sententiam. Haud ita est, longè aliter actum. Audite filij conuersationem nostram: breuis narratio erit, quæ vobis, quantùm ad rem attinet, veritatem aperiet, & obiectioni faciet satis. anno salutis primo & trigesimo supra millesimum quadringentesimum cum Dominico *Capranica, quem Martinus quintus in secreto consistorio Cardinalẽ creauerat, Eugenius IIII. spreuerat, Basileam petiuimus, ibiq; concilium inchoatum inuenimus, verùm ab Eugenio reuocatum, quanuis congregati noluerant obedire, asserẽtes iam inceptum concilij sine consensu patrum, qui conuenissent, haud quaquam potuisse dissolui. Iulianus aderat sancti Angeli Cardinalis, natione Romanus, moribus & doctrina conspicuus. Is cùm cæteris præstaret, audita Eugenij reuocatione, presidentiam dimisit, tãquàm summo Pontifici vellet obedire: sed cùm augesceret in dies (Eugenio vel inuito) concilium, & multi ex diuersis regionibus Episcopi, & regum legati aduẽtarent, Cardinales quoque ex Romana curia profugi in dies nonnulli concurrerent, præsidentiam resumpsit, & authoritatẽ cõcilij mirum in modum extollens, eminentiam primæ sedis supprimere cœpit. Veniẽtes Eugenij legatos, & potestatẽ Romanorum præsulũ magnificantes apparenter cõfutauit: & cùm esset facundissimus, facilèp suasit auditoribus quæ cupiebat. Cardinales ex vrbe profecti, Eugenio infensi, vitam eius moresq; carpebant: accedebant in horas cateruatim noui curiales, qui (vt est ois multitudo maledica, & inimica principi) Eugenij nomen modis omnibus lacerabãt. Nos, qui ex patria iuuenes, nõ ex vrbe illue migraueramus, & noua tum primùm auis ex Senensi gymnasio euolaueramus, rudes & inexperti vera esse arbitrabamur quæcũque dicebãtur. nec putabamus mẽtiri alios, qui nesciremus ipsi mentiri: atq; vt est innatum homini, tetra & horrẽda crimina odio habebamus. nec Eugenium diligere poteramus, quem tot tantisque testes indignum Pontificio dicerent. Aderant legati Parisiẽsis scholæ, cuius est fama percelebris: affuerunt & aliquando vestri & aliorum studiorum Germanicæ nationis oratores: & vno cuncti ore concilij generalis authoritatem ad cælum efferebant: de potestate Romani Pontificis pauci erant, qui loqui præsumerent: omnes, qui publicè loquebantur, prurientes auribus multitudini applaudebant. Accesit & ipsius Eugenij consensus, qui dissolutionem concilij à se factam reuocauit, & progressum eius approbauit, cùm reconciliata synodus Eugenio videretur, & pax Ecclesiæ data. Præterita enim omnia per suas literas concilij patres Eugenio sese remissuros, & pedes eius tanquàm beati Petri exosculaturos promiserant, si reuocata dissolutione, cõcilio cursum permitteret, atq; illi cohæreret. Nouæ intercessere discordiæ, tum alijs de rebus, tum potissimè super trãslatione concilij Græcorum causa in aliũ locum. Eugenius in Italia non sine ratione cõcilium petebat: popularitas synodalis transire montes horrebat, & in Auinione, aut in Sabaudia locum desiderabat. Adiuerunt p id temporis duo viri ex Italia Basileense cõcilium, Nicolaus Panormitanus Archiepiscopus, & Ludouicus Pontanus Apostolicæ sedis notarius, Alphonsi Magni regis oratores, qui, velut duo orbis sidera, ceu Pontificij iuris, & totius ciuilis sapientiæ duo præcipua lumina & clarissima, censebantur. Hi dictis scriptisque concilij gesta probabant, Eugenij facta damnabant: nec erat qui aut vellet, aut auderet dicta eorũ refellere. Quid ageremus? audire potuimus, nõ discere? Rude nimis ingeniũ est, quod per singulos dies audita & inculcata non capit. Quales magistri sunt, tales discipuli euadere solẽt. Paucos inuenias Aristoteles, qui Platonica nolint destruere dogmata. Non est discipulus supra magistrum, inquit Dominus: nec nos magistrum potuimus superare. Iulianus noster fuere magistri: schola, Basileensis cõuentus, in quo rarò aliquis Eugenij causam defendit. Aduersus concilij dignitatem mutirealiquid, crimen hæresis fuit. Vna omnium vox concilium Eugenio præferebat: de sedis Apostolicæ præcellentia aut silentiũ, aut contemptus: Concilium, concilium cuncta & post aliquot annos existimantes nos aliquid esse, diximus, vt est apud Satyricum, *Semper ego auditor tantùm? nunquámne reponã?* Puduit semper discipulum agere, subtraximus ferulæ manum, cœpimus loqui, & magistri personã induimus. scripsimus epistolas & opuscula. hoc omnibus passim datur: docti & indocti scribũt: & quæ scripsit ipse, nemo contemnit, nisi editionis feruorem tempus extinxerit: Nobis placebant scripta nostra more poetarum, qui poemata sua tãquam filios amant. Nec Basileæ quenquam inueniebamus, qui ea damnaret: probant enim similia similes: applaudebamus nobis ipsis, & in editiõibus nostris gloriabamur. & quanquàm postea Eugenius concilium in Italiam transtulerit, & cum Græcis Ferrariæ, demum Florentiæ conuenerit: quanquam Iulianus sancti Angeli, & Ioannes sancti Petri Cardinales, quibus plurimùm credebam, ad Eugeniũ defecissent: quanq; pauci-

cissimi in fide Basileen remãsissent: noluim' tñ credere, existimãtes cunctos, qui abibãt, metu recedere, ne bona tẽporalia pderent. & cùm nihil haberemus, quod nobis auferri posset, pseuerandũ putauimus, ne partẽ, quę verior nobis apparebat, relinquentes, detrimentum animæ faceremus. Mansimus igit Basileæ, quoàd Eugenio, vt credidimus, iusto iudicio depositio Amadeus Sabaudien Nota testisuffectus est, & Felix quintus appellatus: quẽ monium de non vt idolum, quod erat, sed tãquam verũ Amadeo. Christi vicariũ venerati fuimus, nihil ad hęc sinistri putantes interceſſiſſe. At cum Fridericus Romanorum rex Aquisgrani coronatus, domum repetens, Basilea *transitum fe- *iter cisset: rogatusque Felicẽ illic pśentem accedere, nullo pacto pśuaderi potuisset, vt honorem ei, tanquã Rom. Pontifici, exhiberet, aut publicè cum eo verba misceret: tum primùm consideranimus possibile esse, q; partem erroneã sequeremur, qñ rex, Imperator Romanorum futurus, in tanto negocio dubius esset, & ad Eugenium inclinaret magis. multùm & sæpè inter nos ipsos cogitauimus, quis esset modus inueniendi verum. nunquàm enim volentes errauimus. Rogati in familiã Friderici trãsire, non renuimus. erat tunc ille cum tota ferè Germania neutralis. Conciliũ Basilęæ dicebant esse Germani, & idolũ eius respuebãt, Eugeniũ Christi vicariũ appellabant, & conciliũ ab eo celebratum recusãbant: nec Eugenio, nec Basileensib' plenè obediebãt. Placuit ad neutrales transire, vt verũ apud eos liberiùs audiremus, & si recedendũ esset ab vno extremorum, per aliquod mediũ transiremus ad alterum, & eorũ iudiciũ spectarem', qui nõ essent affecti causæ. Mansim' in aula Friderici pluribus annis, illic varias audiuimus opiniones. Neutralitatẽ idcirco Teutones induerant, vt concordia faciliùs inueniretur, non ex consilio Solonis, qui tumultuãte ciuitate extorrẽ fecit eum, q; sine parte remansit. Multa inter neutrales didicim', q; nos antea latebant: Eugeniũ falsò de multis accusatum inuenimus: Cardinales, qui Basileam venerant, ob priuatas inimicitias bono & sancto viro notam inurere voluisse: qui tñ cuncti postea ad eum redierũt, & veniã errati petierunt. Fortè per id tẽpus Iulianus sancti Angeli Cardinalis, cuius suprà meminimus, ex Vngaria, q̃ sibi decreta contra Turcas fuerat, puincia, Flauinianũ venit, (quæ hodiè Vienna dicitur) pcipuũ Austriæ columen: sæpe cum eo fermonẽ pro veteri consuetudine miscuimus, sæpe de rebus Basileensibus disputauimus. tuebamur antiquam sententiam: ille nouam defendebat. extollebamus generalis concilij authoritatẽ: ille Apostolicæ sedis potestatẽ magnoperè collaudabat, dicebamus concilium Basileense iure pseuerasse, quanuis Eugenius psidentes reuocasset, & hoc eius factum accusaba-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mus:ille dissolutum seu translatum ritè cõcilium affirmabat, & Basileensium opera multis modis detestabatur, Basileęque nõ synodum Ecclesiæ,sed Satanæ, & ministrorum eius synagogam remãsisse dicebat. Diutina fuit inter nos concertatio,verùm modesta & charitate plena: ad extremum cùm suis scriptis,dictisque Cardinalem vinceremus,premeremusq; vehementer, subridens ille, Tu, inquit, Aenea tabellis obsignatis agis mecum: & qm̃ aliqñ sensimus vt dicis, idcircò & hodiè idem putas debere sentire, & addictos priori sententiæ censes. verùm propterea nos sumus liberi, quia mutare sententiam vsque ad mortem possum⁹. cur enim non liceat omni tempore,relicto falso,verum amplecti? Fateor me dixisse & scripsisse,quæ refers,verùm à vero remotum errasse:at tu,qui, vt ais, me doctore Basileensibus credere adductus es,errantem olim sectatus es, cur modò non sequeris recta monẽtem?Præsumpsi de meipso,dum essem Basileæ,nimis,quanuis deceptus decepi, & credens prodesse, nocui. in medio Ecclesiæ docens quæ non didici, cæcus erraui, & in tenebris ambulaui.reliqui tandem ecclesiam malignantium,& cum impijs sedere recusaui.reuelauit nominus oculos meos, & consideraui mirabilia de lege sua: cognoui priorem errorem,& quantum à vero procul abijssent Basileenses,planè intellexi.adij Romanam curiam,& Eugenio, cui fuissem rebellis,submisi ceruicem:à quo misericordiam consecutus,ad vnionem Græcorum nauaui operam, & illis Romanæ Ecclesiæ reconciliatis,aduersus impios Turcas legationem accepi.castigans castigauit me dominus,& morti non tradidit me,sed humiliatum exaltauit:quia cognito in errore nõ perseueraui,sed mox in viam redij,& ex magistro factus discipulus, ex magno paruus, expurgato veteri fermento, nouum hominem indui,& veræ matris lacte nutritus, ad fontem veri perueni, quem sancti doctores ostendunt Græci & Latini, quorum vna vox est,saluari non posse, qui sanctæ Romanæ Ecclesiæ non tenet vnitatem, omnesq; illas virtutes mancas esse ei, qui summo Põt. obedire recusat: quanuis in sacco & cinere iacens, dies & noctes ieiunet, & oret, & in cęteris videatur legem implere: quia melior est obedientia, quàm victimæ. & omnis anima potestatibus sublimioribus subiecta est, & Romanum præsulem in Ecclesiæ vertice constitutum esse constat, à quo nullam ex ouibus Christi exemptam nouimus. Ego ad ouile redij,qui diu erraueram extra caulas,& pastoris Eugenij vocem audiui: tu si sapias,idem facies,hæserunt pectori nostro verba *viri,quæ sæpe ad nos repetijt nõ sine charitate ardenti,& amore singulari. Interea ex diuersis regionibus homines doctissimi Cæsarem adierunt, quibuscum placidos de eisdem rebus miscuimus sermões, semper ad verũ intenti,cuius est natura hominis auida. Multum prosuit nobis Ioannes Carauaialis Apostolici palatij auditor, natione Hispanus,qui,Iuliano defuncto,in titulo Cardinalatus ac legatione successit: quocum sæpè de concilio Basileẽsium amicè disputauimus.Nemo doctus ad Imperatorem venit,quẽ de his rebus in colloquiũ non adduceremus. Cumq; Cæsar ad vnionem Ecclesiæ procurandam in Nurimberga suæ nationis conuentum instituisset, decreuissetq; summum Pontificem adhortari, vt Constantiæ nouum Concilium indiceret, legatumq; mitteret, ac Basileenses pariter induceret, vt eò se transferrent, vt pax Ecclesiæ redderetur: primi Basileenses recusauere.Quod audiens Thomas Asselbachius ex Germanis insignis theologus,Nunc,inquit, scio Basileenses spiritum sanctum non habere ductorem,quando tam æquam Imperatoris legem effugiunt. idem multi alij dixere viri doctissimi, & opinione sanctitatis illustres. Quibus consideratis, caligo tandẽ ab oculis nostris cecidit, quæ velut aranearum tela,verũ cernere impediebat. Recognouimus erroré nostrũ,venimus Romam, Basileen dogma reiecimus, Eugenio pontifici maximo caput submisimus, & reconciliati Ecclesiæ Romanæ,doctrinã eius imbuimus,& illud Hieronymi diximus, Ego nullũ primũ nisi Christũ sequens, beatitudini tuę,i. cathedrę Petri cõmunióe cõsocior. Sup illã fundatam Ecclesiã scio: quicunque extra hanc domum agnũ Dñicum comederit,profanus est:si quis in Arca Noæ nõ fuerit,peribit regnante diluuio. Eramusq; adhuc penè laici, qñ ad Eugenij obedientiam rediuimus. Ex Basilea clericali tantùm charactere insigniti recessimus,nec vnquam sacros imbuimus ordines,nisi post veritatem cognitam,Basileeñ cæcitate relicta. In Austria minores ordines,ac subdiaconatum,& diaconatũ recepimus:in Vrbe ad presbyteratum peruenimus.Hæc est conuersatio nostra:per hos grad⁹ è tenebris ad lucẽ migrauimus.ad quam rem nõ parum luminis nobis attulit Thomas *Saracenus theologicæ sapientiæ celebratus, ac acutissimus interpres,qui postea in summo collocatus Apostolatu, Nicolai quinti nomen accepit. His authoribus vnam Ecclesiã catholicã,& apostolicã esse didicimus matrem oĩm fidelium, extra quam non inuenitur salus, sponsam Christi immaculatã,in qua omnes, qui militant,finem sibi proponunt vitam æternam. Idcircò enim in Ecclesia militanti laborant homines, & cum dæmonibus tanquam hostibus pugnant,vt pacem tandem assequantur, & cum Iesu magistro ac legifero suo in cælesti Ierusalẽ triumphare, ac regnare possint. Hîc finis Christiano proponitur, huc omnes Ecclesiæ militantis conatus, omnes leges,

*Saracenus, legit Nicolaus

1.Reg. 15. Rom. 13.

*vitæ

leges,omnes regulæ tendunt.& quoniã Ecclesia quidam exercitus est Deo militãs,terribilis vt castrorum acies ordinata dicitur: vni,pculdubio Imperatori subiecta,ad cuius nutum cuncta referuntur. Cumq; pius ac max.& opt. Deus in suo sanguine fundauerit Ecclesiam, camq; voluerit ad finem vsq; seculi perdurare: quis non dixerit in ea id regimen institutum esse, quod optimũ censeretur? At verò inter genera gubernatiõum communis philosophorum sententia est, ꝓstare monarchiam:& Romani, quorum toto micuit orbe dignitas,quanuis electis regibus duos annuos consules elegerunt, & modò tribunos addidere, modò alios magistratus inuenere:in aduersis tamen casib⁹, bellisque grauioribus ad vnum aliquem recurrerunt,virtute & authoritate præstãtem, quem dictatorem appellauerunt, cuius dicto non liceret aduersari. & quanquàm dictaturam ab initio temporaneam instituerunt,in Iulio tamen & successoribus eius perpetua effecta est. Nec vnquam Romana res admirabilior aut celsior fuit, quàm sub Augusto Cęsare,quãdo iã clausis Iani portis totus ferè orbis sub vnius hominis gubernatione quieuit. Quo tempore natus mundi Saluator monarchicum regimen cæteris præstitisse videtur gubernationibus. Idem probat totius ferè orbis consuetudo, cuius maximã partem gubernant reges, siue Christianos intueamur, siue Barbaros. & quanuis ciuitates aliquot reperiantur, quæ cùm maximè seruiant, liberas sese vocitant, sine rege viuentes,non possunt tamen effugere, quin vnum præferant alijs,eiq; tanquam capiti pro tempore obediant. Quid plura? cælestis aula nos admonet.quid illa pulchrius? quid ordinatius? quid maius aut durabilius?quid melius aut beatius? quanuis in ea & Angelorum diuersi sint ordines, & sanctorum spirituũ innumerabiles chori, vnus est tamen omnium rex æternus Deus, qui condidit vniuersa, & nihil negligit eorum, quæ condidit.cuius filius vnigenitus Christus Iesus cùm pro nostra salute venisset in hunc mundum, seruili accepta forma, Ecclesiam,de qua loquimur, in cruce patiens, suo sanguine acquisiuit, & in ea vsque in diem affectionis corporaliter præsedit, & tanquam dux verus & imperator, cuncta in finem suum direxit. At cùm abscedisset in cælum, cum indubitanter sui gregis pastorem reliquit,cui dixerat,Pasce oues meas, &,Tibi dabo claues regni cælorum. Neque enim dixit,& non fecit, qui solus est verax. Grex Christi,Ecclesia est.Pastor primus ipse Christus fuit,& pastor bonus, qui posuit animã suam pro ouibus suis. Secundus pastor Petrus extitit,ab ipso Domino institutus,atq; omni potestate donatus, quæ ad bene regendum commissas oues necessaria ducitur.aliqui Christus,qui sapiẽtia patris est,& omino sapienter egit,Ecclesiæ suæ haud sufficienter prouidisset, quod est nefarium asserere. & quanuis plures per orbem ecclesię institutæ fuerint,& plures episcopi,id est,plures greges,& ouilia plura,& pastores plures: omnes tamẽ sub vno pastore,& in vno grege, atque ouili continebantur, sicut & hodie continentur: quia vnus est Christi thalamus, vna sponsa, vnum ouile, & vnus pastor,& omnium episcoporum vnus episcopus Romanus præsul, beati Petri successor, & Iesu Christi vicarius. Petrus enim in Antiochia primùm sedit, deinde Romam venit. vnde cùm persecutionem fugiens, vellet abire, à Domino prohibitus est,& hic glorioso martyrio vitam finiuit,successore Clemente *substituto,atq; ita in hanc vsq; diem seruatum est, vt qui Romæ sederit antistes ritè institutus per legitimum electionis tramitem,tanquam Aaron vocatus à Domino, hunc omnes Christianæ plebes. omnes populi,omnes reges,omnes clerici,omnes episcopi tanquam Iesu Christi vicarium & beati Petri successorem,vniuersalis Ecclesiæ caput ac rectorem & ducem venerati sint. Inter quos plurimi pro Christi nomine *asperrimos ppelli cruciatus, & morte mulctati, coronam martyrij susceperunt: plurimi cõfessores egregij,vita, moribus, & doctrina fulgentes, quanuis sine sanguinis effusione,nõ tamen sine periculis & labore, ac voluntate parata pro conseruanda sacri euangelij authoritate moriendi,ad cælestem gloriam puenere: vt Gregorij, Damasi, Leones, Innocentij, Bonifacij, Benedicti, & alia nomina, inter quę tertius claruit Eugenius,ex monasterio sancti Anastasij ad summum sacerdotium euocat⁹, ad quẽ diuus Bernardus monachorum pater, non minùs doctrinæ fulgore,quàm vitæ sanctimonia illustris, inter multa, huiusmodi verba conscripsit: Indagemus,inquit, adhuc diligentiùs quid sis, quam geras videlicet personam pro tempore in Ecclesia Dei.Tu es sacerdos magnus, tu summus Pontifex, tu princeps episcoporum,tu hæres Apostolorũ,tu primatu Abel, gubernatu Noe,patriarchatu Abraham, ordine melchisedech,dignitate Aaron,authoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, vnctione Christus. Tu es,cui claues traditæ,cui oues creditæ sunt. Sunt & alij quidem cæli ianitores, & gregum pastores, sed tu tanto gloriosius, quanto & differentius vtrunque præ illis nomen hæreditasti. Habẽt illi assignatos sibi greges, singuli singulos:tibi vniuersi crediti vni sumus. Nec modò ouium,sed & pastorum tu vnus oĩm pastor. Hæc Bernardus ad Eugeniũ III. scribit, cui supremam & omnimodam in Ecclesia potestatem concedit. Quod ille de tertio testatur Eugenio,hoc nos de quarto, & omnibus alijs Romanis Pontificibus ꝓfitemur, quia dignitatis est authoritas. Li-

*asperrimos

*instituto

Universidad de Deusto
Biblioteca

quet igitur, vnum in Ecclesia caput esse, & vnum principem: quia pax populi ex vno rectore dependet, & pluralitas principũ discordiam parit. Christus Ecclesiæ suæ in vltimo testamento pacem reliquit, & pacẽ multis verbis commendauit, dedit ergo & regimen pacis amicũ, id est, monarchicum, sub beato Petro, & successoribus eius administrari cuncta præcipiens, clauibus illi commissis, & cura gregis demãdata. Hæc nos de Romani Pontificis authoritate & potestate sentimus, cui & congregare generalia concilia, & dissoluere datum est: qui etsi filius est propter regenerationem, propter dignitatem tamen pater habetur: & ,sicuti filiationis causa venerari debet Ecclesiam, tanquã matrem: ita & ꝓlationis causa *præfertur ei, vt pastor gregi, princeps populo, rector familiæ. Cum his & generalis concilij authoritatem & potestatem complectimur, quẽadmodùm & æuo nostro Constantiæ, dum ibi fuit synodus vniuersalis, declaratũ definitumq; est. Veneramur enim Constantien̄ concilium, & cuncta, quæ ꝑcesserũt, à Romanis Pontificibus nostris *præcessoribus approbata, inter quę nullum inuenimus vnquam fuisse ratum, quod stãte Romano indubitato præsule, absque ipsius authoritate conuenerit: quia non est corpus Ecclesiæ sine capite, & oñis ex capite defluit in membra potestas. Hæc nostra sententia est, filij, hæc credimus & profitemur: hæc iam senes, & in Apostolatus apice constituti, pro veritate asserimus: si quę vel vobis, vel alijs cõscripsimus aliquando, quæ huic doctrinæ repugnent, illa, tanquam erronea, & iuuenilis animi parùm pensata iudicia, reuocamus atq; oñino respuimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum, VI. Kaleñ maias, millesimo quadringentesimo sexagesimotertio.

*prædecessoribus

Iohann. 14.

,sicut ꝓpter regenerationis causam

*præfert

Pij Papæ II. Bullæ retractationum omnium, dudũ per eum, in minoribus adhuc agẽtem pro concilio Basileen̄ & cõtra Eugeniũ 4. summum Pont. scriptorum, finis.

Candido Lectori, F. Laurentius Surius.

Hoc loco adscribenda putauimus, quæ Sixtus 4. Pontifex maximus de Conceptiõe sacratissimæ virginis Mariæ promulgauit & sanxit, quemadmodũ in Extrauagantibus lib. 3. tit. De reliquijs & veneratiõe sanctorũ legitur, propterea ꝙ Synodus Tridẽtina Sixti huius sententiã secuta est. Verba synodi eius hæc sunt Sessiõe 5. Declarat tamẽ hæc ipsa S. Synodus, nõ esse suæ intẽtiõis, cõprehẽdere in hoc decreto, vbi de peccato originali agitur, beatã & immaculatã virginẽ Mariã Dei genitricẽ, sed obseruãdas esse cõstitutiones felicis recordatiõis Sixti papæ 4. sub pœnis in eis cõtentis, quas renouat. Hæc synodus. Ipsius igitur Sixti Pontificis, nẽ longius ea Lector petere cogaris, verba subijcimus & primò quidem de festi Conceptionis celebratione, deinde de pœnis in eos constitutis, qui Conceptiõem ipsam oppugnant.

SIXTI IIII. PONTIFICIS MAXIMI DECRETVM de Festo Conceptionis immaculatæ virginis Mariæ.

CVM præexcelsa meritorum insignia, quibus regina cælorũ, virgo Dei genitrix gloriosa, sedibus prælata æthereis, sideribus quasi stella matutina perrutilans, deuotæ cõsiderationis indagine perscrutamur, & infra pectoris arcana reuoluimus, ꝙ ipsa, vtpotè via misericordię, mater gratię, & pietatis amica, humani generis consolatrix, pro salute fidelium, qui delictorũ onere grauantur, sedula oratrix & peruigil ad regẽ quem genuit, intercedit: dignum, quin potiùs debitũ reputamus, vniuersos Christifideles, vt omnipotenti Deo, (cuius ,pudentia eiusdem virginis humilitatẽ ab æterno respiciens, pro cõcilianda suo authori humana natura, lapsu primi hominis æternæ morti obnoxia, eam sui vnigeniti habitaculũ sancti spiritus ꝑparatione cõstituit, ex qua carnẽ nostræ mortalitatis pro redemptiõe populi sui assumeret, & immaculata virgo nihilo minùs post partum remaneret:) de ipsius immaculatæ virginis mira conceptione gratias & laudes referant, & instituta ,pterea in Ecclesia dei Missas & alia diuina officia dicant, & illis interfint, indulgentijs & peccatorũ remissiõibus inuitare, vt exinde fiant eiusdẽ virginis meritis & intercessione diuinæ gratiæ aptiores. Hac igitur considerationẽ inducti, eiusdem omnipotentis Dei, ac beatorũ Petri & Pauli apostolorum eius authoritate confisi, authoritate Apostolica hac in perpetuum valitura constitutione statuimus & ordinamus, ꝙ omnes & singuli Christifideles vtriusq; sexus, qui Missam & officiũ Conceptionis eiusdem virginis gloriosę, iuxta piam, deuotam & laudabilem ordinationem dilecti filij magistri Leonardi de Nogarolis clerici Veronensis, notarij nostri: & quæ desup à nobis emanauit, Missæ & officij huiusmodi institutionem, in die festiuitatis Conceptionis eiusdẽ virginis Mariæ & per octauas eius deuotè celebrauerint & dixerint, aut illis horis canonicis interfuerint: quoties id fecerint, eandem prorsus indulgentiam & peccatorum remissionem cõsequantur, quã iuxta felicis recordationis Vrbani 4. in Cõcilio Viennensi approbatæ, ac Martini 5. & aliorum Romanorũ pontificũ prædecessorum nostrorum constitutiones consequũtur illi, qui Missam & horas Canõicas in festo Corporis & sanguinis Domini nostri IESV Christi à primis Vesperis & per illius octauas iuxta Romanæ Ecclesiæ constitutionem celebrant, dicunt, aut Missæ, officio & horis huiusmodi interfunt, præsentibus perpetuis temporibus valituris. Datum Romæ apud S. Petrum, anno incarnationis dominicæ 1476. 3. Calend. Martij, Pontificatus nostri anno 6.

fort. apponit.

*datum

EIVSDEM SIXTI DECRETVM ALIVD DE eadem Conceptione Virginis matris.

GRaue nimìs gerimus & molestũ, cùm siniſtra nobis de quibusdam ecclesiasticis personis referuntur. Sed in eorum, qui ad euangelizãdum verbũ Dei sunt deputati, excessibus ꝑdicando commissis, eo grauiùs ,puocamur, quo illi periculosiùs remanent incorrecti: cum facilè deleri nequeant, qui multorum cordibus sic publicè prædicando diffusiùs & damnabiliùs imprimuntur errores. Sanè cum sancta Romana Ecclesia de intemeratæ semperq; virginis Mariæ conceptiõe publicè festum solenniter celebret, & speciale ac proprium super hoc officium ordinauerit, nonnulli, vt accepimus, diuersorum ordinũ ꝑdicatores, in suis sermonibus ad populum publicè per diuersas ciuitates & terras affirmare hactenùs non erubuerunt, & quotidiè prædicare non cessant, omnes illos, qui tenent aut asserunt eandem gloriosam & immaculatam Dei genitricẽ absque originalis peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hæreticos: eiusdem immaculatæ conceptionis officiũ celebrantes, audientesq; sermones illorum, qui eam sine huiusmodi macula cõceptam esse affirmãt, peccare grauiter: sed & præfatis prædicationibus non contenti, confectos super his suis assertionibus libros in publicum edidерunt, ex quorum assertionibus & prædicationibus non leuia scandala in mentibus fidelium exorta sunt, & maiora meritò exoriri formidantur indiès. Nos igitur huiusmodi temerarijs ausibus ac peruersis assertionibus ac scandalosis, quę exinde in Dei Ecclesia exoriri possunt, quantũ nobis ex alto cõceditur, obuiare volentes, motu proprio, nõ ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitiõis instantiam, sed de nostra mera deliberatiõe & certa scientia, huiusmodi assertiones prædicatorum eorundem, & aliorum quorumlibet, qui affirmare ꝑsumerent, eos qui crederent aut tenerẽt eandem Dei genitricem ab originalis peccati macula in sua conceptione præseruatam fuisse, propterea alicuiu hæresis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare: aut huiusmodi officium conceptionis celebrantes, seu huiusmodi sermões audientes, alicuius peccati reatũ incurrere, vtpotè falsas & erroneas, & à veritate penitùs alienas, editosq; desupèr libros ꝑdictos id continentes, quo ad hoc, authoritate Apostolica tenore præsentium reprobamus & damnamus: ac motu, scientia, & authoritate prædictis statuimus & ordinamus, ꝙ ꝑdicatores verbi Dei, & quicunq; alij, cuiuscunq; status, gradus aut ordinis ac conditionis fuerint, ꝙ decæterò ausu temerario ꝑsumpserint in eorum sermonibus ad populum, seu aliàs quomodolibet affirmare, huiusmodi sic per nos improbatas & damnatas assertiones veras esse, aut dictos libros ꝑ veris legere, tenere vel habere, postq̃ de præsentibus scientiam habuerint: excommunicationis sententiam eoipso incurrant, à qua ab alio quàm à Romano põtifice (nisi in mortis articulo) nequeant absolutiõis beneficiũ obtinere. Item motu, scientia & authoritate similibus, simili pœnæ ac censuræ subijcientes eos, qui ausi fuerint asserere, contrariam opinionem tenentes, videlicet gloriosam virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimẽ vel peccatum incurrere mortale, cùm nõdum sit à Romana Ecclesia & Apostolica sede decisum: non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis contrarijs quibuscunq;, quibus cõmuniter vel diuisim à sede Apostolica indultum existat, ꝙ interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, nõ facientes plenam ac expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et ne de præmissis aliquando valeant ignorãtiam allegare, volumus, quòd locorum ordinarij requisiti, præsentes literas in ecclesijs, consistentibus in eorum ciuitatibus & suarũ diœcesum locis insignibus, dum maior ibi multitudo populi ad diuina conuenerit, sermonibus ad populum mandent & faciant publicari. Præterea quia difficile foret præsentes literas ad singula loca, in quibus expediens fuerit, deferre: etiã volumus, & dicta authoritate decernimus, quòd earundem literarum transsumpto, manu publici notarij cõfecto, & authentico alicuius prælati ecclesiastici sigillo munito, vbiq; stetur, prout staretur eisdem originalibus literis, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reprobationis, damnationis, statuti, ordinationis, voluntatis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotẽtis Dei, & beatorum Petri & Pauli apostolorũ eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnatiõis Dñicæ 1483. pridiè nonas Septemb. pontificatus nostri anno 13.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SA. LATERANENSE
CONCILIVM NOVISSIMVM, SVB IVLIO II. & Leone X. celebratum.

LEO papa decim⁹, vniuersis & singulis Patriarchis, archiepiscopis, episcopis, & alijs ꝓlatis, ac doctorib⁹, & scholarib⁹ vniuersitatū quorumcunq; studiorū, & alijs fidelibus Christianis, ad quos ꝓsentes peruenerint, Salutē & Apostolicā bñdictionē. Cū in moderno Lateranen̄ concilio p felicis recordationis Iulium Papam II. ꝓdecessorē nostrū indicto, & per nos, sacro ipso approbante concilio, cōcluso, multa salubria ad morū correctionem, & subditorum quietē, & animarū saluté, prout expedire visum fuit, p diuersas bullas seu literas Apostolicas statuta fuerint, q̄ vberes fructus, Deo dāte, in domo Dñi allatura fore speramus: & earum bullarū ac aliorū oīm in dicto concilio gestorū tenorē, illo priùs p dilectū filiū nostrū Antoniū tituli S. Praxedis presbyterū Cardinalē de mandato nostro cum originalibus literis diligenter examinato, ac de verbo ad verbū in vnū librum redigi, & per dilectū filiū Iacobū Mazochiū in Ro. Curia librorū impressorē imprimi fecerimus, quia forsan contingeret, de literis ipsis sic impressis dubitari, &, an fides eis in causis agitandis sit adhibēda, hæsitari, illęq; per allegantem in forma authentica sub plūbo, si extra Rom. curiam essent, ꝓducendæ, vel sub vicecancellarij (si in libro cācellariæ) aut camerarij signeto (si in libro cameræ) essent descriptæ, & in dicta curia essent ꝓducendæ, ꝓduci deberent: eapropter pro communi oīm vtilitate, vniuersis & singulis vestrū per Apostolica scripta mādamus, quatenus librū ipsum per dictum Iacobum impressum, & per eūdem Antoniū Card. summa cū diligentia correctū, reuisum, & bene examinatū, ꝓmpto susciꝑatis affectu: & studio alacri eo vtamini deceterò in iudicijs ac scholis, ac si literæ ipsę sic impressæ, sub plūbo inibi essent insertæ. Mandantes insuper, q̄ tenori literarū sic impressarum, manu publici notarij ex dicto libro extracto, ac subscriptione & sigillo alicuius episcopi muniti, eadē ꝓrsus fides adhibeatur, tam in iudicio q̄ extra illud, q̄ adhiberet ipsis originalibus literis ꝓdictis, si illæ sub plūbo exhibitæ forēt vel ostēsæ. Quodq; in eis contēta inuiolabiliter seruent̄, & p vos seruari mandent̄, si gratiā nostrā charā habetis, & nostrā indignationem cupitis euitare. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxv. Maij, 1521. Pontificatus nostri anno 9.

ANTONIVS DE MONTE CARDINALIS S. PRAXEDIS,
Leoni x. Pont. Max. perpetuam felicitatem.

MVlta sunt, pater beatissime, eademque summa & præclara, quibus immensa dei bonitas augustissimū pōtificatum istum tuum à sui principio mirum in modū exornauit atq; illustrauit. Est enim magnum ac rarum, (vt reliqua ꝓteream) te, ex vrbe totius Hetruriæ florentissima, ac cæterarum omnium principe, familia vniuersæ non modo Hetruriæ, sed etiam Italiæ atque Europæ clarissima, parentibus nobilitate, virtute, rebus gestis, fortuna, religione, pietate conspicuis ortū duxisse, primum è nationis tuæ mortalibus sanctissimam Petri sedem conscendisse, atque in ætate quidem tam valida & robusta, vt id nullis, aut certè paucissimis post hominum memoriam contigerit, postquàm tamen in sacro senatu p quatuor ferè lustra inter patres magna cum dignitate, laude, & virtutū tuarum multiplicium experimento versatus fueras. Sed tamen in numero tot gratiarum insignium à Deo acceptarum, illud mihi ꝑcipuum videtur ac singulare, quòd in tanta peccandi licentia, tam perditis moribus, tam nefaria plurimorum audacia, communi atque vnanimi patrum cunctorum voto, suffragio, studio, consensu, ea potissimùm tempestate, qua sacrum in Laterano concilium à Iulio secundo indictum haberetur, post iam confirmatum, decretum & publicatum de eliminando ab electione in posterum Rom. Pont. ambitu & simoniaca prauitate, à dicto prædecessore tuo editū, nunquàm satis laudatum, clauum diuini Imperij consequutus, eumque ab ipsa Lateranensis concilij celebritate, fauste feliciterq; auspicatus fueris. Quid enim sanctitati tuæ magnificentius, quid glorioſius accidere potuit, quàm eo tempore, quo de cuiusque vita reformanda, temperādis moderandisq; moribus, ambitione tollenda, schismate pestifero extinguendo, augenda religione, roborando Christianorum statu, conseruāda amplificādaq; Ro. Ecclesię dignitate maximè agitur, oīm oculos, mentes, animos in te vnū fuisse coniectos: eo inquā tempore vnū te ab vniuerso senatu, tanto fastigio atq; gradu dignissimū fuisse iudicatum? Quod sanè admiratura cùm sit oīs ætas, & ad incredibilem sapientiā, vitæ candorē, innocentiam, facilitatē, cæteras q̄; ꝑstantissimas vel animi vel ingenij tui dotes relatura, maximā perē-nis gloriæ tuæ partē Lateranensi cōcilio asscribat, necesse est: cùm etiam maiores nostri Martino quinto prędecessori tuo ad maximam felicitatem asscripserint, q̄ in Constantiensi cōcilio post schismatis pernicioſi & extinctionem, in tanta patrum diuersitate & numero electorum, ac nationū varietate cōcorditer ad summū pontificatum assumptus fuerit, idemq; memorię mādauerint. Quare dum tu (illud idem immortale esse cupiens) magnis rationibus motus, omnia in eo gesta sub volumine in lucē prodire voluisti, ꝓ tua innata prudentia scias, te non minùs ęternitati nominis tui, quàm Reipubli. Christianę commoditati, ornamēto, saluti prospexisse. Ego autem pro summa in S. tuam mea obseruātia & seruitute, illa ipsa in publicum edēdi onus, mihi à S. tua mandatum, tanto suscepi libentius, quòd hac in re viderem eius ipsius famam cum communi causa coniunctam. Qua igitur mentis atque animi in istā sacratissimam sedem promptitudine, syncerītate, deuotione & constantia, S. eadem tua teste, dum in minoribus ageret, & scintillæ aliquæ futuri schismatis apparerent, in summo rerum ac temporum discrimine indicendum concilium Iulio Bononiæ tunc constituto suadebam, eadem ipsa, constitutiones promulgatas, conciones habitas, epistolas à Christianis principib⁹ missas, omnia in duodecim sessionibus, ex quibus dictum sacrum Lateranense constat concilium, gesta, ordinata & correcta, mādata publica, cætera denique ad concilium pertinentia, in vnum collegi, & ex originalibus Exemplaribus quàm emendatissimè transscripta, Iacobo Mazochio Romanæ academię librario fidissimo imprimenda tradidi, paucis exceptis, quę casu amissa, reperiri non potuerunt. Absoluit tandem ille summa cura, solertia, industria frugiferum & salutare opus: meaque sententia dignitatis, authoritatis, maiestatis multò maioris quàm voluminis. Nam aut me amor fallit, aut si vel restitutam fluctuosissimis temporibus Ecclesiæ vniuersalis serenitatē, vel pernicioſi schismatis extinctionem, vel eligendi Romani pontificis formam, vel vniuersorum ordinū reformationem, vel agēdi concilij normam, aut dubiorum declarationem in arduis materijs, vel in perfidos Christi hostes decretam expeditionem, vel demum actus omnes æquo æstimemus animo, non modò recentioribus, verūetiam vetustissimis quibusuis concilijs iure optimo conferemus. Sed ne suspēsam impor tuna fortassis præfatione S. tuam grauioribus occupatam diutiùs detineam, finem scribendi facio: illud tamē vnum ingenuè affirmans, ad tuam singularem ac propè diuinam sapientiam maximè spectare, quæ pro communi Christianæ Reip. incremento summis laboribus gesta, atq; in illustri tandem sunt posita monumento, sancta, inuiolata, incorrupta perpetuò esse velle, eaque Christianis principibus vniuersis sub authentica forma notā facere. Quod si tu Pont. beatissime cæteris grauissimis negocijs curisque assiduis quandoque miscebis, magnum immensæ felicitati adiunges cumulum, & pontificatum tuum glorioſissimum hauddubiè augustiorem facies. Felicissimè valeat S. tua, quā Deus opt. max. diu incolumē pro sua pietate ad regimen & custodiā Ecclesię suę sanctę conseruare & custodire dignetur.

SVMMARIVM SIVE RVBRICA sacri Lateranēsis cōcilij, quod fuit inchoatū sub Iulio II. Pōt. max. die 10. mensis Maij anni 1511. & terminatum die 16. Martij anni 1518. sub Leone x. Pont. Max.

SAcrum Lateranense cōcilium duodecim habet sessiones: Ante primam narratur, quibus de causis Iulius II. Pont. Max. prorogat concilium, aliās per S. suā indictum: Deinde quo ordine & comitatu præfatus Iulius die tertia Maij, anni millesimi quingentesimi duodecimi ingreditur basilicam Lateranensem, qualiter missa solenniter per reuerendiss. in Christo patrē & D. D. Raphaelē epm Ostiensem, cardinalem S. Georgij, S. R. E. camerarium, sacriq; collegij cardinalium decanum, cantaturque Euangelium per reuerēdiss. in Christo patrem & D. D. Ludouicum S. Mariæ in Cosmedin diaconū cardinalē de Aragonia. Deinde reuerend. in Christo pater & D. D. Alexander S. Eustachij diaconus Cardinalis de Farnesio, nomine pontificis propter suæ S. indispositionem legit schedulam hortatoriam ad huiusmodi concilium perficiendum. Qua lecta, sanctitas sua declarat primam sessionē inchoari debere die Lunæ decima Maij. Postremò habetur oratio ornatissima per R. P. D. Aegidium Augustinianæ religionis Generalem. Iste Alexander posteà factus est, Paulus tertius.

Prima igitur sessio inchoatur die prædicta 10. Maij. Missa celebratur per reuerendiss. in Christo patrem & D. D. Dominicum epm Portuen̄, S. Marci Card. Grimanum. Sermo ornatus habetur per R. P. D. Bernardum archiepm Spalaten̄. ponuntur nomina & tituli reuerēd. card. patriarcharum archieporum, episcoporū, prælatorum, principum & oratorum, ac aliorum magnificorum virorum. Deinde cantantur Litaniæ: fiunt orationes. Pontifex sumpto themate, Conueniſtis in vnum patres &c. hortatur synodum ad Ecclesiæ reformationem, & schismatis extinctionem, pacem inter Christianos principes componendam, & expeditionem contra infideles conficien̄. Deinde incipit hymnū, Veni creator. Quo per capellæ Apostolicæ cantores absoluto, reuerend. D. D. Card. Farnesius legit schedulam, siue bullā indictionis ciusdem sacri Lateranen̄ concilij.

Tenor bullæ indictionis Concilij, sub dat. Romæ 1511. 15. calen. Augusti. inchoandi die Lunæ 19. mensis Aprilis anni 1512.

Executio dictæ bullę per tres cursores facta die 25. Iulij anni prædicti 1511.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tenor alterius bullæ prorogationis dicti cõcilij, ſub dat. Romæ 1512. 15. Calend. Maij, lectæ per eundem reuerend. Cardinalẽ Farneſium in ipſo ſacro Laterañ concilio: quæ prorogatio eſt vſq; ad calend. Maij anni prędicti milleſimi quingenteſimi duodecimi.

Tenor breuis alterius prorogatiõis, lecti per ſuprà nominatum reuerendiſſimum dominum cardinalem Farneſium, ſub dat. 29. Aprilis eiuſdem anni 1512. quæ prorogatio eſt vſq; ad diem tertiã Maij anni ſupradicti.

Eadem die tertia Maij cõcilium congregatur: in quo miſſæ celebrari, orationes fieri pro diuino ſuffragio implorando mandantur: ordines in Concilio ſeruandi, & decreta ſtatuuntur. Aduocati, procuratores, notarij, cuſtodes, votorum ſcrutatores eliguntur, locorum aſſignatores & loca quæque in ordine ſuo aſſignanda conſtituuntur.

Tenor orationis habitæ per reuerend. patrem dominũ Bernardum Zane Archiepm Spalateñ, qua prima ſeſſio terminatur.

Secunda ſeſſio incipit die Lunæ decimaſeptima Maij anni prædicti milleſimi quingenteſimi duodecimi: in qua primùm deſcribuntur nomina & tituli reuerẽd. cardinaliũ, patriarcharũ, archiepiſcoporũ, epiſcoporũ & aliorum prælatorum, necnon excellentiſſimorum oratorum diuerſorum principum, multorumque illuſtrium dominorũ & magnificorum virorum.

Miſſa per reuerẽdiſſ. D. D. Thomam tituli S. Martini in montibus presbyterum cardinalem Strigonieñ celebratur, habeturque oratio per reuerendum patrem dominum Thomam Caietanum ordinis Prædicatorũ generalem.

Dñs Balthaſar Tuerdus ſanctiſſ. dñi noſtri ſecretarius, legit mandatum illuſt. regis Angliæ: & Dominus Thomas Phædra concilij ſecretarius, legit mandatum catholici regis Hiſpaniarum in perſonam magnifici oratoris domini Hieronymi Vich.

Tenor mandati præfati catholici regis.

Dicuntur orationes, fiunt Litaniæ: reuer. cardinales præſtant obedientiam pontifici, per quem poſteà inchoatur hymnus, Veni creator &c. & per cantores finitur.

Reuerendus pater dñs archiepiſcop' Spalateñ legit bullam ſub dat. 16. calend. Iunij, põtificatus Iulij anno 9. in qua Piſanum concilabulum damnatur, omniaque in illo confecta annullãtur & irritantur. Laterañ quoque concilium & quæcunque in eo, benè geſta eſſe confirmantur. Dantur vota, & publica fieri inſtrumenta mandantur.

Per quàm plures reuerend. prælatos exhibentur mandata aliorum prælatorum.

Propter aduentum reuerẽd. epi curceñ, locum tenentis ſereniſſ. Imperatoris, facta fuit prorogatio tertiæ ſeſſionis Laterañ concilij vſque ad tertiam menſis Decembris diem.

Tenor prorogationis prædictæ, & affixio ſchedulæ per Bartholomæum de Mantua, S. D. N. curſorem.

Tenor orationis habitæ per reuerend. patrem D. Thomam Caietanum ordinis Prædicatorum generalem.

Tertia ſeſſio fit die Lunæ tertia Decembris anni prædicti 1512. in qua deſcribuntur in primis reuerendiſſ. Cardinales in ordine, & alij prælati ac illuſt. domini, & cæteri excell. viri, vt ſuprà.

Miſſa celebratur per reuerend. D. D. Marcum epiſcopum Prẽneſt. Card. Senogallieñ. & dicitur euangelium, Ego ſum paſtor &c. p reuerend. D. D. Ludouicũ S. Mariæ in Cosmedin cardinalẽ, de Aragonia. cantãtur Litaniæ, oratiões, & hymnus, Veni creator &c. & habetur oratio per reuerend. D. Alexium epiſcopum Melfiteñ.

Legitur mandatũ ſereniſſ. Imperatoris Maximiliani per D. Thomã Phędrã concilij ſecretarium, in perſonam reuer. epiſcopi Gurceñ, ſub dat. prima Septembris 1512.

Tenor mãdati ſupradicti ſereniſ. Impatoris.

Legit ſchedula per pfatũ reuer. epm Gurceñ, in qua auocat nomine eiuſdẽ Impatoris omnia acta in cõciliabulo piſano, adhæretq; Laterañ cõcilio, & nomine pfati Imperatoris præſtat obedientiam pontifici.

Affixio ſchedulę, & citatio facta pPetrum Menguar, ſanctiſſ. domini noſtri curſorem.

Reuerendus pater dñs Petrus Gryph' epſ Forliuienſ, legit bullam tertiæ ſeſſiõis, in qua iterum reprobãtur omnia & ſingula per cardinales ſchiſmaticos actitata tam in Trãſalpinis quàm Ciſalpinis locis, excepto ducatu Britanniæ: reuocantur quoque conceſſa per ſedem Apoſtolicam in eiſdem locis, & fit indictio quartæ ſeſſionis fiendæ decima die Decembris anni prædicti.

Danẽ vota, incipitur hymn', Te Deum laudamus &c. per Põt. & finit per cãtores. Deinde pontifex cũ reuerẽd. cardinalibus, omiq; commitiua reuertitur ad palatium Apoſtolicũ.

Tenor orationis habitæ per ſupranominatum epiſcopum Melfiteñ.

Quarta ſeſſio inchoatur die Veneris decima Decembris, eo ordine reuerendiſſ. cardinalium, & prælatorum, aliorumq; dominorum, quo ſupradictum eſt. Miſſa celebratur per reuerend. D. D. Nicolaum tituli S. Priſcæ presbyterum cardinalem de Hiſco: & Euangelium cantatur per reuerend. D. D. Marcum S. Mariæ in porticu diaconum cardinalem de Cornelijs.

Præſtatur à prælatis obediẽtia pontifici, ſiquntq; ſolitę cæremoniæ vt ſuprà. habetq; oratio p reuerẽd. D. Marcellũ nobilẽ Venetum, apoſtolicũ protonotariũ: legiturq; mãdatũ illuſt. ducis Venetiarũ per dñm Thomã Phædram pdictum, in perſonã magnifici D. Franciſci Foſcari oratoris Venetiarum.

Tenor pdicti mandati illuſt. ducis Venetiarum, ſub dat. decima Aprilis 1512. per

Per eundem D. Thomã Phędram legũtur literæ clariſſ. memoriæ Ludouici regis Frãciæ directæ aliàs Fel. Record. Pio papæ ſecũdo, ſuper reuocatiõe pragmaticę ſanctiõis.

Tenor dictarum literarum ſub dat. vigeſima ſeptima Nouembris 1461.

D. Melchior de Bardeſſinis habet orationẽ in cõcilio de reuocãda prædicta pragmatica: & põtifex ſacro approbãte concilio, decernit, monitoriũ & citationẽ fiendã p huiuſmodi reuocatiõe ſub termino 60. dierũ.

Tenor monitorij de reuocanda dicta pragmatica, ſub dat. 1512.

Reuerẽdus pater D. Alexander epiſcopus Alexandrinus, de mandato pontificis legit bullam, in qua pragmatica reuocatur: & geſta per cõciliabulum Piſanum ſuper eadem, annullant. Dein quinta ſeſſio indicitur fienda die 16. Februarij 1513.

Tenor prædictæ bullæ ſub dat. 1512. quarto Idus decmbris.

Dantur vota, citantur abſentes, vt ad concilium accedant: & quamplures reuerendi epiſcopi, pcuratorio nomine exhibent mandata aliorum prælatorum. fiunt inſtrumẽta, cantatur hymnus, Te Deum laudamus &c. Deinde pontifex cum reuerẽdiſſ. cardinalibus & cæteris prẽlatis equitat ad palatiũ apoſtolicum in Vaticano.

Tenor orationis habitæ in quarta ſeſſiõe per reuerendum D. Marcellum pdictum.

Quinta ſeſſio celebratur abſente ſanctiſſ. D. N. Iulio II. põtifice maximo, ppter ſuę ſanctitatis egritudinẽ, pſidente reuerend. D. D. Raphaele de Riario epo Oſtieñ S. R. E. camerario, die 16. Februarij, in qua notant nomina & tituli reuerẽd. cardinalium, & aliorum prælatorum in ordine, vt ſuprà.

Reuerend. pater dñs Alphõſus pſiarcha Antiochenus celebrat Miſſã. D. Antonius de Piperno capellę apoſtolicæ diaconus, cantat euangeliũ: habeturq; oratio per reuerendũ D. D. archiepiſcopum Sipontinum.

Magnific' dñs Bonus de Fraciſchis, orator magnificę cõmunitatis ciuitatis Luceñ, exhibet mandatũ ſuæ communitatis, quod legit per ſupradictum D. Thomam Phædram.

Tenor mandati pdicti eiuſdẽ cõmunitatis Luceñ, ſub dat. octaua Februarij 1513.

Per reuerend. patrem D. Scaramuzã epm Cumanũ, legitur bulla innouationis & cõfirmationis conſtitutionis contra ſimoniacam prauitatem, in electione Romani pontificis non committendam.

Tenor bullæ conſtitutionis prędictæ, ſub dat. quartodecimo Cal. Martij 1512.

Dantur vota ab omnibus, exceptis quinque. Deinde præfatus reuerẽd. D. Scaramuza epiſcopus Cumanus legit ſchedulam, in qua commemorãtur acta contra pragmaticam: & indicitur, ſextam ſeſſionem inchoari debere die 11. Aprilis 1513.

Tenor ſchedulæ prædictæ ſub dat. decimoquarto Calend. Martij 1513.

Dantur vota ab oñibus ſuper dicta ſchedula. Poſteà ex mandato reuerend. præſidentis citantur abſentes ad valuas concilij: accuſatur eorum contumacia, fiunt inſtrumenta.

Producuntur mandata reuerẽd. D. patriarchæ Venetiarum & electi D. Hieronymi Cremoneñ, per reuerendiſſ. D. D. Dominicum epiſcopum Portueñ, cardinalem Grimanum, necnon q̃ plura alia à diuerſis prẽlatis, procuratorio nomine aliorum prælatorum abſentiũ, qui non poſſunt intereſſe huiuſmodi concilio.

Tenor orationis habitæ per reuerendum patrem & D. D. Ioannem Mariam de monte archiepiſcopũ Sipõtinum, in qua priùs laudatur inſtitutio conciliorum, & quòd Iulius II. pontifex maximus indixerit cõcilium Lateranenſe, ſuadenturque patres cõcilij ad reſtituendam iuſtitiã, pacẽ, vnitatem: quæ tria diuina munera, hominum & temporum iniuria deleta videntur. Hic fact' eſt poſteà 1550. Iulius III.

M. D. XIII. indictione prima, die Lunæ 21. Februarij Fel. Re. Iulius cõcedit naturę, Romæ apud S. Petrum in palatio apoſtolico: & de more pontificum exequiæ celebrantur.

Die Veneris quarta Martij, 1513. collegiũ reuerend. cardinalium ingreditur conclaue poſt celebrationẽ Miſſę de ſpiritu ſancto ad altare ſancti Andreæ, in baſilica ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli.

Die Veneris vndecima Martij, reuerend. D. D. Ioãnes cardinalis de *Medicis in cõclaui ab omnibus cardinalibus, nemine diſcrepãte, ad ſummi apoſtolatus apicem canonicè eligit, vocaturq; Leo decimus, & die Sabbati decimanona menſis prædicti, adſtante collegio reuerendiſſimorum cardinalium & aliorum prælatorum, per reuerend. D. Alexandrum Cardinalem Farneſium coronatur & inthronizatur. Iſte Farneſ' poſteà fuit Paulus 3.

M. D. XIII. decima Aprilis publicantur literæ prorogationis ſextæ ſeſſionis per Ioan. Dominicum de Fidelibus, ſanctiſſ. domini noſtri curſorem, vſque ad diem 27. eiuſdem menſis anni prædicti.

Die vndecima dicti menſis, Leo x. Pont. Max. aſſociatur ab vniuerſo collegio reuerendiſſ. Cardinalium & aliorum prelatorum ac tota curia Romana ad baſilicam S. Ioãnis Laterani.

Sexta ſeſſio fit die vigeſimaſeptima prędicti menſis Aprilis anni præteriti 1513. in eadem Lateranenſi baſilica, præſidente ſanctiſſ. D. N. Leone decimo, in qua primò ponuntur nomina reuerendiſſ. Cardinaliũ prælatorum & illuſtrium dominorum ordine quo ſuprà.

Celebratur Miſſa per reuerend. D. D. Fraciſcum epiſcopum Sabineñ, Cardinalẽ Volaterranum. Habeturque oratio per reuereñ D, Simonem epiſcopũ Modruſieñ. Cantãtur Litaniæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Litaniæ. Dicitur Euangelium per reuerend. D. Alphonſum diaconum Cardinalé S. Theodori Petrutium. Hymnus incipitur, Veni creator. Pōtifex ſumpto themate, Paſtoralis officij &c. hortatoriam habet orationem ad continuandum concilium, donec fiat vniuerſalis concordia & pax inter Chriſtianos.

Dñs Thomas Phædra ſecretarius concilij legit mandatum illuſt. communitatis Florentinæ in perſonam magnifici domini Iacobi Saluiati, ponitur q; tenor mādati ſub dat. trigeſima menſis Decembris 1512.

Dñs Marius de Peruſchis concilij p̄ procurator, reproducit monitoriū executum contra profitentes pragmaticam tenoris prout ſuprà, & accuſat eorum contumacias.

Reuerēd. pater D. Robertus archiep̄s Rheginus, de mādato ſanctiſſ. D. noſtri legit ſchedulā die 27. Aprilis 1513. in qua ſanctitas ſua facit ſaluum conductū veniēdi, morandi, cōſulendi, redeundi quibuſcunq; ad concilium venire volentibus & debentibus, exceptis ſchiſmaticis, & alijs à iure communi prohibitis duntaxat. Hortatur etiam principes, vt liberum tranſitū illis concedant: prorogatq; ſeptimam ſeſſionem fiendam 10. Calend. Iunij proximè futuri. Dantur vota, & fiunt inſtrumenta. Poſteà nonnulli procuratores producūt mandata nomine aliquorum prelatorum ad intereſſendum huiuſmodi concilio.

Congregatio prælatorum in Lateraneñ palatio pro rebus concilij. Electio quoq; viginti quatuor p̄latorū, qui adſint cum reuerend. cardinalibus in his, quæ pertractanda ſunt coram pontifice.

Affixio & tenor p̄rogationis literarum ſeptimæ ſeſſionis vſq; ad 15. calen. Iulij 1513.

Die tertia Iunij anni prædicti fit diuiſio prælatorum, deputatorum ad diuerſa negocia obeunda: & eorundem nomina, tituli, & cognomina ſcribuntur.

Tenor orationis factæ per reuer. D. Simonem Modruſieñ epiſcopū in ſexta ſeſſione.

Septima ſeſſio tenetur die Veneris. 17. Iunij 1513. in qua primùm notantur nomina & tituli reuerēd. cardinalium & aliorum prelatorum &c. per ordinem vt ſuprà.

Celebratur miſſa voce ſubmiſſa per reuer. patrem D. Gabrielem archiepiſcopum Dyrrhachieñ. Habetur ſermo per dominum Balthaſarem del Rio apoſtolicum protonotarium, & reuerend. D. Petri cardinalis Arboreñ ſecretarium. Litaniæ & orationes dicuntur. Benedicitur per pontificem ſynodus, vt moris eſt. Deinde reuerend. dñs D. Alexander cardinalis Farneſius cantat Euāgelium. Quo finito, oratores Poloniæ p̄ducunt mādatū ſereniſſ. dñi Sigiſmundi, quod per D. Thomā Phędram, aſcenſo ambone, legitur.

Tenor mādati ſupraſcripti regis Polonię, ſub dat. Poznaniæ, 19. Aprilis 1513.

Reuerendus dñs marinus Carraciolus exhibet mandatum ducis mediolani, legiturq; per eundem dominum Thomam Phędram.

Tenor mādati ducis prædicti ſub dat. Papiæ, nona Maij 1513.

Reuerendus dominus Alexander archidiaconus Mantuañ. dat mandatū illuſtr. marchionis Mantuæ, quod legitur per ſupradictum dominum Thomam Phædram.

Tenor mādati ſupradicti marchionis mā. tuæ ſub dat. Mantuæ, duodecima Iunij 1513.

Reuerend. dñs Laurentius de * Medezeldri, p̄ducit mandatū illuſ. dñorū Staniſlai & Ioannis ducum Mazouię, & legitur per eundem dominum Thomam Phædram.

Tenor mādati ſupradictorū dñorum ſub dat. Eziechonouu, 20. Februarij 1513.

Idem Thomas legit ſchedulam ſubſcriptā per D. Bernardinum Caruaial, & Fredericum de S. Seuerino olim Cardinales, ſuper materia abiurationis ſchiſmatis, & vnionis Eccleſiæ, & confeſſionis erroris ipſorum, & veniæ petitionis.

Tenor ſchedulę lectæ de mādato ſanctiſſ. domini noſtri per reuerendiſſ. patrē D. Pōpeium de Columna epiſcopum Rheatinum, in qua octaua ſeſſio vſque ad 16. calen. Decembris fienda prorogatur.

Tenor alterius ſchedulę, in qua p̄dicta p̄rogatio octauę ſeſſionis fiendę 16. caled. Decembris extenſa, vſque ad diem Veneris 17. calend. Ianuarij, iterū prorogatur ad diem Lunæ, 14. Calend. præfati menſis Ianuarij.

Reuerēd⁹ D. Balthaſar del Rio protonotarius apoſtolic⁹ ornatū habet ſermonē in concilio, ſumpto themate: Nihil impoſſibile erit vobis, Matthæi decimoſeptimo, & ſic ſeptima ſeſſio terminatur.

OCTAVA ſeſſio incipit in Eccleſia Laterañ. die Lunæ prædicti menſis Decembris in præſentia ſanctiſſ. D. N. Leonis & multorum reuerendiſſ. Cardinalium, patriarcharum, archiepiſcoporum, epiſcoporum, abbatum, Generalium religionum, oratorū, principum & illuſt. dominorum, aliorumq; dignorum virorum.

Miſſa ſubmiſſa voce dicitur per reuerend. patrem D. Gabrielem archiep̄m Dyrrhachieñ, habeturq; oratio per D. Io. Baptiſtam de Gargijs militem Hieroſolymitanū: fiūt orationes, cantātur Litaniæ, & hymnus, Veni ſancte ſpiritus: præſtatur obedientia: fiuntq; ſolitæ cæremoniæ: Diciturq; Euangelium per reuerendiſſ. D. D. Marcum Cardinalem de Cornelijs.

Reuerendus epiſcopus Maſſilieñ, & magnific⁹ D. Ludouicus de Solier, oratores regis Chriſtianiſſimi, dederunt mandatum nomine eiuſdem regis, & petierunt prorogari terminum ſupradictum ad allegandum ſuper pragmaticam.

Obligatio ſupradictorū oratorū nomine Chriſtianiſ. regis, de qua fuit rogat⁹ reuerendus D. Petrus Bēbus, S. D. N. ſecretarius cum

ratificatiōe præfati regis, ſub dat. vigeſimaſexta Octobris, 1513. & regni eius 16.

Tenor mandati Chriſtianiſſimi regis.

Reuerēdus pater D. Marinus Carraciolus orator ducis mediolāi opponit oratori chriſtianiſſ. regis, q̄ non debeat in mandato inſcribi titulus ducis mediolani, attento q̄ dictus rex vſurpauerat ducatum illum &c.

Tenor mandati illuſt. marchionis Brādeburgenſis electoris Imperij, lecti per p̄fatū D. Thomam Phædram.

Alterius mandati tenor illuſt. marchiōis Montis ferrati, lecti pariter per eundem dominum Thomam Phædram.

D. Marius de Peruſchis procurator cōcilij, proponit ſupplicationem ſanctiſſ. D. N. cōtra regios officiales prouincię Prouincię, vſurpantes iuriſdictionem & libertatem S. Romanæ Eccleſiæ.

Die Lunæ XIX. Decembris, S. D. N. ſacro approbante concilio, mādat decerni monitorium pœnale contra prędictas perſonas in prędicta ſupplicatione inſertas, ſpatio triū menſium exequendum per edictum in Auionenſi, Niciēſi, * Vintimiliēſi ciuitatibus.

Reuerendus pater D. Ioānes archiepiſcopus Gnezneñ, regis Polonię orator legit ſchedulam P̄ot. in qua damnatur omnis aſſertio contraria veritati Chriſtianæ fidei illuminatæ, mandatq; publicari in principio ſtudij quarumcunque vniuerſitatum, & obſeruari quoſdam canones per S. ſuam conſtitutos.

Dantur vota ſuper prædictos canones ab omnibus; præterquàm à reuerendis epiſcopis Bergomeñ, & Generali ord. prædicatorum, qui circa duo reſpectiuè contradixere.

Tenor bullæ per reuerendum patrem Io. Vincentium archiepiſcopum Seneñ lectæ, & per cōcilium approbatæ, in qua tractatur de pace inter Chriſtianos principes componenda, & Bohemos à fide diſſentientes reducendo, ac nona ſeſſiōe fiēda die nona Aprilis 1514.

Alterius bullæ tenor lectæ per reuerend. patrem D. Ioan. Franciſcum archiepiſcopum Taurineñ, ſuper reformatione: & ſic octaua ſeſſio finitur.

Affiguntur diuerſæ ſchedulę de mandato S. D. N. per Ioan. An. curſorem in acie Cāpiſtorię, & valuis baſilicæ Apoſtolorum, audientiæ pub. S. Io. Lateraneñ, & cancellariæ apoſtolicæ, monentes q̄noſcunque ad proponendum materias tractandas in concilio, ad iendas per deputatos &c.

Tenor prorogationis nonę ſeſſionis vſq; ad V. diē Maij proximè futuri anni 1514. pontificatus verò anno ſecundo.

Die XXIX. Aprilis fit cōgregatio in palatio apoſtolico in capella maiori, in qua fuerunt p̄ſto R. D. D. Bernardo card. S. crucis, qui ob aduerſam corporis valetudinem nō potuit intereſſe, in qua diuerſa à diuerſis dicuntur,

tandem ſanctiſſimus dominus noſter mādat dari copiam bullæ, & tempus deliberandi.

Die XXX. Aprilis omnes in congregatione cōuenti, ſunt concordes ſuper his, quæ proponi debent in nona ſeſſione.

Oratio habetur per D. Baptiſtam Gargiā Seneñ, Equité Hieroſolymitanū, quam dedicat reuerend. D. D. Fabricio Carretto magiſtro Rhodiorum magno.

Tenor orationis præfatę per eundē equitem, qua octaua ſeſſio clauditur.

Nona ſeſſio celebrat in Eccleſia Laterañ, die Veneris quinta menſis Maij anni 1514. in qua primò ponuntur nomina reuerendiſſ. cardi. & aliorum prælatorum ac illuſt. virorum, prout in alijs poſita ſunt.

Celebratur miſſa de ſpiritu ſancto ſubmiſſa voce per R. D. Gabrielem archiepiſcopū Dyrrhachieñ, habeturq; oratio per R. P. D. Antonium Pucciū. Dicūtur Litaniæ, & orationes conſuetæ fiunt, benedicituq; ſynodus per pontificem, cantatur euangelium per reuerendiſſ. D. D. Ludouicum Card. de Aragonia. Deindè oratores regis Luſitaniæ p̄ſentāt mandatū nomine ipſius regis, quod legitur per D. Thomā Phędrā ſupradictum.

Tenor mandati ſupradicti ſub dat. duodecimo Calend. Nouembris 1512.

Procurator Fiſci & cōcilij accuſat contumaciā prælatorum Gallicorū nō veniētium ad concilium. Ex aduerſo epūs Maſſilienſis orator Chriſtianiſſimi regis, excuſat eos inſtrumentis & literis faciētibus fidem de eorum legitimo impedimento.

Tenor literarum excuſationis prælatorū Gallicę nationis, qui renunciant congregationi Piſanæ, & adhærent Concilio Lateranenſi.

Tenor literarum concilij Sabaudiæ, directarum prælatis Gallicis.

Tenor literarū prælatorū Gallicæ natiōis ſummo pōtifici directarū, q̄bus narrāt ducē mediolani & Genuæ impediſſe, quare Romā venire nō potuerūt, & petunt ſibi veniā dari. Ex aduerſo dñs Hieronymus Moronus orator prædicti ducis Mediolani, excuſat principem ſuum. Poſtremò ſanctiſſ. pōtifex abſoluit eoſdem prelatos, & prorogat eis terminū veniendi ad concilium.

Tenor bullæ per R. epm Maſſilieñ ſuprà ambonem lectæ, qua pontifex hortatur principes Chriſtianos ad pacem inter eos cōponendam, vt fieri poſſet expeditio cōtra fidei Chriſtianæ hoſtes: & ordinat nōnullas orationes dici debere inter Miſſarum ſolēnia, & alias preces à cūctis Chriſtifidelibus fundēdas cum propoſitione indulgentiæ centum dierum pro orthodoxæ fidei exaltatione, & inimicorum eius deſtructione, dat quoque ſaluū conductū oīnibus ad cōcilium Lateraneñ venire volentibus, & hortatur cæteros principes, vt tutò p̄tāſire & redire illos dimittant, ſub dat. 1514. tertio nonas Maij.

Com-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Comprobantur omnia in dicta bulla contenta, ab omnibus in concilio assistentibus, nemine discrepante.

Tenor bullæ reformationis curiæ, lectæ in ambone per R.P.D. Vincentiũ archiepm Neapolitanũ: in qua multa & diuersa ad reformationẽ cardinaliũ, archiepiscoporum, episcoporũ, & aliorũ prelatorũ, reliquorũque religiosorum tam in curia Romana q̃ extra continẽtur, sub dat. 1514. tertio nonas Maij.

Indictio decimæ sessionis ad calend. Decembris 1514.

Dantur vota ab oĩbus, exceptis nõnullis, quibus pontifex opportunè rũdit. Incipitur hymnus per S. suã. Quo finito per cantores, finitur nona sessio, & omnes in cõcilio existentes associant pont. in Vaticano.

Tenor oratiõis luculẽtissimæ habitæ per reuerend. D. Antonium Puccium apostolicæ cameræ sepreuirum, in nona sessione.

Die 26. Nouẽbris 1514. S.D.N. de cõsilio reuerendiss. cardinaliũ prorogat decimam sessionem inchoandam 23. Martij anni 1515.

Alia ꝓrogatio 10. sessiõis de eorundẽ reuerendissimorũ cõsilio à die ꝑfata 23. Martij vsq; ad diem 4. Maij anni prædicti 1515.

Tenor saluicõductus ducis Genuę, quod fuit per cursorem S.D.N. præsentatũ oratorib⁹ regis Christianissimi sub dat. 22. Martij 1515. cum recognitiõe ipsius & intimatione.

M.D.XV. die 2. mẽsis Maij mã sit congregatio reuerẽdissimorum card. & aliorum prælatorum in palatio apostolico, corã quibus in præsentia S.D.N. leguntur schedulæ per D. Thomam Phędram, proponendæ in decima sessione: quæ ab omnibus fuerunt votatæ & approbatæ.

DECIMA sessio incipit 4. Maij 1515. in Ecclesia Lateranẽn, & primò inscribuntur nomina reuerendiss. Cardi. patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, principum oratorum, & aliorum dominorum, prout in præpositis sessionibus.

Missa celebratur per reuerend. archiepm Gneznẽn, regis Poloniæ oratorẽ: & habetur oratio per R.P.D. Stephanum archiepiscopũ patracẽn. cantatur euangeliũ p reuerend. D. D. card. Farnesiũ secundũ Matthæum, quod incipit, Dixit Iesus parabolã hanc: Simile est regnum cælorum homini regi &c. fiuntq́ue orationes consuetæ. Deinde oratores illustr. ducis Sabaudiæ deducunt mandatũ nomine prædicti ducis. Quo per D. Thomam Phædram lecto, per ipsosq́ue oratores osculatis pedibus S.D.N. & præstita per eos obedientia exeunt, & clauditur concilium. Matth. 22.

Tenor bullę, lectę per R.P.D. Bernardum episcopũ Adrien in ambone, in qua tractatur de reformatione montis pietatis, sub dat. 1515. 4. Nonas Maij, quæ omnibus placet, præterquàm R.D. Ieremiæ archiepiscopo Tranẽn, qui dicit præfatos montes pietatis plùs esse damnosos, quàm vtiles.

Tenor schedulę siue bullę lectæ, in ambone per R.P. Bernardum episcopum Taruisinum, contra exemptos, in qua etiam continentur nonnulla, ecclesiasticam libertatem & dignitatem episcopalẽ concernentia, sub dat. 1515. 4. Nonas Maij: quæ oĩbus placẽt, excepto præfato archiepiscopo Tranen.

Alteri⁹ schedulę tenor super impressiõe librorũ, lectæ per R.P.D. Frãciscũ epm Nãnetẽn, sub data ꝑdicta, quæ placet oĩbus, nisi reuerẽdo P.D. Alexio episcopo Melfitano.

Alia schedula lecta in ambone per R.P.D. Petrũ epm *Castellę maris, sup ꝑfixione termini cõtra ꝓfitentes pragmaticã sanctionẽ, & super indictione vndecimæ sessionis. *Cabell.

Rñdet orator regis Christianiss. in excusationem prælatorũ Gallicorum, & dat literas nomine Loys de Soliers oratoris eiusdem Christianiss. Resp̃onsio pont. eidem oratori: & vota, quæ ab omnibus dãtur, excepto episcopo Potẽn, qui non vellet dari terminum ꝓfitentibus pragmaticam.

Procurator cõcilij accusat contumaciam absẽtium à concilio, & pontifex assentit, & declarat, nisi ad primam comparerent.

Dantur circa decem & octo mandata à diuersis R. prælatis, nomine aliquorum prælatorũ concilio non interessentiũ: posteà cãtato hymno vt suprà, sanctiss. domin⁹ noster equitauit in Vaticano, associantibus cunctis in concilio existentibus.

Tenor oratiõis facundissimæ per R.P.D. Stephanum archiepm Patracẽn, & epm Torcellañ in cõcilio habitæ, cuius thema est: Magnus dominus & laudabilis nimis in ciuitate Dei nostri, in monte sancto eius. Ma. ꝑfal.

Tenor mãdati illust. ducis Sabaudię, ꝑducti per reuerendiss. card. S. Praxedis nomine ipsius ducis, sub dat. quarta Maij, 1515.

Tenor instrumenti dati per oratorem regis Francię sub dat. 1514. 25. Nouembris, ẽlãs registrati in actis cõcilij, quod de nouo procurator ipsius concilij petit in eisdem actis registrari.

Pontifex absoluit personas in dicto instrumento descriptas, quatenùs infra quatuor menses ratificent omnia in instrumento contenta.

Instrumẽta, ratificatiões, & approbatiões supradictarũ personarum cum necessarijs authenticatis cum alijs diuersis schedulis.

M.D.XVI. die 15. Decẽbris fit cõgregatio reuerẽdiss. Car. & aliorum ꝓlatorũ in palatio apostolico corã S.D.N. ꝑ discutiẽdis & examinandis schedulis in vndecima sessiõe legẽdis, Inscribũturq́; nomina in eadem congregatione existentium.

Legitur schedula per D. Andream Piperarium concilij secretarium de mandato reuerend. card. qua continentur concordata inter S.D.N. & regem Francorum. Qua perlecta, dantur vota ab omnibus, exceptis nõnullis reuerendis episcopis.

Alia schedula legitur per eundem D. Andream abrogationis pragmaticæ sanctionis. Item alia super ijs, quæ debẽt obseruare prędicatores verbi Dei, & super quibus præstantur vota, nemine discrepante.

Per eundem legitur alia schedula cõtinẽs priuilegia religiosorum. Dãtur vota ab oĩbus. Sed Signin, Cumanus, Brumatẽn, Cerrarien, Senogallien, Ferentin, Soranus, & Polignianen episcopi vellent, quòd excluderetur approbatio priuilegiorum. Tenores aũt supradictarum schedularum inserũtur in vndecima sessione sequente.

Vndecima sessio inchoat 19. Decẽb. 1516, in qua primò notantur nomina reuerẽd. D. card. & aliorum prælatorũ, prout in ꝑmissis actũ est. Celebrat missa per R.D. Gabrielem archiepm Dyrrhachien. cãtatur euangeliũ p reuerendiss. S. Mariæ in Via lata D. Marcum diac. cardinalẽ, quod incipit, Sedẽte Iesu super montẽ Oliueti. Incipitur hymnus, Veni creator, per S.D.N. & dicũtur orationes cõsuetæ, quibus peractis, orator patriarchę Maronitarũ Montis Libani, præsentat & legit mandatum in lingua Chaldæa seu Arabica, quod posteà in lingua Latina interpretatũ, legitur à prædicto D. Andrea Piperario. Matth. 24.

Tenor præfati mandati.

Obedictia per dictos oratores Maronitarum, præstatur sanctiss. pontifici, super qua petuntur instrumenta huiusmodi obediẽtiæ per procuratorem fiscalem.

Tenor schedulæ circa modũ ꝑdicandi supambonẽ, lectæ à R.P.D. Io. epo Reualien, Oratore marchiõis Brandeburgen. sub dat. 1516. 14. calend. Ianuarij: supra quam dantur vota nemine discrepante.

Tenor bullæ lectæ à R.P.D. episcopo Isernien, quæ continet concordata inter pontificem & Christianissimum Francorum regẽ super pragmatica, cum mandato in eadem bulla inserto, sub dat. supradicta.

Dantur vota super dicta bulla ab omnibus, præterquàm à reuerendis patribus epis, Lucerino, Brumatẽn, Castellæ maris, Chien, Terdonen, Asculano, qui in nõnullis respectiuè dissentiunt.

Schedulæ siue tenor super abrogatiõe pragmaticę sanctiõis, lectæ per R.P. epm Caualicen, sub dat. prædicta, ab omnibus votata.

Reuerend. pater D. episcopus * Sibinicen, assenso ambone, legit schedulam super religiosos & eorum priuilegia, sub dat. 1516. 19. Decemb. super qua nonnulli episcopi in aliquibus respectiuè dissentere. * antesedendo.

Idẽ reuerẽd⁹ epus indicit duodecimã sessionẽ fiendã 6. nonas Martij 1517. Posteà dantur mandata à diuersis ꝓlatis nomine aliorũ prælatorũ, deindè agunt grę Deo & sanctiss. dñs noster cũ oĩ comitiua reuertitur ad sacrũ patrium apostolicũ in Vaticano, & sic vndecima sessio terminatur.

Tenor ꝓrogationis 12. sessionis cum executione per cursores in locis cõsuetis facta, videlicet à sexto nonas Martij 1517. vsq; ad XVI. calend. Aprilis eiusdem anni.

Fit congregatio nonnullorũ reuerẽd. cardinalium & reuereñ prelatorũ corã pontifice in superiori capella palatij Apostolici die 13. Martij 1517. in qua vnusquisq; sedet in loco ordinato à reuerẽdiss. Cardinalibus ibidẽ existentibus, eo quia fuit prius differẽtia inter oratorẽ regis catholici & patriarchã Aquilegien, de * antecedentia. Piperarius cõcilij secretarius de mandato eorundem reuerẽd. cardinaliũ, legit tres schedulas, quarũ prima super extensione Paulinę nõ placuit: in alijs duabus, vna de punitiõe inuadentiũ domos cardinaliũ, altera de impositione decimarũ ac absolutione concilij, respectiuè dissenserunt reuerẽdi episcopi Salamantin, Adrien, Budeñ, Imolen. * antesedendo.

Duodecima & vltima sessio inchoatur die 16. Martij 1517. in qua primò ponũtur nomina reuerendiss. cardinalium & aliorum prælatorum, ac illust. dominorũ in ordine, ꝓut in supradictis scriptum est.

Missa celebratur per reuerend. car. S. crucis. Fit oratio per reuerẽdum episcopũ Isernien, cantatur euãgelium per reuerẽd. S. mariæ in porticu cardinalem, quod incipit: Ascendens Iesus in nauiculam: cantantur orationes & Litaniæ, sicut in alijs scriptum est. Deinde Piperarius prędicti concilij secretarius, assenso ambone, legit literas serenissimi Imperatoris ad Pont. Matth. 9.

Tenor literarum prædictarum sub dat. vltima Februarij 1517.

Legitur schedula contra inuadentes domos cardinalium per reuerend. episcopum *Militen, quę in aliquibus corrigitur, ꝓpter diuersitatem opinionum.

Tenor schedulæ prædictæ correctæ, sub dat. decimoseptimo calen. Aprilis, 1516.

Patriarcha Aquilegien legit schedulam impositionis decimarum & absolutionis concilij. Tenor autem schedulę sub dat. prędicta.

Dantur vota ab omnibus ferè super eadẽ schedula, exceptis reuerend. episcopis infrascriptis, qui variè dissentiunt, & procurator fiscalis petit omnium gestorum instrumẽta. Deinde reuerendiss. dominus Card, Farnesius alta voce dicens, Domini, Ite in pace, cãtato hymno, Te Deũ &c. S.D.N. omnibus comitãtibus equitat ad palatium Apostolicum, & sic 12. & vltima sessio finitur, vnaq́ue præsens concilium soluitur. In nomine patris & filij & Spiritus sancti, qui nos in pace custodiat. Amen.

Tenor orationis habitæ per reuerendum episcopum Isernien, in fine concilij.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ACTA SACRI GENERALIS LATERANENSIS CONCILII.

Ad omnipotẽtis Dei gloriã, fidei catholicæ exaltationem, schismatis extirpationẽ, & in nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & Spiritussancti, Amen.

In his scriptis continẽtur ordinatiões, statuta, constitutiões, decreta & alia acta & gesta in sacrosancto generali Laterañ concilio, præsidẽte sanctissimo in Christo patre & D. N. D. Iulio diuina prouidentia Papa secũdo, recollecta, & in publicam formã redacta per nos, ptonotarios, notarios & scribas infrascriptos, ad id per eundẽ sanctissimũ dominum nostrum Papam, ipso approbante Cõcilio, deputatos.

IN nomine Dñi nostri Iesu Christi, Amẽ. Anno à natiuitate eiusdem 1512. Indictione 15. Die verò Lunæ, tertia mensis Maij, qui fuit dies inuẽtionis S. Crucis, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, D. Iulij diuina prouidentia Papæ II. anno nono, præfatus sanctiss. domin⁹ noster Papa, qui aliàs indixerat Concilium generale in alma vrbe, in Ecclesia Lateranẽ die Lunæ, 19 mẽsis Aprilis præteriti inchoandum & celebrãdum, & deindè propter certum conflictum habitum apud Rauennam ciuitatem Romãdiolæ inter milites suæ sanctitatis & S. Romanæ Ecclesiæ & regis catholici ex vna, & exercitum Ludouici regis Francorũ, & prætensos schismaticos adherentes cõciliabulo Pisano seu conuenticulę satanę ex alia parte, in quo cõflictu fuerunt interfecta multa hominum millia, & inter cęteros dominus de Fusso, magnus magister Capitaneus regis Franciæ, & plures alij diuersi duces & barones & proceres Gallorum & Hispanorum, & capti reuerendiss. D. Ioannes Card. de* Medicis apostolicæ sedis legatus, & Fabricius Columna, & alij plures, & dicta ciuitas Ecclesię miserabiliter à Gallis direpta, inchoatiõem huiusmodi vsque ad Calend. Maij eiusdem anni prorogauit, & demum ex eadem causa ad supradictum diem Lunæ tertiũ supradicti mẽsis Maij iterum prorogauit, prout in literis Apostolicis, quarũ tenores infra acta primæ sessionis inseruntur, plenius continetur.

*Medicibus Legatus iste captus, fit postea Leo decimus.

Volens idem sanctissimus D. N. D. Iulius secundus põtifex maximus inchoare dictũ Conciliũ generale ex pluribus & varijs, grauissimis & vrgentissimis causis, statũ vniuersalis Ecclesiæ & Apostolicæ sedis, ac pernicioßissimi schismatis extinctionẽ cõcernẽtibus, vt in literis indictiõis cõcilij latiùs continetur, indictum, cùm die præcedenti ex palatio apostolico lectica vectus ob sui corporis indispositionẽ in pontificali apparatu & comitiua omnium reuerendiss. dominorum cardinalium, Patriarcharum, Primatum, Archiepiscoporum, Episcoporum, Protonotariorum, abbatum, & vniuersa curia, & custodia militum Rhodianorũ cruce signatorũ, & cõsuetis cæremonijs, vt moris est, in dictæ basilicæ Lateranensis ædibus diuertisset, & hospitasset & pernoctasset, constitutus dicta tertia die de manè in prędicta basilica Lateranensi, celebrata priùs in maiori altari Missa per reuerendissimũ in Christo patrem & dominum, D. Raphaelẽ episcopum Ostiẽsem, Cardinalem sancti georgij vulgariter nũcupatum, S. R. E. camerarium, & collegij sacri card. decanum, ac facto sermone Latino per reuerendum patrem & magistrum fratrem Aegidiũ de Viterbio, sacræ theologiæ professorem ac ordinis Eremitarum sancti Augustini Priorẽ Generalem, ac verbi dei prædicatorem celeberrimũ, cuius tenor in fine præsentis actus & solẽnitatis initij sacri Lateranensis concilij ponetur. Facta etiã priùs processione per eundem sanctissimum D. N. reuerendissimos cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos & Episcopos ac Abbates, necnon alios viros, qui de iure seu cõsuetudine ad cõcilium generale venire consueuerunt, intrauerunt ornati pluuialibus, planetis, & dalmaticis iuxta ordinis qualitatẽ & mitris, locum in medio prædictæ Lateranẽsis Ecclesiæ pro celebratione concilij huiusmodi paratum, cum suis subsellijs, tabellis, clausuris, altaribus, põtificali cathedra, ornamẽtis, & ordinibus, quæ in huiusmodi sacrorum cõciliorum celebratiõnibus seruari & fieri cõsueuisse reperiũtur. In quo cantatis Litanijs & alijs deuotis orationibus, & hymno, Veni creator spiritus &c. de more in principio celebrationis conciliorum à sanctis patribus & S. R. E. legi & decantari solitis & consuetis, capella cantorum incipiente, Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vsque ad animam meã &c. & inuocata spiritus sancti gratia, ac exhibita per omnes cardinales & prælatos præfatos sanctissimo domino nostro obedientia & reuerentia consueta, in pa- Psal. 68.
ramentis ordinatè & conuenienter, cãtato; Euangelio per reuerendissimum in Christo patrem dominum Ludouicum sanctę mariæ in Cosmedin diaconum Card. de Aragonia vulgariter nuncupatum, incipiẽte, Defignauit nomin⁹ & alios septuagintaduos &c. Reuerendiss. in Christo pater dominus Alexander sancti Eustachij diaconus card. de Farnesio vulgariter nuncupatus, stans in thalamo eminẽti, vbi dictus dominus noster papa sedebat, legit schedulam tenoris infrascripti, nomine suæ sanctitatis, propter indispositionem sui corporis impediti: videlicet, Lucæ 2

INdicto p nos hoc sacro Laterañ cõcilio, de quo, cùm in minorib⁹ essemus, fæpenumerò cogitauim⁹, & ad summi Apostolatus apicem vocati: omnino nobis celebrandum proposuimus, dum ante ipsius inchoatiõem bellã inter Christiãos vigẽtia sedare, & oues perditas ad ouile dominicum reducere intẽdimus, repentè intestina hæresis, insidiante satana bonorum operum perturbatore, domum Dei, quã decet sanctitudo, inuasit. Ne igitur cõtagiosa pestis latiùs serperet, & Christi gregem nobis commissum sensim inficeret, Pastorali officio iugiter inuigilantes, vocemque Esaiæ animo repetentes: Ini cõsiliũ, coge concilium: diutiùs cunctandũ fore nõ duximus. conuenimus itaq; venerabiles fratres, vosq; dilecti filij, hodierna solenni die in hac Laterañ basilica, vt in Spiritu sancto congregati, viam veritatis eligamus, & abijcientes opera tenebrarũ, induamur armã lucis. Vos igitur hortamur in domino, vt illũ præ oculis habẽtes, qui est via, veritas & vita, in medium liberè cõsulatis, Deo magis q̃ hominibus placere studentes. Speramus enim Domino cooperante in hac sacra Laterañ synodo sentes ac vepres ab agro domini penitus extirpare, deprauatos mores ad meliorem frugem redigere, pacem inter Christianos principes componere, denique expeditiõem aduersus hostes fidei inter se dissidentes decernere, vt in hoc vexillo salutiferę trucis, quæ huic sacro concilio auspicatissimũ dedit initiũ, antiqui hostis insidias superare valeamus.

Qua lecta, sanctiss. D. N. approbañ sacro concilio, concilium sacrum Laterañ inchoare decreuit: & declarauit primam sessionem incipere die decima Maij futura, quæ erat dies Lunæ proximè ventura.

Iacob⁹ Sadolet⁹ Petro Bembo S. P. D.

HAbes Bembe, orationẽ Aegidij viterbiẽsis, quã tãta ope expetiuisti, dignã illã quidẽ ꝓpter elegantiam quę ab ijs potissimũ legatur, qui iu dicare aliquid de præstantibus ingenijs possunt: sed & alijs quoq; commendationibus præluceret, tum quòd magna authoritate Laterañ principia cõcilij auspicata est, quod à Iulio II. Pont. Max. pauloantè institutũ, S. Chisianæ Reip. optamus fore salutare: tũ q̃ ab eo viro est, quẽ ego & tu sæpè soliti sum⁹ in sermonibus nostris clarissimũ huius seculi, tanq̃ obscurascẽtis, lumẽ appellare. Et q̃dem q̃ in communibus hominũ sensibus posita sunt ea nemo est, q̃ in Aegidio summa esse non agnoscat. Sumus enim experti pluries illã hui⁹ viri mulcentẽ omniũ aures atq; animos eximiã eloquẽtiã: vernacula qdẽ lingua Hetruscorũ, q̃ illi pria est, abũdantẽ: sed ex vberrimis & Greçae & Latinę eruditiõis fontibus deductã. Magno emẽ hic studio theologiæ ac philosophiæ altissimis artibus comunites Iras politiores adiunxit. Ergo illa in sacris cõcionibus diuina semp & admiranda, flectere arbitrio suo hominũ mẽtes, refrenare incitatas, lãguẽtes accendere, vel inflãmare potius ad virtutis, iustitiæ, tẽperantiæ studiũ, summi Dei venerationẽ, sanctæ religionis obseruãtiã, nouit. Nec verò quicq̃ interfuit, illo dicẽte, inter doctos homines & idiotas: nõ senex ab adolescente, vir à muliere. Princeps ab infimo hoĩe potuit dignosci: sed oẽs pariter vidim⁹ ꝑcipites ferri impetu aios audientiũ, quòcunq; eos oratori impellere libuisset. Tãta vis oronis, tm̃ flumen lectissimorũ verborũ, põdus optimarũ sententiarũ ex eo ferebatur. Ex quo, quod semp euenire cernimus, iã planè intelligimus necessitate euenire, nõ casu, vt quotiescũq; dicturus est, cõcursus maximi oĩbus ex locis audiendi causa fiãt. Sed nos hæc popularia cũ multis, illa secretiora cũ paucis cognoscimus. Soleo emi mirari te Bẽbe, vehemẽterq;, ꝓbare iudiciũ tuũ, cùm ita dicas: Humanitatẽ ipsam, & eas artes, q̃ humãitatis, ꝓprię & affines sunt, si malo hoĩm fato amissæ intereãt, ab hoc vno homine exprimi & repsentari posse, nec adũbrata in eo simulacra, sed totã effigiem virtutis agnosci. Quòd verò addis, grãdiorem tibi etiam in cubiculo videri Aegidiũ quàm in pulpito, vbi certè est maximus, facilè tibi assentior. Sed hęc aliàs. Nũc orationẽ leges, de qua testatũ esse apud omnes volo, quicũque eã in manus sumẽt, redẽpturos eos non Hectoré, sed Hectoris corpus: quod ipsum tm̃ tanti precij est, vt iure optimo repẽdi auro queat. Certè non aderit calor ille & vis in dicendo oratoria, spiritusq; ζωσπ⁹ (vt aiunt) viuæ vocis φωνης, quo tantum potuit Aegidius, vt oĩum adstãtium animos primũ suauissimè demulserit, deiñ ad extremũ vehementissimè cõmouerit. Verùm quid opus hæc ad te scribere, qui amore quidem & beneuolentia erga Aegidium mihi par, iudicio omnibus antecellis? Ego, quod egi, vt elucubratio optimi & religiosissimi viri nõ lateret in tenebris suppressa, sed in populũ exiret, spero me bonis omnibus gratũ fecisse: tibi quidem certè scio. Vale.

ORATIO PRIMA SYNODI LATERANẽSIS, habita per Aegidiũ Viterbiẽsem, Augustiniani ordinis Generalem.

NEminem hoc loco nõ mirari existimo, cũ tot in vrbe viri sint graiuiter copioseq; dicendi facultate clarissimi, cur ipse vnus, qui cũ luminibus his nulla sim ratiõe comparãdus: & ꝓ nostris appareã, & in tanta præsertim re, tantoq; cõsessu, quo spectatius sacratiusq; nihil habet terrarũ orbis, audeã verba facere. Dicã sanè aliquid intercessisse, quãobrẽ ego nõ virtute vlla alijs ꝓpositus, sed quadam superiorum tum tẽporũ tũ actionũ ratione, & tanq̃ à causa ipsa inuitatus videar, qui primus hoc conflictu telum iaciam, & sacrosancti Lateranensis cõcilij auspicia capiam. Nã cùm annis ab hinc circiter viginti, quantùm in me fuit, & perexiguæ vires tu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lere,euãgelia populis interpretar'ſim,,pphetarũ vaticinia apuerim,Ioãnis Apocalypſim de ſucceſſu Eccleſiæ, vniuerſæ fermè Italiæ enarrauerim,ac ſæpenumerò affirmauerim, eos q̃ tũc audiebãt,ingétes Eccleſiæ & agitatiões,& clades viſuros, illiusq; emẽdationẽ aliqñ cõſpecturos: nũc par eſſe viſum eſt, vt q̃ hæc dixerat vẽtura,idẽ veniſſe teſtẽ:&qui totiès exclamauerat, Videbũt oculi mei ſalutaria tẽpora:iã tãdẽ exclamet, Viderũt oculi mei ſalutare ſanctũq; príncipiũ expectatę inſtaurationis. Modò adſis orbis inſtaurator, diuini parẽtis proles, ſeruator ſoſpitatorq; mortaliũ:desq; vim mihi dicẽdi,oratiõe cõmouẽdi:patrib', nó verbis,ſed ipſa re,veri, ſancti,exacti cõcilij celebrãdi, extirpãdi vitia,virtutes excitandi,vulpes,quæ ad ſanctã demoliendam vineã hac tempeſtate ſcatent, capiendi:ac deniq; collapſam religionem,in veterem puritatẽ,in antiquam lucẽ, in natiuum ſplẽdorẽ,atq; in ſuos fontes*reuocari. Dicã itaq; de ſynodo, & quàm Eccleſiæ cõmoda ſemper ſit,& quàm noſtris tẽporibus neceſſaria:prę̃fatus,oraculorũ ſtylum me inuertere non auſurum eſſe,ſed integra(vt legi ſolent) verba atq; oratiões vſurpaturũ:tum quòd homines p ſacra immutari fas eſt, non ſacra per homines:tum quòd ἀπλῶς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔρυ, ſimplex ſermo veritatis eſt. Atque à principio partitio illa in mentẽ venit,rerũ alias diuinas eſſe,cæleſtes alias,alias humanas. Diuinę quippe, quòd ſunt motus ac mutatiõis expertes,emẽdatione nõ egẽt: cæleſtes verò atq; humanæ, agitationi obnoxiæ,inſtaurationem deſiderant. Nam Luna,cùm ad ſolis cõmercia venerit,Sol cùm à cancro in brumam deſcenderit, quaſi magno mortalium diſpẽdio,damna ab integro reponunt:cogunturq; præſcribente natura, lucis iacturam repẽdere:& quicquid cadendo abſtulerint,aſſcendendo mortalibus reſtituere. Quòd ſi cæleſtia ſiderum itinera, quanquã perpetua, immortalia, ſempiterna, redeunt tamẽ,reſtituunturq;:quidnam tertium hoc faciet rerum genus,vtpotè fluxum, caducum,mortalẽ?profectò aut interitu cito pereat neceſſe eſt,aut continua innouatione reficiat. Quod enim eſt cib' corporibus, vt viuant:quod genitura gãib',vt ꝑpetua ſint: id præſtat humanis animis ſua pro tempore emendatio,cultura, diſciplina: quam q; abſque ciborum alimentis animantia diu viuere,tam humanæ animæ,tam Eccleſia abſque cura ſynodorum probè agere non poteſt. Ac quemadmodùm,ſi pratis imbres,ſi hortulis riuos,ſi agris cultum,ſi vineis putationem,ſi denique viuentibus alimẽta ſubduxeris,illa areſcent breui,ſylueſcentq;,hæc viuere deſinent atque emorientur:ita fermè poſt Conſtantini tẽpora, quæ vt ſacris rebusmultum adiecere ſplẽdoris & ornamenti, ita morum & vitæ ſeueritatem non parum eneruârunt, quotiès à ſynodis habendis ceſſatum eſt,to-

*reuocandi

tiès vidimus diuinam ſponſam à ſponſo derelictã:illudq; Euãgelij factũ, quod heri recitabatur:Iam modicũ,& non videbitis me, Vidimus Chriſtũ in nauicula obdormientẽ: vidimus ventorum rabiem,hęreticorũ furorem in candida veritatis vela irruentẽ: vidimus malas cupiditates,dirã auri atq; habẽdi ſitim:vidimus perditam malorũ audaciã aduerſus iura, authoritatẽ, maieſtatẽ Eccleſiæ ſæuientẽ:vidimus(inquã)vim,rapinas,adulteria,inceſtus,oẽm deniq; ſcelerum peſtẽ ita ſacra profanaq; miſcere omnia, ita in ſanctã nauiculam impetum facere, vt penè ſcelerũ fluctibus illa latus dederit,ac propè merſa & peſſundata ſit. Rurſus cùm eo monente ſpiritu,cui hodiè ſupplicatiões deceretę ſunt,patres ad ſynodum confugerũt,quamprimùm emendauere, compoſuereq; omnia, ventis turbinibusque imperauere,& quaſi in tutiſſimum portum delati,impetum rationi,iniuriam iuſtitiæ,vitia virtuti,tempeſtates ac fluctus ſerenitati,trãquillitatiq; cedere cõpulerunt,hymnumq; cecinerunt ſancto ſpiritui, piſcatorum maris,atq;aquarum Deo, Aquę multæ non potuerũt extinguere charitatem: & illud,Iam hyems tranſijt,imber abijt & receſſit,ſurge amica mea,Iacet enim ſponſa,vt hyemę frondes arborum:ſurgit,reuireſcitq; ſynodorum ſtudio, vt ſyluæ veris tempore reuocato ſole frondeſcunt ad Solis redeuntis radios,& fœcundi ſpirant zephyri,& læta plantaria germinant ad ſynodorum lumẽ,& diuini ſpũs flãt aurę,& emortui eccleſię oculi reuiuiſcunt,ac recipiunt lucem,vbi pars altera impleẽ oraculi:Iterũ modicũ,& videbitis me:quod quidẽ nihil aliud ſibi vult, niſi q̃ ſancti ſpũs lux,quę ſynodis omiſſis extinguit,tanq̃ excuſſus à ſilice nouus ignis,iterũ accẽditur & recuperatur in ſynodis. Ad hæc Paulus apoſtolorũ decus,cùm ſalutis caput oſtenderet, Abſque fide(inquit) Deo placere nullo modo poſſumus:atqui ſine ſynodis ſtare non poteſt fides:abſq; ſynodis igit̃ ſalui eſſe non poſſumus. Verũ quod ratione diximus,vt etiam experimento probemus,cogitandũ nobis eſt,tres eſſe credendarũ rerũ radices,è quibus vniuerſa Eccleſię fides manat. Prima diuinæ naturæ vnitas eſt. Altera, eadem in natura parentis,ſobolis, amoris,ſe liciſſima Trinitas. Tertia in Virginis vtero prolis diuinæ conceptio. In quibus veluti in altiſſimis apicibus,ac ſanctiſ.montibus & reliq̃ fidei partes nouem,& pietas vniuerſa fundata eſt. Fũdamenta eñ eius in mõtibus ſanctis. Vnitas nempe mons Dei nuncupatur,q̃ in vna dũtaxat Dei eſſentia ſit atq; natura:& vt vnitatẽ illam nó ſolitariam,nó ſterilẽ,ſed vberrima fœcũditate prædita cogitemus, ideo mons pinguis adijcit. Corp' verò in vtrgine verbo iunctũ, montẽ coagulatũ vocat. vates. Hæc ita tripartita illa vinea eſt, ſuper vertices mõtium ſita,quã & futurã cecinere oracula,& præſentẽ euãgelia indicauere. Sed iam

iam perierat vinea:nam(vt teſtis eſt Dauid) illam aper è ſylua depopulatus erat,illam tumor philoſophiæ vaſtauerat. Arrius primũ montem auellere conatus eſt, qui vnitatem diſcerpſit. Sabellius ſecũdum, qui perſonas confudit. Photinus tertium,qui partum virgineũ impura temeritate labefactauit. Tres veluti impijſſimi gigãtes,qui glorię cupiditate de rerum nouarum ſtudio illecti,mõtes loco mouere auſi ſunt,vt viam ſibi facerent ad cælum oppugnandum, reſcindendumq;. Erant iam voti compotes: nam quæ ipſi philoſophia perſuadebant, armis ea recipi principes imperabãt. Philoſophia nos argumentis vrgebat, arma collatis ſignis oppugnabant. Illa preſtigijs, hęc vi fidem euertere conabãtur. Illa inuertere,quæ credebant: hęc eos qui credebant,perdere cõtendebãt: illa in pietatem & animas,hæc in corpora vitumq; ſæuiebant. Quid faceret diuina ſponſa iamiam peritura? Quò ſe verteret? quò cõfugeret? Cuius fidem,cuius opem,cuius auxilium imploraret? Exhorreſcebat tempeſtas, nauicula mergebatur. Deniq;(ne multis moreꝛ)nulla effugiendi,nulla euadendi inuenta via eſt,niſi Nicena ſynodus,vbi Sylueſtro ad clauum ſedenti,& iamiã naufragium facięti, è cælo ſeſe oſtendens Deus,Modicę(inquit) fidei,quare dubitaſti? Ac ſtatim diuinis ſuminibus & fidei montes reſtituit,& gigantũ temeritatem diſiecit, vbi erepta puella experimento didicit,cùm quicquam ſibi aduerſi imminere videat,nullũ omnino præſidium ad ſe vel tuendam firmius,vel liberãdam accommodatius,vel vindicandã efficacius habere,q̃ ſynodũ,qua ſola fit,vt nullę aquę eccleſiæ charitatem extinguant,vtque diuinus ſpiritus in noſtris animis mãſionem efficiat, qui vnicus velut aquarum victor, tempeſtatumq; potẽs,teſte Moſe ferꝛ ſuper aquas. Iam verò quod de fide dixi, q̃ vtiq; nulla eſſet,ſi ſynodi inſtitutio nõ fuiſſet:idẽ fermè de tẽperãtia,iuſtitia,ſapiẽtia,cæterisq; virtutibus exiſtimari velim. Oñes eñ deſidiã ꝓ labore, ociũ ꝓ negocio,voluptatẽ ꝓ ſolicitudĩe expetimus. Verũ cũ animaduertimus qñq; fore,quod in ſynodis fit,vt cẽſus habeatur, vt morũ & vitę exploreñ ratio,vt im,pbi deprehendanñ, iudicenñ,plectanñ:cõtrà,,pbi allicianñ,foueanñ, attollãtur, incredibiles ſtimuli appetẽdę virtutis inijciũtur, vt homines colligant ſeſe,vt meliora deliberent, vt ad vitia relinquẽda,& ad virtutem capeſſendã accendantur: nihilq; non honeſtum,nihil non magnificum moliantur. Illud, illud ſynodi diſcerniculum fuit,vnde veluti ex equo Troiano,tot clariſſima ingeniorum lumina emicuere. Illa virtutum approbatio,illa deteſtatio vitiorũ,Baſilios,Chryſoſtomos, Damaſcenos græcię,Hieronymos,Ambroſios,Auguſtinos,Gregorios Italię pepit,q̃ cũ magna ſimiliũ turba,bone Deus,quos libros,q̃ ſcripta,q̃ monumẽta,quod doctrinarum,quod diſciplinarũ, quod diuini vel auri vel argẽti gen' in Chriſtianũ ærariũ nõ cõgeſſerũt? Rẽ ꝑtereo(niſi tẽpus obſiſteret)minimè ꝑtereũdã de eccleſiarũ rectoribus,de paſtoribus populorũ,in quibus quidẽ vniuerſa rei Chriſtianę ſita eſt & ſumma,& ſal'. Vt em̃ inferior hic mundus cæli tũ motu,tũ lumine regit,ità Chriſtianæ gẽtes à rectorib' ſuis velut à cæleſtibus paſtorib' gubernãtur:qui ſi boni futuri ſint, neceſſe eſt vt & lumine diſciplinarũ fulgẽtes,alios doceãt,& motũ ſanctarũ actionũ exercẽtes,quæ docuerint,ipſi in primis & maximè ãgẽdo præeãt. Hæc duo illa ſunt, quæ & docuit paſtorum princeps Chriſtus, cùm & lucernas ardentes geſtare ad clarè inſtituendum,& ad ſanctè agendũ præcinctos eſſe iuſſit,ſimul ipſe mirificè exercuit,cùm & lux mundi,& diuini patris ſapiẽtia fuerit,& ſanctus ſanctorum appellatus ſit,quòd probos omnes vitę ſanctimõia anteceſſerit,atq; eas ob res: Ego, inquit, ſum paſtor bonus. Quòd verò ob vtrnnque bonum ſe dixerit, teſtatur euangeliſta:qui cœpiſſe eum ſcribit tum facere,tum docere. Quin & duodecim illi duces,qui ſuper omnem terram conſtituti ſunt principes, Spiritus afflati numine cõpletique,ita vtranque cęli vim ſunt aſſecuti, vt etiam cęli appellationem promeruerint,vt vulgatiſſimũ iactatur oraculũ: Cæli enarrãt gloriã dei. Quo monemur, eorũ rectorũ celebrandam eſſe gloriam,qui cæli tum lucem ſapientia,tũ conuerſatiõis ſanctimonia imitati conſecutiq; ſunt. Huius itaque rei, quæ omniũ longè maxima eſt, quanta cura ſynodis fuerit,hiſtoria memorat. Nam qui præſtanti doctrinæ ſanctum vitæ inſtitutũ adiunxerint,à ſynodorum patribus ex vniuerſo terrarum orbe conquiſiti,euecti,exornatique ſunt, ſumma cum eligentium laude, eccleſiarum fructu,commodo,lætitia, plauſu populorum. Quid illud omnium grauiſſimum ac periculoſiſſimũ loquar, quod nemo tempeſtate noſtra nõ deplorat? iniurias Principum dico,legionum inſolentiam, armatorum minas. Quid enim miſerius vel audiri,vel cogitari poteſt, quàm vt cæli terrarumque regina Eccleſia, aut vi ſeruire, aut manus dare,aut craſſantium tela pertimeſcere cogatur? Quę quidẽ peſtis adeò ſerpit hoc tẽpore,adeò inſurgit,adeò inualeſcit, vt oĩs illa Eccleſiæ authoritas,atque à Deo tradita libertas,euerſa,,pſtigata,& planè extĩcta eſſe videatur. Quam ob rem caue, Iuli ſecunde Pont. maxime,caue,credas vllum mortaliũ quicquam melius,ſalubriũsve cogitaſſe vnquam,q̃ ipſe ſpiritu ſancto monente cogitaueris in ſynodo inſtituẽda,cuius quidẽ nulli Reges, nulli principes poſsũt vel decreta cõtemnere,vel iuſſa negligere, vel authoritatẽ detrectare. Si qui enim fortè Pontificem ipſum per ſe inermem paruipendere auſi ſunt,ſynodi authoritate,Principumq; & nationũ conſenſu ac ſtudijs inſtructũ,metuere

Universidad de Deusto
Biblioteca

ac vereri consuevuerunt. Nam si synodorum res gestas repetamus, nihil illis potentius, nihil maius, nihil minutius esse intelligemus. Synodo nanq; in Ioannem Hispanum, & Alphonsum Lusitanū, Rodulphū Imp. designat Gregorius x. synodo Martinus IIII. in Petrū Aragonensem animaduertit. Synodo VIII. Bonifacius in philippum regē decernit. Synodo & olim Gregorius alter, & patrum memoria Eugenius Græcam Ecclesiam Latinæ coniūgit. Synodo in Fredericum Imperatorem agit & IIII. Innocentius, & Gregorius VIII. Quin in hac eadem æde omnium principe, & quæ vincere semper hostes solita est, vinci nunquam non nisi Synodo: & secundus Innocentius aduersarios deiecit, & tertius Alexander Victorem sociosque superauit: & tertius Innocentius Othonem imperio submouit, & Martinus V. hostilia tyrannorum arma dissipauit: & (ne omia prosequar) quicquid laude, quicquid gloria dignum à Melchiadis ætate in Ecclesia gestum est, aut ad hostem arcendum, aut ad rempublicam componendam, id omne de synodis originem sumpsit, & proinde synodis referendum acceptum est. Quid enim aliud sancta synodus est, nisi malorū metus, proborum spes, errorum eiectio, leges & restitutio virtutum, qua dæmonum fallacia vincitur, sensus illecebræ auferūtur, ratio amissam arcem recipit, terris è cælo iustitia restituitur?

Matth. 18.c Redit siquidē ad mortales Deus. Nā si dixerit, Vbi duo vel tres meo nōie conuenerint, ad eos venio, interq; eos sum: q̄to huc libētiùs se cōferet, quō non duo tantùm vel tres, sed tot Ecclesiæ capita proficiscuntur? Nam

Apo. 2. & 3. si angelos Ioannes appellat ecclesiarū pastores, qd est quod vel votis petere, vel precibus à Deo consequi non possit tanta simul frequentia Angelorum? Hīc Eua ab exilio reuocatur, hic serpentis caput talo premitur puel

Gene. 15. b Gen. 16. c Gene. 15. d læ sanctioris: Abraham educitur è Chaldęorum terris, Agar ancilla obtēperat dominæ:

Gene. 28. e fœdus cum Deo rursus feritur: animorū circuncisio introducitur. Hīc scalam figens Patriarcharum pater, in cælum aditum pandit,

Gene. 32. f Deo iungitur in palestræ ludo, & à videndo neo accipit nomen. Hic populi velut in solitudine fame oppressi, diuinis suppetias impetrant, cæli angelorumque panem recipiūt,

Psalm. 77. Num. 20. b for. saxa Mosis & suauitate vescuntur cælestium epularum. Hīc cùm hominum pectora tanq̄ saxea euaserint, Mosis virga percussa, aquarum fontes effundūt: hīc thesaurus in agro abditus effoditur, margarita emitur, lampades accendūtur, semen in bonam seritur terram, sinapis granum surgit in arborē, & feraci oleæ oleaster inseritur. O beata itaq; illa tempora, quę

Matth. 13. d Rom. 11. c synodos susceperūt: hæc stulta, si non agnouerint: misera, si non admiserint: Et qm̄ vetera synodorū cōmoda strictim attigim⁹, nūc quàm breuissimè nra delibemus. Appello ergo te, Iuli II. Pont. Max. summus ille te appellatem Deus, qui suam te gerere in terris vicem voluit, qui è tanto iampridē senatu te vnum delegit, qui nonum vsque in annum Ecclesiæ suæ te sponsum defendit, qui & bonā cogitando mentem, & magnam agendo facultatem dedit, quantam nulli maiorū vnq̄ præstitit, vt scilicet prædones abigeres, vias purgares, seditiones tolleres, domi templū, oim quæ vsquam visa sunt, magnificentissimum excitares: militiæ, (quod nemo antehac potuit) Ecclesiæ arma magnis regibus metuenda faceres: vt deniq; imperium propagares, vt Ariminum, Fauentiam, Rauennam, & alia permulta recuperares. Quæ & si eripere tibi hostis potest: quin tñ primus Pontificū hæc omnia gesseris, efficere non potest. Magnorum enim Principum virtus non ex casu, aut ex euentu, sed ex concilijs actionibusq; censenda est. Nunc rebus gestis hęc duo deerāt, vt synodum vocares, & communi Christianorum hosti bellum indiceres: & quę ab initio semper cogitasti, spopondisti, decreuisti: iam Deo, iam Christiano gregi, iam tuę præstes tum pietati, tum fidei. Ac scias, te bonos omnes in magnam spem erexisse, quippe qui bellorum & malorum temporum iniuria, ad hæc differenda coactus quidem fueris: ad negligēda verò & deserenda nō minis, nō telis, nō cladibus adduci potueris, quin animam ea cōstantia firmaueris, vt hi fluctus, hę quæquanquam multæ, firmam tamē charitatem tuam extinguere non potuerint. Ille itaque idem Deus, qui præter hæc omnia, q̄ ad animum excitandum enumeraui, immortalia beneficia, his superioribus annis tum Bononiæ, tum Romæ, cùm etiam intra ædes tuas extinctus habereris, in vitam reuocauit, & ad hæc maxima opera gerenda reseruauit, vt & ipse Deus extincto Pontifici manifestissimo miraculo, & Pontifex extinctæ Ecclesiæ sanctissima synodo vitam restitueret, atque vnà cum reuiuiscente pontifice, etiam Ecclesia moribus reuiuisceret. Ille (inquam) Deus petit mādatq̄;, vt duo illa animo volutes, cures, peragas, & (quemadmodùm prophetа iubet) destruas, euellas, eruas errores, luxū, vitia: instituas, ędifices, plantes moderatiōem, virtutem, sanctimoniam. Ad hæc verò agenda, cùm alia permulta, tum præcipuè amissus exercitus excitare nos debet: quod equidē purem diuina prouidentia factum, quo armis Ecclesiæ alienis freti crederemus, vt ad nostra redeuntes, victores euaderemus. Nostra autē arma sunt pietas, religio, probitas, supplicationes, vota, lorica fidei, atque arma lucis, vt Apostoli verbis vtar. Ad quæ si syn- Rom. 13. f odi opera redibimus, vt armis nō nostris in- Ephe. 6. c feriores aliquo hoste fuimus, ita nostris erimus omni hoste superiorēs. Veniat (quæso) in mentem Mosis bellum, quod aduersus Amalech Regem gessit. Videbis populum DEO charum, gladijs fidentem, vinci semper: contrà, semper vincere precibus suppli-

cantem. Ioſue exercitum in prælium duce- Ibid.
bat, Aaron sacerdos cum Hur ac Mose montem assendebant. illi armato corpore ferebantur in hostem, hi Deum purgato animo precabantur: illi ensibus, hi votis agebant: illi ferro, hi pietate pugnabāt. Vidimus vtraq; arma, militiæ scilicet ac religionis. Sed iam, quæ nostra sint, Deo rem ostēdente, cognoscamus. Dum Moses (inquit) manus attollebat, noster vincebat exercitus: dum manus remittebat, exercitus inclinabat. Ac (ne casu id factum suspicemur) in calce sermonis illius scribitur, aduersus Amalech, hoc est, in Ecclesiæ hostem, Dei manum ac bellum esse in generatione & generationem. Quibus quidem verbis monet Deus, vtranq; gnationē atq; vtranq; Ecclesiā, & Mosis & Chri, militiæ armis vinci, pietatis studio vincere: superari telis decertando, sacra faciendo superare. Freta initio suis armis Ecclesia, Africam cepit, Europā obtinuit, Asiam occupauit, non vi, non bello, non ferro, sed religionis actionibus, & sanctitatis opinióe p vniuersum orbem Christiana signa circuntulit. At vbi sponsa, quæ tunc vndiq; vocabatur, accersebatur, expetebatur in vestitu deaurato, aureum paludamētum ardentis spiritus, ferreis Aiacis insani armis commutauit: Imperiū, duodecim ducū p ırtū sanguine, amisit: Asiam & Hierusalē perdidit, Africā Aegyptumq; relinquere coacta est: Europæ, cū Byzantino Imperio & Græcia, bonam eripi sibi partem vidit. Vox Dei est, dicentis, lassis Mosis manibus, votis precibusq; cessantibus, Ioſue vinci, vincere Amalech: ita & nos vidimus, cùm religio vota ferro commutauit, to to ferè orbe pulsam, eiectam, explosam Ecclesiam, aucto in immensum Mahumethe: q, nisi ferro relicto, rursum in pietatis sinum ad aras & Dei puluinaria redeamus, crescet indies magis, subiget Imperio omnia, orbē vniuersum nostræ impietatis vltor impijssimus occupabit. Videō, videō, nisi vel hoc cōcilio, vel alia ratiōe nostris moribus modū imponamus, nisi nostrā humanarū rerū cupiditatem, malorū fontē, cedere diuinarum amori cōpellamus, actū de rep. esse Christiana, actū de religiōe, actū de pietate, actū est de ijs ipsis opibus, quas pīes diuino cultu auctoperepere, nos cōtrà, neglecto, amissuri sumus. Hæ cm̄ ita ex extrema pauperie peuenere ad summū, vt nō ita multò pōst interituræ esse videātur: ac nisi receptui canamus, nisi rationib⁹ nostris cōsulamus, insula illa ditissima, cuius ad ornāda sacerdotis tēporis vsus fuit, vix ad opienda inueniat. Audite diuinas voces vndiq; sonantes, vndiq; synodum, pacē, sanctā illā expeditionē esflagitantes. Qū cm̄ vita nostra mollior? qn̄ ambitio petulantior? qn̄ cupiditas inflāmatior? qn̄ peccandi licentia impudentior? qn̄ audacia aduersus pietatē loquēdi, disputādi, scribendi aut frequētior, aut securior fuit? quādo in populis rerum sacrarū, quando sacramentorū, qn̄ & clauiū, & sanctorū pceptorū non modò negligentia, sed & contemptus maior? qn̄ apertiùs religio & fides nostra ludibrio (vel tenui plebeculæ) fuit? qn̄ (proh dolor) schisma in Ecclesia pernicioſius? quādo bellum periculoſius? quando hostis potentior? quando exercitus truculentior? qn̄ obiter monstra, portenta, prodigia tum cęli minitantis, tum terræ expaueſcentis, aut crebriora, aut horribiliora apparuere? quando (heu fletus me impedit) cædes, quando clades, aut post Brixiana, vel posteā, Rauennate cruētior? quando (inquàm) vllus inter infaustos dies, quàm sanctissima illa resurgentis Christi lux, aut luctuoſior, aut calamitoſior illuxit? Quæ quidem omnia (nisi ferrei simus) quidnam aliud quàm cælitùs missæ voces sunt? Voces nanq; dei, vti Proclus ait, facta sunt, de quo vno aiunt oracula, quòd Gen. 1. dixit, & facta sunt. Et in arcanis Hebræorū Psal. 32. b legimus, decem dictis, quæ in Genesi legun- 148. a tur, orbem vniuersum esse conditum. Voces igitur sunt, quæ fieri cernimus, voces monentis dei ac præcipientis, vt synodum habeas, vt Ecclesiam emendes, vt vtriusq; hominis bellum tollas, vt sponsæ tuæ vndique lacesſitæ pacem vtranque restituas, vt gladios auertas, vrbis & Italiæ iugulis imminētes, vt nostram frenes viuendi licentiam, Ecclesiæ viscera maioribus vulneribus ferientem. Non enim multi refert, quantum agri posſideam⁹, sed quàm iusti, quàm pij, quàm diuinarum rerum studioſi simus: vt deniq; post tot mala, tot incommoda, tot calamitates, principem Christū audias, Petro posterisque synodum ostendentem, vt vnicā oīm malorum medicinam, singularem periclitātis nauiculæ portum, solam reipub. confirmandæ rationem: Tu (inquit) Petre aliqn̄ Luce 22. d conuersus, confirma fratres tuos. Audis Petre? audis Paule? Auditis augustissima semp capita, tutela ac pſidium vrbis Romæ? Auditis, in quem malorum cumulum Ecclesia vestro fundata sanguine, deducta sit? Videtis acies vtrinq; profligatas? videtis cędes? videtis clades? videtis campos occisorū acervis opertos? videtis terrā hoc anno plus cruoris hausisse, q̄ pluuiæ? min⁹ imbriū bibisse, q̄ sanguinis? Videtis tantū occubuisse Christiani roboris, quantum fuerat ad fidei hostem debellandum satis? nihil nobis nisi exitium, nihil nisi interitū supeſſe? Ferte opem, iuuate, succurrite, & quam de Iudæorum & Tyrannorum faucibus ertiſtis Ecclesiam, nunc domesticis cladibus occumbētem eripite. Orat populus, viri, fœminæq;, oīs ætas, omnis sexus, omnis orbis: rogant patres, obsecrat senatus, obtestatur ipse deniq; supplex pontifex, vt se, vt Ecclesiam, vt vrbem Romam, hæc templa, has aras, hæc sacra, hæc vestra ipsorū capita seruetis: ac synodum Lateranensem, hodiè ante ora vestra

Universidad de Deusto
Biblioteca

à Iulio secundo Pontifi. Max. indictã, quod faustum, felix, fortunatumque sit nobis, Ecclesiæ vestræ, totiq; reipub. Christianę, in orbis terræ certissimam salutem sancti spiritus numine firmetis: curetisq; & pacari Christianos Principes, & in publicum Christi hostẽ Maumethem, nostrorum Regum arma cõuerti, atq; his fluctibus, his tempestatibus, his aquis, non modò non extingui Ecclesiæ charitatem, sed almæ crucis meritis, & diuini spiritus ductu, quibus iunctim hodiè sacra fiunt, ablui potiùs ab omnibus conceptis maculis, & in antiquũ splendorẽ munditiamque restitui.

DIXI.

¶Habita fuit oratio in æde Lateraneñ quinto Nonas Maias 1512.

SESSIO I.

Die lunæ decima mẽsis Maij, anno, indictione, & pontificatu, de quibus suprà, cõgregata fuit sacra & vniuersalis synodus in basilica Lateranen̄, præsidente præfato sanctissimo D. N. Iulio, celebrata Missa de spiritusancto per reuerẽdiss. in Christo patrẽ D. Dñicum Episcopũ Portuensem, Cardinalem Grimanum seu sancti Marci vulgariter nuncupatum, habit⁹ sermo per reuerendum patrem D. Bernardum archiepiscopum Spalaten̄. Interfuere infrascripti reuerendiss. D. Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, episcopi, Abbates, Magistri Generales ordinũ, Oratores principum, & alij Illustrissimi domini, videlicet:

EPISCOPI CARDINALES.

Reuerendiss. D. Raphael Ostien̄.
Reuerendiss. D. Dominicus Portuensis.
Reuerendiss. D. Iacobus Albanensis.
Reuerendissimus D. Marcus Prænestinus.

PRESBYTEBI CARDINALES.

Reuerendiss. D. Thomas tituli sancti Martini in montibus, Strigonien̄sis.
Reuerendiss. D. Nicolaus tituli sanctæ Priscæ, de Fliſco.
Reuerendiss. D. Robertus tituli sanctę Anastasiæ, Nanneten̄.
Reuerendiss. D. Christophorus tituli sanctę Praxedis, Anglicus.
Reuerendiss. D. Antonius tituli sancti Vitalis, Sipontinen̄.
Reuerendiss. D. Petrus tituli sancti Eusebij, Anconitañ.
Reuerendiss. D. Achilles tituli sancti Sixti, Bononien̄.
Reuerendiss. D. Bãdinellus tituli sanctæ Sabinæ, de *Saulis.

DIACONI CARDINALES.

Reuerendiss. D. Alexander sancti Eustachij Farnesius.
Reuerendiss. D. Ludouicus sanctæ Marię in Cosmedin, de Aragonia.

Reuerendiss. D. Alphonsus sancti Theodori, Seneñ.

PATRIARCHAE ET ASSIstentes papæ.

Reuerendus pater D. Cęsar Alexandrinus.
Reuerend. P. D. Alphonsus Antiochenus.
Reuerend. P. D. Stephanus Patracen̄ & Torcellanensis.
Reuerend. P. D. Vincentius Neapolitañ.
Reuerend. P. D. Franciscus Iadren̄.
Reuerend. P. D. Fredericus Salernitañ.
Reuerend. P. D. Gabriel Dyrrhachien̄.
Reuerend. P. D. Orlandus Nazarenus.
Reuerend. P. D. Franciscus Vincentinus.
Reuerend. P. D. Franciscus Suessanus.
Reuerend. P. D. Iulianus Agrigentin̄.
Reuerend. P. D. Ferdinandus Caietanus.
Reuerend. P. D. Laurentius Asculanus episcopus, Vicecamerarius & gubernator Vrbis.

ARCHIEPISCOPI.

Reuerendus P. D. Franciscus Consañ.
Reuerend. P. D. Ioannes Iacobus Baren̄.
Reuerend. P. D. Ioannes Vincentius Seneñ.
Reuerend. P. D. Aldronandinus Nicosien̄.
Reuerend. P. D. Bernardus Spalaten̄.
Reuerend. P. D. Antonius Auinionen̄.
Reuerend. P. D. Hieronymus Antibaren̄.
Reuerend. P. D. Mauricius Tuanien̄.
Reuerend. P. D. Ieremias Tranen̄.
Reuerend. P. D. Andreas *Nobonialien̄.

EPISCOPI.

Reuerendus P. D Alexius Melphitanus.
Reuerendus P. D. Iosue Esculañ.
Reuerendus P. D. Iacobus Potentiñ.
Reuerẽd. P. D. Ioãnes Baptista Caualliceñ. *Bellouel
Reuerendus P. D. Galesius *Beluneñ.
Reuerendus P. D. Albertinus Pisaurien̄.
Reuerendus P. D. Octauianus Viterbien̄.
Reuerendus P. D. Ioãnes Antonin⁹, Calineñ.
Reuerend. P. D. Franciscus Ortanus.
Reuerend. P. D. Latinus Vestanus.
Reuerendus P. D. Ioannes Aquilanus. *Sarfanen *Sarsinaten
Reuerendus P. D. Galasius *Sarcineñ.
Reuerendus P. D. Iacobus Signinus.
Reuerend. P. D. Altobellus Polen̄.
Reuerendus P. D. Andreas Militen̄.
Reuerendus P. D. Iacobus Papheñ.
Reuerendus P. D. Simon Arimineñ.
Reuerendus P. D. Bernardus Taruisinus.
Reuerendus P. D. Ludouicus Tricaricen̄.
Reuerendus P. D. Thomas Ceruien̄. *Mamuld
Reuerẽdus P. D. Ioãnes Baptista *Maranen̄.
Reuerendus P. D. Frãcisc⁹ Milopotamien̄. *Cupr-cassis
Reuerendus P. D. Raphael *Capitranen̄.
Reuerendus P. D. Franciscus Bilignianen̄. *Vrbaten
Reuerend. P. D. Matthæus *Vmbriacen̄. ses *Algen
Reuerẽd. P. D. Ferdinandus Balneoregien̄.
Reuerend. P. D. Petrus *Vrgellen̄.
Reuerendus P. D. Benedictus Chien̄.
Reuerend. P. D. Bernardinus Castren̄.
Reuerendus P. D. Petrus Castelli maris. Reue-

Reuerendus P. D. Aloisius Interamneñ.
Reuerendus P. D. Guillelmus Cortoneñ.
Reuerendus P. D. Nicolaus Neocastren̄.
Reuerendus P. D. Ioannes Tudeñ.
Reuerendus P. D. Vincentius *Nauleñ.
Reuerendus P. D. Michael Monopolitañ.
Reuerendus P. D. Dominicus Aquensis.
Reuerend. P. D Gisbertus Rapollañ.
Reuerend. P. D. Ioannes Bobien̄.
Reuerend. P. D. Georgius Callen̄.
Reuerend. P. D. Ludouicus *Signeñ.
Reuerend. P. D. Iacobus *Marticanus.
Reuerend. P. D. Lambertus Venusinus.
Reuerend. P. D. Simon Modrusien̄sis.
Reuerẽd. P. D. Ioãnes Antonius Angloneñ.
Reuerend. P. D. Zacharias Terracinen̄sis.
Reuerendus P. D. Ioãnes Franciscus Nolañ.
Reuerend. P. D. Corradus Astuneñ.
Reuerendus P. D. Hieronymus *Insuleñ.
Reuerendus P. D. Michael *Mordauien̄.
Reuerendus P. D. Ioannes Arianeñ.
Reuerendus. P. D. *Hugolinus Licien̄.
Reuerẽd. P. D. Dominicus Luceriñ.
Reuerendus P. D. Hieronymus Aretiñ.
Reuerend. P. D. Bernardus Soranus.
Reuerendus P. D. Tranquillus Ferentiñ.

ABBATES.

Reuerendus P. D. Antonius abbas monasterij sancti Galgani ordinis Cistertien̄, Vulteranen̄ diœcesis.
Reuerendus P. D. Floremondus abbas monasterij sancti Gregorij de Vrbe, ordinis sancti Benedicti.

MAGISTRI GENERAles ordinum.

Magister Thomas Generalis ordinis Prædicatorum.
Magister Gemetius Generalis ordinis Minorum.
Magister Aegidius Generalis ordinis Eremitarum sancti Augustini.
Magister Bernardus Generalis ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo.

SENATOR VRBIS.

Magnificus dominus Petrus de Starcelupis Florentiñ.

ORATORES.

Magnificus Dominus Hieronymus Vich, orator Catholicorum regis & reginæ Hispaniarum.
Magnificus dominus Franciscus Foscarus eques, orator serenissimi & illustrissimi domini Venetorum.
Magnificus dominus Antonius de Strozis, orator Florentinorum.

ILLVSTRISSIMI DOMINI temporales.

Illustriss. dominus Iulius de Vrsinis.
Illustriss. dominus Marcus Antonius de Columna.
Illustriss. dominus Nicolaus de Ruuere.
Illustriss. dominus Franciottus de Vrsinis.
Dñs Fabricius de Carcto, procurator ordinis S. Ioannis Hierosolymitañ.
Dñs Sixtus de Ruuere prior vrbis, Miles ordinis S. Ioannis Hierosolymitañ.
Dominus Petrus Grimanus, Prior de Vngaria, Miles ordinis S. Ioãnis Hierosoly.

¶Deinde præsentibus supradictis & alijs doctoribus & magistris, cãtatisq; litanijs & alijs orationibus cum genuflexionibus, benedictaq; synodo p sanctiss. D. N. iuxta morem & laudabilem consuetudinem in sacris concilijs seruari solitam, & quãpluribus deuotis orationibus, ac cantato Euangelio p Reuerendiss. dominũ Ludouicum S. Mariæ in Cosmedin diaconum Cardinalẽ de Aragonia, quod incipit, Ego sum pastor bonus, idem D. N. Iulius papa habuit orationem, sumpto themate: Conueniſtis in vnum patres, &c. Et allocutus est synodum, exhortãs omnes ad meditandum & solerter insistendum super ordinandis, quæ ad Ecclesiæ pacem & statum pertinent, ac schismatis extinctionem, & dictæ Ecclesiæ reformationem, ac contra infideles per Christianos principes expeditionẽ, pacemq; inter eos componendã. Facta itaq; exhortatiõe, magna cum grauitate & charitate quib⁹ Rom. Pontifex decebat, idem sanctiss. D. noster incepit hymnum, Veni creator spiritus &c. Quo absoluto per cantores, Reuerendiss. D. Alexãder S. Eustachij diaconus Cardinalis, de Farnesio vulgariter nuncupatus, stans in thalamo eminenti iuxta locum, vbi præfatus sanctissimus D. N. sedebat, alta & intelligibili voce legit quandam schedulam, Cuius tenor est talis:

SCHEDVLA PRIMA.

BVLLA INDICTIONIS SACRI GENERALIS concilij Lateraneñ.

IVLIVS Episcopus seruus seruorũ Dei, ad futuram rei memoriam. Intendẽtes executioni eorum, q̃ anno pterito & pſenti pro celebratione generalis concilij, in hac Lateraneñ basilica tenendi, & ꝓximis diebus inchoati, per nostras intimationis & prorogationis literas denunciari, & peruulgari fecimus, quarum tenor subsequitur, videlicet:

IVLIVS episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, martyrum sanguine consecratæ, magistræ fidei, veritatis alũnæ, oĩm errorũ exptis, vnicæ & immaculatæ, diuina institutiõe, sanctorũ authoritatib⁹ cõciliorũ, canonumq; oĩm testimonio, ecclesiarũ cunctarũ primatũ tenentis, fideliũ matris, regimini superna dispositiõe pſidentis, circa religionis Christianæ puritatẽ, ipsiusq;

vni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

vnitatem,pacem & tranquillitatem, quæ in coniunctione membrorum ad vnum caput,Christum videlicet,cuius vices in terris gerimus,principaliter tendit,diuisionē ouilis nobis ex alto commissi,in illoque schisma,per quod Ecclesia scindi & scandalizari, grexque dominicus nobis creditus turbari quoquo modo possit,quantū cum deo possumus prohibentes,ac damna & scandala,quæ exindè euenire possent, eneruantes, ac palmites futuros infructuosos succidere, & quoscunq; aliter quàm per ostiū ad ouile ingredi cupientes,ac à via dñi, postq̄ illam semel cognouerant,retrocedentes, ad semitam veritatis reducere, vulpeculasq; ex vinea eiusdem dñi per ministerium summi apostolatus etiam expellere desiderantes, de opportunæ prouisionis remedio prouidemus, aliaque ordinamus & mandamus, prout cōspicimus in domino salubriter expedire. Sanè non sine graui animi nostri molestia percepimus,quòd quidā S. R. E. Card. qui nobiscum,dum versus ciuitatem nostrā Bononien̄, pro recuperatione nōnullarum terrarum S.R.E. etiàm vnà cum nostra curia personaliter accederemus,pro recuperādis terris huiusmodi venire simulauerāt, ex nostra licentia ab vrbe recedentes, Florentiam diuerterunt,ibiq; se continuerunt,etiā postquàm nos eos per dilectum filium nostrum Franciscū tituli S.Clementis presbyterum Cardinalem, tunc in minoribus constitutū episcopū Concordien̄, Datarium nostrum, per literas nostras ad nos tunc Bononiæ existentes,vocari feceramus, licèt se venturos obtulissent, nihilominùs fatore zizaniæ seminante,per quem morum subuersio in clero & populo frequenter obrepit, tanquàm membra insana sine causa legitima à suo capite recedentes, armis satellitibusq; stipati, imò in seipsis armis assumptis, & pro sacerdotalibus vestibus thoracem induti, & gladijs armati,Papiā se contulerunt. Quò cùm peruenissent,stimulo conscientiæ (vt credimus)agitati, per internuncios perque Regiorum oratorum intercessiōes reditum ad nos postulārunt. & pro desertionis venia supplicārūt,quam benignè obtulimus. Sed ipsi,qui nobis ex officio tanquam consultores assistere,neq; sine licentia nobis & nostra curia veluti corporis mēbra abesse debuissent,ausi tamen sunt os in cælum ed spiritum blasphemiæ, & cum Lucifero sedem ad Aquilonem ponere, altitudinem nubiū transcendere,vt se similes Altissimo constituant, Pontificalem authoritatem nostram sibijpsis ascribere satagentes, conuenientes vt locustæ, acephali aggressi sunt sine Rom.Pont.authoritate œcumenicum generale atq; vniuersale Conciliū conuocare,locum concilij & tempus indicere, & valuis ecclesiarum ac alijs publicis locis per publica instrumenta etiam falsa, indictionē huiusmodi affigere & publicare, eisdemq; instrumentis falsis publicè atq; impudēter vti, quosdā S.R.E.Card.sui propositi socios in eorū p̄senso edicto falso declarando,qui tamen & publicis & priuatis scripturis eorum ꝓprijs manibus scriptis, se illis in huiusmodi ꝓposito neq; verbo neq; scripto vnquā iunxisse,seu quomodolibèt cōsensisse protestati sunt, nosq; ac venerabiles fratres nostros eiusdē S.R.E.Card. ac alios tunc expressos, vocare & requirere, vt per nos vel alios ad huiusmodi eorum conciliū accedere vellemus, non formidārunt, asserētes decennium post vltimum vniuersale conciliū, etiā contra constitutionē concilij Constantien̄, q̄ incipit, Frequens,iam dudum effluxisse,& nos illud conuocare neglexisse,maximè cū iurauissem⁹, & vouissem⁹ illud post bienniū à creatiōe nostra tenere,tempusque ꝓ homine interpellare,neq; credendum ire nostra authoritate & voluntate Conciliū futurū:& cùm de grauibus criminibus notorijs durantibus, vniuersalē Ecclesiā scandalizantibus in capite agendū foret,ad summum Pontificem concilij cōgregationē nō attinere,sed secundo loco ad Cardinales,q Pontifici in negligentia nō adhæserūt, conuocationem concilij spectare. Ac vt huiusmodi eorum conuocationē & cōuenticulū honestare viderentur, eisq; authoritatē adijcere,hoc idem ferè per omnia,per quosdā assertos procuratores charissimorū in Christo filiorū nostrorū Maximiliani Rom. Imperatoris electi, & Ludouici Francorū regis Christianiss. principū,sub eisdē datis,modo & forma, & similibus schedulis, ꝑter tū voluntatē & mentē dictorū principū (vt ratiōnabiliter credi debet)fieri & publicari ꝓcurauerunt,& ordinauerunt. Sed hæc vt falsa, ficta,cōmentitiaq; sunt, & nō ex zelo charitatis & religiōis,sed odij fomite & inimicitiæ ꝓcedentia,ita oīb⁹ Principibus,nec non Chr̄ifidelibus cupimus nota fieri. Quis em̄ tanti erroris particeps est,qui nos deneglgentia erga cōuocationē concilij redarguere possit, cùm nihil nobis per vltimos vndecim annos, quib⁹ cardinalatus officio functi sumus,magis cordi fuerit,q̄ celebrari videre generale conciliū, & ecclesiæ Romanæ statum in melius reformari? Quid enim felicis recordationis Alexandro sexto Romanorum Pontifici ꝓdecessori nostro, magis nos odiosos fecit,nisi studium & cura generalis concilij celebrandi? Quid nos terra mariq; iactauit,cùm nobis idem Alexander ꝓdecessor esset infensus? Quid totiès alpes transcendere transalpinas, Gallias peragrare per æstus,niues & glacies compulit,nisi q nitebamur,vt à Romano pontifice conciliū indiceretur,conuocaretur, & celebraretur? Nota recensemus, & Principibus Christianis apertissima, immò illis ipsis, qui nos & fratrum nostrorum Collegium criminan-

tur,dudum pleneq; comperta. Quare si anteactæ vitæ ratio apud prudentes de præsenti & futuro vitæ rationem facit, nulla subest ratio cur dicti Cardinales, qui à nobis recesserunt,desperent nos facturos, quod tam longo tempore, tam ardenter, & non sine vitæ discrimine fieri desiderauimus & studuimus. Aperiant oculos cordis,& odij obstacula resecent,& cogitent,qua voce,quib⁹ oculis,qua facie promiserimus (vt dicunt) in nostra ad Pontificatum assumptione, iurauerimus & vouerimus generale celebrare Concilium:quoniam nostræ promissiōi interfuerunt.Certè palpabunt, nos non sola voce,non simulatè,sed in cordis simplici veritate id egisse,quod prædicant. Quòd si ea, quæ diximus,attendere nolunt,examinent & inspiciant omne studium in pontificatu nostro circa præmissa. Nónne omnes principes Christianos, qui ad obedientiam ex more præstandam miserūt oratores, admonuimus de celebrando generali concilio, deq; expeditione in perfidos Turcas concilijs iter decernenda,assumēda, & prosequēda? Nónne primo Pontificatus nostri toto biennio Christianos potentatus pacare studuimus, vt conciliatis animis concilium iniretur? Quid vltrà facere debuimus, aut potuimus ad restituēdam Ecclesiæ pacē, quod omiserimus? Nouit ipse Cardinalis,qui edicti seu indictionis huiusmodi, & contentorum in ea se aurigam profitetur, & *claui moderatorem prædicat,quid à nobis habuerit in mandatis, cùm ad Romanorum Imperatorem electum per vniuersam Germaniam illum nostrum & sanctæ sedis Apostolicæ legatum misimus: communicet illa fratribus suis,qui cum illo sentire videntur,ꝑferat monita in scriptis illi tradita. certo certius & luce meridiana clarius erit,hanc indictionis desperationem de celebrando à nobis concilio, nedum leuem & inanem, sed falsam,irrationabilem,impossibilemq; fuisse.Nulla nostra culpa,neq; S.R.E.Cardinalium,dilata est generalis Concilij indictio, contiocatio,& celebratio. Distulit hæc infelicitas temporum, quæ sub eodem Alexandro ꝓdecessore nostro vexare cœpit Italiam,& adhuc vexare non cessat, & instans necessitas recuperādi terras & iura eiusdem Romanæ Ecclesiæ Nam propositum nostrū semper ad Concilij celebratiōem promptissimum atq; intentissimum fuit. Quare spretum diffidentiæ deponant,& ita huiusmodi calumniæ authores, reuersi ad cor, mordere desinant pastorem & patrem animarū suarum. Desinant etiam calumniari fratres nostros eiusdem Romanæ Ecclesiæ Cardinales.Quòd si tam ardēter illis cordi est,se caput & authores generalis concilij constituere,quid ad hanc rem facto opus sit, prius discant:reuoluāt sanctorum patrum & Romanorum vitas pontificum,& antiquū morem indicendi & conuocandi & celebrādi Concilium:traditiōes & leges super his editas à patribus,inspiciant: videbunt huiusmodi Concilia à solis Romanis Pontificibus esse indicta,& aliter indicta,rata non fuisse. Quòd verò attinet ad constitutionem concilij Constantien̄,quæ incipit, Frequens huiusmodi, ea ad octuaginta annos seruata non fuit:& si seruata fuisset,teste pię memoriæ Eugenio papa 4. etiam prædecessore nostro,ac sacrorum canonum sanctionibus,ex causis prædictis eam licuit nobis transgredi. & quod fortius est,stante legitimo impedimento, de quo suprà, eam locum non habere,certo certius est. Votum autem & iuramentum quod ex p̄dictis causis de iure nobis trāsgredi licuisset,transgressi nō sumus: quandoquidem legitimo impedimento detenti,non potuimus obseruare. & quia votum & iuramentum, quantùm ad hanc materiam attinet,in foro conscientiæ versant, de æquitate canonica purgatio moræ semp admittitur. Desinant nobis & fratribus nostris S.R.E. Cardinalibus negligentiam impingere, quæ (vt præmittitur) nulla fuit, & si qua fuisset, ipsis cum Alexandro p̄decessore præfato & nobiscum manentibus, multo magis imputari posset. Quòd autem docentes iuxta Prophetā,linguas suas loqui mendacium,& contra diuinum ꝓceptum aduersus Principem populi sui maledicentes, confingunt in nos crimina, & ea quidem(vt asserunt)durantia,grauissima, notoria, scādalizantiaq; vniuersalem Ecclesiam, dicuntq;, propterea negligentibus alijs S.R.E. Cardinalibus, ad eos deuolutam concilij congregandi facultatem,non miramur: quoniā teste Hieronymo, schismatici, cùm dubitāt causas suas damnari, in contumelias prosiliunt. Dicant prædicti. nomine tantùm Cardinales, Dathan & Abiron, Acaciumque & Dioscorum repræsentantes, tenebrarum filij,nunquid summo Pontifici spectet & pertineat congregare Concilium, etiā si de suā causa agatur? legāt vltra antiquos gesta Cōstantien̄ cōcilij,in q̄bus se potissimùm fundant,vt ex eis,tanq̄ Iudæi ex ꝓprijs codicibus,confundantur: reperient, Ioannem Papam 23.de cuius potissimū causa agebatur, conciliū Constantien̄ huiusmodi indixisse. Cùm ergò Concilium prædictum congregare parati sumus, satis cōstat,dolosas eorū linguas locutas fuisse mendacium. Sed si hæc omnia cessārent, stantibus impedimentis p̄dictis,in qua negligētia dici possunt esse fratres nostri S.R.E. Cardinales huiusmodi, nō requisiti ad Concilium congregandum,ita vt ad pauciss̄imos, Ro. Pontifici eorū culpa ambitioneq; infensos, schismaticos, ac extra domū dei positos,potuerit potestas vniuersalis Ecclesiæ deuolui, imò potiùs ab eis vsurpari. Adijciamus ergò nunc huiusmodi potestatis abusum ostendere, trium mensiū

Hier. 9.b

Exod. 22.

& qua-

Universidad de Deusto
Biblioteca

& quatuordecim dierũ ab eis tempus in ſuo (vt volunt) edicto ſeu conuocatióe aſſignatum, & ad œcumenicum Concilium congregandum, hoc tam breui temporis ſpatio, poterit natiõibus Chriſtianis à Mediolano remotiſſimis legitimè innotuiſſe? Poterũnt ne, ſi innotuiſſet in termino, diœceſanas & metropolitanas ſynodos conuocare, celebrare, & perficere? Poterũntne, qui venturi decernerentur, ad tantum iter neceſſaria cõquiſiuiſſe? Poterunt principes, accedere volentes, populis ſibi ſubditis & ſtatus ſui ſecuritati *bonæ conſuluiſſe? Poterunt, quos *benè mittere decreuerint, procuratores aut oratores plenè informatos mittere? Vix curſor expeditus, trium menſium & ſemi ſpatio ire & redire poſſet ſine ſarcinis, vndè & quò ipſi graues viros & multa ſecum impedimẽta trahẽtes, ſine quibus venire non poſſunt, putant, immò decernunt, accedere poſſe & oportere. Quare ſi nihil aliud, indictionem Concilij, quam attentarunt, in tempore prefixo accedendi impoſſibilitas ipſa penitùs eneruat: Sed poſſibile fuerit, & aliqua ratione decretum. hoc ipſum Concilij tempus loci ratio, indictionem ipſam nullam facit locus. Locus concilij, commodus eſſe debet & tutus. Quis ignorat, (quod dolenter dicimus) vrbem Piſas prope 14. cõtinuos annos obſeſſam duriſſimè fuiſſe, & ad eam deſolatióem bello redactam, vt rariſſimæ domꝰ integris parietibus in illa conſiſtant, & ferè nullæ ſint, quæ contignationibus & ſolarijs muniantur? Habitarẽntne ibi S.R.E. Cardinales, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, abbates, principes ſeculares, vel oratores eorum, communitatum item nuncij? Habitarẽntne doctores celeberrimi tam diuini iuris quàm humani, ruinoſas domos, ciuitatemq; penitùs deſolatã ꝓ celebrando œcumenico concilio? Nunquàm talibus in locis ſcriptum eſt, Concilium generale fuiſſe celebratum. Reuoluantur omnes Conciliorũ œcumenicorum hiſtoriæ: apparebit, patribꝰ noſtris ſanctis ſanè & prudentibus viris, ꝓ celebrando Concilio ante omnia cordi fuiſſe, eligere ciuitatem amplam, ædificijs accommodatam, ſalubris aëris, fertilis ſoli, cõuehendis commeatibus facilem, q̃ omnia ſi Piſis adeſſe quiſpiam affirmauerit, ruinę ciuitatis, ædificiorum rudera, villarum & vinearum euerſiones redarguant, ſic dicentẽ. Hæc tamẽ ſi Piſis eſſent integra, vt non ſunt, nec affirmari poſſunt ſine impudentia: quomodò eſt ad Piſas tutus acceſſus, vel in ea manſio, cùm omnis Tuſcia arma nunc tractet, & nos pro paſtorali, quod gerimus, officio nil magis premat, q̃ Florentinos & Senenſes, inter quos fremit bellũ, ne ſe armis inuicem impetant, continere? Fidem de re hac facere poſſunt pleriq; Chriſtiani principes, à nobis ſæpiùs & inſtantiùs requiſiti, ſuam per literas & nuncios authoritatem & gratiam interponere, vt ſi inter ſe hi populi pacem habere noluerint, per inducias ſaltẽ ab armis abſtineant. Igitur cùm, ex præmiſſis & alijs etiã notiſſimis cauſis, acceſſus ad Piſas, vel ibi manſio ſecura habenda veriſimiliter credi non poſſit, cùm ciuitas, ipſa deſolatione, habitationibus pro Concilio nõ ſit fulta, cùm ager vaſtitate ſit deſolatus, cùm tempus in edicto ſeu indictióe ꝓfixum ſufficere non poſſit, & terminus aſſignatus ab illis, tempori, pro generali Concilio celebrando dari ſolito, non reſpondeat, cùm inſuper indicentes nulla ſint authoritate ſufulti, & ſi quam habere poſſent, illa, vt decuit & fieri oportuit, immò debuit, non ſint vſi, cùm edictum ipſum ſeu conuocatio de falſitate ſe conuincant: nos conſiderantes, quanta cum difficultate & temporis diuturnitate prædeceſſores noſtri ꝓfati in eorum Concilijs celebratis, priſcas hæreſes & ſchiſmata, etiam aliquando Imperiali maieſtate adiuuante ſuſtulerunt, quodq; illa in totum extinguere nequiuerũt, cùm eorum aliqua (quod dolentes referimus) vſque ad hodiernum diẽ in ſua ꝓtinacia perdurent, quamq; calamitoſa fuerint ꝓlatis & oñibus Chriſtifidelibꝰ ſchiſmatũ tempora, ſupradicta oſa, tanquàm pernicioſiſſima ſchiſmatum atq; errorum ſeminaria, q̃ aliquandiu conniuentibus oculis tolerauimus, expectantes eorũ ad cor reuerſionem, ob Chriſti charitatem zelumq; domus ſuæ diſſimulare vlteriùs nõ valemus, timentes nobis improperari illud *Ieremiæ, Nõ aſſcendiſtis ex aduerſo, neque oppoſuiſtis vos murũ pro domo Iſrael. verentes etiam, ne figmenta erroresq; ſ̃dicti Chriſtifidelium minùs eruditorum mentes aliquo infidelitatis laqueo inuoluant, apud quos ſæpè (vt inquit Origenes in Cantica) Pulchriora videntur mendaciorum ſophiſmata, quàm documenta veritatis: & ne error, cui non reſiſtitur, approbari videatur, & veritas Deiq; cauſa, & iura indefenſa opprimantur, habita ſuper his cum venerabilibꝰ fratribus noſtris eiuſdem S.R.E. Cardinalibus matura deliberatione, de eorundẽ Cardinalium conſilio & vnanimi cõſenſu, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ꝑdictas indictionem, conuocationem & publicationem aſſertas, ſchiſmaticę cõuenticulæ, ſynonem aſſertas, ſchiſmaticę cõuenticulæ, ſynagogæ ſatanæ, & Eccleſiæ malignantium, ꝓ Dathan & Abiron authores ſchiſmatũ, eorumq; ſocios, & alias ſupradictas ꝓcuratorio nomine dictorũ chariſſimorum filiorũ noſtrorũ Maximiliani Impatoris Romanorum electi, & Ludouici Francorũ regis Chriſtianiſſimi, illuſtrium principũ, factas, indictas & publicatas, omniaq; & ſingula in eis & qualibet earum contenta, & indè ſecuta quæcunq;, quorũ tenores, acſi de verbo ad verbum præſentibus inſererentur, pro ſufficienter expreſſis & inſertis haberi volumꝰ, tanq̃ à non habentibus facultatem, & ex minùs

nùs legitimis cauſis, ac incõgruis terminis & loco, nulla, irrita & inania, non legitimè, ad ſcindendum & ſcandalizandũ vniuerſalis Eccleſiæ vnitatem, facta, ne canceroſus morbus inualeſcat, reprobamus, reuocamus, caſſamꝰ, irritamus & annullamus, reuocataq;, irrita, caſſa, reprobata, & annullata haberi volumꝰ, ac (prout ſunt) nullius roboris vel momenti fuiſſe & eſſe decernimus & declaramus. Diſtrictiùs ſub excõmunicationis, anathematis & maledictionis æternæ, ac dignitatũ & beneficiorum eccleſiaſticorum quorumcunq;, ſecularium vel regulariũ, feudorũ, indultorũ, priuilegiorum, conceſſionum, facultatum & gratiarum priuationum ipſo facto, infamiæ, & alijs in vniuerſalem Eccleſiã ſcandalizãtes, & ſchiſma in ea diſcordiãq; ſuſcitantes, eisq; conſilium, auxilium vel fauorem pręſtantes, tam à iure quàm aliàs promulgatis & indictis pœnis inhibemus. Necnon eiſdem Cardinalibus, qui à nobis receſſerũt, (vt præfertur) ac oñibus & ſingulis cuiuſcunq; dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, qualitatis, conditionis, præeminentię, authoritatis, & nobilitatis exiſtentibus, & quacunq; eccleſiaſtica etiã cardinalatus, Patriarchali, *Prouinciali, archiepiſcopali, epiſcopali, abbatiali, ſeu ſeculari, regali, reginali, ac etiam Imperiali, ac alijs dignitatibus & præeminentijs fulgentibus, & quos ab omni vinculo iuramenti, cõuentionis, obligationis & promiſſionis per eos forſan factarum, propterea abſoluimus & liberamus, ac abſolutos & liberatos fore nunciamus, ne indictiõibus, publicationibus, & cõuocationibus prædictis, omnibusq; alijs & ſingulis, vel eorum aliquo per reprobos, aut alios præfatos, vel eorum aliquem (vt prefertur) factis, directè vel indirectè, tacitè vel expreſsè, ſeu quouis quæſito colore adhęreãt, accedant, interſint, obediant, aſſiſtant, conſilium, auxilium vel fauoré præſtent, aut quomodolibet intendant, vt peſſima *facta ſuis erroribus confuſa tanquàm nebula diſſoluãtur, etiam inhibemus. Omniaq; & ſingula, ciuitates, terras & loca quęcunq;, ad quæ perſona Concilia, ſeu potiùs conciliabula, ſchiſmaticas conuenticulas, ſynagogas ac eccleſias malignantium huiuſmodi indicentes, & eis adhærentes, obedientiam, conſilium, auxilium, vel fauorem aliquem (vt prefertur) ꝓſtantes, & eorum quemlibet declinare contigerit: & in quibus Concilia ſeu conciliabula, aut eccleſias malignantium huiuſmodi celebrari, vel coadunari, & congregari cõtigerit, eccleſiaſtico ſubijcimus interdicto. Et nihilominùs bonam intentionem noſtrã exequi volentes, vt antiquæ hæreſes, quæ in diuerſis Chriſtianorum partibus nondum extinctæ ſunt, & peſſimum nouiter pullulans ſchiſma extinguantur, reformationiq; morũ tam eccleſiaſticorũ quàm ſeculariũ perſonarũ, quæ de iure vel cõſuetudine, reformatiõi vel determinationi Concilij ſubijciũtur, bellorũq; imminentium ſeditioni cõſulatur, vnicuiq;, quod ſuum eſt, reddatur, iuſtitia & pax ſe inuicem oſculentur, Chriſtiq; fideles in pace & vnitate, in Dei nomine, non ex paſſionũ priuatarum fomite, quæ (vt ex geſtis diuerſorũ conciliorũ apparet) peſſimos effectus parere conſueuit, cõgregati, ad faciendũ expeditionem contra infideles iam regnum Siciliæ infeſtantes, meliora ac nobiliora loca Chriſtianorum occupantes, præſertim Hieruſalẽ matrem noſtram antiquam, & ex antiqua Chriſtianorum negligẽtia deperditam, faciliùs & promptiùs intendant, IN NOMINE ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, patris, & filij, & ſpiritusſancti, authoritate omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorũ eius, qua in terris fungimur, de ſimili eorũdem fratrũ conſilio & aſſenſu, œcumenicum, vniuerſale ac generale Concilium in alma vrbe noſtra, cõmuni omniũ patria, loco aptiſſimo & tutiſſimo, apud Lateranũ, vbi plurima concilia per antiquos & patres noſtros habita fuerũt, & altiſſimus Petri ſedẽ collo cari voluit, literatorumq; & peritorũ numerus copioſus habetur, poſt feſtum reſurrectionis Dñi noſtri Ieſu Chriſti proximè futurũ inchoandũ, anno Dñi 1512. die Lunæ, 19 menſis Aprilis, quę erit feria 2. poſt octauã eiuſdẽ reſurrectionis celebrandũ, &, vt ſequitur, authore Dño finiendũ, nunciamus, conuocamus, ſtatuimus, indicimus & ordinamus, licèt nos nõ lateat, hãc nouẽ menſiũ præfixionẽ pro ſacro cõcilio generali celebrando, ex tot longinqs mũdi partibus venturis fortaſſis nõ ſufficere, & de breuitate notari poſſe ad tantã rem peragendã, præſertim cùm à ſanctis patribus Romanis pontificibus prædeceſſoribus noſtris aſſignato tẽpori ad ſimilia generalia Cõcilia cõgreganda nõ reſpõdeat, qui nunq̃ minùs quàm annũ ad hoc inchoandũ aſſignaſſe reperiuntur. Sed quia ad Chriſtianiſſimũ regẽ prędictũ, & quoſdã alios Principes de inchoando generali cõcilio in tẽpore præſentibus inſerto, literas dedimus: & inſuper, ne volentibus nos & venerabiles fratres noſtros eiuſdem S.R.E. Cardinales calũniari, anſam daremus, ſi lõgius tẽpus ſtatuiſſemus, viſum eſt nobis hunc terminũ aſſignare. Inſupèr prefatis & alijs venerabilibꝰ fratribus, Patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, monaſteriorũ abbatibus & prælatis, preſertim ſub vinculo iuramenti ad viſitandũ certis tẽporibus limina Apoſtolorum Petri & Pauli, etiam tempore ſuæ promotionis adſtrictis & obligatis, non obſtantibus quibuſuis cõceſſionibus, priuilegijs, & indultis, eis, eorumq; eccleſijs, monaſterijs & beneficijs per dictos prædeceſſores noſtros aut nos cõceſſis, cõfirmatis & innouatis, quæ pro expreſſis habentes, ex certa ſciẽtia & plenitudine pręmiſſis, caſſamus, irritamus & annullamus. Omnibusq; alijs eccleſiaſticis, vel ſecularibus, etiã regibꝰ & principibꝰ, cęteriſq; perſonis, quę de iure vel cõſuetudine

Pſalm. 84.

Universidad de Deusto
Biblioteca

suetudine in congregationibus generalium Conciliorum solent interuenire, cessante legitimo impedimẽto, de quo legitimè docere teneantur, per se vel alios idoneos nuncios, procuratores, vel oratores, legitima mãdata habentes, sub excommunicationis, alijsq; de iure vel cõsuetudine, aut aliâs nó accedentibus ad generale conciliũ in dictũ pœnis, mãdamus vt ad ipsum conciliũ Lateraneñ accedere, & vsq; ad dicti Cõcilij conclusionem & dissolutionẽ per nos vel authoritate nostra fiendam, in dicta vrbe morari debeant: Necnon charissimos in Christo nostros & eiusdẽ Romanæ Ecclesiæ filios Maximilianum Romañ Imperatorẽ electũ prædictũ, cęterosq; Christianorum illust. reges, duces, marchiones. comites & alios nobiles in virtute sanctę obedientiæ rogamus, hortamur & monem⁹, vt opem & operam adhibeãt efficaces, quòd omnes & singulæ, tam ecclesiasticæ quàm seculares personæ, in eorum regnis, ducatibus & dominijs cõsisteñ, quæ in generalibus cõcilijs de iure vel cõsuetudine interesse consueuerunt, ad conciliũ Lateraneñ huiusmodi, cessante impedimento prædicto, accedãt, postpositis odijs, cõciliatis in spiritu sancto, non aũt passionibus repleti, veramq; domũ Dei facientes, & his quæ ad Dei laudem, Ecclesiæ exaltationẽ, vnitatẽ & reformationẽ, schismatũ verò & hæresum totalẽ extirpationem, fideliumq; prædictorum pacẽ & salutem concernunt, charitate muniti intendãt. Et ne ad tantum laudabile & necessariũ opus accedere debentes, aliquibus de causis seu figmentis ab accessu ad dictũ concilium Lateraneñ quomodolibèt retrahantur, omnibus & singulis in cõgregationibus conciliorum generalium adesse solitis, & ad dictum cõcilium Lateranẽse venientibus, eorumq; seruitoribus & familiaribus cuiuscunq; status, gradus, ordinis, cõditionis vel nobilitatis existẽtibus, ecclesiasticis & secularib⁹, pro se & bonis eorum quibuscunq;, per ciuitates, terras, & loca terrestria & maritima dictæ Romanæ Ecclesiæ subiecta, ad concilium Lateranẽse ad vrbem huiusmodi veniendi, & in ea morandi & liberè cõsistendi, & ab ea quotiès videbitur recedendi, etiam post quatuor mẽses post dicti concilij Lateranẽsis cõclusionem & dissolutionem, liberum, tutum, & securũ saluum conductum, ac plenam & omnimodam securitatem de cõcilio & potestate præmissis, damus & cõcedimus, aliosque saluos cõductus & securitates habere cupientibus dare pollicemur, eosq; benignè & charitatiuè tractabimus & suscipiemus. Mandantes sub indignationis nostræ & alijs arbitrio nostro infligendis pœnis, omnibus & singulis gentibus nostris armigeris, equestribus & pedestribus, ac arcium nostrarum Castellanis, ciuitatum terrarumq; & locorum dictæ Romanæ Ecclesiæ subiectorum Legatis, Gubernatoribus, Rectoribus, Locatenentibus, Potestatibus, Officialibus & vasallis, vt, nõ obstantibus quibusuis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, legibus Imperialibus, statutis quoq; & consuetudinibus municipalibus, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, aut quauis alia firmitate roboratis, quæ saluo conductui & securitati præmissis in aliquo derogare, seu illos quomodolibèt impedire possent, etiã si talia forent, de quibus specialis, specifica, expressa & individua, non autem per generales clausulas id importantes, mentio seu quæuis alia expressio habenda foret, *illarum omnium tenores præsentibus, acsi de verbo ad verbum insererentur, pro expressis habentes, venientes ad Concilium Lateranẽse huiusmodi, liberè, tutè & securè transire, morari & recedere permittant, & permitti faciãt, ne tantũ, *taleq; laudabile & necessarium Concilium Lateranẽse distrahatur, & vt ad illud venientes, tutè & in pacis trãquillitate viuere, dicere & expedire valeant, quæ omnipotẽtis Dei honorem concernent, totiusq; Ecclesiæ sanctæ statum: Decernentes nihilominùs irritũ & inane, quicquid contra indictionem concilij Lateraneñ per nos *indictam huiusmodi, seu ad impedimentum, præiudicium aut dilationem eiusdem, per schismaticam *conuenticulam & ecclesiam malignantium prædictas, seu quemuis alium, quauis authoritate, quouis ingenio aut quæsito colore, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Insuper, vt præmissa omnia & singula ad omniũ, ad quos spectat, notitiam & cognitionẽ deueniant, omniumq; quæ in præsentibus literis continentur, certa & indubitata notitia habeatur, nullusq; præmissorum ignorantiam iustè prætendere possit, nec se legitimè excusare, cùm etiam ad intimandum aliquibus personaliter in præsentibus literis comprehensis, tutus non pateat accessus, literas prędictas: volumus & decernimus, præsentes literas nostras, per aliquos curiæ nostræ cursores vel notarios publicos, in basilica principis Apostolorum & Ecclesia Lateranensi, bora diuinorum, dum ibi multitudo populi ad diuina audiendum conuenire & congregari consueuit, publicè ac alta & intelligibili voce legi & publicari, & dictarum ecclesiarũ portis siue valuis, & in acie Campifloræ & Cancellariæ Apostolicæ affigi, & ibidẽm per aliquod temporis spatium dimitti debere, vt ad singulorum notitiam publicamque notionem deuenire possit: Transumptisque illarum, manu publicorum notariorum factis vel subscriptis, sigilloq; aliquius prælati munitis, fidem indubiam adhiberi. Omnesque & singulos in illis comprehensos, & ad quos pertinet, perindè arctari & constringi ac teneri & obligari ad obseruandam omnium & singulorum in eis contentorum, cuiuscunq; gradus & dignitatis existant ecclesiasticę vel mundanæ, post lapsum vnius integri mensis à data

*illorum

for. *tacij

for. *indictã

à data præsentium numerandi, in omibus & per omnia, & perinde acsi personaliter & in propria persona intimatæ fuissent, & eis personaliter præsentatæ, præsentium tenore decernimus, statuimus & declaramus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reprobationis, reuocationis, cassationis, irritationis, annullationis, declarationis, absolutionis, liberationis, inhibitionis, interdicti, nunciationis, conuocationis, statuti, indictionis, ordinationis, concessionis, mandati, voluntatis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotẽtis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo vndecimo, quintodecimo Kalend. Augusti, Pontificatus nostri anno 8.

Sigismundus
D. de Comitibus.

Ego Iulius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

DOMINVS MIHI ADIVTOR, NON TIMEBO QVID FACIAT MIHI HOMO.

S. Petrus, S. Paulus.
Iulius Papa II.

Ego Raphael episcopus Ostien, Card. S. Georgij, Camerarius subscripsi.
Ego Dominicus episcopus Portuen, Card. S. Marci, subscripsi.
Ego Iacobus episcopus Albanen, Card. Arboren, subscripsi.

CARDINALES PRESBYTERI.

Ego Nicolaus Cardinal. tituli sanctæ Priscæ, subscripsi.
Ego F. Cardinal. de Claromonte manu propria.
Ego Marcus tituli sanctæ Mariæ Transtiberim, Card. Senogallien.
Ego Robertus tituli sanctæ Anastasiæ presbyter Card. Nanneten.
Ego Leonardus tituli sanctæ Susannæ presbyter Card. subscripsi.
Ego Christophorus tituli sanctæ Praxedis presbyter Card. subscripsi.
Ego Sixtus tituli sancti Petri ad vincula presbyter Card. Vicecanc. subsc.
Ego Christophorus Eboracen. tituli sancti Petri & Mar. presbyter Card. subsc.
Ego Antonius tituli sancti Vitalis presbyter Card. subscripsi.
Ego Petrus tituli sancti Eusebij presbyter Card. subscripsi.
Ego Achilles tituli sancti Sixti presbyter Card. Bononien, subscripsi.
Ego F. tituli sancti Clemẽtis presbyter Card. subscripsi.

DIACONI CARDINALES.

Ego Ioãnes sanctæ Marię in Dominica diac. Card. de *Medicis, manu propria subsc.
Ego Alexander sancti Eustachij diac. Card. de Farnesio, manu propria subscripsi.
Ego Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedin diac. Cardin. de Aragonia, manu propria subscripsi.
Ego Marcus sanctæ Mariæ in Porticu diac. Card. *Cornelius, manu propria subsc.
Ego B. sancti Hadriani diac. Card. subsc.
Ego Alphonsus S. Theodori diac. Card. Petrucius, subscripsi.

*Cornelicñ

A tergo verò *dictæ Bullæ erant verba executionis & publicationis, & intimationis dictæ bullæ per tres cursores infrascriptos, facta sub hac forma, videlicet:

*dictarũ literarũ apostolicarũ infrascripta verba erant.

Anno à natiuitate Domini 1511. indictione decimaquarta, die verò Veneris, vigesimaquarta mẽsis Iulij, Pontificatus S. D. N. Iulij diuina prouidentia Papę secundi anno octauo, retroscriptæ literę Apostolicæ conuocationis Concilij generalis, publicatæ & affixę fuerunt in valuis sancti Iacobi Hispanorum de vrbe, dum celebrabantur diuina, vbi magna multitudo conuenerat tam curialium, quàm Officialium & Romanorum propter festum solenne, quod in eadem Ecclesia celebrabatur. Eadem die in vesperis, dum celebrabantur diuina, publicata & affixa fuit in valuis Principis Apostolorum de vrbe. Die verò sequenti sabbati, retroscriptam bullam in Basilica Principis Apostolorum de vrbe, hora Missæ, dum celebrabantur diuina, & multitudo copiosa assisteret, ego Petrus Mengiuar præfati D. N. Papę cursor, alta & intelligibili voce coram omni populo dictam bullam de verbo ad verbum legi, lectamq; ad valuas dictæ basilicę affiximus, & per spatiũ vnius horæ affixam dimisimus. Eadem die dictã bullam publicauimus, & affiximus in valuis Cãcellariæ Apostolicę, & affixã dimisimus durante cancellaria. Eodem die in ecclesia sancti Ioãnis in Laterañ, hora vesperarum, dum celebrabantur Diuina, ego Petrus Mengiuar S. D. N. Papę cursor, dictã bullã alta & intelligibili voce legi, lectamq; ad valuas dictę Ecclesiæ affiximus & publicauimus, & per spatium vnius horæ affixam dimisimus. Eadem die retroscriptam bullam publicauimus, & affixam dimisimus per spatium duarum horarum in acie Campifloræ, vt moris est. Per nos Honofrium Balestarium, Petrum Mégiuar, & Ioannem Bernardi, prefati domini nostri Papę cursores. Et ita fidẽ facimus, & manibus proprijs scripsimus, & subscripsimus.

Ita est, Honofrius Balestarij cursor.
Ita est, Petrus Mengiuar cursor.
Ita est, Ioannes Bernardi cursor.

Deinde prelibatus S. D. N. dominus Iulius Papa secundus, prorogauit Concilium generale huiusmodi ad certum alium terminum, vt in literis Apostolicis desupèr confectis plenius continetur, quarum tenor sequitur, & est talis:

Universidad de Deusto
Biblioteca

BVLLA PROROGATIONIS concilij generalis.

IVlius episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Inscrutabilis diuinæ prouidentiæ altitudo ad hoc nos, maximę potestatis desuper plenitudine tradita, super vniuersum gregem Dominicum præsulem constituit, vt ad remouendum atque extirpandũ de agro Domini vepres, ex quibus possent ecclesiæ suæ sanctæ & Christianę reipublicæ dissensiones & scandala prouenire, cura & solicitudine assidua ac peruigili intẽdamus, & vt ea congruo tempore, & sine alicuius incommodo & periculo expediri valeant, oportunè prouideamus. Nuper siquidem cupientes generale Concilium in alma vrbe nostra apud Laterañ, vbi plurima Concilia habita fuerunt, iuxta deliberationem & ordinationem per nos de fratrum nostrorũ S.R.E. Card. consilio & assensu factam, die Lunæ decimanona præsentis mensis Aprilis, quę erit feria 2. post octauam festi resurrectionis Domini nostri Iesu Christi proximè pteriti, authore Domino celebrare, vt illa in eo statuerentur & fierent, quæ cederent ad laudem Dei, & Ecclesiæ exaltationem, vnitatem & reformationẽ, ac schismatum & hæresum totalem extirpationem, fideliumq; pacem & salutem, ac bonum publicum Ecclesiæ suæ sanctæ, huiusmodi venerabilibus fratrib⁹ nostris Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, monasteriorum Abbatibus, & prælatis, omnibusq; alijs ecclesiasticis, vel secularibus, etiã Regibus & Principibus, cęterisque personis, quæ de iure vel consuetudine in congregationibus generalium Conciliorum solent interuenire, cessante legitimo impediméto, de quo legitimè docere tenerent̃ per se vel alios idoneos nũcios, procuratores, vel Oratores legitima mandata habentes, sub excõmunicationis, alijsq; de iure vel consuetudine, aut aliâs, non accedentibus ad generale Concilium indictum infligi solitis pœnis, mandauimus, vt ad ipsum Concilium Lateranen̄ accedere, & vsq; ad dicti Concilij conclusionem & dissolutionem, per nos vel authoritate nostra faciendã, in dicta vrbe morari deberent. Necnon charissimos in Christo filios nostros & eiusdem Rom. Ecclesiæ filios, Maximilianum in Roman. Imperatorem electum, cæterosq; Christianorum reges, Illustres, Duces, Marchiones, Comites, & alios nobiles in virtute sanctæ obedientiæ rogauimus, hortati fuimus & monuimus, vt opem & operam adhiberẽt efficaces, quòd omẽs & singulę tam ecclesiasticæ, quàm seculares personæ, in eorum regnis, ducatibus & dominijs consistẽtes, quæ in generalibus Concilijs de iure vel consuetudine interesse cõsueuerunt, ad Concilium Lateranen̄ huiusmodi, cessante impedimento prędicto, accederent, prout in nostris indè confectis literis pleniùs cõtinetur, ac locum apud Lateranum pro Cõcilio huiusmodi habendo præparauimus, & pro reformatione prædicta statuenda, puro corde & recta voluntate adimplere proponimus, ac ex literis charissimorum in Christo filiorum nostrorum Ferdinandi Aragoniæ & Siciliæ, ac Henrici Angliæ, & aliorum regum illustrium, aliorumq; Principum nobis constet, Episcopos & alios prelatos regnorum & dominiorum suorum, ad concilium per nos indictum venire, & in itinere esse. Verùm pter conflictum apud ciuitatem nostram Rauennam Romandiolæ prouinciæ nuper habitum, vbi magna hominum strages secuta fuit, cùm non solùm rei militari operam dantes, sed etiã incolæ & habitatores illarũ partium ad prædam intenti existant, & propterea etiam prælati & alij ad cõcilium huiusmodi veniẽtes, sine magno incommodo & vitæ discrimine, per ciuitates & loca Romandiolę, & illis circunuicina transire non valeant, viarumque itinera tuta non sint, ac proxima dies Lunæ, qua concilium per nos indictum huiusmodi inchoari, ac prelati & cęteri huiusmodi concilio interesse debebant, instare noscatur, ipsique prelati adhuc non venerũt, & *propterea præmissa remorari aliquandiu cogantur. Nos igitur Archiepiscoporum & episcoporum, ac aliarum personarum ad cõcilium huiusmodi accedentiũ, periculis obuiare, & eorum commodo prouidere volentes, habita super his cum prefatis venerabilibus fratribus nostris matura deliberatiõe, & ipsorum communi consilio & assensu, tẽpus concilij celebrandi huiusmodi ad hoc, vt Archiepiscopi, Episcopi, & prælati, ac Abbates, & alij ad concilium huiusmodi accedentes, & in itinere existentes, inchoando concilio interesse possint, ad Kalendas Maias proximè futuras authoritate Apostolica tenore presentium prorogamus, non obstantibus præmissis, ac alijs constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, cæterisq; contrarijs quibuscunque. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam nostræ volũtatis & prorogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationẽ omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorũ eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo duodecimo, quintodecimo Kalendas Maij, Pontificatus nostri anno nono.

ALIA PROROGATIO SESSIONIS.

¶Successiuè verò idem D. N. Papa ad alium certum terminum cõcilium prędictum prorogãdum duxit, & prorogauit, prout in Breui Apostolico desuper confecto plenius continetur, cuius quidem tenor ad verbum de verbo sequitur, & est talis: Iulius

IVlius Papa secundus, ad futuram rei memoriam. Romañ Pontifex Dominici gregis suprema sibi dispositione commissi curam agere studens, ea, quæ pro vniuersalis Ecclesiæ reformatione, & eiusdem gregis vtilitate, ac catholicæ fidei & reipublicæ Christianæ exaltatione certo præfixo tempore fieri ordinauerat, nonnunquàm ad aliud breue tempus, subsistente causa, libenter prorogat & extendit. Nuper siquidem cupientes generale concilium in alma vrbe nostra apud Lateranũ, vbi plurima concilia habita fuerunt, iuxta deliberationem & ordinationem per nos de fratrum nostrorum R. S.E. Cardinalium consilio & assensu factam, die Lunæ 19. præsentis mensis Aprilis, quæ fuit feria secũda, post octauam festi resurrectionis Domini nostri Iesu Christi proximè præteriti, authore Domino celebrare, vt illa in eo statuerentur & fierent, quæ cederent ad laudẽ Dei, & Ecclesiæ exaltationem, vnitatem & reformationem, ac schismatum & hæresum totalem extirpationem, fideliumque pacem & salutem, ac bonum publicum Ecclesiæ sanctæ, huiusmodi venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, monasteriorum Abbatibus, & prælatis, omnibusque alijs ecclesiasticis vel secularibus, etiam Regibus & Principibus, cæterisque personis, quæ de iure vel consuetudine in congregationibus generalium conciliorum solent interuenire, cessante legitimo impedimento, de quo legitimè docere tenerentur per se vel alios idoneos nuncios, procuratores vel oratores legitima mandata habentes, sub excommunicationis alijsque de iure vel consuetudine, aut aliàs, non accedentibus ad generale concilium indictum infligi solitis pœnis, per quasdam mandauimus, vt ad ipsum concilium Lateranense accedere, ac vsque ad dicti concilij conclusionem & dissolutionẽ, per nos vel authoritate nostra faciendam, in dicta vrbe morari deberent: Necnon charissimos in Christo filios nostros & eiusdem Romanæ Eccleſiæ filios, Maximilianum in Romanum Imperatorem electum, cęterosq; Christianorum reges illustres, Duces, Marchiones, Comites, & alios nobiles in virtute sanctæ obedientiæ rogauimus, hortati fuimus, & monuimus, vt opem & operam adhiberent efficaces, quòd omnes & singulę, tam ecclesiasticæ quàm seculares personæ, in eorum regnis, ducatibus & dominijs consisteu tes, quæ in generalibus concilijs de iure vel consuetudine interesse consueuerunt, ad cõcilium Lateranense huiusmodi, cessante impedimento prædicto, accederent, ac locum apud Lateranum pro concilio huiusmodi habendo præparauerimus, ac pro reformatione prædicta statuenda puro corde & recta voluntate adimplere proposuerimus, ac charissimorum in Christo filiorum nostrorum Ferdinandi Aragonum & vtriusque Siciliæ, ac Henrici Angliæ, & aliorum regum illustrium literis intelligeremus, Episcopos & alios prælatos Regnorum & dominiorum suorũ, ad Concilium per nos indictum huiusmodi venire, & in itinere esse, ac propter conflictum apud ciuitatem nostram Rauennę Romandiolę prouinciæ nuper habitum, vbi magna hominum strages secuta fuit, non solùm rei militari operam dantes, verùm etiam incolæ & habitatores illarum partium ad prædam intenti existerent, & propterea prælati & alij ad concilium huiusmodi venientes, sine magno incommodo & discrimine transire non valerẽt, viarumque itinera tuta non essent, ac dies Lunæ, in qua concilium per nos indictum huiusmodi inchoari, ac prelati & cæteri huiusmodi concilio interesse debebant, instare noscerẽtur, ipsique prælati tunc nõ venissent, & propterea remorari cogerentur: nos habita super his cum præfatis venerabilibus fratribus nostris matura deliberatione, ac de ipsorum communi consilio & assensu, per alias nostras literas tẽpus Concilij celebrandi huiusmodi, ad hoc, vt Archiepiscopi, Episcopi & prælati, & Abbates, & alij ad concilium huiusmodi accedentes, & in itinere huiusmodi existentes, inchoando concilio interesse possent, ad Kalend. Maij proximè futuras prorogauim⁹, prout in singulis nostris literis pleniùs continetur. Cùm autem terminus prorogationis huiusmodi instare noscatur, & causę prorogationis huiusmodi non solùm non cessauerunt, verùm etiam noui incendij, quod prope vrbem exoriri inceperat, & indiès magis augeri formidabatur, extinctioni summa diligentia operam dare studuerimus: nos itaque habita super his cum præfatis venerabilibus fratribus nostris matura deliberatione, ac de ipsorum consilio & assensu, concilij celebrandi tempus prorogatum huiusmodi (vt præfertur) ad festum inuentionis sanctæ Crucis, quod erit tertia Maij proximè futuri, authoritate Apostolica tenore præsentium prorogamus pariter & extendimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die vigesimanona Aprilis 1512. Pontificatus nostri anno 9.

Postmodùm verò lectis supradictis bullis, idem Reuerendissimus dominus Alexander prosecutus est eandem schedulam tenoris infrascripti:

Statuto itaque tempore congregati per Dei gratiam, vnà cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & nostra curia, prefignato in loco Lateranensis ipsius basilicæ, de sacræ synodi huius consilio, publicæ fidelium paci, Catholicę fidei *prorogationi, & reformationi vniuersalis Ecclesiæ, necnon hęreticæ prauitatis nuper exortæ extirpationi intendentes, quia non satis in re tam ardua & ponderosa per se consilia humana sufficiunt, nisi diui-

for. *propagationi

Universidad de Deusto
Biblioteca

diuinum adsit auxilium, ab ipso per orationes & cultum Dei sumentes initium, hoc sacro generali approbante concilio statuimus, vt hac ipsa die *speciali ad hoc constituta, celebret Missa, quèadmodùm est per Dei gratiam celebrata: quâ etiam iussimus, & in hac & in singulis alijs collegiatis, tam secularibus quàm regularibus vrbis Romæ ecclesijs, semel in hebdomada, videlicet feria 2. sacro hoc durante concilio, celebrari. Vtq; feruentiùs eiusdem sacri concilij celebrationi fideles assistant, ampliori se gratiæ munere sentientes refectos, omnibus verè pœnitentibus & confessis, videlicet sacerdotibus eadem Missas celebrantibus, pro singulis Missis annos tres, interessentibus verò duos, de iniunctis eis pœnitentijs in nomino relaxamus in forma Ecclesiæ consueta. Ad cuius Missę etiam celebrationem hortamur venerabiles fratres nostros sanctæ Romanæ ecclesię Cardinales, necnon Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & dilectos filios Abbates, cæterosque in sacerdotali ordine constitutos, vt & ipsi, ad impetrandum Diuinum auxilium, cum deuotione singulis septimanis prędictã Missam celebrent semel, quibus celebrantib⁹ & celebrationi interessentibus similes gratias largimur. Hortamur in Domino etiam omnes & singulos, qui Christi nomine censentur, vt ad consequendum inceptę rei prosperum successum & optatam cõsummationem, diligenter precibus, orationibus, ieiunijs, eleemosynis, alijsque pijs operibus velint insistere, vt Deus, nostra & ipsorum humilitate placatus, dignetur felicem exitum huic sacræ congregationi cõcedere. Insuper, quia veterum cõciliorum & patrum sanctorum instituta nos mouent, vt à concernentibus catholicam fidem sacra incipiatur synodus, & seruandam esse laudabilem consuetudinem censeamus, attendentes, talia propter eorum arduitatem & pondus, diligentiam & spatium temporis capax exigere, hortamur omnes & singulos literarum peritiam habentes, quibus huic sacro generali cõcilio interesse cõtinget, vt diligenter secum & cum alijs illa cogitent atq; tractent, quę eis videbũtur ad hanc rem vtilia & oportuna, & cùm primùm commodè poterunt, illa ad nostrã huiusq; sacræ synodi notitiam referant, vt tempore opportuno terminari possint, q̃ tenenda vel repudianda pro vtilitate & ipsius Catholicæ fidei incremento videbũtur. Hortamur propterea cõgregatos hîc omnes aliosq; ad synodum hanc sacram venturos, vt cogitare diligenter velint, deinde proponere ea, per quæ possit etiam cõgregatio Catholicorum ad debitam reformationem & tranquillitatem optatam Deo iuuante perduci. Nostręq; intentionis & mentis est, vt omnes hac causa congregati, cùm omnimoda libertate dicere, consulere, & facere omnia & singula, quæ ad prędicta putauerint pertinere, possint & valeant, iuxta aliorum conciliorũ antiquorum consuetudinem. Vt autem notus sit omnibus modus, qui in sacræ huius synodi processu erit seruãdus, tam quo ad ea, quæ dicenda terminandaq; erunt, quàm quo ad consessum & gestum, iuxta tenorem canonis Toletani, erit hîc norma notata.

In loco benedictionis considentes sacerdotes Domini, nullis debent aut indiscretis vocibus perstrepere, aut quibuslibet tumultibus perturbari, nullis etiam vanis fabulis & risib⁹agi, & (quod deterius est) obstinatis disceptationibus tumultuosas voces effundere. Si quis enim (vt ait Apostolus) religiosum se putat, non refrenans linguam suam, sed cor suum seducens, huius vana est religio. Cultũ enim suum iustitia perdit, quãdo silentia iudicij obstrepentium turba confundit, dicẽte propheta: Erit enim cultus iustitiæ, silentiũ. Debet ergo, quicquid aut considentium cõsultationibus agitur, aut à causantium parte proponitur, sic mitissima verborum relatione proferri, vt nec contentiosis vocibus audientiam turbent, nec iudicum vigorem detumultu eneruent. Quicunque ergo in conuentu concilij hæc quæ præmissa sunt, violanda crediderit, & cõtra hæc interdicta aut tumultu, aut contumelijs, vel risibus concilij conturbauerit, iuxta legis diuinæ edictũ, quo præcipitur, Eijce deriſorem, & exibit cũ eo iurgiũ: cum omni dedecore de cõsessione abstractus, à cõmuni cœtu secedat, & trium dierũ excõmunicationis sententiã perferat. Quoniã verò cõmuniter cõtingere potest, q̃ aliqui ex cõsidentibus non erunt in sedibus debitis collocati, eodem sacro approbante concilio decernimus, quòd ex sessione huiusmodi nulli ecclesiasticæ vel seculari personæ præiudicium generetur. Quia etiam ad prosecutionem huius generalis concilij, ministri & officiales idonei requirũtur, hoc eodem sacro approbante cõcilio, infrascriptos spectatæ fidei sufficientesq; viros ad ipsa ministeria deputauimus, videlicet: In primis dilectum filium nobilem virum Cõstantinum Conunatũ Macedonię Ducem, Achaię principem, generalem concilij custodem, conseruatores almæ vrbis, & officiales Romanos loci ipsius cõcilij. Milites autem Hierosolymitanos, personę nostrę curã habere volumus. Item dilectos filios Nicolaum Lipamanum, Franciscum Spinulam, Alphõsum de Lerma, & Paulũ de * Cesis notarios nostros, qui videndi omnes scripturas, quæ in eodem concilio fient, curam habeãt specialem, ita quòd cõcorditer & ordinatè fiant, sicut decès est, & omnibus ordinatis in prędicto concilio se subscribãt. Necnõ dilectos filios magistrum Benedictum Trulleti, Bernardum Sculteti, Bernardinũ de Cõteras, Franciscum de Ataantis, prędicti cõcilij notarios & scribas, qui notarijs supradictis subalternent. Item dilectos filios Thomam Phædram bibliothecæ nostræ

*specialis

Toletanus

Esa. 30.d

Iacob. 3.d

nostræ præfectum, & Bartholomeum Salicetum eiusdem concilij secretarios: necnon dilectos filios Iacobum Simonetam causarum sacri palatij auditorem, Hieronymum de Genutijs Apostolicæ camerę auditorem, Aluarottum de Aluarottis literarum Apostolicarum abbreuiatorem ex maiori parco, Manilium Rabbum acolythum capellæ nostræ, scrutatores votorum. Quorum duo ex vna, alij verò ex altera prædicti concilij parte vota scrutẽtur, & cum ipsis duo ex eisdem notarijs, & duo ex scribis supradictis in votorum scrutatione semper debent interesse. Dilectos filios Paulum Plancam, Iustinum de Carosijs fiscalem, Angelum de * Cesis, Iohannem Baptistam de Senis, Melchiorem de Bardasinis aduocatos, Marianum de Cucinis fiscalem, Thomam Regis, & Bernardum Mocharum procuratores. Locorum autem assignatores, Paridem de Grassis, & Baltassarem Nicolai Viterbiẽsem, magistros cæremoniarum volumus * loca assignare debentibus in concilio sedere. Si qua verò legenda occurrerint sessione sequenti, venerabilem fratrem Archiepiscopum Spalatẽn, ei muneri deputamus.

¶Lecta itaque schedula huiusmodi, idem Reuerendissimus dominus Alexander petiit ab omnibus, si placebant eis contenta in schedula, & omnes annuerunt, quòd sic, nemine discrepante. Deinde infrascripti officiales in suprà dicta schedula contenti, ad pedes prædicti sanctissimi domini nostri, tactis sacrosanctis scripturis, præstiterunt corporale iuramentum, & quilibet eorum præstitit, de fideliter exercẽdo officia eis commissa, videlicet: Reuerendus pater dominus Alphonsus de Lerma, & Paulus de Cesis protonotarij Apostolici de numero: dominus Aluarottus de Aluarottis, literarum Apostolicarum de maiori parco abbreuiator: Excellentes iuris vtriusque doctores, domini Paulus de Planca, Iustin⁹ de Carosijs, Angelus de Cesis, Ioãnes Baptista de Senis, & Melchior de Bardasinis aduocati: domin⁹ Bernardus Mocharus, & Thomas Regis procuratores: domini Bernardus Sculteti, & Bernardinus de Conteras scribæ: Excellens iuris vtriusq; doctor dominus Paulus de Capozuchijs, & nobiles domini Iacobus de * Fragapanibus, & Petrus Pauli de Vechis, vrbis almæ conseruatores: & dominus Fabricius de Careto, Sixtus de Ruuere, Petrus Grimanus, Priores & milites ordinis sancti Ioannis Hierosolymitani. Et deinde idem sanctissimus dominus noster Iulius, commisit reuerendiss. domino Raphaeli Episcopo Ostien, Card. sancti Georgij, S.R.E. camerario, vt reciperet, & iurare faceret officiales absentes in prædicta schedula cõtentos, præsentibus magistris cæremoniarum &c. Et hæc fuerunt pro prima sessione.

¶Insuper idem reuerendissimus dominus Alexander Cardinalis, de mandato præfati domini statuit, & pronunciauit secundam sessionem fieri debere die Lunæ sequentis hebdomadæ, quæ erit decimaseptima huius mensis, in qua tractabitur de annullatione gestorum in conuenticulo satanæ, & conciliabulo Mediolanen seu Pisano, super quo cogitare deberent. Super quibus omnibus & singulis magister Thomas Regis procurator, fieri petijt per protonotarios & notarios ad hoc deputatos, publicum & publica instrumentum & instrumenta.

¶Tenor verò sermonis & orationis habitę per reuerẽd. P.D. Archiepiscopum Spalatẽn, præsente S.D.N. & reliquis patribus concilij in habitu cõsueto prælatorum, videlicet, cũ pluuiali fericeo & mitra, assenso amborne consueto, sequitur & est talis:

THomas Niger canonicus archiepresbyter & vicarius Spalatẽn, doctissimo & integerrimo M. Marulo nobili Spalatẽn, S.

Cùm vrbem Romam sanctorumque reliquias ex voto inuisere statuissem, eo tunc tẽporis euocatum ad concilium Lateranen, Bernardum Zane archipresulẽ nostrũ Spalatẽn, operæprecium visum est comitari, quò cùm lõgo posttliminio tandẽ pueniſſem, pagratis omnibus penè sanctorum sacellis, eorumq; sacris reliquijs ex Christianorũ instituto adoratis, cõtigit, interfuisse orationi ab eodem Archipræsule nostro luculentissimè peroratæ coram Max. Põt. Iulio II. cæterisq; patribus ex industria in Lateranen ecclesiæ synodo ad id in prima sessione congregatis. Quam quidem oratiõem M. Marule, amicorum doctorumq; virorũ *rarissime, ad te pcipuè mittere visum est, vt cui tu, in illo tuo præclaro opere de imitatione Christi, eruditionis atque ingenij laudem tribuisti singularem, dignumque censuisti, cui ipsum opus prcipuè dedicares, eius nũc nõ minùs commendes erga rempublicam Christianam studium atque curam, cùm perspexeris, qualib⁹ ipse argumentis, quanta animi verborumq; concitatione totus in eo sit, vt bella inter Chrianos principes exorta sedent, vt vnusquisque suis limitibus cõtineatur, vt hæresis schismataq; extirpentur, vt pax reddatur Ecclesiæ, ac tandem aduersus communes fidelium psecutores Turcas, cõmunia Christianorum arma sumãtur. Talia tu cùm légeris, putabis illum non in auditorio ac frequẽti consessu celeberrimorum virorum verba facere, sed in acie totum versari, arma rractare, buccina militari concrepare: tam acer est in dicendo, tam vehemens in exhortando, tam efficax in suadendo, vt omissa actione, pronunciationẽ vehementiamque verborũ Demosthenis Aeschinisq;, sua verba trutinãtum, crederes. Quod nequaquàm auderẽ adstruere, nisi & orationi priùs peroratæ, quàm penè demãdatæ, ipse interfuissem, & ab oĩbus ferè, qui interfuere, commendatissimam

*charissime

Universidad de Deusto
Biblioteca

cognouissem. Nam & tunc totius penè sacratissimi theatri applausu est excepta, & posteà omnium (qui eam legerunt seu audierunt) rotundo ore celebrata, ac doctissimi cuiusq; sententia commendata. Magisque eius eloquij venustatem vehementiamque admirantur, qui philosophię insupèr & theologię pitissimum eum esse non ignorant. Rarum eñ est, vt quis ad tam ingenuas tantæque difficultatis artes, etiam rhetoricen examussim adiecerit. Illud etiam non in vltimis Archipræsulis nostri laudibus computandum censeo, vt qui in ecclesia sua metropolitana, in prædicatione annunciationeque diuini verbi, per totam penè Quadragesimam indefesso gradu, ac veluti quodam continuato virtutum pariete, à nullius ordinis religionis q; professore se passus est superari, in orãdo etiam eisdem professoribus præferri meritò & debuit, & meruit, cùm prælatorum, non monachorum, id præcipuè sit muneris. sed quibus mores quoque hominis, sicut nobis, liqdò innotescunt, nihil in eo desiderari aiunt, vel quod ad eruditiõem, vel quod ad vitam pertineat. Idem te de ipso iampridèm sentire non dubito. Eo etiam magis in eo tantas fortunę dotes mirandas censeo, quòd & nobilitate præcipua splendescens, & opibus non iumodicis pollens, in gremio luxuriantis fortunæ molliter educatus, literas non est aspernatus, nec eruditos eruditorumq; consuetudinẽ fastidiẽter illusit. nam bona mens bonaque fortuna raréter copulantur. Quotus enim quisque ex globo nobilium eloquentiæ studet? quotus quisque aut eruditus est, aut eruditionis assertor? econtrariò complusculos videas, (de nobilibus opulentioribusque loquor) qui vbi occeperint adolescenturire, se totos dedant dedicentque beluinis voluptatibus, quibus literatorium gymnasium carcer est, doctrina supplicium, qui spretores sunt studiorum, osores studiosorum. At Archipræsul noster in amplissimis (vti prædixi) fortunarum bonis constitutus, pręcipuo Veneti senatus genere pręfulgens, stemmata suorum tum summorum Pontificum, tum Cardinalium Patriarcharumque, affatim numerans, à teneris (vt Græci aiunt) vnguiculis ad hanc vsque ætatem, literarum studia scienter amplexus est, datque iugiter operam, vt natalium suorum splendor eruditione magis illustretur, quàm genere. Veruntamen, vt reuertamur vndè digressi sumus, cùm orationem, quam mittimus, mi Marce, perlegeris, quod intra te fortasse tacitus sentis, etiam verbis scriptisque in publicum securus dabis: delectabitque te ab eo plurimùm amari, quem plurimùm laudas: immò qui iam multorum ore celebratur vbique & extollitur, adeò vt nemo sit qui dubitet, ex oratione suasuque suo Pont. Max. Iulium compositis Ecclesiæ rebus, & his quæ per tyrannos erant occupata, repa-

ratis, continuò expeditionem indicturum in Turcas, omnesque Christianorum principes, qui ad hanc vsque diem dormitauerunt, simul & dormierunt, veluti ex somno Endymionis excitaturum, cõuocaturumq; ad eam perficiendam, vt qui Christiano nomini tam infensi infestique sunt, ipsius Christi vicarij inuictissimi auspicijs prosligentur. Etenim si nemo priorum Pontificum æquè, ac iste, magnas res aut aggressus sit, aut felicissimè gesserit, cur non speremus ipso duce & hoc futurum? Oremus igitur, vt qui Pont. Max. Iulio secundo tantæ gerendæ rei contulit voluntatem, non deneget facultatem. Cæterùm felix Spalatina ciuitas patria nostra, cui Bernardus Zane contigit Archipręsul, qualem & habere iucundissimum est, & habuisse glorioſum. Vale ex Vrbe, quinto idus Maias, 1512.

BERNARDI ZANE VENETI Patricij, Artium doctoris & sacræ Theologiæ magistri, Archipræsulis Spalatẽsis, oratio habita in prima sessione Concilij Lateranẽsis, præsente Iulio secundo Pont. Opt. Max.

SOlent hi, qui coram singulis Principibus priuatisque confessibus orationem habent, beatiss. ac sacratiss. Pont. Max. Iuli, loci, temporis & personarum rationem, venerandumque cõspectum in sui excusationem adducere, si minùs concinnè minúsve eleganter verba facerent, seu in media oratione deficerent. Ego verò qui coram te, hoc est, coram totius orbis principe & vero Christi vicario, in excelsissimo humani generis fastigio posito, coram tot sapientiss. Pont. tot doctiss. prælatis & magistris, tot tantisq; principibus, ac (vnico verbo verum fatear) coram toto terrarũ orbe sum verba facturus, non dicam (vt fieri solet) quò me vertam, sed quo animo, quibus viribus, quo dicendi genere, qua demum memoria tantum oneris sustinere, ad finemque perducere valeam, nescio. Ad loci, temporis & personarum rationem, grauitatem, rarissimum augustissimumque conspectum, accedit rei, de qua dicturus sum, magnitudo, amplitudo & dignitas maxima. Non enim vnum dicendi genus sese mihi offert, sed omnia simul: non de vnius personæ dignitate vel statu, non de vnius prouinciæ conseruatione, non de terrarum orbe tantùm, sed de diuinis humanisque rebus, de rerum omnium Principe & moderatore Deo Opt. Max. de eius vicario summo sanctissimoque Pont. de vtraque Ecclesia militãte & triumphante, de eius firmissimis Cardinalibus, de Principibus, de cælo ac terra deniq; sum verba factur⁹. quę omnia, sicuti ardua sunt, impossibiliaq; videntur vni, quãuis cõsummatissimo

tissimo ad pronunciandum ac perorandum, ita me recreat & reficit summa benignitas S. T. sacrat. Pont. qui vtpotè humaniss. munificentissimusque non tam oblatum officium, quàm animum, quo offertur, inspicis & perpendis. Suscepi igitur à S. T. demandatũ munus ea mente, eo animo, vt si ad optatum finem perducere non valuero, intueatur saltẽ T. beatitudo animi mei prõptitudinem, desiderium, voluntatem. Ignoscent prætereà omnes hi sapientiss. patres, si ego prę cæteris, ad munus hoc difficilimum subeundum, ab eadem T. Beat. selectus fuerim, quandoquidem id non inconsultò euenit. S. enim T. non tam viri doctrinam & eruditionem, qua hi omnes facilè præstãt, quàm summa dignitate, vtpotè metropolitica, summorumque Pont. affinitate insignitum, & T. S. ab ineunte pueritia summo studio, obseruantia & deuotione obnoxium prælegit. Verùm quia instabile, insolidum, & caducum est fundamentum, quod supra firmam petram iactum non fuerit, ideo à diuinis auspicabimur, nec dimittendo patrem, filiumq; diuinum, * S. S. amborum nexum, summissa ac reuerenda voce inuocabimus: Veni creator spiritus, mentes tuorum visita, imple superna patris & filij gratia, quæ tu creasti pectora, Amen. Salomonis verba, initium orationis meæ aptum idoneumque mihi propono, Beatissime ac Sacratissime Pontifex Maxime, dicentis: Ad hoc facta est domus tua, vt respicias orationem serui tui, & audias preces, quas fundit famulus tuus coram te, & aperias oculos tuos super domum istam dieb⁹ ac noctibus, super locum, in quo pollicitus es vt inuocaretur nomen tuum, & exaudires orationem, quam seruus tuus orat in eo: Exaudi, inquã, orationẽ meam, immò nostram, summe Deus, eterna veritas, vera charitas, & chara æternitas, vniuersi mens: qui, quicquid videmus, & quicquid non videmus, existens, per immensas mundi partes vniuersamque naturã commeans, omnibus animantibus vitam prestans orbem vniuersum, quem cõdidisti, summa ac ineffabili prouidentia assiduè gubernas, & ita gubernas, vt excellẽtiori quodam modo nos, hoc est, rationalem creaturam, q̃ cętera ames & conserues. Quam quidẽ amoris & protectionis prestantiam, sacratiss. Põt. in tribus potissimùm licet intueri: Primò equidem nos propter nosmet, cætera verò non propter seipsa, sed ob rerum naturas & species conseruandas, amat & tuetur. Secundò ita nobis consulit, vt nosmetipsos nobismet consulere permittat. cætera verò ab ipso summo rerum principio reguntur, in finesq; proprios diriguntur. Tertiò demum cætera omnia ad nos, nos item ad seipsos decreuit & ordinauit, tanquam ad finem, quietem, perfectionemque nostram felicitatem, quã baptizatis credentibusq; repromisit, testibus Marco & Ioanne. Baptizatis equidem, ob sacramentum ab ipso in Iordane institutum, vt, veterum macularum sordibus ablutis, nouũ hominem indueremus in Christo Iesu Dño nostro, testãte Apostolo: Sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem, sic per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ: Credentibus verò, vt per duodecim articulorum, decemque præceptorum, ac ineffabilis incomprehensibilisque Vnitatis & Trinitatis diuinę fidem, tanquam religionis sanctissimæ fundamentum & veritatis vinculum, ad veram sempiternamque vitam certissimè deduceremur, eodem Apostolo constantissimè asseuerãte, fide aptata esse secula verbo Dei, sine fide im- Heb. 11. b possibile esse Deo placere. Oportet eñ accedentem ad Deum credere quia est. Cuius q̃dem fidei nostræ præstantiam, excellentiam, dignitatẽ & veritatẽ, pbare nec possum, nec debeo. non equidem possum, quia supra humanam rationem, vtpotè diuinitùs reuelata, consistit. Nõ debeo, qa nimìs elatus, nimisq; mihi de me promittens profectò iudicarer, si id probare conarer, quod tot doctissimi & sanctissimi patres per tot annorum curricula firmissimè asseuerârunt. quod item firmissimè tenet S. T. pater beatissime, tanquam caput & dominus, tenẽt & hi sapientiss. patres, Christianissimi Reges & Principes, & respub. nostra Veneta, quæ sanguine & vita propria. nedum opibus & diuitijs, per octoginta fermè annos contra immanissimos Turcas fidẽ ipsam facilè comprobauit, quam demum firmissimè tenet magna orbis terrarũ pars. Sed duo silentio prætereire non possum, quæ eandem fidem nostram stabiliunt & muniũt: alterum, tot doctissimorũ & sanctissimorũ patrum cõuersio, qui inanes fabulas fallacesq; ritus, quibus iam assueti & adstricti tenebantur, non dimisissent, nisi eandem fidẽ nostrã certã, indubitatã, & diuinam inspexissent. Et vt cæteros dimittã, ne modũ excedat oratio, proponite vobis, patres, Paulũ Apostolorũ Principẽ, electionis vas, humanarũ & diuinarum rerũ sciẽtiss. quem Christianã religionẽ mirificè insequentem, vnica de cælo vox (vt Act. 9. a b c testatur Actuum cap. 9.) ad Christũ deduxit. Ipse quoque testatur, se vsque ad tertium cælum, id est, vsq; ad ipsum ineffabilem Trini- 2. Cor. 12. a tatem intuitiuè contemplandam, raptũ extitisse, vt & ipsius Trinitatis, & oĩm indè pendentium fidem firmissimè stabiliret. Proponite & vobis Augustinum Africanum Tagastensi vrbe oriundum, qui Christianæ religionis oppugnator acerrimus, Ambrosium doctissimum Mediolani Antistitem intuẽs disputantem, sacrum baptisma susceperit è manibus eius, dicentis, Te Deum laudam⁹: ipsoq; Augustino respondente, Te Dominum confitemur. Quem benè & optimè confessus est in mille & pluribus excellentiss. & eminẽtiss. voluminibus, & potissimùm in libris Trinitatis, de fide ad Petrum, & Retractationum.

Ac-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Accedit & alterum non minoris efficaciæ argumentum: Post Christi veri Domini, Dei, mediatoris, reparatoris & redemptoris nostri natiuitatem, passionem, resurrectionem & ascensiõem, vbi prisca illa inania & vanissima omnia, responsa & oracula? vbi idolorũ templa? vbi vanissimi ritus? vbi sacris initiati vel potiùs ,pphanis dehonestati sacerdotes? Non hæc omnia iam in visceribus totius humani generis insita & stabilita, non (inquam) hæc omnia tam facilè credere potuissent, nisi firmissimæ, constantissimæ, ac indubitatissimę veritati, hoc est, orthodoxę fidei, Catholicæ & Apostolicæ disciplinæ, cuius tu sacratissime Pót. in terris vicarius & caput existis, ac vnà cum sacris cardinalibus, Pontificibus, sacerdotib⁹, Catholicisq; Principibus ipsam Christi Ecclesiam militantem constituis. Sicut em̃ humanum corpus ex capite, multisq; membris cõficitur ad diuersa naturæ munera obeunda, ita & Ecclesia militans ex te sanctissimo Pont. tanquam capite, cæterisque Christicolis tanquam membris integratur, testãte Apostolo: Sicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi vnum corpus sumus in Christo. Et alibi: Sicut em̃ corpus vnum est, & membra habet multa, ita Christus vnus est, & in vno spiritu om̃es nos in vnum corpus baptizati sumus, siue Iudæi, siue Gentiles, siue serui, siue liberi, & omnes in vno spiritu potati sumus. Huius autẽ corporis & Ecclesię sub Christi vexillo militantis potestas, libera amplissimaque iurisdictio & habenæ, T.S. sacratiss. Pont. sunt demãdatæ, non quidem per internuncios, siue prophetas, seu Apostolos, vel sanctos alios, sed ab ipsa prima veritate Iesu Christo vero Domino & Deo nostro, dicente Petro, & in eo omnibus summis Pontif. Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunque solueris, erit solutum. Et iterũ: Pasce agnos meos, pasce oues meas. Sed quis pastus suauior, quis amabilior, quis decentior à tua sanctitate, sacratiss. Pont. in membra & subditos tuos potest ,puenire, quàm vnitas in credendo, credulitas in amando, amor in amplectendo, amplexus in perficiendo, perfectio in contemplando Catholica, Apostolica, diuina & sanctissima instituta, quib⁹ iurgia remouebuntur, bella sedabũtur, seditiones, proditiones, periuria, sacrilegia, homicidia, vsuræ, luxuriæ, adulteria, cæteraque detestanda humani generis facinora euellẽtur, destruentur, & in pacem, fidem, constantiam, fortitudinem, modestiam, temperantiam, liberalitatem, iustitiam, cæterasque animi & corporis virtutes commutabũtur? Hic est (inquã) pastus ille, q nos vera Christi mẽbra, non subditi tia: vigorosa, non inania: recta, non obliqua efficiet: qui demum nos de militante deducet ad triumphantem Ecclesiam, quã beatissimi nos tam corpore quàm animis, in beatissima illa & Christi benedicti veri D E I nostri intuitiua visione constituemus, vbi felici æternitate, & æterna felicitate perfruemur. Verùm pater Sanctissime, duo sunt, q̃ nos in militante Ecclesia potissimùm perturbant, & à triumphãte retrahunt, & deuiant: alterum, Dominandi cupiditas, luxuria, & ambitio: alterum, & id perniciosissimũ, hæresis, infidelitasque. Vtrique debet S. tua, debemus & nos oẽs totis viribus, toto mentis affectu occurrere, ne vniuersalis Ecclesiæ status deturpetur, dehonestetur, confundatur. Priori quidem optimè consultum erit, si Concilium istud, quo (te præsente, pater beatissime) nihil est maius in terris, decreuerit, imperauerit, sanxerit, vt omnes Principes finibus suis contenti, magis vltrà non progrediantur: vti possident, possideant, castra, oppida, vrbes, regiones, quarum possessionem ipsa temporũ diuturnitas, nullo interim reclamante, propriam fecit. Quę verò vi, fœuissimis & iniustissimis armis, in oculis maximè tuæ Sanctitatis diripuere, dilaniauere, reddant, restituãt. Sic dominandi cupiditas cessabit, sic sanguis innoxius puerorũ & innocentum nõ effundetur. Sic virginum, matronarum pudicarum, (& proh scelus) etiã Deo dedicatarum honos, pudor, virginitas non corrumpetur, non violabitur, non postergabitur. Sic incendia, rapinæ, & violentiæ cessabunt. Sic denique Christianus Christiano, fidelis fideli, frater fratri non succensebit, non comminabitur, non insidiabitur. Hæc sunt, beatissime ac sacratissime Pontifex, amplissimi & sapientissimi patres, quæ vobis, cęieberrimo augustissimoque consessui vestro supplicant, quæ à vobis auxilium expostulant, quæ quotidiè sine intermissiõe proclamant: Succurre pater sanctissime, succurre orthodoxa & Apostolica fides, succurre (inquam) miseris, adiuua pusillanimes, refoue debiles. Detineret me profectò istarũ calamitatum prolixior commemoratio, niũ in dicendo mihi modus habẽdus esset: tum, ne tanta tua audiẽdi facilitate viderer abuti, Pater beatissime: tũ, qa his maiora potioraq; me expectãt & vocãt, q̃ paucissimis breuissimisq; absoluã. Officit nobis deinde alterũ, & nos, vniuersalemq; Ecclesiam magnoperè pturbat hæresis infidelitasq;. Hæresis ab electione dicta, teste diuo Hieronymo, plures inducit ad eligẽdam disciplinam, quam meliorem existimant, Catholicam & Apostolicam dimittentes, diuersos errores seminantes, schisma interponentes: quod quàm pernicio sum & detestabile reperiatur, authoritate, exemplis, ac ratiõe facilè comprobatur. Testis itaque est Augustinus, inquiens: Non dubito catechumenum Catholicum, diuina charitate flagrantem, hæretico baptizato anteponere. Testis est & diuus Bernardus, asserẽs, plùs nocere falsum catholicum, quàm verus appareat hæreticus. Testis demùm est doctissimus & sanctissimus prędecessor T.S. diuus Leo, dicens: Quid autem iniquius est, quàm impia sapere, & sapiẽtioribus doctioribusque non credere? In hanc autem insipientiam cadunt, qui cùm ad cognoscendã veritatem aliquo impediuntur obscuro, nõ ad propheticas voces, Apostolicas literas, Euãgelicas authoritates, sed ad semetipsos reeuruntur, & ideo magistri erroris existunt, quia veritatis discipuli non fuerunt. Perlege Apostolũ ad Corinth. Scissuras esse inter vos non laudo. Et infrà: Deus temperauit corpus, vt non sit schisma in corpore, sed in idipsum ,p inuicem solicita sint mẽbra. Et ad Timoth. Si quis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Iesu Christi, superbus est, nihil sciens, & lãguens circa quæstiones & verborum pugnas. Et infrà: Prophana & vaniloquia deuita. Multùm em̃ ,proficiunt ad impietatem, & sermo eorũ vt cancer serpit. Deinceps, Vanas & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quia generãt lites. Secundo loco, exempla magis mouentia sese nobis offerunt. Innocentius itaque tertius Ottoni quarto, à se primitùs coronato, & de se, deque Romanis ac vniuersali Ecclesia pessimè merito, Imperium abstulit. Honorius item tertius Fredericum secundum, ecclesiastica diuinaque institutia peruertentem, anathemate notatum, imperiali dignitate priuauit. Innocẽtius deinde quartus Fredericum eiusdem, ob eius insidias ac Põtificum persecutionem, Siciliæ Apuliæq; Regno, ac Imperio exauthorauit. Bonifacius octauus Petro & Iacobo Columneñ Cardinalatũ, Philippo Gallorum regnum ademit. Ioãnes decimus vigesimus secundus, Ludouicum Bauariæ Ducem, Ecclesiæ rebellem ac schismaticum declarauit, sicuti suæ sanctitatis originales plumbatæ literæ ad prędecessorem meum Spalateñ Archipræsulẽ, ac penes me existentes, apertissimè demõstrant. Plurima alia schismatis ac (qui pœnas luerunt) schismatici corum detestabilia exempla præterire me cogit ratio, quæ tertium sibi locum vẽdicauit. Schisma igitur ab animorum scissura, quæ obduratas mentes auersosq; animos ab vniuersalis Ecclesiæ vnitate seiungit, appellari, nemo est qui ambigat. Vnitas verò ipsa nos, hoc est, Christicolas om̃es in Apostolica atque Catholica Ecclesia, Ecclesiamque ipsam Catholicam & Apostolicã in nobis spiritali quodam dilectionis vinculo vnit, coniungit, confirmat. Ipsam autem Ecclesiæ vnitatẽ sacri doctores in duobus consistere affirmãrunt: primò, in membrorum Ecclesiæ, id est, fidelium adinuicem commixtione: secũdò, in eorundem ordine ad vnum caput, Christi scilicet vicarium, S. T. sanctissime Iuli, iuxta Apostoli dictum ad Colossen: Inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput. Indè meritò infertur, necessarioque cõcluditur, schismaticos illos appellari, qui summo Pont. subesse, membrisq; Ecclesię subiectis cõmunicare recusant, renuũt, inficiãtur. Et qa iure humano atque diuino sancitũ est, per ea quenque puniri debere, p quæ peccat, ideo schismaticorum peccato duplici duplex pœna debet infligi: Altera, quia à fidelium communiõe se abdicãrũt, meritò excõmunicari, id est, esse extra fideliũ cõsuetudinẽ declarari debẽt: altera verò, quia Ecclesiæ capiti, hoc est, tuæ Sanctitati subdi recusant, omni Apostolico priuilegio & Pontificio priuari promereotur. Quare, sacratiss. Pontifex, sapientiss. patres, persequimini, euellite, de medio auferte hæreticos ac schismaticos: manifestos, manifesta, acri & seuerissima punitione: occultos, solerti, vigilãti ac diligẽtissima indagatione, ne eueniat, quod testatur diuus Hieronym⁹: (& Deus auertat) Arrius in Alexandria vna scintilla fuit: sed qm̃ statim oppressus nõ est, eius flãma per totum orbẽ *populata est. Resecandæ deniq; sunt putridę carnes, & scabiosa ouis à caulis repellenda, ne tota domus massa, corpus & pecora ardeant, corrumpantur, putrescant, intereãt. Infidelitatis postremò tres sunt species, teste diuo Thoma: (& vt eius verbis vtar) Paganorum, quæ grauis est: Iudæorum, quæ grauior: hæreticorum, quæ grauissima. Cùm hæreticos p̃miserim ac deliberauerim, Iudęos dimittam, qui Apostolicis & prædecessorum T.S. Gregorij, Alexandri, Clementis & Innocentij decretis in sua obstinatione viuere permittũtur, in attestationem nostræ verissimę redemptionis, in petuam erroris sui detestatiõem, in exemplũ deniq; acerrimę punitiõis. Et qa ad id, quod magis vrget, & me, immò omnes plurimùm mouet, orationis nostræ finis se cõuertit: dimittam plures Barbaras nationes, quæ sua ac parentum suorum culpa, Christum verũ deum & redemptorem nostrum ignorãtes, varios nefandosq; ritus seruãt. Dimittã Oriẽtales ferè oẽs, q potiùs ferinis q̃ humanis moribus vitã ducũt: & ad id, quod ceruicibus nostris imminet, me conuertã. Sed equidẽ sine maximo dolore, sine singultibus, sine lachrymis nec memorari, nec cogitare, nedũ exprimere valeo immanissimã Turcarũ rabiem & potentiã. Hi (vt optimè nouit S. T. nostis & vos, patres amplissimi) à centũ octoginta fermè annis, hoc est, ab Ottomano primo vsq; ad *Pacietẽ præsentẽ vndecimũ eorũ Principẽ, magnã Asię partẽ, & eam potiorẽ, occupauere. Deinde Europę nõ minorẽ, cum maxima Christiani cruoris effusione, vsurpârũt, dilaniârũt, lacerârũt, duobus Imperijs & duodecim Regnis vsurpatis, & quod formidabile est, Imperium suum Dalmatiam & Liburniã vsq; dilatauere, à quo quidem loco ad vrbes T.S. Picẽtinas vnius noctis spatio cõmodissimè possunt trãsfretari, effrenata gẽs, immanissima, Chriano nomini inimicissima. Suo em̃ sordidissimo mahumeto obsequiũ maximũ se p̃stare putat, Chrianos insequẽdo, dilaniando

Sap. 6.

for. *Baiazetem

Universidad de Deusto
Biblioteca

niando, occidendo. Et ne recenseam calamitates ab eisdem retroactis temporibus nobis illatas, vtpotè vobis omnibus notas, considerate, Patres, præsentes ærumnas Christifidelium, in quos Turcæ crudelissimè desæuiũt: filios à cõplexu parẽtum, infantes à matrum vberibus eripiunt, vxores in virorum cõspectu violant, virgines è matrũ amplexu in hostilem libidinem rapiunt, senes parentes tanquam inutiles in liberorum oculis trucidant, iuuenes sicuti boues aratro iungunt, & terrã vomere vertere cogunt. Sed quid pluribus opus est? Nulla in eis reperitur fœminei sexꝰ reuerentia, nulla puerilis ætatis pietas, nulla senectutis miseratio. Hæc à me, sacratiss. Põt. sapientiss. patres, non tanquam audita vel lecta, sed certè visa, sunt repetita. Vidi ego oculis propriis, vidi (inquam) eos vsque ad suburbia Archipræsulatus mei Spalatẽsis, & illius miserrimę vrbis Spalati, depopulantes omnia, igni ferroque deuastantes, & in miserabilem captiuitatẽ vtriusque sexus filios S. T. & meos abducentes. Viderunt & hæc in vrbibus suis duodecim suffraganei eiusdẽ S. T. & mei. Adest & locupletissimus testis amplissimus totius Vngariæ primus Archipræsul Strigoniẽsis, qui proximis his elapsis diebus, intellecta immanissima eorundem inuasione in nostrates, Dalmatiæ, Illyriæ, Croatiæ, Pãnoniæ, immò totius religionis Christianæ statum amarissimè deploratus est. Sæpè, pater sanctissime, & sæpiùs ego (ô me miserum & infelicem) diuinis officijs assistens, coactus sum cappam indumentaq; Pontificia dimittere, arma sumere, ad vrbis portas percurrere, afflictum populum Spalatẽsem, tua Apostolica benignitate mihi demandatum, solari, animare, & aduersus sanguinem nostrum sitiẽtes assurgere. Miserere itaque, Sanctissime pater & domine, filiorum & seruorum tuorum, affer opem tam dura ferentibus, redime de miserabili seruitute, quos Chꝰ benedictus suo preciosissimo sanguine à perpetua morte liberauit. miseremini, & vos patres amplissimi, nec vos tutos idcirco existimetis, quia mansionem fortasse procul à Turcis sortiti ☞ estis. Nemo enim tam remotus est, quin reperiri queat. Si vicinũ, qui ante vos proximꝰ est igni, in periculo dimiseritis, dimissi eritis & vos à vicinis, qui retrò habitant. Tales nos esse oportet in alios, quales illos erga nos cupimus inuenire. Nolite Germani Gallorum ☞ auxilia sperare, nisi & vos Vngaris, nec vos Galli Hispanorum, nisi Germanis opem ferratis. Qua coim mensura mẽsi eritis, eadem remetietur & vobis. Nec putet S. T. Pater beatiss. vos q; patres amplissimi Turcas esse insuperabiles. Vinci possunt, & sæpiùs victi sunt. Multitudinem, qua potissimùm vincunt, inermem ducunt, confisi pernicissimis equis. Adde, plurimos eorum, subditos esse Christianos, Christianamq; religionem ardenter amplecti, qui anhelanti ore S. T. aduen- Matth. 7.a

tum, auxilium, redemptionem, & è miserabili seruitute liberationem expectant. Scio ego, & certissimè mihi promitto, (modò cæteri Principes non deficiant, prout deficere non debent, si veri sunt Christiani, vt cupiunt appellari) S. T. non deerit, quin tãto imminenti periculo & præsentaneo morbo occurrat. Noui enim ego, immò totus orbis nouit, sacratiss. Pont. animi tui fidem, fortitudinem, sapientiam, liberalitatem, magnitudinem, qua tum in cæteris, tum in Dei Ecclesia Catholica & Apostolica defendenda, augẽda & cõseruanda semp vsus es. In hoc enim defensionis genere quam necessario, scio & certissimè vobis promitto, sapientissimi patres, quòd S. S. non maximus labor fidem, non formidolosum periculũ fortitudinem, non denique expectata (quod ablit) egestas liberalitatem extinguere poterit, quin sanctitas sua humani generis maximam partem fide redimat, fidei inimicos fortitudine expellat, Christi Ecclesiam liberalitate amplificet. Quare pientissime & misericordissime Deꝰ, de excelso sancto tuo angustias nostras aspice. Nosti enim, quòd præter nominis tui gloriam, & dominici gregis salutem, nil aliud quærit vox nostra. Memento nomine Iesu Christe, quòd diuo Petro & successoribus eius Regni cælorum claues tradidisti. Ecce adest diui Petri successor Iulius, authoritate non minor, vicarius tuus. Respice ad preces S. S. & nostras, & exaudi nos de excelso solio tuo. Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, citò anticipent nos misericordiæ tuæ. Adiuua nos Deus salutaris noster, propter gloriã nominis tui, & propicꝰ esto peccatis nostris propter nomen tuũ. Respice benignis oculis super populum tuum. Da felicem cursum cœptis nostris, vt tandem, reformata, aucta & stabilita Ecclesia tua, maiestati tuæ laudes gloriosè cantemus, tibi p petuò seruiamus, & omnis terra, vnà cum vicario tuo, patre & domino nostro Iulio, summo sanctissimoq; Pont. adoret te, & nomini tuo psallat in secula seculorum. Amen. Psalm. 65.

SESSIO II.

DIe lunæ, septima supradicti mensis Maij, fuit 2. sessio in supradicto loco. In qua fuerunt præsentes infrascripti Reuerendiss. domini Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Magistri Generales ordinũ, oratores principũ, & alij illust. dñi, videlicet:

EPISCOPI CARDINALES.

Reuerendissimus dominus Raphel Ostien.
Reuerendiss. D. Dominicus Portuen.
Reuerendiss. D. Iacobus Albanen.
Reuerendiss. D. Marcus Prænestinus.

PRESBYTERI CARDINALES.

Reuerendiss. D. Thomas tituli sancti Marcelli in montibus, Strigonien.

Reue-

Reuerendiss. D. Nicolaus tituli sanctæ Priscę, de Hisco.
Reuerendiss. D. Robertus tituli sanctæ Anastasiæ, Nanneten.
Reuerendiss. D. Leonardus tituli sanctæ Susannæ, Agennen.
Reuerendiss. D. Christophorus tituli sanctæ Praxedis, Anglicus.
Reuerendiss. D. Antonius tituli sancti Vitalis, Sipontin.
Reuerendiss. D. Petrus tituli sancti Eusebij, Anconitan.
Reuerendiss. D. Achilles tituli sancti Sixti, Bononien.
Reuerendiss. D. Bandinellus tituli sanctę Sabinæ, de *Saulis.

DIACONI CARDINALES.

Reuerendiss. D. Alexander sancti Eustachij, Farnesius.
Reuerendiss. D. Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedin, de Aragonia.
Reuerendiss. D. Alphonsus sancti Theodori, Senen.

PATRIARCHAE ET ASSIstentes papæ.

Reuerendus pater D. Cęsar Alexandrinus.
Reuerend. P. D. Alphonsus Antiochenus.
Reuerend. P. D. Stephanus Patracen & Torcellanensis.
Reuerend. P. D. Vincentius Neapolitan.
Reuerend. P. D. Franciscus Iadren.
Reuerend. P. D. Fredericus Salernitan.
Reuerend. P. D. Gabriel Dyrrhacien.
Reuerend. P. D. Orlandus Nazarenus.
Reuerend. P. D. Franciscus Vincentinus.
Reuerend. P. D. Franciscus Suessanus.
Reuerend. P. D. Iulianus Cibo Agrigentin.
Reuerend. P. D. Ferdinandus Caietanus.
Reuerend. P. D. Laurentius Asculanus episcopus, Vicecamerarius & gubernator Vrbis.

ARCHIEPISCOPI.

Reuerendus P. D. Franciscus Consan.
Reuerend. P. D. Ioannes Iacobus Baren.
Reuerend. P. D. Ioannes Vincentius Senen.
Reuerend. P. D. Aldronandinus Nicosien.
Reuerend. P. D. Bernardus Spalaten.
Reuerend. P. D. Antonius Auinionen.
Reuerend. P. D. Hieronymus Antibaren.
Reuerend. P. D. Mauricius Tuanien.
Reuerend. P. D. Ieremias Tranen.
Reuerend. P. D. Andreas *Noboniasien.

EPISCOPI.

Reuerendus P. D. Iacobus Potentin.
Reuerend. P. D. Ioãnes Baptista Caualliceñ.
Reuerend. P. D. Galesius *Belunen.
Reuerend. P. D. Albertinus Pisaurien.
Reuerendus P. D. Octauianus Viterbien.
Reuerend. P. D. Ioannes Antonius Calinen.
Reuerendus P. D. Franciscus Ortanus.
Reuerendus P. D. Latinus Vestanus.
Reuerendus P. D. Ioannes Aquilanus.
Reuerendus P. D. Galasius *Sarcinaten.
Reuerendus P. D. Iacobus *Signinus. *Signen
Reuerendus P. D. Altobellus Polen.
Reuerendus P. D. Andreas Militen.
Reuerendus P. D. Iacobus Papheñ.
Reuerendus P. D. Simon Arimineñ.
Reuerendus P. D. Bernardus *Teruisinus. * Taruisin*
Reuerendus P. D. Ludouicus Tricaricen.
Reuerendus P. D. Alexius *Malasiten. *Melfican*
Reuerendus P. D. Iosue Ecsulan.
Reuerendus P. D. Thomas Ceruien.
Reuerend. P. D. Ioannes Baptista *Maranen. *Moranen
Reuerend. P. D. Franciscus Milopotamien.
Reuerendus P. D. Raphael *Capritanen.
Reuerendus P. D. Franciscus Bisignianen.
Reuerendus P. D. Matthæus *Vmbriacen. * Vmbriaticen
Reuerend. P. D. Ferdinandus Balneoregien. *Algaren
Reuerendus P. D. Petrus *Vrgellen.
Reuerendus P. D. Benedictus Chien.
Reuerendus P. D. Bernardinus Castren.
Reuerendus P. D. Petrus Castelli maris.
Reuerendus P. D. Aloisius Interamnen.
Reuerendus P. D. Guillelmus Cortonen.
Reuerendus P. D. Nicolaus Neocastren.
Reuerendus P. D. Ioannes Tuden.
Reuerendus P. D. Vincentius *Nauleñ. *Noladislaen
Reuerendus P. D. Michael Monopolitan.
Reuerendus P. D. Dominicus Aquen.
Reuerendus P. D. Gisbertus Rapollan.
Reuerendus P. D. Ioannes Bobien.
Reuerendus P. D. Georgius Callen.
Reuerendus P. D. Iacobus Marsicanus.
Reuerendus P. D. Lambertus Venusinus.
Reuerendus P. D. Simon Modrusien.
Reuerẽd. P. D. Ioãnes Antonius Angloneñ.
Reuerendus P. D. Zacharias Terracineñ.
Reuerend. P. D. Ioannes Franciscus Nolan.
Reuerendus P. D. Corradus Astuneñ.
Reuerendus P. D. Hieronymus *Insulen. *Ilcinen
Reuerendus P. D. Michael *Mordanien. *Murgen
Reuerendus P. D. *Guilhelmus Licien. *Gulinus *Hugolinus *Vgolinus Lycien.
Reuerendus P. D. Dominicus Lucirin.
Reuerendus P. D. Hieronymus Aretin.
Reuerendus P. D. Bernardus Soranus.
Reuerendus P. D. Tranquillus Ferentin.
Reuerendus P. D. Carolus Montis regalis.
Reuerend. P. D. Siluester Vuigornien.
Reuerend. P. D. Gaspar sanctæ Iustæ.
Reuerend. P. D. Marcus *Vngentinus. *Ogetinus
Reuerend. P. D. Ferdinandus Scalen.
Reuerend. P. D. Antonius Vrbinaten.
Reuerend. P. D. Raphael Grossetanus.
Reuerend. P. D. Matthæus *Bitecten. *Bicteceñ
Reuerend. P. D. Petrus Narnien.
Reuerend. P. D. Iacobus ciuitatis ducalis.

ABBATES.

Reuerendus P. D. Antonius abbas monasterij sancti Galgani ordinis Cistertien, Vulteraneñ diœcesis.
Reuerendus P. Guilhelmus abbas monasterij beatæ Mariæ Britonis.

MAGISTRI GENERAles ordinum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Magister Thomas Caietanus, Generalis ordinis Prædicatorum.
Magister Demetrius, ordinis Minorum Vicarius.
Magister Aegidius, Generalis ordinis Eremitarum sancti Augustini.
Magister Bernardus, Vicarius ordinis B. Mariæ de monte Carmelo.

SENATOR VRBIS.

Magnificus dominus Petrus de Starcelupis Florentiñ.

ORATORES.

Magnificus dominus Hieronymus Vich, orator Catholici Regis & Reginæ Hispaniarum.
Magnificus dominus Franciscus Foscarus eques, orator serenissimi ducis & illustrissimi domini Venetorum.
Magnificus dominus Antonius de Stroxis, orator Florentinorum.

ILLVSTR. DOMINI temporales.

Constantinus dux Macedoniæ.
Illustriss. D. Fredericus marchio Mantuañ.
Illustr. dominus Iulius de Vrsinis.
Dominus Fabricius de Carreto, procurator ordinis S. Ioannis Hierosolymitañ.
Dominus Sixtus de Ruuere Prior vrbis, Miles ordinis S. Ioannis Hierosolymitañ.
Dominus Petrus Grimanus, Prior de Vngaria, Miles ordinis S. Ioañis Hierosolymitañ.
Excellens iuris vtriusque doctor D. Paulus de Capozuchijs, & nobiles domini Iacobus de Fragapanibus, & Petrus Pauli de Vechis, vrbis almæ conseruatores.

¶Celebrata Missa per reuerendiss. in Christo patrem dominum Thomam tituli sancti Martini in Mõtibus, presbyterum Cardinalem, facta oratione per reuerend. P. D. Thomam Caietanum ordinis Prædicatorũ priorem Generalẽ, asscendit ambonem dominus Balthasar Tuerdus, dñi nostri Papæ secretarius, & legit quoddam mandatum illust. Hérici regis Anglię de confœderatione cũ eodẽ sanctiss. D. N. Papa. Quo perlecto, R. pater D. Thomas Phędra prefectus bibliothecæ sanctissimi domini nostri Papæ, ac Concilij secretarius, asscendit ambonem, & legit quoddam mandatum Catholici Ferdinandi regis Aragonum, in personam magnifici domini Hieronymi de Vich, ad interessendum & incorporandum ac vniendum se concilio Lateraneñ, cuius tenor talis est:

MANDATVM REGIS Hispaniæ.

FErdinandus Dei gratia rex Aragonum, Siciliæ citra & vltra Farum, Hierusalem, Valentię, Maioricarũ, Sardiniæ & Corsicæ, comes Barchinoniæ, dux Athenarum & Neopotriæ, comes Rossilionis & Ceritaniæ, marchio Oristani & Gotiani, necnon administrator & gubernator regnorum Castellę, Legionis, Granatę &c. p serenissima & potẽtissima Regina Ioanna filia nostra charissima, cuius personæ & bonorum curam gerim⁹: Vniuersis & singulis præsentium seriem inspecturis notum facimus, quòd licèt nos cùm primùm intelleximus, sanctissimum ac beatissimum dñm nostrum Iulium diuina prouidentia Papam secundum, pro defendenda S. R. E. indiuisibili vnitate, schismatum hæresumque pullulatione secanda, morum vniuersali reformatione, & sanctissima cõtra infideles & sacrosanctæ fidei Catholicæ hostes obeunda, cõcilium Lateraneñ conuocasse proposuerim⁹, & tota mente ac totis viribus nostræ præfatę Ecclesiæ & summi Pontificis monitionibus facere satis: multo tamen acriùs solicitati sumus, posteaquàm venerabilis & dilectus noster vtriusque iuris doctor Guillelmus Castador causarum sacri palatij auditor, & eiusdem sanctitatis capellanus, & núcius ad hoc specialiter destinatus, ad nos & alios Christianos Principes missus, publicè atque palàm insinuauit dicti sacri Lateraneñ concilij cõuocationem, & schismatici Pisani continuationem, esse Ecclesiæ vnicæ Romañ scissuram, & nauiculæ Petri fluctuatiõem, quid in causa tam ardua prouidendum sit: quandoquidem tuitionem & propugnationem Ecclesiæ, licèt requisiti, sponte tamen & gratuiter suscepimus, ne Dei optimi Max. honorẽ negligere videremur. Profitemur enim nos filium eiusdem S. R. E. matris nostrę deditissimum, proque eius honore atque statu animam ponere paratissimum. Cùm igitur præfata sacrosancta Romana Ecclesia innitatur tam sanctum, tam salubre, atque laudabile propositum prosequi atque perficere, vtq; fides Catholica non modò conseruetur & manuteneatur, sed etiam augeatur, & Mahumetana secta eneruetur, cuius rei nos impulsores atque effectores Deo authore semper extitimus, operæprecium arbitramur, vt ea omnia, pro portione nos contingente, præparemus, quæ dicto sacro Lateraneñ concilio consentanea & opportuna fore videãtur. Quapropter fidem, cõstantiam, sagacitatem, atque agibilium experimentum vestri magnifici & dilecti consiliarij Hieronymi de Vich, nostri in Romana curia oratoris haud paruifacientes, non tamen in præiudicium, nouationem, seu derogationem quarumuis potestatum, per nos vobis hactenùs tributarum, sed illis potiùs addendo & accrescendo, eis quidem melioribus, validioribus & efficacioribus via, modo, iure & causa, quibus facere possumus & debemus, facimus, constituimus, creamus, deputamus, & solenniter ordinamus, nostrum & dictæ serenissimæ Ioannæ Reginæ filiæ nostræ charissimæ verum, certum, legitimum & indubitatum procuratorem, factorem, negociorumque infrascriptorum gestorem, ac nuncium specialem & generalem, ita quòd specialitas

for. teper ditione

for. tebile

alitas generalitati non deroget, nec econtrà, videlicet vos eundẽ Hieronymum de Vich oratorem nostrum, licèt absentem tanquam presentẽ ad interessendũ videlicet, consentiendũ, dissentiendũ, protestandũ, ac fieri requirendum, pro nobis dictis nominibus, proq; dicta serenissima Regina Ioanna filia nostra charissima, regnisq; atq; dominijs & populis ditioni vtriusque nostrũ subiectis, omnia & singula, q̃ præparationi celebratiõis dicti sacri Lateraneñ concilij opportuna, suffragantia, conducibilia & conuenientia sint, & sine quibus illud commodè celebrari nõ posset, necnõ dicti schismatici, pernicioſi Pisani cõciliabuli impeditiua, refragantia, & ad nullitatem in eo attentatorũ seu attentandorum tendẽtia, ne illud longiùs procedat, sed tanq̃ iniuria, perperã & iniquè congregatũ, dissoluatur & euanescat, & pniciosissimũ schisma fugetur & tollatur: comparendumq; atq; interessendum, dum tempus affuerit, eisdẽ nominibus in dicto sacro Lateraneñ concilio, & in omnibus actis & processu eiusdẽ, ibiq; obedientiam debitã prefato beatissimo dño nostro Papæ totiès, quotiès opportunũ fuerit, præstandũ & recẽsendũ, confitendumq; atque recognoscendũ, eundẽ dñm Iuliũ Papam secundũ, esse verũ, vnicum, canonicũ & indubitatũ Pontificẽ, & dominici gregis pastorem: & in eodẽ sacro Lateraneñ concilio dicendũ, proponendũ, tractandum, vouendumq; dictis nominibus & vtrouis eorũ, oĩa & quęcunq; inchoationi, celebrationi, continuationi & conclusioni dicti sacri Lateraneñ concilij, & quæ in eo proponẽtur & tractabuntur, vnioniq́ue & indiuiduitati dictæ S. R. E. matris nostrę & membrorũ eius, necnon morum vniuersali reformationi, & dicti pernicioſissimi schismatis nullitati & extinctioni, fideiq; augmento, & sanctissimæ atq; Catholicæ ligæ nuper initæ conseruationi & implemento, atq; præfatæ (iamdiu est) à nobis optatæ, inceptęq; in hostes eiusdem fidei expeditioni necessaria, seu etiã opportuna, & sine quibus ea commodè fieri seu perfici nequirent. Et quoniam multa eorum verisimiliter indiès occurrere possunt, quæ nobis ad præsens minimè occurrũt, exprimi & specificari ad validitatem actorum seu agendorum necessaria, & sine quorum expressione fortè de iure non tenerent, de quibus si nouitiam informatiõem q́ue haberemus, ea oĩa exprimere non omitteremus, prouidere volentes, ne ipsa expressio per nos præsentibus non facta, vllum incommodum tantæ rei, propter loci distantiam pareret seu causaret, vobis potestatem tribuimus, ea omnia huic nostro mãdato dictis nominibus & vtrouis eorum, de peritorum consilio addendi, exprimendiq́ue per quoscunque notarios atque tabelliones, indè per vos requirendos, secũdum eorum stylum adijcienda, annotanda, seu extendenda, iuxta occurrentium qualitatem, & exigentiam negociorum & rerum, de quibus suprà: quæ omnia & singula per vos (vt prefertur) extendenda & declaranda, illam vim, illudq́ue robur habere volumus, quam haberẽt, si per nos extensa & declarata præsentibus extitissent, & pro omnibus & singulis supradictis quæcunque iuramenta de secreto seruãdo, & alia nomine nostro & in animam nostram præstandi & subeundi, omniaq́ue & quæcunque instrumẽta necessaria & opportuna cum pactis, pactionibus, stipulationibus bonorum nostrorum, & dictæ serenissimæ Reginæ filiæ nostræ charissimæ, obligationibus, renunciationibus, iuramentis, clausulis & cautelis necessarijs, vtilibus, seu etiam opportunis faciẽdi & seruandi seu concedendi generaliter, & omnia alia peragendi, quę in prędictis & circa prędicta, necessaria & vtilia sint, seu etiam oppottuna, etiam si talia forent, quæ mandatum specialius exigerent, quàm præsentibus est insertũ, & sine quibus ea fieri nequirẽt, quæ nos, dictis nominibus faceremus, seu facere possemus, si adessemus. Nos enim supradictis nominib⁹ & vtrouis eorum nomine, in & super prædictis omnibus & singulis, cum suis incidẽ, dependentibus & emergentibus, annexis & connexis, committimus atque conferimus vobis eidem procuratori, nuncio & oratori nostro plenarias vices nostras, cum omnimoda & indefectura facultate, ratum, gratum, validum atque firmum perpetuò habituri quibus suprà nominibus, totum id, & quicquid & quãtum in prædictis, & circa ea, & quodlibet eorũdem procuratum & actum fuerit siue gestum, & nunquam reuocaturi, sub bonorum & iurium nostrorum & dictæ sereniss. Reginæ Ioannæ filiæ nostræ charissimæ respectiuè omnium hypotheca, & sub omnis iuris & facti renunciatione ad hęc necessaria, pariter & cautela. In quorum fidem & testimonium præsentes fieri iussimus, manu propria subsignatas, sigilloq́ue nostro impendente munitas. Datum Burgis, die 2. mensis Decemb. Anno à natiuitate Dñi 1511.

Yo el Rey
Dominus Rex mandauit mihi
Michaeli Perex Dalui acan.

¶Quo perlecto, dictis orationibus & litanijs more solito, præstitaq́ue solita & consueta obedientia per Cardinales & prælatos sanctissimo domino nostro Papæ, & benedicto Concilio, cantatoq́ue Euangelio per reuerendissimum dominum Ludouicum S. Mariæ in Cosmedin diaconum Cardinalem de Aragonia, quod incipit: Attendite à falsis prophetis, idem Sanctissimus dominus noster incepit hymnum, Veni creator &c. Quo finito per cantores, Reuerend. pater dom⁹ Bernardus archiepiscopus Spalateñ asscendit ambonem, & legit quandam schedulam tenoris infrascripti.

Matth. 7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

BVLLA SECVNDAE SESSIONIS sacri generalis concilij Lateranensis.

IVlius episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Sacro approbante concilio, cùm inchoatam huius sacri Lateranen concilij celebrationem, ad Dei laudem, vniuersalis Ecclesiæ pacem, fidelium vnionem, schismatis & hæresum euersionem, morum reformationem, ac contra perfidos fidei hostes expeditionē, Altissimi dextera assistente prosequi intendamus, vt omnium schismaticorum & pacis hostium, latrantium canum ora obtundantur, vniuersique Christi fideles valeant à tam pestifero & venenoso contagio se immaculatos seruare, in hac præsenti secunda sessione in spiritusancto legitimè congregata, indictionis, conuocationis, & publicationis schismaticæ *conuenticulæ, & asserti conciliabuli Pisani, ad scindendum & scandalizādum Ecclesiæ præfatæ vnionem emanatarū citationum, monitionum, decretorum, absolutionum, sententiarum, actorum, legatorum, creationum, obedientiarum, subtractionum, assertarum censurarum, appositionū, ipsiusque conciliabuli translationis ad Mediolanum vel Vercellen ciuitates, aut alia loca quæcunque, omniumque & singulorum in dicto conciliabulo gestorum & conclusorum reprobationes, damnationes, reuocationes, cassationes, irritationes & annullationes, per nos habita cum venerabilibus fratribus nostris S.R.E. Cardinalibus deliberatione matura, & de eorundem fratrum consilio & vnanimi consensu, ac ex certa scientia, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, per diuersas nostras literas respectiuè, præsertim sub data 15. Kalendas Augusti, Pontificatus nostri anno octauo, ac tertio Nonas decembris, & Idibus Aprilis eiusdem Pontificatus anno nono editas, factas & emanatas, literasque ipsas cum decretis, declarationibus, inhibitionibus, mandatis, hortationibus, monitionibus, interdictorum ecclesiasticorum appositionibus, & alijs sentētijs, censuris & pœnis, tam à canonicis sanctionibus q̄ à nobis, maximè in literis indictiōis huius sacri vniuersalis concilij, ac omnibus & singulis alijs clausulis in dictis literis cōtētis, quarum tenores, acsi de verbo ad verbum præsentibus insererent, pro expressis haberi volumus, licèt vt firma & valida, nulla alia confirmatiōe aut approbatione egerēt, ad abundantiorem cautelam & veritatis manifestatiōnem, hoc sacro approbante Concilio, confirmamus, approbamus & innouamus, illaq; inuiolabiliter obseruari volumus, statuimus & ordinamus, supplentes omnes & singulos defectus, si qui forsan interuenerint in eisdē. Necnon conciliabulum præfatum, illiusque translationem, ac omnia & singula per ipsum concilia bulum, illiqueo assistentes, adhærentes, fautores & consentientes, directè vel indirectè, quomodocunque & qualitercunq; à die indictionis ipsius cōciliabuli, vsque in præsentem diem acta, facta, gesta & prolata, ac in posterum gerenda, agenda, facienda & proferenda, etiam si talia sint vel fuerint, de quibus specialis, specifica, expressa, ac individua mentio habenda foret, illorum tenores & qualitates etiam pro expressis habentes, vt alia adulterina, & à veritate deuiantia Cōcilia, & in eis gesta, à iure sacrisque canonibus damnata & reprobata fuerūt, damnamus & reprobamus, ac prout sunt, nulla, irrita & inania, nulliusque roboris vel momenti fuisse & esse nunciamus, & quatenùs opus sit, cassamus, irritamus & annullam^s, ac pro cassis, irritis & annullatis haberi volum^s. Et nihilominùs hoc sacrum Concilium œcumenicum iustè, rationabiliter, ac ex veris & legitimia causis, riteque & rectè indictum celebrari inceptum, omniaque & singula, quæ in eo facta & gesta sunt, & decæterò fient ac gerentur, iusta, rationabilia, firma & valida fore, ac idem robur, eādemque vim, potestatem, authoritatem & firmitatēm habere & obtinere, quæ alia concilia generalia, præsertim Lateranen, à sacris canonibus approbata, habent & obtinent, hoc eodem sacro Cōcilio approbante, decernimus & declaram^s. Insuperque temporū dispositione, æstiuisq; caloribus instantibus, vt commoditati & valetudini prælatorum consulatur, vltramontaniq̄e & trans mare existentes, qui hactenùs ad hoc sacrum Concilium venire nō potuerunt, expectentur, propterque alias iustas & rationabiles causas præfato sacro Concilio notas, & ab eo approbatas, tertiam sessionem continuationis celebrationis concilij præfati, tertio nonas Nouemb. proximè futuri faciendam, hoc præfato sacro concilio similiter approbante, indicimus. Omnibusq; & singulis prælatis, & alijs in eodem Concilio *tunc existen, à romana curia recedendi, & pro eorum volūtate vbi eis placuerit morandi, dummodò dicta 3. Non. Nouembris in præfato concilio Lateranen (cessante legitimo impedimento, de quo clarè cōster, sub pœnarum in literis indictionis ipsius Concilij & canonicis sanctionibus cōtra non accedentes ad Concilia indictarum ineurso) præsentes existant, licentiam & facultatem, præfato sacro Concilio etiam approbante, concedimus & indulgemus. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginam nostræ confirmationis, approbationis, innouatiōis, statuti, ordinationis, suppletionis, damnatiōis, reprobationis, nunciationis, cassationis, irritationis, annullationis, voluntatis, decreti, declarationis, indictionis, cōcessionis & indulti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ in publica sessione in Lateranen sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis Dominicę 1512. sextodecimo kalendas Iunij, Pontificatus nostri anno nono.

¶Postmodùm idem Reuerend. pater D. Bernardus archiepiscopus petijt ab omnib^s, an placeāt paternitatib^s suis cōtenta in schedula. Qui responderunt, & quilibet eorum respondit, placere contenta in schedula. Super quibus oībus magister Bernardus Mocharus, procurator concilij, petijt fieri per p̄notarios & notarios ad hoc deputatos, publicum & publica, instrumentum seu instrumenta.

Deinde reuerend. pater dominus Vincētius Carapha archiepiscopus Neapolitanus, procurator reuerend. P. D. Donati episcopi *Nifelitani, ad interessendum sacro Cōcilio, dedit quoddam mādatum, subscriptum per dominum Iacobum Andream Parlatum ciuem Neapolitañ, notarium curiæ archiepiscopalis Neapolitañ. Et venerabilis vir dominus Frācisc̄us Insart, solicitator literarum Apostolicarum, dedit mandatum reuerendi patris domini Petri de Costa episcopi Portugaleñ diœcesis *publicū notarium, in quo ipse dominus Franciscus principaliter nominatur ad interessendum sacro Concilio. Et reuerend. pater dominus Ioannes Baptista episcopus Caualliceñ, procurator reuerend. P. D. Hieronymi Palauicini episcopi Alerien, dedit mandatum eiusdem, ad interessendum dicto Cōcilio, subscriptum per dominum Luchinum de Belganderio, & Balauic laicum Marianeñ publicum notarium, & sigillatum sigillo præfati episcopi Alerien. Ac reuerē. P. D. Gisbertus episcopus Rapolañ, dedit mandatum procurationis reuerend. P. D. Ioannis Baptistæ episcopi *Phaneñ, subscriptum per dominum Malatestā Thomasinum publicum notarium, & sigillatum sigillo dicti episcopi. Et venerabilis vir dominus Petrus Perini, assertus procurator reuerend. P. D. Aymonis episcopi Lausanen, dedit mandatum eiusdem ad interessendum Cōcilio, subscriptum per dominum Perret, & sigillatum sigillo dicti domini episcopi. Et reuerendiss. in Christo pater & dominus, D. Achilles tituli sancti Sixti presbyter Card. Bonon vulgariter nuncupatus, dedit mandatum R. D. Ioannis de Sclusa abbatis Præmonstrateñ, vt totius ordinis iudicis superioris & reformatoris generalis, subscriptum per dominum Ioannem Ray canonicum ecclesiæ collegiatæ S. Quintini, de S. Quintino Nouiomeñ diœcesis publicum notariū.

¶Anno à natiuitate Domini 1512. Indictione 15. Pontificatus præfati sanctissimi domini nostri Iulij papæ secundi anno nono, die vltima mensis Octobris, per discretum virum Bartholomæum de Mantua, præfati sanctissimi domini nostri pspæ curiorem, affixæ fuerunt & publicatæ in Basilicarū Principis apostolorum de vrbe, & S. Ioannis Lateranen valuis seu portis, necnon cancellarię Apostolicæ, & acie Campifloræ certæ literæ prorogationis tertię sessionis propter aduētum reuerend. & illust. domini Matthæi electi Gurcen, sereniss̄imi Maximiliani electi Imperatoris locumtenen, vsque ad 3. diē mēsis Decemb. proximè futuri, prout in eisdem literis continetur, quarum tenor sequitur:

PROROGATIO SESSIONIS propter aduentum Gurcen.

IVlius episcopus seruus seruorum Dei. Cupientes ingenti desiderio ad omnipotentis Dei gloriam, plurimorumq̄e optimorum operum perfectionē, aliàs inchoatam sacri Lateraneñ concilij celebrationem prosequi, in secunda sessione in spiritusancto legitimè congregata, vt temporū indispositione, æstiuisque caloribus instantibus, commoditati & valetudini prælatorū opportunè consuleretur, vltramontaniq̄e & trans mare existentes, qui eatenùs ad concilium huiusmodi venire non poterant, expectarentur: propterque alias iustas & rationabiles causas, dicto cōcilio notas, & ab eo approbatas, tertiam sessionem continuationis celebrationis præfatæ, tertio Non. Nouemb. proximè futuri faciendam, sub data 16. Kalendas Iunij, pontificatus nostri anno nono, indiximus: sperantes tunc Deo duce, ac Christianorum regum & principum ope, Italicis & exteris rebus pacatis, prælatos præfatos tutis itineribus cum quiete ad ipsum concilium venturos, nullumq̄e aliud impedimētum inesse, quo minùs tertia sessio huiusmodi die (vt præfertur) indicta haberi potuisset. Cùm autem satore zizaniæ instigante, & nonnullorum malignitate, qui Christianorum nomen in vanum recipere nō formidant, bella atrocia tam in Italia quàm extra eam viguerunt & vigeant: dictiq̄e prælati germani, Hispani, Anglici, Poloni & alij, propter hostium pericula tutè adhuc accedere non potuerint, nuperrimeq̄e venerabilis frater noster Matthæus episcopus Gurcen, charissimi in Christo filij nostri Maximiliani Romanorum regis in Imperatorem electi, in tota Italia locum tenens generalis, & ad nos orator destinatus, prope vrbem ad illam venturus sit, cum quo multa *grauia importantia & magni ponderis, statum & quietem Ecclesiæ, principum Christianorum & Italiæ concernentia, præsertim de pace inter ipsum Maximilianum regem & dilectum filium Leonardum Lauredanum Venetorum ducem, quæ nobis cordi est, componenda, agenda sint: ex quorum conclusione vniuersalem pacem, aliaq̄e innumerabilia bona ex eorum authoritate *intermissione verò grauiora prioribus scandala, damnaq̄e intolerabilia futura *: dilationem indictæ sessi-

*Vulgariter Pisanum concilium.

*grauis importantiæ

for. sperāmus: for. *timemus:

Universidad de Deusto
Biblioteca

for. nullũ onis ad paucos dies, * nedum præiudicium, sed vtilitatem allaturam arbitramur: idcirco vt sine perturbatione aliqua continuationi celebrationis tam celeberrimi & necessarij concilij insistere valeamus, prælatisq; & oratoribus Principum ad dictum sacrum concilium venturis, in itinere existentibus (vt accepimus) aliqua vlterior dilatio concedatur, dictusque venerabilis frater Matthæus episcopus Gurcen, Cæsareæ maiestatis locum tenens & Orator, circa diem ipsam celebrationis tertiæ sessionis, & fortè ipsa die vel sequenti almã vrbem est ingressurus, & de nostro mãdato ob personam, quam gerit & repræsentat, honorificè excipiendus sit, & cum solitis cæremonijs & curiæ Romanæ comitiua associandus, & ad nos deducendus, qui cum omni celeritate desiderare videtur expeditiõem negociorum sibi commissorum, vt infra paucos dies ex vrbe recedere possit, habita super his cum venerabilib⁹ fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus deliberatione matura, expressis, alijsq; iustis & rationabilibus causis vrgentibus, de eorundem Cardinalium consilio vnanimiq; consensu, tertiam sessionem, continuationẽ, celebrationem concilij præfati ad tertium Non. Decembris, similiter proximè futuri, cæterisque in indictione concilij & in secunda sessione præfatis contentis, firmis manentibus, prorogamus, & iudicib⁹ præmissis, cæterisque contrarijs non obstãtibus quibuscunque, prout semper desiderauimus, feliciter incepimus, & Domino adiuuante omnino perficere intendimus.

¶Placet, & publicetur.

¶Anno à natiuitate Domini 1512. Indictione 15. Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Iulij diuina prouidentia papæ secundi anno nono, vltima mensis Octobris, præsentes suprascriptæ literæ sanctissimi domini nostri Papæ, prout in eisdem continetur, affixæ & publicatę fuerũt in basilicarum Principis Apostolorum de vrbe, & sancti Ioannis Lateraneñ valuis seu portis, necnon cancellariæ Apostolicæ in acie Campiflorę, & sic affixas per longum temporis spatium dimisi, copiam earundem literarum in locis suprascriptis affixi, & affixam dimisi, per me Bartholomeum de Mantua, sanctissimi domini nostri Papæ cursorem.

REVEREN. IN CHRISTO PATRI & domino, domino Thomæ sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Martini in Montibus presbytero Card. Strigonien,
Procurator ordinis Prædicatorum seruus salutem
dicit.

AD 17. Kalendas Iunij, qui dies secundã concilij sessionem in æde præbuit Lateraneñ, cùm alia habuimus illius solennis & Sacratiss. lucis grata monumenta, tum illud maximum, quòd tu eodem die ac loco Romæ tum primùm diuinas res publicè peregisti, magna quidem apud Deum (vt credimus) ob tuam virtutem gratia, sed non minore apud homines ob virtutis opinionẽ laude & existimatione. Quanquam enim tuum nomen vbique apud omnes probatum sit ac clarũ, Romæ tamen apud bonos & graues clarissimũ certè & probatiss. est. Eo itaq; die, quo de rerum summa grauiter constituendum erat, Conciliumque ipsum, patrum sententia, in aliud tempus differendum, cùm ritè à te & sanctè mysteria sanctiss. celebrata essent, tum pulpitum (vt scis) ascendit meus & totius prędicãtium ordinis Generalis magister, vir tum religione & doctrina singulari, tum præstanti excellentia animi atque ingenij. Quod quidem quasi geometricã quãdam videtur habuisse rationem: vt ille sui ordinis primus, secundæ sessionis orationem pronunciauerit, tu secundi ordinis in senatu Princeps, primis in hac vrbe mysterijs publicè fueris initiatus. Verùm cùm hæc ipsa oratio diues optimarum sententiarum & lucuta, digna à summo Pont. iudicaretur, quę in acta referretur, multique illam boni viri quotidiè efflagitarent, operæpreciũ fore duxi, si ego qui Prædicatorum ordinis hic res curo, eandem orationem, priusquàm ab alijs legeretur, tibi potissimùm dedicarem. Feci igitur, & perquàm libenter feci, vt & illa tui nominis inscriptione illustrata, maiore authoritate in publicum prodiret, tantique viri præsidio esset munitior, & meæ erga te obseruãtiæ ac venerationis magnitudo hoc primo testimonio tibi innotesceret. Sed & aptũ visum est, cùm illius diei cæremonias conũctim egissetis, vt non separatim in ora hominum peruenireris, quãquàm tua virtus & authoritas multo maioribus & grauioribus rebus celebritatẽ promerita est. Scimus enim, tuus in vrbem aduentus quantam spem lætitiamque bonis omnibus attulerit, qui pacem quidem & salutem continuè optant, bellum autem diuturnum & infestum coguntur sustinere. Subit nanq; multos, q virtutes amãt, qui tuo exemplo crudelia bella abhorrent, qui Christianæ fidei infidelibus armis infestissimi sunt, subit illos (puto) fastidium incredibile, cùm videãt huiusce temporis scelera & ruinas. Quis em̃ non stomachetur, vacare Christianos intestinis dissensiõibus, pace totiès attentata, nunquã verò firmata, elapsamq; è manibus fuisse occasiõem retinendæ Aphricæ, Græciæ atq; Asię in libertatẽ & religionem vindicandæ. Ad quam Christianorum vecordiam, ne fortè putemus Deum dormitare, omitto reliqua, quæ domestica sunt: eccè nuper Turcarum rex senex inualidus, & Imperio & pecunia & exercitibus cessit, præter omniũ opinionẽ, filio ætate tertio, eo animi appetentissimo, qui magno donatiuo conciliatis

liatis sibi militum animis, additisque ad fœdus suum Scythicis nationibus, nihil non ausurus breui timetur. Iure hoc quidẽ optimo factum est, vt Christiani, qui oblatam occasionem iustitiæ atque laudis cõtempserunt, quiq; nuper recuperatam ferè Aphricã, totã iterum canibus illis abripiendam deuorandamq; obijciũt. Iustè (inquam) factum est, vt ij quandoque de præsenti suo Imperio trepidare cogãtur, qui Imperium Christi nec amplificare studẽt, nec defendere: quin illud potiùs & vitijs oppugnare, & labefactare dissensionibus nõ verẽtur. Sed de ijs satis. Melius enim longè tu, quàm ego aut quisquam, hęc nosti & cogitasti, quippe qui à puero acceptas contra Turcas inimicitias, & ab incunabulis susceptam sacratiss. fidei tutelam & defensionem, adhuc perpetuam retinuisti. Propterea que in hanc vrbem venisti, vt pacatis vniuersis, non solùm ijs partibus, quæ fidei sunt consuleres, sed etiam illis, quæ infidelitatem & discordiam alunt, vehemẽtissimè te opponeres. Sed redeo ad orationẽ, quę mihi cùm doctissima videtur esse, tum ita largiter ampla, vt non tantùm quæ præsentis concilij sunt, sed omnium cõciliorum vim, authoritatem, rationem q; amplexa videatur. Quam cùm tua amplitudo benigno vultu acceperit, existimabim⁹ magnũ & illi ornamẽtum, & nostro ordini vniuersо ex tua beneuolentia accessisse. Vale.

ORATIO REVEREN. PATRIS FRATRIS THOMAE DE VIO CAIETANI, sacræ Theologiæ profess. ac totius ordinis Prædicatorum Generalis magistri, habita Romæ in secunda sessione concilij Lateraneñ, 17. Kalendas Iunij,

1512.

CVM animaduertã, IVLI II. Pont. Max. reliquas omnes ecclesiasticæ reip. consuetudines actionesque, singulas esse singulis Ecclesiæ partibus accõmodatas, generales verò synodos vniuersalẽ Ecclesiã penitùs respicere, eamq; tãquam finem sibi propriũ attendere: existimaui me facturum rem & vtilem & omnibus gratam, si hodierno die primùm de Ecclesia ipsa, deinde de synodis huius temporis, illarumq; differentia ac diuersitate dicerem. Sed cùm ijs diebus ex hoc loco viri doctissimi, q hoc oratorio munere magna cum laude perfuncti sunt, de ijs ferè rebus verba grauiter sapienterque fecerint, ego, qui ingenio illis & doctrina inferior sum, quo meis viribus minùs confido, Pater sancte, eo humiliùs atque propensiùs tuam humanitatem & clementiã mihi propiciam esse, & summisè oro, & suppliciter peto. Sed quoniam nihil est, quod homo de semetipso sine auxilio opeq; diuina possit polliceri, ad gloriosam ipsam virginem Dei matrem primùm conuertam orationem meam. AVE MARIA &c.

CVm dilectus Christi discipulus & Euãgelista, multa nobis ex prophetica illa mysticaque visione nunciare instituisset, de Deo, de agno, de Dei agniq; gloria, deq; venturis, præteritisq; temporibus ac rebus diuinitùs retulit, atque is etiam Christianã remp. & Ecclesiam contemplatus, in hunc modum ipse, aut per ipsum potiùs sanctus spiritus, locutus est: Vidi ciuitatem sanctã Hierusalem nouam descendẽtem de cęlo. Magna profectò & diuina, maximaq; insuper, atq; omem humanæ rationis terminum exuperantia Ioannes vidit. Vidi (inquit) ciuitatem, vidi sanctam, vidi Hierusalem, vidi illam nouam ac de cælo descendentem. Quæ est ista ciuitas, quam Ioãnes vidit? Quę est ista, quam magister discipulo, Christus apostolo, Spiritus sanctus Euangelistæ ac vati figuris & allegorijs reuelauit? Certè ciuitas hæc, Christianæ reipub. vrbs est, quæ non vallo aliquo terreno, non caduco murorum mœniumque ambitu cincta est, sed multitudine copiaq; innumerabili clausa est ac permunita. Quanquã em̃ huius mũdanæ sapiẽtię antistites, certo quodam & prescripto ciuium numero ciuitates cõstitui oportere arbitrati sint, nimiamq; & nimis latè diffusam multitudinẽ submouerint, neq; inter centies centena millia (vt ipsi aiunt) commercium fieri posse vllum existimauerint, solùm tamen Christianum genus tanta, tamque mirabilia Deo optimo maximo, cognationis, necessitudinis, societatisq; copula deuinctum ac coniunctum est, vt in vnitate maximam multitudinem, vnius vrbis ambitu spatium ampliss. in vna deniq; ciuitate totum terrarum orbem complectatur. In Apocal. Apocal. 21. a

Nam cùm in condenda & constituenda qualibet ciuitate, duo in primis requirantur: Primum, vt partibus suis omnibus ipsa cõstituatur respub. deinde, vt eę partes inter sese ciuili amicitia quadam & cõsensione cõspirent: licet cognoscere, quomodò priuatis publicisque in rebus, ambabus ijs partibus nostra hæc Christiana ciuitas excellat. Quòd enim ea partes omnes perfectiss. reipub. habeat atque contineat, ea in primis sacra, quæ Sacramẽta appellamus, ostendunt, quæ tantæ sunt efficaciæ & virtutis, partim, vt hominum generationes matrimonio propagent: partim, Deo filios baptismate vt gignant, tum, vt genitos communicatione corporis Christi alãt & vegetẽt: deinde, diuina chrismatis virtute corroborent: vbi corroborauerint, potestate atque authoritate ecclesiasticis ordinibus augeant: mox aliquo errore lapsos, confessione restituant, & postremò, humanis culpis abluendis, sancti olei vnctione perungant. Sacramenta Ecclesiæ.

Præter hęc autem diuina & præclara munera, multa habet alia hæc ciuitas cumulatissimè. Habet nanq; Apostolos, habet euangelistas, habet Prophetas, habet Pastores, doctores, Martyres, habet sermones scientiæ, sermones sapientiæ, genera linguarũ, interpre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tationes ſermonum, diſcretionẽ ſpirituum, gratiam ſanitatum, fidem, vaticinia, miracula, & eam cælum claudendi, rurſumq; aperiMatth. 16. c ndi poteſtatem, vt quicquid in terris ligauerit, quicquid ſoluerit denique, id continuò in cælo diſſolutum vel ligatum ſit. Et quanquam hæc magna maximaq́ue ſint, ſatis tamen non fuit, tot tantaq́ue Eccleſiam habuiſſe, niſi & Angelorum reuelationes, illuminationes, defenſionesq́ue habuiſſet. Quibus omnibus, actionis noſtræ cõtemplationisq; ſtudia nõ tueri modò ac defendere, ſed propenſiùs etiam & augere, & ornare, & perficere conatur. Ciuitas igitur hæc diuina, illis reipublicæ partibus illuſtratur, quibus nulla vnquàm alia vel melioribus vel ornatioribus illuſtrata eſt. Quòd autem ciues ipſi arctiùs in hac, copulatiusq; quàm in ciuili alia cõmunitate deuinciantur, vel hinc patet manifeſtè, quòd ij non iam ciues ſunt aut aduenæ, Epheſ. 2.d ſed ciues ſanctorum, ſed domeſtici Dei, ſed membra Chriſti, & ita vnius eiuſdemq́ue myſtici corporis mẽbra, vt alij alijs & membra ſint, & quemadmodùm ſunt, mutua ſeſe communicatione ac ſocietate confoueant. Cùm igitur hæc ciuitas ex perfectiſſimę reipublicæ partibus perfectiſſimis cõſtituatur, ipſiusq; ciues interiore & cognatiore, quàm omnes aliæ ſocietates, genere colligentur: patet certè, hanc vrbem alijs eſſe digniorem, perfectiorem, excellentiorem, ipſamq; præſtare omnibus honore, decore, & quod maximum eſt, humana beatitudine ac felicitate. Quanquam enim cuiuſuis ciuitatis proprium eſſe videatur, ſufficienter ex ſe, beneq; ac beatè viuere, nulla tamen alia niſi hęc noſtra, hoc ipſum habere cumulatè ac largiter poteſt, ſed ne imitari quidem. In alijs nanq; finis ciuilis amicitiæ & ſocietatis eſt, optima inter ſe hominum coniunctio: in hac verò noſtra, in qua hæredes Dei omnes, cohæredes autem Chriſti ſunt, ad Deum ipſum, vt proprium Chriſtiani generis finem, cuncta referuntur. Hæc cùm ita ſint, rectè Chriſti Eccleſia, non tam ciuitas ab Apoſtolo Chriſti, quàm ciuitas ſancta à viro ſanctiſſimo commemoratur. Id autem, patres, vt nunc vos alloquar, mox extrema oratione ad hũc ſummumPontificem caput omnium reuerſurus, id (inquam) patres, qua & ego quoque ratione demonſtrauero, quæſo, intelligite. Sanctitas ipſa, vt à diffinitione incipiamus, vtq; Dionyſio Areopagitæ placet, immaculata, libera, perfectaq; munditia eſt. Proinde tametſi hoc ſummis antiquorum noſtrorumq́ue rationibus firmatum ſit, in Deo vniuerſorũ authore & gubernatore, omnium rerum naturas, excellentias, dignitatesq́ue conſiſtere, Deus tamen ipſe præ ijs omnibus propriam ita ſibi vendicat ſanctitatem, vt etiam ſummi philoſophi, Dei ſubſtantiam mũditia & ſanctitate definirent. Nam quum inuiſibilia dei per ea, quæ facta ſunt, ſempiternam quoque Rom. 1.b eius virtutem ac diuinitatem intellectu conſpicerent, vellentq́ue Dei naturam & voluntatem, ac quicquid in Deo eſt, vnica alijsq́ue rebus incommunicabili proprietate exprimere, non virtutis quidem, non diuinitatis, aut reliquis tantæ maieſtati cõſentaneis nominibus vſi ſunt, ſed munditiæ & ſanctitatis ſignificationibus. Solam enim deitatis ſubſtantiam, à totius potentiæ macula & labeliberam remotamq́; eſſe perpẽdentes, illamq; ob id eſſe dicentes actum purum, eandẽ certè ipſam diffinitione hac mundiſſimam eſſe ſanctiſſimamq́ue dixerunt. Nec mirum, ſi talis tantaq́ue ſanctitas tantum in mẽtibus hominum & numinis habuit & maieſtatis, quãdoquidem intelligentijs etiam beatis, quas Angelos dicimus, hymnum carmenq; Deo proprium conſtituat. Angeli nanque atque Eſa. 6. Archangeli, Cherubin quoque & Seraphin, repetitis ingeminatisq́ue vocibus, ſanctus, ſanctus, ſanctus, proclamant. Quo fit, vt Dei quoque ciuitatem, in qua magnus dominus Pſalm. 95. eſt, deceat ſanctitudo. Atq; hanc partem, quę paucis demonſtrari poteſt, breuiſſimè oſtendam. Omnibus rebus tum natura tum arte conſtitutis, hoc principiò attributum ingeneratumq́ue eſt, vt cùm aliæ alijs iungendæ ſint, pari mutuaq́ue diſpoſitione ac ſimilitudine conueniant. Hoc ipſæ formæ, ſecundũ materiæ recipientis merita diſtributæ, teſtantur. Hoc ad propria peculiariaq́ue munera obeunda aptæ, appoſitæq́ue noſtrorum mẽbrorum habitudines, manifeſtant. Denique hoc confirmant innatæ materijs ipſis (vt ita dicam) patientiæ, quibus ipſæ res, hominum artificio ſubiectæ, obtemperant. Hęc nanque omnia & reliqua id genus, ſiue natura ſiue arte componenda ſint, niſi primùm amica inter ſe conſenſione conueniant, componi coniungíve non poſſunt. Cùm igitur ſanctitas & munditia propria Deo ſit, illique conueniat maximè, cumq́ue coniungendas res ipſas habiles inter ſeſe ad coniunctionẽ eſſe oporteat, nemini dubium eſt, puto, eccleſiaſticam ciuitatem, quæ Deo coniunctiſſima eſt, puram, mundam, ſanctã, immaculatamq; exiſtere. Veritate etenim prima, qua confirmatur, ac in qua fundatur, & errorum omnium expers pura mente perſeuerat, & dilectione perpetua, qua ipſa in Chriſto, & Chriſto in ipſa manet, vſq; ad ſeculi conſummationẽ, ab omni vitiorũ ſorde & cõtagione remota eſt, atq; ita virtute bonitateq; perficiẽ ac valetur, vt neq; mors, neq; vita, neq; inſtantia, Rom. 8 neq; futura, neq; altitudo, neq; profundum, neq; creatura alia illã poſſit à Chriſti amore ſeparare. Rectè igitur ciuitas hęc noſtra, quãdoquidem omnium cęleſtium virtutũ prędua à Deo pollet ſanctitate, omnibus ea cęteris mũdi dignitatibus, poteſtatibus, imperijs antecellit. Satis eſſe arbitror huiꝰ ciuitatis demonſtratã ſanctitatẽ, quę ciuitas, quia ſancta eſt, iure optimo à ſancto ſpiritu nomẽ illi impo-

ſitum eſt pręclariſſimum. Is enim hanc ſanctam ciuitatem, Hieruſalem appellauit. Quod profecto nomen ob hanc cauſam adepta eſt, quòd Hieruſalem nõ modò pacem ipſam, ſed ea etiam, quæ pacis ſunt, innuere, ſanctorum interpretatiõe tradatur. Tria igitur in hoc ſunt. Nam & hoc Hieruſalem atq; pacis optimum eſt, & id verum huius ciuitatis nomen, & poſtremò huic ciuitati ita proprium, vt nulli prætereà alteri verè conuenire poſſit. Optimum certè eſt. Nam optima res pax eſt, adeoq́ue magna & diuina, vt vniuerſa creatura hãc appetere, & perquàm deſiderare videatur. Cùm enim pax ipſa (Auguſtino teſte) tranquillitas ordinis ſit, & tranquillitas ordinis tunc ſit, cùm ſecluſis cõtrarijs quibuſque ordo conquieſcit: conſtat res omneis, ſi quidem naturaliter ſines ſuos appetant, & impedientia cũcta ſubmouere contendant, pacem appetere, pacisq́ue & quietis fructus, vt adipiſcantur, ſumma ope laborare. Quòd autem Hieruſalem pacisq́; nomen, verum noſtræ ciuitatis nomẽ ſit, is teſtis bonus eſt, qui dixit: Et factus eſt in pace locus eius, Dei ſcilicet, q & huiuſce vrbis fines pacem poſuit: & tantam in ea voluit propagari abundantiam pacis, vt ciues ipſi non modò cum Deo, pacis authore & Principe, non modò inter ſe omnes pacem haberent, ſed ſingulis etiam pacis tranquillitatisq́ue abundãtijs, & intelligendo in veritate, & appetendo in ipſa bonitate cõquieſcerent. Ea verò pax, hæc vrbs Hieruſalem, hoc ſanctiſſimum dei hominumq́ue domicilium, non quidem impiorum hominum eſt, qui quomodò non vera bona ſectantur, ita nec veram pacem inquirunt: ſed illorum eſt, patres, qui pacifici ſunt, qui pacis domum vnanimes inhabitãt, qui pacẽ his qui propè, & his qui longè ſunt, annunciant: qui his, ad quos diuertunt, pacem deferunt, & cùm hoſpitio recepti non ſunt, redeuntem ad ſe pacem ipſi recipiunt. Illorum eſt hæc ſanctiſſima Hieruſalem, quę ex viuis lapidibus conſtruitur, de qua Dauid loquitur, & cuius portarum ſeræ ac clauſtra à Domino confortantur. Hæc eſt illa Hieruſalem, patres, in qua (ſicut pauloantè inter Pſalm. 14 & 147 diuinas res perlectum eſt) Rex pacificus paſcit, relinquit nobis, pacem ſuam dat nobis: ſed non quomodò huius mundi homines dant, ipſe dat nobis. Ij enim pacem dant, vt moleſtia careant. Sed pax ibi vera non eſt, vbi nec vera concordia eſt: nec corda hominum coniuncta, ſed diſiuncta ſunt. ea autem pax, quam Chriſtus dat, & quæ in teſtamento pacis & in Hieruſalẽ inuenitur, ea eſt, patres, amoris vinculum, tranquillitas animi, ſimplicitas cordis, conſortium diuinitatis. Quis vnquàm vidit vel audiuit talia? Quid fuit vnquàm tam ſingulare, tam nouum, tam inauditatum? Pax Chriſti non modò corda noſtra & noſtras intelligentias cuſtodit, ſed omnem etiam & humanum & Angelicũ ſenſum exuperat, omniſq; homo ſanctus vocatur, qui ſcriptus, & qui relictus, & qui reſiduus fuerit in Hieruſalem. Hanc itaq; præclaram in mutatione mundi rerum nouitatem videns Ioannes, ciuitatem hanc non ſolùm ſanctam, non ſolùm Hieruſalem, ſed nouam etiam Hieruſalem, ſpiritu ſancto dictante, appellauit. Noua eſt enim. Nam qui in throno ſedebat, & qui de theſauro ſuo noua & Matth. 13. & vetera profert, noua in ea fecit omnia. Fecit Apoc. 21.b nanque, vt neque langueſceret aut veteraſceret vnquàm, neq; ſenio conficeretur. Ex quo fit, vt hæc longè ſit origine, dignitate, atque authoritate eminentior Hebræorum ſynagoga, quæ per antiquæ legis vetuſtatem conſumpta, cultum & notitiam veri olimq; promiſit Dei filij, ſolita pertinacia atque animi obſtinatione repudiauit. Nam cùm in ſynagoga ipſa in hodiernum vſque diem vetus homo ſit, vetus lex, vetus fermentum, priſtina cõuerſatio: in noſtra certè hac noua Hieruſalem omnia noua ſunt, nouum cor, noua lex, nouus homo, noua cõſperſio. Quę enim maior nouitas eſſe poteſt, quàm Deum hominem eſſe, & rurſus hominem Deum, eundemq; verum Deum ac hominem clauis confixum, ſpinis coronatum, & innumeris affectum cõtumelijs, nõ alijs ipſum armis quàm cruce, quàm morte, quàm vulneribus infernum viciſſe, cælos aſcendiſſe, ad patris dexteram conſediſſe, propterq́ue ſuum nomen ac legem trucidatos, & gloria & honore & felicitate perpetua affeciſſe? Quid, quòd illius diſcipuli rudes, pauperes, abiecti, obſcuriq; homines, cùm vniuerſus ferè terrarum orbis ignorantiæ tenebris inuolueretur, & erroribus, ac ſuperſtitionibus, ſceleribusque obtemperaret totatq; tantis, vt dęmones omnium gentium dominarentur, ac ſummoperè ab hominibus colerentur: hunc tamẽ ipſum mundum immundum, ij Chriſti diſcipuli, ij ex infima plebe viri contra ſynagogæ pontifices, contra mundi Imperatores, contra humani generis hoſtes, contra leges, conſuetudines, opiniones non armis, non opibus, nõ vi aut ferro vicerunt, ſed fide tantùm, ſpe, & charitate ſuperârunt, purgauerunt, illuminârunt? Tam autem propria eſt noſtræ Eccleſiæ diuina atque ſempiterna nouitas hæc, vt nulla hominum ætas fuerit, nulla vnquàm ciuitas aut reſpublica quæ non ab hac Chriſtiana Eccleſia cuncta acceperit, quæ filiorũ Dei adoptionis perpetuæ exiſtunt. Nam vt à diuo Thoma pręclarè ſcribitur, ſummum illud dei beneficium, quod noſtri gratiam appellant, & quo dei filij efficimur, id adeò noui teſtamenti eſt, vt à mundi creatione ſancti ſanctęq; omnes, quatenùs naturæ diuinę participes fuerunt, eatenùs ſub nouo teſtaméto comprehendantur, ad quod veteris omnia ſunt referenda. Verùm cũ hoc fieri nequiuerit, vt excellẽs hęc diuini humanique cõſortij nouitas ex terra terrenisq́ue rebus oriretur, (quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

(quod enim natum est ex carne, caro est: & quod natum est ex spiritu, spiritus est) par certè & consentaneum rationi fuit, vt de cælo ciuitas hæc sancta & noua Hierusalem descenderet. Descēdit nanq; de cælo vrbs hæc noua, cuius fundamenta nec in poetarum figmentis, nec in humanæ sapientiæ persuasibilibus verbis, neq; in cuiusuis mortalis aut creatæ voluntatis appetitu seu opinione iacta sunt: sed quæ in mōtibus sanctis, hoc est, in Patriarcharū figuris, in Prophetarum testimonijs, in prœconijs apostolorum, in supplicijs martyrum, in admirādis Christi operibus, & sanctorum proborumq; hominum purgatissimis mentibus, in virtutis denique & spiritus ostensione incōcussa ac firma perseuerant. Descendit autem de cælo non gressibus corporis, sed imitatione ac similitudine. Illius nanq; exemplo, quæ in cælis est, reipub. beatissimæ, huius, quæ in terris est, regimen constituit Deus, vt illud non penes oēs aut multos, sed penes vnum Christi vicarium & nominici gregis pastorem consistat. Nam sicut in Hierusalē illa, quæ in cælis est, matre nostra vnus tantùm dominus est Iesus Christus: ita in hac Hierusalē illius filia, quę Christi sanguine irrigata, & matris est illustrata splendoribus, vnus tātùm Princeps est, vicarius Christi & Pont. maximus, cui omnes descendentis Hierusalem ciues & incolæ, non solùm vt separatim singuli, sed etiam vt simul vniuersi obedire debēt: quemadmodùm qui in superna sunt Hierusalem sancti, cùm singulatim, tum vniuersè, diuisimq; ac simul, omnes vni omnium creatori subsunt, parēt, obtemperāt. Vt verò præclarissima hæc sunt. At dicet fortè quis: Cùm ijs temporibus duę nobis Ecclesiæ & duæ synodi proponantur, vna Romana, Pisana altera, vtrùm ambæ de cælo descenderunt? Alteram enim earum tātummodò descendisse necesse est, siquidem Christi sponsa vna est. Sinite me hoc in loco, patres, respirare paulisper: nam quid à vobis in hac re constituendum sit, paucis dicam.

Ecclesiæ 5. cōditiones. Quinq; Christi Ecclesiæ conditiones nobis (vti audistis) sanctus Euangelista proposuit. Illam enim in primis esse ciuitatē, deinde sanctam, Hierusalem pòst, tum nouam esse, & de cælo postremò descendisse affirmauit. Illam igitur synodum & in terris Ecclesiam militātem, quam de cælo credimus descendisse, cōsentaneam esse præscriptis conditionibus, & in cælo triumphantis Ecclesiæ formulis, proculdubiò reperiemus. Eam verò, quę à supernorum imitatione prolapsa in præceps, ab illis deflectit viam, non vtiq; de cælo descendisse, quin potiùs ab inferis ascendisse iudicabimus. Hoc quando ita se habet, non descendit de cælo, patres, Pisana nuper patrum illorum ecclesia, non descēdit de cælo infaustus vbique & inuisus cœtus: non tantum è cælo facinus, nō descendit, inquam, sed ruit. Quamobrem? Quia non obseruat ea quę cęli sunt, non imitatur quæ cælorum Regni esse traduntur. At quare hoc rursus? quia prorsus aliena est à reuelatis Apostolo conditionibus. Vt autem eas congruo ordine percurramus, quis vestrum putabit, patres, illum conuentum, qui vnius tantummodò nationis est, si tamen vnius est, & non dimidiatæ, vel nullius potiùs gentis legitima coitio, qs putabit illum vniuersam coegisse Synodum eius ciuitatis, ad quam fortitudo gētium venit, ad quam multitudo maris conuertitur, ad quam omnes per circuitum orbis terrarum congregantur, cuius minimus in mille est, & paruulus in gentem fortissimam?

Tantum enim abest, vt ecclesia illa Pisana vera Dei ciuitas sit, quantum abest, vt sancta & legitima sit: tantumq; recedit à candore sanctitatis, quantùm ad errorum sordes accedit. Accedit autem plùs ranto, quanto magis & Petrum Ecclesiæ, & Papam Concilio, & suo conciliabulo summum, verum, certumq; Christi vicarium subijcere conatur. Quod tamen nil aliud est, mea sentētia, quàm naturæ ipsius rationisq; ordinem peruertere, & filios patri, & membra capiti, pastoriq; ipsi suarum greges ouium præficere. Sed & illud perspicuum est, Hierusalem nomen illi ecclesiæ nequaquàm cōuenire, propterea quòd nec pacem habet, nec ordinis tranquillitatem, quodq; tam excellentem Ecclesiæ ordinem subuertere connititur, vtpotè quæ contra Romanam Ecclesiam rogata armataq; bella commouerit, quæq; ad quoscunque diuerterit, nō modo pacem illis non attulerit, sed spem oēm pacis funditùs euerterit. Quę singulatim omnia commemorarem, nisi intelligerem, nimio etiam plùs, quàm vellem, esse manifesta. Non igitur Pisarum synodus, Synodus Hierusalem est, sed ciuitas ac turris Babel potiùs, quæ in terra Sennaar confusionem fecit, & concordiam ædificantium disiecit. At dicent nonnulli: Saltem vna ex multis, & quarta ex quinq; præscriptis conditionibus Pisano cœtui conueniet, nouitas scilicet. Quid enim tam nouum & inusitatum ac mirabile est, quàm esse, qui conentur efficere, vt miles duci, filius patri, domino seruus imperet, oues pastori, denique; pedes & cętera mēbra capiti? Fateor equidem & ego quoq; noua hęc esse, sed tā aliena prorsus ab illa sempiternæ sanctissimæq; ciuitatis nouitate. Multum enim inter hanc illamque interest nouitatem. Nomen vtrisque commune est, sed res & significatio diuersa. Hæc enim Hierusalem nouitas, à Spiritu sancto est, & æterna est. At illam Pisanam vnica tantùm obedientia & Ecclesiæ pars tūc effecit, cùm schismatis illius tempore tres ita maximi Pontifices habebātur, vt nullus eorum aut certus quidem, aut absq; ambiguitate vt rus Petri successor existimaret. Hęc itaq; nūc Pisana nouitas, Constantię tūc ortū habuit, & explosa iam & euanuit: Basileæ repullulauit, & explosa iam est:

est: atq; ijs etiam temporibus, si vos viri eritis, interibit, quēadmodùm sub Eugenio 4. summo maximæ huiusce sedis Pontifice repressa est. Neq; enim de cælo descendit, atq; ob id diuturna non est: neq; vnius principatum amplectitur, qui & in illa triumphante Ecclesia est, & hanc militantem conseruat, quemq; Synodus Pisana amplecti deberet, si è cælo descēdisset, & nunquàm multitudinis regimini (vti facit) inniti. Lōgè igitur ab hac Christi, Pisarum ecclesia discrepat. Hęc enim fidelium est, illa cauillātium: hęc domesticorum Dei, illa aberrantium: hæc Christianorum hominum, illa verò eorum, qui Christi vestem cōscindere, & à mystico Christi corpore mystica Christi membra seiungere non verentur. Habetis, patres, quid de Pisana synodo cōmuniter locutus sum. Hoc enim vniuersi totis deuotisq; animis deprecamur. Assequetur autem hoc, te volente, teq; imperāte, si tu ipse, pater sancte, omnipotentis Dei, cuius vices in terris non solū honore dignitatis, sed etiā studio voluntatis gerere debes, ipsius Dei potentiam, perfectionem, sapientiamq; imitaberis. Atqui vt in primis potentiā imiteris, accingere pater sancte gladio tuo, tuo (inquam) accingere, binos enim habes, vnum tibi, reliquisq; huius mundi Principibus cōmunem, alterum tibi propriū, atq; ita tuum, vt illum alius nemo nisi à te habere possit. Hoc itaq; gladio tuo, qui ecclesiasticę potestatis est, accingere potentissime, & accingere super femur tuum, id est, super vniuersas humani generis potestates. Cumq; accinctus fueris, tum intende cōtra errores, contra hæreses, contra dissensiones, denique contra inferni portas, errorum, hæresum & dissensionum authores. Nec intende solùm, sed etiam procede, & regna. Procede in prius, & prosperè procede, gētes quæ bella volent, dissipando: tum regna sacerdos & Rex, quæ pacis sunt cogitando, inquirendo, persequendo. Is nanq; idem, quē imitari debes, & Rex regum est, pacisq; Princeps & Dominus dominantium, Rexq; pacificus. Hanc autem summam potentiam tuam diuina perfectio comitetur, Perfectio hæc, misericordia est, qua pater ille cælestis & perfectus solē suum oriri facit super bonos & malos, pluitq; super iustos ac peccatores. Nam si tāta vbiq; misericordia præstabis, vt nō modò amicos, sed inimicos etiam ac hostes ad tui nominis reuerentiam, ad Apostolicæ sedis cultum, ad Christi Ecclesiæ vnitatem, ad huius Concilij rectè, pater sancte, Dei perfectionem imitaberis humano more. Nulla enim de virtutibus omnibus, nec admirabilior nec excellentior misericordia est, nulla magis Principi propria, nulla potentiæ summæ cognata magis atque amica est. Hæc te præ regibus terrę adorandum, Deoque insupèr te & gratum, & amicum, & similimum reddet. Verùm cùm multos multarum nationum gentiumq; viros clarissimos, per Dei tuamq; misericordiam, ad hanc synodum venturos accessurosq; existimemus, vna se tibi ad hanc rem offert diuina sapientia, quæ à fine ad finem fortiter attingit, & disponit omnia suauiter. Huius nuper exemplo à fine ad finem tum attigisti fortiter, pater sancte, cùm indicto Concilio hoc atque inchoato, vniuersos ad benè de Christiana republica sperandum excitasti. Dispones autem suauiter, prouidendo sapienter, ne vocati à te, iustè queri possint, se, vt par erat, in re tāta expectatos nō fuisse. Quare postquàm hodierno die (quod bonū, faustum, felixq; sit) de singulis, quæ ad huiusce sanctissimæ synodi conseruationem & statū spectare videbuntur, cōstitutum fuerit, tum de ijs quoque constituatur nationibus, quæ quum intellexerint Romæ & à Romano pōtifice concilium synodumq; haberi, & desiderari se atq; expectari, cunctæ proculdubiò nobiscum vnà ad Christianæ religiōis disciplinam, ad Apostolicæ authoritatis maiestatem, ad communem fidelis populi salutē, ad labentium rerum restitutionem, ad totius pterea Ecclesię defensionem & rem conuertentur. Sic nanq; hoc sacrosanctum concilium in cælum ascendet, cum Catholica Ecclesia, quam refert, & quam Ioannes ciuitatem esse sanctam, esse Hierusalem, nouamq; esse, atq; de cælo descendisse, cōtemplatus est. Dixi.

Sap. 8. a

SESSIO TERTIA.

In hac sessione reuerendus & illust. dominus Matthęus episcopus Gurcen & Princeps Imperij, dedit mandatum inuictissimi Principis Maximiliani electi Imperatoris.

ANno & indictione quibus suprà, Pontificatus præfati sanctissimi domini nostri, domini IVLII Papæ 2. anno 10. die verò veneris, tertia mensis Decembris, fuit celebrata tertia sessio Concilij generalis in basilica Lateranen, præsente præfato sanctissimo domino nostro. In qua fuerunt præsentes reuerendiss. domini Cardinales, Patriarchę, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Magistri Generales ordinū, Oratores principum, & alij illustr. domini, videlicet:

EPISCOPI CARDINALES.

Reuerendissimus dominus Raphael Ostien.
Reuerendiss. D. Dominicus Portuen.
Reuerendiss. D. Iacobus Albanen.
Reuerendiss. D. Franciscus Sabinen.
Reuerēdiss. D. Marcus Prœnestinus.

PRESBYTERI CARDINALES.

Reuerendiss. D. Thomas tituli sancti Martini in montibus, Strigonien.
Reuerendiss. D. Nicolaus tituli sanctæ Priscę, de Hisco.

Reue-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Reuerendiſſ.D.Robertus tituli ſanctę Anaſtaſiæ,Nanneteñ.
Reuerendiſſ.D.Leonardus tituli ſanctæ Suſannæ,Agenneñ.
Reuerendiſſ. D.Chriſtophorus tituli ſanctæ Praxedis,Anglicus.
Reuerendiſſ.D. Antonius tituli ſancti Vitalis,Sipontiñ.
Reuerẽdiſſ.D.Petr⁹ tituli ſancti Euſebij,Anconitañ.
Reuerendiſſ. D. Achilles tituli ſancti Sixti, Bononieñ.
Reuerendiſſ.D.Bandinellus tituli ſanctę Sabinæ,de Saulis.

DIACONI CARDINALES.

Reuerendiſſ,D.Alexander ſancti Euſtachij, Farneſius.
Ruerendiſſ. D. Ludouicus ſanctæ Mariæ in Coſmedin,de Aragonia.
Reuerendiſſ.D.Marcus S. Mariæ in Porticu, de Cornelijs.

PATRIARCHAE ET ASSISTENTES PAPAE.

Reuerendus pater D.Cæſar Alexandrinus.
Reuerend.pater D.Alphonſus Antiochen⁹.
Reuerendus pater D.Stephanus Patraceñ & Torcellañ,
Reuerend.pater D.Bernardus Spalateñ.
Reuerend.pater D.Vincentius Neapolitañ.
Reuerend.pater D.Fredericus Salernitañ.
Reuerend.pater D.Gabriel Dyrrhachieñ.
Reuerend.pater D.Franciſcus Iadreñ.
Reuerend.P.D.Franciſcus Vincentinus.
Reuerend.pater D.Iulianus Agrigentiñ.
Reuerend.pater D.Franciſcus Sueſſanus.
Reuerend.P.D.Ferdinandus Caietanus.
Reuerend,P. D.Hercules Auguſteñ epiſcopus,& illuſt.dñi ducis Sabaudiæ orator.
Reuerend. P.D. Laurentius Montis regalis epiſcopus,& gubernator Vrbis.

ARCHIEPISCOPI.

Reuerend.pater D.Ieremias Traneñ.
Reuerend.pater D.Franciſcus Conſanus.
Reuerend.pater D.Aldronãdinus Nicoſieñ.
Reuerend.pater D.Rainaldus Raguſiñ.
Reuerend.P.D.Andreas *Noboniaſieñ.
Reuerend.pater D.Robertus Rheginus.
Reuerend.pater D.Georgius Nazarenus.
Reuerend.P.D.Ioannes Maria Sipontiñ.

EPISCOPI.

Reuerend.pater D.Lucas Fulginateñ.
Reuerend.pater D.Silueſter Vuigornieñ.
Reuerend.pater D.Iacobus Potentiñ.
Reuerend.pater D.Andreas Militeñ.
Reuerend.pater D.Franciſcus Spoletañ.
Reuerendus P.D.Guillelmus Cortoneñ.
Reuerend.pater D.Baſilius Tudertiñ.
Reuerend.pater D.Bertrandus Adrieñ.
Reuerend.pater D.Dominicus Luceriñ.
Reuerend.pater D.Alexius Melfitañ.
Reuerẽd.P.D. Ferdinãdus Balneoregieñ.
Reuerend.pater D.Benedictus Chieñ.
*Algareñ Reuerendus pater D.Petrus *Vrgelleñ.

Reuerendus pater D.Ioannes Tudeñ.
Reuerend.pater D.Alexãder Alexandrinus.
Reuerend.pater D. Franciſcus Biſignianeñ.
Reuerend.pater D.Gisbertus Rapollañ.
Reuerend.pater D.Simon Modruſieñ.
Reuerend.pater D.*Corradus Aſtuneñ. *Conradus
Reuerẽd.P.D.Antoni⁹ Iacobus Camerineñ.
Reuerẽd.P.D.Bartholomęus Mõtis viridis.
Reuerend. pater D. Lambertus Venuſinus.
Reuerẽd.P.D.Ioãnes Antonius Anglioneñ.
Reuerend.pater D.Ioannes Arianeñ.
Reuerend.pater D.Baptiſta Aquinateñ.
Reuerend.pater D.Antonius Vrbinateñ.
Reuerend.pater D,Hieronymus Aretiñ.
Reuerendus pater D.Bernardus Soranus. *Bergamen.
Reuerend.P.D.Nicolaus*Pergameñ.
Reuerendus pater D.Ioannes Eluеñ.
Reuerend. pater D.Auguſtinus Sagoneñ. for. *Sagonen
Reuerend.pater D.Ludouicus *Sinieñ.
Reuerend.pater D.Hieronymus Aſculañ. *Vicentinus
Reuerendus pater D.Petrus Foroliuieñ.
Reuerendus pater D.Lucas*Guardieñ.
Reuerendus pater D.Andreas Anſareñ.
Reuerend.pater Hieronymus*Inſuleñ.
Reuerend.pater D.Latinus Veſtanus.
Reuerendus pater D.Andreas Littereñ.
Reuerend.pater D. Ludouicus Tricariceñ.
Reuerẽd.pater D.Ioãnes Antonius Calineñ.
Reuerend.pater D.Hieronymus Niciеñ.
Reuerendus pater D.Ioannes*Bobieñ.
Reuerend. P. D. *Bernardinus Policaſtreñ.
Reuerend.pater D.Dominicus Imoleñ.
Reuerend,pater D.Vincentius Beliceñ. *Acerbar.
Reuerend.pater D. Bartholomęus *Agieñ.
Reuerend.pater D.Paulus Lectorieñ.
Reuerend.pater D. Albertinus Piſaurieñ.
Reuerend.pater D.Petrus Narnieñ. *Mouent
Reuerend.P.D.Ioannes baptiſta*Maranen.
Reuerendus pater D.Andreas Albeñ. *Nolaſtr
Reuerend.pater D.Scaramuza Cumanus. nouen
Reuerend.pater D.Vincentius*Nauleñ.
Reuerend.pater D.Bernardinus Caſtreñ. *Vrbinat
Reuerend.pater D.Matthæus *Vmbriaceñ. con
Reuerẽd.P.D.Ioãnes Dominic⁹ Terdoneñ.
Reuerendus pater D.Hugo*Regieñ.
Reuerendus pater D.Iacobus Fauentiñ.
Reuerend.pater D.Galeſius*Belluneñ. *Bellunen
Reuerend.pater D.Iulianus Vulteranñ. *Bolonien
Reuerend.pater D.Hieronymus*Bidrieñ.
Reuerend. pater D.Marinus Ceneteñ.
Reuerend.P.D.Ioãnes Baptiſta Cauallicen.
Reuerẽd.pater D.Octauianus Viterbieñ.
Reuerend.P.D.Franciſcus Ortanus.
Reuerend.pater D.Iacob⁹ ciuitatis ducalis.
Reuerend. pater D.Ioannes Aquilanus.
Reuerend. pater D.Aloiſius Parentiñ. *Vlixb
Reuerend. pater D.Albertus*Valueñ.
Reuerendus pater D.Iacobus Papheñ.
Reuerendus pater D.Simon Arimineñ.
Reuerend.pater D.Bernardus Taruiſinus.

ABBATES.

Reuerẽd.P.D.Horemũdus,abbas monaſterij S.Gregorij de vrbe,ordinis S.Benedicti. Reue-

Reuerendus P. D. Guillelmus abbas Monaſterij beatæ Mariæ Britoñ.

MAGISTRI GENERALES ordinum.

Magiſt.Thomas, Gñalis ord. Prædicatorũ.
Magiſter Aegidius,Gñalis ord. Eremitarũ.
Magiſt. Bernardinus, vicari⁹ Carmelitarũ.
Magiſter Angelus B. Mariæ Seruorum.

LOCVM TENENS MAXIMIL.

Reuerend.& illuſt.D.Matthæus Epiſcopus Gurceñ, ſereniſſ. domini Maximiliani electi Imp.*

*In locũ tenẽs.

ORATORES ET SENATOR VRBIS.

Illuſtr.D.Albertus de Carpi, dicti Maximiliani Orator.
Magnificus dominus Petrus de Starcelupis Florentiñ,ſenator vrbis.
Magnificus D. Hieronymus Vich, orator Catholici regis Hiſpaniarum.
Magnifici D.Iacobus de Saluiatis, & Matthæus de Strozis,dominij Floreñ.ac Parmeñ Oratores.

ILLVSTR. DOMINI temporales.

Illuſt.D.Fredericus Marchio Mantuañ.
Dominus Nicolaus de Ruuere.
Illuſtr. dominus Iulius de Vrſinis, & alij illuſt.domini de Vrſinis.

Celebrata Miſſa per reuerendiſſ.dominũ Marcum epiſcopum Pręneſtiñ.Card.Senogallieñ.& facta oratione per reuerend. patrem dominum Alexium epiſcopum Melfiteñ,cantatis litanijs & alijs orationibus,& cantato Hymno, Veni creator ſpiritus, vt moris eſt,cantatoq; Euangelio per reuerẽd. dñm Ludouicum S.Marię in Coſmedin diaconum Card.de Aragonia, quod incipit, Ego ſum paſtor bonus &c. reuerend. D. Thomas Phædra ſecretarius concilij aſſẽditambonem, & legit quoddam mãdatum procurationis ſereniſſ.& inuictiſſimi Principis Maximiliani electi Imperatoris, datũ per ſupradictum dominum Matthæũ Gurceñ epiſcopum,locũteneñ. Cuius tenor ſequitur,& eſt talis.

MANDATVM MAXIMILIANI.

MAximilianvs diuina fauente clemẽtia electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus,ac Germaniæ,Hungariæ, Dalmatię,Croatiæ &c. Rex, archidux Auſtriæ,dux Burgundiæ,Brabãtiæ &c. Comes Palatinus Hannoniæ &c. Recognoſcimus, & tenore preſentium notum eſſe volumus vniuerſis,cùm in preſentiarũ nos deſtinamus in Italiam & ad vrbem, venerabilem Matthęum epiſcopum Gurceñ, Principem, conſiliarium, & locum tenentem noſtrum generalem in Italia,deuotum ac dilectum, pro quibuſdam rebus noſtris ibi faciendis: Idcircò nos de ei⁹ dexteritate,ingenio,atq; rerum gerendarum peritia plurimùm confiſi,motu proprio,& ex certa ſciẽtia, ac animo deliberato fecimus,conſtituimus,creauimus & ordinauimus,ac tenore præſentiũ facimus,conſtituimus,creamus, & ſolenniter ordinamus præfatum Gurceñ Principẽ, & locumteneñ noſtrum procuratorẽ,actorem, ac negociorum noſtrorum geſtorem ſpecialem,omni meliori modo, via, iure & forma & ordine, quibus meliùs & validiùs de iure poſſumus & debemus,ad comparẽdũ pro nobis & nomine noſtro in ſynodo ſeu concilio Lateraneñ ſuperiori, per ſanctiſſimum in Chriſto patrem & D. dominũ IVLIVM II. ſacroſanctæ Romañ ac vniuerſalis Eccleſiæ ſummum Pontificem dominũ noſtrum ſanctiſſimum,de cõſenſu ſacri reuerendiſſ.dominorum Card.collegij indicto & denunciato, & illud approbãdum & proſequendum,& ſi & inquãtum opus foret,illud ad alium locum & aliud tempus trãsferendum, etiam ex toto tollendum, & extinguendum, necnon reuocandum, annullandum & irritandum,& penitùs delendum omnia & ſingula ea,quę per eccleſiam callicanam in ciuitate Turonis eodẽ anno ſuperiori fuerunt acta,cõcluſa & deliberata,& ſimiliter ad reuocandum omia & ſingula mãdata & procuratoria, ſi qua à nobis emanauerũt pro indictione concilij Piſani, quod nonnulli cardinales tunc indixerant, & idem conciliium Piſanum penitùs tollẽdum & extinguendum.Dantes & concedẽtes eidem Gurceñ Principi, locumteneti & procuratori noſtro, plenam & amplã poteſtatem gerendi & exercendi oñia & ſingula in premiſſis, & circa ea neceſſaria & opportuna,iuxta dexteritatem ſuã,prout magis videbitur expedire, necnõ ad faciendũ oñia alia & ſingula,quæ verus & legitimus & indubitatus procurator,liberam & generalem facultatem habens,circa præmiſſa facere poſſet,& quę noſmet facere poſſemus, ſi premiſſis perſonaliter intereſſemus,etiam ſi talia forent,quæ mandatum exigerẽt magis ſpeciale:ponẽtes dictum procuratorem noſtrum,quo ad premiſſa, totaliter in locũ noſtrũ.Inſupèr promittentes in verbo noſtro Cæſareo, & ſub bona fide noſtra, nos gratum & ratum habituros,quicquid p prędictum Principem locumteneñ & procuratorem noſtrum,in præmiſſis & circa ea cum omnibus ſuis dependentibus,emergẽtibus & connexis,actum,dictum,tranſactum,cõcordatũ ſeu concluſum fuerit,& nullo vnq̃ tempore cõtrauenire directè vel indirectè, aut quouis exquiſito colore vel cauſa, de iure vel de facto,etiam ſi de iure poſſemus. Supplentes prætereà omnes & ſingulos defectus tam iuris quàm facti, qui in præmiſſis aliquo modo poterunt euenire:Promittentes quoq;,vt ſi fortè mandatum iſtud ad aliqua per ſupradictum procuratorem noſtrum tractanda & concludenda ſufficiens non foret,ꝙ nos oſa & ſingula huiuſmodi

*Fataliter

Universidad de Deusto
Biblioteca

tractata,& per supradictum procuratorem nostrum sic concluſa,rata,grata & firma habebimus & obſeruabimus,harum teſtimonio literarum,ſigilli noſtri appẽſione roboratarũ.Datum in ciuitate noſtra Imperiali Colonia,die prima mẽſis Septembris, Anno nñi 1512.Regnorum noſtrorũ Romañ. 27.Hungariæ verò vigeſimotertio.

Per Regem.
Ad mãdatum Cæſareæ maieſtatis proprium.

¶ Quo perlecto, ſurrexit præfatus reuerend.& illuſt.dominus Matthæus, & legit quandam ſchedulam manu propria ſcriptã, cuius tenor eſt talis:

SCHEDVLA LECTA PER Gurcenſem.

EGo vigore dicti mandati Cæſareę Maieſtatis clementiſſ.& inuictiſſimi principis,ad abolendum omẽ ſchiſma, quod in Eccleſia Dei oriri poſſet,& etiam pro executione capitulorum concluſorum corã ſanctiſſimo D.N.reuoco quodcunq; mandatũ qualitercunq; conceſſum conciliabulo Piſano,& ꝓcuratores quoſcunq;,qui in dicto conciliabulo interuenerunt, & omnia acta & agenda per illud conciliabulum, quę declaro irrita & nulla nomine præfatæ Cæſareæ Maieſtatis,& adhæreo ſacro & canonico Lateraneñ concilio,Eccleſiam vniuerſalem repræſentanti,ritè & legitimè congregato.Declaro etiam,maieſtatem Cęſaream nunquam dediſſe mandatum ad præfatum conciliabulum.

Et declaratione facta,præfatus dominus Matthæus Gurceñ acceſſit cum ea, qua decuit,reuerentia ad præfatum S.D.N. & deoſculatus eſt pedes eiuſdem ſanctiſſimi domini noſtri,comitãte eum dicto illuſtri domino Alberto de Carpi, præfatæ Cæſareæ maieſtatis Oratore. Quibus peractis,magiſter Marianus de Cuccinis,procurator fiſci & præfati Concilij procurator,petijt à protonotarijs & notarijs Concilij publicum & publica fieri inſtrumentum & inſtrumenta de omnibus ſupradictis &c.

Deinde diſcretus vir Petrus Mengiuar ſanctiſſimi D.N.curſor,retulit coram præfato S.D.N.ſe,inſtante præfato magiſtro Mariano de Cuccinis procuratore, ad portas ipſius concilij citaſſe & monuiſſe omnes & ſingulos prælatos, & alios tam Eccleſiaſticos quàm ſeculares,qui in concilio intereſſe conſueuerunt, vt comparérent ad intereſſendum ſacroſancto cõcilio. Reſponſione facta,idem magiſter Marianus accuſauit eorum contumaciam. Demum reuerẽd.pater dominus Petrus Gryfus epiſcopus Foroliuieñ,aſſcendit ambonem,&legit quandam ſchedulam tenoris infraſcripti.

BVLLA TERTIAE SESSIONIS ſacri Generalis Concilij Lateranenſis.

IVLIVS epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Sacro approbante Concilio ad illius, cuius perfecta ſunt opera,laudem & gloriã, ſacrum Lateranenſe concilium proſequentes,in hac tertia ſeſſione Spirituſancto fauente legitimè congregata,quam aliàs tertio Noñ. Nouemb.proximè præteriti faciẽdam in ſecũda ſeſſione indixeramus,& deinde de venerabilium fratrum noſtrorũ S. R.E.Card.conſilio vnanimique aſſenſu,in hodiernum diem tenendam,ex certis tunc expreſſis &alijs legitimis cauſis,,progauim' & indiximus, eodem ſacro concilio prorogationem & indictionẽ huiuſmodi ex cauſis præfatis ſibi notis approbante, poſt feliciſ præfatis ſibi notis approbante,poſt felicẽ fauſtamq; charisſimi in Chriſto filij noſtri Maximiliani Romañ Imperatoris electi ſemper Auguſti, huic ſacroſancto Lateraneñ concilio veram adhæſionem & ſyncera vnionem,omnia & ſingula per damnationis alumnos Bernardinũ Caruaial,Guillelmum Brizonet,Renatum de Pria, & Fredericum de ſancto Seuerino olim Cardin. eorumq; fautores, adhærẽtes, complices & ſequaces,ſchiſmaticos,hæreticos,& in ſuam ac aliorum perniciem debacchantes,vnitatẽ ſanctæ matris Eccleſię ſcindere fatagẽtes, in cõciliabulo Piſano,Mediolani,Lugduni, vel alibì,q̃cunq;,quotcunq;,& qualiacunq; fuerint, etiam decimarum impoſitiones in vniuerſo regno Franciæ per eos factas,quorum tenores & qualitates, acſi præſentibus de verbo ad verbum,nõ autem per clauſulas generales inſererẽtur, pro expreſſis haberi volumus,vſq; in preſentem diem acta, geſta & facta,cõſcripta & publicata ſeu ordinata,& in futurũ forſitan gerenda,quanuis ſint nulla,irrita & inania,& à nobis,præfato concilio ſacro approbante,damnata & reprobata fuerint, potiori pro cautela damnationi & reprobationi huiuſmodi inhærendo, eodem ſacro concilio approbante, damnam⁹,reprobamus & deteſtamur,illaq; nulla,irrita & inania,nulliusq; roboris,effi caciæ,effectus vel mométi fuiſſe & eſſe decernimus & declaramus.Necnõ literas noſtras,per quas (propter receptiones, fauores,adhærentiam & auxilium, per regẽ Frãciæ & nonnullos alios Regni Franciæ prælatos,officiales,nobiles & barones ſchiſmaticis & hæreticis in dicti conciliabuli Piſani damnati & reprobati proſecutione notoriè præſtita) Regnum Franciæ,& præſertim Lugdunum,ducatu Britãniæ excepto, ſub data videlicet,Romæ apud ſanctum Petrũ anno incarnatiõis Dominicæ milleſimo quingenteſimo duodecimo Idibus Auguſti,Pontificatus noſtri anno nono, de fratrum prædictorum conſilio, Eccleſiaſtico ſubiecimus interdicto,nundinasq; Lugduni fieri ſolitas,in Lugduno extunc decæterò fieri inhibuim⁹:dictasq; nũdinas in ciuitate Gebenneñ

benneñ faciendas trãſtulimus, cum decretis,declarationibus, inhibitionibus, omnibusq; & ſingulis in eis contentis clauſulis, ſimiliter ſacro cõcilio prædicto de illis plenariam notitiam habente ac approbãte, innouamus:Regnumq; præfatum,(vt præfertur) illiusq; ciuitates,terras,oppida, & loca quæcunq; huiuſmodi interdicto ſubijcim⁹, ipſas nundinas ex Lugduno in ciuitatẽ prętatã Gebenneñ faciẽdas trãſferimus. Et vt ſacrũ hoc Lateraneñ cõcilium ad finẽ vberrimę fertilitatis deducatur, aliaq́ue plura & grauia in hoc ſacro Lateraneñ concilio tractanda & diſcutienda,veniant ad Dei omnipotentis laudem & Eccleſiæ vniuerſalis exaltationem,quartã ſeſſionem continuationis celebratiõis ipſius,quarto Idus præſentis menſis Decembris faciendam, ſacro cõcilio præfato omia approbante, indicimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ proſecutionis, voluntatis, damnationis, reprobationis, deteſtationis, decreti,declaratiõis,innouationis, interdicti,trãſlationis & indictiõis infringere, vel ei auſu temerario contraire.Si quis aũt hoc attentare præſumpſerit, indignationẽ omipotentis Dei,ac beatorũ Petri & Pauli Apoſtolorum eius,ſe nouerit incurſurum. Datũ Romę in publica ſeſſione,in Laterañ ſacroſancta baſilica ſoleniter celebrata, anno incarnationis Dominicæ 1512. tertio Noñ. Decemb.Pontificatus noſtri anno 10.

D. de Comitibus.

¶ Qua quidem ſchedula(vt prẽmittitur) perlecta,idẽ reuerend. pater Petrus epiſcopus petijt, an placerent paternitatibus ſuis contenta in dicta ſchedula. Et omes & ſinguli reſponderunt, placere contenta in dicta ſchedula. Fuit inſuper indicta quarta ſeſſio quarto idus præſentis menſis. Et hæc fuerunt pro tertia ſeſſione. Super quibus idem magiſter Marianus de Cuccinis procurator petijt inſtrumentum & inſtrumenta &c.Et incepto per ſanctiſſimũ D.N. glorioſo hymno, Te Deũ Laudamus, & capella proſequeñ, & vſq; ad finẽ perducto, ſanctiſſimus D.N.cum Cardin. & alijs prælatis receſſit,& venit ad ſanctum Petrum in palatium Apoſtolicum in Vaticano.

IVLIO HVIVS NOMINIS SEcundo Pontifici Max. Alexius epiſcopus Melfitanus affectiſſ. famulus, S. D. P. perpetuamq; felicitatem.

NOn me præterit,ſapientiſſ.Pont.parũ pij minusque grati erga Deum animi eſſe,quicquam ex ijs,quæ nobis contingũt. alij cuipiam,quàm illi eiusq; abſtruſo iudicio tribuere.Propterea quæ fortunam & fatum appellãt,aut nulla eſſe, aut ſi qua ſunt, ego quidem illi ſubijci ſentio: tantumque ſideribus tribuo, quantum eſt, quod nihil ex eius potentia detrahere poſſit. Verumtamẽ & D.Auguſtinum, diuinarum humanarumq; rerum interpretem eminentiſſimum,cauſas fortuitas non eſſe nullas, ſed latentes aſſerere,& mihi plurima & grauiſſima infortunia ab ipſis ferè ſtatim incunabulis accidiſſe,eoque grauiora,quo præter omnẽ ſpem opinionemq; incidere,fat ſcio. Quibus illud quoq; tanto magis annumerauerim, quanto nihil ego enixiùs curo, q̃ ne quid à me vel dicatur, vel fiat, quod tibi non placeat. Iuſſus itaque à te, vt in tertia tui ſacri apud Lateranum Concilij ſeſſione concionarer,nec ignarus maxima vocis & laterum,& eadem vel minori fortaſſe diſciplinarum inopia laborare,nihil horum,quo rem euitarem,cauſatus ſum, temerarium & non minùs ſtolidum arbitratus, quicquam de ijs tuo præcepto opponere, q̃ tibi quoq; nota eſſe viderentur.Prætereo, quæ poſteà ſuaſere,vt rem iam præparatam & intermiſſam ſententia mutata reſumerem, quòd & hæc ex ipſa oratione facilè percipere poteris,& epiſtolæ ad diem ipſius cõcionis properandum eſt.Fuit hic tertio Nonas Decẽbris,cùm ſol longiſſimè à nobis recedẽs, & nos obliquus reſpiciẽs, dum partuam hemiſphærij noſtri partem ambit, dies breuiſſimos reddit. Cumque ea, quæ in ſynodo agenda erant,vix totus ſuffecturus videretur,res vel potiùs neceſſitas ita tulit, vt eodem ante omia Lateranum tibi è Vaticano eundum eſſet.Per properandi igitur curam magna ex parte ſomno excuſſo,nos ferè antelucanos præſtolandi proſequendiq; tui gratia Vaticanum deduxit: vbi antequàm exires,tanta vis imbris procelloſi inhorruit, vt diuturnam ſereniratem,quæ nobis ociosis præceſſerat, iter facturis reſarcire velle ſibi videretur. Exiſti tamen,quę tua cõſtantia eſt,& procella paulìſper ceſſante, totum ferè iter pluuioſum perfecimus.Itaq; membra,quæ natura tegi non patitur,aqua,vento & anni tempore gelida, cætera veſtibus prælongis & madefactis grauata erant. His maximè impeditos,mulis deſcendẽtes cœnum excepit,ex cœno ſitibundos, famelicos,feſſos,madidos, implicitos, cœnulẽtos & ſomnolentos,ędes vaſtiſſima nulla teſtudine,ſed tignis tecta,& crebris tranſennis, per quas magnæ naues tranſmitti poſſent, patẽtiſſima:eadem multitudinis hominum & murmuris, ſtrepitus ac lamẽtorum ex incommodis oriẽtium,algoriſq́ue plena. Sic affecto miſero mihi, & innata (quod dixi) vocis & corporis imbecillitate laboranti, à tot incommodis circunuento, vento, imbre & procella crepitantibus, & murmure, tecto & tranſennis templi verba intercepturis,concionandum erat. Inſuper ſuggeſtum aſſcendi, ſicut eregionẽ trãſennarum altiſſimarum ac latiſſimarum, ſic à te, ad quem labores meos & verba direxerã, longè,iuſſu quidem tuo, ante inceptam ſynodum poſitum, quo magis multitudinis auditui,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ditui,quàm tuo,cósuleretur. Omitto,quòd quidam ad suum commodum cuncta trahentes,ita tunc quoq; ad reddendum Deo & iustitiæ debitum, se difficiles durosq́ præstitere,vt sicut te,multosq́; ex patribus per totam ferè sessionem solicitos,ac suspẽsos tenuere,ita me quoq; in actiõis medio for.* turbaturi *turbabundi viderentur. Super his mitra caput,parùm eius hyberna insula tecti capax,sic angebat, vt magis nuperrimè simul omnes in itinere sub imbre ad Lateranum, quàm ego tũc sub illa ad orationis calcem properarem. Sed sicut quondàm toti Græcię belli,ita tunc mihi huius mali Paris causa erat. His ergo tot simul factum est,quorũ vel vnũ suppetijsser,vt nec tu,nec pars maxima sacri senatus & patrum audire me quiuerit. Quamobrem hæc mihi posteà singula memoria repetenti,nec dijudicare queunti quis minùs fecerim satis, illísne, quibus ita me affectum & properãtem locus audire permisit,an quibus id ex parte vel omnino negauit:expedire visum est,magnis etiã viris id suadentibus & amicis flagitantibus, vt institutum transgrederer, & orationem impressoribus darem, quo & omnibus qui affuerant,hac saltem ratione facerem satis, & longè pluribus tacẽdo prodessem, quàm dicendo profueram. Si tamẽ ea sit, vt quod eius initio maximè optaui,aliquibus cõferre possit. Tua beatitudo,si id ei cumulus & magnitudo cogitatiõum ac rerum agendarum permiserit,ita leget, vt omnem fructũ laborum meorum in eo maximè versari existimet,vt à te vno probentur.

ALEXII EPISCOPI MELFITANI oratio,quam habuit in tertia sessione sacri Lateranensis concilij,iussu IVLII II. Pont. Max.

MAximè vellem, atq; optarem à Dño Iesu Christo, in cui⁹ nomine (vt par est credere)te duce,beatissime pater,hic sacer senatus,præclarus Procesar,insignes reguli,Cæsaris,regum,& aliorum Principum oratores,ornatissimi præsules,& cæteri,qui adsunt humanissimi viri,huc hodiè conuenere, vt eadem synceritate pietateq́ue mentis qua ego erga beatitudinẽ tuam, vniuersam Ecclesiam,& horum singulos sum verba facturus,omnes præsentes atque absentes,quibus celebrandę synodi onus incumbit, rem tam salubrẽ & pernecessariam agẽdam suscipiant,suo tempore agant,& ad finem perducant. Mihi verò post annos octo & quadraginta,quibus maxima ex parte in hacaulica luce,in sacro tuo,aliorumq́; summorum Pontificum, & vestro Patres, mihi iucundo venerandoq́; conspectu versatus consenui,huius saltem suscepti hodiè muneris labor optatũ pariat fructum, vt sacrosanctæ matri ac alumnæ Ecclesiæ, si non omnino,(neq; enim tanti me facio) vel aliqua ex parte conducat. Et quoniam, vbi facto opus est,compertum habeo,parùm verba proficere: & sicut rectam valetudinem non conferri,ita nec res magnas solis verbis confici posse:præcipuè verò ratione, & eius ministris mente ac lingua,nos à cęteris animantibus differre:sed his tantis naturæ bonis ita quosdã abuti, vt rarò admodùm vtantur cõcordia mentis & linguæ,sed plerunque aliud habent in ore, aliud in corde, quæ ferè sola sunt instrumenta consilij:hoc autem morbo vbiq;,sed præsertim in synodo,re omnium,quæ ad religionem & præsentem futuramq́; salutem hominũ pertinent,maxima,cum ingenti discrimine vtriusque salutis laborari:me denique in tanti morbi,tamq́ue magnæ rei, & imbecillitatis meæ cogitatione penè deficere. Summus ille artifex mẽtium illustrator & author inuocetur,qui & extinctas eas accendit,& accẽsas inflammat,& ab illis ora dissonare nõ patitur,quiq́ue in igneis linguis apparuit,& ora infantium fecit diserta. Veni creator spiritus,mentes tuorum visita,imple superna gratia,quæ tu creasti pectora. Vtinam tuos,Domine,vtinam tuos tuæq́; gratiæ capaces nos reddas. HOC ergo duce,quod ipse concedat,quàm breuiùs mihi fieri poterit, de concilio deq́ue Ecclesia differendũ est. Et primò altiùs earũ primæua figura & origine repetitis,mixtim etiã incremento, maiestate,potestateq́; ostensis, necnon vtilitate & commodo,quæ ex eis humano generi proueniũt, ex parte enumeratis, postremò, mutatæ à me sententiæ reddita ratione, dicendi faciam finem. Per hæc enim, etsi pro rei magnitudine paucissima parumq́; ornata,opitulante illo, qui & publicè ab omnibus,& priuatim à me inuocatus est,siue rationibus,siue exemplis,siue authoritatibus innitẽdum procedendumq́; in synodo fuerit,rectè omnia consuli,& consulta rectiùs decerni, & decreta rectissimè executioni mandari, quàm facilimè poterunt. Cùm Redemptor & Legifer noster hominem, paruum mundum, collapsum erigere ac instaurare cum suis Patre & Spiritu statuisset,nec in opere discedere à prima eius productione, cui etiam totam Trinitatem affuisse, per verbum, FACIAMVS, perspicuum est,cùm in cæteris rebus, quãtunuis bonis, multis ac magnis,creãdis, DIXIT, ET VIDIT, de eo singulariter à Mose proferatur:quod & in Iordane amni,per sacri ac salutiferi lauacri institutionem,& in patefaciendã,pro capacitate visurorum,gloria sua super montem Thabor tribus, & non paucioribus,discipulis, qui eum comitabantur, & passim per totam legis traditionem, & demum in corroborandis instruendisque discipulis per Spiritum sanctum,in eius nomine à Patre missum,pleniùs declarauit:rediturus ad patrẽ,& à terrenis ad cælestia corpore transcensurus,ita duodecim discipulos (& ordo pa-

Ioan.17. do patrem,Fac, inquiens, Pater,vt hi vnum sint,sicut & nos vnũ sumus:& eos monẽdo,
Ioan.15.d In hoc,inquiens,scient omes,vos meos esse discipulos,si vos mutuò dilexeritis)instituit reliquit, vt capiti, quod in primis suas vices gerere voluit,reliqui vti mẽbra connexi,per totiès repetitum præceptũ mutuæ charitatis & pacis,vnum corpus cõplerent.
Rom.12.b Et quod vas electionis Paulus ait, Singuli eius membra & aliorũ alij,vt vnius corporis partes forẽt:quod etiã à duobus & septuaginta pariter ab illo electis,& ab alijs,qui ad fidem vndiq; quotidiè confluebant:Multi-
Actor.4.c tudinis (inquit Lucas) erat cor vnũ & anima vna,& à posteris per traditionẽ vtriusq; ordinis,& curam eorũ,qui illis succẽssere,q̃ diligentissimè obseruatum fuisse,omnibus, qui historias euoluerint, plenissimè cõstat. Et deinde per inauditam & incredibilẽ cõstantiam & fortitudinem eorum aliorumq́; Martyrum,& victorias de fæuissimis tortoribus partas,religione longè lateq́; per totũ orbem diffusa, & Ecclesijs pro conditione locorũ & temporum super regiões vel prouincias constitutis,& eisdem præter mãdatum exemplumq́; Principis,naturę quoque ratione edoctis,res omnes disiunctas per se imbecilliores fieri:coniunctas verò,validiores:singulæ suæ saluti diuturnitatiq; consulentes,id ipsum sedulò seruare curãrunt, dum annis ferè singulis capite citiùs cũ suis membris in locum omnibus tutum & commodum coeuntibus, q̃ corripi emẽdariq́ue oporteret,accuratiùs pẽsitata atq; discussa, ad incrementum omnia, cõseruationemq́; religionis,publicam honestatẽ, bonos mores,animarumq́; salutem redigebantur. Interdum etiam,cùm res exigeret, sua cuique iurã quasi municipalia,ꝓ salute proprij gregis & cõmodo statuebant. De rebus verò põderosis & dubijs summũ caput, vt communis omnium magister & doctor, consulebatur. Quo fiebat, vt si quãdo hęresis vel alia res grauis & pernicios exempli alicubi oriretur,præsertim quę religiõem & publicè leges offenderet,ad illã euestigiò reprimendam,patres vndiq;,ꝓcipuè tamen ꝓbatissimi,eruditissimi,ac integerrimi quiq; accersebantur,& ad locum tempusq́; aptũ, à capite delectum,& ab ipsis approbatũ,cõueniebant. Vbi non minùs ardentissima dilectione in Deum,q̃ mutua inter se & erga proximũ,quod est vniuersum genus humanum,charitate omia simul prospicientes, & singula sedulò scrutantes & ponderantes, vt,quæ ad omnes pertinerent,ab omnibus reciperentur vel eliminarentur,quæ infringenda dijudicassent,pro irritis & inanibus: quæ verò probanda,ꝓ venerandis sanctisq́; ab omnibus habebantur: & ita eorum consulta atq; decretis publicè ab orbe vniuerso parebatur,vt vel si plures mundi(sententia Democriti) essent,eorum iussis obtemperaturi viderentur. Hac ratione sacrę synodi malis erant metus,bonis spes,vitijs pœna,virtutibus pręmiũ, laboribus quies, studijs fomes,incrementũ iustitiæ. Hac ratione turbulentissimę,seditiosissimę,ac perniciosissimæ hæreses extinctę deletæq́; fuere, & fide sacrosanctaq́; religione enucleata & explicata,earumq́; capitibus &articulis stabilitis,mundus,expulsis errorũ tenebris,eã aliquandiu totus retinuit,in qua nunc breuis ei⁹ angulus luce ambulat veritatis. Hac ratiõe tot sacri & saluberrimi canones, duces præstantissimi ad benè beateq́; viuendũ,& ad temporaneam comparandũ, æternamq́; salutem promerẽdum,per ipsas synodos sanciti conscriptiq́; fuere,quibus non minor fides & authoritas,q̃ ipsis euangelijs attributa est:& quorum, si q̃ à nobis ratio curáve haberetur,ad has sordes fœditatẽq́; morum,ad quas per eorũ contemptũ & cõciliorũ intermissionẽ deuenimus,non vtiq; deuentũ fuisset. Hac ratione Vrbanus Põt. huius nominis secũdus,synodo habita,totum ferè Occidentẽ exciuit,& numerosissimæ ac potentissimæ expeditionis illius author factus, Antiochiam & Hierusalẽ ꝑclara Ecclesiæ mẽbra,& alias insignes vrbes & Regna cũ ingenti gloria recepit. Et post cũ, ne amitterentur,Paschalis & Gelasius Põt. supplementis,cõmeatu &pecunia exercitui in Asia subueniri fecere, & Calistus huius nominis secundus, nomingẽtorum patrum, qua nullus ante & post cũ frequentior est vsquã,in hoc ipso Laterañ ad idẽ opus synodũ habuit,vbi tu quoq; beatiss. pater, hui⁹ & aliorum exemplo,& recto (vt par est credere)animo,hanc edixisti,quod bonũ,faustũ,felixq́; tibi, vniuersæ Ecclesiæ, & nobis omnibus sit,& ad eundem per illos moueris effectum. Hac ratiõe cùm alij,tum Innocẽtius hoc nomine tertius,qui etiam Laterani ad hoc ipsum quingentorũ paulo minùs patrum concilio interfuit & ꝑsedit,tanta authoritate fuere,vt Imperatorem,& Reges Galliarum,Hispaniarum,& Neapolis ad idem properandum cõpulerint. Hac ꝓterea ratiõe Imperatores pedibus nudis, nõ breui spatio per niues cursim ante mœnia procumbentes,& alij ad pedes Pontificũ inermium certè,ac sola innocentia munitorum prouoluti,eorũ veniam precabantur. Macti virtute & verè felices Pontifices,quibus tãtum vltrò à summis etiã Principibus venerationis & verecundię pendebatur: felicio-
Gratia Dei imperatoris. res Principes,qui in personis hominũ tantum Deo timoris cultusq́; exhibere nõ hęsitabant. Felicissimi & hi & illi,qui depositis odijs,sic ad mutuã dilectionem conuertebantur,vt alterorum alteri quãlibentissimè onera ferrent,quo lex Redẽptoris p vtrosq; adimpleretur,quiq́; non ex potentia licentiam,sed contrà ex licentia potentiã pensitabant:nec quod sibi placeret,sed quod oĩ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus expediret: quodq; deceret, nō quod liceret prospicientes, anteponebant. Deniq; qui ex maioribus, nō eos, quos & ipsi antegerendum magistratum & oēs boni vituperarent & reprobarent, sed quos scirent omī laude cōmendationeq; dignos, imitandos sibi & superandos pro viribus proponebāt. Sed quid ego his sideribus immoror, quæ, quanuis per se micarent, magna ex parte ab alijs lumen mutuata fuere, & nō ad illas fulgētissimas stellas recurro, qui ita perpetuò vixere, ita varijs modis pro fide, proq; Ecclesia certauere, ita deniq; toti Deo dediti, gratiam eius promeruere, vt facilè affirmauerim, multa illum propter eorū merita suamq; patientiam sustinere, q̄ per suam iustitiam nequaq̄ sustinuisset? quis enim qui eorum facta vel dicta vel scripta scrutari voluerit, non inueniet vel primos illos tres & triginta à Petro Melciadem vsq; vno tenore & viuendi summa cū temperantia, & gerendi magistratum summa cum sapientia, & subeundi quęuis pericula pro fide proque Ecclesia summa cum fortitudine, denique migrandi à temporanea vita ad ęternā summa cum alacritate & gaudio, ita certasse aduersus Romanū Imperium, & reliquas orbis terrarum nationes & vires, vt nō modò illis inuitis & impugnantibus Ecclesiā, pro qua certabant, suo sanguine solidauerint, dilatauerint & extulerint, sed ita ipsos quoque hostes orbis domitores & armis insuperabiles deuicerint, vt sibi corona victoriæ, cæliq; regno per martyrium cōparatis, illos illorumque successores Ecclesiæ iugo ęternùm subegerint? vel subsequutos à Silvestro ad splendidissimum sidus Gregoriū Gordiani, totidē quidem numero, quanuis alio rerum cursu tenoreq; certandi, persequutione Ecclesiæ per Christianos Principes in fauorē protectionemq; conuersa, ita & præcepta sui Principis seruantes, & exempla maiorum sequentes, dignitati incremētoq; religiōis & Ecclesiæ consuluisse, vt ipsi quoq; omnes, sicut priores, iure optimo in diuorum numerum sint relati. Tātum præterea pietate, ingenio, disciplina, moderatione, & omī virtutis genere valuisse, vt cùm ipsi, tum eorū imitatione posteri quoq; immanissima hominum mōstra vel potiùs fœuissimas feras, Gotthos, Vandalos, Longobardos, & alios huiusmodi, eorumq; Reges vsq; adeò leniuerint, vt ex truculentissimis cicures mansuetosq; reddiderint: denique labore, inedia, siti, vigilijs, continentia, studio iustitiæ, & illiciti abstinentia lucri, hāc, quam videmus, amplitudinem & opulentiā nobis cōparauisse, per quas delicijs quotidiè magis inuoluimur, & opibus penè insanimus. O felix seculū, quod illos viros non morbum (vt alios) rebus Ecclesiæ, sed eius morbis & periculis p̄sentaneum remedium attulisti. O te Ecclesiā tui sponsi gratia plūs q̄ prudentissimā, quę ita tuis primordijs cōsuluisti, vt tales tunc, nō quales postea multis temporib⁹ experta es, rectores defensoresq; haberes. O solum tunc certè beatissimum, q̄ reuerenter te intueor, oscularicq; gestio, p illos & tulisti, & aluisti, & magna ex parte produxisti. Postremò quis est, qui hoc etiā in cogitatione auctę vel cōseruatę, cùm in Occidente tum in Oriente, Ecclesię nō perpenderit, ita vtranq; partē patres earum instituisse, vt si qñ fortè inter se dissentirent, acuendi potiùs ingenia studio, & p̄sciendi fidei perspicuitatem, q̄ peruertendæ causa veritatis, tūc quoq; modestiori quadā æmulatione vtraq; abstineret à vitijs, & bonis moribus inhæreret, & ambæ pariter ad religionis conuersationem proficerent? quod *quandò tunc valeret, donec p̄stari potuit, satis & Roma olim deleta Carthagine, & ab annis aliquot Occidentalis Ecclesia, Orientali collapsa, sicut experta est, ita mēbra eius, q̄ rectè viuūt & sentiūt, nō serò pœniteret. Digna profectò res, quę à multis accuratiùs cogitetur, & ante oēs à te, beatissime pater, qui mancā & imperfectam felicitatem tuā putare propterea sæpè visus es, p earū vtriq; pariter totiq; orbi, quod tuæ sanctæ sedi datū est, nō simul p̄lideres. Eat nūc quispiā, & Zoroastrē vel Trismegistū, vel Phoroneum, vel Pisistratum, vel Lycurgum, vel Solonem, vel Numam Pōpilium, vel alios, non dicam cum legifero redēptore nostro, sed vel cum ipsis seruis eius, præsertim quos dixi sex & sexaginta, conferat: quos ille ita partitus est, vt æqua portiōe & plūs q̄ miranda ratione, & primi cōstitendæ tuendæq; veritatis pascendarumq; ouium curā martyrio, & secundi eadē cura voluntatē martyrij terminarent, & alterutri suo numero annos eius tēporales æquarent, vel alijs Occidentalis & Orientalis Ecclesię luminibus anteponat, qui vltra lucem veritatis, vita etiā, moribus, institutis, scriptis & p̄ceptis lōgissimè illos excelluere, & demum tantum authoritatis & ipsi cōsequuti, & successoribus impertiti sunt, vt non p̄cepto vel imperio, sed nūtui eorum subijci, omes felicitatis loco haberēt. Multa grauiter & copiosè præco Christi egregius, eruditissimus vir Aegidius Viterbien̄, de ratione cōciliorum, deq; accepto detrimēto per intermissionem, & vtilitate per frequentationē eorum consequenda, disseruit prima oratiōe, qua hoc sacrum est auspicatus Concilium: aliquanto plura Thomas Caietanus, philosophicæ ac theologicæ rationis vti peritissimus, ita disceptator acerrimus, de triumphante ac militante, deq; Pisana (vt ipse appellat) Ecclesia. Non paucis etiam p̄sul Spalatensis, disciplinarum, quas dixi, nō vulgaris professor, sua cum Turcis prelia pro defensione cōmunis tecum gregis initia describit, Beatissime pater. Ego quoq; perbe-

Primorū Pontificū virtus ad quid posteriorib⁹ cōducat.

i. terra

locus obscurus. *quam

nignè à te iussus, vt idem onus subirem, & humanissimè monitus, ne his mihi præuijs factis longissimo cederē interuallo, pro vinb⁹ multa de synodis earumq; definitiōe, appellatione, origine, causis, numero, conatu & fine, multa de prauis sectis siue hæresibus, multa de Apostolis, de Martyribus, & de singulis diuorum ordinibus, de cōparatione bonorū piorumq; sacerdotum cum diuinis spiritibus, de Silvestro Pōt. de Cōstantino principe, de prima synodo & eius 318. patribus, omnibus in diuorum numerū relatis, & de reliquis vniuersalibus synodis singulatim, & alijs memoria dignis, multa distinctè de vniuersa triumphante ac militante Ecclesia, deq; lœtifera sibi & alijs turba Pisana, malis consilijs & artibus nixa, & in caput suum more gigantum, cōspirationis furijs ac insidijs agitata, & à te q̄ prudentissimè per veri ac legitimi concilij edictionem, confusa & eneruata: vbi de te quoque non pauca, seruato tū modo, ne laco natus, & in concilio constitutus, Principi, & meo, & viuo, & præsenti, ac de me benemerito, assentari viderer. Post hæc de p̄sentis synodi ratione pro cursu nostrarū rerum ac tēporum, in quo, cū ad leuamen fortassis aliarum multarum & ingētium Christiani nominis cladium, hoc saltem Deus cōcesserit, q̄ hæresibus, q̄ vtplurimùm causæ Conciliorū fuere, nec publicè nec impunè laboramus, reliquum foret decernere, vt instaurationi ac propagationi religionis in hoc perangusto Europæ angulo per discordias & ignauiam coarctatæ, magna virium parte incumberetur. Sed quoniā tanto operi frustrà insisteremus, nisi priùs Deus iratus nobis placaretur, qui in tanta corruptiōe morum & bellorum, ac simultatum culpa cōstitutis placari nō posset, & propterea multis & aceriter in mores, & pleraq; flagitiorū & scelerum, p̄cipuè tū in pernicios am-bitionem, pestiferā omnium rerum venalitatem & luxum intolerabilem, & innumera detestanda quęstus & nefanda libidinis genera, & execrādas lusiones diebus sacratissimis, earumq; comites blasphemias nō serendas inuecturus, mala etiā cōsilia, mutuas fraudes, & cupiditatē rerum alienarum, ex quib⁹ discordias & bella intestina oriri, foueriq; constat, & sęuissimas Christianorum inter se trucidatiōes, ac tanti effusi sanguinis, cuius dimidio minùs ad profligandum cōmunem hostem suppetijsset, causas deteriorū fuere, nec publicè nec impunè laborabimus, reliquum foret decernere, vt instaurationi ac propagationi religionis in hoc perangusto Europæ angulo per discordias & ignauiam coarctatæ, magna virium parte incumberetur. Sed quoniā tanto operi frustrà insisteremus, nisi priùs Deus iratus nobis placaretur, qui in tanta corruptiōe morum & bellorum, ac simultatum culpa cōstitutis placari nō posset, & propterea multis & aceriter in mores, & pleraq; flagitiorū & scelerum, p̄cipuè tū in pernicios am-bitionem, pestiferā omnium rerum venalitatem & luxum intolerabilem, & innumera detestanda quęstus & nefanda libidinis genera, & execrādas lusiones diebus sacratissimis, earumq; comites blasphemias nō serendas inuecturus, mala etiā cōsilia, mutuas fraudes, & cupiditatē rerum alienarum, ex quib⁹ discordias & bella intestina oriri, foueriq; constat, & sęuissimas Christianorum inter se trucidatiōes, ac tanti effusi sanguinis, cuius dimidio minùs ad profligandum cōmunem hostem suppetijsset, causas deteraturus, & idcircò de morum corruptione & culparum inhibitione, de tollendis vndiq; discordijs, & pace vbiq; inserēda, deq; salutifera in cōmunem Christiani nominis hostem expeditione, & eius in p̄sentiarū occasione nō pauca, postremò te in primis, tuorū verborū nō immemor, & deinde Imperatorem & reges singulatim ac nominatim, & alios principes & populos Christia-

nos, ad illam (quòd sperabā nōnullos eorū affuturos) hortaturus: multa (inq̄ de his, & q̄ ad ea pertinēt, iam literis & memorię mandata, dicenda, & tribus vix horis absoluēda paraui. Sed vbi animaduerti, q̄ parū vel Aegidij mei, paucis vel nullis eorū, q̄ ad Concilium expectabātur, superueniētibus, verba profecerint, vel Thomę: Ecclesia, & si nūc egregiè per te renouata, in meliori ſpe constituta, maximè Cęsare in tuū sanctū fœdus recepto, tunc certè adhuc fluctuāte: vel Spa latēsis, puersè nō in Turcas, sed inter Christianos bellis feruentibus: cōcidi prę indignatione (fateor) animo, etiam hoc ex parte vel tuę sorti, p Maiestatis celsitudine & felicitatis immensitate, vel meę, pro exilitatis humilitate, vel vt rectiùs dicam, temporis & hominū peruersitati adscribēs, p cū tādiu tamq̄; vehemēter Conciliū inuocarēt & cuperēt, nūc inceptū, etiā vocati & iussi, postponūt: multorū dierū ac noctiū labore vigilijsq̄; abiectis, valereq; ad tēpus vel ppetuò iussis, ne loco prēmij risum, vt ad tēpus minùs pertinētes, reportarent, q̄ ad absentes nō parua ex parte pertinebat oratio: mutata sententia, his paucis apud te, corā sacro senatu & his patribus agendū putaui, cuius & potestatē supremā, & cōputati cum alijs, numerum 120. explere, & authoritatē & sapiētiam in quacunq; re maximā noui, & volūtatem ad omnia, q̄ in concilio agenda, tractanda, complendaq; sunt, propēliorē esse par est. Quòd si id minùs ex voto, & tua vel aliorū sententia cesserit, & quod initio pollicitus sum, in repetēda primæua figura vel origine conciliorū & Ecclesię, & earum incremēto, maiestate, potestateq; declarādis, vtilitate etiā & cōmodo, quas oībus conferunt, recēsendis, deniq; in reddenda mutatæ sentētiæ ratione, parùm fortasse fecerim satis, in primis à tua beatitudine, & deinde à cęteris oībus veniā peto. Et vt in eo meritò desinā, à quo incepi, tu sancte Spiritus adsis, & ita meis faueto votis ac precibus, vt q̄ tibi grata, summo Pontifici, vniuersæ Ecclesię, & cum suis Principib⁹ toti generi Christiano, & dignirati concilij profutura sunt, ipsi Pōtifici & his patrib⁹ decernēda inspires. Qui cū patre & filio in vnitate perfecta viuis & regnas in secula seculorū. Amen. Dixi.

locus obscurissimus, quales in hac oratione cōplures.

SESSIO QVARTA.

Anno à natiuitate dñi 1512. indictiōe 15. Pont. S. D. N. Iulij diuina prouidentia Papę secūdi anno 10. die verò Veneris, 10. supradicti mēsis Decēb. fuit celebrata quarta sessio in Ecclesia Laterañ de vrbe, p̄sente & p̄sidente p̄fato sanctissimo D. N. Iulio in loco cōsueto. Et fuit celebrata Missa Spiritus sancti per reuerendiss. in Christo patrē & dñm, dñm Nicolaum tituli S. Priscæ presbyterum Card. de Flisco vulgariter nūcupatū. Fuerūt p̄sentes infrascripti reuerēdiss. dñi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& episcopi,ac abbates, & magistri ordinũ, oratores Principum,& alij illust.domini,videlicet:

EPISCOPI CARDINALES.

Reuerendissimus dñs Raphael Ostieñ. S.Romanæ Eccleliæ Camerarius.
Reuerendiss.D.Dominicus Portueñ.
Reuerendiss.D.Iacobus Albaneñ.
Reuerendiss.D.Marcus Prænestinus.

PRESBYTERI CARDINALES.

Reuerendiss. D.Thomas tituli sancti Martini in montibus,Strigonieñ.
Reuerendiss. D. Nicolaus tituli sanctę Priscæ,de Fliſco.
Reuerédiss.D.Robertus tituli sanctæ Anastasiæ,Nanneteñ.
Reuerendiss.D.Leonardus tituli sanctæ Susannæ,Agenneñ.
Reuerendiss.D.Sixtus S. Petri ad Vincula, S.R.E. Vicecancellarius.
Reuerédiss. D.Christophorus tituli sanctę Praxedis,Anglicus.
Reuerendiss. D. Antonius tituli sancti Vitalis,Sipontiñ.
Reuerendiss. D. Petrus tituli sancti Eusebij,Anconitañ.
Reuerendiss.D.Achilles tituli sancti Sixti, Bononieñ.
Reuerendiss. D. Bandinellus tituli sanctæ Sabinæ,de Saulis.

DIACONI CARDINALES.

Reuerédiss.D.Alexander sancti Eustachij, Farnesius.
Reuerédiss.D.Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedin,de Aragonia.
Reuerendiss. D.Marcus S. Mariæ in Porticu,de Cornelijs.
Reuerendiss. D. Alphonsus S.Theodori.

PATRIARCHAE ET ASSIstentes Papæ.

Reuerendus pater D.Cæsar Alexandrinus.
Reuerend.P.D.Alphonsus Antiochenus.
Reuerẽd.P.D.Bernardus Spalateñ.
Reuerend.P.D.Vincentius Neapolitañ.
Reuerend. P.D. Fredericus Salernitañ.
Reuerend. P.D. Gabriel Dyrrhachieñ.
Reuerend.P.D.Franciscus Iadreñ.
Reuerend.P.D. Franciscus Vincentinus.
Reuerend.P.D Iulianus Agrigentiñ.
Reuerend.P.D.Franciscus Suessanus.
Reuerendus P. D.Ferdinandus Caietanus.
Reuerendus P.D.Laurentius montis regalis episcopus,& gubernator Vrbis.
Reuerend. P. D.Hercules Augusteñ episc. & illust.dñi ducis Sabaudiæ orator.

ARCHIEPISCOPI.

Reuerend.P.D.Iulius Corinthieñ.
Reuerend.P.D. Franciscus Confañ.
Reuerend.P.D.Ioannes Vincẽtius Seneñ.
Reuerend.P.D. Aldronandinus Nicosieñ.
Reuerend.P.D.Ieremias Traneñ.
Reuerend. P. D. Rainaldus Ragusiñ.
Reuerend.P.D.Andreas * Nobonialieñ.

Reuerend.P.D. Petrus Arboreñ.
Reuerend.P.D.Robertus Rheginus.
Reuerend.P. D. Georgius Nazarenus.
Reuerend.P.D. Ioannes Maria Sipontiñ.

EPISCOPI.

Reuerend.P.D.Lucas Fulginateñ.
Reuerend.P.D.Ferdinãdus Balneoregieñ.
Reuerend.P.D.Iacobus Potentiñ.
Reuerend. P. D. Hieronymus *Biduaneñ. *Budruñ. *Budruñ.
Reuerend.P.D.Andreas Albeñ.
Reuerend. P. D. Bernardus Taruisinus.
Reuerend.P.D. Simon Arimineñ.
Reuerend.P.D.Iacobus Papheñ. *Viluel
Reuerend. P. D.Albertus * Valueñ.
Reuerend.P.D. Aloisius Parentiñ.
Reuerend.P.D.Ioannes Aquilanus.
Reuerend.P.D.Iacobus ciuitatis ducalis.
Reuerend.P.D.Franciscus Ortanus.
Reuerend.P.D. Octauianus Viterbieñ.
Reuerend.P.D.Bertrandus Adrieñ.
Reuerend.P. D. Albertinus Pisaurieñ. *Iacuerñ. *Iadrñ. *Bitontin.
Reuerend.P.D.Paulus *Lectoreñ.
Reuerend.P.D.Marinus Ceneteñ.
Reuerend.P.D.Galesius *Belluneñ.
Reuerend.P.D.Iacobus Fauentiñ. *Ilanen.
Reuerend.P.D.Hieronymus *Insuleñ.
Reuerendus P.D. Dominicus Luceriñ.
Reuerend.P.D.Ioãnes Baptista Caualliceñ
Reuerend.P.D.Iulianus Vulterañ.
Reuerẽ.P.D.Ioãnes Antonius Anglioneñ.
Reuerend.P.D.Franciscus Bisignianeñ.
Reuerend.P.D.Ioãnes baptista * Maraneñ. *Marsicen.
Reuerend.P.D. Gisbertus Rapollañ.
Reueren.P.D.Bartholomęus Mõtis viridis.
Reuerẽ.P.D.Antonius Iacob' Camerineñ.
Reuerend.P.D.Simon Modrusieñ.
Reuerendus P. D. Lambertus Venusinus.
Reuerendus P.D.Dominicus Imoleñ. *Sagien. *Vrbin.
Reuerendus P.D.Ludouicus * Sinieñ.
Reuerendus P.D. Matthæus *Vmbriaceñ. ticen.
Reuerendus P.D.Antonius Vrbinateñ.
Reuerend.P.D.Ioannes Franciscus Nolañ.
Reuerendus P. D. Hieronymus Aretiñ.
Reuerendus P.D.Bernardus Soranus. *Bitygn. ascul.
Reuerendus P.D. Nicolaus * Pergameñ.
Reuerendus P.D.Ioannes Elneeñ.
Reuerendus P. D. Alexius Melsitañ.
Reuerendus P. D.Andreas Militeñ.
Reuerendus P.D.Scaramuza Cumanus.
Reuerendus P.D.Alexander Alexãdrinus.
Reuerẽ.P.D.Ioãnes Dominicus Terdoneñ.
Reuerendus P.D.Ioannes Tudeñ.
Reuerendus P.D.Benedictus Chieñ. *Brixi- dien. *Veron- dien.
Reuerendus P.D.*Bernardus Castreñ.
Reuerend.P.D. *Bernardus Policastreñ.
Reuerendus P.D.Hieronymus Nicieñ. *Policast. Iacuen. *Nicen.
Reuerendus P.D.Ioãnes Antonius Calineñ.
Reuerend.P. D.Ioãnes Antonius *Nauleñ. Iacuen. *Nauli
Reuerendus P.D.Vincentius *Adiaceñ. *Aleria
Reuerendus P.D.Philippus * Adiaceñ.
Reuerendus P.D.Hugo*Regineñ.
Reuerendus P.D.Latinus Vestanus.
Reuerendus P.D.Augustinus Sagoneñ.
Reuerendus P. D.Petrus Narnieñ.

Reuerendus P.D. Franciscus Spoletañ.
Reuerend.P.D.Antonius Anximañ.
Reuerend.P.D. Basilius Tudertiñ.
Reuerend.P.D.Franciscus*Millopotrineñ.
Reuerend.P.D.Corradus Astuneñ.
Reuerend.P.D.Ferdinandus Scaleñ.
Reuerendus P. D. Claudius Beliceñ.
Reuerendus P.D.Guillelmus Cortoneñ.
Reuerend. P. D. Ludouicus Tricariceñ.
Reuerend.P.D.Andreas Ansareñ.
Reuerend.P.D. Hieronymus Asculañ. *Nucerin. *Nucerin.
Reuerend.P.D. Ioannes * Bobieñ.
Reuerend.P.D.Lucas * Guardieñ.
Reuerend.P.D. Petrus Foroliuieñ.

ABBATES.

Reuerendus P. D. Antonius abbas sancti Galgani Vulterañ diœcesis.
Reuerend. P. D. Guillelmus abbas monasterij beatæ Mariæ Britoñ.
Reuerẽd.P.D.Horemũdus,abbas monasterij S.Gregorij de vrbe,ordinis S.Benedicti.
Reuerend.P.D.Georgius Ganneñ. Merseburgeñ diœcesis.

MAGISTRI GENERAles ordinum.

Magister Thomas, Generalis ordinis Prædicatorum.
Magister Aegidius, Generalis ordinis Eremitarum sancti Augustini.
Magist.Bernardinus, vicarius Carmelitarũ.
Magister Angelus B.Mariæ Seruorum.

ORATORES ET SEnator vrbis.

Illustr. D.Albertus de Carpi,dicti Maximiliani Orator.
Magnificus dominus Petrus de Starcelupis Florentiñ,senator vrbis.
Magnificus D. Hieronymus Vich, orator Catholici regis Hispaniarum.
Magnificus D.Iacobus de Saluiatis,& Matthæus de Strozis dñij Floreñ Oratores.
Ac etiam fuerunt præsentes tres Oratores dominorum Heluetiorum.

ILLVSTR. DOMINI temporales.

Illust. D. Fredericus Marchio Mantuañ.
Dominus Nicolaus de Ruuere.
Illustr.dominus Iulius de Vrsinis.
Dominus Octauianus Palauicinus.
Illust. D. Franciottus de Vrsinis.
Dominus Christophorus de Palauicinis.
Dominus Stephanus de Comitibus.

Fuerunt etiam præsentes quàm plures Reuerendi domini protonotarij apostolici, auditores causarum sacri palatij, & cleri, cam.ac alij magistri in Theologia, & doctores diuersarum professionum, clerici & laici.

Fuit habita oratio per Reuerend.patrem D. Christophorum Marcellum nobilẽ Venetum, sedis Apostolicæ notarium, & artiũ doctorem, cuius tenor in fine præsentis sessionis describitur. Et cãtatis orationib', cõsuetis litanijs,& benedicta sacra synodo per Pont.& alijs solitis cõciliorum cæremonijs, præstitaq; ab omnibus prælatis sanctissimo dño nostro consueta obedientia, sanctissimus D.N.incepit hymnum, Veni sancte spiritus, & Reuerendiss. in Christo pater D. Marcus S. Marię in Porticu diaconus Card. de Cornelijs vulgariter nuncupatus, legit Euangelium secundũ Matthæũ, quod incipit,Exijt qui seminat, seminare semẽ suum. Deinde secretarius magnifici dñi Francisci Foscari equitis Oratoris illust.dominij Venetorum, dedit quoddam mandatum dicti dñij Venetorũ, nomine dicti magnifici dñi Frãcisci, in quo idem dñs Franciscus est cõstitutus ,procurator ad interessendũ sacrosancto cõcilio Lateraneñ,& idẽ secretarius excusauit eundẽ dñm oratorẽ, qa nõ interesse poterat sessioni ,ppter corporis alterationẽ. Consequenter idẽ sanctissimus dñs noster dedit dictum mandatũ reuerend. patri dño Thomæ Phædræ secretario Concilij, mandans eidem,vt illud legeret in ambone. Qui dictus dñs Thomas ascendit ambonem, & legit dictum mandatum tenoris infrascripti alta voce & ab omnibus audienda. Matt.13.

MANDATVM VENETORVM.

LEonardus *Lauredanus dei gratia dux Venetiarum &c. Cùm sanctissimus & beatissimus in Christo pater & dñs noster dominus Iulius, digna Dei prouidentia sacrosanctæ Romanæ ac vniuersalis Ecclesiæ Pontifex maximus, diuino afflatus numine, pro suo pastorali officio, (vt verum decet in terris Christi Vicarium)& ad extinguendum hæreses, tollendumq; pessimum exortum schisma, ac reprimendam eorum temerariam audaciam, qui diabolico spiritu inducti,tunicam incõsutilem Dñi nostri Iesu Christi discindere & dilacerare conãtur, & deniq; pro bono pacis oim Christianorum celebrare decreuerit, & iam indixerit generale & vniuersale cõciliũ in Laterano,nosq; inter alios Christianos principes & potẽtatus eiusmodi sancto operi adesse paterna charitate sit hortatus, sedulam adhibuimus operã,vt status nostri viri Ecclesiastici & seculares,doctrina,religione & moribus præstantes,qui rei cõducere possent,sese romã conferrent. Et ne vlla in re à summa deuotione, reuerentia, cultu & obseruantia nostra erga sacrosanctã sedem Apostolicam,& eundem Sãctissimum dñm nostrum deesse videamur, cùm personaliter interesse nequeamus, vices nostras demandauimus, & tenore præsentiũ omni meliori modo, via, iure & forma, qb' magis, meliùs & validiùs de iure vel de facto à nobis fieri potest & debet, demandamus nobili & dilectissimo patricio Veneto Francisco Foscaro equiti, Oratori nostro romę agenti,vt sacrosancto concilio Lateraneñ nostro nomine interfit, assistat,& ea omnia pręstet & peragat,quæ à *Laureta- nus

nobis

Universidad de Deusto
Biblioteca

nobis quoquo modo adhiberi possent, aut incumberent ad honorem, decus, dignitatē, tutelam & cōseruationem, amplitudinemq; & exaltationem personæ eiusdē sanctissimi dñi nostri Iulij secundi summi Pontificis, necnon sanctæ Ro. Ecclesiæ, ac vniuersalis venerandi Lateranen cōcilij antedicti, cum ampla authoritate, potestate, facultate atq; arbitrio, à nobis cum cōsilijs nostris sibi tributis & impertitis, ad omnia & singula in tā pio, religioso & salutari negocio, qualia & quantuncunq; fuerint tractanda, peragenda, promittenda, iureiurando firmāda, præstanda, executioni mandanda & adimpleda, quæ nobis Venetoq; dominio possent cōpetere, vel deberent tam de iure q̄ de consuetudine, nō secùs acsi nosipsi cū dominio & senatu nostro coràm personaliter ageremus, faceremus & adimpleremus, promittētes oīa & singula ab eodem oratore nostro, quo suprà nomine, tam verbo q̄ scripto, in præmissis & circa præmissa pertractanda, cōcludenda & firmāda approbaturos nos esse, ratatq; & grata in perpetuum habituros. In quorum fidē & testimoniū presentes literas nostras in hac patenti forma fieri iussimus, & nostri soliti sigilli, quo in similib⁹ vtimur, appensione muniri. Datum in nostro ducali palatio, die 10. Aprilis, Indict. 15. 1512.

Quo perlecto, idem sanctissimus dñs noster mādauit eidem domino Thomæ secretario, vt legeret quasdam literas claræ memorię Ludouici regis Francorum xj. sigillo eiusdē sigillatas, directas se. re. Pio papæ secundo, super reuocatione pragmaticæ sanctionis, qui dominus Phædra in eodem ambone legit dictas literas alta & intelligibili voce, cuius tenor talis est:

LITERAE LVDOVICI REGIS Franciæ abrogationis Pragmaticæ sanctionis.

LVdouicus Dei gratia Francorum rex, tibi sanctissimo ac beatissimo patri nostro Pio papæ secūdo, obedientiam filialem & plenos deuotionis affectus. Deum solum scientes, cuius prouidentia benè consulitur rebus humanis, meliusque regna & vrbes religione * augi atq; defendi, quàm ārmis & mœnibus, te vicarium Dei viuentis ea veneratione ,psequimur, vt sacra præsertim in Ecclesiasticis rebus tua merita, veluti vocem pastoris audire, illisq; parére prompta mente velimus. Quapropter, beatissime pater, etsi constitutio quædam in Regno nostro, quam pragmaticā vocant, magno prælatorum conuentu, magna temporis deliberatione cōclusa fuerit, & iam callum obducens, quietum propè fixerit statum, tu tamē tuis ad nos literis illam à Regno nostro auferri, explodi, abrogariq; flagitas. Nobis quoq; dilectus & fidelis consiliarius noster Ioannes episcopus Attrebatēn, quem cum potestate Legati de latere ad hoc nostrum Regnum misisti, commemorauit ea, ad quæ per ipsum tibi nostro nomine pollicenda, vouenda, expromittenda, nos anteq̄ Regnū suscepissemus, religionis in se ritus quidam deduxerat. Nos nostra promissa exequi, accedente moderatrice rerum Ecclesiasticarū tua authoritate studemus ac volumus, & id quidem tanto volumus animo propensiori, quanto nobis Regnū Frāciæ florens & bello vacuum tuetur Deus & protegit. Omnibus itaq; victimis potiorem obedientiam intelligentes assensi sumus his, quæ tuo nomine nobis aperta sunt, ipsam scilicet pragmaticā sanctionem, tibi tuæque sedi esse infensam, vtpotè quæ in seditione & schismatis tempore, atq; per seditionem, sectionis à tua sede figuram, mota sit: & quę, dum tibi, à quo sacrę leges oriuntur & manant, quantamlibet eripit authoritatē, omne ius & omnem legē dissoluit. Illud enim exoritur, quod idē cōsiliarius in nomine tuę sanctitatis adstruxit, vt dum per pragmaticam sanctionem ipsam summā in Ecclesia tuæ sanctitatis authoritas minuitur, dū platis in regno nostro quoddam licentiæ tēplum pręstruitur, dum congruens vnitas ad alia Regna cōformitasque tolli videtur, abroganda sit ipsa pragmatica, tollendaq; à Regno nostro, quippe quę aduersus tuam sedē, omnium Ecclesiarū * matronam, ab inferioribus prelatis lata sit, tanquam vt scriptura loquitur: Quomodò si eleuetur virga cōtra leuantem se, aut baculus, qui vtiq; lignum est: quicquid, Beatissime pater, licèt pleriq; docti homines consutare tarentur abrogare sanctionē ipsam, te tamē principem totius Ecclesię, Antistitem sacrorum, te Dominici gregis pastorem profitemur & scimus, teq; iubentem sequimur, tibi & beatissimi Petri cathedrę consentimus, & * iniungimur. Itaq;, sicut mandasti, pragmaticam ipsam à regno nostro, nostroq; Vienensi delphinatu, & omni ditione nostra per psentes pellimus, deijcimus, stirpitusq; abrogamus, & quā qualémve ante pragmaticę ipsius editionem, circa Ecclesiarum, beneficiorum, aliarumq; rerum spiritualium dispositionem, censuram, moderationem in regno nostro, omnique ditione nostra, tui prædecessores Martinus quintus & Eugenius quartus Romani Pontifices habebant & exercebant, talem eandemq; nostro adiutorio beatissimo Petro, tibiq; ipsius successori reddimus, præstamus & restituimus, cū summo imperio, cum iudicio libero, cum potestate non coarctata. Tu emī, cùm scias, quid authoritate diuinitus tibi tradita possis, quas pro regni nostri & Ecclesiarum in eo tranquillitate postulabimus, non negliges, res necessarias: poterisq; semper, quod opportunum fuerit, iudicare. Vtere igitur deinceps in regno nostro potestate tua, vt voles, atq; illam exerce. Nam vt hominum

membra nulla contentione, capite vno, atq; vna mente ducuntur, sic tuis sacris decretis Ecclesiæ prælati in regno nostro & Delphinatu cōsonantiam & obedientiam plenam refundent. Quòd si fortè obnitentur aliqui, aut reclamabunt, nos in verbo Regio pollicemur tuæ beatitudini, atque promittimus exequi facere tua mandata, omni appellationis aut oppositionis obstaculo prorsus excluso, eosque, qui tibi contumaces fuerint, pro tuo iussu comprimemus & refrenabimus. Datæ Turonis sub magno sigillo nostro, die 27. mensis Nouemb. Anno Domini 1461. & Regni nostri primo.

Postmodùm verò excellens doctor dominus Melchior de Bardassinis aduocatus cōcilij, habuit orationem multùm ornatam & luculentam super reprobatione pragmaticæ sanctionis, petens illam reuocari & annullari, ac decerni monitorium contra prælatos, capitula, cōuentus, Principes Francię, prędidentes parlamentorum, & alios sua cōmuniter vel diuisim interesse putantes, vt cōparere deberent ad allegandū, quare dicta pragmatica reuocari non debet. Et illud idem petijt dñs Marianus de Cuccinis procurator fisci & sacri concilij procurator. Et sanctiss. dñs noster, sacro approbante cōcilio, decreuit monitorium & citationem sub termino 60. dierum tenoris infrascripti.

MONITORIVM CONTRA PRAgmaticam & eius assertores.

IVLIVS Episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam, sacro approbante Concilio. Licèt sacrorum canonum instituta, sanctorum patrum & Rom. pont. prædecessorum nostrorum, & in generalib⁹ legitimis concilijs pro defensione Ecclesiasticæ libertatis, dignitatisq; sedis Apostolicæ tuitione, consultissima deliberatione sancita, inuiolabiliter ab omnibus custodiri oporteat, ipsorumque decreta veluti diuina inspiratione edita, immutabilia censeantur, Romanus tamen Pōtifex, qui Regis æterni, rerumq; & iurium omnium conditoris, locum, licèt imparibus meritis, tenet in terris, cum huiusmodi decreta, saluberrima & honesta, hominum in calliditate & ambitione vergi conspiciat in abusum, & humanas traditiones Christi legibus anteferri, vt Ecclesiæ indemnitati & libertati opportunè subueniat, & præsumptam curet deponere malitiam peruersorum, eorumq; conatibus occurrat: interdū cogitur abusiones & humanas traditiones huiusmodi, nullas & inualidas declarare & abrogare, prout temporum & locorum qualitate pensata, id conspicit in Domino salubriter expedire. Dudum siquidē displicenter per nos pluriès accepto, per multa temporum spatia per nonnullos prælatos Gallicæ nationis, & nobiles laicos, ac alios illis fauentes, præsertim cuiusdam sanctionis prætextu, quam ipsi Pragmaticā vocant, Apostolicæ sedi, sanctæq; Rom. vniuersalis Ecclesiæ capiti, libertati & authoritati enormiter detractum, canonibusq; prędictis derogatū fuisse, rem adeò pernicioſam in Dei offensam, & Ecclesię prædictę vilipendium & euidens detrimentū, ampliùs ferre nequeuntes, cùm sanctio ipsa ab omni ad id potestate carentibus, nullorumq; Ro. pontificum aut generalium legitimorum conciliorum authoritate facta, sed quodam abusu tantùm in illis partibus introducta & obseruata fuerit, illaq; cùm in cōtentis nulla & inualida meritò declarari & abrogari debeat, quā etiam claræ memoriæ Ludouicus 11. Francorum rex abrogauit, vt in eius patentibus literis desupèr confectis pleniùs continetur, sacro Lateranen cōcilio approbante in quarta sessiōe, declarationis & abrogationis per nos faciendarū, huiusmodi negocium & discussioné venerabilium fratrum nostrorum Ro. Ecclesię prædictæ Cardinalium, & aliorum prelatorū cōgregationibus in Lateranen sala superiori, quatenùs opus foret, faciendis, relationēq; discussionis nobis & Lateranen cōcilio pfato faciendam cōmisimus, Gallicosq; plates, capitula Ecclesiarum & monasteriorū, parlamenta & laicos illis fauentes, cuiuscunq; dignitatis, etiam si Regalis existerent, sanctione prędicta abutētes seu illam approbātes, oēsq; & singulos alios sua cōmuniter vel diuisim interesse putantes, per edictum publicū, cùm ad partes illas tutus nō patéret accessus, in Mediolanen, Astēn, & Papien Ecclesiarū valuis affigendū, moneri & citari infra certum cōpetentem terminum prefigendū, ad comparendū corā nobis & concilio pfato, causasq; dicendas, quare sanctio prędicta, illiusq; corruptela & abusio in concernentibus authoritatem, dignitatē & vnitatem Ecclesiæ Ro. prędictæ & Apostolicę sedis, canonumq; prędictorū & Ecclesiasticæ libertatis violationem, nulla & inualida declarari, decerni & abrogari non deberet: illosq; sic monitos & citatos, arctari & teneri, acsi personaliter moniti & citati fuissent, statuimus & ordinamus, ac quintam sessionem 14. Kalendas Martij, quæ erit quarta feria post primam dominicam quadragesimę proximè futurę, faciendam, eodem sacro Lateranen cōcilio approbante, indiximus. Nos igitur, quorum interest, ne indefensæ libertatis Ecclesiasticæ ratio in extremo iudicio à nobis requiri possit, & peruersorum & ambitiosorum ,peruia diutiùs conualescat, declarationis, abrogationis & discussionis negocium, monitionis & citationis statutum & decretum huiusmodi debitæ executioni demandare, omnes & singulos Gallicos prælatos, capitula seu conuentus, parlamenta & laicos illis fauentes, cuiuscunque dignitatis, etiam si Regalis extiterint, sanctione præfata abutentes seu illam approbantes, omnesque alios

Universidad de Deusto
Biblioteca

alios & singulos sua cõmuniter vel diuisim interesse putantes, vt præfertur, ex certa nostra scientia authoritate Apostolica tenore præsentiũ, primò, secundò, tertiò, & peremptoriè citamus, monemus & requirimus, quatenùs infra sexaginta dierum spatium, à die præsentium in locis supradictis affixionis numerandũ, quorum viginti pro primo, alios viginti pro secũdo, & reliquos viginti dies pro tertio & peremptorio termino monitione canonica assignamus, ad cõparendũ coram nobis & concilio Lateranẽ præfato, causasque dicendas quare sanctio præfata, illiusq; corruptela & abusio in cõcernentibus authoritatem, dignitatem ac vnitatem Ecclesiæ Romanæ & sedis, canonumque & Ecclesiasticæ libertatis prædictorum violationem, nulla & inualida declarari, decerni & abrogari non debeat. Quo termino assignato, siue comparére sic moniti & citati curauerint, siue non, ad executionem negocij, decreti, abrogationis & statuti prædictorum, illorumq; & aliorum in præmissis necessariorũ, prout iustum fuerit, eodem sacro Lateranẽ concilio approbante, procedemus. Et cùm pro citationibus & monitionibus huiusmodi ad partes illas tutus non pateat accessus, ne præfati sic moniti & citati, aliiq;, quos præsentes literæ contingunt, valeant de pmissis ignorantiã allegare, & prætextu ignorãtiæ huiusmodi aliquod velamẽ excusationis assumãt, volumus literas ipsas in valuis prædictis iuxta decretum & statutum huiusmodi affigi, & ipsam affixionem publicari. Decernentes etiã, quòd earundẽ literarũ publicatio sic facta, perindè eosdẽ sic monitos & citatos arctet, acsi literæ ipsæ die affixionis & publicationis huiusmodi, eis personaliter lectæ & insinuatę forẽt, cùm non sit verisimilis coniectura, qp ea, quę tam patenter fiunt, debeant apud eos incognita remanere: nõ obstantibus constitutionibus & ordinationibus apostolicis cõtrarijs quibuscunq;, seu si monitis & citatis prædictis, vel quibusuis alijs communiter vel diuisim à dicta sede indultum existat, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbũ de indulto huiusmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginã nostræ citationis, monitionis, requisitionis, assignationis, voluntatis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis DEI, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ in publica sessione, in Lateranẽ sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis Dominicæ 1512.

Deinde exclusis à loco concilij omnibus alijs non habentibus voces diffinitiuas, exceptis oratoribus Principum, & baronibus & pluribus principalibus ordinum, & porta concilij clausa, sanctissimo domino nostro cum Cardinalibus & alijs prælatis in pluuialibus & casulis & dalmaticis mitratis existentibus, prout est cõsuetum, reuerend. pater dñs Alexander episcopus Alexandrinus, de mandato suæ sanctitatis ascendit ambonem, & legit schedulam seu bullã tenoris infrascripti.

BVLLA SECVNDA SESSIONIS 4. sacri Generalis concilij Lateranensis.

IVLIVS Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, sacro approbante concilio. Saluti gregis nobis desuper commissi, morum reformationi, defensioniq; Ecclesiasticæ libertatis, ac fidei Catholicæ tranquillitati & augmento, paternis & solicitis studijs intendentes, ad omnipotentis Dei & indiuiduæ Trinitatis laudem & gloriam, sacro hoc approbante concilio, literas nostras à nobis dudum emanatas, eidem concilio notas, per quas Romanæ curiæ officiales & illorum exactiones generaliter reformauimus, approbamus & innouamus, illasque, quas per nonnullos posteà tunc expressos ad fidelium vtilitatem iuxta intentionem nostram declarari mandauimus, per præfatos expressos, & cũ illis alios diuersarum nationum prælatos, nũc in præfato concilio præsentes deputandos, omnibus, quæ iudicium humanũ peruertere possent, cessantibus, vt iustum & æquum fuerit, particulariter declarari, & declarationes ipsas, in alijs sessionibus nobis in hoc sacro Concilio referendas, & ab eodem Concilio approbandas, vt debitè exequantur, præcipimus & mandamus. Insuper cùm iam per multa temporum spatia per nonnullos prælatos Gallicæ nationis, & nobiles laicos, ac alios illis fauentes, præsertim cuiusdam sanctionis prætextu, quam ipsi Pragmaticam vocant, Apostolicæ sedi, sanctæq; Romanæ vniuersalis ecclesię capiti, libertati & authoritati enormiter detractum, sacrisq; canonibus derogatum fuerit: nos rem adeò pernicioſam in DEI offensam, & Ecclesiæ præfatæ vilipendium & euidens detrimentum, ampliùs ferre nequeuntes, cùm sanctio ipsa ab omni ad id legitima potestate carentibus, nullorumque summorum Pontificum aut generalium legitimorum conciliorum authoritate facta, sed quodam abusu tantùm in illis partibus introducta & obseruata fuerit, illaque cum in ea contentis nulla & inualida meritò declarari, & abrogari debeat, quam etiam claræ memoriæ Ludouicus xj. Francorum rex abrogauit, vt in eius patentibus literis desuper confectis plenius continetur. Declarationis igitur & abrogationis per nos faciendarum, huiusmodi negocium & discussionem venerabilium fra-

trum nostrorum Ecclesiæ præfatæ Card. & aliorum prælatorum cõgregationibus, quas in Lateraneñ sala superiori, quatenùs opus fuerit, facient, relationemq; discussorum in prima aut alijs sessionibus, prout commodè fieri poterit, nobis & sacro Concilio faciendam, eodem sacro concilio approbante, cõmittimus, Gallicosq; prælatos, capitula Ecclesiarum & monasteriorum, parlamenta & laicos illis fauentes, cuiuscunque dignitatis, etiam si regalis existerẽt, sanctione præfata abutentes seu illam approbantes, oẽsq; & singulos alios sua cõmuniter vel diuisim interesse putantes, per edictum publicum, cùm ad partes illas tutus non pateat accessus, in Mediolaneñ, Astẽ, & Papiẽ Ecclesiarum valuis affigendum, moneri & citari infra certum competentem terminum præfigendum, ad comparendum coram nobis & Concilio præfato, causasque dicendum, quare sanctio præfata, illiusq; corruptela & abusio in cõcernentibus authoritatem, dignitatem, & vnitatem Ecclesiæ Romanæ & Apostolicæ sedis, sacrorumque canonum & Ecclesiasticæ libertatis violatione, nulla & inualida declarari, decerni, & abrogari non debeat: illosque sic monitos & citatos, arctari & teneri, acsi personaliter moniti & citati fuissent, statuimus & decernimus. Vlteriùs omnes & singulas prouisiones, collationes beneficiorum Ecclesiasticorum, cõfirmationes electionum & postulationum, concessionum gratias, mandata & indulta quæcunque, tam gratiam, quàm iustitiam, seu mixtim concernentia, cuiuscunque tenoris existant, quæ præsentibus pro expressis haberi volumus, per synagogam vel conciliabulum Pisanum, illiusque schismaticos adhærẽtes, authoritate & dignitatibus oñibus carentes, facta & concessa, quanuis sint nulla & inualida, pro potiori tamen cautela, nulla & irrita, nulliusque roboris vel momenti esse, omnesque & singulos cuiuscunque dignitatis, status, gradus, nobilitatis, ordinis & conditionis existentes, quibus concessa fuerũt, aut quorum commodum, vtilitatem seu honorem quomodolibèt respiciunt, nullos eorum fructus, redditus & prouentus suos facere, vel hactenùs fecisse, sed ad illorum restitutionem, & ipsorum beneficiorum & aliorum præmissorum cõcessorum dimissionem teneri, & nisi beneficia ipsa & alia eis concessa, infra duos menses à data præsentium computandos, realiter & omnino dimiserint, etiam alijs beneficijs Ecclesiasticis, quæ iusto titulo possident, eo ipso priuatos existere, dicto sacro approbante concilio, decernimus. Fructus quoque, redditus, & prouentus huiusmodi, ac quasuis pecunias decimarum per dictum conciliabulum impositarum, exactos & exigendos, expeditioni cõtra infideles faciendæ applicamus. Vt autem declaratio reformationis, & nullitatis sanctionis prædictæ, aliaque gerenda maturè exequi, & prælati ad sacrum concilium huiusmodi venturi, quorum aliquos iam iter ad veniendum arripuisse accepimus, comodè venire possint, quintam sessionem 14. Kalend. Martij, quæ erit quarta feria post primam Dominicam quadragesimæ proximè futuræ faciendam, præfato sacro Concilio approbante, indicimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, innouationis, præcepti, mandati, commissionis, monitionis, citationis, ordinationis, decreti, applicationis & indictiõis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis DEI, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ in publica sessione in Lateraneñ sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis dominicæ 1512. quarto idus Decembris, Pontificatus nostri anno decimo.

Ia. Questemberg.

Qua perlecta, idem reuerendus pater dominus Alexander Episcopus petijt à patribus existentibus in Concilio, an placerent reuerend. paternitatibus suis contenta in schedula seu bulla. Et immediatè scrutatores votorum, vnà cum protonotarijs & notarijs iurunt ad recipiendum vota patrum. Et omnes, post sanctissimum dñm nostrum, qui respondit per verbum, Placet, respõderunt, plarere eis contenta in schedula.

Postmodũ verò de mandato præfati sanctissimi domini nostri, ad instantiam domini Mariani de Cuccinis procuratoris, discreti viri dñi Petrus Mengiuar, & Ioãnes Bernardi præfati domini nostri cursores, ad portas Concilij alta & intelligibili voce citârunt omnes interesse debẽtes tam de iure quàm de cõsuetudine Cõcilio, & vocauerunt eos, vt accederent ad interessendum Concilio, ad euitandum pœnas contentas in iure & bullis indictionis contra non venientes ad concilium. Relatione facta, idem dominus Marianus accusauit cõtumaciam absentiũ, & petijt decerni citationem contra eos, ad videndum se declarari in proxima sessione, & sanctissimus dominus nihil respondit.

Deinde reuerend. pater dominus * Alexander Episcopus Melfitañ, procurator reuerend. patris domini Raphaelis Episcopi Melfieñ. ad interessendum concilio, & eum excusando, dedit quoddam mãdatum subscriptum per discretum virum Guillelmum de Voys clericum Cenomaneñ, Apostolica authoritate notarium. Et reuerend. dominus Rodericus Ioannis, Abbas beatæ Mariæ de Tauoica tudeñ diœcesis, procurator reuerend. patris domini Henrici Episcopi Septeñ, * primus * Aphricanus, dedit mandatum dicti Episcopi subscriptum propria

* Alexius

Universidad de Deusto
Biblioteca

manu & eius proprio sigillo sigillatum. Postmodùm verò venerabilis vir dominus Ioânes Roderici de Tapia, portionarius ecclesiæ Cordubeñ, procurator reuerend. patris dñi Gometij de Toleto Episcopi Placentineñ, dedit quoddam mandatum dicti Episcopi, subscriptum per discretum virum dominum Ferdinandum de Toro clericum Placentinæ diœcesis, publicum Apostolica authoritate notarium, ad interessendum cõcilio, & eundem dominum Episcopum excusandum. Deinde supradictus dominus Marianus procurator concilij, petijt de omnibus & singulis actis & gestis in supradicta sessione instrumentum & instrumenta. Et fuit indicta 5. sessio 14. Kalendas Martij proximè futuri. Et hæc fuerunt pro quarta sessione. Qua absoluta, sanctissimus dominus noster volés Deo gratias de gestis reddere, incepit cantare hymnum exultationis, Te Deum laudamus, capella prosequente vsq; ad finem. Quo finito, sua sanctitas, cũ Cardinalibus & prælatis exeuntibus de loco Concilij, equitauit ad palatium sancti Petri in Vaticano.

Hæc fuit vltima sessio in qua interuenit personaliter sanctissimus dñs noster Iulius secundus, qui etiam tunc infirmabatur aliqualiter, adeò ꝙ causante graui ægritudine & crescente, in quinta sessione tenta tẽpore suo, non potuerit personaliter interesse.

CHRISTOPHORI MARCELLI in quarta Lateranensis Concilij sessione habita oratio.

SI quis antè miratus sit, beatissime pater, quòd ad laudatissimum hoc dicẽdi munus admissus quispiam non satis dignus apparuit, hoc tempore mirandum potiùs esse videtur, quũ me, neq; aliàs hoc genere laudis functum, neq; (de more) candidatum, videat hunc ascendisse locum, hãc prouinciam tanto cum animo suscepisse. Sed profectò non est, cur mirari debeat, si tuam inspiciat pietatem, si meam in te obseruãtiam, tuæq; in me gratiæ conquirẽdæ seruandęq; studium recognoscat. Iussisti tu, Pater sancte, & parui: hoc munere me dignũ efficere voluisti, & contemnere nolui, sed animo libenti suscepi, ad quod alioquin me nulla causa, nullum iudicium, nulla sententia cõpellere potuisset. Idq; vnum me magis inter alia recreat, quòd ea de re dicturus sum, sola cuius amplitudine quæuis facilè splendere potest oratio. Dicendum est enim de officio Principis, quo suã rectè ciuitatem cõponat, regat, instituat. Dicendum (inquam) his temporibus, quibus sanctissima *Christi respublica varia ciuium confusione visa est maximè perturbari. Neq; ita mihi dicẽdum, Pater sancte, vt te moneam quicquam aut doceam, quod vsque modò non egeris: sed ex his quæ dixero, quisque probitatem tuã, vires, ingenium, optimeque administratum Imperium magis ac magis intelligat, ad benè beateq; viuendum animetur, deformitatem abijciat, consuetudinẽ mutet, tibi optimo maximoque Principi læto inseruiat animo. Quod vtinam (te duce) assequi valeamus, vt maiores laudes, quàm vel quisq; meruerit antè, vel mente concipere possumus, sub tuo tibi cumulatissimè contingant Imperio. Dicam igitur tuis fretus auspicijs, sacratiss. Pont. Si qua vlla in re, quod non ambigo, sed in multis defecero, sic veniam dabis, vt oẽs sat esse sciant, me tua in primis authoritate suffultũ, in re magna dixisse quicquam, sed lõgè meliùs voluisse. Quum rerũ publicarum ea præstantissima sit, vt philosophi attestãtur omnes, quæ ab vno tantùm Principe & ciuili peritia prædito, & bonis moribus instituto regitur, duas præcipuas eius partes inuenio: quarum altera ad virtutes & iudicium pertinet, altera ad rerũ agendarum necessitatem, quã Imperatoriam vocant. Si enim Princeps ciuitatem suam benè institutam, ciuesq; in ea ad benè agendum promptos esse voluerit, ipse priùs tanquam speculum, in quo bonarum actionum imagines splendeant, virtutes sequatur, amplectatur & præferat, operæprecium est. Nanq; semper ad Principum mores omnis ciuitas, omnisq; respublica componi solet, in quos omnium vertuntur oculi, alliciuntur animi, suoq; nõ ampliùs, sed eorum arbitrio & cõsuetudine viuunt. Ita enim quum Principi tanquàm præstantissimo chariores fieri, inuicemq; præstare, natiuo quodam instinctu percupiant, illum pro viribus imitari studẽt, eius vestigia sequi, atq; ita mores imbibere, vt nihil aliud agere, nihil excogitare penitus videãtur. Inde visi sunt ciues pro duce forti fortes maxima subire pericula, mortemque ipsam oppetere, indè abstinentes fieri, iustis modesti, cauti, liberales, magnanimi, cæterisq; virtutibus præditi, & tãquam ab vnico eorum Sole suum quisq; splendorem accipere. Quid de vitijs dicam? Quum natura semper ad malum prona, pro sensuum voluptatibus, quibus negocium commune habemus cũ feris, si malè agendi ciues in Principe amplum & manifestum habent exemplum, citiùs ad eius imitationem accedunt, currunt, aduolant, immò ipsum facilè exuperant. Hinc apertæ tyrannides, inhonesta lucra, corruptiones, rapinę, ambitiones, Dei contemptus, ciuitatum mutationes, rerum publicarum iacturæ, hinc sæuitiæ, variaque tormẽtorum genera, stupra, incestus, sacrilegia, & mille mortes quotidiè inspicitur. Virtutis autem imitatio, etsi difficilior alijs videatur, quum tamen ad rationis stimulos & ignes aduertimus, nulla est magis delectabilis, nulla dulcior, nulla suauior: qua nõ tantùm opus, (vt in pleriſq; alijs) sed etiam eius authorem suspicimus & laudamus. Ex quo sapiens illud Antisthenis, Iſmeniam opti-

optimum fuisse tibicinem, sed nequam hominem asserentis. Nam si probus foret, non esset vtique tibicen. Neq; vllus vnquam ingenuus vehemẽter etiam admiratus Iouem, aut Iunonem inspiciens, Phidias aut Polycletus fieri concupiuit. Atq; ideò virtus in cunctis per se amabilis & honorabilis, sed in Principe velut in maximè ingenuo, præcipuè commendatur, sine qua nihil probum, nihil sanctum, nihil egregium fieri, excogitarive potest. Sed quoniam virtutum omnium fons & origo est amandi virtutis, qua deũ optimum maximum noscimus, colimus & veneramur, qua bonitatem eius, pulchritudinem, potentiam, maiestatem, rerumque omnium ab eo exitũ gradatim, nosquemetipsos aduertimus, conspicimus, & amamus, præcæteris est in principe collocanda. Hac enim religiosus fiet & optimus, hac optimè suam ciuitatem custodiet, Deo & hominibus gratus. Longè nanque meliùs amore, quàm metu, ciuitatis imperium continetur. Metus plerunq; odium affert. Id autem publici boni despectum & priuati studium parit, ex quo seditiones, rixæ, discordiæ, & rerumpublicarum euersiones deniq; exoriuntur. At quum ciues à principe se amari perspexerint, in sententiam vnam coibunt oẽs, rem illi gratam facere, inseruire, muneraq; sibi imposita exequi ardentissimè procurabunt, &, veluti facibus quibusdam accensi, nihil erit tam arduum, tam noxium atq; difficile, quod libenti non expediant animo, quantunuis terribilis præ oculis eorum adstaret interitus. Tot sunt hac in re maiorum nostrorum exempla, qui pro patria, pro virtute, pro gloria, nisi diuino quodam ardore correpti, nunquam occubuissent. Tot in sanctissima Christi familia Martyrum testimonia, qui acerrimos cruciatus, extremaq; vitę supplicia hac amandi virtute, tanquam aliarum omniũ radice, perpessi sunt, quòd enumerare non possumus. Hæc est illa virtus, quæ infima supremis coniungit, quæ diuina omnia & humana cõplectitur: omnia perficit, omnia firmat, omnia subsistere facit. Hac mũdus ipse productus, supernę creatæ mentes. Hac totius vniuersi quàm admirabilis ordo cõcluditur: quę naturæ sunt, omnia ex immensa illa obscuritate & cõfusione in lucem ordinemq; redacta, immò & lux ipsa, quã inquiunt è cælo in terrã Prometheum detulisse, omnisq; & vitæ & sapientię splendor indè processit. Hęc deniq; virtus, immò virtutum omnium parens, eo magis est terreno Principe digna, quo Deus ipse mundũ suo iure gubernat. Hanc si perfectè calluerit Princeps, tenore vno, velut ab Herculeo lapide, pendentes virtutes alias assequẽt: ictibus fortunæ resistet: cum ea certabit, & vincet: nihil nimio amore vel odio, nimia lætitia vel dolore, spe vel desiderio ꝓsequetur: sed optimè ex vtroq; contrario cõpositam,

Clarissima virtutum hæc.

Monarchia imperij optimum.

Ars Imperatoria.

& ad medium redactã, in seipso pariet harmoniã. Quã mox in ciuitate diffundet, voluptates abijciet, aspernabitur opes, omnẽ ambitum ac inanem gloriam propulsabit: omnia illi ad vota succedent, optimè imperabit, suumq; felix augebit, auctumq; perpetuò conseruabit Imperium. Sed ad Imperatoriam artem, quæ principi magis est ꝓpria, iam conuenit vt accedamus. Imperatoriam artem veluti Principi summè necessariã, ita aliarum omnium præstantissimã credimus. Si enim in hoc distat Princeps à ciue, quòd regit & imperat, hic verò regitur & gubernatur, vtrisq; eædem aut dignitate pares artes esse non possunt. Quæ Principis ergo prę stantior, quum tam varia tamq; multiplicia in ciuitate spectet officia, tot artes, quas liberales & mechanicas vocãt, tot magistratus, cæremonias, ritus ac humanæ vitæ consuetudines, quæ à Principis regimine pendent, est vtiq; difficilis cognitu, sed difficilior cõparatu, ideoq; in paucissimis semper inuenta. Neq; ex omnibus artibus quãdam vnam conflari posse censendum, quæ cõueniat Principi, sed eam esse, qua vir bonus & sapiens cum ratione rempublicam administrat ad subditorum salutem. Quæ verò pro varia temporum expectatione in republica debeat agere princeps, vt paulo altiùs repetamus, sunt de ferendis legibus, de opibus, de bello & pace, de locorũ & regionum custodia, & de his, quæ ad communem populi conuentum faciunt, pertractare, consulere, deliberare. At quoniam quandoq; non est ea Regis prudentia, quæ vniuersos valeat supplere defectus: neq; talis Rex ipse in ciuitatibus nascitur, authore Platone, qualis inter apum examina statim à principio cęteras antecellens exoritur: plurium consilio in statuendis legibus, alijsq; rebus agendis vtatur necesse est. Ita nanq; multorum sententia confirmata magis, & laudabilior, & gratior, & acceptior cunctis efficitur. Neque inde Principi authoritatis quicquã adimitur, sed eius virtus, probitas, sanctitas, ampliùs elucescit. Ad ferendas autem leges, non ex suo tantùm capite, sed etiam à maioribus traditas, conuenit, vt Princeps accipiat: vtiles admittat, superfluas deleat, superstitiosas abijciat: quæ rectæ rationi consonant, obseruandas instituat. Diuina profectò hæc est legum peritia, & adeò mortalibus necessaria, vt sine ipsa in cœtu viuere, quídve ad publicum vitæ bonum conferat, agnoscere nequeant: vel si noscant, id semper nequaquam velint, aut possint, eo quòd ad priuatam commoditatẽ natura eos mortalis semper impellit. Atque ideò ars omnis, omnis multitudo, omne officium, magistratus omnis, priuatumque omne & publicum regimen legibus indiget, & domus, & ciuitas, & respublica, & præfecturæ, & exercitus, & cuiusque denique singulatim homi-

Leges omnibus necessariæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis vita. Sine legibus fluctuãt omnia, omnia titubant, & in perturbatione sunt posita. His sublatis æquitas aufertur, iustitia perit, religio tollitur, negligitur ratio, mens offuscatur, vilescit animus, amicitiæ corruunt, odia insurgunt, omnis rectè viuẽdi modus, omne denique bonum amittitur, & ruit in præceps. Diuina siquidem & humana, cælestia & terrena, animantia & vitæ carentia, & quæcunque in vniuerso consistunt, legibus indigent, legibus disponuntur: legibus affectiones, vires, habitus, actiones, officia numerantur.

Neq; traditas tantùm leges Princeps debet accipere, sed pro temporis mutatione alias condere. Et in primis, quæ ad animum pertinent, ad religionem, ad mores, ad vitæ consuetudinem, ad concordiam, ad animi tranquillitatem, ad benè beateque viuendi rationem inspicere: hinc benè merentibus præmia, fauores, largitiones, beneficia, magistratus: demerentibus mulctas, castigationes, correctiones, exilia, depressiones impendere: eosque tanquam putrida Reipublicæ membra adurere, abscindere, amputare, ne totum corpus inficiant. Quocirca totiès frequentissimæ synodi, & œcumenica (ex toto ferè terrarum orbe conuocatis patribus) sunt hinc indè celebrata concilia, sanctissimæ confirmatæ leges, institutiones mutatæ, hæreses abiectæ, castigati errores, difficultates solutæ, veritas probata, seditiones extinctæ, cõcordia restituta, vna monstrata fides, vna religio, vnus Princeps, qui summam in terris habeat potestatem. Taceo, quæ tanquam Euangelia quatuor venerari debemus. Taceo à Victore Pontifice Alexandrinum conuocatum cõcilium, à Dionysio Antiochenum, ab Innocentio Lugdunense prius, & recentius à Gregorio quingentorum patrum numero celebratũ, vbi Constantinopolitani Patriarchæ & Palæologi Imperatoris præsentia, post tertium decimum Orientalis Ecclesiæ ab Occidentali recessum, vnio restituta fuit, sponteque sua nõnulli ex ferocissimis Scytharum gentibus sacri lauacri felicia insignia susceperè. Sileo, quibus alia Græcorum & aliorum perniciosissima extincta sunt schismata. Prætereo, quę regibus & Principibus silentium, legesque imposuerunt & frena. Ea denique in vniuersum omitto, quibus pro reformãda Ecclesia, pro negligendis delicijs, abijcienda pompa, fastu, luxu, mollitie, omniq; extinguenda libidine, sanctissima instituta sunt edita. Quæ si recensere proponerem animo, nedum vobis in dicendo, patres, sed mihi ipsi in connumerando deficerem. Id vnum præterire non possum, quòd vbi sanctissimum hoc pro nouandis legibus ac sedanda seditione, à te nostro omnium patre IVLIO secundo Pontifice maximo, apud Lateranum fuit conuocatum Concilium, hisque diebus, quibus haberi debebat, de totius Ecclesiæ summa actum esse videbatur, quando audita est cruentissima illa & nunquam satìs deplorata Rauennæ clades, quando nudatis ensibus hostes cuiusq; iugulo imminere acerrimi videbantur, quando præsidium omne, omnis spes subsidij sublata erat: illismet (inquam) diebus vix sunt hostes effugere, fusi fugatique, nullum habere, qui eos caperet, Italiæ locum: omes animi vires & Imperium statim restitui. Credo equidem, Pater sancte, quòd Deus optimus maximus per te pacificam Ecclesiæ restitutionem, ac sæuissimi schismatis extinctionem excupiens, tantum à nobis auertere decreuit incendium. O felix Lateranense Concilium, ô sanctissima concio, cui diuinus cœtus & multitudo respondet in cælis, vbi vna pietas viget, vnus amor, vna felicitas. Sed longè quidem felicius atque beatius, si quando (te duce) dabitur, vt restituta quiete, restitutis moribus, restituta Ecclesia, in summa animi tranquillitate viuamus. De opibus præterea, de bello & pace debet agere Princeps, eo quòd, si nullæ sint opes, ciuitatem tutari non potest, neq; bellum indicere, neq; pacem seruare, neq; seipsum intra mœnia custodire. Illæ nanque sunt opes, sine quibus neque publica neq; priuata agitur vita. Quum enim communia nusquam sint omnia, sed quisq; arte sua & ingenio viuat, quum domus, familiæ, agri, prędia, vrbes, oppida, arces, respublicę, Imperia, totusq; terrarũ orbis sit in partes diuisus, & commutatio necessaria, & cunctis habendi & dominãdi sit innata libido: opes habeamus oportet, vt hinc bellum, indè pacem, hinc victus, annonam, commeatus, indè munitiones, arma, viros, equos, mœnia, propugnacula, muros, aggeres, valla, tormẽta, aliaque instrumenta bellica comparare, erigere, seruare & custodire possimus. Indè vectigalia, fisci, æraria, solutiones, census, pensiones, tributa sunt (vt decet) à Principe instituenda. Bellum verò sic semper agendum, vt nunquam nisi iustum suscipiatur, illiusque tantùm causa, vt scilicet in pace viuamus. Pax enim est animi quies, pax vita, pax humana felicitas. A pace amicitię, societates, fœdera, affinitates, cognationes, cõiugia, procreationes, liberi, virtus, religio, & rerumpublicarum incrementa procedũt. Iustum autem id bellum appellandum existimo, ad quod vel inuiti, vt nosipsos nostrumque defendamus Imperiũ, trahimur, vel sponte, vt quæ quandoq; nostra fuerint, capiamus, aggrediamur. Publicas enim iniurias, publica detrimenta, vsurpationes iustas, violenta dominia Princeps æquo animo ferre non debet: sed totis viribus, quæ sua sunt, seruare, arrepta armis recipere, possua sunt, seruare, arrepta armis recipere, possuisque velle mori, quàm turpiter & cum ignominia viuere. Quid enim deterius viro pri-

priuato, nedum Principi, quàm ignauia vel metu torpere, succũbere, & seipsum despicere? quid pulchrius, quid glorioſius atque præstantius, quàm pro patria, pro iustitia, p libertate certare, mortemq; ipsam, si oporteret, oppetere? Quemadmodum tu, pater sancte, in tam iustissimo aduersus potentissimos hostes suscepto bello ita gessisti, vt ardẽtissimos æstus, acerbissima frigora, noctes insomnes, aduersas valetudines, omnia vitæ incommoda, & ferè mortem ipsam nõ tantùm intrepidè tuleris, sed quasi sponte tua obieris. Vndè priùs, largissima opum effusione ingenti cõparato exercitu, & Bononiæ salus apparuit, & pulsis nouissimè ab Italiæ finibus hostibus, omnem gloriã, oẽm immortalitatem, quam nullus vnquam Pontifex assequi potuit, tibi meritò vendicasti. Rhegiumq;, Parmam, Placentiam tuo sacratissimo Imperio subdidisti. Ex quo omnis Italiæ locus, omnis populus, omnis ciuitas, omnis respublica, omnes denique priuatim & publicè gaudent, iubilant, exultant. Teque omnis æui, omnium seculorum, omnium gentium Principem & caput appellant. Sed longè melius in posterum appellabunt, habebuntque, si hac tua felicitate, fine tãdem armis impositò, in pace sint omnia constituta. Quæ verò ad regionum custodiam & communem populi conuentum faciunt, iam temporis angustia prẽterimus. Quum igitur tantæ reipublicæ vnicus atque supremus Princeps fueris institutus, beatissime Pontifex, cui summa data potestas, ad diuinum iniunctum imperium, tuũ est, quemadmodùm oppressam armis erexisti, amplificasti, ita moribus deprauatam Ecclesiam reformare, corrigere, illustrare. In tanta nanque peccandi licentia constituti sumus, vt (paucis quibusdam exceptis) nullus sit, qui virtutibus non officiat omnibus, qui leges neque minimas quidem obseruet. Omnia improbitas & intemperantia complet & occupat, omnia à recto equitatis & iustitiæ tramite deuiant, in obliquũ tendunt, neq; vllus est, qui ad seipsum, ad cor suum, mentemq; respiciat. Quisque cõmoditatẽ suam priuatamq; vtilitatem prætendit. Ipsa verò respublica, ipsa Ecclesia derelinquitur, & derelicta conqueritur, & languet, & plorat. Eam nanq;, à nõnullis integritatem eius lacerare volẽtibus, angi videmus, & mirum in modum cruciari. Quam etiam penitùs laceraſſent, nisi tuis viribus obstitisses, inuictissime Pontifex. Videmus multiformem centaurorum satyrorumque choream, qui reipublicæ huius formã quotidiè immutant, alterant, atque perturbant, qui seditiones parant, fouent, enutriũt. Videmus simulatores vndiq;, sophistarumq; sophistas, quos Dominus in Euangelio rapaces lupos appellat, qui ouium vestimẽtis induti, quibusdam pietatis & religiõis prę-

Matth. 7.

stigijs mortales cunctos illudũt. In quibus omnis impietas & libido viget, ambitio, liuor, rapacitas, tumor, sæuitia dominatur. Videmus altera ex parte rabidissimos leones & Christiani nominis hostes, qui quotidiè Christianas vires imminuunt, qui terra marique latissimum iactant Imperium. Quos nisi diuino & præpotenti quodã numine adiuti, (vt tu quoque inhias, magnanime Pont.) quandoq; oppressuri essemus, die vna profectò videremus passim per cãpos Italiæ spatiari, igniq; omnia ac ferro vastari. Hinc meritò cõqueri potest Ecclesia, & tanquam omnium mater, obortis lachrymis exclamare: Filios enutriui, ipsi autem spreuerunt me. Vę mihi miserę & infelici, ex quo dignitatis culmine iniquorum manibus detracta sum? quo pacto meꝰ mutatus color, offuscatus nitor, cælestis pulchritudo terrenis sordibus inquinata? His lamentationibus & querimonijs ad tuos sanctissimos deuoluta pedes, in hunc modũ opem humiliter implorare videtur: Terras & maria circuiui, & nullũ præter te IVLI Pontifex beatissime, qui me magìs diligeret, dignitatemque meam & salutem magìs curaret, inueni. Tua sub ditione defensa sum, protecta, mirũ in modum aucta. Tuis viribus & authoritate intestini cesserunt hostes, seditiosa turba recesſit, à tyrannide liberata Italia. Ad te igitur supplex tãquam ad verum Principem, protectorem, Petrũ, & sponsum accedo, quem oro, obsecro & obtestor, si, quæ corporis sunt, & temporanea iura respiciunt, armis curasti: nunc, quæ ad cuiusq; animum pertinent, nõ armis, sed sanctissimis legibus cura. Id nanque longè faciliùs agere poteris, quàm quæ hactenùs egisti. Cura (inquam) Pater beatissime, vt sponsæ tuæ forma, decorque redeat & pulchritudo. Cura, vt grex tibi cõmissus, optimis ac spiritalibus alimentis alatur & viuat. Cura, vt valetudo hæc, quæ totum terratũ orbem inuasit, abscedat. Cura, vt fluctuanti nauiculæ, in alto à diris agitatæ ventis, salutis portus illuceat. Cura, ne fruges, cuius es cultor, præ nimia ariditate sicceſcat. Cura, vt ouile vnum fiat, quod modò est in partes diuisum. Cura denique, vt salutem, quã dedisti nobis, & vitam & spiritum nõ amittamus. Tu enim Pastor, tu medicus, tu gubernator, tu cultor, tu denique alter deus in terris. Aduerte igitur, clementissime Pater, si sponsam tibi deditissimam amas, si iustitiam, pietatem, modestiam, aliasque virtutes amplecteris, si velut es optimus ac pstantissimus Princeps, ita Principis artem & officium optimè calles, aduerte (inquam) & prouide, vt hac in tua republica virtutes colantur, foueantur, maximoque sint habitæ precio, vitia expellantur, extinguantur, & tanquàm perniciosissimæ pestes absistant. Aduerte & prouide, vt in ea concordia vi-

Esa. 1. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

geat,discordia recedat,pax subeat, pax vera,pax sancta, pax communis & perpetuis temporibus duratura, vt iustitiæ osculo & veritatis coniugio cõfirmata,super vniuersam terram vberrimos cælestis benignitatis pariat fructus,ne fortè,si secùs fiat,velut ex quibusdam paruis igniculis, maiores & læuiores indè, immò maximæ & sæuissimæ belli flammę consurgant. quos igitur in tuî obsequium admisisti,pientissime Pater, retine,foue,confirma:Quos respuisti,cõgrega,redige,serua, vt in vera Christi familia verus Christus inhabitet, vna sit més, vnus animus,vna volũtas. Cõmunes aũt & Christiani noîs hostes vexa,turba,confringe Fidelissimos & benemeritos susci pe, amplectere,adiuua,malignos abige,seditiosos ,pelle,dolosos ac fœdifragos disijce,perde, cõfunde. Si denuò opus ¡est armis,in eos armis & potẽtissimis vtere:sin autem, sola authoritate ,pcede. Ad hoc enim is tibi à deo concessus est Principatus, vt totius Christianæ reipublicæ dignitas,salus,vita, libertas, omniaq; fortunæ bona,tuæ sapientię & potestati sint credita. Ad hoc Lateranense cõcilium conuocasti:ad hoc curæ tuæ, solicitudines,labores,& studia fuere semper intenta:ad hoc respiciunt omium mortalium vota. Hoc expectant omnes, & apertis faucibus operam tuam implorant. Ita nanque optimo virtutum moderamine per te contexta atq; compositа huius reipublicæ tela, restituetur tibi hæreditas tua, quam exiens aper de sylua,totiès vorare prætendit. Redibunt aurea secula, tuoque flante spiritu effluent aquę, & irroratione tua terra pinguescet.

Dixi.

SESSIO QVINTA.

Hæc notabilis & memoranda propter confirmationem bullæ factę in materia electionis R.Pont.canonicè faciendæ.

¶ Quinta sessio tenta & celebrata, absente dño nostro IVLIO II. Pont.maximo propter ægritudinem , præsidente reuerendiss. in Christo patre domino Raphaele Episcopo Ostien,sanctæ Rom. Ecclesiæ Cam. Card. S.Georgij nuncupato.

ANno à natiuitate nomini 1513. Indictione prima,die verò Mercurij,decima sexta mensis Februarij,fuit celebrata quinta sessio in Ecclesia Laterañ,in loco solito. In qua propter corporis alterationem & aduersam valetudinem S.D.N.IVLII Diuina prouidentia papæ secundi,fuit præsidens in præfata sessione reuerendiss.in Christo pater & dominus,dominus Raphael episcop⁹ Ostien, Cardinalis sancti Georgij vulgariter nuncupatus,S.R.E.camerarius. In qua fuerunt præsentes infrascripti reuerendiss. domini Cardinales,patriarchæ, Archiepiscopi, episcopi, Abbates, Generales Ordinum, & principum Oratores,ac illust. domini, & quamplures alij in diuersis facultatib⁹ doctores & magistri,videlicet reuerendissimi in Christo patres & domini, domini

EPISCOPI CARDINALES.

Reuerendissimus dñs Raphael Ostien prædictus præsidens.
Reuerendiss.D.Dominicus Portuen.
Reuerendiss.D.Iacobus Albanen.
Reuerendiss.D.Marcus Prænestinus.
Reuerendiss.D.Franciscus Sabinen.

PRESBYTERI CARDINALES.

Reuerendiss. D. Thomas tituli sancti Martini in montibus,Strigonien.
Reuerendiss. D. Nicolaus tituli sanctę Priscæ,de Fisco.
Reuerẽdiss.D.Robertus tituli sanctæ Anastasiæ,Nanneten.
Reuerendiss.D.Leonardus tituli sanctæ Susannæ,Agennen.
Reuerẽdiss. D. Christophorus tituli sanctę Praxedis,Anglicus.
Reuerendiss. D. Antonius tituli sancti Vitalis,Sipontin.
Reuerendiss. D. Petrus tituli sancti Eusebij,Anconitan.
Reuerendiss.D.Achilles tituli sancti Sixti, Bononien.
Reuerendiss. D. Bandinellus tituli sanctæ Sabinæ,de Saulis.

DIACONI CARDINALES.

Reuerẽdiss.D.Alexander sancti Eustachij, Farnesius.
Reuerẽdiss.D.Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedin,de Aragonia.
Reuerendiss. D.Marcus S. Mariæ in Porticu,de Cornelijs.
Reuerendiss. D. Sigismundus sanctæ Mariæ nouæ.
Reuerendiss. D. Alphonsus S.Theodori, Seneñ.

PATRIARCHAE.

Reuerendus pater D.Cæsar Alexandrinus,
Reuerend.P.D.Alphonsus Antiochenus.

ARCHIEPISCOPI.

Reuerend.P.D.Iulius Corinthien,
Reuerend.P.D. Franciscus Consan.
Reuerend.P.D. Aldronandinus Nicosien.
Reuerẽd.P.D.Bernardus Spalaten.
Reuerend.P.D.Hieronymus Antibaren.
Reuerend.P.D.Vincentius Neapolitan.
Reuerend.P.D.Franciscus Iadren.
Reuerend. P.D. Fredericus Salernitan.
Reuerend. P.D. Gabriel Dyrrhachien.
Reuerend.P.D.Ieremias Traneñ.
Reuerend. P. D. Rainaldus Ragusin.
Reuerend.P.D.Andreas * Nobonialien.
Reuerend.P.D. Petrus Arboren.
Reuerend.P.D.Robertus Rheginus.
Reuerend.P.D. Georgius Nazarenus.
Reuerend.P.D. Ioannes Maria Sipontin.

EPISCOPI.

Reuerend.P. D. Bernardus *Teruisinus.
Reuerend.P.D. Simon Arimineñ.
Reuerend.P.D.Iacobus Papheñ.
Reuerend.P. D.Albertus * Valueñ.
Reuerend.P.D.Siluester Vuigornien.
Reuerend.P.D.Iacobus ciuitatis ducalis.
Reuerend.P.D.Ioannes Aquilanus.
Reuerend.P.D.Franciscus Vincentinus.
Reuerend.P.D. Octauianus Viterbien.
Reuerend.P.D.Franciscus Ortanus.
Reuerend.P.D.Iulianus Agrigentin.
Reuerend.P.D.Ioãnes Baptista Caualliceñ.
Reuerend.P.D.Bertrandus Adrien.
Reuerend.P.D.Paulus Lectoreñ.
Reuerend. P. D. Marinus Ceneten.
Reuerend. P. D. Hieronymus *Bidrianeñ.
Reuerend.P.D.Iulianus Vulterañ.
Reuerend.P.D.Iacobus Fauentin.
Reuerendus P.D.Antonius Vrbinaten.
Reuerend.P.D.Dominicus Lucerin.
Reuerẽd.P.D.Vincentius Naulen.
Reuerẽd.P.D.Ioãnes Dominicus Terdonen.
Reuerend.P.D.Ferdinãdus Balneoregien.
Reuerendus P.D.Ioannes Tuden.
Reuerend.P.D.Franciscus Suessanus.
Reuerendus P.D.Andreas Militen.
Reuerend.P.D.Franciscus Bisignianen.
Reuerend.P.D.Ioãnes Baptista Brumaten.
Reuerend P.D. Petrus Castelli maris.
Reuerend.P.D. Gisbertus Rapollanen.
Reuerendus P.D.Ioãnes Frãciscus Nolanus.
Reuerendus P. D. Hieronymus Aretin.
Reuerend.P.D. Gabriel Calueñ.
Reuerendus P.D. Nicolaus * Pergamen.
Reuerendus P.D.Ioannes Elneen.
Reuerend.P.D.Ioannes *Acerran.
Reuerendus P.D. Matthæus *Vmbriacen.
Reuerendus P.D.Benedictus Chien.
Reuerendus P. D. Bernardus Castren.
Reuerend.P.D. *Bernardinus Policastren.
Reuerendus P.D.Alexander Alexãdrinus.
Reuerend.P.D. *Galesius Vilueñ.

Hic legendum vel Albertus Vilueñ, vel Galesius Belunensis,si tamen certi quidquam in tanta prosopiorum nominum confusione haberi potest.

Reueren.P.D.Ioannes *Bobien.
Reuerend.P.D.Baptista Aquinaten.
Reuerend.P.D.Franciscus Spoletan.
Reuerendus P. D.Basilius Tudertin.
Reuerendus P.D.*Corradus Astuneñ.
Reuerendus P.D.Ioannes Antonius * Anglionen.
Reuerend.P. D.Ludouicus *Sinien.
Reuerend.P.D.Simon Modrusien.
Reuerendus P.D.Ludouicus Tricaricen.
Reuerendus P.D.Latinus Vestanus.
Reuerendus P.D.Andreas * Litereñ.
Reuerendus P.D.Philippus*Adriacen.
Reuerend.P.D.Lucas Guardien.
ReuerendusP.D. Augustinus Sagonen.
Reuerendus P. D.Petrus Narnien.
Reuerendus P. D.Petrus Foroliuien.

Reuerend.P.D.Hieronymus Asculañ.
Reuerendus P.D.Andreas *Ansaren. *Auxereñ
Reuerẽ.P.D. Zacharias Terracinen.
Reueren.P.D.Dominicus Imolen.
Reuerendus P.D.Hieronymus *Insulen. *Ilcineñ
Reuerendus P.D.Scaramuza Cumanus.
Reuerend.P. D. Christophorus *Polignianen. *Pollinianeñ

ABBATES.

Reuerend.P.D. Basilius Abbas & Generalis Vallis vmbrosæ.
Reuerend. P. D. Floremundus sancti Gregorij de vrbe.
Reuerend.P.D.Polydorus sancti Eutychij Spoletañ diœcesis.
Reuerend. P. D. Antonius sancti Galgani Vulterañ diœcesis.
Reuerendus P. D. Guillelmus Abbas monasterij beatæ Mariæ Britoñ.

MAGISTRI GENERALES ORDINUM.

Magister Aegidius ordinis eremitarum sancti Augustini.
Magister Thomas ordinis Prædicatorum.
Magister Bernardinus ordinis Carmelitarum.
Magister Timotheus ordinis Minorum.

ORATORES.

Illust. Dominus Albertus de Carpi, serenissimi maximiliani Romanorum Regis Orator.
Magnificus dominus Hieronymus Vich, Illust. & Catholici Ferdinandi regis Aragonum,& Castellæ gubernatoris.
Magnificus dominus Franciscus Foscarus Illust. Dominij Venetorum orator.
Nobilis dominus Bonus de Frãcischis, cõmunitatis Luceñ orator.

ILLVST. DOMINI TEMporales, & senator vrbis.

Illust. Dominus Fredericus Marchio Mantuañ.
Magnificus Dominus Iulius Storciatus senator vrbis.
Dominus Hieronymus Benzon, vnus ex vrbis conseruatoribus.
Illust. Dominus Iulius de Vrsinis.
Illust. Dominus Iacobus de Sabellis.
Et alij quamplurimi domini &milites ordinis sancti Ioannis Hierosolymitañ.

¶ Fuit celebrata Missa Spiritus sancti per reuerend. patrem dominum Alphonsum patriarcham Antiochenum in altari existẽte in loco Concilij, quod fuit mutatum propter absentiam Papæ,& versum versus reuerendissimos dominos Cardinales & prælatos Concilij. Et facta oratione per reuerendũ patrem dominum Ioannẽ Mariam archiepiscopum Sipontin,cuius tenor in fine præsentis sessionis inferetur, reuerendiss.dominus Raphael episcopus Ostien presidens,accessit ad altare,& ibidem indutus ornamentis pontificalibus, sedens an-

Universidad de Deusto
Biblioteca

te altare, habẽs dorsum ad altare, & faciem versus concilium, incepit hymnũ, Veni creator Spiritus. Et cantatis litanijs & alijs deuotis orationibus consuetis cantari, & cantato euangelio per dñm Antonium de Piperno, diaconum capellæ sanctissimi domini nostri Papæ, quod est secundũ Ioannẽ, & incipit, Amen amen dico vobis, qui nõ intrat per ostium &c. nobilis dñs Bonus de Francischis orator cõmunitatis Lucen, dedit mandatum cõmunitatis suæ præsidenti concilij ad interessendũ concilio. Et statim supradictus reuerẽdiss. dominus Episcopus Ostiensis, tradidit illud reuerend. patri domino Thomæ Phædræ secretario Concilij. Qui ascẽdit ambonem, & illud legit tenoris infrascripti.

Ioan. 10.

MANDATVM LVCENSIVM.

CVM sit, ꝙ beatissimus & sanctissimus dñs noster Iulius summa Dei prouidẽtia sacrosanctæ Romanę, ac vniuersalis Ecclesię Põtifex optimus maximus, ad extinguendum hæreses, abolendumq; pernicioſum ac detestabile exortum schisma, & pro bono pacis vniuersæ Christianæ Reipublicæ, celebrari iam firma sententia sua decreuerit, indixeritq; generale & vniuersale concilĩ in Laterano, nosq; vt alios Christi fideles, ad interueniẽdum huiusmodi concilio sua in nos paterna charitate sit hortatus, ideo nos aulani & vexillifer iustitiæ populi & cõmunis Luceñ, vtpotè qui vniuersam potestatẽ & imperiũ nostræ ciuitatis & populi repræsentamus, iuxta formã statutorum & ordinamẽtorum nostri cõmunis, cũm personaliter interesse nequeamus, sicuti nostri præcipui esset officij & desiderij, vices nostras tenore p̃sentium nostrarum patẽtium literarum, quas potestatẽ publici solẽnis & authentici instrumenti habere volumus, oñi meliori modo, via, iure & forma, quib⁹ magis, meliùs & validiùs tam de iure, q̃ de facto & consuetudine à nobis fieri potest & debet, demãdauimus, & demandamus præstantissimo Iur. Vtr. cõsulto, domino Bono de Francischis, ciui & Oratori nostro dilectissimo Romæ agenti, vt huiusmodi sacrosancto concilio, nostro & ciuitatis nostræ Luceñ, populiq; vniuersi nomine interſit, & assistat cum reliquis potẽtatuum Christianorum legatis, qui etiã ibi aderunt, ea oñia & singula præstando & peragẽdo, quæ à nobis quoquo modo adhiberi & præstari possent, ad honorem, decus, ornamẽtum, amplitudinem, exaltationem & conseruationẽ præfati sanctissimi domini nostri Papę Iulij secundi pontificis maximi, necnon S.R.E. ac vniuersalis ipsius sacrosancti Lateranẽ cõcilij, cum amplissima authoritate & oñimoda potestate, facultate, balia & arbitrio nobis in hac parte attributis iuxta formam statutorum, decretorũ, & ordinamentorũ nostri cõmunis, ad omnia & singula in tam pio & sacrosancto concilio, qualia & quantumcunq; fuerint tractanda, peragenda, p̃mittenda, iureiurando firmanda, præstãda, adimplenda, perficienda tam de iure, q̃ de facto & ex consuetudine, & non secùs acsi nos ipsi coràm personaliter ageremus, faceremus & adimpleremus, promittẽtes omia & singula à præfato nostro Oratore nomine quo suprà, tam verboq̃ scripto in p̃missis, & circa præmissa tractanda, peragenda, concludenda, & firmãda nos esse approbaturos, ratacq; & grata in perpetuum & omni tempore habituros. In quorum quidẽ oñium & singulorum fidem, robur & testimonium, has nostras præsentes literas in patẽti forma tam viuę vocis oraculo, q̃ dato & obtento inter nos partito ad buxulas & pallocãtas, ac seruatis seruãdis, fieri & sigillari iussim⁹ nostri soliti & maioris sigilli diui Martini impressione. Datum in nostro Luceñ palatio, anno Domini 1513. indictione prima, die verò octaua mensis Februarij.

Io. nobilis Cãcellari⁹ de mãdato scripsi.

¶ Quo perlecto, exclusisq; de more alijs non habẽtibus voces diffinitiuas, exceptis Oratorib⁹ principum, & Baronibus, & alijs Prioribus prælatis in suis subsellijs existentibus mitratis, clausoque concilio & portis, reuerendus pater dominus Scaramuza episcopus Cumañ. ascendit ambonem, & legit quandam bullam tenoris sequentis.

BVLLA INNOVATIONIS ET confirmationis constitutionis cõtra Simoniacam prauitatẽ, in electione pontificis non committendam.

IVlius Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriã, sacro approbante Concilio. Si summus rerum opifex, terrarum cæliq; sator, sua inestimabili prouidentia Ro. pontificem in cathedra præeminentię pastoralis Christiano generi præesse voluit, vt sanctam Ro. vniuersalem ecclesiam syncris corde & opere gubernaret, fideliumq; omnium profectibus solicitis studijs intenderet, decens & salutare reputamus, vt in electione præfati põtificis, in quem, vt puritatis & candoris speculum fideles ipsi intuentur, omnis labes, omnisq; illius suspicio absit, talesq; ad tanti fastigij gradum assumantur, qui ritè & rectè & canonicè ingressi, modo & ordine cõuenientibus nauiculæ Petri gubernacula sustineãt, talesq; existant, in tanto dignitatis culmine constituti, qui bonis & rectis solatio, malis autem formidini sint, & eorũ exemplo cæteri fideles ad benè operãdum instruantur, & ad viam salutis dirigantur, & ea, quæ propterea per nos statuta & ordinata fuerunt pro rei magnitudine & grauitate, per sacrum generale Concilium approbẽtur & innouentur, & approbata & innouata cõmuniãtur, vt eo firmiùs perdurent, & tenaciùs obseruẽtur, & aduersus diaboli multiplices insidias defendãtur, quo fuerint dicta authoritate sæpiùs circunfulta, Dudũ siquidem à nobis magnis & vrgẽtibus causis, magnaq; & matura discussione & deliberatione, cum doctissimis & grauissimis viris etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus præcedentibus & p̃habitis, emanãrunt literæ tenoris subsequentis.

CONSTITVTIO INSERTA.

IVlius Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriã. Cùm tam diuino quàm humano iure in spiritualibus præcipuè detestabiliter Simoniæ labes prohibita, & longè magis in electione Romani pontificis vicarij Iesu Christi nomini nostri abominabilis sit, & vniuersali Ecclesiæ perniciosa: nos, q̃ regimini eiusdem vniuersalis Ecclesiæ, meritis licèt imparibus, authore Dño præsidemus, cupientes, quãtùm cum Deo possumus, in p̃missis pro tantæ rei necessitate ac periculi magnitudine (vt tenemur) in posterum saluberiter prouidere, de fratrum nostrorũ sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio & vnanimi consensu, hac nostra perpetuò valitura constitutione, Apostolica authoritate, & de potestatis nostræ plenitudine statuimus, ordinam⁹, decernimus & diffinimus, ꝙ si (quod Deus pro sua clemẽtia & in omnes bonitate auertat) contigerit, posteaq; nos vel successores nostros successiuè ipse De⁹ ab huiusmodi vniuersalis ecclesię regimine absoluerit, humani generis inimico, p̃curante, & ambitiõe vel cupiditate ad hoc inclinãte seu impellẽte, electiõe Romani Pont. ab eo, quẽ eligi cõtigerit, vel ab aliquo, seu aliquib⁹ de cœtu Card. quomodolibet votum dantibus, per Simoniacam hæresim in dando, promittendo vel recipiendo pecunias, bona cuiusq; generis, castra, officia vel beneficia, seu promissiões & obligatiões, cõmissam per se vel aliũ, seu alios quomodocunq; & qualitercunq; etiam in duarum partiũ, vel omniũ Cardinaliũ vnanimi concordia quomodolibèt, etiã per viã assumptionis vnanimiter, nemine discrepãte, etiam sine scrutinio factæ, celebrari vel fieri, non solũ huiusmodi electio vel assumptio eo ipso nulla existat, & nullam eidẽ sic electo vel assumpto administrandi in spiritualibus & temporalibus facultatẽ tribuat, sed etiã contra dictum sic electũ vel assumptum, de Simoniaca labe à quocunq; Cardinali, qui eidem electioni interfuerit, opponi & excipi possit, sicut de vera & inducta hæresi, ita ꝙ à nullo pro Ro. Põtifice habeatur, quinimò ipse sic electus, à priori suo Cardinalatus & alio quocũq; honore, ecclesijs cathedralibus, etiam metropolitanis & patriarchalibus, monasterijs, dignitatibus, & alijs quibuscunq; beneficijs & pensionibus, quæ tunc obtinebat in titulũ vel in cõmendam, aut aliàs quomodocunque, eo ipso absque alia declaratione priuatus existat: & idem electus, nõ Apostolicus, sed Apostaticus, & tanq̃ Simon magus & hæresiarcha, & ad prædicta oĩa & singula perpetuò inhabilis habeatur & sit. Nec huiusmodi Simoniaca electio per subsequentem ipsius inthronizationem, seu temporis cursum, aut etiam omnium Cardinalium adorationem seu obediẽtiam, vllo vnquàm tẽpore conualescat. Liceatq; omnibus & singulis cardinalibus, etiã illis, qui huic Simoniacæ electioni seu assumptioni consenserint, etiam post inthronizationem & adorationem seu obediẽtiam, ac etiam vniuerso clero, populo Ro. necnõ subditis, & sancti Angeli de vrbe, ac quarunuis aliarũ Ro. Ecclesiæ arcium præfectis, castellanis, capitaneis, & alijs officialibus, quocunq; homagio seu iuramẽto, vel cautione præstitis nõ obstante, à talis electi, etiam inthronizati obedientia & deuotione, impunè & quandocunq; discedere, (ipsis fidei Ro. Ecclesię & obedientiæ futuri R. Pont. canonicè intrantis, nihilominùs adstrictis permanentibus) & eum vt magum, ethnicum, publicanum, & hæresiarcham euitare. Ad cuius quoq; confusionem possint cardinales, qui præfatæ electioni se opponere voluerint, si præsumpserit se regimini vniuersalis Ecclesiæ p̃textu talis electionis ingerere, auxiliũ brachij secularis cõtra eum implorare. Nec tales ab eius obedientia discedentes, tanq̃ tunicæ dñi scissores, aliquarũ propter dictũ discessum pœnarum seu censurarum vltioni subiaceant. Cardinales verò, qui eum sic Simoniacè elegerint, à suis ordinibus & etiã Cardinalatus titulis & honore, ac quibuscunq; patriarchalibus, Archiepiscopalibus, episcopalibus, & alijs prælaturis, ac dignitatibus & beneficijs, quæ in titulum vel commendam tunc obtinebãt, vel in quibus seu ad quæ ius tunc habebant, absque alia declaratione priuati existant, nisi ab illo penitùs & cum effectu discesserint, & reliquis Cardinalibus, qui huiusmodi Simoniæ nõ consenserint, infra terminum octo dierum, postquàm fuerint ab eis requisiti personaliter, (si fieri poterit, aliàs per edictũ publicum) se absq; fictione vel fraude vniuerint & cõiunxerint. Et tunc, si p̃fatis alijs cardinalibus se vniuerint & coniunxerint, in pristinũ statũ, & ad pristinos honores & dignitates, etiã cardinalatus, ac ecclesias & beneficia, quibus p̃erant, & quæ obtinebãt, reintegrati, rehabilitati, ac restituti & repositi, ab huiusmodi Simoniæ labe, & censuris ac pœnis ecclesiasticis quibuscunq; absoluti eo ipso existãt. Mediatores verò, proxenetæ, trapezitę tam clerici q̃ laici cuiuscunq; dignitatis, qualitatis & ordinis fuerint, etiã patriar-

Universidad de Deusto
Biblioteca

patriarchali,archiepiſcopali,ſiue epiſcopali, vel alia ſeculari,mundana ſiue eccleſiaſtica dignitate ꝑditi, etiam quorumcunq; Regũ &principum Oratores vel nuncij,huius Simoniacæ electionis participes, ſint oĩbus ſuis Eccleſijs,beneficijs, platuris & feudis, ac alijs quibuſcunq; honoribus & bonis eo ipſo priuati,& ad ſimilia inhabiles,ac etiam actiuè & paſſiuè inteſtabiles,&eorum bona ipſo facto,ad inſtar reorum criminum læſę maieſtatis,Fiſco Apoſtolicæ ſedis applicentur,deuoluanturq;, ſi prędicti delinquẽtes eccleſiaſtici fuerint,vel aliàs Romanæ Eccleſię ſubditi.Bona verò &feuda taliter delinquentium, non ſubditorum ſeculariũ in partibus exiſtentia,fiſco ſecularis principis, & in cuius territorio bona ſita fuerint, ipſo facto ſimiliter applicentur. Ita tamen,ꝙ ſi infra tres menſes, à die, quo notum fuerit illos Simoniã commiſiſſe, vel participaſſe, principes dicta bona fiſco ſuo actualiter nó applicauerint,ex tunc illa fiſco eccleſię Romanæ applicata cenſeantur, & ſint eo ipſo, abſq; aliqua ſimiliter declaratione.Promiſſiones quoq; & obligationes,ſiue ſponſiones,propterea qñcunq;,etiam ante tempus dictæ electionis,etiã extra perſonas Cardinalium per quoſcunq; alios quomodocũq; factæ,cum quauis inexcogitabili ſolẽnitate & forma,etiã iuratæ,cõditionales ſiue cuẽtuales,& in forma excõmiſſarũ ex quacũq; cauſa,etiã depoſiti,mutui,cambij, confeſſionis de receptis,donationis, arrendamenti vel venditionis,permutationis, vel alterius cuiuſcunq; contractus,etiã in ampliori forma cameræ Apoſtolicę factę,ſint nullę & inualidæ,& ad agendum inefficaces, nulluſq; illarũ vigore cogi vel cõſtringi poſſit in iudicio vel extra,liceatq; oĩbus ab illis impunè, abſq; aliquo metu ſiue periurij nota recedere. Et inſuper liceat cardinalibus,qui electioni ꝑdictæ Simoniacæ interfuerint,& à ꝑfato ſic electo diſceſſerint,adhibitis ſecũ aliis cardinalib⁹,etiam illis, qui huiuſmodi Simoniacæ electioni cõſenſerunt, & poſteà eiſdem cardinalibus in dicta Simonia non cõplicibus ſe vniuerint, ſi ſe cum eiſdẽ vnire voluerint,alioquin ſine eis,ad alteri⁹ nibilominùs pontificis electionem, nó expectata alia ſententia declaratoria Simoniacæ electionis huiuſmodi,eadẽ tñ præſente noſtra cõſtitutione ſemper in ſuo robore permanente,liberè aliàs tñ canonicè deuenire, & conciliũ etiam generale indicere,& conuocare in loco idoneo, prout eis videbitur expedire, nõ obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis,& ꝑcipuè ſe. re.Alexandri papæ 3. quæ incipit, Licèt de euitanda diſcordia, & aliorũ Romanorum põtificum ꝑdeceſſorum noſtrorũ etiam in concilijs generalibus editis, cæterisq; contrarijs quibuſcunq; inhibẽtibus. Poſtremò omnibus & ſingulis ſanctę Romanæ eccleſiæ cardinalibus,qui pro tempore erunt, & eorũ ſacro Collegio,ne Apoſtolica ſede vacante,ꝑdictis contrauenire, vel contra præmiſſa vel aliquod præmiſſorũ ſtatuere, diſponere, ordinare, vel aliquo modo facere ſeu attentare ꝑſumant quocunq; exquiſito colore vel cauſa,ſub excõmunicationis latę ſententiæ pœna,quã ipſo facto incurrãt,& à qua non niſi per Ro.pont. canonicè electũ abſolui poſſint,niſi in mortis articulo præcipimus: decernẽtes extunc irritũ & inane, ſi ſecùs ſuper his vel aliquo ꝑmiſſorũ à quoquàm ſciẽter vel ignoranter, etiã p nos cõtigerit attentari. Vt aũt ꝑſentis cõſtitutiõis, decreti,ſtatuti,ordinationis, ac inhibitiõis noſtræ huiuſmodi tenor ad oĩm notitiã deducatur,volumus,ꝑſentes literas noſtras in valuis Baſilicę principis Apoſtolorũ,necnõ cancellarię,ac in acie Campiflorę affigi,nec aliã earundẽ literarũ publicationis ſolennitatẽ reqri aut expectari debere, ſed huiuſmodi affixionẽ pro ſolenni publicatione & perpetuo robore ſufficere. Nulli ergo oĩno hominũ liceat,hãc paginã noſtrorũ cõſtitutionis,ordinatiõis,ſtatuti,decreti, diffinitionis, applicationis, appropriationis & inhibitionis infringere,vel ei auſu temerario contraire. Si quis aũt hoc attentare preſumpſerit,indignationẽ omnipotentis Dei ac beatorũ Petri & Pauli Apoſtolorũ eius, ſe nouerit incurſurũ. Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno incarnationis dñicæ 1505. 19. Cal.Febr. pontificat⁹ nri anno 3.

Quæ literę deindè,pro ipſarum ſubſiſtẽtia firmiori & notorietate, dum Bononiæ cum noſtra curia eſſemus de menſe Octobris,pontificatus noſtri anno 7.in conſiſtorio noſtro ſecreto,etiam venerabilibus fratribus noſtris ſanctæ Ro. eccleſiæ Card. & aliquibus ꝑlatis noſtris domeſticis, lectæ & publicatæ & approbatæ,& demum in quinterno cãcellariæ deſcriptæ & annotatæ,& in audientia contradictarum,ac alijs locis publicis dictæ ciuitatis, & poſtremò Romæ in locis deſignatis ſolenniter publicatæ extiterũt,& eorũ exemplaria ad oĩs ferè Chriſtianos principes trãſmiſſa. Nos inſuper attendentes,quanti ponderis, quantiq; exitij Chriſti vicariorũ in terris adulterinæ electiones eſſent,quantumq; detrimẽti Chriſtianæ religioni afferre poſſent, ꝑſertim his difficilimis tẽporibus,quibus diuerſimodè vexatur Chriſtiana religio vniuerſa,volentes ſatanę dolis & inſidijs,humanæq; ꝑſumptioni & ambitioni, quãtùm nobis ꝑmittitur,obuiare, vt literæ ꝑdictæ eo magis obſeruenẽ,quo clariùs conſtiterit, eas matura & ſalubri deliberatione dicti ſacri concilij approbatas & innouatas, qua ſtatutæ & ordinatæ fuerunt,licèt ad ſui ſubſiſtentiam & validitatẽ alia probatione non indigerent, ſed ad abundantioré cautelã,& ad tollendã omnẽ doli ac malitię cauſam malè cogitantibus,

tibus,& tam ſaluberrimæ conſtitutioni cõtrauenire ſatagẽtibus,vt eo tenaciùs obſeruentur,& difficiliùs tollantur,quo tantorũ patrum fuerint approbatione munitæ,literas prædictas cum oĩbus & ſingulis ſtatutis,ordinatiõibus,decretis,diffinitionibus, pœnis,inhibitionibus,alijſq; oĩbus & ſingulis clauſulis in eis cõtentis,ſacro hoc Lateraneñ concilio approbante, authoritate & poteſtatis plenitudine præfatis approbamus & innouamus, easq; inuiolabiliter & irrefragabiliter obſeruari & cuſtodiri mandamus,roburq; perpetuę firmitatis obtinere,ac cardinales,mediatores,oratores, nũcios,& alios in dictis literis contentos, ad ipſarum literarum,& omnium & ſingulorũ in eis expreſſorum obſeruationẽ, ſub cẽſuris & pœnis,& alijs in eis cõtentis,iuxta earundẽ literarum tenoré & formam teneri, & obligatos fore decernimus & declaramus, non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac oĩbus illis,quæ in dictis literis volu⁹mus nõ obſtare,cæterisq; contrarijs quibuſcunque.

Nulli ergo omnino hominum liceat,hãc paginã noſtræ approbationis, innouatiõis, mandati,decreti & declaratiõis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis aũt hoc attentare preſumpſerit,indignationem oĩpotentis Dei,ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurũ.

Datum Romę in baſilica Lateraneñ,in ſacra ſeſſione,anno Domini 1512 14.Calend. Martij,pontificatus noſtri anno 10.

Bal.Tuerdus.
Ia.Queſtemberg.

¶Qua perlecta,idem reuerend.pater petijt,an placerent paternitatibus patrum ibidem exiſtentium contenta in bulla. Et immediatè ſcrutatores votorũ vnà cum protonotarijs & notarijs receperunt vota. Et omnibus ferè habentibus vocem diffinitiuam,placuerunt ſimpliciter cõtenta in bulla,præter infraſcriptos quinq;, qui votârũt, & reſponderunt vt infrà,videlicet. R.D.Iohan.dominicus epiſcop⁹ Terdoneñ, qui noluit dare votum,quia dixit ſe non eſſe benè informatum.R.D.Benedicto epiſc. Chieñ placuit diſpoſitio ſchedulę,ſed non forma. R.D. Bernardus epiſcopus Caſtreñ dixit, pœnas contentas in ſupradicta ſchedula eſſe modificandas.R.D.Scaramuzę epiſcopo Cumano placuit de manifeſta Simonia, de occulta non, niſi declaratione priùs facta per generale concilium. R. D. Alexandro epiſcopo Alexãdrino placuit, quatenùs Simonia ſit notoria facti permanentis,vel ꝑcederet declaratio generalis Concilij, vel ab oĩbus vel duabus partibus Cardinalium opponeretur de Simonia. Succeſſiuè idem reuerend.pater dominus Scaramuza epiſcopus Cumañ,legit aliam ſchedulã tenoris infraſcripti.

ALIA SCHEDVLA.

IVLIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei,ad perpetuam rei memoriã, ſacro approbante concilio. Inter alia neceſſaria & fructuoſa opera in ſacro Laterañ concilio,pacis authore fauente,peragẽda,in quarta illius ſeſſione literas noſtras,p quas Ro.curiæ officiales & illorũ exactiões generaliter reformauimus, per nonnullos alios deputatos & deputandos particulariter declarare,& declarationes ipſas in alijs ſeſſionibus nobis in eodẽ concilio referre, & ab ipſo Concilio approbari ꝓcepimus & mandauimus,necnon negociũ & diſcuſſionẽ declarationis,nullitatis,inualiditatis,& abrogationis aſſertæ ſanctionis pragmaticę in partib⁹ Gallicanis,nulla legitima authoritate,ſed cõtra Eccleſiaſticam libertatem, in ſanctæ ſedis vilipendium,abuſu Gallicorum prælatorum,& aliorum laicorũ eis fauentium introductæ, venerabilium fratrũ noſtrorum S.R.E.cardinalium, & aliorum prælatorũ congregationibus,relationemq; diſcuſſorum in prima aut alijs ſeſſionibus, prout commodè fieri poſſet, nobis & concilio prefato faciendam,concilio huiuſmodi approbãte commiſimus,Gallicosq; prælatos,capitula eccleſiarum,& monaſteriorũ parlamenta,& laicos illis fauentes, & dicta ſanctione abutentes, omnesq; & ſingulos alios in præmiſſis ſua communiter vel diuiſim intereſſe putantes,per edictum publicũ (cùm ad partes illas tutus non pateat acceſſus)in Mediolaneñ,Aſteñ & Papieñ eccleſiarum valuis affigẽdum, moneri, citari infra certum competẽtem terminum ꝑfigendum,ad cõparendum coram nobis & dicto concilio,cauſaſq; dicendum, quare ſanctio præfata,illiusq; corruptela & abuſio in cõcernentibus authoritatem Rom.eccleſię & ſacrorum canonum,ac Eccleſiaſticæ libertatis violatiõem,nulla & inualida declarari & abrogari nõ deberet,ſtatuimus & decreuimus.Cùm autem particularis declaratio officialiũ fieri & referri, citatioq; & monitio contra prelatos Gallicos,& alios illis fauẽtes,& ſua intereſſe putãtes,decretæ & executę, reproduci hactenus nõ potuerint,& tẽpus ad cõparendũ ꝑfixum nondũ lapſum extiterit,nosq; notoria aduerſa valetudine impediti,iuxta deſiderium cordis noſtri in ipſo cõcilio perſonaliter intereſſe nõ poſſimus,cupiamusq; particulare reformationẽ, & citatiõe ac monitione huiuſmodi reproductis,diſcuſſionẽ abrogationis & declaratiõis ꝑdictarũ, earumq; relatiões maturè & accuratè fieri,ac priſtina noſtra valetudine reſtituta,quã pius & miſericors dñs ſua ſolita clemẽtia cõcedere nobis digneẽ, per nos ipſos debitũ Apoſtolicæ ſeruitutis in ipſo cõcilio exequi,eodẽ ſacro cõcilio approbãte,ſextam ſeſſiõem tertio idus Aprilis proximè ſequentis faciendam indicimus.

Nulli

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nulli ergo omnino hominũ liceat, hanc paginam nostrorum præcepti, mandati, cõmissionis, statuti, decreti & indictionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursurum. Datum Romæ in publica sessione in Lateranensi sacrosancta Basilica solenniter celebrata, Anno incarnationis dñicæ 1512. 14. Calendas Martij, Pontificatus nostri anno decimo.

Qua perlecta, idem reuerendus pater petijt, an placerent paternitatib⁹ suis contẽta in schedula, & oẽs, nemine penitùs discrepante, dixerũt, placere cõtenta in schedula.

Postmodùm dominus Marianus procurator fisci & Concilij petijt, & obtinuit à reuerendissimo domino præsidente citationem ad portam Concilij, contra absentes interesse debentes ipsi sacro Concilio. Et deinde facta citatione & relatione, accusauit contumaciam absentium, & petijt contra eos declarari pœnas & cẽsuras decretas contra nõ venientes ad sacrum Concilium: super quibus omnibus petijt instrumẽtum & instrumenta.

DEinde reuerendissimus in Christo pater & dominus, dominus dominicus Episcopus Portuensis, Cardinalis Grimanus nũcupatus, procurator reuerendi patris domini Antonij Contareni Patriarchæ Venetiarum, dedit eius mandatum ad excusandum eundem & nomine eius interessendum, subscriptum per dominum Ioannem Franciscum à puteo publicum notarium, & eius sigillo sigillatum. Ac etiam dictus reuerendissimus dominus Cardinalis procurator reuerẽdi patris domini Hieronymi Tarusini electi Cremonensis, ad excusandum eundem electum, ac ad interessendum nomine eius sacro Lateranensi Concilio, dedit duo mãdata ipsius electi publica, & vnũ subscriptum per discretum virum Iacobum Fasolum de Venetijs, eiusdem electi sigillo sigillatum, & aliud subscriptum tantùm per eundem Iacobum Fasolum publicum notarium. Et reuerendus pater dominus Hieronymus Episcopus * Biduanensis, procurator reuerendi patris domini Iacobi de Petrucijs Episcopi * Larinensis, dedit mandatum ad excusandum eũdem Iacobum episcopum, & nomine eius interessendũ, subscriptum per discretum virum Loysiũ Granara de Neapoli, publicũ Apostolica authoritate notariũ. Et reuerendissimus in Christo pater & dominus, dominus Antonius tituli sancti Vitalis presbyter Cardinalis, procurator reuerend. patris domini Christophori de Spiritibus electi Cæsenatensis, ad excusandum & interessendum Cõcilio dedit eius mandatum, subscriptum per dominum Petrum Paulum Ludouici publicum notarium. Et reuerendus dominus Paris de Grassis, sanctissimi domini nostri Papę magister cæremoniarum, procurator reuerẽd. patris domini * Fi. Rouarella Archiepiscopi Rauennatensis, docuit de eius mandato legitimo ad excusandum & interessendum Concilio, subscriptum per dominum Antonium Garuphum Britonẽsem, publicum notarium. Ac reuerendus dominus Andreas Sanna canonicus * Vsulensis, procurator reuerend. patris domini Ioannis Sãnæ episcopi * Vsulensis, docuit de eius mãdato ad interessendum & excusandum, & erat subscriptum per dominum Ioannem Ordium publicum notarium. Deinde reuerendus pater dominus Galesius episcopus * Belunen, procurator reuerendi patris domini Angeli de Ripantibus de Esio episcopi Esini, dedit eius mandatum, subscriptum per dominum Antonium Franciscum Ser Angeli de Esio publicum notarium. Et reuerendus pater dominus Laurẽtius de Fliſco, episcopus Montis regalis, procurator reuerendi patris dñi Bonifacij Ferrier episcopi Iporigien, docuit de eius legitimo mandato, subscriptum per discretum virum Iacobum de * Peritis de Baergoro publicum notarium. Et etiam dedit mandatum reuerend. patris domini Augustini electi Vercellen, subscriptum p dominum Paulum Petri de Mafæis publicum notarium, ad excusandum eosdẽ reuerẽdos dominos Bonifacium & Augustinum, ac eorum nominibus interessendũ in sacro Concilio. Successiuè reuerendiss. in Christo pater & dominus, dominus Petrus tit. S. Eusebij presbyter Card. Anconitanus nuncupatus, procurator reuerẽd. patris domini Cosmæ Pacij Archiepiscopi Florentini, volens docere de eius mãdato, dedit legitimum subscriptum per dominum Laurẽtium Andreæ de Ciobis publicum notarium. Et reuerẽdus pater D. Vincentius archiepiscopus Neapolitan, procurator reuerend. patris D. Iuliani episcopi Ruben, ad excusandum & nomine eius interessendũ, dedit mandatum eiusdem, subscriptum per discretum virum D. Ioannem Andreã Florentiñ, de Neapoli publicum notarium. Et reuerẽd. D. Manilius Acolytus sanctiss. dñi nostri, procurator reuerẽd. patris dñi Pauli episcopi Argolicen, ad excusandum & interessendum Concilio, dedit mandatum, subscriptum per dñm Cataneũ de Lipis publicum notarium. Et reuerẽd. pater dñs Iacobus episcopus Papheñ, procurator reuerẽd. patris dñi Bartholomæi episcopi Montis viridis, ad excusandum & interessendum dedit mãdatum, subscriptum per dñm Laurẽtium de Aualz iuo decretorũ doctor, canonic⁹ * Noladissanuen, dedit mãdatum

datum reuerendi patris D. Vincentij episcopi * Noladissanuen, ad excusandum & interessendum eius nomine in sacro Laterañ cõcilio, subscriptum per dominum Matthiam Bernardi de Ossineza publicum notarium clericum Placentinæ diœcesis. Quibus peractis, indicta fuit sessio sexta tertio Aprilis proximè futuri. Et hæc fuerunt pro quinta sessione.

Finis quintæ sessionis tempore vitæ Iulij secundi expeditæ, eo absente, propter ęgritudinem, ex qua quatriduo pòst obijt.

Tenor verò sermonis & orationis, habitæ in dicta sessione per reuerendum patrem dominum Ioannem Mariam de montearchiepiscopum Sipontiñ, sequitur & est talis:

In prima orationis parte laudatur institutio Conciliorum, & summus Pontifex Iulius, quòd Lateranense concilium indixerit. In secunda suadentur patres ad restituendam iustitiam, vnitatem, pacem, quæ tria diuina munera, & hominum & temporum iniuria deleta videbantur.

PRiusquàm in hoc celeberrimo Christiani orbis, conuentu verba facere incipiam, vt ea dicenti mihi, vobisque audientibus facultas diuinitùs infundatur, qua & ego ad cõmunem Christianæ Reipub. salutem dignitatemque pertinentia facilè recenseam, & vos liberè decernatis, laudabilium maiorum nostrorum monente instituto, sanctissimi Spiritus, cuius numine salutaris hæc summo studio celebratur Synodus, opem ac præsidium humilimè implorabo.

Tametsi loci huius ornatissimi dignitas, & rei dignissimæ (de qua mihi dicẽdum est) amplitudo, vestrique amplissimi conspectus maiestas, patres sapientissimi, ab hoc demãdato dicendi munere me deterrebant, non tamen inuitus, sed læto potiùs hilarique animo maiorũ imperio parui, si nihil aliud, hoc certè sperans me assequuturum laudis, quòd indignus non fuerim iudicatus, cuius orationi grauissima vestrum omnium psentia interesset. Suadebar præterea, & magnoperè confirmabar Iulij Pontificis, vestro ac tantorũ virorum erga Rempublicam Christianam singulari & penè incredibili studio, quod præ se quisque ferre vsus est mihi, cum anteà semper, tum verò quoties ad hanc sacrosanctam conuentum est Constantinianam ædem. Cunctos enim nostræ religionis ac fidei instaurandæ, confirmandæ, amplificandæ, acerrimo inflammari desiderio perspiciebam: vndè facilè adducebar vt crederẽ, me de his rebus (quæ vniuerso Christianorum cœtui consulerent atque prospicerent) dicẽtem vos attentè benigneque audituros. Nam quæ maximè ad Christiani generis vtilitatem, dignitatem, authoritatem ptineant, statui quãtùm temporis angustia concesserit, hodierna oratione complecti. Adestote igitur animis, vosq; ipsos mihi æquos benignosque iudices pbete. Ego in id præcipuè incumbam, vt nisi composita rerum varietate, audientium auribus iocunditatem, delectationemque attulero, satietatem quidem ac molestiam, inculta verborum prolixitate minimè sim allaturus.

Cùm autem ad illustrandam & propagãdam, nedum conseruandam ac tuẽdam, nostram fidem religionemque, synodum hoc tempore sapienter institutã luce clariùs appareat, primùm de saluberrima eius institutione dicemus, vbi singularem pontificis Iulij prudentiam atque incredibilẽ animi celsitudinem attingi æquo animo patiamini. Quæ deinde pro Christianæ Reipublicę robore, splendore, amplitudine decernẽda potissimùm videntur, quo breuiùs fieri poterit perstringam. Sanctissimæ igitur huius Lateranensis synodi institutionẽ cùm alia plurima mirificè commendant, summisque in cælum laudibus extollunt, tum illud in primis, quòd nil nisi ex omni parte perfectum, iustum, optimum, & Christianæ Reipublicę oportunum maximeq; fructuosum, sapientissimorum patrum, ac præstantium omni virtutum & disciplinarum genere hominũ consilio (quorum lectissima huiusce templi subsellia ornari frequẽtia intuemur) statui decerníve posse censetur, quippe quod plurimarum ciuitatum, gentium, nationum periculis atque euentis (vel ab ipsa terrarum orbis origine) compertũ & exploratum est. Floruisse in Græcia Athenienses, viguisse Lacedæmonios, claruisse Corinthios accepimus, quàm diu integerrimorum cõsilia domi militiæque valuissent. Nihil enim (quod ad mores, ad instituta, ad leges, ad delectum habendum, ad aciem instruendam, ad conferendam pugnam spectaret) nisi exquisitis plurimorum sententijs, ijsdem in ciuitatibus gerebatur. Nec ab re quidem apud Homerum Agamemnõ ille plures sibi dari diutissimo ad Troiam bello Nestoris, q̃ Achillis similes exoptabat, quorum alteri lacertis & viribus, alteri consilijs ac sententijs pstarent. Quid, cp hanc ipsam vrbem, summum Imperij Principatum, non absq; sapientissimorum hominum consilio adeptam, cunctis terrarũ gentibus nationibusq; priuatim ac publicè agendi normam legemq; præscripsisse constat? Recolite singulas regum actiones, cõtemplamini post liberam ciuitatem vniuersa consulum, tribunorum, decemuirorum, aliorumq; magistratuũ gesta. Euoluite cuncta Cæsarũ monumenta. Quidnam aliud, obsecro, nisi prudentium consilia, regnum peperisse, Remp. cõstituisse, Imperiũ, potentiamq; auxisse comperietis? Sed quid

Universidad de Deusto
Biblioteca

in re Christiano nomini opportuna, seu potiùs necessaria, vbi non de vnius alteriúsve Reipublicæ ac prouinciæ salute, libertate, dignitate, sed de sanctissima Christi fide, de orthodoxa religione, de Christianorũ omnium quiete agitur, Græcorũ Romanorúmve diutiùs immoramur exemplis, cùm longè melior consultandi ratio, præstantior cõlij norma, exactius sapientissimorum hominum iudicium, maioríque diligentia perpẽsum, vel hoc ipso in loco, vel alibì gentium religionem nostram asserueri, conseruârit, defenderit, amplificârit? Complectimini cogitatione (si placet) Romanorum pontificum ad nostram hanc tempestatem labores, difficultates, periculâ, tot tantarumq; rerum discrimina. Quidnam aliud magis præsentaneum ad perferendas multiplices gentilium, hæreticorum, schismaticorum, improborum deniq; ac perditorum omnium agitationes atque procellas, ad euitãdas syrtes & cautes, ad portenta & monstra conculcanda, ijs visum fuisse remedium inuenietis, q̃ vt vniuersos patres ad se conuocarent, quorum consilio Apostolicæ ratis cursum in medijs fluctibus dirigerent, remis vndas perfringerent, attollerent vela, ancoras iacerent, clauum tenerent, portum denique ipsum celerrimè aduẽtarent, lætissimè contingerent, securissimè potirentur? Itaq; celebrent alij præclarissimarum rerum à Iulio pontifice gestarum magnitudinem, varietatem, numerum: commẽdent plurimi admirãdam in profanis sacrisq; ædificijs magnificentiam, perpetuam pleriq; omnes felicitatem extollant: ego verò singularem illius prudentiam, incredibilemq; animi firmitatem admirari nunquam satis potero, quòd in summa totius Italiæ cõsternatione, in perditissima nonnullorũ audacia nefariaq; ambitione, in extrema potẽtissimi hostium exercitus immanitate intrepidus, interritus, inconcussusq;, (vt tantorum patrum consilio, ne dicam authoritate atque opera, vteretur) saluberrimam synodum (quod nostrorum temporum pontifices in maiori omnium quiete, & Christianorum principũ obedientia, minoríque hostium formidine aggredi non sunt ausi) Christiano orbi indixerit: indictam, nulla clade, nulla iactura deterritus, instituerit: institutam, nulla corporis atque animi molestia, nullo aliter sentientium suasu abstractus, sic Deo fauente in hunc diem gerit, vt profanam omnem cõtumaciam aholere, sacrilegam dominandi libidinem cohibere, truculentam rapiendi licentiam refrenare, detestabiles & Christianæ reipublicæ pernicioſas ac pestiferas in occupanda sacratissima Petri sede largitiones in perpetuum delere, adolescentes, nedum pullulantes hæreticorum ac schismaticorũ segetes radicitùs extirpare: ridiculam deniq;, impiã, ac nefariam Mahumetis sectã funditùs euertere atq; exterminare sibi proponat. Quare fit, vt non sinè obscuriorem illum ex tam præclara synodi institutione laudem omninò reportaturum confidam, q̃ veteres ij maiores eius reportârunt, q innumeras Arrij, Photini, Sabellij, Ebionitarum, Macedonij, Eudoxij, Nestorij, Pelagianorum, Eutychianorũ, Dioscori, Theodori, Gregorij, Macarij, Monothelitarum, Acephalorum, ac cæterorum omnium hæreses de medio sustulerunt. Q̃quidem cùm virtutes cæteras, tũ vel in primis tria hæc optima ac propè Diuina munera (quæ & temporum & hominum iniuria sunt penè deleta) summã iustitiam, inseparabilem vnitaté, cõmunem inter Christianos pacem, eius restitutum iri sapientia, ac vestro patres consilio non desperamus. De quibus si me (vt cœpistis) breuiter differentem benignè attenteq; audietis, & ego dicẽdo, & vos audiẽdo vberrimam (vt puto) frugem colligemus. Est igitur iustitia præ cæteris instauranda, restituenda, illustranda: quippe quæ virtutum oĩm fons atq; origo, & mortale genus Deo optimo maximo conciliat, & humanam societatem arctissimo necessitudinis vinculo coniungit. Vt enim Deum immortalé, authoré, parentem, moderatoremq; nostrum, à quo bonorũ oĩm origo & causa est, à quo nobis essentia, motus, intellectus, contemplatio, actioq́; tributa, studiosè colamus, piè veneremur, humilimè adoremus, vt eum nobis propicium faciamus, vt pro cumulatissimis in nos beneficijs memoriam gratiamq́ue nõ dissimulemus, vt mentem ei sanam, innocẽtem animũ, vitam probam, voluntatem rectam, castam, integram præbeamus, vt religionem cultumq; sacrorum minimè contemnamus, ipsa nos docet monetque iustitia. Ea etiam, cùm natus sit homo sociabilis, quippe qui in tãta rerũ naturæ copia, q̃ vsui sunt, supra cætera animalia inopia laborat, alienæq; opis indiget, ac propterea necessitate impellente, vt arbitrati quidã sunt, cœtum amat & ciuitates colit, sola facit, vt ipsa societas & coniunctio retineri possit. Nam qd patriæ, parentibus, propinquis, amicis, ciuibus, peregrinis, quid item magistratibus p̃fanis ac sacris, quid principibus debeamus, quid sequi, quidve declinare, quid vel commendare vel improbare iure oporteat, nobis ante oculos proponit. Nempe vt æquitatem, fidem, beneficentiam, pietatem, seueritatem, integritatemq́ue complectamur: superbiam, perfidiam, auaritiam, sæuitiam, lasciuiã, ambitionẽ fugiam, nos excitat atq; inflãmat. Quapropter hanc primùm omnium, patres, restituite virtutem: huius luce, q̃ penitùs extincta est, Christianum orbem illustrate: hanc diligendã ijs iubete, qui iudicant terras: hanc seruandã statuite Christianis principibus. Enimuerò eam esse virtutem, q̃ sua cuiq; distribuit, Augustinus, Bernardus, Ambro-

sius, sanctissimarumq́; legũ authores diffinierunt. Porrò igitur inspiciendum est, an quisq;, quod suum est, possideat, an quis alienum occupatum detineat. Sed hoc loco sinite me præterire, non dico Italiæ, verùm (quod longè miserrimũ est) totius Europæ calamitates, quæ tantæ sunt, vt eas cogitatione, nedum oratiõe persequi, vix sine lachrymis queam. Quem enim esse dicam tam obtuso pectore, corde sic immani, moribus tam efferatis, cuius animus tot sedium atq; agrorum occupationes, tot vrbium, oppidorum, locorumq́; omnium euersiões ac direptiones, tot furta, tot rapinas, tot sacrilegia meminisse, non perhorrescat? Testes estis vos miserrimæ ciuitates, quæ (nulla à vobis patrata culpa, in viscerib' vestris atrocissimos hostes pertulistis, q̃ in gremio parẽtum infantes trucidari, matronas innoxias imbelles q́; senes interfici, rapi sacratissimas virgines, ornatissima tẽpla spoliari, omniaq́; & flagitiorum & facinorum genera perpetrari conspexistis, quibus vel ipsos Turcas Christiani nominis hostes abstinuisse nonnunquàm audiuimus. Quod si (vt nonnulli prædicant) finxere quõdam Poetæ, post Saturni tempora, cùm sensissent iustitiam à rebus humanis abesse, offensam vitijs hominũ recessisse à terra, in cælumq́; migrasse, & ad Iouis regnum se cõtulisse, bone Deus, quas nugas, quas fabellas, quas fallacias, excogitatos eos fuisse arbitramur, si nostrorum temporũ scelera, si flagitia, si facinora, si abiectum Christianæ religionis cultum, si vesanam dominandi libidinem, si nefandam rapiendi licentiam, si inauditam in ijs impietatem, sæuitiam, ambitionem, quos pietatis, charitatis, integritatisq́ue exempla esse oportebat, conspicarentur? Quas ob res expergiscimini, patres, vt cœpistis, expergiscimini: & quandò non nisi pro reformanda confirmandaq́ue Christiana Republica in hunc ipsum locum conuenistis, sic eam reformandam confirmandamq́ue vobis proponite, vt iustitiam in primis, virtutum reliquarum principem ac reginam, tum inseparabilem Christiano orbi vnitatem, pacemq́ue, summis bonorum omnium votis ac studijs expetitam, dicẽte psalmographo, Iustitia & pax osculatæ sunt, tandem aliquãdo restituatis. Neque enim seruari iustitia facilè potest, nisi & iustitiæ vnitas, & vnitati concordia copuletur. Diligenter idcircò videndum est, patres amplissimi, vt eam Christiani retineant vnitatem, quam vniuersas multitudines, cunctos cœtus, omnes mortalium societates retinere cernimus. Nam si in primis quodcunque libuerit vel regnum, vel ciuitatem, vel domum quanuis priuatam inspiciamus, nihil horum stare ac diu permanere posse, absque ea, de qua dudum verba facere aggressi sumus, vnitate, luce clariùs apparebit. Ruat enim illud atque euertatur regnum necesse est, quod non vniformi regis ac eorum, qui reguntur, voluntate gubernatur: exoriantur ac inualescant in ea ciuitate ciuiles discordiæ, intestina bella, odia sempiterna, in qua Reipub. curam gerentium in vnum sententiæ non conueniunt. Dilabatur breuì ac dissoluatur res familiaris, quãuis magna & ampla, nisi in vnã paterfamiliâs domesticiq́; voluntatem concurrant, id quod Euangelij verba illa locupletissimè testantur: Omne regnum diuisum contra se, desolabitur: & omnis ciuitas, vel domus diuisa contra se, non stabit. Ipsas deinde hominum actiones, quarum aliæ bello ad Rempub. armis tuendam, aliæ pace, mercium ac cæterarum rerũ humano vsui oportunarum commutatione alendam spectant, si nobis ꝓponere ante oculos velimus: nec victoriam parari, nisi vexilla sequendi, seruandi ordines, ad tubæ signum sese instruendi, conserendi manum, pedem referendi, cæteraque id genus moliendi ac perferendi omnia, vna inest militibus Imperatoribusq́; voluntas. Nec nauim vllam, nisi & gubernator, & nautæ inuicem consentiant, & alius alij in iudicio atque opera nequaquàm aduersetur, ad certum vnquàm peruenire portum comperiemus. Postremò, si nostrũ hoc humanum cõtemplemur corpus, optimam prudentissimamq́; rerum artificem naturã, cùm in eo fabricando complures ac diuersas partes ad varia studia & ministeria (vt potè oculos ad videndum, ad audiendum aures, pedes ad incedendum) formasset, vnã cæteris omnibus præfecisse, cuius citatu ac nutu cunctæ moueantur, seque ad agẽdum tolerandúmve quippiam in eius ipsius conforment voluntate, perspiciemus. Quæ cùm ità sint, quonam pacto perpetuum Christi regnum vndiq; telis lacessitum vigere, ęternam beatorum Rempublicam diuersis factionibus dissipatam florere, domum DEI sanctissimam sibi dissidentem constare, cęlestem angelorum militiam inter se digladiantem eminere, salutarem Apostolorum nauim, diuersis remigum & magistri conatibus agitatam, contineri, redemptoris nostri membra scissa, separata, discerpta, ab vnitate distracta, stare ac permanere vel minimo tẽporis spatio arbitrabimur? Sũma igitur amplis. patres, vnitate, summa voluntatum animorumque concordia est opus, cum præsertim ea nobis Diuinis & præceptis & exemplis tantoperè insinuetur. Omitto id, quod inquit Propheta in Psalmis: Deus habitare facit vnanimes in domo. Subticeo agnũ Exodi in figura Christi occisum, atq; in vna domo comedi iussum. Prætereo mãdatum fuisse Raab, in qua Ecclesia præformabatur, vt parentes, fratres, totamque familiã in domũ suam colligeret ad seipsam: transeo verba illa, nostra hac tempestate sępiùs repetita, Vnum sumus ego & pater, & erit

Ambro-

Lucæ 11.c

Psalm. 67.

Exod. 12.a

Ioſ. 2. c

Ioan. 10. f

Universidad de Deusto
Biblioteca

erit vnus grex & vnus pastor: relinquo supplicium de ijs diuinitùs sumptum, qui sibi
Num.16. aduersus Aaron legitimum sacerdotem sacrificandi licentiam arrogauerant: omia deniq; diuina præcepta atq; exempla prætermitto. Quid enim eorum vllum adducam,
Matth. 16.c cùm nihil aliud sacrarum literarum cõtineant monimenta, quàm vnum esse Deũ, vnũ Christum, vnam Ecclesiã, vnam fidem, vnã cathedram, super firmissimam petram Dñi voce fundatam? Cumq; id nos vel maximè vt inquit Augustinus, ad vnitatem cohortari debeat, quòd ex vno duntaxat homine vniuersum gigni voluit humanum genus altissimus, vt quantoperè vnitatem in pluribꝰ diligeret, nobis apertissimè declararet: Hãc igitur primùm omnium inducite, hanc custodite, hanc excolite, compositi in eodem
Phil. 2.a sensu, vt Paulus apostolus inquit, & in eadẽ
Ephe. 4.a sententia sustinentes inuicèm in dilectione, satagentes seruare vnitatem spiritus in coniunctione pacis. Pax itaq; vnitati coniungẽda, aggreganda, copulanda est. Tanta est em̃ inter vtrãq; necessitudo ac societas, vt cùm arctissimo & firmissimo collgatæ sint vinculo, dissolui earum vna, quin & altera dissoluatur, ac seruari vna, quin seruetur & altera, nullo modo possit. Qua, ppter extinctis bellorum flammis, q̃ totum inflammârũt ac incenderunt Christianum orbem, sacrosanctę Reipublicæ rebus compositis, cum iustitia pariter atq; vnitate excitanda atq; vrgenda pax est. De qua, cùm latissimus dicẽdi campus occurrat, nec temporis angustia, nec vestra, patres, cæterorumq́ præstantium virorum benignitas atque humanitas longiorem expetat orationem, plura nõ dicam. Siquidem ea, quæ ad Christiani generis vtilitatem, dignitatem, authoritatem, saluberrima hac synodo decernenda maximè videntur, breuiter accepistis: quæ si vos vestris cõsilijs, vestris (inquam) suffragijs restituenda, seruanda, confirmanda statuitis, non dico sanctissimam hanc vrbem veram Pontificũ sedem, sed orbẽ vniuersum, maximam atq; perpetuã frugem percepturam sperate. Idq; vt summi pontificis votis, ac studijs vestrũm omnium, ac bonorum principũ optatis respondeat, supremum cæli numen his precibus obtestabor: Te ęterne olympi regnator Christe, cuius ditione atque imperio cũcta cælestia terrenaq́; gubernantur, qui tuam à Nerone, Domitiano, Traiano, M. Antonino, & L. Aurelio Commodo, Seuero, Maximino, Decio, Valeriano. Aureliano, Diocletiano haud passus es exterminari religiõem ac fidem, qui Ecclesiam tuam, tot procellis hæreticorũ ac schismaticorum agitatam, in medijs submergi nequaquàm pertulisti fluctibus, te (inquam) inuocamus, tuum implo ramus numen, tuã oramus clementiam. Respice vicariũ tuũ sanctissimũ, & Ecclesię tuæ pastorem solertissimũ, corpore licèt ægrò, animo tñ firmissimo. Respice vigilantissimũ senatum, respice cunctos hos patres, respice nostros principes, respice familiã tuam vniuersam. Vides impia tyrannorũ pectora aduersus iustitiã, cernis improbos ac nefarios in leges iuraq́; insurgentes, spectas habere conuenticulum perditæ factionis ad scindẽdam ac dirimendam tunicam tuam inconsutilem, vnitatemq́; ab Ecclesia tua reijciendam. Perspicis tuorum robore tot intestinis bellis perculso, nostrisq́ue debilitatis ac pẽ confectis viribus, instaurantem se ad pugnam hostem, parantem se ad victimam nostri sanguinis. Tolle (vt cœpisti) secures, tolle gladios. Sit finis ac terminus bellorum, sit fas, reuiuiscente iustitia, conseruata vnitate, dulcissimos optatæ pacis fructus colligere. Pacem à te Christe expetimus, pacem à te clementissime Deus efflagitamus, ꝓ illam nñe diebus nostris, quia nõ est alius, qui pugnet pro nobis, nisi tu Dñe Deus noster. Aut si bella gerenda sunt, si acies instruendæ, si vulnera perferenda, si id nostrorum exposcunt vitiorum pœnæ, si nostra piãda sunt delicta sanguine, aduersus Turcas nominis tui hostes (quod & sanctissimus Vicarius ipse tuus, & nos omni semper studio concupiuimus) bella geramus: pro tua fide, pro religione, pro aris ac focis dimicantes, pœnas nostrorum criminum luamus: tua effundamus causa sanguinem, quo tuo tandem vniuersus inseruiat orbis Imperio, tuam cuncti religionem ac fidem asserant, agnoscant, profiteantur, vt suo quodammodo iure alacriter ac iucũdè canere id possit ecclesia: In omem terram propagatum est imperium eorum, & in fines orbis terræ religio eorum. DIXI.

Phil. ult.

OBITVS IVLII II. PONT. MAX.

¶Anno à natiuitate Domini 1513. Indictione prima, die verò Lunæ, 21. mensis Februarij, fe. re. D. Iulius Papa II. sicut altissimo placuit, Romæ apud S. Petrum in palatio Apostolico ab hac luce migrauit, & viam vniuersæ carnis ingressus est, & sic Apostolica sedes vacauit, & fuerunt celebratæ exequiæ eius iuxta ritum & consuetudinem antiquitùs obseruatam.

Videtur desse aliquid.

¶Die verò Veneris 4. *mensis Martij supradicti anni 1513. reuerendiss. in Christo patres & domini, Domini sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ Card. in vnum pro electione summi pontificis facienda, post celebrationem Missę Spirituſsancti in basilica principis Apostolorum in altari S. Andreæ, cõclaue, quod erat, intrauerũt, & quilibet eorum intrauit, & clausum fuit conclaue ad celebrandũ canonicam legitimamq́; electionem Romani futuri Pontificis iuxta canonicas sanctiones. LEO

LEO PAPA DECIMVS

*LATERANENSE CONCILIVM.

*Add.

IN DEI OMNIPOtentis nomine, Amen. Sequuntur gesta eiusdem sacri Lateranensis Concilij in Spiritusancto legitimè cõgregati, sub Leone decimo Pontifice Maximo continuati & celebrati cum eisdem solennitatibus & cæremonijs & officialibus, in principio dicti Cõcilij deputatis & nominatis.

Die autem Veneris vndecima supradicti mensis Martij, reuerendissimus in Christo pater & dominus, Dominus Ioãnes de Medicibus, sanctæ Mariæ in Dominica sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconus Cardinalis, de Medicibus vulgariter nuncupatus, Romæ in conclaui supradicto, per reuerendissimos Dominos cardinales sancti Spiritus infusione afflante, nemine discrepante, nulloque contradicente, concorditer & vnanimiter & purè ad summi Apostolatus apicem ritè & legitimè ac canonicè electus & assumptus extitit, necnon Dominus Leo papa decimꝰ nuncupatus, atque honorificè (vt decuit) de dicto palatio ad basilicam principis Apostolorum de vrbe ductus, inibiq́; ad altare maiꝰ eiusdem cum cantico, TE DEVM laudamus, cum maxima lætitia & solennitate positus & inthronizatus.

Die verò Sabbati decimanona supradicti mensis Martij, præfatus sanctissimus in Christo pater & dominus noster, Dominus LEO diuina prouidentia Papa decimus, per reuerendissimos in Christo patres & dominos, Dominos sacrosanctæ R.E. Card. diuino officio Missæ, solennitatibus in talibus fieri solitis in Ecclesia sancti Petri peractis, videlicet supra scalam marmoream, in qua ante porticum & introitum dictæ basilicæ, constructum fuerat quoddam tabernaculũ ornatum, siue solium eleuatũ pro dicti Domini Leonis Papę decimi coronatiõe, agenda per reuerendissimum in Christo patrem & dominum, Dominum Alexãdrum sancti Eustachij diaconum cardinalem, de Farnesio vulgariter nuncupatum, in cæterorũ dominorum Cardinalium, Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, Prælatorũ, Cleriq́ue, atque populi præsentia extitit honorificè atque solenniter, vt decuit, & summo pontifici congruit, triplici diademate & corona coronatus & inthronizatus, cum magno totius Curiæ & Romani populi plausu & lætitia.

Anno à Natiuitate Dñi millesimo quingentesimo decimotertio, Indictione prima, die verò Dominica, decima mensis Aprilis, fuerunt publicatæ & affixæ per Ioannẽ Dominicum de fidelibus, sanctissimi Domini nostri cursorem quædam literæ prorogationis sextæ sessionis tenoris infrascripti.

LEO episcopus seruus seruorũ Dei. Ad sanctæ Romanæ vniuersalis Ecclesiæ regimen, meritis quanquã imparibus, diuina dispositione vocati, inter omnia peragenda, quæ tantæ molis onus requirunt, illud in primis expetendum videtur, vt ijs, quæ ad omnipotẽtis Dei laudem, Ecclesiæq́; præfatæ vnitatem & exaltatiõem, ac fidelium omnium profectum tendunt, omni conatu totisq́ue viribus salubriter intendamus. Cùm itaq; felicis recordationis Iulius papa secundus prædecessor noster, vt status Ecclesiæ præfatæ in melius reformaretur, sacrum ac generale Lateraneñ concilium de venerabilium fratrũ nostrorum, tunc suorum, Ecclesiæ præfatæ Cardinalium, de quorum numero tunc eramus, consilio & assensu conuocauerit & indixerit, illudq́ue deinde celebrare inceperit, & in eo plures vsque ad quintam sessiones, inclusiuè tenuerit, sextamq́ue sessionem tertio Idus præsentis mensis faciendam indixerit, prout in literis seu schedulis dicti Iulij prædecessoris desupèr confectis, plenius continetur: nos qui etiã tunc in minoribus cõstituti, concilium præfatum celebrari summoperè cupiebamus, & domino Iulio prædecessore (sicut Domino placuit) rebus humanis exempto, illius successores effecti, nõ minùs corde tenemus dicti Concilij celebrationem, vsque ad perfectionem causarũ, propter quas indictum fuit, cõtinuare & ad finem perducere, conciliumque huiusmodi vsque ad illius debitum finem & complementum, prosequi velle nunciamus. Verùm cùm præfatus Iulius prędecessor, eodem cõcilio approbante, negocium & discussiõem declaratiõis, nullitatis & inualiditatis ac abrogationis assertæ pragmaticæ sanctiõis, in partibus Gallicanis quodã abusu introductæ, Apostolicæ sedi, ecclesiasticæ authoritati, & sacris canonibus derogantis, dictis fratribus, & aliorum prælatorum congregationibus, relationemq́; discussorum in eodem concilio faciendam commiserit, Gallicosq́; prælatos, capitula Ecclesiarum & monasteriorum, Parlamenta & laicos illis fauentes, cuiuscunq; dignitatis etiam Regalis existẽtes, omnesq́; & singulos alios, sua cõmuniter vel diuisim interesse putantes, p edictum publicũ, cùm ad partes illas tutus non pateret accessus, in certis locis tũc expressis, moneri & citari infra certum terminum præfigendum, ad comparendum coram Iulio pdecessore & concilio præfatis, causasq́ue dicendum, quare sanctio ipsa in concernentibus authoritaté prædictam, & ecclesiasticæ li-

Universidad de Deusto
Biblioteca

libertatis violationem, nulla & inualida declarari, & abrogari non debere decreuerit: citatioq; prædictorum Gallicorum capitulorum, Parlamentorum & laicorum præfatorum, cum termino competenti ad comparendum eis assignato, duodecimo calendas Martij proximè præteriti executa fuerit, diesq; comparitionis citatorum & monitorum huiusmodi non nisi quartodecimo calendas Maij proximè futuri veniat, vt sic citati & moniti, in dicta sexta sessione tenenda comparére, suasq; rationes allegare possint: cumq; etiam dicta die tertio Idus præsentis mensis, solennis processio nostræ assumptionis ad Ecclesiam Laterañ, iuxta morem aliorum prædecessorum nostrorum fiet, difficilimumq; esset eadem die sessionem & processionem huiusmodi celebrare, ac ex alijs iustis & rationabilibus causis, nostrum & dictorum fratrum animos mouentibus, de consilio & assensu prædictis, sextam sessionem præfatam, quinto Calendas Maij proximè futuri, quæ erit die Mercurij vigesimaseptima præsentis mensis Aprilis, qua causæ huiusmodi cessabunt, ac citati & moniti præfati comparére & allegationes audiri, vel vera contumacia accusari poterunt, prorogamus, illamq; ipsa die quinto Calendas mensis huiusmodi faciendam indicim⁹. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ prorogationis & indictionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum.

Datum Romę apud sanctum Petrum anno incarnatiõis Dominicæ millesimo quingentesimo decimotertio, quarto Idus Aprilis, Pontificatus nostri anno primo.

PLACET.

Executio & publicatio suprascriptarum literarum prorogationis, sequitur & est talis:

¶ Die decima mensis Aprilis præsentes suprascriptæ literæ, affixæ R publicatæ fuerũt in valuis principis Apostolorum de vrbe, in valuis Ecclesiæ sancti Ioannis Lateranensis, in valuis cancellariæ Apostolicæ, ac in acie Campiflorę, vt moris est, per me Ioannem Dominicum de Fidelibus cursorem.

Alia executio & publicatio earundem literarum prorogationis, est talis:

Die verò vndecima mensis Aprilis, affixę & publicatæ fuerũt in valuis basilicæ sancti Ioannis Lateranensis, dum ibidèm gentium multitudo propter accessum sanctissimi dñi nostri, Dñi Leonis Papę X. congregata erat, per Ioannẽ Dominicũ de Fidelibus cursorẽ.

Die verò Lunæ xj. supradicti mẽsis April. post diuinũ officiũ in basilica S. Petri principis Apostolorũ peractũ, ante horã prandij, sanctiss. in Christo pater & dñs noster, Dñs LEO diuina prouidentia Papa X. diademate Pontificali coronatus solẽniter cũ maximis mirificisq; triumphis, honestate, reuerentia & honore decentibus, p reuerendiss. in Christo patres & dños, dños S. Romanæ Ecclesię Cardinales, patriarchas, archiepiscopos, episcopos, Abbates cum albis mitris, atq; pluuialibus ornatos, necnõ perplures illustres Duces & Barones, nobilesq; Romanos atq; cæterarũ nationũ homines, de dicta basilica S. Petri ad basilicã S. Ioannis Lateranensis, pro nonnullis cæremonijs ibidèm faciẽdis, laudabiliter associatus extitit.

SEXTA SESSIO, ET PRIMA tempore sanctissimi domini nostri, domini Leonis Papæ X.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi, Amen. Anno à natiuitate eiusdẽ millesimo quingentesimo decimotertio, Indictiõe prima, die verò Mercurij, vigesimaseptima mensis Aprilis, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, Domini Leonis diuina prouidentia Papæ decimi, anno primo, sacra & vniuersali synodo in basilica Lateranẽsi cõgregata, fuit celebrata sessio, præsidente pẽfato sanctissimo domino nostro. Et fuerunt præsentes infrascripti reuerendissimi Domini Cardinales, Patriarchæ, & Archiepiscopi, ac reuerẽdi patres domini Episcopi, Abbates, & oratores principum, Illustres Dñi & alij quàm plures doctores & magistri & equites ac nobiles, in primis reuerẽdiss. Dñi

EPISCOPI CARDINALES.

Reuerendissimus domin⁹ Raphael Ostiẽn.
Reuerendiss. dom. Dominicus Portuẽnsis.
Reuerendiss. dominus Iacobus Albanẽn.
Reuerendiss. d. Marcus Prænestinus.
Reuerendiss. dominus Franciscus Sabinẽn.

PRESBYTERI CARDINALES.

Reuerendissimus dominus Thomas tituli sancti Martini in montibus, Strigonien.
Reuerendissimus dominus Franciscus tituli sanctorum Ioannis & Pauli.
Reuerendiss. dominus Nicolaus tituli sanctæ Priscæ, de Fliſco.
Reuerendiss. dñs Hadrianus tituli sancti Chrysogoni.
Reuerendiss. dominus Robertus tituli sanctæ Anastasiæ, Nanneteñ.
Reuerendiss. dominus Leonardus tituli sanctæ Susannæ, Agenneñ.
Reuerendiss. d. Carolus tituli S. Cæciliæ.
Reuerendiss. dominus Antonius tituli sancti Vitalis, Sipontiñ.
Reuerendiss. d. Matthæus titul. S. Potẽtianę.
Reuerendiss. dominus Petrus tituli sancti Eusebij, Anconitañ.
Reuerendiss. dominus Achilles tituli sancti Sixti, Bononien. Re-

Reuerendiss. dominus Bandinellus tituli sanctæ Sabinæ, de Saulis.

DIACONI CARDINALES.

Reuerendiss. dominus Alexander sancti Eustachij, Farnesius.
Reuerendiss. dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedin, de Aragonia.
Reuerendiss. Dominus Marcus sanctæ Mariæ in porticu, de Cornelijs.
Reuerendiss. Dominus Sigismundus sanctę Mariæ nouæ.
Reuerẽdiss. D. Alphonsus sancti Theodori.

PATRIARCHAE ET ASSIstentes Papæ.

Reuerend. pater D. Cæsar Alexandrinus.
Reuerẽd. pater D. Alphonsus Antiochenus.
Reuerend. pater D. Franciscus Consanus.
Reuerend. P. D. Ioannes Vincentius Seneñ.
Reuerend. P. D. Robertus Rheginus.
Reuerend. P. D. Fredericus Salernitanus.
Reuerend P. D. Gabriel Dyrrhachieñ.
Reuerẽd. P. D. Ioannes Baptista Caualliceñ.
Reuerend. P. D. Scaramuza Cumanus.
Reuerend. P. D. Pompeius Reatinus.
Reuerend. pater dominus Ioannes Franciscus Taurinensis.
Reuerendus P. D. Bernardus * Teruisinus episcopus, & Gubernator vrbis.
Reuerẽdus P. D. Hercules episcopus Augustensis, orator Sabaudiæ.
Reuerendus P. D. Bertrandus eps Adrieñ, & orator Ducis Ferrariæ.

ARCHIEPISCOPI.

Reuerend. P. D. Stephsnus Patraceñ.
Reuerend. P. D. Iulius Corinthieñ.
Reuerend. P. D. Aldronandinus Nicosieñ.
Reuerend. P. D. Bernardus Spalateñ.
Reuerend. P. D. Vincentius Neapolitañ.
Reuerend. P. D. Hieremias Traneñ.
Reuerend. P. D. Orlandus Auinioneñ.
Reuerend. P. D. Rainaldus Raguſiñ.
Reuerend. P. D. Andreas * Noboniaſicẽ.
Reuerend. P. D. Petrus Arboreñ.
Reuerend. P. D. Gisbertus Surrentiñ.
Reuerend. P. D. Georgius Nazarenus.
Reuerend. P. D. Iulius Florentiñ.

EPISCOPI.

Reuerend P. D. Iacobus Pontentiñ.
Reuerend. P. D. * Genocius Troiañ.
Reuerend. P. D. Simon Arimineñ.
Reuerend. P. D. Iacobus Papheñ.
Reuerend. P. D. Albertus Valuenſis.
Reuerẽd. P. D. Ioannes Baptiſta * Maraneñ.
Reuerendus P. D. Bartholomæus Iustinopolitanus.
Reuerend. P. D. Aloyſius Interamneñ.
Reuerend. P. D. Ioannes Aquilanus.
Reuerend. P. D. Ioannes Petrus Theatiñ.
Reuerend. P. D. Iacobus Ciuitatis Ducalis.
Reuerend. P. D. Marinus Ceneteñ.
Reuerend. P. D. Iacobus Fauentinus.
Reuerend. P. D. Hieronymus * Biduaneñ.
Reuerend. P. D. Dominicus Luceriñ.

Reuerend. P. D. Ioannes * Sibiniceñ. *Sebonicen
Reuerend. P. D. Alexius Melphitanus.
Reuerend. P. D. Franciſcus Spoletañ.
Reuerend. P. D. Andreas Militeñ.
Reuerẽd. P. D. Ioãnes Dominic⁹ Terdoneñ.
Reuerend. P. D. Franciſcus Sueſſanus.
Reuerend. P. D. Petrus Vrgelleñ.
Reuerend. P. D. Hugo Rhegiñ.
Reuerend, P. D. Galeſius * Beluneñ. *Belluneñ
Reuerend. P. D. Ioannes Antonius Calineñ.
Reuerend P. D. Alexander Alexandrinus.
Reuerend. P. D. Iulianus Agrigentiñ.
Reuerendus pater D. Bernardinus * Polycaſtreñ.
Reuerend. P. D. Ioſue Eſculañ.
Reuerend. P. D. * Marius * Vgentinus. *Marcus *Ogẽtinus
Reuerend, P. D. Petrus Narnieñ.
Reuerendus P. Domin⁹ Ioannes Franciſcus Spigaceñ.
Reuerendus P. D. Andreas * Litreñ.
Reuerend. P. D. Simon Modruſieñ.
Reuerendus Pa. D. Ioannes Franciſcus * Lauellineñ. *Lauelleñ *Auellaneñ
Reuerend. P. D. Hieronymus * Ilcineñ. *Inſuleñ
Reuerend P. D. Conradus * Aſtuneñ. *Oſtuneñ
Reuerend. P. D. * Scribonius Imoleñ. *Scabonius
Reuerend. P. D. Iulianus Vulterañ.
Reuerend. P. D. Hugolinus Licieñ.
Reuerend. P. D. Antonius Vrbinateñ.
Reuerend. P. D. Bernardus Soranus.
Reuerend. P. D. Nicolaus * Pergameñ. *Bergomeñ
Reuerend. P. D. Paris Piſaurieñ.
Reuerend. P. D. Andreas Anſareñ.
Reuerend. P. D. Ioannes * Acerraneñ. *Acerneñ *Callineñ
Reuerend. P. D. Thomas * Calleñ. *Callacon
Reuerend. P. D. Albertus Sebaſteñ. *Calaceñ
Reuerend. P. D. Vincentius * Caiacianus.
Reuerend. P. D. Hieronymus Aſculañ.
Reuerend. P. D. Iacobus Signeñ.
Reuerend. P. D. Matthæus * Vmbriaceñ. *Vmbriaticeñ
Reuerend. P. D. Franciſcus Biſignaneñ.
Reuerend. P. D. Benedictus Chieñ.
Reuerend. P. D. Latinus Veſtanus.
Reuerendus pater dominus Ioannes * Tribunienſis. *Trabunieñ
Reuerendus pater dominus Ludouicus Tricaricenſis.
Reuerendus pater dominus Petrus Caſtelli maris.
Reuerendus pater dominus Claudius Belicenſis.
Reuerendus pater dominus Paulus * Lectorenſis. * Luctorieñ
Reuerendus pater dominus Theſeus * Racanatenſis. *Macerateñ
Reuerend. pater dominus Ioannes Elneñ.

ABBATES.

Reuerendus pater dominus Antonius ſancti Galgani.
Reuerendus pater dominus Ioannes ſancti Sebaſtiani extra vrbem.

ORATORES.

Illuſtris dominus Albertus de Carpi, ſe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

renissimi Maximiliani Romanorum Regis orator.

Magnificus dominus Hieronymus Vich, Illustr. & Catholici Ferdinandi regis Aragonum & Castellæ Gubernatoris Orator.

Magnificus dominus Franciscus Foscarus, Illustr. Dominij Venetorum Orator.

Reuerendus pater dominus protonotarius Marinus Charatius, illustr. domini Maximiliani ducis Mediolanensis orator.

Dominus Iacobus Saluiati & Franciscus Victorius, dominij Florentinorum Oratores.

Illustr. dominus Ludouicus Comes Petiliani.

SENATOR VRBIS ET conseruatores.

Illustr. dominus Iulius Senator vrbis.

Dominus Hieronymus Venzo, & dominus Stephanus Carbon.

Celebrata itaque Missa per reuerendissimum dominum Franciscum episcopum Sabinensem, Cardinalem Vulteranum, & habita oratione per reuerendum patrem dominum Simonem episcopum Modrusiensem, cuius tenor in fine præsentis sessiõis describitur, cantatisque Litanijs & Euangelio per reuerendissimum dominum Alphõsum sancti Thedori diaconum cardinalẽ, quod incipit, Cùm esset serò die illa vna sabbatorum, &c. sanctissimus dominus noster Papa incepit hymnum, Veni creator spiritus &c. Quo finito, idem sanctissimus dominus noster habuit orationem, & incipit, Pastoralis officij &c. exhortando patres existentes in Concilio, ad cogitandum ea, quæ viderint pro Republica Christiana expedire. Et etiã dixit intentionis suæ sanctitatis esse, continuare concilium, donec fiat vniuersalis concordia & pax inter Christianos. Finita hiusmodi oratiõe, supradict⁹ magnificus dominus Iacobus Saluiati Orator Florentinorum, præsentauit mandatum præfato Domino nostro nomine dicti dominij ad interessendum Concilio. Et immediatè idem dominus noster dedit illud reuerend. patri domino Thomæ Phædræ legendum in ambone. Qui ascendit amboně, & legit tenoris infrascripti.

MANDATVM FLORENTINORVM

IN Nomine DEI, Amen, Anno domini nostri Iesu Christi ab eius salutifera incarnatiõe 1513. Indictione prima, die verò quarta mensis Aprilis, tempore pontificatus sanctiss. in Christo patris & domini, domini Leõis diuina prouidentia papæ decimi, cum superioribus mẽsibus, die videlicet trigesima mensis Decembris, 1513. sacrosancto concilio Lateraneñ per se. me. Iulium Pontificem maximum indicto & celebrato, interesse atq; adhærere summoperè cuperemus, vt veros Christianos decet, mandauimus tribus legatis nostris tunc, ac etiam ad præsens Romæ degentibus, Iacobo videlicet Saluiato, Matthæo Strozæ, ac Francisco Victori, nobilib⁹ ciuibus nostris & cuilibet ipsorum in solidum, vt nostro nomine tali muneri atq; officio in tali cõcilio interessent, atq; adhærerent, vt de tali mandato per nos facto & celebrato, publicum constat documentum infrascripti tenoris & exempli.

IN Dei nomine, Amen. Anno domini nostri Iesu Christi ab eius salutifera incarnatione 1513. Indictione prima, die verò trigesima mensis Decembris, tempore Pontificatus sanctissimi in Christo patris & dñi, D. Iulij diuina prouidentia Papæ secundi: Prospexit tandem Deus noster de excelso sancto suo, Dñs de cælo in terram adspexit, Fluctuãte enim christiana nauicula & periclitante, ne ictibus mergeretur vndarũ immanium & pessimarum, dies tandẽ illuxit, quo ventorum rabie sedata, & placatis positisq; procellis, salutarẽ nauis reperit portũ Christi, qui cùm in terris homo factus verlaretur salutem mundo illaturus, nulli rei magis incubuit, nihil præ se tulit vberius, quàm vt pacem procuraret, suis pacẽ relinqueret. Neq; à nobis postmodùm discessurus quicquam dulcius mãdauit discipulis, quàm vt pacem colerent, paci studerẽt, pacem rebus in omnibus amplexarentur. Neque id mirum. Quid enim pace sanctius, quid iucũdius, quid vel nomine ipso pacis suauius? Hæc enim bonos nutrit, dispersos cogit, noxia quæq; tollit, & salutem perennem non parat modò, sed præstat. Hac vna re motus sanctissimus ac beatissimus in Christo pater & dominus noster, Dominus Iulius diuina prouidentia papa secundus, & Catholicæ Ecclesiæ Pont. max. verus & indubitatus Christi vicari⁹, Petri successor, cùm videret Christianã pacem atq; vnitatem discindi atque dilacerari, plures in vinea domini Sabaoth hæreses pullulare, apros de sylua imminere, vineam ipsam iamiam profanaturos atq; exterminaturos, schisma inter Christianos serpere, mortiferum q́ & abominãdum, lupos complures ouiũ pellibus amictos, Dominicum gregem inuadere, occurrendũ, ptinùs imminẽti malo, atq; exterminãdum tam immane facinus duxit. Ideoq́; de cõsensu sacrosancti reuerẽdissimorũ cardinalium collegij, concilium superiore anno indixit legitimũ sacrosanctũ Romæ apud sanctam Lateranẽsem Ecclesiam, ad quam Christiani omnes conuenirẽt, ab eo vocati in cõmunem defensionẽ Christianæ Reipublicę, & eorum animaduersionem, qui tunicam incõsutilem atq; vnicam domini nostri Iesu Christi discindere, in partes que varias distrahere moliuntur. Cumq́; Florentinæ Reipublicæ, inter Christianas primarias Respublicas non postremę, ad concilium q́ue huiusmodi vocatæ, partes suas tueri, neque communi rei deesse conueniat, obsequendum votis vocationiq́ue sanctissimi domini nostri papæ statuit, vt Christianos principes decet. Idcirco cũ resp. ipsa coram interesse Laterañ sacrosancto concilio non possit, communem cæterorum vsum secuta, vicarios suos tali muneri destinandos decreuit. Quapropter nos priores libertatis, & Vexillifer iustitiæ populi Florentini de Balia, vnà cũ concilio nostro Baliæ, oñibus modis, q́bus magis, meliùs & validius potuimus ac possumus, statutorum ac legum nostræ reipublicę more seruato, facimus, cõstituimus, creamus & solenniter ordinamus, procuratores nostros & nostræ reipublicæ, ac vices nostras ac Reipub. ipsius nostrę demãdamus nobilib⁹ ciuibus nostris Iacobo Saluiato Ioannis filio, Matthæo Strozæ Laurentij filio, & Francisco Victori Petri filio, oratoribus nostris apud summum Pontificem Romæ degentibus, quibus omnibus simul, & vnicuiq; ipsorũ seiũctim & seperatim, nostras nostræq́; Reip. vices mandauimus atq; mãdamus, vt sacrosancto cõcilio Lateraneñ prędicto, nostro nomine intersint, adsistant, adhæreant, præstent & transigant, quæ à nobis nostraq́ue Republica præstari, exhiberi ac transigi quoquo modo possint in decus, bonorem, dignitatem, amplitudinemq́ue præfati sacrosancti concilij Lateraneñ, & exaltationem eiusdẽ S. D. N. Iulij II. Pont. max. & sanctæ Rom. Eccleſiæ catholicæ antedictæ, dantes eisdem Oratoribus nostris, & eorum cuilibet amplissimam authoritatẽ, potestatem atque arbitrium ad omnia & singula in p̃dictis & circa p̃dicta, videlicet, q̃ in tam pio, & salutari, ac religioso negocio tractanda, peragenda, p̃mittenda, p̃standa, & executioni mandanda, atq; adimplenda forent, q̃nos cũ p̃fato nr̃o cõcilio Baliæ ex forma statutorum ac legũ Reipub. nr̃ę quoquo modo facere, tractare, promittere, præstare, ac exercutioni mandare, atque adimplere possemus ac possumus, & quæ nos ipsi facere possem⁹, si p̃sentes p̃fato sacrosancto concilio interessemus, promittentes omnia & singula à p̃fatis oratoribus nostris vel altero ipsorũ, facta, gesta, promissa, præstitaq́; in præmissis & circa p̃missa nos ap̃p̃baturos esse, rataq́; & grata in perpetuum habituros, decernẽtes p̃sens nostrum mandatum vires habiturũ & duraturum, donec p̃fati oratores nostri vel ipsorum quilibet, in præfata legatione p̃manserit apud p̃fatũ S. D. N. Iulium pontificem maximum. In quorum omnium fidẽ & testimonium p̃sens mandatum fieri iussimus & publicari in forma nostræ Reipublicæ consueta. Datum in palatio nostro, die quo suprà.

Ego Antonius olim ser Anastasij, ser Amerigi de Vespuccis, Imperiali authoritate iudex ordinarius, notariusq́ue publicus & ciuis Florentinus, necnon cancellarius extractus officiorum populi & communis Florentiæ, prædictis omnibus & singulis, dum sic agebantur, interfui: eaq́ue rogatus scribere, scripsi rogatus & publicaui, & in hãc publicam formam redegi, & alijs magis arduis negocijs occupatus, alij mihi fido scribendum commisi. Et quia cum meo originali concordare inueni, ideo in fidem præmissorum me subscripsi, & solito mei signo signaui. Nunc autem eodem Iulio Pontifice Max. ab humanis subtracto, & in legitimũ eius locũ ac sanctæ sedis Apostolicæ successorẽ diuina prouidentia suffecto sanctissimo ac beatissimo D. N. D. Leone X. Põtifice Max. vero Christi vicario, ac Petri legitimo successore, q̃ idẽ sacrosanctum Lateranense conciliũ in Christianæ Reipubli. sanctificationem ac decus prosequi & celebrare pro sua diuina clementia destinat, ita nobis significantibus præfatis legatis, p̃fati sanctissimi D. nostri nomine non visum est, vt communi Christianorum causæ, tam sanctæ, tam Diuinæ, quantùm in nobis est, desimus: idcirco notum singulis atque vniuersis esse volumus, quibus interest, aut quomodolibèt interesse posset, si qua in re per præfati felicis recordatio. Iulij Pontificis obitum, eidem mãdato nostro subtractum, aut aliqua in parte diminutũ quomodolibèt sit, aut esse p quenquam putaretur, id nos omnemq́ue Rempublicam nostram huius instrumenti nostri serie penitùs supplere, instaurare & sufficere. Volumusq́ue eiusmodi mandatum omni dubitatiõe semota, in suo robore penitùs perstare & remanere, eosdemq́ue legatos nostros & quemlibet eorum, eadem facultate, authoritate & potestate frui debere & posse, qua frui debebant ac poterant, dum præfatus fel. me. Iulius pontifex maximus in humanis ageret, decernentes præsens nostrum mandatũ vires habere ac durare debere, donec præfati oratores nostri vel ipsorum quilibet in p̃fata legatiõe permãserit apud præfatum sanctiss. dñm nostrum, dominũ Leonem decimum pontificem maximũ. In quorum omniũ fidem ac testimonium, p̃sens fieri iussimus instrumentum, eundemq́ue Antonium Vespuccium secretarium nostrum, notariumq́ue publicum, de prædictis vnum seu plura, prout opus fuerit, conficere instrumenta. Datum in palatio nostro, die quo suprà.

Ego idem Antonius olim ser Anastasij, ser Amerigi de Vespuccis, Imperiali authoritate iudex ordinarius, notariusq́; publicus & ciuis Florentinus, necnon cancellarius extractus officiorum populi & communis Florentiæ, p̃dictis oñibus & singulis dũ sic agebantur, interfui: eaq́; rogat⁹ scribere, scripsi, rogaui

Universidad de Deusto
Biblioteca

rogaui & publicaui, & in hãc publicã formã redegi. Et alijs magis arduis negocijs occupatus, alij mihi fido ſcribere cõmiſi. Et quia cum meo originali concordare inueni, ideo in fidem prẽmiſſorum me ſubſcripſi, & ſolito mei ſigno ſignaui.

Deinde dominus Marius de Peruſchis ꝓcurator concilij, reproduxit bullam ſeu monitorium contra profitentes pragmaticã, tenoris prout ſuprà continetur, dans eius executionem, à tergo videlicet:

Anno à natiuitate domini 1513. Indictione prima, pontificatus ſanctiſſimi domini Iulij Diiuina prouidentia papæ ſecundi anno decimo, die verò quintadecima mẽſis Februarij, præſentes retroſcriptæ literæ Apoſtolicæ præfati ſanctiſſimi domini noſtri Papæ, fuerũt affixæ & publicatæ in metropolitana Mediolanenſi, & in cathedrali Papienſi die decimaſexta, ac cathedrali Aſtenſi die decimaoctaua mẽſis Februarij, affixę & publicatę in valuis ſeu portis, & ibidẽm per longũ temporis ſpatiũ dimiſſæ, vt ab omnibus ibidẽm ſtantibus legi & intelligi poſſent. Deinde copiæ earundem literarum ibidẽm affixæ, dimiſſæ fuerunt in ſignum veræ publicationis earũdem literarũ prædictarum, per me Franciſcum Vaca, ſanctiſſimi domini noſtri Papę curſorem, & dictus dominus Marius procurator accuſauit eorum cõtumaciam prælatorum & aliorum intereſſe debentium ſacro concilio huiuſmodi, & non intereſſentium, petens decerni citationem cõtra eoſdem, & ſanctiſſimus dominus noſter nihil reſpondit. Demum excluſis alijs non habẽtibus vocem diffinitiuam, exceptis oratoribus & Baronib⁹ ac prelatis, & clauſis portis dicti concilij, vt moris eſt, ſanctiſſimo dño noſtro Leone decimo, cum cęteris prelatis, ſacris veſtibus indutis & mitratis, in ſuis locis conſidẽtibus, Reuerendus pater dominus Robertus archiepiſcopus Rhegiñ. aſſcendit ambonem, & legit ſchedulam tenoris infraſcripti, de mandato dicti ſanctiſſimi domini noſtri.

LEO Epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei, ad futuram rei memoriam, ſacro approbante Concilio. Superna illius ordinatione, q̃ cæleſtia & terreſtria oñipotentis prouidentia moderatur, ſanctę ſuæ vniuerſali Eccleſiæ licèt immeriti præſidẽtes, inter multiplices curas, quibus aſſiduè angimur, doctoris gentium ſalubri ſanctiſſimaq́ue doctrina moniti, ad ea maximè aciem noſtræ mentis cõuertimus, per quę in eccleſia ipſa perpetua vnitas & charitas inuiolata perdurent, grexq́; nobis commiſſus, rectis tramitibus in viã ſalutis ꝓcedat, ac chriſicolarũ nomẽ & preciioſę crucis ſignũ, in quo fideles ſaluati ſunt, infidelib⁹ depulſis, dexteraDei aſſiſtẽte, latiùs diffundatur. Sanè poſtquàm felicis recordationis Iulius papa ſecũdus predeceſſor noſter, ſacrũ generale Lateranenſe conciliũ, de venerabiliũ fratrum noſtrorum S.R.E. cardinaliũ, de quorũ numero tunc eramus, cõſilio & aſſenſu, laudabiliter, legitimè, & ex rationabilibus cauſis Spiritu ſancto cooperante, & in eo quinque ſeſſiões tenuerat, ſextamq́; ſeſſionẽ tertio Idus præſentis menſis faciẽdam indixerat, nos dicto prædeceſſore de medio ſublato, extunc expreſſis & alijs cauſis noſtrum & dictorũ fratrum animum mouentibus, ſextam ſeſſionẽ huiuſmodi, de eorundem fratrum cõſilio & aſſenſu, vſque in hodiernum prorogauimus. Cùm autem in minoribus cõſtitutis ſemper nobis inſitum cordi fuerit, generale concilium (vtpotè agri Dominici culturam pręcipuam) celebrari videndi, nunc ad Apoſtolatus apicem aſſumpti, honeſto vtiliq́ue deſiderio noſtro, debitum ex iniuncto nobis eu rę Paſtoralis officio acceſſiſſe conſpicientes, rem hanc ardentiori voto & tota animi alacritate ſuſcepimus. Itaque prorogationem huiuſmodi per nos factam, approbante eodem ſacro Lateranenſi concilio, approbamus, ac Concilium, vſque ad perfectionem cauſarum, propter quas indictum extitit, & præſertim vt inter Principes & potentatus Chriſtianos bellis atrocibus pacatis, hoſtilib⁹q́; armis depoſitis, ſyniuerſalis & firma pax componi valeat, pro qua indefeſſa ſolicitudine, nihil pro tam ſalubri bono intactũ relinquendo, oñes conatus noſtros adhibere intendimus, proſequi & fine debito terminare velle, noſtriq́; incõmutabilis animi & intentionis fore & eſſe declaramus, vt ijs, quæad Dei laudẽ, Eccleſięq́; præfatę exaltationẽ, ac Chriſtifidelium concordiam pertinent, peractis, ſancta ac neceſſaria expeditio contra catholicæ fidei hoſtes fieri, feliciterq́; ex illis (altiſſimo fauente) triumphari poſſit. Vt aũt ad tantum perutile cõciliũ accedere debẽtes ab acceſſu huiuſmodi quomodolibet non retrahant, oñibus & ſingulis, ad celebrationem concilij prefatiper dictum Iulium prædeceſſorem conuocatis, aut in congregationibus cõciliorum generaliũ, de iure vel conſuetudine intereſſe debentibus, præſertim Gallicę natiõis, & ad dictum concilũ Lateranenſe venientibus, (ſchiſmaticis, & alijs q̃buſcunq;, de iure communi vel ſpeciali, per ſententiam ſeu literas Apoſtolicas prędeceſſorum noſtrorũ, vel ſedis Apoſtolicæ prohibitis, dũtaxat exceptis) venientiumq́; ſeruitoribus & familiaribus, cuiuſcunque ſtatus, gradus, conditionis vel nobilitatis exiſtẽtibus, eccleſiaſticis & ſecularibus, ꝓ ſe & eorum bonis quibuſcunq;, nõ obſtantibus q̃buſuis cenſurarum, & pœnarum eccleſiaſticarum & ſecularium adiectionibus, contra eos, ex quibuſuis cauſis, à iure, vel per ſedem præfatam, ſub quibuſuis verborum formis & clauſulis generaliter promulgatis, & quas generaliter incurrerunt, per ciuitates, terras, & loca terreſtria & maritima Roma. Eccleſię præ-

ſtatæ ſubiecta, ad conciliũ Lateranẽſe ad vrbem huiuſmodi veniendi, & in ea morãdi, & liberè conſulendi, & ab ea quotiès videbitur recedendi, liberũ, tutũ, plenum & omnimodum ſaluumcõductum, cũ plena, libera, tuta & oñimoda ſecuritate, atque in vera & infallibili fide Pontificia, approbãte ſacro concilio præfato, harum ſerie damus & cõcedimus. Et nihilominùs omnes & ſingulos Reges, Principes & potentatus Chriſtianos per literas noſtras hortabimur, monebimus & requiremus, vt ꝓ ſummi Dei & Apoſtolicæ ſedis reuerentia, veniẽtes ad ſacrum Lateranenſe concilium huiuſmodi, directè vel indirectè, quomodolibèt in perſona vel bonis non moleſtent, ſeu moleſtari faciant, ſed eos liberè, ſecurè & quietè venire permittant. Cæterũm pro exequenda celebratione ipſius concilij, ſeptimam ſeſſionem decimo calendas Iunij proximè futuri faciendam indicimus. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis, declarationis, cõtinuationis, proſequutionis, conceſſionis, monitionis, & requiſitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Data Romæ in publica ſeſſione, in Lateranenſi ſacroſancta baſilica ſolenniter celebrata, Anno incarnationis Dominicæ 1513. quinto calendas Maij, Pontificatus noſtri anno primo.

Die mercurij vigeſimaſeptima Aprilis, milleſimo quingenteſimo tertiodecimo. Lecta per reuerẽdum dominum Robertum archiepiſcopum Rhegiñ.

Qua perlecta, petijt idem Reuerend. dominus Archiepiſcop⁹, an placerent paternitatibus ſuis contenta in ſchedula. Et omnes reſponderunt, placere contenta in ſchedula. Et fuit indicta ſeptima ſeſſio decimo Calen. Iunij. Super quib⁹ omnibus & ſingulis præfatus dominus Marius procurator petijt inſtrumentum & inſtrumenta.

Demum reuerendus pater dominus Carolus Orphe⁹ ſedis Apoſtolicæ notarius, dedit mandatum reuerendi patris domini Paulli Zanę Epiſcopi Brixieñ, & inſtrumentũ excuſationis illius. Et reuerẽd. pater dominus Franciſcus Inſert, literarum Apoſtolicarum ſolicitator, dedit mandatum reuerẽdi patris domini Georgij epiſcopi Colimbrieñ. Et reuerend. pater dominus Bernardus Archiepiſcopus Spalateñ, dedit mandatum reuerẽdi patris domini Octauiani epiſcopi Viterbieñ & dominus Iacobus Gerteuuitz dedit mandatũ reuerẽd. patris dñi Ioãnis epiſcopi Miſnenſis, ad intereſſendũ concilio huiuſmodi.

CONGREGATIO PRAELATORUM in Lateranenſi palatio pro rebus Concilij.

ANno à natiuitate domini 1513. Indictione prima, die verò Veneris decimaquarta menſis Maij, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri, domini Leonis Papæ decimi anno primo, poſt meridiem, in Baſilica Laterañ, in aula qua itur ad ſancta ſanctorum, vulgariter nuncupata aula concilij, fuit cõgregatio prælatorum exiſteñ in vrbe. Et fuerũt præſentes Cardinales Generales ordinum, videlicet:

Reuerendiſſ. Dominus Raphael Epiſcopus Oſtienſis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ camerarius, Cardinalis ſancti Georgij nuncupatus.

Reuerendiſſ. Dominus Thomas ſancti Martini in montibus, presbyter Cardinalis, Strigonienſis nuncupatus.

Reuerendiſſ. Dominus Alexãder ſancti Euſtachij diaconus Cardinalis, de Farneſio nuncupatus.

¶ Inſuper fuerunt prẽſentes octuaginta & ſeptem patriarchæ, archiepiſcopi, & Epiſcopi. Fuitq́ue propoſitum per præfatum reuerendiſſimum Raphaelem epiſcopum Oſtieñ, etiam de mandato ſanctiſſimi domini noſtri, quòd difficile foret, pro ſingulo negocio tractando in concilio cõgregare omnes prælatos: ideo ſequendo ordinem & modũ aliorum conciliorum, paternitates ſuæ eligerent aliquos prælatos graues & doctos, qui eſſent vnà cum reuerẽdiſſimis cardinalibus ad pertractandum coram ſanctiſſimo domino noſtro ea, quę in ſeſſionibus conciliaribus eſſent proponẽda. Et ita prælati ibidẽm exiſtentes, dixerunt, fore honeſtum & rationi conſonum. Et ad electionem prælatorum deputandorum proceſſerunt, mediãtibus fabis albis & nigris, ſeu cum fabis albis & nigris, & ita elegerũt vigintiquatuor prælatos, videlicet:

Reuerendiſſ. dominum Bernardum epiſcopum Teruiſiñ, gubernatorem vrbis.

Archiepiſcopum Seneñ.
Epiſcopum Terdoneñ.
Epiſcopum *Biduaneñ. *Budineñ
Archiepiſcopum Salernitañ.
Archiepiſcopum Florentiñ.
Epiſcopum Cumañ.
Archiepiſcopum Traneñ.
Epiſcopum Fauentiñ.
Epiſcopum Militeñ.
Epiſcopum Caſtelli maris.
Epiſcopum Signeñ.
Epiſcopum Modruſieñ.
Epiſcopum Alexandrinum.
Epiſcopum Caualliceñ.
Archiepiſcopum Rheginum.
Archiepiſcopum Spalateñ.
Epiſcopum *Reliſiñ.
Epiſcopum Iuſtinopolitañ.
Archiepiſcopum Nazarenum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

*Ilcineñ Episcopum *Insuleñ.
Episcopum Vrbinateñ.
Episcopum Anglioneñ.
Episcopum Taurineñ.

PROROGATIO SEptimæ sessionis.

¶ Deinde die vigesima supradicti mensis Maij, discretus vir dominus Enrardus Duuiuier, præfati sanctissimi domini nostri cursor, retulit se affixisse literas prorogationis septimæ sessionis tenoris infrascripti:

LEO episcopus seruus seruorũ Dei. Prouidentia sedis Apostolicæ pluri mùm circunspecta, nonnunquàm ea, quæ certis tunc suadentibus causis & rationibus, statutis temporibus facere disposuit, ex alijs non minùs ponderandis rationibus & causis, in aliud tempus in melius cõmutat & prorogat, prout id in domino videt salubriter expedire. Cùm itaque in sexta sessione sacri Lateraneñ concilij solenniter celebrata, in qua nos concilium prosequi & fine debito terminare velle, eodem sacro concilio approbante nunciauimus, septimam sessionem concilij præfati decimo Calend. Iunij proximè futuri faciendam indixerimus, & certis superuenientibus legitimis causis, præsertim quia propter temporis angustiam materiæ in dicta sessione proponendæ prælatis deputatis & alijs generaliter interesse in dicta sessione debentibus, notificari non potuerunt: aduentus quoque venerabilis fratris Ioãnis Archiepiscopi Gneznen̄, Primatis Poloniæ, charissimi in Christo filij nostri Sigismundi Poloniæ regis oratoris, ad præstandum nobis dicti regis nomine obedientiam, & adhærendum ac se incorporandum nomine totius Polonicæ nationis sacro Lateraneñ concilio, ad vrbem de proximo expectatur, qui dictæ septimę sessioni, quæ vltima erit ante Calend. Octobris proximè venturi, interesse cupit: aliisque causis, nobis & venerabilibus fratrib⁹ nostris S. R. Card. notis, septima sessio decimo Calend. huiusmodi commodè celebrari non possit, satiusque visum sit, eam ad aliquot paucos dies post decimum Calẽd. præfatas celebrãdam prorogare: nos vrgentibus rationibus moti, de fratrum prędictorũ consilio & vnanimi assensu, septimam sessionem prædictã ad xv. Calend. Iulij, quæ erit vj. feria, prorogamus, & ipsam xv. Calend. Iulij, faciendam indicimus. Data Romæ in palatio apostolico, die xx. mensis Maij, 1513. Pontificatus nostri anno I.

PLACET.

Anno à natiuitate domini 1513. Indictione prima, die verò tertia mensis Iunij, sanctissimus dominus noster diuisit supradictos prælatos deputatos per congregationem, vt aliqui eorum tractarent ea, quæ spectant ad pacem vniuersalem componendam inter principes Christianos, & etiam quæ spectant extirpationi schismatis: & alij ad tractandum ea, quæ spectant ad fidẽ: & super reformatione & abolitione pragmaticæ sanctionis. Et etiam sanctitas sua vltra prælatos deputatos per congregationẽ, addidit alios, qui interesse deberent congregationibus particularibus faciendis, ac etiam addidit Generales ordinum. Deputati fuerunt tales, & primò.

DEPVTATIO PRO REBVS pacis vniuersalis componendæ inter Principes Christianos, & pro extirpatione schismatis, est de infrà scriptis, videlicet:

Reuerendiss. Dominus Vulteran̄.
Reuerendiss. Dominus Strigonien̄.
Reuerendiss. D. Surrentinus.
Reuerendiss. Dominus de Flisco.
Reuerendiss. D. sancti Chrysogoni.
Reuerendiss. Dominus de Finario.
Reuerendiss. Dominus de Farnesio.
Reuerendiss. Dominus Mantuan̄.

PRAELATI HIS ADIVNgendi, sunt infrascripti electi per vniuersos prælatos Concilij:

Reuerend. Dominus Gubernator Episcopus Teruisinus.
Reuerend. Dominus Terdonen̄.
Reuerend. Dominus Bisignien̄.
Reuerend. Dominus Salernitan̄.
Reuerend. Dominus Florentin̄.
Reuerend. Dominus Cuman̄.
Reuerend. Dominus Theatin̄
Reuerend. Dominus Fauentin̄.

ADDITI PER SANCTISSImum dominum nostrum, de his, qui nõ interfuerunt congregationi tempore electionis:

Reuerend. Dominus archiepiscopus Gneznen̄, orator Poloniæ.
Reuerend. Dominus Episcopus Rheatin̄.
Reuerend. Dominus Generalis Augustin. eremitarum.
Reuerend. Dominus Generalis Seruorum.

DEPVTATIO PRO GENErali reformatione Curiæ & officialium est de infrascriptis.

Reuerendissimus Dominus Camerarius.
Reuerendiss. Dominus Senogallien̄.
Reuerendiss. Dominus Agennen̄.
Reuerendiss. Dominus Eboracen̄.
Reuerendiss. Dominus sancti Vitalis.
Reuerendiss. Dominus Seduneñ.
Reuerendiss. D. Aragonen̄.
Reuerendiss. Dominus de Cornelijs.

PRAELATI HIS ADIVNgendi, sunt infrascripti, electi per vniuersos prælatos Concilij.

Reuerendus Dominus Seneñ.
Reuerend. Dominus *Militen̄.
Reuerend. Dominus Castelli maris.
Reuerend. Dominus Signinus.
Reuerend. Dominus Modrusien̄.
Reuerend. Dominus Alexandrinus.
Reuerend. Dominus Caullicen̄.
Reuerend. Dominus * Rhegin̄.

ADDITI PER SANCTISSImum dominum nostrum de his, qui non interfuerunt congregationi tempore electionis.

Reuerend. D. Dominicus Lucerin̄.
Reuerend. Dominus Episcopus Augusten̄, Orator Sabaudiæ.
Reuerend. D. Generalis Carmelitarum.
Reuerend. D. Generalis Camalduleñ.

DEPVTATIO SVPER materia pragmaticæ & rebus fidem tangentibus, est de infrascriptis.

Reuerendiss. Dominus Grimanus.
Reuerendiss. Dominus Arboreñ.
Reuerendiss. Dominus Nanneteñ.
Reuerendiss. Dominus Vicecancellarius.
Reuerendiss. Dominus sancti Eustachij.
Reuerendiss. Dominus Bononien̄.
Reuerendiss. Dominus de Saulis.
Reuerendiss. Dominus de Petrucijs.

PRAELATI HIS ADIVNgendi, sunt infrascripti, electi per vniuersos prælatos Concilij:

Reuerend. Dominus Spalateñ.
Reuerend. Dominus Raguſin̄.
Reuerend. Dominus Iustinopolitan̄.
Reuerend. Dominus Nazareth.
Reuerend. Dominus *Ilcineñ.
Reuerend. Dominus Vrbinateñ.
Reuerend. Dominus Anglonen̄.
Reuerend. Dominus Taurineñ.

ADDITI PER SANCTISSImum dominum nostrum, de his, qui nõ interfuerunt congregationi tempore electionis:

Reuerend. Dominus *Sibinicen̄.
Reuerend. Dominus Melfitan̄.
Reuerendus pater Generalis Prædicatorum.
Reuerend. pater Generalis Minorum.

Ita placet, & deputamus.

¶ Deinde supradicti deputati diuersis vicibus conuenerunt in vnum, tractantes & consulentes in tribus diuersis locis, prout fuerunt deputati, de rebus pacis, fidei, & reformationis, in Palatio tamen Apostolico diuersis Cameris, siue aulis, & locis, vbi steterunt ad plures horas qualibet vice clausi, ad discutiendum & examinandum materias proponendas in sacro Lateranensi Concilio & sequentibus sessionibus tenendis & celebrandis. Quæ postmodùm in dictis sessionibus post longam & maturam discussionem expeditæ fuerunt, vt infrà apparebit.

SIMON BEGNIVS EPISCOpus Modrusien̄, Bernardino de *Frangepanibus, Modrusiæ &c. Comiti, salutem.

*Fragapanibus
*Fregepanibus

COnstitueram omnino, princeps Illustris, orationem hanc non edere, vtpotè quæ silentio potiùs premi, quàm in hominum exire notitiam mereatur: Ne si quid fauoris aut gratiæ (dum recitaretur pauloantè) consecuta est, totum id nunc, sua in lucem prodeundi temeritate dispereat, cùm præsertim nullo eruditi laudatoris elogio muniatur, nullósve commendationis titulos præ se ferat. Nosti verò tu, qui non succisiuis modò temporib⁹, sed inter arma, inter gladios ipsos scribis aliquid semper aut transfers, quantùm referat, audiatur oratio an legatur, & in cuius aurem veniat, à quo probetur. Verùm mea hæc (vt ingenuè fatear) non ostensioni, sed fidei & veritati nititur. Malui enim communes calamitates aperta oratione, nudis verbis & excusso (vt dicitur) sinu denudare, quàm exquisitis verbis aut ementitis locis rem ipsam per se verissimam inumbrare. Cum doctis actum est, quorum animis probè insinuari posset habita oratio. Et qui veritatem dicit, iuxta illud sapientis, non laborat. Nam & miserabiles huiusmodi conciones plus interim efficacię obtinent, & magis mouent, si res ipsę, de quibus agitur, ijsdem quibus concludun tur terminis, & eadem illa qua sunt facie, sine cultu, sine affectatis (vt aiunt) cincinnis exhibeantur: Si quid verò nostra hac profecerimus oratione, tu & nostri omnes, immò Ecclesia omnis intelliget. Ego certè nihil dubito, Leonem Pont. nostrum Max. in quo ęqua semper fuit bonitati liberalitas, prudentiæ charitas, integritati magnanimitas, & hunc etiam sacrosanctum Cardinalium senatum, non nos, non nostros tantùm, pro quibus etiam saluator noster humanitatem subijt, & passus est, (haud despiciendam gregis dominici partem) sed Christianam rempublic. omnem, hancque Apostolicam sedem, hæc templa, has aras, hos penates, hæc sacra, hanc prouinciarum Principem & orbis caput vrbem Romam, seque adeò & salutem propriam cõseruaturos. Vel si nil magis hac industria consecutus ero, id saltem efficiam, vt officij me mei nullo vnquam tempore pœnitentia subeat, quin & vera prędixerim, & necessarium remediũ pro virili imploraverim. Quod (etiam si debito euentu destituatur) & tibi, & nostris, qui animũ in re hac expendere statuent, & mihi etiam ipsi fiet satis. Vale.

ORATIO PER SIMONEM Begnium episcopum Modrusien̄, in sexta sessione Lateraneñ synodi habita.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NEmo vnquam extitit, Pater beatissime, vosq; patres amplissimi, qui sua virtute, suo ingenio nisus nostrum hoc cœlum trãscendere potuerit: quãdoquidem comparare tantum arte aut industria nũquam possumus, vt vndè nostra culpa decidimus, nostra eodẽ virtute resiliam⁹. Quòd si cui datũ est aliquando, datum est autem multis, felicitatem illã, quę cęteras omnes immensitate ęternitateq; superat, adipisci, veritatis eum pater attraxit. Hęc nanq; vna est ad beatitudinem via, ipsa est principium, ipsa finis. Hanc, qui propriis viribus confidunt, relinquentes, non fermè secùs, quàm Thaletem illum Asianum decidisse referũt, in errorum damnationis q; foueas prolabũtur. Haud aliter certè à veritate ipsa & diuini iudicij speculo facies suas auerterunt, qui loquẽtes in dolo verba pacifica, innumeras ferè ecclesię calamitates intulerunt. Quarum causa œcumenicum illud primum omnium & innumerabilium bonorum seminarium, apud Niceam Bithynię vrbem, & alia alibi multa concilia coacta & celebrata esse legim⁹. Ego verò in hac Lateranensis concilij cõtinuatione verba facturus, tametsi leue dicendi munus susceпisse me arbitror, quippe q certus sim, vos & officij vestri memores & dignitatis, tales vos christianæ religioni exhibituros, quales temporum & rerum (de quibus agẽdum est) ratio ac magnitudo esse iubet: cum hac tamen prefatione dicam, Patres, vt si quid, quod dicendum à me fuisset, omisero, (tanta est huius prouinciæ difficultas) veniam me ab omnibus impetraturum sperem. Vos verò, si (quæ vestræ partes sunt) labenti ecclesiæ non succurreritis, quid spei, quid subsidij reliquum sit, iudicate. Itaque de promissa totiès ecclesiæ reformatione, deque sanctissima contra Turcas expeditione, quàm breuissimè dicturus, à veritate illa opem atq; auxilium implorabo, quæ loquuturis nobis coram regibus & præsidibus Spiritus sancti facũdiam pollicetur. Tu igitur domine, q os hominis fecisti, qui mutum, surdum, videniem, & cæcum fabricatus os, pone custodiã ori meo & ostiũ circunstantiæ labijs meis, vt quæ tuo nomine digna sint, quæ Leoni pontifici nostro maximo, hisq; patribus ac dominis, & vniuersæ ecclesiæ salutaria fuerint, perstringere valeam. Quando ita constitutum est à natura, vt omnia orta occidant, plurimùm certè debemus maioribus nostris, qui cùm perpetuò esse non possent, vsque adeò nobis prospexerunt, vt, nisi qui omnem exuit hnmanitatem, rerum gestarum memoria & præsentem vitã corrigere, & futuram etiam rectè ducere sua sponte vnusquisque possit, ac valeat. Cuius etiam rei gratia statuariam & sculpturæ & picturæ artes sagacissima mortalitas adinuenit, vt qui literarum notitiam non habẽt, inspectis magnorum virorum imaginibus, ad benè viuendum' excitentur: tum etiam, vt maiores nata, præclara illorum gesta à generatione in generationem proferant & promittant. Nobis verò maiorum nostrorum studio atque vigilijs tantoperè consultum est, nobis ex euangelicæ legis institutionibus, & CHRISTI legislatoris nostri actionibus, totius vitæ norma ita præscripta est, vt illinc veluti ex archetypo quodam & exemplari, quid fugere, quid vel sequi debeat, vnusq; sq; depromere possit, simulq; qualem se sibi, & qualem alteri exhibere teneatur, apertissimè sciat. Et sicut pro honore, pro potentia, pro imperio, pro republica animarum prodigos & extrema quæq; perpessos fuisse nonnullos refert antiquitas: ita nos quoq; pro Christiani nominis honore, animas nostras odisse debemus in hoc mundo, pro Christiana fide nihil arduũ, nihil terribile expauescẽtes, pro Christianæ religionis imperio agrum dominicum excolere, vitia extirpare, virtutes serere debemus. In hac verò Christiana republica corruptelas oẽs tanquàm boni ciues explodam⁹, errata corrigamus, instituta, quæ malorum studijs in dissuetudinem abierunt, ad communem bonorum vsum reuocemus, pacem amemus, amicitias celebremus: Et tales denique nos, qui tanquam luminaria in mũdo lucere debemus & exhibeamus, vt qui in ecclesia Dei sunt, nostra bona opera, velut è speculo videant, quæ sequantur. Illis verò, qui cogente necessitate auxilium à nobis implorant, charitatis viscera ostendamus, nec si prætermissorum rationem non habuerimus, lupi & impudici (iuxta Augustini sententiam) iudicemur. Sed dicturus iam de his quæ facere nos oportet, rem altiùs aliquantulum repetam, vt recensitis aliquorum malorum oppressionibus, quanta nos deinceps etiam incommoda maneant, si vestro studio, vestra prudentia illis non occurratur, cognoscatis, inspiciatis, attingatis. Gregorio vndecimo, cui ob restitutam Italiæ Romanam curiam, plurimùm debemus, Romæ vita functo, Vrbanus sextus legitimè successit. Quòd cùm cardinales Galli incusarent, Clementem septimum deligunt: idemque illi cardinales in demortui Clemẽtis locum, Benedictum 13. substituũt. Vrbano Bonifacius eo nomine nonus, Bonifacio Innocentius septimus, Innocentio Gregorius duodecimus succedũt. Abdicatisque deinde in Pisano concilio, communi omnium cardinalium consensu, Gregorio & Benedicto, q; dimissis nó stetit, sed Alexãder quintus eligitur: In cuius posteà locum Ioãnes vigesimus tertius suffecit. Et ita per quadraginta fermè annos, multis varijsq; incómodis afflicta ecclesia, octo letifrariàm scissum, ecclesiam catholicam protegere, ac circunfouere negret, schismaticis ipsis

Exod. 4.

Psalm. 140

ipsis longè lateque debacchãdi occasionem prębuit ea pestis, nostris verò in nosipsos, & nostra viscera desæuiẽdi fomitem subministrauit, non tamen sine suspicione, quòd illorum temporum põtifices, qui bella extinguere, discordias tollere debuissent, suscitarent ea potiùs atque nutrirent. Quibus rebus quasi in præceps itum est. Et nisi Deus optimus maximus lucernam illam de domo Dauid, internecioni nunquàm demandandum promisisset, quid de nobis nunc esset, arbitrari facilè potestis patres amplissimi. Quare, cùm nemo esset, qui languenti ecclesiæ opem ferret, recordatus Deus verbi sui, Augustissimi illius tũc Romanorũ & Vngarię, nũc candidissimã animã Sigismundi regis spiritũ suscitauit. Qui tanq prudentissimus Samson, & fortissimus virorum Gedeon temporum magis quàm cõmoditatis suę habuit rationẽ. Sed quid tanto principe dignius? quid oẽipotenti Deo gratius? quid, quod vniuersæ ecclesiæ ex vsu magis esset, facere potuisset? Et cùm dignitatis suæ ratio & rerũ necessitas ita exposceret, nulla eum itinerum laborũmve difficultas dehortari, aut ab optimo vnquàm proposito deducere valuit ita vt non priùs conquieuerit, quàm tribus illis, qui de pontificatu contendebant, abdicatis deiectisque, huic sanctæ sedi legitimum pontificem, pacemque plusquàm aurum desiderabilem dederit. Martinus quintus is fuit, vnicum (mea sententia) & præsentaneum tantis malis remedium, ante cuius ad vrbem aduentum, vniuersæ ecclesiæ pax restituta est. Quieuimus tunc aliquãdiu, pericitati sumus iterum, rebus enim sic (vt diximus) foris compositis, & Martino vita functo, omnis belli moles in Eugenium recidit. Qui post amissas nonnullas vrbes & oppida, post suscitatum in vrbe tumultum, fuga saluti suæ consuluit. Superuenientesque Basileensis concilij tempore, cùm tollere illud frustrà tentasset (quantus est censuræ metus, quanta concilij authoritas) Bononiam primò id trãstulit, Basileæ deinde idipsum approbauit: rursum Ferrariam, & demum Florentiam conuocauit. Basileẽsis tũ conuẽtus patres, cõtra sanctissimæ Nicenę synodi decreta, præter Ro. pont. sententiam & authoritatẽ, concilium licèt acephali conuocantes & prosequentes, (vt hoc quoque cæteris illius cõgregationis malis adnumerauerim) abdicato Eugenio, *Amadeum Sabaudię ducẽ sufficere. Quod tametsi temerè factũ, ecclesiæ tũ plurimùm obfuit. Nam & tripliciter scissa tunc est, & longo post tempore ad verã vnitatem reduci vix potuit, renascentibus semper alijs & alijs nouis ac grauissimis belliis, quæ tanti boni effectũ impediebant, Eugenio tunc & Nicolao posteà Italiam frustrà placare conãtibus. Effecit tũ id demũ Nicolaus, vbi Amade⁹ (de quo dixi) põtificatu seipsum abdicauit, summa Chr̃ianorũ oĩm læ-

titia & exultatione. Sed interrupit tantum gaudium Constantinopolis & Peræ expugnatio, in qua Constantinopolitanus imperator obtruncatus est, & quod reliquum nobis erat Orietalis roboris ac splẽdoris, amissim⁹, amissis anteà dudũ Hierosolymis, Antiochia & Alexãdria, trib⁹ ecclesię catholicæ munitissimis arcib⁹. Adnitẽte deinde Calixti tertij põtificis Legato, cõpluribusque cruce signatis Taurinũ Vngari defenderũt, multis hostium trucidatis. Et capta etiã ingẽti prda, quam nostris paulopòst dissensiõibus & secordia, cũ omi vsura repẽdimus, amisso Trapezuntis imperio cum tota Pontica regione & Bosiinę regno cũ bona Illyrici parte. Recuperasset hæc oía Pius secundus, prudẽtia & charitate in Christianos nulli prædecessorum Pontificum postponendus, si, dum in conuẽtu Mantuæ celebrato hęc meditatur, omnis ferè Italia intestinis odijs & bellis caruisset: sed tota omninò recuperationis spes intempestiua tanti Pontificis morte sublata fuit. Et ita, nostra causa, tm̃ bonũ nostris (vt diximus) malis impeditũ hucusq; sępiùs extitit, serpente magis indiès, & Christianã ditionẽ occupãte vicino iam & potẽtissimo hoste. Ad nostros redeo, qui diuina ira perciti, post amissam Eubœam, & magnã gręcię atq; Epiri partẽ, maiora bella parare, maiora odij & discordiarum domi militiæq; semina iacere, accedẽte ad hoc Boemorum regis pfidi, & in apertam iam hęresim prolabẽtis, sceleratąq; & vrbi vicina opinione. Quę demum omnia, aut maiori ex parte, Pauli secũdi sapientissimi Pontificis suasu & prudẽtia sublata sunt. Carptim hæc attigi patres, vt q supra meos annos accidere, reminiscamini: quę vero mea ætate gesta sunt, neminem ex vobis esse arbitror, qui non, sicut ego & melius me, oía nôrit. Quis est enim, ad quem illius nunq; satis deploratę cladis, quam ante hos viginti annos in Illyrico accepim⁹, fama nõ peruenerit? Quis est, qui pulcherrimas & ditissimas Orientis atque Epiri ciuitates, ex corde & oculis Christianorum à Turcis nuper erutas, non deplorauerit? omittõ combustas naues, amissas triremes, desideratum sæpius nr̃i nois robur. Quis est præterea, qui Iadrensem agrũ qnqes eodẽ anno Turcarũ rabie vastatum, & ferro ac flammis desolatũ nesciat? Scardona celeberrimi olim conuentus ciuitas, oppugnata sæpi⁹ hoc etiã anno, & quod nuprimè vidimus, amissis prope eã 4. oppidis, ipsa Dei magis quàm hominum pfidio defensa est. At in ecclesia Modrusien, cui ego, licèt indignus, nũc pfum, continuas excursiões fieri, villas incensas, castra expugnata, & intra hos duos mẽses duo vi capta & diruta, abductaq; esse (proh dolor, plusq; duo millia Chr̃ianorũ, qs est, q nó audierit iam, ingemuerit iã, nisi nos hic in vrbe, q cóniuemus, obaudimus, dissimulam⁹? Præterea reliquam Adriatici maris oram, Dalma-

*Bozne

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiamq; omnem,quæ & assiduis incursionibus vel eo maximè infestatur,quòd quicqd in ea equitum aut peditum roboris erat, ad Italicos tumultus euocatum est, nisi tamen assiduis Venetorum vigilijs & validissima semper classe defendereminitum etiam nisi bellicosi essent Dalmatæ, rupto iamdiu eo obice,refractis illis claustris repagulisq;, Turcas in Italia coràm vidissetis. Quid de Vngaris dicam,quibus tantus inest,p Christi nomine pugnandi feruor, vt quantumuis pauci, cum magno Turcarum numero congredi non vereantur?Quid de Polonis, quorum ita spectata est in vniuersos Christi hostes strenuitas,vt ab armis in Turcas,Tartaros,Russos,Valacchos & alios eiuscemodi Barbaros exercendis nunquàm respirēt? Horum præsidio & quibusdam quasi propugnaculis si careretis, experiremini profecto,quid Turcarum rabies,quid immanitas esset.Experiremini certè, quantum sagittis valeant hostes hi,de quibus diximus. Videretis proculdubiò & sentiretis,quàm longè volent,quàm acutè perforent,& quàm auidè Christianum sanguinem sitiāt, qui equinum bibunt.Illud certè satis constat,profligatos sæpiùs à decem annis Vngarorum exercitus,& intra hos sex mēses quinq; fortissima corū castra à Turcis in Illyrico esse expugnata, & quod illis cōmune est, vnà cum incolis absumpta. O ferrea Christianorum pectora,ô immites Christianos,qui hęc non videant,nō audiant,non credāt. Vnius olim Catonis sentētia,& Africanæ ficus pro concione ostensæ,senatum populumq; Romanum ad delēdam Carthaginem impulit:nos amissa sępiùs Asia, Africa,& magna iā Europæ portio, continuæq; Christianorum cædes & lachrymæ nil mouent: nos vicinior, potentior,crudelior hostis nihil deterret. Sūt hic complures ex nostris, qui post amissas pauloantè vxores cum liberis & fortunis omnibus,ad me miseri confugerunt, consilium & auxilium implorantes. Possem ego quoq; vobis hodiè,patres,hoc eodem in loco recentia & sanguin olenta adhuc istorum vulnera ostendere. Sed quousq; iam patiemini tam vicinum hostem? Quandiu eum, vt clauos in oculis & lanceas in lateribus,feretis?An expectatis, dum parata & deducta iam ingens classis Rhodū occupet,aut Italiam depopuletur?Vereor profectò,vereor, & futurum certo certiùs credite, patres, nè breui apud vos cœnēnt, (nisi prouideatur) qui,cum quibus diximus, iam pransi sunt. Multa reticeo quæ quoniam nostra ætas vidit & passa,(ne alta vulnera recrudescāt) nō recensere satiùs existimo. Vnum hoc certè nullo pacto prętermittere possum,longè feliciores illos Italis, cæterisq; Christiani orbis nationibus existimandos, qui pro fide contra infideles perfidosque pugnant: pro sanctissima religione, contra fœdissimā sectam sanguinem fundunt: pro Deo optimo maximo contra turpissimum Maumetū corpora telis obijciunt, mortem oppetunt. Illi contrà, quid pro paucorum potentia, pro priuatis odijs,pro simultatibus fecerint,dicat Brixia,exponat Rauenna,referat Hetruria,edisserat calamitates suas cisalpina Gallia,Gallia item transalpina,Flaminia,Liguria. Citetur Liris testis victorię,inspiciantur vrbana sepulchra,recenseatur Hispania,interrogetur Britannia. Quid dicam magis? Perlustretur Europa, audiemus profectò sanguinem clamantem de terra,& voces occisorum dicentium: Vindica DOMINE, vindica DOMINE, vindica DOMINE sanguinem nostrum,qui effusus est.Et quod detestabile omninò dixerim, parùm est,Italicum cruorem Italica manu fundi, nisi exteris etiam gentibus hauriendus præbeatur. Possem ad hæc de pernicioſissima illa Hydrunti inuasione, deque continuis nostri nominis hostium per Tyrrhenum mare excursionibus, (ni temporis angustia cōcluderet) multa dicere.Sed dicemus de his omnibus latiùs,cùm pacatis Italiæ rebus, (hanc enim omnium, quæ nunc vigent,bellorum arcem esse iudico)sanctissimæ expeditionis tempus aduenerit.Nunc verò quod reliquum iam est, vt commodiùs à me dici, & fieri à vobis possit,operæprecium existimaui,si de ecclesia catholica aliquid(quantùm tamē temporis breuitate dabitur) in medium adduxero. Illud enim necessarium in primis semper fore duxi,vt fidei nostræ caput, Romana scilicet ecclesia,componatur ante oīa, instauretur,reformetur. Nam sicut grauissimus est morbus,qui à capite diffunditur:ita optima est valetudo,quæ ab optimo capite, tanquam à saluberrimo fonte, inter cætera mēbra defluit & corriuatur. Vidimus iam, quæ maiorum nostrorum,quæ nostra ætate acciderint.Et hæc fermè omnia, aut maiorē eorum partem,nostra causa,nostris (vt diximus)malis perpessi sumus. Tædet verò, pigetq;,fidem,pietatē, religiōem nostris temporibus ita tepuisse & penè dixerim, contabuisse videri, vt vix earum vlla vestigia sint reliqua. Et in nobis, quo tēpore ecclesia ab hæreticorum persequutionibus vacua,summa pace & libertate fruitur, tātoperè fidem ac feruorem maiorum nostrorū animis insitum refrixisse,vt cum Hieremia verè dicere possimus: Egressus est à filia Sion omnis decor eius, innocentiæ scilicet & castitatis. Principes eius facti sunt vt arietes,hostes ingressi sunt sanctuaria eius.Ecclesias polluerunt, virgines eius & iuuenes in captiuitatē abierunt.Sacerdotes & senes spreuerūt deū. Non est lex,non est mandatum, iudicia peruertuntur. Hæccine est illa Ierusalē, ciuitas perfecti decoris,& gaudium vniuersi orbis? Hæccine illa filia Sion,sponsa Christi, quæ vna esse debet?Nostri verò (tanquàm mendax illa fœmina, quæ diuidi puerum petebat)diuiserunt eam sæpiùs, discinderunt, dilaniauerūt.Hæccine est illa filia Sion soror Christi,quam maiores nostri commendatā sibi pro viribus defenderūt,proprij sanguinis effusione incorruptam conseruauerunt, ieiunijs,lachrymis, orationibus auxerunt? Nds contrà quibus artibus maiorē iam eius partem amiserimus,silētio inuoluam. Et de minima ista, quæ superat adhuc portione, nihil dicam,patres. Ponam digitum super os meum. dijudicet seipsum vnusquisque, & quæ afflictus animo & pro veritate dixi, æquis auribus accipite, æquo animo ferte, & communē omnium vtilitatem apertis (vt dicitur)oculis prospicite.Sed ne fleueris filia Sion, quia eccè venit Leo de tribu Iuda, radix Dauid,Eccè suscitauit tibi Deus saluatorem,qui saluabit te de manibus vastantium,& populum Dei de manu persequentium liberabit.Te,Leo beatissime,saluatorem expectauimus,te liberatorem venturū sperauimus.Ad te pro acceptis cladibus,p perperàm gestis gementes,pro malorum fine,& futuræ spe victoriæ læti & hilares clamamus:Impugna impugnantes nos.Apprēbende scutum & gladium, & exurge in adiutorium nostrum. Conclude aduersus eos qui nos persequuntur,& tabernaculū spōsæ tuæ,quod manus impiorum polluerunt, vindica,vt ficut Christianus populus te solum & verum Pontificem veneratur, ita & Christiani nominis hostes te religiosissimū metuant,te potentissimum contremiscant. Da hoc,Pater beatissime, Iulij prædecessoris tui & parētis optimi sanctissimæ memoriæ,da perpetuæ quieti,vt sicut lætatur iam te successore,sicut gaudet,iam te, indictum à se,Concilium prosequi & celebrare, ita & conceptam animo ecclesię vnionēm,eiusq; reformationem,& sanctissimam cōtra Turcas expeditionem,te omni desiderio expetere,totis viribus complecti videat & lætetur. Vos verò patres amplissimi, (ingenuè dicam quod sentio)nisi certus essem,maioribus iam auspicijs &felici ductu eius sponsi,quem DEVS nuper ecclesiæ suæ stabili fide iugauit,daturos sedulò operam,vt respublica nostra in his, quibus constituti sumus periculis,vestra cura,vestro studio,vestra prudentia nihil detrimenti capiat,salua fiat,liberetur:viderer profectò iam nunc videre domos nostras deseri,nos pro mancipijs duci,trahi,discerpi,& in nos, qualia sępe antea ctis temporibus, contumeliarum omnium & scelerum fieri exempla. Vos ego omnes appello, patres, qui ædificati supra fundamentum Apostolorum, sedetis super sedes duodecim iudicantes, illud pro viribus adnitimini,vt interiores & domesticæ primium discordiæ vastationesque tollantur.Et iuxta legislatoris nostri sententiam, portæ juferi,id est, inferiores mundi potestates,aduersus Romanam Ecclesiam, quæ summa est & suprema,non pualeant. Quibus sublatis,tum demum cum apertis hostibus agendū censeo. Serpentem verò sęuissimi schismatis hydram,charitatis igne & pastoralis officij adustione extinguite,exiccate:ne,quæ nunc parua est scintilla, maximū paulopòst incendium suscitet: vnaque sit spōsa Christi,vna amica eius,vna dilecta. Si quid præterea in hac vniuersi orbis specula vel incontinentium licētia honestati detraxit, vel si temporum malignitas æquitatis ac iustitiæ (quæ humanarum diuinarumq; rerum fundamentum est & conseruatrix)lumen offendit,huius sanctæ synodi iudicio emendetur,quæ charitatis clypeo, potestatis mucrone,misericordiæque ac seueritatis libra bonos foueat,malos cōpescat,& (maiorum more)fortia confirmet, delibilitata instauret,iniusta in æquitatis gyrū reducat, vt non quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi, quæsiuisse meritò commendetur. Cumque restitutā sibi integritatis suæ speciem ac decorem sancta Romana ecclesia viderit,& filijs suis ipsa glorietur,& nos tantæ parentis gloria indigni minimè comprobemur. Pacem verò non cum hostibus, prout hactenùs factum est,sed cum nostris habeamus. Bellum illis & arma inferamus, cum his beneficijs certemus,& de recuperandis, q̄ nostra sunt,contendamus.Et cùm ad amorem qui rerum omniū causa est,& ad pacem atq; concordiam nati simus,pacē amplectamur, pacem amemus,pacem celebremus,vt rempublicam nostram Christianam in pristinā maiestatem restituere, eamque qualis esse debet,posteris nostris relinquere possimus. Illis prætereà,qui seruitutis iugum apud sæuissimos Turcas iamdiu sustinent,& redemptionis expectationē ferre vlteriùs nequeunt, vel benigni alicuius sideris salutares igniculos ostendamus, ne quod multorum annorum patientia promeruissent,nostra id culpa vel negligentia amittere videātur.Illis deniq;,qui hostium ipsorum faucibus expositi ad quinquagesimum annum, iam abducuntur,diripiuntur, vulnerantur, cædi demū assiduæ & excidio patēt,& quorum quasi deuotionis fidutia, in vtranque aurem hucusque dormiuimus, erogemus aliquid,impartiamur aliquid,vt refecti aliquantulùm,viriliter agant,cōfidant, & sint robusti,ne fortè rupto eo obice, sublataq; media belli mora,hostilitatis impet' (quod flexis genibus deprecemur) nos quoque in ꝑceps trahat. Mūdemus tamē priùs domos nras,interiores inquam,q̄ nō fumo,nō puluere,sed malis cogitationib' sordidātur:exteriores quoq; prudēter dispona'. Commodissimè enim reipublicæ rector ac moderator efficitur,qui suorū priùs extiterit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

An fortè arbitramini, patres amplissimi, eũ ecclesiam Dei benè dispositurum, & diligẽtem fore de alieno, qui de suo negligens est? qui domum suam dispensare nescit? Et cùm
1.Cor.1.b. in societatem Iesu Christi vocati simus, non sint in nobis contentiones neque scissuræ,
1.Cor.11.b quarum cõsuetudinem ecclesia Dei habere nõ debet, sed vnanimes semper idipsum omnes intendamus, quod construat & ædificet in Christo Iesu Domino nostro. Ita demum deformata reformabuntur, dubij sperabunt, nutantes confirmabuntur, fides exaltabitur, iustitia vigebit, pietas coletur, religio stabit, hostes propellentur, aurea pax
Esaiæ 62.d reuocabitur, dicemusque cùm Esaia & cantabimus: Exulta satìs filia Sió, quia eccè salZach. 9.b. uator tuus veniet tibi. Dixi.

SEPTIMA SESSIO.

IN NOMINE DOMINI, AMEN. Anno à natiuitate Domini 1513. indictióe prima, die verò Veneris, decima-septima mensis Iunij, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Leonis diuina prouidentia Papæ decimi anno primo, fuit celebrata septima sessio concilij generalis Lateranen in ecclesia Lateranen, præsente & præsidente præfato sanctissimo domino nostro papa. Fuerunt que præsentes infrascripti Reuerẽd. domini Cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi & abbates Oratores principum & illustres domini, ac quamplurimi doctores & nobiles, & primò

EPISCOPI CARDINALES.

Reuerendiss. D. Raphael Ostien.
Reuerendiss. D. Dominicus Portuen.
Reuerendiss. D. Iacobus Albanen.
Reuerendiss. D. Marcus Prænestinus.
Reuerendiss. D. Franciscus Sabinen.

PRESBYTERI CARDINALES.

Reuerendiss. D. Thomas tituli sancti Martini in montibus, Strigonien.
Reuerendiss. D. Franciscus tituli sanctorum Ioannis & Pauli, Surrentin.
Reuerendiss. D. Nicolaus tituli sanctæ Priscæ, de Fisco.
Reuerendiss. D. Hadrianus tituli S. Chrysogoni.
Reuerẽdiss. D. Robertus tituli sanctæ Anastasiæ, Nanneten.
Reuerendiss. D. Leonardus tituli sanctę Susannæ, Agennen.
Reuerendiss. D. Carolus tituli S. Cæciliæ.
Reuerendiss. D. Christophorus S. Praxedis.
Reuerẽdiss. D. Antonius tituli sancti Vitalis, Sipontin.
Reuerendus D. Petrus tituli sancti Eusebij, Anconitan.
Reuerendiss. D. Achilles tituli sancti Sixti, Bononien.
Reuerendiss. dominus Bandinellus tituli sanctæ Sabinæ, de Saulis.

DIACONI CARDINALES.

Reuerendiss. dominus Alexãder sancti Eustachij, Farnesius.
Reuerendiss. dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedin, de Aragonia.
Reuerendiss. Dominus Marcus sanctæ Mariæ in porticu, de Cornelijs.
Reuerendiss. Dominus Sigismundus sanctę Mariæ nouæ.
Reuerẽdiss. D. Alphonsus sancti Theodori.

PATRIARCHAE ET ASSIstentes Papæ, et Oratores.

Reuerend. pater D. Cæsar Alexandrinus.
Reuerend. pater D. Franciscus Suessanus.
Reuerend. P. D. Ioannes Vincentius Seneñ.
Reuerend. P. D. Iulius Florentin.
Reuerend. P. D. Gabriel Dyrrhachien.
Reuerend. P. D. Scaramuza Cumanus.
Reuerend. P. D. Pompeius Reatinus.
Reuerẽd. P. D. Ioannes Franciscus Taurin.
Reuerendus P. D. Bernardus * Teruisinus episcopus, & Gubernator vrbis.
Reuerend. P. D. Siluester Vuigornien. Episcopus, orator regis Angliæ.
Reuerẽd. P. D. Ioannes Gnezneñ archiepiscopus, orator regis Poloniæ.
Reuerẽdus P. D. Hercules episcopus Augustensis, orator Sabaudiæ.
Reuerendus P. D. Bertrandus epus Adrien, & orator Ducis Ferrariæ.

ARCHIEPISCOPI.

Reuerend. P. D. Iulius Corinthien.
Reuerend. P. D. Aldronandinus Nicosien.
Reuerend. P. D. Bernardus Spalaten.
Reuerend. P. D. Vincentius Neapolitan.
Reuerend. P. D. Hieremias Traneñ.
Reuerẽdus P. D. Ioannes Matthæus sanctæ Seuerinæ.
Reuerend. P. D. Orlandus Auinionen. *Nobonen. lect
Reuerend. P. D. Rainaldus Ragusin.
Reuerend. P. D. Andreas * Monẽbasien.
Reuerend. P. D. Petrus Arboren.
Reuerend. P. D. Georgius Nazarenus.
Reuerend. P. D. Stephanus Gabriel Baren.

EPISCOPI.

Reuerend. P. D. Simon Arimineñ. *Vintile
Reuerend. P. D. Iacobus Paphen.
Reuerend. P. D. Albertus * Valuensis.
Reuerẽd. P. D. Bartholomę * Iustinopolitan.
Reuerendus P. D. Raynaldus sancti Angeli de Lombardia.
Reuerend. P. D. Ioannes Aquilanus.
Reuerend. P. D. Ioannes Petrus Theatin. *Bustard
Reuerend. P. D. Franciscus Vincentin. * Bodiuel
Reuerend P. D. Iacobus Potentin.
Reuerend. P. D. Hieronymus * Biduaneñ.
Reuerend. P. D. Marinus Ceneten.
Reuerend. P. D. Iulianus Vulteran.
Reuerend. P. D. Iacobus Fauentinus.
Reuerendus P. D. Dominicus Lucerin. *Andreol
Reuerend. P. D. Andreas * Ansaren. *Schonaul
Reuerend. P. D. Ioannes * Sibinicen. * Pergamē
Reuerend. P. D. Nicolaus * Bergomen. Reuerend.

Reuerend. P. D. Paris Pisaurien.
Reuerend. P. D. Alexius Melfitan.
Reuerend. P. D. Iosue Esculanus.
Reuerend. P. D. Vincentius * Othaicen.
Reuerend. P. D. Franciscus Spoletan.
Reuerend. P. D Andreas Militen.
Reuerend. P. D. Ioannes pñicus Terdonen.
Reuerend. P. D. Franciscus Bisignian.
Reuerend. P. D. Petrus Castelli maris.
Reuerend. P. D. Ioannes Baptista * Maranen.
Reuerend. P. D. Bonifacius Iporigien.
Reuerend. P. D. Iulianus Agrigentin.
Reuerend. P. D. Zacharias Terracinen.
Reuerend. P. D. Gisbertus Rapollanen.
Reuerend. P. D. Hieronymus * Ilcinensis.
Reuerend. P. D. Bernardus Soranus.
Reuerend. P. D. Tranquillus * Ferentinus.
Reuerend. P. D. Iacobus Marsicanus.
Reuerend. P. D. Matthæus * Vmbriacensis.
Reuerend. P. D. Antonius Vrbinatensis.
Reuerendus P. D. Petrus Foroliuiensis.
Reuerendus P. D. * Marius Vgentinus
Reuerend. P. D. Hugolinus Licien.
Reuerendus P. D. Albertus Sebastensis.
Reuerend. P. D. Iacobus Signen.
Reuerend. P. D. Marcus Senogallien.
Reuerend. P. D. Baptista Aquinatensis.
Reuerend. P. D. Petrus Narnien.
Reuerẽd. P. D. Petrus * Vrgellensis.
Reuerend. P. D. Latinus Vestanus.
Reuerend. P. D. Ioãnes Antoni⁹ Anglonen.
Reuerend. P. D. Benedictus * Chiensis.
Reuerend. P. D. Alexander Alexandrinus.
Reuerend. P. D. Galesius Belluneñ.
Reuerend. P. D. Andreas * Litereñ.
Reuerẽd. P. D. Ioãnes Frãciscus * Lauellin⁹.
Reuerendus P. D. Hugo Regin.
Reuerend. P. D. Ioannes Antonius Calineñ.
Reuerend. P. D. * Vicarius * Cayacen.
Reuerend. P. D. * Georgius Belicen.
Reuerend. P. D. Ludouicus Tricaricen.
Reuerend. P. D. * Scabonius Imolen.
Reuerend. P. D. Ioannes * Elnen.
Reuerend. P. D. Hieronymus Asculan.

ABBATES.

Reuerend. P. D. Floremundus abbas sancti Gregorij de vrbe.
Reuerend. P. D. Ioãnes Andreas, abbas sancti Sebastiani extra vrbem.
Reuerend. P. D. Hilarius præceptor sancti Spiritus de vrbe.

GENERALES ORDINVM.

Magister Aegidius, Generalis ordinis Eremitarum sancti Augustini.
Magister Angelus Generalis ordinis B. Mariæ Seruorum.

ORATORES.

Illustris dominus Albertus de Carpi, orator Maximiliani electi Imperatoris.
Magnificus D. Hieronymus Vich, orator Catholici Ferdinandi Aragonum regis.
Illustris dominus Staniſlaus de * Osteroch, orator regis Poloniæ.

Magnificus Dominus Franciscus Foscarus orator Venetorum.
Reuerend. P. D. Marinus Charatius, orator ducis Mediolanen.
Magnifici domini P. de Bõdelmonte, & Iacobus Saluiati, ac Frãciscus Victori⁹, oratores Florentinorum.
Reuerendus dñs Alexander archidiaconus Mantuan, orator marchionis Mantuæ.

ILLVSTR. DOMINI temporales.

Illust. Dominus Iulianus de Medicibus, frater germanus sanctissimi D. N.
Illustr. dominus Camerini.
Magnificus dominus Franciscus Cibo.
Illust. D. Marcus Antonius Columna.
Illust. D. Franciottus de Vrsinis cũ eius filio.

CONSERVATORES VRBIS.

Dominus Hieronymus Benzon cum socijs.

Fuit celebrata Missa submissa voce per Reuerend. patrem dñm Gabrielem archiepiscopũ Dyrrhachien, & habita oratio per D. Balthasarem del Rio clericũ Palentin, ꝓtonotarium Apostolicum, Reuerendiss. domini Cardinalis Albanen secretarium. Cui⁹ tenor in fine præsentis sessionis est insertus. Et cantatis litanijs & alijs deuotis orationibus, & ab eodem sanctissimo D. N. benedicta synodo, prout moris est, Reuerendiss. dominus Alexander S. Eustachij diaconus Cardinalis, de Farnesio vulgariter nuncupatus, cantauit euangelium secundum Lucã, quod incipit: Designauit Dominus & alios 72. di- Lucæ 10.
scipulos &c. Quo finito, oratores Poloniæ supradicti, præsentarunt mãdatum Illustriss. domini Sigismundi regis Poloniæ. Et reuerend⁹ pater D. Thomas Phędra affẽdit ambonẽ, & legit illud tenoris inserti, videlicet:

MANDATVM REGIS Poloniæ.

SIgismundus DEI gratia rex Poloniæ, magnus dux Lituaniæ, Russiæque &c. dominus & hæres. Notum facimus vniuersis & singulis harum seriem inspecturis, lecturis seu audituris, quòd posteaquàm accepimus dominum olim felicisque recordationis Iulium II. diuina prouidentia sanctæ Romanę eccl. vniuersalis Ecclesiæ summum pontificem, pro defendenda sanctæ Romanæ Ecclesiæ vnitate, & sanctissima contra Catholicæ fidei & crucis Iesu Christi hostes expeditione suscipienda, concilium generale in Laterano indixisse, memores officij ac debiti nostri, quo eidem sanctæ Romanæ Ecclesiæ matri nostræ sumus adstricti, pro cuius honore & trãquillo statu omnes vires nostras effundere semper parati sumus, de certa nostra scientia, ac vniuersorum Regni ac dominiorum nostrorum, principum spiritualium & secularium, procerum, communitatum ac militiarum consilio & coassensu, Reuerendum in Christo patrem dominum Ioannẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesiæ metropolitañ Gnezneñ archiepiscopum, & Regni nostri primatē, & magnificum Staniſlaum de *Oſtrorog, equitē auratum Palatinatus caſtellanum, nostros & *Osteroch Regni nostri consiliarios syncerè dilectos, quos etiam nuper, pijs paternisque monitis prædicti olim Iulij summi Pontificis, ad infrascripta designatos legauerim⁹, eosdemq; ad sanctiſſimum in Christo patrem & dominum, dominum Leonem decimum diuina prouidentia eiusdē sanctæ Romanæ ac vniuersalis ecclesiæ summum Pontificem modernum, & sanctam sedem Apostolicam, ac sacrum Lateraneñ concilium, si & inquantū cœptam prosequutionem habuerit, oratores designauimus & designamus, & deputamus harum serie literarum, dantes illis plenam & omnimodam potestatem pro nobis, ac regnis, dominijs, principibus spiritualib⁹ & secularibus, proceribus, & populis ditiōi nostræ subiectis, coram eadē sanctitate domini nostri, domini Leōis decimi papę moderni comparendi, ibidemq; obedientiam (iuxta maiorum meorum consuetudinem) præfato sanctiſſimo domino nostro nouo præstandi, & recognoscendi eūdem sanctiſſimum dominum nostrum Papam, esse verum, vnicum & indubitatum Pontificem, & Dñici gregis pastorem, & in sacro Lateranēſi concilio dicendi, proponendi, atque quæ Regno nostro opportuna sunt, petēdi, agēdi, tractandi omnia & singula, quæ ad celebrandum & concludendum ipsum sacrum concilium, & quæ in eodem proponentur & tractabuntur, necnon ad dictæ sanctæ Romanæ ecclesiæ & membrorum eius vnionē, Christianæq; religionis augmentum, atque ad sanctiſſimam & à nobis desideratam in eius Christianæ religiōis, & Catholicæ fidei hostes expeditionem, & quæ ad obedientiā consuetam præstandam fuerint necessaria seu opportuna, etiā si talia forent, quæ mandatum exigerent magis speciale, quàm præsentibus est insertum: & quæ ipsimet faceremus, seu facere possemus, si præsentes adesſemus. Promittentes nos ratum, gratum, validum atq; firmum habituros, quicquid in prædictis & quolibet eorum, per dictos nostros oratores actum & gestū fuerit. In quorum fidem & testimonium præsentes scribi, & sigillo nostro sigillari fecimus. Datum Poznaniæ decima mensis Aprilis, anno DOmini 1513.

Sigiſmundus
rex scripsit.

Quo perlecto, Reuerendus pater dominus Marinus Caracciolus præsentauit mandatum illustriſſimi domini Maximiliani ducis Mediolaneñ. Et idem Phędra legit in ambone tenoris infrascripti, videlicet:

MANDATVM DVCIS
Mediolani.

MAximilianus Maria Sforcia, Vicecomes, dux Mediolani &c. Papiæ princeps, Angleriæ comes, ac Genuæ & Cremonæ dominus. Nemini dubiū sit, quòd sacro-sancta vniuersalis synodus, in Deo optimo maximo congregata, vniuerſo Christiano orbi & gregi Dominico, ac etiam Catholicis principibus, est admodùm proficua & salutaris. Nam circa Christianæ religiōis indiuisibilem vnitatem, pacem, & tranquillitatem versatur, pro vniuersali morum in capite & in membris ecclesiæ reformatiōe, ac Christianæ fidei augmento, & vt vitia extirpentur, corrigantur excessus, & virtutes solidè inserantur. Tendit etiam ad regum & principum inuicèm dissidentium pacificationem & concordiam. Anno superiore, re. Iulius secundus Lateraneñ cōcilium instituit, & reformandæ ecclesiæ initium tulit, & normam afferre cœpit, extirpando errores, qui surgere in Christianis populis videbantur. Dehinc vt Pisanum conciliabulum tolleret, & eius pernicioſiſſimi schiſmatis extirparet authores, ipsos & ꝑcipuos eorum fautores Italia expulit. Quibus expulſis, mihi in primis aditus patuit ad recuperandum paternum & hæreditarium statū Mediolaneñ, Iulio secūdo ex humanis sublato, qui tantorum operum author esse cœperat, illi succeſſor creatus est, in quo nec ſapientia maior, nec animi bonitas firmior ad peragendum, quæ inchoata fuerāt, desiderari posſet. Nup igitur certior factus sum, ſanctiſſimum ac beatiſſimum dominum nostrum, Dominum Leonem diuina prouidētia decimum, Pontificem maximum in Lateranensi concilio sextā seſſionē celebraſſe, & principes ac populos omnes monuiſſe, & ſtatuiſſe, q̄ finiendo concilio superſunt, & pacando Christiano orbi necessaria videnſ, peragere velle. Res profectò admodùm ſalubris, & quæ nullis vnquàm laudibus satis efferri posſet. Hæc autem cùm ab omnibus ſint magnifacienda, minimè à me ſine graui nota negligi possent. Neq; enim vnq̄ exaio excidet, occupato parētis mei ſtatu, idipſum ꝙ patria procul vixi, ſereniſſimi Cæſaris beneficio *rectū me vixiſſe, & niſi inter cęteros beatiſſimi Iulij secūdi arma Gallū hoſtē pepuliſſent, fruſtrà à me per hæc tempora parētis mei Principatus desiderari potuiſſet. Collibens igitur atq; oīi ſtudio ad Lateranense concilium accedo. Cui niſi impius atq; ingratus esse velim, deeſſe nusquā debeo. A ſancta nostra matre ecclesia ſeparare me, iniq̄ſſimū esſet, ꝑſertim cùm ad idipſum, quod ſum, Apostolicæ sedis & ſanctiſſimæ ligæ, Romanię; Cæſaris bñficium esse agnoſcā ac fatear. Oīib⁹ igitur meliori modo, via, iure, forma & cauſa, qb⁹ meliùs, validiùs & efficaciùs possum, eligo, creo, atq; cōſtituo ꝛe-ueréd. dñm Marinū Carazolū Apostolicū ꝑnotariū, conſiliarium & oratorem dilectū meum, verum & certum ac legitimum procuratorem, & mandatarium ac nūcium ſpecialem, vt nomine meo in hoc ſacro concilio, ac Christiana religione & congregatione interſit, aſſiſtat, ſuffragetur, & in omnibus & ſingulis actis & proceſſibus ea agat, tractet, proponat & concludat, quæ pro ſanctæ Romanæ ecclesiæ reformatione, & pacandis Christiani orbis turbationibus atq; incommodis agi, firmari, & concludi oportere cenſebitur. Polliceor autē in verbo veri Principis & cum iuramento, omnia & ſingula me firma & rata habiturū, quæ per ipſum ad hoc publicum bonum procurata, dicta, acta, gesta aut promiſſa fuerint. In cuius rei fidem & teſtimonium præsentes fieri iuſſi, & non ſolùm ſigilli mei munimine, verùm manus meæ propriæ ſubſcriptione ſtabiliui. Datum Papiæ die nono Maij, 1513.

Maximilianus.

Quo etiam finito, Reuerendus dominus Alexander archidiaconus Mantuanus, dedit mandatum Illuſtriſſimi marchionis mātuæ, & dominus Thomas Phædra legit illud tenoris infrascripti, videlicet:

MANDATVM MARCHIONIS
Mantuæ.

FRANCISCVS marchio Mantuæ &c. S. R. E. Conſalonerius. Sicuti contingit nobis diuino beneficio Eccleſiæ ſanctę dei ſacri corporis esse membrum haud ignobile, ſic nobis conuenire intelligimus, præfatæ Eccleſiæ ſemper inhærere, pro ea & cum ea extrema quæque pati, & more boni militis, glorioſum ipſius vexillum nuſquàm deſerere. Cùm igitur aliàs ſacrum Lateranense concilium indixerit ſanctæ me. Iulius papa II. dignitatis Eccleſiaſticæ ſtudioſiſſimus, & in primis à nobis ſemp adorādus. Is nanq;, vt erat pietiſſimus, è tenebris & vmbra mortis gratuita redemptione nobis ereptis, ſalutem & dulciſſimam libertatē reſtituit: propter quod immortale meritum, opinamur Deum optimum maximum (precibus nostris exauditis) retribuiſſe copioſam ſibi in cęlis mercedem. Quod quidem concilium beatiſſimus dominus Leo Papa decimus, nuper diuinitùs ad apoſtolatus apicem euectus (quod nobis fauſtum felixq̄; futurū re ipſa perſpeximus) cum maxima populi Christiani frequentia proſequitur. Licēt ſuperioribus diebus ſpeciales oratores Illuſtr. D. Aloyſium *Gōzagani marchiōem, & etiam conſanguineum noſtrū chariſſimum, & D. Franciſcum Bonatum iuris vtriuſq; Doct. ciuem noſtrum dilectiſſimum ad eius beatitudinem venerandam adorandamq; miſerimus, vt in his etiā, quæ in poſterum occurrere poſſunt, ꝓ virili noſtra integerrimè facere fatis valeamus, ſpecialem nuncium, procuratorem, & in omnibus & ſingulis, in ampliſſima & validiſſima forma, vices noſtras omnimodas gerentem, facere perſuademur. Harum propterea ſerie omni meliori modo eligimus, conſtituimus, creamus & deputamus noſtrum verum, certum, legitimum & indubitatū procuratorem, & nuncium ſpecialem & generalem, ita quòd ſpecialitas generalitati non deroget, nec cōtrà: & omnimodas vices noſtras gerentem, Reuerendum in Chriſto archidiaconum Mantuañ, D. Alexandrū Gablonetam iuris vtriuſq; doctorem, & oratorem noſtrum chariſſimum. Cuius fidem & nobis inſeruiēdi voluntatem, multis annis probauimus, & cognouimus, ad (quantùm in nobis eſt) ſacrū Lateraneñ concilium per ſe. me. ſanctiſſimū Iulium papam rectè & ritè diuinitùs indictū & conuocatum, in omnibus & per omnia, prout & quēadmodùm eius beatitudo ſtatuit & ordinauit, laudandum, confirmandū & venerandum, atq; debitis temporibus in omnibus actis proceſſibusq; eiuſdem ſacri Lateraneñ concilij comparendum, in ipſoq; debitam audiētiam præfato ſanctiſſimo D. N. Leoni, totiès quotiès fuerit opportunū, præſtandum, & eundem dominum noſtrū verum, vnicum, canonicum & indubitatum Pōtificem Dñici gregis paſtorē eſſe, quē (& ſi mori oportuerit) nunq̄ negabimus, confitēdum, recēſendū, & recognoſcēdū, in ipſoq; ſacro Lateraneñ concilio dicendum, propōnendum, tractandum, firmandum, reuocandum, damnādum, laudādum, vouendumq;, & noſtro nomine omnia & quæcunq; celebrationi, continuationi & concluſiōi dicti ſacri Lateraneñ concilij, & quæ in eodem ꝓponentur, tractabuntur, decidentur, vnionię; & indiuiduitati dictæ ſanctæ Romanæ eccleſiæ matris noſtræ & membrorum, necnon morum vniuerſali reformatiōi, fideię; augmento neceſſaria ſeu etiam opportuna, & ſine quibus ea commodè fieri, ſeu perfici nequirent, etiamſi ſpeciale, ſingulare, & indiuiduum mandatum exigerent, & maiora eſſent expreſſa. Ita quòd ea omnia, quę nos ipſi, ſi præſentes eſſemus, oīi validiori modo facere poſſemus, cum omnibus clauſulis, iuramentis & obligationibus neceſſarijs, & quibus efficaciùs fieri poteſt, valeat & ipſe validiſſimè celebrare, & noſtro nomine perficere, & ad conſilium ſapientis non ſolùm præſens noſtrum mandatum extendere, ſed in omnibus & ſingulis occurrentibus, maioribus etiam expreſſis, addere, & cum clauſulis & obligationibus, prout expedierit, confirmare: quoniam ſuper prædictis oīibus & ſingulis, cum annexis, dependentibus, emergentibus, incidentibus & connexis, omni meliori modo & forma, quibus de iure efficaciùs fieri poteſt, præfato reuerendo domino Alexandro plenariè vices noſtras committimus, damus & conferimus, promittentes ratum, gratum, validum atq; firmum, omni in loco & tempore perpetuo habere, quicquid in prædictis & cir-

Universidad de Deusto
Biblioteca

circa prædicta,& quodlibet eorum per præfatum dominum archidiaconum dictum, actum,procuratum, gestúmve fuerit, & in nullo vnquàm contrà facere vel venire aliqua ratione vel causa.Renunciantes omnibus exceptionibus tam iuris q̃ facti, & oñia & singula bona nostra tam præsentia quàm futura, cum præmissorum omnium & singulorum obseruantia obligantes. Datum Mantuæ,die 12. Iunij 1513.

Franciscus marchio
Mantuæ manu propria.

Statius Gadius Secretarius mandato suo subscripsit.

¶Quo finito, Reuerend. Laurentius de Medizeldri,orator Illustriss.dñorum Stanislai & Ioannis ducum Mazouiæ, dedit mandatum:& idem Phædra legit illud tenoris infrascripti, videlicet:

MANDATVM DVCVM MAZOVIAE.

STanislaus & Ioannes Dei gratia duces Mazouiæ,Russiæq́; &c. Significamus p̃sentes nostras literas vniuersis, quibus expedit,quia venerabilem dominũ Laurentiũ de Medizeldri cathedralis Vilneñ p̃positũ, & parochialis in Vitepstro archipresbyterũ ecclesiarum,secretarium regium, oratorem nuncium & procuratorem specialem, ad sacrum generale concilium Lateranense, per modernum S.D.N.Iulium diuina prouidẽtia Papam secundum, cum sacro Reuerendiss.D.Card.collegio institutum, & ad Kalendas Nouembris translatum, de mente nostra benè & plenè informatum, iussis eiusdẽ S.D.N.morem gerentes,deputauimus,designauimus,misimus & constituimus, deputamusq́;,designamus,mittimus & constituimus, dantes & concedentes eidem plenam & omnimodam facultatem nomine nostro in eodem concilio superstatu religiõis Christianæ, ac sanctæ Rom. vniuersalisq́; Ecclesiæ rebus:etiam ducatus nostri, consulendi, agendi,differendi & concludendi, volentes ea omnia,q̃ idem nomine nostro egerit in eodem sacro conuentu, rata, grata atq; firma habere,etiam si talia forent,quæ mandatum exigerent magis speciale. In cuius rei testimonium,sigillum nostrum præsentibus subappẽdi iussimus. Datum in ciuitate nostra *Eziechonouu, vigesima Februarij anno nomini 1513.

Quo finito,idem dñs Thomas Phædra legit quandã schedulã,subscriptam per dominum Bernardinũ de Caruaial, & F.de S.Seuerino,olim sanctæ Rom.Ecclesię Cardinales,super materia abiurationis schismatis, & vnionis ecclesiæ, cum conuenientibus verbis & humili erroris confessiõe,& veniæ petitione,tenoris infrascripti,videlicet:

¶Tenor huiꝰ schedulæ nõ est insertus,quia cùm esset in manu dicti Thomæ secretarij,q̃ postmodũ defunctꝰ est, nunq̃ potuit repiri.

Qui dñi Bernardinus Caruaial & F.de S. Seuerino, postmodùm per S.D.N. seruatis solennitatibus consuetis,paucis diebus elapsis,in palatio Apostolico pristinæ dignitati in consistorio secreto soléniter post schismatis abiurationem restituti fuerunt, cùm venissent priùs per aulas palatij Apostolici, vbi magna multitudo conuenerat, tàquàm priuati clerici & non Cardinales,habitu clericorum secularium induti, simpliciter coloris violati,& bireto eiusdem coloris:ante pedes sanctitatis suæ coram sacro senatu genuflexi, & schisma in solenni forma, intelligibili voce iuxta tenorem certæ schedulæ, quam in manibus tenebant,factæ:& realiter abiurassent,& veniam humiliter erratorum petissent,prioribus vestibus exuti, habitum cum bireto rubeo Cardinalium consueto induti per magistrum cæremoniarum, & ad osculum pedum & oris per S.suam admissi, & capello rubeo accepto de manu S. suæ, & ad osculum aliorum Cardinalium recepti, & de speciali gratia ad priorem locum restituti fuissent, iuxta morem p̃decessorũ suorum seruari solitum in similibus, prout latiùs in actis publicis in Can. Apostolica, & apud Secretarios domesticos Pontificis & concilij,latiùs continetur.Deinde lecta schedula p̃dicta,exclusisq́; cęteris de more, non habentibus voces diffinitiuas in concilio: clausoque ostio concilij, exceptis oratoribus, & baronibus qui remanserunt, prælatisq́; omnibus, post sanctissimũ in suis subsellijs cum mitris & vestibus sacris consedẽtibus de more.

Demum reuerẽdus pater dominus Pompeius de Columna, Episcopus Reatiñ assẽdit ambonem, & legit quandam schedulam tenoris infrascripti de mandato sanctissimi domini nostri Papæ, alta & intelligibili voce,videlicet:

LEO Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam,sacro approbante concilio. Meditatio cordis nostri assidua *sacri Laterañ Concilij vigilans & intendens,ad ea potissimùm vertitur, per q̃ prædecessores nostros Romañ Pontifices,p̃ tuitione ecclesiasticæ libertatis, deformatorumq́; præsertim in officijs Apostolicæ sedis reformatione,ac Christifidelium pace & tranqllitate, prouidè statui & ordinari incepta, per nostræ prouisionis ministerium, debitum & salubrem fortiantur effectum. Dudum felicis recordationis Iulius Papa secundus p̃decessor noster, negociũ & discussionem declaratiõis, nullitatis & abrogationis assertæ sanctionis pragmaticæ in partibus Gallicanis contra libertatẽ p̃fatam in dictæ sedis vilipendiũ,abusu Gallicorũ p̃latorum & nobiliũ,& aliorum laicorum eis fauentiũ introductæ, venerabilium fratrũ nostrorũ, tunc suorum,sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium,& aliorum prælatorum congregationibus, relationemq́; discussorũ sibi & cõcilio præfato faciendam, dicto concilio approbante commisit, Gallicosque prælatos, capitula ecclesiarum & monasteriorum,parlamenta & laicos illis fauentes, & dicta sanctione abutentes, omnesq́; alios & singulos in præmissis sua communiter vel diuisim interesse putantes, moneri & citari infra certũ competentem terminum p̃figendum, ad comparendum coram prædecessore & concilio præfatis, causasque dicendum, quare sanctio præfata,illiusque corruptela & abusio,in concernentibus authoritatem dictæ ecclesiæ sacrorum canonum & libertatis p̃fatæ violationem,nulla & inualida declarari et abrogari nõ deberet, statuit & ordinauit, necnon literas suas,per quas Romanæ curię officiales,& illorum exactiones generaliter reformauerat, per nonnullos deputatos & deputandos, particulariter declarari, & declarationes ipsas sibi in eodem concilio referri præcepit, prout in literis seu schedulis dicti Iulij prædecessoris desupèr confectis pleniùs continetur. Cùm autem dicto Iulio prædecessore in humanis agente,diuersis impedimentis causantibus, citatio exequi & reproduci,ac negocium abrogationis discuti,ac reformatio huiusmodi particulariter, vt intentionis ipsius Iulij prædecessoris fuerat,fieri non potuerint,sed ipso Iulio prędecessore rebus humanis exẽpto, citatio ipsa legitimè exequuta, in proxima præcedenti sessiõe per procuratorem fiscalem nostrum reproducta, ipsorumq́; citatorum nõ comparentium contumacia accusata, & ad vteriora procedi petitum fuerit,nos,licèt totis animi desiderijs nil magis affectãtes, quàm præmissas & alias causas vtiles & necessarias, propter quas dictum concilium indictum extitit,ad debitum finem perducere: tamen, vt maturè & humaniter procederetur, petitioni præfatæ responsionem non dedimus, nuncque etiam cum præfato concilio intelligentes, per citatos & monitos huiusmodi diuersa impedimenta allegari, quare in termino eis præfixo comparére, defensionesq́; eorum allegare, & de eorum iure docere nõ potuerunt, vt omnis iustæ excusationis & querelæ materia eis auferatur, iam libero saluoconductu ipsis, & alijs ad concilium huiusmodi venire volentibus, in dicta proxima præcedenti sessione concesso, Cardinalium aliorumque prælatorum,qui p̃missa & alias conciliares materias audiant, discutiant,auditaq́; & discussa in eodem concilio referãt,particulari deputatiõe per nos facta, etiam vt maiorem nostram & concilij p̃fati erga eos benignitatem sentiant,eodem sacro concilio approbante,terminum citationis & monitionis huiusmodi præfixum, vsque ad primam sessionem post Kalendas Nouemb.proximè venturi tenẽdam prorogauimus:ipsumq́; terminum illis non currere, nisi post primam sessionem prædictã te-

nendam,nec in aliquo præiudicare decernimus. Et insuper cùm vltra Cardinales iam deputatos, nonnullos prælatos per dictum concilium electos,additis aliquibus ex legitimis causis, qui reformationi prædictæ generali intendere debeant, deputauerimus, sitq́; nostra firma intentio & dispositio,vniuersalem reformationem, tanquam vtilem & necessariam ad dominici agri purgationẽ & culturam,omnino prosequi & perficere, domino disponente:sed quia graues querelæ indiès contra officialium Romanæ curiæ abusum & extorsiones, ad nos deferũtur ex diuersis orbis partibus, dictaq́; reformatio iam cœpta tempore fe.re.Iulij secundi prædicti prædecessoris nostri fuerit, sacro approbante concilio:ideo ad hoc, vt illa citiùs terminetur,& ea absoluta, ad alias reformationis partes deueniri possit,& querelę prędictæ tollantur, quòd Cardinales & prælati per ipsam reformationem deputati, auditis priùs & intellectis officialibus præfatis, eorumque iuribus examinatis, reformatiõem prædictam iuxta tenorem literarum dicti Iulij prædecessoris desupèr editarum, & cõcilij præfati in tertia siue quarta sessiõe determinationem, ac iuxta primæuas officiorum institutiones seu antiquas consuetudines, vsque ad tempora piæ memoriæ Sixti quarti etiam prædecessoris nostri obseruatas, vel alias, prout eis videbitur, facere, formasque & modos, quos officiales ipsi in exigendis taxis, emolumentis regalibus, & prouentibus quibuscunq; seruare, & à quibus sub pœnis in literis ipsius Iulij prædecessoris desupèr contẽtis abstinere teneantur, particulariter & distinctè declarare, & decidere, ac reformationem & decisionem per eos faciendas, in proxima futura vel alijs sessionibus,quibus commodè id fieri poterit,referre debeant, vt per dictum sacrum Concilium & nos approbari, & debitæ executioni demãdari valeant, & inuiolabiliter obseruentur, eodem sacro concilio approbante, statuimꝰ & ordinauimus. Cæterùm, quia tam ex debito iniuncti nobis desupèr Apostolicæ seruitutis officij,q̃ vt imminenti & notorio infidelium periculo, ac effusioni Christiani sanguinis,qui exigentibus nostris culpis frequenter indiès effunditur,occurratur,& dissensiones, quæ inter Christianos Principes vigent,tollãtur, cogimur inter reges & principes Christianos totis viribus pacem quærere, cuius componẽdæ vna ex principalioribus congregationibus concilij præfati causa extitit, vt ipsa sequatur, & inuiolata perduret, & debitæ executiõi demandetur,præsertim his temporibus,quibꝰ potentia infidelium & inimicorũ fidei creuisse dicitur,concilio præfato approbãte,ad reges,principes,& potentatus præfatos, legatos & nuncios pacis, vigiles, doctrina, experientia & probitate insignes, protractanda

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctanda & componenda vniuersali pace mittere disposuimus & decreuimus, vtque arma deponant, domino auxiliante, quantùm in nobis est, pro viribus laborare & opari, Regumq; & Principum & potétatuum huiusmodi oratores, in ipso cõcilio præsentes, ꝑ Apostolicæ sedis reuerentia fideliumq; vnione requirimus, vt regibus, Principibus, & potentatibus suis respectiuè hæc significẽt, eosque nostro nomine hortentur, ad ipsos legatos Apostolicos benignè & honorificè tractandum & audiendum, votisque nostris tam iustis & pijs per eos illis exponendis satisfaciendum, quod eos facturos credimus, vt quantocitiùs fieri poterit, & absque legitima excusatione per nos mittendi, legationis munus eis impositum spontè suscipere, & susceptum viriliter adimplere possint, ac
Iaco.1. patre luminum, à quo omne datum optimũ est, fauẽte, pax ipsa tractari & componi, eaq; composita, sancta & necessaria contra infidelium rabiem, Christianum sanguinem sitientium, expeditio fieri valeat, & pro totius Christianitatis securitate & quiete feliciter terminari. Postremò, quia iam temporis dispositione calores æstiui instant, prælatorum valetudini, & ad concilium præfatũ venire volentium commoditati consulẽtes, alijsque iustis & rationabilibus causis moti, octauam sessionem sextodecimo Kalendas Decembris proximè futuri, præfato sacro concilio approbante, indicimus faciendam, prælatisq; omnibus & singulis, & alijs in eodem concilio existentibus, à curia præfata recedendi, & vbi eis placuerit, ad eorum libitum commorandi, ita tamen, quòd nisi dicta die sextodecimo Kalẽdas Decembris, cessante impedimento legitimo, præsentes fuerint, in literis indictionis ipsius concilij, & canonicis sanctionibus contra non accedentes ad Concilia contentas pœnas incurrant, præfato sacro concilio approbante, licentiam & facultatem cõcedimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prorogationis, assignationis, deputationis, confirmationis, commissionis, cõtinuationis, reformationis, deliberationis, monitionis, voluntatis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ in publica sessiõe in sacrosancta Lateranensi basilica solenniter celebrata, anno incarnationis Dominicę 1513. quintodecimo Kal. Iulij. Pontificatũs nostri anno 1.

Ia. Sadoletus.
Ia. Questemberg.

Qua perlecta, idem episcopus petijt à patribus, an placerent eis contenta in schedula. Et omnes responderunt placere contentu in schedula, excepto reuerendo patre domino Hieremia Archiepiscopo Tranensi, ꝙ dixit, non placere dilationem quo ad reformationem, nec etiam quo ad pacem & reuocationem pragmaticæ. Et etiam dixit, ꝙ cum tractatu reuocationis deberet tractari de prouisione facienda super causis contẽtis in reuocatione. Et hæc fuerunt pro septima sessione. Et fuit indicta octaua sessio decimo Kalendas Decembris. Super quibus omnibus & singulis dominus Marius de Peruschis procurator concilij, petijt instrumentum & instrumenta.

Deinde anno à natiuitate Domini 1513. indictiõe prima, die verò decimasexta mensis Decemb. Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Leonis diuina prouidentia Papæ decimi, anno primo, discretus vir Bellauilla eiusdem sanctissimi domini nostri cursor, in valuis basilicæ Principis Apostolorum, & sancti Ioãnis Lateranẽ, ac Cancellariæ Apostolicæ, publicauit literas siue schedulam prorogationis octauæ sessionis, cuius tenor talis est:

LEO episcopus seruus seruorum DEI, octauam sessionem sacri, celeberrimiq; Laterañ Concilij, in qua terminum in septima sessione præcedente Gallicis prælatis, & eis fauentibus, suaque interesse putantibus citatis & monitis ad dicendũ causam, quare sanctio pragmatica, in concernentibus sacrorum canonum & libertatis ecclesiasticæ violationem, nulla & inualida declarari, & abrogari non deberet, præfixum, & quarum citationis & monitionis exequutio reproducta, & ipsorum citatorum & monitorum contumacia accusata fuerat, eisdem citatis & monitis non currere, nisi post primã sessionem, nec in aliquo eis præiudicare decreuimus, ac declarationem & decisionem reformationis officialium, & hæresum extirpationem, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus & prælatis per nos commissas, referendas statuimus & ordinauimus: necnon pro vniuersali pace inter Christianos Principes & potentatus componenda, ad eos legatos & nuncios mittere disposuimus. Regumque, principum, & potentatuũ huiusmodi oratores in ipso concilio tunc præsentes, vt regibus, principibus, & potentatibus suis respectiuè id significarent, eosque nostro nomine hortarentur, ad ipsos legatos Apostolicos benignè & honorificè tractandum & audiendum, votisque nostris iustis & pijs per eos illis exponendis satisfaciendum, ad 16 Kalend. Decemb. proximè futuri faciendam per nos indictam, ex certis legitimis causis tunc expressis, ad diem Veneris post proximum festum sanctæ Luciæ prorogamus, quæ erit 17. Kalend. Ianuarij, faciendam indiximus: terminumq; citatis & monitis præfatis (vt præfertur) præfixum, interim non currere, & in aliquo eis non præiudicare, nisi post octauam sessionem

nem prefatã, decernim⁹ & declaramus. Cùm autem Cardinales & prælati congregationũ, quibus fidei & reformationis officialium, & pacis causæ huiusmodi commissæ fuerunt, licet omni studio & diligẽtia circa illarum expeditionem elaborauerint, quia tamen resolutiones per eos factæ, in debitam schedulã adhuc reduci non potuerunt, id infra triduũ factum esse, ac proxima dies Veneris, qua dicta octaua sessio per nos indicta, teneri debeat, instare nosc atur: Nos igitur ex premissis & alijs causis super hoc prouidere volentes, de venerabilium fratrum nostrorum cõsilio & vnanimi cõsensu, octauam sessionem & diem Veneris huiusmodi, ad diem Lunæ proximè futurum prorogamus, & octauam sessionem ipsam dicta die Lunæ, quę erit 14. Kalend. Ianuarij, faciẽdam indicimus, terminumq; citatis & monitis prefatis (vt preferẽ) prefixum, interim non currere, & in aliquo eis non prejudicare, nisi post ipsam octauam sessionem, decernimus & declaramus. Datũ Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ 1513. Idibus Decemb. Pontificatus nostri anno primo. Placet.

Deinde die 17. eiusdem mensis fuit congregatio in capella superiori palatij Apostolici omnium trium cõgregationum, super fide, pace & reformatione, in qua reuerendissimi domini Cardinales & ꝓlati deputati legerũt schedulas tres super fide, pace, & reformatione, quæ in octaua sessione inseruntur, & hoc post multas congregationes priùs factas super huiusmodi consultatione.

Inuictissimo & Augusto Principi Ferdinando Hispaniarum sceptra tenenti, Aragonum, vtriusq; Sicilię ac Hierusalem Regi Catholico, Balthasar del Rio scholasticus Myndonien, Apostolicę sedis protonotarius, post debitam mancipij reuerentiam, felicitatem P.D.

ARistoteles philosophãtium princeps, inuictissime Rex, Callisthenem suum auditorem ad magnum Alexandrũ condiscipulum mittens, monuisse fertur, vt cum eo, aut quàm rarissimè, aut q̃ iucundissimè loquerẽtur, quo apud Regias aures vel silentio tutior, vel sermone esset acceptior. Xenocrates quoq; philosophus alter, qui nobis multa audire, pauca verò loqui licere, & eapropter duas nobis à natura aures, & os vnũ insitum fuisse aiebat, quũ maledico quorundam sermoni summo cum silentio interesset, interrogatus, cur solus linguã cohiberet: quia dixisse, me, inquit, aliquando pœnituit, tacuisse nunquam. Graue quidem alterius prœceptum, alterius autem præclara sententia fuit. At ego, quũ à silentio iocunditaté, à iocunditate veritatem sæpiùs procul esse cõspexerim, æstimaui tutius mihi fore, amicũ habere Platonem: sed salubrius, dominam & parentem veritatem colere: quia quanto magis veritati præsto sum, tanto minùs à rerum omnium opificis via & vita secedere videor. Quã ob rem, quum in dies & in horas fama creburerit, atrociorem in præsentiarum hostem habere Christianam religionem, quàm antehàc fuerimus experti, quem amicis & affinibus, consanguineis & fratribus, proprio denique sanguini nõ peperciss e intelleximus. nam & binos ex fratre nepotes, & fratrẽ ipsum (nepotibus priùs strangulatis, vt S.D.N. Leoni, & sacrosancto Cardinalium senatui nudiustertiùs per fide dignas literas denunciatum est) nuperrimè occidisse non expauit, Vngariæ Regnum mox inuasurus, cuius iam duo emporia, Regni præcipua antemuralia, igne vastauit, quo illinc commodior sit illi ad nos aditus. Ego verò tanto repentè lacessitus infelici nuncio, vtriusque spreto philosophi consilio, licèt alios hac ipsa de re verba fecisse, & parum aut nihil ad tam sanctum opus animos allexisse compererim, vt quemadmodùm duræ cautes assiduo lymphæ tenui delapsu perforantur, ita & inconcussæ audientiũ mentes (quibus quæ reipublicæ nostrę conducunt, quandoque obaudire mos est) repetita toties viuida verborum vi penetrentur, accendantur, incitentur, efflagitatus à maximè venerando antistite D. Laurentio Puccio Florentino, se. re. Iulij secundi Pont. Max. & in eius locum suffecti Leonis sanctissimi à datandis, dictandisq; literis Apostolicis obsequentissimo mancipio, & veræ huius Romanæ curiæ prefulgido fidere, literatorum præsidio, & denique absque adulationis labe, bonitatis integritatisq; cultore optimo, & de Maiestate tua optimè merito: qui dum proximè exacto anno coram vigili pastore Iulio præfato, de Dominica passione ac mortis nostræ morte me concionantem audiret, de hac ipsa sanctissima in Turcas expeditione orationem aliquando habere me coegit, non potui tandem in tanta rei necessitudine rerumque expectatione formidolosus, non paruisse, ac parendo carptim nõ tetigisse nõnulla de te, deque alijs Christianis Principibus, quibus Christianæ reipublicæ tutandæ ampliandęque cura est. Inter quos quia eminentissimum fidus semper fulsisti, etiam si ad gloriæ tuæ emulorum perniciem, Maiest. tuę assentari videar, dum vera loquor, loqui non pudet. Nec puduit pariter aperta voce mutire, & in media vrbis & orbis terrarum, ac vniuersalis Ecclesiæ sacrosancta area propalàm bonos extulisse, de fide catholica benè meritos commendasse, Christiani nominis hostium domitores alijs prætulisse, reliquos verò sibi tantùm natos principes, (vt aiebat diuinus ille Plato) silentio præterijsse, clarisque tuis facinoribus intentos ad hanc sanctissimam expeditionem maximè necessariam inuitasse & prouocasse. Accipe igitur Augustiss. Princeps subditi tibi addictissimi, homagijque tibi debiti lucubratiunculam hãc

De Selymo Turcarum Tyranno dicit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

qualemcunque,quam coram tuo & aliorum Principum ſolio, te abſente, acſi præſentem fuerim intuitus,non intempeſtiuè habui. Et quia coram tanto conſeſſu ineptias meas veſanè fortaſſis prodere ſum auſus, nunc in lucem edere Maieſtati etiam tuæ eaſdem temerè,reuerenter tamen dicare non ſum veritus,ſciens in Chriſti negocio præſentaneo morem tibi geſſiſſe, & votiuè tibi fuiſſe obſequutum, dum non immeritò ab omnibus rectè ſentiétibus,Regum exemplar Chriſtianorum (vt es) & haberis & iudicaris, cuius propterea omnes Dei cauſam, teque cauſæ eiuſdem cauſidicum appellant,tutorem prædicant,& eccleſiaſticę colunt libertatis aſſertorem. Orationi igitur noſtræ,quando quid ocij aut curarum vacatio acciderit, Rex ſacratiſſime intẽde proſperè, procede & regna, non iſthic tãtùm,ſed in medio illo orbis terrarũ & Ioſaphat vmbilico, ibiq;, vbi Chriſt mortem noſtram moriendo deſtruxit, vbi & vitam reſurgendo reparauit, quò ipſum rurſus ſupremum iudicem venturum ſperamus,pro acquirenda tua Hieruſalem,pro viſendo Caluariæ loco,pro colendo vitæ noſtræ ſepulcro,pro adorando (iam à Regibus fidei noſtræ primitijs adorato)præſepio,caſtrametare, & ſacratam precioſo ſanguine humum deiferam tuis tentorijs fode. Extenſis autem in Hieroſolymitanis arcibus tuis aquilæferis, alteram altera Hieruſalem facilè conſequéris. Alteram,inquã, cuius nó petra ſolidata,ſed lapis angularis eſt Chriſtus, qq; in vna crucifix⁹ apparuit, in altera glorioſus manet in ſecula,comitaberis rex Regem gloriæ,conſtituet te ſupra multa longè maiora, qui in pauca te fidelem & Catholicum adinuenit. Et deniq;,ne prolixiùs vagari videar, q̃ ipſa rei ſeries expoſcit, tu, qui inter cæteros ſacro chriſmate vnctos Reges ſolus Catholicus(vt non ab re)nuncuparis, fidei Catholicæ actuum nomen & ditionem, dum datur occaſio,vt ſolitus es,extende, ampla, dilata,ne (quod Deus auertat) quando diutiùs oppreſſis Chriſtianis ſuppetias feram⁹, ſuppetijs pſertim nobis opus ſit, vicino iam hoſte acerrimo pterritis. Vale, Regũm optime, diuq; viue Regnorum amœnitate feliciſſimus. Romæ ex ædibus Reuerẽd. D. mei Card. Arboreñ,vndecimo Kalend. Iulij, anno Chriſtianæ ſalutis 1513. Põtif. domini noſtri Leonis Papæ decimi anno primo,

NIHIL IMPOSSIBILE ERIT vobis.

Matt.17.c

MATTHAEI XVII.

Aſcenſurus ad ſuperos vndè venerat, ſeruator noſter Ieſus,beatiſſime Pontifex,miſſurus pariter athletis ſuis paracl⁹tũ Spiritum,quo totius orbis accolas aggredi, inuadere & expugnare non formidarent: Si habueritis,inquit,fidem,ſicut granũ ſinapis, dicetis monti huic,Tranſi hinc, & tranſibit, & nihil impoſſibile erit vobis. Cui⁹ firma ve

Ibidẽm.

ræ fidei inſtitutoris pollicitatione confiſus, tantorum patrum, qui hoc ipſo in loco ante me verba fecerunt, quorum ego corrigiam calceamenti nedum ſoluere, verùm deoſculari videar minùs dignus, authoritatem, doctrinam, grauitatem, prægrandes bonarum artium & eloquentiæ torrentes admiratus, nihil de hac omnium celeberrima per gloriоſæ memoriæ Iulium ſecundum indicta, nihil de alijs, per alios S. tuæ prædeceſſores celebratis ſynodis,(quum tot & tanta, tamque luculenter & copioſè dicta ſint) diſſerẽdum putaui, niſi vt iam tandem vberrimum aliquem fructum, tanti ouium Chriſti ſatagentiſſimi paſtoris,tantarumque ouium fœcundus conſeſſus,ex hoc ſacro Dei ouili,fœcundet,pullulet,pariat, & contra immaniſſimos fidei noſtræ hoſtes, contra Chriſtiani ſanguinis ſitibundas feras,contra patrimoniũ Chriſti tyrannicè occupantes, arma lucis induti, Chriſtianorum arma conuertamus. Et licet Modruſienſis præſul in proximè habita ſeſſione, & Lucenſium primò, Florentiñ deinde reipublicæ,poſtremò ſereniſſimi Poloniæ Regis oratores inſignes in reuerentia tibi & Regis ſui & gentilium tuorum nomine exhibito, de huiuſmodi bello ſuſcipiendo multa ſapientiſſimè diſſeruerint, quia tamen paucis tanta complecti nequiuerunt, quin plura alijs recenſenda reliquerint, vt eo libentiùs communi Chriſtianorum iacturæ conſulatur, quo inſtantiùs periculum formidãdum eſt: vtque ea omnia(&ſi pluriès repetita)bãlbus ego & hebes,ac ab omi dicẽdi genere immunis,paucis abſoluam, vosque deſidioſi & ſegnes,iamiam expergiſcentes, non ingrata audire, & audita exequi poſſitis, Gabrielis prece ſolita Deiparæ noſtræ præſidium imploremus: Aue Maria.

Matth.1.a

NIHIL IMPOSSIBILE erit vobis.

Num. 22.

VErberabat iam tertiò cui inſidebat,aſinam Balaã, beatiſſime Chriſtiani gregis animarum protomedice: quia quò vellet herus, nollet aſina, obuij Angeli expauescẽs gladium,iter facere. Aperuit dominus os aſinæ conquerentis, & contra nutum Dei verberantis Balaæ oculos diuino fulgore luſtrauit, vt quod humano capite erat delicturus in Deum,aſellę verbis à labris Angeli iuſſa ca peſſeret, iubentem adoraret, eiusque nutui paréret. Quid mirum ergo? Quid qui dudũ antè locutus eſt in igne, in rubo, & nunc in Exod.3.ab aſina,loquatur in me deus? & ab eo quem re- Psal.50. ctum reris tramitem, tibi deuiare conſulat, labia mea aperiens, & os meum annunciabit laudem ſuam? Reris profectò (ni fallor) verũ iter proficiſci, ſi iam reſtituto & auctо B. Petri patrimonio, pacato aliquãto Italię tumultu, cõpoſitis demum Chriſtianorũ Principũ nõnullis ſimultatibus, daretur Turcarum rabiem exinde frenatum iri. Sed vbi periculũ maius intẽditur, vt aiebat in ſacro Lugdunẽſi concilio

concilio prædeceſſor tuus Gregorius (vt tu) decimus, ibi proculdubiò pleniùs eſſe conſulendum cenſeo. Inſtat Turcarum gladius faucibus noſtris, & nos eius acumini colla ſubmittimus: obrepit littora, & ad auratos receſſus illecebris educati, cõprimimur. Depopulatur oppida, vaſtat agros, graſſatur in compitis, & nos ſegnitie marceſcimus. A proprijs laribus euellimur, retrudimur ad hos, qui extant, ſacros penates. Illi igne, ferro, tormentis in vniuerſam vndequaq; Chriſtianam rempublicam: nos in nos ipſos ſæuientes, illis ad noſtrum interitum opitulamur. Nos vt parua tueamur, amittimus magna. Illi, vt maiora ſibi poſteriſq; ſuis relinquãt hęreditatis monumẽta, grandia quæq; ſua (ne diſcordia dilabantur) floccifaciunt & paruipendunt. Ita vt ſi inuictiſſimus ille Ferdinandus, Hiſpaniarum ſceptra feliciter tenens, vitæ vmbratilis amator extitiſſet, tãtum Granatæ regnum, & quaſi totam illam Bæthicam prouinciam, in occiduo noſtro octingentis fermè annis à Mauritanis occupatam, in veri dei cultum ac ditionem ſuam venire minimè coegiſſet: vt quod in Oriente aliorum Principum inertia, orthodoxæ ditioni per infideles abtruncatũ eſt, idipſum catholicus Princeps Catholicæ fidei & ſibi ipſi in Occidente reſtitueret. Reminiſcens diuini verbi, ſi contra fidei hoſtes fide & armis dimicandum erat, nihil formidandum, nihil impoſſibile futurum auſpicabatur. Si his igitur armis cõtra inermes dimicandũ nobis eſt, & nihil impoſſibile erit nobis: aggrediamur nobis debitã prouinciam, amplectamur omnium ſanctiſſimã expeditionem, irruamus in perterritos hoſtes, iam ſeſe ſuæ (ſecũdum eorum Prophetiam) finem pertimeſcentes, quæ ſexcentis circiter annis poſt ſalutiferũ virginis partum incepiſſe, & ſecundum aſtrorum peritos, breui finienda eſſe perhibetur, in tali aſſerentes ſigno initium habuiſſe, vt diu durare poſſe impoſſibile ſit, aut ſupra naturam magis, ſeu ob peccatorum noſtrorum demerita. Quod ab Alionoro regis Armeniæ fratre facilè comprobatur, dum in Orientali ſcribens hiſtoria, eſſe apud Mahumetanos hoſtes indubiã prophetiam, cuius prætextu ad annum milleſimum quingenteſimum à Chriſti ortu, duraturam eorũ ſectam, pro comperto aſſeuerat. In iſto obiter cẽtum annorum curriculo, quorum iam tertium cum decimo ſupputamus, deleri radicitùs tantam ſuperſtitionem, ſi non negligimus, ſi ocio nõ torpemus, aut negocio nõ diffidemus, ambigendum non eſt. Lex enim & prophetę eorum vſque ad Ioãnem * Mediнetus nobis arx Chriſtiana & propugnaculum extitit, mare illud piratis oñibus & graſſatoribus vacuum audiuimus. Redactis tamen in miſeram Turcarum ſeruitutem Euboea & Aulone, líber eis ad nos patet aditus. Nouit, quæ loquor, ſignifera illa immortalis memoriæ Iulij ſecundi cataphratta quadriremis, ab hoſtibus haud dudum prope Corſicam expilata & direpta. Expertæ ſunt, nec multo põſt, tres aliæ Catholici regis validiſſimæ triremes, & introcluſi Chriſtiani, ſui nominis hoſtium efferatam ſæuitiem. Quarum vexillis (proh dolor) velut piſces hami eſca, cæteros maria ſulcantes Chriſticolas (ni Deus auertat) deglutient, diſcerpent, deuorabunt. Senſit quæ recolo, ſe. re. Sixtus quartus, qui tunc * Fernando Parthenopeo regi, ſacri collegij & ſubditorum eccleſiæ communi pecunia adiutus, maximo terreſtri exercitu contracto, inſtructa cum Apoſtolico legato munitiſſima claſſe, ſuppetias miſit. Quia traiecto ex Aulone Hadriatico ſinu, & expoſitis in Apuliam haud exiguis militum copijs, tanto impetu * Idruntem eius regionis metropolim oppugnare adortus eſt quidam Mahumeti Ottomani dux impiger, vt paucis paulo poſt diebus tranſactis, nemine interim ante ſuppetias Sixti ſuccurrente, illam vi ceperit, omniq; crudelitatis genere in ea ſit debacchatus, & Archiepiſcopo Pontificalia paramẽta induto, cum clero & ciuibus in eccleſia trucidato, ſacris omnibus profanatis, proſtitutis virginib⁹, iunioribus cum pueris Byzantium in lugubrem captiuitatem tranſmiſſis, magnam vtrique Siciliæ iacturã, ſed maximum toti Chriſtiano orbi terrorem incuſſit. Nam ſi prẽter ſuppetias ipſas eccleſiæ, diuinum auxilium tunc nobis prẽſto nõ fuiſſet, quo imperantis Mahumeti mors, & inter filios diſcordia interuenerat, actũ erat de his, quæ extãt, Europæ anguſtijs: quia formidandum nobis eſſet, quòd illud incendium latiùs fuerat diffundẽdum. Sed quos ſuo ipſius precioſo ſanguine mercatus eſt Chriſtus, noluit periclitantibus ſuę ſubuentionis penitùs deeſſe ſubſidium. Taceo quotidem Mahumetes, viuente nunc Turcarum tyranno lõgè mitior & humanior, à noſtris manibus ſuo imperio, ſuo regno ſubdiderit. Nam præter Pontum, Bithyniam, Cappadociam, Paphlagoniam, Ciliciam, Pamphyliam, Lyciam, Cariam, Lydiam ac Phrygiam regna, prouincias, vrbes inſignes, totũ ferè Helleſpontum * aduſſit. Peram & Mithylenen Ianuenſium colonias diripuit, Peloponeſſum inuaſit, Ipſiſque Achaiæ, Acarnaniæ, Epiri, maioris Macedonię Chriſtianis populis non pepercit. Raxiam pariter & Seruiam prouincias, ac quicquid ab Adrianopoli Sauumque & Danubium amnes interiacet, ſuæ ditioni adſcripſit, & à noſtra abſtulit. Valachi ea propter timore perculſi, pro maiori parte ad ipſum defecerunt. * Boſnam poſtmodùm,

* Hydruntẽ

* Boznam

Universidad de Deusto
Biblioteca

obrepens velut horrenda tempestas, cerbereis faucibus exhausit vsqueadeò, vt senes & infantes, quorum ætati indulgendum: fœminas, quarum sexui naturæ lege parcendum erat: cæterosque locorum incolas in plateis concatenatos, ceu boues euiscerari, mactari, dilacerari canino rictu nefariè iusserit. Illinc Sinopem & Trapezundam, vetusta nostrorum monumenta maiorum, suæ feritati subegit. Ipsam denique Byzantium, Constantini vrbem Augustã sub fide fœderis quiescentem (acsi ab infidelibus fides, ab immanissimis pietas, à perfidis hostibus vita speranda esset) machinis & tormentis, extemplò & inopinatè oppressam vi cepit, eiusque vniuersa plebe venundata, & in atrocissimam seruitutem subacta, expugnauit, diripuit, adussit. Et vt nobilitatem omnem penitùs deleret, ac indigenę nobiles, Christi milites ingenui, sub ficta libertatis spe frustrarentur, sæuus ille canis eosdem iam libertate donatos, repentè obtruncari præcepit.

NOSTRA, nostra (inquam) hæc, non prouorum, tempestate accidisse cõperimus: & si iamiam per charitatis alumnũ, maximeq; reuerendiss. Vngariæ Card. quem interea & sanctissimè quidem, pro te & sacrosancta ista sede, omnium sanctissimæ legationis officio fungi statuis, imminés Turcarum Imperatoris procella non retunditur & propulsatur, vereor pater beatissime, vereor patres amplissimi, ne dum absenti hinc Vngarię & Polonię calamitati non consulitur, nostratum præsentaneã formidemus: immò (quod ab sit) deploremus, lamentemur, patiamur. Sed quid in externis (vt ita dicam) enarrandis tẽpus contero? Nosti pater beatissime Cocleariũ oppidum Valentini littoris, Capritanũ castrum Arborensis marchionatus, & alia vtriusq; Hesperiæ & insularum maris nostri maritima loca, quæ nostri nominis hostes, circunuentores & piratæ, propalàm assiduè depopulantur. Pensita, oro, quanti te, quanti sacrosanctam istam sedem, quanti faciant cęteros Christianæ reipublicæ primores intestinis bellis laborantes, qui nostri vsque dominij præcordia penetrare nõ expauescunt? Quorum contagiosam pestem si per Africæ fines Ferdinandus noster nõ compescuisset, irruissent enimuerò in nos, & ceu dudum fecerunt, huic sacræ Lateranensi basilicæ, igne suppositò tunc dilapsæ, nunc minimè pepercissent. Nouerunt tamen eius potentiæ scintillam Melhila, Auranum, *Busia, Tripolis ciuitates perpulchræ, Mazarquibir, & alij portus celeberrimi, quibus rex ipse alter Hannibalis annulus, nobis verò nostri & Romani sanguinis vindex & vltor est. Ladislaum etiam Vngariæ regem serenissimum, Christianæ religionis athletam & ducem strenuum (ne silentio prętereamus) suis tantùm Regni primatibus comitatum, innumeram sępè hostium multitudinem aut profligasse, aut dum nostra ambire studebãt, sua propria reliquisse, terga que & vitam nostrorum manibus sępiùs dedisse, non dubitamus. Emmanuelem pariter Lusitanorum regem, fidei nostrę fidus præclarum, Orientis viscera nostris à Gadibus vsque ad Auroram & Gangem penetrasse, fidei expertes vexillo crucis insigniuisse, Paganas gentes domuisse, in ditionem nostram venire coegisse, nemo nostrûm ambigit. Sigismundum prętereà Poloniæ regem, assiduum & acerrimum infidelium domitorem, contra Tartaros & alios hostes conuicinos dimicantem, maximam reportasse victoriam, perennis memorię Iulio secundo, & sacrosancto huic collegio, cuius tu præcipuus Archidiaconus & colędus collega tunc existebas, denunciatum est. Quo in conflictu supra 40. hostium millia cæsa fuisse, pro comperto habemus. Et si (ô vtinàm) iam datum esset solam tantorum Principum manum, in veros hostes conuerti potuisse, credidissem profectò de te Leo Max. eorundem Regum impẽsa illud Prophetici psalmi dictum, Dominabitur à mari vsque ad mare, & à flumine vsque ad terminos orbis terrarum: Coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent: Et adorabũt eum omnes reges, & omnes gẽtes seruient ei. Tu verò qui summi DEI geris vices in terris, quique Christi tunicam, sciissuraę iam proximam, inconsutilem (vt erat) pręseruasti, vniuersisque ecclesię Cardines & Principes (vt olim manus nomini, apostolorum principem à fluctibus, ne mergeretur, erexit) tu quoq; in lachrymarũ fluctuosa valle, ne dissensionis turbine obruerentur, erexisti, euocasti: ouesq; ipsas tuas, vocem tuam audientes, pastoris boni vestigia & verba sequutus, ad te traxisti: quandoquidem dudum ante oues existens, prędicebas: Cùm exaltatus fuero, omnia trahã mecum. Traxisti, inquam, nomine omnia ad te, quando, quæ aberant ab ouili oues, iam pastor effectus attrahis, foues, amplexaris, vt vilicationis tuæ rationem redditurus, Dei verba dicas Deo: Quos mihi dedisti, non perdidi ex eis quenquam. Attrahe pariter & conuoca religionis nostræ seculares Principes: cõpone eorum simultates: largiantur te duce vnius saltem triennij sanctissimas inducias Deo, quæ mediocri amico etiam non essitagitanti darentur, vt rixis tandem particularibus sedatis, maius & validius copiarum corpus efficiamini: quia nullum robur tam firmum atque solidum, quod diuisum non debilitetur, non cadat, non dissipetur. Ignis, in stipites segregatus, extinguitur: domus in lapides diuisa, corruit: nauis, in tabulas discissa, demergitur: omne regnum in seipsum diuisum, vt aiebat legislator noster, desolatur. Christianis etiam principibus inter se dissidentibus, prolabitur funditùs Christiana religio. & denique nihil est, quod concordia non constet, cadat discordia. Pariat ergo cõcordes animos concors fides, & concordib' membris te sanctissimum amplexãtibus capur, expergiscere in Dei subsidiũ, obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. Excita Domine potentiam tuam, & veni. Succurre miseris explosis Christicolis, qui te pstolantur. Consule renatæ labenti religioni, quia omnes amici eius spreuerunt eam, & nõ est qui consoletur eam ex omnibus charis eius. Audi Dominum, qua te de causa in hunc terrarum orbem miserit, & qua delendæ pręsertim Mahumeticæ sectæ tempestate, oues suas tibi crediderit. Vt consolarer (inquit) omnes lugentes Sion, & ponerem consolationem lugentibus Sion. Tuo nempe gladio fretus, Cõuertam (ait) luctum eorum in gaudium, & consolabor eos, & lætificabo à dolore. Hac propterea ipsi fide securi, Cõuerte (clamitãt) luctum nostrum in gaudium. nam viæ Sion lugent, quia non sunt, qui veniant in eius leuamen, & ipsa oppressa est amaritudine. Tria enim hoc vno nondum exacto anno, vt hanc consolationis spem iam breui complendam, faciliùs crederemus & intueremur, operata est in te Dei omnipotentia maximi, diue Leo: mirabilẽ, primum, tuam medijs ab hostibus libertatem, non hominum, sed Dei manu donatam: Desperatam, alterũ, in proprios lares & patrię amplexus reductionem & receptionem: Reliquum, quod non ab re, nec nisi (vt ego ipse vidi, vidi, inquam, immeritus: vidi, & qui vidit, testimoniũ perhibuit, & scitis patres, quia verum est testimonium eius) verè diuina prouidentia factũ censendum est, quòd te sacerrimus iste senatus, ex tot tantis q; patribus, tibi ætate maioribus, meritis & vitæ integritate paribus, iuniorem in senem, fratrem & (vt ita dixerim) filium in patrem, collegam in dominum, in Petri successorem, in summum sacerdotem, in Christi vicarium elegeriut, assumpserint, adorauerint, vt hanc scilicet sanctam prouinciam assumeres, assumptam prosequereris, & longo saltem temporis interuallo longæuus perficeres, perfectam pacares, & Christiano dogmate institueres: ac ceu leo rex quadrupedum, tu alter Leo, hominum non alter rex tantùm, sed regum rex, & orbis terrarũ monarcha effectus, alias oues quas habes, q̃ non sunt de hoc ouili, ad tuum ouile reduceres, alliceres, reuocares. Accingere ergo gladio tuo super femur tuum potentissime. nam & tu duos gladios habes, spiritalẽ scilicet & tẽporalem. altero igitur euaginato, altero in vaginam reposito, in hostes irrue, quia nihil impossibile erit tibi. Vinces profectò, quia vicit Leo. Aggredere certamen glorię, vbi qui legitimè certauerit, coronabitur. Dissolue compedibus mãcipatos, assere pedicis astrictos, auser vinctis manicas, audi nostrorum lugubres vlulatus, excogita miserandos gemitus. Pensita lachrymarũ & sanguinis profundos torrentes, perpẽde flebiles singultus. Volue tecum animo, quot nefandas strages, quot sanguinolentas cædes, quot incendia, quot excidia Christianorũ, quot Dei nostri tẽpla incensa, diruta, prophanata, & ceu prostibula spurcata existima. Miserere nostræ Christianæ reip. hanc sacrã synodũ appellantis, vociferãtisq;, Miseremini mei, miseremini mei saltem vos amici mei. Fer illis opem, discerpe ergastula, vendica captiuos, manumitte concatenatos. Eccè te inuitat rex Propheta: Dirumpamus (ait) vincula eorum, & proijciamus à nobis iugum ipsorum: deduc eos ad tuum & nomini iugum suaue: quia cadent (cadent enim) à latere tuo mille, & decẽ millia à dextris tuis. Et vnum interea excogita Pontificũ felicissime: Si nunc atrocissimæ Turcarũ siti minimè obsimus, quo in statu nos, quo in ambiguo posteros nostros, ad has Europę rimas cõpressos, sumus relicturi. Et si nihil impossibile erit nobis, cõtra patrimoniũ Christi occupãtes, cõtra fidei nostræ hostes, cõtra inimicos crucis, arma sumam'. Ad quod etiam electionis vas nos hortatur, dicens: Persequimini inimicos crucis, quorũ finis interitus est. Si ergo interitus, audeam' certa Pauli spõsione securi. Tuq; beatissime pontifex, quę item sacrosancta hæc synodus appellat, obtestatur, & in Prophetę verbis, pclamat, Tu es qui restitues hæreditatem meã mihi: cuius ductu & auspicio Christiana religio reuiuiscit, nitere, vt te duce, qui bonitate insignis, sapientia præcipuus, prouidẽtia circunspectus, præpotẽs armis, authoritate grauis, consilio & rerum experiẽtia pollẽs, Christianæ reipub. prim' & caput es, sit vna fides, vnum baptisma: deniq;, vt es vnus pastor, sit vnum ouile: vt hac orbis machina sub illius, qui pastor bonus est, bacillo, fide & ditione introducta, quam ipse mercedem copiosam in cęlis, pro fidei nostrę retributione spopõdit, eam ipsi operibus assequamur.

Dixi.

SESSIO OCTAVA.

IN nomine domini, Amen. Anno à natiuitate domini 1513. indictiõe prima, die verò Lunæ, decimanona mẽsis Decẽb. celebrata fuit octaua sessio Concilij generalis in sacrosancta basilica Lateranen, psente & præsidente sanctissimo domino nostro LEONE Papa decimo. Et fuerunt prẽsentes infrascripti Reuerendiss. domini Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Generales ordinum, Oratores Principum & Illustriss. domini, ac in sacra pagina, & vtraque censura doctores celeberrimi, videlicet:

EPISCOPI CARDINALES.

Reuerendiss. dominus Raphael Ostiensis.
Reuerendiss. D. Bernardinus Sabinensis.
Reuerendiss. D. Dominicus Portuensis.
Reuerendiss. D. Franciscus Tiburtinensis.
Reuerendiss. D. Marcus Prænestinus.

PRESBYTERI CARDINALES.

Reue-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Reuerendiſſ.dominus Franciſcus tituli ſanctorum Ioannis & Pauli,Surrentiñ.
Reuerendiſſ.Dominus Hadrianus tituli ſancti Chryſogoni.
Reuerendiſſ.Dominus Nicolaus tituli ſanctę Priſcę,de Fliſco.
Reuerendiſſ.D.Leonardus tituli ſanctæ Suſannæ,Agennenſis.
Reuerendiſſ.D.Carolus tituli S.Cæciliæ.
Reuerēdiſſ.D. Chriſtophorus S.Praxedis.
Papieñ Reuerendiſſ.D.Antonius tituli ſancti Vitalis,*Sipontiñ.
Reuerendiſſ. D. Petrus tituli ſancti Euſebij, Anconitañ.
Reuerendiſſ.D.Bandinellus tituli ſanctę Sabinæ,de Saulis.
Reuerendiſ. dominus Laurentius tituli ſanctorum quatuor Coronatorum.

DIACONI CARDINALES.

Reuerendiſſ.dominus Fredericus de ſancto Seuerino,ſancti Angeli.
Reuerendiſ.dominus Alexander ſancti Euſtachij,Farneſius.
Reuerendiſ.dominus Ludonicus ſanctę Mariæ in Coſmedin,de Aragonia.
Reuerendiſ.dominus Marcus ſanctæ Mariæ in Porticu,de Cornelijs.
Reuerēdiſſ.D. Alphonſus ſancti Theodori.
Reuerēdiſſ.D.Matthæus S.Angeli, Gurceñ.
*in oñica,de Medicis. Reuerendiſſ.D.Iulius S.Mariæ*de Nauicula.
Reuerendiſſ.dominus Innocentius ſanctorū Coſmæ & Damiani.

PATRIARCHAE, ET ASSISTENTES Papæ,& Oratores.

Reuerend.pater D. Bernardus epiſcopus Tarui ſinus,& vrbis Gubernator.
Reuerēd.pater D. Claudius Maſſilieñ epiſcopus, Chriſtianiſſimi Francorū regis Orator.
Reuerend.pater D. Ioannes Gnezneñ Archiepiſcopus, Orator regis Poloniæ.
Reuerēd.pater D.Bertrādus epiſcopus Adrieñ,& orator ducis Ferrariæ.
Reuerend.P.D.Dominicus epiſcop⁹ Aqueñ, Marchionis Montiſferrati Orator.
Reuerendus pater D. Cæſar Alexandrinus.
Reuerend.pater D. Alphonſus Antiochenus.
Reuerēd.p.D.Robertus Archiepiſ. Rhegiñ.
Reuerend.pater D.Ioānes Vincētius Seneñ.
Reuerend.pater D. Gabriel Dyrrhachieñ.
Reuerend.pater D.Franciſcus Conſanenſis.
Reuerend.pater D.Pompeius Reatiñ.
Reuerend.pater D.Andreas Militenſis.
Reuerend.p.D.Ioānes Franciſcus Taurineñ.
Reuerend.P.D.Ioannes Baptiſta Caualiceñ.
Reuerend.pater D.Iulianus Vulterañ.
Reuerend.pater D. Dominicus Luceriñ.

ARCHIEPISCOPI.

Reuerend.pater D.Iulius Corinthieñ.
Reuerend.pater D.Aldronādinus Nicoſieñ.
Reuerend.pater D.Bernardus Spalateñ.
Reuerend.pater D.Vincentius Neapolitañ.
*Adrieñ. Reuerend.pater D.Hieremias Traneñ.
Reuerend.pater D.Franciſcus Iadreñ.

Reuerend.pater D. Orlandus Auinioneñ. *Nobonēſeñ
Reuerend.P.D.Andreas *Monenbaſieñ.
Reuerend.pater D.Petrus Arboreñ.
Reuerend.pater D.Georgius Nazarenus.
Reuerend.P.D.Stephanus Gabriel Bareñ.

EPISCOPI.

Reuerend.P.D.Dionyſius Toloneñ. *Notarēſeñ
Reuerend.pater D.Franciſcus Nanneteñ. *Nauarrēſeñ
Reuerēd.pater D.Lactantius *Suaneñ. *Suanatēſeñ
Reuerend.pater D.Iacobus Fauentiñ. *Semirēſi
Reuerēd.pater D.Marinus *Ceneteñ.
Reuerend.pater D.Octauianus Viterbieñ.
Reuerend.pater D.Iacobus Potentiñ.
Reuerend.pater D.Franciſcus Vincentiñ. *Aſſorēſi
Reuerend.pater dominus Andreas Anſarenſ.
Reuerend.pater D.Ioannes Aquilanus.
Reuerend.p.D. Bartholomæus Iuſtinopol. *Valuēſi *Sebonēſi
Reuerend.pater D.Albertus *Vilueñ.
Reuerend.pater D.Ioannes *Sibinicēſ. *Ianinēſis
Reuerend.P.D.*Hienotius Troianus. *Marcinēſi
Reuerend.pater D.Petrus*Narnieñ. *Sarcinēſi
Reuerend.pater D.Ioannes*Sarcinateñ. *Saſſinatēſi
Reuerend.pater D. Ioannes Tudeñ.
Reuerend.pater D.Martinus Zarneñ.
Reuerend. P. D.Ioannes Antonius Calineñ.
Reuerēd.pater dominus Hugo Rhegienſis, *Parēſinēſi *Menatu.
Reuerend.pater D.Aloyſius *Iporienſis. medi *vmbriatēſi
Reuerend pater D.Marinus *Minernienſis. *Bergomēſi
Reuerend.pater D.Matthæus*Vmblaceñ. *Ciuitatēſi
Reuerend.pater D.Nicolaus*Pergameñ.
Reuerend.pater D.Robertus *Ciuitenſis.
Reuerend.pater D.Iacobus Marſicanus.
Reuerēd.P.D. Chriſtophorus Cæſenateñ.
Reuerend.pater D.Theſeus Racanateñ. *Aſſanēſi
Reuerend.pater D.Corradus*Oſtanenſis. *Inſidēſi
Reuerend.pater D.Hieronymus*Ilcinenſis. *Elnēſi
Reuerend.pater D.Michael Archenſis.
Reuerend.pater dominus Ioannes *Eliceñ.
Reuerend.pater D.Lambertus Venuſiñ.
Reuerend.pater D.Antonius Vrbinatenſis. *Salutarū
Reuerend.pater D.Andreas Lauſanenſis.
Reuerend.pater dominus Sixtus *Salutiarū. in Sardinia
Reuerend.pater D.Marcus Senogallienſis. *Signinū
Reuerend.pater D.Vincentius *Signius. *Feretrānēſi
Reuerend.P.D.Tranquillus *Seratinus. *Vincten
Reuerend.P.D.Baptiſta *Vmereñ. *Veruntī
Reuerend.pater D.Petrus Paulus*Exiñ. *Ebuſitā
Reuerend.pater D.Nicolaus*Corſulenſis. *Torcellan
Reuerend.pater D.Vgolinus Licienſis.
Reuerend.pater D. Hercules Vrbeuetanus.
Reuerend.pater D.Franciſcus Biſignianus.
Reuerēd.pater dominus Galeſius Belluneñ. *Terrāci-
Reuerend.pater D.Zacharias *Terraquiēſis. neñ
Reuerend.P.D.Ioānes Antonius Angloneñ. *Morauēſi
Reuerend.P.D.Ioannes Baptiſta*Maraneñ.
Reuerend.P.D.Alexander Alexandrinus. *Caliceñ
Reuerend.pater D.Gabriel*Caliceñ.
Reuerend.P.D.Vincentius Aſquilaceñ.
Reuerend.pater D.Iacobus Aquinatenſis.
Reuerend.pater D.Alexius Melfitanus.
Reuerend.pater dominus Ioſue Eſculanus.
Reuerendus pater dominus Ioānes Dominicus Terdoneñ.

Reuerend.P.D.Bonifaci⁹ Iporieñ, vel, Eporedieñ.
Reuerend.P.D.Petrus Caſtelli maris.
Reuerend.P.D.*Marius*Obientiñ.
Reuerend.P.D. Benedictus Chieñ.
Reuerend.P.D.Vincentius Caiacieñ.
Reuerend.P.D.Andreas*Littereñ.
Reuerend.P.D.Latinus Veſtañ.
Reuerend.P.D.Iulianus Agrigentiñ.
Reuerend.P.D.Ludouicus Tricariceñ.
Reuerend.P.D.Hieronymus Aſculañ.

ABBATES.

Reuerend.P. D.Blaſius generalis Vallis vmbroſæ.
Reuerend P.D. Petrus Camalduleñ.
Reuerend.P.D.Zacharias Sebaſteñ.
Reuerend.P.D.Ioannes S. Sebaſtiani extra vrbem.
Reuerend.P.D.Nicola⁹ S.Gregorij de vrbe.

GENERALES ORDINVM.

Reuerend.P.D. Hilari⁹ ꝓceptor ſanctiſpūs.
Reuerend.P.D.Thomas Gñalis S. Dñici
Reuerend.P.D.Bernardinus S. Franciſci.
Reuerend.P.D. Aegidius Eremitarum ſancti Auguſtini.
Reuerend.P.D.Angelus S. Mariæ Seruorū.

ORATORES ET ILLVSTR. domini.

Illuſt.Dominus Maria Sfortia, & illuſt. Dominus Albertus Pius de Carpi,& Antoni⁹ Iuba ſereniſſ.Maximiliani electi Imp. oratores.
Magnificus dominus Ludouicus de Solier, Chriſtianiſſimi regis Franciæ orator.
Magnificus dominus Hieronymus de Vich, Catholici Regis Ferdinandi Aragonum orator.
Magnificus dominus Totus Lupus de lapide Eques,& Benſo de Aluenſchñ.& Ioannes Benceluil oratores Illuſtr.domini Iachim Marchionis Brandeburgeñ electoris Imperij.
Magnificus dominus Petrus Landus, orator Illuſt.Dominij Venetorum.
Reuerendus P.D. Marinus Charatius protonotarius Apoſtolicus,orator illuſt.domini Maximiliani Sfortiæ Ducis Mediolañ.
Oratores dominij Florentinorum.
Magnifici domini *Galeotus de Carreto,& Franciſcus *Pugilla,oratores illuſt.domini marchionis Montiſferrati.
Dominus Franciſcus de Guidono, orator Magiſtri Rhodi.
Illuſt.dominus Galeatius Sfortia.
Illuſt.dominus Ioānes Ludouicus marchio Pallauicinus, ac quamplures Illuſt. domini, & Magiſtri ſacrarum literarum, & in vtroque iure Doctores celeberrimi.

*Fuit celebrata Miſſa ſubmiſſa voce per Reuerendum patrem dominum Gabrielem Archiepiſcopū Dyrrhachieñ. & habita oratio per dominum Ioannem Bap.de*Gargijs militem ordinis S.Ioānis Hieroſolymitañ.quę in fine præſentis ſeſſionis ponetur.Et cantatis deuotis orationibus ac hymno conſueto, Veni creator Spiritus, & litanijs, ac præſtita obedientia,& alijs ceremonijs ſeruari ſolitis ſeruatis,Reuerendiſſ.in Chriſto pater dominus Marcus Car.de Cornelijs,cantauit euangelium ſecundū Matth. quod incipit: Simile Matth.13. factum eſt regnum cælorum homini patrifamiliās, qui exijt ſeminare &c. Et deinde Reuerend. pater dominus Claudius Epiſcopus Maſſilieñ, & Magnificus dñs Ludouicus de Solier,oratores Chriſtianiſſ.Francorū regis, dederūt mandatū ipſius Chriſtianiſſimi Regis,& iuxta illius tenoré adhęſerunt nomine præfati regis ſacro Lateraneñ Cōcilio, & reuocauerunt cōciliabulum Piſanum,ac petierunt prorogari terminum ad allegandum de iuribus ſuper pragmatica ſanctione.Quo facto, reuerend,P.D.Thomas Phædra,de mādato ſanctiſſimi domini noſtri aſſcendit ambonem,& legit prędictum mandatum,cuius tenor talis eſt:

MANDATVM REGIS Francorum.

LVdouicus Dei gratia Francorū rex,dux Mediolani,& dominus Genuæ,Vniuerſis preſentes inſpecturis. Fieri volum⁹ manifeſtum,quòd cùm chariſſimus conſanguineus noſter Fredericus tituli S. Angeli, ſanctæ Romanæ eccleſiæ diac. Card.de S. Seuerino nuncupatus, & dilecti ac fideles conſiliarij noſtri,magiſtri,Claudius de Seyſello electus Maſſilieñ, & Ludouicus Forbin dominus de Solerijs,apud ſanctiſſimum dominū noſtrum Papam Leonem decimum in præſentiarum oratores tanquā procuratores noſtri, & procuratorio nomine certas promiſſiones, obligationes & ſubmiſſiones fecerint ꝓfato ſanctiſſimo domino noſtro per inſtrumentum publicum,manu venerab.viri Petri Bembi prefati ſanctiſſimi domini noſtri Papæ ſecretarij,& notarij Apoſt.receptum,cuius tenor ſequitur & eſt talis:

IN nomine Domini,Amen.Vniuerſis præſentes inſpecturis fiat manifeſtum, quòd ſuperioribus annis bo.me.Iulio ſecūdo Pontifice maximo in humanis agente, ſubdolæ falſæque ſuggeſtiones inimicorū atque emulorum ſereniſſimi & Chriſtianiſſimi Ludouici Francorum regis, apud eundem Iulium vſqueadeò inualuiſſent, quòd illū aduerſus dictum Regem obſequentiſſimum filium, & eccleſię primogenitum ex patre,apertū acerrimumque hoſtem effeciſſent. Et licèt idem rex (quantùm fieri potuit) patiēti animo dicti Pontificis impetum atque iracundiam tolerare ſtatuiſſet, ſperans aliquando fore, vt ſuæ ſanctitati recōciliaretur, nihilominùs tamen præter opinionem dicti Regis euenit, quòd multi eccleſiaſtici, etiam ſanctæ Romanæ eccleſiæ Cardinales, alijq; doctiſſimi & præſtantiſſimi viri, in ciuitate Piſana ſub nomine concilij generalis conuenerint,aſſe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rentes firmiter, & pluribus coloratisque rationibus persuadentes, se dicti Concilij congregâdi multis de causis legitimam potestatem habere, accedente etiam ad hoc consensu & authoritate serenissimi Romani Imperatoris electi, prætensum Concilium Pisanũ indixerint, dictusque rex ex consilio plurimorum prælatorum, & aliorum doctissimorum virorum ecclesiæ & nationis Gallicanę, dicto prætenso Concilio Pisino ſadhæserit, prælatosque qui illud legitimè cógregatum esse arbitrabantur, ad prętensum concilium præfatum ire permiserit, illudque in terris, Regno & dominijs ac ditionibus suis continuare passus fuerit, & illius decretis &, puisionibus paruerit, & in Regno & dominijs suis prædictis pareri fecerit, non quidem vt sanctæ ſodi Apostolicæ aut sanctæ Rom. ecclesię (quod absit) maculam aliquã aut scissuram schismaque inferret, sed prædictis concilijs, suasionibus, adhortatiõibusque inductus, prętertim quia causæ propriæ, per quas ad id faciendum motus fuit, personæm eiusdem Iulij Pont. à quo (vt præfertur) prouocatus fuerat, pręcipuè concernebant. Cumq; postmodùm prefato Iulio Pont. vita functo, & sanctissimo D. N. Leone decimo in eius locum ad summi Apostolatus apicem, atq; vniuersalis ecclesię regimẽ assumpto, intellexerit prefatus Rex sanctitatem suam insequendo in hac parte gesta prefati Iulij, dictum ptensum Concilium Pisanum, tãquam minus legitimum, & à non habentibus potestatem indictum, necnon omnia in eo gesta damnasse & improbasse, & dictum Concilium Lateraneñ, tãquam ritè & legitimè indictum, eiusque omnia gesta & decreta approbasse, fuerit̃que postmodùm per suam sanctitatem, tam p literas in forma Breuis, quàm aliàs diuersimodè paternè admonitus, vt à dicto p̃tenso Concilio tanquam minùs ritè, & à nõ habentibus potestatem indicto, recederet, & dicto Lateraneñ, tanquam vero, indubitato, vnico, & œcumenico concilio adhæreret, ipseq; rex solo religionis zelo atq; instinctu adductus, sperans desideratam vniuersalem Christi fidelium pacem auspicijs prefati sanctissimi D. N. Leonis Papæ decimi præsto afuturã, ac propediẽm (fauente ꝺomino) vnanimi Christianorum principum & populorum consensu, arma in orthodoxæ fidei, cõmunesque hostes conuertenda esse: considerans insuper, quanti sit in his & cæteris rebus omnibus summi Põtificis authoritas, quam præsertim vitæ munditia atque innocentia comitatur, quæ sunt in præfato sanctissimo D. N. perspicua, paternis suæ sanctitatis monitis & suasionibus abundè permotus, quippe qui illius authoritati & sententię potiùs, quàm alterius cuiusque mortalium, sanctiùs & seueriùs semper stare iudicauit, præsertim vbi scandalum ecclesiæ imminet & scissura, pro singulari, quam erga prefatum sanctissimum D. N. & sanctam sedem Apostolicam gerit deuotionem, vestigia Christianissimorum Franciæ Regum prædecessorum suorum nõ solùm imitari, verùm etiã (si fieri potest) anteire cupiens, animaduertẽs, pśertim q̃ per mortẽ prefati Iulij, omnis odij & suspicionis materia est extincta, & quòd nonnulli ex prenominatis Card. necnon Imperator electus, qui dictum prętensum Concilium Pisanum indixerant, iam illi renunciârunt, & dicto Lateranensi adhæserunt. Hinc est, quòd in præsentia prefati sanctissimi D. N. Leonis Papæ decimi, coram nobis notarijs & testibus infrascriptis p̃sonaliter constituti Reuerendissi. in Christo dominus Fredericus S. Theodori diaconus Card. de sancto Seuerino vulgariter nuncupatus, necnon Reuerend. in Christo pater dominus Claudius de Seysello electus Massilien, ac magnificus & generosus dominus Ludouicus Forbini dominus de Solerijs, prefati Christianissimi Ludouici Francorum Regis procuratores, ad omnia & singula infrascripta peragenda specialiter deputati, constantibus literis patentibus dicti Christianissimi Regis sua manu subscriptis, & sigillo suo sigillatis eiusdẽ regis nomine & mãdato, cum ea, qua decuit reuerentia atque humilitate à dicto prętenso Pisano Concilio penitùs discesserunt, illiq; plenariè renunciauerunt, ac purè, liberè & simpliciter sacrosancto Lateraneñ concilio prædicto, tanquam vero, vnico & leigtimo, adhęserunt. Et insuper procuratorio nomine quo suprà promiserunt, quòd prefatus Rex Christianissimus, nullum deinceps fauorem, nullamque assistentiam dicto prętenso concilio Pisano quoquo pacto prestabit, quinimmò quoscunque in ciuitate Lugduni, aut alibi in regno, terris & dominijs suis, sub nomine dicti prętensi concilij Pisani perstantes, infra vnum mensem proximè futurum abire faciet, & pertinaciter resistentes, cuiuscunque status, gradus, dignitatis aut conditionis fuerint, ecclesiastici, vel secularis, de facto eijciet & expellet, ac pro schismaticis habebit, & contra eos velut tales, ad omne mandatum prefati sanctissimi D. N. etiam manu armata (si opus fuerit) procedet. Et vlteriùs promiserunt prefati procuratores nomine quo suprà, prænominatum Christianissimum regem facturum & curaturum cum effectu, quòd sex prelati & quatuor doctores seu graduati ex honoratioribus, ex numero eorum qui prædicto prętenso concilio Pisano interuenerunt, destinabuntur ad eundem sanctissimũ D. N. Papam nomine dicti prętensi cócilij Pisani, & cum legitimo mandato per illud pro tempore repręsentantes, tam eorum, quàm aliorum omium, qui dicto concilio adhęserũt nomine facto. qui prelati & doctores, seu graduati infra Kalend. Ianuarij ꝓximè futuri corã sua sanctitate personaliter comparebunt, dictoque Concilio Pisano, purè & simpliciter renunciabunt, illudque abiurabunt, & veniam atque absolutionẽ à sua sanctitate humiliter in forma cõuenięti, & sue sanctitati accepta, postulabũt: & vlteriùs dicto concilio Lateraneñ, tãquàm vero, vnico, indubitatoq;, tam suo quàm aliorum adhærentium prædictorum nomine, adhærebunt, & se incorporabunt. Quodque si premissa facta non fuerint, p̃fatus Rex nulli eorum, qui dicto prætenso cõcilio Pisano interfuerunt, aut fauerunt, opem, auxilium, aut fauorẽ dabit aduersus sanctæ sedis Apostolicæ authoritatem, quinimmò præfati sanctissimi D. N. sententias, decreta & censuras contra eos exequi faciet suo posse, etiam manu forti & armata (si opus sit) absque vlla simulatione vel fraude. Et vlteriùs promiserunt prefati procuratores, quo suprà nomine, quòd quamprimùm commodè fieri poterit, veniẽt aliqui prælati & insignes viri nomine totius ecclesiæ Gallicanæ cum sufficienti mandato, qui dicto concilio Lateraneñ adhærebunt & assistent, quemadmodùm cętęræ nationes. Quę omnia & singula p̃nominati procuratores promiserũt ratificari facere per præfatum Christianissimũ regẽ in bona & sufficiẽti forma, cum p̃insertione p̃sentis instrumẽti, de verbo ad verbum, intra 40. dies proximè futuros, sub obligationibus & submissionibus in forma:

Ego Fredericus diaconus Card. S. Angeli de sancto Seuerino, ita promitto.

Ego Claudius electus Massilien, manu propria ita promitto.

Ego Ludouicus de Solerijs, manu propria ita promitto.

Ego Petrus Bembus clericus Venetiarũ, sanctissimi D. N. Papæ secretarius, ac publicus apostolica authoritate notarius, quoniã prędictis omnibus & singulis, dum sic (vt prædictũ est) in antecubiculo sanctissimi D. N. Papæ, atque in eius præsentia reuerẽdissimorumque dominorum Antonij tituli S. Vitalis presbyteri Card. Papien, & Petri tituli S. Eusebij presbyteri Card. Anconitan, & Laurentij Sanctorum quatuor presbyteri Card. de Pucciis, ac Iulij sanctæ Mariæ in Dominica diaconi Card. de ✠Medicis, tractarentur & fierent, præsentibus etiam testibus ad id vocatis, Philippo Aldimario, Latino de Banassais, ac Ioanne Lazaro Pulica, & requisitis rogatus interfui, eaque ita fieri vidi & audiui, & hoc ipsum publicum instrumentum alijs impeditus negocijs, alterius manu scriptum confeci, & in hanc publicam formam redegi, signumque meum atque nomẽ in prædictotum fidem apposui. Anno ꝺomini 1513. indictione prima, die 6. mensis Octob. Pontificatus eiusdem sanctiss. ꝺomini nostri anno 1. signatum. ¶Idem B. Hinc est, q̃ nos de dictis promissionibus, obligationibus & submissionibus, totoq; tenore dicti instrumenti

p̃sentibus inserti, ad totum informati, ex certa nostra scientia & regia authoritate, omnia & singula in dicto instrumento contenta, harum tenore laudamus, ratificamus & approbamus, illaq; obseruare & attendere, in nulloq; cõtrauenire, vel facere aliqua ratiõe vel causa, ꝓmittimus bona fide nostra, & in verbo Regis, ac sub expressa obligatione omnium bonorum nostrorum præsentium & futurorum. In quorum fidem præsentes manu nostra subscriptas iussimus sigilli nostri munimine roborari. Datũ Corbeiæ, die 26. mẽsis Octob. anno Dñi 1513. & regni nostri 16.

LVdouicus Dei gratia Francorum rex, dux Mediolani, dñs Genuæ, vniuersis prętentes literas inspecturis salutẽ. Notum facimus, quòd nos confidentes de prudẽtia, dexteritate, diligentia, & fide charissi. & amãtiss. consanguinei Frederici Card. de S. Seuerino, protectoris negociorum nostrorum in Ro. curia, & dilectorum ac fidelium consiliariorum nostrorum Claudij Episcopi Massilien, & domini Ludouici de Solerijs, oratorum per nos destinatorum ad sanctissimum Papam, eosdem & quẽlibet eorum ex nostra certa scientia & authoritate regia, fecimus & constituimus, ac per p̃sentes facimus & constituimus nostros veros & indubitatos ꝓcuratores, generales & speciales, ita tamẽ quòd specialitas generalitati non deroget, nec contrà: ad petendum nomine nostro & ecclesiæ Gallicanę, pro qua, quo ad hoc, promittim⁹, à sanctissimo domino nostro Papa, & à sacro concilio Lateranensi in sessione, quæ proximè celebrabitur, (aut aliàs, prout eis videbitur) terminum & dilationem competentem pro dicta ecclesia Gallicana, vt interea possint congregari, deputari, & mitti aliqui prelati, & aliæ notabiles personæ ad se præsentandum in dicto sacro Lateraneñ cõcilio, & ibidèm super facto pragmaticæ sanctiõis respondendum, considerato quòd anteà & in præsenti propter bella & dissensiones, quæ sunt in Italia, non fuit, neq; tutum est ijsdem prælatis & alijs personis dictæ ecclesiæ Gallicanę, Romam posse accedere, & quòd dicta ecclesia Gallicana cùm in præsentia congregata non sit, ad se cõgregandum propter regni magnitudinem, distantiam diœcesium & habitationũ dictorum prelatorum, necnon propter bella, quæ in limitibus regni nostri geruntur, indiget temporis spatio conueniẽti. Et insuper ad requirendum à p̃fato sanctissimo D. N. Papa. & à sacro concilio Lateraneñ prædicto, tam nostro q̃ dictæ ecclesiæ Gallicanæ nomine, pro qua ꝓmittimus, (vt præfertur) ne vllo modo velint procedere in facto prędictæ pragmaticæ sanctionis, dicta ecclesia Gallicana, & nostris procuratoribus & deputatis non auditis, & ad petendum & requirendum de præmissis instrumentũ publicum, loco & tempore profuturum & valiturũ, prout iuris fuerit. In quorũ fidem p̃sentes

Universidad de Deusto
Biblioteca

tes literas manu noſtra ſcripſimus, & ſigilli noſtri iuſſimus munimine roborari. Datum Corbeiæ, die 26. Octobris, anno ſalutis 1513. & regni noſtri ſextodecimo.

Loys.

Per regem Robertet.

¶Quo finito, Reuerend. pater dominus Marinus Charatius protonotarius Apoſtolicus, orator illuſt. dñi ducis Mediolaneñ, ſupplicauit ſanctiſſimo D.N. ne pmitteret quòd Chriſtianiſſimus rex Franciæ nominaret ſe ducem Mediolani in mandato, attẽto, quòd ipſe vſurpauerat ducatum Mediolanenſem, & dictus dux auxilio ſanctæ ſedis recupauerat, aliàs proteſtabatur &c. Exaduersò reuereñ pater dominus Claudius epiſcopus Maſſilieñ, dixit illa alio loco & tempore determinari debere. Et tandem Dominus noſter reſpondit, quòd omnia dicta tranſirent ſine ꝓiudicio. Deinde ſupradicti oratores Illuſt. marchiõis Brandenburgeñ Electoris Imperij, dederunt mandatum, & id reuerendus pater dominus Thomas Phędra legit in ambone, cuius tenor talis eſt:

MANDATVM MARCHIONIS Brandenburgenſis.

DEi gratia Ioachim marchio Brandenburgeñ, ſacri Romani Imperij archicamerarius, princepsque Elector, Stetinię, Pomeraniæ, Caſſuborum & Sclauorum dux, Burgrauius Nurẽbergeñ, ac Ruſſię princeps, vniuerſis preſentes literas inſpecturis, amicabile obſequium, ſalutem, fauorem, & cõplacendi animũ affectuoſum. Ad hoc nos oñipotẽs Deus in mẽbrum, & * vnũ de Catholicæ eccleſię columnis, meritis licèt inſufficientibus conſtituit, vt eius mandatis ad extremum parére etiam dinoſcamus atque cupiamus. Cùm igitur ſe. re. Iulius Papa ſecundus, cuius, & non minùs ſanctiſſimi in Chriſto patris & dñi noſtri D. Leonis moderni Pontificis, laudes tacere nequiuimus, ſacrum Lateraneñ concilium ad eccleſiæ ſanctæ Dei, ad Chriſtianæ reipub. augmentum, extinctionem hæreſis, reformationẽ morũ, ac communem Chriſticolarum pacem tractandam indixerit: verùm quia pluribꝰ, innumerisq; negocijs prępediti, ac varia propter itineris diſcrimina, huiuſmodi concilio perſonaliter ad pręſens intereſſe minimè valemꝰ, propterea pręſentibus conſiliarijs & oratoribus noſtris fidelibus nobis dilectis, venerabilibꝰ ac magnificis dominis * Enttelvuolffo de lapide equiti aurato, capitaneoq; noſtro, Buſſoni de Alueſtent iuris doctori, ac eccleſiæ Magdeburgeñ canonico, Ioanni Blanctenfeldo doctori, Teutonicorumque ordinis Pruſſiæ in Ro. curia procuratori generali, cõiunctim & diuiſim, melioribus quibus poſſumus & debemus, modis in mandatis tradidimus atque cõmiſimus, eos etiã conſtituimus, illisq; vt noſtris oratoribus in præſentiarum committimus atque mãdamus, quatenùs pręſenti Lateraneñ concilio, ſanctè & ritè indicto ac conuocato, noſtro nomine (quantum per eos fieri poterit) intereſſe, in illoque comparendo, actus & proceſſus cõcelebrare, cauſas tractare, omniaq; alia agere ac determinare, quæcunq; celebrationi Lateraneñ cõcilij interueniunt, proponẽturq;: necnõ q̃ neceſſaria & opportuna vniuerſali reformationi, fideiq; augmento videãtur, & ſi ſpeciale mandatum exegerint, & maiora eſſent expreſſis, nosque ipſi, ſi ꝑſentes eſſemus, validiori modo facere poſſemus, cum omnibus clauſulis, iuramentis, & obligationibꝰ neceſſarijs, & q̃bus efficaciùs fieri poteſt, valeãt. Promittẽtes ratum, gratum & validum omni in loco & tempore perpetuo habere, quicquid in prædictis & circa prædicta, & quodlibet eorum per pręſentes, nominatosque noſtros conſiliarios & oratores, actum concluſumque fuerit. In quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium præmiſſorum, pręſentes noſtras literas ac conſtitutionis mandatum, ſigilli noſtri appenſione duximus roborandum, ſub anno à natiuitate Domini 1513. penultima die menſis Septembris.

¶Quo perlecto, magnifici domini oratores marchiõis Montisferrati ſuperiùs nominati dederũt mãdatũ, quod etiam fuit lectũ per eundem dominum Thomam Phædram in ambone, cuius tenor talis eſt:

MANDATVM MARCHIONIS Montisferrati.

GVilielmus marchio Mõtisferrati, ſacri Romani Imperij Princeps, vicariusque perpetuus. Cùm pro maiorum noſtrorum & cuiuſlibet Chriſtiani principis more, Reuereñ in Chriſto patrem dominum Dominicum de Schiliuis epiſcopum Aqueñ, ac magnificos dominũ * Galeoctum de Carreto, & dominũ Franciſcũ * Pugellani, IV. Doc. conſiliarios & oratores noſtros, ad ſanctiſſimũ dominum D.N. Leoné Papam x. pro obedientia & reuerentia ſuæ ſanctitati præſtanda nuper deſtinauerimus, accepimus ſeptimam Laterani concilij diuinitùs conuocati, vniuerſalem repræſentantis eccleſiam, imminere ſeſſiõem. Ne igitur ab dominico ouili, cuius non ſpernendum membrum ſumus, tanquàm vagi aberrare, & incõſutilis veſtis Domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti temerarij & improbi laniatores iudicemur, ipſam in primis vniuerſalem ſynodum Lateraneñ, per ſanctæ memoriæ Iulium II. in Spiritu ſancto legitimè & canonicè congregatam, atq; alias antecedentes ſeſſiones, in quibus de vniuerſalis eccleſiæ & totius reipub. Chriſtianæ bono actum eſt, approbantes, omnibus melioribus modo, via, iure, forma & cauſa, quibus meliùs & efficaciùs de iure facere poſſumus & debemus, vices noſtras Reuerend. in Chriſto patri domino Marco tituli ſanctę Mariæ

Tranſtiberim presbytero Card. Senogallieñ protectori noſtro, necnon prefatis Reuerẽd. epiſcopo * Dñico ac Galeocto & Franciſco oratoribus noſtris, & cuilibet eorum in ſolidum, tenore præſentium demandamus, quatenùs inſtanti ſeptimæ ſeſſioni, necnon oñibus & ſingulis deinceps in præfato ſacroſancto concilio Lateraneñ faciendis & peragendis noſtro nomine aſſiſtant, ſeu alius eorum aſſiſtat, eaque omnia & ſingula peragant, ſeu peragat, quæ per nos ipſos exhiberentur & agerentur, ſi præſentes adeſſemus, & quæ ad dignitatem, amplitudinem & exaltationem perſonæ ſanctiſſimi domini noſtri Leonis decimi Pontificis maximi, necnõ ſanctæ Romanæ eccleſiæ, ac ſacroſancti Lateraneñ concilij exhibenda meritò eſſe conſpexerint. Dantes & tribuentes præfato reuerẽdiſſ. domino Marco Card. Senogallieñ, necnon oratoribus noſtris præfatis, & cuilibet eorũ in ſolidum, amplam facultatem, authoritatem & bailiam, omnia & ſingula ſanctę Romanę eccleſiæ & Chriſtianæ religionis bonum & ſalubrem ſtatum tangentia, in præfato ſacroſancto Lateraneñ cõcilio tractanda & peragenda, approbandi & iureiurando (ſi opus fuerit) firmandi noſtro nomine. Promittentes in verbo veri & Catholici principis, oñia & ſingula ab eodem D. Marco Card. Senogallieñ, necnon oratoribus noſtris præfatis, ſeu eorum aliquo, noſtro quo ſuprà nomine, tam verbo, quàm ſcriptis, in præmiſſis & circa præmiſſa peragẽda approbaturos, eaq; rata & grata in perpetuũ habituros. In quorum fidem & teſtimõium, præſentes noſtras literas fieri, noſtrique ſigilli robore communiri iuſſimus. Datum * Tridini die vndecimo decemb. 1513.

Antonius.

¶Quo finito, dominus Marius procurator Concilij, dedit quandam ſupplicationẽ ſanctiſſimo D.N. tenoris infraſcripti, proponẽs & ſupplicans, prout in ea. Tenor verò ſupplicationis talis eſt:

BEatiſſime pater, licèt prouincia Prouinciæ, illiusque clerici in quacunque dignitate conſtituti, ac perſonæ ſeculares ſemper ſedi Apoſtolicæ nõ minùs debitam, quàm deuotam obedientiam præſtiterint, illiq; paruerint, resq; & perſonas eccleſiaſticas debita libertate & immunitate frui, ꝓmiſerint, & in eadem defendere & manutenere conati fuerint: nihilominùs iniquitatis filij, domini Geruaſius de Bellomonte præſidẽs, Petrus de Braudis, Bertrandus Duranti, Petrus Matthæi, Simon de Trabutijs, Guillelmus de Perrerio, Marcellinus Giuriuand, Elzianus Roſtagin, Iohannes * Toruatoris, Antonius de Albis, Stephani Pariſij, necnon reuerend. patres domini Auguſtinus de Grimaldo epiſcopus Graſſeñ, ac etiam epiſcopus Seneceñ, Franciſcus de Senatro, Toſſantius Corriolis, conſiliarij curię Regię parlamenti dictę prouinciæ Prouincię, necnon adminiſtrañ iuſtitiam inter laicos per Chriſtianiſſimum Franciæ regem deputati, parlamentum dictæ prouinciæ Prouinciæ nuncupatum, D E I timore poſtpoſito, relaxatis debitæ obedientiæ habenis, vt tyrannidem plenariè ſibi in dicta prouincia vſurparent, omnia mala tentare, authoritatem ſedis Apoſtolicæ nedum paruifacere, ſed illam ſibi vendicare, non erubeſcunt. Nam etſi literas à ſanctitate veſtra, ſedeque Apoſtolica illius authoritate, tam ex gratia, quàm iuſtitię debito decretas, promptam & paratam executionem habere deceat, prout in eadem prouincia per anteà ſemper habuerunt, illi tamen, ne illas quiſquam ſine eorũ licentia in ſcriptis obtẽta, quam annexam appellant, in eadem prouincia exequatur, ſub grauiſſimis pœnis inhibuerũt. quin etiam requiſiti pluriès illam denegant, ſicque impetrationem literarum Apoſtolicarum eodem modo fruſtrantes, quod profectò nil aliud eſt, niſi in hanc ſanctiſſimam ſedem, ſuperbiam ſatanæ imitãdo, ceruicem erigere. Et licèt ipſis in clericos, resq; eccleſiaſticas nulla penit' cõpetebat iuriſdictio, eccleſias tamen per ſe vel alios, ordinarijs inſcijs & irrequiſitis, viſitant, numerum deſeruientiũ in illis ꝓ libito minuunt, augent, fructus pro confícta reparatione eccleſiarum ad ſimplicẽ requiſitiõem ſub ſequeſtro detineri iubent, eosque fructus manibus eorũdem laicorũ deponũt, quosq; ſub hoc confícto colore vſurpãt: cauſas ſpũales & beneficiales, nõ tãtùm ſup poſſeſſorio, ſed etiã ſub poſſeſſorij cõfícto colore, ſup titulo audiũt: partesq; quaſcũque, etiã ſi epiſcopali ac cardinalatus præfulgeant dignitate, coram eis (contra omne ius) per fas & nefas litigare cogunt: & ne ad ſedem apoſtolicam recurſum habeant, prohibent: & contrafacientes, grauiſſimis pœnis per ſubtractionem bonorum temporaliũ afficiunt. Beneficia vacãtia, etiam ſi alijs canonicè collata fuerint, per ſe vel eorum nepotes, ꝓpinquos & amicos occupant, & occupata detinent, ad manus Regias capiunt, annotant: & quos volunt, in eis intrudunt: nec illis, quibus ius in eis vel ad ea competit, propter eorum authoritatem & tyrannidem, ius ſuum proſequi licet. Quin etiam contra quaſcunque perſonas, quauis etiam epiſcopali fulgentes dignitate, inquirunt, citant, coram ſe perſonaliter comparére compellunt, procedunt, mulctant & puniunt: computa & rationes quarumcunque perſonarum eccleſiaſticarum, etiam regularium, pro eorum dignitate per ſe, ſeu commiſſarios laicos, reddere & reliqua præſtare coram eiſdem laicis cogũt, ordinationesque faciunt & indícunt, ſuper modo & forma pſallendi ſeu cantandi in choro, ſuper habitu & modo incedẽdi: quantitates & ſummas pecuniarum pro dictis cõmiſſiõibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus à dictis eccleſiaſticis exigunt, & ſub colore reparationis eccleſiarum, commiſſarios laicos mandant ad capiẽ fructus beneficiorum, quos multipliciter diſtrahunt, dilaniãt, & in proprios vſus conuertunt. Et quod nefariſſimum eſt, in majus eccleſiaſtici ordinis dignitatis; epiſcopalis dedecus & vilipendium, adſtante populi multitudine, per eorũ Procuratorem fiſcalem, etiam epiſcopos coram eis pro tribunali ſedentibus, nudato capite ſlãtes, de varijs criminibus accuſari, obnigrari, & opprobria p̃dicare non dubitant, ita quòd omem ordinarijs locorum iuriſdictionem, authoritatem & obedientiam ſubtraxerunt, & dictæ prouinciæ clerum, in teterrimam ſeruitutem ſubegerunt, cùm etiam laicis obedientiam eccleſiaſticis perſonis debitam, quauis dignitate ac honore prædi-tis, ſubtrahentibus aſſiſtant, quin potiùs eos in eorum nefando propoſito confouent & protegunt, ipſiſque ordinarijs, ne in clericos vel laicos ſua iuriſdictione vtãtur, ſub amiſſione temporalitatis & alijs pœnis inhibent, ac damnatam pragmaticam ſanctionẽ in eadem prouincia impudenter introducere, & obſeruari facere, aliaque nefandiſſima & deteſtanda, ab omni iure & ratione aliena, facinora indiès peragere & perpetrare, ac eorum damnatas conſtitutiones, ordinationes, ſeu ſtatuta & abuſiones deſuper edere & p̃mulgare ſatagunt, in ſedis Apoſtolicæ notorium contemptum, in grauiſſimum totius cleri dictæ prouinciæ detrimentum, populorumq; ſcandalum, & aliorum pernicioſiſſimum exemplum, ſententias, cenſuras & pœnas, tam à iure communi, quàm etiam à ſacris conſtitutionibus per Eugenium IIII. & alios Romanos Pontifices ſanctitatis veſtræ prædeceſſores, etiam in die cœnę Dñi, quotannis publicatis, editis & promulgatis, damnabiliter incurrendo. Et quoniam, pater beatiſſime, præmiſſa ſunt pniciоſiſſimi exempli, & adeò publica & notoria, vt nulla poſſint tergiuerſatiõe celari, nec vllo quouis modo, præſertim hoc ſacro Lateranen imminenti cõcilio, conuentibus oculis ſub ſilentio vlteriùs impunita dimitti & tolerari cõueniant, igitur ego Marius de Peruſchis veſtrę ſanctitatis & fiſci ſedis Apoſtolicæ procurator, ad cuius officium etiam in præmiſſis animaduertere ſpectat in hoc ſacro Lateraneñ concilio, ad pedes veſtræ ſanctitatis humilis & ſupplex flexis genibus hodiè conſtitutus, cum debita reuerentia ſupplico ſanctitati veſtrę, vt illa hoc ſacro Lateraneñ approbãte cõcilio, in p̃miſſis tam publicis & notorijs, & q̃ vlteriori, pbatione nõ indigẽt, debitas & cõueniẽtes, puiſiões adhibere digneẽ, ac cõtra p̃nominatos p̃ſidentes & conſiliarios, necnon dominos Honoratum Laugerij aduocatum, & N. procuratores fiſcales dictæ curiæ parlamẽti Prouinciæ, clericos & laicos, præſidentes, officiales, & alios forſan in eorum locum in dicto parlamento deputatos, & deputandos, eorumq́ue complices, fautores, adhærentes, etiam maiores, expreſſos, & in executione nominandos, vt omnes & quaſcunque prohibitiones, ordinationes, mandata, decreta, per eos hactenùs quomodolibet contra libertatem eccleſiaſticam & canonicas ſanctiones, & ipſorum Pontificum conſtitutiones, resque & perſonas eccleſiaſticas, quouis modo concernentes & concernentia, factas & editas, penitùs caſſent, irritent & annullent, irritaque & inania declarẽt, ordinariosque, collegia eccleſiaſtica, & monaſteria, ac eccleſiaſticas quaſcunque perſonas, ſua iuriſdictione, immunitate, libertate, ac priuilegijs quibuſcunque, vti & frui permittant, ac res quomodolibet directè vel indirectè non impediant. Eccleſiasque, monaſteria, & perſonas eccleſiaſticas ad priſtinam poſſeſſionem priuilegiorum, iurium, iuriſdictionum & bonorum per eos, vel de eorum mandato ad alterius inſtantiam occupatorum & ablatorum, cum damnis expenſarum & intereſſe proprijs expenſis ipſorum realiter reintegrent & reſtituant, & ab eiuſdem damnatæ pragmaticæ ſanctionis introductione & abuſu, præmiſſisque omnibus & ſingulis, & alijs quibuſcunque, etiam hic non expreſſis, criminibus, tranſgreſſionibus & exceſſibus, contra libertatem eccleſiaſticam, & in vilipendium ac contemptum ſedis Apoſtolicæ tendentibus in futurũ, ac actis cauſæ (ſi opus fuerit) latiùs exprimendis, decẽterò penitùs ſe retrahere & abſtinere, ac de caſſatione, reuocatione & declaratione huiuſmodi per publica documenta ibidẽm voce præconia bannita, & publicata coram veſtra ſanctitate in hoc ſacro concilio legitimè doceant. Et nihilominùs perſonaliter, & non per Procuratorem coram veſtra ſanctitate in hocſacro Lateraneñ concilio, vel alio iudice per eundem deputando, ad ſe de præmiſſis excuſandum, & iuri ſtando, ſub maioris excommunicationis, omnibusque alijs & ſingulis cenſuris & pœnis à iure communi, & ſacris conſtitutionibus prædictis, editis & promulgatis, ac decem millium ducatorum auri pro quolibet, ac omni beneficiorum eccleſiaſticorum dignitatum eccleſiaſticarum, etiam cathedralium, ac inhabilitate ad præmiſſa & alia obtinenda, & quo ad laicos, ſub cenſuris & pœnis eccleſiaſticis & pecuniarijs, prædictis ac perpetuæ infamiæ, priuationis feudorum, incapacitatis actuum legitimorum, ac teſtamenti factione, actiuæ & paſſiuæ inhabilitatis eorum, & cuiuſlibet eorum filiorum, vſque ad tertiam generationem pœnis, monitorium contra eoſdem & alios etiam in executione nominandos, ſub certo termino per ſanctitatem veſtram ſtatuendo, ac etiam per edictum publicum exequendum & publicandum. Attẽto quòd etiam notoriè conſtat de non tuto acceſſu,

decernere & cõcedere dignemini, & in euentum non paritionis, omnes & ſingulas ſententias & cenſuras & pœnas prædictas, eoſdem & quemlibet eorum incidiſſe & incurriſſe declarare, aggrauare, reaggrauare, ac interdictum eccleſiaſticum, etiam in omnibus & ſingulis ciuitatibus, caſtris, oppidis & locis, in quibus & ad quæ ipſos vel eorum alterum declinare, ſtare vel morari contigerit, decernere & apponere, ac apponi mandare, vſque ad inuocationem brachij ſecularis inclusiuè, procedere ſeu declarari, apponi ac procedi, mandare dignemini. In contrarium facientibus non obſtãtibus quibuſcunque, prænarratorum, & aliorũ latiùs in monitorio decernẽ ſpecificandorum qualitates & circunſtantias omninò pro expreſſis habendo, die Lunæ decimanona Decembris, 1513. Et tunc ſanctiſſimus dominus noſter eodem ſacro Lateraneñ concilio approbante, monitorium pœnale, etiam ad perſonaliter comparẽ, cõtra perſonas in eadem ſchedula annotatas & deſignatas, ſub pœnis & cenſuris omnibus & ſingulis in eadem ſchedula expreſſis, ac ſub termino trium mẽſium, & per edictum in Auinioneñ, Niceeñ & Vintimiliẽ ciuitatibus exequendum decreuit atque conceſſit, & tradi mandauit, Attento quòd idem ſanctiſſimus dominus N. Papa, eodem ſacro approbante cõcilio, affirmauit ſibi notorium conſtare de contentis & expoſitis in ſchedula prædicta.

¶Poſtmodùm verò excluſis de more, de loco Concilij, omnibus non habentibus voces diffinitiuas, remanentibus in ſuis ſubſelijs prælatis poſt Cardinales mitratis, & ſacris veſtibus indutis in præſentia ſanctiſſimi D. N. reuerendus pater dñs Ioãnes archiepiſcopus Gneznen, orator regis Poloniæ aſſcẽdit ambonem, & legit quandam ſchedulam ſuper fide tenoris infraſcripti.

LEo epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, ad perpetuam rei memoriam ſacro approbante concilio. Apoſtolici regiminis ſolicitudo nos aſſiduè pulſat, vt medendis animarum languoribus, quarum nos ex alto omnipotens author curam habere voluit, ijs potiſſimùm qui inſtãtiùs fideles nunc vrgere cernuntur, ſalutifero oleo & vini medicamine ad inſtar Samaritani in Euangelio ſolicitam operam impendam, nenobis illud Hieremiæ obijciatur: Nunqd reſina non eſt in Galaad, aut medicus non eſt ibi? Cum itaque diebus noſtris (quod dolenter referimus) zizaniæ ſeminator, antiquus humani generis hoſtis, nonnullos pernicioſiſſimos errores à fidelibus ſemper exploſos, in agro Domini ſuperſeminare & augere ſit auſus, de natura præſertim animæ rationalis, quòd videlicet mortalis ſit, aut vnica in cunctis hominibus, & nonnulli temerè philoſophantes, ſecundum ſaltem philoſophiam verum id eſſe aſſeuerent, cõtra huiuſmodi peſtem opportuna remedia adhibere cupientes, hoc ſacro approbante concilio damnamus & reprobamus omnes aſſerentes animam intellectiuam mortalem eſſe, aut vnicam in cunctis hominibus, & hæc in dubium vertentes, cùm illa non ſolùm verè per ſe & eſſentialiter humani corporis forma exiſtat, ſicut in canone felicis recordatiõis Clementis papæ quinti p̃deceſſoris noſtri in generali Vienneñ concilio edito continetur, verùm & immortalis, & pro corporum quibus infundit, multitudine ſingulariter multiplicabilis, & multiplicata, & multiplicanda ſit. Quod manifeſtè conſtat ex Euangelio, cùm Dominus ait: Animam autem occidere non poſſunt. Et alibi: Qui odit animã ſuam in hoc mundo, in vitam ęternam cuſtodit eam. Et cùm æterna præmia, & æterna ſupplicia pro merito vitæ iudicandis repromittit: alias incarnatio, & alia Chriſti myſteria nobis minimè profuiſſent, nec reſurrectio expectanda foret, ac ſancti & iuſti miſerabiliores eſſent (iuxta Apoſtolum) cunctis hominibus. Cumque verum vero minimè contradicat, omnem aſſertionem veritati illuminatæ fidei contrariam, omninò falſam eſſe diffinimus, & vt aliter dogmatizare non liceat, diſtrictiùs inhibemus: Omnesq; huiuſmodi erroris aſſertionibus inhærẽtes, veluti damnatiſſimas hæreſes ſeminantes, per omnia vt deteſtabiles & abominabiles hæreticos & infideles, Catholicam fidem labefactantes, vitandos & puniendos fore decernimus. Inſupèr omnibus & ſingulis philoſophis in vniuerſitatibus ſtudiorum generalium, & alibi publicè legentibus, diſtrictè præcipiendo mandamus, vt cùm philoſophorũ principia, aut concluſiones, in quibus à recta fide deuiare noſcuntur, auditoribus ſuis legerint ſeu explanauerint, quale hoc eſt de animæ mortalitate aut vnitate, & mũdi æternitate, ac alia huiuſmodi, teneantur eiſdem veritatem religionis Chriſtianæ omni conatu manifeſtã facere, & perſuadẽdo pro poſſe docere, ac omni ſtudio huiuſmodi philoſophorum argumenta, cùm omia ſolubilia exiſtant, pro viribus excludere atque reſoluere. Et cùm non ſufficiat aliquando tribulorum radices præſcindere, niſi & ne iterum pullulent, funditùs euellere, ac eorum ſemina, originales q̃ cauſas, vndè facilè oriuntur, remouere: cùm præcipuè humanę Philoſophię ſtudia diuturniora, quam Deus ſecundum verbum Apoſtoli euacuauit, & ſtultam fecit, abſque diuinæ ſapientiæ cõdimento, & quæ ſine reuelatę veritatis lumine in errorẽ quandoque magis inducunt, q̃ in veritatis elucidationem: ad tollẽdam omnem in præmiſſis errandi occaſionem, hac ſalutari conſtitutione ordinamus & ſtatuimus, ne quiſquã de cæterò in ſacris ordinibus cõſtitutus, ſecularis vel regularis, aut aliàs ad illos à iure arctatus in ſtudijs generalib', vel alibi publicè audiendo,

Matt. 10. e
Iohan. 12. d
1. Cor. 1. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

diendo,philosophiæ aut Poesis studijs vltra quinquēnium post grāmaticam & dialecticam, sine aliquo studio Theologiæ aut iuris Pōtificij incumbat. Verùm dicto exacto qnquēnio,si illis studijs insudare voluerit,liberum sit ei, dū tn simul aut seorsum,aut Theologiæ,aut sacris canonib⁹ operam nauauerit, vt in his sanctis & vtilibus professionib⁹ sacerdotes Domini inueniant,vndè infectas philosophiæ & Poesis radices purgare & sanare valeant. Et hos canones per ordinarios locorum vbi generalia studia vigēt,& rectores vniuersitatis eorundem studiorū singulis annis in principio studij, in virtute sanctæ obedientiæ publicari mandamus,Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ damnationis, reprobationis,diffinitionis,inhibitionis,decreti,ordinationis,statuti & mādati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare præsumpserit,indignationem omnipotentis Dei,& beatorum Petri & Pauli Apostolorū eius,se nouerit incursurum. Datum Romæ in publica sessione,in Lateranen sacrosancta basilica solēniter celebrata, anno incarnationis Dominicæ 1513.quartodecimo Kalendas Ianuarij, Pontificatus nostri anno primo.

¶Qua perlecta, petijt an placerent paternitatibus suis contenta in schedula. Et omes respondērūt simpliciter placere, excepto reuerendo patre domino Nicolao episcopo *Bergomensi, qui dixit, quòd non placebat sibi, quòd Theologi imponerent philosophis disputātibus de veritate intellectus tanquam de materia posita de mēte Aristotelis, quam sibi imponit Auerrois,licèt secundum veritatem talis opinio est falsa. Et reuerend⁹ pater dns Thomas Generalis ordinis Prædicatorum,dixit, quòd non placet secūda pars bullæ, præcipiens philosophis, vt publicè persuadendo doceant veritatem fidei.

*Pergamen.

Deinde reuerendus pater dominus Ioannes Vincentius archiepiscopus Seneñ,ascendit ambonem, & legit quandam schedulam super pacem,tenoris infrascripti:

LEo episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam sacro approbante concilio. Ad omnipotentis & indiuiduæ Trinitatis laudem, & gloriam illius, cuius vicem in terris gerimus, & qui pacem & concordiam nutrit in sublimibus, pacemq; ipsam è mundo discedēs,iure quodam hæreditario suis reliquit discipulis,sacrum Lateranen concilium prosequentes, cùm aliàs inter cætera in septima proxima præcedenti sessione, vt imminenti & notorio infidelium periculo,Christianiq; sanguinis effusioni, qui exigentibus nostris culpis etiam tunc effundebatur, occurreref, dissensionesque inter Christianos reges & principes & gentes tollerentur,& inter ipsos totis viribus pacem quærere cogeremur, cui componēdæ vna ex principalioribus cōgregationibus concilij præfati causa extiterat,vt pax ipsa sequeretur, inuiolataq; perduraret, & debitę executioni demandaretur, his præsertim temporibus, quibus potentiā infidelium mirum in modū creuisse cognoscebat, eodē sacro concilio approbante, ad Reges, Principes, potētatusq; pfatos legatos & nuncios pacis,vigiles doctrina ac experientia, pbitate insignes pro tractanda & componēda vniuersali pace mittere disposuim⁹ & decreuimus,vtque arma deponāt,Dño auxiliante (quātum in nobis esset)pro viribus laborare & operari,Regumque, principū, & potentatum prędictorum Oratores in ipso cōcilio tunc præsentes, pro Apostolicæ sedis reuerentia,fideliumq; vniōe requisiuimus, vt Regibus, principibus & potentatibus suis ea significarent,eosque nostro nomine hortarētur ad ipsos legatos Apostolicos benignè & honorificè tractandum & audiendū,votisq; nostris tam iustis & pijs per eos illis exponendis satisfaciendum. Quod eos facturos nobis persuadebamus, vt quanto citiùs fieri posset, per nos mittendi, legationis munus eis impositū alacriter susciperē,susceptumq; viriliter implere possent, ac patre luminum (à quo omne datum optimum est) fauente, pax ipsa tractari atque componi, eaque com posita, sancta & necessaria contra infidelium rabiem Christiano sanguine satiari anhelantem,expeditio fieri valeret, & p totius Christianitatis securitate &quiete feliciter terminari.Nosque postmodùm pro debito pastoralis officij, pacē & vnitatem ipsām cum vniuerso populo Christiano tum maximè eisdē Regibus, principibus & potentatibus ex intimo cordis affectu optātes,ex quorum distensióe diuturniora & grauiora indiès Christianæ reipublicæ damna,puenire posse formidabatur,ex eorū authoritate,pace & vnitate eidem reipub. vtiliter & salubriter consultum iri sperabatur, nuncios nostros & literas ad præfatos Reges, principes & potentatus inter se dissidentes, hortandos, requirendos,monendosq; misimus,nihilq;(quantum in nobis fuit)obmisim⁹ tractare ac operari omni nostro conatu, vt semotis quibuscunq; dissidijs atque discordijs, vnanimi tandē consensu, gratia,& amore ad vniuersalem pacem,concordiam & vnionem redire vellent, ne vlteriùs per immanissimum Turcarum tyrannum ac infideles alios damna Christianis inferrentur, sed ad reprimendum gentium illarum immanem furorem elatosque conatus accingerentur. Quæ cùm ita sint,nos cūcta ad optatum finem perduci, omni cogitatione, cura, studio ac sedulitate affectantes, & dante nomino confidentes, legatos de latere nostro sanctæ Romanæ ecclesiæ Card. in consistorio nostro secreto de fratrum nostrorum cōsilio per nos postmodùm nominādos, cū authoritate & facultatibus necessarijs & opportunis, tanquàm angelos pacis pro

Iob 25.a
Ioan.14.

pro huiusmodi Christianorū pace vniuersali tractanda,cōponenda, & conducēda, expeditioneq; contra infideles ineunda,eodē sacro Concilio approbante,ad eosdem Reges, pro eorū Regia magnanimitate, & erga Catholicā fidem deuotione, prompto & alacri animo ad vtrunq; sanctissimū opus pacis expeditionisque inducēdos, pro vniuersæ reipublicæ Christianæ integra atq; pfecta tutela,defensione & salute mittēdos & destinandos esse decernimus. Prætereà cùm ex diuturna & multiplici hæresi Boëmorū plurimùm Deus offendat,& Christianus populus scandalizetur, quorum etiam ad veræ fidei lumē atque concordiā reducendorum prouincia, dilecto filio nostro Thomę tituli sancti Martini in Mōtibus presbytero Card. Strigonien,ad Hūgariam & Bohemiā nostro & Apostolicæ sedis legato, est à nobis his proximis diebus plenè demādata,eosdem tamen hortamur in Domino, vt vel ad nos & hoc sacrū Lateranen cōcilium, vel ad eundem Thomā Car. legatum, qui propinquior illis erit, aliquot ex suis Oratores,cum sufficienti mādato destinare non negligant, ad tractandū de opportuno remedio,quo errores, quib⁹ diu detinentur, agnoscāt, & ad verum religionis cultum, & sanctę matris ecclesię gremiū Deo duce reducantur. Quibus hoc sacro approbante concilio veniendi,eundi, standi, quoque præmissa tractāda durauerint, & postmodùm discedendi & ad propria redeundi, in fide Pōtificia liberum saluum conductū, & fidem publicam tenore præsentium concedimus & elargimur,eorumq; votis,quantum cum Deo poterimus,annuemus. Vtautem hoc sacrum Lateranen concilium ad finem vberrimę speratęque vtilitatis perducatur,alia nanque plura & grauia in eo tractanda, discutiendaque remaneant,ad omnipotentis Dei laudem & ecclesiæ suæ exaltationem,nonam sessionem continuationis celebrationis ipsius sacri Lateranen concilij,nono Aprilis,1514. Pōtificatus nostri anno primo, quæ erit 4.feria post Dominicam passionis,sacro concilio approbante, indicimus. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, concessionis, elargitionis & indictionis infringere, vel ei ausu temerario cōtraire. Si qs aūt hoc attentare præsumpserit,indignationem omnipotentis Dei,ac beatorū Petri & Pauli Apostolorum eius,se nouerit incursurum. Datum Romæ in publica sessione, in Lateranen sacrosancta basilica solēniter celebrata, anno incarnationis nominicæ 1513.quartodecimo Kalendas Ianuarij, Pontificatus nostri anno primo.

¶Qua perlecta, petijt à patribus,an placerent paternitatibus contenta in schedula. Et omes vnanimiter respondērūt placere,

¶Demum reuerendus pater dominus Ioannes Frāciscus episcopus Taurinen,ascendit ambonem, & legit quandam schedulam super reformatione tenoris infrascripti.

LEo episcopus seruus seruorum Dei. ad perpetuam rei memoriam, sacro approbante Concilio. In Apostolici culminis specula Diuinæ gratiæ munere collocati, nil magis esse nostri officij duximus, q̄ sedulò ac diligēter omia circūspicere,q̄ ad catholici nobis commissi gregis custodiā,incolumitatē,augmentum pertinere possent, & in hoc ipsum oēs industrię neruos,oēs animi ingenijq̄ue vires contulimus. Cùm igitur fe.re. Iulius papa secundus prædecessor noster, vt erat fidelium cōmodi solicitus, & tutelæ studiosus, tū alijs multis de causis, tum quia frequens circa Rom. curiæ officiales querimonia vrgebat, œcumenicū Lateranen cōciliū indixisset,& deputatis varijs venerabiliū fratrū suorum sanctæ Rom. ecclesię Card. de quorū numero tunc eram⁹, & platorum insupèr congregationibus,q̄ de querelis ipsis accuratè inquirerēt, & ne curiales interim & alij ad curiā pro gratijs accedentes, nimio expensarum onere fatigarentur,simul vt infamia qua dicti officiales flagrabant,mitigaretur celeri remedio, bullam reformationis edidisset, qua illi officiorum statutis custodiendis sub graui pœna denuò adstringebantur, nec circa excessus specialiter decernere,aut Conciliū absoluere,morte pręuentus quiuisset:nos eius nō minùs curę, quàm officij successores,initio statim nostri pontificatus, & continuare synodum, & pacem inter Christianos principes procurare: nec minùs, cùm vniuersalem reformationē perficere nostræ mentis sit,primùm à prædecessore ipso,super officijs prouisa, nouis fulcire subsidijs, & auctis deputationibus exeq̄ non destitimus. Enimuerò nulla vehemētior cura nos angit, q̄ vt tribuli & sentes ex Dominico agro eruantur,et si quid est,quod ei⁹ culturę officiat,radicitùs euellatur atque extirpetur. Sedula ergo à deputatis relatiōe habita, & quid à q̄bus exorbitaretur animaduerso, vt quæque vel à decenti & laudabili more, vel à primæua institutione desciuerāt, ad normam retraximus, & ea in vnam reformationis bullam,sacro approbāte Concilio, super hoc editam,ex ordine concessimus, in eaq; executores, qui ordinata seruari cogerēt,deputauimus: quam ab officialibus ipsis & cæteris vt quenque tanget, sine fraude & inuiolabiliter obseruari,hoc sacro approbāte Concilio mādamus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, à qua,nisi per Ro. pont. (excepto mortis articulo)absolui non possint,ita vt vltra hāc,& alias pœnas in bulla illa particulariter expressas, cōtraueniētes officio,in quo deliquerint, ad semestre tem⁹ sint eo ipso suspēsi:et si secūdò errauerint in eodē officio,quod quantùm in se fuit,co- in eodē officio,quod quantùm in se fuit,constitutionem sa ad frugē reducti erunt,in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

hibito atque ſublato cõmuni damno, ad cæteras reformationis partes procedemus. Et ſi nobis omnipotens pro ſua miſericordia conceſſerit, vt pacem inter Chriſtianos principes componamus, non noxijs ſolùm ſeminibus extirpandis, ſed & propagandis Chriſti finibus inſiſtemus, ac ſanctiſſimam contra infideles expeditiõem, cuius deſiderium aſſiduè noſtro cordi inhæret, deo ipſo rei ſuę fauente, eorundem fulti præſidijs, aggrediemur. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtri mandati infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attẽtare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum.

Datum Romæ in publica ſeſſione in Lateraneñ ſacroſancta baſilica ſoleniter celebrata, anno incarnationis Dominicæ 1415. quartodecimo Cal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno primo.

P. Bembus.
D. de Comitibus.

Qua perlecta, petijt, an placerent paternitatibus ſuis contenta in ſchedula. Et reſponderunt oẽs placere, exceptis reuerendo patre dño Hieremia Archiepo Tranen, q̃ dixit, q̃ nõ placebat ſibi modus ſchedulę, & reuerẽdo patre dño Iacobo Epo Potentiñ, q̃ dixit q̃ placet bulla, ſed vult, q̃ videãtur reformationes, & reuerendo patre dño Bernardo Archiepo Spalateñ, q̃ dixit, q̃ placet Bulla mãdati, non tñ reformationes, donec audiantur & publicenẽ, & reuerẽdis patribus dominis Alexio melſitañ, & Paride Piſaurieñ epis, qui dixerũt placere eis, dũmodò fiat reformatio generalis. Poſtremò verò dñs Marius de Peruſchis procurator Concilij, accuſauit contumaciam non comparentium. Et petijt ſup omnibus fieri inſtrumentum & inſtrumẽta. Et fuit indicta nona ſeſſio pridiè Idus Aprilis, q̃ erit quarta feria poſt dñicã in paſſiõe. Et hæc fuerunt pro octaua ſeſſione.

Qua finita, & cantato hymno exultationis per capellam ſanctiſſimi, incipiente, Te Deũ &c. ſanctiſſimꝰ dominus noſter cum vniuerſis patribus & curia reuerſus eſt ad palatium, & locus concilij remanſit vacuus.

Anno à natiuitate Domini noſtri Ieſu Chriſti 1514. indictione ſecũda, die verò decimaquinta menſis Ianuarij, Pontificatus ſanctiſſimi domini noſtri domini Leonis Papę decimi anno primo, de mãdato præfati ſanctiſſimi domini noſtri, fuerũt affixæ & publicatæ in acie Campifloræ, & Baſilicæ principis Apoſtolorum de vrbe, ac audientiæ publicę, necnon ſancti Ioannis Lateraneñ. & Cancellariæ Apoſtolicæ diuerſæ ſchedulæ tenoris infraſcripti. ¶De mandato ſanctiſſimi dñi noſtri Papæ intimetur omnibus & ſingulis prælatis, magiſtris, doctoribus, & alijs religioſis viris, volentibus dare notitiam rerum & materiarum proponendarum in ſacro Lateraneñ concilio, quæ expedire & conuenire eis videbuntur, vt accedant, recurrantq; ad reuerendiſſ. dominos cardinales tres ex qualibet congregatione trium deputationum antiquiores, qui ad præſens in curia ſeu vrbe ſe continent & ſunt præſentes, & eis vel eorum alteri iuxta ſchedularum aliàs impreſſarum de dictis deputationibus continentiam & tenorem, dictas materias aperiant, & illarum notulas ſeu informationes tradant ad eum finem & effectum, vt illis examinatis & diſcuſſis, illæ commemorationes quæ laudabiles ac bonę videbuntur, in congregationibus & ſeſſionibus futuris dicti ſacri concilij proponi poſſint & approbari, ad Dei omnipotentis laudem, & eccleſiæ ſuæ ſanctæ exaltationem. ¶Die decimaquinta menſis Ianuarij, 1514. ſupraſcriptæ literæ affixæ & publicatæ fuerunt in acie Campifloræ, ac baſilicæ principis Apoſtolorum de vrbe, & audientiæ publicæ, necnon ſancti Io. Laterañ & cellariæ Apoſtolicæ valuis ſiue portis, dimiſſis ibidẽm earundem ſupraſcriptarum literarum copijs, affixis per me Ioannem Antoniũ ſanctiſſimi domini noſtri papæ curſorem.

¶Anno à natiuitate Domini 1514. indictione ſecunda, die verò 4. menſis Aprilis, Pontificatus ſanctiſſimi domini noſtri Leonis papæ decimi anno ſecundo, fuit publicata in locis publicis ſchedula prorogatiõis nonę ſeſſionis, vſque ad diem quintam menſis Maij proximè futuri, cuius tenor talis eſt:

LEo epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, vniuerſis & ſingulis preſentem ſchedulam inſpecturis. Licèt aliàs in octaua proximè præcedenti ſeſſione, vt ſacrum Lateraneñ concilium, in quo plura & grauia, ad omnipotentis Dei laudẽ, & Ro. Eccleſiæ exaltationem, tractanda diſcutiendaq; ſuperẽrãt, ad finẽ vberrimæ ſperatæq; vtilitatis cõmodiùs pducantur, nonã ſeſſionẽ continuatiõis & celebratiõis ipſius ſacri Lateraneñ cõcilij, eodẽ approbãte concilio, ad nonas p̃ſentis mẽſis Aprilis indixerimus, tñ cùm dies nonæ ſeſſionis huiuſmodi inſtare noſcatur, & ea quæ in eadem ſeſſione expediẽda & ſancienda ſunt, per venerabiles fratres noſtros ſanctæ Ro. eccleſiæ cardinales, in pluribus congregationibus coram nobis habitis, diligenter & maturè (vt par eſt) diſcuſſa fuerint hactenùs (vt deſiderabamus) alijs prælatis, qui in dicto Concilio votum dare debent, communicari & examinari, ac perfici & abſolui nequiuerint, volentes nos (ea qua decet dignitate ac maturitate) in eodem concilio expediri, nonam ſeſſionem pdictam ad tertiam Noñ. Maij proximè futuri, quæ erit dies quinta dicti mẽſis Maj, 1514. Pont. noſtri anno ſecundo, de eorundem fratrum noſtrorũ conſilio, progamus, ipſamq; 9. ſeſſionẽ dicta qnta die tenẽdã ac celebrandã eſſe oñibus intimamus, preſentemq; noſtram ſchedulam in valuis baſilicæ principis Apoſtolorum de vrbe, ac ſacroſanctæ Lateraneñ eccleſię, affigi & publicari mãdamus.

Placet, & ita mandamus.

¶Anno à natiuitate Domini 1514. indictione ſecunda, die verò quarta menſis Aprilis, pontificatus ſanctiſſimi Domini noſtri, domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno ſecundo, ſupraſcriptæ literæ fuerũt affixæ & publicatæ in valuis baſilicæ principis Apoſtolorũ de vrbe, ac in valuis ſiue portis baſilicæ ſancti Ioannis Lateraneñ, per me Franciſcum Vaca ſanctiſſimi Domini noſtri papæ curſorem.

Ita eſt, Eurard⁹ *Duuiuer curſorũ magiſter.

¶Deinde die vigeſimanona ſupraſcripti menſis Aprilis in locis publicis affixæ & publicatæ fuerunt diuerſæ ſchedulę tenoris infraſcripti.

¶De mandato ſpeciali ſanctiſſimi domini noſtri Leonis decimi pontificis maximi, intimatur & mandatur omnibus & ſingulis patriarchis, Archiepiſcopis, epiſcopis, Abbatibus & generalibus, in generali concilio vocem diffinitiuam habẽtibus, in vrbe præſentibus, quatenùs omni exceptione & excuſatione remotis, hodiè quæ erit vigeſima nona Aprilis, hora decimanona debeãt omnes perſonaliter comparére in palatio Apoſtolico, in capella maiori, vbi tenebitur generalis congregatio oñium prælatorum pro rebus ſacrum Lateraneñ concilium concernentibus, coram ſua ſanctitate, vnà cum reuerendiſſ. dominis ſanctæ Ro. eccleſiæ cardinalibus, ſub pœna excommunicationis, quam contrafacientes incurrant, ſi non paruerint.

A. Car. S. Vit.

¶Anno à natiuitate Domini 1514. indictione ſecunda, die verò vigeſimanona ſupraſcripti menſis Aprilis, Pontificatus p̃ſati ſanctiſſimi D. N. domini Leonis, diuina prouidentia papę decimi anno ſecundo, preſentes literæ fuerũt affixę in baſilicæ principis apoſtolorum de vrbe, & cancellariæ Apoſtolicę, ac officij literarum cõtradictarum valuis ſeu portis, & in acie Campifloræ. Et in quolibet loco ſolito affixę, dimiſſæ fuerũt per me Eurardũ *Duuiuier, ſanctiſſimi domini noſtri papæ ac Ro. curiæ curſorem.

Ita eſt, Io. Dioverit curſor.

¶Deinde eadem die hora veſperarũ fuit congregatio in loco ſuperiùs nominato. Et fuerunt in dicta congregatione ſanctiſſimus dominus noſter, & reuerendiſſimi domini Card. preſentes in vrbe, excepto reuerendiſſimo in Chriſto patre domino Bernardo epiſcopo Sabineñ, Card. ſanctæ crucis, qui non potuit intereſſe propter corporis alterationem, ac etiam fuerunt præſentes Patriarchæ, Archiepiſcopi & epiſcopi numero ſeptuaginta & nouẽ, & duo Abbates, & Generales ordinum, habita priùs oratione. Et per præfatum reuerendum patrem dominum Thomã Phædram de mandato ſuę ſanctitatis, alta & intelligibili voce propoſitum fuit, an placeret paternitatibus ſuis, quòd ſchedula, quæ fuerat eis lecta in alia congregatione particulari, deletis & cancellatis his, quæ concernunt prelatos, proponereẽ & publicaretur in proxima nona ſeſſione. Super huiuſmodi propoſitione fuerunt vota particularia, quæ ſequuntur: Primò reuerendus pater dominꝰ Bernardus epiſcopus Taruiſin. Gubernator vrbis dixit, quòd placebant ſibi propoſita p dominum Thomam Phædram. Et idem dixit reuerendus pater dominus Cæſar Patriarcha Alexandriñ. Reuerendus pater dominus Ioannes Vincentius archiepiſcopus Seneñ, dixit quòd daretur copia & tempus deliberandi. Et ad idem fuerunt omnes ſtantes in eodem ſedili. Reuerendus pater dominus Alexius epiſcopus Melfitañ, dixit placere, ,,put Phedra dixit, dummodò decęterò detur copia. Et R. dominus Gisbertus epiſcopus Rapollañ, dixit quòd differantur, quæ concernunt prælatos, & detur tempus deliberandi. R. D. Franciſcus Nãneteñ dixit, quòd detur copia & tempus, & interim ſua ſanctitas videat petitiones prælatorum. R. D. Ludouicus Tricariceñ dixit, quòd detur copia, & tempus ſaltem deputatũ. R. D. Thomas Comacleñ dixit, quòd differantur ea, quæ concernunt prælatos, & detur copia & tempus. Ad idem fuit R. D. Hieronymus Aſculanus. R. D. Pompeius Reatiñ dixit, quòd deleantur, q̃ concernunt prælatos, & circa alia contenta in bulla reſeruabat votum ad aliud tẽpus, quando erit meliùs informatus. R. D. Nicolaus *Pergameñ dixit, quòd ea quę cõcernunt prælatos, pertractentur per electos, & expediantur ſimul cum alijs contentis in bulla. Ad idem fuit R. D. Paris Piſaurieñ. R. dominus Ioannes Aquilañ dixit, quòd placebat, ,,put dixit Phędra. R. D. Maximus Iſernieñ dixit, quòd placebat, ,,put dixit Phędra. In reliquis detur copia & tempus. R. D. Ioãnes Antonius Angloneñ dixit, quòd placebat, quòd ſuſpenderẽtur quę ſpectãt ad epiſcopos, donec cum alijs petitiões eorum diſcutiantur & determinentur in ſecunda ſeſſione à proxima. R. D. Ioanni Antonio Calineñ placent contenta in ſchedula, dummodò concernentia epiſcopos examinentur, & deinceps deẽ copia & tempus, vt meliùs conſulatur & reſpõdeatur. Similiter R. D. Petro Foroliuieñ, demptis omnibus contentis in bulla, quatenùs concernunt epiſcopos & eccleſias. cętera placẽt. Et ſupplicat ſanctiſſimo domino noſtro, vt habeat prælatos recommendatos. R. D. Lactantius Suaneñ dixit, ſe non audiuiſſe, nec legiſſe bullam. Ideo non reſpondit ad idem. R. D. Ioanni *Triurieñ & R. D. Ioãni Bobieñ placuit ſimpliciter ,,put in Bulla. Et ad idem fuerunt duo ſedentes prope eos. R. D. dominicus Luceriñ dixit, ſe obtemperaturũ in oñibus ſanctiſſimo dño noſtro, tamen libenter vellet legere bullam,

*Bergomeñ

Universidad de Deusto
Biblioteca

*Sebonicen

*Bretenomen

& prudéter deliberare R.D.Ioanni † Sibinicen placet, ꝙ in oñibus cótentis in schedula, & quo ad oés cuiuscunq; ordinis seruetur dispositio iuris cómunis. R.D.Angelo *Foropopulien. placet, quod placuit domino nostro. Supplicat tamé, ꝙ sua sibi tam illicitè & atrociter ablata, restitui faciat. Cæteri verò dixerũt, ꝙ daret eis copia & tempus deliberandi. Et tandé dñs noster respódit, ꝙ daretur eis copia & tempus deliberandi.

Et sic die sequẽti de manè in eodem loco conuenerunt prælati, & supradictus domin. Thomas Phædra legit eisdem schedulam, & volentibus habere dedit copiam. Et tandem dicti prælati elegerũt infrascriptos prælatos, qui vnà cum reuerendiss. dominis Card. deputandis per sanctissimum D.N. deliberaret super schedula proponenda in nona sessióe. Prælati electi fuerũt infrascripti, videlicet reuerendi patres & domini Senen, Spalaten, & Rhegin Archiepiscopi, & reuerẽdi patres & domini Melsitan, Reatin, Fauentin, Lucerin & Foroliuien episcopi.

¶ Deinde dicti prælati die sequenti in aula superiori ipsius palatij conuenerunt cum reuerendissimis dominis cardinalibus, & ibidẽm consultârunt, & deliberârunt super, ponendis in nona sessione, prout in ea inseruntur, & remanserunt concordes.

¶ HVMILIS SERVVLVS IOANnes Baptista Gargia Seneñ Eques Hierosolymitanus, Illustrissimo Rhodiorum principi Fabricio Carreto, sacræ Hierosolymitanæ religionis magno Magistro S.P.D.

RElegionis nostræ Hierosolymitanæ studio atque obseruantia impulsus, princeps illustrissime, non potui iussis tuis, dum admirat* in vrbe ageres, promptissimus non obtẽperare. Nobilis item vir Philippus Prouamus, vices nunc *in vrbe gerens, adhortatus vehemẽter est, ad id ꝙ ab ipso oñe auxilium ac fauor mihi pstitus est, vt onus orandi pro religionis nostræ decore, Lateranen Synodi sessiõe octaua, adspirante Leone decimo pontifice maximo, subirem. Quod etsi arduũ, ac meis humeris impar esset, qua tamé potui sedulitate ac cura absolui. In quo orandi munere, vt in oñibus nostræ religionis negocijs Reuerendiss. cardinalis Iulius Medices, nostri ordinis ingens præsidiũ, mihi opem & fauorem impendit, tanquã is, ꝙ de religiõe nostra semp esse optimè meritus censeretur, existimaui hos nostros qualescunque labores, tibi esse destinandos, vt de his te oñibus, quæ, p religione nostra in ipsa synodo, in qua Christianæ reipublicæ decus ac splẽdor maximè effulsit, recensuerim, facerẽ certiorem. At hoc vnũ ingenuè fateor, si quando illius loci amplitudinẽ, dignitatemq; animo voluerẽ, atq; onus iniunctũ nobis considerarẽ, totus eqdem algebã, & cor atq; animus quodã metu perculsus, me ab incepto plurimùm deterrebant. Ac perquã libenter hanc orandi arduã atq; difficilẽ prouinciã detrectassem, nisi fuisset mihi & religioni, & celsitudini tuæ morem gerendi incredibilis cupído. Id etiã pręstiti, ne inter cõmilitones viderer prorsus inutilis, qui licèt corpore aliquãdo seruire nequiuerim, at ingenij atque animi opibus, ac quãtulocunq; valui ingenio, religiõi nostræ non defui. Gaudeoq; mirũ in modũ, si quid eiusdẽ causa facio, nihilq; animo gratius, ꝙ de religione aliquid mereri. Tuæ etiã præstantiæ esse significãdum putaui, quéadmodùm ab ipso summo pontifice cœptum est ági, de vnione eccleſiæ eius q; reformatióe, ac de pace inter Christianos principes facienda, & de expeditione aduersus Turcas suscipienda, & ad hæc oñia ab eodem Leone vehementer incumbi. quamobrẽ sperandum ab his plurimùm est, qui duro subsunt Turcarum Impio, atq; ab illis pariter, ꝙ Turcis finitimi, eorum semper arma formidant, Leone Pontifice maximo annitente, imminutum iri Turcarum Imperium, atque ab eorum immanitate ac barbarie ereptum iri saltem populos, quos septuaginta ab hinc annis suo adiecerunt Imperio. Quòd si in oratione mea vim, vbertatem, atque elegãtiam desideres, ingenij mei tenuitati precor asscribas. Non equidem spe q̃stus aut gloriæ ad id muneris obeundum commotus fui, sed vt re(qua aliquid valerem) me nostræ religioni nõ incómodũ, ac prorsus inutilem exhiberem, cuius ab ineunte ætate obseruantissimus semp fui. Tuæ quoque pręstantiæ ante istam ad principatũ euectionem deditissimus fui, semperque magnoperè colui ac sum veneratus, quasi animus præsagiret, te quandoque hunc tam altum, tamque tuis meritis dignum honorem esse assecuturũ. Quãto fuerim de hac tua electione gaudio affectus, nullis possim conqui verbis. Et quo id præ me declararem aliqua in re, libentissimè mihi tuo nomine iunctam susceꝑi apud Leonem decimum orãdi prouinciam: quamque apud illum habui orationem, alteri in Lateran concilio habitæ subnectendã curaui, ac simul imprimendam, tuæq; celsitudini esse transmittendã aut destinandam censui: quãquàm nos minimè præterit, hanc talem non esse, qualẽ tuæ singulares diuinæque virtutes merebant. Priuilegia aũt nra, indulta, cõstitutionesq; ab alijs põtificibus concessa, benignissimus Leo decimus Pon. max. humanissimè confirmauit, atq; magnoperè auxit, ppetuoq; robore muniuit. Supereſt princeps illustr. vt seruuli tui Io. Baptistę synceræ mentis atq; animi obsequium, absolutumq; tanto ingenij discrimine susceptum onus solita benignitate fuscipias, & q tuę exaltationi glorioſissimæ, à qua semp beneficijs sum innumeris affectus, deditissimus semp extiti, quasi nunc aucto seruitutis vinculo, sub tuo vt ꝓsidio sim peto, ac vehe-

for. *tuas

Hunc ferũt postea Clementem septimum fuisse.

ac vehementissimè precor, tuq́; Illust. D. me totum trado atq; addico. Vale. Romæ Calend. Aprilis, 1513.

¶ ORATIO IOANNIS BAPTIStæ Gargiæ Seneñ, Equitis Hierosolymitani, habita apud Leonem decimum Pont. Max. ac Lateraneñ concilũ in sessione octaua, quartodecimo Calend. Ianuarias 1513.

Veni sancte spiritus, omnium tuo amore corda fidelium comple, & in me tuæ virtutis ignem accende, vt tam arduum hodiè incepturn te adspirante exequi valeam.

CVM P.B. vos q́; Christianæ religionis fulgẽtissima sidera, onus orãdi in hoc tam augusto cõsessu mihi minùs experto fuisset iniunctũ, diu mente reuolui, quàm meis id impar viribus foret. Nam tum ingenij imbecillitas, tum q; dicendi copia mihi silẽtium indicere videbantur, tum coram tanto pontifice, ac sacrosancta synodo Lateraneñ verba facturus, verebar ne in dicendo obmutescerem. Et id acriùs me vexabat, quia idem grauissimis ac maximis Oratoribus & Philosophis aliquãdo euenisse cõpertum habeo. Quod ego animo complectens, huius ornatissimi & sacerrimi loci amplitudinem, maiestatemq; meritũ expauescebam. Sed cùm planè P.S. tuę seuitas frontis, atq; animi benignitas, singularisque tantorum patrum humanitas me ita recrearet atque reficeret, vt obire munus mihi delegatum non dubitarem, adquod huius rei etiam præcipui temporis obseruãtia me hortabatur: quare audẽtiori animo hoc tam eminens suggestum, vndè totus ferè terrarum orbis cõspicitur, asscẽdi. Confisus igitur oñipotẽtis Dei & intemeratę virginis, diuiq́; Ioannis Baptistæ nostri fautoris auxilio, tuaq́; P.B. me hortante innata clementia, cùm de Christi militia, tum de sancta synodo breuibus perstringã. De Christi militia in primis dicere, nostrum est institutum, cui ille operã dat, qui magnæ & supernę militiæ cęlestis est cupidus, & Christo semper hærere desiderat, quiq́; illius diuinæ vocis nõ ociosus auditor est. Si quis meus (inquit) minister est, me sequatur: & vbi ego sum, illic & minister meꝰ erit. Christus autẽ in cælis est, illuc igitur nos currere decet. Nemo terrenæ cõsuetudinis, caduceq́; dilectióis reminiscatur: nam qui huic Christi militiæ accingitur, non sibi domum construere, nõ possessiones cõparare debet. Escas emꝑ regias habet, & Imperatoris annona fruitur. Mansio aũt in castris est. Vbi si mors Christo bellante contingat, gloriosa est. Vincentes enim dona Regalia, & honores quàm maximos adipiscuntur. Et licèt vita in prælijs laboriosa sit, in pace tamẽ splẽdida & honorata transigitur. Christi aũt militum arma, nõ lorica, nõ clypeus, nõ gladi*, sed pietas, religio, probitas, innocentia, & castitas sunt. Nõ cedat armatę mentis cõstantia terrorib* inimicorum. nam nisi quis strenuè pugnauerit, non coronabitur. Nihil autẽ est nequius, nihil crudelius nostro hoste, qui in cælo bellum, in terris fraudẽ & odium inter primos fratres excitauit. Et is in omni nostro opere sua tẽdit retia. Et ne multis vos remorer, omnia mũdi mala, sua sunt prauitate cõmissa. Et cùm mens humana varijs huius mũdi illecebris deuicta sit, & laborem fugiat, voluptatem verò sequatur, prauisque resistere desiderijs ægrè ferat, nos sic Apostolus hortatur: Induite vos armaturam fidei, vt aduersus diaboli insidias stare possitis. Victorem Christũ Regẽ sequamur, qui nos vult victoriæ suæ habere participes. Crux illius, nostra est victoria: cuius patibulũ, noster est triumphus. Terra non nobis patria est, sed cælum nos ciues & incolas expectat. Vbi hęc vtinam verba domini audiamus: Eugè, inquit, serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituã. Eugè, inquam, miles strenue, imitator Domini tui & regis æterni Comes, dignis & optatis remuneraberis prẽmijs. O salutifera & præ omnibus expetenda Christi militia, in qua certa & precioſissima sunt trophæa, quibus tot Martyres, ac beati patres cælesti Imperio gloriãtur, ac perpetua pace quiescunt. Licèt paruulus ex collo pendeat nepos, licèt sparso crine & scissis vestib* vbera mater ostẽdat, quibus te nutriuit, licèt in limine pater iaceat, per calcatum perge patrem. Crudelitas ista, pietas est, & siccis oculis ad crucis vexillum euola. Gladium tenet hostis, vt nos perimat. Nec de matris lachrymis est cogitandũ, nec propter patrẽ, Christi militia est deserenda, cui etiã saluatoris causa, vitam debemus. Huic Christi militiæ Leo decimus pontifex maximus, à summo Deo inuictus vexillifer pręfectus fuisti, tibiq́; ille ligandi & soluendi potestatem dedit. Tu in specula nomini peruigil fortiter adstãs, cuncta in rectum tramitem rediges. Tibi ergo omnium ecclesiarum Præsides, & totius orbis Christiani principes parére affectant. O q̃ diuina & salutifera fuit hęc tua ad summi pontificatus apicem assumptio, à quo pro pacando statu Christiani populi, qui tot sceleribus, rapinis & seditionibus permiscebatur, ad salutiferam huius cœptæ sanctæ synodi curam deuentum est, cui rei quantum nobilissimę tuæ familiæ Medices nomen cõsonũ sit, clarè constat. Tu nanq; optimus Pastor. Tu salutifer medicus infirmitati Christianæ religiõis cælitùs datus es. Tuã enim cura, tua tutela, solertia, ꝓbitate atq; virtute grex Domini egebat, vt ab imminenti capitali exitio liberaret, vt pristinę sanitati, abs te vero eruditissimoq́; medico restitueretur. Ad quam rem sola synodus hęc erit veluti quoddam Mithridaticũ antidotum. In synodis *quoniã solita ꝓ nocendi cupiditas, vlci- media, puidere, si qñ nocendi cupiditas, vlcia, scẽdi crudelitas, implacabilis animꝰ, & feritas re-

2. Tim. 2. a

D. Hieronymus in epistola ad Heliodorum.

Math. 25. b

Ephe. 6. b

Math. 16. c

*quippe

Universidad de Deusto
Biblioteca

rebellãdi,ſuo in populo oriebãtur.Nunc impius lucri furor,ac effrenis cupido,iraq́; præceps,atq; immanis libido,quę ſuccenſas agit mentes,honeſtatis fines effregerant, & omis deniq; ſcelerum labes in mundũ irrepſerant. Mores verò & iuſtituta maiorũ,pro lege tenenda,ſpreta iacebant: Pręuaricatores diuinarum legũ,& eccleſiaſticarũ cõſuetudinum cõtemptores,impunè ceruicib⁹ elatis incedebant.Abuſus verò & deprauata volũtas, vbi ſemel cœperãt,indiès duriores efficiebãtur: & animus ſceleribus adſtrictus,nõ facilè abeis diuelli poterat. Quæ omia ab hac ſanctiſſima ſynodo ſyncero examine pendentur.O ſaluberrimã medicinã omnibus conſulenté, omia tumẽtia cõprimentem,omia tabeſcẽtia reficientem, omnia ſuperuacanea reſecanté, omiaq; deprauata corrigenté:Hãc reges principesq; meditabantur, hanc populi omes eſflagitabãt,hãc ſenes,iuuenes, cunctiq; Chriſtiani cupere videbãtur, quibus tacitũ Deus deſideriũ huiuſmodi inſpirabat.Et his omibus tu ſolus P.B.ſatisfacies, qui hũc tantorũ patrum in tui tam fauſto pontificatus initio cœtum hũc in ædem Lateraneñ coegiſti, vbi illa duo Petri & Pauli precioſiſſima capita repoſita venerantur,quę hîc totius Chriſtianę reipub.imperiũ,tribunal & decus poſuerũt. Et cùm ab omnibus ſynodis Lateraneñ.ſemper ingens ipſũ Eccleſię adiumentũ & vtilitas pręſtita ſit,hęc mirũ in modũ rectè ꝓſpiciet, à qua omnis ſua ſalus atq; quies pendet:quæ quantũ ſynodali auxilio egeret, nullus eſt q neſciat. Qua de re P.S.inter ea, quæ abs te ꝑclariſſimè geſta,gerendaq́; ſunt,hãc ſanctam ſynodum rem adeò arduã,& his temporibus opportunã, ꝓſequi perſanctè decreuiſti. Ab hac enim religioſi vrbaniq́; mores inſtaurati erunt, & flagitia, quę diuinũ examẽ notauerit,coercebuntur,in qua ſola animorũ ſynceritas & religionis amor cuncta pẽſabit. Quibus ſic geſtis, cęleſtes irę futura tẽporum felicitate expiatę videbuntur.Aurea nempe tę ætas regnãte incipiet,& iuſtitia de cælo lapſa in terras redibit. Tu literarum virtutumque omnium exoptatum præſidiũ diuinitùs datus es,à quo cuiq; ſua prẽmia tribuenẽ.Nunc ſiderum cęleſtis omium harmonia tibi Chriſti vicario applaudit, & cunctorum hominũ pectora incredibili,de tua ſumma felicitate, gaudio perfunduntur,& ſub te paſtore optimo omnis exultat populus,à quo pacẽ, concordiam,& tranquillitaté expectat, quas oĩs
Pſal.84. iam homo optat,cupit,amat, & vult.Et cùm pacis amica ipſa ſit iuſtitia, & ſe inuicẽ oſculentur,ea etiã ſumma in te cõſpicitur.Tu igitur pacis donator, & iuſtitiæ defenſor diceris,à quibus immortalitate donaberis. Quid eſt enim quod principẽ meliùs ꝑdicet,quàm qetus populus,cõcors ſenatus,& tota reſpublica morum honeſtate inſignita? O pacis dulce nomẽ,à qua tranqlla libertas,mẽtis ſerenitas,ſimplicitas cordis,vinculum amoris,

& cõfortium charitatis gignitur.Hæc ſimultates tollit,bella cõpeſcit,iras cõprimit,ſuperbos calcat,humiles amat,diſcordes ſedat,inimicos pacat,cũctisq; eſt placida.Quamobrẽ Antiſtes Max.vosq́; Chriſtianæ religiõis firmiſſimæ columnæ,& militiæ Chriſti ſummi duces,qui in tanta horum tẽporum expectatione in ſacerrimum hoc tẽplum cõueniſtis, & fluctuãti ſummis Petri nauiculę procellis opem tuliſtis,maxima & perenni laude eſtis digni,& cęleſte ſtipẽdium vobis dabit Deus, ſi hoc tam ſalutiferũ, ſanctũq; cõcilium ſanctæ matri Eccleſię profuturum,cui libertatis decorẽ reſtituet,& ſuo populo mores viuẽdi religioſiùs præcipiet,toto pectore amplectemini,& faciles cœpto operi fauebitis, in quo veſtra erga ipſam eccleſiã bonorũ pietas filiorum,& Chriſtianæ reip.ciuium verus amor cõſpicietur.Eccè enim nunc tẽpus,quo corporis ocium,mẽtis ignauia expelléda eſt.Eccę tempus,quo in armorum cæleſtium,terreſtriumq́; meditatione,cordis ſynceritas,animi magnitudo,viresq́; corporis pro republ. Chriſtiana exercendę ſunt. Verùm cùm hæc militia noſtra diui Ioannis Baptiſtæ, aſſiduis Turcarum incurſibus ſemper fuerit obuia,& de ipſis quãplurimas iã victorias, meritosq; triumphos obtinuerit,tum à ſummis põtificibus,tum à ſanctis cõcilijs, maximè à cũctis Lateranẽſibus miris fauoribus & priuilegijs affici,& varijs ſtipẽdijs cõmilitonib⁹ noſtris conceſſis,multisq́; beneficijs donari meruit, quæ recenſendo nimìs prolixa foret oratio. Itaq; Pater beatiſſime,& tu tãtorum patrum ſplendidiſſime cœtus, qui in hoc tẽplum cõuocatus fuiſti,cui diuus ille Ioãnes Bapt.noſtri ſaluatoris præcurſor preſidet,qui ſummæ patriæ tuę Florẽtiæ,vrbisq́; Rhodi & Hieroſolymitani ordinis patronus exiſtit, cuiusq; olim noſe vocari non parũ lętabaris,quemq; ante alios oẽs colere cõſueiſti, toto tibi pectore & imis ſenſibus hanc ſuã Rhodienſem religionẽ,& pręſtantiſſimũ Rhodiorũ principẽ,qui Chriſtianæ fidei defenſor eſt acerrimus,cũ toto populo,& hos ſedulò tibi aſtãtes noſtros cõmilitones cõmendamus, vt nõ ſolùm noſter ordo in ſuis priuilegijs & cõſtitutionibus ab hac ſancta ſynodo confirmet, ſed etiã augeatur. Scis enim pater beatiſſime, & tu Lateranenſis ſynode,Rhodon inſulã ab omnibus laudatã,atq; opportuniſſimã ſemper ad res gerẽdas eſſe iudicatam. Nam Rhodos nſa adiacet Aſię,qua maximè Aſia in mare nr̃m excurrit: hinc in Syriã & in Aegyptũ cõmodiſſima eſt nauigatio,hinc in mare Aegeũ, aticũ,Helleſpontũ, Propõtida, ac Pontũ cõmodiſſimè ſoluitur,& rebus naualibus atq; claſſicis ea ciuitas ſemper polluit.quamobrẽ Rhodiorũ amicitiã ſemper Romani magniſe cerũt,eorumq́; ad multa bella vſi ſunt opera. Quare arcis ac rei Chr̃ianę propugnaculi curam tibi põtifex maxime nõ inpoſtremis eſſe habendã arbitror,ac danda eſt opera,vt quę admo-

admodùm eam Soli fuiſſe vrbem cõſecratam tradunt,ac nullo die,quanuìs nubilo ac pluuio,Solem in ea non illuxiſſe: danda eſt (inquã)opa,vt ea inſula vero Soli,hoc eſt,Chriſto ſemper ſit ſacra, ac ſemper verum Solem colat,in eaq́; ſemper illuceſcat.Tu nos igitur fauore & clementia protegas,quo alacriùs ea pro republica Chriſtiana contra infideles regredi valeat,qui rabido & truci animo ſemper contra Rhodienſe præſidium inhiant, & vſque ſub diui Ioannis Baptiſtæ auxilio copiæ Hieroſolymitanæ militiæ,eorumq́; crudelibus auſis fortiter reſiſtunt,& feroces animos innumeris pręlijs compeſcunt.Nam nec principes noſtri,nec commilitones certa vitæ diſcrimina ſubire vnq̃ recuſant, nec recuſarunt, ne illa Chriſtianæ reipublicæ firma Rhodiorum propugnacula in Turcarum ditionem redigerentur.Arx enim illa eſt expultrix ſæuiſſimorũ hoſtium,qui ſemper veſtras vrbes & imperia inuadere,& religionem noſtram funditùs euertere ſtudẽt. Et vt iam per literas præteritis menſibus pater ſanctiſſime tibi illinc à noſtris ſignificatum fuit,Sulthan Selyn ſectæ Mahumetanæ immitem tyrannũ claſſem ingentem parauiſſe.& innumeras copias cõtra Chriſtifideles,& Rhodi inſulę milites & incolas cõtraxiſſe,& tantam tormentorum vim, quantam nullus vnquàm, ad id bellum inſtituiſſe exploratũ habuimus, qui illinc poſtmodùm ſemotis caſtris aliò, cõtra orthodoxæ fidei cultores impetum fecerũt, vbi multas clades & vrbium euerſiões inferconati ſunt.Et nuperrimè cum quieturum eſſe illum ſperarem⁹,per alteras à noſtris ſanctati tuæ ſignificatum eſt,in eoſdẽ belli ſapparatus ingẽti ſtudio,ſummaq́; celeritate incũbere. Et cùm nihil maiori odio proſequãtur,quàm Rhodum,ei multo magis in poſte rum timendum eſt,cui nunquàm minari deſiſtunt.Neceſſe igitur eſt, vt principib⁹ Chriſtianis accerſitis,& tuis in ſancta diſperſionibus ſepta collectis, quo vnum ſit ouile, ſicut vnus eſt paſtor, cui pacificè & quietè præcipias,vt abs te magnanimo Duce & Vexillifero tua animi ſynceritate, mirabili ſapientia, cęleſtiq́; virtute aduerſus hanc infideliũ potentiam bellum ſuſcipiatur. Expergiſcimini ergo,expergiſcimini tandem Chriſtiani principes,& labanti Eccleſiæ auxilium afferte, & ſub Leone feliciſſimo paſtore,inuictoq́; duce,de bello Turcis inferendo in medium cõſulite, nec vlteriùs patiamini noſtri redemptoris ſepulchrum,& Conſtantinopolim nouam Romam ſub Turcarum Imperio detineri,& tantam peſtem atque perniciem aduerſus Chriſtianos populos diutiùs ſæuire. Sed religionem veſtram propiùs reſpiciatis, quã colere & augere, veſtri Imperij & Regni intereſt.Cuius rei fidiſſimũ vobis romanorũ exemplũ propono,quorũ reipublicę ſplẽdor ſemper emicuit,dum religionẽ prę cũctis reb⁹ obſeruârũt. His enim nõ ſolùm ſeruãdæ, ſed etiã amplificãdę religiõis ſtudiũ fuit, quã ſi qs cõtemp ſiſſet,nõ immeritas diuinę vltioni pœnas dabat.Ne miremini igitur,ſi tot infortunia Chriſtianis rebus acciderunt. Rara enim inter principes Chriſtianos concordia hactenùs fuit.Qui cùm debuiſſent vnanimes ſalutiferę cõtra infideles expeditiõi cõſulere,& opẽ ferre,bella eis gerere magis placuit, quæ nullos honeſtos, meritosq́; triumphos habitura eſſent,& religionẽ cõſeruare atque defendere cõtempſerunt. Deponite nũc, deponite Chriſtiani principes,hanc tarditatem atq; ſegnitiem, & ad vindicandã Chriſtianã Rempublicã ab atrociſſimorũ hoſtiũ ſeruitute accurratis,& inſulæ Rhodo opem afferte,quæ(quod Deus auertat)ſi expugnaretur, væh vęh Chriſtianis vrbibus & Imperijs.Pręſtate igitur auxiliũ. Nam quid magis vos decet,quàm nõ ſolùm pecunias atq; vires omes pro Chriſti nomine & gloria exponere, ſed etiã voſmet deuouere,vt vita frui æterna valeatis? Hac eñ cõditione gignimur,vt generati nos Deo iuſta & debita obſequia prębeamus. Viriliter ergo agite probati principes, currite fortiter curſum hũc feliciſſimũ,& certate bonũ certamẽ, vt ęterna ꝑmia cõſequamini. At*P.C.cui Chriſtianę religiõis habe- for. *P.B.
nę traditę ſunt, hęc te cura, hoc te deſideriũ aut.P.S.
tangat,hęc te victoria, hic te triũphus expectat maxim⁹, q̃ nullo ſeculo aboleri poterit. Magni eñ & ingenij diuini eſt,magna aggredi,atq; ea moliri,q́ nõ minus meriti,q̃ glorię ſint paritura.Iacet deſolata Aſia,iacet Aphrica,iacet Aegyptus, ac bona Europę pars deſerta,abiecta ſine lege,ſine moribus,ſine vllo Chriſtianę religiõis cõſortio. Vbi tot ciuitates,tot populi,tot imperatores,reges,principes,cultu verę fidei & armorũ vſu pręſtantiſſimi,vbi tot celeberrima Chriſti & ſanctorũ tẽpla,in crudeliſſimã iam Turcarũ & Barbarorũ ditionẽ deuenerũt,à q̃bus acceptas clades,euerſiões,cõtumelias q̃;, nõ eſt huius tẽporis recẽſere, cũ iam omĩbus notę ſint atq; teſtatæ,& cùm tot iam annos nihil aliud audiamus,quàm excidia alia ſuper alia Chriſtianorum. Quid ꝙ Tyrrhenũ mare totiès infeſtârunt?et quod pudet referre,ad littora vſq; Romani agri prędatũ venerunt. Sed hęc loca tam efferata,barbara,ſine fide,ſine Deo tandiu in poteſtate infideliũ eſſe,ac non tam regi,q̃ deuaſtari paſſi ſunt principes Chriſtiani, dum quæ ſua ſunt quęrunt,non q̃ Ieſu Chriſti:dum quiſq; luxui, ſimultatibus, ocio indulget,dum RO Pont.totiès acclamantem rabidos lupos gregẽ Dñi inuaſiſſe nõ audiunt. Atquì non tanta eſſet rerum iactura fragiliũ, niſi cum his innumeræ quoq; animæ fideliũ deperirent,quæ partim metu,partim labefactata religione, quaſi plantæ incultæ ſenſim indies à fide deficiũt. Huc Põt. Maxime Leo animũ te decet aduertere,aduerſus horum rabiem,cõpoſita inter Chriſtianos pace, cõſurgere,exercitum in ea loca traijcere, illatas ab hoſti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

hostibus iniurias vlciſci,ad tãtum decus,tantam gloriam ante alios euolare. Crux Chriſti in aciem pro vexillo prodibit, Dux agminis ſui præcedet omnipotẽs,inſultabitur vndiq; eorum capitibus, tanquàm parieti inclinato & maceriæ depulſæ. Perſequéris & compræhẽdes illos,& nó cõuertéris donec deficiant. Sed ſine te Deus miſeri quid ſumus? aut quò recidunt conatus noſtri? Cogitat iam bonus paſtor vicarius tuus,cogitat,inquam, in verã ſanctamq; ſponſæ tuæ vnionem,eiusq; reformationem incumbere,& populi tui in angulum redactas ſeruare reliqas, amiſſa recupare,fines eccleſiæ propagare. At ſcriptum eſt, quòd reprobes cogitationes populorum, & reprobes conſilia principum. Parentes ergo ad vnum putem⁹ fideles principes, ituros in hoſtes tuos Chriſtianos omnes,paratam putemus eſſe claſſem, inſtructam aciem, niſi tu Deus *exercitum adiuues,noſtris his cogitationibus,his conſilijs præſens aſſiſtas,adſpires,faueas: niſi deniq; cuſtodieris ciuitatem, fruſtrà vigilant qui cuſtodiunt eam. Tibi ergo Regi regum & Domino dominantium, preces ſoli fundẽdæ ſunt. Ne memineris iniquitatum noſtrarum. Exurge, & diſſipentur inimici tui, vindica ſanguinem iuſtorum tuorum, qui effuſus eſt. Erue de manu canũ vnicam ſponſam tuam, labãti tuæ religioni porrigito dexteram. Leoni Pont. Max. quem ad paſcendas oues tuas vnum præ omnibus elegiſti, mitte auxilium de ſancto tuo, vt pacatis Chriſtianorum animis, in hoc tam ſanctum, tam neceſſarium, tamq; Eccleſiæ tuæ vtile & expediens opus, toto (vt aiunt) pectore incũbere, illud feliciter abſoluere te duce valeat, qui viuis & regnas in ſecula.

*exercituũ

pſal. 32.

pſal. 126.

SESSIO NONA.

ANNO à natiũitate Dñi 1514. indictiõe 2. die verò Veneris, quinta menſis Maij, põtificat⁹ ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini N.D. Leonis diuina prouidentia Papæ decimi Anno 2. fuit celebrata nona ſeſſio Generalis Concilij in eccleſia Lateranẽſi, in loco ſolito manè hora tertiarũ. In qua fuit preſens preſatus ſanctiſſ. D.N.D. Leo Papa X. indutus veſtibus Pontificalibus, ſedens in thalamo conſueto. Fuerũt quoq; preſentes infraſcripti reuerendiſſ. D. cardinales, Patriarchę, Archiepiſcopi, epiſcopi, Abbates, & magiſtri Generales ordinum, & oratores principum, & quamplures illuſtr. domini, & alij doctores & nobiles in copioſa multitudine.

EPISCOPI CARDINALES.

Reuerendiſſ. dominus Raphael Oſtienſis.
Reuerendiſſ. D. Bernardinus Sabinenſis.
Reuerendiſſ. D. Dominicus Portuenſis.
Reuerendiſſ. D. Iacobus Albanenſis.
Reuerendiſſ. D. Franciſcus Tiburtinenſis.
Reuerendiſſ. D. Marcus Prænestinus.

PRESBYTERI CARDINALES.

Reuerendiſſ. dominus Franciſcus tituli ſanctorum Ioannis & Pauli, Surrentiñ.
Reuerendiſſ. Dominus Nicolaus tituli ſanctę Priſcę, de Fliſco.
Reuerendiſſ. Dominus Hadrianus tituli ſancti Chryſogoni.
Reuerendiſſ. D. Leonardus tituli ſanctæ Suſannæ, Agennenſis.
Reuerendiſſ. D. Chriſtophorus tituli ſanctæ Praxedis.
Reuerendiſſ. D. Antonius tituli ſancti Vitalis, *Sipontiñ. *Popiet
Reuerendiſſ. D. Petrus tituli ſancti Euſebij, Anconitañ.
Reuerendiſſ. D. Bandinellus tituli ſanctę Sabinæ, de Saulis.
Reuerendiſ. dominus Laurentius tituli ſanctorum quatuor Coronatorum.

DIACONI CARDINALES.

Reuerendiſſ. dominus Fredericus de ſancto Seuerino, ſancti Angeli.
Reuerendiſ. dominus Hippolytus ſanctę Luciæ in Silice.
Reuerendiſ. dominus Alexander ſancti Euſtachij, Farneſius.
Reuerendiſ. dominus Ludouicus ſanctę Mariæ in Coſmedin, de Aragonia.
Reuerendiſ. dominus Marcus ſanctæ Mariæ in via lata, de Cornelijs.
Reuerẽdiſſ. D. Alphonſus ſancti Theodori.
Reuerendiſſ. dominus Matthæus ſancti Angeli, Gurcenſis.
Reuerendiſſ. dominus Iulius ſanctæ Mariæ de Nauicula.
Reuerendiſ. dominus Bernardus ſanctę Mariæ in Porticu.
Reuerendiſſ. dominus Innocentius ſanctorũ Coſmæ & Damiani.

PATRIARCHAE ET ASSISTENTES Papæ & Oratores.

Reuerendus pater D. Alexandrinus Cæſar.
Reuerend. pater D. Alphonſus Antiochenus.
Reuerend. pater D. Ioãnes Vincẽtius Seneñ.
Reuerend. pater D. Gabriel Dyrrhachien.
Reuerend. pater D. Robertus Rhegienſis.
Reuerend. pater D Angelus Turritañ.
Reuerend. pater D. Scaramuza Cumañ.
Reuerend. pater D. Pompeius Reatiñ.
Reuerend. pater D. Iulianus Vulterañ.
Reuerend. pater D. Dominicus Lucerin.
Reuerend. P.D. Ioannes Baptiſta Caualicen.
Reuerend. pater D. Andreas Militenſis.
Reuerend. pater D. Bernardus epiſcopus Tauiſienſis, vrbis Gubernator.
Reuerend. pater D. Petrus Tergeſtin. ſereniſſ. Maximiliani electi Imperatoris Orator.
Reuerẽd. pater D. Claudius Maſſilien epiſcopus, Chriſtianiſſimi Francorũ regis Orator.
Reuerend. pater D. Syluester Vuigornienſis epiſcopus, Orator Illuſtr. Henrici Regis Angliæ.
Reuerend. pater D. Ioannes Gneznen Archiepiſcopus, Orator illuſtriſſimi Sigiſmundi Poloniæ Regis.
Reuerendus pater D. Bertrãdus Adrien epiſcopus, illuſtriſſimi domini ducis Ferrarię Orator.

ARCHIEPISCOPI.

Reuerend. P.D. Alexander Alexandrinus.
Reuerend. pater D. Stephanus Patracen.
Reuerend. pater D. Iulius Corinthien.
Reuerend. pater D. Aldronãdinus Nicoſien,
Reuerend. pater D. Bernardus Spalaten.
Reuerend. pater D. Hieronymus Antibaren.
Reuerend. pater D. Vincentius Neapolitañ.
Reuerend. pater D. Franciſcus Iadren.
Reuerend. pater D. Hieremias Traneñ.
Reuerend. pater D. Orlandus Auinionen.
Reuerend. P.D. Andreas Monouaſien.
Reuerend. P.D. *Gisbertus Surrentiñ.
Reuerend. pater D. Georgius Nazarenus.
Reuerend. P.D. Stephanus Gabriel Baren.
Reuerend. pater D. Fabricius Idruntiñ.

EPISCOPI.

Reuerend. pater D. *Ioannatius Troianus.
Reuerend. pater dominus Simon Arimineñ.
Reuereng. pater dominus Iacobus Papheñ.
Reuerend. pater D. Ioannes Aquilanus.
Reuerend. pater D. Franciſcus Vincentiñ.
Reuerend. pater D. Iacobus Potentiñ.
Reuerend. pater D. Octauianus Viterbien.
Reuerend. pater D. Thomas *Cumachien.
Reuerend. pater D. Marinus Ceneten.
Reuerend. pater D. Iacobus Fauentiñ.
Reuerend. pater D. Ioannes Sibinicen.
Reuerend. pater D. Paris Piſaurien.
Reuerend. pater D. Ioannes *Bodineñ.
Reuerend. pater D. Alexius Melfitañ.
Reuerend. pater D. Ioſue Eſculañ.
Reuerend. P.D. Ioãnes Dominicus Terdoñ.
Reuerend. pater D. *Vaſinius Placentinus.
Reuerend. pater D. Franciſcus Biſignianeñ.
Reuerend. P.D. Ferdinandus Balneoregien.
Reuerend. P.D. Ioannes Baptiſta Maraneñ.
Reuerend. pater D. Petrus Caſtelli maris.
Reuerend. pater D. Alexander Vrbeuetañ.
Reuerend. pater D. Nicolaus *Pergameñ.
Reuerend. pater dominus Ioannes Elneñ.
Reuerend. pater dominus Petrus Foroliuien.
Reuerend. pater D. Lambertus Venuſiñ.
Reuerend. pater D. Faulus Foroſempronien.
Reuerẽd. P.D. Chriſtophorus *Pollimanen.
Reuerend. pater D. Aloyſius Arben.
Reuerend. pater dominus Cęſar Inſulen.
Reuerend. pater D. Gisbertus Rapollañ.
Reuerend. P.D. Ioãnes Antonius Angloneñ.
Reuerend. pater D. Auguſtinus Perulien.
Reuerend. pater D. Ioãnes Baptiſta Phaneñ.
Reuerend. pater D. Ioannes *Aſeranen.
Reuerend. pater dominus Sixtus *Saluecn.
Reuerend. pater dominus Andreas Anſaren.
Reuerend. pater D. Auguſtinus *Tribunen.
Reuerend. pater D. Tryphon *Catarenſis.
Reuerend. pater D. Vincentius Signinus.
Reuerend. pater D. Lactantius Suanen.

Reuerend. pater D. Marcus Senogallienſis.
Reuerend. pater D. *Vincius Garacen. for. *Vincẽtius Caracien
Reuerend. pater D. *Marcus Vrgentiñ. for. *Marius Ogentinus
Reuerend. pater dominus Ioãnes Arianẽſis.
Reuerend. pater D. Hieronymus Nicinenſis.
Reuerend. pater D. Hugolinus Lycienſis.
Reuerend. pater D. Hugo *Rhegienſis. *Rheginen
Reuerẽd. pater D. Ioãnes Antoni⁹ Callineñ.
Reuerend. pater D. Iacobus Aquinatenſis.
Reuerend. pater D. Tranquillus Ferentiñ.
Reuerend. pater D. Petrus Narnienſis.
Reuerend. pater D. Dionyſius Tolonenſis.
Reuerend. pater D. Benedictus Chienſis.
Reuerend. pater D. Iulianus Agrigentinus.
Reuerend. pater D. Zacharias *Tarachinẽſis. *Terracinẽ.
Reuerend. pater D. Baptiſta Pennenſis.
Reuerend. pater D. Ludouicus Tricaricẽſis.
Reuerend. pater D. Antonius Vrbinatenſis.
Reuerend. pater D. Hieronymus Nicienſis.
Reuerend. pater D. Hieronymus Aſculañ.
Reuerend. pater D. Franciſcus Nannetenſis.
Reuerend. pater D. Angelus *Britonorienſis. *Bretonomeñ
Reuerend. pater D. Andreas Litterenſis.
Reuerend. pater D. Auguſtinus Sagonenſis. *Foropopulien
Reuerend. pater D. Dominicus Tabatenſis.
Reuerend pater D. Ricardus *Venafranus. *Racoman*
Reuerend. pater D. Hieronymus Aretinus.
Reuerend. pater D. Nicolaus *Curciolenſis. *Torcellan*
Reuerend. pater D. Petrus Paulus *Exinenſis. *Torſellan*
Reuerend. pater D. Maximus *Iſarnienſis. *Eſineñ
Rerend. pater dominus Iacobus *Marſichañ. *Iſernien *Marſican*
Reuerend. pater D. Theſeus Racanatenſis.
Reuerend. pater D. Franciſcus *Milopotanen. *Milopotamien
Reuerend. pater dominus Latinus Veſtanus. *Spigacen
Reuerend. pater D. Franciſcus Spinacenſis.
Reuerẽd. pater D. Chriſtophor⁹ Cęſenaten.
Reuerend. pater D. Matthęus *Vmbriacenſis. *Vmbriaticen
Reuerend. pater D. Matthias Famaguſtenſis.

ABBATES.

Reuerendus pater dominus Ioannes ſancti Sebaſtiani extra muros vrbis.
Reuerend. P.D. Nicolaus S. Gregorij de vrbe.

GENERALES ORDINVM.

Reuerend. P. dominus Petrus Camaldulẽſis.
Reuerend. pater D. Thomas Prædicatorum.
Reuerend. pater dñs Bernardinus Minorum.
Reuerendus pater dominus Aegidius Eremitarum ſancti Auguſtini.

ORATORES, SENATOR, ILluſtr. DOMINI TEMPORALES.

Illuſtr. dominus Sfortia dux Barenſis, & ſereniſſimi Maximiliani electi Imperatoris in Italia locumtenens generalis.
Illuſtr. Dominus Albert⁹ Pius de Carpi, Orator Imperatoris.
Magnificus dominus Iacobus ſenator vrbis.
Magnificus domin⁹ Ludouicus Solier, Orator Chriſtianiſſimi regis Franciæ.
Magnificus dñs Hieronymus Vich, Orator catholici regis Hiſpaniæ.
Magnificus dominus *Triſtandus de Acugna, & *Triſtanus de Cugna
Magnificus dominus Didacus Pacheco, & Magni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Magnificus dominus Ioannes de Farra, illust. Regis Portugalliæ oratores.
Magnificus dominus Ioannes Baduer, orator illust. Dominij Venetorum.
Magnificus dominus Totus Lupus de lapide Eques, & Benso de *Aluenschñ, & Ioannes Benceluil Oratores illustr. Domini Ioachim Marchionis Brandeburgensis electoris Imperij.
Magnificus Petrus Landus illust. Dominij Venetorum.
Orator Florentinorum.
Reuerendus pater Dominus Alexander Archidiaconus Mantuanus, illustr. Domini Marchionis Mantuani orator.
Magnificus Dominus Franciscus de Guidono, Orator Magistri Rhodi.
Orator Patriarchæ Hierosolymitañ.
Illust. Dominus Ludouicus Comes de Petiliano.
Dominus Antonius de Stunega Prior Castellæ, ordinis sancti Ioannis Hierosolymitani.

CONSERVATORES VRBIS.

Magnificus domin⁹ Euãgelista Magdalenæ.
Magnificus dominus Marius de Crescẽtijs.
Et alij quamplures domini ecclesiastici & seculares, Auditores Rotæ, & Clerici cameræ, ac in diuersis facultatibus Doctores.

Fuit celebrata Missa de spiritusancto submissa voce per reuerend. patrem dominum Gabrielem Archiepiscopum Dyrrhachieñ. Et habita oratione per reuerend. patrem dominum Antonium Puccium clericum Cameræ Apostolicæ, quæ ponetur in fine sessionis iuxta stylum aliarum: Cantatisq; Litanijs ac orationibus consuetis, & benedicta synodo per sanctissimum dominum nostrum, & cantato Euangelo secundum Ioannem per reuerendissimũ in Christo patrem dominum Ludouicum sanctę Mariæ in Cosmedin, Cardinalem Aragoniæ, quod incipit: Si diligitis me &c. sanctissimus dominus noster incepit hymnum, Veni creator spiritus &c. Quo finito, & oratione cantata per prefatum sanctissimum dominũ nostrum, supradicti oratores illustr. regis Portugalliæ, accesserunt ad pedes sanctitatis suæ, & presentauerunt mandatum præfati illustrif. regis ad interessendũ sacro concilio. Et idem sanctissimus domin⁹ noster tradidit illud reuerẽdo domino Thomæ Phædræ Secretario concilij. Qui ascendit ambonem, & legit illud alta & intelligibili voce. Cuius tenor est talis:

MANDATVM REGIS PORtugalliæ.

*Guineę ac conquisitæ nauigatiõis

Manuel Dei gratia rex Portugalliæ & Algarbiorum citra vltraq; mare in Africa, Dñs *Guncæ ac Conquistæ, nauigationis ac cõmercij Aethiopiæ, Arabiæ, Persiæ, atque Indiæ, vniuersis & singulis harum seriem inspecturis. Notum facimus, quòd confidentes nos plurimùm de fide & industria nobilis & insignis viri Tristanni de Cugna consiliarij nostri fidelissimi, & dilectorum atq; egregiorum iuris doctorum Didaci Pacheci, & Ioannis de Farra nostræ Curiæ Auditorum, quos ad sanctam sedem Apostolicã ac sanctissimum dominum nostrum, Dominum Leonem decimum, diuina prouidentia S. Rom. & vniuersalis ecclesiæ Pont. Max. cum obedientia oratores destinauimus: ipsosq; etiam oratores ac procuratores ad hoc sacrum Lateranense Concilium, quod sua sanctitas continuare & prosequi deliberat, designamus, deputamus, constituimus, dantes illis plenum mãdatum & omnimodam potestatem pro nobis, & regnis dñijsq; nostris, in ipso sacro Lateranensi Concilio dicendi, proponendi, agendi, tractandi omnia & singula, quæ ad celebrandũ & concludendum ipsum Conciliũ, tam quo ad sanctissimam & oñibus Christianis optabilem contra Christi hostes expeditionem, quàm quo ad cætera ad S. R. E. ejusq; membrorum vnionem, & Christianæ religionis, fideiq; catholicæ augmentum & commodũ spectantia, necessaria, seu opportuna fuerint, etiam si talia forent, quæ mandatũ exigerent specialius: ac deniq; oñia circa hoc faciẽdi, quæ vobis viderint expedire, & nos ipsũ præsentes faceremus, promittentes nos gratum, ratum, firmum & validum habituros, quicqd in prædictis & quolibet eorũ per dictos nostros Oratores actum, factum, & gestum fuerit. In quorum fidem & testimonium presentes scribi, & sigillo nostro cõmuniri fecim⁹, manuq; nostra subscripsimus. Datum in vrbe nostra * Vlixbonæ, duodecimo Calendas Nouembris, anno domini millesimo quingentesimo duodecimo.

Deinde dominus Marius de Peruschis, fisci & sacri Concilij procurator, exposuit prefato sanctissimo domino nostro, quòd licet aliàs fuerit decretum monitoriũ contra prælatos Gallicæ nationis, & alios vtentes quadã pragmatica sanctione, & fuerit citatio decreta contra eosdem, vt venirent ad allegandum causam, quare dicta pragmatica revocari nõ debet, & fuerit huiusmodi monitorium seu citatio legitimè executa, & reproducta, & sua sanctitas prorogauerit eisdem terminum vsque ad præsentem sessionem, tamen ipsi minimè comparére curárũt, nec curant, tam ad defendẽdum dictam pragmaticam, quàm ad interessendum sacro Concilio. Quare contumaciam eorum accusauit, & accusat, petens procedi contra eos ad declarationem, & decerni processus per affixionem citationum ad valuas ecclesię Lateranẽsis. Exaduersò verò reuerẽd. pater dominus Claudius episcopus Massilienſis, Orator Christianissimi Frãcorum regis, allegauit, excusando dictos prælatos, dicens eos venisse vsque ad montes seu

Delphinatum, & quia non potuerunt obtinere saluũ conductum à detentoribus Ducatus Mediolanensis & Dominij Ianuen, ideo non venerunt. Et pro verificatione dictorum, produxit vnum instrumentum, & certas literas missiuas tenoris infrascripti, videlicet instrumentum.

EXCVSATIO PRAELATORum Gallicorum.

VNiuersis & singulis præsentes literas inspecturis, Guillelm⁹ Costę presbyter in Decretis Baccalaureus, Prior seu commendatarius Prioratus S. Stephani de Valleloisia Ebreduneñ dicœcesis, & canonicus ecclesiæ collegiatæ S. Saluatoris Montis Pessulani dicœcesis Magalonen, Vicarius in spiritualibus & temporalibus generalis, Reuerend. patres dñi Ludouic⁹ de Mazis, S. sedis Apostolicæ protonotarius, ac ꝓpositi, commendatarij Prepositat⁹ seu cœnobij Vlcien, ordinis S. Augustini Taurineñ dicœcesis, Salutem in dño sempiternam. Notum facimus, per in nostra, notariorumq; ac spectabiliũ & scientificorum doctorum & testium infrascriptorum ꝑsentia existentes, & psonaliter cõstituti corã nobis sedentibus pro tribunali in cœnobio dicti Præpositatus, reuerẽ. in Christo patres ac Domini, Domini

EPISCOPI

Ioannes Lexouiensis,
Antonius Engolismeñ,
Franciscus Ambianeñ,
Ioannes Cabiloneñ,
Symphorianus Lauduneñ:

MAGISTRI IN THEOLOGIA,

Ioannes Lelamieñ,
Antonius Lescurre:

ARCHIDIACONI,

Ioannes de Fraxino Tolosaneñ,
Guillelmus de Nossai Lexouien,
Iuriũ doctores, Legati, Oratores & procuratores ad sanctiss. in Christo patrem & D. N. D. Leonem Papam 10. & modernum, per nonnullos reuerend. patres, qui in congregatione Pisana interfuerunt, suo & aliorum nomine ꝓcuratores decreti & destinati, exposuerunt, ꝙ sunt supra LX. dies effluxi, q- bus huic loco applicuerũt, & plùs q̃ quatuor menses huic legationi vacârunt. Veruntñ cùm primùm huic loco applicuerunt, fuere à Mazerio ꝓfati S. D. N. Papæ certiores effecti, ꝙ Maximilianus Sforcia Ducatus Mediolanensis detentor, eidem Mazerio breue Apostolicum sibi offerenti, commeatum & saluum conductum præfatis oratoribus restare non erubuit. Quod intelligẽtes præfati oratores, * visi sunt viam Genuensium rentare, quibus significatum est, illam propter diuisiones, factiones & bella ipsorum Genuensium, ac incursiones vicinorum & cõfœderatorum prefati Maximiliani, minimè tutam esse, nec posse illac proficisci sine

suarum discrimine & periculo personarũ, tam ex causis premissis, q̃ ex insidijs ab hostibus Christianissimi Regis eisdem paratis. Quare prefati oratores de præmissis omnibus eiusdem sanctiss. D. N. Papæ nuncio super hoc specialiter destinato certificauerũt & responsum à sua sanctitate acceperũt per suum Breue, Datum Romæ die 17. Februarij, anno dñi 1514. quo continebatur, quòd sanctitas sua de saluo conductu Maximiliani & Octauiani, nobiliũ Mediolani & Genuæ detentorum, eis prouideri faceret, *ꝓ- ut ex literis reuerẽd. patris dñi Claudij episcopi Massilien, Christianiss. Ludouici Frãcorum regis oratoris, latiùs certiores redderentur. Insequendo igitur prædictũ mãdatum Apostolicũ, supra 20. dies hic expectauerunt, nullo saluo conductu à dicto Maximiliano recepto, nullaq; dictum saluũ cõductum recipiendi spe data. Quapropter prefati oratores, ne mora possit eis quomodolibèt imputari, sed vt de eorum obediẽtia, deq; ipsius Maximiliani contumacia, inobediẽtia & reluctatione, ipsi sanctiss. Dño appareat, curârũt suam ꝑfatam sanctitatem de omnibus ꝑmissis iterum certiorare, & vt apertiùs liqueat, non tantùm de eorum debita diligentia, sed etiam de bona, quã erga præfatũ S. D. N. & sedem Apostolicam gerunt, voluntate, & talem hactenùs fuisse, vt ab illius vnitate nunq̃ voluerint, minusque in futurum velint vllo pacto discedere, sed illius mãdatis perpetuò obtemperare, neq; schismaticos vnquam fuisse, sed vnã Ecclesiam catholicam sub vno põtifice maximo coluisse & obseruasse, quicquid ab inimicis veritatis & Christianissimi regis & regni exaduersò dictum fuerit. Ipsi, inquã, Oratores non valentes habere optatam ꝑsentiam ꝑdicti sanctiss. D. N. (quod dolẽtes ægrè tulerũt) & hoc propter viarum discrimina, & inimicorum Christianissimi regis & regni exaduersò insidias eis paratas, prout ipsis apertiùs cõstitit, tam nomine suo, q̃ procuratorio reuerend. patrum dñorum Gaspardi de Turone Valentineñ & Dieñ, Claudij de longo vico Matisconeñ, & Guiscardi Hieropolitaneñ titulari, & Lugduneñ suffraganei episcoporũ, ac D. Ioãnis Arzeleri Iurium doctoris Lugduni existentiũ, qui quidem ꝑdicti patres interfuerunt ꝑdictę congregationi Pisanæ, prout dixerunt, & exposuerunt, tam nomine suo, q̃ aliorũ reueren. patrum Archiepiscoporũ, eꝑorum, & oĩm & singulorũ cuiuscunq; status, grad⁹ & dignitatis existẽtiũ ecclesiastici vel tẽporalis, qui in cõgregatione Pisana interfuerũt, eis adhærentiũ, & adhærere volentiũ, sub illa meliori forma, qua potuerũt & debuerũt, obtemperãdo mãdatis Apostolicis & exhortationibus regijs, suos fecerunt & cõstituerũt ꝓcuratores legitimos & Oratores, ꝑdictos reueré. patres dños ad sanctissimũ dñm nostrum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtrum Papá ſpecialiter,& expreſsè ad renũciandum cõgregationi Piſanæ iam diſſolutæ,& adherendum concilio Laterañ,necnõ ad petendum abſolutionẽ, quatenùs opus eſſet,à ꝓfato ſanctiſſimo dño noſtro, prout latiùs continetur in dicto procuratorio inſtrumento,cuius tenor ob ſuí prolixitatẽ,& breuitatis cauſa,hic nó fuit inſertus, quod tñ vidimus & tenuimus. Et publicè coram nobis & ꝑdictis notarijs & teſtibꝰ infraſcriptis renunciauerunt,& renunciãt dictę cõgregatióí,1514. 11.menſis Ianuarij,Indictione 2.& D.N.Leonis Papæ 10.anno 1. receptum per magiſtros Ioannem de Aluernia Lemouicẽ, & Petrum Queſuel Lexouiẽ dicœceſis notarios Apoſtolicos. Præfati igitur reuereñd.patres,& ſpectabiles doctores, legati & Oratores corã nobis pro tribunali ſedentibus,& notarijs teſtibusq; infraſcriptis renunciárunt, & renunciant dictæ cõgregationi Piſanæ iamdudum diſſolutæ, & adhærent, adhærereq; volunt in futurũ cõcilio Lateranenſi,vt optata reformatio Eccleſiæ,& pax vniuerſæ Chriſtianæ religiõis, necnon prouiſio neceſſaria cõtra immaniſſimum Turcam & hoſtes fidei ſubſequantur.Et ſi forſan occaſione dictæ congregationis Piſanæ & geſtorũ in ea, aliquas cẽſuras iuris hominis,aut alias quaſcũq; pœnas de iure, aut de facto incurrerint, præſtito priùs debito iuramento de parendo mãdatis Eccleſię & prędicti ſanctiſſimi D.N.Leonis Papæ decimi, cum illa humilitate, qua poſſunt & debent,vſq; ad proſtrationem & pedum oſcula, abſolutionem, qua indigẽt, ſibi dari,& quamcunq; aliam iuris pœnam ſeu maculam aboleri petierunt, & poſtulauerunt,prout per tenorem præſentium petunt & poſtulant, acſi coram ſanctitate ſua preſentes &perſonaliter intereſſent,ſupplicãdo ſanctitati ſuæ cum illa deuotione qua valent, vt ipſis præfatis oratoribus & alijs quorum legatione funguntur, & qui in dicta congregatione interfuerũt, conſilium, auxilium,opem,fauorem,aut obedientiam præſtiterunt,abſolutionẽ pro ſua ſolita clementia concedere dignetur, offerentes ſe ſupplices preces Deo effundere, vt regimini ſanctiſſimæ matris Eccleſiæ ſua ſanctitas feliciter & longæuè præeſſe valeat. De quibus omnibus & ſingulis cum quanta maxima inſtantia potuerunt & valuerunt, rogârunt,vt pro iuſtificatione eorñ præfatæ voluntatis & excuſationis,quæuis acta prædicta,inquantùm de iure poſſumus,vellemus recipere,pro & nomine eiuſdem ſanctiſſimi Domini noſtri,& ſanctæ ſedis Apoſtolicæ,& de receptis eis actum publicum cõcedere,quod quidem actũ,prout de iure potuimus & debuimus,recepimus, & per notarios publicos in formam publicam redigi feciimus,& eis tradi cõceſſimus & præcepimus. Datum in dicto cœnobio Vlciẽſi, ſub ſigillo noſtri Vicariatus,die decimaſeptima menſis Martij,anno à natiuitate Dñi 1514. Indictione ſecunda, Pontificatus prælibati ſanctiſſimi domini noſtri Leonis Papæ decimi Anno primo,præſentibus ad hæc ſpectabilibꝰ viris dominis ac magiſtris, Aluano de Varenijs, Stephano Viuet,iuriũ doctoribus,Albanẽſis ac Tutellenſis dicœceſis, ac Deo deuotis religioſis * Orencio de Bardonethia infirmario,& Marcellino Caſſerij Cocreario, canonicis dicti cœnobij, teſtibus *vocatis & rogatis.

for. *ad ſ. miſſa vocatis

Et ego Petrus Queſuel presbyter in artibus magiſter,Lexouiẽſis dicœceſis, publicus Apoſtolica authoritate notarius, quia prædictæ expoſitioni,renunciationi,adhæſioni,iuramenti præſtationi,& abſolutionis petitioni, cæterisq; præmiſſis omnibus & ſingulis dum ſic (vt ſuprà) ſcriberẽtur,agerentur,dicerentur,& fierent,vnà cum Ioãne Iuſteri notario publico collega meo, ac prænominatis teſtibus ꝑſens interfui, eaq; ſic fieri & *dicere audiui:ideo hoc præſens publicum inſtrumẽtum manu mea ſcriptũ, vnà cum ſigilli Vicariatus dicti domini Vicarij appenſione ſubſignaui,in fidem & teſtimoniũ præmiſſorum requiſitus & rogatus.Et approbo in raſura ipſa,ſi qua indigeat ſibi dari,& quamcunq; iuris pœnã ſeu maculam aboleri.

for. *dixi

P. Queſuel.

Et ego Ioannes Iuſteri in Delphinatu Taurinenſis dicœceſis publicus authoritatibus Apoſtolica,Imperiali & Delphinali notarius,quia prædictis expoſitioni,renunciationi, adhæſioni, iuramenti præſtationi, & abſolutionis petitioni, cæterisq; omnibus & ſingulis,dum ſic (vt ſuprà) ſcriberẽtur, agerentur,dicerentur & fierent,vnà cum dicto magiſtro Petro Queſuel notario publico collega meo,ac prenominatis teſtibus,eaq; ſic fieri vidi & audiui,ideo hoc preſens publicum inſtrumentum manu dicti domini Petri Queſuel ſcriptum, fideliter facta debita collatione cum proprio originali vnà cum ſigilli Vicariatus dicti domini vicarij appenſione ſubſignaui,in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum prędmiſſorum veritatis requiſitus & vocatus, approbo in raſura ſi qua indigeat ſibi dari,& quamcũq; aliam iuris pœnam ſeu maculam aboleri inſtare.

Tenor verò literarum cõcilij Sabaudiæ, directarum ad prelatos Gallicanos,eſt talis: Et primò ſupraſcriptio talis eſt: Reuerend, patribus & dominis præſtantiſſimis,Dominis Oratoribus Regiæ maieſtatis ad vrbem dominis hoñ.Et intus tenor eſt talis:

REuereñ patres & domini hoñ. ex literis,quas ſcribit nobis Magnificus D.Aſtenſis Gubernator, vidimus D. veſtræ, quantùm exhortetur aliqualẽ retardationem vlterioris tranſitus veſtri,donec reſpõſum, quod pro voto facere ſperatur,breuiter conſequatur, prout latiùs in eiſdem literis,quas,ne proliores ſimus,eiſdem D. veſtris mandamus his introcluſas,quæ pro earum ſolitis prudentijs non niſi rectè prouidebunt & agẽt, prout meliùs conſulto eis videbitur. Nos autem ſi quid pro eis valeamus, ad id paratiſſimos offerimus animo quàm hbenti. Ex Taurino die vigeſimaſexta Februarij.

Concilium Ducis Sabaudiæ, citra montes Taurinenſes reſidens.

Tenor verò literarum prælatorum Gallicæ natiõis,directarum ſanctiſſimo domino noſtro,talis eſt. Et primò in ſupraſcriptione:Sanctiſſimo domino noſtro Leoni Papæ decimo Põtifici maximo.Intus verò,

Sanctiſſime pater,cum omni humilitate, reuerentia & honore,vſq; ad pedum oſcula procidentes,Beatitudinis veſtræ perpetuũ incrementum à Deo ſuppliciter petimus.

SAnctiſſime pater,ex breui Apoſtolico,quod ad nos mittere S.v.placuit, intelleximus datam eſſe operam ab eadẽ S.V. cũ Maximiliano & Octauiano, Mediolanenſis & Genuenſis *Ducatus detentoribus,vt nobis ſaluum cõductum darent.Vndè gratias agimus, qua valemus humilitate,eidem S.veſtræ, quæ pro innata clementia nos non niſi tutò & ſecurè ad ſe proficiſci iubet. At verò, ex quo breue Apoſtolicũ accepimus, interea, dum ſaluum conductum præſtolamur, dies viginti effluxere. Cumq; iã antè quadraginta lapſi eſſent,dum hîc agimus, factum eſt, vt ſexaginta dierum numerũ egerimus, quatuor mẽſium interuallo per agros ac diuerſoria deducti.Beatiſſime pater, cùm Maximilianus S.V.maſſario ſaluum abnuere cõductum nõ veritus ſit:cumq; etiam diuturna nos tenuerit expectatiõe ſuſpẽſos, quo in nos animo ſit, quàm ſuſpecta nobis eſſe debeat ꝓfectio noſtra,facilè cognoſcimus. Oramus itaq;, & totis animis obſecramus, vt Maximiliani contumacia, qui ſpretis ſemel & iterũ mandatis veſtris,durum ſeſe ac renitẽtem præbuit,moram noſtrã excuſet, & promptam,q̃ in nobis eſt, voluntatẽ parendi,nequaquàm obſcuret. Quam vt V.S. certiùs teſtatam relinquamus, actum iudiciale mittimus,corã ordinario iudice ſpeciali huius loci legitimè (vt voluimus) cõfecti,quale potuiſſemus agere, iuxta ꝓcuratoris noſtri facultatẽ in V.S. præſentia Piſanæ congregationi iam diſſolutæ nomine & noſtro,& quorũ cauſa ꝓcedimus, renunciando,&adherẽdo ſacro Lateraneñ cõcilio, Apoſtolicã deniq;,vtcunq; indigemus, humiliter ac deuotè petendo abſolutionem.

Sanctiſſime pater,ſolitam illam animi veſtri manſuetudinem obnixiè imploramus, miſereatur tantorum laborum atq; impenſarum.Dignetur expletos ſexaginta dies & ampliùs in deſerto hoc & vaſta ſolitudine, pœnitentiæ noſtræ loco ſuſcipere, velitque ſacri huius temporis & imminentis feſti Paſchæ rationem habere,quo diuinis(vt officij noſtri eſt) vacare cõmodè valeamus, ne commiſſis nobis gregibus diutina abſentia noſtra ſalutis diſpendium ferat. Beatiſſime pater, paratos omni tempore ad obſequia V.S.animos offerimus, Diuinam maieſtatẽ oraturi,vt felicem donet V. S. curſum hîc agere, & in cælis vnà cum omnibus, quos dedit vobis pater, perennẽ gloriã adipiſci. Ex *Vleijs propè Secuſiam,die 19.Maij. *Vleijs

E.S.V.Humilimæ creaturæ & deuoti oratores & Epiſcopi,

I. Cabilonen.
*E.Lexouien. *I.
F.Ambianen.
A.Engoliſinen.
S.Lauduneñ.

Exaduersò contra dicta & allegata per præfatum reuerend. patrem D. Claudium epiſcopum,magnificus dominus Hieronymus Moron orator Illuſtriſſ. Maximiliani Sfortiæ Ducis Mediolani, dixit, quòd præfatus Illuſt. D. Dux non negauerat prælatis Gallicę nationis ſaluum cõductum,ſed diſtulerat eis dare cauſa deliberandi & cõſulendi.Et auditis hinc indè propoſitis,tandẽ S.D.N.abſoluit cum reincidentia prælatos præfatos à cenſuris, ſi quas incurrerant, & prorogauit eiſdem terminum vſq; ad proximam ſeſſionem, & interim ſuſpendit cẽſuras,& voluit eos interim non incurrere, ſed elapſo termino,in priſtinas cenſuras reincidere,& non antè.Poſtmodùm verò excluſis alijs non habentibus vocem diffinitiuam in Concilio,à loco Concilij, exceptis Oratoribus & Baronibus ſuprà deſcriptis, prælatisque omnibus exiſtentibus in veſtibus & paramentis ſacris in ſubſellijs mitratis ex ordine, poſt reuerendiſſimos dominos Cardinales in præſentia ſanctiſſimi D. N. Papæ,præfatus reuerend.pater dominus Claudius epiſcopus Maſſilienſis aſcendit ambonem,& legit quandam ſchedulam tenoris infraſcripti.

LEO Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei,ad perpetuam rei memoriam ſacro approbante Concilio.Poſteaquàm ad vniuerſalis Eccleſiæ curam & regimen, licèt tanto oneri impares, Diuina diſpẽſatione vocati fuimus,ex ſummo ſtatim Apoſtolatus apice, tanquam ex vertice mõtis Sion,ea proſpicere ac animo voluere cœpimus,quæ ad ſalutem, trâquillitatem, ac propagationem ipſius Eccleſiæ pertinere in primis videbantur. Cumq; in hanc rem omnem noſtram curam,cogitationem ac ſtudium,more ſolertis vigilisque paſtoris conuerteremus, nihil grauius aut Chriſtianæ Reipublicæ perniciõſius, & pio noſtro deſiderio magis aduerſum bellorũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

effera rabie comperimus: quæ vſq; adeò armis craſſata eſt, vt vaſtata penè mutuis cladib⁹ Italia deformatisq;, ac partim euerſis, æquatis partim ſolo ciuitatibus & terris, cõcuſſis prouincijs & regnis, in Chriſtianum ſanguinem furere ac debacchari non deſinant. Nihil itaq; priùs, nihil ſtudioſiùs, aut magis ex animo curandum duximus, q̃ ea bella ſedare, Eccleſiaſticamq; diſciplinam pro viribus ac temporũ ratione componere, vt placato per vitæ emendationem Deo, dñicum gregem noſtræ fidei cõmiſſum, cõpoſitis diſſidijs, in vnum cogere & aggregare, vnanimemq;, ac pacis & concordiæ vinculo tanq̃ firmiſſimo glutino vnitũ, aduerſus cõmunes hoſtes fidei Chriſtianis ceruicibus imminentes, faciliùs adhortari ac cõcitare poſſimus. Cuius quidem expeditiõis in impios, & crucis Chriſti implacabiles inimicos, hoc vehemens noſtrum deſiderium ita cordi noſtro infixum eſt, vt ſacrum Lateraneñ Concilium à fe. re. Iulio II. prædeceſſore noſtro indictũ ac inchoatũ, eiusq; obitu intermiſſum, ea præcipuè cauſa cõtinuare & proſequi decreuerim⁹, vt in diuerſis ſeſſionibus in eodem ſacro concilio per nos habitis omnibus patet, vt Chriſtianis principibus, ſeu eorũ Oratoribus in eo cõcilio congregatis, prælatisq; ex diuerſis mũdi partibus eò venientibus, pace inter ipſos Chriſtianos principes compoſita, extirpatisq; (vt par eſt) primò ex dñi agro peſtiferis hæreſum ſentibus, ea quę ad ipſam expeditionem contra eoſdem hoſtes neceſſaria ac ad gloriam & exaltatiõem orthodoxæ fidei, aliarúmve rerum cõſultationem pertinent, maturo conſilio omiumq; aſſenſu decerni feliciter poſſent. Ad quod quidẽ Cõciliũ ſolenniter indictum, ritęq; denunciatum, & ſi multi ex diuerſis Europæ partibus p̃clari & omni ſcientia præſtantes viri cõuenerint, multi etiã legitimè impediti, mãdata in publica forma miſerint, non tñ bellorum ac temporũ difficultatibus, quib⁹ loca plurima iãdiu hoſtilibus armis obſeſſa fuerũt, ea, quam deſiderabamus, copia & multitudo conuenire potuit. Nihil eſt præterea, quod nobis aſſcribi poſſit, ſi hacten⁹ (quod forſitan multis neceſſarium videtur) & nos opportunum præ cæteris putamus, Legatos de latere ad reges & principes pro concordia eorundem principum & pace non miſimus. Hac ſanè cauſa id facere deſtitimus. Principes enim ferè omnes ſuis ad nos literis ac nuncijs, Legatos mitti, minimè expedire aut neceſſarium eſſe, ſignificârunt. Circũſpectos nihilominùs ac probatæ fidei viros núcios noſtros, etiam epiſcopali dignitate p̃ditos, ad eos ipſos principes grauiora inter ſe armis ac (quantùm conijci poterat) aſperiora bella molientes, vltrò miſimus. Quorũ præcipuè opera effectum eſt, vt pactis iam inter quoſdã principes inducijs, ceteri eas breuì approbaturi eſſe credantur. Quare legatos, vti proxima ſeſſione decreuimus, vbi opus & expediens fuerit, pro ſtabili ac perpetua pace inter eos cõponenda, ac vti anteà propoſuimus, mittere nõ poſtponemus. Neq; interim cum eorundẽ principum Oratoribus apud nos agẽtibus, q̃ ad rem huiuſmodi pertinẽt, agere & meditari, neq; ipſos etiam principes p noſtros núcios & literas ad id vrgere & admonere ceſſabimus. Quinetiã vt noſtra pacis cõſilia & iuges cogitatus, oĩpotens & miſericors Deus promoueat ex alto, ac fidelẽ plebẽ æquis ac propicijs magis oculis aſpiciat, & p̃ cõmuni ſalute ac pace, cõpeſcẽdaq; nefariorũ Chriſtiani nominis hoſtium ſuperbia rabie, eius pijs annuat precibus: vniuerſis & ſingulis Primatibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, necnon eccleſiarũ, tam Cathedraliũ q̃ Collegiatarum, tamq; ſecularium q̃ quorumuis ordinũ regulariũ Capitulis, Collegijs, Cõuentibus, Plebanis, Decanis, Eccleſiarũ rectoribus, cæterisq; animarũ curã habentibus, Prædicatoribus, Quæſtoribus, ac verbum dei ad populũ pronunciãtibus, authoritate Apoſtolica iniungimus, & in virtute ſanctę obedientię mãdamus, quatenùs intra Miſſarum ſolennia, & dum inter aut extra illa verbũ dei ad populũ proponetur, ac in eorũ orationibus, quas capitulariter & cõuentualiter, aut aliàs in quibuſcunq; congregationibus facient reſpectiuè, pro pace Chriſtianorũ, & infidelium cõfuſione has collectas habeant ſpeciales, videlicet, Deus à quo ſancta deſideria: Et, De⁹ in cuius manu ſunt cõmunes poteſtates, & omnia iura regnorũ, reſpice in auxilium Chriſtianorũ. Et nihilominùs ſuis diœceſanis, & alijs quibuſcũq; perſonis vtriuſq; ſexus, tam eccleſiaſticis q̃ ſecularibus, quibus ratione præturæ & alterius cuiuſcũq; ſuperioritatis eccleſiaſticæ p̃ſidebunt, iniungant, ac in Dño eos hortentur, quibus Dei verbum ſua aut alterius authoritate ꝓponetur, vt priuatim pro pace (vt p̃mittitur) Chriſtianorum, & infideliũ exterminatione, ad Deũ ipſum ac gloriоſiſſimã eius matrẽ in oratione dñica & in Angelica ſalutatione pias preces effundant. Et inſupèr quicunque ex ſupradictis apud principes ſeculares cuiuſcũq; gradus, præeminentię vel dignitatis exiſtãt, aut etiã conſiliarios, familiares domeſticos, & Officiarios eorum, necnon apud ciuitatũ, Opidorum, vel vniuerſitatum, quorumcunq; ſecularium Magiſtratus, Rectores, Locumtenentes, aut alias vtriuſq; ſexus p̃ſonas eccleſiaſticas vel ſeculares, quas ad pacẽ vniuerſalẽ aut particularẽ inter Principes, Potentatus & Chriſtianos populos, necnon ad expeditionem contra infideles perſuadendã, authoritate & gratia valere putauerint, illos ad huiuſmodi pacem & expeditionem hortentur & inducant. Quos oẽs per viſce-

ra miſericordiæ Dei noſtri, & per meritum paſſionis vnigeniti eius filij Ieſu Chriſti, q̃ maximo poſſum⁹ cordis affectu in dño hortamur, ac pro paſtoralis officij, qua fungimur, authoritate monem⁹, vt depoſitis priuatis ſimultatibus, apertisq; inimicitijs, ad pacis ſtudia amplectenda, & ad expeditionẽ prędictã decernendam ſe conuertant. Propterea q; omnibus & ſingulis p̃latis, principibus & perſonis, tam ſecularibus q̃ eccleſiaſticis, cuiuſcunq; ſtatus, gradus, dignitatis & præeminentiæ, aut cõditionis exiſtãt, ſub interminatiõe Diuini iudicij diſtrictiùs inhibemus, ne dictæ paci p nos aut noſtros, ſeu ſedis Apoſtolicæ Legatos vel nuncios, & epiſcopali dignitate p̃ditos (vt præfertur) pro Chriſtianę Reipub. defenſione, & fidelium ſalute tractanda, aliquod impedimentum directè vel indirectè, palàm aut occultè interponere quoquo modo p̃ſumãt. Sed qui in pace cõficienda priuatum aut publicum ſuorũ principum, ſuarúmve ciuitatũ, aut rerumpublicarum, quorum quarúmve ad eos ratione officij, vel publici alicuius muneris cura ſpectabit, intereſſe p̃tendant, illud quoad modeſtiùs trãquilliúsve poterunt, proſequẽtes, pacis nihilominùs partes & ſtudia, quãtum in Dño poterunt, amplectantur. Quinetiam ad dictam pacem, & expeditionẽ cõtra dictos Chriſtianæ fidei hoſtes procurandã, & ab ipſo Deo impetrandam, volentes ſpiritualibus donis Chriſtifideles animare, omnibus verè confeſſis & cõtritis, qui pro ipſa obtinenda pace ac decernenda expeditione, in Miſſis, Prædicatiõibus, & alijs Diuinis officijs, aut in Collegialibus, conuentualibus, aliíſve publicis aut cõmunibus orationibus deuotè ad Deum preces effundant, aut apud principes, cõſiliarios, officiaros, rectores, vel alias p̃ſonas ſupradictas, quę ad pacẽ faciendam vel tractandã, & expeditionem in hoſtes inuictæ Crucis (vt præmittitur) decernendã, aliquã authoritatẽ habere videbuntur, diligentem ac ſolertẽ operam adhibebũt, quotiès id fecerint. Qui verò priuatim ac particulariter pro p̃miſſis à Deo cõſequendis, deuotas effuderint preces, ſeptiès in die, ſi totiès id fecerint, aut ſi minùs, quotiès id fecerint, donec pax vniuerſalis, q̃ per nos aſſiduè tractatur, inter principes & populos in p̃ſentiarũ armis diſſidentes, confecta ſit, & expeditio cõtra infideles noſtris auſpicijs decreta, de omnipotentis Dei miſericordia, ac de beatorũ eius Apoſtolorũ Petri & Pauli authoritate confiſi, cẽtum dies de iniunctis eis pœnitentijs relaxamus. Mandantes propterea venerabilibus fratribus Primatibus, Patriarchis, Archiepiſcopis & epiſcopis, ad quos p̃ſentes ſeu earũ exempla ſub ſigillis authẽticis, vel in vrbe, aut alibì fideliter impreſſa peruenerint, quatenùs illas per ſuas ꝓuinciaſ & diœceſes, quãto citiùs poterunt, faciant publicari, ac debitę executioni demãdari. Cæterùm, quod propoſuimus, & toto corde cõcupiuimus, reformationẽ interim eccleſiaſticam, tam Curiæ noſtræ, q̃ etiã venerabilium fratrũ noſtrorum S. R. E. Card. & aliorũ in vrbe commorantiũ, & alia cõplura neceſſaria, ſacro approbante concilio decreuimus, q̃ alijs noſtris literis in hac eadẽ ſeſſione publicandis continebuntur. Et licèt idem Iulius p̃deceſſor noſter ad huiuſmodi concilium oẽs, qui adeſſe cõſueuẽre, conuocauerit, & vt tutè ac ſecurè venire & accedere poſſent, eis amplum ſaluum cõductum dederit: quia tñ hactenùs ob prædicta forſitan impedimenta cõplures Prælati, qui venire deberent, adhuc nõ venerunt, cupientes nos ad grauiora in futura ꝓxima ſeſſione procedere, denuò ipſos ac reges, Duces, Marchiones, Comites, & alios ad Concilia generalia venire aut mittere aſſuetos, qui hactenùs oratores vel mãdata legitima non dederint, in dño hortamur, ac per eiuſdẽ miſericordię viſcera rogamus & monemus, vt quamprimùm poterunt, vel ipſi p̃ſonaliter accedere, vel ſpeciales & idoneos nuncios cũ legitimis mandatis ad hoc ſacrũ, & Chriſtianę Reipub. perutile futurum Lateraneñ Cõcilium mittere velint. Venerabilibus aũt fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, p̃latis, præſertim ſub vinculo iuriſiurandi, ad viſitandũ certis, ſtatutisq; temporibus limina Apoſtolorum Petri & Pauli, & ad generalia Concilia indicta perſonaliter accedẽdum, etiã tẽpore ſuæ promotionis adſtrictis, quorum non cõparentium cõtumacia in diuerſis ſeſſionibus per promotorem dicti concilij ſępiùs accuſata extitit, & contra eoſdem petitum ꝓcedi, & de incurſu cenſurarum & pœnarũ proteſtatũ ſolenniter reperitur, non obſtãtibus quibuſcunq; priuilegijs, cõceſſionibus & indultis, eorumq; eccleſijs, monaſterijs & beneficijs, per dictos p̃deceſſores noſtros aut nos cõceſſis, confirmatis & innouatis: quę habentes pro expreſſis, ex certa ſcientia & plenitudine poteſtatis caſſamus, irritamus & annullamus, in virtute ſanctæ obedientiæ iniungimus, ac ſub excõmunicationis & periurij, alijsq; de iure vel conſuetudine, & p̃ſertim in literis indictiõis & publicationis dicti Concilij Lateraneñ, per ipſum Iulium p̃deceſſorem noſtrũ indictis, aut alijs non accedentibus ad Concilium ritè indictum pœnis, diſtrictiùs mandamus, vt ad dictum Cõcilium Lateraneñ accedere perſonaliter, & vſquequò concluſum, & authoritate noſtra abſolutũ fuerit, in vrbe morari debeant, niſi aliqua legitima cauſa impediti fuerint. Et ſi (vt præfertur) modò fuerint impediti, procuratores ſuos ſpeciales cum pleno mandato, ad ea q̃ tractanda, agenda & deliberanda erunt, idoneos mittant. Et vt oĩs prorſus excuſatio tollatur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

néve cuiquã venire debenti ꝓtextus aliquis cuiuſcũq; impedimenti relinquatur,preter publicã fidem,quã in indictiõe huius ſacri cõcilij,oĩbus ad id venientibus liquet eſſe cõceſſam,hoc eodẽ approbãte Concilio, oĩbus & ſingulis in cõgregationibus Cõciliorũ generaliũ adeſſe ſolitis, & ad ipſum Lateraneñ cõcilium venientibus, eorumq; domeſticis familiaribus,cuiuſcunq; ſtatus, gradus,ordinis & cõditionis, vel nobilitatis exiſtãt,eccleſiaſticis & ſecularibus ꝑ ſe & bonis ſuis quibuſcunq; ꝑ ciuitates,terras & loca,tã maritima,q̃ terreſtria,dictę Rom. Eccleſię ſubiecta, ad cõcilium Lateraneñ ad vrbem veniendi,& in ea liberè cõmorandi, & ꝑ animi ſentẽtia cõſulendi,& ab ea(quotiẽs videbit) recedẽdi, & poſt quatuor mẽſes à dicti concilij cõcluſione & diſſolutione liberum,tutum & ſecurum ſaluum conductum, ac plenã & oĩmodam ſecuritatẽ authoritate Apoſtolica tenore ꝑſentium,de cõſilio & poteſtate ꝓdicti,damus & cõcedimus & impartimur,aliosq; ſaluos cõductus & ſecuritates habere cupiẽtibus, dare liberè pollicemur.quos oẽs &ſingulos,benignè & charitatiuè tractabimus & ſuſcipiemus. Mãdantes oĩbus & ſingulis principib⁹ ſecularibus,quantũcunq; grandi dignitate,etiã Imperiali,Regali,Reginali, Ducali, aut alia quacunq; fulgentib⁹, & ciuitatũ rectorib⁹, ac ciuibus eorũ Rempublicã gubernãtibus & regentibus,vt ꝑlatis, & alijs ad dictũ Cõcilium Lateraneñ venientibus, ſub Diuinæ maieſtatis & indignationis noſtræ incurſu, & pœnis cõtra impedientes cõciliorum celebrationẽ,& ꝑſertim dicti Lateraneñ concilij,in iure,ſiue literis ꝑfatæ indictiõis per ꝓdeceſſorem noſtrum cõtentis &appoſitis, liberam licentiã & facultatẽ,ſaluumq; conductum veniendi & redeũdi, & per eorum dñia,terras & loca,per q̃ ipſos tranſitum facere oporteat, cum eorũ rebus & bonis ac equis,liberũ tranſitum & innoxium cõcedant,oĩbus prorſus exceptiõibus ſiue excuſationibus ſemotis ac ceſſantibus. Mandamus inſuper & iniungimus, ſub indignatiõis noſtrę & alijs arbitrio noſtro infligendis pœnis omnibus & ſingulis gentibus noſtris armigeris,tam pedeſtribus,q̃ equeſtribus,eorumq; Ducibus & ductorib⁹, ac etiã arciũ noſtrarum caſtellanis, ciuitatumq; & locorũ dictæ Rom.Eccleſiæ ſubiectorũ legatis,gubernatoribus,rectoribus,locumtenentibus,poteſtatibus,officialibus & vaſallis,vt quibuſuis cõſtitutionibus,ordinationibus Apoſtolicis,legibus Imperialibus,ſtatutisq; &cõſuetudinib⁹ municipalibus,etiã iuramento & cõfirmatione Apoſtolica aut quauis alia firmitate roboratis nõ obſtantibus,q̃ ſaluo conductui & ſecuritati ꝓmiſſis in aliquo derogare,ſeu illa quoquo modo impedire poſſent,etiã ſi talia forent,de quibus ſpecialis & ſpecifica,expreſſa & indiuidua,non aũt per generales clauſulas id importãtes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda foret,illorũ omniũ tenores ꝑſentibus,acſi de verbo ad verbũ inſererentur, ꝓ expreſſis habentes, & alijs quibuſcunq; cuiuſcũq; gradus,ſtatus,cõditionis, & præeminentiæ fuerint,vt ipſos veniẽtes ad Cõcilium Lateraneñ,liberè,tutè & ſecurè tráſire,morari,& recedere ꝓmittant,& permitti faciãt,ne tam ſanctũ,laudabile ac pneceſſarium cõcilium,quauis cauſa vel ꝓtextu diſtrahatur, & vt ad illud venientes, tutè ac in pacis trãquillitate,libertateq; viuere, dicere & expedire valeant, q̃ honorẽ Dei oĩnipotentis,ſtatumq; totius Eccleſiæ cõcernãt. Nulli ergo oĩnò hoĩm liceat hãc paginã noſtræ iniunctionis, inhibitionis, relaxatiõis, exhortatiõis,rogationis,monitionis, caſſationis,irritatiõis,annullationis, donatiõis, cõceſſionis,obligationis & mandati infringere,vel ei auſu temerario cõtraire. Si quis aũt hoc attentare ꝓſumpſerit, indignationẽ omnipotentis Dei,ac beatorũ Petri & Pauli Apoſtolorũ eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ in publica ſeſſione in Lateraneñ ſacroſancta baſilica ſolenniter celebrata,anno incarnatiõis dñicæ 1514. 3.Nonas Maij,Põtificatus noſtri anno 2. ¶Qua perlecta,petijt à Cõcilio, an placerẽt paternitatibus ſuis cõtenta in ſchedula, et omes, nemine penitùs diſcrepãte, ac quilibet eorum reſpõdit placere cõtenta in ſchedula. Deinde reuerẽd.pater dñs Vincẽtius Archiep̃s Neapolitanus aſcendit ambonẽ,& legit quandã aliã ſchedulam tenoris infraſcripti.

BVLLA REFORMATIONIS CVRIAE.

LEO Epiſcopus ſeruus ſeruorũ dei, ad perpetuam rei memoriã ſacro ſancto approbante concilio. Superna diſpoſitionis arbitrio, quo cæleſtia pariter & terrena ineffabili prouidentia diſponuntur,in ſublimi B. Petri ſolio Chriſti vnigeniti filij gerentem vices in terris Roma.Pont.decet in primis,pro cura & ſalute Dominici gregis ſibi diuinitùs cõmiſſi, prouidi exercere paſtoris officium. Quare pro dicti paſtoralis officij ſolicitudine,cùm eccleſiaſticam diſciplinam,ac per oĩes ferè Chriſtifidelium gradus, bene directeq; viuendi regulam, temporum difficultate ac hominum malitia, licentiaque & impunitate in deterius ita labi, diffluere, aberrareq; longiùs à recta via animaduertimus,vt niſi prouida corrigatur emendatiõe in varios errores ſecuritate peccandi quotidiè magis incidere,mox q; obortis publicè ſcandalis,prorumpere ſit verendum. Cupientes igitur,quatenùs nobis ex alto permittitur,ea iam nimiùm inualeſcentia mala corrigere,ac pleraq; in priſtinã ſacrorũ canonũ obſeruantiã reducere, ac in melĩ iuxta ſanctorũ patrũ inſtituta,dãte dño reformare,

mare, eaq; oĩa ſacro approbãte Lateranenſi Concilio,à fe.re. Iulio II. prædeceſſore noſtro, inter alia propterea incepto, & per nos cõtinuato ſalubriter moderari: vt ab his ſumamus exordiũ, quę pro nunc magis expedire videnť, & quæ ſæpè per ſingulas ætates neglecta, magnã Chriſtianæ religioni attulere pernicię,& in Eccleſia Dei maxima ſcãdala peperererunt, à ꝓmotionibus ſcilicet ad Eccleſiaſticas dignitates cõſtituimus exordiri. Cùm piæ me. Alexander Papa tertius prędeceſſor noſter etiã in Lateraneñ concilio decreuerit,vt ętas,morum grauitas,ac literarũ ſcientia in perſonis promouendis in Epiſcopos & Abbates,diligenter inquiranť, nihilq; magis Dei Eccleſię officiat,quàm cũ immeriti aſſumuntur prælati ad regimẽ Eccleſiarũ, propterea in ꝓmotionib⁹ ꝑlatorũ, quarũ à Ro. põtificibus magna ratio haberi debet,eo præſertim, ꝙ de promptis per eos ad Eccleſias ſeu monaſteria, in extremo iudicio rationẽ Deo reddituri ſunt, ſtatuimus & ordinamus, vt deinceps perpetuis futuris tẽporibus,patriarchalibus,Metropolitañ ac cathedralib⁹ Eccleſijs,& monaſterijs ꝓ tempore vacãtibus,de perſonis(iuxta ꝑfati Alexandri cõſtitutionẽ)ætate matura,grauitate morum, literarũq; ſcientia ꝓditis, nõ ad alicuius inſtantiã, per cõmendã, & admniſtrationẽ ſeu cõſeruationẽ,aut alio quouis modo prouideatur,niſi ratione vtilitatis Eccleſiarum,prudentiæ,nobilitatis, ꝓbitatis, experiẽtię,atq; curialitatis antiquæ cùm cõpetenti literatura, & in * ſede Apoſtolica merito, aliter viſum fuerit faciendũ. Idemq; in electis & poſtulatis,quorũ electiones & poſtulationes per ſedẽ Apoſtolicã admitti cõtigerit,volumus obſeruari. Et ſi de minoribus ætate 30. annorũ, Eccleſijs aut monaſterijs huiuſmodi cõtigerit prouideri,non diſpenſet cum eiſdem, vt Eccleſijs citra 27. ætatis annũ, monaſterijs verò citra 22. ꝑſſe valeant. Quinimmò vt accuratiùs, diligentiusq; idoneæ perſonę promoueanť, ſtatuimus,vt cardinalis,cui electionis,poſtulationis,aut prouiſionis Eccleſiæ ſeu monaſterij relatio cõmittet, anteq̃ in ſacro conſiſtorio (vt moris eſt) referat cõmiſſionẽ examinis ac relatiõis huiuſmodi ſibi datã,vni cuiuſlibet ordinis antiquiori cardinali in ipſo cõſiſtorio per ſeipſum,vel ſi ea die,qua ſibi cõmiſſionis onus iniunctũ fuerit,cõſiſtorium non fuerit,per ſecretarium ſuum,aut alium quẽlibet ex ſuis domeſticis familiarib⁹ notã illã facere debeat, qui tres priores alijs ſui ordinis card. eã ſignificare teneanť, negociũq; electionis,adminiſtrationis,poſtulationiſve aut ꝓmotionis ſũmariè & de plano per ſeipſum dict⁹ relator examinet, & ſi qui cõtradixerint, his vocatis, idoneos,graues &fidedignos teſtes,& ſi expediens opũsve fuerit alios ex officio aſſumere,ꝓceſſuſq; & iura ciuſmodi relationis,

vnà cũ dictis teſtiũ die faciendæ relationis ſecũ ad cõſiſtoriũ deferre debeat, neq; vllo modo referat, ſi ꝑſens in curia ꝓmouẽdus, maiorẽ card.partẽ anteà nõ adiuerit,vt quę à referente collega ſint Card audituri, oculata fide, quantũ ad perſonã ꝓmouendi attinet,cognoſcere poſſint. Promotus verò, eoſdẽ Cardinales, qui ꝑſentes in curia fuerint,ex antiquo more cõſuetudineq;laudabili q̃primũ viſitare teneať. Quẽ quidẽ morem, laudabilẽq; cõſuetudinẽ innouamus, ac inuiolabiliter obſeruari mandamus. Et quoniã epiſcopalẽ dignitatẽ tueri illeſam,& ne improborũ impugnationib⁹,aut accuſantium calũnijs paſſim pateat, muniri par eſt: ſtatuimus,vt nullus Eps aut Abbas,quouis inſtante ac requirẽte,(niſi ſibi copia & facultas legitimę defenſionis permittať) etiam ſi crimina fuerint notoria, diligẽterq; partib⁹ auditis, cauſa plenariè ꝓbata fuerit, dignitate priuari valeat. Néve aliquis ꝑlatus inuitus, niſi alijs iuſtis efficacibusq; rationib⁹ & cauſis,tranferať iuxta formã ac decretũ cõcilij Cõſtantien.Et q̃n ex cõmendis monaſteriorũ (vt magiſtra rerũ experientia ſępiùs docuit) monaſteria ipſa, tã in ſpiritualib⁹ q̃ in tẽporalibus grauiter lędunť,quippe quorum ædificia, partim cõmendatariorũ negligẽtia, partim auaritia vel incuria collabunť, & indiès Diuinus cultus in his magis diminuitur,paſſimq; obloquendi materia perſonis ꝑſertim ſecularib⁹ prębetur,nõ abſq; dignitatis Apoſtolicę ſedis diminutione,à qua cõmendæ huiuſmodi proficiſcunť: vt eorũ indemnitati ſalubriùs conſulať, volumus ac ſancimus,vt cùm illa per obitũ Abbatũ, qui illis præerãt vacauerint, nullo pacto cuiquã poſſint commendari, niſi pro cõſeruatione authoritatis Apoſtolicę ſedis,& ad occurrẽdum malitijs illã impugnantium, pro tẽporum qualitate aliter nobis de fratrũ noſtrorum conſilio viſum fuerit expedire. Sed de perſona idonea iuxta ꝑſcripta cõſtitutionẽ eis ita ꝓuideať, vt illis idonei Abbates (ꝓut decet) ꝑfuturi ſint.Ea verò monaſteria,quæ cõmendata fuerint, cũ per eorũ ceſſum vel deceſſum,quibus erant cõmendata,cõmendæ huiuſmodi ceſſauerint,cardinalibus dũtaxat ac perſonis qualificatis & benemeritis cõmendari poſſint: ita tamẽ,vt eorũ monaſteriorum cõmendatarij, quibus ea decæterò cõmendata fuerint, cuiuſuis dignitatis, honoris & præeminentiæ exiſtant, etiam ſi Cardinalatus honore & dignitate funganť, ſi menſam habuerint ſeparatã, ac ſeorſum à menſa cõuentuali,quartã ſuę menſę partem pro inſtauratione fabricæ,ſeu pro ornamentis,veſtib⁹ ac paramẽtis emẽdis,farciendisq; aut pauperũ alimonia, aut ſuſtentatione, vt maior exiget ac ſuadebit neceſſitas, ſi verò menſa fuerit communis, tertiam omnium fructuum dicti monaſterij ſibi commendati partem pro ſupradictis oneribus ſup-

Universidad de Deusto
Biblioteca

portandis & ſuſtentatione monachorum, omnibus alijs deductis oneribus, impartiri teneantur. Ac literæ, quæ ſuper monaſteriorum huiuſmodi cõmendis expedientur, cũ clauſula hoc ipſum ſpecificè exprimẽte debeant expediri. Alioqui ſi aliter expediantur, nullius ſint roboris vel momenti. Et quoniam Eccleſijs huiuſmodi abſq; aliqua fructuũ diminutione ꝓuideri decet, vt tam dignitati ꝓſidentium, q̃ Eccleſiarũ & ædificiorũ neceſſitati cõſulatur, decernimus pariter ac ſtatuimus, vt ſuper earũdẽ Eccleſiarum fructibus penſiones minimè reſeruentur, niſi ex reſignationis cauſa, aut etiã alia quę in ſecreto noſtro conſiſtorio iuſta, probabilis & honeſta habita fuerit.

Statuimus quoq;, vt decæterò parochiales Eccleſię ac dignitates maiores & principales, aliaq; beneficia Eccleſiaſtica, quorum fructus, redditus & prouentus, ducẽtorum ducatorũ auri de camera, ſecundũ cõmunẽ extimationẽ, valorẽ annuũ non conſtituunt vel attingunt, necnõ hoſpitalia, leprоſariæ, xenodochia cuiuſcũq; valoris, quæ ad pauperũ vſum & alimoniã inſtituta ſunt, S.R.E. Card. non cõmmendentur, aut alio quouis titulo cõferãtur, niſi per obitum familiariũ ſuorum vacauerint, quæ illis commendari poſſint, vt illa ad illarũ perſonarũ ſibi gratarum & idonearũ cõmodũ, infra ſex menſes dimittere teneantur, quibus etiã quo ad bñficia, ad quæ haberent regreſſum, pręiudicare non intendimus. Ordinamus etiã, ne Eccleſiarũ, ac quorũcunq; monaſteriorũ mẽbra, à ſuo capite (quod eſt abſurdũ) abſq; legitima & rationabili cauſa diſiũganť aut ſeparenť. Vniones perpetuę prætereq̃ in caſib⁹ à iure permiſſis, vel ſine rationabili cauſa, nequaquã fiant. Diſpẽſationes aũt ad plura incõpaſſibilia vltra duo, niſi qualificatis iuxta formã iuris cõmunis, non cõcedantur, niſi ex magna & vrgenti cauſa. Ex perſonis cuiuſcũq; dignitatis, parochiales Eccleſias & earum perpetuas vicarias, ac dignitates maiores & principales, etiã per viã vnionis vel cõmendæ ad vitam, vltra quatuor obtinentibus, exnunc terminũ duorũ annorũ ꝓfigimus, vt interim quatuor tãtùm ex eis retentis, reliquas dimittere teneãtur, & bñficia dimittenda huiuſmodi reſignari valeãt in manib⁹ ordinariorũ, ad effectũ, vt de illis ꝓuideatur perſonis per eos nominandis, quacunq; reſeruatione etiam generali, etiam ex qualitatibus reſignantium perſonarum reſultante non obſtante: quo elapſo termino, niſi dimiſerint, omnia vacare cenſeantur, ac poſſint liberè vt vacantia impetrari: taleſq; prætereà retinentes, pœnas extrauagantis execrabilis recolendę memorię Ioannis Papæ 22. etiam prædeceſſoris noſtri incurrant. Item ſtatuimus, vt ſpeciales reſeruationes quorumcũq; beneficiorum, ad cuiuſuis inſtantiam minimè concedantur.

DE CARDINALIBVS.

Et cùm S.R.E. Card. cæteros oẽs in ipſa Eccleſia poſt ſummũ Pont. honore ac dignitate prẽcedant, conueniens ac debitũ eſt, vt vitæ munditia ac virtutum ſplendore cũctis pręfulgeant. Quapropter non modò hortamur eos ac monemus, verumetiã ſtatuimus & ordinam⁹, vt decæterò quilibet cardinalium pro tẽpore exiſtens, iuxta doctrinam Apoſtoli, ita ſobriè, caſtè ac piè viuat, vt non ſolùm à malo, ſed ab omni etiã ſpecie mali abſtinens, coram hominibus luceat, Deũq; in primis operibus honorificet. Sint omnes vigiles, ac Diuinis officijs, Miſſarumq; celebrationibus intenti, habeantq; capellas ſuas in loco honeſto, prout facere cõſueuerunt. Sitq; eorum domus, familia, menſa, ſupellexq;, non faſtu aut põpa, neq; ſuperfluis rebus, neq; aliquo modo reprehenſibilis, ne peccandi, excedendiq; modũ licentia indè naſcať, ſed vt æquũ eſt, modeſtię & frugalitatis ſpeculũ dici mereanť. Illis itaq; ſint cõtenti, quæ ſacerdotalẽ præ ſe ferãt modeſtiam, ac ꝓlatos & quoſcunq; alios inſignes viros ad Ro. curiã venientes, benignè honorificeq;, & ſucceſſores noſtros, gratioſè liberaliterq; eorum negocia commendata ſuſcipiant. 2. Tim. 4. 1. Tim. 3. 1. Theſſ. 4.

Prætereà miniſteriũ indecorũ Epiſcoporum, prælatorumq; in domib⁹ nõ habeant, ne cæteris ꝓeſſe inſtituti, & ſacro charactere inſigniti, in vilia deſcendant miniſteria, paſſimq; paſtoralis officij cõtemptum inducãt. Eos itaq; quos vel nũc habent, vel in poſterum ſunt habituri, honorificè vt fratres ac iuxta eorum ſtatus condecentiam tractent.

Cumq; Ro. pont. cõmuni omnium Chriſtifideliũ patri aſſiſtant, perſonarũ acceptatores vel aduocatos eos fieri, valdè incõueniens eſt. Propterea ſtatuimus, ne partialitatem ſuſcipiãt aliquã, neq; principũ aut communitatũ, vel quorumcũq; aliorum contra quenquã (niſi quantũ iuſtitia & ęquitas poſtulat, eorumq; dignitas & cõditio requirit) ꝓmotores aut defenſores fiant, ſed à priuata omni paſſione ſeiuncti, ſedandis & cõponendis inter quoſcũq; litibus omni diligentia vacent incumbantq;: principum & quorumcunq; aliorũ, ac pręſertim pauperum & religioſorum, iuſta negocia pio promoueãt affectu, oppreſſos & iniuſtè grauatos, iuxta vires ſuas & officij debitum, adiuuent.

Tituli ſui loca, ſi præſentes in curia fuerint, perſonaliter: ſi verò abſentes, per vicarium idoneum ſemel ſaltem ſingulis annis viſitent: clericos & populos Eccleſiarum tituli ſuo ſubiectarum, cum diligẽtia inquirant, vigilentq̃ue circa cultum diuinum, & bona dictarum Eccleſiarum, moresq̃ue in primis & vitam clericorum & parochianorum ſolerter explorent, eosq; omnes & ſingulos, ad rectè honeſteq; viuendum paterno moneant affectu. pro

¶Pro augmento autem diuini cultus & ſalute animæ ſuæ, quilibet cardinalis vel in vita donet, vel in mortis articulo relinquat ſuo titulo, quãtum ſit ſatis ad presbyterum vnum commodè ibi ſuſtentãdum: vel ſi Eccleſia indigeat reparatione, vel alia ſubuentione, tantum illi relinquat vel donet, quantum conſcientiæ ſuæ videbitur.

Et cùm minimè deceat, affines & cõſanguineos, præſertim benemeritos & ope indigentes, negligere, ſed illis prouidere iuſtũ & laudabile ſit, nõ propterea tamen vel beneficiorum multitudine, vel Eccleſiaſticis redditibus ita eos impleri conuenire arbitramur, vt cæteri damnũ ex huiuſmodi largitionis intẽperantia patiantur, & indè ſcandalum naſcatur. Statuimus itaq;, vt Eccleſiarum bona temerè non effundant, ſed ea in pijs & ſanctis operibus exponant, quorum cauſa, magni & opimi redditus per ſanctos patres ſtatuti & ordinati fuerunt.

Volumus etiã, vt Eccleſijs eiſdẽ cardinalibus cõmendatis, etiã ſi cathedrales, abbatialésve aut prioratus, vel quæcunq; alia beneficia Eccleſiaſtica fuerint, abſq; omi prorſus excuſatione procurent, ac omni conatu ſuo ꝓuideant debitè inſeruiri cathedralib⁹, dignos & idoneos vicarios ſeu ſuffraganeos, prout conſuetudo fuerit, cũ digna & cõpetenti mercede apponẽtes, reliquis aũt ſibi cõmendatis Eccleſijs aut monaſterijs de iuſto clericorum vel capellanorũ, ſeu religioſorum aut monachorum, Deo ſufficienter & laudabiliter ſeruientium numero prouidentes: ædificia quoq;, poſſeſſiones, & iura quęcunq; in ſtatu conuenienti cõſeruent, & diruta inſtaurẽt, ſicut ad bonorũ prælatorũ & commendatariorum officium ſpectat.

Statuimus etiam, vt dicti cardinales circa numerum familiarium, equorumq; ſuis impenſis alendorũ, magna vtantur circunſpectione ac diligenti prouidẽtia, ne maiorem numerũ, q̃ ſua facultas, cõditióve ac dignitas patiatur, habentes, luxus ac ꝓdigalitatis vitio notari poſſint: néve rurſus auari, ſordidi, habeãtur, ſi in magnis & amplis redditibus, pauciſſimis victũ ꝓbeant, cùm domus cardinaliũ patens hoſpitiũ, portusq; ac refugium proborũ & doctorũ maximè virorum & pauperum nobilium, honeſtarũq; perſonarum eſſe debeat. Sint igitur circa modum & numerũ tenendi prudẽtes, ac de familiarium qualitate in primis curioſi, ne ex alieni vitijs turpem ſibi cõtrahant infamię notam, vulgoq; obloquendi, calumniandique iuſtas præbeant occaſiones.

Et cùm maximè prouidendum ſit, vt non ſolùm coram Deo, cui primùm placere debemus, ſed etiam corã hominib⁹ opera noſtra probentur, vt cæteris exemplo ad imitandum poſſimus eſſe, ordinamus vt quilibet cardinalis ſe domus ac familię ſuæ optimum rectorem, præfectumq; oſtendat eſſe, tam circa ea, quæ extrinſeca omnibus apparent, quàm quæ intùs latent abſcondita. Habeat itaq; eorum quiſq; ſacerdotes & Leuitas honeſtis veſtimentis indutos: attenteq;, ꝓuideat, ne quis in familia ſua quoquo modo beneficiatus, & in ſacris ordinibus conſtitutus, veſtes portet verſicolores, nec eo habitu vtatur, qui ordini Eccleſiaſtico parũ conueniat. Quare in presbyteratus ordine cõſtituti, veſtes colorum, quæ clericis à iure non prohibeantur, deferre debeant, vſq; ad talos ſaltem demiſſas. Et habentes dignitates in cathedralib⁹, & canonici etiam dictarum cathedralium, ac primã dignitatem in collegiatis habentes, & cardinalium capellani Miſſas celebrantes, caputium deferre in publico teneantur, ſcutiferis verò paulò ſupra talos concedantur.

Parafrenarij, quia in aſſiduo ſunt motu, miniſterioq; funguñ laborioſiore, breuioribus ac magis expeditis veſtib⁹ vti poſſint, etiãſi fuerit clerici, dũmodò in presbyterat⁹ ordine nõ ſint conſtituti: ita tñ, vt ab honeſtate nõ diſcedãt, ſed ita viuãt, vt mores Eccleſiaſticis ſuis ordinibus non diſcrepent.

Reliqui verò clerici tẽperatè ac modeſtè oĩa faciãt, & tam ipſi clerici beneficiati, q̃ in ſacris ordinibus cõſtituti, comam neq; barbam nõ nutriant, neq; mulas aut equos cum phaleris, ornamentisq; ex velluto aut ſerico factis habeãt, ſed eiuſmodi rebus ex panno tantùm aut cõrio ſimpliciter vtantur.

Si quis aũt familiarium prędictorũ cõtrafecerit, aut poſt tres mẽſes legitima monitione ꝑcedente à ꝑſentium publicatione, huiuſmodi veſtes ꝓhibitas geſtauerit, in excõmunicationẽ incurrat. Si verò infra tres alios mẽſes nõ ſe correxerit, à perceptione fructuũ ex bñficijs, q̃ obtinet, ſuſpenſus intelligať. quòd ſi per alios ſex mẽſes in huiuſmodi pertinacia obſtinat⁹ pmanſerit, legitima ſimiliter monitione ꝑcedente, bñficijs oĩbus, quæcũq; habet, priuatus ſit & eſſe cenſeať: eaq; ſic vacãtia, à ſede Apoſtolica liberè impetrari valeant. Quę oĩa & ſingula in noſtris & cuiuſcũq; Ro. põt. pro tẽpore exiſtẽtis familiarib⁹, & ſimiliter in oĩb⁹ alijs clericis bñficiatis, vel in ſacris ordinibus cõſtitutis, ac etiã curialibus, locum habere volumus. Hoc vno tñ excepto, ꝙ dicti noſtri & Ro. põt. familiares, rubri coloris veſtimenta geſtare poſſint, pro decentia & conſuetudine dignitatis pontificalis. ¶Et quoniam ad Cardinales maximè ſpectat operũ optimorum cura, pro viribus laborabunt ſcire, quæ regiones hæreſibus, erroribuſq; ac ſuperſtitionibus cõtra veram & orthodoxam fidem infectæ ſint, & vbi diuinorum mãdatorũ Eccleſiaſtica deficiat diſciplina: quiq; Reges ac principes ſeu populi bellis infeſtentur, vel infeſtari timeant. Hæc & huiuſmodi ſcire, ac nobis & Romani Pont. pro tempore exiſtenti referre operam dabunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt opportuna & salutaria talib⁹ malis ac pestibus remedia vigilanti studio excogitari valeant. ¶Et cùm frequenti ac propè quotidiana experientia notum sit, prouincijs ac ciuitatib⁹ propter suorũ legatorũ de latere absentiam multa sæpiùs cõtingere mala, variaq; non sine Apostolicæ sedis præiudicio scãdala oriri, statuimus & ordinamus, vt nullis cardinalib⁹ prouincias ac ciuitates legationis titulo obtinentibus, eas per locũ tenentes aut officiales quoscũq; administrare liceat, sed personaliter ipsi ꝑ maiori parte tẽporis adesse, atq; eas omni vigilãtia regere & gubernare teneantur. Et qui núc titulũ legationis obtinẽt, aut pro tẽpore obtinebunt, si in Italia, intra tres mẽses: si extra Italiã, quinq; à die præsentis publicationis ad suas prouincias ire, ac maioré tẽporis partem ibi residere teneantur: nisi de nostro & successorũ nostrorũ mãdato, pro aliquibus grauioríb⁹ negocijs in Ro. curia retineãtur, vel ad alia loca, ꝓut necessitas postulat, mittantur: & tũc in dictis ꝓuincijs ac ciuitatib⁹ vicelegatos, auditores, & locũ tenentes cæterosq; cõsuetos officiales, cum debitis ꝓuisionibus ac salarijs habeant. Qui præmissa omnia & singula nõ seruauerit, emolumentis quibuscunq; legationis careat. Quæ quidem propter hoc antiquitùs ordinata & institutа fuerunt, vt oportuna legatorum præsentia populis esset salutaris, nõ vt ipsi laborum & curarum penitùs expertes, lucro tantùm sub legationis titulo inhiarent. Et cùm card. officiũ in primis versetur in frequenti Ro. pót. assistentia & sedis Apostolicę negocijs, propterea statuimus, vt oẽs card. in Ro. curia resideãt. Et qui sunt absentes, si in Italia, intra sex mẽses: si extra Italiã, infra annũ à die publicationis ꝑsentis cõstitutionis reuertantur. Alioquin fructus bñficiorum & omnium officiorũ suorũ emoluméta amittant, oñibusq; priuilegijs generaliter & specialiter cardinalib⁹ cõcessis, quãdiu absfuerint, oñinò careãt, exceptis tñ illis, quos ratione officij ab Apostolica sede iniuncti, vel de Ro. pont. mandato aut licentia, vel iusto metu, aut quauis alia legitima causa impediente, vel ęgrotationis abesse cõtingat: priuilegijs, indultis, & immunitatibus, eisdẽ cardinalibus cõcessis, & in bulla nostra sub data coronationis nostrę cõtentis & expressis, in suo robore nihilominùs permanentibus.

Statuimus insuper, vt expensæ funebres cardinalium, cõputatis omnibus, M.D. florẽ. summam excedere non debeant, nisi executorũ prouidentia, iustis allegatis causis ac rationibus, plùs exponendum esse duxerit. Exequiæ & castrum doloris, prima & nona die fiant: infra octauam verò, Missę de more celebrentur.

Pro reuerentia aũt sedis Apostolicæ, vtilitateq; & honore cõmuni pótificis & ipsorum cardinalium, vt scandalorũ, quæ nasci possent, occasio tollatur, maiorq́ue in sacro senatu libertas votorum fiat, liceatq́j, vt par est, cardinali cuiq; secundũ Deũ & cõscientiam suã, liberè & impunè quodcũq; sentiat, dicere: statuimus, ne quis cardinalium vota in cõsistorio data, & quæcunq; ibi gesta aut dicta, quę in odium, aut præiudiciũ, aut scãdalũ alicuius redundare possint, scripto aut verbo, vel quouis alio modo reuelet sub pœna periurij & inobediẽtię: & quotiescũq; à nobis & Ro. pont. pro tẽpore existẽ. specialiter & expressè vltra præmissa indictum fuerit super aliqua re silentium, si quis contrafecerit, vltra dictas pœnas excõmunicationem latæ sententiæ incurrat: à qua non possit absolui, nisi à nobis vel præfato pont. Ro. & cum expressione causæ, præterquàm in mortis articulo.

REFORMATIONES CVRIAE ET ALIORVM.

Et cùm omnis ætas ab adolescẽtia prona sit ad malum, & à teneris assuefieri ad bonũ, magni sit operis & effectus, statuimus & ordinamus, vt magistri scholariũ & ꝑceptores, pueros suos siue adolescẽtes nedum in grãmatica & rhetorica, ac cæteris huiusmodi * audire & instruere debeant, verùm etiam docere teneãtur ea, q̃ ad religionẽ pertinẽt, vt sunt præcepta diuina, articuli fidei, sacri hymni & psalmi, ac sanctorũ vitæ: diebusq; festiuis nihil aliud eos docere possint, q̃ in reb⁹ ad religionẽ & bonos mores pertinentibus, eosq; in illis instruere, hortari & cogere, inquantum possint, teneantur, vt nedum ad Missas, sed etiam ad vesperas diuinaq; officia audienda, ad Ecclesias accedãt, & similiter ad prædicationes & sermões audiendos impellant, nihilque contra bonos mores aut quod ad impietatem inducat, eis legere possint. Gen. 6.

Ad abolendam verò execrabilẽ blasphemiam, quę in maximũ diuini nominis, & sanctorum contemptũ supra modum inualuit, statuimus & ordinamus, vt quicunq; DEO palàm seu publicè maledixerit, cõtumeliosis; atq; obscœnis verbis DOMINUM nostrũ IESVM Christum vel gloriosam virginem Mariam eius genitricẽ expressè blasphemauerit, si munus publicum, iurisdictionẽm ve gesserit, perdat emolumenta triũ mẽsium ꝑ prima & secũda vice dicti officij: si tertiò deliquerit, illo eoipso priuatus existat. Si clericus vel sacerdos fuerit, eo ipso ꝙ de delicto huiusmodi fuerit conuict⁹, etiã beneficiorũ q̃cũq; habuerit, fructib⁹ applicãdis, vt infra vnius * anni mulcteẽ: & hoc sit ꝓ prima vice, qua blasphem⁹ ita deliquerit: ꝓ secũda verò si ita deliquerit, & cõuictus (vt ꝑfert) fuerit, si vnicũ habuerit beneficiũ, eo priuet: si aũt plura, quod ordinari⁹ maluerit, id amittere cogatur. Quòd si tertiò eius sceleris arguat & cõuincatur, dignitatib⁹ ac bñficijs oñibus quæcunq; habuerit, eoipso priuatus existat, ad

ad eaq; vlteriùs retinenda inhabilis reddatur, eaq; liberè impetrari & cõferri possint. Laicus verò blasphemans, si nobilis fuerit, pœna 25. ducatorũ mulctetur: & pro secũda vice, L. fabricę Basilicę principis apostolorũ de vrbe applicãdis: & alijs, vt infrà deducit: pro tertia verò, nobilitatem perdat. Si verò ignobilis ac plebeius fuerit, in carcerẽ detrudatur. Quòd si vltra duas vices publicè blasphemãs deprehẽsus fuerit, mitra infami per integrã diem ante fores Ecclesiæ principalis mitratus stare cogat. Si verò pluriès in hoc ipsum peccatũ lapsus fuerit, ad ppetuos carceres vel ad triremes dãnetur ad iudicis deputati arbitrium. In foro aũt cõscientiæ nemo blasphemię reus, absq; grauissima pœnitentia, seueri confessoris arbitrio iuncta, possit absolui. Qui verò reliquos sanctos blasphemauerit, arbitrio iudicis rationẽ psonarũ habituri, mitiùs aliquãto puniri volumus. Statuimus etiã, vt seculares iudices, q cõtra tales blasphemię cõuictos nõ animad uerterint, eosq; iustis pœnis minimè affecerint, quantum in eis fuerit, quasi eidẽ sceleri obnoxij, eisdẽ quoq; pœnis subijcianẽ. Qui verò in illis inquirẽdis puniẽdisq; diligẽtes & seueri fuerint, pro qualibet vice decẽ annorũ indulgentiã cõsequanẽ, & tertiã partẽ mulctę pecuniarię habeant. Quicunq; verò blasphemantẽ audierint, eum verbis acriter obiurgare teneantur, si citra periculũ suum id fieri possę cõtinget, eũdemq; deferre, vel notificare apud iudicẽ Ecclesiasticũ, seu secularẽ intra triduũ debeant. Quòd si plures dictũ blasphemantẽ simul audiuerint, singuli eum accusare teneantur, nisi fortè oẽs cõuenerint, vt vnus pro cũctis tali fungatur officio. Quos oẽs in virtute sanctæ obediẽtiæ hortamur & monemus in dño, vt pro diuini nominis reuerentia & honore, in suis dominijs ac terris præmissa omnia seruari & exactissimè exequi mandent ac faciant, vberrimã ab ipso deo tam boni ac pij operis mercedem habituri, similemq; annorũ decem indulgentiam ab Apostolica sede consecuturi cum tertia parte mulctę, qua dictus blasphemus plectetur, quotiès tale scelus puniendum curauerint. Quam quidem indulgentiam, & reliquã tertiam mulctæ partem accusatori, blasphemi nomẽ deferenti, similiter concedi & assignari volumus, alijs pœnis cõtra huiusmodi blasphemos per sacros canones expressis, nihilominus in suo robore manentibus.

Vt clerici præsertim castè, continenterq; iuxta canonum præcepta viuant, statuimus, vt contrafacientes acriter secundũ canones puniãtur. Si quis verò tam laicus, quàm clericus, de crimine, ꝓpter quod venit ira Dei in filios diffidentię, conuictus fuerit, pœnis per sacros canones aut ius ciuile respectiuè impositis puniatur. Concubinarij autẽ, siue laici siue clerici fuerint, eorũdem canonum pœnis mulctentur: neq; superiorum tolerãtia, seu praua consuetudo, quę potiùs corruprela dicenda est, à multitudine peccãtium, aliáve quælibet excusatio eis aliquo modo suffragetur, sed iuxta iuris censuram seuerè puniantur.

At bonum verò & quietum regimẽ ciuitatum, ac locorũ omnium Romanæ Ecclesiæ subiectorũ constitutiones bonæ memoriæ Aegidij Episcopi Sabinensis olim editas innouamus, easq; inuiolabiliter seruari præcipimus & mandamus.

Et vt nefariæ Simonię labes ac pestis non solùm à RO. curia, sed ex omni etiã Christiana ditione in perpetuũ eijciatur, cõstitutiones per antecessores nostros etiam in sacris cõcilijs cõtra huiusmodi Simoniacos editas innouamus, easq; inuiolabiliter seruari præcipimus, ac pœnas in eis contentas, pro expressis & insertis haberi, & delinquẽtes etiã authoritate nostra affici volumus.

Statuimus quoq; & ordinamus, vt quilibet habens beneficiũ cum cura vel sine cura, si post sex mẽses ab obtento beneficio diuinũ officium nõ dixerit, legitimo impedimẽto cessante, beneficiorũ suorũ fructus suos non faciat pro rata obmissionis recitationis officij & tẽporis, sed eos tanq̃ iniustè perceptos, in fabricas huiusmodi bñficiorũ vel pauperũ eleemosynas erogare teneaẽ. Si verò vltra dictũ tẽpus in simili negligentia cõtumaciter permãserit, legitima monitiõe ꝑcedente, beneficio ipso priuẽ, cùm ꝓpter officiũ detur bñficium. Intelligatur aũt officiũ omittere, quo ad hoc, vt bñficio priuari possit, qui per 15. dies illud bis saltem nõ dixerit, deo tamẽ vltra præmissa de dicta omissione redditurus rationẽ. Quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties sit, quoties contra facere conuincãtur.

Et cùm fructuum Ecclesiarum cathedralium & metropolitanarum, monasteriorũq; & aliorum quorumcunq; beneficiorum ecclesiasticorum plenaria disposítio & administratio, ad nos & Rom. pont. pro tempore existentem, & illos etiam, qui eiusmodi Ecclesias, monasteria & beneficia iure & canonicè obtinẽt, solùm pertineant, seculares q̃; principes, omni etiam diuino iure id prohibente, dictis Ecclesijs, monasterijs, ac beneficijs intromittere se nullatenùs debeant: statuimus & ordinamus, vt fruct⁹, redditus & prouentus Ecclesiarum, monasteriorum ac beneficiorum, per seculares vllos principes, etiam si Imperator, Reges, Reginæ ve, seu respublicæ vel potentatus fuerint, aut per eorum officiales, seu iudices etiam ecclesiasticos, vel quascunq; alias personas, publicas vel priuatas, de eorundem Imperatoris, Regum, Reginarúmve ac Principum, rerumque publicarum, vel potentatuum mandato, sequestrari occupariue aut modo aliquo detineri, ipsiq; huiusmodi

Eccle-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eccleſias, monaſteria ac beneficia obtinentes, ſub prætextu fabricæ inſtaurationisque ſine Ro.pont. pro tẽpore exiſtentis expreſſa licẽtia, aut eleemoſynarũ, ſeu quouis alio colore aut fuco, impediri non debeant, quo minus de illis vt anteà liberè ac ſine impedimento diſponere valeant. Et ſi ſequeſtrati fuerint, occupatíve aut detẽti, integrè libereque, ac ſine exceptione vel mora, prælatis ad quos de iure legitimeq; ſpectãt, reſtituãtur: de quib⁹ ſi diſſipati nuſquã reperiri poſſint, eorũ iuſta æſtimatione facta, dictis prælatis ſatisfieri volum⁹ per eos, qui dictas ſequeſtratiões, applicationes, diſſipationesq; fecerint, aut fieri mãdauerint, ſub pœna excõmunicationis aut interdicti Eccleſiaſtici, taliũ principum terris & dñio eoipſo incurrendis. Et vt eorũ, ac eiſdẽ ſubiectorũ bona vbicũq; reperta, ſi moniti parére noluerint, capi & retineri poſſint. Ipſi verò cõtrafaciẽtes, tã ſupradictis pœnis, q̃ priuationis feudorũ & priuilegiorũ, quæ à nobis & Romana vel alijs Eccleſijs nunc & pro tẽpore obtinuerint, & alijs cõtra violatores & oppreſſores libertatis Eccleſiaſticæ etiã per extrauagantes & alias cõſtitutiones, etiã incognitas, & forſan in vſu nõ exiſtentes, impoſitis, quarum omniũ tenores pro expreſſis & inſertis habentes innouamus, ac perpetuũ firmitatis robur habere decernim⁹ & declaramus, ac ſecũdum eas per quoſcũq; iudices, etiam ſanctę Ro.Ec. Card. ſublata & adepta eis aliter iudicandí declarandiq; poteſtate, ſententiari, iudicari, & interpretari debere volumus atque mandamus.

Et cùm à iure, tam diuino q̃ humano, laicis poteſtas nulla in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit, innouamus omnes & ſingulas conſtitutiones ſe. re. Bonifacij papæ VIII. etiam p̃deceſſoris noſtri, quę incipit, Felicis. & Clemẽtis V. quę incipit, Si quis ſuadente, necnõ quaſcũq; alias apoſtolicas ſanctiões, in fauorem libertatis ecclęſiaſticę, & contra eius violatores quomodolibẽt editas, & pœnis etiam cõtra talia præſumentes, in bulla, quæ legitur in cœna Dñi, contentis, in ſuo robore permanſuris. Et cùm in Lateranẽſi pariter ac cõcilijs generalibus ſub excõmunicationis pœna prohibitũ fuerit, ne Reges, Principes, Duces, Comites, Barones, reſpublicæ, & alij potentatus quicunq; regnis, p̃uincijs, ciuitatib⁹ ac terris quoquo modo p̃ſidẽtes, collectas, decimas & alia huiuſmodi onera, clericis, p̃latis & alijs quibuſcũq; perſonis Eccleſiaſticis imponant, exigãtq;, néve à ſpõtè etiam dantibus & cõſentientib⁹ etiã recipiant: atq; in p̃miſſis auxiliũ, fauoré, cõſiliúmve palàm vel occultè p̃ſtantes, in excõmunicationis latę ſententię pœnã eoipſo incidãt, & ipſę quoq; reipublicę ac cõmunitates & vniuerſitates circa hoc quomodolibẽt delinquẽtes, Eccleſiaſtico eo ipſo ſubijciantur interdicto: prælati etiam præmiſſis abſq; Ro.pont. expreſſa licentia, vltrò conſentientes, excõmunicationis & depoſitionis pœnam ipſo facto incurrãt, ſtatuimus & ordinamus, vt decæterò talia præſumentes, etiã ſi (vt præfertur) qualificati fuerint, vltra ſupradictas pœnas, quas cõtraueniendo eo ipſo incurrere volumus, innouamus, quòd ad omnes actus legitimos, inhabiles & inteſtabiles habeantur. Et cùm ſecundũ leges ciuiles, & ſacrorum canonum cenſuras, ſortilegia per inuocationẽ dęmonum, incantationes ac diuinationes, ſuperſtitionesq; p̃hibitæ ſint: ſtatuimus, decernimus, & ordinamus, vt clerici, qui in præmiſſis culpabiles inuenti fuerint, arbitrio ſuperiorũ infamia notentur: ſi verò non deſiterint, deponantur, atq; in monaſterium ad tẽpus arbitrio ſuperioris perſiniendum detrudãtur, beneficijsque & officijs Eccleſiaſticis priuentur. Laici verò vtriuſq; ſexus, excommunicationis & alijs pœnis iuris, tam ciuilis, quàm canonici, ſubiaceant.

Et omnes fícti Chriſtiani, ac de fide malè ſentientes, cuiuſcunq; generis aut nationis fuerint, necnon hæretici, ſeu aliqua hæreſis labe polluti, vel Iudaizantes, à Chriſtifidelium cœtu penitùs eliminẽtur, & à quocunque loco, & præſertim à Ro. curia expellantur, ac debita animaduerſione puniant, ſtatuimus, vt cõtra eos diligenti inquiſitione vbiq; & in dicta curia maximè, procedatur per iudices per nos deputandos, & eius criminis reos, & legitimè cõuictos, debitis pœnis puniri, relapſos verò, abſq; vlla ſpe venię aut remiſſionis affici volumus. Et cũ cõſtitutiones & ordinationes noſtrę huiuſmodi, quas pro nũc ordinamus, vitã, mores, Eccleſiaſticamq; diſciplinam concernant, tam officiales noſtros, q̃ alios, tam in Ro. curia, q̃ extra vbiq; locorũ cõmorantes imitari conuenit, illis ligari, eosq; ad eorũ obſeruationem inuiolabiliter teneri volumus atq; decernimus. Et ne conſtitutiones ipſæ alijs cenſuris ac pœnis in cõtrafacientes per antiqua iura & cõſtitutiones impoſitis, derogare in aliquo videanẽ, cùm ad augmentum editæ atq; excogitatæ fuerint, etiã declaramus, per earũ diſpoſitiones ordinationesq;, nihil prorſus iuri cõmuni, vel decretis aliorum Ro.põt. vllatenùs derogatũ eſſe. Quinimmò ſi qua in eis p̃pter peruerſam tẽporũ, aut locorũ vel hominũ corruptelã, vel abuſum, aut quãcunq; aliam cauſam minimè p̃bandã, vigorẽ ſuũ amiſerint, ea ex nunc innouamus, cõfirmamus, & inuiolabiliter obſeruari mãdam⁹. Quas noſtras cõſultiſſimas cõſtitutiones, poſt duos menſes ab earũ publicatiõe, ligare debere, etiã decernimus & declaramus: diſtrictiùs inhibentes, ne qs eas gloſare, vel ſuper eis cõmentaria, interpretationésve facere, abſq; ſpeciali noſtra vel ſedis Apoſtolicæ licentia, præſumat. Si quis autem auſu temerario contrauenerit, excõmunicationis latæ ſententię pœnam eo ipſo incurrat. Nulli ergo omninò hominũ liceat hanc paginam noſtrorũ ſtatuti, ſanctionis, reformationis, intẽtionis, ordinationis, exhortationis, monitionis, præcepti, voluntatis, innouationis, confirmationis, mandati, decreti, declarationis, & inhibitionis infringere, vel eo aũſu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationẽ omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorũ eius, ſe nouerit incurſurum. Datũ Romę in publica ſeſſiõe, in Lateranenſi ſacroſancta Baſilica ſolenniter celebrata, Anno incarnationis Dominicæ 1514. tertio Nonas Maij, pontificatus noſtri anno ſecundo.

Bulla ſeu ſchedula indictiõis decimę ſeſſionis ſacroſancti Laterani cõcilij, lecta per eundem reuerend. patrẽ dñm archiepiſcopum Neapolitanum in nona ſeſſione.

LEo Epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei, ad futurã rei memoriam, ſacro approbante concilio. Vt hoc ſacrum Lateraneñ concilium, ad finẽ vberrimæ ſperatæq; vtilitatis perducaſ, poſſintq; dicti prælati & alij vocati commodè venire, & perſonaliter adeſſe, vt ſperamus: cumque alia plura & grauiora in eo tractanda, diſcutiendaq; remaneant, ad omnipotentis Dei laudem & Eccleſiæ ſuæ exaltationem, decimam ſeſſionem continuationis celebrationis ipſius ſacri Lateraneñ concilij, Cal. Decembris, quæ erit ſexta feria poſt feſtum S. Andreæ Apoſtoli, 1514. Põt. noſtri anno ſecundo, ſacro cõcilio approbãte, indicimus.

Nulli ergo omninò hominum liceat hãc paginam noſtræ indictionis, deſignationis, voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationẽ omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorũ eius, ſe nouerit incurſurum. Datũ Romę in publica ſeſſione, in Lateraneñ ſacroſancta baſilica ſolenniter celebrata, anno incarnationis Dominicæ 1514. tertio Nonas Maij, põt. noſtri anno ſecundo.

Qua perlecta, idem Archiepiſcopus petijt à ſanctiſſimo domino noſtro, & à Reuerend. patribus concilij, an placerent paternitatibus ſuis contenta in ſchedula, ſeu bullis per eum recitatis. Et omnes præter inſcriptos, qui votârunt prout infrà, reſpõderunt placere.

Particulares qui votârunt, primò reuerẽdus pater dñs Ieremias archiepiſcopus Traneñ, qui dixit, nõ placere ea, quæ deuiant à iure, & etiam, quia prouidetur quo ad multa non neceſſaria, & generalia omittuntur.

Reuerendus pater dominus Ioãnes Staphyleus epiſcopus *Sibiniceñ, dixit placere ſibi, quòd in omnibus in ſchedula cõtentis, quo ad omnes cuiuſcunq; ordinis, ſeruetur diſpoſitio iuris communis.

Reuerendus pater dominus Scaramuza epiſcopus Cumañ dixit, placere verba, ceſſante metu cardinalium.

Reuerend. patri dño Gabrieli archiepiſcopo Dyrrhachieñ placent omnia, præter cõſtitutiones Aegidij Card. quas ignorat.

Reuerẽdo patri dño Chriſtophoro Polignianeñ non placet, quo ad reſignationem beneficiorum, ſed quo ad cætera ſic.

Reuerend. patri dño Michaeli Monopolitano placent, præter quo ad duo incompatibilia, quia vult, quòd ſint qualificati.

Reuerend. patri domino Benedicto epiſcopo Chieñ placent, præterquàm de incõpatibilibus, reſignandum quo ad præterita, & de accuſandis & repræhẽdendis blaſphemijs in criminalibus. Locus obſcurus.

Deindè ſanctiſſimus dñs noſter auditis votis reſpõdit, q̃ mutabuntur aliqua verba, ſed nõ mutabitur ſententia: & q̃ contenta in eis, ſuæ ſanctitati aliàs placent. Super quibus omnibus & ſingulis, dominus Marius de Peruſchis procurator concilij, petijt inſtrumentum & inſtrumenta.

Quibus abſolutis, & incepto hymno per ſanctiſſimum dñm noſtrum Leonẽ, Te deũ laudamus, &c. ad referendũ Deo gratias de bonis operibus expletis, prout eſt de more ſacrorum cõciliorum, & capella cantorum reſpondẽte vſq; ad finem hymni, fuit diſſoluta ſeſſio. Et ſanctiſſimus dñs noſter cum reuerend. dominis cardinalibus & prælatis equitando acceſſerunt ad palatium S. Petri in Vaticano, aſſociantes ſanctiſſimũ dominum noſtrum, vt tenentur. Quo ibi dimiſſo, omnes reuerſi ſunt ad ꝓprias domos & habitationes ad Dei laudem.

LEONI DECIMO PONT. Max. Antonius Puccius humilimè pedes oſculatus, ſeſe commendat.

PAulò poſt tuam ad ſummi Apoſtolatus apicem gratiſſimam omnibus aſſumptionẽ, Beatiſſ. pater, ad vrbẽ profectus, quo Septemuiratus munus, à reuerendiſſimo patruo meo gratia & munificentia tua in me tranſlatum exercerem, nihil ſanè magìs optaui, quàm aliquam dari occaſionẽ, qua ſingularẽ meæ erga ſanctitatem tuam ſeruitutis affectum, ſi nó implere, aliquo ſaltẽ indicio declarare poſſem. Qua de re ſuperioribus menſibus Beatitudine tua velut æſtuantis deſiderij mei præſaga, perdifficile mihi orandi in Lateraneñ concilio munus demandante, licèt impar meis illud humeris videré, more tamẽ amãtium, non quid vires poſſent ingenij, ſed quantum vis auderet amoris, inſpiciens, qcquid benignè per te fuit iniunctum, prompta mentis hilaritate ſuſcepi, ſuſceptumq; hodiè in Auguſtiſſimo Lateranenſi templo coram inclyto ſanctitatis tuæ cõſpectu, benigna grataq; eius attentione ꝓ viribus prę-

Universidad de Deusto
Biblioteca

adstantib⁹ voce protuleram, eam literis tibi vni, à quo omnium salus vnicè pendet, perpetuò dedicarem: Accipe(quæso)meæ in te obseruantiæ ac seruitutis qualecunq; testimonium, eo præcipuè animo, vt si quid fortè aures, mentemq; tuam minùs grauiter vel ornatè dictũ offenderit, nó temeritati, quã cum tanto periculo minimè attẽtassem, sed flagranti potiùs amori asscribas, qui (Hieronymo teste) modum non habet, ordinem nescit, mensuram ignorat. Si qua verò non tam ex intima Rhetorices officina, q̃ præcipuis hausta Theologis, legentem te oblectauerint, ea obedientiæ merito tribuas, cùm diuinæ misericordiæ munere factum sit, vt quod optaui & volui, aliqua etiam ex parte possem. Reliquum ergo mihi est, dies noctesq; clementissimum Deum orare, vt si dicendo expresserim, quę tu ꝓ pietate in Deũ, pro morum disciplina, pacisq; cultu in hac ipsa nona sessione sacrosancto approbante concilio decreuisti, vbiq; ab omnibus Christifidelibus syncerè ac integerrimè obseruentur. Vale.

In sermone de Assumptiõe virginis Mariæ.

ORATIO HABITA PER REuerendum patrem dominum Antonium Puccium, cameræ Apostolicæ clericũ, in nona Sacrosancti Lateranẽsi concilij sessione terto Nonas Maij, 1514.

NVllum tempus vnquã fuisse memini, Pont. Max. patres amplissimi, & clarissimi præsules, quo magis animum meum commotum, affectum, inflãmatumq; sensserim, quàm hodiè totum me apud sanctitatẽ tuam de vniuerso Ecclesiæ DEI statu verba facturum, commoueri, affici, inflammariq; sentio. Licèt enim ✻ diuinæ maiestatis tuæ conspectus, rutilãti cuius fulgore imbecilles oculi mei caligant, tot amplissimorum patrum cõsessus, quorum nemini ingenio vel sapientia plurimarumq; rerum peritia mereor comparari, ipsius deniq; pertractãdæ rei magnitudo, quę omnem ingenij vbertatem, omnẽ dicendi copiam, omne orationis genus excedit, non mediocriter me dicere incipientem terreat: recreat tamen, recreat, ac summoperè animum meum reficit ratio cõmunis boni, quod ex sacrosancti istius consessus cõsilio atq; decreto vniuersę Christianę fidei, Catholicæque Ecclesiæ prouenturum spero, mihique omninò polliceor. Noster nanq; Deus Iesus à morte resurgẽs, & in altum asscendens, vt cælestia indè dona mortalibus largiret, si Ecclesię sponsæ suæ, à qua corpore discesserat, pro ministerio exercendo, pro gente illuminanda, pro fide cõsummanda, quosdam concessit Apostolos, Prophetas aliquos, nonnullos Euangelistas, doctores nó paucos, pastores verò q̃plurimos, nimirùm ego velut Simeon alter aĩo & corpore debeo exultare, qui hodiè non virtute

Ephe. 4.

Luc. 2.

ꝓpria excitatus, sed obedientiæ ratione cõpulsus, eò meruerim oratur⁹ accedere, quò pro vniuersa tandẽ Ecclesia Dei reformãda singulorũ, quos dixi, sacros, piosq; successores ac imitatores, & iam frequentes video cõuenisse, & frequentiores propediẽm cõuenturos non dubito. Gaudeo igitur iure optimo, vtq; cõceptum à me gaudiũ vberiori plenitudine cõpleatur, duo dicturo mihi à Beatitudine tua Pont. Max. bona horum amplissimorũ patrũ venia, cõcedi flagrãter opto, humilimeq; deposco. Primũ, vt sacratissimæ Dei sponsæ (præsenti cuius corpori in melius reformando toto animi inhæres affectu) excellentiam, præcipuas deinde reformandi causas, pro mea, quantula sit, dicendi facultate, in medium afferã, quo cõceptam animo tuo reformationem, & à nobis optatam diu, vehemẽtissimeq; speratam, omni studio, labore atque conatu prosequi non desistas. Sed antequàm hæc aggrediar, per Angelicam salutationem à beatiss. Virgine opem suppliciter implorabo.

Aue Maria gratia plena &c.

Galat. 4.

CVpientibus nobis, beatiss. Pater, supernæ illius Hierusalẽ (quã rectè liberam, cõmunemq; omniũ matrẽ sacra testatur pagina) excellentiã, admirabiléq; gloriã & dignitatẽ accuratiùs indagare, tria potissimũ cõsideratione, attẽtioneq; digna in mentẽ veniũt: Primũ, ꝙ gratuita dote à sponso pelecta, deinde spiritali & indiuidua copula illi coniuncta, beatissima postremò sobole fœcunda mater effecta est. Vniuerso siquidem humano genere protoparentũ nostrorum transgressione vanitati subiecto, eiusq; rationabili intellectu peccatorum caligine obscurato, ac diuinorũ semitam mãdatorũ prorsus oblito, impiaq; cordis sui desperatione in omnẽ impudicitiam, turpitudinẽ, immunditiã prolapso, demerso atq; defixo, sapientis Dei filius coomnipotenti & cœterno cum patre sapientiæ suę lumine in beneplacita paternę voluntatis dispensatione perspiciens mortales oẽs nõ per alium q̃ per seipsum filium ab æterno Deum, sed in extremo tempore hominẽ factum, inter Deũ patrem & homines mediatorẽ futurum, ipli paternæ maiestati reconciliari oportere, cęlestiq; gratia recreari, ac perenni demum cęlestium hæreditate donari, tam insigne misericordię ac pietatis & dilectionis erga nos sacrificium vel in ipso crucis patibulo offerre non recusauit. Licèt enim vnicam illam sponsam, cui per spiritale & castissimũ matrimonium aduenientę tẽporis plenitudine in odorem suauitatis insolubiliter iungendus erat, ita sordidam atq; inopem cõspicaretur, vt neq; sordes eius humano more eopia rerum delere, neque forma inopiam excusare posset, nimio tamen humanæ salutis ardore flagrans, antequàm è paterno sinu prodiens, mundum ingrederetur, ad patrem

Iob. 39. Esa. 10.

trem ipsum in throno conuersus clamauit: Hostiam & oblationẽ noluisti, Holocausta & pro peccato nõ postulasti, Corpus autem adaptasti mihi: tunc dixi, Eccè venio. In capite libri scriptũ est de me, vt faciam voluntatem tuam. Quam, obsecro, voluntatem ad nos veniens Iesus Dei filius facturus erat? Illam nẽpe, illã, qua prædestinatus adoptionis filios sanctificauit, cùm sanctissimo illo corpore diuinæ suæ naturæ inuisibili Spiritussancti artificio, de purissima virginis carne aptato, in araq; crucis vltrò ꝓ nobis oblato, de sacratissima ipsius corporis aqua sanguineq; preciosissimo, gratuitã dotem heu nimis charam, nimisq; preciosam, Ecclesiæ sponsæ suę cõstituit atq; confecit. Quo quidem lauacro, profluuioq; dotali eandẽ spõsam ab omni labe ita mundauit, omniq́ue scientiæ ac sapientiæ thesauro locupletauit, vt omnium meritò pulcherrima atq; ditissima prædicari deberet, sacro illo testãte eloquio: Sicut lilium inter spinas, ita amica mea inter filias. Ac rursus: Multæ filiæ congregauerunt sibi diuitias, tu verò supergressa es vniuersas. At per quam reputamus spirituagina) excellentiã, admirabiléq; gloriã & dignitatẽ accuratiùs indagare, tria potissimũ cõsideratione, attẽtioneq; digna in mentẽ veniũt: Primũ, ꝙ gratuita dote à sponso pelecta, deinde spiritali & indiuidua copula illi coniuncta, beatissima postremò sobole fœcunda mater effecta est. Vniuerso siquidem humano genere protoparentũ nostrorum transgressione vanitati subiecto, eiusq; rationabili intellectu peccatorum caligine obscurato, ac diuinorũ semitam mãdatorũ prorsus oblito, impiaq; cordis sui desperatione in omnẽ impudicitiam, turpitudinẽ, immunditiã prolapso, demerso atq; defixo, sapientis Dei filius coomnipotenti & cœterno cum patre sapientiæ suę lumine in beneplacita paternę voluntatis dispensatione perspiciens mortales oẽs nõ per alium q̃ per seipsum filium ab æterno Deum, sed in extremo tempore hominẽ factum, inter Deũ patrem & homines mediatorẽ futurum, ipli paternæ maiestati reconciliari oportere, cęlestiq; gratia recreari, ac perenni demum cęlestium hæreditate donari, tam insigne misericordię ac pietatis & dilectionis erga nos sacrificium vel in ipso crucis patibulo offerre non recusauit. Licèt enim vnicam illam sponsam, cui per spiritale & castissimũ matrimonium aduenientę tẽporis plenitudine in odorem suauitatis insolubiliter iungendus erat, ita sordidam atq; inopem cõspicaretur, vt neq; sordes eius humano more eopia rerum delere, neque forma inopiam excusare posset, nimio tamen humanæ salutis ardore flagrans, antequàm è paterno sinu prodiens, mundum ingrederetur, ad patrem ipsum in throno conuersus clamauit: Hostiam & oblationẽ noluisti, Holocausta & pro peccato nõ postulasti, Corpus autem adaptasti mihi: tunc dixi, Eccè venio. In capite libri scriptũ est de me, vt faciam voluntatem tuam. Quam, obsecro, voluntatem ad nos veniens Iesus Dei filius facturus erat? Illam nẽpe, illã, qua prædestinatus adoptionis filios sanctificauit, cùm sanctissimo illo corpore diuinæ suæ naturæ inuisibili Spiritussancti artificio, de purissima virginis carne aptato, in araq; crucis vltrò ꝓ nobis oblato, de sacratissima ipsius corporis aqua sanguineq; preciosissimo, gratuitã dotem heu nimis charam, nimisq; preciosam, Ecclesiæ sponsæ suę cõstituit atq; confecit. Quo quidem lauacro, profluuioq; dotali eandẽ spõsam ab omni labe ita mundauit, omniq́ue scientiæ ac sapientiæ thesauro locupletauit, vt omnium meritò pulcherrima atq; ditissima prædicari deberet, sacro illo testãte eloquio: Sicut lilium inter spinas, ita amica mea inter filias. Ac rursus: Multæ filiæ congregauerunt sibi diuitias, tu verò supergressa es vniuersas. At per quam reputamus spiritualem copulam, tam sanctũ Christi & Ecclesiæ matrimonium cõsummatũ? per eam profectò, theologorũ iudicio, qua nõ solùm duo per mutuam cõiunctionẽ caro vna, sed vnũ potiùs in carne vna effecti sunt, canẽte spõsa: Dilectus meus mihi, & ego illi. Id quod sacrum diuinumq; mysterium pręclarus ille vniuersarum gẽtium institutor vas electionis diuinitùs contemplatus, magnum matrimonij sacramentum in Christo & Ecclesia consummatum esse testatus est. Quippe quitãta vnitatis vi, tamq; indissolubili amoris nexu mutuò coniuncti sunt, ligati, atque cõstricti, vt non minùs difficilè iudicetur, à latere sponsi cõsortem eius Ecclesiam segregari, quàm sit etiam impossibile, Christum Iesum saluatorem nostrum, aut hominem sine Deo interpretari, aut Deum sine homine intelligere, cùm vtranque in se naturam plenissimè cõtineat: nec aliquo modo Christus exprimi possit, quin Deus pariter atque homo, idemque mediator Dei & hominum exprimatur. Non est igitur mirum, tale tantumq; matrimonium non modò secundum legem diuortium nullũ pati, sed quod oẽm naturæ ordinem, modum, cõsilium, institutum, atq; decretum excedit, nec ipsa quidẽ temporali sponsi morte dirimi vllo modo potuisse. Siquidem mortales matrimonio coniungit Deus, quos licèt homo separare non possit, mors tamen ipsa dirimit atq; dissoluit. In Christi verò Ecclesiæq; matrimonio coniungitur ipse Deus, qui vt per se incorruptibilis & immortalis existens, ita incorruptibile & immortale matrimoniũ cum sponsa contrahens & consummans, insolubili eius amplexu atq; consortio post mortem magis quàm in presenti vita potitus est.

Iob. 39. Esa. 10.

Galat. 4.

Ephe. 5.

Ephe. 5.

Quam sanè mutuam, insolubilemq; cõiunctionem asscendente Iesu ad patrem vehementissimè admirantes Angeli conclamãrunt: Quæ est ista, quæ asscendit ✻ per desertum delicijs affluens, innixa super dilectum suum? Sed quid mirum, cælestem sponsum, speciosum forma præ filijs hominum, perpetua indissolubiliq; copula cum sponsa sua in terra & in cælo cõiunctum fuisse? cùm mortales omnes vxoribus senio confectis, non alia ferè quàm ꝓlis susceptæ gratia, diuturno earum consortio delectentur: ipse verò ex virgineo ac fœcundissimo consortis suæ ventre, non quidem arescente vnquàm vel senescente, sed viridi semper atque integro permanẽte, eam susceperit prolem, quæ numero, decore, gloria cæteras soboles antecellit. Abrahæ nanq; in aliena regione versanti, cui domesticè primo de incarnatione verbi, Spiritussancti ministerio factæ sunt promissiones, cælitùs dictũ est: Multiplicabo semẽ tuum super numerum arenæ maris & ✻ stellę cęli, & in semine tuo benedicentur omnes gentes. Quidnã, obsecro, patres tam ampla de futuro Abrahæ semine promissio innuebat? quid præmonstrabat? quid pollicebatur, nisi ꝙ nõ in pluribus, sed in vno tm̃ semine, in ipso videlicet Dei hoĩmq; mediatore Christo, & Dei & hominis filio, DEO pariter atque homine, mortales oẽs diuinæ immortalitatis benedictione replendi erãt, cùm per fœcundissimũ Ecclesiæ partũ, vniuersum terrarũ orbem Deo & patri regenerandum, prolapsaq; omnia siue cęlestia siue terrena in integrũ restituendũ, ac ipsas ꝑcipuè gentes à recta Dei semita alienatas, sanctorum cõsuetudine destitutas, sine spe ambulantes, absq; timore viuentes, & prorsus sine Deo in mundo hoc temerè vagãtes, illuminandum, erigendũ, saluandumq; ꝓperauit, vt meritò dilect⁹ ille discipulus, attonita visione in admirandum superni Regni lumen absorptus, in diuina illa sua Apocalypsi cantãrit: Vidi turbam magnã, quã dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, tribubus & linguis, stantes ante thronum. Qua aũt pulchritudine, quo decore, qua venustate redẽpti filij, & à superna illa Hierusalẽ adhuc peregrini, refulserint: quis tantæ ingenij perspicaciæ, tamq; perspicuæ vbertatis eloquij vel posset mente concipere, vel oratione auderet attingere? Ij enim per hostiam corporis Christi semel oblatã in æternũ sanctificati, nõ vltrà carni & sanguini indulgere, prætereuntemque caduci seculi figuram diligere, ac secundum principem & potestatẽ caliginosi huius aëris ambulare curantes, sed omni prorsus abnegata impietate, ad verum, vberem, ac salutarẽ sobrietatis, pietatis & iustitiæ cultũ cõuersi, audire de se meruerũt: Fulgebũt iusti sicut sol in conspectu Dei. Quippe qui diuinis illustrati fulgoribus, æternæq; charitatis ar-

Cant. 8. b
✻ de deserto

Gen. 22. c
✻ stellas

Apoc. 7. c

Matt. 13. f

Universidad de Deusto
Biblioteca

dore succensi, de virtute in virtutem ambu
Psal.83. lando, in virum perfectum secundũ mensu-
ram plenitudinis ætatis Christi, vnanimi ze-
Ephes.4.c lo euadere cupiẽtes, magnificati indè & con
summati in opere ministerij, post miserri-
mum carnis suæ habitaculum dissolutũ bea-
tissima demũ digni effecti gloria, illud quo-
Psal. 88. que in cælesti regno de se dictum audierũt:
Beatus populus qui scit iubilationem. quo
sanè iubilo ante regium thalamum psallen-
tes & exultantes, alterno cantu clamare nõ
Apoc. 7.c cessant: Benedictio & claritas & sapientia &
gratiarũ actio, honor & virtus & fortitudo
Deo nostro in secula seculorũ. Hæc illa est
sponsa, beatissime Pater, de cuius excellẽtia
ac dignitate in ipso oratiõis principio apud
S. tuam pollicitus sum me verba facturum.
Hæc (inquam) spõsa est, quæ omnium mater
Ecclesia dicitur, quã ab æterno cælestis eius
sponsus vltronea sanguinis effusione sibi ꝓ-
uidit: prouisam, lateri suo indissolubiliter
copulauit: copulatam, innumera, pulcherri-
ma ac felicissima prole in perpetuũ propa-
gauit. Quid igitur oneris, quid officij, quid
solicitudinis sanctitati tuę incumbat, vt hãc
spõsam pro dignitate regere, extollere, de-
corareq; possis, etsi nõ parũ ex his, quæ hac-
tenùs oratione perstrinxi, menti tuæ inno-
tuisse arbitror, singulis tamẽ perspectis cau-
sis, quibus ad eiusdem diuinæ sponsæ regi-
men, decus atq; salutem toto debeas animi
studio inhærere, (quod secũdò me prælitu-
rum obtulerã) tanto quidẽ id clariùs inno-
tescet, vt quãtum cæteri ad cõparandos ho-
nores fortunasq; cumulandas, quantum ad
ociosos dies in delicijs cõterendos, quãtum
pleriq; ad humana studia exercenda, volu-
ptatesq; captandas, quãtum ad ipsam animi
corporisq; requiem concedunt tẽporis, tan-
tum tute ipse tibi ad recolendam, persuaden
dam, ac perficiendam totius Ecclesiæ, Chri-
stianæq; reipub. reformationem, sumẽdum
impendẽdumq; fore existimabis. Duæ mihi
præcipuè, Beatissime pater, in mentẽ occur-
runt causæ, quarum vna, vt inceptã Ecclesiæ
reformationẽ alacri animo prosequaris, in-
uitat: altera, ni hoc feceris, horrendum in
Christianos omnes diuinæ vltionis iudiciũ
comminatur. Cùm hoc igitur vniuerso ge-
neri hominum fuerit à natura tributum, si
qua in familia laus præcipua vel animi vel
corporis prẽclarè floruerit, hanc ferè omnes
illius stirpis cupidissimè æmulari, ea in pri-
mis tibi vni Max. Pont. offertur causa, qua
vberrimum Ecclesię Dei fructum sis allatu-
rus, præsens scilicet sacrosanctum œcume-
nicum, Augustumq; Lateranẽ Concilium,
maximi illius Principis Iulij secundi prædę-
cessoris tui prouidentia, opera, solicitudine
inchoatum. Vt enim tu Leo Pontifex, diui-
no numine annuente, in regale Romanorũ
Pontificum genus cõsentientibus omnium
suffragijs adscitus, totum in rebus agendis

eorundem maiorum tuorum cõsilium, gra-
uitatẽ, sapientiam, prouidentiã, ac iudicium
debeas imitari, illius tamẽ summi Põtificis,
cui egregijs tuis virtutum meritis succes-
sisti, clarissimum huius indicti Concilij mu-
nus tanto cordis affectu ardorisque studio
amplecti ac prosequi debes, vt velut alter
Adrianus Nicolai successor, præclari huius
muneris author potiùs, q̃ imitator, à Chri-
stianis omnib⁹ iudiceris: cùm præsertim ex
ea hora, qua saluatore Iesu in carne glorioſa
& immortali super omnes cælos, obstupen-
tibus Angelis, ad patris dexterã sublimato,
sacratissimi eius discipuli pro vinea Sabaoth
excolenda in Spiritusancto congregari cœ-
perunt, nihil tam salutare, tamq; magnificũ
& glorioſum in hanc ipsam omnium matrẽ
militantem ecclesiam profectum esse noue-
rimus, quàm quod ex sacrosancta œcume-
nicorum Cõciliorum celebratione, tanquã
ex peculiari spiritussancti aula omnium aro-
matum refertissima, diuinitùs emanauit. In-
dè enim dispersæ dominicæ oues colligun-
tur, varij languores ac morbi dignoscuntur,
opportuna languentibus remedia adhiben
tur, veritas totius Christianæ legis rationali
cuiq; menti clariùs innotescit, suauiùs infi-
nuatur, veriùs persuadetur, tenaciùs impri-
mitur. Id quod in Iosue (si quis diligenter Iosue.8.
attenderit) figuratũ percipiet, dum ait: Con
gregati sunt omnes filij Israel in Silo, & fuit
illis terra subiecta. Propter quod Põt. Max.
si à perenni testataq; maiorum tuorum Ro-
manorum Pontificum multiplici virtute nõ
te degenerem, immò verò laudabilis totius
eorũ vitæ, consuetudinis, virtutis atq; actio-
nis verum, singularemq; imitatorem, ac ex-
pressorem præstare magnoperè cupis, iam tui
cõsilij est, tuæ sapientiæ, hoc vnum te decet,
hoc (inquã) à tua potestate debetur, vt præ-
clara tot Ro. pontificum gesta, tu vnus imi-
taturus, indictum iam biennio Concilium,
ad optatum vsq; finem salubriter, honorifi-
ceq; perducas. Id autẽ vt omninò perficias,
suauis quoque illa ac periucunda proximæ
sessionis memoria suadet, monet, hortatur,
impellit, qua inconsutilis Christi tunica in
varias forsan (ni Deus occurrisset) particu-
las discindenda, in pristinum suum incon-
sutilem statum per te vnum Leo X. est resti-
tuta. Tunc enim diuinę misericordię bene-
ficio, inauditæq; mansuetudinis tuæ merito
factum est, vt quorũ ferox anteà Imperium
timebatur, promptã obedientiam tui adspe-
xerint oculi: quorum asperæ comminatio-
nes audiebantur, humiles preces tuæ percę-
perint aures: quorum truculenta vulnera
formidabantur, libentia oscula tui excepe-
rint pedes: quasi in te vno vero atque legiti-
mo Christi & Dei vicario, propheticũ illud
debuerit rursus impleri: Adorabunt eum Psal.71.
omnes reges terræ, omnes gentes seruient
ei. Quid est, obsecro, reliquum, nisi quòd

inuiolabili Ecclesiæ vnitate procurata atq;
composita, tu Leo fortissime tanquam Dei
zelotes, pro domus eius decore atq; salute,
liberiùs cuncta, feruentiùs singula, auden-
tiùs vniuersa prosequaris? Iam nemo recla-
mat, nullus obsistit, oés ad petram paruulos
allisere, vtq; illis tandem salutarem prębeas
escam, omnes à te expectãt. Quid enim fla-
grantiùs nobiscum simul optare debẽt, qui
modò erant in Ecclesia Dei hospites atque
aduenæ, quàm vt nunc fiant cũ alijs per mo-
rum instaurationẽ sanctorũ ciues & dome-
Ioa.4. stici Dei, superædificati supra fundamẽtum
Apostolorum & Prophetarum in ipso sum-
mo angulari lapide Christo Iesu, in quo oĩs
ædificatio constructa crescit in templũ san-
ctum, vtq; omnes pariter in vno spiritu ad
ipsum Deum & patrem tendentes, incom-
prehensibilem eius maiestatem & gloriam
vno ore celebrare possimus? Excitare igitur
beatissime Pater, excitare in hoc vnum præ-
clarissimum ac saluberrimũ Christianæ cen-
surę op⁹, ipsum amplectere, ipsum ad opta-
tum vsque finem prosequere. Væ enim no-
bis. Quid autem nobis? Id enim parùm di-
xisse est. Væ (inquam) vniuersis Christifide-
libus, si tam raram futuri boni occasionem,
quod ne quidẽ cogitandum est, frustrà labi
permiseris. At dicet fortasse quispiam: Iam
Ecclesia Dei in integrum fidei, spei, chari-
tatisq; vinculum est restituta. Fateor. Iam
vniuersum illius corpus vni capiti, hoc
est, tibi subditum esse conspicitur. Et hoc
summa cum alacritate affirmo. Iam omnes
vnum Deum, vnam fidem, vnum baptisma,
ipsam deniq; Ecclesiæ vnitatem, extra cuius
gremium quis constitutus, veniam conse-
qui peccatorum nullo modo potest, & cor-
de iustè credunt, & ore salubriter confiten-
tur, nihil horum inficior. Sed quid hæc, ob-
secro, emolumenti sunt allatura, si reges, si
principes Christiani nobilissima Ecclesiæ
membra, temporali adhuc truculentoq; gla
dio, (heu heu miseram nostram nimisq; la-
chrymabilem tempestatem) mutuò vexari,
dilaniari, confici, ac miserrimè trucidari nõ
desistunt? Si vniuersum orbem qua possum
mente collustro, præcipuè autem Italiam,
Germaniam, Galliam, Hispaniam, Angliáq;
potissimas eius partes auro, argẽto, diuitijs,
populis, armis, robore, ingenioque refertas
animaduerto. Quid vbique gentium proh
dolor comperio, quod non vehementi me
dolore affligat atq; prosternat? Imminentes
inuicẽm hostium terrores, inuasiones, in-
cursiones, impetus, prælia, direptiones, in-
cendia, clades, stragesq; Christianorum in-
numeras. Heu esurientia principum corda,
nondum innoxijs Christianorum viscerib⁹
satiata: heu sitibundam terram, nondum de
feruenti Christiani cruoris gurgite tumefa-
ctam: heu cæcam dęmonum rabiem, nondũ
innumeris fidelium cladibus expletam. Vs-

quequò in humanam peruiciem anhelatis,
æstuatis, ardetis? Quingentis Christianorũ
millibus vigesimo ab hinc anno, cruento
gladio confossis atq; prostratis, adhuc esu-
ritis? adhuc sititis? adhuc inhiatis? En, Pater
Beatissime, qui nihil libẽtiùs facere ab ipso
matris vtero didicisti, quàm parcerę inimi-
cis: & qui tuam victor amari mansuetudinẽ,
quàm virtutem vincendo formidari malui-
sti: parce (obsecro) filijs tuis, non corrupti-
bili emptis auro vel argento, sed precioso
ac viuifico Christi sanguine è diabolica po- 1.Pet.1.c
testate redemptis. Euigila, (quæso) intende,
enitere in saluberrimum componendæ pa-
cis opus, quo perficiendo, dum per Legatos
ac nuncios sedulam impartiris operam, vt
arma interim conquiescant, à Christiano
sanguine temperetur, expetendæ à cunctis
induciæ statuantur, omnem tuam authori-
tatem decretumque interpone. Cùm enim
tantis in rebus tam arduisq; negocijs, Prin-
cipum animos nõ minùs opinio famę, quàm
ratio certa ad alterius vel contemptum, vel
metum, vel odium, vel amorem soleat com-
mouere, optatam hanc ipsam inter Christia-
nos pacem celerrimè confectum iri sperան-
dum est. Sperandum dixi? immò (vt veriùs
loquar) te huiusmodi peragendæ pacis au-
thore tam casto, tam pio, tam religioso con-
stantissimè affirmandum. Quippe cuius ce-
leberrimum nomen apud Christianos Prin
cipes tantæ hucusq; fuit authoritatis & gra-
tiæ, vt quod tu pro cõmuni omnium quie-
te, dignitate, salute, decreueris, ratum, gra-
tumque omnes proculdubiò sint habituri.
Nõ ignari, omnem tibi vni in cælo & in ter-
ra traditam à Domino potestatem, vt non
spiritalibus tantùm viris, sed terrenis quo-
que huius seculi potestatibus in causa com-
munis boni ius dicere non pertimescas.
Quod tum demum (vt ad alteram doloris
causam iam deueniam) felicissimè contige-
rit, si hoc potissimùm tempore, cùm omnis Gen.6.b
caro vitam suam corrupit, simulque omnes Psal.13.
declinauerunt à recto, nec est qui faciat bo- & 52.
num, non est vsque ad vnum, ad vniuersam
Christianæ religionis censuram, quo cœpi-
sti ardore, procedas. O nos ignaros, ô cęcos,
ô nostrimet prorsus oblitos, qui iucundo
temporalis pacis solatio perfrui volumus,
horrendis æterni belli supplicijs cruciandi,
qui humanã rabiem sedari cõfidimus, iram
omnipotentis DEI, suum in nos vibrantis
gladium, subituri. Optas tu, summe Pont.
immò nihil te magis hoc optare affirmas,
pacem inter Christianos tuos à domino im-
petrare? Internas nostras vitiorum simulta-
tes attende, vt his sedatis, quæ sunt externa,
pace suauissima perfruantur. Nam si te ad
secularem in primis hominum statum dili-
gentissimè discutiendum conuerteris, quid
in eis existimas offensum iri, nisi impietatẽ
circa diuina fidei nostræ mysteria, quæ aut

Universidad de Deusto
Biblioteca

curiosè perquirunt, aut leuiter dérident, aut superbè contemnunt, blasphemiam ac detestationem aduersus deum horribilem, in sanctos q; abominabilem, detractionem in Pastores sacros impiam atque nefandam, sacrarum censurarum contemptum, sacrilegia, rerumque diuinarum occupationem ac surreptionem, auaritiam in comparādis fœnore opibus damnatis, vix Hebræis permisso, turpitudinem in quouis obscœnitatis genere inauditā, odium inextinguibile, sumēdæq; pro acceptis iniurijs vindictæ flagrantissimam cupiditatem, vndè frequētes rixæ, quotidiana vulnera, homicidiaque crebra proueniunt, extremam denique in quouis flagitio ac facinore perpetrando licentiam? Quæ quidem omnia tanto acerbiori animū tuum dolore conficient, quāto ea in hominibus diuturniora, grauiora, impudentioraq; esse conspexeris. Quod si in obligationem obseruādæ virtuti & honestati religiosorum gradum mentem intenderis, nónne ibi quàm plurima deprehendes, quę in maximum animarum fidelium * exēplum, & ex eo scandalum, vergere dignoscuntur? Vt enim præcipuam illam doloris causam silentio præteream, inter eosdem ipsos non minùs præcepto quàm nomine fratres, quos partim Conuentuales, partim Obseruantes trito vocabulo nuncupamus, tam magnum chaos interuenisse, vt qui Obseruantum ordine non censentur, religiosorum numero excludantur, cùm tamen nomen ipsum Cōuentuale, modò reliquum vitæ respondeat, purgatis auribꝰ nil nisi pudicum, sanctumq; repræsentet: quonam mœrore, quo gemitu, quo singultu reliquum sacrarum religionum statum expressero? Si enim vel temporum malignitate, vel dissimilitudine voluntatum eò deuentum est, vt necessariò in ecclesia DEI conuentus vnus, vnaque obseruantia sit futura, quod ego maximè deploro: cur, quæso, obseruantia ipsa in plures rursus obseruantias scinditur, diuellitur, ac laceratur? vt dum vno regendo corpori, plura quidem capita, quàm vix membra in ipso corpore sint regenda, præesse cernamus, veluti vnum in plures riuulos deriuatum flumen faciliùs exiccari contingit, ita omnem spiritalem eorum profectum non mediocriter extenuari timendum est, monente
1. Cor. 1.a apostolo Christicolas omnes, eos præcipuè, qui & habitu, & disciplina in vnum conuenerint, eodem sensu, eademq; scientia abūdare, idipsum dicere, nullam inter eos schismatis causam fouere, vnum denique corpus atque vnum spiritum existentes, vnam scilicet obedientiam, vnamque charitatem profitentes, ad optatum supernę vocationis brauium properare debere. Ex quo fit Pater beatissime, vt si hodiè sub diuersis patrū vexillis fideli cuique merere liceat, ne fortè in vanum Propheta cantārit: Adstitit regina Psal. 44.
à dextris eius in vestitu deaurato circundata varietate: illud quidem pro Euangelica disciplina seruāda omninò expediat, vt cuilibet eorum corpori suum præsit caput, non autem vni capiti plura subinde capita ambitiosè vel monstrosè potiùs adstruantur. Nam si ad monasticum indè ordinem te cōtuleris, citra primam illam obseruantiæ conuentusq; dissonantiam, ac nonnullas etiam inter Obseruantes ipsos obedientiæ contentiones atque scissuras, ne qua præcipua ignorantiæ, ambitionis, auaritiæ, ac solicitudinis temporalis labes, intimis eorum præcordijs medullitùs inhæserit, etiam atq; etiā animaduertendum, inspiciendumque pro tua sapientia iudicabis. Vt autem de fœmineo deuotoque sexu, miserabilis cuius status ex conditione viri, qui caput est mulieris, attendi potest, quæ dicenda se offerunt, ex industria præteream: iam (obsecro) ad eos, qui in sortem Domini vocati, clericalique insigniti charactere, præciputam animarum curam ac solicitudinem gerunt, omnem mentem & cogitationem conijcito. Quid enim indè regendis ouibus documenti, quid vtilitatis, quid salutis sperari possit, clariùs atque apertiùs conspicaberis. Heu heu miseros patres, talia ex ore meo de filijs audituros: sed me longè miseriorem, proprijs eadem labijs prolaturum: miserimos autem eos, qui & vobis audiendi occasionem, & mihi dicendi causam suis operibus præbuere. Eò deuenit insignis noster clericorum ordo, vt contempto acceptabili tempore, tantaque dierum nostrorum neglecta salute, charitatis regnum vsqueadeò destruxerimus, cupiditatis verò tyrannidem auxerimus, vt ne præclaram hanc ipsam militiam nostram coram Diuina maiestate dictis factisq; mentiamur, & vobis pro vestrę in nos pietatis officio diligentissimè aduertendum, & nobis expungenti conscientiæ stimulo vehementissimè sit timendum. Neque enim modò (vt Augustini vtar verbis) mendacium illud est, falsa proferre, sed Episcopum se aut sacerdotem, vel clericum profiteri, & contraria huic ordini operari.

Sacra parumper volumina reuoluere placeat, vetusta patrum scita perscrutari, oém deniq; canonum tenorem repetere: nónne clericū adulatorē, impiumq; proximi, ꝓditorem, maledicū, fratrisq; sui peruersum insimulatorē, inuidū, pacisq; alienæ seditiosum perturbatorē, ambitiosum, sacrarūq; dignitatum sacrilegum vsurpatorem, adulterum, cæterarumq; obscœnitatū turpissimum perpetratorem, crudelem per se, iniuriarumq; suarum sæuissimum vindicatorem, fœneratorem, turpiumque lucrorum nefandissimū quęstorem: nónne (inquam) huiusmodi oés clericos, aut ad sacerdotiū non promoueri, aut

aut promotos partim ab ordine sacerdotali deponi, partim verò suspendi omninò debere, eorundem sacrorum voluminum, scitorumq; patrū, ac priscorū canonum summa authoritate, inuiolabiliq; decreto didicimus? Quòd si ecclesiæ matris nostræ benignitas, prouidis suis consilijs à tanta priscorum canonum seueritate aliquantulùm nó temperasset, quonàm eiusmodi clerici tempestate nostra confugerent? quò conscium sibi tot scelerum faciem obuoluerēt? cuius opem ac misericordiam implorare non formidarent? Nam dum omnibus ecclesię gradibus ita discussis, ad vrbem ipsam, quā Babylonem apostolorum Princeps diuino afflatus spiritu nuncupauit, aciem mentis cōjcio, eiusq; incolas pastores, qui quotidiè per vniuersum terrarum orbem animarum saluti præficiuntur, tantorum causam errorum interrogare contendo: eccè diuinā illam sponsam Hierusalē supernam, non mystici filii corporis splendore fulgentem, aut ipsius sponsi humanitatis fulgore splendētem, sed lugubri indutam veste, totā squalore confectam, lachrymisq; perfusam, ad infimum suum corpus, quod hac fidelium vnitate repræsentatur, visitandum descendere, nescio quo intuitu videor mihi conspicere, taliaque ad sacratissimos Pontificis pedes, sparsis crinibus prouolutam, multo cum gemitu deplorantem audire: Hæccine ego, suauissime sponse, vnica illa dilecta tua atq; formosa, quæ iam clamare possum, Nolīme considerare quia fusca sum? Hęccine inclyta illa mea celebrisq; domus, quā penè desertam, ac situ squalentem, à nemine video frequentari? Hæccine florida illa vinea, quā vt produceret vuas expectans, eam spinas tribulosq; produxisse perspicio? Vbi ille, iucundissime sponse, hortus meus irriguus? Vbi lilia mea candentia? Vbi rosæ immarcescibiles? Nónne hæc omnia, gloria Libani cum decore Carmeli à me transeunte, euanuere? Vbi pascua gregis mei, quę tā quam arua deserti arefacta perlustro? Vbi pastores gregis, quos præesse potiùs quàm ꝓdesse, dispergere quàm colligere, mactare quàm saluare intelligo? Vbi demū charissimi illi filij, quos genui, quos educaui, quos foui, quos decoraui? Illi autem spreuerunt me, & aduersus me vnam tanquàm paruulam, maternaq; vbera non habētem, cornua erexēre. Accurre pater, succurre filio, occurre sponse: ego enim te vt Dei vicarium patrem colo, vt hominem filium diligo, vt ecclesiæ vniuersæ præpositū sponsum amplector. Miseremini autem, miseremini mei vos quoque amici mei, quia filij dereliquerunt me, & ex charissimis meis non est qui consoletur me. Audistis, patres, matris vestræ singultus, lachrymas cōspexistis, vociferationes intellexistis, implorationē misericordiæ, pietatisque vestræ animaduertistis. Eià agite, obseruādi Antistites, vos priùs nunc appellare iuuat. Omnem (quæso) cogitationem, vigilantiam, cōsilium, industriam, operam atq; conatum in hanc ipsam tam necessariam, tamq; salubrem morū reformationem intendite, adhibete, configite, ac locate. Quid sobrietatis, quid decoris, quid pudicitiæ, qd hospitalitatis, quid sapientiæ, quid rectitudinis ac iustitiæ de quouis perfecto pastore optatur, speratur, ac prædicatur: totum id in cæteros Christifideles, & vitæ candore, & verbo doctrinæ, diuinæ cooperantis gratiæ largitate transfundite, huius præsertim amplissimi Senatus fauente consilio, authoritate, decreto. Vos enim iā appello, patres amplissimi, vos obtestor, vos imploro, vos (inquam) prouidi totius Christiani orbis moderatores, diuini Christianæ fidei consultores, proprij ac singulares Rom. Pont. electores, dilectissimi sedis Apostolicæ filij, amplum Ro. Ecclesiæ gremium, latissimumq; omnium bonorū perfugium, firmissimi deniq; terrarū cardines, solidissimæq; columnæ, quibus vniuersum nostræ fidei ædificium suffultum atque firmatum, in consummationem vsque seculi perdurabit immobile. Tantam (obsecro) vestri ordinis dignitatem perpendite, ne si fortè eam, vestrique gregis salutem singuli neglexeritis, nobilissima cuiusq; vestrū anima ante horrēdum Christi tribunal vel inuita cogat audire: Si ignoras te, ó pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum tuorum, & pasce hœdos tuos iuxta tabernacula pastorum. Vt autē dignitatem hanc ipsam vestram, & animo cognoscatis, & opere comprobetis, quod in humanis studijs, quod in religióe, quod deniq; in vniuerso Romano Christianoq; clero, salutari ac necessaria indiget discussióne, censura, institutione, pullulantium scilicet hæresum extirpatio, morum disciplina, regularis obedientiæ vnitas, clericalis amictus institutum, sacrorū initiatio, multijuga sacerdotiorum collatio, animarū cura, Pastorum præsentia, diœcesium visitatio, annua Episcopalium synodorum cōgregatio, frequens metropolitanorum Conciliorum celebratio, hæc omnia diligentia, consilio, integritateq; vestra discutite, castigate, componite. Nisi enim hoc ipso Concilij tempore, nisi per vos, nisi sub tanto animarum nostrarum episcopo atq; pastore, & famā nostram, q̄ ferè prorsus amissa est, recuperārimus, & saluté ipsam, q̄ spe exigua, extremaq; pēdet, retinuerimꝰ: nihil est prærea quò cōfugere, aut in quo sperare possimus. Verùm vt alacriori tandē aīo ad hāc ipsam morū institutionē suscipiendā singuli conuertamur, recordare (obsecro) eo sanctissime, recole atq; cōsidera, q̄ inestimabili dotis precio nostra superna mater ecclesia sancta vnigenito Dei filio desponsata, q̄ insolubili

Cant. 1.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

lubili copula cum eo coniuncta,q̃ præclara ſobole fœcunda mater effecta ſit. Contemplare ſingulas vniuerſaſq; cauſas, quæ vt ꝑ eo Eccleſiæ corpore (quod nos ſumus) inſtituendo ac reformando, omnes animi vires intẽdas, cunctoq; induſtriæ neruos adhibeas, partim alliciunt & inuitant, partim verò ſtimulant atq; impellunt. Tu quidem in celebri & florida ciuitate natus, ex ſapiẽtiſſimis parentibus ortus, ac eximijs animi dotibus excellẽs, & inter eruditiſſimos homines, liberaliaq; ſtudia nutritus, meritoq;, nondum puerilibus annis egreſſus, Cardinea dignitate ornatus, inter ſacra arduaq́ue negocia diutiſſimè verſatus: tãta præter naturæ bonitatem & rerum experiẽtiam ingenij gloria excelluiſti, vt occurrente Romani Põtificis obitu, ſic aſſcenſus tuus ad ſummum iſtum Pontificatũ celebraretur, quòd veluti cætera in te pręclara fama ingenij ſuperabat, ita ingenij famam expectatio tãtæ dignitatis, expectationem verò aſſumptio ipſa mirabiliter ſuperaret, acclamãtibus cũ-
Pſalm.117. ctis, à Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris: Dextera ꝺomini fecit virtutem, dextera ꝺomini exaltauit te. Ne duriorem autem humeris tuis conditionẽ, quàm ferre poſſis, hæc omnia imponere videantur: ego ille, qui nihil horum ſine magna cura, pietate, ac reuerentia ſupremę dignitatis tuæ, ſacroſanctiq́ue huius ampliſſimi ordinis, ac vniuerſi Eccleſiaſtici gradus locutus ſum, prædico, clamo, denuncio, & ſi per viſcera Ieſu Chriſti obteſtarite ſemel licet, nunc vtique obteſtor: Concitare atq; exurge: Sion matrem noſtram ſponſamq́ue tuam circunda, ipſam complectere, in turribus eius mirabilia ꝺei enarra, fidelium corda virtute inſtrue atque compone. Vrbem primùm, vt iudicium incipiat à domo Domini: indè orbem diſciplinæ tuæ cenſura in priſtinum fidei, ſpei, charitatisq́; cultũ reſtitue. Omnia nanq; Chriſtianæ reipub. iura, ſingula bonorum perfugia, innocentũ præſidia, pœnitentum merita, malorum ſupplicia, omnis denique temporum præteritorũ memoria, ratio præſentium, ſpes futurorũ, vt in tua hodiè poteſtate, in tua ſententia, in tuo iudicio ſunt poſita atq; defixa, ita & per te vnũ, ſi partim recuperata, partim verò ſuerint conſeruata, iam pacatè omnia ſe inter Chriſtianos habebunt. Iam Deo reconciliati, vnanimi conſilio atq; ardore in pſidos ac immanes Chriſtiani nominis hoſtes, bellum & propulſabimus, & aggrediemur. Iam victricem claſſem & exercitũ glorioſum Conſtantinopolim & Hieruſalem verſus, curſu proſpero Deo fauente dirigemus, Propheticum illud memorantes & cõcinentes: Introibimus in tabernaculũ Dei,
Pſal. 131. adorabim⁹ in loco vbi ſteterũt pedes eius. Iam te inuicto nobiſcum Leone pugnante, vniuerſis tandem corporis & animæ hoſti-

bus debellatis, deuictis, atque conſumptis, ſub felici fauſtoq́ue beatitudinis tuæ vexillo, ſupernam illam Hieruſalem introeũtes, ac ſimul cum ſanctis Apoſtolis, prophetis, euangeliſtis, doctoribus, atque paſtoribus diuinæ hæreditatis effecti particpes, ante regium thalamum decantabimus: Regi ſe-
1.Tim.1.d culorũ immortali & inuiſibili ſoli Deo honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Dixi.

Anno à natiuitate Domini 1514. indictione ſecunda, die verò vigeſimaſexta menſis Nouembris, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri, domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno ſecũdo, præfatus ſanctiſſimus dominus noſter ex certis cauſis vrgentiſſimis, & præſertim, quia ea quæ in decima ſeſſione determinari debent, non fuerunt adhuc abſoluta per reuerendiſſimos ꝺominos Cardinales & congregationes prælatorum, in quibus ea diſcutiuntur, ideo de conſilio prefatorum reuerendiſſimorum Cardinaliũ decimam ſeſſionem ad diem Veneris poſt feſtum ſancti Benedicti proximè futuri, quæ erit dies vigeſimatertia Martij anni ſequentis, prorogauit, prout in ſchedula prorogationis cõtinetur, quæ legitimè affixa, & per curſores executa fuit.

Anno à natiuitate Domini 1515. indictione tertia, die verò vigeſimaſecũda menſis Martij, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & dñi noſtri, dñi Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno tertio, diſcreti viri Frãciſcus Vacca, & Eurardus Duuiuier, præfati ſanctiſſimi domini noſtri curſores, in valuis baſilicæ principis Apoſtolorum de vrbe & Lateranen eccleſiarum quaſdam literas prorogationis affixerunt & publicauerunt, tenoris infraſcripti:

LEO &c. Licèt aliàs decimam ſeſſiõem continuationis celebrationis ſacri Lateranen concilij, Kalendis Decemb. in vltima nona ſeſſione ſacro approbante Concilio, per nos indictam, ex certis cauſis tunc expreſſis ad diem veneris poſt feſtũ ſancti Benedicti proximè præteriti, quæ erit dies vigeſimatertia Martij præſentis menſis, de fratrum noſtrorum conſilio prorogauerimus, & extenderimus, prorogatamq; & extenſam eſſe omnibus nunciauerimus: quia tamen ea quæ in dicta decima ſeſſione determinari debent, matura indigent diſcuſſione, & per congregationes ſanctæ Romanæ eccleſię Cardinalium & prælatorum in quibus ea diſcutiuntur, non fuerunt adhuc abſoluta: eapropter prorogatiõem decimæ ſeſſionis huiuſmodi, de ſimili fratrũ noſtrorum cõſilio, ad IIII. Noñ. Maij, quę erit dies quarta mẽſis Maij proximè futuri, etiã prorogamus & extendimus, prorogatamq́ue & extenſam etiam oñibus nunciamus.

PLACET. I.

Anno

Anno à natiuitate ꝺomini 1515. indictione tertia, die verò vigeſimaſecunda menſis Martij, Pontificatus ſanctiſſimi domini noſtri, domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno tertio, ſupraſcriptæ literæ fuerunt affixæ & publicatæ in valuis baſilicæ principis Apoſtolorum ſancti Petri de vrbe, ac in valuis eccleſię Lateraneñ, per me Frãciſcum Vacca ſanctiſſimi domini noſtri papæ curſorem.

Eurardus Duuiuier magiſter curſorum.

Anno à natiuitate Domini 1515. indictione 3. die verò vigeſimaſexta menſis Aprilis, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri, Domini Leonis diuina prouidentia papę decimi anno tertio, reuerendiſſimus in Chriſto pater & dominus, dominus Antonius tituli ſanctæ Praxedis presbyter Cardinalis, de Monte vulgariter nũcupatus, nobis notarijs & ſcribis ſacri cõcilij quaſdam literas ſalui cõductus ducis Ianueñ, de mandato præfati ſanctiſſimi Domini noſtri tradidit, mandans nobis, vt eas magnificis oratoribus Chriſtianiſſimi regis Franciæ traderemus, ſeu tradi faceremus, & eiſdem dicere faceremus de mandato præfati ſanctiſſimi ꝺomini, vt eas prælatis Gallicanæ eccleſiæ mitterent, ad effectũ, vt volentes & debentes venire ad ſacrum concilij, tutè & ſecurè poſſent venire. Quas quidem literas ſalui conductus nos Bernardus Sculteti, & Bernardinus de Contreras notarij & ſcribæ infraſcripti, per duos teſtes recognoſci fecimus, & eaſdem literas ſic recognitas, cum earum recognitione à tergo venerabili viro magiſtro Eurardo ꝺuuiuier ſanctiſſimi dñi noſtri Papæ magiſtro curſorum dedimus, vt eas ſupradictis magnificis oratoribus Chriſtianiſſimi regis Frãcię per duos curſores tradi faceret.

Die verò ſabbati vigeſimaoctaua menſis Aprilis eiuſdem anni, diſcreti viri Ioannes Bernardi, & Ioannes Duueti curſores, præfatas literas ſalui conductus ſe magnificis oratoribus Chriſtianiſſimi regis Franciæ præſentaſſe & intimaſſe, ac eiſdem dimiſiſſe, nobis notarijs, prout in ſchedula eorũ manibus ſubſcripta, retulerunt.

Tenor autem literarum ſalui conductus, de quo ſuprà fit mentio, talis eſt:

OCtauianus de Cãpofregoſo, Dei gratia Genuen dux & populi defenſor. Literis ſanctiſſimi domini noſtri monitis, harum noſtrarũ authoritate damus, concedimus, & impartimur tutum, amplum, validum & generalem ſaluum conductũ, omimodamq; fidentiam, & liberam facultatem quibuſcunq; prelatis Gallicis, & alijs cuiuſcunq; nationis vocatis à ſummo Pontifice ad ſacrum Lateranen concilium, necnon eorũ ſeruitorib⁹, equitaturis, bulgijs, valiſijs, bonis & rebus quibuſcunq;, tranſeundo per totum territoriũ & diſtrictum Genuæ, tam mari quàm terra, ſibiq; per tranſitum morandi, & pro libito diſcedendi ac redeundi tutè, liberè & impunè, omniq; impediméto & moleſtia reali & perſonali ceſſante, penitusq; remota, non obſtantibus aliquibus guerris, odijs, inimicitijs, cõtrouerſijs & differentijs inter nos & commune Genuen ex vna parte, & alios quoſcũq; (ſint qui velint) ex altera, vertentibus, ſeu quæ in poſterum verti poſſent, damnis, prædis, iniurijs, & offenſionibus cuiuſq; Genuen per quenuis illatis, vel inferendis, repræſalijsque ſeu repræſaliarum literis cõceſſis, vel concedendis, nec alijs obſtantijs quibuſcunq;, etiam ſi talia forent, de quibus oporteret mẽtionem facere ſpecialem, quæ pro ſpecificatis habeantur. Mandantes quibuſcunq; officialibus & ſubditis totius territorij Genuen, tã in mari, q̃ in terra, vt has noſtri ſalui conductus literas obſeruent, faciantq; ab oñibus inuiolabiliter obſeruari, ſub pœna indignationis noſtræ. In quorum teſtimoniũ præſentes fieri iuſſim⁹ & regiſtrari, noſtriq; ſigilli impreſſione muniri. Datum Genuæ in palatio ducali, die 22. Martij, 1515.

Idem Octauianus.

Simon.

¶ Tenor verò recognitionis, talis eſt:

Die Iouis vigeſimaſexta Aprilis 1515. cõſtituti in domo dominorum Bartholomæi & Eduardi Doria mercatorum Ianueñ, Romañ curiam ſequeñ, dominus Eduardus ꝑfatus, & dominus Thomas * Pecunia ciues & mercatores Ianueñ, medio eorum iuramento recognouerunt, & ſe recognoſcere dixerũt manum & perſonam Illuſt. domini ducis Ianueñ Octauiani de Cãpofregoſo, manum & perſonam Cãcellarij & ſigillum eiuſdem ducis in retroſcriptis literis appoſitum &c. Et dixerũt eſſe illorum, quorum inibi eſſe dicuntur. for.* de Cunia

Ita eſt. B. de * Contreras.

Ita eſt. B. Sculteti.

¶ Tenor verò intimationis.

Anno à natiuitate ꝺomini 1515. indictione tertia, die verò ſabbati vigeſimaoctaua menſis Aprilis, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & ꝺomini noſtri, ꝺomini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno tertio, originales literæ * paſſus præſentatæ & intimatæ ac dimiſſe fuerunt Illuſtriſſimis dominis de Solier, & Noſtromars, oratoribus Chriſtianiſſimi regis Frãciæ, cuius præſens copia extracta & collatiõata fuit à ſuo proprio originali per nos Ioannem Bernardi, & Ioannem Duueti curſores. for.* paſſim

Eurardus Duuiuier magiſter curſorum.

Anno à natiuitate Domini 1515. indictione tertia, die verò ſecunda menſis Maij, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & dñi noſtri, dñi Leonis diuina prouidentia

Papæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

papæ decimi anno tertio, fuit congregatio reuerendiſſimorum dominorum Cardinalium, & omium prelatorum exiſtentiam in curia, & intereſſe volẽtium in palatio Apoſtolico in ſuperiori capella. In qua interfuit ſanctiſſimus domin⁹ noſter præfatus, & interfuerunt Cardinales numero viginti & *vnus, & prælati numero *ſexaginta & ſeptem. Et fuerunt lectę per reuerendum patrem dominum Thomam Phædram ſecretarium Concilij ſchedulæ proponendæ in proxima ſeſſione. Et fuerunt ab omnibus approbatæ. Et poſt aliqualem & maturam diſcuſſionem ſuper aliquibus ex ipſis, tandem votatæ & approbatæ ad Dei omnipotentis laudem, & eccleſiæ exaltationem.

*tres *nonaginta.

SESSIO DECIMA.

ANno à natiuitate domini 1515. die verò Veneris 4. menſis Maij, Indictione tertia, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & Domini noſtri, Domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno 3. fuit celebrata decima ſeſſio ſacroſancti concilij generalis in Eccleſia Lateranẽ in loco ſolito, in qua fuit præfatus ſanctiſſimus dominus noſter, & fuerunt præſentes infraſcripti reuerend. Cardinales, Patriarchæ & Archiepiſcopi, & Epiſcopi, ac principum oratores, ac illuſtres domini & barones, videlicet:

EPISCOPI CARDINALES.

Reuerendiſſimus dñs Raphael Oſtien
Reuerendiſſ. D. Bernardinus Sabinen.
Reuerendiſſ. D. Dominicus Portuen.
Reuerendiſſ. D. Franciſcus Tiburtinen.
Reuerendiſſ. D. Marcus Prænestinus.

PRESBYTERI CARDINALES.

Reuerendiſſ. D. Franciſcus tituli ſanctorũ Ioannis & Pauli, Surrentin.
Reuerendiſſ. D. Nicolaus tituli ſanctę Priſcæ, de Pliſco.
Reuerendiſſ. D. Hadrianus tituli S. Chryſogoni.
Reuerendiſſ. D. Leonardus tituli ſanctæ Suſannæ, Agenneñ.
Reuerendiſſ. D. Antonius S. Praxedis.
Reuerendiſſ. D. Petrus tituli ſancti Euſebij, Anconitan.
Reuerendiſſ. D. Achilles tituli ſancti Sixti.
Reuerendiſſ. D. Bandinellus tituli ſanctæ Sabinæ, de Saulis.
Reuerendiſſ. domin⁹ Laurentius tituli ſanctorum quatuor Coronatorum.

DIACONI CARDINALES.

Reuerendiſſ. D. Fredericus de ſancto Seuerino, ſancti Angeli.
Reuerendiſſ. Dominus Hippolytus ſanctæ Luciæ in Silice.
Reuerẽdiſſ. D. Alexander ſancti Euſtachij, Farneſius.
Reuerẽdiſſ. D. Ludouicus ſanctæ Mariæ in Coſmedin, de Aragonia.
Reuerendiſſ. Dominus Marcus ſanctę Mariæ in via lata, de Cornelijs.
Reuerendiſſ. D. Alphonſus S. Theodori.
Reuerẽdiſſ. D. Iulius S. Mariæ de Nauicula.
Reuerendiſſ. Dominus Bernardus ſanctæ Mariæ in porticu.
Reuerẽdiſſ. D. Innocẽtius ſanctorum Coſmæ & Damiani.

PATRIARCHAE ET ASSIſtentes Papæ Oratores.

Reuerendus pater D. Cęſar patriarcha Alexandrinus.
Reuerend. P. D. Franciſcus Conſanus.
Reuerẽd. P. D. Ioannes Vincentius Seneñ.
Reuerend. P. D. Gabriel Dyrrhachien.
Reuerendus P. D. Robertus Rheginus.
Reuerend. P. D. Bernardus Taruiſinus.
Reuerẽd. P. D. Ioãnes Franciſcus Taurineñ.
Reuerend. P. D. Ioannes Baptiſta Caualliceñ.
Reuerend. P. D. Pompeius Reatinus.
Reuerend. P. D. Andreas Militen.
Reuerend. P. D. Dominicus Lucerin.
Reuerend. P. D. Siluester Vuigornien eps, orator Illuſt. regis Angliæ.
Reuerend. P. D. Ioannes Archiepiſcopus Gneznen, orator Illuſtriſſ. Sigiſmũdi regis Poloniæ.
Reuerẽd. P. D. Ludouicus epiſcopus Maurianeñ, orator ducis Sabaudiæ.
Reuerend. P. D. Bertrandus epiſc. Adrien, orator ducis Ferrariæ.

ARCHIEPISCOPI.

Reuerend. P. D. Stephanus Patracen.
Reuerend. P. D. Vincentius Neapolitan.
Reuerend. P. D. Hieremias Tranen.
Reuerend. P. D. Orlandus Auinionen. *nonacbu-ſien.
Reuerend. P. D. Andreas *Mononaſien. *Gubern⁹
Reuerend. P. D. *Gilbertus Surrentin.
Reuerend. P. D. Georgius Nazarenus.
Reuerend. P. D. Stephanus Gabriel Baren.
Reuerend. P. D. Andreas Spalaten.
Reuerend. P. D. Franciſcus Turritan.
Reuerend. P. D. Alexander Vienneñ.
Reuerend. P. D. Antonius *Athanen. Cauaen

EPISCOPI.

Reuerend. P. D. Iannotius Troianus.
Reuerend. P. D. Aloyſius Parentin.
Reuerẽ. P. D. Bartholomæ⁹ Iuſtinopolitan.
Reuerend. P. D. Ioannes Aquilan.
Reuerend. P. D. Iacobus Potentin.
Reuerend. P. D. Octauianus Viterbien. * Cenen⁹
Reuerend. P. D. Marinus *Teneten. *nidunen⁹
Reuerend. P. D. Hieronymus *Bondonen. * Budunen⁹
Reuerend. P. D. Iacobus Fauentin. *Siluiten-cen⁹
Reuerend. P. D. Ioannes *Cibinen. *Sabonen-cen⁹
Reuerend. P. D. Paris Piſaurien.
Reuerendus P. D. Alexius Melfitan. *Caſinen⁹
Reuerend. P. D. Siluius Boianen.
Reuerend. P. D. Marinus *Caſinen.
Reuerend. P. D. Ioannes Dominicus Terdonen. * Vaſinen⁹
Reuerendus P. D. *Vaſinus Placentinus.
Reuerend. P. D. Aloyſius Interamnen. Reue-

Reuerend. P. D. Franciſcus *Maneten.
Reuerend. P. D. *Marcus Vrgentin.
Reuerẽd. P. D. Iuſtinianus * Antmerinus.
Reuerend. P. D. Hugo *Rhegien.
Reuerend. P. D. Bartholomę⁹ Mótis viridis.
Reuerend. P. D. Aloyſius ſancti Marci.
Reueren. P. D. Benedictus Chien.
Reuerendus P. D. Paulus Foroſempronien.
Reuerend. P. D. Chriſtophorus Cęſenaten.
Reuerend. P. D. Ioãnes Baptiſta *Maranen.
Reuerendus P. D. Petrus Caſtelli Maris.
Reuerendus P. D. Hieronymus *Ilcinen.
Reuerend. P. D. Ioãnes Antonius Calinen.
Reuerendus P. D. Philippus *Adiaten.
Reuerendus P. D. Theſeus Racanaten.
Reuerendus P. D. Matthæus *Vmbriacen.
Reuerendus P. D. *Scabonius Imolen.
Reuerendus P. D. Gisbertus Rapollan.
Reuerend. P. D. Ioannes *Ariacen.
Reuerendus P. D. Auguſtinus Peruſin.
Reuerend. P. D. Tranquillus Ferentin.
Reuerend. P. D. Ioannes Baptiſta Veueren.
Reuerend. P. D. Ioãnes Frãciſcus Veſtanus.
Reuerend. P. D. Hercules Vrbeuetan.
Reuerend. P. D. Angelus *Britonorien.
Reuerendus P. D. Vincentius Signinus.
Reuerend. P. D. Petrus Paulus Eſineñ.
Reuerend. P. D. Ioannes Baptiſta Anſaren.
Reuerendus P. D. Ioãnes Baptiſta Caſertan.
Reuerend. P. D. Auguſtinus *Argien.
Reuerendus P. D. *Martinus Nucerinus.
Reuerendus P. D. Ioannes *Algeren.
Reuerend. P. D. Iacobus Marſicanus.
Reuerendus P. D. Natalis *Veglien.
Reuerend. P. D. Siluius *Comacen.
Reuerend. P. D. Valentinus Penneñ.
Reuerend. P. D. Thomas *Legluneñ.
Reuerend. P. D. Petrus *Sermeñ.
Reuerend. P. D. Lactantius Suaneñ.
Reuerend. P. D. Marcus *Cenoualien.
Reuerend. P. D. Laurentius *Dalameñ.
Reuerend. P. D. Sixtus *Saluceñ.
Reuerend. P. D. Zacharias Terracineñ.
Reuerend. P. D. Euãgeliſta *Cathacen.
Reuerend. P. D. Iulianus Agrigentin.
Reuerend. P. D. Hieronymus Aſculan.

ORATORES.

Illuſt. Dominus Albertus de Carpi, ſereniſſimi Maximiliani electi Imperatoris Orator.
Magnificus dominus Ludouicus de Solier, Chriſtianiſſimi regis Franciæ orator.
Magnificus dominus Hieronymus Vich, Catholici regis Hiſpaniæ orator.
Reuerend. P. D. Michael Brut, Illuſt. regis Portugaliæ orator.
Magnificus dominus Martinus Georgius, dominij Venetorum orator.
Magnificus dominus Marinus Charatius, Illuſt. ducis Mediolanen orator.
Magnificus dominus Frãciſcus Victorius, dominij Florentinorum orator.
Illuſt. dominus Ioannes Filbertus de Palude, comes de Iaes, & reuerend. pater dominus Petrus de Baonia, Illuſtr. domini ducis Sabaudiæ oratores.

SENATOR, CONSERVATOres, Illuſt. domini temporales.

Magnificus dñs Iacobus Senator vrbis.
Illuſt. D. Proſper de Columna, dux Caniæ.
Illuſt. D. Marcus Antonius de Columna.
Illuſt. D. Ludouicus de Vrſinis, comes Petiliani.
Illuſt. D. Nicolaus Volſchi, miles Polonus.
Illuſt. D. Laurentius de Satmat.
Illuſt. D. Mutius de Columna.
Illuſt. D. Ioannes Franciſcus de Columna.
Magnificus D. Euangeliſta Magdalenæ, cõſeruator vrbis.
Magnificus D. Marius de Creſcentijs, conſeruator vrbis.

Et quàm plures alij nobiles & milites Hieroſolymitan. Celebrata Miſſa per Reuerẽ. in Chriſto patrem Ioãnem archiepiſcopum Gneznen, oratorem regis Poloniæ, & habita oratione per Reuerẽd. patrem dominum Stephanum archiepiſcopum Patracen, quæ iuxta morẽ infrà ponetur. Et cantato euangelio per Reuerendiſſ. dñm Alexandrum S. Euſtachij diaconum Card. ſecundum Matthæum, quod incipit, Dixit Ieſus parabolam hãc, ſimile eſt regnum cęlorum homini regi &c. Et cantatis orationibus conſuetis, & hymno, Veni creator, per prefatum ſanctiſſimum dñm noſtrum preſcripti oratores Illuſt. ducis Sabaudiæ dederunt præfato ſanctiſſimo domino noſtro mandatum prefati Illuſt. ducis ad intereſſendum nomine ſuo in ſacroſancto Lateraneñ cõcilio. Et idem ſanctiſſim⁹ dedit illud reuerendo patri dño Thomæ Phędrę legendum in ambone. Qui aſſcendens ambonem, legit illud alta & intelligibili voce. Quo perlecto, præfati oratores acceſſerũt ad pedes ſanctitatis ſuæ, & genibus flexis, oſculati ſunt beatiſſimos pedes. Deinde excluſis illis qui de more intereſſe non debent, & clauſis portis cõcilij, Reuerend. pater dominus Bertrandus epiſcopus Adrien, aſſcendit ambonem, & legit ſchedulam ſuper confirmatione montis pietatis. Cuius tenor talis eſt:

LEO epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei, ad perpetuã rei memoriam, ſacro approbante concilio. Inter multiplices noſtræ ſolicitudinis curas, illã in primis ſuſcipere pro noſtro paſtorali officio debem⁹, vt quę ſalubria & laudabilia, ac catholicæ fidei cõſona, & bonis moribus cõformia, noſtro tempore nõ ſolùm enucleentur, verumetiã ad poſteros ꝓpagẽtur: & q̃ materiam ſcandali prębere poſſent, penitùs ſuccidantur, & radicitùs extirpentur, nec pullulare vſquàm ſinantur, ea in agro Dominico & vinea Domini Sabaoth deuntaxat conſeri permittẽdo, quibus fidelium mentes paſci ſpiritualiter poſſint, eradicatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicatis zizanijs &oleastri sterilitate succisa. Sanè cùm olim inter nonnullos dilectos filios sacræ Theologiæ Magistros, ac iuris vtriusq; Doctores,controuersiam quãdam non sine populorum scandalo & murmuratiõe exortam,& nuper his diebus innouatam esse comperierimus circa pauperum releuationem,in mutuis eis publica authoritate faciẽdis,qui Montes Pietatis vulgò appellantur,quiq; in multis Italiæ ciuitatibus ad subueniendum per huiusmodi mutuum pauperum inopiæ,ne vsurarũ voragine deglutiãtur,à ciuitatum magistratibus & alijs Christifidelibus sunt instituti,atq; à sanctis viris diuini verbi præconibus & laudati, & persuasi,ac à nonnullis etiam summis Pontificibus prędecessoribus nostris probati & cõfirmati,sint ne præfati montes à Christiano dogmate dissonantes, vel non, vtraque parte diuersimodè sentiente atq; prędicante. Nonnullis enim magistris & doctoribus dicentibus eos montes non esse licitos, in quibus aliquid vltra sortem pro libra, decurso certo tẽpore per ministros huius mõtis ab ipsis pauperibus,quibus mutuum datur,exigitur,& ꝓpterea ab vsurarũ crimine iniustitiáve, seu ab aliqua certi specie mali mundos non euadere,cùm Dñs noster,Luca euangelista attestante,aperto nos præcepto obstrinxerit, ne ex dato mutuo quicquam vltra sorte sperare debeamus. Ea em̃ propria est vsurarum interpretatio,quandò videlicet ex vsu res,quæ non germinat,nullo labore,nullo sumptu, nullóve periculo, lucrum*fœtusq; conquiri studetur. Addebãt etiam ijdem magistri & doctores, in his montibus,neq; commutatiuę neque distributiuæ iustitię fieri satis,cùm tamen iustitię terminos contractus huiusmodi excedere non debeant,si debeãt approbari:idq; prætereà probare nitebantur,quia impensę pro huiusmodi montium conseruatione à pluribus (vt aiunt) debitæ, à solis pauperibus, quibus mutuum datur,extorqueantur:pluraq; interdum vltra necessarias & moderatas impensas,non absq; specie mali ac incẽtiuo delinquendi,quibusdam alijs personis (vt inferre videntur) exhibeantur. Alijs verò pluribus magistris & doctoribus contrà asserentibus, & in multis Italiæ Gymnasijs verbo & scripto conclamantibus pro tanto bono,*tanq̃ reipublicæ pernecessario, modò ratione mutui nihil petatur, neq; speretur:pro indemnitate tamen eorundẽ montium,impensarum videlicet ministrorũ eorundem ac rerum oñium ad illorũ necessariam cõseruationem pertinentium, absq; montium huiusmodi lucro, idq; moderatũ & necessariũ ab his, qui ex huiusmodi mutuo commodum susçipiunt,licitè vltra sortem exigi & capi posse non nihil licere, cùm regula Iuris habeat, quòd qui commodum sentit,onus quoq; sentire debeat,pręsertim si Apostolica accedat authoritas. Quã quidem sententiam à fe.re.Paulo II. Sixto IIII. Innocentio VIII. Alexandro VI. & Iulio II. Rom. Pontificibus prædecessoribus nostris probatam,à sanctis quoq; ac Deo deuotis, & in magna ob sanctitatis opinionẽ existimatione habitis euangelicæ veritatis prędicatoribus prędicatam esse ostendunt. Nos super hoc (prout nobis est ex alto concessum)oportunè prouidere volentes,alterius quidem partis, iustitiæ zelum, ne vorago aperiretur,vsurarum:alterius,pietatis & veritatis amorem, vt pauperibus subueniretur:vtriusque verò partis studium commẽdantes,cùm hæc ad pacem & tranquillitatẽ totius reipublicæ Christianę spectare videantur,sacro approbante concilio, declaramus & diffinimus,montes pietatis antedictos per respublicas institutos, & authoritate sedis Apostolicæ hactenùs probatos & cõfirmatos,in quibus pro eorum impensis & indemnitate aliquid moderatum ad sollas ministrorum impensas,&aliarum rerum ad illorum conseruationem (vt præfertur) pertinentium,pro eorum indemnitate dũtaxat,vltra sortẽ absq; lucro eorundẽ montium recipitur, neq; speciem mali præferre, nec peccandi incentiuum præstare,neq; vllo pacto improbari,quinimmò meritorium esse,ac laudari & probari debere tale mutuum,& minimè vsurarium putari, licereq; illorum pietatem & misericordiam populis prędicare,etiam cum indulgentijs à sancta sede Apostolica eã ob causam concessis. Ac deinceps alios etiam similes mõtes cũ Apostolicæ sedis approbatione erigi posse:multo tamen perfectius,multoq; sanctius fore, si oñinò tales montes gratuiti constituerẽtur,hoc est,si illos erigentes,aliquos census assignarent,quibus si non omni, saltem vel media ex parte huiusmodi montium ministrorum soluantur impensę,vt ad leuiorem ęris soluendi portionem medio hoc pauperes grauari contingat,ad quos,cũ huiusmodi census assignatiõe,pro impensarum supportatione erigendos, Christifideles maioribus indulgentijs inuitandos esse decernimus. Oñes autem religiosos & ecclesiasticas ac seculares personas, qui cõtra præsentis declarationis & sanctionis formã decæterò prædicare seu disputare verbo vel scripto ausi fuerint,excõmunicatiõis latæ sententiæ pœnam, priuilegio quocunque non obstante,incurrere volumus : nó obstantibus prędmissis,ac cõstitutionibus & ordinationibus Apostolicis,cæterisque contrarijs quibuscunq;. Nulli ergo oñinò hominum liceat hanc paginã nostrę declarationis,diffinitionis,decreti & excõmunicationis infringere,vel ei ausu temerario contraire. Si quis aũt hoc attentare ꝓsumpserit,indignationem omnipotentis Dei, ac beatorũ Petri & Pauli Apostolorũ eius, se nouerit incurrere negligunt: Nos volentes, ne eo prætextu delicta remaneãt impunita,morbo huiusmodi necessariam adhibere medelam, sacro approbante concilio statuimus, vt decæterò illi, quibus exemptorum correctio & punitio à dicta sede demandata est, circa illam vigilanter intendant, & diligenter officij sibi commissi debitum exequantur. Et quamprimùm eis, exemptos ipsos deliquisse,legitimè constiterit,ità eosdem exemptos delinquẽtes puniant, q̃ ijdem exempti metu pœnæ à suis arceantur insolentijs, & alij eorum exemplo perterriti,prosilire ad similia meritò perhorrescant. Et si circa hoc negligentes fuerint, Diœcesani, & alij locorũ Ordinarij eosdem,quibus exemptorũ correctio huiusmodi competit,personaliter, si illorum copia & notitia haberi poterit:alioquin, vel si nullus in partibus exemptorum ipsorum certus iudex fuerit, eos quorũ sua in prędmissis interesse putauerint,per edictũ publicum Cathedralium seu aliarum ecclesiarum locorum,in quibus exemptorum iudices huiusmodi residere, seu nullis eorundem exemptorum iudicibus existentibus, ipsos exemptos deliquisse contigerit, valuis affigendum, moneant, vt ipsi tales exẽptos delinquentes & criminosos puniant & castigent infra competentem terminum, monentium ipsorum arbitrio moderandum. Et si ipsi moniti in hoc negligentes fuerint, & id adimplere neglexerint, seu recusauerint, tunc, vt in eo,in quo deliquerint, puniãtur, cognitione huiusmodi ea vice sint priuati, & se non intromittant vllatenùs de eisdem: sed diœcesani & alij locorũ ordinarij huiusmodi,contra tales exemptos delinquẽtes & criminosos authoritate nostra ad inquisitionem, vel per accusationem sine aliquib' tormẽtis procedere,& testes per seipsos examinare possint,ac processum ipsum, quem ratione solennitatis iuris, præterquàm ratione citationis omissæ(dummodò delictum aliàs ritè probatum fuerit) nullum allegari vel dici posse prohibemus,sed per eos habitum,clausum,& eorum sigillo munitum,ad sedis apostolicæ examen,ipsorum exemptorum delinquentium expensis, etiam in ipso processu factis, ad quarum solutionem ordinarij ipsi possint eosdem inquisitos & accusatos compellere, per proprium vel alium nuncium,quanto citiùs destinare procurẽt, apud eandem sedem per Romanum Pontificem vel alium, cui duxerit committẽdum, diligenter examinandum, & ita culpabiles repertos quòd ad condemnationem vel ꝓpter sufficiẽtia indicia, propter quæ ad torturam pro veritate exquirenda procedi valeat, ad ipsos diœcesanos, seu ordinarios p eos authoritate nostra in causa inquisitiõis seu accusatiõis vlteriùs legitimè procedendum,& causam ipsam, prout iustum fuerit, terminandam remittendum. Notarij autem

Luc. 6.c

*fœnusq;

*tamq;

surum. Data Romæ in publica sessione, in Lateranẽ sacrosancta basilica soleniter celebrata,anno incarnationis Dominicæ millesimo quingẽtesimo quintodecimo, quarto Noñ. Maij,põtificatus nostri anno tertio.

Qua perlecta, petijt, an placerent paternitatibus suis contenta in schedula. Et interrogati per scrutatores votorum, responderunt placere contenta in schedula, excepto reuerendo patre domino Hieremia archiepiscopo Tranen. qui dixit,non placere, quia didicit per experientiam,quòd præfati montes sunt plùs damnosi q̃ vtiles. Deinde reuerendus pater dñs Bernardus episcopus Tarusinus ascendit ambonem,& legit cõtra exemptos schedulã & alias materias, ecclesiasticam libertatem & dignitatẽ episcopalem concernentes,cuius tenor talis est:

LEO episcopus seruus seruorũ Dei, ad perpetuam rei memoriam, sacro approbãte concilio. Regimini vniuersalis Ecclesiæ (disponente Domino)ꝓsidentes, iuxta pastoralis officij debitum,libenter intẽdimus vtilitatibus subditorum,& ad conseruandã libertatẽ ecclesiasticam,& remouenda scandala, ponendã concordiam, & nutriendam quietem inter ecclesiarum prælatos & eorum subditos, eo propensiùs Apostolicæ solicitudinis studiũ adhibemus, quo dissensionem talium fore dispendiosam experimento comprobatur: nec non indulta pariter & priuilegia eisdem subditis in ipsorum prælatorum dispendiũ, tam per prædecessores nostros, q̃ sedẽ apostolicam concessa, ita libenter moderamur, ne exindè scandala procedant,néve ex eis vllidetur materia malignandi, & personę ecclesiasticæ à bono obedientiæ, necnon diuini perseuerantia seruitij nullatenùs retrahantur. Sanè nuper ad nostrum relatio fide digna perduxit auditum, ꝙ canonici Patriarchalium,Metropolitanarum,& Cathedralium & collegiatarum ecclesiarum,& alij clerici seculares plura præsumunt,quæ ipsis infamiam non paruam pariunt, & alijs inferũt læsionem prætextu exemptionis & libertatis à dicta sede obtẽtæ, ordinariorumq; correctiones & ordinationes subterfugiunt,ac eorum forum siue iudicium declinãt. Nonnulli etiam impunitatem suorum excessuũ per priuilegium exemptionis obtinere sperantes,excessus ipsos cõmittere non verentur, quos, nisi per exemptionem, qua gaudent,crederent se defendi, nullatenùs tuissent commissuri. Hinc itaque accidit, vt ꝓpter eorum audaciam,qui prætextu priuilegij exemptionis, impunitatem excessuum obtinere confidentes, nonnulla multotiès committant enormia, per quæ plurimũ diffamatur ecclesia, & scandala grauia generãtur, potissimè autem cùm talia per eos, ad quos horum spectat correctio, incorrecta remaneant,seu illi,ad quos spectat, illa pu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dictæ sedis, quorum officium in ipsis primitiuæ ecclesiæ initijs à se. re. Clemente Papa primo ad sanctorum gesta perquirenda atq; conscribenda noscitur institutum, ad protonotariatus officium assumpti, habitum & ✻rochetum deferentes, & alij nostri & dictę sedis officiales, actu sua officia exercentes, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus ab omni ordinariorum iurisdictione sint exempti. Alij verò notarij habitum protonotariatus non deferentes, nisi illum infra trimestre, post præsentium publicationem assumpserint, & ipsi ac alij in posterum assumendi, habitum & rochetū huiusmodi continuè non gestantes, atq; alij nostri & dictæ sedis officiales, officia sua actu non exercētes, tam in criminalibus q̄ in ciuilibus, ratione causæ summā 25. ducatorū auri de camera non excedentis duntaxat, eorundē diœcesanorum & ordinariorum iurisdictioni subiaceāt. In ciuilibus verò causis summam huiusmodi excedentibus, plena gaudeāt exemptione, & à dictorum diœcesanorum & ordinariorum iurisdictione penitùs sint exempti. Dignum quoq; & etiam congruum arbitrantes, ꝙ ex sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium familiaribus illi duntaxat priuilegio exemptionis gaudeant, qui actu domestici & cōtinui sunt commensales, vel ab eisdem cardinalibus ad ipsorum exequenda negocia missi, vel qui recreationis causa ad tēpus à Romana curia absentes fuerint. Cęteris verò, etiam familiaritatis literas habentibus, quo minùs coercitiōi diœcesanorum & ordinariorum eorundem subiaceant, familiaritatis huiusmodi priuilegium nullatenùs suffragetur. Et cùm eisdem diœcesanis, vt monasteria monialium sedi Apostolicæ immediatè subiecta, in eorum diœcesibus consistentia, semel in anno visitare possint, per constitutionem in concilio Viennensi editam, quæ incipit, Attendentes, plena fuerit data facultas: illam innouamus, ac exemptionibus & priuilegijs quibuscunque non obstantibus, districtè seruari præcipimus & mandamus. Per p̄missa quoque eisdem diœcesanis & ordinarijs, casibus quibus in exemptos à iure iurisdictio concessa est, nullatenùs p̄iudicium generetur. Exemptiōes autem decæterò absq; ratióabili causa, & quorum interest, minimè citatis, pro tempore concessas, nullius roboris & momenti esse decernimus. Et cùm ecclesiasticus ordo cōfundatur, si sua vnicuiq; iurisdictio nō seruetur, ordinariorum iurisdictioni (quātùm cum Deo possumus) fauere, ac litibus finem celeriùs imponi, & litigantium immoderatis sumptibus & expensis parci satagentes, statuimus & ordinamus, ꝙ singulæ causæ, tā spirituales, q̄ ciuiles & mixtæ, ac forum ecclesiasticum quomodolibèt concernentes, & beneficiales, dummodò beneficia ipsa generaliter reseruata non fuerint, & ipsorum singulorum beneficiorum fructus, redditus & prouentus, 24. ducatorum auri de camera secundùm communem extimationem valorem annuum non excedant, in prima instantia extra Rom. curiā, & in partibus coram ordinarijs locorum dūtaxat cognosci & terminari, ità ꝙ nulli ante diffinitiuam sententiam liceat appellare, nec appellatio (si fuerit emissa) vllatenùs admitti, nisi ab interlocutoria, quæ vim habeat diffinitiuæ, vel à grauamine minimè concernente negociū principale, quod per appellationem à diffinitiua sententia reparari nō possit: nisi alter collitigantium aduersarij sui potentiam meritò perhorrescēs, seu alia probabili & honesta causa, aliter q̄ per proprium iuramētum saltem semiplenè probata, coram ordinario non auderet litigare. Eo em̄ casu causę ipsę, etiam appellatiōum, in dicta curia, etiam in prima instantia, committi & cognosci & terminari possint. Alioquin appellationes, & illarum etiam aliarum causarum huiusmodi commissiones in posterum, & quicquid indè secutum fuerit, nullius sint roboris vel momenti. Iudices autem & conseruatores à sede Apostolica deputati, si in altero iurium graduati non fuerint, assessoré partibus non suspectum, ab ipsis partibus vel earum altera requisiti, assumere, & secundùm eius relationem iudicare teneantur. Et quia sæpiùs & multiplici relatione percepimus, quām plurimas ecclesias, & illis præsidētes episcopos, tam citra q̄ vltra montes, vexari in eorū iurisdictionibus, iuribus & dominijs, actur bari à domicellis, principibus & nobilibus eorundem, qui sub colore iurispatronatus, quod in beneficijs ecclesiasticis habere confingunt, nullo priuilegio Apostolico suffulti, sine ordinariorum collatiōibus & literis, & absq; aliquo saltē colorato titulo, beneficia non solùm clericis, sed etiam laicis cōferre, sacerdotes & clericos delinquētes ad eorum libitum punire, decimas omium rerum, ad quarum solutionem de iure tenentur, ac Cathedralium & alia, quæ legis diœcesanæ & iurisdictionis sunt, & ad ipsos episcopos duntaxat pertinent, temerè auferre, fraudare, vsurpare, seu vt præmissa fiāt, mandare, ac ipsa & fructus quoscunque, ne à ciuitatibus, terris & locis eorum extrahantur, prohibere: feuda, possessiones & prædia occupare, & indebitè detinere, seu ad feuda & bona ipsarum ecclesiarum eis cōcedēdum, ac beneficia ecclesiastica personis per eos nominatis conferendum, minis & terroribus ac alijs vijs indirectis inducere & compellere, & alia quāplurima damna, iacturas, & iniurias ecclesijs & earum prælatis, ac clericis p̄fatis referri, nó modò permittere, sed etiām expresè mandare p̄sumant. Attendētes igitur, ꝙ laicis in clericos & personas ecclesiasticas, ac bona ecclesiastica non est attributa facultas, atq; æquū & iustū esse, vt in eos

eos iura insurgant, qui illa offendere præsumunt: necnon considerantes, quantum ex his tam nostro & Apostolicæ sedis honori, q̄ personarum ecclesiasticarū quieto & prospero statui, non sine damnāda pernicie derogetur: ✻accipiētes eos, quos ad obseruantiam iurium, virtutum præmia non inducūt, tam adiectarum exaggeratione pœnarum, q̄ adijciendarum de nouo formidine à temerarijs ausibus refrenare, omnes & singulas constitutiones, quæ super decimarum solutione, & contra violatores & raptores ecclesiarum, & incendiarios, agrorum depopulatores, & tam S. R. E. cardinales, quàm venerabiles fratres nostros episcopos, & alias p̄sonas ecclesiasticas, seculares & regulares capientes, detinentes, & eorum iurisdictiōem & iura quomodolibèt indebitè occupātes, aut eos in eorum iurisdictionis exercitio perturbantes seu molestantes, eos quoq; ad conferendum beneficia ecclesiastica personis per eos nominatis, aut aliàs de illis pro eorum libito voluntatis disponendum, & feuda ac bona ecclesiastica in emphyteosim concedendum, aut aliàs vendendum temerè compellentes, necnon statuta contra libertatem ecclesiasticam facientes, & ad præmissa, auxilium, consilium vel fauorem p̄stantes hactenùs emanārunt, innouamus. Et cum ea, nedum iuri contraria, sed etiā ecclesiasticæ libertati opprobriosa sint quamplurimùm & aduersa, vt de officio nobis creditо dignam Deo possimus reddere ratiōem, affectibus & monitis paternis Imperatoré, reges, principes, duces, marchiōes, comites, barones, & quoscunq; alios alterius cuiuscunq; nobilitatis, præeminentiæ, potentiæ seu potestatis, excellētiæ vel dignitatis existentes, attentè hortamur in Dño, eisdem in virtute sanctæ obedientiæ mādantes, vt ipsi constitutiones prædictas obseruent, & faciant à suis etiam subiectis inuiolabiliter obseruari, quacunq; consuetudine contraria nó obstante, si diuinā offensam & sedis apostolicæ debitam vitare voluerint vltionem. Accollationes de dictis beneficijs sic factas, nullas & irritas nihilominùs esse decernim⁹: ac illis vtentes, reddantur inhabiles ad alia beneficia ecclesiastica obtinēda, donec cum eis super hoc p̄ sedē p̄dictam fuerit dispensatum. Maturè quoque considerantes, quòd post Christi ad cælos assensionē, Apostoli p̄ singulas vrbes & diœceses episcopos distribuerunt, sicut sancta Romana Ecclesia per orbem constituit, eosdem episcopos in partem solicitudinis vocādo, onera gradatim distribuendo per patriarchas, primates, archiepiscopos & episcopos: ac sacris etiam canonibus fuerit diffinitum, per eos, p̄ morum correctione, & controuersiarum decisione & determinatione, ac mandatorū p̄ni obseruatione, fieri debere conciliū prouinciale, ac synodum episcopalem, vt deprauata corrigerentur, & illa facere negligētes, canonicis pœnis subiacerent: cùm conueniat, nos circa ea q̄ rempublicā Christianā cōcernunt, esse intētos, desiderātes canones ipsos firmiter obseruari, eisdē patriarchis, primatibus, archiepiscopis & episcopis districtè iniungimus, vt de officio eis commisso dignam Deo possint reddere rationem, canones, cōcilia & synodos, huiusmodi fieri mādantes, quocunq; priuilegio nō obstāte, inuiolabiliter obseruent, p̄terq̄ quo ad concilium prouinciale, quod decæterò singulis triennijs fieri mandamus, ad illaq; etiam exemptos accedere debere decernimus, priuilegio ac consuetudine quacunq; contraria non obstantibus. Circa hoc autem negligētes, pœnas in eisdem canonibus cōtentas se nouerint incursuros. Et cùm constitutione in cōcilio Viennensi edita, q̄ incipit, In plerisq;, vt Pontificiæ dignitatis honor seruaretur, statutū fuerit, ne ecclesijs Cathedralibus bonis temporalibus, sine quibus spiritualia diu esse non possunt, priuatis, ac clero & populo Christiano carentibus, de aliquibus personis p̄sertim religiosis ꝓuideretur, constitutionē ipsam innouamus, illamque inuiolabiliter obseruari debere volum⁹ atq; mandamus, nisi aliqua iusta causa, in cōsistorio nostro secreto approbanda, aliter duxerimus faciendū. Nos enim quicquid contra præmissa, vel aliquod p̄missorum contigerit attentari, irritum decernimus & inane, contraria quacunq; cōstitutione vel priuilegio nó obstāte. Nulli ergo oīnò hoīm liceat hanc paginam nostrorū statuti, prohibitionis, præcepti, constitutionis, ordinationis, hortationis, iniunctionis, innouationis, voluntatis, mandati & decreti infringere, vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autem hoc attentare p̄sumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorū Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Data Romæ in publica sessione in Lateranen sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis Dñicæ 1515. 4. Nonas Maij, Pontificatus nostri anno tertio.

Qua perlecta, petijt, an placerent paternitatibus suis contenta in schedula. Et oīes responderunt placere, dempto præfato Reuerend. patre dño Hieremia archiepiscopo Tranen. qui dixit, non placere inquantùm schedula dat ordinem, ꝙ episcopi cōtra exemptos debeant formare processus & mittere ad curiam.

Postmodùm verò reuerendus pater Dñs Franciscus episcopus Nannetensis ascendit ambonem, & legit schedulam super impressione librorum, cuius tenor talis est:

LEo episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriā, sacro approbante concilio. Inter solicitudines nostris humeris incumbē-

Universidad de Deusto
Biblioteca

viam veritatis reducere, ipsosq; lucrifacere Deo(sua nobis cooperãte gratia) valeamus. Hoc est quod profectò delideranter exquirimus, ad id nostræ mentis sedulò destinamus affectum,ac circa illud studiosa diligentia vigilamus. Sanè licèt literarum peritia p librorum lectionem possit faciliter obtineri,ac ars imprimendi libros temporibus potissimùm nostris,diuino fauẽte numine, inuenta seu aucta & perpolita, plurima mortalibus attulerit commoda, cùm parua impensa copia librorũ maxima habeatur,quibus ingenia ad literarum studia percõmodè exerceri,& viri eruditi in omni linguarũ genere,præsertim autem Catholici, quibus sanctam Romanam ecclesiam abundare affectamus,facilè euadere possunt, qui etiam infideles sciant & valeãt sacris institutis instruere, fideliumq; collegio per doctrinam Christianæ fidei salubriter aggregare: quia tamen multorum querela nostrum & sedis Apostolicæ pulsauit auditum, quòd nõnulli huius artis imprimendi magistri,in diuersis mundi partibus libros, tam Græcæ, Hebraicæ, Arabicæ & Chaldææ linguarum in Latinum translatos, quàm alios,Latino ac vulgari sermone editos, errores etiam in fide ac pernicioſa dogmata etiã religiõi Christianæ contraria,ac contra famam personarum etiam dignitate fulgentium continentes, imprimere ac publicè vendere præsumunt,ex quorum lectura non solùm legentes non ædificantur,sed in maximos potiùs, tam in fide,quàm in vita & moribus prolabuntur errores,vndè varia sæpè scãdala (,put experientia rerum magistra docuit) exorta fuerunt, & maiora indiès exoriri formidantur.Nos itaque ne id,quod ad DEI gloriam & fidei augmentum, ac bonarum artium propagationem salubriter est inuentum,in contrarium conuertatur,ac Christifidelium saluti detrimentum pariat, super librorum impressione curam nostram habẽdam fore duximus, ne decæterò cum bonis seminibus spinæ coalescãt,vel medicinis venena intermisceantur. Volentes igitur de oportuno super his remedio prouidere,hoc sacro approbante cõcilio, vt negocium impressionis librorum huiusmodi eo prosperetur feliciùs,quo deinceps indago solertior diligentiùs & cautiùs adhibeatur, statuimus & ordinamus,quòd decæterò perpetuis futuris temporibus nullus librum aliquẽ, seu aliam quamcunq; scripturam, tam in vrbe nostra, q̃ alijs quibusuis ciuitatib⁹ & diœcesibus imprimere seu imprimi facere præsumat,nisi priùs in vrbe per vicarium nostrũ & sacri palatij magistrum, in alijs verò ciuitatibus & diœcesibus per episcopum vel alium habentem peritiam scientiæ, libri, seu scripturæ huiusmodi imprimendæ ab eodẽ episcopo ad id deputãdum,ac inquisitorem hæreticæ prauitatis ciuitatis siue diœcesis, in quibus librorum impressio huiusmodi fieret,diligenter examinẽtur, & per eorum manu propria subscriptionem, sub excommunicationis sententia gratis & sine dilatione imponendam,approbentur. Qui autem secùs præsumpserit, vltra librorum impressorum amissionem,& illorum publicam cõbustionem, ac centum ducatorum fabricæ Principis Apostolorum de vrbe sine spe remissionis solutionem, ac anni continui exercitij impressionis suspensionem, excommunicationis sententia innodatus existat, ac demùm ingraueſcente contumacia taliter per episcopum suum vel vicarium nostrum respectiuè per omia iuris remedia castigetur,quòd alij eius exemplo similia minimè attentare præsumant.

Nulli ergo omninò hominum liceat hãc paginam nostrorum statuti & ordinationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omipotentis Dei,ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius, se nouerit incursurum. Data Romæ in publica sessiõe,in Lateranẽ sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo decimoquinto,quarto Nonas Maij, Põtificatus nostri anno tertio.

¶Qua perlecta,petijt, an placerent paternitatibus suis contenta in schedula. Et responderunt omnes placere, excepto reuerẽdo patre domino Alexio episcopo Melitano,qui dixit, placere de nouis operibus, nõ autem de antiquis.

¶Deinde reuerendus pater dominus Petrus episcopus Castelli maris, assendit ambonem,& legit schedulam super præfixione termini contra profitentes pragmatica sanctionem,& super indictione vndecimæ sessionis,cuius tenor talis est:

LEO episcopus seruus seruorũ Dei, ad futuram rei memoriã, sacro approbante concilio. Cùm inter alia in hoc sacro concilio expedienda, quid super sanctione, per nonnullos prælatos Gallicæ nationis,tam clericos quàm laicos etiam nobiles,ac alios illis fauentes,quã ipsi pragmaticam vocant, edita, determinãdum & declarandum foret, expedire & declarare summoperè desideraremus, prout etiam felicis recordationis Iulius papa II. prædecessor noster huius concilij indictor desiderabat, & prælati & alij clerici ac laici præfati, ad comparendum tam coram præfato Iulio prædecessore,quàm nobis pluriès citati fuerint,& eorum cõtumacia in dicto concilio sæpiùs allegata,seu accusata extiterit:cumque postmodùm pro parte prælatorum,clericorum, & laicorum etiam nobilium, ac fautorum prædictorum, ad hoc (vt præfertur)legitimè vocatorum, allegatũ fuerit,nullum locum, per quem transeundum

esset,vt tutè venire ad comparendum in dicto concilio possent,habere:nos,ne eo prætextu quoquo modo se excusare possent, à communitate Ianuensium, per quorum loca tutè ad Romanam curiam, ad allegãdum ea,quæ in huiusmodi causa pragmaticæ allegare voluerint,venire possint,amplum salluum conductum concedi curauimus,& eisdem assignari.Et ne aliquid ampliùs contra præmissa allegare,& iustam possint prætendere ignorantiam,clericos & laicos etiã nobiles,etiam plates & fautores,clericorumq; ac secularium collegia,ad eorum contumaciam conuincendam, sacro approbante cõcilio, de nouo pro vltimo & pemptorio termino requirimus & monemus, vt ante Kalendas Octobris proximè futuri, omni excusatione & dilatione cessantibus, legitimè comparére debeant, quem terminum & dilationem huiusmodi,ex causis prædictis ad omnes accusationes tollendas, ad dictã diẽ Kalendas Octobris pro vltima & peremptoria dilatione (vt præfertur)prorogamus, & de nouo concedimus & assignamus.Quo termino elapso, ad vlteriora & terminationem dicti negocij etiam diffinitiua sententia ,pcedetur, eorum contumacia & nõ comparitiõe mininè obstãtibus, in prima extũc futura sessione, quam ad hoc & alia quamplura vtilia peragẽda, videlicet vndecimam sessionem, quæ erit die quartadecima Decembris post festum beatæ Luciæ proximè futurum, præfato sacro approbante concilio,indicimus.

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostrarum requisitionis monitionis,prorogationis,cõcessionis,assignationis & indictionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare ꝑsumpserit,indignationem omnipotentis Dei,ac beatorũ Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum.Datũ Romæ in publica sessione,in Lateranẽ sacrosancta basilica solenniter celebrata,anno incarnationis Dñicæ millesimo quingentesimo decimoquinto, quarto Nonas Maij, Pontificatus nostri anno tertio.

Qua perlecta, magnificus dominus Ludouicus de Solier, orator Christianissimi regis Franciæ accessit ad pedes sanctitatis suæ,& dixit in excusatione profitentiũ pragmaticam sanctionem, quòd prælati Franciæ fuerunt impediti per inimicos Francorum, non verentes censuras contentas in bulla cœnæ domini, & ideo sanctitas sua habuit eos aliàs excusatos. Cùm igitur de præsenti eodem impedimento detenti sint, & non audeãt venire, quia inter Delphinatum & Lombardiam est periculum,quare ꝑ parte eorũ supplicatur sanctitati suæ, vt habeat eos nunc excusatos.Et cùm dabitur eis tutus accessus,offerunt se venire ad concilium & allegare de iuribus suis. Et idem magnificus orator dedit schedulam tenoris infrascripti:

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO D. N. PAPAE.

PAter beatissime,nouit optimè sanctitas vestra, & nos Christianissimi regis oratores apud eandem fidem facimus,prælatos ecclesiæ Gallicanæ ad pedes & imperium sanctitatis vestræ, & ad sacrum concilium venientes, prohibitos fuisse, ac impeditos comminationibus, & detectis in libijs inimicorum regis eiusdẽ Christianissimi, non verentium censuras & pœnas in bulla Cœnæ Domini comprehensas:& ideo iure ac meritò Beatitudo vestra tunc prælatos illos excusatos habuit. Non enim citatum legimus quenquam teneri se periculis committere maris, latronum, itinerum & inimicorum.Cùm igitur pater beatissime, eodem notorio impedimento perdurante, maximè inter Delphinatum & Liguriam & Lombardiam, prælati ipsi ad hoc sacrum concilium venire non potuerint,nó etiam venturi sint,donec liberè liceat & expeditè,supplicatur humiliter pro pãrte illius Gallicanæ ecclesiæ,quòd & nunc sanctitati vestræ placeat illam, eosdemq; prælatos excusatos habere: & ita pro sua prudentia solita prouidere, quòd tutus esse possit accessus ac expeditus ad eãdem sanctitatem & sacrum concilium: tunc etenim & quamprimùm ad sanctitatis vestræ pedes prælati ipsi, aut alij dictæ ecclesiæ nomine venient, immò obtemperaturi eiusdem imperio, & sanctæ sedis Apostolicæ:alioquin per illos non stabit,prout nec stat,quo minùs adueniant. Cæterùm pater Beatissime,pro exoneratiõe Ludouici de Solerijs,oratoris regis Christianissimi,qui has offert, supplicatur humilimè,vt placeat iubere notarijs omnibus & singulis in præsenti concilio & sessione assistentibus,quos rogat,quòd de excusatiõe huiusmodi,declaratiõe,oblatione,vnà cum decreto sanctitatis vestræ actum fumant, & indè instrumentum conficiant, eidem oratori expediendum ad ecclesiæ Gallicanæ & aliorum, quorum interesse poterit,vberiorem cautelam.

Eiusdem Sanctitatis vestræ humilimus Seruitor, Christianissimi Francorum regis orator Loys de Soliers.

¶Præfatus sanctissimus dominus noster respondit præfato oratori,quòd ex prouincia Prouinciæ erat facilis & tutus transitus p Ianuam,& quòd prouiderat de saluo cõductu Ianuen,& eis mãdauerat tradi,& si opus esset, prouideret de meliori & tutiori saluo conductu,& propterea volebat sanctitas sua quòd schedula ꝑdicta staret in suo robore,

¶Deindè præfatus reuerendus pater do-

Universidad de Deusto
Biblioteca

minus Petrus episcopus Castelli Maris petijt, an placerent paternitatib⁹ suis cõtenta in schedula. Et respondérũt omes placere. dẽpto reuerend. dño Iacobo episcopo Potentino, qui dixit non placere, q̃ detur iste terminus, ꝓsentibus pragmaticã, quia contemnunt bullas & mandata Apostolica.

Demùm dñs Marius de Peruschis sacri concilij procurator, accusauit cõtumaciam non interessentium, in concilio interesse debentium. Et petijt per sanctitatem suam declarari. Et præfatus dominus noster declarauit, nisi ad primam comparérent. Et hæc fuerunt pro decima sessione.

Fuerunt insupèr data mandata infrascripta per procuratores infrascriptos, excusando principales suos, videlicet reuerend. pater dominus Ioannes Franciscus de Ruuere episcopus Taurineñ, dedit mandatum reuerendi patris dñi Ioãnis de Sabaudia episcopi Gebenneñ. Et venerabilis vir dñs Humbertus Caneti, dedit mandatum reuerendi patris domini archiepiscopi Tarentinensis. Et dominus *Zudfeldus Vardemberch dedit mandatum reuerendi patris domini Ioannis episcopi Hauelbergeñ. Et reuerendus pater dominus Gisbert⁹ episcopus Rapollañ, dedit mandatum reuerendi patris domini Ioãnis Baptiste episcopi Valueñ & Sulmoneñ. Et reuerend. pater dominus Ioannes archiepiscopus Gneznеñ, dedit mandatum reuerẽdi patris D. Fabiani episcopi Narnienſis. Et discretus D. Ludouicus Molon clericus Cæsarauguſtañ, dedit mandatũ reuerendi patris D. Ludouici episcopi Ampurieñ. Et reuerendus pater dominus Bartholomæus episcopus Iustinopolitanus, dedit mandatum reuerendi patris domini Bernardini episcopi Cluggieñ. Et reuerendus pater dominus Bernardus episcopus Tarusiñ, dedit mãdatum reuerẽdi patris domini Georgij episcopi Noneñ. Et reuerendus pater dominus Ioannes episcopus * Sibinieeñ, dedit mandatum reuerendi patris domini episcopi Fareñ. & dominus Petrus Raymiardi, dedit mandatum reuerẽdi patris domini Antonij episcopi * Regieñ. Et reuerendus pater dominus frater Guillelmus de Saluaterra, dedit mandatum reuerendi domini Guilelmi episcopi * Gerundeñ. Et dominus * Zurfeldus Vardemberch, dedit mandatum Reuerendi domini Henrici episcopi * Rotheburgeñ. Et reuerendiss. in Christo pater & dominus D. Antonius de monte, tituli sanctæ Praxedis presbyter Cardinalis, dedit quasdam literas missiuas, & quoddam mãdatum reuerẽdi patris domini Iacobi archiepiscopi Vpsaleñ. ad excusandũ eũ in sacro Laterañ cõcilio, & interesse noĩe suo & suæ ꝓuinciæ. Et reuerend. pater dñs Ferdinandus episcop⁹ Scaleñ, dedit mandatũ reuerẽdi patris dñi Bernardi episcopi Sorani. Et reuerendissimus in Christo pater & dñs D. Nicolaus tituli sanctæ Priscæ presbyter Cardinalis, de Flisco nũcupatus, dedit mandatũ reuerẽdi patris dñi Hieronymi episcopi * Torcellañ. Et reuerendus pater dñs Andreas archieps Spalateñ, dedit mandatũ reuerẽdi patris dñi Antonij epi * Calamoueñ. Et reuerendus pater dñs Ioannes Antonius eps Calineñ, dedit mandatũ reuerẽdi patris dñi Gallelij epi * Beluneñ. Et reuerẽdus pater dñs Petrus Paulus episcopus Esinus, dedit mandatum reuerendi patris domini Antonij Episcopi Auximañ.

*Sebonicen

*Regeñ

* Gerundineñ

* Rascebur-geñ

* Claramonteñ

* Bellunen

Quibus perlectis, sanctiss. dñs noster incepit, Te Deum laudamus. Et cantato per capellam cantorum, expletaq; decima sessiõe, ꝓfatus sanctiss. dñs noster equitauit ad palatium associantibus reuerẽdissimis dominis Cardinalibus, & alijs prælatis & curialibus in copiosonumero.

ORATIO R. P. D. STEPHANI Archiepiscopi Patraceñ & episcopi * Torcellañ, habita in Concilio Lateraneñ coram Leone X. Pontifice Max. in decima sessione dicti concilij, 4. Maij, 1515.

Magnus Dominus & laudabilis nimis in ciuitate Dei nostri, in monte sancto eius. Psal. 47.

REm grandem & summè difficilé, ac paruitati meæ imparem, P. B. ne obedientię bonum perderem, hodiè hoc in loco amplissimo, ornatissimoq; huius sacrosancti Lateranensis concilij, coram tuo iudicio grauissimo & tantorum patrum iustissimo tractandã suscepi. In qua quasi mei ipsius & senectutis ac aduersæ valetudinis oblitus, zelo tamẽ fidei Catholicæ & Apostolicæ perfusus, quo anima mea iam diu comesta fuit, in discrimen maximum, decorum actionis meæ posui, cùm ab hoc genere dicendi per annos plures me abstinuerim. Et hoc quidem, si assum ptæ propositioni, in qua de summa omnium rerum agitur, in tanta angustia temporis in quo breuitati in dicendo satisfaciendum esse cẽseo altissimo & ꝓfundissimo sacramẽto magnæ & vltimæ reformationis, diuinis mysterijs ꝓpositi psalmi inuoluto, correspõdere nõ valuero. Nã quis est adstãtiũ speculatorũ S. E. etiã summa doctrina (vt par est) repletus, qui in se, & non in Christo viuẽs, *quo tantæ psalmodiæ fracto alabastro, in quo opus creatiõis, mysteriũ reparatiõis, sacramentũ reformatiõis, & vltimę cõsummationis decretum miro secreto continentur, non in litera, sed in spiritu: nõ in superficie, sed in medulla: non in sermonum foliis, sed in radice rationis: non in montibus philosophantium Gelboe, vbi, propheta dicente, 2. Reg. 1 Ceciderũt fortes Israel, sed in mõtib⁹ sanctis &

& eternis, in quibus positum est fundamentum fundamentorum, sancti sanctorum, in quo odorem tantorum vnguentorum suauissimum, de quo Apostolus, Fundamẽtum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Iesus: dignè possit & valeat mentes adstantium patrum tantis vnguentis optimis inungere, tum pro cognitione veritatis boni & mali consilij, tum pro reformatione Ecclesiæ & orbis, ac contra hostes fidei expeditione summè necessaria, vt Christi bonus odor Deo fieri possit? inuenire etiam longa meditatione non valeo. Verùm P. S. in tantorum mysteriorum, quę latent in litera propositi psalmi, cõtemplatione quasi ecstatica mente & corde iam positus, profiteor me in dicendo hodiè nihil aliud scire, quàm Christum & hunc pro nobis cruci affixum. Ideo cum Apostolo libera voce clamabo: Viuo iam, sed non ego, viuit verò in me Christus. Non mirum igitur adstantibus accedat, si pro declaratione psalmi Dauid, ipsi Dauid, scilicet Christo, pro secunda sabbati in filijs Core, qui Cantuariarum filij in Apostolis interpretantur a custodia serotina (sic enim eius titulus est) humanę sapientię verbis insistere non curabo. Sed quambreuissimè spiritum vitæ in tanti psalmi demonstratione perquiram non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, prout aliàs consueui, sed in ostensione tantùm spiritus & virtutis, præsertim coram te Leone X. Pontifex Max. quem diuina fauente clementia hoc tempore magnæ reformationis, persecutionisq́ue infidelium, canonicè electum existimo, vt sis Leo in fede Petri, non ab re decimus, pro Christi regno, nostro tempore, si volueris, toto orbe terrarum innouando, assumptus: quandoquidem non frustrà in vltimo decalogi positus, Leo X. vocatus fueris. Et ego quidé iam septuagenarius, cuius cithara versa est in luctũ, & organũ cum Iob in vocé flẽtium, in oculis meis abiectus, & omnium speculatorum sanctæ Ecclesiæ minimus, in decima quoque tanti concilij sessione, pro mysterijs ægis magni enucleãdis te iubẽte oraturus, nõ frustrà etiã assconderim. Quapropter vt hæc tam diuina, tam excelsa & sublimia, ac mira, mirandaque, quæ in dicta psalmodia continentur, & ad præsens humili sermone meo dicenda veniunt, à spiritu Christi, in quo est mihi vita, in dicendo progressu orationis digniùs, largiusq́ue disponantur, ipsa virgo beata, angelorum domina, fons omnium gratiarum, quæ omnes hæreses interemit, cuius opera, magna reformatio, concordia principum, & vera contra infideles expeditio fieri debet, opem ferre dignetur, quòd talia dignè cum profectu audientium dicenda suo ore, sicut in apostolis, sua facundia, sicut in doctoribus, & sua gratia, sicut in martyribus, electisq́ue omnibus, ita in nobis pro assumpta breuitate copiosè, tam pro vera tanti concilij conclusione, quàm pro necessaria & celeri contra hostes fidei nostræ expeditione infundere velit, quòd lumen Christi plùs solito ad gloriam & honorem tanti Concilij in cordibus auditorum accendi valeat. Cuius auxilium desupèr implorantes humiliter prostrati, cãticum nouum pro nouo suffragio cantabimus, dicentes:

Omnium splendor, decus & perenne
Virginum lumen, genitrix superni,
Gloria humani generis Maria
Vnica nostri.

Sola tu virgo dominaris astris,
Sola tu terræ, maris, atque cæli
Lumen, inceptis faueas, rogamus,
Inclyta nostris.

Vt queam sacros reserare sensus,
Qui latent chartis nimiùm seueris:
Ingredi & celsæ, duce te, benigna
Mœnia terræ.

Si omnia P. B. quæ pro declaratione propositi psalmi dicenda sese offerunt, perquirere vellem, longa esset oratio. Quandoquidem hæc tam altissima & profundissima psalmodia, non solùm in se opera creationis vniuersi, mysterium reparationis humani generis, pro innouatione seculi prima sabbati, & sacramentum magnæ reformationis pro secunda sabbati in magno Lateraneñ nostro Concilio demonstrandum, ac decretum vltimæ consummationis vniuersi per finale iudicium miro & ineffabili modo contineat, verùm etiam & mysterium incarnationis verbi DEI pro ciuitate magni Domini in cælis & in terris ex lapidibus viuis cõstruenda præ se ferre inuenitur, ꝓ qua Rex magnus ab initio & ante secula præparauerat terram immaculatam, in qua ædificaret sibi domum, de qua glorioſè educeret immaculatam æternam sponsam, matrem iustorum lætantem, & non minùs in posterum fidem catholicam & Apostolicam suam, iuxta decretum sacrosancti consistorij Trinitatis & vnitatis diuinæ, pro communi salute per orbem vniuersum promulgandam esse statuerit, tam pro intellectuali, quàm pro rationali Ecclesia beatificanda, exaltandaque temporibus præfinitis à patre, in quibus eam toto orbe terrarum per suos principes constituendos super vniuersam terram annunciaret & prædicaret, in qua quidem prædicatione luce meridiana clariùs ostenderent, quòd æternitas CHRISTI, antequàm ex virgine nasceretur, in mysterio præmóstrata ac prædestinata esset, ita quòd mysterium non præiudicaret tempori, nec econtrà, quin ipse ille solus esset, qui ante mundi constitutionem, vsque ad consummationem omnia operaretur, secundùm arcanum suæ

Pſal. 44.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diuinæ mentis in cælis & in terris,tã pro natura angelica, quàm pro humana, donec in Christo Deo omnes vnum fierẽt,& magnus ipse nominus tũc in ciuitate Dei,& in mõte sancto eius nimiùm laudabilis inueniretur, tum in gradibus,tum in domibus suis, dum eam carnem,quam ab æterno prædestinauerat,ac pro temporis plenitudine præparauerat,vnione ineffabili,in suppositũ verbi assumeret de domo Mariæ semper virginis,dicente propheta: Deus in domib⁹ eius cognoscetur,dum suscipiet eam. De hac ergo ineffabili susceptione,tum pro prima, tum pro secunda sabbati,in qbus & ædificatio & reformatio ciuitatis magni Regis ex mõte Sion & lateribus Aquilonis cum exultatione vniuersæ terræ continetur,quàm breuissimè dicemus: Reliqua verò maiora & ꝓfundiora mysteria,in tribus alijs orationibus meis, pro tanto Concilio, à die susceptι oneris in dicendo dispositis,legenda relinquã. Et nõminùs breuitatis causa in volumine decẽ librorum, in quibus ab origine vsque ad consummatiõem vniuersi, speculum lympidissimum militãtis Ecclesiæ instar triumphantis mirificè cõtinetur,S.D.N.dedicato,calamo exarãda reseruabim⁹. Siquidẽ & audita modò durissima inter duos infideles reges pugna,& illorum iniquam intẽtionem contra rempublicam Christianam nostram ex illorum antè malè gestis mecum perpendẽs, aliam, quam ad præsens recitamus,breuiorem orationem humiliori stylo non absque causa disposuimus. Verùm P. S. non minùs nunc quàm tunc, quando reges terræ malè conuenerunt in vnum, tam primò cõtra regnum Iudeorum,quàm secũdò Christianorum, vt destruerent fidem vnigeniti à patre super terram, Reges nostri cæli ecclesiæ & terræ,nunc etiam benè conuenerunt in hoc sacrosancto Laterañ Concilio in vnum, ad reformatiõem tum ecclesiæ, tum orbis vniuersi pro gloria regni Christi, & suæ sanctæ Romanæ ecclesię & Apostolicę sedis exaltatione,ac hostium tantæ fidei extirpatione, quæ per veros spirituales venatores de proximo iuxta temporum computatiõem pro secunda sabbati fieri debet in magna & vltima reformatione,sicut prima sabbati ædificatio fuerat per piscatores,dicente Hieremia pro secunda sabbati, sicut dixerat pro prima de piscatoribus:Et eccè mittam venatores meos,& venabuntur eos de montibus, & de collibus, & speluncis, & de cauernis terræ. Et ideo propheta alio in psalmo dixerat, Veritas iam diu de terra Virginis orta est,& iustitia de cælo ad eam, pro ædificatione ciuitatis DEI magni, in terram prospexit: quæ non minùs ad præsens pro reformatione, innouatione, dilationeque illius per orbem vniuersum respicit. Et id quoque pro nostro tempore perficere summoperè quærit,festinatque,ne fiant nostra, in persecutione tum Turcarum, tum Sophi & aliorum impiorum, peiora peioribus, quòd culpa nostra, nostro vtique tempore stante magno Lateranensi Concilio diuinitùs, pro tempore magnæ tribulationis, in ciuitate magni Regis congregato, non fiat in eo,& sit illa vera & magna reformatio, pro qua priores Pontifices hactenùs ideo laborauerunt in vanum. Quòd nostro quoque tempore rex noster magnus Christus in Concilio nostro Lateranẽ non minùs nimirùm laudabilis pro reformatione inueniretur,quàm anteà fuerat pro ædificatione, quando præstantiùs solito per vniuersi orbis secundam conuersionem & obedientiam sedatis bellis,quæ in orbe Christiano culpa malorum vigent, hostibusque fidei nostræ virtute altissimi superatis,& ad nostram fidem miraculosè etiam conuersis, ac Mahumeti spurcissima secta vnà cum omnibus alijs vbiquè terrarum dextera excelsi extincta, solus rex magnus noster CHRISTVS sedere habeat in monte sancto Apostolicæ sedis eius, de qua scribitur: Et sedes eius sicut sol in conspectu meo sem per,& id profectò cum exultatione conuertionis vniuersæ terræ, de qua etiam habetur:Venientes autem venient cum exultatione,portantes manipulos suos. Et alibi: Nisi conuersi fueritis, gladium suum vibrabit,& in eo parabit vasa mortis. Quando quidem abyssus, abyssus tanti Sacramenti, abyssum reconciliationis cum DEO, plùs solito imminente durissima persecutione domus Ottomannorum & Sophi, per opera Lateranẽ Concilij, agente Leone decimo Pont.Max.inuocat,vt sit in vrbe Roma, quæ (DEO præuidente) regnante impiorum Ecclesia sub idololatria caput orbis ideo data fuerat, quòd regnante successiuo tempore iustorum Ecclesia sub vera latria multo amplior, glorioſior & præstantior in magnæ ciuitatis reformatione fieret, quàm anteà fuerat. Rectè ergo ille dixerat, Vidi ciuitatem sanctam nouam Hierusalem descendentem de cælo,à DEO paratam sicut sponsam ornatam viro suo. In hac igitur tali ac tanta ciuitate DEI,sancta videlicet Romana Ecclesia, magn⁹ dominus nimiùm laudabilis etiam inuenitur,& in monte sancto Apostolicæ sedis eius pro secunda sabbati, plùs solito exaltari & magnificari iure æterno reperitur. Et nimiùm quidem laudari dicitur,quoniam quantùm laudari debeat,nec angelica, nec humana lingua exprimi posset,præsertim cùm ipse sit magn⁹ dominus,& magna virtus eius,& sapientię eius nõ est numerus. Qui quidem pro sua magnitudine,in concilio impiorum laudari nõ reperitur,quãdo in talium ore sua laus fordescat:non in atrijs Synagogæ Pharisæorum & hypocritarum,quorum os maledictione plenum est:nec in palatijs Regum & Principum,

Psalm.47.

Hier.16.d

Psalm.84.

pum, quorum manus plenæ sunt sanguine & infidelitate:nec deniquè in Babylone philosophantium de corde suo,ac iuris humani peritorum,vbi omnis confusio contra veritatem sanctæ Ecclesiæ adducitur. Sed vbi, dicit,quispiam,laudabitur?Dicat propheta: In ciuitate Dei,in sancta vtiquè immaculata Ecclesia Dei, & quod fortius & dignius est, in monte sanctæ Apostolicæ sedis eius. De quo Esaias:Et erit in nouissimis diebus mons præparatus in domo domini super verticem omnium montium, qui est potestas plenitudinis Christi eius in sede Apostolica, per legẽ immaculatam,super omnia regna mundi sedens,& confluent ad eum omnes gentes,& adorabuut eum,& dicent: Gloria tibi domine,qui es Deus & homo. Dicente etiam Ioanne,Rex regum & Dominus dominantium,per mysterium incarnationis,per opus redemptionis,& gloriam resurrectionis:In qua omnia innouãsti,& mũdum Ecclesiæ tuæ super omnes & omnia exaltãsti,& qui eras ante mundi constitutionem per mysterium sacramenti in vnitate psonæ vnigenitus à patre. Propter quod dixeras,Antequàm Abraham fieret, ego sum: quoniam in Christo erat æternitas ab initio & ante secula,& in Abraham breuitas,in qua Deus homo fact⁹ est, vt homo in tali breuitate fieret DEVS,& in mundi plenitudine primogenitus virginis matris in terris fieret,qui erat vnigenitus filius DEI in cælis, de quo Hieremias:Nouum faciet dominus super terram,fœmina circundabit virum. Quod, cõmutata forma verborum talium, Plato ipse,qui à sacra Hebræorum vera philosophia & Dei scientia lumen habuerat,diserat,Deum circunrotundum & decurtatũ, quando vnigenitus Dei filius factus est homo. Propter quod Petrus Apostolus,reuelante patre,ei dixerat:Tu es CHRISTVS filius Dei viui,pro prima sabbati. In qua ꝓlatione fidem Catholicam & Apostolicam, ab æterno patre pro æterno filio ordinatam ad fundamentum Ecclesiæ,confessus est.Et nunc quoque,quod ipse venturus sit in spiritu pro secunda sabbati ad magnam orbis reformationem,non minùs opera spiritus sancti & virtute insinuare reperitur,vt orbis terrarum & vniuersa quæ cæli ambitu continentur,ad montem sanctum Apostolicæ sedis eius in vtroque gladio cum vera obedientia veniant. Et tunc cognoscat vnusquisque nostrũm,suum vas possidere in Dei magna ciuitate ad sanctificationem & honorem per humilitatem scientiæ DEI,& non per superbiam humanæ scientiæ, ad contumeliam & errorem, in quo & Auerroistæ in scientia diaboli,& Iuristæ in scientia mundi,& Mahumetistæ in scientia carnis, extollunt se aduersus scientiam Dei ac lumen fidei Catholicæ.Et idcircò à spiritu sancto dicitur:Super quem requiescam,nisi super humilem & trementem sermones meos?Siquidẽ & spiritus sanctus disciplinę effugit fictũ,nec habitat in corpore subdito peccatis.Hinc etiam scribitur:Vani sunt omnes sensus hominis,in quibus non subest scientia Dei.

Esa.66.

Sap.1.b

Sap.13.a

¶ Verùm P.S.si hæc talis ac tanta scientia Dei,in nostro Laterañ magno Concilio,nũc mundi & diaboli & carnis spreta sciẽtia,grato animo iam susciptetur,vera & repentina reformatio per totam Ecclesiam,orbemque vniuersum,glorioſe miraculoseque absque liuore fiet. Et hoc certè, si in nouitate vitæ depositis veteribus pannis, cum veris Iebusæis corde contrito & humiliato,ad pientissimum regem nostrum Christum accedere curabimus. In qua humiliatione vera cum Christo rege magno reconciliatio fiet, sine qua nec vnionem Principum Christianorum,nec expeditionem contra hostẽ potentissimũ summè necessariam obtinere valebimus. Quandoquidem cognita magnitudine ipsius magni domini,exuere nos oportet veterem hominem cum omnibus malis actibus suis, in quibus ira Dei contra nos populumque suum prouocata iam diu fuit, & nouum hominem Christum,in sanctitate & veritate induere: alioquin peribimus regnante diluuio maximæ tribulationis in vinea domini.Siquidem magnus ipse dominus vitia,scelera & peccata, ac blasphemias contra Deum, Virginem& sanctos turpissimas,quæ in Romana & vniuersali Ecclesia, ac populo suo Christiano,& orbe vniuerso perpetrantur,pro sua iustitia ampliùs tolerare non valeat,ne magnitudo sua ludibrio iri vlteriùs in tanta vniuersi corruptione habeat,quasi hæc inferiora ipse,qui est, neglexerit:nam & sua negligere non valet,quoniam domini est terra & plenitudo eius:& neglecto per suos ministros in terris regimine vniuersi,in quibus & status clericorũ & religiosorum ac laicorum, terminos,quos posuerant sancti patres,dicente scriptura, Ne transgrediaris terminos, quos posuerunt patres tui,transgredi non verentur,corrigere, & de medio auferre summoperè intendat & quærat. Ideò opera Lateraneñ Concilij dignè reformanda veniunt, ne pereamus de via iusta. At verò adhuc in nostro seculo, patres optimi, multi sunt legis diuinę peruersores,qui non modò premissa fouere,sed & leges veteris mũdi in maligno positi, quę proprio fine carent,cõtra immaculatam legem Dei ponere satagũt,quando tales potestatem coactiuam Imperij,preferre Romano pontifici:& regnũ mortis Principis tenebrarum,regno Christi anteferre:& Imperium puri & mortalis hominis, imperio Dei & immortalis hominis:ac leges maculatas ad animarum perditionem, legi immacula-

Col.3.b

Psal.23.

Pro.22.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

maculatæ cõuertenti animas anteponere co
nantur. Et ita tales peruersi, & non conuersi & inreligiosi, & non, religiosi totius
Ioan. 10.b Christianæ fidei decorum, contra magnitudinem magni dominidetur pare non verentur: quasi CHRISTVS bonus pastor animam suam pro ouibus suis, in quibus ædificaret sibi Ecclesiam sine ruga & macula, in mortem solus non posuerit, & per sanguinem sanctorum, super se lapidem viuum & angularem, talem dilectam non ædificâsset. O hypocritarum & perditorum hominum pessimam conditionem, ô inimicorum fidei perditionem, ô ignorantium, pro salute animarum, viam mandatorum DEI. Quis vos ita fascinauit, quòd indè diuino iudicio rei facti estis, quando terminos sanctorum diuinæque scripturæ transgredientes, iura puri hominis, contra veritatem Dei hominis, & magnitudinem æterni Regis, ac contra scientiam DEI extollere adhuc contenditis, & cornua contra sedem Apostolicam erigere per magistros erroris non erubescitis, vndè tot mala religioni Christianæ non minùs, quàm ex alijs malè gestis prouenerant? Sed heu heu, quàm calamitosa erit de proximo talium perditio, & laborantium in DEI scientia & obseruatione mandatorum Dei exaltatio: quoniam de magna Turcarum & infidelium aliorum à tot annis persecutione, iam rex noster Christus ad reformationem vniuersi, sua magnitudine miro modo educet bonũ pro secunda sabbati, sicut cùm prima sabbati in maxima persecutione Romanorum, Regnum cælorum Romanæ Ecclesię in ipsa vrbe adduxerat, vt esset in ea gloria omnibus sanctis eius, qui sanguinem suum fuderant pro firmamento Apostolicæ sedis & sedentis canonicè in ea, & non minùs in sua
Rom. 13.d instanti reformatione nunc id futurum existimo. Ideo iam hora est, patres optimi, horo(inquam)est, nos de malo somno surgere, & magno domino vigilare, quoniam ipse est, qui nostro quoque tempore in fremitu
Ioan. 11 f. suæ magnitudinis propter lachrymas Magdalenæ & Marthæ, id est, contemplatiuæ & actiuæ rogantis ecclesiæ, Lazarum quatriduanum & iam diu in lasciuia mundi fœtentem, suscitabit, p̃ sua magnitudine in secunda orbis conuersione demonstranda, in qua status clericorum in Lazaro designatus, præ alijs opera Virginis gloriosæ ad vitam contemplatiuam pro 7. statu Ecclesiæ trahetur.
Marc. 5.c Et non minùs religiosorum quatuor rotarũ status, in filia mortua in domo archisynagogi demonstratus, ad primam vitam, in qua spiritus vitæ erat in rotis, miro modo à mortuis reuocabitur: status verò laicorum in fi-
Luc. 7.e lio matris viduæ extra ciuitatem resuscitato præfiguratus, vbiquè terrarum multo gloriosiùs quàm alia, ad fidei Catholicæ obseruãtiam Apostolicæq; doctrinæ quasi remi-

niscẽdo primitias fidei nostrę vocabitur, & pientissimè intra ciuitatẽ Dei sub matris suę Ioan. 21.c
Ro. ecclesię obedientia adducetur, q̃ indè gloriosè toto orbe terrarum vnum ouile & vnus pastor vsq; ad seculi cõsummationem, in magnitudine vtiq; ipsius magni dominifiat. Nam & hãc magnitudinem in cęlo empyreo in primo magno generali Cõcilio intellectualis ecclesiæ pro hominis susceptione, in quo magnus Dominus suo tẽpore eleuandus in terra supposito verbi Dei ad vniuersi decorũ erat, vt in illo eõstitueret vnam sanctam ecclesiam, electorum omnium matrem & Reginã: si Lucifer, q̃ tanti boni Concilij in cælo diuisionem fecerat, & primam viam mali Concilij inuenerat sua malitia superbiaque cum suis cohærentibus iuxta legem & conditionem eis appositam, p̃ signo, in quo ipse habebat signaculum similitudinis Dei, suscipere (vt par erat) per veram obedientiam voluisset, & æterni Sacerdotis magni ante eum geniti, Regnum & Imperium ac Hierarchiam, harmoniam & monarchiæ vniuersorum temperatissimum Principatum, æqua mente in magnitudine creatoris sui & omnium præponderare quæsiuisset, & se supra se extollere non concupiuisset, à tanta magnitudine Domini, tanquàm primus hęresiarcha sub anathemate perpetuę dãnationis, ad ima deiectus, & extra bonorum Angelorum Ecclesiam & bonum Conciliũ factus, nec donis supernaturalibus, in quibus plenus decore erat, spoliatus fuisset. Hanc magnitudinem, si Adam suasione mulieris serpentina lingua deceptæ, in se non concupiuisset, donis gratuitis denudatus, sub maledicto terræ in ope suo, extra paradisum deliciarum eiectus in sudore vultus Gen. 3.d sui non vixisset. Hanc magnitudinem si Imperatores & Reges, tum Romanorum, tum aliorum, si philosophi, si sapientes in scientia noctis non ignorarẽt, idola non adorassent, Dei potentiam in agẽdis secundis causis non suppositisset, & primas sex veritates in diuinis Philosophus non negasset: hanc magnitudinem si Principes seculi, si populi & idolorum sacerdotes cognoscere voluissent, idololatriam contra veram latriam per orbem vniuersum non prædicassent: Babylonem omnium confusionum & errorum matrem, cõtra ciuitatem Dei & istorum ecclesiã nõ erexissent: nec monarchias septem Luciferi, suorumque principum & Imperiũ puri hominis supra regnũ & Imperiũ Christi filij DEI viui, extollere falso titulo non perquisiuissent. Nec minùs sacerdotes & principes synagogæ Iudæorum, si talem magnitudinem domini suo grato animo suscipere voluissent, nunquàm dominum gloriæ crucifixissent, nunquàm regno, sacerdotio, & ciuitate Dei priuati fuissent: Nec Imperatores & principes Romani Imperij, qui vbiquè terrarum in sanguinem sanctorum de-

debacchãtur, si celsitudinem verè magnitudinis in fide Christi cognoscere voluissent, in qua sui principes & ministri, ac milites nõ in potentia armorum & seculi fauore, sed in virtute pfecta, in vita immaculata, in signis & miraculis, in sciẽtia Dei & doctrina Christi, in qua dęmones expellebãt, idola destruebant, cathedram pestiferæ doctrinæ deijciebant, & cathedram veræ & Apostolicæ doctrinę sola operatione perfecta exaltabant, nunquàm vsque ad magni Constantini tempora, in quibus ipse Constantinus à diuina gratia afflatus desupèr, cognita æternitate Regis gloriæ & potestate in Regno suæ Ecclesiæ, & se possessorem malæ fidei in mundi Principatu post resurrectionẽ illius ex mortuis aduertens, sceptrum Imperij orbis & vrbis ac monarchiam vniuersi, vero & proprio domino & omnium creatori victori Deo, & homini in sede sua Romana Siluestro Pontifici Max. in iure primæuo & naturali Christi æterni Sacerdotis secundùm ordinem benedicti patris plenè cessit, & CHRISTVM regem magnum in suo vicario per obedientiam adorauit, aliamq; sedem iussu illius & concessione Apostolica quæsiuit, & sub obedientia sedis Apostolicæ in Byzantio erexit, & contra hostes fidei nostræ semper glorioſè pugnauit. Quæ quidem omnia sic diuinitùs gesta, si alij Imperatores cognoscere & suscipere voluissent, nunquàm (inquam) tales Imperatores in sanctorum sanguine tam crudeliter polluti fuissent. Nec minùs etiam post Constantini tempora, si Imperatores, si legum Imperialium cultores & conditores, & nostri etiam temporis illarum professores, talem magnitudinem Regni Christi & saluatoris nostri Iesu, æterni Sacerdotis aduertere voluisseut, omnia temporalia & potestatem, tum in diuinis, tum in humanis, spreto iugo Christi, in suis vicarijs ad Imperium trahere non præsumerent. Nec Cæsares electiones Pontificum pro eorum argumento confirmasse assererent. Nec talia malè gesta, diutiùs suo tempore euacuata allegarent. Nec potestatem coactiuam & tyrannicam, iteratò, super libram, vnicam & supremam vicarij Christi potestatem & sanctæ Ecclesiæ ponerent. Nec sola spiritualia Pontifici Romano ascriberent, nec verba Christi, dicta sanctorum & sacrorum Conciliorum summorumq; Pontificũ decreta, opera Spiritussancti edita, ac sacras sanctiones obliqua interpretatione aberrãter ab vtero sacrarum literarum violassent. Nec deniquè nostris temporibus, si cardines orbis, si reges tum cæli ecclesiæ, tum terræ, si quatuor rotarum patres & religiosi, si magistri & Doctores, si Aduocati & Procuratores, si iudices & Romanæ curiæ officiales, ecclesiarumq; rectores, tãtam magnitudinem magni Domini & inuiolabilis iustitiæ suæ sceptrum, recta, simplici ac pura mente, iuxta legis Dei & regularum diuinum intellectũ, suscipere vellent, tot enormia & legi immaculatæ contraria, fracto iugo Christi, sine charitate ac Dei timore, plebem Christi quasi panem deuorantes, non perpetrarent, Pro. 22. d
& terminos, quos posuerunt sancti Parres, non transirent. Quapropter Bernardus ad Eugenium tanquàm ad summũ Hierarchicum in cælo Ecclesiæ virũ, in quo erat omnis potestas supra omnes potestates tam cæli quàm terræ, rectè scripserat, Tibi data est omnis potestas, in qua qui totum dicit, nihil excludit. Sed cogita, vtrùm omnia concedere debeas. Quod si non debes, ferua modum, vt iustificeris, cùm iudicaris. Psal. 50.
Et alibi: Vt quid in palatio tuo leges Iustinianæ garriunt, & tuæ Christianæ silent? in quibus si tãtùm, patres optimi, leges Christi non siluissent, & præsidentes in Dei ecclesia in regimine eis cõmisso modum in omnibus seruassent, sancta Ecclesia tantorum hęreticorum hæreses & schismata ac impiorũ persequutiones non sustinuisset, nec scelleratam Mahumeti sectam, nec Ottomannorum & Sophi instantem maximam persecutionem subire cogeretur: si tamen Dominus ipse magnus, magnitudinem suam contra potentissimum hostem, sicut sub *Eliseo contra Sennacherib, & Macchabæ- *Esaia vel
orum tempore contra Antiochum non ap- Ezechia legendum.
posuerit, quòd indè virtus fidei suæ elucescat. Rectè ergo ad nos conuersa mater nostra ecclesia, voce lugubri dicere potest: Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me, vt non sit in pace adhuc amaritu- Esa. 38.d
do mea amarissima. Siquidem & amara fuit tyrannorum in filijs meis occisio, sed indè fidei meæ amplificatio: & non minùs amarior hæreticorum persecutio, sed Catholicæ fidei exaltatio: verùm & iam diù, sed fortiùs nunc, propter falsam & simulatam hypocritarum irreligionem, facta est mihi amarissima, quando talium causa, spurcissima secta Mahumeti tantùm per orbem creuerit, quæ tamen de proximo virtute dexterę excelsi, & non humana, extincta erit: vt sit pro septimo statu in vera pace amaritudo amarissima, & pax in terra hominibus bonæ Luc. 2. b.
voluntatis. Quibus quidem sic stantibus, P. S. talibus iam speculationibus tanti Psalmi postpositis, ad illas tantùm pro conclusione orationis nostræ summè & repentinè, necessaria veniamus, in quibus anima mea iam corde & mente immersa, dolores parturientis Romanæ Ecclesiæ nostræ & vniuersalis, tam vehementer in se susceptt, quòd contremiscunt labia, viscera quatiuntur, oculi lachrymarum flumina desiderant, lingua calculum ignis Christi exoptat, vt circunquaquè lingua velociter dicentis diffundere valeat, quanta sit latitudo, submersio & periculum imminentis tribulationis, tũ Sophi & impiorũ hominũ, tum Turcarum

Universidad de Deusto
Biblioteca

carum,in qua dñs ꝓpter scelera,vitia & peccata,quæ in regibus tum cæli, tum terræ,ac populo Christiano hoc nostro tempore vigent,ad nostri temporis flagellum potentissimos fidei nostræ hostes excitauit.& negligentissimos Principes Christianos pro illius defensione adhuc multis flagellis à somno turpissimo excitare non valuit,quandoquidem in maleuolam animam intrare sapientia diuina nequeat,vt fiant nostra posteriora peiora prioribus,in quibus ab annis multis populus Christianus Christi sanguine redemptus,ductus est captiuus incuria & negligentia prælatorum Ecclesiæ & Principum Christianorum, qui quærentes quæ etiam sua non sunt,quæ Christi sunt,neglexerũt,ac ad præsens fortiùs solito negligũt, quãdoquidem bella durissima ab annis 20. inter se exercentes, tantorum bellatorum sanguinem,tum in Italia,tum extra,sine pietate fuderunt,presbyteris,religiosis,nobilibus,honestisq; viris, sanctimonialibus,virginibus, viduis,aliorumq́ue vxoribus,pueris &puellis,tam turpiter abusi fuerũt,quòd nec sexui,nec ætati,nec religioni, nec ecclesiæ, nec sacris rebus pepercerunt, acsi feræ syluarum immanissimæ, & sine ratione fuissent in membrorũ Christi cõculcatiõe turpissima sæuiẽtes,& nõ minùs in extinctione veteranorum militum laborauerũt, in qbus robur exercitus Christianorum contra tantos hostes tutissimum erat.O miserrimã populi Christiani conditionem. O summis lachrymis deplorandam tot animarũ perditionẽ:O miseræ Italiæ crudelissimam conculcationẽ, deprædationemq́ue,in qbus latior via, extinctis nostris ꝓsidijs,hostibus fidei nostræ data est. Siquidẽ tales authores,crudelissimiq́ue belli nimia propria cupiditate ducti,Reipublicæ Christianæ defensionem distulerũt,& bella inter Christianos exercẽtes,stragem maximam sanguinis Christiani dederunt.Et ideo vada(quoàd potuerũt)ad occupandum maiora indiès, Turcis & alijs infidelibus aperuerunt.Et eo quidẽ tempore,in quo si Principes christiani vniti essent, facilimè,stãte taliũ infideliũ durissima strage inter se,dominia Christianorum occupata recuperare possent. Propterea dominus per Esaiam conqueritur,dicẽs: Ideo populꝰ meus ductus est captiuus,quoniam non habuit scientiam,scilicet veræ doctrinæ & immaculatæ vitæ,in qua ecclesiæ pastores,non pastores fuerunt tunc,sed lupi rapaces,ꝓut multis notum est.Veruntamen quanto maior erit nostri causa persecutio, tanto gloriosior erit per conuersionem omnium, in Christo Rege nostro, & non à nobis,liberatio. Et hinc fuit,patres optimi,quòd breui tempore quatuor patriarchales ecclesiæ, aliæq́ue innumerabiles,in quibus Hebræorum & Græcorum Ecclesiæ de titulo Crucis abrasæ opera diaboli fuerũt, ac,ꝓpter illarum hæreses & rebellionem contra obedientiam sanctæ sedis Romanæ,ad manus infidelium deuenerunt. Siquidem & in sede Romana in suo vicario Deus sibi obediẽtiam incommutabilem reseruauerat,instar illius,quam in ligno paradisi Adę posuerat,vt imperaret mundo,& soli Deo vnicè seruiret & obediret,& tantam obedientiam à subditis exigeret, quantam ipse DEO præstaret. Idcirco aduersantes obedientiæ ligni sedis Apostolicæ,à Crucis ligno assumptæ,dicente Propheta:DOMINVS regnabit à ligno, grauissimè durissimeq́ue puniti fuerunt, quòd talium exemplo etiam sedens in ipsa Apostolica sede animaduerteret, qua censura plectendus veniret, si ipse DEO non obediret: quandoquidem DEVS illum sibi soli iudicandum seruauerat, prout in pontifice Aaron & Petro concipere potuimus. Quapropter nostro tempore duo Imperia,tot tantaq́ue regna & Christianorum dominia,ad spurcissimam sectam Mahumeti cum maxima iactura Reipublicæ Christianæ & regentium in ea venerunt,quoniam ab obedientia sedis Apostolicæ recesserunt. De quibus valdè timeo, & pertimesco,quoniam obstinationem in malo in rectoribus tum Ecclesiæ, tum residui populi Christiani in orbe terrarum non ignoro, quòd dicente Ezechiele, Dominus iam per flagellum Turcarum siue impiorum,à pasto ribus requiret gregem suum,tempore nubis & caliginis malè præsidentium dispersum, & ab vberibus sanctæ Ecclesiæ euulsum per inobedientiam. O me miserum, quid audio?quid mente concipio ex his? Væh inquã mihi,qa tandiu tacui,vt indè vir pollutus labijs essem. Veruntamen tacui ô patres, ô domini,ô maiores mei,quia aliquantisper propheticus ille sermo me retardauit quo dicitur: Qui intelligit, taceat, quoniam prauum tempus est,in quo alij supplantant, alij qui in eum,qui cecidit, inhiliunt,alij ꝓper eum plaudunt:qui autem manum porrigat ex affectione, non est. Et quoniam charitas extincta est,admonitiones ex charitate sublatæ sunt, concordiæq́ue etiam nomen ipsum ad præsens ignoratur.O tempora:à summis ad ima facta transgressio: improbitati probitas, inopiæ copia, superbiæ humilitas,auaritiæ charitas cessit. Non mirum igitur, si causis diuersis, vti natura est, diuersi pro temporibus oriuntur effectus. Nam & sancti Apostoli,& illi qui nostram Ecclesiam suo sanguine ædificarunt, cælestia & bona immortalia, nos verò caduca &mortalia terrena quærimus:illi miracula & virtutes, nos piacula & scelera. Illi summis virtutibus gratiam,nos vitijs iram consecuti fuimus. Sed væ væ gubernacula Christianorum malè flectẽtibus,qui propria duntaxat curantes,mentiũ animarũq́ue salutem neglexerunt, gregemq́ue rapientibus lupis non modò non obuiant, sed vada (quoàd possunt) per desidiam ampliãt. Iamiam tempus vindictę aderit,nisi per verã Lateranẽsi Concilij ordinationem, pœnitentiam de commissis & omissis in populo Christiano,te iubente P.S. qui plenitudinem potestatis in te habes, prædicabitur, & vera reformatio tam in spiritualibus,quàm in temporalibus,vbiq;terrarum tuo decreto diffusa fuerit. Arripe ergo gladium diuinæ potestatis tibi traditum bis acutum,&iube,impera &manda,vt pax vniuersalis & colligatio per decennium inter Christianos ad minùs fiat,&Reges ad id in compedibus magnitudinis magni Regis liga,&nobiles in manicis ferreis censurarum constringe, quoniam tibi data est omnis potestas in cęlo & in terra. Vtere ergo illa,vt pacẽ inter Christianos habeas,&expeditionem contra hostes fidei(vt par est)euestigiò obtineas: quandoquidem hostis noster,tanquam draco sæuissimus,ad nos deuorãdos,ꝓperat & festinat. Et si ante prouisionem nostram ingredietur terrã nostræ promissionis Italiam,quid tibi tunc patet sanctę dignitas Pontificalis,ꝓderit?quid gemmę?qd preciosa latera domus?quid dominia & Principatus tui & tuorũ?quid spon sæ fidei tuę commissę ornamenta?quid vasa preciosa, & palatia dignè constructa? Quid Cæsari maximo nostro Imperij sceptrum,& regni Romani dignitas valebit,si eo viuente &negligẽte,talis calamitas eueniret?Quid regibus Christianissimo & Catholico, talis denominatio Christianissimi & Catholici operabitur,si de illorum negligentia rei diuino iudicio fient?Quid alijs Regibus Christianis,cęterisq; tum Italię,tum extra,dominijs,Regna,thesauri maximi,filij, & paratus armorum, si sanctam ecclesiam Romanam dominam & Reginam,ac omnium matrem prophanari permiserint?Quid vobis,patres optimi,dignitas maxima cardinalatus?quid arca plena nummis? quid vasa aurea & argentea? quid lapides preciosi? quid equorum & familiæ ornatus, & domorum cæterarumq́ue rerum vsus deceptione plenus? Quid denique Ecclesiæ sanctæ prælatis dignitas,potestas & diuitiæ? Quid Romanis, alijsq́ue populis,& Romanæ curię officialibus,cæterisq́ue miseræ Italiæ cultoribus vita &opera ipsorum tunc prodesse poterunt? Dicat à memoria mea calamitosa illa Constantinopolitanę ciuitatis clades.Probet totius illius Imperij dura sanguinis effusio.Confirmet Trapezũdę & omium populorũ Helleſpontici maris circunquaq; euersio. Clamet Thessalonicarum,*Mitylenį &Peloponessi occupatio.In mediũ afferãt Asię & Europę ditissimę deuastatę prouincię.Insinuẽt totius Thessaliæ,Macedoniæ,Epiri &Illyrię opulentissimę sine numero depredatę ciuitates,oppida & castra.Exclament tot millia millium populorum totius ferè plagę Orię-

Sap.1.a

Esa.5.c

Ezech.34.a

Gen.2.d

Psal.95.

Amos.6.d

Esa.6.b

Matth.16.

tis, Meridiei,ac Septentriõis,q ab amnis ducẽtis,sed turpiùs duriusq́;nostris temporibꝰ, ab infidelibus subiugati fuerunt,& iam successiuis temporibus(quod dolẽter dico)à fide nostra diuersi,quorũ sanguinem,dicẽte Ezechiele,in die districti examinis dominus de manibꝰ illorum, qui tunc in Dei ecclesia indignè ꝓsidebãt,durissimè requiret. Declaret tantarum virginum violatio,puerorũ vlulatus,mulierum planctus, matrimoniorum diuisio,captiuorum venditio,& aliorũ absq; numero occisio. Aperiat,& ante oculos nostros ponat huiꝰ matris nostrę,& spõsę Dei tantarum Ecclesiarum vbiquè fornicatio, & sanctarũ religionum dissipatio,& in reliquijs sanctorum cõculcatio:quæ quidẽ omnia in illa misera *Calcidij, seu* Euboicę quæ cuncta hęc domus Ottomãnorum brevi temporis spatio debacchata est.Et deniq; proclamet in auribus nostris crudele ac nefandum Hydrunti excidiũ,in quo quàm sęua fuerit Turcarum rabies, nemo nostrũm ignorat.Nam & quo in periculo tunc fuerit & Romana ecclesia & tota Italia,quòd tertium væ Apocalypsis nõ sustinuerit,sicut Hierosolymitana primum & Constantinopolitana secundum propter illarum auersionem cõtra regnum Christi & sue sanctę Apostolicæ sedis sustinuerunt,miserieordia & miseratio magni domini ad suorũ fideliũ preces apertissimè declarauit, quando instante periculo nostro, opportuno tẽpore Turcarum principẽ Imperatorẽ sęuissimum Mahumetũ*Soldanum interemit.Hęc nos doceant,hæc nobis ad doctrinam fiant, hæc in exemplum accedant,hęc nos excitent, hæc nos cautiores & diligentiores faciãt & reddant.Et quę nobis vtui & ornatui sunt, pro salute nostra & multorum,ac pro liberatiõe totiꝰ reipublicę nostræ Christianæ nos ipsimet potiùs exponamꝰ,largissimeq; effundamus,q̃ ad talium pollutas manus vna nobiscum deueniant. Quod vtiq; dignè fiet, P.B. si,quæ diximus,opere complere curabimꝰ. Verùm quo idà nobis digniùs, pręstãriusq; exequatur,colligite,vos patres,vos domini, vos ecclesiarũ rectores ac Præsides, vos(inquam)etiã Reges & principes Christiani populi,vos iterùm(inquam)qui in sanguinem Christi & sanctorum nimium impinguati & dilatati estis,colligite fragmenta Alabastri, confractæ in dicendo psalmodię ne pereãt, & implete cophinos animarum vestrarum, sicut Apostolorum numerus,prima sabbati, pro secunda sabbati orbis cõuersione complenda;quasi priora reminiscendo,& posteriora pudendo,iussu nomini duodecim cophinos,iuxta partes duo decim orbis secundò cõuertendas impleuerunt,de qbus Propheta: Reminiscentur,&conuertentur ad te

Fol. 34. Chalcidij

*Sulthanũ

Apoc. 8. d & 18.e

Marc.6.f

Lucæ 9. b

Ioan.6.b

Psal.21.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psalm. 47. orbis, vōs principes terræ, docēte Rege nostro Dauid, circūdate iam digniùs ac præstātiùs solito mōtem Sion speculatricem, videlicet sanctam Apostolicam sedem vestram. Et vos etiam veri Episcopi & sanctę ecclesię digni prælati, matrem nostram Rom. ecclesiam, vnicam dominam oīium & reginam, vero & pio affectu complectimini, & vestra immaculata vita, doctrina, & operatiōe perfecta souete eam, orationibus instātes, ieiunia & eleemosynas obseruantes, sacras vigilias adamantes, & distribuite fragmēta Apostolicæ doctrinæ in domibus eius, scilicet in

*Dauid ecclesijs illius, in quib⁹ tāquàm Turres *dati estis cum propugnaculis contra hostes fidei, vt enarretis pro progenie altera, quæ adiugum fidei catholicæ & Apostolicæ vēturaest: qm̄ hic magnus dom̄in⁹, nimiùm laudabilis in ciuitate Dei & in monte sancto eius: ipse, & nō alius, est Deus dominus noster, & solus saluator & liberator, q dignè & gloriosè miraculoseque cum exultatione vniuersa terræ, ab omni periculo nos liberabit, & in fremitu fortitudinis suę cōculcabit oīes contrarias potestates: & ipse, inquam, & non alius, cū gloria & honore nominis sui reget nos in secula seculorum, Amen.

DEO GRATIAS.

Die verò 20. præfati mēsis Maij, Reuerēdissimus in Christo pater & dominus, dominus Antonius tituli sancti Vitalis, nūc verò sanctæ Praxedis presbyter Card. ,ptector Illustr. Caroli Ducis Sabaudiæ, dedit mandatum præfati Illust. domini. Cuius tenor talis est.

Mandatum Ducis Sabaudiæ.

CArol⁹ Dux Sabaudię, Chablaisij, & Augustę, sacri romani Imperij princeps vicariusq; ppetuus, marchio in Italia, princeps Pedemōtium, Comes Gebēnesij, Bangiaci & Rotundi mōtis, baro Vuādi, *Foncigmaci & Gaij, Niciēq;, Breyssię ac Vercellarum &c. dominus, vniuersis & singulis præsentes patentes literas inspecturis facimus manifestū, q cū quódàm fe. re. Iulius papa secundus, sacrum Lateranen cōcilium in vrbe Roma celebrādum indixerit, quod sanctissimus dominus noster, dominus Leo diuina prouidētia papa decimus, pfato Iulio (sicut domino placuit) de medio sublato, ad summi Apostolatus apicem diuina fauente clementia assumptus, pro rebus vniuersalis ecclesiæ ac totius Christianæ religionis salubriter dirigendis, disponēdisq; (vt experientia edocet) cū maxima catholicorum principum, Christianiq; populi frequentia prosequitur: nos igitur tā salubre & laudabile suæ beatitudinis propositum, ac pmaximè necessarium opus collaudantes, illisq; pia deuotione & reuerentia assistētes, licēt superioribus proximis diebus speciales Oratores nostros suę beatitudini, tanquàm Vicario Christi & beati apostolorum principis Petri vero successori, reuerentiam obedientiamque præstādam destinauerimus, nihilominùs vt sanctis institutis suæ beatitudinis, cui⁹ & sanctæ matris ecclesiæ membrum nos esse profitemur, iuxta Illustrissimorum progenitorum nostrorum laudabilem consuetudinem conformemur, ex nostra certa sciētia, maturaque deliberatione, citra tamé quorumcunque procuratorum nostrorum hactenùs per nos cōstitutorum reuocatiōem, tenore præsentium facimus, constituimus, & deputamus nostrum verum, legitimum, & indubitatum procuratorem specialem, ita tamé, quòd specialitas generalitati nō deroget, nec econtrà, videlicet Reuerendiss. in Christo patrem & dominum, dominum Antonium sanctæ Romanę ecclesię tituli sancti Vitalis presbyterū cardinalem, nostrum & negociorum nostrorū in Romana curia protectorem, specialiter & expresè ad se nomine nostro in dicto sacro-sancto concilio, illiusque sessionibus (quatenùs expediat) præsentandum, illisque interessendum, ad dicendum, proponendum, tractandum & procurandū, necnon laudandum & emologādum omnia & singula, quæ ad laudem Dei, animarum salutem, morum reformationem, vniuersalisque Ecclesiæ, ac totius religionis Christianæ bonum, pacem quoque & vnionem Christifidelium cōcernere videbuntur, & quæ præfatus sanctissimus dominus noster papa sacro huiusmodi Concilio approbante duxerit reformanda, statuenda & ordināda, necnon & ad alia faciendum, dicendum, gerendum & exercendum, quæ nos ipsi in premissis, & circa ea faceremus, diceremus, & apponerem⁹, & ageremus, si p̄sentes personaliter interessemus, etiam si talia forent, quæ mandatum exigerent magis speciale, quàm præsentibus est expressum. Quę quidē oīa & singula promittim⁹ bona fide nostra, & in verbo principis perpetuò habere & tenere rata, grata, valida & firma, in nulloque contrafacere, dicere, opponere vel venire, nec contrauenire vel aliqualiter consentire clàm, palàm, tacitè vel expresè, sub obligatione oīnm̄ bonorum nostrorum, præsentium & futurorum, cum renūciationibus & cæteris clausulis solitis & oportunis. In quorū testimoniū has duximus cōcedendas, quas per secretarium nostrum subsignatum fieri iussimus, sigillo cancellariæ nostræ roboratas. Datæ Taurini, die quarta mensis Maij, 1515.

Carolus.

Primùm præsentibus dominis Illust. Philippo de Sabaudia Comite Gebennen⁹, R. Ioanne de Sabaudia episcopo Gebēnarum, R. Vrbano de *Myolano Electo Valētinen⁹, angelino de Prouais præside patrimoniali, G. dño Salloysonis Barone sancti Germani, Reuerend. domino de Piouana Abbate Noualeſij, Frācisco Piouana, Ioanne de Lucerna, Francisco de Boscho domino Pressiaci magistro hospitij, Iasebro Paserij aduocato Fiscali.

¶ Anno à natiuitate domini 1515. indictione tertia, die verò vigesimaprima mensis Iunij, pontificatus sanctissimi in CHRISTO patris & domini nostri, domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno tertio, dominus Marius de Peruschis sacri Concilij aut Fisci procurator, petijt quoddā instrumentum, datum coram sanctissimo domino nostro per magnificum dominum Ludouicum de Solerijs, & in libris cameræ Apostolicæ registratum, in actis Concilij de nouo registrari tradens illud facto tenoris infrascripti.

¶ In nomine domini, Amen. Anno natiuitatis dominicæ 1515. & die vigesimasecunda mensis Februarij, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno secundo. Noueritmodernorum præsentia, & futurorum posteritas nō ignoret, quòd magnifici & spectabiles iurium professores domini Geruasius de bello monte miles & præsidens, Bertrandus Duranti dominus de Podiouerio, Simon de Tributijs dominus de sancta Margarita, Gaspar de Pererio, Marcellinus Giuremandi, Bertrandus Rostagui, Antonius de Albis, Claudius Sarente dominus de Souassu Regij consiliarij, in suprema curia insignis Parlamenti Prouinciæ, & item magnifici etiam iurium doctores domini Aymericus de Andrea præsidens computorū, Ioannes Arbaudi, & Michael Guirani Magistri rationales magnæ Regiæ curiæ, & cameræ computorum Aquen, necnon egregij domini Iacobus de Angelo & Franciscus Guarini iurium licentiati, Regij generales procuratores constituti infra Cameram Concilij dictæ supremæ curiæ, certificati (vt dixerunt) de actis, gestis, & promissis per magnificum & spectabilem militem dominum Ludouicum Forbinum dominum de Solerijs, primum in dicta parlamenti curia Regium consiliarium, & apud summum pontificem pro Christianissimo domino nostro Francorum Rege oratorem dignissimum, eorúmve spectabilium dominorum procuratorem, constante de eius procuratoria potestate instrumento, in notam sumpto, & rogato per me notarium & secretarium Regium infrascriptum, apud dictum sanctissimum dominum nostrum Papam iuxta potestatem eorum parte illi datam, prout de actis, gestis, atque promissis iam dictis spectabilibus dominis constitit per actum, seu illius exemplum nupèr eisdem transmissum per Reuerendum & spectabilem Iurium doctorem Dominum Petrum de Brandis Archidiaconum Veneten, etiam Regium in dicta curia parlamenti consilia-

rium Romæ existentem. Cuius quidem exempli tenor sequitur:

¶ Anno à natiuitate domini, 1514. indictione secunda, die verò decimaquinta mensis Nouembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Leonis Diuina prouidentia papæ decimi anno secundo, constitutus personaliter coram præfato sanctissimo domino nostro, ac testium, & mei notarij cameræ Apostolicæ infrascriptorum Romæ in palatio Apostolico, ac in aula seu camera ipsius palatij, præfatus magnificus dominus Ludouicus procurator, & procuratorio nomine præmissorum in eodem procuratorio nominatorum, asserens & notificās eidē sanctissimo domino uostro, quòd ipsi consiliarij Regij superiùs nominati, voluntariè & scienter nō admiserant contenta in dicto monitorio, sed quodammodò in anteà intendebant esse obedientes filij suæ sanctitatis, & nihilominùs vigore facultatis sibi in dicto instrumento attributæ, omnes & singulas prohibitiones, mandata & decreta per ipsos consiliarios, ac parlamentum huiusmodi hactenùs contra ecclesiasticam libertatem & canonicas & pontificum sanctiones factas, & facta ac gesta, eis omnibus melioribus modo, via, iure, causa & forma, quibus meliùs potuit, sciuit, & debuit, coram ipso sanctissimo domino nostro reuocauit, cassauit & annullauit: ac reuocat, cassat & annullat, & ad pristinum statum omnia reducit, ac eisdem literis monitorialibus expresse (quantùm potuit) obediuit & obtemperauit, & quòd dicti sui principales illis obedient & obtemperabunt, ac facient & exequentur in futurum in omnibus & per omnia, prout in eisdem literis monitorialibus plenius cōtinetur, expresse dixit atque promisit, me notario præsente & stipulante &c. prout etiam ipsi principales sui iam in partibus publicè reuocauerant, cassauerant, & annullauerāt, & alia fecerant (prout in publicis documentis desupèr factis constantibus) de quibus fidem facit, ac ea mihi notario infrascripto consignauit inserenda, quorum tenores inferiùs describuntur. Et insupèr eosdem principales suos, & eorum quemlibet in solidum virtute dicti mandati & potestatis sibi attributæ quodammodò in anteà ipsi sui principales & eorum quilibet, quantùm in eis vel eo est, omnia & singula contenta in dicto monitorio adimplebunt, & præmissis omnibus parebunt, & Ecclesiasticam libertatem non perturbabunt, sed tanquàm catholici & obedientes filij suæ sanctitatis mandatis acquiescent. Et quòd non contrauenient in futurum directè vel indirectè alio quouis quæsito colore. Et eorum, & cuiuslibet ipsorum bona quęcunque specialiter & expresse obligant, & pro eis & eorum quolibet, de rato & ratihabitione. Ac

Universidad de Deusto
Biblioteca

se acturum & curaturum, quòd infra quatuor menses proximè futuros dicti sui principales, omnia & singula, suprà & infrà scripta ratificabunt & approbabunt. Et quòd omnia & singula in dictis monitorialibus semper & perpetuò obseruabunt & adimplebunt, prout in eisdem literis continetur & præcipitur, solenniter & expressè promisit, me notario infrà scripto tanquàm publica & authentica persona, pro sancta Romana ecclesia & omnibus alijs quorũ interest, stipulañ & recipien.

¶ Quibus sic gestis, præfatus sanctissimus dominus noster more pij patris, motus benignitate & clementia, considerans & attendens, quòd præfati consiliarij ad cor reuersi sunt, & quòd sancta sedes Apostolica post lapsum cum humilitate ab ea veniam petentibus & recurrentibus ad eam, non consueuit claudere suæ pietatis gremium, etiã ad vniuersas preces ipsius magnifici nomini Ludouici præfatos consiliarios superiùs nominatos & eorum singulos authoritate Apostolica, & ex sua solita clementia præmissis visis & intellectis, exceptis duntaxat his, qui per secũdum monitorium ad comparendum personaliter sunt adstricti, à censuris & pœnis etiam inhabilitatis, factionis testamenti, eorumque posteritatem & generatiões & descẽdentes ab eis, absoluendos duxit & absoluit, & facto signo sanctæ crucis in personam præfati magnifici domini Ludouici eorum procuratoris, benedixit, & interdictum ecclesiasticum præmissorum occasione forsan appositum, penitùs & omninò relaxauit, eosque & eorum quemlibet rehabilitauit, & ab eis & quolibet eorum omnem infamiæ maculam siue notam penitùs remouit, ac eos & eorum singulos (quatenùs opus sit) ad pristinos honores, gradus, dignitates, beneficia & officia restituendos duxit, & restituit cum reincidentia & sine aliqua suspensione, reuocatione, & præiudicio dictarum literarum monitorialium, & processus perindè, ac si præsens absolutio facta non fuisset, nisi omes singuli principales ꝑdicti infra dictos quatuor menses proximè futuros præmissa omnia & singula sic (vt præfertur) ratificauerint & approbauerint.

Ipsi verò spectabiles & magnifici domini parendo mandatis & beneplacitis ipsius sanctissimi domini nostri papæ, quantùm in eis est, & eos tangit, seu tangere poterit in futurum communiter & diuisim omnia & singula per dictum spectabilem dominum de Solerijs, iuxta mandatum sibi datum, acta, gesta, promissa & procurata, & quæ in exemplo superinserto continentur, omnibus melioribus modo, via, iure & forma, quibus potuerunt & debuerunt, approbârũt, laudârunt, emologârunt, & ratificârunt, laudãtq;

approbant, emologant & ratificant, promittentes emologationem, approbationem & ratificationẽ huiusmodi, ac omnia alia & singula supradicta, firma & valida habere, tenere & obseruare, ac nunquàm in aliquo contrafacere, dicere, vel venire, per se vel aliam interpositam personam, tacitè vel expressè sub expressa hypotheca & obligatione omium bonorum supranominatorum spectabilium dominiorum, & cuiuslibet ipsorum, mobilium & immobilium, præsentium & futurorum, ac sub omni iuris & facti renunciatione pariter & cautela. Et ita ad sancta Dei euangelia per eosdem seriatim tacta, vnus post alium iurârunt, de quibus prẽmissis omnibus fieri & expediri iusserunt & voluerũt vnum & plura, publicum & publica, instrumentum & instrumenta, per me notarium & secretarium Regium infrascriptum. Acta fuerunt hæc omnia in ciuitate Aquen, vbi suprà, videlicet infra cameram Regij Concilij dictæ curiæ supremæ parlamenti, præsentibus ibidèm nobilibus viris magistris Guillelmo Morini, Ioanne Malhart, & Antonio Malbequi regijs secretarijs & eiusdẽ curiæ Grafferijs, testibus ad ꝑmissa vocatis & assumptis. Et me Ioanne Boycelli ciue Aquen, Regio Secretario & notario publico, & comitatibus prouinciæ & Fortulquerin, terrisque illis adiacentibus Regia & alias vbique terrarum Apostolica authoritatibus constituto. Qui præmissis ratificationi, approbationi & emologationi, promissioniq; & obligationi, & alijs supradictis vnà cum prænominatis testibus præsens fui, eaque in notam sumpsi, legi & publicaui, à qua, seu illius originali extenso, hoc instrumentum publicum, in hanc publicam formam redactum aliena manu, mihi fideli virtute gratiæ mihi concessæ extrahi feci, & indè collatione facta cum eodẽ extenso, compertaque conformitate, hîc me subscribens, signum meum interposui authenticum, in fidem, robur & testimonium omnium præmissorum.

¶ Anno prædicto, & die vigesimasexta mensis supradicti Februarij in loco supradicto, videlicet infra cameram Concilij in præsentia nobilium Stephani de Gennes commentarien palatij, & Ioannis Draconis Villæ exeratum, meique notarij secretarij Regij suprà & infrà scripti cõstituti, magnifici & spectabiles iurium professores domini, Petrus Matthæi dominus de Renesto Brossiæ, & Ioannes Toruatiris dominus de Canilhaco, etiam Regij in dicta curia consiliarij, certiorati per lecturam præsentis instrumenti, de ratificatione, approbatione & emologatione gestorum & promissorum p supra scriptum magnificum dominum de Solerijs, illam & omia in huiusmodi instrumento contenta, grata & ratam, rataque & grata

grata habentes, omnibus melioribus modo, via & forma quibus potuerunt & debuerũt, quantum in eis est, & eosdem coniunctim & diuisim tangit, seu tangere potest, ratificârunt, approbârunt & emologârunt, ratificantque, approbant & emologant sub illis, & eisdem promissionibus, obligationibus, renũciationibus, & iuramẽto suprascriptis, acsi præsentes in præmissis interfuissent. Et hanc ratificationem & approbationem iusserunt notari, & describi per me dictum notarium & secretarium, hîc me propria manu subsignantem.

Boycelli.

Vniuersis & singulis has ꝑsentes testimoniales literas inspecturis, visuris & audituris. Nos Guillelmus de cordoano Iurium licẽtiatus, sanctę metropolitañ Aqueñ ecclesię canonicus, vicariusque generalis in spiritualibus & temporalibus totius Archiepiscopatus Aqueñ. Notũ facimus & attestamur, nobilem virum magistrum Ioannem Boycelli ciuem Aqueñ, qui præsens siue præcedẽs instrumentum ratificationis sumpsit, subscripsit & subsignauit, fore & esse Regium Secretarium, notarium publicũ Apostolica & Regia authoritatib⁹ notum, virumq; boni nominis & famæ, ac laudabilis conuersationis, ad eumq; tanq̃ notarium & publicum & personã publicã, cõmunem & publicũ haberi recursum & pro tali in tota patria Prouinciæ reputari, suis quoque instrumẽtis & actis publicis, manu & signo suis roboratis, in iudicio & extra stari, & fidem indubiam adhiberi. Et vt præscripto instrumento fides indubia per quoscunque adhiberi valeat, has ꝑsentes testimoniales literas, per Honoratum Parcatoris notarium, & curiæ Archiepiscopalis Aqueñ scribam fieri, sigillijq; eiusdem curiæ cum manus nostræ subscriptione fecimus & iussim⁹ debita appẽsione communiri. Datæ Aquis die vigesimatertia mensis Februarij, anno à natiuitate domini 1515. tertiæ indictionis.

G. de Cordoano
vicarius ꝑfatus.

Anno à natiuitate domini 1515. indictione tertia, die verò octaua mensis Iulij põtificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Leonis diuina prouidẽtia papæ decimi anno tertio, reuerendiss. in Christo pater & dominus, Dominus Antonius tituli sanctæ Praxedis presbyter Card. de mãdato præfati sanctissimi dñi nostri, Dñi Leonis papæ decimi, sibi viuæ vocis oraculo facto, mandauit nobis Bernardo Sculteti, & Bernardino de Contreras, notarijs & scribis sacri cõcilij, vt daremus in publica forma magnifico domino Ludouico de Solerijs, Christianissimi Francorũ regis oratori, instrumentum authenticum cuiusdam protestationis per eum factæ in decima sessione, excusando prælatos Gallicanæ nationis, quod quidem instrumentum eidem magnifico oratori fuit traditum tenoris infrascripti.

Vniuersis & singulis præsentis publici instrumenti seriem inspecturis, visuris, lecturis pariter & audituris, notum sit, quòd anno à natiuitate domini 1515. indictione tertia, die verò veneris quarta mensis Maij, pontificat⁹ sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno tertio, Romæ in basilica Lateranen fuit celebrata decima sessio sacrosancti generalis concilij Lateranen. In qua quidem sessione fuit præfatus sanctissimus domin⁹ noster. Et post multa tractata & acta in præfata sessione, circa finem reuerendus pater dominus Petrus episcopus Castelli maris assendit ambonem, & legit schedulã tenoris suprascripti.

Leo Episcopus seruus seruorum Dei, put superiùs.

¶ Qua perlecta, magnificus dominus Ludouicus de Solerijs orator Christianissimi Regis Franciæ, accessit ad pedes prẽfati sanctissimi domini nostri, & dixit, excusando prælatos ecclesiæ Gallicanæ profitentes pragmaticam sanctionem, quòd prælati Franciæ fuerunt impediti per inimicos Christianissimi Regis Francorum, non verentes censuras contentas in bulla Cœnæ domini, & ideo sanctitas sua habuit alias excusatos. Cùm igitur de præsenti eodem impedimento detenti sint, & nõ audent venire, quia inter Delphinatum & Lombardiam est periculum, quare pro parte eorum supplicatur sanctitati suæ, quòd habeat eos nunc excusatos, & cùm dabitur tutus accessus, offerũt venire ad concilium, & allegare de iuribus suis. Facta itaque prædicta excusatione, idẽ magnificus orator dedit quandam schedulam. Præfatus sanctissimus dominus noster respondit præfato oratori, quòd ex prouincia Prouinciæ erat facilis & tutus transitus per Ianuam, & quòd prouiderat de saluoconductu Ianuen, & eis mandauerat tradi, & si opus esset, prouideret de meliori & tutiori saluoconductu: tamen volebat sanctitas sua, quòd schedula suprædicta staret in suo robore.

Tenor autem schedulæ datæ per oratorẽ, de qua suprà fit mentio, talis est:

Sanctissimus &c. prout superiùs.

Super quibus omnibus & singulis idem magnificus dominus orator petijt à protonotarijs, notarijs & scribis concilij instrumentum & instrumenta. Acta fuerunt hæc in præfata basilica Laterañ, in decima sessione sacrosancti Lateranen concilij generalis sub anno, indictione, die, mense, & pontificatu, quibus suprà, præsentibus ibidèm reuerẽdo patre dño Thoma Phiẽdra & Barthol omæo Saliceto secretarijs, & Francisco de Actauantis, & Bñdicto Trocileti, & Au-

Universidad de Deusto
Biblioteca

relio Amerino notarijs & scribis prefati concilij,testibus ad præmissa vocatis specialiter atque rogatis.

Et ego Bernardus Sculteti decretorũ doctor,Decanus Vuarmieñ,publicus Apostolica & Imperiali authoritatib⁹ notarius,& sacri Laterañ generalis concilij scriba deputatus,quia premissis oibus & singulis,dum sic (vt premittitur) fierent & agerẽtur, vnà cum pnominatis testibus,ac infrascripto collega & cõnotario meo p̃sens interfui, eaq; oia & singula sic fieri vidi & audiui,ac in notam sumpsi.Ideo hoc p̃sens publicũ instrumentũ manu alterius fideliter scriptum,exindè confeci,subscripsi,publicaui,& in hanc publicã formã redegi,signoq; & nomine meis solitis & consuetis signaui & communiui, rogatus & requisitus,in fidem & testimoniũ oium & singulorum præmissorum.

Et ego Bernardinus de Cótreras clericus Burgeñ,Iuris vtriusq; doctor,publicus Apostolica authoritate notarius,ac sacri Laterañ concilij scriba,quia premissis oibus & singulis, dum sic (vt premittitur) fierẽt & dicerentur,vnà cum prænominatis testibus p̃sens interfui,ac fieri vidi & audiui,& in notam sumpsi,ex qua p̃sens publicum instrumẽtum manu alterius fideliter scriptũ, subscripsi & publicaui,signoq; & nomine meis solitis signaui, in fidem & testimoniũ oium & singulorum præmissorum rogatus & requisitus.

CONGREGATIO GENERALIS pro discussione eorum quæ tractanda sunt in vndecima Sessione.

ANNO à natiuitate domini 1516.indictiõe quarta, die verò decimaquinta mensis Decembris, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri,domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno quarto,fuit congregatio generalis Prælatorũ in palatio Apostolico,in superiori capella dicti palatij,pro discutiendis & examinandis schedulis in vndecima sessione legendis. In qua quidem congregatione fuerunt præsentes Reuerendiss. domini

CARDINALES.

Reuerendiss.D.Dominicus Eps Portuen.
Reuerendiss.D.Antonius tituli sanctę Praxedis.
Reuerendiss.D.Petrus sancti Eusebij.
Reuerendiss.D.Laurentius sanctorum quatuor Coronatorum.
Reuerendiss.D.Alexander sancti Eustachij.

ARCHIEPISCOPI, EPIscopi & Oratores.

Reuerendus P.D.Ioannes Reualiensis epus, orator Marchionis Brandenburgeñ.
Reuerend.p.d.Bertrandus eps Adrieñ,orator Ducis Ferrariæ.

Reuerend.P.D.Hieronymus Antibareñ.
Reuerend.P.D.Gabriel Dyrrhachieñ.
Reuerend.P.D.Hieremias Traneñ. *Ariuen
Reuerend.P.D.Ioannes *Traneñ.
Reuerend.P.D.Georgius Nazarenus.
Reuerend.P.D.Stephanus Gabriel Bareñ.
Reuerendus P.D.Andreas Cornelius *Spoletañ. *Spolatẽs
Reuerend.P.D.Ioannes Thebañ. *Monembafien
Reuerend.P.D.Marcus *Monobasieñ. *Sulcitanus
Reuerend.P.D.Iulianus *Salutiarum.
Reuerend.P.D.Hugolinus Lycieñ.
Reuerend.P.D.Alexius Melfitañ.
Reuerend.P.D.Bernardus Taruisiñ.
Reuerend.P.D.Andreas Militeñ.
Reuerend.P.D.Paulus Forosempronieñ.
Reuerend.P.D.Ioannes Dominicus Tердoneñ.
Reuerend.P.D.Bonifacius Iporegieñ.
Reuerend.P.D.Benedictus Chieñ.
Reuerend.P.D.Petrus Castelli maris.
Reuerend.P.D.Alexander Hieronymus sancti dominici Insulæ Hispaniarum.
Reuerend.P.D.Scaramuza Cumañ.
Reuerend.P.D.Marius Aquinateñ.
Reuerend.P.D.Simon Arimineñ.
Reuerendus P.D. Iacobus Antonius Sutrinus.
Reuerendus P.D. Ioannes Baptista Casertanus.
Reuerend.P.D.Marcus Senogallieñ.
Reuerend.P.D.Paris Pisaurieñ. *Senilonẽs
Reuerend.P.D.*Scabonius Imoleñ.
Reuerend.P.D.Bernardus Soranus. *Acerẽs
Reuerẽd.P.D.Petrus *Acceraneñ. *Acernẽs *Laudinẽs
Reuerend.P.D.Angelus *Lozaneñ.
Reuerend.P.D.Baltassar ciuitatis Castellan.
Reuerẽd.P.D.Bartholom⁹ Mõtis viridis.
Reuerend.P.D.Tranquillus Ferentinus.
Reuerend.P.D.Thomas Lechelieñ. *Penneñ.
Reuerend.P.D.Valentinus *Parmeñ.
Reuerend.P.D.Vincentius Arbeñ. *Lucellinen vel Lucerin
Reuerend.P.D.Zacharias Sebasteñ. *Nouacien
Reuerẽd.P.D.Petrus *Lancilinus. *Limolen
Reuerend.P.D.Paulus *Nimosieñ.
Reuerend.P.D.Ioañes Baptista Caualliceñ.
Reuerend.P.D.Maximus Isernieñ.
Reuerend.P.D Thomas Saoneñ.
Reuerend.P.D.Petrus Paulus Esiñ.
Reuerendus P.D. Ioannes Baptista Auximanus.
Reuerend.P.D.Guarinus Nucerinus. *Ruuanen *Nolan
Reuerend.P.D. Theseus *Macerateñ.
Reuerend.P.D.Augustinus *Nebieñ.
Reuerend.P.D.Iacobus Marsicanus. *Bitanten
Reuerend.P.D.Ioannes Baptista Valueñ. *Brudinẽ
Reuerend.P.D.Hieronymus *Budueñ. *Brunen
Reuerend.P.D.Philippus *Primateñ. *Polignia
Reuerend.P.D.Christophorus *Polimaceñ. neñ
Reuerend.P.D.Gisbertus Rapollañ. *Vincẽtin
Reuerend.P.D.Simon Modrusieñ. *Vicẽs
Reuerend.P.D.Ioannes Baptista *Vencieñ. *Venetẽs
Reuerend.P.D.Ioannes *Algareñ. *Virgilien
Reuerend.P.D.

Reuerendus P.D. Christophorus Cæsenatensis.
Ac vallis Vmbrosæ,& sancti dominici,sancti Francisci,sancti Augustini,& sanctæ Mariæ Seruorum,ordinum Generales. Quibus oñibus congregatis & sedẽtibus more solito, dominus Andreas Piperarius secretarius Concilij,de mandato præfatorum reuerendiss.Card.legit schedulam continentem cõcordata per S.D.N. cũ Christianissimo Frãcorum Rege. Qua perlecta, petijt,an placerent paternitatibus suis contenta in schedula. Et omnes responderunt simpliciter placere,exceptis infrascriptis,qui dederunt vota particularia, & primò reuerend. dñs Bertrandus episcopus Adrieñ. dixit placere, p̃sertim quia erant concordata cum S.D.N. Reuerendus dominus Hieronymus episcopus Antibareñ,dixit q̃ placebant: quia credebat,q̃ proueniebant à Spiritusancto. Reuerend.dominus Hieremias Traneñ Archiepiscopus dixit, q̃ licèt in illis concordatis lectis in schedula multa essent,q̃ sibi displicerent,quòd sint facta & concordata, tamẽ postquàm S.D.N.iam fecerat & dederat bullam, & se obligauerat in vim contractus facere approbari per Concilium, non deuiabat à voluntate sanctitatis suæ. Et *si placebant ea de causa.Reuerendus dominus maximus episcopus Isernienſis dixit placere,qa placuit sanctissimo domino nostro. Reuerendus dñs Ioannes Dñicus episcopns Terdonensis dixit,quatenùs tribuũt iurisdictionem laicis cõtra Ecclesiasticos,nõ placere.

*Sic habet

Deindè præfatus dominus Andreas legit schedulam abrogationis pragmaticæ sanctionis. Qua perlecta, petijt,an placerent paternitatibus suis contenta in schedula. Et oñib⁹ vnanimiter & simpliciter placuerũt.

Postmodùm verò fuit per eundem Andream lecta schedula super ijs, quæ debent obseruare prædicatores prædicantes verbũ Dei. Qua perlecta,petijt,an placerent paternitatibus suis contenta in schedula. Et placuerunt omnibus,excepto reuerendo Dño Mario episcopo Aquinatensi,qui sibi placere dixit,quòd prædicatores prædicent, secundùm quod spiritus eis inspirat.

Demum idem dñs Andreas legit schedulam concernentẽ priuilegiũ religiosorũ qua perlecta,petijt,an placerent contenta in schedula paternitatibus suis.Sed propter diuersitatem votorum prælatorum existentium in congregatione circa narratiuam & dispositiuam schedulæ,visum fuit p̃fatis reuerendissimis Cardinalibus, q̃ schedula aptaret̃, & die sequenti fieret alia congregatio in eodem loco,& iterùm legeretur schedula aptata,& deliberaretur per ea.

Die verò decimaquinta supradicti mensis Decembris,fuit cõgregatio in eadem capella.In qua interfuerunt reuerendissimi in Christo patres & dñi, Antonius S.Praxedis, Petrus sancti Eusebij, & Laurentius sanctorum Quatuor Coronatorum tituli, S.R.E. presbyteri Card.Prelati verò *quadraginta- *LXVI.
sex,& generales ordinum, qui in supradicta congregatione interfuerunt. Et fuit lecta p supradictum D.Andream schedula, continens priuilegia religiosorum.Qua perlecta, petijt,an placerent paternitatibus suis. Et responderunt omnes placere,hoc tamen addito,quòd reuerẽd.dñs Vincentius episcopus Signinus dixit, quòd videbatur sibi q̃ narratiua,vbi ponebantur illa verba, quòd episcopi fuerunt assumpti à Pontifice,debebat poni,q̃ fuerunt assumpti à Christo. Et reuerend.dñs Scaramuza episcopus Cumanus dixit,q̃ placebant ei contenta in schedula, dummodò excluderetur approbatio priuilegiorum,& eiusdem opinionis fuerũt Brumateñ,Ceruieñ, Senogallieñ, Ferentiñ, Soranus,& Polignianeñ. Schedulæ verò, de quibus suprà fit mentio,inseruntur in infrascripta vndecima sessione.

SESSIO XI.

IN nomine dñi,Amen. Annò à natiuitate nñi 1516. indictione 4.die verò decimanona mensis Decembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris & D.N.D. Leonis diuina prouidẽtia Papæ X. anno quarto, fuit celebrata vndecima sessio in basilica Lateraneñ de vrbe, in loco consueto, p̃sente p̃fato sanctiss. Dño nostro. Et fuerunt præsentes infrascripti reuerendissimi nñi Cardinales,Patriarchæ, Archiepiscopi,& episcopi:& Abbates, & magistri generales ordinum,oratores principũ, & quamplures alij illustr.domini, videlicet:

EPISCOPI CARDINALES.

Reuerendiss.dominus Raphael Ostiensis.
Reuerendiss. D.Bernardus Sabinensis.
Reuerendiss.D.Dominicus Portuen.

PRESBYTERI CARDINALES.

Reuerendiss.D.Franciscus tituli sanctorum Ioannis & Pauli,Surrentiñ.
Reuerendiss. D. Nicolaus tituli sanctæ Priscæ,de Fliſco.
Reuerẽdiss. d. Hadrian⁹ tit. S. Chrysogoni.
Reuerendiss.D.Leonardus tituli S.Susannę, Agenneñ.
Reuerendiss. d. Antonius sanctæ Praxedis.
Reuerendiss. D. Bandinellus tituli sanctæ Sabinæ,de Saulis.
Reuerendiss. D.Laurẽtius tituli sanctorum quatuor Coronatorum.

DIACONI CARDINALES.

Reuerendiss.D.Alexander S.Eustachij,Farnesius.
Reuerendiss.D.Ludouicus sanctæ Marię in Cosmedin, de Aragonia.
Reuerendiss.D.Marcus S.Mariæ in via lata, de Cornelijs.
Reuerendiss.D.Iulius sanctæ Mariæ de Nauicula.

Reuerendiſſ.D. Bernardus ſanctæ Mariæ in porticu.
Reuerendiſſ.D. Innocentius ſanctorum Coſmæ & Damiani.

PATRIARCHAE, ET ASSISTENTES Pápæ,& Oratores.

Reuerend.P.D. Cæſar Alexandrinus.
Reuerend.P.D. Ioannes Vincentius Seneñ.
Reuerend.P.D.Gabriel Dyrrhachieñ.
Reuerend.P.D. Robertus Reginus.
Reuerend.P.D. Ioãnes Baptiſta Caualliceñ.
Reuerend. P.D.Bernardus Taruiſinus.
Reuerend. P.D.Scaramuza Cumanus.
Reuerend.P.D.Dominicus Luceriñ.
Reuerend.P.D.Andreas Militeñ.
Reuerend.P.D. Ioannes Reualienſis epiſcopus,orator Marchionis Brandeburgenſis Electoris Imperij.
Reuerẽd.P.D. *Bertrãdus epiſcopus Adrieñ, orator Illuſt.Ducis Ferrarienſis.

ARCHIEPISCOPI ET EPISCOPI.

Reuerend.P. D. Aldronandinus Nicoſieñ.
Reuerend.P.D.Hieremias Traneñ.
Reuerend.P.D.Georgius Nazarenus.
Reuerend.P.D Clemens Coloſſeñ.
Reuerend.P.D.Stephanus Gabriel Bareñ.
Reuerend.P.D.Andreas Spalateñ.
Reuerend.P.D.Alexander Vienneñ.
*Monenbaſieñ Reuerend.P.D.Marcus *Monobaſieñ.
Reuerend.P.D.Ioannes Thebanus.
Reuerend.P.D.Alexius Melſitanus.
Reuerend.P.D.Angelus Lauſaneñ.
Reuerend.P.D.Bonifacius Iporegienſis.
Reuerend.P.D.Benedictus Chienſis.
Reuerend.P.D.Bernardus Soranus.
Reuerẽd.P.D Balthaſar ciuitatis Caſtellañ.
Reuerend.P.D.Blaſius Theleſineñ.
Reuerend.P.D.Chriſtophor' Cæſenateñ.
Reuerẽd.P.D.Chriſtophorus Polignianeñ.
Reuerend.P.D Franciſcus Digneñ.
Reuerend.P.D Guarinus Nucerinus.
Reuerend.P.D Gisbertus Rapollanus.
Reuerend.P.D.Galeſius *Beluneñ.
Reuerend.P.D.Ioannes Dñicus Terdoneñ.
Reuerẽd.P.D.Iacobus Antonius Sutrinus.
Reuerend.P.D.Ioannes Baptiſta Caſertan'.
Reuerend.P.D.Ioannes Baptiſta Auximañ.
Reuerend.P.D.Ioannes Vrgelleñ.
Reuerend.P.D Gabriel Caluieñ.
Reuerend.P.D.Iannotius Troianus.
Reuerend. P.D.Hieronymus Aſculanus.
Reuerend.P.D.Maximus Iſernieñ.
Reuerend.P.D. Marius Aquinateñ.
Reuerend.P.D.Marcus Senogallieñ.
Reuerend.P.D.Matthæus S.Leonis.
Reuerend.P.D.Thomas Saoneñ.
Reuerend.P.D Petrus Ceruieñ.
Reuerend. P.D.Paulus Foroſempronieñ.
*Minoreñ Reuerend.P.D.Petrus Caſtelli maris.
Reuerend.P.D Paulus *Nimoſieñ.
Reuerend.P.D.Petrus Paulus Eſinus.
Reuerend.P.D.Philippus Brumateñ.
*Acerreñ Reuerend.P.D.Petrus *Acerneñ.

Reuerend.P.D.*Racomanus Venafranus. *Ricardus
Reuerend.P.D.Tranquillus Ferentinus. *Racanatẽſ
Reuerend.P.D.Theſeus *Maceranateñ.
Reuerend.P. D.Auguſtinus Peruſinus.
Reuerend.P.D.Altobellus Poleñ.
Reuerend.P.D.Auguſtinus Nobieñ.
Reuerend.P.D.Simon Arimineñ.
Reuerend.P.D. Iacobus Potentinus. *Sebenicẽſ
Reuerend.P.D.Ioannes *Sibiniceñ. *Salutinus
Reuerend.P.D.Paris Piſaurieñ.
Reuerend.P.D.Iulianus *Salutiarum.

ABBATES ET GENERALES Ordinum.

Reuerend.P.dominus Ioannes,ſancti Sebaſtiani extra muros vrbis Abbas.
Generales Vallis Vmbroſæ, ſancti Franciſci,S.Dominici,& S.Mariæ Seruorum.

ORATORES, ET ILLVST. DOmini temporales.

Illuſtr.dñs Laurentius de *Medicis, nepos pſati S.D.N.ſecũdũ carnẽ,dux Vrbinatẽ.
Illuſtr.dñs Albertus de Carpi, Orator inuictiſſimi Imperatoris.
Magnificus D. Hieronymus Vich, Orator Catholici regis Hiſpaniarum.
Magnificus D. Michael de Silua, orator Illuſtr. regis Portugalliæ.
Et quamplures alij nobiles,& milites Hieroſolymitani.

Celebrata Miſſa per Reuerend. dñm Gabrielem Archiepiſcopũ Dyrrhachieñ,& cãtato per reuerendiſſ. in Chro patrẽ & dñm, Dñm Marcũ S.Mariæ in via lata Diaconum Cardinalẽ Euangelio ſecundũ Matthæum, incipien,Sedente Ieſu ſup montem Oliueti &c. ac cantato hymno per ſanctiſſimũ dñm noſtrum,incipieñ, Veni creator ſpiritus, ac peractis orationibus cõſuetis, oratores Patriarchæ Maronitarum Montis Libani, pſtiterunt obedientiã nomine dicti patriarchæ ſanctiſſ. dño noſtro,& pſentauerũt quoddã mandatum in lingua Chaldæa ſeu Arabica, Et pſtita obedientia, vnus dictorum oratorum aſcendit ambóem,& legit dictum mãdatum in lingua propria. Deindè Reuerẽd. dñs Andreas ſecretarius Concilij aſcendit ambonem, & legit dictum mãdatum interpretatum in lingua Latina. Cuius tenor ſequitur,& eſt talis: Matt. 24.

MANDATVM PATRIARCHAE Maronitarum.

GRATIAS DEO REVErenter agimus ſub mũdiſſimis pedibus patris noſtri ſanctiſſimi Chriſti vicarij & d.noſtri papæ Leonis decimi, qui vices beati Petri veritatis petræ gerit in terris,ſedetq; ſuper Apoſtolicam ſedẽ ipſius ſanctiſſimæ benedictionis ſuper nos, Amen. Cogimur in Diuinas laudes erumpere,Deoq;,à quo oñe bonum, gratiarum actiones indeſinenter agere, qui puriſſimæ S.V.menti illabi dignatus eſt,eamq; p inſpirationem pulſare,vt nos per ſanctũ nũcium ſuum fratrem Ioannẽ Franciſcũ de Potentia viſitaret.Is eñ fratre Franciſco Reatino interprete,& viã ſalutis nobis oſtẽdit,& ſancta documenta reliquit: nempe quõ ſanctũ cõficiatur chriſma, ex puro videlicet oleo & balſamo,nihilq; pter hæc immiſcẽdum,quo etiam tẽpore aquis ſalutaribus infantes abluí debeant,& ſacro baptiſmatis fonte renaſcẽ: *non ſitq; quadrageſimus poſtulandus dies, ſicuti anteà erroris tenebris inuoluti ſtolari conſueuimus,ſed in octauo,vel etiã antè cum neceſſitas expoſtulauerit. qua verò ratiõe iuxta patrũ & ſanctæ Rõ.Eccl.inſtituta matrimonia cõtrahantur, q eadẽ impediant:ac ſacri quonam pacto conferantur ordines,q;bus itẽ verbis in cõſecratiõe dñici corporis ac ſanguinis vti debeam', & p ſpiritumſanctus à patre,pcedat & filio, ſicuti ab vnico principio & vnica ſpiratiõe,& p chriſtianus,q; in hac vita ſufficientẽ de ſuis delictis pœnitentiã non egit, ea functus, ad quendã (ſiuiina pmittente iuſtitia)ducat locum,qui purgatoriũ dicit,vt ibidẽ (quouſq; dignior ſit cælum aſſcendere)maneat:& p ſemel ſaltem in anno noſtra,pprio ſacerdoti confiteamur peccata, ſanctiſſimumq; Euchariſtiæ ſacramentũ in Paſchate ſuſcipiam' D. N. Ieſu Chri, qui in ſanctorũ Apoſtolorũ Petri & Pauli natali hoc cõſueuerimus adimplere,& vt ſemp & in oñibus Apoſtolicæ ſedis ac S. V.eiusq; ſucceſſorũ ſubmittamur mãdatis, pſentib' Archiepiſcopis,epis,necnõ doctoribus noſtris cleri & populi maiorib',& claro nos docuit eloquio, & dulciter inſtruxit. Hæc eñ,pater ſancte, & nonnulla alia ab eo inſtituta,noſtrarũ ſalutẽ cõcernẽtia aiarum, & in Arabico cõſcripta ſermone nobis relicta,quibus euitãtur peccata, moresq; reformantur in melius, pmpta obedientia acceptamus,& cõfitemur,adimplereq; ſperam'. Et pterea apprimè in dño exultauimus, & animi noſtri immodicã ſpiritalẽ conceperũt lætitiã,Deoq; Opt.Max ac S. V.gratias egimus, fratres hos ſanctos ad nos dirigenti, q ſalutis iter nobis oſtenderũt, & animas noſtras in Dño recreãrunt. Nos verò cum plibato fratre Ioãne Frãciſco quoſdã ex noſtris ad S.V.deſtinamus,ea ducti opiniõe, vt patrum inſtituta ac S.R.E. dogmata addiſcãt, & cum edocti fuerint, ad nos docturi alios poſtmodùm redeant.Interea nõ paruo affi cimur tædio, qm ad deoſculandũ, adorandumq; ſanctiſſ.S.V. pedes accedere phibemur,& q mente gerimus,fixis in terrã poplitibus,pprio ore exprimere ipſi nequim'. Vt autẽ affectui nro ac voto vtcunq; ſatisfaciamus,cum pfato S.V.nuncio fratre Ioanne Franciſco,oratorẽ noſtrũ Acuri Ioſeph cum Helia,ac Helia monacho, ad S.V.deſtinandum decreuimus,vt nro ac totius cleri, Ma-

ronitarumq; populi nomine, terram fronte tangens,flexisq; genibus ſanctiſſ. S.V. & adoret,& deoſculetur,ac S.Apoſtolicæ ſedi coram fratribus veſtris S.R.E. Cardinalibus, S.V. obedientiã pſtet,& fidelitatẽ iuret,& p veraciter S.ſedis Apoſtolicæ & S.V. ſerui fideles ſumus,demillo capite firmiter pteſtetur,Amẽ,Amen. Quędã verò alia ſupradicto fratri noſtro Ioanni Franciſco reſeruauim', *quem vt S.V. enarret, ſub Dei atteſtatiõe adſtrinxim'. erit enim veluti noſter amabilis frater bñdicti monaſterij S.Mariæ de Camibin in monte Libano ſancto, ac totius cleri & Maronitarum populi ad pedes S. V. ſolicitus,pcurator. Oĩa quidem noſtra, & quo modo ſub infidelium deteſtanda ſeruitute, tanq; omni auxilio orbati, infeliciſſimã vitã ducimus,pprijs oculis ipſe conſpexit. Hoc eſt reſponium puritatis noſtræ ſanctiſſ.& puriſſimo patri noſtro. Cuius ſanctas benedictiones miſericors Deus ad nos tranſmittat, Amẽ,Amẽ,Amẽ. Scripta ſunt hęc anno dñicę incarnationis 1515. menſis Februarij die 14. *quę

A Tergo.

¶Præſentabuntur cum dei gratia in manus ſanctiſſ.D.N.Leonis, qui ſuper ſanctam ſedem Petri Apoſtoli reſidet,pro parte pauperis diſcipuli ſui Petri patriarchæ Maronitarum ex monaſterio Camibin in mõte Libano ſerui ſeruorum Dei.

Quo perlecto, dicti oratores acceſſerunt ad ſanctiſſ.D.N. & deoſculati ſunt eius beatiſſimos pedes, pſtantes eidem S.D.N. noſe quo ſuprà debitam obedientiam & reuerẽtiam. Qua præſtita, D. Marius de Peruſchis procurator concilij, petijt inſtrumentum & inſtrumenta dictæ obedientiæ.

Deinde reuerendus pater dominus Ioannes epiſcopus Reualleñ, orator Marchionis Brandeburgeñ electoris imperij,aſſcẽdit ambonem,& legit ſchedulam diſponentẽ circa modum prædicandi,cuius tenor talis eſt:

LEo epſ ſeruus ſeruorum Dei, ad petuam rei memoriã, ſacro approbante concilio. Supernæ maieſtatis præſidio, per cuius ineffabilem prouidentiam cæleſtia ſimul & terrena diriguntur, ſuper gregem Dominicum nobis commiſſum,ſpeculatoris officium (quãtùm imbecillitati noſtræ conceditur) exercẽtes, totaq; mente nobiſcum ipſi reuoluentes,interalia complura & magna ad nos pertinere,vt munus prędicationis,quod in eccleſia Dei præcipuum ac perneceſſarium,magniq; fructus atq; vtilitatis,dummodò rectè & ex ſyncera charitate erga Deũ & proximum pceptiſq; & exemplis ſanctorum patrum, qui hæc profitentes cum fidei fundatione & ppagatione plurimùm eccleſiæ contulerunt, exerceatur: quippe quod redemptor noſter primus fecit, & docuit,& eius præcepto & imitatione duodenus ille Apoſtolorum numerus,quaſi totidẽ cæli,Dei veri gloriam enar-

Universidad de Deusto
Biblioteca

enarrantes per orbem terrarum, vniuersum genus humanum, quod sub peccati iugo vetusta seruitute continebatur, sensim ab eorũ tenebris educẽtes, & ad perpetuæ salutis lucem excitantes, verbum ipsum in omnẽ terram & in fines orbis terræ, tum ipsi priùs, tũ deinde sui successores, longè lateq; propagauerunt, altissimeq; fundârunt, vt qui nunc tantum subeunt onus, meminisse debeant, creberrimeq; secum reuoluere, prẽter authoris ipsius ac fundatoris Iesu Christi pientissimi redemptoris, Petri etiam & Pauli cæterorumq; Apostolorum & dnomini discipulorum se vices, quo ad hoc officium, subire ac sustinere. Sanè fidedignorum relatione percepimus, quòd nonnulli prædicatores nostris temporibus (quòd dolenter referimus) non attendentes, se eorum, quos diximus, & insuper sanctorum Ecclesię doctorum, aliorumq; sacram Theologiam, ꝓfitentium, qui assistẽdo iugiter Christianis, ac se falsis prophetis rectam fidem subuertere annitentibus opponentes, Ecclesiã militantem illæsam priùs, per se talem eam esse manifestârunt, officium exercere, & non nisi vtilia concurrenti eorum sermonibus populo ad vitiorum extirpationem, virtutum laudem, animarum deniq; salutẽ fideliũ, meditanda & perficiẽda debere assumere, multa tamen & varia contra institutiones & exempla, q̃ diximus, quandoq; etiam scãdalosa populis prædicare, quod mẽtem certè nostram mirum in modũ cõmouit, dum nobiscum ipsi mente voluimus, ꝙ illi officij immemores sui, in suis sermonibus non ad vtilitatem audientium, sed ad suam potiùs ostentationem laborantes, vanis quorundã auribus blandiuntur, qui ad hoc iam deuenisse appãrẽt, vt verificetur dictum apostoli, ad Timotheum ita scribentis: Erit enim tẽpus cùm sanam doctrinam non sustinebũt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate q̃dẽ auditum auertent, ad fabulas autem cõuertentur: quorum falsas & inanes mentes, prędicantes ipsi præfati, non modò in rectam veramq; viam reducere minimè studeant, sed illas maioribus etiam erroribus implicant, dum sine vlla canonum attestatione vel reuerentia, immò contra ipsas canonicas sanctiones, sacrę scripturę sensum multifariàm peruertẽtes, temereq; ac perperàm plerunq; interpretantes, contra veritatem prædicare, terroresq; ac minas, multaq; mala propediẽm affutura, iamq; ingruentia, nulla prorsus legitima ratione muniti, sed suo duntaxat sensui obsequentes comminantur, repræsentant, adesseq; asseuerant, plerunq; etiam vana q̃dam & inania, & alia huiusmodi populis ingerere, & (quod enormius est) ab æternitatis lumine, & sancti spiritus admonitione aut infusione, illa se habere asserere audent. Cumq; ij sub confictorum miracu-

Pſal. 18.

2. Tim. 4. a

Quo tẽpore publicatum est edictum hoc, cœperat iá tum monachus ille, q̃ Germaniã suis ſtigijs demẽtauit, virus suum diffundere, q̃q̃ nó certũ an adeó, vt singularis iam tum Romæ eius notitia esset.

lorum mendacijs, varios errores fraudesque disseminant, deniq; populos, quos in Euangelica doctrina sedulò instruere, & in vera fide retinere & conseruare deberẽt, sermones suos à sensũ & præceptis vniuersalis ecclesiæ retrahentes, à sacrisq; constitutionibus, quas maximè sequi deberent, deuiãtes, auditores suos amouent aclongè faciunt à salute. Per hæc nanq; & alia huiusmodi simpliciores homines, vt ad deceptionem procliuiores, à via salutis & obediẽtia Romanę Ecclesiæ deuiantes, in errores varios perfacilè inducuntur. Propterea Gregorius huius muneris pitissimus, & feruore charitatis incensus, ꝓdicatores vehementer hortatur & monet, vt dicturi ad populum, prudẽtes cautiq; accedant, ne dicendi impetu rapti, verborum erroribus quasi iaculis audientium corda cõfigant, & cùm sapientes fortasse videri desiderant, decepti, speratæ virtutis cõpagem insipienter discindant. Sæpè nanque verborum effectus amittitur, cùm loquacitate importuna vel incauta, audiẽtium corda leuigantur. Et sanè in nullo alio rudem ij plebem maiori dãno scandaloq; afficiunt, q̃ cùm vel tacenda ꝓdicant, vel falsa & inutilia docendo, eam in errorẽ inducunt, quæ qm̃ huic sacræ religioni diuinitùs instituta, vt noua & aliena, omninò contraria esse nosc̃untur, graui certè accuratoq; sunt examine digna, ne scandalum populo Christiano, & suorum authorum ac aliorum animabus interitum pariant. Nos igitur sanctæ Dei ecclesiæ (cui disponente dn̄o ꝓsidemus, q̃ quidem vna est, & vnum Deum prædicat, colit, ac vnam fidem firmiter & syncerè cõfitetur, iuxta illud Prophetæ vaticinium, Qui habitare facit vnius moris in domo) vniformitatem, quãtùm cum Deo possumus, posthabitam reducere, & retentam conseruare, quiq; populo verbum Dei ꝓdicant, tales esse cupientes, vt eorum ꝓdicatione, nec ecclesia nullum scandalum patiatur, & si qui corrigibiles sunt, ab his, q̃ proximis nostrisq; temporibus ꝓsumpserũt, cùm nonnullos eorum, ꝓter illa q̃ duximus, in prædicationibus nó viam ampliùs Dñi in virtute docentes, non Euangelium (vt deberent) explanantes, sed cõficta miracula, & noua ac falsa vaticinia, aliaq; leuia & ab anilibus fabulis parùm distantia, magnumq; scãdalum parientia, nulla deuotionis & authoritatis, (eiusq; improbantis ac repellentis hæc) habita ratione, vastis clamoribus imprimere ac suadere vbiq; conantes, & ne Pontificali quidẽ dignitate fulgentibus, & alijs Ecclesiæ ꝓlatis parcentes, quibus potiùs honorẽ ac reuerentiã exhibere deberent, sed in eorum personas ac ſtatum audaciter ac temerè inuehi consueuisse, & alia huiusmodi commisisse constat, in futurũ abstineãt, vt tam piculosum cõtagiosumq; malũ, ac mortifera pestis radicitus euellaꝫ, & aresactũ ita penitùs deleaꝫ, vt nec me-

Pſal. 67. a

moria eius remaneat: sacro approbante Concilio ſtatuimus & ordinamus, vt nullus tam clericus secularis, q̃ cuiuscunque etiam mendicantium ordinis regularis, aut quiuis alius ad quem facultas prædicandi, tam de iure q̃ de cõsuetudine vel priuilegio aut aliàs pertinet, ad huiusmodi officium exercendum admittatur, nisi priùs per superiorẽ suũ respectiuè diligenter examinatus, (in qua re conſciẽtiam ipsius superioris oneramus) ac morum honestate, ætate, doctrina, probitate, prudentia, & vitæ exemplaritate ad illud aptus & idoneus repiatur, & hic, quòcunq; postea ꝓdicaturus accesserit, de huiusmodi examine & idoneitate sua per literas authẽticas, seu aliàs sui examinatoris approbatoris, episcopis & alijs locorum ordinarijs fidem legitimè faciat. Mandantes omnibus qui hoc onus sustinent, quiq; in futurũ sustinebunt, vt Euangelicam veritatem & sanctam scripturam iuxta declaratiõem, interpretationem, & ampliationem doctorum, quos ecclesia vel vsus diuturnus approbauit, legẽdos q̃; hactenùs recepit, & in posterũ recipiet, ꝓdicent & explanẽt: nec quicquam eius proprio sensui contrarium aut dissonũ adijciant, sed illis semper insistant, q̃ ab ipsius sacræ scripturæ verbis, & præfatorũ doctorum interpretatiõibus, ritè & sanè intellectis, non discordant. Tempus quoq; præfixum futurorum malorum, vel antichristi aduentum, aut certum diem iudicij ꝓdicare, vel asserere nequaq̃ præsumant, cùm veritas dicat, Non esse vestrum nosse tempora vel momenta, quę pater posuit in sua potestate: ipsosque qui hactenùs similia asserere ausi sunt, mentitos, ac eorum causa, reliquorum etiam rectè ꝓdicantium authoritati nõ modicum detractum fuisse constet: inhibentes omnibus & singulis clericis secularibus vel regularibus præfatis, cæterisq; cuiuscunque status, gradus, & ordinis existant, qui hoc onus assument, ne decæterò in sermonibus suis publicis, alia q̃q; futura ex literis sacris constanter ꝓdicere, nec illa à spiritusancto vel diuina reuelatione se habuisse affirmare, & alienas inanesq; diuinationes asseuerando, aut alio quocunq; modo tractanda assumant, sed ex diuinæ vocis ꝓcepto euangeliũ omni creaturæ cum vitiorum detestatione, & virtutum commendatione enucleent & declarent, & pacem ac dilectiõem mutuam à redemptore nostro tantoperè commẽdatam, vbiq; fouentes, non scindant vestem inconsutilem Christi, sed ab episcoporũ & ꝓlatorum, ac aliorum superiorum, eorumque status scandalosa detractione, quos coram vulgo & laicis non modò incautè, sed etiã intemperanter repræhẽdunt & mordent, & ab eis malè gestorum expressis q̃q; nominibus apta & manifesta redargutione abstineant. Deniq; constitutionẽ felicis recordationis Clementis papæ V. q̃ incipit, Religiosi, quã tenore ꝓsentium innouamus & approbamꝰ, inuiolabiliter ab eis obseruari debere decernimus, vt hac ratiõe ad vtilitatem populi ꝓdicantes, & cũ dño lucrifacientes, talentũ, quod ab illo acceperant, suplucrari, & eiusdẽ gratiã & gloriã consequi mereant. Cæterùm si quibusdã eorum Dñs futura q̃dam in Dei ecclesia inspiratione quapiã reuelauerit, vt per Amos prophetam ipse promittit, & Paulus apostolus ꝓdicatorum prin ceps, Spiritum, inquit, nolite extinguere, ꝓphetias nolite spernere, hos aliorum fabulosorum & mẽdacium gregi connumerari, vel aliter impediri minimè volumus. Extinguit nanq; ipsius gra Spiritus, Ambrosio teste, si incipientibus loqui feruor cõtradictiõe sopitur: & tunc spũsancto iniuria certè fieri dicit. Et qm̃ res magni momenti est, cõq; nõ de facili credendum sit omni spiritui, sed sint ꝓbandi spũs, teste Apostolo, an ex deo, pue niant: volumus, vt lege ordinaria tales assertæ inspiratiões, anteq̃ publicent, aut populo ꝓdicentur, ex nunc Apostolicæ sedis examini reseruatæ intelligant. Quòd si sine moræ piculo id fieri non valeret, aut vrgens necessitas aliud suaderet, tunc eodem ordine seruato, ordinario loci notificentur, vt illi adhibitis secũ tribus aut quatuor doctis & grauibus viris, & huiusmodi negocio cum eis diligenter examinato, q̃ id expedire videbunt, (super quo eorum conscientias oneramus) licentiã concedere possint. Si qui autẽ cõtra ꝓmissorũ aliquod cõmittere quicquã ausi fuerint, vltra pœnas contra tales à iure statutas, excomunicationis etiã sententiam, à qua non nisi à Rom. Pon. ꝓterq̃ in mortis articulo cõstituti, absolui possint, eos incurrere volumus. Et vt eorum exẽplo alij attentare similia minimè audeant, eis ꝓdicationis etiam officiũ interdictũ esse ppetuò decernimus. Nõ obstãtibus constitutiõibus, ordinatiõibus, ac priuilegijs & indultis, & literis Apostolicis, ordinibus & psonis ꝑsatis, etiã in mari magno cõpræhensis, ac etiã à nobis forsan approbatis, innouatis, vel etiam de nouo concessis, quæ quo ad hoc, nolumus eis in aliquo suffragari.

1. Thess. 5. d

1. Ioan. 4. a

Nulli ergo omĩnò hoĩm liceat hãc paginã nostri statuti, ordinatiõis, mãdati, inhibitionis, innouatiõis, approbatiõis, decreti & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis aũt hoc attentare ꝑsumpserit, indignationẽ omnipotentis Dei, ac beatorũ Petri & Pauli Apostolorũ eiꝰ, se nouerit incurſurũ. Data Romę in publica sessiõe, in Lateranẽ sacrosancta basilica soleniter celebrata, Anno incarnationis Dñi 1516. 14. calendas Ianuarij, Pontificatus nostri anno 4. *19. Decẽb.

¶ Qua perlecta, petijt, an placerent paternitatibus suis contenta in schedula. Et omnibus vnanimiter placuerunt.

¶ Postmodùm verò reuerendus pater D. Maximus epus Iserniẽ, assẽdit ambonẽ, & legit

Universidad de Deusto
Biblioteca

git schedulam, in qua continentur concordata cum Christianissimo rege Francorum. Cuius tenor sequitur & est talis:

Prou.8.b LEo episcopus seruus seruorum dei, ad perpetuam rei memoriã, sacro approbante concilio. Diuina disponente clementia, per quam reges regnant, & principes imperant, in eminenti Apostolatus specula, & super gentes & regna meritis licèt imparibus constituti, animo reuoluentes, q̃ etsi ea, quæ pro salubri & quieto regimine Regnorum, & ad pacem & iustitiam populorum perpetua eorundem Regnorum stabilitate Regibus, p̃sertim de fide Catholica & de Republica Christiana & Apostolica sede benemeritis, laudabili & prouida nostra ordinatiõe cum venerabilibus fratribus nostris S.R.E. Cardinalib⁹ concessa, ac ad effectum huiusmodi gesta, statuta, ordinata, decreta, factáve sunt, plenã roboris obtineant firmitatem: illis nihilominùs interdum, sacro approbante cõcilio, nostræ innouationis & approbationis robur adijcimus, vt eo firmiùs illibata perdurent, quo sæpiùs erũt nostra authoritate, ac etiam generalis concilij præsidio cõmunita, efficacemq; operam circa eorundem conseruationem libenter adhibemus, vt reges & ipsorum regnorum personæ, concessionibus, priuilegijs, statutis & ordinationibus huiusmodi in Domino plenè gaudentes, in pacis & tranquillitatis acamœnitatis dulcedine conquiescant, & in eorum solita erga eandem sedem deuotione feruentiùs perseuerent. Nuper siquidẽ, vt Ecclesia spõsa nostra in sancta vnione conseruaretur, & per Christifideles sacris canonibus à Rom. Pont. & sacris generalibus concilijs duntaxat editis vteretur, quasdam Constitutiones, quas decæterò loco pragmaticæ sanctionis & contentorum in ea, in Regno Frãciæ *pro bono pacis & concordiæ, ac illius cõmuni & publica vtilitate, cum charissimo in Christo filio nostro Francisco Francorum rege Christianissimo, dũ Bononiæ cum nostra curia essemus, tractatas, & cum eisdem fratribus nostris diligenter examinatas, & de eorum consilio cum præfato Rege concordatas, & per ipsius regis legitimum procuratorem acceptatas, de eorũdem fratrum consilio & vnanimi consensu statuimus & ordinauim⁹, prout in nostris literis desupèr confectis pleniùs continetur, quarum tenor sequitur, & est talis:

for. *habe-rent, pro

LEo episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Primitiua illa Ecclesia in angulari petra à Saluatore nostro Iesu Christo fundata, Apostolorum præconijs elata, martyrumq; sanguine cõsecrata & aucta, vbi primùm iuuante Domino per orbem terrarum lacertos mouere cœpit, puidè attendés, quantũ oneris humeris impositum haberet, quot oues pascere, quot custodire, ad quot etiã remotissima loca oculos intendere oporteret, piuino quodam consilio parochias instituit, diœceses distinxit, episcopos creauit, & metropolitanos p̃fecit, vt tanq̃ membra capiti obsequentia, cũcta secundùm eius voluntatem salubriter in dñõ, & tanq̃ riuuli à pen- for. *scor-ni fonte, Romana videlicet ecclesia, deriuãtes, ne angulũ quidẽ dñici agri irrigatũ dimitterent. Vndè sicut alij rom. Pon. p̃decessores nostri suo tempore omni studio curãrunt, vt dicta ecclesia vniuersalis, & in sancta vnione sine ruga & macula conseruaretur, & omnes vepres ab eadem Ecclesia abolerentur, cui propriũ est, Diuina opitulante gratia, virtutes colere, & vitia radicitùs extirpare: ita & nos tẽpore nostro & p̃senti durante concilio, ea facere & curare debemus, q̃ vnioni & cõseruatiõi eiusdẽ ecclesiæ cõducere videntur. Eapropter omnes spinas, q̃ vniõi huiusmodi obsistũt, & segetẽ dñi pullulare non sinunt, tollere, prsus & extirpare, ac virtutes in vinea dñi inserere satagim⁹. Sanè inter arcana nostræ mentis reuoluẽtes, quot tractatus inter piæ me. Piũ II. Sixtũ IIII. Innocẽtiũ VIII. Alexandrũ VI. & Iuliũ II. Rom. Pont. p̃decessores nostros, & cla. me. Reges Frãciæ Christianiss. sup abrogatiõe certæ cõstitutionis in dicto regno Franciæ vigentis, q̃ pragmatica vocat, habiti fuerũt, & licèt Pius II. p̃fatus, nunciijs ad cla. me. Ludouicũ vndecimum Franciæ regẽ Chrianiss. destinatis, tantis eidẽ psuaserit ratiõibus, vt rex ipse pragmaticã sanctionẽ huiusmodi, tanquã in seditione & schismatis tẽpore natã, suis patẽtibus literis abrogauerit, tñ huiusmodi abrogatio, nec etiã literæ Apostolicæ p̃fati Sixti super cõcordata cum Oratorib⁹ p̃fati regis Ludouici, ad p̃fatum Sixtũ p̃decessorem destinatis habita, expeditæ, per p̃latos & psonas ecclesiasticas dicti regni receptæ fuerunt, nec ipsi p̃lati & psonæ ecclesiasticæ illis parére, nec monitis Innocentij & Iulij p̃dictorum aures p̃bere, sed eidẽ pragmaticæ constitutioni inhærere voluerunt. Vndẽ p̃fatus Iulius p̃decessor in p̃senti concilio Lateraneñ, vniuersalẽ ecclesiã repsentante, per eam legitimè indicto, abrogatiõis pragmaticæ sanctiõis huiusmodi negociũ, & illius discussionẽ venerabiliũ fratrũ suorũ Card. de quorũ numero tunc eramus, & aliorum p̃latorum congregationibus, relationemq; discussorum sibi & eidem concilio faciendam cõmisit, Gallicosq; prælatos, capitula ecclesiarum, & monasteriorũ conuentus, ac Parlamenta & laicos illis fauẽtes, cuiuscunq; dignitatis, etiã si regalis, existerẽt, sanctione p̃dicta vtentes, seu illã approbantes, omnesq; & singulos alios sua cõmuniter vel diuisim interesse putantes, per edictũ publicũ, cum ad partes illas tutus non pateret accessus, in certis ecclesijs tunc expressis affigẽdum, monuit & citari infra certum competẽtem terminum

minum præfigendum, ad comparẽdum corã eo in Concilio præfato, causasq; dicendum, quare sanctio præfata in concernentibus authoritatem, dignitatem, & vnitatem Ecclesiæ Romanæ & Apostolicæ sedis, sacrorumque Canonum & ecclesiasticæ libertatis violationem, nulla & inualida declarari, decerni, & abrogari nõ deberet. Et cùm super his in forma iuris in præfato Concilio Lateraneñ procederetur, dictusq; Iulius prædecessor (sicut domino placuit) rebus fuisset humanis exemptus, nosq; diuina fauente clemẽtia ad summi Apostolatus apicem assumpti fuissemus, & contra prælatos, capitula, cõuentus & personas huiusmodi ad nonnullos actus processissemus, tandẽ considerantes pacem esse vinculum charitatis & spiritualem virtutem, qua saluamur, dicẽte Domino: Qui biberit aquã, quam ego dabo ei bibere, non sitiet in æternum: & quòd in pace consistat salus vniuersorum, Cassiodoro testãte, Omni quippe regno desiderabilis debet esse tranquillitas, in qua & populi proficiunt, & vtilitas gentium custoditur: matura deliberatione cognoscimus, non per nũcios aut legatos nostros, sed in præstatione obedientiæ filialis, quam charissimus in Christo filius noster Franciscus Francorum rex Christianissimus personaliter nobis præstitit, hęc cum maiestate sua coram discutere, eumq; paternis hortari monitis, vt ad laudem Dei & sui honorem, prompto animo libens ac volẽs dictę pragmaticæ sanctioni abrenunciare, & secundum Canones & cõstitutiones sanctę Romanæ ecclesię, quęadmodùm cæteri Christiani viuere, mãdatis Apostolicis & prouisiõibus, quę à sede Apostolica pro tempore emanarẽt, parére & obedirẽ vellet: & cùm ex electionibus, quę in ecclesijs Cathedralibus & metropolitanis ac monasterijs dicti regni, à multis annis citra fiebant, grandia animarum pericula prouenirent, cùm pleręq; per abusum secularis potestatis, nonnullæ verò præcedentibus illicitis & Simoniacis pactiõibus, aliæ particulari amore & sanguinis affectione & nõ sine periurij reatu fierent, cùm electores ipsi, etiam si ante electionem per eos faciendã, magis idoneum, & nõ eum, quem promissione aut datione alicuius rei tẽporalis, seu prece vel precibus per se vel alium interpositis, electionẽ procurare didicissent, eligere spontè iurarẽt, iuramentum huiusmodi non seruarent, sed cõtra proprium huiusmodi iuramẽtum in animæ suæ præiudiciũ venirent, vt nobis notorię cõstat ex crebris absolutionibus & rehabilitationibus, à nobis & prædecessoribus nostris petitis & obtentis: Idẽ Franciscus rex nostris paternis monitis, tanquàm verus obedientiæ filius, parére volens, tam bono obedientiæ, in qua magnum meritum verè consistit, quàm pro cõmuni & publica regni sui vtilitate, in locum dictæ pragmaticę sanctionis, & singulorum capitulorum in ea cõten-

torum, constitutiones infrascriptas inuicèm tractatas, & cum fratribus nostris S.R.E. Cardinalibus diligenter examinatas, & de eorũ cõsilio cum præfato rege cõcordatas, per dilectum filium Rogeriũ Barnæ regiũ aduocatum oratorẽ suũ, ad hoc ab eodẽ Francisco rege ad nos destinatũ, habentẽ ad hoc speciale & sufficiens mandatum, acceptauit, de eorundẽ fratrum cõsilio & vnanimi cõsensu, ex certa nostra sciẽtia, & potestatis plenitudine statuimus & ordinamus, q̃ decæterò perpetuis futuris temporibus loco dictę pragmaticæ cõstitutionis, ac omnium & singulorum capitulorũ in ea contentorũ, in dicto regno, Delphinatu & Comitatu Dien ac Valẽtineñ, infrascriptæ obseruẽtur cõstitutiones, videlicet q̃ Cathedralibus & Metropolitanis ecclesijs in Regno, Delphinatu & Comitatu p̃dictis nunc & pro tẽpore, etiam si per cessionem in manib⁹ nostris & successorũ nostrorum Romañ Pontificũ canonicè intrantium spontè factã vacãtibus, illarũ capitula & Canonici, ad electionẽ seu postulationem inibì futuri prælati, procedere nõ possint: sed illarum occurrente huiusmodi vacatione, Rex Frãciæ pro tẽpore existẽs, vnum grauẽ magistrũ seu licẽtiatũ in Theologia, aut in vtroq; seu in altero iuriũ doctorẽ aut licẽtiatum, in vniuersitate famosa & rigore examinis, & in 27. suæ ætatis anno ad minus constitutum, & aliàs idoneũ, infra sex menses à die vacatiõis Ecclesiarum earundẽ cõputandos, nobis & successoribus nostris Rom. Pontificibus seu sedi prędictę nominare, & de persona per regem huiusmodi nominata, per nos & successores nostros seu sedẽ prædictã prouideri: & si cõtingeret, prefatum regẽ, personã taliter nõ qualificatã, ad dictas Ecclesias sic vacãtes nominare, p nos & successores seu sedẽ huiusmodi de psona sic nominata eisdẽ ecclesijs minimè prouideri debeat, sed teneatur idem rex infra tres alios menses, à die recusationis psonæ nominatę nõ qualificatæ, solicitatori nominationẽ nõ qualificatã prosequẽti, cõsistorialiter factæ, intimãdę cõputandos, aliũ supradicto modo qualificatũ nominare: alioquin, vt dispẽdiosæ Ecclesiarũ huiusmodi vacationi celeriter cõsulatur, Ecclesię tũc sic vacãti, per nos & successores nostros, seu sedẽ huiusmodi de persona (vt præfertur) qualificata, necnon Ecclesijs per obitũ apud sedem prædictã vacãtibus semper, nulla dicti Regis præcedente nominatione, liberè prouideri possit: decernẽtes, electiones cõtra præmissa attẽtatas, ac prouisiones per nos & successores nostros, seu sedẽ huiusmodi factas, nullas & inualidas existere. Consanguineis tũ præfati regis, ac personis sublimibus ex causa rationabili & legitima, in nominatiõe & Apostolicis literis exprimenda, necnõ religiosis mẽdicantibus reformatis, eminẽtis scientiæ & excellentis doctrinæ, qui iuxta sui ordinis regularia instituta ad gradus huiusmodi as-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sumi nō possint, sub ꝓhibitione ꝓmissa minimè cōpræhēlis, sed de eorū personis dictis Ecclesijs pro tēpore vacātibus, ad dicti regis nominationē per nos & successores nostros, seu sedē huiusmodi, liberè prouideri possit. Monasterijs verò, & prioratibus cōuentualibus & verè electiuis, videlicet in quorū electionib⁹ forma capituli, *Quia ꝓpter, ſeruari & cōfirmationes electionū huiusmodi solēniter peti cōsueuerunt, in regno, Delphinatu & Comitatu, huiusmodi nunc & pro tēpore etiā per similē cessionē vacātibus, illorū Conuentus ad electionē seu postulationē Abbatis seu Prioris, procedere non possint, sed idē rex illorū occurrēte huiusmodi vacatiōe, religiosum eiusdē ordinis in ætate 23. annorū ad minùs cōstitutum, infra simile tempus sex mensiū, à die vacatiōis monasteriorū & prioratuū huiusmodi, cōputandorum, nobis & successoribus nr̄is, aut sedi huiusmodi noīare, & de psona p regē huiusmodi monasterio vacanti noīata, p nos & successores nr̄os, seu sedē huiusmodi, ꝓuideri: Prioratus verò, psonę ad illū per eundē regē nominatę, cōferi debeat. Si verò idē rex presbyterū secularē, aut religiosū alterius ordinis, aut minorē *23 annorū vel aliàs inhabilē, nobis aut successorib⁹ nr̄is infra dictū semestre, seu sedi huiusmodi nominaret, talis nominatus recusari, & nullatenùs sibi prouideri debeat: sed rex ipse infra trimestre, à dte recusationis supradicto modo intimādę cōputandos, aliū modo supradicto qualificatum, monasterio seu prioratui tunc vacāti nominare, & de persona ad monasteriū nominata, illi prouideri: ad prioratū verò nominato, priorat⁹ ipse p nos & successores nostros, seu sedē prędictā cōferri debeat. Alioqn dictis nouē mēsibus effluxis, nulla, seu de persona minus idonea, & modo ꝓmisso nō qualificata facta nominatione, ac etiā vacātibus apud sedē prædictā, semp, etiā nulla dicti regis expectata nominatione, per nos & successores nr̄os, seu sedē prædictam, monasterijs ꝓuideri: Priorat⁹ verò, personis (vt præferē) qualificatis dūtaxat cōferri libere possint. Electiōes aūt & illarū cōfirmationes, necnō prouisiōes, per nos & successores nr̄os, & sedē prędictā cōtra ꝓmissa pro tēpore factas, nullas, irritas & inanes esse decernimus. Per ꝓmissa tū nō intēdimus in aliquo ꝓiudicare capitulis Ecclesiarum, Cōuentibus monasteriorū & prioratuū, huiusmodi priuilegia à sede Apostolica propriū eligēdi prælatū obtinentiū, quo minùs ad electionē episcoporū ac abbatū & Priorū, iuxta priuilegia eis cōcessa, liberè ꝓcedere possint, iuxta formā in eorū priuilegijs contentā, & si in eorū priuilegijs forma aliqua expressa non fuerit, tūc formā cōcilij generalis, quia propter, seruare teneant, dūmodò de priuilegijs sibi cōcessis huiusmodi, per literas Apostolicas seu alias authenticas scripturas docuerint, omni alia specie probationis eis in hoc adēpta. Vo-

for. *Quia propter

for. *q̄ 23.

In Concil. Laterañ sub Innocentio 3 cap. 24.

lumus quoq; & ordinamus, q̄ in regno, Delphinatu, & Comitatu prędictis, decęterò nō dentur aliquæ gratiæ expectatiuæ ac speciales vel generales reseruatiōes ad vacatura beneficia, per nos & sedē prædictā nō fiant: & si de facto per importunitatē, aut aliàs à nobis & successoribus nostris & sede prædicta emanauerint, illas irritas & inanes esse decernimus. In cathedralibus tū, Metropolitanis & collegiatis ecclesijs, in quarū statutis cauetur expresse, q̄ nullus ibidē dignitatē, personatum, administrationē vel officium obtinere possit, nisi in illis actu Canonicus existat, Canonicos ad effectū duntaxat inibi *obtinendum dignitatē, personatū, administrationē vel officiū huiusmodi, & nō *cōsequendum primā præbendā vacaturā, creare posse intendimus. Statuimus insupèr, q̄ ordinarius collator in vnaquaq; Cathedrali ac etiā Metropolitana Ecclesia Canonicatū & præbendā theologalē inibi cōsistentem, cōferre teneat vni magistro seu licentiato, aut baccalaureo formato in Theologia, qui per decenniū in vniuersitate studij generalis priuilegiata studuerit, ac onus reſidētiæ, lecturę & prędicationis actu subire voluerit, quiq; bis aut semel ad minùs per singulas hebdomadas, impedimento cessante legitimo, legere debeat, & quotiès ipsum in huiusmodi lectura deficere cōtigerit, ad arbitriū capituli per subtractionē distributionū totius hebdomadę puniri possit, & si reſidētiā deseruerit, de illis alteri, ꝓuideri debeat. Et vt liberiùs studio vacare possit, etiāsi abſēs fuerit à diuinis, habeat pro ꝓsente, ita vt nihil perdat. Præfatiq; ordinarij collatores, seu patroni Ecclesiastici quicūq; fuerint vltra dictā præbendā theologalem, quā (vt præferē) qualificato cōferre teneantur, tertiā partē omniū dignitatū, personatuum, administrationū & officiorū, cæterorūq; beneficiorū ecclesiasticorū, ad eorū collationē, ꝓuisionē, nominationē, ꝓsentationē seu quāuis aliā dispositionē quōlibet spectātium, viris literatis, graduatis, & per vniuersitates nominatis hoc modo, videlicet primo mēse post prę̄sentiū acceptationē, & earundē publicationē prefati ordinarij collatores, dignitates, personatus, administratiōes, & officia ad eorū collationē, prouisionē, noiationē, ꝓsentationē, seu quāuis aliā dispositionē, (vt præferē) spectātia graduatis huiusmodi, q̄ literas suorū graduū cū tēpore studij debitè inſinuauerint, cōferre teneant. Beneficia verò, q̄ in duobus sequētibus mensibus vacare cōtigerit, illa iuxta iuris cōmunis dispositionem personis idoneis liberè cōferre, seu personas idoneas ad illa præsentare possint. Beneficia autem, quæ in quarto mense vacare contigerit, viris graduatis per vniuersitatem nominatis, qui gradus & nominationis literas cum tēpore studij debitè inſinuauerint, cōferre teneantur. Beneficia verò, quæ quinto mense & sexto vacare con-

for. *obtinendum *collegiatā

tigerit, simili modo personis idoneis liberè conferre, seu personas ad illa præsentare possint. Beneficia autem quæ septimo mense vacare contigerit, graduatis, qui simili modo literas grad⁹ cum tēpore studij debitè inſinuauerint, cōferre teneātur. Beneficia verò, quæ octauo & nono mensibus vacare cōtigerit, pari modo personis idoneis cōferre, seu personas idoneas ad illa præsentare teneātur. Beneficia autē, quæ mense decimo vacare cōtigerit, graduatis nominatis, qui gradus & nominationis literas cum tēpore studij debitè inſinuauerint, per eosdē ordinarios cōferri, seu ipsi ad illa præsentari debeant. Beneficia aūt quæ vndecimo & duodecimo mensibus vacare cōtigerit, per eosdē ordinarios personis idoneis iuxta iuris cōmunis dispositionē conferri, seu ipsi ad illa præsentari debeant.

Si quis verò cuiuscunq; status, etiā si cardinalatus, patriarchalis, archiepiscopalis, aut pontificalis, vel alterius cuiuslibet dignitatis cōtra prędictū ordinē, & qualificationes superius ordinatas, de dignitatibus, personatibus, administrationibus vel officijs, seu quibuslibet alijs beneficijs Ecclesiasticis huiusmodi, aliter quàm modo præmisso dispoſuerit, dispositiōes ipsę sint ipso iure nullæ: collationesq; & prouiliones, ac dispositiōes illorū ad immediatum superiorem deuoluātur, qui eisdē personis modo prę̄misso qualificatis, ꝓuidere teneat. Et si cōtrauenerit, ad alium superiorē deuoluatur prouisio & præsentatio huiusmodi gradatim, donec ad sedem Apostolicam fiat deuolutio. Prætereà volumus, q̄ collatores ordinarij & patroni Ecclesiastici ꝓfati, q̄ dignitates, personatus, administrationes & officia ac beneficia, in mēsibus graduatis & nominatis assignatis vacantia, illis graduatis simplicibus aut nominatis illa cōferre, aut ad illa eos dūtaxat ꝓsentare, teneantur, q̄ per tēpus cōpetens in vniuersitate famosa studuerint. Tempus aūt competēs, decenniū in magistris seu licentiatis aut baccalaureis in theologia: Septenniū verò, in doctoribus seu licētiatis in iure canonico, ciuili, aut medicinis: quinquenniū aūt, in magistris seu licētiatis in artib⁹ cum rigore examinis à logicalib⁹ inclusiuè, aut in altiori facultate: Sexenniū aūt, in baccalaureis simplicib⁹ in theologia: Quinquenniū verò, in baccalaureis iuris canonici aut ciuilis, in quib⁹ baccalaureis iuris canonici aut ciuilis, si ex vtroque parēte nobiles fuerint, trienniū esse decernim⁹. Præfatiq; graduati & noīati, Collatorib⁹ Ordinarijs siue patronis ecclesiasticis, semel ante vacationē beneficij de literis graduum seu noīationis, & de ꝓfato tēpore studij, literas patētes vniuersitatis, in qua studuerint, manu scribę & sigillo vniuersitatis signatas, sidē facere teneant. Cū verò ꝓbatio nobilitatis fieri deberet, ad effectū, vt nobiles ipsi gaudere possint beneficio minoris temporis studij, tūc nobilitas ipsa p quatuor testes deponētes in iudicio corā iudice ordinario loci, in quo est natus ille, de cuius nobilitate ex vtroq; parēte cōstare debet, etiā in partis absentia ꝓbari possit: teneāturq; ꝓfati graduati, tam simplices q̄ noīati, patronis Ecclesiasticis aut Collatorib⁹ ordinarijs, q̄bus grad⁹ aut noīationis lr̄as huiusmodi inſinuare deberēt, lr̄as suorū gradus & noīationis, certificationis studij, & attestatiōis nobilitatis, duplicatas dare, ac singulis annis, tempore quadrageſimæ, per se vel procuratorē suū, Collatoribus, nominatorib⁹, seu patronis ecclesiasticis, aut eorū vicarijs, eorū noīa & cognomina inſinuare, & eo anno quo ꝓfatā inſinuationē facere omiserint, beneficiū in vim gradus aut noīationis huiusmodi petere nō possint. Et si collatoribus ordinarijs, aut patronis Ecclesiasticis in mēsibus deputatis graduatis simplicib⁹, aut graduatis noīatis, non esset graduat⁹ aut noīatus, q̄ diligētius ꝓfatas fecerint, collatio seu ꝓsentatio per collatorē seu patronū ecclesiasticū etiā eisdē mensibus facta alteri, q̄ graduato vel noīato, nō ꝓpter hoc irrita censeat, si tū graduat⁹ simplex *aut beneficiū post inſinuationē gradus aut nominationis, in mensibus eis assignatis vacans petierit, & inter suā inſinuationē & præfatā requisitionē nō superuenerit quadrageſima, in q̄ nomē & cognomen inſinuare debuerit, ad beneficiū sic vacans, eum capacē, ipsumq; illud consequi posse & debere decernimus.

for. *aut nominatus.

Statuimus quoq; & ordinamus, q̄ Collatores ordinarij & patroni Ecclesiastici ꝓfati inter graduatos, qui literas gradus cū tēpore studij & attestatiōe nobilitatis debitè inſinuauerint, quo ad beneficia in mēsibus eis deputatis vacātia, gratificare possint illū ex eis, quē voluerint: quo verò ad beneficia in mēsibus graduatis nominatis deputatis, antiq̄ori nominato cōferre, seu antiquiorē nominatū, qui literas nominatiōis, tēporis studij, & attestationis nobilitatis, debitè inſinuauerit, ꝓsentare seu noīare teneant. Cōcurrentib⁹ aūt noīationibus eiusdē anni, doctores licētiatis, licētiatos baccalaureis, dēptis baccalaureis formatis in theologia, quos fauore studij theologici, Licētiatis in iure canonico, ciuili, aut medicina, ꝓferendos esse decernimus: Baccalaureos iuris canonici aut ciuilis, magistris in artib⁹ ꝓferri volumus. Cōcurrentibus aūt plurib⁹ doctoribus in diuersis facultatibus, doctorē Theologū, doctori in iure, doctorē in iure canonico, doctori in iure ciuili, doctorē in iure ciuili, doctori in medicina ꝓferendos esse decernim⁹. Et idē in licentiatis & baccalaureis seruari debere volum⁹. Et si in eisdē facultate & gradu cōcurrerent, ad datā nominatiōis seu gradus recurrendū esse volumus. Et si in oībus his cōcurrerent, tūc collator ordinarius inter eosdē cōcurrentes gratificare possit. Volumus aūt, q̄ noīati literas nominationis ab vniuersitatib⁹, in q̄bus studuerint, obtinētes, in nominationum

Universidad de Deusto
Biblioteca

literis beneficia per eos possessa,& eorũ verũ valorẽ exprimere teneant:alioqn literę noiatiõis huiusmodi,eo ipso nullæ sint & esse cẽseant.Si qs verò ex dictis qualificatis,graduatis simplicib⁹,aut noiatis,tępore vacationis beneficij in mensibus eis deputatis vacantis, duas obtineat præbẽdas in Cathedralib⁹ etiã Metropolitañ aut collegiatis,seu dignitatem vel pbendã,vel aliud beneficiũ seu alia beneficia,quorũ insimul vel cuius fruct⁹,redditus & ꝓuentus tẽpore residẽtię, & horis diuinis interessendo,ad summã ducentorũ florenorum auri de camera asscenderẽt,beneficiũ,in vim grad⁹ seu noiationis huiusmodi,tũc petere seu cõsequi nõ possit. Et insupèr,ꝙ tam graduati simplices,q̃ noiati, beneficia in mẽsibus eis assignatis vacãtia, petere & cõsequi possint secundũ ꝓpriæ psonæ cõdecentiã & cõformitatẽ, videlicet seculares secularia, & religiosi regularia beneficia ecclesiastica, ita ꝙ secularis nominatus,beneficia regularia in mẽsibus deputatis vacãtia,prætextu cuiusuis dispẽsationis Apostolicę,& ecõtrà religiosus beneficia secularia,petere aut cõsequi minimè possint. Quodq̃; beneficia simpliciter vel ex causa permutatiõis in mẽsibus, graduatis simplicib⁹ & noiatis assignatis vacãtia,eis nõ sint affecta nec debita,sed ex causa permutationis cũ permutãtibus dũtaxat, simpliciter verò vacãtia bñficia huiusmodi,psonis idoneis p ipsos ordinarios liberè cõferri possint.

Statuimus quoq;,ꝙ Parochiales Ecclesiæ in ciuitatibus aut villis muratis existẽtes, nõ nisi personis modo pręmisso qualificatis,aut saltẽ q per tres annos in Theologia vel altero iuriũ studuerint, seu magistris in artib⁹, q̃ in aliqua vniuersitate priuilegiata studẽtes,magisterij gradũ adepti fuerint,cõferantur.Monemus aũt pfati Regni vniuersitates,sub pœna priuatiõis oĩm & singulorũ priuilegiorũ, à nobis & sede Apostolica obtentorũ,ne collatorib⁹ seu patronis ecclesiasticis habeãt aliquos nominare,nisi eos, q̃ secundũ pfata tẽpora studuerint,& secundũ dictarũ vniuersitatum statuta ad gradus & non per saltũ prouecti fuerint.quòd si secùs fecerint,vltra nullitatis pœnam, quam in præfatarũ nominationum literis declaramus,vniuersitates ipsas nominandi priuilegio ad tempus,secundum culpæ qualitatem,suspendimus.

Si quis aũt graduatorum aut nominatorũ in mẽsibus deputatis,à collatoribus ordinarijs aut personis ecclesiasticis,beneficium vacãs in vim grad⁹ aut nominatiõis petierit, & collatorẽ ordinarium in vim præfati gradus aut nominatiõis in ꝓcessu posuerit, & aliter molestauerit, illũ vltra expensarũ, dãnorum & interesse cõdemnationem, à fructibus sui gradus & noiationis priuandũ esse decernimus:eodemq̃; vinculo collatores ordinarios & patronos ecclesiasticos, quib⁹ graduati & nominati debitè (vt suprà) qualificati, suos gradus & nominatiõis literas insinuauerint, adstringimus,vt beneficia ad eorum collationem vel præsentationem spectantia,in mensibus graduatorũ simpliciũ & nominatorum vacantia,stantibus prędictis graduatis aut nominatis debitè qualificatis,illa prosequentibus,alijs, q̃ graduatis aut nominatis cõferãt, sub pœna suspensionis potestatis conferendi beneficia in octo mẽsibus, illo anno ad collationẽ eorũ ac præsentationẽ liberã spectãtibus.Statuimus quoq; & ordinamus,ꝙ quilibet Rom. Pont. semel duntaxat tẽpore sui Põtificatus,literas in forma mãdati iuxta formã inferiùs annotatã, & nõ vltrà dare possit hoc modo, videlicet vnũ collatorẽ habẽtem collationẽ decẽ beneficiorũ,in vno:habẽtẽ aũt collationẽ quinquaginta beneficiorũ & vltrà,in duobus beneficijs,duntaxat grauare possit,ita tñ,ꝙ in eadem Ecclesia Cathedrali vel Collegiata, Collatorẽ vnũ pro tẽpore in duabus prębendis nõ grauet. Et vt obuietur litibus,quæ occasione literarum mandatorũ huiusmodi oriri possent,mãdata huiusmodi sub forma,q̃ est inferiùs annotata,dari volumꝰ,quã ad perpetuã rei memoriã in Cãcellaria Apostolica publicari, & in illius quinterno registrari mãdamus,declarãtes,prosequẽtes huiusmodi mãdata, quo ad beneficia sub illis compræhensa,ordinarijs collatoribus & graduatis simplicibus & nominatis prędictis esse,nosq̃; & successores nostros iure ꝓuẽtionis,dignitates,personatus,administrationes & officia,cæteraq̃; beneficia ecclesiastica,secularia,& quorũuis ordinũ regularia, quęcunq; & quomodocũq; qualificata, tam in mensibus graduatis,simplicibus & nominatis,quàm ordinarijs collatoribus præfatis assignatis,vacantia,ac etiam sub dictis mandatis compræhensa,liberè conferre.

Statuimus insupèr,quòd in prouisionib⁹, quas personis quibusuis de beneficijs vacantibus seu certo modo vacaturis,ꝓ nos & successores nostros,ac sedem prædictam, etiam motu proprio,etiã promotis ad ecclesias cathedrales,& Metropolitañ,ac monasteria,vt obtenta per eos beneficia retinere possint,fieri cõtigerit,illorum verus annuus per floreni, aut ducatos auri de camera, aut libras Turoneñ,seu alterius monetæ, valor secundum cõmunem extimationẽ exprimi debeat: alioquin gratiæ ipsæ sint ipso iure nullæ.

Statuimus quoq; & ordinamus, ꝙ in Regno, Delphinatu & Comitatu pdictis, oẽs & singulę causę,exceptis maioribus in iure expręsè denominatis,apud illos iudices in partibus,q̃ de iure aut cõsuetudine pscripta, vel priuilegio illarũ cognitionẽ habẽt,terminari & finiri debeãt. Et ne sub vmbra appellationũ q̃ nimiũ & nõnunq̃ friuolè interponi cõsueuerũt,atq; etiã in eadẽ instãtia ad ꝓrogationẽ litiũ sępè multiplicari, iniustis vexationibus materia prębeatur: volumus,ꝙ si quis offensus,corã suo iudice iustitiæ cõplementum habere nõ possit,ad immediatũ superiorẽ,etiã ad nos & successores nostros, vel sedem prædictã,omisso medio,nec à grauamine in quacũq; instãtia ante diffinitiuã sententiã quõlibèt appellet: nisi forsitã tale grauamẽ extiterit,quod in diffinitiua reparari nequiret,& eo casu nõ nisi ad immediatũ superiorẽ liceat appellari. Si qs verò immediatè subiectus sedi Apostolicæ,ad eandẽ sedẽ duxerit appellandũ,causa cõmittatur in partib⁹ p rescriptũ vsq; ad finẽ litis, videlicet vsq; ad tertiã sententiã conformẽ incluiuè,si ab illis appellari cõtigerit,nisi ꝓpter defectũ denegatæ iustitiæ,aut iustũ metũ:& tũc committi debeat in partib⁹ cõuicinis,& cũ causarũ expręssione,q̃ etiã de illis, etiã legitimè aliãs, q̃ p iuramentũ,corã iudicib⁹ à sede Apostolica deputãdis,cõstare debeat. Processus aũt contra ꝓmissa attẽtatos, nullos & irritos esse volumus:ac rescripta contra præmissa impetrãtes,in expensis,dãnis & interesse condemnari debere decernimꝰ atq; declaramus. Sanctæ verò Ro. Ecclesiæ Card. qui ꝓ vniuersali Ecclesia cõtinuè laborãt,necnõ dictæ sedis officiales,officia sua actu exercẽtes, sub pśẽti decreto nõ intendimus cõprehendi. Statuimus etiã & ordinamus,ꝙ iudices causas,q̃ in partib⁹ terminari debẽt, corã eis pro tẽpore pendentes,sub pœna excõmunicationis & priuatiõis beneficiorũ per eos obtentorũ, eo ipso incurręda,infra bienniũ terminare debeant. Pars verò diffugiẽs,& expeditionẽ ipsius causæ malitiosè impediẽs, grauissimè per cosdẽ iudices mulctẽt,etiã vsq; ad priuationẽ iuris in huiusmodi processu prætensi, si eis visum fuerit,super quo eorũ cõscientias oneramus. Ab interlocutorijs aũt secundò,à diffinitiuis verò tertiò dũtaxat,ꝓuocare licere decernimꝰ. Volumusq̃; secundã sententiã interlocutoriã conformẽ,& tertiã diffinitiuã etiã conformẽ,oñi mora cessante,executioni debitę demãdari debere,quacũq; appellatiõe interposita,nõ obstãte. Statuimus quoq;,ꝙ quicũq;,dũmodò nõ sit violẽtus, sed habẽs colloratũ titulũ, pacificè & sine lite ꝓlaturã,dignitatẽ,personatũ,administrationẽ,vel officium,seu quodcunq; beneficiũ ecclesiasticũ triẽnio ꝓximo hactenùs possidet, vel ꝓ tempore possidebit,in petitorio vel possessorio, à quo q̃ etiã ratiõe iuris nouiter repti molestari nequeat,prætereã ptextu hostilitatis aut alteriꝰ legitimi impedimẽti, de quo ꝓtestari, & illud iuxta conciliũ Vienneñ, intimari debeat.Lis aũt hoc casu quo ad futuras controuersias intelligat̃,si ad executionẽ citationis, iurisq̃; sui in iudicio exhibitionẽ, aut terminorũ omniũ obseruationẽ processum fuerit. Monemus etiã ordinarios,vt diligẽter inquirant,ne quis sine titulo beneficiũ possideat: & si quẽ beneficiũ sine titulo possidere repererint,declarẽt, illi ius nõ cõpetere, cuiusuis tẽporis detentione nõ obstãte, de ipsoq̃; beneficio possit illi,dummodò nõ sit intrusus, vel violẽtus,aut aliãs indignus,vel alteri idoneo ,puideri. Et insupèr statuimus,ꝙ quicũq; clericus cuiuscũq; cõditionis,status,religionis,dignitatis,etiã si Pontificalis, vel alterius pręeminẽtię fuerit,qui post habitã præsentium notitiã,,quã habere pręsumat̃ post duos mẽses post earundẽ præsentiũ publicationẽ, in ecclesijs cathedralibus factã,quã ipsi diœcesani oĩnò facere teneant̃,post q̃ prędictes ad eorũ notitiã puenerint, publicus cõcubinarius à perceptiõe fructuũ omniũ beneficiorum suorũ triũ mensiũ spatio sit ipso facto suspẽsus, quos su⁹ superior in fabricã vel aliam euidentẽ ecclesiarũ vtilitatẽ,ex quibus hi fructus percipiunt̃,conuertat. Necnõ huiusmodi publicũ concubinarium, vt primũ talẽ esse nouerit,mox suus superior monere tenetur, vt infra breuissimũ terminũ concubinã dimittat,& si illã non dimiserit,vel dimissam seu aliam publicè resumpserit, iubemus, vt ipsum oĩbus suis beneficijs oĩnò priuet. Et nihilominꝰ hi publici cõcubinarij,,vsq;quo cũ eis p suos superiores post ipsarum cõcubinarum dimissionẽ,manifestam q̃; vitę emẽdationẽ fuerit dispẽsatum, ad susceptionẽ quorũcunq; honorũ, dignitatũ, beneficiorũ officiorúmve sint inhabiles. Qui si post dispensationẽ recidiuo vomitu ad huiusmodi publicũ cõcubinatũ redierint, sine spe alicuius dispẽsationis ad ꝓdicta prorsus inhabiles existant. quodq̃; si hi,ad quos talium correctio ptinet,eos(vt ꝓdictũ est)punire neglexerint, eorũ superiores, tam in ipsos de neglectu, q̃ in illos pro concubinatu modis oĩbus digna punitione animaduertãt. In Concilijs etiam prouincialib⁹ & synodalibus aduersus tales punire negligentes,vel de hoc crimine diffamatos,etiã per suspensionẽ à collatiõe beneficiorũ,vel alia cõdigna pœna seueriter,ꝓcedatur. Et si ij,quorũ delitutio ad nos & sedẽ prædictã spectat,per concilia ,puincialia,aut suos superiores propter cõcubinatũ publicũ reperiant̃ priuatiõe digni,statim cũ processu inquisitiõis ad nos deferant̃. eadẽ diligẽtia & inq̃sitio in q̃buscunq; generalibus capitulis etiã prouincialibus,quo ad eos seruet̃,pœnis alijs cõtra ꝓdictos,& alios nõ publicos cõcubinarios à iure statutis,in suo robore pmansuris. Publici aũt intelligẽdi sunt, nõ solũ hi, quorũ cõcubinatus per sententiã aut cõfessionẽ in iure factã, *sed per rei euidentiã,quę nulla possit tergiuersatiõe celari,notoriꝰ est, sed etiã,q̃ mulierẽ de incontinentia suspectã & diffamatã tenẽt, & per suum superiorẽ admoniti,ipsam cũ effectu non dimittũt. Quia verò in quibusdam regionibus nonnulli iurisdictionẽ ecclesiasticam habentes,pecunias quæstus à concubinarijs percipere non erubescũt,patiẽtes eos in tali fœditate sordescere,sub pœna maledictionis æternæ pręcipimus,ne deinceps sub pacto, compositiõe, aut spe alterius quæstus talia quouis modo tolerẽt,aut dissimulent: alioquin vltra præmissam negligẽtiæ pœnã,duplum eius,quod

Pœna publici concubinarij.

Publici concubinarij qui sint. *seu

Universidad de Deusto
Biblioteca

propterea acceperint, restituere, & ad pios vsus omnino cõuertere teneãtur & cõpellantur. Ipsas aũt cõcubinas aut suspectas prælati omnibus modis curẽt à suis subditis per auxilium & brachij secularis inuocationẽ (si opꝰ fuerit) penitùs arcere, qui etiam filios ex tali cõcubinatu ꝓcreatos, apud patres suos cohabitare non permittãt. Iubemus insupèr, ꝙ in prædictis synodis & capitulis præmissa publicent, & vt quilibet suos subditos ad ipsarum concubinarum dimissionẽ moneat, diligenter iniungimus. Præterea omnibus secularibus viris, etiã si regali præfulgeãt dignitate, ne vllum qualecunq; inferãt impedimentũ, quocunq; qsito colore, prælatis, q ratiõe officij sui aduersus subditos suos pro huiusmodi cõcubinatu, & alijs casibꝰ sibi à iure pmissis ꝓcedunt. Et cũ omẽ fornicatiõis crimẽ lege diuina prohibitũ sit, & sub pœna peccati mortalis necessariò euitandũ, monemꝰ omnes laicos tã vxoratos q̃ solutos, vt similiter à cõcubinatu abstineant. Nimis em reprehensibilis est, q vxorẽ habet, & ad aliã vxorẽ seu mulierem accedit. Qui verò solutus est, si cõtinere
1. Cor. 7. b nolit, iuxta Apostoli consilium, vxorẽ ducat. Pro huiusmodi aũt diuini obseruãtia ꝓcepti hi ad quos ptinet, tãsalutaribꝰ monitis, q̃ alijs canonicis remedijs omni studio laborẽt. Statuimꝰ insupèr, ꝙ ad vitandũ scãdala & multa pericula, subueniẽdumq; cõscientijs timoratis, ꝙ nemo deinceps à cõmunicatiõe alicuius in sacramentorũ administratiõe vel receptione, aut alijs qbuscunq; diuinis vel extra, ꝓtextu cuiuscunq; sententię aut cẽsurę Ecclesiasticę, seu suspẽsiõis aut ꝓhibitiõis ab hoĩe vel à iure gñali ꝓmulgatæ, teneat abstinere, vel aliquẽ vitare, vel interdictũ ecclesiasticũ obseruare: nisi sententia, prohibitio, suspensio
for. ✳, ecclesiam, vel cẽsura huiusmodi, fuerit vel cõtra personã, collegiũ, vniuersitatẽ ✳ ecclesiasticã, aut locum certũ, aut certã, à iudice publicata, & denũciata specialiter & expressè, aut si notoriè in excõmunicationis sententiã cõstiterit incidisse, ꝙ nulla possit tergiuersatione celari, aut aliquo iuris suffragio excusari, eum à cõmunione illius abstinere volumꝰ iuxta canonicas sanctiões. Per hoc tñ huiusmodi excõmunicatos, suspẽsos, interdictos seu ꝓhibitos nõ intendimus in aliquo releuare, nec eis quomodolibèt suffragari. Et qñ ex indiscreta interdictorũ ꝓmulgatione multa cõsueuerunt scãdala euenire, statuimus, ꝙ nulla ciuitas, oppidũ, castrũ, villa, aut locus ecclesiastico supponi possit interdicto, nisi ex causa seu culpa ipsorũ locorũ, aut dñi, seu rectoris vel officialiũ. Propter culpã aũt seu causam alterius cuiuscunq; priuatæ personę, huiusmodi loca interdici nequaquã possint authoritate quacunq; ordinaria vel delegata, nisi talis psona priùs fuerit excõmunicata ac denunciata, seu in ecclesia publicata, aut dñi seu rectores vel officiales ipsorũ locorum, authoritate iudicis reqsiti, huiusmodi personã excõmunicatã, infra biduũ indè cum effectu nõ ejecerint, aut ad satisfaciendũ compulerint, qua etiã post biduũ ejecta, recedẽte vel satisfaciẽte, mox diuina resumi possint. Quod etiã in pendẽtibus locũ habere decernimus. Necnõ constitutionẽ de corundẽ fratrum nostrorũ cõsilio editã, quã cum irritãti decreto statuimus, decernimus & ordinamus, ꝙ extũc decæterò perpetuis futuris tẽporibus de cessione regiminis & administrationis ecclesiarũ & monasteriorũ, facta per eos q Ecclesijs & monasterijs ipsis pręerunt, seu illa in administrationẽ seu cõmendã, aut vt alijs vnita, aut aliàs obtinebãt, seu resignatione aliorũ quorumcunq; beneficiorũ Ecclesiasticorum, seu cessione iuris in eis vel ad ea quomodolibèt cõpetentis, aut priuatiõis vel depositiõis, aut censurarum fulminationẽ, etiã in literis Apostolicis, à nobis & sede Apostolica etiã motu proprio pro tẽpore emanatis, q̃ in manibus Ro. Pont. factæ dicerẽt, contẽtis, etiã si sup illis narrãtis fundaretur intẽtio, cõstare & apparere deberet per publica instrumenta, vel documenta authẽtica: alioquin tam in iudicio, q̃ extra illud, narratiuæ & assertiõibus huiusmodi in ꝓiudicium tertij minimè starj, nec ex illis alicui ꝓiudiciũ afferri debere, nisi de huiusmodi narratiua & assertione etiã in literis Apostolicis facta, altero ex præmissis modis doceretur: innouamꝰ, illamq; ꝓpetuis futuris tẽporibꝰ inuiolabiliter obseruari mãdamꝰ. Et qa ad supradictã cõcordiã cũ ꝓfato Francorũ rege, ob illius syncerã deuotionẽ, erga nos & sedẽ ꝓdictam ostẽsam, cũ ad præstandã nobis reuerentiã & filialẽ obedientiã, ad ciuitatẽ nram Bononien personaliter accessit, cõsentimus, illãq; inuiolabiliter obseruari desideramꝰ, illã veri cõtractus & obligatiõis inter nos & sedẽ Apostolicã ꝓdictam ex
for. vna, & ꝓfatũ Regẽ & Regnũ suũ ex altera partibꝰ legitimè initi vim & robur obtinere: ac illi & ꝓsentibus in aliqua suĩ parte per quascunq; literas & gras, p nos & successores nostros desupèrcõcedẽdas, derogari: clausulãq; cũ earundẽ derogatiõe ꝓsentiũ latissimè extendẽda, ac ꝙ eædẽ ꝓsentes literæ, & earũ tenor pro expressis habeanẽ in qbusuis supplicationibꝰ pro tẽpore signatis, appositã nihil penitùs operari: & illius vigore in literis Apostolicis super ipsis supplicationibus cõficiendis, quicquã, p quod ꝓsentibus, aut alicui parti culę de cõtẽtis in eis derogaret, seu derogari videret, narrari nõ possit: & sic ꝙ quoscũq; iudices & cõmissarios, etiã causarũ dicti palatij Apostolici auditores, & ꝓfatæ Ro. ecclesię cardinales, in qbusuis causis super ꝓmissis vel eorum aliquo, pro tẽpore motis, iudicari, diffiniri & sententiari debere, sublata eis aliter sententiandi & diffiniendi omnimoda facultate & authoritate: necnõ irritũ & inane, qd secꝰ sup his vel eorũ aliquo à quoquã quauis authoritate etiã per nos & successores nostros præfatos, scienter vel ignoranter contigerit attẽtari, decernimus. Volumus aũt, ꝙ si ꝓfatus Rex ꝓsentes literas, ac omnia & singula in eis contenta, q̃ in prima futura sessione ꝓsentis Concilij Lateraneñ approbari & confirmari facere promisimus, infra sex menses à die approbationis & cõfirmationis computãdos, nõ approbauerit & ratificauerit, & ea perpetuis futuris tẽporibus in Regno suo, & omnibus alijs locis & dominijs dicti Regni, ꝓ omnes prælatos & alias etiam Ecclesiasticas personas, ac curias parlamentorũ legi, publicari, iurari & registrari ad instar aliarũ cõstitutionum Regiarum, & de acceptatione, lectione, publicatione, iuramento & registratione prędictis, infra ꝓdictum tempus ꝓ oĩm & singulorũ supradictorũ patẽtes literas aut authenticas scripturas nobis nõ trãsmiserit, aut nuncio nro apud ipsum Regẽ existẽti, per eũ ad nos destinãdas nõ cõsignauerit, & deinde singulis annis etiam legi, ꝓut alię ipsius Francorũ Regis cõstitutiões & ordinatiões, q̃ in viridi sunt obseruãtia, obseruari debẽt, inuiolabiliter obseruari cũ effectu non fecerit, ꝓsentes literæ & indè secuta quæcũq;, sint cassa & nulla, nulliusq; roboris vel momẽti. Et cùm omnium, quæ in Regno, Delphinatu & Comitatu prædictis agãtur, nntitiã nõ habeamus, cõsuetudines, statuta, seu vsus libertati ecclesiasticæ & authoritati sedis Apostolicæ quomodolibèt ꝓiudicantia, siqua in Regno, Delphinatu & Comitatu prędictis aliàs quàm in ꝓmissis existant, nõ intendimus nobis & eidẽ sedi in aliquo præiudicare, seu illa tacitè vel expressè quo modolibèt ap̃bare.

¶Et nihilominùs ꝓfato Frãcisco & ꝓ tempore existenti Francorum Regi in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, quatenùs per se vel alium, seu alios in dignitate Ecclesiastica cõstitutos, prędictas literas ac omnia & singula in eis contenta, quãdo & quotiès opus fuerit, publicari, & ea inuiolabiliter obseruari faciant, contradictores, cuiuscunq; dignitatis & præeminẽtiæ fuerint, per censuras ecclesiasticas & pecuniarias pœnas, aliaq; iuris & facti quæuis oportuna remedia, appellatione qualibet omninò postpositis, cõpescendo. Non obstãtibus oĩbus supradictis, aut si aliquibus cõmuniter vel diuisim ab eadẽ sit sede indultum, ꝙ interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionẽ. Forma verò supradicti mãdati Apostolici, sequitur & est talis:

Leo episcopus seruus seruorum Dei, venerabili fratri episcopo N. & dilectis filijs, capitulo, singulisq; canonicis ecclesię N. salutem & Apostolicam benedictionẽ. Vitę acmorum honestas, aliaq; laudabilia probitatis & virtutũ merita, super quibus dilectus filius N. apud nos fide digno commendatur testimonio, nos inducũt, vt sibi reddamur ad gratiam liberales. Hinc est, ꝙ nos cupiẽtes, vt eidem N. iuxta illius, quæ olim per fe. re. Gregorium papam 9. prædecessorem nostrũ ad tunc episcopum Nouiomeñ directa extitit, q̃ incipit, Mandatum, & aliarum duarum illã immediatè sequẽtium decretalium formas, de canonicatu & prębeñ aut dignitate, personatu, administratiõe, vel officio vestrę vel alterius ecclesiæ, aut alio beneficio, cũ cura vel sine cura, etiam si Parochialis ecclesia, vel eius perpetua vicaria, aut capella, siue perpetua capellania ad vestram collationem, nominationem seu præsentationem, & aliam quamcunq; dispoũtionem prouideri possit: ac volentes prętato N. meritorum suorum intuitu gratiam facere specialem, ipsumq; N. à quibusuis excommunicationis, suspensionis & interdicti, alijsq; ecclesiasticis sentẽtijs, censuris & pœnis, à iure vel ab homine quauis occasiõe vel causa latis, si qbus quomodolibèt innodatus existit, ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutum fore cẽsentes, nec non omnia & singula beneficia ecclesiastica cum cura & sine cura, quæ prætatus N. etiam ex qbusuis Apostolicis dispensationibus obtinet & expectat, ac in quibꝰ & ad quæ ius sibi quomodolibèt competit, quæcunque, quotcunque, & qualiacunque sint, eorumq; fructuum, reddituũ & prouen veros annuos valores & huiusmodi dispensationum tenores præsentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad ipsius N. vel alicuius alterius pro eo nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenùs si vobis pro alio non scripserimus, qui simile mandatum aut similem gratiam prosequatur, canonicatum & prębendam aut dignitatem, personatum, administrationem, vel officium vestræ vel alterius ecclesiæ aut aliud beneficiũ ecclesiasticum cum cura vel sine cura, etiam si parochialis Ecclesia, vel eius perpetua vicaria, aut capella vel perpetua capellania fuerit, ad vestrã collationem, prouisionem, prębentationem, nominationem, seu quauis aliam dispositionem pertinens, etiam si dignitati, personatui, administratiõi, vel officio huiusmodi cura immineat animarum, dummodò talis dignitas electiua nõ existat, cum creatiõe in canonicum vestræ vel alterius ecclesię, etiam si in eo statuto & priuilegio expressè caueatur, quòd nulli de dignitate, psonatu, administratione vel officio prouideri non possit, nisi cum effectu illius ecclesiæ canonicꝰ existat, canonicatũ huiusmodi ecclesiæ cum plenitudine iuris canonici, & nõ obstañ, de certo canonicorum numero ad effectum huiusmodi dignitatem, personatũ, administrationem, vel officium dũtaxat obtineñ, & non aliàs, authoritate Apostolica, tenore præsentium cõferimus, & de illo etiam prouidemꝰ, si quenquam vel quod post mensem, post-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quàm præsentes literæ vobis præsentatę fuerint, extra Romanam curiam vacare contigerit, cum plenitudine iuris canonici, ac omnibus iuribus & pertinentijs suis eidem N. conferatis, & de illo aut illa, quideatis, seu ipsum ad illum, illam, vel illud præsentetis aut nominetis, ipsumque N. in canonicum & in fratrem vestræ vel alterius Ecclesię, ad effectum tantùm obtinendi dignitatem, personatum, administrationem vel officium huiusmodi, recipiatis, stallum sibi in choro, & locum in capitulo cum plenitudine iuris canonici assignetis, inducentes eundem N. vel procuratorem suum eius nomine, in corporalę possessionem canonicatus & prębendę, aut dignitatis, psonatus, administrationis, vel officij, seu beneficij huiusmodi, iuriumq; & pertineń vniuersorum prędictorum, defendentesq; inductum, ac facientes N. vel pro eo, ꝑcuratorem prædictum, ad prębendam aut dignitatem, personatum, administratiõem, vel officium seu beneficium huiusmodi, quodcunq; fuerit, vt moris est, admitti, sibiq; de illius, vel illorũ fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus & obuẽtionibus vniuersis integrè respõderi, non obstãtibus de certo canonicorũ numero (vt præfertur) & alijs constitutiõibus & ordinationibꝰ Apostolicis, ac dictæ vestrę vel alterius Ecclesię iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statitis & consuetudinibꝰ cõtrarijs quibuscunqꝫ, aut si vobis ab Apostolica sit sede indultũ, ꝙ ad receptionẽ vel ꝓuisionẽ alicuiꝰ minimè teneamini, quodq; de canonicatibus & ꝑbendis seu dignitatibꝰ, personatibus, administratiõibus vel officijs vestræ vel alteriꝰ ecclesię, aut alijs bñficijs ecclesiasticis quibuscunque, ad vestrã collationem, prouisionem, præsentatiõem, nominationem, seu quauis aliam dispositionẽ, cõmuniter vel diuisim pertinentibus, nulli valeat prouideri per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionẽ: & qualibet alia dictę sedis indulgentia generali vel speciali, cuiuscunq; tenoris existãt, per quam ꝑsentibus non expressam, vel totaliter non insertam, effectus huiusmodi gratię impediri valeat quomodolibèt vel differri, & de qua cuiusq; toto tenore habẽda sit in nostris literis mẽtio specialis, seu si dictus N. ꝑsens nõ fuerit ad præstandũ de obseruantijs, statutis & consuetudinibus vestræ vel alterius ecclesiæ solitum iuramentum, dummodò in absentia tua per procuratorem idoneum, & cùm ad ecclesiam ipsam accesseris, corporaliter illud præstes. Data &c. ¶ Dilectis filijs N. & N. ac N. officialibus, salutẽ & Apostolicam benedictionem. Hodiè cupientes, vt dilecto filio N. clerico N. diœc. iuxta illius, quæ olim per se, re, Gregorium papam 9. prædecessorem nostrum ad tũc eꝑm Nouiomeń directa extitit, quæ incipit, Mandatum, & aliarum duarum illam immediatè sequentium decretaliũ formas, de canonicatu & ꝑbenda, aut dignitate, personatu, administratiõe, vel officio ecclesiæ N. aut alio beneficio ecclesiastico cum cura vel sine cura prouideri posset, motu proprio venerabili fratri nostro episcopo N. & dilectis filijs, capitulo, singulisq; canonicis ecclesiæ N. per alias nostras literas mãdauimus, quatenùs si eis communiter vel diuisim pro alio nõ scripsissemus, q simile mandatum aut similem gratiam ꝓsequeretur, eidem N. canonicatũ & prębendã, aut dignitatem, personatũ, administrationẽ, vel officium, aut beneficium Ecclesiæ N. aut aliud beneficium Ecclesiasticum, ad eorum collationem, prouisionem, præsentationem, nominationem seu quauis aliam dispositionem, communiter vel diuisim pertinẽtis, si quenquam vel quod post mensem post præsentationem earũdem literarum vacare contingeret, cum plenitudine iuris canonici, ac omnibus iuribus & pertinẽtijs suis, prout ad eos cõmuniter vel diuisim pertineret, cõferrent & assignarent, aut eum ad illa præsentarent, eligerent, nominarẽt, seu de illis prouiderent, prout in eisdem literis plenius continetur. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta motu simili mãdamus, quatenùs vos vel duo, aut vnus vestrũ, per vos, vel alium seu alios, si eꝑs, capitulum & canonici prædicti canonicatum & prębẽdam, aut dignitatem, personatum, administratiõem vel officium, aut beneficium huiusmodi eidem N. conferre & assignare, ac de illis etiam prouidere recusauerint, seu distulerint, aut negligentes fuerint, canonicatum & prębendam, aut dignitatem, personatum, administrationem vel officium huiusmodi cum plenitudine iuris canonici, ac omnibus iuribus & pertinẽtijs supradictis eidem N. conferre & assignare, necnó eundem N. ad illa (vt moris est) admittere, & in canonicum recipere & in fratrem, stallo sibi in choro & loco in capitulo assignatis, omniaq; & singula alia in dictis literis cõtenta, aliâs iuxta earũdem continentiam ac formam, in omnibus & per omnia facere & exequi curetis, contradictores (prout iustitia suadebit) ad hoc compescendo, non obstantibus oñibus, quæ in dictis literis voluimus non obstare. Datum &c. Pro regularibus aũt similis forma illis cõueniens detur &c. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, suspensionis, adstrictionis, declaratiõis, præcepti, iniectionis, nominationis, innouationis, consensus, decreti, voluntatis, promissionis & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attẽtare præsumpserit, indignationem oñipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ 1516. quintodecimo Calendis Septembris, põtificatus nostri anno quarto.

¶ Nos igit̃, vt literæ ipsæ, q̃ ob id ꝑcipuè editę fuerũt, vt in corpore mystico, sancta videlicet Ecclesia, ꝑpetua charitas & pax inuiolata perdurẽt, & si qua mẽbra dissentiant, ea cõmodè suo reinserantur corpori, eo magis obseruentur, quo clariùs constiterit, ipsas literas ea matura & salubri deliberatione à nobis, dicto sacro Laterañ approbante cõcilio, approbatas & innouatas, qua statutę & ordinatæ fuerunt, licèt ad earundem literarũ subsistentiam & validitatem, alia approbatione non indigerent, ad abundãtiorem tamẽ cautelam, vt eo tenaciùs obseruentur, & difficiliùs tollantur, quo tantorum patrum fuerint maiore approbatione munitæ, literas prædictas cum oñibus & singulis statutis, ordinationibus, decretis, diffinitionibꝰ, pactis, conuentionibus, promissione, voluntate, ac pœnis, inhibitione, alijs q̃; oĩbus & singulis clausulis in eis contentis, illa præsertim, qua volumus, ꝙ si præfatus Francorum Rex supradictas literas, ac omnia & singula in eis contenta, intra sex menses à data præsentiũ computandos, non approbaret & ratificaret, & ea perpetuis futuris temporibus in Regno suo & alijs locis & dominijs dicti Regni, per oés prælatos & alias Ecclesiasticas personas, ac curias parlamentorum acceptari, legi, publicari, iurari & registrari ad instar aliarum constitutionum Regiarum, & de acceptatione, lectione, publicatione, iuramẽto & registratione prædictis intra prædictum tempus per omnium & singulorum supradictorum patentes literas, aut authenticas scripturas nobis non trãsmitteret, aut núcio nostro apud ipsum Regem existente, per eum ad nos destinandum non consignaret, & deinde singulis annis etiam legi, prout alię ipsius Francorum Regis cõstitutiones & ordinationes, quę in viridi sunt obseruantia, obseruari debent, inuiolabiliter obseruari cum effectu non fecerit, literæ ipsæ & indè secuta, quæcũque essent, cassa & nulla, nulliusque roboris vel momenti, sacro Lateraneń cõcilio approbante, apostolica authoritate & potestatis plenitudine approbamus, & innouamus, easq; inuiolabiliter & irrefragabiliter obseruari & custodiri mandamus, roburq; perpetuæ firmitatis in euẽtum dictarũ approbationis & ratificatiõis, & nõ aliter, nec alio modo obtinere, omnesq; in dictis literis cõprehensos, ad ipsarum literarum ac omnium & singulorum in eis expressorum obseruationem, sub censuris & pœnis, ac alijs in eis contentis, iuxta earundem literarum tenorem & formam, teneri & obligatos esse decernimus & declaramus, non obstantibus constitutionibus illis, quę in dictis literis voluimus non obstare, cæterisq; contrarijs quibuscunque. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, innouationis, mãdati, decreti, declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attẽtare præsumpserit, indignationem oñipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ in publica sessione, in Lateraneń sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis Dominicæ 1516. quartodecimo Calend. Ianuarij, pontificatus nostri anno quarto.

Visa Ie. Saluius.
Bembus.
A. de Castillo.

¶ Qua perlecta, petijt, an placerent paternitatibus suis contenta in schedula. Et oñibus placuerunt simpliciter, excepto reuerendo patre domino Dominico episcopo Lucerino, qui dixit, ꝙ placebant sibi contenta in bulla, dummodo Galli acceptent bullam reuocationis pragmaticæ sanctionis. Et in eodem voto fuit reuerendus pater dñs Philippus episcopus Brumateń, & etiam reuerend. dominus Petrus episcopꝰ Castelli maris. Reuerẽdo patri domino Benedicto Chień placuerunt omnia, excepto, ꝙ inquãtùm dispo nitur circa resignatiões factas in curia, ꝙ requiratur consensus Regis, hoc non placuit. Nec etiam placuit eidem Benedicto, ꝙ appellationes non admittantur, sed placeret ei, ꝙ appellationes admitterentur. Reuerendo patri domino Ioanni Dominico Terdoneń, nõ placuit consuetudo parlamẽtorum, ꝙ habeant Iurisdictiõem in personas ecclesiasticas. Et inquantùm suprascripta bulla tribuit iurisdictionem secularibus in personas ecclesiasticas, nõ placet ei. Reuerendo patri domino Hieronymo episcopo Asculano placent contenta in schedula, dummodò acceptentur per partes hincindè.

¶ Deinde reuerendus pater dominus Ioãnes Baptista eꝑs Caualliceń, ascendit ambonem, & legit schedulã abrogationis pragmaticę sanctiõis seu corruptelæ, Cuius tenor sequitur & est talis.

LEo Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, sacro approbante concilio. Pastor æternus gregẽ suum'vsq; ad consummationem seculi nunquàm deserturus, ita Apostolo teste, obedientiã dilexit, vt ꝑ expiãdo primi parẽtis inobediẽtiæ peccato, se ipsum humiliauerit, factus obediens vsque ad mortem: migraturus verò ex mundo ad patrem, in soliditate petræ, Petrum eiusq; successores vicarios suos instituit, quibus ex libri *Regum testimonio ita obedire necesse est, vt qui non obedierit, morte moriatur. Et vt alibi legitur, in ecclesia esse non potest, qui Romani Pont. cathedram deserit: quoniam Augustino Gregorioque authoribus, sola obedientia est mater custosque oñium virtutum, sola fidei meritum possidẽs: sine qua, quisque

Matt. 28.
Philip. 2. a
Deut. 17.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quisq; infidelis conuincitur, etiam si fidelis esse videatur. Itaq; nos, eodē *Petro docēte, solliciti esse debemus, vt q̄ à Ro. pon. p̄decessoribus nostris, præsertim in sacris Concilijs p̄ obediētiæ huiusmodi, authoritatis, libertatisq́; ecclesiasticæ, & sedis Apostolicæ defensione, maturè & ex legitimis causis incohata sunt, nostris studio, cura & diligentia debitè absoluant̄, & ad optatū finem p̄ducantur: simplicium quoq; animæ, quarum etiam rationem Deo reddituri sumus, à dolis & laqueis tenebrarum principis liberentur. Sanè fe. re. Iulius papa II. prædecessor noster, post indictum ex legitimis tūc expressis causis, de venerabilium fratrum suorum S. R. E. Card. de quorum numero tunc eramus, consilio & assensu, sacrum Lateran̄ concilium, prouidè considerans cum eodē sacro Lateraneñ concilio, Bituricēn Regni Franciæ corruptelam, quam illi pragmaticam sanctionem vocant, cum maximo animarum periculo & scandalo, ac dignitatis sedis Apostolicæ detrimēto & vilipēdio, retroactis temporibus viguisse, & adhuc vigere, eiusdē pragmaticæ sanctionis negocium, eodem approbante concilio, discutiendum certis tunc nominatim deputatis cardinalibus & p̄latis certę congregationis commisit. Et quanquàm sanctio præfata ex multis nullitati notoriè subiaceret, schismaque manifestum foueret & contineret, & propterea citatióe aliqua minimè p̄cedente, per se irrita, nulla & inualida declarari potuisset, ex abundanti tū cautela idem Iulius prædecessor gallicos prælatos, capitula ecclesiarum & monasteriorum parlamenta, & laicos illis fauentes, & dicta sanctione vtentes, omnesq́; & singulos alios in p̄missis sua communiter vel diuisim interesse putantes, per edictum publicum, cùm ad partes illas tutus tunc non pateret accessus, in mediolanensis, Astēn̄, & Papien̄ ecclesiarum valuis affigendum, monuit & citauit, vt infra tunc expressum terminum, coram eo & dicto concilio comparērent, causasq́; dicerent, quare sanctio p̄fata, illiusq́; corruptela & abusio in concernentibus authoritatem Ro. Ecclesiæ, & sacrorum canonum, ac ecclesiasticæ libertatis violationem, nulla & inualida declarari non deberet. Cumque dicto Iulio prædecessore in humanis agente, diuersis impedimentis causantibus, citatio exequi & reproduci, ac negocium abrogationis huiusmodi plenè discuti, vt intentio ipsius Iulij prædecessoris fuerat, nō potuisset, sed eodem Iulio prædecessore rebus humanis exempto, citatio ipsa legitimè executa, & per procuratorem fiscalem sacri concilij promotorem reproducta, ipsorumq́; citatorum non comparentiū contumacia accusata, & ad vlteriora procedi petitum fuisset: nos, diuina fauente clementia, ad summi Apostolatus apicē assumpti, oñibus ritè pensatis, petitioni prædictæ ex certis causis nullum tunc responsum dedimus, Ac deinde cùm p dictos monitos & citatos diuersa impedimenta allegarentur, quare in termino eis (vt præfertur) præfixo comparere non potuissent, vt omnis iustæ excusationis & querelæ occasio eis auferretur, terminum citationis & monitionis huiusmodi p̄fixum, eodem sacro approbāte Concilio, ad alium tūc expressum terminū iamdiu effluxum, in diuersis sessionibus pluriès prorogauimus. Cùm autem moniti & citati prędicti, sublatis iam omnibus impedimentis, effluxisque oñibus terminis, cōram nobis & dicto concilio non comparuerint, nec comparere curauerint, ad allegandum causam, quare sanctio prædicta nulla declarari nō deberet, ita vt excusationi vltrà locus non sit, postsintque meritò contumaces reputāri, prout eos exigente iustitia reputamus: nos maturè attendentes, pragmaticam sanctionē vel potiùs (vt dictum est) corruptelā, schismatis tēpore à non habentibus potestatem, editam, reliquaq; Christianæ reipublicæ ecclesiæque sanctæ Dei nullatenùs conformem, & à clarē. Ludouico XI. Francorum Rege Christianissimo reuocatam, cassatam atq; abolitam, authoritatem, libertatem, ac dignitatē dictæ sedis violare ac diminuere, facultatemq́; Ro. pontificis pro tempore existentis de S. R. E. Card. pro vniuersali ecclesia assiduè laborantium, virorumque doctorum personis, qbus abūdat curia, & quorum consilijs sedis apostolicæ & Ro. pōtificis atq; vniuersalis ecclesiæ authoritas & potestas conseruantur, negociaq́; diriguntur, & in prospero statu conseruētur, de ecclesijs & monasterijs, eisdemq; personis de reliquis beneficijs ecclesiasticis iuxta eorum status exigentiam prouidendi, penitùs auferre, prælatis verò ecclesiasticis illarum partium causam præbere, vt ipsi neruum ecclesiasticæ disciplinæ obedientię sanctum frāgant & violent, ac contra nos & sedem prædictam eorum matrem cornua erigant, & eis ad p̄missa audendum viam aperire, ipsamq́; notoriè nullatenꝰ subiacere, nulloq́; nisi alicuius tēporis seu potiùs tolerātiæ cuiusdā adminiculo fulciri, & si Ro. pōt. p̄decessores nostri p̄fati (prout ipsi suo tempore summoperè optare demōstrārūt) corruptelam & abusiōem huiusmodi, vel malignitate tēporū, vel aliās illi p̄uidere, & in totū occurrere nō valentes, suis tēporibus tolerasse viderentur, considerantes tamen ab ipsius Bituricensis sanctionis editione vix annos septuaginta fluxisse, nullumq́; infra hoc temporis spatium præter hoc Lateraneñ concilij legitimè fuisse celebratū, in quo cùm (disponente domino) constituti simus, ab eiusdem improbę sanctionis extirpatióe & totali annullatione, sine nostra & tantorum patrum in p̄senti cōcilio congregatorum nota, ac nostrę & dictorum illa vtētium animarum periculo, abstinere seu desistere nō posse, Augustino teste, iudicamꝰ atq; censemus. Et sicut pię memoriæ

memorię Leo papa I. prędecessor noster, cuius in hoc libenter, quoād possumus, vestigia imitamur, ea quæ in secunda Ephesina synodo temerè cōtra iustitiam & catholicam fidem gesta fuerūt, postmodùm in Chalcedoneñ concilio mandauit ac fecit, pro dictæ fidei firmitate, reuocari: ita & nos à tam nefariæ sanctionis & contentorū in ea reuocatione, retrahi aut desistere, salua cōscientia ac nostro & ipsius ecclesię honore, nō posse aut debere, censemus. Nec illud nos mouere debet, q̄ sanctio ipsa & in ea contenta, in Basileensi concilio edita, & ipso concilio instante, à Bituricēn congregatione recepta & acceptata fuerunt, cùm ea oñia post translationem eiusdem Basileeñ concilij, per Re. me. Eugenium papam quartum, etiam prędecessorem nostrum factam, à Basileeñ cōciliabulo, seu potiùs * conuenticula, quæ præsertim post huiusmodi translationem conciliū amplius appellari non merebatur, facta extiterint, ac propterea nullum robur habere potuerint: cùm etiam solum Ro. pontificem p̄ tempore existentem, tāquàm authoritatem super omnia concilia habentem, conciliorū indicendorum, transferendorum, ac dissoluēdorum plenum ius & potestatem habere, nedum ex sacræ scripturæ testimonio, dictis sanctorum patrum, ac aliorum Romanorum pōtificum etiam prędecessorum nostrorum, sacrorumque canonum decretis, sed propria etiam eorundem Conciliorum confessione manifestè cōstet: quorum aliqua referre placuit, reliqua verò, vtpotè notoria, silentio p̄terire. In Alexandrina enim synodo Athanasio ibidēm existente, Felici Ro. pont. ab eadem synodo scriptum fuisse legimus, Nicenā synodum statuisse, nō debere absq; Ro. pōt. authoritate cōcilia celebrari. Neq; nos latet, etiam eundem Leonem pontificem Ephesinam secundam synodum ad Chalcedoneñ trāstulisse. Martinum etiam papam V. p̄sidentibus suis in Concilio Seneñ potestatem transferendi Concilium, nulla cōsensus ipsius Cōcilij mentione habita, dedisse. Ephesinam quoq; primam synodum Cælestino, ac Chalcedoneñ eidem Leoni, sextam Agathoni, septimam Hadriano, octauam Nicolao, octauam etiam Cōstantinopolitan̄ synodū Hadriano Ro. pont. prædecessoribus nostris maximā reuerentiā exhibuisse, eorundemq́; pontificum institutionibus & mādatis in sacris concilijs per eos editis & factis, reuerenter & humiliter obtemperasse. Vndè Damasus papa & cæteri episcopi Romæ congregati, scribentes de Concilio Arimineñ Episcopis in Illyrico constitutis, p̄iudiciū aliquod per numerum Episcoporum Arimini congregatorum fieri non potuisse testant: quandoquidem constet, Roma. Pont. cuius ante omnia decebat spectari decretum, talibus non præbuisse consensum: eundemque Leonem pontificem, vniuersis Siciliæ episcopis scribentem, idem voluisse appāret. Consueueruntque antiquorum conciliorum patres, pro eorū, q̄ in suis Cōcilijs gesta fuerūt, corroboratióe à Ro. pon. subscriptionē, approbationēq́; hūiliter petere & obtinere, put ex Nicena & Ephesina ac Chalcedoneñ huiusmodi & 6. Constātinopolitan̄, & 7. eadē Nicena, & Ro. sub Symmacho synodis habitis, earumque gestis, necnon in Aimari libro de synodis manifestè colligitur, quod etiā nouissimè Constātien̄ patres fecisse cōstat: quā laudabilē consuetudinem si Bituricēn & Basileenses secuti fuissent, huiusmodi molestia procul dubiò careremus. Cupientes quoque huiusmodi negociū ad debitū finem perduci, ac tam vigore citationū hactenùs à nobis & præfato Iulio prædecessore ex abundanti emanatarum, quàm aliorum p̄missorum, q̄ ita notoria sunt, vt nulla valeant excusatione aut tergiuersatióe celari, etiam ex nostro pastorali officio procedētes, omnesq́; & singulos, tam iuris q̄ facti defectus, si qui forsan in p̄missis interuenerint, supplentes, ex certa nostra scientia & de Apostolicæ potestatis plenitudine, eodem sacro approbante Concilio, tenore p̄sentium præfatam pragmaticam sanctionem seu corruptelam, eiusque approbationem quomodolibēt emanatam, omniaq́; & singula decreta, capitula, statuta, constitutiones, siue ordinationes in eodem quomodolibēt cōtentas, seu etiā insertas, ac ab alijs priùs editas, necnon consuetudines, stylum, vsus siue potiùs *abusum ex ea in hāc vsq; diem quomodolibēt emanatos seu obseruatos, nullius roboris vel momēti fuisse & esse decernimus & declaramus. Necnon ad abundatiorē cautelā eandem Bituricēn sanctionem siue corruptelam, eiusq́; approbationem tacitā vel expressam, vt præfertur, & in ea contenta omnia & singula, etiam inserta quęcunque reuocamus, cassamus, abrogamus, irritamus, annullamus ac damnamus, & p̄ infectis, reuocatis, cassatis, abrogatis, irritatis, annullatis, & dānatis haberi volumus, decernimus & declaramus. Et cùm de necessitate salutis existat, oēs Christifideles Romano Pontifici subesse, prout diuinę scripturę & sanctorum patrum testimonio edocemur, ac constitutione se. me. Bonifacij papæ 7. similiter prædecessoris nostri, quæ incipit, Vnam sanctā, declaratur: p̄ eorundem fidelium animarum salute, ac Ro. Pontificis & huius sanctæ sedis suprema authoritate, & ecclesiæ sponsæ suæ vnitate & potestate, constitutionem ipsam, sacro præsenti concilio approbāte, innouamus & approbamus, sine tamen præiudicio declarationis sanctæ me. Clementis papæ 5. quæ incipit, Meruit. inhibentes in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub pœnis & censuris infrà dicendis, omnibus & singulis Christifidelib⁹, tam laicis quàm clericis secularibus, & quorumuis ordinum etiām mendicantiū regularibus, & alijs qnibuscunque

*abusus

Universidad de Deusto
Biblioteca

cunq; personis, cuiuscunq; status, gradus & conditionis existant, etiam S.R.E. Card. Patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis, & quibusuis alijs, ecclesiastica vel mundana, vel quauis alia dignitate fulgentibus, omnibusq; alijs & singulis prælatis, clericis, capitulis, & cõuentibus secularibus, & ordinum prædictorũ regularibus, etiã monasteriorum abbatibus, prioribus, ducibus, comitibus, principibus, baronibus, parlamentis, officialibus etiam regijs, iudicibus, aduocatis, Notarijs & tabellionibus ecclesiasticis vel secularib⁹, & qbusuis alijs psonis ecclesiasticis regularib⁹ & secularib⁹ (vt pferẽ) quacũq; dignitate fulgentib⁹, in pfato regno Francię, Delphinatu, & vbicunq; prædicta pragmatica directè vel indirectè, tacitè vel expresse vigeret, quomodolibèt existẽtibus, vel protẽpore futuris, ne decẽterò pfata pragmatica sanctiõe, seu potiùs corruptela, quomodolibèt ex quauis causa, tacitè vel expresse, directè vel indirectè, aut quouis alio q̃sito colore vel ingenio, in quibuscunq; actib⁹ iudicialibus vel extraiudicialibus vti, seu etiã eam allegare, vel secũdũ eã iudicare, aut quosuis actus iudiciales vel extraiudiciales, secũdum dictæ pragmaticæ tenorem vel capitula in ea contenta, per se vel aliũ seu alios nullàtenùs facere præsumant, aut per alios fieri permittant seu mandent, nec præfatã pragmaticam sanctionem, aut in ea contenta capitula seu decreta, vlteriùs in domibus suis, aut alijs locis publicis vel priuatis teneant: quinimmò illã ex quibusuis archiuis etiã regijs, seu capitularibus & locis prædictis, infra sex menses à data præsentium computandos, deleãt seu deleri faciant, sub maioris excommunicationis latæ sententiæ, necnon quo ad ecclesiasticas & regulares personas pdictas, oñium etiam patriarchalium, Metropolitanarum & aliarum Cathedralium ecclesiarũ, monasteriorum quoq; & prioratuum, etiam conuentualium, & quarumcunq; dignitatum aut beneficiorum ecclesiasticorũ secularium & quorumuis ordinum regularium priuationis & inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda: quo verò ad seculares, pfatæ excommunicationis, necnõ amissionis quorumcunq; feudorum, tam à Romana q̃ alia ecclesia ex quauis causa obtentorum, ac etiam inhabilitatis ad illa in posterum obtinẽda, inhabilitatisq; ad oẽs & singulos actus legitimos quomodolibèt faciendos, infamesq; ac criminis læsæ maiestatis in iure expressis pœnis, eo ipso & absq; vlteriori declaratione per omnes & singulos supradictos, si (quod absit) contrafecerint, incurrendis: à quibus vigore cuiuscunq; facultatis, aut clausularũ etiam in confessionalib⁹ quibusuis personis sub qbusuis verborum formis concessis contẽtarum, nisi à Ro. Pontifice canonicè intrante vel alio ab eo ad id in specie facultatem habẽte, præterq̃ in mortis articulo constituti, absolui nequeant. Non obstantibus præmissis, necnon constitutionib⁹ & ordinationib⁹, decretis ac statutis Apostolica, seu quacunq; alia etiam conciliari authoritate quomodolibèt, etiam ex certa scientia & Apostolicę potestatis plenitudine editis & emanatis, & sæpiùs innouatis, repetitis, confirmatis & approbatis: quibus illorum oñium & singulorum tenores, acsi de verbo ad verbum insererentur, ad effectum præmissorum, pro sufficiẽter expressis & insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, scientia, potestate & tenore præmissis, specialiter & expresse derogamus contrarijs quibuscunque: Aut si communitatibus, vniuersitatib⁹, & personis singulis supranominatis, etiam Cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, marchionibus, & ducibus prefatis, vel quibusuis alijs, communiter vel diuisim ab eadem sit sede indultum, quòd interdici, suspendi vel excommunicari, aut propterea priuari, & inhabiles reddi non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem: & quibuscunque alijs priuilegijs, indulgentijs & literis Apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcũque tenorum existant, per quæ præsentibus nõ expressa, vel totaliter non inserta, effectum earundem impediri valeat quomodolibèt vel differri, & de quibus quorumque tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis. Nulli ergo omninò hominum liceat hãc paginam nostri supplementi, decreti, declarationis, reuocationis, cassationis, abrogationis, irritationis, annullationis, damnationis, voluntatis, constitutionis, innouationis, approbationis, inhibitionis, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius, se nouerit incursurum. Data Romæ in publica sessione, in Lateranensi sacrosancta basilica solenniter celebrata anno incarnationis Dominicæ, 1516. quarto decimo Kalendas Ianuarij, Pontificatus nostri anno quarto.

Visa Ie. Saluius.

F. De sancto Ioanne.

¶ Qua perlecta, petijt, an placerent paternitatibus suis contenta in schedula. Et omnibus placuerũt simpliciter, excepto reuerendo domino episcopo Terdoneñ, qui dixit, quòd non placebat sibi reuocatio illorum, quæ habuerint originem à Basileen & Bituricen concilijs seu conuenticulis.

¶ Postremò Reuerend. pater dominus Ioannes episcopus *Sibiniceñ, ascendit ambonem, & legit schedulam disponentem circa religiosos & eorum priuilegia. Cuius tenor talis est: Leo

*Sebenicen.

Leo episcopus seruus seruorum dei, ad perpetuam rei memoriam, sacro approbante concilio. Dum intra mentis arcana reuoluimus, & diligenti consideratione pensamus operosa solicitudinis studia, cõtinuosq; labores pro diuini nominis gloria, exaltatiõe Catholicæ fidei, ecclesię vnitate seruãda, & institutione ac salute fidelium animarum per coepiscopos eorumq; superiores, in diuersis orbis partibus ac regimen suarum ecclesiarũ à sede Apostolica constitutos, necnon per fratres diuersorum ordinum, præsertim mendicantium, indefessè & indefinẽter impẽsos tanta ex eorum in vinea Dñi fructuosis operibus & oportunè ac laudabiliter gestis, cõrdi nostro prouenit satisfactio, vt ijs quę ad pacem & quietem inter eos conseruandam conducere cognoscimus, omni studio intẽdamus. Nouimus enim episcopos ipsos in partem solicitudinis nostræ assumptos fuisse, quorum honor & sublimitas (teste Ambrosio) nullis potest comparationibus adæquari. Religiosos etiam in agro Dominico pro Christianæ religionis defensione & ampliatione complura fecisse, ac vberes fructus protulisse, & in dies singulos proferre, ita vt eorundẽ episcoporum ac religiosorum bonis operibus orthodoxam fidem incremẽta sumpsisse, & per orbem terrarum vndiq; dilatatã fuisse, fidelium nullus ignoret. Et sicut ipsi sæpenumerò vigilãtissima & solerti cura schismata in Dei ecclesia extinguere, & ecclesię vnitatẽ reddere, & vt eidem ecclesiæ pacis tranquillitas daretur, innumeros labores subire non dubitãrunt: ita quoq; par est, eos inter se, nostris prouisiõibus, pacis vinculo ac fraterna charitate & vnitate coniungi, vt eorum concordi doctrina & mutuis operib⁹ vberiores in ecclesia Dei fructus proueniant. Sanè cupientes vt iura spiritualia, q̃ ad dei laudem & Christifideliũ aĩarum salutẽ ptinent, & quorum exercitium pfatis episcopis & eorum superiorib⁹ in suis diœcesibus, cùm ipsi in partẽ solicitudinis (vt præfertur) assumpti, ac diœceses distinctę, & cuilibet eorundem episcoporũ assignatæ fuerunt, cõmissum extitit, vt p ipsos episcopos exerceant, & ius illa liberè exercendi, quantùm fieri potest, eis illæsum præseruetur: & si aliqua dictis fratribus mẽdicantibus in eorundem episcoporũ lęsionẽ per Romanũ pontifices pdecessores nostros & sedẽ Apostolicã cõcessa fuerint, cõcessiones huiusmodi eisdem religiosis factas, in subsequentibus duxim⁹ moderãdas, vt ipsi fratres potiùs ab eisdem episcopis omni cum charitate foueantur, q̃ aliquo modo molestentur & inquietẽtur. Vna enim est regulariũ & seculariũ, prælatorũ & subditorũ, exẽptorum & nõ exemptorum vniuersalis ecclesia, extra quã nullus oñinò saluatur: eorumq; omniũ vnus dñs, vna fides: & pptereà decet eos, qui eiusdẽ sunt corporis, vni⁹ etiã esse volũtatis, et sicut fratres nexu inuicẽ charitatis adstricti sunt, sic nõ cõuenit alterũ in alteri⁹ iniuriam seu iacturã p̃silire, dicẽte Saluatore: Hoc est præceptũ meum, vt diligatis inuicẽ, sicut dilexi vos. Ad conseruãdam igitur inter episcopos & eorũ superiores, ac prælatos & fratres huiusmodi mutuam charitatem & beneuolẽtiam, diuini quoque cultus augmentũ, pacemq́; & trãquillitatẽ vniuersalis ecclesiæ status, quod ita demùm fieri posse cognoscimus, si vnicuiq; quantùm fieri potest, sua iurisdictio conseruet, sacro approbãte cõcilio, statuimus & ordinamus, q̃ episcopi & eorũ superiores & alij p̃lati præfati, parochiales ecclesias ad eosdẽ fratres ratione locorũ suorũ legitimè spectãtes, quo ad ea, q̃ ad parochianorũ curam, & sacramentorum conseruationem, administrationemq́; ptinent, sine tamẽ visitatorum insolito grauamine vel impẽsa, visitare, & illarum curam gerentes, & circa illã delinquẽtes, si religiosi fuerint, iuxta ipsi⁹ ordinis regularia instituta intra septa regularis loci: seculares verò presbyteros & fratres huiusmodi beneficia obtinentes, liberè tanquàm suæ iurisdictioni subiectos punire. Ac tam p̃lati q̃ presbyteri seculares, qui vinculo excõmunicationis ligati nõ fuerint, missas in ecclesijs domorũ eorundem deuotiõis causa celebrare volẽtes, celebrare possint: Ipsiq́; fratres tales celebrare volentes, libẽter recipere debeant. Ac ab eisdem prælatis ad p̃cessiones solennes pro tẽpore faciẽdas requisiti, dummodò eorũ loca suburbana vltra vnum milliare à ciuitatibus respectiuè non sint remota, accedere: necnon superiores eorundẽ fratrum fratres, quod ad audiendas cõfessiones subditorum eorundem prelatorum pro tempore elegerint, eisdem prælatis personaliter exhibere ac præsentare, si eos sibi exhiberi & p̃sentari petierint: alioquin eor viũcarijs, dummodò ad prælatos vltra duas diętas accedere nõ cogantur, omninò teneãtur. Possintq́; illi per eosdem episcopos & p̃latos, sup sufficiẽti literatura & aliqua saltẽ huiusmodi sacraméti peritia duntaxat examinari: talibusq́; p̃sentatis admissis, vel etiam indebitè recusatis, confitentes constitutioni, quę incipit, Oñis vtriusq; sexus, quo ad confessionem, duntaxat satisfeciſſe censeãtur, ipsiq́; fratres etiam forensium confessiones audire valeant. Laicos tamen & clericos seculares, à sententijs ab homine latis, nullatenùs absoluere possint. Eucharistię verò & extremę vnctionis, aliaq́; ecclesiastica sacramenta illis, quorum etiam infirmorum ac decedentium confessiones audierint, dicẽtibus proprium sacerdotem illa sibi dare denegasse, dare nequeant: nisi denegatio sine legitima causa facta, vicinorum testimonio p̃bata, aut requisitio corã notario publico facta, doceretur. Eorundem verò fratrũ obsequio insistentib⁹, sacramenta huiusmodi illorum durante obsequio, nullatenùs ministrare valeant, nisi illorum durante obsequio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pacta aũt & cõuentiones inter eosdẽ fratres & prælatos atq; curatos pro tẽpore inita, valeant, nisi per subsequutum capitulum proximum generale vel prouinciale refutata, ac per eos refutatio huiusmodi intimata debito tempore fuerint. Parochias autẽ cum cruce ad leuanda funera eorum, qui apud ecclesias domorum & locorum eorundem suam elegerint sepulturam, intrare nõ possint, nisi priùs præmonito & requisito * ac recusante
for. *ac non parochiano presbytero, & tunc sine eius ac ordinati præiudicio: nisi eiusdẽ fratrib⁹ sup hoc antiqua cõsuetudo, quæ sit in viridi obseruantia & cum pacifica possessione, suffragetur. Volentes quoq; sepeliri in habitu eorundẽ fratrum in claustro nõ degẽtes, sed in ꝓprijs domib⁹ habitãtes, in eorũ vltima volũtate sepulturam sibi liberè eligere possint. quodq; fratres ipsi ad ordines ꝓmouendi, p ordinarios de grãmatica & sufficiẽtia examinari, & dũmodò cõpetenter respondeãt, per eosdem ordinarios liberè admitti, ac nullatenùs in eorum ecclesijs seu domibus, aut alijs eorũ locis, ab alio q̃ à diœcesano episcopo, vel eius vicario, super hoc cum debita reue-
for. *nec rentia requisito, * & absq; rationabili causa cõtradicente, vel ea in diœcesi absente, ad dictos ordines promoueri debeãt. Nec ab alio episcopo consecrationẽ ecclesiæ, vel altaris, aut cœmeterij benedictionem petere, seu in ecclesijs per eas pro tempore ædificandis, primum lapidẽ per alienum episcopum poni facere possint, nisi vbi ordinarius bis aut ter cũ debitis reuerentia & instãtia requisitus, sine legitima causa id recusauerit. Et absq; curatorum consensu sponsum & sponsam benedicere nequeant. Et vt debitus honor matrici ecclesiæ reddat̃, tam ipsi fratres q̃ alij clerici seculares, etiam super hoc Apostolicæ sedis priuilegio muniti, die sabbati maioris hebdomadæ, anteq̃ cãpana Cathedralis vel matricis ecclesiæ pulsauerit, campanas in ecclesijs suis pulsare minimè possint. Cõtrafacientes, pœnam cẽtum ducatorum incurrãt. Censuras autem per eosdem ordinarios latas & promulgatas, ac in matrici ecclesia ciuitatum, necnon in collegiatis & parochialibus ecclesijs castrorum & oppidorum respectiuè soleniter publicatas, qñ super hoc ab eisdem ordinarijs requisiti fuerint, in ecclesijs domorum suarum publicare ac seruare: Et vt animarum vtriusque sexus Chr̃ifidelium saluti vberiùs consulatur, illos, quorum confessiones pro tempore audierint, cuiuscunq; stat⁹ & conditionis fuerint, ad soluendũ decimas, siue aliam bonorũ seu fructuum quotã in locis, in qbus decimæ ipsæ aut similia solui consueuerunt, etiam sub onere conscientiarum suarũ monere & hortari, ipsisq; etiã illas soluere recusantibus, absolutiõem denegare, & super hoc requisiti, id populo etiam publicè prædicare & persuadere teneantur. Conseruatores autem eisdem fratribus pro tẽpore à sede Apostolica deputandi, doctrina & probitate præstantes, & in ecclesiastica dignitate constituti esse debeãt: & coram eis per eosdẽ fratres, quibus dati fuerint, vltra duas nĩetas à loco suę solitę habitatiõis nullus trahi possit, priuilegijs super hoc aliâs eis cõcessis, nullatenùs suffragãtibus. Excõmunicati quoq;, ordinem Mendicantium profiteri volentes, vbi de interesse tertij agetur, absolui nõ possint, nisi præuia satisfactione. Procuratores quoq;, & negociorum gestores, ac operarij eorundem fratrum seruitijs insistentes, sententijs excõmunicationis promulgatis illaqueati sint, & esse censeantur, si illis causam dederint, aut dantibus, consilium, auxilium vel fauorem præstiterint. Fratres autem & sorores tertij ordinis, necnon Mantellati, Corrigiati, Pizochatæ, Chordellati, & alij quocũque nomine nũcupati, in proprijs domibus habitantes, sepulturam, vbi voluerint, eligere valeant: sed die Paschatis tantùm eucharistiam, necnõ extremam vnctionem, cęteraq; ecclesiastica sacramenta, pœnitentiæ sacramento duntaxat excepto, à proprio sacerdote recipere, & ad onera, quæ laicis incumbũt, perferẽda teneantur, ac in foro seculari corã iudicibus secularibus conueniri possint. Et ne censura vilescat ecclesiastica, & minoris authoritatis interdicti sententia reputetur, ijdem dicti tertij ordinis, ad diuina audiẽda in ecclesijs suorum ordinũ tempore interdicti nullatenùs admittãtur, si causam dederint interdicto, vel causam ipsam nutriant seu foueant, aut dantibus, auxilium, consilium vel fauorem quoquo modo præstiterint. Collegialiter autem viuentes, seu cum clausturalib⁹ habitantes, ac mulieres virginalem seu cælibem, aut castam vidualem (expresso voto, & sub dicto habitu) vitam ducẽtes, priuilegijs, quibus fratres ordinis, cuius tertię regulę habitum gestant, gaudere debeant. Omnia etiã singula supradicta, ad reliquos religiosos ordinum quorumcunq; extendi, & per eos etiã seruari debere volumus atq; decernim⁹. Saluis tamẽ in reliquis desupèr non expressis, tã eorum quàm fratrum & aliorum religiosorum prędictorum iuribus, quibus p præmissa in aliquo præiudicare, seu quicquam innouare non intendimus. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis ac statutis & consuetudinibus dictorũ ordinum, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis alia firmitate roboratis, priuilegijs quoq; & indultis, ac literis Apostolicis, cõtra ꝑmissa seu aliquod ꝑmissorum eisdem ordinibus concessis, etiam in mari magno contentis, quibus, etiam si ad illorum derogationem, de eis eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, expressa, individua, ac de verbo ad verbũ, non aũt per generales clausulas id importãtes, mentio seu quęuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma seruanda esset, illorum tenores præsentibus pro

pro sufficienter expressis & insertis habẽtes, specialiter & expresè derogamus, cæterisq; contrarijs quibuscunq;, decernentes exnunc irritũ & inane, si secùs sup his à quoquã quauis authoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Eosdem insupèr fratres in virtute sanctę obediẽtię monemus, vt eosdẽ episcopos, loco sanctorum Apostolorũ subrogatos, pro debita & nostra ac Apostolicæ sedis reuerentia, congruo honore & conuenienti obseruantia venerentur: Ipsos quoq; episcopos hortamur, ac per viscera misericordiæ Dei nostri requrimus, vt fratres ipsos affectu beneuolo prosequentes, charitatiuè tractent ac benignè foueãt: seq; illis minimè difficiles, ac duros vel morosos, sed potiùs faciles, mites, propicios, piaq; munificentia liberales exhibeant, ac in omnibus prædictis tanq̃ in agro dominico coopatores, eorũq; laborum participes prõpta benignitate recipiant, eorumq; iura omni cum charitate custodiant atq; defendãt, vt tam episcopi q̃ fratres præfati, quorum opera veluti lucernæ ardentes supra mõtem positæ, omnibus Chr̃istifidelibus lumen prębere debẽt, ad Dei laudem, fidei catholicę exaltationem, populorumq; salutem, de virtute in virtutem proficiãt, ac exinde à largissimo bonorum omniũ retributore domino perennis vitæ pręmium consequi mereantur. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, voluntatis, derogationis, decreti, monitiõis, exhortationis & requisitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Data Romæ in publica sessione, in Lateranen̄ sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis Dominicæ 1516. decimonono Decembris, Pontificatus nostri anno quarto.

Qua perlecta, idem episcopus legit indictionem duodecimæ sessiõis, videlicet sexto Nõũ. Martij proximè futuri. Et petijt, an placerent lecta in dictis schedulis paternitatib⁹ suis. Et fuerunt vota infrascripta aliqualiter discrepantia, *alijs cæteris respondentib⁹ per verbum, placet. Nam Reuerend. dominus Iacobus episcopus Potentiñ dixit, ꝙ non fuerat vocatus nec informatus; & ea de causa remittit se ad sanctissimum Dominũ nostrũ, à quo bona cuncta procedunt.

Cumanus & Taruisinus dixerunt, ꝙ videbatur eis, ꝙ esset adimenda illa clausula, saluis &c. & quòd poneretur, approbare, vbi dicit, innouare.

Cauellicensi etiam non placuit illa clausula, saluis &c.

Melfitañ dixit, placere sibi, quo ad ea, quę reseruantur ordinarijs, in alio verò sine prędicio ordinariorum & successorũ suorum.

*Iporiensi placuerũt, sine approbatione priuilegiorũ. Et in eodem voto fuit *Beluaceñ. *Belluneñ
Terdonensi placuerunt, exceptis duobus, videlicet de conseruatoribus, quibus dari deberent assessores, & sine approbatione priuilegiorum, quia vnius inclusio, est alterius exclusio.
Cęsenatensi placuerunt, sine approbatione priuilegiorum.
Brumatensi placuerunt, dummodò tollatur clausula, saluis, aut verbum, innouare, deponatur, & ponatur, approbare.
*Vinciẽsi, Ferẽtino & Senogallien̄si placuerũt, sine approbatiõe priuilegiorũ fratrum. * Vincẽtino * Vicentiñ vel Venereñ
†Allegarieñ placuerunt, pro se, sed pro alijs, quib⁹ est ꝓcurator, dicit se nihil velle dicere. *Astoriceñ
Dignen̄si placuerunt, sine præiudicio ecclesiæ suæ. *Vrgelleñ vel Algoriceñ
¶Fuerunt insupèr data mandata prælatorũ absentium, & primò reuerendus dominus Zutfeld⁹ Vuerdẽberg dedit mãdatũ reuerẽdi patris domini Hẽrici episcopi Coronieñ. et dominus Petrus de Candia, dedit mandatum reuerendi patris domini Augustini episcopi Grasseñ.
Reuerendus dominus Ioãnes Noendóman, dedit mandatum reuerendi patris dñi Theodorici episcopi Lubeceñ.
Reuerẽdus dominus Benedictus episcopus Chieñ, dedit mandatum reuerẽdi domini Iacobi episcopi Fauentiñ.
Reuerendus dñs Ioannes de *Treda nomine episcopi Caietañ, siue de Lipari, dedit mandatum reuerendi patris domini Petri episcopi *Luceñ. *Lucañ
Reuerendus dominus Hieronymus episcopus Asculañ, dedit mandatum reuerendi dñi episcopi Ioannis Antonij Calineñ.
Reuerendus dominus Alexius ep̄s Melfitañ, dedit mandatum reuerendi domini Iuliani Cibo episcopi Agrigentiñ.
Reuerendus dñs Ioannes episcopus *Algareñ, dedit mandatum reuerendi dñi Guilelmi episcopi Tyrasoneñ. *Vrgelleñ
Reuerendus dominus Petrus episcopus Castelli maris, dedit mandatum reuerendi domini Francisci episcopi Spoletañ.
Reuerendiss. dominus cardinalis sancti Georgij, dedit mandatum reuerẽdi domini Alberti Magdeburgeñ & Moguntiñ archiepiscopi, ac marchionis Brandeburgeñ.
Reuerendus dominus Ioãnes Ingenvuinkel, dedit mandatum reuerẽdi domini Frederici episcopi Traiectẽñ.
Reuerẽdus dominus Ioannes episcopus *Algareñ, dedit mandatum reuerẽdi domini Petri Conceptionis in insula Hispañ. *Vrgelleñ
Reuerẽdus pater dominus Georgius archiepiscopus Nazarenus, dedit mandatum reuerendi domini episcopi Tribunieñ & *Marcharieñ. *Marturaneñ
Et dominus Zutfeldus *Noiodeburgeñ, dedit mandatum pro reuerendo domino Ioanne episcopo Hauelbergeñ. *Vuardenberg

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et dominus Petrus de Soto, dedit mandatũ reuerendi dñi Alfonsi archiepiscopi Compostellañ.

Reuerendus domin⁹ Alexius episcopus Melfitañ præfatus, excusauit reuerendum dominum Nicolaum episcopum *Bergomeñ.

Reuerendus dñs Ioannes Pels, dedit mandatum *Menardi reuerendi domini *Meynardi abbatis sancti Adalberti in Egmonda, ordinis sancti Benedicti Traiectẽ diœcesis.

¶Quibus finitis, cantores inceperunt, Te Deũ laudamus. Quo finito, sanctissimus dominus noster, comitantibus reuerendissimis dominis cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis & episcopis, & alijs prælatis & nobilibus viris, equitando redijt ad sacrum palatiũ Apostolicum in Vaticano.

PROROGATIO SESSIONIS duodecimæ.

ANno à natiuitate domini 1517. indictione quinta, die verò vigesimaseptima mensis Februarij, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno 4. præfatus sanctissimus dominus noster de S. R.E. cardinalium consilio duodecimam sessionem ex certis rationabilib⁹ causis & legitimis prorogandam duxit, & prorogauit, prout in schedula per cursores in basilicæ principis Apostolorum de vrbe, & sancti Ioannis Lateraneñ ecclesiarum valuis, ac cãcellariæ, & audientiæ Apostolicæ portis affixa apparuit. Tenor verò schedulæ & executionis earum, sequitur & est talis:

LEO episcopus seruus seruorũ Dei, duodecimam sessionem spiritusancto fauente legitimè congregandã, quam aliàs 6. Noñ. Martij proximè futuri faciendam in 11. sessione indixeram⁹, de venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Card. consilio, vnanimiq; consensu, ex certis rationabilib⁹ & legitimis causis, ad 16. diem dicti mẽsis Martij, quæ erit 16. Kalend. Aprilis, Põtificatus nostri anno quarto, prorogamus pariter & extendimus. Data Ro. apud sanctum Petrum tertio Kalend. Martij, Pontificatus nostri anno quarto.

Fiat.

¶Tenor exequutiõis sequitur & est talis:

¶Die 27. Februarij 1517. præsentes literæ fuerunt affixæ ad valuas audientiæ p me Michaelem de Billeno cursorem.

¶Anno, mense, die & pontificatu supradictis, psentes literæ affixæ & publicatæ fuerunt in valuis seu portis basilicæ principis Apostolorum de vrbe, & sancti Ioannis Lateraneñ, ac cancellariæ Apostolicæ, necnõ in acie Campiflorę per me Michaelem de Billeno cursorem.

ANno à natiuitate Domini 1517. indictione quinta, die verò decimatertia mensis Martij, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & dñi nostri, domini Leonis diuina prouidẽtia papæ decimi anno quarto, fuit congregatio prelatorum in superiori capella palatij Apostolici, in qua interfuerunt infrascripti reuerendissimi domini cardinales, & reuerẽdi patres archiepiscopi & episcopi. Et quia fuerat differentia in quadam congregatione priuata inter reuerendum patrem dominum Petrum episcopum Syracusanum, Catholici Hispaniarum regis oratorem ex vna, & reuerendum patrem dominum *Marinum Patriarcham Aquilegieñ ex alia, super anteseden- *Marinus tia, hoc est, quis eorum in priori loco sedere deberet, ex ordinatione reuerendissimorum dominorum cardinalium infrascriptorum, in hac congregatione prælati sederunt non ordine consueto, sed vnusquisque prout ingrediebatur capellam, ad libitum voluntatis.

Reuerẽdissimorũ dominorum cardinaliũ nomina sunt hæc:

CARDINALES.

Reuerendiss. D. Antonius sanctę Praxedis.
Reuerendiss. dominus Petrus sancti Eusebij, Anconitañ.
Reuerendiss. dominus Laurẽtius sanctorum quatuor Coronatorum.

PATRIARCHAE, ARCHIEPISCOPI, Episcopi, & oratores.

Reuerend. P.D. Bernardus eps Taruisinus.
Reuerend. P.D. Dominicus Lucerinus.
Reuerend. P.D. Bertrandus Adrieñ, orator Ducis Ferrariæ.
Reuerend. P. D. Petrus episcopus Syracusanus, orator catholici regis Hispaniarum.
Reuerendus P.D. Stephanus Gabriel archiepiscopus Bareñ.
Reuerend. P. D. Ioãnes Baptista Caualliceñ.
Reuerend. P.D. Amadeus Augustẽñ.
Reuerend. P.D. Ioannes Vincentius archiepiscopus Seneñ.
Reuerend. P.D. Andreas Militensis.
Reuerend. P.D. Vincentius *Octocieñ.
Reuerend. P.D. Altobellus Poleñ.
Reuerend. P.D. Hieronymus *Budeñ.
Reuerend. P.D. Gabriel archiepiscop⁹ Dyrrhachieñ.
Reuerend. P.D. Franciscus Salamantinus.
Reuerend. P.D. Petrus Cerulen.
Reuerend. P.D. Philippus *Brunateñ.
Reuerend. P.D. Ioannes Reualieñ.
Reuerend. P.D. Maximus Isernieñ.
Reuerend. P. D. Georgius archiepiscopus Nazarenus.
Reuerend. P.D. Christophorus Cæsenateñ.
Reuerend. P.D. Ioannes Baptista *Vincieñ.
Reuerend. P.D. Ioãnes Dñicus Terdoneñ.
Reuerend. P.D. Galesius *Beluneñ.
Reuerend. P.D. Ioannes Dominicus archiepiscopus *Traiocen.
*Tarseñ, vel Tarraconeñ, vel Treuereñ, vel Tarentinus, vel Strigonieñ, vel Tharantasieñ, vel Turoñ.
Reuerend. P.D. Simon Ariminen.
Reuerend. P.D. Bernardus Soranus.

*Othaneñ vel Othonen. *Bisinianen vel Bisinianen. *Veronen. *Belluneñ.

Reuerend. P.D. Iacobus ciuitatis Ducalis.
Reuerend. P.D. Paulus Forosempronieñ.
Reuerend. P.D. Octauianus Viterbieñ.
Reuerend. P. D. Petrus *Lauelinus.
Reuerendus P.D. Gisbertus Rapollanus.
Reuerend. P. D. Simon Andreñ.
Reuerend. P.D. Zacharias Sebasteñ.
Reuerend. P.D. Augustinus *Nebieñ.
Reuerend. P.D. Franciscus Digneñ.
Reuerend. P.D. Laurentius *Dulcineñ.
Reuerend. P.D. Ludouicus Sorneñ.
Reuerend. P.D. Valentinus Penneñ.
Reuerend. P.D. Augustinus Grasseñ.
Reuerend. P.D. Archangelus *Auellineñ.
Reuerend. P.D. Baltassar ciuitatis Castelleñ.
Reuerend. P.D. Angelus *Lauzaneñ.
Reuerend. P.D. Simon Modrusieñ.
Reuer. P.D. Marc⁹ Archieps Monobasieñ.
Reuerend. P.D. Camillus Tiburtinus.
Reuerend. P.D. Guarrinus Nucerinus.
Reuerend. P.D. Theseus *Macrateñ.
Reuerend. P.D. Bartholome⁹ mõtis viridis.
Reuerend. P.D. Tryphon *Cathareñ.
Reuerend. P.D. Vincentius Arbeñ.
Reuerend. P.D. Paulus *Minosieñ.
Reuerend. P.D. Paris Pisaurieñ.
Reuerend. P.D. Scaramuza *Comeñ.
Reuerend. P.D. Petrus Castelli maris.
Reuerend. P.D. Petrus *Acerneñ.
Reuerend. P.D. Basilius Tudertinus.
Reuerend. P.D. Ioannes Baptista Casertan⁹.
Reuerend. P.D. Georgius Castreñ.
Reue. Ioannes archiepiscopus Corinthieñ.
Reuerend. P.D. *Scribonius Imoleñ.
Reuerend. P.D. Vincentius Signinus.
Reuerend. P.D. Philippus Philadelphieñ.
Reuerend. P.D. Iulianus *Salutiarum.
Reuerend. P.D. Hieremias archieps Traneñ.
Reuerend. P.D. Ioannes archieps Thebanus.
Reuerend. P.D. Marcus Senogallieñ.
Reuerend. P.D. Hippolytus Albeñ.
Necnon sancti Dominici, sancti Augustini ordinum Generales.

¶De mãdato reuerendissimi domini Antonij tituli sanctę Praxedis presbyteri cardinalis, de Monte nuncupati, & aliorum cardinalium ibidẽm præsentium supranominatorum, dominus Andreas Piperarius secretari⁹ Concilij legit tres schedulas, vnam videlicet super confirmatione & extensione Paulinæ de rebus ecclesiæ non alienandis, aliam verò super punitione inuadentium domos cardinalium, ac aliam super impositione decimarum, ac absolutiõe sacri Lateraneñ Concilij.

¶Quibus perlectis petijt, an placerent cõtenta in dictis schedulis paternitatibus suis. Et super schedula Paulina, fuerunt diuersæ opiniones, & varię altercationes, ꝓpter quas visum fuit præfatis reuerendissimis dominis Cardinalibus, quòd dicta schedula omitteretur, & quòd Paulina remaneret in eodem statu, in quo tunc existebat.

¶Super Schedula impositionis decimarũ, & absolutionis Concilij, fuerunt opiniones infrascriptæ, videlicet:

Salamantino non placuit, quòd clauderetur Conciliũ, immò fuit opinionis, quòd de nouo vocentur prælati, ex quo non est pax generalis, vt possint securè venire. Quo ad approbationem gestorũ, dixit, quòd approbat ea, quæ ap̃probauerat: & quo ad decimas, quòd apponatur clausula in schedula, quòd exigãtur postquàm fuerit indictum bellum contra Turcas.

Adriensi placuit, excepto, quòd cupiebat, quòd vbi dicit in schedula, esse relatũ à Cardinalibus & prælatis, nulla remanere indiscussa & inexaminata, placeret, quòd adderentur ista verba, ex deductis seu propositis.

*Budensi non placuit, quòd approbentur omnia hactenùs gesta per Concilium. *Budineñ *Biduaneñ

Imolensi non placuit, quòd soluatur Cõcilium cum impositione decimarum.

Et sic post varias & diuersas discussiones, fuit absoluta prædicta congregatio.

SESSIO XII.

ANno à natiuitate Domini millesimo quingentesimo decimoseptimo, Indictione quinta, die verò decimasexta mẽsis Martij, Pontificat⁹ sanctissimi in Christo patris & dñi nostri, domini Leonis diuina prouidentia Papæ decimi anno quarto, fuit celebrata duodecima & vltima sessio sacrosancti Concilij gñalis in ecclesia Lateraneñ in loco solito. In qua fuit præsens præfatus sanctissimus dominus noster. Et fuerũt præsentes infrascripti reuerẽdissimi dñi Cardinales, Patriarchę, Archiepiscopi & episcopi, necnon Principum oratores, & Illustres dñi & Barones, & alij quãplurimi doctores & nobiles, videlicet:

EPISCOPI CARDINALES.

Reuerendiss. dominus Raphel Ostieñ.
Reuerendiss. dominus Bernardinus Sabineñ.
Reuerendiss. D. Dominicus Portueñ.
Reuerendiss. D. Franciscus Albaneñ.

PRESBYTERI CARDINALES.

Reuerendiss. D. Nicolaus tituli sanctæ *Lucię, de Fisco. *Priscæ
Reuerendiss. D. Hadrianus tituli S. Chrysogoni.
Reuerendiss. D. Leonardus tituli sancti Petri ad vincula, Agenneñ.
Reuerendiss. D. Antonius S. Praxedis.
Reuerendiss. D. Petrus tituli sancti Eusebij, Anconitañ.
Reuerendiss. D. Achilles tituli sancti Sixti.
Reuerendiss. D. Bandinellus tituli S. Mariæ in Transtiberim, de Saulis.
Reuerendiss. D. Laurẽtius tituli sanctorum quatuor Coronatorum.

DIACONI CARDINALES.

Reuerendiss. D. Alexander sancti Eustachij, Farnesius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Reuerendiſſ. D. Ludouicus ſanctæ Mariæ in Coſmedin, de Aragonia.
Reuerendiſſ. D. Marcus ſanctæ Mariæ in via lata, de Cornelijs.
Reuerendiſſ. D. Iulius S. Mariæ de Nauicula.
Reuerendiſſ. D. Bernardus ſanctæ Mariæ in porticu.
Reuerendiſſ. D. Innocentius ſanctorum Coſmæ & Damiani.

PATRIARCHAE, ET ASSISTENTES Papæ, & Oratores.

Reuerend. P. D. Alphonſus Antiocheñ.
Reuerend. P. D. Cæſar Alexandrinus.
*Marius Reuerend. P. D. *Marinus Aquileiẽſis.
Reuerend. P. D. Ioannes Vincentius Seneñ.
Reuerend. P. D. Latinus Rhegieñ.
Reuerend. P. D. Gabriel Dyrrhachieñ.
Reuerend. P. D. Bernardus Taruiſinus.
Reuerend. P. D. Franciſcus Salamantiñ.
Reuerend. P. D. Dominicus Luceriñ.
Reuerend. P. D. Vincentius Neapolitañ.
Reuerend. P. D. Ioãnes Baptiſta Caualliceñ.
Reuerend. P. D. Andreas Militeñ.
Reuerend. P. D. Amadeus Auguſteñ, Gubernator.
Reuerend. P. D. Petrus Epiſcopus Cæſarauguſtañ, orator Regis Hiſpaniarum.
Reuerend. P. D. Ioannes Reualieñ eps, orator Marchionis Brandenburgẽſis.
*Bertrãdus Reuerend. P. D. *Beltrandus Adrieñ, orator Ferrariæ.

ARCHIEPISCOPI.

Reuerend. P. D. Aldronandinus Nicoſieñ.
Reuerend. P. D. Hieronymus Antibareñ.
Reuerend. P. D. Hieremias Traneñ.
Reuerend. P. D. Clemens Coloſſeñ.
Reuerend. P. D. Georgius Nazarenus.
Reuerend. P. D. Stephanus Gabriel Bareñ.
Reuerend. P. D. Andreas Spalateñ.
Reuerend. P. D. Alexander Vienneñ.
*Monemba ſieñ. Reuerend. P. D. Marcus *Monobaſieñ.
Reuerend. P. D. Ioannes Thebanus.

EPISCOPI.

Reuerend. P. D. Altobellus Poleñ.
*Budineñ. Reuerend. P. D. Hieronymus *Budeñ.
Reuerend. P. D. Simon Arimineñ.
Reuerend. P. D. Iacobus Potentiñ.
Reuerend. P. D. Iacobus ciuitatis ducalis.
Reuerend. P. D. Georgius Caſtreñ.
*Sulcitanus Reuerend. P. D. Iulianus *Salutiarum.
Reuerend. P. D. Vincentius Signinus.
*Racanateñ Reuerend. P. D. Theſeus *Macerateñ.
Reuerend. P. D. Marcus Senogallieñ.
Reuerend. P. D. Hugolinus Lycieñ.
Scriboni Reuerend. P. D. *Scabonius Imoleñ.
*Dulchineñ Reuerend. P. D. Laurentius Dulcineñ.
Reuerend. P. D. Iannotius Troianus.
Reuerend. P. D. Paulus Foroſempronieñ.
Reuerend. P. D. Octauianus Viterbieñ.
Reuerend. P. D. Bartholomæ⁹ Mõtis viridis.
*Polignianeñ. Reuerend. P. D. Chriſtophor⁹ *Pollimaneñ.
Reuerend. P. D. Galeſius *Beluneñ.
*Belluneñ. Reuerend. P. D. Maximus Iſernieñ.
Reuerend. P. D. Philippus *Brunateñ. *Brunateñ.
Reuerend. P. D. Hieronymus Aſculanus.
Reuerend. P. D. Petrus Ceruieñ. *Digneñ.
Reuerend. P. D. Franciſcus *Dignieñ.
Reuerend. P. D. Auguſtinus *Nebieñ. *Nubieñ.
Reuerend. P. D. Petrus Paulus *Exiñ. *Eſinus.
Reuerend. P. D. Ioannes Caſertañ.
Reuerend. P. D. Baſilius Tudertinus.
Reuerend. P. D. Iacobus Antonius Sutrin⁹.
Reuerend. P. D. Baltaſar ciuitatis Caſtellæ.
Reuerend. P. D. Angelus Lazaneñ. *Lauſanen.
Reuerend. P. D. Gratianus *Alandriñ. *Alatrinus.
Reuerend. P. D. Simon Andreñ.
Reuerend. P. D. Ioannes Baptiſta Auximan⁹.
Reuerend. P. D. Ioãnes Baptiſta *Salmoneñ. *Salmonen.
Reuerend. P. D. Hieronymus Aretinus.
Rererend. P. D. Ludouicus Sarneñ. *Lauellen.
Reuerend. P. D. Petrus *Laualeñ. *Lauellinus
Reuerend. P. D. Zacharias Sebaſteñ. *Mineren.
Reuerend. P. D. Paulus *Nimoſieñ. *Limichanẽſis, vel Limoſienſis. *Nemauſen.
Reuerend. P. D. Blaſius Theleſinus.
Reuerend. P. D. Tryphon *Catareñ. *Caſtellanẽſis, vel Catharen.
Reuerend. P. D. Vincentius *Octocieñ. *Othocien. vel Othonẽſis,
Reuerend. P. D. Boniſacius *Iporieñ.
Reuerend. P. D. Auguſtinus Graſſeñ.
Reuerend. P. D. Benedictus Chieñ.
Reuerend. P. D. Iacobus Marſicanus.
Reuerend. P. D. Chriſtophorus Cæſenateñ. *Iporenſis vel Iporien.
Reuerend P. D. Ioannes Baptiſta *Vincien. *Virganen.
Reuerend. P. D. Ioannes Baptiſta *Marineñ. *Maranen. vel Morẽſis.
Reuerend. P. D. Petrus Caſtelli maris & *Perſpoletañ.
Reuerend. P. D. Marius Aquinateñ.
Reuerend. P. D. Tranquillus Ferentiñ.
Reuerend. P. D. Auguſtinus Peruſinus.
Reuerend. P. D. Bernardus Soranus.
Reuerend. P. D. Valentinus Penneñ.
Reuerend. P. D. Matthæus S. Leonis. *Vrgallen.
Reuerend. P. D. Ioannes *Algareñ.
Reuerend. P. D. Hippolytus Albeñ. *Abellinẽſis
Reuerend. P. D. Archangelus *Auelineñ. *Acerenſ.
Reuerend. P. D. Petrus *Acerneñ. *Matanẽſis
Reuerend. P. D. Petr⁹ Ioãnis Mõtis *Marini.
Reuerend. P. D. Gisbertus Rapollañ.
Reuerend. P. D. Thomas Saoneñ.

ABBATES ET GENERALES Ordinum.

Generales ordinum Vallis Vmbroſæ, Carmelitarum, ac minorum, & S. Dominici.
Abbas S. Sebaſtiani, Abbas S Gregorij.

ORATORES, ET SENATOR Vrbis.

Illuſt. D. Albertus de Carpi, Maximiliani Romanorum Imp. electi Orator.
Magnificus D. Ioãnes Baptiſta Senator vrbis.
Magnificus D. Hieronymus Vich, Orator Catholici regis Hiſpaniarum.
Magnificus D. Michael Siluius, orator regis Portugalliæ
Magnificus D. Marcus Minius, orator dominij Venetorum.
Reuerendus P. D. Alexander Archidiaconus

nus Mantuanus, orator Marchionis Mantuani.
Magnificus D. Virgilius de Poetis, orator Bononieñ.

ILLVST. DOMINI TEMPORALES.

Honoratius Dux *Traiecti.
Illuſt. dominus Franciottus de Vrſinis.

Celebrata Miſſa per reuerendiſſ. dominũ Bernardinum Epiſcopum Sabineñ, Cardinalem ſanctæ Crucis, & facta oratione per Reuerendũ patrem dominum Maximum Epiſcopum Iſernieñ, cuius tenor ex more cõſueto ponetur in fine ſeſſionis preſentis. & cantato Euangelio ſecundũ Matthæum per Reuerendiſſimum dominum Bernardum ſanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Cardinalem, quod incipit, Aſſcendens Ieſus in nauiculam &c. cantatisq; orationibus & litanijs conſuetis, ſanctiſſimus dominus noſter incepit hymnum, Veni creator ſpiritus. Quo finito, dominus Andreas ſecretarius Concilij aſſcendit ambonem, & legit quaſdam literas ſereniſſimi domini Maximiliani electi Imperatoris, quarum tenor talis eſt:

BEatiſſime pater, domine reuerendiſſime, nuncius beatitudinis V. apud nos reddidit nobis breue ſanctitatis V. in quo nobis ſignificat Illuſtrem victoriam Turcarum Tyrãni aduerſus Sultanũ Aegypti dominũ noſq; totoanimo hortatur, rogat, obteſtatur, vt ſanctã expeditionẽ aduerſus tam impiũ Chriſtiani nominis hoſtem ſumere velimus, & vnà cum beatitudine V. illius furorem cõprimere, & Chriſtianæ reipub. pariter cõſulere. Idq; etiã ex relatione præfati nuncij ſui intelleximus, & quo fidei amore, qua pietate optet animã ſuam pro ouibus ſibi cõmiſſis ponere. Quæ quidem res gratiſſima nobis, ſed & moleſtiſſima fuit. Quippe non potuimus non afflictim dolere Chriſtiano nomini inimiciſſimi tyranni tantam & tam nobilem victoriam: cui, vbi ille, quem optat, finem impoſuerit, ac ſuam ſibi potẽtiam firmauerit, in quos potiũs aut libentiũs debacchabit, quàm in miſeros Chriſtianos? Miſeros eos appellamus, qui quum opibus florẽtiſſimi ſint, viribus & animi magnitudine egregij: quorum virtuti non Aſia ſolùm cederet, ſed & ſi alter terrarũ orbis reperiretur: quaſi tamen nullibi locorum diuitiæ extent, niſi inter ipſos Chriſtianos, nullibi ciuitates, ſeſe inuicem abſumũt: perfidos autem Chriſti hoſtes, hac & illac victores impunè vagari permittunt, quin & (ſi Deo placet) de ſemet triumphũ referre ſinũt: Cæterũm quum animo noſtro repetimus, q̃ nullus Deus fortis eſt, præter Deum noſtrũ, nullus porrò alius, qui cõuinciat gẽtes in fortitudine brachij ſui: in eam ſententiam deuenimus, vt pro certo habeamus, Turcarum victoriam Chriſtianis ſalutarem fore. Voluit enim diuina maieſtas per hãc cęcas Chriſtianorum aliquorum mentes illuminare, & dormientes excitare, ac ianuam pulſare, tempus iam eſſe ex ſomno ſurgere. Quæ nobis cogitantibus omis mœror ille à nobis recedit, & in lætitiam potiùs vertitur. Speramus enim iam propè futurum, cùm externæ & infidæ gentes agnoſcent Chriſtum Dominum Deum ſuum, neq; Turcarum tanta victoria nobis formidoloſa eſſe debet. Scim⁹ enim quotiès omnipotens deus hoſtibus ſuis vires dederit, vt ſuorum ſcelera ac peccata vlciſceretur. Nouimus etiã, quotiès voluerit fidos numinis ſui cultores parua manu ingentes hoſtium copias fundere. Sperauerunt in eo patres noſtri, ſperauerũt, & liberauit eos. *Quaſi tam cæcæ aliquorum mentes erunt, quę tam certis futuri exitij nuncijs nondũ reſipiſcãt, non tamẽ nobis deſperandum erit tali Pontifice, qualem multa ſecula non tulerunt. Scimus egregias virtutes, inclytas animi dotes beatitudinis V. & nũc cernimus, quo ſeruore, qua pietate pro commiſſo ſibi grege inſudet. Quæ quanquàm nobis gratiſſima ſunt, vnum tamen nobis ſummę admirationi fuit, admirationi ne an potiùs mœrori, quòd ſanctitas V. optat, vt Deus aures noſtras aperiat ad audiendam aliquando veritatis vocem: quaſi verò veritati aures hactenùs occluſerimus. Atqui ita de nobis reſpõdemus, nos nõ tam profundo ſomno ſopitos in hanc vſque horam obdormiuiſſe, vt hæc demùm Turcarum victoria nos excitaret. ſed diu antè pręuidimus ea, quæ nunc ante oculos habemus, ſanctiſſimæq; memoriæ prædeceſſores ſanctitatis V. q ętate noſtra vixerũt, monuimus, rogauimusq;, & per viſcera miſericordię dei obteſtati ſumus, vt Chriſtianę reipub. conſulerent. Quorum aliqui nobiſcum conſenſerunt, ſed tamen ſemper reperti ſunt, qui tam glorioſæ & tam deo acceptæ expeditioni inuiderent, & omni nixu nobis aduerſarentur. Quòd ſi illi ijdem ſanctitatis V. prędeceſſores viuerent, qui ætate noſtra fuere, redderẽt veritatis teſtimonium, & nobiſcum vnà Chriſtianæ reipublicæ tam lugubrem hoſtium victoriam ingemiſcerent, & ſpontè ſua fatererentur expeditionem iſtam non hac tempeſtate magìs, quàm ſemper neceſſariam fuiſſe. Verùm Deo Opt. Max. gratias agim⁹, quòd maieſtas ſua nos potiſſimùm excitare voluit, beatitudine V. eius vicem geręte, & gregẽ ouium ſuarum egregiè tutante. Quæ ſi cœptum iter peregerit, duce virtute ſua, nullũ diſcrimen, nulla calamitas Chriſtianæ reipublicæ ſubeunda aut pertimeſcẽda eſt. Nosq;, quoad vita ſupererit, nunquàm deſeremus tam glorioſam prouinciam, tam neceſſariam, tam ipſi Deo acceptam: ſed opes, vires, ſanguinem noſtrum etiam ad certum exitium pro Chriſti fide conferemus. Non laboret in nobis itaque ſanctitas V. quia teneris annis, nobis itaque ſanctitas V. quia à teneris annis, cùm adhuc, quid eſſet bella gerere, per ætatem

Rom. 13.
Pſal. 21.
* tor. quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem nesciremus,cùm tamen audiremus, esse Turcas,qui Christi religionem negligerent, odissent,persequerẽtur,eos potissimùm cùm primùm licuisset, radicitùs euertere optabamus.Non laboret in nobis,qui vbi adoleuimus,& militarem artem didicimus,non eam scire voluimus ad Christianorũ ciuitates occupãdas,sed potiùs ad eas vindicandas è manibus Tyrannorum:non ad fines adimẽdos, sed tuẽdos:nõ ad eorum dedecus,sed ad laudem: non ad perniciem deniquè, sed ad custodiam:huiusq; rei testes erunt cuncta bella quæ gessimus semper inuiti,semper lacessiti, semper coacti.Et nunc cùm videremus beatitudinem V.tot persuasionibus nos ad pacem & cõcordiam cohortari, & ita velle, pro bono Christianitatis flecti nos permisimus, & conditiones quascunque suscepimus, ne mora vlla in nobis esset, ne per nos defuisse videretur,quin labanti fidei Christianæ opitularemur:néve vnquàm vox iusti corã Deo super nos clamaret. Neque verò nos cohortetur sanctitas V.qui postquàm Imperij sceptrum suscepimus, ipsi nũquàm destitimus, cum quocunque Pontifice agere,vt sanctam hanc expeditionem susciperet.Scimus enim eam & necessariam, & vtilem, & gloriosam fore.Excitet modò se beatitudo V. & Christi vexillum crigat,'& cum reuerendissimis illis patribus iter felicissimè aduersus hostes arripiat:nos comitabimur eam,& opes ac vires nostras omnes conferemus. Neque ætas nostra,quæ iam celeri gradu ad senectutem festinat, nos tantillùm morabitur: quin si mors illa ,p Christi nomine optatissima obtigerit, reuiuiscere nos ad æternam gloriam speramus.Sed quid de nobis dicimus?Nemo tam impudens erit, aut tam Christiano nomini inimicus,qui si viderit Dei vicarium cũ reuerẽdissimis Cardinalibus bellum in Turcas mouentem,ac met in expeditionem euntem, non omni renunciata merce, etiam ad certam mortem conuolet. Imbecillis nimirùm sexus, & infirma ætas beatitudinem V. sequetur.Quare nos itidèm rogamus sanctitatem V.imploramus,obtestamur, vt prouideat, ne quid detrimenti Christiana respublica capiat. Confirmet opinionem, quam omnes de ea conceperunt, succurrat nutanti reipublicæ Christianæ,líberet è faucibus sæuissimorum luporum oues sibi cõmissas. Neque expectet, quòd Christiani Principes congregentur, (quippe longum illud esset, & fortasse periculosum)sed sanctitas V. gladio nomini super femur potentissimum cincta,iter auspicatissimum ingrediatur. Quæ quanto magìs ab alijs principibus derelicta erit,tanto erit gloriosior, tantoq; magis immensa Christianorum multitudo confluet, Deo victimas gratas offerri optantium. Nos verò qui aut vbi sanctitatem V. deseremus, qui vltrò cupimus hãc fragilem & corruptibilem coronam,quam gerimus,cum illa precio sissima & æterna martyrij corona permutare?Neque verò subuereatur beatitudo vestra Turcarum potentiam.Non tot apparatibus,non tanta bellatorum copia indigemus. Ipse nanque Deus est pro quo certaturi sumus. Ipse docebit manus nostras ad prælium, Psal. 17. & ponet vt arcũ æreum brachia nostra, ipse dabit nobis protectionem salutis suæ, & dextera eius suscipiet nos. Quòd si hęc tam sancta deliberatio in auras euanescat,prout alię hactenùs fecerunt, neque alia expeditio fiat, tum summum illum rerum opificem obtestamur,per nos non defuisse,quin vita & sanguine nostro Christianæ reipub. consuleremus: videbuntque gentes, & ipse, cui nihil ignotum est Deus, nos nulla alia pro re magis vnquàm elaborasse. Per quem verò decrit,is sciat se rationem ante tribunal Dei redditurũ. Cętera intelliget sanctitas V.ab Oratore nostro,cui latiùs scribimus. Datum in oppido nostro Mechliniæ,die vltima mensis Februarij,anno domini millesimo quingentesimo decimoseptimo. Regnorum nostrorum Romani tricesimosecundo, Hungariæ verò vicesimoseptimo.

Maximilianus diuina fauente clementia Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ,Hungariæ,Dalmatiæ,Croatię &c.Rex.Archidux Austriæ, Dux Burgũdię, Brabantiæ &c. Comes Palatinus &c.

Maximilianus.

Ad mandatum Cæsareæ Maiestatis proprium.

Ia. de Pannissis.

A tergo.

Sanctissimo in Christo Patri & domino, Domino Leoni decimo,diuina prouidentia sacrosanctæ Romanæ ac vniuersalis ecclesiæ summo Pontifici,dño nostro reuerendiss.

Quo finito,reuerendus pater domin⁹ Andreas episcopus Militen, assẽdit ambonem, & legit quandam schedulam contra inuadẽtes domos Cardinalium.Qua perlecta,petijt an placerent paternitatibus suis contenta in schedula.Et reuerendiss. domino Francisco episcopo Albanen non placuit narratiua,in quantùm narrabãtur casus particulares. Reuerendiss.dño Antonio Cardinali S. Praxedis placuit,quo ad extensiones canonum Bonifacij & aliorum Roma.Pontificum,disponentes contra contemnentes reuerendiss.domini nos Cardinales, & in eorum res & bona manus violentas imponentes, alia verò non placuerunt.Et in eodem voto fuerunt Petrus tituli S.Eusebij,& Hadrianus tituli S. Chrysogoni,& Leonardus S.Petri ad Vincula. reuerendo patri domino Amadeo Episcopo Augusten placuit,dummodò extendatur ad prælatos existentes in ecclesijs eorum, quia patiuntur multas insidias. Et in eadem opinione fuerunt Baren, Spalaten, Viennen, ac *Monouesien archiepiscopi,necnon Arimin. Potentin,& Polen Episcopi. Et propter vota

vota reuerendissimorum dominorum Cardinalium supradictorum,schedula fuit aptata,in hunc,qui sequitur,modum:

LEo Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, sacro approbante Concilio. Temerariorum quorundã, qui S.R.E.Card. præcipuas Catholicę ecclesiæ columnas,ea,qua cõuenit,reuerentia obseruare contemnunt,& in eorum res & bona manus violentas ausu sacrilego inijcere non verẽtur,effrenata libido nos admonet & inducit,vt ad eorum audaciam,antequàm longiùs prorepat,comprimendam,ea quę à prędecessoribus nostris in dictorum Card. dignitatis conseruationem prouida sunt consideratione statuta,pro illorum obseruantia firmiore nostrę innouationis munimine roboremus,extendamus & ampliemus, prout temporum qualitas exigit,& tam eminẽti in ecclesia Dei dignitate conspicimus in domino salubriter expedire. Sanè ab aliquibus citrà temporibus damnabilis quidam in Vrbe inoleuit abusus & licentia delinquendi, quo dum Apostolica Sede vacante,per Cardin.in conclaui existẽtes,de futuri Romani Pontificis electione tractatur,si qua de vno ex eisdem Cardin.quòd in Pontificem sit electus, vox prodeat,etiam non vera, illius domum vulgus armis aggreditur,& super ea diripiendo,cum ipsius Cardinalis conclaue nondùm egressi familiaribus eam custodientibus vi contendit: & si etiam effractis foribus, aut pariete effosso,aditus pateat,in prædã omnium bonorum,quæ ibi extant, hostiliter corruit,nisi armatorum præsidio defendatur. Nonnullique quandoque reperiuntur,ita temerarij & audaces,vt alijs etiam temporibus prætextu rixarum,domos Cardinalium bostiliter & cum armis aggredi non vereantur: in eaque morantes offendere & vulnerare,ex quibus Cardinalatus honori, quibus sacrosancta militans ecclesia tanquam purpureo tota decoratur amictu, non parùm detrahitur,& eorum generatur contemptus, & homicidiorum & aliorum scandalorum occasio exhibetur.Nos igitur huiusmodi temerarios conatus debita volentes animaduersione reprimere, sacro approbante Concilio, sese.re.Honorij tertij & Bonifacij octaui Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum,contra aliquem dictæ ecclesiæ Cardin.hostiliter insequentes, & illis præsentia, consilio,aut fauore assistentes, eósve scienter receptantes aut defendẽtes,& eorum domos & ædes (vt suprà) inuadentes,& eorum *posteros bona,editas cõstitutiones authoritate Apostolica tenore præsentium innouamus,decernentes eas vbiquè debere perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter obseruari. Et nihilominùs constitutiones easdem cum omnibus & singulis in eis contentis censuris & pœnis, ad omnes & singulas, personas cuiuscunque status, conditionis & excellentiæ existentes,qui alicuius dictorum Card.domum tam tempore dicti conclauis, etiam si in Roman. tunc Pontificem sit electus,quàm aliàs quandocunq; & ex quacunque causa armata manu inuadentes, & in ea violenter aut hostiliter aliquid diripientes, aut quenquam ex inibì existentibus vulnerantes,& eorum socios, & qui id fieri mãdauerint,vel factum eius nomine ratum habuerint, ac ipsis inuasoribus consilium in præmissis vel fauorem præstiterint & defenderint,extendimus & ampliamus.Non obstantibus cõstitutionibus & ordinationib⁹ Apostolicis, cæterisq; contrarijs quibuscunque. Nulli ergo omninò hominum liceat hãc paginam nostræ innouationis,decreti,extensionis& ampliationis infringere,vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit,indignationem omnipotentis Dei ac beatorũ Petri & Pauli Apostolorum eius,se nouerit incursurum. Data Romæ in publica sessione, in Lateranen sacrosancta basilica solẽniter celebrata, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septimodecimo, Decimoseptimo Kalen.Aprilis,Pontificatus nostri anno quarto.

¶Deinde reuerendus pater dominus *Marinus Patriarcha Aquileien,assendit ambonem, & legit schedulam impositionis decimarum & absolutionis Concilij.Cuius tenor talis est: *Marius

LEo episcopus seruus seruorum Dei,ad perpetuam rei memoriam,sacro approbante Concilio. Constituti iuxta verbum Prophetæ,meritis licèt imparibus,super gentes & regna, officij nostri debitum decenter exequimur, cùm vniuersi status ecclesiastici ac vniuersalis ecclesiæ, eorumque negociorum reformationem per nos vtiliter factam innouamus,& pro illius inuiolabili obseruatiõe oportuna remedia adhibere,& ecclesijs Cathedralibus ac etiã metropolitañ, ne diutiùs suis pastoribus careant,'prouidere cogitamus, ac ad illa curis assiduis vigilamus, & operibus intendimus indefessis,per quę dominicum gregem curæ nostræ commissum, in conspectu diuinæ maiestatis acceptum & obsequentem reddere valeamus. Turcas verò & infideles alios, tam in Orientalibus q̃ in Meridionalibus partibus consistentes,qui veri luminis,veræque salutis iter pertinacissima mentium caligine contemnentes, viuificæ Cruci, in qua Saluator noster mortem vltrò suscipere voluit, vt mortem nostram moriendo destrueret,ac vitã sacratissimæ vitæ suæ ineffabili mysterio repararet, insidiantes, & hostes Deo odibiles, ac Christianæ religiõis persecutores acerrimos sese reddũt, reprimere, ac infestissimis crebrisq; eorũ insultib⁹,qbus in Christianũ sanguiné crudeli- Hier. 1.

ter

Universidad de Deusto
Biblioteca

ter debacchantur, non solùm spiritualibus, verùm etiam temporalibus muniti prælidijs, possimus authore & fautore Domino cõtrarire. Sanè cùm Fel.Rec.Iulius Papa secundus prædecessor noster,sacrum generale Laterañ Cõcilium,de venerabilium fratrum suorum S.R.E. Cardinalium,de quorũ numero tunc eramus,cõsilio & assensu,laudabiliter,legitimè,& ex rationabilibus causis,spiritusancto cooperante, conuocasset, & in eo quinque sessiones tenuisset,ac sextam sessionem indixisset:nos, quibus etiam in minoribus constitutis insitum cordi desiderium semper fuerat,generale Concilium,vtpotè agri dominici culturam præcipuam,celebrari videndi, dicto Iulio prædecessore humanis rebus exempto, Diuina fauente clementia ad summi Apostolatus apicem assumpti, honesto, vtilique desiderio nostro debitum ex iniuncto nobis curæ pastoralis officio accessisse conspicientes,rem hanc ardentiori voto, & tota animi alacritate suscepimus, ac in dicta sessione illius prorogationem ex tunc expressis & alijs caulis nostrum & dictorum fratrum animum mouentibus,de eorundem fratrum consilio & assensu,ad certum tunc expressum tempus per nos factę,approbante eodem sacro Lateraneñ Concilio, approbauimus, & Concilium ipsum vsque ad perfectionẽ causarum propter quas indictum extiterat,& pſertim inter Principes & potentatus Christianos bellis atrocibus pacatis, hostilibusque armis depositis,vniuersalis & firma pax componi valeret, pro qua tanquam pro saluberrimo bono,intactum nihil relinquendo,conatus omnes nostros adhibere intendebamus,prosequi,&fine debito terminare velle: nostrique incommutabilis animi & intentionis fore & esse declarauimus,vt his, quæ ad Dei laudem ecclesiæque præfatæ exaltationem,& Christi fidelium concordiam pertinent,absolutis,sancta & pernecessaria expeditio contra Catholicæ fidei hostes fieri, feliciterq; de illis,altissimo fauente,triumphari posset:& vt ad tam perutile Concilium accedere debentes,ab accessu huiusmodi nullatenùs retrahantur, nullamq; omninò causam prætendere possent,omnibus & singulis ad celebrationem Concilij per Iulium prædecessorem conuocatis, & ad dictum Concilium Laterañ venientibus,ipsorumque venientium seruitoribus ad Concilium Laterañ ad vrbem huiusmodi veniẽdi, & in ea liberè commorandi saluum cõductum, dicto sacro Lateraneñ approbante Concilio, dedimus & concessimus,ac Reges & Principes hortati sumus,vt pro sedis Apostolicæ reuerentia venientes huiusmodi non molestarẽt, sed eos liberè venire permitterent: ac septimam sessionem indiximus,in qua cùm nihil magis affectaremus, quàm vt causæ vtiles & necessariæ, propter quas dictum Concilium Laterañ indictum fuerat, vt desiderij nostri erat, ad finem debitum perducerentur,tres Cardinalium aliorumque prælatorum, qui causas huiusmodi & alias conciliares materias audirent & discuterent,auditaque & discussa in eodem Concilio referrent, particulares deputationes fecimus, atque mandauimus: quarũ quidem deputationum vna, pacis vniuersalis componendæ inter Reges ac Principes Christianos,quæ vna ex principalioribus cõgregationis Concilij præfati causa fuerat,& schismatis extirpationis: Altera, generalis reformationis,etiam curiæ:reliqua verò, discussionis & abrogationis pragmaticæ sanctionis, & rerum Orthodoxam fidẽ concernentium, peculiarem curam haberẽt. Et cùm vnaquæque deputatio, quàm plura vtilia & necessaria diligenter examinauerint, & accuratè nobis retulerint, acp eos discussa & examinata in alijs quinque sessionibus successiuè per nos tentis, sacro approbante Concilio,per nos fauente Domino absoluta & terminata fuerint,proculdubiò cognoscimus, Deum ipsum bonorum datorem pijs nostris, & non nisi ad commune bonum tendentibus desiderijs,pro sua immensa pietate & misericordia plurimùm fauisse, ac nobis, vt quæ mente nostra gessimus, & circa quæ plurimùm laborauimus, videlicet vt Concilium ipsum causis,propter quas indictũ fuerat, iuxta votum terminatis, feliciter claudi & absolui posset, concessisse. Charissimus nanque in Christo filius noster Maximilianus in Imperatorem electus, Iulij prædecessoris præfati,nostro verò tempore Cla. Me. Ludouicus Francorum Rex, & cæteri Reges & Principes Christiani summo cum omniũ gaudio Laterañ Concilio in spiritusancto legitimè congregato adhæserunt, ac Pisanum cõciliabulum per quosdam nullam potestatem habentes indictum, & per eundem Iulium prædecessorem damnatum, iuxta ipsius Iulij prædecessoris sententiam pro damnato habuerunt, & schismꝝ ex his pullulare cœptum,(quod semper dum viguit, quàm plurimas calamitates prelatis alijs Christi fidelibus ex diuersis schismatũ temporibus & alijs generalib⁹ Concilijs hactenùs celebratis attulisse cõstat)extinctum ac vniuersalis ecclesiæ pax & vnio secuta extitit;necnon tam ecclesiasticarum quàm secularium & aliarum personarum mores, quãtùm expedire visum fuit,reformati:& nonnullæ causæ,orthodoxam fidem concernentes,terminatę; ac nonnullæ aliæ materiæ,in dictis tribus deputationibus Cardinalium & prelatorum diligenter examinatæ & discussæ, in dicto Concilio solerti cura expeditæ & terminatæ fuerunt: nobisque per Cardinales & prælatos deputationum huiusmodi pluries relatum fuit,nulla negocia eis discutienda, examinandaque remanssisse, & à pluribus mensibus citra nulla prorsus de nouo à quoquam ad eos prolata fuisse:ꝛpiscoposque,in partem solicitudinis

Deputationes quæ & quot fuerint concilij.

nis ad curam gregis Dominici nobiscũ perferendam vocatos,ac alios prælatos in dicta vrbe præter sacrorũ Conciliorum consuetudinem,cum eorũ & ecclesiarum suarum incommodo ac damno,diutiùs permansisse. Itaq; ex præmissis omnibus, quæ per nos & dictas deputationes in ipso Concilio expediri desiderabantur,sola Regum & principum pax & animorum concordia restare videbatur:pro qua,qualis mens nostra semper fuerit,quantúmve omni studio nostro circa illã componendam laborauerimus, cunctis literas à nobis emanatas legentibus apertissimè constare potest:nouitq; Deus ipse, qui summa est omniũ rerum lux & veritas,quot precibus,quámve assiduis orationibus ab eo petere & implorare nunquàm destiterimus, vt Christianum gregem, cuius custodiã nobis (licèt immeritis)commisit,mutuo charitatis feruore accensum, ad firmam ac perpetuam pacem ineundam pro sua clementia inducere dignaretur. Et nihilominùs tam nuncijs nostris, quos apud Maximilianum Imperatorem electum ac eosdem Reges & Principes habem⁹, quàm literis,eos multis & efficacissimis rationibus,prẽsertim si religioni Christianæ & Catholicę fidei,in graue periculum ac discrimen propter tyranni Turcarum potentiam nuper dilatatam & auctam deductę, vt par est, consulere & prouidere vellent, in domino,cuius causa prẽcipuè agitur,hortati fuimus,ac ex eorum nunciorum,Regumque & Principum ipsorum literis percepimus,exhortationes nostras tantæ apud eosdem Reges & Principes authoritatis & efficaciæ fuisse, illorumq; corda & animos adeò flexisse & cõmouisse, vt ferè inter omes pax tandiu à nobis pro reipublicæ Christianæ vniuersali bono desiderata,animo concluſa fuerit, & si quid supereſt,propedièm componendũ (ipso Deo fauente)ſperetur:quod mente animoq; nostro ſubindè nobis reuoluentibus, exultat cor nostrum in Domino nostro Iesu Christo, ipsique super hoc gratias agimus omnium gratiarum largitori, quòd ipsos ad optatam nobis cõcordiam induxerit: ac per omnes Christi fideles ea ſigna lætitię,quæ in ſimilibus fieri conſueuerunt, & gratias Deo agendas, ipſumque Deum, vt pax concluſa perduret,rogandum esse, censemus. Solùm itaq; ſupereſt,vt ſancta ac pernecessaria contra infidelium rabiem, Christianum sanguinem ſitientium,expeditio capiatur: necnon omnia & ſingula, quę in vndecim ſeſſionib⁹ partim per nos,partim per Iulium prædeceſſorem huiuſmodi,hactenùs tentis,geſta & facta,potiori pro cautela,approbẽtur & innouentur,ac inuiolabiliter obſeruari mandentur.Habita igitur ſuper his cum fratribus nostris & alijs prælatis matura deliberatione, ſacro approbante Concilio, omnia & ſingula in dictis vndecim ſeſſionib⁹ geſta & facta,ac literas deſupèr editas,cum omnib⁹ in eis contentis clauſulis,exceptis quibuſdam quę certis perſonis pro vniuerſalis eccleſiæ pace & vnione duximus cõcedenda, necnon executorum in illis deputatione Apoſtolica authoritate approbamus & innouamus,illaq; perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter obſeruari debere decernimus atq; mandamus, & illorum executores ad illa & in eis contenta obſeruari faciendum,in Ro.Curia gubernatorem almæ vrbis noſtræ,& vicarium noſtrum pro tẽpore exiſtentes,ac cameræ Apoſtolicæ generalem auditorem, qui perſonas ſibi reſpectiuè ſubiectas, ad id cogere & cõpellere valeant:extra verò eam,omnes & ſingulos locorum ordinarios deputamus,inhibentes ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus,ne in præſenti Concilio geſta & facta ſine noſtra & dictæ ſedis licentia ſpeciali, gloſare aut interpretari præſumant. Ac fidei vrgente nos zelo,dictam contra infideles expeditionem,per nos & dictum Iulium prædeceſſorem, dictis cauſis Cõciliaribus expeditis,totiès in dictis ſeſſionibus propoſitam & promiſſam,& cum Oratoribus Regũ & Principum apud nos exiſtentibus pluries cõmunicatam & diſcuſſam, piæ me. Nicolaum Papam V. etiam prædeceſſorem noſtrum, qui poſt Conſtantinopolitanæ vrbis calamitoſum excidium,ad vindicandas Chriſti iniurias & infidelium furorẽ reprimendũ, generalem contra eos expeditionem indixit, & quem ſolerti ſtudio Re.Me.Calixtus tertius, ac Pius ſecundus Rom.Pontifices etiam prędeceſſores noſtri imitati fuerunt, imitantes, ad triennium proximè futurum cum facultate per nos,vnà cum eiſdem fratribus noſtris, decimas fructuũ ex eccleſijs & monaſterijs, ac alijs beneficijs in vniuerſo orbe conſiſtentibus,imponendi & exigẽdi ac omnia & ſingula alia, quæ ad huiuſmodi expeditionem neceſſaria ſunt,& quæ in ſimilibus expeditionibus fieri cõſueuerunt,faciendi, ſacro approbante Concilio, ſumendam, faciendam, & proſequendam decernimus. Et vt felicem ſortiatur effectum, pias, humiles, ac deuotas ad omnipotentem Deum preces iugiter fundimus,idemq; omnibus vtriuſq; ſexus Chriſti fidelibus faciendum mandamus, eoſdem Maximilianum in Imperatorem electum, ac Reges,Principes & potentatus Chriſtianos, quorum virtutem Deus excitare nos iubet, hortãtes,ac per viſcera miſericordię Dei noſtri Ieſu Chriſti obſecrantes,perq; tremendũ eius iudicium obteſtantes, vt ipſi, memores ſe de ipſa Eccleſia Chriſti ſanguine redempta,& per eos etiã propriæ vitæ non parcendo,tuenda & cõſeruanda rationem reddituros eſſe,omibus inuicèm poſthabitis odijs, mutuiſq; diſſenſionibus ac ſimultatibus obliuioni perpetuæ demandatis, ad defenſionem Chriſtianæ fidei,ſicut proprio & neceſſario eorum incumbit officio,fortiter & potenter

Universidad de Deusto
Biblioteca

tenter exurgant:& in tantæ neceſſitatis articulo,prout eorum fuerint facultates, prompta auxilia prębere ſtudeant,eoſdem nihilominùs paterno affectu monẽtes ac requirentes,vt pro ſummi Dei & Apoſtolicæ ſedis reuerentia,pacem per eos initam, ſaltem dicta expeditione durãte, inuiolabiliter obſeruare procurẽt,ne tantum bonum,quod dextera Domini aſſiſtente ſecuturum ſperamus & optamus, aliqua interueniente diſcordia & diſſenſione,valeat impediri. Et ne prælati ac alij ad præſens Concilium, quod ferè quinquennium durauit,laboribus & expenſis vlteriùs fatigentur, & vt eorũ eccleſias viſitare & conſolari poſſint, ac alijs certis rationabilibus & iuſtis cauſis præſens Concilium abſoluimus,& cũ benedictione omnibus dimittimus,omnibusq; & ſingulis in eo exiſtentibus ad propria remeandi, ſacro eodẽ approbante Concilio,licentiam concedimus. Et vt ad propria, aliquibus ſpiritualibus muneribus refecti,cumulatiori gaudio remeare poſſint, illis eorumque familiaribus plenariam omium peccatorum ſuorum remiſſionem & indulgentiam ſemel in vita,& in mortis articulo elargimur.

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis, innouationis,cõſtitutionis,mandati, deputationis, inhibitionis,decreti, monitionis, requiſitiõis, abſolutionis,dimiſſionis,cõceſſionis, & largitiõis infringere,vel ei auſu temerario contraire.Si quis autẽ hoc attentare præſumpſerit,indignationem omnipotentis Dei,ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Romę in publica ſeſſione,in Laterañ ſacroſancta baſilica ſolẽniter celebrata,anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptimodecimo,decimoſeptimo Kalẽdas Aprilis,Pontificatus noſtri anno quinto.

Qua perlecta,petijt,an placerent paternitatibus ſuis contenta in ſchedula.Et omnibus placuerunt,exceptis infraſcriptis, qui dederunt vota,prout infrà.

Adrienſi placent omnia, excepto, q̃ in confirmatione geſtorum per Concilium,placeret ſibi,quòd ad illa verba,omnia negocia:addantur iſta verba,ex propoſitis: ita quòd ſenſus ſit,quòd omia negocia ex propoſitis fuerunt expedita.

Tranenſi non placuit clauſura Concilij.

Dyrrhachieñ,quo ad decimas placet,quãdo erit incepta expeditio contra Turcas.

Salamantino placet quo ad decimas, quãdo erit incepta expeditio: ſed quo ad diſſolutinem Concilij,non placuit.

Teruiſieñ placet, quòd cõfirmentur ea,quæ ſibi placuerunt in alijs: & quo ad decimas, quando erit incepta expeditio.

Graſſeñ,Chieñ,Montis viridis, Montis Marani placent,quo ad decimas, quãdo erit incepta expeditio.

Imolenſi nõ placuit de decimis ſimpliciter.

Ceruieñ,*Licieñ,Ferentiñ,Peruſiñ, Sorano, Macerateñ, & Nubieñ placent, quo ad decimas,prout Dyrrhachieñ & alijs,quando erit incepta expeditio.

Algareñ placet,quo ad decimas, q̃ obſeruet cõſuetudo antiqua, qñ fuit facta expeditio. Generali prędicatorũ *placet diſſolutio Cõcilij,in reliquis dixit ſe paratum obedire. *Vigeſi. ſec. exhib. cet

Et ſic collectis votis per ſcrutatores, & facta relatione Sanctiſſimo D.N. venerabilis vir domin⁹ Marius de Peruſchis, Procurator ſacri Concilij, petijt inſtrumentum & inſtrumenta omnium geſtorum.

Demum reuerendiſſimus in Chriſto pater & dominus,dominus Alexãder ſancti Euſtachij,S.R.E.diacon⁹ Cardinalis, alta & intelligibili voce cãtauit: Domini, ite in pace. & cantores capellæ domini noſtri,in eodem tono reſponderunt,Deo gratias. Et conſequenter inceperunt canticum, Te Deum laudamus. Quo finito, ſanctiſſimus domin⁹ noſter equitauit,comitantibus reuerendiſſimis dominis Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiſcopis & Epiſcopis, & quàm pluribus alijs Illuſt.dñis,& redijt ad palatium Apoſtolicũ.

Maximi Coruini epiſcopi Iſernienſis,oratio in duodecima ſeſſione ſacroſancti Lateraneñ Concilij dicta 17, Kalendas Aprilis, anno dñi 1517.

SEDENTE LEONE X. PONT. MAX. ANNO V.

CVm ab ineunte ætate, ſanctiſſime pater, ſacri Principes atq; Pontifices, ſtatuiſſem eos,q̃ ob rem Apoſtolicam, laborem ocio, communem vtilitatem priuatę gratię, prędara mortem caducæ vitæ,non anteferrent,malè de fide Catholica ſentire,& ab hinc fermè trigintа annis in omni meæ vitæ ratione,pro huius Imperij fide, dignitate & authoritate, omne meum tempus,ſtudium,laborem,atq; induſtriam,etiam aduerſus hoſtes & inimicos,caſtè & integrè impendiſſem: nihilo ſecius, ex quo huius ſanctæ ſedis beneficio in hoc ſacrum collegium Pontificum cooptatus ſum, non obſcura res eſt, quot labores, pericula, diſcrimina, iacturas, carceres, calamitates, domi foriſque,difficilimis huius ſacri Imperij temporibus,eius iuſſu ſubierim. Ex quibus,optimo cuiq; ſatis datur cernere, quanto cum mei capitis periculo, hanc ſanctam ſedem iuuauerim, quanta cum innocẽtia in-ſimulantium inuidiam & ementientium calumniam peruicerim,& quanto meo cum labore viuat mecum ſimul exemplum tum pri uatæ,tum publicæ fidei. Nunc quoniam hãc prouinciã in hoc ſacroſancto Laterañ Concilio mihi decreuiſtis, facilè intellexi, neque meorum laborum memoriã apud vos abolendam eſſe,neque veſtram erga me gratiam. Quare vt meo priſtino more, & veſtro obtẽperare

perare iudicio,& huic quoq; prouincię fructum afferre videar,ab ipſa Laodiceñ Concilij ſententia, q̃ Pontificem quenq; in omi Concilio de omi re atq; vtilitate totius Catholicę eccleſię dicere voluit oportere,breui &compendioſa dicendi ratione non diſcedam. Itaq; cùm in eo genere omes ingenij vires aut periclitandæ, aut tanq̃ chordæ intendendæ ſint, & veſtræ aures ita caſtę & religioſæ haberentur,vt ſi quis ſe illis accõmodare velit,nõ ſolùm eleganter, verũ etiã Atticè dicat oportet,omnem meę orationis aditum,(ſicuti in ſacris fieri conſueuit) diuino numini conſecrare inſtitui. Quapropter te Deum ſolum Regem, te ſolum Dominũ,qui in vna ſubſtantia trium perſonarum,per ſimplicem, ſummam, fontalem & perfectam vnitatem,vnus ſupra omẽ Concilium,& in omni Concilio, tam præſens,q̃ verus exiſtis,quem propter beneficia Chriſtianæ reipublicæ,optimũ:propter vim atq; potentiam, maximum nominamus, & qui meæ fidei laborumq; meorum teſtis, ingenij atq; concilij adiutor,& orationis ac dictionis author ſemper exiſtis,precor & quæſo,vt ex tui diuini eloquij fonte, hodierna die mihi caſta & religioſa contingat oratio. Verũ (quod vitio dari ſolet)ne meę orationis membra,ab ipſo deprecatiõis capite abhorrere videãtur,dicam breuiter, quàm res tanta dici poteſt,primò de origine & maieſtate Concilij,*dicam de myſterio & beneficio,poſtremò dicam de doctrina atq; virtute.In quibus oſtendam potiſſimùm,quãtùm Põtifices & ſacerdotes eccleſię,& quãtum Pontificibus & ſacerdotibus debeat Chriſtiana reſpublica. Iohañ. 16.

Cõcilij originẽ (ſicuti ego accepi) à deo Opt.Max.initium & formam ſumpſiſſe, ſatis conſtat.Nam cùm in principio cælum & terrã creaſſet,cęlum ipſum in tres Principatus (quos Hierarchias vocant) inſtituit, ac quemlibet Principatum in totidẽ Angelorum choros diſtinxit. Quos cùm ipſe Princeps & parens Deus, vnitas prima,lux pura, diuina & infinita creaſſet, eos deiformes ſpiritus,mentes intellectus & intelligentiæ capaces,& quaſi oculos eſſe voluit, qui ad Deum ipſum cõuerſi,& ab eo diuinitùs excitі,lucem,eſſentiam,vitam,& omnem perfectionem acciperent,& rurſus ita diuini & ſancti ignis imaginem præ ſe ferrent,vt primus Principatus (qui in cælo empyreo ſub Trinitatis ſede exiſtit) ſola luce diuinę vnitatis,nullis interiectis ſpiritibus,ſecũdus in cryſtallino eodẽ fulgore,per primum tranſmiſſo,extimus verò in ſapphireo orbe, quẽ firmamentũ vocant,radijs diuinæ maieſtatis, ex transfuſione ſecundi, qui ſecundus *laco ſupremi lumine cõſperſus inluſtraretur,&inluſtraret:purgaretur,& purgaret:perficeretur,& perficeret.Hic eſt fons diuinæ lucis,hæc origo atq; maieſtas cõcilij. Cuius quidẽ cõcilij cùm ſedem tum regnum Lucifer (qui vt alij,primæ:vt alij,ſecundæ Hierarchiæ Principatũ gerebat) ilicèt adfectaret, cælũ Trinitatis ſuperbia inuadere voluit. Vndè ingenti cum exercitu, qui fuit ex omi choro Angelorũ,ſubitò tanq̃ fulgur in terram excuſſus,in monſtrum deformatus, & in barathrũ detruſus fuit. Cuius occaſu, diuini concilij regnum inluſtratum,purgatum,& perfectum eſt. Sed neq; ab re dictũ fuiſſe velim,Luciferum,fulguris in morem, cecidiſſe.Nam quid aliud ſuperbia eſt, niſi fulgur,cuius furor quanto magis ardere videtur incurſu,tãto magis ſubito occaſu extinguitur?Diuino igitur cõcilio in hũc modum illuſtrato,ſtatuit Deus,magno quoq; myſterio & beneficio terrã (hoc eſt, humanum genus,quod terra dicitur) illuſtrare,q̃ primùm veneno cadentium ſpirituũ, mox primi parentis noxa(quandò ſi Angelus nõ cecidiſſet, homo nõ peccaſſet) corrupta fuerat.Verùm cùm omnis cęlorum virtus,vehiculo lucis ad terram trãsferatur, Angelorum miniſterio(qui in extimo ſunt orbe,& quib⁹ ſacra myſteria,cæremoniæ, regna,vrbes,mortales curæ ſunt) factũ eſt, vt diuini concilij myſterium &beneficium in terram tranſueherẽtur,quibus poſſent animę corporibus clauſæ, diuini ſpiritus lumine, vi & gratia,per immortalis virtutis participationem(quam cum angelis habere videtur) in cælum trahi,quãdo,qui trahuntur ſpiritu, ij filij Dei ſunt, non autem Luciferi exemplo,qui non extolli,ſicuti cæteri Angelorũ chori,qui radijs diuinæ gratiæ illuſtrantur, ſed aſſcędere voluit.Demens, & ipſa quoq; ſuperbia demẽtior,cui tam pclarum munus à Deo collatum fuiſſet,ſi in fide permanſiſſet.Igitur Deus viuo oraculo elegit ſibi Põtifices & ſacerdotes,Moſen & Aaró,qui inter deſerta loca montis Oreb, gregẽ paſcebant,quorum monitis,ſignis & legibus ab Aegyptiorũ tyrannide liberati ſunt populi, promiſſam in terram ducti, cæleſti rore nutriti,ſubmerſi tyranni,debellati hoſtes,deiecta idolorum ſimulacra, deuorati ab ipſis terrę faucibus ſchiſmatis authores,formati mortalium mores,auctus Pontificum & ſacerdotũ numerus,conſtituti duces, principatus,cõuentus,collegia,ordines, inſtituta ſacra altaria,ſacrificia,deniq; prępotẽti deo tabernaculum(quod eſſet vnum in populo, & vnum in quolibet mortaliũ)conditũ eſt. Sed ne ſingulis in figuris meæ narrationis immorari videar,tacebo ipſius montis loca circumadiacẽtia, ſiccitatem omniũ doctrinarum (in quibus greges oñi fruſtrà paſcebãtur)ſignificare:Tacebo Moſen & Aaron à deo Opt.Max.Pontificalis & ſacerdotalis ordinis ſumpſiſſe originẽ,cuius ordinis doctrina & beneficio,ſpiritu ſancto authore,à ſeruitute vitiorum liberati populi, & viam rectã ingreſſi,ad promiſſum ſalutis regnum

Universidad de Deusto
Biblioteca

perducerentur. Tacebo etiã, ſublata idolorum ſimulacra, diuerſorum tyrannorũ prauos animos, malis artibus imbutos, & variarũ diſciplinarũ prodigia, & vanitates oſtendere, quæ cùm mortalium vitam & ingenia captiuare aſſueſcerent, Euangelicę veritatis eloquio abolerentur. Aggrediar tamen, nõ tranſuerſis locis aut tranſlationibus, vt pleriq; faciunt hallucinatores, ſed veris ſentẽtijs, ab ipſo Moſis & Eſdræ ſecretioris doctrinæ ſenſu depromptis tabernaculi diuinum & neceſſarium opus. Cuius quidem ſi quæris ædificium, totũ ſpiritus, totũ Eccleſia, totũ cælum & Chriſtus eſt. Nam primò, quid ſibi volũt loca illa in eo ſancta, niſi vt pacem & ſanctitatẽ ſequamur, ſi deũ ipſum videre, ſi placidum & fautorem habere volumus? Quid columnæ argenteæ, niſi Pontifices & ſacerdotes, qui patiẽtia, fide, iuſtitia, pietate, continentia, doctrina & mentis candore, ſtabiles, firmi, nitidi, & præfulgentes ſint, vt ipſi quoq; Dei tabernaculũ fieri poſſint, quo ſancto impleri ſpiritu, diuino frui eloquio, & alios docere queant, ſi Pontifices, ſi ſacerdotes eſſe volunt? alioquin nõ columnæ, ſed vmbræ: nõ argenteæ, ſed plũbeę erunt & obtuſę. Quid candelabrum ſeptem luminibus diſtinctum, niſi ſeptifariũ ſanctiſpiritus lumen? Cuius fulgore Pontificum & ſacerdotum lumina ita noctes & dies accenderẽtur, vt ſemper vigilare, ſemper inſidias ſatanæ intueri poſſint. Quorũ lumbi caſtitate p̃cincti, ſpe firmi, bonis exẽplis robuſti, manus charitatis & fidei lucernis accenſas prętenderent. Quid aliã? Ipſa enim menſa Chriſtus eſt, in qua duodecim panes *propiciationis, duodecim ſunt Apoſtoli, qui Ieſu Chriſti virtute atq; doctrina imbuti, panem quotidianum Angelorũ, panem ſalutis noſtræ, panem euchariſtiæ quo veſcimur, panem deniq; euangelicę doctrinæ & admirabilis, ac diuini verbi quod audiuimus, obtulerũt. Thuribulum, ſanctorũ oratiões & mortaliũ ſupplicationes, quę per ora ſanctorum aſcenduut ad Deum. Quid illa duo altaria? vnum incenſi, hoc eſt, odor charitatis & fidei, qui Angelorũ miniſterio fertur ante tribunal, & ante ipſum ſancti & puri agni altare diuinum? alterum victimarum, in quo continentiæ cultro ſuperbiam quaſi taurum, arietem quaſi iracũdiam, hircum ipſam luxuriam, hœdum vitiorum fœditatem, & vitulum quaſi ſaginam omnium voluptatũ cupiditatumq; immolare debemus? Arca teſtamenti, in qua ſecundæ legis tabulę, hoc eſt, nouum inſtrumentum Euangelicę veritatis, & Ieſu Chriſti myſteria (quę in arca eccleſię, in arca animorum noſtrorũ perpetuò erant permanſura) portendiſſe videtur. Virga Aaron, virga recti, virga regni, virga Pontificum & ſacerdotum, quę ſancta eſt inſtitutio, ſumma dignitas, & iuſta ac ſuprema iuriſdictio, & quæ non vitiorum vi,

Tabernaculi veteris myſtica interpretatio.

for. * propoſitionis

non terreo putris dominatus humore, ſed ſuo ingenito virtutis & dignitatis victitat ſucco, & vigore floreſcit diuinitùs. Vna Mannæ auro intercluſæ, ſubtilis diuini verbi intellectus, & dulcis ſancti eloquij cibus, qui non aurario in plumbo obliquæ & obtortæ diſſimulationis, ſed ipſo puro in auro fidei ſeruatus. Pontificum & ſacerdotũ miniſterio, peregrinantibus in hoc vitæ curriculo ſenſim exhibetur. Ipſas etiam gẽmas, coccum, byſſum, purpuram, hyacinthum, quorum ornatu, ſæpè Angeli coruſcare videntur: nitorem, múditiam, ſcientiam, charitatem, iuſtitiã, ſpem, fidem, & cæteras virtutes, quas tametſi totius eccleſię, tũ Pontificum & ſacerdotum ornatus & indumenta eſſe ſatis conſtat. Vna & altera Cherub, quę ſupra arcam explicatis alis ſunt poſitæ, ſcięntiæ, intelligentiæ & ſapientiæ fulgores, ab illa pura, diuina, & infinita luce per tranſennam eccleſiæ, in animos Pontificũ & ſacerdotum tranſmiſſos, accendunt. At verò ſancta ſanctorum quæ ſemel duntaxat intrare fas eſt, cælum ipſum *oſtendere, vbi in latiſſima & lucidiſſima regia, quã vigor humanę mentis penetrare nequit, perpetua in maieſtate atq; vnitate cũ patre & ſpiritu ſancto, Ieſus Chriſtus ſuper Seraphim charitatis igne incendit, ſuper Cherubim intelligẽtiæ ſplendore fulget, ſuper verò thronum ſedet iudex ſeculorũ. Infelix Iudæa, quæ cùm per tot annos ſediſſet ſuper cathedram Moſis, & ſpirituſſancti ſacrarium ſępè extitiſſet, nõ in Abraham, non in Iſaac, non in Iacob, nõ in Moſe tabernaculum intellexit: qui cùm per ſanctitatem Deum excoluiſſent, non ex caducis arborum frondibus, ſicuti ſuperſtitioſa & cæca Iudæorũ turba quotannis facere conſueuit, ſed ex virentibus virtutum omnium ramis ita animos formauerunt, vt ſinguli, Dei tabernaculum & ſpirituſſancti ſacrarium fierent. Infelix Græcia, quę olim humanarum rerum arbitra, atq; omniũ doctrinarum inuẽtrix, & orbis terræ flos ſemper extitit, vſqueadeò ab hinc cẽtum annis pertinaciter illam caſtam & ſanctã Hilarij, Athanaſij, Chryſoſtomi, Cyrilli, Pamphili, Hierothei, Epiphanij, Baſilij, Gregorij, & aliorum ſanctorum patrum doctrinam deſeruit, vt ea deſerta, collapſa ſit religio: qua collabente, ita corruit Imperium, vt hodiè non ſolũ ab illo ſancto tabernaculo abhorrere, verùm etiã fidei & doctrinæ ignara videatur. Infeliciáne dicam, an ingrata Chriſtianæ reipublicæ regna atque imperia, quæ nequiſſimorũ ſpirituũ ſallacijs, & ſuperbo tyrãnorum dñatu cùm diu captiuata eſſent, ac Ieſu Chriſti myſterio, & apoſtolorũ, pontificũ & ſacerdotũ beneficio in tabernaculũ recepta fuiſſent, tãta diſcordię, cupiditatis, & luxus infelicitate, tãta bonorũ ingratitudine tenentẽ, vt iure, multò infeliciſſima & ingratiſſima dici poſſint? quid eñ in huma-

for. * vbi

na natura infelicius, quid miſerius eſſe poteſt illo, quem nimia inſperatę fortunæ aura euexit, quem nimia diuitiarũ affluentia impleuit, necdum expleuit, & quem nimia felicitatis opinio corripuit? quid etiam ingratius, quid deteſtabilius, q̃ nulla beneficiorũ memoria, ſicuti noſtra tempeſtate omnibus datur cernere, nullis laborũ & virtutũ meritis tangi, aut nulla eos gratia proſequi, qui vt grati viderẽtur, ſub ipſo laborũ faſce defeſſi, ſpoliati, vexati, euerſi, afflicti, & necati ſunt, quorum merita non ſolùm perpetuæ obliuioni tradita, verùm etiã qui viuũt, ab oñi honoris aditu aut excluduntur, aut vexantur aſſiduè? Rurſus verò, quid infelicius & ingratius ſimul eſſe videtur, q̃ nullo virtutis p̃mio (in quo humana felicitas collocata eſt) adduci, nullo Iudæorũ aut Græcorum exemplo vitam in melius inſtituere, ſuper modiũ voluptatum ſedere, animi vigorem pro fide Catholica non accendere, finitimis & ſocijs arma inferre, Oriẽtis Imperium (quod totiès declamatum, acclamatum, & conclamatum eſt) nõ vindicare, tot populorum ſeruitutem nõ reſpicere, corruenti tabernaculo eccleſiæ nõ occurrere, infelicitatis & ingratitudinis pœnam nõ expauęſcere, deniq; nulla iuſtitia, nulla pietate, nullo Dei metu p̃moueri? Atrox eſt eñ, ferum & inhumanum, ita ſuis cupiditatibus incubare, ita ſibi indulgere, ita ſui obliuiſci, ita fortunam non metiri ſuam, vt aliorũ calamitates, labores, iacturas, merita, virtutes, benefacta, aut neglexiſſe, aut toto pectore non excepiſſe videatur. Sed ô ferrea, deuia, & dura tempora, ô cupiditatũ cæcam & diuturnã curam, ô miſeram beneficiorũ obliuionem, & ô tenacem, noxiam, atq; ſuperbam ingratitudinis naturam, infinitamque duritiem, q̃ quanto magis tuarum cupiditatum venenis indulges, tanto magis mortalium odia acuis, vitę labores exaggeras, animi anxitudinem accumulas, pietatis lumen extinguis, atq; vltoris Dei iram, furoremq; tibi aſſiduè prouocas. Nũc verò de doctrina atq; virtute, quarum tametſi magnus eſt campus, tñ omnia in breuiſſimam arcam à me deducenda erunt. Omnis enim quæ à Magis, Chaldæis, Gymnoſophiſtis, Bragmanis, Dryidis, Vatibus, Pythagoricis, & cæteris Philoſophis effluxit ſapientia, tam vana & incerta, q̃ inanis & ſuperſtitioſa ſemp vifa eſt, & ſicuti in prouerbio, ingenita leuitas, & erudita vanitas. Docuit diuino eloquio Moſes Dei diſcipulus, cùm primas veteris diſciplinæ tabulas confregiſſet, ſecundas verò digito dei viui (hoc eſt, virtute verbi humanati) inſcriptas, in quibus Euangelicæ veritatis myſteria cõtinebantur, in arca teſtamenti, quod Chriſti morte ſancitũ eſt, ſeruãdas duxiſſet. Docuit Salomon rex, cùm opulentiſſimum Dei templũ, ad illius ſanctiſſimi tabernaculi exemplũ, pro abrogatione veteris ritus & diſciplinæ, ac receptione nouæ & Euãgelicæ doctrinæ, à fundamentis ędificaſſet: cuius velũ, in quo ſancta ſanctorũ erant, & tanq̃ cælũ ab alijs partib⁹ diſcludebant, in morte Chriſti ſciſſum eſt, vt diuina myſteria humano generi manifeſta fierẽt, & vt per altioris Euangelij ſacramentũ atq; eius virtutem, tum primùm mortalibus viam, ad illã veram ſapientiã & cæloſte Regnum, pateſactã eſſe oſtenderet. Poſtremò docuit Chriſtus, ſolus magiſter & Põtifex futurorũ bonorum, cùm tẽplum & tabernaculum nõ manu factũ, ſed maius & perfectius, hoc eſt, ipſum cælum, p̃ ſe ferret, cuius ſemel nõ per ſanguinẽ hircorũ aut vitulorũ, ſed per proprium cruorẽ primus introiuit ſancta ſanctorum, admirabilẽ, pfectam, ſanctã atq; diuinam ſapientiã & doctrinam, vita, virtute & eloquio docuit & oſtẽdit, ſuos Pontifices & ſacerdotes in terris conſtituit, diuino igne adflauit, legatos ſpirituſſancti elegit, columnas eccleſię effecit, eccleſiã eorum humeris impoſuit, & p̃cones diuini eloquij eſſe voluit: atq; ſicuti ipſe miſſus à patre ſub legibus fuerat, identidẽ eos in vniuerſum terrarum orbẽ, tanq̃ agnos inter lupos miſit, nõ vt vanã & vacuã Barbarorum, Græcorum, Latinorúmve ſapientiã docerent, ſed vt oñi creaturæ Euãgeliũ, Euangeliũ dico, Euãngeliũ p̃dicarent.

Heb. 9. cd

Luc. 10. a

Marc. 16. d

Eſt igitur Euangelij inſtrumentum, ſola intelligentia, ſola diſciplina, & ſola, vera, caſta & ſancta ſapientia: cuius non mortalis, ſed ipſe Deus Opt. Max. author, effector, & illuſtrator exiſtit: ex quo quidẽ Euãgelio, omnium doctrinarum, virtutum & rerum diuinarum atq; admirabilium, tanquàm ex Oceano, cùm venæ tum fontes effluxerũt. Quorum ſanctos latices cùm Pontifices & ſacerdotes ebibiſſent, dæmonia & dæmoniorum miniſtros (qui per tyrannidem Catholicæ fidei cultoribus aqua & igni interdixerãt) eiecerunt: ſerpentes, vitia, ſchiſmata, hæreſes & hæretiſtas, atq; eorum p̃digia (quorum venenum terrã oñem ſubuerterat) ſuſtulerũt: Linguis loquuti ſunt nouis, cùm ſanctiſpiritus eloquio pleni, mortales ad pœnitentiã permouerẽt, ac diuinæ ſapientiæ arcana, tot editis voluminibus, nobis aperirẽt: Mortiferum poculum impunè biberunt, cùm nullis illecebris, nullis cupiditatib⁹ tacti, per medios venenorum potus, ignes, gladios, aculeos, interitus & mortes, vitã & immortalitatẽ inuenirent. Deniquè ſup ægros manus impoſuerunt, cùm eccleſiã, fidem, atq; religionem, egras, exanimes, & iam collabentes, ad ſanitatẽ, vitã, & in ſuã ſedem reſtituerent, corporum ægritudines curarent, ſordes animorum delerẽt, ac ſolo ſancto & ineffabili Ieſu Chriſti nomine oẽs ad ſalutem reducerent. Quorum illuſtres animæ, reb⁹ ſanctè & feliciter geſtis, ea via, qua Ieſus Chriſtus victor & triumphator

Matt. 27.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad patrem ascendit,semel duntaxat sancta sanctorum ingressæ, diuinum templum & tabernaculum tot varijs stellis,tot innumerabilibus luminibus,tot claris sideribus ita ornârunt,vt eorũ fulgoribus assiduè sacrosancta illustretur,purgeť,& perficiatur ecclesia. Quapropter te in primis sanctissimũ patrem,qui Pontificum & sacerdotũ omnium Pontifex optimus maximus existis, deinde vos sacros Principes, qui tanq̃ viuę leges in senatu assiduè consistitis, maximè & q̃ maximè decet,cùm pro diuini cõcilij maiestate,tum pro sacrosanctę ecclesiæ dignitate,quiete & authoritate hunc ordinẽ sacrorum Põtificum & sacerdotũ, quos deus elegit,Iesus Christus instituit,spiritussanctꝰ firmauit, ac vestra mẽbra, vestros Angelos, quos ad manum haberetis,& quos in vniuersum mitteretis,esse voluit:in sacrosancta Catholica & Apostolica ecclesia,cuius onus (vt hoc sanctum Imperiũ latè propagarent) suppositis humeris per tot annos sustinuerunt,labores obierunt, insectationes, iniurias,pericula,cruces & cruciatus subierunt, ob tot meritorum magnitudinem, ac eorũ ipsorum p̃cipuam dignitatem, fidem,virtutem,doctrinã,constantiam,patientiam atq; vigiliam,quibꝰ maximè addicti sunt, in ea, quã diuini verbi eloquio à Deo acceperũt, gratia,potestate,& libertate seruare,colere, ornare,honestare:vt & sua sibi reddatur ecclesia,& vt ecclesiæ dignitas, dignitati authoritas, authoritati Christiana Respublica,Christianæ verò reipublicæ,pax,iustitia, pietas,& ipsa Iesu Christi sacra & sancta institutio restituatur. Dixi.

FINIS.

¶ Explicit Lateranen. Concilium, extractũ à proprio originali, Romæ per Iacobũ Mazochium Romanæ academiæ Bibliopolã, de mandato sanctissimi dñi nostri, dñi Leonis Papę 10. Pontificatus sui anno octauo,25. Mensis Octobris,1520.

BVLLA APOSTOLICA

LEONIS PAPAE X. CONTRA ERRORES MARtini Luteri & sequacium.

Psal.73.d

LEO episcopus seruus seruorũ dei, ad perpetuã rei memoriam. Exurge dñe & iudica causam tuam, memor esto improperiorũ tuorũ, eorum q̃ ab insipientibus sunt tota die: inclina aurem tuã ad preces nostras,qm̃ surrexerũt vulpes q̃rentes demoliri vineã, cuius tu

Ioan.21.

torcular calcâsti solus, & ascensurus ad patrem, eius curã,regimen,& administrationẽ Petro tanq̃ capiti,& tuo vicario, eiusq; successoribus instar triumphãtis ecclesiæ commisisti. Exterminare nitiť eam aper de sylua,& singularis ferus depascit eam. Exurge Petre,& pro pastorali cura p̃fata tibi(vt p̃fertur)diuinitus demãdata, intende in causam S.R.Ecclesiæ,matris oĩm ecclesiarũ, ac

2.Pet.2.a

fidei magistrę:quã tu,iubente deo,tuo sanguine cõsecrâsti:cõtra quã,sicut tu p̃monere dignatus es, insurgunt magistri mendaces,introducẽtes sectas perditionis, sibi celerem interitum superducentes:quorũ lingua ignis est,inquietũ malũ, plena veneno

Iaco.3.b

motifero:q̃ zelum amarũ habentes & contentiones in cordibꝰ suis,glorianť & mẽdaces sunt aduersus veritatẽ. Exurge tu quoq; q̃sumus Paule,qui eam tua doctrina ac pari martyrio illuminâsti atq; illustrâsti. Iam em̃ surgit nouus Porphyriꝰ, quia sicut ille olim sanctos apostolos iniustè momordit,ita hic sanctos pontifices p̃decessores nostros cõtra tuã doctrinã eos nõ obsecrando,sed increpãdo,mordere,lacerare,ac vbi causę suę diffidit,ad cõuicia accedere nõ vereť,more hæreticorum,quorum (vt inquit Hieronymus) vltimũ p̃lidium est,vt cùm conspiciãt causas suas damnatum iri,incipiãt virus serpentis lingua diffundere: & cùm se victos cõspiciant,ad cõtumelias prosilire. Nam licèt hæreses esse, ad exercitationẽ fidelium, 1.Corint.

tu dixeris oportere,eas tũ,ne incrementum accipiant,néve vulpeculæ coalescãt, in ipso ortu,te intercedente &adiuuante,extingui necesse est. Exurgat deniq; oĩs sanctorũ ac reliqua vniuersalis ecclesia, cuiꝰ vera sacrarum literarum interpretatione posthabita, quidã,quorum mentem pater mẽdacij excæcauit, ex veteri hæreticorum instituto, apud semetipsos sapiẽtes, scripturas easdem aliter q̃ spiritussanctus flagitet, proprio dũtaxat sensu,ambitionis, auræque popularis

2. Tim.4.d

causa,teste Apostolo,interpretanť, imò verò torquent & adulterant: ita vt iuxta Hieronymum, iam nõ sit euangelium Christi, sed hominis,aut quod peiꝰ est, diaboli. Exurgat,inquã,p̃fata ecclesia sancta dei,& vnà cum beatissimis apostolis p̃fatis, apud Deũ omnipotentem intercedat, vt purgatis ouiũ suarum erroribꝰ, eliminatisq; à fidelium finibus hæresibus vniuersis,ecclesiæ suæ sanctæ pacem & vnitatem cõseruare dignetur. Dudùm siquidé,quod p̃ animi angustia & mœrore exprimere vix possumꝰ,fide dignorum relatu ac fama publica referẽte, ad nostrum puenit auditũ:immò verò, proh dolor,oculis nostris vidimus ac legimus multos & varios errores, quosdã videlicet iam per cõcilia ac p̃decessorum nostrorũ cõstitutiones dãnatos,hæresim etiã Græcorũ & Bohemicã expresè continentes: alios verò respectiuè vel hęreticos, vel falsos, vel scandalosos, vel piarũ auriũ offensiuos, vel simplicium mentium seductiuos, à falsis fidei cultoribus, q̃ per superbã curiositatẽ mũdi gloriã cupiẽtes, cõtra apostoli doctrinã plꝰ

sapere volunt,q̃ oporteat: quorũ garrulitas (vt inquit Hieronymus) sine scripturarum authoritate nõ haberet fidem,nisi viderenť peruersam doctrinam etiã diuinis testimonijs,malè tñ interpretatis,roborare. A quorũ oculis Dei timor recessit, humani generis hoste suggerente, nouiter suscitatos, & nup apud quosdã leuiores in inclyta natione Germanica seminatos. Quod eo magis dolemus ibi euenisse,q̃ eandem nationem & nos,& prędecessores nostri, in visceribus semp gesserimus charitatis. Nã post translatum ex Grẽcis à Romana ecclesia in eosdẽ Germanos imperiũ,ijdem p̃decessores nostri & nos,eiusdẽ ecclesiæ aduocatos,defensoresq; ex eis semp accepimus. quos q̃dem Germanos,catholicæ veritatis verę germanos,cõstat hæresum acerrimos oppugnatores semp fuisse,cuius rei testes sunt laudabiles illæ cõstitutiones Germanorũ Imperatorũ pro libertate ecclesię,proq; expellẽdis exterminandisq; ex oñi Germania hęreticis,sub grauissimis pœnis etiã amissiõis terrarũ & dñiorum,cõtra receptatores vel nõ expellentes olim editę, & à nostris p̃decessoribus cõfirmatę:q̃ si hodiè seruarentur,& nos &ipsi vtiq; hac molestia careremus. Testis est in cõcilio Constantien Hussitarũ ac Wuicleffistarũ,necnon Hieronymi Pragen dãnata ac punita pfidia. Testis est toties cõtra Bohemos Germanorũ sanguis effusus. Testis deniq; est p̃dictorũ errorũ seu multorũ ex eis per Colonien & Louanien vniuersitates,vtpotè agri dñici pijssimas religiosissimasq; cultrices,nõ minùs docta q̃ vera ac sancta cõfutatio,reprobatio, & dãnatio. Multa quoq; alia allegare possemus,q̃,ne historiã texere videamur,p̃termittenda cẽsuimus. Pro pastoralis igitur officij diuina gra nobis iniũcti cura,quã gerimꝰ,p̃dictorũ errorũ virus pestiferũ vlteriꝰ tolerare seu dissimulare,sine Christianę religiõis nota atq; orthodoxę fidei iniuria,nullo modo possumus. eorũ aũt errorũ aliquos p̃sentibus duximus inserẽdos, quorũ tenor sequiť & est talis:

Hęretica sententia est,sed vsitata, Sacramenta nouæ legis iustificantem gratiam illis dare,qui non ponunt obicem.

In puero post baptismũ negare remanens peccatũ,est Paulũ & chm̃ simul cõculcare.

Fomes p̃cti,etiã si nullũ adsit actuale p̃ctm̃, morať exeũté à corpore aĩam ab ingressu cęlestiò magnũ tĩoré,q̃ se solo satis est facere pœnã purgatorij,& impedit ĩtroitũ regni.

Tres esse partes pœnitentiæ, contritionẽ, confessionem & satisfactionem,nõ est fundatũ in sacra scriptura, nec in antiquis sanctis Christianis doctoribus.

Contritio quæ paratur per discussionem, collectionem, & detestationem peccatorũ, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ ponderando peccatorum grauitatem,multitudinem,fœditatẽ,amissionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquisitionem,hæc contritio facit hypocritam,immò magis peccatorem.

Verissimum est prouerbium,& omnium doctrina de contritionibus hucusquè data præstantius, decæterò non facere, summa pœnitentia:optima pœnitentia,noua vita.

Nullo modo p̃sumas cõfiteri p̃cta venialia, sed nec oĩa mortalia,quia impossibile est,vt oĩa mortalia cognoscas. Vndè in primitiua ecclesia solũ manifesta mortalia cõfitebãť.

Dum volumus omnia purè confiteri, nihil aliud facimus,q̃ quòd misericordiæ Dei nihil volumus relinquere ignoscendum.

Peccata nõ sunt vlli remissa,nisi remittẽte sacerdote,credat sibi remitti: immò peccatũ maneret,nisi remissum crederet:non em̃ sufficit remissio peccati, & gratiæ donatio, sed oportet etiam credere esse remissum.

Nullo modo confidas absolui propter tuã contritionem,sed propter verbum Christi, Quodcunq; solueris &c. Hìc, inquam, cõfide,si sacerdotis obtineueris absolutionẽ, & crede fortiter te absolutũ, & absolutus verè eris,quicquid sit de contritione.

Si p̃ impossibile cõfessus nõ esset cõtritus, aut sacerdos nõ seriò,sed iocoabsolueret,si tñ credat se absolutũ,verissimè est absolutꝰ.

In sacramẽto pœniæ ac remissione culpæ, non plùs facit Papa aut epꝰ,q̃ infimus sacerdos:immò vbi nõ est sacerdos,equè tm̃ qlibet chr̃ianus,etiam si mulier aut puer esset.

Nullus debet sacerdoti respõdere,se esse contritum,nec sacerdos requirere.

Magnus est error eorũ q̃ ad sacramẽta Eucharistię accedũt,huic innixi,q̃ sint cõfessi, q̃ nõ sint sibi cõscij alicuius p̃cti mortalis, q̃ p̃miserint orationes suas &p̃paratoria,oẽs illi ad iudiciũ sibi mãducant & bibũt: sed si credant & cõfidant se gratiã ibi consecuturos,hęc sola fides facit eos puros & dignos.

Consultũ videť, q̃ ecclesia in cõmuni cõcilio statueret laicos sub vtraq; specie communicãdos,nec Bohemi cõmunicantes sub vtraq; specie,sunt hęretici, sed schismatici.

Thesauri ecclesiæ,vndè Papa dat indulgẽtias,non sunt merita Christi & sanctorum.

Indulgentię sunt pię fraudes fidelium, & remissiones bonorum operum: & sunt de numero eorum quæ licent, & nõ de numero eorum quæ expediunt.

Indulgẽtiæ his q̃ veraciter eas cõsequunť, non valent ad remissionẽ pœnę q̃ peccatis actualibus debitę apud diuinam iustitiam.

Seducuntur credentes indulgentias esse salutares,& ad fructum spiritus vtiles.

Indulgẽtiæ necessariæ sunt solùm publicis criminibus,& propriè conceduntur duris solummodò & impatientibus.

Sex generibus hominum indulgẽtię nec sunt necessarię,nec vtiles: videlicet mortuis seu morituris,infirmis, legitimè impeditis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

his qui non commiserunt crimina, his qui crimina commiserunt, sed non publica, his qui meliora operantur. ¶Excõmunicationes sunt tm externæ pœnæ, nec priuant hoiem coibus spualibꝫ ecclesiæ oratiõibus.

Docẽdi sunt Christiani plùs diligere excommunicationem, quàm timere.

Romanus põtifex Petri successor, nõ est Christi vicarius sup oẽs totius mũdi ecclesias ab ipso Christo in B. Petro institutus.

Verbum Christi ad Petrum, Quodcunq; solueris super terram &c. extenditur duntaxat ad ligata ab ipso Petro.

Certum est in manu Ecclesiæ aut Papæ prorsus nõ esse, statuere articulos fidei, immò nec leges morum seu bonorum operũ.

Si Papa cum magna parte Ecclesiæ sic vel sic sentiret, nec etiam erraret: adhuc nõ est peccatum aut hæresis, contrarium sentire, præsertim in re non necessaria ad salutem, donec fuerit per Concilium vniuersale alterum reprobatum, alterum approbatum.

Via nobis facta est enarrãdi authoritatẽ cõciliorum, & liberè cõtradicendi eorũ gestis, & iudicãdi eorum decreta, & cõfidenter cõfitendi, quicquid verũ videt, siue probatũ fuerit, siue reprobatũ à quocũq; cõcilio.

Aliqui articuli Ioannis Huss condemnati in concilio Cõstantien, sunt Christianissimi, verissimi, & Euangelici, quos nec vniuersalis ecclesia posset damnare.

In omni opere bono iustus peccat.

Opꝰ bonũ optimè factũ, est veniale pctm.

Hæreticos cõburi, est cõtra volũtatẽ spũs.

Præliari aduersus Turcas, est repugnare Deo visitanti iniquitates nostras per illos.

Nemo est certus, se nõ semp peccate mortaliter ꝓpter occultissimum superbię vitiũ.

Liberũ arbitriũ post pctm, est res de solo titulo: & dum facit quod in se est, peccat mortaliter. ¶Purgatoriũ non potest probari ex sacra scriptura, quę sit in canone.

Animę in Purgatorio nõ sunt securæ de eorum salute, saltẽ oẽs: nec probatũ est vllis aut rationibus aut scripturis, ipsas esse extra statum merendi, aut augendæ charitatis.

Aiæ in Purgatorio peccant sine intermissione, q̃diu q̃runt requiẽ, & horrent pœnas.

Aiæ ex Purgatorio liberatæ suffragijs viuẽtium, minùs beanť q̃ si p se satisfecissent.

Prelati ecclesiastici & pricipes seculares nõ malefacerẽt, si oẽs saccos mẽdicitatis delerẽt

Qui quidẽ errores, respectiuè, q̃ sint pestiferi, q̃ pnicios, q̃ scandalosi, q̃ piarum & simpliciũ mentium seductiui, q̃ deniq; sint contra oẽm charitatẽ, ac S.R.E. matris oĩm fideliũ, & magistræ fidei reuerẽtiã atq; neruũ ecclesiasticæ disciplinę, obedientiam s. q̃ fons est & origo oĩm virtutũ, sine qua facilèvnusquisq; infidelis esse cõuincit, nemo sanę mentis ignorat. Nos igit in pmissis, vtpotè grauissimis, ꝓpensiùs (vt decet) procedere, necnõ huiusmodi pesti, morboq; canceroso, ne in agro dñico tanq̃ vepris nociua vlteriùs serpat, viam pcludere cupiẽtes, habita super pdictis erroribus & eorũ singulis diligenti trutinatiõe, discussione, ac districto examine, maturaq; deliberatione, omibusq; ritè pensatis ac sæpiùs ventilatis cum venerabilibus fratribus nostris S.R.E. Cardinalibus, ac regulariũ ordinum Prioribus seu ministris gñalibus, pluribusq; alijs sacrę theologiæ, necnõ vtriusq; iuris ꝓfessoribus siue magistris, & quidẽ peritissimis: reperimus eosdem errores, reꝑspectiuè (vt ꝓfertur) aut articulos non esse catholicos, nec tanq̃ tales, esse dogmatizãdos, sed cõtra ecclesiæ catholicæ doctrinã siue traditionẽ, atq; vab ea verã diuinarũ scripturarũ receptã interpretatiõnẽ, cuius authoritati ita acquiescẽdum censuit Augustinus, vt dixerit se euangelio non fuisse crediturũ, nisi ecclesiæ Catholicæ interuenisset authoritas. Nã ex eisdem erroribus, vel eorum aliquo vel aliquibus palàm sequitur, eandem ecclesiã, q̃ spũsancto regiť, errare & semper errãsse. Quod est vtiq; cõtra illud, quod Christus discipulis suis in assensione sua (vt in sancto euangelio Matthęi legitur) promisit, dicens: Ego vobiscum sum vsq; ad cõsummationem seculi. Necnon cõtra sanctorũ patrum determinationes cõciliorum quoq; & summorũ pontificũ expressas ordinationes seu canones: quibus nõ obtemperasse, omium hęresum & schismatũ, teste Cypriano, fomes & causa semper fuit. De eorundẽ itaq; venerabilium fratrum nostrorũ cõsilio & assensu, ac oĩm & singulorũ pdictorum matura deliberatione pdicta, authoritate oĩpotentis Dei, & beatorũ Apostolorũ Petri & Pauli, & nostra, pfatos oẽs & singulos articulos seu errores, tanq̃ (vt pmittitur) reꝑspectiuè hereticos: aut scãdalosos, aut falsos, aut piarum aurium offensiuos, vel simplicium mẽtium seductiuos, & veritati catholicę obuiantes, damnamus, reprobamus, atq; oĩnò reijcimus, ac ꝓ dãnatis, reprobatis & reiectis, ab oĩbus vtriusq; sexus Christifidelibꝫ haberi debere, harum serie decernimus & declaramus: inhibentes in virtute sanctæ obedientię, ac sub maioris excommunicationis latæ sententiæ: necnõ quo ad ecclesiasticas & regulares personas, epalium oĩm etiã patriarchaliũ, metropolitanarũ, & aliarũ cathedraliũ ecclesiarum, monasteriorũ quoq; & prioratuum etiã cõuentualium, & quarũcunq; dignitatũ, aut bñficiorum ecclesiasticorũ, secullariũ aut quorumuis ordinũ regulariũ, priuationis, & inhabilitatis ad illa & alia in posterũ obtinẽda: quo verò ad conuentus, capitula, seu domos aut pia loca secularium vel regulariũ, etiã Mẽdicãtium, necnõ vniuersitatis etiã studiorum gñalium, quorũcunq; priuilegiorũ indultorum à sede apostolica vel eiꝰ legatis, aut aliàs quõlibet habitorũ vel obtẽtorũ, cuiuscũq; tenoris existãt: necnõ noĩs & potestatis studiũ gñale tenẽdi, legẽdi, ac interpretãdi quasuis sciẽtias & facultates, & inhabilitatis ad illa & alia in posterũ obtinẽda: Prædicatiõis quoq; offici, ac amissionis studij gñalis, & oĩm priuilegiorũ eiusdẽ. Quo verò ad seculares eiusdẽ excõmunicationis, necnõ amissionis cuiuscũq; emphyteosis seu quorũcunq; feudorũ tã à Ro. ecclesia, q̃ aliàs quõlibèt obtentorũ, ac etiã inhabilitatis ad illa & alia in posterũ obtinẽda. Necnõ quo ad oẽs & singulos superiùs noĩatos, inhibitionis ecclesiasticę sepulturæ, inhabilitatisque ad oẽs & singulos actus legitimos, infamiæ ac diffidationis, & criminis lesę maiestatis, & hereticorũ & fautorũ eorũdẽ in iure expressis pœnis, eo ipso & absq; vlteriori declaratiõe per oẽs & singulos supradictos, si (quod absit) cõtrafecerint, incurrẽdis. A qbꝰ vigore cuiuscunq; facultatis & clausularũ etiã in confessionalibꝰ qbusuis psonis, sub qbusuis verborũ formis cõtentarũ, nisi à Ro. põt. vel alio ab eo ad id in specie facultatẽ habente, pterq̃ in mortis articulo cõstituti, absolui nequeãt. Oĩbꝰ & singulis vtriusq; sexus Christifidelibꝰ, tã laicis q̃ clericis, secularibꝰ & quorũuis ordinũ regularibꝰ, & alijs qbuscũq; psonis, cuiuscũq; status, gradꝰ vel cõditiõis existãt, & quacũq; ecclesiastica vel mũdana ꝓfulgeãt dignitate, etiã S.R.E. cardinalibꝰ, patriarchis, primatibus, Archiepis, Epis, patriarchaliũ, Metropolitanarũ, & aliarũ cathedraliũ collegiatarum ac inferiorũ Ecclesiarũ ꝓlatis, clericis, alijsq; psonis ecclesiasticis, secularibꝰ & quorũuis ordinũ, etiã Mẽdicantiũ regularibꝰ, Abbatibus, prioribꝰ, vel ministris gñalibꝰ vel particularibꝰ, fratribꝰ seu religiosis, exẽptis & nõ exẽptis: Studiorũ quoq; vniuersitatibꝰ: secularibꝰ & quorũuis ordinũ etiã Mendicãtium regularibꝰ: necnõ regibus, Imperatoris Electoribꝰ, principibꝰ, ducibꝰ, marchionibꝰ, comitibꝰ, baronibꝰ, capitaneis, cõductoribus, domicellis, oĩbusq; officialibꝰ, iudicibus, notarijs, ecclesiasticis & secularibꝰ, cõmunitatibus, vniuersitatibꝰ, potẽtatibꝰ, ciuitatibꝰ, castris, terris & locis, seu eorũ vel carũ ciuibus, habitatoribꝰ & incolis, ac qbusuis alijs personis ecclesiasticis vel regularibꝰ (vt prefertť) per vniuersum orbẽ, vbicunq;, ꝑsertim in Alemania existẽtibꝰ, vel ꝓ tẽpore futuris, ne ꝑfatos errores, aut eorũ aliquos, peruersamq; doctrinã huiusmodi asserere, affirmare, defendere, ꝑdicare, aut illi quõlibèt, publicè vel occultè, quouis q̃sito ingenio vel colore, tacitè vel expresè fauere ꝓsumãt. Insuper, q̃a errores ꝑfati & plures alij cõtinenť in libellis seu scriptis cuiusdã Martini Luter, dictos libellos & oĩa dicti Martini scripta seu ꝑdicationes, in Latino vel quocũq; alio idiomate reperianť, in qbꝰ dicti errores seu eorũ aliquis cõtinentur, similiter dãnamus, reprobamꝰ, atq; oĩnò reijcimus, & ꝓ oĩnò dãnatis, reprobatis, ac reiectis (vt ꝓferť) habẽri volumus: mandantes in virtute sanctæ obedientiæ & sub pœnis ꝑdictis eo ipso incurrendis, oĩbus & singulis vtriusq; sexus Christifidelibꝰ superiùs noĩatis, ne huiusmodi scripta, libellos, ꝑdicationes seu schedulas, vel in eis cõtenta capitula, errores aut articulos supradictos cõtinentia legere, asserere, prędicare, laudare, imprimere, publicare, siue defendere, per se vel aliũ seu alios, directè vel indirectè, tacitè vel expresè, publicè vel occultè, aut in domibꝰ suis, siue alijs publicis vel priuatis locis tenere quoquo modo ꝓsumãt: quinimmò illa statim post harũ publicationẽ vbicunq; fuerint, per ordinarios & alios supradictos diligẽter q̃sita, publicè & solenniter in ꝑsentia cleri & populi, sub omnibus & singulis supradictis pœnis, cõburant. Quòd verò ad ipsum Martinum attinet, bone Deus, quid ꝓtermisimus, quid nõ fecimus, q̃d paternæ charitatis omisimꝰ, vt eum ab huiusmodi erroribus reuocaremus? Postq̃ enim ipsum citauimus, mitiùs cũ eo procedere volẽtes, illũ inuitauimus: atq; tã per diuersos tractatus cũ legato nro habitos, q̃ per literas nras, hortati fuimus, vt à ꝑdictis erroribus discederet, aut ad nos, oblato etiam saluo cõductu & pecunia ad iter necessaria, sine metu seu timore aliquo, quẽ perfecta charitas foràs mittere debuit, veniret, ac Saluatoris nři Apostoliq; Pauli exemplo, non in occulto, sed palàm & in facie loquereť. Quod si fecisset, ꝓ certo (vt arbitramur) ad cor reuersus, errores suos cognouisset: nec in Ro. curia, quã tãtoperè, vanis maleuolorũ rumorib. plùs q̃ oportuit tribuendo, vituperat, tot reperisset errata: docuissemusq; eũ luce clariùs, sanctos Ro. põtifices ꝑdecessores nros, quos ꝓter oẽm modestiã iuuriosè lacerat, in suis canonibus seu cõstitutionibus, quas mordere nitit, nunq̃ erasse: qa iuxta Prophetã, nec in Galaad resina, nec medicus deest. Sed obaudiuit semp, & ꝑdicta citatione, oĩbusq; & singulis supradictis spretis venire contẽpsit, ac vsq; in ꝑsentẽ diẽ cõtumax atq; aĩo indurato, eẽsuras vltra annũ sustinuit: & quod deteriꝰ est, addẽs mala malis, de citatiõe huiusmodi notitiã habẽs, in vocẽ temerarię appellatiõis ꝓrupit, ad futurũ cõciliũ, cõtra constitutionẽ Pij 2. ac Iulij 2. ꝑdecessorũ nrorũ, qua cauet, taliter appellãtes hereticorũ pœna plectendos, (Frustrà etiã cõcilij auxiliũ imploratuit, q̃ illi se nõ credere palàm ꝓfiteť) ita vt cõtra ipsũ, tanq̃ de fide notoriè suspectũ, imò verè hereticũ, absq; vlteriori citatione vel mora, ad cõdẽnationẽ & dãnationẽ eiꝰ, tanq̃ hęretici, ac ad oĩm & singulorũ suprascriptarũ pœnarũ & censurarũ seueritatẽ ꝓcedere possemus. Nihilominꝰ de eorũdẽ fratrũ nrorũ cõ- Eze.18
filio, oĩpotẽtis dei imitãtes clementiã, q̃ nõ vult mortẽ pctõris, sed magis vt cõuertat & viuat: oĩm iniuriarũ hactenꝰ nobis & Apostolicæ sedi illatarũ obliti, omni qua possumus pietate

Matth.

Hier. 8.g

Universidad de Deusto
Biblioteca

pietate vti decreuimus, & quãtùm in nobis
est, agere, vt propoſita mãſuetudinis via, ad
cor reuertãt, & à ꝑdictis recedat errorib⁹, vt
Lucæ 15. ipſum tanq̃ filiũ illum ꝓdigũ ad gremiũ Ec-
cleſiæ reuertentẽ, benignè recipiam⁹. Ipſum
igit̃ Martinum, & quoſcunq; ei adhærentes,
eiusq́; receptatores & fautores, per viſcera
miſericordię dei nr̃i, & p aſperſionẽ ſangui-
nis dñi nr̃i Ieſu Chr̃i, quo & per quẽ humani
gn̄is redẽptio, & S. matris Eccleſię ædifica-
tio facta eſt, ex toto corde hortamur & ob-
ſecramus, vt ipſius Eccleſiæ pacẽ, vnitatẽ &
Ioan. 17. veritatẽ, ꝓ qua ipſe Saluator tã inſtãter ora-
uit ad patrẽ, turbare deſiſtãt, & à ꝑdictis tam
pernicioſis errorib⁹ ꝓrſus abſtineãt: inuen-
turi apud nos, ſi effectualiter paruerint, &
paruiſſe per legitima documẽta nos certifi-
cauerint, paternę charitatis affectũ, & ꝑtũ
mãſuetudinis & clemẽtię fontẽ. Inhibentes
nihilominùs eidẽ Martino exnũc, vt interim
ab oñi ꝑdicatiõe ſeu ꝑdicatiõis officio oĩnò
deſiſtat. Alioquin, vt ipſum Martinũ, ſi fortè
iuſtitiæ & virtutis amor à peccato nõ retra-
hat, indulgẽtiæq́; ſpes ad pœnitentiã nõ re-
ducat, pœnarum terror coẽrceat diſciplinæ,
eundẽ Martinũ, eiusq́; adhęrẽtes, cõplices,
fautores, & receptatores tenore ꝑſentiũ re-
quirimus & monem⁹, in virtute ſanctę obe-
diẽtiæ & ſub ꝑdictis oĩb⁹ & ſingulis pœnis,
eo ipſo incurrẽdis, diſtrictè ꝑcipiendo mã-
dam⁹, quatenùs infra 60. dies, quorũ 20. pro
primo, 20. ꝓ ſecũdo, & reliquos 20. dies pro
tertio & peremꝑtorio termino aſſignamus, ab
affixione ꝑſentiũ in locis infraſcriptis, im-
mediatè ſequẽtes numerãdos, ipſe Martin⁹,
cõplices, fautores, adhærentes, & receptato-
res ꝑdicti, à ꝑfatis errorib⁹, eorumq́; ꝑdica-
tione ac publicatione & aſſertiõe, defenſio-
ne quoq;, & librorũ ſeu ſcripturarũ editiõe
ſuper eiſdẽ ſiue eorũ aliquo omninò deſi-
ſtant, librosq́; ac ſcripturas oẽs & ſingulas,
præfatos errores ſeu eorũ aliquos quõlibèt
cõtinentes, cõburant, vel cõburi faciãt. Ipſe
etiã Martinus errores & aſſertiões huiuſmo-
di oñinò reuocet, ac de reuocatione huiuſ-
modi per publica documẽta in forma iuris
valida, in manib⁹ duorum ꝓlatorũ cõſigna-
ta, ad nos infra alios ſimiles 60. dies trãſmit
tenda, vel per ipſummet (ſi ad nos venire vo
luerit, quod magis placeret) cum ꝑfato ple-
niſſimo ſaluo cõductu, quẽ exnunc cõcedi-
mus, deferenda, nos certiores efficiat, vt de
eius vera obediẽtia nullus dubitatiõis ſcru-
pulus valeat remanere. Aliàs ſi (quod abſit)
Martinus ꝑfatus, cõplices, fautores, adhæ-
rentes, & receptatores ꝑdicti ſecùs egerint,
ſeu ꝑmiſſa oĩa & ſingula infra terminũ ꝑdi-
ctũ cum effectu nõ adimpleuerint, Apoſtoli
imitãtes doctinã, qui hęreticũ hominẽ, poſt
primã & ſecundã correptionẽ, vitandũ do-
cuit, exnunc prout extũc, & ecõuerſo, eun-
dem Martinum, cõplices, adhærẽtes, fauto-
res, & receptatores ꝓfatos, & corũ quem-
libet, tanq̃ aridos palmites in Chriſto non
manentes, ſed doctrinã cõtrariam catholicę
fidei inimicã, ſiue ſcandaloſam, ſeu damna-
tam, in nõ modicam offenſam diuinę maie-
ſtatis, ac vniuerſalis Eccleſię & fidei Catho-
licæ detrimentũ & ſcandalũ dogmatizantes
& prædicantes, claues quoq; Eccleſiæ vili-
pendentes, notorios & pertinaces hęreticos
eadem authoritate fuiſſe & eſſe declarãtes,
eoſdem vt tales, harum ſerie cõdemnamus,
& eos pro talibus haberi ab omnib⁹ vtriuſq;
ſexus Chriſtifidelibus ſupradictis volumus
& mandamus. Eosq́; oẽs & ſingulos omni-
bus ſupradictis & alijs cõtra tales à iure in-
flictis pœnis, ꝑſentium tenore ſubijcimus, &
eiſdẽ irꝛetitos fuiſſe & eſſe decernimus &
declaramus. Inhibemus prętereà ſub oñib⁹
& ſingulis præmiſſis pœnis, eo ipſo incurrẽ-
dis, oñibus & ſingulis Chriſtifidelib⁹ ſupe-
riùs nominatis, ne ſcripta, etiam ꝑſatos erro-
res nõ cõtinentia, ab eodẽ Martino quomo-
dolibèt condita vel edita, aut condenda vel
edẽda, ſeu eorũ aliqua, tanq̃ ab homine or-
thodoxę fidei inimico, atq; ideò vehemẽter
ſuſpecta, & vt eius memoria oñinò deleat
de Chr̃ifideliũ cõſortio, legere, aſſerere, prę-
dicare, laudare, imprimere, publicare ſiue
defendere per ſe vel alium ſeu alios, directè
vel indirectè, tacitè vel expreſsè, publicè vel
occultè, ſeu in domibus ſuis ſiue alijs locis,
publicis vel priuatis, tenere quoquo modo
ꝑſumant: quinimmò illa cõburant, vt ꝑfertur.
Monemus inſuper oẽs & ſingulos Chr̃ifide-
les ſupradictos, ſub eadẽ excõmunicationis
latę ſententię pœna, vt hæreticos ꝑdictos de-
claratos & cõdemnatos, mãdatis noſtris nõ
obtẽperantes, poſt lapſum termini ſupradi-
cti euitẽt, & quantũ in eis eſt, euitari faciãt,
nec cũ eiſdẽ vel eorũ aliquo cõmerciũ aut
aliquã cõuerſationẽ ſeu cõmunionẽ habe-
ant, nec eis neceſſaria miniſtrẽt. Ad maiorẽ
ꝑtereà dicti Martini, ſuorumq́; cõplicũ, fau-
torũ & adhærentiũ, ac receptatorũ ꝑdicto-
rum, ſic poſt lapſum termini ꝑdicti declara-
torũ hæreticorũ & cõdemnatorũ confuſionẽ, vniuerſis & ſingulis vtriuſq́; ſexus Chr̃i-
fidelib⁹, patriarchis, archiepis, Epis, Patriar-
chaliũ, Metropolitanarũ, & aliarũ cathedra-
liũ, collegiatarũ, ac inferiorũ Eccleſiarũ pla-
tis, capitulis, alijsq́; perſonis Eccleſiaſticis,
ſecularib⁹ & quorumuis ordinũ etiã Médi-
cantiũ (ꝑſertim eius cõgregationis, cuius di-
ctus Martinus eſt ꝓfeſſus, & in qua degere
vel morari dicit) regularib⁹, exemptis & nõ
exẽptis, necnõ vniuerſis & ſingulis principi-
bus, quacunq; Eccleſiaſtica vel mũdana ful-
gẽtib⁹ dignitate, regib⁹, Imperatoris electo-
rib⁹, ducib⁹, marchionib⁹, comitib⁹, baroni-
bus, capitaneis, cõductorib⁹, domicellis, cõ-
munitatib⁹, vniuerſitatib⁹, potẽtatib⁹, ciuita-
tibus, terris, caſtris, & locis, ſeu eorũ habita-
torib⁹, ciuib⁹ & incolis, oñibusq́; alijs & ſin-
gulis ſupradictis, per vniuerſum orbẽ, ſiter-
tim

tim in eadem Alemania conſtitutis manda-
mus, quatenùs ſub prædictis omnib⁹ & ſin-
gulis pœnis, ipſi vel eorũ quilibet, præfatum
Martinũ, cõplices, adhærentes, receptantes,
& fautores perſonaliter capiãt, & captos ad
noſtrã inſtantiã retineant, & ad nos mittãt:
Reportaturi pro tam bono opere, à nobis &
ſede Apoſtolica remuneratione præmiumq́;
condignũ: vel ſaltẽ eos & eorũ quẽlibet, de
metropolitanis, cathedralib⁹, collegiatis &
alijs eccleſijs, domib⁹, monaſterijs, cõuenti-
bus, ciuitatib⁹, dñijs, vniuerſitatibus, cõmu-
nitatib⁹, caſtris, terris ac locis reſpectiuè tã
clerici & regulares, q̃ laici oẽs & ſinguli ſu-
pradicti omninò expellant. Ciuitates verò,
dominia, terras, caſtra, villas, comitatus, for-
talicia, oppida, & loca q̃cunq; vbilibet cõſi-
ſtẽtia eorũ & earũ reſpectiuè: metropolita-
nas, cathedrales, collegiatas & alias eccleſi-
as, monaſteria, prioratus, domus, cõuentus,
& loca religioſa vel pia cuiuſcunq; ordinis,
vt ꝑfertur, ad quę ꝑfatũ Martinũ, vel aliquẽ
ex ꝑdictis, declinare cõtigerit, quandiù ibi
permãſerint, & triduo poſt receſſum, Eccle-
ſiaſtico ſubijcimus interdicto. Et vt ꝑmiſſa
oñibus innoteſcant, mãdamus inſuper vni-
uerſis patriarchis, archiepis, ꝑis, patriarcha-
liũ, metropolitanarũ, & aliarũ cathedralium
ac collegiatarũ eccleſiarũ prælatis, capitulis,
alijsq́; perſonis eccleſiaſticis, ſecularibus &
quorũuis ordinũ ſupradictorũ regularib⁹,
fratribus religioſis, monachis, exẽptis & nõ
exẽptis ſupradictis, vbilibet ꝑſertim in Ale-
mania cõſtitutis, quatenùs ipſi vel eorũ qli-
bet ſub ſimilib⁹ cẽſuris & pœnis, eo ipſo in-
currẽdis, martinũ, oẽsq́; & ſingulos ſupradi-
ctos, qui elapſo termino huiuſmodi mãda-
tis ſeu monitis noſtris nõ paruerint, in eorũ
eccleſijs, dñicis & alijs feſtiuis dieb⁹, dũ ini-
bi maior populi multitudo ad diuina cõue-
nerit, declaratos hęreticos & condemnatos
publicè nunciẽt, faciãtq; & mãdent ab alijs
nũciari, & ab oñib⁹ arctiùs euitari. Necnon
omnibus Chriſtifidelib⁹, vt eos euitent, pari
modo ſub ꝑdictis cẽſuris & pœnis. Et ꝑſen-
tes literas vel earũ tranſſumptũ ſub forma
infrà ſcripta factũ, in eorũ Eccleſijs, mona-
ſterijs, domib⁹, cõuentib⁹, & alijs locis, legi,
publicari, atq; affigi faciant. Excõmunicam⁹
quoq; & anathematizamus oẽs & ſingulos,
cuiuſcunq; ſtatus, gradus, cõditionis, præ-
eminentiæ, dignitatis aut excellẽtiæ fuerint,
qui, quo minùs ꝑſentes literæ, vel earũ trã-
ſumpta, copiæ ſeu exẽplaria in ſuis terris &
dominijs legi, affigi & publicari poſſint, fe-
cerint: vel quoquo modo ꝓcurauerint per
ſe vel alium ſeu alios, publicè vel occultè,
directè vel indirectè, tacitè vel expreſsè. Po-
ſtremò, quia difficile foret præſentes literas
ad ſingula quæq; loca deferri, in quibus ne-
ceſſarium foret: volumus & Apoſtolica au-
thoritate decernimus, q̃ earum trãſumptis
manu publici notarij, cõfectis & ſubſcriptis,
vel in alma vrbe impreſſis, & ſigillo alicuius
Eccleſiaſtici prælati munitis, vbiq; ſterur &
plena fides adhibeatur, prout originalibus
literis ſtaretur & adhiberetur, ſi forẽt exhi-
bitæ vel oſtenſæ. Et ne præfatus Martinus,
omnesq́; alij ſupradicti, quos ꝑſentes literæ
quomodolibèt cõcernunt, ignorantiã earũ-
dem literarũ, & in eis cõtentorum omnium
& ſingulorũ prętendere valeant, literas ipſas
in baſilicæ principis Apoſtolorum, & cancel-
lariæ Apoſtolicę, necnon Cathedralium Ec-
cleſiarum Brandeburgẽ, Miſnẽ, & Mer-
ſpergẽ, valuis affigi & publicari debere vo-
lumus: decernentes, q̃ earundem literarum
publicatio ſic facta, ſupradictum Martinũ,
oẽsq́; alios & ſingulos prænominatos, quos
literæ huiuſmodi quomodolibèt cõcernũt,
perindè arctent, acſi literæ ipſæ die affixio-
nis & publicationis huiuſmodi, eis perſon-
liter lectæ & intimatæ forent: quum non ſit
veriſimile, q̃ ea quæ tam patenter fiunt, de-
beant apud eos incognita remanere. Non
obſtãtibus cõſtitutionibus & ordinationi-
bus Apoſtolicis, ſeu ſi ſupradictis omnibus
& ſingulis, vel eorũ alicui, aut quibuſuis alijs
à ſede Apoſtolica prędicta, vel ab ea poteſta-
tem habẽtibus, ſub quauis forma, etiam cõ-
feſſionali, & cum quibuſuis etiã fortiſſimis
clauſulis, aut ex quauis cauſa ſeu grandi cõ-
ſideratione, indultum vel cõceſſum exiſtat,
quòd interdici, ſuſpendi vel excommunica-
ri non poſſint per literas Apoſtolicas, non
facientes plenam & expreſſam, ac de verbo
ad verbum, non autem per clauſulas gene-
rales id importantes, de indulto huiuſmodi
mentionem, eiuſdem indulti tenores, cau-
ſas & formas, perindè acſi de verbo ad ver-
bum inſererentur, ita vt omninò tollantur,
præſentibus pro expreſſis habentes. Nulli
ergo omninò hominum liceat hãc paginam
noſtræ dãuationis, reprobationis, reiectio-
nis, decreti, declarationis, inhibitionis, vo-
luntatis, mãdati, hortationis, obſecrationis,
requiſitionis, monitionis, aſſignationis, cõ-
ceſſionis, condemnationis, ſubiectionis, ex-
cõmunicationis & anathematizationis in-
fringere, vel ei auſu temerario contraire. Si
quis autem hoc attentare præſumpſerit, in-
dignationẽ omnipotentis Dei, ac beatorum
Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit
incurſurum. Datum Romę apud S. Petrum,
anno incarnat. Dominicæ 1520. 17. Calend.
Iulij, Pontificatus noſtri anno octauo.

Viſa. R. Milaneſius
Albergatus.

BREVE SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI, D. ADRIANI DIVINA PROVIDENTIA Papæ ſexti, ad Fredericum Saxoniæ ducem aduerſus Luterum.

Dilecte

Universidad de Deusto
Biblioteca

DIlecte fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Satis & plùs q̃ satìs sustinuim⁹ dilecte in Christo, si fortè DEI pietas tuam animã dignetur inuisere, ac dare pœnitentiã ad cognoscendum veritatẽ, vt resipisceres à diaboli laqueis, à quo captiuus detineris. Nouimus te paternè monitum à fe. re. prædecessore nostro, vt à te separares perniciem illã Christianæ religionis Martinum Luterum: & cùm iam toti orbi manifestę essent scelestissimæ machinationes illius, sperauimus & te ad cor pœnitens reuersurum. Sed quoniã expectauimus vuas, & eccè quia fructrà cõflauit conflator, malitiæ enim tuæ non sunt cõsumptæ: coẽgit nos miseratio tui, coẽgit paternꝰ amor, quo te & tibi subditos Saxones in Dño semper fuimus prosequuti, salutaribus & paternis monitis adhuc cõuenire, vt vel tandem resipiscatis, antequàm planè in vos cõueniat, quod mox subdit Prophetа: Argẽtum reprobum vocate eos, quia dñs proiecit eos. Et quid dicemus vobis, quàm quod Galatis suis Paulus: O insensati, quis vos fascinauit veritati non obedire? Currebatis benè. Interrogate patres vestros, ac dicent vobis: maiores vestros, & annunciabũt vobis. Quod ab ea ætate, quo vno eodemq; tẽpore vixere Adrianus Rom. põt. & Carolus ille Magnus Imperator, Saxonicæ fidei plantatores, ad nostra vsque & charissimi in Christo filij nostri Caroli tẽpora, aui & ꝓaui vestri, atq; adeò Saxones oẽs, semper habiti estis veluti pacis amatores, fidei propugnatores, & per omnia obedientiæ pacifici filij: talesq;, vt non immeritò Gregorius V. natione Saxo, olim Ro. pont. Saxoniæ ducẽ in RO. Imperatoris cõstituerit electorẽ. Quõ ergò tam citò mutatus est color optimus? Cur tam facilè transferimini ab eo, qui vos vocauit in gratiã Christi, in aliud euangeliũ, quod non est aliud, nisi sunt quidã, qui vos conturbant, & volũt cõuertere euangelium Christi? Quis vincam Domini Sabaoth tam pulchrè plantatã est demolítus? Certè exterminauit eã aper de sylua, & singularis ferus depastus est eam. Sed vę illud à vobis, à domesticis & amicis, à cruciatu præcordiorũ. Obsecramus te fili dilecte in Christo, leua oculos tuos in directũ, & vide vbi sis ꝓstratus. Cõsidera quantam Ecclesiæ Christi, tot malis vndiq; circũuallatæ ac penè oppressæ, pro opera qua illi subuenire debueras, cladem insuper intulisti. Oppugnatur foris ab infestissimo illo ac potentissimo Christiani nominis hoste. Dissident intùs principes Reipub. Christianæ, & in mutuã armati perniciem, cruentissimis inter se odijs cõflictãtur: & in fraterna viscera ferrum stringunt, vt vix ethnici inter se crudeliùs. An hæc ita tibi visa sunt non satìs grauia, nisi cõtritionem induceres super contritionẽ, nutriens ac fouens serpentem illum in sinu tuo, qui veneno linguæ suę Ecclesiam & terras infecit adeò, vt nunc peruenerit gladius etiam vsq; ad animam? Quanto aũt pluris est anima, quàm corpus: tãto grauius est prædictis omnibus horrẽdum illud & plùs quàm tartareum venenum, quo hæresum ac schismatum cõtagione tot myriades animarum interiẽrunt, intereuntq;. Ita tibi debemus oẽs, quòd nunc passim ab vnitate matris Ecclesię recedatur: quòd auertatur vulgus indoctũ, ac bis mille præstigijs ac fascinationibus retrahatur à fide, quam suxit ab vbere materno: Quòd basilicæ sint sine plebibus, plebs sine sacerdotibus: sacerdotes sine debita reuerentia, & sine Christo deniq; Christiani: Quòd sacramenta fidei, non sacrã censeantur: Quòd sanctuarium Christi, sanctũ esse negetur: quòd dies festi festiuis fructrentur solennijs: Quòd moriantur homines in peccatis suis, rapiantur animę ad tribunal terrificum, nec pœnitentia reconciliati, nec sacra communione muniti: Quòd pulcherrimus ille tabernaculi ordo confusus sit, & pro Christiana pace ac tranquillitate ad rebellionem, ad rapinas, ad cædes, ad incendia, cum magno ac manifesto Christianæ reiputi discrimine, veluti classico passim excitati. Pro quibus egregijs tuis in Ecclesiam Christi meritis, quo te præmio, immò quo non supplicio dignum censebimus? At dices fortè, Serpens me decepit. Dignam certè recepisti mercedem, qui illum nutriuisti in sinu tuo. Sed itáne stultus es ac sine corde, vt in eis maximè rebus, in quibꝰ errare, damnari est: vni homuncioni cooperto peccatis, q̃ tot sanctiss. ab initio patribꝰ, qui in lege Dei meditati sunt die ac nocte: & q̃ tot vniuersalibus concilijs, aduersus quę impudens os illud velut sepulcrum patens, se aperire non erubescit: sanctæ deniq; & catholicæ Ecclesiæ, cuius rìtum, consuetudinem & decreta, à temporibus Apostolorum ad nos vsq; inuiolabiliter obseruata, vnꝰ iste sacrilega temeritate dãnare præsumit, plùs credere poteris? O cæcam dementiam, ac plùs q̃ fudaicam cæcitatem. At fortasìs hoc tibi imposuit, quòd veterator ille Martinus & eius sequaces, de capitulis scripturarum visi sunt sua confirmare. Et quis tandem hæreticorũ ita non fecit? An nõ hæ sunt veteris serpentis astutiæ, qui hac veluti esca obducto hamo, miseris animabꝰ mille technis & versutijs semper est insidiatus: quidq; quo angularem infringeret verę fidei lapidẽ, ac Christianam scinderet vnitatẽ, in scripturarum agrum, suum seminare semen & peruersam scripturarum intelligentiam, iampridèm est aggressus? Cùm itaque maxima semper pars Ecclesiarum, imperita turba sit, & vix vnus reperiatur aut alter, qui spiritualibus oculis de scripturarũ intelligentia dignè valeat iudicare: siquidẽ librum signatũ legimus, quẽ solus Leo de tribu Iuda dignatus est aperire, ac soluere signacula eius: quę tandem est ista diabolica excæcatio, vni carnali homuncioni, semper eructanti crapulam & potum, quàm reliquo orbi vniuerso, quàm tot spiritualibus patribus, quorũ voluntas semper fuit in lege Domini, qui vitæ sanctimonia, ostensione spiritus, ac virtute, glorioso denique martyrio suam doctrinam cõprobauerunt, in scripturarum intelligentia plùs te fidei habere potuisse? O cæcitatem nouam & inauditam. Vnus apostata tibi potuit persuadere, fefellisse priores vniuersos, errare posteros, & in solum se & quos decepit peruenisse Regnum Dei, peruenisse totùs miserationum Dei diuitias, ac gratiam vniuersitatis? Et quid non dicimus cum propheta: Heu, heu, heu nomine: ergóne decepisti populum tuum? Quin potiùs, cur nõ deuitatis (secundùm Apostolicum præceptum) quæstionibus ac pugnis verborum, ex quibus oriuntur inuidiæ, contẽtiones, blasphemiæ, suspiciones malę, conflictationes hominum mente corruptorũ, & subuertunt corda audientium, ex operibus suis, iuxta Dominicã dasignationẽ, studuistis cognoscere filium prophanum istum, qui ad vos venit primùm in vestimentis ouium, lupus intrinsecùs rapacissimus? Siquidem non ex folijs, non ex floribus, sed ex fructibus arbor cognoscenda erat. An nõ manifesti sunt nequissimi fructus eius? Siquidem sacrilegus hic aduersus Deum, imagines sacras, atq; adeò ipsam crucem Christi, sceleratis manibus cõfringere, & pollutis cõculcare pedibus nõ formidat: cõtra sacerdotes Dei furore impio temerarię debacchans, nõ definit laicos, ad lauandas sibi in corũ sanguine manus, sedulò concitare: Ecclesiam Christi parricidalibus armis oppugnans, hoc agit assiduò, vt suffocẽtur homines in peccatis suis: hoc vnum elaborat, ne diuina misericordia suis sacramentis, quæ peccatorũ remedia efficacia esse voluit, vulueratos in Ecclesia sua curet. Ita eñ ea aut sustulit vniuersa, aut hæreseos suæ pestifero infecit veneno, vt toxicum magìs requirat, quàm animarũ medicinas. Præcepit suis, ne indignanti Deo quis satisfaciat: ne iciunijs, orationibus, lamentationibus peccata redimat: ne hostia illa placens Deo, corpus & sanguis Dñi nostri Iesu Christi, à sacerdotibus offeratur quotidiè pro peccatis nostris. Vota docet non reddere Domino Deo suo. Et cùm ipse sit apostata, ac professionis suæ desertor, vt plurimos sui faciat similes, sancta illa Deo vasa polluere non veretur, consecratasq; Christo virgines, & vitã monasticã professas, extrahere à monasterijs suis, & mundo, immò diabolo, quem semel abiurauerunt, reddere. Quod in veteri lege in vmbraticis sacerdotibus Dominus nõ tulit, quod ethnici in idolorum suorum flaminibus omnes sunt abominati, Christi sacerdotes etiam vilissimis copulat meretricibus. Sanctos patres illos, quorum vita & doctrina illustrauit vniuersum mundũ, non solùm debito honore non prosequitur, sed multò quàm Cain scelestiùs despicit, deridet, cõtemnit, insectatur. Sacrosanctis oñibus vniuersalibus Concilijs impudenti ore palàm contradicit, ac sacrilega lingua detrahit: libertatis specie, licentiosam quandam vitam, nullis constrictam legibus ac verè ferinam, inducere conatur. Vndè & ex lex homo, contemptor ac violator legum omniũ, in tantam erupit mẽtis vesaniam, vt sanctissimorum patrum decreta & Ecclesiasticos canones igne publico concremare non formidárit. Et breuiter Christianã veritatem, omnem rerum ordinem, pulcherrimam deniquè Ecclesiæ faciem, à Christo, ab Apostolis, Apostolicisq; viris ac sanctissimis patribus ab initio constitutam, vnus hic post tot centenos annos discindere, inuertere, ac deformare molítur. Quòd si nondùm satìs etiam internoscis, de Christiano magisterio, an de Antichristi spiritu ista proficiscãtur: si ita fascinauit te præstigiator ille, vt credere possìs vnum hunc perfidissimum apostatam, veluti alterum Helisæum habere duplicé spiritum Heliæ, aut alterum esse (quem se iactitat) Danielem, in quo sit spiritus amplior & intelligentia scripturarum maior, quàm in omnibus olim sanctissimis illis doctissimisque viris, quàm in sacrosancta Ecclesia Catholica, quid est te vno cæcius? Aut si iam ex fructibus arborem cognoscens, in errore persistis tamen, quid te miserius? Sed esto: transfiguratus sit coram te satanas ille in angelum lucis, & quę manifesta sunt opera carnis ac diabolica, spiritus esse & CHRISTI opera, venenata sua facundia persuadere potuerit. Nunquìd non vbiquè vel hoc ipso prodidit, cuiúsnam spiritus sit, quòd omnis eius sermo amarus est, virulentus, arrogans, ac maledicentissimus, nusquàm nõ scatens conuicijs, blasphemijs, ac scommatibus plùs q̃ venenatis, a duersus omne Christianæ pietatis, modestiæ, mansuetudinis ac benignitatis officium? Nunquid ita docuit Paulus, cuius se iactitat spiritum habere, cùm nulla eius extet epistola, quę non pacẽ & vnitatem, ac alias id genus virtutes redoleat? An non Romanos suos hortatur in nõ, vt in charitate fraternitatis se diligant, inuicèm sectentur quæ sunt pacis, & quæ ædificationis custodiant? Corinthijs an non testatur, se docere in Ecclesijs, Deum, non dissensionis, sed pacis DEVM esse? Et breuitor, nunquid non vbiquè clamat, vbiq; docet Euangelica illa tuba, vt dignè ambulemus in omni humilitate ac mãsuetudine, cum patientia supportantes inuicèm in charitate, soliciti seruare vnitatẽ spiritus in vinculo pacis, vtq; deponamus oẽm iram,

Esaiæ 5.a
Hier. 6.g
Ibidèm.
Gala. 3.a
Deut. 32.a
Thre. 4.a
Gala. 1. b
Esaiæ 5.a
Psal. 79. b
1. Cor. 11.
Rom. 12. c
1. Co. 14. g
Galat. 6.
Ephe. 4.
Col 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iram,indignationẽ,malitiam,blaſphemiam, turpem ſermonem? Quo igitur pacto maledicentiam,amaritudinem,iram,indignationem,blaſphemiam,inflationem, iactationẽ, quæ ita huic peculiaria ſunt, vt illa Paulo,ac illius diſcipulis vniuerſis, q̃ mitis eſt ac humilis corde: non Paulini,nõ Chriſtiani, ſed diabolici ſpiritus eſſe certiſſima indicia, vel cæco nõ clariſſimè appareat? Ex verbis illius quomodò nõ intellexiſti, Chriſtum in corde ſuo,an verò Antichriſtum haberet, ſecũdùm quod ipſa veritas in Euãgelio ait: Progenies viperarum, quomodò poteſtis bona loqui,cùm ſitis mali? De abundantia enim cordis,os loquitur. Et cùm ſcriptũ ſit,quòd maledici regnũ Dei non poſſidebunt: Item cùm in Euãgelio dicat dominus, Quicunq; dixerit fratri ſuo Racha, reus erit Concilio: Qui autem dixerit,fatue, reus erit gehennæ incendio: illúmne eſſe Antichriſti apoſtolum, cuiquam obſcurum eſſe poterit? Qui non modò ſacerdotes Dei,ſed & principem ſacerdotum Petri ſucceſſorem, Ieſu Chriſti in terris vicariũ, tam nefandis infamibuſq; nominibus, tam inauditis cõtumelijs, conuicijs,ac blaſphemijs,nuſquàm non lacerat, diſcerpit,& inſectatur,vt ea commemorare pudica refugiat lingua, & audire horreant aures caſtæ:Qui Apoſtolicam cathedram,in qua præſedit caput apoſtolorum Petrus,cui præfuerunt tot ſancti Pontifices, quã eccleſiam principalem, vndè ſit exorta vnitas ſacerdotalis, ſanctus ille & glorioſus martyr Cyprianus nõ dubitat aſſerere,impio ac peſtilenti ore cathedram peſtilentiæ,antichriſtianam, diabolicam, & ſi quæ potuit excogitare nefandiora, totiès appellare non ceſſat: Qui ſcholas Chriſtianas, quæ tã multos doctiſſimos ſanctiſſimoſq; viros, tam egregias in eccleſia Dei columnas nobis protulerunt, impudica lingua ſua, lupanaria, Sodomas & Gomorrhas vbiq; vocare non verecundatur: Qui non ſatis habet, omnipotentis Dei ſacerdotes probris omnibus,cõuicijs, contumelijs,ac blaſphemijs horrendis & inauditis, nunquã non publicè ac priuatim infectari, quibuſuis canibus viliores facere, niſi etiam laicos cõcitet ad lauandas ſibi manus in ſanguine ipſorum: Cùm tamẽ quãto honore haberi velit ſacerdotes ſuos, maximè autẽ principem ſacerdotum, idem ipſe Dominus in Deuteronomio teſtatus eſt,dicens:Si difficile & ambiguum apud te iudicium eſſe proſpexeris inter ſanguinem & ſanguinem, cauſam & cauſam, lepram & non lepram,& iudicum intra portas tuas videris verba variari, ſurge & aſcende ad locum,quem elegerit Dominus DEVS tuus, veniesque ad ſacerdotes Leuitici generis,& ad iudicẽ qui fuerit illo tempore, quæresq; ab eis qui indicabunt tibi iudicij veritatem: & facies quæcunq; dixerint,qui præſunt loco quem elegerit Dominus,& docuerint te iuxta legem eius,ſequérisq; ſententiam eorum, nec declinabis ad dexteram neque ad ſiniſtram. Qui aũt ſuperbierit, nolens obedire ſacerdotis imperio,qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille,&auferes malum de Iſraël: cũctusq; populus audiens timebit,vt nullus deinceps intumeſcat ſuperbia. Et Samuel cùm ſperneretur à filijs Iſrael, an non dicit dominus:Non enim te ſpreuerunt,ſed me, ne regnem ſuper eos: manifeſtè oſtendens,inuiſibilem ſe contemni, cùm viſibilẽ quis ſpernit ſacerdotem? Quare & Moſes murmuranti,aduerſus ſe populo reſpondit: Nõ aduerſus me murmurãſtis, ſed aduerſus Dominũ Deum veſtrum. Quòd ſi Leuiticos illos ſacerdotes tanta honoris prærogatiua præcellere voluerit Dominus, qui exẽplari tantùm ac vmbræ deſeruiebant cæleſtium,in vmbratico illo tabernaculo ſacrificiorum officia cõſummantes: quo tandem honoris loco eos haberi voluit, quibus tradidit claues regni cælorum? tãtamq; tribuit poteſtatem,vt quæ ligarent ſuper terram,ligarentur & in cælis: & quæ ſoluerent ſuper terram, ſoluta eſſent & in cælis: vtq; quorũ ipſi dimitterẽt peccata,dimiſſa forent:quorum retinerent, forent & retenta? Qui non ſanguinẽ hircorum aut vitulorum, ſed hoſtiam viuam,ſanctam,immaculatam,corpus & ſanguinẽ Domini noſtri Ieſu Chriſti offerunt quotidiè pro peccatis noſtris,conficiunt verbo ſuo ac manibus tractant, & breuiter ſacramenta omnia,quibus hominibus vita ſalusq; tribuitur animarũ,ſuis perficiũt orationibus. Quanto,inquam,honore hos præcellere voluerit Dominus, quis tandem dubitabit,quod nec ipſe tacuit in Euãgelio, cùm dicit ad eos: Qui vos audit, me audit:& qui vos ſpernit,me ſpernit:qui autem me ſpernit, ſpernit & eum qui miſit me? Et quid cõſequitur? Quòd in eundem Chriſtũ blaſphemus eſſet & maledicus,qui ſacerdoti Chriſti blaſphemat aut maledicit. An nõ hoc primum mãdatum in retributione,Honora patrem & matrẽ, vt ſis longæuus ſuper terram? Qui autẽ maledicit patri aut matri, morte moriatur. Nunquid ad carnales tantùm parentes illud eſt referendum? Et num minùs ad eos qui nos in Chriſto regenerauerunt, per quos Chriſtiani ſumus, qui nobis peccata dimittũt, qui cæleſtibus nos pabis ſacramentis? Quid ſi peccatores ſunt & mali ſacerdotes?quid ſi & parentes? Nunquid ꝓptereà eos non honorare,aut eis maledicere licebit? Nunquid non & Iudas erat inter eos, quos Dominus miſit ante faciem ſuam,& ad quos dicebat: Quicunq; non receperit vos,neq; audierit ſermones veſtros, exeuntes foràs de domo aut ciuitate, excutite puluerem de pedibus veſtris.Amẽ dico vobis, tolerabilius erit terræ Sodomorũ & Gomorrhæorũ in die iudicij,quàm illi ciuitati.

Matt.3.b 12.c 23.d
1.Cor.5.
Matth.5.
Deut.17.b
Exod.16.
1.Reg.8.b
Luc.10.
Exodi.20.
Deut.5.
Matth.16.
Luc.10.

Heb.13.c tati.An nõ præcepit ita Apoſtolus,Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis? Quòd ſi malis & peccatoribus non ſit obediendum, quibus tãdem? Quoniam ſi dixerimus,peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus,& veritas in nobis non eſt. Ouis es,noli diſcutere paſtorẽ:Noli te iudicem Dei conſtituere & Chriſti. An non ita præcepit Dominus Matth.23. in Euangelio, dicens: Super cathedrã Moſis ſederũt ſcribę & phariſæi: omnia quæcunq; dixerint vobis,ſeruate & facite: Si quæ autẽ fecerint malè,facere nolite:manifeſtè ſignificans, habere eos dignitatem, tametſi vitæ eſſent perditæ.Nunquid idẽ Dominus,cùm poſteà tempore paſſionis alapã accepiſſet à Ioan.18. ſeruo ſacerdotis, dicenti ſibi: Sic reſpondes pontifici? aduerſus pontificem quãcquam dixit cõtumelioſè? quin magis innocẽtiam ſuam aſſerens & oſtendens, Si malè, inquit, locutus ſum, exprobra de malo: ſin benè, Act.23.a quid me cędis?An non & Paulus,cùm cęderetur in concilio iuſſu Ananiæ, diceretq; ad eum, Percuciet te Deus paries dealbate: Et tu ſedens iudicas me ſecũdùm legem, & contra legem iubes me percuti: Audiens ab aſtãtibus,Sic inſimulas ſacerdotẽ Dei,maledicendo ipſum,tamẽ inane nomen & vmbram quãdam ſacerdotis cogitans, expauit? Neſciebam,inquit, fratres,quia princeps eſt Exo.22.d ſacerdotum.Scriptum eſt enim:Principi populi tui nõ maledices.Quo magis miramur, quòd ex iſtis diabolici ſpiritus operib⁹, veluti fructibus nequiſſimis, arborem peſſimã nondùm cognouiſtis.Et quis tandem eſt ita hebes animo, vt non videat quò nunc prorumpant furioſiſſimi conatus iſtius, cùm vt quiſq; eſt facinoroſiſſimus, deſperatiſſimus aut perditiſſim⁹ latro aut homicida, ſub iſti⁹ vexillis ac ſignis cõueniant? Eccleſiam iam Chriſti parricidalib⁹ armis ac ſacrilegis manibus,non clàm, ſed palàm oppugnãtes,cõfecrata Deo loca,templa & monaſteria exurunt & prophanant: Chriſto dicatas virgines,ſacerdotes Chriſti & monachos crudeliſſimè perſequuntur,Eccleſiarum bona diripiunt:& breuiter,rapinis,latrocinijs,cædibus ac incendijs confundunt vniuerſa: excæcante nimirùm eos iuſto Dei iudicio, & in inſaniam tam manifeſtam erumpere permittẽte, vt neminem iam latére poſſint ſceleſtiſſimę machinationes iſtius. Atq; hi,qui peſtifera contagione ipſius infectos ſeſe nũc tandem cognouerunt, ſchiſmatico errore depoſito,ac hæretico furore deſerto, vnitatis ac veritatis domicilium fidei ſanitate repetunt. Inter quos,dilecte nobis in Chriſto Ieſu, cùm & te nõ ex poſtremis reuerſurum ad ſalutarem matris ſinum ſperaſſemus,quẽ reuertentem libenter & obuijs excepiſſemus manibus: bona ſpe tandem noſtra fruſtrati, videmus ſupra petram indurauiſſe te faciem tuam: videmus perniciem illam animarum Luterum ſub tuo patrocinio latitantem,ſuum adhuc virus longèlateq; ſpargere. Sed quoniam adhuc potens eſt Dominus Deus etiam de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahę,antequàm egrediatur vt ignis indignatio eius, & ſuccendatur, nec ſit qui extinguat:ideò te fili dilecte in Chriſto obſecramus per viſcera noſtri redemptoris domini noſtri IESV Chriſti, per Chriſtianam vnitatem, per patriæ charitatem, per tuam deniquè ipſius tuorumq; ſalutem, miſerere Eccleſię Chriſti,& tot iam malorum procellis vndique exagitatæ ac penè oppreſſæ tua maximè culpa, aliquando ſer opem: miſerere patriæ noſtræ, quæ ſyncerę olim fidei, eximiæ religionis, ſanctæ ſub iugo Domini ac religioſæ obedientiæ inſigni præcellens gloria, perniciem iſtam religionis Chriſtianæ, ac fidei ac pietatis publicum hoſtẽ Martinum, in ſuis ſe peperiſſe ac fouiſſe viſceribus, nunc erubeſcit. Miſerere deniquè tui ipſius, tuorumq; miſerè ſeductorum Saxonum. Quos,niſi reſipiſcatis,& quidem citò, manet præſens & certa vltio Diuina, quam neq; in hoc ſeculo effugietis,neq; in futuro. Hier.5. Hæc dicit Dñs Deus: Audi populę ſtulte, audi princeps qui nõ habes cor:qui habetis oculos,& non videtis:aures,& non auditis: Me ergo non timebitis, & à facie mea non dolebitis?nunquid nõ audiſtis,quę fecerim in diebus antiquis?Legite ſcripturas,in quibus putatis vos vitam æternã habere, & inuenietis, quàm grauis ſemper fuerit, & quã terribilis Diuina vindicta in illos qui in populo Dei ſchiſmata cõcitauerunt. Nunquid Num.16. non legiſtis horribilem Diuinam vltionem aduerſus Dathan & Abiron, quòd multitudinem aduerſus Moſen cõcitauiſſent, quos dehiſcens ſub pedibus terra, & aperiens os ſuum,deglutiuit,& omnia quæ ad eos pertinuerunt,ita vt deſcenderent viuentes in infernum? Et aduerſus Core, quem eandem ob cauſam cum ducentis & quinquaginta viris cæleſtis flamma deuorauit. Quòd ſi ob durius imperium fortaſſis, aut quorundam paſtorum ſeu ignauiam, ſeu malitiam, ſchiſmata excitanda putatis: nunquid non ex libro Regum auditis adeò indignatum fuiſſe 4.Reg.17. Dominum aduerſus decem tribus filiorum Iſraël,& in omne ſemen eorum, vt dimouerit eos, & tradiderit in direptionem, donec proijceret eos à facie ſua?Ob quam tandem culpã, niſi quòd ob durius imperium Salomonis,& imprudentius arrogãtiusq; reſpõ- 3.Reg.12. ſum Roboam regis Hieruſalẽ, ſciſſæ fuerũt à tribu Iuda & Beniamin? Quàm præſens 1.Reg 15. ſemper fuerit Dominus vindex ſacerdotib⁹ ſuis, an non Saul ab regio abiectus honore, & Ozias Rex Iuda percuſſus lepra,propterea 2.Para.26. quòd quæ ſacerdotum erant, contra ſacerdotes nomini ſunt auſi vſurpare, ſufficienti vobis potuerunt eſſe argumento? Et breuiter:An nõ omnes teſtantur hiſtoriæ,vniuerſos vltrice Dñi manu infelici periiſſe exitu,

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui in Christos Domini sacrilegas manus inijcere non formidauerunt? Cõtrà autem, felicia omnia & longam illis contigisse vitã, qui Christum in sacerdotibus suis venerati sunt? Moueant ergo vos exempla aliorum, & cogitate quid vobis sit expectandum, qui venerabilem Dei chorum, in manus tentatis tradere prophanas. *Proinde quod Dominus per Mosen præcepit vniuerso populo Israël, vt separarentur à tabernaculis Core, Dathan & Abiron, nec tangerent quicquam quod ad eos pertineret, ne inuoluerentur in peccatis eorum: hoc & vobis, præcipuè autem tibi dilecte fili, eiusdẽ Domini nostri authoritate præcipimus & obsecramus & Christo Iesu, vt separemini à Martino Lutero, auferatis à vobis petram illam scandali, neq; tangatis quod illius est, ne & vos diuina vltio inuoluat subitò in peccatis illius. Expurgate quamprimùm fermentum illud, quod reliquã fidei vestræ massam corrupit, vt sitis noua consperſio, nouaq; creatura. Non dedigneris fili dilecte Paulum imitari, quem sicut vicisti in Ecclesiæ DEI persecutione, tam grauem animarum perniciem sub tuo nutriens patrocinio: ita reuersus ad cor, effice vt oẽs intelligant tuam conuersionem: vtq; qui per te sunt scandalizati, in te rursus glorificent Deum. Maximè autem hoc præsta quamprimùm, vt impurum os illud obstruatur, vt capiatur blasphema lingua, quæ contra DEVM ac sanctos eius loqui non cessat, & virus suum vndiquè spargit. Et vt propheticis vos verbis admoneamus, state super vias, & videte ac interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea, & inuenietis refrigerium animabus vestris. State, inquam, & doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci. Interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, per quam ambulauerũt patres vestri, quam demonstrauerunt tot myriades martyrum, docuerintq; tot millia cõfessorum, & ambulate in ea. Quod si à vobis impetrauerimus, sicut & syncerè speramus, erit quod gaudeamus cũ angelis de peccatore pœnitentiam agente, & perditã ac rursus inuentã ouẽ humeris nostris ad ouile Domini gaudentes reportabimus, paternaque pietate quantùm in nobis fuerit, stolam vobis pristinam restituemus. Quòd si dixeritis, Non ambulabimus: & paternè salubriterque vos monenti respõdebitis, Non audiemus. Ideò audite gentes, dicit Dominus, & cognoscite congregationes, quanta ego faciam eis.*

Num. 16.

1. Cor. 5.

Hier. 6.

Heb. 13.

Luce 15.

Hier. 6.

Ecce ego adducam mala super populum istum, fructum cogitationum eius, quia verba mea non audierunt, & legem meam proiecerunt. Sed & hoc tibi denunciamus in virtute omnipotentis DEI, & Domini nostri Iesu Christi, cuius in terris vicarius sumus, nec te in præsenti seculo hoc laturum impunè, & in futuro æterni te ignis expectare incendium. Viuunt vnà Pontifex Adrianus & religiosissimus Imperator Carolus, meus charissimus in Christo filius & alumnus. Cuius tu edictum verè Christianum aduersus Luteranã perfidiam, & quod talem decebat Imperatorem, non sine grauis offensa ac vilipensione Cæsareæ maiestatis violare non timuisti. Non committemus, vt quos olim cũ Magno Carolo Adrianus põtifex in Christo genuerunt, nunc Adrianus põtifex & Imperator Carolus sub schismatico ac hæretico tyranno, hæresum ac schismatum finamus interire contagione. Quare reuertimini ad cor, & respicite tu tunq; miserè seducti Saxones, nisi vtrunq; gladiũ, Apostolicum simul & Cæsareum, olim velitis experiri.

Scripta Romæ anno Domini M.D.XXII.

CONSTITVTIO AD REMOVENDOS ABVSVS ET ORDINATIO AD CLERI VITAM REFORMANDAM, PER REVERENDISSIMVM IN CHRISTO PATREM ET DOMINVM, D. Laurentium tituli sanctæ Anastasiæ,

S. Romanæ Ecclesiæ presbyterum Cardinalem, & ad Germaniam &c. de latere legatum, nuper anno Domini M. D. XXIIII. Ratisponæ edita.

LAVRENTIVS miseratione Diuina tituli sanctæ Anastasiæ sanctæ Romanę Ecclesię presbyter Cardinalis, per vniuersam Germaniam, ac Hũgariæ & Bohemię, Polonięq; Regna, & quæcunque alia loca ad quæ nos declinare contigerit, domini nostri papæ & Apostolicæ sedis Legatus, ad perpetuam rei memoriam. Ex legationis officio à sede Apostolica nobis commisso obligamur, vt circa statum personarum Ecclesiasticarum sub finibus nostræ legationis cõsistentium, in melius reducendum, propensiùs cogitemus, vt quæ in eis à sanctorum patrum decretis & ordinatione deuiare perpendimus, ad

ad debitam reformationis normam dirigentes, eis opem & operam adhibeamus efficaces. Nuper siquidem cùm sanctissimus dominus noster Clemens papa septimus, cùm pro pastorali suo officio, tum pro ea affectione qua inclytam nationem Germanicam paternè prosequitur, intellectis eius fluctuationibus, hæreticorumq; impietate indiès crescente: Nos ad vniuersam Germaniam suum & Apostolicæ sedis legatum de latere miserit non aliam ob causam, quàm vt tranquillitati prouinciæ & saluti animarum, quę periclitantur ob dictam nuper natam impurissimam omnis hæreseos sentinam, consulat. Quod onus, licèt humeris nostris impar, eius tamen præceptis & mandatis obedire, vt tenémur, volentes, freti Christi fauore Seruatoris nostri, cuius negocium agatur, subiuimus: nihil hîc prorsus nostris viribus tribuentes, aut præterea cupientes, q̃ quod ad munus hoc feliciter implẽdum attineat. Ciumq; aliquot mensium experientia, multa collapsa & præter omnem opinionẽ difficultatibus plena perpenderimus, cum sereníssimo Ferdinando Hispaniarum principe, Archiduce Austriæ, Imperiali locum tenente generali, communicatis consilijs, cõcordi sententia particularem cõuentum in ciuitate Ratisponę conuocare decreuimus: in quo vnà nobiscum interfuerunt præfatus sereníssimus princeps & archidux, reuerendissimus Matthæus sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli sancti Angeli presbyter Cardinalis Archiepiscopus Saltzburgensis, ac illustrissimi Guilielmus & Ludouicus Palatini Rheni Duces in superiori & inferiori Bauaria fratres germani, venerabiles in CHRISTO patres Bernardus Episcopus Tridentinus, Ioannes administrator Ecclesiæ Ratisponensis, Palatinus Rheni dux Bauariæ, ac nuncij siue oratores omnes cum pleno mandato venerabilium in Christo patrum & illustrissimorum principum Vigandi Episcopi Bambergensis, Georgij episcopi Spirensis Palatini, VVilhelmi Episcopi Argentinensis, Christophori Episcopi Augustensis, Hugonis Episcopi Constantiensis, Christophori Episcopi Basileensis, Philippi Episcopi Frisingensis, Palatini Rheni Ducis Bauariæ, Ernesti administratoris Ecclesiæ Patauiensis ac Palatini Rheni Ducis superioris & inferioris Bauariæ, & Sebastiani Episcopi Brixinensis. Cum quibus pluribus hincindè in discussionem allatis, & præcipuè quibus consilijs, quibusque modis præfatæ nationi Germanicę periclitanti cõsuleretur, paribus sententijs receptum fuit, hanc perditissimam hæresim rudi populo plausibilem, ob libertatem illi falsò persuasam prætextu Euangelicæ charitatis, non paruam habuisse occasionem partim à perditis moribus & vita clericorum, partim ob non diutiùs dissimulandum sacrarum sanctionum Ecclesiasticarumque constitutionum abusum, & proinde nõ parùm momenti fore extirpandæ hæreticorum Luteranorum & eorum sequacium sectæ, vt clerici ad honestatem vitæ moresq; suos illos, quos diuus Paulus exigit & præscribit, debita censura reducti, abusúsque laicos malè offendentes, sublati fuerint. Itaque habitis maturis deliberationibus & pijs consilijs præfatorum Ferdinandi principis, cardinalis, ac ducum, & Episcoporum, atq; nunciorum suorum, infrascriptos salutares aliquot tam necessarię reformationis sacerdotum, presbyterorum, religiosorum & clericorum modos præscribere, statuere, sancire, atque edere necessarium duximus. Quocirca authoritate Apostolica, qua fungimur in hac parte, statuta & ordinationes per nos (vt præfertur) edita ab omnibus & singulis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, & alijs personis in Ecclesiastica dignitate constitutis, ac parochialium Ecclesiarum aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum rectoribus, presbyteris, religiosis ac clericis, in vniuersa Germania residentibus, prout eos & eorum quemlibet respectiuè tangit, aut tangere poterit in futurum, perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter obseruari volumus, decernentes irritum & inane, si secùs super his à quoquã quauis authoritate sciẽter vel ignoranter contigerit attentari. Et nihilominùs vniuersis & singulis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, ac alijs personis in ecclesiastica dignitate cõstitutis, necnon Metropolitanarum & aliarum cathedralium Ecclesiarum canonicis, ipsorumq; Archiepiscoporum & Episcoporum officialibus & vicarijs generalibus per præsentes committimus & mandamus, quatenùs ipsi & eorum quilibet, si & postquàm pro parte illorum quorum interest, aut in futurum interesse poterit, fuerint requisiti, statuta & ordinationes huiusmodi, & horum singula, inuiolabiliter obseruari faciant, contradictores per censuras Ecclesiasticas & alia iuris remedia compescendo, inuocato, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, non obstante constitutione felicis recordationis Bonifacij papæ octaui, qua cauetur, ne quiuis extra suam ciuitatem & diœcesim, nisi in certis exceptis casibus, & in illis vltra vnã diætam à fine suæ diœcesis ad iudicium euocetur. Seu ne iudices à sede Apostolica vel eius authoritate deputati, extra ciuitatem & diœcesim, in quibus deputati fuerint, cõtra quoscunque procedere, aut alij vel alijs vices suas committere præsumant. Et in cõcilio generali de duabus diætis & personis, vltra certum numerum ad iudicium nõ vocandis, & alijs constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscunque. Verùm quia difficile foret,

Universidad de Deusto
Biblioteca

præsentes literas ad singula loca ad quæ expediens fuerit, differri: volumus & authoritate Apostolica decernimus, quòd transumptis præsentium literarũ, manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, ea fides adhibeatur, quę eisdem originalibus, si essent exhibitæ vel ostensæ, adhiberetur. Et vt huiusmodi statuta & ordinationes ad singulorum notitiam deducantur, vniuersis locorum ordinarijs authoritate Apostolica præfata in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, quatenùs statuta & ordinationes huiusmodi per se vel aliã seu alios in eorum Ecclesijs vel ciuitatibus publicẽt, seu publicari faciant, quæ post publicationem ipsam eosdem quorum interest aut interesse poterit, perindè arcẽt, ac si eis personaliter intimatæ essent aut intimarentur. Tenor verò statutorum & ordinationum prædictarum, sequitur & est talis:

1 Cùm potissimùm anima verbo quod ex ore Dei procedit, viuat: id autẽ nec passim, nec ab omnibus expediat prædicari, admonente Apostolo, qui inquit: Quomodò eñ prædicabunt, nisi mittantur? Ideò statuimus & ordinauimus, vt nõ liceat cuiquam, etiam religionem professo, ac quomodolibèt exempto Euangelium docere, nisi ab ordinario vel eius vicario, tam moribus quàm doctrina probatus fuerit, facta fide per patentes literas, quæ præter Notarij mercedem gratis prorsus concedantur. Missi itaq; atq; probati, Euangelicum negocium tractabũt rectè, sobriè & purè, loca quæq; recondita magis & abstrusa, intellectuq; difficilia, nõ ad nouum & adulterinum sensum, sed iuxta sãctorum patrum & ab Ecclesia receptorum doctorum, ꝑcipuè Cypriani, Chrysostomi, Ambrosij, Hieronymi, Augustini & Gregorij, exponant & interpretentur. Omni etiam ope studeant, ne pro veris somnia & aniles fabulas, pro certis dubia, pro receptis apocrypha, & iamdudũ explosa, damnataq; ab orthodoxa Ecclesia, tradant vel depromant. Idq; omni modestia, ne vnquã eos ad conuicia iniuriasq; delabi cõtingat, locusq; ille cum populi offendiculo dehonestetur. Itaq; ordinarius aliquot excellenti doctrina præditos constituat, qui per diœcesim inquirant, qui sint ad Euangelicã doctrinam idonei dissemināndam, quiq; ad impias nouitates & perfidiam aliquam nõ deflectãt, vt remedia adhibeantur, quo populus rectè instituatur in Christiana lege: & ab ea deficiens, ne secum alios trahat, debitè coerceat: cultus diuinus obseruetur: peragaturq; his modis & ritibus, qui per manus sanctorũ patrũ nobis traditus, & per maiores nostros obseruatus est in sacrificio altaris, officijs defunctorũ, canonicis horis, cæterisq; diuinis laudibus atq; cæremonijs.

2 Hinc hortamur atq; monemus omnes & singulos, qui sacris initiati sunt, vt viuant vitam, quã ꝓfessio exigit, & Christ⁹ requirit, inquiens: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrũ qui in cælis est. Cum vestitu honesto incedãt, quem Paulus alibi præscripsit. Quapropter singulari cura intẽdat quisq; prælatus, ne hi quibus præest, in sacris ordinibus cõstituti, vestes varij coloris velut virgatas & fimbriatas deferant, sed longis atq; talaribus vtantur. Nulla arma induant, nisi itinerantes: barbam & comã non nutriant, coronam & tonsuram deferentes, tum summoperè curantes, ne quem Laicorum indecentia vestitus offendant, vt sacris canonibus cautum est. Matth. 5 1. Tim. 2

3 Insup̃r tabernas publicas euitẽt, nisi eas peregrè proficiscentes ingredi oporteat, & tam inibi q̃ domi & alibi à crapula & ebrietatibus, omniq; ludo à iure prohibito, blasphemijs, rixis, ac alijs quibuscunq; excessibus & offensionib⁹ penitùs abstineãt. Choreas, spectaculaq; & cõuiuia publica vitent, ne ob luxum, petulantiamq; eorum, nomen Ecclesiasticum malè audiat.

4 Cumq; secundùm Apostolum, Nemo militans Deo, sese negocijs secularibus implicare debeat: Nemini liceat cõtra prouincialia statuta & synodalia domi suæ tabernam compotandiq; locum aperire Laicis: quoniã non rarò sequi solent ebrietatem rixæ, cædes, & multa hoc genus scelera, quæ sacerdotalem polluunt dignitatem. Prætereà negociationibus mercimonijsq; more mercatorum abstineant. 2. Tim. 2

5 Sacerdotes* quoq; curati, quiq; vicẽ eorum referunt, subditos in remedijs & alijs iuribus parochialibus, vltra ea quæ sibi de iure debentur, non grauent, vltraq; depositionẽ, eos ad peractiones septimi, tricesimi vel anniuersarij peragi faciendas nõ cogãt, tum præter oblationes festis solennibus fieri solitas, cùm illa pro arbitrio fieri non debeant, ab inuitis non exigant. * auctor

6 De sepultura quoq; ac administratione sacramentorũ, alijsq; spiritualib⁹ pacisci, aut aliquid ab inuito exigere nemo possit aut debeat, & ꝓpter eiusmodi à parochianis neglecta, cuiquã nõ liceat aliquod sacramẽtorum denegare: Neq; ꝓpter debita quempiã ab Ecclesiastica sepultura ꝓhibere. Parochialia tamẽ iura, quę vsus recepit, & debentur altari seruienti, per prędicta nõ abrogamus.

7 Cùm aũt in diœcesibus nõ sit eadẽ consuetudo, & inter subditos & pastores multa & varia emergãt dissidia, pastorib⁹ quibusdã plura exigere ꝓpensis, subditis verò ob penuriam & egestatẽ reclamãtibus & reclamantibus: ordinamus, ꝙ quilibet ordinarius infra sex menses post ꝓsentium publicationẽ, omnibus perpẽsis, beneq; & sufficienter examinatis super ꝓdictis, certã legẽ ordinationemq; vnà cum principũ aut dominorũ secularium

cularium cõsilio, quos ista negocia tangũt, constituat, ne viduæ, pupilli & alij pauperes nimiùm vltra vires iniustè grauentur, quod nos, si neglectũ fuerit, si in ꝓuincia adfuerimus, vel successor noster, habita de his plena informatiõe, facturos pollicemur, aut rẽ ipsam sanctissimo dño nostro relaturi sum⁹, qui huic rei ꝓspiciendæ iudices deputabit.

8 Conuiuia presbyterorũ quæ in exequijs & fraternitatib⁹ publicè in tabernis hucusq; exhibita sunt, prorsus abrogamus, ꝙ plerũquè laicis sint scãdalo. si autem conuiuium vel cõsuetudo, vel locorum distãtia exiget, fiat illud in domo sacerdotis: honesteq;, nõ ad luxum, sed ad necessitatẽ, instruatur. Siquidem neq; cõmessationi, neq; cõpotationi vacandum est sacerdotibus, cùm ꝙ non audiant, Quorum Deus venter est: tum ꝙ officij eorum est, & sobriè & castè pro peccatis Deo dona sacrificiaq; offerre. Num. 18

9 Porrò ne & ipsi videantur pecuniæ aucupium magis, q̃ salutis animarũ studium amplecti, dum laicos grauiora delicta cõfessos hincindè remittunt non sine famæ rerumq; dispendio: cõstituimus & ordinamus, vt deinceps quilibet confessor absoluere possit laicos contritos & confessos à quibuscunq; peccatis occultis, quãtumcunq; grauibus & enormib⁹, quę ordinarij suæ authoritati reseruauerant, exceptis duntaxàt homicidis, hæreticis, & excõmunicatis, ad Episcopum vel eius vicarium mittẽdis. Quo aũt ad clericos, nihil, quo ad hoc statutum, intelligaẽ innouatum. Pro condonatione autem & remissione peccatorum, quam absolutionem vocant, nihil omninò ab inuito exigant.

10 Statuimus quoq; iuxta Apostoli sententiã, q̃ dicit, Nemini citò esse manũ imponẽdam: ne cui temerè cura animarum committatur. Itaq; ꝓbetur priùs per Episcopum vel eius officialẽ, etiã religionẽ professus. Nec liceat vlli, vicarium Ecclesiæ & plebis suæ sufficere, illámve locare, siue emolumẽtum, quod absentiæ nosse recipiet, constituere sine authoritate ep̃i aut vicarij. Nã cùm os boui triturãti nõ sit alligandum, Episcopi vel officialis arbitrio eiusmodi emolumenta locationũ & absentiarum moderãda censemus. Cant. 6.b

11 Domos quoq;, fundosq; dotales beneficiorũ collapsos instaurent possessores, quãtùm necessitas postulauerit, reparataque in debita structura cõseruent, & per Archidiaconos & Decanos rurales, ac alios ad quos de iure vel cõsuetudine spectat, vbi negligẽtes fuerint, per subtractionẽ ꝓuentuum authoritate nostra arctiùs compellantur.

12 Expressè cauentes, ne cura Ecclesiarum beneficiorumq; concedaẽ religionem quãcunq; professis, etiam exemptis: quòd si hactenùs aliqui admissi vel recepti essent, nisi de voluntate fauoreq; superioris sui legitimisq; causis cõstiterit, extra sua monasteria degere nequaquàm sibi integrum fore putent, quando illos sic vagos, per ordinarios vel vicarios ad superiores suos, per vict⁹ denegationem aut alia iuris remedia remittẽdos esse iubemus.

13 Monasteriorum prælati vnitas Ecclesias habentes, ꝓdictos vicarios perpetuos vel ad nutum amouendos, in eisdẽ Ecclesijs in posterum nõ cõstituant, nisi priùs per ordinarios aut eorũ vicarios, vt idonei & apti, fuerint admissi. Ecclesiæ tamẽ suis monasterijs vnitę vsqueadeò propinquæ, ꝙ religiosi earundem curã habituri, sub religione in monasterio sub debitaq; obedientia stare possent, modò sint habiles & idonei, per huiusmodi religiosos prouideri possint. Id quoq; permittimus de monasterio, quod tã tenue est, vt debitã sustentationẽ habere nequeat, volentes religiosos & qualitercunq; exemptos, curata beneficia habentes, ordinario loci esse subiectos. Cumq; in Ecclesia DEI magis ꝑstet, paucos bonos & doctos, q̃ plures, indoctos & imperitos habere ministros, id quod ratio nostrorũ temporum exigere videt: idcircò deinceps nõ initientur sacris ordinibus, nisi viri morum vitæ candore & doctrina præ cæteris spectati, probatiq; per testimonium examinis ritè seruandi.

14 Quòd attinet ad ordinatos in vrbe vel in alia quacunq; aliena diœcesi, sancimus, vt & illi suarũ ordinationũ literas & titulos ostẽdant. Et simili modo ad diuina peragenda priùs nõ admittãtur, quàm ab Episcopo vel vicario seu officiali fuerint ritè admissi.

15 Prętereà, cùm nihil æquè conueniat omnibus numeris, ac eos esse mundos qui vasa domini portant, & in sacrario operanť, quales sacerdotes constituit ipse Dñs, qui quotidiè sacrosancta tractant, & in illis versanť: Igitur volumus, atq; iuxta sanctiones canonicas feliciter à diuis patrib⁹ institutas sancimus, vt castè continenterq; viuant: Sacerdotes concubinarij, incontinenterq; vitam agentes, Canonum pœnis in ordinem redigantur, nulla consuetudine eis, nulla connigantur, nulla consuetudine eis, nulla connicentia, immò damnosa prælatorum negligentia, patrocinante.

16 Quo verò ad quęstores, qui vulgò stationarij appellantur, statuimus, ne quis quauis authoritate & literarum occasione, vel ad ꝓdicandum, vel subsidia eleemosynasq; colligendas se ingerat, vtcunq; se iactet indulgentijs abundare, nisi priùs literę admissionis & approbationis ordinariorum vel vicariorum ab eo prolatę fuerint, adstringentes ipsos ordinarios, vt tales admittãt, qui ꝓbæ vitę testimoniũ habeant, & de prædicatione sua, dum opus erit, rationẽ reddere possint, eleemosynis piorumque oblationibus non abusuri per luxũ ꝓprium, religione iurisiurandi affirmaturi, se nec quotam nec totam colligendi facultatem certa summa pecuniarum pactos esse. Fratribus tamen mendicantibus integras saluasque concessiones, à

Universidad de Deusto
Biblioteca

sede Apostolica factas, relinquimus.

17 Et vt pastor agnoscat vocem ouis, & illa vicissim vocem pastoris audiat, tollaturque omnis vagandi occasio: ordinamus, ꝙ presbyteri peregrini & ignoti, ad Missarū sacrificium non admittant: nec vltra mensis spatium in cōsortio presbyterorum tolerētur, nisi exhibeāt literas admissionis alterius ex Archiepiscopis vel Episcopis, in cuius diœcesim se transtulerint, ac documenta & literas testimoniales sui ordinarij, à cuius diœcesi proximè discesserunt, quibus de eorum ordinibus & honestate constet, Ne aliquis incorrigibilis post perpetratos excessus, impunè ad aliam diœcesim transeundo euadat.

18 Vt autem Christifidelium Eleemosynæ in vsum, pro quo erogantur, vertantur: non liceat procuratoribus seu vitricis fabricarū, in singulis Ecclesijs quicquam de pecunijs ad fabricā prouenientibus, distribuere, aut in ædificiorū vel alterius rei vsum dispensare sine rectoris scitu, sed ad armaria fabricæ reponantur, vt hactenùs seruatum est, duabus vel tribus clauibus pro loci consuetudine tenendis: quarum vna ipsi rectori seruanda tradatur, obseruato vsu, in clauibus & rationibus reddendis à principibus & superioribus hactenùs recepto.

19 Statuimus quoque & ordinamus, ne episcoporuum in Pōtificalibus vicarij, in cōsecrandis Ecclesijs & altaribus, quod sacri iubent canones, quicquam omninò exigant, excepta procuratione. Conuenit nanq;, vt pro qualitate status ipsorum, Episcopi prospiciant, præstando præcipuè pensiones super fructibus mēsæ Episcopalis à sede Apostolica constitutas, ne aliquid attentare habeant in dedecus Episcopalis dignitatis.

20 Nec ab re, immò iustis de causis adducti, festorum multitudinem constringendā esse duximus: statuentes & ordinantes, vt decetерò Dominica dies, quæ in gloriam Dominicæ resurrectionis ad nos vsq; à primitiua Ecclesia maximè celebris semper habita est. Dies quoque natiuitatis Christi, sancti Stephani, Ioannis & Innocētium, Circumcisionis, Epiphaniorum, Paschæ cum feria secunda & tertia duntaxàt, Ascensionis, Georgij, Pentecostes cum feria secunda & tertia dūtaxàt, Corporis Christi, & ꝑsertim quatuor beatæ virginis, Purificationis, annunciationis, Assumptionis, & Natiuitatis, Natalitia Apostolorum, Ioānis Baptistæ, Magdalenæ, Laurentij, Dedicationis, Michaēlis, omium Sanctorum, Martini, Nicolai, & Catharinæ, & per diœcesim Saltzburgēsem festiuitates sancti Ruperti, sicuti hactenùs obseruatæ fuēre, celebres quoq; & festi habeantur. In cæteris autem festiuitatibus, quacunq; ratione vel institutis vel receptis, & quæ sub præcepto celebrari debeant, permittimus, liberumq; cuiq; facimus, vt Missa audita, ad operas suas, quibus suam suorumq; alimoniam quærere cogitur, redire possit: Festis tamen Dedicationum & patronorum principalium, nihil derogantes, quo ad eorum celebrationem in Cathedrali sede, ciuitateque ac loco etiam Episcopalis residentiæ duntaxàt.

Cumq; in certis locis & diœcesibus inter 21
Pastores & gregem propter nuptiarum celebritatem, quam alij inthronizationē, alij solennizationē vocare solent, multa & iurgia & scādala eueniāt: declaramus & statuimus, quòd matrimonia in cōspectu Ecclesiæ possint solennizari, nullo ab ordinario ad hoc cōsensu petito, aut quapiam re pro ea exposita, exceptis tamen tota quadragesima, vltima hebdomada aduentus, festis Paschæ, Pentecostes & Natiuitatis Dominicæ, cum octauis ac diebus Rogationū. Ieiunia quoque ab Ecclesia instituta, sub debito obedientiæ sanctæ Ecclesiæ Catholicæ in posterū indici debent omisso excommunicationis verbo, ne infirmorū conscientiæ offendantur, cùm his temporibus pietas penè omnis iaceat, sacerdotibusq; parùm deferatur.

Vt igitur extinctus cultus excitetur, po- 22
pulusq; non fiat indiès negligentior: statuimus, vt propter cædem Clericorum, persona tantùm, non autem locus interdicendus veniat, nisi cœtu concursuq; populari sacinus patratum esset.

Inhibemus insupèr, ne in posterum Epi- 23
scopi Clericis legitimis, ab intestato decedentibus, in patrimonialibus bonis aut industria propria acquisitis, succedere possint aut debeant.

Cumque quotidiè ob nouas, immò iam 24
olim damnatas hæreses, apostatarum numerus tam religiosorum, quàm sacerdotum in immensum crescat, quàm plurimis eorum vxores ducētibus, vt ergo sacrilegia hæc impunita non remaneant, cōcedimus quibuscunq; principibus, statibusq; potestatis secularis, eorumq; officialibus facultatem, vt eiusmodi apostatas & sacrilegos capere possint, modò reos ipsos ordinarijs infra tēpus debitum tradant & assignent, absq; aliqua in eos tortura & animaduersione, debitè puniendos: quibꝰ enixè mandamus, vt omni posita mora fauoreq;, diligentiùs quàm hactenùs factum fuit, iuxta sacras sanctiones omninò puniant facinorosos, adeò quòd criminis enormitate expostulante, possit Episcopus, seruata forma Capituli primi de hæreticis in Sexto, reum Curiæ seculari relinquere, vel ad perpetui carceris ærumnam damnare. Negligentia autē ordinariorū ad Apostolicam sedem deducta, Iudices Ecclesiastici ab ea deputabunt, qui cōstito de ordinariorū negligentia, ad preces principum aliorūq; secularium reos maximè hæreseos meritis pœnis afficient. Quod iā Episcoporum quidā, vt accepimus, de beneficiorum pensioni-

pensionibus atque absentijs decimas exigant, cùm sit in contrarium iuri, longeque prestet, malè inductos vsus delere, quàm inusitatum quid admittere: idcirco decimas eiusmodi vlteriùs exigi soluique interdicimus, vsumque talem qualitercunquè receptum cassantes, cassatumq; esse censentes.

25 Item improbamus, & vt absonum prorsus reijcim⁹, ab Episcopis medios exigi fructus de beneficijs, q̄ vnius sustentationi vix sufficiunt, vt sunt q̄ non excedunt valorem trigintaduorum Rhenensium, de quibus in Rom. Curia medij fructus non exiguntur. Quod etiā ab ordinarijs obseruandum esse præcipimus, nisi concordatis aliter cautum esset, vel honesta ratione aliquid, sine tamē reprehensibili grauamine, accipiant.

26 Cæterùm quo maior fiat coniunctio, firmaque magis inter prouinciales stabiliatur concordia totius prouincię, antiquum morem synodorum innouantes, statuimus vt singulo triennio post Pascha prouinciale Concilium celebretur.

27 Ad hæc, cùm beneficia propter officia, iuxta patrum sanctiones, dari cōsueuerint, fieriq; vix possit, vt in tanta præbendatorū caterua non reperiatur, qui officij oblitus horas negligat canonicas: hinc statuentes volumus & ordinamus, vt locorum ordinarij per Archidiaconos & decanos de huiusmodi sacerdotibus negligentibus sese diligenter edoceāt, & secundùm vniuscuiusq; negligentiam atque desidiam, fructus perceptos vel in vtilitatē Ecclesię, vel in vsum pauperum vertāt. Quòd si post legitimas monitiones & simul primam correctiōem, in eandē negligentiam, quæ dissolutę prorsus mētis indicium est, quis relabatur, tum beneficio etiam Ecclesiastico priuet, Collatorique vel patrono de alio idoneo prouidendi aut præsentandi sit potestas.

28 Sanctionem patrum, qua Ecclesiastica sepultura priuatur, quisquis nō cōfessus, nec Eucharistiæ Paschali tempore communionem sumpserit: inuiolabiliter obseruādam esse statuimus, ac vbi quem contigerit inopinata morte obire inconfessum, sepultura præfata illum carere non volumus, modò ipsius curato constet, vel doceat ille, ipsum secundùm iam dictam sanctionem confessum esse, & simul communicatum, aliudq; non obstet canonicum impedimentum.

29 Ad tollēdam execrabilem blasphemiam diuini nominis ac diuorum, quos temnere fas non est: statuimus & ordinamus, vt quicunq; clericus vel sacerdos Deo palàm maledixerit conuicijs cōtumelijsq;, atq; adeò obscœnis verbis incesserit Deum & dominum nostrum Iesum Christum, aut nunquā satis laudatam matrem eius gloriosam virginem, pari blasphemia lingua impetiuerit, aliosque sanctos blasphemauerit, fructuum vel bonorum priuatione seu alijs pœnis ꝑ qualitate blasphemiæ & delicti plectatur.

Contra Simoniæ labem non discedimus 30
à patrum sanctionibus, iubētes eas sub pœnis in illis contentis obseruari.

In sortilegos, diuinaculos, incātatoresq; 31
clericos, quos tam sacræ leges q̄ patrum decreta execrantur, statuimus & ordinamus, vt arbitrio superiorum infamia notentur: si qui moniti non destiterint, ordine amoueantur: inq; monasterium ad tēpus iuxta arbitrium superioris relegētur, beneficijs officijsq; suis Ecclesiasticis priuati. Cęteri aūt pseudochristiani, de fideq; parū probè sentiētes, citra delectum personarum, hæretici quoq; vel Iudaismū referentes, à sancta cōgregatione Christianorū procūl arceantur. Cōtraq; eos diligenti inquisitiōe procedat per ordinarios vel eorundem vicarios aut hereticę prauitatis inquisitores, vel p iudices à sede Apostolica, vel p nos deputandos, vt non resipiscentes, pœnis puniantur debitis. 32

Prohibemus etiam tam clericis quàm laicis, de sacrosancta fide temerè, præcipuè inter pocula atq; conuiuia, disceptare: iniungentes sacerdotibus, vt omni modestia vtātur, & peculiariter operam impendant nouo veteriq; testamento legendo, vt par est, ne per ocia in vitia voluptatesq; labantur.

Statuimus & ordinamus, vt quilibet Epi- 33
scopus diligenter prouideat, atq; in primis id curet, vt vicarij siue perpetui, siue ꝑ nutu positi, competentem viuendi portionem assequantur, ne detur eis ansa suos subditos ob rei familiaris penuriam grauandi. Porrò, quod proximè accedit ad Apostolorum institutiōem, moremq; primitiuę Ecclesiæ, hortamur, cùm Prælatos, tum reliquos sacerdotes, vt meminerint pauperum, & eleemosynis studeant alter alterum vincere.

Sunt item pleraq; alia à summis Pontifi- 34
cibus, sacris concilijs, prouincialibusque & synodalibus constitutionibus prodita, quę mirè decent & adornāt candorem vitę clericalis. Nec minùs obuiāt offendiculis, quæ Christus passim cauenda præcepit, quæ velut sancta teneri & obseruari mandamus, transgressores secūdùm canones ipsos prædictasque constitutiones puniri volentes.

Inhibentesque propterea omnibus & 35
singulis vicarijs & officialibus, necnon & Archidiaconis & Decanis ruralibus, alijsq; ad quos criminum denunciatio correctioq; quomodolibèt spectant, aut quibus id per ordinarios committetur: ne ad excessus transgressionesque alicuius dictarum constitutionum, statutorum & ordinationum nostrarum, ob pecuniam etiam vltrò oblatam, aut alterius rei gratia conniueant, sed potiùs ad pœnas de iure vel consuetudine debitas, contra delinquentes pro delicti qualitate & officij sui debito procedant. Atque vt ita fiat, quoniam nihil proderit leges condere, nisi sint qui conditis viuant,

Universidad de Deusto
Biblioteca

mentemq; earum exequatur, vtq; refloreat Catholica fides, ecclesiasticaq; dignitas, hæresibus radicitùs extirpatis, suum locum recuperet: idq; vix alio medio aptiùs atq; cómodiùs fieri possit, q̃ synodis: Itaq; priscum synodorum morẽ renouare cupientes, statuimus & ordinamus, vt singulo anno saltẽ synodus diœcesana opportuno tempore à singulis Episcopis celebretur cum potioribus prælatis, Decanis Ruralibus, virisq; dignis. In quibus per quartas designentur iudices, qui diligenter intendant, si statuta p̃dicta ac alia per synodos de scitu Episcopi statuenda, obseruentur: inuocato ad hoc, si opus fuerit, brachio seculari. Mandantes propterea, vt huius nostræ constitutiónis ordinationisq; series, in præfatis synodis tam prouincialibus quàm diœcesanis, in earundem principio diligenter legatur, ne quis in futurum ignorantiam prætexere possit. Datum Ratisponæ à Natiuitate Dñi millesimo quingentesimo vigesimoquarto, Nonis Iulij, pontificatus præfati domini nostri papæ Anno primo.

Visa. Iul. Flo. Montinus.
D. de Paternina.
G. Prego.

DECRETA PROVINCIALIS CONCILII SENONENSIS, CELEBRATI SVB REuerendissimo Domino, Antonio à Prato, tituli sanctæ Anastasiæ presbytero Cardinali, Senonensi Archiepiscopo, Galliarum & Germaniæ Primate, necnon Albigiensi Episcopo, Franciæ Cancellario, Anno Domini M. D. XXVIII.

ANtonius miseratione Diuina, tituli sanctæ Anastasiæ, sacrosanctæ Romanæ Ecclesię presbyter Cardinalis, Archiepiscopus Senonensis, Galliarũ & Germaniæ Primàs, Albigiensis Episcopus, ac Franciæ Cancellarius: vniuersis præsens hoc scriptum inspecturis, salutem in eo qui est omnium vera salus.

Cùm frequẽs Conciliorũ celebratio, agri Dominici præcipua sit cultura, quæ vepres, spinas & tribulos hæresum extirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem vberrimæ fertilitatis adducit: Generalia autẽ non facilè possint aut soleant adunari, quibus suboleſcentes errorum fibræ, animaduersionis tempestiuæ sarculo præcidantur: prouidè admodùm à sanctis patribus institutum est, vt metropolitani prouincialia subindè Concilia cóuocarẽt: quibus, vnà cum suis suffraganeis, irrepentibus animorum morbis & commissæ sibi plebis contagioni, digna cautione mederentur. Quod etsi semper vtiq; fuerit nõ segniter obseruandum, ea tamẽ sese nobis obtulit necessitas, vt in tanta curarum nostrarum mole, nulla dilatione negociũ tam sanctum protrahi pateretur. Siquidem cùm grauis & lœtifer morbus afflictat corpus ac depascit, adhibenda est euestigiò salutaris medicina sine vlla procrastinatione, quę, pulsato morbo, pristinam ægroto sanitatẽ instauret. Et periculosa tum solet esse mora, cùm per illum languor exitialis inualescit ampliùs, & valentiores sumit vires. Quid igitur factitandum, cùm extrema quædam animorum pestis immaniter grassatur in omnes, & lue sua mortifera longè lateq; debacchatur? Nónne reiecta omni prorogatione, incunctanter occurrendum est & maturè tam pestiléti malo remedijs salutaribus & accõmodis, ne si oscitãter idipsum & lentè agatur, interea tabes illa pestifera latiùs proserpat in plures, & diffusiùs propagetur? Tale autem quiddam nostra accidisse ætate circa fidei & morum corruptelã, vel tacentibus linguis, res ipsa planè loquitur: Adesse iam tempora illa periculosa, de quibus ad Timotheum scribit Apostolus, ipsa rerum experiẽtia dilucidè comprobat. Tanta enim, Martini Luteri & perditorum quorundam hominum auspicijs, in orthodoxam fidẽ pestis efferbuit, tam grauis Ecclesiæ procella superioribus hisce diebus incubuit, vt electi (quod est apud Matthæũ) propemodùm viderentur in errorem induci, & dirum cõcussæ Petri nauiculæ naufragium intentari. Nempe eò dementię prorumperunt Ecclesiæ perduelles, in eam venẽre perfrictæ frõtis impudentiã, dum extinctarum quondàm hæresum cineres exuscitãt, dum hæresiarchas ab omi fidelium theatro quondã explosos, orthodoxis patribus anteponunt, vt sacrosanctam Cõciliorum authoritatem respuãt, nullum vel apertissimũ scripturæ locum non deprauent, sed corruptum atq; adulteratum in suam vtcunquè sententiam detorqueant. Ne serpat itaque latiùs hic cancer, ne quis è commissa nobis plebe, vanæ cuiusdã libertatis prætextu, aut adulterino scripturarũ fuco deceptus, tam dirum ac pestilẽs venenum hauriat: de suffraganeorum nostrorum consilio Decreta promulgari iussimus, quibus exitiale Luteri &cęterorum id genus hęreticorum virus, aliqua ex parte detegatur. Adiectæ sunt & nonnullę Cõstitutiones, quibus insolescẽtes nostra tẽpestate mores & suppullulãtes quidã excessus cõprimantur. Disciplinæ tã ordinẽ sequuti, à generali primùm decreto susceptũ fidei negociũ inchoamus, ad specialia subindè progressuri. Datum Parisijs, Anno Dñi 1528. die verò 20. mẽsis Februarij.

2. Tim. 3.

Matt. 24.

PRAE-

Scribẽs Regius Psaltes de Ecclesia eiusq; aduersarijs, & vano atq; inani eorum conatu: Sępè, inquit, expugnauerunt me à iuuentute mea, dicat nunc Israel: Sæpè expugnauerunt me à iuuentute mea: etenim nõ potuerunt mihi. Quibus sanè verbis indicat, Ecclesiæ vel à primordijs suis hostes non defuisse: qui atrociter quidem illam impugnãrũt, sed minimè deuicerũt: hostiliter quoq; exercuerunt, sed non pro sua potuerunt libidine extinguere. Quarè cùm præposuisset, Sæpè expugnauerunt me à iuuentute mea: mox subiunxit, Etenim non potuerũt mihi. quod idem facilè cognoscet, quisquis veteres hæresiarchas & eorum errores paulùm discusserit. Nam à plurimis aduersarijs oppugnatam Ecclesiam fuisse percipiet, sed semper de illis nobiliter triumphásse. Impugnãrunt in primis Ecclesiam in primo suæ iuuentutis flore Simoniani, Nicolaitæ, Gnostici, Carpocratiani, Chiliastę, Ebionęi, & plerique alij hæretici, qui falsò arbitrati, vafris suis argutijs & dolis supplantare Ecclesiam, tanq̃ fumus euanuerunt: Ecclesia autem victrix gloriosaq; permansit. Subsequuti sunt deinde alij, Ecclesiã insidiosiùs & occultiùs adorti: qui sacras literas aliquatenùs suscipiẽtes, & nudo earum cortici inhærentes, eius authoritatẽ non solùm moliti sunt imminuere, verùm etiam prorsus eneruare. Huiusmodi fuerunt, Manichæus, Aerius, Vigilantius, Valdo, Marsilius Patauinus, & Ioannes Vuiclefus. At frustrà id tẽtárunt: quandoquidem solido fundaméto innixa, euerti non potuit. Voluit nempe Deus tantam esse Ecclesiæ suæ stabilitatem & potestatem, vt per eam veluti per infallibilem quandam regulam, ad salutem mortales dirigerentur. Nam vt sanctæ scripturæ contestantur, nulli ad vitam beatam patet aditus, qui Ecclesiam certè non audiat, aut qui ab eius communione exclusus sit. Nec certè gloriari possunt hæretici, quasi apud illos resideat Ecclesia Catholica. Nam cùm illa sit vniuersalis, omnesq; fideles complectatur, (alioqui Catholica non esset) angulis aut latibulis hæreticorum nequit circũscribi. Huic accedit, q̃ in integritate fidei, Ecclesia Catholica eadem semper perseuerat, nec vllis erroribus coinquinatur. At cõtrà, nefarijs suis cõuenticulis veluti infamibus prostibulis, fidem hæretici prostituere ac violare satagunt, dum impiè in suis adinuentionibus fornicantur. Præterea, in finẽ vsq; seculi, iuxta Christi pollicitationẽ, perduratura est Ecclesia catholica, quod nullis adhuc hęreticorum sectis contigit. Quare nõ potest apud hæreticos Catholica Ecclesia residere, licèt secùs arbitrati sunt Manichæus, Aerius, Vigilantius, & cæteri prænominati. Quorũ pernicioſos errores paulo diffusiùs explicare cõstituimus, quòd ijdem sint aut ferè similes illis, qui hac tempestate repullulare videntur. Præfatorum itaq; hæreliarcharum primus, fuit non minùs impius, quàm ridiculꝰ, Manichæus: qui tollens liberum arbitrium, duplicem in homine statuit naturam: alteram bonam, alteram malam: & bonam quidem à deo, immò de Dei subſtantia conditam asserit, & eandem semper benè agere: malam verò à principe tenebrarum, semper malè. Agunt enim iuxta illius sententiam non liberè & volũtariè, sed necessariò & naturaliter: ob idq̃ue nihil imputandum putat humanæ voluntati, sed naturis illis, maximè inter se contrarijs. Nec ea in re multùm distat à Manichęo Luterus. Nam cuncta quę ab homine fiunt, necessariò fieri Luterus credit, nec in hominis situm potestate, vias suas bonas facere aut malas. Aufert etiam ipse, vt Manichæus, liberum arbitrium, licèt aliàs ab eo dissentiat. Manichæus nanq; humanam salutẽ ponit in operibꝰ bonæ illius naturæ. At Luterus sola fide & fiducia in Deum eiusq; promissa, seclusis bonis operibus, homines iustificari arbitratur. Errat Manichęus, errat & Luterus. Errauit cõsimiliter Pelagius, dũ aliud extremum secutus, ad vitam beatam comparandam, minimè necessariã putat diuinam gratiã: sed ad id sufficere censet liberum arbitrium, si modò adsit diuinæ legis cognitio. Porrò talia deliramenta respuens Ecclesia catholica, hæc tria ad salutẽ requiri docet: fidem, bona opera, & diuinam gratiam, neq; absq; his patére homini adulto viam salutis. Accedẽtem siquidem ad Deũ, oportet primùm diuinæ gratiæ munere adiutum, credere: deinde bonis operibus intendere: in quibus efficiendis & liberũ arbitrium operatur, & gratia: primò tamen & principaliùs, gratia. Quapropter qui hominem benè operari & salutem cõsequi arbitratur absq; gratia, aut primatum boni operis libero arbitrio asscribit, nõ gratię, Pelagianus censendus est: Qui verò saluari hominem existimat, neglectis bonis operibꝰ, à libero arbitrio procedentibus, hic Manichæus est & Luteranus. Nam in erroré Manichæi incidit Luterus, dum nimis anxiè & scrupulosè deuitat Pelagiũ. Metuens nanq; liberum arbitriũ cum Pelagio nimis efferre, omne bonum opus quod est in homine, Deo tribuit & diuinæ gratiæ, nihil prorsus libero arbitrio. sicq; tollens omninò liberũ arbitrium Luterus, factus est Manichæus, dum refugit esse Pelagianus. Debuerat certè Luterus ex Apostolo nõsse, ita necessariã esse diuinã gratiã ad benè operãdum, vt cũ ea tamen liberum arbitrium, bonum opus efficiat. Testis siquidẽ est Apostolus, diuinam gratiam in se vacuam non fuisse: cùm abundantiùs (inquit) laborauí, non ego autem,

Rom. 8.

Matt. 28.

Manichæus.

Luterus.

Pelagius.

Heb. 11.

1. Cor. 15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem,sed gratia Dei mecum. Vndè rectè cõficitur,ipsum diuinæ gratiæ, vt & reliquos
2. Cor. 6. fideles,cooperatum fuisse:quos ipse cohortatur,ne in vacuum gratiam Dei recipiant: laborem eorum pronuncians nequaquàm fore vanum,si sic gratia vtantur, vt nõ frustrà illam videantur suscepisse. Vtrunq; nimirùm alteri connectens Apostolus,noluit liberum arbitrium ocio torpescere cũ Manichæo:& arrogantiam deuitans Pelagij,sic cooperatiõem tribuit libero arbitrio, vt ex se tñ & citra diuinæ gratiæ munus,sufficere non possit ad salutem. Hæc vtiq; sententia est Ecclesiæ Catholicæ, quã semper Catholici doctores tenuerunt:& in oppositã partem declinantes hæreticos,diuinorum eloquiorũ testimonijs confutârunt & damnârunt,quales(vt præmissum est) fuerunt Pelagius,Manichæus,& hoc tẽpore Manichæi discipulus,Luterus. Atqui Manichæo successit Aerius,dissimili quidem volũtate,sed
Aërius. simili vanitate oppugnans Ecclesiam. Hic nanq; carnalem molitus statuere libertatẽ, solenniter indicta ab Ecclesia nolebat ieiunia seruari,ne legi viderenẽ fideles obnoxij. Arbitrabatur enim,si ieiunia ab Ecclesia cõstituta seruarent, aut sacris eius legibus ac institutis obtemperarent,eos in seruitutem redigendos,Christianis hominibus minùs cõuenientem. Qua in re liquidò ostendit,q̃ ignarus,quamq; in Diuinis scripturis parũ esset exercitatus. Intelligere siquidem debuerat ex apertissimis sacræ scripturæ documentis,q̃ vera libertas Christianorũ,qua
Libertas christiana fideles Christus liberauit, non libertas est carnis,sed spiritus,per quã mortificatur caro cum suis concupiscentijs, spiritus autem viuificatur. Aduersatur enim prorsus libertati spiritus libertas carnis, vt præclarè sub typo Isaac & Ismael, Saræ & Agar, ad Galatas Apostolus deducit. Volés itaq; Deo in-
Galat.4. spirante Ecclesia hanc spiritualem libertatẽ Christiana pietate dignam statuere, moderata indixit ieiunia, ac rationabilem ciborũ delectum certis temporibus & diebus sapientissimè sanciuit,non hæc (vt volebat insipiens Aerius)arbitrio relinquens filiorum,
Gene.6. quorum vt pia mater salutem affectaret & haberet solicitudinẽ. Nouerat enim, sensus humaniq; cordis cogitatiões, prona esse ad malum ab adolescentia:nec facilè ex se & suapte voluntate, ad hanc libertatem spiritus peruenire posse. Tanta autem moderatione,tantaq; circunspectione oĩa digessit,vt ijs qui Christiano animo sunt imbuti, nullus prorsus iustæ querelæ locus relinquat,atq; illa instituens,haudquaq̃ nos rursum in legis Mosaicæ seruitutem obtrudit: quæ iam oĩnò desijt,sed in libertatẽ asserit filiorum Dei. Vndè cõstat q̃ fallatur Aërius,dum in carnalẽ fideles nititur deijcere libertatem. Quamobrem cum sua Ismaelitica aut Agarena,eaq̃; carnali atq; impia libertate,nõ herì aut nudiustertiùs, sed ante annos mille damnatus est,& cum eo fatanica eiusmodi libertas funditùs est euersa. Quam nihilominùs homines impij,his temporibus incassum laborant rursùs excitare & erigere:dicẽtes,nequaq̃ Ecclesię hoc esse concessum,vt fideles valeat lætiferæ noxæ reddere obnoxios,aut sic ad mortale peccatũ obligare, vt lœtalem noxã præceptorũ ecclesiæ incurrãt transgressores: cùm tamẽ ex sacris literis,donatã esse à Christo ecclesiæ eiusmodi authoritatẽ,clarè innotescat, qui inter ethnicos eos sanè deputauit, qui Matt. 18.
p̃ceptis Ecclesiæ non obediunt. Contraria aũt assertio,non catholicorum est,sed hæreticorum:qui hoc vnum præter cętera,suorũ habent errorum fundamẽtum. Hoc amplexãtur Aërius,Iouinianus,Lamperius. Huic adstipulantur Valdenses,Vuiclefistæ,Boëmi,ex eo fonte oés ferè Luteranæ impietatis blasphemiæ proficiscuntur. Nec mirum, si tantoperè huiusmodi sententiã probant hæretici,& oppositam reijciunt:cùm sciant, sicut baculo canes,ita vniuersas suas hæreses Ecclesiæ repelli authoritate,& se, vt putrida membra,ab eius cõsortio resecari. Sic olim reiectus est delirus Manichæus, & cũ carnali sua libertate insanus Aerius. Reiectus est & post eos Epicureus Vigilantius, Vigilãtius
infensus admodùm ecclesiasticæ pudicitię, quandoquidẽ immũdo spiritu agitatus, in tantam prorupit amentiam, vt cõtinentiam hęresim,pudicitiã dicat libidinis seminariũ. Quare sacrã continentiæ legẽ nõ ferens, libidini frena permittit, nullos volens sacris initiari, qui vxores priùs nõ duxerint: neq; ijs credi pudicitiã, qui cælibes viuant, quali nihil sit quo hoíes, diuina gratia adiuti, distẽt à porcis, nihil quo differãt à brutis animantibus, nihil quo à iumentis separentur. Pessimè certè de restituto à Christo humano genere iudicat,q̃ ita censet. Nam qui ita de hoĩbus sentit, homines humana exuit dignitate,& in seruilẽ brutorũ deijcit cõditionẽ,vt sint tanq̃ equus & mul⁹,quibus nõ Pũlgo.
est intellectus. Probãda itaq; est Latinæ ecclesiæ continentia, vtpotè q̃ sanctitate p̃fulgeat,libertatemq̃; p̃stet Dñm sine impediméto obsecrandi,necnõ profectui ecclesiæ maximè sit accõmoda. Non ab re ergo Ecclesiastica cẽsura repulsa est Vigilantij & asseclarũ eius assertio impudẽtissima. Sequẽtes aũt Vigilantiũ Valdẽses,homines idiotę Valdẽses.
& literarũ expertes,ordiné hierarchicũ Ecclesiæ cõfundũt,perturbãt, destruũt:liberũ cuiq; esse asserentes,p̃dicare & docere verbũ Dei:nullũ sexus aut status discrimen faciẽtes,sacerdotes itidèm & p̃sules, cùm primùm lœtaliter deliquerint,oĩ spoliant dignitate sacerdotij aut episcopatus:neq; eos tũ posse cõsecrare, aut sacerdotes ordinare asseuerant. Præcepta insuper ecclesiæ paruipẽdunt,q̃ alicuius esse mométi minimè credunt.

dunt.Purgatorium etiam inficiantur, neq; orant pro defunctis:omne rursus iuramentum,illicitum arbitrantur, simul & iudiciũ, nihil demùm teneri aut agi volunt, quod non fuerit expressum in sanctis scripturis: quæ sanè assertio,aliorum multorum basis est & fundamentum errorum, cùm tñ per easdem sanctas scripturas manifestè elidat. Porrò huiusmodi istorum rudium & indoctorũ insanos errores diuulgantiũ,mox reiecta est impietas,atq; per Ecclesiæ censurã reciſa. Post hos autẽ ignaros homines, surrexit Marsilius Patauinus: cuius pestilens
Marsilius Patauinus. liber,quod Defensoriũ pacis nũcupatur, in Christiani populi pernicié, procurantibus Luteranis,nup excusus est. Is hostiliter Ecclesiã infectatus,& terrenis principibus impiè applaudens,omnem platis adimit exteriorem iurisdictionẽ:ea duntaxat excepta, quam secularis largitus fuerit magistratus. Oés etiã sacerdotes, siue simplex sacerdos fuerit,siue Episcopus, Archiepiscopus, aut etiã Papa,æqualis ex Christi institutiõe asserit esse authoritatis:quodq; alius plùs alio authoritate præstet,id ex gratuita laici principis concessione vult prouenire,quod pro sua volũtate possit reuocare. Verũ ex sacris literis coërcitus est delirantis huius hęretici immanis furor:quibus palàm ostẽditur, nõ ex principũ arbitrio depẽdere Ecclesiasticã potestatẽ,sed ex iure diuino, quo Ecclesiæ conceditur, leges ad salutem condere fidelium,& in rebelles legitima cẽsura animaduertere. Ijsdẽ quoq; literis apertè monstratur,Ecclesiæ potestatẽ longè alia quauis laica potestate nõ modò superiorem esse, sed & digniorem. Cæterùm hic Marsilius & cęteri p̃nominati hæretici,aduersus Ecclesiam impiè debacchati, certatim eius aliqua ex parte nituntẽ diminuere authoritatẽ. Nam quod in bonis & in malis operibus statuit scriptura,tollit Manichæus liberũ arbitriũ: ad suum nutum reuocat Aërius Ecclesiastica ieiunia: Vigilantio,cõtra Ecclesię decretum,sacrilegæ Ecclesiasticorum nuptiæ ,,probantur. Vitijs prælatorũ tantoperè Valdenses offenduntur, vt indè eorum statum damnent. Excellens à Christo concessa Ecclesiæ potestas,grauis est Marsilio, nec illã potest ferre. At verò his succedens Luteranæ sectę fons &origo Vvicleſus,cuiq; Luterus
Valdẽses. per omnia fermè consentit,non aliqua tantùm ex parte,vt priores illi hæretici, sed radicitùs totam Ecclesiæ eneruare authoritatem contendit. Is enim nõ cum vno,aut altero tantùm hæreticorum priorum,cõmercium habet,sed cum singulis. Cũ Manichęo nanq; humanorum actuum tollit libertatẽ: cũ Aërio,nihili facit p̃cepta Ecclesiæ. Vigilantium secutus,Ecclesiasticorũ pudicitiam prostituit,terrenis etiã illos possessionibus exuens. Passim & ab vnoquoq;,iuxta hæresim Valdensium,p̃dicandum verbũ Dei decernit,nulla habita ratione prohibitiõis superiorum. Marsilij item dogma probat, ne quis excõmunicari possit, qui ad seculares iudices prouocarit. Cumq; oĩbus his cõsentiat,non tñ quiescit mala mens,nec prauum impiumq; ingenium sibi satisfacit,nisi oĩes longè superet impietate, secq; hostem prodat Ecclesiæ,alijs multo infestiorẽ. Hinc certè qcquid ab Ecclesia Spiritu sancto suggerente cõstitutũ est,hoc ille delirus,veluti dæmonio arreptus,cõterere, lacerare, abijcere molitur. Hic est qui vniuersitates aspernatur & generalia studia, ciuilia Dñia perplexa reddit & incerta:Ecclesiasticis possessiões adimit & decimas,clericos subijcit laicis,ipsos bonaq; eorũ,laicorũ tribuens iurisdictioni:religiones & religiosorũ abijcit instituta,censuras Ecclesiæ floccipẽdit, minimeq; curandas pronunciat, Quid plura? Sacrum ille ridet Canonẽ Missæ,dies festos sanctorũ pariter &reliquias tollit,preces fideliũ ad eos dirigi vetat. Horas Canonicas &vocales cõcentus,eos potissimùm q̃ in tẽplis alta voce efferuntur,subsannat. Sanctas etiã in Ecclesia piè ac laudabiliter cõstitutas cæremonias,ridet. Nec his cõtentus est,nisi suæ virus pfidiæ,in diuina quoq; sacramẽta Eucharistiæ,ordinis,Cõfirmationis,& Pœnitentiæ euomat. Quanuis aũt oĩa fermè hęresum portenta,q̃ inducere studet:anteq̃ ipse nasceretur,falce Ecclesiasticæ censuræ essent præcisa:ne tñ haberet, in quo gloriaret incircuncisus Philistęus in superbia sua, exprobrareq; agminibus Dei viuentis non posset,aut in Deum & Ecclesiã sponsam suã tam execrandas blasphemias effutire:in celeberrimo illo Cõstantiensi cõcilio repressa est Vuiclefi (& in eo, Luteri & sequaciũ) tam effrenis & priùs inaudita insania. Proindè dũ reiecta est impijssimi hæretici Vuiclefi dementia,dum Marsilij;dũ Valdensiũ, dum Vigilãtij, dum Aerij,dum deniq; Manichęi:simul etiã corruit & funditùs euersa est temeraria & impudens assertio eorũ,qui calumnias,blasphemias,atq; hæreses p̃scriptas tuentẽ & imitãtur. Cuiusmodi sunt Luterus,sequacesq; illius,Melanchthon, Carloſtadius,Lambertus,Zuinglius,Oecolampadius,& cæteri huiusce cõiurationis execrãdæ cõplices,quos ideo ex noíe citauim⁹, ne pestiferos illorũ libros q̃s legere audeat, ne vipereis dogmatibus inficiat. Quo fit,vt nõ parùm demiremur, quonã pacto tã impudentes sint hodiè, aut tam arrogãtes Luterani,vt damnatã Vuiclefi dãnati viri doctrinam audeant disseminare, eamq; probare,prædicare,scribere,aut diuulgare non erubescant,quã semper ecclesia Spiritusancto illustrata reiecit, respuerũt orthodoxi, probati doctores execrati sunt: quasi verò magis sit paucis,ijsdemq; temerarijs, erro-
a rum satoribus credendum, quàm omnibus doctoribus,sanctis martyribus, academijs, Episco-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Episcopis, summis Pontificibus, generalibus concilijs, quo stultius dici nihil potest, aut furiosius. Nam q̃ maior stultitia, si non insania dicẽda est potiùs, q̃ q̃ prædamnatas tot retrò seculis hæreses reuocare conãtur, & extinctos execrandarũ blasphemiarũ cineres, studẽt ex inferis denuò suscitare? At certè in vanũ laborant, cùm aduersus Christum & Ecclesiam nihil vnq̃ feliciter attentetur. Quapropter quãtumlibẽt tumultuẽtur, innumeras licẽt insipiẽtium huiusmodi cateruas, in animarũ & corporum pernicié, ad nefariam impietatem tuendam technis & fraudibus alliciant: quotquot libros ad firmandã execrabilẽ hanc sectã conscribãt, quantunuis nugas & calumnias suas cõposito fucatoq; sermone satagant adumbrare, quantunuis deniq; in Ecclesiæ Catholicæ cõspirent exitium, impij tñ eorum conatus in ventos tandem effluent & vanescẽt. Zelatur enim Christus zelo magno Ecclesiæ sponsæ suæ integritatem, q̃ in fidei & charitatis potissimùm synceritate consistit, nec passurus est aliqñ fidẽ Ecclesiæ iniquis hæreticorum coniurationibus corrumpi. Eapropter dum eam illi oppugnant, potenti brachio virtutis suæ illos repellit, ac vana eorũ molimina frustratur. Et quemadmodùm facilè solis calore nix dissoluitur, facilius longè diuina virtute impiorũ consilia vixdum exorta dissipari, & cordis eorũ cogitationes dispergi solent. Hoc vtiq; in Lu-
Luterano-rum inter ipsos discordia.
teranis hodiè videmus impleri, qui quãuis longè ab Ecclesiæ Catholicæ dogmatibus absint: tñ inter se admodùm dissident, dum alij vnũ, alij aliud tenẽdum arbitrantur. Ex eis enim nonnulli sanctorũ imagines deijciunt, alij contrà erigunt: quidam humanas disciplinas, vt venenum pictatis reprobant, quas alij vt apprimè vtiles defendũt: iteratũ baptismũ ab aliquibus susceptũ, alij oñinò execrantur. De Eucharistia insuper minimè cõueniunt. Nam eorum nõnulli, solùm esse signum corporis & sanguinis Christi in eucharistia, cõtendunt: alij verò veraciter esse Christi corpus & sanguinẽ certò profitentur: in hoc tñ à veritate dissidentes, q̃ substantiã panis & vini cum corpore Christi asserũt remanere. Eò etiam vesaniæ deuenerunt eorũ nonnulli, vt Spiritũ Dei iactãtes se habere, scripturas sacras luce clariores affirment, omnibus sacris interpretibus reiectis, quibus tã pleriq; alij refragantur. Sunt & alia nõ pauca, de quibus inter se Lutherani digladiantur. Hæc autẽ discrepantia planè indicat, q̃ à veritate sint alieni. Veritas siquidem vbiq; sibi constat, nusquã dissidet. Non enim Spiritus Dei, spiritus est dissensionis. Cùm itaq; in his q̃ ad fidem spectant, tam manifestariè dissideãt: perspicuum est, eos nullatenùs in solidę veritatis radice stabiliri. Eos enim qui ab vnitate Ecclesiæ dissident, relinquit Deus in manu consilij sui, vt nec sibijpsis, nec alijs hæreant. Cõtrà verò catholicorum dogmatũ incõcussam veritatem, demonstrat vnus & idem cõsensus: inter q̃ nulla vnquàm poterit inueniri discordia. Vndè satis exploratum est, illa à deo proficisci, neque aliquando dissolutum iri, quantunuis ea euertere nitantur veritatis inimici. At verò Lutherana doctrina, à patre mendacij (qui dissensiõis spiritus est) exorta, tandem veluti fœnum exaresc̃et: nempe vsqueadeò pudendos atq; execrandos illa continet errores, & tam malè sibi cohærentes, vt facilè fugienda appareat & detestanda. Et quia suapte natura talis est eiusmodi doctrina Luteri, serpẽtina quadam malitia laborant (quod dolentes referimus) Lutherani, orthodoxorũ procerum libris eam inserere, quo eorũ prętextu faciliùs suscipiat. Hinc impijs tum pfationibus, tum annotationibus marginibus adiectis, tum scholijs, tum indicibus: lympidissimos illos fontes catholicæ pietatis, & antiquorum doctorũ libros, virulẽto sulfure damnati sui erroris inficere moliũtur: sed non potest aduersus veritatem pualere falsitas: veritas enim super oñia vincit. Nam cùm Deus veritas sit, & Deum nemo valeat superare, nec veritas certè poterit aliquãdo vlla hęreticorũ versutia supplantari. Quare non est, quod editorũ librorũ copia gloriẽtur Lutherani. tam enim potest nefanda scriptorũ farrago damnatã impietatem firmare, q̃ straminęę stipulę fundamentũ domus reddere stabilius. Non enim pluris faciunt huiusmodi libros orthodoxi, q̃ puluerem quem projcit ventus à facie terræ: habituri idem iudiciũ, tam pro dogmatibus q̃ libris, quod pcedentes hæresiarchæ, quorũ ita sunt scripta ppetuis tenebris sepulta, vt ne eorũ vestigia quidẽ supersint: quapropter fruſtrà laborãt, in scribendis libris suæ perfidiæ, aut suã vesaniam publicis concionibus prodendo. Nec enim stabilientur, sed peribunt, sicut priorum, sic horũ impiorum hęreticorum cum suis scriptis desideria, neq; contra Ecclesiam Dei pualebunt, quæ gloriosa in secula permanebit, de illis (prout & de cęteris hactenùs hęresiarchis) insignem relatura triumphum.

Ephes. 5.

Philad.

GENERALE DECRETVM, *Contmens haresum quæ nunc pullulant cretum, species: earum detestationem, modum iudicandi ac discernendi hæreticos ac relapsos, formam & ordinẽ procedendi contra eosdem: eorũdem etiã acerbas pœnas, ac demùm exhortationem ad principes potestates q̃ seculares de illis profligandis & exterminandis.*

ANtonius miseratione Diuina, tituli sanctæ Anastasiæ, sacrosanctæ Romanæ Ecclesię presbyter cardinalis, Archiepiscop⁹ Senonensis, Galliarũ & Germaniæ

maniæ Primâs, Franciæ cancellarius: vniuersis præsentes literas inspecturis, salutẽ in eo qui est omniũ vera salus. Inter cunctas pastoralis officij solicitudines, quibus premimur incessanter, illa fortiùs non angit, vt cũctis hæreticis definibus Christianorum expulsis, suisque falsis & virulentis scriptis ac pestilentibus doctrinis, penitùs extirpatis: fides catholica, quæ solidæ semper fuit subnixa petræ, integra illibataq; pmaneat: ac populus Christianus, nostræ potissimùm prouinciæ, in fidei synceritate (quolibet obscuritatis semoto velamiue) immobilis inuiolatusq; persistat. Sanè prospicientes (quod non sine graui displicentia referimus) insurrexisse nonnullos pseudochristos ac pseudoprophetas, quorum dux & vexillifer est Martinus Luterus, qui à veritate excidẽtes, nonnullos ac penè infinitos, etiam si fieri possit, electos (vt est apud Matthæum) ad errores inducunt homines: hauddubiè hæresiarchas fastuosos, seditiosos, Luciferiana superbia ac rabie lupina erectos: ac demùm quales Apostolus ad Timotheum graphicè describit, fuisq; pingit coloribꝰ, & adamussim exprimit. Qui rursus (vt inquit Petrus) sectas perditas ac damnatas introducunt, libertatem promittentes, cùm ipsi sint serui corruptionis, in maximam certè Reipublicæ Christianæ perniciem & iacturam: ac tandẽm nisi citò occurratur, ruinam & euersionem: vtpotè quos non pudet nouas hæreses effingere, sed etiam satagunt ac studẽt veteres, & iam diu per Ecclesiam sopitas, instaurare. Et inter hæc, primùm de sacramentis Ecclesiæ multa pernicioſè dogmatizant: affirmantes, laicos & mulierculas æquè, atq; presbyteros, posse absoluere. Et quod hactenùs fuit inauditum, laicis vt sacerdotibꝰ, Eucharistiæ consecratiõem permittunt. Inter sacerdotes & plebem, nihil interesse dicunt: sed oñes sacerdotes putant, quicunq; sunt Christiani. In clericis, in sacris ordinibꝰ constitutis, cælibatum non admittunt. Monachis & alijs voto obstrictis, libertatem lasciuiendi indulgent. Quibus relicto velo & abiecta cuculla, ad seculum redeundi facultatem relaxant, & apostasiam permittunt. Romanorum pontificum decreta, decretales epistolas, etiam & Canones conciliares eneruare contendunt. Veteres Ecclesiæ cęremonias, ac receptas tot annis laudabiles consuetudines, ridiculas censent. Et vt ad impietatis cumulum addant, sacram scripturam figere ac refigere non dubitant, ac relicto sensu patrum orthodoxorum, vellicare, & ad suum sensum reprobum cõtorquere. Conuicijs semper & maledicentijs pleni, & non solùm aceto perfusi, sed vbiq; veneno respsi. Articulos insuper infinitos (quos non magnoperè attinet referre) disseminãt, aut scandalosos, aut temerarios, aut blasphemos, aut piarum aurium offensiuos. Ac tandèm super exitiali pestilentique dogmatum veneno, pleraq; alia tam fœda ac malè olentia nauseabundi euomunt, vt quasi ex professo habeant, speciem ac decorẽ sanctę matris Ecclesiæ, non habentis maculam neque rugam, fœdare, spurcare, ac cõtaminare. Ephe. 5. Veriti ergo, ne hoc veneficum virus, in nobis credito nñico agro radices ageret, ac velut cancer crescęret in perniciem aliorum: officij nostri pastoralis esse duximꝰ, vepres huiusmodi nociuas falce authoritatis ecclesiasticæ resecare, & plantulam priusquàm suboleſceret, & in plures serpet, radicitùs euellere. Hinc est quòd in hoc nostro prouinciali concilio, quod ad corrigendos excessus & extirpandas hæreses, iuxta Chalcedonen̄ Ca. qñ 18. dist. ac Lateranense concilia, adunatũ est: ad Dei honorem, fidei orthodoxæ exaltatiõem, ac Ca. sicut olim. de acc. subditorum nostrorum pacem, augmentũ, & tranquillitatem: duximus habito suffraganeorum nostrorum consensu, ac multorũ Diuini & humani iuris interpretum cõsilio, his tantis periculis salubriter ac celeriter pꝛuidendum: Antiquos scilicet canones (quorum vtiquè custodes & executores constituimur) aut declarantes, aut renouantes, seu ex potestate nobis concessa, interdùm adiectione pœnæ communiẽtes. In primis iuxta Ca. excommunicamus 1. in principio de hær. sacrum Lateranen̄ concilium, excommunicamus & anathematizamus oñem hæresim, extollentem se aduersus orthodoxam & catholicam ecclesiam. Vniuersos insupèr, qui aliter quàm Romana credit & prædicat ecclesia, credere & pertinaciter asserere attentant: eiusmodi Concilij authoritate, velut hæreticos & pertinaces, & à communiõe fideliũ separatos declaramus. Ecclesia quippe vniuersa, errare non potest: vtpotè quæ regitur spiritu veritatis, secum manente in Ioan. 14. æternũ, & cum qua Christus manet ad vsque ad consummationem seculi. Quæ etsi diuersa, & nonnunquàm (quod fæpiùs neoterici hæretici obijciunt) pugnantia proposuerit decreta, nihil tamen est in tanta decretorum multitudine, quod fidei orthodoxæ *obuersetur. Sed ab vno eodemq; spiritu edocta fuit, vt ita pro conditione tẽporum statueret, vt visum fuerit conducibilius: Eiusdemq; concilij authoritate, credentes, receptatores, defensores, & fautores hęreticorũ, excommunicationi subiacere decernimus. Suspectos autem de hæresi & notatos, post vnam aut alteram correptionem, decernimꝰ ab omnibus deuitandos, scientes (vt dicit Apostolus) quòd subuersi sunt, & suo planè iudicio condemnati. Ac subinde dum intelligunt se à cõsortio hominum separatos, rubore plerunq; suffusi, ad humilitatis gratiam & reconciliationis affectũ faciliùs inclinentur. Damnati de hæresi, si ad vniõem fidei catholicæ redire voluerint, maneãt de foro Ecclesiæ, & ad agendam perpetuã pœnitentiam in pane doloris & aqua tristitiæ, *aduersei. Dicto cap. excommunicamus, 1. & credẽtes. Dicto cap. excommunicamus, secundo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Perpetuo carceri deputentur. Damnati de hæresi, si eâ abiurare noluerint: si laici sunt, statim sunt iudicio seculari relinquẽdi. Sed clerici, præsente potestate seculari, sunt à suis ordinibus degradandi, & pronunciãdum est, vt eos secularis iudex in suum forũ recipiat. Cæterùm quia episcoporũ numerus p sacros canones ad degradationẽ requisitus, non facilè potest adunari: concedimus, vt cũ sacerdos aut alius in sacris ordinibus cõstitutus, fuerit pro crimine hæresis degradandus: possit, accersitis Abbatibus alijsq; prælatis, solus episcopus degradare. Qui in hæresim semel abiuratã reciderint, ac velut canes ad vomitũ redierint: tanq̃ palmites aridos in vite non manẽtes, foràs mittẽdos decernimus, & seculari iudicio sine vlla audiẽtia relinquendos. Relapsos aũt in hæresim, iuxta decretũ Alexãdri 4. declaramus eos, q̃ in iudicio hæresim abiurârunt, & pòst committunt in ipsa, licèt prius crimẽ hæresis nõ plenè contra ipsos probatum fuisset. Insup eos, q̃ in vna specie hæresis commiserunt, aut in vno fidei articulo errauerunt, & pòst simpliciter vel generaliter hæresim abiurârunt, si ex tunc in aliam speciem hæresis cõmittunt, velut relapsos in hæresim decernimus iudicandos. Præterea, is de cuius lapsu in hæresim ante abiurationẽ constiterit, vel nunc constat: si post illam hæreticos deducat, acceptet, siue associet, vel dona ac munera eis mittat, seu fauorem eis impendat qui excusari non possit, meritò debet iudicari relapsus: cùm illum ex approbati à se erroris consequẽtia, non sit dubium id fecisse. Nouissimè, abiurans in iudicio hæresim, ꝓpter vehementẽ ꝓsumptionem, si iteratò labitur, licèt non fuisset plenè probata, relapsus dicitur. Cæterùm relapsis etsi resipiscentia nõ ꝓfuerit ad euitationẽ pœnæ temporalis, tñ cùm Ecclesia nulli claudat gremiũ redeunti, non sunt ipsis relapsis, si pœnituerint, & pœnitentiæ signa apparuerint, Pœnitentiæ & Eucharistiæ sacramenta deneganda. Qui de hæresi depræhensi fuerint sola suspiciõe notabiles, nisi iuxta considerationem suspicionis, qualitatemq; personæ, innocentiam suã congrua purgatione mõstrauerint: anathematis gladio feriantur, & vsq; ad satisfactionem condignã ab omnibus euitentur. Hæreticorum bona tanquã reorũ læsæ maiestatis, si laici sint, fisco seculari applicẽtur: si verò clerici, Ecclesijs à quibus stipendia receperint. Confiscationis autem executio non fiat per iudicem secularẽ, nisi priùs à iudice Ecclesiastico super crimine sententia pronunciata extiterit.

Ca. excoi-camus. 1, § damnati de hære.

15. q. 7. ca. si quis.

Ca. 1. de hæ-re. in 6.

1. Relapsi quatuor modis cognoscunt

2.

3.

4.

Ca. sup eo. de hære. in 6.

Cæterùm quia intelleximus, per nonnulla loca prouinciæ nostræ quosdam (qui in nulla vnquã academia incorporati fuerint, sed in verba Luteri iurârũt, aut Lutero sunt nequiores) monopolia illicita facere & occulta cõuenticula, necnon cum laicis sese in penetralibus domorũ recipere, & cum idiotis ac mulierculis cõuersari, de fide catholica disputare, & non secùs q̃ impius mõtanus cũ suis Priscilla & Maximilla, simpliciũ animos eludere & fascinare, inter hæc iactantes se habere spiritũ dñi: Propterea, ne vitia sub specie virtutũ subintrent, ꝓcipimus suffraganeis nostris, vt congregationes huiusmodi occultas & adeò pernicioſas prohibeant, ac transgressores pœna condigna puniant. Deus enim q̃ est lux vera, & qui illuminat oẽm hominem venientem in hunc mundũ, adeò execratur opera tenebrarũ, vt Apostolos in vniuersum mundũ ꝓdicaturos missurus, ꝓceperit eis apertè: Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine. Rursus etiã intellexi-mus, nõnnullos Martini Luteri libellos pernicioſos, iampridèm cum suo authore à sanctissimis pontificibus Leone papa & Adriano, necnon Clemente papa moderno damnatos: à nõnullis nihilo seciùs, timore diuino & pudore humano, ꝓrsus abiectis, adhuc euulgari, legi, & circunferri. Propterea prohibemus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne qui cuiuscunq; conditionis aut status existant, ꝓdicti Luteri libellos, aut qui ab eo & suis sequacibus prodijsse asseruntur: deinceps comparent, habeant, & circunferant: aut in concionibus publicis seu priuatis cõfabulatiõibus laudẽt, approbent, tueantur, aut euulgent. Porrò cùm secundùm Apostolũ alios dedit Dñs Apostolos, alios doctores, alios prophetas: hinc est, q̃ districtè iuxta sacrum generale Lateranẽ concilium, ꝓhibemus, ne passim liceat cuiuis, ꝓdicatiõis officiũ vsurpare: neq; ad ꝓdicandum, ꝓdeant, nisi quibus aut à iure, aut à papa, aut episcopo loci, licẽtia concedet. Quõ enim ꝓdicabunt, nisi mittantur? Et veritas ipsa dicit in euangelio: Rogate Dñm messis, vt mittat operarios in messem suam. Ioãnes quoq; baptista, specialis suę missiõis testimonium protulit de scriptura, dicens: Ego vox clamantis in deserto: dirigite viã Dñi, sicut dixit Esaias propheta. ¶Ordinam⁹ insuper, q̃ suffraganei nostri si viderint aliqua loca esse de hæresi suspecta: per se aut alios idoneos quamcitiùs ad illa accedant, & abillis ꝑ de vicinia exigant sacramentũ de prodendis huiusmodi hæreticis, ac conuenticula illicita facientibus. Quibus etiã districtè ꝓcipimus, vt ad hæc exequenda diligẽter inuigilent, & in negocio huiusmodi hæreticæ prauitatis, summariè & de plano procedãt. Et si in expurgando huiusmodi fermẽto fuerint remissi aut negligentes, intelligant se pœnas incursuros, quæ in sacro generali Lateranẽsi concilio continentur. Pœnas insuper reformident, contra inquisitores in officio delinquentes, in sacro Vienneñ concilio promulgatas. Cõstitutiões autẽ Vrbani V. Clementis V. & Bonifacij VIII. diligenter obseruẽt suffraganei nostri. ⊙bsecramus autem per viscera

Ioann. 1.

Marc. 16. Matth. 10.

Esaiæ 40.

Dicto cap.

Ca. literas. de hær. in 6

Dicto cap. excõmu. lib. volumus.

viscera misericordiæ Dei nostri Christianissimum regem & principem ac dñm nostrum supremum, vt pro suo singulari zelo, miroq; affectu & incredibili deuotione religionis Christianæ, à suis terris & dominijs vniuersos hæreticos confestim repellat, exterminetq; hanc tetram & diram luem hæreticorum, quæ iadiès magis ac magis pullulat. Res hauddubiè inaudita, cùm ab exordio nascentis ecclesiæ vsq; ad hæc nouissima tẽpora, regnum hoc Christianissimum (vt inquit Hieronymus) hæreticorum prodigiosis monstris caruerit. Proindè principes orthodoxi, si Christiano nomini cõsultum esse volunt, si religionis Christianæ ruinã metuunt: necesse est in exterminandis profligandisq; hæreticis omnes suos conatus intendant, omnem suam potestatem exerceãt. Periculũ alioquì est, ne Petri nauicula operiatur fluctibus, ac demergatur in profundum. nunq̃ em̃ sic vndis iactata est Ecclesię nauis, sic ventis validis (id est, vanis doctrinis) impulsa, sic vndiq; procellis agitata. Indè, quod Christo in naui dormiente apud Matthæum Apostoli fecerunt instante naufragio, clamemus necesse est, & dicamus: nomine, salua nos: perimus. Nouissimè ordinamus, q̃ rectores & consules ciuitatum, iuxta sacrum generale Lateranẽ concilium corporaliter præstent sacramentum, q̃ fideliter & efficaciter ecclesiam in huiusmodi negocio hæresis (cùm fuerint requisiti) iuxta suũ officium pro viribus adiuuabunt, manusq; porrigẽt adiutrices. Episcopi autem vel inquisitores dum in huiusmodi negocio procedunt, & à secularibus iudicibus forsan excommunicatis subsidia postulãt: nullam ex participatione huiusmodi, excommunicationem incurrant. Præcipimus tandèm singulis suffraganeis nostris, vt hoc nostrum tam salubre, tamq; pro conditione temporũ necessarium statutum, suis statutis synodalib⁹ adijciant, ac in prima eorum synodo faciãt publicari. Datum Parisijs in prima sessione concilij nostri, facta apud fratres Eremitas sancti Augustini, Anno dñi 1527. die tertia Februarij.

Dicto cap. excõmu. lib. volumus.

Ca. sup eo. de hær. in 6.

INDEX DECRETORVM FIDEI.

CAEterùm, quia magìs solent sermones particulares moribus esse accómodi, q̃ vniuersales: iam superest, particularia q̃dam decreta super renascentibus nonnullis præfatis erroribus, in medium proferre: Quibus tum per sanctas scripturas, tum per sacra concilia, traditionem Ecclesiæ, antiquitatis consensum, tum per incócussum Ecclesię vsum, & certam eiusdem authoritatem eiusmodi elidantur errores. Quorum quidem decretorum index subsequitur:

¶De vnitate & infallibilitate ecclesiæ. 1
Quod ecclesia non sit inuisibilis. 2
De authoritate sacrorum conciliorum. 3
Quòd ad Ecclesiã spectet determinare, qui libri sint canonici. 4
Aliqua esse firmiter credenda, quæ nõ cõtinentur expressè in scriptura 5
De constitutionibus humanis. 6
De ieiunijs ecclesiasticis. 7
De cælibatu sacerdotum. 8
De votis, & præsertim monasticis. 9
Quòd septem sunt sacramenta ecclesiæ. 10
De sacrificio Missæ. 11
De satisfactiõe, purgatorio, & commemoratione defunctorum. 12
De veneratione sanctorum. 13
De veneratione sacrarum imaginum. 14
De libero arbitrio. 15
De fide & operibus. 16
Annotatio aliquot errorum, quondàm damnatorum, sed nunc repullulantium. 17
Exhortatio ad principes Christianos, vt extirpandis hæreticis animum intendãt. 18
Indicis decretorum fidei, finis.

DE VNITATE, SANCTITATE & infallibilitate Ecclesiæ.

DECRETVM I.

Matth. 19. Ephe. 5.

SAnctũ quidẽ & indissolubile, viri & vxoris vinculum. At verò magnum istud, in Christo & Ecclesia sacramẽtum: quam illo tantoperè dilexit, vt seipsum traderet ꝓ ea, quò illam sanctificaret, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ, & exhiberet sibi gloriosam, non habentem maculam neq; rugam. Cùm igitur eam sibi in fide desponsauerit, ab eo profectò per infidelitatem, aut vllum circa mores errorem, non est aliquando diuellenda, nec vllo patietur Christus à se diuortio illam separari, cum qua se futurũ spopondit vsque ad consummationem seculi. Ea quippe non modò sponsa, sed & domus illa Dei est, quæ columna est & firmamentũ veritatis, firmiter ædificata, benè fundata supra firmam petram. In quam licèt descendat pluuia, irruant venti, inundent flumina: euerti tamen non poterit, neq; portæ inferi præualebunt aduersus eam, aut aliquãdo poterunt illi, qui expugnant illam à iuuentute sua. Non enim dormitabit neque dormiet, qui custodit eam: Is nimirùm, qui ascendẽs in altum, dedit quosdam quidẽ Apostolos, quosdam autem prophetas, alios verò Euãgelistas, alios pastores & doctores, ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi: donec occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij Dei, in virum perfectum, in mẽsuram ætatis plenitudinis Christi: vt iam non simus paruuli fluctuantes, & circunferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in astutia, ad circunuentionem erroris: sed maneat nobiscum in æternum spi-

Matth. 28.

1. Tim. 3.

Matt. 7.

Matth. 16.

Psal. 128.

Psal. 120.

Ephe. 4.

Ioan. 14.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioan.17. Apoc.21. ritus veritatis, & sanctificet nos in veritate. Ea inquã, tabernaculũ illud Dei cum hominibus, in quo habitabit cum eis, & ipsi populus eius erunt: & ipse Deus cũ eis, erit eorum Deus. Extra quam, non secùs, àc quondàm extra arcam Noe, nemo saluus esse possit, quin insurgẽtibus hæresum ꝓcellis obruatur. Ea ipsa, vna est domus, in qua agnus paschalis manducari est iussus, & extra quã participatio mensæ ꝺomini nequaquã potest haberi. Eadem quoq;, vnica est domus Raab, qua concluſi, euadunt exterminium vrbis Hiericho, neq; ancipitẽ sentiunt gladium, in exitiũ hostiũ fidei & ecclesiæ exertum. Vna igitur sancta & infallibilis ecclesia, quæ necà charitate decidere potest, nec ab orthodoxa fide deuiare: cuius authoritatem qui in fide & moribus secutus nõ fuerit, quasi Deum abnegauerit, (cui gloria in ecclesia & Christõ Iesu in omnes generationes) infideli deterior habeatur.

1.Pet.3. Exod.12. Iosuæ 6. Ephe. 3.

QVOD ECCLESIA NON SIT inuisibilis. DEC. II.

CVm adeò explorata sit ex scripturis tũ vnitas ecclesiæ, tum sanctitas, vt qui secus ausit affirmare, manifestæ statim impietatis conuincatur: apertissimum autem in hæreticos argumentum, & quo minore negocio contundi queant, sit eius authoritas: cuius definitiones & decreta, propter suã claritatem, non facilè sint cauillis & tergiuersationibus obnoxia: operæprecium se facturos esse putauerunt, si quã inficiari non possunt, dolo tandèm & versutijs eludant. Id quod tum demùm assequuti fuerint, si pro sententia Luteranorum, inuisibilis & tota spiritualis, ac proindè nobis incognita, credatur ecclesia. Nam quis futurus contentionis modus, vbi prouocatur ad iudicem, qui nec inueniri, nec inuentus, internosci possit? Atquì (inquit Christus) si te corripientẽ frater tuus non audiẽrit, dic ecclesiæ. Quid autem crassius, aut quid inutilius fingi possit, si prorsus occulta sit & imperuestigabilis ecclesia, cuius maiores natu admonet Apostolus, vniuerso gregi non quidem inuisibili attendere, in quo eos spiritus sanctus posuerat episcopos ad regendam ecclesiã ꝺei? Nunquid inuisibilis illa, à qua pro Petro, cũ carcere teneretur, assidua fiebat oratio, aut in qua Timotheũ conuersari docet apostol⁹? Non igitur fide tñ & internis charismatib⁹, sed confessione fidei, & externa ac visibili sacramentorum participatione cõstat, semperq; constitit Ecclesia, q̃ ab ipsis incunabulis, communi & ꝓscripta vnius & eiusdẽ fidei ꝓtestatione non caruit. Vnum corpus, inqt Paulus, vnus spiritus, vnus Dñs, vna fides. Sed ne ab his inuisibilibus tantùm pendere videreẽ ecclesia: vnũ, adiecit, baptisma. Eteñ in vno spiritu oñes nos in vnum corpus baptizati sumus: siue Iudæi, siue gentiles, siue serui, siue liberi: oñes in vno spiritu potati

Matt.18. Acto.20. Act.12. 1.Tim.3. Ephe.4. 1.Cor.12.

sumus. Quisqs igitur tergiuersandi studio, inuisibilem & incertis sedibus errantem dixerit ecclesiam: non hæresim tãtùm dixisse, sed hæresum oĩm puteum fodisse iudicetur.

DE AVTHORITATE SACRORUM conciliorum. DEC. III.

ABsurdũ non ab re videri possit, si tanto studio veteri synagogæ Deus affuit, vt si quid in lege difficile vel ambiguum occurreret, quod citra controuersiam à iudicibus & legisperitis absolui nõ posset, ꝺeut.17. assignato tamen cœtu non carerent, cuius arbitrio res tota finiretur: Ecclesiam aũt longè synagoga potiorem, ità necessarijs destituat auxilijs, vt prorsus non habeat, cui suborta de fide quæstione, tutò satìs inniti possit. Proindè cùm certa sit & infallibilis ecclesiæ regula, nec aliquando inuisibilitatis ꝓtextu tandèm eludi queat: ea profectò sacris generalibus cõcilijs authoritas derogari nõ potest, q̃ proximè vniuersalem repræsentãt Ecclesiam. His enim concilijs si ea decernẽdi quæ ad synceritatem fidei, & extirpationem hæresum, Ecclesiæ reformationem, & morum integritatem pertinẽt, potestas adimatur: nihil certũ, nihil stabile futurum est, nihil deniq;, quo hæreticus ab orthodoxo possit internosci: cùm ille frequẽter tum impendiò loquacior, tum peruicacior, plurib⁹ (licèt perperàm intellectis) scripturarum testimonijs falsò glorietur. Nec erat, quo veterum quondàm hæreticorum retunderentur insultus, nisi Ecclesiastici proceres apostolorum exemplo concilia celebrãssent, q- bus sancti spiritus authoritatẽ ferocientib⁹ illis & rerum humanarũ scientia tumentib⁹, opponerent. Quo fit, vt si conciliorum authoritati, sub hac temporũ calamitate, tãtillùm depereat: protinùs velut ab inferis suscitandæ sint damnatæ hæreses, neq; desuturi sint, qui hinc Arrio, inde Nestorio, cæterisq; id genus pestibus, palàm subscribere non formident. Etsi autem nonnihil quoq; laicorum interfit, quid credendum sit, quid agendum: id tũ ab Apostolis (quibus succeꝺunt episcopi) legimus obseruatum, vt siue murmuri Græcorum occurrendũ foret, seu pacanda super legalibus oborta seditio: nõ centurionem, non promiscuam è plebe multitudinem accerserent, sed ꝑsentẽ sibi spiritũ sanctum affirmarent: cuius instinctu, quod iustum esset & æquum, sanciretur. Quòd si vbi duo vel tres in nomine Domini congregantur, (licèt sibi ipsis relicti, falli possint) Matt.18. continuò tñ in medio eorum sit Dñs: quanto magìs, vbi summus pontifex, cæterique primores ecclesiastici conueniunt, vt hæresibus subindè pullulãtibus occurrant, & pominicum agrum subortis expurgent zizanijs? Sancta igitur & inuiolabilis est sacrorũ conciliorũ vniuersalium authoritas, cui qs- quis pertinaciùs refragatur, hostis fidei iure optimo censeri debet.

QVòD

QVòD AD ECCLESIAM PERtinet determinare, q̃ libri sint canonici, & qui non, & scripturæ sensum interpretari. DEC. IIII.

MAgna profectò fuit, semperque futura est scripturæ sacræ authoritas: in qua nihil falsum, nihil ociosum esse possit. Cùm enim non humana voluntate allata sit aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati, loquuti sint sancti Dei homines: ois scriptura diuinitùs inspirata, vtilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiẽdum, & ad eruꝺiendum in iustitia. At nihilo minùs mutilum est & prorsus inualidum, sumptũ è scripturis argumentum, si pro cuiusuis arbitrio, quod adductum fuerit, sacrum aut prophanum, canonicum aut apocryphum habeatur, vel quod in canonem admissum receptumq; fuerit, indocti & instabiles deprauent ad suam ipsorum perditionem, ac passim cerdones, ac infimæ plebis homines, in eam quam semel imbiberint, sententiam pertinaciùs detorqueãt. Nam quid promouebis, cùm si quid defenderis, negetur? ex diuerso, si quid negaueris, defendatur? & tu quidem nihil perdes, nisi vocem in contentione: nihil consequéris, nisi bilem de blasphematione. Nullus quidem tam deploratus quondàm surrexit hæreticus, qui non suum errorẽ scriptura tueri conaretur: nulla tam absurda, tam impudens hæresis, quæ non sacris vtcunquè fulciatur eloquijs, sed corruptis, & à genuino sensu deprauatis. Immò verò si quis literæ corticem tantùm, suo fretus ingenio percurrat, si penitissimos sensus cùm Ecclesiasticis interpretibus non penetret, vix vnquàm confutabitur hæreticorum versutia. Obortis igitur de fide dissidijs, frustrà sæpè scriptura cõsulitur, nisi Ecclesiæ certa & infallibilis litem dirimat authoritas, quę canonicum librum ab apocrypho, catholicũ sensum ab hæretico, germanum ab adulterino discernat. Hac nempe velut internuncia, patrum & sacrorum conciliorum organis, spiritus sanctus docet nos omnia, & suggerit nobis omnia: sine quorũ auspicijs, qui scripturæ sacræ sensum habere se iactant, non intelligunt quæ loquuntur, neq; de quibus affirmant: sed videntes non vident, & audientes non audiunt. In annumerandis itaq; canonicę scripturę libris, qui præscriptum ecclesiæ vsum & authoritatem non sequitur, sacrum Carthaginense concilium tertium, Innocentij & Gelasij decreta, & deniquè definitum à sanctis patribus librorum catalogum respuit: aut in exponendis scripturis non pascit hœdos suos iuxta tabernacula pastorum, sed fodit sibi cisternas dissipatas, quæ cõtinere nõ valẽt aquas: & spretis orthodoxorũ patrũ vestigijs, proprij spiritus iudicium sequitur: is velut schismaticus, & hæresum omnium incentor & fautor, à tanta temeritate reprimatur.

ALIQVA ESSE FIRMITER tenenda, quæ non continentur expresè in scriptura sacra: sed à Christo vel Apostolis ipsis, familiari colloquio & quasi per manus ad nos deuenerunt. DEC. 5.

AMpla certè scripturæ latitudo, ingens & incompræhensibilis profunditas, permciosum est tamen eo errore laborare, vt nihil admittendum putetur, quod non è scriptura depromptum sit. multa quippe à Christo ad posteros, per manus Apostolorũ ore ad os & familiari colloquio transfusa sunt: quæ etsi in sacra scriptura expresè cõtineri non videantur, inconcusè tamen tenenda veniũt. Nã ꝙ genua flectamus orãtes ad orientem, sed & sacrosanctæ Eucharistiæ percipiendæ ritus, vel eorum quæ dicuntur in baptismo verborum, gestorumq; & ordinum, atq; interrogationum & responsionũ, quis facilè explicet rationem? Et tamen oĩa hæc, operta licèt & velata, portamus super humeros, atq; ita implemus, vt à magno põtifice Christo aut primitiuæ Ecclesię proceribus tradita. Ad hæc, vbì quæso scriptũ est illud, quod à Christo dictum commemorat Apostolus, Beatius est magìs dare, quàm accipere? Quis scripto redegit ea, quæ per dies à resurrectione quadraginta ꝺominus cũ discipulis de regno Dei disseruit? atque alia id genus multa, quæ si scribantur per singula, nec ipsum mundum (iuxta Ioannem) arbitramur posse capere eos, qui scribendi sunt, libros. A quibus nõ longè sunt aliena, Symbolum illud Apostolorum, & quòd sine vnctione non fit confirmationis sacramentũ, & in superbenedicto Missæ sacrificio aqua vino misceatur, aut fideles viuificæ crucis signo frontem communiant: pluraque id genus, quæ velut ex receptione quadã & quasi per manus, ab Apostolis emanârunt. Hinc Paulus non eas tantùm traditiones iubet à Thessalonicensibus obseruari, quas per epistolam, sed etiam quas per sermonem didicissent. Neq; prætermisisse putandus est cætera, quæ circa venerandum eucharistiæ sacramentum Corinthijs sese disposituꝝ, cùm venisset, vltrò spoponderat. Quorum plurima licèt à Christo fortè non sint instituta, id tamen ratum est, quod dictante spiritu sancto Apostoli tradiderunt, veluti quod Christus ipse tradidit, & in sui cõmemorationem fieri præcepit. Oportet itaque nos authoritati patrum, consuetudinique maiorum, vsq; ad tantum tempus per tãtam annorum seriem protelatæ, etiam non percepta ratione credere, eamque vt antiquitùs tradita est, iugi obseruantia ac reuerentia custodire. Quam si quis eo prætextu pertinaciùs reijciat, quòd non legitur in scripturis sacris, vt hæreticus & schismaticus habeatur.

Dion. eccle. hier. cap. 2. Orig. hom. 5. sup Num. Cap. ecclesiasticarum 11. distinct. Act. 20. Act.2. Ioann.21. 2. Thess. 2. 1.Cor.11. Cyp. in ser. de ablu. pedum. Cassianus coll.21.c.12.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE CONSTITVTIONIBVS humanis. Dec. 6.

Deut. 17. SI tanta erat synagogæ maiestas, tanta Leuitici sacerdotis authoritas, vt q superbiret, nolẽs obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore Domino ministrabat, decreto iudicis moreretur: vt hac animaduersione auferretur malum de Israel, cunctusq; populus audiens timeret, & nullus deinceps intumesceret superbia: qua fronte in eam prorupit hæreticus audaciam, vt quicquid scriptura non expressum, à sacro sanctis concilijs & summis Ecclesiæ pontificibus statutum sit, ausu temerario respuat & subsannet? An nõ attendit verba Christi? qui, ne quispiam à pstanda scribis & pharisæis obedientia, ob quantunuis apertam morum impuritatem

Matt. 23. auocaretur: Omnia, inquit, quæcunque dixerint vobis, seruate & facite: secundùm autem opera illorum, nolite facere. & ad suos conuersus, quibus regendam committebat

Luc. 10. Ecclesiam: Qui vos audit, inquit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Atq; id optimo quidem iure. Nam cùm filios patribus,

Ephe. 6. Rom. 13. & subditos potestatib' sublimioribꝫ oporteat esse morigeros, non solũ propter iram, sed etiam propter conscientiam: nec in ijs tantùm quæ iure diuino cauta sunt, sed quæ vel ad familiam, aut ad rempublicam pertinent: profectò qui præsunt Ecclesijs, patres sunt. Nam si decem millia pædagogorum habeatis in Christo, inquit Paulus, sed nõ multos patres. Ego enim (ait) in Christo per Euãgelium vos genui. Nec patres tantùm sunt,

1. Cor. 4. 2. Cor. 10. & 13. sed & in sibi commissos potestatem accepere, seculari non inferiorem, in ædificatiõem quidem, & non in destructiõem. Quæ omia cùm essent priscis olim patribus persuasissima, non inueniebatur, qui nõ vltrò iussa capesseret, cùm synagogæ primores ieiunium

1. Para. 20. Act. 15. aliquod & dies festos indicerẽt: vel apostoli à sanguine, suffocato & idolothytis abstinẽdum esse. Quin Paulus hominem contentiosum, legem illam de velandis mulieribus

1. Cor. 11. non probantem, quòd ea fortè non inniteretur scripturæ, Ecclesiastica consuetudine refellendum censuit, quæ contentiones huiusmodi non admittit. Oportet itaq; præpositis obedire & subiacere eis, qui peruigilãt,

Heb. 13. quasi ratiõem pro animabus nostris reddituri, qui si quid instituerint, quanuis huius

August. rei certum de scripturis non proferatur exemplum, earundem tamen scripturarum etiam in hac re à nobis tenetur veritas: cùm hoc facimus quod vniuersæ placuit Ecclesiæ, quam ipsa scripturarum commendat authoritas. In omnibus igitur, in quibus nihil

Idem. certi definiuit scriptura, mos populi Dei, & instituta maiorum, pro lege habẽda sunt: & sicut præuaricatores diuinarum legum, ita contemptores Ecclesiasticarum consuetudinum, coercendi.

DE IEIVNIIS ECCLESIASTICIS. Dec. 7.

CVm in omnibus Ecclesiasticis constitutionibus, vtilis quædam honestas & spiritualis profectus incremẽtum elucescat: in indicendis tamen ieiunijs insigniter emicuit, quibus nihil aptius retundendæ carnis petulantiæ potuit institui, cùm id genus dæmoniorum (vt ad spiritum, dictum Christi Marc. 9 referamus) ieiunio tantùm & oratione pellatur. Nec sanè quippiam, exemplo Mosis, Exod. 34. promouendæ mentis puritati commodius: Deut. 9. aut demùm exemplo Niniuitarum, ad impe- Ionæ 3. trandum, aut iram Dei placandam, efficacius ab ecclesiasticis quondàm præsidibus potuit ordinari. Quæ res Apostolos impulit, 76. distinct. vt quadragesimale ieiunium sanctificarent, quo Christifideles, non tam Mosen aut Heliam, quàm Christũ imitati, totius anni decimam exoluerẽt. Quæ verò à Calixto martyre in quatuor anni partes discreta sunt ieiunia: quarti, quinti, septimi, & decimi mensis legem referunt, ac figuram adimplent. Et velut quædam nostri temporis primitiæ, sub illis quatuor anni partibus offeruntur: ea q̃ eadem obseruantia, vt duodenarius dierũ numerus, duodecim mẽsium numero respondeat. Neq; dissimili religiõe statuta sunt cætera vigiliarum ieiunia, quo puriores sacris solennitatibus accedamus. Cæterùm quòd ad ciborum delectum attinet, & si iam olim exoleuerit vetus illa Mosaicæ legis seruitus, quam vmbram futurorum Apostolus appellat, nec iam aliquid commune dicendum sit aut immundum: nihil tamen sanctius, nihil vtilius potuit institui, quo pruriens carnis lasciuia frenaretur, quàm vt ieiuniorum & statutis ab ecclesia abstinentiæ diebus, à carnium esu temperantes, cibis tantùm aridioribus vescerẽmur. Neq; profectò minor esse debet apud nos sacrosanctæ matris Ecclesiæ authoritas, quàm apud filios Rechab, morituri patris imperiũ: qui, ne patris edictum violarent, à vino perpetuò abstinuerunt. Si quis igitur Aerianorum hutusmodi errorem, mille ab hinc annis damnatum, & à Iouiniano, Vigilantio, Valdensibus, Vuicleuo, Hussitis, ac nouissimis istis diebus à Lutero & sequacibus suscitatũ, sequutus: quadragesimale ieiunium, non tam terrena cõgitatione initiatum, quàm cælesti maiestate consecratum, & cætera Ecclesiastica ieiunia, vel præscriptas à patribus abstinentias non obseruauerit, aut nõ obseruãdas duxerit: sacrorũ conciliorũ authoritate, anathema sit.

DE CAELIBATV SACERDOTVM. Dec. 8.

NON satis esse, visum est Luteranæ factionis authoribus, si quis in sordibus est, fordescat adhuc: nisi Luciferiana quadam malitia magnam stellarum partem secum traherent: & qui iamdudũ impudicitiæ frena laxãssent, multò plurimos in sacrilegos

legos incestus & nefanda prodigiosæ libidinis exempla, secum præcipites agerent. Vt enim qui lasciuia diffluebant, plures haberent sui similes, & coaceruata multitudine suam vtcunquè turpitudinem adumbraret, in eam proruperunt audaciam, vt sacerdotes Euangelicos nulla cælibatus lege teneri velint: sed contra totius Ecclesiæ ritum, & præscriptam ab eius incunabulis consuetudinem, liberas quibuscunque post adeptum sacerdotium affirment nuptias. Leuiticis quidem sacerdotibus licita fuêre cõiugia, vtpotè qui paucis tantùm diebus sua vice ministrarent, & ex ea tantùm tribu, iure successionis sacerdotio fungerentur. Neque voluit orientalis Ecclesia suos ea seueritate coerceri, vt contractis primùm matrimonijs vti non liceret. At sacerdotio Christi, vtpotè sublimiori & excellentiori, superinductas aliquando fuisse de iure nuptias, exemplo caret: & tanquàm ab apostolis interdictum, secundo Carthaginensi concilio prohibetur. Neq; potuit quicquam illo sanctiꝰ institui, quò ministri puriores sacris accedant altaribus, & iugi penè sacramentorum administrationi reddantur aptiores: q̃ neminem nec ad subdiaconatum quidem admitti, qui non sese voto perpetuæ castitatis adstrinxisset. Etenim si lege veteri, ij tantùm sanctis panibus vescebant, qui ab vxoribus mundi forent: si procùl à suis dominibus habitabant, quibus sua vice sacrificandum erat, ne coniugum fortè polluerentur amplexibus: si quibus orandum est, à coniugali commercio sit ad tempus abstinendum: si denique à viduis, quas suis sumptibus Ecclesia quondàm alendas admittebat, continentiæ votum exegerit: iure quidem optimo à summis pontificibus & sanctis Ecclesiæ concilijs indictum est, vt qui sacris vltrò sese ordinibus manciparẽt, ppetuo cælibatus vinculo necterentur. Nam qui sine vxore est, solicitꝰ est quæ Domini sunt, quomodò placeat Deo. Qui autem cum vxore est, solicitus est quæ sunt mundi, quomodò placeat vxori, & diuisus est. Degrauat quippe animum, & ad terrena deijcit vsus matrimonij: amor liberorum, auarum & solicitũ reddit. Quisquis igitur contra sacrorum conciliorum & patrum decreta, sacerdotes, diaconos aut subdiaconos lege cælibatus non teneri docuerit, aut liberas illis concesserit nuptias: inter hæreticos, omni tergiuersatione reiecta, numeretur.

De votis, & præsertim monasticis. Decretum IX.

NOn absimili sanè versutia, veritatis inuersores declinauerunt in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis: dum vota perpetua, & in his potissimùm monastica, nõ vanitatis tm̃, sed & impietatis accusant: & abiecta pessimo quidem exemplo cuculla, ad sacrilegas se conuertunt nuptias. Quod infandũ apostasię genus, hac vna maximè prætexunt ratione, quasi vota eiusce modi, libertati Christianæ præiudicium afferant, nec satis in nostra sit potestate iugis illa perpetuaque castitas. Atque his strophis 2. Pet. 2. in desideria carnis pelliciunt eos, qui paulũm effugiunt: libertatem eis promittentes, cùm ipsi sint serui corruptionis. At verò nulla maior libertas, quàm cùm repressa carnis tyrannide, corpus in obsequium Christi tra hitur: nec tam cõcupiscẽtia ducimur, quàm 2. Cor. 3. spiritu. Nempe vbi spiritus Domini, ibi libertas: neque quicquam est, quod non possumus in eo, qui nos confortat Christus: quip Philip. 4. pe qui non patitur nos tẽtari supra id quod 1. Cor. 10. possumus, sed facit cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere. Cuius auxilio freti, inuenti sunt eunuchi, qui se castrauerunt Matth. 19. propter regnum cælorum. Ac proindè certa sit damnatio viduarum, quæ cùm luxuriatæ 1. Tim. 5. forent, in Christo volebãt nubere, turpi certè trãsfugio primam fidem irritam faciẽtes, nõ quam baptismo, qui nuptiarum fœdera non respuit: sed iuxta expositionem cõcilij Carthaginẽsis, quam ppetuæ castitatis pro- 27. q. 1. cap. fessione spopondissent. Ab hoc autem per- sicut bonũ. petuæ castitatis voto qui Christum aliquando dehortantem facit, in eum blasphemat, & Apostolo cõtrarius est: qui palàm nec semel tantùm ad perpetuæ virginitatis obser- 1. Cor. 7. uantiam instigãsse legitur. Cæterùm cùm Christus apertè suadeat, vt qui vult perfectus esse, abneget semetipsum, & tollat crucẽ Luc. 9. suam: vadat & vendat omnia quæ habet, & Matth. 19. det pauperibus, ad perpetuæ profectò tum obedientiæ, tum paupertatis vota cohortatur. Si quis igitur votum aliquod huiusmodi vouerit Domino, etiam si perpetuum sue- Num. 30. rit: nõ faciet irritum verbum suum, sed de- Deut. 23. Luc. 1. paræ virginis, Annæ matris Samuelis, & Re- Hiere. 35. chabitarum exemplo, omne quod promise- 1. Reg. 1. rit, implebit, neq; tardabit reddere, sed quę semel de labijs suis egressa fuerint, obseruabit, & faciet sicut promisit Domino: quãdoquidẽ ruina est homini, deuotare sanctos, & Pro. 20. post vota retractare. Quòd si quis secùs fecerit, aut hæretica prauitate corruptus, secùs facere licitum esse docuerit: is velut iuris tũ diuini, tum naturalis infractor, nedũ sacrosanctis concilijs iniurius, condigna per suos superiores animaduersione plectatur.

QVòD SEPTEM SVNT SACRAMENTA, à Christo instituta: & q̃ illa conferant gratiam, obicem non ponenti. Decretum X.

ETsi nihil intentatum reliquit hæreticus, quò Christianam fidem omi parte profligaret: in abrogandis tamen sacramentis, vipereo dente sacra matris Ecclesię viscera crudeliter dilaniat. Et quibus aliquando incrementis, ea non inspiritualibus coaluit incrementis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

grato tantùm,sed & pfido per nefas ausu co natur abrumpere.Nec enim satis esse visum est,si sacramentorum Ecclesiasticorum numero detraxerit, dum pleraq; ex eis humanum &recens inuentum esse dicit,nisi tandẽ omnibus conferendæ gratiæ vim negaret.

De baptismo.

Zach.13. VErũ vt ad singula descẽdamus, quàm efficax sit baptismi sacramentum,primùm innotescat. Hoc certè est fons ille patens domui Dauid & habitãtibus Hierusalem,in ablutionem peccatoris. Hæc aqua munda,cuius effusione mundamur ab omi
Ezech.36. 1.Pet.3. bus inquinamentis &spurcitijs nostris.Hoc quod nos saluos fecit baptisma,quo denuò
Tit.3. nascimur.Per hoc lauacrum regenerationis & renouationis spiritussancti,quem effudit in nos abundè per Iesum Christum saluatorem nostrum,iustificati gratia ipsius, hæredes sumus secundùm spem vitę æternę.Hoc
Ephe.5. aquæ lauacro mundat Christus ecclesiam in verbo vitæ, vt eam sibi exhibeat gloriosam, non habẽtem maculam neq; rugam. Quot-
Galat.3. quot enim baptizati sumus in Christo Iesu, Roman. 6. Christum induimus: cõsepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem. Cùm igitur ablutio peccatorum,ab inquinamentis & spurcitijs emundatio,salus, renouatio, regeneratio spiritussancti,cęteraq;id genus, infusionem gratiæ palàm insinuent: perspicuũ euadit,baptismi sacramẽtum sua virtute pratiam conferre.

De sacramento ordinis.

1.Pet.2. Apoc.1. POrrò sacramẽtum ordinis vel hinc facilè colligi potest,quòd etsi omnib⁹ adeò
Roman. 12. commune sit internum illud sacerdotium, quo exhibem⁹ corpora nostra hostiam sanctam, viuentem, Deo placentem, vt prisCis
Exod. 19. quoque sub Mosaica lege patribus conueni
1.Cor.4. ret:non protinùs tamen quilibet, dispensa-
1.Cor.3. tor ministeriorum Dei,vel architectus ędificij spiritualis habendus est.Non continuò,si
2.Cor. 5. puer aut mulier baptismum susceperit,lega-
1.Cor. 12 tione ꝓ Christo fungitur,sed diuisiones ministrationum sunt:deditque Deus quosdã
Ephe.4. q̃dem apostolos,quosdam prophetas,alios euangelistas,alios autem pastores & doctores:ad cõsummationem sanctorum,in opus
Tit. 1. ministerij,ad ædificationem corporis Christi. Atque eius gratia Titum Cretæ reliquit Apostolus,vt cõstitueret p ciuitates presby-
1.Cor.12. teros.Nam si totum corp⁹ oculus, vbi auditus?si totum auditus,vbi odoratus? Deniq; si omnia essent vnum membrum, nec esset aliquis qui nõ sit sacerdotali ordine insignitus,vbi corpus?aut quid deniquè cõfusius, quid perturbatius esse queat?Quosdam itaque Christus sacerdotes instituit,quibus sui corporis potestatem cõmisit: Veri quidem,
Luc.22. dũ instituto sui corporis & sanguinis sacramento:Hoc facite,inquit,in meam commemorationẽ.Mystici verò, dum posteaquàm
Ioan. 20. in discipulos insufflãsset, Accipite, inquit, spiritumsanctũ: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Quibus palàm euadit,in susceptione ordinis conferri gratiam. Rectè igitur Timotheum Paulus admoner, vt nó negligat gratiam quæ data est ei,cũ impositione manuum presbyterij, sed eam resuscitet potiùs. Quod si pro suæ dignitate quis fecerit,duplici honore dignus habeatur. 1.Tim.4. 2.Tim.1. 1.Tim.5.

De sacramento Eucharistiæ.

QVis autẽ viuificum esse neget Eucharistię sacramentum,quod tam apertis testimonijs scripturæ comprobatur? Calix enim benedictionis, cui benedicimus,nónne cõmunicatio sanguinis Christi est? & panis quem frãgimus, nónne participatio corporis dominI est?hic nempe calix ille prę clarus inebrians: hoc frumentum, hoc vinum germinans virgines. Probet itaque seipsum homo,&sic de pane illo edat,&de calice bibat.Nam qui manducat &bibit indignè,iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus dominI. Caro enim mea(inquit dominus)verè est cibus,& sangnis meus verè est potus:qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem,in me manet & ego in illo.Et rursum:Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem,habet vitam æternam. Quibus hac luce clariùs constat, hoc sacrosanctum Eucharistiæ sacramentũ non solùm gratiam conferre:sed & alia pleraque aduersus hæreticos roborari, quæ de ipso catholica tradit ecclesia:atq; adeò quidem,vt post tam aperta scripturarum oracula,plura consarcire,superuacuum foret. 1.Cor.11. Psalm.22. Psalm.4. Zach.9. 1.Cor.11. Ioan.6. Ibid. Ibid.

¶De sacramento Confirmationis.

NEc obscurius quidem sacramentum cõfirmationis Christus instituit cùm paruulis manꝰ imponeret. Quod & ab apostolis legimus promulgatum, cùm ad Samaritas miserunt Petrus & Ioannem,à quibus illi(licèt à Philippo diacono anteà baptizati)per impositionem manuum, spiritumsanctum acciperẽt. Quod & ex Actis apostolorum apud Ephesios à Paulo,& ex Dionysio, Clemente & Fabiano pontificibus,à primitiua quòdàm ecclesia legimus obseruatum. Vndè & nunc Impositionis manuum, nunc Cõfirmationis,appellatum est sacramẽtum. Baptismo siquidem regeneramur ad vitam: post baptismum hoc sacramento confirmamur ad pugnã, in baptismo abluimur, post baptismum hoc sacramẽto roboramur:cuius conferendi potestas,episcopis à Christo cõcessa,donum Dei est:quod asseruit Petrus pecunia possideri non posse. Matt.19. Act.8. Act.19. Act.10.

De sacramento pœnitentiæ.

POenitentiæ verò tam necessarium est sacramẽtum,quàm impossibile est baptismum iterari. Voluntariè enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis,iam non relinquitur pro peccatis hostia. Neque ei qui semel tantùm passus est Christus,sępiùs consepeliri possumus per baptismum. Heb.10.

Cùm igitur in multis offendamus omẽs,neque sit qui possit dicere,Mundũ est cor meum,& purus sum à peccato,necessaria est ꝓfectò secunda post naufragiũ tabula. In qua discussa diligenter conscientia, quicquid oc currit Dei offensiuum,detestemur. Nam ad pœnitentiam nos adducit benignitas Dei. secundùm autem duritiã & impœnitẽs cor, homo thesaurizat sibi iram, nisi respiscens sciat & videat,quàm malum est & amarum, reliquisse dominum & non esse timorem eius apud se. Contrà verò,quę secundùm Deum tristitia est,pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Neque enim cor contritum & humiliatum despicit Deus:qui sanat contritos corde,& alligat contritiones eorum. sed commouet terram, & conturbat eam: tum sanat contritiones eius, quia commota est. Nemo igitur tantum de fide sua præsumat,nemo adeò pœnitentiam nouam vitam existimet,& nõ recogitet annos suos in amaritudine animæ suæ.

¶De confessione.

SEd vt vetustissimũ illud,ita verissimum: Qui abscondit scelera sua,non dirigetur: qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Neque satis fuerit de peccatis conteri, & ea apud sese Deo confiteri,nisi sacerdoti quoque sacramẽtali confessione detegãtur. Ea quippe,nec humanum nec recens inuentũ esse potest, quæ tot & tantis fulcitur scripturarum oraculis. Ad hanc enim,præter multas Mosaicæ legis figuras, propiùs manuduxisse videtur, primùm ille Christi præcursor:à quo qui baptizabantur,confitebantur peccata sua. Tum Christus ipse,dum suscitatum Lazarum, ab apostolis solui iubet:& ei quem à lepra curauerat,ꝑcipit vt sese sacerdotibus ostẽdat. Act.tum demùm huiusce modi confessionem instituit & præcepit,cùm postquàm in apostolos insufflãsset, Accipite, inquit, spiritumsanctum:Quorum remiseritis peccata,remittuntur eis: & quorum retinueritis,retenta sunt.Nam quomodò remittet, quæ sibi cognita non fuerint?aut quo pacto eorum iudex esse poterit, quæ prorsus ignota sint? Oportet itaque,quem antiquus ille serpens occultè momorderit,abstrusissimum quodque vulnus medico detegere, omnem indigestum &virulentum humorem(etsi stomacho mentis altiùs insederit)euomere:pudorem,in satisfactionis partẽ, de singulo quoque errato patiꝰ:ne,dum occultis peccatorum vinculis sese teneri dissimulat,horrendæ tandẽm sub omnium oculis æternæ damnationis laqueo constringatur. Proindè statim ab ipsis Ecclesiæ nascentis incunabulis,sacerdotes confitendi ritus,de interioribus,nedùm de exterioribus tantùm.,inoleuit:vt tum ex Iacobo,tum ex diui Dionysij,Alexandri,Vrbani, & Cypriani scriptis manifestum euadit.Rectè igitur hanc exomologesis legem à Christo institutam, per apostolos ad nos vsque deductam, & ab vniuersali Ecclesia inuiolabiliter obseruatam, à cunctis Christi fidelibus sectandam esse: & contrauenientes,authoritate Concilij Constantiensis & aliorum complurium damnatos declaramus. Iacob.5. Dionysiꝰ in epistola ad Demophi.

¶De extrema Vnctione.

Marc.6. ADvnctionis autem extremę sacramẽtum, Christus manduxisse primùm videtur,cùm apostoli oleo vngerent multos infirmos,& sanarentur. Neque enim id suo sensu, sed præceptoris instituto, fecisse putandi sunt. Sed ne hic noster vngendi infirmos ritus,Christi præceptum,non tamen sacramentum, esse videretur: si quis infirmatur (inquit Iacobus) in vobis, inducat presbyteros Ecclesiæ,& orent super eũ,vngẽtes eum oleo in nomine dominI.& oratio fidei saluabit infirmum,& alleuiabit eum dominus:& si in peccatis sit,remittentur ei. Quibus liquidò constat, extremam vnctionem non ægritudinis tantùm corporalis medicamentum esse,sed etiam cæterorum sacramentorum instar,remissionem peccatorum efficaciter operari:ac proindè nec ab Iacobo quidem fuisse institutum,sed ab eo tantùm,cui peculiare est,vt gratiam & gloriam conferre possit. Iacob.5. Pſal.38.

¶De sacramento Matrimonij.

POstremò matrimonium esse sacramentum,abundè satis,sacrosanctę matris ecclesię tum vsu, tum authoritate comprobatur.Hoc quippe sacramẽtum, magnum est, in Christo quidem & ecclesia, quo sanctificatur vir infidelis per mulierem fidelem, & mulier infidelis per virum fidelem.Hoc honorabile coniugium,torus immaculatus: in quo nõ solùm saluatur mulier per filiorum generationem,sed fas est vnicuique vas suum possidere in sanctificatione & honore:p quod coniuges benedictionem consequuntur in filijs,nec habet in eos dæmonium potestatem,nisi ita coniugiũ suscipiant,vt Deũ à se & sua mente excutiant, & suæ libidini vacent,sicut equus & mulus,quibus non est intellectus.Qui negat itaque matrimonium esse sacramentum,aut deniquè septem sacramenta non admittit,inter hæreticos habeatur. Ephe 5. 1.Cor.7. Heb.13. 1.Tim.2. 1.Thes.4. Tob.6.

De sacrificio Missæ.

Decretum XI.

QVàm verè à sapiente dictum est, Vir qui errauerit in via doctrinę, in cœtu gigantum commorabit. Errauit quidẽ Luterus in via doctrinę,cùm quicquid agamus,peccatũ esse censuit. At tum demùm irruit quasi gigas,& posuit in cælum os suum:cùm,ne quid nostrum Deo gratũ esse fateretur, sacrosanctũ illud Prouer.21. Iob 10. Pſal.72.

Universidad de Deusto
Biblioteca

illud Missæ sacrificium abrogari voluit,tantoperè nobis necessarium, tãtis scripturę testimonijs roboratum.Nam si omnis põtifex
Heb. 5. ex hominib⁹assumptus,pro hominibus constituitur in ijs quæ sunt ad Deum, vt offerat dona & sacrificia pro peccatis: quod tãdèm proprium & peculiare nouę legis sacrificiũ à sacerdote offerendũ esse queat, nisi superbenedictũ istud corporis & sanguinis Christi symbolum,quod esu paschalis agni,manna,cæterisque propemodùm omnibus Mosaicæ legis cæremonijs figuratum est?Neque enim lex esse potest, quæ sacerdotio careat:
Heb.9. quòd si sacerdotiũ habet , habet & sacrificium.Porrò etsi Christus,assiduus pro nobis pontifex, non per sanguinem hircorum aut vitulorum,sed per proprium sanguinem introiuit semel in sancta,æterna redemptione
Psalm. 109. inuenta: negari tamen non potest, sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech: ac proindè huius exemplo, sacrificium aliquod obtulisse,quod exteriore panis & vini forma,veteri illi Melchisedech oblationi responderet.Erat enim sacerdos DEI
Gen.14. altissimi. quod vtiquè fecit in suprema cœna illa.Nam accepto pane gratias egit,& fregit,deditque discipulis suis,dicens: Hoc est
Luc. 22. corpus meum, quod pro vobis datur,& ab euangelicis sacerdotibus iugi semper obser-
Ibid. uantia præcepit iterari. Hoc facite,inquit, in meam cõmemorationem. Hoc enim holocaustum,hæc victima pro peccato,hæc hostia pacifica, hoc iuge sacrificium,hæc mun-
Mala. 1. da(iuxta Missæ nominis hebraici rationem) oblatio,quam in omni loco Malachias prædixit offerendam, cùm repudiatis legis antiquæ cæremonijs,ab ortu solis vsque ad occasum,magnum esset nomen nomini in gentibus. Nihil igitur in sacrificijs maius esse potest,quàm corpus & sanguis Christi, nulla potior oblatio. Qua in re,cum vniuersalis Ecclesiæ ritu,tam apertè consentiunt Ignatius,Irenæus,Cyprianus,Athanasius, Chrysostomus,ac reliqui posteriores, & concilia propè innumera: vt qui contrarium sensisse præsumpserit, manifestam hæreseos labem incurrat.

¶De satisfactione,purgatorio,& commemoratione difunctorum.

Decretum 12.

VNVM illud videmus in primis hactenùs obseruatum ab ijs,qui propagandis hæresibus animum intenderint, vt ea sibi dicenda putent, quæ maximè placitura videantur, quo prurientes multitudinis aures demulceant,& à secretioribus patrũ auertant institutis. Hac ratione Mahometica quondàm pestis inualuit. Hocaucupio Luterus plures illaqueat,dum simul cum culpa semper omnem cuiusuis pœnæ temporalis reatum aboleri contendit. Purgatorium tollit, & quò laicos grauiùs in clericorum odium exasperet,sacrificia,oblationes,& omnes id genus pro defunctis orationes, recens esse sacerdotum commẽtum, impudenter asseuerat.Præuidit enim versutus artifex, nihil esse quod effreni plebeculæ possit esse iucundius,quàm si facilima prorsus in cælum prædicetur via,si omnis acerbæ illius purgatoriæ pœnæ decutiaſ metus: si quid habeat, quod aliquo tandèm prætextu sacerdotibus impingat.Ne igitur incautus fortè quispiam, vafris huiusmodi blanditijs pellectus,errorum scopulis illidatur:sacro approbãte prouinciali concilio,firmiter tenendum decreuimus,culpa per pœnitentiam abolita, frequenter superesse temporalis pœnæ reatum, velut superstites quasdam peccati reliquias, quæ per dignos pœnitentiæ fructus veniant Matth.3.
expiandę:adeò,vt iniquitate & culpa pecca- Luc.3.
ti dimissa,peccator adhuc pœnæ temporali Num.14.
sit obnoxius.Hinc murmurãti aduersus do- 2.Reg.12.
minum Israëliticæ plebi,indè Dauid dimissam primùm adulterij noxam scriptura commemorat,pro qua tamen subindè pœna temporalis irrogata est.Superabũdans quidem
atque exuberans,est Christi satisfactio: cui- 1.Pet.2.
us plenitudinem assequimur, dum sicut se- Rom.6.
mel tantùm mortuus est,ita semel illi consepelimur per baptismum. Peccata verò quæ post baptismum commissa fuerunt,pœnitentia quidem expiantur, sed quæ morienti Christo non semper configuret.Cùm autem huiusmodi pœnę tẽporalis,aut venialis tantùm peccati reus,repentè nonnunquàm in- Matt.12.
tereat,de omni verbo etiam ocioso ratione redditurus,nec illi pateat aditus in cælestem Apoc.21.
illam Hierusalem,in quam nihil intrat coinquinatum:nec item gehẽnę subiaceat,quip- 2.Cor.5.
pe qui gratiæ sit particeps,ac pœnæ temporalis tantùm debitor: fit vt primùm purgetur ex ijs quæ gessit in corpore, saluus tan- 1. Cor.3.
dèm aliquando futurus,sic tamen quasi per ignem: de sua semper interim salute, ex re- Matt.12.
manentibus in eo fide,spe & charitate,securus.Neque enim ex eorum est numero,quorum blasphemia non remittitur neq; in hoc
seculo, neque in futuro,quorum superbia Psalm.72.
assendit:sed eorum potiùs,quos sub terra Apoc.6.
DEO laudem acclamantes, sacer Apoca- 2.Mac.12.
lypsis liber commemorat. Sancta igitur & salubris est cogitatio, pro defunctis exorare,vt à peccatis soluantur. Nec ab re ab Chrysost.
Apostolis traditum,vt in tremendis & viuificis mysterijs,agatur commemoratio defunctorum. Sciebant enim, illis indè multum
cõtingere lucrum,vtilitatem multam. Cùm igitur tam sanctum Apostolorum institutũ, Dionysius
ab initio nascentis ecclesiæ,ex sacro Dionysio legamus obseruatum, & in Cabilonen- ecclesiast.
si ac pluribus subindè Concilijs promulga- De consecr.
tum: quisquis Catharorum, Armeniorum, dist.2.cap.
Vuiclefi, Bohemorum, Luteri aut Valden- vltim.
sium exemplo,hos errores cum sacro Con-

stantiensi concilio non damnârit,hæreticæ prauitatis pœnas incurrat.

¶De veneratione sanctorum.

Decretum 13.

VT abyssus abyssum inuocat,& in aliud scelus ex alio labimur: in eam demùm hæreticus incidit insaniam, vt qui pijs animabus quæ purgatorio detinentur, suffragia viuorum adimit: vicissim quoque viuos sanctorum, qui in cælis sunt, defraudet auxilijs: quasi vel preces nostras non audiant, vel nostris calamitatibus non tangantur: quasi diuinæ clementiæ deroget,quòd qui Christo ministrauerit, hoc honore dignus habeatur, vt pro cæteris intercedat. Sed quàm sit primum horum non modò veritati, sed scripturis quoque dissonum: facilè intelligit, qui beatis peruium esse non ignorat omniforme illud diuinitatis speculum, in quo quicquid eorum interfit,illucescat.Etsi neque desint nobis Angeli,Gabriele Danielis, Raphaele Tobiæ haudquaquàm segniores,qui nobis ab exordio precum nostrarum assideant,vt illis mox offerant, quorum suffragium imploramus. Nec pigriùs quàm olim, præueniant principes coniuncti psallentibus,è quorum manibus ascendat fumus aromatum de orationibus sanctorum. Porrò quòd ad secundum attinet,qui fieri potest,vt nostris non afficiantur incommodis, quorum nunquàm excidit charitas, quibus tantum gaudium in cælo, super vno peccatore pœnitentiam agente? Abraham,cùm hîc diuersaretur,pro salute Sodomitarum apud Dominum semel & iterùm,quinimmò & sæpiùs interpellauit,vt pro certo iustorum numero,qui inter eos reperiretũr, toti parceretur ciuitati. An nunc cùm cælo gloriosus regnat,vsquedeò refriguit eius charitas & imminuta est,vt immemor filiorum suorum factus,nõ oret pro ijs, qui in hoc procelloso mari adhuc cõstituti, diris iactantur mundi fluctibus? Nec enim à beatorum communione (quorum alter alterius,membra sumus)possumus aliquando separari, quin auctiore nobis charitate consulant, quàm cùm terrena nobiscum conuersatione tenerentur. Hinc Angelus ille Zachariæ, & Hieremias iamdudum in sinum Abrahæ receptus,multùm orant pro populo & vniuersa sancta ciuitate,& pro pœnitentis impietate orabit omnis sanctus in tempore oportuno.Nihil autem diuinæ benignitati vel omnipotentiæ deperit,quæ summa & incomprehensibili sapientia, infima quæque per intermedia moderatur & regit: neque minùs vnus est mediator DEI & hominum IESVS Christus,si iuxta sacram Aurelianensis concilij atque aliorum complurium institutionem,litanijs ad aliquos sanctorum conuertamur:CHRISTO tamen accepta feran-

tur omnia:per quem,omne id genus interueniendi munus, cæteraque in humanum genus beneficia,deriuentur. Absit igitur,vt tanti sint apud aliquem, hæreticorum præstigiæ, vt cum Manichæis,Catharis,Bohemis,& Valdensibus,beatis illis cælestis aulæ proceribus (ex quibus, non secùs àc ex igne splendor, odor ex vnguento, nostra omnium dimanat vtilitas) cultum exhiberi non sinat: dicata martyribus templa subsannet,dies festos inscribi,& eorum (vt aiunt) passiones palàm in Ecclesia legi, cachinnis insectetur. Pluris sit sacrorum conciliorum authoritas:quibus si quis pertinaciùs obstiterit,hunc pœnis in hæreticos à iure statutis,declaramus coercendum.

De conse. dist.3. cap. rogationes.

Basilius.

De veneratione sacrarum imaginum.

Decre. 14.

SI tam candidè quàm curiosè hæreticus ea loca perlustrãsset, quibus scriptura passim ab idolorum & simulacrorum cultu reuocat,nequaquàm certè tanto strepitu Christianos ab imaginum honore deterreret. Neque enim dum catholicus quispiam sanctam CHRISTI veneratur imaginem, aliquod numen illi subesse putat, aut quasi DEVM colit:sed ob recordationem filij DEI,vt in eius amore recalescat, cuius imaginem videre desiderat. Et nos quidem non quasi ante diuinitatem, ante imaginem prosternimur: sed illum adoramus, quem per imaginem, aut passum, vel in throno sedentem,recordamur. Et dum per ipsam picturam quasi per scripturam, ad memoriam filium DEI reducimus:animum nostrum de resurrectione lætificat, aut de passione mulcet, non maiore quidem idololatriæ periculo,quàm cùm in nomine IESV omne genu flectitur cælestium, terrestrium & infernorum. Quem enim vocula cursim auribus insinuat,hunc eundem fidelibus oculis imago sedulò repræsentat. Accedit & ex imaginibus alia non inferior vtilitas,idoneum videlicet atque accommodum indoctæ plebi rudimentum: vt cùm sacratissimæ virginis Mariæ,aut sancti cuiusquam imago sese offert,ea velut archetypo,ad propositę sanctitatis imitationem & veram vtcunquè pietem, rudi quadam introductione, simplex populus animetur. Et sepositа tantispèr distractione dum ad vnius imaginis contuitũ se colligit: vno obtutu sibi plura proponit,quàm diuturna librorum euolutione cõpræhẽderet.Non ab re igitur apostoli vinificam Crucem & sacras erexerunt imagines: quæ quum ab initio nascentis Ecclesiæ, debita semper ab orthodoxis veneratione colerentur, nihil illis à sacrosanctis quatuor vniuersalibus Concilijs derogatum est. Quin & ab Augustino moribundis proponi iubentur, & à Gregorio

De cõsecra. dist.3.c.per latũ.Et cap. venerabiles. Gregorius ad Secundinum.

Philip. 2.

Damascen. lib.4.

Augustinus lib.de visita tione infirmorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rio Magno, tum ad Richaredum, tum ad Secundinum missę leguntur. Et insurgentibus tandèm imaginum euersoribus, Romani pontifices, Constantinus, Gregorius secundus, & tertius, Paulus primus, Stephanus tertius, & Adrianus primus, tanta animi constantia restitêre, vt illi septima tandèm apud Niceam synodo, concordi patrum assensu damnarentur: & Carolus ille cognomento Magnus, Francorum rex Christianissimus, Franckfordiensi conuentu, eiusdem erroris suppresserit insaniam, quam infelicissimus quidam Felix in Gallias & Germaniam inuexerat. Quisquis igitur de Christi vel sanctorum imaginibus aliter senserit, is Christo & sanctis iniurius, cum Valdensibus pestiferam hæreseos labē se nouerit incurrisse.

Carolus Magnus.

¶De libero arbitrio.

Decre. XV.

ETsi nulla penè sit tam aperta catholica veritas, nullus tam manifestus sacræ scripturæ locus, quem non hæretici suis cauillis & tergiuersationibus eludant: nulla tamen in re tam impudenter, tantaque rei Christianæ iactura debacchati sunt, quàm in exterminando prosligandoque libero arbitrio. Nam quid Christi fidelibus pnicioſius excogitare potuit hostis ille veritatis, quàm si vel à Pelagio seducti, omnia sine præsidio gratiæ sibi tumidiùs arrogent, vel fatiscenti pusilloque animo, cum Vuiclefo, necessitati fatisq; cōmittant omnia? Nihil profectò reliquū erit, tum diuinis legibus, tum humanis: nullus consilijs aut electioni, nullus precibus aut obiurgationi, cæterisq; id genus, locus: nulla deniq; iustitia futura est, qua quibusdam pœnæ, quibusdam constituta sint præmia: si pro Vuiclefi & Luteranorū sententia, omnia de necessitate eueniant. Prodierat hic error primùm apud gentiles, sed summo omnium consensu mox explosus est: adeò, liberū esse arbitrium, velut euidenti quodam experimento cognitum, omnium mentibus sese inculcat. Cùm igitur reliquerit Deus hominem in manu consilij sui, appositeritq; corā eo ignem & aquam, bonum & malum: vt ad quodcunq; voluerit, porrigat manū suā: nec ab re beatus ille dicatur, q potuit transgredi, & nō est trāsgressus, & facere mala, & non fecit: quòd sub eo sit appetitus eius, & dominetur illius: ac deniquè percurrenti sacram scripturam passim obuium sit, quòd liberū vtramuis in partem hominis arbitriū asseueret: satis esse visum est sacro, puinciali concilio, libertatis huiusmodi vires & metas exponere. Neq; enim liberū arbitrium asserentes, diuinam excludimus propterea gratiam: quod illi falsò totiès imponere non verentur, atque hoc fumo credulorum oculos perstringere. Sed iuxta sacram scripturam eò extendimus, vt voluntas humana misericordiæ præuenientis auxilio suffulta, & interiori quodam & occulto secretioris inspirationis afflatu contacta, sese conuertat in DEVM, Deo appropinquet, & ad veram illam gratiam se prępparet, qua tandèm accepta sit ad vitam æternam. Neque tamen tanta gratiæ necessitas libero præiudicat arbitrio, cùm illa semper sit in promptu, nec momentum quidem prætereat, in quo Deo non stet ad ostium & pulset: cui si quis aperuerit ianuam, intrabit ad illum, & cœnabit cum illo. Nec deniquè tale sit huiusmodi tra hentis Dei auxilium, cui resisti non possit. Quotiès enim dominus voluit congregare filios Hierusalem, sicut gallina congregat pullos suos ab alas, & noluerunt? Frustrà certè Stephanus Iudæos, duræ ceruicis & incircuncisi cordis argueret, qui semper spiritui sancto resisterent. frustrà Paulus Thessalon. admoneret, spiritum ne extinguerent, si diuinis inspirationibus homines ineuitabiliter raperentur. Trahit quidem Deus, sed in eius odorem currimus: non vi, non vnco raptamur. Prædestinat, eligit, vocat, sed eos demùm adultos glorificat, q̄ in fide & charitate radicati, per bona opera certam suam vocationem, electionemque fecerint. Et licèt attingat à fine vsque ad finem fortiter, disponit tamen omnia suauiter. Hanc igitur hæresim, arbitrij libertatem prorsus auferentem, non tam damnamus, quippe quæ iam olim ab ecclesia & sacrosanctis concilijs damnata sit, quàm communi hominum cōceptioni & apertis scripturæ testimonijs declaramus esse contrariam.

Ecci. 15.

Ecci. 31.

Gen. 4

Psalm. 58.

De fide & operibus, merito & gratia.

Decre. XVI.

FRequens illud est apud imprudētes, & qui non tam animi moderatione, q̄ impetu feruntur: vt dum ab altero vitiorum incautè diffugiunt, in alterum prolabantur. Cuius rei Luterus fidē facit, qui dum operum fiduciam nimis insectatur, nihil tandem operibus reliquum facit: atq; ita vnius fidei patrociniū suscipit, vt solam agnoscat, opera reijciat & condēmnet. Verùm si rectè perpendantur, quæ pro fide producit de scripturis, testimonia, reliquas virtutes non excludunt. Quæ verò contra opera citat, ea omnia vel ad nimiā in operibus fiduciam, vel ad legales cęremonias pertinent. Fide quidem viuimus: & sine hac, impossibile est placere Deo. Si quis nihilo minùs habuerit omnem fidem, ita vt montes transferat, charitatem autem non habuerit, nihil est. Fide iustificamur: sed & spe salui facti sumus: Et dimissa sunt Mariæ Magdalenæ peccata multa, quoniam dilexit multùm, si quis enim (dicit dominus) diligit me, sermonem meum seruabit: & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mānsionem apud eum faciemus. Nunc igitur manent fides, spes, charitas, tria hęc, maior autē horū est charitas, & in viuificando iustificandoq; potior: quandoquidem fides sine operibus mortua est. Tum demùm vtilis est ad salutem, cùm per dilectionem operatur. At charitas non est otiosa, sed per bona opera satagit, vt certam vocationem nostram electionemque faciat. Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur: dum ille reddet vnicuique iuxta opera sua, dum vnusquisq; mercedem accipiet secundùm laborem suum. Quandoquidem omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum. Vbi eos qui à sinistris erunt, non solùm increpabit dominus, quia non crediderunt, sed quia misericordiæ non vacārunt. Eos autem qui à dextris erunt, commendabit non tam à fide, quàm à bonis operibus: opera enim illorum sequūtur illos. Talibus siquidem hostijs promeretur Deus, facietq; tandēm omnis misericordia locum vnicuique, iuxta meritum operum suorum, non absoluta condignitate quidem, (neque enim condignæ sunt passiones huius seculi ad futurā gloriam quæ reuelabitur in nobis) sed gratuita magis & liberali repromissione: qua, conuentione facta de denario diurno, conduxit operarios in vineam suam. qua, inquā, qui suffert tentationem, cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se. & ei qui fidem seruauerit, certauerit bonum certamen, cursum consummauerit, coronam iustitiæ reddet in illa die iustus ille iudex, qui nos, etsi seruos inutiles, sua misericordia dignos facit, in partem sortis sanctorum. Non iustificat igitur sola fides, sed magis charitas. nec quę uis opera, peccata sunt: sed eatenùs adultis ad salutem necessaria, vt meriti quoque rationem non respuant.

Abac. 2.

Zach. 2.

1. Reg. 17.

Amos. 5.

Apoc. 3.

Matth. 23.

Act. 7.

2. Thess.

Cant. 2.

2. Pet. 2.

Sap. 3.

Concil. Carthag. 6. cap. 3. Sexta Synodo Constantinopol. 3.

Rom. 5.

Rom. 8.

Luc. 7.

Ioan. 14.

¶Decretorum fidei, finis.

¶Annotationes aliquot errorum, iam olim damnatorum, & nunc repullulantium paucis constrictæ. 17.

HIs sanè decretis, possent plura alia adiungi. verùm nimia huiusmodi decretorū multiplicatiõe, orthodoxos lectores grauare metuētes, haud quaquàm alia in præsentia censemus adijcienda. Quia tamen plurimæ aliæ sunt hæreses, quas aut editis libris, aut publicis prædicationibus, aut familiaribus etiam colloquijs minimè erubescunt homines peruersi hodiè, p̄mulgare, pestilentibus dogmatibus enitentes inficere populum Christianū: generali quadam definitione tales damnatæ doctrinæ assertiones operæprecium est indicare, quo faciliùs vitentur. Exploratum nempe est, quòd non alia via conuenientiùs hæreticorum calumniæ, hæreses atque impietates cauentur, quàm vbi deteguntur & manifestātur. Tūc enim omnibus facilè constat, quàm vana sint ac futilia, immò q̄ stulta & impia eorum dogmata. At verò vt cōmodiùs tales errores discernantur, certis subnectuntur indicibus modo sequenti.

¶Nusquàm legitur Dei cognomen apertè tribui Christo, in apostolorum & euangelistarum literis, præterquàm in duobus aut tribus locis. Audemus spiritum sanctum appellare Deum, quod veteres ausi non sunt. Error faues Arrio.

Christus suam mortem deplorari non voluit, sed adorari: vt quæ sponte pro salute totius mundi suscipiebatur. Non enim desendā est mors innocentis. A cōsortio Ecclesiæ resecatur, quisquis admittit crimen lætale. Error fauēs macedonio.

Ecclesia non constat nisi ex bonis. Error Ioan. Hus, dānat⁹ in concilio Cōstantiēsi sessione 15.

Primatus summi pōtificis, nō est à Christo. Nō rectè aut piè ab ecclesia canunt illę orationes, Salue regina misericordiæ, Regina cæli, Aue maris stella. Error Ioan. Hus, dānat⁹ in concilio cōstantiensi sessione 15.

Nouissima pars capituli vltimi euāgelij beti Marci, ex apocrypho quopiam euāgelio assĉripta apparet à lectore studioso.

Indecorū vel ridiculū videtur, quòd idiotæ & mulierculæ psitaci exemplo, psalmos suos & precationem dominicam latinè murmurant: quum ipsæ quod sonent, non intelligant. Error Bohemorum.

Baptizati infantes, cùm veniunt ad annos discretionis, sunt rebaptizandi.

Infantes non sunt baptizandi.

Baptizati paruuli postquàm ad pubertatis annos peruenerint, vt in communibus fidei articulis fuerint instructi: interrogentur, ratúm ne habeant quod susceptores nomine illorum polliciti sunt in baptismo. Id si non approbent, fortassis expediet illos nō cogi, sed suo relinqui animo, donec resipiscant: nec ad aliam vocari pœnam, nisi vt ab eucharistia sumenda, reliquisque sacramentis arceantur. Cæterum necà sacris, necà concionibus excludantur.

Fomes peccati, etiam si nullum adsit actuale peccatum, moratur animam ab ingressu cæli.

Iustus in omni bono opere peccat.

Omne opus bonū, optimè factū, est veniale.

Deus obligauit hominem ad impossibile, in nono & decimo præceptis, prohibens non concupiscere: quod qui negat, pessimè facit: & qui hoc falsum esse dicit, plusquā pessimè facit.

Hoc est mortalium mortalissimum, nō credere sese damnabili & mortali peccato esse obnoxium coram Deo.

Modus celebrandi missam, quo vtitur ecclesia catholica, non est conueniens. Error fauēs Vuiclefo.

Missa debet dici lingua vulgari. Error Bohemorum.

Manifestus est error, Missam applicare seu offerre pro peccatis, pro satisfactionibus, p defunctis aut quibuscunque necessitatibus suis, aut aliorum. Error Aērianorū & Arthotiratarū

Non est dubium, vniuersos hodiè sacerdotes & monachos, cum episcopis & omnibus suis maioribus, esse idololatras: in statu Error donatistarū, Acitarū & Apostolicorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

periculosissimo agentes, ob Missæ seu Sacramenti ignorantiam, abusionem & irrisionem.

Magna est fides, cognoscere Christũ corporaliter esse, vbi sacramentaliter est. Sed maior est, cognoscere eum absolutè vbiquè corporaliter esse.

Nihil cõducit ad susceptionẽ eucharistię, se prẽparare per contritionẽ, confessionem, satisfactionem, & alia bona opera.

Non licet inducere homines ad pœnitentiam per timorem gehennæ.

Episcopus non potest quod non possit simplex sacerdos.

Ecclesia non potuit illegitimare aliquas personas, sic quòd nõ possint cõtrahere matrimoniũ. Humana instituta, si obseruas vt humana, nihil te iuuant: sin vt diuina, mendacium committis. Lex euangelica, quo tutiores sint homines à periurio, damnat oẽ iusiurandum: vt iam fas nõ sit iurare neque per Deum, neque per cælum, neque per terram.

Catharorũ error & Valdensium.

Excoïcationes nõ sunt timẽdę, sed optãdæ. Qui venialia peccata docent esse distincta à mortalibus, ad insaniam perditissimè nituntur trahere hominum conscientias.

Error Vuiclesi dãnat⁹ in cõcilio Cõstantiẽsi sessione 8.

Opera nihil sunt coram Deo: aut omnia sunt æqualia, quantùm ad meritum attinet.

Error sauẽs Iouiniano.

Meritũ tribuere operibus, propemodùm cum eis est sentire, qui credunt nos ex operibus iustificari posse, de quo errore damnãtur Iudæi plurimùm.

Error Begardorum.

Illi qui habent charitatem, nullis præceptis humanis sunt subiecti.

Habentes charitatem, non tenentur ieiunare, orare, vigilare, aut alia consimilia bona opera efficere: sed liberum est illis, facere aut omittere huiusmodi bona opera, pro suo beneplacito.

Error Vuiclesi.

Indulgentiæ prorsus sunt abijciendæ.

Error sauẽs Vuiclefo.

Fũdatiões obituũ, sunt inuẽtiones diaboli.

Error dãnat⁹ in cõcilio Cõstantiẽsi.

Eccleſiastici nõ debent gaudere priuilegijs & immunitatibus plùs quàm laici.

Error Catharorũ, Valdensium, Begardorũ, & Hussitarum.

Nõ licet ecclesiasticis habere bona immobilia. Deus non vult pseudoapostolos & hęresiarchas extingui, sed tolerari, si fortè resipiscant, & ẽ zizanijs vertanẽ in triticũ. Quòd si non resipiscant, seruentur suo iudici, cui pœnas dabunt aliquando.

Decimę sunt purę eleemosynę: & possunt parochiani, propter peccata suorum prælatorum, ad libitum suum eas auferre.

Error Vuiclesi.

In ecclesia non debent esse varia viuẽdi genera, quæ religiones appellantur.

Error Vuiclesi, dãnat⁹ in concilio Cõstantiẽsi sess. octaua.

Nulli licet, inuitis parentibus, intrare religionem.

Si ꝓximũ voco in ius, si ei dãna procuro: q̃ necessariò vocationẽ illam prętorialem sequunt, si etiã tanq̃ ethnicũ omi sanctorũ cõsortio & participatióe totius ecclesię, eũ priuatũ iri obtineo: quomodò nõ facio iniuriã q̃ iustitiã peto? quomodò mandatũ Dei non soluo, qui sanctam inter me & fratrem dilectionis necessitudinem violo?

Ad principes Christianos exhortatio, vt elaborent pro hęreticis exterminandis. 18.

PLurimos hactenùs errores cõmemoratuim⁹: sed nõ illorũ sufficit cõmemoratio. Opus nãq; est, ꝙ chrianissimi principes suppetias ferãt, zelo zelãtes ꝓ domo nomini exercituũ, quę iuxta Apostolum est ecclesia. 1 Tim. 3. Posset haud dubiè Deus, absq; illis, vniuersam hęreticorũ cohortẽ cõterere ac exterminare: nullius enim creaturæ suæ eget ministerio. Vult tamen pro sua benignitate homines sibi cooperari: ampla quoque eos donat mercede, qui ei cooperãtur, in ijs præsertim negocijs, quæ ad fidei dinoscuntur spectare integritatem, quemadmodùm multæ indicant historiæ. Laborârũt olim aduersus hæreticos strenuè Christianissimi principes, Constantinus, Valentinianus, Theodosius, Clodoueus, Carolus magnus, & Ludouicus pater sancti Ludouici. sed nunquid præmio defraudati sunt? minimè certè. Nam apud Deum gratiam inuenerunt, qua nihil in vita est expetibilius, & apud homines immortale sui nominis decus adepti sunt. Contrà verò principes, qui hæreticorum consuetudine abusi & eorum deliniti consortio, impijs erroribus non obstitêre, sed impenderunt subsidium, iram Dei vindicem sensêre. Diuino siquidem fauore destituti, in graues ærumnas prolapsi sunt, miserabilem vitę exitum sortiti. Cuius rei (vt alios taceamus) testes sunt, vel locupletissimi, Licinius à Constantino deuictus, Iulianus apostata, Valens Arrianus, Philippicus, Constantinus quintus, & Leo eius filius, sacrarum imaginum impij euersores. Hi profectò detestandam impietatem consectati, digna suæ perfidiæ reportârunt stipendia. Longum esset, reliquorum principum qui à fidei syncerítate deficientes, pestifero hæreticorum contagio infecti sunt, miserias enumerare & calamitates. Longum itidèm esset, eorum felicitatem, & gloriam recensere, qui fidei catholicæ *incõcussæ adhærentes, hæreticos tanq̃ capitales suæ coronæ hostes, ad internecionem vsque deleuerunt. Hęc itaque attendentes, ꝓ nostri officij debito Christianos principes instanter rogamus, & in domino exhortamur: si suæ saluti consulere, si suæ ditionis iura illibata cũstodire, si in pace & tranquillitate subditas sibi nationes continere exoptant: potenti brachio fidem catholicam tueantur, ac eius hostes viriliter satagãt debellare. Id aũt haud factu erit difficile, vbi antiqua Christianissimorum principum in hæreticos, eorum libros & fautores edicta instaurabuntur. Quæ si salutari iudiciorum seueritate executioni demandentur, nulla prorsus hæreticorum monumenta, nulli libri, nulla scripta in suis prouincijs reperientur. Malesanæ item conciones cessabũt, necnon & clandestina conuenticula: in quibus peregrinos cultus à Christiana pietate degenerantes, inducere solent hęretici. Vsque eò effrenis insupèr impiorum audacia retũdetur, vt iam orthodoxæ fidei ac ecclesiæ catholicæ sacris q̃ eius constitutionibus, audeat nemo contraire. Hoc profectò nostrũ desiderium, hæc votorũ summa, hæc nostri conatus gloria. Hoc est quod tota mẽte exposcimus, & assiduis precibus à domino efflagitamus: sperantes, dum strenuè Christianissimi principes hæreticos debellant, & nos pijs laboribus, ne creditę nobis oues, luporum morsibus trucidẽtur, prohibituros. Et tum demùm donabit nobis dominus sua pietate, tantoperè à fidelibus exoptatã atq; expetitam pacem & tranquillitatem in hac vita: & post huius vitæ decursum, cõsummatam felicitatem. At verò quia scimus non satis esse, ad hæc obtinenda fideles adhortari, nisi rebelles eonuenienti districtione reprimanẽ, salutari antidoto decreuimus huic negocio ꝓuidere. Authoritate itaq;, qua fungimur, omnes in nostra prouincia constitutos, qui tam impia dogmata ausu temerario asserere, docere, scribere, præsumpserint, his scriptis sentẽtia excommunicationis innodamus. Necnõ & eos, qui illis auxilium, consilium, aut fauorem quouis modo fuerint impartiti. Sub eadem quoque pœna omnibus nobis subditis inhibemus, ne Luteri libros siue Luteranorum quorumcunque retinere præsumant, qui ad pestilentem doctrinam promouendam conscripti sunt.

*vincendã

INDEX MATERIARVM, IN SEQVENTIBVS MORVM DECRETIS contentarum, per capitum ordinem digestus.

FRequẽtandas esse preces in ecclesijs, ꝓ tranquillo statu totius ecclesiæ & regnorum orbis Christiani. Cap. 1
Omnem exactionem indebitam, pro sacramẽtorum, aliarumq; rerũ diuinarũ administratione, esse à viris ecclesiasticis summoperè deuitandam. 2
Quòd promouendi ad sacros ordines, exhibeant literas testimoniales de sufficiẽtia ætatis & honestate vitæ suæ. 3
Neminem ad sacrum subdiaconatus ordinẽ esse promouendum, nisi sufficiẽtem exhibeat titulum beneficialem, vel patrimonialem. 4
Quomodo diœcesani examinare debẽt petẽtem literas dimissorias, antequã illas ipsi concedant. 5
Diligẽtem etiã inquisitionem debere fieri à diœcesanis super ętate, moribus & literatura iam promotorum ad sacerdotiũ. 6
Promotos in curia Romana ad sacros ordines, non esse admittẽdos ad illorũ executionẽ, nisi priùs à diœcesanis fuerint examinati. 7
Instituendi ad curam animarum, diligenter antè examinẽtur à diœcesanis, an sint idonei gerendæ illi prouinciæ. 8
Ad beneficia ecclesiastica obtinenda assumantur idonei à diœcesanis, qui suo erga Deũ & ecclesiã ritè fungantur officio. 9
Quotidianas distributiones satis largas & sufficienses assignari debere ijs, qui diuino officio in Ecclesijs celebrando intersunt. 10
Curati resideant in suis ecclesijs, nisi sint legitimè excusati: & populũ sibi cõmissum, diligenter instruant documentis fidei & morum. 11
De ijs, quæ curati suos studiosè debẽt admonere parochianos, ad ipsorũ salutem. 12
De fundationibus antiquis eccleũarũ accuratè obseruãdis, & seculò cõplendis, 13
In oratorijs priuatis, sine diœcesani facultate nõ esse celebrandam neque in capellis hospitiorum, neglecta ecclesia parochiali. 14
Die dominico nõ celebrẽtur missę in capellis, etiam ex fundatione, nisi post cõpletã missam parochialem. 15
In ecclesijs nihil inhonestũ aut indecens fieri debere, quo diuinũ impediatur aut minùs reuerenter audiatur officium. 16
Psalmodia maturè & cũ distinctione peragatur: ac musicus cãtus, organorumq; modulatio, ad deuotionẽ excitãs, nõ lasciuiam, in ecclesijs exhibeatur. 17
De horis canonicis, debitè, reuerenter & honestè in ecclesia decãtandis, distincto tẽpore, & congruo pulsu. 18
De ijsdem integrè, maturè & deuotè legẽdis à viris ecclesiasticis, sine aliquo leuitatis aut irreligiositatis exemplo. 19
De tabula officiariorum in choro ponenda, & tempore ingressus in chorum, cùm diuinum celebratur officium. 20
Canonici, cùm primũ recepti fuerint in cõsortiũ capituli, suos fructus integrè recipiant, sine dilatione aut expectatione per aliquot annos. 21
De regulari disciplina, in victu, vestitu & moribus, in monasterijs tam religiosorum q̃ monialium, exactè obseruanda. 22
De honestate morum in vita & habitu à clericis seruanda, sine vestium preciosarum pompa & luxu. 23
Qualis debet esse habitus clericorum, & virorum ecclesiasticorum. 24
De honestate clericorum obseruãda in incessu, cõuersatione cũ laicis, in euitatione chorearũ & actiõis ludorũ scenicorũ. 25
Incontinentes sacerdotes & concubinarios, clericos itidèm venatores, & negocijs secularibus deditos, grauiter esse puniendos. 26
Quid agendum, quando prioratus religiosorum aut monialium, nó habent prouẽtus

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus sufficientes ad plurium in illis locis educationem. 27
De numero monialium, in monasterijs earũ instituendo, perpetuaq; ipsarum clausura vigilanter obseruanda. 28
De visitatione & reformatione diligenti hospitalium, leprosariarum, & similium domorum faciẽda per eos, ad quos idipsum legitimè spectat, & de gubernatoribus earundem domorum. 29
Confratrias non esse de nouo erigendas, nisi ex consensu & approbatione diœcesanorum: antiquarum autem statuta & fundationes, vt visitentur, illis exhiberi debere. 30
De excommunicationibus non concedendis, nisi pro ardua & graui causa: neq; decernẽdis pro iniurijs verbalibus, nisi sint admodùm atroces, de quo officiales locorum dijudicent. 31
Diœcesani per se aut vicarios suos visitent frequenter parochias, in quibus audiunt hæreticos habitare, & ad illorũ exterminationem atque extirpationem, pro viribus elaborent. 32
Libri de fide & moribus differentes, non imprimantur amplius, nec alibi impressi vendantur: sine speciali diœcesanorum authoritate & permissione, qui eos priùs visitent. 33
Libros lingua vernacula compositos, & de fide ac moribus tractantes, legi vulgò nó debere: nisi à diœcesanis antè visitati sint & approbati, atque permissi vt publicè legantur. 34
Non esse admittendos quoscunque ad exercendum prædicationis ad populum, officium, nisi à diœcesanis approbati fuerint & missi. 35
Quales esse debent verbi diuini prædicatores, & quid potissimùm prædicare studeant, & quibus vti sermonibus. 36
Solos illos mendicantes habere potestatem absoluendi, qui antè per suos prelatos diœcesanis præsentati fuerint, & per eosdẽ commissi. 37
Abbates sacramentum confirmationis non conferant, nec calicum consecrationem attentent: nisi diœcesano antè exhibuerint speciale (si quod habent) super hoc priuilegium. 38
Cum quanta reuerentia, grauitate, & honestate sacramentum matrimonij est suscipiendum. 39
Imagines sacræ, præcedente episcopi visitatione, in Ecclesijs collocentur. neque prætextu noui miraculi erigatur capella aut altare nouum, nisi episcopus loci de eo negocio antè definierit. 40

Indicis capitum, decreta morum complectentium, finis.

IN NOMINE DOMINI, Amen. Sequuntur constitutiones editæ in sacro prouinciali Concilio Senonensi, celebrato Parisijs per Reuerendissimum in Christo patrem & dominum, dominum Antonium, miseratione diuina & sanctæ sedis Apostolicæ gratia, tituli sanctæ Anastasiæ sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ presbyterum Cardinalem, archiepiscopum Senonensem, Galliarum & Germaniæ primatem, Franciæ cancellarium, & Reuerendos in Christo patres Episcopos, suffraganeos eiusdem Reuerendissimi patris, videlicet episcopos, Carnotensem, Parisiensem, Meldensem, Antisiodorẽsem, Trecensem, Niuernensem, & Petrum de Stella, vicarium episcopi Aurelianensis, per eundẽ Reuerendissimum admissum, vnà cum clero totius prædictæ prouinciæ, legitimè congregato & conuocato, Anno ab incarnatione Domini 1527. die tertia mẽsis Februarij, qua fuit inchoatum prædictum concilium & cõtinua prosecutione deductum vsque ad nonam diem Octobris anni vicesimi octaui supra millesimum & quingentesimum. Qua quidem die, extrema fuit manus supradicto Concilio imposita.

Frequentandas esse preces, & publicas & priuatas in ecclesijs, pro trãquillo statu ecclesiæ catholicæ & regnorum orbis Christiani.

Cap. I.

PAulus gentium apostolus, cùm Timotheum in primis admoniisset, vt à pseudoapostolis crediturum sibi plebem auocaret, qui volentes esse legis doctores, non intelligebãt quę loquebantur, neque de quibus affirmabant: protinùs ad mores conuersus, Obsecro, inquit, primùm omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in sublimitate cõstituti sunt, vt tranquillam & quietam vitam agamus in omni pietate & castitate. Proindè Paulum imitati, de suffraganeorum nostrorum consilio & assensu in primis districtè iniũgimus, vt per cathedrales, collegiatas, parochiales & alias quascunque ipsius nostræ prouinciæ ecclesias, fiant preces tam publicè quàm priuatim, quibus auertatur ira Dei, & de peccatis nostris meritam non sumat vltionem. Nam si precibus locus aliquando affuerit, si qua olim orandi necessitas institit: ea profectò nobis hac nostra tempestate sese offert, qua atroces assiduosq; bellorum tumultus, inter Christianos principes exardescere videmus: & nauis Ecclesiæ pluribus schismatum vndis iactata, vanæ doctrinæ ventis fluctuat. Orandus igitur benignissimus Deus, vt qui

nostris iniquitatibus offensus, hactenùs in puppi dormitãsse videtur, exurgat, & dissipentur inimici eius, imperet mari & ventis, cessetq; tempestas: pestilentes hæreses indiès pullulãtes tollat, falsa amputet dogmata, diffidẽtes & exulceratos principum animos conciliet: pacatisq; hæresum procellis, fatiscentem Petri nauiculã tuta tandèm statione recipiat. Sanctissimum dominum nostrum papam, & statum hierarchicum ecclesiæ in pfecta charitate contineat: & Christianissimum regem nostrum ac supremum dominum, incolumem nobis seruet, votorumq; compotem efficiat, vt commissus illi populus, Deum vnicũ pacis authorẽ agnoscat, & in agendis illi gratijs totus inhiet & inardescat.

Omnem exactionem indebitam, pro sacramentorum, aliarumq; rerum diuinarum administratione, esse à viris ecclesiasticis summoperè deuitandam.

Caput II.

SAcro hoc approbãte cõcilio, statuimus & ordinamus, vt omnia syncerè, purè & mundè fiant in domo Domini, sine labe labisve suspicione, aut specie mali. Ad quod prælati, ecclesiarum cathedralium & collegiatarum capitula, archidiaconi, abbates, abbatissę, & alię quæcunque personæ ecclesiasticæ, diligentem gerant curam & studium exercendi, administrandi, & exequẽdi onus eis à Domino concessum, (ne sanguis subditorum, de manibus eorum requiratur) non quęstus causa & pecuniæ. Ideo statuimus, inquam, & ordinamus, conformiter ad sacrorum conciliorum, sanctorumq; patrum decreta, vt manus suas illibatas, integras & intactas seruent, iuxta iuris communis dispositionem & ordinationem, ab omni exactione abstinentes: non obstantibus quibuscunque iuramentis, statutis & cõsuetudinibus introductis, & in futurum introducendis. Irrationabilem illam consuetudinem iudicãtes, qua ad vnam prębendam receptus, suorum in dicta prębenda prædecessorum non receptorum (à quibus ius nõ habet, sed à conferente vel instituente) plures receptiones soluere compellatur. Prouideant autẽ diœcesani, ne ecclesiarum parochialium rectores, matricularij, aut alij quicunq;, indebitas exactiones pro sacramentorum, sacramentaliumque ac diuinorum administratione faciant.

Quòd promouendi ad sacros ordines, exhibeant literas testimoniales de sufficientia ætatis, & honestate vitæ suæ.

Caput III.

ET vt deindè de ministris ecclesiæ prouideamus, ne circa ꝓmouendos ad sacros ordines fraus aliqua cõmittatur: sacro approbante prouinciali cõcilio, de fratrum nostrorum suffraganeorum sententia & cõsensu statuimus, vt promotionis tempore, ordo qui proximè sequitur, diligẽter obseruetur. Vt quantùm attinet ad ætatem & mores, non priùs promoueant diœcesani suos ad aliquem sacrum ordinem, quàm viderint literas testimoniales presbyteri parochialis, quæ contineant duorum aut trium testium ꝓbatorũ, non suspectorũ, dispositiones iuraméto solenni firmatas de sufficiẽtia ętatis promouendi, & de probata & inculpata illius vita. Quo absoluto, inquirant, si ꝓmouendus habeat scientiam, à iure ad ordinem suscipiendum requisitam. Neque aliquẽ ad sacerdotium promoueant, nisi qui (quantùm fragilitas humana patitur) sciat ea quæ continentur in canone, Quæ ipsis, 38. distinctione.

Neminem ad sacrum subdiaconatus ordinẽ esse promouendum, nisi sufficientem exhibeat titulum beneficialem, vel patrimonialem.

Caput IIII.

POrrò in graue clericalis ordinis scandalum ac dedecus, videmus haud paucos sacerdotes, nudos ac mẽdicos. Prohibemus itaq;, ne aliqui ad sacrum subdiaconatus ordinem assumantur, nisi sub titulo beneficij viginti librarum Parisiensium ad minus, vel patrimonij similis valoris. Super quo per vicarios nostros in nra diœcesi, aut in diœcesi suffraganeorũ nostrorum, per eosdem suffraganeos eorúmve vicarios vel officiales, fiat diligens inquisitio per testes, omni exceptione maiores. Si autem titulus patrimonialis ad eum peruenerit ex cessiõe aut donatione alterius: similiter inquiratur, an prędictam summam possit redditus rei cessæ repręsentare. Deindè super fraude, si qua interuenerit inter cedentem & cessionarium, exigat sacramentum cedẽtis ac cessionarij. Iurabit autem cedẽs, se donãsse sine vlla fictiõe, aut spe in futurum recuperãdi: Cessionarius autem affirmabit, nullum esse inter se & cedẽtem, pactum de restitutione rerũ cessarum: suęq; intẽtionis esse, illa retinere, ac quãdiu viuet, illis vti & frui. Prohibemus aũt districtè, ne ordinatus ad titulũ patrimonialem, eundem vendat aut alienet sine permissione episcopi ordinantis, donec beneficiũ aut patrimoniũ prętaxati valoris fuerit assecutus.

Quomodò diœcesani examinare debẽt petentem literas dimissorias, antequã illas ipsi concedant.

Caput V.

ET quanùs episcopus originis, beneficij, aut domicilij, non solùm ad ordines promouere, sed etiam literas dimissorias ad ipsos ordines concedere possit: iniungimus tamen suffraganeis nostris, vt si quando literas dimissorias ad sacros ordines indulgere voluerint, ne indigni assumantur, obseruent ordinem qui sequitur: videlicet

Universidad de Deusto
Biblioteca

quòd volétes impetrare literas dimissorias, accedãt ad diœcesanos: qui super prẽmissis ætate, literatura, moribus, beneficio seu patrimonio inquirant, seruentq́ue diligenter prædictas solennitates, perindè ac si in propria ordinare vellẽt. Ac tunc sic examinato concedantur literæ dimissorię: remittaturq́; ita examinatus cum literis ipsis: In quibus etiam declaretur prædicta solennitas sic obseruata, fiatq́ue mentio expressa de beneficio aut patrimonio, vt episcopus ad quem se cõferet ordinandus, eum sine scrupulo promouere & ordinare possit. quòd si propter infirmitatem aut aliam causam rationabilẽ, is qui literas dimissorias obtinere cupit, non possit commodè accedere ad suum episcopum: tunc remittatur super ætate, literatura ac moribus, vt priùs, examinãdus ad episcopum, cui literæ dimissoriæ præsentabuntur, inseraturq́ue in illis literis dimissorijs clausula, Super quo conscientiam tuam oneramus. Prouiso tamen, quòd nunquàm concedantur literæ dimissoriæ, nisi illi qui habuerit beneficium aut patrimonium prætaxati valoris.

¶Diligentem etiam inquisitionem debere fieri à diœcesanis super ætate, moribus & literatura iam promotorum ad sacerdotium.

Caput 6.

Sed quantùm attinet ad iam promotos ad sacerdotium, iniũgimus suffraganeis nostris, vt super illis diligẽtem & accuratam faciant inquisitionem. Et quos inuenerint, promotos ante ætatem legitimam, iuxta iuris dispositionem ab executione ordinũ suspẽdant, donec ad ætatem legitimam peruenerint: Et quos vita reprehensibiles cognouerint, debitè coerceãt: Quos insuper non esse literaturæ sufficientis depræhenderint, ab executione ordinum suspendant, donec in scientia quæ ordini est requisita, ad plenum fuerint instructi.

Promotos in curia Romana ad sacros ordines, nõ esse admittendos ad illorum executiõem, nisi priùs à diœcesanis fuerint examinati.

Caput 7.

Rursus quia nonnulli, fuę ignorantię & incapacitatis & delictorum cõscij, fugientes examen suorum episcoporum, sciẽtes se non esse ab illis promouẽdos, ad curiam Romanam confugiunt, etiam absq; literis dimissorijs eorundem episcoporum, & in eadem curia se faciũt promoueri ad omnes sacros ordines, per quosdam asserẽtes se esse episcopos, & habere à Romano põtifice authoritatem ordinandi, de quorum potestate ac commissione non appáret: fintq́; ordinati huiusmodi, promoti extra tempora, ac interdùm tribus successiuis diebus: Talibus diœcesani non permittant executionẽ suorum ordinum, nisi visis diligenter eorundẽ literis: constito etiam sufficienter de potestate ordinantium, & eorum commissione, eis à Romano pontifice concessa. Ad hæc etiã, q̃ rursus examinent de vita, sciẽtia, ętate, ac inquirãt de beneficio seu patrimonio. Qui si in prędictis aut aliquo præmissorum inuenti fuerint minùs sufficientes, declarentur suspensi ab executione ordinum modo & forma suprà declaratis.

¶Instituendi ad curam animarum, diligenter antè examinentur à diœcesanis, an sint idonei gerendæ illi prouinciæ.

Caput viii.

Caeterùm q̃a ecclesiæ Dei nihil magis officit, q̃ q̃ indigni p̃ficiãtur curę animarum, & ad aliorum assumantur regimen, qui seipsos regere nõ possunt: diœcesani ergo ad parochiales ecclesias non instituant præsentatos ab ecclesiasticis laicisve patronis, nisi eos priùs diligenter examinauerint: neq; indignos p̃ficiant, aut incapaces admittãt. Quòd si qui sint instituti vel prouisi, etiam per sedem Apostolicã, nihilo minùs diœcesani eos examinẽt: & si minùs idonei fuerint inuenti, ad administrationem beneficij non admittãtur, sed loco eorum per episcopos instituantur vicarij idonei, quibus congrua portio assignetur. Et tandiu in beneficio administrent, donec sic instituti aut prouisi, literaturam sufficientem assecuti fuerint, aut sint ætatem legitimam adepti.

¶Ad beneficia ecclesiastica obtinenda, assumantur idonei à diœcesanis, qui suo erga Deum & ecclesiam ritè fungantur officio.

Caput ix.

Cvmq; graue nimis sit & absurdum, q̃ quidam ecclesiarum prælati, cùm possint viros idoneos ad beneficia ecclesiastica promouere, assumere nõ verẽtur indignos, quibus nec morum honestas, nec literarum sufficiẽtia suffragatur: carnalitatis sequẽtes affectum, non iudiciũ rationis: vndè quanta ecclesijs damna prouenient, nemo sanę mentis ignorat. Nos ergo volentes huic morbo mederi, p̃cipimus omnibus & singulis collatoribus, vt (p̃termissis indignis) idoneos assumant, qui Deo & ecclesijs gratum valeãt impendere famulatum. Fiatq́; iuxta sacrum Lateranense concilium, in prouinciali concilio diligẽs inquisitio, vt qui post primam & secũdam correptionem fuerit repertus culpabilis, à beneficijs conferendis per ipsum prouinciale concilium suspendatur: institutа in eodem concilio persona prouida & honesta, quæ suspẽsi suppleat defectum in beneficijs conferendis.

Quotidianas distributiones satis largas & sufficientes, assignari debere ijs, qui diuino officio in ecclesijs celebrando intersunt.

Cap. x. Ad

Adnos (quod amariùs dolendum est) peruenit, q̃ in multis cathedralib⁹ & collegiatis ecclesijs huius nostræ prouincię, nullæ sunt aut vsqueadeò tenues quotidianæ distributiones, vt vix tertiam partẽ grossorum fructuum ascendant. In quibus hactenùs inualuit consuetudo, q̃ illarum ecclesiarum canonici absentes, per interessentiã vnius diei grossos fructus totius anni percipiant. Ex quibus vagandi materia oritur, cultus diuinus (quem augeri optamus) diminuitur, officium (propter quod, beneficium ecclesiasticum datur) omittitur, quibusdam clericis admodùm ignaris tenui precio conductis, cura diuini officij committitur: quod vnico contextu, non seruatis interstitijs temporum, ab Ecclesia præfixis, per huiusmodi mercenarios transcurrendo & syncopando celebratur, vt aliundè ex quæstu Missarum vitam sibi mendicent. Nos igitur cupientes prædictis occurrere, & quantùm possumus, aduersus futura cauere: sacro approbante concilio, huiusmodi consuetudines tanq̃ ecclesijs nociuas, & cultui diuino detrahentes, cassamus & reuocamus. Hisq́ue non obstantibus statuimus, q̃ diœcesani in suis diœcesibus dictarum ecclesiarum canonicos, per iuris remedia, etiam suarum prębendarum priuationẽ, ad suas ecclesias reuocent: dictosq́; grossos fructus, pro maiori parte, in quotidianas distributiones conuertant. Et residẽtes & diuino officio actualiter interessentes, secundùm mensuram laborum, plùs minúsve capiant emolumenti: sub obtestatione diuini iudicij, omnibus p̃cipientes, vt respectu huiusmodi quotidianarum distributionum, iura antiqua sacrorum conciliorum & patrum decreta integrè obseruari faciant.

Absentes ir-rotulis distantes.

¶Curati residẽat in suis ecclesijs, nisi sint legitimè excusati: & populum sibi commissum diligenter instruant documentis fidei & morum. Cap. xi.

Rectores ecclesiarum (quorum singularis est electa industria) compellantur per suffraganeos nostros, quòd fieri poterit, ad personalem residentiam: neq; cum illis de non residẽdo, nisi causa probabili intercedente, dispensetur.

¶Et in ecclesijs parochialibus per singulos dies dominicos, presbyteri parochiales curati per se aut vicarios eorum, clara voce & intelligibili ac verbis maternis, annuncient decem præcepta decalogi & articulos fidei. Et si qui fuerint presbyteri, quibus nõ suppetat doctrina aut prædicandi gratia, legant & declarent p̃dicta die dominica vnũ capitulum Ioannis de Gerson, in opere suo tripartito.

¶De ijs, quæ curati suos debent admonere parochianos ad ipsorum salutem.

Cap. xii.

Admoneant frequenter curati suos parochianos, vt intersint missæ parochiali dieb⁹ dominicis, & festis per hebdomadã occurrentibus. Et vt ad omnia illa, quæ per singulos dies dominicos in pronis præcipiuntur, diligenter attendant. Quòd si legitimo cessante impedimento, absq; licentia sui curati, per tres dominicos neglexerit interesse Missæ parochiali: denunciẽt statim promotoribus, vt pro mensura contemptus vel offensæ puniantur.

Hortentur insuper ijdem curati eosdem parochianos suos, vt frequenter peccata sua confiteantur, & sacramentũ eucharistię percipiãt, p̃sertim in festis solennib⁹, & tẽpore infirmitatis aut pestis, aut vbi instat periculũ mortis: seu cùm mare sunt nauigaturi, aut p diuersa loca peregrinaturi. Quos etiam cõmoneãt, ne peregrinent sine literis testimonialibus Christianitatis eorum: quas ijdẽ curati, per se aut eorũ vicarios, si petantur, liberaliter tradant.

Curati diligenter aduertant, si parochiani eorum ad minùs semel in anno, sanctam ecclesię cõmunionem eucharistiamq́; percipiant: & cõmunicãtium nomina, si cõmodè fieri potest, scripto redigant.

De fundationibus antiquis ecclesiarum, accuratè obseruandis & cõplendis.

Caput xiii.

Volumus etiam, q̃ in singulis parochialibus ecclesijs non solùm dicat missa parochialis dñicis, sed etiam alijs per hebdomadam diebus diuina officia, secundùm primam fundationem ipsius ecclesię, vel illius augmentationem, celebrentur.

Et ne diuinus cultus (quẽ omninò augeri desideramus) minuatur, fundatorúmve intẽtio fraudetur: per diœcesanos compellantur omnes & singuli rectores ecclesiarum parochialium, capellani, alijq́; beneficiati, leprosariarũ aliarumq́; domorũ administratores, ad ostendẽdas exhibendasq́; literas fundationis, institutionis & augmẽtationis beneficiorũ & suorũ administrationum: vt oĩbus visis, de diuinis officijs iuxta fũdatorum intentionem, quod opportunum fierit, ab eisdem diœcesanis statuatur.

De capellis nõ temerè de nouo erigendis.

Inhibemus capellas de nouo erigi, construi, etiam omninò dirutas reędificari, sine diœcesanorum licentia & permissione.

In oratorijs priuatis, sine diœcesani facultate, non esse celebrandum: neq; in capellis hospitiorũ, neglecta ecclesia parochiali. Cap. xiiii

Non liceat in oratorijs priuatis, quæ in domibus priuatorum interdùm habẽtur, missas celebrare prętextu dispensationis sedis apostolicę: nisi priùs visis ab episcopis, recognitis & approbatis dictis literis dispẽsationis: transgressores autem, p ordinarios locorum pœna condigna plectantur.

Sed quia in diuersorijs aut hospitijs sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

interdùm capellæ,vbi viatores ac transeuntes passim celebrari faciunt, neq; curant ad ecclesiam parochialẽ, vel aliã ecclesiam accedere:præcipimus suffraganeis nostris, vt inhibeant sub pœna suspensionis à diuinis, oñibus & singulis presbyteris sibi subditis, ne in huiusmodi capellis deinceps celebrare attentent. Quia tamẽ extranei sacerdotes à celebratione Missæ, aut transeuntes ab auditione facilè cohiberi non possent: idcircò ijdem suffraganei nostri prohibeant sub pœna excommunicationis vel alia pœna, magistris dictorum hospitiorum seu diuersoriorum, quòd non patiantur deinceps in illis capellis celebrari.

¶Die dominico non celebrentur Missæ in capellis, etiam ex fundatione, nisi post cõpletam Missam parochialẽ. Cap. 15.

ITem ne populus distrahatur à Missa parochiali, & ab auditione mandatorũ Dei & Ecclesiæ: prohibemus, ne in capellis ab antiquo etiam episcoporũ authoritate fundatis, aliæ Missæ celebrentur, q̃ illæ quæ de fundatione extiterint. Et si q̃ sint Missæ, quę ex tenore fundationis dici debeant die dominico, nõ dicantur nisi post Missam parochialem.

Admonemus insuper suffraganeos nostros, vt ex causis præmissis, & præsertim hoc tempore, quo videmus multos adduci ad contemptum p̃ceptorum ecclesiæ, & ministrorum eiusdem: non facilè admittant fundationes capellarum, quibus ordinatur celebratio missę dominico die, ea potissimùm hora, qua populus vniuersus conuenire debet ad audienda diuina, p̃ceptaq; Dei & Ecclesiæ.

De altarib⁹ portatilib⁹ non facilè consecrãdis

Et vt magis ac magis tollatur occasio celebrandi Missas in locis ac oratorijs priuatis, iniungitur suffraganeis nostris, vt non sint faciles ad consecranda altaria portatilia: sed tunc demùm ad ea cõsecranda accedãt, cùm intellexerint, ea esse requisita pro ecclesijs aut alijs locis, in quib⁹ licitè celebratur. Et per suos decanos rurales, aliósve officiarios prouideant, ne prædicta altaria portatilia retineantur in domibus priuatorum.

¶In ecclesijs nihil inhonestum aut indecens fieri debere, quo diuinum impediatur, aut minùs reuerenter audiatur officium. Cap. 16.

Psal. 92. Psal. 75.

CVm autem deceat domum Dei sanctitudo, vt cuius in pace factus est locus, eius cultus sit cum debita veneratiõe pacificus: sit itaq; iuxta Gregorij X. concilii generale Lugdunen̄, ad ecclesiã humilis & deuotus ingressus: sit in ea, quieta cõuersatio, deo grata, inspicientib⁹ placita, quę cõsiderantes non solùm instruat, sed & reficiat. Cessent in ecclesijs vniuersitatũ & societatũ quarumlibet concilia, conciones, & publica parlamẽta. Cessent confabulationes q̃libet: cessent vana, & multo fortiùs fœda & prophana colloquia. Cessent postremò quæcunq;, q̃ diuinum possunt perturbare officium, aut oculos diuinæ maiestatis offendere: ne vbi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendantur peccata committi. Prohibemus idcircò, ne histriões aut mimi intrent ecclesiam, ad pulsandum tympano, cithara, aut alio instrumento musicali: neq; in ecclesia aut iuxta ecclesiam, fuis pulsent instrumẽtis. Prohibemus insuper, ne fiat deinceps festum fatuorum aut innocentium, neq; erigatur decanatus patellæ.

Mimi non intrent Ecclesiam ad pulsandum suis instrumentis.

¶Psalmodia maturè & cum distinctione pagatur: ac musicus cantus, organorumq; modulatio, ad deuotionem excitans, non lasciuiam, in ecclesia exhibeat. Cap. 17.

ET cùm in ecclesijs Dei psalmodia cantanda præcipiatur, vt fidelium deuotio excitetur: in hoc nocturnum diurnumq; officium & Missarum celebritates, assiduè clero ac populo, sub maturo tenore distinctaq; gradatione cantentur, vt eadem distinctiõe collibeant, & maturitate delectent. Propterea præcipimus, vt in ecclesijs sint musici cantus distincti ac discreti, mouẽtes cor ad deuotionem compunctionemq;. Porrò in ecclesijs prætextu musici cantus, non sunt audiendæ publicæ cantilenæ, & lasciuiæ. Neq; enim (inquit Hieronymus) in tragœdiarum modum, guttur & fauces medicamine sunt leniendæ: ne, dum blanda vox quæritur, cõgrua vita negligatur. Nam vt cãtor minister Deum moribus stimulat, cùm populum vocibus delectat: ita lasciuus animus dum lasciuioribus delectatur modis, eos sæpè audiens emollitur & frangit. Curent ergo sacerdotes & clerici sic suos cantus instituere, vt modesta honestaq; psallẽdi grauitate, placidaq; & grata modulatione, sic audientium aures deliniãt, vt, p̃uocent excitentq; ad deuotionem, compunctionemq̃ue: non ad lasciuiam, cordísve aut animi titillationem.

Organorũ vsus.

Organorum vsum ecclesia à patribus ad cultum seruitiumq; diuinũ recepit. Nolum⁹ itaq;, q̃ organicis instrumentis resonet in ecclesia impudica aut lasciua melodia: sed solus oñinò dulcis, qui nihil præter hymnos diuinos & cantica spiritualia repręsentet.

¶De horis canonicis, distinctè, reuerenter & honestè in ecclesia decantandis. Cap. 18.

ET vt in maiorib⁹ ecclesijs cult⁹ Dei viui sanctior, iuxta maiorum traditiones in melius reformẽ: statuimus, vt in cathedralibus ac collegiatis & cõuentualibus ecclesijs, horis debitis, signis congrua pulsatione p̃missis, laudes diuinæ per singulas horas, nõ cursim ac festinanter, sed tractim cum pausa decenti, præsertim in medio cuiuslibet versiculi psalmorum, debitam faciẽdo inter sonne & feriale officium differentiam, reuerenter ab omnibus persoluantur. Horas

De grauitate in choro seruanda.

Horas autem canonicas dicturi, cum tunica talari ac suppellicijs mundis & cappis, iuxta temporum diuersitatem, ingrediãtur ecclesias: caputia, almutias, vel birreta tenẽtes in capite. Qui cùm in choro fuerint, grauitatem seruent, quam locus & officium exposcunt: non cum alijs confabulantes seu colloquentes, aut literas seu scripturas alias legentes.

Et cùm psallendi gratia ibidẽm conueniant, muta aut clausa labia tenere non debẽt: sed omnes, præsertim qui maiori fungũtur honore, in psalmis, hymnis & canticis. Deo alacriter modulentur.

Cùm dicitur, Gloria patri & filio & spiritui sancto, omnes consurgant.

Cùm nominatur illud nomen gloriosum Iesus, in quo oñe genu flectitur cælestium, terrestriũ & infernorũ, oñes caput inclinẽt.

De officio diuini, nõ omittendo à quibus p̃ficiendum sit.

Nemo ibidẽm, cùm horæ in cõmuni cantantur, legat vel dicat priuatim officiũ. Nam non solùm officiũ quo obnoxius est choro, subtrahit, sed & alios psallentes perturbat.

Super his debitè obseruandis, alijsq; ad diuini officij prosecutionem ac chori disciplinam spectantib⁹, decanus & capitulũ, vel cui onus incũbit, diligenter inuigilet, hinc indè, ne quid inordinatè fiat, circunspiciẽs.

Horum autem trãsgressores, illius horæ, in qua circa p̃dicta excesserint, vel alia maiori, prout transgressionis grauitas exegerit, plectatur pœna.

¶De horis canonicis, integrè, maturè & deuotè legendis à viris ecclesiasticis, sine aliquo leuitatis aut irreligiositatis exemplo. Cap. 19.

ADmonemus beneficiatos & alios in sacris ordinibus cõstitutos, qui ad horas canonicas tenentur, vt si orationes suas Deo acceptas fore cupiunt, non in gutture, vel inter dentes seu deglutiendo aut syncopando dictiones, vel colloquia aut risus intermiscendo: sed siue soli, siue assotiati, diurnum nocturnumq; officium reuerẽter, verbisq; distinctis peragant: ac tali in loco, vnde à deuotione non retrahantur.

Quicunq; in ecclesia beneficiatus, p̃sertim de maioribus, diuinorum tempore per ecclesiam, vel foris circa eam deambulãdo, aut cum alijs colloquendo visus fuerit: non solùm illius horæ, sed totius dici distributiones ipso facto amittat. Et si semel correp⁹ non destiterit, per mensem distributionibus carcat: & si pertinacia exegerit, grauiori pœnæ subijciatur. Regulares, qui in conuentualibus ecclesijs circa prędicta excesserint, superiorum arbitrio castigentur.

¶De tabula officiariorum, in choro ponenda: & tempore ingressus in chorũ, cũ diuinũ celebratur officium. Cap. 20.

COnstituatur tabula in choro, in qua quid per vnũquenq; ex canonicis vel alijs beneficiatis, in singulis horis p hebdomadam aut maius tempus, cantandum legendúmve sit, describatur. Qui autem secundùm quod ibi perscriptum fuerit, facere per se vel ãlium neglexerit: pro qualibet hora, distributiones vnius diei amittat.

Qui in matutinis & vesperis, ante Gloria patri primi psalmi, consimiliter in alijs horis: in Missa, ante finem epistolæ vsq; in finẽ, diuino officio nõ interfuerit, (nisi forte necessitate cogente, ac petita ac obtenta licentia, discedere oporteat) pro illa hora absens censeatur: saluis ecclesiarum consuetudinibus, si quæ fortè circa hæc arctiores existãt. Idem obseruetur in ijs, qui à principio vsq; ad finem, in p̃cessionibus nõ permanserint. Pro cuius executione deputẽt aliquis, onus habens notandi personas singulas, statuto tempore non cõuenientes, iuraméto adstrictus agere fideliter, & nulli parcere.

De distributionibus, quibus secũdo mẽsuram laboris faciẽdis.

Præcipimus etiã cõformiter ad statutũ p̃cedentis cõcilij, q̃ in illis ecclesijs, quib⁹ singulis horis certæ distributiões statutæ non sunt, oñinò etiã de grossis fructibus (si opus sit) deputẽtur: vt iuxta mensurã laboris, plus minúsve quisq; capiat emolumenti. Tollentes prorsus abusum illum, quo in vna duntaxat hora præsens, totius diei distributiões vsurpat. Et illum, quo p̃positi vel decani & alij officiales, ex hoc solo q̃ officiales sunt, licèt actualiter, p̃ vtilitate ecclesiæ non absint, quotidianas distributiones percipiunt.

Damnantur abusus circa quotidianas distributiones.

¶Canonici, cùm primùm recepti sunt in consortium capituli, suos fructus integrè recipiant, sine dilatione aut expectatione per aliquot annos. Cap. 21.

1. Cor. 9.

CVm autem (secundùm Apostolum) is qui altari seruit, de altari viuere debet: statuimus ad iuris dispositionem, vt omes & singuli canonici Ecclesiarum cathedralium & collegiatarum nostræ p̃uinciæ, lucrentur & percipiant post eorum receptiõem & admissiõem in fratres, grossos fructus & alios quoscunq; suarũ p̃bendarum, personaliter residendo & deseruiẽdo suis bñficijs, ęqualiter inter se distribuendo. Nisi ex fundatione eorũdem locorum speciali & legitima, sufficienter probata, p̃dicti grossi fructus p certo tempore alijs ecclesijs aut pijs vsibus, expresè pertineant & deputentur. Damnabilem illam consuetudinem iudicantes, qua in certis ecclesijs prædicti fructus ad certum tempus, in vtilitatẽ cedunt iam receptorum: siue qua cauetur, vt ad certũ tempus sint de nouo recepti, expectantes: veram corruptelam & notoriũ abusum, tales & similes, declarantes per hoc præsens nostrum statutũ. Et qm̃ dispositione iuris duo canonici assistentes episcopis, seu de familia eorum existentes, similiter & alij priuilegiati, debent gaudere grossis fructibus suarum p̃bendarum: ideo non intendimus eis p̃iudicare per hoc præsens statutum, sed volumus eos illibatos conseruare in dictis suis priuilegijs.

Damnatur cõsuetudo in aliquib⁹ ecclesijs insualescens.

Dicæ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

De visitandis per diœcesanos breuiarijs & missalibus.

Diœcesani statim post dissolutum p̃sens concilium, diligenter visitabunt breuiaria, missalia, antiphonalia, ac sanctorum Legendas. Et quæ deprehẽderint in illis superflua, aut non satis pro ecclesiæ dignitate conuenientia, ipsi continuò tollent & resecabunt: & quæ viderint esse necessaria, adijcient.

De regulari disciplina, in victu, vestitu, & moribus, in monasterijs tam religiosorũ q̃ monialiũ, exactè obseruãda. Cap. 22.

FIdedignorum relatio ad nostrum auditum perduxit, quantùm in multis monasterijs sit à primæ institutiõis puritate recessum. Siquidem illorum cœnobitæ sic vitã monachalem & regularem reiecerunt, vt & moribus & nomine & habitu, religiosi haberi & nominari vereantur. Quòd si in præmissis gubernaculum disciplinæ contemnatur, hoc solũ restare videm⁹, vt religio naufragetur. Rebus itaq; in deteriora prolabẽtibus obuiàm ire volentes, statuimus vt abbates, abbatissæ, priores, prioriſſæ, & alij religiosorum superiores, quocunque nomine censeantur: sic sua monasteria in cultu diuino, vita & moribus, vestimẽtis monachalibus, cibis & potibus reforment, & suos religiosos & moniales, ad vitã regularem & monasticam, secundùm institutiones suorũ ordinũ & *alias regulares, reducant, ꝙ in eis nihil reperiatur, quod diuinã maiestatem & simplicium animos offendere possit. In p̃missis autẽ, per diœcesanos in suis visitationibus diligens inq̃sitio fiat. Et q̃ repererint deformata, reforment, & oĩnò corrigant: q̃ super p̃dictis facta fuerint, sequenti concilio referant. Et ne notoriũ illũ abusum, quo nonnulli regularẽ apostasiã incurrẽdo, sine habitu regulari etiam in publicum incedere non erubescunt, sub dissimulatiõe ptransire videamur: statuimus ꝙ canonici regulares decæterò super veste exteriori togam lineã, tam intra q̃ extra monasteriũ, ferre oĩnò teneantur. Nisi fortè super huiusmodi toga non deferenda, priuilegiũ habeãt: quod suis diœcesanis exhibere infra duos menses, à die publicationis cõputandos, habeant. Qui viso priuilegio, super alio habitu patenter distincto à vestimentis clericorũ seculariũ, ordinabunt, vt expedire & iuris esse videbit.

*aliàs

De toga linea, sup vestem à canonicis regularibus ferenda.

De honestate morum in vita & habitu, à clericis seruanda, sine vestium preciosarũ pompa & luxu. Cap. 23.

OMnes clericos, maximè in sacris cõstitutos, admonitos esse volum⁹: se, cùm in sanctorum loco sint, necessitatẽ benè viuendi, non licentiam peccãdi, esse assecutos. Idcircò eos hortamur, vt opera sanctorũ exerceant, luceantq́; coram hominibus opera eorũ, sintq́; verè illud sal euãgelicum. In ministerio vigilantes & soliciti, plantent, euellant, dissipent: & cum summo studio ædificent, quæ pietatem respiciunt.

Matt. 5.

Hiere. 1.

Insupèr professionem suam probent habitu, scilicet vt per decentiam habitus extrinseci, intrinsecam morum honestatẽ ostẽdant. Vestitus ergo clericorum, maximè in sacris constitutorum, non sit expectoratus: sed à collo desup vndiq; clausus, à manicis, lateribus, & retrò.

Cùm elatióis habeat calumniã, quicquid propter venustatẽ, nó ꝓpter necessitatẽ, accipitur: & ne bona ecclesiæ, q̃ pauperũ sunt, in fastum & corporis ornatum (qui à sacrato ordine alienus esse debet) conuertantur: inhibemus oĩbus & singulis ecclesiasticis nostræ ꝓuinciæ, ne vestimentis exterioribus & sagis oblõgis sericeis, in publico aut domesticè vtanẽ, sub pœnis arbitrio diœcesanorum imponendis. Non tñ intẽdimus, ecclesiasticis ex sanguine regio aut ducali ortis, huiusmodi vestimentorũ sericeorũ delationem ꝓhibere: quos tñ hortamur, vt in vestimentis decentiã ecclesiasticã obseruẽt.

De vestibus sericeis, nõ deferendis à clericis.

Qualis debet esse habitus clericorũ, & virorum ecclesiasticorum. Cap. 24

VEstes sint talares, nõ frõciatæ aut partitæ: nec nimia amplitudine supfluæ, nec plùs æquo cõstrictæ: in quibus clericalis ordinis honestas & modestia, non fastus iactantia, vel elationis vitiũ, deprehendatur. Nõ etiã camisias gestẽt (quod dicũt) fronciatas.

Non pannosi sint clerici, aut in vestibus laceri. Neq; enim affectatę sordes, aut exquisitæ deliciæ, laudem pariunt.

Non caligas partitas aut scacatas assumãt, neq; circa genu dissutas. non lunatis seu cornutis, ac nimis fenestratis, calceis vtãtur. Nõ annulos in digitis deferant: nisi fortè huiusmodi sint, quibus id ad decorem suarũ dignitatum permittatur.

Ipsi quoq; clerici, in sacris præsertim cõstituti, & eorum commensales, neque comã relaxent, aut barbam nutriant: Sed tonsurã, coronam, seu rasuram habeant, secundùm ordinem suum honestè rasam.

De honestate clericorum, obseruanda in incessu, cõuersatione cum laicis, in euitatione chorearum & actionis ludorum scenicorum. Cap. 25.

INcessu quoq; honestatem exhibeant, vt grauitate itineris, mentis maturitatem ostendant. Incompositio enim corporis, risus dissolutus, indecens oculorum vagatio, inæquulitatem indicãt mentis.

In conuersatione autem cum laicis, ità se habeant, vt neque ex nimia familiaritate, aut conuersatione æquali, reddatur cõtemptus dignitatis: neque ex nimia austeritate, fastu aut pompa superbi aut plùs æquo elati iudicentur.

Neq; in publico ludãt pila aut alijs ludis, maximè cum laicis. A ludo alearum, alijsq; qui à sorte pendent, abstineant: neq; ludentium

tium fautores, spectatores, aut testes existãt.

Non se admisceant choreis publicis, tripudiationibus, aut saltationibus: Non turpes, amatorias, aut lasciuas depromant cantilenas, seu cantantibus faueant aut adsint.

Non in scenam velut histriones prodeãt, non comœdias vernaculas agant: nõ spectaculum corporis sui faciãt in publico, priuatóve loco.

Quę oĩa, cũ oĩb⁹ sacerdotib⁹ sunt indecora, & ordini clericali multũ detrahẽtia, tum illis p̃cipuè, quibus aĩarum cura est cõmissa.

¶Incontinentes sacerdotes, & cõcubinarios clericos, itidẽ venatores & negocijs secularibus deditos, grauiter esse puniendos. Cap. 26.

INcõtinentes sacerdotes, & concubinarios clericos, episcopi p se vel suos officiales, ad continentiam & ecclesiæ regulam remedijs conuenientibus reuocabunt. Salutares pœnas, iuxta sanctorũ patrum decreta, & sacrorum ac generaliũ cõciliorum canones, in illos (si moniti nõ desistãt) exequenẽ.

Cõtra clericos venatores, vel negocijs secularib⁹ implicitos, si à venãdi, negociãdíve cõsuetudine, moniti nõ desistãt, ad pœnã Au relianen cõcilij & alteri⁹ Lateranen ꝓcedẽ.

Quid agendũ, q̃n prioratus religiosorum aut monialium, nõ habent prouẽtus sufficientes ad plurium in illis locis educationem. Cap. 27.

ETcùm sacrum Vienneñ concilium statuerit, vt monachi in suis sibi cõmissis administrationib⁹ vel prioratib⁹ nõ ꝓsumãt soli habitare, sed si prouentus prioratuũ vel administrationũ huiusmodi fortè non suppetant, duobus alijs viciniorib⁹ locis, ad eorum monasteria ptinentibus, vel ipsorũ monasteriorum officijs, aut inter se inuicẽ, ꝓut erit cõmodius, cũ cõsensu & cõsilio abbatũ, per locorum ordinarios vniantur: Nos illud Vienneñ concilij tam salubre, tamq́; prouidum statutum, obseruari præcipimus.

Ad hoc statuim⁹, ꝙ moniales cuiuscunq; ordinis existant, morantes in prioratibus, q̃ non sunt idonei ad confouendam reformationem, & conuentum custodiendum, neq; ad id fortè redditus eorũ suppetere possunt: remittantur ad abbatiam seu monasterium, vndè huiusmodi prioratus depẽdent. Reditus autem prædictorum prioratuum, applicentur abbatiæ vel monasterio, vbi etiam pro mensura augmenti augeatur numerus religiosarum. Ex ordinatione autem episcopi, prouidebitur de seruitio competenti in p̃dicto prioratu, celebrãdo p presbyterum secularẽ: cui de consensu religiosarũ, p eundem episcopum congrua portio assignabit.

Et q̃n sunt aliqua monasteria sita extra prouinciam nostrã, à quibus dependẽt prioratus, infra limites prouinciæ nostræ cõstituti: rogamus diœcesanos locorum, vt religiosas illorum prioratuum aduocent ad suas abbatias seu monasteria: offerentes, ꝙ nos & suffraganei nostri etiã curabimus modo consimili, ad abbatias nostrarum diœcesum reuocare religiosas, oxistentes in prioratib⁹ extra prouinciam nostram sitis, quibus insufficientes redditus esse, nobis constiterit.

De numero monialiũ, in monasterijs earum instituendo: ppetuaq́; ipsarũ clausura, vigilanter obseruanda. Cap. 28.

ITem constituimus, vt in monasterijs monialium tot instituantur moniales, quot de facultatibus eorundẽ monasteriorũ (reparationibus ecclesiæ, clausuræ, & aliarũ regularium domorum, necnõ & processuum expensis, deductis) cõmodè & sine penuria sustẽtari possint. A quibus pro ingressu aut receptione, nihil prorsus ptextu consuetudinis aut quouis alio q̃sito colore, exigatur. Si qua tñ vltra eas in huiusmodi monasterijs se recipi petat, id nó interdicimus, dummodò congruam secum afferat pensionem, qua cum cęteris religiosis numerarijs alatur. Nõ tamẽ in locum numerariarum succedat: sed decedentibus numerarijs, aliæ nouæ & pauperes surrogentur.

Prouideant etiam episcopi, vt illud salubre ac frugiferum decretũ, incipiens, Periculoso: in eo p̃sertim, quod continet de clausura perpetua monialium: seruetur, ac ppetuò custodiatur. Nihil eñ magis officit regulari monialiũ disciplinæ, spiritualiq́; profectui, q̃ referatis claustri septis, portisq́; quibuscunq; earum nutu patentibus, frequens & licentiosa extra monasterium euagatio, & tanq̃ ruptis obicibus, dissoluta ac insolens vltra metas conuentus eruptio. Siquidẽ exindè dedecorosa enascitur earum cũ laicis personis tam viris q̃ mulieribus cõuersatio: & pter cætera salutis animarum detrimenta, ingens in præcipiti pendentis earũdem castitatis periclitatio.

De statu regulari monialiũ. ca. periculoso, in 6.

De visitatione & reformatione diligenti hospitalium, leprosariarũ, & similium domorũ: facienda per eos, ad quos idipsum legitimè spectat. Cap. 29.

CVm autem ea, q̃ ad certum vsum pium sunt largitione fidelium destinata, nõ debeant in alium vsum conuerti: p̃cipimus iuxta concilium Vienneñ, xenodochia, leprosarias, eleemosynarias, & alia hospitalia quocunq; nomine censeant, visitari & reformari per eos, ad quos de iure, statutóve in locorum fundatione appositio, vel ex cõsuetudine p̃scripta, aut priuilegio sedis Apostolicæ spectat & pertinet. Gubernatio verò, viris prouidis & discretis ac boni testimonij, committatur. Qui instar tutorum & curatorum, præstare iuramenta, ac de locorũ ipsorum bonis inuentarium cõficere, & ordinarijs seu locis illis quibus subsunt loca huiusmodi, vel deputandis ab eis, annis singulis de administratione sua teneantur reddere rationem: Volentes, quòd hæc in prouisiõe

seu

Universidad de Deusto
Biblioteca

seu commissione, quæ fiet de eisdem hospitalibus, exprimantur.

Confratrias non esse de nouo erigendas, nisi ex consensu & approbatione diœcesanorum: antiquarum autem statuta & fundationes, illis, vt visitentur, exhiberi debere. Cap. xxx.

CVm ex multiplicatione confratriarũ, sæpè monopolia oriri contingat: & q̃ in vius pios consumenda sunt, in crapulam cõuerti videantur: siquidem dies festos cõfratriarum, non aliter se cõfratres dignè celebrare putant, nisi comessationibus & ebrietatibus deseruiant: Sacro approbante concilio, sub pœna excommunicationis inhibemus: ne aliqui, cuiuscunq; status extiterint, confratrias erigere & de nouo instituere, sine episcoporum expresso consensu & approbatione, audeant. Antiquas autẽ, quas per episcopos institutas, aut aliter approbatas fuisse constiterit, toleramus. Omnem baculorum delationem, confratribus & alijs quibuscunq;, tam extra q̃ intra eccleſiã, necnon conuenticulares comessatiões, maximè diebus festis illarum confratriarum, & ex denarijs earundem fiendas seu soluẽdas, sub prædictis pœnis prohibentes.

Ordinamus insuper, ꝙ quantùm ad antiquas confratrias attinet, teneantur cõfratres seu procuratores infra sex menses à die publicationis præsentium, afferre diœcesanis eorúmve officialib⁹ aut vicarijs, statuta, si qua habeant: & eosdem diœcesanos instruere de modo & forma, quam in eis seruant: de quantitate reddituum, & in quos conuertãt vsus: vt sic iustitia mediãte, quod super his opportunũ fuerit, statuatur, oĩaq; ad sobrietatem & modestiam reuocentur. Alioquin, elapsis sex mẽsibus, ad earum annullationem procedatur.

Eisdem confratribus & alijs, delationem calicum, vasorum sacrorum, & capparum ecclesiasticarum, prohibemus. Iniungentes de suffraganeorum nostrorum consensu, sacerdotibus & alijs per prouinciam nostram constitutis, ne ipsas deinceps concomitentur, aut illis deseruiãt. Ex nunc autem, iuramenta quæ solent præstari in ingressu, omnõ reprobamus & cassamus. Prohibentes, ne deinceps iuramenta super obseruatione statutorum prædictarum cõfratriarum, aut præstentur, aut exigantur. Et etiam vbi cõfratriæ erunt permissæ, volumus ꝙ ab inuitis pro egressu nihil exigatur.

De calicib⁹ & cappis ecclesiæ non deferẽdis in festo cõfratriarum per laicos.

Confratriarum prouisores, procuratores, seu magistri, vel gagiatores ecclesiarum parochialiũ, teneant̃ p̃stare iuramẽta in initio officij susceptj, cõram episcopis aut eorũ officialibus, eligenturq́ue singulis annis, mox reddituri de receptis & solutis rationem. Et pecuniæ quæ supererunt, applicentur per eos vel in vsum reparationis ecclesiæ, aut curam seu alimoniam pauperum, aut alios pios vsus, prout episcopus arbitratus fuerit.

¶De excommunicationibus non cõcedendis, nisi ꝓ ardua & graui causa: neque decernendis pro iniurijs verbalibus, nisi sint admodũ atroces. Cap. 31.

INsuper, ne quis per excommunicatiõem (quam pro p̃cipuo mucrone ecclesia habet) à fidelium cõmunione ex leui causa innodetur: sacro approbante concilio, ꝓhibemus, quatenùs decæterò nullæ excõmunicationes concedantur, nisi pro graui causa: & ea cognita, secundùm formam iuris. Generales q̃; monitiões in forma malefactorũ, non decernãtur pro iniurijs verbalibus, nisi fortè atrociorib⁹: quarũ distinctio, arbitrio officialium relinquatur. Quos nihilominùs diligenter & districtè monemus, vt omninò caueant ab illarum multiplicatiõe, ne in vilipendium & contemptum deducantur.

¶Diœcesani per se aut vicarios suos visitent frequẽter parochias, in quib⁹ audiũt hæreticos habitare: & ad illorum exterminationẽ pro viribus elaborẽt. Cap. 32.

STatuimus & præcipimus, vt ad tollẽdas hæreses, q̃ magis ac magis (quod dolẽtes referimus) pullulant, diœcesani iuxta sacrũ generale concilium, aut per se aut archidiaconos seu alias honestas p̃sonas, bis in anno, aut sæpiùs, si ita res postulauerit, parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeant. Et ibi tres aut plures boni testimonij viros, vel etiam vbi opus fuerit, totam viciniam iurare cõpellant, si quos ibidẽm hæreticos, vel aliqua occulta conuenticula celebrãtes, vel à cõmuni cõuersatiõe fidelium dissidentes, sciuerint: & quos sciuerint, episcopis seu eorum officialibus indicare. Qui verò ex his, iuramenti religionem obstinatione damnabili respuentes, iurare fortè noluerint: hoc ipso tanq̃ suspecti de hæresi reputentur, & contra eos tanquàm hæreticorum fautores ꝓcedatur. Qui autẽ sic indicati fuerint, nisi se ab obiecto crimine purgauerint, vel si post purgationẽ, in pristinã lapsi fuerint perfidiam, canonicè puniantur.

¶Libri de fide & moribus differentes, nõ imprimantur ampliùs, nec alibi impressi vendantur, sine speciali diœcesanorũ authoritate & permissione. Cap. 33.

QVia hæreticorũ mos est, non solùm sacram scripturã cõuellere, ac relicto vero sensu, ad suam phantasiam contorquere: sed & sacros libros transferre, & in eisdem libris ac sacrorum doctorũ, scholia quædam & annotationes marginales, sed deprauatas adijcere, quo eam, quã pollicent, libertatem ob oculos obtrudãt simpliciũ, eosq; fallacibus errorũ inuolucris quasi tenaci visco involuant, & in errorum labyrinthum cõijciant: Indè est ꝙ hui⁹ sacri cõcilij authoritate, ac de consensu suffraganeorum nostrorum, prohibemus, ne deinceps per prouinciam nostram imprimantur libri sacri aut sanctorum doctorum, qui vel de fide aut moribus ecclesiasticis habeant tractatum, sine nostra suffraganeorumq́; nostrorum per suas diœceses speciali authoritate & permissiõe. Contrà facientes, ipso facto, sententię excommunicationis subiaceant.

Et si qui sint tales libri, seu in prouincia seu alibi impressi, prohibemus sub eadẽ excõmunicationis pœna, prædictos libros vẽdi vel publicari, sine nr̃a (vt priùs) suffraganeorũmve nostrorum permissione. Adijciẽtes sub prædictis pœnis, ꝙ eisdem libris non adijciãtur annotationes marginales quę hæresim sapiant, aut scandalosæ sint, ac piarum aurium offensiuæ.

¶Libros lingua vernacula compositos, de fide & moribus tractantes, legi vulgò non debere, nisi à diœcesanis antè visitati sint & approbati. Cap. 34.

VErùm quia intelleximus libros nõnullos scriptos lingua vernacula, impios & scandalosos, per nostrã prouinciam enchiridij more, à quibusdã circunferri: & à laicis, pueris, ac mulieribus, interdum publicè, aliquando occultè legi: q̃ etsi fortè incertos habeant authores, nemini tamen dubiũ est, eos ex materia operis, ab hæreticis & perditionis magistris prodijsse: de fratrum & cœpiscoporum nostrorum consilio & consensu, pręcipimus sub excõmunicationis pœna, omnibus & singulis, cuiuscunq; status, cõditionis aut sexus, vt si quos habuerint libros, fidem aut mores concernentes, à viginti annis citra in vulgari seu latino sermone editos, eosdem ad diœcesanum suum confestim deferant: vt cùm ab eo aut eius vicarijs & commissis visi fuerint sedulò & examinati diligenter, eorũdem librorum vel interdicatur vel permittatur lectio. Quorum quidem librorũ, seu iam impressorum, siue posthac imprimẽdorum, si lectio permissa fuerit: addatur eisdẽ libris decretum episcopi, quo significet per se aut alios doctos & ap̃probatos viros, seipsum examinationem diligentẽ fecisse, ac tũc demùm eorũ publicationẽ permittere. Volumus aũt hoc præsens tam vtile tamq́; salubre statutũ, per singulas parochias prouinciæ nostræ, ter aut quater in anno publicari.

¶Non esse admittendos quoscunque ad exercendum prædicationis ad populum officium, nisi à diœcesanis approbati fuerint & missi. Cap. 35.

INuidens semper humanæ saluti zizaniorũ sator diabolus, quod in agrum dominicũ per se directè non potest, id nonnũquàm per suos quos possidet cupiditatis igne succẽsos exquisitis modis efficere conatur. Siquidem dum nonnulli prædicatores, quæstores, vel falso nonnunquàm simulatę religionis habitu subintrant, prædicationis officium circunuẽtis parochialibus presbyteris vsurpãt, nouas doctrinas & sæpenumerò hæreses apud rudem plebeculã disseminant. Et beneuolentiam vulgi captantes, administratorib⁹ tam ecclesiasticis, quàm secularib⁹ detrahũt, subditos suis maioribus rebelles & penitùs inobedientes reddunt: plantare fingentes, destruunt, seditiones excitant, scandala immittunt. Et dum quem venantur, quæstum fuerint assequuti, cõtinuò recedentes, animas suorum auditorũ animas, promissæ sibi salutis spe vacuas, sed & varijs expositas periculis, relinquunt, errorũ laqueis multiplicibus inuolutas. Nos ergo talibus viam (quantùm cum Deo possumus) præcludere cupientes, pręcipimus omnibus & singulis suffraganeis nostris, ne vllos (cuiuscunque status, ordinis, vel cõditionis existãt) prædicatores, quęstores, religiosos seu seculares, extraneos siue diœcesanos, quauis occasiõe seu causa, ad officium prędicatiõis in ecclesijs per suas diœceses constitutis pmittant, toleréntve: nisi ab ipsis suffraganeis, eorúmve vicarijs ap̃probati, & ad hoc nominatim missi extiterint. Quomodò enim, secundùm Apostolum, prædicabunt, nisi mittantur? Et veritas ipsa dicit in euangelio: Rogate dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Proinde suffraganei nostri nullos ad prædicandum mittant, nisi viros ætate maturos, moribus graues, & in sacris literis sufficienter eruditos. Rom. 10. Matth. 9.

Eosdem etiam suffraganeos admonemus, vt si per se aut alios probos ac delectos viros prædicare voluerint, euãgelium Christi syncerè populo annuncient & prædicent. Imitentur vestigia Christi, præcipientis apostolicis viris: Prædicate euangelium omni creaturę. Et iterùm: Docere omnes gentes, seruare quæcunq; mandaui vobis. Cessent in sanctis illis concionibus, prophanarum legum minimè necessariarũ citationes: poetarumq́; authoritates superuacaneæ, subtilium quæstionum & plerunquè futilium inanes allegationes. A ridiculis etiam, histrionicisq́; sermonibus abstineant. Que materia fidelibus prædicãda. Mar. 16. Mat. 28.

¶Quales esse debent diuini verbi prædicatores, & quid potissimùm prædicare debeant, & quibus vti sermonibus. Cap. 36.

SInt prædicatores, iuxta Gregoriũ, in verbo discreti: ne vel tacenda proferant, vel dicenda reticeant. Prędicent rursus sacrum euangelium: innitãtur interpretationibus sacrorum doctorum. Instruant populũ ad obseruationem præceptorum Dei, vt fidem inconcussè teneant: atque omnibus mandatis Dei & Ecclesiæ pareãt, nec ab eiusdem ecclesiæ decretis & sanctionibus deuient. Gregorius.

Sint etiam prædicatorum sermones, casti & examinati, ad amorem Dei populum trahentes, detestentur vitia concionatores verbi diuini, alliciantq́; auditores ad amplexus virtutum. Habeant præ oculis pro scopo honorem Dei & profectum animarum: nihil ad gloriam & ostentationem faciant: non quæ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

stui sint intenti, aut vindictæ appetentes.

Quòd si secùs fecerint, aut si populũ more scurrarum vilissimorũ, dum ridiculas & aniles fabulas recitãt, ad risus cachinationesq; excitauerint: aut (quod deterius est) si prælatis ecclesiæ, principibus, sacerdotibusq; detraxerint, ac tandèm populum ab obedientia superiorum retraxerint: eundemq; à solutione decimarum ac aliorum, ad quæ iure diuino & positiuo sunt omnes obstricti, abalienauerint: Nos volumus tales, tam ineptos & pernicioſos concionatores, ab officio prædicationis suspendi, & à suis superioribus, pro modo & mẽsura excessus, acriter puniri. Per præsens tamen statutum, nõ intendimus derogare Clementinæ, Dudùm.

De prohibẽdis & puniendis ineptis prædicatoribus.

Solos illos mendicantes habere potestatem absoluendi, qui antè per suos prælatos diœcesanis prẽsentati fuerint, & per eos commissi. Cap. 37.

NOs prætereà cupientes animarum periculis (quantùm cum Deo possumus) consulere, volumus omnes & singulos intelligere, q̃ illi soli mendicãtes habent potestatem absoluẽdi, qui primùm per suos prouinciales, custodes, ministros, priores, gardianos, aliósve eorundẽ mendicantium prælatos, electi fuerint tanquàm sufficientes & idonei, vita probati, discreti, modesti, atq; periti: indè suffraganeis nostris, in suis diœcesibus per præfatos mendicantiũ prælatos præsentati, qui ab eisdẽ episcopis ad audiendas confessiones sint commissi. qui sic electi, præsentati, deputati seu cõmissi, iuxta canones conciliares, & Romanorum pontificum decreta, confessiones sibi confiteri volentium liberè audire possunt, imponere pœnitentias salutares, & beneficium absolutionis impẽdere. Declaramus autem, non cõpetere mendicantibus sic deputatis & cõmissis, in absoluẽdo ampliorem potestatem, quàm curatis vel parochialibus sacerdotibus est à iure concessa: nisi forsan eis ecclesiarum prælati, vberiorẽ in hac parte gratiam, specialiter duxerint faciẽdam. Gardianos autem, custodes, & alios fratrum mendicantium prẽfectos, hortamur in nomino, vt in ecclesiarum suorum conuẽtuum loco ad legendum aptiore, chartã præsentatorum suorum nomina continentẽ statuant: quatenùs qui volent mendicantibus cõfiteri, videant priùs si sint de nominatorũ & approbatorum numero: aliàs absolutos se non fore intelligant.

Abbates sacramentum confirmationis non conferant, nec calicum cõsecrationem attentent, nisi diœcesano antè exhibuerint speciale (si quod habent) superhoc priuilegium. Cap. 38.

QVoniam abbates nonnunq̃ attentant munus Cõfirmationis conferre, idq; vendicant ex consuetudine præscripta ad se pertinere: nos attendentes hanc impositionẽ manuum, à Christo primùm institutam & ab apostolis receptam, solis episcopis (qui apostolorum sunt successores) reseruatã. consuetudinem huiusmodi (quæ potiùs corrupte la dicenda est) reprobamus. Quòd si qui sint, qui cõtendant sibi competere hanc facultatem ex priuilegio: volumus q̃ cùm primùm fuerint requisiti à suffraganeis nostris, de priuilegio fidem facere teneantur. Et idem statuimus obseruandum, quantùm ad illos, qui calicum consecrationem attentant. Marc. 6 Act. 8.

Cum quanta reuerentia, gratitate & honestate sacramentum matrimonij est à fidelibus suscipiendum. Cap. 39.

SAnctũ cùm matrimonium à Deo rerũ oñium conditore, in paradiso & in statu innocentiæ institutum fuerit, sitq; teste Apostolo sacramentum: proindè cum magna reuerentia ac deuotione suscipiendum, vtpotè in quo (sicut & in reliquis sacramẽtis) gratia conferatur: prohibemus, ne in sponsalibus aut nuptiali benedictione fiant risus, cachinationes, aut alia ridicula verba enunciẽtur. Quinimmò moneãtur affidati, quatenùs ieiuni, contriti, & confessi, ac cum multa reuerentia, ad hoc sacramentum accedant. Illum quoque abusum, qui inualuit in quibusdam partibus, vt benedictio nuptialis & Missa celebrentur statim post mediam noctem, tollimus & amputamus: statuentes quòd talia deinceps non fiant, nisi post ortum solem ac illucescentem diem. Siquidem exemplo pernicioso interdùm compertum est, solennitates hũiusmodi nuptiales sic in latebris & occulto factas, clandestinis matrimonijs viam apertas ruisse. & occasionẽ dedisse contemnendi tam excellens sacramentum, & lasciuias ac spurcitias quasdam committendi. Genes. 2 Ephes. 5 Benedictiones nuptiales, & Missæ solẽnes in die celebrantur.

Sed cũ ex clandestinis matrimonijs grauia eueniãt indiès scandala ac pericula, volumus oñes cõtrahentes, cõsulentes, scienter interessentes, auxiliãtes, & adiuuãtes, sentẽtię excõmunicationis ipso facto subiacere. De clandestinis matrimonijs.

Imagines sacræ, præcedente episcopi visitatione, in ecclesijs collocentur: neque prætextu noui miraculi erigatur capella aut altare nouum, nisi episcopus loci de eo negocio antè definierit, quid sit tenendum. Cap. 40.

ET vt nihil sine discretione in ecclesia Dei fiat, expediens & rationabile visum est, propter lasciuas imagines & veritati scripturę non cõuenientes: si in posterũ, præcedente episcopi aut commissi eius iudicio & visitatione, imagines in ecclesijs collocẽtur. Imagines in ecclesijs collocandæ.

Ex multorum fida relatione didicimus, simplicem populum aliquando leui assertione miraculorum, ad vnum & alterum locum populariter concurrisse, candelas & alia vota obtulisse. Vt igitur credulę simplicitati nobis cõmissæ plebis consulamus, & nouis impudentibusq; hominum mẽte corruptorum ad

ad quæstum occasionibus obuiemus: sacro approbante prouinciali concilio, districtè prohibemus, ne quis posthac miraculum de nouo factum prętendat: néve intra aut extra ecclesiam, titulum, capellam, aut altare prætextu noui miraculi erigat, aut populi cócursum in miraculi gratiam & venerationem recipiat: nisi priùs loci episcopus de negocio, quid sentiendum tenendumq; sit, causa cognita, decreuerit.

Decretorum ad mores spectantium, finis.

Concilij postrema conclusio.

ETqa parùm esset, iura & statuta condere: nisi essent, qui ea tuerentur & executioni demãdarent: idcirco volumus, statuimus & ordinamus sub pœnis antè dictis, oñia & singula sãprascripta, sic, vt præmittitur, in dicto sacro prouinciali concilio decreta, statuta & ordinata, per omnes suffraganeos nostros in suis synodis intimari & publicari, illaq; in futurũ inuiolabiliter obseruari, executionem huiusmodi pœnarum eisdem nostris suffraganeis tenore præsentium committentes. In quorũ omniũ & singulorum fidem & testimonium, prędictes literas, seu præsens publicum instrumentum, decreta & statuta nostra in se continentes siue continens, exinde fieri, & per notarios publicos subscriptos, dicti prouincialis cõcilij scribas seu *graffarios, signari & publicari, sigilliq; nostri iussimus & fecimus appẽsione communiri. Datum & actum Parisijs, quo ad præmissorum conclusionem & definitionem, nobis in eodem concilio præsidẽtibus in domo solitæ habitatiõis nostrę. Sub anno nomini 1528. indictione secũda, die verò nona mensis Octobris, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Clementis diuina prouidentia papę septimi anno quinto. *grapharios

¶ Actorum & decretorum Prouincialis concilij Senonensis, inchoati anno 1527. & consummati anno 1528. finis.

CANONES CONCILII
PROVINCIALIS COLONIENSIS, CELEBRATI Anno M.D.XXXVI.

INDEX TITVLORVM PRINCIPALIVM AC Capitulorum Concilij prouincialis Colonienſis, anno 1536. celebrati.

PARS PRIMA.

DE MVNERE EPISCOPALI.

Officium Episcopi, post verbi prædicationem, consistit potissimùm in impositione manuum, & visitatione Ecclesiarum.

De impositione manuũ, quę est ordinum ecclesiasticorum collatio, ac institutio ministrorum. Cap. 1.

Ad certum titulum, ecclesiæ ministros canonicè deligendos ordinandosque. 2
Manum nemini citò imponendam. 3
Humani adfectus & venalitas in beneficijs ecclesiasticis, execrabiles. 4
Beneficia ecclesiastica, priusquàm vacẽt, nemini promittenda. 5
Dignis tantùm beneficia esse conferenda. 6
Idoneos tantùm in prælatos eligendos esse. 7
In eligendo, ætas, mores, literatura & sacer ordo, spectanda. 8
Electionem synceram esse oportere. 9
In confirmatione electionis, quę expendenda. 10
Per patronos, idoneos pśentari oportere. 11
Quid incumbat archidiaconis. 12
Aliquot abusus Officialium inter visitãdum corrigendi. 13
Omnes qui de beneficijs disponunt, sui officij admonendi. 14
Moderatio patronos laicos respiciens. 15
De officio vicariorum in pontificalibus. 16
Quid episcopis potissimùm curandũ sit. 17
De ętate ordinandorum. 18
Testimonium vitæ ac doctrinæ per initiandos sacris, exhibendum. 19
De eruditione ordinandorũ inquirendũ. 20
Videndũ quo affectu ad ordines accedat. 21
Quãto temporis spatio ante maiorum ordinum receptionem, initiandi se prẽsentare debeant. Item & quid initiandi tum secũ allaturi sint. 22
Quale testimonium afferendum. 23
Die Mercurij proxima ante susceptionẽ ordinũ, examinandi qui initientur sacris. 24
Neminem ab examinatione immunem esse oportere. 25
Cuius admonendi sint pridiè ordinationis, initiandi sacris. 26
In minoribus ordinibus conferẽdis, quę cura adhibenda. 27
Ab initiandis nihil exigendum. 28
Literæ dimissorię nulli temerè cõcedẽdæ. 29
Tituli ordinandorũ diligẽter discutiẽdi. 30
Peregrini clerici quomodò admittendi. 31
Odiosa beneficiorũ pluralitas in vna eadẽq; persona. 32
Dispensationes inspiciendæ, vt occurratur abusibus. 33
In resignationibus ac permutationibus beneficiorum, quæ cura adhibenda. 34
Prẽstat paucos esse bonos, quàm multos inutiles sacerdotes. 35

Universidad de Deusto
Biblioteca

De visitatione vltimo loco dicendum. 36

PARS II.

DE officio priuato ac publico, vitaq; ac moribus Clericorũ generatim. ca. 1
Vndè clerici appellatio deriuata. 2
Clericũ suo officio intentũ esse oportere. 3
Duplex clericorum ministerium. 4
Biblia à clericorum manibus nunquàm deponenda. 5
De horarijs precibus indiès perlegẽdis, & reformandis Breuiarijs. 6
Pro cuiuslibet affectu, non facilè nouandum quid in ecclesiastico officio. 7
Quo affectu horarias preces psoluere oporteat. 8
Summa deuotione Missæ sacrum celebrari oportere. 9
Arguuntur, qui polluta mente ad altare domini accedunt. 10
Reuidenda Missalia ac Breuiaria. 11
Quę omitti aut decurtari vel organorum vel cantorum concentu haud debeant. 12
Quemadmodùm Missa legenda. 13
Quid post eleuationem Eucharistiæ agendum. 14
Organorum melodia quemadmodùm temperanda. 15
Singulis dominicis diebus, quæ ipsis peculiaria sunt, officia dicenda. 16
Confessio, Missę præambulum, deuotè recitanda. 17
Cur sacerdos in altari ministrum habeat. 18
Omnis cultus diuinus summa cum veneratione peragendus. 19
De vita ac moribus clericorum. 20
Ob quam causam clerici malè audiant, ac puniantur. 21
Præcipuæ causæ omnis mali, tres. 22
Ambitionem ac fastum, clericali officio maximè repugnare. 23
Omnis luxus clerico interdictus. 24
Clerico non licere vel cauponem agere, vel tabernas, nisi necessitatis causa, intrare. 25
Habitus seu exterioris corporis cultus modestia, à clericis exigitur. 26
Mali exempli est, sacerdotem se venditare in Capellanum delicato laico aut mulierculæ. 27
Suspecta mulierum cohabitatio clericis interdicta. 28
Auaritia in clero execrabilis. 29
Honesto artificiolo victum quærere Clerico licet. 30
Clerici ne mercatores sint, multo minùs fœneratores. 31
Damnantur clerici superstitiosi, scurrę, curiosi ac leuiculi. 32

PARS III.

DE metropolitanis, cathedralibus & collegiatis ecclesijs, & in his ministrantibus. Cap. 1
De officio Decanorum. 2
De officijs in eiusmodi ecclesijs ministrantium, generatim. 3
De canonicorum vita & officio. 4
Quemadmodùm preces horariæ, aliæq; diuinæ laudes, decantandæ. 5
Inter sacra nihil ne cogitandum quidẽ, quod Dei aut ecclesiæ oculos offendat. 6
Decani templi summi potestas in pręuaricatores. 7
Quem oporteat esse vestitum ministrantium in hisce ecclesijs. 8
Decani vndiquaquè aduigilabunt. 9
Ante omnia verò, vt Canonici sacris adsint. 10
Vicarij, vt diuinis laudibus decantandis interstint, adigendi. 11
Ad personalem residentiam cogendi, quibus hæc per fundatiões beneficiorum est imposita. 12
Lucri tantùm causa sacris adesse non oportere. 13
Capitula disciplinæ qualiter obseruanda. 14
Officium Decani in rebelles. 15
Contentiosi, ad pacem & concordiam per Decanum & Capitulum reuocandi. 16
Pœna aduersus contentiosos pertinaces. 17
Quo tempore Capitulorum quotidianorũ conuentus obseruandi. 18
Volumina statutorum reuidenda. 19
In capitulis, à iuramentorum facili exactione temperandum. 20
Inter visitandum, de moderandis annis, qui expectantiæ appellantur, videndum. 21
Non oportere, à Canonico recèns admisso, pecuniam statutariam duplicatã ob antecessorem, exigi. 22
Communi necessitati ecclesiæ, cómuni contributione consulendum. 23
Tribunalia extra templa collocanda. 24
Optandum, vt deambulationes in hisce ecclesijs prohiberi possint. 25
Theatrales ludos non inferendos tẽplis. 26
Cuiusdam abusus abrogatio. 27
Processionum collegiatarum ecclesiarum, quæ ad maiorem fiunt, moderatio. 28
De processionibus non abrogatis. 29
Quomodò ad anniuersaria episcoporum in maiori ecclesia conueniendum sit. 30
Minora ministeria idoneis committenda, ac decenter peragenda. 31

PARS IIII.

DE parochis, ac eorum Vicarijs, alijsq; verbi ministris. Cap. 1
Qui admittendi. 2
Orãdus Deus, vt mittat operarios in messem suam. 3
Vndè dignoscere oporteat pseudoecclesiastas. 4
Soli authoritate ordinaria comprobati, ad verbi ministerium admittendi. 5
Quòd ordinarij verbi ministri, sunt legitimi parochi & illorum vicarij, modò tamen hi examinati priùs, & admissi sint. 6
Fratres

Fratres mendicantes quatenùs admittendi. 7
Quam modestiã fratres mendicantes in verbi prædicatione seruare oporteat. 8
Non ferendi, qui in iurisdictiones & potestates temerè ad plebem inuehuntur. 9
Abusus est, qui parocho suo officio interdicit. 10
Fratres mendicantes his synodalibus constitutionibus erunt parentes. 11
Decet quoque, vt fratres eatenùs ordinariæ potestati subijciantur. 12
De semel certo loco destinatis ac admissis, non temerè retrahendis. 13
Qui nulla legitima authoritate innixi, se verbi ministerio ingerunt, vti seditiosi comprimendi. 14
Prohibẽtur omnes apostatæ, monachi ignoti, ac peregrini spermologi. 15
De Terminarijs, quatenùs admittendi. 16
Priuilegijs fratrum nihil derogatur. 17
Monachorum ecclesiæ, per seculares (vt vocant) presbyteros gubernandæ. 18

PARS V.

DE vita ac moribus parochorum. Cap. 1.
Vita vt doctrinæ in parocho conueniat, necessarium. 2
Pastorem, gregis exemplum esse oportere. 3
Vitanda parocho in primis auaritia. 4
Parochi familiam, irreprehensibilem esse debere. 5
Parocho luxus omninò cauendus. 6
Pudicitia seruanda parocho. 7
Quæ fugienda parocho, & quæ sectanda. 8

PARS VI.

DE dissemination verbi. Cap. 1.
Quid parocho meditandum. 2
Fidelitas in primis in parocho requiritur. 3
Quis sit fidelis verbi dispensator. 4
Omnis scriptura ad geminam charitatẽ exigenda. 5
Summa euangelicæ prædicationis. 6
Parocho cautissima solicitudine in prædicatione verbi vtendum. 7
Quemadmodùm sermo temperandus. 8
Quid cauendum inter concionandum. 9
Nihil aut fabulosum, aut suspectum adferendum. 10
Loquacitas vitanda. 11
Quemadmodùm parochum aduersus hæreticos pugnare oporteat. 12
A scommatis & conuicijs abstinendum. 13
In contentiosis dogmatibus, quomodò docendus populus sapere. 14
Qualem oporteat esse parochũ in repræhendendis criminibus. 15
Manifesta repræhensio vtriusque potestatis, vitanda. 16
Quomodò corripiendi magistratus. 17
Admonẽdus populus, vt oret pro magistratibus. 18
Notantur qui secùs docent. 19
Summa doctrinę Christianę in Enchiridion contrahenda. 20
Enchiridion quæ docebit. 21
Ordo concionandi quem simpliciores sequentur. 22
Sanctorum historiæ quatenùs attingẽdæ. 23
Allegoriæ quomodò explicandæ. 24
Quomodò finienda concio. 25
Quid recitandum finita concione. 26
Quomodò, finita concione, populus excitãdus ad orandum pro defunctis. 27

PARS VII.

DE administratione sacramentorum. Cap. 1.
Instruendus populus, quid agatur in cuiuslibet sacramenti exhibitione. 2
Quid agatur in baptismo. 3
Cuius sint admonẽdi susceptores infantis. 4
Populus docẽdus, qd velint externa signa. 5
Quomodò accedendum ad baptismum. 6
Baptismus in facie ecclesiæ peragendus. 7
In Confirmationis exhibitione quid docendum. 8
Quomodò ad sacramentum Confirmationis accedendum. 9
Cuius sint admonendi susceptores Confirmati. 10
De moderãdis donarijs, quæ susceptores infantibus donant. 11
Docendus populus de signis externis. 12
De sacrosancta Eucharistia. 13
Quid docendus populus in huius sacramenti ministratione. 14
Quibus persuasum est, vtranque speciem laicum participare oportere, quomodò docendi. 15
De veneratione sacrosanctæ Eucharistiæ. 16
Quomodò tantum miraculum in hoc sacramento fiat, populus docendus. 17
Quomodò admonenda plebs, ad sumendam Eucharistiam accedens. 18
Qui ad hoc sacramentum participãdum admittendi. 19
Quatenùs alteri quàm suo parocho confessus, ad Eucharistiam admittendus. 20
Intra annum saltem semel cómunicandũ. 21
Quorum admoneri populus, hoc sacramentum participaturus, maximè debeat. 22
Docendus quoq;, cur hoc sacramentum sub specie panis & vini institutum sit. 23
Quomodò singulis dominicis diebus plebs ad audiendam Missam se præparabit. 24
Docendus populus generatim quid agatur in Missa. 25
Corripiẽdus abusus eorum, qui ante finitam Missam irreuerenter discedunt. 26
Docẽdus popul⁹, quale sit missa sacrificiũ. 27
Exequiæ ac Missæ pro defunctis, quando & cum qua admonitione celebrandæ. 28
Qui ad exequias euocandi. 29
De pœnitentiæ partibus. 30
Prima pœnitentiæ pars cótritio, in suggesto semper pertractanda. 31
Neminem non ad pœnitentiam inuitari. 32

Universidad de Deusto
Biblioteca

Presbyter qui à cõfessionibus est, qualis esse debeat. 33
Quid confitentem docebit presbyter confessarius. 34
Remediũ pro ratione morbi adhibendũ. 35
Nimis anxij quomodò tranquillandi. 36
Moderatio in casibus reseruatis. 37
Publicæ pœnitentiæ vsus in ecclesiam reuocandus. 38
Recitata confessione, quid agendum per parochum. 39
In matrimonij sacramento quid agatur. 40
Quẽadmodùm monendi sunt, qui matrimonium contrahere affectant. 41
Matrimonium tria complecti. 42
Pium votum & in clandestinè contrahentes censura. 43
Coniunctio coniugum in facie ecclesię peragenda. 44
Peregrinos & ignotos sine legitimo testimonio non coniungendos. 45
In gradibus cõsanguinitatis & affinitatis cõcilium generale obseruandum. 46
Ludicra tollenda. 47
De sacro ordine dictum esse priùs. 48
Cur adhibeatur extrema vnctio. 49
Quomodò impendenda vnctio extrema. 50
A sepultura nemo, in communione decedẽs, repellendus. 51
Quam admonitionem in sepulturis & exequijs fieri oporteat. 52

PARS VIII.

DE victu parochorum. Cap. 1
Parochis victus necessarius suppeditãdus. 2
Vicecuratos quos vocant, ex prouentibus ecclesiæ congruam sustentationem recepturos. 3
Qui ecclesias vnitas habent, vicarijs perpetuis portionem congruam assignare oportere. 4
Vbi reditus non suffecerint, quid agendũ. 5
Denarius consuetus, sed duplicatus, pendendus. 6
Laudabilem consuetudinem Agrippinę Coloniæ per hæc non abrogari. 7

PARS IX.

DE constitutionibus ac cõsuetudinibus ecclesiasticis. Cap. 1
Ieiunia ab ecclesia indicta, reuerenter obseruanda. 2
Irrisores ecclesiasticorum ieiuniorum refelluntur. 3
Ecclesiæ constitutionem, charitati cedere. 4
Quid in ieiunio potissimùm spectandum. 5
Redarguuntur qui quadragesimæ obseruationem contemnunt. 6
Litaniæ & rogationes cur institutæ: & quomodò populus admonendus sit. 7
Processiones intra septa ecclesiarum peragendæ. 8
Admonendus populus, cur feriæ institutæ. 9
In ferijs soli Deo vacandum. 10
Dies dedicationis templi extra Coloniam, vno die vbiquè celebrandus, & quomodò sit admonendus populus. 11
Cur templa & altaria consecrentur. 12
Populus docẽdus, quid agatur & significetur in cõsecratione tẽplorum & altarium. 13
Cur benedicantur campanæ. 14
Docendus populus, vt signatis potiùs quàm signis inhæreat. 15
Quicquid in cæremonijs ad abusum spectat, cautè ac diligenter cauendum. 16
Cur reconcilietur templum aut cœmeterium. 17
Quæ pollutio reconciliationem requirat. 18
Quorum sumptu & expensis reconciliatio facienda. 19
Immunitatem ecclesiasticam in duobus potissimùm sitam esse. 20
Quemadmodùm fraternitates reformandæ sint. 21

PARS X.

DE vita ac conuersatione monastica. Cap. 1.
Neminem monachismi professione temerè alligandum. 2
Admonendi parentes, ne liberos inuitos in monasterium detrudant. 3
Quo affectu monastica vita amplectenda. 4
In monasterijs habendus, qui doceat legem Domini. 5
Verbi prædicatorẽ in monasterijs esse oportere. 6
Monachi bonæ indolis, ad Academias mittendi. 7
Moniales non esse alligandas, vt nulli quàm suo (vt vocant) patri aut præposito confiteantur. 8
Mutatam esse paulatìm faciem monasteriorum, ac vsurpatum hospitij ius, simul cum accessu moderandum. 9
Visitatio monasteriorum necessaria. 10
Sumptuosi monialium præpositi abrogandi, & frugales œconomi constituendi. 11
In monasterijs monialium, victum ac mensam communem esse oportere. 12
De præpositis solitariè commorantibus. 13
Visitãdæ domus fratrum Teutonicorum, dicti Ioannis Baptistæ, & Antonitarum. 14
De vita & conuersatione monachorum. 15
Monachorũ studia atq; exercitationes quales esse oporteat. 16
Monachos vagos sub custodiam reuocandos. 17
Literas priuatas monacho aut monachæ, inuisu Abbatis, resignare non licere. 18
Canonissarum secularium mores reformandi. 19

PARS XI.

DE hospitalib⁹ & orphanotrophijs, aliisq; id genus pijs locis. Cap. 1
In hospitalibus in primis animæ curandæ, deindè corpus. 2 3
In hospitalia qui recipiendi. 10

In hospitalia pauperes eius loci, vbi constituta sunt, potissimùm recipiendos, maximè contagiosis morbis implicitos. 4
Mendicantibus validis hospitalia clausa, & mendicitatẽ interdictã esse oportere. 5
Magistrorum hospitalium praui affectus damnantur. 6
Quàm grauiter peccẽt, qui ex pauperum victu se ditant. 9

PARS XII.

DE scholis, typographis, ac bibliopolis. Cap. 1
Scholę inter visitãdum repargandę, ac instituendæ. 2
Apud singulas ecclesias habendus vir eruditus, qui clericos eius Ecclesiæ instituat. 3
Qui huic viro victum suppeditabunt. 4
Quẽadmodùm Academiæ instaurari, ac studia ali possint. 5
Pium votum ad studia subleuanda. 6
Decretalem Honorij tertij, quoad eius fieri potest, renouari æquum esse. 7
Quid curandum in Academijs. 8
Nihil imprimendum aut vendẽdum, nisi reuisum priùs. 9

PARS XIII.

DE iurisdictione ecclesiastica contentiosa. Cap. 1.
Excommunicatiõis origo & ꝓcipuus vsus. 2
Quur passim in oẽs inobedientes excommunicationis censura distringi cœperit. 3
Vsum excommunicatiõis in publicè criminosos, in lucem reuocandum. 4
Quid cauendum in decernenda excommunicationis censura. 5
Excommunicatos vitandos. 6
Non passim contra oẽs delatos, per Fiscales inquirendum. 7
Manifestè criminosi, pro quæstu nequaquã ferendi. 8
Clerici grauissimorum criminum rei, secundùm canonicas sanctiones puniendi. 9
De testamentis insinuandis, approbandis, ac exequendis. 10
Bona presbyteri ab intestato defuncti, in piam causam conuertenda. 11
Portio quę Archiepiscopo soluitur, minimè grauis. 12
Iuramentorum facilis exactio, in iudicijs refrenanda. 13
Formula inquirendi hæreticos, delineãda. 14

PARS XIIII.

DE visitatiõe ac synodis archiepiscopalibus archidiaconalibusq; Cap. 1
Quo ordine visitatio instituenda. 2
Quæ vbiquè corrigere oporteat. 3
In primis reformãdos esse Decanos. 4
Inquietos & ꝓlatis rebelles, corripiendos. 5
In monasterijs quomodò abusus ꝓcipiẽdi. 6
In visitatiõe parochiarum quid agendum. 7
Habenda concio per visitatores. 8
Interrogandus Parochus, quo titulo ministerium gerat. 9

PARS PRIMA.

De munere episcopali.

Officium Episcopi, post verbi prædicationem cõsistit potissimùm in impositione manuum & visitatione Ecclesiarum.

Episcopi munus in quibus cõsistat.

EPiscopi munus in duobus potissimùm consistit. Primum, in impositione manuum, quæ est ordinum ecclesiasticorum collatio, ac institutio ministrorũ. Deindè in visitatione diœceseos. Vtrunq; beatissimus Apostolus, ad Titum dilectũ filium, Cretæ episcopũ scribens, cõplectitur: Huius, inqt, rei gretia reliqui te Cretę, vt ea quę desunt, corrigas, & cõstituas p ciuitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi. Alterum verò idẽ Apostolus, cùm à Mileto discessum maturaret, ꝑfectur⁹ Hierosolymã, ac certus q̃ ampliùs haud visurus esset faciem eorum omniũ, per quos trãsiuit, ꝓdicans regnum Dei, vocatis illò ad se ab Epheso Ecclesiæ presbyteris, apostolica vehemẽtia inculcat, cùm ait: Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos spũs sanctus posuit eps, regere ecclesiam Dei quã acqsiuit sanguine suo. Et quoniam scio, inquit, q̃ intrabunt post discessionem meã lupi rapaces in vos, non parcẽtes gregi: & ex vobisipsis exurgẽt viri loquentes peruersa, vt abducãt discipulos post se: propterea vigilate. Cui muneri vt ambo illa apostolici ordinis eximia luminaria, nimirùm Petrus ac illius collega Paulus, satisfacerent: alter trãsiuit & inuisit vniuersos, alter pambulauit Syriã & Ciliciã, cõfirmans ecclesias, præcipiens custodire præfirmata Apostolorum & seniorũ: nimirùm nõ cepta Apostolorum & seniorũ: nimirùm nõ

Tit. 1.

Act. 20.

Act. 9.

Act. 15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tantùm verbo, sed & exemplo Episcopos commonentes, vt qui speculatores in Dei ecclesia constituti sunt ac appellantur, prouinciæ sibi mandatæ vigilantissimè intendant, fidem, conuersationem, mores & vitam singulorum explorét examinentq́;, ac prouideant, ne alicubi quis in ea vocatione, ad quam à Deo vocatus est, torpescat.

De impositione manuum, quæ est ordinum ecclesiasticorum collatio, ac institutio ministrorum.

Cap. 1.

IMpositio manuum est ostium, p quod intrant qui ecclesiarum gubernaculis admouentur. Proindè quia eiuscemodi ostium diligenter custoditum non est, factũ est vt tãta mala quæ sentimus, agminatim in Ecclesiam Dei irruperint. Huius ianuæ vigilãtissimi custodes fuerunt apostoli Christi, & quotquot ipsis successerunt apostolici episcopi. In primis verò diuinissimus Paulus, q dilectissimis
1. Tim. 3. Titi 3. discipulis Timotheo ac Tito, eiuscemodi custodiæ formulã ex professo præscribit. Porrò
Act. 1. apostoli, cùm esset in locum Iudę proditoris deligendus duodecimus collega, statuerunt duos ex his viris, qui cũ ipsis congregati fuerunt in omni tempore, quo intrauit & exiuit inter eos Dominus Iesus, probatissimos, electionẽ alterutrius Domino cõmittentes. Ad
Act. 6. hæc, cùm essent deligendi primi illi ecclesiæ diaconi: Apostoli, conuocata discipulorum multitudine, dixerũt: Considerate fratres ex vobis viros boni testimonij, plenos spiritu sancto ac sapientia, quos cõstituamus super hoc op⁹. Atq; illi (cùm placuisset hic sermo) corã omni multitudine elegerunt Stephanũ, virũ plenũ fide & spiritu sancto, ac reliquos sex, quos statuerunt ante conspectum Apostolorum: qui dein non temerè, sed orantes, illis imposuerũt manus. Deniquè de Barnaba, per Apostolos ad Antiochiam destinato,
Act. 11. refert scriptura: Quoniam Apostoli miserũt Barnabã, q̃ esset vir bonus & plenus spiritu sancto ac fide. Quibus exemplis edocemur, quãta cura ac delectu manus impositionem fieri oporteat. Beatus Apostolus inter alia Ti
2. Tim. 2. motheum sic alloquitur: Cõmenda, inquit, quę audisti à me per multos testes, fidelibus, qui & idonei erunt alios docere. Et iterũ: Ma
1. Tim 5. nus nemini citò imposueris, neq; cõmunicaueris peccatis alienis. A qua regula cùm lõgè lateq́; discessum sit, affectib⁹ priuatis sibi oĩa vendicãtibus, morbus obortus est plurimus, atq; ita radicatus, vt vix spes medendi relicta sit. Neq; tamen in medijs & exulceratissimis morbis, de remedio desperandum erit, sed tanto magis de pharmaco idoneo cogitandum prouidendumq́ue.

Ad certum titulum, ecclesię ministros canonicè deligendos ordinandosq́ue.

Cap. 11.

Ex cõcil. Laterañ. sub Alexan. 3. QVoniam verò primitiuæ eccleſiæ faciles, quòd ad institutionem ministrorũ attinet, paulatìm immutata fuit: nimirũ dotatis tẽplis, sacerdotijsq́; ac certis stipendijs ministrãtibus cõstitutis: visum subindè sanctis Patrib⁹ nõ absq; multa ratiõe fuit, ne qs quã sine certo titulo, qui illi victũ necessariũ suppeditaret, ad maiores, quos & sacros ordines vocam⁹, ordinaretur: adhibita etiã nõ leui seueritate in epos, q̃ secùs facere præsumpsissent. Quę cùm sic se habeant, reformationem ordiri hinc fuerit necesse. Videdum itaque in primis est, vt collatiões ecclesiasticorum sacerdotiorum seu beneficiorum vt electiones, præsentationes, & institutiones clericorum ac ministrorum, maximè eorũ qui curæ præficiuntur animarum, quę sciẽtia scientiarum meritò appellãda est, ritè ac canonicè fiãt: vtq́; maximi illi & teterrimi abusus & vitia, q̃ in deligendis pſonis ecclesiasticis, nõ vulgari cum detrimẽto Ecclesiæ sæpenumerò cõmittunt, quoàd fieri potest, tollant. Quod tunc demùm futurũ est, cùm repulsis ac submotis indignis, digni tãtùm ac idonei admittentur, qui & velint & possint officium (propter quod beneficium datur) gerere
1. Thess. 3. & explere. Scriptum est enim: Qui non laborat, non manducet.

Manum nemini citò imponendam.

Cap. 3.

QVamobrem omnibus, qui præficiendi ecclesiasticis munijs ministros potestatem habent, illa (quam pauloãtè retulimus)
1. Tim. 5. Paulina admonitio semp ob oculos versabit: Manus citò nemini imposueris, neq; cõmunicaueris peccatis alienis. Si em ad honores mundi, sine suffragio tẽporis, sine merito laboris indignũ est puenire, & notari ambitus solẽt, quos, pbitatis documẽta nõ adiuuãt: q̃ diligẽs, & q̃ prudens habenda est dispensatio diuinorum munerũ & cælestium dignitatũ? Certè olim excõmunicatione percellebant, q ecclesiastica beneficia cõtuliſſent indignis.

Humani affectus & venalitas in beneficijs ecclesiasticis execrabiles.

Hier. in vit. Philipp. Cap. 4.

NVlla itaq; consanguinitatis ratio, nulla propinquitatis contẽplatio, facere debet hoc, vt populi gubernatio, alij quàm maliori tradatur. Cessent omnes affectus humani, qui sua, non q̃ Iesu Christi sunt, quærunt. Maximè verò sacerdotiorum ac beneficiorum venalitas execranda est, quòd qui sic pficiunt, ac præficiuntur, inter ementes & vendentes columbas, quos Dominus flagello de funiculis facto è templo eiecit, ac mensas nummulariorum & cathedras vendentium columbas euertit, computentur. Si enim is dignus sacerdotio creditur, cui non actionis merita, sed præmiorum copia suffragatur: restat, vt nihil sibi in ecclesiasticis honoribus, grauitas, nihil sibi defendat industria, sed totum auri prophanus amor obtineat. Et cùm fides simul & vita in sacerdotibus & ministris eligenda sit, quæ tandèm vita, & quæ

opera sacerdotis illius erũt, qui honores tãti sacramenti per præmiũ conuincit obtinere?

¶Beneficia ecclesiastica, priusquã vacent, nemini promittenda. Cap. 5.

Ex cõcil. Lateranẽ. CVm olim Conciliari institutiõe vetitũ sit, ne vlla ecclesiastica ministeria seu beneficia promittant alicui priusquã vacent: tũ ne quis mortem proximi, in cuius locũ & beneficiũ se crediderit successurum, desiderare videatur: tum quòd turpe sit, diuiniq́; plenũ animaduersione iudicij, si locum in Ecclesia dei futuræ successiõis expectatio habeat quã ipsę etiam seculares leges condemnare curãrunt: idq́; verò quum nũc passim pter oĩem personarum delectũ, designatis etiam ex nomine beneficijs, in quę stipulatores successuri sunt, pessimo exẽplo fiat, tollendus abusus est. Idq́; nõ aliter, quàm secundũ canonicam ordinationem, ne quis solicitus sit, non tam de officio, quàm de beneficio viuentis.

¶Dignis tantùm beneficia esse conferenda. Cap. 6.

QVi sacerdotia ecclesiastica pleno (vt aiunt) iure potestatẽ conferẽdi habẽt, alium factę à se manuum impositiõis discussorẽ nõ expectãt. Præcipua ergo illis habẽda cura est, idq́; maximè in pficiendis parochis, ne apostolici præcepti prævaricatores ac rei fiant. Quis em non intelligit, q̃ graui culpa se obstringit is, qui in causa est, vt cæcus cæco ducatum præstet, nimirùm ambob⁹ in foueã delabentibus? Despiciunt (inquit Malachias propheta) nomen Dñi, qui cæcum, qui claudum, qui languidum animal ad immolandũ offerunt, & propterea grauiter à Dño increpantur. Quis verò cæcum animal offert, nisi q̃ indoctũ in docti locũ ordinat: magistrũq́; facit, qui vix discipulus esse poterat? Claudũ verò, q̃ lucra terrena q̃rentẽ, locat in dignitate, veluti pedẽ in diuersa ponẽtem? Cui portest inferri illud: Vsquequò claudicatis in duas partes? Languidum deniquè, qui vitiosum pro religioso habet, quique tardum & pigrũ probat patientem.

¶Idoneos tantùm in prælatos eligẽdos esse. Cap. 7.

SAcris canonibus saluberrimè constitutũ est, vt oẽs Cathedrales ecclesiæ, collegia, & cõuentus ad dignitates vacãtes, ex sua congregatione idoneos eligant prælatos. Atque eos demũ sacris administrationibus diguos esse existiment, quorum oĩs ætas per disciplinas ecclesiasticas cucurrisset. Iã vt primitiuę ecclesiæ cẽsura, mitigationem recipiat discretiõis: is saltẽ aliorũ curæ pficiatur, cuius comparatione, grex cæteri meritò dicãtur. Quomodò em fieri potest, vt non vilissimus reputetur, qui est honore pstantior, nisi quoq; scientia & sanctitate pcellat? Atq; vtinã hìc pensitetur, & nautis & nauigio deferendis eandẽ imminere periclitandi necessitatem.

¶In eligendo, ætas, mores, literatura & sacer ordo, spectanda. Cap. 8.

QVapropter electores soliciti sint, vt talem præficiant, qui officio credẽdo satisfacere possit, virũ ætatis legitimæ, morib⁹ grauem, literarum scientia pditum, atq; in sacris ordinibus constitutũ: scientes, ipsis in re tam graui vel dolo vel negligenter agentib⁹, non minorẽ, q̃ malis illis pastoribus ac platis, quos ipsi præcerunt, in districto Dei iudicio imminere pœnam. Neq; em impunè peccatur in spiritum sanctũ, qui in omni electione vt author inuocatur. Neq; inultum permittet Deus, si quis iureiurando, quod sub electionẽ pstatur, frustrà nomẽ Dñi vsurpauerit. Vt omittamus pœnas canonicas, quæ perperàm eligentes manent. Deut. 5.

¶Electionem synceram esse oportere. Cap. 9.

ABsit ergo omnis simoniæ prauitas, oĩs personarũ respectus. Cessent potẽtiorum preces, q̃ minis æquiparantur, omnisq́; impressio: cesset ambitio, ac dominandi libido. Ad hæc, procul absint oẽs illicitę obligationes, quæ sub electionẽ aut paulò pòst, ab eligendo vel electo, haud præter simoniæ labem extorquentur. Et procedat de vultu dei opus ipsius, vt s. qui præstantior est omnibus, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, hic eligatur. Hier. 8. q. 1. c. licet. &c. Si ergo.

¶In confirmatione electionis, quæ expendenda. Cap. 10.

ELectione facta, nos & cęteri qui confirmationis munus impendemus, officio nostro, Deo volẽte, non deerimus, discussuri s. diligenter & formã electionis, & electi merita, priusquàm nostras imponamus manus.

¶Per patronos, idoneos præsentari oportere. Cap. 11.

PAtroni tum ecclesiastici, tum laici, quos hac de re diligẽter admoneri cupim⁹, videbunt vt idoneos (quemadmodùm antè diximus) Archidiaconis præsentent. Cõpertum siquidẽ habemus, q̃ hìc supra modũ peccetur. Suot em qui tantùm filios ac cõsanguineos, seu aliter ipsis addictos, citra vllum delectum aut discrimen scientiæ, morũ, ac ætatis, beneficijs ecclesiasticis admouent. Sunt qui admotis nomẽ tantùm relinquunt, censum aũt atq; ecclesiasticos redditus, sibi ausuquodã sacrilego (nihil minùs q̃ de ecclesiastico ministerio cogitantes) vsurpant. Quæ oĩa, cùm sanctorum patrum sanctionibus damnentur, multorumq́; malorũ in ecclesia Dei causa sint, posthàc non cõmitti, sed sublata penitùs esse, suamq́; vim canonicis regulis constare, ex animo cupimus. Alexan. 3. c. ex frequent. de instit.

Quid incumbat Archidiaconis. Cap. 12.

ARchidiaconi nostri, ad quorum curã inter alia pertinet, vt nostro nomine parochias ordinẽt, ac ministros Ecclesię ipsis pſentatos ac oblatos inquirant: scient sui muneris esse, negligentiam patronorũ supplere. Cùm enim oculi nostri sint, dispicient, ne qs alioquì C. & c. ad hæc de offi. Archidiac. C. finali. de elect. in 6

Universidad de Deusto
Biblioteca

alioquì indignus, ſub alicuius præſentatiõis prætextu, irrepat ac admittatur. Nec cõtenti q̃ poſt edicta ter publicata nuſquã compareat, qui præſentationẽ oppugnet: eorũ etiã qui ipſis præſentãtur, & ad inſtituendũ offeruntur, vitam, mores, & eruditionẽ accuratè perueſtigabũt: ac niſi cõperti illi fuerint, muneri, cui præfici poſtulantur, pares: fore neſas putabũt, ſtultè petẽtibus aſſentiri. Neq; exiſtimabunt id temporis, quod huic examini impendent, perdi: cùm nequaquã poſſit collocari meliùs, maximè quòd officium eorũ, hoc ipſum vt fiat, magnoperè requirat.

¶Aliquot abuſus officialium, inter viſitandum corrigendi. Cap. 13.

ET quoniam ad nos quorũdam querela perlatum eſt, nõnullos officiales Archidiaconorum noſtrorum, inueſtituræ nomine plùs æquo interdùm petere, quoſdam etiam inſtitutionẽ ipſam petẽtibus, vel temerè negare, vel ſaltẽ in longũ differre tẽpus, quãlibèt legitima ſit præſentatio, & idoneus is q̃ præſentatus eſt: Curę itaq; nobis erit, inter viſitandum de his diligẽter inquirere, & quę vitioſa comperiẽtur, Archiepiſcopali authoritate, communicato tamen cum Archidiaconis noſtris (vt par eſt) conſilio, quoad eius fieri poterit, corrigere.

¶Omnes qui de beneficijs diſponunt, ſui officij admonendi. Cap. 14.

REferre etiam non parùm exiſtimamus, oẽs qui de ſacerdotijs ſeu beneficijs eccleſiaſticis, quamcunq; diſponendi poteſtatem habent, ſpeciatim ac diligenter admoneri, vt hiſce ſynodaticis canonibus per oĩa obtemperent, niſi in eo ipſo in quo deliquerint, puniri velint.

¶Moderatio patronos laicos reſpiciens. Caput 15.

ATtamen quòd ad patronos laicos attinet, hanc cenſuram eatenùs moderamur, vt ſi archidiaconi noſtri pręſentatos abeis, q̃ inidoneiſunt, inſtituere recuſent, liceat ipſis inutilium loco, alios iterùm intra tẽpus legitimũ p̃ſentare, modò tũ dolus abſit.

¶De officio vicariorum in pontificalibus. Cap. 16.

POſteaquàm de illorum officio diximꝰ, q̃ ſacerdotijs ſeu beneficijs rectores admouent eccleſiaſticis ordinibus initiandos: reſtat vt de Vicarijs noſtris in põtificalibus, qui huic muneri (in partẽ ſolicitudinis noſtrę vocati) potiſſimùm delegati ſunt, paucis dicamꝰ. Nobis quidẽ vti cæteris omnibꝰ pontificibus, in Aaronis perſona loquutꝰ eſt Deus: HOMO per familias, qui habuerit maculã, non offeret panes DEO ſuo, nec accedet ad miniſterium eius. Si cæcus fuerit, ſi claudus, ſi vel paruo, vel grãdi, vel torto naſo, ſi fracto pede, ſi manu, ſi gibbus, ſi lippus, ſi albuginẽ habens in oculo, ſi iugem ſcabiẽ in corpore, vel herniоſus. Omnis eñ qui habuerit maculam, nõ accedat offerre hoſtias Domino, nec panes Deo ſuo. Quid per allegoriam ſermo diuinus ſignificare voluerit, maximus ille cæleſtium rerũ perueſtigator Paulus, in epiſtolis, quas Timotheo ac Tito, ambobus naſcẽtis eccleſiæ epiſcopis inſcripſit, grauiſſimè explicauit. Quum eñ mandãſſet, vt per ciuitates presbyteri conſtituerẽtur, ſtatim ſubiecit, quales ſubſtitui vellet & oporteret. Oportet (inquit) conſtituendum ſine crimine eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem, non ſuperbum, nõ iracundum, non vinolentum, non percuſſorem, non turpis lucri cupidum: ſed hoſpitalem, benignum prudẽtem, ſobrium, iuſtum, ſanctum, continentem, amplectentem eum, qui ſecũdùm doctrinam eſt, fidelem ſermonem, vt potens ſit exhortari doctrina ſana, & eos qui contradicunt, arguere. Diaconos ſimiliter pudicos, nõ bilingues, nõ multo vino deditos, non turpe lucrũ ſectãtes, habẽtes myſterium fidei in cõſcientia pura. Et vt iterùm nos officij noſtri cõmonefaceret, ſubiecit: Et hi probentur primùm, & ſic miniſtrẽt, nullum crimen habentes.

¶Quid epiſcopis potiſſimùm curandum ſit. Cap. 17.

INcumbit itaq; nobis, vt p̃bemus primùm eos qui ordinibus, maximè ſacris, initiari deſiderant. Curæ ergo erit vicarijs noſtris in pontificalibus, manus impoſitionem auſpicaturis, ne hìc q̃d deſit, nève ordines ſacros aliter q̃ ſecundùm regulã euangelicã impartiãtur. Vt adiutores in hoc examinatiõis munere habeãt, non repugnamus, modò primæ ſolicitudinis partes apud eos ſint, nec q̃ ipſis ante oĩa agenda erãt, in alios penitùs relegẽt, interìm ipſi de oĩbus incerti: p̃ hæc tñ ſuffraganeis noſtris nihil p̃iudicantes, quò minùs ipſi, quemadmodùm videbitur, opportunũ, de huiuſcemodi examine faciẽdo diſpiciãt. Vt verò ſummatìm multa cõplectamur, diſpicient de ordinandorũ ætate, vita, ſcientia & affectu.

¶De ætate ordinandorum. Cap. 18.

OLim Diaconus ante 25. Presbyter verò ante 30. ætatis annos, non ordinabatur. In Viennenſi verò concilio ſub Clemẽte quinto, ordines ſacri minori etiam ætati cõceſſi ſunt: nẽpe ſubdiaco natus, 18. diacõatus, 20. presbyteratus deniquè, 25. ætatis annum nato. Nũ ad antiquos canones regredi referat, futurum concilium diſpiciet. Nos interìm admonemus, Viennenſe concilium, tũ ex alijs canonibꝰ, tũ ex ſeipſo interpretandũ: nimirùm vt ætas quidem illa ſufficiat, modò tamen cætera quoque, q̃ canones plùs quàm ætatem reſpiciunt, haud deſint: nempe literarum ſcientia, & morum grauitas.

Testimonium vitæ ac doctrinæ, per initiandos ſacris exhibendum. Cap. 19.

DE doctrina, vita, ac moribus, Suffraganeus noſter teſtimonium præceptorũ, qui ipſos in literis inſtituerunt docueruntq̃;, eorum quoque, apud quos ſacris initiandus potiorẽ vitæ partẽ trãſegit, ac diuerſatus eſt, exigere non omittet, ne manifeſtè criminoſi irrepant: Idq̃; ad certam formulam, quã delineari curabimus. Dum enim priſcam eccleſiam reſpicimus, ſummo deſiderio tãgimur, priſcos illos ſanctiſſimos mores, non tantùm verbis, ſed & re ipſa in eccleſiam, quod in nobis eſt, reducendi. Illa certè vetuit, ne epiſcopus ſine teſtimonio clericorum & plebis, clericos vllos inſtituat. Hinc illę interrogationes ſolennes p̃ambulæ: Sunt iuſti? ſunt caſti? atq; aliæ ſimiles. Neq; fruſtra ſcriptũ legimꝰ, q̃ quanq̃ Dñs de conſtituendo ſuo ſue principe præcepiſſet, eũdemq̃; elegiſſet, nihilo ſecius tamen conuocari ſynagogam voluiſſe.

¶De eruditione ordinandorum inquirendum. Cap. 20.

DE eruditione quoque & ſcientia diſq̃ret, ne ſtatim à ſtiua ad eccleſiaſtica munia cõfugiatur. Per prophetam Dominus dixit: Quoniam tu ſciẽtiam repuliſti, & ego repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi. Subſtantia ſiquidem ſacerdotij, ſunt eloquia diuinitùs tradita, vti Dionyſius ille magnus apoſitè dixit. Quæ verò in parochis, quæ in cęteris eruditio requirenda ſit, p̃ſt dicemus.

¶Videndum quo affectu ad ordines accedatur. Cap. 21.

QVo deniquè affectu ac propoſito accedant ordinandi, videndum, accurateq̃; inueſtigandum eſt: num videlicet dei cauſa tantùm, an potiùs ſuæ commoditatis gratia ad ordines capeſſendos adſpirẽt, q̃rentes q̃ ſua ſunt, nõ q̃ Ieſu Chri. Quid eñ eſt ſua q̃rere, & nõ q̃ Chri ſunt, niſi cùm tales nõ gratis nõũ diligũt, nõ Deũ p̃pter Deũ q̃runt, tẽporalia cõmoda ſequentes, lucris inhiantes, & honores ab hominibus expetentes? Quiſq̃s ergo talis eſt, nõ Dei filius, nec ouili Chriſti idoneus paſtor futurus, ſed mercenarius eſt. Vbiquè Deus hominis intentionem & mentem ſpectat, quam Chriſtus in Euãgelio lucernam corporis atq; oculũ vocat. Qui ſi ſimplex fuerit, totum corpus lucidum erit. Sin autẽ fuerit nequã, totũ corpus tenebroſum erit. quare ſi lumẽ (quod in initiãdo eſt) tenebræ ſunt, ipſæ tenebræ quantæ erunt?

¶Quanto temporis ſpatio, ante maiorum ordinum receptionem, initiandi ſe præſentare debeant. Item, & quid initiandi tum ſecum allaturi ſint. Cap. 22.

VT aũt hic animus Vicarijs nr̃is in pontificalibus eo exploratior ſit, neq; eñ qualicunq; aſſertiõi ſtatim tutò crediꝫ: operę p̃ciũ exiſtimamus, vt qui ad ſacros (quos vocamus maiores) ordines capeſſendos adſpirant, quatuor tẽporibus, vt vocant, q̃ tempus impertitiõis eiuſcemodi ordinũ, p̃ximè p̃cedunt, Vicarijs nr̃is in põtificalibꝰ ſeſe reſentent, q̃ eos (quẽadmodùm diximus) rogabunt, qd eos huc permoueat, an expenderint, quid in hac vocatione p̃ſtare opotteat, an huic vocationi ſe ſentiãt poſſe reſpõdere: & an ſperent ſe, adiutore deo, cõtinere poſſe ac velle. Item an affectu carnis huc ducantur, vt videlicet in ocio & ſuauiter viuãt, opẽs ve & honores parent. Admoneãtur quoque, vt bene ſeipſos explorent, excutiantq̃;, ne quũ ad capiendos ordines reuerſi fuerint, ſpiritum ſanctum fraudent.

Eo ipſo etiã tempore ordinandi, teſtimonium vitæ ac conuerſationis ſecũ afferent, vt Vicarij nr̃i in põtificalibus, cùm ex reſponſione, tum vita p̃cedente colligere poſſint, an admittendi videãtur. Et num referat, diligẽtiùs de vitę teſtimonio, ante appetẽs ordinationis tempus, inquirere.

¶Quale teſtimonium afferendum. Cap. 23.

QVi ciuitatem aut õppidum, ſenatus: q̃ verò pagũ aut vicũ incolit, iudicij eius loci litteras ſigillatas, q̃ gratis dabunt, ſecum ferat. Quæ ne cuipiam vel per inuidẽtiã, vel aliũ minùs ſyncerũ affectũ denegent, p̃hibemus: Alioquì adferẽs documentũ factæ req̃ſitionis & denegati teſtimonij, nec tũ incuſatus criminis vel defectns, ac idoneus p Vicarios nr̃os in pontificalibus repertus, nihilo ſeciùs admittet. Qui verò nõ in oppidis aut pagis in quibꝰ titulũ nacti ac miniſtraturi ſunt, ſed in longinqua regione moram traxerunt, hi canonicis ſatisfaciant inſtitutis.

¶Die Mercurij proxima ante ſuſceptionem ordinum examinandi, qui initientur ſacris. Cap. 24.

ET vt hæc oĩa eo accuratiùs obſeruẽtur, viſum nobis eſt, vt ordinãdi, maximè ad ſacerdotij gradũ, quod die ſabbatino ex more eccleſiaſtico fieri ſolet, die Mercurij, p̃ximè p̃cedente, ad nr̃as ciuitates, vbi Vicarij noſtri in põtificalibus ordines ipſos ſacros impartient, ſeſe conſerant, quò duobus de hinc ſequẽtibus diebus, videlicet Iouis & Veneris, quos eiuſcemodi diſquiſitioni peragẽdę deputamus, Vicarijs nr̃is, ipſiſq̃; noſtra authoritate in eo munere adiungẽdis Theologis, ſe repſentent, examinationiq̃; eorũ ſubmittãt.

¶Neminem ab examinatione immunẽ eſſe oportere. Cap. 25.

AQua quidem neminẽ excipimus, etſi magiſterij titulum prętexat, niſi quem publicũ ſit & vitam integrã egiſſe, & ea quæ ordo impertiẽdus reqrit, facilè callere. Quãobrem nedũ clerici, q̃ ſeculares appellantur, ſed & religioſi, cuiuſlibet etiam profeſſionis fuerint, hanc cenſuram experientur.

¶Cuius admonendi ſint pridiè ordinationis, initiandi ſacris. Cap. 26.

PRidiè ordinationis admonebit vicarius noſter in pontificalibus iterùm oẽs, quò ſeſe quiſq; diſcutiat, ne officio ſe alliget, cui non poſſit ſatisfacere. Néve mẽtiatur ſpiritui ſancto, aut impœnitenti corde accurrat, ſed ore cõfeſſus, ac ſpiritu cõtritꝰ, humiliatusq̃;, poſt

Leui. 21.

Ex Carth.

Ex Viennẽſi conc. cleric.

Ex eodem tit. Ex eodem.

1. Tim. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

post perceptam sacrosanctam Eucharistiam, Deo totus deditus accedat.

¶In minoribus ordinibus conferendis, q̃ cura adhibenda. Cap. xxvij.

QVanq̃ qui minores vocantur ordines, tam exactã curam nõ requirãt, suo tñ modo pro gradu & excellentia ordinis, oĩm eorum quæ diximus, ratio habẽda est. Quid em̃ indecorũ magis, q̃ admoueri infantes, q̃ non intelligant qd agãt, immò ne capiant qdem, quid Clerici nomen, & reliqua minorũ ordinũ vocabula significent? Quid turpius, q̃ quòd penitùs Analphabeti, ac interdũ flagitiosi (qui vt legũ ciuiliũ censuras ac pœnas eludãt, sese impudẽtissimè ingerũt) in maximã ecclesiastici ordinis ignominiã, sacris initiantur? Qua de re nemo posthàc ordinibus hisce insignibus est, nisi quẽ & vita cõmendet, & literaturæ ętatisq́; sit, p ratiõe suscipiendi ordinis, sufficientis, ac rectæ synceræq́; volũtatis. Qui em̃ in clerũ allegunt̃, rem ꝓfitent̃ minimè ridiculam, nẽpe se peculiariter in sorte Domini adscitos, quib⁹ posthàc oĩa terrena sordeãt, ac solus Dñs sors ac pars hæreditatis futurus sit. Cuius quoq;, priusquã ordinentur, diligenter admoneri debent.

Hiero. ad Nep.

¶Ab initiandis nihil exigendum. Cap. 28.

VT autem ecclesiastici ordines summa synceritate, omni quæstus suspicione, omnisq; mali specie quàm lõgissimè submota, conferãtur: nolumus vt ab initiatis quicquam, vel sigilli nomine, à vicarijs nostris in pontificalibus exigatur, sed tantùm scribis earum literarum (quæ * formata appellãtur) vnus albus soluatur. Nam eos sumptus, quos antehàc vicarius noster in diœcesi Coloniẽsi choralium causa facere consueuit, nos deinceps pẽdemus. Non dubitamus interìm Suffraganeos nostros, suis vicarijs in pontificalibus ita prouisuros, ne quis iustam querendi causam inueniat.

¶Literæ dimissoriæ nulli temerè concedendæ. Cap. 29.

PRohibemus quoq;, ne officiales nostri literas dimissorias, quæ vulgò licẽtiatoria ordinandi vocantur, alicui temerè concedant. Illorũ enim prætextu, qui suæ ruditatis & insciti æ sibi conscij sunt, nostrorũ Vicariorum in pontificalibus disquisitionem subterfugiunt, ac aliò demigrant, vbi nullus canonicæ traditionis respectus habetur.

¶Tituli ordinandorum diligenter discutiendi. Cap. 30.

TItuli quoq; ordinandorũ discutiantur. Pleriq; enim inuenti sunt, qui fictis & emendicatis titulis, ad sacerdotij dignitatem euecti, eandẽ turpiter prostituere postèa coacti sunt, vendibiles, quandocunquè dolosi spes refulserit nummi. Quorum numerum, quòd nihil ferè aliud quàm numer⁹ fuit, imminui plurimùm referret. Inter hos siquidẽ est, qui in plateis mendicat infelix clericus, & seruili operi mancipatus, publicam deposcit eleemosynam: qui eo magis à cunctis despicitur, quòd miser ac desolatus, iustè putatur ad hanc ignominiam deuenisse. Inter hos est, qui in diuitum ac nobiliũ domibus, scurram aut mimum aut morionem agit, quem ab officio retrahendum, Carthaginense concilium decernit.

Hieron. ad Rustic. diac. 95. dist.

¶Peregrini clerici quomodò admittendi. Cap. 31.

PEregrini clerici, Romę aut alibi ordinati, priusquàm de ordinatiõe sua ritè adepta, deque vita, moribus, eruditione ac titulo fidem fecerint, ac commẽdatitias, suorum episcoporum, suæque ordinatiõis literas exhibuerint̃, repellantur. Quanta enim per hos (qui euagandi licentia abutuntur) scandala, animarumque pericula, & in clero & in populo frequenter eueniant, nemo est qui non videat.

Ex Agath. 25. de cle. pe. regr. toto titul. 61. dist. 65. dist.

¶Odiosa beneficiorum pluralitas in vna eademque persona. Cap. 32.

ODiosa semper apud veteres fuit pluriũ sacerdotiorum ambitiosa cupiditas, neque semel generalibus Concilijs damnata. In Chalcedonensi enim inter alia cautũ est, clericum in duabus ecclesijs conscribi nõ oportere, quòd difficile videatur, vt vnus vicem duorum sustineat: & absurdum, si promiscuis actibus rerum turbentur officia. Id verò in primis noxium est, vbi plures parochiæ seu dignitates vni presbytero committuntur, quòd solus per omnes ecclesias, nec officium persoluere, nec rebus earum necessariam curam impendere valeat. Quare tam eos qui de sacerdotijs eiusce modi disponendi potestatem habent, quàm qui ea cæca cupiditate ducti ambiunt, commonitos volumus, vt suos effectꝰ canonicis institutis submittant. Qui verò dispensatione Apostolica aduersus hæc se tueri velint, hi viderint, vt causam dispensationis obtentæ, Deo comprobent. Neque enim sublimes, atque eadem modùm literatas personas suo priuilegio nudamus, modò illo rectè & secundùm Deum vtantur.

Ex Tolet. 4. vnio. 10. q. 1. Ex cõcor. de multa. de præbe. & dign.

¶Dispensationes inspiciendæ, vt occurratur abusibus. Cap. 33.

QVàm impudenter plerique diplomatis ac dispensationibus apud sedem Apostolicam extortis, præter summi pontificis mẽtem (qui & vult & debet potestate sibi cõcessa, nó ad destructionem, sed ad ædificationẽ vti) abutantur, nullus est qui ignoret. Non prohibeo (inquit quidam vir pius) dispensare, sed dissipare. Dispẽsatio quidem credita est, sed hîc iam quęritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur. Quàquàm apud illos maxima culpæ pars resideat, qui vel nulla, vel minùs legitima, vel etiam ficta causa, supplicatorijs precibus inserta, dispensationis tectorium tandèm eliciunt, quos apud Deum, qui renes & corda scrutatur, oñemq́; hypocrisim ac fraudem execrat̃, securos quis dixerit? Nemo tibi (ait idem ille quem iam citauimus) de dispensatione Apostolica blandiatur, cuius conscientiam diuina sententia tenet alligatam. Sed quia pauci sunt, in quorum conspectu est Deus, pleriq; verò, qui sacra authoritate pro sua libidine passim abutuntur: fit, vt Lugdunensis concilij, sub Gregorio decimo celebrati, non insubre decretum, aduersus insolentiam eiusce modi hominum in vsum reuocare cogamur: quo subnixi, cunctis qui talibus diplomatis sibi blandiuntur, necessitatem imponemus literas suas nobis exhibendi, visuris, num ritè impetrauerint, ac rectè impetratis vtãtur. Et vt quàm maximè robustæ sint dispensationes istæ, curabimus tamen, vt menti canonis ac summi pontificis satisfiat: videlicet, ne animarum cura in his ecclesijs, personatibus, seu dignitatibus, quas sub hoc prætextu occupãt, negligatur, nec beneficia ipsa debitis obsequijs defraudentur.

¶In resignationibus ac permutationibus beneficiorum, quæ cura adhibenda. Cap. 34.

POstremò, quum nobis haud clam sit, in resignationibus permutationibusq́; beneficiorum multa ancipitia periuria cõmittab his, qui frequenter subitò, ac nõ prẽmeditati, aut ipsi, aut per suos procuratores (id quod eiusdem reatus ac culpę est) iureiurando ante manus impositionem testant̃, in huiusmodi resignationibus seu permutationib⁹ nullam simoniæ labem, aut aliam illicitã interueniss e corruptelam, cùm res crebrò longè secùs habeat, per quod illi graué in se Dei iram proculdubiò prouocant. Maiori ergo cura diligentioriq́;, quàm antehàc fieri consueuit, perue stigatione prę uia, hæc iuramenta recipi conuenit.

¶Præstat paucos esse bonos, quàm multos inutiles sacerdotes. Cap. 35.

ET vt cum diuo Cleméte hoc caput concludamus, Melius est episcopo paucos habere sacerdotes ac ecclesiæ ministros, qui possint dignè opus Dei exercere, quàm multos inutiles, qui onus graue ordinatori adducant.

¶De visitatione vltimo loco dicendum. Cap. 36.

DE visitatione (quæ est altera muneris nostri episcopalis pars) hîc dicendi locus non fuerit importunus. Expedientius tamẽ erit, hanc partem in vltimã harum synodalium institutionum classem reijcere, q̃ illic tractetur commodiùs, maioriq́; cum fructu, nimirùm traditis iam atque expositis regulis, ad quas oporteat veluti ad amussim quandam, visitationem redigere, ordiri, atque peragere.

PARS SECVNDA.

¶De officio priuato ac publico, vitaq́; ac moribus Clericorum generatim. Caput primum.

QVi exactè volet cognoscere clericorum officium & vitam, is diuũ Hieronymum ad Nepotianum, ac cæteros patres non minùs eruditione quàm vitæ sanctimonia claros (qui de hac re ex professo iustis voluminibus scripserunt) perlegat. Sat nobis in pręsentiarum erit, carptim quædam delibare, ex quibus Clerici nostri summatim deprehendant, quàm longè lateq́ à recta semita declinauerint, subindeq́; errones ipsi, tam periculosę digressionis commoniti, pedem in viam mandatorum Domini referant. quod ab illis pientissimus simul ac iustissimus Deus, quum verbo hactenùs adhortans, parùm ꝓfecerit, innumeris plagis iustissimè immillis commonens, manifestò requirit.

Hier. ad Nepot.

1. Cor. 11.

¶Vndè clerici appellatio deriuata. Caput 2.

NEminem fugit, vndè clerici appellatio deriuata sit: nempe à κλῆρος, quod sortem sonat. Propterea enim (si diuo Hieronymo credimus) Clerici dicuntur, quia de sorte Domini sunt, vel quia ipse dominus, sors (id est, pars) eorum est. quia ergo vel ipsi pars Domini sunt, vel dominum partem habent, tales se exhibere debent, vt & ipsi possideant Dominũ, & possideãtur à domino, quõ cum propheta confidenter dicant: Dominus pars hæreditatis meæ. Non quidem quòd à sorte Domini laicos secludamus, (oñes enim qui Christo per baptismum & fidem concorporati sumus, populus acquisitiõis eius sumus, de quo propheta dixit: Pars autẽ domini populus eius, Iacob funiculus hæreditatis eius) sed quòd clerici peculiari quadam ratione ministerio dei & ecclesię dedicati sint. Oñis quidem multitudo sanctorum erat. attamen dominus Tribum Leuiticam suo ministerio peculiariter delegit, quam in terra Israel pręter primitias, decimas, partesque immolatorum, ac reliqua quæ ipsis peculiariter lex dedicauit, nihil proprium possidere, nec habere partẽ inter fratres voluit. Dominus enim ipse est hæreditas eius, quam in hoc elegit ex oñibus tribubus, vt stet & ministret nomini eius. Habet euangelium suam Magdalenam, habet & Martham: & secreuit quosdã Christus, quos dedit Apostolos, quosdam aũt ꝓphetas, alios verò Euangelistas, alios aũt Pastores & doctores, ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi. Breuiter à condito orbe, & ab ecclesiæ, quæ in Adam cœpit, crepundijs semper videtur ex hominibus assumpti quidam, constituti ꝓ hominibus in his quę sunt ad Deum. Semperq́; visum est genus humanum à duob⁹ ministris Dei optimè regi, quæ

Hier. ad Nepot.

Psal. 15.

Deu. 32.

Num. 18. Deu. 18.

Luc. 10. 1. Cor. 12 Ephe. 4.

Heb. 5. Gela. ponti. ad Anast. Aug.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt sacerdotalis authoritas & regia potestas. Quibus quãdiu inter se cõuenit, benè actum est de repub. Dei: quũ secùs, omnia in diuersum repẽte mutata sunt. Ponit ob oculos sermo diuinus pleraq; exempla huc spectantia, perpetuò memorabilia. Sed quid attinet antiqua repetere, quum nostri temporis exempla nõ minùs insignia, non in aures tantùm, sed in oculos ipsos influant? quę nimìs abundè docent, quantum malorum in ecclesiam Dei inuexerit, sacra prophanis miscuisse.

¶Clericum suo officio intentum esse oportere.

Cap. 3.

1. Tim. 5. OMnis mali seminarium, cupiditas semper fuit. Nam dum nemo suum peragit officium, alienis semper intentus: nempe clericus quæ laici, laicus quæ clerici sunt (vt deteriora sileamus) vsurpat: fit vt ecclesię harmonia diutiùs constare non possit. Obtestatur Paulus apostolus Timotheum, quin potiùs cõtestatur simul omnes quotquot erant
2. Tim. 4. Timotheo successuri: Tu, inquiens, vigila, in omnibus labora, opus fac euangelistæ, ministerium tuum imple.

¶Duplex clericorum ministerium.

Cap. 4.

CLericis, & in primis ecclesiæ presbyteris, duplex ministerium, diuinis & humanis legibus est iniunctum. Alterum, vt in commissum sibi populũ, Deum propicium habere cunctis rationibus enitantur: quod non tantùm sacrificijs solennibus efficitur, sed etiam precibus, quæ à pio corde proficiscuntur, teste Iacobo, qui nos ad precandum
Iac. 5. cohortans: Orate, inquit, pro inuicèm, vt saluemini. Multùm enim valet deprecatio iusti
Matt. 7. assidua. Omnibus quidem dictum est: Petite, & accipietis. His verò, vt semper petant, nec pro semetipsis tantùm, sed & pro tota ecclesia Dei, vt vincat populus, q; sub ipsis est, hostes illos inuisibiles, impugnãtes eos qui volunt piè viuere in Christo, vt stent sicut Mo-
Exo 17. Psal. 105. Heb. 5. ses, leuatis semper interioribus animi manibus in cælum, in confractione, in conspectu Domini, ad auertendum iram eius, ne dispereat populum suum assiduè precantes: deinde vt offerãt dona ac sacrificia pro peccatis,
Leui. 21. quemadmodùm scriptum est: Quoniam sancti erunt Deo suo, & non polluent nomẽ eius. Incensum enim Domini & panes Dei sui offerent, & ideò sancti erunt. Alterum, vt sint religionis magistri, proindeq; vt in lege Do-
Psal. 18. mini meditentur die ac nocte, vt iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa, desiderabilia super aurum & lapidem preciosum multùm, dulciora super mel & fauum, totis præcordijs amplectãtur, exquirãt, scrutenturq;.
Ex decre. d. Clemen. Idq; non propria præsumptione aut humano sensu, sed spiritu sancto dictante, qui abscondit hæc à sapientibus & prudentibus in
Matt. 11. oculis suis, & reuelat ea paruulis. Vndè scri-
Mal. 2. ptum est: Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirũt ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est. Qui in hoc secundo munere præstant, gregi Christi pascendo admouendi sunt: de quibus suo loco dicemus.

¶Biblia à Clericorum manibus nunquàm deponenda.

Cap. 5.

HIc satìs est admonuisse omnes pariter ecclesiasticis munijs consecratos, ipsos precibus supplicationibusque publicis Deo Hieron. persoluendis mancipari. Quas vt non tãtùm ore murmurent, sed & corde persoluãt, nunquàm à manibus eorum liber Legis (hoc est, Biblia) deponatur. Nam vt quæ legunt & canunt, discant intelligere, tota vita vix sufficerit: si tamen quid est in literis sacris, quod totum humanus intellectus assequi possit, alijs subindè diuitiarũ fonticulis ex eodem fonte semper scaturientibus.

¶De horarijs precibus indiès perlegendis, & reformandis Breuiarijs.

Cap. 6.

VEteris ergo instituti, quo sancitum est, vt Clerici sacris initiati, vel sacerdotijs præsidentes, singulis diebus perlegant horarias preces, quas canonicas appellamus, causæ multæ, & potissimùm eæ, quas iam cõmorauimus, videri solent. Hìc multo iam ex tempore, pio (vt spes est) animo desideraui-
Iacob. epist. mus repurgari Breuiaria. Nã cùm olim à sanctissimis patribus institutum sit, vt solæ scripturę sacræ in ecclesia recitarentur, nescimus qua incuria acciderit, vt in earum locum successerint alia, cum his neutiquàm comparanda: Atq; interìm historiæ sanctorum, tam inculcè ac tam negligenti iudicio conscriptæ, vt nec authoritatẽ habere videantur, nec gratiam Deo itaq; author, deq; consilio Capituli nostri, ac Thæologorum, aliorumq; piorum virorum, reformatiõem Breuiariorum meditabimur.

¶Pro cuiuslibet affectu, non facilè nouandum quid in ecclesiastico officio.

Cap. 7.

SVnt in clero zelum quidẽ Dei habentes, Rom. 10. sed non secundùm scientiam, qui priuatis quibusdam affectibus ducti, vel testamẽto vel (vt vocant) fundationibus efficiunt, vt noua festa præter ecclesiæ authoritatem, solenniter subindè celebrentur. Quo interìm fit, vt preces horariæ, ac reliqua publicè recepta, pro affectu cuiuslibet facilè nouentur, id quod nobis non satis probatur. Neque enim errârunt patres, à quorum institutis in dicendis precibus vtinàm tam longè discessum nó fuisset. Quòd si hìc singulorum affectib⁹ indulgebitur, tandèm antiquus ritus penitùs euanesceret.

¶Quo affectu horarias preces persoluere oporteat.

Cap. 8. Non

NOn suffecerit autem, preces istas horarias vtcunquè permurmurâsse: sed vt conciliari constitutione cautum est, presbyter ex intimo affectu, eleuataq; mente in solum Deum, nocturnum hoc, diurnumq; suę seruitutis pensum exoluat. Maledictus enim qui facit opus Domini negligenter. Alioquì in precãtes competet: Populus hic labijs me honorat, cor aũt eorũ lõgè est à me. Quammaximè verò orantem cauere oportebit, ne aliò respiciat quàm ad DEVM. Quòd si externæ gloriæ aucupãdæ, aut lucri gra, deniq; potiùs ex more quàm mente orare instituat, pars eius inter hypocritas reputabitur, de quibus Dominus in euangelio pronunciauit, q̃ ament in synagogis & in angulis platearum stantes orare, vt videantur ab hominibus, proindeque mercedem suam receperint. Et alibì ipsis interminans: Vę (inquit) vobis Scribæ & Pharisæi hypocritę, qui comeditis domos viduarum, oratione longa orantes: propter hoc amplius accipietis iudicium. Alibi quidẽ Dominus ait, oportere semper orare, ac nunquàm deficere: sed alia prorsus ratióe, quàm precabantur Pharisæi: nempe secũdùm diui Pauli sententiam, qui diuini numinis clemẽtiam sibi conciliare volet orando, oculis interioribus in cælum semper intentis orabit spiritu, orabit pariter & mente: psallet spiritu, psallet & mente. quemadmodùm de Anna Samuelis matre legimus, quòd multiplicans preces, coram Domino loquebatur in corde suo. tantumq; labia illius mouebãtur, & vox penitùs non audiebatur. Effudit enim animam suam in conspectu Domini. Deniquè curandum est, vt pœnitenti animo ac corde contrito, humiliatoque, gratiæ Deo dicantur, ac psallatur. Vt enim diuinus Psaltes ait, Peccatori dixit Deus, Quare tu enarras iustitias meas? & ea quæ sequuntur. Vtque oculi inter orandum ab omni vanitate auertantur.

¶Summa deuotione Missæ sacrum celebrari oportere.

Cap. 9.

IAm si tanto mentis ardore quælibet preces dicendæ sunt, quanta putamus deuotione sacrosanctum Missæ ministerium, in quo Corporis & sanguinis Dominici sacramenta tractantur, conficiunturq;, peragendum est? Certè grauiter dolemus atque animo inhorrescimus, vbi videmus passim tãtis mysterijs indignos, ac conductitios illos ac indignos sacerdotes, publicis etiá ac manifestis crimin ib⁹ cõtaminatos, sese (idq; irreuerẽter, & interdũ magìs lucelli ac stipis, q̃ Dei causa) sacris ingerere, quorũ instat interitus, & perditio nõ dormitat. Probet (inquit Paulus) seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, nõ dijudicãs corpus Domini. Atq; ideo (vt subdit) inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. nam si nosipsos dijudicaremus, non vtiquè iudicaremur.

¶Arguuntur, qui polluta mente ad altare Domini accedunt.

Cap. 10.

TErret, nec immeritò, nos sermo Dominicus, qui vetat nos sanctum dare canibus, & margaritas nostras proijcere ante porcos, quũ quosdam leuiculos sacerdotes illotis manibus pedibusq; (vt in prouerbio est) audaciùs in hæc sacratissima mysteria, quàm in prophana, irrumpere cõperimus. Quales sunt, qui humano affectu tãtùm, & potiùs ex more, quàm deuotionis ardore ad altare accedunt, quorum polluta est & mens & conscientia, quos meritò horrendum Euangelij exemplum (quod Ioannis 13. legimus in hæc verba: Et postquàm accepisset buccellam, introiuit in eum satanas. & cætera quę sequuntur) ad meliorem vitæ frugem, altioremque tanti mysterij contemplationem reuocaret. Matt. 7.

¶Reuidenda Missalia ac Breuiaria.

Cap. 11.

PEculiaria Missarum argumenta, recèns præter veterum institutionem inuenta, etiam patribus displicuerunt, quòd tantum mysterium pro affectu cuiuslibet tractari nõ deceat. Prosas indoctas nuperiùs Missalibus cæco quodam iudicio inuectas, prętermittere per nos liceret. Videbimur ergo operępre cium facturi, si Missalia perindè atquè Breuiaria peruideri curemus, vt amputatis tantùm superfluis, & quæ superstitioíus inuecta videri possint, ea tantùm, quæ dignitati ecclesiæ & prisci instítutis consentanea fuerint, relinquantur.

¶Quæ omitti aut decurtari vel organorum vel cantorum concentu haud debeant.

Cap. 12.

IAm & illud non rectè fit in quibusdam ecclesijs, vt ob cãtorum & organorum concentum, omittantur aut decurtentur ea quæ sunt præcipùa. Cuius generis sunt, recitatio verborum propheticorum aut Apostolicorum, quam epistolam vocamus, Symbolum fidei, præfatio, quæ & gratiarum actio, atque precatio Dominica. Quamobrẽ hæc tota distinctissimè ac intelligibiliter, vti cætera oía (si tamen non leuis decurtandi causa subsit) decantentur. Sit quoque cantus quo presbytero respondetur, æqualis, nec præcipitatus.

¶Quemadmodùm Missa legenda.

Cap. 13.

QVi legit Missam, cum reuerenda modestia, clarè, distinctè, & exertè legat omnia vsq; ad canonẽ. vt q̃ audiendi sacri causa adstat, quod legitur, intelligat, atq; ad pietatem excitetur.

Quid post eleuationem Eucharistiæ agendum.

Cap. 14.

Universidad de Deusto. Biblioteca

POst eleuationem consecrati corporis ac sanguinis dominici, in nonnullis templis canunt Antiphonas pro pace, aut contra pestilentiam & mortalitatem, cùm potiùs tum videretur silendum, & ab omni populo mortis Dominicæ commemoratio habenda, ꝓstratisq; humi corporibus, animis in cælum erectis, gratiæ agendæ Christo redemptori, Ephe.5. qui nos sanguine suo lauit, morteq; redemit. Cantiones verò illæ cõtra mortalitatem seu cladem, aut pro pace, fatiùs post finitam Missam canantur. Quæ vt ad Deum dirigantur, excerptæ ex canonica scriptura plùs placuerint, quales sunt ANTIPHONE, MEDIA VITA: ac, DA PACEM DOMINE, & similes. Sic tamen, vt illis etiam quæ gloriosæ virgini matri dicatæ sunt, suus honos ac locus seruetur.

Organorum melodia quemadmodùm temperanda.

Cap. 15.

ORganorum melodia in templis sic adhibebitur, ne lasciuiã magis, quàm deuotionem excitet: néve prꝫter hymnos diuinos ac cantica spiritualia, quicquam resonet ac repræsentet.

Singulis dominicis diebus, quæ ipsis peculiaria sunt officia, dicenda.

Cap. 16.

De cõs. dist. 3. Sabbato c. 2. de ferijs. MOs inoleuit non admodũ improbandus, vt diebus Dñicis, toto fermè anno officium Missæ vel de sacrosancta Trinitate, vel de Spiritusancto dicatur. Nobis satius videtur, vt q̃ prisca ecclesia singulis Dominicis peculiaria fecit, obseruent. Quòd si illorum loco alia vsurpanda erũt, videbitur, quod de resurrectiõe dominj est, diei nomi-
Ex cõc. Tribur. c. 1. de celeb. Miss. nico magis conuenire, quòd dies illa potissimùm resurrectioni dedicata sit. Neq; ignoramus, nõ absq; causa in Cõcilio Triburiẽ constitutũ, ne propter missas peculiares, missa, quam de feria vocamus, prætermittatur.

Confessio, Missæ præambulum, deuotè recitanda.

Cap. 17.

COnfessio illa, Missæ præambulum, deuotè cum ministris vno aut pluribꝰ vicissim confitentibus, ac sacerdotis absolutione in verbo Christi, plena pœnitẽtis cordis erga dei pietatẽ fiducia, recipientibꝰ recitanda. Ad omnes enim sacro adstantes ea absolutio refertur, vt dignè tantis mysterijs valeant interesse. Quamobrem dum hęc fiunt, nõ sit minister accẽdendis luminaribus, aut alijs mentem auocantibus (quę priùs facta oportuit) intentus.

Cur sacerdos in altari ministrum habeat.

Cap. 18.

Ex cõc. Tolet. c. 11. c. vt illud. de cõsec. dist. 1. NEc sine magna ratione in Cõcilio Toletão cõstitutum fuit, vt habeat quisque canens Deo atque sacrificans, post se vicini solaminis adiutorem, vbi temporis, loci, siue cleri copia suffragatur: idq; ꝓpter morbos & casus diuersos qui occurrere possunt,

quo is qui impleturus officia accedit, si aliquo casu turbatus, vel in terram elisus fuerit, à tergo semper habeat, qui eiꝰ vicẽ & officiũ intrepidus exequatur. Aljjs insuper ca- De cõs. dist. 1. hoc quoq; nonibus cauetur, ne presbyter nisi duobus testibus præsentibus, celebret. Quæ decreta in quam dissuetudinẽ abierint, in aperto est, nimirùm presbyteris frequẽter celebrantibꝰ talibus tãtùm adhibitis, qui vix ipsi respondere, nec quid agatur, sciant.

Omnis cultus diuinus summa cum veneratione peragendus.

Cap. 19.

IN summa cultus diuinus, quem sacerdos in domo Dei exhibet, debita cum veneratione peragendus est, vt & Deo gratus sit, & inspicientibus placitus, q̃ considerantes non solùm instruat, sed & reficiat. Monet siquidẽ diuinissimus Paulus, vt omia nostra ordinatè ac honestè fiant: ac acerrimè increpat Corinthios, quòd irreuerenter conuenirent in vnum ad cœnam Domini manducandam.

De vita ac moribus Clericorum.

Cap. 20.

NVnc de vita ac moribus paucis videamus. De vita instituenda sic præcepit Paulus nedum clericis, sed omnibꝰ Christianis: Mortificate, inquiẽs, membra vestra quæ Col.3. sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & auaritiam, quę est simulacrorum seruitus, ꝓpter quę venit ira dei in filios diffidẽtię. Nũc autem deponite & vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blasphemiam de ore vestro, expoliãtes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum, eum qui renouatur in agnitionem secundùm imaginem eius qui creauit illum, qui est omnia & in omnibus CHRISTVS. Induite verò vos sicut electi DEI, sancti & dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam. Super omnia autem hæc charitatẽ habete, quod est vinculũ perfectionis, & grati estote. Verbum CHRISTI habitet in vobis abundanter in omni sapientia, docentes & commonẽtes vosmetipsos in Psalmis, hymnis & canticis spiritualibus, in gratia cantantes & psallentes in cordibus vestris DEO. Omne quodcunque facitis, in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri IESV CHRISTI, gratias agentes DEO & patri per ipsum. Non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis, timẽtes Deum. Quodcunque facitis, ex animo operamini, Col.4. sicut Domino, & non hominibus. Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione. Sermo vester semper in gratia sale sit conditꝰ, vt sciatis quomodò oporteat vos vnicuique respondere. Omnis autem sermo malꝰ, Ephe.5. ex ore vestro non procedat: sed si quis bonꝰ, ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus. Et nolite contristare spiritum sanctum

ctum dei. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Decæterò, quæcũque sunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iusta, quæcunque sancta, quæcunq; amabilia, quęcunque bonæ famæ, si qua virtꝰ, si qua laus disciplinæ: hæc cogitate, & Deus pacis erit vobiscum.

Ob quam causam Clerici malè audiant, ac puniantur.

Cap. 21.

OLim Clericis hæc apostolica præcepta tenentibus, pax super illos erat: quomodò ergo non tantùm vinea, sed & vineæ cultores facti sunt in direptionem? Eccè (inquit Ezechiel, ad Hierusalem verba faciens) hæc fuit iniqtas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis & abundantia, & ocium ipsius & filiarum eius, & manum egeno & pauperi non porrigebant, & eleuatæ sunt, & fecerunt abominatiões coram me, & abstuli eas, sicut vidisti.

Præcipuæ causæ omnis mali, tres.

Cap. 22.

PRæcipuæ ergo causæ oĩis mali, sunt fastus, luxus, & auaritia, à quibus Clerici potissimùm malè audiunt.

Ambitionem ac fastum clericali officio maximè repugnare.

Cap. 23.

VT omnem ambitionis radicem Christus discipulorum cordibus eximeret, paruulũ in medio illorũ statuit, deq; primatu certare ꝓhibuit: Qui maior (inqt) est in vobis, fiat sicut iunior: & q̃ pcessor est, sicut ministrator. Nam qs maior est, q̃ recũbit, an qui ministrat? Nónne q̃ recũbit? Quis verò ignorat clericum in medio ecclesiæ esse tanquàm eum qui ministrat? Quare meminerimus potiùs officij nostri q̃ dignitatis. Neq; enim ad dominationem vocati sumus, sed ad opus. Non immeritò Hieronymus, vt pestẽ quandam, fugiendos clericos ait, qui à speluncis domorum paternarũ abstracti, & pòst in ecclesia sublimati, ac sacerdotijs ditati, vanæ gloriæ & superbiæ stimulis efferuntur.

Omnis luxus clerico interdictus.

Cap. 24.

BEatus Hieronymus ecclesiæ præfectos, qui luxu ac delicijs affluunt, Michęam describere asserit, quòd eijciendi sint de spatiosis domibus, lautisque cõuiuijs, & multo labore conquisitis epulis, in tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentium. Viuere quidem de altario sacerdoti licet, luxuriari non permittitur. A crapula itaque & ebrietate, à cõpotationibus illis ad hausꝰ æquales, & comessationibus. Concilium generale clericos reuocat vniuersos, sequutũ veteris testamenti institutum, quo ministris templi vinum & sicera prohibebatur, ne ebrietate grauarentur corda eorũ, & vt sensus eorum semper vigeret & esset tenuis. Et Apostolus ait:

Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed impleamini spiritu sancto. Et iterùm: Non in Ephe.5. comessationibus & ebrietatibus, & quæ sequuntur. Atque alibi Salomõ: Luxuriosa res Rom.13. vinum, & tumultuosa ebrietas: quicunq; his Pro.20. delectatur, non erit sapiens.

Clerico non licere vel cauponem agere, vel tabernas, nisi necessitatis causa, intrare. Cap. 25.

OLim tanta honestas desiderabatur in clero, vt ne nuptialibus quidem cõuijs ipsis interesse liceret, nec immiscri spectaculis ac cœtibus, vbi amatoria cantantur, aut obscœni motꝰ corporis, choreis & saltationibus efferuntur: ne auditus & intuitus sacris mysterijs deputatus, turpiũ spectaculorum atque verborum contagione pollueretur. Quid, si videret ecclesia illa prisca Clericos nostri temporis tabernarios, tabernisq; (quasi domos non haberent) noctu diuq; alligatos? quàm execraretur facinus? Posthàc ergo, non solùm nullus ex clero sordidissimum cauponem aut tabernariũ agat, sed ne ad tabernas qdem, nisi necessitatis causa, diuertat: alioquì pœnę canonicę imminent ei, qui ordini suo hanc ignominiosam notã inurere tentauerit.

Habitus seu exterioris corporis cultus modestia, à clericis exigitur. Cap. 26.

BEatissimus Paulus habitus modestiam & in mulieribus desiderat, quem vult verecundũ esse, nõ in tortis crinibꝰ aut auro, aut margaritis, vel veste preciosa, sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona. Itidẽm apostolus Petrus eas cõ- 1.Pet.3. mendat, quarum non sit extrinsecùs capillatura, aut circundatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus, sed qui absconditus est cordis homo in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, qui est in conspectu dei locuples. Quàm turpis ergo putanda est in clericis tanto gradu sublimioribus, deformissima illa ac frequentissima nostræ tempestatis habituum variatio, quam ne inferiori qdem vasculo Apostolorum principes permittendam duxerũt? Ex veste apud homines sanctimoniæ opinionem aucupari, ꝓhibuit Chri- Matt.23. stus, q̃ in oĩbus opibus nostris, id quod intùs est, primũ respicit, mundariq; iubet: deinde quod deforis est, Væ illud horrendũ Pharisæis hypocritis interminãs, q̃ vt viderẽtur ab hoĩbus iusti, dilatabãt phylacteria sua, & magnificabant fimbrias, cùm essent intùs pleni rapina & immunditia. Interim tamen euangelium non temerè vestimentum Ioãnis Ba- Matth.3. ptistę, quod illius ꝓfessioni ac menti respondebat, de pilis camelorũ cõtextum celebrat, ac ipse Christus vestium mollitiem ac lenita- Matt.11. tem auersatur: Eccè, inquiens, qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Quę oĩa huc spectant, vt velimus clericos præter indictam tósuram, vestes quoque suo ordini cõ-

gruentes deferre, quemadmodùm olim generali concilio cautum est. Pudet siquidem nos, cùm videmus prodire clericos, perindè atq; seculi milites amictos, vel qui sint vt fœmina compti. Itidèm pannosi clerici ac vestibus laceri displicét. Neq; enim affectatæ sordes aut exquisitæ deliciæ laudem pariunt.

Ex cõc. gñali. c. Cler. de vita & hon. cler, Hiero.

¶Mali exempli est, sacerdotem se venditare in Capellanum delicato laico aut mulierculæ.

Cap. 27.

MAgna eorum leuitas est, in magnã cleri ignominiam redundans, qui se laicis atque adeò delicatis fœminis, ventris causa in capellanos (vt appellant) atq; anteambulones venditant. Qui enim debebant esse gregis duces, redigunt in caudã, & sordidissimis q̃busq; negocijs alligãtur. Proh nefas.

Hieron.

¶Suspecta mulierum cohabitatio, clericis interdicta.

Cap. 28.

NIceno Concilio neque Episcopo, neq; presbytero, neque diacono, neq; vlli clericorum omnium habere secum mulierem extraneam permittitur, nisi fortè mater, aut soror, aut auia, vel amita, vel matertera sit. Nos (si tamen hæc tempora tantam seueritatem pati non videntur) saltem suspectam co habitationem prohibemus.

Ex cõcil. Niceno.

Ex concil. Mogunt.

¶Auaritia in clero execrabilis.

Cap. 29.

EX quo in ecclesia Dei auaritia creuit, pijt lex de sacerdote, & visio de ꝓpheta, quemadmodùm diuus Hieronymus ad Rusticum Narboneñ ait. Nec mirum, quòd nemo possit seruire Deo & mammonæ: aut eñ vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vnum sustinebit, & alterum contemnet. Vbi est eñ thesaurus tuus, ibì est & cor tuũ. Habentes autem alimenta & quibus tegamur, quisq; secundùm suæ vocationis rationem, his contenti sumus.

Eze. 7. Hieron. ad Rust.

Matt. 6. 1. Tim. 6. Ex cõc. Cartha, c. cler. vict. 91. dist.

¶Honesto artificiolo victum quærere clerico licet.

Cap. 30.

QVibus nõ suppetit ex sacerdotio, honesto artificiolo vibum quærant, sequuti diui Pauli exemplum: Sic tamẽ, ne sordidam aliquam artem, sacerdotio ignominiosam, exerceant.

Act. 18. Ephe. 4. 1. Cor. 4. 2. Tim. 2.

¶Clerici ne mercatores sint, multo minùs fœneratores.

Cap. 31.

NEmo militans Deo, implicet se negocijs secularibus, vt ei placeat cui se probauit. Quare multa prouidentia olim vetitũ est, ne clerici vel monachi, mercatores (tacemus fœneratores) sint lucri causa.

Ex cõc Mogunt. c. 1. ne cle. vel mo. c. so. eo. tit.

¶Damnantur clerici superstitiosi, scurræ, curiosi, ac leuiculi.

Cap. 32.

REperiuntur qui superstitioni, diuinationibusq; ac sortib⁹ dediti sunt, quos damnamus. Sunt qui scurras in conuiuijs diuitum ac potentũ agũt, qui quum malefecerint, gloriantur & exultãt in rebus pessimis: q̃ digni non sunt, vt clerici appellentur. Sunt curiosi & leuiculi, qui in foris, in compitis, in plateis, in vicis obambulant, vagis oculis, effreni lingua, petulante fluidoque incessu, & leuitatem animi, impudentiamque mentis ostendũt: quos auersamur. Eos verò tantùm & re & nomine clericos reputamus, q̃ legem Dei die noctuque meditantur, munus susceptum debitè exequuntur, ac vitam agunt sacerdotio dignam.

In cõ. Agat. 7. c. quã sit graue. de excess. præ.

PARS TERTIA.

¶De Metropolitanis, cathedralibus, & collegiatis ecclesijs, & in his ministrantibus.

Caput primum.

QVVM metropolitana seu cathedralis ecclesia sedes sit epi, principemq; locũ in clero obtineat, neq̃uaquã postremũ in reformatiõe locum obtinere debet. Nisi enim ea ecclesia præluceat omnibus, quæ in tota prouincia aut diœcesi cõstitutæ sunt, frustrà intendimus redigere in ordinem ecclesiasticæ disciplinæ cæteras.

¶De officio decanorum.

Cap. 2.

PORrò quum collegiatæ ecclesiæ secũdariæ sunt post cathedrales, & instar illarũ (quòd ad ordines ministrãtium, diuinumq; cultum attinet) constitutæ, vtrobiquè Decanis curæ erit, vt clericos suos ad obseruationem piorum rituum prouocẽt ac reducãt, vt ad agẽdam vitam clericis dignam perpetuò cohortentur ac impellant, vt à negocijs, à tumultibus mũdanis reuocent, ne magis seculi, quàm Christi milites videantur, vt comessationibus, ebrietatibus, ac omni luxui interdicant, deniquè vt suo officio satisfacere cõpellant.

¶De officijs in eiusmodi ecclesijs ministrantium generatim.

Cap. 3.

SVnt in hisce ecclesijs diuersi ministrantium gradus: nẽpe Præpositi, Decani, Archidiaconi, Scholastici, Cãtores, qui & Chori episcopi, Thesaurarij, q̃ & Sacristę seu Custodes, Canonici, Vicarij, atque id genus alij. Interpretetur quisque vocabulum suum, & curet esse quod dicitur, secũdùm veterem patrum institutionem ac regulam. Atque eo solo fecerint, vt quum nostrę, tum omnium piorum expectationi magna ex parte respondisse videantur.

De canonicorum vita & officio.

Cap. 4.

VT de canonicis dicam⁹ paucis, respõdeat eorum vita titulo, respondeat nomini: sint re ipsa, vt sunt nomine, Canonici, id est, regulares. Neq; enim clàm est, primam eorum originem monasticæ disciplinæ fuisse. Imitentur Apostolos & nascentis ecclesiæ ministros, quorum erat cor vnum & anima vna, qui quotidiè (vt in actis Apostolicis legimus) perdurãtes vnanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, sumebant cibum cum exultatione & simplicitate cordis, perseuerantes in orationibus, collaudantes Deum, & habentes gratiam ad omnem plebem. De tali conuentu Psaltes dixit: Eccè q̃ bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Qui & compellẽs ac prouocans eiusmodi conuentum, ait: Eccè nunc benedicite dominum, omnes serui dominj, qui statis in domo dominj, in atrijs domus Dei nostri. Porrò ecclesiæ istæ collegiatæ quandam vetustatem spirant, & ecclesiæ primitiuæ institutum præ se ferunt, quòd vel forma ædificiorum ostendit, quę Canonicos prope templum, in vnum penè habitaculum collocauit, vt procul à promiscua multitudine separati, diuinis pariter laudib⁹ iugiter insisterẽt.

Act. 4. Ad. 2. Psal. Ecce.

¶Quemadmodùm preces horarię, aliæq; diuinæ laudes, decantandæ. Cap. 5.

STatis ergo ac debitis horis laudes diuinæ, non cursim ac festinãter, sed tractìm: non truncatè, sed integrè, distinctè, deuotè, reuerenterq; ab omnibus decantentur, persoluanturq;. Et quum psallendi gratia cõueniatur ibidẽ, muta aut clausa labia nemo teneuerit: sed omnes pariter, senes cum iunioribus, laudent nomen Domini in psalmis, hymnis & canticis, Deo alacriter modulãtes: sic tamen, ne boatus confundat recitationem.

Nemo tum, cùm publicè vel preces horariæ, vel Missæ sacrum cãtando peraguntur, legat vel dicat priuatim officiũ: nam is id quo obnoxi⁹ est, choro subtrahit, atq; alios vel psallentes perturbat, vel à psallendo retrahit.

Quem tamen aliud officium ecclesiasticum, aut publicum aliò statìm rapiet, vt nisi legẽs preces horarias, tempestiuè absoluere haud possit, hac lege teneri nolumus. Quàm autẽ à vero aberrant, qui existimant sese non alicuius officij in ecclesia exercendi, sed quietis & inertiæ tantùm causa canonicatus esse adeptos: perindè atquè satìs sit, paucis q̃busdam clericis admodùm ignaris, tenui precio conductis, curam diuini officij committi, quod deindè eiusmodi mercenarij, nõ seruatis temporũ interstitijs, syncopando trãscurrunt, interim ipsis canonicis tota vita torpentibus?

¶Inter sacra nihil ne cogitandum quidem, quod Dei aut ecclesiæ oculos offendat.

Cap. 6.

LOngè verò abominabile est, quòd quidam tum, cùm diuina aguntur, inter sese de rebus prophanis tractãt, mussitationes, colloquia, risus & cachinnos intermiscent. Quidam aut in aliquem chori angulũ se recipientes, de nugis, ne quid grauiùs dicamus, commentantur: aut foris per templum magno cum populi offendiculo deambulantes, oculos pariter & aures ad vanitatem conuertunt, atque sacra loca fœdant, positi in lapidem offensionis & petram scandali. Hac lege nullum excipimus, siue claris sit natalibus prognatus, siue plebeius. Quin potiùs, qui genere præstant, meminerint se illic canonicos agere, & conuersari non in aulis, sed in scholis virtutum ac ecclesiasticæ disciplinæ.

¶Decani templi summi potestas in præuaricatores.

Cap. 7.

FAcimus quoque decano ecclesiæ nostrę potestatẽ, personas ecclesiasticas ex alijs collegiatis ecclesijs, interdùm magìs curiositate rerum nouarum, quàm deuotionis causa ad templum summum se recipiẽtes, ac inibì, præter omne decorum, sæpè etiam ecclesiastico habitu non amictas, inter laicos sursum ac deorsum inambulantes, pœna canonica, nimirùm suspensionis temporariæ, aut maiori etiam pro ratione culpæ coercendi.

¶Quem oporteat esse vestitum ministrantium in hisce ecclesijs.

Cap. 8.

DE vestitu clericorum antè diximus, qui in his tanto debet esse decentior, quo sunt altiori loco, perindeq; atquè in speculo quodam cõstituti. Sit ergo chorum ingredientib⁹ vestis talaris, sint pilei, (quę bireta vocamus) sint camiũę, sint deniq; calcei pariter & caligæ tales, in quibus nõ fastus, iactantia, elationis vitium, vel mentis leuitas, sed clericalis ordinis honestas & modestia deprehendatur. Siquidem ita semper visum est maioribus nostris, externum habitũ, quid intùs crepet, designare: adeò vt & leges ciuiles iniuriam matronæ, habitu meretricio vtenti, illatam, non vindicẽt: ac canones clericum non alligatum cõiugio, habitum ac tonsurã clericales deserẽtem, post tertiam monitionem: clericum verò cõiugatum, statìm priuilegio exuant clericali: adeò, vt sic in maleficijs deprehensi, animaduersionem ciuilium magistratuum nõ euadant. Ne autẽ posthàc quispiam excusationem non factæ aut præuiæ monitiõis prętexat, hac nostra synodali constitutione omnes (quotquot sunt in nostris diœcesibus constituti) clericos, q̃ habitu minùs decenti vtuntur, monemus, vt intra tres mẽses, quorum singulos pro singulis dilationibus, tertium verò vti peremptorium terminũ præfigimus, habitum qui clericos deceat, reassumant: Alioquì ipso facto, nulla posthàc alia monitione expectanda, in censuras ac pœnas constitutionum canonicarũ incursuri.

Agat. 20.

Hono. 3. c. ex parte de priu. & excess priuil.

¶Decani vndiquaquè aduigilabunt.

Cap. 9.

QVo ergo hæc quæ diximus, repurgentur, ac debitè simul cum omnibus alijs

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad diuini officij prosecutionem ac chori disciplinam spectantibus obseruentur, Decanus diligenter inuigilabit, hinc & hinc circunspiciens, ne quid inordinatè fiat.

Ante omnia verò, vt canonici sacris adsint. Cap. 10.

CVi ante omnia curæ erit, ne quis canonicorum sacris absit, sed vt qui emolumentum ferre volent, officium quoq; suum, propter quod beneficium datur, in ecclesia gerant. Aurelianeń Concilio cauetur, clericos qui officio adesse cõtemnunt, ecclesiasticam disciplinam arbitrio episcopi receptu- Aurel. 25.
ros. Sed facilè castigabit hic lapsus, si negligẽtes, subtractione prouẽtuum seu distributionum mulctentur. Quare qui ab epistolæ lectiõe, exinde toti Missę, & à primo psalmo, singulis horis canonicis integris ac minimè interpellatim (nisi forsan necessitate auocante, petitaq; ac obtenta licentia, non interfuerit, iustum est, vt hic illius horæ aut officij stipendio in totum careat.

¶ Vicarij, vt diuinis laudibus decantandis intersint, adigendi.

Cap. 11.

QVi vicarij dicũtur, in quibusdam collegijs se in libertatem quandam potiùs carnis, quàm spiritus vẽdicare cõtendunt, nolentes choro, decantandisq; simul cum canonicis diuinis laudibus ac sacris esse addicti: sed hi resipiscant, ac incipiant intelligere cur Vicarij dicantur. Superpelliceis quoque vtantur. Cuius enim vices gerent, nisi canonicis adiutores accedant? Horum nimirùm vice, qui vel aduersa valetudine detenti, vel negocijs necessarijs auocati, interesse non possunt. Cur tandèm superpelliceis vtentur, qui chori sacris se mancipatos nó agnoscũt? In ordinem ergo disciplinæ redigantur, suspensionisq; pœna, etiam à fructibus, nedum quotidianis illis quæ distribuũtur, sed à grossis etiam, pro culpæ modo animaduertendũ in non parentes.

¶ Ad personalem residentiam cogendi, quibus hæc per fundationes beneficiorum est imposita.

Cap. 12.

QVorum fundationes personalem residentiam requirunt, illi aut ipsi resideant, aut à prouentuum perceptione suspendantur, & fructus illi in alios pios vsus conuertantur, nisi qui reipubl. causa ex authoritate nostra abfuerint.

Lucri tantùm causa sacris adesse non oportere.

Cap. 13.

VTinàm optando à Deo Opt. Max. cõsequi possimus, ne quisquá lucri causa diuinis interesset, alioquì non accessurus sacra, veluti quem nummi magìs, quàm Dei amor in templum trahit, quæstum pietatem esse putans: qui, non dubium, ex numero eorum est, de quibus Esaias dixit: Omnes dili- Esa. 1.

gunt munera, sequuntur retributiones. Nec multùm is abest (vtì plerisque doctissimis viris placuit) ab horrendo crimine Giezi, qui 4. Reg. 5.
existimauit diuinum munus pecunia redimẽdum. Quare viderint clerici nostri, vt eorum mens & intentio tota in Deum referatur, vt cum Dauid confiteãtur Deo in directione cordis, ac in labijs suis pronunciantes omnia iudicia oris eius. In via etiam testimoniorum Domini delectentur sicut in omnibus diuitijs. Optandum, vt psalmus ille centesimus decimusoctauus, qui totiès non sine causa in ecclesijs replicatur, ore simul & correspondente singulis verbis mente decantetur. Et cum eodem Psalte ex animo dicatur: Volunt ariè sacrificabo tibi, & cõfitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est. Non adimit Christus, sed decernit operanti suam mercedem: Dignus est enim operarius mercede sua. Et: Qui altario deseruit, de altario & viuet. Sed interìm cogitare debet clericus, se viuere non vt edat, sed edere vt Christo viuat, habereq; semper menti reconditũ Christi verbum: Primùm quærite regnum Dei & hæc omnia adijcientur vobis. Psalm. Psal. 50. 1. Cor. 9. 1. Tim. 5. Matth. 6.

Capitula disciplinæ qualiter obseruanda.

Cap. 14.

CApitula verò disciplinæ (quæ vocant) multó maiori diligentia obseruentur, atq; hactenùs. Id ita fiet, si nó tam prophanę, quàm res sacræ in his tractentur. Si de moribus inquiratur, si vita expendatur singulorũ: & quod olim sancti patres fecisse dignoscuntur, extemporali oratione interdùm cõmonerentur fratres. Et in primis ad sacras literas capessendas instigarentur, atq; vt in his optimas horas collocarent, incitarentur, q hìc reperiatur fons vitæ scaturiens, ex quo q haurit, non sitit in æternum. Hic thesaurus euangelicus, propter quem oportet vendere vniuersa, reconditus sit, ex quo prudens ille paterfamiliàs profert noua & vetera. Ioan. 4. Matth. 13.

Officium Decani in rebelles.

Cap. 15.

SI quos Decanus rebelles cernat, si diuini cultus atq; sui officij negligentiores, si rixosos, si litigiosos, si percussores, si aleatores, si scorta fouentes, aut alijs publicis criminibus irretitos, atque hi fraternam correptionem audire recusauerint, agat in his capitulis quod iubet Paulus: Peccantes coram omnibus argue: Tum si resipiscere nolint, arceat à sacris, prohibeat participare fructus, donec ad meliorem vitæ frugem reuertantur, sic tamen, vt hìc seruetur regula apostolica: Corripite inquietos, consolamini pusillanimes, patientes estote ad omnes, & neq; ira, neque odium, neq; rancor vllas sibi partes vẽdicet. Nam illa prepositorũ solicitudo est vtilis, illa cautela est laudabilis, in qua totũ ratio agit, & furor nihil sibi vendicat. Ira enim sæpè etiam innocentes ad crimen inducit. Dum enim iusto ampliùs irascimur, & volumus aliena Ex concil. Agat. 12. 1. Tim. 5. 1. Thes. 5. Innocent. Pap. 2. Greg. ad mart. Imp. c. illa 11. q. 3.

aliena coercere peccata, grauiora committimus. Per hæc tñ nostris, ac ecclesiarum prouinciæ nostræ priuilegijs ac legitimis consuetudinibus, & præsertim mori ac consuetudini qui in aliquibus ecclesijs est, (nẽpe vt causæ disciplinæ per Diaconos dijudicentur) nihil præiudicamus: modò tamen Diaconi, ad requisitionem Decani, suo officio gnauiter ac strenuè incumbant ac satisfaciant. Quòd si Decanus & Capitulum, negligẽtes, aut eisdem criminib⁹ irretiti fuerint, ad iuris communis dispositionem redire necesse erit.

Contentiosi, ad pacem & concordiam per Decanum & Capitulum reuocandi.

Cap. 16.

INuidię detractionisq; vitium longè omnium pestilentissimum, in collegijs non est nouũ, quod humani generis hostis inter fratres serere semper conatus est, quẽadmodùm de Abel & Cain, de Ioseph & fratrib⁹ eius legimus. Quin parùm aberat ab omnium sanctissimo illo collegio, nempe apostolico, nisi pacificator Christus Iesus interfuisset, ac satanam repentè eiecisset. Hinc sæpenumerò in clero rixæ, iurgia, & iniuriæ nascuntur. Hinc multæ falsæ criminationes, æmulationes, obtrectationes & delationes oriuntur. Et fit lingua, ordinata in laudem Dei, inquietum malum, plena veneno mortifero. Fit deniquè, vt in ea qua benedicimus Deum & patrem, in ipsa maledicantur homines, qui ad imaginem & similitudinem Dei facti sunt, atq; ex eodẽ ore procedat benedictio & maledictio. Non oportet, inquit diuus Iacobus, fratres mei, hæc ita fieri: sed qui sapientes & disciplinati inter vos, ostendant ex bona cõuersatione operationem suam in mansuetudine sapientiæ. Nam si zelum amarum habetis, & cõtentiones sint in cordibus vestris, no lite gloriari & mendaces esse aduersus veritatem. Non enim est ista sapientia de sursum descẽdens à patre luminum, sed terrena, animalis, diabolica. Vbi enim zelus & cõtentio est, ibi inconstantia & omne opus prauum. Quæ autem de sursum est sapientia, primùm quidẽ pudica est, deindè pacifica, modesta, suadibilis, bonis cõsentiens, plena misericordia & fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione. Fructus enim iustitiæ, in pace seminatur facientibus pacem. Proindè si quis putat se religiosum esse, nõ refrenans linguã suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio. Hæc ille.

Pœna aduersus contentiosos pertinaces.

Cap. 17.

AGathensi concilio constitutum est, vt quicunque odio aut longinqua inter se lite dissenserint, & ad pacem reuocari nequiuerint, primitùs arguantur. Qui si inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint, de ecclesiæ cœtu iustissima excommunicatione pellantur. Decanus ergo, vbi videbit intercedere inter fratres dissensiõis materiam, quæ fraternam dirimat charitatẽ, huius Canonis authoritate vtatur: ac p pace sarcienda conseruandaq;, Capituli sui consilium atque auxilium imploret, quod inuicèm libenter præstabunt, cuiuscunque odio vel amore longè postposito.

Quo tempore Capitulorum quotidianorum conuentus obseruandi.

Cap. 18.

QVotidiani Capitulorum conuentus, aut maturiùs sub summam missam, aut statim post illam seruãdi sunt, ne ob illos diuinum officium vel suspendatur, vel præcipitetur, vel deniquè ab ipsis Canonicis negligatur. Debet enim Dei causa omnibus alijs anteponi.

Volumina statutorum reuidenda.

Cap. 19.

HAbent serè quotquot sunt cathedrales ac collegiatæ ecclesiæ, suum volumen peculiarium statutorum, quæ interdùm pro affectu priuato cuiuslibet augentur ac crescũt. Inter hæc reperias quamplura, quę quęstum magis quàm pietatẽ respiant, & ad inæqualitatem potiùs, quàm æqualitatẽ faciãt: vndè discordia inter fratres (vti fieri solet) frequenter alitur, concordia verò scinditur, laceraturq;. Et quantumuis pleraque inter hæc iniqua reperias, adiguntur tamen omes qui recẽs admittũtur, vt ad eiusmodi statutorum obseruationẽ (etiam penitùs ignari, quid cõtineant illa) citra vllum delectum iureiurando sese alligent, quum tamen iuramentum non debeat esse iniquitatis vinculum, nec ad ignorata extẽdi. Operæpretium itaque nobis videtur, huiusmodi statutorum volumina inter visitandum excutere, & quę euangelicę puritati, atque fraternę charitati, denique disciplinæ ecclesiasticę minùs consentanea reperta fuerint, resecare: cauereq;, ne posthàc vlla noua statuta in eiusmodi ecclesijs (nisi tamen noster accesserit calculus) edantur. Cap. 1. de iureiur. in 6.

In Capitulis, à iuramentorum facili exactione temperandum.

Cap. 20.

ET quum Christus tanto serio iurãdi facilitatem prohibuerit, vt nisi necessitate veritatis, alioqui periclitãdæ, cogamur, omninò non iurare debeamus: coercenda est illa immoderata in Capitulis iuramentorum exactio, per quam necesse est, vt multi in ancipitia periuria corruant, quorum non tãtùm illi qui peierant, sed & qui causam periurij temerè exigendo præstãt, rei sint. Nam Christi verbum est: Sit verbum vestrũ, Est est: nõ, non: quod amplius est, à malo est. Et in Ecclesiastico legim⁹: Vir multùm iurans, replebitur iniquitate, & nó discedet à domo eius plaga. Si nosipsos dijudicaremus, nó vtiquè iudicaremur. Matt. 6. Cap. & si Christus. de iureiur. Eccl. 23. 1. Cor. 11.

¶ Inter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Inter visitandum de moderandis annis qui expectantię appellantur, videndum.

Cap. 21.

NVm annos, qui expectantiæ appellantur, moderari possimus, videbimus inter visitandum, quãdo nobis vel id maximè curæ erit, vt qui recèns accesserunt Canonici, aliquot annis de consensu Capitulorũ suorum, bonarum ac potissimùm sacrarum literarum studijs, in Academia aliqua publica & benè Christiana incũbant, vtq; tum sequãtur illos interim redditus prębendarũ suarũ, quotidianis distributionibus tantũ exceptis, aut portio eiusce modi personis, iuxta ecclesiarũ statuta & cõsuetudines assignata. Multùm enim refert, viros doctos esse in ecclesia Dei, qui velut̃ splendor firmamenti fulgeãt, & tanq̃ stellæ in perpetuas æternitates mansuri, ad iustitiam plurimos valeant erudire. Indignum ergo, studio tam frugifero intentos, ac in vinea dñi operãtes, diurno denario fraudari, modò tamen testimonium exhibeant magistrorum, quòd totos illos annos rectis operam dederint disciplinis. Per hæc tamen Canonis indueias, quæ se latiùs porrigunt, nolumus coarctare.

Hono. 3. c. super specul. de magist.

¶Non oportere, à canonico recèns admisso, pecuniam statutariam duplicatam ob antecessorem exigi.

Cap. 22.

NEc ferẽdus nobis diutiùs videtur mos ille irrationabilis, quo ad vnã prębendam receptus, ob suos in eadẽ prębenda antecessores non receptos, (à quib⁹ ius non habet, sed potiùs à conferente vel instituente) pecuniam statutariam sæpiùs exoluere compellitur. Nec ignoramus quosdam Decanos & capitula in eo esse, vt hæc pecuniaria onera (qua recèns recepti, contra sacrorũ Canonum dispositionem grauantur) indiès nouis quibusdam adinuẽtionibus grauiora, ac tandèm importabilia efficiãt: quod penitùs improbamus.

c. nõ debet de reg. iu. in 6.

¶Communi necessitati ecclesiæ, communi contributione consulendum.

Cap. 23.

QVòd si fabricæ aut alia necessitas ecclesiæ immineat, satius est, vt quod in cõmunem vertetur vtilitatem, ex cõmunibus redditibus desumat̃, quàm vt quis priuatim grauetur. Euangelicũ præceptum est, in quo vniuersa lex consistit & Prophetæ: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Et: Quæcunq; vultis vt faciant vobis homines, hæc & vos facite illis. Ad hanc regulam, veluti ad Lydium quendam lapidẽ, omnes actiones suas, quum omnes Christianos, tum viros ecclesiasticos redigere, æquum est pariter ac necessarium.

Matth. 7.

¶Tribunalia extra templa collocanda.

Cap. 24.

CVM in quibusdam nostris templis iurisdictionis ecclesiasticæ officiales pro tribunali sedeant, ad quod interdùm multo cum tumultu concurritur, delitigaturq;: visum nobis est, vt hæc tribunalia foris, intra tamen ecclesiarum pomœria, collocẽtur. Cordi siquidem nobis est, vt quæcunq; diuinum officium perturbare possunt, aut diuinę maiestatis oculos offendere, è templis eliminentur: ne, vbi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendãtur peccata committi.

Ex cõc. Lugdu. c. decet

de imm. eccle. lib. 6.

Optandum, vt deambulationes in hisce ecclesijs prohiberi possint. Cap. 25.

ATq; vtinàm commodè deambulationes etiam illas laicorum (qui ad cathedrales ac collegiatas ecclesias sola rerum nouarum curiositate ducti cõfluunt, ibidemq; nihil mi⁊ùs quàm de rebus sacris: quę inspectantibus illis aguntur, cogitant) submouere possimus. Grande equidem putamus piaculum, tam veneranda mysteria, quibus adstat Deus, & inter quæ Christi corpus & sanguis conficitur, tam irreuerenter haberi. tacemus quòd domus Dei contemnitur, de qua Christus eiecit ementes & vendentes, & non sinebat vt quis transferret vas per templum, & docebat docens: Nónne scriptum est, Domus mea, domus orationis vocabitur, vos autem fecistis illam speluncam latronũ? Duplici cura hîc videbitur opus: tum vt prædicatores verbi Dei ex suggestis populum ab istis deambulationibus ex scripturis deterreãt, tum vt magistratus ciuiles huic rei corrigẽdæ officium accommodent, cum quibus hac de re agemus.

Matth. 21.

¶Theatrales ludos non inferendos templis. Cap. 26.

OLim theatrales quoq; ludi & laruarum ludibria inferebãtur templis, pessimo quidem exemplo, adeò vt prouisione canonica, qua hic deterrimus abusus aboleretur, opus fuerit: quẽ ex nostris diœcesibus iam, vt speramus, eiectum gaudemus.

Inno. 3. cõ decorem. de vita & ho. cleri.

Cuiusdam abusus abrogatio.

Cap. 27.

IN quibusdam collegiatis ecclesijs ad summum altare, non ordinarij, sed mercenarij clerici, presbytero sacra peragenti, ministraturi adiunguntur, qui tamen officio suo satisfaciũt minùs, quum ab altari ad subsellia, ex quibus succinitur, à subsellijs rursus ad altare multùm incõpositè subindè discurrunt, quod fieri non oportuit, maximè in ecclesijs illis, quæ ordinarijs personis abundant, & quorum ministri copiosis redditib⁹ sunt ditati. Nam omnis occasio contemptus & scandali, promiscuo vulgo adimenda est.

Processionum collegiatarum ecclesiarum quæ ad maiorem fiunt, moderatio.

Cap. 28.

PRocessiones ecclesiarum collegiatarum ad summum templum, quæ diebus maximè celebribus ac festis fiunt, proculdubiò institutæ sunt causa cõueniendi illuc ad

Agath. c. 63. & 64.

Missas episcopales, desiderioque recipiendi communionem, vel benedictionem episcopalem: iam quum isti cõuentus speciem quidem antiquitatis, & nihil præterea repręsentent, immò pernicioſæ euagationis materiã, & crapulæ occasionem diebus illis sacratissimis præstẽt, illas nobis eatenùs abrogare visum est, vt Collegia in ciuitate nostra Colonien̄, in quatuor illis summis anni festis ac diebus celebribus sequentibus, quæque in suis ecclesijs diuinum officium statis horis reuerenter solenniterq; concelebrent ac peragãt: neque his diebus, nisi quum nos in summo templo nostro præsentes erimus, collegialiter accedãt. Nam quantula sit deuotio collegiorum quæ tum accedunt, quis Dei cultus ac veneratio, satis in aperto est. Tacemus, quòd interim apud ipsas collegiatas ecclesias hisce diebus, maximè insignibus, solenne officium prætermittitur: aut si quod dicitur, veriùs præcipitatur ac truncatur, quàm celebratur.

¶De processionibus non abrogatis.

Cap. 29.

RElíquas autem processiones more antiquo obseruari volumus: iubemus tamen, vt clerus ciuitatis nostræ, abusus q̃ hactenùs irrepserunt, matura consultatione pũia, tollere pergat.

Quomodò ad anniuersaria Episcoporum in maiori ecclesia conueniendum sit.

Cap. 30.

DVm vigiliæ in anniuersarijs Episcoporum in summo nostro templo, conuenientibus illic collegijs, persoluuntur: incõcinnus, atque adeò specie ipsa non satis pius ac deuotus, cãtus editur. Quare nobis visum est expediẽtius, vt collegia singula in suis tẽplis vigilias hasce deuotè absoluant, dein ecclesiam nostram maiorem ad sacrum tantùm accedant, illic tãtisper facturi moram, donec id compleatur, singulis interim animum ad Deum ac pias precationes cõuersuris, quemadmodùm superiori articulo diximus.

Minora ministeria idoneis committenda, ac decenter peragenda.

Cap. 31.

ANtiquissimis Canonibus in plerisque etiam Concilijs sancitum est, ne laici secus altare inter clericos ministrẽt, néve insacrati ministri, licentiam habeãt ingrediendi in sacrarium, quod Græci diaconium appellant, néve vasa dominica contingãt. Præterea, ne reliquiæ sanctorum & vestimẽta ecclesiastica, quę honesta esse decet, nisi tãtùm à sacratis ministris attrectẽtur: adeò, vt ne sacratis quidem Deo fœminis ac monachabus aut lectoribus, etiã sacra vasa vel sacratas pallas contingere, vel incensum circa altare prę ferre licuerit, verùm id solis diaconis permissum sit, expressim autem laicis vetitũ, ne pallas, ecclesiæ vela, ac altaris ornamẽta abluant.

Cle. Mo. de vit. & ho. cle. Ex. de sacra. vnct. Dist. 23. Nullus.

Neque patres hîc scripturis destituũtur. Iam verò eò ventum est, vt quatuor illi minores ordines, nempe ostiarij, exorcistæ, psalmistæ ac lectores, nõ temerè ab ecclesia instituti ac recepti, præter nomen nihil in ecclesia retinuerint, illorumq; loco tenues aliquot homines laici, qui per ecclesię prælatos minoris compendij gratia subrogantur, illorum officijs sese ingerant, idq; indecorè: quippe nullo penitùs clericali habitu amicti, inter quos sunt, quos appellamus campanarios, quos ad minimum (cereis accẽdendis, alijsq; in choro ministrationibus intentos) deceret superpelliceis indui. Ne interim prætereamus ablutionem pallarum, vestimentorumq; altarium: breuiter, sacrorum custodiam talibus per custodes seu thesaurarios nostri temporis committi, quos hæc cõtingentes antiquitas nefarij criminis simul cum surrogãtibus damnãsset: quare cautiùs posthàc agendum, ne ob talem præsumptionẽ Dominus iratus, plagam populo, qua simul innocens cum nocente inuoluatur, immittat.

PARS QVARTA.

De Parochis ac eorum vicarijs, alijsque Verbi ministris.

CAPVT I.

TItulus hic cùm generalis sit, in plerosq; alios scinditur. Primùm ẽ videndum est, qui ad verbi ministerium & regimen ecclesiarũ admittendi sint: deindè, de vita ac moribus eorum: pòst, de officio, quod in duobus potissimùm situm est, dissemination verbi, & administratione sacramentorum. Postremò, de ipsorum victu, de quibus speciatim dispiciemus. Ante omnia tamen lectorem admonitum esse volumus, hos esse locos, quos ecclesiarum iubar diuus Paulus in epistolis ad Timotheum ac Titum accuratissimè tractat. Nam huc illi potissimùm spectant, vt sciant Timothe⁹ ac Titus, quomodò oporteat eos in domo Dei conuersari, quæ est ecclesia dei viuentis, nisi quòd articulus administrationis sacramentorum, & qui de victu est, alibi fusiùs explicãtur. Porrò cùm hę Paulinę epistolæ merè aureæ sint, & nulli non parocho cognitu in primis necessariæ: idcirco ad verbum edisc̃endæ, memoriæ mandãdæ, ac opere complendæ erunt. Ex quibus & alijs euangelicis apostolicisq; scripturis ac patrum sanctionibus, nos quædam decerpemus, quõ dilucidius fiat, in quibus hactenùs magno cũ reipub. detrimento peccatum, & quid deçterò parochis facto opus sit.

1. Tim. 3.

In priori ad Corinth.

Qui admittendi. Cap. 2.

QVum Christus Iesus pastor ille bonus, ac pastorum princeps, qui posuit animã suam pro ouibus suis, circuiret omnes ciuitates & castella, docẽs in synagogis eorum & prędicans euangeliũ regni, & curans oẽm languo-

Ioan. 10.

Matth. 9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

languorem & omnem infirmitatem, quum, inquã,is qui venit requirere & seruare quod perierat,vidisset turbas,misertus est eis, quia erant vexati & iacentes sicut oues non habẽtes pastorem,dicebatq; discipulis suis: Messis quidem multa,operarij autem pauci. Rogate ergo Dominũ messis, vt mittat operarios in messem suam. Marc.6. Luc.10.

¶ Orandus Deus,vt mittat operarios in messem suam. Cap. 3.

NVm,quæso, putamus necdùm tempestiuum esse,interpellare dominũ messis, vt mittat operarios in messem, ac pastores,non quoslibet, sed secundùm cor suum, nimirùm ouibus miserè dissipatis ac balantibus requirendis? Quis, nisi in media luce cæcus non præsentiscat,nos in ea periculosissima tempora incidisse,in quibus prædictiones Christi & apostolorum scripturæ, omninò atq; omni ex parte complentur? Quis em non videt venisse, irrepsisseq; numerosa admodùm caterua ad nos,falsos illos prophetas in vestimẽtis ouium, qui sint intrinsecùs lupi rapaces, qui non introierint per ostium in ouile ouium,sed ascenderint aliundè fures ac latrones? Non enim venerunt,nisi vt furentur & mactent & perdant, quos videntes mercenarij,& qui non sunt pastores,venientes,fugiunt & dimittunt oues, & lupi rapiũt & dispergunt eas. Fugit enim mercenarius, quia mercenarius est,& non pertinet ad eum de ouibus. Poterant direptores isti sub exuuio ouino aliquandiu delitescere, nisi Christus eos prodidisset: Ex fructibus inquiens, eorum cognoscetis eos, quòd non possit arbor bona fructus malos facere,nec arbor mala fructus bonos. Ex fructu enim suo vnaquæq; arbor cognoscitur. Matth.7. Ioan.10. Matth.7.

¶ Vnde dignoscere oporteat pseudoecclesiastas. Cap.4.

QVos qui velit penitùs agnoscere, is 2. Petri episto.legat cap.2. & quę eiusdẽ argumenti est,Iudæ apostoli vnicam, & eas potissimùm diui Pauli epistolas, quas ad Timotheum ac Titum coepiscopos suos pscripsit,in quibus illos eodẽ quo Dominus, nomine,appellat lupos rapaces, non parcentes gregi. Ex nobis quidem suborituros, sed peruersa loquentes, vt abducant discipulos post se,homines seipsos amãtes,cupidos,elatos,superbos,blasphemos,sine affectione,sine pace,criminatores,incontinentes,proteruos,reprobos circa fidẽ. A fine præcepti,quæ charitas est,de corde puro & cõscientia bona & fide non ficta, toto cælo aberrantes, in vaniloquium cõuersos, seductores, pficientes in peius,errantes, & in errorem mittẽtes, magistros prurientes auribꝰ,& in fide (quòd bonam conscientiam repulerint)naufragos, verbis contendentes,sanis verò sermonibus, & ei,quæ secundùm pietatem est, doctrinæ, neutiquàm acquiescentes,superbos,languẽtes circa quæstiones & pugnas verborum,ex 2.Petr.2. Iudæ. Ad timoth. & Titum. 2.Tim.3. 1.Tim.1. 1.Tim.3.4.

quibus oriuntur inuidię,contentiones,blasphemiæ, suspiciones malæ, conflictationes hominum mente corruptorum,ac proindè ad nihil vtiles,nisi ad subuersionem audientium,quorum sermo vt cancer serpit. Nunquid poterat Apostolus futurorum cõscius, hosce pseudoecclesiastas apertiùs aut dilucidiùs designare? quos nullus profectò Apelles tam expressim suis coloribus depingere potuisset. 1.Tim.1.

¶ Soli authoritate ordinaria comprobati,ad Verbi ministerium admittendi. Cap. 5.

ADuersus hos pseudochristos & pseudoprophetas,nos pmuniuit Christus: Videte,inquit,ne seducamini. Multi em venient in homine meo,& multos seducent, vt in errorem (si tamen fieri potest) ducantur etiam electi. Nolite ergo ire post eos. Vos ergo(vti subiecit cõmonens)videte, Eccè prædixi vobis omnia. Christi ergo præceptum, quantùm nobis ipse cõcedit, sequentes,quo lupos tam pestilentes ab ouilibus ac diœcesibus nostris abigamus, visum nobis est operæpreciũ fore, antiquos inuouare canones, quibus præcipitur,ne vlli ad Verbi ministerium seu prædicationis officium, nisi missi, authoritateq; ordinaria approbati sint, admittantur. Quomodò enim (secundũ Apostolum)prædicabunt,nisi mittantur? Matth.24. Luc.21. Marc.13. Rom.10.

¶ Quòd legitimi & ordinarij verbi ministri sunt,parochi & illorum vicarij, modò tamen hi examinati priùs,& admissi sint. Cap. 6.

ORdinarij ergo verbi ministri, ecclesiarum parochialiũ legitimi rectores ac parochi sunto,quos etiam personaliter apud easdẽ ecclesias,secundũ canonicas sanctiões perpetuò residere volumus: nisi tamẽ eos magna ratio,velutì quòd vel maioris ac publicę vtilitatis causa absint, quę & nostro calculo approbari debet,vel q̃ soli ob parochię amplitudinem gubernationi tantæ non sufficiant,excusauerit. Tum enim qui per illos delegabuntur vicarij seu vicecurati, (modò tamen hi etiam examinati,& tam quòd ad vitę integritatem, quàm Christianæ eruditionis puritatem &zelum attinet,idonei reperti fuerint)nr̃o permissu eodẽ officio perfungent. Qui verò deinceps in vicecuratos assumẽtur, Vicarij nostri in põtificalibus ac Theologorum ei per nos adiungendorũ: in diœcesibus verò Suffraganeorũ nostrorũ,illorũ, quibus hoc muneris cõmittendum duxerint,censuram(num videlicet obeũdo muneri apti seu idonei sint,vel minùs)expectabunt. Clericis. 1.Tim.1. Clericis. 1.Tim.4. Ex cõc. Vienn. Clemẽ. de cens. & dolo. Ex cõcil. Basil. sess. 21. Clemẽ. dudum de sepul.

Fratres mendicantes quatenùs admittendi. Cap. 7.

ALiquot retrò seculis in ecclesiã recepti sunt quatuor mendicãtium fratrũ ordines,quo parochorum in verbi ministerio cooperarij forent. Quos absit vt repellamus, si tamẽ intra cõcilij Vienneñ, sub Clemente quinto

quinto celebrati, aliarumq; canonicarum constitutionum cancellos se continuerint. Nec antè accesserint, quàm per ipsorum p̃latos,vt viri inculpatæ vitæ, discreti pariter ac modesti,ac verbi diuini probè gnari, iudicẽtur,atq; ad hoc munus deligantur: deindè etiam vicarijs nostris in pontificalibus præsentati,tales inuenti fuerint ac permissi. Quã modestiã fratres mendicãtes in Verbi p̃dicatione seruare oporteat. Cap.8.

QVi tñ quum in subsidiũ tantùm vocati sint,ordinarijs ecclesiarum rectoribus molesti esse desinent,ita videlicet,ne eosdẽ (quum suo munere fungi ipsimet velint, p̃occupẽt,neve quos in excolendo vinea nñi iuuare debent in cõcionibus, virulenta ac detractoria lingua carpant, vti nonnulli huius generis solent,qui inflati ac incõpositi populi auribus demulcẽdis studẽt, suã, non Christi,gloriam ambientes: Tam ignari omnis ecclesiasticæ disciplinæ,vt ignorẽt parochos, si fortè ceciderint, suos habere iudices, non ipsos fratres censores: multo minùs promiscuam plebem,quam exploratum est,multis ecclesiasticorũ virorũ amarulentis detractionibus adeò non emendari,vt scandalizetur multo magìs. Nec audiendi sunt isti, si seruos Dei accusare se dicant,vt meliores fiant,quum potiùs inuidię stimulis adulationisq;, q̃ charitatis studio agitari cõuincãtur. Idipsum vel propria eorum cõscientia attestante, q̃ sciant nullum vel in seculo,ne dicamus in eorũ monasterijs,inueniri,qui velit suũ seruum ab alio,q̃ à se,iudicari: adeò vt si quis secùs facere p̃sumpserit,hunc & multa sequat indignatio & vlciscendi cupiditas. Quin Paulũ audiant dicentem: Nolite iudicare inuicèm,sed hoc iudicate magis, ne offendiculũ detis fratri. Nõ ferendi, q̃ in iurisdictiões & potestates temerè ad plebẽ inuehuntur. Cap.9. Rom.4. 1.Tim.1. Matth.18.

MVlto minùs ferendi sunt,qui,vt aurã venenẽ popularem,in iurisdictiones episcopales ãc ordines ecclesiasticorum pariter & ciuilium magistratuum inuehentes, temerè vociferantur ad populum: nõ intelligentes interdùm neq; de quibus loquuntur,neque de quibus affirmant. Quo nihil aliud efficiunt,q̃ vt plebem, alioqui satis in clerum iritatam,iritatiorem reddant,ac glisceti seditionum igni oleũ subministrent. Iurisdictiones ac magistratus esse oportet. Quòd interdùm personarum, non ordinis seu magistratus,vitio peccat,alia prouidentia purgandum est, nõ cæco plebis iudicio expendendum. fraterna correptione opus erat,nõ accusatione aut laceratione ex suggestis. Et vt oña nõ statìm ad viuum vsq; repurgent,quod fieri vix potest,nõ grauabũtur isti oculati,in se quoq; descẽdere, ac suos erratus inspicere,quo tandẽ æquiores fiant,diuinisq; iudicijs etiam quædam relinquant. Si enim oña(vt scitè Anacletus ait) Ex cõcil. Antio.c.5. Ex cõcil. Basil. sess. 21. Ex cõcil. Anacl.

in hoc seculo vindicata essent, locum diuina iudicia non haberent. Sed de his satis.

Abusus est, qui parocho suo officio interdicit. Cap. 10.

EX his q̃ diximus, consequitur, eũ morem,qui alicubi irrepit, penitùs irrationabilem,ne dicamus execrabilem abusum esse,quo legitimi ecclesiarum parochi adigunt iureiurando affirmare, sese in suis Ecclesijs fratres mẽdicantes ad verbi ministerium (etiam si ipsimet pro ratione suscepti ac concrediti muneris eo fungi velint) perpetuò admissuros. quid enim hoc more aliud agit,q̃ vt parocho officium,quo se Christo & ecclesiæ obstringit, adimat, ac in aliũ relegetur? Id vitij,vt spes est,curabimus.

Fratres mendicantes his synodalibus cõstitutionibus erunt parentes. Cap. 11.

AEquũ quoq; censemus, vt qui ex fratrib⁹ huic muneri accingi velint, nostris Vicarijs in pontificalibus seriò promittant,sese hisce synodalibus institutis omninò obtemperaturos, quò sermo Dei purè, syncerè,ac fine offensione decurrat.

Decet quoq;, vt fratres eatenùs ordinariæ potestati subijciantur. Cap. 12.

QVi vt ordinarię nostrę potestati,quòd ad eiusce modi functionem attinet, subijciantur,& eatenùs monasticę professionis regulis, obligationibusq; eximantur, non decens tantùm,sed & iustum putamus. ne semel certo loco destinatis ac admissis,non temerè retrahendis. Cap. 13.

QVi verò semel p̃sentati & admissi fuerint,vt certo loco hoc ministerio fungantur,nõ debebunt temerè seu prẽter nostrũ assensum à suscepto munere retrahi. Nã frequentem personarum mutationẽ, periculosam putamus: vt interim sileamus, sæpè minùs idoneum in idonei locum surrogari.

Qui nulla legitima authoritate innixi,se Verbi ministerio ingerũt,vti seditiosi comprimendi. Cap. 14.

EXtra ordinarios parochos,illorumq̃ legitimos cooperarios, nemo deinceps neq; suggestum occupet, neque conuenticulas vel in priuatis domibus vel vicis faciat, aut quouis tandèm modo vsurpet. Quòd si quis secùs agere præsumpserit, & inobediens perturbare ecclesiam Dei (quæ foris est) perseuerauerit,hunc tanquàm seditiosum corripi oporteat.

Prohibent oẽs apostatæ, monachi ignoti,ac peregrini spermologi. Cap. 15.

QVamobrem prohibemus omes apostatas,monachos ignotos, item istos ac peregrinos spermologos,quorum neq; doctrina,neque vita vlli perspecta est: eritq; proindè curæ ciuilibus magistratibus ac præsidibus, vt de his inquirant diligenter: & quos nos proscripsimus, eos illi cum receptatoribus ipsorum doli mali conscijs, excedere prouincia compellant: Nisi quid

Universidad de Deusto
Biblioteca

seuerius culpa horum præuaricatorum in
Ex concil. Sardi. 1. & 18. 120. 13. ipsos statuere postulauerit. Iam vt inueniatur quispiam (quod abūt) qui aliter q̄ legitimè parochiam occupauerit, hunc abijci statim oportet, quantumuis plebs, quā corrupit, eum retinere contendat.

De Terminarijs, quatenùs admittendi. Cap. 16.

EX ordine mendicantium, qui oppidatim soli cómorantur, quos Terminarios appellamus, vitam interdùm agere monachismo plurimùm dissimilem cognouimus, proindeq; multis esse inuisos: hos potiùs, quú officio ꝓdicationis statis illis diebus perfuncti essent, eleemosynasq; collegissent, statim ad monasteria sua regredi, ibidemq; quieti operā dare, atq; obseruare ieiunia & orationes ꝯuxta ordinis sui institutum malumus, q̄ vitam cómunem, ne dicamus licētiosam, inter ciuium turmas ducere. Vbi tñ monasteria ab oppidis aut vicis tam lōgè dissita fuerint, vt vnius diei itinere repeti nó possint, nolumus Terminarios istos hac lege teneri, modò tñ viri graues & annosi, vitę quoq; ex oīi parte integræ, ac sanæ doctrinæ cōperti fuerint, ac id etiā visitatione potiùs q̄ cōstitutionibus cauebit.

Priuilegijs fratrū nihil derogat. Ca. 17.

NOlumus aūt per prędicta, priuilegijs, ordinibus fratrum mēdicantium ritè & legitimè concessis, præiudicare.

Monachorū ecclesiæ, p seculares (vt vocāt) presbyteros gubernandæ. Cap. 18.

Can. de monac. de presb. c. 1. de capell. mo. EAdem ratione decens est, vt monachi, qui parochiales ecclesias cura animarum apud ipsum monasterium, non personam, relicta, incorporatas (vt vocant) monasterijs suis habēt, non p religiosos, quos in monasterijs perpetuam vitā agere cōuenit, sed per vicarios presbyteros seculares, modò haberi possint, ad eundē modū quē suprà diximus, examinādos admittēdosq;, gubernari procurent. Quibus etiam de ecclesiæ prouentibus tantum assignare obligati erūt, vndè & iura episcopalia persoluere, & congruam sustentatiōem habere possint: quod vt fiat, nobis curæ erit. Non tamē tam duri hic erimus, quo minùs interdùm viros monasticos, quos singulari vitę exemplo & doctrinæ salutaris dissemination insignes comperiemus, apud ecclesias parochiales relicturi & confirmaturi simus.

PARS QVINTA.
DE VITA AC MORIBVS parochorum Cap. 1.

QVanquàm de vita ac morib⁹ clericorum suprà dixerimus, videtur tamen hìc locus postulare, vt speciatim aliquid de conuersatione ac moribus parochorū dicamus, ꝙ horum vita & officium diuo Paulo præcipuè curæ fuerint, adeò vt his rectè se habentibus, de reliquis non admodùm magnā solicitudinem habuisse videatur. Nec immeritò: res em̄ ipsa declarat, ac prisca secula meminerunt, q̄ tranquilla, q̄ florens, q̄ fructificans, q̄ deniq; felix ecclesia fuerit, dum talibus esset parochis insignis, qui euangelicis apostolicisq; institutis, sanctorumq; patrū regulis adducti, non tantùm vocabulo, sed & facto præstabant quod dicebantur. Contrà verò, in quantos æstus, tempestates, procellas, ac pericula, ob eosdem sensim in diuersum mutatos ac varicantes, ecclesiæ nauicula miserè conjecta sit, nos sentimus. Ex quibus rursus emergere quú certo certius non possumus, nisi nos (quibus gregem suú Christus pascendum commisit) vias ñi rectas, à quibus varicādo excidimus, inambulare pergamus: quid tandèm aliud consilij capiendum nobis, quàm vt singuli, quales esse debemus, tales & simus? atq; hoc insigne Christi verbum, quod hinc discedens, Petro ouiculas suas committens, post tertiā demùm dilectionis stipulationem, promissionemq;, vti vltimum elogium ac memoriale, fidelissimè diligētissimeq; inculcauit, & mente & opere teneamus, quod est, Pasce agnos meos. Id fecerimus, si gregem Christi post Christum vnicè diligamus, atq; eūdem tam verbi doctrina, quàm operis exēplo pascamus, diuinorumq; sacramentorū dispensationem tueamur, defendamusq;.

Ioan. vlt.

Vita vt doctrinæ in parocho conueniat, necessarium. Cap. 2.

VBiquè fermè, cùm de parochis sermo incidit, scriptura vitam doctrinæ copulat: nimirùm quòd qui vitam agit doctrinæ cōtrariam, plùs exemplo destruit, quàm ædificet verbo. Oportet enim & fieri sermonem, non tātùm dici: alioquì competet in parochum, quod Seneca Platoni obiectū fuisse refert: Aliter loqueris, aliter viuis. Et quod Christus Pharisæis imputat: Dicunt enim, & non faciūt: Alligant onera importabilia in humeros vestros, digito autē suo nolūt ea mouere. Apponat ergo manus ori necesse est, ne sit vox quidē vox Iacob, manus autem Esau. Porrò vox operum fortiùs sonat, q̄ verborum. Intuēdus nobis pastorū princeps est, cui⁹ tota vita sua doctrina est, qui cœpit primùm facere, pòst docere. Siquidem potens opere & sermone, qui discipulos Ioannis, de aduentu Messiæ rogātes, ad opera remisit, dicens: Ite, dicite Ioanni q̄ vidistis & audistis. Qui deniq; nō solùm vocat oues suas nominatim, sed & vadit ante eas. Et eum tantùm qui sic docuerit & fecerit, magnū in regno cęlorum fore pollicet.

Matt. 11. Gene. 27. 1. Pet. 2. Acto. 1. Luc. 24. Matt. 11. Ioan. 10. Matt. 5.

Pastorem, gregis exemplum ēsse oportere. Cap. 3.

QVare beatissimus Paulus Ecclesiæ ministrum instituturus: Exemplū, inquit, esto fidelium, in verbo, in conuersatione, in charitate, in fide, in castitate. Itidē ad Tit. 2. In oībus teipsum prębe exemplū bonorum operum

1. Tim. 4. Tit. 2.

operū in doctrina, in integritate, in grauitate, verbū sanum, irreprehensibile, vt is qui ex aduerso est, vereatur, nihil habens malū dicere de nobis. Sal enim terræ & lux mundi, prædicator Euangelij dicitur, & lucerna super candelabrum posita, vt luceat omnibus qui in domo sunt: sic, vt videant homines opera illius bona, & glorificent Patrem qui in cælis est. Quòd si sal infatuatum fuerit, in quo salietur? ad nihilū enim valet vltrà, nisi vt proijciatur foràs, & conculcetur ab hominibus. Apostolus itaq; hoc præceptū cōmendat Timotheo, vt militet bonā militiam, habens nō tantùm fidem, sed & bonā cōscientiā: quam quidam repellēntes, circa fidē naufragauerunt: ex quibus tum erāt Hymenæus & Alexander, quos tradidit Satanæ, vt discant non blasphemare. Interea verò ex eodem numero oēs hęretici fuere. Vitāda parocho in primis auaritia. Ca. 4.

Matt. 5. Tim. 1. Tim. 6.

IAm quæ clericis vitanda erunt, suprà diximus. Ea ipsa potissimùm Paulus quàm longissimè à parochis esse vult, & quæ illis opposita sunt, in ipsis quàm maximè elucere. Primùm scilicet, vt abstineant ab omni auaritia. Hospitales enim erunt, non turpis lucri cupidi, non opes, sed animas venātes, non auri, sed hominum piscatores: alioquì ex pastoribus fient mercenarij, & vertentur in lupos, audientq; dñm per Ezechielem exprobrātem: Lac comedebatis, & lanis operiebamini: quod crassum erat, occidebatis, gregem autem meum non pascebatis: quod infirmum fuit, non consolidāstis, & quod ægrotum erat, non sanāstis, quod confractū est, non alligāstis, & quod abiectum est, nō reduxistis, & quod perierat, nó quæsiuistis, sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potētia, & cætera quę sequuntur. Qui enim volunt diuites fieri, incidunt in tentationē & in laqueū diaboli, & desideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix quippe oīium malorum, est cupiditas: quam quidam appetentes, errauerunt à fide, & inseruérūt se doloribus multis. Tu verò ô homo Dei, hæc fuge: sectare verò iustitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, & mansuetudinem.

Ezech. 34.

Parochi familiam, irreprehensibilem esse debere. Cap. 5.

INterìm erit domui suæ benè prępositus, vt non tantùm ipse, sed & sua familia irreprehensibilem vitam agat. Qui enim domui suæ præesse nescit, quomodò ecclesiæ Dei diligentiam habebit? Oportet autem illum & testimonium habere ab his qui foris sunt, vt non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli. 1. Tim. 3.

1. Tim. 3.

Parocho luxus omninò cauendus. Cap. 6.

DEindè procul absint parochi ab omni luxu. Sobrium enim vult parochum esse Paulus, nec multo vino deditum, ac vino potiùs ad necessitatem, q̄ ad voluptatem vtentem, quemadmodùm ipse Timotheo præcipit, ne aquam adhuc bibat, sed modico vino vtatur, propter stomachum suum & frequentes infirmitates. Nesciat ergo parochi domus comessationes crapulosas, execretur compotatiōes illas, ad æquales haustus obligatorias. Sit procul à symbolorum (vt vocāt) dationibus. Turpissimum putet, nisi causa necessitatis, intrare tabernā, quasi domum non habeat ad edendum & bibendum. Breuiter, vitet omnia quæ pastoralem authoritatē aut dedecorāt, aut imminuūt.

1. Tim. 3. Rom. 2. 1. Cor 6. Ephe. 5. Galat. 5. Rom. 2.

Pudicitia seruanda Parocho. Cap. 7.

DEtestetur quoq; omnē libidinē. Nam oportet parochū esse pudicū, 1. Ti. 3. & se præbere exemplū in castitate, 1. Tim. 4. ne in eum verè dicatur: qui alium doces, teipsum non doces: Qui prædicas non furandum, furaris: Qui dicis non mœchandum, mœcharis: Qui in lege gloriaris, per pręuaricationem legis Deum inhonoras: p quod blasphematur nomē Dei inter gentes. Quo enim vultu fornicarios cælo excludet cum Paulo, q huic volutabro cœni ipse immersus est? An existimas (inquit ipse Paulus) ô homo omnis qui iudicas eos qui talia agūt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? In quo enim iudicas alterum, teipsum condemnas: eadē enim agis quæ iudicas. Scimus quippe, quia iudicium Dei est secundùm veritatem in eos qui talia agunt.

Rom. 2. 1. Cor 6. Ephe. 5. Galat. 5. Rom. 2.

Quæ fugienda parocho, & quę sectanda. Cap. 8.

DEniq; Paulus ad Timotheum: Iuuenilia, inquit, desideria fuge, sectare verò iustitiam, fidem, spem & charitatem, & pacem cum his qui inuocant dñm de corde puro. Labora sicut bon⁹ miles Christi. Nemo enim militans Deo, implicat se negocijs secularibus. & quæ sequūtur. In summa, solicitè cura teipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, rectè tractantem verbum veritatis. 2. Tim. 2.

2. Timo. 2.

PARS VI.
DE DISSEMINATIONE verbi. Cap. I.

HOc ministeriū sanctissimus Apostolus cæteris omnibus præfert. Vndè & Corinthijs scribens, ait: Non misit me Christus baptizare, sed euāgelizare: cui & cęteri Apostoli adstipulantur, quum inquiunt: Non est æquum nos relinquere verbum, & ministrare mensis. Quinimmò & Christus alijs anteponit: Euntes, inquiens, in mundum vniuersum, ꝓdicate Euangeliū omni creaturæ, ac docete omnes gentes, baptizātes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docētes eos seruare omnia quęcunque mandaui vobis. Quamobrem Paulus Timotheum suū excitans, ait: Attende lectioni, attende exhortationi

1. Cor. 1. Acto. 6. Marc. 16. Matt. vlt. 1. Tim. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tioni & doctrinæ, noli negligere gratiã quę in te est, quę data est tibi per prophetiã cum impositione manuum presbyterij. Hęc meditare, in his esto, vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Attẽde tibi & doctrinę, insta in illis. hoc em̃ faciẽs, & teipsum saluũ facies, & eos qui te audiunt. Et iterùm: Tu verò vigila, in oĩbus labora, opus fac euãgelistę, prędica verbũ, insta opportunè, importunè, ministerium tuum imple. 1. Tim. 4.

Quid parocho meditandum. Cap. 2.

MEditabitur parochus quid ipsi Dñs per Ezech. cap. 3. 33. ac 34. præceperit, parabolaq́; speculatoris menti infigenda est: Speculatorem, inquit, dedi te domui Israel. Quòd si speculator viderit gladium venientem, & nõ insonuerit buccina, & populus se non custodierit, veneritq́; gladius, & tulerit de eis animam, ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinẽ autem eius de manu speculatoris requiram. Parochi siquidem sunt, quibus potissimùm dictũ est: Fratres, si quis ex vobis errauerit à veritate, & conuerterit quis eum, scire debet, quoniã qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ suę, saluabit animam eius à morte. Dura est nimis illa Prophetæ lamentatio: Paruuli petiẽrunt panem, & nemo dabat eis. Pasce ergo fame morientem: si non paueris, occidisti. At homo ex duabus partibus constat, ex carne scilicet & spiritu. Duplici ergo cibo opus est. Nam vt scriptura ait: Non in solo pane viuit homo, sed in oĩ verbo quod procedit de ore Dei. Cibus exterior carnem tãtùm mortalem reficit, & intrans per os, in ventrem vadit, & in secessum emittitur. Panis autem spiritus, tam per verbum prædicationis, quàm sacramentaliter in veritate corporis & sanguinis dominici, in viua fide comestus, viuificat, reficit, acvegetat animã, qui non perit, sed permanet in vitam æternam: & hunc qui ederit, non morietur in æternum. Id quod omnes pij sciunt ac sentiunt. Viuus enim sermo Dei est, & efficax, & penetrantior quouis gladio ancipiti, ac pertingẽs vsq; ad diuisionem animæ & spiritus, compagumq́; & medullarum.

Iaco. 5. Thre 4. Ambrosi⁹. Matt. 4. Ioan. 6. Heb. 4.

Fidelitas in primis in parocho requiritur. Cap. 3.

HIc iã inter huius cælestis panis dispẽsatores quęrit, vt fidelis qs inueniat. Fidelis, inquam, seruus & prudẽs, quẽ cõstituit dñs super familiam suã, vt det illis escã in tempore. Beatus ille seruus, quem, quum venerit dñs eius, inuenerit sic facientem. Sin secùs, veniet dñs serui illius in die quo non sperat, & hora quã ignorat, & diuidet eum, partemq́ue eius ponet cum hypocritis, vbi erit fletus & stridor dentium.

1. Cor. 4. Matt. 24.

Quis sit fidelis verbi dispensator. Cap. 4.

IS autem fidelis est dispẽsator, attestante diuinissimo Ioanne, cuius scopus vnicus illle Christus est, & cuius spiritus confitetur Christũ in carne venisse: id est, vt D. Paulus interpretatur, qui docet apparuisse gratiam Dei & Saluatoris nostri, omnibus hominibus ad erudiẽdum nos, vt abnegantes oẽm impietatem & secularia desideria, sobriè, iustè, & piè viuamus in hoc seculo, expectãtes beatam spem, & aduentũ gloriæ magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi. qui, inquã, docet eundem Christum Iesum Dñm nostrum hominẽ factum, vt daret semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab oĩ iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilẽ, sectatorẽ bonorum operũ. Quibus verbis sanctus Paul⁹ duas in Christo naturas, verbi scilicet & carnis, indissolubili vinculo cohęrẽtes, & vtriusq; naturæ rationem complectitur. Verbi, quatenùs erudit nos, docens quæ sit voluntas patris, quam faciẽtibus denunciat præmiũ, præuaricantibus verò pœnam æternam. Carnis verò, quatenùs datus & immolatus est pro nobis in ara crucis Agnus immaculatus, & victima tollẽs peccata mũdi, nobis relinquens exemplũ, vt sequamur vestigia eius, & eadẽ cogitatiõe armemur: quia qui passus est in carne, desijt à peccatis, vt iam nõ desiderijs hoĩm, sed voluntate Dei, quod reliquũ est in carne tẽporis, viuamus. Oĩs autem spiritus q̃ soluit Iesum, ex Deo nõ est: & hic est Antichristus, de quo audistis, qm̃ venit, & iã in mũdo est.

1. Ioan. 4. Tit. 2. Ioan. 1. 1. Pet. 2. 1. Pet. 4. 1. Ioan. 4.

Omnis scriptura ad geminam charitatẽ exigenda. Cap. 5.

IS item fidus est minister verbi, qui omnẽ scripturam ad Christianam exigit charitatem. Charitas enim Christianismum consummat, quemadmodùm apud diuum Paulum legimus: Finis præcepti, est charitas de corde puro, conscientia bona, & fide nõ ficta. Et est potissimum illud indicium, quo christiani esse cõprobamur. In hoc (ait Christus) cognoscent oẽs q̃ discipuli mei estis, si dilectiõem habueritis inuicẽm. Vndè B. Augustinus in libris de doctrina Christiana, breuissimã methodum ad perueniendas, intelligendasq́; scripturas cõmonstrat, volens: Quisquis, inquit, scripturas diuinas vel quãlibet earum partẽ intellexisse sibi videtur, ita vt in illo intellectu non ędificet geminã charitatẽ Dei & proximi, is nõdũ intellexit, q̃ legis ac scripturarũ summa, finis ac plenitudo, sit dilectio, quæ duobus mandatis cõpræhenditur: nempe, Diliges Dñm Deum tuũ ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mẽte tua, ex tota virtute tua, & diliges proximũ tuum sicut teipsum. Et quẽadmodùm vultis vt faciãt vobis homines, ita & vos facite illis. In his duobus mandatis vniuersa lex pendet & Prophetæ. Quicũq; ergo ad hãc amussim doctrinã suã attẽperat, is nunq̃ potest perniciosè errare.

1. Tim. 1. Augustin. de doctrina Christ. li. 2. c. 36. Rom. 13. Matt. 22. Matt. 7.

Summa Euangelicæ prædicationis. Cap. 6.

Ezechiel

Ezech. 18. EZechiel verò Propheta summã suæ p̃dicationis dñm enarrãtem facit, hisce penè verbis: Viuo ego, dicit dñs: nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur impius, & viuat. Iustitia iusti non liberabit eum, in quacunq; die peccauerit: & impietas impij non nocebit ei, in quacunq; die conuersus fuerit ab impietate sua. Quare q̃ egerit pœnitentiam à peccato suo, feceritq́; iudicium & iustitiã, & in mandatis vitæ ambulauerit, nec fecerit quicquã iniustũ, vita viuet & nõ morietẽ. quod Christus breuiùs cõplexus: Pœnitentiam, inquit, agite: appropinquabit em̃ regnũ cęlorum. Sed de his aliàs locupletiùs. Suffecerit hîc vtcunq; indicâsse scopũ.

Matt. 4.

Parocho cautissima solicitudine in prędicatione verbi vtendũ. Cap. 7.

QVo autem solicitiùs parochus prouinciam, cui admotus est, gubernare satagat, haud existimabit se alicui leui muneri, sed omnium grauissimo ac difficilimo præfectum, tãtæ nimirùm difficultatis, vt verbi prędicatorẽ vndequaq; absolutũ, vix vnũ è millibus reperias. Nõ idẽ est ouiũ palatum, magna in pascẽdis varietas: quod vnã ouiculã nutrit, alterã macerat aut mactat. Culpauerit aliquis auaros, prodigus hinc argumentum prodigalitatis suę colliget. Culpauerit prodigos, auarus indè tenacitatis suæ excusationẽ arripiet. ea est hominũ malitia, vt nedùm alia, sed & sanctissimũ Dei verbũ, pro suis quisq; affectibus, ac ad sua desideria confouenda potiùs q̃ eradicãda, trahat. Videmus, proh dolor, quemadmodùm hac tempestate pleriq; sacras literas in parabolam ac prouerbium vertãt, atq; ad excusandas excusationes in peccatis, summa vi atq; impudentia torqueant, adulterantes verbũ Dei. Quare parochus cautissima solicitudine agere debet, per gladiũ Dei secantem à dextris & sinistris, vt mediũ iter pateat ad incedendũ per viam regiã mandatorũ Dei.

Psal. 49.

Quemadmodùm sermo temperãdus. Cap. 8.

ATtemperãdus sermo, quoad eius fieri potest, pro auditorũ captu. Alij siquidem acri ingenio ac iudicio sunt, alij hebetes aĩo, ac rudi Minerua prędĩti: quidã attẽti, quidam verò desides: hi rectè ac syncerè instituti, illi seducti ac decepti. Discretione ergo maxima opus est. Breuiter, nemo erit cõcionator absolutus, cui præter vitam exemplarem non adsint omnia q̃ sequuntur, nempe, cognitio scripturarũ vtriusq; Testamenti, ingeniũ velox, solers atq; versatile, eloquentia vehemens, suadibilis & suauis: neq; interìm minùs tẽperata, q̃ copiosa, prudentia rerum ac personarũ docendarũ, experientia multiplex, immobilis constantia. Deniq; spiritus, qui si deerit, reliquis donis parùm profecerit. Non em̃ vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquit in vobis. Quomodò enim ad æternarũ rerũ desideria alios accendet, qui ipse totus languet ac friget, nõdùm spiritu concepto, qui ex Deo est, quem & ipse Deus dat bonum petentibus se? En q̃ arduum est concionãdi munus. Nec tamen propterea diffidentia (quæ plerunq; multos auertit) deserẽdum. Ad euangelizandum missi sunt parochi. Vę ergo illis, si non euangelizauerint. Si quis autem eorum sapiẽtia indiget, scrutet scripturas, & postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei.

Matt. 10. 1. Cor. 11. Iaco. 1.

Quid cauẽdum inter concionandum. Cap. 9.

CAuebit autẽ modis oĩbus, ne lubricus in docendo sit, huc illucq́; effluẽs. Et in primis, ne vento doctrinarũ ab ecclesia catholica non receptarum, veluti nubes sine aqua circunferatur, sed formã habebit sanorum verborum, ab ecclesiæ (quæ columna veritatis est) institũto nihil discrepantium. Tu (inquit Paulus ad Titum) loquere quæ decent sanam doctrinam, verbum sanũ & irreprehensibile.

Ex epist. Iud. 2. Tim. 1. Titi 2.

Nihil aut fabulosum, aut suspectum adferendum. Cap. 10.

INeptas autem & aniles fabulas deuitabit, qualia nuper erant, quæ ex nullis probatis authoribꝰ, sed potiùs suspectissimis obscurorum hominum commentis, adferebãtur exempla: Olim verò genealogiæ interminatæ, quòd ad pietatẽ illa nihil fecerint. Exercebit autem seipsum ad pietatẽ, quòd corporalis exercitatio ad modicũ vtilis sit. Pietas autem ad oĩa vtilis, promissionem habens vitæ quæ nunc est, & futuræ.

1. Tim. 4. 2. Timo. 2. Tit. 3. 1. Tim. 4.

Loquacitas vitanda. Cap. 11.

NEq; minùs vitabit prophana & vaniloquia, hoc est, futilẽ & inanẽ loquacitatem, qua nõnulli ratiocinationibus humanis falsam scientiæ opinionẽ sibi venantur. Sic enim suum compellat Timotheum Paulus: O Timothee, depositum serua, deuitãs prophanas vocum nouitates & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidã promittentes, circa fidem exciderunt.

1. Tim. 6.

Quemadmodùm parochũ aduersus hæreticos pugnare oporteat. Cap. 12.

PAratos nos esse vult Apostolus Petrus ad satisfactionẽ omni poscenti nos rationẽ de ea, quæ in nobis est, spe & fide, sed cum modestia & timore. Neq; ergo doceat, neq; intẽdat his parochus, quæ quæstiones magis præstant, quàm ædificatiõem quæ est ex charitate, 1. Tim. 1. Et iterùm 2. Tim. 2. & 3. Paulus ait: Stultas & siue disciplina quæstiones & pugnas legis respue, sciens quia generant lites. Seruum autem dñi nõ oportet litigare. Proindeq; vbi cum hæreticis res est, corripiet quidem eos cũ modestia qui resistunt veritati, ne quandò Deus det illis pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscant à diaboli laqueis, à quo tenẽtur captiui ad ipsius voluntatem. Quòd si

1. Pet. 3. Titi 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non profecerit, hæreticum hominem post vnam & secundam correptionē deuitet, sciens quia subuersus est qui eiusce modi est, & delinquit, quum sit proprio iudicio condemnatus. Nequaq; autem ad populū verbis cōtendat: ad nihil enim vtile est, nisi ad subuersionem audientium, memor Apostolici sermonis, quo reijciuntur omnes, qui scissuram quærunt. Si quis enim vult cōtentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.

2. Tim. 2.

1. Cor. 11.

A scommatis & conuicijs abstinendum. Cap. 13.

INter concionandum ergo à scommatis, maledictis, ac conuicijs omninò abstinēdum est. Prædicet purè ac syncerè Dei verbum, iuxta ecclesiasticam traditionē, & patrum ab Ecclesia catholica approbatorum interpretationē. Quæ verò in contentionē vel disceptationem reuocari possunt, penitùs fileantur, quemadmodùm quoq; pragmatica Augustēn sanctione cautum est.

Prag. Augustana.

In contētiosis dogmatibus, quomodò docendus populus sapere. Cap. 14.

IN controuersis autem & cōtentiosis, obscurisq; dogmatibus, quę sacris voluminibus vel vniuersali Ecclesiæ consensu expressim decisa non sunt, populus priuatim (maximè cùm exomologesi se purgat, modò grauatam conscientiam in hoc habeat) ita docendus est sapere, atq; hac cautione, profiteri de his se credere, sicut credit Ecclesia. Hoc enim tutius, quàm asseuerare, de quo dubites, aut quod non intelligas.

Qualem oporteat esse parochum in reprehendendis criminibus. Cap. 15.

ERit quoq; parochus in reprehendendis criminibus vehemēs atq; acer. Cōstitutus est enim, vt annunciet populo scelera eorum, sic tñ, vt in suggesto vitia tantū reprehendat, nō personas nominatim perstringat. Argue, inquit Apostolus, increpa, obsecra in omni patientia & doctrina. Vbi persona arguenda, denunciatione euangelica vtēdum. Si peccauerit in te frater tuus, inquit Christus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum. Quòd si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Quòd si te nō audierit, adhibe tecum adhuc vnū aut duos, vt in ore duorū vel trium testium stet omne verbum. Quòd si eos non audierit, dic ecclesiæ. quòd si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Sic Paulus Corinthium resipiscere nolētem excōmunicauit. Et hic iterùm Christi doctrina & exemplum sequendum, vt beneuolētia sueritatem vincat, vt paratus sit parochus dimittere peccanti nō modò septies, sed & septuagiēs septiēs. Et cum Christo paratior sit ad absoluendum adulteram, ad frugē melioris vitæ reuertentem, q̄ ad condemnandū. Quemadmodùm Paulus quoq; in gratiam recepit Corinthium illum pœnitentem.

2. Tim. 4.

Matt. 18.

1. Cor. 5.

Matt. 18. Ioan. 8.

2. Cor. 2.

Manifesta repræhensio vtriusq; potestatis vitanda. Cap. 16.

VItanda quoq; manifesta repræhensio vtriusq; potestatis, tam ecclesiasticæ quàm ciuilis. Neq; inuehēdum in ordinem aliquem aut aliquod ab ecclesia receptum viuendi genus. Omnis enim potestas à Deo est, & propterea eatenùs honoranda, nō incessenda. Sequenda præcursoris dominici doctrina & exemplum, qui ne milites quidem à se repulit, aut vlla contumelia affecit, sed magis viam rectè viuendi ostendit. Per eiusce modi enim incautā repræhensionē, plebs ad seditionem magis ac rebellionem incitatur. Hanc murmur, odium, impatientia, cōtumacia, proteruia, & detractionis libido cōcitantur: quin potiùs docēdus populus est obedire magistratibus, parēre prępositis suis, etiā dyscolis: ac interim admonendus est, vt si sint magistratus interdùm vitiosi, id euenire, quòd Dominus regnare facit malos & hypocritas, ppter peccata populi. Omnem animā potestatibus sublimioribus subditam esse: quodq; omnis potestas à Deo sit: quòd deniq;, qui potestati resistit, Dei ordinationi resistat. nisi tamē potestas expressim præcipiat, quod est contra mādatum Dei. tum enim oportet plùs obedire Deo, quàm hominibus.

Rom. 13.

Luc. 3.

1. Pet. 2.

Iob 34. Prou. 28. Esa. 3. Rom. 13.

Act. 5.

Quomodò corripiendi magistratus. Cap. 17.

IN corripiēdis verò magistratibus, correctioni quoq; fraternæ locus est, quemadmodùm Ioannes repræhendit Herodē. Sic enim legimus: dicebat enim Ioannes Herodi: non populo: Non licet tibi habere vxorē fratris tui. qua si nihil promoueas, postulāda & expectanda prouisio prælatorū ac maiorum magistratuum est: qui si dissimulent, etiam consultum magis, vt vltio remittatur ad Deum, quàm vt tantum scandalum indè deterius subsequatur.

Marc. 6.

Admonendus populus, vt oret pro magistratibus. Cap. 18.

ESt autem populus frequēter in cōcionibus, post cōciones verò semper diligentissimè cōmonendus, vt Deū Opt. Max. pro potestatibus deprecet. Volo (inquit gē. tium magister Paulus) vt fiant omnium primùm obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus & omnibus qui in sublimitate constituti sunt, vt quietam & tranquillā vitam agamus in omni pietate & castitate. hoc enim bonum est & acceptum corā saluatore nostro Deo, qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.

1. Tim. 2.

Notantur qui secùs docent. Cap. 19.

SI quis aliter docet, & nō acquiescit sanis sermonibus dñi nostri Iesu Christi, & ei quæ secundùm pietatem est, doctrinæ, superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones & pugnas verborum, ex quibus oriuntur inuidię, cōtentiones, blasphemiæ, suspiciones malę, cōflictationes hoīm mente corruptorum, & qui veritate priuati sunt, existimantium quæstum esse pietatem.

1. Tim. 6.

In concil. Agrip. Prag. Augustana.

Summa Doctrinæ Christianæ in Enchiridion contrahenda. Cap. 20.

POrrò cùm secundùm Euāgelicam atq; Apostolicam doctrinā, quibus decreta patrum ac conciliorum, deniq; pragmatica sanctio Augustana meritò accedunt, in Ecclesia Dei sola canonica scriptura ac diuina eloquia, secundùm ecclesiasticam interpretationem sanctorum patrum ac doctorum, & recitari & prædicari debeant: non abs re videbitur, parochis summā Bibliorum paucissimis presscribere, ne alicubì, dum scripturæ metas nesciunt, impingant.

Enchiridion quæ docebit. Cap. 21.

ET cùm præcipuè ipsis incumbat, vt plebem erudiant in præceptis Decalogi, articulis fidei, qui symbolo Apostolico recensentur, ac Ecclesiæ sacramentis simul cū explicatione orationis Dominicæ: (Hic est enim inchoationis Christi sermo, quo iacitur fundamentum ab operibus mortuis & fidei in Deū) idcircò vt imperitioribus cōsulatur, quoddam Enchiridion dabimus, in quo breuissimè hæc omnia secūdùm sanam & Ecclesiasticam doctrinam exponentur: simul & loci quidam communes, ad omnes omnium hominum ætates ac ordines commonitorij inserentur. Veneratio quoq; sanctorum ac reliquiarum. Denique quatenùs imaginibus ac picturis vtēdum, docebitur. Nec interim quid sibi Ecclesiasticæ cæremoniæ, præsertim illæ piæ ac antiquissimæ velint, & quò conducant, in eodem libello declarare omittemus, idq; succinctissimè.

Ordo concionandi quem simpliciores sequentur. Cap. 22.

SImpliciores ac minùs eruditi concionatores, festis quibusq; diebus concione in nomine sanctissimæ Trinitatis, cum imprecatione gratiæ Dei (nempe vt Dominus suum spiritum verbo addere dignetur) cœpta, initio ambas lectiones, quæ Epistola ac Euangelium Missæ eius diei appellantur, ad verbum denarrabunt. Deindè post imploratam Diuini numinis clementiam, regrediantur ad vtriusq; lectionis breuem dilucidationem, locos aliquot communes ex vtraq; deligentes, quibus populus ad vitæ pietatem, charitatemq; DEI ac proximi inflammetur. Denunciabunt quoquè, quid Ecclesia Dei eo die potissimùm Deum oret ac precetur, quod in precationibus seu collectis, quæ post canticum Kyrie eleison, aut Gloria in excelsis, dicuntur, continetur: ac hortabuntur populum, vt idem pariter intereà dum sacra aguntur, Deum oret, si non verbotenùs, mente tamen.

Aug. li. 2. de doct. Christ. li. 4. cap. 30.

Sanctorum historiæ quatenùs attingendæ. Cap. 23.

SAnctorū historijs ne nimìs diu immorentur: quin potior pars (vt iam diximus) Euāgelio detur & Epistolæ explicandis. Quòd si fabulosa videbitur historia, ne attingat quidem: si verisimilis, leuiter, eaque decerpat, quæ imitanda videantur. Miracula quoquè ne impudentiùs iactentur, nisi quæ scripturis prodita, aut à non leuibus scriptoribus summa cum historiæ fide tradita fuerint.

Allegoriæ quomodò explicandæ. Cap. 24.

SI quas allegorias aut sensus scripturæ reconditiores, spiritualia spiritualibus cōferentes, adferre velint: has ex receptis Ecclesiæ doctoribus, veluti Ambrosio, Hieronymo, Augustino, Chrysostomo, ac similibus cōprobatis authoribus desumēt.

Quomodò finienda concio. Cap. 25.

VBi ad calcem concionis deuentū erit, breui epilogo, quo argumētum ac capita totius concionis renarret, vtatur. Id enim ad captum ac fulciendam memoriam auditorum plurimùm fecerit.

Quid recitandum, finita concione. Cap. 26.

DEbet quoq;, finita concione, decalogus ac symbolum fidei & succinctè & exertè recitari. Illa quoq; exomologesis ac publica peccatorum confessio, cum imploratione misericordiæ Dei, purè ac distinctè pronunciari, ac moneri populus, vt eisdem verbis sacerdotem pronunciantē subsequatur: ac deindè recenseri cōsolatoria imprecatio remissionis peccatorū, vt populus dejecto, cōtrito, humiliato animo ac toto corde, cum presbytero accingatur ad mysteriū redemptionis suæ (quod in altari tractatur) cōtemplandum, fructumq; Dominicæ passionis, quę in altaris mysterio commemoratur repræsentaturq;, participandum.

Psal. 50.

Quomodò, finita concione, populus excitandus ad orandum pro defunctis. Cap. 27.

CVm multùm plerunq; temporis, parùo cum fructu teratur in recensendis singulatim defunctorum nominibus, vbi viritim ꝓ quolibet exigitur vna oratio Dominica, idq; interdùm nō citra suspicionem vel quæstus vel ambitionis fiat: nobis potiùs videbitur, vt populus ad cōmunem pro defunctis orationem piè ac deuotè dicendam accendatur, & hę genealogię intermittantur. Super qua re tamē, quòd ad morem ciuitatis nostræ Colonien attinet, & cū parochis, & cum Senatu latiùs agere non omittemus.

PARS SEPTIMA.

DE ADMINISTRATIONE SACRAMENTORVM.

Caput I.

ECclesiæ Catholicæ vsus, septem mysteria (quæ sacramenta appellātur) obseruat

Universidad de Deusto
Biblioteca

seruat, veluti septem quædam parata remedia, per quæ Deo visum est peccatis nostris mederi, ac nobis gratiæ suæ salutaris medicinam (diuersa tamen ratione) infundere, quæ sunt, baptismus, confirmatio, eucharistia, pœnitentia, extrema vnctio, ordo & matrimonium. Quæ cur à Christo & Ecclesia instituta sint, & à veteribus sacramenta peculiariter appellata: deinde, quæ illorum sit per gratiam Dei efficacia & virtus, nunc nó est dicendi locus. Tantùm admonebimus in præsentia parochum, quæ illum circa dispensationé singulorũ obseruare cóueniat.

Instruendus populus, quid agatur in cuiuslibet sacraméti exhibitione. Cap. 2.

August. li. de doctr. Christ.

QVia igitur in sacramentis aliud videtur, atq; aliud agitur: instruendus est populus in cuiuslibet exhibitione, quid in huiusmodi religiosõ arcano (id enim sacramentum sonat) agatur. Cùm enim in sacramentis istis per signa quædá sensibilia infundatur insensibilis gratia, cógruens externis signis, excitanda est fidelium fides & deuotio in Deum, vt credentes, ac diuinum mysterium intelligentes, ad Dei ac saluatoris nostri Iesu Christi participandá gratiam accedant. Quod fiet, cùm parochus sub administrationem cuiuslibet sacramenti, sacra concione populum breuiter admonuerit quid in ea re agatur.

Quid agatur in baptismo. Cap. 3.

Gala. 5.

ET vt de sacro baptismo exordiũ capiamus, docendus est populus, q illic abo leatur vetus homo, remisso omni peccato: atque nouus exoriatur, ab omni labe purgatus per fidem in Christum: quòd illic qui baptizatur, lauetur lauacro regenerationis

Tit. 3.

& renouationis spirituſsancti in sanguine Christi pro nobis effuso: quòd illic veterem

Rom. 6.

Adam exuimus, ac vicissim Christum induimus, consepulti cum illo per baptismum in mortem, vt quomodò Christus surrexit à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus: quéadmodùm hæc Enchiridion latiùs edocebit.

Cuius sint admonendi susceptores infantis. Cap. 4.

SVsceptores infantis (patrini qui dicuntur) meritò admonentur, quòd ipsi sint, qui Ecclesiæ nomine, & in Ecclesiæ fide

c. vos ante ofa de cõs. dist. 4.

Christo paruulos offerant per baptismum, ac se propemodùm pro paruulis fideiussores cõstituant, nomine paruuli respondentes: quem etiam postquàm adoleuerit, symbolum simul & orationẽ Dominicam edocere, atque vitam Christo ac professione in baptismo facta dignam perpetuò agere, saltem vbi id necessitas poscere videbitur, cohortari non omittent. proindeq; malumus illos deligi prouectæ ætatis, quàm impuberis, ne videatur infans infantem offerre, ac sponsorem se Deo pro alio constituere, qui quod promittit, nó intelligat: ideoq; multò minùs, quod non intelligit, docere queat.

Populus docendus, quid velint externa signa. Cap. 5.

PRætereà docebunt populum quid sit, quòd catechizetur baptizandus: quid reliqua solennia, quæ Ecclesia adhiberi voluit, signent. videlicet, Cur insuffletur in faciem baptizandi, cur signum crucis & in pectore & in fronte fiat, cur sal in os detur, cur aures & nares sputo attingãtur, liniantur q;, cur inunctio in pectore & scapulis fiat, & cur post baptismi tinctionẽ in vertice. Denicq;, quid significet amictus albus, quo infans seu alius baptizatus superinduitur: quę omnia sunt mysteriorũ plena, quemadmodùm Enchiridion declarabit.

Quomodò accedendum ad baptismum. Cap. 6.

1. Cor. 14.

CVm beatissimus Apostolus in Ecclesia omnia honestè atq; secundùm ordiné fieri iubeat, debebit baptismus summa mentis in Deum & in sacratissima quæ aguntur mysteria, intentione & dari & accipi. Quare quicquid hinc susceptores seu alios adstãtes auocat, procùl tollendũ est. Accedatur itaq; depósito omni fastu, humili spiritu, ac recta in Deum fidutia, quemadmodùm accesserunt qui Iesu paruulos obtulerũt, vt manus

Matth. 18.

eis imponeret. Nam hîc renunciatur satanę, omnibus operibus atque omnibus pompis eius. Conueniaturq; antè inter patrinos de nomine infantis, vt potiùs in baptismo ipso cogitetur de lucrãda anima Christo, quàm de retinendo nomine.

Baptismus in facie Ecclesiæ peragendus. Cap. 7.

MAgna certè ratione Ecclesiasticis patribus visum est, vt baptismus in cõspectu Ecclesiæ in loco sacro recipiatur, nisi tamen imminens necessitas fieri aliud suaserit. Quamobrẽ displicet nobis quòd quidam fastuosi templum Domini despicientes, ambiunt magis suos infantes in domib priuatim baptizari. Quod deinceps, nisi necessitas idipsum exegerit, & causæ cognitio præcesserit, indulgere nolumus.

In Confirmationis exhibitione quid docendum. Cap. 8.

Act. 8. 19.

ITidèm dum sacramentum cõfirmationis cõfertur, docebunt Vicarij nostri in pontificalibus, quid agatur, nempe quòd illic ambiatur gratia spirituſsancti, qua confirmatur tyro aduersus satanæ tentationes, roborat q;, vt quod corde credit ad iustitiã, ore quoque palàm confiteatur ad salutem. Quamobrem eo cõmuniri solet ætas tenera, quæ ad nequitiam procliuior est, quàm ad pietatem, vt ea procliuitas minuatur, docilitas q; ad pietatẽ augeatur. Omnes fideles (inquit Vrbanus pótifex Romanus) per manus impositionẽ episcoporum, spiritum sanctum post baptismum accipere debent,

De consec. dist. 5. c. nouit.

Rom. 10.

ex canone Vrbanus

vt

vt pleni Christiani inueniantur: quia cùm spirituſsanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & constantiam roboratur. De spirituſsancto accepimus, vt efficiamur spiri-

1. Cor. 2.

tuales, quia animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. De spirituſsancto accepimus, vt sapiamus inter bonũ malumq; discernere, iusta diligere, iniusta respuere, vt malitiæ ac superbiæ repugnemus, vt luxuriæ & diuersis illecebris ac fœdis indignisq; cupiditatibus resistamus. De spiritu sancto accepimus, vt amore vitæ & gloriæ ardore succensi, erigere à terrenis mentem ad superna & diuina valeamus. Sed de hoc alibi latiùs.

Quomodò ad sacramentum Confirmationis accedendum sit. Cap. 9.

Ia. concil. Aurel. c. 3. Tolet. de consecr. dist. 5.

ANexpediat imitari consuetudiné, qua obseruatur, vt nedum adultis, sed & infantibus detur confirmatio, idq; pransis, hic non definimus: quanquàm quod Aurelianeñ Concilio sancitum est, nobis magis placuerit, videlicet vt ieiuni ad cõfirmationem veniant perfectæ ætatis, vt moneantur confessionẽ sacramentalẽ facere priusquàm accesserint, quo mũdi donum spirituſsancti mereantur accipere. Cùm enim hoc sacramentum non sit necessitatis absolutæ, conuenientiùs & vtiliùs dabitur, si addatur admonitiuncula. At antequàm infans supra septimum ætatis annum progressus fuerit, parũm aut nihil horum quæ agũtur intelliget, ne dicamus, meminerit.

Cuius sint admonendi susceptores Confirmati. Cap. 10.

QVẽadmodùm in baptismo susceptores sunt, ita hic qui cõfirmandũ præsentant, ac coram Episcopo sistunt: idq; nó admodùm diuersa ratione, nisi quòd quidã etiam dicunt, decens esse, vt qui nondũ adu-

Ieiun.

ersus carnis, mundi, ac satanæ tentationes roborati sint, per confirmatos iamdudùm atq; exercitatos sensus habentes, quibus fides confirmandi cognita atq; explorata sit, Episcopo presentẽtur. Quamobrem quoq; admonendi sunt isti officij sui, curãdumq;, vt tanti sacramenti perceptio dignè ac reuerenter peragatur, quemadmodùm in primitiua Ecclesia obseruatum legimus.

De moderandis donarijs, quæ susceptores infantibus donant. Cap. 11.

QVibusdam in locis, ambitionis magis quàm pietatis causa, dum vtrunque tam baptismi quàm confirmationis sacramentum peragitur, hi qui patrini dicuntur, certant, vt alter alterum donariorum precio (quo suscepti ac præsentati pueri donantur) vincant. Prætereà itur statim, maximè post baptismũ, ad comessationes, cùm tum maximè comessationibus esset abstinendũ. Qua de re monendus est populus, vt quæ digna sunt his sacramentis, tantùm curent. Cætera aut moderentur, aut penitùs tollãt.

Nam non offenderimus DEVM grauiùs, quàm cùm illius sanctissima mysteria indignè tractamus.

Docendus populus de signis externis. Cap. 12.

DOcebit prætereà parochus populum, quid signet chrisma, & cur ex oleo oliuæ ac balsamo conficiatur, quemadmodùm docebit Enchiridion.

De sacrosancta Eucharistia. Cap. 13.

EVcharistia, vnicum illum piarum mentium solatium ac delicium, hac deploratissima tempestate, execranda insania ac abominabili prophanatione hæreticorum, de re tanta quodlibet comminiscentium, plerisq; quodammodò in nauseã vertitur: adeò, vt (quod dolentes referimus) multi nunc sint, qui nó tantùm hunc panem vitæ, qui de cælo descendit, accipere non desiderẽt, sed & auersentur, homines solo nomine Christiani, re ipsa verò Capernaitis ipsis deteriores, etiam quos post acceptam notitiam veritatis, voluntariè in filium Dei peccãtes, ac corpori Dominico & sanguini có-

Ioan. 6.

Hebr. 10.

tumeliam inferentes, terribilis quædam expectatio iudicij, & ignis æmulatio (quę consumptura est aduersarios) manet.

Quid docendus populus in huius sacramenti ministratione. Cap. 14.

DOcendus est itaq; populus Christianus certissima fidę credere, q in hoc sacramento sit verum corpus & verus sanguis Christi Iesu. Neq; enim veritas mentitur, quæ apud Matthæum, Marcum & Lucã, hoc sacramentum instituens ac porrigens, simplicissimè dixit: Accipite & comedite, hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur. Hic est sanguis meus noui testaméti, qui pro vobis & p multis effundetur in remissionem peccatorum. Hoc facite in meã commemorationem. Sic docet Paulus Apostolus: Calix benedictionis cui benedicimus, nónne cõmunicatio sanguinis Christi est? Et, Panis quem frangimus, nónne participatio corporis Domini est? Vndè consequitur, in Eucharistia totum esse Christum, quanquàm ibi sit sub ratione cibi & potus. Qui enim tradidit verum corpus & sanguinem, haud dubiè tradidit viuum. Quare si credimus in sepulcro Diuinam naturam nõ fuisse separatam ab exanimi corpore, quãto magis credemus eam à viuo corpore nó esse separatam in sacramento?

Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22.

1. Cor. 10.

Quibus persuasum est, vtranq; speciem laicum participare oportére, quomodò docendi. Cap. 15.

VBi sunt, quibus contra Ecclesiæ consuetudinem persuasum est, oportére laicos participare corpus & sanguinem Domini sub vtraque specie: ibi docebit parochus hos, qui grauatam habent conscientiam, corpus & sanguinem DOMINI

altera

altera tantùm ſpecie perfectè cõſiſtere, adeò vt laicus, qui ſub ſpecie panis communicat, non tantùm corpus, ſed & ſanguinem Domini nõ minùs recipiat, quàm qui capit ſub vtraq; ſpecie & panis & vini. Eccleſiã quoq; laicis vnam tantùm ſpeciem dare, quòd pro reuerentia ipſius ſacramẽti & ſalute fideliũ, Eccleſia (cui diſpenſatio ſacramentorũ Dei commiſſa eſt) ſic viderit expedire. Nam quũ nullatenùs ambigẽdum ſit, ſub ſpecie panis nõ tãtùm carnẽ, nec ſub ſpecie vini ſanguinẽ tantũ, ſed ſub qualibet ſpecie totũ Chriſtum cõtineri: cur ſe laicus iudicio eccleſiæ, quã Dominus audiri voluit, non ſubmittet? quæ non temerè, ſed multis rationibus permota, decreuit ſalubrius eſſe, vt nõ tantùm populus, ſed & ſacerdotes non ſacrificantes, Chriſtum ſub vtra tantùm ſpecie, q̃ ſub duabus perciperẽt. Quid enim panis viniq; ſpecies aliud ſunt poſt conſecrationẽ, quàm ſpecies ſacramẽtales, & accidẽtia ſine ſubiecto? vt nõ habeat laicus cur queratur ſibi alteram ſubtrahi ſpeciẽ, vbi totum quod ſub vtraque ſpecie continetur, integrè accipiat. De qua re alibi latiùs dicetur.

Ex conc. Conſtan.

Matt. 18.

Ambr. de ſacra. c reuerà. de cõſ. diſt. 2.

De veneratione ſacroſanctæ Euchariſtiæ. Cap. 16.

ET quoniam in hoc ſacramẽto Chriſtus continetur, cohortandus eſt populus, vt ad hæc myſteria contremiſcens, quum in celebratione Miſſarum eleuatur hoſtia ſalutaris, ſe reuerẽter inclinet, corporeq; humi fuſo, mente adoret crucifixum, facturus idem, quum presbyter defert ad infirmum Euchariſtiam, quam ob id paratam ſemper habere debet, vt quãdo quis infirmatus fuerit, ſtatìm eum communicet, ne ſine communione decedat. Quod faciens decenti habitu indutus, hanc ſalutarem hoſtiam palàm ac honorificè ante pect⁹ cum omi reuerẽtia & timore ferat & referat lumine ſemp pręcedente, vt ſigno populus intelligat, illic eum eſſe pręſentẽ, qui eſt candor lucis ęternæ. Hæc denique ſacroſancta hoſtia reponatur ſemper in loco ſingulari, mundo & ſignato, honorificeq́ue collocata, deuotè ac fideliter conſeruetur.

HONO. 3. c. ſanè de ce lebr. miſſ. Ex Conc. Mogũt. c. presb. de conſ. diſt. 2. i. c. ſan.

Quomodò tantum miraculum in hoc ſacramento fiat, populus docendus. Cap. 17.

DOcẽdus item eſt populus, quòd tantum miraculum in hoc ſacramẽto virtute Chriſti fiat, non ex merito ſacerdotis, quod & in cæteris ſacramẽtis obtinet. Nam intra ſanctam Eccleſiam catholicam in myſterio corporis Chriſti, nihil à bono maius, nihil à malo minus, perficitur ſacerdote: qa non in merito conſecrantis, ſed in verbo efficitur creatoris, & in virtute ſpirituſãcti. Si enim in merito eſſet ſacerdotis, nequaq̃ ad Chriſtum pertineret. Nunc autem ſicut ipſe eſt qui baptizat, ita ipſe eſt qui per ſpiritum ſanctum hanc ſuam efficit carnem, & tranſit vinum in ſanguinem. Sed hoc tãtùm intereſt, quòd malus ſacerdos ſibi tantùm nocet, indignè tanta myſteria tractans. Nam quòd ad veritatem corporis Dominici attinet, ita percipit hic, cui dicit Apoſtolus: Qui manducat indignè, iudicium ſibi mãducat, ſicut is, cui dicitur: Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinẽ, in me manet & ego in eo.

1. Cor. 11.

Ioan. 6.

Quomodò admonenda plebs, ad ſumendum Euchariſtiam accedens. Cap. 18.

PRætereà inſtituenda plebs eſt, quomodò Euchariſtia ſumenda ſit. Et in primis admonenda, quàm graue crimen ſit, ad tanti ſacramenti participationem indignè accedere. Nam Apoſtolus ait: Quicunque manducauerit panem hunc, & biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & ſanguinis Domini. Et iterùm hanc horrendam ſententiam congeminans: Qui, inquit, manducat & bibit indignè, iudicium ſibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini. Ideoq́; (vti ſubijcit) multi inter vos infirmi & imbecilles ſunt, & dormiunt multi. Quòd ſi noſipſos dijudicaremus, non vtiquè iudicaremur.

1. Cor. 11.

Qui ad hoc ſacramentum participandum admittendi. Cap. 19.

PRoindè nemo admittẽdus eſt, niſi eius conſcientia parocho ſit, aut cui poteſtas ſuper hac re legitimè facta eſt, per exomologeſim explorata, & qui pœnitenti ac contrito corde corpus Domini dijudicans accęſſerit, quod iubet Apoſtolus, quum ait: Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat: ne cum Iuda, qui cœnæ Dominicæ ad iudicium interfuit, locum diabolo præbeat. Mens ergo ab omni affectu peccandi longè abſit. Nam ſi adhuc habet voluntatem peccãdi, grauatur magis Euchariſtiæ perceptione, quàm purificatur. At cõtrà, quanuis quis peccato mordeatur, ſi tamen pœniteat, & decęterò peccandi voluntatem nullam habeat, confidens de Domini miſeratione, accedat ad Euchariſtiam intrepidus & ſecurus.

Ibidem. Ioan. 13.

Auguſt. ci quoni. de cõſ. diſt. 2.

Quatenùs, alteri quàm ſuo parocho confeſſus, ad Euchariſtiam admittendus. Cap. 20.

QVI alteri quàm ſuo parocho confeſſus eſt, is ſi non factæ confeſſionis ſuſpectus habeatur, teſtimonium adferet ſe confeſſum eſſe, cuius etiam conſcientiam verus ipſe parochus in principalibus Chriſtianiſmi articulis excutere non omittet. Ac generatim ſinguli parochiani rudiores, anno ſaltem ſemel, quum adibunt męſam Dominicam, examinãdi priùs in præceptis Domini, articulis fidei, oratione Dominica, ac Eccleſiæ ſacramentis, maximè baptiſmi & Euchariſtiæ.

Intra annum ſaltem ſemel communicandũ. Cap. 21.

ET vt cohortandus eſt populus, quõ ſæpenumerò cõmunicet, quẽadmodùm olim ſingulis diebus Dominicis fieri conſueuit: (quod quidem nunc quo minùs fiat, per laicos ſtat, quibus nõ debet cæleſtis illecibus inuitis aut nauſeantib⁹ obtrudi) ita ad minimũ populus ipſe in diſciplina Eccleſiaſtica retinẽdus eſt, vt ſaltẽ toto anno ſemel ab omnibus, qui ad diſcretionis annos peruenirent, confeſſis & contritis, Euchariſtia ſumma cum reuerẽtia ſuſcipiatur. Olim qui non cõmunicãrent in anno ſaltẽ ter, in Paſchali videlicet, Pentecoſte, & Natali, fideles catholicos non connumerabantur. ſed quum ſenſim omnis penè refrixerit charitas, in hoc quoque Eccleſiaſtica diſciplina cœpit eſſe remiſſior.

Quorum admoneri populus, hoc ſacramẽtum participaturus, maximè debeat. Cap. 22.

OMnium aũt maximè inſtruẽdus eſt populus, vt recta fide accedat, ſermoni dñi firmiter credens, quo nos edocet Chriſtus, dicens: Hoc eſt corpus meum quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meã cõmemorationẽ. Quibus verbis & veritatem ſui corporis adſtruit, & credentibus, digneq́; ſuſcipientibus, remiſſionẽ peccatorum ꝓmittit, iubens vt hoc faciamus in ſuã cõmemorationem. Porrò anima quę fidẽ habet, & eiuſmodi Chriſti verbis credit, in memoriã chri ſacramẽtum edit, quum ſecũ recogitat, quẽadmodùm vnigenitus filius Dei, ob perditũ hominem Deo patri recõciliandũ, & delendum quod cõtra nos ſcriptum erat, chirographum, de cælo deſcenderit, ſemetipſum exinaniuerit ac humiliauerit, fact⁹ obediẽs patri vſq; ad mortẽ, mortem autẽ crucis. In quo maxima erga nos Dei charitas cõmendatur, qui vnico filio ſuo nõ pepercit, ſed ꝓ omnibus nobis à peccati & ſatanæ vinculis redimendis tradidit illum. Talem ergo fidẽ & affectum, Deo ſuggerente, præparare debet in animo ſuo is, qui euchariſtiã percipit.

Docendus quoque, cur hoc ſacramentum ſub ſpecie panis & vini inſtitutum ſit. Cap. 33.

NEq; interìm negligẽdũ, ſed perpetuò inculcandũ erit, hoc ſacramentũ corporis & ſanguinis dominici ſub ſpecie panis & vini inſtitutũ eſſe, vt ꝓter veritatẽ corporis & ſanguinis, q̃ in eo cõtinetur & recipit, quoddã etiã eximiũ ſignũ mutuæ dilectiõis & charitatis excitãdę in nobis foret, quẽadmodùm D. Paulus inquit: Quoniam vnus panis & vnũ corpus multi ſumus, qui de vno pane & de vno calice participamus. Quãobrem ab huius cõuiuij ſpirituali participatione lõgè abſunt, qui inuidię vel odij veneno infecti, aut iracundię furore repleti fuerint. Monendi itaq; ſunt qui cõmunicare deſiderant, vt depoſita omni ſimultate, diligant alterutrum, vti vnius corporis membra, vt nõ ſit ſchiſma in corpore, ſed in idipſum pro inuicèm ſolicita ſint membra.

C. & hoc attendendũ. de cõſec. diſt. 5. Ex conci. Carth. ca. ſacer. de cõſ. diſt. 1.

Quomodò ſingulis dominicis diebus plebs ad audiendam Miſſam ſe præparabit. Cap. 24.

DOcendus quoq; populus, vt qui iuxta antiquum eccleſiæ ritum, ſingulis dominicis diebus ad cõmunicandum corpori & ſanguini Dñico non ſe ꝑparat, Miſſæ ſaltẽ parochiali hiſce, alijsq; feſtis dieb⁹ interſit, vt tametſi inter ſacrificantẽ & aſſiſtentes nõ ſit (more illo antiquo) tam frequens ſacramentalis cõmunio, ſit ſaltẽ ſacræ doctrinæ, piæ exhortationis, precationis, laudis & gratiarũ actionis cõmunio, vt ſic quodãmodò oẽs ſpiritualiter cõmunicẽt, cum deſiderio etiã ſacramentaliter cõmunicandi. Ne verò populus ab hac Miſſa parochiali, & ab auditione verbi dei diſtrahatur, placuerit nobis, vt ſi quę ſint aliæ Miſſæ legendæ die Dominico, hę inchoentur primùm poſt verbi prędicationem finitam, quemadmodùm latiùs viſitatione ſecundùm diuerſorum locorum mores ordinare ſtudebimus.

Docendus populus generatim, quid agatur in Miſſa. Cap. 25.

DOcẽdus populus generatim, qd agat in miſſa, & quibus partib⁹ cõſtet. Cõſtat ſiquidẽ pſalmodia, quẽ vocamus introitum, inuocatione & glorioſa celebratione ſanctiſſimę Trinitatis, quę in canticis Kyrie eleiſon, & gloria in excelſis Deo, peragunt: precatione ſeu collecta, recitatione verborum Propheticorũ aut Apoſtolicorũ, quam vocamus Epiſtolam: ſacris Canticis, quę vocamus Gradualia & Alleluia, & quæ ſequuntur: lectione euangelica, ſymboli recitatione, ſeu profeſſione fidei catholicæ: cantico, quod nõ ſine myſterio Offertoriũ appellatũ eſt: Gratiarum actione, quę dicta eſt Pręfatio: religioſa cõmemoratione mortis, cõſecratiõeq́; corporis & ſanguinis nñici, q̃ fit in Canone. Rurſus, precationib⁹, inter quas eſt precatio Dñica: ſequit oſculũ pacis ſymbolum Chriſtianæ charitatis, mox Cõmunio. Rurſus ſacrũ canticũ, quod cõmune appellatur, & precatio. Poſtremo loco ſacerdos totũ populũ velut in ſuã tutelã receptũ, ꝑeo bñdictione tradit atq; cõmendat, vt perſeueret in affectu pietatis, mutuaq; charitate: quorum quũ admonetur populus, incipiet nedum credere, ſed & ſentire, quòd in miſſa nihil non ſit pium ac venerandum.

Corripiendus abuſus eorum, qui ante finitam Miſſam irreuerenter diſcedunt. Cap. 26.

COrripiendus verò abuſus eſt, ꝙ quidã poſt adſperſam aquã, & ante Miſſæ introitum, exitum faciunt: quidam, poſt auditum & non intellectũ Euangelium, abeunt: alijque, poſteaquàm ſacerdos dixit, Surſum corda,

Ex conc. Agatheñ. c. Miſſa. de cõſ. diſt. 5. & c. ſeq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cypria. c. quãdo autẽ de cõs. dist.1. cap. omnes fideles. de cõs. dist.1.

corda,& Gratias agamus. Atqui tunc præcipuę populi partes erant, quando submissiùs legente aut tacente sacerdote, quisque cum deo loquitur. Deniq; alij statim post eleuationem corporis & sanguinis Dominici, nõ expectantes præcipuam Missæ partẽ, quæ est communio. Antiquissimus ergo Canon populo rememorandus est, qui sic habet: Oẽs fideles qui in solennitatib⁹ sacris ad Ecclesiam cõueniunt,& scripturas Apostolorũ & Euangelium audiant. Qui aũt non perseuerant in oratione vsquedũ missa peragatur, nec sanctam cõmunionem percipiunt,(quãnos, vt nõ exigimus quotidiè sacramentalẽ, saltẽ spiritualẽ à populo requirimus) velut inquietudines Ecclesiæ commouentes, cõuenit communione priuari.

Docendus populus, quale sit Missæ sacrificium. Cap. 27.

August. de Trin.& in Psal.29.c. semel. de cõs. dist.2. & duobus sequent.

DOcendus item est populus, quale sit Missæ sacrificium, nempe repræsentatiuum. Semel quidẽ Christus mortuus est, iustus pro iniustis: semel in manifestatione sui corporis, in distensione suorũ membrorum omnium. Verus Deus & verus homo

1.Pet.3.

semel tãtùm in cruce pependit, offerens patri seipsum hostiam viuã & passibilẽ, immortalem, viuorum & mortuorũ redemptionis efficacem. Et scimus quia Christus resurgẽs

Rom.6.

à mortuis, iam nõ moritur: mors illi vltrà nõ dominabitur. Et tamẽ quotidiè immolatur in sacramento, nõ quòd totiès Christus occidatur, sed ꝙ illud vnicum sacrificium mysticis ritib⁹ quotidiè renouet̃, quotidianaq; recordatione mortis Dñi (qua liberati sumus) in edendo & potando carnem & sanguinẽ, quę pro nobis oblata sunt, hoc ipsum repræsentetur, quod olim factũ est, facitq; oblatio ista sacramentalis moneri nos, tanq̃ videamus præsentem Dominum in cruce. Elicientes subindè nobis ex illo fonte inexhausto gratiam salutarem, immolamusq; hostiam pro viuis & defunctis, dum pro illis patrem per filij mortem deprecamur.

Exequiæ ac Missæ pro defunctis, quando & cum qua admonitione celebrandæ. Cap. 28.

EXequias ac Missas, quæ ꝓ defunctis peculiariter dicuntur, malumus in alium diem transferri, q̃ die Dominico celebrari, nisi tamen plebs diei translatione grauaret̃. In quibus etiam ad populũ fiat admonitio, declaretur̃q; quibus potissimùm modis, dei misericordia pro animab⁹ ambienda sit: sic, vt interim admoneantur hi, qui funebres põpas ac Missas gloriæ tantùm aucupandæ causa instituunt, perdere mercedem suam.

Cap. non ęstima. ca. tẽpus 23. q.2. Ex prag. August.

Debet quoq; plebs doceri, pium esse, quẽadmodùm ab Apostolorũ tẽporibus, Ecclesia (quæ colũna & firmamentũ veritatis est) & docuit & obseruauit, pro defunctis Dñm exorare, & eleemosynas in sinus pauperum

1.Tim.3.

elargiri, atq; hæc eis prodesse, qui in cõmunione Eccleliæ & signo pacis decesserunt, & qui cùm viuerent, hæc sibi vt postea possent prodesse, cooperando meruerunt.

Qui ad Exequias euocandi. Cap. 29.

AD exequias, quæ extra ciuitatẽ nostrã Coloniam celebrantur, nõ euocandi monachi, nec ista cohors leuiũ ac indignorum sacerdotũ. Aut si euocentur, videdum ipsis ne lasciuiãt. Quãquàm nobis magis ꝓbetur, vt qui volet, pietate ductus, multiplicari ꝓ defuncto preces, is monachos in suis monasterijs, ac clericos singulos in suis tẽplis permanere sinat, ibidẽq; preces ac Missas peragere. Quonàm enim spectat cõcursus iste, interdũ quàm par est, immodestior, quàm ad captandam auram popularem? Cauenda verò summoperè post exequias delicata conuiuia, crapulæ ac comessationes, ne Deus placandus, magis iritetur.

De pœnitentiæ partibus. Cap. 30.

IN sacramento pœnitentiæ explicando, ac rectè ministrãdo, maturitate multa ac diligentia opus est. Veteres orthodoxi pœnitentiæ partes tres nobis tradiderunt, cõtritionem, confessionem, ac satisfactionẽ, seu fructum pœnitentia dignũ. Quanquàm pœ- Ioan.20.

nitentia quatenùs sacramentum dicitur, potissimùm in absolutione presbyteri consistat, qua ille ex virtute verbi & clauium sibi à Christo traditarum, peccatorem pœnitentem, & in misericordia Dei sperãtem, à peccatis suis absoluit, de quibus paulo latiùs in Enchiridio dicemus.

Prima pœnitentiæ pars, contritio in suggesto semper pertractanda. Cap. 31.

PRima pœnitẽtiæ pars, quũ omnis Euãgelicæ prædicationis exordium sit, nũquàm non est in suggesto pertractãda. Hac Hebr. 6.

enim confugitur ab ira dei ad misericordiã, hac conuertimur ab operibus mortuis ad Deũ viuentem, hac subducimur à peccati ac diaboli laqueis, ac cõcorporamur Christo. Vndè à pœnitentia ꝓcursor Ioannes, deindè Matt. 3. & 4.

Christus ipse, ac princeps Apostolorum Pe- Actor. 2.

trus, prædicationis Euangelicæ doctrinam sunt exorsi. Pœnitentia autẽ tum rectè prædicatur, quum arguuntur scelera ac flagitia per verbum Dei, & incutitur populo timor

Rom.2.

iræ, indignationisq; ac iusti iudicij Dei, certo certiùs manentis eos, qui malè agunt, ac malè agendo perseuerãt. Subindè verò vino oleum miscendum est, vt ex animo vereq; territis ac conuersis promittatur gratia ac

Ephes.5.

misericordia. Ad eũ modũ Paulus ad Ephesios scribens: Hoc, inquit, scitote, quòd omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod est idolorum seruitus, nõ habet hæreditatẽ in regno Christi & Dei. Nemo vos seducat inanibus verbis: propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiæ. Nolite ergo effici participes eorum. Et iterùm ad Galatas: Ma- Galat.5.

nifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt, fornicatio, immunditia, impudicitia, luxu-

ria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, rixæ, irę, dissensiones, sectæ, inuidiæ, homicidia, ebrietates, commessationes, & his similia: quæ prædico vobis, sicut prędixi, quoniam qui talia agũt, regnum Dei non consequentur.

Neminem non ad pœnitentiam inuitari. Cap. 32.

Ioan.6.

IAm, quanquàm nemo cõuertatur ad Dominum, nisi tractus per patrem, attamen nemo hic excusationem prætexat, quòd nõ trahatur: quòd ille semper stet ante ostium pulsans, nimirùm per internum & externũ verbum commonens, vt conuertamur à via

Rom.2.

nostra pessima, & inclamans quoniam ira, indignatio, tribulatio & angustia ꝫ in omnem animam hominis operantis malum, gloria aũt, & honor, & pax omni operanti bonum. Hic cõcussis conscientijs commonstrandus

Luc.15. Psal.146. Ioan.2.

est Samaritanus ille, qui infundit vinum & oleum, qui sanat omnes contritos, & alligat omnes cõtritiones eorũ. Filioli mei, inquit diuinissimus Ioãnes, hæc scribo vobis, vt nõ peccetis. Sed & si quis peccauerit, aduocatũ habemus apud patrem, Iesum Christum iustum, & ipse est propiciatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantùm, sed & pro totius mundi. Hęc est doctrina, quę docet mori mundo, & viuere Christo.

Presbyter qui à cõfessionibus est, qualis esse debeat. Cap. 33.

DE confessione, & quotuplex sit, alibì dicemus. Tantùm, quod ad eam quæ sacerdoti priuatìm fit, attinet, paucis admonebim⁹. Primùm magnoperè necessariũ iudicamus, vt sacerdos, qui à cõfessionib⁹ est, sit integer, eruditus, ac silẽtij tenax: alioquì si ad quæstum intentus sit, si ad malum solicitet, si curiosior explorator sit, si pertinacibus blandiatur, si intricatam conscientiam extricari nesciat, si deniq; vel ebriosus, vel iracundus, vel leuis, vel secreti minimè tenax, dissipandis magis quàm pascendis ouibus videbitur idoneus.

Quid confitentem docebit presbyter confessarius. Cap. 34.

IN primis autem qui huic muneri intẽtus est, docebit confitentem, ne ambiguis ac perplexis sermonibus se remoretur, & percontando cogatur velut expiscari crimina, (quod sæpenumerò periculosum est) sed simpliciter, tanquàm coram deo aperiat læthalia crimina, & quæ cõscientiam onerant

Rom.14.

ac lædunt, ꝙ ea quæ cõtra conscientiã agũtur, ædificent ad gehennam. Atq; ibi maximè opus est sacerdote iudice, discernente inter lepram & non lepram.

Remedium pro ratione morbi adhibendum. Cap. 35.

QVod omnibus Christianis præcepit Paulus, ꝺicens: Rogamus autem vos

1.Thess.5.

fratres, corripite inquietos, cõsolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes este ad omnes: Hoc cum qui à confessionibus est, maximè cõuenit obseruare, nimirùm vt consolando erigat pusillanimes per immensam Dei misericordiam: præfractos autẽ obiurget, tremendumq; Dei iudiciũ ante oculos ponat. Deniq, vti prudentissimus medicus, pro morbi qualitate temperabit medicinam, obfuturus magis quàm profuturus, si putauerit vno collyrio omnium mederi morbis. Monendi ergo qui confitentur, singuli secundùm ordinem, statum, ac ætatem, atque id per locos quosdam communes ex scriptura deprõptos, quos in numerato habere debet parochus.

Nimis anxij, quomodò tranquillandi. Cap. 36.

QVi nimis anxij sunt in repetenda cõfessione vel iteranda apud aliũ sacerdotem, vel etiã in enumerandis circunstantijs, quales sunt quidam, qui quantunuis confitendo, conscientiam tamen vix tranquillare possunt, docendi erunt, Deum (cui omnia patent) synceritatem tantùm cordis à nobis requirere, nec tam seuerum esse exactorem, qui conscientiam ob vnam vel ob aliam delicti circunstantiam, inter confitendum nõ dedita opera neglectam, perpetuò turbatã esse velit. Nam quis omnes erratus suos enumerauerit? quemadmodùm Dauid ait: Delicta quis intelligit? Ab occultis meis Psal.18.

munda me Domine.

Moderatio in casibus reseruatis. Cap. 37.

IN occultis delictis ex reseruatione casuũ cõpertũ habemus, nonnihil mali interdũ accidere: vel quòd peccator non habens in promptu sacerdotẽ qui illum absoluat, cõfiteri vel differt vel contemnit, vel ꝙ qui minores ętate sunt vel mulieres, difficilè adducantur, vt ex suis parochijs non sine leui suspicione ad nos seu cõmissarios nostros ꝓficiscantur. Quare, vt cõsulamus & verecũdiæ & famæ, visum nobis est, hanc potestatẽ nostram absoluẽdi à peccatis, & casibus nostræ absolutioni reseruatis, (occultis tamẽ) omnibus parochis per diœcesim nostrã cõstitutis, ritè vocatis, delegare, modò tamen Vicariorum nostrorum in pontificalibus cõsilium requirant ac adhibeant: nostris tamen Suffraganeis potestatẽ facientes, aliter in diœcesibus suis, vtì consultius videbitur, super hac re ordinandi.

Publicæ pœnitentiæ vsus in Ecclesiam reuocandus. Cap. 38.

IN publicis verò criminibus, quemadmodùm necesse est, ita iubemus ad canones antiquos publicæ pœnitentiæ regredi, atq; adeò ad Christi & sui discipuli Pauli institutum reuerti, qui ad Corinthios exẽplo ostẽ- 1.Cor.5.

dit, quomodò oporteat Ecclesiam, in publicè peccantem animaduertere, donec ipsi publicè peracta pœnitentia satisfecerit, de quo fusiùs dicemus sub titulo, de iurisdi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctione Ecclesiastica contentiosa.

Recitata confessione, quid agendum per parochum. Cap. 39.

PEracta confessione, sub absolutione sacerdos monebit confitentem, vt quod admissum est, detestetur, vt sic deinceps vitā instituat, ne in vllū lœthale crimen posthàc incidat, quēadmodùm Christus ad mulierē dixit: Vade, & noli ampliùs peccare. Vtq; eū affectū habens, credat, per Dei misericordiā virtute sanguinis Christi per absolutionem impartiendam in verbo eius, sibi remissum iri peccata. Iniungat etiā illi fructum dignū pœnitentiæ facere, ac tum deniq; imponat manum, ac absoluat confitentem.

Ioan. 8.

In matrimonij sacramento quid agatur. Cap. 40.

DVm matrimonio iungunt parochi virum ac mulierem, docebūt matrimonium institutum esse à Deo, confirmatū per Christum, vt Geneseos 2. & Matthæi 19. legimus. Quod sacramentum si quis, sicut decet, acceperit, accedente sacerdotali precatione, confert donum spiritus, quo vir diligat vxorem amore casto, sicut Christus dilexit Ecclesiā: mulier vicissim, propter Christum, amet, reuereaturque virum suum vtī dominum. Vterq; liberos (si dentur) summa cura instituant ad Christianam pietatē. Copiosam monendi materiam Paulus ad Ephesios 5. subministrat.

Gene. 2. Matt. 19.

Ephe. 5.

Quemadmodùm monendi sunt, qui matrimonium cōtrahere affectant. Cap. 41.

QVum matrimonium ante lapsum adę propter procreandos liberos institutum, ac benedictione Dei firmatum sit, qua dixit ille: Crescite & multiplicamini, & replete terram: peculiariter aūt homini, erunt duo in carne vna: Propterea relinquet homo patrē & matrē suam, & adhærebit vxori suæ. Nec ratio cōiunctionis, seu benedictio post lapsum defecit: sed tū quod sanis potuit esse officium, id ægrotis factū etiam sit remedium, dū vtriusq; sexus infirmitas ꝓpendens in ruinā turpitudinis, rectè excipit honestate nuptiarū, quēadmodùm D. Paulus ait: Vnusquisq; vxorē suā habeat ꝓpter fornicationem, nimirùm vitandā: Monendi sunt, q matrimoniū cōtrahere affectant, ne alius affectus ipsos huc rapiat, vt sit honorabile coniugium ac cubile impollutū. Nam si neq; ob ꝓlē suscitādā, neq; ob fornicationē vitandā, sed potiùs diuitiarū aut opum nanciscendarū, aut alterius rei gratia matrimoniū cōtrahatur: perperàm agitur, ac grauiter in sacramentū peccat. Hic, q̄ tobię 6. 7. & 8. scribūtur, enarrari, proponi, ac doceri cōueniet. Vbi locus pulcherrimus est, exēplo cōmonstrans, quēadmodùm bona vxor donū Dei sit, debitū timenti Dñm, quomodò in timore Dei * apparētibus, nō luxuriæ causa, sed sola posteritatis dilectiōe, in qua benedicatur nomen Dei in secula, petenda. Quo pacto coniugij conscriptione facta, tradenda, quemadmodùm etiā conuiuium nuptiale cum laude & benedictione Dei agendū. Deniq; quo modò precandus sit Deus per coniuges, vt benedictionem suam in ipsos, quos coniunxit, impleat. Hæc enim decent sanctorum filios, qui non debent ita cōiungi sicut gentes quæ ignorant Deum. Eritq; horrendum illud exemplū de septem Sarræ viris à dæmonio occīsis, replicandum. His nāq; (vt Raphael angelus apud Tobiam ait) qui cōiugium ita suscipiunt, vt Deum à se & sua mente excludāt, & sue libidini ita vacēt, sicut equus & mulus, in quibus nō est intellectus, dęmonium malū dominatur. Quamobrem vehementer cōprobamus illum morem, quo matrimonio iungendi, ante ecclesiasticam coniunctionem, ieiunio se præparant, & sacram Eucharistiam sumunt.

Gene. 2.

1. Cor. 7.

* legendū videtur, à parentib⁹

Matrimonium tria complecti. Cap. 42.

DOcendi itaq; breuiter, matrimonium tria complecti, fidem, prolem & sacramentum. In fide attenditur, ne præter viculum coniugale, cum altera vel altero concumbatur. In prole, vt amanter suscipiatur, benignè nutriatur, religiosè educetur. In sacramento autem, ne coniugium separetur, nēve dimissus aut dimissa, etiam prolis causa alteri coniungatur.

Augustin. de Genesi ad literā lib. 9. cap. 7. tom. 3.

Pium votum & in clandestinè contrahentes censura. Cap. 43.

OPtandum, vt Canon Euaristi pōtificis Concilio generali renouetur, tollanturq; illa clandestina matrimonia, quę inuitis parentib⁹ ac ꝓpinquis, Veneris potiùs q̄ Dei causa contrahuntur. Nam quāta ex his clandestinis matrimonijs mala suboriātur, in aperto est. Interea verò donec Ecclesia de hoc prospiciat, si nō irrita, prohibita saltē sint, & pœnæ canonicæ, hoc est, excommunicationi, cōtrahentes & qui his ope aut cōsilio adfuerint, subiaceant: quā nec tam facilè, nisi Ecclesiæ satisfiat, tolli, admodùm expedire nobis videtur. Quantùm fieri potest, cauebit parochus, ne liberos citra parētum authoritatem coniungat. Quòd si parentes negligentes fuerint, aut in admittendo matrimonio iam cōtracto, rigidiores negatores: admonebit eos, vt liberos maturæ ætatis elocent, néve vinculo iam per Ecclesiam indissolubili, pertinaciùs obluctentur.

ex canon. Euaristi.

Coniunctio coniugum in facie Ecclesiæ peragenda. Cap. 44.

COniunctionem per sacerdotem cum benedictione sacerdotali ac precibus, inter Missarum solennia in templo secundū antiquos canones & ecclesiasticum ritum fieri decernimus. Superbia ac fastu tumidis, qui in priuatis domicilijs mālunt, quàm in tēplo, vbi Ecclesia conuenit, ac coniungendis benè precatur, copulari, quis non ineptè oppo-

1. Cor. 11. opposuerit illud Paulinum: Num Ecclesiam dei conténitis? Nec sacerdos antè quoslibet cōiugio iungat, nisi edictis aut ꝓclamationibus tribus, publicè è suggesto ad populū factis, præcedentibus, ob multas ac varias fraudes euitandas. Contra hæc haud facilè, sed tantùm vbi ratio admodùm necessaria, hoc ipsum fieri postulauerit, idque non nisi causa cognita, dispensabitur.

Peregrinos & ignotos, sine legitimo testimonio non coniungendos. Cap. 45.

PEregrini & ignoti nō coniungātur, nisi legitimis testimonijs doceāt, se vbi antè versati fuerint, nullis matrimonij vinculis adstringi, ipsisq; per suum parochum licere per alium parochum copulari.

Ex conci. gener. c. 26 debet. de cōsan. & affin.

In gradibus consanguinitatis ac affinitatis, Concilium generale obseruandum. Cap. 46.

QVòd ad gradus consanguinitatis ac affinitatis attinet, qui matrimonium contrahendum ac cōtractum dirimunt, decretum Cōcilij generalis obseruabitur. Hic si parochi in dinumeratione graduū adduitauerint, peritiores consulent. Vbi Rom. pōtifex dispensatorio diplomate matrimonium secùs contractum, approbandum iusserit, examinētur causæ diligentiùs, quę dispensationem extorserunt. Quæ si cōperiantur aliter, q̄ narratum est, se habere, non dubium est, dispensationē nullius roboris esse.

Ludicra tollenda. Cap. 47.

LVdicra illa, quę in templis post cōiunctionem sacerdotalem fieri consueuerunt, veluti in pulsando spōso, atq; alia eiusdem generis, penitùs tollantur. Nam res seria, quam Deus ipse instituit, benedixit, inuiolabilemq; decreuit, agitur.

De sacro ordine dictum esse priùs. Cap. 48.

DE sacro ordine, & quæ salutaris gratia hoc sacramento conferatur, quæ deniquè in eodem sacramento cōferendo obseruari oporteat: titulo primo, qui de munere episcopali est, abundè diximus.

Cur adhibeatur extrema vnctio. Cap. 49.

REstat extrema vnctio, quæ (quoniā in morte extrema lucta est) adhibetur, vt vel cōualescat ægrotus, si Deo ita visum, vel fide bonaq; spe obdormiat in Domino. Quomodò impendenda vnctio extrema. Cap. 50.

Loco. vlti. ESt aūt vnctio impendenda cum expositione vnctionis & mādati apostolici, quod sic habet: Infirmatur aliquis in vobis? inducat presbyteros ecclesię, vt orent super eum, vngentes eum oleo in noīe dñi, & oratio fidei saluabit infirmū, & alleuiabit eum Dñs: & si in peccatis sit, remittentur ei. Postremò loco adhibebit parochus admonitionem preparationis ad mortem, quemadmodùm Enchiridion docebit.

A sepultura nemo, in communione decedens, repellendus. Cap. 51.

QVòd ad sepulturam attinet, quis poterit negare rem lōgè pijssimam esse, & in veteri & in noua lege accuratè obseruatam, vt Christianorum (qui spem resurrectionis habent) corpora nō pecudum more disijciantur, sed in cœmiterij sinum recondantur, quod etiam alto mysterio nō caret? Ab hac ergo sepultura nemo Christianus, qui in cōmunione decessit Ecclesiæ, arceatur, etsi casu mortuus fuerit. Quum enim communicabatur viuenti, & mortuo communicandum est. Soli verò hæretici, excōmunicati, publici latrones, & hi, q sibi mortem criminis cōscientia adacti, cōsciuerūt, & quos in peccato lœtali, nullis pœnitentię signis præcedentibus, decessisse constiterit, prohibeantur.

Gen. 23. 25

c. ex parte de sepult.

Quam admonitionem in sepulturis & exequijs fieri oporteat. Cap. 53.

IN sepulturis aūt & exequijs mortalitatis atq; huius calamitosæ vitę, admonitio diligens fiat, atq; excitandi inter alia præsentes, vt recogitent sibi eodem modo hinc excedendum esse, sese in hac terra peregrinos agere, aliam autem inquirere, ad quam semper oporteat suspirare. Nam quo pacto ad exorandam pro defunctis Dei misericordiā commonendi sint, suprà diximus.

Hebr. 11.

PARS OCTAVA.

DE VICTV PAROCHORVM.

Caput 1.

SVperest vt de victu parochorum dispiciamus. Hīc in primis, quod Christus docuit, & sacri canones maximo serio præceperunt, præmittendum duximus: nempe vt sacramenta ecclesiastica gratis ministrentur, dicēte Domino: Gratis accepistis, gratis date. Quamobrē neq; pro baptizandis, consignandisq; fidelibus, neq; pro collatione chrismatis, vel promotionibus graduum, neq; alijs sacramentis, distribuendis precia quælibet vel præmia, nisi qd voluntariè offeratur, recipiēda sunt. Neminem quoq; ad quæstuosas exequias cogi, aut pro sepultura munus aut precium exigi volumus, secundùm canonicas sanctiones, Custodi interim ac vespilloni de sua mercede nihil detrahentes.

Ex conci. Toleta. 11. cap. 8.

Matt. 10.

Ex conci. Triburen ac Vasen in Ecclesiastico c. suscipiendū. 13. q. 2.

Parochis victus necessarius suppeditandus. Cap. 2.

AT quum lex diuina præcipiat, nō alligādum os boui trituranti, quod vtiq; non boum causa, sed propter nos dictum, Christus in Euangelio explicat: Dignus, inquiens, est operarius mercede sua. Ac Paulus toto cap. 9. primæ ad Corinth. cōfirmat: Quis enim militat suis stipendijs vnquàm? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? Neq; enim magnum est, si qui spiritualia seminant, carnalia etiā metāt.

Deut. 25.

Lucæ 10. 1. Tim. 5.

1. Cor. 9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quamobrem dispiciendum est, vt parochis Euangelij prędicatoribus, certa ac cópetens subministratio victus & vestitus fiat, idq; ad eum modum, ne in administrandis sacramẽtis quippiam exigendo, oneri sint parochianis, aut cibum vicatim discurrendo emendicare cogantur, quo nihil turpius aut sordidius.

Vicecuratos, quos vocant, ex prouentibus Ecclesiæ congruam sustentationem recepturos. Cap. 3.

INprimis igitur, qui per vicarios seu Vicecuratos Ecclesias parochiales regẽdi potestatem à nobis acceperunt, ijsdem vicarijs tantam ex prouentibus Ecclesiæ partem assignabunt, qua vitam congruè sustentare possint. Quod nos inter visitandum pro ratione locorum ac parochiarum vt fiat, ordinabimus.

Qui Ecclesias vnitas habent, Vicarijs perpetuis portionem congruam assignare oportere. Cap. 4.

De prębẽ. & dignit. lib. 6.

ECclesiæ cathedrales ac collegiatæ, itidẽ monachi seu religiosi, qui ecclesias parochiales aut suis Ecclesijs vel monasterijs vnitas habent, aut regendas alijs committunt, aut præsentando committi procurant: adeò interdùm omnem prouentum emungunt, vt residui redditus, qui rectoribus Ecclesiarum permittuntur, nimis tenues sint & exiles. Quamobrem nostræ curæ erit, vt tanta portio rectoribus istis assignetur, vndè iura episcopalia soluere, & congruam sustentationem habere possint.

Vbi redditus non suffecerint, quid agendum. Cap. 5.

Ex Vienn cõc. clem. si vna.

VBi verò redditus Ecclesiarum nõ suffecerint, iuris consilium sequendum putamus, nempe vt duæ vniantur: aut si id graue videbitur, saltẽ vna, aut plures etiam vicariæ, quæ ad altaria in eiusmodi Ecclesijs fundatæ sunt, ipsi Ecclesię parochiali (vt vocant) incorporentur: sic tamẽ, vt quoàd fieri potest, per parochum officium, ob quod vicarię illæ fundatæ sunt, minimè negligatur. Porrò decimas potissimùm parochis ac Ecclesiæ ministris deberi, non dubiũ est. Nunc quũ illæ passim à laicis magna ex parte vsurpentur, neq; facilè ex eorũ manibus diuelli possint: videndum, num diligenti cohortatione, aut alia via iuri cõsentanea, parocho, cui Ecclesię redditus ad victũ nõ sufficiunt, hinc aliquid emendicari possit.

Denarius consuetus, sed duplicatus, pendendus. Cap. 6.

POstremo loco iustũ ac decẽs putamus, vt singuli parochiani denarium illum consuetum, sed duplicatum, saltem in anno quater, videlicet in festis illis maioribus, velutì in Natali Dñico, Paschate, Pentecoste, Assumptioneq; virginis gloriosæ, id est, singulis festis duos denarios parocho pẽdant. Neq; enim tantillum offerre, vlli onerosum esse aut videri potest. Quis enim tam sordidus est, qui non æquum putet, modicum qd caduci ac tẽporalis subministrare illi, à quo spiritualia ac æterna vicissim repetit? Certè omnes scire debent, eos qui in sacrario operantur, quę de sacrario sunt, edere: & qui altario deseruiunt, cum altario participare. Nam & Dñs ordinauit, his qui Euangelium annunciant, de Euãgelio viuere. Qui se vnica solutione (quæ vno albo rotato fiet) liberare volet, id ipsi liberum esto. Ne verò parochus aut in contentionem aut suspicionẽ trahatur, potiùs hæc pecunia per Ecclesiæ œconomos, aut alios ꝓbatæ fidei viros colligetur, ac ipsi parocho numerabitur.

1. Cor. 9.

Laudabilem consuetudinem Agrippinæ Coloniæ per hæc non abrogari. Cap. 7.

LAudabilem tamen consuetudinem in ciuitate nostra Colonien erga sanctam Ecclesiam, pia deuotione fidelium introductam, per has nostras synodales constitutiones nolumus immutare, donec ipsis parochis intra eandem ciuitatẽ de sufficientiori victu fuerit prouisum.

PARS NONA.

DE CONSTITVTIONIBVS ac cõsuetudinibus ecclesiasticis. Cap. 1.

DE constitutionibus humanis, ac Ecclesiasticis consuetudinibus, magna in præsentiarum in Ecclesia Dei concertatio est, quam Ecclesiæ turbatores, vt Ecclesiæ authoritatem euerterent, ad nihilumq; redigerent, inuexerunt. At populus hic docendus est, sanctorum patrum regulam sequi, qui diligenter admonent, traditiones Ecclesiasticas, præsertim quę fidei non officiunt, ita obseruandas, vt à maioribus traditæ sunt. Sunt autem illa, quæ nõ scripta, sed tradita custodimus, non vnius generis, quemadmodùm D. Augustinus tradit. Alia enim toto terrarum orbe obseruantẽ, à patribus nobis quasi per manus tradita. Quæ quidem putanda sunt vel ab ipsis Apostolis, vel ex plenarijs concilijs (quorum est in Ecclesia saluberrima authoritas) commendata atq; statuta retineri, velutì quòd passio, & resurrectio, & ascensio in cælum, aduentus spiritussancti, & quadragesima annua solennitate celebrãtur, quòd die Veneris à carnibus abstinetur. Atq; alia multa, quę ab vniuersis meritò obseruantur. Alia verò quę per loca terrarũ, regionesq; variantur, sicut est, ꝙ alij ieiunãt diem mercurij, alij non: alij quotidiè cõmunicãt corpori & sanguini Domini, alij certis diebus accipiũt. Et si quid aliud huiusmodi animaduerti potest, totum hoc genus rerũ liberas habet obseruationes. Quod em̃ neq; contra fidem catholicam, neq; cõtra bonos mores esse conuincitur, indifferenter est habendum, & pro eorum inter quos viuitur, societate seruandum. Sic diuus Ambrosius Augustinum docuit, de hoc altero genere interrogantem: Tu (inquit) ad quamcunq; fortè Ecclesiam (nimirùm in vnitate Catholicæ Ecclesiæ permanentem) veneris, eius morem serua, si cuiquam non vis esse scandalo, nec quenquam tibi. Sed de his, ac quatenùs Ecclesiasticæ istæ constitutiones obligent, alibì latiùs dicemus.

Augustin. in Iann. epistolã aũt regulã de fid. lib. 5.

Ieiunia ab Ecclesia indicta, reuerenter obseruanda. Cap. 2.

IEiunia ergo ab Ecclesia indicta, reuerenter obseruari volumus, admonendusque populus cur sint instituta, nempe vt corpus per intemperantiam cibi ac potus luxuriãs, castigetur, in seruitutemq; redigatur, quò animus vegetior ac liberior laudibus diuinis insistat, diuineq; voluntati sese attemperet. Magnum certè & generale ieiunium est, abstinere ab omnibus iniquitatibus, & ab illicitis voluptatibus seculi. Ad hoc perfectionis qui nondùm peruenit, is Ecclesię indictum huc vocans, haud contemnat.

Irrisores Ecclesiasticorum ieiuniorum refelluntur. Cap. 3.

Tobiæ 2. ultimo. 4.

QVi Ecclesię ordinationẽ irridẽt, illiq; D. Paulum opponũt, quasi is ieiunijs Ecclesiasticis contradicat, grauissimã vtriq; contumeliam (Apostoli doctrinam dedita opera adulterantes) inferũt. Non enim Ecclesia aliquod cibi genus perpetuò interdixit, aut Iudaicum ciborum delectum cõtra Apostolicam doctrinã inuexit: quinimmò cum Paulo semper docuit, doctrinã esse dęmoniorum, cibum aliquem immundũ iudicare & prohibere, quẽ Deus creauit ad percipiendum cum gratiarũ actione fidelibus, & his qui cognouerũt veritatẽ, ꝙ scilicet oĩs creatura Dei bona sit, & nihil reijciendum quod cum gratiarũ actione percipitur. Sed potiùs Ecclesia veteris legis ac Apostolicorum virorũ exempla sequuta, ieiunia quędã publica certis diebus indixit, iubens tum à carnibus abstinere, & cibis aridioribus vti: nõ ꝙ carnes immundæ sint, sed vt luxui tẽperetur. Qua de re in Gangrensi concilio, quod non multò pòst Apostolorũ tempora obseruatum est, pari cẽsura damnati sunt, tũ hi qui nõnullos cibos carnium illicitos reputârunt, tum illi qui ꝑter necessitatẽ corporalẽ superbientes, ieiunia cõmunia totius Ecclesię putauerint cõtemnenda, perfectam in sua scientia rationẽ vindicãtes, quos anathema esse concilium illud decreuit. Atque alia multa, quæ nunc in cõtentionem rursus vocantur, vt succinctè admodùm, ita Christianissimè Apostolico spiritu definit.

Ex conci. Gangren.

Ecclesiæ constitutionem, charitati cedere. Cap. 4.

CVr verò criminentur hostes Ecclesiæ eius institutum, non videmus, quum ipsa nulli inijciat laqueum, quòd hanc constitutionem adeò ligare nõ velit, vt vel charitati vel necessitati minimè cedere debeat. Quinimmò liberum facit, quolibet tempore quibuslibet vesci, modò id vel charitas vel necessitas suadeat, adhibito tamen vtriusq; medici, si præstò sint, aut saltem alterius, nimirùm animæ consilio.

Cap. cõsilium de obseruat. ieiunij.

Quid in ieiunio potissimùm spectandum. Cap. 5.

IAM quum in ieiunijs ratio potiùs indictionis, quàm abstinentia ista à carnibus, spectetur: admonendus est populus, quum ieiunandum erit, non minùs sumptuosa & prolixa illa piscium fercula, quàm carnium, vitanda, bellaria item illa, magis quàm carnes inflammantia.

Redarguuntur qui Quadragesimæ obseruationem contemnunt. Cap. 6.

QVadragesimæ institutio antiquissima est, à temporibus Apostolorũ ad nos vsq; deducta, cuius violatores plerisq; generalibus Concilijs, præsertim Toletano octauo, acerrimè redarguuntur, religionię; contraire mõstrantur. Atq; adeò oĩs quotquot sine ineuitabili necessitate seu fragilitate, euidentiq; languore, seu etiam impossibilitate ætatis, diebus quadragesimę esum carnium attentare præsumpserint, alienos à sancta communione decernit, quòd sacris diebus abstinentiæ oblìti sint, disciplinã ac quadragesimę dies (quę annitotius decimę putantur, quæ & in oblatione ieiunij Dño consecrantur) temerariè prophanauerint. Quos verò aut ætas incuruat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat: non antè ꝓhibita violare præsumant, quàm à sacerdote permissum percipiant.

Orig. sup Leuit. Hieron. ad uersus Mont. hęres.

Ambr. de sermo. de Quadragesima 36.

Ex conci. Toleta. 8.

Litaniæ & Rogationes cur institutæ, & quomodò populus admonendus sit. Cap. 7.

LItanias, id est, supplicationes seu rogationes, indicto triduano ieiunio ante Domini ascensionẽ, patribus placuit celebrari: quibus omnes interesse iubentur, vt quemadmodùm oĩs peccauerunt, sic & oĩs pro venia supplicẽt, omnesq; ad Deũ corda cum manibus eleuent: Quanquàm potissimùm Litaniæ istę principiò institutę sunt, vt tum populus diuina institutione admonit⁹, clementiam Dei exoret, quò pestes, clades, calamitates, fames, bella, & id generis aduersa, quę nobis iustissimo Dei iudicio ob peccata nostra infliguntur, ac sub id anni tẽpus, nempe Veris (quũ bella emergere atq; terrę fructus, qui tum in flore, atq; teneri adhuc sunt, facilè corrumpi solẽt) potissimùm imminent, auertat & tollat. Vt autẽ Ecclesia fiduciam erga Deum (quam orãtes ac petentes habere necesse est) tum nobis adaugeat,

Ex conci. Aure. c. 23

Iacob. vlti. 3. Reg. 17.

Heliam proponit hominẽ nobis similem & passibilem, qui oratione orauit, vt nõ plueret super terram, & non pluit annos tres & menses sex: & rursus orauit, & cælum dedit

Universidad de Deusto
Biblioteca

pluuiam, & terra dedit fructũ suum. Quòd si solus Helias petens exauditus est,nũ Christus Ecclesię suæ preces auersabitur?Hic interim populus docendus est, ꝙ non solùm quę animi,sed & q̃ corporis & externa bona sunt,à Deo omniũ authore postulare oporteat. Et redarguendi illi, (haud ita multo q̃ gentes,meliores)qui vel fortunę,vel suę industriæ, bona temporaria accepta ferunt.

Processiones intra septa Ecclesiarum peragendæ. Cap. 8.

QVòd processiones per agros & campos peraguntur, ratione quidem habet, nempe quòd populus oret, vt segetes ac fruges terræ à Domino cõseruentur. Verùm vt alia plurima, ita & hic mos hominum malitia deprauatus est, quòd per occasionem talis deambulationis,quæ Deo placãdo erat instituta, pleraq; scelera committantur. Quamobrem nobis satiùs videtur,vt hæ,aliæq; supplicationes ac processiones,decæterò intra septa Ecclesiarum religiosè fiant,ac vt in templo,loco precationibus peculiariter dedicato,oretur Deus,habeaturq; tum pius rei ac tẽporis cõueniens ad populum cõmonitorius sermo. Nostris tamen Suffraganeis liberum relinquimus, vt ipsi in suis diœcesibus de hac re, vti mores regionis patientur,dispiciant.

Marc, 11.

Admonendus populus,cur feriæ institutæ. Cap. 9.

DIligenter quoq; populus admonẽdus est, cur feriæ, & potissimùm dies Dominicus, qui à temporibus Apostolorum in Ecclesia Dei semper celebris fuit, institutæ sint. Nempe,vt tum in vnum omnes pariter conuenirent ad audiendum verbum Dñi, ad audiendũ quoq; sacrum, & cõmunicandum:Breuiter,ad vacandũ Deo soli,vt dies illa tantùm orationibus, hymnis,psalmis,& canticis spiritualibus transigatur. Hoc enim est sanctificare sabbatum.

Apoc.1.

Exo. 20. Deut. 5.

In ferijs soli Deo vacandum. Cap. 10.

QVamobrem cupimus, hisce diebꝰ prohiberi nundinas, claudi cauponas,vitari comessatiões,ebrietates,sumptus,lites, lusus improbos,choreas plenas insanijs,colloquia praua, cantilenas turpes: Breuiter, omnem luxum. Nam hisce & (quæ hæc ferè semper consequuntur) blasphemijs ac periurijs nomen Domini prophanatur, ac sabbatum (quod nos admonet,vt quiescamus peruersè agere,& benefacere discamus) cõtaminatur.

Esa.1.

Dies dedicationis templi extra Coloniam, vno die vbiq; celebrandus,& quomodò sit admonẽdus populus. Cap. 11.

ET quũ in diebus festis,qui dedicationi Ecclesiarum peculiariter dicati sunt, plerunq; indigna cõmittantur, adeò vt videatur populus tũ potissimùm comessationis causa conuenire: visum nobis est, vt per diœceses nostras, vno certo die anni quo eiusmodi festum dedicationis in metropolitana nostra colitur,in reliquis quoq; Ecclesijs omnibus, extra ciuitatẽ nostram Coloniam Agrippinã cõstitutis,obseruetur.Nam intra Coloniam summo nostro tẽplo suus honos cõstare debet, quod & in alijs oppidis insignioribus, vbi vna cæteris Ecclesijs præeminet, obtinere placuerit: videlicet vt ibi minores Ecclesiæ pridiè eius diei,q̃ dedicationi Ecclesię summę eius loci cõsecratus est, aut die dñico ꝓximo p̃cedente suas singulæ dedicationes celebrẽt, obseruẽt. Docendus autẽ est populus, dedicatione tẽpli, significari dedicationẽ Ecclesiæ Catholicæ ac cuiuslibet hoĩs christiani,qua copulatur Deo. Nã vt D. Augustinus ait: Quotiescũq; tẽpli festiuitatẽ colimus, si fideliter ac diligenter attẽdimus,& sanctè & iustè viuimus, quicqd in tẽplis manufactis agit,totũ in nobis spũali ędificatione cõplet.Nõ em̃ est mẽtitus ille,qui dixit: Templũ em̃ Dei sanctum est, quod estis vos. Et iterùm: Nescitis quia corpora vestra templũ est Spiritus sancti?

Augus.

1.Cor.3.

Cur templa & altaria consecrentur. Cap. 12.

EX vetustissima institutione & more receptum est, templa & altaria,& pleraq; alia, quibus in tẽplis ad excitandũ fidelium animos,& diuinum cultũ explendũ vtimur, cõsecrari, solennibusq; precibus, ac benedictionibus dedicari Deo, quod in veteri quidẽ Testamẽto præceptũ etiam diuinum habuit, quẽadmodùm Exod.31. & 2. Paral. 22.legimus. Vngitur p̃terea secundùm Ecclesiasticã cõsuetudinem, quum cõsecratur altare, quũ dedicatur tẽplum, quum benedicitur calix,idq; nõ solùm ex mandato veteris legis, verumetiã exemplo B.Syluestri, qui quum consecrabat altare,illud chrismate perungebat. Verùm vnctionis sacramentum, aliud quidem efficit & figurat, tam in nouo q̃ in veteri Testamento. Vndè nõ iudaizat Ecclesia, quũ vnctionis celebrat sacramentũ,sicut aliqui mentiuntur,qui neq; scripturas,neq; Dei nouêre virtutem.

cap. Sicut nõ alij, c. Missarum solẽnia. c. Ecclesias. de consec. dist. 1.

c.1.& 5.& sic, vi.

Populus docendus,quid agatur & significetur in consecratione templorum & altarium. Cap. 13.

QVamobrem populus docendus est,hic aliud agi,atq; aliud significari,quũ cõsecratur templum. Funduntur preces Dño, vt hunc locũ sibi peculiariter dedicatũ esse velit, vt diabolum & eius potestatẽ indè pellat, vt oẽs qui huc deprecaturi nitùs expellat, vt oẽs qui huc deprecaturi cõueniunt,ex quacũq; tribulatione cõsolationis diuinę beneficia consequantur,vt ab oĩbus pariter cõuenientibꝰ,Deo laudes soluantur,diuinum verbum audiatur,ac ecclesiastica sacramẽta ministrentur. Peculiariter altare cõsecratur,vt illic oblatio mũda Deo offeratur,hoc est, sacramentũ corporis & sanguinis Christi, quod in memoriã passionis Domi-

2.Reg.6.

nicę immolamus. Quòd verò p̃ter preces, adspersionis etiã atq; vnctiõis aliarumq; rerum solẽnia adhibent, mysterij secretioris plenum est:nõ ꝙ inanimata ista gratię diuinæ susceptiua sint:sed quum hęc visibiliter fiunt,admonet Christianus, Deum oĩa hęc per inuisibilem virtutem in aĩa operari,quę est domus Deo dedicanda,vbi fides fundamẽtum facit,spes erigit,& charitas cõsummat.Signat ergo templi dedicatio tam fidelis aĩæ,q̃ ecclesiæ cum Christo desponsationem.Ipsa enim ecclesia catholica ex multis viuis lapidibus adunata,verum Dei templũ est.Quòd si Dei templum sumus,altare intùs habemus. Altare quidem nostrum,cor nostrum est.In hoc altari fit sacrificiũ laudis.Sacrificium enim Deo, spiritus cõtribulationis &cor cõtritum.In hoc altari fit cõmemoratio corporis &sanguinis Chri.Hinc preces ad cęlum ascendunt: ad cor em̃ respicit Deus. Quãobrem nisi oĩa q̃ in huiusmodi cõsecratione exteriùs agunt,in nobis spiritualiter impleant, parùm hinc fructus nobis accesserit. Quid enim exterior ablutio vel inunctio sine interiori prodest?

1.Cor.3.

Hil.10.

Cur benedicantur campanæ. Cap. 14.

BEnedicunt quoq; cãpanę, vt sint tubæ ecclesię militantis,quibus vocet populus ad cõueniendum in templum, & audiẽdum verbũ Dei:clerus verò ad annũciandũ manè misericordiã Dei & veritatem eius p noctem,vt p illarum sonitum fideles inuitent ad preces, & vt crescat in his deuotio fidei:quanuis etiã patres aliò respexerint, videlicet vt dæmones tinnitu campanarum Chrianos ad preces cõcitantiũ, terreantur, quin potiùs precibus ipsis territi, abscedãt, illisq; submotis,fruges, mentes & corpora credentiũ seruent, vt ꝓcul pellant hostiles exercitus & oẽs insidię inimici, fragor grãdinũ, ꝓcellę turbinũ, impetus tempestatũ & fulgurum temperent, infesta tonitrua & ventorum flamina suspendant, spiritus ꝓcellarum & aereæ potestates prosternãtur. Breuiter,vt audientes cõfugiant ad sanctæ matris ecclesię gremiũ,ac ante sanctę crucis vexillũ,cui flectit oẽ genu,quemadmodũ hæc in soleni bñdictione cãpanæ reperies.

C. Placuit de consec. dist.1.

Docendus populus, vt signatis potiùs,q̃ signis inhæreat. Cap. 15.

DOcendus est ergo populus ab exterioribus istis,vt signatis potiùs q̃ signis inhæreat ac intendat. Quod &in oĩbus alijs obtinet cæremonijs, alioquì parùm ad pietatem ꝓfuturis. Nã qui in exterioribus istis cõsistit, ac nõ potiùs illis admonetur, vt ad Deum respiciat,cõfugiat,ac totam suam fiduciã in illum collocet: huic citiùs externa ista in subuersionẽ, q̃ ædificationem,erunt. Quicqd in cęremonijs ad abusum spectat, cautè ac diligenter cauendũ. Cap.16.

Psal.2.

QVamobrẽ quicquid in eiusmodi rebus ad abusum & superstitionem spectat,& quo populus à Deo ad collocandum in externis istis aliquã fiduciam abduci possit, prohibemus. Quale inter alia est,ꝙ sanctorũ imagines cum indulgentijs & impositione incertarum reliquiarum dedicãtur: ꝙ quidam aqua,sale,cereis,ac herbis benedictis,in medicandis pecoribus superstitiosiùs abutunt. Omnis quidẽ creatura p verbũ Dei & orationẽ sanctificat,quemadmodùm ꝺ. Paulus testatur.Ergo quanto res sacratior, tanto abusus eius damnabilior.

1.Co.3.6.

Cur reconcilietur templum aut cœmeterium. Cap. 17.

REconciliatur Ecclesia aut cœmeteriũ ob seminis emissiõem, peccandi libidine factam. Itidẽm ob enormem sanguinis effusionem,dedita opera violẽter & iniuriosè cõmissam, ac alijs quibusdã de causis,qui mos ex Leuit.14.&15. suam originẽ trahit. Fit autem hæc ꝛeconciliatio, non ꝙ templum reuerà polluatur. Ecclesia enim, quum sancta sit,coinquinari nõ potest: immò ipsiꝰ loci sanctitas, infamiã loci abolet. Sed quum templũ locus sit,vbi delictorum venia postulatur,vbi salutaris hostia ꝓ peccatis immolatur,vbi Deo laudes exoluunt, vbi tutela refugij esse debet:fit, vt scandalum,horror, atq; abominatio turpitudinis & peccati ibi cõmissi, propositum quoq; & voluntas lœthaliter delinquentis, in causa sint,vt sacer locus reconcilietur,idq; ad exemplum & terrorem, vt videntes locum sacrum seu inanimatũ templum,nullo peccato obnoxiũ,lauari & purificari: delicti horrore cõcutiantur,& recogitent quantùm ꝓ expiatione delictorum,viuo Dei templo sit elaborandum. Sic Christus ementes & vendentes è templo eiecit, flagello facto de funiculis,ipsos acerrimè corripiens, ac dicẽs: Domus mea,domus orationis vocabit, vos autem fecistis illam speluncam latronum. Aliud quidem agens,aliud verò innuens.

Matt.11. Ioan.2.

Quæ pollutio reconciliationem requirat. Cap. 18.

NOn tñ omnis pollutio hanc reconciliationẽ requirit, sed tantùm publica vel per rei euidentiã, vel saltem per famam. Quòd si occulta sit contaminatio, quæ etiã baptismi ac pœnitentiæ sacramenta non remorat:solennitas nõ exigitur,ꝙ ratio recõciliationis in occultis non habeat locum.

Quorum sumptu & expensis reconciliatio facienda. Cap. 19.

REconciliationem autem eiusmodi gratis fieri,ac tãtùm itineris sumptus Vicarijs nostris in põtificalibus suppeditari volumus, qui quidẽ sumptus ex bonis delinquentis desumentur,modò tamen tantę illiꝰ facultates sint:sin secùs, parochiani nõ grauabunt vel tãtillos sumptus itineris suppeditare,ne populus p̃ter culpã suam grauetur.Ne verò diutiùs ob talem pollutionẽ diuinum suspẽdatur officium, aut ecclesiastica

Universidad de Deusto
Biblioteca

stica intermittatur sepultura, Vicarius noster in pontificalibus statim vt vocatus fuerit à populo, (modò grauioribus rebus id temporis non fuerit implicitus) vltrò ibit, officium suum expleturus.

Immunitatem ecclesiasticā in duobus potissimùm sitam esse. Cap. 20.

Ex conci. Latera. c. nō minùs. Ex gener. c. aduersꝰ. de immu. ecclesiæ. Ex conci. Tolet. 3. c. eccle. seruos. 12. q. 2 Gene. 47. c. iter alia cap. immunitatē. de immu. ec. Ex Gāgr. ca. si quis per super. 30. dist.

IMmunitas ecclesiastica, vetustissima res est, iure pariter diuino ac humano introducta, quæ in duobus potissimùm sita est. Primùm, vt clerici, illorumq; possessiões & bona, à vectigalibus & tributis, alijsq; muneribus laicis libera sint. Nam (vt de libertate Leuitarū sileamus) non temerè refert scriptura, Pharaonē totam terram Aegypti sibi tributariā fecisse, præter terrā sacerdotum, & possessiones q̄ à rege traditæ fuerāt eis, quas vēdere nō sunt compulsi: quin potiùs ipsis etiā statuta cibaria ex horreis publicis prębebant, vt legimus Gen. 47. Deindè, ne rei criminis ad ecclesias cōfugientes, indè violenter extrahant, exceptis publicis latronibus, qui p industriā proximum occiderint, ac nocturnis depopulatoribus agrorū, qui itinera obsidēt aggresionū insidijs. Deniq; his, qui sub immunitatis spe in Ecclesijs ac cœmeterijs delinquūt. Quòd si, à confugientibus ad ecclesias paria his commissa sint crimina, quæ reipublicæ referat puniri, tantisper saltem debet secularis potestas à manuum iniectione abstinere, donec nostros consulat Officiales, ne deuenire necesse sit ad cessiones à diuinis & interdicta, quæ visum est antecessoribus nostris, ob violatiōem eiuscemodi immunitatis, editis constitutionibus promulgare.

Quemadmodùm fraternitates reformandæ sint. Cap. 21.

FRaternitates, q̄ vocantur, & in honorē aliquorum sanctorum in ecclesijs fiūt, speciem quidē pietatis habent: sed quales hac tempestate seruant, nempe in quibus tā clerici q̄ laici potissimū comessationibus & ebrietatibus vacāt, interdùm etiā varijs cōspirationibus aduersus potestates intenti sunt, si non omninò sublatas, saltē correctas ac reformatas volum⁹. oīnò sublatas mālimus, ac reditus seu census earūdem, vel in vsus pauperum, vel parochi, expendi nobis magis placuerit. At cùm hæ sodalitates forsan præter publicum offendiculum, ac pauperum (qui ab eis eleemosynas ex cōstitutione accipiunt) piudicium commodè tolli non possint, videbimus inter visitādum, vt saltē tollant abusus, vt prima seruet institutio, & examinētur formulæ earū & statuta, vt ratio ac calcul⁹ singulis annis per Prouisores (vt vocant) earundē fraternitatū corā parochis ecclesiarū reddat, vt superextātes fructus ac reditus, in pauperum seu ecclesię vsum ac vtilitatem conuertantur, aut etiam indè aliquid parocho ad victum decidatur.

PARS X.

DE VITA AC CONVERSATIone monastica. Cap. I.

Philo. Apostolorum tēpora cœpit, quā quā multis persuasum sit, aliam tū fuisse, q̄ nunc est, monachismi rationem. Nemo tū negauerit, hoc vitæ genus ad pfectionem euangelicā maximè accōmodum, modò secundū sanctissimā institutionem purè immaculateq; obseruet. Quia verò res est quāmaximè ardua, in carne viuere, & carnis stimulis nullū locū dare, diaboliq; mille fraudibus (quibus p̄sertim solitarios aggredit) feliciter semp resistere, idcircò in hoc vitæ genus nemo vel inuitus intrudēdus, vel pelliciendus, vel temerè suscipiendus, sed summa cura adhibita, post diligentissimā demū examinationē monachi ac monachę recipiant. Quibus sæpè inculcādū est priùs Chri verbū de Eunuchis, qui se castrārunt propter regnum cęlorum, quum inquit: Qui potest capere, capiat. Proponenda Sapientis sententia, quæ habet in hæc verba: Altiora te ne quæsieris, &c. Memorandum quoq; diligentissimè, quòd Deo stulta & infidelis promissio admodùm displiceat. Breuiter, admonendus est omnis ad hāc vitam adspirās, vt primùm se totum excutiat, ne ꝓuinciam suscipiat, cui nō sufficerit, alioquī parabolæ euangelicæ dicterio notādus, ꝙ cœperit ædificare, & nō potuerit cōsummare. Maxima aūt cautio adhibenda est in puellis, ꝓpter sexus fragilitatē: ne vel ob ætatē desit voluntas, vel metus adsit, aut alius affectus minimè christianus.

Matt. 19. Ecclesi. 3. Luc. 14.

Neminem monachismi professione temerè alligandum. Cap. 2.

CErtè sancti patres admodū fuerunt solliciti, vt nō nisi volūtario ac spōtaneo iudicio virginitatis ꝓpositum atq; susciperent, ꝙ coacta seruitia dño ingrata esse dignoscant: siquidē voluntariè dño sacrificandū est, & voluntaria oris sui beneplacita fieri in cōspectu dñi Psalmographus obsecrat. Quod em̄ qs nō eligit, nec optat: quod nō optat, nec diligit: quod nō diligit, facilè cōtemnit. Vndè consequit, Nullū esse bonum, nisi voluntarium: adeò, vt qui alio affectu q̄ bonę voluntatis monachismo se alligant, magis peccent q̄ mereant. Ambigi em̄ nō potest crimen magnū admitti, vbi & regula, ꝓpositum deserit, & cōsecratio violat. Nam si humana facta nō possunt impunè calcari, quis de eis manebit qui corruperint fœdera diuini sacramenti? De adolescētioribus viduis Paulus ꝓnunciauit, ꝙ quum fuerint luxuriatæ, in Chro nubere volunt, habētes dānationem, qa primā fidē irritā fecerunt.

Ca. puella 12. q. 2. ca. præcipit 12. q. 2. Psal. 118.

1. Tim. 5

Admonendi parētes, ne liberos inuitos in monasterium detrudant. Cap. 3.

ADmonendi quoq; erunt parētes, ne liberos in monasteriū inuitos detrudant, ꝙ illos væ lōgè grauius maneat, quàm Pharisęos, q̄ circumibāt mare & aridā, vt facerent vnum proselytum, & quū esset fact⁹, fiebat filius gehennę duplo magis q̄ ipsi.

Matt. 23.

Quo affectu monastica vita amplectēda. Cap. 4.

Augusti. QVi monasteriū ingreditur, alio affectu q̄ simplici amore dei ductus, veluti vel spem vel promissionē Abbatiam consequēdi habens, vel in ocio viuere affectans, vel lucris tęporalib⁹ inhiās, vel honores ab hominibus appetēs, quisqs talis est, nō dei fili⁹ aut monach⁹, sed planè mercenari⁹ est, quē admodū superi⁹ nos de clericis etiā dixisse meminimus. cui verendū est, vt quū volet ingredi nuptias euangelicas, obijciat illud: Amice, quō huc intrāsti, nō habens vestem nuptialem? Quodq; ipso obmutescēte, rex sit præcepturus ministris, vt ligatis manibus & pedib⁹, ipsum in tenebras exteriores mittant, vbi erit fletus & stridor dentium.

Matt. 22.

In monasterijs habendus, qui doceat legem Domini. Cap. 5.

HAbēdus est in virorū monasterijs vir pius ac doctus, q̄ doceat monachos, ab adolescentia meditari in lege Dñi die ac nocte, ad quod munus in monasterijs monialiū, sanctimonialis cęteris vita & doctrina pstantior deligat. Debet aūt qui monasterio pest, summa discretione vti, maximè erga eos, quos cōpererit diuinis literis intē tos aut contēplatiōi deditos, vt scilicet tales à sordidioribus officijs sinat esse immunes.

Verbi prædicatorem in monasterijs esse oportere. Cap. 6.

IN monasterijs quoq; verbi p̄dicator erit pius quidē ac eruditus: nā nulla armatura fortior ad resistēdum diabolicis insidijs ac iaculis, q̄ gladi⁹ ille spiritus, quod est verbū Dei, quo Christus in deserto solitarius, ieiunijs & orationibus vacans, & nihilo secius tentationibus diabolicis expositus, retudit omnē diaboli fraudem ac nequitiam. Nihil quoq; potentius illo ad deijciendos, ac vicissim cōsolandos animos nostros, nihil efficacius ad cōcitandū mētem in amorem Dei, contemptū mundi, ac omniū quæ in mundo pulchra ac speciosa appārent.

Matt. 4.

Monachi bonæ indolis, ad Academias mittendi. Cap. 7.

NEq; nobis displicuerit, vt aliquot ex monachis bonę indolis, ad Vniuersitates publicas & benè Christianas, aliquot annos theologicis studijs operam nauaturi mitterentur: illic tamen non alibì, quàm in monasterijs seu gymnasijs sub cura & oculis præceptorum commoraturi, ne bonis ac rectis studijs destinati, mores minimè monasticos imbibant ac contrahant.

Moniales non esse alligandas, vt nulli q̄ suo (vt vocant) patri aut præposito confiteantur. Cap. 8.

SInt prætereà in monasterijs virginum, præsertim præter Abbates aut præposi-

tos, alij conscientiarum examinatores ac à cōfessionibus. Aut saltem virginibus liberū sit, bis aut ter in anno alijs (quos elegerint) probis ac doctis viris, de suorum superiorū (vt vocant) consensu (quē hi interpellati, ratiōabili causa intellecta, nequaquàm negabūt) cōscientias suas exomologesi exponere, exonerareq;, ne scilicet adigat monialis renitens, semper vni homini delicta cōfiteri. Debent aūt hi qui eiuscemodi munere in monasterijs monialium funguntur, esse hoīes vitæ probatissimæ, ac morū q̄ maximè inculpatorū, eruditi ac singularis iudicij, obseruaturi ea, q̄ suprà, vbi de pœnitētiæ sacramento tractatum est, delibauimus. Cauebit aūt is in primis, criminū nō cōfessorū rememorationē, ne virgines discant q̄ priùs nescierūt. Cauebit ptereà, nisi res oīnò exegerit, duritiē increpatiōis, magis intentus ad modestissimę arguendū, & pientissimè vicissim cōsolandū. Cōfessiones aūt monialiū nō priuatim audiet, sed in cæterarum conspectu, nō tantùm vt oīe malum, sed & omnis mali suspicio omninò cesset.

Cap. 1. de emu. eccl. Ca. in monast. de vit. & honest. cle.

Mutatam esse paulatim faciē monasteriorū, ac vsurpatum hospitij ius, simul cū accessu moderandum. Cap. 9.

MOnasteria, olim virtutum scholæ ac pauperum hospitalia erāt: nūc, proh dolor, videmus ea quæ virorū sunt, è scholis virtutum, in diuersoria militū ac raptorum: quæ verò mulierum sunt, in plerisque locis in suspectas de incontinentia domos (ne quid grauius dicamus) esse commutata. Quamobrem dispiciendū nobis est, ne tam passim à quibusuis militibus hospitij ius à monasterijs vi exigatur, & eleemosynę pauperibus deputatæ, improborū luxu deuorētur, nęve ad monasteria virginū accessus, totiès à sacris canonib⁹ prohibitus, pateat: Et vt q̄ deprehēsi ꝓter hęc fuerint offendiculū aut occasionē illis labēdi, siue intra siue extra monasteria, dedisse, dignas pœnas ferāt.

C. in singul. para. Porro diœc. de statu mon.

Visitatio monasteriorū necessaria. Cap. 10.

VIsitatione ergo monasteriorū q̄ maximè opus esse intelligimus, quā & canones nobis imponūt. In hac verò oportebit omnia ad regulā ordinis monastici exigere, nihil nō ad pietatē & vitę sanctimoniā dirigere, & quicqd mali exēpli aut improbę cōsuetudinis irrepsit, penitùs tollere ac eradicare. Profecerit quoq; hīc, examīari regulas, statuta & cōsuetudines, tolli supstitiosa.

Hieron. Sumptuosi monialium Præpositi abrogandi, & frugales œconomi cōstituendi. Cap. 11.

HAbent quędam monialiū monasteria sumptuosos Prępositos, sub quorū potestate quū oīnis bonorū administratio sit, ipsi de redditib⁹ mōasticis luxuriātur. Et q̄ monasticę cōuersatiōis exemplum esse debuerant, ad mundi delicias reuoluuntur: fastidiētes interdùm similā & mella, interim monia-

Universidad de Deusto
Biblioteca

monialibus ipsis vix milio & cibario pane rugientem ventrẽ saturantibus. Sunt quoq; virginum monasteria, vbi non est victus & mensa cõmunis, sed mos ille (quem ad Corinthios scribens Paulus, quanuis in longè sacratiori cõuiuio damnauit) quotidianus, nempe ꝙ vnaquæq; suum cibum præsumit ad mãducandum: & alia quidem esurit, alia verò ebria est. Quos abusus tollere necessarium putamus, videlicet vt in illorum delicatulorum Præpositorum locum, probi œconomi à nobis cõprobandi (quorum victus sit monastico similis) surrogentur, qui etiam obligati erunt singulis annis rationẽ de receptis ac erogatis integram reddere.

1. Cor. 11.

C. Osius, 9. q. 3. cap. qui rel. 17. q. 2.

In monasterijs monialiũ, victum ac mẽsam cõmunem esse oportere. Cap. 12.

ITidèm vt moniales victũ ac mensam cõmunem vbiq; habeãt, & quę pari sunt officio destinatæ, pari, etiã cibo alantur. quod vt quàm minimè onerosum sit, non debebunt plures in monasterium moniales recipi, quàm cõgruè poterunt in singulis monasterijs sustentari, de quo nobis priùs legitimam fidem fieri conueniet.

De præpositis solitariè cõmorantibus. Cap. 13.

DIsplicet etiam nobis, ꝙ quædam monasteria quosdam Præpositos habẽt, qui in Capellis solitarij commorãtur, quod Lateranensi concilio vetitum est ac cautũ, vt episcopus Abbates, monitione præmissa, per cẽsuram ecclesiasticam compellat, vt eiuscemodi Præpositos aut Priores ad claustrum reuocent, faciantq; ecclesijs ipsis seu capellis per seculares clericos deseruiri, aut saltem alios monachos ipsis adiungant.

xx Lateranẽsi cõcil.

Visitandæ domus fratrum Teutonicorum, diui Ioannis Baptistæ, & Antonitarum. Cap. 14.

VIsitandæ quoq; in primis & reformãdæ erunt domus hospitalium militũ Teutonicorum, prætereà ordinis diui Ioãnis Baptistę, ac Antonitarum: atq; initio ꝓuidendum, vt in ijsdem domibus cultus diuinus ritè ac debitè peragatur, vt hospitalitas pro pauperibus seruet, vt vita ac cõuersatio regularis secundũ institutionẽ primã ac regulã (quam illi professi sunt) illic geratur, vt ab ipsis vestes ordini ac professioni dignæ ac cõuenientes, publicè deferantur: vt comessationes, crapulæ, ac omnis luxus prohibeatur: vt prędę illę bonorũ mobiliũ, quę post mortem prælatorum per primores ordinis fieri, ac in exteras regiones deferri, pessimo omniũ exẽplo consueuerunt, amodò nequaquàm fiant. Sed quicquid parsimonia defuncti prælati coaceruatum ac relictum fuit, vel necessarijs vsibus Ecclesiæ, aut successorum, aut pauperũ eius regiõis, vbi religiosa ista domus sita est, applicetur.

De vita & conuersatione monachorum. Cap. 15.

ET vt reuertamur ad monachorũ vitã, haud ignorare debent, Cócilio Chalcedonẽ cautum, monachos oportere quieti operam dare, ieiunia & orationes obseruare, in his locis, in quib⁹ se semel Deo deuouerũt, remanere, nullas ecclesiasticas seu seculares actiones tractare, nunquàm sua monasteria relinquere, nisi forsan ob ingẽtes necessitates id facere à suo episcopo iubeantur, ne nomen dñi blasphemetur. quare libertas illa peregrinandi seu exeundi, prętextu inuisendi parentes, moderãda seu penitùs tollenda erit.

Ex Cõcil. chalcedo.

Monachorũ studia atq; exercitatiões quales esse oporteat. Cap. 16.

MOnachus & monacha amare debent scripturarum scientiam, & carnis vitia non amare. Psalterij librum de manu aut oculis nunquàm deponere, semper orare, sensu vigilare, vanis cogitationibus aditum pcludere, corpore pariter & animo in Deũ tendere, iram patientia vincere. Breuiter nullis animi perturbationibus (quæ si insederint, ad delictum maximum inducũt) locum dare: semper aliquid operis facere, vt eos diabolus semper inueniat occupatos. Et vt nulla sint quę manibus operari liceat, libros tamẽ sacros describere ipsis maximè conueniret, vt & manus operetur cibos, & lectione anima saturetur. Porrò Aegyptiorum monasteria hunc morẽ seruâsse legũntur, vt nullum monachum absq; opere & labore susciperent, non tam propter victus necessaria, quàm propter animę salutem, ne pernicioſis cogitationibus vagarẽtur, nęve instar fornicantis Israel, omi transeunti diuaricarent pedes suos.

Hieron. ad Rust. mo.

Monachos vagos sub custodiam reuocandos. Cap. 17.

MOnachi qui peruagati fuerunt, vbicunq; inueniẽtur, tanquàm fugaces nostro auxilio sub custodia reuocentur. Et si qui habitum abiecerint, vt eundem reassumant, cogendi.

Literas priuatas monacho aut monachæ, iniussu Abbatis resignare non licere. Cap. 18.

VT monachi seu monachæ literas nullas vel destinare vel recipere audeãt, absque Abbatis seu Abbatissæ, aut eius qui ipsorum loco monasterio præest, scientia, summa ratione olim constitutum est, sed per incuriam abolitum: id præsenti constitutione innouandum censuimus.

Canonissarum secularium mores reformandi. Cap. 19.

POstremò, vitam, conuersationẽ ac mores Canonissarum, quæ seculares ob id appellantur, quòd perpetuæ castitatis ac reliqua vota monastica non emittant, reformari omninò ducimus necessarium. Nam vitam agunt plùs nimio licentiosam, ac plerisque scandalosam. Quæ vt in ordinem & eccle-

siasticam quandam disciplinam, quoad fieri potest, reuocentur, nobis quum visitationem aggrediemur, curandum est.

PARS VNDECIMA.

De hospitalibus & orphanotrophijs, alijsq; id genus pijs locis. Cap. I.

NOn solùm canonicis constitutionibus, sed & Imperialib⁹ ac regalibus institutis antiquitùs pientissimè sancitum est, vt habeantur quàm fieri potest frequẽtia in repub. xenodochia, ptochotrophia, Orphanotrophia, Gerõtocomia & Brephotrophia. & id genus alia loca pietati cõsecrata, in quæ recipiantur peregrini, pauperes, inualidi, senes, parẽtibus orbati, atq; inopes liberi, infantes expositi, furiosi, leprosi, cõtagiosisq; ac perpetuis morbis obsiti, atq; aliæ miserabiles personæ: idcirco curę nostræ imminebit, vt eiuscemodi loca, vbi constituta sunt, sarta tecta teneantur. Vbi verò dissipata sunt, instaurentur, reformenturq;. Deniq; vbi necdùm constituta sunt, episcopali nostra prouidentia ædificent, construanturq;. Pauperum enim curam nobis Christus præcipuam esse voluit, & horum totiès meminit diuinissimus Paulus apostolus.

Cod. de Xenodo. & nosoc.

Nouel. 65. Nouel. 72. Cap. 8.

In hospitalibus in primis animæ curãdæ, deinde corpus. Cap. 2.

HIc ante omnia curandum nobis est, vt in domibus istis, quæ ad salutem animarum pertinent, minimè negligantur, sed ante omnia de sacramentorum administratione. pauperibus, debilibus & ægrotis prouideatur. Ac vbi corporis infirmitas medicum postulat, ibi priùs animæ, deinde corporis medicus accersatur.

c. nolumus de cons. dist. 5.

In hospitalia qui recipiendi. Cap. 3.

IN eiuscemodi autẽ hospitalia, nullæ aliæ quàm eæ, quas diximus, miserabiles personæ, quę aut morbo, aut debilitate aut ętate impeditæ, suis manibus laborare victũq; ac vestitum sibi comparare non possunt, recipiantur: quas ad ecclesiasticam disciplinã canones pertinere, ac nostris aliorumque piorum hominum largitionibus victitare, voluerunt.

In hospitalia pauperes eius loci, vbi constituta sunt, potissimùm recipiendos, maximè contagiosis morbis implicitos. Cap. 4.

IN primis autem recipiãtur in hæc hospitalia personæ miserabiles eius loci, vbi hospitalia constituta sunt. Quod si rectè curatum fuerit, suffecerint penè (nisi tamẽ fallamur) iam constituta hospitalia, omnibus verè pauperib⁹ per singula oppida ac vicos repertis, vt amodò illis non fuerit necesse ostiatim panem emendicare, aut eos qui lepra seu alio contagioso morbo impliciti sunt, inter homines diuersari, quod lege diuina, ne fiat, prohibitum legimus. Nec immeritò, quòd ex tali commixtione ac conuersatione cum sanis, infinita pericula subsequãtur, etiam ex solo adspectu, qui intuentibus horrorem solet incutere. Quòd si leprosis, alijsque qui similibus morbis impliciti sunt, hospitalium, quibus addicũtur, redditus nõ sufficerint, satius est, vt ipsorũ nomine in conuentu ecclesiæ, eleemosyna per aliquot viros probos ad hoc munus deputandos, colligatur ac præstetur, atque vt trunci in templis eleemosynis istis colligẽdis asseruandisque erigantur, quàm vt ipsi morbosi alimoniæ petendæ obtentu, aut quocunque alio prętextu, consortijs hominum misceantur.

Nouel. 72. Cap. 8.

Mendicantibus validis hospitalia clausa, & mendicitatem interdictam esse oportere. Cap. 5.

SInt autem mendicantibus validis non solùm hospitalia clausa, sed & publicè ac ostiatim mendicare penitùs interdictũ. Et qui secùs agere comperti fuerint, arceãtur, ac legalibus nostrisque cõstitutionibus compræhensis pœnis subdantur. Vtiliùs enim esurienti panis tollitur, si de cibo securus, iustitiam negligat: quàm eidem frangitur, vt seductus, iniustitiæ acquiescat.

Cod. de mendic. v. l. li. 12.

Magistrorum hospitalium praui affectus damnantur. Cap. 6.

DAmnamus autẽ abusum, quo in quibusdam locis sit, vt neglectis miseris ac inopibus, quib⁹ hospitalia dedicata sunt: ex priuato affectu magistrorũ aut magistratuum, qui hospitalibus hisce præsunt, non modò validi, sed & quibus victus & vestitus suppetit, recipiantur, tantùm quòd illic cõmodiùs & in ocio viuatur: qui certè aliter censeri non possunt, quàm pauperum deprædatores, raptoresque, de alieno viuentes, ac velut ex sanguine pauperum saginati. Quos diuus Hieronymus grauissimè increpat. Qui (inquit) ex bonis parentum & suis opibus sustentari possunt, si quod pauperũ est accipiunt, sacrilegium profectò cõmittunt, & per abusionem talium, iudiciũ sibi manducant & bibunt.

Hieron.

Quàm grauiter peccent, qui ex pauperum victu se ditant. Cap. 7.

VIderint quoque hi magistri ac hospitalium prælides, ne ludam imitentur, qui loculos (ex quibus pauperibus distribuebatur) ferebat, ac fur erat, ne sicut ille, ita & ipsi pereant. Nouerint ergo se tali muneri addictos, non vt sui, sed vt pauperum curam gerant, quos neglexisse, occidisse est: quib⁹ quid subtraxisse, sacrilegij instar est. Et quò vigilantiores in officio sint, singulis annis aut sæpiùs, magistratui eius loci, præsente parocho, rationem de omnibus reddant. Non meum est (inquit Prosper) dicere, quantum peccatum est eorum qui cibos pauperum sibi vsurpant, & vndè pauper victurus erat, præsumendo suscipiunt.

Ioan. 12.

PARS

Universidad de Deusto
Biblioteca

PARS XII.
De scholis, Typographis, ac bibliopolis.
CAPVT I.

ECclesiæ reformatio à summis pariter & infimis, à capitibus simul & paruulis ordienda est. Paruuli em̃ sunt, qui succrescẽtes, in maiorum locum subindè decedentium, in reipub. tam ecclesiasticæ q̃ secularis administratione succedunt, vt cõsequens sit, ab ipsis praue ac nequiter institutis, reipub. perniciem imminere. quamobrem summoperè refert, vt pueritia, quæ seges est omnium rerũ publicarum, in timore dn̄i ac bonis disciplinis edoceatur. Id quod dn̄s præcepit Exod. 13. & Prou. 6. Siquidem ea ætas nullis alijs vsibus accómoda, per id tempus colligere poterit, & sibi & reip. luculentum fructum. In primis autem operæ precium nobis videtur, vt clancularij illi magistelli, qui in conuenticulis vicatim docent, prohibeãtur, vtque gymnasia illa ac scholæ minores, in quibus pueri primis rudimentis imbuuntur, diligenter repurgentur, præfectis illis didascalis seu præceptoribus, nõ tam eruditis, q̃ sanæ doctrinæ, integræque ac inculpatæ vitæ viris, idque hac potissimùm tempestate, qua innumeræ pestilentes hæreses totam ferè Germaniam summo cum Christianismi ac reipublicæ detrimento, iusto Dei iudicio peruadunt, ac velut cãcer serpunt: quas quũ pueri semel imbiberint, difficile, immò impossibile erit, vt eas dem penitùs iterũ eluãt. Horatius. Nam, Quo semel est imbuta recens seruabit odorem Testa diu.

Scholæ inter visitandum repurgandę, ac instituendæ. Cap. 2.

QVemadmodùm verò didascali pueros in classes digerent, quę dein ipsis prælegent, tam ad eruditionẽ, quàm ad vitam Christianam rectè instituendam pertinentia, nos inter visitandum pro ratione cuiuscunque scholæ trademus.

Apud singulas ecclesias habendus vir eruditus, qui clericos eius ecclesiæ instituat. Cap. 3.

c. 1. & c. ea nonnullis. de. magist. OLim conciliari constitutione cautum est, vt non solùm apud quamlibet cathedralem Ecclesiã, sed & apud alias nimirùm collegiatas, quarum sufficere poterũt facultates, constituatur magister idoneus, qui clericos earundem ecclesiarum doceat & instituat. Apud metropolim autẽ theologum haberi præceptum est, qui sacerdotes ac quoscunq; alios in sacris literis doceat, & in his præsertim instituat, quæ ad curam animarum pertinere dignoscuntur. Visum etiã concilio fuit, vt singulis magistris vni præbendæ prouentus tantispèr, quoàd in docendo perstiterint, assignentur. Cuius quidem saluberrimæ constitutionis vix vestigia quędã apud eiuscemodi Ecclesias reliqua videmus. Nã vt scholas ipsas reperias, didascalum tamen vix vllum eruditum ac pium repereris, quòd nihil penè stipẽdij (ne dicamus vnius præbẽdæ prouẽtus) illi suppeditetur, quod emendatione magna indiget. neque enim hæc res leuis momenti est, à qua totius propemodùm reipub. tum salus, tum pernicies dependet.

Qui huic viro victum suppeditabunt. Cap. 4.

CVrãdum itaq;, vt singula Collegia ludos literarios diligenter instituant, eisq; de idoneis ludimagistris ac sumptibus prospiciant: vbi Collegia non sunt, senatus & respublica idem curet.

Quemadmodùm Academiæ instaurari, ac studia ali possint. Cap. 5.

ACademias seu Vniuersitates publicas per hanc hæresum colluuiem perire miserè cernimus, quas instaurari maximè in votis est. Id fieri posse nobis videtur, si modus aliquis inueniat, quo pauperibus scholasticis ex ecclesiasticis stipẽdijs aliqd possit decidi. Clericos enim illos cõuenit ecclesiasticis stipendijs sustentari, quibus parentum & propinquorũ nulla bona suffragant. Quo insuper professoribus atq; his, qui in bonis literis, optimis quibusq; disciplinis, ac in primis Theologiæ studijs multùm profecissent, spes p̃mij fieret: nã spes alit artes.

Pium votum ad studia subleuanda. Cap. 6.

ET quanquàm hic articulus à summo pontifice potissimùm pendere videat, tamen quòd in nobis est, cuperemus omnes ordinarios collatores, præsertim parochialium ecclesiarum, huc induci posse, vt Academiæ potestatẽ facerent, significandi subindè ipsis viros literatos ad regendum Ecclesias eiuscemodi idoneos, quos ipsi collatores quibuscunq; alijs non idoneis præferrent, ac parochijs quum vacarent, phicere non differrent, modò tamẽ personaliter residere non detrectarent. Quòd si idem apud collegiatas ecclesias (qui mense ordinario canonicatus & præbendas conferũt) obtineri possit, non dubium id plerisq; ad studia capessenda calcar fore nõ exiguum.

Decretalem Honorij tertij, quo ad eius fieri potest, renouari æquũ esse. Cap. 7.

PRætereà non parùm huc fecerit, si Honorij tertij decretalis seruet, nempe vt Canonici ecclesiarũ diœcesis nostrę Colonien̄ dociles ad studia, potissimùm theologiæ, per capitula transmittantur, percepturi toto quinquennio beneficiorũ suorũ fructus, non obstante aliqua cõtraria consuetudine vel statuto, quũ denario fraudari nõ debeant in vinea dn̄i operantes, de quo dictum est partim superiùs. Ex his enim tandẽ spes non vana concipi possit, aliquando futurum, vt doctorum copia habeatur, quoteluti stellæ valerent plurimos ad iustitiam

erudire, & temporis successu ecclesiam Dei vniuersalem in vita ac doctrina reformare.

Quid curandum in academijs. Cap. 8.

NEq; ignoramus multa ac diligẽti, pui- Furon.
sione opus esse in Academijs, qua in primis curare necesse erit, vt optimi quique libri in singulis professionibus ac disciplinis per doctissimos professores statis diebus ac horis vigilãtissimè plegantur, enarrenturq;. Deindè, vt scholasticis viuendi regulæ præscribãtur, nempe vt bonis disciplinis vacẽt, à pompis. commessatiõibus, ebrietatib⁹, aleę ludis, dissensionibus ac rixis abstineãt, vt p̃digi esse desinant, ac quisque se suo modulo metiatur, vt fastum omnem ac doctrinæ supercilium deponat. Nec incipiant esse magistri, priusquàm fiant discipuli. Quot enim sunt, q̃ magistrorum ac doctorum insignia ambiunt, ac per ambitum extorquẽt, etiam qui nunquàm eam artem quã post magisterium, p̃fitentur, vel à limine salutârũt? quod quàm turpe ac indecorũ sit, nemo ignorat.

Nihil imprimendum aut vendendum, nisi reuisum priùs. Cap. 9.

PRætereà quũ per abusum artis impressoriæ, librorum plurimũ malorũ semerserit, prohibem⁹, ne vlli Typographi aut Bibliopolæ, quempiam recens editum librum aut chartam vel imprimant, vel venum exponant, vel vendant publicè vel occultè, nisi hic liber reuisus, & charta vel scripturam vel picturam continens, per nostros ad hoc deputatos commissarios diligenter perspecta sit priùs. Quæ & Typographi nomen & cognomen complectantur, atque eam ciuitatem seu oppidum in quibus excussa sunt, no minatìm designent. Quę verò his caruerint, nullo pacto venum exponantur. Porrò Typographi, Bibliopolæ, ac reliqui librorum institores ac geruli, qui huic ordinatiõi cõtrauenerint, præter confiscationem librorum, pœnis etiam legalibus ac pragmaticæ constitutioni Augustanæ subiacebunt. Cõtra quos in territorijs nostris Fiscalis noster acerrimè inquirere, ac ad iustarum pœnarũ declarationem procedere non omittet.

PARS XIII.
De iurisdictione Ecclesiastica contentiosa.
CAPVT I.

ANte annos nõ admodùm multos, reformationem iurisdictionis nostræ ecclesiasticæ edi curauimus, per quam ita temperata ac moderata omnia speramus, vt nemo de ea iure queri possit.

Excommunicationis origo & præcipuus vsus. Cap. 2.

NEautem quispiam excommunicationis ecclesiasticę originem ignoret, primus excõmunicatiõis in ecclesia vsus, qualis fuerit, Paulus primæ ad Corinthios quinto manifestè ostẽdit, vbi Corinthium publicè cum nouerca fornicãtem, tradit satanæ in interitum carnis, vt spiritus eius saluus fieret in die domini nostri Iesu Christi. Nõ tãtùm exemplo indicans, sed & expressim iubens, vt qui eiuscemodi sunt, è medio ecclesię, eiciãtur. Si is (inquit) qui frater nominatur inter vos, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum eiuscemodi nec cibum sumere p̃mitto. Quin ante discipulum ille, qui solus verè magister est Christus, eiuscemodi excó municationis vsum Matthæi 18. docuit. Qué optamus in ecclesiam reuocari ac frequẽtissimum esse, nempè vt tales publicè ac enormiter peccantes, ne alijs offendiculo sint, & notati tandem resipiant, extra communionem sacramentorum ac vitæ communis ponãtur, donec ad cor & ecclesiæ gremium reuersi, suum reatum d'eplorent. Diuus sanè Paul⁹ grauissimè Corinthios increpat, quòd incestum illum tantisper paterentur. Omnino (inqt) audit inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gẽtes, ita vt vxorem patris sui q̃s habeat. Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, vt tollatur de medio vestrùm, qui hoc opus fecit. Non est bona gloriatio vestra. Nescitis, quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Expurgate ergo vetus fermentum, vt sitis noua conspersio, sicut estis azymi. &cętera, quæ sequuntur. Quòd si denunciationẽ Euangelicam (qua nulla res salubrior esse potest, & quæ nobis non tantùm facienda suadetur, sed præcipitur) frequẽtarem⁹, & Apostolica præcepta mordicùs teneremus, rariores profectò in cœtu nostro haberem⁹ adulteros, raptores, homicidas, & id genus alios publicè criminosos, propter quos blasphematur nomen nostrum inter gentes, & scandalizantur multi inter nos infirmiores.

1. Cor. 5.

Matt. 18.

Esa. 52. Rom. 2.

¶Cur passim in omnes inobedientes excõmunicationis censura distringi cœperit.
Caput 3.

IAmdudũ verò cœpit excommunicatio in oés inobedientes distringi, q̃ quasi peccatũ hariolãdi sit repugnare, & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. 1. Reg. 15.

¶Vsum excommunicationis in publicè criminosos, in lucem reuocandũ Cap. 4.

VSum ergo excommunicationis, præsertim aduersus publicè criminosos, in lucem reuocari conuenerit: deinde posthàc in alijs causis excommunicatio tantùm in manifestè contumaces feratur.

¶Quid cauendum in decernenda excommunicationis censura. Cap. 5.

CAuebit autem in primis Iudex, ne hãc, aliásve cẽsuras ecclesiasticas, vel ex iustis, vel ex leuibus causis, vel iuris ordine non seruato, vel ex odij fomite proferat vnquàm. Quum enim excommunicatio pœ- Ex cõc. Mel dẽ. & Aluer. c. nemo. & c. nullus facer. 11. q. 3. Ex cõ. Lug.

Universidad de Deusto
Biblioteca

na sit, qua nulla maior est in ecclesia: nec sit excommunicãdus quis, nisi pro peccato lœthali, quòd anathema sit æternæ mortis damnatio: nec infligẽda veniat, nisi his qui aliter corrigi non possunt: debebit Iudex non antè excommunicare quempiam, quàm cognouerit, id vel causæ grauitatem, vel eius q extra communionem ponendus est, apertã contumaciam, præcepto iusto acquiescere nolentis, exigere.

c. 1. de sen. excõmu. in 6. Ex com. Ant. Carth. Arelat. Bracar.

Excommunicatos vitandos. Cap. 6.

VOlumus autẽ vt hęc censura ab omnibus (iure non tantùm humano, sed & diuino idipsum postulante) timeatur: vtque excommunicati in familiari conuersatione vitentur, & à nemine recipiantur, quẽadmodùm antiquissima Concilia, sub grauis reatus incursu idipsum fieri præceperunt.

Non passim contrà omnes delatos, per Fiscales inquirendum. Cap. 7.

PRocuratores nostri Fiscales aduersus neminem inquirant, nisi quem legitima ac frequens grauat infamia, non quidem à maleuolis & maledicis, sed à prouidis & honestis, iustitiæ zelo commotis, suborta: quã si non probauerint, condemnentur ipsi, nó autem inquisiti, in expensis. Neq; enim speciem aliquã æquitatis habet, q̃ ab innocentibus absolutis, quippiam expensarum nomine extorqueatur: alioquì calumnia & iniusta diffamatio, mercedem (quod absit) haberent. Valeant ergo alij maleuoli delatores, depeculatores famæ, ac reipub, pestes. Neq; enim ad petitionem eorum qui libellum infamationis porrigunt, in occulto inquirendum est super criminibus in eodem descriptis: quum inquisitio fieri tantùm debeat super illis, de quibus clamores aliqui præcesserint.

Cap. cùm oporteat. c. inq̃sitionẽ. & tertiæ dubita. de accusatio.

Manifestè criminosi, pro quæstu nequaquàm ferendi. Cap. 8.

NOlumus autem, vt concubinarij, aut alij manifestè criminosi, vllo modo q̃ quæstu aut pecuniæ emungendæ causa ferãtur, tolerenturq;: aut vt pœnæ pecuniarię q̃ criminibus passim imponantur, q̃ res mali exempli sit, crimen pecunia redimere, sed reformationis nostræ cõstitutio, quæ de officio Sigilliferi postrema est, seruetur. quòd si interdùm vel personæ delinquentis, vel delicti qualitas pœnam pecuniariã imponi postulauerit, hæc in pios tantùm vsus conuertatur, ne magis auaritiæ, quàm correctionis causa exacta videatur.

Clerici grauissimorum criminum rei, secundùm canonicas sanctiones puniendi. Cap. 9.

CLerici in grauissimis criminibus deprehensi, iuxta canonicas sanctiones puniantur. Expedit enim, vt publicè delinquentes & Ecclesiam Dei scandalizãtes, publicè quoq; arguantur & puniantur. Quamobrem tales vel à nobis deprehensi, vel extra territoria nostra per magistratus capti, ac nobis iuxta sanctiones canonicas traditi, dignam sui sceleris pœnam recipient. Quòd si tam graue fuerit, vt degradatione dignũ sit, faciemus ipsos curiæ tradi seculari, ne clericali priuilegio gaudeant, quo se per flagitia reddiderunt indignos.

1. Tim. 5.

De testamentis insinuãdis, approbandis ac exequendis. Cap. 10.

INconcilio Moguntino sancitum est, vt hæredibus qui iussa testatorum nó adimpleuerint, ab episcopo loci illius omnis res quæ eis relicta est, interdicatur, cum fructibus & emolumentis, vt vota defunctorũ adimpleantur. Quamobrem procuratores nostri Fiscales in diœcesi nostra Colonien aduigilabunt, vt Testamenta, maximè ecclesiasticarum personarum, priuilegijs ecclesiæ nostræ maioris saluis, intra anni spatiũ exequutioni mandentur: vtq; intra idem tempus executores testamentorum legitimum calculum reddant. Quorum etiam testamẽtorum insinuationem approbationemq; intra triginta dies à morte sacerdotis peti volumus atque obtineri, nisi rationabilis causa longiorem dilationem exposcat in p̃missis. Dispiciet autem Sigillifer noster, vt si quid in quempiam stultum aut iure prohibitum vsum, temerè relictum sit, in pium cõuertatur.

Ex cõ. supp. c. si hæredi. de testi.

Bona presbyteri ab intestato defuncti, in piam causam conuertenda. Cap. 11.

VBi sacerdos nostræ diœcesis Colonien mortuus est intestatus, bona ipsius, p̃ter patrimonialia, quæ hæredibus cedunt, deducto ære alieno & funeralibus, in piam causam q̃ defuncti animæ salute cõuertant.

Portio quæ Archiepiscopo soluitur, minimè grauis. Cap. 12.

EA portio quæ nobis vti Archiepiscopo secundùm rationem bonorum (extra q̃ tñ patrimonialia immobilia sunt) deducto ære alieno, ex more & speciali conuentione cum clero nostro inita, debetur, nemini grauis esse potest, quòd maior Episcopo secundùm canonicas sanctiões portio, q̃ ea est, q̃ ex remissione nostra nobis soluitur, debeat.

Cap. Offeda de testa.

Iuramentorum facilis exactio, in iudicijs refrenanda. Cap. 13.

MVltiplex illa & facilis iuramentorum exactio, quæ in iudicijs ecclesiasticis fit, nobis probari non potest. Christus inter perfectionis hortamenta ponit & illud, vt in totũ abstineamus ab omni iureiurando. Quo colore ergo consuetudo nunc passim iurantiũ in omi negocio excusari possit, nõ videm⁹, nisi aut grauitate negocij, aut necessitate. Crebris iuramentis rarò deest piorũ, quod grauissimè punit Deus. Quãobrẽ monemus Cauſidicos, ne tam faciles sint in exigendis malitiæ ac alijs iuramentis. Compertum eñ habemus, quosdã esse tam male

Matt. 5. Deut. 5.

lè Christianos, qui in re tam seria ludant, ac iuramenta interdùm exigant, quibus præstitis credere nolint. Ne dicamus quosdam eò vesaniæ prolabi, vt iusiurandum exigant, quod mâlint suspicari, præstando violatum iri, q̃ verè reuerẽterq; adhiberi. Quo laqueo quis perniciosior esse potest? Admonebit igitur Officialis noster Causidicos, atq; alios iuramenta exigentes, vt ea quæ iudiciarij processus solennitas necessariò non requirit, remittant: vtq; memores sint, eandem manere pœnam temerè exigentem, quæ manet frustrà præstantem iuramentum.

Formula inquirendi hæreticos delineanda. Cap. 14.

QVum hæresum ac schismatum in præsentiarum plena sint omnia, videbimur operęprecium facturi, si communicato cum inquisitoribus Apostolicis consilio, formulam quandã inquirendi iuri consentaneã, ac tantũ negociũ decentẽ, minimeq; captiosam, præscribamus. Quamobrem ea de re nostris iurisperitis mandabimus.

PARS XIIII.

De Visitatione ac synodis Episcopalibus Archidiaconalibusq;e.

CAP. I.

QVum frustrà sint in ciuitate leges, nisi & sint qui eas exequantur: itidèm institutiones canonicas inefficaces & languidas esse oporteat, nisi ab episcopo & reliquis (quibus ea cura demãdata est, & quodam modo viua lex sunt, qui & in Euangelio nuncupantur sal terræ) mancipentur effectui: idcircò visitatione per nostram diœcesim Colonien opus est, quam Deo authore per nostrum in pontificalibus Vicarium, ac ipsi adiunctos viros iuxtà pios ac doctos, quibus plenam dabimus in his spiritualibus ac ecclesiasticis reb⁹ ordinãdi potestatẽ, aggrediemur, eodẽq; adiuuãte Deo peragem⁹.

¶Quo ordine visitatio instituẽda. Ca. 2.

EX superioribus verò liquet plùs satìs, quo ordine visitatio instituenda sit. Siquidem in primis ab ecclesijs nostris metropolitana ac cathedrali inchoandum, dehinc singulæ collegiatæ simul cum monasterijs & virorum & mulierum inuisendę: post hęc ad parochiales ecclesias omnes, in nostris ciuitatibus ac diœcesibus cõstitutas (vbi maxima cura opus erit) transeundum: ibi non solùm parochi, sed alij etiam (quotquot ibidẽm commorãtur) sacerdotes ac clerici aduocandi. Atq; interìm non prætermittendæ scholæ & bibliothecæ, vbi illæ reperientur: ac postremò hospitalia pauperum diligenter perlustranda erunt.

¶Quæ vbiq; corrigere oporteat. Cap. 3.

QVæ verò oporteat vbiq; scisciatari ac inuestigare, quæ corrigere ac repurgare, quæ statuere ac ordinare, superiores constitutiones abundè docent.

¶In primis reformãdos esse Decanos. Cap. 4.

QVòd ad cathedrales & collegiatas ecclesias attinet, prima cura erit in reformandis ecclesiarum prælatis, maximè Decanis. Qui si cæci fuerint, consequitur necessariò, vt hi quibus ducatum præstant, simul in foueam trahantur ac cadant. Quod enim ab illis committitur, facilè ab alijs trahitur in exemplum.

¶Inquietos & prælatis rebelles, corripiendos. Cap. 5.

ET quoniam alicubì tanta est cleri dissolutio, vt p̃latis quantunuis bonis ac eruditis, neq; suus honor, neque authoritas seruet, intendẽt Visitatores nostri animum, vt inquieti corripiãtur. Qui corripi & obedire nolunt, censura ecclesiastica secundùm culpæ modũ p̃cellantur, donec resipuerint.

¶In monasterijs quomodò abusus percipiendi. Cap. 6.

IN monasterijs facilè percipientur abusus, modò regulę ordinis relegantur, interrogenturq; qui illis p̃sunt, num illis scilicet simul cum nostris constitutionibus per omia satisfiat.

¶In visitatione parochiarum quid agendum. Cap. 7.

VBi ad parochias ibitur, debebit parocho ac populo paucis antè dieb⁹ aduent⁹ Visitatorũ significari, quò tum oñes expediti adsint, ac publicæ saluti intendant. Deniq; ea sacramenta ac munera, quæ per solum episcopum administrantur, expurgati & præparati recipiant.

¶Habẽda cõcio per Visitatores. Cap. 8.

NEc videbitur inutile, vt Vicarius noster in pontificalibus, seu alius ex Visitatoribus nostris Theologus, concionem ad populum habeat, eundemq; de omnibus de quibus vtile videbitur, ex diuinis scripturis per Dei verbum admoneat.

¶Interrogandus parochus, quo titulo ministerium gerat. Cap. 9.

INterrogãdus deinde Parochus, num ipse principalis rector sit, aut Vicarius mercenarius, an ordinaria authoritate admissus, nécne: vbi Vicarius p̃est parochiæ, videndũ quo priuilegio absit parochus principalis.

De vita, moribus, & doctrina inquirendum. Cap. 10.

DEindè inuestigandum de vita, morib⁹ ac de doctrina, quo pacto verbum diuinum disseminet, ac sacramenta ecclesiastica administret, & num omnia calleat quę ad officium suum spectant. Vbi verò minùs fuerit instructus, erudiatur maximè in his, quę ad dispensationem ecclesiasticorũ sacramẽtorum attinent, p̃sertim pœnitentiæ. Subindè inquiratur, num in his defes aut negligẽs interdũ sit: & num illi necessarius & honest⁹ victus suppetat, seu digna stipendia exoluãtur. Nam si competens victus defecerit, ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

eum modum (vti suprà dixim⁹) ꝓcurandus erit, aut ad nos referendum.

De habitu, tōsura, ac reliquis externis videndum. Cap. 11.

VIdendum deindè de eruditione, habitu, tonsura, ac familiari conuersatiōe: honestas familiæ exploranda, libri quoque omnes inspiciendi, qui si nothi aut suspecti erunt, auferendi ac tollendi sunt.

Num hæresis quæpiam serpat, diligenter inuestigandum. Cap. 12.

INsupèr inuestigandum erit diligētissimè, num in tota parochia, vllus hæreticus aut schismaticus deliteſcat, num hæresis aliqua serpat, atq; hîc apponenda securis ad radicem, vt seducti, per verbum Dei in viâ veritatis & ecclesiæ vnitatem reducantur. Qui cōtumaces fuerint, è cœtu cæterorū tollant.

Num agantur alia, q̄ cum Dei & Ecclesiæ institutis ꝓugnent, dispiciendum. Cap. 13.

PRętereà num in parochia superstitiōes, sortilegia, diuinationes, atq; alia id generis, quibus mentes à Deo viuo per diaboli fraudes seducuntur, exerceātur: num periuria, blasphemiæ, adulteria, & similia crimina, ob quæ iratus Deus in nos gladium iræ suæ vibrat, publicè committantur: nū ecclesiasticæ censuræ contemnantur: num sint q̄ parocho obedire floccifaciant, qui sacramēta Ecclesiæ non participent: item, num festi dies & ieiunia ecclesiastica ritè obseruentur.

De puerorum institutione, & hospitaliū cura quærendum. Cap. 14.

DEin videndū quo pacto pueri instituantur, qui prætereà sint scholis præfecti. Hospitalium quoque cura haud prætermittenda.

Vitia quibus assueuerint parochiani, acriter corrigenda ac refrenanda. Cap. 15.

DE vitijs quibus parochiani vel maximè assueuerint, inq̄sitio faciēda, vt p Visitatores verbo diuino ab his populus auocetur.

De officio parochi inquirendū. Cap. 16.

DEniquè expiscandum, num parochus diuinum officium in Ecclesia canendo, legēdoq; ritè gerat, num sacrum baptisma, itidèm sacrosanctā Eucharistiam cum chrismate securè ac decenter custodiat, num vestes & reliqua ornamenta quibus in diuinis officijs vtimur, mūdè asseruet: num ipse aut qui Ecclesiæ ꝓuisores appellantur, templum sartum tectum curent: num sacris altaribus suus honos impendatur: num ruinis domus parochialis occurrat: num de rebus Ecclesiæ alienationes faciat. Atq; his similia, quæ visitatoribus nostris pro eorū circunspectione & prudentia facilè occurrent, & ex constitutionibus nostris, quæ vbiquè pro loci ac personarum ratione rememorari debebunt, suppeditabuntur.

Synodus episcopalis anno bis habenda. Cap. 17.

ET quoniam visitationes istæ generales per singulas parochias absque magno sumptu singulis quibusq; annis frequentari haud possunt, saluberrimè sancitū est in antiquissimis canonib⁹, bis per singulos annos in singulis ꝓuincijs Concilium fieri: Vt primū ante dies Quadragesimæ habeatur, videlicet quō oīmbus, si quæ sunt, simultatibus amputatis, mundum solenneq; Deo munus possit offerri: Secundum verò agat ante tempus Autūni, in quo si cōmuni oīm consensu rationabiliter comprobato, secūdùm ecclesiasticā regulā, duo vel tres animositate ducti per contentionem contradicāt, obtineat plurimorū sententia sacerdotū. Nicæ. c. 5. Antioc. Cōstā. c. 5. Chalcedo. c. 19. c. sicut olim de consecrat.

Quid agendum in synodo episcopali. Cap. 18.

INhis ergò concilijs, anno bis, de his oīmbus apud metropolitanæ, cathedralium, collegiatarum, monasteriorumq; ꝓlatos, & ꝓsertim Archidiaconos, ac quos vocamus Decanos rurales, qui vocati sunt in partem solicitudinis episcopalis, per Vicarium nostrum in pontificalibus ac Officialem disq̄sitio diligens fiat: Et q̄ ex illorū iudicio reformatione opus habere comperientur, cōmuni consilio emendentur.

De synodis Archidiaconalibus ac ruralibus. Cap. 19.

DEniq; archidiaconi, qui episcoporum oculi dicuntur, ac Decani isti rurales in suis deinceps synodis, q̄ sancita fuerint, in prouinciali seu episcopali concilio publicabunt. Et ad eundem modum (qui in visitatione præscriptus est) vitijs extirpandis ac virtutibus inserendis studeant, criminibus publicis, magis per pœnitentias canonicas, quàm pecuniæ exactione, puniendis intēti.

Officiales Archidiaconorū, & Decanos rurales, viros graues esse oportere. Cap. 20.

QVod vt rectè ac prudenter fiat, Archidiaconis nr̄is incūbit, ne vllos inidoneos Officiales aut Decanos rurales deligant aut admittant, sed ad has functiōes viros tantùm assumant, cùm doctrina præstantes, tum vitæ innocentis inculpatæq̄; q̄ nullius criminis labe notabiles, officium iuum irrepræhensibiliter exequantur.

Synodi archidiaconales antiquitatem quandam præ se ferunt. Cap. 21.

EX vetustissima quadam inquirēdorum criminum formula relictum est, vt Archidiaconi anno bissextili circumeant, & peccata enormia emendent, quæ sequitur in hæc verba: In concilio publico ab episcopo habito, primitùs iurare debent de villis singulis fidelissimi quiq;, liberi & serui, tres vel quatuor, seu etiā plures, vt rei veritas oīmnò inquiratur. Iuramentum autē illud huiusce modi esse debet: Quicquid in villa in qua habitat, veraciter sciat, vel seriò audierit actum cōtra fidem rectam & Christianitatem, episcopum aut eius nuncium, quantùm recordari possit & sciētia subministrat, non lateat. Post iuramentum verò episcop⁹ per singula numerare debet, q̄ priùs iuramēto compræhendit, hoc est: Si vir, super vxorem suam, aliquā clanculò corrupit: Si cum duabus cognatis, siue mulier cum duobus propinquis fornicata sit: Si commatrem spiritualem aut filiolam suam stupro violauit: Si qua mulier partum suum necauit, vel cōceptū quocunq; modo excussit: Si quis cognatum suum volūtate aut casu occidit, seu morbidum fecit, & necdum ad publicā pœnitentiam venit: Si mulier maritum suum, aut maritus vxorē suam iniquo cōsilio interemit: Si quis virum aut fœminā veneno, aut aliqua alia potiōe occidit, & qui hoc scilicet veneno machinatur: Si sciat diuinatrices vel augures, etiam illos, qui per incredulitatem illas inquirant: Si sciant meretrices, quia meretrix appellatur, si vno cōtempto, cum alijs fornicatur, licèt nupta non sit: Si illos etiam sciant, qui cum excommunicatis communionem habent: Si illos sciant, qui conuicti sunt periurium perpetrasse: Si & illos nouerint, qui loca Deo non dicata, contra fidem ecclesiasticā colunt, & ad Christi ecclesias venire contemnunt: Illos etiam si sciant, qui indictum ieiunium negligūt. Hęc omnia dum episcopus habet recitata, iuratores per iuramentum commoneat, cæteros verò oīmes nobiles & ignobiles, per bānum Christianitatis constringat, vt supradictas res minimè celent, àcsi in die iudicij ante tribunal Dñi nostri Iesu Christi, rei occultatione p̄fatarum rerum nefandarum inueniantur. Hoc enim indicet & per bannū contestetur, vt nemo per vllius timorem aut fauorem vel etiam amicitiam, præfata reticeat, veraciter scita. Neq; per odium, neq; per inimicitiā vllā quicquā alicui irroget, quod veraciter non possit probare. Horum aliqua si anteà in præsentia episcopi allata essent, eiusq; iudicio terminata, posteà iterata, cōperta fuerint, veluti in initio referantur, & episcopali decreto constituantur.

Abusus in synodorum archidiaconalium ac ruralium obseruatione. Cap. 22.

PRæscripta quidem formula, quam antiqūitatis causa retulimus, successu temporis in abusum, quod negare nō possum⁹, deducta est, q̄ non fidelissimi quiq;, sed leues delatores, nō qui veraciter sciant, aut seriò audiuerint, idq; à probatis: neq; vno tātùm, sed plurib⁹, hisq; fide dignis, minimeq; maleuolis, sed frequentiùs absq; oīmi delectu vel leues ac futiles, vel inuidi ac rapaces calumniatores, delatiōi comperiātur adsciti. Quodq; pro manifestis criminibus non canonicæ pœnitentiæ, sed pecuniariæ potissimùm mulctæ à delinquentibus fuerint exactæ, permissis interim delinquentibus, haud præter graue populi offendiculum, in publica scelerum infamia perseuerare.

Inter visitandum abusus corrigendi. Cap. 23.

QVæ omnia magna correctione indigent, quam, volente ac adiuuāte deo, inter visitandum adhibebimus, nimirùm curaturi, vt viris exploratæ virtutis tantùm hoc officij delegetur.

Procurationē suo officio rectè fungētibus pendi, æquum esse. Cap. 24.

HIs autem qui synodo prēficiendi sunt, sumptus necessarios (quam procurationem canones vocant) per parochianos suppeditari, iustum atq; æquum est. Ex concil. Lateranēsi cōc. gñali c. cū apostolicis c. ꝓcuratiōes de cēsibus.

CAetera, quæ præsentis concilij decretis comprāhensa non sunt, (sunt autē pleraq;, non minorem quàm ea quæ correximus, castigationem postulantia) ea secundùm sacrorum canonum censuram, partim in Visitatiōe, partim in futuris synodis episcopalibus, Deo dante, emendare diligēter adnitemur.

CANONVM CONCILII PROuincialis Colonienſis, anno 1536. celebrati, FINIS.

ACTA ET STATVTA

SYNODI DIOECESANAE AVGVSTENSIS, REVERENDISS. IN Christo patre & Illustriss. Principe & domino, Dñ. Othone S.R. Ecclesiæ TT. Sanctæ Balbinæ presbytero Cardinale, & Episcopo Augustano præsidēte, ad diem XII. Nouemb. anni 1548. conuocatæ, & continuo triduo celebratæ.

REuerendissimus in Christo Pater & Illustrissimus princeps & dominus, dominus Otho S.R. Ecclesiæ TT. sanctæ Balbinæ presbyter Cardinalis, & Episcopus Augustanus, memor communis Ecclesiasticorum sacri Romani Imperij statuum consensus, inuictissimo & potentissimo principi & domino, domino Carolo quinto Romanorum Imperatori maximo, in proximis comitijs Augustanis de reformandis cleri & populi moribus, deformitatibusque ecclesiarum tollendis, præstiti: etsi calamitatū superiorum reliquijs sanandis apprimè distractus, summo

Universidad de Deusto
Biblioteca

tamen ſtudio atq; labore adniſus eſt, vt & Cæſareæ Maieſtati,cui hanc ſynodorũ congregandarum facultatem,Germanorum eccleſiæ, veluti olim Conſtantino Imperatori totus ferè orbis, acceptam ferunt, ſatisfaceret,& quod muneris ſui eſſet, pro viribus adimpleret.

Kalend.igitur Octobris,poſtquàm Albigouiam Subalpinam Eccleſiæ ſuæ ditiõem proximo biennio miſerè afflictam, præſentia ſua conſolari,cõſilio, liberalitate, iureq; dicundo iuuare,atq; paterna ſanè cura & pietate luſtrare cœpiſſet, è Fueſſa oppido epiſtolas citatorias ad Abbates,præpoſitos,decanoſq; tam collegiales, quàm rurales ſuæ diœceſis miſit.

Quibus,vt in pauca conferantur, ſanctorum patrum decretis & Baſileeñ concilij authoritate in memoriam reuocata, ſacriq́ue Romani Imperij Efectorum, principum & ſtatuum eccleſiaſticorum, de conuocandis ſynodis conſenſione commemorata imperat,eosq; in ꝺomino hortatur, vt ad diem 12. Nouembris in oppido Dilinga ſynodi initio finiq; adeſſe velint:in primisq́ue dent operam ſinguli,vt citationes huiuſmodi in capitulis ſuis ad hoc conuocatis publicentur, ipſaq; capitula ſeu collegia Abbatibus, Præpoſitis, Decanis,aut alijs horũ loco cõparituris inſtrumẽto publico,cuius formulę ſingulæ ſingulis citationibus additæ fuerũt, poteſtatem faciant, vt eorum etiam voluntate atq; nomine ſynodi huius ſtatuta, quatenùs ea ad quoſque pertinerent,approbare,atq; ipſos obſeruaturos, ꝓfiteri legitimè poſſint.Miſſa præterea fuerunt citatis oñibus exempla formulæ Cæſareanæ reformationis,mandatumq́; omnibus, vt eam diligenter expenderent: atq; ſi quid extemporum,locorum, aut perſonarum occaſione, vſu vel neceſſitate, addendũ moderãdúmve ipſi iudicãſſent,ad ſynodum referrẽt:& cùm ſuas, tum collegiorũ aut capitulorũ ſuorum ſententias inter conſultandum explicarent.

Ad tempus igitur ꝓſcriptũ aduenêre Abbates, Præpoſiti, Decani & Camerarij quãplurimi, quorum multi veluti ex captiuitate reſpirantes,præclaram animi magnitudinem ad domum ꝺomini ædificandam afferre videbantur. Qui emanſerunt, partim priuilegijs põtificum ab Ordinarij iuriſdictione exemptos ſe eſſe aſſeruerunt:partim ꝓphani magiſtratus imperio retenti ſunt:nõnullos libertatis amor,conſcientiáq́; perturbatæ à ſe religionis, obedientiæ iugo ſubtraxit.

ACTA PRIMAE DIEI Synodi.

HOra autẽ ſeptima antemeridiana diei Nouembris duodecimæ, Reuerendiſſimus dñs Cardinalis, Reuerendi domini, Marcus Auunculus Epiſcopus Nazianzen⁹, & reliqui abbates ius pontificiorũ ornamẽtorum habentes, cum baculis paſtoralibus, mitris,& reliquo habitu pontificali: cæteri verò ꝓpoſiti,canonici,decani, presbyteri & clerici, ſuis quiq; veſtimentis eccleſiaſticis inſignes, in Eccleſia Dilingenſi parochiali frequentes conuenerunt. Vndè re ſacra de ſanctoſpiritu à Reuerendiſſ. Cardinale ſumma omnium deuotióe peracta, ordine cuncti biniq́; ad arcem Dilingeñ proceſſerunt, idq́; ea de cauſa, ꝙ Eccleſia parochialis rei tantæ gerendæ minimè idonea, tantæque multitudinis capax non eſſet.

In arce verò,aula ſuperior ampliſſima eſt, in cuius capite Altare intra cancellos decentiſſimè ornatum extitit,pro cancellis,Reuerendiſſimi Cardinalis ſubſellium, Nazianzeni Epiſcopi & aliquot Eccleſiæ ſuæ cathedralis ad hoc deputatorum Canonicorũ ſedibus vtrinq; clauſum. Ad vtrunque aulę latus,quà in longitudiné patet, triplex ſcãnorum ordo:in ima verò aula, tranſuerſa ſcamna multa,omniaq́; ſtragulis operta,atque inter ſe ita diſpoſita,vt ambitus tranſitusq́; liber vndiquaquè eſſet.

Porrò cùm ex dignioribus ſuũ quiſq; locum occupâſſet, cæteri in reliquis ſedibus aſſediſſent,aut in ſpatijs intermedijs conſtitiſſent,Synodales oratiões,ſacrę laudes atq; preces omnes,ex libri põtificalis præſcripto ordine inceptæ atq; abſolutæ fuerunt.

Deindè Reuerendus dominus Martinus de Olaue,Theologus Hiſpanus & Cæſareæ Maieſtatis Sacellanus,orationem habuit ad ſynodum de horum temporum ſtatu,de officio paſtorum & cleri,moribusq; omnium in melius reformandis,atq; diſciplina eccleſiaſtica reſtituenda, tanta eruditione & eloquentia excultam, vt vniuerſæ ſynodo fuerit & ornamento,& admirationi.

Ea finita,Reuerẽd.Cardinalis cauſas ſynodi huius cõuocãdæ paucis explicauit,ſummaq́; & dignitate & grauitate vniuerſos ad rem præſentem in receſſus animi interiores reuocandã, Synodiq́; totius negociũ æquis animis,ab omniq́; deteriore affectu ſemotis, tractandum cohortatus eſt:atque poſtremò ſeipſum quoque obtulit Synodi iudicio emendandum, rogauitq́; omnes ex animo, vt in vita moribusq́; ſuis corrigendis monitores eſſe velint,ijs ſe & libenti & grato animo obtemperaturum.

His dictis, Ioannes Albertus Vuidmanſtetter ord. S.Iacobi Luſitani frater militaris, Iuriſc. & dñationis ſuæ Reuerend. Cancellarius,nonnulla, q̃ ad ꝓſentem actionem pertinere videbanꝰ, ꝓfatus, Cæſareæ Maieſt. formulam in Comitijs Auguſteñ,vt dictum ſuprà fuit,propoſitã, clara voce continuaq́; lectione recitauit.

Abſoluta eius lectione,qm̃ dies à meridie ad horam primã inclinabat,iuſſi ſunt à Reuerend.Cardinale omnes, dimiſſis ornamẽtis & habitibus,ad cœnaculũ quod aulę ſynodali

dali ſubſtructũ eſt,eademq́; amplitudine patens,diuertere,quò eos ad recreãda prãdio corpora cum benedictione dimiſit.

Hora pomeridiana tertia conuenerũt in eadem aula omnes,vbi Reuerendiſſ.Cardinalis iuſſu cõcellarius Synodum alloquutus eſt in hanc ferè ſentẽtiam: Proculdubiò intellexiſſe eos,memoriaq́ue recenti adhuc retinere, in cuius nomine congregati ſint,qd in ſacris ſolennibus à Deo Opt. Max.cõmunibus votis poſtulârint:quid nõ modò paſtori & Epiſcopo ſuo,ſed & gregi ſibi commiſſo quiſque debeat: quanta doctrinæ & vitæ ad patrum regulas cõformandæ neceſſitas omneis ferè ordines eccleſiaſticos vrgeat:quàm habeãt próptã epiſcopi ſui volũtatem ad proſpiciendum ſibi & gregi: & demùm,quod præcipuum tamen in hoc toto negocio eſt,quãta pietate,diligẽtia & feruore Ceſaræa Maieſt. veluti nauis Reip.diſcordiarum tẽpeſtatibus iactatæ prudentiſſimus gubernator, incolumitati oĩm ꝓuiſum cupiat,cuius rei ſingulare è multis exemplum ſit,ꝙ Reformationis eccleſiaſticæ formulã, antiquorũ patrũ rationi diſciplinæq́; maximè cõſentaneã ꝓpoſuerit,quam eccleſiaſtici ſtatus in Synodis celebrandis ceu normã decretorum ſequerentur. Eam igitur formulam,tanquàm ſummam totius conſultationis,dominationem ſuam Reuerendiſſ.quod factum hodiè ante prandium ſit, publicandam omnibus cenſuiſſe.

Quoniam verò dñationi ſuę Reuerẽdiſſ. dubiũ non ſit,quin pro ſuo quiſq; officio vt iuſſus fuerat,Formulæ huius capita ſingula apud ſuos diligẽter tractãrit,atq; de ijs quid in hac conſultatione offerri oporteat, deliberârit:ſuperuacuum ſanè videri, vt ſingulorum ſententiæ de ſingulis capitibus Cęſarianæ formulæ priùs exquirantur,quàm ſtatutorum indè excerpẽdorum ratio ineatur. Vt igitur compẽdio maiore negocium hoc expediretur,dominationem ſuam Reuerendiſſ.formulam totam reformationis paucis obmiſſis, quorum deliberatio & cognitio pertinere ad ſuperiores viſa eſt,inſertisq́; ex prioribus ſtatutis nõnullis alijs, in decretorum ſeu ſtatutorum ſynodalium ſpeciẽ contraxiſſe,eumq́; ordinem, qui cùm in Pontificio iure,tũ in alijs Auguſtanæ eccleſię ſynodalibus ſtatutis ſeruari cõſueuit, ſequutum fuiſſe.

Quibus dictis,cãcellari⁹ ſtatuta tenore cõtinuo ad finẽ vſq;vt ſequuntur, prælegit.

TITVLI STATVTORVM.

De ſumma Trinitate & fide Catholica. Cap.1
De conſtitutionibus. 2
De electione. 3
De renunciatione. 4
De qualitate Ordinandorum. 5
De clericis peregrinis. 6
De officio Archidiaconi. 7
De parochis ſiue presbyteris curatis. 8
De officio Decani & Canonicorum. 9
De vita & honeſtate clericorum. 10
De pluralitate beneficiorum. 11
De ſtatu monachorum, monialiũ,& Canoniſſarum. 12
De officio concionatoris,& diuini verbi ꝓdicatione. 13
De cultu diuino. 14
De adminiſtratione Sacramentorum. 15
De Baptiſmo. 16
De Confirmatione. 17
De celebratione Miſſarum & Sacramento Euchariſtiæ. 18
De pœnitẽtia & remiſſionibus cap. Omnis vtriuſq; ſexus,linguaLatina & vulgari,& alia quędam lingua Germanica quadragenarij ieiunij tempore vulgò à parochis publicanda inſeruntur. 19
De extrema vnctione. 20
De matrimonio. 21
Ne pro Sacramentis aut Sacramentalib⁹ qdquam exigatur. 22
De cõſecratione, benedictione & cęremonijs eccleſiaſticis. 23
De ferijs & feſtis Sanctorum. 24
Vt oratio ꝺominica, angelica Salutatio,& Symbolũ apoſtolorũ ab oñibus æqualiter dicantur,eorumq́; interpretatio vulgaris. 25
De Magiſtris & ſcholis inſtituendis. 26
De Hoſpitalibus pauperum,infirmorum,& peregrinorum. 27
De maioritate & obedientia & diſciplina populi. 28
De Viſitatione. 29
De ſententia excõmunicationis, ſuſpenſionis & interdicti. 30
De precibus pro ſummo Põtifice,Romanorum Imperatore & Rege ac Principibus catholicis,alijsq́; ad Deũ fundendis. 31
De pœnis. 32
De Synodis. 33

Finis titulorum.

STATVTA SYNODI DIOECESANAE AVguſtenſis, XII. XIII. & XIIII. Nouembris, Anno M.D.XLVIII. Othone cardinale & epiſcopo Auguſtano prẽſidente, Dilingæ celebratæ.

De ſumma Trinitate & fide Catholica. Caput 1.

QVm tota creationis vniuerſi ratio,atq; redemptionis noſtrę fundamentũ,in ſummæ indiuiduę q́; Trinitatis recta indubitata q́; fide conſiſtat,& à redemptore noſtro Ieſu Chriſto per ſuos Apoſtolos, eorumq́ue ſucceſſores vna fides Catholica in vniuerſum orbẽ, cuius primatus Romanæ ſedi ex D. Petri apoſtoli ꝓgatiua iure tribuitur, deriuata ſit:Statuim⁹,atq; omnibus prẽlatis,vniuerſo

Universidad de Deusto
Biblioteca

clero & populo noſtrę diœceſis mandamus, vt in ſancta fide Catholica, quam diuina clementia & ſanctiſſimorum hominum prædicatione ſecundùm prædictæ ſanctæ ſedis puram & incorruptam traditionem, maiores noſtri ab initio acceperũt, cõſtantes firmiq; permaneant, eandem credãt, obſeruẽt ac doceant: atque paſtores oues agnosq; ſuę curæ commiſſos, in eadem fide orthodoxa pro cuiuſque captu erudiant, ſummoque ſtudio confirment.

¶ De conſtitutionibus. Cap. II.

SAcrorum canonum & conciliorum decreta, & tam prouinciales Maguntinę ſedis, quàm à noſtris prędeceſſoribus nobisq; editas Synodales conſtitutiones in vniuerſum, præcipuè verò eas, de quibus ſpecialis mentio in ſequentibus noſtris ſtatutis non habebitur, firmiter obſeruari præcipimus, tranſgreſſores ſecundùm canones ipſos prędictasque conſtitutiones, puniri decernentes.

Maximi cognomẽ tribuit Carolo v. Paulus 3. Põtifex.

Inuictiſſimi etiã chriſtianiſſimiq; Imperatoris Caroli quinti, cui Maximi cognomentũ meritò tribuimus, cõſtitutionẽ de Interreligióe in comitijs Auguſtanis hoc anno editã in ea parte, qua ad ſtatus Catholicos pertinet, acceptamus, noſtręq; diœceſis ſubditis innouari decernimus, ſcilicet vt eccleſiæ catholicę inſtitutiones hactenùs ab eis ſumma cũ laude obſeruatas, deinceps religioſè obſeruent, teneantq; cõſtanter: ne ſe ab eis vllo modo auelli patiãtur, aut omninò quidquã immutent: cæteros verò, qui nouationes induxerũt, vnà cum clementiſſimo Imperatore valdè hoc ab eis ac ſeriò requirẽte, in domino hortamur, vt ad eccleſiam catholicam accedentes, in obſeruatione cõſtitutionum & cæremoniarum eccleſię catholicę p omia nobiſcũ conueniant, & ſe hiſce noſtris ſaluberrimis & catholicis ſtatutis conforment.

Quin & formulam reformationis ab eadem Cæſarea maieſtate eccleſiaſticis ſtatib⁹ in ijſdem Comitijs propoſitã, quã nos in his noſtris Synodalib⁹ ſtatutis ſequi ꝓfitemur, omnibus noſtræ diœceſis eccleſiaſticis perſonis crebrò legendam, verſandam & ſequẽdam proponimus.

Conſtitutiones quoq; & ordinationes à Reuerend. domino Laurẽtio Campegio S. R.E. Cardinale, & ſedis Apoſtolicæ p Germaniã Legato, Ratisbonæ Anno M.D.XXIIII. editas & publicatas, tanquàm ſalutares, de Capituli noſtri conſilio & aſſenſu acceptamus, easq; ab omnibus prælatis, presbyteris & clericis nobis ſubiectis, volumus obſeruari.

Statuimus ꝓtereà, vt ꝓſens libellus Synodalium conſtitutionum noſtrarum in eccleſia noſtra cathedrali, alijſque collegiatis & monaſterijs, quamprimùm typis excuſus fuerit, habeatur: & in choro, vt cuilibet acceſſus ad eum pateat, ſeruetur. Decani quoque rurales, camerarij, plebani, capellani, cęteriq; presbyteri noſtræ diœceſis priuatim eum ſibi comparent, frequenterq; legant, vt quiſque tam repentinis quàm indictis viſitationibus de his, quæ ad ſe pertinent, rationem reddere poſſit. Volumus etiam, vt abbates & præpoſiti, conuocatis omnibus monachis & canonicis regularib⁹, necnõ Decani collegiatarũ eccleſiarũ canonicis, Decani verò rurales in capitulo ſuis cõfratribus acerſitis, eadẽ ſtatuta bis in anno ad verbum ꝓlegant, aut ꝓlegi curent. Si quis verò huic noſtro mandato non obtemperauerit, à nobis ſeu vicario noſtro canonicè punietur.

De electione Cap. III.

APprobante cathedralis eccleſiæ noſtrę venerabili capitulo, ſtatuimus & ordinamus, vt poſthàc ad epiſcopatum eccleſiæ Auguſtẽſis, nullus niſi presbyterat⁹ ordine inſignis, aut qui ſe gradus, quos nondùm habet, oẽs ſtatutis ordinationũ tẽporib⁹, nulla interiecta mora aut tergiuerſatione, adepturum promiſerit, eligatur aut aſſumatur.

De renunciatione. Cap. IIII.

AD eccleſiaſticas dignitates, animarum curas, aliaq; beneficia ad noſtrã diſpoſitionẽ ſeu approbationẽ pertinentia, nullus poſthàc coadiutor vel reſignatari⁹, niſi examinationis teſtimonio ſubnixus fuerit à nobis aut vicario noſtro in ſpiritualib⁹ admittetur. Si qui verò per ſurreptionẽ eiuſmodi dignitatum, curarum aut beneficiorum coadiutores ſiue reſignat..ij ſucceſſores in illis ſine examinatione præſcripta extiterint, amouebuntur.

De qualitate ordinandorum.
Caput V.

VT Catholica doctrina atq; diſciplina eccleſiaſtica meliùs conſeruetur, ſtatuimus atque ordinamus, vt ordinandi ſup hæreſibus hoc tẽpore iactatis, quid de illis, & cõtrà quid de Romana catholica & Apoſtolica eccleſia ſentiant, diligenti examinatione explorentur. Deindè, vt nullus ordinetur, niſi qui publicum à primario ſacerdote vel magiſtratu patriæ ſuæ aut eius loci, vbi maiorem vitæ ſuæ partem exegerit, de vita eius & moribus probatis, teſtimonium literis conſignatum attulerit, qua in re primarij Sacerdotis ſen Magiſtratus & teſtium conſcientiam oneramus.

Ad hæc, vt ordinandi ſcientia explendis ſaltem eccleſiæ miniſterijs ſufficiẽs, nó titulis, ſed diligenti conſtet examinatione.

Eandem quoque rationem in his, qui ad prælaturas admittendi, & ad eccleſias parochiales prouehendi ſunt, volumus haberi: atque ad parochiales eccleſias quenquam, niſi populum docere & velit & ſciat, nolumus admitti.

Poſtremò neminẽ ad prælaturas aut eccleſias parochiales ſiue per electionem, ſiue p inferio-

inferiores collatores aut patronos deſignatus fuerit, priùs inueſtiri aut ad eccleſiæ munera ſubeunda admitti debere, quàm examini ſatisfecerit, & vocationi ſuæ ſatisfacturum ſe pro viribus pollicitus fuerit, ſtatuimus atque mandamus.

Aetatẽ etiã ordinãdorũ, ſecundũ laudabilẽ eccleſię nſę morẽ, hactenùs ītroductũ & ſeruatũ, deinceps quoq; obſeruari ꝓcipimus.

Pro examinatione verò nullã ab his, q à nobis deputati ad hoc fuerint, pecuniam exigi debere præcipimus: quod & hactenùs in eccleſia noſtra factum fuiſſe, compertum habemus.

Quòd autẽ ad noſtrum epiſcopale officiũ attinet, profitemur nos pro gratia, quã altiſſimus largiri nobis dignatus fuerit, munus noſtrũ ritè rectęq;, tam p nos q̃p vicarios & cooperarios nr̃os exequuturos. Volumusq; poſthàc ordinandorũ examini paſchali Pentecoſtesq; tẽpore Auguſtę, reliqs verò anni tẽporibus cõſuetis in oppido nr̃o Dilinga celebrãdo, ipſi corã adeſſe & prędeſſe, ne & in hac parte in nobis quidquam deſideretur.

De clericis peregrinis. Cap. VI.

IGnotos atque vagos ſacerdotes & monachos, abſq; prælatorum ſuorum teſtimonijs ſeu formatis, multoq; minùs ſuſpectos de fide aut flagitioſos ſacerdotes vel monachos ſeu fratres fugitiuos, ad concionãdi ſacraq̃ peragendi officium nuſquàm in nr̃a Diœceſi admitti, nec peregrinos & ignotos presbyteros in cõſortio aliorũ presbyterorum tolerari, vel ad miſſarum ſacrificiũ, niſi ſui ordinarij, è cuius diœceſi ꝓximè diſceſſit, literas de eorũ ordinib⁹ & honeſtate docentes oſtenderint, & à nobis vel noſtro in ſpiritualibus vicario admiſſorias habuerint, admitti debere præcipimus.

De officio Archidiaconi. Cap. VII.

QVos Græci Chorepiſcopos, hoc eſt, certarum regiuncularum in qualibet diœceſi ſpeculatores, alij archidiaconos, alij archipresbyteros vocant, in noſtra eccleſia cathedrali, quo ad certum diſtrictum mœnijs Auguſtanæ ciuitatis adiacentem Archidiaconi, in reliqua verò diœceſi Decanorũ ruralium nomine cenſentur.

His igit̃ hoc ſtatuto mandamus, vt hęc nr̃a placita atq; ſynodolia decreta curæ ſuæ parochis publicẽt & exequanẽ, vt capitula ſua ruralia, ſicuti hactenùs cõſuetum fuit, cõgregẽt & ſeruẽt: ad futuras ſynodos citati veniant, diligenter quoque inuigilẽt, vt parochi ſubditos ſuos doceant, corrigant, & veluti paſtores fideles in via Catholicæ doctrinæ ducant, ne irregularitate cõtracta miniſtrẽt, néve in foro conſcientiæ in dubijs conſultent, niſi peritiores priùs ſuper his adhibuerint in conſilium: ad hæc, vt ab extorſionibus & exactionibus illicitis & inſolitis abſtineant, & libertatem eccleſiaſticam, quantùm in eis eſt, tueãtur. Hos etiam ſenis quibuſque menſibus diſtrictus ſeu regiunculæ ſuæ eccleſias ſuas viſitare, & de omnibus rebus tam ſpiritualib⁹ quàm temporalib⁹ ſibi concurrentibus curam habere præcipuã, & ſi quæ emendare non poterunt, ad Synodũ pro tempore, aut ſi mora periculum habuerit, ad nos, vt opportunè prouidere de oḿibus poſſimus, referre iubem⁹. Si quos intruſos ad parochias aut alia bñficia eccleſiaſtica in ſuis diſtrictibus eſſe Decani intellexerint, aut ſuſpectas de ſurreptiõe abſolutiones diſpenſationésve oſtẽtari aut circũferri à quibuſcunq; cognouerint: Eos moneant primùm, ne ſibi bñficia Sacramentorumq̃ adminiſtrationẽ vſurpẽt, néve gregẽ Chriſti huiuſmodi diſpenſationũ vel abſolutionũ prætextu decipiant. Si q verò parére monitis noluerint, hi nobis à Decanis, quos fidei iuramento nobis præſtitæ ſuper hoc admonemus, ſine mora indicentur.

Decanis quoque ruralibus iniungimus, ne in templis, ſacellis, aut oratorijs ſuarum regiuncularum, picturas aut imagines quaſcunque depingi, ſculpi aut fieri, nobis aut vicario noſtro incõſultis, patiantur, vt in his veteris eccleſiæ decorum, ſacrarum hiſtoriarum veritas, & imaginum honeſtas, maturiore deliberatione circa ea prędecente, conſeruetur. Idem decernimus in cæteris Diœceſis noſtræ ſacris ædibus omnibus diligenter obſeruandum.

Ijſdem Decanis ruralib⁹ præcipimus, vt in inquirendis hæreticorum libris aut de hæreſi ſchiſmatéve ſuſpectis, nullam diligentiam prætermittãt. Contrahant etiam, vndecunquè in ſuis regiunculis poſſunt, eiuſmodi libros omnes, & in primis formulas adminiſtrationis Sacramentorum, quas Aduerſarij ordinationes eccleſiaſticas vocant, eosq̃ libros ad nos quamprimùm tranſmittant, & in concionibus ſuis Sacramentorumq; adminiſtratione, Catholicos doctores & Romanæ eccleſię Manualia ſequãtur, cęterisq; eiuſdem rei pro officij ſui cura monitores authoresq̃ exiſtant.

De parochis ſiue presbyteris curatis,
Caput VIII.

PArochi de fide & religione noſtra populum ſibi commiſſum doceant atque inſtruant, Sacramenta adminiſtrent, eorum myſticam gratiam exponãt, publicis peccatis irretitos canonicè, occultis verò delictis occultè arguant, & ad pœnitentiam adducant. Incorrigibiles, nobis aut noſtro in ſpiritualibus vicario indicẽt, vt vel publica ſatisfactione curentur, vel communione catholica arceantur: paruulos quoque & rudes quoſq; parochię ſuę, doceãt certis tẽporib⁹ Symbolũ fidei, dominicã precationem, Salutationẽ angelicã, & decalogi ꝓcepta: aut ea diebus dominicis è ſuggeſtu diſertè pronũcient, vt reuerà duplici honore digni habeantur.

Quũm

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quum nihil magis officiat ecclesię Dej, q̃ q̃ ad regimen animarũ indigni assumuntur, statuimus & districtè p̃cipiendo mãdamus, vt à vicario nostro in spiritualibus generali alijsq́; p̃latis viri graues, docti, & ad curã animarum habendam idonei deligantur, diligensq́; & anniuersaria de eorum vita & moribus inquisitio habeatur.

Et quoniã non rarò accidit, vt presbyteri & clerici beneficia ecclesiastica curata absq́; institutione seu commissione vel nr̃a vel vicarij nr̃i, de facto occupẽt, atq́; nulla ligandi aut absoluendi potestate p̃diti, populũ Dei decipiant: volumus & mãdamus, vt quilibet Decanus vel camerarius in capitulo proximo sui decanatus, literas huiusmodi cõmissionum sibi petat exhiberi, nobisq́; aut vicario nostro, si qui nullas habuerint, intra mẽsis spatium significẽt. Idemq́; de beneficijs non curatis, ad eaq́ue intrusis, intelligi volumus atque mandamus.

Parochi seu presbyteri curati oẽs, libros apud ecclesias suas habeãt quatuor: Primũ, in quo baptizatorum: Secũdum, in quo statuto ab ecclesia tẽpore confitentium & communicãtium: Tertium, in quo eorũ, qui matrimonia in facie ecclesiæ contraxerunt: & Quartum, in quo mortuorum & ecclesiasticę sepulturę traditorum nomina & cognomina cum annotatione diei & anni describantur. hęc eñ diligentia cùm ad multa vtilis est, tum verò ad hoc p̃cipuè, vt pastoribus ouium suarum ratio meliùs constet.

Capellani & primissarij, rectoribus aut plebanis suis debitã reuerẽtiam exhibeãt, ac oĩa debita officia, siue in fundatiõibus expressa sint, siue ex cõsuetudine introducta, suis locis tẽporibusq́; exequãtur in iuribus parochialibus, nisi fundationũ suarũ tenore specialiter & expressè fuerint priuilegiati, ipsis minimè aduersenẽ, vel inobediẽtes existant, sed in executione curæ & diuinis officijs cãtando & legendo fideliter assistant. Quòd si aliter fecerint, canonicam nostram vindictã minimè euadent.

Meminerint porrò presbyteri oẽs, & in primis hi, quibus animarũ cura incũbit, vt eorũ quę ad officij sui essentiam pertinent, notitiam habeant certam & indubitatam, veluti sunt, absolutionis aliorumq́; Sacramentorũ collationis formæ substantiales.

Quoniam autem interesse plurimùm cõstat, qua ratiõe pueri & rudes catechizẽtur, parochis nostrę diœcesis Catechismum siue libros de institutione Christiani hominis Reuerendi patris domini Petri de Soto ex prædicatorio ordine, Theologi Hispani, & Cæsa. Maiestatis cõfessoris doctissimi & religiosissimi viri, legendos docendosq́; commendamus: alios verò de hæresi aut schismate suspectos, ex vsu eorum tolli p̃cipimus.

De officio Decani & Canonicorum.

Caput IX.

DEcanus collegij sui clericos & familiã in officio quenq́; suo cõtineat, exemplo alios præcedat, vitę morumq́; honestatem in habitu & disciplina, debitumq́ue in diuinorum officiorum psolutione & cæremonijs exigat: Ebrios, aleatores, pcussores, scortatores, & officij sui immemores corripiat, sacris abigat, & pro iure sibi competenti mulctet.

Scholastici ecclesię nostrę dignitate aut titulo eminens, iuuentutẽ ecclesię ministerijs destinatam, doctrina, pietate, & morũ honestate imbuat: aut per idoneos & probos pædagogos institui curet, atque ordinãdorum examini de more nostrę ecclesiæ vnaq́; nobiscum diligenter intendat.

Canonici Decano suo obediant, diuinis omnibus intersint, qua decet modestia, grauitate & pietate. Eleemosynas pauperibus distribuant, populum bonis exemplis ædificent, diuinorum tempore deambulare in tẽplo nec ipsis liceat, neq; alij cuiquam permittatur. Turpe enim est, in eo loco quacunque de causa motoriam agere, & ambulationes instituere, vbi & gestu corporis & animo in sacrorum mysteriorum tractationem defixos intentosq́ue esse oporteat.

Studiosis quoq; aliq̃bus, bonamq́; de se spem præbentibus Decanus & Collegium prouideant, vt iusto studiorum suorum tempore iustisq́ue sumptibus in academijs & catholicis vniuersitatibus sustententur: q̃ post tempus eis concessum redeuntes, de diligentia, probitate, pietateq́ue sua testimonium eius Vniuersitatis publicum secum adferre teneantur.

Cæterùm horas canonicas, residentes canonici tam cathedralis nostræ, quàm collegiatarum ecclesiarum, decenti modulatiõe, pro ecclesiæ nostræ cathedralis & collegiatarum more persoluant, & hanc curam ad conductitios tantùm succẽtores minimè reijciant.

Canonici etiam iuniores theologum, qui in singulis collegijs frequentioribus haberi debet, lectionem suæ professioni & instituto congruentem, certis horis, quemadmodùm & vicarij aliaq́ue collegiorum mẽbra facere teneantur, prælegentem audiãt, itaq́; & animos diuinis studijs excolãt, & ab ocio remoueantur.

De vita & honestate Clericorum.

Caput X.

CLerus nostrę diœcesis in habitu, coronę tõsura, & incessu decorũ seruet, superiore veste talari iudutus, atq; pietate magis venerabilis, q̃ aut famulorũ multitudine aut vano armorum terrore contẽptibilis incedat. Mensa quoq; vtaf frugali, & ab ebrietate, ludis à iure ꝓhibitis, atq; oĩ ludicra leuitate abstineat, luxũ omnẽ fugiat, & ab vsuris, mercaturę & cauponario exercitio, auaritiæ

tiæ sordibus, sortilegijs, diuinationibus, venationibus clamosis, omnibusq́; prophanis negocijs, & à quibus cura sacerdotalis meritò abhorret, prorsus alienus existat.

Hospitia quoq; publica, tabernas aut œnopolia compotandi causa non ingrediat. Qui fec⁹ fecerit, florenos quatuor depẽdet, quorum dimidiã partem fabricæ templi nostri cathedralis, reliquum delatori impartiemur. Pœnam festus dies grauiorem efficiet.

Instituta quoq; ecclesiastica de ieiunijs & abstinentia carnium, ferijs, atq; huiusmodi, ab vniuerso nostrę diœcesis clero religiosè ac piè obseruari, atq; sub debito obedientiæ sanctę ecclesię catholicę prestandæ, populo indici debere sub censuris & pœnis grauissimis, mandamus.

Pręterea cùm equũ in primis sit, eos mundos esse, qui vasa domini portãt, & in sacrario operantur, volumus atq; iuxta sanctiões Canonicas decernim⁹, vt sacerdotes professionis suę memores, castè cõtinẽterq́; viuãt, atq; à nefario concubinatu abstineant.

Sacerdos, Diacon⁹, & Subdiaconus fornicationis, adulterij aut familiaritatis suspectę conuictus, remota ꝓtinus concubina, ab officio suspendatur, & beneficij fructibus ad certum tempus, ꝓ scandali grauitate priuet: Iterùm conuictus, suspensione & priuatiõe fructuũ grauiùs plectatur. Incorrigibilis demum factus, beneficium amittat. Concubinę autẽ clericorum, excõmunicent. Cęteris verò clericis infra subdiaconatum constitutis, & ecclesiastico beneficio prędictis, eadem priuationis fructuum pœna infligatur, & à ministerio, si quod in ecclesia habuerint, repellantur. Et cum his omnibus nullas fœminas, nisi aut sanguinis necessitudine iunctas, aut annorũ quadragẽario numero maiores, aut saltem suspicione carẽtes, in illa vicinia, easq́; verecundas, sobrias & publico testimonio castas liceat cohabitare.

Clerici nr̃ę diœcesis domos fundosq́; dotales bñficiorũ collapsos instaurẽt, quantũ necessitas postulauerit: reparatą q́; in debita structura cõseruent, & negligẽtes p decanos rurales aliosq́; ad quos de iure vel cõsuetudine spectat, eorũ ꝓ uentuum domibus fundisq́; applicãdorũ subtractione mulctẽtur.

¶ De pluralitate beneficiorum.

Cap. XI.

QVicũq; vel cupiditate, vel quouis etiã honesto colore impellente, plura beneficia ecclesiastica obtinent, hoc nostro mandato iubentur, sicuti districtè p̃cipiendo mandamus, vt retento quod ex illis maluerint vnico beneficio, cætera intra annum resignent, aut nobis vel deputatis ad hoc nostris, dispensationum suarum priuilegia huiusmodi ostendant. Quod nisi debita obedientia præstiterint, sciant se ex nostra diligentia in recta & vera ecclesiasticorum bñficiorum dispensatione adhibenda, inobedientiæ aut cupiditatis suæ pœnas legitimas suscepturos.

Si qui verò posthàc sedis Apostolicæ dispensatione plura beneficia obtinuerint, cõpertumq́; à nobis fuerit, eidem sedi (q̃ in literis, concessionibus, priuilegijsq́; suis rationes causasq́; honestas & necessarias, prout suggestum ei fuerit, sequi cõsueuit) illusum ab impetrantibus fuisse, hi sciãt nos sanctiss. domino nostro meliùs informato dispensationum huiusmodi reuocatiõem ꝓcuraturos. Vndè statuimus & ordinamus, vt in posterũ nullus, cuiuscunq; gradus aut dignitatis fuerit, ad alterius aut pluriũ bñficiorum possessionẽ admittat̃, nisi nobis tanq̃ ordinario loci, dispensationis eiusmodi literas, ꝓ sedis Apostolicæ dignitate conseruanda inspiciẽdas, priùs exhibeat, Bonifacij IX. & Leonis X. maximorũ põtificum cõstitutiõibus semp saluis. Et si dispensatione dignus videbitur, nihilominus statuimus, vt tales aut alij quicunq; ecclesiarum rectores & beneficiati, vicarijs suis tãtã ex fructib⁹ portionẽ relinquant, quãta ad hospitalitatẽ seruãdam, ad iura episcopalia & archidiaconalia psoluẽda, aliaq́; onera ferẽda sufficiat. Alioquin à suis beneficijs, reseruato tamen vnicuiq; patrono aut collatori iure suo, decernimus amouendos.

Hortamur etiã in nõ eos, q̃ plura bñficia curata ex dispẽsatiõe Apostolica iã obtinẽt, vt vno quod maluerint retẽto, cętera intra annũ sine vlla pensiõe idoneis presbyteris resignẽt, & Christiano hoc officio pietateq́; sua seueritatem & coactionẽ synodalium, prouincialium, aut generalium statutorum aut decretorum anteuertant.

Monasteria porrò & collegia, aut si q̃ alij incorporatas cum decimis & cẽsibus ecclesias quas retinere velint, habuerint, idoneos sacerdotes eis pręficiant: quibus de victu, vestitu honesto & competentia iusta prospici decernimus: alioquin aut per priuationem incorporationis legitimam, aut honestã ex ecclesiæ illius decimis & *virib⁹ assignationem, aut ineptorum sacerdotum remotionem, eiusmodi Ecclesiarum commoditati prouisuri. * iuribus

Prelati monasteriorũ, collegia aut alij, vnitas ecclesias habentes, vicarios huiusmodi aut sacerdotes nõ cõstituãt, nisi priùs p nos aut nr̃um vicariũ, vt idonei, fuerint admissi. Religiosos verò, bñficiorũ huiusmodi curæ à suis Prelatis p̃fectos, non obstante eorum qualicunq; exemptione, volumus nobis tãquàm ordinario esse subiectos.

De statu monachorum, monialium, & Canonissarum. Cap. 12.

MOnasteria cuiuscunque ordinis, secundùm regulas quas professi sunt, reformari, ipsosq́ue monachos in obedientia & religione sui ordinis contineri, Capitulum disciplinæ frequenter seruari, vitia illic

Universidad de Deusto
Biblioteca

illic quotidiè ſubnaſcétia ſeueriter corrigi, cultũ diuinũ reuerenter & debitè ſeruari, cõcubinarios, adulteros, ebrios, criminoſos, infames, ſuſpectos de hæreſi alijsve criminib⁹, pœnis debitis caſtigari, habitum & tõſuram diligenter ſeruari, ædificia & bibliothecas ſtudioſe curari, prædia, cenſus & iura conſeruari præcipimus: repugnantes, aut reformationis impatientes, ſeuera coercitione debitiſq́ medijs caſtigaturi.

Intermiſſa ſacrarũ literarũ atq; ea etiã, p q̃ ad ſacras literas pueniẽ, ſtudia, apud opulẽta monaſteria intra ſex mẽſium ſpatium reſtaurenẽ. Vbi verò pauci ſunt monachi, ijdemq́; egẽtes, vnus atq; alter ad aliud eiuſdẽ, aut ſi cõmodum videbitur, diuerſi ordinis monaſterium, vbi ſcholę reſtituę ſunt, mittantur, vbi & in ſacris literis, & in religionis obſeruantia inſtitui & p̃ficere, atque ad prædicationem diuini verbi idonei reddi poſſint.

A rerũ prophanarum exercitio Monachi abſtineant, atque intra monaſterij ſepta, niſi concionum aut ſacrorum peragendorũ gratia à ſuis p̃latis dimittanẽ, ſeu ad aliud monaſteriũ deſtinenẽ, vel à nobis tanq̃ ordinario ad curã animarũ ſecundũ Canonũ pmiſſionẽ euocentur, ſeſe contineant. Tempore verò eis à diuinis lectionibus vacuo, ſemper pij & honeſti aliquid agant.

Monachi à ſolitaria vita nomẽ adepti, familia ſuperflua, equorũ faſtu & pompa multitudini ne ſe ingerãt, aut ſibi ocioſis vaniſq́; ſumptib⁹ frequentiã in ſolitudine, p̃curent, ſed frugaliter in humanitate viuant: & quæ neceſſitati ſuperſunt, pauperibus ſtudioſorumq́; educatiõi, eccleſię ſementem vberrimam facturi, erogent atque diſpenſent.

Monaſteria exciſa aut deſerta, quantùm fieri poterit, reſtaurentur.

Moniales ab egreſſu monaſteriorũ ſuorũ, virorumq́; cõſpectu cõtineant: earumq́; monaſteria viri non ingrediantur, niſi id poſtulet ineuitabilis neceſſitas. Oeconomũ ad res ſuas foris procurandas deligant honeſtum, fidum, frugalẽ, qui eis & viſitatori ternis menſibus rationem reddat negociorum ſuorũ. Inutilem, grauem, infidũ amoueãt, aliumq́; ſurrogandum procurent.

Canoniſſę continentiæ ſtudium nulla voti ſolennitate obſtrictum ſectantes, commune habeãt dormitoriũ, habitu modeſto, mũdo & caſtitatis indice vtanẽ: magna quoque inſtituti ſui cõmoda ex mẽſę cõmunióe perciperẽt, ſi cõtra inueteratũ apud eas morẽ adduci ad hoc poſſent: quod vt faciant, eas in Domino hortamur. Sicubi liberiore vita detrimentũ famę patiantur, reformari eadẽ curabimus.

De Officio Concionatoris, & diuini verbi prædicatione. Caput 13.

COncionandi officium ſoli vocati, & ab ordinaria eccleſiaſtica poteſtate admiſſi, ſuſtineant.

Paſtores, quibus animarum cura incũbit, vicarios ſacerdotes, ſi ipſi iuſta ex cauſa munẽ hoc explere nequeãt, admittere poſſunt: notos tamen, & prælatorum ſuorũ teſtimonijs ſubnixos.

Cõcionator ſeu doctor diuini verbi, Euãgeliũ & ſacras ſcripturas nõ ſuo, ſed orthodoxorum & ſanctorũ patrum ſenſu & interpretatiõe tractet ac doceat. Homilias ſanctorum patrum & martyrum paſſiões, à fide dignis tamen ſcriptoribus proditas, poſt euangelia ſtatis diebus poterit recitare.

In concione nihil prophani, fabuloſi, ſuſpectíve proferatur, ſed ſint cõciones ſanorum verborum & ſanæ doctrinæ. Cõcionator ſe ad captũ auditorũ demittat: nũc catechiſtá agat, nũc interpretẽ ſcripturarũ, nũc vitiorũ reph̃ſore, nũc doctorem myſteriorũ, oĩaq́;, ad lucrũ Chr̃o afferendũ, oĩbus fiat: & à q̃ſtionib⁹ pplexis & difficilibus, omi eruditiõis oſtẽtatione reiecta, abſtineat, caueatq́; ne ſe vnq̃ ad conuicia iniuriasq́;, quibus eccleſia cum populi offendiculo dehoneſtatur, delabi contingat.

Ijdem Clerum & Magiſtratum aut abſentes quoſuis, ſuo quoſq; iudici relinquẽdos, puerſo & multis hactenꝰ vſitato iudicij gñe, apud populũ nõ accuſent, nõ deferãt, nõ calumnienẽ: linguisq́; ſuis pro ſeditionum flagellis non vtantur: ſed ſit oratio eorum modeſta, ſobria, grauis, & verbi diuini neruis cõpacta, qua potẽtes ſint exhortari ſana doctrina, & eos qui contradicunt, arguere. Tit. 1.

Miſericordiam, bonitatem & charitatem Dei opportuno tempore prædicent & extollant, ita tamen, vt iuſtitię eius in bñfactorũ præmijs largiendis, malefactorumq́; pœnis infligendis non obliuiſcanẽ, vt dubitãtes & anxij, ſpe & amore diuino inflammenẽ, mali à peccatis deterriti reſipiſcant.

Eleemoſynas, ſatisfactiones & opera pietatis inducãt, ne populus ab eis ſeductus credat, opinione quadam ſua tutum ſe eſſe, etiamſi huiuſmodi opera, quib⁹ chriſtianę fidei paries liniendus eſt, nõ faciat, cũ tñ Deus, ſicuti de pſeudoprophetis apud Ezechielem dicẽs ſit: Et cõplebo indignationẽ meam in pariete, & in his qui liniunt eum abſque temperamento. Ezech. 13.

Aduerſus graſſantium hæreſum tẽpeſtatem, populum præmoneant ſæpè & confirment. Catechiſmum & Decalogi p̃cepta crebrò relegant & explicent, in primisque dent operam, vt perniciоſiſſimus error, q̃ multorum animos occupat hoc tempore, eradicetur, quo verbum Domini limitibus adeò angũſtis quidam includunt, vt ab eis nihil niſi atramento in ſacris Biblijs exaratum, pro verbo Domini habeatur, cùm verbũ Domini initio nullis libris, ſed Apoſtolorũ cordibus impreſsũ inueniret: quod poſteà nõ ſcriptura tm̃, ſed magna ex parte eccleſiæ & fideliũ animis ſermone cõmunicauerũt: & ſacræ literæ

1 Cor. 3. teræ teſtentur, legem Euãgelicam ipſiſſimũ Domini verbũ, in tabulis cordium carnalib⁹ ſpũ Dei viui ſcribendũ fuiſſe. Hortẽ p̃terea populũ, vt verbũ Dei attẽtè audiat, ab hęreſibus abhorreat, miſſę officio libenter interſit, frequenti confeſſione ſe expurget, mundo corde & auido ſalutarẽ Chriſti corporis cibum excipiat, ſacramentis & eorum myſterijs ſecundùm eccleſiæ traditionem religioſè vtatur, & diebus feſtis, ſanctis tãtùm vacet operibus: memineritq́; cõcionator, vt corpus ſuum in ſeruitutem redigat, ne quos ſermone ad pietatem adducere conatur, ipſe in ſeruitute ventris & peccati obſordeſcẽs, deterreat, aut illis opprobrio fiat.

De cultu diuino. Cap. 14.

DIuinus cultus obſeruetur, p̃agaturq́; his modis & ritibus, qui p manus ſanctorum patrum nobis traditus, & per maiores noſtros in ſacrificio altaris, officijs deſũctorũ, canonicis horis, cęterisq́; diuinis laudibus atq; cæremonijs obſeruatus fuit.

De adminiſtratiõe Sacramentorũ. Ca. 15.

IN adminiſtratiõe vſuq́; Sacramentorum, vt cõfuſio & ſchiſmata in eccleſia Dei vitentur: & Apoſtolicis traditionibus, ſacriſque canonibus & legibus reuerentia debita habeatur, cæremoniarum, orationũ, rituumque receptam vniformitatem parochos noſtros in omnibus ſequi volumus atque iubemus.

Volumus etiam populum, quid in cuiuſque ſacramenti collatione agatur, in concionibus & ſacramentorum adminiſtratione frequenter doceri.

Lingua Latina, cui veluti diuino inſtrumẽto in ipſa crucis ara ſacris vſib⁹ dedicato, eccleſia occidentalis religionem Chriſtianam fert acceptam, in ſacramentorũ adminiſtratione alijsq́; eccleſiaſticis officijs per totam noſtrã diœceſim retineatur, & excluſa, reuocetur. Quę verò Germanica lingua ſecundũ antiquas agendas p̃nũciari cõſueuerũt, mutare fas non ſit, ſed & ipſa quoq; cõſeruenẽ.

De baptiſmo. Cap. 16.

SOlennes Cæremoniæ & orationes circa Baptiſmum hactenùs in eccleſia Catholica vſitatæ, & in Agendis eccleſię noſtræ deſcriptæ, niſi neceſſitas aliud cogat, non omittantur. Quarum ſignificatiões populo ſæpiùs exponi mandamus, vt profectiõis ſuę, qua Chriſto initiatus eſt, admoneatur.

Suſceptores quoque ſeu ſponſores paruulorum, ætatis prouectæ ſint, atque in fide probè catechizati & inſtructi, quo non ore tantùm, ſed & mente & ſeriò ad interrogata reſpondere, ſuum munus intelligere, & paruulos vbi adoleuerint, & res poſtulauerit, in fide orthodoxa inſtituere poſſint: ætate verò aut fide nondùm prouectos, ad tãtum munus admitti non debere & ipſa ratio ſuadet, & nos præcipiendo decernimus.

De confirmatione. Cap. 17.

PArochi ſuo tempore de cõfirmationis origine, myſterio & chriſmatis arcano ſubditos ſibi doceant, eosque ad eius deſiderium accendant: vt nobis, quod ex officij noſtri debito crebrò facere inſtituimus, aut ſi qua iuſta cauſa impediti fuerimus, ſuffraganeo noſtro, diœceſim noſtram ad confirmandos baptizatos circumeuntibus, prompti paratique ſint ad huius ſacramenti ſuſceptionem, faciliusque, quæ ipſo adminiſtrationis tempore dicentur agentúrve, percipiant.

De celebratione Miſſarum, & Sacramento Euchariſtię. Cap. 18.

CAnó miſſę ſubmiſſa voce, excepta dominica oratiõe, pacis exoptatiõe, agni Dei inuocatione, & poſtrema populi ſalutatione, quemadmodùm hactenùs à Catholicis factum eſt, ſummaque religione, vt myſterijs tremendis ſua cõſeruetur authoritas, pronuncietur.

Reliquæ verò miſſæ, quæ catechumenorum dicitur, partes, debita religione & voce alta intelligibiliq́ue legantur, adſitque ſemper legenti miniſter, qui eccleſię nomine reſpondeat ſacrificanti.

Euangelia vel epiſtolę dominicis & feſtis diebus in parochialibus eccleſijs populo, ſiue ante ſacrum, ſiue ſub eo, ſiue etiam à prãdio, quod tempus Epiſtolæ declarationi non incommodum videretur, lingua Germanica exponantur: eoque tempore nulla Miſſa, ne populum ab auſcultatione diſtrahi contingat, celebretur. Vt nimia feſtinatio in Miſſæ lectione aut celebratione religioſas aures oculosque offendit, ita incondita prolixitas faſtidium potiùs generat, quàm deuotionem. Quapropter ſacerdotibus noſtrę diœceſis deuotam mediocritatẽ & toto ſacratiſſimæ actionis tempore decorum quod ex corporis geſtu, veſtium ſacrarum munda compoſitione, ipſoque vultu eluceat, commendamus.

Organa ad populi aures nullum aliũ ſonitum aut numerum deferãt, quàm qui religioſus ac pius ab omnib⁹ habeatur. Melodiæ laſciuæ aut aliò pertinẽtes, procùl abſint: p̃phani etiam rhythmi eccleſiaſticis ſonis, aut verba ſententiæ ve eccleſiaſticæ prophanis numeris aut rebus ludibrij cauſa non accõmodentur. Nam cùm aut melodię aut orationes ſententię ve ſacræ in prophanam conſuetudinem abeunt, fieri nõ poteſt, quin ad ſuum vſum in eccleſijs depromptæ, animos audientium memoria illius ludibrij aut ſcommatis pungant, atque auocent à deuotione.

Sub eleuatione ſacræ hoſtiæ, Antiphonæ ad hoc ſacrificium tantùm pertinentes cantentur: quanquàm melius & veteri eccleſiæ conuenientius eſſet, præſentiam Dominici corporis in altiſſimo ſilentio p̃ſtratos cõtemplari. Si quæ autem aliæ Antiphonæ ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

consuetudine aut fundatione cantare solitæ fuerint, eæ peracto sacro cantentur.

Concordiæ & pacis Symbolũ veluti imaguncula crucifixi, ab ore sacerdotis pacé populo imprecãtis, secũdũ cuiusq; ecclesię ritũ hactenꝰ seruatũ, aut cõmodiorẽ istitutionẽ, ad adstãtes in missis solenniorib⁹ deferatur.

Ignotos sacerdotes & qui publicis criminibus infames sunt, aut solum quæstum sectantur, à celebratione huius sacri repelli iubemus.

Hostia vitalis pro infirmorum viatico in loco mundo & honorato, accenso ad eum perpetuo lumine, seruetur.

Eadem si in solẽnibus festiuitatibus aut magnis supplicationibus circũfertur, (quod nisi ex Catholico instituto, aut graui causa p̃sentibusq; deuotis cultoribꝰ, fieri nõ debet) q̃cq̃d veram deuotionem nõ excitat, ludique omnes prophani remoueantur.

Sed & quando ad infirmos defertur, lumen præferri, & campanella fidelibus signũ dari præcipimus. Caueat tamen presbyter, vt ad infirmum pauciores duabus particulis non deferat, ne populus in redeuntis manibus inane vasculum adoret. sin autem contigerit fortè, vt reuerti ad templum sine Eucharistiæ sacramento cogatur, lumen p̃ferri aut signum dari prohibeat.

De pœnitentia & remissionibꝰ. Ca. 19.

NOn sine magna animi nr̃i molestia intelleximꝰ, nonnullos nr̃æ diœcesis laicos salutis suæ adeò immemores esse, vt nec cõstituto ab ecclesia catholica tẽpore confiteant̃, neq; ad sacratissimę Eucharistię sumptionẽ vlla ratiõe se p̃parẽt, aut ab ea penitꝰ abstineãt. Quocirca in virtute sanctę obedientiæ, & sub pœna aliàs super hoc cõstituta, vniuersis & singulis parochis aut eorũ vicarijs p̃cipimus, vt q̃dragenarij ieiunij singulis dñicis diebus, Capitulũ, quod incipit, Omnis vtriusq; sexus, subditis suis publicẽt in ecclesijs, & contra inobedientes, ad pœnas iuxta tenorem constitutionis iam dictę p̃cedant.

Tenor ac verba Cap. Omnis vtriusq;.

OMnis vtriusque sexus fidelis, postquã ad annos discretionis puenerit, oñia sua solus p̃cta saltem semel in anno fideliter cõfiteatur, p̃prio sacerdoti: & iniunctã sibi pœnitẽtiã, p̃prijs viribus studeat adimplere, suscipiẽs reuerenter ad minùs in pascha Eucharistiæ sacramentum, nisi fortè de proprij sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab huiusmodi perceptione duxerit abstinendum: alioquin & viuens ab ingressu ecclesiæ arceatur, & moriens Christiana careat sepultura. Vndè hoc salutare statutum frequẽter in ecclesijs publicetur: ne quisquam ignorãtiæ cæcitate velamẽ excusationis assumat. Si quis autem alieno sacerdoti iusta de causa peccata sua confiteri voluerit, licẽtiam priùs postulet & obtineat à, p̃prio sacerdote, cùm aliter ipse illũ nõ possit absoluere vel ligare. Sacerdos aũt sit discretus & cautus, vt more periti medici superinfundat vinum & oleum vulneribus sauciati, diligẽter inquirẽs de peccatoris circunstantijs & peccati: quibus prudenter intelligat, quale debeat ei præbere consilium, & cuiusmodi remedium adhibere, diuersis experimentis vtendo ad saluandum ęgrotũ. Caueat autem omninò, ne verbo aut signo aut alio quouis modo aliquatenùs prodat peccatorem: sed si prudentiori consilio indiguerit, illud absque vlla expressione p̃sonæ eautè requirat: quoniam si peccatum in pœnitentiali iudicio sibi detectum, præsumpserit reuelare, non solùm à sacerdotali officio deponẽdum decernimus, verùm etiam ad agẽdam perpetuam pœnitentiam in arctum monasterium detrudendum.

Finis Cap. Omnis vtriusque sexus.

Sequũtur casus aliquot, in quibus sacramentum Eucharistiæ p̃sonis eiusmodi criminibus grauatis non ministrari, aut saltem ad tempus differri debet: qui & ipsi vnà cum capitulo, Omnis vtriusq; sexus, vulgari lingua, suo tempore sunt publicandi.

CVm ex laudabili catholicę Ecclesiæ cõsuetudine singulis annis vobis dilectissimi in Christo denunciari soleat, cuinam sacrosanctí ac venerabilis corporis dominici sacramenti perceptione interdictum sit, Reuerendissimus in Christo pater & princeps ac dñs, dñs Ottho S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & Episcopus Augustanus in cunctis suę diœcesis parochijs eam denunciationem sub hac, quę subditur, forma & ratione fieri mandauit.

Primò, quando hoc præstantissimum sacramentum hominum è religione Christianorum vnio est & coniũctio cum Deo, cunctí infideles, qui ab ecclesiæ cõmunione & societate diſiũcti sunt, vt sunt Iudæi, Ethnici, Hæretici, & quotquot hæreses manu tenent, tuentur, eisq; opem ferũt, ab eius perceptione arcendi sunt.

Arcẽdi sunt etiam, qui vel papalis vel Episcopalis excommunicationis sententia constricti ac publici denunciati sunt: siquidem & illi ab Ecclesię communione excludũtur, donec absolutionis beneficiũ consequãtur.

Item vbi cantione & lectione Ecclesiastica communiter interdictum est, vt sit tẽpore interdicti, donec eiusmodi perdurat interdictum, non licet sanis hoc percipere sacramentum: at tamen ægrotis ad extrema tendentibus id ministrare permittitur.

Item cùm vnusquilibet in sua parochia veneranda debeat accipere sacramenta, illis qui alterius sunt parochiæ, non licet in alienis Ecclesijs hoc percipere sacramentum, dũ absque sui Pastoris permissu atque ex illius contemptu alijs in locis id sumere velunt. Et sacerdos, si ea de re certus fuerit, eiusmodi

modi alienæ parochiæ subditis sacramentum non porriget.

Item quãdo p̃celsum hoc sacramentum sana mente & ex vera deuotione sumendum est, eiꝰ perceptiõe pueris infra annos discretionis interdictũ est: sicut & illis qui mente capti sunt & ratiõe destituti, vt sunt amẽtes & insani, siue id naturaliter, siue ex dæmonum obsessione patiantur: nisi fortè quandoq; mentis cõpotes reddantur. Tum enim quãdiu ratione sua probè vtuntur, sacramẽtum p̃bendum nõ est, qui p̃petua stomachi cruditate laborãt: siquidem dum is perseuerat morbꝰ aut ęgra affectio, sacramenti huius sumptione eis interdictum est. Si quis etiam venerandũ hoc sacramentum absq; vlla ratione vel deuotione, aut secùs quàm institutum est, expetat, aut indignè, puta vel ad incantationem aut superstitionem eo vti velit, ei sacerdos, dum id resciscit, neutiquàm ea ratione ministrare debet, sed populum Christianum sibi subditum instituere ac informare, vti pro catholicæ Ecclesiæ constitutione ad id sumẽdum præparare se debeat.

Item ne hoc præcellens sacramẽtum aliqua afficiatur iniuria & contemptu, ex sanctorum Patrum decreto & institutiõe etiam infames omnes ab eius perceptione prohibendi sunt, cuiusmodi sunt Præstigiatores, Incantatores, publicè rei, & scurrę, & qui ludis vacant Iure Põtificio, p̃hibitis, itidemq; scorta ac lenones, & qui Iudæis seruiunt, aut eorum alunt proles, vel alia illicita cum eis cõmercia habent, & si qui alij eius gñis sunt: Ij, inquam, omnes ab altaris sacramento remouẽdi sunt, donec vita sua improba penitùs abdicata, irrogatam sibi pœnitentię multam persoluerint.

Item fœminæ virilem habitum malo animo gestantes, quo peruersam suam expleant voluntatem, à venerando hoc sacramẽto arcendæ sunt, donec id mali penitùs correxerint, & satisfecerint.

Itẽ quotquot se segregãt, & ad hæreses deficiũt, & peregrina q̃dam sectan̄ instituta ab Ecclesia minimè approbata, vt sunt, qui in latebris clandestinò conueniunt, & singularẽ, aut etiam reiectam atque damnatam colunt fidem: Illi etiam, qui eiusmodi hęreses palàm præ se ferunt & exercent, vt qui ad fores templorum cõsistunt, ferreis sua sponte circulis deuincti, aut sine pœnitentiæ iniunctione sese flagellis cædunt.

Itẽ qui sectam pauperũ de Lugduno colunt, in plateis panem propter deũ sibi dari alta voce precãtes, tanq̃ p̃fecti sint. Hos oẽs singuli Parochi tribꝰ dñicis publicè è suggestu, vt ab his abstineãt, & cęteris Chr̃ianis se cõformẽt, admonebũt. Quòd si obtẽperare nolint, ex sua ecclesia & Parochia eos expellẽt, nec sacrosanctum eis ministrabunt sacramẽtum. Ita enim habent statuta synodalia prouinciæ Moguntinæ.

Itẽ quicunque superstitioni dediti sunt, vt certis quibusdam ac singularibus nec approbatis vtendis benedictionibus, aut reiectis diebus, aut incantationibus dæmonum, aut futura prædicendo ex libris magicis, aut aliàs, vel quippiam eiusmodi sectãdo, quod sit Christianæ fidei, aut præceptis & cõstitutionibus Ecclesiæ aduersum: ijs omnibꝰ negandum est hoc venerabile sacramentũ, nisi pro sui cõfessoris cõsilio eiuscemodi superstitionibꝰ, p̃rsus renũciãrint, & pro admissis pœnitentiæ mulctam susceperint.

Item cùm vnus q̃libet Christianꝰ ad idem sacratissimum sacramentum percipiendum per veram cõtritionem, & peccatorum suorum puram cõfessionem sese p̃parare obstrictus sit, illis omnibꝰ eius sumptione interdictum est, qui absq; cõtritione & cõfessione in suis manẽt peccatis: & speciatim illis, q̃ secũdùm sanctę Ecclesię p̃ceptũ singulis annis semèl nõ cõtentur. Tales enim ab Ecclesia eijciẽdi sunt, & in extremis, si sic decedant, Christiana sepultura eis neganda est.

Item cùm cõfessio integra & indiuisa esse debeat, & cum proposito deinceps peccata non admittendi, eam ob rem q̃cunq; in publicis ac notorijs degunt sceleribus, vt sunt manifesti adulteri & adulteræ, aut qui aliàs in lupanaribus simul victitant, & publici fœneratores, & qui alios ad eadem inducunt, & id genus alij, ad huius venerandi sacramenti communionem admittendi nõ sunt, donec re ipsa & factis testatũ reddãt, se suis oñnò valefecisse criminibus, & pœnitentię satisfactionem recepisse.

Item quãdo legitimo iuncti matrimonio, simul degere sunt obligati, si q̃ ex illis absq; superioris Ecclesiastici seu spiritalis iudicis sui permissu ipsi se diſiũxerint siue diuortiũ fecerint, q̃diu absq; iuridica separatione vel cõcessione seiũctim vixerint, non ministrandum, sed negandũ esteis dñicum sacramẽtũ.

Item ijs annumerandi sunt, qui alearum lusui perpetuò vacant: quibus nõ est porrigendum venerabile sacramẽtum, donec indè abstineant.

Item qui ebrietati & crapulę ac comessationibus perpetuò dediti sunt & inhęrẽt, & maximè q̃ festos dies aut noctes in tabernis exigũt, illis post factã confessionẽ venerabilis huius sacramẽti sumptiõe per 30. dies est interdicendũ, vti ab his vitijs sese emẽdent. Quod si facere nolint, iuxta canonũ decreta etiam morte mulctandi sunt.

Itẽ q̃ aliena detinẽt bona inuitis illis, quorum ea sunt, possuntq; restituere, ijs negandum hoc dignissimum sacramẽtum est, donec restituerint.

Item qui sacras perfringũt ædes, & despoliant, & q̃ sanctorũ ac Dei templis dãna infe

Universidad de Deusto
Biblioteca

runt,ab hoc debent excludi sacramẽto, donec relictis hisce sacrilegijs,Deo dicatis locis satisfecerint atque restituerint.

Item quotquot proximis suis intra eorũ terminos,siue illi sint agrorũ, siue pratorũ, siue hortorũ,siue arearũ,iniuriã inferũt vel inuadẽdo,vel inarãdo,vel ędificia extruẽdo, si festis id agãt dieb⁹,hui⁹ eis venerabilis sacramenti perceptione interdictũ est, donec ab his cessent iniurijs,& lęsis satisfecerint.

Iteꝫ subditi,q ꝓprijs dñis suis ob accepta verbera, aut castigationẽ, vel aliãs fidem & obedientiã prestare nolunt,sacramenti huius sumptione interdictum est,donec se morigeros præbeant,& agant pœnitentiam.

Item quicunque iniqua mensura vel pondere emunt aut vendunt,triginta diebus iubentur abstinere à sacra communione,postcaꝫ ex canonum præscripto irrogatam sibi pœnitentiæ mulctam susceperint.

Item quotquot iustas non soluunt decimas,Parochi sui tribus vicib⁹ admonere debent,vt eas iure persoluant. Quod si admoniti facere recusabunt, neganda eis est sacra communio,donec satisfaciant,& mulctã sibi imponi patiantur.

Item quibus alicuius testamenti negocia bona fide exequenda commissa sunt,si vltra annum rem differant, authoritate Episcopi ad exequutionem compellẽtur: poteruntq; ob eiusce modi negligentiam,si iusta & rationabilis causa desit, sacra cõmunione prohiberi.

Iteꝫ qñ singulus quisq; è religione Chꝛianus sanctæ ecclesiæ præceptis obtẽperare tenẽ, puta,vt ieiunet, festa celebret, cõfiteat peccata sua,sacras inuisat ędes,& alias sanctę ecclesiæ consuetudines colat & obseruet,quicunq; animo obstinato ijs sese opposuerint, eaque contemptui habuerint, à dignissimi sacramenti perceptione excludentur,donec redeant ad obedientiam,& pro suis peccatis mulctam sibi irrogari ferant:idque illi maximè, qui spretis templis consecratis, absq; pfulis sui permissu in alijs locis plebem orationis causa congregẽt. Qui enim id agunt, excommunicationis sententia ligati sunt, nec licet eis dominicũ ꝓcipere sacramẽtum.

Item qui sacerdotem è suggestu concionantem impediunt, atque in eius contemptum ex sacris ædibus abscedunt,à sacra cõmunione arcendi sunt,donec sese emendẽt, & agant pœnitentiam.

Iteꝫ quotquot ex ecclesiastici decreti siue ꝓcepti contemptu,dominicis aut alijs festiuis diebus Sacrum Missæ aufcultare nolunt, nec in ipso Missę officio perseuerant,donec sacerdos vltimam benedictionẽ impertiat, pro iudicio confessoris sui à cõmunione ꝓhibeantur,donec agant pœnitentiam.

Item quicunque dominicis & alijs festiuis diebus rebus venalibus,quę ad necessarium corporis victum non requirũtur,mercimonia exercẽt,synodalib⁹ statutis à venerabilis sacramenti sumptione prohibentur, donec ab his penitùs abstineant.

Item qui clãculùm sese iungũt matrimonio,ijs sacra communio neganda est,donec secũdùm ecclesię constitutionem publicè se denunciari faciant.

Item qui dñicam orationem & symbolũ apostolorum ex desidia aut contẽptu discere nolunt, poterunt à suo confessore sacra cõmunione,phiberi, donec ea addiscant.

Item quicunq; omipotentem Deũ,aut sacratissimã Dei genitricem,vel alios sanctos palàm blasphemãt,aut eis maledicũt, vel per eorũ noia vel mẽbra indignè ac impiè iurãt, & imprecantur seu maledicunt, ab Ecclesiæ ingressu &sacra cõmunione excludẽdi sunt, donec publicam egerint pœnitentiam.

Item quotquot sacerdotalem dignitatem, & sacerdotes ipsos publicè dehonestant aut conuiciantur ijs, similiter Ecclesiæ aditu & sacra communione interdictum est, donec pœnitentiam egerint.

Item qui animo deliberato homicidium perpetrant,& qui erga proximũ inimicitias, aut inuidẽtiam vlcisci meditanté aũ gerũt, aut qui proximos iniquè opprimũt, aut eorum existimationi & honori falsò derogãt, ij omnes ad venerabilis sacramenti perceptionem nõ sunt admittẽdi, donec vel pacẽ conciliando, vel aliena damna restituendo satisfaciant,& irrogatam pœnitentiæ mulctam persoluerint.

Item pater & mater q ꝓples suas à mortis periculis non custodiũt,siue id sciẽtes fecerint,siue ex incuria ac negligẽtia,aut fortè in somnis,poterunt ad tempus à cõfessore suo prestãtissimi sacramenti sumptione ꝓhiberi,donec pœnitentiam expleuerint.

Iteꝫ cùm sacris canonibus sub excõmunicationis pœna cautum sit,ne quisquã cuiusquã; status sit,aduersus ecclesiasticarũ pſonarũ,tẽplorũ aut monasteriorũ ecclesiasticã libertatẽ sancire qppiã vel statuere ausit,eam ob rẽ quicũq; tale aliqd ꝓcipiũt aut statuunt cõtra ecclesiasticã libertatẽ,aut eiusce modi decreta manutenẽt ac tuentẽ,& secundùm ea iudicãt,aut talib⁹ mandatis vtunt̃,& pſonas bonaq; ecclesiastica exactiõib⁹ aut alijs modis grauant,ijs omnibus sacra est cõmunione interdictum,donec huiusce modi mãdata & constitutiones abrogent,ab iniquo ꝓposito cessent,& indè absoluantur.

Item quando sacri canones vetant, ne qs manifestam vsuram non esse restituendam, aut quod per vsuram quæsitum est,non esse reddendũ,sententiã ferat:si quis aũt id agat, excõmunicationi subiaceat,quicunq; talem ferunt sententiam,ijs huius est perceptione Sacramenti interdictũ,donec indè absoluãtur,&pœnitẽtię mulcta eis irrogetur. Poterit deniq; vnusquilibet cõfessor,cui curæ sunt animę sibi confitentium,pro peccatorũ magnitudine & grauitate eisdem sibi confitentibus seu filijs confessionis suæ,ex causa quę sibi iusta videbit,ad tẽpus sacra cõmunione interdicere,eiq; tales cõfitẽtes morẽ gerere debent:nisi à supiori ecclesiastica potestate aliud impetrauerint. Quòd si peccatũ occultum sit,& talis quispiam ad altare accedens, venerabile sacramentũ sibi porrigi publicè petat,nõ id illi sacerdos negare debet: quãquàm hoc ipso quod contra sui confessoris prohibitionem accedit,peccatum admittit.

CAtholicę ecclesiæ piẽtissimę matris lenitas,de rigore pœnarũ canonicarũ,de qbus canones pœnitẽtiales extãt,tm̃ remisit, populusq; sibi ex ea clemẽtia permisit tm̃,vt difficile sit,eas leges hoc tẽpore in vsum ecclesiasticũ reuocare. Nã cùm chꝛianorũ licẽtia in peccãdo creuisset,sępeq; anni pœnitẽtiales ex ijs canonib⁹ numerũ ingentẽ pœnitentisq; vitã etiã longissimã excedentẽ cõficerẽt,aut senio morbisq; grauati satisfacere neqrẽt:factũ deinceps fuit, vt illę pœnæ ex clemẽtissimę matris ecclesię indulgentiæ & thesauri meritorũ Chꝛi & martyrũ dispensatione,in eleemosynas,orationes, sacrorum locorum visitationes,aliáve Chꝛistiani hois exercitia commutarentur. Quoniam igitur & pœnarũ vsus exoleuit,& indulgẽtiæ huiusmodi hæreticorum culpa apud plerosque contemptui sunt,parochis nostræ diœcesis iniungimus atque mandamus,vt cõfitentes harum pœnarũ saltẽ admoneant,iudiciũq; veteris ecclesiæ circa eas explicẽt, & pestilentem illam opiniõem,qua persuasum pleriq; habent,hominem pctĩ actualis pœnã diuinę iustitię nó debere,ex animis cõfitẽtiũ euellant,atq; pœnitẽtialiũ canonũ seueritatem, pro recepta posterioris ętatis consuetudine, orationibus,eleemosynis, ieiunijs,alijsq; id genus pietatis operib⁹ ꝓ satisfactiõe pœnarũ iniunctis mitigent,prudẽtiq; iudicio pro lepræ qualitate,pœnitentisq; viribus,facultate & affectibus expensis,simul & medicinam animæ vlcerib⁹ adhibeãt, & pœnas delinquentibus infligant.

In peccatorum sacramentali inquisitione caueant,ne inconsulta diligẽtia, pusillorum animæ scandalizentur.

Decernimus etiam,vt confessores probatam aliquam confessionis Summam legant, qualis est B. Antonini, Caymi mediolanẽsis, aut Thomę Cardinalis caietani,ex eaq; criminum differentias,magnitudines,causasq; optimè discant,vt salutarem medicinam facere suo tempore possint.

Præterea ne ecclesiarum rectores videãtur pecuniæ magis,quàm animarum saluti studere,statuimus & ordinamus, vt deinceps quilibet confessor idoneus,laicos cõtritos & confessos ab omnibus peccatis occultis, quantumcunquè grauibus & enormibus,nobis tãquàm ordinario antè reseruatis,absoluere possit:homicidis,hæreticis, & excommunicatis,quos ad nos vel pœnitentiarium nostrum remitti volumus,dũtaxat exceptis. Quòd ad clericos attinet, in hac parte nihil esse volumus innouatum.

Mandamus deniq;,vt à confitentibus pro confessionis auscultatione aut absolutione nihil exigatur.

Postremò presbyteris nostræ diœcesis omnibus præcipimus,ne posthàc eos qui se in monasterijs aliisve locis in casibus sedi Apostolicæ aut nobis tanquàm ordinario specialiter reseruatis,aut ad contentiosi fori indagationem pertinentibus,absolutos esse prętendunt,tanquàm ritè absolutos admittant,aut tolerẽt: sed eos ad nos seu pœnitẽtiarium nostrum remittãt,vt nobis aut officialibus nostris de canonicis eorum absolutionibus fidem faciant legitimam, superq; præmissis expeditionem salubrem recipiãt, & quod vel iustitia suaserit,vel ratiõis ordo dictauerit,exequãtur,donec hi qui se absoluẽdi potestatem huiusmodi habere asseruerunt,priuilegia sua nobis congruo tutoque loco exhibuerint,eaq; à nobis fuerint examinata. Quatũ in re Mendicantium ordinum fratribus eorumq; facultatibus, ipsis à summis põtificibus concessis, nolumus ꝑiudicari: Quin ipsi,tam vt iure pontificio cautũ est,q̃ vt à nobis prędecessoribusq; nostris eis concessum fuit atq; cõceditur, Chꝛisti fidelium confessiones audire,& eos in casib⁹ sibi(vt prefertur)concessis,in foro pœnitentiali absoluere, pœnitentiasq; salutares iniungere valeant & possint, quemadmodùm ecclesiarum rectoribus nostræ diœcesis concedere consueuimus.

De extrema vnctione. Cap. 20.

VNctionis extremę sacramentũ cũ litanijs & orationib⁹ à maiorib⁹ acceptis, totaq; ecclesia seruatis,fidelibus impartiendum iubemus.

Sacerdos infirmũ cõsoletur, à curis & desiderijs pśentis vitę ad spem ęternę salutis erigat: Diabolũ & terriculamenta eius alto animo cõtemnere, Chꝛiq; misericordiã sperare doceat,atque ita cõfirmatum, cum benedictione Christo commendet.

Areditu quoq; comitantẽ multitudinem infirmitatis humanę admoneat,atq; ad preces ꝓ infirmo in calce terreni agonis luctãte fundendas hortetur.

De Matrimonio. Cap. 21.

SAcerdotem nuptias alibi quàm in ecclesia,quæ proprius est sacramentorum locus, admittere, coniungere, aut benedicere prohibemus.

Vetamus etiam à sacerdotibus eos cõiungi,de quib⁹,edictis aut proclamationib⁹,vt minimùm tribus,ijsq; trib⁹ diebus festis sibi succedẽtibus,propositis,aut in cõcione publicè factis,non constiterit eorũ coniunctionem nulla legitima canonicáve causa impediri,aut eos à parẽtibus,tutoribus,vel copediri,aut eos à parẽtibus,tutoribus,vel co-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gnatis ad hanc copulam non cogi,sed liberum ad eam consensum afferre.

Iungédos matrimonio, admoneri quoq; à sacerdotibus volumus, vt parętum & amicorum consilia potiùs quàm priuata desideria sequantur:exemploq́; Tobiæ,ieiunijs & orationibus sese prępărent, atq; commendent gratiæ Dei: Doceri etiam eos præcipimus,matrimonia,etsi quo ad personas contrahentium legitima rataq́ue sint,tamen nisi religione & fide eorum sanctificentur, Deo grata non esse,sacramentaliq́; gratia, donec vitium suum emendauerint, ecclesiæq́; legibus subdantur,destitui. Tob.8.

Ne pro sacramentis aut sacramentalibus quidquam exigatur. Ca. 22.

PRo reconciliatione pœnitentium, aut alicuius sacramenti vel sacramẽtalium quorumcunque administratione, Sacerdos de pecunia aut re quślibet sibi danda minimè pacisc̃atur:sed eadem pro temporis,loci, personarúmve necessitate, secundum ritum Ecclesiæ, sine mora administret. Verùm quia ratione iureq́; dictante, socij passionum ad consolationum societatem meritò admittuntur:pmittimus tandèm, etiã iudicis officio implorato, exigi,quod in huiusmodi ex consuetudine debetur: ad cuius obseruationem laicos hortamur, & quantum de iure est,adstringi volumus atq; compelli.

De consecratione,benedictione & cæremonijs ecclesiasticis.

Cap. 23.

PRælatos nostræ diœcesis,virgines,ecclesias,altaria,cœmeteria consecrari,sacra loca quocunq; modo execrata reconciliari, vasa vestes q́; sacras,aquam,sal,palmarum ramos,frutices,herbas,cereos, agnũ paschalẽ, fructus nouos,& quæ sunt alia, quæ de iure vel cõsuetudine ante hãc catholicę religiõis pturbationẽ cõsecrari aut benedici consueuerunt,suo quęq; tẽpore &loco suisq; ritib⁹ &orationib⁹ per totam nostrã diœcesim benedici iubemus.Si quid verò locorũ aut rerum non consecratũ,aut execratum fortasse fuerit, quod cõsecrari aut recõciliari debuisset,nobis intra proximũ mẽsis spatium indicari ab his,quorũ hęc cura esse debet,pcipimus, vt nostro Episcopali muneri in hac etiam parte satisfacere possimus.

Parochi & quibus in nostra diœcesi verbi Dei prædicatio incumbit,populũ doceãt,loca,vestes, & vasa vsib⁹ ꝓphanis exẽpta,& sacramentorũ Chri ministerio mãcipata,ideo cõsecrari & bũdici,vt sciamus nõ nisi sacris & diuinis reb⁹ vacandũ,gra Dei illic ceu numine diuino pśente. Prętereà res alias humanis vsibus necessarias in nomine Christi per orationẽ ministri & verbum Dei benedici, vt nobis diuina bñficentia cõtra aduersarias potestates, incantatiões,magias,fraudes, & machinationes inimici pertinaciter nos oppugnantis prosint, & virtutẽ concipiant.

Cæremonias verò maioribus nostris,hominibusreligiosissimis vsitatas,quòd ad varios pietatis vsus valeant, & exercitia quædam,quibus mens externarum scilicet rerũ sensu & significatione, ad diuinum cultum ipsumq́; dẽũ attrahitur,in ecclesijs nr̃æ diœcesis retinendas,& vbi abrogatæ fuerint, reuocandas esse statuimus atq; mandamus.

Et quemadmodùm à parochis concionatoribusq́ue nostris de cæremoniarum significationibus populum doceri volumus,veluti cereos ad laudem & gloriam eius qui lucem inaccessibilem inhabitat,& oẽm hominem in hunc mundum veniẽtem illuminat, accendi:Thura incensa, significare oratiões & desideria nostra cum odore bonorũ operum ad Deum assc̃endere oportere: Processiões lætas,nostram de Christi triumpho & gloria exultationem: lugubres, nostrum in hac lachrymarum valle exilium indicare, & illis Deo gratias agi,his veniam peccatorũ & ꝓ vindicta misericordiã imploraritita eundẽ populũ sedulò moneri iubemus,ne cęremonias religiosissimè institutas,in abusum vertant aut superstitionem, sed ipsis ad pietatẽ exercendam vtantur,atque vt processiones sint graues,ordinatæ,honestę,christiana religione dignæ, atque à vanis & secularibus studijs prorsus alienæ. 1.Tim.6. Ioan.1. Apoc.5.

Cùm aũt Deo Opt.Max.creatori & redẽptori suo honorem, timorem & reuerẽtiam homo tanq̃ creatura debeat,multosq́; videamus ea in re damnata ignauia desides esse, oĩbus ecclesiasticis pśonis nr̃æ diœcesis districtè ꝓcipiendo mãdamus,vt poſt hãc summa pietate Deũ vbiq; & honorent,&timeãt, ꝓcipuè verò in tẽplis humiliter reuereant & venerent. Et quũ in nõe dñi nr̃i Iesu Christi oĩs genu cęlestiũ,terrestrium &infernorum flectendum sit:volum⁹,vt oẽs,quotiescunq; in sacris concionibus aut missis nõe sanguinis vel corporis Christi aut Dei genitricis Mariæ virginis fiat mentio,aut qñ Cãticum, Gloria in excelsis,aut Gloria tibi nomine,ante Euangelij initium,aut natiuitatis Christi ex virgine,& incarnatio in symbolo, aut gratiarum actio in pśatione,aut huiusmodi alia in diuinis officijs canuntur vel commemorãtur,detecto capite, genubusq́; flexis,ante altare,vel vt locus tempusq́; postulauerit, Deo reuerentiam exhibeant debitam,& populum ad eius rei imitationem verbis factisq́; cõmoueant atq; hortentur. Philip.2.

De ferijs & festis sanctorum.

Cap. 24.

DE diebus festis feriandis nihil innouare volentes, pręcipimus,vt festiuitates Christi ac B. Mariæ virginis,aliorumq́; sanctorum,iuxta cõstitutionem & ordinationẽ ꝓ quondã felicis memoriæ Christophorum Episcopum Augustensem ꝓdecessorem nr̃m desuper factas & diuulgatas, quarum tenor subinferitur, deinceps celebres habeantur.

Christophorus Dei gratia Episcopus Augusten̄,dilectis nobis in Christo Decano & Camerario capituli in N. salutem in Dño.

Licèt superioribus annis constitutiões in particulari conuentu Ratisponæ habito per sedis Apostolicæ legatum factas, per totam diœcesim nostram publicari fecerimus: ad aures tñ nostras peruenit,ꝙ hæ constitutiones, & pśertim quo ad obseruãtiam dierum festiuitatum ab aliquib⁹ vestris capitularib⁹ plebanis,inæqualiter obseruentur. Ex quo multi emergunt errores,in diuini cultus cõtemptum & scandalum plurimorum. Vndè nos,sicuti nostro incũbit officio, huiusmodi erroribus in futurũ obuiare cupientes,festa in diœcesi nostra celebranda,hic inseri fecimus:videlicet statuimus,ordinamus, & volumus, vt decæterò dñica dies q̃ in gloriam dñicæ resurrectiõis,ad nos vsq; à primitiua ecclesia maximè celebris semper habita est, dies quoq; natiuitatis Christi, S.Stephani, Ioannis & Innocentium,Circunciſiõis,Epiphaniæ, Paschæ cum feria 2. & 3. duntaxàt, Assc̃ensionis, Georgij, Pentecostes,cum feria 2.& 3.tñ,Corporis Christi, Quatuor festa B.Mariæ virginis, nempe Purificationis, Annunciationis,Assumptiõis & Natiuitatis, Natalitia Apostolorũ,Ioannis Bapt.Magdalenæ, Laurentij, Dedicationis, Michaelis, Oĩm sanctorum,Martini, Nicolai, Catharinæ,Hulderichi atq; Affræ patronorum nostrorum,sicuti hactenùs obseruati fuẽre,celebres quoq; & festi habeantur. Mandantes insupèr vobis,vt festa iam specificata obseruetis,& à parochianis vestris obseruari faciatis:in cęteris autem festiuitatibus,quacunque ratione vel institutis vel receptis, cuiq; liberũ permittatis. Datum in castro nostro Dillingen̄, anno à natiuitate dñi 1539.

Vt oratio dñica, Angelica salutatio, & symbolum Apostolorum, ab oĩbus æqualiter dicantur. Cap.25.

QVum post innumeras nouationes nr̃a tẽpestate in fideiorthodoxę articulis, moribus & ritibus à peruersis hominibus introductas, nihil intentatum relinqueretur, quo populi aures à nouatoribus captæ detinerentur:eò tandèm ventum est, vt oratio dñica, Angelica salutatio, Apostolorum Symbolum, & Decalogi præcepta,q̃ maiores nostri in Germanicam linguam religiosissimè conuersa nobis tradiderunt,ab istis inuerterentur:illaq́; reuerendissima religio,verborum maiestas, tenor atq; numeri,in animos hoĩm vnà cum materno lacte instillati,è media ecclesia tollerẽtur:adeoq́; vt qui noua interpretatione vsi sunt, intelligerent se à vetere deuotiõe esse dimotos. Nam vt vnico exemplo ostendamus,sequẽs nostrũ statutum rationem non carere, ab istis nouis interpretibus factum est, vt quod anteà in Oratiõe dñica dictum fuit, Pater noster qui es in cælis:ab istis dicatur, Noster pater in cælis:iamq́; siue data opera, siue casu aliquo hostili id acciderit,essentiæ verbum sedem suam in diuinæ paternitatis inuocatione amiserit. Vt igitur antiqua verborum religio atq; in ea deuotio passim conseruẽt, plebanis ecclesiarum parochialium in virtute sanctæ obedientiæ districtè ꝓcipiendo mandamus, vt singulis diebus dñicis, finita concione, orationem dominicam, Angelicã salutationem, symbolum Apostolorum, & Decalogi ꝓcepta,sicuti ea oĩa vernaculo sermone subscripsimus,distinctè ac tractim ita plegant,vt populus legentẽ repetitione subsequi,ea discere & memoriæ mãdare possit.

ORATIO DOMINICA.

VAter vnser der du bist in himeln/ Gehailiget werd dein Nam/ Zu kũ dein Reich/ Dein will geschech als im himel vñ auff erd/ Vnser täglich Brot gib vns heut. Vñ vergib vns vnser schulden/ als wir vergeben vnsern schuldigern/ Vñ nit eynfür vns iñ versuchung/ sonder erlöß vns vom vbel/ Amen.

Salutatio Angelica.

GEgrüsset seyest Maria/ vol gnadẽ/ Der Herr mit dir/ du bist gesegnet vnder den Weibern/ Vñ gesegnet ist die frucht deines leibs Jesus Christus/ Amen.

Symbolum Apostolorum.

ICh glaub in Got Vatter almechtigen/ Schöpffer himels vnd der erd. Vñ in Jesum Christũ seinẽ aingẽ Sun vnsern Herrn/ Der empfangẽ ist võ dem hailigẽ Gaist/ geborẽ auß Maria der Junckfrawẽ/ Gelittẽ vnder Põtio Pilato/ gecreutziget/ gestorbẽ vnd begraben/ Abfur zu den Hellen. Am dritten tag aufferstund von den todtẽ/ Auffur zu den Himeln/ sitzet zu der gerechtẽ Gottes vatters des almechtigen/ Von dannen er kunfftig ist zu richtẽ lebendig vnd todt. Ich glaub in den hailigẽ Gaist/ die hailige Christliche kyrchẽ/ Gemainschafft d̃ hailigẽ/ Ablaß d̃ sundẽ/ Vrstend des flaischs/ vñ das ewig leben/ Amẽ.

Præcepta decem Decalogi.

DAs erst Gebott/ Du solt allain in ainen Gott glauben. Das ander/ Du solt den namẽ Gottes nit eytel nemen. Das dritt/ Du solt die feyrtag hailigen. Das vierd/ Du solt vatter vnd mutter eren. Das funfft/ Du solt niemãt tödten. Das sechst/ Du solt nit stelen. Das sibend/ Du solt nit vnkeusch treiben. Das acht/ Du solt nit falsche zeugknuß geben. Das neũdt/ Du solt nit begerẽ deines nechsten haußfrawen. Das zehendt/ Du solt nit begeren deines nebẽ menschen guts.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De Magistris & scholis instituendis. Cap. 26.

IN primis statuimus & ordinamus, vt nullus nostræ Augustensis ditionis aut diœcesis, cuiuscunque ætatis, status ordinis aut gradus fuerit, ad scholas & Gymnasia de schismate aut hæresi suspecta, nuperq; natis de religione peruersis opinionibus contaminata, discendi docendive causa, p̃ficiscatur. Nam qui contrà fecerit, is sciat se nobis pœnas debitas daturum.

Quòd verò ad nos attinet, Academijs incorruptis & in Catholica doctrina vitaque pseuerantibus potestatē facimus, nobis viros literatos ad regendum ecclesias idoneos significandi: quorum in collatione beneficiorum, parochialiumq; ecclesiarū, apud quos residere voluerint nostræ diœcesis, honestissimam rationem nos habituros, eosq; si digni ea re videbuntur, etiā apud S. D. N. Paulū III. pontif. Max. cuius optimā mentem ad hoc inclinare cognouimus, summo studio atq; diligētia p̃moturos pollicemur.

Concilij quoq; Lateranen̄ decretum amplexi, p̃cipimus, vt q̃cunq; aut qualiacunq; canonicorum collegia, scholas pro cuiusq; collegij magnitudine, sicubi aut desitę sunt, aut nouis opinionibus infectæ, erigant & restituant.

His præficiātur Magistri & pædagogi incorruptæ vitæ, à quibus tam pietatis Christianæ prima principia, q̃ rudimenta literarum iuuentus hauriat, eaq; in classes, si ętatis aut ingeniorum ratio id postulare videbitur, diuidatur.

Quibus etiam nihil quod eorum innocētiam vel in religione, vel in moribus lædere possit, prælegi mandamus.

In reliquis verò oppidis vbi collegia nō sunt, scholas, quarū magistri boni, honesti & docti sint, instaurari aut cōseruari iubemus.

Apud singula frequentioraq; Canonicorum collegia singuli Theologi honestis stipendijs conducti habeantur: qui certis diebus & horis interpretentur Biblia, ac de re Theologica iuniores canonicos, vicarios, & alia collegij membra doceant: vbi eorum quisq; ad lectionem suæ professiōi & instituto congruentem comparére teneatur.

Doctori vnius præbendę prouentus, donec in docendo perstiterit, assignetur: qui si non suffecerit, ratio aliqua ineat, vt ei, quantum sit satis, suppeditetur.

De hospitalibus pauperum, infirmorū, & peregrinorum. Cap. 27.

HOspitalia nostræ diœcesis conseruari, redditus ad ea destinatos, in nullos alios vsus conuerti, atq; sicubi alienati, aut in priuatos vsus conuersi fuerint, reuocari iubemus. Sin apud Collegia, monasteria, aut sacras alioquin ædes, hospitalium redditus cum cæteris redditibus aut bonis cōfusi fuerint, & hodiè ignorentur: curabimus nihilominus, ex collegij, monasterij, aut sacræ illius ædis ærario aut p̃uentibus, pauperum & infirmorum necessitati prouideri.

Viduæ, orphani, & qui ad quærendū victum sibi nō sufficiūt, ex eo loco, vbi hospitalia constituta sunt, oriundi, in ea recipiantur: peregrinis autē hospitalia pro refectiōe tantùm, non autem in fraudem indigenarū pauperum, pro inhabitatione patére concedimus.

Hospitalium, quorum fundatores sibi, p̃uisionem ac dispensationem retinuerūt, administratores, saltem semel in anno Prouisoribus rationem reddant, quorum omium curam & inspectionem præcipuā, nobis diuino adspirante numine, pro ordinaria nostra authoritate sumemus.

De maioritate & obedientia & disciplina populi. Cap. 28.

PRincipes, Comites, Barones, nobiles, ciuitatisq; Augusten atq; aliorum oppidorum & municipiorum nostræ diœcesis Magistrat⁹ & p̃fectos hortamur in nomino, atq; in virtute ecclesiasticæ obedientiæ requirimus, eisq; munere quod Deo authore gerimus, consili, mandamus, vt inuocati nobis nostrisq; vicarijs in exequēdis huius S. synodi decretis auxilio sint: Iurisdictionem, libertatem, ac immunitatem ecclesiasticā, Imperatorum legibus & sacris Canonibus, episcopis & clero tributam ac firmatam tueantur, nobisq; conseruent: ad hæc etiam, ne ecclesijs quas tuitionis, p̃tectionis aut aduocationis iure tueri deberent, contra fidei datæ sacramentum, grauia & iniqua onera imponant, ne ipsos tandèm Cæsareæ Maiestatis p̃cepto aut amoueri contingat, aut limitibus p̃scriptis, quid alteri alteris inuicē debeant, includi. Cæsaris em̄ iussum in re tam iusta p̃uenire honorificentius est, q̃ eum ad exequendum inuitum cōpelli.

Quum populus p̃ter obedientiam, quam principibus & ciuili magistratui debet, ad eam quoq; quam nobis aut alijs ecclesiasticis ordinibus debet, redigendus sit, vniuersos & singulos nostræ diœcesis laicos in nomino hortamur, eisq; p̃cipimus, vt clerū nostrum, parochos, aliosq; ordines ecclesiasticos venerentur: eorum facta non temerè iudicent, aduersus presbyteros suos prefractè non contendant, sed morigeros se p̃beant atq; obsequentes. Ad Christū em̄, cuius legatione funguntur, eorum tam honor q̃ cōtemptus, pertinere credendus est. 2. Cor. 5

Conueniat quoq; diebus p̃nicis & festis ad diuina, q̃ in ecclesijs catholicis celebrant: concionē sub silentio audiat, memoriæ cōmendet, & concionatorem vel auscultantes strepitu aut deambulatione non perturbet. In Missa audienda ad finem vsq;, donec b̄dictionem sacerdotalem acceperit, perseueret: & qui peccati vinculo retinentur ligati, absq; absolutione & veræ emendatiōis proposito,

posito, ab eucharistiæ sacrosanctæ perceptione abstineant: palam verò criminosos, & q peccati certissimam occasionem dimittere nolunt, siue sacerdotes sint, siue laici, omninò à cōmunione volumus aberceri.

Patres & matres familiās liberos & familiam secundùm audita in cōcione, domi instruant, timorem Dei, symbolum Apostolicum, Orationem D̄nicam, Salutatiōem angelicam, p̃cepta Decalogi, & quicquid pertinet ad bonos mores & virtutem in eis educandam, doceant: præcipuè verò eos à blasphemijs, iuramentis & execratiōibus, cum domestica disciplina, tum iræ diuinæ p̃dicatione deterreant. Cætera, quæ hīc breuitatis causa omittim⁹, vt à pijs cōcionatorib⁹ acceperint, ita doctrina & vsu domestico tractēt, atq; sicuti Chr̄ianos hoīes decet, exerceant.

Cæremonias quoq; Chr̄ianæ pietatis & instituta ecclesiastica de ieiunijs & abstinētia carniū, de ferijs, de processionibus, & id genus ritib⁹, à populo nobis cōmisso sub debito obedientiæ sanctæ ecclesiæ Catholicæ, religiosè ac piè obseruari mandamus.

Sanctiōem patrum Christianus populus de confessione & Eucharistiæ cōmunione, paschali tempore, sub pœnis in canone cōtentis obseruet.

Libros contagiosos, de falsa religione suspectos, & impijs iocis refertos, imagines prætereà & picturas obscœnas, vel ad ludibrium religionis catholicæ, aut ad certorum hominum infamiam expressas, populū nostræ diœcesis legere aut habere, atque de sacrosancta fide, præcipuè inter pocula atque conuiuia, temerè disceptare non liceat. Legat autem libros sacros, sanctos patres, vitas sanctorum, p̃clarorum & fortium virorum historias & imagines tales spectet, quib⁹ ad pietatem, virtutem, religionis & reipublicæ amorem accendatur.

Ebrietatem atque infames compotatiōes fugiat, quib⁹ & corporis & animi vires eneruantur.

Tabernæ & œnopolia diebus festis ante sacrū in ecclesia peractum, infirmis & peregrinis exceptis, non pateant.

Nouorū & ab ecclesia non receptorū dogmatū authores, p̃dicatores, aut iactatores, sacrilegos, periuros, blasphemos, vsurarios, adulteros, ebrios, alijsq; publicis criminib⁹ obnoxios, ferri in ecclesia nostraq; diœcesi prohibemus: in quos etiam cēsuris & pœnis ecclesiasticis summa seueritate animaduerti debere statuimus & ordinamus.

De Visitatione. Cap. 29.

VT porrò sciant Abbates, p̃positi, Decani, & clerus nr̄æ diœcesis, nos hęc statuta synodalia ex sacræ Cæsareæ Maiestatis formula sacrisq; Canonibus & patrū antecessorumq; nostrorum decretis & statutis, non ad ostentationem, sed ad indubitatā reformationem ipsorum nostriq; gregis, pro istorum temporū vsu atq; necessitate collegisse, posthàc tertio quoq; anno, quotannis, aut quotiès res postulauerit, diœcesim n̄ram totam visitationis gratia vel ipsi circumibimus, aut per suffraganeum nostrum, qui baptizatos etiam Confirmationis sacramento signet, mandabimus visitari.

Visitationis autē normā, si quid in ecclesiæ nostræ formulis desiderabitur, suffraganeo aut vicario nr̄o, quorū alteri vel vtriq; in occupationibus nostris visitandi munus delegabimus, p̃scribemus: eamque necanis quoq; diœcesis nostræ ruralibus in suis visitationibus sequendam, quatenùs p̃tinere ad eos videbitur, p̃ponemus: operamq; dabim⁹ indefessam, vt in hac quoq; parte eorū, q̃ hoc quidē tēpore effici possunt, nihil desideret.

De sententia excōmunicationis, suspensionis, & interdicti. Cap. 30.

EXcōmunicationis, suspensiōis, & interdicti nostri sententias, à nullo, cuiuscunque status, gradus & conditionis fuerit, negligi, contemni, aut quo ad publicatiōem & executionem earum impediri debere, statuimus, atq; sub pœnis & censuris ecclesiasticis, quibuscunq; impedientibus irrogandis, districtè præcipimus.

Officiali quoq; nostro iniūgimus, ne diuinam hanc censurā, qua nulla est maior in ecclesia, leuiter aut, p̃pter exiguas paruiq̃ momenti causas proferat: sed vt ad sanitatē magis, quàm ad interitum, contumacium & rebellium animorum respiciat.

Excommunicatos & denūciatos, ab omnibus vitari, & à nemine in consortium recipi decernimus, eosq; ante pœnitentiam emēdationisq; sponsionem atq; satisfactionem tam ecclesiæ quàm iniuriam passo faciendam, ad sacramenta communionemq; fidelium admitti atq; absolui prohibemus.

Nisi populari concursu cædes cleri facta sit, persona tantùm clericalis homicidij rea, non autem locus delicti, interdicendus erit: ea de causa, ne p hanc occasionē populus indiès negligentior fiat, néve à sceleratis hominibus ocium à diuinis, patrato crimine, dataq; opera, procurari possit.

De precibus, p̃ summo pōtifice, Romanorū Impatore & rege, ac principib⁹ catholicis alijsq;, ad Deū fundendis. Ca. 31.

VNiuersis sacerdotibus & omnibus nostris subditis, tam religiosis q̃ secularibus iniungimus & mandamus, vt pro sanctissimo domino nostro Paulo Papa III. ac Inuictissimo Imperatore nostro Carolo V. cuius immortali beneficio hanc pacem quietemque publicam debemus: pro sereniss. principe Ferdinando Rom. rege, aca lijs principibus catholicis, in Missis, orationibus & concionibus suis deuotissimè precentur: populumque vt idem faciat, hortentur, vt orthodoxam fidem, sedisq; Apostolicæ, à qua fidei Christianæ incunabu-

la

Universidad de Deusto
Biblioteca

la traximus,authoritatem, vt hactenùs factú ab eis fuit,ad gloriam oñipotentis Dei tueantur:& ſi qui alij fortè callidis aduerſarij noſtri artibus in errores prolapſi addictíve ſint, pro his vnà cum populo atq; in ſacris orent,vt in tempore reſipiſcant,atq; ad priſtinam eccleſiæ catholicę vnitaté & obediẽtiam vnà cũ populis ſibi ſubiectis reuertantᷣ.

De pœnis. Cap.32.

QVum porrò ſine coercitione iuriſdictio nulla ſit,& abſq; pœnis non modo leges vileſcant, verumetiam q̃libet ciuilis ſocietas in deterius facilè abeat atq; diſſoluatur,ne fruſtrà huic ſancto muneri operam impendiſſe videamur, ſtatuimus atque ordinamus,vt pœnæ canonicæ tam in corpore iuris clauſæ, q̃ prouincialibus ſynodalibúsve ſtatutis aliàs editis annexæ, tranſgreſſoribus horum ſtatutorum, ſicubi ſpecialis pœna expreſſa ſiõ ſit,infligatur, nobis aut vicario ſeu officiali nr̃o, earú electionẽ, moderationẽ aut aliam quálibet arbitrariá pœnã,earũ loco,ꝑ pſonarũ,locorú aut trãſgreſſionis qualitate exigendam, reſeruátes.

De ſynodis. Cap.33.

CVm ſynodorú celebrãdarum ratio in tanta rerum eccleſiaſticarum pturbatione pleriſq; ignota ſit, voluimus ſubditis noſtræ diœceſis omnibus, noſtram in hac re mentem, & quid quiſq; in ea facere aut ex ea ſperare poſſit vel debeat,explicare.

Synodos igitur noſtras diœceſanas anniuerſarias & quotiès neceſſitas eccleſiæ noſtræ poſtulauerit,eſſe & habere volumus atque decernimus.

Qui ex noſtrá diœceſi in ſynodalem cõſeſſum recipiuntur,ſinguli iuriſiurandi nobis præſtiti admoniti,aut ſi videbitur,iurati eccleſiarum ſuarum,ꝑlatorum, atq; etiã officialium noſtrorum & populi detrimenta, defectus,vitia grauia,aut ſecularíú quorumcunque,ſiue præſentium ſiue abſentium tyrannidem in eccleſias,populum,viduas, vel orphanos ſæuientem,ꝑferant in medium,à ſynodo ſine vllo reſpectu corrigenda.

Appellationes quoq; eorũ, qui ad noſtrã ſynodum prouocârunt,abſentiumq́; grauamina aut deſideria per Epiſtolas aut libellos ſupplices explicata,audientur.

Laicis etiam ſuas querelas, modò res aut cauſas eccleſiaſticas concernant,aut ad iudicium ſynodi pertineant, in ſcriptis proponendi poteſtas fiet: quibus procuratores & aduocatos ſynodales ex noſtris conſiliarijs laicis deputabimus, aut ipſos,ſi digni vel ad cauſas ſuas diſtinctè exponendas apti ſint, intromitti mandabimus.

Matt.18. Et quicunq; diuini amoris zelo ducti, crimina diſciplinam & quietem eccleſiaſticam perturbantia denunciare voluerint, vel publicè vel priuatìm audiẽtur: ad quam denũciationem ceu Euangelicam,& ex charitatis viſceribus proficiſcentem,vniuerſos & ſingulos per amorem quo reipub. Chriſtianæ quiſq; infixus eſſe debet,exhortamur.

Inteſtina quoq; odia & capitales inimicitias,ex q̃bus noſtræ diœceſis tranqllitas pturbari aut ſcãdala oriri poſſent,ſummo ſtudio ſummoq́; moderamine æquitatis,extingui,deponi,atq; ad amicitiã,aut ſaltẽ ad cõpoſitionem & pacem traduci adnitemur.

Qm̃ verò multi ſunt,qui aliorum vitia & defectus aut potentiorũ iniurias,oppreſſiones ſeu tyrannidem,corã tota ſynodo ꝓponere aut accuſare nõ audeant: deputabimus tres aut plures ex ſynodo commiſſarios auditores, apud quos vniuerſi & ſinguli tam clerici,q̃ laici,quæ volũt,tutò depõere poſſint.Sciantq́; omnia ſub ſilentio tegẽda eſſe.

Et neq̃is exiſtimet noſmet aut noſtros officiales ex eorũ numero,quorũ vita, mores & actiones corrigi debeãt, exemptos eſſe velle, à tota ſynodo teſtes ſynodales qui noſtræ noſtrorumq́; officialiũ reformatióí intendant,deputari mandabimus. nam etſi multa nobis deeſſe cognoſcimus, multa tamen nos fugere non ignoramus.

Neq; ſynodum aut eius deputatos dimittemus,donec de omnibus cauſis,oĩmq́; grauaminibus ſufficienter fuerit informata.

Vitijs & querelis auditis,adhibito Theologorum & Iuriſperitorum conſilio, ea atq; alia incommoda,admonitione,correctióe, executione,epiſtolis,ſtatutisq́; ſynodalibus pro viribus noſtris Dei omnipotentis auxilio innixis,apud omnes emẽdari & tolli curabimus:& alia oñia ad rem ſacram, diuina officia & laudes pertinentia, ex libri pontificalis præſcripto peragemus.

Quòd autem ad apocryphs, inepta, parumq́; ſyncera,quæ temporum vitio in Breuiaria irrepſerunt,emendanda:earundemq́; precum & pſalmorum frequentes repetitiones,innumera ſuffragia & nouas collectas, ſequentias,præfationes, & id genus faſtidiú adferentes,& officijs diuinis Miſſæq́; ſacrificio parùm congruentes, tollendas mutãdasq́ue attinet,ad hæc etiam,vt ſub ſacro ſolenni corã eodem populo Miſſæ ſpeciales nó legantur, vt excommunicationis ſententiæ ob criminales tantùm cauſas, easq́ue valdè graues & lœtales ferantur: vt apoſtolicè vel coadiutores facti,vel aliàs prouiſi examinẽtur:vt beneficiorum pluralitas refrenetur, vt beneficia tenuiora vnione creſcant, atq; ad pauciorem numerum rediganturᷣ vt exempti, Ordinariorum reformationi, viſitationi & correctioni ſubiaceant: vt Academiæ ſeu doctorum & ſtudioſorum hominú vniuerſitates, quarum in diœceſi noſtra nullam habemus, reformentur,eisq́ue priuilegia ſua & immunitates conſeruentur: & ſi quæ ſunt alia, quæ in Cæſareæ Maieſtatis formula delibata ſunt, & in hiſce ſtatutis noſtris vel prætermiſimus, vel exhortando potiùs q̃ ſtatuendo inſeruimus, ad ſynodú pro-

ꝓuincialẽ,& ſi in ea ſup his ſtatui nihil queat,ad Oecumenicũ conciliũ, Sanctiſſimiq́; dñi noſtri deliberationẽ duximus reijciẽda. Oſtenditur autem nobis ex Reuerend.& Illuſtriſſ.principis & dñi Sebaſtiani Electoris & archiepiſcopi Moguntini, Metropolitani dñi & amici noſtri chariſſimi,pietate,eruditione,induſtria,ingenio, animiq́ue magnitudine ſpes optima fore,vt in ꝓxima ſynodo prouinciali de his alijsq́; noſtræ religionis negocijs rebusq́; omnibus,ratio ineatur certiſſima, qua ampliſſima illius Metropolis,ꝓuincia,orthodoxæ fidei ipſiq́; Chriſto tota reſtituatur.

Finis Statutorum ſynodalium.

FInita ſub irruẽtem iam noctẽ Statutorum lectióe,Reuerendiſſ.cardinalis cãcellario mandauit,vt Synodũ his ferè verbis alloquereꝛ: Quõ reformatióis formulę hodiè publicatæ Statutorũ ratio cõueniat, ex lectióe hac pſpectũ planè oñibus eſſe:reſtare nunc illud ſolùm, vt vniuerſa ſynodus de his oñibus ſuffragia ferat:vt igitur cogitandi deliberandiq́; de ſingulis ſpatiũ habeant ad Synodũ vocati, ſequenti die primũ (quę 13.Nouemb.futura erat) poſt rem ſacram pactam,de his omnibus ineunda ſuffragia eſſe,itaq́; Reuerendiſſ. Cardinalis eos ad cœnam in cœnaculo ad hoc inſtructo ſumendam,cum ſua benedictione dimiſit.

ACTA SECVNDAE DIEI SYNODI.

ALtera die huius ſanctiſſimæ tractationis,cõuenerunt oẽs cõſtituto tempore, & Miſſa p R. D.Philippũ à Rechberg de Hohenrechberg Decanũ Eccleſiæ Auguſtẽ, de S.Trinitate ſolenni canticorũ ritu celebrata,moxq́; reliqs ex libri pontificalis præſcripto peractis,Reuerẽdiſſ.Cardinalis, laicis anteà p dñationis ſuæ Reuerendiſſ.fiſcalem exire iuſſis,ſynodum obteſtatus eſt ferụẽti ſermõe,vt meminiſſe velit, ſe nõ priuato cuiuſquã mortalis, aut quenquã ſuo,ſed vniuerſos Chriſti,per quẽ creati & redempti eſſemus,noſſe conueniſſe, Chr̃i hanc cauſam eſſe,de qua nunc ſit deliberandũ: afferrent igit̃ hodiè aĩos ab oñi pturbatione, cupiditate,ptinacia,immũditia,& ſocordia expurgatos:cõſulerentq́; in mediú de his, q̃ diſciplinam eccleſiaſticã in eccleſia Dei excitare, reſtituere, & cõſeruare queant. Quòd ad ſe priuatìm attineret,daturũ operã,vt Deo duce,epi munere,quantũ in ſe eſſet,ritè rectèq́; fungereꝛ:& quanq̃ imbecillitatẽ defectusq́; ſuos pleroſq; in ſeipſo agnoſceret, tñ nõ dubitare ſe,quin multa ſint q̃ latére ipſum poſſint.Qua,ꝓpter poſtulare ſe ab vniuerſa ſynodo,vt ex ꝓlatorũ, canonicorũ & Decanorũ ruraliũ triplici ordine, ſingulos binos, ternos aut plures,ſi ita videreꝛ,eligerent, q̃ ceu teſtes ſynodales, de his, q̃ emendanda in ſe eſſent,inquirerent:ſeq; Synodi nomine admonerent,paratũ eñ ſe eſſe, ꝓmptumq́ue & ad audiendum tranquillo aĩo ſingula, & ad obtemperãdum monitis ſalutaribus ſanctæ huiꝰ ſynodi in ſpiritu ſancto cõgregatæ. His in hanc ferè ſententiã, maiore tñ ſermõis affluentia,dictis, ſummũ aliquãdiù ſilentium fuit. Quod cùm à nemine rumperetur, D.ſua Reuerendiſſ. aduocatis ad ſe cõſiliarijs, cõſtituit ſuffragiorũ ſcrutiniũ inchoandũ eſſe. Quo cõſilio per Cancellariũ publicato, Fiſcalis è ſchedula noĩatim ordineq́; ſingulos ad mandata procuratoria aut ſyndicatoria afferenda cõpellauit: ſinguli itaq; depoſitis apud R. D.Iacobum Henrichmannum Auguſtẽ eccleſiæ canonicũ & vicariũ,atq; Notarios ad hoc deputatos,mandatorũ inſtrumentis,ſup ſtatutis ſynodalibus approbandis ſententias dixerunt: Quorũ primus R.D. Marcus Auunculus epſ Nazianzenus & Suffraganeus Auguſtẽ,breui candidaq́; oratione ſtatuta Synodalia adprobauit,ſeq́; obſeruatióí eorum, quatenùs ad ſe pertineret, adſtrinxit: hunc ſequuti ſunt reliqui ꝓlati, abbates,ꝓpoſiti & Decani tam collegiorum, quàm regiuncularum ruralium : nemoq́; in tanta multitudine extitit, qui voce ſua ſtatuta hæc ſaluberrima non collaudaret, atq; ſe vnà cum his,quorũ noĩe huic ſynodo intereſſet,illis pro viribus pariturum, alijsque vt idem facerent,authorem futurum nõ ꝓfiteretur.

Tanta igitur cõſenſióe oĩm, votisq́; cõcordibus animaduerſis, Reuerendiſſ. Card. Deo Opt.Max.cuius ſpiritu afflante hęc gerebantur,gratias egit: & accito ad ſe Cãcellario mandauit,vt Synodo, q̃ à prãdio agẽda eſſent,indicaret,nempe dñationem ſuam Reuerendiſſ.negociũ dediſſe RR.DD. epiſcopo Nazianzeno, Philippo à Rechberg &c. Decano, Iacobo Henrichmãno vicario & Cancellario ſuo,vt horis pomeridianis cauſas,grauamina & defectus tam eccleſiaſticorum q̃ laicorũ ad Synodi cognitionẽ ptinẽtes, audiant, expediant, aut, ſi res ita poſtulet,ad dñationem ſuam Reuerẽdiſſ. vel ſynodum ipſam referant decidẽda.Cupere prętereà dñationẽ ſuã Reuerendiſſ. obnixeq́ue petere à ſynodo,vt tres plurésve deputet, q̃ de officialiũ,aliorumq́; eccleſiaſticæ functionis & fori miniſtrorum ſuorũ negligentia alijśve grauaminibꝰ indè fortaſſe ad ſe manantibꝰ inquirãt, atq; ad D.ſuã Reuerẽdiſſ. finẽ vlla reformidatione deponant, vt diligentia eiuſdem curaq́; debita, ſi quid incõmodi fuerit, emendetur.

His dictis, Reuerendiſſ. cardinalis ſynodum, ad corpora in cœnaculo inferiore,ſicuti toto hoc ſynodi tempore impẽſis eiuſdẽ factũ fuit,prandio curãda,de more dimiſit.

A prandio auditores cauſarũ ſynodalium negocio ſibi dato ſatisfecerũt,cauſasq́; ſcripto vel voce,ꝓpoſitas aut expediuerũt,aut ſi quæ maiore indagatione opus habere viſæ ſunt,in aliud tẽpus, dum veritas inquiri,aut pars altera audiri potuerit,reiecerunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ACTA TERTIAE DIEI SYNODI.

POstrema die Synodi quæ fuit Nouembris decimaquarta, hora ſublucana celebrauit officiũ Miſſæ de B. Maria virgine ſolenne & habitu Pontificali Reuerendus D. Gaſpar, abbas monaſterij Othoburenſis. Et ſacris tum Miſſæ tum ſynodalibus in libro Pontificali præſcriptis, ritè ſummaq; totius Cleri & populi deuotione peractis, Cancellarius, quæ à Reuerendiſſ. Cardinale fuerat iuſſus, in eam, quæ ſequitur, ſententiam ſynodo expoſuit: Dominationem ſuam Reuerendiſſ. videlicet, intellecta totius ſynodi in adprobandis ſtatutis ad Cæſ. Maieſt. formulam conditis, heſternaq; die plectis, ſumma concordia, reliquum eſſe cenſere, vt ea, p rogatis publicatisq; habeantur: idcirco eandẽ paterno benignoq; affectu oẽs admonere, meminiſſe vt velint, ſe conſenſu hoc ſuo ſynodali ad ea obſeruanda, perpetuaq; vitę, morum, atq; officij integritate cuſtodienda, Deo omnium bonorum conſiliorũ authori & humanarum actiõum inſpectori, ipſiſq; Eccleſiæ Chriſti eiusq; antiſtitib. obſtrictos eſſe. Cauendum igitur omnibus, ne à legib⁹ ipſis authorum ſuorum culpa coarguatur.

Poſt hæc Reuerendiſſ. cardinalis Synodũ denuò admonuit, ab eaq; vrgendo petijt, vt monitores ex ſe deligerent, qui dominationem ſuam Reuerendiſſ. de his, q̃ ſe fortaſſe circa officij ſui ſuorumq; miniſtrorũ negligentem aut improuidam curã ſeu adminiſtrationem lateant, admonerent: daturũ eñ ſe operam, vt ſeipſum ſuosq; ad rectam epiſcopalis officij regulã pro viribus emendet. His dictis, Synodus communicatis inter ſe omnium ordinum cõſilijs, per R. D. epiſcopum Nazianzenum reſpondit, ſe ampliùs in dñatione ſua Reuerendiſſ. nil deſiderare, q̃ vt pro conſcientiæ ſuæ modo, ſtatutis hiſce ſynodalibus vnà cum ſuis inſiſtat, atq; veluti lex animata, in eccleſiæ ſuæ cardine eminens, cætera membra in officio contineat.

Hoc reſpõſo, Reuerendiſſ. cardinalis tanq̃ reſtituendæ apud ſuos catholicæ pietatis ingenti ſpe excitatus, Synodo gratias egit, deumq; omnipotentem ſupplex rogauit, vt ſibi in explendis exequendisq; huius Synodi conſtitutionibus diuino ſuo numine aſſiſtere dignetur.

Poſtremò, pſentibus atq; comparentibus in hac Synodo tanq̃ obedientiæ filijs, gratiæ à Cancellario actę ſunt, benignitatis dominationis ſuæ Reuerendiſſ. plenæ, addita etiam clementiſſima obteſtatiõe, dñationi ſuæ Reuerendiſſ. gratius accidere nil poſſe, q̃ ſi ad eum veluti ad patrẽ & paſtorẽ in reb⁹ ſuis dubijs aduerſis ve confugiant: auxilio enim, conſilio, ſtudio, cura, beneuolentiaq; ſua ſe eis pro viribus ſemper adfuturum.

Cùm igit̃ Synodus, pactis ſerè iam omnibus, dimittenda eſſet, pdijt in medium fiſci pmotor, atq; citatorum non comparẽtium contumaciam accuſauit, petijtq; eos contumaces atque in conſiſtorio epiſcopali ea de cauſa proceſſum decerni atq; cõmitti: cuius petitioni Reuerendiſſ. D. ſua annuit, præcepitq; contra contumaces iuris ordine ſeruato procedi. Citati fuerunt etiam omnes ad Synodum proximam, quæ indicta fuit ad Kal. Sept. anni 1549. in oppido Dilinga celebranda.

His omnibus magna oĩm attentione abſolutis, admiſſi ſunt Laici, hymnoq; TE DEVM LAVDAMVS, cãtato, Reuerẽdiſſ. Cardinalis ſoléni bñdictiõe receſſuros eſt pſequut⁹.

Actorum Statutorumq; Synodi Diœceſanæ Auguſtenſis, finis.

REVERENDI D. MARTINI de Olaue Theologi Hiſpani, & Cęſareæ atq; Catholicæ Maieſt. Sacellani, oratio habita in ſynodo Auguſtana.

¶ Attẽdite vobis & vniuerſo gregi, in quo vos poſuit ſpiritus ſanctus epos, regere ecclesiam Dei, quã acquiſiuit ſanguine ſuo. Act. 20.

DIcturus hodiè apud vos pclari Eccleſiæ Dei pſides ac paſtores, de inſigni illo ſtudio ac pietate, quam quiſq; veſtrũm p ſuo officio ad huius ſanctiſſimæ ſynodi celebrationem afferre debet: vereor ego nó parùm, ne temerè ac valdè inconſultè feciſſe videar, ſi rem ingenij mei viribus longè maiorem ſuſcipere, & in hac tam celebri corona, homo peregrinus, de re cum primis ardua & minimè populari, loqui audeam. Quanq; autem mandatum illuſtriſſ. principis & excellentis Reipub. Chriſtianæ Card. quo ad hoc munus ſuſcipiendũ impulſus ſum, ſatis magnam vim apud vos habere non dubitem, vt me poſſit ab omni temeritatis ſuſpicióe vendicare, præſertim cùm tantum apud me ſemper eximia eius dignitas & ſapientia valuerit, vt ego nec beneuolentiã ipſius erga me ignorare, nec voluntatem negligere, nec authoritatem non reuereri abſq; nefario ſcelere poſſem: verùm animo meo penitùs non ſatisfacio, cùm ſimul de earũ rerũ q̃ mihi ad dicẽdum pponuntur, ſanctitate & maieſtate, ſimul de ſumma mea indignitate & vehementi ſpiritus mei remiſſione ac indeuotione altiùs cogito. Doleo equidem plurimũ me tam ſanctæ functioni parem morum integritatẽ, paremq; ſpiritus acrimoniã & ardorem minimè afferre. Nam de facultate dicendi, quæ ſentio, q̃ in me ſit exigua ac penè nulla, nó ita ſum ſolicitus. Nec enim cauſam agendam ſuſcepi, q̃ perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis indigeat, quin ipſo ſpiritu Dei, ipſo inquã Dei ſpiritu oĩonẽ noſtrã inſtructã & ornatã eſſe oporteret, vt cõmouere illa veſtros animos poſſet, & ad hoc ſynodale munus ſanctè & religioſè gerendũ, incendere & inflãmare. In quo munere nõ arbitror ignorare vos, quantũ momenti ſitum ſit ad ea mala magna ex parte ſananda, quibus tam miſerè hodiè afflictamur. Ve-

Verũ ne quicquã nobis ex eo breuiſſimo tempore, quod mihi ad dicendũ conceſſum eſt, in pſatiõe aut mei officij purgatiõe depereat, aggrediar ad rem: illud ante oĩa vos oẽs viri Chriſtiani, etiã atq; etiã obſecrans & obteſtans, vt quo me nunc plurib⁹ difficultatibus circunſeptũ eſſe videtis, quoq; meliùs agnoſcitis, quantũ mihi hodiè Dei pſidio & gr̃a ſit opus, eo ardentioribus votis mecũ iuxtà illi ſupplicetis, vt orationẽ mihi inſpiret, q̃ ſit digna ea expectatione, quam fortaſſe dñs Reuerendiſſ. concepit, cùm hãc mihi, puinciam demãdauit, digna ipſius veſtriſq; aurib⁹, digna huius cõſeſſus celebritate & amplitudine, digna deniq; grauitate & ſanctimonia earũ rerũ, de quibus dicturi ſum⁹. Cõcedat, vt ſpũs ſanctus aĩo meo nũc illabat, quõ poſſit cor meũ in huius ſanctæ Synodi cõſpectu verbũ eructare bonũ, verbũ ignitum, verbum ſalutis & ædificatiõis. Eiuſmodi eñ verba ſunt, q̃ ſanctũ & ſpiritalẽ cõuentũ decent. Quid eñ paleis ad triticũ, dicit dñs? nõne verba mea quaſi ignis? HOC aũt ita cõmodiſſimè efficiem⁹, ſi oẽs ſupplices & venerabundi ſacratiſſimã virginẽ Mariam deprecemur, vt nobis filiũ ipſa ſuum, eundemq; ſeruatorẽ noſtrum aduocare & cõciliare dignetur, ſalutationem illi angelicã offerentes. AVE MARIA.

¶ Attendite vobis & vniuerſo gregi, in quo vos poſuit ſpiritus ſanctus Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo. ACTORVM 20.

HAec ſunt verba, viri chriani, magni illius Apoſtoli, q vas electionis à Chro dictus eſt, qbus oẽs ille eccleſię pſides ac rectores, quos hoc loco epos, i. prępoſitos appellat, ad gubernandum inſtituit, hęc Pauli doctrina, eſt diuinitùs inſpirata, qua ſi imbuti eſſent oẽs pñici gregis paſtores, tutò & diu eũ paſcere poſſent, gratũ deo obſequiũ pſtantes, ſibi verò ac ſuis ouibus æternã felicitatem & ſalutem conciliantes. Ac mihi quidem eiuſmodi hæc verba eſſe videnť, q̃ oẽs magni eccleſiæ Pontifices in ſuis aulęis & magnificis tapetis, reliqui etiã paſtores in humiliorib⁹ ſtragulis inſerta & intexta habere deberẽt, vt ſemp eis aliquid ante oculos verſaret, quod ſui officij ipſos admoneret. Perſarũ rex, vt literis, pditum eſt, vnum habebat cubiculariũ, cui hoc muneris mandatũ erat, vt diluculo ingreſſus illi diceret: Surge Rex, & ea cura negocia, quę te curare voluit Meſoroſmados. At multo magis cõueniret, hunc diuinũ Apoſtoli ſermonem oĩbus eccleſiæ paſtorib⁹ quotidiè inculcari, nõ ſe, inquã, à regibus, nõ à magiſtratibus, nõ à Senatu, non à plebe gregi pñico fuiſſe pfectos, ſed ab ipſo ſpiritu ſancto, vt ſemper meminerint, ei, à quo acceperunt, muneris rationẽ eſſe reddendã. Ac gregem quidem nó quẽuis illis eſſe cõmiſſum, ſed eum, cui⁹ ſalus tam chara ſit maximo vniuerſæ naturę principi, ac optimo oĩm creatori & parenti Deo, vt filiũ ipſe ſuũ vnigenitũ tradere nõ dubitauerit, qui pro eo ſanguinẽ ſuum funderet, ac mortem cũ primis ignominioſam oppeteret. Operæpreciũ eſt aũt, vt cauſam etiã illã cõſiderem⁹, qua adductus Apoſtolus fuit, vt tam diligenter curã gregis paſtoribus cõmendaret. Addit ergo ille: Ego ſcio quoniam intrabunt lũpi rapaces in vos, nõ parcentes gregi: & ex vobis ipſis exurgent viri loquentes peruerſa, vt abducant diſcipulos poſt ſe, propter quod vigilate. Mihi igitur viri Chriſtiani, ad eam admonitionẽ, quã à principio propoſui, diligentiùs inſpicienti, & hanc eius cauſam ac rationẽ altiori etiã animi cogitatione perpẽdenti, viſum eſt, nihil à me in hunc cõuentũ afferri nunc potuiſſe, quod vel muneri meo, vel huic hodiernæ celebritati magis cõueniret. Video etenim nõ abſq; ſumma quidem animi lætitia, veluti cæleſtẽ quendã exercitum fortiſſimorum fidei propugnatorũ & optimorum eccleſiæ Chriſti paſtorum, in hunc locum hodiè cõueniſſe, vt de bello inſtruẽdo aduerſus ſatanã & eius fautores, ac de grauiſſimo periculo depellẽdo, quod ſuis ouiumq; oĩm ſuarum ceruicibus imminet, cõſultent ac deliberent. In quo exercitu te Deus, Optime pontifex, velut principem & Imperatorẽ eſſe voluit: reliquos clariſſimos & honeſtiſſimos viros qui hìc adſunt, tibi tanq̃ aſſeſſores & duces ac tribunos exercitus attribuit, vt eorum tu cõſilio & viribus vtaris. Terribilẽ certè quidem exercitum & formidoloſum aduerſarijs: ſi quidẽ illis armis inſtructus accedat, quibus eum munitũ eſſe debere, D. Paulus his verbis explicat: Arma militiæ nr̃æ non carnalia ſunt, ſed potẽtia Deo ad deſtructionẽ munitionũ, conſilia deſtruẽtes, & oẽm altitudinẽ extollentẽ ſe aduerſus ſcientiã Dei, & in captiuitatẽ redigẽtes, oẽm intellectũ in obſequiũ chri. Quorũ armorũ quãta ſit vis & efficacia, idẽ Apoſtolus Timotheo diſcipulo ſuo indicat: Oĩs, inquiens, ſcriptura diuinitùs inſpirata, vtilis eſt ad docendũ, ad arguendũ, ad corripiendũ, ad erudiendũ in iuſtitia, vt perfect⁹ ſit homo dei, ad oẽ op⁹ bonũ inſtruct⁹.

Igitur vt etiam ego aliqua ſaltẽ ex parte, pro exigua mea facultate, & pro officij mihi impoſiti ratione, vos cõtra cõmunes hoſtes adiuuem, tractabo nunc paucis q̃ ad admonitionẽ ex D. Paulo à principio allatam, & ad ipſius cauſam atq; rationem in primis pertinere exiſtimo. Ac priùs quidem dicam de pręſenti Reipub. Chriſtianę ſtatu & conditione, deq; magnitudine periculorum, in qbus oẽs hodiè verſamur, id quod cauſæ iam dictæ reſpondet. Deindè, quid nos hoc tẽpore potiſſimùm facere oporteat, Dei gr̃a & ope adiutus, iuxta Pauli exhortationem explicabo. Quibus de rebus dum breuiter differo, & breuiùs fortaſſe q̃ varietas & magnitudo

Act. 20.

Matth. 9.

Matth. 20.

2. Cor. 10.

2. Tim. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gnitudo huius cauſę poſtulét, peto à vobis viri Chriſtiani, vt me pro veſtra religione & pietate libenter & ſtudioſè audire velitis.

Nullum vnq̃ tẽpus extitiſſe, cùm nõ grauiſſimis Satanæ bellis Dei Eccleſia infeſtaret, cùm veterum tẽporum monumentis, tũ p̃ſentium experientia didicimus: quin & illas ſcripturæ voces, Sæpè expugnauerũt me à iuuentute mea, Sæpè expugnauerunt me à iuuẽtute mea, eccleſiæ multi eſſe arbitrant. Etenim vt oĩa alia tẽpora ſilentio tacitus p̃termittã, q̃ euangelij gr̃am anteceſſerunt, in quib⁹ nõ puto ignorare vos, q̃ variè & crudeliter pleriq; iuſti & fideles Dei ſerui, à Satana & eius miniſtris exerciti & vexati fuerint: in ipſo certè eccleſiæ Chr̃ianæ naſcẽtis exordio aĩaduertere poteſtis, quot machinas capitalis ille gẽnis humani hoſtis contra Chr̃i Apoſtolos & alios ſanctos Dei hoſtes, qui eorũ vitã & mores ſecuti ſunt, admouerit: quot artes nocendi excogitauerit, quot principes & tyrannos potentiſſimos impulerit, vt innocẽtes & inermes aptè & hoſtiliter inſequerent: quot itẽ hypocritas excitauerit, q̃ ouiũ veſtibus induti, occultè & inſidioſè lupos rapaces agerẽt, & miſeras multorum aĩas deuorarent. Verùm cùm multa atq; innumerabilia maximarũ p̃ſecutiõum gẽra extiterint, quibus ille Dei eccleſiã laceſſere atq; exagitare nunq̃ intermiſit, tũ hoc affirmo, ex oĩbus eã longè grauiſſimã & pernicioſiſſimã quouis tẽpore habitã eſſe, qua fidẽ inuaderet & conuellere niteret. Atquì hanc etiã non arbitror neſcire vos, tũc eſſe periculoſiſſimã, cùm res per eos miniſtros gerit, q̃ nos noſtris armis, i. teſtimonijs ſcripturarũ, & magnifica ac populari Dei & chr̃i cõmendatione aggrediunt & oppugnant. Sed ego ꝓptereà perſecutionẽ illã, q̃ cõtra fidẽ intendit, reliquis oĩbus anteponẽdam cenſeo, nõ q̃ alia peccata infidelitate deteriora inueniri poſſe nõ exiſtimẽ, ſed q̃m crimina illa, q̃ cõtra ſolã charitatẽ admittunt, & diuinũ fidei lumen in mentibus noſtris nõ extinguũt, etſi inuiſos illi admodũ ſæpè nos reddãt, nõ ita ꝓcul tñ ab eo nos ſemouent, vt nõ vel vnico gemitu recõciliari illi & cõiungi poſſimus. At fidem ſi quis ſemel amittat, is nec facilè eam recuperare poteſt: q̃m ſuo ſe ipſe iudicio condemnauit, vt D. Pauli ratione vtar, & reliqs adminiculis ſæpiùs ad perniciem, q̃ ad ſaluté ſuã abuti ſolet. Nã qui abſq; fide eſt, eo lõgiùs à Deo abducit, quo ſibi iuſtior & ſanctior eſſe videt. Itaq; vt in Chr̃iano ædificio erigẽdo à fide exordiri neceſſum eſt, quod non niſi in ea fundamenta iaci & ponи poſſint, ita in amoliẽdo hoc ædificio, quod extremo loco cõcutit, fides eſt: quã donec cõuulſam videat, nihil ꝓpemodũ pfeciſſe ſe diabolus exiſtimat: intelligit nimirũ, reliqua oĩa q̃ deſtruxerit, p eam facilè & nullo negocio poſſe inſtaurari. verũ hac vna euerſa, velut parta oĩ-

Pſal. 128.

Tit. 3.

nõ victoria triumphat & conquieſcit. Hanc ob rem ꝓpetuò hoc ille ſuis ſatellitibus inculcat: Exinanite Exinanite, vſq; ad fundamentum in ea, i. cõuellite oĩa religionis p̃ſidia, nec ceſſate, quoàd fidem, q̃ altiſſimũ & firmiſſimum ipſius fundamentũ eſt, ab imis radicibus extirpetis. Nõ latuit ſanè hoc veteres illos ſanctiſſimos patres, qui quanquã alijs etiã in pſecutionibus gnauiter & ſtrenuè aduerſus ſatanã decertarent, cùm bellũ ille tñ fidei inferebat, ita animis oẽs cõmouebant, vt nõ ſibi ſatisfacerent, niſi vniuerſas eccleſię vires colligerent, ac tanq̃ cõmuni claſſico euocati, oẽs vnà ad reſiſtendum occurrerent. Alia vitia vt depellerẽt, nemo de ſua ſtatione diſcedebat: hæreſim vt propulſarent, domos & ꝓuincias ſuas deſerere, & ignotas ac longiſſimè ſepoſitas regiones cũ maximo etiãnum vitæ diſcrimine adire nihil dubitabant. Permulta huius rei exẽpla notiora ſunt oĩbus, q̃ vt à me huc adduci cõueniat. Quis em̃ non legit, q̃ frequẽtes olim & q̃ vehemẽti ſtudio & ardore incitati permulti ex Epiſ & alijs eccleſiæ paſtoribus, ex oĩbus totius orbis terrarũ finib⁹, cõtra vnũ Arrium, vel vnũ Macedoniũ, vel vnũ Photium, vel vnũ deniq; ex q̃plurimis alijs hæreſiarchis, ſedibus ſuis relictis, cõuenerint? Quòd ſi priſcis illis tẽporibus, cùm non ita vbiq; Chr̃i fides explicata & cõfirmata erat: vnus error totũ chr̃ianiſmũ vſq; adeò commouebat & cõcitabat, quo tandem aĩo nos nunc eſſe par eſt, viri Chr̃iani, q̃ non vno errore, ſed ipſa (vt ita dicã) hæreſum colluuiõe appetimur & exercemur, nec alienis armis, vt quondã, i. philoſophorum & ethnicorũ teſtimõijs, ſed noſtris ipſis, Chriſti nimirũ, ꝓphetarum & apoſtolorũ verbis, contortis illis quidẽ & adulteratis, at illorum tñ verbis inuadimur & oppugnamur? Nõ nobis, inquã, vt olim, de vno vel altero fidei articulo contentio eſt, ſed de tota ꝓpemodùm religionis ſumma diſſidemus. Nã eò hæreticorum huius temporis doctrina & labor ſpectant, vt nobis ſacramẽta ſalutis eripiãt, vt totũ ordinem eccleſiæ cõturbent, vt vniuerſas ſanctiſſimas eius cæremonias exterminẽt, vt veterũ ſapientiſſimorũ & ſanctiſſimorũ doctorũ diſciplinã & doctrinã conculcẽt, vt oẽm oĩm tẽporũ authoritatẽ cõuellant, vt ad immoderatã quandã viuendi libertatẽ & licentiam hoſtes inducãt, Dei timore oĩnò ſublato. An non meritò cũ Propheta nũc exclamabim⁹: Quantũ maligna- Pſal. 73.
tus eſt inimicus in ſancto, incenderunt ſanctuariũ Dei, polluerunt tabernaculũ ei⁹? niſi fortè leuius eſt, ædes ſacras in equorum ac ferarũ, religioſis viris eiectis, ſtabula cõuertiſſe, q̃ igni illas incẽdiſſe: aut quaſi nõ polluiſſe tabernaculũ Dei illi videri debeãt, qui clauſtra pudoris laxãtes, & impuriſſimas ac ſacrilegas nuptias inducẽtes, mortales oẽs votorũ ſanctimõia & nexu liberãrũt. O miſeram,

ſeram, & in breui tam celerem & tam variã in Eccleſia Dei cõmutationem. O luctuoſam religionis conuerſionem. O excellentẽ olim & omni laude ac cõmendatione celebratam Germaniam, quàm negligenter cauiſti, ne in te lupi rapaces, quos tantoperè reformidandos eſſe Paulus admonuerat, ingrederentur. quàm multi viri peruerſa loquentes ex te his temporibus prodierunt, & quàm innumerabiles illi diſcipuli fefellerunt, ac poſt ſe abduxerunt? Equidem non poſſumus non ex animo dolere omnes, qui te, quam non ita pridèm vt tutiſſimã arcem fidei, vt eximiũ pietatis domiciliũ, vt vnicũ religionis firmamẽtum ſuſpiciebamus, nunc tanq̃ ſcapham ſine remige ſeuiſſima hęreſum tempeſtate iactari videmus. Vtinã verò nõ extrema hęc tua ſit diſceſſio, vtinã nõ in finem repulſa ſis, ac celeriùs opinione hominũ, domino infideli parére cogaris, quẽadmodùm & nunc illa olim inclyta Græcia páret. Nõ enim dubito, quin tuam infidelitatẽ ſeueriùs adhuc vindicatur⁹ ſit Deus, niſi breuì reſipiſces.

Sed vndè, quæſo, tanta aduerſus Chriſtianos Satanæ poteſtas? vndè tãta in nos vis hoſtibus addita? vndè nìſi ex ſceleribus noſtris, quæ alia ſuper alia adijcere nunquàm ceſſamus, quibus vtiq; ita in nos Dei iram inflammauimus, vt verendum ſit, ne non ſolùm Satanã, ſed etiã ipſum Deũ, ipſum inquam Deũ conſeruatorẽ noſtrũ, cuius ſolo pręſidio vti poſſumus, hoſtẽ & inimicũ habeamus, ac cũ Hieremia lugere cogamur: Fact⁹ eſt nõs velut inimicus, ꝓcipitauit Iſrael, ꝓcipitauit mœnia eius, diſſ̃pauit munitiões eius. Tetendit arcũ ſuũ quaſi inimicus, firmauit dexterã ſuã quaſi hoſtis, & occidit oẽm quod pulchrum erat viſu in tabernaculo filiæ Sion. Thren. 2.

Verùm q̃d nos agimus, O Chriſti ſacerdotes? vos enim nũc oẽs appello, vt de remedio eo, de quo extremo loco me acturũ promiſi, cõſultemus. Quid nos, inquã, nũc in tãto diſcrimine poſiti agimus? quibus de reb⁹, tot tantiſq̃; periculis circunſepti, cogitamus? Immò verò quid nos nunc agere & quæ potiſſimũ cõſilia capere oportet? Nam q̃d agam⁹, nimio pluſquã ſatis, proh dolor, perſpicuũ eſt oẽmibus. Ociamur & ſtertimus oẽs, magni iuxtà & parui, ad rem noſtrã attẽtiſſimi ſumus. Oẽs Dei patiẽtia & longanimitate abutimur. Oẽs toto aĩo & ſtudio oẽi in eam curã incũbimus, vt cupiditatib⁹ & deſiderijs noſtris ſatisfaciam⁹. Oẽs in res inanes & fallaces vniuerſas nr̃as cogitatiões abijcimus. In medio grauiſſimi belli oĩm, q̃ vllo vnquàm tẽpore in Eccleſia Dei geſta ſunt, conſtituti, nihil de periculo cogitamus, immò nec bellũ quidẽ vllũ eſſe exiſtimamus, ſi denr̃is opibus nihil diſcedat, & reliquas voluptates ſectari liceat. Tot tãtaq̃; mala & tam grauẽ Reipub. Chr̃ianæ perſecutionẽ pacẽ ducimus, nec ſatanæ incurſiones, nec Dei flagella ſentimus. Nam quotuſquiſq; obſecro, ex nobis his flagellis atq; hac tam ſeuera Dei correctiõe cõmonitus, fact⁹ melior eſſe videt? Nimiũ profectò verè in nos illud Hieremię congruit: Dñe, percuſſiſti eos, & nõ doluerũt: attriuiſti eos, & renuerũt accipe diſciplinã: induruerunt facies ſuas ſupra petrã, noluerũt reuerti. Hier. 5.

Attendite igitur diligenter, O vos exercitus Dei duces ac principes, quantam ruinam hoc tempore catholica religio minetur, perſpicitis. Quàm innumerabiles miſerorũ hominũ animę periẽrint, & quot nũc quotidiè tentẽtur, ex quibus partim victæ ſuccũbunt, partim nutãt ac vacillãt, non ignoratis. Hoc vtiq; tempus illud eſt, cùm Deus à vobis exigit, vt ſanguinẽ & vitã pro ſuis ouibus offeratis. Quòd ſi mortẽ veſtrã nihil nunc profuturam exiſtimatis, nec ego ſanè author vobis eſſe velim, vt eã temerè & abſq; fructu ſuſcipiatis. Cupio tamen vehemẽter vt omnes intelligatis, cuiuſmodi ſuſpirijs & deſiderijs pectora veſtra nunc plena eſſe debeant. Meminiſſe certè perpetuò nos cõuenit eorum Pauli verborum, quæ à principio attulimus, Vos ab ſpiritu ſancto gregi Dominico fuiſſe præpoſitos: veſtræ curæ eas omes eſſe cõmiſſas, quas ſuo ſanguine Chriſtus acquiſiuit. De illis igitur adeò nunc ſolicitos vos eſſe oportet, vt parati ſitis fortunas oẽs veſtras & vitam, ſi interſit, pro earum ſalute ac libertate libenter impendere. Quæ cura, ſi pro eo ac debet, defixa in animis veſtris inſideret, admittere haud dubiè nullã illi conſolationem aut remiſſionem poſſent, donec ouium veſtrarum ſaluti rectè proſpectum eſſe videretis. Quis ſcandalizatur, & ego non vror? quis infirmatur, & ego non infirmor? dicebat magnus ille animarum zelator Paulus. 2. Cor. 11.

Ad hunc modũ ſi vos omnes nunc ad hãc ſanctam ſynodum compoſiti accedatis, non equidem dubito, quin Deus optima & ſalutaria conſilia ſit inſpiraturus.

Non eſt neceſſe, in diſcrimen veſtrum nũc offerre vitam. Eſto. At neceſſum eſt certè, vitam nos omnes emendare, vt Dei iram vehementer in nos cõcitatam leniamus: neceſſum eſt diù & multùm nos orare, vt eius miſericordiam cõciliemus. multa etiam alia præter tuum ſanguinẽ neceſſaria ſunt, quæ ſi tu nũc præſtare recuſas, quemadmodũ tandẽ vitam te, ſi interſit, traditurum credemus?

In ea ſanè tẽpora auditores incidimus, vt veri fideles nõ diſtingui & internoſci ab infidelibus nõ facilè poſſint. Nunc demũ veriſſimè Euangelicũ illud impletur in nobis: Q̃ i Matth. 12.
non eſt mecũ, cõtra me eſt: & qui nõ colligit mecũ, diſpergit. Tepidus exiſtere nemo nũc poteſt. Frigidum te aut calidũ eſſe neceſſe eſt: aut enim pro Chriſto, pro fide, pro religiõe, pro animarum ſalute ſtare in acie debes, aut Chriſto renũciare, & illi cum Satana tãquàm hoſtis & inimicus bellum inferre. Non licet mediam his tẽporibus tenere viam. Nõ fert hoc tam ingẽs & flagrãs hæreſum incẽdium

Universidad de Deusto
Biblioteca

fidelem quempiam dissimulare, multò autē minùs vos Ecclesiæ Dei pastores.

A vobis nunc magnus ille gubernator & pastor animarum Christus, vitæ reformationem & orationis assiduitatem in primis exigit. His vos potissimùm armis & hæreticis ad calumniandum aditum intercludere, & simplicē populum in officio cōtinere, & dispersas oues ad Dominicū ouile reuocare potestis. Nemini (inquit diuus Paulus, nos alloquens) 2.Cor.6. demus vllam offensionem, sed exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros.

Non estis nescij, quēadmodùm nos hæretici apud populū ppetuò traducāt, nos scortatores, nos ambitiosos, nos auaros, nos ignaros & rudes esse, nos ocio semper, luxui & vētri seruire, identidēm vociferantur. Superbè quidem illi & insolēter, negare non possum, cùm se ipsi quotidiè oīm flagitiorū dedecore & turpitudine polluant & contaminēt, ac alijs omnibus magnā vitiorum omnium impunitatem polliceri nō cessent. Superbè itaq; illi, sed vtinā non nimiū sæpè verè: nam si vera potiùs hoc loco, quàm plausibilia, dicēda sunt, negare certè non possumus, quin maximam ad nos accusandos occasionē sæpè dederim⁹. Nos ea tela suggessim⁹, quibus acriùs & vehementiùs, quàm vllis alijs, exagitamur. Dicam etiam ampliùs, nos, nos inquam, aduersum Christum arma dedimus, nos eorum aciem instruxim⁹: propter nos catholicæ religionis nomen inter ipsos blasphematur, ꝓpter nos vtiq;, qui cùm bonus odor Christi 2.Cor.6. omnibus esse deberemus, ingens fœtor effecti sumus: propter nos qui magna ex parte extra Ecclesiam flagitiosissimè viuimus, in Ecclesia autem tanta oris & cordis impuritate sacra mysteria attrectamus, tam irreuerenter ad sanctissima Christi sacramenta accedimus: tam nulla adhibita deuotione neq; modestia, Euangelica verba, hymnos & psalmos pronunciamus, atq; alia ecclesiastica munera obimus, vt multorum infirmorum mētes & voluntates à Dei cultu & veneratione frequenter alienemus: Ita fit, vt quibus nos armis in primis vti debeamus, ea omnia in diaboli arma aduersus nos conuerterimus. Etenim orationibus nostris & sacrificijs tātum abest, vt iram Dei in nos incensam restinguamus, vt vehementiùs eam quotidiè commoueamus & inflammemus: Vt ego quidem nō dubitem, hanc tantam calamitatem, quātam hodiè vniuersa Respub. Christiana patitur, propter nostra prēcipuè peccata esse illi illatā, ac quadrare in nos verissimè, quod apud Thren. 4. Hieremiam scriptum legimus: Propter peccata prophetarum & iniquitates sacerdotum compleuit Dominus furorem suum.

Ezec.22. Apud Ezechielem autem Deus, vbi sacerdotum peccata his cōmemorat verbis: Sacerdotes eius contēpserunt legē meā, & polluerunt sanctuaria mea: inter sacrum & prophanum nō habuerunt distantiā: inter pollutum & mundum non intellexerunt. Sed post hāc criminationem, volens Dominus ostendere, quàm velutì inuitus ad puniendos nos trahatur, & quàm vehemēter cupiat nostris precibus & vitæ nostræ reformatione flecti atq; placari: contrà verò, quantùm nostra omniū pertinacia & obstinatione offendatur & irietur, subijcit: Quęsiui virum qui interponeret sepem, & staret oppositus coram me pro terra, & non inueni: & effudi super eos indignationem meam, & in igne iræ meæ cōsumpsi eos: viam eorum in caput eorum reddidi. Ibid.

Timeamus igitur viri Christiani, ne grauiorem adhuc indignationem Deus in nos effundat, nisi celeriter resipiscamus. At ne tandem iræ suæ nos igne consumat, ad ipsum toto animo & studio omni cōuertamur. Fallacia bona & breui interitura libenter alijs relinquamus. nos certè religionem & pietatem colentes, solida illa & vera atq; æterna bona consectemur, & veterem morū disciplinam, quoad eius fieri poterit, in nobisipsis instaurare conemur.

Huius autē tam diuini boni consequendi hæc vna ratio inueniri potest, si omnem ambitionem & auaritiam cum iniquissima beneficiorum pluralitate, omnem item impudicitiam, oīem luxum & ebrietatem exterminemus: Si execrabilem & abominandū concubinatū funditùs conuellamus: si sacris ministerijs puritatem & sanctitatem, reuerentiam item ac deuotionem restituamus: Si orationi, ieiunio, & eleemosynæ multùm & ex animo nos dedamus: si studia pietatis & veræ sapientiæ ēxcolamus, erigentes & aperientes scholas multas, atq; in hunc vsum in primis pium & in his temporibus maximè necessarium, de nostris opibus libenter impertiētes: Ad extremum si non honestos & speciosos canones condidisse cōtenti simus, sed eos re ipsa atque opere diligenter præstare & implere studeamus.

At me quidem viri Christiani, optima spes tenet, fore vt breui in hac prouincia religionem in integrum restitutam videamus. Nam præter voluntatem quam in Christianissimo & potentissimo Cęsare solidam ad hanc rem & expressam esse cognoscimus, maximis illā quidem & nūquàm intermorituris laudibus & prędicationis commemorandā, in multis certè Germaniæ Ecclesiasticis præsidibus, ac in vobis præsertim optimi antistites, tam ardēs huius rei desiderium & tam incredibilem voluntatum, studiorum & sententiarum consensionem esse perspicio, vt leniuisse magna ex parte Deus iram suam, & oculos clementiores ad nos adiecisse videatur.

Nam de immortali & propè diuina tua diligentia, clarissime Cardinalis, non patieris te præsente & auscultante, me plura dicere: alioquì non commississem, vt tam rarum, tam insolitum, tam excellens virtutis genus silentio tacitus præterijssem. Gratias age Deo, ꝓ te

tevnum ex pauciſſimis esse voluit, qui primi depellēdi omnem hæresim ex Germania authores extitistis: primi contra fidei & religionis hostes arma cepistis: primi ꝓ ipsius Ecclesia, fortunas oīes vestras, vitamq; in apertissimum discrimen & periculum obtulistis. Gratias age Deo, quòd nūc etiam tam acres tibi admoueat stimulos ad hanc sanctam ecclesiasticæ disciplinæ & vitæ reformationē, verè & ex ipsius sententia procurandam, & modis omnibus promouēdam, vt oculi, sensus omnes & cogitationes tuæ, in hanc vnam rem duntaxat, pro eo àc debent, intentæ esse videantur: vt primus esse velis, qui reliquis omnibus, quibus honore gradus & dignitate prælucellis, maximū etiam & illustrissimum in teipso reformationis præbeas exemplar: vt collegium literarum vel solis tuis impensis erigere constitueris, ne studia pietatis & Christianæ doctrinæ, quibus solitudo & exilium in hac prouincia indictum his temporibus esse videtur, penitùs dilabantur. Hæc nimirùm vera tua gloria est, optime Pontifex. Huic (vt magnus ille Orator aiebat) tu inseruias, huic te ostentes oportet, quæ vigebit memoria seculorum omnium, quam posteritas alet, quam ipsa semper intuebitur æternitas.

Nec verò viri Christiani, quòd tam angustæ & asperæ res nostrorum temporum sint, vt illis minimè occurrere posse videamur, ꝓpterea debilitari aut frangi nos decet. Non enim nostris viribus hæc conficienda sunt, nec illis nos vlla ex parte niti debemus. Hoc vtiquè opus solius DEI & nullius præterea esse potest. quare nos ad ipsius sanctissimum numen, tanquàm ad tutissimam arcem, summa cum fiducia confugiamus: ab eo certissimam opem expectemus, qui nullius spem fallere potest: ipsiusq; solo præsidio confidentes, & reliqua omnia adiumenta inania existimātes, audacter cum propheta exclamemus: Dominus illuminatio nostra & salus nostra: Psalm.26. quem timebimus? Dominus protector vitæ nostræ: à quo trepidabimus? Nec dubitemus quin exauditurus sit nos maximus ille cōseruator & parēs salutis nostræ, cuius summum in secula seculorum, & in omnem æternitatē durat imperium. Amen. Dixi.

DE VRBE TREVIRENSI LONGÈ antiquissima, atq; oīm celeberrima & potentissima, in qua sequens synodus habita est, ita scribit Ausonius:

Armipotens dudum celebrari Gallia gestit,
Treuericāq; vrbis solium, quæ proxima Rheno,
Pacis vt in medio gremio secura quiescat,
Imperijq; viros, quod alit, quod vestit & armat.
Lata per extentum procurrunt mœnia collem:
Largus tranquillo prolabitur amne Mosella,
Longinqua omnigenæ vectans commercia terræ.

Hæc ille.

Frequens est apud Cæsarem in commentarijs huius ciuitatis mentio.

ACTA ET DECRETA

SYNODI DIOECESANAE TREVEREN. PRAESIDENTE REuerendissimo in Christo patre, & amplissimo Principe ac Domino, domino Ioanne Archiepiscopo Treuereñ, sacri Romani Imperij per Galliam & regnum Arelatense Archicancellario, ac Principe Electore &c. celebratæ vigesimaquinta Nouembris, Anno M.D.XLVIII.

MANDATVM CONVOCATIONIS.

IOANNES Dei gratia sanctę Treuereñ Ecclesiæ Archiepiscopus, sacri Romani imperij per Galliam & regnū Arelateñ Archicācellarius, ac princeps Elector, Vniuersis & singulis Cathedralis nostræ, & Collegiatarum Parochialium q; Ecclesiarum, Abbatibus, Prioribus, Prępositis, Decanis, tum Ruralibus diuinorum Rectoribus, curatis ac non curatis, alijsq; ecclesiasticis personis, Ciuitatis & Diœcesis nostræ Treuereñ quibuscunque coniunctim aut singulatim, qui nostræ synodo Episcopali, de iure aut cōsuetudine interesse cōsueuerunt & tenentur, Salutem in Domino sempiternam.

Neminem vestrūm latére volumus, quòd Clementissimus & inuictissimus Princeps & Dominus noster Carolus quintus romanorum Imperator semper Augustus, publicę pacis & tranquillitatis vindex, Comitijs hisce superioribus Augustæ celebratis, oīem animi consilijq; rationem in id cōtulerit, vt pro admirabili sua prudentia simul & susceptо cælitùs ecclesiam tuendi catholicam officio, rebus iam in extremum periculum abductis, ac religioni propè vniuersæ improborum licentia obliteratæ, opem ferret, eamque quoquo modo posset, diuina adspirāte gratia, in tutum trāquillitatis portum, de medijs procellarum, turbinumque fluctibus reduceret. Itaq; hac tam iusta ac necessaria ratiōe com-

Universidad de Deusto
Biblioteca

motus, nimirùm quo celeriorib⁹ cõsilijs rebus lapsis succurreret, idoneaque magis via subuenire posset, tantamq; ac tam pestilentẽ hæreticarum contentionum inundationem reprimeret, reuocata redditaq; inclytæ Germanicæ nationi pristina auitaq; luce & pace, à catholicis imperij membris, præter alia de religionis forma, à sua maiestate disertè declarata, clementer monendo postulauit, neqd ab obseruatis hactenùs in vniuersali Dei ecclesia ritibus, sanctisque obseruationibus quisquã digrederet: Immò, vt cùm nosipsos in primis inculpatos, circa religionis normã exhiberemus, tum etiam nostræ fidei cõmissos, in diuina disciplina ita moderaremur, vt omni diligentia cautum accuratéque prouisum videretur, ne alicundè insolés quid aut alienum à vetustis Ecclesiæ catholicæ ritibus irreperet, aut intromitti pateremur, sed immobiles potiùs, tanquàm ad scopulum tabula aliqua naufragio iecti, ita ad relictã à maioribus religionem, vsque ad generalis Concilij definitionem, adhereremus. Quod quidem fieri posse illius Maiestas existimauit, si ecclesiarum mores, vitęq; ratio ad meliorem sanctioremq; formam reuocarẽtur. Huic igitur tam piè monẽti, perindè atq; diuino oraculo omes catholici, Imperijq; Principes, ac status, vt par erat, lubenter paruerunt, & prose quisque simul atquè ad suos redisset, curaturum recepit. Et ne foret cuiquam necessarium, qualisnã esset reformandi processus modusq; assumendus, longũ cogitandi tempus impẽdere, sacra illius Maiestas sibi haud quaquàm graue duxit formã nobis proponere, adamussim consentaneam scripturis & cælitùs inspiratis canonibus, quam de sacrorum Voluminũ penu, piorum literatissimorumque hominum industria, deprompserat: Qua quidem admoniti singuli, quid apud suos facto opus esset, ad restaurandum ecclesię integritatem, non difficulter neque obscurè perspicerent. Hanc igitur nos protinùs, vt à Comitijs vobis redditi sumus, cõuocato Clero nostro, superioris nostrę Diœcesis Treuerẽ, in Cathedrali Ecclesia: inferioris verò, in Confluentina arce, Reformationis formulam, iuxta Cæsaris mandatũ publicari & prælegi omnibus vobis curauimus: ac nunc de integro etiam à vobis exigimus, monentes & obsecrantes, aut etiam virtute sanctæ obedientiæ, & authoritate nostra præcipientes, ne quisquã vestrûm à declarata Cæsareæ Maiestatis Formula, institutionisq; Ecclesiasticæ, & à maioribus nostris cõseruatæ disciplinæ, vel in Cathedrali, aut secundarijs parochialibusq; Ecclesijs, Monasterijs, sacellis, oratorijs, aut vllis locis religioni dicatis, discedat, aut alienũ aliquid insolitúmve agat, vel obstrepere præsumat, sed ea omnia qualia sunt, summo studio & animo cõplectatur, obseruet, & constanter re ipsa & opere, psequatur.

Deindè quoque eadem authoritate requirimus, vt ad synodum nostram episcopalem, in qua executionis edictum cõcludetur, die cõstituto, in ecclesia nostra Metropolitana, cæteris postpositis rebus omnibus, propensis animis conueniatis, quò possimus in commune consulere, ac dispicere ea omnia, quæ extirpandis erroribus erunt necessaria, & ad rectam diuinorum officiorum administrationem conducibilia. Inquisituri pterea, quod etiam communis salus maximoperè postulat, quid ad morũ ornamenta, splendoremq; conferat, quid vitam emendet, ac nos deniq; extra maleuolorum repræhensionem ponat. Quas quidem commoditates ac officiorum certissimo adiumenta suppeditabit, cùm recti cupidus in synodum allatus animus, tum ipsa norma & obseruatio veterũ Canonum diuinorumq; scriptorum, quæ sacro spiritus afflatu, quasi indice viam ostendẽt. Ac ne qs dicat, sibi de huius nostræ synodi, deq; reformationis intimatione certi nihil constitisse, taliq; prætextu effugere se speret: Ideo in omnem Ecclesiæ nostræ regionem & agrum tot Reformationis exempla spargi curauimus, vt omnibus vobis à maximo ad minimum sufficere credamus. Quamobrem ad vnum omnes ratione officij nostri appellamus, & paterna charitate adhortamur, obsecramus & monemus, vt cùm hanc religionis disciplinam diuinitùs Cæsari inspiratam nacti sitis, operam detis, neruosq; omes huc intendatis, vt illi per vos respondeatur, eiusq; tanquàm fideles ministri in omnibus & singulis articulis curam summã habuisse videamini: neq; impunitum erit ea quæ hîc iubentur, non præstare, aut ad illius præscriptum non explodere in totũ, quicquid iam diu sęuientibus dissensionum tempestatibus à Catholica ecclesia alienum, sanctoq; gregi noxium, atq; huic reformationi contrarium fuerit inuectum. Si verò quisquã obtemperare noluerit, aut obstiterit, quo minùs hęc reformatio in opus ꝓducatur, eius in futura synodo indicia faciatis: vt aut nostra in talẽ authoritas iuxta Canonum censuram animaduertat, aut ad Cæsareã Maiestatem, vti iunctum est omnibus, de huiusmodi pertinacia relatio fiat. Quamobrem vnumquenque magno ac securo animo ad promulgandum reformatiõis doctrinam procedere iubemus, quia certus modò luculentę veritatis scopus à Cæsare erectus est. Ad cuius conspectũ, nulla vi aut potestate territi, vnà cum illis, quorum curã geritis, conniti debetis. Et hoc modo ad constitutũ diem in synodo idonei cõpareatis: in qua sanè, nos vnà cũ vobis, iuxta promulgationem harum literarum, ad reformationis executionem erimus intenti, digna videlicet excessibus istis, qui cõtra reformationem cõmissi sunt, & contumacibus remedia adhibituri. Porrò in fidem & testimonium prẽmissorum, prẽsentes nostras literas sigillo nostro subimpresso fecimus cõmuniri.

Datum

Datum ex oppido nostro Vuitlich, die 30. Octobris, Anno 1548.

Cùm itaque dies venisset, qui à Reuerendissimo patre ac Domino, D. Ioanne Archiepiscopo Treuereñ Principe Electore, indictus erat ad celebrãdam Synodum, compariuerunt Nobiles & Reuerendi patres, ac dñi Archidiaconi, Abbates, Præpositi, Prelati, Archipresbyteri, Decani, cæteriq́ue vocati, qui omnes simul in Basilicam maiorẽ Treuerensem, processerunt, & inuocato ante omnia spũs sancti auxilio, & officio diuino peracto, Vicarius Reuerendissimi in Pontificalibus, Nicolaus episcopus Azoteñ, toti ordini Ecclesiastico ꝓsenti soleñiter benedixit, & ad Deum preces direxit: quibus trãsactis, in medium chori progressus, ꝓsentes in synodo pia & erudita oratione hortatus est, vt omnem operam suam in salutarem Ecclesiæ Treuereñ Reformationem conferre dignentur.

Post hunc doctor Pelargus prodijt, qui in eandẽ sentẽtiã Reuerẽdos Patres in synodo cõgregatos, copiosa oratiõe cohortatus est.

¶Oratio D. Pelargi Doctoris Theologi, in Synodo Treuereñ habita.

Aegrè quidem, sad tamen passus sum, in hoc tam celebri patrũ consessu dicendi prouinciam mihi mãdari, quòd publicam authoritatem (quæ eam necessitatem imposuit) detrectare integrum non fuerit, etiamsi rerum hac ratione tractãdarum, magnitudo & difficultas propemodùm deterreat ab officio. Proindè cùm hanc tam ancipitem prouinciam, & gratificandi studio, & recusandi pudore susceptam, vlteriùs deprecari non liceat, & tamen vestræ expectationi respondere nequeam, (non enim qualiscunq;, sed grauis equidem pro grauitate exigitur oratio) precium operæ me facturum existimo, si liberandæ fidei meæ, flexanimum illum spiritum cælis deuocauero, qui mentes nostras luminis sui radijs coruscet, oratiõi vim & energiam suppeditet: deniq; in amorem eorum, ad quæ vos in hoc Synodali consessu cohortaturus sum, corda vestra excitet, extimulet, rapiat, accendat, inflammet, & incalescere faciat: quod vt facere dignetur, vos quoque flagrantibus votis ab ipso contendere cõuenit.

Porrò, nõ stat sententia, hac oratione operam sumere colligendis, celebrãdisq; virtutum vestrarum laudibus, quod & dignitatibus, & meritis vestris fortè conueniet. Certæ causæ, inquam, tota ferè hac nostra oratio incumbit: magìs exhortatio cõgruit, tametsi permulta sunt, fateor, quare gratulationem sanè & laudem merẽtur, cur hoc vnum commemorâsse satìs habeo, quòd in hoc odiosissimo tumultu, ac formidanda renouatione, variè tentati & pulsati, nulla ratione aut persuasione passi estis, in deditionem hostium, proditorumque Ecclesiæ & fidei vos redigi, sed in castris Christi, firmi, immoti, inuicti & ipsi constitistis, & fidei vestræ concreditos, etiam eos qui fortè vacillantes, ac propemodùm persuasi, iam defecturi videbantur in apostasian & hæresim, in fide & officio continuistis. Quod si laude dignum est, à desertoribus ac profugis in totum abstinuisse, nullamq; vnquàm cum ipsis habuisse consuetudinem: si virtus est, & vitam illorũ & dogmata odisse ex animo: quibus vos laudib⁹ ferendos esse sentiam, qui nõ modò non ad hæreticorum castra deseceritis, verumetiam pro defendenda Ecclesiæ dignitate, & fortunarum & capitis quoq; periculum fortiter neglexeritis, dum scilicet superioribus aliquot annis iuratus hostis p Treuericos agros grassatus, & religionem labefactare, & fidem etiam vestram expugnare, nefandis ausibus sibi sumpsit? Verùm enimuerò, cùm ego vestram hanc in fide constantiam, obsirmatam pertinaciam, ac singularem animi fortitudinem vobis congratulor, laudo quidem vos, sed in transcursu, & tanquàm aliud agẽs, hoc nimirùm, vt magìs magisq; vos incitẽ & cohorter ad istiusmodi virtutum studia: haud ignarus eius sententiæ, quam externæ sapiẽtiæ author quidem extulit, Virtutem laudatam crescere, gloriamq; immẽsum calcar habere. Mactè igitur hac cõstantiæ virtute este viri patres ac dñi, & ad quod Paulus quoque cohortatur: Vigilate, ac state in fide, quã gratia Dei assecuti estis, per quam & salutem vos consequuturos esse speratis, neq; ab ea vlla hæreticorum persuasione diuelli vos patiamini. Hoc enim pacto perpetuam & nunquã intermorituram nominis vestri memoriam comparabitis. Immò verò partã iam comparatamq;, tam insigni pclaroq; facinore, etiã atque etiam confirmabitis. 1. Cor. 16.

Est verò aliud, viri patres ac dñi, quod in vobis desiderem, quod vnum moneo, hortor, oro, obsecro, omni deniquè studio à vobis contendo ac flagito: Quamobrem peto, vt pro humanitate vestra, & admonentem & obtestãtem me, æquis benignisq; animis audiatis. Rem nanque iustam, honestam, & reipublicæ quàm maximè profuturam, oratum vos huc venio: nisi fortè nõ sit iustum & vtile, instaurare bonarum sacrarumque literarum studia, aut non ex honesto publicam ecclesiæ lustrare disciplinam, aut fortè est aliud Christianæ reipublicæ magìs necessarium & vtile. Quòd si ęquum & bonũ me postulare iam intelligitis, impetrem obsecro. Ideò eñ ea de re, etiam atque etiam admonendos atque obtestandos vos esse duxi, quòd hunc vnum coactæ synodi scopum ac finem esse videam, ni fallar, vt & obliterata diu res literaria restituat, ac repurgetur disciplina status Ecclesiastici: quod vt fiat, luculẽta necessitas vos monet vrgetque.

Vt enim neglectis agris filix noxiumq; id genus germen innascitur, ita neglectis scholis, ingenij inquam & animi cultura, immane dictu, quãta, quamq; venenata errorum, hæ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

resum, scandalorum, offensionumq; zizania susq; deque in agro Dominico suppullulét, non sine incredibili Ecclesię malo & incommodo. quantis em̃ bone Iesu tenebris, quàm horrẽda caligine obruta & obducta videm⁹ propemodùm omia? Quis non deploret studiorum puritatem, à multis iam indè annis, nedum neglectam, etiam contaminatam, labefactatã, cõdensatisq; tenebris obumbratam? artes, philosophiã, diuinasq; literas non satis pro dignitate tractatas, quæ rectiùs ttactatæ, multùm profectò attulissent luminis, pl⁹ religiosæ minimeq; fucatæ pietatis? quid dissimulamus? quin, quod omnium verissimum, fatemur? an non, collapsis ac propè extinctis scholis, magnũ vulnus Christiana accepit respublica? Quid ita, inquis? dicam in genere, siquidem liber⁹ est synodus: In scholis docentur bonæ literæ & artes, quas Græci ἐλεύτριαν vocant, nos liberales. Literarum studia ad Philosophiam, tum naturalẽ, tum moralem, viam sternunt. Porrò vt rerum naturæ cognitio viam munit ad professiõem medicam, ita morum disciplinę non parùm adminiculantur & Theologiæ, & iurisprudentiæ: ex qua nimirùm ius, siue sacrum, siue ꝓphanum, ortum esse existimãt. Quis iam non videt, quantùm fructus ex scholarum seminarijs ad rempub. redijt, siue ad bonam corporum habitudinem, constitutionemq; instaurandam, alendam, & confirmandam, siue respublicas rectè & ordine gerendas & administrandas, siue ad vitam piè ac religiosè instituendam & componendam? Contrà neglectis literarum & Philosophiæ studijs, qualis, amabô, possit esse doctrina in templis? quid sani iudicij? quid opis apud medicos? qd consilij aut patrocinij apud eos qui iuris ꝓfitentur peritiam? Verum esse quod dico, res ipsa clamat, & rerum euentus confirmat. Nusq; ferè non desiderãtur artium, honorationumq; facultatum professores. In republica quidem experti medici, prudentes Iureconsulti: in cathedra & publico suggestu, eximij & cãdidè docti Theologi: in templis, Pastores: in scholis, ꝓbè instructi & eruditi ꝓceptores. Vndè ꝙso? Neglectæ sunt scholæ, à quibus complures annos exulãrũt cùm liberalia studia, tum verò sanctissima illa, amplissimaque diuinarum literarum disciplina: recepta est in scholas, & aliquandiu obtinuit spinosa, senticosa, frigida, ieiuna, ac nimis quàm infelix illa tum Philosophiæ, tum Theologiæ tractatio, eis nimirùm in vtramuis aurem dormientibus, altumq; stertentibus, quorum adnigilare aut inspicere intererat. Animaduersum est tãdèm, Romanorũ Imperatori Domino nostro clementissimo, nescio quibus suggerentibus, eum studiorum antiquę religionis neglectum, principem causam esse, quãobrem tot hodiè malis premitur, angitur, & affligitur Ecclesia ab hæreticis: nec surdo narrata est fabula. simul enim vt resciuit rem ita habere, simul neruos oẽs intendit, strenuamq; nauauit operã, vt postliminio ad nos redeant honesta & literarum & pietatis studia. Certè non poterat melioribus consilijs ac rationibus succurrsum esse afflictis ac penè deploratis rebus ecclesię, quàm instauratione publicorum studiorum, & reformatione collapsi status Ecclesiastici. Atque vtinàm ego syncerum, ardentem, rectiq; ac pietatis amantem illius animũ, tam dignè possim vobis oratione commendare, quàm nunquàm satis pro dignitate potest celebrari. Felicib⁹ illius cœptis agedũ viri, Patres, ac domini, fauete oẽs, non vtroque modò (quod aiunt) pollice, sed toto quoque, apertoq; pectore. Sed ad rem. Hoc fateamur omnes oportet, nulla reæquè opus esse ecclesiæ, in has quas videmus angustias contractæ, àc liberaliori eruditiõe, qua suffragãte, suppetiasq; ferẽte, facilè & libertaté suã & prioré dignitatis ac glorię splẽdoré amplitudinemq; vindicauerit. Quę causa, si non est & alia, vel sola hortari & excitare nos debet, vt summa animorum contentiõe, liberalia expetamus & reuocemus literarum studia: quos vtinàm ea res oẽs exæquo haberet solicitos. Vereor enim, vt ea cura tanto minùs tangat aliquos, quanto magìs studeant rebus & à literis & à religione alienis: Venationibus, inquam, aucupijs, aleæ, ventri deniq; ac Veneri, vt nihil aliud dicam. Hi hoc durius obiurgandi sunt, quòd cùm plerique ipsi impẽdiò indocti ac barbari sunt, culpandæ deniq; ignorantiæ tenebris infuscati, oppressa, extincta, ac deleta cupiunt etiam sacrarum literarum studia: sperantes hac ratione, suam quoque insciciam faciliùs latére posse, satis esse rati, si nomẽ ac dignitatem suam tueãtur ociosis titulis. Habetis priorem orationis partem.

Venio nunc ad religionis ac disciplinę Ecclesiæ repurgationem. q̃ verò cupiam veræ, syncerę, minimeq; superstitioſę religiõis formam & imaginem, non iam literis in tabulis aut membranis deformatam circunferri, verùm cordibus vestris inscriptam, impressam, pietatisq; operibus expressam, exhiberi spectandam cæteris, ex qua alij viua virtutum simulacra exprimant, ad quam item vitam suam exigant, quamq; imitẽtur. Quemadmodùm enim permagni refert, rectè secúsve discipulos præceptor doceat, ita plurimùm interest, benè an malè viuat, qui vitæ aliorum fingendæ ac formandę susceptt prouinciam. Ita enim siue natura, siue moribus comparatum est, vt nõ tam facilè verba eius, cui se totum quis credit, quàm facta æmulari contendat. Quo fit, vt si ij qui ꝑsunt, perperàm agãt, fiãt ipsis subditi quàm similimi, vt nihil hoc Gregoriano verbo veri⁹ sit, quo ait: gregem consequenter ferri in præceps, si per prærupta vitiorum gradiatur Pastor. Quale aũt est, obsecro, si ij, quorũ refert, errantes & delinquentes corrigere, obiurgare, coercere, neq; omninò continere in officio, sint ipsi omnium corruptissimi moribus? Qua etiam fronte, qua libertate alios repræhẽdent, si ijsdem aut grauiorib⁹ fortè vitijs sunt ipsi obnoxij? Quisque secum ipse reputet, quanto pudore sui nominis delinquant subditi, dũ ad ipsius exemplum alius ludat aleam, alius ebrietati ac crapulæ est deditus, alius fœdis voluptatibus dat operam, alij alia pro sua quisq; libidine designant. Meminerit proindè quisque vocatiõis suæ, & hoc esse studeat quod dicitur, quodq; audit: Posuit vos Deus in Ecclesiam, alios Epos, alios Doctores, alios Euangelistas seu ꝓdicatores, alios Pastores & dispẽsatores mysterij verbi, dispẽsatores multiformis gr̃æ Dei. Magnifici tituli, & quos blãdè cõpellati, facilè agnoscitis. atq; vtinã verè agnoscatis omnes. Hi enim nõ tam dignitatis quàm officij vestri vos admonent, si sapitis an verò susq; deq; habetis, sedere ad ecclesiarũ gubernacula, regere ac pascere gregem Christi, quem tanti ipse fecit, vt ei redimendo sanguinem & sudauerit & fuderit, si non etiam sanguine fleuerit? Quòd si magni hæc vobis sunt, quin (amabô) probè, vt cõueniat, respõdere curetis vocationum vestrarum titulis? Hem Pelarge, dicet aliquis, extra chorum saltas. Minimè gẽtium, cohortator sum, non obiurgator: siquidem rogo, hortor, moneo, idq; amãter, quisq; vt suo fungatur munere, & clauũ rectum (quod dicitur) teneat. Quòd si me inhortantem ęgrè fortè auditis, Petrum quæso audito etiam obsecrantem, & amplissimis præmijs inuitãtem, vt commissum gregem, exemplo etiam, nedum verbo pascatis. Recito verba Põtificis: Presbyteros vos ipse quoque presbyter, obsecro: pascite qui in vobis est, gregem Christi, curam illius habẽtes non coacti, sed volentes: non turpis lucri gratia, sed propenso animo: neque ceu dominium exercentes aduersus clerum, sed sic vt sitis exemplaria gregis: & cùm apparuerit Princeps pastorũ, ꝓcipietis immarcescibilem æternæ gloriæ coronã. Certè vel hinc colliqueſcit, non satìs esse commodo pastoriad populũ è suggestu agere, nisi & vita seu conuersatione studeat aliorũ animis certam morum formam imprimere: idq; non necessitate, aut religione officij, neq; quæstus gratia, sed paterno syncero q̃ affectu.

Porrò, vt Petrus Ecclesiarum prę sides, typos seu formas factos esse dicit gregis dominici, ita eosdem ipse seruator salem terrę esse dicit, lucemq; mundi, opinor, vt non vno tãtùm noïe, de officio suo illos cõmonefaciat.

Verùm cùm hoc non solùm Apostolis dictum sit, sed oẽibus quorum interest, iusto clauo designatas gubernare Ecclesias: vestræ quoq; curę ac laboris erit, sana doctrina, salsa ac mordaci repræhensione, honestæ etiam vitę exemplis, luxos animos, velut sale perfricare, vrere, & restringere, ne in vitiorum putredinem diffluant, perpetuosq; vermes spargant. Sic item ignorãtiæ errorumq; tenebris offusas infuscatasq; hominũ illustrare mentes, vt & ipsi eadem luce potiantur in dei gloriam. Inde em̃ Saluator postq̃ dixit, non esse ex more hoïm, vt accensam lucernam subtus modium ponant, sed super candelabrum, vt luceat oẽibus in domo existentibus, continẽter subiunxit: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videntes opa vestra bona, glorificent patrem vestrum cælestem. Matth.5.

Si his qui in Christianissimo vix tertias tenent, Apostolus præcipit, vt vita, conuersatione ac moribus, ceu luminaria in edito posita luceant in medio nationis prauæ ac peruersæ, si quem fortè è tenebris in lucem vindicent: quid non his qui primas tenent in Ecclesijs, faciẽdum est, in veritatis lucem reuocandis errantibus? Hæc em̃ qui sedulò ꝓstant & candidè, magnum profectò merẽtur operæprecium. nam & Daniel vaticinatur eos q & docti ipsi fuerint, & alios ad iustitiam sinxerint, ceu splendorem firmamenti, & quasi stellas perpetuò æternumq; fulsuros. Et ipse seruator, eum verò magnum vocatum iri ait in regno cælorum, qui iustitiæ præcepta, & ipse fecerit, & alios edocuerit. Contrà, eum minimũ fore in regno, qui vel vnum ex minimis etiam mandatis soluerit, aut soluendũ esse docuerit. Nihil verò minùs conuenit, q̃ vel sal fatuum fieri ac desipere, vel lucem tenebrosam esse. Quorũ hoc quidẽ tum denique fit, cùm ij, quorum est sapientiam in alios transfundere, & quasi de suo lumine, lumen in aliorum mentibus accẽdere, pernicioſè & ipsi errant, & alios in errorẽ adducũt. Illud autem tunc fit, cùm ij quorum refert, sermone gratia salito, probatæq; vitæ exemplo aliorum condire mores, luxosq; solidare animos, aut nõ solidè docent, sed stulti ipsi cùm sint, fatua (vt Esaias ait) loquuntur, aut non ita vt loquuntur, viuunt. quo fit, vt doctrina illorum desipiat, adeoq̃ conculcetur, despiciatur, reijciaturq; ab hominibus, vt hîc quoque locum habeat Gregorianum illud: Cuius vita despicitur, restat vt eius ꝓdicatio contemnatur. Prius illud Doctorum ac Pastorum genus Ieremias subindè taxat, in prophetis mendacia loquentibus, quibus nihil vanius esse possit aut tenebrosius. Posterius verò ipse seruator in pharisæis notat, aut mandata hominum docẽtibus, aut alios, vt ad præscriptum Mosaicæ legis viuerent, vt gentibus, cùm diuersum ipsi facerent. Quaqdem re qd, amabô, cogitari possit stultius? dicunt, inquit, & non faciunt. imponunt humeris hominũ onera grauia, & portatu difficilia, quę tamen ipsa ne digitulo quidem vel mouere volunt. His non melioris notæ sunt, qui hac nostra quoque ætate aliud foris docent, aliud ipsi domi agunt. Esa.32. Hiere.14. Matt.15. Matt.23.

Prædicant Christum in deserto ieiunantem, viuunt Epicurum splẽdidè in hortis cœnantem: alijs ieiunia commendant, ipsi Bacchanalia

Universidad de Deusto
Biblioteca

chanalia viuunt. Tales Apoſtolus graphicè ſuis coloribus alibì exprimit atque obiurgat duriùs. Vt ſciens interìm ac prudens pręteream obiurgatricem illam expoſtulationẽ, qua
Pſal.49. in Pſalmis cuidam dicitur: Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamẽtum meum per os tuum? Sed his valere iuſſis, ad figuram orationis redeam: & quantũ poſſum, vos oẽs venerãdi Patres ac dñi hortor, moneo, rogo, & obteſtor: Agedũ fauete rectioribꝰ ſtudijs, eaq́ue poſtliminio redeuntia obuijs (quod aiũt) vlnis excipite, iuuate, hisq́; inſtaurãdis totũ adijcite animum. Huc ſtudium, curam, cogitationes, conſilia, operam, conatum, authoritatem omnem, deniquè & fortunas veſtras, quantùm res fert, conferte.

Quòd ſi quid fortè & in religionis ſtudio neglectũ eſt, curet pro ſe quiſq; emẽdationis vitæ vſura ſarcire, aut anteacti temporis negligẽtiam compenſare. Facietis autem oĩnò, niſi fortè ſi quis eſt, qui nullam vel communis reipub. Chriſtianæ, vel dignitatis Eccleſiaſticæ, vel propriæ ſalutis rationem habendam eſſe putet. quod mihi quidem de vobis dicere religio ſit.

Attamen cogitet quiſq; in eadẽ, quod dicitur, naui nos oẽs eſſe, cõmune eſſe periculum: nondùm enim proh dij immortales, ex tantis malis emerſimus. Iactatur adhuc fluctibus ventiſq́ue concutitur Petri nauicula. Quare ſedulò aduigilãdum. Cum primis verò orandus eſt Chriſtus, vt ventos ipſe increpet, procellis imperet, hanc rerum tempeſtatem in tranquillitatem vertat, ac fluctuãtem nauiculam in portũ vindicet: Eccleſiam honeſtis literarum, tum verò religionis ſtudijs, præcipuis vtiquè vitæ ornamentis, exornet, foueat, alat, conſeruet ac tueatur ad laudem & gloriam nominis ſui ſancti, & in ſecula benedicti, Amen.

Poſtquàm igit doctor Pelargns orandi finem feciſſet, celebri atq; decenti proceſſiõe, ex maioris Eccleſiæ choro, ad vicinum adeoq́ue cõtiguum beatæ virginis templum itũ eſt: in quo cùm ordine Patres conſediſſent, Reuerendiſſimus Treuereñ dominus, ſequẽti verborum forma per eundem ſuum Vicarium omnes compellari iuſſit.

¶Summaria tractandarum rerum propoſitio.

TAmetſi Reuerendi, Generoſi, Nobiles, alijq́; Patres venerabiles in Chro chariſſimi, Reuerendiſſimus dñs noſter, ob veſtrum omnium conſpectum, atq; parẽdi alacritatem, qui vt membra capiti morigera, ad præſentem Synodũ libenter quoq; adeſtis, plurimùm ſibi gratuletur: tamẽ quia corporum repræſentatione tantùm, atq; perſonarum intuitu, animorum abdita haud quaq̃ pateſcunt, idcircò in primis ad huius negocij tractationem, quomodò in manibus eſt, plurimũ referre exiſtimauit ſua Paternitas, ſi pia atq; libera, claraq́ue confeſſione fateamini: vtrùm vos non modò æquo animo laturi ſitis, illius Reuerendiſſimã Paternitatẽ, veſtris moribus, ſi quos veſtra parũ dignos vocatione fortè perſpexerit, iuxta reformationis normam, ac pium eius in vos oẽs affectum conſulere volentem: verùm etiam eum animũ mentemq́; huc intuleritis, vt perſuaſum vobis ſit, hanc cauſam, de qua in præſentiarũ agitur, ex æquo oĩbus eſſe cõmunem. ſiqdem omnes delꝛquimus, culpamq́; admiſimus, cur pauloantè acta ætate, immenſam malorum colluuiem, in noſtras oĩum ceruices vidimus cõſtillâſſe, quam dei benignitas aliò deriuabit, reddita nobis ampla tranquilliùs viuendi reſpiratione. Quamobrem ſi omnes affecti eſtis, vt quidem eſſe debetis, vt cum Reuerẽdiſſima illius Paternitate, erecto in religionẽ animo, ſiue collatis (vt aiũt) ſignis, ſeu priuata quiſque vi atque virtute, iuxta officium ſibi cõmiſſum, in primis contra hæreticos atque prauas illorum doctrinas, vobis bellum ſuſcipiendum eſſe putetis. Deindè ſi de proprijs moribus turpitudinẽ, ſi ſunt infecti, tollendam, ſi ruptam Eccleſiæ vnionem reſarciendam, integramq́ue tutandam vobis exiſtimabitis, ſi deniquè oĩum rerum agendarum ordinem inſtruendi ſubditos veſtros rationem habendam ſtatuendamq́;, tũ ex reformationis forma, tũ ex ꝓdictis ſynodi decretis, firmiter indubitanterq́; animũ induxiſtis, idq́ue alta voce prędicaueritis, iam opportunum Reuerendiſſima illius Paternitas iudicat, ad reliqua, quæ ex vſu erunt præſenti ſynodo, tranſire. eaq́ue quàm poterit maximo cum fructu abſoluere.

His auditis, hilari & læto vultu Patres reſponderunt, ſibi nihil eſſe prius aut magis in votis, quàm iſta omnia quæ in reformatione continentur, tum ea quæ per Synodum oĩm ſuffragijs forent decernenda, verbo & opere exequi, atque, ſi vel vitæ periculum obſtet, etiam præſtare.

Poſtquàm aũt hanc Patrum cæterorumq́; expectatam iuxtà & piam reſponſionem Reuerendiſſimus gratioſè accepiſſet, collaudari primùm per Vicarium ſuum, deindè gratias Patribus agi & cæteris omnibus iuſſit, eò quòd & promptè denunciationi paruiſſent, & res ſerias, ſanctas ac ſalutares, non vt bona mortalium pars per ignorantiam reijcerent, ſed obuijs vlnis ac toto pectore in vniuerſum reciperent atque complecterentur.

Adiecit etiam Suffraganeus, non ſine diuina benignitate factum eſſe credi oportere, quòd poſt tot præclariſſimarum regionum concuſſiones, poſt tantas templorum ædiumq́ue inſigniũ, atque monaſteriorum ruinas, quibus ciuitatum prouinciarumq́ue ornamenta & decus continentur, poſt tot relligionis miſerandas ſtrages, Treuerenſis Eccleſia bonorum precibus & ſanctimonia, Patrum cura, paſtorum excubijs, veterem & ab Apoſtolis penè traditam formam ad hæc vſque

vſque tempora inuiolabiliter retinuiſſet. Quam rem acceptam ferre hortabatur diuinæ miſericordiæ, quæ in maxima Prophetarum inopia, cùm vnus tantùm ſupereſſe videretur, ſibi ſeptem millia virorum cultoIlleg. 19. rum reſeruauerat, qui genua ad idolũ Baal non flexerant. Itaque poſtquàm Dei fauorem, gratiam, atque clementiam iugiter implorandum admoniſſet, atque iam omnia quæ ad Decretorum rogationem, patrumq́; ſuffragia colligenda pertinerent, contuliſſet, placuit Reuerendiſſimo, vt iterùm à prandio conueniretur, atque à Patribus Decreta de publicis criminibus relegerentur, lectaq́ue ac diligenti cura examinata, poſtero die ad vniuerſum Synodi conſeſſum referrentur, ac Patrum atteſtatione recepta in Synodo, ab illius Paternitatis Suffraganeo in Metropolitanæ Eccleſiæ choro publicarentur, & poſtremùm huius Synodi actis inſererentur. Quod quidem iuxta Archiepiſcopi noſtri ſententiam factũ eſt. Hic Reuerendiſſimus dominus attendens, quòd à capite, vt eo faciliùs ad mẽbra deueniatur, omnis emendatio vitæ ſit inchoãda, ſe humiliter ſubmittit reformationi, oratione vt ſequitur:

Cùm animo reputaret, non ſatis eſſe rectè viuendi formam alijs præſcribere, niſi ille ipſe qui leges dictaret, ſuiipſius parẽ vel maiorem etiam rationẽ habuiſſe videretur: & quia omni vitio carere angelicum magis quàm humanũ arbitrabatur, & alios quoq; in alienis peccatis vel oculatiores eſſe vel ſeueriores iudices, tum nos etiam indulgentia, qua noſtra extenuamus, plerunq; impediri: ideò reuerendiſſima eius gratia, haud quaquam committendum ſibi putat, ne, dũ aliorum moribus opportuna conſuluiſſet, ipſe ſibi in proprijs tollendis erroribus videretur defuiſſe. Quare vnumquenq;, qui huic celebri Synodo aliquid cõſilio & prudentia attulerũt, per fraternam charitatem obſecrare ſtatuit, immò & nunc obteſtatur, vt libertate in ſe monendi vtantur, & candidè vitium, ſi quod fortaſſis humano errore ad Archiepiſcopatus faſtigium ab ipſius gratia ſit allatum, aut maiorum conſuetudine traditum, in apertum proferant, quò ſalutari ſubindicatione reſecetur, aut opportuna ratione retexatur. Nam eo prorſus affectu ſuam Paternitatem ad publicam Synodum deſcẽdiſſe nõ dubitarent, vt nihilo ſegniùs propriæ ſalutis, cuius cura maximoperè ageretur, quàm illorum qui noxijs erroribus bonorum oculos perſtringerent, rationem cõſiliumq́; eſſet habiturus. Ita demùm fieri poſſe ratus, vt capite repurgato, membra faciliùs ad ſanitatẽ reſtaurent. Deindè quoq; vniuerſi, probi exemplo præſidis excitati, ſeipſos excuterent, & quod à Cęſaris, immò ipſorum veterũ, totiès recuſis Reformationibus diſſidens, peregrinum atq; abſonum in ſe quiſque depræhendiſſet, non expectata vlteriùs exequutionis medela, ipſam turpitudinem abominatus, aut Diuino deniq; iudicio permotus, cupidè repudiaret. Quãobrem ſi quid per incuriam aut ſocordiam fuiſſet omiſſum, ſi quid publicæ vtilitatis, priuati commodi gratia occultatum, ſi quid illicitis exactionibus à ſubditis, qui propria vita ſunt illius gratiæ chariores, eſſet extortum, ſi pupilli, viduę & innocẽtes, ab officialibus vtriuſque conditionis, per vim oppreſſi: poſtremùm, ſi pro iuſtitia Tyrannis dominaretur: id quicquid eſſet, quod ad ſuam quidem Paternitatem ſpectare videretur, candidè (vt precata eſt) à patribus admonita eius gratia, quàm poſſet maximè, & citò & diligenter emendare velle promittit: potiſſimùm, cùm non dubitet, ſe eo nomine apud Deum, cuius Vicarius eſt, gratiam inire, & Reipublicæ ſuæ commodis, cum pace tranquillitateq́; conſulere poſſe.

Reſponſio patrum.

HVIC tam piæ petitioni, à Synodi ſtatibus, & in primis à reuerendis Abbatibus, deindè à Metropolitanæ Treuerenſis Eccleſiæ dominis canonicis reſponſum eſt, nihil ſe reperire poſſe, quod reuerendiſſimam gratiam ſuam dedeceret, aut in adminiſtranda publica re, tanquàm graue & damnoſum offenderet: ſed hortari omnes, vt eum quem ipſe ſtatìm gubernatiõis curſum à portu inſtituiſſet, ad vltimam vſque metam indefeſſus teneret: ſpem maximam patribus inuectam eſſe, ſub tanta præſidis bonitate, omnibus beatè viuendi ſummam occaſionem firmamq́ue propoſitam eſſe. Collegiatæ autem & ſecundariæ Eccleſiæ, quia grauari ſe contributionum inæqualitate, quæ ad ſubſidia impoſitæ dudùm fuerunt, ſentirent, humiliter ſupplicauerunt, vt quiſque ſtatus cenſu valdè inæquali conſiderato, pro Collegiorum tenuitate atque vbertate cenſerentur, & Reuerendiſſima illius Paternitas eorundem collegiorum, ac reliqui Cleri Eccleſiaſticam libertatem, vt cœpiſſet, tueri dignaretur. Hoc equidem ſe, quoàd fieri poſſet, curaturam, per dominum Suffraganeum illius gratia benignè promiſit.

Submiſſio Suffraganei.

VBi autem Reuerendiſſimus dominus patrum de ſe ſententiam cognouiſſet, Reuerendus dominus Suffraganeus: Quæ, inquit, Pontificalis muneris ſunt, ipſum Reuerendiſſimum dominũ Treuerenſem proprijs humeris ſubire quidem æquum eſſet, nec dignitate inferioribus ſanctum officiũ committere. Verùm quia diſtrahunt non pauca, atque ſubindè recenter emergentia hinc indè Archiepiſcopatus negocia, iuſtiſſima de cauſa ad me tanquàm fidelem Suffraganeum, eiuſmodi Eccleſiæ miniſteria pro ſuæ voluntatis iudicio traduxit. Et quoniam

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoniam ſancta munia, ſub tribus inſignibus virtute præſulibus continuaui, à me nũc porrò adminiſtranda, ideò non ſine pudore aliter agere licet, quàm officij mei ratio deposcit, vt videlicet ſanctum &, inculpatum in omnibus me præſtem, virtutumq; exemplar aliquod factus, cęteris Eccleſiaſticis viris pietatis facem accendam. Idcircò obnixè vos patres reuerendos oro, vt veſtro Reuerendiſſimum dominum noſtrum indicio, benignè de omnibus, quæ officio noſtro dedecori eſſe queant, admoneatis, quo deindè me Paternitatis illius reformatiõe correcto, prouincia mea omnibus vtilis ac ſalutaris eſſe queat.

Ad hæc dum Patres vno ore reſponderunt, Suffraganeum ſub prioribus memoria dignis præſulibus, officio liberaliter functum fuiſſe, nihilq; aliud accuſatione dignũ reperiri, quàm quòd cõferendis ordinibus in iure ſtatutas inſinuationes, vel prorogando, vel anteuertendo turbãſſet: ſed extẽplò illius rei veraces, cur ita neceſſitate compulſus feciſſet, cauſas cùm adduxiſſet, Patres in omnibus purgatum habuêre.

Ac deindè ſtatim reuerendiſſimus dominus per ſuum ſuffraganeum, Reuerẽdos dominos Abbates, aliosq; profeſſione dignitateq; eximios, ſimili examinatione percurrendos innuit.

SEQVVNTVR EDICTA SYNODI DIOECESANAE TREVERENSIS, PRAEſidente Reuerendiſſimo in Chriſto Patre, & ampliſſimo Principe &c.

IOANNES Dei gratia archiepiſcopus Treuerẽſis, ſacri Romani Imperij per Galliã & regnum Arelatẽ Archicancellarius, ac Princeps Elector, Vniuerſis & ſingulis quorũcunq; Monaſteriorum, Cathedralis noſtræ, & Collegiatarum, Parochialiumq; Eccleſiarum, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, etiam ruralibus diuinorũ rectoribus, curatis & non curatis, alijsque Eccleſiaſticis perſonis ciuitatis & Diœceſis noſtræ Treuereñ, Salutem in Domino.

Cùm olim Chriſtũ in carne ambulãtem, & verbum Dei ſeminantem, ſe veritatẽ, appellãſſe ſnõ ignoremus, certò perſuadendũ nobis oñibus erit, per ipſiſſimam illam veritatem, nos falli minimè poſſe, quum eius præſentia nos quotquot in hoc cœtu ſacro ad Euangelizandum bona & exterminandũ mala compererit, ſpiritus ſui chriſmate illuminatura ſit. Ait nanq;: Vbi duo vel tres in nomine meo congregati ſunt, in medio eorum ſum. Huic ideò veritati, tanquàm ſacræ ancoræ innixi, nõ modò ſeculo noſtro, licèt turbulentiſſimo, ſed & poſteritati cõſulere volentes, quædam pudenda atq; fœda, neq; vllo modo ferenda in Clero flagitia, vt eſt concubinatus, ſcortatio, & ſimilia: de quib⁹ ordine inquiretur, Synodico hoc Decreto inſectari, caſtigare, deniq; excindere, ſecundùm inuectas olim Canonicas ſanctiones, ſeuerè ſtatuimus, mandamus, atq; per præſentes decernimus. Deindè refractarios atq; pertinaces, preſentes ſeu futuros, Canonum cenſuris & reformationis pœna, Synodi authoritate freti, iuxta delictorũ genera, magnitudinem, atq; fœditatẽ, coërcendos atq; puniendos demãdamus. Ita enim Legum & Canonum ſeueritatem veriti, admiſſorum pœnitentiã peracta, Deum timere & amare, & ab iniquitate ſeſe auertentes, honeſta viuendi exempla eſſe conſuescent. Cæterùm quando ingluuies, viniq; intemperantia, nõ paucos obnoxios habet atq; delectat, quo vitio cùm omnes, tum Clericali ordini initiati, Deum grauiter offendunt, ideò nobis & ſanctæ Synodo viſum eſt, huic turpitudini ante omnia, vtpotè multorum malorum fonti, medelam adhibere.

De Clericorum temulentia.

PORrò Ebrietas, vt palàm eſt, inſignium flagitiorum incitatrix ac ſcaturigo, quę in commeſſationibus & cõuenticulis dominatur, Eccleſiaſticum gradum ſumma cum turpitudine paſſim infamauit. Quod perpẽdens Reuerendiſſimus dñs noſter, quàm tetrum & abominabile ſit, cùm in prophanis, tum in ſacerdotibus vitium, quamq; periculoſum, rixis nimirùm, cædibus atq; vulneribus ſcatens, quod cõfeſſionum arcana ſæpè effutit, iudicium mentẽq; peruertit, in quaſcunq; deniq; libidines, pecudis inſtàr ratione priuatũ, impellit atq; exagitat: ideò huic fœditati deditos Eccleſiarum miniſtros, reuerendiſſima illius Paternitas, vnà cum præſenti Synodo, ab officijs, curis, & Eccleſiæ muneribus remouendos decernit. Quid enim inhoneſtius, quàm vino aſſiduè madidos, eiuſmodi helluones animarum curæ præeſſe, de quibus Propheta dicit: Væ ſacerdoti & Prophetæ prę ebrietate errãti, & nũ- Eſaię 28. quàm iudicium adſpicienti. Formidabilem nanq; in eos ſtatuit pœnã Euangelica tuba, niſi Iohele propheta monente, ſteuerint atq; vlulauerint, ex inopinato diuidendi à ſobrijs, vt cum Hypocritis, exitij æternęq; damnatiõis partẽ ſortiantur. Quare ad ſobrietatem, cùm omnes tum præcipuè Eccleſiæ ſeruos, qui luminaria mũdi & ſal terræ ſunt, vnà cum Paulo, Reuerendiſſima illius paternitas inhortatur, vtq; temulentiam, in qua luxus eſt, deuitent, obnixè precatur. Cæterùm qui turpiter illi vitio indulgent immorigeri, ab officijs & beneficijs, vt dictum eſt, Eccleſiaſtica cenſura & Synodi authoritate primùm ſuſpendit. Deindè ſi etiam impudenter

Ioan. 14.

Matt. 18.

Iohel. 1. & 2. Matt. 24.

Matt. 5. Ephe. 5.

denter deteſtandæ conſuetudini, & dictu pariter ac viſu fœdiſſimæ, vlteriùs inhæſerint, omnibus honorum gradibus exutos, ad quadrupedum ſortem, quę natura prona atq; ventri obediẽtia finxit, maioribus ſupplicijs affectos, ſtatuit abijciendos.

De eorundem Concubinatu.

HVic verò alia ſuccedit, & penè grauior offenſionis macula, illicitus ſacerdotum & diaconorum concubitus: qui quantùm iam indè ab initio, apud oẽs fidei Catholicæ cultores, cõſecratis hominibus pepererit inuidiæ atq; cõſciuerit odij, vix dici poteſt. Audemus tamen ingenuè fateri, nullam aliam labem, ebrietate & concubinatu, vulgi oculos acerbiùs offendiſſe, maiorẽq; cauſam dediſſe fœuiendi ac murmurãdi cõtra Eccleſiæ ſtatus. At etiam illud negari nõ poteſt, quòd prẽter euidentia ſacrarum literarum teſtimonia, præter Canonum vbiquè caſtimoniam initiatis inculcantium Decreta, etiam ipſa ratio quodammodò loquitur, Eccleſiaſticum hominem, qui diuinis legibus ſeſe & animarũ ſaluti obſtrinxit, caſtitatem ſectari oportere. Quomodò em̃ aliãs, iuxta Pauli admonitionem, præſtare poſſemus, vt adhæreamus Dño abſq; vlla diſtractione? Cùm enim corpus noſtrum templũ ſit habitantis in nobis ſpirituſſancti, quem habemus à Deo, & noſtri negamur eſſe iuris, qua ratione fieri poteſt, vt ſine Dei iniuria in alterius redigamur poteſtatem? Siquidem etiam maritus proprij corporis ius non habet, ſed vxor. Quid igitur iuris nunc ſpiritumſanctum in Eccleſiæ ſeruis habere dicemus, qui corpus ſuũ, ſcorti per illecebroſum concubitum fecerint membrum? Hæc nimirùm ſolicitè penſiculantes, viſum fuit nobis ac toti Synodo, non obſtsnte priori cõtra concubinarios mãdato à nobis emiſſo, de integro admonere, ac illos per Chriſtum rogare, vt qui hactenùs caſtitatis vota non violauerunt, ſtudeant ad vltimum vſq; terminum vitæ, incomparabile bonum ne amittant: memores, quòd agnum immaculatum quõcunq; ierit, comitabuntur. 1. Cor. 7. Apoc. 14.

Cæterùm quicunq; carnis imperio, quo nihil poteſt huiuſmodi accidere indignius, vinci ſe paſſi ſunt, cõſpurcatiſq; per exoſam Deo impudicitiam membris, in contumeliã ſacrorum myſteriorum abuti non verentur, illis nimirùm, abactis eiuſmodi incõtinentiæ latrinis, piè conſulimus, (quoniam Deus benignus & miſericors eſt) vt ſecũdùm hui⁹ ſanctiſſimæ Synodi decretum, ſe ad integritatem totos conuertant, pœniteant, culpam deprecentur, erroris ſui veniam apud Deum & homines conſequuturi.

Deploratorum pœna.

QVando tamen hæc peſtis, vt veriſimile eſt, quoſdam adeò peruaſit, ac ita in totum labefecit, vt perquàm exigua ſpes ſit à fornicationis maculis, vel diuturnitate tẽporis, vel Reuerẽdiſſimi gratia, tanquàm mitiori medicina elui poſſe: in illos igitur primùm diuinæ vindictæ metu, deindè Synodi huius cẽſura, eius paternitas decernit, vt ſimul atq; huiuſmodi in libidinis cœno volutari deprehendentur, ilicò mandati cõtra concubinarios editi vigore, oñibus Eccleſiæ bonis ſpolientur: ſcorta verò, aut de impura conſuetudine, illorum nomine ſuſpectæ, longiſſimè ab irretitorum miſereq; captorum ædibus, Synodi virtute firmaq; Reuerendiſſimi authoritate, pellantur.

De Concubinis ad parentes redire volentibus.

SI qua verò abiectarum, ſi res ita fert, in eadem parochia, in qua miniſtro altaris adglutinata fuit, hæreditariam domum habeat, ea ne ob decreti vigorem priuata animum deſpondeat, & ad deſperationem adigatur, reuerẽdiſſimus noſter vnà cum Synodi authoritate permittit, vt ad ſuos parentes commigret, & de priore conuerſatione pœniteat, omnemq; anteactæ vitæ infamiam, conſtãti pudicitia in poſterum ſeruata, abſtergat.

De relabentibus.

PORrò ſi qui aut ea qua dictum eſt cauſa remanentes, aut extra Parochiam relegatas. Concubinarij euidentibus indicijs & fide dignis teſtimonijs clàm ſeu palàm reuiſiſſe, adijſſeq; conuicti fuerint, illos cõmuni noſtra & Synodi ſentẽtia, ipſo facto, ab officijs & beneficijs cecidiſſe, & ijſdem priuatos eſſe, decernimus. Præuaricatrices verò, vt canes ad vomitum reuerſas, dignis cenſuris extra hæreditarias ædes exterminandas edicimus.

De ſortilegis Sacerdotibus & Laicis.

QVi verò auguria & ſortes tractãt ſiue ſacri, ſiue prophani, aut diuinationibus & incantamentis vacãt, quibus ſanè ſtudijs Dei cultus deſeritur, & ad dæmonũ fallaciumq; ſpirituum præſtigias confugitur, illos quotquot Officiales attenta inueſtigatione deprehenderint, Canonico anathemate, niſi à damnatis diuinitùs errorib⁹, ad legitimum Dei cultum ilicò admoniti animum atq; mentem reuocauerint, nõ modò non ferẽdos Reuerendiſſimus vnà & Synodi ſenatus declarat, ſed per Officiales in vincula quoq; conijciendos decernit, quouſq; dæmonum, magiſtrorum videlicet ſuorum, ſuſurris ac illuſionibus liberentur.

De Apoſtatis.

VErùm vt nullũ facinus turpe, ſine cacodęmonum inſtinctu admittitur, ita etiam religioſa profeſſio illius inſpiratione, in oñibus penè prouincijs, à quibuſdã votorum ſanctorum oblitis, nulla de cauſa eſt violata. Iſti quidẽ pro nihilo duxerũt, poſtquàm ad Dominicum aratrum manum apposuiſſent, non reſpicere tantùm, ſed & turpiter

Universidad de Deusto
Biblioteca

piter damnare, insectari, & quibus possent, conuicijs proscindere omnem quam professi sunt aliquandiù anteactæ vitæ rationẽ. Cùm igitur tales, qui spretis votis, proiectis cucullis, ac religiosa in totum deserta vita, ad seculum sese retulerunt, passim etiam in Treuerẽsi Diœcesi vagari, ac libidinum nexibus ad ecclesiæ offendiculum inuoluti reperiantur, Reuerendissimus dominus cum congregatis Patribus, nefas esse putauit, nisi præsentis Synodi decreto, vtriusque sexus Apostatę, ad propria Monasteria, habita singulorum iusta ratione, aggregentur.

Contra Apostatarum Patronos.

VErùm enimuerò nonnullam quibusdam ex illis præbuit fortasse ad desertionem occasionem, refugij quorundã patrocinium, quo quasi tecti, Ecclesiasticam se censuram euitare posse confiderent. Ideò Reuerẽdissima gratia sua, huius Synodi suffragijs adiuta, sub cẽsuris huic negocio idoneis, ac suo tempore specificandis, omnibus Treuerensi Diœcesi subiectis, cuiuscunque status & præeminentiæ extiterint, mandat ac præcipit, ne posthàc tales Apostatas recipere, fouere, tueri, aut animarum curis præficere, vllámve in Ecclesia prouinciam illis committere presumant. Quin etiam potiùs, ne se alienis preuaricantium sordibus coinquinent, illos admonitos esse de paterno affectu desiderat, vt hactenùs contra Ecclesię decreta defensos, ita pro viribus ad professionum repetitionem, reditumq; adhortentur: ad quem Reuerendissima eius gratia propensis, & auxilium, & opem, & restitutionem benignam, præuia pœnitentia, misericorditer promittit.

De ijs, qui contra votum solenne præstitum, connubio sese alligárunt.

POstremò, quia Pontificum & occidentalis Ecclesiæ ordinatione, iam olim diuinitùs constitutum est, vt ritè consecrati vtriusq; sexus homines, quo corpore & animo iugiter Deo inseruirent, non tantùm in suis conuenticulis castimoniam colerent, sed etiam si fortè de suscepta solenniter professione, aut errore seducti, vel intemperantia incitati defecissent, neutiquàm contrahendi matrimonij ius haberent: atq; adeò communi id apud omnes consuetudine receptum fuit, & Canonicis & Ciuilibus legibus, de vano & incestuoso talium coniugio satis superq; est proditum. Nam proli quoque, si quam sustulerunt tales, legibus successione esse interdictum tenetis. Ad tollendum igitur eiusmodi vetitum matrimonium, suo ac patrum decreto, Reuerendissimus dñs noster decernit, ac strictè mandat, vt quocunque loco in Diœcesi sua, aut sub quacunque Ecclesiastica vel prophana ditione Monachi, Moniales, aut alijs sacris ordinibus initiati, nuptiali fœdere copulati delitescant, ab Officialibus præhensi, suis impensis, sibi velut ordinario præsententur, vt ex his pro delicti qualitate alij castigati, alij monasticis disciplinis emẽdati, exẽplo sint posteritati, vt ab enormi scelere caueant. Porrò resipiscentes, & ad Ecclesiam matrem redire vltrò volentes, quatenùs ad Reipublicæ Christianæ vtilitatem spectare cognouerit, placabili & propenso animo, vt oues perditas & filios prodigos, Reuerendissima illius gratia recipiendos pollicetur.

Ordinum explorationes.

FVerunt autem examinationum capita, quæ verè Euangelicos fructus producunt. Quæsitum enim est, num essent fastu turgidi quicam? num superbia inflati? aut libidinum illecebris inescati, (qua scabie Monastici plerique ad bonorum virorum nauseam vsque sunt infecti) qui diaboli imperiò magis quàm Christo parérent? Deindè, an temperantiam, humilitatem, patientiam, cæteraq; virtutum Monasticarum arma, contra vitiorum impetũ, vt milites Christi decet, parata haberent? & an vt alij idem conarentur, sedulò prædicarent? Et si quid fortè turbulentum, odiosúmve inter confratres subortum, num etiam vt sopiretur, tanquàm pacis boni amatores, collaborassent? Ad hæc, an (quippe Monastici viri) præcipuam nauarent operam, ne cultu tantùm foris, atq; composito ad pietatem corpore, id quod maior pars satis esse ad pietatem iudicat, sed intùs in pectore virtutum thesaurum, & religionis veram imaginem circunferrent? Deindè, an horis decantandis, orationibus fundendis, atque ieiunijs statò tempore strenuè vacarent? Num hospitales essent? num peregrinorum, pauperum & pupillorum curam subirẽt, proprijs, honestisq; ad hoc comparatis ædificijs, tum competenti supellectile adiecta? Quod inter extrema quidem monasticæ vitæ opera, minimè ponitur: quoniam in hoc tot tamq; ampli redditus sunt piorum hominum liberaliter congesti. An postremò ea omnia, quæ sanctimoniam commendarent, grauiter singuli suis fungendo probè, tanquàm coram Deo, officijs persequerentur? nam ea est Dei voluntas.

Ad hunc autem modum, monastici ordinis Patres, cõpellati sunt, quo quid religionis disciplina, verusq; Dei cultus exigeret, in memoriam prolixiùs reuocare, & manum iuxta Synodi præsentis decretum, operi adhibere possent.

Tandèm, ne qd prꝛeriretur, quod ad celebris synodi absolutam rationem pertineret, gratia reuerẽdissimi, metropolitanę Treuerensis Ecclesię, cæterorumq; collegiorũ, cùm superioris tũ inferioris Diœcesis, egregios nobilesq; Prꝛepositos, Decanos, Archidiaconos,

aconos, alios q; Prꝛelatos, quorum omniũ cura & exemplis publica salus cõtinetur, benigniter atq; gratiosè rogauit, vt & ipsi qui lucernæ essent in domo Dei, ita sese compararent, vt virtutũ veros & æternos radios subditorum oculis inferre possent: nam dubiũ nulli esse, si quorũ id maximè interesset, tum ob generis splendorem, tum propter ecclesiasticæ dignitatis eminentiam, sese tales præstarent, quales haberi & esse cuperẽt, fore, vt inferiores hominũ ordines, bonorum exemplis commoniti, ad virtutis pietatisq; studium ardentioribus animis raperentur. Quare ante omnia bonis operibus, beneficentia, sobrietate, modestia in sermone, conuersatiõe atque mutua charitate, diuites atq; locupletes fieri studeant, bonaq; studia pꝛomoueãt. Eæ nimirùm diuitiæ, immortalitatis gloriam merentur, quando cæteræ quidem res omes, occupationes atque studia, nihil quicquam solidæ beatitudinis merentur. Sed hæc reuerendissima illius gratia ad morum qualemcunque institutionẽ satìs esse putauit. Quod verò ad grauiora incommoda euellenda maximoperè requiritur, illud ordine quo sequtur, propositum fuit.

In primis Reuerendissimus dominus noster à singulis certiorem se fieri postulauit, de hæreticis vspiã in tota sua diœcesi palàm aut abstrusè versantibus, vel in monasterijs siue collegijs, aut agrorum vicis delitescentibus. Deinde audire quoque à singulis indicio facto postulat, si vsquàm inueniantur, qui catholicam religionem, eiusq; sacros ritus oppugnant. Tum eadem obediendi religione, Paternitati suæ Pastores insigniter illiteratos nominatìm patefaciant, & illos qui Ecclesiæ doctrinam adulterant, aut Sacraméta perperàm administrãt, aut vitam pecuinam bonis odiosam ducant, manifestent: suppressis minimè Prælatorum cuiuscunq; ordinis nominib⁹, qui aliqua huiusmodi nota fuerint cõspersi.

In summa, quia ecclesiam Dei grauem maculam rugamque habere non oportet, quam Episcopi vigilãtia tollere posset: ideo vsurarios. Simoniacos, aleatores, pcussores, vinolentos, iniuriatores, ac contumelioſos, calumniatores, ad hæc ecclesijs census denegantes, aut ædituum pernicioſum agentes, calamitatem egentium floccipendentes, quíve peregrinos de monasteriorum Xenodochiorumq; limine arcent, aut quoquo modo ecclesiasticam libertatem corrodunt & opprimunt, necnõ alia, cuiuscunq; sint classis, dedecora admittunt, eos omnes reuerendissimus sibi indicari nominariq; petit, quo cuiusq; defectui idoneo auxilio posthàc mederi possit.

Archipresbyteri verò, qui & Decaui Rurales appellantur, quum ad synodi consessum admissi sint, etiam & compastorũ, & suijpsorum officij rationem reddere Reuerendissimo domino nostro iubentur: quandóquidẽ ad eos pertinet, publica subditorum delicta corripere, animarum curæ consulere, omnes pura verbi Dei doctrina pascere, miseros atque calamitoſos consolando sustentare, Ecclesiæ in omnibus benè præesse, deniq; ipsos sana viuẽdi exempla, verbo & opere exhibere: quod qui faciunt, eos duplici honore dignos Apostol⁹ iudicat. Nã turpissimũ Ethnicus esse censet, committere, quod doces alios non esse committendũ. De ijs igitur, tum etiam de alijs sacerdote dignis curis, respondere suę Reuerendissimę gratię debent, quõ cognoscat illorum in administrandis officijs integritatem. Eo sanè nomine bonis ac lubenter parituris, gratiam & laudem referri: malos verò & reprobos, cuiuscunque conditionis fuerint, ignominia & pœna posthàc Ecclesiasticæ cẽsuræ vigore, affici imperabit. 1.Tim. 5.

Porrò autem vniuersis ordinibus, eo quo propositum est modo, ad rogata respõsuris, reuerẽdus dominus Treuerẽ ipse præsedit, ac coram duobus Notarijs responsa accipiẽtibus, omium & singulorum quæstiones, accusationes, examinatiões & dubia, magna diligentia & labore multo auscultauit atq; inquisiuit, nihilq; prętereũdum putauit, quod ad subditorum obediẽtiam, communem vitæ emendationem, & Dei honorem, ac ecclesiarum vsus spectare censeret. Itaque triduo molestissima omìnò inqsitione iam absumpto, atque patribus cæterisq; statibus, qui ex ordine fuerãt exploratis, cùm omnes & singuli omnia sancta, pia, honesta ac laudabilia promitterent, atque ad communem patriæ tranquillitatẽ, quæ dei & eius filij Iesu Christi puro cultu, & viuẽdi integritate facilè paratur, concordibus votis conspirâssent, seq; vna iam voce Cæsareę Maiestatis reformationi submisissent: tandèm ad reuerẽdissimum dominum tanquàm ad vnicum publicæ felicitatis patronum, omnes ora vultusq; verterunt. Precabantur autem vt opem ferret, damna temporum perturbationibus incussa, & ecclesiastica priuilegia, partìm per vim potentiorum miserè vexata, partìm defensiõis inopia etiam erepta, resarciat, atque in integrum sua amplitudine restituat. Etem proditum esse sacris literis, neque id reuerẽdissimam gratiam eius ignorare, neminem suis militare facultatibus, & præceptum esse, vt qui seruirent altari, etiam de altari viuerent: quod qdem perangustum factum foret, si ecclesiæ libertas, si prouẽtuum integritas conseruetur incolumis. Postremò & illud Patres orabant, vt illius reuerendissima prudentia, præcipuam curam expenderet, vt Officiarios passim præficeret orthodoxæ fidei tenaces: nam illis vitiatis, apostatarum pernicioſa dogmata, illorum dissimulatione glisceret. Postquã hæc patres & piè & syncero animo locuti essent, reuerendissima eius gratia, prout debuit, omnium in religionẽ affectus 1.Cor.9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vnicè cõprobauit. Deindè petitiones, quantùm per ætatem liceret, ac diuina gratia adspiraret, sibi in primis & semper curæ futuras promisit: neq; dubitarét, quin Reipublicæ suæ felicitati, cuius salutem diuinitùs cõmendatam sibi esse sciret, ita prospiceret, vt omnia illi aduersantia impedimenta, incommoda atque offendicula, prout Notariorum summa cura & fide, accedente omnium consensione, excepta essent, seuerioribus executionum telis, à reuerendissima sua gratia confossa, excisa, penitusq; sublata, aliquãdo cognoscerent.

MANDATVM CONTRA CONCVBINARIOS.

IOannes Dei gratia sanctæ Treuerẽsis ecclesiæ Archiepiscopus, Sacri Romani Imperij per Galliam & regnum Arelatẽse Archicancellarius, ac princeps Elector, vniuersis & singulis cathedralis nostræ, & Collegiatarum, Parochialiumque Ecclesiarum Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, tum ruralibus, tũ diuinorum Rectoribus, curatis & non curatis, alijsque ecclesiasticis personis ciuitatis & diœcesis nostrę Treuerensis quibuscunque, coniunctim aut sigillatim, qui synodo nostræ Episcopali, de iure aut consuetudine interesse consueuerunt & tenẽtur, Salutem in domino sempiternam.

Persuasum habemus, exactis iam aliquot diebus omnium reformandæ vitæ formam, Ecclesiasticis viris à Cæsarea maiestate commendatam, atq; à nobis publicatam, penitùs pspectam esse. Neq; quẽquã è vobis existere arbitramur, quẽ ista tam salutaria, nõ eluẽdis tm̃ Ecclesiæ neuis, sed atrocib⁹ etiã atq; pniciosis in religione contagion um vlceribus repurgãdis, pharmaca diutiùs latére possint. Et quum non pauca, neque eadẽ cõtemnenda animorum vitia, atque morũ pestes, in ecclesiastico corpore grassari cernãtur, quæ ꝓperam atq; citam sanationẽ deposcunt, idcirco auxiliatricẽ manũ diutiùs differre non licet, sed quod lædit, canonico ense excindendum est, ne pars syncera trahat. Quare cùm animum aduertimus, & causam quærimus, cur pleriq; Ecclesiæ ministri, & verbi dei dispensatores, cęteriq; de altari viuẽtes, hac nostra tẽpestate non modò cõtemnant à plebe, verũ etiã in odio iam diu antè fuerint, nullã aliã euidentiorẽ rationẽ reperire potuimus, q̃ vitã eorundẽ, à connubiali indulgẽtia nihil distanté. Quæ sanè culpa, vt in primis diuinarũ rerũ tractationi plurimùm officit, ita etiam Ecclesiæ dei, illiusq; seruis contẽptum odiumq; haud mediocre parit. Quod qdem vitium, vbi cognouimus in nostra Diœcesi passim temporum licentia, Officialiumque incuria, vt zizaniã agrorum neglectu succreuisse, falcẽ sacrorũ canonũ, cõstitutionemq; veterũ Patrũ, tum ipsius quoq; Cęsaris reformationem, ac synodi nostræq; authoritatis censurã, ne posthàc ampliùs crescat, adhibẽdam esse cẽsuimus: atq; illud qdem hoc eodem mãdato factũ esse volum⁹, quanq̃ deinceps sæpiùs facturi sumus, pśertim cũ intelligamus, nihil æquè dedecere hominẽ diuinis rebus militãtem, q̃ ea quæ carnis sunt, sectari. quare etiã nunc vobis edicimus, quotquot hanc tũ ecclesiæ, tũ vobis ipsis ignominiosam notã cõtraxistis, qui quidẽ sacris initiati estis, mãdam⁹ atq; ꝑcipimus, nullo ecclesiastici ordinis gradu aut statu excepto, vt infra nouẽ dies, vos ab omni concubinatu, immò cõsubitus atq; incõtinẽtiæ suspicióe ominò abdicetis, procùl de domibus ac parochijs vestris eiusmodi offendiculi saxa, visis his pśentibus literis, exterminantes. Neq; posthàc vnq̃ depræhendamini cũ suspectis, aut parùm continentibus, aut ætate petulcis commercium habere. Erũt aũt ij nouẽ dies, in singulas triades peremptoria, atq; canonica admonitiõe vobis indulti, quò sit mouendi extrudendiq; spatiũ. Quòd si quispiã vestrũm, vel quicunq; illi sint, interea loci à se nõ segregauerint probrosam consecratis ciusmodi cõsuetudinem, sed ptinaciter tanquàm ad sacrum pergant adhærescere, illi se sciãt ab officio pariter & beneficio, secundũ dictæ reformatiõis tenorẽ, suspensionis sententia, quam hisce in literis in illos ferimus, submouendos: fœminę aũt, huiusmodi concubit⁹ infamia cõspurcatę, nisi domibus cesserint, & consueta suspectaq; libidinũ diuersoria fugerint, sed deꝑhẽse fuerint, ijsdem in locis, vbi incontinentiæ ludũ exercuerunt, à Collegiorum, locorumq; illorũ Decanis authoritate nostra excõmunicentur, ac publicè pronunciẽtur. Ad hæc ijsdem Prælatis ac Decanis seuerè etiam mandamus, vt ad proximè à nobis indictam synodum, rebelles, peruicacesq;:, ac nostro huic mandato morẽ gerere vltra nouem dies procrastinãtes, nobis nominatim proferant, quõ possimus, iuxta canonicas sanctiones, aut beneficiorum priuatione, aut alio genere pœnæ, aut iuxta reformationis Imperialis regulam, ad integriorẽ, Deo vulgoq; minùs odiosam vitam, obstinatos adigere, vt nimirùm offensionũ causæ à domo Dei quàm lõgissimè facessant. In fidem præmissorũ præsentes literas sigilli nostri impressione communiri iussimus.

Datum ex oppido nostro Vuitlich. die 30. mensis Octobris, Anno M.D.XLVIII.

¶Executionis commissio.

VErùm qa consultationũ edictorumq; finem, executione, qua tanquàm falce flagitiorum atq; incommodorum noxia seges amputatur, metimur: ideò reuerẽdissima eius gratia, hac synodo feliciter completa, quod ad Reipublicæ vsum, & religionis celerem restaurationẽ plurimùm valet, maturare animũ induxit: quõ igitur illius successus ad opus statim accommodatus, boni euẽtus specimen, sanctionisq; imaginem vitæ præberet, postulauit idoneos iuxtà & graues, de illorum q conuenerant, numero viros commissarios sibi dari, qui religionis offendicula, pacisq; impedimẽta, & alias dissensionum acerbitates, iuxta Decreta ac synodi placita, vigili atque stricta cura omniũ momine persequantur. Hanc Reuerendissimi postulationem, tum aliarum rerum corrigendarũ commissionem, Reuerendi Patres, ne plus operę sumendum esset, & iam redeundi ad suos expectationem diutiùs fallerent, ad amplitudinis eius arbitrium atque prudentiã, cum humili submissione transtulerunt.

¶De libertatis Ecclesiasticæ violatoribus.

ET cùm sint, qui potentia freti, Ecclesiæ Iura inuadunt, aut ipsius cleri Priuilegia perturbant: bonaque, confícta & falsa iuris specie occupant, quorum nefaria studia, oppressorum impotentia & formidine, vnà cum nominibus reticentur: vt hãc ergo tam sacrilegam violentiam, qua hoc genus luporum grassatur, Reuerendissimi Principis gratia, acerba animaduersione reprimat, singularem commissariũ ad istiusmodi hominum inquisitionem decernet: cui sine metu inter visitandum opprimẽtium nomina designabuntur, atque ita demùm à sua amplitudine cogniti, Ecclesiæ censuris, Canonico & Cæsaris Decreto damnati atque puniti, à sacrilego aucupio repulsi conquiescant.

Prætereà, quando Cæsareæ Maiestatis reformatio, liberam in Ecclesiasticos excessus accusationẽ Laicis, & vicissim in illorum crimina in synodali consessu clero permittit: ideo illius reuerendissimæ gratiæ visum est, quòd ad eum articulum attinet, in sequenti synodo Prouinciali, vnà cum Patribus ꝓ rei exigentia tractare: vbi etiã tum de Sacramẽtorum constanti administratione, deq; similibus Ecclesiæ vtilitatibus, iuxta Cæsareæ reformationis præscriptum, si non maiori saltem pari diligentia, per Dei adiutorium habebitur ratio.

Rebus igitur ad hunc modum, spiritu dei duce, per decẽ dies gestis & pertractatis, synodi Patres, vnà cum reuerendissimo domino Treuerensi, obseruata grauibus viris digna modestia, à tẽplo Matri virgini sacro, ad maioris ecclesiæ chorum ordine processerunt, ibique actis per suffraganeum omnibus gratijs, synodum Prouincialem ad diem Lunæ, post Dominicam Misericordias Domini, ꝓximè venturum, Reuerendissimo iubente, Suffraganeus indixit.

Recitatum quoque est, eodem loco & clara voce, postquàm à Patribus esset receptum, Synodi Decretum, in calce hîc adiectũ: quo audito, sacra synodus est soluta.

¶DECRETVM.

Quandoquidem honorabiles viri Patres, & fratres dilectissimi, non ignoratis, quibus de causis per aliquot dies hîc ad vos cõtinuè descenderit reuerendiss. Treuerẽ dominus, & quo studio quantaque pietate in hac celeberrima synodo vobiscum, Spiritusancto cooperante, de rebus ad animarum salutem & communẽ pacem necessarijs, sedulò tractãrit: itaque & vestro cõsilio, atque omniũ qui hactenùs interfuerunt fauore, iam sua reuerendiss. gratia, eò deductam esse exhaustorũ in hoc consessu laborum rationem putat, vt nihil dubitari possit, quin ad restaurãda religiõis mœnia, ad syncerũ dei cultũ erigendũ, ad effuganda obscœna hęresum mõstra, pulcherrima firmaq; fundamẽta iacta sint. Quæ qdẽ multo feliciùs in ꝓximè indicta synodo perficient, & ad emendationẽ Treuerẽ Diœcesis pducent: quod fiet, si ꝓ se quisq; hui⁹ S. Synodi Decreta, & Cęsareæ maiestatis edicta, ope & vita pstiterit. Id em̃ reuerend. Treuerẽ dñs Archiep⁹, hicq; sanct⁹ Patrũ senat⁹, cõmuni authoritate omnibus faciendũ, iuxta præsentis decreti vigorem, & pœnarum edicto expressorum censuram, statuit, In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritussancti, Amen.

Actum in publico Synodi Concilio Treueri, Anno Dñi M. D. XLVIII. mense & die vt suprà.

DECRETA CONCILII

PROVINCIALIS COLONIENSIS, SVB REVERENDISSIMO in Christo Patre & Domino, D. Adolpho, sanctæ Colonien sis Ecclesiæ Archiepiscopo, sacri Romani Imperij per Italiam Archicancellario, Principe Electore, Vuestphaliæ & Angariæ Duce, Legatoque nato, celebrati in Quadragesima anni 1549.

CAROLVS Quintus, diuina fauente clementia, Romanorum Imperator semper Augustus, ac Rex Germaniæ, Hispaniarum, vtriusque Siciliæ, Hierusalem, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Comes Habsburgiæ, Flandriæ, Tyrolis, &c. Vniuersis & singulis Principibus Ecclesiasticis & secularibus, Archiepiscopis, Episcopis, Prælatis, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Militibus, Militaribus Præfectis, Potestatibus, Vicedominis

Universidad de Deusto
Biblioteca

minis, Castellanis, Magistratibus, Consulibus, Iudicibus, Officialibus, Aduocatis, Procuratoribus, Ciuibus, Communitatibus, & omnibus alijs nostris & Imperij Sacri & Ditionũ nostrarum hæreditariarum in Prouincia Archiepiscopatus Colonien sis comprehensarum, subditis, & in ecclesiasticis rebus eiusdem Prouinciæ Episcoporum & Prælatorum Iurisdictioni subiectis, cuiuscunque præeminentiæ, dignitatis, status, gradus, ordinis & conditionis existant, Gratiam nostram & omne bonum.

Venerabiles & Illustres Electores, Principes, & consanguinei nostri charissimi, Generosi, Nobiles, honorabiles, deuoti & fideles dilecti, Quum Venerabilis Adolphus Archiepiscopus Colonien sis, Sacri Romani Imperij per Italiam Archicancellarius, Princeps Elector, & consanguineus noster charissimus, & eius Comprouinciales Episcopi, in executionem formulæ Reformationis, in nuperrimis Comitijs apud ciuitatem nostram Imperialem Augustam Vindelicam habitis, eidem Archiepiscopo & alijs Episcopis, & statibus Ecclesiasticis per nos propositæ, & ab ipsis probatę, & quantùm in eis esset, receptæ, vt monitis nostris ea de causa factis parérent, & eidem Reformationi commodæ viæ præsternerétur, per quas ad meliorem viuendi rationem transitus fieret, in Cócilio prouinciali apud Coloniam Agrippinam habito, canones quosdam Synodales, tum ad efficacem & indiès surgentem, ac permansuram Reformationis executionem, tum ad mores prauos extirpãdos: potissimùm verò manifestos abusus in Clero & populo coercendos, & seductores, qui corrumpendis simplicibus hominibus studeant, è grege propulsandos ediderint, & nobis obtulerint, authoritate nostra, quatenùs expedire videretur, muniendos, & in executionem mittendos: Nos verò eosdem canones primarijs nostris Consiliarijs, & alijs rerum Theologicarum peritis, ad id specialiter per nos deputatis, propositos, & per eos diligenter reuisos & examinatos, eorumque relatione nobis facta, cùm illos prædictę formulę Reformationis conformes inuenerimus: Proindè ipsos canones Synodales, ratos & gratos habentes, & quoàd opus est, & per nos fieri potest ac debet, approbantes, & decreto nostro corroborantes, Imperiali authoritate nostra & qua aliàs fungimur, vobis omnibus & singulis, seriò & sub pœna grauis indignationis nostræ & alijs pœnis nostro arbitrio imponendis, huius edicti nostri vigore præcipimus & mandamus, vt ea omnia Prouincialis huius Concilij Colonien sis decreta, in omnibus suis punctis, clausulis, articulis, sententijs, & verborum expressionibus, eo modo, quo illa quemlibet vestrũm concernunt, ritè, sanctè, inuiolabiliter, citra vllam fraudem & tergiuersationem obseruetis, impleatis, & exequamini. Vosque Principes & Magistratus ciuiles, in refrenandis & coercédis iuxta eadem decreta rebellibus, peruersis & refractarijs, siue illi Ecclesiastici, siue laici sint, Ecclesiarum Episcopis & Prælatis, vbi ab illis requisiti fueritis. omnem legitimum fauorem, auxilium, opem præbeatis, & per ministros & officiarios vestros atque alios, in quos vobis imperium competit. præberi iubeatis & curetis. Ac nullus omninò vestrũm, cuiuscunque præeminentiæ, dignitatis, gradus, ordinis & conditionis sit, aut quocunque munere aut iurisdictione fungatur, memoratos Episcopos & Prælatos in eorum munere, iurisdictione, officio, secundùm canones & leges, ad ipsorum functionem pertinentes, quouis modo impediat aut turbet, neque id ab alijs fieri iubeat, nec permittat. Prætereà quicunque vestrũm Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum piorum locorum Aduocati, Præfecti & Protectores fuerint, ac Prælatos, Ecclesias & loca pia eorumque bona in fidem, tutelam, & protectionem suam, siue ex commissione diuorum Principum, prædecessorum nostrorum in sacro Imperio, siue nostra, aut alio quouis iure receperint, eadem præfectura, tutela, seu protectione neutiquàm abutantur, neque ipsos Prælatos, Ecclesias, Monasteria & loca pia, contra formam & naturam protectionis vsurpent, opprimant, grauent. Quin potiùs illos & illa in suis priuilegijs, Iurisdictionibus, & rebus conseruent & tueantur, & tam ij, quàm vos alij omnes supradicti, contra præmissa facere seu attentare, neq; præsumatis, neque ab alijs fieri aut attentari sinatis, quouis quæsito colore seu prætextu quatenùs pœnas supradictas, & alias in formula memoratæ Reformationis à nobis præpositæ, & decretis prouincialis Synodi Colonien sis contentas, præter eas quas alioquì canones & leges in violatores personarum & rerum ecclesiasticarum decernunt, malueritis euitare. Hæc est enim nostra sententia & seria voluntas. Datum in oppido Bruxellen Ducatus nostri Brabantiæ, sub impressione sigilli nostri, quarto Nonas Iulij, Anno à natiuitate Domini supra sesquimillesimum quadragesimonono, Regnorum nostrorum, Imperij vigesimonono, & aliorum omnium trigesimoquarto.

CAROLVS.

Ad mandatum Cæsareæ & Catholicæ
Maiestatis proprium.

Vid. Anton. Peren.

Obernburger subs. ADOL:

ADOLPHVS

DEI GRATIA SANCTAE COLONIENSIS ECCLESIAE ARCHIEPISCOPUS, sacri Romani Imperij per Italiam Archicancellarius, Princeps Elector, Vuestphaliæ & Angariæ Dux, Legatusq; natus &c.

VNiuersis ad quos legatiõe pro Domino fungimur, grã & pax à Deo, q diues est in misericordia, & propè adest omnibus inuocãtibus eum in veritate. Qui postquàm nos, licèt indignos, sanctæ Colonien sis Ecclesię ac prouincię, procellosa tempestate grauiter iactatæ atque afflictę gubernaculis admouit, huc continuò animum omneq; studium nostrum sua inspiratione conuertit, quò diœcesim illã ab hæresum inundatione, quę prauorum hominum studijs iam plùs nimio inualuerãt, repurgare, schismataq;, quibus miserè, atq; adeò, vt in ea iam actum de fide catholica poterat videri, discerpebatur, tollere, & oues nobis creditas in vnum ouile Christo colligere, pro virili adniteremur. Eaq; de causa in primis lupos, pro boni pastoris officio, ab ouili Dominico abigere, & omnis mali originem, concionatores sectarios, pernicioso s illos hominum seductores, ditiõe nostra protinùs, quanquàm non sine difficultate, eijcere fategimus, substitutis catholicis & incorruptis verbi Dei concionatoribus in eorum locum. Qua ratione plurimùm quidem profecimus. Etenim progressum huius cancri hoc impetu sumus remorati, & catholicis aperuimus fenestram rursus respirandi. Non tamen hæ scopæ purgamentis istis sufficiebant penitùs euerrendis: Iam enim hæreseos malum altiùs, quę est eius natura, fixerat radices, quàm vt potuerit vna falce semel demeti: ac hęrebat in mentibus ac penetralibus hominum, vndè neq; vi extrahi, neq; persuasione suffodi, aut sensim ratione tanquã cauterio pungi atque curari se pateretur.

Durabant quoque abusus & mores corrupti, quibus Ecclesiastici ordinis pars maxima dedita, infirmis erat offendiculo, & vt malè de religione laici sentirent, causa: vt verè quadraret in eos, quod in Euangelio Dominus dicit: Væ vobis legisperitis, q tulistis clauem scientiæ: & ipsi non introiistis, & eos qui introibant, prohibuistis.

Plurimum autẽ nobis erat fiducię in Concilio Tridentino, quod feliciter inchoatum, ac sessionibus aliquot habitis, celebre iam factum, accessu omnium Imperij ordinum, qui se reuerenter ei summiserãt, potentissimum ac saluberrimum fore credebatur, cuius progressu sperabamus nancisci opem & vires iustas, quæ erroribus istis & vitijs radicitùs extirpandis sufficerent, eiusq; authoritate, quę apud omnes maxima est, sublatum iri, nõ in nostra modò diœcesi & prouincia, verùm etiam toto orbe Christiano, quicquid vspiàm irrepsit malorum, & ecclesiam Christi pristinum suum nitorem, concordia atque vnitate redintegrata, recuperaturam.

Ezech. 34.

Quæ spes quum inexpectata contentione inter patres de transferenda Concilij sede fuscitata, nobis penè eriperetur, atq; in longum tempus extraheretur, nõ sine metu grauiorum perturbationum in repub. Christiana: en omnibus nobis, hoc est, ecclesiastici ordinis statibus, consternatis, atq; in metu constitutis, adfuit eius, qui conatibus religiosis & pijs nunquàm deest, Dei, à quo est omne bonum, consolatio. Enimuerò misericordiarum pater Deus, qui nuper dedit fortissimo, inuictissimo, felicissimoq; religionis orthodoxæ propugnatori Carolo Imperatori nostro de cælo victoriam, vt hostium validissimorum vires & consilia, non tam viribus, q̃ consilijs melioribus frãgeret, & imperio suo, non multo fuso sanguine, cogeret parére: cuiq;, quod mirãdum magìs est, dedit victoria parta modestè ac clementer vti, vt rebelles filios castigãsse potiùs, more boni patris, q̃ bello petiuisse videatur: eius nũc animum impulit, vt ad catholicæ fidei, paternarumq; traditionum restitutionem omnia consilia, omniaq; studia sua conuerteret. Hinc, quod vix quisquam mortalium sperãsset futurum, egit cum eis, vt protestatione, fœderibusq; & contentionibus positis, duobus tãtùm articulis ad Concilij definitionem reiectis, doctrinam catholicã, traditiones & cęremonias ecclesiasticas, Concionatorum bona parte, vndè pendére solebant, reclamante, receperint. Quos cùm Deo & ecclesiæ, quantùm in se erat, Imperator pijssimus lucrifeciss et, atq; in plenioris vnionis ac concordiæ spem adduxisset: necesse erat, vt firmioris illius ac solidæ spei, offendicula quoque tollerentur.

2. Cor. 1. a

Victoria Caroli V. in Saxonia 1547.

Quamobrem animum appulit & ad cleri corruptos mores reformandos, quò benefactis suis obmutescere facerent, vt apostolus Petrus ait, imprudentium hominũ ignorantiam, & qui carpere clerum tanquàm malefactores solebãt, conspectis bonis eorum operibus, glorificent Deum in die visitationis. Deditq; negocium quibusdã theologis, pijs, eruditis, & Deum timentibus, qui formulam quampiã, ad quam reformatio cleri videretur instituẽda, iuxta sacræ scripturæ normã, antiquos patrũ canones, & rectæ rationis iudicium, cóciperent. Hanc Cæsar acceptam, tradidit vniuersis ecclesiastici ordinis statibus, diligenter expendendã, qui annotarent, dicerentq;, quid qua ratione repudiandũ sibi putarent, quidq; recipiendum. Multis igi-

1. Petr. 2. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur cõsultationibus ac deliberationibus, priuatim & communiter habitis, quibusdam in formula expunctis, alijs mutatis vel additis, tandèm communi consensu eam probârunt: Cæsareæq; maiestati, vt se reformarent, instãti, polliciti sunt, sese ipsos, suosque subditos, ad illam velle componere ac reformare, salua summi pontificis authoritate, quæ vt eis in articulis quibusdam accederet, necessarium arbitrabantur: id quod in præfatione, quam Cæsarea Maiest. formulæ huic præfixit, clariùs est videre.

Nos itaque considerantes nostri muneris etiam aliàs esse, vt vigilemus super gregẽ nostrum, vt infirmum consolidemus, ægrotum sanemus, cõfractum alligemus, abiectum reducamus, & perditas oues queramus, nisi velimus æternæ maledictionis illud Væ, quod apud Ezechielem dominus pastoribus malis & negligentibus comminatur, certissimo iudicio incurrere, tam præclaram rerum benè & sanctè gerẽdarum occasionẽ, nequaquàm duximus negligendam.

Ezech. 34. Hier. 23.

Proindè ad Diœcesim & Prouinciam nostram reuersi, primò omnium indiximus clero nostro synodum diœcesanam, quam & ad eum modum, quem Reformationis formula pscribit, propicio Deo celebrauimus, in qua publicatam, & ab vniuersis imperij statibus ecclesiasticis comprobatam receptamq; Reformationem, clero nostro iniunximus seruandam. Transmisimus quoque eam ad reuerendos comprouinciales episcopos, nostros suffraganeos & fratres, similiter in eorum diœcesibus publicandã, & clero iniungendam: quod ipsos sedulò curâsse, ex gestis & statutis synodorum, quas ipsi quoque celebrârunt, nobis oblatis, & Legatorum eorum fida relatione cognouimus.

Verùm negocium istud maius erat, quàm vt pateret se vnico impulsu moueri, & morbus inueteratus leui medicamini non cederet: vndè hac ratione vix quicquã aliud promotum est, quàm vt sciret quisq;, quod alioqui nemo ignorabat, quomodò sibi viuendum esset piè ac canonicè. Contingit em̃ ferè mortalibus, quod poeta quidã ait: Video meliora, proboq;, Deteriora sequor. Vndè est illa apostoli Pauli cõfessio de lege mentis & mẽbrorum: Etenim cùm legi Dei condelectemur secundùm interiorem hominem, & eam bonam ac sanctam esse confiteamur, est tamẽ in nobis torpor quidam membrorum, spiritui ac menti repugnans, vt non perficiamus quæ volumus.

Rom. 7.

Proindè non erat nobis hîc quiescẽdum, quasi iam satisfecerimus: sed vlteriùs de modo erat cogitandum, quo ad efficacem Reformationis executionem possemus pertingere. Siquidem inutilis est, quantumuis bona, Ecclesiastici ordinis instituta Reformatio, quam nemo exequatur: quẽadmodùm & lex bona, contra quã liceat cuilibet impunè peccare, iacet inutilis. Multi sunt antiquorũ patrũ canones saluberrimi: at q̃ est illorũ vtilitas, quos pauci nôrũt, pauciores seruãt? Quãobrẽ vestigijs Maiorũ nostrorũ insistẽtes, q̃ in rebus magnis cogere solebãt comprouincialiũ episcoporũ cõuentus, Reuerendis cõprouincialibus episcopis, confratribus nostris, totiq; clero nostro, indiximus conciliũ prouinciale, in quo de rebus ad efficacem & durabilẽ reformationis executionẽ constituendam pertinẽtibus ac necessarijs, cõmunibus consilijs tractaretur, ac statueretur. Qui cùm ipsi ad constitutũ vndecimũ Martij diẽ, Concilij locũ, ob aduersam valetudinẽ, adire nõ potuissent, misêre summę authoritatis in Clero suo & præstantis eruditionis legatos, q̃ eorũ loco & nomine Concilio interessent, & de rebus tractandis nobiscum agerent, tractarent, ac consulerent in commune.

Multis itaque deliberationibus ac consultationibus cum Capitulo nostro & Legatis illis, ac Clero nostro, à iã dicta vndecima Martij die, ad sextam vsque Aprilis, quotidiè habitis, tãdèm apparuit, propterea quòd rigor antiquorum canonũ statim reuocari in vsum absq; motu grauiori hac tempestate nõ possit, ad media quædam, sacris tamen canonibus cõsentanea, quibus clerus & populus ad pleniorem reformationem sensim perduceretur, esse confugiendum: visaq; nobis sunt plurimùm momenti ad durabilem & efficacem Reformationis executionem comparãdam allatura media sex, nempe:

quo & quãto synodus ista prouincialis tẽpore celebrata & absoluta.

1 Instaurationẽ studiorũ, potissimũ sacrorũ.

2 Examen ordinandorum, & ad ministeria vel prælaturas instituendorum.

3 Officiorum seu munerum susceptorum sedulam perfunctionem.

4 Visitationem Archiepiscopalem, Episcopalem, Archidiaconalem, & eorũ quibus hoc incumbit.

5 Synodorum frequentẽ celebrationem.

6 Iurisdictiõis ecclesiasticę, iã ꝑpemodũ collapsæ, & abusu deprauatæ, restitutionem.

Primum quidem instauratione studiorum, quæ quę Reformatio & Ecclesię necessitas exigit, nemo prestiterit meliùs q̃ scripturarũ sacrarum, canonũ & munerum Ecclesiasticorũ peritus. Siue enim regere ecclesias, & docere populum, siue hereticos conuincere, & scripturarum aperire mysteria, siue sacramẽta conficere, eaque administrare, siue examinare ex ordine Ecclesiæ ministros, siue visitare diœceses, aut synodos celebrare, vel iudicia ecclesiastica exercere oporteat, scientia opus est: alioquì, vt inquit in Euangelio Christus, si cæcus cæco ducatũ præstet, ambo in foueam cadent. Quo etiã modo Esaias, indoctos Ecclesiæ prælatos, cęcos & mutos appellat: Speculatores eius, inqt, cęci, nescierũt vniuersi, canes muti nõ valẽtes latrare. Nõ valẽtes, inqt, etiam

Matth. 15. b

Esa. 56. c

etiam si cupiãt, latrare, hoc est, officia sua exequi. & subdit: Videntes vana, dormientes, & amantes somnia sua: Canes impudentissimi nescierunt saturitatem, ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam, propterea omnes in viam suam declinauerũt, vnusquisq; ad auaritiam suam, à summo vsq; ad nouissimum, dicentes: Venite, sumamus vinum, & impleamur ebrietate, & erit sicut hodiè, sic & cras, & multo ampliùs. Quibus verbis propheta significat, nõ postremam vitiorum in populo Dei causam, esse ignorantiam pastorum.

Ibid.

Et iam magna religionis orthodoxæ iactura, Christianæq; reip. irrecuperabili fraude, experti per hanc tot hæresum & seditionum tempestatem sumus, quantã Ecclesiæ Christi perniciem adferat prælatorum & cleri ignorantia, quibus scripturas diuinas negligentibus, sutores, textores, calcearij, & id genꝰ opifices, nemine prohibẽte, quidlibet impunè ꝓ Euangelio docentes, irrepsêre, & mira audacia, etiam munera ecclesiastica inuasêre: vndè teterrima hæresum monstra suppullulârũt, & sacra prophanis, superis infera miscuerunt & confuderunt.

Nec hoc modò, quinetiam studiorum sacrorum neglectus in causa est, cur tam innumeræ eædemq; locupletes Ecclesiæ, per Germaniã ministris idoneis ac possessoribus careant, etiam nunc cùm restituuntur: neq; em̃ desunt benemereri de Ecclesijs cupiẽtes, sed potentes desunt & idonei, nempe literarum periti, qui ecclesiasticis muneribus perfungi queant, earumq; hoc nomine possidere bona. Neq; enim ad ecclesiarũ munera & bona prosiliunt catholici, sicut hæretici aut bonorum ecclesiasticorum occupatores sacrilegi.

Percipitur autem scientia, ad Ecclesiæ ędificationem necessaria, in scholis potissimùm Theologorum, quas cõstat esse propria quędam seminaria ministrorum & prælatorũ Ecclesiæ. Quibus florẽtibus, floret Ecclesia doctoribus & ministris: neglectis & cõtemptis, Ecclesia quoq; ministris idoneis destituitur. Neq; enim vt olim in die Pentecostes repentino spiritussancti afflatu, aut velut fungi calore solis exciti, prodeunt nobis passim Theologi subitò, sed exercitijs longis, eiusdẽ tamen spiritus vnctione, formantur in scholis.

Quibus rationibus (cùm stabilẽ Reformationis executionem meditaremur) permoti, nostrarum esse partiũ putauimus, vt scholas theologicas apud Vniuersitates, Collegia, & Monasteria magna cura, cum primis Concilij huius authoritate, instauraremus: nec has modò, verumetiam ludos triuiales & pædagogia, vndè non parùm malorum per hanc tempestatem in Ecclesiam defluxit, repurgaremus. Quapropter habita cũ Capitulo nostro, & Reuerendorum Comprouincialium episcoporum Legatis, ac synodalibus huius Concilij patribus, matura deliberatione, cõsentientibus & adstipulantibus eis omnibus, de studiorum instauratione statuimus & ordinauimus in modum sequentem.

QVOD AD INSTITVENDAM IVVENTVTEM non sint admittendi, nisi de fide, moribus, & institutione sua priùs examinati.

1 Percepimus sectarios quosdam concionatores, à nuperrimis Comitijs, cathedris, quas inuaserant, deturbatos, incertisq; sedibus vagãtes, nũc magisterijs inhiare scholarum, & operam suã instituendæ iuuentuti passim vẽditare, vt q̃bus non datur ampliùs grassari publicè, & venena sua è cathedra spargere, teneræ ea iuuẽtuti instillent, quò cuniculis talibus Ecclesiã Christi suffodiãt: quippe quòd è iuuentute, qui olim regãt ecclesias, & gubernationi admoueantur rerum publicarum, vidẽtur fore potissimũ ij, qui nũc dãt operã literis. Quibus corruptis durabit hoc malũ multo tempore, atq; in multos trãsfundetur: vt verendum sit, ne si admittãtur qualescũq; in ludis literarijs præceptores, grauẽ indè atq; indelebilẽ accipiat Resp. Christiana corruptionẽ. Idcirco nos, quibus nõ minor adhibenda est cura, ne instituãt illi malè iuuẽtutẽ in triuijs, q̃ ne populũ è suggestis corrũpant, cõmuni omniũ cõsensu statuimus & ordinauim⁹, Neminẽ ꝑceptioni triuialiũ studiorũ admittendum esse, nisi q̃ sit de fide & religione sua, de vita item & moribꝰ, probè examinatus, & cõstiterit, vbinã gentiũ & apud quos sit ipse institutus. Neq; enim parui retulerit, à catholico an schismatico sit institutus, qui iuuentutem docturus est. Pertinebit aũt examẽ ꝑcipuè ad ordinariũ, q̃ ordinet ꝑ diœcesim viros idoneos, q̃bus hoc negocij cõmittat. Nec abs re fuerit, si examinent̃ quoq; in ciuitatibꝰ à prælatis & rectoribus ecclesiarũ, qui scholę ꝑsunt: ruri aũt à pastoribus & decanis ruralibus idoneis & eruditis. Visitatores verò de facto examine inquirãt: & si cõtra hãc formã sint alię admissi, reijciãtur. Præcipimusq; & mãdamus magistratibus, ædilibꝰ & ꝓuisoribus, qui scholas suis impensis erexerunt, ne propterea examen huiusmodi quouis modo impediãt, alioquì censura ecclesiastica & alijs remedijs opportunis coercendi.

QVAE ARTES IN TRIVIIS, ET quid in Gymnasijs studiorum seu Vniuersitatibus doceri debeat.

2 Passim Ludimagistri ingenia iuuẽtutis, q̃ primis literarũ rudimẽtis & artibus minoribus expolienda susceperant, deprauant, præpostera docẽdi ratione quidlibet, ad eruditionis suę ostentationẽ, quibuslibet ꝓmittẽtes: & cũ encyclopędian quandã oĩm disciplinarũ, velut in summa cõpræhensam, iuuenibꝰ polliceant̃, nõ absq; aliorũ professorum eleuatione, nihil tradũt absolutũ atq; perfectũ. Qua re ingenijs eorũ imponũt, q̃ tali accepto prægustu, cõtinuò se abũdè oĩa tenere confi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõsidunt,studiaq; grauiora fastidiũt,& nunquàm perueniũt ad frugẽ maturã: ex quibus officinis prodeũt nobis imperiti medici,hominum temerarij interemptores, & iurisperiti omnia perturbãtes, nouarumq; religionum authores glorioſi theologaſtri,qui magna ſtoliditate non verentur velut è tripode Apollinis,de dogmatibus eccleſiaſticis & religionis veritate pronũciare atq; ſtatuere, cũ ſolidi nihil ferè de eis ſint aſſecuti. Intereſt aũt eccleſiæ,quomodò ſacerdos, quẽ populus velut ducem ſequitur,& à cuius ore (vt in Malac. dicitur)legẽ Dei requirit,ſit inſtitutꝰ. Malach. 2.b Siquidẽ quantũ ex eccleſiarũ rectoribus,bene ac gradatim diuinis literis imbutis, boni: tantum à nõ rectè inſtitutis,mali,ſolet eccleſiæ plerũq; euenire. Quẽadmodũ & in Rep. de medicis & iuriſperitis res habet.Ea de cauſa triuijs modum eſſe dandũ cẽſuimus, intra quem ſe contineant:ſtatuimusq;, vt in triualibus non niſi Grammatica,Poetica,Rhetorica,Dialectica,Arithmetica,& quæ huius generis ſunt triuiales & liberales artes: Dominicis verò & feſtis diebus,literalis Euangeliorum & epiſtolarum, Hymnorũ, Pſalmorũ, Parabolarum Salomonis, & eiuſcemodi ſacrorum librorum expoſitio, pro ætatis illius & ingenij captu,tradatur.Quanquàm Dialectice etiam requirit vſum diſputãdi, qua exercentur ſtudioſi in gymnaſijs, ſine quo ars ipſa ociosa eſt.Poterunt & linguarũ rudimẽta in triualibus doceri. Cęterùm exacta atq; abſoluta artiũ & linguarũ cognitio ratioq;, & reliqua Philoſophia,Phyſica ité & ars medica,iuriſprudẽtia,& Theologia ſeu ſcriptura ſacra,nõ niſi in probatis Academijs, & catholicis vniuerſalium ſtudiorum ſcholis,expectentur,doceantur,ac tradãtur: niſi quòd theologia etiam in Monaſterijs opulentioribus,& collegijs canonicorũ iuxta Reformationis formulam,debeat doceri.

QVOS AVTHORES IVVENTVti prælegere,& quos vitare oporteat. 3

INtereſt quoque reipub. Chriſtianæ, quales authores iuuentuti,impietatis iuxtà ac pietatis capaci,prælegantur,vt rectiſſimè reformationis formula monuerit,ne libri obſcœni, ſuſpecti, aut contagioſi, eorum qui perfidiæ ſuæ virus, religionisque & pietatis odium teneræ iuuentuti ſuis ſcriptis inſtillant:ſed tantùm caſti,pij, & religioni orthodoxæ conſentientes authores, prælegantur: quod iudicium cùm non ſit penes omes, ſtatuimus nullum authorem in triualibus ludis prælegendum,qui non ſit à decano artium vicinæ & catholicæ Vniuerſitatis examinatus,& ad prælegendũ iuuentuti admiſſus. Aut ſi procùl diſtent ludi ad Vniuerſitatibus catholicis,examen & admiſſio pertinebit ad vicinæ ciuitatis præſtantis eruditionis prælatum,aut aliũ aliquẽ doctũ virum,cui epiſcopus illius diœceſis hoc muneris delegauerit. Quòd verò bonis & receptis authoribus repudiatis,quidam gloriæ aucupandæ ſtudio, noua quotidiè Grãmatica cõminiſcuntur,& adoleſcentium ingenia ſuis figmentis confundunt,omninò prohibendũ & vetandum cenſemus. Maximè verò omnium,ſub anathemate interdicimus & prohibemus lectionem eorum librorũ in triuijs, qui ad seducẽdam in prauas opiniones iuuentutẽ,aliud agentẽ & quærentẽ,ſcripti videntur. Quales ſunt quorundam Grammaticę,Dialecticę,& Rhetoricæ inſtitutiones, in quibus exempla ferè è prauis aduerſariorũ dogmatis petuntur,quo iuuentus incauta, hæreſum & ſectarum dogmata ſimul cum artibus imbiberet. Quales item quædam familiarium colloquiorum formulæ,in odium monaſtici inſtituti,& cæremoniarum eccleſiaſticarũ contemptum,cõpoſitę atq; efficte,quarum præcipua vis eſt, animos iuuenum corrumpere, & iam à teneris eos ab huiuſmodi pietatis exercitiis,ac vitæ monaſticæ inſtitutis alienare. Dabimus idcirco viros aliquot pios & doctos, qui ferant iudicium ſuũ de authoribus,quos iuuentuti potiſſimùm prælegere conueniat, eosq; Comprouincialibus epiſcopis ſignificabimus,quò in inſtituenda rectè iuuentute, eadem forma per vniuerſam prouinciam ſeruetur.

QVI LIBRI PAROCHIS ET Concionatoribus ſint vitandi & fugiendi. 4

COmpertum nobis eſt, ſimplices & indoctos Parochos,quibus non eſt datũ pura ab impuris diſcernere,obuios quoſque de negocijs religionis tractantes libros emere,& eos potiſſimùm,q ſpecioſis titulis venditantur,quales ſunt conciones aduerſariorum,& commẽtarij eorum in ſacras ſcripturas. Quanuis autem quidam eorum ſpeciem pietatis alicubì præ ſe ferre videantur, habẽt tamen quotquot ſunt,latens ſub melle venenum, vndè incauti & ſe contaminant ipſos, & auditores quoque. Idcirco paterna ſolicitudine pro grege noſtro ſoliciti, ne pabulum mortis pro vitæ pabulo ei porrigatur: præcipimus omnibus fidelibus,quorum animæ curæ noſtræ à Deo commiſſæ ſunt, potiſſimùm verbi Dei tractatoribꝰ, ſub anathemate,quod aliàs incurrant, vt ſibi caueant, non modò ab his, quæ ex officina venerunt Luteri,Buceri,Caluini,Oecolampadij,Bullingeri,Franciſci Lamperti, & Philippi Melanchthonis,quos conſtat omnia ſua ſcripta ad decipiendum & ſeducendum homines à vera fide,edidiſſe:fugiant etiam Coruinum, Capitonem,Brentium,Pomeranum,Pelecanum,Muſculum,Sarcerium, & Chriſtophorum Hegendorphinum, Oſiandrum, Spangenbergium,Oldendorpium, Hermannum Bonnum, Hedionem, & eius in Eccleſiaſticam hiſtoriam peſtilentiſſima ſupplementa, Chronicon Sebaſtiani Franck, & quicquid eius eſt farinæ, donec pleniori catalogo libros

Antefignanorum aliquot ex hoc diœceſis ſeductoribus catalogus.

bros contagioſos per hanc tempeſtatẽ editos,eis indicauerimus.

DE STVDIOSIS CANONICIS mittendis ad ſtudia Vniuerſitatum, ſumptibus Collegiorum. 5

NE quod in formula Reformationis iuxta ſanctorum patrum decreta ſalubriter inſtitutum eſt,vitio vel Collegiorum,vel adoleſcentum canonicorum euaneſcat,decernimus & ſtatuimꝰ,vt dent collegia vni,duobus,vel tribus, vt multus vel exiguus fuerit perſonarũ numerus in Collegio,bonæ ſpei ac ſtudioſis adoleſcentibꝰ, nõ minus q̃ triennij tempus,quo poſſint in ſtudio, potiſſimùm theologico, verſari:in quo ſi laudis aliquid obtineant, tempus eis prorogetur,atq; interìm percipiãt integros præbendæ ſuæ fructus, quotidianis diſtributionibus exceptis,aut ſaltem quãtùm ad victum & libros neceſſarios ſufficiat: niſi de cõpetenti ſubſidio ſit olim per capitula ſtudioſis prouiſum:dum tamen certis teſtimonijs ſingulis annis ad collegia mittẽdis cõſtet,nec peruerſis moribus eos deditos, nec ſtudia vana,quæ ad eccleſiæ ædificationem non conferant,ſectari: committẽdum enim non eſt,vt cultui diuino dicata ſtipẽdia,in huiuſcemodi canonicos dyſcolos erogentur. Debent tamẽ curare,vt ipſis abſentibus,alij eorũ in diuinis ſuppleãt vices.

DE CAVTIONE, QVAM dare debeant mittendi ad Vniuerſitates. 6

QVum formula Reformatiõis exigat, vt iuniores in gymnaſijs alantur impenſis collegiorum,ad hoc, quõ collegia claris & doctis viris ornentur: vt huic menti ſatisfiat, & collegia non fraudentur expectatiõe ſua:ſtatuimus, & communi cõſenſu decernimus, vt canonici, nondùm in maioribus ordinibus conſtituti, poſcentes hoc nomine aut fructꝰ integros, aut decreta ſubſidia,à collegijs,quæ pro more habẽt, vt de fructibus participent, etiam in minoribus conſtituti ordinibus,priùs dent cautionem ſufficientem,ſe non velle ordinem & inſtitutum eccleſiaſticum deſerere,aut ſi mutato propoſito forſan reſiliant, tum ſe velle & debere fructus perceptaque ſubſidia,collegio illi integraliter ſoluere ac reſtituere.

COLLEGIA IN VNIVERSITAte aliqua ſita,quò ſuos ſtudioſos mittere debeant. 7

CAeterùm in locis vbi vniuerſitas Catholica eſt,iuxta primariam inſtitutionem reformata & probata, nõ videtur cauſa digna eſſe, Collegia magnis ſumptibus grauandi, & mittendi ſtudioſos foràs ad Vniuerſitatem exterã. Proindè ſtatuimus, vt tales dent operã literis bonis in ipſa vniuerſitate,vbi ad mores & ſtudia ipſorũ poteſt haberi reſpectus:niſi decanus & collegium cauſam habeant,cur cenſeant eos ad exteras Vniuerſitates mittendos. Quòd ſi qui fugientes diſciplinam, velint omninò non ad eam,quæ eis à ſuo decano & capitulo deſignatur,ſed ad aliam,quæ ipſiſmet videbitur,Vniuerſitatem proficiſci, nõ tenebitur collegium illis dare ſubſidium decretum.Ne verò canonici,vicarij, & choriſocij cleri noſtri Colonienſi, vigilijs defunctorũ, quas manè hora ſeptima perſoluere cõſueuerunt,à frequentatione lectionum præcipuarum impediantur:volumus, vt poſthac vigiliæ tempore pomeridiano ad horã circiter ſecundam incipiantur, vt ante preces veſpertinas compleantur.

QVI GAVDERE POSSINT Vniuerſitatum Priuilegijs. 8

AD prohibendũ grauem abuſum,quo ſe quidam ad Vniuerſitates, non ſtudij,ſed priuilegiorum gratia,conferunt:ſtatuimus & mandamus,ſicut ante nos in ſynodo Leodienſi ſtatutum eſt, vt nulli niſi ad ſtudia literarum idonei,& illarum præcipuè gratia,ſe ad Vniuerſitatem conferentes, in membra ſeu ſuppoſita, atq; ad vſum priuilegiorum huiuſmodi Vniuerſitatis recipiantur,aut ſuorum beneficiorum fructibus eo prætextu gaudeant:nec recepti,ipſis priuilegijs & beneficiorum fructibus vti ſinãtur,niſi quandiù cauſa ſtudij permanſerint, & ſpes ſit,quòd ex ſtudio ſuo fructum vberiorem in eccleſia Dei ſint parituri. Qui verò deſides &ocioſi comperti fuerint,ab eorũdem priuilegiorum vſu & fructuum perceptione repellantur.

DE THEOLOGO QVI docear,in Collegijs alendo. 9

QVô verò & reliqui ſiue canonici ſiue vicarij,capellani ſiue choriſocij, cãtores quoq;,ſeu chorales collegiorum,q̃ extra Vniuerſitates, aut in Vniuerſitatibus, procul à ſcholis ſita ſunt,habeant etiam occaſionem in ſacris diſcendi & proficiendi: Decernimus & ſtatuimꝰ, vt eiuſcemodi collegia ſingula, aut ſi vicina ſint, inuicèm duo aut plura, ſimul alant Theologum aliquem docentem,vel binos, qui hãc operam inter ſe partiantur, conceſſione fructuum vnius præbendæ,authoritate Apoſtolica, in hunc vſum ſupprimendæ:aut ſi illa non ſufficiat, vnione beneficiorum vel vicariarum,quæ nullam vel non adeò neceſſariam functionem requirunt,iudicio viſitatorũ Epiſcopalium decernenda & cõficienda: ſic tamẽ, vt fructus præbendæ vel ſtipendij diuidantur,ſecũdùm numerum lectionum:vt quãdò nõ legit,detrahatur illi etiam de fructibꝰ portio deſtinata. Quòd ſi inter ipſoſmet fratres inueniatur, qui hoc docẽdi munus velit & poſſit obire:huic par eſt,vt diſtributiones quotidianæ,præter iuſtum ſtipendium,à choro abſenti pridiè quàm legat,& eo die quo legit,concedantur.

DE

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE INSTAVRANDIS LEctionibus Theologicis in Vniuersitate Colonienſi.

VT Cæſareæ Maieſtatis voluntati ſanctiſſimæ de reformandis Vniuerſitatibus, iuxta modum in formula præſcriptũ, ſatisfiat, & ratio ſit, quare Collegia in Colonia nõ teneãtur ſuos canonicos mittere ad exteras Vniuerſitates, & eis abſentibus, aut integros p̃bendæ ſuæ fructus, aut quantum in victũ & libros ſufficiat, ſuppeditare: danda eſt collegijs illis opera, vt lectiones, potiſſimùm ſacræ Theologiæ, in ipſa Vniuerſitate vigeant, & canonici illi, qui habent p̃bendas, ſibi ex indulto Apoſtolico cũ onere legendi collatas, ſuo muneri iuxta tenorem bullæ ſummi Pontificis, vndè p̃bendas illas cõferendi authoritas manauit, ſatisfaciant. Quãobrẽ monemus & hortamur eos, qui de p̃bendis gratiæ primæ gaudẽt, vt aut legant ipſi in ſua facultate, aut ſi legitimo impedimento teneantur, conducant alios idoneos Magiſtros, qui vices eorũ in docẽdo ſuppleant. Qui ſi monitionibus noſtris paternis auſcultare noluerint, cũ noſtra (ad quos pertinet bonũ publicum promouere) interſit, lectiones Apoſtolicæ ſedis beneficio Vniuerſitati debitas pſolui, Cenſuimus totius Concilij nomine requirendos eſſe Vniuerſitatis Rectorẽ & Prouiſores, vt munere ſuo perfungant, & eos quibus de Præbẽdis ſeu Beneficijs prouiderunt, requirãt ad legendum & ſatisfaciendum oneri Præbendæ annexo, & iuxta Apoſtolici priuilegij tenorem, contra non parentes procedãt: alioquì negligentiam eorum deferendam ad Summum Pontificem, & petendam prouiſionem qua huic caſui prouideatur.

DE ALTERO MEdio, ad conſequendam Reformationis executionem neceſſario, quod eſt Examen Ordinandorum.

1 DEindè viſum nobis fuit, ad ſtabilem & duraturam Eccleſiaſtici ordinis Reformationem cõparandam, neceſſarium eſſe, vt initiandi ſacris ordinibus, ritè examinẽtur. Hi verò, qui ad Prælaturas & regimen animarum aſſumuntur, nouo eidemq; rigidiori examini ſubmittanr, propterea q̃ mortales omnes ſequi ſuum genium quotidiè experiamur, & aſinum manere aſinum, etiam ſi exuuijs leonis induatur: atq; ita euenire, vt cùm vitijs dediti homines, aſſumũtur ad dignitates & Prælaturas, vertant dignitates & curas nõ quò oportet, ſed vel ad auaritiam implendam, vel in ventrem ſaginandũ, aut ad faſtum & pompam: quidã etiam vt in luxu & delicijs viuãt. Quibus profectò rebus fit, vt planè in diuerſum abeant officia & munera diuinæ miſſionis, nec ferè vlla ſit animarũ & rerũ eccleſiaſticarum cura vera, ſed imagines tantùm & apparatus: nec ſeria benè inſtitutæ Reformationis executio, ſed maior indiès morũ & doctrinæ corruptela. Quamobrem in primis ſtatuimus & ordinamus, ne quis ad ſacrorum Ordinum perceptionem admittatur, niſi diligenter examinatus de fide quã teneat, de affectu quo ducatur ad petendos Ordines, de ſcientia quæ ſufficiat ad Ordinis, quem petit, miniſteria explenda, de moribus Ordinem decentibus, & ætate legitima.

AD QVOS PERTINEAT Examen.

2 QVoniam verò difficile erat, vbi ſunt magnæ Eccleſiæ & multi ordinandi, Epiſcopos, ad quos examinatio propriè pertinet, hoc negocij per ſe obire: olim ea cura in quibuſdã Diœceſibus in Scholaſticos Cathedralium Eccleſiarũ, in alijs verò in prælatos alios relegata eſt, quibus iam examinandi ius eſt quæſitum, & maiora q̃ cæteris Canonicis ſtipendia ab Eccleſia decreta: verùm quales nunc ſunt pleriq; Scholaſtici, & illi penes quos eſt examinandi poteſtas, iura quidem ſua tuentur, nec tamen docent iuuentutem, nec examinant: officiumq; & curas illas alijs, non multo melioribus, examinatoribus interdùm delẽgant: quo fit, vt alio in alium hanc curam transferente, aut nullæ, aut perfunctoriæ & admodùm frigidæ fiant ordinandorum examinationes. Quem defectum ſupplere cupiẽtes, & examen ad ſua principia, hoc eſt, ad Epiſcopos reuocare, quibus ex lege diuina incumbit, nemini citò manus imponere, matura deliberatione præhabita, declaramus, Epiſcopos nõ debere huiuſcemodi examinationibus (quando nõ ignorant eas perfunctoriè factas) ſtatim acquieſcere, & inquiſitionis ſpecie, quã ex reliquijs antiqui moris retinent in altari, cùm rogant vtrùm ſint digni, iuſti, & ſancti, putare ſe ſatisfeciſſe, atq; ita inutiles & indignos homines, nonnunq̃ etiam ſceleratos, ab alijs fortè (quos ea cura non admodùm tangit) dignos iudicatos, ſacris illis ordinibus contra conſciẽtiam propriã inſignire. Eaq; de cauſa requirimus Prouinciæ noſtræ Epiſcopos in Dño, vt vel ipſimet huic ſuo muneri ſatisfaciant, vel curam illam imponant viris pijs, doctis, & de Eccleſiæ profectu ſolicitis, quorum diligentia ſit eis explorata, niſi certiſſimo experimento cognouerint Scholaſticum, vel eum ad quem hoc pertinet, diligentiam talem, cui meritò fidant, adhibuiſſe.

DE LICENTIATORIIS AD ſuſcipiẽdos Ordines extra Diœceſim.

3 STatuimus vt nemini poſthàc (vbi digna & iuſta cauſa nõ eſt) dentur licentiatoria, ordines extra ſuã Diœceſim recipiendi: niſi priùs ſit, iuxta modum præſcriptum, in ſua Diœceſi examinatus. Ad hoc enim comperimus quoſdã licentiatoria petere, vt examen ſubterfugiant.

DE PROCLAMATIONE ANte maiores ordines facienda.

4 QVoniam non oportet ſacros Ordines quaſi furtim furripere, ſtatuimus & ordinamus, vt quemadmodũ iungendi matrimonio trina proclamatione populo denunciantur: ita maioribus Ordinibus initiandi, trina proclamatione denuncientur in Eccleſia Parochiæ, quam inhabitant, ad percipienda impedimenta, ſi quæ ſunt, quę debeat Paroch⁹ Epiſcopo aut Officialibus ei⁹ ſignificare: vbi tñ proclamatio talis cõmodè fieri poteſt, nec veriſimilis ſit metus, ne maleuoli homines clericos innoxios à maiorum Ordinum ſuſceptione deterreant.

DE TEMPORE QVANDO debeant ordinandi dare nomina ſua, & examinari.

5 MAndamus, vt volentes ad Subdiaconatus vel Diaconatus ordinem promoueri, præſententur, & dent Intitulatoribus nomina ſua feria quarta diem ordinationis præcedente, ac eodem & ſequẽti die examinentur, hora quam eis conſtituẽt examinatores. Promouẽdi verò ad Sacerdotij gradũ, dent nomina ſua feria quinta ante diem ordinationis: quibus ſimiliter ſtatuetur hora, cùm ſimul ob multitudinem examinari non poſſint. Adferant verò promouendi omnes ſecũ teſtimonia, nõ modò ſuorum Parochorũ, verumetiã præceptorũ aut proborum virorum, apud quos maiorẽ vitæ partem tranſegerũt, per examinatores diſcutiẽda, vndè poſſit Epiſcopo, vtrùm irrepræhenſibiles ſint, conſtare.

DE EXAMINE INSTITVENdorum ad dignitates, curas animarum, aut alia officia.

6 POrrò quo plus negociorum incumbit eis, qui ad Prælaturas, dignitates & curas animarum vocantur, hoc magis intereſt Eccleſiæ & Chriſtifideliũ, vt tales ſingulari examine, maioriq; diligentia, q̃ reliqui explorentr, vtrùm ſufficiant ad præſtanda munera illa ad quę vocantur. Præcipuè verò Epiſcoporum intereſt, quales habeãt in excolendo agro dñico cooperarios. Hinc ſtatuimus & ordinamus, vt nemo electus cõfirmetur, nemoq; præſentatus ad dignitatẽ vel animarũ curam inſtituatur, priuſquàm ſit à ſuo Epiſcopo, aut Archidiacono Epiſcopi, aut hac in parte vicario, alijs´ve ſacrarum literarum, canonum, & traditionũ Eccleſiaſticarum peritis viris, quos Epiſcopus aut Archidiaconus ad hoc deſignabit, examinatus & comprobatus idoneus, poſſitq; & velit muneri ad quod vocatus eſt, pro virili ſatisfacere, & formulã Reformationis qua parte eum concernit, exequi. Quòd ſi quis Archidiaconorũ, vel ius inſtituẽdi habentiũ, contra hanc conſtitutionẽ præſumpſerit aliquem nõ ita examinatum inueſtire: ipſe quidẽ pro iudicio Epiſcopi, per certum tempus ab officij ſui executiõe, & fructuum perceptione, ſuſpendetur: inſtitutus verò eouſq;, donec Epiſcopo comprobabitur qualificatus & idoneus. Neq; tamẽ per examen epiſcopale, derogatum volumus iuri examinandi, ſi quod alij prælati habẽt.

DE EXAMINE EORVM, QVI per reſignationes aut permutationes ad beneficia contendunt.

7 ADhæc ſtatuimus & ordinamus, vt in permutationibus & reſignationibus beneficiorum, eadem cura adhibeatur examinandi eum, in cuius fauorem permutatio vel reſignatio concepta eſt. Et præſertim diligens fiat inquiſitio, etiam per diſerta iuramenta, num permutatio ſit ad contegendũ Simoniæ vitium fraudulẽter excogitata ac ſimulata: q̃ ſi vel examinis tempore, vel in poſterum compertũ ſiat, pactionem illicitã & iure non probatam interceſſiſſe, vterque permutantium pro Simoniaca fraude puniatur.

DE FORMVLIS AD EXAminationem aptis.

8 QVoniam diuerſi ordines, officiorumq; & dignitatum gradus diuerſi, alias atq; aliàs requirunt in hominibus conditiones: & ratio prætereà habenda eſt eorum religioſorum, qui perpetuò deliteſcere quærunt in ſuis Monaſterijs, & ad nullas animarum curas euocari, ſed tãtùm cupiunt Chori officijs in ſuis Monaſterijs adhiberi, ſacrificiumq; pro Eccleſia in Miſſis offerre, & monaſticę indulgere: viſum fuit præſenti concilio expedire, vt extarẽt formulæ, ad quas examinarentur ordinãdi, ſecundùm diuerſos ſuſcipiẽdorum Ordinum gradus, & inſtituendi & confirmandi ſecundùm conditiones munerum & officiorum quibus adſciſcũtur. Petentibus Suffraganeorum noſtrorum cõprouincialium Epiſcoporum legatis, negocium tales formulas congerendi dabimus eruditis aliquot viris, qui nõ modò in literis ſint exercitati, verùm etiam cognitionem eccleſiaſticorum officiorum teneant, & cõſcribãt in genere, quod cõmunicẽt eis omnibus pro locorũ & eccleſiarũ diuerſitate, in ſpecies aptas deducendum.

DE INSTITVTIS PLEno iure à Prælatis & alijs Eccleſiaſticis.

9 CVm bonorum omniũ teſtimonio magnus & pernicioſus ſit abuſus, q̃ Archiepiſcopi, Epiſcopi, Præpoſiti, Abbates, Prælati, & quibus in Clero eſt poteſtas cõferendi beneficia eccleſiaſtica pleno iure, conferunt Eccleſias parochiales abſolutè & ſimpliciter quibuſlibet, interdùm indignis & ineptis, hominibus inexploratis, nullo p̃cedente examine: & quod intolerabili⁹ eſt, nonnunq̃ ſpurijs, nothis, pueris, aut ſeruis

Universidad de Deusto
Biblioteca

indignis: censuimus hanc rem totius cõcilij nomine ad summũ Pontificem deferẽdam, petendamq; sedis illius prouisionem & declarationem, irritantem tales collationes, quas vocant pleno iure, nisi præcedat examen Episcopale, seu eorum, quos Episcopi ad hoc dabunt, & vt potestatem faciat Episcopis, vt quos nó cõstaret à sua sanctitate, vel aliàs ritè examinatos, non teneant, quauis licèt authoritate nitẽtes, ad possessiones Prælaturarum vel Sacerdotiorum curã animarum habẽtium admittere, nisi examine diligẽter excussos atq; probatos. Similiter, ne quenquam in ordine, ab alio quàm suo proprio Antistite, surreptitiè, & nullo præuio examine, susceptо, teneantur ad Ecclesiasticas functiones admittere, sed ab ordinis susceptі executione suspendere, donec exhibitis suæ promotionis literis, per examen debitum & iuxta Reformationis formulam factum, fuerit repertus idoneus.

DE SECVLARIBVS VSVRpantibus sibi potestatem pleno iure conferendi beneficia.

10 DE secularibus verò, habentibus ius p̃sentandi aliquem ad beneficium Ecclesiasticum, siue Curatum, siue à cura liberum, qui contra regulas canonicas adnitũtur pleno iure conferre, absq; institutione canonica, aut præsentatum via facti intrudere: Decernimus cum toto concilio, tales conatus irritos ac nullos esse: & si qui tale quiddam facere tẽtauerint, hos ipso facto, iure præsentandi pro vice illa priuatos esse: illum verò qui beneficium tali titulo recipit, aut se ei intromittit, nihil per hoc iuris acquirere, & procùl ab illius occupatiõe remoueri debere, & per ordinariũ in eius locum surrogari alium: quin & iura decernũt vtrunq;, & intrudentem & recipiẽtem, anathemate feriendum esse.

De iure patronatus, ca. Præterea.

DE OFFICIORVM PERFVNCTIONE, MEDIO tertio, ad cõparandam executionem Reformationis necessario.

1 NOn prodest ad Ecclesiæ ædificationem, Prælatos & Pastores, curam animarum habentes, fuisse diligẽter examinatos, probatos, & legitima manuũ impositione institutos, atq; admissos, nisi præstent etiam officiũ, ad quod sunt vocati, & cuius gratia stipẽdia ab ecclesia accipiũt. Idcircò pro consequenda Reformationis executione, curandum esse censuimus, vt ecclesiarũ Prælati & Pastores suo munere strenuè pfungantur. Quod nisi fiat, iacent omia quæ Reformatio exigit.

QVIBVS POSSINT ARCHIdiaconi munus suum committere.

2 IAm quòd passim tam indoctos & inutiles sacerdotes videmus Ecclesiarũ regimini præfectos, vndè & mores boni corrũ-

puntur, & omnis disciplina populi labascit quodq; tam turpiter in cõcubinatu, perpetua ebrietate, & alijs infamibus vitijs, vndè & populus scandalizatur, quidam viuunt: Episcoporum negligẽtiæ, & Archidiaconis illis qui quæstum auarum & officiorum seu munerum suorũ locationes faciunt, & mâlunt homines de salute æterna periclitari, q̃ se lucro turpi ac temporali non ditari, acceptum ferendum esse fatentur omnes, quibus dolet, animas hominum, quos sanguine suo Christus mercatus est, non pluris æstimari, & Cleri infamia populum scandalizari. Cui accusationi & iustæ querelæ mederi cupiẽtes, sancimus & statuimus, vt Episcopi, Archidiaconi, & omnes qui functionem munerum suorum nõ per se, sed per ministros aut commissarios seu collectores solẽt obire, vices suas non committant hominibus leuibus, vitiosis, aut coniugatis: sed tantùm Ecclesiasticis, grauibus, & probatæ opinionis viris.

NON LICERE PRAELATIS, officia sua pro pecunia pacta alicui committere.

SImiliter ad tollendum grauem & scandalosum abusum, quo quidã pecunijs oblatis comparant sibi à Prælatis cõmissiones & officia, non salutem animarũ, sed pecuniam vberiorem ex officijs quærentes: Statuimus & mandamus, ne quis Prælatus, cuiuscunq; sit dignitatis, suam Iurisdictionem & munera vlli commissario seu collectori, licèt Ecclesiastico, plus offerenti, pro pecunia aut pro certo annuo censu, cõmittat vel vendat, sub pœna excommunicationis, quam emens seu pecuniã pacisc̃ens, ipso facto incurrat: vendens verò, præter pœnas canonicas, amittat etiam actiõem, pecuniã pactam exigendi: Decernentes contractum huiusmodi illicitum, à Iure damnatum, ac nullum esse & haberi debere. 3

QVOD NON LICEAT RElinquere peccata pro pecunijs impunita.

MAgno populi Christiani scandalo, quidam, ad quos pertinet vitiorum correctio, relinquunt peccata ob pecunias & munera impunita, non perpendẽtes pudendum esse crimen, crimina non coërcere: nec quicquã esse, quod atrociùs eos & prælatos coram Deo accuset, q̃ huius rei neglectus. Idcircò deliberatione cum Cõcilio habita, Mandamus & sancimus, ne Episcopi, Archidiaconi, vel alij iurisdictionem habentes, aut eorum Officiales seu Commissarij, vitiorum correctiones dissimulent, permittentes cuiquã pecuniæ, munerũ, vel necessitudinis cuiuscũq; gratia in eis hærere: sed delicta præterita castigent, pœnitentia salutari, pro delicti grauitate, imposita: nec pœnitentiæ loco pecuniam emungant, nisi vbi permittunt Iura aut Canones: seu vbi 4

De pœnis dicẽt. De Offic. Ord. c. Infragabilis para. Prouideant. de sen. excom. li. 6. c. venera. paragrap. Demique.

p transgressione mandati vel inhibitionis, certa mulcta (cuius habuerit trãsgressor cognitionem, & tñ contempserit) decreta sit. Verũ mulcta ex permissione Iurium aut canonum proueniens, secundũ illorum præscriptum cõuertatur. Cæterùm vbi eiusc̃emodi castigationibus nõ proficitur, & tãta sit delicti grauitas, poterit etiam censuris & pœnis canonicis castigari: nimirùm suspẽsionis ab officio, excõmunicationis, & priuationis beneficiorum ecclesiasticorum.

Vt muneri suo Collegiorum Præpositi satisfaciant.

5 QVerela est Collegiorum, Præpositos quosdã, ad quos p̃stito iuramẽto pertineat iura & statuta ecclesiarum tueri atq; defendere, nihil agere minùs: sed percipere tantùm amplos fructus, cæterùm Ecclesias, quarum causa illos percipiunt, relinquere indefensas: immemores iurisiurãdi, & eius p beneficium propter officium datur. Hinc decernimus & statuimus, vt si istiusmodi Præpositi à suis collegijs, ad bonorum, priuilegiorũ, iurium & statutorũ defensionẽ, expensis capitulorũ, necessitatis tẽpore vel imminẽte discrimine, requisiti, muneri suo satisfacere neglexerint, & indè Collegium seu ecclesia illa damnum accipiat: pœnã incidant, pro damni accepti magnitudine & Præpositi negligentia, ab Episcopo seu superioribus taxandam & moderandam.

Quòd non liceat Decanis à suis Collegijs abesse.

6 VIdemus Decanis absentibus, vel officio suo segniter perfungẽtibus, leuissimorum quorunq; canonicorum & vicariorũ insolentiã prevalere ferè aduersus meliores, pietatem & zelum bonorum haberi ludibrio, officia negligi diuina, neque ritè neq; ab omnibus persolui, cantum p̃cipitari, vitæ & morum honestatẽ periclitari, disciplinam prorsus nullã esse: breuiter, licere prauis quibusq; quicquid libeat. Præcipimus idcircò & mãdamus, vt Decani apud suas ecclesias personaliter resideant, & officio suo per seipsos strenuè perfungantur, excessusq; subditorũ quotiès opus erit, castigent, sub pœna priuationis fructuum pecanalium, pro rata temporis quo absq; causa rationabili moniti non resederint, fabricæ aut pauperibus applicãdorum, vbi aliàs non est pœna digna contra non residentes decreta, nisi fortè necessitatis causa contigerit eos abesse: quo casu, capitulari alicui, qui suscepti officij rationẽ reddere possit, quemq́ue inferiores reuereantur, vices suas cõmittant, nisi talem absentis vicariũ peculiaria Collegiorum statuta designent.

Quòd Abbatissæ nobiliũ virginum, quas Canonissas appellant, debeant apud sua Collegia residere.

7 IDem statuimus de Abbatissis collegiorũ nobilium virginum Canonissarum, quas tanto magis oportet collegijs suis adesse, & perpetuò residere, quanto virgines illę maiori custodia sunt dignæ. Quibus præterea mandamus, vt diligenter obseruent, num omnes in Dormitorio communi nocte decumbant, & in habitu ipsas decẽte incedãt, ac horas Canonicas ritè persoluãt, cæteraq; quæ reformationis Cæsareanæ formula, & probatæ earum constitutiones exigunt, diligenter obseruent. sub pœna suspensionis à perceptione fructuum, in fabricam ecclesiæ applicandorum, donec pareant.

Illas verò Abbatissas, quæ duobus Collegijs cõtra Decreta sanctorum Patrũ præpositæ sunt, & duorum in se recipiunt curã, quum vix vni regẽdo sufficiant, censendas decernimus iuxta decretum De restringẽda pluralitate beneficiorum, inferiùs paulo subiectum. Atq; vt Canonissę secundũ formulam aliquam, ipsorum statui conuenientem, possint in vitę & morum honestate reformari, conscribi quædam in eam rem iussimus, quæ Visitatoribus nostris trademus exequenda: Cõmunicabimus quoq; ea reuerẽdis cõfratribus nostris Comprouincialibus Episcopis, quò & ipsi in suis Diœcesibus, secundùm locorum & personarũ rationem, (quantùm fieri potest) reformationis vnitatẽ ac conformitatem introducant.

Vt Abbates à monasterijs suis non discedant,

MAndam⁹ quoq; & p̃cipimus, vt Abbates quorũlibet Monasteriorum, nõ nisi intra Monasteriorũ septa, cũ fratribus habitent, nec morã longã extra ea trahant. 8

De restringẽda plurimorũ beneficiorũ curã animarum habentiũ, coaceruatiõe.

CVpientes ex animo, quantùm in nobis est, prohibere ac tollere odiosum illud & insatiabile (quod & Patrum canones detestantur) studium coaceruãdi multa beneficia, curam animarum habẽtia, vndè populus fidelis grauiter scãdalizatur, & optimorum quorunq; animi à clero alienãtur, spoliantur Ecclesiæ debitis ministerijs, cessatio inducitur cultus diuini: fundatores, quorũ sacrosancta & inuiolabilis debebat haberi suprema voluntas, spe & expectatione sua fraudantur: meliores, quibus beneficiũ aliquod ecclesiæ certæ debetur, quiq́ue ministrare in eo cupiant & possint, non absque iniuria & offensione nei excluduntur, & ad studia prophana impelluntur, vbi Ecclesiæ poterant esse ornamento: donec Cæsarea maiestas prouisionem meliorẽ aduersus licentiam hanc à summo Pontifice impetret, id quod ab Ecclesiasticis Imperij statib⁹ rogatus, se recepit à sanctitate eius eniti atq; efflagitare velle: Statuimus, & cõmuni maturaq; deliberatione cum cõcilio præhabita, quod iustissimũ est, & ad Ecclesiæ ædificata, quod iustissimũ est, & ad Ecclesiæ ædificationẽ pertinet, sancimus, vt beneficiatus quisq;, si beneficia habet à curis libera, aut 9

Universidad de Deusto
Biblioteca

vnum curatum, aliud simplex, satisfaciat officio cuius gratia beneficium accipit, secundùm Fundatorum intentionem, sacros canones,& Patrũ decreta:& ab Ecclesia vbi
1. Cor. 9. beneficium negligit,nó participet. Etenim diuini iuris est,vt qui seruit altari, de altari viuat:nec bono iure is qui non seruit altari, viuit de altari:sicut stipendium nó debetur nisi militanti. Si verò curatum habet beneficiũ,apud Ecclesiam vbi beneficiũ habet, resideat, & officio satisfaciat, alioqui nihil percepturus:pertinebitq; ad Episcopũ, seu eos quibus hoc iuris cõpetit, vt de ꝓbendæ seu beneficij fructib⁹,ad Ecclesię illi⁹ vtilitatẽ disponãt: nisi beneficiat⁹ ille Ecclesię Dei vtilius aliquod seruitiũ interim impendat. Quòd si quis iuxta C. De multa, De prębendis qualificatus iam impetrauit à sede Apostolica facultatem plura q̃ vnum beneficiũ retinendi:Mandamus,vt hanc Episcopo suo, aut eius Visitatoribus secundùm dispositionem c. Ordinarij, De offi. Ordina. in vi. p̃sentet atq; exhibeat. Quæ si appareat sufficiens,curet Episcopus vt beneficia debitis obsequijs non fraudentur. Alioquì beneficiatus vno (quod maluerit)retento,reliqua liberè resignet,aut dimittat viris idoneis,p̃sonaliter residere volentibus, absq; iudicio tñ præsentantium, eligentium, & collatorũ cõferenda. Si verò dispensatũ sit cum indigno,summo illud Põtifici curet Episcop⁹ significare,vt digniori de bñficio illo ꝓuideatur per eos,quibus aliàs competit ius eligendi,conferendi, vel præsentandi.

De Cõpetentia iusta rectoribus Ecclesiarũ, siue ꝑpetuis siue tẽporalibus assignãda.

10 VBi collegia vel monasteria, vel habẽtes dignitates,habent Ecclesias parochiales incorporatas,cum decimis, iurib⁹ & censibus,quas cõmittere soleant pastorib⁹ vel perpetuis vicarijs,cum assignatione portionis fructuum regendas, si portio talis sit accisa,nec sufficiat, vt honestè ac decenter ex ea viuatur,ne causa sit cur animæ negligant,aut deseratur officiũ,vel ad curas sordidas pastor ille pro victu cõparando adigat: Mandamus & decernimus,vt iusta portio secundùm Reformationẽ ei de decimis Collegij vel monasterij bonis assignetur,fiue per episcopũ loci,siue p eius visitatores. Similiter vbi temporales rectores ad regẽdas Ecclesias conducuntur, decernimus,vt ijs iustum stipẽdium detur, pro locorum & personarum cõditione ab episcopo moderandum, quod decentem eis & honestum victum atq; vestitum suppeditet.

De prębẽ. c. extirpãdę & c. exposuisti. Et c.i. eodẽ titulo in sexto.

Ne cogantur Ecclesiarum Rectores opera seruilia subire.

11 OMninò aũt vetam⁹, ne vlla Collegia, monasteria,vel habentes dignitates, locent Ecclesiarũ suarum regimen cũ agris, vineis,syluis, pratis & iuribus, rectori plùs offerẽti sub annua pensione:tales enim,coloni veriùs q̃ pastores,seruilibus & sordidis negocijs se dedere,& maiorem temporaliũ, q̃ spiritualium bonorum solicitudinẽ habere,dignamq́; animarum curã negligere solent. Possunt tñ colonis secularibus Ecclesiarum prędia sub annuo censu locari,emolumentaq́; ꝓ vtilitate ecclesiarũ cõmutari, vel vendi:quinetiã non vetamus, quin collegia & monasteria possint ecclesię rectori, bonorum ad ipsam Ecclesiam pertinẽtium, administrationem plenam cõmittere, pro moderato censu,quem de prædijs pendat: sic tñ,vt ei superfluat honestus & sufficiẽs victus ac vestitus: nec ad supremum censum adigatur,vt solent licitantes à plùs offerentibus,pro quo corradẽdo cogat se sordidis & seruilibus operibus mãcipare,ac rusticus fieri,vt vix aut ægrè ei supfit,vndè nuditatẽ suam vestiat,& vitã miseram sustentet:quales multos,magno Ecclesiastici ordinis dedecore,in pagis videmus sacerdotes.

De Vicariorum seu capellanorum in Ecclesijs collegiatis,officijs. 12

AD postremũ statuimus & ordinamus, vt Ecclesiarum collegiatarum vicarij, quos aliqui vocant Capellanos aut Chorisocios,nomini suo respõdeant:nec tempore diuinorũ,alijs psallẽtibus, ipsi extra chorum spatienẽ,desideant,confabulentur,aut aliud quid agant in ecclesia,in populi scandalum. Sed canonicis in persoluẽdis horis canonicis & diuinis sint adiumento,& onera specialia,ad q̃ vel ex fundatione, vel antiqua cõsuetudine,aut ecclesiarum statutis, obligantur,deuotè & diligenter psoluant, sub pœna suspẽsionis,non à distributióibus tantũmodò quotidianis, verumetiã à vicariarũ suarum fructibus, donec negligentiã iuxta Decani & Capituli iudiciũ emendẽt.

DE QVARTO MEDIO REFORMANDI ECclesiam per visitationem.

NOn aliâs sanè meliùs, q̃ in visitatione, depræhenduntur, corriguntur & eradicantur errores & vitia,quæ visitatoribus dormiẽtibus seminantur,crescunt,& securũ robur acquirunt. Sic in Euangelio dicit: Cùm dormirent homines, venit inimicus homo & superseminauit zizania, morum nimirũ & doctrinæ corruptelam. Dormiunt prælati, qui nó visitant:soli vigilant, & seruant custodias noctis super gregem suum,qui mala quæ metuuntur,visitatione præcidunt. Et quoniam semper oportet eos in sibi cõmissas oues habere oculos intentos,speculatores appellant: Speculatoré, inquit Prophe- Ezech. 3.d
ta,dedi te domui Israel. Nec aliud est episcopus etiam ex noíe,q̃ speculator. Hinc etiam Apostolus: Attẽdite vobis & vniuerso gregi, in quo posuit vos Spiritus sanctus epi- Actor. 20.
scopos. Et vniuerso,inquit,gregi,quod visitatio- 1

tationem requirit,vt episcop⁹ nemini desit. Quale exemplũ dedit ipse de se Apostolus, nõ semper prędicans,sed visitans etiã suos, quos ad Christum conuerterat, vt exploraret,vtrùm seruarent doctrinas & traditiões Apostolorũ & seniorum. Sic habito cõcilio Hierosolymitano,in quo Apostoli & seniores statuerant, quonam pacto lex vetus sepeliri deberet,ait ad Barnaban Paulus: Reuertẽtes visitemus fratres per vniuersas ciuitates,quomodò se habeãt. Qualiũ visitationũ frequens mentio est in Actis Apostolorum. cap. 20. cõmemorat episcopis Asiaticis labores suos, ac tandẽ contestatur eos in hæc verba: Quapropter cõtestor vos hodierna die,ꝙ mundus sum à sanguine oĩm: Non enim subterfugi,quo minùs annunciarem vobis omne cõsiliũ Dei. Qua sanè cõtestatione pronunciat reos sanguinis oĩm pereũtium animarũ, episcopos illos, q̃ oues suas nó requirunt. Visitatione igit opus est, cùm archidiaconali,tum episcopali atq; archiepiscopali,& eorũ, quibus hoc muneris incumbit,ad extirpãdos errores ac vitia, & mores bonos plantãdos,eosq́; in vsu & vigore suo retinendos. Hactenùs aut̃ (quod negare non possumus)alto somno dormiẽrunt episcopi,de archidiaconorum visitatione securi,qui speciẽ quandam visitationis retinuerunt,sed deformẽ,& prauorũ Officialium seu Visitatorũ quæstu vitiosam ac repræhensibilẽ. Nunq̃ profectò, quod nũc serò querimur,tot hęreses & sectę moresq́; corrupti eousquè inualuissent, nec iaceret adeò disciplina Ecclesiastica neglecta,si rectè visitatũ ab episcopis & archidiaconis,& ijs,quib⁹ hoc muneris incũbit,fuisset. Quapropter Archidiaconis quidẽ totius cõcilij authoritate mãdamus & ꝑcipimus,vt abusu correcto,visitationẽ instituant ad formulã Reformatiõis, nec quenquã sinant in vitijs, pecunię vel munerũ causa,hærere,iuxta superiores nostras constitutiones, sub pœna quã episcopi vel superiores dignã iudicauerint. Episcopos aũt nequirimus, vt frequẽtiùs ꝓ hoc trienniũ visitẽt suas Diœceses, cũ ad extinguendas hęresum & schismatũ reliquias,tũ verò vt archidiaconales & inferiores visitatores obseruent, atq; in ordinẽ redigant. Nam nisi hoc fiat, verendũ est,inferiores visitatores suum morem retenturos.

Acto. 15.

De Notario in Visitatione adhibendo.

2 STatuimus ad hęc,vt Visitatoribus adhibeatur Notarius qui sit sacerdos,aut saltem clericus non coniugatus.

De visitatione exemptorum & non exemptorum.

3 CAutum est in Reformationis formula, vt à visitatione episcopali nulla Ecclesia esset libera seu exẽpta,propterea, vt opinamur, ꝙ exempti multi, ab institutis suis latè deflexerunt,& populum grauiter irreligiosa vitæ conuersatione & moribus corruptis scandalizent: induceretur autem Ecclesię turpis facies,plurimaq; in populo scãdala nascerẽtur,si visitatis ac reformatis nõ exemptis,exempti,quos oportebat esse potiùs reformatos,hæreant perpetuò in eodẽ luto. Verùm quum in hoc negocio deesset Episcopis summi põtificis authoritas, Cęsarea maiestas recepit se velle cũ summo pontifice agere,vt operi huic tam sancto,sanctitas ei⁹ se accómodaret. Quod ipsum vtrùm iam factum sit,nécne,nondùm ad nos peruenit. Idcircò statuimus interea, donec de hoc reddamur certiores, vt episcop⁹ quisq; visitet omnes sibi subiectos, nõ exemptos, licèt sint per Archidiaconos aut alios ꝓlatos visitati. Exemptis verò,ne quid in se patiantur Episcopi desiderari eorum quę Cęsarea maiestas seriò requirit, suum visitãdi studium atq; operam offerant, hoc periculoso præsertim tempore. Et nihilominùs p̃senti Concilio statuente, requirimus,& à Reuerendis Coepiscopis nostris suffraganeis in eorum diœcesibus requirendos cẽsemus,omnes exemptorum prælatos & visitatores,vt munus suum strenuè exequantur,reformẽtq́; subditos suos,iuxta Reformationis Cæsareanæ (quam sibi comparare quisq; teneatur)formulam, & Cæsareę Maiestatis mentem. Qua in re si fuerint negligentes,& nõ cum effectu Reformationem exequantur,tum Episcoporũ erit, vt negligentiã hanc, aut summo Pontifici, aut Cæsareæ maiestati significẽt,quò prospiciatur eis de remedio opportuno.

De Visitatione Hospitalium etiam exemptorum.

CVm Reipublicæ,sed præcipuè Episcoporũ interfit, vt visitentur ac restituãtur hospitalia,quippe quòd Episcopi sint & esse debeant patres pauperum & infirmorum,nec ferendũ eis sit, vt eleemosynæ debitæ eis subtrahantur, statuimus hospitalia omnia esse diligenter & magna cura visitãda,impetrãdumq́; ordinarijs à summo Põtifice, Cæsareę Maiestatis intercessione,priuilegium visitandi & reformandi etiam exemptorum hospitalia, saluo tamen in alijs exemptionis iure.

De Authoritate,qua oportet visitatores Episcopales præditos esse.

ERit quoq; visitatoribus episcopalibus opus flagello Euangelico, & Ecclesiastica coercendi potestate, vt vendentes & ementes,scorta,neq̃tias,impostũras,oẽmq́; turpitudinem ex Ecclesia eijcere valeant. Proindè decernimus,vt Episcopi & Prælati,mittentes aliquò, vbi ipsi fuerint negocijs alijs occupati,suos visitatores,instruant eos etiam authoritate ac potestate sufficiẽti,rebelles ac criminosos per cẽsuras ecclesiasticas coercendi, & vitia, vt magna vel parua fuerint,castigandi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De Formulis inquirendi in visitationibus.

QVanquàm nulla certa inquirendi regula,ob rerum omnium instabilitatem,& diuersos casus,qui subindè accidũt, visitatoribus potest præscribi,expedit tamẽ extare formulas,ad quas pro diuersa locorum,ordinum, & ecclesiarum conditione, aliter atq; aliter inquisitionem suam illi instituant, & quibus submonitorij loco vti possint. Quæ si non inueniantur editæ,quo visitatores hoc onere leuem⁹, dabimus pijs & eruditis aliquot viris negociũ, tales formulas,etiam suffraganeis nostris Episcopis communicandas,colligendi ac scribendi.

De Sumptuum & Procurationum in visitatione exigendarum moderatione.

SEmper mansit extra cõtrouersiam, eos qui visitarentur,debere suis visitatoribus sumptus omnes,dicente Apostolo: Quis
1.Cor.9. plãtat vineam,& de fructibus eius nõ edit? Quis pascit gregem,& de lacte eius nõ mãducat? Si nos spiritualia vobis seminauim⁹, magnũ est,si carnalia vestra metamus? Sed quoniam frigescente charitate,populus nõ vt olim benignè & liberaliter succurrit Ecclesiarũ necessitatibus, & grauibus insuper exactionibus ecclesiæ per hanc tempestatẽ atteruntur: ne visitatio superueniens, fiat
Ibidem onus importabile, & offensionem demus, vt Apostolus loquitur,Euangelio:Requirimus reuerendos Comprouinciales Episcopos,nostros Suffraganeos, vt quando non per se,sed per Cõmissarios visitabunt, non sinant visitandos supremis euectionum ac procurationum iuribus grauari: neq; enim debent filij thesaurizare parentibus,sed pa-
2.Cor.12. rentes filijs:Præcipimusq; & mãdamus vniuersis & singulis nobis inferioribus visitatoribus,ne superfluũ famulitiũ in comitatũ assumant, & victualium sumptu mediocri, pro sua decentia,sint contenti. De Parochis verò,vbi tenues sunt reddit⁹, & paucus est populus,ordinamus, vt visitandi vocentur ad vicinũ aliquem illius decanatus seu regiunculæ locum,& moderatum tãtummodò subsidium conferant in sumptus communes. Cæterùm si pauperis cuiuspiam parochiæ necessitas requirat visitationẽ personalẽ,cum hac visitatores agãt benignè, &
Act. 20.g ad exemplũ Apostoli Pauli,qui malebat ma-
1.Cor.4.c nuum labore victum sibi & suis quærere, q̃
2.Thes.3.b quẽ grauare,ecclesiæ pauperi de suo, quod à locupletiori Ecclesia habent,seruiant.

DE SYNODORVM CELEBRATIONE MEdio quinto,ad Reformatiõem exequendam necessario.

1 MAgno status ecclesiastici,immò Reipublicę christianę detrimẽto ferò querimur, Synodos vel intermissas,vel nõ rectè hactenùs fuisse celebratas. Quarũ necessitas hinc intelligitur, quòd vbi deficit visitatio, vbi Officiorum nõ est cura, vbi examen & studia bona iacuêre neglecta,sole restant Synodi seu Concilia in nomine Christi cõgregata,idonea non tantùm ad bonorum morum plantationem,& extirpationem malorum,verumetiam ad Mediorum seu Viarũ, quibus ad istas pertingimus,restitutionem, cum primis valẽtia. Siquidem in synodis redintegratur vnitas,studetur corpori in sua integritate conseruando,vbi ea,quæ in visitatione nõ dabatur exequi, executionem studijs communibus assequũtur, vbi de capite & membris,de fide & pietate,de religione & cultu diuino, de moribus, de disciplina, de obedientia, de iudicijs & rebus omnibus, ad benè Christianeq; viuendum commodis vel necessarijs,tractatur atq; statuitur, vt verissimè in Reformationis formula dicatur: Salus Ecclesiæ, terror hostiũ eius,& fidei catholicæ stabilimentum sunt synodi,quas etiam rectissimè corporis Ecclesiæ neruos dixerimus. Neglectis enim synodis,non aliter ecclesiasticus ordo diffluit,q̃ si corpus humanum neruis soluatur. Idcircò statuimus, vt synodus diœcesana quotannis bis,pro veteri quidem more,sed iuxta reformationis formulam religiosiùs, & meliori cum fructu celebretur. Sufficerit tamẽ in diœcesi Leodiensi, propter eius latitudinem & multitudinem Prælatorum, semel quotannis rectè & studio feruẽti celebrare. synodum verò prouincialem volu- Sess. 15.
mus,iuxta Basileensis Concilij decretũ singulo quoq; triennio cogi debere.

De Sumptibus, quos in Synodis faciunt Decani Collrgiorum & Pastorum.

DEcani Collegiorum accedentes Synodum,pro suis Collegijs in religiõis 2
officio & dignitate sua conseruandis,& decani rurales pro suæ regiunculæ Parochis, Deo vtiq; militant. Nemo verò, vt Apostolus ait,militat vnquàm stipendijs suis. Propterea decernimus & statuimus, vt pro numero dierum,quibus concilium durat, cõferãt Decanis suis Collegia & Parochi subsidia,in sumpt⁹,quos necessariò facere debent,absq; omni tergiuersatione. Qua in re tam iusta,si qui rationis & æquitatis obliti, reddiderint se difficiles,Visitatorũ nostrorum erit hos tales nõ modò compellere ad id,quod iure diuino debent, persoluendũ, verùm etiam pœnas ab eis pro iniquitatis modo exigere.

De nouis Constitutionibus in Synodis edendis.

STatuimus quoquè,vt in Synodis com- 3
munibus consilijs decernatur, de rollendis abusibus & moribus corruptis,quos cõtigerit ad synodi iudicium referri, disciplina ecclesiastica castigandis. Et si opus sit,

sit, Canones veteres renouentur, aut noui in nouis casibus, iuxta sacrã scripturam, Patrum sanctiones, & rectæ rationis iudicium condantur: id quod modò nos quoque ex his quæ ad Synodum relata sunt,facere decreuimus.

DE MEDIO SEXTO AD REFORMATIONIS executionem necessario.

1 EXTTM Medium ad exequendam Reformationem efficax, est Iurisdictio Ecclesiastica, qua tãquàm supremo refugio compelluntur,qui spontè non ducuntur, ad vitæ emendationem. Hanc Christus Ecclesiæ in Petro, pro Ecclesia confitenti ipsum esse filium Dei, promisit, quandò dixit: Tibi da-
Matth.16. bo claues regni cælorum: Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunque solueris super terrã, erit solutum & in cælis. Quam promissionem non ad vnum Petrum pertinere,sed in omes Apostolos transmissam, alio loco insinuat,
Matt. 18. vbi dicit: Amen dico vobis, quæcunq; alligaueritis super terram,erunt ligata & in cælo:& quæcunq; solueritis super terram,erũt soluta & in cælo. Ecclesiæ igitur sunt claues istæ ligandi atque soluendi datæ, quas non ab hominibus,sed à Christo accepit: vt absque diuinæ authoritatis contemptu, contemni non possint. Quapropter Christus præcipit,vt eum qui Ecclesiam ius dicentem nõ audierit, pro ethnico habeamus & publicano. Tanta est Ecclesiasticæ iurisdictionis vis & potestas. Hac coërcentur obstinati in sceleribus,peruicaces, rebelles, flagitiosi, &
1.Cor.5. contumaces. Hac vsus est beatus Apostolus Paulus, quandò Corinthium, nouercæ suæ stupratorem,tradidit satanæ: Ego, inquit, absens corpore, præsens autem spiritu, iam iudicaui vt præsens, Eum, qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Iesu Christi congregatis vobis & meo spiritu, cum virtute Domini Iesu,tradere huiusmodi homi-
1.Cor.5. nem satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini nostri Iesu Christi. Hac item vsus est aduersus Hymenæum
2.Tim.2. & Alexandrum, qui operum conscientiam, quæ fidei rectæ congrueret,repellentes,circa fidem naufragauerũt, quos tradidit satanæ,vt discerent non blasphemare. Et increpat beatus Apostolus Corinthios apud iudices infideles & ethnicos iudicio contendentes: An nescitis,inquit, quoniam sancti
1.Cor.6. de hoc mundo iudicabunt? & si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis quoniam angelos iudicabimus? quanto magis secularia? Et per ironiam subdit: Secularia igitur iudicia si habueritis,cõtemptibiles scilicet qui sunt in ecclesia,illos constituite ad iudicandum. Ad verecundiam vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum,sed frater cum fratre iudicio cõtendit, & hoc apud infideles? Quibus permoti rationibus, decreuimus cum præsenti Synodo iudicia Ecclesiastica in primis reformanda esse. Et quidem in hanc rem antecessores nostri sanctæ Colonienſis Ecclesiæ Archiepiscopi, Theodoricus & Ropertus quędam statuêre,post quos antecessor noster Hermannus, Anno vigesimonono, copiosiorem nostræ Curiæ Reformationem edidit,quę in Prouinciali cõcilio, anno trigesimosexto, cõmuni omniũ consensu publicata atq; recepta est. Verum cùm prohibente hominum malitia, non sit reformatio illa per hanc tempestatem sortita per omnia executionem, Decreuimus hanc primùm in diœceſi nostra diligenter exequi, & omnes curiæ nostræ Officiarios iureiurando adstringere ad eius obseruantiam. Requirimus quoque & monemus reuerendos confratres nostros Suffraganeos Episcopos,vt & ipsi secundùm hoc exemplar, prout meliùs videbitur cõgruere saluti & tranquillitati subditorum, suas quoq; Curias reforment, & executionem reformatæ iurisdictionis,episcopali sua authoritate inferioribus omnibus ad eundem modum, hoc est,per iusiurandum imponant.

De impedientibus executionem mandatorum & sententiarum iudicũ Ecclesiasticorum.

ECclesiasticus iudex officio suo nequit 2
perfungi, vbi Magistratus & seculares homines,contumacibus,flagitiosis & rebellibus patrocinium ferunt aduersus Ecclesiastica iudicia, vel ea impediunt. Idcirco mandamus omnibus Magistratibus, Præfectis, Iudicibus secularibus, & quibuscunq; Ecclesiæ filijs,ne quis ad iudicium Ecclesiasticum vocatis,aduersus dei ordinationem, vndè est ista potestas,& sacros Canones,patrocinetur,aut quouis modò impediat mãdatorum & sententiarum Ecclesiasticorum iudicum executionem, sub pœna excõmunicationis,qua,nisi admoniti resipiscãt, sint plectendi. Pijssimum quoq; imperatorem nostrum,& Principes seculares,quorum ditiones in Prouinciam nostram excurrunt, vel intra eius ambitum continentur, duximus totius Concilij nomine, tanquàm iustitiæ patrocinatores inuocandos, vt ditionum illarum Satrapis, Præfectis, Iudicibus, Magistratibus, suisque vicarijs mandare ac præcipere velint, ne Ecclesiastico iudici, brachium seculare petenti, illud denegent, aut cuiuscunq; exceptionis per reos propositæ occasione differant, etiamsi nullitatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

exceptio coacernat, quemadmodùm iure communi cautum est.

Ne Iudices seculares de Matrimonialibus & alijs spiritualibus causis iudicent.

3 QVVM Matrimonij sacramentum, vt Sacramenta reliqua, in thesauris Ecclesiæ numeretur, nec sit ciuilis quidam cõtractus, vt olim putârunt Ethnici, ad solius Ecclesiæ iudicium, præsertim vbi quæstio iuris versatur, eius discussio pertinet. Idcircò statuimus cum præsenti Concilio, & sub Excommunicationis pœna prohibemus, ne Magistratus aut Iudices seculares, in Matrimonialib⁹ aut alijs Spiritualibus, q̃buscũq; causis, ad cognitionem solius Ecclesiastici iudicis spectantibus, inter suos subditos aut alienos iudicent, nec dispẽsandi aut transigendi potestatem in matrimonio ac gradibus prohibitis sibi vsurpent, sed eiusce modi causas omnes ad iudicis Ecclesiastici cognitionem & definitionem remittant.

CENSVRAE ET DECRETA LATA PRO ABVSVVM & vitiorum ad Synodi iudicium perlatorum emendatione.

NE QVIS RECIPIAT AVT FOVEAT MONACHOS ET SANCTIMONIALES, sui instituti desertores, ac fugitiuos apostatas, sub excommunicationis pœna.

1 NVLLA re magis per hãc tempestatem fœdata est Ecclesiæ CHRISTI facies, quàm profugorum monachorum & sanctimonialium perfidia atq; flagitijs: quorum vt erat vitæ institutum arctum priùs & sanctum, ita eo abiecto, absq; omni freno ad quæuis flagitiorum genera prouoluti sunt: his enim authoribus natæ sunt hæreses, sacrilegia, incestuosa connubia & sacrorũ omnium prophanatio. Nec ab alijs magis quàm ijs, quos isti seduxerunt, sunt hæc mala defensa atq; promota. Ideò magna seueritate opus est, vt flagitiosissimũ hoc genus hominum reprimatur, atque ab Ecclesia fidelium, videlicet ne plures eorum contagione inficiantur & pereant, submoueatur. Proindè quod nuper in diœcesana Synodo nostra decreueramus, nunc renouamus. & eius innixi
Matt. 18. authoritati, qui dixit: Quicquid ligaueritis super terram, erit ligatum & in cælis: Sancimus vnanimi totius Concilij consensu, iudicio ac sententia, ac præcipimus, ne quis cuiuscunque status vel conditionis fuerit, posthàc monachos vel monachas fugitiuos, & extra superiorum suorum obedientiam vagantes, quos nouerit veridica aliorum relatione, aut superiorum testimonio, vel alio quouis modo esse tales, recipere, fouere, aut ad sacramenta vel Ecclesiastica ministeria admittere ausit, sub excommunicationis, quam ipso facto incurrant, pœna, qua & sacri Canones feriunt eos, qui huiusce modi fugitiuis apostatis atque excommunicatis communicant.

DE MONACHIS SANCTIMONIALIBUS, & sacerdotibus coniugatis.

PErlatum ad Concilium est, apostatas illos varia vitæ genera sectari: quosdam enim seculare institutũ in omnibus assumpsisse, & pudicitia, quã Deo consecrauerant, prostituta, Monachos sanctinonialibus, duplicato incestu, sub coniugij prætextu adhærere. Quo vitio & sacerdotes, ac maiorum ordinum quidam Clerici, contra sacros canones se contaminârunt. Quosdam verò viduis & fœminis secularibus se copulâsse. In quo gradu & sanctimoniales quẽdã Deo sub velamine dicatæ, se viris coniugij nomine prostituerunt: quas nuptias omnes, quia priorem fidem irritã fecerunt, Deo abomi- 27.q.1.Nu
nabiles atq; execrabiles, vti nupèr in synodo nostra diœcesana declarauimus, ita nũc quoq; totius cõcilij approbatione ac iudicio declaramus & pronunciamus illicitas, ꝓphanas, sacrilegas, atq; incestuosas esse, & nusquàm tolerãdas, & anathemati eos oẽs, qui ita contraxerunt, esse innexos: prolesq; indè susceptas, illegitimas esse, nec aliter q̃ spurios & nothos habendas: ac proindè hæreditario nomine parentibus suis neque in mobilibus, neque in immobilibus succedere posse aut debere.

ptiarum.

DE CONCVBINARIIS MONACHIS vel sacerdotibus.

IN tertio genere versantur Monachi apostatæ, qui ministerijs ecclesiasticis perfunguntur, & scortis seu concubinis adhærent. Quorum quidam religionis suæ habitũ penitùs abiecerunt, quidam nõ integrum, sed partem eius ob metum retinuerunt. ne quibus statuimus, vt seueriori ordinis disciplinæ pro tanti scandali expurgatione submittantur, & carnis suæ petulantiam pœnitẽtiæ afflictione mortificẽt. De sacerdotibus verò & clericis beneficiatis, quibus concubinæ vel fœminæ, de incontinentia suspectæ, seu cum quibus ipsi antehàc de fornicatióe diffamati fuerunt, manifestè cohabitant, vt nupèr in synodo diœcesana, ita nunc quoq; totius Cõcilij cõsensu & approbatione decernimus & ꝓnunciamus, eos qui tales fœminas apud se detinent, sententiã suspẽsionis ab officio & beneficio incurrisse: Mandamusq; & prẽcipimus, vt iuxta nouissimam declarationẽ, eas tam procùl è vicinia submoueant, vt cõmercijs non detur facilis occasio, & suspensiones oẽs vitentur: ipsas verò fœminas, si posthàc in domibus vel vicinia permanserint, cẽsemus excõmunicatio-

nis censura plectendas: Volumus quoq; & iubemus, vt Ecclesiarum prelati sententiam memoratã contra concubinarios notorios, & de concubinatu suspectos, diligenter exequantur: alioquì nostrarum partium erit eorum negligentiam supplere, & pœnas dignas pro ea exigere. Quòd si qui libidinis furijs correpti, instar equi & muli, quib⁹ nõ
Psal. 31. est intellectus, suspensionis pœna nõ emendentur, aut his nostris mandatis facto contrario docuerint se non velle parére: contra hos tales ad vlteriorẽ beneficiorum priuationem, aliasq; duriores pœnas, decreuimus & censuimus esse procedendum.

DE MONACHIS QVI EXTRA obedientiam degentes, diuina tractãt & populo Sacramenta administrant.

4 IN genere quarto versantur monachi profugi, qui extra Obedientiæ iugũ & ordinis sui obseruantiam, alij in habitu, alij habitu cum Religione reiecto degentes, regiminì se intromittunt Ecclesiarum. Sacramenta conficiunt & populo administrant, cùm sint ipsi excõmunicati, & sacramẽtorum omniũ expertes: Confessiones audiunt, cùm absoluendi non habeant potestatem, multis modis & populo imponentes, & seipsos censuris grauioribus illaqueantes: Nonnunquàm etiam dogmata falsa disseminantes: quos cùm animaduertimus esse propria quædam instrumenta, quibus Ecclesiastica disciplina subuertatur, & pietatis obtenta specie, tam sibi quàm populo perniciem adferre: Mandamus & præcipimus sub anathematis vinculo, ne quis tales Ecclesiarum regimini aut sacramẽtorũ administratiõi admoueat.

DE SANCTIMONIALIBVS, Religionis suæ habitum subindè mutantibus.

5 HIs finitimæ sunt sanctimoniales quædam, Religionem benè & sanctè institutam professæ, quas accepimus Religionis suę habitum subindè deponere, & vestes seculares Religionis tædio sibi aptare, non absq; graui fidelium scandalo, & status sui ignominia: Quippe quòd sicut mulier impudica cum veste pudoré, ita sanctimonia-
deponit. lis Religionem cum veste. Quam indignitatem prohibere volentes, præcipimus, ne qua Religiosa virgo sub excommunicationis pœna habitum alium, quàm suæ religioni conuenientem, sibi induat, aut alia videri velit spõsa Deo cõsecrata, quàm ea, quam se esse profiteatur.

DE REQVIRENDIS OMNIS generis Apostatis, vt resipiscant, & vt ad instituta sua reuertantur.

6 IAm licèt Apostatarum, & eorũ qui missa ad aratrum manu, retrospexerunt ad seculum, & se ineptos reddiderũt regno Dei, alius alio grauiùs impegerit: & quidam humanitate propter errorem communem, & eorum qui, cùm ꝓhibere hunc cursum potuissent, officium neglexerunt, cõniuentiã: alij seuera vltione ob maleuolentiam & impietatem digni videantur: in hoc tamẽ sunt oẽs pares, q̃ Religionis suæ vota illa solennia, quibus se Deo præ cæteris mortalibus nuncupârunt, timore Dei & æterna animæ salute postpositis, perfidè soluerunt. Quæ ꝓfectò magna est impietas. Enimuerò pro- Baruch. 6.
pheta Baruch, deos gentium falsos, à Deo Numer. 30.
vero hoc veluti signo proprio discernit, q̃ Deut. 24.
falsi illi, votum quo se quis obligauerit, nec tamen reddiderit, nõ requirant: Deus autẽ verus requirit. Vndè perspicuũ est, securos illos votifragos apostatas, q̃ sibi persuadent Deũ vota nõ requrere, habere sibi persuasum Deum esse falsum, quales sunt dij Gentiũ: quod vel cogitâsse, horrendum idololatriæ scelus est Petrus quoq; in Actis Apostol. te- Act. 5.
statur eos, qui cõmunẽ vitæ societatẽ, qualis olim inter Apostolos erat, & nunc apud Religiosos conseruari debet, semel receptã deserunt, tentare Spiritũ sanctũ, & mentiri non hoĩbus, sed Deo. Idcircò duximus eos oẽs salutis de qua periclitanẽ, grauiter admonendos, & vno noĩe requirẽdos, quib⁹ & ꝑsentis Synodi authoritate inuocato Christi nomine, quẽ sceleratis suis factis abnegârunt, mãdamus & ꝓcipimus, vt relictis falsis cõiugib⁹ & cõcubinis, si qbus adhærẽt, postpositisq; negocijs, quib⁹ se implicuerũt, habitum Religionis suæ resumant, & ad suum q̃q; monasterium reuertanẽ, vbi pœnitentiã salutarẽ ad diuinã vltionẽ auertendam, veniãq; erratorũ impetrandã, humiliter agant.

DE ABIVRANDA HAERESI, ET communione schismatica vitanda.

SImiliter requirimus, & paterno affectu monemus monachos & sanctimoniales apostatas, sacerdotes, sui ordinis & disciplinæ defertores, clericos & laicos, eosq; oẽs q communione schismatica, aut prauorũ dogmatum contagione per hanc tempestatem se ab vnitate Ecclesiæ Catholicæ, extra quã non est salus, separârunt, vt hæresi schismateq; omni abiurato, absolutionem & reconciliationem à sede Apostolica, vel eis quib⁹ hoc muneris delegatũ est, petãt, studeantq; deinceps in vnitate communionis & fidei cum Ecclesia sancta Catholica permanere. Propter eos verò Prouinciæ nostræ incolas, q sibi arbitranẽ vtriusq; speciei cõmunionẽ à Cæsarea M. permissam, operæpreciũ duximus de hoc iterùm ferre nostrũ iudicium. Proindè Cæsareæ M. declaratione maturo iudicio lecta atque expensa, quod in nupera synodo nostra fecimus, nunc totius Cõcilij sententia declaramus, omnibus ꝓuinciæ nostræ fidelibus, nihil tale in religiosiss. catholicissimiq; Imperatoris declaratióe, qua suã mentẽ exposuit, inueniri, quin potiùs contrarium: siquidẽ expressis & disertis verbis à catholicis Imperij Statibus, & eorum subditis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ditis,ſeriò valdè exigit, ne quid in ſacramẽtorum adminiſtratione præter Eccleſiæ catholicæ cõſuetudinem immutẽt,aut immutari in ſuis ditionibus vllo pacto permittãt. Cui Cæſareæ M.planè catholicę & Chriſtianæ ordinationi decreuimus Nos, tanq; Archiepiſcops & Princeps Elector per Dei gratiam Catholicus, cum Reuerẽdis cõfratribꝰ nr̃is cõprouincialibus Epis & Principibus, eadẽ gratia diuina cõcedẽte ſimiliter catholicis, fideliter & obediẽter per oĩa obtẽperare: Id quod & alioqui pro nr̃a erga ſanctã Eccleſiã deuotione,ſtudio pacis & vnitatis,q̃ diuino illo ſacramẽto ſignificat̃,cõſeruandę, eramꝰ facturi. Præcipimus idcircò, & authoritate p̃ſentis ſynodi in noĩe Dñi nr̃i Ieſu Chriſti cõuocatę,mãdamus oĩbus Prouincię noſtrę incolis,q; Chriſtiano noĩe cenſenẽ, vt corporis & ſanguinis Chr̃i veritatẽ ſub vna ſacramenti ſpecie percepiſſe contenti, vinculum pacis cum gratiarum actione ſeruent.

VT SACERDOTES AB HAEreticis reuertentes, non ſtatim inuolent miniſterijs Eccleſiarum.

8 CAueant autẽ ſacerdotes ſiue Religioſi ſiue Seculares, ab hæreticis vel ſchiſmaticis ad Eccleſiam reuertentes, ſe miniſterijs diuinis ſtatim ingerere,& ſacrificare, aut Sacramenta populo adminiſtrare, etiam ſi maximè id non more hęreticorũ,aut ſchiſmaticorum,ſed ſecundùm Eccleſiæ Catholicæ ritum facere velint, priuſquàm ſint abſoluti,Eccleſiæ recõciliati, & officijs ac miniſterijs ſuis,irregularitate ſublata,reſtituti: ne damnationẽ grauiorem incurrant, propter irregularitatis impedimentum,quo tenentur per ſacros Canones illaqueati.

VENIAE SPE PROPOSITA, errantes omnes ad Eccleſiam Catholicam reuocandos.

9 NE verò pœnarũ ſeueritate ꝓpoſita,reuerti ad Eccleſiã ab hæreſi cupientes, auertamus & retrò pellamus, & non potiùs etiam duros & obſtinatos veniæ blandimẽtis emolliamus, atq; ad pudorẽ & reſipiſcentiam inuitemus, En oĩbus cuiuſcunq; ſint
Lucæ 15. ſtatus,gradus aut cõditionis,ad mentẽ cum filio ꝓdigo redeuntibus,reſipiſcentibꝰ,atq; ad Eccleſiã,patris ſui domum,vndè aufugerant,ab hęreſum & ſchiſmatũ lenocinijs cupientibus reuerti,Eccleſię valuas,quantũ in nobis eſt, aperimus, & facilẽ ignoſcentiam pollicemur: Requirimusq; Reuerend. confratres nr̃os ſuffraganeos Epos, vt aĩo volEzech.34. uentes, boni paſtoris officiũ eſſe, nõ imperare cum auſteritate & potẽtia,ſed infirmas oues cõſolidare, ægrotas ſanare,confractas alligare,pditas per deſerta q̃rere,atq; in hu-
Lucæ 15. meris reportare: Patris itẽ boni officiũ eſſe, ꝓdigo filio à lõgè reuertẽti venię ꝓpoſitiõe occurrere:ſtudeãt etiã ipſi errãtes ad reſipiſcentiã & Eccleſiã reuocare. Oĩbus verò ꝓlatis, Abbatibus, Prioribus, Guardianis, & Monaſteriorũ vtriuſq; ſexus Superioribus mandamus, vt pœnitentia ductos ſuos ſubditos & vltrò reuertẽtes, veniãq; petẽtes, & emendationẽ pollicentes,paternè recipiant ad pœnitentiã tolerabilẽ: quã, emẽdatione eorum perſpecta, ſenſim minuant,vt ſanẽt, nõ interimãt ſuas oues. Quòd ſi fortè caſus C. fin. De Regularibus. ſit,vt in monaſteriũ & locũ ꝓpriũ abſq; ſcãdalo recipi pœnitentes nequeant, curẽt eos in alio eiuſdẽ ordinis monaſterio, ſecũdùm Iuris Canonici diſpoſitionẽ recipi. Nec eos tãtùm qui intra diœceſeos noſtræ pomœria continentur, cogi volumus, vt huic muneri ſuo ſatisfaciant, ſed oẽs vbiq; locorum per totã Prouinciã. Proindè requirimus & monemus Reuerend. cõfratres noſtros ſuffraganeos cõprouinciales Epos,vt ad eundem modũ & ipſi ſuarũ diœceſiũ Prælatos requirant & cogãt, reſipiſcẽtes ac vltrò redeũtes, benignè ad modum prædictum recipere.

DE REFRACTARIIS ET IN errore perſiſtentibus, vi cogendis.

QVòd ſi qui apoſtatæ & ordinis ſui deſertores, faſcino diabolico & vitiorũ 10 amore exęcati atq; illaqueati,nõ patiantur ſe inuitari ad vitæ emendationẽ, aut ad Eccleſiæ ſinum benignè adduci, eos decernimus,poſt ſpretã beneuolentiã noſtrã paternam,vi cogendos, per Dei miniſtros illos,q̃ gladiũ tenẽt ad vindictã malorũ & laudem Rom. 13. bonorũ, vt intrare vel inuiti cõpellanẽ, qui ſpõtè reuerti nolebãt.Idcircò cõcilij totius noĩe, per authoritatẽ Dñi noſtri Ieſu chriſti, qui nos vocauit,& cuius cauſam agimus,requirimus Chriſtianos Principes, Magiſtratꝰ ſeculares, & quotquot poteſtatẽ coẽrcendi malos habent oẽs, vt ſuo miniſterio ad laudem Dei & Eccleſiæ, cuius ſunt filij,ſalutem perfungentes, obſtinatos apoſtatas, monachos & ſanctimoniales in ſuis ſordibꝰ & rebellione hęrentes,ſeductores quoq; fideles populi,eis indicatos,potenti manu capiant, tradãtq; ſuis ſuperioribus aut monaſterijs, pœnitẽtię ſeueriori,ſalutari tñ,ſubmittẽdos.

DE APOSTATIS, QVI SVB prætextu diſpenſationum Apoſtolicarum, vota religionisq; ſuæ inſtituta deſeruerunt.

APoſtatæ quidã extra Monaſteria ſua 11 degũt,ſuperioribus rebelles,& ad rebellionẽ alios ſolicitantes,tanto nocẽtiores in Eccleſia, quãto hoſtis domeſticus externo perniciоſior eſt: qui nequitiã ſuam velãt diſpenſationũ Apoſtolicarũ prætextu, quas plerunquè vel in Curia, vel à Pœnitentiarijs ſummi Põtificis, aut Legatis & Nũcijs Apoſtolicis, ſurreptitiè, vel allegatione cauſarũ falſarũ impetrãt.Et ſi cauſę Iuri innixę,Bullis obtentis interferãtur,tales tñ petunt ſibi dari, atq; impetrant earum examinatores & iudices,ſummo Põtifici, Legatis,Nuncijs & diſpenſatoribus ignotos,qui neq; cauſas allegatas examinẽt, nec partibus legitimè vocatis

catis de earum veritate inquirant: ſed ſimpliciter eorum libidini patrocinentur: aut ſi dãtur iudices incorrupti & ꝓbitatis amãtes, ijs Bullas ſuas nõ exhibent cognoſcendas, & nihilominùs ſecum diſpenſatum eſſe iactãt, vtunturq; diſpẽſationibus obtentis, haud aliter quàm ſi cauſas illas legitimè verificaſſent,vndè nõ infrequenter plùs malorum & ſcandalorum, quàm à Notorijs apoſtatis accipitur: noſtrum verò non eſt,ſuſtinere in Eccleſia tantam impoſturam, tamq; licentioſam votorum violationem.Proindè ſtatuimus & ordinamus,vt qui diſpenſationes tales obtinuerunt,in habitu & obedientia ſuę religionis,quam profeſſi ſunt,coram nobis aut reuerendis Comprouincialibus noſtris Coepiſcopis, compareant, atque ita diſpenſationes ſuas exhibeant, examinandas, & vocatis eorum ſuperioribus, ac quorum intererit diſcutiendas: Aut ſi iam habitum temerè & abſq; præuia bullarum examinatione depoſuerunt,eum reaſſumant,& eouſq; in Monaſterio, ac ſub obedientia ſe cõtineãt, donec diſpenſationibus nobis ad examinandum oblatis, inueniantur nõ etiã ſummum põtificẽ & eius Legatos, vel alios diſpenſatores fefelliſſe, aut ſiniſtrè aliquid impetraſſe. Quòd ſi diſpenſationibus obtentis, aliter atq; iam ſtatutũ eſt, voluerint vti, eos pro notorijs apoſtatis habendos,vitandos, à Magiſtratu capiendos, & ſuperioribꝰ cum rebus omnibus quas habent, expenſis tamẽ Monaſteriorum,tradendos,ad eundẽ omninò modum, quo de apoſtatis iam decretum & ſtatutum eſt, totius Concilij ſententia decernimus & approbamus.

VT QVI HABENT ADMINIſtrationem bonorum Eccleſiaſticorũ vel officia,reddant rationem.

12 ACcepimus in quibuſdam Collegijs Theſaurarios fabricę p̃fectos,& alios rerum adminiſtratores, vel officia ſpiritualia habentes,rarò aut nunquàm dare adminiſtrationum ſuarum rationem, nõ ſine ſuſpicione infidelitatis, cui permagna datur occaſio, vndè res Eccleſiarum diffluunt, & quæ à maioribus ad ornatum Eccleſiarum magnis ſtudijs congeſta ſunt,negligentia & fraude poſteritatis turpiter dilabuntur: Idcircò ſtatuimus & ordinamus, vt Collegiorum & Monaſteriorum officiarij,quibus cura adminiſtrandorum & diſpenſandorum bonorum Eccleſiaſticorum committitur, iureiurando promittant, ſe velle ea fideliter conſeruare,tractare & adminiſtrare,ac quotieſcunque petuntur, dare rationem, & ea quæ rationes conſectari debent. Diem autẽ certum computandi Decanus & capitulum eis præfigant,ſub pœna ſuſpenſionis ab officio & emolumentorum perceptione. Ad hæc ordinamus, ne facilè vbi ſunt idoneæ perſonę,vni plura,quàm vnum,officia committantur,niſi ſint natura connexa,aut perſonæ paucæ, & valeat vnius induſtria tanta, vt pluribus ſufficere poſſit.Statuimus quoque, vt iuxta conſtitutionem felicis memoriæ Vuigboldi Archiepiſcopi, anteceſſoris noſtri,laici prouiſores parochialium Eccleſiarum,qui pro conſeruatione ędificiorum, luminarium, & comparatione ornamentorum inſtituuntur, nihil ordinent vel diſponant, abſque conſilio ſui Plebani, cui bis in anno teneantur reddere rationem, vt ſi qd inordinatè egerint, pro vtilitate Eccleſiarum, prout ſecundùm Deum & conſcientias ſuas videbitur expedire,corrigatur atq; reformetur.

VT CAMPANARII SEV cuſtodes religioſè Officia ſua exequantur.

DElatum quoq; ad ſynodum eſt, cam- 13 panarios, ſeu cuſtodes quoſdã, quos alij Matricularios vocãt, tam parochialium, quàm collegiatarum Eccleſiarum, qui pallas,mappas, veſtes ſacras, ſordidè & irreuerenter ſeruant,peraguntq; miniſteria ſua, ꝓlixis barbis horridi, ac nulla religionis veſte à plebeijs diſcreti: Statuimus igitur,ne liceat campanarijs ſeu matricularijs nutrire barbam, aut in veſte laica in Eccleſijs circũcurſitare,ſed miniſteria ſua in ſuperpelliceis exhibeãt,linteaq; Eccleſię & ſacrarij,vt mũda ſint, diligenter aſſeruent. De eorum verò lotione, quæ pertinent ad vſum ſacrorum, illos admoneant ſedulò, quibus hæc cura incumbit, qui talium ablutionem fieri procurent per eos,quibus hoc per canones licet: ſub pœna ſuſpenſionis ab officio & emolumentis,donec pareant.

DE BENEDICTIONE FONtis,& paruulis tempore Paſchali baptizandis.

INoleuit grauis abuſus in Collegijs qui- 14 buſdam, qui tẽpore paſchalis officij aquã omnibus baptiſmi cęremonijs benedicunt, quam poſteà effundunt: ſtatuimus propterea, vt nullum fontem ſeu aquam, collegia poſthàc cõſecrent, cuius nullus eſt vſus, ſed cæremonijs & benedictionibꝰ vtantur apud illum fontem parochię ſuæ,quem intra collegij ſepta,aut in proxima vicinia habent.Et vt orationes & cæremoniæ ſolennes, quæ tempore paſchali & pentecoſtes, baptiſmo adhibentur, habeant res eis reſpondentes: Statuimus vt paſtores & concionatores adhortentur populum, vt paruulos natos inſtante feſto Paſchæ, ſeruent baptizandos in vigiliam Paſchæ, & natos feſto Pentecoſtes inſtante, ad feſtum Pentecoſtes vſque ſeruent: ſi tamen nullum immineat vitæ periculum.

VBI ET QVIBVS HORIS debeant paruuli baptizari.

DEteſtanda eſt nõ minùs laicorum ſu- 15 perbia, quàm Paſtorum eis obſequẽtium

Universidad de Deusto
Biblioteca

tium adulatio: qui contempta Ecclesia, proles suas volunt in suis domibus baptizari, & eò baptismi aquam deferri. Quem abusum prorsus rescindere volentes, Statuimus, neminem alibi quàm in Ecclesia, quocunque loco natus sit, debere baptizari, exceptis regum filijs, &c. quibus valeat secundùm Cõcilium Viennense deferri. Pastores verò qui secùs fecerint, ab officio suspendimus, donec absolutionem à nobis obtineant. Similiter multos abusus & leuitates, quæ passim apud dignissimũ illud sacramentum admittuntur, amputare cupientes, prohibemus paruulos tempore pomeridiano baptizari, sed quãdo ieiuni & sobrij sunt homines, & ad res tantas attenti. Si verò pauca sint in ciuitate aliqua baptisteria, & multi baptizandi, poterunt residui qui apud sacrum matutinale baptizari commodè non poterant, tempore pomeridiano baptizari. Et si adsit digna populi frequentia, Pastor eos de baptismi mysterijs doceat: præsertim, vt cogitent quãta sit Dei misericordia peccata abluentis, & nos in suos filios adoptantis. Prętereà vetamus, Ethnicorum more, ab hoc sacramẽto magna conuiuia instruere, epulari, & ebrietate (vt passim homines parùm Christiani faciunt) omnia miscere.

QVOD NON LICEAT Religiosis suscipere in fonte baptizatos, aut nuptijs interesse.

16 QVanuis Religiosis omnibus interdictum sacris Canonibus sit, ne paruulos in baptismo suscipiant, aut nuptiarum conuiuijs intersint: passim tamen hi canones negliguntur, & Religiosi ad paruulorum susceptionẽ & nuptias inuitantur, vndè suspecta plerunq; nascitur & alitur familiaritas, & aculei nonnunquàm in pectoribus relinquuntur: qui vt fortè vbi arcta est cognatio, vel senectus emortua, desint, tamen nocet exemplum iunioribus propositum. Idcircò Abbatibus, Prioribus, & Religiosis quibuscunq;, susceptionem paruulorum in baptismo, & nuptiarum conuiuia planè interdicimus, quantáuis necessitudine vel paruulis, vel desponsatis iungantur. Contrarium facientes, pro transgressione & scandalo dato, seuera pœnitentia decernimus castigandos.

COMOEDIAS QVATENVS LIceat in monasterijs ludere.

17 PErcepimus Comœdiarũ actores quosdã, scena & theatris nõ cõtentos, transire etiam ad monasteria Monialium, vbi gestibus prophanis, amatorijs & secularibus commoueant virginibus voluptatem. Quæ spectacula, etiamsi de rebus sacris & pijs exhiberentur, parùm tamen boni, mali verò plurimùm relinquere in sanctimonialium mentibus possunt, gestus externos spectantibus & mirantibus, cæterùm verba non intelligentibus. Ideò vetamus & prohibemus posthàc vel Comœdos admitti in virginum monasteria, vel virgines Comœdias spectare.

ABVSVS POPVLI IN AVDIENdis Missis quomodò coërcendus.

18 ANimaduertentes populum rudem & simplicem, religionis antiquæ & veræ ignarum, actiones propè nullas in Missæ sacrificio, præter hostiæ sacrosanctæ oblationem obseruare: & hinc abusum natum in ciuitatibus, vbi multæ celebrantur Missæ, vt ab altari ad altare discurrant, nulli sacrificio plenè intenti: in oppidis verò & pagis cœmeteria circunambulent, & de rebus nonnunquàm prophanis tractent, donec detur ad hostiæ eleuationẽ signum, qua vel è longinquo conspecta ac salutata, putant se hominis Christiani officio abũdè perfunctos: è salute fore populi fidelis existimauimus, si hoc vitium gladio spiritus excideretur. Idcircò Pastoribus & verbi diuini concionatoribus omnibus iniungimus ac mandamus, vt vbi irreligiosus hic abusus irrepsit, frequenter doceant populum de tremẽdis atq; adorãdis Missæ mysterijs, iuxta sanctorum patrum doctrinam, & ea quæ in declaratione Cæsareæ Maiest. de Missa traduntur: & quòd Christianorũ sit, integro Sacro auscultare, quo participes fiãt cõfessionis, quã sacerdos pro tota plebe facit, & omniũ orationum, & benedictionis qua eos dimittit.

Et si quidem peccat ea in re tota (vt alicubi fit) rustica communitas, censemus Præfectum loci requirendum, vt abusum talẽ coerceat ac prohibeat. Qui si fortè hoc facere recuset, prohibemus omnibus Pastoribus, Vicecuratis, & animarum curatoribus quibuscũq;, ne quis eum absoluat, aut ad sacramentorum perceptionem admittat, nisi certa fide polliceat, se velle regulis istis Ecclesiasticis obtemperare. Si verò paucorũ istud vitium est, & moniti nõ emendent, cera, vel rebus alijs ad Ecclesiæ ornatum, vel pauperum subuentionem pertinentibus, pro arbitrio Pastoris & ædilium mulctentur.

Et ne cui desint pietatis sub Missa exercitia, dabimus pijs quibusdam & eruditis viris negocium conscribendi diuino huic officio cõgruentes meditationes & orationes, pro populi simplicis captu, quas vel ipsimet legentes intra se reuoluant, vel è Parochi frequenti institutione addiscant.

QVANDO ET VBI CONVEniat simul plures Missas dicere.

19 MEntem sequentes formulæ, ad quam Reformatio instituenda erat, ordinamus, vt in Ecclesijs Parochialib⁹, ad quas potissimùm confluere solet populus in vnũ collectus, & in minoribus Collegijs ac Monasterijs, sacerdotes, quibus dicendæ sunt Missæ speciales, eas finiant ante solennis Missæ Euangelium, aut ad summum ante actionem, aut ab eius cõmunione facta incipiant,

cipiant, ne populus in diuersa distrahatur. Vbi verò amplæ sunt Monasteriorũ vel collegiorum Ecclesię, sic in Oratoria distinctę, vt in locis diuersis diuersus accipiatur populus, nec possint vni Missæ commodè oẽs esse intenti, poterunt singulis populorum turmis singulæ Missæ celebrari, q̃bus vnusquisq; populus sit intentus: sub Concione autem nulli sacerdotum liceat in Ecclesia illa Missam celebrare.

DE OBLATIONIBVS IN Missa faciendis.

20 VAria fuerunt olim in lege veteri sacrificia & oblationes, Christi perfectum sacrificium præfigurantes, quas vnica Christus hostia in crucis ara cõsummauit, semetipsum pro nobis offerens. Hæc est hostia sempiterna, quam eandem in Missa sacerdos eorum omnium nomine, qui Christum pro se oblatum cupiũt, offert ac sistit ante patrẽ. Fuerunt & aliæ Primitiarum, decimarum, & liberalium votorum oblationes, quibus in Ecclesia, præter sacrificia spiritualia, mactationis vitiorum, gratiarum actionis, laudis & seruitutis, quæ diuinæ maiestati debetur, successerunt etiam rerum temporalium ad vsum ministerij necessariarum oblationes, quas olim in primitiua Ecclesia magnis studijs offerebant in Missa, quo suffragijs eiuscemodi sacerdotes & Ecclesiæ ministros sustentarent. Vndè adeò locupletatæ sunt initio Ecclesiarũ res etiam persequutionis tẽpore, tanta copia, vt post sacerdotum & ministrorum alimenta, partiti sint eas etiam in alimenta viduarum, orphanorum & pauperum: in vestes item & vasa ministerij, ornatum & fabricam Ecclesiarũ: de quibus extãt adhuc antiqui Patrũ canones, extant quoq; orationes, quas Secretas appellamus, sub Offertorio Missę, quibus oblationes populi Deo commendantur. Qui mos offerendi semper fuit in populo fideli retentus ad nouissima vsq; ista secula. Verùm res tam altæ originis, & ratione tam sancta subnixa, iam tota propè abire cœpit in desuetudinẽ, hominibus pijs causam & originem offerendi ad altare ignorantibus, & impijs cupiditate sacerdotum vsum illum introductum calumniosè asserentibus. Quamobrẽ diuini verbi concionatorib⁹, illis præsertim, qui de oblationibus populi nõ participant, ad cupiditatis speciem tollendam, præcipimus, vt populo veritatẽ rei istius & vtilitatẽ exponant, hortenturq; omnes sequi maiorum studia, vt vel exigui munusculi oblatione, suam p rebus à Deo acceptis ostendant gratitudinem, quõ etiam preces illæ in eos conquadrent: inculcentq; eis, quòd Deus non tam ad dona, quàm ad voluntatem & mentem piorum, respiciat: quanquàm locupletes & diuites conuenit esse liberaliores, quo gratitudinis signum de se amplioris præbeant, & testentur se à DEO ad Dei honorem & cultum habere, quicquid habent.

DE OBLATIONIBVS PRO defunctis, & exequijs pomposis prohibendis.

21 CVm mortuus sit Christus pro viuis & defunctis, offertur etiam in Missa, non tantùm pro viuis, verùm etiam pro defunctis. Quod rudes, & Sadducæis crassiores homines ignorantes, neq; orant, neq; Sacrificium expetunt, aut exequias aut iusta pro parentibus, liberis, cognatis, & amicis persoluunt: Non aliter sanè, quàm si cum corporibus simul & animæ extinguerẽtur. Mãdamus idcircò, vt verbi diuini Concionatores, populum hac de re diligenter ac piè informent & doceant, ne animæ amicorum in Christo defunctorũ, suffragijs orationum & oblationis Christi fraudentur. Qui modus semper fuit retentus in Ecclesia, atque etiam ante Christum apud Iudæos celebris. Neq; enim ex vnico Machabæi facto concluditur, sanctum esse pro defunctis orare & sacrificium offerre, vt à peccatis soluantur, sed quoniam ita pij & de vera fide instructi Iudæi, absq; hæsitatione credebant: verùm non probamus propterea pomposos & sumptuosos apparatus supra hominis conditionem, qui valent ad ostentationem potiùs opum, quàm vt defuncto suffragentur. Improbamus verò comessationes & ebrietates, quibus post exequias quidam indulgent, quasi mortuorum amicorum memoriam vino abluere velint, vbi potiùs, eadem via sibi sequẽdum esse, cogitare debebant. 2. Mach. 12.

DE PROCESSIONIBVS, IN quibus sacra hostia cum Imaginibus Sanctorum circunfertur.

22 NIhil propè tam sanctum est, quod secularium hominum vanitas non trahat in abusum: Ecclesia de thesauro corporis Christi exultans, circunfert longis Processionibus, etiam extra sacras ædes Hostiã illam salutarem, videlicet simul repræsentãs itineris Christi historiã, q̃dũ quæreret salutem nostrã, in medio populi versatus est, & vniuersam Iudęa circunambulauit, docens, & ægrotos sanans, discipulis comitantibus: quamobrem & sanctorum reliquias & imagines eorum, qui vestigia eius secuti sunt, simul circunferimus, significantes illos nunc cum ipso regnare & triumphare in cælis. Quæ memoria debet pijs esse iucunda & læta. Verùm huc secularis stultorum hominũ vanitas irrepsit, & adhibentur etiam ludi p phani & scurriles magno strepitu, ac quasi

Patres dant & alias processionum rationes, quarum præcipua est, fideles, quando prælata cruce procedunt extra Ecclesiam, & ad eam reuertuntur, admoneri imitationis Christi, qui de summo cælo egressus in mundum, per crucẽ regressus est in gloriam patris, iuxta illud quod in peregrini specie ipse de se in Emaus ait: Nõne oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam? Luc. 24.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad bellum procedendum esset, tympana pulsantur, & ociosa spectacula eduntur, rebus istis non congruentia, quibus populus delectatus, à rebus quæ processione aguntur, auocatur. Mandamus idcircò, vt iuxta Cæsareæ Maiestatis reformationem, quicquid non valet ad deuotionem excitandam, à processionibus remoueatur: Sed sint processiones compositæ, graues & modestæ, absint risus, ioci, & confabulationes, & orent homines, aut suauiter corde & voce modulentur: nec beatæ Virginis aut alterius cuiuslibet Sancti, plures quàm imago vna vniuscuiusq; circunferatur, vt videamur magnas & paruas, cultas & incultas statuas inspicere, & non sursum mente in cælum subducta, rem significatam potiùs cogitare. At vbi populus vanus noluerit abusum hunc corrigere, & insolentiam prohibere, mandamus & præcipimus sacerdotibus & clero, ne talibus processionibus intersint, vbi iram Dei, nó verò misericordiam, in nos ꝓuocamus.

DE STATIONIBVS ET Supplicationibus.

23 QVantum in Processionibus festiuis peccat turba populi, tãtum in stationibus & supplicationibus solet clerus peccare, & populum deuotum nudis interdùm plantis & capitibus incedentem, sua insolentia, confabulationibus, cachinnis, incõpositis moribus & discursibus scãdalizare. Præcipimus idcircò, vt in omnibus cuiuscũque generis processionibus, clerus exẽplis bonis populum ędificet, & aut oret, aut cantet, cum grauitate per plateas incedens: nec dilabantur ad ientacula, nec in Ecclesijs, dũ sacrum in stationib⁹ peragitur, deambulẽt, aut confabulentur, sed choro omnes intersint, habeantq; singuli Decani & Seniores ad Iuniores respectum, puniãturq; trangressores pœnis quas Decanus iniunget.

VT DISTRIBVTIONVM NON sint participes, qui officijs integris non interfuerint.

24 NOn minori populi scandalo Clerici quidam, quando sunt pingues distributiones, Chorum ad breue tantummodò tempus, quo suî præsentiam testentur, ingrediuntur, nec officium totum persoluũt: sed continuò egressi chorum, aut obambulant in Ecclesia vel eius immunitate, aut ad aliam in qua simul beneficium habent, celeri transitu se proripiunt, vbi similiter testentur se fuisse præsentes: quô duarum Ecclesiarum distributiones pro eodem officio integras percipiant, cùm in nulla Ecclesia officium integrum persoluerint, manifesto indicio, se pecuniæ, non Christo aut Ecclesiæ, seruire, vt ter peccent: primùm cupiditate, deindè cultus diuini negligẽtia, tertiò exemplo prauo, quo populum scãdalizant, vt transgressionem canonum prætereamus.

Etenim in Concilio Chalcedonensi statuerunt Patres, ne quis Clericus in duabus Ecclesijs inscriberetur aut ministraret, nec cõmunicaret prioris Ecclesiæ rebus, qui ad secundam transiret. Quamobrem statuimus, vt illi soli qui horis diuinis aut defunctorũ exequijs seu memorijs à principio ad finem vsq; intersunt, idq́ue in habitu qualem temporis & personę conditio requirit, distributiones percipiant, nisi iusta causa sit, quare ante officium finitum discedant, aut tardiùs ipsum accedant. Nolumus tamen hac cõstitutione priuilegio Prælatorum derogatum.

DE PROCESSIONIBVS Ruralibus.

25 DEcanis ruralibus committimus, vt rurì, vbi maior est abusus, per suas regiunculas pastores adhortentur, vt ad prædictum modum suas processiones instituant, nec vagi & incompositi per agros discurrãt, & præsertim Rogationum tempore, quãdo Deum pro misericordia & frugum conseruatione imploramus: trãsgredientes, Pastores aut ipsi in Synodis suis corrigãt, aut visitatoribus nostris indicent.

VT PASTORES RVRALES Decanis suis obediant.

26 QVod præcipit Apostolus, vt fideles omnes Prępositis suis, quorum est vigilare pro animabus eorum ad reddendam Deo rationem, obediant atq; subiaceant, intelligant pastores rurales, non ad laicam modò turbam, sed etiam ad se pertinere, qui debẽt Decanis suis in licitis & honestis omnibus reuerenter auscultare & parére: & æquum est, vt obedientiam quam ab inferioribus suis tanq Christi vicarij exigũt, superioribus exhibeant. Præcipimus ob id, vt visitatores de obedientia, quam mauult Deus quàm sacrificiũ, potissimùm inquirãt, nec sinant inobedientiam impunitam. Hebr. 13. 1. Reg. 15.

NE MAGISTRATVS SECVlares Decanis & Pastoribus in officiorum suorum executione sint impedimento.

27 ACcepimus Magistrat⁹ seculares quosdam, & Principum præfectos, munera Ecclesiastica inuadere, ac tyrannidem in Christi sacerdotes & clerum exercere, cogere Pastores, vt præter Ecclesiæ Catholicæ consuetudinem, subditos sub duplici specie communicent, & cæremonias piè institutas abrogent: quos schismaticos, atq; cum Core, Dathan & Abiron, quos terra deglutiuit, æternæ maledictionis obnoxios esse, è sacra scriptura discimus. Alios quosdam accepimus impedire Decanos rurales, quo minùs possint officia & Iurisdictionem suam exercere, synodos liberè celebrare, & excessus corrigere, sed iudicium hoc vendicare sibi, qui & ipsi intelligant se excommunicationem à Iure & canonibus latam, incurrere. Quos & excommunicatos totius Cõcilij authoNum. 16.

authoritate (vbi præmoniti non abstinuerint) pronunciamus & declaramus. Vólumus quoq; vt Visitatores, tales ecclesiasticę disciplinæ ac libertatis violatores atq; oppressores, ad nos pro vlteriori eorum persecutione perferant: quos, si nostræ ditionis fuerint, pro malis meritis plectemus: sin alterius, eorũ principibus, aut Cæsareæ Maiestati plectendos denunciabimus.

NE MAGISTRATVS SECVlares onerent domos religiosorum & eorum personas seruitijs secularibus.

28 PEruenit ad sacrũ Concilium, præfectos quosdam in religiosarum sororum domos irruisse, & fractis per vim foribus occupâsse, atq; in granaria sua conuertisse earum officinas: quin etiam religiosas ipsas sorores magna seruitute opprimere, cõpellere frequentiùs monasterijs suis egredi in arcem, vbi eas domesticis suis seruitijs grauẽt. Quã indignitatem sacri Canones grauissimis cẽsuris damnant, nec dissimulare absque magno reatu nos possumus. Proindè hos tales vbi res ita aguntur, cum toto Concilio pronunciamus anathema violatæ immunitatis Ecclesiasticæ incurrisse: Committimusq́ue Visitatoribus nostris, vt de facti enormitate inquirant, quo de remedio vlteriori possimus cogitare.

NE COLONI ECCLESIARVM, seruitijs indebitis grauentur.

29 AD hæc præcipimus & mandamus vniuersis Magistratibus & Prefectis fidelibus, ne contra Iuris dispositionem, Ecclesiarum colonos seruitijs & impositionibus grauent, sed iuxta Cæs. M. Reformationem, sacros canones, & Imperatorum leges, libertatem, priuilegia, & immunitates Ecclesiasticas cõseruent eis illibatas: si anathema & animæ damnationem velint euitare.

NE IVDICES SECVLARES clerum iudicialibus impensis vltra æquitatem grauent.

30 PErlatũ est in concilium, seculares quosdam Iudices, prauo & nusquàm gentiũ audito exẽplo, ab annis paucis introducto, exigere à clero, si quandò clericus vel religiosus ratione bonorum Ecclesiasticorum, vel alijs de causis, laicum in suo foro conuenit, impensas duplicatas, vt vbi laici actores vel rei dant simplum, clerici & religiosi (si velint iustitiam sibi administrari) duplum soluere cogantur. Quod profectò iniquum est grauamen, & tam rationi rectæ quàm legibus Imperatorum, & sacris canonibus, grauamina à clero depellentibus, aduersum. Proindè statuimus & ordinamus, ne liceat vllis Iudicibus vel Scabinis, quicunque illi sint, clericos & religiosos impensis maioribus quàm laicos grauare, aut ad dupli solutionẽ eos quocunq; prætextu cogere, vbi in causa simili dat laicus simplum, sub censuris cõtra eos qui exactionibus & oneribus clerum grauant, decretis.

NE CLANDESTINA CONIVgia contrahantur & tolerentur.

SAepiùs experti, quanta mala ex clandestinis cõiugijs oriantur, qualia sunt periuria, stupra virginum, adulteria, homicidia, parentum & amicorum offensiones, exhæredationes, vt prætereamus ea quæ Cæs. M. Reformatio piè & Christianè commemorat, decreuimus & statuimus, vt clandestinè cõtrahentibus tantispèr sacramẽta negentur, donec ab excommunicatione à Iudice cõpetente absoluantur, atq; ita in facie Ecclesię sacramenti solennia celebrent. Idem statuimus de incolis & aduenis illis, de quibus suspicio est, eos in facie Ecclesiæ non esse coniunctos: qui aut matrimonij solennes ritus in Ecclesia celebrent, aut alibì id se fecisse idoneis testimonijs probent. Dum verò huius gratia ad Ecclesiam conuenitur, & qui iunguntur, benedictioni sacerdotali se submittunt, absit omnis leuitas & iocus secularis, sed cum Dei timore cogitent quale sit vinculum quo colligantur, & quòd Deus sit qui eos coniungat, vt discant in Christo nubere, cuius gratia & dono torus immaculatus datur & conseruatur. 31

QVOD MATRIMONIVM DEbeat præcedere trina proclamatio, & nemo nisi à Pastore ad quẽ hoc pertinet, coniungi.

FIt sæpè, vt dum pastor alter alterius ouile inuadẽs, copulat virum & fœminam sibi non subditos, absque Episcopi licentia, vt vnus fiat duarum maritus, & contrà vna multorum vxor. Ideò sub pœnis & censuris canonicis, statuimus & ordinamus, vt nemo parochus vel presbyter ausit sibi nõ subditos copulare, nisi sit alter alterutrius parochus ꝓprius, & pastoris alterius dimissorias literas acceperit, nec nisi in vtriusque parochia, trinę proclamationes tribus diebus festis à se inuicèm distantibus, ad populi frequentiam, præcesserint. 32

QVOD NON DEBEANT SPONsus & sponsa coniungi, nisi in Ecclesia & tempore ab Ecclesia nõ interdicto.

SVperbiam eorũ qui Ecclesiam Dei contemnunt, reprimere volentes, mãdamus & præcipimus vniuersis parochis & presbyteris, ne quis alibì, q̃ in Ecclesia publicè post Missam auditam iungẽdos matrimonio copulet: nec alio tẽpore, quàm iura permittãt, sub pœna suspensionis ab officio, quam sacerdotes mandatum hoc prætergredientes, incurrant: nec volumus per officiales nostros, cum quouis, nisi ex causis grauissimis, & vrgente magna necessitate, dispensari. 33

Tert. li. 2. ad vxorẽ: Vndè sufficiam ad enarrãdã felicitatẽ eius cõiugij, quod Ecclesia conciliat, confirmat oblatio, & obsignatũ angeli renunciant, Pf rarum habet?

DE COMMVNIONE ET confessione Sacramentali.

PErlatum est in conciliũ, multos reperiri atheos homines, qui sacram cõmu- 34

Universidad de Deusto
Biblioteca

nionem ab annis aliquot à suo parocho nõ perceperint, quos verisimile est vel non cõmunicâsse, vel alibi clanculùm apud schismaticos communicare. Quosdam etiam adire sacram Synaxim, de quibus non constet, vtrùm sint confessi peccata sua, absoluti, an secùs. Statuimus idcircò, vt quicunq; Christiano nomine volunt censeri, semel vt minimùm in anno accipiant à suo parocho sacram communionem, secundùm Catholicæ Ecclesiæ ritum, sub vna tantùm specie. Et vel eidem priùs cõfiteantur, vel si de eorum confessione probabilis est dubitatio, testimonium adferant, quòd alibi sint confessi & absoluti. alioqui viuentes ab ingressu Ecclesiæ arceantur, & mortui, Ecclesiastica careant sepultura.

NE FRATRES QVATVOR ORdinum audiendis cõfessionibus se intromittant, nisi sint præsentati.

35 EXploratum habemus quosdam è fratribus quatuor Ordinum mendicantium iuuenes, imperitos & inexpertos sacerdotes, fiducia priuilegiorum suorũ audire passim confessiones, & quoslibet passim absq; iudicio & discretiõe casuum, quã nullã nouerũt, absoluere: Cui periculo obuiare volentes, præcipimus, ne quis fratrum Ordinũ mendicantium, confessiones audire præsumat, nisi legitimè & secũdùm formam iuris, nobis vel comprouincialibus episcopis præsentatus, & de his, quæ ad officiũ illud pertinent, ꝓbè informatus sit, & iudicatus idoneus. Quòd si Priores & Guardiani nõ compulerint suos fratres ad ordinationis huius obseruantiam, & dissimulauerint, tales nouerint se ab omni ministerio ecclesiarũ nostrarum cum suis fratribus submouendos. Ne verò habeant, quod de præsentatione querantur, has gratis, salua Scribarum moderata mercede, eis impartiemur.

DE POENITENTIARIIS Episcopalibus.

36 INsuper, vt conscientijs scrupulosis consulatur, ac facilior pateat omnibus ad veniam & absolutionem peccatorum aditus, ordinamus nostros in hac diœcesi pœnitentiarios, qui facultatem habeant, sibi confessos ab oñibus casibus nobis de iure vel per statuta synodalia reseruatis, in foro cõscientiæ absoluendi.

In primis reuerendum Cyrenensem Episcopum, nostrum in pontificalibus Vicariũ. Deindè metropolitanæ ecclesiæ nostrę Presbyteros Canonicos Theologos, oẽs quoq; intraneos & extraneos collegiorum, & ruralium pastorũ decanos, & quatuor primarum parochialium Ecclesiarum in Colonia pastores: scilicet Martini, Colũbæ, Laurentij & Albani: Priores quoq; quatuor Ordinum mendicantium, & præterea ex ordine Prędicatorum fratrẽ Georgium de Tremonia, ex ordine Minoritarũ fratrem Vuinandum ab Effrem, Licentiatum Theologiæ: ex ordine Carmelitarum fratrem Vuilhelmũ à Blatzhem: ex ordine Augustinensium, fratrem Henricum à Vuyerd. Præterea addimus in maiori nostra Ecclesia venerabilem Licentiatum Theologiæ Ioannem Lunen, Ioannem Lamb decretorũ doctorẽ, Ioannẽ ab Heinsberg Theologiæ Licentiatum, & Gotfridum Ditmarum ab Hagen.

DE CONFESSORIBVS Sanctimonialium.

Volentes consulere infirmitati sanctimonialium, quas nonnunquàm pudor vel metus retinent à cõfessione libera, quando ad vnum tantùm patrem vel cõfessorẽ eis familiariter notũ, alligantur, vndè fit, vt sępè nõ integrè, sed vix vnquàm liberè conscientiam suam exonerent: & tamen ad sacrosanctã cõmunionẽ statutis temporibꝰ cum alijs accedant: Clementer indulgemus & concedimus, vt sanctimonialibus bis aut ter in anno fiat potestas, alij quàm suo presbytero confitendi, ab ordinario loci deputando, nisi proprius eorum visitator aut cõmissarius huic rei priùs prouiderit. 37

DE CONTEMNENTIBVS sacram Vnctionem.

Relatum nobis in Concilio est, impios quosdam homines infirmitatis suæ tẽpore vnctionem sacram respuisse ac cõtempsisse: quamobrem statuimus, vt si quis sacramẽtum illud nobis ab Apostolo Iacobo tantoperè commendatum, contempserit, Ecclesiastica careat sepultura. 38 Iacob. 5.

Est quoq; in obseruatione dierũ festorũ multa varietas, de qua in proxima synodo nostra diœcesana statuemus. Ea verò quæ hîc cõstituta sunt, iudicio sanctæ sedis Apostolicæ, & Oecumenici Concilij, vt omnia nostra, reuerenter submittimus: nec per ea sacris canonibus, traditionibus Ecclesiasticis, aut reliquis maiorum nostrorũ Prouincialibus & diœcesanis synodalibus cõstitutionibus volumus derogatum. Potestatéq; præmissa omnia & singula interpretandi & declarãdi, quotiès opus fuerit, & visum erit expedire, nobis reseruamus. In cuius rei fidem & testimonium sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datum in Metropolitana ecclesia nostra Colonienſi, 6. Aprilis, Anno Domini 1549.

CONSTITVTIONES CONCILII PROVINcialis Mogvntini, svb reverendissimo in christo patre & Amplissimo Principe & Domino, Dn. Sebastiano Archiepiscopo Moguntino, Sacri Rom. Imperij per Germaniam Archicancellario & Principe Electore, &c. sexta Maij, Anno Dñi millesimo quingentesimo quadragesimonono celebrati.

INDEX CAPITVLORVM CONCILII PROVINCIAlis Moguntinensis, eorum quæ ad doctrinam fidei pertinent.

De Sancta Trinitate & fide Catholica. Caput 1
De creatione & conseruatione mundi. 2
De hominis creatione. 3
De lapsu hominis. 4
De peccato Originali. 5
De Redemptione per Christum. 6
De Iustificatione. 7
De Charitate & bonis operibus, & merito eorum. 8
Obseruationem mandatorum DEI, verè Christianis esse possibilem. 9
De vera libertate Christiana. 10
De Sacramentis in genere. 11
Modus doctrinæ circa Baptismum. 12
De Baptismo paruulorum. 13
Baptismum, adhibitis ritibus secundùm veterem Ecclesiæ morem, administrari debere. 14
Vnctiones in Baptizandis paruulis omissas, expleri debere. 15
Baptismũ ante meridiem administrari debere. 16
Modus doctrinæ circa Sacramentum Confirmationis. 17
De vnctione chrismatis in Cõfirmatiõe. 18
De cognationibus spiritualibus, ex his duobus potissimùm Sacramentis, Baptismi & Confirmationis, prouenientibus. 19
Modus doctrinę circa Sacramentum Pœnitentiæ. 20
De Contritione. 21
De Confessione. 22
De Satisfactione. 23
De absolutione. 24
De ijs, qui Confessionibus audiendis præfici debent. 25
De reseruatione casuum relaxanda. 26
Ne religiosi Laicos communicent sine consensu Parochorum. 27
Sine Testimonio factæ Confessionis, nemo ad sacræ Eucharistiæ perceptionem admittatur. 28
De Confessione non reuelanda. 29
De Satisfactionibus. 30
Modus doctrinæ circa Sacramẽtum Eucharistiæ. 31
De communione vnius speciei. 32
Vt à ieiunis & confessis sacrosancta Eucharistia sumatur. 33
Modus doctrinæ circa Sacramentum extremæ vnctionis. 34
Modus doctrinæ circa Sacramentum Ordinis. 35
Modus doctrinæ circa sacramentum Matrimonij. 36
Monendos liberos, ne inscijs parentibus contrahant. 37
De Matrimonij Solennitate. 38
De benedictione Salis, Aquæ, & aliarum rerum, quæ per Exorcismos & orationes, ad vsum fidelium præparantur. 39
De Cæremonijs. 40
De Imaginibus. 41
De abusu Imaginum prohibendo. 42
De reliquijs Sanctorum. 43
De peregrinationibus ad Reliquias Sanctorum. 44
De Inuocatione & veneratiõe Sanctorũ. 45
De orationibus pro defunctis, & de Purgatorio. 46
De Ieiunio, & delectu ciborum. 47

INDEX EORVM QVAE PERTINENT AD MORES.

De constitutionibus Ecclesiæ. 48
Ne ignoti & inexplorati, ad prædicationis munus admittantur. 49
Obseruandi Parochi & cõcionatores, quomodò quisq; doceat. 50
Videndum, quibus libris Parochi & Cõcionatores passim vtantur. 51
Plebs, vt concionibus & diuinis interfit, per Magistratus adigenda. 52
De horis Canonicis. 53
Quæ ad tremenda Missæ mysteria. 54
Presbyteri, cum irreuerentia Missas celebrantes, coërcendi. 55
De præmittenda Sacerdotum Confessione ante sacrificium Missæ. 56
Missæ, sub Concione aut solenni sacro, non celebrentur. 57
Concionatores plebem verum Missæ vsum diligenter edoceant. 58
Missa quo gestu aut qua deuotione audienda. 59
In Primitijs omittendæ comessationes. 60
Sanctorũ solennitates nominicis cedant. 61
De sacris libris recognoscendis & repurgandis. 62
De examine Prælatorum. 63
De his, qui plura beneficia Curata obtinent. 64
De generalibus studijs instaurandis: Et de Adolescentibus ad studia publicè alendis. 65
De clericis secularibus & regularibꝰ, ad studia ablegandis: Et de studijs, apud monasteria instaurandis & conseruandis. 66
De Theologiæ apud Ecclesias Collegiatas professoribus. 67
De Patronis & collatione beneficiorum. 68
De admissione ad beneficia ecclesiastica, & eorum resignatione. 69
De iusta distributione prouentuum Ecclesiasticorum. 70
Vt Prępositi, Decani, Scholastici, Custodes, & Cantores, apud Ecclesias suas resideant. 71

De modo deseruiendi quotidianas distributiones. 72
Ociosas deambulationes in Ecclesijs inter diuina prohibendas. 73
De honestate & decentia Clericali. 74
De decimis & offertorijs persoluendis. 75
De foro competenti, & emunitate Ecclesiastica. 76
Quibus Episcopi aut Archidiaconi suas vices committere debeant. 77
De Regularibus. 78
De clausuris Monasteriorum Virginum. 79
Pastores & alij, Ecclesijs suis, quibus per se non præsunt, idoneos & perpetuos Vicarios præficiant. 80
De promouendis ad sacros Ordines. 81
De ordinandorum Testimonio. 82
Qui in baptismo vnctiões sacri olei & chrismatis, iuxta vetustissimum Ecclesiæ morem non susceperunt, ad Ordines sacros ante talium vnctionum suppletionẽ non admittantur. 83
De ijs, qui ordinantẽ extra suas diœceses. 84
De honore Prælatorum. 85
Ne domicellares Canonici, ante merita virtutis & doctrinæ, ad Capitula assumantur. 86
De iuramentorũ exactione restringẽda. 87
Pecunias ex statutis beneficiorũ, aut aliundè cedentes, in Ecclesiarum vtilitatẽ impendi debere. 88
De rebus Ecclesiarũ diligenter curãdis. 89
De procuratione seu Fabricis Ecclesiarum Parochialium. 90
De Simonia. 91
Vt Parochi sacramẽta gratis administrẽt. 92
De competentijs Parochorum. 93
De clericis peregrinis. 94
De sacellanis Nobilium. 95
De Magistris scholarum. 96
De Testamentis & vltimis voluntatibus. 97
Mercatus diebus Dominicis & festiuis prohibendos. 98
De libris per typographiam publicãdis. 99
De pœna clerici percussoris, aut rixosi contra alium clericum. 100
De pœna Sortilegorum. 101
De clericis concubinarijs. 102
De Excommunicatione. 103
De vitandis excommunicatis. 104

PRAEFATIO.

SEBASTIANVS Dei gratia Sanctę sedis moguntinæ, Archiepiscopus, Sacri Romani Imperij per Germaniam Archicancellarius, & Princeps Elector &c. Vniuerso clero & populo per diœcesim nostram Mogunt. Salutem in Domino sempiternã. Posteaquàm graue illud Pastoralis muneris onus humeris nostris (Domino sic disponente) incubuisset, sanè nunquàm quasi in dignitatis & honorum fastigio sublimati, lætari potuimus, sed quasi in quadam specula positi, ingentem & anxiam solicitudinem animo cõcepimus, & quasi importabile onus humeris sustinentes, ad omnem suscepti muneris recordationem frequenter ingemuimus. Nõ enim ignorabamus depositum, quod tradẽte & cõmendante Christo suscepimus, quãta in illo asseruando cura, solicitudine, & labore desudare nos oporteat: quãtáve pœna nos maneat, & q̃ terribilis nos Dñi sententia expectet, si quicquam de Thesauro illo, quem Christus, velut sedulus & prudẽs negociator, precio sanguinis sui cõparandum duxit, nostra fortè incuria perire cõtigerit.

Accedebat ad cumulum solicitudinis nostræ, & timoris nostri pondus in immensum augebat, quòd functionem nostram Pastoralem in eam videbamus tempestatem incidisse, qua tot sectæ, schismata, & omnes penè præteritorum temporum hæreses, velut conspiratione facta, agminatim in Ecclesiã irruerant, & dispersum CHRISTI gregem immanes lupi ad interitum rapiebant: & qua, vniuersa vitiorum corruptela & grauissimorum scelerum lues, ouile Christi quasi cõtagione perserpens, ouiculas CHRISTI sanguine redẽptas, crudelem in modum depascebatur.

Atq; hac temporum iniquitate nobis nequaquàm desidiæ patrocinium, aut negligentiæ excusationem, præberi existimabamus: sed curam & solicitudinem nostrã potiùs augeri, vt quanto grauioribus malis laborantem Ecclesiam conspiciebamus, tanto attentiore animo & studio vigilantiore, in eam, quam Dominus nobis imposuerat, Pastoralis officij functionem incumberemus, & gregi nobis credito custodiam simul & disciplinam sedulò adhiberemus: Custodiam quidem, vt ex commonitione nostra, cauere noxia, & salutaria appetere: peccata refugere, & virtutes sectari, plebs nobis cõmissa sedulò addisceret. Disciplinam verò, vt qui spretis salutaribus monitis, aut torpentes negligentia, aut malitia incitati, delinquerẽt: per nos à vitijs suis, Ecclesiasticæ censuræ seueritate coërcerentur. Siquidem memineramus, hanc vtranq; curam à Domino ouilis sui custodibus sub graui commination e iniungi. Custodiam quidé, cùm ait: Si Speculator viderit gladium venientẽ, & nõ insonuerit buccina, & populus se non custodierit, venerité; gladius, & tulerit de eis animam: ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autẽ eius de manu Speculatoris requiram. Seueritatem verò disciplinæ Dominus à Pastoribus exigens: Non quæras, inquit, fieri Iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates: nimirùm innuẽs, graui culpæ alligari eum, qui vitia subditorum, quæ pro potestate sibi tradita compescendo emendare debet, dissimulando nutrit & auget. Et alibi Dominus Pastorũ negligẽtiam seueriſſimis minis increpans: Ecce ego ipse, inquit, super Pastores, gregem meum de manu eorum requiram.

Ezec. 33.

Ezech. 34.

His nos Domini commonitionibus incitati, iam indè ab initio ordinatiónis nostrę, propensa voluntate ad debitam commissæ nobis functionis executionem, omem animi & consilij vim conuertebamus. Sed pios conatus nostros inquietudo temporis illi impediebat, dum tumultibus & bellis feruerent omnia, ac planè appareret seculum nostrum iam nec vitia sua ferre posse, nec remedia pati velle. Et iam nihil aliud quàm grauem ecclesiarum ruinam, & de proximo imminentem Religionis nostræ interitum oculis præuidebamus, nisi Deus pro immẽsa sua misericordia miseratus, Ecclesiam suã tot malis grauissimè afflictam, & sub tantarum calamitatum onere iamiam ruituram, Inuictissimi & Potentissimi Principis Caroli Quinti, Pientissimi & verè Catholici Imperatoris armis texisset, & à casu præseruatam, pia eiusdem Imperatoris solicitudine ad pristinæ securitatis recuperandæ spem erexisset.

Cùm igitur singulari Dei gratia & misericordia, & Christianissimi ac Potentissimi Imperatoris beneficio hæc quies Ecclesijs reddita esset, vt iã de rebus religionis consilia tutò capere liceret: Nos tantam opportunitatem, quam nobis diuinitùs concedi diu desideraueramus, nequaquàm negligẽdam rati, omes animi & consilij conatus ad Ecclesiarum nobis subiectarum disciplinã ritè constituendam, & ad plebis commissæ salutem promouendam, adeoque ad totius Pastoralis muneris nostri functionem pro virili exequendam, applicuimus. Et veterẽ Ecclesiæ cõsuetudinem insequentes, quam Apostoli nobis reliquerũt, & Sancti Patres quasi per manus traditam sedulò retinuerunt, vt quotiès in fide Christiana dubiæ quæstiones orirentur, aut alioquì ancipiti malo Ecclesia periclitaretur, mox Synodũ conuocarent, & dubias quæstiones ex scripturis sanctis, iuxta communem Sanctorũ Patrum consensum, & receptã Ecclesiæ authoritatem, dirimerent, & suboriẽtibus difficultatibus & periculis collato inter se cõsilio, matura & salutaria remedia adhiberẽt: Nos quoquè, post celebratam à nobis Synodum Diœcesanam, præsentibus malis etiã amplioris consilij remedia credentes quærenda, iuxta Sacrorum Canonum sanctiones Prouinciale Concilium duximus congregandum. Itaque Comprouinciales nostros amicos charissimos, & dilectos in Christo Reuerendos Coepiscopos, ad diem sextum Maij in ciuitatem nostram Moguntiã euocauimus, è quibus cùm Reuerendus in Christo, & amicus noster syncerè dilectus, Mauritius Episcopus Eysterensis, vir insigni eruditione præditus, & promouendæ Religionis zelo mirificè flagrans, per seipsum: pleriq; verò alij per idoneos nuncios, pietate, doctrina, prudentia, & consilij magnitudine præstantes viros, prompte comparuissent: omnium qui conuenerant, voluntates ad Ecclesiæ tot malis afflictæ, & tantis Cleri & populi vitijs deturpatæ, auxilium & emẽdationem valdè pronas deprehendimus. Qua animorum alacri pietate, & pia alacritate exhilarati, inuocato Dei auxilio, sine ampliore mora sancto & necessario negocio manus admouimus, & quantùm is nos adiuuare dignatus est, cuius causam agebamus, in commune cœpimus consulere, quanam ratiõe populos nobis commissos in officio continere, noxia quæque ab eis auertere, & salutaria eis prouidere, ac Ecclesias nostras in pace & puritate regere possimus, donec generale concilium his tantis malis aptiora remedia prouideret, & omnium abusuum pleniorem emendationem, ac neo propicio calamitatum & dissidiorum finem inueniret. Tandèm, cùm dies aliquot cõtinuis deliberationibus absumpsissemus, quæcunq; ad dei gloriam illustrandam, ad Ecclesiasticæ disciplinæ emendationem, & ad salutem commissi nobis gregis promouẽdam, apta & salutaria nobis visa sunt, in Constitutiones diuinæ legi, Orthodoxorum Patrũ sententijs, & sacrorum Canonum sanctionib⁹, ac rectæ rationis iudicio consentaneas, cõgessimus, & eas vt ab omnibus per ciuitates & Diœceses nostras obseruentur, communi consensu publicandas decreuimus. Dedimus autem operam in ijs nostris Constitutionibus, vt solicitudinis & pastoralis nostræ curæ vtranq; partem complecteremur, & gregi nobis commisso custodiam simul & disciplinam præstaremus: omnem curam adhibentes, quatenùs in Ecclesijs nostris simul salutarem Christi doctrinã, in qua vita & salus Christiani gregis consistit, à prauis opinionibus immunem & puram cõseruare, & disciplinam Ecclesiasticam magna ex parte collapsam erigere, & sic Christo principi Pastorum, oues, quas suo sanguine redimendas sibi existimauit, in illo die incolumes sistere valeamus: nequaquàm immemores, vt ingentis meriti sibi comparãt fructum, qui super gregem Domini diligenti custodia excubantes, ad iustitiam eruduunt, & ad salutem promouent multos: sic æterni supplicij se reos constituere, qui ad Pastoralis officij functionem admoti, sua negligentia interire sinũt animas, pro quibus sanguinem suum impendere, & acerbissimam mortem tolerare sustinuit Christus filius Dei.

Universidad de Deusto
Biblioteca

NOS IGITVR IVXTA APOstoli cómonitionẽ, attẽdere volentes vniuerso gregi, in quo nos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quã acquisiuit sanguine suo: memores nos aliquãdo coram iusto Iudice, pro animabus commissæ nobis plebis, rationem reddituros esse, in primis solicita cura duximus prouidendum, vt in Ecclesijs per vniuersam nostram Prouinciam & Diœceses constitutis, sana & syncera, tum etiam vna, cõsentiens & concors sacrosanctæ fidei nostræ, doctrina tradatur, quatenꝰ populi curæ nostræ commissi, sicut vno Baptismo in spem viuam regenerati, vnum colunt Deum, vnamq; eidem profitentur, & vnam omnes ambiunt vnius Patris in cælo hæreditatem, sic ad eandem vna & concordi doctrina erudiantur.

Actor. 20.
Heb. 13.
1. Pet. 1.
Ephes. 4.

Proindè vniuersos & singulos Pastores, Parochos, Concionatores, & Curatos, per Ciuitates & Diœceses nostras constitutos, in Domino exhortamur, eisq; districtè precipiẽdo iniungimus, vt tũ vniuersam Christianam doctrinam, iuxta receptum sanctorum Patrum & orthodoxæ ac catholicæ Ecclesiæ sensum (vitatis noxijs nouitatibus, & suspectis opinionibus penitùs omissis) plebibus sibi commissis fideli cura tradãt: tum verò eos præcipuè, qui hisce temporibus in controuersiam trahuntur, sacrosanctæ Religionis nostræ articulos, in eam quæ sequitur, sententiam explicent.

De sancta Trinitate & fide Catholica. Cap. I.

PRincipio, vt superbenedictæ Trinitatis fidem, simplici populo nõ anxia nimis & scrupulosa, sed plana & simplici oratióe, iuxta scripturæ sacræ, & trium symbolorum Apostolici, Niceni & Athanasij traditionẽ, exponant, & eos vnum Deum in Trinitate, & Trinitatem in vnitate credere & cõfiteri edoceant. Vnum eũdemq; Deum in essentia, & in personis trinum, Patrem & Filium & Spiritumsanctum.

De Creatione & Conseruatione mundi. Cap. 2.

HVnc Deum Conditorem, Conseruatorem & gubernatorem esse rerum omnium, in pœnis & vindictis iustum simul & misericordem: in donis liberalem, omnis quidem boni, sed nequaquàm mali culpæ, authorem: Siquidem nos peccata, nulla impulsi necessitate, sed malitia & vitio nostro, perpetramus.

De hominis Creatione. Cap. 3.

INter cætera bonitatis & potẽtiæ suæ opera, Deum ab initio hominem ad imaginem & similitudinem suam cõdidisse, corporis & animæ viribus rectum, ornatum iustitia & gratia: intùs in anima prauis motibus vacuum, in corpore infirmitatis omnis & omnium ærumnarum expertem, & à moriendi necessitate immunẽ, in voluntate ad bona malaq; appetenda ex pari liberum.

Gene. 1.
Eccl. 15.

De Lapsu hominis. Cap. 4.

QVi cùm mandatũ Dei conditoris sui prꝛeuaricatꝰ esset, sanctitatẽ, gratiam, & iustitiam, in qua erat constitutus, iustissimo Dei iudicio amisit: iræ Dei ac damnationi obnoxius, & in corpore simul & anima factus deterior, vt iam in corpore famem, sitim, & innumeras aliàs miserias & infirmitates, in anima concupiscentiã ad mala prolicientem, multasq; noxias & molestas ærumnas, ac tãdèm vtriusque, videlicet corporis & animæ, mortem sustineret.

Gene. 3.
Eccle. 40.
Gene. 6.

De peccato originali. Cap. 5.

HOc primorum hominũ peccatũ, propagatione in omnes homines transiit, ac secum pœnam suã trahere, vt sint natura omnes homines iræ Dei, mortis & damnationis rei, & in peccatũ proni: qui per libertatem arbitrij sui, (quæ exigua & infirma in ijs residet) nõdùm adiuti gratia Dei, ea quæ sunt spiritus, & ad salutem conferunt, non agnoscere, nedum appetere queant.

Rom. 5.
Ephe. 2.
Gene. 8.
1. Cor. 2.

De Redemptione per Christum. Caput 6.

ABhoc Originalis peccati morbo, homines sola Dei misericordia, per Redemptionem, quæ est in Christo Iesu, liberari: Qui infirmitates & languores nostros in se susciens, & peccata nostra in Cruce perferens in corpore suo, Patri nos recõciliauit, vt satisfactionem pro delictis nostris, quam in nostris meritis non inuenimus, de Christi sanguine & meritis eius assumam: Cui dum per Baptismũ inserimur, per Spiritumsanctum mundamur, & omnem reatum, quem nascendo vel propriè peccando contraximus, renascẽdo exuimus, & ab omi prorsus peccato liberamur, & per Spiritum sanctum sanctificamur, & innouamur secũdùm internum hominem, viresque contra relictæ concupiscentiæ impetus accipimus, vt iam nõ regnet peccatum in mortali nostro corpore: nec ad culpam nobis, sed ad meriti occasionem, si per gratiam Dei gnauiter pugnauerimus, concupiscentia in nobis sit relicta.

Rom. 5.
Esa. 53.
1. Pet. 2.
Ephes. 5.
1. Cor. 5.
Tit. 3.
2. Cor. 6.
Rom. 6.

De Iustificatione. Cap. 7.

ATq; hac ratione iustificari homines, cùm qui immundi & natura iræ filij, & damnationis rei sunt, per Christi meritũ peccatorum suorum remissione impetrata, renouantur spiritu Dei per Christum secundùm internum hominem: vt iam iustificati gratia ipsius, & reconciliati Deo, & ab æternę damnatiõis reatu absoluti, hæredes sint secundùm spem vitæ æternæ.

Rom. 5.
Tit. 3.

Talis

Talis autem iustificationis initiũ ex Dei gratia prouenire, qua ante omne meritum, dum adhuc inimici & peccatores sunt, excitati & adiuti, & eidem gratiæ sic excitanti & adiuuanti consentientes & cooperantes, ad Iustificationem disponuntur.

Hanc verò præuenientem gratiam, cùm per alia media, tum potissimùm in prædicatione verbi, ad cõuersionem hominis operari, dum homo peccatorum suorũ admonitus, & à Deo iusto Iudice constituta peccatis supplicia metuẽs, mox excitatus & adiutus Dei gratia, à timore peccati, ad Dei misericordiam cogitatione deflectit: & cũ alia omnia in scripturis reuelata, tum hoc præcipuè fide firma capit, Deum peccatoribus propter Christum misereri velle: qua subnixus fiducia, spem cõcipit, & timorem animo eijcit, ac Deum, quem ad miserendum procliuem, sibiq; iam propicium credit, diligere, & peccata quæ ipsum à Deo separabant, odisse incipit, iamque Deo per Baptismum vniri, si nondùm est in Christo regeneratus: aut si post acceptam Iustificationis gratiam in peccata relapsus est, per Pœnitẽtiam Deo reconciliari desiderat, eique per vitę nouitatem placere, & per mandatorum ipsius obseruationem perpetuò adhærere velle proponit. Sicq; is, qui tunc primò fidei Christianæ initiandus venit, regenerationis lauacro susceptо, aut saltem votis expetito, dum suscipiendi facultas nõ suppetit: ille verò, qui post acceptam Iustificationis gratiam per peccatũ rursus excidit, per Pœnitentiæ remedia Iustificatiõem accipit. Quæ cum peccatorũ remissione etiam sanctificationem, & interni hominis innouationem confert, quatenùs per meritum passionis Christi, quod iam credenti communicatur: cum venia peccatorum homo etiã Dei gratiam, & per Spiritumsanctum vnà cũ fide, simul charitatem in corde diffusam ac spem accipit. Hisque Dei donis in ipso permanentibus, non iam solùm reputatur aut nominatur, sed verè existit iustus: non tamẽ sua propria, aut suis meritis comparata, sed ex gratia Dei per Christum donata & communicata, iustitia.

Gen. 3. 23.
Actor. 10.
Ioan. 1. 3.
Rom. 3.
Rom. 5.
Rom. 3.
Ephe. 2.

Itaque hominem iustificari gratis per fidem, quia nullis præcedentibus meritis iustificatio acquiritur, sed ex D E I gratia per Christum donatur, his quibus in eum credentibus, mortis eius & fusi pro peccatoribus sanguinis meritum applicatur.

De Charitate & bonis Operibus, & merito eorum. Cap. 8.

CHaritatem verò, sine qua nemo iustus esse potest, iam tum, cùm in Iustificatione hominis accedit, operibus bonis grauidam esse, nec ociosam manere in verè iustificatis: quin oblata occasione, & facultate permissa, promat de se opus bonum, & quotidiana faciat iustitiæ incrementa, secũdùm scripturam: Qui iustus est, iustificetur adhuc. Ea verò, quæ iustificati iam, mẽbra sua exhibentes arma iustitiæ in sanctificationem, fide per dilectionem operante, fecerint opera: tum quia Deus benè operãtibus, & in ipso sperantibus, mercedem misericorditer promisit: tum etiam quia eiusmodi iustificatorum opera, gratiæ Dei effectus sunt, & mouente & adiuuante Spiritusancto fiunt: verè bona, & Deo grata, ac remuneratione vitę æternæ digna esse.

1. Ioan. 3.
Apo. 22.
Rom. 6.
Galat. 5.

Nõ enim secundùm humanas vires, æstimanda sunt Iustificatorum opera, sed secũdùm eam gratiam, quã in ipsos influit Christus, ex qua deindè bona ipsorum opera ꝓmanant. Et secundùm eam dignitatẽ, quam de Spiritusancto, velut omnis boni operis motore & operatore, sumunt. Sic enim extenuandę vires humanæ, vt nõ simul & gratia Dei vilis reputetur: sic in bono opere faciendo, depriměda est facultas hominis, vt interim cogitemus, Spiritussancti motum, & in nobis efficacem, & apud Deum acceptum ac preciosum esse.

Ioan. 15.
Rom. 4.

Obseruationem mandatorum Dei, verè Christianis esse possibilem. Cap. 9.

EX eadem causa demonstrandum est, Mandatorum Dei obseruationem renatis ac iustificatis esse possibilem, non secundùm Naturæ infirmitatem, quam habẽt cum alijs hominibus cõmunem: sed secundùm gratiam Christi, qua imbuti sunt, & secundùm opem Spiritussancti, quem renati ac iustificati acceperunt: Vt iam diuinorum præceptorum obseruatio renatis tanto sit possibilior, quanto maiorem gratiam, eodẽ semper opitulante Spiritu, vel semel acceptã retinent, vel amissam nouo subindè munere recuperant.

Phil. 2. 4.

De vera libertate Christiana. Cap. 10.

EAm verò libertatem suam (quam lex Spiritus, quæ est ipsa Charitas, diffusa in cordibus nostris, nobis affert) Christiani intelligant, non, vt non impleant ea, quæ in mandatis Dei exiguntur, sed quatenùs ad ea adimplenda non, vt alij homines, pœnarum metu & Imperio legis cõpellantur, sed ea iam non inuiti, immò verò volentes faciant: ita, vt obedientia ipsorum secundùm animi promptitudinem, & in rectè factis lętitiam, vera libertas: secundùm præcepti adimpletionem, plena & pia seruitus existimetur. Alioquì cupiditatibus frena laxare, & carnis curam secundùm eius desideria facere, non Christi libertas, sed pernicioſa diaboli seruitus reputanda est.

Rom. 5.
Rom. 13.

De Sacramẽtis in genere. Cap. 11.

DOceant etiam Pastores nostri, Septẽ esse Ecclesiæ Sacramenta diuinitùs instituta, per quæ velut apta remedia

atque

Universidad de Deusto
Biblioteca

atq; instrumenta, & peccatis nostris mederi,& suæ gratiæ munera nobis impartiri,deus voluerit.Eaque non esse ritus simplices, quod quidã impunè confingunt,sed sacrosancta signacula,& efficacia signa, quæ ritè ea susciptiẽtes,gratiam eis conferendo, sanctificent.Gratiam verò sacramentorũ, non ex ipsa externarũ rerum virtute,nec ex merito Ministri:sed ex internæ & diuinæ operationis virtute,æstimandam esse.

Modus doctrinæ circa Baptismum.
Cap. 12.

ET vt populus virtutem ac fructum vniuscuiusq; Sacramenti planè intelligat, concordi doctrina erudiri populos nobis cõmissos volumus,vt credant Baptismi virtute omne prorsus peccatum,tam Originale quàm Actuale,remitti, nec quicquam in ritè baptizato relinqui, quod ab ingressu Regni cælestis remorari eum queat. Concupiscentiam enim, quæ post Baptismũ in nobis,ad Agonem, non ad culpam, relinquitur,iam non esse peccatum vera ratione peccati:sed peccatum ob id appellari,quòd per peccatum facta,& ex peccato relicta sit, & ad peccatum ampliùs inclinet.

1. Cor. 6. Acto. 2.

Rom. 7.

De Baptismo Paruulorum. Cap. 13.

DAtum etiam Paruulis in fide Ecclesię Baptismum,ad abolendum Originale peccatum,& ad salutem consequendam, efficacé esse. Eumq; semel ritè, etiam à paruulo,susceptum, aut ab hæretico vel infideli in forma Ecclesiæ,cum recta intentione datũ, sine iniuria Christi (in cuius mortis similitudinem,semel pro nobis redimẽdis toleratæ, traditur) sine grandi piaculo ampliùs iterari nec posse,nec debere:ne inuocatio sanctissimi nominis Dei, in qua semel ablutio data est, per iterationem quasi vana accusetur:& mors Domini,in cuius similitudiné semel baptizamur, repetito baptismo,quasi inefficax arguatur.

Rom. 6.

Baptismum,adhibitis ritibus secundũ veterem Ecclesię morem,administrari debere. Cap.14.

PArochis verò,& alijs Ecclesiarum Ministris, per nostras ditiones constitutis, sedulò iniungimus, & sub graui pœna, præuaricantibus sine remissione infligenda,comminamur,ne aliter, quàm adhibitis Exorcismis & Exufflationibus, Vnctionibus etiam & cæteris ritibus, per Catholicã Ecclesiam ab antiquo obseruari solitis, & in aqua non prophana,sed solenni benedictione,& sacri Chrismatis,Vnctione sanctificata,extra casum necessitatis, Baptismum administrare præsumant.

Vnctiones in baptizatis paruulis omissas,expleri debere. Cap. 15.

CVm autem circa sacrum Baptismа nõ rarò euenire soleat,vt mysticæ illę vnctiones,iam indè ab initio Religionis Christianæ per vniuersam Ecclesiam adhiberi solitæ,vel ex necessitate propter metũ imminentis mortis infantiũ,vel etiam ex contemptu omittantur: Nos Parochis nostris hanc curam seriò iniungimus,eisque districtè præcipiendo mandamus,vt de pueris sic baptizatis diligenter inquirentes, si cõpererint alioqui debitam verborum formam obseruatam,Baptismum quidem sic traditum approbent: Eos verò,qui dum baptizarentur,Vnctiones non receperunt, seriò exhortentur & sedulò inducere tentent,vt consuetas Vnctiones cum Oleo sancto, in pectore & scapulis,& in vertice cum Chrismate,(adiũctis solitis precatiõibus,quæ in Agendis habentur) aliosque ritus omissos, in seipsis per Catholicum Sacerdotẽ, iuxta vetustissimum Ecclesiæ morem,cautè & piè suppleri curent. Quòd si depræhenderint, in tali Baptismo nec formã debitã esse obseruatam,his qui sic baptizati fruſtrà putabantur,totum Baptisma secundùm Ecclesię ritum tradant.

De conci. dist.4.cap antiquo.

Baptismum ante meridiem administrari debere.
Cap. 16.

ET vt tanto mysterio debita omninò reuerẽtia exhibeatur, Parochos & Ecclesiarum ministros seriò monemus,vt manè intra officia diuina,aut mox post ea peracta, (non autẽ tempore pomeridiano post epulas &prandia,nisi necessitas aut periculum infantium accelerare baptismum exposcat) cũ multa sobrietate, & accurata deuotione,Baptismum administrent.Comessationes verò,& parùm sobria Conuiuia, q quibusdam in locis post Baptismum fiunt, per ciuiles Magistratus inhiberi,aut saltem ad moderationem Christianis dignam, reduci volumus.

Modus Doctrinæ circa Sacramentum Confirmationis. Cap. 17.

SAcramentum Confirmationis ex institutione Christi, & Apostolorum praxi, Ecclesiæ relictum esse,in quo, iuxta Domini promissionem,Spiritumsanctum, quo in Baptismo ad peccati emundationem lignati sumus,cum nouo gratiæ suæ munere accipimus: Videlicet, vt virtute eius contra satanæ tentationes muniamur:vt gratia ei⁹, ad meliùs capienda fidei mysteria, illuminemur:ad Confessionem Christi fidutiam, & contra vitia robur accipiamus. Quę omia Christus Dominus, per Spiritumsanctum, quem missurus erat, fidelibus conferenda, disertè promisit.Ea verò,vt erant à Christo promissa,ipsis Apostolis in die Pentecostes exhibita,& ab eisdem per manuum impositionem in alios transfundi cœpta, Actus ipsorum satis testantur. Vndè Ecclesia Catholica Spiritumsanctum per manus Episcoporũ fidelibus tradendi normã accepit.

Ioan. 14. 15. & 16. Acto. 8. & 19.

De Vnctione Chrismatis in Confirmatione. Cap. 18.

DIligenter etiam populũ instruant,cur hoc Sacramentum,ab initio sola manuum impositione exhibitũ, mox sub ipsis temporibus Apostolorum ex eorundẽ traditione,adhibita Chrismatis vnctione, cœperit conferri.Nã cùm in initio Spiritussanctus ad euidentiorem recentis adhuc fidei commendationem, signo visibili influeret confirmatis:externa Vnctione,quæ illã internam designaret,tunc non erat opus. Posteà verò adulta ecclesia, & stabilita fide,cũ signa externa apparére cessauerunt,nec iam ampliùs Spiritussanctus visibiliter descenderet,mox in locum visibilis signi, Vnctio Chrismatis adhiberi cœpit,quæ his,qui cõfirmarentur,internam & spiritalem Vnctionem repræsentaret, vt quid intùs agatur per gratiam, foris aliquo visibili signo innotescat,& verbi fidem externi elementi similitudo confirmet.

Acto. 8. & 19.

De Cognationibus spiritualibus,ex his duobus potissimùm sacramẽtis Baptismi & Confirmationis, prouenientibus. Cap. 19.

Ex Cõcil. Mogũ. vñi Nicol. 2. cõ. dist. 66. Non plures.

NOn rarò ex impedimentis cognationum spiritualiũ,difficultates & pericula solent euenire:Ad quæ cohibenda decernimus,ne cuiquã,siue ex sacro fonte leuando,siue ad sacram Confirmationem tenendo,plures,quàm vnum Patrinum,liceat adhibere.

Modus doctrinæ circa Sacramentum Pœnitentiæ. Cap. 20.

POenitentiam, velut secũdam post naufragium tabulã,cuius præsidio, in peccatorum voraginem relapsi, denuò perniciem effugimus,& gratiam reconciliationis & remissiõis peccatorum recipimus: Pastores nostri in Ecclesijs sedulò vrgeant,& admoneant fideles,his partibus integrã & vtilem Pœnitẽtiam absolui:Contritione, Cõfessione,& Satisfactione.

De Contritione. Cap. 21.

NEque enim remitti peccatum, cuius eum qui admisit,non pœniteat.

De Confessione. Cap. 22.

Matt. 18. & Ioan. 20.

ET cùm ad sananda hominum peccata, Christus duplicem Ministris Ecclesiæ suæ potestatem reliquerit, vt remittant aut retineant,soluãt aut ligent: quatenùs id remedium sanandis peccatis apponendũ nobis Dominus tradidit,eatenùs Cõfessionẽ, cum enumeratione peccatorum faciẽdam, nobis commendãsse:vt ex recensione peccatorum,is,qui discernendi potestatem accepit,sciat,vtram commissi muneris partem debeat exercere.

De Satisfactione. Cap. 23.

SAtisfactionem verò ab his,qui deliquerunt,doceant præstandam. Non illam quidem,qua culpa peccati,& æterna pœna diluitur:hæc enim satisfactio ex sola Christi propiciatione donatur:sed illa à nobis pstanda est,qua pœna temporalis, quæ post culpæ remissionem nõnunquàm remanet, aut Eleemosynis alijsque pietatis operibus redimitur,aut Ieiunijs & alijs Satisfactionibus (quæ tamen ipsæ etiam ex merito Passionis Christi efficaciam sumunt) auertitur.

Dan. 4. 1. Cor. 11.

De Absolutione. Cap. 24.

SAcerdotes verò, qui Cõfessionibus audiendis dant operam,absolutionis formam non intricent pluribus membris, aut Conditionibus appositis,sed planis & simplicibus verbis depromant: Ego absoluo te à peccatis tuis, in nomine Patris & Filij & Spirituſsancti. Non tamen prohibemus, vt idoneo loco, seu ante Absolutionem, seu post eam,orationes,pro petenda delictorũ venia,adiungant.

De ijs, qui Confessionibus audiendis præfici debent. Cap. 25.

EPiscopis, qui curam animarum susceperunt,hac præsertim tempestate, qua varijs & pernicijosis opinionibus,simpliciũ animi,miserandum in modum, deprauantur:summo studio enitendum est, vt audiendis Confessionibus, quæ ad formandas conscientias opportunè seruiunt,Sacerdotes viri integri & periti præficiantur. Vndè omnes Superiores fratrum mendicantium (qui in hac parte Parochis in adiutoriũ accedunt) inducẽdos censemus, & seriò monemus,vt fratres suos, quos ad audiendas Cõfessiones admittere destinauerint,priùs Commissarijs nostris exhibeant: Qui eos aut per examen, aut fide digno suorum Superiorum testimonio dijudicent,num idonei sint, quibus ouium Christi salus tutò committi queat.

Ex Synodo celebrata Mogũt. sub cardinale Nicolao Tit. S. Petri ad Vincula, & Theodorico Archiepo anno 1451.

De Reseruatione casuum relaxanda. Cap. 26.

NEautem propter casus reseruatos, à salutari Confessionis remedio homines retrahãtur,dum vel in promptu Sacerdoté non inueniunt,qui eos absoluere possit:vel etiam famæ suæ & sumptui timent, si longiùs pro absolutione consequenda ablegentur: Nos pudori simul & sumptibus subditorum nostrorum consulere volẽtes, præsenti Decreto ordinamus & constituimus,vt deinceps omes Parochi,per prouinciam nostram ritè ordinati & vocati, oẽsq; fratres mendicantes,per suos superiores,vt præmittitur,præsentati,& per Commissarios nostros approbati,potestatem habeant, vice & nomine nostro, absoluendi Laicos contritos & confessos,à quibuscunq; peccatis occultis, quãtunuis grauibus & enormibus,quæ alioquì authoritati nostræ ordinariæ reseruari debebant: exceptis duntaxàt Homicidis,Hæreticis, & Excommunicatis,ad nos, vel Commissarios nostros, mittendis.

Ne

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ne Religiosi laicos cõmunicent sine consensu Parochorum. Cap. 27.

Ex Cõcil. Fritzlar.

NVlli tamen Religioso (etiamsi ad cõfessiones audiendas, vt præmittitur, admissus fuerit) licere volumus, cuiquam Laico sacrosanctæ Eucharistiæ communionem, sine speciali cõsensu Parochi, ad cuius curam ille pertinet, porrigere. quemadmodùm & Parochis omnibus seriò inhibemus, ne quenquam alienum Parochianum, sine consensu sui Parochi, extra necessitatẽ, siue ad Confessionem, siue ad vllius Sacramenti perceptionem, recipiant: Si tamen subditus rationabilem causam allegãs, alij Sacerdoti confessionem faciendi cõsensum à suo Parocho petiuerit, talem ei consensum volumus non denegari.

Sine testimonio factæ Confessionis, nemo ad sacrę Eucharistię perceptionem admittatur. Cap. 28.

1. Cor. 11.

ET ne contemptores Confessionis remedio, homines sacrosanctam Eucharistiã percepturi, periculum sibi, quod Apostolus indignis & inexploratis grauiter cõminatur, accersant: Parochis nostris iniungimus, ne posthàc quenquam Parochianũ, qui non suo Parocho Confessionem fecerit, (saltem vbi non factæ Confessionis suspicio subsit) sine testimonio eius, cui Confessionem fecit, ad sacrosanctam Eucharistiam admittere præsumant.

De Confessione non reuelanda. Cap. 29.

Ex Cõcil. Fritzlar.

MAgnam etiam cautionem adhibere debent Confessarij sacerdotes, ne de inusitatis criminibus, præsertim à iunioribus inquirendo, inexpertis, nouæ cupiditatis, aut criminis antè non tentati, occasionem obijciant. Caueant etiam, ne confitentis peccatum sermone, vel signo, vel aliqua vlla ratione ꝓdant. Sed si consilio super aliqua re, in Cõfessione sibi manifestata, indiguerint: rem ipsam, sine vlla authoris mentione, ad peritiorem referant. Quòd si sacerdos alicuius crimen, per cõfessionem sibi compertum, vel aperto indicio, aut saltem conditionis, aut loci, aut viciniæ, aut cuiuscunq; circunstantiæ significatione, reuelauerit: à beneficio Ecclesiastico remot⁹, ad arctum Monasterium, ad agẽdam pœnitentiam, retrudatur. Nec etiam sacerdos cõfessarius à quoquam, sibi cõfitente, de peccatis alterius expresso nomine, vllo modo inquirere præsumat.

De Pœnitent. & remissio. Cap. Omnis.

De Pœnitent. & remissio. Ex Cõcil. Fritzlar.

De Satisfactionibus. Cap. 30.

SAcerdotes etiam cõfessarios monemus, seisq; ꝑcipiendo iniũgimus, ne in vsura, furto, rapina aut fraude, absolutionẽ Confitenti impertiantur: nisi ea, quæ iniustè abstulit, quatenùs eius facultates permittunt, se restituturũ promiserit. In alijs leuioribus delictis, satisfactiões, iuxta qualitatẽ culpę, aut cõfitentis possibilitatem, moderentur.

Eosdem hortamur, vt iuxta delictorum qualitatem, Satisfactionis modum temperent, & auaris Eleemosynas, incontinentibus ieiunia, pro Satisfactione imponãt, quò semper confitentium vitia, contrarijs virtutibus compensentur.

Modus Doctrinæ circa sacramentum Eucharistiæ. Cap. 31.

DE veritate corporis & sanguinis Dominici in Eucharistia, plebem ex verbis Dñi instruant, vt credant post consecrationem, sub speciebus panis & vini, veram corporis & sanguinis Dñi substantiã contineri: Nec iam diuidi Christũ, aut sanguinẽ eius à carne separari vnq; posse, quoniã ampliùs non moritur, ideoq; sub alterutra specie Christum integrũ contineri, & sub vna specie tam⁊ à fidelibus, quãtum sub vtraq;, sumi.

De Communione vnius speciei. Cap. 32.

CVm autẽ nemo fidelium dubitet, virtutem sacrosanctæ Eucharistię, non ex speciebus pendére, sed ex viuifica Christi carne & sanguine prouenire: iam ne hoc quidem quisquam fidelis dubitare debet, illũ sub vna specie cõmunicandi morem, ad salutem sumẽtium æquè vtilem & efficacem esse, quàm alterum sub vtraq;: cùm constet, non minùs accipi in vna specie, & eũ quoq; communicandi morem in vna specie, iam indè ab initio praxis Christi & Apostolorũ, in ecclesiam introduxerit: Vnicuiq; autem fidelium, ex his duobus communicãdi modis, eum meritò tenẽdum esse, quem ecclesia, propter causas rationabiles, pro temporum ratione elegerit, & populo tradiderit obseruandum.

Vt à ieiunis & confessis sacrosancta Eucharistia sumatur. Cap. 33.

PArochis etiam & ministris ecclesiarum seriò inhibem⁹, ne cui extra casum infirmitatis aut necessitatis, sacrosanctam Eucharistiã, nisi ieiuno & confesso, porrigere præsumant.

Modus doctrinæ circa sacramentum extremæ Vnctionis. Cap. 34.

SAcram Vnctionẽ doceant Pastores nostri, ad infirmorũ, & eorũ qui ad vitę exitũ vergunt, præsidium, à pio dño traditam esse, quã eius iussu primi Apostoli exercuerunt. Quæ dum per orationẽ fidei infirmis adhibetur, per diuinæ virtutis operationẽ, contra corporis infirmitates & terrores cõscientiæ, alleuiatiõem & hilaritatem ritè sumentibus præbet: leuiora peccata tollit, & grauiorum restantes reliquias expurgat, iuxta Apostoli testimonium, & receptam cõsentientis Ecclesiæ doctrinam. Iacob. 5.

Modus doctrinæ circa sacramentum Ordinis. Cap. 35.

INcollatiõe Ordinum, quæ cum impositione manuum, velut visibili signo, tradi-

ditur: doceant, ritè ordinatis gratiam diuinitùs conferri, qua, ad Ecclesiastica munera ritè & vtiliter exercenda, apti & idonei efficiantur, & qua rata sint & efficacia, quæ à ritè ordinatis in Ecclesia, iuxta Christi & Ecclesiæ institutionem, geruntur. Hanc verò gratiam, esse ordinis & muneris, non hominum aut personarum, nec ad cuiusquam priuatam, sed ad communẽ totius Ecclesiæ vtilitatem, accommodari. Ideoque in ritè ordinatis, siue boni siue mali sint, efficacem esse. Atq; ita inter dispares ministros, Domini nostri dona semper æqualia, semper bona & sancta permanere.

Modus doctrinæ circa sacramentum Matrimonij. Cap. 36.

DE hoc Sacramento doceant Pastores nostri, Matrimonium ab initio ad officium institutum, tandèm ex Dei benignitate, infirmis hominibus ad remedium cessisse: Vt iam hæc maris & fœminæ commixtio, quæ alioqui, propter turpem concupiscentię motũ, peccato ex se nõ careret, propter gratiã Sacramenti, coniugibus ad peccatum non imputetur, sed sit honorabile in omnibus connubium, & torus immaculatus. Esse autem cõiunctionem maris & fœminæ, duorum tantùm: nec alicuius tertij consortium, nec duorum à se inuicèm separatiõem, nisi per alterius mortem, vllo modo admittentem. Quòd si ob fornicationẽ (quæ sola illis, separandi causa, à Dño permissa est) coniuges inuicèm dimiserint, manere debere innuptos, aut dimisso coniugi reconciliari, & neutri eorum, donec vixerit prior coniunx, ad secunda transeundi Matrimonia potestatem esse.

Heb. 13.

Matt. 5. & 19

1. Cor. 7.

Matrimonia etiam, sine consensu parentum legitimè inita, non debere rescindi.

Hanc coniunctionem, ex libero cõsensu contrahentium, per verba de præsenti expresso, stabiliri, nec à parẽtibus (si fortè eorum voluntas nõ accesserit) rescindi posse.

Monendos liberos, ne inscijs parentibus contrahant. Cap. 37.

VOlumus tamen liberos sedulò admoneri, vt diuini præcepti memores, velint in parentum esse potestate, nec illis inscijs aut inuitis, inire Matrimonia, aut quicquam rei seriæ inchoare, præsumant.

De Matrimonij solennitate. Cap. 38.

ET vt Matrimonio suus honos conseruetur, coniunctiones coniugum volumus in cõspectu Ecclesiæ, adhibita celebritate consueta, confirmari: ne per occultas copulationes, sub prætextu coniugij, illicitæ libidines grassentur. Et vt pericula, quæ ex clandestinis copulatiõibus suboriri possunt, excludantur: nomina contrahere volentium, ante cõiunctionem, tribus diebus festiuis, non immediatè se inuicèm sequentibus, sed per aliquot dierũ interualla à se distantibus, in Ecclesia coram multitudine, proponi debent: Vt si qui impedimentum Matrimonij inter eos nouerint, id ante nuptiarum diem Parocho reuelent. Nec cõtra huiusmodi denunciationem, nisi ex ardua & necessaria causa, dispẽsari debet. Quòd si qui tempore huius denunciationis præsentes fuerint, & impedimentum reticuerint, post coniunctionem in conspectu Ecclesiæ celebratam, ampliùs ad eius Matrimonij accusationẽ, aut ad testimonium cõtra ipsum, admitti non debẽt. Caueant etiam Parochi & curati nostri, ne peregrinos & ignotos ad Matrimonia iungenda admittant, nisi libertatis suæ testimonia ex his locis attulerint, vbi priùs vixerunt. Leuitates verò, quas in pulsando sponso (& si quæ sunt similes) abusus in ipsam vsq; Ecclesiam inuexit, omittantur: Saltationes lasciuæ, & comessatiões parùm sobriæ, si in totum tolli nequeãt, saltem ad moderationem Christianis dignam reducantur, vt sic hilaritas nuptialis, pietate & modestia condita, oculis Dei, qui Matrimonij author & copulator est, commendetur. Parochis seu Curatis, p vniuersam Prouinciam nostram constitutis, iniungimus, Si sub cura sua habuerint subditũ, qui mulierem, cui Matrimonio iungi per impedimenta canonica non potest, tñ vxoris loco publicè foueat, vt ad dimittẽdã eam, ipsum seriò inhortentur: aut, Si Matrimoniũ eorũ dubium sit, num de iure subsistat, eosdem infra duos proximos mẽses ad nos, aut Officiales nostros, pro declaratione accipienda, venire iubeant. Quòd si sic moniti, ab inuicèm nõ discesserint, aut declarationem (vt præmittitur) non petiuerint, aut nostræ vel Officialium nostrorũ decisioni & sententiæ non acquieuerint: ab Ecclesiasticis sacramentis protinùs arceantur, & nisi ante mortem peccatum suum emẽdauerint, aut saltem id confessi fuerint, aut serium super eo animi dolorem ostenderint, Ecclesiastica etiam sepultura priuentur.

Ex Cõcil. Fritzlar. de Sponsa & Matrimon.

De Benedictione salis, aquæ, & aliarũ rerũ, quæ per Exorcismos & orationes ad vsum fidelium præparantur. Cap. 39.

VEterem morem in Ecclesia sequimur, dum salem, aquam, & cæteras quasdã res, in vsum fidelium, per orationes in verbo Dei præparamus. Quem morem nemo reprehendet, qui secum reputauerit, Ecclesiam inter cętera salutis & vtilitatis suę, tum augendæ, tum conseruandæ præsidia, etiam exorcizandi potestatem, cõtra insidias dæmonum, aliasq; noxias pestes auertendas, accepisse. Quam potestatem dum per res externas ad vtilitatem fidelium exercet Ecclesia, nimirùm in eo Sanctorum imitatur exempla, qui ad eliciendos quosdam effectus, diuino iussu res corporales adhibuisse legũtur. Quem morem in Ecclesijs no-

Matt. 10. Luc. 10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtris præcipimus conſeruãdum, dummodò populum Paſtores ſedulò doceãt, effectus, qui indè petuntur, non ipſarum rerum efficaciæ, ſed diuinæ virtutis operatiõi, per fortiſſimi nominis diuini inuocatiõem, tribuendos eſſe: Et cauerint, ne rebus talibus ad impias ſuperſtitiones abuti quiſquam præſumat.

De Cæremonijs. Cap. 40.

SImiliter & reliquas Cæremonias, quæ aut in cultu diuino ornatum augẽt, aut mentes hominum ad pias & vtiles cogitationes excitare poſſunt: diligenter retinẽdas cenſemus, præſertim eas, quas ex multa antiquitate profectas, & per vniuerſam eccleſiã obſeruatas, quaſi per manus traditas accepimus. Quales ſunt, quæ in adminiſtratione Sacramentorum adhiberi conſueuerũt: quibus adnumeramus, vt templa (velut orationum & diuini cultus & ſacramentorum officinæ) per locã idonea habeãtur, ad quorum ornatum (ſimul etiam velut diuini cultus & promouendæ pietatis apta inſtrumenta) in ijs ſigna crucis, aliasq; imagines, vexilla, veſtes ſacras, altaria, & vaſa ſacra, cõſeruari & vſurpari volumus.

De Imaginibus. Cap. 41.

IMaginum autem vſum, velut pro erudiẽda plebe, & omnium animis excitãdis vtilem, in Eccleſijs noſtris retineri ſeriò mandamus, dummodò Paſtores noſtri populũ accuratè moneant, Imagines non ad id proponi, vt adoremus aut colam⁹ eas: ſed vt qd adorare aut colere, aut quarum rerum vtiliter meminiſſe debeam⁹, per Imagines recordemur. Procacesverò Imagines, & nimio artis lenocinio, ad mundanæ potiùs vanitatis ſpeciem, quàm ad pietatis commonitionem, effigiatas: in templis proponi omninò vetamus, tam laſciuam artis oſtẽtationem, frugi & ſeuero patriſamiliâs intra priuatas ædes grauem, templis prorſus intolerabilẽ cenſentes.

De abuſu Imaginum prohibendo. Cap. 42.

CVm vtilis & legitimus Imaginũ vſus, intra eos limites contineri meritò debeat, vt ſimplex populus, non ipſas Imagines adorare, aut fidutiam in eis vllam ponere: ſed quem adorare, quósve honorare, & vndè omnia bona ſperare debeant, per Imagines diſcant recordari. Nos prauæ ſuperſtitioni viam præcludere volentes, omnibus locorum Ordinarijs iniungimus, vt ſi fortè in Territorijs ſuis, ad Imaginẽ aliquam cõcurſus fieri, & homines ad ipſius Imaginis figuram reſpectum habere, & quaſi quandã Diuinitatis opinionẽ illi tribuere, animaduerterint: ipſam Imaginem (adhibitis priùs in conſilium Theologis, & Chriſtianarum antiquitatum ſcientiſſimis iuxtà ac pientiſſimis viris) pro cauſæ qualitate, aut tollant aut mutent, & aliam, à prima notabili quantitate differentẽ, reponant, ne rudis populus, in intellectu ſuo depreſſus, & ideo per media corporalia ad diuina erigẽdus, ſpem ſuam contra Eccleſiæ intentionem, in corporali, & quidẽ certa Imagine, priuata phãtaſia atq; inhęſione collocet: quaſi in illa ſit quædam neceſſitas, vt per eam, & nõ aliter, inducatur Deus & Sancti id facere, quod petuntur. Verùm hæc omnia, vtì dictũ eſt, de Theologorum & ſapiẽtiſſimorum virorum ſententia, vt ſic ſalubri Ordinariorum prouidentia, à pernicioſo Idololatriæ ſcelere, populi præſeruetur ſimplicitas.

De reliquijs Sanctorum. Cap. 43.

RElIquias etiam Sanctorum velut diuinã gratiæ olim receptacula, & veriſſima Chriſti membra, & pura Spirituſſancti domicilia, monemus in Eccleſijs noſtris vel ob id proponendas, & religioſa pietate venerandas, vt per eas fideles commoniti, diſcant virtutem & fidem Sãctorum imitari, Et alicubi in ijs ſanguinolentas notas, & ꝑ fide Chriſti tolerati Martyrij veſtigia, cernentes: admoneantur ſpem fidei noſtrę nõ eſſe inanem, pro qua omnia dira pati, ſancti Martyres in animum ſibi induxerũt. Quorum exemplo, ipſi etiam, ad aduerſitatum omnium tolerantiam animentur.

De Peregrinationibus ad Reliquias Sanctorum. Cap. 44.

PEregrinatiões etiam ad certas Sanctorũ Reliquias, aut ad templa memorijs eorũ dedicata, vel ob id Chriſtiano populo cenſemus permittẽdas, vt ex ipſorum locorum admonitione, homines ad imitandã Sanctorum fidem, pietatem & conſtãtiam, vehementiore affectu incitentur, & vt maiori deuotione ſe meritis Sanctorũ ſociari, & precibus eorũ adiuuari poſtulent: dũmodò ſedulò caueant Paſtores noſtri, ne vſpiã incertæ Reliquiæ, aut nouæ ſine Eccleſiæ authoritate, aut ne vllæ etiam ad quæſtum proponantur, & ne concurſus ſuperſtitioſi ad ſtatuas, ꝑphanis potiſſimùm locis ſitas, aut priuata authoritate erectas fiant.

De inuocatione & Veneratione Sanctorum. Cap. 45.

DOctrinam magno totius eccleſiæ cõſenſu iam indè ab initio receptam, & quaſi per manus traditam, retineri in eccleſijs noſtris omninò volumus: Sanctos videlicet, qui in fide Chri nos præceſſerũt, & vitę huius curſum beato fine clauſerũt, veluti eius corporis, quo Chriſto coniungimur, nobiliſſima membra, à nobis meritò honorari, non tamẽ eo, qui vni deo debetur, cultu: ſed eo ſocietatis & dilectiõis cultu, quo in hac vita ſancti homines, à nobis ritè coli poſſunt. Illos tamen tanto deuotiùs, quãto ſecuriùs poſt incerta omnia ſuperata, quanto etiam fidentiore laude prædicamus iam in vita feliciore victores, quã in iſta adhuc vſq; Auguſtin. cõtra Fauſtum, lib. 20. cap. 21.

vſq; pugnantes. Quorum etiam meritis aſſociari, & orationibus adiuuari, ritè petim⁹, qui vno ſpiritu nobiſcum colligati, velut eiuſdem corporis membra, vtique hac nobis lege Charitatis obligãtur, qua pro inuicẽm membra ſolicitudinem gerere, & pro inuicẽm orare iubentur, vt ſalutem conſequantur: Quod eo magis Sanctos in alia vita pro nobis facere confidimus, quo illis poſt infirmæ carnis depoſitionẽ, & feruẽtior charitas, & de ſe ſecuris, ad promouẽdam aliorum ſalutem, promptior facultas acceſſit. 1. Cor. 12. Iacob. 5.

De orationibus pro defunctis, & Purgatorio. Cap. 46.

EX eadem lege Charitatis, qua nobiſcũ adhuc cohærẽt, qui in fide & communione Chriſti ex hac vita migrãrunt, tenendum eſt, defunctos viuorum pietate & orationibus adiuuari, ſaltem eos, qui cùm viuerent, vt eis hæc prodeſſe poſſent, meruerunt: qui non ita boni ex hac vita diſceſſerunt, vt ijs nõ indigeant: nec ita mali, vt eis hæc prodeſſe non queant. Auguſt. in enchiridio cap. 109.

Eſt autem conſentiens Eccleſiæ doctrina, multarũ ſcripturarum collatione, & euidenti ratione firmata, Talem eſſe quendam medium decedentiũ ſtatum, qui non mox, vt carnem hanc exuerint, aut æternis cruciatibus tradantur, aut ad beata illa Sanctorũ conſortia admittantur: In quos, moderata & mixta Clementiæ ſeueritate, vindicat ad tempus is, qui & miſericordię ſuę, & tormẽtorum modũ, & menſuram nouit. Alioquì, cùm ex ijs qui peccauerunt, & per pœnitentiam ſanantur, alij in hac vita multas aduerſitates, alij aut paruas, aut nullas experiantur: & cùm multi ex hac vita migrent, à lœthalibus quidem criminibus immunes, leuioribus tamen alius alio magis implicatus: quorũ tamen nemo, ſiue ob plura, ſiue pauciora hæc delicta quotidiana, damnatiõnẽ æternam ſuſtinebit: Non facilè modus inueniri poſſet, quomodò Deus (qui eſt in omnibus, & erga omnes iuſtiſſimus) nõ iniuſtus videretur, ſi non poſt hanc vitam, per temporales, & non ęternas pœnas, omnium compenſatio expectaretur. Ratio pro Purgatorio.

De ieiunio, & delectu Ciborum. Cap. 47.

PLebem Chriſtianam Paſtores noſtri (ſumpta ex diuinis literis commonitione) ad perpetuam vitæ ſobrietatem ſedulò cohortentur, vt cibi potuſq; moderatione carnis laſciuiam comprimẽtes, ad exercitia pietatis mentẽ liberiùs intendere queant. Eos verò, quos neceſſitas nulla excuſat, etiam ad ſtata Eccleſiæ ieiunia, obſeruãda inducant: ipſumq; ieiunium, diuini eſſe præcepti doceant. Tempora verò ieiunãdi, prout ſalubritati corporum & animarũ expedire videbãt, ab Eccleſia ordinata, & totius Chriſtiani orbis conſenſu recepta, & iã indè ab Apoſtolorum temporibus obſeruata ſunt: quæ qui extra neceſſitatem non obſeruauerint, velut Eccleſiaſticæ diſciplinæ violatores, & conſuetudinum Eccleſiæ temerarij contemptores, ſeueritate pœnarũ coerceri debent.

Huic ieiuniorum obſeruationi, iungendus eſt ciborum delectus, itidẽm conſenſu totius Eccleſiæ ad noſtra vſq; tempora retentus: monẽdiq; ſunt fideles, vt diebus ieiuniorum, ſimiliter ſextis ferijs, & Sabbatis, à carnium & aliorum ciborum eſu, quos eccleſiæ conſuetudo per eos dies hucuſq; vitare perſeuerauit, extra legitimam neceſſitatis excuſationem, ſibi temperent, nõ quidem ab ijs, velut immundis, abſtinẽtes: ſed edomandi corporis cauſa, propter animam, ab irrationabilibus motibus ampliùs humiliandam. Non tamen exiſtiment Chriſtiani, ſola carnis abſtinentia ſe DEO gratos eſſe poſſe, cùm meminerint, primos homines, q carnẽ nondùm guſtauerant, ob vitę nequitiam, diluuij immiſſione deletos: ſed cum abſtinentia carnis, etiam cæterorum ciborum moderatiõem, & perpetuam totius vitæ ſobrietatem coniungant. Gene. 7.

De Conſtitutionibus Eccleſiæ. Cap. 48.

DE Conſtitutionibus Eccleſiæ, quę ad diſciplinam Eccleſiæ continendam, ad bonum & decentem ordinem, in Eccleſia tuendum & conſeruandum, & ad pietatẽ publicè ac priuatim promouendam, introductæ ſunt: Paſtores plebem ſibi cõmiſſam probè & diligẽter inſtruant, vt diſcant, eas ab ordinata poteſtate conditas, velut Dei ordinationes, reuerenter agnoſcere, & gratanter eiſdem obedire: ſiue hæ conſtitutiones ſeruentur ex conſuetudine, quam Paulus violari non vult: Si quis vult contentioſus eſſe, inquit, nos talem conſuetudinẽ nõ habemus, neq; eccleſia Dei: Siue tradantur ſcriptis Canonibus, quales Apoſtoli Spirituiſancto tribuere non verentur: Viſum eſt (inquiunt) Spirituiſancto & nobis. Itaque plebs Chriſtiana eccleſiæ cõſtitutiones, nequaquàm vt traditiones hominum (quales erant Phariſæorum, ad ſubuerſionẽ diuinæ legis adinuentæ, quibus Deus fruſtrà colit) aſpernentur: ſed, vt ad pietatem colendam, & continẽndam in officio plebem vtiles, libenter amplectantur, nec eas exiſtiment ſine grandi piaculo violari poſſe: Conſiderãtes, etſi hoc in præceptis diuinis non continetur, quod tales Maiorum noſtrorum cõſtitutiones iubent, tñ vt maioribus obediamus, (ſaltem in ijs, quæ legi diuinæ non aduerſantur) diſerti iuris diuini eſt. Vndè & p occaſionem talium conſtitutionum tranſgreſſiones, grandis peccati reos faciunt temerarios violatores: maximè, dum ex contemptu, aut cum ſcandalo, charitatẽ violãt, quorum vtrunq; per ſe peccatum mortale 1. Cor. 11. Acto. 15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

operaſ. Alioquì Eccleſia cõſtitutiones ſuas charitati & neceſſitati libenter ſubmittit.

Hãc doctrinam, quæ in ſuperioribus cõpendio tradiť, adiecta inſtitutione ad Chriſtianam pietatem, diffuſiùs explanari curabimus. In qua omnia, quæ ad ſacræ Religionis noſtrę fundamenta pertinent, & Chriſtianis omnibus cognitu admodùm neceſſaria ſunt, copioſiùs explicabuntur: quàm à Parochis & paſtoribus noſtris diligẽter legi, & ex ea populos ſibi cõmiſſos, in ijs quæ ſunt fidei, ſedulò erudiri volumus.

Ne ignoti & inexplorati, ad prædicationis munus admittantur.

Cap. 49.

ET quo minùs in poſterũ ſalutaris Chriſti doctrinæ ſynceritas, peruerſis dogmatibus, aut noxijs opinionibus & hereſibus deprauetur: Decernimus, definimus, & precipimus, vt homines vagi & ignoti, qui teſtimonia Epiſcoporum ſuorum, tam eius à quo receſſerint, q̃ illiũs, ad cuius diœceſim diuerterint, nõ habeant, à Miniſterio verbi ſeu prędicationis officio, in Prouincia noſtra prohibeãtur: & ſoli admittantur hi, qui ad id munus ritè vocati, & ordinaria authoritate examinati fuerint & approbati. Ex diœceſana Synodo Moguntię celebrata anno 1548

Fratres tamen mendicantes, quorũ pleriq; pietate & doctrina ſatis inſtructi, in aſſerenda catholicæ doctrinæ veritate, his tẽporibus vtilem ſanè operam præſtant, (ſaltem vbi tales noti ſunt, & ꝓbitatis, doctrinæ, & modeſtiæ ſuæ teſtimonium à ſuis Superioribus habent) à concionandi munere excludere non intendimus. Quos tñ ipſos etiam priuſquàm cõcinandi munus in Prouincia, aut Diœceſibus noſtris, ſibi vſurpẽt: nobis aut Vicarijs noſtris præſentari, & per eos, vel examine preuio, vel ſufficienti & fide digno ſuorum Superiorum teſtimonio, tanquàm ad id munus idoneos, approbari volumus.

Obſeruandi parochi & Concionatores, quomodò quiſq; doceat.

Cap. 50.

Ex eadem Synodo. ET vt peſtilentes doctrinæ, & pernicioſi errorum magiſtri, ex eccleſijs protinùs eijciantur: mãdamus & iniungimus Viſitatoribus noſtris, Archipresbyteris, ſeu decanis Ruralibus, & Teſtibus Synodalibus, nunc exiſtentibus aut in poſterum futuris, vt Diœceſes crebrò & ſedulò luſtrantes, ſi quos compererint eccleſiæ miniſtros, in exponendis ſcripturis ſacris, & adminiſtrãdis Sacramẽtis, ab Orthodoxorum Patrum cõmuni conſenſu, & recepta Eccleſię conſuetudine & authoritate, deflectẽtes: tales Ordinario loci, aut eius Fiſcali, pro exceſſuum qualitate aut corripiendos, aut è miniſterio eccleſiæ prorſus abijciendos, denuncient.

Ijdem, ſi quos per Diœceſes viros, doctrina & pietate excellẽtes, & ad Miniſteria Eccleſiæ idoneos, cognouerint: loci Ordinario in locum abiectorum ſufficiẽdos, aut alioqui deſtitutis Eccleſijs præficiẽdos, cõmendent.

Commiſimus autem Vicarijs ſeu Officialib⁹ noſtris, eisq; in hoc viros pios & peritos adhibuimus, vt Archipresbyteris & teſtibus Synodalibus, tales querelas ad Religionem pertinentes deferentibus, conſilio & auxilio ſint.

Videndum, quibus Libris Parochi & Concionatores paſſim vtantur.

Cap. 51.

LIbros autem Parochorum & Cõcionatorum Viſitatores inſpiciant, & ab eis diligenti inquiſitione cognoſcãt, quoſnam potiſſimùm Authores legant, & in cõcionibus imitentur. Contagioſos autẽ, & de hæreſi ſuſpectos libros, ab eis auferant: & ad lectionem Veterum Orthodoxorum, aut etiam recentiorum, qui ſuſpecti non ſint, eos exhortentur. Ex eadem Synodo.

Plebs, vt Concionibus & Diuinis interſit, per Magiſtratus adigenda.

Cap 52.

ET ne Parochi ac Concionatores ſeduli tatis & laboris ſui fructum amittant, ſi plebs ſacra eorum & cõciones audire refugiat: præfectis noſtris per loca ditionibus noſtris ſubiecta iniũgemus, vt tempore cõcionũ & diuinorum Officiorum, ocioſam turbam è tabernis, è foro & plateis abigant, & concionibus & diuinis Officijs intereſſe, niſi legitimis cauſis impeditos, debitis pœnis compellant. Ex eadem Synodo. Luc. 14.

De horis Canonicis. Cap. 53.

ET vt ab hac retinẽdæ in verbo Dei puritatis cura, propinquo gradu ad diuinorum officiorum celebrationem ritè conſtituẽdam, & debita cum veneratione peragendam, tranſeamus: Clericos, quibus ea cura incumbit, ſedulò commonẽdos, & per Prælatos digna mandamus animaduerſiõe compellendos, vt non vocis tantùm modulatione, ſed deuotione cordis, debitum ſuę ſeruitutis penſum abſoluãt, & ad diuina officia peragenda corpore pariter & mente ſe componant, quo ſimul & Deo cultum gratum exhibere, & populo conſideranti, deuotionem augere valeant. Ex eadem Synodo.

Nemo in choro, alijs pſallẽtibus, ſeorſim legere aliq̃d, aut ſuas horas Canonicas orare, aut fabulari, aut alijs leuitatibus intẽdere permittatur: Negligentes verò legere horas Canonicas, ſi depræhenſi fuerint, p Prælatos ſubtractione portionis fructuum, in Eleemoſynas pauperum, aut alios pios vſus conuertendæ, puniantur.

Quæ ad tremenda Miſſæ Myſteria.

Cap. 54.

CIrca ſacroſanctę Miſſæ Officium, quo imm̃ẽſum redemptionis humanę beneficium, & ſummum illud ac tremendum Chriſtianæ Religionis Myſteriũ recolitur: volentes Ex eadem Synodo.

volentes omnia prouidere, quæ populi animos ad amorem & venerationem tanti myſterij inducere valeant: in primis ſancimus & præcipim⁹, ne quis Sacerdos, ſolus ad celebrandam Miſſam accedere præſumat: ſed ad minimùm vno aut altero, quaſi teſte adhibito, qui, quod publico nomine agitur, ratum habeant, & ad publicas orationes eccleſiæ nomine reſpondeant.

Presbyteri, cum irreuerentia Miſſas celebrantes, coercendi.

Cap. 55.

PResbyter verò, qui veſpertinam compotationem vſq; ad intempeſtam noctem produxerit, & manè adhuc heſternam crapulam eructans, celebrare preſumpſerit, aut qui hoc ſacro Myſterio ad ſuperſtitiones abuti auſus fuerit, Prælati ſui arbitrio ſeuerè puniatur.

Similiter & hi, qui talem vitæ turpitudinem, leuitatem aut negligentiam, ad celebrationem Miſſarum attulerint, vt & plebis animos offendant, & ab hoc ſacro abhorrere faciant, Prælatorum ſuorum authoritate coerceantur.

De præmittẽda Sacerdotum Confeſſione ante Sãcrificium Miſſæ.

Cap. 56.

Hier. 48. ET cùm ſecundùm Sacram ſcripturam maledictus ſit, qui opus dei agit negligenter: nemo autem æquè negligẽter opus Dei in eccleſia agere videatur, quàm qui ꝓprię ſalutis prodigus, impura conſcientia & illotis (vt dicitur) manibus, tremendo altaris ſacrificio aſſiſtit, cõtra id quod Propheta ait: Quid eſt, quòd dilectus meus facit in domo mea ſcelera multa? Nunquid carnes ſanctæ auferent à te malitias tuas? Et Apoſtolus: Probet, inquit, ſe homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Cumq; non minimam malorum huius tempeſtatis partem, huic malo acceptã feramus, quòd tam impurè, non dijudicãdo corpus Dñi, ſacroſancta hæc Myſteria tractantur: Nos animarum ſalutis cupidi, ſtatuimus & ordinam⁹, ne aliter liceat cuiquam Miſſam celebrare, q̃ prẽmiſſa Sacramentali Cõfeſſione & Abſolutione emendato, ijs quæ huius Sacrificij deuotio requirit, anteà perſolutis. Iniungimus prætereà & diſtrictè præcipiẽdo mãdamus Decanis, alijsq; Prælatis, vt diligenter ſuper hoc excubias agant, & ſi quos ita delinquentes depræhenderint, condigna animaduerſione plectant: Super quo etiam conſcientias eorum duximus onerandas. Hier. 11. 1. Cor. 11.

Miſſæ, ſub concione aut ſolenni ſacro, non celebrentur.

Cap. 57.

1. Cor. 14. ET cùm Apoſtolus iubeat, omnia honeſtè & ſecundùm ordinem fieri in eccleſia, citraq; tumultum: ſtatuimus & ordinamus, ne deinceps Concionis tempore, aut ſub ſolenni Miſſa, aliæ ſpeciales Miſſæ celebrentur: ſed aut Concionem & ſolenne Sacrum præcedant, aut in aliud tempus differãtur, ne populus in diuerſa diſtractus, nulli Sacro aut Concioni ſatis intendat. Quam rem, pro opportunitate cuiuſuis loci & tẽporis, Prælatorum diſcretioni relinquimus curandam.

Concionatores, plebem verum Miſſæ vſum diligenter edoceant.

Cap. 58.

COncionatoribus autẽ & Parochis noſtris, ſimplicem plebem committimus & præcipimus diligẽter erudiendã, vt vſum Myſterij huius intelligant, ac omnem mentis vim atq; ſenſum, tam ſalutari actioni intendant, & voto id agant, quod Sacerdos agit miniſterio, vt ſcilicet diſcant & ipſi ſuã, totiusq; Chriſtiani orbis ſalutem, tam ſalutaris & gratæ Hoſtiæ interuẽtione, & Chriſti Ieſu meritis, Deo Patri commẽdare. Prętereà Sacram Euchariſtiam cum celebrante, ſi non ore, ſaltem fide & deſiderio cordis, ad percipiendum ſpiritalem eius fructum, crebrò ſumere.

Miſſa, quo geſtu & qua deuotione audienda. Cap. 59.

SEdulò commonẽdus eſt populus fidelis, Clerici etiã per Prælatos debita animaduerſione inducendi, vt in celebratiõe Miſſarum, aduerſus tantum Myſteriũ, quãtum quiſque per valetudinem poteſt, etiam corporis geſtu reuerentiam quandam adhibeãt: videlicet, vt dum in Collectis, pro cõmuni orbis Chriſtiani incolumitate, ad deũ preces fundunt̃, ipſi quoq;, tanquàm huius ſacrę Communionis ciues, ſuas preces cum oratione publica coniungant, & vultu ad altare verſo, aperto & demiſſo capite ſtãtes, geſtum orantibus conuenientem præ ſe ferant. Pari Religione ad nomen Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, ſimiliter ad Euãgelium, Magnificat, Benedictus, Nũc dimittis, Gloria in excelſis, Gloria Patri, cæterasq; id genus diuinorum Officiorũ partes, ſic genuũ flexione, apertione capitis, ac totius corporis geſtu ſe cõponant, vt ad ea, quæ ibi agũtur, animum intendere videantur.

Iam ſtatim ab inceptione Canonis non ſedeant: ſed ad tremẽdi Myſterij pertractationem intenti, vultu itidẽm ad altare conuerſo, corporibus humi demiſſis, & mẽte in cælum eleuata, ſub ſilentio, Redemptionis humanæ beneficium & Chriſti paſſionem ſecum meditantes, ſalutis noſtrę authori de impenſo ſanguine, & tolerata ꝓ nobis morte, debitam gratiarum actionem exhibeãt. Cæterùm ad ſumptionem ſacroſanctæ Euchariſtiæ, corporis humilitate & incitatiõe animi ſe componentes, ſi non ore cum celebrante de corporis & ſanguinis Dominici ſacrificio communicent, ſaltem fructũ eius ſpiritalem ſibi applicari, intimis animi votis exoptent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In primitijs omittendæ comessationes. Cap. 60.

DVm verò à nouitijs Sacerdotib⁹ huius sacri primitiæ celebrant, seriò mãdamus, choreas & omninò seculares pompas omittendas, & conuiuia non permittẽda, nisi inter paucos amicos, & ea sobria tñ, & quæ sine luxu in timore Dñi ineantur.

Sanctorum solennitates Dominicis cedant. Cap. 61.

SEd & Sanctorum celebritates, in diem Dominicam incidentes, censemus submouendas, & in Feriam aliquam præcedentem vel sequentem transferendas, quó Sanctorum omnium Domino sua conseruetur solennitas: Exceptis beatæ Mariæ, Apostolorum, & alijs summis Festiuitatibus. Nec tñ legem imponimus his, qui peculiaria singularum pñicarũ Officia, propter Cantorũ paucitatem, obseruare nó valentes, Officia de Trinitate, de Spiritusancto, aut (quod decentissimum erat) de Resurrectione domini, diebus Dominicis seruauerint.

Et quo Dei gloria in obseruatione diuini cultus magis illustretur, & fideliũ deuotio minùs impediatur: diebus dominicis & Festiuitatib⁹ celebriorib⁹, mercimonia, tripudia, saltationes, quas damnat Concilium Toletanum, & prophana spectacula, decernimus non pmittenda: simul etiam ludicra quædam à pietate aliena, & Theatris quàm Templis aptiora, censemus in Ecclesias nó admittenda.

De sacris libris recognoscendis & repurgandis. Cap. 62.

CVm etiam libros missales, Antiphonarios, Agendas, & Breuiaria, per viros doctos & pios inspici & repurgari res postulet: hãc operam necessariam cum primis, & Ecclesijs vtilem, à singulis Comprouincialibus censemus præstandam, per viros idoneos ad hoc adhibitos: qui sentẽtiam suam super emẽdatione librorum, primò ad Ordinarium, & mox ad Metropolitanum referant, vt collatis consilijs, sana & (quoàd fieri potest) concors diuinorum Officiorum celebratio, in omnibus Prouinciæ Ecclesijs recipiatur, & conseruetur.

De examine prælatorum. Cap. 63.

QVum his, qui ad Prælaturas Ecclesiarum prouehũtur, & in dignitatibus, velut excelsiore loco ponuntur, ab inferioribus honorem & obedientiam exhiberi debere, omnes Ecclesiasticæ constitutiones iubeant: vtiq; tali eos virtute, doctrina, prudentia, præditos esse conuenit, vt honorem hunc mereri videantur, & cæteri, ipsorum comparatione, gregem se meritò dici reuerẽter agnoscant. Nos igitur ad honores & dignitates Ecclesiarum, submotis minùs idoneis, dignis modò & idoneis viã aperire volentes, constituimus & ordinamus, vt hi, q ad Prælaturas (quæ sub nostrã aut aliorum Prælatorum nobis subditorũ dispositionem cadunt) assumendi sunt, prę uio examine, de doctrina, de moribus, deq; omnibus ijs disciplinis, quæ ad regimen, cui destinãtur, necessariæ sunt, accuratè explorentur ab ijs, qui ius inuestiendi & confirmandi habent. Qui, nisi digni reperti fuerint, confirmationem recipere nó debent: sed ijs abiectis, alij in eorum locum, magis apti & digni, substituantur.

De his, qui plura beneficia curata obtinent. Cap. 64.

REs ipsa loquitur, plura beneficia, potissimùm quibus animarum cura submissa est, nec sine graui Ecclesiarum damno ab vno obtineri, cùm vnus in pluribus Ecclesijs ritè officia persoluere, aut rebus earum necessariam curã impendere nequeat. Nos igitur, iuxta Reformatiõis commonitionem, cõtra hanc Ecclesiarum calamitatem velut salubre remedium, illud Lugdunensis Concilij decretum opponentes, singulos eiusmodi curatorum beneficiorum detentores monemus, & districtè eis præcipiendo iniungimus, vt intra trimestre tempus, post huius Synodi Prouincialis exitũ, nobis aut Comprouincialibus nostris, locorum ordinarijs dispensationes, quarum prætextu eiusmodi beneficia obtinent, exhibeant. Quod ni fecerint, talia beneficia quasi eo ipso illicitè obtineri conuincãtur, post trimestre tempus elapsum, per eos, ad quos collatio eorum pertinet, alijs personis idoneis conferri debent. Quòd si dispensatio alicuius legitima & sufficiens videbitur, is beneficia sine molestia retinebit: Nihilominùs tamẽ prouidebit, per idoneorum Vicariorum deputationem, & cógruę portionis fructuum assignatiõem, ne cura animarum in his Ecclesijs negligatur, nec ipsa beneficia debitis officijs fraudentur: Alioqui negligẽtia eius, per Ordinariũ de fructib⁹ beneficij suppleri, & ipse insuper subtractione certæ portionis reliquorum fructuũ, pro arbitrio Ordinarij, puniri debet. Sin dispensationes inualidæ, aut non satis legitimæ visæ fuerint, si is, qui earum prætextu plura beneficia Curata obtinuit, vno retẽto, cætera liberè resignare recusauerit: causa illius ad sedem Apostolicam referatur, eiusdemq; iudicium expectetur, quem sui beneficij modum esse velit. Quòd si qs in diuersis Diœcesibus eiusmodi beneficia Curata obtineat, à quolibet Ordinario ad talem exhibitionem compelli debet. Et si legitima dispensatione munitus nó fuerit, vltimo quod accepit beneficio retento, cętera resignet: cùm iuxta iuris cómunis dispositionem, per subsequentis beneficij curati acceptationem, quod priùs obtinebat, ipso iure vacare dinoscatur.

De Generalibus studijs instaurandis & cõseruandis: Et de adolescentibus ad studia publicè alendis. Cap. 65.

PRudentes homines facilè prospiciunt, & boni ac pij iam diu querũtur, interitum studiorum, quæ in hac misera perturbatione rerum, saltem in locis Catholicis, propemodùm in vniuersum perierunt: in primis Ecclesiastici status extirpationem, adeoq; sacrosanctæ Religiõis, ac totius Reipublicæ Christianæ ruinam secuturam esse. Cùm enim successio eorum, qui vtranque Rempublicam administrare debent, ex iuuentute depẽdeat, si illa aut prauis, aut nullis doctrinis imbuat: spes nulla esse potest, aut in Ecclesijs puritatem Religionis, aut in externa Politia pristinam tranquillitatem, vnquàm nobis reddi posse. Itaque quanto quisq; desiderio sacrosanctam Religionem nostram post se superstitẽ relinqui, ac porrò saluam cõseruari expetit, quanto desiderio communis patriæ incolumitatem, & viuus restitutam videre, & ad posteros transmittere satagit, tanto conatu ad instaurationem studiorum incumbere debet. Præsertim verò homines Ecclesiastici, quib⁹ etiam huius vitæ benè ac beatè transigendæ omnis facultas, ab incolumitate Religionis (quæ sine studiorum auxilio nequaquàm durare potest) dependet, ad studiorum conseruationem, veluti ad vnicum status sui conseruandi, & retinẽdæ dignitatis præsidium, omnes vires suas certatim conferre debent. Hinc Comprouinciales nostros in Domino exhortamur, & seriò commonemus, eisq; pro authoritate nostra Metropolitica iniungimus, vt omni curã, ope & industria, vbiquè per vniuersam Prouinciam nostram, studia præcipuè generalia instaurare, promouere, & conseruare satagant, & hanc Religiõni ac publicæ tranquillitati perniciosam necessitatem parentibus iuuentutis adimant: Qui alioqui sanctæ religioni nostrę benè affecti, tamen ex neglectu studiorum in locis Catholicis, compelluntur filios suos ad alias Vniuersitates & Scholas ablegare, vbi vnà cum literis noxias de Religione opiniones hauriunt, quibus infecti & peruersi, domũ redeuntes, ipsos plerunq; parentes, ac totam sæpè viciniam pestilẽtibus opinionibus imbuunt, & synceritatem fidei Christianæ in eis corrumpunt. Ad quam perniciem auertendam, omnes boni, quos vlla pietatis ratio & sacræ Religionis nostræ amor tangit, & in primis Proceres Ecclesiastici, omni conatu incumbere debent, quatenùs in hac re saluti ciuium, & sanctæ Religionis ꝓfectui, & publicæ tranquillitati consulatur.

Nec minorem curam & solicitudinem, Comprouinciales nostri circa Scholas, per suas Diœceses in ciuitatibus & Pagis constitutas, impendere debẽt, vt passim instaurentur & conseruentur, & eisdem idonei & Catholicę veritatis amantes, & de hæresi nõ suspecti, præficiantur Pædagogi.

Et ne desint, qui ad messem spiritalem, velut idonei operarij, mitti ritè queant: Cõprouinciales nostros similiter, per honorem Dei & Domini nostri Iesu Christi, & sacrosanctæ Religionis nostræ conseruandæ & promouendæ amorem, exhortamur, quatenùs curare velint, vt aliquot Adolescentes felicioris ingenij & melioris spei (quibus alioqui ad studiorum suorum sustentationem, à parentibus & propinquis facultates non suppetunt) publicis Ecclesiarum & monasteriorum sumptibus in studijs alantur. Qui ad Theologiæ studium operam suam applicent, in qua si operæprecium fecerint, deindè Ecclesijs & Parochijs per Diœceses præficiantur. Quos in Ecclesiarum ministerio seruituros, maximè conuenit earundem sumptibus sustentari.

De Clericis secularibus & Regularibus, ad studia ablegandis: Et de studijs, apud Monasteria instaurandis, & cõseruandis. Cap. 66.

ET quo magis Ecclesiæ idoneis Ministris abundent, decernimus, vt Capitula quarumlibet Ecclesiarum, in Prouincia Moguntina constitutarum, ex clericis secularibus beneficiatis, iuxta cuiusq; Collegij facultates & personarum numerum, Adolescentes aliquot bonæ spei & docilis ingenij, ad priuilegiatas Vniuersitates, pro studio potissimùm Theologico (cuius vsus cũ primis est Ecclesijs necessarius) mittant. Et ijs ad quinquẽnium fructus beneficij omnes, exceptis quotidianis distributionibus, cõcedant. Si tamen cœptis studijs gnauiter incubuerint, & de ꝓfectu eorum fructus speretur, (negligentes enim & prauis moribus deditos, Ecclesiarum patrimonijs non existimamus alendos) vbi fructus Præbendæ non suffecerint, de communi Ecclesiarum censu, pro cognitione Prælatorũ pars adijciatur. Eos verò, qui sic mittuntur, Capitulis suis sufficientem cautionem præstare volumus, sese in ordine clericali permansuros esse. Quòd si mutato proposito, ab ordine Ecclesiastico resiluerint, & ad Matrimonia seu negocia secularia se trãstulerit, ad restitutionem omnium fructuum ac sumptuum Ecclesiasticorum, quos sic perceperint, eos teneri & omninò compelli volumus.

De clericis verò regularibus, dispositionem Reformationis & Iuris communis volumus obseruari: vt Monasteria opulentiora, intermissa studia, in primis verò Theologica, apud se instaurent. Quæ verò minùs opulenta sunt, & pauciores habent Monachos, aliquot tamen iuuenes felicioris ingenij, ad eiusdem ordinis & Prouinciæ Monasterium

Universidad de Deusto
Biblioteca

sterium, in quo studia vigeant, ablégét. Vbi verò Prælati, siue Seculares siue Regulares, in ea re negligentes fuerint, per ordinarium debent ad hoc debitis pœnis compelli.

De Theologiæ apud Ecclesias Collegiatas professoribus. Cap. 67.

COllegijs Ecclesiarum, iuxta Reformationis prescriptum, iniungimus, vt doctores, qui Theologiam profiteantur, pro cuiusque Ecclesiæ facultate & conditione, conducant: Contra negligentes sic acturi, ne quid vel in publicis vel priuatis hisce studijs constituendis, ad pietatis incrementa passim promouenda, quantùm in nobis fuerit, desideretur.

De Patronis & Collatione beneficiorum. Cap. 68.

De Præbendis, c. Graue nimis.

RES est pernicioſi exempli, & quæ grauem sæpè Ecclesijs calamitatē adfert, quòd Patroni, tum Ecclesiastici, tum Laici, propinquitate iunctos, aut * alijs meritis & officijs sibi conciliatos, sine omni ætatis aut eruditionis respectu, idoneis præteritis, ad beneficia Ecclesiastica admouent. Alij de Censibus beneficiorum partem sibi retinēt, aut etiam in totum fructus beneficiorū intercipiūt, his, quibus ea ad speciem infamis cupiditatis suæ obuelandæ conferunt, inanem modò titulum relinquētes: Quos præsenti constitutione Prouinciali in Domino hortamur, & peréptoriè monemus, vt à pernicioſo hoc conatu sibi temperent: alioquì seueritate pœnarum rigidè censemus coércendos, ac talis beneficij collatione vel præsentatione saltem pro hac vice, aut pro grauitate excessus, per omnem vitam suam priuandos: Ita tamē, vt collatio talis beneficij, hæredibus aut successoribus eorum integrè restituatur, & liberè permittatur. Quò verò pernicioſam temeritatē Patronorum, à Curatis beneficijs salubri consilio prorsus secludamus: districtè precipimus, ne quis Prælatus, seu officialis eius, ad quem munus inuestiendi pertinet, ad beneficium, cui animarū cura annexa est, quenquā inuestire pſumat, nisi qui annum ætatis suę vigesimum quintum attigerit: & qui, in cęteris idoneus, etiam ordines, quos cura Ecclesiæ, cui præfici vult, requirit, aut habeat, aut infra tempus à iure statutum se susceptūrū, sub amissione beneficij, ad quod inuestiendus est, promiserit: & qui censum istius Ecclesiæ, ad suam sustētationem sufficientē esse, eumq; sibi à Patrono integrum relinqui, docuerit. Alioquì inuestituram talem inanem & irritam, & salutaris huius inhibitionis temerarium transgressorem, ipso facto ab officio suspendendum, & arbitrio ordinarij sui puniendum, decernimus. Eum verò, qui præsentationem seu prouisionem alicuius beneficij, siue curati siue nō curati, à Patrono receperit, cum tali pactione, vt Patronus de prouentibus beneficij portionem reseruet, ad tale beneficium prohibemus inuestiri: aut si post inuestituram talem pactionem fecisse deprehensus fuerit, beneficio decernimus priuandum, & eidem beneficio aliū idoneum præficiendum.

* aliàs

Ex Conc. Mogunt.

De admissione ad beneficia Ecclesiastica, & eorum Resignatione. Cap. 69.

VNiuersis Archipresbyteris, aut alijs Cōmissarijs nostris seriò inhibemus, ne quem ad alicuius beneficij possessionem vel ad regimen, aut ad officiaturam alicuius Ecclesiæ admittāt, nisi qui inuestituram seu prouisionem & institutionem suam Canonicam, literis earundem sigillatis ostēderit. Beneficij verò, quod quis legitimè tenuit, non aliter quàm in manus nostras, aut vicarij seu Officialis nostri, siue alterius collatoris superioris, ad hoc potestatem habentis, resignare aut dimittere præsumat. Quòd si quis sine nostra aut superioris, ad id potestatem habentis, authoritate aut consensu beneficium aliquod dimiserit, ad beneficiū sic dimissum nemo alius in fauorem dimittentis inuestiri aut institui: sed beneficium illud, pro arbitrio Ordinarij, siue specialis siue generalis, alteri idoneo tradi debet: nisi Nos, vel officiales nostri aut superior, resignationem factam ex rationabili causa cōfirmauerimus.

Petrus Archiepiscop. Mogunt.

De iusta distributione Prouentuum Ecclesiasticorum. Cap. 70.

PErnicioſus abusus est, cum pudendo Cleri dedecore, & animarum periculo, grauique Ecclesiarum detrimento coniunctus, quòd in Ecclesijs quibusdā cathedralibus & Collegiatis, potissima prouentuum portio Canonicis etiam apud Ecclesias non residētibus, nec quicquam vtilis aut necessarij Ministerij exequentibus, distribuitur: Vicarijs, qui diurna & nocturna fatigatione omnes ecclesię functiones sustinent, vix tenui censu, & qui ad vitam miserè sustentandam ægrè sufficiat, relicto. Hinc Capitula & Canonicos ecclesiarum in Domino exhortamur, vt equitatis & rationis olim Deo reddendæ memores, ad functiones Ecclesijs suis necessarias, his qui eas gerunt, de fructibus Ecclesiarum sufficientem & honestum victum deputent: ne causam præbeant, de Ecclesiarum prouentibus necessariò aliter disponendi.

Vt Præpositi, Decani, Scholastici, Custodes & Cantores, apud ecclesias suas resideant. Cap. 71.

CVm constet, harum dignitatum officia Maiores nostros ideò in Ecclesijs instituisse, vt essent, qui disciplinam Ecclesiasticam, tanquàm inspectores & moderatores, conseruarent: iam verò videamus, ea ab ijs occupari, qui dignitatum titulos tantùm gerunt, & emolumentis gaudent, & tamen

men ab Ecclesijs suis absunt, nihil minùs quàm appellationibus suis respondentes. Quare statuimus, vt posthàc omnes, qui vel Præpositorum, vel Decanorum, vel Scholasticorum, vel Custodum, vel Cantorum dignitatibus (quatenùs hæ ad nostram aut cōprouincialium nostrorum dispositionem pertinent) iam prefulgent, aut porrò ornandi erunt, præsentes suis Ecclesijs, vtilem & nomine dignam operam præstent: Non absentes, fructus tantùm auferant: neq; liceat cuiquam absenti, vllam harum dignitatum gerere: sed quisq; tali titulo insignitus, suæ Ecclesiæ non absens, neq; conducta aliorū opera, sed residendo præsens ipse inseruiat.

De modo deseruiendi quotidianas distributiones. Cap. 72.

1. Thess. 3.

CVm Apostolus victu, adeoq; ipsa vita, indignos iudicet homines ociosos, qui panem non labore suo partum, cum grauamine aliorum edunt: quanto grauiori indignationi diuinæ eos subiacere putandum est, qui Census Ecclesiæ, Sanctorum Martyrum patrimonia, & donaria piæ plebis, ad Ministerij sustentationē collata, ociosè absumunt, pro ijs debita ipsis Ecclesijs obsequia rependere non curantes? Nos igitur periculo animarum obuiare, & necessitati Ecclesiarum consulere volentes, præsenti statuto decernimus & ordinamus, ne posthàc in Metropolitana, Cathedralibus, Collegiatis, aut quibuscunq; alijs nostris, & nobis subiectis Ecclesijs, per vniuersam quinciam cōstitutis, quotidianæ distributiones, ad breuissima quædam momenta, putà, ad lectionem Epistolæ, seu vnius Psalmi, aut Responsorij: sed integris ac totis officijs, & horis assignētur, & ijs modò tribuantur, qui officijs diuinis, de quibus hæc emolumenta dantur, ab initio ad finem interfuerint. Hi verò qui excursus & recursus suos ita partiri consueuerunt, vt de laboribus minimùm, de emolumentis autem plurimùm perciperent: in posterū, nisi integris Officijs & horis interesse studeant, illius Officij aut horæ fructu in totum mulctentur, quibuscunq; irrationabilibus aut prauis consuetudinibus (quæ potiùs corruptelę censendę sunt) non obstantibus. Si qui tamen infirmitate aut legitima causa impediantur, apud Prælatum aut alium, cui de Ecclesiæ consuetudine competit, se excusent, & veniam absentiæ suæ impetrēt: Canonicos verò, per actus Capitulares ab ingressu Chori, quandiu capitulis intersunt, & nō diutiùs, excusari volumus. In qua re Decanos Ecclesiarum, aut quibus ea cura pro tempore incumbit, monemus, eisdem præcipientes, ne, extra necessitatem, Capitula indicāt in eam horam, qua diuina officia peraguntur: quum possint aut maturiùs, aut seriùs Capitula haberi, vt ipsi etiam Prælati & Canonici diuinis officijs commodiùs interesse queant. Quos vtiquè, supra Chori officia, quæ ipsis incumbunt cum Vicarijs communia, actuum Capitularium labor grauare non debet: cùm supra cōmunes distributiones, de Præbendis suis ampliore etiam emolumento potiantur.

Simili modo distributiones, quæ de Processionibus percipiuntur, his modò dari volumus, qui eisdem ab initio ad finem præsentes interesse perseuerauerint.

Et ne beneficia per Ecclesias debitis obsequijs fraudentur, omnibus beneficiorum possessoribus, sub amissione beneficiorum, iniungimus, vt ordines, quos eorum beneficia requirunt, si nondùm habent, proximis temporibus à iure statutis recipiant: Ad quod etiam Canonicos Ecclesiarum, pro suo quenque ordine teneri volumus, vt obsequium, quod quisque pro officij sui exigentia Ecclesiæ debet, cùm res postulat, per se præstare queat.

Ociosas deambulationes in Ecclesijs inter diuina prohibendas. Cap. 73.

EOs verò, qui interim, dum diuina peraguntur, in Ecclesia, in qua beneficiati sunt, aut foris circa eam ociosi inambulant, & alijs psallentibus & deo seruientibus, ipsi inanibus, nōnunquàm etiam turpibus confabulationibus, tēpus terūt: ampliùs ferendos nō censemus: quos illius nō solùm horę, sed totius diei emolumento decernimus priuandos: Seculares verò, per Magistratus ciuiles, debita animaduersiōe à tali sacrorū contemptu coércendos.

De Honestate & decentia clericali. Caput 74.

HInc hortamur atque monemus oēs & singulos Clericos, vt vitam viuāt, quā professio eorum exigit, & Christ⁹ requirit, inquiens: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videāt opera vestra bona, & glorificēt patrem vestrum, qui in cælis est: & cum vestitu honesto incedant: Quapropter singulari cura intendat quisq; Prælatus, ne ij, quib⁹ præest, torques aureos publicè in Ecclesia, aut vestes varij coloris, velut virgatas & fimbriatas aut discissas, deferant: sed longis atque talaribus vtantur. Nulla arma induant, nisi itinerantes, barbamq; non nutriant, Coronam & tonsuram deferentes, tū summoperè curantes, ne quem Laicorum indecentia vestitus offendant, vt sacris Canonibus cautum est. Matt. 5.

Insupèr tabernas publicas euitent, nisi eos peregrè proficiscētes ingredi oporteat, & tam inibì quàm domi & alibi, à crapula, ebrietatibus, omniq; ludo à iure prohibito, blasphemijs, rixis & alijs quibuscunq; excessibus & offensionibus, penitùs abstineant: Choreas, spectaculaq; & conuiuia publica vitent, ne ob luxum petulantiamq; eorum, nomen Ecclesiasticum malè audiat.

Cumq;

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cumq; secundùm Apostolum nemo militans Deo, sese negocijs secularibus implicare debeat: nemini clerico liceat, domi suæ tabernam cópotandiq; locum aperire Laicis: quoniam non rarò sequi solent ebrietatem rixæ, cædes, & multa hoc genus scelera, quę sacerdotalem polluunt dignitatem: negociationibus quoque, mercimonijsque more mercatorum, abstineant. 2. Tim. 2.

De Decimis & Offertorijs persoluendis.
Cap. 75.

CVm autē, Domino testante, Mercenarius dignus sit mercede sua: statuimus & decernimus, vt Decimæ, quæ iure debentur diuino, tam maiores quàm minores, sine fraude aut diminutione soluantur, etiam personales, in quibus eas soluendi consuetudo est. Matth. 10.

Simili modo debēt etiā quatuor offertoria, & cætera iura parochialia, integrè solui.

De foro competenti, & emunitate Ecclesiastica. Cap. 76.

PRæterea, cùm omnibus palàm sit, super Ecclesiarum atq; eorum, qui in sortem Domini delecti, pro Magistratuum, immò totius Reipublicæ salute, apud Deum quotidiè interpellant, libertate & immunitate, non tam Pontificio quàm etiam ciuili iure, cautum atque prouisum: comperimus tamē infelici hac rerum perturbatione, Ecclesiarum quarundam bona, immò ipsas Deo dicatas Ecclesias, in prophanos vsus cessisse: Clericos ad munia ciuilia, etiam sordida interdùm coactos: quæstiones contra ipsos, eorumq; & Ecclesiarum bona: similiter super causis Matrimonialibus, & alijs etiam merè Ecclesiasticis, coram secularibus statibus intentari ac definiri. Proindè adhortamur omnes & singulos in Domino, vt si non diuini iudicij respectu, vel eorum saltem, quæ legibus sancita sunt, memores, ab iniusta hac Ecclesiasticæ libertatis imminutione atq; oppressione absistant: Ecclesias, sacerdotes, atque res ipsorum, suæ restituāt atq; permittant emunitati & libertati. Quorundam igitur vim iniustam inhibere, & personis Ecclesiasticis suam libertatem vel in hoc asserere volentes: statuimus, vt actor clerico coram seculari iudicio actionem intendens, eo ipso omni causa cadat, nec ampliùs ad eius causæ querelam, etiam coram Ecclesiastico Iudice, admittatur. Iudicem verò secularem, qui causam Clerici, etiam eo consentiente, aut aliam quamcunq; causam ad Ecclesiasticum iudicium pertinentē, quales sunt matrimoniales & similes, iudicandam sibi desumpserit: excōmunicationis pœnā ipso facto incurrere decernimus.

Similiter iudex Ecclesiasticus causas, quas Laici adinuicèm habent, iudicandas sibi nō assumant: nisi tales causæ sint, quę ad forum Ecclesiasticum de iure vel cōsuetudine pertinere noscantur.

Quibus Episcopi, aut Archidiaconi, suas vices committere debeant.
Cap. 77.

CAueant autem Episcopi & Archidiaconi, dum ipsi officijs suis præesse non possunt, ne vices suas hominibus dubiæ famæ, aut ab ordine Ecclesiastico prorsus alienis, cōmittant: sed in suum locum, quotiès suis muneribus per se non præsunt, viros bonos, graues, peritos, prudentes, & in primis Ecclesiasticos substituant. Nec vnquàm crimina subditorum, per se, aut suos substitutos, mulcta pecuniaria punire præsumant: sed alijs debitis, & à iure constitutis pœnis, coërceant.

De Regularibus. Cap. 78.

QVoniam insolentia quorundam, qui à Religionibus, semel professione solenni receptis, temerè resiliunt, hoc nostris calamitosissimis temporibus disciplinā Ecclesiæ, adeoq; totam Religionem, non parùm perturbauit: Nos huic calamitati, ex monasticæ disciplinæ neglectu prouenienti, pro viribus occurrere volentes, Prælatos monasteriorum, per charitatem, quæ est in Christo Iesu, hortamur & seriò requirimus, vt curæ sibi traditæ diligentiùs incumbentes, personas regulares sibi subiectas, ad monasticæ disciplinæ, & Regularum suarum obseruantiam, solicitiùs inducāt, aut refractarios etiam debitis pœnis compellant: Alioqui cessationem & negligentiam Prælatorum, nos iuxta canonum sanctiones, supplebimus. Quum verò personæ quędam regulares, iugum iamdudùm excusserint, & desertis Monasterijs, & spreta suorum Prælatorum obediētia, in seculo versentur: nos huiusmodi Regulares, contra Regulam diuagantes, volentes ad sua monasteria reducere, ne alij ex prohibita illorum communione, periculis inuoluantur: Superiores eorum monemus, vt eiusmodi vagos monachos diligenter inquirant, & ad sua monasteria eos retrahere quoquo modo procurent. Similiter & omnibus personis Ecclesiasticis nobis subiectis mandamus, vt omnes Regulares cuiuscunq; sint conditionis aut ordinis, in suis districtibus commorantes, diligenter moneant & requirant, vt infra mensis spatium, post eiusmodi requisitionē, ad sua monasteria redeant, & obedientiæ Superiorum suorum subdantur: aut dispensationes suas, quarū prætextu obedientiam Prælatorum suorum reliquerunt, intra idem tempus nobis aut officialibus nostris examinandas exhibeant. Huiusmodi verò monitioni non parentes, & in rebellione & inobediētia sua perseuerātes, sine mora nobis aut Officialibus nostris denuncient, quos Nos per Ecclesiasticę censurę pœnas, & omi seuera anmaduersione, quantùm nos iustitia permiserit, ad suas regulas redigere, & sub Ex Conc. Aschaffen. domini Gerardi.

sub Prælatorum suorum obedientiam retrudere, non omittemus.

Quum verò aliquotiès contingat, vt personæ aliquæ Regulares, aut grauiorum excessuum conscientia, aut etiam ex animi leuitate, Monasteria sua deserant, deindè pœnitentia ductę, redire ad sua monasteria volentes, à superioribus quibusdam nimis rigidis, aut pœnarum asperitate absterreantur, aut prorsus nō recipiantur: Nos à quantacunq; peruersitate resipiscenti, gremium misericordiæ non esse claudendum considerantes, ne huiusmodi repulsis etiam ampliùs delinquendi occasio præbeatur, præsenti statuto cauemus & ordinamus, vt monasteriorum Abbates & Prælati, Abbatissæ, Præpositi, Priores & Magistratus cuiuscunque ordinis nobis subiecti, regulares personas in Apostasiam ex quacunque causa lapsas, & cum humilitate redire volentes, iuxta cuiuscunq; ordinis disciplinam siue regulam & consuetudinem obseruatam benignè recipiant: nec eis pro excessibus grauiores pœnas, quàm quæ in sacris Canonibus, & regulis ordinum expressæ sunt, imponant: ita tamen, vt propter excessus suos, nec victus nec vestitus necessarius eis subtrahatur. Prælatos verò, & quoscunq; monasteriorum Magistratus, huic constitutioni nostræ contrauenientes, sententiæ suspensionis à diuinis, simul etiam ab administratione, tam spiritualium quàm temporalium, (quam in contrafacientes, presenti Canonica monitione præmissa, ferimus in his scriptis) volumus subiacere.

Et cùm hoc tēpore passim Ecclesiæ idoneorum ministrorum penuria nimis periculorè laborent: Prælatos Regulares summoperè exhortamur, & seriò monemus, si qui fratres eorum potestati subiecti, per Ordinarios locorum ad regimē Ecclesiarum Parochialium, aut ad munus prædicationis adhibiti sint, aut tales ad eandem operam in posterum euocari contingat, vt promouendæ pietatis & conseruandæ sanctæ religionis nostræ intuitu, Ordinarijs locorum in tanta necessitate deesse non velint. Religiosos tamen, de consensu suorum Prelatorum sic euocatos, nihilominùs sub eorundē obedientia, qui eos corrigere & reuocare valeant, volumus permanere.

De Clausuris monasteriorum Virginum.
Cap. 79.

Vide cōc. Fritzlar. domini Sifridi.

VIrginum Monialium, velut imbecillioris sexus, continentiam & munire præsidijs, & adiuuare opportunis auxilijs volētes, præsenti statuto inhibemus, Ne sanctimoniales cuiuscunque ordinis, quas votum sub perpetua clausura manēdi adstringit, qua cunq; de causa: nisi sola ineuitabili necessitate compulsæ, aut tali morbo infectæ, vndè ex cōtagione alijs periculum immineret: cōsortium sororum suarum relinquere, aut extra monasterium prodire, vllo modo presumant. Vicissim verò, quo minùs animi Deo dicatarum Virginum, prauis cupiditatibus tententur, aut à salutaribus meditationibus distrahantur: omnibus personis, siue Ecclesiasticis & Regularibus, siue Laicis præsertim viris, seriò interdicimus, ne in ipsa Monasteria quarumcunq; monialiū seu clausuras, nisi ex necessaria causa, cū honesto comitatu, & de manifesto consensu superioris, ad quem pertinet, introire audeant. Alioqui huic nostræ prohibitioni temerè contrauenientes, si Ecclesiastici sint, suspensionis ab officio & Beneficio: si seculares, excōmunicationis pœna percellantur.

Pastores & alij, Ecclesijs suis, quibus per se non præsunt, idoneos & perpetuos vicarios preficiant.
Cap. 80.

PAstoribus etiam & ijs, qui curata beneficia obtinent, iniungimus, vt Ecclesijs, in quibus per consensum Diœcesani instituti sunt, nec tamen eisdem per se præsunt, vicarios idoneos & canonicè institutos, prę- Ex Cōcil. Fritzlar. D. Sifridi. ficiant, eisq; pro sufficienti victu, portionē cōgruam de prouentibus Ecclesiæ assignēt: nec sic à se institutos Vicarios, ab eadem Vicaria amoueant, nisi ipsi iam actu Sacerdotes, Ecclesias suas per seipsos regere velint, aut aliquam rationabilem amotionis causam, contra vicarium coram Diœcesano, aut eius Officiali, probauerint.

De promouendis ad sacros Ordines.
Cap. 81.

DE his, qui ad sacros Ordines promoueri volunt, ordinamus & decernimus, vt nemo ad quemcunq; ordinem maiorem recipiendum admittatur, nisi qui pauloantè confessus fuerit idoneo Sacerdoti, qui vitæ conditionem in ordinando sedulò scrutatus, eum instruxerit, vtrùm expediat, eum ordinari: an potiùs, propter irregularitatis aut legitimi alicuius impedimenti sequelā, abstinere, donec tale impedimentum à se remouerit. Nec quisquam ordinandus recipiatur, nisi ad certum titulum Ecclesiastici beneficij, quod sit perpetuum, à quo non possit ad inordinatū alicuius placitū amoueri, aut cui de proprio Patrimonio sufficienter sit prouisum. Ex Conc. domini Gerardi.

De ordinandorum Testimonio.
Cap. 82.

ET ne Ecclesiarum ministeria quibusuis (quæ res hactenùs multis malis causam prębuit) sed dignis modò & idoneis permittantur: sancimus, eos, qui ad suscipiendos ordines assumi expetunt, Episcopi simul & plebis iudicio cōprobandos, hoc modo, Vt Episcopus doctrinam examinet, plebs quoque de moribus testimonium præbeat. Morum itaque & vitę testimonium ordinandi, idq; in literis sigillatis, adferant, acceptum à Prælatis Ecclesiasticis seu Parocho, atque etiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam à senatu, siue iudicio eius loci, in quo maiorem vitæ partem exegerint. Quod testimonium illis gratis concedi volumus. Ex longinquo verò venientes, si in Prouincia Moguntina ordinari expetiuerint, ad Canonicarum Sanctionum obseruantiam adigantur.

¶ Qui in Baptismo Vnctiones sacri Olei & Chrismatis, iuxta vetustissimũ Ecclesiæ morem nõ susceperunt, ad ordines sacros ante talium vnctionum supplet-ionem nõ admittantur. Cap. 83.

HAc calamitosa tempestate, qua sacrorum prophanorumque omnium periculosa cõfusione laboramus, plerũq; euenire solet, vt in sacri Baptismatis administratione, Vnctione sacri Olei, in pectore & scapulis, & chrismatis in vertice infantium, iam indè à temporibus Apostolorũ per vniuersam Ecclesiam religiosa pietate adhiberi solitæ, quorundã temerario ausu omittantur. De qua re circa eos, qui ordinibus sacris initiari volunt, diligentem inquisitionem per nostros in Põtificalibus Vicarios, aut alios, qui ordinandorũ examinibus præsunt, præcipimus faciendam. Eos verò, qui tales Vnctiones, dum baptizarentur, nõ receperint, nisi eas (vnà cum orationibus, quę in Agendis ad tales vnctiones adhibẽdæ inueniuntur) in se per Catholicum sacerdotem piè supplere curauerint, ab Ordinibus prorsus mandamus repellendos.

De ijs, qui ordinantur extra suas Diœceses. Cap. 84.

EVenire solet, vt aliqui eruditionis & vitæ nõ satis probatæ, aut alioquì censuris Ecclesiasticis obnoxij, conscientiam eorum, quibus noti sunt, subterfugientes, ad remotiores Diœceses se conferant, & ordines ab ignotis Episcopis, qua possunt fraude extorqueant: aut saltem eos se cõsequutos, cõminiscentes, in ijs ministrare præsumant. Quorum temeritatem reprimere volentes, Commissarijs nostris seriò inhibemus, ne in posterum alicui literas dimissorias ad aliam Diœcesim, sine magna & necessaria causa, quam benè exploratam habere debent, cõcedant. Qui verò in aliena Diœcesi ordines susceperint, ad ministerium seu exequutionem Ordinum, quos se habere asseuerant, nõ admittantur: nisi priùs Vicarijs seu Cõmissarijs nostris, de susceptis ordinib⁹ legitimo documento fidem fecerint, & ab eisdem, quòd admitti debeant, testimonium patentibus literis obtinuerint: Alioquì tales per Archipresbyteros nostros ab omni Ecclesiæ officio semoueri, aut si ijs non paruerint, nobis denunciari debent.

De honore Prælatorum. Cap. 85.

AD confusionem & dehonestamentũ Ecclesiastici Ordinis facit, sicubì horum discrimina tolluntur, nec suus cuiq; honos habetur. Vndè ordinamus & decernimus, vt inferioris dignitatis Clericus seu Vicarius, siue canonicus, Prælato suo reuerentiã, siue in assurgendo, siue in alijs prærogatiuis, iuxta consuetudinem illius Ecclesię debitam subtrahens: fructuũ Præbẽdæ subtractione ad tempus, pro excessus qualitate, puniatur. Quòd si simultate aut animi arrogantia prouectus, in tali contemptu Prælati sui perseuerauerit, à reliquis confratribus, velut inobediens, & iuramenti sui parùm memor, à consortio Ecclesiæ & omni fructuum perceptione, amoueatur: non nisi de ipsius Episcopi consensu ad eandem rursus admittendus, vt discat, potestatem supra se positam, velut Dei ordinationem, agnoscere & venerari. Ex Conc. Aschaffen. domini Gerardi.

Ne domicellares Canonici, ante merita virtutis & doctrinæ, ad capitula assumantur. Cap. 86.

HActenùs in Ecclesijs cathedralibus & Collegiatis (saltẽ in ea parte, qua Maiores nostri, non sine magna ratione, Iuniores Canonicos, quos Domicellares vocant, non statim vt beneficia acceperint, ad Capitula admitti, sed ad tempus sub iugo Prælatorum detineri voluerunt) satis negligenter aduigilatum esse non sine Ecclesiarum pernicie sentimus, dum hi, quibus ea cura incumbit, ad studia & mores Domicellariũ parùm attendentes: si modò Domicellares certum tempus in beneficij possessione egissent, aut pecuniam, pro emancipatione constitutam, numerâssent: sine ampliori delectu quosuis ad Capitula admiserunt, etiã eos, quos nec vitæ honestate, nec doctrina satis idoneos, aut Ecclesijs vtiles futuros nõrint. Vndè fit, vt interdùm Ecclesiæ, minùs vtili Canonicorum turba oneratæ, nec in spiritualibus, nec in temporalibus, debitis obsequijs administrentur. Quarum indemnitati consulere volentes, Prælatorum, capitulorum & aliorum, quorum interest, cõscientias duximus onerandas, hisq; districtè præcipiendo iniungimus, vt in posterum, non secundùm prætensam consuetudinem (quę in hac parte, vt Ecclesijs pernicioſa, irrationabilis, aut potiùs corruptela censenda est) quoslibet, sed secundùm conscientiam idoneos tantùm & dignos, ad Capitula, præsertim Metropoliticum & Cathedralia, admittant. Prauis verò moribus deditos & ignaros, tantisper à Capitulari dignitate & emolumento arceant, donec emendatione vitæ locum hunc mereri videbuntur: aut si contra omnem emendationem præfracti, & incorrigibiles se exhibere perseuerauerint, ad dimissionem beneficiorum, remedijs iuris, tanquàm inhabiles & insufficientes ac minùs idoneos, prorsus cogant. Qua constitutione nostra, & ipsis Prælatis & Capitulis, vt officio suo diligentiùs inuigilent, &

& iuuentuti ecclesiasticæ, vt vitæ ingenijs; cultum accuratiore studio capessant, occasionem præstari arbitramur.

De iuramentorum exactione restringenda. Caput 87.

Eccles. 23. CVM Scriptura admoneat, Virum crebrò iurãtem iniquitate oppleri, ac plagis multis obnoxium fieri: Iurationem nanque multa comitari pericula, quæ non tàm peierãtem, quàm eum, qui periurio causam, cùm debet & potest, non subtrahit, inuoluunt: Nos igitur crebram illam iuramentorum exactionem in capitulis, si non vt iniustam, certè vt periculosam, censemus coarctandam. Iniusta verò & illicita iuramenta, per quæ nonnunquàm via debitæ correctionis præcluditur, & Prælati à promouenda Ecclesiarum suarum disciplina & vtilitate impediuntur, omninò tolli debent. Et nos, cum hac sancta Synodo talia omia damnantes, locorum Ordinarijs & Prælatis Capitulorum, ad eiusmodi correctionem p præsentes facultatem impertientes, districtè eis pcipiendo iniungimus, Vt ecclesiarum statuta diligenti cura reuideant, & iuramenta nõ necessaria, à sede Apostolica non confirmata, in primis verò iniusta & pernicioſa, non obstantibus quibuscunque consuetudinibus, (cùm iniquitati longiquitas temporis patrocinari non debeat) corrigant, cassent, & tollant. Quod si facere inferiores prælati & Ordinarij, vltra sex menses post publicationem huius cõstitutionis, distulerint: Nos ad primam opportunitatem, aut saltem in futura Prouinciali synodo, negligentiam illorum supplebimus, ipsosque cessatores debitis insupèr pœnis afficiemus.

Pecunias ex statutis beneficiatorum, aut aliundè cedentes, in ecclesiarum vtilitatem impendi debere. Cap. 88.

MVltas Ecclesias in bonis temporalibus ingentia detrimenta sustinere, ac domos earum aut collapsas, aut ruinis proximas videm⁹, ex praua cõsuetudine seu potiùs corruptela, qua canonici qdam pecuniam ex possessionibus nouorũ canonicorũ, aut optione domorum receptas, non in vtilitatẽ Ecclesiarũ, sed in proprios vsus conuertunt. Quod nos vltrà fieri omninò prohibemus, talesq; pecunias necessitatib⁹ Ecclesiarum, aut domorum reparationi & conseruationi, impẽdi volumus. Si quos huic constitutioni nr̃æ rebelles deprehenderimus, priuatione omnium fructuum, quos ab ea ecclesia percipere deberent, per semestre tempus plectemus, fructusque eis sic ademptos, in ecclesiæ vtilitatem impendi curabimus. Sicubì verò in Ecclesijs aliundè sumptus, ad conseruationem templorum, ædificiorum & domorum, ad ecclesias aut earum personas pertinentium, & in alios necesarios vsus suppetũt: rationabiles consuetudines, super huiusmodi pecunijs disponendis hactenùs obseruatas, hac præsenti constitutione adstringi aut abrogari non volumus.

De rebus Ecclesiarum diligenter curandis. Caput 89.

NE ex incuria aut negligentia, sicut con- Ex Concil. sueuit damna ecclesijs accidant, Capi- Fritzlar. tulis metropolitanæ, Cathedralium & Collegiatarum, aliarumq; ecclesiarum Rectoribus & Curatoribus mãdando iniungimus, vt singulis annis, semel ad minimùm, omnes Ecclesiarum res & ornat⁹ inspiciãt, & in Indice singula diligenter conscribant, quõ, si quid inde perierit, facilius deprehendi & sarciri, & ratio ab his, quibus ea cura commissa est, exposci & reddi queat.

Eadem diligẽtia volumus & præcipimus, vt omnium ecclesiarum prædia & redditus, tum communes, tun⁹ etiã ad singulas dignitates seu beneficia pertinentes, in libro ad id deputato, exactissimè conscribantur. Literæ verò Originales Censuum, tam communiũ, quàm ad singula beneficia pertinentiũ, non apud singulos possessores relinquì: sed in publica & benè munita custodia (copijs earundem auscultatis apud possessores retentis, asseruari debẽt. Vndè, si occasio exegerit, depromi & singulis personis sub cautiõe redhibitionis permitti poterunt.

De procuratione seu fabricis Ecclesiarum Parochialium. Caput 90.

VT Ecclesiæ per Prouinciam nostram constitutæ, à damnis, quæ nonnunquàm ex infida procuratione accipiunt, in posterũ vindicentur: decernimus & ordinamus, ne posthàc solis Laicis, sed cũ aliquot Laicis, cuiusque Ecclesiæ Rectori seu Plebano, velut Principali, officium Fabricæ seu procuratio Ecclesiæ committatur: ita tamẽ: ne ipsi Ecclesiarum Rectores seu Plebani, officio exactionis censuum, prouentuum siue reddituum, seu procurationis labore grauentur. Tales etiam ecclesiarum procuratores, de pecunijs seu prouentibus Ecclesiarum nihil in suum priuatum vsum conuertant: sed omnia in Ecclesiæ vtilitatem impendant, & de omnibus acceptis & expensis debito tempore, ad minimùm semel in anno coram ipso Plebano seu Rectore Ecclesiæ, & alijs ad hoc deputatis, rationem conficiant.

Volumus etiam ad singulas Ecclesiarum Cistas, in quibus literæ censuum, seu pecuniæ & preciosiores ecclesiarum res asseruantur, diuersas seras, & ad minimùm duas fieri, & ex clauibus semper vnam apud Parochũ seu Rectorem ecclesiæ relinqui & custodiri: sic vt tãles Cistæ non ab vno aliquo procuratore, nec vnquàm absẽte Parocho aut Rectore Ecclesiæ, possint aut debeant aperiri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Huic verò nostræ constitutioni in ecclesiarum fraudem non parentes, ipsi Plebani nobis aut vicarijs nostris denuncient, debita monitione præuia excommunicandos.

De Simonia.
Caput 91.

Ex Cõcil. Aschaffen. VT ab institutione ad ecclesiastica beneficia, omnẽ ambitionem, omnemq; Simoniæ prauitatem præcidamus, præsenti statuto ordinamus & decernimus, vt quicũque vel muneribus vel pollicitatiõibus, seu quibuscunq; pactionibus, vnius vel pluriũ sibi fauorem conciliauerit, vt per eos ad beneficiũ seu dignitatem qualemcunq; (quatenùs ad nostram dispositionem pertinent) promoueatur: eo ipso excommunicationis sententiam incurrat, & reddatur inhabilis, ne ampliùs ad tale beneficium seu dignitatem eligi aut assumi possit. Quòd si electus & assumptus posteà fuerit deprehẽsus, tales donatiões, promissiones seu pactiones fecisse, beneficio sic occupato priuari, & de dignitate oẽminò deponi debet. Simili modo, q cunque Pensiones non legitimè assignatas aut dederint, aut receperint, aut alioqui illicitis modis beneficia aut dignitates occupauerint, pro excessuum qualitate puniri, & talibus beneficijs aut dignitatibus priuari debent. Quæ vt arctiùs obseruentur, nullus in posterum clericus ad aliquod beneficium seu dignitatem admitti debet, nisi priùs iurauerit, quòd in eius adeptione nullam commiserit Simoniam, aut illicitam fecerit pactionem.

De institutiõe ex cõc. Fritzlar.

Vt parochi sacramenta gratis administrent. Caput 92.

Ex Cõcil. Aschaffen. EXecrabilis quorundã Sacerdotum auaritia, vsq; ad Sacramentorum ipsorum contemptum & iniuriam nonnunquàm irrumpit, dum sine numerato precio conferre sacramenta detrectant. Quorum prauam cupiditatem, sacris etiam concilijs inuisam & damnatam, comprimere volentes, omnibus nobis subiectis Parochis seu ecclesiarum ministris seriò prohibemus, ne quid de Sacramentorũ administratiõe à quoquam, velut debitum, aut exigant, aut recipiãt, quod consuetudo rationabilis, laudabiliter introducta & hactenùs obseruata, non permittit: sed vltrà id etiam oblatum, quasi non debitum, modestè recusent. Quòd si aliquis subditus vltrò aliquid dare voluerit, non obstamus, quin quod libera voluntate & ex charitate offertur, recipere valeant. Archidiaconis etiam nostris, siue eorum Officialibus, iniũgimus, vt in synodis seu capitulis super huiusmodi exactione sedulò inquirãt, & huic nostrę constitutioni non parentes, seueris pœnis, vsque ad suspensionem ab officio & beneficio, compescant.

De competentijs Parochorum.
Caput 93.

CVM Dominus ipse pronunciet mercenariũ sua mercede dignum, & Apostolus clamet, Altari seruientem, de Altari viuere debere: Vniuersos ecclesiarũ metropolitanæ, Cathedralium & Collegiatarum Prælatos, Canonicos & capitula, omnes etiam regulares Prælatos & conuentus, quicũque Ecclesias Parochiales, suis Ecclesijs seu monasterijs vnitas & incorporatas habent, in Domino exhortamur, & districtè eis precipiẽdo iniungimus, vt intra trimestre tempus, post huius constitutionis nostræ publicationem, Ecclesiarum sibi incorporatarum Rectoribus talem fructuum portionem ordinent, qua pro loci conditione honestè sustentari, ac insuper episcopalia & Archidiaconalia iura soluere, hospitalitatem exercere, & alia necessaria onera sustinere queant. Quod ni fecerint, nos illorum iniustam negligentiam, ipsis ecclesijs & animarum saluti nimis periculosam, ampliùs sufferre nó volentes, apud omnes ecclesias parochiales, iurisdictiõibus nostris subditas, talem iusti & sufficientis victus deputationem de decimis, prouẽtibus, vel bonis collegiorum aut monasteriorum aut Prælaturarum, per nos aut Officiales nostros secundùm iuris communis & sacrorum Cõciliorum dispositionem ordinare, sepositа ampliore mora, oẽminò aggrediemur.

Matth. 10. Lucæ 10. 1. Cor. 9.

Caput 49.

CLerici aliundè aduenientes, nec in ijs ordinibus quos iactãt, ministrare permittantur, nec ad vlteriores ordines promoueantur: nisi fide digno testimonio docuerint, se eos ordines, quos habere se asseuerant, ritè & legitimè suscepisse. Peregrini aũt sacerdotes, ad Missarum celebrationes nõ admittantur, nec vltra mensem in aliquo Presbyterorum cõsortio foueantur, nisi testimoniales literas super vita, moribus & recessu ab eo Episcopo, à quo discesserunt: similiter admissionis testimonium eius Episcopi, ad cuius Diœcesim se contulerunt, ostendant.

De Sacellanis nobilium.
Caput 95.

Vide Cõcil. Fritzlar. dãn. Sifridi. SAcellani verò nobiliũ, in sacellis castrorum Missas celebrare, aut alia sacramenta conferre, aut etiam prædicare non psumãt, nisi super eo authoritatem & consensum ordinarium obtinuerint, & priùs manualem promissionem Episcopo seu loci illius Archipresbytero fecerint, se in obediẽtia diœcesani mansuros, & ad Synodos & Capitula venturos, & mandatis Ecclesiasticis secundùm iustitiam, & quatenùs eos attingunt, paturos esse. Saluis etiam iuribus Parochiarum, ad quas talia castra Nobilium pertinere noscuntur.

De Magistris Scholarum.
Caput 96.

HOc in primis totius Reipublicæ Christianæ vtilitas expoſcit, vt erudiendæ iuuentuti paſſim magiſtri, eruditione, honeſtate vitæ, & fidei ſyncericate commendabiles, ꝓficiant, quod in adminiſtratiõe vtriuſq; Reipub. & Eccleſiaſticæ & ſecularis ſucceſſio à pueris dependeat: Qui ſi puerſis & prauis hominibus erudiẽdi tradant, à quib⁹ recentes eorũ animi (qui malorũ ac bonorum vt quidque primùm hauſerint, æquè tenaces ſunt) prauis & impijs opinionibus imbuant, ſpes non eſt, ſacroſanctam religionẽ noſtrã in integrũ reſtitui, aut à prauis doctrinis repurgari, aut priſtinam felicitatẽ & tranquillitatem in Germaniam noſtram reduci, vnquã poſſe. Proindè ſiue Prælatis & capitulis, ſiue communitatibus aut locorũ Præfectis, ad quos ea cura pertinet, ſeriò iniungimus, vt in poſterũ ſcholis ſibi commiſſis didaſcalos præfecturi, coſdẽ ad Vicarios noſtros in ſpũalibus, ſeu locorũ commiſſarios ablegẽt, qui eruditionem, mores, & fidei ſyncericatẽ in eis accurato examine explorent, eoſq; qd in ſcholis tam ad eruditionem, quàm ad mores iuuentutis excolendos, conducibile potiſſimùm prælegant, pro cuiuſque loci ratione, diligenter admoneant, ſine quorum teſtimonio (quod ſcripto his, quos dignos iudicauerint, exhibeant) quenquam alicui ſcholæ præfici omninò prohibemus.

De teſtamentis & vltimis voluntatibus. Caput 97.

QVanuis iam olim multis cõcilijs Prouincialibus, velut Fritzlarienſi, domini Gerardi, & aliorũ archiepiſcorum Moguntinenſium, ſuper Teſtamentorũ ordinatiõe cautũ ſit, quib⁹ oẽminò ſuũ robur manere volumus: videmus tñ hac temporũ licẽtia pleraſque morientiũ voluntates incaſſum recidere, defunctorumq; ſubſtantiã cõtra ipſorum legitimam voluntatem interuerti, à teſtamentarijs ꝑſertim, & ꝙbus pro officio competebat ratum ſeruare defuncti arbitrium: Statuimus, vt qui deinceps nominati fuerint Teſtamentarij, quamprimùm & ante oẽmia ipſius defuncti hæreditatem ſiue ſubſtantiam, coram Notario & teſtibus fide dignis conſcribant, & in Inuentariũ fideliter redigant, omnimodamq; morientis volũtatem, arbitriũ & ordinationẽ, intra debitum tempus executioni demandẽt & exequant, de quo ordinario aut ipſius commiſſario ratiõnẽ faciant. Quòd ſi quis infideliter agẽs, huius noſtrę Conſtitutionis tranſgreſſor repertus fuerit, pro Ordinarij arbitrio, aut aliãs condigna pœna, pro exceſſus qualitate, plectatur.

¶ Mercatus diebus Dominicis & feſtiuis prohibendos. Cap. 98.

MAgnus abuſus eſt, cùm ad rerũ temporalium & mox perituraru conquirenda lucra, ſex diebus homines intendant: ad regnũ cęlorũ, eiuſq; iuſtitiã inquirẽdam, ſeptimũ diem deſtinatũ, ne eũ qdem à prophanis negocijs liberum execrãda hominũ auaritia relinquat. Cui nos improbę hominum cupiditati modum ponere volẽtes, ſeriò prohibemus, ne in poſterum in locis noſtræ Prouinciæ ſubiectis, diebus Dominicis aut precipuis Eccleſię feſtiuitatibus, mercatus (niſi fortè earũ rerum, quæ ad vſum quotidiani victus neceſſarij ſunt) exerceãtur, aut ne ſubditi noſtri vlli operi ſeruili, quod ſine euidenti detrimento dilationem ſuſtinere poteſt, manum admoueant: ſed dies oñicos & feſtiuos, ſpiritualibus lucris conquirendis, & ſaluti animarum procurandæ adeoq; pietatis & diuini cultus exercitijs, impendant. Quam noſtram conſtitutionẽ, niſi magiſtratus locorum, quorũ ea poteſtas eſt, ſub grauib⁹ pœnis ita obſeruari curauerint, ipſos magiſtratus, debita admonitione præuia, ſententiam excommunicationis incidere, & vbi ad noſtras temporales iuriſdictiones pertinẽt, inſuper alijs pœnis, pro noſtro arbitrio, puniri volumus.

De libris per Typographiam publicandis. Caput 99.

MVltis conſtitutionibus Imperialibus cautum eſt, ne quis librum alquẽ, ſine certo authoris & loci, vbi excuſus ſit, nomine: aut qui per Commiſſarios, qui p loca huic rei curãdæ deſtinati ſunt, comprobatus nõ ſit, vel excudat, vel excuſum vendat. Quã ordinationem renouantes, inhibem⁹, ne qs tales libros in noſtris ditionibus vẽdere, aut emere, aut donare, aut occultè quouis modo alij obtrudere, aut omninò apud ſe retinere audeat: Officialibus noſtris, tam Eccleſiaſticis q̃ ſecularibus, iniungẽtes, vt in eam rem acri diligentia inuigilent, & ſi quos librorum vel excuſores vel venditores aut detentores, huic ordinationi non parentes, deprehenderint, ſupra librorum confiſcationẽ, etiã pœnis in multis Receſſibus Imperialibus conſtitutis, ſine remiſſione afficiant.

De pœna clerici percuſſoris, aut rixoſi contra aliũ clericũ. Cap. 100.

PAci, etiã tranquillitati ac honeſtati clericorũ conſulere volentes, decernendũ duximus, Vt quicunque clericus alium clericum probris, maledictis aut conuicijs inceſſerit, ſub duorum aut trium teſtimonio, ab omni prouentuum Eccleſiaſticorum perceptione per vnũ menſem ſuſpendat. Quòd ſi manus alteri clerico violentas, citra tamẽ vulnus, attulerit, iam dictam pœnam ſuſtineat duplicem. Si vulnus inflixerit, vltra pœnam excommunicationis, quam ipſo facto incidit, ad quatuor menſes tali fructuũ priuatione mulctetur. Si membrum aliquod mutilauerit, aut inutile reddiderit, omni beneficio Eccleſiaſtico ſit ipſo facto priuatus. Nihilominùs etiam in omnibus ijs caſibus, iuxta Diœceſani arbitrium, læſo ſatisfacere cogatur, & pro delicti grauitate, à Diœceſa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

no,si videbit,etiam grauiùs puniatur. Illud superioribus cõminationibus duximus addendum,si linguæ petulantiam aut violentas manus in Prælatum intorserit, in tribus prioribus casibus suprà memoratis, vbiquè pœnæ duplicatione grauandum esse: saluo tamen iure,quod vim vi repellere permittit. Similiter clericos,si aut iurgijs aut armis cõtra Laicos contenderint,per prælatos suos, pro excessuum grauitate,irremissibili pœna decernimus ac mandamus plectendos.

Ex concil. Fritzlar.

De pœna Sortilegorum. Cap. 101.

SOrtilegia,quæ ad iniuriã sacrę religionis nostrę,detestando malorum dæmonum commercio exercentur,omnibus Christianis prohibẽda:in clericis verò omni pœnarum acerbitate coërcenda censemus: Proinde clericum sortilegum protinùs ab omi functione Ecclesiastica & ordine remouendum,& excommunicationis sententia censemus alligãdum,à qua,nisi in articulo mortis,à nemine,quàm à suo Diœcesano, aut à summo Pontifice,seu Legato eius ad id potestatem habente,absolui debet. Et si incorrigibilis esse perrexerit,ad Monasterium arctum,pro agenda pœnitẽtia,detrudatur,aut prorsus abijciatur. Laici verò ab hac arte execrabili,publicatione bonorum suorũ, aut peruicacia eorum exigente,perpetua captiuitate, aut grauiore etiam animaduersione coërceri debent.

26.q.5.c.Nõ oportet C. Si qs epũs.

D. de maleſi. & Mathe. l. nullus.l.nemo.l culpa.

De clericis concubinarijs. Cap. 102.

MInistris Ecclesiarum, q sacris fũctionibus operam suam addixerunt, nihil equè cõuenit,quàm vitæ castimonia:intolerabileq; videtur,quòd contra conciliorum sanctorumq; Patrũ authoritatem, passim concubinis adhereant. Quis em̃ in ministrorum Dei collegio patiatur talem, quem Paulus hominum consortio indignum iudicet,cum quo etiam ne cibum qdem sumendum putauit? Quia ergo Clerici quidã Synodorũ cuiusq; Diœcesis episcopalium specialiter desuper habitarum, Decretis, de dimittendis concubinarijs,ægriùs paruerunt: ne in huiusmodi scandalo & sordibus voluptari diutiùs permittantur, qbuscunq; locorum Ordinarijs iniũgimus & seriò committimus,vt secundùm Canonum præcepta,& præcipuè Basileensis concilij definitionem, concubinarios huiusmodi corrigant atque emendent,easq; mulieres,quę citra scandalũ atq; offendiculũ retineri non possunt,extra viciniam,ne commercij facultas aut suspicio remaneat,amoueri procurent. qua in re, cùm sæpè compertum sit, facilius ab initio malis resisti, quàm semel in ea demersum rursus erigi atque emergere: omninò Prælatis intendendum præcepimus,ne patiantur Iuniores clericos perniciosa cohabitatione irretiri,à qua deinde extricari facilè non queant: Ecclesiasticis etiam magistratibus,

2. Cor. 5.

Sess. 20.

iuxta præfati concilij decretum,ne vllo sub pacto, compositione, aut spe cuiuscunque quæstus, tales quouis modo tolerent, aut dissimulent,penitùs interdicentes: & si opus sit,vt Brachium seculare in hanc rem implorent,iniungentes.

De excommunicatione. Cap. 103.

Ex Concil. Fritzlar.

EXcommunicationem, qua nulla pœna maior esse potest,cautè ab Officialibus nris, & non nisi ex ineuitabili necessitate,& ppter manifestã cõtumaciã,in quenquã intentari volumus,ideoq; Officialibus nris & Prelatis omnibus,q alioquì excommunicandi potestatem habent,mandamus,ne sententiam excõmunicatiõis, nisi competenti admonitione premissa & in præsentia fide dignorum hominum (vt si necesse sit,testimonio eorum probari queat) promulgare præsumant. Qui aliter excommunicationem in quenquam promulgauerit,& admonitus errorem suum nõ reuocauerit,per mensem ab ingressu Ecclesiæ sit exclusus, & sicà se excommunicato omnes expẽsas,quas talis excommunicationis occasione necessariò fecit,restituere cogatur.

De vitandis excommunicatis. Caput 104.

Ex Concil. Basileen.

ET vt timoratis cõsciẽtijs subueniamus, & scandala excludamus,generalis synodi Basileensis constitutionẽ volumus obseruari,quæ decernit: Quòd nemo deinceps à communione alicuius, in sacramentorũ administratione vel receptiõe,aut in alijs quibuscunq; diuinis,vel extra,ptextu cuiuscũq; sentẽtię,aut cẽsurę ecclesiasticę,aut suspẽlionis vel prohibitiõis ab homine, vel ab iure generaliter promulgatæ occasiõe, teneatur abstinere,vel aliquem vitare,aut ecclesiasticum interdictũ obseruare: nisi sentẽtia,prohibitio,suspensio, vel Censura Ecclesiastica huiusmodi,fuerit vel cõtra personã, Collegiũ,vniuersitatẽ,Ecclesiam,aut locũ certum aut certam,à iudice publicata vel denunciata specialiter & expressè: aut si aliquẽ ita notoriè excommunicationis sententiam cõstiterit incidisse,q nulla possit tergiuersatiõe celari,aut aliquo iuris suffragio excusari. Nã à communione illius abstineri,vult iuxta canonicas sanctiones: per hoc tamen huiusmodi excommunicatos, suspensos & interdictos seu prohibitos non intendit in aliquo releuare,nec eis quomodolibèt suffragari.

Cùm humana fragilitas in omnibus actionibus,& præsertim in ijs,quę pietatis sunt,si ope diuina non adiuuetur & dirigatur, sine fructu desudet: præsenti cõstitutione duximus ordinãdum, vt in posterum per omnes totius Prouinciæ Ecclesias, quotiès in illis multitudo fidelium conuenerit,fiant precationes ad deum,pro Spiritussancti gratia,ad salutarem harum cõstitutionum Prouincialium obseruantiam, impetranda. Similiter pro

1. Tim. 2.

pro summi Pontificis,Imperatoris ac Regis Romanorum incolumitate &felici gubernatione,& pro omnibus,qui ad vtriusque Regiminis gubernacula in orbe chriano præsident, vt quietam & trãquillam vitam agamus in omni pietate & castitate. In ipsa verò sacri Missæ celebratione, alternis diebus pro peccatis & pro pace, siue in ipso sacro Collectam pro suffragio,siue post illud Antiphonam cum collecta pro implorãda Dei misericordia,deuotè recitari aut cantari volumus. Quam rem discretioni Prælatorum, pro loci & temporis conditione, committimus curandam.

Quõ verò supradicta omia & singula accuratiore cura obseruent̃,& ad exclationẽ ignorãtię,nullus locus relinquat̃, ordinam⁹ & præcipimus, vt præsentiũ constitutionũ liber apud Metropolitanam, cathedrales,& Collegiatas Ecclesias in Choro aut Capitulis,similiter apud Parochiales Ecclesias idoneo loco,fabricæ sumptu comparatus, habeatur,ad quem omnib⁹, quorum interest, pateat accessus.

Postremò cũ his præsentibus nostris constitutionibus,omnes etiam generalium conciliorum constitutiones & decreta, similiter omnia & singula alia statuta Prouincialia in Concilijs Prouincialibus, sub nostris Præcessoribus celebratis,edita, quorum in his nostris cõstitutionibus etiã nullam mentionẽ fecimus,in suo vigore permanere volumus,& ab omnibus nobis subiectis, qua quenq; parte attingunt, pro confirmatis & authẽticis agnosci,haberi & obseruari districtè pręcipiendo mandamus,sacrosanctę Romanæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ iudicio,cuius authoritatem in omibus saluam conseruari volumus,hæc omnia cum debita obedientia submittentes.

DECRETA CONCILII

PROVINCIALIS TREVERENSIS, PRAESIDENTE REuerendissimo in Christo Patre ac Domino, D. Ioanne Archiepiscopo Treuerensi, sacri Romani Imperij per Galliam & regnum Arelatense Archicancellario, Principe Electore &c. celebrati Anno Iesu Christi M.D.XLIX.

IOANNES DEI GRATIA SANctæ Treuerensis Ecclesiæ Archiepiscopus, sacri Romani Imperij per Galliam regnumq́ue Arelatense Archicancellarius,& princeps Elector,ad perpetuam rei memoriam.

REM omninò non nouam aggredimur, neque per viam insolitam ambulamus: verùm & orthodoxorum patrũ & pdecessorum nostrorũ vestigijs tritam ingredimur,syncero corde semper affectantes, vt vniuersum clerum & gregem nobis commissum,vsquequaquè lustremus & contemplemur,atque salubris studij vigilantia in hoc sedulò incumbamus,vt eam more boni pastoris,(quantùm nobis ex alto conceditur) pura & sana Euangelicæ veritatis doctrina pascamus & reficiamus, vt cùm vniuersalis & tremendi iudicij tempus ingruerit, & pastor ille pastorum gloriosus in maiestate sua apparuerit, ad cuius laudem hanc nostram functionem obire cupimus,de muneris impositi administratione cum lucro & ex voto respondere valeamus. Hac igitur occasione prouocatos nos,& diligens cura & paterna solicitudo extimulat,vt circa nostrorũ subditorum statum & vitam probè instituendam,indefesso studio ac labore aduigilemus: vtq́ue ex hac animi nostri promptitudine,ipsis piarum rerum cultus indiès magìs ac magìs crescat pariter & placeat, ipsorum onera & grauamina,pro huius temporis iniquitate,inter manus in morem hydrę enascentia,imminuantur, cessent,finiantur, tollãtur, atque tranquillitatis & pacis optatus portus, velut in alto nauigantibus aperiatur: Id quod tum demùm rectè consequi credimur,cùm sinistris euentibus viam pręcludimus, vitiorum & malorum materiam resecamus, & noxia dissuadentes, ad optima quæque promouenda animum applicamus.

Ubet. 5.

Quapropter horum nostrorum statutorum editione,tum antiquorum renouatione & explanatione,tum pœnarum commina tione impios & orthodoxæ Ecclesiæ hostes ab infelici suo proposito deterreamus & depellamus,vt in quibus virtutis zelus & ardor ad emendationem nihil proficit,eos saltem honestæ disciplinæ seueritas atque pœnæ rigor retrahat & coerceat. Sanè quondàm felicis recordationis Balduinus Archiepiscopus Treuereñ,& alij pdecessores nostri, pro subditorum vtilitate,pro libertate Ecclesiæ & ministrorum eius, quàm plurima statuta Synodalia & Prouincialia: non minùs vtilia quàm necessaria ediderunt, promulgârunt, publicârunt, & pœnarum adiectionibus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

prout opportunum visum fuerat, prouidè & consultè vallârunt. Quæ nos omnia de consilio & cõsensu capituli ecclesiæ nostræ metropolitanę Treuereñ, & nũciorum seu procuratorum aliorum, Reuerendi domini Nicolai episcopi Virduneñ, & nunciorum seu procuratorum Reuerendissimi domini Ioãnis cardinalis de Lotharingia, administratoris Meteñ, & Reuerendi domini Tósani episcopi Tulleñ, suffraganeorum nostrorum, in præsenti Concilio Prouinciali congregatorum, quatenùs per infrà statuenda expressè non fuerint reuocata & cassata, approbamus & innouamus, atque in suo robore permanere volumus, & eadem antiqua statuta Prouincialia, atque ea noua, quę nos in presenti concilio pro temporum ac rerum necessitate statuimus & ordinamus, vt per totam nostram Prouinciam Treuereñ firmiter & inuiolabiliter, prout statuuntur, publicentur, teneantur & obseruentur, firmiter decernimus.

¶ De fide Orthodoxa catholicæ & Apostolicæ ecclesię fideliter & firmiter tenenda.

QVando vera in Iesum Christum fides fundamentum est, & petra illa de qua Saluator noster dixit, super eam ædificandam esse ecclesiã suam, aduersus quam inferorum portę nunq̃ prævaliturę essent, (pręualerent autem, si Ecclesia errare pernicioſè posset, aut docere noxia) fateri oportet, Ecclesiam in fide & veritate radicatam & fundatam, errare non posse. Matth.16. Nam & in confesso est, testantibus nimirùm sanctæ Ecclesię patribus, ac re ipsa clamante, Christi Apostolos Petrum & Paulum, Dei sanctum Euãgelium in sanguine quoque ipsorum signatum, Romanæ Ecclesiæ reliquisse, atque in illius fidem Ecclesias omnes, quæ vbiquè sunt fideles in toto orbe terrarum, religioſè conspirâsse, atque societate sacramenti confœderatas & coniunctas esse. Itaque cùm ad nos per Episcoporum successionem perpetuò cõtinuatam ea fides peruenerit, non dubitamus hanc vnam eandemque esse, atque adeò veram fidem, quæ ab Apostolis ipsis in veritate est tradita, & vsq; nunc religioſè semper custodita, & in Catholica Ecclesia semper cõseruata. Nihil proindè aliud credendum, tenendum, aut docendum est, nisi quod sancta Romana tenet & docet Ecclesia, omnium consentientium Ecclesiarum mater & magistra. Eum verò qui à fide Catholicæ & Romanæ Ecclesię recedit, necesse est à veritate & capite deficere. Hortamur itaque & in Domino obtestamur omnes & singulos clericos & Laicos, nobis metropolitico iure subiectos, vt tenaciter & indiuulsè adhæreant, non solùm his quæ in diuinorum eloquiorũ Canone expressa sunt, verùm etiam his, quæ Ecclesia sancta Catholica habet, & cum omnium orthodoxorum consensu probata & recepta sunt, neque vlla ratione aut persuasione à veritate fidei, Ecclesiæ & Euangelij quod acceperunt, & in quo stant & saluantur omnes gentes, auelli se patiantur, sed in eo quod hactenùs piè & rectè docti sunt & crediderunt, permaneant.

De prædicatoribus verbi, quos missos esse oportet.

HOc habet Apostolica Ecclesia, vt nullus nisi missus prædicet. sic Christus non nisi missus prædicauit, ipso apud Esaiam testante: Spiritus Domini super me, eò quòd vnxerit me, ad euangelizandum pauperibus misit me. Esa.61. Luc.4. Neque item ipsius præcursor, de quo scriptum est: Fuit homo missus à Deo: sed nec Apostoli hoc fecissent, nisi mandato à Christo accepto: Ite, Eccè ego mitto vos. Ioan.1. Matth.10. Proindè nos Euangelicæ & Apostolicæ regulæ innitentes, statuimus & præcipimus, ne quisquam posthàc, etiam quamcunque religionem professus, publicè prædicare præsumat, nisi ab Episcopo Ordinario, vel eius Vicario admissus fuerit. Et si quis etiam religiosus, Apostolicæ sedis priuilegio nitatur, tenebitur nobis aut officialibus aut Vicarijs nostris de hoc fidè legitimã facere. Laicis verò prorsus interdicim⁹, ne prædicandi officiũ vsurpent, aut occulta cõuẽticula faciãt, & sacerdotum simplicitatem eludant. Et si fortè necessitas postulet, vt sacerdos tanquàm inutilis & indignus à cura gregis debeat remoueri, seruato ordine iuris, de hoc agendum est apud Episcopum, ad cuius officiũ tam destitutio quàm institutio sacerdotum pertinere dinoscitur. Omnes verò & singulos, aliter quàm præmissum est, publicè vel priuatim prædicationis officium vsurpare præsumentes, præsentis statuti rigore excommunicationis vinculo innodamus, & excommunicatos declarari publicè mandamus. Et nisi resipuerint, alia competenti pœna à nobis aut nostris Suffraganeis, vel locorum Ordinarijs plectendi sunt.

¶ Non quiuis admittendi sunt, etiamsi præsentati fuerint.

QVando non parùm refert, qs qualisve sit, cui alios instituendi & docendi potestas tradita est, probandi primùm & explorandi sunt futuri concionatores, à quibus & quomodò instructi sint, ne peregrinis fortè & hæreticis doctrinis imbuti, non satis perspecti recipiantur in ouile Christi, ad grauem dominici gregis perniciem. Attamen non tam eloquentiores, quàm sapientiores, neque tam argutiores, quàm meliores eligẽdi sunt, modò gregi sana doctrina pascendo non sint prorsus inidonei. Immò tanto magis aliquotiès cauendus est is q̃ eloquẽtia pollet, quanto plùs ob eloquentiam, dum

dum rectè dicere & docere existimatur, nocere & fallere potest.

Vocatus & admissus, quid pro concione docere debeat.

MIssi & admissi verbi prædicatores, in hoc toti incumbant, vt verbum veritatis rectè & bona fide tractent, tanquàm dispẽsatores multiformis gratiæ Dei, omissis his quæ à puritate Euangelij aliena sunt, vel superuacanea, vel parùm ædificantia: sed nec opinabilia ac dubia ꝓ certis & receptis asseuerare audeant. Ab apocryphis abstineant, & quæ Ecclesia occultanda esse decreuit, de suggesto non promulgabunt. Comicas, aniles, & interìm obscœnas fabulas, & q̃ risum moueant citiùs quàm lachrymas, propter peccata, populi auribus non ingerant. Et omissis odij, inuidiæ, insectationis, quæstus, ambitionis, & consimilibus nequã affectibus, syncerè & pacificè Euangelium pacis annuncient, mutuis conuicijs se non ꝓscindant, nec alius alium pro concione impugnet. Sed si quis alteram hæresim, vel pniciosum erroré, aut aliud quippiam, quod piarum aurium sit offensiuũ, dixisse deprehenderit: episcopo aut illius Vicario, aut inquisitori Apostolico, vel Officiali loci, significet. Et cùm catholicas traditiones tanquàm arctissima quædam Christianæ religionis & pacis vincula conseruare & custodire oẽs ex æquo deceat, neq; dubitemus traditiões & consuetudines vniuersales, pręsertim eas, quas per orbem tota frequentat Ecclesia, ab Apostolis in Ecclesiæ sinum transfusas, vel à generalium sacrorum Conciliorũ authoritate profectas, nos eas simili religiõe, qua ea quæ sacræ scripturæ præscribit authoritas, vt obseruentur, doceri omninò mandamus. Quæ verò per loca vel regiões nostræ diœcesis vel Prouinciæ variantur, eas quisq; obseruet ad ædificationem morum & fidei. Ac ne quisquam temerè contra eas de suggesto rogationem facere præsumat, Mandamus episcopis Prouinciæ nostræ & Officialibus nostris, vt si qui ritibus Ecclesiæ antiquandis vel nouãdis priuata authoritate studere comperti fuerint, in eos seueriter animaduertant.

Quare qui pascendi gregis Dñici curam susceperunt, ea potissimùm doceant quę ad tranquillitatem & piam cõcordiam facere, & ad captum rudis populi accommodata esse cognouerint. Cuiusmodi est simplex explanatio symboli, decem præceptorũ, sacramentorũ & cæremoniarũ ecclesiæ, orationis Dñicæ. Item cohortatio ad pœnitentiam: in qua Christi Seruatoris cõmemorent bñficia, ac pœnas nunquã finiendas, q̃ in malo obstinatis paratæ sunt, ob oculos ponãt: sed ne misericordiã desperent, rursum subleuent ac solentur. Cessantes ac torpentes excitent, animo deiectos in spem erigant: Vo-

luptuarijs, resq; mundi admirantibus, vitæ breuitatẽ & æternos ignis cruciatus subindè ingerant, vt saltem futuris malis territi, peccare desinant, atq; ad meliorẽ frugem se recipiant: necnon populo omninò persuadeant, non quamlibet fidem qua in Deũ creditur, sed eam demum salutiferã fore, q̃ (Apostolo teste) per dilectionẽ operatur: ac ne ad bona opera sedulo hortentur, & ꝑsertim ad opera misericordiæ: patres ac matres familiãs, vt proles & familiam Christiane educẽt, grauiter & continuè commonefaciant, atq; vt adulti cõsueta & ordinaria ieiunia, Quadragesimæ videlicet, & Quatuor temporũ, & Vigiliarum, infringere non præsumant: plebem admoneant, & vt frequenter, vel ad minùs in Quadragesima, in initio eius, vel ante medium ad confessionem veniant: & si nõ sæpè, saltẽ in Paschate corp⁹ Dñi recipiant, si velit inter Catholicos reputari. Sãctorum religiosam mentionem subindè faciãt, animosq; Christifideliũ illorũ exemplis incitent, confirmẽt, & intercessione cõsolentur. Doceant quoq; veras sanctorũ reliquias reuerenter habendas. Cõtenti sint Euangelia & lectiões, quib⁹ in Dñicis & festis diebus Ecclesia vtitur, interpretari populo, & ex his sermonem & doctrinam ad ædificationem populi formare.

Matt.18.

De cultu diuino diligenter & religiosè exequendo, deq; disciplina Chori obseruanda.

DEus etsi spiritus sit, non tamen interdum nis tantùm affectibus fidei, spei & charitatis, verùm etiam externis actibus colendus & adorandus est, vt cor & caro exultẽt in Deum viuum. Ioan.4. Psal.83. Est enim externus cultus signum ac manifestatio q̃dam cultus interni: qualis est laus communis, & oratiões publicæ, quæ per Ecclesiæ ministros, ex persona totius populi fidelis Deo offerũtur, quó alij quoq; (quatenùs per ipsorum occupationes licet) ad laudes Dei & gratiarum actiones excitẽtur. Neq; enim Ecclesiasticæ melodiæ sua deest energia. Id quod Augustin⁹ testatur, referens Ambrosium Mediolani cantum instituisse Ecclesiasticum, secũdum morem Ecclesiarum Orientalium, eumque cultum celebrari cœptum magno studio fratrum, hymnos & psalmos canentium: quem etiam cæteræ ecclesiæ imitatæ sunt. Lib.8.conf. cap.7. Sed & ipse Augustinus, quantùm ecclesiasticis fuerit cãticis affectus, his verbis testatur: Quantum fleui Domine in hymnis & canticis tuis, suauè sonãtis Ecclesiæ vocibus acriter cõmotus? Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas in cor meum, & exæstuabat affectus pietatis, & currebãt lachrymæ, & mihi benè erat cum illis. Et rursus: Cùm reminiscor, inquit, lachrymas, quas in primordio fidei meæ fudi ad cantus ecclesiæ, & nunc quoq; commoueor, nõ cantu, sed rebus quæ cantantur, cùm liquida vo- Ibid, cap. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ce & conuenientissima modulatione magnam huius instituti vtilitatē rursum agnosco, magisque adducor consuetudinem approbare in ecclesia, vt per oblectamenta aurium, infirmior animus in affectum pietatis assurgat. Hæc cùm ita se habeant, hortamur omnes & singulos clericos, vt omnes pariter conuenienti modulatione, consona deniq; voce, debitum Deo cultum nocturnū & diurnum deuotè & religiosè exhibeant & exequantur, eo modo, his ritibus & cæremonijs, quibus hactenùs vsa est Ecclesia, & vt à sanctis Patrib⁹ est traditus, atq; à maioribus nostris obseruatus.

De horis Canonicis.

OMnes qui horis Canonicis persoluēdis deputati sunt, dent operam, vt collectis animis, quoàd fieri potest, debitum pensum absoluant: nec ita se habeāt, vt dum voce psallunt, quiduis potiùs quàm Deum animo cogitare videantur, semper cauentes, ne propheticum illud audiāt: Labijs quidē me honorant, cor autem eorum longè est à me. Quid autem est, voce quidem psallere, mente autem domum aut forum circumire, nisi homines fallere, & Deum irridere? Graue admodùm est quod scriptura dicit: Maledictus qui facit opus Dei negligēter. Statuimus proindè, vt laudes diuinæ per singulas horas non cursim ac festinanter, sed tractim, seruatis interuallis decentibus, ratiōe dierum festorum, à profestis & intermedijs secernendorum, habita reuerenter & alacriter absoluantur, nequaquàm sublato in altū clamore, ne vel insanire, vel animi lasciuia gestire videātur potiùs, quàm feruore spiritus exultare, semper versiculum decantatissimū animo voluentes:

Esa. 29. Matt. 15.

Nō clamās, sed amans cantat in aure Dei: audit enim ille vocem cordis, sine qua sonū oris contemnit. Quare videndum est, vt qui spiritu psallunt, & mente psallant.

Hier. 48.

Caueant item qui alijs occupati negocijs, extra chorum horas priuatim legunt, ne somnolentè aut truncatis verbis, aut intra fauces compresso spiritu preces demurmurare, vel vt Ethnicus quidam ait, rabiosa silentia rodere videātur, sed articulatè, distinctè, disertè, & cum attentione integrè omnia pronuncient.

Ne qua item occasiōe in diuersa rapti desint officio suo, districtiùs prohibemus, ne deambulando Horas dicant, sed in locum aliquem orationi aptum tantispèr concedant, ne mentis euagatio, quæ ex tumultuaria deambulatione nasci solet, fructum orationis intercipiat.

Nullus item dum Canonicæ preces in tēplo publicè cantantur aut leguntur, audeat priuatim ibidèm aliquid legere, ac ne horas quidē Canonicas absoluere, sed concinat, ac vnà cū fratrib⁹ Deū honorificet. Contrarium qui fecerit, tanquā absens habeatur.

De his qui, dum sacra fiunt, per templa vagantur, prophana miscentes colloquia.

QVicunque tempore, quo diuina peraguntur, spatiari in ecclesia, vel circa eā deambulare, simul & ociosis fabulis vacare, comperti fuerint, tanquàm absentes pro die illo habeantur. Et si semel admoniti, nō destiterint, sed pertinaces fuerint, grauiorem subeant pœnam, arbitrio Prælatorum, aut eorum vices gerentium, insligendam. Quos & ipsos hortamur, immò eis districtè iniungimus, præsertim in Metropolitana ecclesia nostra Treuerensi, & in cathedralibus suffraganeorum nostrorum, tanquàm insignioribus & frequentioribus ecclesijs, vt nulla ratione pretiantur diuina officia quorumcúque colloquiorum, confabulationum, deambulationum, aut canum, auium, morionum, & similium strepitu, garritu & latratu, siue à Clericis, siue à Laicis perturbari, aut irreuerentia affici.

Sed nec ipsi Prælati, quorum maximè interest remouere scandala, atque ea quæ verbis imperant, facto & exemplo confirmare, in ijs sese culpabiles reddant, neq; in correctione subditorum suorum negligentes se exhibeant: & quò nullus in peccatis excusationi locus relinquatur, præsentis decreti tenore in irritum renocamus & annihilam⁹ omnia statuta, ordinationes, cōsuetudines, & priuilegia exemptionum quibuscunque ecclesijs, militijs, hospitalibus, locis & monasterijs quorumcunq; ordinū, quacunque authoritate & qualitercunq; concessa, q̄ reformationi prædictorum abusuum, & correctioni peruersorum morum aduersantur, aut in mora sunt, vt contra personas & loca prædictarum ecclesiarum, ordinum, domorum, militiarum, hospitalium, monasteriorum, sine omni exceptione ad correctionem seu emendationem procedi non possit aut valeat. Cuius executio in casu negligentiæ, à capitulis ad Prælatos, & Prælatorum negligentia intercedente, ad Officiales vel Vicarios locorum, aut eorum superiores deuoluatur.

Quo tempore quisq; in Choro esse debeat.

MAiorum nostrorū vestigia sequētes, & authoritati sacrorum generalium conciliorum innitentes, vt cuncta in domo Dei ordinatè fiant: volumus, vt in Metropolitana nostra Treuereñ, & in oñibus cathedralibus & collegiatis ecclesijs ciuitatis, diœcesis & Prouinciæ nostræ Treuereñ habeantur duæ tabulæ, quarū vna habeatur aut ponatur in aut circa chorum: in qua disciplina obseruāda descripta sit: ex cuius tenore satis liqueat, qñ & qualiter quis horis canonicis interesse debeat. Ad cuius disciplinę obseruantiā, Prælati cunctos sibi subditos rigorosè cōmoneant & compellāt. Et si alicubì

cubì hactenùs erecta non fuit, aut deperdita, eam rursum erigi & describi iubemus.

Secunda verò tabula locabitur & ponetur in sacrario, aut alio loco conuenienti: in qua quid ab vnoquoque canonico, vel alio beneficiato legendum cantandumq; sit singulis diebus & horis per hebdomadam, scribatur: & hìc negligentiam committens, pro modo delicti corrigatur.

Nolumus autē, vt collegia canonicas preces in templis psoluere aut sacra facere, Vindemiæ aut aliorum negociorum & secularium occupationum prætextu omittant, non obstante quacunque consuetudine: sed ita partiantur onera, vt dum alij temporalia procurent, alij orationibus & publicis officijs vacent. Et si alicubì hoc fieri non potest, saltem hebdomadarius pro tempore, præsentibus alijs quotidiè, durantibus vacationib⁹ vindemialibus, Canonicas horas in choro saltem legendo persoluere curabit. Ita tamē, vt Dñicis diebus, & Apostolorū festis, Tertiæ, Sextæ, Vesperæ & Completorium cantentur, & summum sacrum fiat.

Statuimus insuper & ordinamus, vt deinceps capitula, actus & tractatus capitulares, tantùm profestis seu ferialibus diebus teneantur. Sed nec in ijs, sub Missa, Vesperis aut Completorio indicantur, aut teneantur. Quinimmò, vt omnes Missæ intersint, districtè mandamus. In alijs verò si subsit vrgens necessitas, aut euidens Ecclesiæ vtilitas postulet, vt capitulū teneatur, Decanus indicabit dilationem seu moram capituli & actuum capitularium non carere periculo, & propterea sub prædictis horis tractandū & agendum esse. Et si in his secùs actum fuerit, tam indicens, quàm interessentes, residentia & præsentijs pro illa vice carebunt, quinimò omninò vti absentes his horis reputabuntur.

De Missæ officio ritè peragendo.

HOrtamur, vt sacrosanctam illam actionem, in qua sacrificiū precij nostri, corpus scilicet & sanguis Christi veraciter offertur pro viuis & defunctis, summa religione & deuotione sacerdotes peragant, ac quotiès datur, sedulò frequentent & celebrent eo modo, & his cæremonijs seu ritib⁹ obseruatis, quos hactenùs Romana & occidentalis seruauit & hodiè seruat Ecclesia.

Dum sacerdos sacrū facturus, in sacrario cum ministris induitur, nemo inibì cōfabulari præsumat, vndè vel ipsius, vel ministrorum deuotio interturbetur.

Egredienti sacrarium ad altare, vel reuertenti post sacrum, omnes assurgant, similiter & ministris, dum sacris induti, lecto Euāgelio, Epistola aut Homilia, prætereunt.

Dum sacerdos sacrum facturus, confessionem ex more p̄mittit, ministri nequaquā dent operam accendendis luminaribus, aut alijs rebus mentem auocantibus, sed adsint sacerdoti confessionem persequentes, & p se inuicèm Ecclesiæ nomine orantes.

Veterem canonem instaurantes, prohibemus, ne quis sacerdos Missarum solennia publica celebrare præsumat, nisi ad minùs duobus p̄sentibus. Quod si in priuata Missa commodè fieri non potest, ad minùs adsit vnus, qui respondentis locum suppleat, sed ita, ne sit proles illegitima, quā omninò, patre celebrante, altari adstare prohibemus, multo magis concubinam, si quam habuit.

Et ieiunus quilibet celebret, & velato capite altari assistere, aut ita illud accedere nullus omninò præsumat: Quæ & Diaconos & subdiaconos obseruare mandamus, si quis temerè contrarium facere præsumpserit, excommunicationis vinculo innodetur.

In missa publica & summa, p̄fatio & oratio Dominica, nō debent priuatim dici aut abrumpi. Ita & Symbolum, epistola, & euāgelium integrè, distinctè, & clarè cantari debent. Neque ferendum est, vt chorus verba sacerdotis vel subdiaconi, mox in ipso lectionis vestibulo interrumpens, auspicetur graduale, Tractum vel Alleluia, quasi scilicet hoc satis sit, si adstātes sciant, cuius sit lectio aut epistola.

Dum Euangelium cantatur in summo sacro, expedit dare signum per campanam, vt existentes in vicino Laici, ad eleuationem Dominici corporis & sanguinis inuitentur.

In eleuatione corporis & sanguinis Christi, & post, vsq; dum cantatur Agnus Dei, sileant organa. Nulla cātetur Antiphona, neque pro pace, neq; aduersus pestē, aut mortalitatem, sed silenter pro se quisque, aut flexis genibus, aut prostratis humi corporib⁹, passionis ac mortis Christi commemorationem faciat, ac redemptori gratias agat, pro bñficijs per mortē ipsius largissimè acq̄sitis.

Statuimus insuper, īmò antiquorum Patrum statuta innouamus, vt sub summo sacro, nulli sacerdotum liceat eodem in templo sacrā rem facere, sed priuatas Missas anteà absoluant, vt omnibus ad publicum sacrum conuenire sit integrum, & chorus plenus & collectior pleniorem ac puriorē Deo cultum exhibeat.

Et si optare potiùs q̄ sperare liceat, adesse quotidiè aliquos, qui eucharistiam accipiāt: volumus tamen, vt sacerdotes ad frequentationē huius mysterij, & sacram communionem Laicos adhortentur: nec tamē ideo sacerdotes à quotidiano sacro desistere oportet, quòd desint, qui cum sacerdote sacra faciente, mensæ Dominicæ quotidiè sacramētaliter communicent.

Ordinamus prætereà, vt per singulas diœceses nostræ prouinciæ, Missarum officia decantentur & legantur, prout in missali ordinario vniuscuiusq; diœcesis ordinatū est. Et si qua Diœcesis, p̄prio ordine missalis caruerit, ad modum nostræ Treuereñ ecclesię

Mis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Missali vtetur: neq; alicui publicè aut priuatim alienis Missalibus vti licebit. Idem & de Breuiarijs obseruari volumus.

De moderandis ferijs.

NVmerum festorũ creuisse admodùm videmus, sed calentem fidelium deuotionem frigescere: eoq; ventum esse, vt bona pars hominum omia festa negligat, idq; impunè, nec sine Ecclesiæ dedecore. Pauperes, qui non habent vndè alant vxorẽ & familiam, clamant omnem ferè cessationẽ damnosam sibi esse. Operæprecium, pinde nobis visum est, festorum numerum contrahere, quò & effrenes coerceãtur, & aliquid detur necessitati pauperum. Itaque hæc festa omninò celebria esse volumus, & pro pastorali nostro officio soléniter celebrãda mandamus & p̃cipimus: Dies Dominicos oẽs, festum Natiuitatis Christi, Stephani, Ioãnis, & omnium Apostolorum, Circunciſionis, Epiphaniæ & Purificationis, Annunciationis, Assumptionis, Natiuitatis virginis Mariæ, Paschę cum duobus sequentibus, Assc̃ionis, Pentecostes cum duobus sequentib⁹, Corporis Christi, Ioannis Baptistæ, Magdalenæ, Laurentij, Crucis, Michaẽlis, Omnium sanctorum, Martinĩ, Catharinę, Andreæ, Nicolai, Thomæ. Et in ciuitate nostra Treuerensi hæc festa Patronorum: Maximini, Simeonis, Visitationis, Helenæ, Paulini, Trãslationis Materni & Eucharij. Et in singulis ciuitatibus, oppidis, & Parochijs Dedicationis festa, & Patrocinia celebrari mãdamus. Cæterùm dies Innocentum, Cinerum, Parascenes, Cœnæ dominicæ, Sabbati magni, Marci, tres Rogationum, Commemorationis animarum, & omnes reliquos dies statiõnum, quos ecclesia nostra Treuerensis in diebus aliorum Patronorum, vel pro specialibus rogatiõibus ab antiquo introductis, in ciuitate nostra Treuerensi vel eius suburbio obseruatis, vsque in meridiem feriari volum⁹, ita vt facto sacro, cuiq; ad labores aut negocia sua redire liceat. Simili ratione in cathedralibus & diœcesibus Suffraganeorum nostrorum, quibus tamen arbitrium sum in hoc relinquimus, & in alijs locis & parochijs Diœcesis nostræ obseruanda. Et si quis, siue clericus, siue laicus, in prænominatis celebribus festis, aut in alijs ante meridiem operæ mercenariæ publicè vel priuatim, aut compotatiõibus, choreis, ludis, aut id genus lasciuijs & leuitatibus temerè & contumaciter sese dederit aut immiscuerit, ab Officialibus nostris arbitraria pro modo delicti, etiã brachij secularis auxilio (si opus erit) inuocato, puniri mandamus. Cætera verò festa, quacunq; ratione instituta sunt vel recepta, in foro libera facimus. In choro verò & ecclesia eadem festa, prout ab antiquo obseruata sunt, deuotè celebrentur: ita tamen, vt historiæ & lectiones parùm probatæ, omittantur.

Et cùm potissimùm hac de causa indictæ sint feriæ, vt festos dies in Dei laudibus, & gratiarum actione, ac audiendo verbo Dei populus transigat, curent nostrarum Diœcesis & Prouinciæ, Ciuitatum, oppidorum, & locorum magistratus ac Rectores, vt populus prænominatis diebus festis, verbum Dei deuotè audiant, & diuina frequentent. Neq; tempore diuinorum, & præsertim hora, qua concionatores verba faciunt ad populum, patiantur ciues vacantes ociosis fabulis, in foro stantes.

¶ De religiosis monachis & monialibus.

REligiosos varij nominis & regulæ, simul & pia loca, sancta Romana ecclesia, benigno fauore semper prosecuta, specialibus gratijs, priuilegijs, immunitatibus, & exemptionibus decorauit: ea omnia nos per nostram Diœcesim & Prouinciam nostram Treuerẽ nullatenùs imminuere, sed magis illibata cõseruare, & quatenùs aliorum iure saluo possumus, augere & extendere in votis habemus & intendimus. Sed ita, ne sub ouina pelle, gregem Dominicum truculentia lupi rapacis inuadat, sub pietatis imagine, virus hæreticæ prauitatis obrepat, & sub prætextu conuersationis Euangelicæ, spiritus malignus illudat. Cuius rei gratia (præter singulorum Ordinum ab ecclesia receptorum regulares institutiones, quas tanquàm salutares ab omnibus & singulis, prout illos respectiuè concernunt, obseruari mandamus) varij Canones editi sunt, à quibus (quod dolẽter referimus) si nó ab omnibus neq; in omnibus, à plerisq; tamẽ & multis declinatur: non solùm in propriæ salutis discrimen, sed & in religionis opprobrium, & plurimorum fidelium scandalum, sed & in illius, cui suam integritatem spontanea voluntate deuouerunt, grauem offensam. Quapropter quæ in ijs ab Ecclesia & prædecessoribus nostris sanctè & canonicè statuta sunt, vt inuiolabiliter ab omnibus obseruentur, seriò mandamus & præcipimus.

Et inter cæteros abusus reformandos curent Prælati, Abbates, Priores, guardiani, simul & monasteriorum Visitatores, & alij quocunq; titulo nominentur, ne aliquis ante decimumquintum annum, ad probatiõis annum admittatur.

Item ne quis anno probationis non completo, ad professionem recipiatur.

Item receptis sic, præceptores idonei deputentur, qui eos in regulari obseruantia, & diuinis officijs non minùs quàm in literis, & è conuerso, instituant & forment.

Ad sacros ordines suscipiendos, non nisi ætate & scientia sufficientes præsentent.

Itẽ idonei ad iussum superioris sui, excusatiõe legitima cessante, se faciãt p̃moueri.

Quodq; gratis singuli ad professionẽ recipiãtur, nullo accepto precio, nec aliqua facta

cta conuentione: & ne hæc sub paupertatis prætextu pallientur, districtè inhibemus.

Nõ patiãtur Abbates, Priores, Abbatissę, aut Priorissæ, vt suorũ Monasteriorum monachi aut moniales, honestatis habenis & monachali modestia laxatis, impudenter se secularibus negocijs inuoluant, aut extra monasteriorum septa deambulent, vagenĩ, & discurrant: & si qua ineuitabilis necessitas intercedat, quòd tũc nullus egrediatur, nisi honesta subsit causa. Et tunc non nisi de expressa licentia superioris, & cum habitu decenti & honesto socio.

Cæteris canonibus de vestitu, cibo, peculio, officio, capitulis, Visitatoribus, & correctione monachorum promulgatis, in suo robore permanentibus, volumus, vt omnes Abbates & priores, tales diligenter obseruare procurent, quod ijsdem districtè præcipiendo iniungimus.

Moniales verò, quarũ sexus fragilior est, nulla ratione vel causa, nisi tanta & talis sit, quòd omninò notoriè excuset, monasteria sua egredi facultatem habeant: sed & tunc, non nisi cum honesto & decenti habitu, & associatæ egrediantur, idq; de expressa licẽtia Episcopi, Abbatis, Visitatoris aut ab ijs potestatem habentis, quam patri confessori pro tempore existenti, concedi prohibem⁹.

Nulli prorsus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ, nisi rationabilis & manifesta causa subsit, ac tũc speciali licentia illius, ad quem spectat cõcessio petita & obtenta, accessus vel ingressus ad moniales pateat. Et quę de clausura in regularibus ordinum cõstitutionibus mandantur, oẽinò & illibatè teneantur & obseruentur: vt sic à publicis & mundanis conspectibus separatæ, seruire Deo liberiùs valeant, & sublata lasciuiendi opportunitate, corda & corpora sua in oẽi sanctimõia diligẽti⁹ custodire possint.

Prohibemus insupèr districtè, ne moniales ordinẽ aliquẽ, pfessæ, Cõfessorẽ habeant alium, quàm eiusdem ordinis & regulæ.

Religiosi oẽium ordinũ, vt siniſtrę suspicionis etiã tollatur occasio, quascunq; mulieres, & religiosas, & seruientes Deo, in ambitum seu periodũ monasterij recipere, aut introducere nullatenùs præsumant.

Religiosi conuiuia secularium non frequentent, sed nec facilè illos ad cœnobia inuitent, nisi necessitas & honestas ad superiorum dictamen id suadeant.

Religiosi mensam nó nimiùm lautam aut sumptuosam, neq; delicijs ad luxum exq̃sitis, redundantem habeant: quam à bãdictione auspicari, sacræ lectionis pastu fouere, hymno & gratiarum actione absoluere cõuenit. Interim à lõgo accubitu, comessationibus fœdis, comportandi studio, à crapula & ebrietate omninò abstineant.

Religiosi, vt omnibus bono exemplo, nullis verò, quantũ in ipsis erit, offendiculo sint, honesto prædecessorum suorum more, non nudis *byrrhis, aut pileis, sed capitibus cucullo tectis in publico incedant. Et nullatenùs ad balnea promiscua, aut alia loca publica intrent: sed nec ad nuptias, aut nuptiarum conuiuia vadant. Neque pueros de sacro baptismatis fonte, per se vel suffectas personas suscipere præsumant.

Insupèr statuimus, imò antiquorũ Patrũ Canones renouando mandamus, ꝙ nullus monachorum pro lucro terreno, de monasterio suo exire, nefandissimo ausu, aut secularibus negocijs sese immiscere p̃sumat. Itaq; religiosos à curtibus monasteriorum suorum, ad monasteria reuocari, & curtes p̃ fideles Laicos, seu p̃bendarios administrari iubemus.

Insupèr, Mendicantium ordinum Prælati omninò prouideant, ne posthàc terminarij eleemosynarum partẽm quouis modo sibi vendicent, sed eas colligentes cum honestate morum, Dei habito timore, omni scãdalo semoto, integram ad Conuentum, & in commune conferre & præsentare, ad euitãdam proprietatis notam, studeant.

De monasterijs non molestandis.

LIcèt ex iniuncti nobis pastoralis officij debito, super cunctum gregem nobis cõmissum, mentis nostræ aciem dirigere teneamur, vigilantiùs tũ & cautiùs agendum ducimus in ijs, vbi subditorum nostrorũ mala incõmoda & picula vertuntur. Sanè vtì ex plurimorum querela didicimus, multi Barões, Præfecti, Officiati, aut alij nobiles & ignobiles, in transigendis aut componendis suis, vel aliorũ controuersijs & diſsidijs, vel simili prætextu, sese cum equis & iumẽtis in monasteria, vel eorũ curtes, aut possessiones conferunt, & hospitio excipi volunt, vt nedum luxus, dissoluendæ religionis & monasticæ disciplinæ, ac turbandorum diuinorũ inibi in animarum discrimen, & Dei offensam occasio nascatur, verumetiam vt experientia docti comperimus, nisi prouisionis nostræ auxilio succurramus, piculum sit, ne monasteria tãdèm funditùs exhausta depauperentur & collabãtur. Nos itaq; huiusmodi malo, ac innumeris p̃terea, & diuersis tribulationibus & iniurijs, qbus sub p̃fato prętextu religiosi sæpè afficiũtur, medelã competentem, quã possumus, adhibere volẽtes: Mandamus omnibus Præfectis & Officiatis nostris, ac alijs qbuscunq; baronibus, nobilibus & ignobilibus, vt nũc & posthàc, talia iam p̃dicta tentare & facere nullo modo p̃sumant, neq; sub colore memorato aut simili, monasteria aut eorum curtes infestare aut molestare deinceps attentent.

Mandamus insupèr districtè omnibus & singulis Abbatibus, Prioribus & Religiosis, ne deinceps tales etiã proprio suo consensu recipiant vel admittant. Et si per aliquẽ prælatum, aut alium quempiam permissum, cõcess-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cessum, vel actum fuerit, animaduersione condigna ita cum illo agemus, vt cæteri ab exemplo discant obedire. Et si contra præmissa violenter quisquam sese ingesserit, aut indebitè iniurias, aut molestias monasterijs, aut eorundem personis intulerit, in eundem præsentis statuti vigore excommunicationis sententiã ferimus. Atq; volumus, quòd Prælati & Religiosi eundem nobis, aut officialibus nostris, publicè significare & deferre nominatim teneantur. Nos verò aut Officiales nostri, extunc contra eundem ordine iuris seruato, vsq; ad condignam violentiæ, iniuriarum & damnorum satisfactionem procedemus, & per Officiales nostros procedi mandamus: saluis nihilominùs, & in suo robore duraturis omnibus alijs Apostolicis, Imperialibus, ac prædecessorum nostrorum constitutionibus & ordinationib⁹, per quas ecclesijs & personis Ecclesiasticis, in suis libertatibus prospectum est & prouisum: quas etiam innouamus, & per nostrã ciuitatem, Diœcesim, & prouinciam Treuerensem, inuiolabiliter obseruari mandamus: Iure etiam & præeminentia patronorũ & fundatorum, semper saluis & illibatis.

Prætereà inhibemus hac nostra Synodali constitutione, ne quis aliquam religionem professus, Ecclesiarum parochialium gubernacula & curam suscipiat, nisi de nostra vel ordinariorum admissione, subsistente causa legitima, & superiorum suorũ voluntate & licentia obtenta. Ita tamen, quòd per superiores suos reuocari possint, ac reuocati humiliter obedire teneantur. Et si qui hactenùs aliter admissi sunt, vel assumpti, volumus & iubemus, per Officiales nostros, in ciuitate & Diœcesi nostra Treuereñ, ac per Suffraganeos nostros, eorundemque Vicarios, per totam prouinciam Treuereñ, ad superiores illorum remitti, vt dignas dent temeritatis suæ pœnas.

Ecclesias verò Monasterijs vnitas seu incorporatas, si nõ tanta inter capedine distãt, quin religiosi earundem curam habituri, in communis vitæ regulari obseruãtia & obedientia degere possint, per huiusmodi religiosos prouideri & regi, modò idonei sint, permittimus. Si verò Vicarios alios, siue in propinquis, siue in distantibus Parochijs, perpetuos vel amobiles pro arbitrio constituere velint, hæc non ꝓsumant, nisi per nos, nostros Suffraganeos, aut officiales nostros & Vicarios, tanquã habiles & idonei reperti & admissi fuerint.

Volumus insuper, ꝙ religiosi ad curã animarum sic admissi, per omnia se parochialibus sacerdotibus, iuxta has nostras & ꝓdecessorum nostrorum synodales constitutiones & ordinationes, necnon vniuersalis ecclesiæ & Apostolicæ sedis Canones in verbi diuini explanatione, Euangelij prædicatione, diuinorum celebratione, sacramentorum administratione, per omnia cõformẽt, & nihil nouitatis introducere præsumant.

Mendicantiũ verò ordinũ fratres, in verbi Dei ꝓpositiõe & ꝓdicatione, in audiẽdis confessionibus Christifideliũ, in sepulturis & funeralibus & alijs huiusmodi, sep oĩa cõforment cõstitutionibus & ordinationibus Apostolicis desuper editis: quas in posterum inuiolabiliter obseruari mãdamus, sublata penitùs potestate, cæteris religiosis quorumcunq; ordinum, non mendicantiũ, ad curam animarũ, vt ꝓmittitur, non admissis nec receptis, ne ijs se ingerant: quod eisdem districtè præcipiendo mandamus: saluis tamen regularibus constitutiõibus oĩium eorundem ordinum.

De casibus verò nobis reseruatis, hoc statuimus, ne qs eorũ decisionem sibi arroget, nisi à nobis specialiter sibi cõmissum fuerit. Nos tñ hoc negociũ dabimus exptis, eruditis & ꝓbatis aliquot presbyteris: prout etiã in similibus casibus Suffraganei nostri aliquos per suas Diœceses designare poterũt, quibus hoc committant.

In casibus verò non reseruatis, nullus Parochianũ alterius Parochiæ absoluere præsumat, nisi de licentia ordinariorũ loci, vel ex permissiõe ꝓprij Parochialis sacerdotis, idq; non nisi in casibus in cõstitutione Balduini felicis recordationis ꝓdecessoris nostri expressis. Et religiosi, etiã mẽdicantium ordinum fratres, non obstante quocunque priuilegio, in ciuitate, Diœcesi & Prouincia nostra Treuereñ, præmissa obseruare debebunt & tenebuntur. Immò priores & Guardiani, non debent deputare fratres suorum ordinum, ad confessiões audiẽdas, nisi pitos & prudẽtes, q etiam à nobis & ordinarijs locorũ, & nõ alijs, (qbus p scripta superiorum noĩari & ꝓsentari tenenť) admittendi sunt.

Et cùm oĩes Christifideles, ex cõstitutione Ecclesiæ, semel in anno teneanť ꝓprio sacerdoti confiteri, si quis hoc neglexerit, & in Pascha te sacrã Eucharistiam accipere recusauerit, (nisi fortè de licẽtia & cõsilio cõfessoris abstineat) sic decedens, careat Ecclesiastica sepultura, & viuus ab ingressu ecclesiæ arceať. Proindè in virtute sanctæ obedientiæ ꝓcipimus ecclesiarũ rectoribus, Vicarijs & Capellanis, curam gerentibus animarum, vt omnes huiusmodi rebelles & inobedientes, nobis aut locorum Episcopis & Ordinarijs, per scripta nominatim indicẽt, vt vel Canonicè puniantur, vel pudore suffusi, resipiscant. Quãobrem etiam districtè ꝓhibemus oĩm Ordinum religiosis, curam animarum non habentibus, ne alicui sacram Eucharistiam porrigere ꝓsumant, nisi de expressa permissione & scientia pastoris.

De Decanis Christianitatis.

VOlumus, vt omnes Decani Archidiaconatus tituli sancti Lubentij in Dieſ Eyrchen/ se conforment Archipresbytero in Vuetzflaria, & illius statutis & iuribus, in casibus qui singularibus statutis decisi non sunt.

Cæterùm in omnibus alijs Archipresbyteratibus, & sedium Christianitatis Decanatibus nostræ Diœcesis, volumus & mandamus, quòd omnium & singularum Ecclesiarum Parochialium curati, intra annum à die acceptæ possessionis, per se vel procuratorem legitimum, præstent iuramentum decano: quo præstito, in fratrem recipiatur, & saluis Iuribus Capituli consuetis, Decanus nunc & posthàc à sic recepto, habebit pro se vnum aureum Rheneñ. Et tenebitur quilibet in Capitulis generalibus & annalibus, & similiter, quando necessitate occurrente, Decanus capitulum indicit, sub ꝑnis consuetis comparére, & quotam expensarum & sumptuum à Decano factorum persoluere. Necnon deinceps, quocunque pastore plebano decedente, nostro nomine marcã nobis debitam, ipse Decanus subleuabit, & Sigillifero nostro fideliter tradet.

Et pro se & iuribus suis, à quolibet sic decedẽte, ipse Decanus habebit tres florenos Rheneñ in auro, non obstantibus quibuscunque alijs statutis & consuetudinibus: q & quas præsentium tenore cassamus, irritamus & reuocamus. Atq; præcipimus, quòd deinceps contra præmissa nullæ fiant pactiones, statuta, aut ordinationes, nisi de nostra aut Archidiaconorũ loci, expressa admissione & licentia.

Et quò præmissa in plenarium effectum deducantur, vt cupimus, volumus & presentium tenore statuimus, si quis elapso anno in fratrem capituli, vt præmittitur, se recipi non curauerit, tunc in pœnam eius, propter contumaciam, fructus anni illius, qui nostrũ annum consequitur, sequestrentur. Et nisi intra eundem annum paruerit, extunc tales fructus confiscabũtur: nobis pro media parte, reliqua medietate inter Archidiaconũ loci & Decanum diuidẽda. Et sic deinceps singulis annis fiat, donec & quousq; paruerit.

Prætereà singuli capellani, aut vicecurati, non residentium pastorum, tenebuntur singulis annalibus capitulis comparére, & ostẽdere Decano commissionem regendi: aliàs eosdem præsentis statuti vigore excommunicationis sententia teneri volumus, mandãtes Decanis locorũ, vt mox tales nobis, aut archidiacõis nostris denũcient declarãdos.

Atq; ipsi Capellani, seu vicecurati, nunc & in posterum de fructibus aut arrenda nullatenùs respõdeant ante finem anni, nisi retenta marca & media marca præmissis. Alioquin ipsi de his respondere, & de suo soluere tenebuntur. Quod etiam tempore Capitulorum obseruãdorum generaliter, & cuilibet specialiter, tempore admissiõis iniungi volumus & mandamus.

Insuper statuimus & ordinam⁹, quòd deincẽps decedentibus Prælatis Monasteriorum, siue Collegiatarum Ecclesiarum, quibus quacunq; authoritate Ecclesię parochiales vnitæ aut incorporatæ sunt, ita tamen & taliter, ꝙ non per fixos Vicarios, sed duntaxat ad nutum amobiles Capellanos gubernentur & regantur, ꝙ extunc morte Prælatorum intercedente, nobis marca argenti, alijs verò Archidiaconis, sedium Christianitatis decanis & capitulis, infra annum iura *alijs præscripta persoluantur. Insuper prę- for. *aliàs cipiẽtes, vt ipli capellani, vt ꝓmittitur, amobiles, non nisi idonei admittãtur, & admissi, ad comparitionem & omnia capitularia onera teneantur & compellantur, sub modis & formis præscriptis.

¶ De Competentia Pastorum.

QVum multorum querela pulsante intellexerim⁹, varios esse, qui vel ob inopiã Parochias suas deserere & mutare, aut contra Canonum sanctionem secularibus negocijs sese implicare, aut pro sacramẽtis Ecclesiasticis immoderatè exactionem facere præsumũt, aut in dedecus clericalis ordinis, victum quasi mendicare coguntur: dignum esse & æquum arbitramur, vt qui altari seruiũt, de altari & viuant. Neq; 1. Cor. 9. absonum reputamus, vt ea quæ ex antiqua consuetudine locorũ, Pastoribus & Curatis solui & præstari eisdem solita sunt, etsi modica sint, benignè persoluantur: eoque minùs sub hoc ꝓtextu sacramentorũ venditionem causentur isti, q oĩa siniſtrè in ordinis clericalis confusiõne interpretantur: atq; vt omnium in hoc vniformis obseruantia in nostra Diœcesi constituatur, matùro consilio statuimus & ordinamus, vt deinceps in nostra ciuitate & Diœcesi Treuerensi, curatis pro licentiatorio seu dimissorijs literis, duodecim albos rotatos: pro educendis seu benedicendis puerperis, duodecim denarios: pro eo tempore, quo sacrosanctum Eucharistiæ sacramẽtum ad infirmos defertur, for. *ob quatuor denarios: *extremæ verò vnctiõis sacramentum, duodecim denarios, pro offertorio quatuor festiuitatum, pro qualibet vnum denarium exigere liceat.

Vltrà tñ nullus curatus exigere ꝓsumat, datũ tñ aut oblatũ liberaliter recipe potest.

Pariformiter, pro Baptismi aut pœnitentiæ sacramentis nihil exigat: liberaliter oblatum recipere potest.

In nuptijs verò celebrãdis, sacerdos iuxta cõsuetudinem loci, cibarijs missis à nuptijs, debet cõtentus esse, nihil vltrà exigendo. Si verò copulati, pro ijs pecuniã largiri vellẽt, numerũ octo Alborum excedere nõ debẽt.

In funeralibus verò, aut exequijs defunctorũ, aut tertio, septimo, & tricesimo, expẽsis & duobus albis, aut deficientibus expensis, vltra tres albos sacerdotes exigere nõ ꝓsumãt: sed liberaliter oblata recipe possunt.

In pecoribus verò pascẽdis & custodien-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dis.& quæ sunt domus dotis Ecclesiæ, curtis & ædificiorũ reparatiõis, Decanatus statuta obseruentur:& ijs deficientibus,ad statuta Diœcesana,olim per felicis recordationis Balduinum prædecessorem nostrũ edita & condita,recursus haberi debet.

Insuper,si super competentia q̃stio emerserit,cùm certa regula dari nõ possit, coram ordinario loci proponetur & deducetur,ac summariè simpliciter & de plano per Officiales nostros procedi, & sententiam ferri mandamus: & si diffinitum aut cognitum fuerit,quòd competentia danda sit,extunc nos aut Commissarij nostri, quos specialiter ad hoc deputabimus, primò recursum habebunt ad decimam Parochiæ, siue eam Clerici siue laici habeant:atq; hac deficiẽte,ad plurium parochialiũ vniones seu annexiones,prout commodiùs fieri potuerit, & vltimò si nec sic ꝓuideri potest, ordinaria authoritate Parochianos ad debitam parochi sustentationem cõpellere oportebit.

¶De scholis.

MAgna & præcipua cura habenda est, vt iuuentus nostræ ciuitatis,Diœcesis & Prouinciæ Treuerensis,à primo ætatis flore, non minùs Christianæ pietatis institutis & incorruptis moribꝰ imbuatur,quàm rudimentis literarum incontaminatis rectè instituatur. Quapropter ꝓcipimus,vt iuxta Patrum antiquorum decreta,singula Collegia scholas instaurare,vel erectas conseruare debeant,& Prælati Ecclesiarũ,ac alij, quibus id muneris ex officio incumbit, solerter prouidere,vt pædagogi & magistri idonei sint & probi,atq; vitæ omnino inculpatæ:qui ea prælegant,quæ puerorũ seu adolescentum ætati conueniunt: dummodò nõ sint obscœna,suspecta aut contagiosa.Similiratione hæc obseruãda sunt in scholis parochialibus oppidorum & aliorum locorũ diœcesis & Prouinciæ nostræ Treuerensis. In quibus curent parochiales sacerdotes, si in præmissis defectus aut negligentia suboriatur,ꝙ Ordinarijs locorum denunciẽt: quibus iniungimus,vt diligenter circunspiciant, ne quid in ijs quæ ad veram eruditionem, aut ad pietatem & cultum Dei attinent,negligatur.Prꝛterea,quo Collegia doctis & bonis viris ornentur & illustrentur, Prælati Ecclesiarum & Capitula, canonicos suos,id petentes,tribus annis expectantiarũ finitis,(quorum primus nobis,secũdus prꝛsentiarum augmento, tertius Ecclesiarũ fabricis debetur,non obstantibus alijs expectantiarum,aut primæ residentiæ annis, ex statutis vel consuetudinibus debitis,quæ & quas ad effectũ præsentem studiorum obtinendum,reuocamus & cassamus,sed quæ tñ ad alios, ad studia non destinatos, illibata esse volumus) si in sacris maioribus ordinibus fuerint,& studijs apti extiterint,ad vniuersitates Catholicas,arbitrio capituli, nec-

non sufficienti tempore eis determinato,ac præbenda debita eisdem assignata, saluotñ & deducto consueto onere,mittere debent. Ipsis verò in minoribus ordinibus existentibus,de præbenda, quæ eis deducto onere,si residerent,deberetur,in absentia respõdere tenebuntur:data tamen priùs sufficiẽti cautione,de perceptis simpliciter Ecclesiæ restituendis, si finitis annis pro studio cõcessis,mox tunc infra proximum annum sacris maioribus ordinibus initiari, & apud easdem ecclesias residere distulerint:nõ obstantibus quibuscunq; statutis vel consuetudinibus Ecclesiarum, quibus authoritate nostra de consensu huius Synodi nostræ Prouincialis, quatenùs præmissis contraria fuerint, præsentium tenore derogamus, & pro ista parte tollimus, cassamus, & annullamus.

Vt nemo clericos vel Ecclesiasticas personas, ad iudicium seculare trahere præsumat.

MAgnũ abusum & Canonibus & Imperialibus legibus contrarium, omninò tollere & abolere affectantes, vetera statuta prouincialia prædecessorũ nostrorum innouamus, & districtè præcipiendo mandamus,ꝙ nullus ecclesiasticam personã trahere ad iudicium seculare præsumat.

Et si laicus actor hoc fecerit,à iure suo cadat, & iudicatum non teneat, & iudex extũc omni potestate iudicandi sit priuatus.

Clericus verò actor alium Clericum trahens vltra præmissa,ipso facto sententiã excommunicationis incurrat.

Clericua verò reus sub simili pœna, ꝑter alias pœnas iuris,in iudicium Laicale non consentiat.

Et quicunq; iudex secularis, directè vel indirectè per se vel alium Clericum coram se litigare aut respondere compellit,aut cautionem vel fideiussionem exigit, aut impedimentum & molestiã infert aut procurat, quo minùs Ecclesiasticæ pſonæ, in foro ecclesiastico liberè agere & defendere possint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat:à qua non debet absolui, nisi priùs omni damno & interesse(vt vocamus)restituto, prout latiùs in prioribus statutis prædecessorum nostrorum ordinatum reperitur. At sub similibus pœnis, Iudex secularis Clericos reos nõ cõpellat,sed & eis agentibꝰ in foro seculari,iustitiã denegare nõ ꝓsumat.

De Immunitate Ecclesiarum.

PRætereà statuimus,ꝙ nullus à personis Ecclesiasticis,seu eorum bonis, contra libertatem ecclesiasticã pedagia,telonia,angarias,perangarias,collectas, aut exactiones extorquere aut imponere ꝓsumat, quinimò ad abstinendũ ab ijs & similibus, &ad restituendum, si quis aliquid extorserit, Canonica monitiõe ꝓmissa, per ordinarios locorũ, iuxta ecclesiasticam censuram cogatur. Nẽ

¶Ne quis aliqua statuta, contra libertatem Ecclesiæ facere præsumat.

VEtera statuta prædecessorum nostrorum innouando & extendendo, præsente nostra ordinatione cassamus & irritamus omnia statuta & consuetudines,quæ & quas ciuitates,communitates & loca, Præsides,Potestates, Rectores & consules,& quęcunq; aliæ personæ, contra libertatem Ecclesiæ edere vel seruare præsumpserint,& si aliqui secundum statuta vel consuetudines memoratas iudicauerint, iudicatum vigore careat,& ipsi iudicantes vel exequentes,ipso facto inhabiles sint ad omnem legitimum actum in Ecclesia:saluis nihilominùs alijs pœnis,contra tales in Concilio generali ꝓmulgatis.

¶De vita & honestate Clericorum.

ETsi sacræ Cæsareæ Maiestatis Augustanam reformationem nobis & alijs Archiepiscopis, Episcopis & Ecclesiarum Prælatis,ad deliberãdum traditam,& eam quasi sacris canonibus consonam & conuenientem,sine omni sanctæ sedis Apostolicæ prꝛiudicio probatam receperimus, & in nostra Diœcesi Treuerensi solenniter publicari & exequi,quãtùm in nobis fuit, curauerimus, atq; nonnulla statuta morum correctionem concernentia, in nostra Episcopali synodo edi & publicari mandauerimus: in quibus abundè & sufficienter contra simoniacos, concubinarios,sortilegos,ebriosos,vsurarios,& alios criminosos prouisum existit:Nos tamen nunc authoritate Metropolitica, ea omnia innouando hortamur & monemus omnes & singulos nostræ Ciuitatis,Diœcesis & Prouinciæ Prælatos & subditos, quatenùs quemlibet concernit,vt Dei timorꝰ & reuerentia habitis,omi prauo affectu semoto,cùm sacræ Cæsareæ reformationis intuitu,tum nostra Metropolitica authoritate, ex sacrorum canonum & generalium Conciliorum prꝛscripto, sanctę sedis Apostolicę authoritate semper salua,in omnibus ijs sese irreprꝛhensibiles & inculpabiles reddant & exhibeant. Alioquin Prælatorum negligentiam,subditorum verò excessus,opportunis iuris remedijs,inquãtum possumus, supplebimus & corrigemus.

¶Vt quilibet habeat copiam statutorum Prouincialium.

NE quispiam affectata ignorãtia se valeat excusare, prꝛcipimus & mandamus,quòd per ciuitatem, Diœcesim & Prouinciam nostram Treuerensem,horum nostrorum statutorum legitima fiat publicatio,& quòd omnium & singulorum Monasteriorum,collegiorum Prælati & Rectores, necnon Christianitatis Decani & Plebani locorum,copiam statutorum & aliorum prædecessorum nostrorum, & præsentium statutorum semper & continuò penes se habeant & teneant, & in ijs statuta & ordinata, inquantùm quemlibet concernunt, inuiolabiliter obseruent. Alioquin negligẽtes seu contrarium facientes, in ijs scriptis excommunicamus,prꝛter alias pœnas suprà comminatas:reseruando tamen nobis, & successorib⁹ nostris Archiepiscopis Treuerẽsibus Metropolitanis,potestatem super præmissis omnibus & singulis,addendi, minuẽdi,corrigendi,extendendi, interpretandi & declarandi,quotiès opus fuerit, & visum erit expedire.In cuius rei fidem, sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datũ in Metropolitana nostra ecclesia Treuerensi,die decimotertio Maij,Anno millesimo quingentesimo quadragesimonono.

CONCILIVM OECVMENICVM TRIDENTINVM, SVB PAVLO III. IVLIO III. ET PIO IIII. CELEBRATVM.

DE TRIDENTO.

TRidentum oppidum est peruetustum, in Italiæ & Germaniæ confinibus situm in planitie fertili, atq; vndiq; ferè montibus altissimis septum,rebus maximis gerendis aptissimum. Sunt qui scribãt à Brenno Gallorum Senonum duce ante annos mille nongentos conditũ, & à Theodorico Gotthorũ rege mœnibus & propugnaculis cinctum.

BVLLA INDICTIONIS SACRI OECVMENICI CONCILij Tridentini sub Paulo III. Pontifice maximo.

PAulus episcopus,seruꝰ seruorum dei, ad futuram rei memoriam. Initio nostri huius Pontificatus, quem non ob merita nostra, sed propter suã magnã bonitatem, Dei omnipotentis prouidentia nobis commisit, cernẽtes iamtum in quas perturbatiões temporũ,quotq; incommoda rerum ferè omnium nostra pastoralis solicitudo & vigilia esset vocata,cupiebamus quidẽ mederi Christianæ Reip. malis,quibus illa iamdudùm vexata,& propemodùm oppressa est:sed ipsi etiam vt homines,circundati infirmitate, ad tantũ onus tollendum impares vires nostras esse sentiebamus. Nam cùm pace opus esse intelligeremus ad liberandam & conseruandã à plurimis impendentibus periculis Remp. omia inuenimus odijs & dissensiõibus plena, dissentientibus præsertim Principibus ijs inter se, quibus summa rerum penè omnis à neo

Universidad de Deusto
Biblioteca

permissa est. Cùm vnũ ouile & vnum pastorem Dominici esse gregis, ad integritatem Christianæ religionis & ad cælestium bonorum spem in nobis confirmandam, necessarium duceremus, schismatis, dissidijs, hæresibus erat Christiani nominis diuulsa iam penè & lacerata vnitas. Cùm tutam atq; munitam ab infidelium armis atq; insidijs Rempub. optarem⁹, nostris erratis, nostraq; cunctorum culpa, Dei videlicet ira peccatis nostris imminente, Rhodus fuerat amissa, Hungaria vexata, conceptum & meditatum contra Italiam, contraq; Austriam & Illyricum terra mariq; bellum: cùm impius & immitis hostis noster Turca nullo tempore requieseceret, nostrorumq; inter se odia & dissensiones suam benè gerendæ rei occasionẽ duceret. Igitur, vt dicebamus, in tanta hæresum, dissensionum, bellorumq; tempestate, tantisque excitatis fluctibus, cùm essemus ad moderandam & gubernandam Petri nauiculam vocati, nec viribus ipsi nostris satis fideremus: primùm coniecimus in dominо cogitatus nostros, vt ipse nos nutriret, animumq; nostrum firmitate & robore, mentẽ consilio sapientiaq; instrueret: deindè animo repetentes, maiores nostros sapiẽtia admirabili & sanctitate præditos, sæpè in summis Christianæ reipublicæ periculis, remedium optimum atque oportunissimũ œcumenica concilia & Episcoporum generales conuẽtus adhibuisse, ipsi quoq; animum ad generale habendum Concilium adiecimus, exquisitisq; principum sententijs, quorum nobis videbatur vtilis in primis & opportuna ad hanc rem esse consensio, cùm eos tunc non alienos ab hoc tam sancto opere, inuenissemus, œcumenicum Concilium & generalem eorũ episcoporum aliorumq; Patrũ, ad quos pertineret, conuentum in ciuitate Mantuæ indiximus, anno incarnationis dominі, sicut literis & monumentis nostris testatum est, millesimo quingentesimo trigesimoseptimo, Pontificatus nostri tertio, ad 10. Calend. Iunij inchoandum: spem propè certam habentes, fore vt cùm illic in nomine Domini essemus congregati, ipse, sicut promisit, dominus in medio nostrùm affuturus, & bonitate ac misericordia sua omnes temporum procellas, omniaq; pericula spiritu oris sui facilè depulsurus esset. Sed vt semper insidiatur pijs actiõibus humani generis hostis, primùm contra omnem spem & expectatiõem nostram denegata fuit nobis Mantuana ciuitas, nisi aliquas conditiones subiremus, ab institutis maiorũ nostrorum, & conditione temporum, nostraq; ac huius sanctæ sedis ac nominis ecclesiastici dignitate libertateq; prorsus alienas, quas in alijs literis nostris expressimus. Quapropter alium inuenire locum, aliamque deligere ciuitatem necesse habuimus: quæ cùm non statim nobis occurreret idonea & apta, ad sequentes Calend. Nouemb. prorogare concilij celebrationem fuimus coacti. Interim sæuus & perpetuus hostis noster Turca ingenti classe Italiam adortus, aliquot oppida in litoribus Apuliæ cepit, vastauit, diripuit, prædas hominum abegit: nos in maximo timore & periculo omnium, muniendis litoribus nostris, finitimisq; auxilio iuuandis fuimus occupati: nec tamen interea destitimus consulere & hortari Christianos principes, vt de idoneo ad habendum concilium loco quid sentirent, nobis exponerent. Quorum cùm essent incertæ varieq; sententiæ, tempusq; diutiùs, quàm erat op⁹, videretur extrahi, nos optimo animo atque (vt arbitramur) etiã consilio Vincentiã elegimus, vrbem copiosam, & Venetorum, qui eam nobis concedebant, virtute, authoritate, potentia cùm aditum patentem, tum stationem omnibus liberam atq; tutam in primis in se habentem. Sed cùm iam tempus lõgiùs progressum esset, nouæq; vrbis electionem omnibus significari conueniret, iamq; calendæ Nouemb. appetentes facultatẽ huius diuulgationis excluderent, hyemsq; esset propinqua, rursus altera prorogatione tempus Concilij differre in proximum sequens ver, Maijq; futuras Calendas compulsi fuimus. Qua re firmiter constituta atq; decreta, cùm & nosipsos & cætera omnia ad eũ benè agendum, Deo iuuante, celebrãdumq; conuentum pararemus, plurimum reputantes interesse cùm celebratiõis concilij, tum vniuersæ Christianę reipublicę Christianos principes pace inter se & concordia consentire, charissimos in Christo filios nostros, Carolum Romanorum Imperatorem semp Augustum, & Christianissimũ regem Franciscum, duo p̃cipua Christiani nominis firmamenta atq; subsidia, orare atq; obsecrare institimus, vt ad colloquiũ inter se & nobiscum vnà conuenirent: quorum quidem apud vtrunq; literis, nuncijs, & à latere nostro missis ex venerabilium fratrum nostrorum numero legatis sæpissimè egeramus, vt ex simultate & dissidijs ambo in vnum fœdus & piam amicitiam vellent conuenire, labentibusq; succurrere Christianis rebus: quarum seruandarum cùm esset illis potestas ab Deo præcipuè tributa, si id non agerent, & ad commune Christianorum bonũ sua consilia non dirigerent, acris & seuera ratio eidem Deo ab ipsis reddenda esset. qui aliquando precibus nostris annuentes, *Niceam se contulere: quò nos quoq; longum iter, & senili ætati nostræ vehementer contrarium, DEI & pacis conciliãdæ causa suscepimus: neque prætermisimus interea, cùm tempus concilij p̃stitutum, Calendæ videlicet Maij appropinquarẽt, tres legatos summæ virtutis ac authoritatis à latere nostro, de numero eorundem fratrum nostrorum, S.R.E. Cardinalium, Vincentiam mittere, qui

*Nicæam

Matt. 18.

q̃ initiũ Concilij facerẽt, Prælatosq; vndiq; venientes excipерent, & ea quæ iudicarent esse opus, agerent & tractarent, quò nos ab itinere & negocio pacis reuersi, omnia accuratiùs dirigere possemus. Interim verò in illud sanctum opus maximeq; necessarium, tractatiõem videlicet pacis inter principes, incubuimus, & quidem omni animi studio, omni pietate ac diligentia. Testis est nobis Deus, cuius freti clementia, nosmetipsos itineris & vitę periculo exposuimus. Nostra testis conscientia, q̃ nihil habet hac in re quidem, in quo nos arguat aut prætermissæ, aut non quæsitæ ad pacificandum occasionis: Principes ipsi testes, quos tam sæpè, tamque vehementer nuncijs, literis, legatis, monitis, hortatu, precibusq; omnibus obsecraueramus, vt simultates deponerẽt, vt societatem coirent, vt Christianæ Reipub. in maximum & propinquum iam adductæ discrimen, cõmunibus studijs & subsidijs opitularentur. Iam verò testes illæ vigiliæ atq; curæ, illi diurni nocturniq; animi nostri labores, grauesq; solicitudines, quas ob hanc rem & causam plurimas iam suscepimus, nec tamen ad optatum exitum nostra consilia & acta adhuc perducta sunt. Ita enim visum Domino Deo est, quem tamen non desperamus aliquando optata nostra benigniùs respecturum. Ipsi quidem, quãtùm in nobis fuit, nihil quod esset pastorali nostro officio debitum, in hac re omisimus. Quòd si qui sunt, q̃ actiones pacis nostras in aliam interpretentur partem, dolemus quidem, sed tamen in dolore nostro gratias Deo omnipotenti agimus, qui ad exemplum & doctrinam patiẽtiæ nostræ suos voluit apostolos haberi dignos, qui pro nomine Iesu, qui pax nostra est, contumeliam paterentur. Verùm in illo congressu colloquioq; nostro, quod Niceæ habitum est, etsi peccatis nostris impedientibus, inter duos principes vera & perpetua pax non potuit confici, induciæ tamen decennales factæ sunt: quarum opportunitate nos sperantes & sacrum Concilium commodiùs celebratum iri, & deinde ex concilij authoritate perfici posse pacem, apud principes institimus, vt & ipsi venirent ad cõcilium, & prælatos suos præsentes ducerent, absentesq; accerserent. Qui cùm de vtroq; se excusassent, quòd & ipsis redire in regna sua tum necesse esset, & Prælatos, quos secũ habuissent, itinere atque impendijs fessos atque exhaustos recreari & refici oporteret, nos hortati sunt, vt aliam quoq; prorogationem temporis habẽdi concilij decerneremus. Qua in re concedenda cùm essemus aliquantùm difficiles, literas interim à legatis nostris, qui Vincentiæ erant, accepimus, transacto iam & longiùs præterito concilij ineundi die, vnum vix aut alterum ex externis nationibus prælatum Vincentiam se contulisse. Quo nuncio accepto, cùm videremus eo tempore nulla iam ratione haberi Concilium posse, ipsis principibus concessimus, vt differretur tempus Concilij vsq; ad sanctum Pascha, diemq; festum futuræ Dominicæ resurrectionis. Cuius nostri præcepti expectationisq; decretæ literæ, Genuæ anno incarnatiõis Domini M.D.XXXVIII. 4. Calend. Iulij factæ publicataeq; sunt: atq; hanc dilationem eò propensiùs fecimus, q̃ pollicitus est nobis vterq; princeps legatos suos Romam ad nos se missurum, vt ea, quę ad perfectionem pacis reliqua essent, neque Niceæ ob breuitatem temporis potuerant omnia confici, Romæ commodiùs coram nobis agerentur & tractarentur. Et ob hanc rationem etiam à nobis ambo petierunt, vt hæc pacificationis procuratio concilij celebrationi proponeretur, cùm ipsum conciliũ pace facta multo deinde vtilius & salutarius Christianæ Reipublicæ futurum effet. Semp enim hæc pacis spes nobis iniecta, Principũ nos volũtatibus assentiri hortata est: quam spem vehementer auxit post discessum à Nicea nostrum, ipsorum duorum Principum inter se beneuola amicaq; congressio: quæ maxima nostra cum lætitia à nobis intellecta, confirmauit nos in bona spe, vt tandèm aliquando nostras preces apud Deum exauditas, & vota pacis accepta esse crederemus. Hanc igitur pacis conclusionem cùm & expeteremus & vrgeremus, nec solùm duobus antedictis principibus, verùm etiam charissimo in Christo filio nostro Ferdinando regi Romanorum videretur actionem concilij, nisi pace facta, suscipi non oportere, cunctiq; à nobis per literas suos q̃, oratores cõtenderent, vt alias rursus temporis prorogationes faceremus, præcipuè autem instaret serenissimus Cæsar, promisisse se demonstrans ijs, qui à catholica vnitate dissentiũt, se operam suam apud nos interpositurum, vt aliqua cõcordiæ ratio iniretur, quod ante suam in Germaniam profectionem aptè non posset fieri: nos eadem semper spe pacis, & tantorum Principum voluntate adducti, cùm præsertim cerneremus, ne ad dictum quidem resurrectionis festum alios p̃latos Vincentiam conuenisse, prorogatiõis nomen iam fugientes, quod tam sæpè frustrà fuerat repetitum, celebratiõem generalis concilij ad nostrum & sedis Apostolicæ beneplacitum suspendere maluimus: itaque fecimus, & de suspensiõe huiusmodi literas ad singulos supradictorum principum decima die Iunij 1539. dedimus, sicuti ex illis perspicuè potest intelligi. Ea itaque suspensione necessariò per nos facta, dum tempus illud magis idoneum à nobis pacisque aliqua conclusio expectatur, quæ & dignitatẽ posteà frequentiamque concilio, & Christianæ Reipub. præsentiorem salutem erat allatura, Christianæ interea res in deterius quotidiè prolapsæ sunt, Hungaris rege ipso-

Act. 5. Epist. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum mortuo Turcâ vocantibus, Ferdinando rege bellum in eos mouente, Belgis ad defectionem à Cæsare ex parte quadam incitatis, cuius defectiõis cõprimendæ causa p Galliam amicissimè, & cum rege Christianissimo cõcordissimè, magno beneuolę inter eos voluntatis indicio, transiens in Belgas sereniſſimus Cæſar, & illinc deinde in Germaniam profectus, conuentus Germaniæ principum & ciuitatum, tractandæ eius, quã dixerat, concordiæ causa habere cœpit. Sed cùm, ſpe pacis iam deficiente, ille quoq; modus curandæ in cõuentibus tractandęq; concordiæ ad maiores potiùs diſcordias cõcitadas *aptus esse videretur, inducti fuimus ad priſtinum Concilij generalis remedium reuerti: idq; per legatos noſtros S.R.E. cardinales ipſi Cæſari obtulimus, quod etiam poſtremò & præcipuè in Ratiſponenſi conuentu egimus, cùm illic dilectus filius noſter Gaſpar tituli S. Praxedis Cardinalis Contarenus, ſumma doctrina & integritate, Legatum noſtrum ageret. Nam cùm (id quod ne accideret, anteà veriti eramus) ex eius conuentus ſententia peteretur à nobis, vt ab eccleſia diſſentientiũ quoſdã articulos tolerãdos declararemus, quoàd per œcumenicum Concilium illi excuterentur & deciderent, idq; nobis vt concederemus, neq; Chriſtiana & Catholica veritas, neq; noſtra & ſedis Apoſtolicæ dignitas permitteret, palàm potiùs Cõcilium vt quamprimũ fieret, proponi màndauimus. Neq; verò in alia vnquàm ſententia & voluntate fuimus, quàm vt primo quoq; tempore concilium œcumenicũ & generale congregaretur. Sperabamus em̃ ex eo & pacem populo Chriſtiano, & Chriſtianæ religionis integritatem poſſe recuperari: veruntamen id cum bona gratia & voluntate Chriſtianorum principũ habere volebamus. Quam voluntatem dum expectamus, dum obſeruamus tempus abſcõditum, tempus beneplaciti tui, ô Deus, aliquando tandem decernere compulſi ſumus, omne eſſe tempus beneplacitum Deo, cùm de rebus ſanctis & ad Chriſtianam pietatem ptinentibus cõſilia ineuntur. Quapropter videtes, maximo quidẽ animi noſtri cũ dolore, rem Chriſtianã quotidiè in peius ruere, Hũgaria à Turcis oppreſſa, Germanis piclitantibus, cæteris omnibus metu mœroreq; afflictis, nullius iam principis cõſenſum expectare, ſed tantùm Dei omnipotentis voluntatẽ & Chriſtianæ Reipub. vtilitatem attendere conſtituimus. Itaq; cùm Vincẽtiam ampliùs nõ haberemus, cuperemusq́ue cùm vniuerſę Chriſtianorum ſaluti, tum Germanicæ nationis incõmodis in eligendo p nos nouo Concilij habendi loco conſulere, aliquotq; locis ꝓpoſitis, ipſam Tridentinam ciuitatẽ ab iplis deſiderari videremus: nos etſi in citeriore Italia cõmodiùs oĩa tractari poſſe iudicabamus, ad eorum tamen poſtulationes noſtrã voluntatẽ paterna charitatẽ deflexim^s: itaq; Tridentũ ciuitatẽ elegim^s, qua in ciuitate œcumenicũ conciliũ ad proximè vẽturas Caled. Nouemb. haberẽt, idoneum locũ illũ ſtatuentes, quò ex Germania quidẽ, alijsq; Germaniæ finitimis nationib^s facilimè, ex Gallia, Hiſpania cęterisq; ꝓuincijs remotioribus nõ difficiliter epiſcopi & ꝓlati conuenire poſſent. Dies autẽ Concilij ea à nobis ſpectata eſt, q̃ ſpatiũ in ſe haberet & publicandi p Chriſtianas nationes noſtri huius decreti, & facultatis oĩbus Prælatis ad veniendũ tribuẽdæ. Quo minùs autẽ annuum tẽpus p̃finiremus mutãdo concilij loco, ſicut quibuſdã cõſtitutionibus aliàs prę-ſcriptũ eſt, ea res fuit in cauſa, q̃ longiùs extrahi ſp& anandæ aliqua in parte Chriſtianę Reip. q̃ tot & tetrimentis & calamitatibus affecta eſt, noluimus. Et tñ videmus tempora, agnoſcimus difficultates: quid ſperari poſſit ex conſilijs noſtris, incertũ eſſe intelligimus. Sed qa ſcriptũ eſt, Reuela Dño viã tuã, Pſal. 36. & ſpera in eo, & ipſe faciet: magis Dei clemẽtiæ & miſericordiæ confidere, q̃ noſtræ imbecillitati diffic'ere cõſtituimus. Sæpè enim fit in bonis operibus incipiẽdis, vt quod humana conſilia non valent, diuina virtus efficiat. Huius igitur ipſius Dei oĩpotẽtis, Patris & filij & ſpiritusſancti, ac beatorum eius apoſtolorum Petri & Pauli authoritate, qua nos quoq; in terris fungimur, freti atq; ſubnixi, de venerabiliũ itẽ fratrũ noſtrorũ S.R.E. Cardinaliũ cõſilio & aſſenſu, ſublata atq; amota ſuſpenſiõe, de qua ſuprà commemoratum eſt, quã p ꝑſentes tollimus & amouemus, ſacrũ œcumenicũ & generale conciliũ in ciuitate Tridentina, loco commodo & libero, omnibusq; nationibus opportuno, ad Caled., ꝓximas Nouemb. anni ꝑſentis ab incarnatione Dñi 1542. incipiendũ, ꝓſequendum, & eodem Domino adiuuante, ad ipſius gloriam atq; laudem, & Chriſtiani totius populi ſalutẽ abſoluendũ perficiendumque indicimus, annunciamus, conuocamus, ſtatuimus atque decernimus: omnes omnibus ex locis tam venerabiles fratres noſtros Patriarchas, Archiepiſcopos, epiſcopos & dilectos filios abbates, q̃ alios quoſcunq;, q̃bus iure aut priuilegio in Concilijs generalibus reſidendi, & ſententias in eis dicendi pmiſſa poteſtas eſt, requirentes, hortantes, admonentes, ac nihilo minùs eis in vi iuriſiurandi, quod nobis & huic ſanctæ ſedi prę-ſtiterunt, ac ſanctæ virtute obediẽtiæ, alijsq; ſub pœnis, iure aut cõſuetudine in celebrationibus conciliorum aduerſus non accedentes ferri & proponi ſolitis, mãdantes arcteq; ꝓcipientes, vt ipſimet, niſi fortè iuſto detineantur impedimento, de quo tñ fidem facere compellantur, aut certè per ſuos legitimos procuratores & nuncios ſacro huic Concilio omninò adeſſe & intereſſe debeãt. Suprà autem dictos Imperatores regemque Chri-

*apertus

Chriſtianiſſimum, necnon cæteros reges, duces, principes, quorum præſentia ſi aliàs vnquàm, hoc quidem tempore maximè ſanctiſſimæ CHRISTI fidei, & Chriſtianorũ omnium futura eſt ſalutaris, rogantes atque obſecrantes per viſcera miſericordiæ Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti, cuius fidei veritas & religio & intùs & extrà grauiter iam oppugnatur, vt ſi ſaluam volunt Chriſtianã eſſe Remp. ſi ſe Domino obſtrictos & obligatos pro maximis illius erga ſe beneficijs intelligunt, ne deſerant ipſius Dei cauſam & negocium, ipſimet ad ſacri Concilij celebrationem veniant, in quo ipſorum pietas atque virtus communi vtilitati ſalutiq; ſuæ ac cæterorum & temporali & ætern̄ plurimùm eſt profutura. Sin autem, id, q̃ nolemus, accedere ipſi nõ poterunt, at graues ſaltem viros legatos cũ authoritate mittant, q̃ perſonã Principis ſui quiſq; & cum prudẽtia, & cum dignitate poſſint in Concilio referre. In primis verò vt id curent, quod ipſis facilimum eſt, vt ex ſuis cuiuſq; regnis ac ꝓuincijs epiſcopi & prælati ſine tergiuerſatione & mora ad conciliũ ꝓficiſcãtur. Quod maximè quidem à Prælatis Principibusque Germaniæ Deum ipſum atq; nos impetrare æquum eſt, vt cùm eorum præcipuè cauſa ipſiſque cupientibus concilium indictũ ſit, & in ea ciuitate indictum, quæ ab eis eſt deſiderata, non grauentur ipſi ſua cunctorum præſentia id celebrare & ornare, quò meliùs atque commodiùs quæ ad integritatẽ & veritatem Chriſtianę religionis, quę ad bonorum morũ reductionem, emendationem q̃; malorũ, quę ad Chriſtianorum inter ſe, tam principum, q̃ populorum pacẽ, vnitatẽ, concordiam q̃; pertineant, & quæ ad repellẽdos impetus Barbarorũ & infidelium, quib^s illi vniuerſam Chriſtianitatẽ obruere moliunt, ſint neceſſaria, Deo noſtris cõſultationibus præeunte, & lumen ſapientię ſuę ac veritatis mentibus noſtris prę-ferente, agi in dicto ſacro Oecumenico Concilio, & conſpirante oĩum charitate cõſuli, tractari, confici, ad optatosq; exitus deduci q̃primùm, & q̃optimè poſſint. Atq; vt noſtræ hæ literæ, & quæ in eis continentur, ad notitiam cunctorũ, quorum oportet, perueniant, néve quis illorum ignorãtiæ excuſationẽ prætendat, cùm præſertim etiam non ad omnes eos, quibus nominatim illæ eſſent intimandæ, tutus forſitan pateat acceſſus: volumus & mãdamus, vt in Baſilica Vaticana principis apoſtolorũ & Eccleſia Lateranenſi, cùm ibi multitudo populi ad audiendam rem diuinam congregari ſolita eſt, palàm clara voce per curię nr̃ę curſores, aut notarios aliquos publicos legãtur, lectæq; in valuis dictarũ eccleſiarum, itemq; Cãcellarię Apoſtolicę portis, & cãpi Floræ ſolito loco affigant, vbi ad lectionẽ & notitiã cunctorũ aliquandiù expoſitæ pendeant: cumq; inde amouebunt, earũ nihilo minùs exempla in eiſdẽ locis remaneãt affixa. Nos em̃ p lectionẽ, publicationẽ, affixionemq; huiuſmodi oẽs & quoſcunque quos antedictę nr̃ę cõpræhẽdũt, poſt ſpatiũ duorũ menſiũ, à die literarũ publicatiõis & affixionis, ita volum^s obligatos eſſe atq; adſtrictos, acſi ipſiſmet illæ coràm lectę & intimatæ eſſent: tranſſumptis quidẽ earũ, quæ manu publici notarij ſcripta aut ſubſcripta, & ſigillo ꝑſonæ alicuius eccleſiaſticæ in dignitate conſtitutæ munita fuerint, vt fides certa & indubitata habeaẽ, mandam^s atq; decernim^s. Nulli ergo oĩnò hominũ liceat hãc paginã nr̃æ indictionis, annũciationis, conuocationis, ſtatuti, decreti, mãdati, præcepti & obſecrationis infringere, vel ei auſu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attentare p̃ſumpſerit, indignationem oĩpotentis Dei ac beatorũ Petri & Pauli apoſtolorũ eius, ſe nouerit incurſurũ. Dat. Ro. apud S. Petrum, anno incarnationis Dominicæ 1542. II. Calendas Iunij, Pontificatus noſtri anno 8.

Bloſius.

Hier. Dand.

SESSIO PRIMA SACROSANCTI Oecumenici & generalis Concilij Tridẽtini ſub Paulo 3. Pont. Maxim. celebrata die 13. menſis Decembris, Anno Domini 1545. præſidentibus in ea nomine eiuſdem Pontificis, Reuerendiſſ. D. D. D. Iohanne Maria de monte, Marcello Ceruino, & Reginaldo Polo, S.R.E. Cardinalibus, & Apoſtolicæ Sedis de latere Legatis.

IN noĩe dñi Amẽ. anno à natiuitate eiuſdẽ Domini noſtri M.D.XLV. Indictione tertia, die verò dominica tertia aduẽt^s dñi, in qua fuit feſtũ ſanctę Luciæ, & xiij. menſis Decẽbris, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & Dñi nr̃i, Dñi Pauli, diuina ꝓuidẽtia Papæ tertij, anno xij. ꝓ felici inchoatione ſacroſanctæ œcumenicæ & generalis Tridẽtinæ Synodi, fuit facta ꝓceſſio gñalis in ciuitate Tridẽtina, ab eccleſia ſanctiſſimę & indiuiduę Trinitatis, ad eccleſiã Cathedralẽ: aſſiſtẽtibus in ea tribus ſedis Apoſtolicæ legatis, & R. & Illuſtriſſ. D. Chriſtophoro Madrucio, tituli S. Cæſarij ſanctę Romã. eccleſię presbytero Cardinali & epo Tridẽtino: necnõ R. Patribus Dñis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Doctorib^s, ac illuſtrib^s & nobilibus viris infrãſcriptis, cum multis alijs Doctoribus, tũ in Theologia, tum in vtroq; iure: etiã cum magno numero Baronum & Comitũ, necnon cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum clero & populo dictæ Ciuitatis: Qua finita, præfatus Reuerend. & illustrissimus Dominus cardinalis de Monte, primus legatus, celebrauit Missam de sancto Spiritu in sancta cathedrali Ecclesia, & Reuerend. Pater Dominus Episcopus Bitontinus habuit orationem. Deinde finita Missa, dictus Reuerendissi. D. de Monte Cardinalis dedit benedictionem populo. Postmodùm comparuit coram eisdem R. Legatis & prælatis, egregius vir magister Zorrilla, Secretarius Illustriss. D. Didaci de Mendoza, oratoris Cæsareæ & Catholicæ maiestatis, & præsentauit literas excusatorias super eius absentia, quæ fuerunt lectæ alta voce. Interèa lectæ fuerunt Bullæ indictionis Concilij. Postmodùm præfatus Reuerendiss. de Monte legatus, vertit se ad Patres Concilij, dicens: Placét ne vobis ad laudem & gloriã sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritus sancti, ad incrementum & exaltationem fidei & religionis Christianæ, ad extirpationé hæresum, ad pacem & vnionẽ Ecclesiæ, ad reformationem cleri & populi Christiani, ad depressionem & extinctionẽ hostiũ Christiani nominis, decernere & declarare, sacrum Tridẽtinum et generale Cõcilium incipere & inceptum esse? Respõderunt, Placet. Et cùm proxima sit celebritas Natiuitatis Domini nostri Iesu Chri, & subsequantur aliæ festiuitates labentis & incipientis anni, placétne vobis primam futurã sessionem habẽdam esse die Iouis post Epiphaniam, quæ erit septima mensis Ianuarij anno Domini 1546? Respõderunt, Placet. Postremò idem Reuerẽdissimus de Monte, benedixit Synodum: & deinde cantores cãtauerunt, Te Deũ. Super quibus oñibus D. Hercules Seuerolus, ipsius Cõcilij ꝓmotor, petijt à D. Claudio de la Casa, Clerico Virdunensis diœcesis, & notario eiusdẽ Concilij, & ab alijs notarijs, vnum vel plura fieri instrumentum, seu instrumenta.

Sequuntur nomina Prælatorum, qui interfuerunt apertioni Concilij.

Reuerendiss. P. D. Archiepiscopi.
Aquensis, Panormitanus, Vpsalensis, Armacanus. Episcopi.

Hipporegiensis, Feltrensis, Cauensis, Fęsulanus, Caputaquensis, Sancti Marci, Gienensis Hispanus, Stabiẽsis, Pacensis, Astoricẽsis, Sidoniẽsis, Thermularũ, Lancianẽsis, Syracusanus, Agathensis, Aquinatensis, Bitontinus, Vigorniẽsis, Bellicastrẽsis, Britonoriensis, Clodiensis, Ioãnes Fonseca Episcopus Castelli maris Hispanus.

Fuerunt præsentes Illustres D. Castel Alto, Capitaneus ciuitatis Tridentinę, & D. Antonius Queta, oratores serenissimi Romanorum Regis.

Interfuerunt etiam Generales ordinum Mendicantium.

Ordinis Minorũ, Ordinis Cõuentualiũ, Ordinis Eremitarum sancti Augustini, Ordinis beatæ Mariæ de monte Carmelo, Ordinis beatæ Mariæ seruorũ cum multis, tum secularibus, tum regularibus Doctoribus. Angelus Massarellus, sacri Concilij secretarius, manu propria.

Admonitio, atque hortatio Legatorum Sedis Apostolicæ, ad patres in Concilio Tridentino, lecta in prima Sessione.

PAtres Reuerend. &c. Cùm ipsa muneris nostri ratio, qui in hac sancta Synodo Præsidentium & Sedis Apostolicæ Legatorum personã gerimus, hoc postulatura videtur, vt crescentibus negocijs, quæ in hoc sacro consessu, ad Dei gloriam, & ecclesię vtilitatẽ sunt expediẽda, sępiùs apud vos cohortandi & commonendi causa, verba faciamus: tum verò in hac prima Sessione, quę felix (vt speramus) principiũ ipsi Cõcilio est datura, minimè hoc à nobis ptermittẽdum duximus. Eò verò libentiùs hoc officio fungimur, quòd cùm vos vel hortamur, vt ea faciatis, quæ digna tanto conuentu sint, vel à contrarijs dehortamur, nosmetipsos etiam hortamur ac dehortamur, qui in eadẽ quasi naui vobiscum sumus, ijsdemque periculis, quibus vos, ijsdẽ tempestatibus subijcimur. Nosmetipsos (inquam) excitamus ad vigilãdum, ne vel in scopulos incidamus, qui plurimi proculdubiò in hoc cursu sese offerẽt: vel magnitudine negociorum, tanq̃ fluctuũ obrui nos negligentia nostra patiamur: verùm spe & fide erecti, eò nauigationẽ dirigamus, quò maximè portus salutis, ad DEI gloriam in Christo Iesu sese ostendet. Igitur vt ab eo incipiamus, de quo maximè in hoc principio admonendi omnes sumus, vnusquisque nostrũm ante oculos sibi in primis proponere debet, quænã sint, quę ab hoc sacro Concilio expectentur: ex quo quisque facilè intelliget, quantum sibi oneris incũbat. Sunt verò ea (vt omnia summatim complectamur) quæ in Bulla indictionis Concilij continentur: nempe hæresum extirpatio, disciplinæ Ecclesiasticæ & morum reformatio, ac tandèm pax æterna totius Ecclesiæ. Hæc ergo sunt, quæ nos curare, vel potiùs, ꝓ quibus assiduè orare, vt Dei benignitate fiant, oportet: atq; illud est, de quo ante oñia in ipso Concilij exordio, omnes & singulos qui huc cõuenimus, primùm autẽ nos ipsos qui in tam sancto ministerio præsidem⁹, admonẽdos duximus, ne vnquàm cogitemus, vel per singulos, qui hîc adsunt, vel per vniuersum Cõcilium, etiam si omnes Pastores ex vniuerso terrarum orbe huc coirent, tantis malis, quibus nunc grex Christi est oppressus, ꝓuideri posse. Si enim putamus hoc à nobis perfici posse, aut ab alio, quàm ab ipso Christo, quem Deus pater vnicum nobis seruatorem & pastorem dedit, cui etiam omnem potestatem dedit, erramus sanè in fundamento omnium actionum nostrarũ, & diui-

& diuinam iram magìs prouocabimus. Adiungimus enim ad superiora mala, quæ propterèa nobis acciderunt, quòd ipsum fontem aquæ viuę reliquimus, hoc alterum maximum peccatũ, quod nostra vel prudentia, vel potentia ijsdem malis mederi velimus: vt meritò de nobis dicatur, quod Propheta in persona Dei, veterem populum accusans, dicit: Duo mala fecit populus hic. me dereliquerunt fontem aquę viuæ, & foderunt sibi cisternas non valentes continere aquas. Tales verò cisternæ sunt omnia consilia, quæ à nostra prudẽtia, non afflata spiritu diuino, proficiscuntur, quæ non modò populos in pietate & obedientia, tanquàm aquas in cisternis, continere nó valent: sed qꝰ magìs his artibus retinere eos laboramus, eò violentiùs tanq̃ torrentes à nobis defluunt & discedunt: Vt superiorum annorum experientia, multis in locis, satìs nos docere potest, & nunc admonere, vnicã tantùm viam medendis his malis relictam, si nostra oñia remedia inutilia esse agnoscentes, & valere potiùs ad augẽda, q̃ ad tolleda mala: ad Chri potentiã, quem dexteram suã Deus pater appellat: ad Christi sapientiam, qui est sapiẽtia patris, in omnibus nos, qui patrum personã gerimus, fide & spe confugiamus: huius nos in omnibus ministros esse agnoscamus. Hic verò quæritur (inquit Apostolus) inter dispẽsatores, vt fidelis quis inueniatur. Hoc autem nunc nobis agendum est, vt ministros nos in omnibus idoneos præbeamus. Erimus verò idonei, si nos ex nobis minimè idoneos esse iudicauerimus. Quis enim (inquit idem Apostolus) ad hæc idoneus? vt, q ne cogitare quidem aliquid ex nobis, quasi ex nobis, simus sufficientes. Verùm hoc fateri non satis est nobis: hoc dicere potuit Apostolus, & per hanc portam ingredi ad obeundum munus suum, in eo se ministrum fidelem, ac idoneum ostendere, qui simul dicere potuit, de ministerio suo loquens: Nihil mihi conscius sum. Nobis verò, qui, si verum fateri volumus, aliter dicere non possumus, quin nobis conscij simus, in administrando munere nobis impositoin plurimis defeciisse, & horũ etiam malorũ, ad quę corrigenda vocamur, non minima ex parte causam extitisse, non satis est hîc fateri, ad tantũ munus nos impares esse. Quid ergo nobis agendum, vt idonei hoc tẽpore Christi ministri in Ecclesia instauranda esse possimus? Idem prorsus quod Christus ipse Episcop⁹ animarum nostrarũ fecit, cùm venit ad fundandam & formãdam Ecclesiam suã. Idem sanè Patres faciendum erit nobis, quod ipsa sapientia Patris fecit, cùm venit, vt multos filios in gloriam adduceret: Id quod nobis item propositum nunc esse debet. Is enim cùm oppressos peccatis oẽs inuenisset, oñia omnium peccata in seipsum transtulit, seq; vnum ante Deum pro omnibus reum & nocentem constituit, ac pœnam nobis debitã sustinuit, tanquam omnia flagitia & omnia scelera, quę nos commiseramus, ipse commisisset, cùm tamen ab omni labe peccati purissimus esset quippe qui peccatum nó fecit neq; vnquàm inuẽtus est dolus in ore eius. Quòd verò Christus pro immensa sua charitate erga Deum patrem, & pro misericordia erga nostrũ genus fecit: hoc nunc, vt ipsi faciam⁹, iustitia ipsa à nobis flagitat, vt omnium horum malorũ, quibus grex Christi est oppressus, nos Pastores corã tribunali misericordię Dei reos cõstituamus, atq; oñium peccata in nos ipsos nó tam piè, q̃ iustè trãsferentes, quia reuerà horum malorũ magna ex parte nos causa sumus, diuinã misericordiam p Iesum Christum implorem⁹. Quòd verò dicim⁹, nos pastores his malis qbus ecclesia est oppressa, cãusam dedisse, si qꝭ hoc ac riùs, & magìs per exaggeratiõem quandã verborum, quàm verè dictũ existimet, hoc quidem ipsa rerum experientia, quæ mentiri nó potest, comprobabit. Respiciamus ergo paululùm ad ipsa mala, quibus Ecclesia opprimitur, ac simul etiam ad nostra peccata. Sed quis hæc numerare valeat, quæ simul cum reliqꝭs malis multitudine superãt arenam maris, & vsque ad cęlũ clamãt? Circunscribamus ergo tantã multitudinẽ nostrorũ malorũ illis limitibus, quib⁹ hoc Concilũ, quod capitalibus malis medendis est vocatum, ea circũscripsit. Sunt verò illa tria, quæ suprà commemoraumus, hæreses, lapsa morum disciplina, & intestinũ atq; externũ bellum. Hic ergo videamus & consideremus, cùm tam multis annis Ecclesia his calamitatibus vexetur, vndenã ipsa originem habuerunt: num illis nos quodammodò principium, num fomentum dederimus? Primùm verò examinemus initium hæresum, quæ hac nostra ætate passim pullularũt: quibus si negare volumus nos principium dedisse, quia nullius hæreseos ipsi authores fuimus: tamẽ cùm peruersæ de fide sententiæ, tãquàm vepres quædam sint & spinæ, quæ in agro nomini, qui nobis colendus commẽdatus est, ortæ sunt: & si illæ quidem sua sponte, vt solent aliquando vitiosæ herbæ, pullularunt: tamen qui non coluit quem debuit agrum, qui non seminauit, qui pullulantes per se non statim curam adhibuit vt extirparet, non minùs quidem principium illis dedisse dicendus est, quàm si ipsa seminauerit, præsertim cùm hæc omnia à negligentia agricolæ ortum ducant, & incrementum habeant. Hic ergo seipsos excutiant, qui sunt agricolæ in agro Domini, conscié-tiam suam interrogẽt, quo modo in eo colendo, quo modo in seminando se gesserint: Quod qui fecerint, his præsertim temporibus, quibus pauciissimi agro Domini co-

Hier. 2.
1 Cor. 1.
1 Cor. 4.
1 Cor. 1.
1 Cor. 3
1 Cor. 4.
1. Pet. 2.
Matth. 28.

Universidad de Deusto
Biblioteca

colendo incumbunt, non multùm (credimus) dubitabunt, num ad ipsos pullulantium passim in Ecclesia hæresum culpa pertineat. Hæc verò monendi tantùm causa dicta, satis sint de his, quæ ad primum caput pertinent. Veniamus ad secundum, quod lapsam morum disciplinam, & abusus (vt vocant) complectitur. Hîc verò nihil attinet diu inuestigare, quinam tantorum malorũ authores fuerint, cùm præter nos ipsos ne nominare quidem vllũ alium authorẽ possimus. Quare ad tertium accedamus, quod impedimenta pacis Ecclesiæ in se continet: qualia sunt arma vel domestica, vel externa: hæc enim iampridèm pacem Ecclesiæ perturbarunt, & adhuc perturbant. De quibus hoc tantùm dicimus: si (quod Deus ipse certissimis signis ostendit) hæc arma flagella eius sunt, quibus nos affligit: quia duorum priorum capitum rei sumus, in quibus nos excusare nõ possumus, etiam horum armorum, præcipuam nos causam esse negare nõ possumus. Eiusmodi verò flagella Deum ob eam causam immittere cẽsemus, vt nos peccantes castiget: & peccata ipsa, quibus maiestatem eius maximè offendimus, nobis ante oculos ponat. Hîc verò quisquis aliquãdo animaduertit, quibus modis ecclesia armorum violentia vexata fuerit, secum ipse consideret, quẽnam illa sint, in quibus præcipuè Ecclesia propter ipsa arma detrimentum patiatur. Nec verò hic refert, de quorum armis loquamur, siue de intẽstinis nostrorũ Principum, siue de externis Turcarum armis, q̃ superioribus annis nos magnis calamitatibus affecerunt: siue de eorum, qui ab obedientia suorum Pastorum discesserũt, & ipsos à suis sedibus expulerũt. Hoc enim summatim dicimus de omni genere armorum, si q̃ illa cõtra nos tractarũt, à suis Ecclesijs pastores fugarũt, ordines confuderũt, Laicos autem in episcoporum locum suffecerunt, Ecclesiæ bona diripuerunt, cursum verbi Dei impediuerũt: hic, inquam dicimus, nihil horum esse, quod in libro abusuum Pastorum, maxima illorum pars, qui hoc nomen sibi vendicant, per se factum esse, si legere libuerit, nõ scriptum apertis verbis inueniat. Nostram enim ambitionẽ, nostram auaritiam, nostras cupiditates his omnibus malis populũ Dei priùs affecisse statim inueniet, atque harum vi ab ecclesijs Pastores fugari, easque pabulo verbi priuari, bona Ecclesiarum quæ sunt bona pauperum, ab illis tolli, indignis sacerdotia conferri, & illis, q̃ nihil à Laicis, præterquàm in vestis genere, ac ne in hoc quidem differunt, dari. Quid enim horum est, quod negare possimus per hos annos à nobis factũ esse? Quare si Turca, si hæretici hoc idem aduersus nos faciunt, quid hîc aliud, quàm flagitia nostra, & simul iustum Dei iudicium videmus? iudicium verò plenum misericordia: si enim pro meritis nos castigaret, iampridèm sicut Sodoma & Gomorrha fuissem. Cur verò hæc nunc commemoramus? an vt vos cõfundamus? absit, sed magis, vt vos ceu Patres & fratres charissimos, primùm autẽ nosmetipsos admoneamus, quo pacto hæc, quibus nunc affligimur, flagella & grauiora quæ impendent, nisi resipiscamus, vitare possimus, vt effugiamus tremẽdum illud Dei iudicium, omnibus quidem non resipiscentibus tremendum, maximè verò illis, qui præsunt. Iudicium enim graue (inquit scriptura) his q̃ psunt, fiet. Iudicium verò incipere nũc videmus à domo Dei. Dum enim nunc eijciuntur Sacerdotes, dum cõculcantur ab hominibus: quid aliud hoc indicat, quàm diuinũ de nobis iudicium, quod prędixit Christus, cùm diceret sacerdotes suos esse sal terræ: quòd si sal euanuerit, ad nihil valere vltrà, nisi vt eijciatur foràs, & conculcetur ab hominibus? Hæc verò omnia nos nunc patimur. Quòd si propter iustitiã, vt nostri maiores, beati nos quidem: at nũc iustè quidẽ, quia sal euanuit: minimè autem propter iustitiam patimur: in omnibus enim nostris afflictionibus videmus iudicium Dei. Atq; vtinàm quidem illud videremus: hoc enim initium esset omnia Dei iudicia & flagella effugiendi, atq; in gratiam & veram gloriam ingrediendi. Quæ res fecit, vt in his commemorandis acriores & lõgiores fuerimus: nisi enim hæc benè cognita & pspecta fuerint, frustrà intramus in Concilium, frustrà inuocamus Spiritum sanctum, qui primum ingressum in animam hominis semper facere solet, per ipsius hominis cõdemnationem, vt condemnet mundum de peccato. Quare nisi ille spiritus nos apud nosmetipsos primùm condemnauerit, nondùm illum ingressum esse ad nos affirmare possumus, ac ne ingressurũ quidem, si peccata nostra audire recusamus. Idem enim dicetur nobis, quod populo veteri p Prophetam Ezechielem est dictum, cùm nõdùm agnitis suis sceleribus, Deum per Prophetam interrogare vellent. Sic autem ait Propheta: Venerunt viri Israel ad interrogandum Dominum, & sederunt coram me. Hæc autem dicit Dominus: Nunquid ad interrogandum me venistis? Viuo ego, dicit Dominus, quia nõ respõdebo vobis. Sequitur autem: Si iudicas eos, abominationes patrum illorũ ostende illis. In quibus verbis ostendit Deus, quare noluerit respondere illis, quia nondũ scilicet abominationes suas & patrum suorum audierant. Quare cùm idem Dei spiritus sit, qui tum dabat responsa, & quem nunc nos sedentes coram Domino inuocamus: quid nobis faciẽdum sit, vt propitia responsa habeamus, ex his videtis: & simul quàm necessariò nos, qui præsidemus in hoc sacro conflictu, à detegendis nostris peccatis sermonis exordium vobiscũ duximus. Quia verò nonnullos

Esa. 1.

Sap. 5.
1. Pet. 4.

Matth. 5.

Ezech. 20.

nonnullos nunc videmus, sua primùm peccata & nostri ordinis grauiter deflentes, atq; Dei misericordiam omnibus votis implorantes, ideo quidem in maxima spe sumus, ad nos venisse, quem inuocamus, Dei Spiritum. Hoc verò maximum pignus diuinæ misericordiæ habemus, nempe ipsam hanc inchoationem Concilij, in quo nunc conuenimus ad erigendam & instaurandam penè collapsam Ecclesiam, vt vetus populus post diuturnam captiuitatem apud externos reges, redijt Hierosolymam ad instaurandum templum. In illius verò populi statu, in illorum læta ad patriam profectione, & templi instauratiõe, nostri quidem temporis & nostri status, in hoc præsertim Concilio, imaginem intueri possumus: & in duce cum eiusdem populi exemplo, vestrũ, qui duces estis populo DEI ad cælestem patriam contendenti officiũ videre. Quare omnes vos magnoperè hortamur, vt sæpiùs ad memoriam reuocetis, quæ in Esdræ, quæ in Nehemiæ, quæ etiam in Danielis libris sunt scripta: in quibus consilia omnium Ducum populi explicantur, quæ hunc vnum semper scopum habuerunt, vt sua & populi atque Patrũ peccata confitentes, ad pœnitentiam & implorationem diuinæ misericordiæ omnes excitarent. Quod cùm populus faceret, tum quidem omnia illis feliciter succesſere. Eadem verò consilia nobis, si felicem successum & exitum expectare volumus in instauranda Ecclesia, ob quam causam læti huc in spiritu conuenimus, sequenda erunt: atque eo quidem magis, quo etiam maiora nobis certamina impendent instauraturis Ecclesiam, q̃ illis instauraturis templum. Si enim illis multi, quo minùs id perficeretur, se opposuére: si multi etiam, cùm opus impedire nõ possent, eos irrisérunt: hoc quidem sic habetote, nobis nec irrisores defuturos, nec qui maximis viribus à cœpto opere nos deterreãt & auocent. Habebimus verò non modò colluctationem cum carne & sanguine, sed cum spiritualib⁹ nequitijs in cælestibus. Verùm his omnibus potentior est is, in cuius nomine hoc opus sumus aggressi. Quare in eo cõfidamus, ipsum precibus inuocemus, & ipse omnia perficiet. Quia verò hoc Concilium cùm deliberantium, tum verò iudicantium speciẽ refert, in quo & deliberatur de ijs, quę ad vniuersalis Ecclesiæ bonum pertinent, & etiam iudicatur, tam de rebus, quàm de personis: sedemus enim tanquàm iudicantes duodecim tribus Israel, quibus compræhenditur vniuersus populus Dei: ideò maximè locus videtur nos ipsos admonẽdi, vt caueamus ab his, quæ vel consultandi, vel iudicandi vim in nobis deprauare solent. Hæc verò sunt ipsæ animi passiones: quę ideò etiam perturbationes vocantur, quia rectum & verũ de rebus iudicium & sensum perturbant ac peruertunt. In quibus maximè illa sunt cauenda, quæ rectè monet Ethnicus ille in cõsilijs abijcienda, cùm dicit: Omnes homines qui de rebus dubijs consultant, ab ira, odio, amicitia, vacuos esse debere. Nã cùm in hæc omne genus hominum sit propensum, tum verò ij maximè, qui Principibus seruiunt: tales enim vehementiores habent affectiones: facilimè autem ad gratiam loquũtur, vel ad odium: prout scilicet ipsos existimant Principes affectos esse, à quibus mercedem expectant. Cùm verò de Principibus loquimur, tam de his qui Ecclesiastici vocantur, quàm qui seculares, loquimur. Ac licet quidẽ nos Principes Christianos habere agnoscamus & gaudeamus, id quod in veteri, & iam recẽs fundata Ecclesia patres nostri nõ habuerũt: tamen ante omnia nobis in hoc Concilio semper est animaduertendum, hunc non esse locum laudandi aliquem, nisi solum Deũ in Christo Iesu, atque illum solum iustificãdi: omne autem genus hominũ condemnãdi, primùm verò nos ipsos, q̃ hęc loquimur, vt cum Daniele dicamus: Nobis confusio faciei, Regibus nostris, Principibus nostris, & patribus nostris, qui peccauerunt: tibi autẽ Domino Deo nostro misericordia & propitiatio, quia recessimus à te, & nõ audiuimus vocem Domini Dei nostri, vt ambularemus in lege eius, quam posuit nobis per seruos suos Prophetas. Et omnis Israel præuaricati sunt legem tuam & declinauerunt, ne audirent vocem tuam: & stillauit super nos maledictio & detestatio. Hic verò nunc locus esset, vt eiusdem Prophetę exẽplum sequentes, cuius verba modò recitauimus, non solùm nostra qui sacerdotes sumus, sed populi, sed Principum, coram DEO & Ecclesia eius, peccata confiteremur, proq; omnibus veniam inploraremus. Sic verò dicit Daniel: Cumque adhuc loquerer, & orarem, & confiterer peccata mea, & peccata populi mei: nomine populi hoc loco omnium ordinum personas complectens, vt eius confessio, quã modò recitauimus, declarat: qua in re, quid nobis, qui pro salute vniuersæ Ecclesiæ tantis malis oppressæ, huc conuenimus, faciendum sit, satis indicare videtur: nimirùm, vt nostra, & simul principum, ac populi peccata flentes confiteamur. Id quòd planè in spiritu mœroris satis nunc abundè facimus: verbis verò vberiùs faceremus, si ipsi principes adessent, qui suam nobiscum confessionem & lachrymas coniungerent. Eiusmodi verò quasi funiculis peccatorum, vt Prophetæ loquuntur, Sacerdotum ac Principum, atque ipsius populi peccata sunt colligata, vt difficile sit de vnius ordinis peccatis inquirere, quin reliquorum simul ordinum peccata appareant. Sic verò omnes ordines vna rationis serie accusans, in veteri populo dicit Ezechiel in persona Dei: Sacerdotes eius contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea: inter sacrum & profa-

Ephe. 6.

Cæsaris in Catil. verba

Baruc. 1.

Danie. 9.

Ezech. 22.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Profanum non habuerunt distantiam. Principes eius in medio illius, quasi lupi rapientes prędam, ad effundendum sanguinem, ad perdendas animas, & auarè sectanda lucra. Populi terræ calumniabantur calumniam. Hæc ille. Quę vtinàm ad illa solùm tempora pertinerent, ac non nostri quoque temporis imaginem referrent. Vtinàm cùm de corruptela morum Sacerdotum loquimur, huic maximam occasionem, maximã materiam, & authoritatem ipsos Principes, atq; ipsum populum dedisse negare possemus. Sed reprimamus nunc verba, vsque ad tempus magis opportunũ, fontes autem communium lachrymarum aperiamus. Redeamus verò ad eos, quos cœpimus admonendos, præsertim Episcopos, qui cum mandatis Principum huc venerunt. Sic verò illos admonemus, vt omni, qua possunt, fide & diligentia suis Principibus seruiant: verùm vt Episcopos decet, sic illis seruiant, vt serui Dei, non
1. Cor. 7. vt serui hominum. Nolite, inquit Apostolus, serui hominum esse. Primùm verò seruiãt vni Regi CHRISTO, cui Deus Pater omnẽ potestãtẽ dedit: deindè verò propter eum omnibus, maximè autem Principibus:
Rom. 13. cui honorem, honorem: cui tributũ, tributum. Hortamur autem, vt Principibus seruiant ad honorem, quemadmodùm eorum mãdata verbis ipsis præ se ferunt: in quibus nihil ferè, nisi honorificum, & ad publicam vtilitatem spectans, proponitur. Sic verò in summa seruiant, vt eorum officium in primis spectet ad honorem Dei, & vtilitatem huius Concilij, quod propter publicum bonum est conuocatum. Quare vt ab hoc maximè dehortamur omnes, qui hîc sententias coram Deo & Angelis eius, atq; coram vniuersa Ecclesia sumus dicturi, ne ad gratiam hominis alicuius loquamur: sic etiam multò magis, ne ad odium cuiusquam sententiam proferamus, etiam si cõtra nos aduersarij, vel inimici & hostis personam gerat: deniquè vt ab omni inter nos contentione abstineamus, maximè optamus, & in Domino hortamur. Hæ enim sunt, quæ contristant & repellũt, quem inuocauimus Spiritum sanctũ, sine quo nihil omninò facere
1. Cor. 3. poterimus, quod ad bonum & pacem Ecclesiæ cedat. Cùm enim (inquit Apostolus) sint inter vos contentiones, nónne homines estis, & secundùm hominem ambulatis? Cùm verò homines eos appellat, Spiritus Dei expertes intelligit. In omnibus autem, quæ ad reformationem Ecclesiæ pertinent, ob quam causam conuenimus, imitari nos oportet illum, qui eam primùm formauit:
Esa. 42. de quo hoc ipsum opus ingrediente, sic in persona Dei Propheta loquitur: Eccè seruus meus, quem elegi: dilectus meus, in quo benè complacuit animæ meæ: dedi spiritum meum super eum: iudicium gentibus nunciabit: non contendet, neque clamabit,

arundinem quassatam non confringet, & linum fumigans, non extinguet. Hunc verò spiritum pacis, charitatis & mansuetudinis, cùm semper apud omnes, & cum omnibus ostendere debeamus, tum verò maximè in hoc sacro consessu, in quo conuenimus, vt per gratiam ipsius Spiritus, contentionibus, quæ nimis diu Ecclesiam vexãrunt, finis tandem imponatur. Quare ne ipsi vllam contentionis ansam alicui demus, qui pacificorum personam gerimus, maximè est cauendum. Hoc verò, & cętera omnia incommoda & impedimenta pacis vnico modo euitabimus, atque ad optatum pacis portum perueniemus, si precibus ab humili & contrito corde profectis, ipsum CHRISTI Spiritum, qui est pax nostra, inuoca- Eph. 2.
uerimus: vt in hoc concilio præsideat, vt lucem cordibus nostris infundat, vtque nos in omnibus ad ipsius honorem, & veram Ecclesię vtilitatẽ regat & dirigat. Ad tales enim ipse dicit: Adhuc te loquente, ecce adsum. Esa. 65.
Quare vt huiusmodi oratiõibus assiduè incumbamus, quanta possumus charitate vos in Domino hortamur, vt vno ore atq; vno spiritu Deum patrem in Christo Iesu glorificemus, qui est Deus benedictus in secula, Amen.

SESSIO SECVNDA, CELEBRATA die 7. Mensis Ianuarij, Anno 1546.

Anno à natiuitate Domini 1546. indictione 4. die Iouis, 7. mensis Ianuarij, põtificatus sanctiss. in Christo patris & D.D.N. Pauli, diuina prouidentia Papæ 3. anno 12. reuerendus pater D. Episcopus Castellimaris celebrauit Missam de Spiritu sancto in ecclesia cathedrali & in loco sessionis. Qua finita, reuerendus pater dominus Episcopus S. Marci habuit orationem. Deinde Reuerendiss. Cardinales & alij prælati acceperũt pluuialia & mitras, fueruntque cantatę Litanię. Posteà Reuerend. Cardinalis de Monte benedixit Synodum, & fuerunt factæ cęremoniæ, in sessionibus publicis fieri solitę. Deinde reuerendus pater D. Episcopus Castellimaris legit decretum. Quo lecto, interrogauit Patres, vtrùm hæc placerent: qui responderunt, Placẽt, cum aliquibus additionibus, per aliquos ex patribus additis. Deinde interrogauit eos: Placet quòd proxima Sessio fiat 4. Februarij proximè futura? Qui respõderunt, Placet.

SEQVVNTVR NOMINA PRAElatorum, qui interfuerunt huic Sessioni, & in primis Antedicti Legati.

Archiepiscopi,

Aquensis, Vpsalensis, Panormitanus, Armacanus.

Episcopi.

Hipporegiensis, Cauẽsis, Feltrensis, Gienensis, nunc Cardinalis: Placentinus, Forojulien. Claramontanus, Fęsulanus, Caputaquensis

quensis, Sancti Marci, Soranus, Motulensis, Stabiensis, Sidonienſis, Termularum, Agathensis, Lancianensis, Syracusanus, Vigornienſis, Bitontinus, Bellicastrensis, Paceñ, Astoricensis, Britonorienſis, Aquinatensis, Clodiensis, Canariensis, Castellimaris.

Oratores Regis Romanorum.

Castel Alto, & Antonius de Queta.

Tres Abbates ordinis sancti Benedicti.

Generales ordinum Mendicantium.

Minoris obseruantiũ & alter Cõuentualium, Eremitarum sancti Augustini, generalis ordinis Carmelitarum, & sanctæ Mariæ seruorum. Et Claudius *Layus Sabaud⁹, & Presbyter reformatus, procurator R.D.C. Augustensis, & plures Barones.

Decretum secundæ sessiõnis.

De modo viuendi & aliis in Concilio seruandis.

Iacob. 1.

SAcrosancta Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitimè congregata, in ea præsidentibus eiusdem Apostolicæ sedis legatis, agnoscens cum beato Iacobo Apostolo, quòd omne datũ optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum, qui ijs, qui postulant à se sapiẽtiam, dat omnibus affluenter, & non improperat eis: & simul sciens, quòd initium sepientiæ, est timor Domini: statuit, & decreuit, omnes & singulos Christifideles, in ciuitate Tridentina congregatos, exhortandos esse, prout exhortatur, vt se à malis & peccatis hactenùs cõmissis emẽdare, ac decæterò in timore Domini ambulare, & desideria carnis non perficere, orationibus instare, sępiùs confiteri, Eucharistiæ sacramẽtum sumere, Ecclesias frequentare, præcepta deniquè Dominica (quantùm quisque poterit) adimplere, necnon quotidiè pro pace Principum Christianorum ac vnitate Ecclesię priuatim orare velint: Episcopos verò, & quoscũq; alios in ordine sacerdotali constitutos, œcumenicum Concilium in ea ciuitate cõcelebrantes, vt assiduè Dei laudibus incumbere, hostias, laudes, & preces offerre, sacrificium Missæ quolibet saltem die Dominico (in quo Deus lucẽ cõdidit, & à mortuis resurrexit, ac Spiritũ sanctum in discipulos infudit) peragere satagãt: 1. Cor. 4.
facientes, sicut idem Spiritus sanctus per Apostolum præcipit, obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro sanctissimo D.N. Papa, pro Imperatore, pro Regibus, & cæteris, qui in sublimitate constituti sunt, ac pro omnibus hominibus, vt quietam & tranquillam vitam agamus, pace fruamur, & fidei incremẽtum videamus. Præterea hortatur, vt ieiunẽt saltem singulis sextis ferijs in memoriam passionis Domini, & eleemosynas pauperibus erogent: in Ecclesia autem Cathedrali singulis quintis ferijs celebretur Missa de Spiritu sancto, cum Litanijs & alijs orationibus ad hoc institu-

tis. In alijs verò Ecclesijs eadem die dicãtur ad minùs Litaniæ & oratiões. Tempore autem quo sacra peragentur, colloquutiones & confabulationes non fiant, sed ore & animo celebranti assistatur.

Et quoniã oportet Episcopos esse irrepręhẽsibiles, sobrios, castos, domui suæ benè põsitos, hortatur etiam, vt ante omnia quilibet in mensa seruet sobrietatẽ moderatio- 1. Tim. 3.
nemq; ciborum. Deinde cùm in eo loco sæpè ociosi sermones oriri soleant, vt in ipsorũ Episcoporũ mensis diuinarum scripturarũ lectio admisceat. Familiares verò suos vnusquisque instruat & erudiat, ne sint rixosi, vinosi, impudici, cupidi, elati, blasphemi & voluptatũ amatores: vitia demũ fugiant, & virtutes amplectãtur, & in vestitu & in cultu, & omnibus actibus honestatem præ se ferant, sicut decet ministros ministrorum Dei. Tit. 3.

Ad hæc, cùm huius sacrosancti Concilij præcipua cura, solicitudo & intentio sit, vt propulsatis hæresum tenebris, quæ per tot annos operuerunt terram Catholicæ veritatis, lux, Iesu Christo, qui vera lux est, annuẽ- Ioan. 1.
te, candor, puritasq; refulgeat, & ea q̃ reformatione egent, reformẽtur: ipsa Synod⁹ hortatur omnes Catholicos hîc congregatos & congregãndos, atq; eos præsertim, qui sacrarum literarũ peritiam habent, vt sedula meditatione diligenter secũ ipsi cogitent, quibus potissimùm vijs & modis ipsius Synodi intentio dirigi, & optatũ effectũ sortiri possit, quõ maturiùs & consultiùs damnari damnanda, & probanda probari queant, vt p totum orbem omnes vno ore, & eadem fidei confessione glorificent Deum & Patrem Domini nostri Iesu Christi. In sententijs verò dicendis, iuxta Toletani Concilij statu- 11. Ca. 1.
tum, in loco benedictionis confidentibus Domini sacerdotibus, nullus debeat aut immodestis vocibus perstrepere, aut tumultibus perturbare: nullus etiam falsis vanisve aut obstinatis disceptationibus cõtendere: sed quicquid dicatur, sic mitissima verborũ prolatione temperetur, vt nec audientes offendantur, nec recti iudicij acies perturbato animo inflectatur.

Insuper ipsa sacra Synodus statuit & decreuit, quòd si fortè contigerit aliquos debito in loco nõ sedere, & sententiam etiam sub verbo Placet proferre, congregationibus interesse, & alios quoscunque actus facere Concilio durante, nulli propterea præiudicium generetur, nulliq; nouum ius acquiratur.

Angelus Massarellus sacri Concilij secretarius, manu propria.

Deinde indicta fuit futura Sessio ad diem Iouis quarta mensis Februarij proximè venturi.

TERTIA SESSIO.

ANno à natiuitate Domini 1546. quarto mẽsis Februarij fuit sessio generalis, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

celebrata Missa de Spiritusancto per Archiepiscopum Panormitanum, Magister Ambrosius Catharinus habuit orationem, & R. P. D. Archiepiscopus Turritanẽsis legit decretum, & interrogauit Patres, an placeret: responderuntque, sed aliqui cum certis additionibus, Placet.

SEQVVNTVR NOMINA PRAElatorum, qui interfuerunt huic Sessioni, & in primis Antedicti Legati & Præsidentes.

Cardinales.

R. D. Cardinalis sancti Cęsarij, & Episcopus Tridentinus, ac administrator Brixinensis.
R. D. Petrus Pacecus, Cardinalis & Episcopus Gineñ.

Archiepiscopi.

Aquensis, Turritanus, Acheruntinus, Vpsalensis, Panormitanus, Armacanus.

Episcopi ijdem, qui in præcedenti Sessione: & adhuc,

Basionensis, & Fabensis.

Oratores Regis Romanorum ijdem, qui in præcedenti Sessione.

Abbates ijdem qui in præcedenti.

Generales ordinum ijdem, qui in præcedẽti.

Angelus Massarellus sacri Concilij Secretarius.

Decretum de Symbolo Fidei.

IN Nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritussancti: Hæc sacrosancta œcumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritusancto legitimè congregata, in ea præsidentibus eisdẽ tribus Apostolicę sedis Legatis, magnitudinem rerum tractandarũ considerans, præsertim earum quæ duobus illis capitibus, de extirpandis hæresibus, & moribus reformandis, cõtinentur, quorum causa præcipuè est congregata: agnoscens autem cum Apostolo, non esse sibi colluctationem aduersus carnem & sanguinẽ, sed aduersus spiritales nequitias in cęlestib⁹, cum eodẽ omnes & singulos in primis hortatur, vt confortentur in Domino, & in potentia virtutis eius, in omnibus sumentes, scutũ fidei, in quo possint oĩa tela nequissimi ignea extinguere: atque galeam spem salutis accipiant cum gladio spiritus, quod est verbum Dei. Itaque vt hæc pia eius solicitudo principium & progressum suũ, per Dei gratiã habeat, arte omnia statuit & decernit præmittendam esse confessionem fidei, Patrum exempla in hoc sequuta, qui sacratioribus Concilijs hoc scutũ cõtra omnes hæreses in principio suarum actionum apponere consueuêre: quo solo aliquando & infideles ad fidẽ traxerũt, hæreticos expugnârunt, & fideles cõfirmârũt. Quare symbolũ fidei, quo sancta Romana Ecclesia vtitur, tanquã principiũ illud, in quo omnes, qui fidem Christi profitentur, necessariò conueniunt, ac fundamentũ firmum & vnicũ, contra quod portæ inferi nunquàm præualebunt, totidẽ verbis, quibus in omnibus ecclesijs legitur, exprimendum esse censuit, quod quidem eiusmodi est: Matth. 16.

Credo in vnum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium: & in vnum Dominũ Iesum Christum, filiũ Dei vnigenitũ, & ex patre natũ ante omnia secula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verũ de Deo vero: genitum, non factũ: consubstantialem Patri: per quẽ omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutẽ descendit de cælis, & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, & sepultus est: & resurrexit tertia die secũdùm scripturas, & ascendit in cælũ, sedet ad dexteram patris: & iterùm venturus est cum gloria, iudicare viuos & mortuos: Cuius regni non erit finis. Et in Spiritũ sanctum, Dominum & viuificantem, qui ex Patre filioq; procedit: qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur: q loquutus est per Prophetas. Et vnam sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor vnum Baptisma in remissionem peccatorum: & expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi seculi. Amen.

Indictio futuræ Sessionis.

Eadem sacrosancta, œcumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitimè congregata, in ea præsidẽtibus eisdem tribus Apostolicæ sedis Legatis, intelligens multos Prælatos ex diuersis partibus accinctos esse itineri, nonnullos etiam in via esse, quo huc veniant: cogitansq; omnia ab ipsa sacra Synodo decernenda, eo maioris apud omnes existimatiõis & honoris videri posse, quo maiori fuerint & plenjori patrum Concilio & presentia sancita & cofroborata: statuit & decreuit futuram Sessionẽ post præsentem, celebrandam esse die Iouis, quæ subsequetur Dominicã Lætare proximè futurã: interim tamẽ nõ differri discussionẽ & examinationem eorum, quæ ipsi Synodo discutienda & examinanda videbuntur.

QVARTA SESSIO.

ANNO A NATIVITATE DOMINI M. D. XLVI. Indictione quarta, die verò Iouis, octaua mensis Aprilis: pontificatus sanctissimi in CHRISTO patris & D. N. D. Pauli, diuina prouidentia Papæ tertij anno xij. Præsidentibus eisdem tribus Apostolicæ sedis legatis, R. P. D. Saluator * Alepus Archiepiscopus Turritanensis, celebrauit Missam de Sancto Spiritu in Ecclesia Cathedrali, & loco sessionis. Deinde Generalis Seruorum habuit orationem. Qua finita, R. Cardinales & Prælati, acceperunt pluuialia & mitras: & cantores incepe- runt

* Alexius

Ephe. 6.

runt cantare antiphonam, Exaudi nos Domine, quoniam benigna est misericordia tua. Qua finita, Diaconus clamauit, Orate: quo dicto, omnes Prælati flexerunt genua, & orârunt. Deinde subdiaconus clamauit, Erigite. Tunc R. de Monte, primus Præsidens, dixit hanc orationem: Adsumus Domine sancte Spiritus. Qua finita, idem Diaconus dixit iterùm, Orate: & paulò pòst dixit, Erigite. Deinde idem Præsidens dixit hanc orationem: Mentibus nostris quæsumus Domine adspirãdo, &cæt. Quibus peractis, cantores inceperunt Litanias: & cùm venerunt ad illum locũ, Vt Dominum Apostolicum, Præsidẽtes, qui flexis genibus erãt, surrexerunt, & R. Cardinalis de Monte primus Præsidens, vertit se ad congregationem, dans benedictionem, & dixit: Vt hanc sanctam Synodum &cæt. Cantores responderunt, Te rogamus audi nos. Completis verò Litanijs, Diaconus dixit, Flectamus genua: & subdiaconus respondit, Erigite. Deinde idem R. Præsidẽs dixit hanc orationem: Da quæsumus Ecclesiæ tuæ misericors Deus, vt spiritusancto congregata. Quibus peractis, Diaconus cantauit Euangelium, Attendite à falsis Prophetis. Quo finito, præfatus Reuerendissimus Præsidẽs incepit hymnum, Veni creator Spiritus. Quo finito, idem R. Præsidens dixit hanc orationem: Deus qui corda. Deinde præfatus Dominus Archiepiscopus legit decretum, & quæsiuit ex Patribus, vtrùm hæc placerent. Qui omnes responderunt, Placet, cum aliquibus additionibus. Postremò, vtrũ placeret, quòd prima futura sessio celebraretur die Iouis post festum Pentecostes: qui responderunt, Placet. Matth. 7.

Item hæc sancta Synodus statuit & decreuit, proximam futuram sessionem tenendam & celebrãdam esse feria quinta post sacratissimum festum proximũ Pentecostes.

Quo quidem decreto, vt præmittitur, lecto, postquàm Patres in Concilio præsentes responderunt, Placet: D. Angelus Massarellus, ipsius Concilij secretarius, legit deputationem Oratorum Cęsareæ & Catholicæ Maiestatis, in personam Illustrium domini Didaci de Mendoza, & domini Francisci à Toleto ad Concilium Tridentinum, ad faciendum ea, quæ Cæsarea Maiest. faceret, si præsens esset.

Nomina Prælatorum, qui interfuerunt huic Sessioni.

In primis antedicti Præsidentes & Legati Sessionis secundæ, Cardinales ijdem, qui in præcedenti Sessione.

Archiepiscopi.

Aquensis, Turritanus, Corcyrensis, Senensis, Materanus, Acheruntinus. Vpsalensis, Panormitanus, Armacanus.

Episcopi.

Senogalliensis, Asculanus, Cauensis, Feltrẽsis, Aciensis, Placentinus, Gadditanensis, Torcellanensis, Sibinicẽsis, Pientinus, Claramontanus, Chironensis, & Milopotamẽsis, Reatinus, Fęsularum, Sancti Marci, Caputaquensis, Maioricensis, Aquensis, Soranus, Vasionensis, Motulanensis, Castellimaris, Fanensis, Motonensis coadiutor Veronensis, Termularum, Agathensis, Lancianẽsis, Syracusanus, Caprulanus, Vigornensis, Bituntinus, Corsulanensis, Bellicastrensis, Pacensis, Astoricensis, Britonoriẽsis, Aquinatensis, Oscensis, Bergonensis, Clodiensis, Canarienſis.

Oratores.

Illustriss. Dominus Franciscus à Toleto, Orator & Procurator inuictissimi Caroli Quinti Romani Imperatoris.

Procuratores.

D. Claudius Layus Procurator R. D. Cardinalis & Episcopi Augustensis.

Abbates & Generales ordinum ijdem, qui in præcedenti Sessione.

Angelus Massarellus, sacri Concilij secretarius.

Decretum de Canonicis Scripturis, 8. Aprilis promulgatum in 4. Sessione.

SAcrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritusancto legitimè cõgregata, præsidentibus in ea eisdem tribus Apostolicæ sedis Legatis, hoc sibi perpetuò ante oculos proponens, vt sublatis erroribus, puritas ipsa Euãgelij in Ecclesia cõseruetur: quod promissum antè per Prophetas in scripturis sanctis Dominus noster Christus DEI filius proprio ore primùm promulgauit, deinde p suos Apostolos, tanq̃ fontẽ omnis salutaris veritatis & morũ disciplinę, omni creaturę prædicari iussit: perspiciensq; hanc veritatem & disciplinã contineri in libris scriptis, & sine scripto, Traditionib⁹, quæ ex ipsius Christi ore ab Apostolis acceptæ, aut ab ipsis Apostolis Spiritusancto dictante, quasi p manus traditæ, ad nos vsq; peruenerũt: orthodoxorũ Patrum exempla sequuta, omnes libros tam veteris q̃ noui Testamẽti, (cùm vtriusque vnus Deus sit author) necnõ Traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinẽtes, tanquã vel oretenùs à Christo, vel à Spiritu sancto dictatas, & cõtinua successione in Ecclesia catholica cõseruatas, pari pietatis affectu ac reuerẽtia suscipit ac veneratur. Sacrorũ verò librorum indicem huic decreto asscribendum censuit, ne cui dubitatio suboriri possit, quinam sint, qui ab ipsa synodo suscipiantur. Sunt verò infrascripti: Testamenti veteris, quinque libri Mosis, scilicet Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium: Deinde Iosue, Iudicum, Ruth, quatuor Regum, Paralipomenõn duo, Esdræ duo, primus scilicet, & secundus qui dici- Marc. 16.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur Nehemias, Thobias, Iudith, Esther, Iob, Psalterium Dauidicum centum quinquaginta Psalmorum, Parabolæ Salamonis, Ecclesiastes, Canticum Canticorum, Sapiētia, Ecclesiasticus, Esaias, Hieremias, cū Baruch, Ezechiel, Daniel: 12. prophetæ minores, scilicet Osee, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Micheas, Nahū, Habacuc, Sophonias, Aggęus, Zacharias, Malachias: Duo Machabæorū, primus & secundus. Testamenti noui, quatuor Euangelia, secundùm Matthæū, Marcum, Lucam, & Ioannem: Actus Apostolorum à Luca Euangelista cōscripti: quatuordecim Epistolæ beati Pauli Apostoli, scilicet ad Romanos, ad Corinthios duæ, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, Ad Colossenses, ad Thessalonicēses duæ, ad Timotheum duæ, ad Titum, ad Philemoné, ad Hębræos: Petri Apostoli duæ: Ioannis Apostoli tres: Iacobi Apostoli vna: vna Iudæ Apostoli: & Apocalypsis Ioannis Apostoli.

Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia catholica legi cōsueuerunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur, pro sacris & canonicis non susceperit, & Traditiones prædictas sciens & prudens contempserit, anathema sit. Omnes itaque intelligant, quo ordine & via ipsa Synodus, post iactum fidei confessionis fundamentum, sit progressura, & quibus potissimùm testimonijs ac præsidijs in confirmandis dogmatibus, & instaurandis in Ecclesia moribus, sit vsura.

DECRETVM DE EDITIONE & vsu sacrorum librorum.

INSVPER EADEM SACRO-sancta Synodus considerans, nō parùm vtilitatis accedere posse Ecclesiæ DEI, si ex omnibus Latinis editionibus, quæ circunferuntur sacrorum librorum, quænam pro authentica habenda sit, innotescat: statuit & declarat, vt hæc ipsa vetus & vulgata editio, quæ longo tot seculorum vsu in Ecclesia ipsa probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus & expositionibus, pro authentica habeatur, & vt eam nemo reijcere quouis prætextu audeat vel præsumat.

Prætereà ad coércenda petulantia ingenia, decernit, vt nemo suæ prudentiæ innixus, in rebus fidei & morum, ad ædificationem doctrinæ Christianæ pertinentium, sacram Scripturam ad suos sensus extorquens contra eum sensum, quem tenuit & tenet sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu & interpretatione sanctarum Scripturarum, aut etiam contra vnanimem consensum Patrum ipsam Scripturam sacram interpretari audeat, etiam si huiusmodi interpretationes nullo vnquàm tępore in lucem edendæ forent. Qui contrauenerint, per ordinarios declarētur, & pœnis à iure statutis puniantur.

Sed & impressoribus modum in hac parte (vt par est) imponere volēs, q iam sine modo hoc est, putātes sibi licere quicquid libet, sine licētia superiorū Ecclesiasticorum, ipsos sacræ scripturæ libros, & super illos annotationes & expositiōes quorūlibet indifferenter, sępè tacito, sępè etiam ementito pręlo, & (quod est grauius) sine noīe authoris imprimūt, alibi etiam impressos libros huiusmodi temerè venales habēt: decernit & statuit, vt posthàc sacra Scriptura, potissimùm verò hæc ipsa vetus & vulgata editio, quàm emēdatissimè imprimatur, nulliq; liceat imprimere vel imprimi facere quosuis libros de rebus sacris sine nomine authoris, nec illos in futurum vendere, aut etiam apud se retinere, nisi primùm examinati probatique fuerint ab ordinario sub pœna anathematis & *pœnæ in canone Concilij nouissimi Lateranensis appositæ. Et si regulares fuerint, vltra examinationem & probatiōem huiusmodi, licentiam quoque à suis superioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libris iuxta formam suarum ordinationum. Qui autem scripto eos communicant vel euulgant, nisi anteà examinati probatique fuerint, eisdem pœnis subiaceāt, quibus impressores: & qui eos habuerint vel legerint, nisi authores prodiderint, pro authoribus habeātur. Ipsa verò huiusmodi librorum probatio in scriptis detur, atque adeò in fronte libri vel scripti vel impressi authenticè appareat. Idq; totum, hoc est, & probatio & examen, gratis fiat: vt probāda probentur, & reprobentur improbanda. *pecuniæ

Post hæc temeritatem illam reprimere volens, qua ad prophana quæque conuertuntur & torquentur verba & sententiæ sacræ scripturæ, ad scurrilia scilicet, fabulosa, vana, adulationes, detractiones, superstitiones impias, & diabolicas incantationes, diuinationes, sortes, libellos etiam famosos: mandat & præcipit ad tollendam huiusmodi irreuerentiam & contemptum, ne decęterò quisquam quomodolibēt verba sacræ scripturæ ad hæc similia audeat vsurpare, & vt omnes eius generis homines, temeratores & violatores verbi DEI, iuris & arbitrij pœnis per Episcopos coércentur.

Indictio futuræ Sessionis.

Item hæc sacrosancta Synodus statuit & decernit, proximam futuram sessionem tenendam & celebrandam esse feria quinta post sacratissimum festum proximum Pentecostes.

QVINTA SESSIO.

ANNO A NATIVITATE DOmini 1546. indictione 4. die verò Iouis, decima septima mensis Iunij, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & D.N.D. Pauli, diuina prouidentia Papæ tertij, anno 12. Præsidentibus eisdem tribus Apostolicæ sedis Legatis, Reuerendus Pater Dominus Alexander de Picolominibus Senensis, Episcopus Pientinus in Tuscia, celebrauit Missam de sancto Spiritu in Cathedrali Ecclesia & loco Sessionis. Deinde Magister Marcus Laurens Calaber, frater ordinis Prædicatorum, habuit orationem. Qua finita, reuerendissimi Cardinales & alij Prælati acceperunt pluuialia & mitras: fueruntque factæ cęremoniæ, in alijs sessionibus fieri solitæ. lectū fuit etiam decretum.

Indictio futuræ sessionis.

Item hæc sacrosancta Synodus statuit & decreuit, primam futuram sessionem tenendam & celebrandam esse die Iouis, feria v. post festum beati Iacobi Apostoli.

NOMINA, COGNOMINA, ET patriæ Prælatorum, qui interfuerunt quintæ Sessioni.

Præsidentes & Legati.

R. & illustrissimus D. D. Ioannes Maria, Episcopus Prænestinus, de Monte, Aretinus.

R. & illustrissimus D. D. Marcellus tiuli sanctę Crucis in Hierusalem presbyter, ceruinus, Politianus.

R. & illustriss. D. D. Reginaldus, sanctę Mariæ in Cosmedin diaconus, Polus, Anglicus.

Sanctæ Rom. Ecclesiæ Cardinales, sacri cōcilij Præsidentes, & Apostolici de latere Legati.

Cardinales.

R. & illustriss. D. D. Petrus Pacecus, sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyter Cardinalis, & episcopus Gieneń. Hispanus.

Oratores.

Illustrissimus D. Don Didacus Hurtadus de Mendoza, Hispanus.

Illust. D. Don. Frāciscus à Toleto, Hispanus.

Oratores & procuratores inuictissimi D. D. Caroli Quinti Romanorum Imperatoris, ac Hispaniarum &c. Regis.

Archiepiscopi.

R. D. Antonius Filholi, Archiepiscopus Aquensis. Gallus.

R. D. Saluator Alexius Saffarus, Archiepisc. *Torritan. Hispanus.

R. D. Iacobus *Cauchus, Archiepiscopus Corcyreń. Venetus.

R. D. Franciscus Bandineus, Archiepiscopus Seneń, Senensis.

R. D. Ioannes Michael Sarracenus, Archiepiscopus Materanus & Acheruntinus. Neapolitanus.

R. D. Sebastianus Lecauela, Archiepiscopus Parienſis, & Naxień. Græcus.

R. D. Olaus Magnus, Archiepiscopus Vpsaleń. Gothus.

R. D. Petrus Tagliauia, Archiepiscopus Panormitań. Siculus.

R. D. Robertus Vuaucop, Archiepiscopus Armachań. Scotus.

Episcopi.

R. D. Marcus Vigerius, Episcopus Senogallień. Saoneń.

R. D. Philos Rouerella, Episcopus Asculań. Ferrarień.

R. D. Robertus de Croy, Episcopus Cameraceń. Germanus.

R. D. Ioannes Thomas de sancto Felicio, Episcopus Caueń. Neapolitanus.

R. D. Thomas Campegius, Episcopus Feltreń. Bononiensis.

R. D. Benedictus de Nobilibus, Episcopus Acień. Lucenensis.

R. D. Quintius de Rusticis, Episcopus Militeń. Romanus.

R. D. Cathalanus Triuultius, Episcopus Placentiń. Mediolanen.

R. D. Hieronymus Fuscherus, Episcopus Torcelań. Venetus.

R. D. Antonius de Numai, Episcopus Isernień. Foroliuień.

R. D. Hieronymus Theodolis, Episcopus Gaditań. Foroliuień.

R. D. Ioannes Lucius Staphyleus, Episcopus Sibinicēń. Illyricus.

R. D. Alexander Picolomineus, Episcopus Pientiń. Senensis.

R. D. Guilhelmus à Prato, Episcopus Claramontań. Gallus.

R. D. Dionysius Episcopus Chironensis, & Milopotameń. Græcus.

R. D. Marcus Aligerius de Columna, Episcopus Reatiń. Reatiń.

R. D. Braccius Martellus, Episcopus Fesularum. Florentiń.

R. D. Coriolanus Martyranus, Episcopus sancti Marci. Neapolitań.

R. D. Henricus Ioffredus, Episcopus Capuraquen. Neapolitań.

R. D. Baptista Campegius, Episcopus Maioriceń. Bononień.

R. D. Hieronymus Vida, Episcopus Albensis. Cremoneń.

R. D. Eliseus Theodinus, Episcopus Soranus. Arpinas.

R. D. Iacobus Cortesius à Prato, Episcopus Vasioneń. Romań.

R. D. Baldassar de Heredia, Episcopus Bossaneń. Sardus.

R. D. Angelus Paschalis, Episcopus Motulan. Dalmatus.

R. D. Ioannes Fonseca, Episcopus Castellimaris. Hispanus.

R. D. Petrus Bertanus, Epis. Faneń. mutineń.

R. D. Ludouicus Simonetta, Episcopus Pisaurień. Mediolaneń.

R. D. Aloysius Lypomanus, Episcopus Motoneń, coadiutor Veroneń. Venetus.

R. D. Vincentius de Durantibus, Episcopus Thermula. Brixień.

R. D. Andreas Centanus, Episcopus Nemasień. Venetus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

R. D. Ioannes Petrus Ferretus, Episcopus Milen. Rauennaten.
R. D. Claudius de la Guische, Episcopus Agathen. Gallus.
R.D.Ioannes de Salazar de Burgo, Episcopus Lancianen. Hispanus.
R.D.Fabius Mignanellus, Episcopus Lucerin. Senensis.
R.D.Hieronymus de Bononia, Episcopus Syracusan. Siculus.
R.D. Aegidius Falsetta, Episcopus Caprulan. Cingulan.
R.D. Ricardus Patus, Episcopus Vuigornien. Anglicus.
R.D.Cornelius Musſus, Episcopus Bitontin. Placentin.
R.D.Iacobus Iacobellus, Episcopus Bellicastren. Roman.
R.D.Franciscus de Nauarra, Episcopus Pacen. Hispanus.
R.D.Didacus de Alaua, Episcopus Astoricen. Hispanus.
R.D.Thomas Cáselus, Episcopus Britonorien. Rossanen.
R.D.Iulius Contarenus, Episcopus Bellunen. Venetus.
R.D. Galeatius Florimantius, Episcopus Aquinaten. Suessan.
R. D. Petrus de Augustinis, Episcopus Oscen. Hispanus.
R.D.Bernardus Diaz, Episcopus Calagurritan. Hispanus.
R.D.Gregorius Castagnola, Episcopus Mylen. Græcus.
R.D.Antonius de Cruce, Episcopus Canarien. Hispanus.

Procuratores.

R.D.Claudius Zayus, procurator reuerendiſſimi & illuſtriſſ. D.D.Othonis Truchſes, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, & Epiſcopi Auguſtenſis. Sabaudienſis.
R.D.Ambroſius Pelargꝰ, Ordinis Predicatorum, procurator Reuerendiſſimi D.D. Archiepiſcopi Treuerenſis ſacri Imperij Electoris. Germanus.

Abbates.

R.D.Iſidorus Clarius, Abbas Pontidæ Bergomen. Brixien.
R.D. Chryſoſtomus Gimilianenſis, Abbas ſanctæ Trinitatis de Caieta. Calaber.

Generales Ordinum.

R.P.Hieronymus Seripandus, Generalis ordinis Eremitarũ ſancti Aug. Neapolitan.
R.P Nicolaus Audetus, Generalis Ordinis Carmelitarum. Cyprius.
R.P.Auguſtinus Bonucius, Generalis ſanctæ Mariæ Seruorum. Aretinus.

Angelus Maſſarellus, ſacri Concilij Secretarius.

Decretum de peccato Originali.

Heb. 11. VT fides noſtra Catholica, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, purgatis erroribus, in ſua ſynceritate integra & illibata permaneat, & ne populus Chriſtianus omni vento doctrinæ circunferatur: cùm ſerpens ille antiquus, humani generis perpetuus hoſtis, inter plurima mala, quibus Eccleſia Dei his noſtris temporibus perturbatur, etiam de peccato originali eiusque remedio non ſolùm noua, ſed etiam vetera diſſidia excitauerit, ſacroſancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu ſancto legitimè congregata, præſidentibus in eiſdem tribus Apoſtolicæ ſedis Legatis, iam ad reuocandos errantes, & nutantes confirmandos, accedere volés, ſacrarum ſcripturarum & ſanctorum Patrum, ac probatiſſimorum Conciliorum teſtimonia, & ipſius Eccleſiæ iudicium & conſenſum ſequuta, hæc de ipſo peccato originali ſtatuit, fatetur, ac declarat:

Si quis non cõfitetur, primum hominem Adam cùm mandatum Dei in Paradiſo ſuiſſet tranſgreſſus, ſtatim ſanctitatem & iuſtitiam, in qua conſtitutus erat, amiſiſſe, incurriſſeque per offenſam prævaricationis huiuſmodi iram & indignationem Dei, atque adeò mortem, quam anteà illi comminatus fuerat Deus, & cum morte captiuitatem ſub eius poteſtate, qui mortis deinde habuit im- Heb. 2.
perium, hoc eſt, diaboli, totumq; Adam per illam prævaricationis offenſam, ſecundum corpus & animam in deterius commutatũ fuiſſe, anathema ſit,

Si quis Adæ prævaricationem ſibi ſoli, & non eius propagini, aſſerit nocuiſſe, & acceptam à Deo ſanctitatem & iuſtitiam, quã perdidit, ſibi ſoli, & non nobis etiam eum perdidiſſe: aut inquinatum illum, per inobedientiæ peccatum, mortem & pœnas corporis tantùm in omne genus humanum tranſfudiſſe, non autem & peccatum, quod mors eſt animæ, anathema ſit: cùm contradicat Rom. 5.
Apoſtolo dicenti, Per vnum hominem peccatum intrauit in mũdum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertrãſijt, in quo omnes peccauerunt.

Si quis hoc Adæ peccatum, quod origine vnum eſt, & propagatione, non imitatione tranſfuſum, omnibus ineſt vnicuiq; proprium, vel per humanæ naturæ vires, vel per aliud remedium aſſerit tolli, quàm per meritum vnius mediatoris Domini noſtri Ieſu
Chriſti, qui nos Deo recõciliauit in ſangui- 1. Cor. 1.
ne ſuo, factus nobis iuſtitia, ſanctificatio, & redemptio: aut negat ipſum Ieſu Chriſti meritum, per baptiſmi ſacramentum in forma Eccleſiæ ritè collatum, tam adultis q̃ paruulis applicari, anathema ſit: quia non eſt aliud Actor. 4.
nomen ſub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri. Vndè illa vox, Ec- Ioan. 1.
ce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.
Et illa, Quicunque baptizati eſtis, Chriſtum Gal. 3.
induiſtis.

Si quis paruulos recentes ab vteris matrum

trum baptizandos negat, etiam ſi fuerint à baptizatis parentibus orti: aut dicit in remiſſionem quidem peccatorum eos baptizari, ſed nihil ex Adã trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro neceſſe ſit expiari ad vitam æternam conſequendam: vndè fit cõſequés, vt in eis forma baptiſmatis in remiſſionem peccatorum, nó vera, ſed falſa intelligatur, anathema ſit: quoniam nó aliter intelligendum eſt id, quod dixit Apoſtolus, Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſijt, in quo omnes peccauerũt, niſi quemadmodũm eccleſia catholica vbiquè diffuſa ſemper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei ex traditione Apoſtolorum, etiam paruuli, qui nihil peccatorum in ſemetipſis adhuc committere potuerũt, in remiſſionem peccatorum veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerunt. Niſi enim quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei.

Si quis p Ieſu Chriſti Domini noſtri gratiam, quæ in baptiſmate confertur, reatum originalis peccati remitti negat: aut etiam aſſerit non tolli totum id, quod veram & propriam peccati rationem haber, ſed illud dicit tantùm radi, aut non imputari, anathema ſit. In renatis enim nihil odit Deus: quia nihil eſt damnationis ijs, qui verè conſepulti ſunt cum Chriſto per baptiſma in mortẽ, qui non ſecundùm carnem ambulãt: ſed veterem hominem exuentes, & nouum induentes, qui ſecundùm Deum creatus eſt, innocentes, immaculati, puri, innoxij, ac Deo dilecti, effecti ſunt hæredes quidẽ Dei, cohæredes autem Chriſti, ita vt nihil prorſus eos ab ingreſſu cæli remoretur. Manere autem in baptizatis concupiſcentiam vel fomitem, hæc ſancta ſynodus fatetur ac ſentit: quæ cùm ad agonem relicta ſit, nocere non conſentientibus, & viriliter per Ieſu Chriſti gratiam repugnantibus, non valet: quinimmò qui legitimè certauerit, coronabitur.
Hanc concupiſcentiam, quam aliquando Apoſtolus peccatum appellat, ſancta ſynodus declarat Eccleſiam Catholicã nũquàm intellexiſſe peccatum appellari, quòd vetè & propriè in renatis peccatum ſit, ſed quia ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat. Si quis autẽ cõtrarium ſenſerit, anathema ſit.

Declarat tamen hæc ipſa ſancta Synodus, nó eſſe ſuæ intentiõis, cõprehendere in hoc decreto, vbi de peccato originali agitur, beatã & immaculatam virginem Mariã Dei genitricem: ſed obſeruandas eſſe conſtitutiones felicis recordationis Sixti Papæ Quarti, ſub pœnis in eius conſtitutionibus contentis, quas innouat.

DECRETVM DE REFORMATIONE.

Cap. 1.

FAdem ſacroſancta Synodus, pijs ſummorum Pontificum & probatorum conciliorum conſtitutionibus inhærens, easque amplectens, & illis adijciens, ne cæleſtis ille ſacrorum librorum theſaurus, quẽ Spiritus ſanctus ſumma liberalitate hominibus tradidit, neglectus iaceat: ſtatuit & decreuit, quòd in illis Eccleſijs, in quibus præbenda aut præſtimonium, ſeu aliud quouis nomine nuncupatum ſtipendiũ, pro lectoribus ſacræ Theologiæ deputatum reperitur, epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, & alij locorum ordinarij, eos qui præbendam, aut præſtimonium, ſeu ſtipendium huiuſmodi obtinẽt, ad ipſius ſacræ ſcripturæ expoſitionem & interpretationem per ſeipſos, ſi idonei fuerint, aliòquin per idoneum ſubſtitutum ab ipſis epiſcopis, Archiepiſcopis, Primatibus, & alijs locorum ordinarijs eligendum, etiam per ſubtractionem fructuum cogant & compellant. Decæterò verò præbenda, præſtimonium, aut ſtipendium huiuſmodi, non niſi perſonis idoneis, & quæ per ſeipſos id munus explicare poſſint, conferatur: & aliter facta prouiſio, nulla ſit & inualida.

In Eccleſijs autem Metropolitanis vel Cathedralibus, ſi ciuitas inſignis vel populoſa fuerit, ac etiam in collegiatis exiſtentibus in aliquo inſigni oppido etiam nullius diœceſis, ſi ibi clerus numeroſus fuerit, vbi nulla præbenda, aut præſtimonium, ſeu ſtipendium huiuſmodi deputatum reperitur, præbenda quomodocunq;, præterquàm ex cauſa reſignationis, primò vacatura, cui aliud onus incompatibile iunctum non ſit, ad eum vſum ipſo facto perpetuò conſtituta & deputata intelligatur, & quatenùs in ipſis eccleſijs nulla, vel non ſufficiens præbenda foret, Metropolitanus, vel epiſcopus ipſe per aſſignationem fructuum alicuius ſimplicis beneficij, eiuſdem tamen debitis ſupportatis oneribus, vel per contributiõem beneficiatorum ſuæ ciuitatis & diœceſis, vel aliàs prout commodiùs fieri poterit, de capituli conſilio ita prouideat, vt ipſa ſacræ ſcripturæ lectio habeatur: ita tamen, vt quæcunq; aliæ lectiones, vel conſuetudine, vel quauis alia ratione inſtitutæ, propter id minimè prætermittantur.

Eccleſiæ verò, quarum annui prouentus tenues fuerint, & vbi tam exigua eſt cleri & populi multitudo, vt Theologiæ lectio in eis commodè haberi non poſſit, ſaltem magiſtrum habeant ab Epiſcopo cum conſilio Capituli eligendum, qui clericos aliosque ſcholares pauperes Grammaticam gratis doceat, vt deinceps ad ipſa ſacræ ſcripturæ ſtudia, annuente DEO, tranſire poſſint. Ideoque illi Magiſtro Grammatices, vel alicuius ſimplicis beneficij fructus, quos tandiu percipiat, quandiu in docendo perſtite-

Hæc ratio ſumitur ex cõcilio Miletano. Rom. 5.
Ioan. 3.
Rom. 8.
Gal. 5.
2. Tim. 2.
Gal. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stiterit, assignentur: dum tamen beneficium ipsum suo debito non fraudetur obsequio: vel ex capitulari, vel episcopali mensa condigna aliqua merces persoluatur: vel aliàs Episcopus ipse aliquam rationem ineat suę Ecclesiæ & diœcesi accõmodam, ne pia hęc, vtilis atq; fructuosa prouisio, quouis quæsito colore negligatur.

In monasterijs quoque monachorum, vbi commodè fieri id queat, etiam lectio sacræ scripturæ habeatur. Qua in re si abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum in hoc vt Sedis Apostolicæ delegati, eos ad id opportunis remedijs compellant.

In conuentibus verò aliorum Regularium, in quibus studia commodè vigere possunt, sacræ scripturæ lectio similiter habeatur, q̃ lectio à capitulis generalibus vel prouincialibus assignetur dignioribus magistris.

In Gymnasijs etiam publicis, vbi tam honorifica, & cęterorum omnium maximè necessaria lectio hactenùs instituta non fuerit, religiosissimorum Principum ac Rerum publicarum pietate & charitate ad Catholicæ fidei defensionem & incrementum, sanæ doctrinæ conseruationem & propagationé, instituatur: & vbi instituta foret, & negligeretur, restituatur.

Et ne sub specie pietatis, impietas disseminetur, statuit eadem sancta Synodus, neminem ad huiusmodi lectionis officiũ tam publicè quàm priuatim admittendum esse, qui priùs ab episcopo loci de vita, moribus, & scientia examinatus & approbatus non fuerit: quod tamé de lectoribus in claustris monachorum non intelligatur.

Cap. 2.

DOcentes verò ipsam sacram scripturã, dum publicè in scholis docuerint, & scholares, qui in ipsis scholis studeñt, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum p̃bendarum, & beneficiorum suorum, in absentia à iure communi concessis, plenè gaudeant & fruantur.

Quia verò Christianæ Reipublicæ non minùs necessaria est prædicatio Euangelij, quàm lectio, & hoc est præcipuum Episcoporum munus: statuit & decreuit eadé sancta Synodus, omnes Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & omnes alios Ecclesiarum prælatos, teneri per seipsos, si legitimè impediti non fuerint, ad prædicandum sanctum Iesu Christi Euangelium.

Si verò contigerit Episcopos & alios prędictos legitimo detineri impedimento, iuxta formam generalis Concilij, viros idoneos assumere teneantur, ad huiusmodi prędicationis officium salubriter exequendum. Si quis autem hoc adimplere contempserit, districtæ subiaceat vltioni.

Archipresbyteri quoq;, plebani, & quicunq; parochiales, vel aliàs curam animarũ habẽtes, Ecclesias quocunq; modo obtinẽt, per se vel per alios idoneos, si legitimè impediti fuerint, diebus saltem Dominicis & festis solennibus plebes sibi commissas pro sua & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoq; eis cum breuitate & facilitate sermonis, vitia q̃ eos declinare, & virtutes quas sectari oporteat, vt pœnam æternam euadere, & cælestẽ gloriam consequi valeãt. Id verò si quis eorum præstare negligat, etiam si ab Episcopi iurisdictione quauis ratione exemptum se esse prætenderet, etiã si Ecclesię quouis modo exemptæ dicerentur, aut alicui monasterio etiãm extra diœcesim existenti forsan annexæ vel vnitæ, modò re ipsa in diœcesi sint, prouida pastoralis episcoporum solicitudo non desit, ne illud impleatur: Parũuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Itaque vbi ab episcopo moniti, triũ mensium spatio suo muneri defuerint, per censuras Ecclesiasticas, seu aliàs ad ipsius Episcopi arbitrium cogantur: ita vt etiam, si sic ei expedire visum fuerit, ex beneficiorum fructibus alteri, qui id præstet, honesta aliqua merces persoluatur, donec principalis ipse resipiscens, officium suum impleat. Thren. 4.

Si quæ verò parochiales Ecclesiæ reperiantur subiectæ monasterijs in nulla diœcesi existentibus, si abbates & regulares prælati in prædictis negligẽtes fuerint, à Metropolitanis, in quorum prouincijs diœceses ipsę sitæ sunt, tãquam quo ad hoc sedis Apostolicæ delegatis, compellantur. Neque huius decreti executionem cõsuetudo, vel exemptio, aut appellatio, aut reclamatio, siue recursus impedire valeat, quousquè desupèr à competenti iudice (qui summariè, & sola facti veritate inspecta procedat) cognitum & decisum fuerit.

Regulares verò cuiuscunque ordinis, nisi à suis superioribus de vita & moribus & scientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Ecclesijs suorũ ordinum, prædicare non possint: cum qua licentia personaliter se coram episcopis præsentare, & ab eis benedictionẽ petere teneantur, antequàm prædicare incipiant.

In Ecclesijs verò quę suorũ ordinum non sunt, vltra licentiam suorum superiorũ, etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesijs non suorum ordinũ nullo modo prædicare possint. Ipsam autem licentiam gratis Episcopi concedant.

Si verò (quod absit) p̃dicator errores aut scandala disseminauerit in populum, (etiam si in monasterio sui vel alterius ordinis prædicet) Episcopus ei prædicationem interdicat. Quòd si hæreses prædicauerit, contra eum secundùm iuris dispositionem aut loci consuetudinem procedat, etiam si prædicator ipse generali vel speciali priuilegio exẽptum se esse prætenderet. Quo casu episcopus

pus authoritate Apostolica, & tanquàm sedis Apostolicæ delegatus procedat. Curent autem Episcopi, ne quis prædicator vel ex falsis informationibus, vel aliàs calumniosè vexetur, iustámve de eis conquerendi occasionem habeat.

Caueant prætereà Episcopi, ne aliquem vel eorum qui cùm sint nomine regulares, extra claustra tamen & obedientiam religionum suarum viuunt, vel presbyterorũ secularium, nisi ipsis noti sint, & moribus atq; doctrina probati, etiam priuilegiorũ quorumlibet prætextu, in sua ciuitate vel diœcesi prædicare permittant: donec ab ipsis Episcopis super ea re sancta sedes Apostolica consulatur: à qua priuilegia huiusmodi, nisi tacita veritate, & expresso mendacio, ab indignis extorqueri verisimile non est.

Quæstores verò eleemosynarij, qui etiã quęstuarij vulgò dicuntur, cuiuscunq; conditionis existant, nullo modo nec per se, nec per alium prædicare præsumant: & contrà facientes, ab episcopis & ordinarijs locorum, priuilegijs quibuscunque non obstantibus, opportunis remedijs omninò arceantur.

Item hæc sacrosancta synodus statuit & decernit, primam futuram sessionem tenendam & celebrandam esse die Iouis, feria 5. post festum beati Iacobi Apostoli.

Præfatæ sessioni interfuerunt Cardinales quatuor, Archiepiscopi nouem, & episcopi quinquaginta: Abbates ordinis sancti Benedicti duo: Generales duo ordinum Mendicantium.

Prorogata deinde fuit sessio ad diem 13. mensis Ianuarij, 1547.

SESSIO SEXTA.

IN nomine Domini IESV Christi, Amẽ. Anno à natiuitate eiusdem Domini 1547. Indictione v. Pontificatus sanctissimi in Christo P. & D. N. D. Pauli diuina prouidentia Papæ tertij, anno tertiodecimo, die verò Iouis decimatertia mensis Ianuarij, Tridenti in Ecclesia Cathedrali, in loco eminentiori ipsius Ecclesiæ, ad Concilium celebrandum & sessiones habẽdas deputato, celebrata est sexta publica sessio sacrosancti œcumenici & generalis Cõcilij Tridentini, præsidentibus in ea nomine eiusdem sanctissimi D. N. Papæ, reuerendissimis Patribus & Illustrissimis D. Ioanne Maria de Monte Episcopo Prænestino, & Marcello tituli sanctæ Crucis in Hierusalem presbytero, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & Apostolicis de latere Legatis. In qua quidem sessione, post celebratam Missam de Spiritusancto per R. P. D. Archiepiscopum Spalatrẽsem, & habita oratione per reuerendum P. D. Episcopum Salpensem, hec non peractis per R. & illustriss. Cardinalem de Monte præfatum solitis cæremonijs, publicatum est decretum de Iustificatione tenoris infrascripti.

DECRETVM DE IVSTIFICATIONE.

PROOEMIVM.

CVm hoc tempore non sine multarum animarum iactura, & graui Ecclesiasticæ vnitatis detrimento, erronea quædam dissemināta sit de iustificatione doctrina: ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, Ecclesiæ tranquillitatem, & animarum salutem, sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitimè cõgregata, præsidentibus in ea nomine sanctissimi in Christo Patris & domini nostri, domini Pauli diuina prouidentia Papæ tertij, Reuerendissimis dominis, D. Ioanne Maria Episcopo Prænestino de Monte, & Marcello tituli sanctæ Crucis in Hierusalẽ presbytero, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & Apostolicis de latere Legatis, exponere intendit omnibus Christifidelibus veram sanamque ipsius Iustificationis doctrinam, quam sol iustitiæ Christus IESVS fidei nostræ author & consummator docuit, Apostoli tradiderunt, & Catholica Ecclesia, Spiritusancto suggerente, perpetuò retinuit: districtiùs inhibendo, ne deinceps audeat quisquam aliter credere, prędicare, aut docere, quàm præsenti decreto statuitur ac declaratur. Heb. 12.

De naturæ & legis ad iustificandos homines imbecillitate. Cap. 1.

PRimùm declarat sancta Synodus, ad iustificationis doctrinam, probè & syncerè intelligendam, oportere, vt vnusquisq; agnoscat & fateatur, quòd cùm omnes homines in præuaricatione Adæ innocentiam perdidissent, facti immundi: & vt Apostolus, inquit, natura filij iræ, quemadmodùm in decreto de peccato originali exposuit, vsqueadeò serui erant peccati, & sub potestate diaboli ac mortis, vt non modò gentes p vim naturæ, sed ne Iudæi quidé per ipsam etiam literam legis Moysi indè liberari aut surgere possent, tametsi in eis liberum arbitrium minimè extinctum esset, viribus licèt attenuatum & inclinatum. Ephe. 2.

De dispensatione, & mysterio aduentus Christi. Cap. 2.

QVo factum est, vt cælestis Pater, pater misericordiarum, & deus totius consolationis, Christum Iesum Filium suum, & ante legem, & legis tẽpore multis sanctis patribus declaratum ac promissum, cùm venit beata illa plenitudo temporis, ad homines miserit, vt & Iudæos, qui sub lege erant, redimeret: & gentes, quæ non sectabantur iustitiam, iustitiam appræhenderẽt, atque omnes adoptionem filiorum reciperent. Hunc proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius pro peccatis Galat. 4. Rom. 9. Ephe. 2. 1. Ioann. 2.

no-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nostris: non solùm autem pro nostris, sed etiam pro totius mundi.

Qui per Christum iustificantur. Cap. 3.

VErùm etsi ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis eius beneficium recipiunt, sed ij duntaxat, quibus meritũ passionis eius cõmunicatur. Nã sicut reuerà homines, nisi ex semine Adæ ꝓpagati nascerentur, nõ nascerẽtur iniusti, cùm ea ꝓpagatione, per ipsum dum concipiuntur, propriam iniustitiam contrahant: ita nisi in Christo renascerentur, nunquàm iustificarentur, cùm ea renascentia per meritum passionis eius gratia, qua iusti fiunt, illis tribuatur. Pro hoc beneficio Apostolus gratias nos semper agere hortatur Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, & eripuit de potestate tenebrarum, transtulitq; in regnum filij dilectionis suæ, in quo habemus redemptionem & remissionem peccatorum. Col. 3.

Insinuatur descriptio iustificatiõis impij, & modus eius in statu gratiæ. Cap. 4.

QVibus verbis iustificationis impij descriptio insinuatur, vt sit translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ, in statũ gratiæ & adoptionis filiorum Dei per secundum Adã, Iesum Christum saluatorem nostrum. Quæ quidẽ trãslatio, post Euangelium promulgatum, sine lauacro regeneratiõis, aut eius voto fieri nõ potest, sicut scriptum est: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Ioann. 3.

De necessitate præparationis ad iustificationem in adultis, & vndè sit. Cap. 5.

DEclarat prætereà, ipsius iustificationis exordium in adultis à Dei per Christũ Iesum præueniente gratia sumendũ esse, hoc est, ab eius vocatione, qua, nullis eorum existentibus meritis, vocantur, vt qui per peccata à Deo auersi erant, per eius excitantem atq; adiuuantem gratiam ad conuertẽdum se ad suã ipsorum iustificationẽ, eidem gratiæ liberè assentiendo & cooperando disponantur: ita vt tangente Deo cor hominis per Spiritum sancti illuminationem, neq; homo ipse nihil omninò agat, inspirationem illam recipiens, quippe qui illam & abijcere potest: neque tamen sine gratia Dei mouere se ad iustitiam coram illo libera sua voluntate possit. Vndè in sacris literis cùm dicitur, Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos, libertatis nostræ admonemur: Cùm respondemus, Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur, Dei nos gratia præueniri cõfitemur. Zach. 1. Thren. 5.

Modus Præparationis. Cap. 6.

DIsponuntur autem ad ipsam iustitiam, dum excitati diuina gratia & adiuti, fidem ex auditu concipientes, liberè mouentur in Deum, credentes vera esse, quæ diuinitùs reuelata & promissa sunt, atque illud in primis, à Deo iustificari impium per gratiam eius, per redemptionem quæ est in Christo Iesu: & dum peccatores se esse intelligentes, à diuinæ iustitiæ timore, quo vtiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se conuertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propicium fore, illumque tanquàm omnis iustitiæ fontem, diligere incipiunt: ac propterea mouentur aduersus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est, per eam pœnitentiam, quam ante baptismum agi oportet. Denique dum proponunt suscipere baptismũ, inchoare nouam vitam, & seruare diuina mandata. De hac dispositione scriptum est: Accedentem ad Deum oportet credere quia est, & quòd inquirentibus se remunerator sit: &, Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. &, Timor Domini expellit peccatum. &, Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrûm in nomine IESV Christi, in remissionem peccatorum vestrorum, & accipietis donum Spiritus sancti. &, Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quæcunque mandaui vobis. deniq;, Præparate corda vestra Domino. Heb. 11. Matt. 9. Eccles. 1. Actor. 2. Luc. 24. Matt. 28. 1. Reg. 7.

Quid sit iustificatio impij, & quæ eius causæ. Cap. 7.

HAnc dispositionem seu præparationẽ iustificatio ipsa consequitur, quæ non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio, & renouatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum, vndè homo ex iniusto fit iustus, & ex inimico amicus, vt sit hæres secundùm spem vitæ æternæ. Huius iustificationis causæ sunt, finalis quidem, gloria DEI & Christi, ac vita æterna. Efficiens verò, misericors Deus, qui gratuitò abluit & sanctificat, signans & vngens Spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ. Meritoria autem, dilectissimus vnigenitus suus, dominus noster IESVS CHRISTVS, qui cùm essemus inimici, propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, sua sanctissima passione in ligno crucis nobis iustificationem meruit, & pro nobis Deo Patri satisfecit. Instrumentalis item, sacramentum baptismi, quod est sacramentum fidei, sine qua nulli vnquàm contigit iustificatio. Demum vnica formalis causa est, iustitia Dei, non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit, qua videlicet ab eo donati, renouamur spiritu mentis nostræ, & non modò reputamur, sed verè iusti nominamur & sumus, iustitiam in nobis recipientes, vnusquisque suam secũdùm mensuram, quam Spiritus sanctus partitur singulis prout vult, & secundùm propriam cuiusque dispositionem & cooperationem. Ephe. 1. Ephe. 2.

Quãquam enim nemo possit esse iustus, nisi cui merita passionis Domini nostri IESV Christi communicantur, id tamẽ in hac impij iustificatione fit, dum eiusdem sanctissimæ Passionis merito per Spiritum sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorũ qui iustificantur, atque ipsis inhæret: vndè in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per IESVM Christum, cui inseritur, fidem, spem & charitatem. Nam fides, nisi ad eam spes accedat & charitas, neq; vnit perfectè cum Christo, neque corporis eius viuum membrum efficit. Qua ratione verissimè dicitur, Fidem sine operibus mortuam & ociosam esse: & in Christo Iesu, neque circumcisionẽ aliquid valere, neq; ꝓputium, sed fidem quę per charitatem operatur. Hãc fidem ante baptismi sacramentum ex Apostolorum traditione Catechumeni ab Ecclesia petunt, cùm petunt fidem vitam ęternam præstantem, quam sine spe & charitate fides præstare nõ potest. Vndè & statim verbum Christi audiunt: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Itaque veram & Christianam iustitiam accipientes, eam ceu primam stolam, pro illa quam Adã sua inobedientia sibi & nobis perdidit, per Christum Iesum illis donatam, cãdidam & immaculatam iubentur statim renati conseruare, vt eam perferant ante tribunal Domini nostri IESV Christi, & habeant vitam æternam. Rom. 5. Iacob. 2. Gal. 5. Matt. 19.

Quomodò intelligatur, impium per fidem & gratis iustificari. Cap. 8.

CVm verò Apostol⁹ dicit, iustificari hominem per fidem, & gratis, ea verba in eo sensu intelligenda sunt, quem perpetuus Ecclesiæ Catholicæ consensus tenuit & expressit, vt scilicet per fidem ideo iustificari dicamur, quia fides est humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis iustificationis, sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum eius consortium peruenire; gratis autẽ iustificari ideo dicamur, quia nihil eorum quæ iustificationem præcedunt, siue fides siue opera, ipsam iustificationis gratiam promeretur. Si enim gratia est, iam non ex operibus: alioquin, vt idem Apostolus inquit, gratia iam non est gratia, Rom. 5. Heb. 11. Rom. 11.

Contra inanem hæreticorum fiduciam. Cap. 9.

QVanuis autem necessarium sit credere, neque remitti, neque remissa vnquàm fuisse peccata, nisi gratis diuina misericordia propter Christum: nemini tamen fiduciam & certitudinem remissionis peccatorum suorum iactanti, & in ea sola quiescenti, peccata dimitti, vel dimissa esse dicendũ est, cùm apud hæreticos & schismaticos possit esse, immò nostra tempestate sit, & magna contra Ecclesiam Catholicam contentione ꝓdicetur vana hæc & ab omni pietate remota fiducia. Sed neq; illud assendum est, oportere eos, qui verè iustificati sunt, absq; vlla omninò dubitatione apud semetipsos statuere se esse iustificatos, neminemque à peccatis absolui ac iustificari, nisi eum qui certò credat, se absolutũ & iustificatum esse, atq; hac sola fide absolutiõem & iustificationem perfici: quasi qui hoc non credit, de Dei ꝓmissis, deq; mortis & resurrectionis Christi efficacia dubitet. Nam sicut nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito, deq; sacramẽtorum virtute & efficacia dubitare debet: sic quilibet dum se ipsum, suamq; propriam infirmitatem & indispositionem respicit, de sua gratia formidare ac timere potest, cùm nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consequutum.

De acceptæ iustificationis incremento. Cap. 10.

SIc ergo iustificati & amici Dei ac domestici facti, euntes de virtute in virtutem, renouantur, vt Apostolus inquit, de die in diem, hoc est, mortificando membra carnis suæ, & exhibendo ea arma iustitiæ in sanctificationem, per obseruationem mandatorum Dei & Ecclesiæ, in ipsa iustitia, per Christi gratiam accepta, cooperante fide bonis operibus, crescunt, atq; magis iustificantur, sicut scriptum est: Qui iustus est, iustificetur adhuc. Et iterùm: Ne verearis vsque ad mortem iustificari. Et rursus: Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo, & non ex fide tãtùm. Hoc verò iustitiæ incrementũ petit sancta Ecclesia, cùm orat: Da nobis dñe fidei, spei, & charitatis augmentum. Ephe. 2. Psalm. 83. 2. Cor. 4. Apoc. 22. Eccl. 18. Iacob. 2.

De obseruatione mandatorum, deq; illius necessitate & possibilitate. Cap 11.

NEmo autem, quantumuis iustificatus, liberum se esse ab obseruatione mandatorum putare debet: nemo temeraria illa, & à Patribus sub anathemate prohibita voce vti, Dei ꝓcepta homini iustificato ad obseruãdum esse impossibilia. Nam Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adiuuat vt possis. Cuius mandata grauia non sunt, cuius iugum suaue est, & onus leue. Qui enim sunt filij Dei, Christum diligunt: qui autem diligũt eum, vt ipsemet testatur, seruant sermones eius: quod vtiquè cum diuino auxilio præstare possunt. Licèt enim in hac mortali vita, quantumuis sancti & iusti, in leuia saltem & quotidiana, q̃ etiam venialia dicuntur, peccata quãdoque cadãt, non propterea desinunt esse iusti. Nam iustorum illa vox est & humilis, & verax: Dimitte nobis debita nostra. Quo fit, vt iusti ipsi eo magis se obligatos ad ambulandum in via iustitiæ sentire debeant, quo liberati iam à peccato, serui autem facti DEO, sobriè, iustè & piè viuentes, proficere possunt per CHRISTVM IESVM, per quem 1. Ioann. 5. Matt. 11. Ioan. 14. Matt. 6. Tit. 2.

acces-

Universidad de Deusto
Biblioteca

acceſſum habuerunt in gratiam iſtam. Deus nanq; ſua gratia ſemel iuſtificatos non deſerit, niſi ab eis priùs deſeratur. Itaq; nemo ſibi in ſola fide blandiri debet, putans fide ſola ſe hæredem eſſe conſtitutum, hæreditatemq́ conſequuturum, etiam ſi Chriſto non compatiatur, vt & cõglorificetur. Nam
Heb. 5. & Chriſtus ipſe, vt inquit Apoſtolus, cùm eſſet filius Dei, didicit ex his, quæ paſſus eſt, obedientiã: & cõſummatus, factus eſt omnibus obtemperãtibus ſibi, cauſa ſalutis ęternæ. Propterea Apoſtolus ipſe monet iuſti-
1. Cor. 9. ficatos, dicens: Neſcitis, quòd ij qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauiũ? ſic currite, vt comprehendatis. Ego igitur ſic curro, non quaſi in incertum: ſic pugno, non quaſi aërem verberans: ſed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne fortè cùm alijs prædicauerim, ipſe reprobus efficiar. Item princeps
2. Pet. 1. Apoſtolorum Petrus: Satagite, inquit, vt p bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis. Hæc enim facientes, nõ peccabitis aliquando. Vndè conſtat eos orthodoxæ religionis doctrinæ aduerſari, qui dicunt iuſtum in omni bono opere ſaltem venialiter peccare: aut, quod eſt intolerabilius, pœnas æternas mereri: atq; etiam eos, q ſtatuunt in omnibus operibus iuſtos peccare, ſi in illis ſuam ipſorum ſocordiam excitando, & ſeſe ad currendum in ſtadio cohortando, cum hoc vt inprimis glorificetur
Pſalm. 118. Deus, mercedem quoq; intuętur æternam, cùm ſcriptum ſit: Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas, propter retri-
Heb. 11. butionem. Et de Moſe dicat Apoſtolus, q reſpiciebat in remunerationem.

Prædeſtinationis temerariam præſumptionem cauendam eſſe. Cap. 12.

NEmo quoq;, quandiu in hac mortalitate viuitur, de arcano diuinæ p̃deſtinationis myſterio vſq; adeò præſumere debet, vt certò ſtatuat, ſe oĩnò eſſe in numero prædeſtinatorũ: quaſi verum eſſet, quòd iuſtificatus, aut ampliùs peccare non poſſit, aut ſi peccauerit, certã ſibi reſipiſcentiã promittere debeat. Nam niſi ex ſpeciali reuelatione ſciri nõ poteſt, quos De⁹ ſibi elegerit.

De perſeuerantiæ munere. Cap. 13.

Matt. 10. & 24. SImiliter de perſeuerãtiæ munere, de quo ſcriptum eſt, Qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit: quod quidem aliundè haberi non poteſt, niſi ab eo qui potens eſt, eum qui ſtat, ſtatuere vt perſeueranter ſtet, & eum qui cadit, reſtituere: nemo ſibi certi aliquid abſoluta certitudine pelliceat, tametſi in Dei auxilio firmiſſimam ſpem collocare & reponere omnes debẽt. Deus enim, niſi ipſi illius gratiæ defuerint, ſicut cœpit
Phil. 1. opus bonum ita perficiet, operans velle &
2. Cor. 8. perficere. Veruntamen qui ſe exiſtimãt ſtare, videant ne cadant, & cum timore ac tremore ſalutem ſuam operentur, in laboribus, in vigilijs, in eleemoſynis, in orationibus & oblationibus, in ieiunijs, in caſtitate. Formidare eñ debent, ſcientes quòd in ſpem gloriæ, & nondum in gloria renati ſunt, depugna, quæ ſupereſt cum carne, cum mundo, cum diabolo, in qua victores eſſe non poſſunt, niſi cum Dei gratia, Apoſtolo obtemperent, dicenti: Debitores ſumus non carni, Rom. 8. vt ſecundùm carnem viuamus. Si enim ſecundùm carnem vixeritis, moriemini: ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.

De lapſis & eorum reparatione. Cap. 14.

QVi verò ab accepta iuſtificatiõis gratia per peccatum exciderunt, rurſus iuſtificari poterunt, cùm excitante Deo, per pœnitentiæ ſacramentum merito Chriſti amiſſam gratiam recuperare procurauerint. Hic enim iuſtificationis modus, eſt lapſi reparatio, quam ſecundam poſt naufragium deperditæ gratiæ tabulam ſancti Patres aptè nuncuparunt. Etenim pro ijs, qui poſt Baptiſmum in peccata labuntur, Chriſtus Ieſus ſacramentum inſtituit Pœnitentiæ, cùm dixit: Accipite Spiritum ſanctum: Quorum Ioan. 20. remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt. Vndè docendum eſt, Chriſtiani hominis pœnitentiam poſt lapſum, multò aliam eſſe à Baptiſmali, eaq́; contineri non modo ceſſatiõem à peccatis, & eorum deteſtationem, aut cor contritum & humiliatum: verùm etiam eorundem ſacramentalem confeſſionem, ſaltem in voto & ſuo tempore faciendam, & ſacerdotalem abſolutionẽ, itemq́; ſatisfactionem p ieiunia, eleemoſynas, orationes, & alia pia ſpiritualis vitæ exercitia: non quidem pro pœna æterna, quæ vel ſacramento, vel ſacramenti voto vnà cum culpa remittitur, ſed p pœna temporali, quæ vt ſacræ literæ docẽt, non tota ſemper, vt in Baptiſmo fit, dimittitur illis, qui gratiæ Dei quam acceperũt, ingrati, Spiritum ſanctum contriſtauerunt, & templum Dei violare nõ ſunt veriti. De qua pœnitentia ſcriptum eſt: Memor eſto vndè Apoc. 2. excideris, & age pœnitentiam, & prima opa. 2. Cor. 7. fac. Et iterùm: Quæ ſecundùm Deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilẽ operatur: & rurſus, Pœnitentiam agite:, & Facite Matt. 3. fructus dignos pœnitentiæ. Luc. 3.

Quolibet peccato mortali amitti gratiam, ſed non fidem. Cap. 15.

ADuerſus etiam hominum quorundã callida ingenia, qui per dulces ſermo- Rom. 16. nes & benedictiones ſeducunt corda innocentium, aſſerendum eſt, non modò infidelitate, per quam & ipſa fides amittitur, ſed etiam quocunq; alio mortali peccato, quãuis non amittatur fides, acceptam iuſtificationis gratiam amitti, diuinæ legis doctrinã defendendo, quæ à regno Dei non ſolùm infideles excludit, ſed & fideles quoq; for- 1. Cor. 6.

1. Cor. 6. nicarios, adulteros, molles, maſculorum concubitores, fures, auaros, ebrioſos, maledicos, rapaces, cęteroſq́ omnes, qui lœtalia committunt peccata: à quibus cum diuinæ gratię adiumento abſtinere poſſunt, & pro quibus à Chriſti gratia ſeparantur.

De fructu Iuſtificationis, hoc eſt, de merito bonorũ operum, deq́; ipſius meriti ratione. Cap. 16.

HAC igitur ratione iuſtificatis hominibus, ſiue acceptam gratiam perpetuò cõſeruauerint, ſiue amiſſam recuperauerint, proponenda ſunt Apoſtoli verba: Abundantes in omni opere bono, ſcientes quòd labor veſter non eſt inanis in Domino. Non enim iniuſtus eſt Deus, vt obliuiſcatur operis veſtri & dilectionis quam oſtendiſtis in nomine ipſius. Et, Nolite amittere confidentiam veſtram, quę magnam habet remunerationẽ. Atq; ideo bene operantibus vſq; in finem, & in Deo ſperantibus, proponenda eſt vita ętera, & tanquam gratia filijs Dei per Chriſtum Ieſum miſericorditer promiſſa, & tanquam merces ex ipſius Dei promiſſiõe, bonis ipſorum operibus & meritis fideliter reddenda. Hæc eſt enim illa corona iuſtitiæ, quam poſt ſuum certamen & curſum repoſitam ſibi eſſe 2. Tim. 4. aiebat Apoſtolus, à iuſto iudice ſibi reddendam, & non ſolùm ſibi, ſed & omnibus, qui diligunt aduentum eius. Cùm enim ille ipſe Chriſtus Ieſus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipſos iuſtificatos iugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorum opera ſemper antecedit, comitatur & ſubſequitur, & ſine qua nullo pacto DEO grata & meritoria eſſe poſſent, nihil ipſis iuſtificatis ampliùs deeſſe credendum eſt, quò minùs plenè illis quidem operibus, quæ in Deo ſunt facta, diuinæ legi pro huius vitę ſtatu ſatisfeciſſe, & vitam ęternam ſuo etiam tẽpore, ſi tamẽ in gratia deceſſerint, conſequẽdam, verè promeruiſſe cenſeantur, cùm Chriſtus Saluator noſter dicat: Si quis biberit ex Ioan. 4. aqua, quam ego dabo ei, non ſitiet in æternum, ſed fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitã æternam. Itaque neque propria noſtra iuſtitia, tanquam ex nobis propria, ſtatuitur, neq; ignoratur aut repudiatur iuſtitia Dei. Quæ enim iuſtitia noſtra dicitur, quia per eam nobis inhærentem iuſtificamur, illa eadem Dei eſt, quia à Deo nobis infunditur per Chriſti meritum.

Neque verò illud omittendum eſt, quòd licèt bonis operibus in ſacris literis vſque adeò tribuatur, vt etiam, qui vni ex minimis ſuis potum aquæ frigidæ dederit, promittat Matth. 10. Chriſtus eum non eſſe ſua mercede cariturũ, 1. Cor. 4. & Apoſtolus teſtetur, Id quod in præſenti eſt momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operari in nobis: abſit tamen, vt Chriſtianus homo in ſeipſo vel confidat vèl glorietur, & non in Domino: cuius tanta eſt erga omnes homines bonitas, vt eorum velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona. Et quia in multis offendimus omnes, vnuſquiſq; ſicut Iacob. 3. miſericordiam & bonitatem, ita ſeueritatem & iudicium ante oculos habere debet: neq; ſeipſum aliquis, etiam ſi nihil ſibi conſcius fuerit, iudicare: quoniam omnis hominum vita, non humano iudicio examinanda & iudicanda eſt, ſed Dei, qui illuminabit abſcon- 1. Cor. 4. dita tenebrarum, & manifeſtabit cõſilia cordium: & tunc laus erit vnicuique à Deo, qui, Matth. 16. vt ſcriptum eſt, reddet vnicuique ſecundùm Rom. 6. opera ſua.

Poſt hanc catholicam de Iuſtificatione doctrinam, quam niſi quiſque fideliter firmiterq́; receperit, iuſtificari nõ poterit, placuit ſanctę ſynodo hos canones ſubiungere, vt omnes ſciant, nõ ſolùm quid tenere & ſequi, ſed etiam quid vitare & fugere debeant.

CANONES DE IVSTIFICATIONE.

1 Si quis dixerit hominem ſuis operibus, quæ vel per humanæ naturæ vires, vel per legis doctrinam fiant, abſque diuina per Chriſtum Ieſum gratia, poſſe iuſtificari corã Deo, Anathema ſit.

2 Si quis dixerit, ad hoc ſolùm diuinã gratiam per Chriſtum Ieſum dari, vt faciliùs homo iuſtè viuere, ac vitam æternam promereri poſſit, quaſi per liberum arbitriũ ſine gratia vtrunque, ſed ægrè tamen & difficulter poſſit, Anathema ſit.

3 Si quis dixerit, ſine præueniente Spiritus ſancti inſpiratione, atq; eius adiutorio hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe, ſicut oportet, vt ei iuſtificatiõis gratia conferatur, Anathema ſit.

4 Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium, à deo motum & excitatum, nihil cooperari aſſentiendo deo excitanti atque vocãti, quo ad obtinendam iuſtificationis gratiam ſe diſponat ac præparet, nec poſſe diſſentire, ſi velit, ſed velut inanime quoddã, nihil oĩno agere, mereq́ue paſſiuè ſe habere, Anathema ſit.

5 Si quis liberum hominis arbitrium, poſt Adæ peccatum, amiſſum & extinctũ eſſe dixerit, aut rem eſſe de ſolo titulo, immò titulum ſine re, figmentum deniq; à ſatana inuectum in Eccleſiam, Anathema ſit.

6 Si quis dixerit, non eſſe in poteſtate hominis vias ſuas malas facere, ſed mala opera, ita vt bona, deum operari, nó permiſſiuè ſolùm, ſed etiam propriè & per ſe, adeò vt ſit eius proprium opus non minùs proditio Iudę quàm vocatio Pauli, Anathema ſit.

7 Si quis dixerit, opera omnia, quæ ante iuſtificationem fiunt, quacunque ratione facta ſint, verè eſſe peccata, vel odium dei mereri: aut quantò vehementiùs quis nititur ſe diſponere ad gratiam, tãtò eum grauiùs peccare, Anathema ſit.

8 Si quis dixerit gehennæ metũ, per quem

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad Dei misericordiam de peccatis dolendo confugimus, vel à peccando abstinemus, peccatũ esse, aut peccatores peiores facere, Anathema sit.

9 Si quis dixerit sola fide impium iustificari, ita vt intelligat nihil aliud requiri, quod ad iustificationis gratiam consequendã cooperetur, & nulla ex parte necesse esse eum suæ voluntatis motu præparari atque disponi, Anathema sit.

10 Si quis dixerit homines sine Christi iustitia, per quam nobis meruit, iustificari, aut per eam ipsam formaliter iustos esse, Anathema sit.

11 Si quis dixerit hominem iustificari, vel sola imputatiõe iustitiæ Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia & charitate, quæ in cordibus eorum per spiritũ sanctum diffundatur, atq; illis inhæreat, aut etiam gratiam qua iustificamur, esse tantùm fauorem Dei, Anathema sit.

12 Si quis dixerit, fidem iustificantem nihil aliud esse, quàm fiduciam diuinæ misericordiæ, peccata remittentis propter Christum, vel eam fiduciã solam esse qua iustificamur, Anathema sit.

13 Si quis dixerit, omni homini ad remissionem peccatorum assequẽdam, necessarium esse vt credat certò & absque vlla hæsitatione propriæ infirmitatis & indispositionis, peccata sibi esse remissa, Anathema sit.

14 Si quis dixerit, hominem à peccatis absolui & iustificari, ex eo, quòd se absolui ac iustificari certò credat: aut neminẽ verè esse iustificatum, nisi qui credat se esse iustificatũ, & hac sola fide absolutionem & iustificationem perfici, Anathema sit.

15 Si quis dixerit hominem renatum & iustificatum, teneri ex fide ad credẽdum se certò esse ex numero prædestinatorum, Anathema sit.

16 Si quis magnum illud vsq; in finem perseuerãtiæ donum se certò habiturũ absoluta & infallibili certitudine dixerit, nisi hoc ex speciali reuelatione didicerit, Anathema sit.

17 Si quis iustificationis gratiam non nisi prædestinatis ad vitam contingere dixerit, reliquos verò omnes qui vocantur, vocari quidem, sed gratiam non accipere, vtpotè diuina potestate prædestinatos ad malum, Anathema sit.

18 Si quis dixerit, Dei præcepta homini etiam iustificato, & sub gratia cõstituto, esse ad obseruandum impossibilia, Anathema sit.

19 Si quis dixerit, nihil præceptum esse in Euangelio præter fidem, cætera esse indifferentia, neque præcepta, neque prohibita, sed libera: aut decem præcepta nihil pertinere ad Christianos, Anathema sit.

20 Si quis hominem iustificatum, & quantumlibèt perfectum, dixerit non teneri ad obseruantiam mandatorum Dei & Ecclesiæ, sed tantùm ad credendum: quasi verò Euangelium sit nuda & absoluta promissio vitæ æternæ, sine conditione obseruationis mandatorum, Anathema sit.

21 Si quis dixerit, Christum Iesum à DEO hominibus datum fuisse, vt redemptoré cui fidant, non etiam vt legislatorem cui obediant, Anathema sit.

22 Si quis dixerit, iustificatum vel sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseuerare posse, vel cum eo nõ posse, Anathema sit.

23 Si quis hominem semel iustificatum, dixerit ampliùs peccare non posse, nec gratiam amittere, atque ideo eum qui labitur & peccat, nunquàm verè fuisse iustificatum: aut cõtrà, posse in tota vita peccata omnia etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei priuilegio, quemadmodùm de beata virgine Maria tenet Ecclesia, Anathema sit.

24 Si quis dixerit, iustitiam acceptam non conseruari, atq; etiam nõ augeri coram Deo per bona opera: sed opera ipsa fructus solũmodò & signa esse iustificationis adeptæ, nõ etiam ipsius augendæ causam, Anathema sit.

25 Si quis in quolibet bono opere iustum saltem venialiter peccare dixerit, aut, quod intolerabilius est, mortaliter, atq; ideo pœnas æternas mereri, tantumq; ob id non damnari, quia Deus ea opera bona non imputet ad damnationem, Anathema sit.

26 Si quis dixerit, iustos nõ debere pro bonis operibus, quæ in Deo fuerint facta, expectare & sperare æternã retributionem à Deo, per eius misericordiam, & Iesu Christi meritum, si benè agendo, & diuina mandata custodiendo vsque in finem perseuerauerint, Anathema sit.

27 Si quis dixerit, nullum esse mortale peccatum, nisi infidelitatis, aut nullo alio quantumuis graui & enormi, præterquàm infidelitatis peccato, semel acceptam gratiã amitti, Anathema sit.

28 Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti, aut fidem quæ remanet, non esse veram fidem, licèt nõ sit viua: aut eum, qui fidem sine charitate habet, non esse Christianum, Anathema sit.

29 Si quis dixerit, eum qui post baptismum lapsus est, non posse per Dei gratiam resurgere, aut posse quidem, sed sola fide amissam iustitiam recuperare sine sacramento pœnitentiæ, prout sancta Romana & vniuersalis Ecclesia, à Christo Domino & eius Apostolis edocta, hucusq; professa est, seruauit & docuit, Anathema sit.

30 Si quis post acceptam iustificationis gratiam, cuilibet peccatori pœnitẽti ita culpam remitti, & reatum æternæ pœnæ deleri dixerit, vt nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exoluendæ, vel in hoc seculo, vel in futuro in Purgatorio, antequàm ad regna cælorum aditus patére possit, Anathema sit.

31 Si quis dixerit iustificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis benè operatur, Anathema sit.

32 Si quis dixerit, hominis iustificati bona opera ita esse dona Dei, vt non sint etiam bona ipsius iustificati merita, aut ipsum iustificatum, bonis operibus, quæ ab eo per DEI gratiam & Iesu Christi meritum, cuius membrum viuum est, fiunt, non verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consecutionem atque etiam gloriæ augmentum, Anathema sit.

33 Si quis dixerit, per hanc doctrinam Catholicam de Iustificatione, à sancta Synodo hoc præsenti decreto expressam, aliquo ex parte gloriæ Dei vel meritis Iesu Christi Domini nostri derogari, & nõ potiùs veritatem fidei nostræ, Dei denique, ac Iesu Christi gloriam illustrari, Anathema sit.

DECRETVM DE REFORMATIONE, publicatum in eadem sexta Sessione, decimatertia Ianuarij.

CAPVT I.

EAdem sacrosancta synodus, eisdẽ Præsidentibus, & Apostolicæ sedis Legatis, ad restituendam collapsam admodùm Ecclesiasticam disciplinam, deprauatosq; in Clero & populo Christiano mores emendandos se accingere volens, ab his, qui maioribus Ecclesijs præsunt, initium censuit esse sumendum. Integritas enim præsidentium, salus est subditorum. Confidés itaq; per Domini ac Dei nostri misericordiam, prouidamq; ipsius Dei in terris Vicarij solertiam, omninò futurum, vt ad Ecclesiarum regimen (onus quippe angelicis humeris formidandum) qui maximè digni fuerint, quorumq; prior vita ac omnis ætas à puerilibus exordijs vsque ad perfectiores annos, per disciplinæ stipendia Ecclesiasticæ laudabiliter acta, testimoniũ præbeat, secũdùm venerabiles beatorũ Patrũ sanctiones assumantur: Omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesijs quibuscunque, quouis nomine ac titulo præfectos monet, ac monitos esse vult, vt attendentes sibi & vniuerso gregi, in quo Spiritus sanctus posuit eos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo: vigilent, sicut Apostolus præcipit, in omnibus laborẽt, & ministerium suum impleant. Implere autẽ illud se nequaquàm posse sciãt, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant, atque ouium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus à supremo iudice requirendus, custodiæ minimè incumbant: cùm certissimum sit, non admitti pastoris excusationem, si lupus oues comedit, & pastor nescit. Ac nihilominùs, quia nonnulli (quod vehementer dolendum est) hoc tempore reperiuntur, qui propriæ etiam salutis immemores, terrenaque cælestibus, ac diuinis humana præferentes, in diuersis curijs vagantur, aut in negociorum temporalium solicitudine (ouili derelicto, atque ouium sibi commissarum cura neglecta) se detinent occupatos: placuit sacrosanctæ Synodo antiquos canones, qui temporum atq; hominum incuria penè in desuetudinem abierunt, aduersus non residentes promulgatos, innouare, quemadmodùm virtute præsentis decreti innouat: ac vlteriùs pro firmiore eorundẽ residentia, & reformandis in Ecclesia moribus in hunc, qui sequitur, modum statuere atque sancire: Si quis à Patriarchali, Primatiali, Metropolitana seu Cathedrali Ecclesia, sibi quocunq; titulo, causa, nomine seu iure cõmissa, quacunq; ille dignitate, gradu & præeminentia præfulgeat (legitimo impedimento, seu iustis & rationabilibus causis cessantibus) sex mensibus cõtinuis extra suam diœcesim morando abfuerit: quartæ partis fructuum vnius anni, fabricæ ecclesiæ & pauperibus loci, per superiorem ecclesiasticum applicandorum pœnã ipso iure incurrat. quòd si per alios sex menses in huiusmodi absentia perseuerauerit, aliam quartã partem fructuum similiter applicandam eo ipso amittat. Crescẽte verò cõtumacia, vt seueriori sacrorum canonum censuræ subijciatur, Metropolitanus suffraganeos Episcopos absentes, Metropolitanũ verò absentem suffraganeus Episcopus antiquior residens, sub pœna interdicti ingressus Ecclesiæ, eo ipso incurrenda, infra tres menses per literas seu nuncium Romano pontifici denunciare teneatur: qui in ipsos absentes (prout cuiusque minor aut maior contumacia exegerit) suæ supremæ sedis authoritate animaduertere, & Ecclesijs ipsis de pastoribus vtiliorib⁹ prouidere poterit, sicut in Domino nouerit salubriter expedire.

CAPVT II.

Episcopi inferiores quæuis beneficia ecclesiastica, personalem residẽtiam de iure siue consuetudine exigentia, in titulum siue commendam obtinentes, ab eorum ordinarijs, quemadmodùm eis pro bono ecclesiarũ regimine, & diuini cultus augmẽto, locorum & personarum qualitate pensata, expediens videbitur, opportunis iuris remedijs residere cogantur: nulliq; priuilegia seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur: Indulgentijs verò & dispensationibus temporalibus, ex veris & rationabilibus causis tantùm cõcessis, & coram ordinario loci legitimè probandis, in suo robore permansuris. Quibus casibus, nihilominùs officiũ sit Episcoporum, tanquam in hac parte à sede Apostolica delegatorum, prouidere, vt per deputationem idoneorum Vicariorum, & congruæ portiõis fructuum assignationem, cura animarum nullatenùs negligatur: nemini, quo ad hoc, priuilegio seu exemptione quacunque suffragante.

Act.20. 2.Tim.4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cap. 3.

Ecclesiarum prælati, ad corrigendum subditorum excessus, prudenter & diligenter intendant: & nemo clericus secularis, vel cuiusuis ordinis personalis, vel regularis extra monasterium degens, etiam sui ordinis priuilegij prætextu tutus censeatur, quò minùs, si deliquerit, ab ordinario loci, tanquam super hoc à sede Apostolica delegato, secundùm canonicas sanctiones visitari, puniri & corrigi valeat.

Cap. 4.

Capitula cathedralium & aliarum maiorum Ecclesiarum, illarumque personæ nullis exemptionibus, consuetudinibus, sententijs, iuramentis, concordijs, (quæ tantùm suos obligent authores, non etiam successores) tueri se possint, quò minùs à suis Episcopis & alijs maioribus prælatis, per se ipsos solos, vel illis quibus sibi videbitur adiunctis, iuxta canonicas sanctiones, totiès quotiès opus fuerit, visitari, corrigi, & emendari, etiam authoritate Apostolica, possint & valeant.

Cap. 5.

Nulli Episcopo liceat cuiusuis priuilegij prætextu pontificalia in alterius diœcesi exercere, nisi de ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem ordinario subiectas tantùm. Si secùs factum fuerit, Episcopus ab exercitio pontificalium: & sic ordinati, ab executione ordinum, sint ipso iure suspensi.

Indictio futuræ sessionis.

Placétne vobis proximam futuram Sessionem celebrari die Iouis feria quinta post primam Dominicam subsequentis Quadragesimæ, quæ erit dies 3. mensis Martij? Responderunt, Placet.

NOMINA ET COGNOMINA & patriæ prælatorum, qui interfuerunt sextæ Sessioni.

Præsidentes & Legati.

D. D. Ioannes Maria de Monte, Episcopus Prænestinus, Aretinus.
D. D. Marcellus, tituli sanctæ Crucis in Hierusalem Presbyter, Ceruinus, Politianus.

Cardinales

D. D. Christophorus Madrucius, tituli sancti Cæsarij in palatio presbyter Cardinalis, & Episcopus Tridentinus, ac administrator Brixinensis, Germanus.
D. D. Petrus Pacechus, presbyter Cardinalis, Episcopus Gienensis, Hispanus.

Archiepiscopi.

R. D. Andreas Cornelius, Archiepiscopus Spalatrensis, Venetus.
R. D. Antonius Filholi, Archiepisc. Aquensis, Gallus.
R. D. Saluator Alexius Sassarus. Archiepisc. Turritanus, Hispanus.
R. D. Ludoui. Chieregatus, Archiepiscopus Antibarensis, Vicent.
R. D. Iacobus Caucus, Archiepiscop. Corcyren. Venetus.
R. D. Ioannes Michael Sarracenus, Archiep. Materan. & Acheruntinus, Neapolitan.
R. D. Sebastianus Lecauela, Archiepiscopus Naxien. Græcus.
R. D. Olaus Magnus, Archiepiscopus Vpsalensis, Gothus.
R. D. Petrus Tagliauia, Archiepiscop. Panormit. Siculus.
R. D. Robertus Vuaucop, Archiepisc. Armacan. Scotus.

Episcopi.

R. D. Marcus Vigerius, Episcopus Senogallien. Sauonen.
R. D. Philoc Rouerella, Episcop. Asculanensis, Ferrarien.
R. D. Thomas Campegius, Episcopus Feltren. Bononien.
R. D. Benedictus de Nobilibus, Episcopus Ascien. Lucensis.
R. D. Quintius de Rusticis, Episcopus Militen. Romanus.
R. D. Antonius de Numai, Episcopus Iserniensis. Foroliuien.
R. D. Hieron. Theodolus, Episcopus Gaditan. Foroliuien.
R. D. Hieronymus Fuscherus. Episcop. Torcellanus, Venetus.
R. D. Ioannes Lucius Staphyleus, Episcopus Sibinicensis, Dalmata.
R. D. Guilhelmus à Prato, Episcopus Claramonta. Gallus.
R. D. Dionysius Græcus, Episcopus Chironen. & Millopotamensis, Græcus.
R. D. Braccius Martellus, Episcopus Fesulanum. Florentin.
R. D. Coriolanus Martyranus, Episcopus S. Marci, Neapol.
R. D. Henricus Iofredus, Episcopus Caputaquen. Neapol.
R. D. Eliseus Theodinus, Episcopus Soranus, Arpinàs.
R. D. Iacob⁹ Cortesius à Prato, Episcop. Vasionen. Romanus.
R. D. Baldasar de Heredia, Episcopus Rosan. Sardus.
R. D. Alexander de Vrsis, Episcopus Emonien. Venetus.
R. D. Angelus Paschalis, Episcopus Motulanus, Dalmata.
R. D. Baldasar Limpus, Episcopus Portuensis, Portugallen.
R. D. Ioannes Fonseca, Episcopus Castellimaris. Hispanus.
R. D. Petrus Bertonus, Episcopus Fanensis, Mutinensis.
R. D. Ioannes Campegius, Episcopus Parentinus, Bononiensis.
R. D. Ludouicus Simonetta, Episcop⁹ Pisaurien sis. Mediolan.
R. D. Aloysius Lipomanus, Episc. Motonen. coadiutor

coadiutor Veronensis, Venetus:
R. D. Philippus Archintus, episcopus Salutiarum, Vicarius sanctissimi D. N. Papæ in Vrbe. Mediolanen.
R. D. Ioannes Petrus Ferretus, Episcop. Mylen. Rauennaten.
R. D. Claudius de la Guische, Episcop. Agathen. Gallus.
R. D. Ioannes Salazar, Episcopus Lancianen sis, Hispanus.
R. D. Hieronymus de Bononia, Episcopus Syracusanus, Siculus.
R. D. Ricardus Patus, Episcop. Vvigornien-sis, Anglicus.
R. D. Cornelius de Mullis, Episcop. Bitunti-nus, Placentin.
R. D. Marcus Maliperius, Episcopus Corsulan. Venetus.
R. D. Iacobus Iacobellus, Episcopus Bellicastren. Romanus.
R. D. Franciscus de Nauarra, Episcopus Pacen. Hispanus.
R. D. Didacus de Alaba, Episcopus Astoricen. Hispanus.
R. D. Thomas Caselus, Episcopus Britonorien. Rosanen.
R. D. Galeatius Florimãtius, Episcop. Aquinaten. Suesan.
R. D. Petrus de Augustinis, Episcopus Oscen. Hispanus.
R. D. Philippus Bonus, Episcopus Famaugust. Venetus.
R. D. Ioannes Baptista Cicada, Episc. Albiganen. auditor Camerę Apostol. Gienen.
R. D. Thomas de Stella, Epis Salpen. Venet.
R. D. Bernardus Diaz, Episcopus Calagurritan. Hispanus.
R. D. Gregorius Castagnola, Episcopus Mylen. Græcus.
R. D. Antonius de la Cruz, Episcopus Canarien. Hispanus.
R. D. Sebastianus Pighinus, Episc. Alyphan. auditor rotæ Romanæ. Rhegien.
R. D. Ambrosius Catharinus Politus, Episc. Minorien sis, Senensis.

Procuratores absentium.

R. D. Claudi⁹ *Zayus, procurator R. D. D. Othonis Truchses, Cardinalis & Episco. Augusten. Sabaudus.
R. P. Ambrosius Pelargus, ordinis Prædicatorum, procurator R. D. D. Archiep. Treuiren. Electoris Imperij Rom. German.

Abbates.

R. D. Lucianus de Othonibus, Abbas Pomposiæ Ferrarien sis, Mantuan.
R. D. Christophorus Gimilianen. Abbas sanctissimæ Trinitat. de Caieta. Calaber.

Generales.

R. P. Franciscus Romæus, Generalis ordinis Prædicatorum, Aretinus.
R. P. Bonauentura Pius, Generalis ordinis Minorum Conuẽtualium, Costacciarius.
R. P. Hieronymus Seripandus, Generalis ordinis Eremitarum sancti Augustini, Neapolitanus.
R. P. Nicolaus Audetus, Generalis ordinis Carmelitarum, Cyprius.
R. P. Augustinus Bonucius, Generalis ordinis sanctæ Mariæ Seruorum, Aretinus.

Angelus Massarellus, sacri Concilij Secretarius.

SESSIO SEPTIMA.

IN nomine Domini, Amen. Anno à natiuitate eiusdem nomini, M. D. XLVII. Indictione quinta, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & Domini nostri, Domini Pauli, diuina ptouidentia Papæ III. anno eius tertiodecimo, die verò Iouis, tertia mensis Martij, Tridenti in Ecclesia Cathedrali, in loco eminentiori ipsius Ecclesiæ, ad Concilium celebrandum & Sessiones habẽdas deputato, celebrata est septima publica Sessio sacrosancti œcumenici & generalis Concilij Tridentini: præsidentibus in ea nomine prælibati sanctissimi Domini nostri Papæ, reuerendissimis patribus, & illustrissimis Dominis Ioanne Maria de Monte, Episcopo Prænestino, & Marcello, tituli sanctæ Crucis in Hierusalem presbytero, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & Apostolicis de latere Legatis. In qua quidem Sessione, post celebratam Missam de Spiritusancto per reuerendissimum Dominum D. Archiepiscopum Corcyrẽsem (non fuit enim habita oratio, quia reuerendus pater D. Episcopus sancti Marci Neapolitanus, qui eam habiturus erat, erat raucus) necnõ post peractas per reuerendissimum & illustrissimum D. Cardinalem de Monte, Præsidentem præfatum solitas cęremonias, publicata fuerunt duo Decreta, seu certi canones super Sacramentis in genere, & super Baptismo & Confirmatione in specie: necnon certi alij canones super residentia, tenorum infrascriptorum.

NOMINA, ET COGNOMINA, & patriæ prælatorum, qui interfuerunt septimæ Sessioni.

Præsidentes & Legati.

D. D. Ioãnes Maria de Monte, Episcopus Prænestinus, Aretinus.
D. D. Marcellus, tituli sanctæ Crucis in Hierusalem presbyter, Ceruinus, Politianus.

Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sacri Concilij Præsidentes, & Apostolici de latere Legati.

Cardinales.

D. D. Petrus Pacechus, presbyter Cardinalis, Episcopus Gienensis, Hispanus.

Archiepiscopi.

R. D. Andreas Cornelius, Archiepiscopus Spalatren. Venetus.
R. D. Saluator Alexius Sassarus, Archiepisc. Turri. Hispanus.
R. D. Ludoui. Chieregatus, Archiepiscopus Antibaren. Vicent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

R.D.Iacobus Caucus, Archiepiscop. Corcyren. Venetus.
R.D.Ioannes Michael Sarracenus, Archiep. Materan. & Acheruntinus, Neapolitan.
R.D.Sebastianus Lecauela, Archiepiscopus Naxien. Græcus.
R.D.Olaus Magnus, Archiepiscopus Vpsalensis, Gothus.
R.D.Petrus Tagliauia, Archiepiscop. Panormit. Siculus.
R.D.Robertus Vuaucop, Archiepisc. Armacan. Scotus.

Episcopi.

R.D.Marcus Vigerius, Episcopus Senogallien. Sauonen.
R.D.Philos Rouerella, Episcop. Asculanensis, Ferrarien.
R.D. Thomas Campegius, Episcopus Feltren. Bononien.
R.D. Benedictus de Nobilibus, Episcopus Ascien. Lucensis.
R.D.Quintius de Rusticis, Episcopus Militen. Romanus.
R.D.Cathalanus Triuultius, episcopus Placentin. Mediolanen.
R.D.Hieronymus Fuscherus, Episcop. Torcellanus, Venetus.
R.D.Hieron. Theodolus, Episcopus Gaditan. Foroliuien.
R.D.Antonius de Numai, Episcopus Isernien sis. Foroliuien.
R.D.Marcus Antonius Crucius, Episcopus Tiburtin. Tiburt.
R.D.Ioannes Lucius Staphyleus, Episcopus Sibinicensis, Illyricen.
R.D.Guilhelmus à Prato, Episcopus Claramonta. Gallus.
R.D.Dionysius Græcus, Episcopus Chironen. & Millopotamensis, Græcus.
R.D. Bracciꝰ Martellus, Episcopus Fęsulanum. Florentin.
R.D.Hieronymus Vida, Episcopus Albensis, Cremonen.
R. D. Eliseus Theodinus, Episcopus Soranus, Arpinās.
R.D.Iacobꝰ Cortesius à Prato, Episcop. Vasionen. Romanus.
R. D. Petrus Francisc. Ferretus, Episcopus Vercel. Hiporigi.
R.D.Baldasar Limpus, Episcopus Portuensis, Portugallen.
*Bosan. R. D. Baldasar de Hęredia, Episcopus *Rosan. Sardus.
R.D.Angelus Paschalis, Episcopus Motulanus, Dalmata.
R.D.Alexander de Vrsis, Episcopus Emonien. Venetus.
R.D. Georgius Cornelius, Episcopus Taruisin. Venetus.
R.D. Ioannes Fonseca, Episcopus Castellimaris, Hispanus.
R.D.Petrus Bertonus, Episcopus Fanensis, Mutinensis.
R.D.Ioannes Campegius, Episcopus Parentinus, Bononiensis.
R.D.Ludouicus Simonetta, Episcopꝰ Pisaurien sis. Mediolan.
R.D.Aloysius Lipomanus, Episc. Motonen. coadiutor Veronensis. Venet.
R.D.Philippus Archintus, episc. Salutiarum, Vicarius sanctissimi D. N. Papæ in Vrbe. Mediolanen.
R.D.Ioānes Petrus Ferretus, Episcopus Mylen. Rauennaten.
R.D.Claudius della Guische, episcopus Mirapicen. Gallus.
R.D.Ioannes Salazar, Episcopus Lancianen sis, Hispanus.
R. D. Hieronymus de Bononia, Episcopus Syracusanus, Siculus.
R. D. Aegidius Falsetta, Episcopus Capulan. Cingulan.
R.D.Ricardus Patus, Episcop. Vvigornien sis, Anglicus.
R.D. Cornelius * Musſus, Episcop. Bituntinus, Placentin.
R.D.Marcus Maliperius, Episcopus Corsulan. Venetus.
R.D.Iacobus Iacobellus, Episcopus Bellicastren. Romanus.
R.D. Franciscus de Nauarra, Episcopus Pacen. Hispanus.
R.D. Didacus de Alaba, Episcopus Astoricen. Hispanus.
R.D.Thomas Caselus, Episcopus Britonorien. Rosanen.
R.D.Galeatius Florimātius, Episcop. Aquinaten. Suesan.
R.D. Petrus de Augustinis, Episcopus Oscen. Hispanus.
R. D. Philippus Bonus, Episcopus Famaugust. Venetus.
R. D. Ioannes Baptista Cicada, Episcopus Albiganen. Auditor Camerę Apostolicæ Gienen.
R. D. Thomas de Stella, Episcopus Salpen. Venetus.
R.D.Gregorius Castagnola, Episcopus Mylen. Græcus.
R.D.Bernardus Diaz, Episcopus Calagurritan. Hispanus.
R.D.Petrus Donatus Cęsius, Episcop. Narnien. de Cæsis.
R.D.Antonius de *Cruce, Episcopus Canarien. Hispanus. * la Cruz
R.D.Sebastianus Pighinus, Episc. Alyphan. auditor rotæ Romanæ. Rhegien.
R.D.Ambrosius Catharinus Politus, Episc. Minorien sis, Senensis.

Procuratores absentium.

R.D.Claudiꝰ *Zayus, procurator R. D. D. Othonis Truchses, S.R.Eccles. presbyteri Cardinalis, & Episc. Augusten. Sabaudus.
R.P. Ambrosius Pelargus, ordinis Prædicatorum, procurator R. & illustriss. D. D. Archiepisc.

chiepiscop. Treuiren. Electoris Imperij Romani. Germanus.

Abbates,

R.D.Lucianus de Othonibus, Abbas Pomposiæ Ferrarien. Mantuanus.
R.D. Christophorus Gimilianen. Abbas sanctæ Trinitatis de Caieta. Calaber.

Generales.

R.P. Franciscus Romęus, Generalis ordinis Prædicat. Aretin.
R.P. Bonauentura Pius, Generalis ordinis Minorum conuentualium. Costacciarius.
R. P. Hieronymus Seripādus, General. ord. Eremitarum sancti Augusti. Neapolitan.
R.P. Nicolaus Audetus, Generalis ord. Carmelit. Cyprius.
R.P. Augustinus Bonucius, Generalis ord. sanctæ Mariæ Seruorum. Aretinus.

Angelus Massarellus, sacri Concilij Secretarius.

DECRETVM DE SACRAMENTIS Ecclesię, publicatum in sacrosancta œcumenica & generali Tridentina Synodo, septima Sessiōe, die tertia martij, 1547.

PROOEMIVM.

AD consummationem salutaris de iustificatione doctrinæ, quæ in præcedenti proxima sessione, vno oīm Patrum consensu promulgata fuit, cōsentaneum visum est de sanctissimis Ecclesiæ Sacramentis agere, per quæ omnis vera iustitia vel incipit, vel incepta augetur, vel amissa reparatur. Propterea sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ sedis Legatis, ad errores eliminandos & extirpandas hæreses, quę circa sanctissima ipsa sacramenta hac nostra tempestate, tum de damnatis olim à Patribus nostris hæresibus suscitatæ, tum etiam de nouo adinuentæ sunt, quæ catholicæ Ecclesiæ puritati & animarum saluti magnoperè officiunt, sanctarum scripturarum doctrinæ, Apostolicis traditionibus atque aliorum conciliorum & Patrum consensui inhærendo, hos præsentes Canones statuendos & decernendos censuit, reliquos qui supersunt ad cœpti operis perfectiōem, deinceps diuino spiritu adiuuante editura.

Canones de Sacramentis.

1 Si quis dixerit, Sacramenta nouæ legis non fuisse omnia à IESV CHRISTO Domino nostro instituta, aut esse plura vel pauciora quàm septem, videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam vnctionē, Ordinem, & Matrimonium, aut etiam aliquod horum septē non esse verè & propriè sacramentum, Anathema sit.

2 Si quis dixerit ea ipsa nouæ legis sacramenta à sacramentis antiquæ legis non differre, nisi quia cęremoniæ sunt aliæ, & alij ritus externi, Anathema sit.

3 Si quis dixeris, hæc septem sacramenta ita esse inter se paria, vt nulla ratione aliud sit alio dignius, Anathema sit.

4 Si quis dixerit, sacramenta nouæ legis non esse ad salutem necessaria, sed superflua, & sine eis aut eorum voto per solam fidem homines à Deo gratiam iustificationis adipisci, licèt omnia singulis necessaria nō sint, Anathema sit.

5 Si quis dixerit, hæc sacramenta propter solam fidem nutriędam instituta fuisse, Anathema sit.

6 Si quis dixerit, sacramenta nouæ legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tàtùm externa sint acceptæ per fidem gratiæ vel iustitiæ, & notæ quædam Christianæ professionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus, Anathema sit.

7 Si quis dixerit, non dari gratiam per huiusmodi sacramenta semp & omnibus, quantùm est ex parte Dei, etiamsi ritè ea suscipiant, sed aliquando & aliquibus, Anathema sit.

8 Si quis dixerit, per ipsa nouæ legis sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed solam fidem diuinæ promissionis, ad gratiā cōsequendā sufficere, Anathema sit.

9 Si quis dixerit, in tribus sacramentis, baptismo scilicet, Cōfirmatione, & ordine, nō imprimi characterem in anima, hoc est, signū quoddam spirituale & indelebile, vndè ea iterari non possunt, Anathema sit.

10 Si quis dixerit, Christianos omnes in verbo & omnibus sacramentis administrandis habere potestatem, Anathema sit.

11 Si quis dixerit, in ministris, dum sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem saltem faciēdi quod facit Ecclesia, Anathema sit.

12 Si quis dixerie, ministrum in peccato mortali existētem, modò omnia essentialia, quæ ad sacramentum conficiēdum aut conferendū pertinent, seruauerit, non conficere aut conferre sacramentum, Anathema sit.

13 Si quis dixerit, receptos & approbatos, Ecclesiæ Catholicæ ritus, in solenni administratione sacramentorum adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcunque Ecclesiarum pastorem mutari posse, Anathema sit.

De Baptismo. Canon I.

Si quis dixerit, Baptismum Ioannis habuisse eādem vim cum Baptismo Christi, Anathema sit.

2 Si quis dixerit, aquam veram & naturalem non esse de necessitate Baptismi, atque

Universidad de Deusto
Biblioteca

ideo verba illa Domini nostri Christi Iesu, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, ad metaphoram aliquam detorserit, Anathema sit. Ioan. 3.

3 Si quis dixerit, In Ecclesia Romana, quæ omnium Ecclesiarum mater est & magistra, non esse veram de Baptismi sacramento doctrinam, Anathema sit.

4 Si quis dixerit, Baptismũ, qui etiam datur ab hæreticis in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, cum intentióe faciendi quod facit Ecclesia, non esse verum Baptismum, Anathema sit.

5 Si quis dixerit, Baptismum liberum esse, hoc est, non necessarium ad salutem, Anathema sit.

6 Si quis dixerit, Baptizatum nõ posse, etiam si velit, gratiam amittere, quantumcunquè peccet, nisi nolit credere, Anathema sit.

7 Si quis dixerit, Baptizatos, per Baptismum ipsum solius tantùm fidei debitores fieri, nõ autem vniuersę legis Christi seruandæ, Anathema sit.

8 Si quis dixerit, Baptizatos liberos esse ab omnibus sanctæ Ecclesiæ præceptis, quæ vel scripta vel tradita sunt, ita vt ea obseruare nõ teneantur, nisi se sua sponte illis submittere voluerint, Anathema sit.

9 Si quis dixerit, ita reuocandos esse homines ad Baptismi susceptí memoriam, vt vota omnia, quę post baptismum fiunt, vi promissionis in Baptismo ipso iam factæ, irrita esse intelligãt, quasi per ea & fidei quam professi sunt, detrahatur, & ipsi Baptismo, Anathema sit.

10 Si quis dixerit, peccata omnia, quæ post Baptismum fiunt, sola recordatione & fide susceptí Baptismi vel dimitti, vel venialia fieri, Anathema sit.

11 Si quis dixerit, verum & ritè collatum Baptismum iterandum esse illi, qui apud infideles fidem Christi negauerit, cùm ad pœnitentiam conuertitur, Anathema sit.

12 Si quis dixerit neminem esse baptizandum, nisi ea ætate, qua Christus baptizatus est, vel in ipso mortis articulo, Anathema sit.

13 Si quis dixerit, paruulos, eò quòd actũ credendi non habent, susceptο Baptismo inter fideles computandos nõ esse, ac propterea cùm ad annos discretionis peruenerint, esse rebaptizandos, aut præstare omitti eorum baptisma, quàm nos non actu proprio credẽtes, baptizari in sola fide Ecclesię, Anathema sit.

14 Si quis dixerit, huiusmodi paruulos baptizatos, cùm adoleuerint, interrogandos esse, an ratum haberi velint, quod patrini eorum nomine, dum baptizarentur, pollicíti sunt, & vbi se nolle respõderint, suo esse arbitrio relinquẽdos, nec alia interim pœna ad Christianam vitã cogẽdos, nisi vt ab Eucharistiæ aliorumq; sacramentorum pceptione arceantur, donec resipiscant, Anathema sit.

De Confirmatione. Canon I.

Si quis dixerit, Confirmationem baptizatorum ociosam cæremoniam esse, & non potiùs verum & proprium sacramentum, aut olim nihil aliud fuisse, quàm catechesim quandam, qua adolescentiæ proximi, fidei suæ rationem coram Ecclesia exponebant, Anathema sit.

2 Si quis dixerit, iniurios esse Spiritui sancto eos, qui sacro Confirmationis chrismati virtutem aliquam tribuunt, Anathema sit.

3 Si quis dixerit, sanctæ Confirmationis ordinarium ministrum, non esse solum Episcopum, sed quemuis simplicem sacerdotẽ, Anathema sit.

DECRETVM DE REFORMATIONE, publicatum in eadem septima Sessione Concilij Tridentini, die verò tertia mensis Martij anno 1547.

EAdem sacrosancta Synodus, eisdẽ præsidentibus & Legatis, inceptum reformationis & residentiæ negocium, ad Dei laudem & Christianæ religionis incrementum prosequi intendens, vt sequitur, statuẽdum censuit, salua semper in omnibus sedis Apostolicæ authoritate.

Caput primum.

Ad cathedralium ecclesiarũ regimen, nullus nisi ex legitimo matrimonio natus, & ætate matura, grauitate morũ, literarumq; scientia, iuxta constitutionem Alexandri tertij, quæ incipit, Cùm in cunctis, in Concilio Lateranensi promulgatã, præditus assumatur.

Cap. 2.

Nemo quacunque etiam dignitate, gradu aut præeminentia præfulgens, plures Metropolitanas seu cathedrales Ecclesias in titulũ siue cõmendã, aut alio quouis nomine, contra sacrorum Canonum instituta, recipere, & simul retinere præsumat: cùm valdè felix sit ille censendus, cui vnam Ecclesiam benè ac fructuosè, & cum animarum sibi commissarum salute regere contigerit. Qui autem plures Ecclesias contra præsentis decreti renorem nunc detinent, vna quam maluerint retenta, reliquas infra sex menses, si ad liberam sedis Apostolicæ dispositionem pertineant, aliâs infra annum dimittere teneantur: alioquin Ecclesiæ ipsæ (vltimò obtenta duxtaxat excepta) eo ipso vacare censeantur.

Cap. 3.

Inferiora beneficia ecclesiastica præsertim curam animarum habentia, personis dignis & habilibus, & quæ in loco residere, ac per se ipsos curam ipsam exercere valeant, iuxta constitutionem Alexandri tertij in Lateranensi, quæ incipit, Quia nonnulli, & aliam Gregorij decimi, in generali Lugdunẽsi concilio, quæ incipit, Licet canon, editam conferãtur. Aliter autem facta collatio siue prouisio, omninò irritetur, & ordinarius collator pœnas Constitutionis Concilij generalis,

ralis, quæ incipit, Graue nimis, se nouerit incursurum.

Cap. 4.

Quicũque decæterò plura curata, aut aliàs incompatibilia beneficia Ecclesiastica, siue per viam vnionis ad vitam, seu commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine & titulo contra formam sacrorum Canonum, & præsertim constitutionis Innocentij tertij, quæ incipit, De multa, recipere ac simul retinere pſumpserit, beneficijs ipsis iuxta ipsius Constitutionis dispositionem ipso iure, etiam præsentis Canonis vigore, priuatus existat.

Cap. 5.

Ordinarij locorum quoscunquè plura curata, aut aliàs incompatibilia beneficia Ecclesiastica obtinentes, dispensationes suas exhibere districtè compellant, & aliàs procedant iuxta constitutionem Gregorij decimi, in generali Lugdunensi Concilio editam, quæ incipit, Ordinarij, quam eadem sancta Synodus innouandam censuit & innouat: addens insuper, quòd ipsi ordinarij etiam per idoneorum Vicariorum deputationem, & congruæ portionis fructuum assignationem omninò prouideant, vt animarum cura nullatenùs negligatur, & beneficia ipsa debitis obsequijs minimè defraudẽtur, appellationibus, priuilegijs, & exemptionibus quibuscunque, etiam cum iudicum specialium deputatione, & illorum inhibitióibus in præmissis nemini suffragantibus.

Cap. 6.

Vniones perpetuæ à quadraginta annis citrà factæ, examinari ab ordinarijs, tãquam à sede Apostolica delegatis possint, & quæ per subreptionem vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarẽtur. Illę verò quæ à dicto tempore citrà concessæ, nondum in toto vel in parte sortitæ sunt effectum, & quæ deinceps ad cuiusuis instantiam fient, nisi eas ex legitimis, aut aliàs rationabilibus causis corã loci ordinario, vocatis quorum interest, verificandis factas fuisse constiterit, per subreptionem obtẽtę præsumantur: ac propterea, nisi aliter à sede Apostolica declaratum fuerit, viribus omninò careant.

Cap. 7.

Beneficia Ecclesiastica curata, quæ cathedralibus, collegiatis, seu alijs Ecclesijs, vel monasterijs, beneficijs, seu collegijs, aut pijs locis quibuscunque perpetuò vnita & annexa reperiuntur, ab ordinarijs locorum annis singulis visitentur: qui solicitè prouidere procurent, vt per idoneos Vicarius etiam perpetuos, nisi ipsis ordinarijs pro bono Ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertiæ partis fructuum, aut maiori, vel minori, arbitrio ipsorum ordinariorum, portione, etiam super certa re assignanda, ibidẽm deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur, appellationibus, priuilegijs, exemptionibus, etiam cum iudicum deputatione, & illorum inhibitionibus quibuscunque in præmissis minimè suffragantibus.

Cap. 8.

Locorum ordinarij Ecclesias quascũque, quomodolibèt exemptas, authoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur, & opportunis iuris remedijs prouidere, vt quę reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, si qua illis immineat, alijsque debitis obsequijs minimè defraudentur, appellationibus, priuilegijs, consuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore præscriptis, iudicum deputationibus, & illorum inhibitionibus penitùs exclusis.

Capi 9.

Ad maiores ecclesias promoti, munus consecrationis infra tempus à iure statutum suscipiant: & progationes vltra sex menses concessæ, nulli suffragentur.

Cap. 10.

Non licet capitulis Ecclesiarum, sede vacante, infra annum à die vacationis, ordinandi licentiam, aut literas dimissorias, seu reuerendas, vt aliqui vocant, tam ex iuris communis dispositione, quàm etiam cuiusuis priuilegij aut consuetudinis vigore, alicui qui beneficij ecclesiastici recepti siue recipiendi occasione arctatus non fuerit, concedere. Si secùs fiat, capitulum contraueniens ecclesiastico subiaceat interdicto: & sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio clericali, præsertim in criminalibus, gaudeant: in maioribus verò, ab executione ordinum, ad beneplacitum futuri prælati, sint ipso iure suspensi.

Cap. 11.

Facultates de promouendo à quocunque, non suffragentur, nisi habentibus legitimam causam, ob quam à proprijs Episcopis ordinari non possint, in literis exprimendam: & tunc non ordinentur, nisi ab episcopo in sua diœcesi residente, aut pro eo pontificalia exercente, & diligenti præuio examine.

Cap. 12.

Facultates de non promouendo, præterquàm in casibus à iure expressis concessæ, ad annum tantùm suffragentur.

Cap. 13.

Præsentati, seu electi, vel nominati à quibusuis ecclesiasticis pſonis, etiam sedis Apostolicæ nuncijs, ad quæuis ecclesiastica beneficia non instituantur, nec confirmentur, neque admittantur etiam prætextu cuiusuis priuilegij seu consuetudinis, etiam ab immemorabili tẽpore prescriptę, nisi fuerint priùs à locorum ordinarijs examinati & idonei reperti: & nullus appellationis remedio se tueri possit, quò minùs examen subire teneatur: præsentatis tamen, electis, seu nominatis ab vniuersitatibus seu collegijs generalium studiorum, exceptis.

Cap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cap. 14.

In exemptorum causis constitutio Innocentij quarti, quæ incipit, Volentes, in generali Concilio Lugdunensi edita, seruetur: quam eadem sacrosancta Synodus innouandam censuit, & innouat: addendo insuper, quòd in ciuilibus causis mercedum & miserabilium personarum, clerici seculares aut regulares extra monasterium degentes, quomodolibèt exempti, etiam si certum iudicem à sede Apostolica deputatum in partibus habeant: in alijs verò, si ipsum iudicem non habuerint, coram locorum ordinarijs, tanquam in hoc ab ipsa sede delegatis, conueniri, & iure medio ad soluẽdum debitum cogi & compelli possint, priuilegijs, exemptionibus, conseruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus, aduersus præmissa nequaquàm valituris.

Cap. [c] 15.

Curent ordinarij, vt hospitalia quæcunque à suis administratoribus, quocunque illi nomine censeantur, etiam quomodolibèt exemptis, fideliter & diligenter gubernentur, constitutionis Concilij Viennensis, quæ incipit, Quia contingit, forma seruata. quam quidem constitutionem eadem sancta synodus innouandam duxit, & innouat, cum derogationibus in ea contentis.

Indictio futuræ Sessionis.

Item hæc sacrosancta Synodus statuit & decreuit proximam futuram sessionem habendam & celebrandam esse die Iouis feria quinta post sequentem Dominicam in Albis, quæ erit vigesimaprima mensis Aprilis præsentis anni 1547.

Et quia ego Angelus Massarellus, Sanctoseuerinàs, vtriusque Iuris Doctor, & Protonotarius Apostolicus, ac sacri Tridẽtini Concilij Secretarius, publicationi suprascriptorum decretorum, manu aliena mihi fida scriptorum, interfui, & ea cum originalib. quæ penes me sunt, collata sunt, & cum eis concordant: ideo suprascripta decreta singula, manu mea propria obsignaui, ac de eis omnibus, ad quorum manus peruenerint, fidem facio indubitatam.

BVLLA FACVLTATIS TRANSferendi Concilij.

PAulus Episcopus, seruus seruorum Dei, venerabili fratri Ioanni Mariæ Episcopo Prænestino, & dilectis filijs Marcello tituli S. Crucis in Hierusalem Presbytero, ac Reginaldo S. Marię in Cosmedin diacono, Cardinalibus, nostris & Apostolicæ sedis Legatis de latere, salutem & Apostolicam benedictionẽ. Regimini vniuersalis Ecclesiæ, meritis licet imparibus, disponente Domino p̃sidentes, nostri officij partes esse putamus, vt si quid grauius causa Reip. Christianæ constituendum sit, id non modò tempore opportuno, verùm etiam loco cõmodo & idoneo perficiatur. Cùm itaq; nos nuper, postquàm suspensionem celebrationis sacri œcumenici & vniuersalis concilij, aliàs per nos in ciuitate Tridentina ex causis tunc expressis, de venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinaliũ cõsilio & assensu indicti, ex certis alijs etiam tunc expressis causis, vsque ad aliud opportunius & commodius tempus per nos declarandum, de simili consilio & assensu factam, audita pace inter charissimos in Christo filios nostros, Carolum Rom. Imperatorem semper Augustum, & Franciscum Francorum regem Christianissimum conciliata, pari consilio & assensu sustuleramus & amoueramus: nequeuntes ipsi tunc legitimè impediti, ad dictam ciuitatem personaliter accedere, & eidem concilio interesse, vos nostros & Apostolicæ Sedis legatos delatere, in eodem Concilio de simili consilio constituerimus & deputauerimus, vosque ad eandem ciuitatem tanquam pacis angelos destinauerimus, prout in diuersis nostris desupèr confectis literis plenius continetur: Nos, ne tam sanctum celebrationis Concilij huiusmodi op' ex incommoditate loci, aut aliàs quouis modo impediatur, aut plùs debito differatur, opportunè prouidere volentes, motu proprio & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, pariq; consilio & assensu, vobis insimul, aut duobus ex vobis, reliquo legitimo impedimento detento, seu indè fortè absente, quandocunquè vobis videbitur, Concilium prædictum de eadem ciuitate Tridentina ad quancunque aliam commodiorem & opportuniorem seu tutiorem ciuitatem, de qua vobis etiam videbitur, transferendi & mutandi, ac illud in ipsa ciuitate Tridentina supprimendi & dissoluendi: necnon Prælatis & alijs p̃sonis Concilij huiusmodi, ne in eo ad vlteriora in dicta ciuitate Tridentina procedant, etiam sub censuris & pœnis ecclesiasticis inhibendi, ac idem Concilium in alia ciuitate huiusmodi, ad quam illud transferri & mutari contigerit, continuandi, tenendi & celebrandi, & ad illud Prælatos & alias personas Concilij Tridentini huiusmodi etiá sub periurij & alijs in literis indictionis Cõcilij huiusmodi expressis pœnis, euocandi, eidemq; sic translato & mutato concilio nomine & authoritate prędictis præsidendi, ac in eo p̃cedendi, cæteraq; in præmissis & circa ea necessaria & opportuna, aliàs iuxta priorum vobis directarum literarum continentiam & tenorem faciendi, statuendi, ordinandi & exequẽdi, plenam & liberam APOSTOLICA authoritate tenore præsentium concedimus potestatem & facultatem: ratum & gratum habituri, quicquid per vos in præmissis factum, statutum, ordinatum, executúmve fuerit, idq; facturi authore Domino inuiolabiliter obseruari: non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apo-

stolicis, cæterisq; contrarijs quibuscunque. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apostolorum ei' se nouerit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, anno incarnationis Dominicæ 1544. octauo Calend. Martij, Pontificatus nostri anno vndecimo.

Fab. Episcopus Spol.
B. Motta.

Hucusquè progressum fuit Concilium Tridentinum sub Paulo tertio, à quo posteà Concilium idem Bononiam translatum, illic ad tempus est intermissum. Interim verò Paulus tertius viam vniuersæ carnis ingressus, successorem habuit Iulium tertium, sub quo posteà conuocatum est iterùm in eadem ciuitate Tridentina, & vocati omnes, qui solent interesse Concilio, ad primam diem Maij, M. D. LI. Qua die adfuit præsens Legatus Crescentius cum nonnullis Episcopis, nihil tamen actum est propter paucitatem Episcoporum vsque ad xj. Octobris eiusdem anni, qua die celebrata est tertia sessio sub Iulio Pontifice.

SESSIO OCTAVA.

DEcretum sancitum & publicatum in octaua Sessione, habita die vndecimo mensis Martij 1547. super translatione Concilij ex Tridento ad ciuitatem Bononien̄ rogante Reuerendissimo & illustriss. D. Cardinale de Monte, ipsius Concilij præsidente & Legato Patrum sententias sub infrascripta forma, videlicet:

Placétne vobis decernere & declarare, de huiusmodi morbo ex præmissis & alijs allegatis ita manifestè & notoriè cõstare, vt Prælati in hac ciuitate sine vitæ discrimine commorari, & in ea idcircò inuiti minimè retineri possint & debeant? Itemque attento recessu multorum Prelatorum post proximè p̃teritam Sessionem, & attentis protestationibus aliorum quamplurium Prælatorum in congregationibus generalibus factis, hinc omninò timore ipsius morbi abire volentium, qui iustè detineri nõ possunt, & ex quorum discessu Concilium vel dissolueretur, vel ex paucitate Prelatorum bonus eius progressus impediretur, & attento etiam imminenti periculo vitæ, & alijs causis per aliquos ex Patribus in ipsis congregationibus allegatis, vtpotè notoriè veris & legitimis: placétne vobis similiter decernere & declarare pro conseruatione & prosecutione ipsius Concilij, & securitate vitæ ipsorum prælatorum, Concilium ipsum ad ciuitatem Bononiæ, veluti ad locum magis paratum, salubrem & idoneum, pro tempore transferendum esse, & ex nunc transferri, & ibidem sessionem iam indictam statuta die vigesimaprima Aprilis celebrandam esse & celebrari, & successiuè ad vlteriora procedendum, donec sanctissimo Domino nostro & sacro cõcilio expedire videbitur, vt ad hunc, seu alium locum, communicato etiam consilio cum inuictissimo Cæsare, & Christianissimo rege, & alijs regibus ac principibus Christianis, ipsum Conciliũ reduci possit & debeat?

Decretum suprascriptum placuit longè maiori parti Patrum, contradicentibus tamen & palàm reclamantibus Patribus nonnullis.

NOMINA, COGNOMINA ET patriæ prælatorum, qui interfuerunt translationi Concilij.

Præsidentes & Legati.

R. & Illust. Dominus, D. Ioãnes Maria, Epis. Prænestinus de Monte. Aretinus.
R. & Illustriss. D. D. Marcellus, tituli sanctæ Crucis in Hierusalem presbyter, Cerui-nus. Politianus.
Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sacri Concilij Præsidentes, & Apostolici delatere Legati.

Archiepiscopi.

R. D. Andreas Cornelius, Archiepiscopus Spalatẽn. Venetus.
R. D. Ludoui. Chieregatus, Archiepiscopus Antiba. Vicent.
R. D. Ioannes Michael Sarracenus, Archiep̃s Materanus, & Acherontinus. Neapolitan.
R. D. Sebastianus Lecauela, Archiepiscopus Naxien. Græcus.
R. D. Olaus Magnus, Archiepiscopus. Vpsalen. Gothus.
R. D. Robertus VVaucop, Archiepiscop. Armacan. Scotus.

Episcopi.

R. D Philos Rouerella, Episcopus Ascu-lan. Ferrarien.
R. D. Thomas Campegius, Episcopus Feltren. Bononien.
R. D. Benedictus de Nobilibus, Episcopus Ascien. Lucensis.
R. D. Quintius de Rusticis, Episcop' Militen. Romanus.
R. D. Antonius de Numais, Episcopus Isernienſis. Foroliuien.
R. D. Cathalanus Triuultius, Episcopus Placentin. Mediol.
R. D. Hiero. Fuscherus, Episcopus Torcellanus. Venetus.
R. D. Hiero. de Theodolis, Episcopus Geddicen. Foroliuien.
R. D. Ioannes Lucius Staphyleus, Episcop. Sibinicen. Illyricen.
R. D. Hieronymus Vida, Episcopus Alben. Cremonen.
R. D. Iacobus Cortesius à Prato, Episcopus Vasionen. Romanus.
R. D. Alexander de Vrsis, Episcopus Emonien. Venetus.

R. D.

Universidad de Deusto
Biblioteca

R.D.Georgius Cornelius, Episcopus Taruisin. Venetus.
R.D.Ioannes Campegius, Episcopus Parentinus. Bononien.
R.D.Ludouicus Simonetta, Episcopus Pisaurien. Mediol.
R.D.Aloysius Lipomanus, Episcopus Motonen. coadiutor Veronensis. Venet.
R.D.Philippus Archintus, Episcopus Salutiarum, Vicarius sanctiss.D.N.Papæ in Vrbe. Mediol.
R.D.Ioannes Petrus Ferretus, Episcopus Mylen. Rauennaten.
R.D.Aegidius Falsetta, Episcop. Caprulan. Cingulan.
R.D.Ricardus Patus, Episcopus VVigornien sis. Anglicus.
R.D.Marcus Maliperius, Episcopus Corsulan. Venetus.
R.D.Iacobus Iacobellus, Episcopus Bellicastren. Roma.
R.D.Thomas Caselus, Episcopus Britonorien. Rosanen.
R.D.Ioan.Baptista Cicada, Episc. Albigan. Auditor Cameræ Apostolicæ. Gienen.
R.D. Philippus Bonus, Episcopas Famaugust. Venetus.
R.D.Gregorius Castagnola, episcopus Mylen. Græcus.
R.D. Petrus Donatus Cæsius, episcop. Narnien. de Cæsis.
R.D.Sebastianus Pighinus, Episc. Alyphan. Auditor Rotæ Romanæ. Rhegien.
R.D.Ambrosi⁹ Catharinus Politus, Episco. Minoric. Senen.

Abbates.

R.D.Lucianus de Othonibus, Abbas Pomposiæ Ferrarien. Mantuan.
R.D. Chrysostom⁹ Gimilianen. Abbas sanctiss. Trinitatis de Caieta. Calaber.

Generales.

R.P. Franciscus Romæus, Generalis ordin. Prædicatorum. Aretinus.
R.P.Hieronymus Seripandus, Generalis ordinis Eremitarum sancti Augustini. Neapolitan.
R.P.Augustinus Bonucius, generalis ordinis sanctæ Mariæ Seruorum. Aretinus.

Angelus Massarellus, sacri Concilij Secretarius.

Patres, qui non consenserunt in translationem Concilij.

R.& illustriss. D.D. Petrus Pacechus, S.R.E. presbyter Cardinalis, & Episcopus Gienen. Hispanus.

Archiepiscopi.

R.D.Saluator Alexius Sassarus, Archiepiscopus Turritan. Hispanus.
R.D. Petrus Tagliauia, Archiepiscopus Panormitan. Siculus.

Episcopi

R.D. Marcus Vigerius, Episcopus Senogallien. Sauouen.
R.D.Braccius Martellus, Episcopus Fesulanrum. Florentin.
R.D.Coriolanus Martyranus, Episcopus S. Marci. Neapolitan.
R.D.Baldasar de Heredia, Episcopus Rosan. Sardus.
R.D.Ioannes Fonseca, Episcopus Castellimaris. Hispanus.
R.D.Ioannes Salazar, Episcopus Lacianen. Hispanus.
R.D. Hieronymus de Bononia, Episcopus Syracusan. Siculus.
R.D. Franciscus de Nauarra, Episcopus Pacen. Hispanus.
R.D. Didacus de Alaba, episcopus Ascoricen. Hispanus.
R.D. Petrus de Augustinis, Episcopus Oscen. Hispanus.
R.D. Bernardus Diaz, Episcopus Calagurritan. Hispanus.
R.D. Antonius de Cruce, Episcopus Canarien. Hispanus.
R.D.Baldasar Limpus, Episcopus Portuen. Portugalen.
R.D.Claudius della Guische, Episcopus Mirapicen. Gallus.
R. D. Galeatius Florimantius, Episcopus Aquinaten. Suessan.

SESSIO NONA.

Bononiæ celebrata die 21. mensis Aprilis, 1547.

DECRETVM PROROGATIONIS Sessionis.

HAec Sacrosancta, œcumenica & generalis Synodus, quę dudùm in ciuitate Tridenti congregata erat, nùc Bononiæ in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus in ea, nomine sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini Pauli, diuina prouidentia Papæ tertij, eisdem reuerẽdissimis Dominis, Dominis Ioanne Maria, Episcopo Prænestino de Monte, & Marcello, tituli sanctæ Crucis in Hierusalem presbytero, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & Apostolicis delatere Legatis: considerans quòd die 11. mẽsis Martij præsentis anni, in generali publica Sessione in eadem ciuitate Tridenti, & in loco consueto celebrata, omnibusque agendis de more peractis, ex causis tunc instantibus, vrgentibus & legitimis, interueniente etiam authoritate sanctæ sedis Apostolicæ, eisdem reuerendissim. Præsidentibus etiam specialiter concessa, decreuit & ordinauit Concilium ex eo loco in hanc ciuitatem transferendum esse, sicuti translulit: itemque Sessionem pro præsenti die vigesima prima Aprilis illic indictam, vt de sacramentorum, & reformationis materijs, de quibus tractandum proposuerat, Canones sancirentur & promulgarentur, in hac ipsa ciuitate Bononiæ

nię celebrari debere: considerãsq; nonnullos ex Patribus, qui in hoc concilio interesse consueuerunt, his superioribus maioris hebdomadæ, & solennitatis Paschalis diebus, in proprijs Ecclesijs occupatos, aliquos etiam alijs impedimẽtis detentos, huc nondùm accessisse, quos tamen breui affuturos sperandum est: ac propterea factum esse, vt non ea, quam sancta Synodus desiderabat, Prælatorum frequentia potuerint materiæ ipsæ sacramentorum & reformationis examinari & discuti: vt omnia maturo consilio cum dignitate & grauitate debita fiant, bonum, opportunum & expediens censuit cẽsetq́ue, Sessionem prædictam, quæ hoc ipso die, vt præfertur, celebranda erat, ad diem Iouis infra octauam Pentecostes proximè futuram, quo ad ipsas materias expediendas, differendam & prorogandam esse, quẽadmodùm differt ac prorogat: quam diem & rei gerendæ maximè opportunam, & Patribus præsertim absentibus percómodam iudicauit & iudicat: hoc tamen adiecto, ꝙ terminum ipsum ipsa sancta Synodus pro eius arbitrio & voluntate, sicuti rebus Cõcilij putauerit expedire, etiã in priuata congregatione restringere, & imminuere possit & valeat.

NOMINA, COGNOMINA ET patriæ prælatorum, qui interfuerunt nonæ Sessioni.

Præsidentes & Legati ijdem, qui in præcedenti Sessione.

Archiepiscopi.

R.D.Iacobus Caucus, Archiepiscop⁹ Corcyren. Venetus.

Et alij qui in præcedenti Sessione, pręter Olaum Magnum.

Episcopi.

R.D.Marcus Antonius Campegius, Episc. Grosetan. Bononię.
R. D. Dionysius Græcus, Episcopus Chiron. & Millopotamensis. Græcus.
R.D.Ioannes Baptista Campegius, Episco. Maioricen. Bonon.
R. D. Petrus Boristius, Episcopus Aquen. Flandrus.
R.D.Augustinus Zannetus, Episcopus Sebasten. Bonon.
R.D.Eliseus Theodinus, Episcopus Soranus. Arpinâs.
R.D.Vincentius de Durantibus, Episcop. Thermula. Brixien.
R.D.Cornelius Musius, Episcopus Biuntinus. Placentin.
R. D. Galeatius Florimantius, Episcopus Aquinaten. Suessan.
R.D.Camillus Mantuanus, Episcopus Satuanen. Placentin.

Et alij omnes qui in præcedenti Sessione, demptis his decem, Episcopo Feltrensi, Torcellano, Gaddicen. Albenen. Emoniẽsi, Parentino, Pisaurien. Albiganen. Mylen. Narnien. Exceptis etiam illis, qui non consenserunt translationi Concilij præter Galeatium Florimantium, Episcopum Aquinaten. Suessan. Abbates.

R.D. Chrysostom⁹ Gimilianen. Abbas sanctiss. Trinitatis de Caieta, Calaber.

Generales Ordinum ijdem, qui in præcedenti.

Et adhuc R.P. Bonauentura Pius, Generalis Ordinis Minorum conuentualium, Costacciarius.

¶ Angelus Massarellus, sacri Concilij Secretarius.

SESSIO DECIMA,

Bononiæ celebrata die secunda mensis Iunij, 1547.

Decretum prorogationis Sessionis.

QVanuis hæc sacrosancta Oecumenica & generalis Synod⁹ Sessionem, quæ die vigesimaprima mensis Aprilis proximè præteriti, super Sacramentorum & reformationis materijs in hac inclyta ciuitate Bononię, ex Decreto in vrbe Tridentina in publica Sessione die vndecima mensis Martij promulgato, celebranda erat: propter aliquas causas, ac præsertim propter absentiam nonnullorum Patrũ, quos breui affuturos sperabat, ad hunc præsentẽ diem differendam & prorogandam esse decreuerit: volens tamen cum his, qui non venerunt, etiam adhuc benignè agere, eadem sacrosancta Synodus in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctę Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & Apostolicæ sedis Legatis, statuit & decernit Sessionẽ ipsam, quam hac die secunda mensis Iunij pręsentis anni millesimi quingẽtesimi quadragesimi septimi celebrare decreuerat, ad diem Iouis post festum Natiuitatis beatæ Mariæ Virginis, quæ erit decimaquinta mensis Septembris proximè futuri, quo ad prędictas & alias materias expediendas, differendam & prorogandam esse, quemadmodùm differt & prorogat: ita tamẽ, quòd profecutio discussionis & examinationis tam eorum quæ ad dogmata, quàm quę ad reformationem pertinent, interim non omittatur, & terminum ipsum ipsa sancta Synodus pro eius libito & voluntate, etiam in priuata cõgregatione abbreuiare & prorogare liberè possit & valeat.

R. Prælati, qui interfuerunt decimæ Sessioni.

Præsidentes & Legati.

R.& Illustris. D.D. Ioannes Maria, Episcopus Prænestinus de Monte, Aretinus.
R.& Illustris. D.D. Marcellus, tituli sanctę Crucis in Hierusalem presbyter, Ceruinus, Politianus.

Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sacri

Universidad de Deusto
Biblioteca

Concilij Præsidētes, & Apostolici de latere Legati.

R.D. Archiepiscopi.

Antibaren. Corcyrensis, Materan. & Acheruntinus, Naxien. Vpsalen. Armacanus.

R.D. Episcopi.

Asculan. Feltren. Ascien. Militen. Bononiē. Isernien. Sibinicen. Grossetan. Chironen. & Millopotamensis, Maioricen. Aquen. Sebasteensis, Soranus, Vasionen. motulanus, Parentinus, Pisauriensis, Motonen. Ieracēsis, Salutiarum, Mylensis, Thermular. Capulanēsis, Vvigornien sis, Gauillicensis, Bituntinus, Corsulan. Bellicastren. Venusin. Britonorien. Aquinaten. Famaugustan. Lauelen. Mylen. Alphan. Minorien.

Abbates.

R.D. Chrysostomus Gimilianensis, Abbas sanctissimæ Trinitatis de Caieta, Calaber.

Generales Ordinum.

R.P. Bonauentura Pius, Generalis ordinis Minorum conuentualium. Costacciarius.
R.P. Augustinus Bonucius, generalis ordi. sanctæ Mariæ Seruorum. Aretinus.

¶ Angelus Massarellus, sacri Concilij Secretarius.

SESSIONIS VNDECIMAE prorogatio.

Acta in generali cōgregatiōe, habita die Mercurij 14. mēsis Septemb. anni millesimi quingentesimi quadragesimiseptimi, super prorogatiōe vndecimæ Sessionis Bononiē.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi, amen. Anno à Natiuitate eiusdem M.CCCCC. quadragesimo septimo, indictiōe quinta, die verò Mercurij decimaquarta mensis Septembris, pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini Pauli, diuina prouidentia Papæ tertij anno tertiodecimo, Bononię in domo Campegiorum, & solitæ residentiæ Reuerendissimorum & illustriss. Dominorum, sacri Concilij Præsidentiū, & Apostolicorū de latere Legatorū, & in aula vbi generales congregationes fieri consueuerūt, hora circiter vigesimaprima, habita fuit cōgregatio generalis Patrum ipsius sacri concilij. In qua quidē congregatione primùm, more solito, reuerendissimus & illustrissimus dominus Ioānes Maria, Episcopus Prēnestinus, Cardinalis de Monte, ipsius sacri concilij Præsidens & legatus inuocauit auxilium sancti Spiritus, legens alta & intelligibili voce infrascriptam orationem, videlicet: Adsumus Domine Sancte spiritus, adsumus quidem peccati immanitate detēti, sed in nomine tuo specialiter aggregati. veni ad nos, & esto nobiscum, & dignare illabi cordib⁹ nostris. Doce nos quid agamus, quò gradiamur, & ostēde quid efficere debeamus, vt te auxiliante, tibi complacere in omnibus valeamus. Esto salus & effector iudiciorum nostrorum, qui solus cum deo Patre & eius Filio nomen possides gloriosum. Nō patiaris perturbatores esse iustitię, qui summam diligis æquitatem. Nō in sinistrum nos ignorantia trahat, non fauor inflectat, non acceptio munerum vel personę corrumpat: sed iūge nos efficaciter tibi solius tuæ gratiæ dono, vt simus in te vnū, & in nullo aberremus à vero: quatenùs in nomine tuo collecti, sic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iustitiam, vt hic à te in nullo dissentiat sententia nostra, & in futuro pro bene gestis cōsequamur præmia sempiterna. Qua oratione absoluta, idē reuerendissimus & illustriss. D. Cardinalis de Monte, Præsidens & Legatus prefatus, alloquutus fuit patres his verbis, videlicet:

Dies Crastina, sanctissimi patres (vt dominationes vestræ sciunt) erit ea dies, quæ statuta fuit à nobis ad sessionem celebrandam. Quot quantisq;, & quàm diuersis circunueniamur angustijs, difficultatibus & impedimentis, nemo est qui nō videat. Nōdùm venerunt Prælati complures, quos scimus arripuisse iter, ac pśertim piæ & inclytę nationis Gallicanę. Aliqui venerunt hodiè, herì, nudiustertiùs, nudiusquartùs, deniq; tam derepentè, vt non potuerint seipsos & animū suum informare in materia tam grui, ampla & diffusa, prout est hæc Sacramētorum ecclesię, & abusuum innumerabilū, qui in ministerio ipsorum Sacramentorum irrepserunt. Sed quid loquimur de absentibus, aut de ijs qui nuper venerunt, cùm illi, qui semper fuerunt presentes, & tota ætate versati sunt in disputationibus & examinationibus, & in audiēdo priuatim & publicè minores theologos, adhuc parati non sint, neq; esse potuerint? His difficultatibus accedit atrocitas insperati casus Illustriss. Ducis Placentiæ, qui nos ita detinet occupatos in tuenda libertate ciuitatū Ecclesię, vt nos ipsi neq; per horam quidē vel punctū temporis liberi simus. Lætamur & gratias agimus Deo, ꝙ in decreto proximæ præteritæ sessionis fuerit addita illa clausula in fine, prorogandi & restringendi terminū, etiā in priuata cōgregatione &c. per quā certè magna cura & solicitudine leuamur, cùm non oporteat nos imparatos ad Ecclesiam accedere, vt sessionē celebremus. Itaq;, ne diutiùs dominationes vestras perplexas detineamus, consilium nostrum est, (quid dicimus cōsilium? quinimmò necessitas) vt beneficio illius decreti & clausulæ nos iuuemus, prorogando nunc terminū Sessionis, & omittēdo crastina die celebrationē. Cupimus intelligere vtrùm placeat dominationibus vestris consilium nostrū. Hoc puncto absoluto, agemus de tempore.

Super qua re rogatis sententijs Patrum, placuit

placuit omnibus Sessionem ipsam, quæ die crastina celebranda erat, prorogari.

Deinde idem R. & illust. D. Cardinalis de Monte, Præsidens & Legatus præfatus, prosequendo sermonem suum dixit infrascripta verba, videlicet:

Multùm cogitauimus de tempore huius prorogationis: nullam tandem inuenimus in mente nostra rationem, in qua possimus figere pedem pro aliquo die certo. Certi esse non possumus, quando erimus parati in materijs nostris, ita vt super ipsis possit promulgari decretum. Scimus quòd cùm essemus Tridēti, & crederemus spatio quindecim dierum expediri posse decretum Iustificatiōis, coacti fuimus insudare in eo septem continuis mensibus, non intermittēdo vnam diem, & habendo sæpè duas congregationes in vno & eodem die. Vbi agitur de fide, de dogmatibus, de confundendis hæreticis, oportet nos cum pede plumbeo procedere, & interdū in vnius verbuli discussione longo tempore immorari. Occurrunt nobis etiam aliæ difficultates permultæ: sed quæ nos acriùs & vehementiùs vrget, est, quia eam videmus esse conditionem temporum, & ita esse tempora præparata & dispositā ad producendas res nouas, vt nesciamus, neque pro firmo & constanti asserere possimꝰ, vtrùm necessitas nobis futura sit celebrandi Sessionem perendiè, ex aliquo nouo & insperato emergenti & incidenti, vel hinc ad octo dies, vel ad vnū mēsem, vel plures. Propterea sumus huius sententiæ, vt si velimus cautè & prudenter agere, debeamus facere prorogationem ipsam ad beneplacitum Concilij. Hoc modo, & hac ratione erit semper sacro concilio liberum & integrum, vt possit celebrare Sessionem tunc & quando nouerit ita honori diuino, & rationibus ipsius Concilij & Reipublicæ expedire. Sic deniquè putamus ex vsu esse præsentis tēporis. Sciunt Patres nos semper habuisse oculos ad conseruandum ius & authoritatem Concilij, & ad bene dirigendum & ordinandum ipsum conciliū: credere debent, nos non mutasse animum: & propterea possunt habere aliquam fidem in nobis, & quo ad hoc, se nobiscū conformare: habentes pro certo, quòd nos bene considerabimus, quid deceat & expediat in præsenti rerum & temporum statu. Vna tantùm ratio posset fortè aliquid scrupuli inijcere in mente alicuius, videlicet quia si Patres scirent diem certū Sessionis, possent aliqui ex eis meliùs consulere rebus suis, prijs vna ratione, vel alia. Credimus, quòd hæc hæsitatio haud longo tempore durabit, & quòd vnusquisque post non multos dies videre poterit, quem cursum & quem progressum sit sancta hæc Synodus habitura. Et nihilominùs, capiendo rem in quemcunq; sensum etiam asperiorem, & in quocunq; euentu possunt Patres sperare & sibi polliceri de nobis, quòd non erimus secūdiores, quàm hactenùs fuerimus: & quòd ita semper publica dirigemus, vt priuatę Patrum commoditatis rationem (quantū fieri poterit) habeamus. Sit igitur conclusio, quòd huius sententiæ & opinionis sumus, vt si Patribus ita videatur & placeat, hęc prorogatio fiat ad beneplacitū Concilij. Vnusquisq; dicat liberè, more solito, sententiam suam, prout reipublicæ Christianæ, honori Concilij, cōmoditati Patrum putauerit expedire, & Spiritus sanctꝰ suggesserit ei. Quęcunq; à nobis dicta sunt, nulla alia ratione dicta esse cēseri volumus, quàm pro maiori Patrū informatione: quia multi à nobis petierunt, vt quid in hac re sentiremus, Patribus aperire vellemus.

Posteà Patres dixerunt sententias suas, & omnibus placuit, Sessionem ipsam, quæ die crastina iuxta decretum publicatū in proxima præcedenti Sessione, die 2. Iunij præsentis anni celebrāda erat, prorogari ad beneplacitum sacri Concilij. Et ita fuit cōclusum decretum & firmatum. Deinde dimittitur congregatio, & Patres omnes recesserunt circa horam vigesimamtertiam.

INTERFVERVNT HVIC SESsioni Patres præcedētis Sessionis præterquàm sequentes.

Archiepiscopi.

R.D. Archiepis. Antibaren.	Venetus.
R.D. Archiepis. Corcyren.	Venetus.

Episcopi.

R.D. Episcopus Asculan.	Ferrarien.
R.D. Episcopus Militen.	Romanus.
R.D. Episcopus Soranus.	Arpinas.

Orator Christianissimi Regis

Illustrissimus D. Claudius Durfe. Gallus.

BVLLA RESVMPTIONIS Concilij Tridentini sub Iulio III. Pont. Max.

IVlius Episcopus, seruus seruorum Dei, ad futurā rei memoriam. Cùm ad tollēda religionis nostræ dissidia, quę in Germania longo tempore, non sine totius Christiani orbis perturbatione & scandalo viguerunt, bonum, opportunum & expediens esse videatur, sicuti etiam charissimus in Christo filius noster Carolus Romanorum Imperator semper Augustus, nobis per suas literas & nuncios significari fecit, vt sacrum œcumenicum & generale Cōcilium, per felicis recordationis Paulum Papam tertium prædecessorem nostrum indictum, & per nos tūc Cardinalatus honore fungentes, atq; ipsius prædecessoris nomine, vnà cū duobus alijs sanctę Romanę Ecclesię Cardinalibus, ipsi Concilio prę sidentes, inceptum, ordinatū & cōtinuatum, in quo plures publicæ & solennes

Universidad de Deusto
Biblioteca

lennes habitæ fuerunt Sessiones, pluraque tam in causa fidei quàm reformationis promulgata decreta, multaq; etiam ad vtranq; causam pertinẽtia, examinata & discussa, ad ciuitatem Tridentinam reducatur. Nos, ad quos vt summos pro tempore Pontifices, spectat generalia Concilia indicere & dirigere, vt Ecclesiæ pacem, & Christianæ fidei atq; orthodoxæ religionis incremẽtum ad omnipotentis Dei laudem & gloriam procuremus, & quantùm in nobis est, tranquillitati ipsius Germaniæ, quæ sanè prouincia retroactis temporibus in vera religione, ac sacrorum conciliorum & sanctorum Patrũ doctrina excolenda, exhibendaq; maximis Pontificibus, Christi redemptoris nostri in terris Vicarijs, debita obedientia & reuerẽtia, nulli Christianorum prouinciæ fuit vnquàm secunda, paternè consulamus, sperãtes per ipsius Dei gratiam & benignitatem futurũ, vt Reges omnes ac Principes Christiani, iustis pijsq; nostris in hac re votis annuant, faueant atque assistant: Venerabiles fratres Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & dilectos filios Abbates, omnesq; alios & singulos, qui de iure vel cõsuetudine vel priuilegio cõcilijs generalibus interesse debẽt, quosq; idem prædecessor noster in suis Indictionis, & alijs quibuscunque desuper confectis & publicatis literis cõcilio interesse voluit, per viscera misericordiæ Domini nostri Iesu Christi hortamur, requirim⁹ & monemus, vt proximis futuris Calendis Maij, quem diem ad ipsum conciliũ, in eo in quo nunc reperitur statu, resumendum & prosequendum, præuia matura deliberatione, ex certa nostra scientia, & de Apostolicæ authoritatis plenitudine, ac venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio & assensu, statuimus, decernim⁹ & declaramus, in ipsa ciuitate Tridẽti, legitimo cessante impedimento, conuenire & se congregare, ac ipsius concilij continuationi & prosecutioni, omni mora postposita, incumbere velint. Nos em operam sedulò daturi sumus, vt eodem tẽpore, in eadem ciuitate nostri omninò adsint Legati, per quos si per ætatem nostram valetudinemq;, & sedis Apostolicæ necessitates personaliter adesse nequiuerim⁹, Spiritu sancto duce, ipsi cõcilio præsidebimus, quacunq; ipsius concilij translatione & suspensione, cæterisq; contrarijs non obstantibus quibuscunque, ac præsertim illis, quæ idem prædecessor noster in suis literis prædictis, quas cum omnibus & singulis in eis contentis clausulis & decretis in suo robore permanere volumus, atq; decernimus, & quatenùs opus sit, innouamus, voluit non obstare: Irritum nihilominùs decernentes & inane, si secùs super his à quoquam quauis authoritate scienter vel ignoranter cõtigerit attentari. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostrorum hortationis, requisitionis, monitionis, statuti, declarationis, voluntatis, innouationis & decretorum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnatiõis Dominicę 1550. Decimaoctaua Calend. Decemb. Pontificatus nostri anno 1.

M. Car. Crescentius. Rom. Amasæus.
R. per Romulum secre.
R. de sancta Maria.

IVLIVS PAPA III.

AD futuram rei memoriam. Superioribus dieb⁹ de venerabilium fratrũ nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio, ex causis tunc expressis Apostolica authoritate decreuimus, quòd sacrum œcumenicum & vniuersale concilium Tridentum, vbi olim inceptum fuerat, reduci, & ibi (adiuuante Domino) terminari deberet, tempusq; ad illud resumendum & prosequendum Calẽdas Maij proximè futuri præfiximus, oẽsq; & singulos quomodolibet in eo interesse debentes hortati fuimus & monuimus, vt dicto tempore Tridenti esse veilent, prout in nostris, sub plumbum desuper expeditis literis, plenius continetur. Ne autem propterea quòd dictæ literæ nondum publicatæ fuerunt, aliqui ignorantiam rei vllo modo prætexere possint, sed omnes plenam illius notitiam habeãt, dicta authoritate præsentes ordinamus, quòd tam prædictæ, quàm præsentes literæ, per aliquem ex nostris cursoribus in basilicis sancti Petri de Vrbe & sancti Ioãnis Lateranensis, dum ibi diuina celebrantur, publicè ac alta & intelligibili voce legatur, & postquàm lectę fuerint, valuis ipsarum basilicarum affigantur, & ibi aliquandiu dimittantur, & relicta posteà illarum copia, amoueãtur: Decernẽtes publicationẽ sic faciẽdam, omnes & singulos ipsius concilij celebrationi quomodolibet interesse debentes, perindè arctare, ac si eis personaliter inti matę fuissent: quodq; ipsarum literarũ transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarij subscriptis, ac sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis originalibus adhiberetur: Ac hortantes & in Domino requirentes omnes & singulos venerabiles fratres nostros, Patriarchas & Archiepiscopos, ad quos ipsarum literarũ exempla impressa transmitti curabimus, vt pro suo officio

ficio & debito, id eorum suffraganeis & alijs minoribus Prelatis & Abbatibus notificẽt, contrarijs non obstantibus quibuscunque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die 27. Decẽb. 1550. Pontificatus nostri anno primo.

MANDATVM IVLII TERTII summi Pontificis, in reductione concilij ad ciuitatem Tridentinam.

IVlius Episcopus seruus seruorũ Dei, dilecto filio Marcello, tituli Sancti Marcelli presbytero Cardinali, Crescentio nũcupato, nostro & Apostolicæ sedis ad Cõcilium Tridentinum legato de latere, & venerabilibus fratribus Sebastiano Pighino Archiepiscopo Sipontino, ac Aloysio Lipomano Episcopo Veronẽsi, nostris & ipsius sedis, ac in dicto Concilio vnà cum eodem Marcello Cardinali & legato, nomine nostro ad præsidendum nũcijs, salutem & Apostolicam benedictionẽ.

¶Ad prudentis patris familiãs officiũ spectat, ea quæ per seipsum commodè efficere non potest, vt per alios idoneos fiant, diligenter curare. Dudum siquidem, cùm ex certis tum expressis causis bonum, opportunum & expediens esse videretur, vt sacrũ œcumenicum & generale Cõcilium, per felicis recordationis Paulum papam tertium prædecessorem nostrum indictum, ad ciuitatem Tridentinam reduceretur, nos sperãtes per omnipotentis Dei gratiam & benignitatem futurum, vt Reges omnes & Principes Christiani iustis pijsque nostris in hac re votis annuerent, fauerent & assisterent, venerabiles fratres nostros Patriarchas, Archiepiscopos & Episcopos, ac dilectos filios Abbates, omnesq; alios & singulos, qui de iure vel consuetudine aut priuilegio Cõcilijs generalib⁹ interesse debẽt, hortati fuimus, requisiuimus & monuimus, vt proximè futuris Calendis Maij, quam diem ad ipsum Concilium, in eo quo reperitur statu resumendum, præuia matura deliberatione, ex certa nostra sciẽtia, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, ac venerabiliũ fratrum nostrorum sanctę Romanę Ecclesię Cardinalium cõsilio & assensu, statuimus, decreuimus & declarauimus in ipsa ciuitate Tridentina, legitimo cessante impedimẽto, cõuenire & se congregare, ac ipsius Concilij continuationi & prosecutioni, omni mora postposita, incumbere vellẽt, prout in alijs nostris indè confectis literis pleniùs continetur. Nos igitur, qui ætate nostra iam ingraueſcente & alijs multipliciter impediti, ad dictam ciuitatem ad præsens personaliter accedere, & ipsi Concilio iuxta desiderium cordis nostri interesse nequimus, volentes resumptionem, continuationem & prosecutionem Concilij huiusmodi ex nostra absentia non impediri, te fili Marcelle Cardinalis, fide feruentem, prudentia, sciẽtia ac rerum vsu cõspicuum, nostrũ & Apostolicæ sedis ad Concilium huiusmodi legatum de latere, ac vos fratres, Sebastiane Archiepiscope & Aloysi episcope, pietate & doctrina ac rerum experientia inlignes, nostros & ipsius sedis ad dictum Conciliũ vnà tecum fili Marcelle, cardinalis & legate, nomine nostro præsidendum nuncios cũ speciali & expresso mandato, necnon ratihabitionibus & alijs clausulis in similib⁹ apponi solitis, de simili eorundem fratrum nostrorum consilio, Apostolica authoritate tenore præsentium constituimus & deputamus, vosque ad dictam ciuitatem Tridentinam tanquàm pacis angelos destinamus, ac vobis nomine & authoritate nostra eidẽ concilio præsidendi, ac illud reassumendi, continuandi, dirigendi & prosequendi, necnon in illo pro vestra pietate & sapientia ea oĩa, quæ in præmissis & circa ea necessaria & aliãs quomodolibet opportuna esse, ac aliãs ad laudem & honorem DEI pertinere noueritis, etiam si magis speciale mandatum exigant, iuxta nostrarum prædictarum, ac Indictionis & aliarum ipsius prædecessoris super præmissis confectarum & publicatarum literarum formam, faciendi & exercẽdi plenam & liberam, authoritate & tenore prædictis, cõcedimus potestatem & authoritatem. Hoc itaq; munus vobis iniunctum ita implere studeatis, vt sperati fructus indè proueniant, vosque à nobis commendatiõem, & à Deo bonorum operum retributore, felicitatis æternæ gloriã consequi mereamini. Datis pontificatus nostri anno secundo.

MANDATVM IMperatoris.

CArolus V. diuina fauente clemẽtia Romanorũ Impator semp Augustus, ac Rex Germaniæ, Hispaniarum, vtriusque Sicilię, Hierusalẽ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Comes Habspurgi, Handriæ & Tyrolis &c. Quum beatissimus in Christo pater & D. D. N. Iulius III. diuina prouidentia, S. R. ac vniuersalis Ecclesiæ Pontifex Maximus D. N. R. sacrum œcumenicum & generale Concilium, per sanctitatis suæ prædecessorem felicis recor. Paulum Papam III. indictum & inceptum & aliquandiu intermissum, ad tollenda religionis nostræ dissidia, quæ in Germania longo tempore, maxima totius orbis Christiani pturbatione viguerunt, denuò ad ciuitatem Tridentinam reuocauerit, ac per literas suæ sanctitatis ad Calend. Maias proximè præteritas conuocauerit: Nos verò ob aduersam valetudinem, cum qua aliquãdiu iam continuò fermè cõflictamur, tum alijs negocijs impediti, quum eidem Concilio, vti cupiebamus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

perſonaliter intereſſe non poſſimus, ne tamen muneri noſtro in re tam ardua defuiſſe videamur, operæprecium duximus mandatarios &procuratores noſtros eò ablegare:ac proinde cõfiſi de fide, probitate & rerum experientia,ac erga ſacroſanctam religionem noſtram orthodoxam zelo & pietate,venerabilium,deuotorum ac generoſitate nobilium fidelium, nobis dilectorũ Hugonis Comitis à Monfort,don Frãciſci à Toleto,Prioris monaſterij Reconuallenſis, & Guilhelmi à Pictauia, Archidiaconi Campaniæ,conſiliariorum noſtrorum,eoſdem tam ratione Imperialis noſtrę dignitatis, quam ſuſtinemus, quàm regnorum & prouinciarum, hæreditario iure nobis ſpectantium,cõiunctim & ſeparatim fecimus, creauimus, conſtituimus & ordinauimus, atq; ex nunc tenore præſentium, ex certa animi noſtri ſcientia,& omnibus alijs melioribus medio,via,iure & cauſa,quibus validiùs & efficaciùs poſſumus & debemus,ſolenniter facimus & creamus, conſtituimus &ordinamus noſtros veros,legitimos & indubitatos oratores & mandatarios: dantes eis,& cuilibet eorũ in ſolidum amplam facultatem & poteſtatem,vt omnes ſimul,aut tres, duo vel vnus ipſorum nomine noſtro in dicto Concilio œcumenico comparére, in omnibus ſeſſionibus noſtrum locum,vti oratores & mandatarij noſtri habere, res & negocia religionis & fidei,& alia quęcunq; in prædicto Concilio tractanda,vnà cũ alijs ibidèm ſtantibus Reipublicæ Chriſtianæ principibus,eorum´ve legatis, oratoribus, mandatarijs conſultare,agere & tractare,illiſq; omnibus & per omnia adeſſe,conſiliũ, votum & decretũ noſtro nomine dare, impartiri ac interponere, aliaq́ue omia tractare,procurare,agere,concludere & exercere debeant & poſſint, quæ ad Dei gloriam, fidei vnionem & exaltationem, & Reipublicæ Chriſtianæ honorem, cõmodum & augmentum pertinere, & in ipſo concilio expedire viſa fuerint, & quæ nos ipſi agere, tractare,procurare & facere poſſem⁹,ſi præmiſſis omnibus & ſingulis perſonaliter intereſſemus:etiam ſi talia eſſent,quę mandatum exigeret magis ſpeciale, quàm præſentibus eſt expreſſum:ponentes idcirco præfatos oratores & mandatarios noſtros,quo ad præmiſſa,in locum & vicem perſonę noſtræ:promittẽtes in verbo noſtro Cæſareo, nos habituros ratum & gratum, quicquid per ipſos oratores,mãdatarios noſtros,tres aut duos vel vnũ ipſorum, ad modum prænarratum,actum,procuratum & geſtum fuerit,dolo & fraude penitùs ſemotis:Harum teſtimonio literarum,ſigilli noſtri appenſione munitarum. Datis in ciuitate noſtra Imperiali Auguſta Vindelica, die primo menſis Iulij, Anno milleſimo quingenteſimo quinquageſimo primo, Imperij noſtri 31. & Regnorum noſtrorum 36.

CAROL.

Ad mandatum Cæſareæ & Catholicæ M.proprium.

Ioannes Burger.

ORATIO ORATORIS IMperat.poſt præſentationem ſui mandati.

POſtquàm intermiſſum annis aliquot ſacroſanctum concilium, Illuſtriſſ.D.R.Præſules, P. ampliſſimi,ad fidei & religionis Chriſtianę incrementum,hæreſes extirpandas morumq́; reformationem non modò vtiliſſimum,verũm & neceſſariũ,à ſanctiſſimo Patre Iulio tertio Pontifice maximo Cæſar inuictiſſimus in hac ciuitate Tridentina proſequendum impetrauit,omnes tam imperij Romani quàm regnorum ſuorum & patrimonialium prouinciarum præſules hortari,monere,frequenter etiã orare,vt ad conciliũ ſe conferrent,non deſtitit:quod equidem & Præſulum in hoc conuentu frequẽtia,& illuſtriſſimorum ſacri Romani Imperij Electorum præſentia,vel me tacente, atteſtatur.Nec his contentus Cæſar,quò maiorem teſtationemq́; animi ſui erga ſacram Synodum propenſionem oſtenderet, præter fideliſſimum,& iam dudum hoc munere fungentem dominum Illuſtriſſimũ Frãciſcum à Toleto,vnum ex Hiſpaniarum regnis,ex patrimonialibus ſuis prouincijs,alterum me quoque,licèt indignum, ex Germania ad ipſius vices vnà cum illo hic gerendas oratorem ac mandatarium conſtituit. Vndè magnum animi Caroli Cæſaris inuictiſſimi erga religionem Chriſtianam, ac Germanicę nationis ſalutem extat argumentum.Vt verò voluntati clementiſs. domini mei morem gererem,eiusq́; iuſſis obtemperarem,omiſſis rebus omibus, huc me quàm diligentiſſimè potui,contuli.Quamobrèm ego vos Præſules Reuerendiſſimi ac Patres ampliſſimi precor, vt iuxta Cæſarei mandati tenorem,in eius me oratorem recipiatis. Dixi.

RESPONSVM SYNODI AD oratores Imperatoris.

ILluſtres nomini,Mandatum Cæſareæ Maieſtatis,quod modò à dominationibus veſtris exhibitum eſt, & coram Patribus recitatum fuit, huic ſanctæ Synodo iucundiſſimum nuncium attulit: Quantùm enim in hoc tam vniuerſę Chriſtianę reipublicę ſalutari opere, de pijſſima hui⁹ religiõe & potẽtiſſimi principis animo ſibi polliceri poſſit,facilè tũ ex ipſius mãdati lectione,tum ex perſonarũ veſtrarum deſtinatione intellexit.Quare & dominationes veſtras,quas ob ſingularem earum prudentiã & religionis ſtudiũ magno ſibi adiumẽto fore ſperat,grato &benevolo aĩo amplectitur,

& mandatum ſuæ Cæſareæ maieſtatis,quantùm de iure poteſt, libentiſſimè admittit: Et cùm de his omnibus ſancta Synodus DEO benedicto gratias aget, ſimul & Diuinam clementiam pro ſalute eiuſdem maieſtatis,& felici rerum ipſius euentu aſſiduè precabitur.

SACROSANCTI OECVMENICI ET GENERALIS CONCILII Tridentini Seſſio XI. quæ eſt prima ſub Iulio III.Pont.Maximo,celebrata Calend.Maij,1551.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filij & Spirituſſancti, Amen. Anno à natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo primo, Indictione nona, die verò Veneris, prima menſis Maij, pontificatus ſanctiſſimi Domini noſtri Iulij, diuina prouidentia Papæ tertij,anno ſecundo,Reuerẽd. & Illuſtr. D. Marcellus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ presbyter Cardinalis de Creſcentijs, prælibati ſanctiſſimi D. N. Papæ de latere Legatus,ac R. D. Sebaſtianus Pighinus,Archiepiſcopus Sipontinus,& aloyſius Lypomanus, Epiſcopus Veroneñ, Apoſtolicæ ſedis nuncij, vnà cum reliquis Patribus, qui Tridenti aderant, de manè conuenerunt in Eccleſia cathedrali ſancti Vigilij ciuitatis Tridẽtinæ,in qua celebrârunt primam Seſſionem huius ſacri Concilij Tridentini ſub eodem ſanctiſſimo D.N.Iulio: Vbi celebrata priùs de Spirituſancto ſolenni Miſſa, peractiſq́; conſuetis cæremonijs, lectæ fuerunt literæ eiuſdem ſanctiſſimi D.N. Papæ ſuper reaſſumptione & proſecutione ſacri œcumenici & generalis Concilij Tridentini. Deinde R. D. Archiepiſcopus Turritanus conuerſus ad Patres, alta & intelligibili voce legit hæc,quę ſequuntur.

Decretũ de reſumendo Concilio.

Reuerend.& Illuſtr.D.& Reuerendi Patres, placét ne vobis ad laudem & gloriam ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filij & Spirituſancti, ad incrementum & exaltationem fidei & religionis Chriſtianę,ſacrum œcumenicum & generale Concilium Tridentinum, iuxta formam & tenorem literarum ſanctiſſimi domini noſtri reſumi debere, & procedendum eſſe ad vlteriora? Reſponderunt, Placet.

Indictio futuræ Seſſionis.

R. & Illuſtr. domini, reuerendiq́; patres, placét ne vobis proximè futuram Seſſionẽ, habendam & celebrandã eſſe in futuris Calendis Septembris? Reſponderunt, Placet. Et ſucceſſiuè ab ipſo Reuerẽd. & Illuſt.dño Legato declaratum eſt, Cõcilium ipſum reſumptũ eſſe, & ꝓcedendũ eſſe ad vlteriora.

Ego Angelus Maſſarellus, ſacri Concilij Secretarius, ſcripta omia, ita vt notata ſunt, acta fuiſſe: in quorum fidem manu mea ꝓpria ſubſcripſi.

EXHORTATORIA ORATIO, Reuerendiſſimorum ſacri Concilij Tridentini Præſidum nomine recitata Calen. Septemb. M. D. LI.

CVM poſt reſtitutam huc Synodum Patres Ampliſſimi, recens isq; peropportunus ac nobis optatiſſimus duorum clariſſimorum Germaniæ Preſulum,& eorundem ſacri Romani Imperij principum Electorum aduentus magnam ſpem attulerit nobis, fore vt non ſolùm multi eiuſdẽ nationis Epiſcopi, illorum exemplo excitati, verùm etiam alij quamplurimi varijs ex locis propedièm huc adſint, atq; ita ſacrum Cõcilium, ad Dei omnipotentis honorem, proſequi & peragere liceat: nunc deniquè noſtras eſſe partes duximus,pro loco ac perſona,quã ſuſtinemus, vt in principio & tanquàm limine actionum noſtrarũ, pauca verba veſtrî ſimul & noſtrî hortandi atque admonendi cauſa faciamus. Etſi enim vos pro veſtra pietate & ſapientia ac ſtudio ſalutis animarum, in tam graui Chriſtianæ Reipu. tempore ac neceſſitate, bonorũ ſacerdotũ & paſtorum officio fungi paratos eſſe minimè dubitamus: tamen tanta eſt earum rerũ, quas præclarè inchoatas,Deo adiuuãte,perſequi & ad exitum adducere inſtituimus, magnitudo, vt nulla, quæ nos vehementiùs excitet & officij noſtri ſæpiùs admoneat, ſuperuacanea videri debeat oratio. Tollendę enim nobis,vt ſcitis atq; extirpandę ſunt hæreſes: quibus nõ ſine maxima animarum iactura longè lateq́ue diſſeminatis,& indies lõgiùs ſerpentibus,miſerandum in modum Eccleſia ſciſſa, lacerata & perturbata eſt. Corrigenda, & reformanda eſt Eccleſiaſtica diſciplina, quæ iamdiù deprauata atque corrupta, harum ipſarum hæreſum magna ex parte cauſa origoq́ue extitit. Poſtremò agendum eſt de ſedandis Regum inter ſe Principumq́ue diſcordijs: quibus effectum eſt,vt Chriſtiana Reſpublica maximas intùs & foris calamitates acceperit, & impiorum hoſtium aucta potentia, noſtris autem fractis & debilitatis viribus, ſalus iam & libertas Chriſtianorum omnium, atque adeò ipſa fides & religio in ſummum & extremũ penè diſcrimen adducta ſit. Vndè autem noſtræ hortationis initium aptiùs duxerimus, quàm vt nos tantis ac tam arduis rebus non modò perficiendis, ſed ne aggrediendis quidem impares eſſe intelligamus? Quis enim oculos ad tantarum rerum molem inſpiciendam attollens, inde eoſdem ad humanarum virium exiguitatem conſiderandam deijciens,hoc non intelligat,nequaquàm tanto oneri ſubeundo ac ſuſtinẽdo infirmitatem humanam poſſe ſufficere? Nec verò hoc deterrendi veſtri cauſa dicimus, ſed vt noſtram imbecillitatem agnoſcentes,ad Dei opt.max.opem & miſericordiam nobis confugiendum eſſe ſtatuamus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2. Cor. 3. Ex eo enim omnis, vt inquit Apostolus, sufficientia nostra est. Itaq; in illo nostra omis nobis spes & fiducia collocanda & reponenda est, qui omnibus, dummodò in fide postulent, affluenter dat, & non improperat. Agitur ipsius religionis causa, agitur Ecclesiæ salus: quam tantoperè dilexit, vt eam filij sui vnigeniti passione & morte redimẽdam putauerit. Vt superioribus temporibus illi nunquàm defuit, ita nec hoc quidem tempore aut in posterum vnquã est defuturus. Iacta sunt, eo authore, harum rerum ferè omnium fundamenta. Profectò cuius impulsu atq; auxilio opus iam institutũ & cœptum est, eodem quoq; vires subministrãte & nobiscum simul operante, absoluetur. Nõ
Esai. 59. est abbreuiata manus Domini, vt Ecclesiæ suæ opitulari non possit: neque minuta clementia, vt nolit. Cuius quidem propitię voluntatis erga nos, cùm alia multa, tum hoc nõ minimum testimonium habemus, quòd hos duos Germaniæ præsules, authoritate, prudentia, pietate præstantissimos in eam mentem impulit, vt tam opportuno tẽpore, multis & magnis, quibus impediebantur, difficultatibus consilio & virtute superatis, ad hanc sacrosanctam Synodum accederẽt. Nos modò contrito & humiliato corde supplices eius opem assiduè implorẽmus, quẽadmodùm paulò antè more Maiorum atq; instituto fecimus. Intimo animi dolore peccata nostra ingemiscam⁹, atq; in bonis operibus & dignis pœnitentiæ fructibus ambulantes, animas nostras & corda Spiritui sancto tanquam sedes ac templa munda præ-
Esaiæ 52. beamus, memores eius, quòd scriptum est: Mundamini, qui fertis vasa Domini. Maxima semper, vt vos minimè præterit Patres, generalium Conciliorum vis, maxima fuit authoritas. Nec enim dubium est quin eis,
Matt. 18. modò rectè & ordine habeantur, Spiritus sanctus ipse præsideat. Etenim si Dominus noster, vbicunquè duo aut tres in nomine eius fuerint congregati, in medio eorum se futurum esse confirmauit: quis eum & sanctum ipsius Spiritum abesse putet ab huiusmodi plurimorũ Patrum & sacerdotũ conuentu iusto atq; legitimo, qui, quemadmodùm hic noster, propter causam fidei & religionis, propter correctionẽ morum, propter pacem deniq; & tranquillitatem Ecclesiæ sit coactus? Itaque talium Conciliorum scita, non hominum magis quàm Dei ipsius existimantur esse decreta. Horum exemplũ nobis primis illis Ecclesiæ temporibus, Spiritu sancto pleni Apostoli prodiderunt. Ad hoc remedium maiores nostri deinceps gravissimis Ecclesiæ temporibus cõfugerunt. Hoc Arrianam illam sectam, toto terrarum orbe diffusam, tam inueteratam, tantis studijs opibusq; potentissimorum principum defensam, hoc Macedonij, Nestorij & Eutychetis hæresim, innumerabilesq; alias sustulerunt: Hoc sæpè sacerdotum & populi vitã ac mores reformarunt: Hoc seditionibus & discordijs aliquando agitatam Ecclesiam, in quietum & tranquillum statum redegerunt. Quarè magna spe, magno animo, Patres, tam pias actiões & tam Christiano nomini salutares persequamur. Hoc munus, hæ partes, hoc officium nostrum est, qui hãc ob causam ex tam distãtibus ac remotis regionibus in hanc vrbem conuenimus. Ac primùm quidẽ æterni Dei honor & gloria, & sanctissimæ ipsius fidei, ac religionis causa nos moueat. Nam cùm propter prauos & corruptos mores, Dei venerationem, cultũ & charitatem vbiq; imminuta, tum verò hęresibus & impietate dogmatum, veritatem & synceritatem fidei nusquàm ferè non cõtaminatam⁹ atque pollutam videamus, quis tam ingratus ac tam immemor diuinorum munerum ac beneficiorum erit, qui nõ Dei benedicti cultum & gloriam, non cæteris modò rebus anteponat, sed vita & anima sua habeat chariorem? Qui, vt reliqua eius in humanum genus beneficia, quæ sunt innumerabilia & longè maxima, omittamus, tantoperè nos, figmẽtum manuum suarum luteum, amauit, quanquàm inimici ei essemus, & eo impiè relicto ac repudiato, muta & fragilia quædam simulacra coleremus, tamen per vnigeniti filij sui mortem crudelissimosq; cruciatus nos sibi reconciliauerit, & Satanæ dominatu ac peccatorum mole oppressos, æternisque supplicijs addictos liberârit, atque in filios sibi in spem æternæ gloriæ & cælestis hæreditatis adoptârit. Quòd si eius honori & gloriæ fideles oẽs tantoperè inseruire oportet, quantò maiore studio nos, quos ille sibi sacerdotes elegit, eius cultum & religionem tueri, defendere & conseruare debemus? Salus prętereà nos moueat animarum, pro quibus agnus ille immaculatus, D.N. Iesus Christus suum in ara crucis sanctiss. & preciosiss. sanguinem effudit: quæ cùm fidei & custodiæ nostræ commissæ & cõmendatæ fuerint, earum incolumitati à nobis cura & solicitudine præstandum est, si officio nostro satisfacere, si nostræ ipsorum saluti consulere volumus.
Hier. 48. Væ enim ijs, qui DEI opus negligenter faciunt. Væ nobis, si tam necessario tempore,
Cap. 34. officio ac muneri nostro defuerimus. Quas per Ezechielem minas Dominus pastoribus, oues sibi commissas negligentibus, intentauit? quàm acriter, quàm seuerè, quàm atrociter gregẽ suum se de eorum manu requisiturum esse denunciauit? Qui cùm primò eorum negligentiam his verbis accusasset,
Ezec. 34. Quod infirmum fuit, non consolidâstis: & quod ægrotum, non sanâstis: & quod confractum, nõ alligâstis: & quod abiectum, nõ reduxistis: & quod perierat, non quæsistis: hæc paulopòst adiunxit: Viuo ego, quia pro eo, quòd facti sunt greges mei in rapinã, & oues

oues meę in deuorationẽ omnium bestiarũ agri: eccè ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum. Quæ eadem ferè, quanquàm alijs verbis, per Hie-
Hier. 2. remiam, minatus est. Vtinàm verò, Patres, hæc magno animæ diceremus cum dolore, vtinàm hæc tam vehemens increpatio in nostra tempora minimè conueniret, nõ tantum ouium numerum desideraremus, non grex Domini tantoperè dissectus ac laceratus fuisset. Heu quis tantam eius dissipationem, dissipationem autem? immò verò stragem ac vastitatem satis dignè possit deplorare? Superat omnem non orationis modò copiam, sed vim etiam doloris, tantæ & tam luctuosæ cladis magnitudo. Expergiscamur igitur, expergiscamur per viscera misericordię Domini nostri Iesu Christi. Et quoniam ijs, quæ interierunt, ouibus ampliùs subuenire non possumus, demus saltem operam, vt tum ab ouili Dominico abductas recuperemus, tum illas, quæ inde non exierunt, diligentiùs in posterum custodiamus. Non de salute tãtùm eorum agitur: nostra quoq; ipsorum salus agitur. Neq; perire illæ incuria nostra possunt, quin id animabus nostris exitiosum futurum sit. Earum à nobis rationem in tremendo illo iudicio is reposcet,
Hebr. 10. qui illas sanguine suo redemptas, nobis pascendas custodiendasque commisit. Hinc nos viuentis Dei minæ commoueant, cuius in manus incidere horrendum est, si officio nostro defuerimus: inde parata nobis laboris & solicitudinis futuræ merces excitet, si fuerit per nos Dominici gregis saluti prospectum atque consultum. Omittimus laudem, quæ ab omnibus nõ huius modò ætatis hominibus, sed ab omni posteritate sacro huic Concilio sine dubio maxima tribuetur: & eam omittimus, propterea quòd minimè decet nos inanem istam & falsam gloriam aucupari, aut in ea vllum rectè factorum fructum ponere: Quod qui faciũt,
Matt. 6. ij, vt Dominus in Euangelio inquit, mercedem iam suam receperunt. De vera illa & solida & sempiterna gloria loquimur, quæ bonis operibus à Christo Domino nostro
Matt. 25. promissa & præparata est. Etenim si ijs, qui proximum suum esurientem, aut sitientem, aut nudum, cibo, potu, veste, aut alijs huiusmodi charitatis officijs iuuerint, regnum ab eo cęleste promissum est: quãtò illud magis sperare is debebit, qui proximi & fratris sui animam ex ipsis Satanæ faucibus eripuerit? Quid? qui non de vno aut altero fratre, sed de cuncto fidelium cœtu & vniuersa Republica Christiana optimè fuerit meritus, ipsamque Dei religionem consilijs & laboribus suis instauraverit, quantò maiora ab illo omnium bonorum operum authore, & eodem remuneratore præmia consequetur? Hæc sunt quæ spectare, quæ intueri, quæ proposita habere & possumus & debemus. Hæc sunt genere ipso ineffabilia, magnitudine infinita, diuturnitate perpetua & sempiterna. Quamobrem incumbamus Patres toto pectore, vt aiunt, ad sananda Christianæ Reipublicæ vulnera: incumbamus quanta maxima possumus cura & diligentia⁹ ad eas actiones, ex quibus ad Deum honor, ad Ecclesiam salus, ad nos æterna gloria & felicitas peruentura est. Incredibile est, quibus piorum omnium votis expetitum, qua lætitia cœptum, qua expectatione rursus restitutum huc fuerit instauratumque Concilium. Persuasum ijs est & rectè persuasum, hoc vnum esse remedium, quo Ecclesiæ nauis, iam diù hæresum & discordiarum procellis agitata atq; quassata, & cùm vi tempestatis, tùm nautarum etiam negligentia propè obruta, è periculo eripi, & tuto in portu possit collocari.

Hæc'ne eorum vota inania, has spes fallaces, hanc voluptatem irritam patiemur euadere? Quid reliquum erit ampliùs, quod sperent? quid supererit, quod expectent? Si vllo vnquàm tempore bonorum & sapientium sacerdotum ECCLESIA fidem auxiliumque implorauit, hoc tempore Patres, hoc tempore maximè implorat, afflicta, vexata, lacerata, tot spoliata præsidijs, tot charissimis filijs orbata, supplex DEO & vobis manus tendit: filios suos è sinu sibi ereptos recuperare pia parens desiderat, & cùm eorum desiderio angitur, tum de reliquorum etiam salute est solicita. Quas illa Deo grates aget? quanta præ lætitia ac voluptate exultabit, si quod optat, per vos fuerit consecuta? quam ea res nõ huic solùm quæ in terris est, verùm etiam illi cælesti Ecclesiæ grata, iucunda, optataq; accidet? Etenim si vel Luc. 15.
vno peccatore in terris pœnitentiam agente, beatæ illæ mentes tantoperè in cælo gaudent, quid tot populis ad veritatis lucem & rectam viuẽdi rationem reuocatis futurum esse censemus? Ipsum profectò cęlum Ecclesiæ hac vnione, & religionis ac disciplinæ Ecclesiasticæ instauratione lętabitur, & terra ob factoris sui gloriam iubilabit, ac Dño nobis placato, atq; ꝓpitio, lætiores posthàc dies, feliciora tempora, vberiores terræ fructus erunt. Reliquum est, Patres amplissimi, vt vos pro officio nostro admoneam⁹, tametsi grauitas & sapientia vestra minimè admonitionem nostram desideret, vt hæc quę pro totius Ecclesiæ salute agere molimur, in spiritu lenitatis & mansuetudinis, quem- Gala. 6.
admodùm sanctę huic Synodo dignum est, agãtur. Faceſſat hinc omnis huius sacrosancti cœtus maiestate indigna contentio. Faceſſat omne odium, omnis verborũ immoderatio. Sit summa inter nos, vt debet, charitas, summa animorũ cõsensio, summa cõcordia. Nemo nostrũ quę sua sunt ꝙrat, sed quę Iesu Christi. Deniq; meminerim⁹, huic cõuentui Deũ ipsum, nostrorũ cõsiliorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

& actionum omnium spectatorem ac iudicem esse affuturum. Cui salus est & honor in secula seculorum. Amen.

SESSIO XII. QVAE EST SECVNDA SVB IVLIO III. PONT. Max. celebrata die 1. Septemb. 1551.

Decretum prorogationis Sessionis.

SAcrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ sedis Apostolicæ Legato & Nuncijs, quę in proximè præterita Sessione sequentem hanc hodiè habendam, & ad vlteriora procedendum esse decreuerat, cùm ob inclytę Germanicæ nationis, cuius præcipuè causa agitur, absentiam, ac non magnam cæterorum Patrum frequętiam procedere hactenùs distulerit, de venerabilium in Christo fratrum & filiorum suorum, Maguntini & Treuirensis Archiepiscoporũ, ac sacri Romani imperij Principum Electorum, & cõplurium ipsius aliarumq; prouinciarum Episcoporum sub hãc ipsam diem aduentu in Domino exultans, & dignas ipsi omnipotenti Deo agens gratias, firmamq; spem concipiens quamplurimos tam ipsius Germaniæ, quàm aliarũ nationum Prælatos, & sui officij debito & hoc exemplo commotos propediem esse venturos, futuram sessionem ad quadragesimam diem, quæ erit xj. mensis Octobris proximè sequentis, indicit: & Concilium ipsum in statu, in quo reperitur, prosequẽdo, cùm in præteritis sessionibus de septem sacramentis nouæ legis in genere, & in specie de baptismate & Confirmatione diffinitum fuerit, statuit & decreuit de sanctissimæ Eucharistiæ sacramento, necnon quòd ad reformationem attinet, de reliquis, quæ ad faciliorem & commodiorem Prælatorum residentiam pertinent, agi & tractari debere: Ac monet & hortatur omnes Patres, vt interim D. N. Iesu Christi exemplo, quantùm tamen humana fragilitas patietur, ieiunijs & orationibus vacent, vt tandem placatus, qui in secula sit benedictus Deus, corda hominum ad verę suę fidei agnitionẽ, & sanctę matris Ecclesiæ vnitatem, ac rectè viuendi normam reduçere dignetur.

Concordat cum originali: in cuius fidem ego Angelus Massarellus, sacri Concilij Secretarius, subscripsi manu propria.

SESSIO XIII. QVAE EST III. SVB IVLIO III. PONTIF. MAX. celebrata die vndecima Octobris 1551. Celebrauit autem Missam summam Episcopus Maioricensis, Orationemque habuit Archiepiscopus Turritanus.

Decretum de sanctissimo Eucharistiæ Sacramento.

SAcrosancta Oecumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitimè cõgregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ sedis Apostolicæ legato & nuncijs, & si in eum finem non absq; peculiari scilicet ductu & gubernatione conuenerit, vt veram & antiquam de fide & sacramentis doctrinam exponeret, & vt hæresibus omnibus, & alijs grauissimis incommodis, quibus Dei Ecclesia miserè nunc exagitatur, & in multas & varias partes scinditur, remediũ afferret, hoc præsertim iam inde à principio in votis habuit, vt stirpitùs conuelleret zizania execrabiliũ errorum & schismatum, quæ inimicus homo his nostris calamitosis temporibus in doctrina fidei, vsu, & cultu sacrosanctæ Eucharistiæ superseminauit: quam alioquì Saluator noster in Ecclesia sua tanquàm symbolũ reliquit eius vnitatis & charitatis, qua Christianos omnes inter se coniunctos & copulatos esse voluit. Itaq; eadem sacrosancta Synodus, sanam & syncerã illam de Venerabili hoc & Diuino Eucharistiæ Sacramento doctrinã tradens, quam semper Catholica ecclesia ab ipso Iesu Christo Domino nostro & eius Apostolis erudita, atque à Spiritu sancto, illi omnem veritatem indies suggerente, edocta retinuit, & ad finem vsq; seculi conseruabit, omnibus Christifidelibus interdicit, ne posthàc de sanctissima Eucharistia aliter credere, docere aut prædicare audeãt, quàm vt est hoc præsenti decreto explicatum atq; diffinitum.

De Reali præsentia Domini nostri Iesu Christi in sanctissimo Eucharistiæ sacramento. Cap. I.

Principio docet sancta Synodus, & apertè ac simpliciter profitetur, in almo sanctæ Eucharistiæ sacramento, post panis & vini consecrationem D. N. Iesum Christum, verum DEVM atque hominem, verè, realiter ac substantialiter sub specie illarum rerum sensibilium contineri. Nec enim hæc inter se pugnant, vt ipse Saluator noster semper ad dexteram Patris, in cælis assideat iuxta modum existendi naturalem, & vt multis nihilominùs alijs in locis sacramentaliter præsens sua substantia nobis adsit, ea existẽdi ratione, quam etsi verbis exprimere vix possumus, possibilem tamen esse Deo cogitatione per fidem illustrata, assequi possumus, & cõstantissimè credere debemus. Ita enim Maiores nostri omnes, quotquot in vera Christi Ecclesia fuerũt, qui de sanctissimo hoc Sacramento disseruerunt, apertissimè pfessi sunt, hoc tam admirabile Sacramentum in vltima cœna redemptorem nostrum instituisse, cùm post panis viniq; benedictionẽ, se suum ipsius corpus illis præbere ac suum sanguinem difertis ac perspicuis verbis testatus est. Quæ verba à sanctis Euangelistis commemorata, & à D. Paulo posteà repetita, cùm propriam illam & apertissimam significationem præ se ferant, secundùm quam à Patrib⁹ intellecta sunt, indignissimum sanè flagitium est, ea à quibusdam cõtentiosis & prauis hominibus ad ficti tios & imaginarios tropos, quibus veritas carnis & sanguinis Christi negatur, contra vniuersum Ecclesię sensum detorqueri: quę tanquàm columna & firmamentum veritatis, hæc ab impijs hominibus excogitata cõmenta, velut Satanica detestata est, grato semper & memore animo præstantissimum hoc Christi beneficium agnoscens.

De ratione institutionis huius sanctissimi Sacramenti. Cap. II.

Ergo Saluator noster discessurus ex hoc mundo ad Patrem, Sacramentum hoc instituit, in quo diuitias diuini sui erga hoĩes amoris velut effudit, memoriã faciens mirabilium suorum: & in illius sumptione colere nos sui memoriam præcepit, suamque annunciare morte, donec ipse ad iudicandũ mundũ veniat. Sumi aũt voluit sacramentũ hoc tanquàm spiritalẽ animarũ cibum, quo alantur & confortentur viuentes vita illius, qui dixit: Qui manducat me, & ipse viuet propter me: & tanquàm antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruemur: Pignus prætereà id esse voluit futuræ nostrę gloriæ & perpetuæ felicitatis, adeoq; symbolũ vnius illius corporis, cuius ipse caput existit, cuiq; nos tanquàm membra, arctissima fidei, spei & charitatis connexione adstrictos esse voluit, vt idipsum omnes diceremus, neque essent in nobis schismata.

Pſal. 110. Matt. 26. 1. Cor. 11. Ioan. 6. Ephe. 4.

De excellentia sanctissimæ Eucharistiæ super reliqua sacramenta. Cap. III.

Commune hoc quidẽ est sanctissimæ Eucharistiæ cum cęteris sacramentis, symbolũ esse rei sacræ, & inuisibilis gratiæ formã visibilem: verùm illud in ea excellens & singulare reperitur, quòd reliqua sacramenta tunc primùm sanctificãdi vim habent, cùm quis illis vtitur: at in Eucharistia, ipse sanctitatis author ante vsum est. Nondùm enim Eucharistiam de manu nomini Apostoli susceperant, cùm verè tamen ipse affirmaret, corpus suum esse quod præbebat. Et semper hęc fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem verum nomini nostri corpus, verumq; eius sanguinẽ sub panis & vini specie, vnà cum ipsius anima & diuinitate existere: sed corpus quidem sub specie panis, & sanguinẽ sub vini specie ex vi verborum: ipsum autem corpus sub specie vini, & sanguinem sub specie panis, animamq; sub vtraq;, vi naturalis illius cõnexionis & concomitantiæ, qua partes Christi Domini, qui iam ex mortuis resurrexit non ampliùs moriturus, inter se copulantur: diuinitatẽ porrò propter admirabilẽ illam eius cum corpore & anima hypostaticam vnionem. Quapptер verissimũ est, tantundẽ sub alterutra specie, atquè sub vtraq; cõtineri: totus enim & integer Christus sub panis specie & sub quauis ipsius speciei parte: totus itẽ sub vini specie, & sub eius partibus existit.

Luc. 22. Marc. 14.

De Transsubstantiatione. Cap. IIII.

Quoniam autẽ Christus redemptor noster corpus suum, id quod sub specie panis offerebat, verè esse dixit, ideo persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, idque nunc denuò sancta hæc Synodus declarat, per consecrationem panis & vini, conuersionem fieri totius substantiæ panis, in substantiam corporis Christi Domini nostri, & totius substantię vini, in substantiã sanguinis eius: quæ conuersio conuenienter & propriè à sancta Catholica Ecclesia, Transsubstantiatio est appellata.

De cultu & veneratione huic sanctissimo Sacramento exhibenda. Cap. V.

Nullus itaque dubitandi locus relinquitur, quin omnes Christifideles, pro more in Catholica Ecclesia semper recepto, latriæ cultum, qui vero DEO debetur, huic sanctissimo Sacramento in veneratione adhibeant. Neque enim minùs est adorandum, quòd fuerit à Christo Domino, vt sumatur, institutum. Nam illum eundem Deum præsentem in eo adesse credimus, quem Pater æternus introducẽs in orbem terrarum, dicit: Et adorent eum omnes angeli Dei, quẽ Magi procidentes adorauerunt: quẽ deniq; in Galilæa ab Apostolis adoratũ fuisse scriptura testatur.

Hebr. 1. Pſal. 96. Matt. 2. Matt. 28.

Declarat prætereà sancta Synodus, piè & religiosè admodùm in Dei Ecclesiam inductum fuisse hunc morem, vt singulis annis peculiari quodã & festo die præcelsum hoc & venerabile Sacramentum singulari veneratione ac solennitate celebraretur, vtq; in processionibus reuerenter & honorificè illud per vias & loca publica circunferretur. Æquissimum est enim, sacros aliquos statutos esse dies, cùm Christiani omnes singulari ac rara quadam significatione gratos & memores testentur animos erga communem Dominum & redemptorem, pro tam ineffabili & planè Diuino beneficio, quo mortis eius victoria & triumphus repræsentatur. Ac sic quidem oportuit victricem veritatem de mendacio & hæresi triumphum agere, vt eius aduersarij in conspectu tanti splendoris, & in tanta vniuersæ Ecclesiæ lætitia positi, vel debilitati & fracti tabescant, vel pudore affecti & confusi, aliquando resipiscant.

De asseruando sacræ Eucharistiæ Sacramento, & ad infirmos deferendo. Caput VI.

Cõsuetudo asseruandi in sacrario sanctã Eucharistiã adeò antiqua est, vt eam seculũ etiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam Niceni Concilij agnouerit. Porrò deferri ipſam ſacrã Euchariſtiam ad infirmos, & in hunc vſum diligenter in Eccleſijs conſeruari, præterquàm q̃ cum ſumma æquitate & ratione coniunctum eſt, tum multis in Cõcilijs pręceptũ inuenitur, & vetuſtiſſimo Catholicæ Eccleſiæ more eſt obſeruatum. Quare ſancta hæc Synodus retinendũ oĩnò ſalutarem hunc & neceſſarium morem ſtatuit.

De præparatione quæ adhibenda eſt, vt dignè quis ſacram Euchariſtiam percipiat. Cap. VII.

Si non decet ad ſacras vllas functiones quẽpiam accedere niſi ſanctè, certè quo magis ſanctitas & Diuinitas cæleſtis huius Sacramenti viro Chriſtiano cõperta eſt, eo diligentiùs cauere ille debet, ne abſq; magna reuerentia & ſanctitate ad id percipiendum accedat: præſertim cùm illa plena formidinis verba apud Apoſtolũ legamus: Qui mãducat & bibit indignè, iudicium ſibi mãducat & bibit, non dijudicans corpus Dñi. Quare cõmunicare volenti reuocãdum eſt in memoriã eius præceptũ: Probet ſeipſum homo. Eccleſiaſtica aũt cõſuetudo declarat eam probationẽ neceſſariam eſſe, vt nullus ſibi cõſcius mortalis peccati, quantũuis ſibi cõtritus videatur, abſq; præmiſſa ſacramentali cõfeſſione ad ſacrã Euchariſtiã accedere debeat: quod à Chriſtianis omnibus, etiam ab ijs ſacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc ſancta Synodus perpetuò ſeruandũ eſſe decreuit, modò nõ deſit illis copia cõfeſſoris. Quòd ſi neceſſitate vrgente ſacerdos abſq; præuia confeſſione celebrauerit, quamprimùm confiteatur.

1. Cor. 11.

Ibidẽm.

De vſu admirabilis huius Sacramenti. Caput VIII.

Quo ad vſum autẽ, rectè & ſapienter Patres noſtri tres rationes, hoc ſanctum Sacramentum accipiendi diſtinxerũt. Quoſdam enim docuerunt ſacramẽtaliter duntaxat id ſumere, vt peccatores: alios tantùm ſpiritualiter, illos nimirùm, qui voto propoſitũ illũ cæleſtem panem edentes, fide viua, quæ per dilectionem operatur, fructum eius & vtilitatem ſentiunt: tertios porrò ſacramentaliter ſimul & ſpiritualiter: ij autẽ ſunt, qui ita ſe priùs probant & inſtruunt, vt veſtem nuptialem induti, ad Diuinam hanc menſam accedant. In ſacramentali autem ſumptione ſemper in eccleſia Dei mos fuit, vt laici à ſacerdotibus cõmunionem acciperent, ſacerdotes aũt celebrantes ſeipſos cõmunicarẽt: qui mos tanquam ex traditione Apoſtolica deſcendens, iure ac meritò retineri debet.

Demum verò paterno affectu admonet ſancta Synodus, hortatur, rogat & obſecrat per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, vt oẽs & ſinguli, qui Chriſtiano nomine cẽſentur, in hoc vnitatis ſigno, in hoc vinculo charitatis, in hoc cõcordię ſymbolo iam tandem aliquando conueniant & concordent: memoresq; tãtæ maieſtatis & tam eximij amoris Ieſu Chriſti domini noſtri, qui dilectam animam ſuam in noſtræ ſalutis precium, & carnem ſuam nobis dedit ad manducãdum, hæc ſacra myſteria corporis & ſanguinis ei', ea fidei conſtantia & firmitate, ea animi deuotione, ea pietate & cultu credant & venerentur, vt panem illum ſuperſubſtantialem frequenter ſuſcipere poſſint, & is verè eis ſit animæ vita, & perpetua ſanitas mentis: cuius vigore confortati, ex huius miſeræ peregrinationis itinere ad cæleſtem patriam peruenire valeant, eundem panem angelorũ, quẽ modò ſub ſacris velaminibus edunt, abſq; vllo velamine manducaturi.

Quoniam autem non eſt ſatis veritatem dicere, niſi & detegantur & refellantur errores, placuit ſanctæ Synodo hos Canones ſubiungere, vt omnes iam agnita doctrina Catholica, intelligant quoque, quę ab illis hæreſes caueri vitariq; debeant.

DE SACROSANCTO EVCHARISTIAE SACRAMENTO.

Canon I.

SI quis negauerit in ſanctiſſimo Euchariſtię ſacramento contineri verè, realiter & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem, vnà cum anima & diuinitate domini noſtri Ieſu Chriſti, ac proindè totum Chriſtum, ſed dixerit tantummodò eſſe in eo, vt in ſigno, vel figura, aut virtute, Anathema ſit.

Canon II.

Si quis dixerit, in ſacroſanctæ Euchariſtiæ ſacramento remanere ſubſtãtiam panis & vini, vnà cũ corpore & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti, negaueritq; mirabilem illam & ſingularem conuerſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, manẽtibus duntaxat ſpeciebus panis & vini: quam quidẽ conuerſionem, Catholica Eccleſia aptiſſimè Tranſubſtantiationem appellat, Anathema ſit.

Canon III.

Si quis negauerit in venerabili Sacramẽto Euchariſtiæ ſub vnaquaq; ſpecie, & ſub ſingulis cuiuſq; ſpeciei partibus ſeparatione facta totum Chriſtum contineri, Anathema ſit.

Canon IIII.

Si quis dixerit, peracta conſecratione in admirabili Euchariſtiæ ſacramento nõ eſſe corpus & ſanguinem Domini noſtri IESV Chriſti, ſed tantùm in vſu dum ſumitur, nõ autem antè vel pòſt: & in hoſtijs ſeu particulis conſecratis, quæ poſt communionem reſeruantur vel ſuperſunt, non remanere verũ corpus Domini, Anathema ſit.

Canon V.

Si quis dixerit, vel præcipuum fructum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ eſſe remiſſionem peccatorum, vel ex ea nõ alios effectus prouenire, Anathema ſit.

Canon VI.

Si quis dixerit, in ſancto Euchariſtiæ ſacramento Chriſtum vnigenitum dei filium nõ eſſe cultu Latrię etiã externo adorandũ, atque ideò nec feſtiua peculiari celebritate venerandum, neq; in proceſſionibus ſecundùm laudabilẽ & vniuerſalẽ Eccleſię ſanctæ ritum & conſuetudinem ſolenniter circũgeſtandum, vel nõ publicè, vt adoretur, populo proponendum, & eius adoratores eſſe idololatras, Anathema ſit.

Canon VII.

Si quis dixerit, nõ licere ſacram Euchariſtiam in ſacrario reſeruari, ſed ſtatim pòſt conſecrationem adſtantibus neceſſariò diſtribuendam, aut non licere, vt illa ad infirmos honorificè deferatur, Anathema ſit.

Canon VIII.

Si quis dixerit, Chriſtum in Euchariſtia exhibitum, ſpiritualiter tantùm manducari, & non etiam ſacramentaliter ac realiter, Anathema ſit.

Canon IX.

Si quis negauerit, oẽs & ſingulos Chriſti fideles vtriuſq; ſexus, cùm ad annos diſcretionis peruenerint, teneri ſingulis annis, ſaltem in Paſchate, ad communicandum, iuxta præceptum ſanctæ matris Eccleſiæ, Anathema ſit.

Canon X.

Si quis dixerit, non licere ſacerdoti celebranti ſeipſum cõmunicare, Anathema ſit.

Canon XI.

Si quis dixerit, ſolam fidem eſſe ſufficientem præparationem ad ſumendum ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentũ, Anathema ſit. Et ne tantùm ſacramentum indignè, atque ideò in mortem & condemnationem ſumatur, ſtatuit atque declarat ipſa ſancta Synodus, illis, quos cõſcientia peccati mortalis grauat, quantumcunq; etiam ſe cõtritos exiſtiment, habita copia cõfeſſoris, neceſſariò præmittendam eſſe confeſſionem ſacramentalem. Si quis autem contrariũ docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiam publicè diſputando defendere præſumpſerit, eo ipſo excõmunicatus exiſtat.

DECRETVM DE REFORMATIONE. Cap. I.

EAdem ſancta Tridẽtina Synodus, præſidentibus in ea eiſdem ſanctæ ſedis Apoſtolicæ Legato & Nuncijs, intendens nonnulla ſtatuere, quę ad iuriſdictionẽ pertinent Epiſcoporum, vt iuxta proximæ Seſſionis decretum, illi in cõmiſſis ſibi Eccleſijs eo libentiùs reſideant, quo faciliùs & commodiùs ſibi ſubiectos regere & in vitæ ac morum honeſtate cõtinere potuerint: illud primùm eos admonendos cenſet, vt ſe paſtores, non percuſſores, eſſe meminerint: atq; ita præeſſe ſibi ſubditis oportere, vt nõ in eis dominẽtur, ſed illos tanq̃ filios & fratres diligant, elaborẽtq;, vt hortãdo & monendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coercere coganꝫtur. Quos tamen ſi quid per humanam fragilitatem peccare cõtigerit, illa Apoſtoli eſt ab eis ſeruanda præceptio, vt illos arguant, obſecrent, increpẽt in omni bonitate & patientia: cùm ſæpè plùs erga corrigẽdos agat beneuolentia, quàm auſteritas: plùs exhortatio, quàm cõminatio: plùs charitas, quàm poteſtas. Sin autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tunc cum manſuetudine rigor, cum miſericordia iudicium, cũ lenitate ſeueritas adhibenda eſt, vt ſine aſperitate diſciplina populis ſalutaris ac neceſſaria cõſeruetur, & qui correcti fuerint, emendentur: aut ſi reſipiſcere noluerint, cæteri ſalubri in eos animaduerſionis exemplo à vitijs deterreantur: cùm ſit diligentis & pij ſimul paſtoris officiũ, morbis ouium lenia primùm adhibere fomenta: pòſt, vbi morbi grauitas ita poſtulet, ad acriora & grauiora remedia deſcendere: ſin autem ne ea quidẽ proficiant, illis ſubmouendis cęteras ſaltem oues à contagionis periculo liberare.

2. Tim. 4.

Cùm igitur rei criminum plerunqȕ ad euitandas pœnas & Epiſcoporum ſubterfugienda iudicia, querelas & grauamina ſimulent, & appellationis diffugio iudicis proceſſum impediant, ne remedio ad innocentiæ præſidium inſtituto, ad iniquitatis defenſionem abutantur, atq; vt huiuſmodi eorum calliditati & tergiuerſationi occurratur, ita ſtatuit & decreuit:

In cauſis viſitationis & correctionis, ſiue habilitatis & inhabilitatis, necnon criminalibus ab Epiſcopo, ſeu illius in ſpiritualibus Vicario generali, ante diffinitiuam ſententiam, ab interlocutoria vel alio quocunque grauamine non appelletur: nec Epiſcopus ſeu Vicarius appellationi huiuſmodi, tanquàm friuolæ, deferre teneatur, ſed ea, ac quacunque inhibitione ab appellationis iudice emanata, necnon omni ſtylo & conſuetudine etiam immemorabili, contraria non obſtante, ad vlteriora valeat procedere, niſi grauamen huiuſmodi per diffinitiuã ſententiam reparari, vel ab ipſa diffinitiua appellari non poſſit: quibus caſibus, ſacrorum & antiquorum Canonum ſtatuta illibata perſiſtant.

Cap. 2.

A ſententia Epiſcopi, vel ipſius in ſpiritualibus Vicarij generalis, in criminibus appellationis cauſa (vbi appellationi locus fuerit) ſi Apoſtolica authoritate in partibus eam committi contigerit, Metropoliaano, ſeu illius etiam Vicario in ſpiritualibus generali, aut ſi ille aliqua de cauſa ſuſpectus foret, vel vltra duas legales dietas diſtet, ſeu ab ipſo appellatum fuerit, vni ex vicinioribꝰ Epiſcopis, ſeu illorum Vicarijs, non autem inferioribus iudicibus committatur.

Cap. 3.

Reus ab Epiſcopo, aut eius Vicario in ſpi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ritualibus generali,in criminali causa appellans, coram iudice ad quem appellauit, acta primæ instantiæ omninò producat,& iudex nisi illis visis, ad eius absolutionem minimè procedat: is autem, à quo appellatum fuerit, intra triginta dies acta ipsa postulanti gratis exhibeat, alioquì absq; illis causa appellationis huiusmodi, prout iustitia suaserit, terminetur.

Cap. IIII.

Cùm verò tam grauia nonnunquàm sint delicta ab Ecclesiasticis commissa personis, vt ob eorum atrocitatem è sacris ordinibus deponendæ,& curiæ sint tradendæ seculari, in quo secundùm sacros Canones certus Episcoporum numerus requiritur, quos si omnes adhibere difficile esset, debita iuris executio differretur, si quãdo autem interuenire possent, eorum residentia intermitteretur:propterea statuit & decreuit,Episcopo per se, seu illius Vicarium in spiritualibus generalem, cótra clericum in sacris etiã presbyteratus ordinibus cõstitutum, etiam ad illius condemnationem, necnon verbalem depositionem, & per seipsum, etiam ad actualem atq; solennem degradationem ab ipsis ordinibus & gradibus Ecclesiasticis, in casibus,in quibus aliorum Episcoporũ præsentia in numero à Canonibus diffinito requiritur, etiam absq; illis procedere liceat: adhibitis tamen & in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus,vsum mitræ & baculi ex priuilegio Apostolico habentibus,si in ciuitate aut diœcesi reperiri,& commodè interesse possint:alioquin alijs personis in Ecclesiastica dignitate constitutis,quæ ætate graues ac Iuris scientia cõmendabiles existant.

Cap. V.

Et quoniam per fictas causas,quæ tamen satis probabiles videtur, interdum accidit, vt nonnulli eiusmodi gratias extorqueant, per quas pœnæ illis Episcoporum, iuxta seueritatem inflictę,aut remittuntur omninò aut minuuntur, cùm non ferendum sit, vt mendacium,quod tantoperè Deo displicet, non modò ipsum impunitum sit,verùm etiã alterius delicti veniam impetret mentienti: idcircò,vt sequitur,statuit & decreuit: Episcopus apud Ecclesiam suam residens, de subreptione & obreptione gratiæ, quæ super absolutione alicuius publici criminis vel delicti, de quo ipse inquirere cœperat, aut remissione pœnæ, ad quam criminosus per eum cõdemnatus fuerit, falsis precibus impetratur,per seipsum,tanquàm sedis Apostolicæ delegatus,etiã summariè cognoscat, ipsamq; gratiam, postquàm per falsi narrationem aut veri taciturnitatem, obtentam esse legitimè constiterit,non admittat.

Cap. VI.

Quoniam verò subditi Episcopo,tametsi iure correpti fuerint,magnoperè tamé eum odisse, & tanquàm iniuria affecti sint, falsa illi crimina obijcere solent, vt quoquo pacto possint, ei molestiam exhibeant: cuius vexationis timor plerunq; illum ad inquirenda & punienda eorum delicta segniorem reddit: idcircò ne is magno suo & Ecclesiæ incommodo, gregem sibi creditum relinquere,ac non sine Episcopalis dignitatis diminutione vagari cogatur, ita statuit & decreuit: Episcopus nisi ob causam, ex qua deponendus siue priuandus veniret, etiam si ex officio, aut per inquisitionẽ seu denunciationem, vel accusationé, siue alio quouis modo procedatur, vt personaliter cõpareat, nequaquã citetur vel moneatur.

Cap. VII.

Testes in causa criminali ad informationem, vel indicia,seu aliàs in causa principali,contra Episcopum,nisi contestes & bonę conuersationis, existimationis & famæ fuerint, non recipiantur: & si odio, temeritate aut cupiditate aliquid deposuerint, grauibus pœnis mulctentur.

Cap. VIII.

Causæ Episcoporum, cùm pro criminis obiecti qualitate comparere debeãt,coram Pontifice Maximo referantur, ac per ipsum terminentur.

DECRETVM PROROGATIONIS diffinitionis quatuor articulorum de sacramẽto Eucharistiæ,& salui conductus Protestantibus dandi.

EAdem sancta Synodus errores omnes, qui super hoc sanctissimo Sacramento repullularunt, tanquàm vepres ex agro dominico euellere,ac omnium fidelium saluti prospicere cupiens, quotidianis precibus Deo omnipotenti piè oblatis, inter alios ad hoc sacramentum pertinentes articulos diligentissima veritatis Catholicæ inquisitione tractatos, plurimis accuratissimisq; pro rerum grauitate disputationibus habitis, cognitis quoque præstantissimorum Theologorum sententijs,hoc etiam tractabat: An necessarium sit ad salutem & Diuino iure præceptum, vt singuli Christifideles sub vtraq; specie ipsum venerabile sacramentũ accipiant: & num minùs sumat qui sub altera, quàm qui sub vtraq; communicat: & an errauerit sancta mater Ecclesia laicos, & nó celebrantes sacerdotes,sub panis specie dũtaxat communicando: & an paruuli etiam communicandi sint.Sed quoniam ex nobilissima Germaniæ prouincia ij,qui se Protestantes nominant, super his ipsis articulis, antequàm diffiniantur, audiri à sancta Synodo cupiunt, & eam ob causam fidé publicam ab illa postulârunt,vt ipsis tutò huc venire & in hac vrbe commorari,ac liberè coram Synodo dicere atque proponere quæ senserint, & posteà cũ libuerit,recedere liceat: sancta ipsa Synodus,licèt magno desiderio eorum aduentũ multos anteà menses

expectârit,tamen vt pia mater,quæ ingemiscit & parturit, summoperè id desiderans ac laborans, vt in ijs, qui Christiano nomine censentur, nulla sint schismata: sed quemadmodùm eundé omnes Deum & redemptorem agnoscunt,ita idé dicant,idem credant, idem sapiant: confidens in DEI misericordia & sperans fore,vt illi in sanctissimam & salutarem vnius fidei,spei,charitatisq́ concordiam redigantur, libenter eis in hac re morem gerens, securitatem & fidé vt petierunt, publicam, quam saluum conductum vocant, quo ad se pertinent, eius, qui infrà scriptus erit, tenoris dedit atque concessit, & eorum causa diffinitionem illorum articulorum ad secundam sessionem distulit: quam, vt illi commodé ei interesse possent, in diem festum Conuersionis Diui Pauli, quæ erit XXV. die mensis Ianuarij anni sequentis, indixit: illudq́ prætereà statuit, vt in eadem sessione de sacrificio Missę agatur,propter magnam vtriusque rei connexionem. Intereà sessione proxima de Pœnitentiæ & Extremæ vnctionis sacramẽtis tractandum. Illam autem die festo Diuæ Catharinæ virginis & martyris (qui erit vigesimaquinta Nouembris) habendam esse decreuit:simulq́; in vtraq; materiam reformationis prosequatur.

SALVVS CONDVCTVS DATVS PROTESTANTIBVS.

SAcrosancta generalis Tridẽtina Synodus, in Spiritusancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ sedis Apostolicæ Legatis & Nuncijs.

Omnibus & singulis, siue Ecclesiasticis, siue secularibus personis vniuersæ Germaniæ, cuiuscunque gradus, status, conditionis, & qualitatis sint, quæ ad œcumenicum hoc & generale concilium accedere voluerint,vt de ijs rebus, quæ in ipsa Synodo tractari debent, omni libertate conferre, proponere & tractare, ac ad ipsum œcumenicum Concilium liberè & tutò venire, & in eo manere & commorari,ac articulos, quot illis videbitur, tam scripto quàm verbo offerre, proponere, & cum Patribus, siue ijs, qui ab ipsa sancta Synodo delecti fuerint, conferre,& absque vllis conuicijs & contumelijs disputare, necnon quando illis placuerit,recedere possint & valeant,publicam fidem & plenam securitatem, quam saluum conductum appellant, cum omnibus & singulis clausulis, & decretis necessarijs & opportunis, etiamsi specialiter,& non per verba generalia exprimi deberent,quæ pro expressis haberi voluit, quãtùm ad ipsam sanctam Synodum spectat, concedit. Placuit præterea sanctæ Synodo,vt si pro maiori libertate ac securitate eorum,certos tam pro commissis quàm pro committendis per eos delictis iudices eis deputari cupiãt,illos sibi beneuolos nominent, etiam si delicta ipsa quantumcunq; enormia ac hæresim sapientia fuerint.

Angelus Massarellus Secretarius.

R. PATRES ET ORATORES, qui adfuerunt in Sessione, quæ habita fuit vndecima Octobris.

R.Marcellus,tituli sancti Marcelli Cardinalis Crescentius,Legatus concilij à latere, patria Romanus.

Præsidentes Concilij.

Sebastianus Pighinus, Archiepiscopus Sipontinus. Resan.

Aloysius Lypomanus,Episcopus Veroneñ. Venetus.

Christophorus Madrucius,tituli sancti Cęsarij in palatio S. Rom. Ecclesiæ Card. & princeps Trident.de Madrucio.

Electores & principes sacri R.Imp.

Sebastianus ab Hausenstain Archiepisc.moguntinen. Germa.

Ioannes Comes ab Eysemburg Archiepisc. Treuiren. Germa.

Adolphus à Schauemburg Archiepiscopus Colonien. Germa.

Oratores Imperatoris.

Hugo Comes à Monfort,& Rotensels, orator Imperij. Germanus.

Franciscus à Toleto, Prior Reconuallensis orator Cæsaris. Hispan.

Guilhelmus à Pictauia, Archidiaconus Cãpaniæ,Orator Flandriæ. Flandrus.

Oratores Regis Romanorum.

Paulus de Gregorianis, Episco. Zagabrien. Hungar.

Fredericus Nausea, Episcopus Viennensis, Germa.

Archiepiscopi.

Archiepiscopus Turritanus, Antibaren, Vpsalen.Panormitan',Granaten.Calaritan.

Episcopi.

Episcopus Feltrensis, Senobricensis, S. Marci,Maioricen, Camerineñ. Castellimaris,Lancianensis, Alguerẽsis, Mitiensis,Syracusan. Vuigornienſis, Bellicastrensis, Bizont.Aurienſis, Pacensis,Argẽtiñ.Cõstant. Oscen. Clodien. Soloneñ. Calagurritan. Eluensis,Ecneden.Monopothan',Legion. 'Queten.Triden.Iacorẽ.Gnichxensis,Astoricen.Virduneñ.Salaminẽ.Bosen. Mutinẽ.

Abbates & Generales.

Gerardus Hamericurth,Abbas Bortini,ordinis Carmelitarum. Germ.

Marcus de Brixida, Abbas sancti Vitalis,de Rauenna,ordinis S.Benedicti. Ital.

Eusebius de Parma,abbas sanctæ MARIAE Gratiarum,diœcesi.Placen.eiusdem ordinis. Italus.

Christophorus Patauinus, Generalis ordinis sancti Augustini. Italus.

Oratores Marchionis Brandeburgeñ.

Christophorus de Strassen.

Ioannes Hofmannus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Angelus Massarellus, sacri Concilij Secretarius.
Ioannes Baptista Castellus, promotor Concilij, Italus. Bononiens.
Ludouicus Firmanus, Magister cæremoniarum. Italus.

SESSIO XIIII. QVAE EST IIII. sub Iulio III. Pont. Max. celebrata die 25. Nouembris, 1551.

Doctrina de sanctissimis Pœnitentiæ & extremæ Vnctionis Sacramentis.

SAcrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitimè cõgregata, præsidẽtibus in ea eisdem sanctæ Apostolicæ sedis Legato & Nuncijs. Quanuis in decreto de Iustificatione multus fuerit de Pœnitentiæ sacramento propter locorum cognationem, necessaria quãdam ratione sermo interpositus, tãta nihilominùs circa illud nostra hac ætate diuersorum errorum est multitudo, vt non parùm publicæ vtilitatis retulerit, de eo exactiorem & pleniorem diffinitionem tradidisse: in qua demonstratis & conuulsis Spiritussancti præsidio vniuersis erroribus, Catholica veritas perspicua & illustris fieret, quam nunc sancta hæc Synodus Christianis omnibus perpetuò seruandam proponit.

De necessitate & institutione Sacramenti Pœnitentiæ. Cap. I.

SI ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum esset, vt iustitiã in Baptismo ipsius beneficio & gratia susceptam, constanter tuerentur, non fuisset opus, aliud ab ipso Baptismo sacramẽtum ad peccatorum remissionem esse institutum. Quoniam autem Deus diues in misericordia cognouit firmamentum nostrum, illis etiam vitæ remedium contulit, qui sese posteà in peccati seruitutem & dæmonis potestatem tradidissent: sacramentum videlicet Pœnitentiæ, quo lapsis post Baptismũ beneficium mortis Christi applicatur. Fuit quidẽ Pœnitentia vniuersis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinâssent, quouis tempore ad gratiam & iustitiam assequendam necessaria, illis etiam, qui Baptismi Sacramento ablui petiuissent, vt peruersitate abiecta
*emendata & *eliminata, tãtam Dei offensionem cum peccati odio & pio animi dolore detestarentur: Vndè Propheta ait: Conuertimini,
Ezec. 18. & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & nõ erit vobis in ruinam iniquitas. Dominus etiam dixit:
Lucæ 13. Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Et princeps Apostolorum Petrus, peccatoribus Baptismo initiandis pœnitentiam cõmendans, dicebat:
Actor. 2. Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrûm. Porrò nec ante aduentum Christi pœnitentia erat sacramentum, nec est post aduentum illius cuiquam ante Baptismum. Dominus autem sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipuè instituit, cùm à mortuis excitatus, insufflauit in discipulos suos, dicens: Accipite Spiritũ Ioan. 20.
sanctũ: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Quo tã insigni facto & verbis tam perspicuis potestatẽ remittendi & retinẽdi peccata, ad reconciliandos fideles post Baptismum lapsos, Apostolis & eorum legitimis successoribus fuisse cõmunicatam, vniuersorum Patrum consensus semper intellexit: & Nouatianos remittendi potestatem olim pertinaciter negantes, magna ratione ecclesia Catholica tanquàm hæreticos explosit atq; condemnauit. Quare verissimum hunc illorum verborum Domini sensum sancta hæc Synodus probans & recipiens, damnat eorum commentitias interpretationes, qui verba illa ad potestatem prædicãdi verbum Dei, & Christi Euangelium annunciandi, cõtra huiusmodi sacramenti institutionem falsò detorquent.

De differentia Sacramenti Pœnitentiæ & Baptismi. Cap. II.

Cæterùm hoc sacramentum multis rationibus à Baptismo differre dignoscitur. Nam præterquàm quòd materia & forma quibus sacramenti essentia perficitur, longissimè dissident, cõstat certè Baptismi ministrum iudicem esse non oportere, cùm ecclesia in neminẽ iudicium exerceat, qui non priùs in ipsam per Baptismi ianuam fuerit ingressus. Quid enim mihi, inquit Apostolus, de his qui foris sunt, iudicare? Secùs est de domesticis fidei, quos Christus Dominus lauacro Baptismi, sui corporis membra semel effecit. Nam hos, si se posteà crimine aliquo contaminauerint, non iam repetito Baptismo ablui, cùm id in Ecclesia Catholica nulla ratione liceat, sed ante hoc tribunal tanquàm reos, sisti voluit, vt per sacerdotũ sententiam non semel, sed quoties ab admissis peccatis ad ipsum pœnitentes cõfugerint, possent liberari. Alius est præterea Baptismi, & alius Pœnitentiæ fructus. Per Baptismum enim Christum induentes, noua prorsus in illo efficimur creatura, plenam & integram peccatorum omnium remissionem consequentes: ad quam tamen nouitatem & integritatem per sacramentum Pœnitentiæ sine nostris magnis fletibus & laboribus, Diuina id exigente iustitia, peruenire nequaquàm possumus, vt meritò Pœnitentia laboriosus quidam Baptismus à sanctis Patribus dictus fuerit. Est autem hoc sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptismum ad salutem necessarium, vt nondùm regeneratis ipse Baptismus.

De partibus & fructu huius sacramenti. Cap. III.

Docet præterea sancta Synodus, sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipuè ipsius

ipsius vis sita est, in illis ministri verbis positam esse, Ego te absoluo &c. Quibus quidem de Ecclesiæ sanctæ more preces quædam laudabiliter adiunguntur, ad ipsius tamen formę essentiam nequaquàm spectant, neque ad ipsius sacramenti administrationem sunt necessariæ. Sunt autem quasi materia huius sacramẽti, ipsius pœnitentis actꝰ, nempe Contritio, Confessio & Satisfactio: qui, quatenùs in pœnitente ad integritatem sacramenti, ad plenamq; & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione partes Pœnitentiæ dicuntur. Sanè verò res & effectus huius sacramenti, quãtùm ad eius vim & efficaciã pertinet, reconciliatio est cum DEO, quam interdùm in viris pijs & cum deuotiõe hoc sacramentum percipientibus, conscientiæ pax ac serenitas cum vehementi spiritus cõsolatione consequi solet. Hæc de partibus & effectu huius sacramenti sancta Synodus tradens, simul eorum sentẽtias damnat, qui Pœnitentiæ partes, incussos conscientię terrores & fidem esse contendunt.

De Contritione. Cap. IIII.

Contritio, quæ primum locum inter dictos Pœnitentis actus habet, animi dolor ac detestatio est de peccato cõmisso, cum proposito non peccandi decæterò. Fuit autem quouis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius: & in homine post Baptismum lapso ita demum præparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia Diuinæ misericordiæ, & voto præstãdi reliqua coniunctus sit, quę ad ritè suscipiendum hoc sacramentum requiruntur. Declarat igitur sancta Synodus, hanc contritionem non solùm cessationem à peccato, & vitæ nouę propositũ & inchoationem, sed veteris etiam odium continere,
Ezec. 18. iuxta illud: Proijcite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus præuaricati estis, & facite vobis cor nouum & spiritum nouum.
Psal. 50. Et certè, qui illos sanctorum clamores consideraverit, Tibi soli peccaui, & malum coram te feci:
Psal. 6. Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum:
Esa. 38. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ: & alios huiusmodi generis, facilè intelliget eos ex vehemẽti quodam anteactæ vitæ odio & ingenti peccatorum detestatione manâsse. Docet præterea, etsi Contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemq́ue Deo recõciliare, priusquàm hoc sacramentum actu suscipiatur, ipsam nihilominùs reconciliationem ipsi Contritioni sine sacramenti voto, quod in illa includitur, nõ esse assc̃ribendam. Illam verò Cõtritionem im-
Attritio. perfectam, quæ Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu cõmuniter cõcipitur, si volũtatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat non solùm non facere hominem hypocritã, & magis peccatorem, verùm etiam donum Dei esse, & Spiritussancti impulsum, nõ adhuc quidem inhabitãtis, sed tantùm mouentis, quo pœnitens adiutus, viam sibi ad iustitiam parat: & quanuis sine sacramento Pœnitentiæ per se ad iustificationẽ perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit.
Ionæ 3. Hoc enim timore vtiliter concussi Niniuitæ, ad Ionæ prædicationem plenam terroribus, pœnitentiam egerũt, & misericordiam à Domino impetrârunt. Quamobrem falsò quidam calumniantur Catholicos scriptores, quasi tradiderint sacramentum Pœnitentiæ absq; bono motu susc̃ipientium gratiam cõferre: quod nunquàm Ecclesia Dei docuit, nec sensit, sed & falsò docent, Contritionem esse extortam & coactam, non liberam & voluntariam.

De Confessione. Cap. V.

Ex institutione sacramenti Pœnitentiæ iam explicata, vniuersa Ecclesia semper intellexit institutam etiam esse à Domino integram peccatorum cõfessionem, & omnibus post Baptismum lapsis, iure diuino necessariam existere. Quia Dominus noster Iesus Christus, è terris assc̃ensurus ad cælos, sacerdotes suijpsius vicarios reliquit, tanquam præsides & iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quę Christi fideles ceciderint, quô, p̃ potestate clauiũ, remissionis aut retentionis peccatorum sententiam pronuncient. Constat enim, sacerdotes iudicium hoc incognita causa exercere non potuisse, neq; æquitatem quidem illos in pœnis iniungendis seruare potuisse, si in genere duntaxàt, & non potiùs in specie ac sigillatim sua ipsi peccata declarâssent. Ex his colligitur, oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in cõfessione recenseri, etiamsi occultissima illa sint, & tantùm aduersus duo vltima Decalogi præcepta commissa, quæ nõnunquàm animum grauiùs sauciant, & periculosiora sunt his, quæ in manifesto admittuntur. Nam venialia, quibus à gratia DEI non excludimur, & in quæ frequentiùs labimur, quanquam rectè & vtiliter citraq́ue omnem præsumptionem in confessione dicantur, quod piorum hominũ vsus demonstrat, taceri tamẽ citra culpam, multisq; alijs remedijs expiari possunt. Verùm cùm vniuersa mortalia peccata, etiam cogitationes, homines irę filios & Dei inimicos reddant, necessum est omnium etiã veniam cũ aperta & verecunda confessione à Deo quærere. Itaque dum omnia, quę memoriæ occurrunt, peccata Christifideles cõfiteri studẽt, procul dubiò oĩa diuinę misericordię ignoscenda exponunt. Qui verò secùs faciunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& scienter aliqua retinent, nihil diuinæ bonitati per sacerdotem remittendum proponũt. Si enim erubescat ægrotus vulnus medico detegere, quod ignorat medicina, non curat. Colligitur prętereà, etiam eas circunstantias in cõfessione explicandas esse, quæ speciem peccati mutant: quòd sine illis peccata ipsa neq; à pœnitentibus integrè exponantur, nec iudicibus innotescãt, & fieri nequeat, vt de grauitate criminũ rectè censere possint, & pœnam, quam oportet, pro illis pœnitentibus imponere. Vndè alienũ à ratione est, docere circunstãtias has ab hominibus ociosis excogitatas fuisse, aut vnã tantùm circunstantiam confitendã esse, nempe peccãsse in fratrem. Sed & impium est cõfessionem, quę hac ratione fieri præcipitur, impossibilem dicere, aut carnificinã illam conscientiarum appellare. Çonstat enim nihil aliud in Ecclesia à pœnitentibus exigi, q̃ vt postquàm quisq; diligentiùs se excusserit, & conscientiæ suę sinus oẽs & latebras exploraverit, ea peccata cõsiteatur, quibus se Dominum & Deum suũ mortaliter offendisse meminerit. Reliqua autẽ peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in vniuersum eadem confessione inclusa esse intelliguntur: pro quibus fideliter cum Propheta dicimus, Ab occultis meis munda me Dñe. Psal.18.

Ipsa verò huiusmodi cõfessionis difficultas, ac peccata detegẽdi verecundia, grauis quidem videri posset, nisi tot tantisq; commodis & cõsolationibus releuaretur, quæ omnibus dignè ad hoc sacramentum accèdentibus, per absolutionem certissimè cõferuntur. Cæterùm quo ad modum cõfitendi, secretò apud solum sacerdotem: & si Christus nõ vetuerit, quin aliquis in vindictam suorum scelerum & sui humiliationem, cùm ob aliorum exemplum, tum ob Ecclesiæ offensæ ædificationem, delicta sua publicè cõfiteri possit, non tamen hoc diuino præcepto mandatum, nec satis cõsultè humana aliqua lege præciperet, vt delicta, præsertim secreta, publica essent cõfessione aperienda. Vndè cùm à sanctissimis & antiquissimis Patribus, magno vnanimiq; consensu secreta cõfessio sacramentalis, qua ab initio Ecclesia sancta vsa est, & modò etiam vtitur, fuerit semper cõmendata, manifestè refellitur inanis eorũ calumnia, qui eam à diuino mandato alienam, & inuentum humanum esse, atq; à Patribus in Cõcilio Lateranensi congregatis initium habuisse, docere nõ verentur. Nec enim per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, vt Christifideles cõfiterentur, quod iure Diuino necessarium & institutum esse intellexerat: sed vt præceptũ cõfessionis saltem semel in anno ab omnibus & singulis, cùm ad annos discretionis peruenissent, impleretur. Vndè iam in vniuersa Ecclesia, cum ingenti animarũ fructu, fidelium obseruatur mos ille salutaris cõfitendi sacro illo & maximè acceptabili tempore Quadragesimæ: quẽ morẽ hæc sancta Synodus maximè probat & amplectitur, tâquàm piè & meritò retinendum.

De ministro huius sacramenti, & absolutione. Cap. 6.

Circa ministrum autem huius sacramenti declarat sancta Synodus, falsas esse & à veritate Euãgelij penitùs alienas doctrinas oẽs, quæ ad alios quosuis homines, præter Episcopos & sacerdotes, Clauium ministerium perniciosè extendunt, putantes verba illa Domini, Quæcunq; alligaueritis super terram, erunt alligata & in cælo: & quæcunque solueritis super terrã, erũt soluta & in cælo: &, Quorum remiseritis peccata, remittũtur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt: ad omnes Christifideles indifferenter & promiscuè cõtra institutionẽ huius sacramenti ita fuisse dicta, vt quiuis potestatem habeãt remittẽdi peccata, publica quidem per correptionem, si correptus acquieuerit, secreta verò per spontaneam confessionẽ cuicunq; factam. Docet quoq;, etiam sacerdotes qui peccato mortali tenentur, per virtutẽ Spiritussancti in ordinatione collatam, tanquàm Christi ministros functionẽ remittendi peccata exercere, eosq; prauè sentire, qui in malis sacerdotibus hanc potestatẽ non esse cõtendunt. Quãuis autem absolutio sacerdotis, alieni beneficij sit dispensatio, tamen nõ est solùm nudum ministerium, vel annunciandi Euangelium, vel declarandi remissa esse peccata, sed ad instar actꝰ iudicialis, quo ab ipso velut à iudice sententia pronunciat. Atq; ideò non debet pœnitens adeò sibi de sua ipsius fide blãdiri, vt etiã si multa illi absit cõtritio, aut sacerdoti animꝰ seriò agendi & verè absoluendi desit, putet tamẽ se propter suam solam fidem verè, & coram Deo esse absolutũ. Nec enim fides sine pœnitentia remissionẽ vllã peccatorũ præstaret, nec is esset nisi salutis suę negligentissimus, qui sacerdotẽ ioco se absoluentẽ cognosceret, & nõ alium seriò agentẽ sedulò requireret. Matt.18. Ioan.20.

De casuum reseruatione. Cap. 7.

Quoniam igitur natura & ratio iudicij illud exposcit, vt sententia in subditos duntaxàt feratur, persuasum semper in Ecclesia DEI fuit, & verissimum esse Synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam sacerdos in cum profert, in quem ordinariam aut subdelegatam non habet iurisdictionem. Magnoperè verò ad Christiani populi disciplinam pertinere sanctissimis Patribus nostris visum est, vt atrociora quædam & grauiora crimina non à quibusuis, sed à summis duntaxàt sacerdotibus absoluerentur. Vndè meritò Pontifices maximi pro suprema potestate, sibi in Ecclesia vniuersa tradita, causas aliquas criminum grauiores suo potuerũt peculiari

Rom.13. culiari iudicio reseruare. Neq; dubitandum est, quando omnia, quę à Deo sunt, ordinata sunt, quin hoc idem Episcopis omnibus, in sua cuiq; diœcesi, in ædificationẽ tamen, non in destructiõem liceat, pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores sacerdotes authoritate, præsertim quo ad illa, quibus excommunicationis censura annexa est. Hanc autem delictorum reseruationem, consonum est diuinæ authoritati, non tantùm in externa politia, sed etiã coram Deo vim habere. Veruntamen piè admodùm, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditũ semper fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis, atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusuis peccatis & censuris absoluere possint: extra quem articulũ sacerdotes, cùm nihil possint in casibus reseruatis, id vnum pœnitẽtibus persuadere nitantur, vt ad superiores & legitimos iudices pro beneficio absolutionis accedant.

De Satisfactionis necessitate & fructu. Cap. 8.

Demum quo ad Satisfactionem (quæ ex omnibus Pœnitentię partibus, quemadmodùm à patribus nostris Christiano populo fuit perpetuo tempore cõmendata, ita vna maximè nostra ętate, summo pietatis prętextu impugnatur ab his, qui speciem pietatis habent, virtutem autem eius abnegârunt) Sancta Synodus declarat, falsum omninò esse, & à verbo Dei alienum, culpam à Dño nũquàm remitti, quin vniuersa etiam pœna cõdonetur. Perspicua enim & illustria in sacris literis exempla reperiuntur, quibꝰ, præter diuinam Traditionem, hic error quàm manifestissimè reuincitur. Sanè & diuinæ iustitię ratio exigere videtur, vt aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum per ignorãtiam deliquerint: aliter verò, qui semel à peccati & dæmonis seruitute liberati, & accepto Spiritussancti dono, sciẽtes templum Dei violare & Spiritumsanctum contristare non formidauerint. Et diuinam clementiam decet, ne ita nobis absque vlla satisfactione peccata dimittantur, vt occasione accepta, peccata leuiora putãtes, velut iniurij & cõtumelioſi Spirituisancto, in grauiora labamur, thesaurizãtes nobis iram in die iræ. Proculdubiò enim magnoperè à peccato reuocant, & quasi freno quodam coercẽt hæ satisfactoriæ pœnæ, cautioresq; & vigilantiores in futurũ pœnitentes efficiunt: medẽtur quoq; peccatorum reliquijs, & vitiosos habitus, malè viuendo comparatos, contrarijs virtutum actionibus tollũt. Neq; verò securior vlla via in Ecclesia Dei vnquàm existimata fuit ad amouendũ imminentem à Dño pœnam, quàm vt hęc Pœnitentiæ opera homines cũ vero animi dolore frequentent. Accedit ad hæc, quòd dũ satisfaciẽdo patimur pro peccatis, Christo Iesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficiẽtia est, conformes efficimur, certissimâ quoq; indè arram habentes, quòd si compatimur, & conglorificabimur. Neq; verò ita nostra est satisfactio hæc, quam pro peccatis nostris exoluimus, vt non sit per Christum Iesum: nam qui ex nobis, tâquàm ex nobis nihil possumus, eo cooperante, qui nos confortat, omnia possumus. Ita nõ habet homo vndè glorietur, sed omnis gloriatio nostra in Christo est: in quo viuimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos pœnitẽtiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre. Debent ergo sacerdotes dñi, quantùm Spiritus & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum & pœnitentium facultate, salutares & conuenientes satisfactiones iniungere: ne si fortè peccatis conniueant, & indulgentiùs cum pœnitentibus agant, leuissima quædam opera pro grauissimis delictis iniungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, vt satisfactio, quam imponunt, non sit tantùm ad nouæ vitę custodiam, & infirmitatis medicamẽtum, sed etiam ad præteritorum peccatorũ vindictam & castigationẽ. Nam claues sacerdotum nõ ad soluendum duntaxat, sed & ad ligandum concessas, etiã antiqui Patres & credunt, & docent. Nec prouptereà existimârunt sacramentum Pœnitẽtiæ esse forum iræ vel pœnarum, sicut nemo vnquã Catholicus sensit ex huiusmodi nostris satisfactionibus, vim meriti & satisfactionis Dñi nostri Iesu Christi vel obscurari, vel aliqua ex parte imminui: quod dum Nouatores intelligere nolunt, ita optimam pœnitentiam, nouam vitam esse docent, vt omnem satisfactionis vim & vsum tollant. Gene.3. 2.Reg.12. Num.12. & 20. Rom.8. 1.Cor.15. Matt.13. Luc.3. Ioan.15. Ioan.17.

De operibus Satisfactionis. Cap. 9.

Docet prætereà, tantam esse diuinæ munificentiæ largitatem, vt non solùm pœnis, sponte à nobis pro vindicando peccato susceptis, aut sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis, sed etiam (quod maximũ amoris argumentum est) temporalibus flagellis à deo inflictis, & à nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Christũ Iesum satisfacere valeamus.

Doctrina de sacramento extremæ Vnctionis.

VIsum est aũt sanctæ synodo, prędeti doctrinę de Pœnitentia adiungere ea, quę sequuntur de sacramento extremæ Vnctionis: quod nõ modò Pœnitentiæ, sed etiã toti Christianę vitæ, q̃ perpetua pœnitentia esse debet, cõsummatiuum existimatũ est à Patribꝰ. Primùm itaq; circa illius institutionẽ declarat & docet, q̃ clementissimus redẽptor noster, qui seruis suis quouis tẽpore voluit de salutaribus remedijs aduersus omnia omniũ hostium tela esse prospectũ, quemadmodùm auxilia maxima in sacramẽtis alijs pparauit, quibus Christiani

Universidad de Deusto
Biblioteca

conseruare se integros, dum viuerent, ab omni grauiore spiritus incómodo possint: ita extremæ Vnctionis sacramento finem vitę tanquàm firmissimo quodam præsidio, muniuit. Nam etsi aduersarius noster occasiones per omnem vitam quærat & captet, vt deuorare animas nostras quoquo modo possit: nullum tamen tempus est, quo vehementiùs ille omnes suæ versutiæ neruos intendat ad perdendos nos penitùs, & à fiducia etiam, si possit, diuinæ misericordię deturbandos, quàm cùm impędére nobis exitum vitæ prospicit.

De institutione Sacramenti extremæ Vnctionis. Cap. 1.

Marc. 6. Iaco. 5. Institutа est autem sacra hæc Vnctio infirmorum, tanquàm verè & propriè sacramentum noui Testamenti, à Christo Domino nostro, apud Marcum quidé insinuatum, per Iacobum autem Apostolũ ac Domini fratrem, fidelibus commendatum ac promulgatum. Infirmatur (inquit) quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesię, & orét super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & si in peccatis sit, dimittétur ei. Quibus verbis, vt ex Apostolica traditione per manus accepta Ecclesia didicit, docet materiã, formam, propriũ ministrũ, & effectum huius salutaris sacramenti. Intellexit enim Ecclesia, materiam esse oleum ab Episcopo benedictum. Nam Vnctio aptissimè Spiritus sancti gratiã, qua inuisibiliter anima ægrotantis inungitur, repræsentat. Formam deindè esse illa verba, Per istam Vnctionem &c.

De effectu huius Sacramenti. Cap. 2.

Iaco. 5. Res porrò & effectus huius sacramenti illis verbis explicatur, Et oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & si in peccatis sit, dimittétur ei. Res etenim hæc gratia est Spiritus sancti, cuius vnctio delicta, si quæ sint adhuc expianda, ac peccatí reliquias abstergit, & ægroti animã alleuiat & confirmat, magnam in eo diuinæ misericordiæ fiduciam excitãdo: qua infirmus subleuatus, & morbi incómoda ac labores leuiùs fert, & tentationibus dęmonis calcaneo insidiantis faciliùs resistit, & sanitatem corporis interdum vbi saluti animæ expedierit, consequitur.

De ministro huius Sacramenti, & tempore quo dari debeat. Cap. 3.

Iam verò quòd attinet ad præscriptionẽ eorũ, qui & suscipere & ministrare hoc Sacramẽtum debent, haud obscurè fuit illud etiam in verbis prædictis traditum: Nam & ostenditur illic, proprios huius sacraméti ministros esse Ecclesię presbyteros: quo nomine eo loco non ętate seniores, aut primores in populo intelligendi veniunt: sed aut Episcopi, aut sacerdotes ab ipsis ritè ordinati per impositionem manuum presbyterij. Declaratur etiam, esse hanc Vnctionẽ infirmis adhibendam, illis verò præsertim, qui tam periculosè decumbunt, vt in exitu vitæ constituti videantur: vndè & sacramẽtum exeuntium nuncupatur. Quòd si infirmi post susceptam hanc Vnctionem cõualuerint, iterùm huius sacramenti subsidio iuuari poterũt, cùm in aliud simile vitę discrimen inciderint. Quare nulla ratione audiendi sunt, qui cõtra tam apertam & dilucidam Apostoli Iacobi sententiam, docent hanc Vnctionem vel figmẽtum esse humanum, vel ritum à Patribus acceptũ, nec mãdatum Dei, nec promissionẽ gratiæ habentem: & qui illam iam cessasse asserunt, quasi ad gratiam curationum duntaxat in primitiua Ecclesia referenda esset: & qui dicunt ritum & vsum, quem sancta Romana Ecclesia in huius sacraméti administratione obseruat, Iacobi Apostoli sententiæ repugnare, atq; ideo in alium commutãdum esse: & deniq; qui hanc extremam vnctionem à fidelibus sine peccato contemni posse affirmãt. Hæc enim omnia manifestissimè pugnãt cum perspicuis tanti Apostoli verbis. Nec profectò Ecclesia Romana, aliarum omniũ mater & magistra, aliud in hac administranda Vnctione, quantùm ad ea, quæ huius sacramenti substantiam perficiunt, obseruat, quàm quod beatus Iacob⁹ præscripsit. Nec verò tanti sacramenti contemptus absque ingenti scelere & ipsius Spiritus sancti iniuria esse posset.

Hæc sunt, quæ de Pœnitẽtiæ & Extremæ Vnctionis sacramentis hæc sancta œcumenica Synodus profitetur & docet, atq; omnibus Christifidelibus credenda & tenenda proponit. Sequentes autem canones inuiolabiliter seruandos esse tradit, & asserentes contrarium perpetuò damnat & anathematizat.

DE SANCTISSIMO POEnitentiæ sacramento.

Canon primus.

Si quis dixerit, in Catholica Ecclesia Pœnitentiam non esse verè & propriè sacramẽtũ pro fidelibus, quotiès post Baptismũ in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis, à Christo Domino nostro institutum, Anathema sit.

Canon II.

Si quis sacramenta confundens, ipsum Baptismum, Pœnitentiæ sacramentum esse dixerit, quasi hæc duo sacramenta distincta non sint, atque ideo Pœnitentiam non rectè secundam post naufragium tabulam appellari, Anathema sit.

Canon III.

Si quis dixerit, verba illa Domini Saluatoris, Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt, nõ esse intelligenda de potestate remittendi & retinendi peccata in sacramento Pœnitentiæ, sicut Ecclesia Catholica ab initio semper intellexit: detorserit autem contra institutionem huius sacramenti, ad authoritatẽ prædicandi Euangelium, Anathema sit. Ioan. 20.

Canon IIII.

Si quis negauerit, ad integrã & perfectã peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente, quasi materiã sacramenti Pœnitentiæ, videlicet Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem, quę tres Pœnitẽtiæ partes dicuntur: aut dixerit duas tãtùm esse Pœnitentiæ partes, terrores scilicet incussos conscientiæ agnito peccato, & fidem conceptam ex Euangelio vel absolutione, qua credit quis sibi per Christum remissa peccata, Anathema sit.

Canon V.

Esa. 38. Si quis dixerit, eam contritionẽ, quæ paratur per discussionem, collectionem & detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum grauitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ: non esse verum & vtilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam & magis peccatorẽ: demùm illam esse dolorẽ coactum, & non liberum ac voluntatem, Anathema sit.

Canon VI.

Si quis negauerit Confessionem sacramẽtalem vel institutam, vel ad salutem necessariam esse iure diuino: aut dixerit, modum secretè cõfitendi soli sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper obseruauit & obseruat, alienum esse ab institutione & mandato Christi, & inuentum esse humanum, Anathema sit.

Canon VII.

Si quis dixerit, in sacramento Pœnitẽtiæ ad remissionem peccatorum necessariũ nõ esse iure diuino, confiteri omnia & singula peccata mortalia, quorũ memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta & quę sunt cõtra duo vltima Decalogi præcepta, & circunstantias quæ peccati speciem mutant: sed eam confessionem tantùm esse vtilem ad erudiendum & consolandum pœnitentem, & olim obseruatam fuisse tantùm ad satisfactionẽ canonicam imponendam: aut dixerit: eos qui omnia peccata cõfiteri studeant, nihil relinquere velle diuinæ misericordiæ ignoscendum: aut demùm, non licere confiteri peccata venialia, Anathema sit.

Canon VIII.

Si quis dixerit, confessionem omnium peccatorũ, qualem Ecclesia seruat, esse impossibilem, & traditionem humanam, à pijs abolendam: aut ad eam non teneri omnes & singulos vtriusque sexus Christifideles, iuxta magni Concilij Lateranen. constitutionem, semel in anno, & ob id suadendum esse Christifidelibus, vt non confiteantur tempore Quadragesimæ, Anathema sit.

Canon IX.

Si quis dixerit, absolutionem sacramentalem sacerdotis nõ esse actum iudicialem, sed nudum ministerium pronunciandi & declarandi remissa esse peccata confitenti, modò tantùm credat se esse absolutum: aut sacerdos nõ seriò, sed ioco absoluat: aut dixerit, non requiri confessionem pœnitentis, vt sacerdos eum absoluere possit, Anathema sit.

Canon X.

Si quis dixerit, sacerdotes qui in peccato mortali sunt, potestatem ligandi & soluendi non habere, aut non solos sacerdotes esse ministros absolutionis, sed omnibus & singulis Christifidelibus esse dictũ, Quęcunq; ligaueritis super terrã, erunt ligata & in cælo: & quæcunq; solueritis super terrã, erunt soluta & in cælo: & quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt: quorum verborum virtute quilibet absoluere possit peccata, publica quidem per correptionem dũtaxàt, si correptus acquieuerit, secreta verò per spontaneam confessionem, Anathema sit.

Canon XI.

Si quis dixerit, Episcopos nõ habere ius reseruandi sibi casus, nisi quo ad externam politiam, atque ideo casuum reseruatiõem nõ prohibere, quo minùs sacerdos à reseruatis verè absoluat, Anathema sit.

Canon XII.

Si quis dixerit, totam pœnam simul cum culpa remitti semper à Deo, satisfactionẽq; pœnitentium non esse aliam, quàm fidem, qua appræhendunt Christum pro eis satisfecisse, Anathema sit.

Canon XIII.

Si quis dixerit, pro peccatis quo ad pœnam temporalem, minimè Deo per Christi merita satisfieri pœnis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel à sacerdote iniunctis, sed neque spontè susceptis, vt ieiunijs, orationibus, eleemosynis, vel alijs etiam pietaris operibus, atq; ideo optimam pœnitentiã esse tantùm nouam vitam, Anathema sit.

Canon XIIII.

Si quis dixerit, satisfactiões, quibus pœnitentes per Christum Iesum peccata redimunt, non esse cultus Dei, sed traditiones hominum, doctrinam de gratia, & verũ Dei cultum, atq; ipsum beneficiũ mortis Christi obscurantes, Anathema sit.

Canon XV.

Si quis dixerit, Claues Ecclesię esse datas tantùm ad soluendum, non etiam ad ligandum, & propterea sacerdotes, dum imponunt pœnas confitentibus, agere contra finem Clauiũ, & contra institutionẽ Christi, & fictio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

& fictiõem esse, quòd virtute clauium sublata pœna æterna, pœna temporalis plerũq; exoluenda remaneat, Anathema sit.

DE SACRAMENTO EXtremæ Vnctionis.

Canon primus.

Si quis dixerit, Extremam vnctionẽ non esse verè & propriè sacramentum, à Christo Domino nostro institutum, & à beato Iacobo Apostolo promulgatum, sed ritũ tantùm acceptum à Patribus, aut figmentũ humanum, Anathema sit.

Canon 2.

Si quis dixerit, sacram infirmorum Vnctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleuiare infirmos, sed iam cessasse, quasi olim tantùm fuerit gratia curationum, Anathema sit.

Canon 3.

Si quis dixerit, Extremæ Vnctionis ritũ & vsum, quem obseruat sancta Romana ecclesia, repugnare sentẽtiæ beati Iacobi Apostoli, ideoq; eum mutãdum, posseq; à Christianis absque peccato contemni, Anathema sit.

Canon 4.

Si qs dixerit, presbyteros Eccl'esiæ quos beatus Iacobus adducẽdos esse ad infirmũ inungendum hortatur, non esse sacerdotes ab Episcopo ordinatos, sed ætate seniores in quauis communitate, ob idq́ue propriũ Extremæ Vnctionis ministrum non esse solum sacerdotem, Anathema sit.

DECRETVM DE REformatione.

Proœmium.

CVm propriè Episcoporũ munus sit, subditorum omnium vitia redarguere, hoc illis præcipuè cauendũ erit, ne Clerici, præsertim ad animarum curam constituti, criminosi sint, néve inhonestam vitam ipsis cõniuentibus ducant. Nam si eos prauis & corruptis moribus esse permittant, quo pacto laicos de ipsorum vitijs redarguẽt, qui vno ab eis sermone conuinci possent, quòd Clericos ipsis patiantur esse deteriores? Qua etiam libertate laicos corripere poterunt sacerdotes, cùm tacitè sibi ipsi respondeant, eadem se admisisse quæ corripiunt? Monebũt propterea Episcopi suos clericos, in quocunq; ordine fuerint, vt conuersasione, sermone & scientia commisso sibi Dei populo præeant, memores eius quod scriptum est: Sãcti
Leu. 19. & 20. estote, quia & ego sanct⁹ sum: & iuxta Apostoli vocem, Nemini dẽt vllam offensionẽ,
2. Cor. 6. vt non vituperetur ministerium eorum: sed in omnibus exhibeant se sicut ministros dei, ne illud Prophetæ dictum impleatur in eis,
Ezech. 12. Sacerdotes mei contaminant sancta, & reprobant legem. Vt autem ipsi Episcopi id liberiùs exequi, ac quoquã prætextu desuper impediri nequeant, eadem sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ sedis Legato & Nuncijs, hos qui sequuntur Canones statuẽdos & decernendos duxit.

Canon primus.

Cùm honestius ac tutius sit subiecto, debitam præpositis obedientiam impendendo, in inferiori ministerio deseruire, q̃ cum præpositorum scandalo graduũ altiorũ appetere dignitatem, ei cui assẽsus ad sacros ordines à suo prælato ex quacunque causa, etiam ob occultum crimen, quomodolibèt etiã extraiudicialiter fuerit interdictus, aut qui à suis ordinibus seu gradib⁹, vel dignitatibus Ecclesiasticis fuerit suspẽsus, nulla cõtra ipsius prælati volũtatem cõcessa licẽtia de se promoueri faciendo, aut ad priores ordines, gradus & dignitates siue honores restitutio suffragetur.

Canon 2.

Et quoniam nonnulli Episcopi Ecclesiarum, quę in partibus infidelium consistũt, clero carentes & populo Christiano, cùm ferè vagabundi sint, & permanẽtem sedem non habeant, non quę Iesu Christi, sed alienas oues inscio proprio pastore quærentes, dum per hanc sanctam Synodum se pontificalia officia in alterius diœcesi, nisi de loci ordinarij expressa licentia, & in personas eidem ordinario subiectas tantùm, exercere prohibitos vident, in legis fraudẽ & contemptum, quasi Episcopalem cathedram in loco nullius diœcesis sua temeritate eligũt, & quoscunq; ad se venientes, etiam si suorum Episcoporum seu Prælatorum literas cõmendatitias non habeant, clericali charactere insignire, & ad sacros etiam presbyteratus ordines promouere præsumũt: quo plerũq; fit, vt minùs idonei & rudes ac ignari, & qui à suo Episcopo tanquàm inhabiles & indigni reiecti fuerũt, ordinati, nec diuina officia peragere, nec Ecclesiastica sacramenta rectè valeant ministrare: nemo Episcoporum, qui titulares vocãtur, etiam si in loco nullius diœcesis, etiam exempto, aut aliquo monasterio cuiusuis ordinis resederint, aut moram traxerint, vigore cuiusuis priuilegij, sibi de promouendo quoscunq; ad se venientes pro tempore concessi, alterius subditum, etiam prętextu familiaritatis continuæ cõmensalitatis suæ, absq; sui proprij Prælati expresso consensu, aut literis dimissorijs, ad aliquos sacros, aut minores ordines, vel primam tõsuram promouere seu ordinare valeat: cõtrà faciens, ab exercitio pontificalium per annum: taliter verò promotus, ab executiõe ordinum sic susceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, ipso iure sint suspensi.

Canon 3.

Episcopus quoscunq; suos clericos, præsertim in sacris constitutos, absque suo præcedenti examine & commendatitijs literis qua-

quacunq; authoritate promotos, licèt tanquàm habiles ab eo à quo ordinati sunt, ꝓbatos, quos tamen ad diuina officia celebrãda, seu ecclesiastica sacramẽta ministrãda minùs idoneos & capaces repererit, à susceptorum ordinum exercitio ad tempus, de quo ei videbitur, suspẽdere, & illis ne in altari aut aliquo ordine ministrent, interdicere possit.

Canon 4.

Omnes Ecclesiarum Prælati, qui ad corrigendum subditorum excessus diligenter intendere debent, & à quibus nullus clericus per huius sanctæ Synodi statuta cuiusuis priuilegij prætextu tutus censetur, quo minùs iuxta Canonicas sanctiones visitari, puniri & corrigi possit, si in ecc'esiis suis resederint, quoscũq; seculares clericos, qualitercunq; exẽptos, qui aliàs suæ iurisdictioni subessent, de eorum excessibus, criminibus & delictis, quotiès & quãdò opus fuerit, etiam extra visitationem, tanquàm ad hoc Apostolicæ sedis delegati, corrigẽdi & castigandi facultatem habeant: quibuscũq; exemptionibus, declarationibus, cõsuetudinibus, sententijs, iuramentis, concordijs, quæ tantùm suos obligent authores, ipsis clericis ac eorũ consanguineis, Capellanis, familiaribus, procuratoribus, & alijs quibusliber, ipsorum exemptorum contemplatione & intuitu minimè suffragantibus.

Canon 5.

Insuper cùm nonnulli, qui sub prętextu, ꝙ super bonis & reb⁹ ac iuribus suis diuersę eis iniuriæ ac molestiæ inferãtur, certos iudices p literas cõseruatorias deputari obtinent, qui illos à molestijs & iniurijs huiusmodi tueantur ac defendant, & in possessione, seu quasi, bonorum, rerum ac iurium suorum manuteneant & cõseruent, nec super illis eos molestari permittãt, eiusmodi literas in plerisq; contra concedentis mentem in reprobum sensum detorqueant: idcircò nemini omnò, cuiuscunq; dignitatis & cõditionis sit, etiam si Capitulum fuerit, conseruatoriæ literæ cũ quibuscunq; clausulis aut decretis, quorumcunq; iudicum deputatione, quocunq; etiam alio prętextu aut colore concessæ suffragentur ad hoc, vt coram suo Episcopo siue alio superiore ordinario in criminalibus & mixtis causis accusari & conueniri, ac contra eum inquiri & procedi nõ possit, aut quo minùs, si qua iura ei ex cessione competierint, super illis liberè valeat apud iudicem ordinarium conueniri. In ciuilibus etiam causis, si ipse actor extiterit, aliquem ei apud suos conseruatores iudices in iudicium trahere minimè liceat. Quòd si in his causis, in quibus ipse reus fuerit, contigerit, vt electus ab eo cõseruator ab actore suspectus esse dicatur, aut si qua inter ipsos iudices, conseruatorẽ & ordinarium, controuersia super competentia iurisdictionis orta fuerit, nequaquã in causa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos, super suspicione aut iurisdictionis competentia fuerit iudicatum. Familiaribus verò eius, qui huiusmodi literis cõseruatorijs tueri se solent, nihil illæ prosint, præterquàm duobus duntaxàt, si tamen illi proprijs eius sumptibus vixerint. Nemo etiam similium literarum beneficio vltra quinquennium gaudere possit. Non licèt quoq; cõseruatoribus iudicibus vllum habere tribunal erectum. In causis verò mercedum aut miserabilium personarũ, huius sanctæ Synodi super hoc decretum in suo robore permaneat. Vniuersitates autẽ generales, ac collegia doctorum seu scholarium, & regularia loca, necnõ hospitalia, actu hospitalitatem seruantia, ac vniuersitatum, collegiorum, locorum & hospitalium huiusmodi personæ, in præsenti Canone minimè comprehensa, sed exempta omnìnò sint, & esse intelligantur.

Canon 6.

Quia verò, etsi habitus non facit monachũ, oportet tamen clericos vestes proprio congruentes ordini semper deferre, vt per decẽtiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant: tanta autem hodiè aliquorum inoleuit temeritas religionisq; cõtemptus, vt propriam dignitatem & honorem clericalem paruipendentes, vestes etiam deferãt publicè laicales, pedes in diuersis ponẽtes, vnum in diuinis, alterum in carnalibus: Propterea omnes Ecclesiasticæ personæ, quantumcũq; exẽptæ, quæ aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia, aut beneficia qualiacunq; Ecclesiastica obtinuerint, si postquàm ab Episcopo suo etiam per edictum publicũ moniti fuerint, honestum habitum clericalẽ, illorum ordini & dignitati congruentem, & iuxta ipsius Episcopi ordinationem & mãdatum non detulerint, per suspensionem ab ordinibus, ac officio & beneficio, ac fructibus, redditibus & prouentibus ipsorum beneficiorum, necnon si semel correpti, denuò in hoc deliquerint, etiam per priuationem officiorum & beneficiorum huiusmodi coerceri possint & debeant, constitutionẽ Clementis quinti in Concilio Viennen. editã, quæ incipit, Quoniam, innouãdo & ampliando.

Canon 7.

Cùm etiam qui per industriam occiderit proximum suũ & per insidias, ab altari auelli debeat, quia sua voluntate homicidium perpetrauerit, etiam si crimẽ id nec ordine iudiciario probatũ, nec alia ratiõe publicũ, sed occultum fuerit, nullo tẽpore ad sacros ordines ꝓmoueri possit, nec illi aliqua Ecclesiastica beneficia, etiam si curam nõ habeant animarum, conferre liceat, sed omni ordine ac beneficio & officio Ecclesiastico

Universidad de Deusto
Biblioteca

stico perpetuò careat. Si verò homicidium nó ex proposito, sed casu, vel vim vi repellendo, vt quis sè à morte defenderet, fuisse commissum narretur, quâ ob causam etiam ad sacrorum ordinum & altaris ministeriũ, & beneficia quæcunq; ac dignitates iure quodammodò dispensatio debeatur, committatur loci ordinario, aut, ex causa, Metropolitano seu viciniori Episcopo, qui nó nisi causa cognita, & probatis processibus ac narratis, nec aliter dispensare possit.

Canon 8.

Prætereà quia nonnulli, quorum etiam aliqui veri sunt pastores, ac pprias oues habent, alienis etiam ouibus præsse quærũt, & ita alienis subditis quandoq; intendunt, vt suorũ curam negligant, quicunq; etiam Episcopali præditus dignitate, qui alienos subditos puniendi priuilegium habuerit, contra clericos sibi nó subditos, præsertim in sacris constitutos, quorumcunq; etiam atrocium criminum reos, nisi cum proprij ipsorum clericorum Episcopi, si apud ecclesiam residerit, aut personæ ab ipso Episcopo deputandæ interuẽtu, nequaquàm procedere debeat: aliàs pcessus & indè sequuta quæcunque, viribus omninò careant.

Canon 9.

Et quia iure optimo distinctæ fuerũt diœceses & parochiæ, ac vnicuiq; gregi pprij attributi pastores, & inferiorum ecclesiarũ rectores, qui suarum quisq; ouium curã habeant, vt ordo ecclesiasticus non confundatur, aut vna & eadẽ Ecclesia duarũ quodammodò diœcesum fiat, nó sine graui eorũ incómodo, qui illi subditi fuerint: beneficia vnius diœcesis, etiã si parochiales Ecclesiæ, vicarię ppetuæ, aut simplicia beneficia seu prestimonia, aut prestimoniales portiones fuerint, etiã ratione augendi cultum diuinum, ant numerum beneficiatorũ, aut alia quacunque de causa alterius diœcesis beneficio, aut monasterio, seu collegio, vel loco etiam pio, perpetuò non vniantur, decretũ huius sanctæ Synodi super huiusmodi vnionibus in hoc declarando.

Canon 10.

Regularia beneficia, in titulum regularibus professis prouideri consueta, cùm per obitum, aut resignationem, vel aliàs illa in titulum obtinentis vacare contigerit, religiosis tãtùm illius ordinis, vel his qui habitum omninò suscipere & professionẽ emittere teneantur, & non alijs, ne vestem lino lanaque contextam induant, conferantur.

Canon 11.

Quia verò regulares de vno ad alium ordinem translati, facilè à suo superiore licentiam standi extra monasteriũ obtinere solent, ex quo vagandi & apostatandi occasio tribuitur, nemo cuiusc ũq; ordinis prælatus vel superior, vigore cuiuscunque facultatis aliquem ad habitum & professionẽ admittere possit, nisi vt in ordine ipso, ad quem transfertur, sub sui superioris obedientia in claustro perpetuò maneat, ac taliter trãslatus, etiam si Canonicorum regularium fuerit, ad beneficia secularia etiam curata omninò incapax existat.

Canon 12.

Nemo etiam, cuiusuis dignitatis ecclesiasticæ vel secularis, quacunque ratione, nisi ecclesiam, beneficium, aut capellam de nouo fundauerit & construxerit, seu iam erectæ, quæ tamen sine sufficienti dote fuerit, de suis proprijs & patrimonialib⁹ bonis cõpetẽter dotauerit, ius patronatus impetrare aut obtinere possit aut debeat. In casu autẽ fundationis aut dotationis, huiusmodi institutiõ Episcopo, & non alteri inferiori, reseruetur.

Canon 13.

Nõ licet prætereà patrono, cuiusuis priuilegij prætextu, aliquem ad beneficia sui iuris patronatus, nisi Episcopo loci ordinario, ad quẽ prouisio seu institutio ipsius beneficij, cessante priuilegio, iurè pertineret, quoquo modo præsentare: aliàs præsentatio ac institutio forsan sequutę, nullę sint & esse censeantur.

Declarat prætereà sancta Synodus, in futura Sessióe, quam ad 25. diem Ianuarij subsequentis anni 1552. habendam esse iam decreuit, vnà cum sacrificio Missæ, agendum & tractandũ etiam esse de Sacramento Ordinis, & prosequẽdam esse materiam de reformatione.

¶ Angelus Massarellus subscripsit, in fidem & testimonium præmissorum.

¶ Subscripserunt prælati ijdem, qui in Sessione præcedenti.

SESSIO XV. QVAE EST V.

sub Iulio III. Pontif. Max. celebrata die 25. Ianuarij, 1552.

Rem diuinam fecit Episcopus Catanensis: Orationem autem habuit Episcopus Maioricensis.

Decretum prorogationis Sessionis.

CVM ex eo, quòd proximis Sessionibus decretum fuit, sancta hęc & vniuersalis Synodus per hos dies accuratissimè diligentissimeq; tractauerit ea, quæ ad sanctissimũ missę sacrificiũ, & ad sacramẽtum Ordinis spectant, vt hodierna Sessione, quẽadmodùm Spiritus sanctus suggessisset, decreta de his rebus, & quatuor prętereà articulos ad sanctissimum Eucharistiæ sacramentum pertinentes, in hanc tandem Sessionem dilatas publicaret, atq; interim affuturos esse putauerit ad hoc sacrosanctũ Conciliũ eos, qui Protestantes se vocant, quorũ causa eorum publicationẽ articulorũ distulerat, & vt liberè

berè ac sine cunctatione vlla huc venirent, fidem eis publicam siue saluum conductum concesserat: tamen cùm illi nõdùm venerint, & eorum nomine supplicatum huic sanctæ Synodo fuerit, vt publicatio, quæ hodierno die facienda fuerat, in sequentem Sessionem differatur, certa spe allata, affuturos eos esse omninò multò ante illam sessionem, saluo conductu amplioris formæ interim accepto, eadem sancta Synodus in Spiritu sancto legitimè congregata, ijsdem Legato & Nuncijs Præsidentibus, nihil magis optans, quàm ex præstantissima natione Germanica omes de religione dissensiones & schismata tollere, ac eius quieti, paci ocioque consulere, parata ipsos, si venerint, & humaniter excipere, & benignè audire, confidensque eos non fidei Catholicæ pertinaciter oppugnandę, sed veritatis cognoscendæ studio esse venturos, & vt Euangelicæ veritatis studiosos decet, sanctæ matris Ecclesiæ decretis ac disciplinę, ad extremum esse acquieturos, sequentem Sessionem ad edenda & publicãda ea, quę suprà cómemorata sunt, in diem festum sancti Iosephi, qui erit die xix. mensis Martij, distulit, vt satis illi temporis & spatij habeant, non solùm ad veniendum, verumetiam ad ea quæ voluerint, antequàm is dies veniat, proponenda. Quibus vt omnem cunctandi diutiùs causam adimat, fidem publicam siue saluum conductum eius, qui recitabitur, tenoris & sententię, libenter dat & cõcedit. Intereà verò de Matrimonij sacramento agendũ, & de eo, præter superiorum decretorum publicationem, dissiniendũ esse eadem Sessione statuit & decernit, & prosequendam esse materiam reformationis.

SYNODI TRIDENTINAE PROTESTATIO in congregatione generali 25. Ianuarij, 1552. anteà quàm Protestantes audirentur, acta.

HAEC Sacrosancta synodus, &c. ne ob disceptationes, (quæ tam de personis comparentibus, mandatisq; & scripturis exhibendis, quàm de loco ad sedendum personis assignando oriri possent) felix ipsius concilij progressus retardetur, inhærens decreto in secunda sessione promulgato, atque illud innouans statuit, decernit, declarat, quòd si fortè contigerit aliquos, qui ex dispositione iuris aut ex approbatorum Conciliorũ more admittendi aut recipiendi non essent, vel per seipsos vel per interpositas personas admitti aut recipi, vel in loco non debito sedere, vel sententiã etiam sub verbo, Placet, proferre, vel congregationibus interesse, vel alios quoscunq; actus facere Concilio durãte, quodq; si etiam contigerit mandata, instrumenta, protestationes, & alia cuiusuis generis scripta quęcunq;, quæ ipsius Concilij honorem, ius, ac potestatem quomodocunquè læderent seu lędere possent, recipi aut admitti, propterea non præiudicetur, neq; aliquo modo præiudicatum censeatur vel intelligatur præsenti Concilio, neq; Concilijs œcumenicis ac generalibus in perpetuũ celebrandis: cùm omnis intentio huius Concilij sit & eò tendat, vt pax & concordia quacunq; ratione, licita tamen & congruenti, in Ecclesia reducantur.

SALVVS CONDVCTVS, DATUS Protestantibus.

SAcrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem sanctæ sedis Apostolicę legato & Nuncijs, inhærendo saluo conductui in penultima Sessione dato, & illum iuxta tenorem infrascriptum ampliãdo, Vniuersis fidem facit, quòd omnibus & singulis Sacerdotibus, Electoribus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Militaribus, Popularibus, & alijs quibuscunq; viris, cuiuscunque status & conditionis aut qualitatis existant, Germanicæ prouincię & nationis ciuitatibus ac alijs locis eiusdẽ, & omnibus alijs ecclesiasticis & secularibus, præsertim Augustanę confessionis personis, qui aut quæ vnà cum ipsis ad hoc generale Tridentinum Concilium venient, aut mittentur ac profecturi sunt, aut hucusq; venerunt, quocunque nomine censeantur aut valeant nuncupari, tenore præsentium publicam fidem & pleniſſimam verissimamque securitatem, quam saluum conductũ appellant, liberè ad hanc Tridentinam ciuitatem veniendi, ibidemq; manendi, standi, morandi, proponendi, loquendi, vnà cum ipsa synodo de quibuscunque negocijs tractandi, examinandi, discutiendi, & omnia quæcunq; ipsis libuerit, ac articulos quoslibet tam scripto quàm verbo liberè offerendi, propalandi, eosque scripturis sacris & beatorum patrum verbis, sentẽtijs & rationibus declarandi, adstruẽdi & persuadendi, & si opus fuerit, etiam ad obiecta Concilij generalis respondendi, & cum ijs, qui à Concilio delecti fuerint, disputãdi Christianè, aut charitatiuè absq; omni impedimento conferendi, opprobrijs, conuicijs ac contumelijs penitùs semotis, & signanter, quòd causæ controuersæ, secundùm sacram scripturam & Apostolorũ traditiones, probata concilia, Catholicæ Ecclesiæ cõsensum, & sanctorum Patrum authoritates in prædicto Concilio Tridentino tractentur: illo etiam addito, vt religionis prætextu, aut delictorum circa eam cõmissorum aut committendorum minimè puniantur, impartitur ac omninò concedit: sic etiam, vt propter illorũ præsentiam neq; in itinere, aut quocunq; locorum eundo, manendo, aut redeundo, nec in ipsa ciuitate Tridentina à diuinis officijs quouis modo cessetur: & vt his peractis, vel non peractis, quandocunq; ipsis libuerit, aut maiorum suorum mãdato & assensu ad propria reuerti optabunt, aut aliquis eorũ optabit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

bit, mox absque vlla renitentia & occasione aut mora, saluis rebus eorum & suorum pariter honore & personis, vice versa possint iuxta beneplacitum liberè & securè redire, de scientia tamen ab eadem synodo deputãdorum, vt tunc opportunè eorum securitati absque dolo & fraude prouideatur. Vult etiam sancta synod⁹ in hac publica fide saluoq; conductu omnes quascunque clausulas includi ac contineri, ac pro inclusis haberi, quę pro plena, efficaci & sufficienti securitate in eundo, stando & redeundo necessariæ & opportunæ fuerint. Illud etiam ad maiorem securitatem & pacis ac conciliationis bonum exprimẽs, quòd si quispiam aut illorum aliqui, siue in itinere Tridentum veniendo, siue ibidẽm morando aut redeundo, aliquod enorme (quod absit) egerint aut cõmiserint, quo posset huius fidei publicæ & assecurationis beneficium eis concẽssum annullari aut cassari, vult & concedit eadem sancta synodus, vt in huiusmodi facinore deprehensi, ab ipsis duntaxat, & non ab alijs, condigna animaduersione cum eméda sufficienti, per partem ipsius synodi meritò approbanda & laudanda, mox puniantur, illorum assecurationis forma, conditionibus & modis omninò manentibus illibatis. Pariformiter etiã vult, vt si quisquam, vel aliqui ex ipsa synodo, siue in itinere, aut manẽdo, aut redeundo, aliquod enorme (quod absit) egerint aut commiserint, quo posset huius fidei publicę & assecurationis beneficium violari, aut quoquo modo tolli, in huiusmodi facinore deprehẽsi, ab ipsa synodo duntaxat, & nõ ab alijs condigna animaduersione & emẽda sufficienti, per partem dominorum Germanorum Augustanæ confessionis tunc hìc præsentiũ meritò laudanda & approbanda, mox puniantur, præsenti assecurationis forma, conditionibus & modis omninò manentibus illibatis. Vult præterea ipsa synodus, quòd liceat ipsis ambasiatoribus omnibus & singulis, totiès quotiescunq; opportunũ fuerit seu necessarium, ad auram capiẽdam exire de ciuitate Tridentina, & reuerti ad eandem: necnõ nuncium vel nuncios suos ad quæcunq; loca pro suis necessarijs negocijs ordinãdis liberè mittere seu destinare, ac ipsos missos seu destinatos, seu missum & destinatum suscipere, totiès quotiès eis videbitur expedire, ita quòd aliqui vel aliquis per deputandos Cõcilij socíetur, qui eorum securitati prouideant vel prouideat. Qui quidem saluus conductus & securitates stare ac durare debẽt & à tempore & per tempus, quo in ipsius synodi & suorum tuitionis curã ipsos suscipi cõtigerit, & vsque ad Tridentum perduci, ac toto tempore mansionis eorum ibidẽm, & rursum post sufficientem audieutiam habitam, spatio viginti dierum præmisso, cùm ipsi petierint, aut Concilium, habita huiusmodi audientia, ipsis recessum indixerit, à Tridento vsque in quem quisque elegerit sibi locum tutum, Deo fauente, restituet, dolo & fraude prorsus exclusis. Quæ quidẽ omnia pro vniuersis & singulis Christifidelibus, pro omnibus Principibus tam ecclesiasticis quàm secularibus quibuscunq;, atque omnibus alijs ecclesiasticis ac secularibus personis, cuiuscunq; status & cõditionis existant, aut quocunque nomine censeantur, inuiolabiliter obseruanda esse promittit, & bona fide spondet.

Insuper omni fraude & dolo exclusis, vera & bona fide promittit, ipsam synodum nullam vel manifestè vel occultè occasioné quęsituram, aut aliqua authoritate, potẽtia, iure, vel statuto, priuilegio legum vel canonũ, aut quorumcunq; Conciliorum, præsertim Constantiensis & Senensis, quacunq; forma verborum expressa, in aliquod huius fidei publicæ & plenissimæ assecurationis, ac publicę & liberæ audientiæ, ipsis per ipsam synodum concessæ, præiudicium quouis modo vsurã, aut quenquã vti permissuram, quibus in hac parte pro hac vice derogat. Quòd si sancta synodus, aut aliquis ex ea vel suis, cuiuscunq; cõditionis, vel status, aut præeminentiæ existens, præscriptæ assecurationis & salui conductus formam & modũ in quocunq; puncto vel clausula violauerit, (quod tamen dignetur auertere Omnipotens) & sufficiens emenda non fuerit mox subsequuta, ipsorũ arbitrio meritò approbanda & laudanda, habeant ipsam Synodum & habere poterũt incidisse in omnes pœnas, quas iure diuino & humano, aut consuetudine huiusmodi saluorum conductuũ violatores incurrere possunt, absque omni excusatione aut quauis in hac parte contradictione. Datum Trideni in sessione publica, die 25. Ianuarij, M.D.LII.

Ego Angelus Massarellus, sacri Concilij secretarius, in fidem & testimonium præmissorum manu propria subscripsi.

SVBSCRIPSERVNT HVIC Sessioni patres, qui in præcedenti, & insuper sequentes:

Episcopus Placentin. — Episc. Zamoren.
Episcopus Carthagin. — Episc. Segobien.
Episcopus Pampilon. — Episc. Ciuitaten.
Episcopus Mondonien. — Episc. Leriden.
Episcopus Elenen.

SESSIO XVI. QVAE EST VI. & vltima sub Iulio III. Pont. Max. celebrata die 28. Aprilis, 1552.

Decretum suspensionis Concilij.

Sacrosancta œcumenica & generalis Tridẽtina synodus, in spiritu sancto legitimè cõgregata, psidentibus in ea reuerendiss. Dñis Sebastiano Archiepisc. Sipõtino, & Aloysio episc. Veronen Apostolicis Nũcijs, tam eorũ proprio q Reuerendissimi & Illustrissimi domini Marcelli, tituli sancti Marcelli, S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Crescentij Legati, ob aduersam eius grauissimam valetudinem absentis, nomine, non dubitat Christianis omnibus patére, hoc Concilium œcumenicum Tridentum primò à Paulo felicis recordationis conuocatum & collectum fuisse: deinde à sanctissimo domino nostro Iulio III. (efflagitante Carolo quinto Augustissimo Imperatore) ea præcipuè de causa fuisse restitutũ, vt religionem in multis orbis partibus, & pẽsertim in Germania, in diuersas opiniones miserabiliter distractam, in statum pristinum reuocaret, abusus & mores Christianorum corruptissimos emendaret: Cumque ad hoc agendum quamplurimi patres, nulla laborum suorum periculorumq; habita ratione è diuersis regionibus alacriter confluxissent, resque ttenuè magno fidelium concursu feliciterque procederet, ac spes esset non leuis, illos Germanos, qui eas nouitates excitârãt, in Concilium venturos sic animatos, vt veris Ecclesiæ rationibus vnanimiter acquiescerent: lux deniquè quędam rebus affulsisse videretur, caputque attollere inciperet profligata anteà & afflicta Respubl. Christiana: hi repentè tumultus, ea bella (hostis generis humani versutia) exarserunt, vt Concilium velut hærere ac suum cursum interrumpere fatìs incommodè cogeretur, spesq; omnis vlterioris progressus hoc in tẽpore tolleretur: tantumq; aberat vt sancta synodus Christianorum malis & incommodis mederetur, vt multorum mentes præter sui animi sententiam irritaret potiùs quàm placaret. Cùm igitur ipsa sancta synodus omnia, & præcipuè Germaniam, armis ardere & discordijs videret, omnes ferè Episcopos Germanos, præsertim Principes Electores suis cõsultum Ecclesijs è Concilio abijsse, decreuit tantæ necessitati non reluctari, & ad meliora tempora reticere, vt Patres, quod eis nunc agere nõ licet, suis ouibus prospectum ad suas Ecclesias regredi valerent, ne diutiùs vtrobiq; inutili ocio conterantur. Atque ita, quoniam sic temporum conditio tulit, huius œcumenici Concilij Tridentini progressum per biennium suspendendum fore decernit, prout præsenti decreto suspendit: ea tamen lege, vt si citiùs pacata res sit, ac tranquillitas pristina reuertatur, quod sperat Dei Optim. Maximi beneficio non longo fore spatio futurum, ipsius Concilij progressus, eodemmet tempore suam vim, firmitatem vigoremque habere censeatur. Sin autẽ (quod Deus auertat) peracto biennio predicta legitima impedimenta nõ fuerint submota, quamprimùm cessauerint, talis suspẽsio eo ipso sublata esse intelligatur, ac suus vigor & robur Concilio sit restitutum & esse intelligatur, sine alia noua Concilij conuocatione: accedente ad hoc decretum consensu & authoritate sanctitatis suæ, & sanctæ sedis Apostolicæ.

Interea tamen eadem sancta synodus exhortatur omes Principes Christianos & oẽs Prelatos, vt obseruẽt, & respectiuè, quatenùs ad eos spectat, obseruari faciãt in suis regnis, dominijs & Ecclesijs omnia & singula, quę p hoc sacrum œcumenicum cõcilium fuerunt hactenùs statuta & decreta.

Angelus Massarellus, Secretarius Concilij sacri, subscripsi.

BVLLA CELEBRATIONIS CONcilij Tridentini sub Pio IIII. Pont. Max.

PIVS EPISCOPVS SERVVS SERuorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

AD Ecclesiæ regimen, licèt tãto oneri impares, sola dei dignatione vocati, statìm circunferentes mentis oculos per omnes Reipublicæ Christianæ partes, cernentesq; non sine magno horrore, quàm longè lateque pestis hęresum & schismatis peruasisset, & quanta Christiani populi mores correctione indigerẽt: in eam curam & cogitationem pro suscepti muneris officio incumbere cœpimus, quẽadmodùm ipsas hęreses extirpare, tantumq; & tam pernicioſum schisma tollere, moresq; adeò corruptos & deprauatos emendare possemus. Cùm autem intelligeremus ad hæc sananda mala aptissimum esse remedium, quod sancta hæc sedes adhibere consueuisset, œcumenici generalisq; Concilij, eius cõgregandi & neo iuuante celebrandi consilium cepimus. Indictum illud quidem anteà fuit à felicis rec. Paulo III. & eius successore Iulio prędecessoribus nostris, sed varijs de causis sępiùs impeditum & interpellatum, perfici non potuit. Siquidem Paulus cùm id primò in vrbẽ Mantuam, deinde Vincẽtiam indixisset, quasdam ob causas in literis eius expressas id primò suspendit, posteà Tridentum transtulit. Deinde cùm quibusdã de causis ibi quoq; eius celebrandi tempus dilatum fuisset, tandem suspensione sublata, in eadẽ ciuitate Tridentina inchoatum fuit. Verùm sessionibus aliquot habitis, & nõnullis decretis factis, ipsũ se posteà Conciliũ aliquibus de causis, accedente etiã Sedis Apostolicę authoritate, Bononiam trãstulit. Iulius autem, qui ei successit, in eandem ciuitatem Tridentinam id reuocauit: quo quidem tẽpore facta alia quædam decreta sunt. Sed cùm noui in propinquis Germaniæ locis tumultus excitati fuissent, & bellum in Italia & Gallia grauissimũ exarsisset, rursus Concilium suspensum & dilatum fuit: adnitente nimirùm humani generis hoste, aliasq; ex alijs difficultates & impedimenta obijciente, vt tantum ecclesię cõmodum, quod prorsus auferre non poterat, saltem quàm diutissimè retardaret. Quantoperè verò intereà auctæ fuerint & multiplicatæ ac propagatæ hæreses, quantoperè schi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sma creuerit, sine maximo animi dolore nec meminisse possumus, nec referre. Sed tãdem pius & misericors Dominus, qui nunquàm ita irascitur, vt misericordiæ obliuiscatur, regibus & principibus Christianis pacem & vnanimitatem donare dignatus est. Qua nos occasione oblata maximam in spem venim⁹, ipsius misericordia freti, fore vt his tantis quoque Ecclesiæ malis eadem Concilij via finis imponatur. Nos itaq; ad schisma hæresesq; tollendas, ad corrigendos & reformandos mores, ad pacem inter Christianos Principes conseruandam, celebrationem eius nõ esse duximus diutiùs differendam. Habita igitur cum Venerabilibus fratribus nostris sacræ R. Eccles. Cardinalibus deliberatione matura, factis etiam cõsilij nostri certioribus charissimis in Christo filijs nostris, Ferdinãdo Romanorum Imperatore Electo, & alijs Regibus atque Principibus, quos quidẽ (sicut de eorum summa pietate & sapientia nobis pollicebamur) paratissimos ad ipsius cõcilij celebrationem adiuuãdam inuenimus: ad Dei omnipotentis laudem, honorẽ & gloriam, atque vniuersalis Ecclesiæ vtilitatem de eorundem fratrum nostrorum consilio & assensu, Sacrum œcumenicũ & generale concilium ex authoritate eiusdem Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum (qua nos quoq; in terris fungimur) freti & subnixi, in ciuitate Tridentina ad sacratissimum diem resurrectionis Dominicæ proximè futurum indicimus, & ibi celebrandũ, sublata suspensione quacunq;, statuimus atq; decernimus. Quocirca venerabiles fratres nostros omnibus ex locis patriarchas, archiepiscopos, episcopos, & dilectos filios Abbates, cæterosq;, quibus in concilio generali sedere & sententiam dicere iure communi vel ex priuilegio, vel ex antiqua consuetudine licet, vehementer in Domino hortamur & monemus, atque etiam districtè præcipiendo mandamus, in virtute sanctæ obedientiæ, in vi quoque iuramenti quod præstiterũt, & sub pœnis, quas in eos, qui ad concilia generalia conuenire neglexerint, sacris sciunt esse Canonibus cõstitutas, vt ad concilium ibi celebrandũ conueniant intra eam diem, nisi fortè impedimẽto fuerint legitimo præpediti: quod tamẽ impedimentum per legitimos procuratores Synodo probare debebunt. Monemus præterea omnes & singulos, quorum interest interesséve poterit, vt in Concilio adesse ne negligant. Charissimos verò in Christo filios nostros, Romanorum Imperatorem electũ, cæterosque Reges & Principes, quos optandum sanè esset concilio interesse posse, hortamur & rogamus, vt si ipsi interesse concilio non potuerint, Oratores suos prudẽtes, graues & pios viros vtiquè mittant, qui ipsorum nomine illi intersint, curentq; diligenter pro sua pietate, vt ex eorum regnis atq; dominijs Prælati sine recusatione ac mora, tam necessario tempore Deo & Ecclesiæ officium suũ præstent: eosdem etiam curaturos esse minimè dubitantes, vt per ipsorum regna & dominia tutum ac liberũ iter Prælatis eorumq; familiaribus, comitibus & alijs omnibus ad Concilium euntibus & ab illo redeuntibus pateat, benigneq; ac comiter omnibus in locis recipiantur atq; tractẽtur, sicut (quòd ad nos attinet) ipsi quoq; curabimus: qui nihil omninò prætermittere decreuimus, quod ad tam pium & salutare opus perficiẽdum à nobis in hoc loco constitutis præstari possit: nihil, vt Deus scit, quærentes aliud, nil propositum habentes in hoc Concilio celebrando, nisi honorem ipsius dei, dispersarum ouium reductionem ac salutem, & perpetuam Christianæ Reip. tranquillitatem ac quietem. Vt verò hæ literæ, & quæ in eis continentur, ad omnium quorum oportet, notitiam perueniant, nec quisquam ea excusatione vti possit, quòd illa ignorauerit: præsertim cùm nõ ad omnes, quos de his literis certiores fieri oporteret, tutus forsitan pateat aditus: volumus & mandamus, vt in Basilica Vaticana principis Apostolorum, & in Ecclesia Lateranen. tunc, cùm in eis populus vt Missarum solennibus intersit, congregari solet, palàm clara voce à Curiæ nostræ cursoribus seu Notarijs aliquibus publicis recitentur, & postquàm recitatæ fuerint, ad valuas earum Ecclesiarum, itemque Cancellariæ Apostolicæ, & in loco solito campi Floræ affigãtur, ibiq; quò legi & omnibus innotescere possint, aliquandiù relinquantur. Cùm autẽ indè amouebuntur, earum exempla in ijsdem locis affixa remaneant. Nos enim per recitationem hanc, publicationem & affixionem, omnes & singulos, qui his literis comprehẽduntur, post duos menses à die publicationis & affixionis earum, volumus perindè adstrictos & obligatos esse, ac si ipsismet illæ coràm editæ & lectæ fuissent. Transumptis quoq; earum, quæ manu publici alicuius Notarij scripta subscriptáve, & sigillo ac subscriptione alicuius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munita fuerint, vt sine dubitatione vlla fides habeatur, mandamus atque decernimus. Nulli ergo omninò hominũ liceat hanc paginam nostræ indictionis, statuti, decreti, præcepti, admonitionis & adhortationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationẽ omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno incarnationis Dominicę 1560. 3. Calendas Decembris, Pontificatus nostri anno primo.

Antonius Florebellus.
Barengus.

Ego Pius, Catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Psalm. 18. SI MEÎ NON FVERINT

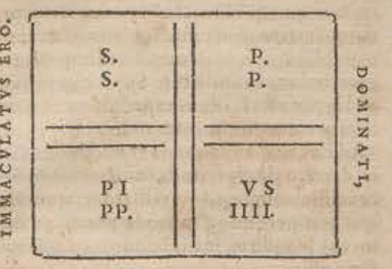

Ego R. Cardinalis de Carpo, Episcopus Portuen.
Ego F. Cardin. Episcopus Tusculanus.
Ego Fed. Cardin. Cæsius, Episcopus Prænestinus.
Ego Io. Cardin. Moronus, Episcopus Albanen.
*
*
Ego Christophorus Madrucius, Card. Tridentinus.
Ego Ottho Truchses, Cardinalis Augustanus.
Ego B. de la Cueua, Cardinalis sanctæ Crucis.
Ego Tiberius Card. Crispus.
Ego Ioan Mich. Cardin. Saracenus.
Ego Io. Card. S. Vitalis.
Ego Io. And. Card. Messanen.
Ego Iacobus, Card. Puteus.
Ego Io. B. Cicada, Card. S. Clementis.
*
*
Ego Scipio, Card. Pisarum.
Ego Io. Card. Romanus.
Ego Io. Ant. Card. Capisuccus.
Ego Thad. Card. Gaddus.
Ego F. M. Card. Alexandrinus.
Ego Clem. Card. Aræ cæli.
Ego Io. Card. Sabellus.
Ego Io. Card. S. Georgij.
*
Ego A. Card. Farnesius, vicecancel.
Ego G. Af. Cardin. Camerarius.
Ego Hip. Card. Ferrarien.
*
Ego Iu. Card. Vrbin.
Ego Aloy Card. Cornelius.
Ego Hier. Card. Simoncellus.
Ego Vitellotius Card. Vitellius.
Ego Io. Card. de Medicis.
Ego Carolus, Card. Borromæus.
Antonius Florebellus Lauellinus, Barengus.

Anno à natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo, Indictione tertia, die verò secunda mensis Decembris, Põtificatus Sanctissimi in Christo patris & Domini nostri, Domini Pij, diuina prouidentia Papæ 4. Anno Pri. Retrorsi literę Apostol. lectę, affixę, & publicatæ fuerũt in locis suprasiuxta earũ seriem & tenorẽ, & etiam vt moris est: & illis amotis, dimissis illarum copijs affixis per nos Bernardinum Andreutium, & Ioann. Andream Panizza Apostolicos Curs. Petrus Valtrini magister Cursorum.

BREVE PII PAPAE IIII. SVper ordine sedendi in Concilio, non habita ratione dignitatis primatialis.

Dilecti filij nostri, salutem & Apostolicam benedictionem. Sicut ea quæ pacem & concordiam nutriunt, pura mente semper inquirimus, ita ex debito nostræ pastoralis solicitudinis tenemur illa submouere, quę discordiam suscitare, & scãdalum introducere posse videntur. Itaque ad tollendam omnem cõtrouersiam materiarum, quæ inter Prælatos, ad celebrationem sacri Oecumenici & generalis Concilij in ciuitate Tridentina pro tẽpore congregatos, super eorum precedentia fortè iam sunt exortę, & indies oriri possunt: Volumus ac vobis per præsentes mandamus, vt omnes & singulos prælatos prædictos, videlicet venerabiles fratres patriarchas primo, secundo Archiepiscopos, tertio autem loco Episcopos in quibusuis actibus publicis secũdùm gradum & ordinem suarum ad eorum Ecclesias promotionum (ita quòd, q priùs promotus ad eas fuerit, in suo quisque ordine prior existat) incedere, sedere, ac locũ habere (nulla habita ratione ad ipsorum dignitates primatiales, siue veræ siue prætensæ illæ fuerint) authoritate nostra faciatis, studioseque & diligenter curetis, atque pro vestra prudentia ac pietate geratis, vt cuncta istic concordibus animis in virtute Spiritus sancti cum Dei omnipotentis honore atque timore, quietè feliciterque procedere valeãt: non obstantib⁹ præmissis, & quibusuis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, cęterisq; contrarijs quibuscunque.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vltima Decembris, M.D.LXII. pont. nostri anno secundo.

DECLARATIO FACTA PER Illustrissimos D.D. Legatos, super Decreto Sanctissimi D.N.D. Pij PP. Quarti.

QVIA dubitari posset, an ex prædicto Decreto sanctissimi D.N. aliquod præiudicium generetur Primatibus supradictis in proprietate seu possessione suarum primatiarum, siue verarum, siue prætensarum: Nos Hercules tituli sanctæ Mariæ nouę de Mantua, Hieronymus tituli sanctæ Susannæ Seripandus, Stanislaus tituli sancti Laurentij in Palisperna, Varmiensis, ac Ludouicus tituli sancti Cyriaci in Thermis Simonetta nuncupati

Universidad de Deusto
Biblioteca

cupati S.R.E. Presbyteri Cardinales, sacri Oecumenici Concilij Tridentini Præsidentes, & Apostolici de latere legati, declaramus quòd mens sanctissimi D.N. & nostra est, q̃ per hoc decretum nulli ius de nouo acquiratur, nulliq̃ præiudicium generetur, nullius q̃; ius in proprietate vel possessione lædatur, atque demùm in omnibus & per omnia vnumquenq; Primatem verum vel Prætensum, in eodem statu post hoc Concilium remanere, in quo anteà permanebat.

SACROSANCTI OECVMENIci & Generalis Concilij Tridentini Sessio XVII.

Quæ est prima sub Pio quarto, Pontifice Maximo, celebrata die XVIII. Ianuarij, M. D. LXII.

Decretum de celebrando Concilio.

ILlustrissimi & Reuerendissimi D.D. Reuerendiq; Patres, Placét ne vobis ad laudem & gloriam sanctæ ac indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritus sancti, ad incrementum & exaltationé fidei & religionis Christianæ, sacrum Oecumenicum & generale Coucilium Tridentinum, in Spiritu sancto lẽgitimè congregatum, ab hodierno die, qui est decimus octauus mẽsis Ianuarij, anni à natiuitate domini millesimi quingentesimi sexagesimi secundi, Cathedræ Romanæ beati Petri Apostolorum Principis consecrato, sublata quacunque suspensione, iuxta formam & tenorem literarum sanctissimi D.N. Pij iiij. Pont. Max. celebrari, & in eo ea debito seruato ordine tractari, quæ proponentibus Legatis ac Præsidentibus ad horum temporum leuandas calamitates, sedandas de religiõe cõtrouersias, coërcendas linguas dolosas, deprauatorum morum abusus corrigendos, Ecclesię veram atque Christianam pacem conciliandam, apta & idonea ipsi sanctæ Synodo videbuntur? Respondentur, Placet.

Indictio futuræ sessionis.

Illustrissimi & Reuerendissimi Domini, Reuerendiq; Patres, Placét ne vobis proximam futuram Sessionem habendam & celebrandam esse feria quinta post secundã Dominicam Quadragesimæ, quæ erit die vigesima sexta Mensis Februarij? Responderunt, Placet.

PROPOSITIO FACTA.

In prima præterita Sessione declaratũ est & cõmuni omniũ voto approbatum, pertractandum esse de eis, quæ necessaria videbuntur ad Catholicæ fidei doctrinam stabiliendam, atq; morum integritaté restituendam.

Vt autem hæc, Deo Duce, aggrediamur, visum est magnoperè referre ad doctrinam de fide in suam puritatem restituenda, vt libri à varijs authoribus post exortas hæreses scripti, atq; etiam librorum censurę in diuersis locis à Catholicis editæ examinentur. De quibus quicquid sancta Synodus statuerit, tanquàm sacrosanctum decretum suo tẽpore publicabitur, vt ab omnibus absq; vlla tergiuersatione custodiatur. Super qua re quicunq; pro eius faciliori expeditione aliquid afferre voluerint, libenter audientur.

Ad hæc ritè dijudicanda vt vocentur omẽs ex decreto sanctę synodi, consentaneum fore existimauimus, ad quos istarum rerum aliqua pertinere quoquo modo potest, ne deinceps inauditos se esse condemnatos *conqueri seri possint.

Non ab re quoq; putauimus esse, omnes qui in hæreses quascunq; lapsi sunt, & adhuc irretiti sunt, ad pœnitentiã inuitare, cum salui conductus ampla concessione, ac promissione magnæ & singularis clementiæ & benignitatis, modò redeãt ad cor, & sanctę Ecclesiæ Catholicę potestatem agnoscant.

Tam super modo facilioris expeditionis examinis librorum & censurarum, quàm super alijs quæ sequuntur, Patres, postquàm huius scripti exemplum acceperint & considerauerint, dicant sententias suas in sequenti congregatione.

SESSIO XVIII. QVAE EST II. sub Pio 4. Pont. Max. celebrata die 26. Februarij, 1562.

DECRETVM DE LIBRORVM delectu, & omnibus ad Concilium fide p ublica inuitandis.

SAcrosancta Oecumenica & Generalis Tridentina synodus, in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidẽtibus in ea eisdẽ Apostolicæ sedis legatis, non humanis quidem viribus confisa, sed Domini nostri Iesu Christi (qui eos & sapientiam Ecclesiæ suæ daturum se p̃- Luc. 21.
misit) ope & auxilio freta, illud prę cipuè cogitat, vt Catholicæ fidei doctrinam, multorum inter se dissidentium opinionibus pluribus locis inquinatam & obscuratam, in suam puritatem & splendorem aliquando restituat, & mores, qui à veteri instituto deflexerunt, ad meliorem vitæ rationem reuocet, corq́; patrum ad filios, & cor filiorum ad patres conuertat. Cùm itaq; omnium primùm animaduerterit, hoc tempore suspectorum ac pernicioſorum librorum, quibus doctrina impura continetur, & longè lateq́; diffunditur, numerum nimis excreuisse (quod quidem in causa fuit, vt multæ censurę in varijs prouincijs, & præsertim in alma vrbe Roma pio quodam zelo editę fuerint) neq; tamen huic tam magno ac pernicioso morbo salutarem vllã profuisse medicinã, censuit vt delecti ad hanc disquisitionẽ patres, de censuris librisq́; quid facto opus esset, diligenter cõsiderarent, atq; etiam ad eandem sanctam Synodum suo tempore referrent, quó faciliùs

liùs ipsa possit varias & peregrinas doctrinas, tanquàm zizania à Christianæ veritatis tritico separare, deque his commodiùs deliberare & statuere, quæ ad scrupulum ex complurium animis eximendum, & tollendas multarum querelarum causas magis opportuna videbuntur. Hæc autem omnia ad notitiam quorumcunque deducta esse vult, p̃ut etiam præsenti decreto deducit, vt si quis ad se pertinere aliquo modo putauerit, quæ vel de hoc librorum & censurarum negocio, vel de alijs, quæ in hoc generali concilio tractanda prædixit, non dubitet à sancta Synodo se benignè auditum iri.

Quoniam verò eadem sancta Synodus ex corde optat, Deumq́ue enixè rogat quæ ad pacem sunt Ecclesiæ, vt vniuersi communem Matrem in terris agnoscẽtes, (quæ quos peperit, obliuiſci non potest) vnanimes, vno ore glorificemus Deum & Patrem Domini nostri Iesu Christi: per viscera misericordiæ eiusdem DEI & Domini nostri omnes, qui nobiscum communionem non habent, ad concordiã & reconciliationem, & vt ad hanc sanctam synodum veniãt, inuitat atque hortatur, vtque charitatem, quod est vinculum perfectionis, amplectantur, pacemq́ue Christi exultantem in cordibus suis prę se ferant, in quem vocati sunt in vno corpore. Hanc ergo non humanam, sed Spiritus sancti vocem audientes, ne obdurent corda sua: sed in suo sensu non ambulantes, neque sibi placentes, ad tam piam & salutarem Matris suæ admonitionem excitentur & conuertantur. Omnibus enim charitatis officijs sancta Synodus eos vt inuitat, ita complectetur.

Insupèr eadem sancta Synodus decreuit, fidem publicam in congregatione generali concedi posse, & eandem vim habituram, eiusdemq́ue roboris & momenti futuram, ac si in publica Sessione data & decreta fuisset.

Indictio futuræ Sessionis.

EAdem sacrosancta synodus Tridentina, in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ sedis Legatis, statuit & decreuit, proximam futuram Sessionem habendam & celebrandam esse feria quinta post sacratissimum festum assensionis Dñi, quę erit die 14. mensis Maij.

SALVVS CONDVCTVS, CONcessus Germanicæ nationi, in congregatione generali, die 4. Martij, 1562.

SAcrosancta Oecumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitimè congregata, p̃sidentibus in ea eisdem Apostolicæ sedis Legatis, vniuersis fidem facit, q̃ omnibus & singulis sacerdotibus, Electoribus, Principibus, Ducibus, Marchiõibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, militaribus, popularib⁹, & alijs quibuscunq; viris cuiuscunq; status & conditionis aut qualitatis existãt, Germanicæ, p̃uinciæ & nationis, ciuitatibus ac alijs locis eiusdem, & omnibus alijs Ecclesiasticis & secularibus, præsertim Augustanæ confessionis personis, qui aut quę vnà cum ipsis ad hoc generale Tridentinum Conciliun venient, aut mittẽtur, ac profecturi sunt, aut hucusquè venerunt, quocunque nomine censeantur aut valeant nuncupari, tenore præsentium publicam fidem, & plenissimam verissimamq́; securitatem, quam saluum conductũ appellant, liberè ad hanc Tridentinam ciuitatem veniendi, ibidemq́; manendi, standi, morandi, proponẽdi, loquẽdi, vnà cum ipsa Synodo de quibuscunque negocijs tractandi, examinandi, discutiendi, & omnia quæcunque ipsis libuerit, ac articulos quoslibet tam scripto quàm verbo liberè offerendi, p̃palandi, eosque scripturis sacris & beatorum Patrum verbis, sententijs & rationibus declarandi, adstruẽdi, & psuadendi, &, si opus fuerit, etiã ad obiecta Concilij generalis respondendi, & cum ijs, qui à Concilio delecti fuerint, disputandi, aut charitatiuè absque omi impedimento conferendi, opprobrijs, conuicijs ac contumelijs penitùs semotis: & signanter, quòd causæ controuersæ secũdùm sacram scripturam & Apostolorum traditiones, probata Concilia, Catholicæ Ecclesiæ consensum, & sanctorum Patrum authoritates in prædicto Cõcilio Tridentino tractentur: illo etiam addito, vt religionis prætextu, aut delictorum circa eam commissorum aut committẽdorum minimè puniant, impertitur ac omninò cõcedit: sic etiam, vt propter illorum præsentiã, neque in itinere, aut quocunque locorum eundo, manendo aut redeundo, nec in ipsa ciuitate Tridẽtina à diuinis officijs quouis modo cessetur: & vt his peractis vel non peractis, quandocunquè ipsis libuerit, aut maiorum suorum mandato & assensu ad propria reuerti optabunt, aut aliquis eorum optabit, mox absque vlla renitẽtia & occasiõe aut mora, saluis rebus eorum & suorũ pariter honore & personis, vice versa, possint iuxta beneplacitum liberè & securè redire, de scientia tamen ab eadem Synodo deputandorum, vt tunc opportunè eorũ securitati absq; dolo & fraude prouideatur. Vult etiam sancta Synodus, in hac publica fide saluoq́ue conductu omnes quascunque clausulas includi & contineri, ac pro inclusis haberi, quæ pro plena, efficaci & sufficiẽti securitate in eundo, standi ac redeũdo necessariæ & opportunæ fuerint. Illud etiam ad maiorem securitatem, & pacis ac conciliationis bonum exprimẽs, quòd si quispiam, aut illorum aliqui, siue in itinere Tridentum veniendo, siue ibidèm morando, aut redeundo, aliquod enorme (quod absit) egerint aut commiserint, quo posset huius fidei publicæ & assecurationis beneficium eis concessum

Universidad de Deusto
Biblioteca

annullari aut cassari, vult & concedit, vt in huiusmodi facinore deprehẽsi, ab ipsis duntaxat & non ab alijs, condigna animaduersione, cum eméda sufficienti, per partem ipsius Synodi meritò approbanda & laudanda, mox puniantur, illorum assecurationis forma, conditionibus & modis omninò manentibus illibatis. Pariformiter etiam vult, vt si quisquam vel aliqui ex ipsa Synodo, siue in itinere, aut manendo, aut redeũdo aliquod enorme (quod absit) egerint aut commiserint, quo posset huius fidei publicæ & assecuratiõis beneficiũ violari aut quoquo modo tolli, in huiusmodi facinore deprehensi, ab ipsa Synodo dũtaxat, & non ab alijs, condigna animaduersione & emenda sufficienti, per partem Dominorum Germanorum Augustanæ Confessionis tunc hîc præsentium meritò laudanda & approbanda, mox puniantur, præsenti assecurationis forma, conditionibus & modis omninò manẽtib⁹ illibatis. Vult prætereà ipsa Synodus, quòd liceat ipsis Ambasiatoribus oñibus & singulis totiès quotiescunquè opus fuerit seu necessarium, ad auram capiendam exire de ciuitate Tridentina, & reuerti ad eandem: necnon nuncium vel nuncios suos ad quæcunque loca, pro suis necessarijs negocijs ordinãdis, liberè mittere seu destinare, ac ipsos missos seu destinatos, seu missum & destinatum suscipere totiès quotiès eis videbitur expedire, ita quòd aliqui vel aliquis per deputandos Concilij scientur, qui eorum securitati prouideant, vel prouideat. Qui quidem saluus conductus & securitates stare ac durare debeant, & à tempore & per tempus quo in ipsius Synodi & suorum tuitionis curam ipsos suscipi contigerit, & vsque ad Tridentum perduci, ac toto tempore mansionis eorum ibidèm: & rursum post sufficientem audientiam habitam, spatio viginti dierum præmisso, cùm ipsi petierint, aut Concilium, habita huiusmodi audientia, ipsis recessum indixerit, à Tridento vsque in quem quisque elegerit sibi locum tutum, Deo fauente restituet, dolo & fraude prorsus exclusis. Quæ quidem omnia pro vniuersis & singulis Christifidelibus pro omnibus principibus tam Ecclesiasticis quàm secularibus quibuscunque, atque omnibus alijs Ecclesiasticis ac secularibus personis, cuiuscunque status & conditionis existant, aut quocunq; nomine censeantur, inuiolabiliter obseruanda esse promittit & bona fide spõdet. Insupèr omni fraude & dolo exclusis, vera & bona fide promittit, ipsam Synodum nullam vel manifestè, vel occultè occasionem quæsituram, aut aliqua authoritate, potentia, iure, vel statuto, priuilegio Legum vel Canonum, aut quorumcunq; Conciliorum, præsertim Constantien & Senen, quacunque forma verborum expressa, in aliquod huius fidei publicæ & plenissimæ assecurationis, ac publicæ & liberæ audiẽtiæ, ipsis per ipsam Synodum concessæ, præiudicium quouis modo vsuram, aut quenquam vti permissuram: quibus in hac parte pro hac vice derogat. Quòd si sancta Synodus, aut aliquis ex ea vel suis, cuiuscunque conditionis, vel status, aut præeminentiæ existens, præscriptæ assecurationis & salui conductus formam & modum in quocunque puncto vel clausula violauerit, quod tamen auertere dignetur Omnipotens, & sufficiens emenda non fuerit mox subsecuta, & ipsorum arbitrio meritò approbanda & laudanda, habeãt ipsam Synodum & habere poterunt incidisse in omnes pœnas, quas iure diuino & humano aut consuetudine, huiusmodi saluorum conductuum violatores incurrere possunt, absque oñi excusatione aut quauis in hac parte contradictione.

Extensio ad alias nationes.

EAdem sacrosancta Synodus, in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis de latere Legatis: omnibus & singulis alijs, qui nobiscum in ijs, quæ sunt fidei, communionem non habent, ex quibuscunque regnis, nationibus, prouincijs, ciuitatibus ac locis, in quibus publicè & impunè prædicatur, vel docetur, siue creditur contrarium eius, quod sancta Rom. sentit ecclesia, dat fidem publicam siue saluum conductum sub eadem forma & eisdẽ verbis, quibus datur Germanis.

SESSIO XIX. QVAE EST III. sub Pio 4. Pont. Max. celebrata die 14. Maij, 1562.

Decretum prorogationis Sessionis.

SAcrosancta Oecumenica & gñalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus, in ea eisdẽ Apostolicæ sedis legatis, Decreta ea quę hodiè in præsenti Sessione statuenda ac sancienda erant, iustis nonnullis ac honestis causis in feriam quintam post proximã solennitatẽ corporis Christi (q̃ erit pridiè nonas Iunij) prorogãda esse censuit ac prorogat, dictaq; die Sessionẽ habendam esse ac celebrandam, omnibus indicit. Interea rogãdus est Deus & Pater D. N. Iesu Christi, author pacis, vt sanctificet corda oñium, quo adiuuãte Sancta Synodus & nũc & semper meditari atq; peragere valeat, quæ ad eius laudem & gloriam pertineant.

SESSIO XX. QVAE EST IIII. sub Pio 4. Pont. Max. celebrata die 4. Iunij, 1562.

Decretum prorogationis Sessionis.

SAcrosancta Oecumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ sedis legatis, propter varias difficultates ex diuersis causis

causis exortas, atque etiam vt congruentiùs maiorique cum deliberatione omnia procedant, nempe vt dogmata cum ijs, quæ ad reformationem spectant, simul tractentur, & sanciantur ea quæ statuẽda videbuntur, tam de Reformatione, quàm de dogmatibus, in proxima Sessione, quam omnibus indicit in diem sextamdecimam subsequentis mensis Iulij, diffinienda esse decreuit: Hoc tamen adiecto, quòd dictum terminum ipsa sancta Synodus, pro eius arbitrio & voluntate, sicuti rebus concilij putauerit expedire, etiam in generali congregatione restringere & prorogare liberè possit & valeat.

SESSIO XXI. QVAE EST V. sub Pio 4. Pont. Max. celebrata die 16. Iulij, 1562.

DOCTRINA DE COMMVNIONE sub vtraque specie, & paruulorum.

PROOEMIVM.

SAcrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis legatis, cùm de tremẽdo & sanctissimo Eucharistiæ sacramento varia diuersis in locis errorum monstra nequissimi dæmonis artibus circunferantur, ob quæ in nonnullis Prouincijs multi à Catholicæ Ecclesiæ fide atque obedientia videãtur discessisse, censuit ea, quę ad Communionem sub vtraque specie, & paruulorum pertinent, hoc loco exponenda esse. Quapropter cunctis Christifidelibus interdicit, ne posthàc de eis aliter vel credere, vel docere, vel prædicare audeant, q̃ est ijs Decretis explicatum atq; definitum.

LAICOS, ET CLERICOS NON conficiẽtes, non adstringi iure diuino ad Communionem sub vtraque specie. Cap. I.

Iohn. 6. ITaque sancta ipsa synodus, à Spiritu sancto (qui spiritus est sapiẽtiæ & intellectus, spiritus consilij & pietatis) edocta, atq; ipsius Ecclesiæ iudicium & consuetudinem sequuta, declarat ac docet, nullo diuino præcepto laicos & clericos non conficiẽtes, obligari ad Eucharistiæ sacramentum sub vtraque specie sumendum: neque vllo pacto salua fide dubitari posse, quin illis alterius speciei communio ad salutem sufficiat. Nam etsi Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Christus Dominus in vltima Cœna venerabile hoc sacramentum in panis & vini speciebus instituit, & Apostolis tradidit: non tamen illa institutio & traditio eò tendunt, vt oẽs Christifideles statuto Domini ad vtranque speciem accipiendam adstringãtur. Sed neque ex sermone illo apud Ioannem sexto rectè colligitur, vtriusque speciei Communionem à Domino præceptam esse, vtcunq; iuxta varias sanctorum Patrum & doctorum interpretationes intelligatur. Nanque qui dixit, Nisi mãducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis: dixit quoque, Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Et qui dixit, Qui mãducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam: dixit etiam, Panis quem ego dabo, caro mea est, pro mundi vita. Et deniquè qui dixit, qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo: dixit nihilominùs, Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.

Ecclesiæ potestas circa dispensationem sacramenti Eucharistiæ, Cap. 2.

PRætereà declarat hanc potestatem perpetuò in Ecclesia fuisse, vt in sacramentorum dispensatione, salua illorum substantia, ea statueret vel mutaret, quæ suscipientium vtilitati, seu ipsorum sacramentorum veneration pro rerum, temporum & locorum varietate magis expedire iudicaret. Id autem Apostolus nõ obscurè visus est innuisse, cùm ait: Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. 1. Cor. 4. Atque ipsum quidem hac potestate vsum esse satis cõstat, cùm in multis alijs, tum in hoc ipso sacramento, cùm ordinatis nonnullis circa eius vsum, Cętera, inquit, cùm venero, disponam. 1. Cor. 11. Quare agnoscens sancta mater Ecclesia hanc suam in administratione sacramẽtorum authoritatem, licèt ab initio Christianæ religionis non infrequens vtriusque speciei vsus fuisset, tamen progressu temporis latissimè iam mutata illa consuetudine, grauibus & iustis causis adducta, hanc consuetudinem sub altera specie communicandi approbauit, & pro lege habendam decreuit: quam reprobare, aut sine ipsius Ecclesiæ authoritate pro libito mutare non licet.

Totum & integrum Christum, ac verum sacramentum sub qualibet specie sumi. Cap. 3.

INsupèr declarat, quanuis redemptor noster (vt anteà dictum est) in suprema illa Cœna hoc sacramentum in duabus speciebus instituerit & Apostolis tradiderit, tamen fatendum esse, etiam sub altera tantùm specie, totum atq; integrum Christum verumq; sacramentum sumi. Ac propterea, quòd ad fructum attinet, nulla gratia necessaria ad salutem eos defraudari, qui vnam speciem solam accipiunt. 1. Cor. 11.

Paruulos non obligari ad communionem sacramentalem. Cap. 4.

DEniquè eadem sancta Synodus docet, paruulos vsu rationis carentes, nulla obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistiæ communionem. Siquidem per Baptismi lauacrum regenerati & Christo incorporati, adeptam iam filiorum DEI gratiam Tit. 3.

in illa

Universidad de Deusto
Biblioteca

in illa ætate amittere non possunt. Neq; ideo tamen damnanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando seruauit. Vt enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certè eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine cõtrouersia credendum est.

DE COMMVNIONE SVB vtraque specie, & Paruulorum.

Canon 1.

Si quis dixerit, ex Dei præcepto, vel necessitate salutis omnes & singulos Christifideles vtranque speciem sanctissimi Eucharistiæ sacramenti sumere debere, Anathema sit.

Canon 2.

Si quis dixerit, sanctam Ecclesiam Catholicam non iustis causis & rationibus adductam fuisse, vt laicos, atque etiam clericos nõ conficientes, sub panis tantummodò specie communicaret, aut in eo errâsse, Anathema sit.

Canon 3.

Si quis negauerit totum & integrum Christum, omnium gratiarum fontem & authorem, sub vna panis specie sumi, quia (vt quidam falsò asserunt) nõ secũdùm ipsius Christi institutiõem sub vtraque specie sumatur, Anathema sit.

Canon 4.

Si quis dixerit, paruulis antequàm ad annos discretiõis peruenerint, necessariam esse Eucharistiæ communionem, Anathema sit.

Duos verò articulos aliâs propositos hos, nondùm tamen excussos, videlicet,

An rationes quibus sancta Catholica Ecclesia adducta fuit, vt communicaret laicos atque etiam non celebrantes sacerdotes sub vna tantùm panis specie, ita sint retinendæ, vt nulla ratione calicis vsus cuiquam sit permittendus: &,

An si honestis & Christianę charitati consentaneis rationibus concedendus alicui vel Nationi, vel Regno Calicis vsus videatur, sub aliquibus conditionibus concedendus sit, & quænam sint illæ,

Eadem sancta Synodus in aliud tempus, oblata sibi quamprimùm occasione, examinandos atque definiendos reseruat.

DECRETVM DE REFORMATIONE.

PROOEMIVM.

EAdem sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina synodus, in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ sedis Legatis, ad DEI omnipotentis laudem, & sanctæ Ecclesię ornamentum, ea quæ sequuntur, de reformationis negocio in præsidenti statuenda esse censuit.

Cap. 1.

Quoniam ab Ecclesiastico ordine omnis auaritiæ suspicio abesse debet, nihil pro collatione quorumcunque ordinum, etiam clericalis tõsuræ, nec pro literis dimissorijs aut testimonialibus, nec pro sigillo nec alia quacunque de causa, etiam spontè oblatum, episcopi & alij ordinum collatores, aut eorum ministri quouis prætextu accipiant. Notarij verò in his tantùm locis, in quibus non viget laudabilis consuetudo nihil accipiendi, pro singulis literis dimissorijs aut testimonialibus, decimam tãtùm vnius aurei partem accipere possint; dummodò eis nullum salarium sit constitutum pro officio exercendo: nec episcopis ex Notarij commodis aliquod emolumentum ex eisdem ordinum collationibus directè vel indirectè prouenire possit. Tunc enim gratis operam suam eos præstare omninò teneri decernit, contrarias taxas, ac statuta, & consuetudines etiam immemorabiles, quorumcunque locorum (quæ potiùs abusus & corruptelæ, simoniacæ prauitati fauentes, nuncupari possunt) penitùs cassando & interdicẽdo: & qui secùs fecerint, tam dantes quàm accipientes, vltra diuinam vltionem, pœnas à iure inflictas ipso facto incurrant.

Cap. 2.

Cùm non deceat eos, qui diuino ministerio asscripti sunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere: compertumque sit, quamplures plerisque in locis ad sacros ordines nullo ferè delectu admitti, qui varijs artib⁹ ac fallacijs confingunt se beneficium ecclesiasticum, aut etiã idoneas facultates obtinere: statuit sancta Synodus, ne quis deinceps clericus secularis (quanuis aliâs sit idoneus moribus, scientia & ætate) ad sacros ordines promoueatur, nisi priùs legitimè constet, cum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere. Id verò beneficium resignare non possit, nisi facta mentione, quòd ad illius beneficij titulũ sit promotus. Neque ea resignatio admittatur, nisi constito quòd aliũdè viuere commodè possit: & aliter facta resignatio, nulla sit. Patrimonium verò vel pensionem obtinentes, ordinari posthàc non possint, nisi illi, quos Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate vel commoditate Ecclesiarum suarum: eo quoquè priùs perspecto, patrimonium illud vel pensionem verè ab eis obtineri, taliaque esse, quæ eis ad vitam sustentandã satis sint: atque illa deinceps sine licentia episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenùs possint, donec beneficium Ecclesiasticũ sufficiens sint adepti, vel aliũdè habeant vndè viuere possint, antiquorũ Canonum pœnas super his innouando.

Cap. 3.

Cùm beneficia ad diuinum cultum atque Ecclesiastica munia obeunda sint constituta, ne qua in parte minuatur diuinus cultus, sed ei

sed ei debitum omnibus in rebus obsequium præstetur, statuit sancta Synodus, in Ecclesijs tam cathedralibus quàm collegiatis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, vt verisimiliter negligantur, tertiam partem fructuum & quorumcunque prouentuum & obuentionum, tam dignitatum quàm Canonicatuum, personatuum, portionum & officiorum separari debere, & in distributiones quotidianas conuerti: quæ inter dignitates obtinentes, & cæteros diuinis interessentes proportionabiliter iuxta diuisionem ab Episcopo, etiam tanquàm Apostolicæ sedis delegato, in ipsa prima fructuum deductione facienda, diuidantur: saluis tamen consuetudinibus earum Ecclesiarum, in quibus nõ residentes, seu non seruiẽtes, nihil vel minùs tertia parte percipiunt: non obstantibus exemptionibus ac alijs cõsuetudinibus, etiam immemorabilibus, & appellatiõibus quibuscunque: Crescenteque non seruiẽtium contumacia, liceat contra eos procedere iuxta Iuris ac sacrorum Canonum dispositionem.

Cap. 4.

Episcopi etiam, tanquàm Apostolicę sedis delegati, in omnibus Ecclesijs parochialibus vel baptismalibus, in quibus populus ita numerosus sit, vt vnus rector non possit sufficere ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & cultui diuino peragendo, cogant rectores vel alios, ad quos pertinet, sibi tot sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot sufficiant ad sacramenta exhibenda, & cultum diuinum celebrandum. In ijs verò, in quibus ob locorum distantiam siue difficultatem, parochiam sine magno incommodo ad percipienda sacramenta & diuina officia audienda accedere non possunt, nouas parochias etiam inuitis rectoribus iuxta formam constitutionis Alexandri tertij (quæ incipit, Ad audientiam) constituere possint. Illis autem sacerdotibus, qui de nouo erunt Ecclesijs nouiter erectis præficiendi, competens assignetur portio, arbitrio Episcopi, ex fructibus ad Ecclesiam matricem quomodocunq; pertinẽtibus: & si necesse fuerit, compellere possit populum ea subministrare, quæ sufficiant ad vitam dictorum sacerdotum sustentandam, quacunque reseruatione generali vel speciali, vel affectione super dictis Ecclesijs non obstantibus. Neque huiusmodi ordinationes & erectiones possint tolli, nec impediri ex quibuscunque prouisionibus, etiam vigore resignatiõis, aut quibusuis alijs derogationib⁹ vel suspensionib⁹.

Cap. 5.

Vt etiam Ecclesiarum status, vbi sacra Deo officia ministrantur, ex dignitate conseruetur, possint Episcopi, etiam tanquàm Apostolicæ sedis delegati, iuxta formam iuris, sine tamen præiudicio obtinentium, facere vniones perpetuas quarumcunque Ecclesiarum parochialium & baptismalium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis, propter earum pauperta tem, & in cæteris casibus à iure permissis, etiam si dictæ Ecclesiæ vel beneficia essent generaliter vel specialiter reseruata, aut qualitercunquè affecta. Quæ vniones etiam non possint reuocari, nec quoquo modo infringi vigore cuiuscunque prouisionis, etiam ex causa resignationis, aut derogationis, aut suspensionis.

Cap. 6.

Quia illiterati & imperiti parochialium Ecclesiarum Rectores, sacris minùs apti sunt officijs: & alij propter eorum vitę turpitudinem potiùs destruunt, quàm ædificant, Episcopi, etiam tanquàm Apostolicę sedis delegati, eisdem illiteratis & imperitis, si aliàs honestæ vitę sint, coadiutores aut Vicarios pro tempore deputare, partemq; fructuũ eisdem pro sufficienti victu assignare, vel aliter prouidere possint, quacunque appellatiõe & exemptione remota. Eos verò, qui turpiter & scandalosè viuunt, postquàm præmoniti fuerint, coerceant ac castigent: Et si adhuc incorrigibiles in sua nequitia perseuerent, eos beneficijs, iuxta sacrorum canonum constitutiones, exẽptione & appellatione quacunque remota, priuandi facultatem habeant.

Cap. 7.

Cùm illud quoque valdè curandum sit, ne ea, quę sacris ministerijs *dicata sunt, temporum iniuria obsolescãt, & ex hominum memoria excidant, Episcopi, etiam tanquàm Apostolicæ sedis delegati, transferre possint beneficia simplicia (etiam iuris patronatus) ex Ecclesijs, quæ vetustate vel aliàs collapsæ sint, & ob eorum inopiam nequeant instaurari, vocatis ijs quorum interest, in matrices, aut alias Ecclesias locorum eorundem, seu viciniorum, arbitrio suo: atque in eisdem Ecclesijs erigant altaria vel capellas sub ijsdem inuocationibus: vel in iam erecta altaria, vel capellas transferant, cum omnibus emolumentis & oneribus, prioribus Ecclesijs impositis. Parochiales verò Ecclesias, etiam si iuris patronatus sint, ita collapsas reficiẽdi & instaurari procurent ex fructibus & prouentibus quibuscunque, ad easdem Ecclesias quomodocunquè pertinentibus. Qui si non fuerint sufficientes, omnes patronos & alios, qui fructus aliquos ex dictis Ecclesijs prouenientes percipiunt, aut in illorum defectum, parochianos omnibus remedijs opportunis ad prædicta cogant, quacunque appellatione, exemptione & contradictione remota. Quòd si nimia egestate omnes laborent, ad matrices seu viciniores Ecclesias transferãtur, cum facultate tam dictas, parochiales, quàm alias Ecclesias dirutas, in prophanos vsus non sordidos, erecta tamen ibi Cruce, conuertendi.

*dedicata

Cap. 8.

Quæcun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quæcunque in Diœceſi ad Dei cultum ſpectant,ab ordinario diligenter curari,atq; ijs,vbi oportet, prouideri æquum eſt. Propterea commendata monaſteria, etiam Abbatiæ,Prioratus,& Præpoſituræ nuncupatæ, in quibus non viget Regularis obſeruantia, necnõ beneficia tam curata q̃ nõ curata,ſecularia & regularia qualitercũq̃ cõmendata, etiã exẽpta ab epĩs,etiã tanquam Apoſtolicæ ſedis delegatis, annis ſingulis viſitentur: curentq́ue ijdem Epiſcopi congruentibus remedijs, etiam per ſequeſtrationem fructuum,vt quæ renouatione indigent aut reſtauratione,reficiantur,& cura animarum,ſi qua illis vel eorum annexis immineat, aliaq́; debita obſequia rectè exerceantur, appellationibus quibuſcunque, priuilegijs, conſuetudinibus, etiam immemorabili tempore præſcriptis, conſeruatorijs, iudicum deputationibus,& eorum inhibitionibus,non obſtantibus: & ſi in eis vigeret obſeruantia regularis,prouideant Epiſcopi paternis admonitionibus, vt eorum Regularium ſuperiores,iuxta eorum regularia inſtituta,debitam viuendi rationem obſeruent & obſeruari faciant, & ſibi ſubditos in officio contineant ac moderentur. Quòd ſi admoniti, intra ſex menſes eos non viſitauerint vel correxerint,tunc eidem Epiſcopi,etiam vt delegati ſedis Apoſtolicæ,eos viſitare poſſint & corrigere, vt ipſi ſuperiores poſſent iuxta eorũ inſtituta: quibuſcũque appellationibus, priuilegijs & exemptionibus penitùs remotis, & non obſtantibus,

Cap. 9.

Cùm multa à diuerſis anteà Concilijs,tam Lateranẽſ ac Lugdunẽſ, quàm Viẽnẽſ, aduerſus prauos eleemoſynarum Quæſtorum abuſus remedia tunc adhibita,poſterioribus temporib⁹ reddita fuerint inutilia, potiusq́; eorum malitia ita quotidiè magno fidelium omnium ſcandalo & querela excreſcere deprehendatur, vt de eorum emẽdatione nulla ſpes ampliùs relicta videat:ſtatuit,vt poſthàc in quibuſcunque Chriſtianæ Religionis locis eorum nomen atque vſus penitùs aboleatur, nec ad officium huiuſmodi exercendum vllatenùs admittantur, non obſtantib⁹ priuilegijs,Eccleſijs,Monaſterijs. Hoſpitalibus,pijs locis,& quibuſuis,cuiuſcunque gradus, ſtatus & dignitatis perſonis conceſſis, aut conſuetudinibus etiam immemorabilibus. Indulgentias verò aut alias ſpirituales gratias, quibus non ideo Chriſtifideles decet priuari, deinceps per ordinarios locorũ, adhibitis duobus de capitulo, debitis temporibus populo publicandas eſſe decernit: Quibus etiam eleemoſynas atque oblata ſibi charitatis ſubſidia, nulla prorſus mercede accepta, fideliter colligendi facultas datur, vt tandem cæleſtes hos Eccleſiæ theſauros non ad quæſtum, ſed ad pietatem exerceri omnes verè intelligant.

Indictio futuræ Seſſionis.

EAdem ſacroſancta œcumenica & generalis Tridẽtina Synodus,in Spiritu ſancto legitimè congregata,prẽſidentibus in ea eiſdem Apoſtolicę ſedis legatis,ſtatuit & decreuit proximam futuram Seſſionem habendam & celebrandam eſſe feria quinta poſt octauam feſti Natiuitatis beatæ Mariæ Virginis,quæ erit decimaſeptima menſis Septẽbris proximè futuri: Hoc tamen adiecto, quòd dictum terminum accuicunque Seſſioni in poſterum præfigendum, ipſa ſancta Synodus pro eius arbitrio & voluntate, ſicuti rebus Concilij putauerit expedire, etiam in generali cõgregatione reſtringere & prorogare liberè poſſit & valeat.

SESSIO XXII. QVAE EST VI.
ſub Pio. 4. Pont. Max. celebrata die 17,Septemb.1562.

Doctrina de ſacrificio Miſſæ.

SAcroſancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus,in Spiritu ſancto legitimè congregata, præſidentibus in ea eiſdẽ Apoſtolicæ Sedis Legatis:vt vetus, abſoluta atque omni ex parte perfecta de magno Euchariſtiæ myſterio in ſancta Catholica Eccleſia fides atque doctrina retineatur, & in ſua puritate propulſatis erroribus atque hæreſibus, conſeruetur, de ea quatenùs verum & ſingulare ſacrificium eſt, Spiritus ſancti illuſtratione edocta, & hæc quæ ſequuntur docet, declarat & fidelibus populis prædicanda decernit.

Cap. I.

Quoniam ſub priori teſtamento, teſte Apoſtolo Paulo, propter Leuitici ſacerdotij imbecillitatem cõſummatio non erat, oportuit,Deo Patre miſericordiarũ ita ordinante, ſacerdotem alium ſecundùm ordinem Melchiſedech ſurgere,dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui poſſet omnes quotquot ſanctificandi eſſent,conſummare,& ad perfectũ adducere.Is igitur Deus & Dominus noſter, etſi ſimel ſeipſum in ara crucis, morte intercedente, DEO Patri oblaturus erat, vt æternam illic redemptionem operaretur: quia tamen per mortem ſacerdotium eius extinguendum non erat,in Cœna nouiſſima,qua nocte tradebatur, vt dilectæ ſuæ ſponſæ Eccleſiæ viſibile,ſicut hominum natura exigit, relinqueret ſacrificium, quo cruentum illud ſemel in cruce peragendum repræſentaretur, eiusq́ue memoria in finem vſque ſeculi permaneret, atque illius ſalutaris virtus in remiſſionem eorum, quæ à nobis quotidiè committuntur, peccatorum applicaretur,ſacerdotem ſecundùm ordinem melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, corpus & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini Deo Patri obtulit,ac ſub earũdem rerũ ſymbolis Apoſtolis quos tũc noui Teſtamenti ſacerdotes conſtituebat, vt ſumerent

Heb.7.

tradidit,& eiſdẽ eorumq́; in ſacerdotio ſucceſſoribus vt offerrẽt p̃cepit, per hæc verba, Hoc facite in meam commemorationem: vti ſemper Eccleſia Catholica intellexit & docuit.Nam celebrato veteri Paſcha,(quod in memoriam exitus de Aegypto multitudo filiorum Iſrael immolabat)nouum inſtituit Paſcha ſeipſum,ab Eccleſia p̃ſacerdotes ſub ſignis viſibilibus immolandum, in memoriam tranſitus ſui ex hoc mundo ad Patrem, quãdo per ſui ſanguinis effuſionem nos redemit,atq; eripuit de poteſtate tenebrarũ, & in regnum ſuum tranſtulit. Et hæc quidẽ illa munda oblatio eſt,quæ nulla indignitate aut malitia offerentium inquinari poteſt, quam Dominus per Malachiã nomini ſuo, quod magnum futurum eſſet in gentibus, in omni loco mũdam offerendam prædixit, & quam nõobſcurè innuit Apoſtolus Paulus,Corinthijs ſcribens,cùm dicit non poſſe eos, qui participatione menſæ dæmoniorũ polluti ſunt,menſæ Domini participes fieri: per menſam,altare vtrobiquè intelligens. Hæc deniquè illa eſt,quæ per varias ſacrificiorum Naturæ & legis tempore ſimilitudines figurabatur,vtpotè quæ bona omnia p illa ſignificata,velut illorum omnium conſummatio & perfectio,complectitur.

Luc. 22.
Exod.13.
Coloſ.3.
Malac. 1.
1.Cor.10.

Cap.II.

Et quoniã in diuino hoc ſarrificio, quod in Miſſa peragitur,idem ille Chriſtus continetur,& incruentè immolatur,qui in ara crucis ſemel ſeipſum cruẽtè obtulit, docet ſancta Synodus ſacrificium iſtud verè propitiatorium eſſe,per ipſumq́ue fieri, vt ſi cũ vero corde & recta fide,cum metu & reuerentia, cõtriti ac pœnitentes ad Deum accedamus, miſericordiam conſequamur,& gratiam inueniam⁹ in auxilio opportuno.Huius quippe oblatione placatus Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit. Vna enim eademq́ue eſt hoſtia,idemq́ue nũc offerens ſacerdotum miniſterio,qui ſeipſum tunc in cruce obtulit,ſola offerendi ratione diuerſa.Cuius quidẽ oblationis(cruentæ, inquã) fructus per hanc incruentam vberrimè percipiuntur:tãtum abeſt,vt illi per hanc quouis modo derogetur.Quare non ſolùm pro fidelium viuorũ peccatis,pœnis, ſatisfactionibus & alijs neceſſitatibus,ſed & p̃ defunctis in Chriſto,nõdùm ad plenum purgatis, ritè iuxta Apoſtolorũ traditionẽ,offertur.

Caput III.

Et quanuis in honorem & memoriã ſanctorum,nonnullas interdùm Miſſas Eccleſia celebrare conſueuerit,non tamen illis ſacrificium offerri docet,ſed Deo ſoli, qui illos coronauit.Vndè nec ſacerdos dicere ſolet, Offero tibi ſacrificium Petre vel Paule: ſed Deo de illorum victorijs gratias agens, eorum patrocinia implorat,vt ipſi pro nobis intercedere dignentur in cælis, quorum memoriam facimus in terris.

Caput IIII.

Et cùm ſancta ſanctè adminiſtrari conueniat,ſitq; hoc omnium ſanctiſſimũ ſacrificium,Eccleſia Catholica vt dignè reuerẽterq; offerretur ac perciperetur, ſacrum Canonẽ multis antè ſeculis inſtituit,ita ab omni errore purum,vt nihil in eo cõtineatur, quod non maximè ſanctitatem & pietatem quandam redoleat,mentesq́; offerentium in Deũ erigat.Is enim conſtat cùm ex ipſis Dñi verbis,tũ ex Apoſtolorũ traditiõib⁹, ac ſanctorũ quoq; Pontificum pijs inſtitutionibus.

Caput V.

Cumq́; natura hominum ea ſit, vt nõ facilè queat ſine adminiculis exterioribus ad rerum diuinarum meditationẽ ſuſtolli,propterea pia mater Eccleſia ritus quoſdam, vt ſcilicet quędam ſummiſſa voce,alia verò elatiore in miſſa pronunciarentur,inſtituit: Cęremonias item adhibuit, vt myſticas benedictiones,lumina, Thymiamata, veſtes, aliaq́; id genus multa ex Apoſtolica diſciplina & traditiõe:quõ & maieſtas tãti ſacrificij commendaretur, & mentes fideliũ per hæc viſibilia religionis &pietatis ſigna,ad rerum altiſſimarum,quæ in hoc ſacrificio latent,contemplationem excitarentur.

Caput VI.

Optaret quidẽ ſacroſancta Synodus, vt in ſingulis miſſis fideles adſtãtes,nõ ſolùm ſpirituali affectu,ſed ſacramentali etiã Euchariſtię p̃ceptione cõmunicarẽt,quõ ad eos huius ſanctiſſimi ſacrificij fructus vberior proueniret:nec tamen ſi id non ſemper fiat, p̃ptereà Miſſas illas,in quibus ſolus ſacerdos ſacramentaliter cõmunicat,vt priuatas & illicitas damnat,ſed probat,atq; adeò cõmendat.Siquidẽ illæ quoq; Miſſæ verè cõmunes cenſeri debent,partim quòd in eis populus ſpiritualiter cõmunicet: partim verò quòd à publico Eccleſiæ miniſtro non pro ſe tantùm,ſed pro omnibus fidelibus,qui ad corpus Chriſti pertinent,celebrentur.

Caput VII.

Monet deinde ſancta Synodus,præceptũ eſſe ab Eccleſia ſacerdotibus, vt aquam vino in calice offerendo miſcerent: tum q̃ Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur, tũ etiã, quia è latere eius aqua ſimul cum ſanguine exierit:quod ſacramẽtum hac mixtione recolitur,& cùm aquæ in Apocalypſi beati Ioannis populi dicantur, ipſius populi fidelis cum capite Chriſto vnio repræſentatur.

Apoc.17.

Caput VIII.

Etſi miſſa magnã cõtineat populi fidelis eruditionẽ,nõ tamẽ expedire viſum eſt Patrib⁹, vt vulgari lingua paſsim celebraret.Quãobrẽ retẽto vbiq; cuiuſq; Eccleſiæ antiquo & à ſancta Romana Eccleſia,omniũ Eccleſiarum matre & magiſtra,p̃bato ritu,ne oues Chriſti eſuriãt,néve paruuli panẽ petant,& nõ ſit,q̃ frangat eis: mandat ſancta ſynodus Paſto-

Thre.4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ribus,& singulis curam animarum gerentibus, vt frequenter inter Missarum celebrationem, vel per se vel per alios ex ijs, quæ in Missa leguntur, aliquid exponant, atque inter cætera sanctissimi huius sacrificij mysterium aliquod declarent, diebus præsertim Dominicis & festis.

Caput IX.

Quia verò aduersus veterem hanc in sacrosancto Euangelio, Apostolorum traditionibus, sanctorumque Patrum doctrina fundatam fidem hoc tempore multi disseminati sunt errores, & multa à multis docentur atque disputantur: sacrosancta Synodus post multos grauesque his de rebus maturè habitos tractatus, vnanimi Patrum omnium consensu, quæ huic puritissimæ fidei sacræque doctrinę aduersantur, damnare & à sancta Ecclesia eliminare per subiectos hos canones constituit.

De sacrificio Missæ.

Canon I.

Si quis dixerit, in Missa non offerri DEO verum & proprium sacrificium, aut quòd offerri non sit aliud, quàm nobis Christum ad manducandum dari, Anathema sit.

Canon II.

Luc.22. Si quis dixerit, illis verbis, Hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos sacerdotes, aut non ordinâsse, vt ipsi alijque sacerdotes offerrent corpus & sanguinem suum, Anathema sit.

Canon III.

Si quis dixerit, Missæ sacrificium tantùm esse laudis & gratiarũ actionis, aut nudam commemorationem sacrificij in cruce peracti, nó autẽ propitiatorij, vel soli prodesse sumentiue pro viuis & defunctis, ꝓ peccatis, pœnis, satisfactionibus & alijs necessitatibus offerri debere, Anathema sit.

Canon IIII.

Si quis dixerit, blasphemiam irrogari sanctissimo Christi sacrificio in cruce peracto, per Missæ sacrificium, aut illi per hoc derogari, Anathema sit.

Canon V.

Si quis dixerit, impostura esse Missas celebrare in honorem Sanctorum, & pro illorum intercessione apud Deum obtinenda, sicut Ecclesia intendit, Anathema sit.

Canon. VI.

Si q̃s dixerit, Canonẽ Missę errores cõtinere, ideoq; abrogandũ esse, Anathema sit.

Canon VII.

Si quis dixerit, cęremonias, vestes & externa signa, quib⁹ in Missarũ celebratiõe ecclesia catholica vtitur, irritabula impietatis esse magis q̃ officia pietatis, Anathema sit.

Canon VIII.

Si quis dixerit Missas, in quibus solus sacerdos sacramẽtaliter communicat, illicitas esse, ideoque abrogandas, Anathema sit.

Canon IX.

Si quis dixerit, Ecclesiæ Romanæ ritum, quo summissa voce pars Canonis & verba consecrationis proferuntur, damnandum esse, aut lingua tantùm vulgari Missam celebrari debere, aut aquam non miscendã esse vino in Calice offerendo, eô quòd sit cõtra Christi institutionem, Anathema sit.

DECRETVM DE OBSERVANDIS & EVITANDIS IN CELEBRATIONE MISSÆ.

QVanta cura adhibenda sit, vt sacrosanctum Missæ sacrificium omni religionis cultu ac veneratione celebretur, quiuis facilè existimare poterit, qui cogitârit maledictũ in sacris literis eum vocari, qui opus Dei facit negligenter. Quòd si necessariò fatemur, nullum aliud opus adeò sanctum ac diuinum à Christifidelibus tractari posse, q̃ hoc ipsum tremendũ mysteriũ, quo viuifica illa hostia, qua Deo patri reconciliati sumus, in altari per Sacerdotes quotidiè immolatur: satis etiam appáret, omnem operam & diligentiam in eo ponendam esse, vt quanta maxima fieri potest, interiori cordis mundicia & puritate atque exteriori deuotionis ac pietatis specie peragatur. Cùm igitur multa iam siue temporum vitio, siue hominum incuria & improbitate irrepsisse videantur, quæ à tanti sacrificij dignitate aliena sunt, vt ei debitus honor & cultus ad DEI gloriam & fidelis populi ædificationem restituatur, decernit sancta Synodus, vt ordinarij locorum Episcopi ea omnia prohibere, atque è medio tollere sedulò curẽt ac teneãtur, quæ vel auaritiæ, idolorum seruitus, vel irreuerentia, quæ ab impietate vix seiuncta esse potest, vel superstitio, veræ pietatis falsa imitatrix, induxit. Hier.48.

Atque vt multa paucis compræhendantur, in primis, quòd ad auaritiam pertinet, cuiusuis generis mercedum conditiones, pacta, & quicquid pro Missis nobis celebrãdis datur, necnon importunas atque illiberales eleemosynarum exactiones potiùs q̃ postulationes, aliaque huiusmodi, quæ à Simoniaca labe vel certè à turpi quæstu non longè absunt, omninò prohibeant.

Deinde vt irreuerẽtia vitẽt, singuli in suis diœcesibus interdicãt, ne cui vago & ignoto sacerdoti Missas celebrare liceat. Neminẽ ptereà, qui publicè & notoriè criminosus sit, aut sancto altari ministrare, aut sacris interesse pmittãt: néve patianẽ priuatis in domib⁹, atq; omninò extra ecclesiã & ad diuinũ tantũ cultũ dedicata oratoria, ab eisdẽ ordinarijs designãda & visitãda, sanctũ hoc sacrificium à secularib⁹ aut regularib⁹ quibuscunq; pagi, ac nisi priùs q̃ intersint, decenter cõposito corporis habitu, declarauerint se mente etiã ac deuoto cordis affectu, nó solùm corpore, adesse. Ab Ecclesijs verò musicas eas, vbi siue organo, siue cãtu lasciuũ aut impurũ aliquid miscet, item seculares oés actiões, vana atq; adeò ꝓfana colloquia, deambulationes, strepitus, clamores arceant, vt domus Dei, verè domus orationis esse videatur & dici possit.

Postremò, ne superstitioni locus aliquis detur, edicto & pœnis propositis caueant, ne sacerdotes alijs quàm debitis horis celebrent, néve ritus alios, aut alias cæremonias & preces in Missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Ecclesia probatæ, ac frequenti & laudabili vsu receptæ fuerint. Quarundam verò Missarum & candelarum certum numerum, qui magis à superstitioso cultu, quàm à vera religione inuentus est, omninò ab Ecclesia remoueant, doceantq; populũ, quis sit & à quo potissimùm proueniat huius sanctissimi sacrificij tam preciosus ac cælestis fructus. Moneãt etiam eundẽ populũ, vt frequenter ad suas parochias, saltem diebus Dominicis & maiorib⁹ festis, accedãt. Hæc igit omnia, quę summatim enumerata sunt, locorum ordinarijs ita proponantur, vt non solùm ea ipsa, sed quæcunq; alia huc pertinere visa fuerint, ipsi pro data sibi à sacrosancta Synodo potestate, acetiã vt delegati Sedis Apostolicæ, prohibeant, mandent, corrigant, statuant, atque ad ea inuiolatè seruãda, censuris Ecclesiasticis alijsq; pœnis, quæ illorum arbitrio constituentur, fidelem populum compellant: non obstantibus priuilegijs, exemptionibus, appellationibus, ac consuetudinibus quibuscunque.

Decretum de reformatione.

Eadem sacrosancta œcumenica & generalis Tridentina Synodus, in Spiritusancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem Apostolicæ Sedis Legatis, vt reformationis negocium prosequatur, hæc in præsenti sessione statuenda censuit.

Caput 1.

Nihil est quod alios magis ad pietatem ac DEI cultum assiduò instruat, quàm eorum vita & exemplum, qui se diuino ministerio dedicârunt. Cùm enim à rebus seculi in altiorem sublati locum conspiciantur, in eos, tanquàm in speculum, reliqui oculos conijciunt, ex ijsque sumunt quod imitentur. Quapropter sic decet omninò Clericos, in sortem Domini vocatos, vitam moresque suos omnes componere, vt habitu, gestu, incessu, sermone, alijsq; omnibus rebus nil nisi graue, moderatum ac religione plenum præ se ferant: leuia etiam delicta, q̃ in ipsis maxima essent, effugiant, vt eorum actiones, cunctis afferant venerationẽ. Cùm igitur quo maiore in ecclesia DEI & vtilitate & ornamento hæc sunt, ita etiam diligentiùs sunt obseruãda, statuit sancta Synodus, vt quæ aliàs à summis Pontificibus & à sacris Concilijs de Clericorum vita, honestate, cultu doctrinaq; retinẽda, ac simul de luxu, comessationibus, choreis, aleis, lusibus, ac quibuscunque criminibus, nec non secularibus negocijs fugiẽdis copiosè ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum ijsdem pœnis vel maiorib⁹, arbitrio ordinarij imponendis obseruentur: nec appellatio executionẽ hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, suspendat. Si qua verò ex ijs in desuetudinem abijsse cõpererint, ea quãprimùm in vsum reuocari & ab omnibus accuratè custodiri studeant, non obstantibus consuetudinibus quibuscunque: ne subditorum neglectæ emendationis ipsi condignas, Deo vindice, pœnas persoluant.

Caput 2.

Quicunque posthac ad Cathedrales Ecclesias erit assumendus, is non solùm natalibus, ætate, moribus & vita, ac alijs, quæ à sacris Canonibus requiruntur, plenè sit præditus: verumetiam in sacro ordine anteà, saltem sex mensiũ spatio, constitutus, quarum rerum instructio, si eius notitia nulla aut recens in Curia fuerit, à sedis Apostolicę Legatis, seu nuncijs prouinciarum, aut eius ordinario, eoq; deficiẽte, à vicinioribus ordinarijs sumatur. Scientia verò præter hæc huiusmodi polleat, vt muneris sibi iniungendi necessitati possit satisfacere. Ideoq; anteà in vniuersitate studiorũ Magister siue doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel iure canonico, meritò sit promotus, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur. Quòd si regularis fuerit, à superiorib⁹ suæ religionis similẽ fidem habeat. Prędicti aũt oẽs, vndẽ instructio seu testificatio erit sumenda, hęc fideliter & gratis referre teneant: alioquin eorum cõscientias grauiter oneratas esse scient, & Deum & superiores suos habebunt vltores.

Caput 3.

Episcopi etiam tãquàm delegati Apostolici, ex fructibus & prouentibus quibuscunque omnium dignitatum, personatuum & officiorũ in Ecclesijs Cathedralibus vel collegiatis existentium, tertiam partem in distributiones, eorũ arbitrio assignandas, diuidere possint: vt scilicet qui eas obtinẽt, si personaliter cõpetens sibi seruitiũ, iuxta formã ab eisdẽ Episcopis præscribẽdam, quolibet die statuto nõ impleuerint, illius diei distributionem amittãt, nec eius quoquo modo dominium acquirant. sed fabricæ Ecclesiæ, quatenùs indigeat, aut alteri pio loco, arbitrio ordinarij applicetur. Crescẽte verò contumacia, contra eos iuxta sacrorum Canonũ cõstitutiones procedant. Quòd si alicui ex prędictis dignitatibus in ecclesijs cathedralibus vel collegiatis de iure seu cõsuetudine iurisdictio, administratio vel officium non competat, sed extra ciuitatem in diœcesi cura animarũ immineat, cui is, qui dignitatem obtinet, incumbere voluerit, tunc pro tempore, quo in curata Ecclesia resederit ac ministrauerit, tanquàm præsens sit ac diuinis intersit, in Ecclesijs Cathedralibus ac colle-

Universidad de Deusto
Biblioteca

giatis habeatur. Hæc in his Ecclesijs tantùm instituta intelligãtur, in quibus nulla est cõsuetudo vel statutum, vt dictæ dignitates nõ seruientes aliquid amittant, quod ad tertiam dictorum fructuum & prouentuum partem ascendat: non obstãtibus consuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptiõibus, & constitutionibus etiam iuramento & quauis authoritate firmatis.

Caput IIII.

Quicunque in Cathedrali vel collegiata, seculari aut regulari Ecclesia diuinis mãcipatus officijs, in subdiaconatus ordine saltem constitutus non sit, vocem in huiusmodi Ecclesijs in Capitulo non habeat, etiam si hoc sibi ab alijs liberè fuerit concessum. Ij verò, qui dignitates, personatus, officia, præbendas, portiones, ac quælibet alia beneficia in dictis Ecclesijs obtinent, aut in posterum obtinebũt, quibus onera varia sunt annexa, videlicet, vt alij Missas, alij Euangelia, alij Epistolas dicant & cantent, quocunque ij priuilegio, exemptione, prærogatiua, generis nobilitate sint insigniti, teneantur, iusto impedimento cessante, infra annũ ordines suscipere requisitos: Alioquin pœnas incurrant, iuxta constitutionem Concilij Viennen. quæ incipit, Vt ij, qui &c. quam præsenti decreto innouat. Cogantque Episcopi eos diebus statutis dictos ordines per seipsos exercere, ac cætera omnia officia, quæ debent in cultu diuino ꝑstare, sub eisdẽ & alijs etiã grauioribus pœnis, arbitrio eorum imponendis. Nec alijs in posterum fiat prouisio, nisi ijs, qui iam ætatem & cæteras habilitates integrè habere dignoscantur: aliter irrita sit prouisio.

Caput V.

Dispensationes quacunque authoritate concedendæ, si extra Romanam Curiã committendæ erunt, committantur ordinarijs illorum, qui eas impetrauerint. Eæ verò quæ gratiosè concedentur, suum non sortiantur effectum, nisi priùs ab eisdem, tanquàm delegatis Apostolicis, summariè tantùm & extraiudicialiter cognoscatur, expressas preces subreptionis vel obreptionis vitio non subiacere.

Caput VI.

In commutationibus vltimarum voluntatũ, quæ non nisi ex iusta & necessaria causa fieri debent, Episcopi, etiam tanquàm delegati Sedis Apostolicæ, summariè & extraiudicialiter cognoscant, nihil in precibus, tacita veritate vel suggesta falsitate, fuisse narratum, priusquàm commutationes prædictæ executioni demandentur.

Caput VII.

Legati & Nuncij Apostolici, Patriarchæ, Primates & Metropolitani, in appellationibus ad eos interpositis in qbusuis causis, tã in admittẽdis appellatiõibus, q̃ in concedẽdis inhibitionibus, post appellationem seruare teneãtur formam & tenorẽ sacrarũ con

stitutionum, & præsertim Innocẽtij quarti, quæ incipit, Romana: quacunque consuetudine etiam immemorabili, aut stylo, vel priuilegio in contrarium non obstãtibus: aliàs inhibitiones, & processus, & inde sequuta quæcunque, sint ipso iure nulla.

Caput VIII.

Episcopi etiam tanquàm Sedis Apostolicæ delegati, in casibus à iure concessis, omnium piarum dispositionum, tam in vltima voluntate quàm inter viuos, sint executores: habeantq; ius visitãdi hospitalia, collegia quæcunque ac confraternitates laicorum, etiam quas scholas siue quocunq; alio nomine vocant: non tamen quæ sub Regũ immediata protectione sunt, sine eorum licentia. Eleemosynas montis pietatis, siue charitatis, & pia loca omnia, quocunque modo nuncupentur, etiam si prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptionis priuilegio sint munita, ac omnia, quæ ad Dei cultum, aut animarum salutem, seu pauperes sustentandos instituta sunt, ipsi ex officio suo iuxta sacrorum Canonum statuta cognoscant & exequantur: non obstantibus quacunque consuetudine, etiam immemorabili, priuilegio aut statuto.

Caput IX.

Administratores tam Ecclesiastici quàm laici fabricæ cuiusuis Ecclesiæ etiam Cathedralis, hospitalis, confraternitatis, eleemosynæ montis pietatis, & quorumcunque piorum locorum, singulis annis teneantur reddere rationem administrationis Ordinario, consuetudinibus & priuilegijs quibuscunque in contrarium sublatis: nisi fortè in institutione & ordinatione talis Ecclesiæ seu fabricæ expresse cautum esset. Quòd si ex consuetudine, aut priuilegio, aut ex constitutione aliqua loci, alijs ad id deputatis, ratio reddenda esset, tunc cum ijs adhibeatur etiam ordinarius: aliter factæ liberationes dictis administratoribus minimè suffragentur.

Cap. X.

Gùm ex notariorum imperitia, plurima damna & multarum occasio litium oriatur, possit Episcopus quoscunque notarios, etiam si Apostolica, Imperiali, aut Regia authoritate creati fuerint, etiam tanquàm delegatus sedis Apostolicæ, examinatione adhibita, eorum sufficientiam scrutari: illisque nõ idoneis repertis, aut quomodocunque in officio delinquentibus, officij eius in negocijs, litibus & causis Ecclesiasticis & spiritualibus exercendi vsum perpetuò, aut ad tempus prohibere: Nec appellatio eorum, interdictiõem ordinarij suspẽdat.

*quandocunque,

Caput XI.

Si quem clericorum aut laicorum, quacunque is dignitate, etiam Imperiali aut Regali

Regali præfulgeat, intantùm malorũ omnium radix cupiditas occupauerit, vt alicuius Ecclesiæ, seu cuiusuis secularis aut regularis beneficij, montium pietatis, aliorumque piorum locorum iurisdictiones, bona, census ac iura etiam feudalia & emphyteotica, fructus, emolumenta, seu quascunque obuentiones, quæ in ministrorum ac pauperum necessitates conuerti debent, per se vel per alios, vi vel timore incusso, seu etiam per suppositas personas clericorum aut laicorum, seu quacunque arte, aut quocunque quæsito colore in proprios vsus conuertere, illosque vsurpare præsumpserit, seu impedire, ne ab ijs, ad quos iure pertinent, percipiantur: is Anathemati tandiù subiaceat, quandiù iurisdictiones, bona, res, iura, fructus & redditus, quos occupauerit, vel qui ad eum quomodocunque, etiam ex donatione suppositæ personæ peruenerint, Ecclesiæ eiusque administratori siue beneficiato integrè restituerit, ac deinde à Romano Pontifice absolutionem obtinuerit. Quòd si eiusdem Ecclesiæ patronus fuerit, etiam iurepatronatus, vltra prædictas pœnas, eo ipso priuatus existat: Clericus verò, qui nefandæ fraudis & vsurpationis huiusmodi fabricator seu consentiens fuerit, eisdem pœnis subiaceat: necnon quibuscunque beneficijs priuatus sit, & ad quæcunque alia beneficia inhabilis efficiatur, & à suorum ordinum executione, etiam post integram satisfactionem & absolutionem, arbitrio sui ordinarij suspendatur.

DECRETVM SVPER PETITIone concessionis calicis.

INsuper cùm eadem sancta Synodus superiori Sessione duos articulos, aliàs propositos, & tum nondùm discussos, videlicet, An ratiões, quibus sancta catholica Ecclesia adducta fuit, vt communicaret laicos, atque etiam non celebrantes sacerdotes, sub vna panis specie, ita sint retinendæ, vt nulla ratione calicis vsus cuiquam sit permittendus: & An, si honestis & Christianæ charitati cõsentaneis rationibus concedendus alicui vel nationi, vel regno calicis vsus videatur, sub aliquibus conditionibus sit concedendus, & quænam sint illæ: in aliud tempus, oblata sibi occasione, examinandos atque definiendos reseruauerit: nũc eorũ pro quibus petitur, saluti optimè consultum volẽs, decernit integrum negocium ad sanctissimum dominum nostrum esse referendum, prout præsenti decreto refert, qui pro sua singulari prudentia id efficiat, quod vtile Reipub. Christianę & salutare petentibus vsum calicis fore iudicauerit.

Indictio futuræ sessionis.

Insuper eadem sacrosancta Synodus diem futuræ Sessionis ad feriam quintam post octauam festiuitatis Omnium Sanctorum, qui erit dies XII. mensis Nouembris, indicit, & in ea decernetur de Sacramento Ordinis, & de Sacramento Matrimonij, &c.

PROROGATA FVIT SESSIO vsque ad diem 15. Iulij, 1563.

Sessio xxiij. quæ est septima sub Pio 4. Põt. Max. celebrata die 15. Iulij, 1563.

Doctrina de Sacramento Ordinis.

Caput 1.

SAcrificium & sacerdotium ita DEI ordinatione coniuncta sunt, vt vtrunque in omni lege extiterit. Cùm igitur in nouo Testamento sanctum Eucharistiæ sacrificium visibile ex Domini institutione Catholica Ecclesia acceperit, fateri etiam oportet, in ea nouum esse visibile & externum sacerdotium, in quod vetus translatum est. Hoc autem ab eodem Domino Saluatore nostro institutum esse, atque Apostolis eorumque successoribus in sacerdotio potestatem traditam consecrandi, offerendi, & ministrãdi corpus & sanguinem eius, necnon & peccata dimittendi & retinendi, sacræ literæ ostendunt, & catholicæ Ecclesiæ traditio semper docuit.

Caput 2.

Cùm autem diuina res sit tam sancti sacerdotij ministerium, consentaneum fuit, quo digniùs & maiori cum veneratiõe exerceri posset, vt in Ecclesiæ ordinatissima dispositione plures & diuersi essent ministrorum ordines, qui sacerdotio ex officio deseruirent: ita distributi, vt qui iam clericali tonsura insigniti essent, per minores ad maiores ascenderent. Nam non solùm de sacerdotibus, sed & de diaconis sacræ literæ apertam mentionem faciunt, & quæ maximè in illorum ordinatione attendẽda sunt, grauissimis verbis docent: & ab ipso Ecclesiæ initio sequentium ordinum, nomina, atque vniuscuiusq; eorum propria ministeria, subdiaconi scilicet, acolythi, exorcistę, lectoris & ostiarij in vsu fuisse cognoscuntur, quanuis non pari gradu. Nam subdiaconatus ad maiores Ordines à Patribus & sacris Concilijs refertur, in quibus & de alijs inferioribus frequentissimè legimus.

Caput 3.

Cùm scripturæ testimonio, Apostolica traditione, & Patrum vnanimi cõsensu perspicuum sit, per sacram ordinationem, quæ verbis & signis exterioribus perficitur, gratiam conferri: dubitare nemo debet, Ordinem esse verè & propriè vnum ex septẽ sanctæ Ecclesię Sacramentis. Inquit enim Apostolus: Admoneo te, vt resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuũ mearum. Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis & dilectionis, & sobrietatis. 2. Tim. 2.

Cap. 3.

Quoniam verò in Sacramento Ordinis, sicut & in Baptismo & Confirmatione, cha-

Universidad de Deusto
Biblioteca

racter imprimitur,qui nec deleri, nec auferri potest, meritò sancta Synodus damnat eorum sententiam,qui asserunt noui Testamenti sacerdotes temporariam tantummodò potestatem habere,ac semel ritè ordinatos, iterũ laicos effici posse,si verbi Dei ministerium non exerceant. Quòd si omnes Christianos promiscuè noui Testamenti sacerdotes esse, aut oẽs pari inter se potestate spirituali præditos affirmet,nihil aliud facere videtur, quàm Ecclesiasticam Hierarchiam,quæ est vt castrorum acies ordinata ,cõfundere,perindè ac si contra beati Pauli doctrinam,omnes Apostoli,omnes Prophetę, 1.Cor.12. Ephe.4. omnes Euangelistæ,omnes Pastores,omnes sint Doctores. Proinde sacrosancta Synodus declarat, præter cæteros Ecclesiasticos gradus,Episcopos,qui in Apostolorum locum successerunt,ad hũc Hierarchicum ordinẽ præcipuè pertinere,& positos,sicut idẽ Actor.20. Apost.ait,à Spiritusancto regere Ecclesiam Dei,eosq; Presbyteris superiores esse,ac sacramentũ confirmationis cõferre,ministros Ecclesiæ ordinare,atque alia pleraque peragere ipsos posse,quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam habent. Docet insuper sacrosancta Synodus, in ordinatione Episcoporũ, sacerdotum & cæterorum ordinum nec populi, nec cuiusuis secularis potestatis & magistratus cõsensum,siue vocationem,siue authoritatem ita requiri,vt sine ea irrita sit ordinatio: quin potiùs decernit,eos qui tantũmodò à populo aut seculari potestate ac magistratu vocati & instituti, ad hæc ministeria exercenda assendunt,& qui ea propria temeritate sibi sumunt,omnes non Ecclesiæ ministros, sed fures & latrones,per ostium non ingressos, habendos esse.Hæc sunt,quæ generatim sacræ Synodo visum est Christi fideles de sacramento Ordinis docere. His autem contraria,certis & proprijs Canonibus in hunc, qui sequitur, modum damnare cõstituit,vt omnes adiuuante Christo,fidei regula vtẽtes,in tot errorum tenebris Catholicam veritatem faciliùs agnoscere & tenere possint.

De sacramento Ordinis.

Canon 1.

Si quis dixerit non esse in nouo Testamento sacerdotium visibile & externum, vel non esse potestatem aliquam consecrandi & offerendi verum corpus & sanguinem Domini, & peccata remittendi & retinendi, sed officium tantùm & nudum ministerium prædicandi Euangelium: vel eos, qui non prædicant, prorsus non esse sacerdotes,Anathema sit.

Canon 2.

Si quis dixerit, præter sacerdotium non esse in Ecclesia Catholica alios ordines & maiores & minores,per quos velut per gradus quosdam in sacerdotium tẽdatur, Anathema sit.

Canon 3.

Si quis dixerit, Ordinem, siue sacram Ordinationem non esse verè & propriè sacramentum, à Christo Domino institutum: vel esse figmentum quoddam humanum, excogitatum à viris rerum Ecclesiasticarum imperitis:aut esse tantùm ritum quendam eligendi ministros verbi Dei & sacramentorum,Anathema sit.

Canon 4.

Si quis dixerit, per sacram Ordinationem non dari Spiritum sanctum,ac proinde frustrà Episcopos dicere, Accipe Spiritumsanctum:aut per eam non imprimi characterẽ, vel eum, qui sacerdos semel fuit,laicum rursus fieri posse, Anathema sit.

Canon 5.

Si quis dixerit sacram Vnctionem,quã Ecclesia in sancta ordinatione vtitur, nõ tãtùm non requiri,sed cõtemnendam & pernicioſam esse,similiter & alias Ordinis ceremonias,Anathema sit.

Canon 6.

Si quis dixerit in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam diuina ordinatione institutam,quæ constat ex Episcopis, Presbyteris & ministris,Anathema sit.

Canon 7.

Si quis dixerit, Episcopos non esse Presbyteris superiores,vel non habere potestatem confirmandi & ordinandi,vel eam quã habent, illis esse cum Presbyteris communem,vel ordines ab ipsis collatos sine populi vel Potestatis secularis consensu aut vocatione, irritos esse:aut eos, qui nec ab Ecclesiastica & Canonica potestate ritè ordinati nec missi sunt,sed aliunde veniũt,legitimos esse verbi & sacramẽtorum ministros, Anathema sit.

Canon 8.

Si quis dixerit,Episcopos,qui authoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos ac veros Episcopos, sed figmentum humanum,Anathema sit.

Decretum de reformatione.

EADEM SACROSANCTA TRIdentina Synodus,reformationis materiam prosequens,hæc quæ sequuntur,in præsenti decernenda esse statuit & decernit.

Caput 1.

CVm præcepto diuino mandatum sit omnibus,quibus animarum cura cõmissa est,oues agnoscere,pro his sacrificium offerre, verbique Diuini prædicatione, sacramentorum administratione ac bonorum omnium operum exemplo pascere,pauperum aliarumq; miserabiliũ pſonarum curã paternã gerere,& in cætera munia pastoralia incũbere: quæ omnia nequaquã ab ijs pſtari & impleri possunt,qui gregi suo non

nõ inuigilãt neque assistũt, sed mercenariorum more deserũt:sacrosancta synodus eos admonet & hortatur, vt diuinorum præceptorum memores,factique forma gregis,in iudicio & veritate pascant & regant. Ne verò ea,quæ de residẽtia sanctè & vtiliter iam anteà sub felicis recordatiõis Paulo III. sancita fuerunt,in sensus à sacrosanctæ synodi mente alienos trahantur, àc si vigore illius decreti quinque mensibus continuis abesse liceat,illis inhærendo, declarat sacrosancta synodus,omnes patriarchalibus,Primatialibus,Metropolitanis, ac cathedralib. Ecclesijs quibuscunq; quocunq; nomine & titulo præfectos, etiã si S.R.E. Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia vel diœcesi residentiam, vbi iniuncto sibi officio defungi teneantur, neque abesse posse, nisi ex causis & modis infrascriptis.Nã cùm Christiana charitas,vrgens necessitas, debita obedientia,ac euidens Ecclesiæ vel Reipublicæ vtilitas aliquos nonnunquàm abesse postulent & exigant,decernit eadẽ sancta Synodus, has legitimæ absentiæ causas à beatissimo Romano pontifice,aut à Metropolitano,vel,eo absente,suffraganeo episcopo antiquiori residente,qui idem Metropolitani absentiam probare debebit,in scriptis esse approbandas: nisi cùm absentia inciderit propter aliquod munus & Reipublicæ officiũ,episcopatibus adiunctũ: cuius quoniam causæ sunt notoriæ, & interdum repẽtinæ,ne eas quidem significari Metropolitano necesse erit. Ad eundem tamen cum Concilio prouinciali spectabit iudicare de licentijs à se vel à suffraganeo datis, & videre ne quis eo iure abutatur, & vt pœnis canonicis errantes puniantur. Intereà meminerint discessuri ita ouibus suis prouidendum,vt quantùm fieri poterit,ex ipsorũ absentia nullum damnum accipiãt. Quoniam autem qui aliquantisper tantùm absunt, ex veterum Canonum sententia non videntur abesse,quia statim reuersuri sunt, sacrosancta Synodus vult illud absentię spatium singulis annis,siue continuum siue interruptũ, extra prædictas causas nullo pacto debere duos, aut ad summum tres menses excedere,& haberi rationem,vt id æqua ex causa fiat,& absque vllo gregis detrimento. Quod an ita sit,abscedentium conscientiæ relinqt, quam sperat religiosam & timoratam fore, cùm Deo corda pateant,cuius opus nõ fraudulenter agere suo periculo tenentur. Eosdem interim admonet & in Domino hortatur,ne per illius temporis spatiũ, Dominici aduentus, Quadragesimæ, Natiuitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes item & Corporis Christi diebus, quibus refici maximè & in Domino gaudere pastoris præsentia oues debeant, ipsi ab ecclesia sua cathedrali,vllo pacto absint, nisi episcopalia munia in sua diœcesi eos aliò vocent.

Si quis autem (quod vtinàm nunquàm eueniat)contra huius decreti dispositionem abfuerit,statuit sacrosancta synodus,præter alias pœnas aduersus nõ residẽtes sub Paulo III. impositas & innouatas, ac mortalis peccati reatum quẽ incurrit, eum pro rata temporis absentiæ,fructus suos non facere, nec tuta conscientia,alia etiam declaratione nõ secuta,illos sibi detinere posse: sed teneri, aut ipso cessante,per superiorem ecclesiasticum illos fabricæ ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare,prohibita quacunq; conuentione vel compositione, quæ pro fructibus malè perceptis appellatur, ex qua etiam ꝓdicti fructus in totum aut pro parte ei remitterentur,non obstantibus quibuscunq; priuilegijs cuicunque collegio aut fabricæ concessis.

Eadem omninò,etiam quo ad culpam,& amissionem fructuum, & pœnas, de curatis inferioribus & alijs quibuscunque, qui beneficium aliquod ecclesiasticum,curam animarum habens,obtinent, sacrosancta Synodus declarat & decernit:ita tamen,vt quãdocunque eos,causa priùs per episcopũ cognita & probata, abesse contigerit, Vicariũ idoneum,ab ipso ordinario approbandum, cum debita mercedis assignatiõe relinquãt. Discedendi autem licẽtiam, in scriptis gratisque concedẽdam, vltra bimestre tempus, nisi ex graui causa,non obtineant. Quòd si per edictum citati, etiam non personaliter contumaces fuerint,liberum esse vult ordinarijs, per censuras ecclesiasticas, & sequestrationem & subtractionem fructuum, aliaque iuris remedia,etiam vsque ad priuationem, compellere: Nec executionẽ hanc quolibet priuilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cuiuscunq; beneficij,pactione,statuto, etiam iuramento, vel quacunq; authoritate confirmato, consuetudine etiam immemorabili,quæ potiùs corruptela censenda est, siue appellatione, aut inhibitiõe,etiam in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ constitutionis, suspendi posse.

Postremò tam decretum illud sub Paulo III. quàm hoc ipsum in Concilijs prouincialibus & episcopalibus publicari sancta Synodus præcipit. Cupit enim,quæ adeò ex pastorum munere animarumque salute sunt, frequenter omnium auribus mentibusque infigi, vt in posterum, DEO iuuante, nulla temporum iniuria, aut hominum obliuione, aut desuetudine aboleantur.

Cap.2.

Ecclesijs cathedralibus seu superioribus quocunq; nomine ac titulo præfecti, etiam si S.R.E.Cardinales sint, si munus cõsecrationis intra tres menses non susceperint, ad fructuum perceptorum restitutionem teneantur. Si intra totidem menses posteà id

Universidad de Deusto
Biblioteca

facere neglexerint, Ecclesijs ipso iure sint priuati. Consecratio verò, si extra Curiam Romanam fiat, in ecclesia ad quam promoti fuerint, aut in prouincia, si commodè fieri poterit, celebretur.

Cap. 3.

Episcopi per semetipsos ordines conferant. Quòd si ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter, quàm iam probatos & examinatos, ad alium episcopum ordinandos dimittant.

Cap. 4.

Prima tonsura non initientur, qui sacramentum Confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta edocti nō fuerint, quiq; legere & scribere nesciant, & de quibus p̄babilis coniectura non sit, eos non secularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum p̄stent, hoc vitæ genus elegisse.

Cap. 5.

Ad minores ordines promouendi, bonū à Parocho & à magistro scholæ, in qua educantur, testimonium habeant. Hi verò, qui ad singulos maiores erunt assumendi, per mensem ante ordinationem episcopū adeant, q Parocho aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt nominibus ac desiderio eorum, qui volēt promoueri, publicè in ecclesia propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus & vita à fide dignis diligenter inquirat, & literas testimoniales, ipsam inquisitiōem factam continentes, ad ipsum episcopū quā primùm transmittat.

Cap. 6.

Nullus prima tōsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus, ante decimumquartum annum beneficium possit obtinere. Is etiam fori priuilegio non gaudeat, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum & tonsurā deferens, alicui ecclesiæ ex mandato episcopi inseruiat: vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola vel vniuersitate de licentia Episcopi quasi in via ad maiores Ordines suscipiendos versetur. In clericis verò coniugatis seruetur constitutio Bonifacij IX. quæ incipit, Clerici qui cum vnicis: modò hi clerici alicuius Ecclesiæ seruitio vel ministerio ab episcopo deputati, eidem Ecclesiæ seruiant vel ministrent, & clericali habitu & tonsura vtantur: nemini, quo ad hoc, priuilegio vel consuetudine etiā immemorabili suffragante.

Cap. 7.

Sacrosancta synodus, antiquorū Canonum vestigijs inhærendo decernit, vt quando episcopus ordinationem facere disposuerit, omnes qui ad sacrum ministerium accedere voluerint, feria quarta ante ipsam ordinationem, vel quando episcopo videbitur, ad ciuitatem euocentur. Episcopus autem, sacerdotibus & alijs prudentibus viris, peritis diuinæ legis, ac in ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, sibi ascitis, ordinādorum genus, personam, ætatem, institutionē, mores, doctrinam & fidem diligenter inuestiget & examinet.

Cap. 8.

Ordinationes sacrorum ordinum statutis à iure temporibus, ac in cathedrali Ecclesia, vocatis præsentibusq; ad id Ecclesiæ canonicis, publicè celebrent. Si autem in alio diœcesis loco, præsente clero loci, dignior, quantùm fieri poterit, Ecclesia semper adeatur. Vnusquisq; autem à proprio episcopo ordinetur. Quòd si quis ab alio promoueri petat, nullatenùs id ei, etiam cuiusuis generalis aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, etiam statutis temporibus permittat, nisi eius probitas ac mores Ordinarij sui testimonio commendentur. Si secùs fiat, ordinans à collatione ordinum per annum: & ordinatus: à susceptorum ordinum executione, quandiù proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus.

Cap. 9.

Episcopus familiarem suum non subditum, ordinare non possit, nisi per triennium secum fuerit cōmoratus, & beneficiū, quacunque fraude cessante, statim re ipsa illi conferat, consuetudine quacunq;, etiā immemorabili, in contrarium non obstante.

Cap. 10.

Abbatibus ac alijs quibuscunque quantumuis exemptis, non liceat in posterum intra fines alicuius diœcesis cōsistentibus, etiam si nullius diœcesis, vel exempta esse dicantur, cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram vel minores ordines conferre: nec ipsi abbates & alij exempti, aut collegia, vel capitula quæcunque etiam Ecclesiarum Cathedralium, literas dimissorias aliquibus clericis secularibus, vt ab alijs ordinentur, cōcedant: sed horum omnium ordinatio, seruatis omnibus, quæ in huius sacrosanctæ synodi decretis continētur, ad Episcopos, intra quorum diœcesis fines existant, pertineat: non obstantibus quibusuis priuilegijs, præscriptionibus, aut consuetudinibus etiam immemorabilibus: Pœnam quoque impositā his, qui contra huius sanctæ synodi sub Paulo III. decretum, à capitulo, episcopali sede vacāte, literas dimissorias impetrant, ad illos, qui easdē literas nō à capitulo, sed ab alijs quibusuis in iurisdictione episcopi loco capituli, sede vacante, succedentibus, obtinerent, mādat extendi. Concedentes autem dimissorias contra formam decreti, ab officio & beneficio per annum sint ipso iure suspensi.

Cap. 11.

Minores Ordines ijs, qui saltem Latinam linguam intelligant, per temporum interstitia (nisi aliud episcopo expedire magis videretur) conferantur, vt eo accuratiùs, quātum

tum sit huius disciplinę pōdus, possint edoceri: ac in vnoquoque munere iuxta præscriptum Episcopi se exerceant, idque in ea, cui adscripti erūt, Ecclesia, nisi fortè ex causa studiorum absint: atque ita de gradu in gradum assendant, vt in eis cum ætate, vitæ meritum & doctrina maior accrescat: quod & bonorum morum exemplum, & assiduū in Ecclesia ministerium, atque maior erga presbyteros & superiores ordines reuerentia, & crebrior, quàm anteà, cor poris Christi communio maximè comprobabunt. Cumque hinc ad altiores gradus & sacratissima mysteria sit ingressus, nemo ijs initietur, quem non scientiæ spes maioribus ordinibus dignum ostendat. Hi verò non nisi post annum à susceptione postremi gradus minorum ordinum, ad sacros ordines promoueantur, nisi necessitas, aut ecclesiæ vtilitas iudicio episcopi aliud exposcat.

Cap. 12.

Nullus in posterum ad subdiaconatus ordinem ante vigesimumsecundum, ad Diaconatus ante vigesimumtertium, ad presbyteratus ante vigesimumquintum ætatis suæ annum promoueatur. Sciant tamen Episcopi, non singulos in ea ætate constitutos debere ad hos ordines assumi, sed dignos duntaxàt, & quorum probata vita senectus sit. Regulares quoque nec in minori ætate, nec sine diligenti Episcopi examine ordinētur, priuilegijs quibuscunque, quo ad hoc, penitùs exclusis.

Cap. 13.

Subdiaconi & Diaconi ordinentur, habentes bonum testimonium, & in minoribus ordinibus iam probati, ac literis & his, quæ ad ordinem exercendum pertinent, instructi, qui sperant, DEO authore, se continere posse, Ecclesijs, quibus asscribentur, inseruiant: sciantque maximè decere, si saltem diebus dominicis & solennibus, cùm altari ministrauerint, sacram communionem p̄ceperint. Promoti ad sacrum subdiaconatus ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum (nisi aliud Episcopo videatur) assendere non permittantur. Duo sacri ordines non eodem die etiam regularibus conferantur, priuilegijs ac indultis quibusuis concessis, non obstātibus quibuscunque.

Cap. 14.

Qui piè & fideliter in ministerijs anteactis se gesserint, & ad presbyteratus ordinē assumuntur, bonum habeant testimonium. Et hi sint, qui non modò in diaconatu ad minus annum integrum, (nisi ob Ecclesiæ vtilitatem ac necessitatem aliud episcopo videretur) ministrauerint, sed etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ministranda sacramēta, diligenti examine p̄cedente, idonei comprobentur, atq; ita pietate ac castis moribus conspicui, vt præclarum bonorum operum exemplum & vitæ monita ab eis possint expectari. Curet episcopus, vt ij saltē diebus dominicis ac festis solennibus, si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, vt suo muneri satisfaciāt, Missas celebrent. Cùm promotis per saltum, si nō ministrauerint, episcop⁹ ex legitima causa possit dispensare.

Cap. 15.

Quanuis presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant, decernit tamen sacrosancta synodus, nullū, etiam regularem, posse confessiones secularium, etiam sacerdotū audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab episcopis per examē, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationē, quæ gratis detur, obtineat: priuilegijs, & consuetudine quacunque etiam immemorabili, non obstantibus.

Cap. 16.

Cùm nullus debeat ordinari, qui iudicio sui episcopi non sit vtilis aut necessarius suis ecclesijs, sancta synodus, vestigijs sexti canonis concilij Chalcedonensis inhærendo, statuit vt nullus in posterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro cuius necessitate aut vtilitate assumitur, non asscribatur, vbi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur sedibus. Quòd si locum inconsulto episcopo deseruerit, ei sacrorum exercitium interdicatur. Nullus præterea clericus peregrinus sine commendatitijs sui ordinarij literis, ab vllo episcopo ad diuina celebranda & sacramenta administranda admittatur.

Cap. 17.

Vt sanctorum ordinum à diaconatu ad Ostiariatum functiones, ab Apostolorum temporibus in ecclesia laudabiliter receptę, & pluribus in locis aliquandiù intermissæ, in vsum iuxta sacros canones reuocentur, nec ab hæreticis tanquàm ociosæ traducantur, illius pristini moris restituendi desiderio flagrans sancta Synodus, decernit, vt in posterum huiusce modi ministeria non nisi per constitutos in dictis ordinibus exerceantur: omnesque & singulos Prælatos Ecclesiarum in domino hortatur, & illis præcipit, vt, quantùm fieri commodè poterit, in ecclesijs Cathedralibus, collegiatis & parochialibus suę diœcesis, si populus frequēs & ecclesiæ prouentus id ferre queant, huiusmodi functiones eurent restituendas, & ex aliqua parte reddituum aliquorum simplicium beneficiorum, vel fabricæ Ecclesiæ, si prouentus suppetant, aut vtriusque illorum eas functiones exercentibus, stipendia assignent: quibus, si negligentes fuerint, Ordinarij iudicio aut ex parte mulctari, aut in totum priuari possint: q; si ministerijs 4. minorum ordinum exercēdis clerici cælibes præstò

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtò non erunt, ſuffici poſſint etiam coniugati vitæ probatæ, dummodò nó bigami, ad ea munia obeunda idonei, & qui tonſuram & habitum clericalem in eccleſia geſtent.

Cùm adoleſcentium ætas, niſi rectè inſtituatur, prona ſit ad mundi voluptates ſequendas, & niſi à teneris annis ad pietatem & religionem informetur, antequàm vitiorum habitus totos homines poſſideat, nunquàm perfectè ac ſine maximo ac ſingulari propemodùm Dei omnipotentis auxilio, in diſciplina eccleſiaſtica pſeuerat: ſancta ſynodus ſtatuit, vt ſingulæ cathedrales, Metropolitanæ atq; his maiores Eccleſiæ, pro modo facultatum & diœceſis amplitudine certum puerorum ipſius ciuitatis & diœceſis, vel eius prouinciæ, ſi ibi non reperiãtur, numerum in collegio ad hoc prope ipſas Eccleſias, vel alio in loco cõuenienti ab epiſcopo eligendo, alere ac religioſè educare, & in Eccleſiaſticis diſciplinis inſtituere teneantur. In hoc verò collegio recipiantur, qui ad minimum duodecim annos & ex legitimo matrimonio nati ſint, ac legere & ſcribere competenter nouerint, & quorum indoles & voluntas ſpem afferat, eos eccleſiaſticis miniſterijs perpetuò inſeruituros. Pauperum autem filios præcipuè eligi vult, nec tamẽ ditiorum excludit, modò ſuo ſumptu alantur, & ſtudium præ ſe ferant Deo & Eccleſiæ inſeruiendi. Hos pueros epiſcopus in tot claſſes, quot ei videbitur, diuiſos, iuxta eorum numerũ, ætatem ac in diſciplina eccleſiaſtica progreſſum, partìm, cùm ei opportunum videbitur, eccleſiarum miniſterio addicet, partìm in collegio erudiendos retinebit, alioſque in locum eductorũ ſufficiet, ita vt hoc collegium Dei miniſtrorum perpetuum ſeminarium ſit. Vt verò in eadẽ diſciplina eccleſiaſtica commodiùs inſtituantur, tonſura ſtatìm atque habitu clericali ſemper vtentur, Grammatices, Cantus, Cõputi eccleſiaſtici, aliarumque bonarum artium diſciplinam diſcent, ſacram ſcripturam, libros Eccleſiaſticos, homilias Sanctorum, atque ſacramentorum tradendorum, maximè quæ ad confeſſiones audiendas videbuntur opportuna, & rituum ac cæremoniarum formas ediſcent. Curet epiſcopus, vt ſingulis diebus Miſſæ ſacrificio interſint, ac ſaltem ſingulis menſibus confiteantur peccata, & iuxta confeſſoris iudicium ſumant corp⁹ Domini noſtri IESV CHRISTI cathedrali & alijs loci eccleſijs diebus feſtis inſeruiant. Quæ omnia atque alia ad hanc rem opportuna & neceſſaria, epiſcopi ſinguli cum cõſilio duorum canonicorum ſeniorum & grauiorum, quos ipſi elegerint, prout ſpiritus ſanctus ſuggeſſerit, conſtituent, eaque vt ſemper obſeruentur, ſæpiùs viſitando operam dabunt, dyſcolos & incorrigibiles, ac malorum morum ſeminatores acriter punient, eos etiam, ſi opus fuerit, expellendo: omniaque impedimenta auferentes, quæcunque ad conſeruandum & augendum tam pium & ſanctum inſtitutũ ptinere videbuntur, diligenter curabunt. Et quia ad collegij fabricam inſtituendam, & ad mercedẽ præceptoribus & miniſtris ſoluendam, & ad alendam iuuentutem, & ad alios ſumptus certi redditus erunt neceſſarij, vltra ea, quæ ad inſtituendos alendósve pueros ſunt in aliquibus Eccleſijs & locis deſtinata, quæ eo ipſo huic ſeminario ſub eadem epiſcopi cura applicata cenſeantur, ijdem epiſcopi cum cõſilio duorum à capitulo, quorũ alter ab epiſcopo, alter ab ipſo capitulo eligatur: itemque duorum de clero ciuitatis, quorum quidem alterius electio ſimiliter ad epiſcopum, alterius verò ad clerum pertineat, ex fructibus integris menſæ epiſcopalis & capituli, & quarumcunq; dignitatum, perſonatuum, officiorum, præbendarum, portionum, Abbatiarum & prioratuum, cuiuſcunque ordinis etiam regularis, aut qualitatis vel conditionis fuerint, & hoſpitalium quæ dãtur in titulum vel adminiſtrationem, iuxta conſtitutionem concilij Viẽnenſis, quæ incipit, Quia contingit: & beneficiorum quorumcunque, etiam regularium, etiã ſi iuris patronatus cuiuſcunq; fuerint, etiam ſi exempta, etiam ſi nullius diœceſis, vel alijs eccleſijs, monaſterijs & hoſpitalibus, & alijs quibuſuis locis pijs, etiam exemptis, annexa, & ex fabricis eccleſiarum & aliorum locorum, etiam ex quibuſcunq; alijs eccleſiaſticis redditibus ſeu prouentib⁹ etiam aliorum collegiorum, in quibus tamẽ ſeminaria diſcentium vel docentium ad cõmune eccleſiæ bonum promouendum actu non habentur (Hæc enim exempta eſſe voluit, præterquàm ratione reddituum, qui ſuperflui eſſent, vltra conuenientem ipſorum ſeminariorum ſuſtentationem) ſeu corporum, vel confraternitatum, quæ in nonnullis locis ſcholæ appellantur, & omnium monaſteriorũ, nó tñ mendicantiũ, etiã ex decimis quacunq; ratiõe ad laicos, ex qbus ſubſidia eccleſiaſtica ſolui ſolent, & milites cuiuſcunque militiæ aut ordinis ptinentibus, fratribus S. Ioannis Hieroſolymitani duntaxat exceptis, partẽ aliquã vel portionẽ detrahent, & eam portionem ſic detractã, nec non beneficia aliquot ſimplicia, cuiuſcunq; qualitatis & dignitatis fuerint, vel etiam pſtimonia, vel pſtimoniales portiones, etiam ante vacationem nuncupatas, ſine cultus diuini & illa obtinentium ſiudicio, huic collegio applicabunt & incorporabunt. Quod locum habeat, etiam ſi beneficia ſint reſeruata vel affecta, nec per reſignationem ipſorum beneficiorum vniones & applicatiões ſuſpendi, vel vllo modo impediri poſſint: ſed omninò quacunq; vacatione, etiam ſi in curia effectũ ſuũ ſortiant, & quacunq; conſtitutiõe nõ obſtãte. Ad hanc autẽ portionẽ ſol-

ſoluendam, bñficiorũ, dignitatum, perſonatuum & omnium & ſingulorũ ſuprà commemoratorum poſſeſſores, non modò pro ſe, ſed pro penſionibus, quas alijs forſan ex dictis fructibus ſoluerent, retinendo tamen pro rata, quicquid pro dictis penſionibus illis erit ſoluendum, ab Epiſcopo loci, per cenſuras eccleſiaſticas ac alia iuris remedia compellantur: etiam vocato ad hoc, ſi videbitur, auxilio brachij ſecularis, quibuſuis, quo ad omnia & ſingula ſupraſcripta, priuilegijs, exemptiõibus, etiam ſi ſpecialem derogationem requirerent, conſuetudine etiã immemorabili, quauis appellatione & allegatione, quę executionem impediat, nõ obſtantibus. Succedente verò caſu, quo per vniones effectum ſuum ſortientes, vel aliter ſeminarium ipſum in totum vel in partem dotatum reperiatur, tunc portio ex ſingulis beneficijs, vt ſuprà, detracta & incorporata ab Epiſcopo, prout res ipſa exegerit, in totum vel pro parte remittatur. Quòd ſi cathedralium, & aliarum maiorum eccleſiarũ prælati in hac ſeminarij erectione, eiusque conſeruatione negligentes fuerint, ac ſuam portionem ſoluere detrectauerint, Epiſcopum Archiepiſcopus, Archiepiſcopum & ſuperiores Synodus Prouincialis acriter corripere, eosque ad omnia ſupradicta cogere debeat: & vt quamprimùm hoc ſanctum & piũ opus vbicunque fieri poterit, promoueatur, ſtudiosè curabit. Rationes autem reddituũ huius ſeminarij Epiſcopus ſingulis annis accipiat, præſentibus duobus à capitulo, & totidem à clero ciuitatis deputatis.

Deinde vt eum minori impenſa huiuſmodi ſcholis inſtituendis prouideatur, ſtatuit ſancta Synodus, vt Epiſcopi, archiepiſcopi, Primates & alij locorum ordinarij ſcholaſterias obtinentes, & alios quibus eſt lectionis vel doctrinæ munus annexum, ad docendum in ipſis Scholis inſtituendos, per ſeipſos, ſi idonei fuerint, alioquin per idoneos ſubſtitutos, ab eiſdem Scholaſticis eligendos, & ab ordinarijs approbandos, etiam per ſubtractionem fructuum cogant & compellant. Quòd ſi iudicio Epiſcopi digni non fuerint, alium qui dignus ſit nominẽt, omni appellatione remota. Quòd ſi neglexerint, Epiſcop⁹ ipſe deputet. Docebunt autem prædicti, q̃ videbunt Epiſcopo expedire. Decæterò verò officia vel dignitates illę, q̃ ſcholaſterię dicuntur, non niſi doctoribus vel magiſtris aut licẽtiatis in ſacra pagina, aut in iure Canonico, & aliàs pſonis idoneis, & q per ſeipſos id mun⁹ explere poſſint, cõferantur: & alia facta, puiſio, nulla ſit & inualida: nõ obſtãtibus quibuſuis priuilegijs & cõſuetudinib⁹, etiã immemorabilib⁹.

Si verò in aliqua prouincia Eccleſiæ tanta paupertate laborent, vt collegiũ in aliquibus erigi non poſſit, Synodus prouincialis vel Metropolitanus, cũ duobus antiquioribus ſuffraganeis in eccleſia Metropolitana, vel alia, puinciæ Eccleſia commodiori, vnũ aut plura collegia, put opportunum iudicabit, ex fructibus duarũ aut plurium eccleſiarum, in quibus ſingulis collegiũ commodè inſtitui non poteſt, erigendum curabit, vbi pueri illarum eccleſiarum educentur.

In eccleſijs autem amplas Diœceſes habentibus, poſſit Epiſcopus vnum vel plura in Diœceſi, prout ſibi opportunum videbitur, habere ſeminaria, quæ tamẽ ab illo vno, quod in ciuitate erectum & conſtitutũ fuerit, in omnibus dependeant.

Poſtremò ſi vel pro vnionibus, ſeu proportionum taxatione vel aſſignatione & incorporatione, aut qualibet alia ratione difficultatem aliquam oriri contigerit, ob quã huius ſeminarij inſtitutio vel conſeruatio impediretur aut perturbaretur, Epiſcopus cum ſupra deputatis, vel Synodus puincialis pro regiõis more, pro eccleſiarum & beneficiorum qualitate, etiam ſupraſcripta, ſi opus fuerit, moderando aut augendo, omia & ſingula, quę ad felicem huius ſeminarij pfectum neceſſaria & opportuna videbũtur, decernere ac prouidere valeat.

Indictio futuræ Seſſionis.

Inſuper eadem ſacroſancta Tridentina Synodus proximam futuram Seſſionem in diem decimamſextam Menſis Septembris indicit: in qua agetur de Sacramento Matrimonij, & de alijs, ſi qua erunt ad doctrinam fidei pertinentia, quæ expediri poſſint. Item de prouiſionibus Epiſcopatuũ, dignitatũ, aliorumq; beneficiorum eccleſiaſticorũ, ac de diuerſis reformationis articulis.

Prorogata fuit Seſſio ad diem 11. Novemb. 1563.

Seſſio XXIIII. Quæ eſt octaua ſub Pio 4. Pont. Max. Celebrata die 11. Novemb. 1563.

Doctrina de ſacramento Matrimonij.

MAtrimonij perpetuũ indiſſolubilemq; nexum primus humani generis parẽs diuini ſpiritus inſtinctu pronũciauit, cùm dixit: Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea. Quamobrem relinquet homo patrẽ ſuum & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna. Genes. 2.

Hoc autem vinculo duos tantummodò copulari & coniungi, CHRISTVS Dominus apertiùs docuit, cùm poſtrema illa verba tanquàm à DEO prolata referens, dixit: Itaque iam non ſunt duo, ſed vna caro. ſtatimque eiuſdem nexus firmitatem, ab Adamo tantò antè pronũciatam, his verbis confirmauit: Quod ergo DEVS coniunxit, homo non ſeparet. Matth. 19. Marc. 10. 1. Cor. 6. Ephe. 5.

Gratiam verò, quæ naturalem illũ amorem perficeret, & indiſſolubilem vnitatem confirmaret, coniuges que ſanctificaret, ipſe Chriſtus, venerabilium ſacramentorum inſtitutor

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtitutor atque perfector, ſua nobis paſſione promeruit. Quod Paulus Apoſtolus innuit, dicés: Viri, diligite vxores veſtras, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea: mox ſubiungens, Sacramentum hoc magnum eſt: ego autem dico in Chriſto & in eccleſia. Ephe. 5.

Cùm igitur matrimonium in lege Euangelica veteribus connubijs per Chriſtũ gratia præſtet, meritò inter nouæ legis ſacramenta annumerandum ſaucti Patres noſtri, Cõcilia & vniuerſalis Eccleſiæ traditio ſemper docuerunt. Aduerſus quam impij homines huius ſeculi inſanientes, non ſolùm perperàm de hoc venerabili ſacraméto ſenſerunt, ſed de more ſuo prætextu Euangelij libertatem carnis introducentes, multa ab Eccleſiæ Catholicæ ſenſu, & ab Apoſtolorũ temporibus probata conſuetudine aliena, ſcripto & verbo aſſeruerint, non ſine magna Chriſtifideliũ iactura. Quorum temeritati ſancta & vniuerſalis Synodus cupiens occurrere, inſigniores prædictorũ ſchiſmaticorum hæreſes & errores, ne plures ad ſe trahat pernicioſa eorum contagio, exterminãdos duxit, hos in ipſos hæreticos eorũq; errores decernens Anathematiſmos.

DE SACRAMENTO MATRIMONIJ.

Can. 1.

SI quis dixerit, Matrimonium nõ eſſe vere & propriè vnum ex ſeptem legis Euãgelicæ ſacramentis, à Chriſto Domino inſtitutum, ſed ab hominibus in Eccleſiam inuectum, neque gratiam conferre, Anathema ſit.

Can. 2.

Si quis dixerit, licere Chriſtianis plures ſimul habere vxores, & hoc nulla lege diuina eſſe prohibitum, Anathema ſit.

Can. 3.

Si quis dixerit, eos tantùm conſanguinitatis & affinitatis gradus, qui Leuitico exprimuntur, poſſe impedire Matrimonium contrahendum, & dirimere cõtractum, nec poſſe Eccleſiã in nonnullis illorum diſpenſare, aut conſtituere, vt plures impediant & dirimant, Anathema ſit. Leuit. 18.

Can. 4.

Si quis dixerit, Eccleſiam nõ potuiſſe cõſtituere impedimenta Matrimoniũ dirimẽtia, vel in ijs conſtituendis errâſſe, Anathema ſit.

Can. 5.

Si quis dixerit, propter hæreſim, aut moleſtam cohabitationem, aut affectatam abſentiam à coniuge, diſſolui poſſe matrimonij vinculum, Anathema ſit.

Can. 6.

Si quis dixerit, Matrimonium ratum, nõ conſummatum, per ſolennem religionis profeſſionem alterius coniugum non dirimi, Anathema ſit.

Can. 7.

Si quis dixerit eccleſiam errare, cùm docuit & docet, (iuxta Euangelicam & Apoſtolicam doctrinam, propter adulterium alterius coniugum Matrimonij vinculum nõ poſſe diſſolui, & vtrunque vel etiam innocentem, qui cauſam adulterio non dedit, nõ poſſe altero cõiuge viuente aliud matrimonium contrahere, mœchariq́ eum, qui dimiſſa adultera aliam duxerit, & eam quę dimiſſo adultero alij nupſerit, Anathema ſit.

Can. 8.

Si quis dixerit Eccleſiam errare, cùm ob multas cauſas ſeparationem inter coniuges, quo ad torum, ſeu quo ad cohabitatiõem, ad certum incertúmve tẽpus fieri poſſe decernit, Anathema ſit.

Can. 9.

Si quis dixerit, clericos in ſacris ordinibus conſtitutos, vel regulares caſtitatẽ ſolenniter profeſſos poſſe matrimonium contrahere, contractumq́ue validũ eſſe, non obſtante lege Eccleſiaſtica vel voto, & oppoſitum nihil aliud eſſe, quàm damnare matrimonium, poſſeq; omnes contrahere matrimonium, qui non ſentiũt ſe caſtitatis etiam ſi eam vouerint, habere donum, Anathema ſit: cùm Deus id rectè petentibus non deneget, nec patiatur nos ſupra id, quod poſſumus, tentari.

Can. 10.

Si quis dixerit, ſtatum coniugalem anteponendum eſſe ſtatui virginitatis vel cælibatus, & non eſſe melius ac beatius manere in virginitate aut cælibatu, quàm iungi matrimonio, anathema ſit.

Can. 11.

Si quis dixerit, prohibitionem ſolennitatis nuptiarum certis anni temporibus ſuperſtitionem eſſe tyrannicam, ab ethnicorũ ſuperſtitione profectam, aut benedictiones aut alias cæremonias, quibus eccleſia in illis vtitur, damnauerit, Anathema ſit.

Can. 12.

Si quis dixerit, cauſas matrimoniales nõ ſpectare ad Iudices Eccleſiaſticos, Anathema ſit.

DECRETVM DE REFORMATIONE MATRIMONIJ.

Cap. 1.

Tametſi dubitandum non eſt, clandeſtina matrimonia, libero contrahẽtium conſenſu facta, rata & vera eſſe matrimonia, quandiù Eccleſia ea irrita non fecit: & proinde iure damnandi ſint illi, vt eos ſancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata eſſe negant, quiq; falsò affirmant matrimonia à filijsfamiliàs ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata vel irrita facere poſſe: nihilominùs ſancta DEI Eccleſia ex iuſtiſſimis cauſis illa ſemper deteſtata eſt atque prohibuit. Verùm cùm ſancta ſynodus animaduertat, prohibitiones illas propter hominum inobedientiam, iam non

non prodeſſe, & grauia peccata perpendat, quæ ex eiſdem clãdeſtinis coniugijs ortum habent, præſertim verò eorum, qui in ſtatu damnationis permanent, dum priore vxore, cum qua clàm contraxerant, relicta, cum alia palàm contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio viuunt: cui malo, cùm ab Eccleſia, quæ de occultis non iudicat, ſuccurri nõ poſſit, niſi efficacius aliquod remedium adhibeatur: idcirco ſacri Lateranenſis concilij, ſub Innocentio III. celebrati, veſtigijs inhærẽdo præcipit, vt in poſterũ, antequàm matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahẽtium parocho tribus continuis diebus feſtiuis in Eccleſia inter Miſſarum ſolennia publicè denuncietur, inter quos matrimonium ſit contrahendum. Quibus denunciationibus factis, ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonij in facie Eccleſiæ procedatur. Vbi Parochus viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto, vel dicat, Ego vos in matrimonium coniungo in nomine Patris, & Filij, & Spiritusſancti: vel alijs vtatur verbis, iuxta receptũ vniuſcuiuſque prouinciæ ritum. Quòd ſi aliquãdò probabilis fuerit ſuſpicio, matrimonium malitiosè impediri poſſe, ſi tot præceſſerint denunciationes, tunc vel vna tantùm denunciatio fiat: vel ſaltem Parocho, & duobus vel tribus teſtibus præſentibus, matrimonium celebretur. Deinde ante illius conſummationem, denunciationes in Eccleſia fiãt, vt ſi aliqua ſubſunt impedimẽta, faciliùs deteganturniſi ordinarius ipſe expedire iudicauerit, vt prædictæ denunciationes remittantur, quod illius prudentiæ & iudicio ſancta ſynodus relinquit. Qui aliter quàm præſente Parocho, vel alio ſacerdote de ipſius Parochi ſeu Ordinarij licentia, & duobus vel tribus teſtibus matrimonium contrahere attentabunt, eos ſancta Synodus ad ſic contrahendum omninò inhabiles reddit, & huiuſmodi contractus irritos & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit & annullat. Inſuper parochum vel alium ſacerdotem, qui cũ minore teſtium numero, & teſtes, qui ſine Parocho vel ſacerdote huiuſmodi contractui interfuerint, nec non ipſos contrahentes grauiter arbitrio Ordinarij puniri præcipit. Præterea eadem ſancta ſynodus hortatur, vt coniuges ante benedictionem ſacerdotalem in templo ſuſcipiendam, in eadem domo nõ cohabitent: Statuitq; benedictionem à proprio parocho fieri: neque à quoquam, niſi ab ipſo parocho vel ab Ordinario, licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alij ſacerdoti cõcedi poſſe: quacunque conſuetudine, etiam immemorabili, quæ potiùs corruptela dicẽda eſt, vel priuilegio non obſtante. Quòd ſi quis parochus vel alius ſacerdos, ſiue regularis ſiue ſecularis ſit, etiam ſi id ſibi ex priuilegio vel immemorabili conſuetudine licere cõtendat, alterius Parochiæ ſponſos ſine illorum parochi licentia matrimonio coniungere aut benedicere auſus fuerit, ipſo iure tandiù ſuſpenſus maneat, quandiù ab Ordinario eius parochi, qui matrimonio interesſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluatur. Habeat Parochus librum, in quo coniugum & teſtium nomina, diemq́; & locum contracti matrimonij deſcribat, quem diligẽter apud ſe cuſtodiat.

Poſtremò ſancta ſynodus coniuges hortatur, vt antequàm contrahãt, vel ſaltem triduò ante matrimonij conſummatiõem, ſua peccata diligenter confiteantur, & ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum piè accedant. Si quæ prouinciæ alijs, vltra prædictas, laudabilibus conſuetudinibus & cæremonijs hac in re vtuntur, eas omninò retineri ſancta ſynodus vehementer optat. Ne verò hæc tam ſalubria præcepta quenquam lateant, Ordinarijs omnibus ꝑcipit, vt cùm primùm potuerint, curent hoc decretũ populo publicari ac explicari in ſingulis ſuarũ diœceſum parochialibus eccleſijs: idq́ue in primo anno quàm fæpiſſimè fiat: deindè verò quotiès expedire viderint. Decernit inſuper, vt huiuſmodi decretum in vnaquaq; parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat, à die primæ publicationis, in eadem parochia factæ, numerandos.

Cap. 2.

DOcet experientia, propter multitudinem prohibitionum, multotiès in cãſibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non ſine magno peccato perſeueratur, vel ea non ſine magno ſcandalo dirimuntur. Volens itaque ſancta ſynodus huic incommodo prouidere, & à cognationis ſpiritualis impedimento incipiẽs, ſtatuit vt vnus tantùm, ſiue vir, ſiue mulier, iuxta ſacrorum canonum inſtituta, vel ad ſummum vnus & vna, baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant: inter quos ac baptizatum ipſum, & illius patrem & matrem, necnon inter baptizantem & baptizatum, baptizatiq́ue patrem ac matrem tantùm ſpiritualis cognatio contrahatur. Parochus antequàm ad Baptiſmum conferendum accedat, diligenter ab ijs, ad quos ſpectabit, ſciſcitetur, quem vel quos elegerint, vt baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiant: & eum vel eos tãtùm ad illũ ſuſcipiendũ admittat, & in lib. eorum noĩa deſcribat, doceatq́; eos quã cognationem contraxerint, ne ignorantia vlla excuſari valeãt. Quòd ſi alij vltra deſignatos baptizatũ tetigerit, cognationẽ ſpiritualẽ nullo pacto contrahãt, cõſtitutionib⁹ in cõtrariũ faciẽtib⁹, nõ obſtãtibus. Si parochi culpa vel negligẽtia ſecùs factũ fuerit, arbitrio Ordinarij puniat. Ea quoq; cognatio, q́ ex cõfirmatione contrahitur, confirmanté & cõfir-

Universidad de Deusto
Biblioteca

firmatum,illiusque patrem & matrem,ac tenentem non egrediatur,omnibus inter alias personas huius spiritualis cognationis impedimentis omninò sublatis.

Cap. 3.

Iustitiæ publicæ honestatis impedimentum,vbi sponsalia quacunq; ratione valida non erunt, sancta Synodus prorsus tollit: vbi autem valida fuerint, primum gradum non excedant:quoniam in vlterioribus gradibus iam non potest huiusmodi prohibitio absque dispendio obseruari.

Cap. 4.

Præterea sancta synodus, eisdem & alijs grauissimis de causis adducta, impedimentum,quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & matrimonium posteà factum dirimit, ad eos tantùm qui in primo & secundo gradu coniunguntur,restringit:In vlterioribus verò gradibus statuit,huiusmodi affinitatem matrimoniũ posteà contractum non dirimere.

Cap.5.

Si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere præsumpserit,separetur, & spe dispensationis consequendæ careat:idque in eo multò magis locum habeat, qui non tãtùm matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausus fuerit. Quòd si ignoranter id fecerit,si quidem solennitates requisitas in contrahendo matrimõio neglexerit, eisdem subijciatur pœnis.Non enim dignus est, qui ecclesiæ benignitatem facilè experiatur,cuius salubria p̃cepta temerè contempsit.Si verò solennitatibus adhibitis, impedimentũ aliquod posteà subesse cognoscatur,cuius ille probabilem ignorantiam habuit,tunc faciliùs cum eo & gratis dispensari poterit.In contrahendis matrimonijs vel nulla omninò detur dispensatio,vel rarò, idque ex causa,& gratis concedatur: In secundo gradu nũquàm dispensetur,nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam.

Cap.6.

Decernit sancta synodus,inter raptorem & raptam, quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium.Quòd si rapta à raptore separata, & in loco tuto & libero constituta, illum in virũ habere consenserit, eam raptor in vxorem habeat: & nihilominùs raptor ipse, ac omnes illi consilium, auxilium & fauorem præbentes,sint ipso iure excommunicati,ac perpetuò infames,omniumque dignitatum incapaces:& si clerici fuerint, de ꝓprio gradu decidant. Teneatur præterea raptor mulierem raptã, siue eam vxorem duxerit, siue nõ duxerit,decẽter arbitrio iudicis dotare.

Cap.7.

Multi sunt, qui vagantur & incertas habent sedes, & vt improbi sunt ingenij, prima vxore relicta,aliam & plerunquè plures, illa viuente,diuersis in locis ducũt:cui morbo cupiẽs sancta Synodus occurrere, omẽs, ad quos spectat,paternè monet, ne hoc genus hominum vagantium ad matrimonium facilè recipiant:magistratus etiam seculares hortatur, vt eos seuerè coẽrceant: Parochis autem præcipit,ne illorum matrimonijs intersint,nisi priùs diligentem inquisitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata,ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.

Cap.8.

Graue peccatũ est, homines solutos cõcubinas habere:grauissimum verò,& in huius magni sacramẽti singularem contemptũ admissum,vxoratos quoq; in hoc damnationis statũ viuere, ac audere eas quandoquè domi etiam cum vxoribus alere & retinere. Quare vt huic tanto malo sancta synodus opportunis remedijs prouideat,statuit huiusmodi concubinarios, tam solutos quàm vxoratos,cuiuscunque status, dignitatis & conditionis existant, si postquàm ab Ordinario etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint,concubinas non eiecerint,seque ab earum consuetudine non seiunxerint,excõmunicatione feriendos esse: à qua non absoluantur,donec re ipsa admonitioni factæ paruerint. Quòd si in concubinatu per annum,censuris neglectis, permanserint, contra eos ab Ordinario seuerè pro qualitate criminis procedatur. Mulieres siue coniugatę siue solutæ,quæ cum adulteris seu concubinarijs publicè viuunt, si ter admonitæ nõ paruerint,ab Ordinarijs locorum,nullo etiam requirente, ex officio, grauiter pro modo culpæ puniantur, & extra oppidũ vel diœcesim, si id eisdẽ Ordinarijs videbitur, inuocato,si opus fuerit,brachio seculari,eijciantur:alijs pœnis,contra adulteros & concubinarios inflictis, in suo robore permanentibus.

Cap.9.

Ita plerunquè temporalium Dominorũ ac magistratuum mentis oculos terreni affectus atque cupiditates excæcant, vt viros & mulieres,sub eorum iurisdictione degentes, maximè diuites vel spem magnæ hæreditatis habentes,minis & pœnis adigãt cum ijs matrimonium inuitos contrahere, quos ipsi Domini vel magistratus illis præscripserint. Quarè cùm maximè nefariũ sit,matrimonij libertatem violare, & ab eis iniurias nasci,à quibus iura expectãtur,præcipit sancta synodus omnibus cuiuscunque gradus, dignitatis & conditionis existant, sub anathematis pœna, quam ipso facto incurrant, ne quouis modo directè vel indirectè subditos suos,vel quoscunque alios cogãt,quõminùs liberè matrimonia contrahant.

Cap.10.

Ab aduentu Domini nostri Iesu Christi vsque in diem Epiphaniæ, & à feria quarta Cinerum vsq; in octauã Paschatis inclusiuè, an-

antiquas solenniũ nuptiarũ prohibitiones, diligenter ab omnibus obseruari sancta synodus præcipit:in alijs verò temporibus nuptias solenniter celebrari permittit, quas Episcopi,vt ea,qua decet modestia & honestate fiant,curabunt.Sancta enim res est matrimonium,& sanctè tractandum.

DECRETVM DE REFORMATIONE.

EAdem sacrosancta synodus, Reformationis materiam prosequẽs, hæc in præsenti Sessione statuenda decreuit.

Cap.1.

Si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus ꝓuidenter scienterq; curandum est, vt in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque præposterum: multo magis elaborandum est, vt in electione eius, qui supra omnes gradus constituitur,non erretur.Nam totius familiæ Domini status & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore,non inueniatur in capite.Vnde & si aliàs sancta Synodus de promouendis ad cathedrales & superiores Ecclesias nonnulla vtiliter decreuit,hoc tamen munus huiusmodi esse censet, vt si ꝓ rei magnitudine expendatur,nunquàm satis cautum de eo videri possit.Itaque statuit,vt cùm primùm ecclesia vacauerit,supplicationes ac preces publicè priuatimque habeantur, atque à capitulo per ciuitatem & diœcesim indicantur, quibus clerus populusque bonum à Deo pastorem valeat impetrare.Omẽs verò & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcunq; ius quacunque ratione à sede apostolica habẽt, aut alioquin operam suam præstant,nihil in ijs pro præsenti temporum ratione innouãdo,hortatur & monet,vt in primis meminerint, nihil se ad dei gloriam & populorũ salutẽ vtilius posse facere, quàm si bonos pastores & Ecclesiæ gubernandæ idoneos ꝓmoueri studeant,eosque alienis peccatis cõmunicãtes mortaliter peccare, nisi quos digniores & Ecclesiæ magis vtiles ipsi iudicauerint,non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambitiõibus suggestionibus,sed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curauerint, & quos ex legitimo matrimonio natos,& vita,ætate, doctrina,atq; alijs omnibus qualitatibus præditos sciant, quæ iuxta sacros canones & Tridẽtini huius Synodi decreta requirũtur.Quoniã verò in sumendo de prædictis omnibus qualitatibus graui idoneoq; bonorum & doctorũ virorum testimonio, non vniformis ratio vbiquè ex nationum, populorum ac morũ varietate potest adhiberi,mãdat sancta synodus,vt in prouinciali Synodo,ꝓ metropolitanum habenda, præscribatur quibusque locis & ꝓincijs ꝓpria examinis, seu inquisitionis, aut instructionis faciendæ forma, sanctiss.Rom. Pon. arbitrio approbanda,q̃ magis eisdẽ locis vtilis atq; opportuna esse videbitur:ita tñ,vt cùm deinde hoc examen seu inq̃sitio de psona ꝓmouenda pfecta fuerit,ea in instrumentũ publicũ redacta,cum toto testimonio ac professiõe fidei ab eo facta, quãprimùm ad sanctiss. Rom.Pontificẽ omnino transmittat,vt ipse summus põtifex, plena totius negocij ac psonarũ notitia habita,ꝓ gregis Dñici cõmodo de illis, si idonei per examen,seu per inquisitionẽ factam reperti fuerint,ecclesijs possit vtiliùs prouidere. Omẽs verò inquisitiones, informationes,testimonia ac probationes,quæcunq; de ꝓmouendi qualitatibus & Ecclesiæ statu,à quibuscunq;, etiam in Romana Curia habitæ,per Cardinalem, qui relationem facturus erit in cõsistorio, & alios tres Cardinales diligenter examinentur,ac relatio ipsa Cardinalis relatoris & trium Cardinalium subscriptione roboretur: in qua ipsi singuli quatuor Cardinales affirment,se adhibita accurata diligentia, inuenisse promouẽdos qualitatibus,à iure & ab hac sancta Synodo requisitis præditos, ac certò existimare, sub periculo salutis æternæ,idoneos esse, q̃ Ecclesijs præficiantur:ita vt relatiõe in vno cõsistorio facta, quò maturiùs interea de ipsa inquisitione cognosci possit, in aliud consistorium iudicium differatur,nisi aliud beatissimo Põtifici videbitur expedire. Ea verò omnia & singula, quæ de episcoporũ ꝑficiendorum vita,ætate, doctrina & cæteris qualitatibus aliàs,in eadem Synodo constituta sunt, decernit eadem etiam in creatiõe sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, etiã si Diaconi sint,exigenda:quos sanctissimus Rom.Pontifex ex omnibus Christianitatis nationibus,quantùm commodè fieri poterit, ꝓut idoneos repererit,assumet. Postremò eadem sancta synodus, tot grauissimis Ecclesiæ incommodis commota, non potest nõ commemorare, nihil magis Ecclesiæ Dei esse necessarium, quàm vt beatissimus Romanus pontifex,quam solicitudinẽ vniuersæ Ecclesię,ex muneris sui officio debet, eam hìc potissimũ impendat, vt lectissimos tantùm sibi Cardinales adsciscat, & bonos maximè atq; idoneos pastores singulis eccle sijs ꝑficiat: idq; eò magis, q̃ ouium Christi sanguinẽ,q̃ ex malo negligentiũ & sui officij immemorũ pastorũ regimine peribunt, Dominus noster Iesus Christus de manib⁹ eius sit requisiturus.

Cap.2.

Prouincialia concilia sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus,controuersijs componẽdis, alijsq; ex sacris canonibus permissis renouentur. Quare metropolitani per seipsos,seu illis legitimè impeditis,coẽpiscopus antiq̃or intra annũ ad minus à fine ꝑsentis Cõcilij, & deinde quolibet saltẽ triennio post octauam Paschæ Resurrectiõis Dñi nostri Iesu Chri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sti,seu alio commodiori tempore pro more prouinciæ, non prætermittat synodum in prouincia sua cogere: quò episcopi omnes, & alij, qui de iure vel consuetudine interesse debẽt, exceptis his, quibus cum imminẽti periculo transfretandũ esset, cõuenire omninò teneantur. Nec episcopi comprouinciales ꝓtextu cuiuslibet consuetudinis ad metropolitanam Ecclesiam in posterum accedere inuiti compellantur. Itidèm episcopi, qui nulli Archiepiscopo subijciuntur, aliquem vicinum Metropolitanum semel eligant, in cuius synodo prouinciali cum alijs interesse debeãt, & quæ ibi ordinata fuerint, obseruent ac obseruari faciant: In reliquis omnibus eorum exemptio & priuilegia salua atq; integra maneãt. Synodi quoq; diœcesanæ quotannis celebrentur: ad quas exempti etiam omnes, qui aliàs cessante exemptione interesse deberent, nec capitulis generalibus subdũtur, accedere teneantur: ratione tamen Parochialium, aut aliarum secularium Ecclesiarum, etiam annexarũ, debeant hi, qui illarũ curam gerunt, quicunq; illi sint, Synodo interesse. quòd si in his tam Metropolitani quàm episcopi & alij suprascripti negligentes fuerint, pœnas sacris canonibus sancitas incurrant.

Cap. 3.

Patriarchæ, Primates, Metropolitani & episcopi propriam diœcesim per seipsos, aut si legitimè impediti fuerint, per suum generalem vicarium aut visitatorem, si quotannis totam propter eius latitudinem visitare non poterũt, saltem maiorem eius partem, ita tamen, vt tota biennio per se vel visitatores suos compleatur, visitare non prætermittant. A metropolitanis verò etiã post plenè visitatam propriam diœcesim, non visitentur cathedrales ecclesiæ, neque diœceses suorum comprouincialium, nisi causa cognita & probata in Concilio Prouinciali: Archidiaconi autem, Decani & alij inferiores in ijs Ecclesijs, vbi hactenùs visitatiõem exercere legitimè consueuerunt, debeant q̃dem assumpto notario de consensu episcopi deinceps per seipsos tantùm ibidèm visitare. Visitatores etiam à capitulo deputandi, vbi capitulum ius visitandi habet, priùs ab episcopo approbentur: sed non ideo episcopus, vel eo impedito eius visitator easdẽ Ecclesias seorsum ab his visitare prohibeat: cui ipsi archidiaconi vel alij inferiores visitationis factæ infra mensem, rationem reddere, & depositiones testium ac integra acta ei exhibere teneantur: non obstãtibus quacunque consuetudine, etiam immemorabili, atq; exemptionibus & priuilegijs quibuscunque. Visitationum autem omnium istarum præcipuus sit scopus, sanam orthodoxamq̃ doctrinam, expulsis hæresibus inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum cohortatiõibus & admonitionibus ad religionẽ, pacẽ, innocentiamq̃; accendere: cætera, prout locus, tempus & occasio ferret, ex visitantium prudẽtia ad fidelium fructum cõstituere. Quæ vt faciliùs feliciusq̃; succedãt, monentur ꝑdicti omnes & singuli, ad quos visitatio spectat, vt paterna charitate Christianoq̃; zelo omnes amplectantur: ideoq̃ue modesto contenti equitatu famulatuq̃ue, studeant quàm celerrimè, debita tamen cum diligentia, visitationem ipsam absoluere. Interimq̃ue caueant, ne inutilibus sumptibus cuiquam graues onerosíve sint, néve ipsi aut quisquam suorũ quicquam procurationis causa pro visitatione, etiam testamẽtorum ad pios vsus, præter id quod ex electis pijs iure debetur, aut alio quouis noĩe, nec pecuniã, nec munus, quodcunq; sit, etia qualitercunq; offeratur, accipiant: nõ obstante quacunq; consuetudine, etiã immemorabili: exceptis tñ victualibus, q̃ sibi ac suis frugaliter moderateq;, pro tẽporis tantùm necessitate & non vltrà, erunt ministranda. Sit tamen in optione eorum q visitantur, si malint soluere id, quod erat ab ipsis anteà solui, certa pecunia taxata, consuetum: an verò prædicta victualia subministrare: saluo item iure conuentionum antiquarum, cum monasterijs, aliísve pijs locis aut ecclesijs non parochialibus inito, quod illæsum ꝑmaneat. In his verò locis seu prouincijs, vbi cõsuetudo est, vt nec victualia, nec pecunia, nec q̃quã aliud à Visitatoribꝰ accipiat, sed oĩa gratis fiãt, ibi id obseruetur. quòd si quisquã, quod absit, aliquid amplius in supradictis oñibus calibꝰ accipere ꝑsumpserit, is, ꝑter dupli restitutionem intra mensem faciendam, alijs etiam pœnis, iuxta constitutionẽ cõcilij generalis Lugdunẽ, q̃ incipit, exigit, necnõ & alijs pœnis in synodo prouinciali arbitrio synodi absq; vlla spe veniæ mulctẽ. Patroni verò in his, q̃ ad sacramentorum administrationem spectãt, nullatenùs se ꝑsumant ingerere, neq; visitationi ornamentorũ ecclesiæ, aut bonorum stabilium, seu fabricarũ prouentibus immisceant, nisi quatenùs id eis ex institutiõe ac fundatione competat: sed Episcopi ipsi hæc faciant, & fabricarũ reditus in vsus ecclesiæ necessarios & vtiles, prout sibi expedire magis visum fuerit, expendi curent.

Cap. 4.

Prædicationis munus, quod episcoporũ præcipuum est, cupiens sancta Synodus quo frequentiùs possit ad fidelium salutem exerceri, Canones aliàs super hoc editos sub fe. re. Paulo III. aptiùs præsentium temporum vsuĩ accommodando, mandat vt in ecclesia sua ipsi per se, aut si legitimè impediti fuerint, per eos, quos ad prædicationis munus assument: in alijs autem Ecclesijs per parochos, siue ijs impeditis, per alios ab episcopo impensis eorum, qui eas præstare vel tenentur, vel solent, deputandos in ciui-

uitate, aut in quacunq; parte diœcesis censebunt expedire, saltem omnibus Dominicis & solennibus diebus festis: tempore autẽ Ieiuniorũ, Quadragesimæ & Aduentus Dñi quotidiè, vel saltẽ tribus in hebdomada diebus, si ita oportere duxerint, sacras scripturas diuinamq̃ue legem annuncient, & aliàs, quotiescunq; id opportunè fieri posse iudicauerint. Moneatq̃; episcopus populum diligenter, teneri vnumquenq; parochiæ suæ interesse, vbi cõmodè id fieri potest, ad audiendum verbum Dei. Nullus autem secularis siue regularis, etiam in ecclesijs suorũ ordinum, contradicẽte episcopo, ꝑdicare ꝑsumat. Ijdem etiam saltem Dominicis & alijs festiuis diebus, pueros in singulis parochijs fidei rudimenta, & obedientiam erga Deũ & parentes, diligẽter ab his, ad quos spectabit, doceri curabunt, & si opus sit, etiam per censuras ecclesiasticas compellent, non obstantibus priuilegijs & consuetudinibus. In reliquis ea, quæ de prædicatiõis munere sub eodem Paulo III. decreta fuerunt, suum robur obtineant.

Cap. 5.

Causæ criminales grauiores contra episcopos, etiam hæresis, quod absit, quæ depositione aut priuatione dignæ sunt, ab ipso tantùm summo Romano Pontifice cognoscantur & terminentur. Quòd si eiusmodi sit causa, quæ necessariò extra Romanam curiam sit committenda, nemini prorsus ea committatur, nisi Metropolitanis, aut episcopis, à beatissimo Papa eligendis. Hæc verò commissio & specialis sit, & manu ipsius sanctissimi pontificis signata: nec vnquàm plus his tribuat, quàm vt solam facti instructionem sumant, processumq̃ue conficiant, quem statìm ad Romanum pontificẽ transmittant, reseruata eidem sanctissimo sententia diffinitiua. Cætera aliàs sub fe. re. Iulio III. super his decreta, necnon & constitutio sub Innocentio III. in concilio generali, q̃ incipit, Qualiter & quando, quam sancta synodus in præsenti innouat, ab omnibus obseruetur. Minores verò criminales causæ episcoporum, in concilio tantùm prouinciali cognoscantur & terminentur, vel à deputandis per Concilium prouinciale.

Cap. 6.

Liceat episcopis in irregularitatibus oñibus & suspensionibus, ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea q̃ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forũ cõtentiosum, dispensare, & in q̃buscunque casibus occultis, etiam sedi Apostolicæ reseruatis, delinquentes quoscunq; sibi subditos in diœcesi sua per seipsos, aut Vicariũ ad id specialiter deputandũ, in foro conscientiæ gratis absoluere, imposita pœnitentia salutari. Idem & in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ eis tantùm, non eorum Vicarijs, sit permissum.

Cap. 7.

Vt fidelis populus ad suscipienda sacramenta, maiori cum reuerentia atque animi deuotione accedat, præcipit sancta synodus episcopis omnibus, vt non solùm cùm hæc per se ipsos erũt populo administrãda, priùs illorum vim & vsum pro suscipiẽtium captu explicẽt, sed etiam idem à singulis parochis piè prudenterq;, etiam lingua vernacula, si opus sit & cõmodè fieri poterit, seruari studeant, iuxta formam à sancta synodo in catechesi singulis Sacramentis prescribendã, quam episcopi in vulgarem linguam fideliter verti, atque à Parochis omnibus populo exponi curabunt: necnõ, vt inter Missarum solennia, aut diuinorum celebrationem sacra eloquia & salutis monita eadem vernacula lingua singulis diebus festis vel solennibus explanent, eademq̃; in omnium cordibus, postpositis inutilibus quæstionibus, inferere, atq; eos in lege dñi erudire studeãt.

Cap. 8.

Apostolus monet, publicè peccantes palàm esse corripiendos. Quãdo igitur ab aliquo publicè & in multorum conspectu crimen commissum fuerit, vndè alios scandalo offensos commotosq̃ue fuisse non sit dubitandum, huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publicè iniungi oportet: vt quos exemplo suo ad malos mores prouocauit, suæ emendatiõis testimonio ad rectã reuocet vitam. Episcopus tamẽ publicæ hoc pœnitentiæ genus in aliud secretũ poterit cõmutare, qñ ita magis iudicauerit expedire. In omnibus etiam cathedralibus ecclesijs, vbi id commodè fieri poterit, Pœnitentiarius aliquis, cum vnione ꝑbendæ proximè vacaturæ, ab episcopo instituatur, qui magister sit vel doctor aut Licentiatus in Theologia, vel Iure canonico, & annorũ quadraginta, seu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur: qui dum confessiones in ecclesia audiet, interìm præsens in choro censeatur. 1. Tim. 5.

Cap. 9.

Quæ aliàs sub fe. re. Paulo III. & nuper sub beatissimo Dño nostro Pio IIII. in hoc eodem concilio de adhibenda ab ordinarijs diligentia in beneficiorũ etiam exemptorum visitatione, constituta sunt, eadem etiã in ijs Ecclesijs secularibus obseruentur, quæ in nullius diœcesi esse dicuntur: vt ab episcopo, cuius Cathedralis ecclesia est ꝓximior, si id constet, alioquin ab eo, qui semel in concilio prouinciali à prælato loci illius electus fuerit, tanq̃ sedis Apostolicæ delegato visitentur: non obstãtibus priuilegijs & cõsuetudinibꝰ q̃buscunq;, etiã immemorabilibꝰ.

Cap. 10.

Episcopi, vt aptiùs quem regunt populũ possint in officio atq; obedientia cõtinere, in omnibus his, q̃ ad visitatiõem ac morum correctionem subditorum suorum spectãt, ius & potestatem habeant, etiam tanquàm

Universidad de Deusto
Biblioteca

sedis apostolicæ delegati,ea ordinandi,moderandi,puniendi, & exequendi iuxta Canonum sanctiones,quæ illis ex prudẽtia sua pro subditorum emendatione, ac diœcesis suæ vtilitate necessaria videbuntur: Nec in his,vbi de visitatione aut morum correctione agitur,exemptio,aut vlla inhibitio,appellatio, seu querela etiam ad sedẽ Apostolicã interposita,executionem eorum,quæ ab his mandata,decreta aut iudicata fuerint, quoquo modo impediat aut suspendat.

Cap. II.

Quoniam priuilegia & exemptiones,quę varijs titulis plerisque conceduntur, hodiè perturbationem in episcoporum iurisdictione excitare, & exemptis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur, decernit S.Synodus,vt si quando iustis, grauibus & ferè necessarijs suadentibus causis,aliquos honorarijs titulis Protonotariatus, Acolythatus,Comitis Palatini,Capellani Regij, aut alijs huiusmodi in Romana curia vel extra insignibus decorãdos esse placuerit, nec non alios cuicunque monasterio oblatos vel quomodocunquè addictos,aut sub nomine seruientium militijs, seu monasterijs, Hospitalibus,Collegijs, aut quocunq; alio titulo assumi, nihil ex his priuilegijs detractum esse ordinarijs intelligatur,quo minùs ij,quibus ea iam concessa sunt, vel in posterum concedi cõtigerit,ipsis ordinarijs, tanquàm sedis Apostolicæ delegatis, plenè in omnibus,& quo ad capellanos regios,iuxta constitutionem Innocentij III. quæ incipit, Cùm capellæ, subiecti existant, exceptis tamen ijs,qui prædictis locis aut militijs actu seruiunt, & intra eorum septa ac domos residẽt,subque eorum obedientia viuunt:siue ijs,qui legitimè & secũdum regulam earundem militiarum professionem fecerint, de qua Ordinario constare debeat:non obstantibus priuilegijs quibuscunq;,etiam religionis sancti Ioannis Hierosolymitani, & aliarum militiarum. Quę verò priuilegia residentibus in curia Romana vigore Eugenianæ constitutionis,aut familiaritatis Cardinalium competere solent, ea in ijs qui beneficia Ecclesiastica obtinent, ratione prædictorum beneficiorum minimè intelligantur,sed Ordinarij iurisdictioni subiecti permaneant,non obstantibus quibuscunq; inhibitionibus. Cap. 12.

Cùm dignitates, in Ecclesijs præsertim cathedralibus,ad conseruandã augendamq; Ecclesiasticã disciplinam fuerint institutæ, vt qui eas obtinerent, pietate præcellerent, alijsq; exemplo essent, atq; episcopos opera & officio iuuarent, meritò qui ad eas vocãtur,tales esse debent, qui suo muneri respõdere possint. Nemo igitur deinceps ad dignitates quascunq;,quibus animarum cura subest,promoueatur, nisi qui saltem vicesimumquintum suæ ætatis annum attigerit,& in clericali ordine versatus,doctrina ad suũ munus exequendum necessaria ac morum integritate commendetur,iuxta constitutionem Alexandri III. in Concilio Lateranensi promulgatam,q̃ incipit, Cùm in cunctis.Archidiaconi etiam,qui oculi dicuntur episcopi,sint in omnibus Ecclesijs, vbi fieri poterit,Magistri in Theologia, seu Doctores aut Licentiati in Iure canonico. Ad cæteras autem dignitates vel personatus, quibus animarum cura nulla subest,clerici alioquin idonei, & vigintiduobus annis non minores adsciscãtur.Prouisi etiam de beneficijs quibuscunque curam animarum habentibus,teneantur à die adeptæ possessionis ad minus intra duos menses in manibus ipsius episcopi,vel eo impedito, corã generali eius Vicario seu Officiali orthodoxæ suæ fidei publicam facere professionem, & in Romanæ ecclesiæ obedientia se permansuros spondeant ac iurent.Prouisi autem de Canonicatibus & dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus,non solùm coram episcopo seu eius Officiali,sed etiam in Capitulo idẽ facere teneantur:alioquin p̃dicti omnes p̃uisi,vt suprà fructus nõ faciant suos, nec illis possessio suffragetur.Neminem etiam deinceps ad dignitatem,canonicatũ, aut portionem recipiant, nisi qui eo ordine sacro aut sit initiatus,quem illa dignitas, præbẽda aut portio reqrit:aut in tali ætate, vt infra tempua à iure & ab hac sancta Synodo statutũ initiari valeat. In omnibus verò Ecclesijs Cathedralibus omnes canonicatus ac portiones habeãt annexũ ordinẽ presbyterij,diaconatus,vel subdiaconatus. Episcop⁹ autẽ cum consilio Capituli designet ac distribuat, prout viderit expedire, quibus q̃sque ordo ex sacris annexus in posterum esse debeat: Ita tamen, vt dimidia saltem pars presbyteri sint: cętera verò, diacõi aut subdiaconi. Vbi verò consuetudo laudabilior habet,vt plures vel omnes sint presbyteri, omninò obseruetur. Hortatur etiam sancta synodus,vt in ꝓuincijs,vbi id cõmodè fieri potest,dignitates oẽs,& saltẽ dimidia pars canonicatuũ in Cathedralibus Ecclesijs & collegiatis insignibus, conferatur tantùm magistris vel doctoribus,aut etiam Licentiatis in Theologia vel iure Canonico. Præterea obtinẽtibus in eisdẽ Cathedralib⁹ aut collegiatis dignitates,canonicat⁹, p̃bendas, aut portiões,nõ liceat vigore cuiuslibet statuti aut consuetudinis vltra tres menses ab eisdem Ecclesijs quolibet anno abesse: saluis nihilominùs earum Ecclesiarum constitutionibus,q̃ longius seruitij tempus requirunt:alioquin primo anno priuetur vnusq̃sque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam p̃bendæ ac residẽtiæ fecit suos.Quòd si iterùm eadem fuerit vsus negligentia,priuetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit. Crescente verò contumacia, contra eos iuxta sacrorum Canonum constitutiões procedatur. Distributiones verò, qui statis horis interfuerint,recipiant:reliqui,quauis collusione aut remissione excluſa,his careant,iuxta Bonifacij viij. decretũ quod incipit,Consuetudinẽ:quod sancta Synodus in vsũ reuocat,nõ obstãtib⁹ quibuscunq; statutis & consuetudinibus.

Oẽs verò diuina per se & non per substitutos cõpellantur obire officia,& Episcopo celebrãti,aut alia pontificalia exercẽti adsistere & inseruire,atque in choro ad psallendũ instituto hymnis & canticis Dei nomen reuerenter,distinctè,deuoteq̃; laudare. Vestitu insuper decenti tam in Eccleſia quàm extra assiduò vtanť,ab illicitis q̃; venationibus,aucupijs,choreis,tabernis,lusibusq̃; abstineant,atq; ea morum integritate polleãt, vt meritò Ecclesiæ Senatus dici possint. Cætera,quę ad debitum in diuinis officijs regimen spectant,l,deq̃; congrua in his canendi seu modulandi ratione,de certa lege in choro conueniendi & permanendi,simulq̃; de omnibus Ecclesiæ ministris, quæ necessaria erunt,& si qua huiusmodi,Synodus Prouincialis pro cuiusq̃; prouinciæ vtilitate & moribus certam cuiq̃; formulã præscribet. Interea verò Episcopus nõ minùs quàm duobus canonicis, quorũ vnus ab Episcopo, alter à Capitulo eligat,in ijs,quæ expedire videbunť,poterit ꝓuidere. Caput 13.

Quoniam pleræque cathedrales Ecclesiæ tã tenuis redditus sunt & angustę,vt Episcopali dignitati nullo modo respondeãt, neq; Ecclesiarum necessitati sufficiant, examinet Concilium Prouinciale,vocatis ijs quorum interest,& diligenter expẽdat,quas propter angustias tenuitatemque vicinis vnire, vel nouis prouentibus augere expediat, confectaque de præmissis instrumenta ad summũ Romanum Pontificem mittat. Quibus instructus summus Pontifex, ex prudẽtia sua, prout expedire iudicauerit,aut tenues inuicẽm vniat,aut aliqua accessioe ex fructibus augeat.Interim verò,donec prędicta effectũ sortiãtur,huiusmodi Episcopis q̃ fructuum subuentione pro diœcesis suæ tenuitate indigẽt,poterit de beneficijs aliquibus, dũ tñ curata non sint,nec dignitates, seu canonicatus & præbendæ,nec monasteria, in quib⁹ viget regularis obseruantia, vel quæ capitulis generalibus & certis visitatoribus subdũtur,à summo Pontifice prouideri. In parochialibus etiam Ecclesijs, quarum fructus æquè adeò exigui sunt,vt debitis nequeant oneribus satisfacere, curabit Episcopus, si per beneficiorum vnionem, non tamen regularium,id fieri non possit,vt primitiarum vel decimarum assignatione, aut per Parochianorũ symbola ac collectas,aut qua commodiori ei videbitur ratione tantum rediganť,quod ꝓ Rectoris aut Parochiæ necessitate decenter sufficiat,In vnionibus verò quibuslibet,seu ex supradictis,seu alijs causis faciendis Ecclesiæ parochiales monasterijs quibuscunq;,aut Abbatijs, seu dignitatibus,siue ꝓbendis Ecclesiæ cathedralis vel collegiatę,siue alijs beneficijs simplicibus, aut hospitalib⁹,militijsve nõ vniãtur:& quę vnitę sunt,reuideanť ab ordinarijs iuxta aliâs decretũ in eadẽ Synodo sub se. re. Paulo III.quod etiã in vnitis ab eo tempore citrà æquè obseruetur:nõ obstantibus in ijs, quibuscunq; verborũ formis,quæ hìc pro sufficienter expressis habeãtur.Ad hæc in posterum oẽs hæ cathedrales Ecclesiæ,quarũ redditus summã ducatorũ mille,& parochiales, quæ summam ducatorum cẽtum secundũ verũ annuũ valorem nõ excedunt,nullis pẽsionibus aut reseruationibus fructuum grauentur. In ijs quoque ciuitatibus ac locis, vbi parochiales Ecclesiæ certos non habent fines,nec earum Rectores proprium populum quem regant,sed promiscuè petẽtibus sacramenta administrant,mãdat sancta Synodus Episcopis,pro tutiori animarũ eis cõmissarum salute,vt distincto populo in certas,ꝓpriasq̃; parochias,vnicuiq; suum perpetuum peculiaremq̃; parochum assignent, q eas cognoscere valeat,& à quo solo licitè sacramenta suscipiant:aut alio vtiliori modo, ꝓut loci qualitas exegerit,ꝓuideãt. Idemq̃; in his ciuitatibus ac locis,vbi nullæ sunt parochiales,quamprimùm fieri curent:nõ obstantibus quibuscunq; priuilegijs & cõsuetudinibus etiam immemorabilibus.

Caput 14.

In pluribus Ecclesijs tam cathedralibus quàm collegiatis &parochialibus,ex earum constitutionibus aut ex praua consuetudine obseruari intelligitur, vt in electione, præsentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia prouisione siue admissione ad possessionem alicuius cathedralis Ecclesiæ vel beneficij, canonicatuum,aut præbendarum, vel partem prouentuum, seu ad distributiones quotidianas certæ conditiones seu deductiones ex fructibus, solutiones, promissiones, compensationésve illicitæ, aut etiam, quæ in aliquibus Ecclesijs dicuntur turnorum lucra,interponantur.Hæc cùm sancta Synodus detestetur,mandat Episcopis,vt quæcunque huiusmodi in vsus pios non cõuertuntur,atque ingressus eos, qui simoniacæ labis,aut sordidæ auaritiæ suspicionem habent,fieri non permittant:ipsique diligẽter de eorum constitutionibus siue consuetudinibus,super prædictis cognoscant, & illis tãtùm,quas vt laudabiles ꝓbauerint, exceptis,reliquas vt prauas ac scãdalosas reijciãt & aboleãt.Eos verò,q̃ aduersus hæc in præsenti decreto comprehensa,quauis ratione commiserint,pœnis contra simoniacos editis sacris canonibus & varijs summorum Pontificum constitutionibus, quas omnes

Universidad de Deusto
Biblioteca

innouat, teneri decernit: non obstantibus quibuscunque statutis, constitutionibus & consuetudinibus, etiam immemorabilibus, etiam Apostolica authoritate cõfirmatis, de quarum subreptione, obreptione & intentionis defectu Episcopus, tanquàm Apostolicæ sedis delegatus, cognoscere possit.

Caput 15.

In Ecclesijs cathedralibus, & collegiatis insignib⁹, vbi frequẽtes adeoq; tenues sunt præbendę simul cum distributionibus quotidianis, vt sustinendo decẽti canonicorum gradui pro loci & personarum qualitate nõ sufficiant, liceat Episcopis cum cõsensu Capituli vel aliquot simplicia beneficia, non tamen regularia ijs vnire, vel si hac ratione ꝓuideri non possit, aliquibus ex ijs suppressis cum patronorum consensu, si de iure patronatus laicorum sint, quarum fructus & prouentus reliquarum præbendarum distributionibus quotidianis applicẽtur, eas ad pauciorem numerum reducere: ita tamen, vt tot supersint, quæ diuino cultui celebrando ac dignitati Ecclesiæ commodè valeãt respondere: non obstantibus quibuscunque constitutionibus & priuilegijs, aut quacunque reseruatione generali, vel specialj, aut affectione: neque prædictę vniones aut suppressiones tolli seu impediri possint ex quibuscunque prouisiõibus, etiam vigore resignationis, aut quibusuis alijs derogationibus vel suspensionibus.

Caput 16.

Capitulum, sede vacante, vbi fructuum percipiendorum ei munus incumbit, Oeconomũ vnum vel plures fideles ac diligentes decernat, qui rerum Ecclesiasticarum & prouentuum curam gerant, quorum rationem ei, ad quem pertinebit, sint reddituri. Item Officialem seu Vicarium infra octo dies post mortem Episcopi constituere, vel existentem confirmare omninò teneatur, qui saltem in Iure Canonico sit Doctor vel Licentiatus, vel aliàs, quantùm fieri poterit, idoneus. Si secùs factũ fuerit, ad Metropolitanũ deputatio huiusmodi deuoluatur. Et si Ecclesia ipsa Metropolitana fuerit aut exẽpta, capitulumq;, vt ꝑfertur, negligẽs fuerit, tũc antiquior Episcopus ex suffraganeis in Metropolitana, & ꝓpinquior Episcopus in exempta Oeconomũ & Vicarium idoneos possit cõstituere. Episcopus verò ad eãdem Ecclesiã vacantem promotus, ex his, quæ ad eum spectãt, ab eisdẽ Oeconomo, Vicario & alijs quibuscunque officialibus, & administratoribus, q sede vacante fuerunt à Capitulo vel ab alijs in eius locũ constituti, etiam si fuerint ex eodem Capitulo, rationem exigat officiorũ, Iurisdictionis, administrationis, aut cuiuscunq; eorũ muneris: possitque eos punire, qui in eorũ officio seu administratióe deliquerint, etiã si prædicti officiales redditis rationibus à Capitulo vel à deputatis, ab eodẽ absolutionẽ aut liberationẽ obtinuerint. Eidem quoq; Episcopo teneatur Capitulum de scripturis ad Ecclesiã pertinentibus, si quæ ad Capitulum peruenerunt, rationem reddere.

Caput 17.

Cùm Ecclesiasticus ordo puertatur, quãdo vnus pluriũ officia occupat clericorũ, sanctè sacris Canonibus cautum fuit, neminẽ oportere in duabus Ecclesijs conscribi. Verùm quoniam multi improbæ cupiditatis affectu, seipsos non Deũ decipientes, ea quæ bene constituta sunt, varijs artibus eludere, & plura simul beneficia obtinere nõ erubescunt, sancta Synodus debitã regẽdis ecclesijs disciplinã restituere cupiẽs, præsenti decreto, quod in quibuscunq; personis, quocunq; titulo, etiam si Cardinalatus honore fulgeãt, mãdat obseruari) statuit vt in posterum vnũ tantùm beneficiũ Ecclesiasticũ singulis conferatur. Quod quidem, si ad vitam eius, cui cõfertur, honestè sustentandã non sufficiat, liceat nihilominùs, aliud simplex sufficiens, dummodò vtrunq; personalem residentiam non requirat, eidem conferri. Hæcq; non modò ad cathedrales Ecclesias, sed etiã ad alia omnia beneficia tã secularia quàm regularia quæcunq;, etiã commendata, pertineãt, cuiuscunq; tituli ac qualitatis existant. Illi verò, qui in præsenti plures parochiales ecclesias, aut vnã cathedralẽ & aliã parochialem obtinent, cogantur omninò, quibuscunq; dispẽsationibus ac vnionibus ad vitam nõ obstantibus, vna tantùm parochiali, vel sola cathedrali retenta, alias parochiales infra spatiũ sex mensium dimittere: alioquin tã parochiales q̃ beneficia omia, q̃ obtinẽt, ipso iure vacare censeantur, ac tanq̃ vacantia, liberè alijs idoneis cõferantur, nec ipsi anteà illa obtinentes, tuta conscientia fructus post dictũ tempus retineant. Optat autem sancta Synodus, vt resignantium necessitatibus commoda aliqua ratione, ꝓut summo Pontifici videbitur, prouideatur.

Caput 18.

Expedit maximè animarum saluti à dignis atque idoneis Parochis gubernari. Id vt diligentiùs ac rectiùs perficiatur, statuit sancta Synodus, vt cùm parochialis Ecclesiæ vacatio, etiam si cura Ecclesiæ vel Episcopo incumbere dicatur, & per vnum vel plures administretur, etiam in Ecclesijs patrimonialibus, seu receptiuis nuncupatis, in quibus consueuit Episcopus vni vel pluribus curam animarum dare, quos omnes ad infrascriptum examen teneri mandat, per obitum vel resignationem, etiam in curia, seu aliter quomodocunquè contigerit, etiam si ipsa Parochialis Ecclesia reseruata vel affecta fuerit generaliter vel specialiter, etiam vigore indulti seu priuilegij in fauorem sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, seu Abbatum, vel capitulorum, debeat

debeat Episcopus statim habita notitia vacationis Ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione, constituere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur. Porrò Episcopus, & qui ius patronatus habet, intra decẽ dies, vel aliud tempus ab Episcopo præscribendum, idoneos aliquot clericos ad regendam Ecclesiam coram deputandis examinatoribus nominet. Liberum sit tamen etiam alijs, qui aliquos ad id aptos nouerint, eorum nomina deferre, vt possit posteà de cuiuslibet ætate, moribus & sufficientia fieri diligens inquisitio. Et si Episcopo aut Synodo Prouinciali, pro regionis more videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocentur, qui volent examinari. Transacto constituto tempore, omnes q̃ descripti fuerint, examinentur ab Episcopo, siue (eo impedito) ab eius Vicario generali, atque ab alijs examinatoribus nõ paucioribus quàm tribus, quorum votis, si pares aut singulares fuerint, accedere possit Episcopus vel Vicarius, quibus magis videbit. Examinatores autẽ singulis annis in diœcesana Synodo ab Episcopo vel eius Vicario ad minus sex proponantur, qui Synodo satisfaciant, & ab eo probentur. Aduenienteque vacatione cuiuslibet Ecclesiæ, tres ex illis eligat Episcopus, qui cum eo examen perficiant: indeque succedente alia vacatione, aut eosdem, aut alios tres, quos maluerit, ex prædictis illis sex eligat. Sint verò hi examinatores, Magistri seu doctores aut Licentiati in Theologia aut iure Canonico, vel alij clerici, seu regulares, etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam seculares, qui ad id videbuntur n is idonei: iurentque omnes ad sancta Dei Euangelia, se quacunque humana affectione postpõsita, fideliter munus executuros. Caueantque ne quicquam prorsus occasione huius examinis nec antè nec pòst accipiant: alioqui simoniæ vitium tam ipsi, quàm alij dantes, incurrant: à qua absolui nequeãt, nisi dimissis beneficijs, quę quomodocunquè etiam anteà obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur. Et de his omnibus non solùm coram Deo, sed etiam in Synodo Prouinciali, si opus erit, rationem reddere teneantur. A qua, si quid contra officium eos feciſſe compertum fuerit, grauiter eius arbitrio puniri possint. Peracto deinde examine, renuncientur quotcunque ab his idonei iudicati fuerint ætate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis. Ex hisque Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit: atque illi, & non alteri, collatio Ecclesiæ ab eo fiat, ad quẽ spectabit eam cõferre. Si verò iurispatronatus Ecclesiastici erit, ac institutio ad Episcopũ & non aliũ pertineat, is, quẽ patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus iudicabit, Episcopo præsentare teneatur, vt ab eo instituatur. Cùm verò institutio ab alio, quàm ab Episcopo erit facienda, tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorem quem Patronus ei præsenter, ad quem institutio spectat. Quòd si iurispatronatus laicorũ fuerit, debeat, qui à Patrono ꝓsentatus erit, ab eisdem deputatis, vt suprà examinari, & nõ, nisi idoneus repertus fuerit, admitti. In omnibusq; supradictis casibus nõ cuiquã alteri, quàm vni ex prædictis examinatis, & ab examinatoribus approbatis, iuxta supradictam regulã, de Ecclesia prouideatur: Nec prædictorũ examinatorũ relationem, quo minùs executionem habeat, vlla deuolutio aut appellatio, etiã ad sedem Apostolicam, siue eiusdem sedis Legatos, aut vicelegatos aut Nuncios, seu Episcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel patriarchas interposita impediat aut suspẽdat: alioquin Vicarius, qué Ecclesiæ vacanti anteà Episcopus arbitrio suo ad tẽpus deputauit, vel forsan posteà deputabit, ab ei⁹ Ecclesiæ custodia & administratione nõ amoueatur, donec aut eidẽ aut alteri, qui probatus & electꝰ fuerit vt suprà, sit ꝓuisum: Aliàs prouisiones oẽs, seu institutiões, ꝓter supradictam formam factæ, subreptitiæ esse censeant: Non obstantibus huic decreto exemptionibus, indultis, priuilegijs, prœuentionibus, affectionibus, nouis ꝓuisionibus indultis, cõcessis quibuscunq; vniuersitatib⁹, etiã ad certã summã, & alijs impedimẽtis quibuscũq;. Si tamẽ adeò exigui redditus dictę parochialis fuerint, vt totius huius examinationis operã nõ ferant, aut nemo sit, qui se examini quęrat subijcere, aut ob apertas factiones seu dissidia, quæ in aliquibus locis reperiuntur, facilè grauiores rixæ ac tumultus possint excitari, poterit Ordinarius, si ꝓ sua conscientia cum deputatorũ cõsilio ita expedire arbitrabit, hac forma omissa, priuatum aliud examẽ, cęteris tamen vt suprà seruatis, adhibere. Licebit etiã Synodo Prouinciali, si qua in supradictis circa examinationis formam addẽda remittendáve esse censuerit prouidere.

Caput 19.

Decernit sancta Synodus, Mãdata de prouidendo, & gratias q̃ expectatiuę dicunt, nemini ampliùs, etiã Collegijs, Vniuersitatib⁹, Senatib⁹ & alijs singularibus psonis, etiã sub nomine indulti, aut ad certã summã, vel alio quouis colore cõcedi, nec hactenùs concessis cuiquam vti licere. Sed nec reseruationes mẽtales, nec alię quæcunq; gratię ad vacatura, nec indulta ad alienas Ecclesias, vel monasteria alicui etiã ex sanctæ Rom. Ecclesiæ Cardinalibus concedanť: & hactenùs cõcessa, abrogata esse cẽseant.

Cap. 20.

Causæ omnes, ad forum ecclesiasticum quomodolibèt pertinentes, etiam si beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinarijs

Universidad de Deusto
Biblioteca

narijs locorum duntaxat cognoſcantur, atque omninò ſaltem infra biennium à die motæ litis terminentur: alioquin poſt id ſpatium liberum ſit partibus, vel alteri illarum, iudices ſuperiores, aliàs tamen competentes, adire, qui cauſam in eo ſtatu quo fuerit aſſumant, & quàm primùm terminari curent, nec anteà alijs committantur, nec auocentur: nec appellationes ab eiſdem interpoſitæ, per ſuperiores quoſcunque recipiãtur, eorúmve commiſſio aut inhibitio fiat, niſi à diffinitiua vel à diffinitiuæ vim habente, & cuius grauamen per appellationem à diffinitiua reparari nequeat. Ab his excipiantur cauſæ, quæ iuxta Canonicas ſanctiones apud ſedem Apoſtolicam ſunt tractandæ: vel quas ex vrgenti rationabiliq; cauſa iudicauerit ſummus Rom. Pontifex per ſpeciale reſcriptũ, ſignaturæ ſanctitatis ſuę manu ꝓpria ſubſcribendũ, cõmittere aut auocare. Ad hæc cauſæ matrimoniales & criminales non Decani, Archidiaconi, aut aliorũ inferiorum iudicio, etiam viſitãdo, ſed Epiſcopi tantùm examini & iuriſdictioni relinquantur: etiam ſi in præſenti inter Epiſcopũ & Decanum, ſeu Archidiaconum, aut alios inferiores ſuper cauſarum iſtarum cognitione lis aliqua in quacunque inſtantia pendeat: coram quo ſi pars verè paupertatem probauerit, non cogatur extra Prouinciam, nec in ſecunda, nec in tertia inſtantia in eadem cauſa matrimoniali litigare, niſi pars altera & aliméta & expenſas litis velit ſubminiſtrare. Legati quoque etiam de latere, Núcij, gubernatores Eccleſiaſtici, aut alij quarumcunque facultatum vigore non ſolùm Epiſcopos in prædictis cauſis impedire, aut aliquo modo eorum iuriſdictionem ijs prępedire aut turbare non præſumant: ſed nec etiam contra Clericos aliásve perſonas eccleſiaſticas niſi Epiſcopo priùs requiſito, eoq; negligente procedant: aliàs eorum proceſſus ordinationésvé nullis mométi ſint, atq; ad damnĩ ſatisfactionem partibus illati teneãtur. Prætereà ſi quis in caſibus à iure permiſſis appellauerit, aut de aliquo grauamine conqueſtus fuerit, ſeu aliàs ob lapſum biennij, de quo ſuprà, ad alium iudicẽ recurrerit, teneatur, acta omnia coram Epiſcopo geſta, ad iudicem appellationis expenſis ſuis transferre: eodem tamen Epiſcopo priùs admonito, vt ſi quid ei pro cauſæ inſtructione videbitur, poſſit iudici appellatiõis ſignificare. Quòd ſi appellatus cõpareat, cogatur tunc is quoque actorum, quę tranſlata ſunt, expenſas pro portione ſua, ſi illis vti voluerit, ſubire, niſi aliter ex loci cõſuetudine ſeruetur, vt ſcilicet ad appellantẽ integrũ hoc onus pertineat. Porrò ipſam actorum copiã teneatur Notarius, cõgrua mercede accepta appellãti quãto citiùs, & ad minùs intra mẽſem, exhibere. Qui notarĩ ſi in differẽda exhibitione fraudẽ fecerit, ab officij adminiſtratione arbitrio ordinarij ſuſpendatur, & ad dupli pœnã, quãti ea lis fuerit, inter appellantem & pauperes loci diſtribuendam, cõpellatur. Iudex verò ſi & ipſe impedimenti huiꝰ cõſcius particẽps ve fuerit, alitérve obſtiterit, ne appellanti integrè acta intra tempus traderẽtur, ad eandẽ dupli pœnã prout ſuprà teneatur: nõ obſtãtibus, quo ad oĩa ſupradicta, priuilegijs, indultis, concordijs, quæ ſuos tantùm teneant authores, & alijs qbuſcunq; cõſuetudinibus. Cap. 21.

Cupiens ſancta Synodus, vt ex decretis ab ea editis nulla vnquàm futuris temporibus dubitandi occaſio oriatur: Verba illa poſita in Decreto publicato Seſſione prima ſub beatiſſimo D.N. Pio Quarto, Videlicet: Quę ꝓponẽtibus Legatis ac ꝓſidentibus ad horũ tempoꝝ leuãdas calamitates, ſedãdas de religione controuerſias, coercendas linguas doloſas, deprauatorum morũ abuſus corrigendos, Eccleſiæ veram & Chriſtianam pacem conciliandam apta & idonea ipſi ſanctæ Synodo videbuntur: explicando, declarat mentis ſuę nõ fuiſſe, vt ex prędictis verbis ſolita ratio tractãdi negocia in generalibus concilijs vlla ex parte immutaretur, neque noui quicquam, præter id quod à ſacris Canonibus vel generalium Synodorum forma hactenùs ſtatutum eſt, cuiquam adderetur vel detraheretur.

Indictio futuræ ſeſſionis.

Inſupèr eadem ſacroſancta Synodus proximam futuram Seſſionem feria poſt Conceptionem beatæ Mariæ virginis, quæ erit dies nona menſis Decembris proximè venturi, habendam eſſe ſtatuit & decernit, cum poteſtate etiam abbreuiandi. In qua Seſſione tractabitur de ſexto nunc in eam dilato capite, & de reliquis reformationis capitibus iam exhibitis, deque alijs ad eam pertinentibus. Si verò opportunum videbitur & tempus patietur, poterit etiam de nonnullis dogmatibus tractari, prout ſuo tempore in cõgregationibus proponetur.

Abbreuiata eſt dies Seſſionis.

SESSIO XXV. QVAE EST IX. & vltima ſub Pio 4. Pont. Max. cœpta die 3. abſoluta die 4. Decembris, 1563.

Decretum de Purgatorio.

CVM Catholica Eccleſia Spiritu ſancto edocta, ex ſacris literis & antiqua Patrum traditione in ſacris Conciljs & nouiſſimè in hac œcumenica Synodo docuerit Purgatorium eſſe, animasque ibi detentas fidelium ſuffragijs, potiſſimùm verò acceptabili altaris ſacrificio iuuari, præcipit S. Synodus Epiſcopis, vt ſanam de Purgatorio doctrinam, à ſanctis Patribus & ſacris Cõcilijs traditã, à Chriſti fidelibus credi, teneri, doceri, & vbiq; prædicari diligenter ſtudeant. Apud rudem verò plebem difficiliores ac ſubtiliores quæſtiones

ſtiones, quæque ad ædificationem non faciunt, & ex quibus plerunquè nulla ſit pietatis acceſſio, à popularibus concionibus ſecludantur. Incerta item, vel quæ ſpecie falſi laborant, euulgari & tractari non permittant. Ea verò, quæ ad curioſitatem quandã aut ſuperſtitionem ſpectant, vel turpe lucrũ ſapiunt, tanquàm ſcandala & fidelium offendicula prohibeant. Curent autem epiſcopi, vt fidelium viuorum ſuffragia, Miſſarum ſcilicet ſacrificia, orationes, eleemoſynæ, aliaq; pietatis opera, quæ à fidelibus pro alijs fidelibus defunctis fieri conſueuerunt, ſecundũ Eccleſiæ inſtituta piè & deuotè fiant: & quę pro illis ex teſtatorum fundatiõibus vel alia ratione debentur, non perfunctoriè, ſed à ſacerdotibus & eccleſiæ miniſtris, & alijs, q hoc præſtare tenentur, diligenter & accuratè perſoluantur.

Decretum de Inuocatione, veneratione & reliquijs ſanctorum, & ſacris imaginibus.

Mandat ſancta ſynodus omnibus epiſcopis, & cæteris docendi munus curamq; ſuſtinentibus, vt iuxta Catholicæ & apoſtolicæ Eccleſiæ vſum, à primæuis Chriſtianę religionis temporibus receptũ, ſanctorumq; patrum conſenſionum, & ſacrorum conciliorum decreta, in primis de ſanctorum interceſſione, inuocatiõe, reliquiarum honore, & legitimo imaginum vſu fideles diligẽter inſtruant, docentes eos, Sanctos vnà cum Chriſto regnantes, orationes ſuas pro hominibus Deo offerre: bonum atque vtile eſſe, ſuppliciter eos inuocare, & ob beneficia impetranda à Deo, per Filium eius Ieſum Chriſtum Dominum noſtrũ, qui ſolus noſter Redemptor & Saluator eſt, ad eorum orationes, opem auxiliumq; confugere. Illos verò, qui negant ſanctos æterna felicitate in cælo fruentes, inuocandos eſſe, aut qui aſſerunt vel illos pro hominibus non orare, vel eorum, vt pro nobis etiam ſingulis orẽt, inuocationem eſſe idololatriam, vel pugnare cum verbo Dei, aduerſariq; honori vnius mediatoris Dei & hominum Ieſu Chriſti, vel ſtultum eſſe in cælo regnãtibus voce vel mente ſupplicare, impiè ſentire.

Sanctorum quoque martyrum & aliorũ cum Chriſto viuentium ſancta corpora, quę viua membra fuerunt Chriſti & templũ ſpiritus ſancti, ab ipſo ad æternam vitam ſuſcitanda & glorificanda, à fidelibus veneranda eſſe, per quę multa beneficia à Deo hominibus præſtantur: ita vt affirmantes ſanctorũ reliquijs venerationem atque honorem nõ deberi, vel eas aliaque ſacra monumenta à fidelibus inutiliter honorari, atque eorum opis impetrandæ cauſa ſanctorum memorias fruſtrà frequentari, omninò damnãdos eſſe: prout iampridèm eos damnauit, & nũc etiam damnat eccleſia.

Imagines porrò Chriſti, deiparæ Virginis & aliorum ſanctorum, in templis præſertim habendas & retinendas, eiſq; debitum honorem & venerationem impertiendam: non quòd credatur ineſſe aliqua in ijs diuinitas vel virtus, propter quam ſint colendæ, vel quòd ab eis ſit aliquid petendum, vel quòd fiducia in imaginibus ſit figẽda, veluti olim fiebat à gentibus, quæ in idolis ſpem ſuam collocabãt: ſed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illæ repræſentant: ita vt per imagines, quas oſculamur, & coram quibus caput aperimus & procumbimus, Chriſtum adoremus, & ſanctos, quorum illæ ſimilitudinem gerunt, veneremur. Id quod conciliorum, præſertim verò ſecũdæ Nicenæ Synodi, decretis cõtra imaginum oppugnatores eſt ſancitum.

Illud verò diligenter doceant epiſcopi, p hiſtorias myſteriorum noſtræ redemptiõis, picturis vel alijs ſimilitudinibus expreſſas, erudiri & confirmari populum in articulis fidei commemorandis & aſſiduè recolẽdis: Tum verò ex omnibus ſacris imaginibus magnum fructum percipi, non ſolùm quia admonetur populus beneficiorum & munerum, quæ à Chriſto ſibi collata ſunt: ſed etiam, quia Dei per Sanctos miracula & ſalutaria exempla oculis fidelium ſubijciuntur, vt pro ijs Deo gratias agant, ad Sanctorumque imitationem vitam moresque ſuos componant, excitenturque ad adorandum ac diligendum Deum, & ad pietatem colendam. Si quis autem his decretis cõtraria docuerit aut ſenſerit, Anathema ſit.

In has autem ſanctas & ſalutares obſeruationes ſi qui abuſus irrepſerint, eos prorſus aboleri ſancta ſynodus vehementer cupit: ita vt nullæ falſi dogmatis imagines, & rudibus periculoſi erroris occaſionem prębẽtes, ſtatuantur. Quòd ſi aliquando hiſtorias & narrationes ſacræ ſcripturæ, cùm id indoctæ plebi expediet, exprimi & figurari contigerit: doceatur populus, nõ propterea diuinitatẽ figurari, quaſi corporeis oculis cõſpici, vel coloribus aut figuris exprimi poſſit. Omnis porrò ſuperſtitio in ſanctorũ inuocatione, reliquiarum veneratiõe, & imaginum ſacro vſu tollatur: omnis turpis quæſtus eliminetur: omnis deniquè laſciuia vitetur: ita vt procaci venuſtate imagines non pingantur, nec ornentur, & ſanctorum celebratione ac reliquiarum viſitatione homines ad comeſſationes atq; ebrietates nõ abutantur, quaſi feſti dies in honorem ſanctorum per luxum ac laſciuiam agantur. Poſtremò tanta circa hæc diligentia & cura ab epiſcopis adhibeatur, vt nihil inordinatũ, aut præpoſterè & tumultuariè accõmodatum, nihil prophanũ, nihilq; inhoneſtum appareat, cum domum Dei deceat ſanctitudo. Pſal. 92.

Hęc vt fideliùs obſeruentur, ſtatuit ſancta Synodus nemini licere vllo in loco vel Eccleſia, etiam quomodolibèt exempta, vllam inſolitam ponere, vel ponẽdam curare imaginem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ginem,nisi ab Episcopo approbata fuerit: nulla etiam admittenda esse noua miracula, nec nouas reliquias recipiendas, nisi eodē recognoscente & approbante Episcopo. Qui simul atquè de ijs aliquid compertum habuerit,adhibitis in concilium Theologis & alijs pijs viris,ea faciat, quæ veritati & pietati consentanea iudicauerit. Quòd si aliquis dubius aut difficilis abusus sit extirpādus,vel omninò aliqua de ijs rebus grauior quæstio incidat, Episcopus antequàm controuersiā dirimat,Metropolitani & cōprouincialium Episcoporum in Concilio prouinciali sententiam expectet:ita tamen, vt nihil inconsulto sanctissimo Rom. Pontifice nouum,aut in Ecclesia hactenùs inusitatum decernatur.

De regularibus & monialibus.

EAdem sacrosancta Synodus Reformationem prosequens, ea quæ sequuntur,statuenda esse censuit.

Caput 1.

QVoniam nō ignorat sancta Synodus, quantum ex monasterijs piè institutis & rectè administratis, in Ecclesia DEI splendoris atque vtilitatis oriatur,necessarium esse cēsuit,quo faciliùs ac maturiùs, vbi collapsa est,vetus & regularis disciplina instauretur,& constantiùs,vbi conseruata est, perseueret, præcipere, prout hoc Decreto præcipit,vt omnes regulares,tam viri quàm mulieres,ad regulę,quam professi sunt,prescriptum vitam instituant & componant. Atq; in primis quę ad suę professionis perfectionem,vt obedientiæ,paupertatis & castitatis,ac si quæ alia sunt alicuius regulæ & ordinis peculiaria vota & præcepta, ad eorum respectiuè essentiam,necnon ad communem vitam,victum & vestitum conseruāda,pertinentia,fideliter obseruēt. Omnis q̄; cura & diligētia à superioribus adhibeatur, tam in capitulis generalibus & prouincialibus,quàm in eorum visitationibus,quę suis temporibus facere non prætermittant,vt ab illis nō recedatur:cùm compertum sit,ab eis non posse ea,quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent,relaxari. Si enim illa,quæ bases sunt & fundamenta totius regularis disciplinæ, exactè nō fuerint conseruata,totū corruat ædificium necesse est.

Caput 2.

Nemini igitur Regularium,tam virorum quàm mulierum,liceat bona immobilia vel mobilia,cuiuscūque qualitatis fuerint, etiā quouis modo ab eis acquisita, tanquàm ꝓpria aut etiam nomine conuentus possidere vel tenere,sed statim ea superiori tradant, conuentuiq; incorporent. Nec deinceps liceat superioribꝰ bona stabilia alicui regulari concedere etiā ad vsum fructum vel vsum, ad ministrationē,aut cōmendā. Administratio autem bonorum monasteriorum seu cōuentuum, ad solos officiales eorundem,ad nutum superiorum amouibiles,pertineat. Mobilium verò vsum ita superiores permittant, vt eorum supellex statui paupertatis, quam professi sunt,conueniat: nihilque superfluat in ea sit,nihil etiam,quod sit necessarium,eis denegetur. Quòd si aliquis quicquam tenere deprehēsus aut conuictus fuerit,is biennio actiua & passiua voce priuatus sit,atque etiam iuxta suæ regulæ & ordinis constitutiones puniatur.

Caput 3.

Cōcedit sancta Synodus omnibus Monasterijs & domibus tam virorum quàm mulierum,&Mendicantium(exceptis domibus fratrum sancti Francisci Capuccinorum, & eorum qui Minorum de obseruantia vocantur, etiam quibus aut ex constitutionibus suis erat prohibitum,aut ex priuilegio Apostolico non erat cōcessum, vt deinceps bona immobilia eis possidere liceat. Quòd si aliqua loca ex prædictis,quibus Authoritate Apostolica similia bona possidere permissum erat,eis spoliata sint, eadem omnia illis restituenda esse decernit. In prædictis aūt monasterijs & domibus tam virorum q̄ mulierū, bona immobilia possidētibus,vel non possidentibus,is tantùm numerus cōstituatur,ac in posterū conseruetur,qui vel ex redditibus proprijs monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commodè possit sustentari,nec decæterò similia loca erigantur sine Episcopi,in cuius diœcesi erigēda sunt, licentia priùs obtenta. Caput 4.

Prohibet sancta Synodus,ne quis regularis, sine sui superioris licētia, prędicationis, vel lectionis,aut cuiusuis pij operis prætextu,subijciat se obsequio alicuiꝰ ꝑlati, principis,vel vniuersitatis,vel communitatis aut alterius cuiuscunque personæ seu loci:neq; ei aliquod priuilegium aut facultas ab alijs super ijs obtenta,suffragetur. Quòd si cōtrà fecerit,tanquàm inobediens arbitrio superioris puniatur. Nec liceat regularibus à suis conuentibus recedere, etiam prætextu ad superiores suos accedēdi,nisi ab eisdē missi aut vocati fuerint. Qui verò sine prædicto mandato in scriptis obtēto repertus fuerit, ab Ordinarijs locorū tanquàm desertor sui instituti puniatur. Illi aūt qui studiorū causa ad Vniuersitates mittūtur, in cōuentibus tantùm habitēt:alioquin ab Ordinarijs contra eos procedatur.

Caput 5.

Bonifacij Octaui constitutionem, quę incipit,Periculoso,renouās sancta Synodus, vniuersis Episcopis,sub obtestatione diuini iudicij & interminatiōe maledictionis æternæ ꝓcipit, vt in omnibus monasterijs sibi subiectis,ordinaria:in alijs verò sedis Apostolicæ authoritate clausuram sanctimonialium,vbi violata fuerit,diligenter restitui,& vbi inuiolata est,cōseruari maximè ꝓcurēt, inobedientes atq; cōtradictores ꝑ censuras ecclesiasticas

ecclesiasticas aliasq; pœnas,quacūq; appellatione postposita, compescentes:inuocato etiam ad hoc,si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Quod auxilium vt præbeatur, oēs Christianos Principes hortatur sancta Synodus,& sub excōmunicationis pœna, ipso facto incurrenda, omnibus magistratibus secularibus iniungit. Nemini autem sanctimonialium liceat post professionem exire à monasterio etiam ad breue tempus, quocunq; prætextu,nisi ex aliqua legitima causa,ab Episcopo approbāda,indultis quibuscunq; &priuilegijs non obstantibus. Ingredi autē intra septa monasterij nemini liceat, cuiuscunq; generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit,sine Episcopi vel superioris licentia in scriptis obtenta,sub excōmunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantùm Episcopus vel superior licētiam debet in casibus necessarijs, neq; alijs vllo modo possit,etiam vigore cuiuscunq; facultatis vel indulti hactenùs concessi, vel in posterum concedendi. Et quia monasteria sanctimonialium,extra mœnia vrbis vel oppidi constituta,malorum hominū prędæ & alijs facinoribus sine vlla sæpè custodia sunt exposita,curent Episcopi & alij superiores,si ita videbitur expedire, vt sanctimoniales ex eis ad noua vel antiqua Monasteria intra vrbes vel oppida frequentia reducant, inuocato etiā auxilio, si opus fuerit, brachij secularis:impedientes verò,vel non obedientes per censuras ecclesiasticas parére compellant. Cap. 6.

In electione superiorum quorumcunq;, Abbatum temporalium,& aliorum officialium,ac Generalium,& Abbatissarum, atq; aliarum Præpositarum, quō omnia rectè & sine vlla fraude fiant,in primis sancta Synodus districtè præcipit omnes supradictos eligi debere per vota secreta,ita vt singulorum eligētium nomina nunq̄ publicentur. Nec in posterū liceat Prouinciales, aut Abbates,Priores aut aliquos quoscunq; titulares ad effectum electionis faciendæ constituere,aut voces & suffragia absentium supplere. Si verò cōtra huius decreti constitutionē aliquis electꝰ fuerit, electio irrita sit, & is,qui ad hunc effectū se in Prouincialē, Abbarem aut Priorem creari pmiserit, deinceps ad oīa officia in religione obtinēda inhabilis existat,facultatesq; sup his cōcessæ,eo ipso abrogatæ censeantur: & si in posterum aliæ concedantur, tanq̄ subreptitiæ habeantur. Cap. 7.

Abbatissa & Priorissa, & quocunq; alio nomine ꝑfecta vel ꝓposita appelletur,eligatur nō minor annis quadraginta, & q̄ octo annis post expressam ꝓfessionem laudabiliter vixerit. quòd si his qualitatibus nō reperiatur in eodem monasterio,ex alio eiusdem ordinis eligi possit. Si hoc etiam incōmodū superiori,qui electioni præest,videatur,ex ijs, q̄ in eodē monasterio annum 30. excesserint,& 5. saltem annis post professionem rectè vixerint, Episcopo vel alio superiore consentiente, eligatur. Duobus verò monasterijs nulla præficiatur. Et si quæ duo vel plura quocunq; modo obtinent, cogātur,vno excepto,intra sex mēses cætera resignare. Post id verò tempus,nisi resignauerit,omnia ipso iure vacent. Is verò, qui electioni pręest,Episcopus siue alius superior, claustra monasterij nō ingrediatur, sed ante cācellorum fenestellā vota singulorū audiat vel accipiat. In reliquis seruētur singulorum ordinum vel monasteriorum cōstitutiones. Cap. 8.

Monasteria omnia, q̄ generalibus Capitulis aut Episcopis nō subsint,nec suos habent ordinarios regulares visitatores, sed sub immediata sedis Apostolicæ ꝓtectione ac directione regi cōsueuerunt, teneantur infra annum à fine ꝑsentis cōcilij,& deindè quolibet triennio sese in cōgregationes redigere,iuxta formā cōstitutionis Innocētij 3. in concilio generali,q̄ incipit, In singulis: ibiq; certas regulares psonas deputare,quę de modo & ordine de ꝑdictis cōgregationibus erigendis,ac statutis in eis exequēdis deliberent & statuant. quòd si in his negligentes fuerint,liceat Metropolitano,in cuius Prouincia ꝑdicta monasteria sunt, tanq̄ sedis Apostolicæ delegato, eos pro ꝑdictis causis cōuocare. Quòd si infra limites vnius prouinciæ non sit sufficiens talium monasteriorum numerus ad erigendā cōgregationem,possint duarum vel trium prouinciarum monasteria vnā facere cōgregationē. Ipsis aūt congregatiōibus constitutis, illarum generalia Capitula,& ab illis electi ꝑsides vel Visitatores eādem habeāt authoritatem in suę cōgregatiouis Monasteria, ac regulares in eis cōmorantes,quam alij Præsides ac Visitatores in cæteris habent ordinibus:teneanturq̄; suę cōgregatiōis monasteria frequenter visitare, & illorum reformationi incumbere,& ea obseruare q̄ in sacris Canonibus & in hoc sacro cōcilio sunt decreta. Quòd si,etiā Metropolitano instāte,ꝑdicta exequi nō curauerint, Episcopis, in quorum diœcesibꝰ loca ꝑdicta sita sunt, tanq̄ sedis Apostolicæ delegatis subdātur. Cap. 9.

Monasteria Sanctimonialium sanctæ sedi Apostolicæ immediatè subiecta, etiā sub nomine capitulorum sancti Petri,vel sancti Ioānis,vel aliās quomodocunq; nuncupētur,ab Episcopis tanq̄ dictæ sedis delegatis gubernent,non obstantibus quibuscunq;. Quæ verò,à deputatis in capitulis generalibus, vel ab alijs regularibus reguntur, sub eorum cura & custodia relinquantur. Cap. 10.

Attendant diligenter Episcopi & cæteri superiores mōasteriorum sanctimonialiū,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt in constitutionibus earum admoneátur ſanctimoniales, vt ſaltē ſemel ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum faciant, & ſacroſanctam ɛucharistiā ſuſcipiant, vt eo ſe ſalutari p̄ſidio muniant ad om̄es oppugnationes dæmonis fortiter ſuperandas. Prēter ordinarium autē confeſſorem alius extraordinarius ab Epiſcopo & alijs ſuperiorib⁹ bis aut ter in anno offeratur, qui omniū cōfeſſiōes audire debeat. Quòd verò ſanctiſſimum Chriſti corpus intra chorū vel ſepta monaſterij, & non in publica Eccleſia conſeruetur, prohibet S. Synodus, non obſtāte quocunque indulto aut priuilegio.

Cap. 11.

In monaſterijs ſeu domibus virorum ſeu mulierum, quibus imminet animarum cura perſonarum ſecularium, præter eas quę ſunt de illorum monaſteriorum ſeu locorū familia, perſonæ tā regulares q̄ ſeculares, huiuſmodi curam exercentes, ſubſint immediatē in ijs, quę ad dictam curam & ſacramentorum adminiſtrationem pertinēt, iuriſdictioni, viſitationi & correctioni ɛpiſcopi, in cuius diœceſi ſunt ſita: nec ibi aliqui, etiam ad nutum amouibiles deputentur, niſi de eiuſdem conſenſu ac p̄uio examine, per eū aut eius Vicarium faciendo, excepto monaſterio Cluniacēſi cum ſuis limitibus, & exceptis etiam ijs monaſterijs ſeu locis, in quibus Abbates, Generales, aut Capita ordinū ſedem ordinariā principalem habent, atq; alijs monaſterijs ſeu domibus, in q̄bus Abbates, aut alij regulariū ſuperiores iuriſdictionē ɛpiſcopalem & temporalem in parochos & parochianos exercent: ſaluo tamen eorum Epiſcoporum iure, qui maiorem in p̄dicta loca vel perſonas iuriſdictiōem exercent.

Cap. 12.

Cenſuræ & interdicta, nedū à Sede Apoſtolica emanata, ſed etiā ab Ordinarijs promulgata, mandante ɛpiſcopo, à regularibus in eorū Eccleſijs publicentur atq; ſeruent̄. Dies etiam feſti, quos in diœceſi ſua ſeruādos idem Epiſcopus p̄ceperit, ab exemptis omnibus, etiam regularibus, ſeruentur.

Cap. 13.

Controuerſias omnes de p̄cedentia, quæ perſępè maximo cum ſcandalo oriuntur inter Eccleſiaſticas perſonas, tam ſeculares q̄ regulares, cùm in proceſſionibus publicis, tum in his, q̄ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferēda vmbella & alijs ſimilibus, Epiſcopus, amota om̄i appellatione, & non obſtantibus quibuſcunque, componat. Exempti autem omnes, tam clerici ſeculares q̄ regulares, quicunque etiam monachi ad publicas Proceſſiōes vocati accedere compellantur: ijs tantùm exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt.

Cap. 14.

Regularis nō ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra monaſterij degit, & extra ea ita notorie deliquerit, vt populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante, à ſuo ſuperiore intra tēpus ab ɛpiſcopo p̄figendum ſeuerè puniat, ac de punitione Epiſcopū certiorem faciat: ſin minùs, à ſuo ſuperiore officio priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit.

Cap. 15.

In quacunq; Religione, tam virorum q̄ mulierum, profeſſio nō fiat ante decimum ſextum annum expletum: nec qui in minore tempore, q̄ per annum, poſt ſuſceptū habitum in probatione ſteterit, ad profeſſionem admittatur. Profeſſio autē antea facta ſit nulla, nullamq; inducat obligatiōem ad alicuius regulæ, vel religionis, vel ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcunq; effectus.

Cap. 16.

Nulla quoq; renunciatio aut obligatio antea facta, etiā cum iuramēto, vel in fauorem cuiuſcunq; cauſæ piæ, valeat, niſi cū licentia Epiſcopi ſiue eius Vicarij fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionē: ac non aliās intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſequuta profeſſione. Aliter verò facta, etiam ſi cum huius fauoris expreſſa renunciatione, etiam iurata, ſit irrita & nullius effectus. Finito tēpore nouitiatus, Superiores nouitios, quos habiles inuenerint, ad profitendum admittāt, aut è monaſterio eos cijciant. Per hæc tñ S. Synodus non intēdit aliquid innouare aut prohibere, quin religio Clericorum ſocietatis Ieſu, iuxta pium eorum inſtitutum, à ſancta ſede apoſtolica approbatum, Dño & eius Eccleſiæ inſeruire poſſint. Sed neq; ante profeſſiōem, excepto victu & veſtitu, nouitij vel nouitię, illius temporis, quo in probatione eſt, quocunq; prætextu à parētibus, vel propinquis aut curatoribus eius monaſterio aliquid ex bonis eiuſdem tribuatur, ne hac occaſione diſcedere nequeat, q̄ totum vel maiorem partem ſubſtantiæ ſuæ monaſterium poſſideat, nec facilè, ſi diſceſſerit, id recuperare poſſit. Quin potiùs p̄cipit ſancta Synodus ſub anathematis pœna dantibus & recipiēntibus, ne hoc vllo modo fiat, & vt abeuntibus ante profeſſionem, omnia reſtituantur quæ ſua erant, quod vt rectè fiat, Epiſcopus etiam per cenſuras eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellat.

Cap. 17.

Libertati profeſſionis Virginum nec dicandarum proſpiciens ſancta Synodus, ſtatuit atq; decernit, vt ſi puella, quæ habitum regularem ſuſcipere voluerit, maior 12. annis ſit, nō antè, eum ſuſcipiat: nec poſteà ipſa vel alia profeſſionem emittat, quàm exploraverit Epiſcopus, vel eo abſente vel impedito, ei⁹ Vicari⁹, aut aliquis eorū ſumptibus ab eis deputat⁹, Virginis volūtatē diligēter, an coacta, an ſeducta ſit, an ſciat quid agat. Et ſi volūtas eius pia ac libera cognita fuerit,

rit, habueritq; conditiones requiſitas iuxta monaſterij illius & ordinis regulā, necnon monaſterium fuerit idoneū, liberè ei p̄fiteri liceat. Cuius p̄feſſionis tēpus ne Epiſcopus ignoret, teneatur p̄fecta monaſterio eū ante menſem certiorē facere. Quòd ſi præfecta certiorē Epiſcopum non fecerit, quādiù Epiſcopo videbitur, ab officio ſuſpenſa ſit.

Cap. 18.

Anathemati ſancta Synodus ſubijcit oēs & ſingulas perſonas, cuiuſcunq; qualitatis vel conditionis fuerint, tam clericos q̄ laicos, ſeculares vel regulares, atq; etiam qualibet dignitate fungentes, ſi quomodocūq; coegerint aliquam virginem, vel viduā, aut aliam quamcunq; mulierē inuitā m, p̄terq̄ in caſibus in iure expreſſis, ad ingrediendū monaſteria, vel ſuſcipiēdum habitū cuiuſcunq; religionis, vel ad emittendū profeſſionem: quiq; cōſilium, auxiliū vel fauorem dederint: quiq; ſcientes eam nō ſpontè ingredi monaſteriū, aut habitū ſuſcipere, aut profeſſionē emittere, quoquomodo eidem actui vel p̄ſentiā, vel conſenſum, vel authoritatē interpoſuerint. Simili quoq; anathemati ſubijcit eos, qui ſanctam virginum vel aliarū mulierum voluntatē veli acciņendi, vel voti emittēdi, quoquo modo ſine iuſta cauſa impedierint. Eaq; omnia & ſingula, q̄ ante profeſſionē vel in ipſa profeſſione fieri oporter, ſeruentur, nō ſolùm in monaſterijs ſubiectis Epiſcopo, ſed & in alijs q̄buſcunq;. Ab his tñ excipiuntur mulieres, quæ pœnitentes aut conuertitæ appellantur, in quibus conſtitutiones earum ſeruentur.

Cap. 19.

Quicunq; regularis p̄tendat ſe per vim & metū ingreſſum eſſe religionem, aut etiā dicat ante ætatē debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile, velitq; habitum dimittere quacunq; de cauſa, aut etiā cum habitu diſcedere ſine licentia ſuperiorū, non audiatur, niſi intra quinquenniū tantùm à die p̄feſſionis: & tunc nō aliter, niſi cauſas, quas p̄tenderit, deduxerit corā ſuperiore ſuo & Ordinario. Quòd ſi antè habitū ſpontè dimiſerit, nullatenùs ad allegandum quamcunq; cauſam admittat̄, ſed ad monaſteriū redire cogatur, & tanq̄ apoſtata puniat̄. Interim verò nullo priuilegio ſuæ religionis iuuetur. Nemo etiā regularis cuiuſcunq; facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionem, nec detur licentia cuiquā regulari occultè ferendi habitū ſuæ religionis.

Cap. 20.

Abbates, qui ſunt ordinū capita, ac cęteri prædictorū ordinum Superiores Epiſcopis non ſubiecti, quibus eſt in alia inferiora mōaſteria prioratūsve legitima iuriſdictio, eadem illa ſibi ſubdita monaſteria & prioratus ſuo quiſq; loco atq; ordine ex officio viſitent, etiam ſi cōmendata exiſtant. Quæ cùm ordinum ſuorū capitibus ſubſint, declarat ſancta Synodus in ijs, q̄ aliās de viſitatione monaſteriorum cōmendatorū definita ſunt, nō eſſe cōpręhenſa: teneanturq̄; quicunq; prędictorum ordinum monaſterijs præſunt, prædictos viſitatores recipere, & illorum ordinationes exequi. Ipſa quoq; monaſteria, quæ ſunt ordinum capita, iuxta ſanctæ ſedis Apoſtolicæ & cuiuſque ordinis conſtitutiones viſitentur. Et quandiù durabunt huiuſmodi commendæ, Priores clauſtrales, aut in priorātibus conuentū habentibus Superiores, qui correctiōes & ſpirituale regimen exercent, à capitulis generalibus, vel ipſorū ordinū viſitatoribus inſtituātur. In cæteris omnibus p̄fatorum ordinū priuilegia & facultates, q̄ ipſorū perſonas, loca & iura cōcernunt, firma ſint & illæſa.

Cap. 21.

Cū pleraq; monaſteria, etiā Abbatię, Prioratus & Propoſituræ ex mala eorū, quibus commiſſa fuerūt, adminiſtratione nō leuia paſſa fuerint tā in ſpiritualibus q̄ in tēporalibus detrimenta, cupit ſancta Synodus ea ad congruā monaſticæ vitæ diſciplinā omnino reuocare. Verùm adeò dura difficiliſq; eſt p̄ſentiū temporū conditio, vt nec ſtatim omnibus, nec cōmune vbiq;, quod optaret, remediū poſſit adhiberi. Vt tñ nihil prætermittat, vndè prędictis ſalubriter aliquandò prouideri poſſit, primùm quidē cōſidit ſanctiſſimum Rom. pontificem pro ſua pietate & prudentia curaturum, quantùm hęc tempora ferre poſſe viderit, vt his, quę nunc cōmendata reperiuntur, & quę ſuos conuentus habent, regulares perſonæ eiuſdē ordinis expreſsè profeſſæ, & quę gregi præire & præeſſe poſſint, præficiantur. Quæ verò in poſterū vacabunt, non niſi regularibus ſpectatæ virtutis & ſanctitatis conferant̄. Quo ad verò ea monaſteria, quæ capita ſunt ac primates ordinum, ſiue Abbatiæ, ſiue Prioratus filiæ illorum capitum nūcupantur, teneātur illi, qui in præſenti ea in cōmendam obtinent, niſi ſit eis de regulari ſucceſſore prouiſum, infra ſex menſes religionē illorū ordinum propriā ſoleniter profiteri, aut ijs cedere: aliās commendæ prædictæ ipſo iure vacare cenſeantur. Nè aūt in prędictis omnibus & ſingulis fraus aliqua adhiberi poſſit, mādat ſancta Synodus, vt in prouiſionibus dictorū monaſteriorum qualitas ſingulorū nominatim exprimatur, aliterq; facta p̄poſitio ſubreptitia eſſe cēſeatur, nullaq; ſubſequenti poſſeſſione etiā triennali adiuuetur.

Cap. 22

Hęc om̄ia & ſingula, in ſuperioribus Decretis contenta, obſeruari ſancta Synodus p̄cipit in omn⁹ cœnobijs ac monaſterijs, collegijs ac domibus quorumcunq; monachorū ac regulariū, necnon quarumcunq; ſanctimonialiū virginum ac viduarū: etiā ſi illæ ſub gubernio militiarū, etiam Hieroſolymitanæ, viuant, & quocūq; nomine appellen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pellentur, ſub quacunq; regula vel cõſtitutionibus,&ſub cuſtodia vel gubernatione, vel quauis ſubiectione, aut annexione, vel dependentia cuiuſcunq; ordinis, mendicãtium vel non mendicantiũ, vel aliorum regulariũ monachorũ, aut canonicorũ quorumcunq;:non obſtantibus eorum omniũ & ſingulorum priuilegijs, ſub quibuſcunq; formulis verborũ cõceptis, ac mare magnũ appellatis,etiã in fundatione obtentis,necnon conſtitutionibus & regulis,etiam iuratis,atq; etiã cõſuetudinibus,vel præſcriptionibus,etiam immemorabilibus. Si q verò regulares tam viri q mulieres ſunt, qui ſub arctiori regula vel ſtatutis viuunt, excepta facultate habendi bona ſtabilia in cõmuni, eos ab eorũ inſtituto & obſeruantia ſancta Synodus amouere non intendit. Et qa ſancta Synodus deſiderat, vt omnia & ſingula ſupradicta quãprimùm executioni demandentur,præcipit omnibus Epiſcopis,in Monaſterijs ſibi ſubiectis, & in omnibus alijs, ipſis in ſuperioribꝰ Decrecis ſpecialiter cõmiſſis,atq; omnibus Abbatibus,& Generalibus,& alijs Superioribus ordinum ſupradictorum, vt ſtatim prædicta exequantur. Et ſi quid executioni mandatũ non ſit,Epiſcoporum negligentiam Concilia Prouincialia ſuppleant & coërceant: Regularium verò Capitula prouincialia & generalia: & in defectum Capitulorum generalium,Cõcilia prouincialia per deputationẽ aliquorũ eiuſdem ordinis prouideant. Hortatur etiã ſancta Synodus omnes Reges, Principes, Reſpublicas & Magiſtratꝰ,& in virtute ſanctæ obedientiæ præcipit,vt velint prædictis Epiſcopis,Abbatibus,ac generalibus,& cæteris præfectis in ſuperiùs contentæ reformationis executione ſuum auxilium & authoritatem interponere,quotiès fuerint requiſiti, vt ſine vllo impedimento præmiſſa rectè exequantur ad laudem Dei omnipotentis.

DECRETVM DE REFORmatione. Cap. I.

OPtandum eſt,vt ij, qui Epiſcopale miniſterium ſuſcipiũt,quę ſuæ ſint partes agnoſcant,ac ſe nõ ad propria commoda, non ad diuitias aut luxum,ſed ad labores & ſolicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe intelligant. Nec enim dubitandum eſt, & fideles reliquos ad religionem innocentiamq; faciliùs inflammandos,ſi Præpoſitos ſuos viderint non ea,quæ mundi ſunt,ſed animarum ſalutem ac cæleſtem patriam cogitantes. Hęc cùm ad reſtituendam eccleſiaſticã diſciplinam præcipua eſſe ſancta Synodus animaduertat,admonet Epiſcopos omnes, vt ſecũ ea ſæpè meditantes, factis etiam ipſis ac vitę actionibus,quod eſt veluti perpetuũ quoddam prædicandi genus,ſe muneri ſuo conformes oſtendant. Inprimis verò ita mores ſuos oms componant, vt reliqui ab ijs frugalitatis,modeſtiæ,continentiæ,ac quę nos tantoperè cõmendat Deo,ſanctæ humilitatis exempla petere poſſint. Quapropter exemplo Patrum noſtrorum in concilio Carthaginenſi,non ſolũ iubet,vt Epiſcopi modeſta ſupellectili & menſa, ac frugali victu contenti ſint: verùm etiam in reliquo vitæ genere ac tota eius domo caueant, ne quid appareat,quod à ſancto hoc inſtituto ſit alienum,quodq; non ſimplicitatem, Dei zelũ ac vanitatũ contemptum præ ſe ferat. Ominò verò eis interdicit,ne ex reditibꝰ Eccleſiæ conſanguineos familiarésve ſuos augere ſtudeant,cùm & Apoſtolorum Canones Cant.39. prohibeant,ne res Eccleſiaſticas,quæ DEI ſunt,conſanguineis donent:ſed ſi pauperes ſint,ijs vt pauperibus diſtribuant. Eas autẽ non diſtrahant nec diſſipent illorũ cauſa: immò quàm maximè poteſt eos S. Synodus monet,vt oẽm humanum hunc erga fratres,nepotes,propinquosq; carnis affectũ, vndè multorum malorũ in Eccleſia ſeminarium extat,penitùs deponant. Quę verò de Epiſcopis dicta ſunt, eadem non ſolùm in quibuſcunq; beneficia Eccleſiaſtica,tam ſecularia q regularia, obtinentibus pro gradus ſui conditione obſeruari, ſed & ad S. Romanę Eccleſię Cardinales pertinere decernit:quorum conſilio apud ſanctiſs. Romanum Pontificem cùm vniuerſalis Eccleſiæ adminiſtratio nitatur, nefas videri poteſt,nõ ijs etiam virtutum inſignibus ac viuendi diſciplina eos fulgere, quæ meritò omnium in ſe oculos conuertant.

Cap. 2.

Cogit temporum calamitas & inualeſcẽtiũ hæreſum malitia, vt nihil ſit prætermittendum,quod ad populorum ædificationẽ & Catholicæ fidei præſidium videatur poſſe pertinere. Præcipit igitur ſancta Synodus Patriarchis,Primatibꝰ, Archiepiſcopis, Epiſcopis,& omnibus alijs,qui de iure vel conſuetudine in Concilio prouinciali intereſſe debẽt,vt in ipſa prima Synodo prouinciali, poſt finẽ præſentis concilij habenda, ea oſa & ſingula,q ab hac ſancta Synodo diffinita & ſtatuta ſunt,palàm recipiant, necnõ verã obedientiã ſummo Rom. Pont. ſpondeant & profiteantur:ſimulq; hæreſes oẽs, à ſacris Canonibꝰ & generalibus Cõcilijs,præſertimq; ab hac eadem Synodo damnatas, publicè deteſtenẽ & anathematizent. Idẽq; in poſterum quicũq; in Patriarchas, Primates,Archiepiſcopos Epiſcoposq; promouẽdi,in prima Synodo prouinciali, in qua ipſi interfuerint,omninò obſeruent. Quòd ſi quis ex ſupradictis oẽibus(quod abſit) renuerit,Epiſcopi cõprouinciales ſtatim ſummũ Romanum Pontificem admonere ſub pœna diuinę indignationis teneãtur, interimq; ab eiuſdem cõmunione abſtineant. Cæteri verò omnes, ſiue in pręſenti, ſiue in futurum

futurũ beneficia eccleſiaſtica habituri, & q in Synodo diœceſana cõuenire debent,idẽ vt ſuprà in ea Synodo,quę primo quoq; tẽpore celebratur,faciãt & obſeruẽt:aliàs ſecundùm formã ſacrorum Canonum puniantur. Ad hæc oẽs ij,ad quos vniuerſitatum & ſtudiorum generalium cura, viſitatio & reformatio pertinet,diligenter curẽt, vt ab eiſdẽ Vniuerſitatibus Canones & decreta huius ſanctę Synodi integrè recipiantur:ad eorumq; normam Magiſtri,Doctores & alij in eiſdẽ Vniuerſitatibus ea, q Catholicæ fidei ſunt, doceant & interpretentur,ſeq; ad hoc inſtitutum initio cuiuſlibet anni ſolenni iuramento obſtringant. Sed & ſi aliqua alia in pdictis vniuerſitatibus correctione &reformatione digna fuerint,ab eiſdẽ ad quos ſpectat,pro Religionis & diſciplinę Eccleſiaſticæ augmento emẽdentur & ſtatuantur. Quæ verò Vniuerſitates immediatè ſummi Rom. Pont. protectioni & viſitationi ſunt ſubiectę, has ſua beatitudo p eius delegatos eadẽ, qua ſuprà, ratione, & prout ei vtilius viſum fuerit, ſalubriter viſitari & reformari curabit. Cap. 3.

Quanuis excõmunicationis gladius neruus ſit Eccleſiaſticæ diſciplinę, & ad continẽdos in officio populos valdè ſalutaris:ſobriè tñ magnaq; circunſpectione exercẽdus eſt,cùm experiẽtia doceat, ſi temerè aut leuibus ex rebus incutiatur, magis contemni q formidari,&perniciem potiùs parere q ſalutem. Quapropter excõmunicationes illę, quę monitionibus pmiſſis ad finem reuelationis (vt aiũt)aut pro deperditis ſeu ſubtractis rebus ferri ſolent, à nemine prorſus præterq ab epiſcopo decernantur:& tũc nõ aliàs q ex re non vulgari,cauſaq; diligenter ac magna maturitate per epiſcopum examinata,q eius animum moueat:nec ad eas cõcedẽdas cuiuſuis ſecularis, etiam Magiſtratus authoritate adducatur: ſed totũ hoc in eius arbitrio & conſcientia ſit poſitũ,quandò ipſe pro re,loco,perſona aut tẽpore eas decernẽdas eſſe iudicauerit. In cauſis verò iudicialibus mandatur omnibus iudicibus Eccleſiaſticis,cuiuſcunq; dignitatis exiſtãt, vt quãdocunq; executio realis vel perſonalis in qualibet parte iudicij propria authoritate ab ipſis fieri poterit, abſtineãt ſe tam in procedendo,q diffiniendo à cenſuris eccleſiaſticis ſeu interdicto: ſed liceat eis, ſi expedire vidẽbit, in cauſis ciuilibus ad forum Eccleſiaſticum quomodolibèt pertinentibus,contra quoſcunq; etiam laicos, p mulctas pecuniarias,q locis pijs ibi exiſtentibus eo ipſo q exactæ fuerint,aſſignentur: ſeu per captionẽ pignorum perſonarumq; diſtrictionem,per ſuos proprios aut alienos executores faciendam:ſiue etiam per priuationem beneficiorum, aliaq; iuris remedia procedere,& cauſas diffinire: Quòd ſi executio realis vel perſonalis aduerſus reos hac ratione fieri non poterit,ſitq; erga iudicem contumacia,tunc eos etiam anathematis mucrone arbitrio ſuo præter alias pœnas ferire poterit. In cauſis quoq; criminalibus vbi executio realis vel perſonalis, vt ſuprà fieri poterit,erit à cenſuris abſtinendũ. Sed ſi dictæ executioni facilè locus eſſe nõ poſſit,licebit iudici hoc ſpirituali gladio in delinquentes vti:ſi tamen delicti qualitas, pcedẽte bina ſaltem monitione etiã per edictum,id poſtulet. Nefas aũt ſit ſeculari cuilibet magiſtratui prohibere Eccleſiaſtico iudici,ne quẽ excõmunicet, aut mandare, vt latam excõmunicatiõem reuocet, ſub prætextu,q contenta in pręſenti Decreto non ſint obſeruata:cùm nõ ad ſeculares, ſed ad eccleſiaſticos hęc cognitio ptineat. Excommunicatus verò quicunq;, ſi poſt legitimas monitiões nõ reſipuerit,nõ ſolùm ad ſacrãta & cõmunionẽ fideliũ ac familiaritatẽ nõ recipiat:ſed ſi obdurato animo cenſuris annexus,in illis per annũ inſorduerit,etiam contra eũ,tanq de hæreſi ſuſpectum,procedi poſſit. Cap. 4.

Contingit ſæpè in quibuſdã eccleſijs vel tam magnum Miſſarũ celebrandarũ numerum ex varijs defunctorũ relictis impoſitũ eſſe,vt illis q ſingulis diebus à teſtatoribus pſcriptis nequeat ſatisfieri: vel eleemoſynã huiuſmodi pro illis celebrandis adeò tenuẽ eſſe,vt non facilè inueniatur, qui velit huic ſe muneri ſubijcere. Vndè depereũt piæ teſtantium voluntates,& eorũ cõſcientias,ad quos prædicta ſpectant, onerandi occaſio datur. Sancta Synodus cupiens hæc ad pios vſus relicta quo plenius & vtiliùs poteſt impleri,facultatem dat Epiſcopis, vt in Synodo Diœceſana,itemq; Abbatibus & Generalibꝰ ordinũ,vt in ſuis Capitulis generalibus,re diligenter pſpecta, poſſint,q ſua cõſcientia in pdictis Eccleſijs,quas hac pviſione indigere cognouerint, ſtatuere circa hæc,quicquid magis ad Dei honorẽ & cultum,atq; eccleſiarũ vtilitatẽ viderint expedire:ita tñ, vt eorum ſemper defunctorum cõmemoratio fiat,qui pro ſuarum animarũ ſalute legata ea ad pios vſus reliquerunt.

Cap. V.

Ratio poſtulat,vt illis, q bene conſtituta ſunt,contrarijs ordinationibus non detrahatur. Quandò igitur ex beneficiorũ quorũcunq; erectione ſeu fundatione, aut alijs cõſtitutionibus qualitates aliquæ requirũtur,ſeu certa illis onera ſunt iniuncta, in beneficiorum collatione,ſeu in quacunq; alia diſpoſitione eis nõ derogeẽt. Idem in pbendis Theologalibus, Magiſtralibus, Doctoralibus,aut Presbyteralibus, Diaconalibus, ac ſubdiaconalibus,quandocunq; ita conſtituta fuerint,obſeruetur,vt eorum qualitatibus vel ordinibꝰ nihil in vlla prouiſione detrahaẽ,& aliter facta prouiſio ſurreptitia cenſeatur. Cap. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Statuit S.Synodus, vt in oñibus eccleſijs cathedralibus & collegiatis decretũ ſub fe. re. Paulo 3, quod incipit, capitula cathedralium, obſeruetur, non ſolùm qñ Epiſcopus viſitauerit, ſed & quotiès ex officio, vel ad petitionẽ alicuius contra aliquẽ ex contentis in dicto Decreto procedat: ita tñ, vt cùm extra viſitationem proceſſerit, infraſcripta omnia locum habeant: Videlicet vt Capitulum initio cuiuſlibet anni eligat ex Capitulo duos, de quorũ cõſilio & aſſenſu Epiſcopus, vel eius Vicarius tam in formando ꝓceſſum, q̃ in cæteris omnibus actibus vſque ad finem cauſæ incluſiuè, coram Notario tñ ipſius Epiſcopi, & in eius domo, aut cõſueto tribunali procedere teneatur. Vnum aũt tantùm ſit vtriuſq; votũ, poſſitq; alter Epiſcopo accedere. Quòd ſi ambo ab epiſcopo diſcordes in aliquo actu, ſeu interlocutoria vel diffinitiua ſententia fuerint, tunc intra ſex dierum ſpatiũ cum Epiſcopo tertiũ eligant. Et ſi in electiõe tertij etiam diſcordent, ad vicinionem Epiſcopũ electio deuoluatur, & iuxta eã partẽ, cum qua tertius conueniet, articulus in quo erat diſcordia, terminet: aliàs proceſſus & inde ſecuta, nulla ſint, nullosq; producant iuris effectus. In criminibus tñ ex incontinentia prouenientibus, de qua in decreto de Concubinarijs, & in atrocioribus delictis, depoſitionẽ aut degradationẽ requirẽtibus, vbi de fuga timet, ne iudicium eludatur, & ideò opus ſit perſonali detentiõe, poſſit initiò ſolus Epiſcop⁹ ad ſummariã informationẽ & neceſſariam detentionẽ procedere, ſeruato tñ in reliquis ordine ꝓmiſſo. In oñibus aũt caſibus ea ratio habeat, vt iuxta qualitatẽ delicti ac perſonarũ, deliquẽtes ipſi in loco decenti cuſtodiant. Epiſcopis ꝓterea vbiq; is honor tribuatur, qui eorũ dignitati par eſt: eisq; in Choro & in capitulo, in proceſſionibus, & alijs actib⁹ publicis ſit prima ſedes & locus quẽ ipſi elegerint, & ꝑcipua oñium rerum agẽdarum authoritas. Qui ſi aliquid Canonicis ad deliberandũ proponant, nec de re ad ſuum vel ſuorũ cõmodum ſpectãte agatur, Epiſcopi ipſi Capitulum conuocent, vota exquirant, & iuxta ea concludãt. Abſente verò Epiſcopo, omninò hoc ab ijs de Capitulo, ad quos hoc de iure vel cõſuetudine ſpectat, perficiat, nec ad id Vicarius Epiſcopi admittat. Cæteris aũt in reb⁹ Capituli iuriſdictio & poteſtas, ſi qua eis competit, & bonorum adminiſtratio ſalua & intacta oñinò relinquatur. Qui verò nõ obtinent dignitates, nec ſunt de Capitulo, hi oẽs in cauſis Eccleſiaſticis Epiſcopo ſubijciantur: nõ obſtantibus quo ad ſupradicta, priuilegijs, etiam ex fundatione cõpetentibus, necnon conſuetudinibus etiã immemorabilibus, ſententijs, iuramentis, cõcordijs, q̃ tãtùm ſuos obligent authores: ſaluis tñ in omnibus priuilegijs, q̃ Vniuerſitatib⁹ ſtudiorũ generalium ſeu earũ perſonis ſunt conceſſa. Hęc aũt omnia & ſingula in ijs eccleſijs locum nõ habeãt, in quibus Epiſcopi, aut eorũ Vicarij ex cõſtitutionibus, vel priuilegijs aut cõſuetudinibus, ſiue cõcordijs, ſeu quocunq; alio iure maiorẽ habent poteſtatẽ, authoritatem, ac iuriſdictionem, quàm præſenti Decreto ſit cõpræhenſum, quibus S. Synodus derogare non intendit.

Cap. 7.

Cùm in beneficijs eccleſiaſticis ea, q̃ hæreditariæ ſucceſſionis imaginẽ referunt, ſacris cõſtitutionibus ſint odioſa, & Patrum decretis contraria, nemini in poſterũ acceſſus aut regreſſus, etiã de conſenſu, ad beneficium Eccleſiaſticũ cuiuſcunq; qualitatis cõcedatur, nec hactenùs cõceſſi ſuſpendãtur, extendant, aut transferantur. Hocq; decretũ in quibuſcunq; beneficijs eccleſiaſticis, ac etiã cathedralib⁹ Eccleſijs, ac in quibuſcunq; perſonis, etiã Cardinalatus honore fulgentibus, locum habeat. In coadiutorijs quoq; cum futura ſucceſſione idem poſthàc obſeruetur, vt nemini in quibuſcunq; beneficijs eccleſiaſticis permittãtur. Quòd ſi quandò Eccleſiæ Cathedralis aut monaſterij vrgens neceſſitas aut euidens vtilitas poſtulet Prælato dari coadiutorẽ, is non aliàs cũ futura ſucceſſiõe detur, quàm hæc cauſa priùs diligẽter à ſanctiſſimo Ro. Pont. ſit cognita, & qualitates oẽs in illo cõcurrere certũ ſit, quæ à iure & decretis huius S. Synodi in Epiſcopis & Prelatis requiruntur: aliàs conceſſiones ſuper his factæ, ſubreptitiæ eſſe cenſeantur.

Cap. 8.

Admonet S. Synodus quoſcunq; eccleſiaſtica beneficia ſecularia ſeu regularia obtinẽtes, vt hoſpitalitatis officiũ, à ſanctis Patribus frequenter cõmendatũ, quãtùm per eorum ꝓuentus licebit, pròptè benigneq; exercere aſſueſcãt, memores, eos qui hoſpitalitatẽ amant, Chriſtum in hoſpitibus recipere. Illis verò, qui hoſpitalia vulgò nuncupata, ſeu alia pia loca ad peregrinorũ, infirmorũ, ſenum, pauperúmve vſum ꝓcipuè inſtituta in cõmendã, adminiſtrationẽ, aut quemcunq; titulum, aut etiam eccleſijs ſuis vnita obtinent, vel ſi eccleſiæ Parochiales, hoſpitalib⁹ fortè vnite, aut in hoſpitalia erecte, earumq; Patronis in adminiſtrationem conceſſę ſint, ꝓcipit oinò, vt impoſitum illis onus officiúmve adminiſtrẽt, atq; hoſpitalitatẽ, quã debẽt, ex fructib⁹ ad id deputatis actu exerceãt, iuxta conſtitutionem Cõcilij Viennenſ. aliàs in hac eadẽ Synodo ſub fe. re. Paulo 3. innouatam, q̃ incipit, Quia contingit. Quòd ſi hoſpitalia hęc ad certũ peregrinorum, aut infirmorum, aut aliarũ perſonarũ genus ſuſcipiendũ fuerint inſtituta, nec in loco, vbi ſunt dicta hoſpitalia, ſimiles ꝑſonæ aut ꝑaucæ reperiant, mandat adhuc, vt fructus illorũ in aliũ pium vſum, qui eorum

eorũ inſtitutioni proximior ſit, ac ꝓ loco & tempore vtilior, cõuertant, prout ordinatio cum duob⁹ de Capitulo, qui rerũ vſu peritiores ſint, per ipſum deligẽdis, magìs expedire viſum fuerit: niſi aliter fortè etiam in hũc euentũ, in eorũ fundatione aut inſtitutione fuerit expreſſum: Quo caſu quod ordinatũ fuit, obſeruari curet epiſcopus: aut ſi id nõ poſſit ipſe, prout ſuprà, vtiliter prouideat. Itaq; ſi ꝓdicti oẽs & ſinguli, cuiuſcũq; ordinis, & Religionis, & dignitatis, etiamſi laici fuerint, qui adminiſtrationẽ hoſpitaliũ habent, nõ tamen regularibus ſubiecti, vbi viget regularis obſeruãtia ab ordinario moniti, hoſpitalitatis munus, adhibitis oñibus ad quæ tenẽtur neceſſarijs, re ipſa obire ceſſauerint, nõ ſolùm per Eccleſiaſticas cenſuras & alia iuris remedia ad id cõpelli poſſint, ſed etiã hoſpitalis ipſius adminiſtratiõe curáve perpetuò priuari poſſint, alijq; eorũ loco ab his, ad quos ſpectabit, ſubſtituãtur. Et prædicti nihilominùs etiã ad fructuũ reſtitutionẽ, quos cõtra ipſorum hoſpitalium inſtitutionẽ perceperunt, quæ nulla eis remiſſione aut cõpoſitione indulgeat, in foro cõſcientię teneantur. Nec adminiſtratio ſeu gubernatio huiuſmodi locorũ vni & eidem perſonę vltra triennium deinceps cõmittat, niſi aliter in fundatione cautum reperiatur: Non obſtante, quo ad oĩa ſupradicta, quacunq; vnione, exemptione & cõſuetudine in cõtrarium, etiam immemorabili, ſeu priuilegijs aut indultis quibuſcunq;.

Cap. IX.

Sicut legitima patronatuum iura tollere, piasq; fidelium volũtates in eorum inſtitutione violare æquũ nõ eſt, ſic etiã vt hoc colore beneficia Eccleſiaſtica in ſeruitutem, quod à multis impudenter fit, redigãtur, nõ eſt permittẽdum. Vt igitur debita in omnibus ratio obſeruet, decernit S. Synodus vt titulus Iuriſpatronat⁹ ſit ex fundatione vel dotatione, qui ex authentico documento & alijs iure requiſitis oſtẽdat, ſiue etiã ex multiplicatis ꝑſentationibus per antiquiſſimũ tẽporis curſum, qui hominũ memoriã excedat, aliásve ſecundùm iuris diſpoſitionẽ. In ijs verò ꝑſonis, ſeu cõmunitatibus, vel Vniuerſitatib⁹, in quibus id ius plerũq; ex vſurpatione potiùs quæſitũ ꝑſumi ſolet, plenior & exactior probatio ad docendũ verum titulũ requiratur. Nec immemorabilis tẽporis probatio aliter eis ſuffragetur, q̃ ſi præter reliqua ad eam neceſſaria, ꝑſentationes etiã cõtinuatæ nõ minori ſaltem q̃ quinquaginta annorum ſpatio, quæ oẽs effectũ ſortitæ ſint, authenticis ſcripturis probentur. Reliqui patronatus omnes in beneficijs tam ſecularibus q̃ regularib⁹, ſeu parochialib⁹ vel dignitatibus aut quibuſcũq; alijs beneficijs in Cathedrali vel collegiata Eccleſia, ſeu facultates & priuilegia cõceſſa tam in vim patronatus, q̃ alio quocunq; iure nominandi, eligendi, præſentandi ad ea, cùm vacant (exceptis patronatibus ſuper Cathedralib⁹ Eccleſijs cõpetentibus, & exceptis alijs, quę ad Imperatorem & Reges, ſeu Regna poſſidentes, alioſq; ſublimes ac ſupremos Principes, iura Imperij in dominijs ſuis habentes, pertinent, & quæ in fauorẽ ſtudiorũ generaliũ cõceſſa ſunt) in totum prorſus abrogata & irrita, cum quaſi poſſeſſiõe inde ſequuta, intelligant, beneficiaq; huiuſmodi tanq̃ libera à ſuis collatoribus conferantur, ac prouiſiones huiuſmodi plenum effectũ cõſequãtur. Ad hæc, liceat Epiſcopo præſentatos à patronis, ſi idonei non fuerint, repellere. Quòd ſi ad inferiores inſtitutio pertineat, ab Epiſcopo tamen, iuxta aliàs ſtatuta ab hac ſancta Synodo, examinentur: alioquin inſtitutio ab inferioribus facta, irrita ſit & inanis. Patroni aũt beneficiorum cuiuſcũq; ordinis & dignitatis, etiamſi Cõmunitates, Vniuerſitates, Collegia quęcunq; clericorũ vel laicorũ exiſtant, in perceptione fructuũ, prouentuum, obuentionum quorumcunq; beneficiorũ, etiamſi verè de iure patronatus ipſorum ex fundatione & dotatione eſſent, nullatenùs nullàve cauſa vel occaſione ſe ingerant: ſed illos liberè Rectori ſeu beneficiato, nõ obſtante etiã quacunq; cõſuetudine, diſtri⁹buendos dimittãt: nec dictũ ius patronatus venditionis aut alio quocũq; titulo in alios, contra canonicas ſanctiones, trãsferre ꝓſumant: ſi ſecùs fecerint, excõmunicationis & interdicti pœnis ſubijciant, & dicto iure patronat⁹ ipſo iure priuati exiſtãt.

Inſuper acceſſiões per viam vnionis factæ de beneficijs liberis ad eccleſias Iuriſpatronatui, etiam laicorũ, ſubiectas, tam ad parochiales q̃ ad alia quęcũq; beneficia, etiã ſimplicia, ſeu dignitates vel hoſpitalia, ita vt ꝓdicta beneficia libera eiuſdẽ naturę cum ijs, quibuſcũ vniuntur, efficiantur, atq; ſub Iurepatronatus conſtituantur, hæ ſi nondùm plenarium ſortitæ ſunt effectũ, vel deinceps ad cuiuſuis inſtantiã fient, quacũq; authoritate, etiã apoſtolica cõceſſa fuerint, ſimul cũ vnionib⁹ ipſis per ſubreptionẽ obtẽtę intelligant: Nõ obſtante quacũq; in ijs verborũ forma ſeu derogatione, quæ habeat pro expreſſa: nec executioni amplius demandent, ſed bñficia ipſa vnita cùm vacauerint, liberè vt anteà cõferant. Quæ verò à 40. annis citra factæ, effectũ & plenam incorporationẽ ſunt cõſecutæ, hæ nihilominus ab Ordinarijs, tanquã à ſede apoſtolica delegatis, reuideantur & examinentur: ac quæ per ſubreptionem vel obreptionem obtentę fuerint, ſimul cum vnionibus irritæ declarentur, ac beneficia ipſa ſeparentur, & alijs conferantur. Similiter quoque patronatus quicunq; in Eccleſijs & quibuſcunq; alijs beneficijs, etiam dignitatibus anteà liberis, acquiſiti à quadraginta annis citra, & in futurũ acquirendi ſeu ex augmento dotis, ſeu ex noua

Universidad de Deusto
Biblioteca

cóstructione, vel alia simili causa, etiam authoritate sedis Apostolicæ, ab ijsdem Ordinarijs, vtì delegatis, vt suprà (qui nullius in his facultatib⁹ aut priuilegijs impediantur) diligenter cognoscantur, & quos nó reperierint ob maximè euidentem Ecclesiæ vel beneficij, seu dignitatis necessitatem legitimè cóstitutos esse, in totú reuocent, atq; beneficia huiusmodi sine dãno illa possidentiú, & restituto patronis eo, quod ab eis idcircò datú est, in pristinú libertatis statú reducãt: nó obstantibus priuilegijs, cóstitutionib⁹ & consuetudinibus, etiam immemorabilibus.

Cap. X.

Quoniam ob malitiosam potentium suggestioné, & quãdoq; ob locorú longinquitatem, personarú notitia, quibus causæ mandãtur, vsqueadeò haberi non potest, hincq; interdum iudicibus nó vndequaq; idoneis causæ in partibus delegantur, statuit sancta Synodus in singulis Cócilijs Prouincialib⁹ aut Diœcesanis aliquot personas, quę qualitates habeant iuxta constitutioné Bonifacij octaui, quę incipit, Statutú: & alioquin ad id aptas designari, vt præter Ordinarios locorum ijs etiam posthàc causæ ecclesiasticæ ac spirituales & ad forú ecclesiasticú pertinentes in partibus delegãdæ cómittantur: Et si aliquem interim ex designatis meri cótigerit, subsituat Ordinarius loci cum consilio capituli alium in eius locum, vsq; ad futurá Prouincialé aut Diœcesanã Synodum: ita vt habeat quæq; Diœcesis quatuor saltem aut etiam plures probatas personas, ac vt suprà qualificatas, quib⁹ huiusmodi causæ à quolibet Legato vel Nuncio, atq; etiam à sede Apostolica cómittantur: alioquin post designationem factã, quam statim Episcopi ad summum Ro. Pót. transmittant, delegationes quæcunq; aliorum Iudicum alijs, quàm his factæ, subreptitiæ censeantur. Admonet dehinc sancta Synodos tã ordinarios quàm alios quoscunq; iudices, vt terminandis litibus quanta fieri poterit breuitate studeant, ac litigatorum artibus seu in litis contestatione, seu alia parte iudicij differenda, modis omnibus aut termini prefixione, aut cóperenti alia ratione occurrant.

Cap. XI.

Magnã Ecclesijs perniciem afferre solet, cùm earum bona, repræsentata pecunia, in successorum præiudiciú alijs locantur. Oés igitur hę locationes, si anticipatis solutionibus fient, nullatenùs in preiudicium successorum validæ intelligantur, quocunq; indulto aut priuilegio nó obstãte: nec huiusmodi locationes in Romana curia vel extra eam cõfirmentur. Non liceat etiam Iurisdictiones Ecclesiasticas seu facultates nominandi aut deputandi Vicarios in spiritualibus locare, nec cõductorib⁹ per se aut alios ea exercere: aliterq; cõcessiones, etiam à sede Apostolica factæ, surreptitiæ censeantur. Locationes verò rerú Ecclesiasticarú, etiam authoritate Apostolica confirmatas, sancta Synodus irritas decernit, quas à triginta annis citra ad longum tempus, seu, vt in nonnullis partibus à vigintinouẽ, seu bìs viginti nouem annis vocãt factas, Synodus prouincialis, vel deputãdi ab ea, in damnum Ecclesiæ & contra Canonicas sanctiones contractas fuisse iudicabunt.

Cap. XII.

Non sunt ferendi, qui varijs artibus decimas Ecclesijs obuenientes subtrahere moliuntur, aut qui ab alijs soluẽdas temerè occupant, & in rem suã vertunt, cùm decimarú solutio debita sit Deo: & qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas inuadunt: præcipit igitur sancta Synodus omnibus, cuiuscunq; grad⁹ & cõditionis sint, ad quos decimarum solutio spectat, vt eas, ad quas de iure tenẽtur, in posterú Cathedrali aut quibuscunq; alijs Ecclesijs vel personis, quibus legitimè debent, integrè persoluãt. Qui verò eas aut subtrahũt, aut impediunt, excommunicentur: nec ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta, absoluantur. Hortatur dehinc oẽs & singulos pro Christiana charitate debitoq; erga pastores suos munere, vt de bonis sibi à Deo collatis Episcopis & Parochis, qui tenuiorib⁹ præsunt Ecclesijs, largè subuenire ad Dei laudé atq; ad Pastorum suorum, qui pro eis inuigilant, dignitatem tuendam non grauentur.

Cap. XIII.

Decernit S. Synodus, vt quibuscunq; in locis iã ante annos quadraginta, quarta, quę funeralium dicit, Cathedrali aut parochiali Ecclesiæ solita esset persolui, ac posteà fuerit ex quocũq; priuilegio alijs monasterijs, hospitalibus aut quibuscunq; locis pijs cõcessa, eadẽ posthàc integro iure & eadẽ portione, quę anteà solebat, Cathedrali seu Parochiali Ecclesiæ persoluatur: nõ obstantib⁹ cõcessionibus, gratijs, priuilegijs, etiã magno nuncupatis, aut alijs quibuscunq;.

Cap. XIIII.

Quàm turpe, ac Clericorum nomine, qui se diuino cultui addixerunt, sit indignum, in impudicitiæ sordibus immundoq; cócubinatu versãri, satìs res ipsa communi fidelium omnium offensione, summoq; Clericalis militiæ dedecore testatur. Vt igitur ad eam quam decet cõtinentiam ac vitæ integritatem ministri Ecclesiæ reuocẽtur, populusq; hinc eos magìs discat reuereri, quo illos vita honestiores cognouerit, prohibet S. Synodus quibuscunq; clericis, ne cócubinas aut alias mulieres, de quib⁹ possit haberi suspicio, in domo vel extra detinere, aut cũ ijs vllã cõsuetudiné habere audeãt. Alioqn pœnis à sacris canonib⁹ vel statutis ecclesiarum puniant. Quòd si à superiorib⁹ moniti, ab ijs se non abstinuerint, tertia parte fructuú, obuentionũ ac prouentuũ beneficiorum

rum suorum quorumcũq; pensionum ipso facto sint priuati, quæ fabricæ Ecclesiæ aut alteri pio loco, arbitrio Episcopi applicetur. Sin verò in delicto eodem cum eadẽ vel alia fœmina perseuerantes, secundæ monitioni adhuc non paruerint, non tantùm fructus omnes ac prouentus suorum beneficiorum & pensiones eo ipso amittant, qui prædictis locis applicentur, sed etiam à beneficiorum ipsorum administratione, quoàd Ordinarius, etiam vti sedis Apostolicæ delegatus, arbitrabitur, suspẽdantur. Et si ita suspensi nihilominùs eas nó expellant, aut cũ ijs etiã versentur, tunc beneficijs, portionibus, ac officijs, & pensionibus quibuscunq; Ecclesiasticis perpetuò priuẽtur, atq; inhabiles ac indigni quibuscunq; honoribus, dignitatibus, beneficijs ac officijs in posterum reddantur, donec post manifestã vitæ emendationé ab eorú superioribus cùm ijs ex causa visum fuerit dispẽsandum. Sed si postquàm eas semel dimiserint, intermissum consortiú repetere, aut alias huiusmodi scandalosas mulieres sibi adiungere ausi fuerint, præter prædictas pœnas, excõmunicationis gladio plectãtur. Nec quæuis appellatio aut exemptio prædictam executionem impediat, aut suspendat: supradictorũq; omnium cognitio nó ad Archidiaconos, nec Decanos, aut alios inferiores, sed ad Episcopos ipsos pertineat, qui sine strepitu & figura Iudicij, & sola facti veritate inspecta, procedere possint. Clerici verò beneficia Ecclesiastica aut pensiones non habentes, iuxta delicti & contumaciæ perseuerãtiam & qualitatem ab ipso Episcopo carceris pœna, suspensione ab ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda, alijs ve modis iuxta sacros Canones puniantur. Episcopi quoque, quod absit, si ab huiusmodi crimine non abstinuerint, & à Synodo Prouinciali admoniti se nõ emendãrint, ipso facto sint suspensi. Et si perseuerent, etiam ad sanctissimum Romanũ Pontificem ab eadem Synodo deferantur, qui pro qualitate culpæ etiam per priuationem, si opus erit, in eos animaduertat.

Cap. XV.

Vt paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo consecratis (quos maximè puritas sanctitasq; decet) longissimè arceatur, non liceat filijs clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in Ecclesijs, vbi eorú patres beneficium aliquod Ecclesiasticum habent aut habuerũt, quodcunque, etiam dissimile beneficium obtinere, nec in dictis Ecclesijs quoquo modo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorú, quę parentes eorú obtinent, vel aliàs obtinuerũt, habere. Quòd si in præsenti pater & filius in eadem Ecclesia beneficia obtinere reperiãtur, cogat filius suũ beneficiũ resignare, aut cum alio permutare extra Ecclesiã intra triũ mensium spatium: aliàs ipso iure eo priuatus existat, & super ijs quęcũq; dispensatio, subreptitia censeatur. Ad hæc, reciprocæ resignationes, si quæ posthàc à parentibus clericis in fauoré filiorú fient, vt alter alterius beneficium consequatur, in fraudem huius decreti & Canonicarum sanctionum factæ omninò censeantur. Nec collatiões sequutę, vigore huiusmodi resignationũ, seu aliarum quarumcunque, quæ in fraudem factæ fuerint, ipsis Clericorum filijs suffragentur.

Cap. XVI.

Statuit sancta Synodus, vt Ecclesiastica beneficia secularia, quocunque nõe appellentur, quæ curã animarum ex primæua eorum institutione, aut aliter quomodocunq; retinent, illa deinceps in simplex beneficiũ, etiam assignata Vicario perpetuo congrua portione, non conuertantur: non obstantibus quibuscunque gratijs, quæ suum plenarium effectum nõ sunt cõsecutę. In ijs verò, in quibus contra earum institutionem seu fundationem cura animarum in Vicarium perpetuum translata est, etiamsi in hoc statu ab immemorabili tempore reperiantur, si congrua portio fructuum Vicario ecclesiæ, quocunque nomine is appelletur, nõ fuerit assignata, ea quamprimùm & ad minus intra annum in fine præsentis Cócilij arbitrio ordinarij iuxta formã decreti sub fe. re. Paulo III. assignetur. Quòd si id commodè fieri non possit, aut intra dictum terminum factum non erit, cùm primùm per cessum vel decessum Vicarij seu Rectoris, aut quomodolibèt alterũ eorum vacauerit, beneficiũ curam animarum recipiat, ac Vicariæ nomẽ cesset, & in antiquum statum restituatur.

Cap. XVII.

Non potest sancta Synodus nõ grauiter dolere, audiens Episcopos aliquos sui status oblitos, Pontificiam dignitatem nõ leuiter dehonestare, qui cum Regum ministris, Regulis & baronibus in Ecclesia & extra indecenti quadã demissione se gerunt, & veluti inferiores ministri Altaris, nimìs indignè non solùm loco cedunt, sed etiam personaliter illis inseruiunt. Quarè hæc & similia detestans sancta Synodus, sacros Canones omnes Conciliaque generalia, atque alias Apostolicas sanctiones, ad dignitatis Episcopalis decorum & grauitatem pertinentes renouando, præcipit, vt ab huiusmodi in posterum Episcopi se abstineant: mandans eisdem, vt tam in Ecclesia, quàm foris suum gradum & ordinem præ oculis habentes, vbiq; se Patres & pastores esse meminerint: reliquis verò tam Principibus, quàm cæteris omnibus, vt eos paterno honore ac debita reuerentia prosequantur.

Cap. XVIII.

Sicuti publicè expedit legis vinculum quãdoq; relaxare, vel plenìus, euenientibus casibus & necessitatibus, pro communi vtilitate satisfiat, sic frequẽtiùs legem soluere,

exem-

Universidad de Deusto
Biblioteca

exemploq; potiùs quàm certo personarum rerumq; delectu petentibus indulgere, nil aliud est, q̃ vnicuiq; ad leges trãsgrediendas aditum aperire. Quapropter sciant vniuersi sacratissimos canones exactè ob oĩbus, & quoàd eius fieri poterit, indistinctè obseruandos. Quòd si vrgens iustaq; ratio, & maior quandoq; vtilitas postulauerit cum aliquibus dispensandum esse, id causa cognita, ac summa maturitate, atque gratis à quibuscunq;, ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum: aliterq; facta dispensatio, subreptitia censeatur.

Cap. XIX.

Duella interdicuntur.

Detestabilis duellorum vsus, fabricante diabolo introductus, vt cruenta corporum morte animarum etiam perniciem lucretur, ex Christiano orbe penitùs exterminet, Imperator, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, & quocunq; alio nomine dñi temporales, qui locũ ad monomachiam in terris suis inter Christianos cõcesserint, eo ipso sint excõmunicati, ac iurisdictione & dominio ciuitatis, castri aut loci, in quo vel apud quẽ duellũ fieri permiserint, quod ab Ecclesia obtinent, priuati intelligantur: & si feudalia sint, directis dominis statim acquirantur. Qui verò pugnam cõmiserint, & qui eorum patrini vocãtur, excõmunicationis, ac omnium bonorum suorũ proscriptionis, ac perpetuę infamiæ pœnam incurrant, & vt homicidę, iuxta sacros Canones, puniri debeant. Et si in ipso cõflictu decesserint, perpetuò careant Ecclesiastica sepultura. Illi etiã, qui cõsilium in causa duelli tam in iure quàm facto dederint, aut alia quacunq; ratione, ad id quenquã suaserint, necnon spectatores, excõmunicatiõis ac perpetuę maledictionis vinculo teneantur: nõ obstante quocunq; priuilegio, seu praua consuetudine, etiam immemorabili.

Cap. XX.

Vt Principes Ecclesiasticam tueantur libertatẽ.

Cupiens sancta Synodus Ecclesiasticam disciplinam in Christiano populo non solùm restitui, sed etiam perpetuò sartam tectam à quibuscunq; impedimentis conseruari, præter ea, quæ de Ecclesiasticis personis constituit, seculares quoq; Principes officij sui admonendos esse censuit: cõfidens eos vt Catholicos, quos Deus sanctæ fidei Ecclesiæq; protectores esse voluit ius suum Ecclesiæ restitui non tantùm esse concessuros, sed etiam subditos suos oẽs ad debitam erga clerũ, parochos & superiores ordines reuerentiã reuocaturos: nec permissuros, vt officiales aut inferiores magistratus, Ecclesiæ & personarũ Ecclesiasticarũ immunitatẽ, Dei ordinatione & canonicis sanctionibus cõstitutam, aliquo cupiditatis studio seu incõsideratione aliqua violẽt: sed vnà cũ ipsis Principib⁹ debitã sacris summorũ Pontif. & Cõciliorũ cõstitutionibus obseruantiã præstent. Decernit itaq; & præcipit, sacros Canones & Concilia generalia omnia, necnon alias Apostolicas sanctiones, in fauoré Ecclesiasticarũ personarũ, libertatis Ecclesiasticę, & contra eius violatores editas, quæ omnia psenti etiã decreto innouat, exactè ab omnibus obseruari debere. Prætereaq; admonet Imperatoré, Reges, Respublicas, Principes, & oẽs & singulos, cuiuscũq; status & dignitatis extiterint, vt quo largiùs bonis tẽporalibus atq; in alios potestate sunt ornati, eo sanctiùs, quæ Ecclesiastici iuris sunt, tanquã Dei præcipua eiusq; patrocinio tecta, venerentur, nec ab vllis Baronibus, Domicellis, Rectoribus, alijs ve dominis temporalibus seu magistratibus, maximeq; ministris ipiorum Principum lædi patiantur: sed seuerè in eos, qui illius libertatẽ, immunitatem atque iurisdictionem impediunt, animaduertant. Quibus etiam ipsimet exemplo ad pietatẽ, religionem, Ecclesiarumq; protectionẽ existant: imitantes anteriores optimos religiosissimosq; Principes, qui res Ecclesiæ sua in primis authoritate ac munificentia auxerũt, nedũ ab aliorũ iniuria vindicarunt. Adeoq; ea in re quisque officium suum sedulò præstet, quo cultus diuinus deuotè exerceri, & Prælati cæteriq; clerici in residentijs & officijs suis quieti, & sine impedimentis cum fructu & ædificatione populi permanere valeant.

Cap. XXI.

Postremò sancta Synodus omnia & singula, sub quibuscunque clausulis & verbis, quę de morum reformatione atq; Ecclesiastica disciplina tam sub fe. re. Paulo III. ac Iulio III. quàm sub beatissimo Pio quarto Pontificibus Maximis in hoc sacro Cõcilio statuta sunt, declarat ita decreta fuisse, vt in his salua semper sedis Apostolicę authoritas & sit, & esse intelligatur.

DECRETVM DE CONTINUANDA Sessione in diem sequentẽ.

CVm ea omnia, quę in presenti Sessione tractanda erãt, quia hora tarda est, cõmodè expediri non possint, propterea iuxta id, quod in generali congregatione à Patribus statutum fuit, ea, quę supersunt, in diem crastinam hanc eandem Sessionem continuando differuntur.

CONTINVATIO SESSIONIS DIE QVARTA DECEMBRIS.

Decretum de Indulgentijs.

CVM potestas conferendi Indulgentias à Christo Ecclesiæ cõcessa sit, atque huiusmodi potestate, diuinitùs sibi tradita, antiquissimis etiã temporibus illa vsa fuerit, sacrosancta Synodus Indulgentiarũ vsum Christiano populo maximè salutarem, & sacrorum Conciliorũ authoritate probatum, in Ecclesia retinendum esse docet & præcipit, eosq; anathemate damnat, qui aut inutiles esse asserunt, vel eas concedendi in Ecclesia potestatem

statem esse negant. In his tamen concedendis moderationem, iuxta veterem & probatam in Ecclesia cõsuetudinem, adhiberi cupit, ne nimia facilitate Ecclesiastica disciplina eneruetur. Abusus verò, qui in his irrepserunt, & quorũ occasione insigne hoc Indulgentiarum nomen ab hæreticis blasphematur, emendatos & correctos cupiens, præsenti Decreto generaliter statuit, prauos quæstus omnes pro his consequendis, vndè plurima in Christiano populo abusuũ causa fluxit, omninò abolendos esse. Cæteros verò, qui ex superstitione, ignorantia, irreuerentia, aut aliundè quomodocunq; prouenerũt, cùm ob multiplices locorum & prouinciarum, apud quas hi committũtur, corruptelas commodè nequeant specialiter p̃hiberi: mandat omnibus Episcopis, vt diligenter quisque huiusmodi abusus Ecclesiæ suæ colligat, eosq; in prima Synodo Prouinciali referat, vt aliorum quoq; Episcoporũ sententia cogniti, statim ad summum Rom. Pont. deferantur, cuius authoritate & prudentia, quod vniuersali Ecclesiæ expediet, statuatur: vt ita sanctarum indulgentiarum munus piè, sanctè & incorruptè omnibus fidelibus dispensetur.

De delectu ciborum, ieiunijs & diebus festis.

Insuper hortatur sancta Synodus, & per sanctissimum Domini nostri atq; Saluatoris aduentum Pastores omnes obtestatur, vt tãquàm boni milites illa omnia, quæ sancta Romana Ecclesia, omnium Ecclesiarum mater & magistra, statuit, necnon ea, quæ tã in hoc Concilio, quàm in alijs Oecumenicis statuta sunt, quibuscunque fidelibus sedulò commendent: omniq; diligẽtia vtantur, vt illis omnibus, & ijs præcipuè sint obsequentes, quæ ad mortificandam carnem conducunt, vt ciborum delectus & ieiunia: vel etiam quę faciunt ad pietatem augendã, vt dierum festorum deuota & religiosa celebratio: admonentes populos crebrò, obedire præpositis suis, quos qui audiunt, Deũ remuneratorem audient: qui verò contemnunt, Deum ipsum vltorem sentient.

De Indice librorum, Catechismo, Breuiario & Missali.

Sacrosancta Synodus in secunda Sessione, sub sanctissimo domino nostro Pio 4. celebrata, delectis quibusdam Patribus cõmisit, vt de varijs cẽsuris, ac libris vel suspectis vel perniciosis, quid facto opus esset, cõsiderarent, atque ad ipsam sanctam Synodũ referrent: audiens nunc huic operi ab eis extremam manum impositam esse, nec tamen ob librorum varietatem & multitudinem distinctè & commodè possit à sancta Synodo dijudicari: præcipit vt quicquid ab illis præstitum est, sanctissimo Romano Põtifici exhibeatur, vt eius iudicio atque authoritate terminetur & euulgetur. Idemq;

de Catechismo à Patribus, quibus illud mãdatum fuerat, & de Missali & Breuiario fieri mandat.

De loco Oratorum.

Declarat sancta Synodus, ex loco assignato Oratoribus, tam Ecclesiasticis, quàm secularibus, in sedendo, incedendo, aut quibuscunque alijs actibus, nullum cuiquam eorum factũ fuisse præiudicium: sed omnia illorum, & Imperatoris, Regum, Rerumpublicarum, ac Principum suorum iura & prærogatiuas illæsas & saluas esse, in eodemque statu permanere, prout ante præsens Concilium reperiebantur.

De recipiendis & obseruandis Decretis Concilij.

Tanta fuit horum temporum calamitas, & hæreticorum inueterata malitia, vt nihil tam clarum in fide nostra asseréda vnquàm fuerit, aut tam certò statutũ, quod non humani generis hoste suadente, illi errore aliquo contaminauerint. Eapropter sancta Synodus id potissimùm curauit, vt præcipuos hæreticorum nostri temporis errores damnaret & anathematizaret, veramque & Catholicam doctrinam traderet & doceret, prout damnauit, anathematizauit & diffinuit. Cumque tam diù tot Episcopi, ex varijs Christiani orbis Prouincijs euocati, sine magna gregis sibi commissi iactura & vniuersali periculo ab Ecclesijs abesse non possint, nec vlla spes restet, hæreticos, totiès fide etiã publica, quam desiderarũt, inuitatos & tam diù expectatos, huc ampliùs aduenturos, ideoque tandem huic sacro concilio finem imponere necesse sit: superest nunc, vt principes omnes (quod facit) in Domino moneat ad operam suam ita præstandam, vt quę ab ea decreta sunt, ab hæreticis deprauari aut violari nõ permittant, sed ab his & oĩbus deuotè recipiant, & fideliter obseruẽt. Quòd si in his recipiendis aliqua difficultas oriatur, aut aliqua inciderint, quæ declarationẽ (quod nõ credit) aut diffinitionem postulent, præter alia remedia in hoc Concilio instituta, confidit sancta Synodus beatissimum Rom. Põtificem curaturum, vt vel euocatis ex illis præsertim prouincijs, vndè difficultas orta fuerit, ijs quos eidem negocio tractãdo viderit expedire, vel etiam Cõcilij generalis celebratione, si necessarium iudicauerit, vel commodiore quacunque ratione ei visum fuerit, prouinciarum necessitatibus pro Dei gloria & Ecclesiæ tranquillitate consulatur.

De recitandis Decretis Concilij sub Paulo 3. & Iulio 3. in Sessione.

Quoniam diuersis temporibus tam sub fe. re. Paulo III. quàm Iulio III. multa in hoc sacro Concilio, quo ad dogmata ac morum reformationẽ statuta & diffinita sunt, vult sancta Synodus, vt illa nunc recitentur & legantur. Recitata sunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De fine Concilij, & confirmatione petenda à sanctißimo Domino nostro.

Illustrissimi Domini, Reuerendissimiq; Patres, Placétne vobis, vt ad laudem DEI omnipotétis huic sacræ Oecumenicę Synodo finis imponatur, & omnium & singulorum, quæ tã sub fe.re. Paulo III. & Iulio III. quàm sub sanctiss. D.N.Pio Quarto, Romanis Pontificibus in ea decreta & diffinita sunt, cõfirmatio nomine sanctæ huius Synodi per Apostolicæ sedis Legatos & Præsidentes à beatissimo Romano Pontifice petatur? Resp onderunt, Placet.

Postmodùm Illustriss. & Reuerédissimus Cardinalis Moronus, primus Legatus & Præsidens, benedicés sanctę Synodo, dixit: Post gratias Deo actas, Reuerendissimi Patres, ite in pace. Qui responderunt, Amen.

ACCLAMATIONES IN FINE SACRI CONCILII, HORE MAIORum, recitatæ ab Illustriss. & Reuerēd. Cardinale à Lotharingia, respondente toto Concilio, IIII. die Decembris.

Cardinalis à Lotharingia.

BEatiss. Pio Papę & domino nostro, sanctæ vniuersalis Ecclesię Pontifici, multi anni & æterna memoria.

Responsio Patrum:

Domine Deus, sanctissimũ Patrem diutissimè Ecclesiæ tuæ conserua, multos annos.

Card. Beatissimorum summorum Põtificũ animabus Pauli III. & Iulij tertij, quorum authoritate hoc sacrum generale Concilium inchoatũ est, pax à Domino, & æterna gloria atq; felicitas in luce sanctorum.

Resp. Memoria in benedictione sit.

Card. Caroli V. Imperat. & sereniss imorum Regum, qui hoc vniuersale Concilium promouerunt & protexerunt, memoria in benedictione sit.

Resp. Amen, Amen.

C. Sereniss. Imperatori Ferdinando semper Augusto, orthodoxo & pacifico, & omnibus Regibus, rebusp ublicis & Principib⁹ nostris, multi anni.

R. Pium & Christianum Imperatorem Domine cõserua. Imperator cælestis, terrenos Reges, rectæ fidei conseruatores, custodi.

C. Apostolicæ Romanæ sedis Legatis, & in hac Synodo præsidentibus, cum multis annis magnæ gratiæ.

R. Magnæ gratiæ. Dominus retribuat.

C. Reuerendiss. Cardinalibus & Illustribus Oratoribus.

R. Magnas gratias, multos annos.

C. Sanctiss. Episcopis vita, & felix ad Ecclesias suas reditus.

R. Præconibus veritatis perpetua memoria: orthodoxo Senatui multos annos.

C. Sacrosancta œcumenica Tridẽtina Synodus, eius fidem cõfiteamur, eius decreta semper seruemus.

R. Semper confiteamur, semper seruemus.

C. Omnes ita credimus, oẽs idipsum sentimus, oẽs consentientes & amplectentes subscribimus. Hæc est fides beati Petri & Apostolorum, hæc est fides Patrum, hæc est fides orthodoxorum.

R. Ita credim⁹, ita sentim⁹, ita subscribimus.

C. His decretis inhærentes, digni reddamur misericordijs & gratia primi & magni supremi sacerdotis Iesu Christi Dei, intercedente simul inuiolata Domina nostra sancta Deipara, & omnibus sanctis.

R. Fiat, fiat: Amen, Amen.

C. Anathema cunctis hæreticis.

R. Anathema, Anathema.

Post hæc mandatum fuit à Legatis & Præsidẽtibus sub pœna excõmunicationis omnibus Patribus, vt antequàm discederent è ciuitate Tridentina, subscriberent manu propria decretis cõcilij, aut ea per publicum instrumentũ approbarent. Qui omnes deinde subscripserunt, & fuerũt numero 255. Videlicet, Legati 4. Cardinales, 2. Patriarchæ, 3. Archiepiscopi, 25. Episcopi, 168. Abbates, 7. Procuratores absentium cum legitimo mãdato 39. Generales ordinum 7.

CATALOGVS LEGATORVM, PATRVM, ORATORVM, ET THEOlogorum omnium, qui ad sacrosanctã Oecumenicam Tridentinam Synodum cõuenerunt:

Quorum Nomina, Cognomina, Patriæ, & Dignitates hic simul explicantur.

CARDINALES LEGATI ET PRAESIDENTES.

HErcules Gonzaga, S.R.E. Presbyter Cardinalis tituli S. Mariæ noue, Mantuanus, obijt Tridẽti die secunda Martij, 1563. & sepultus est Mantuæ.

Hieronymus Seripandus, S.R.E. Presbyter Cardinalis tituli S. Susannæ, Neapolitanus, obijt Tridenti die 17. Martij, 1563. & ibi sepultus in Ecclesia S. Marci ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini, quorum olim fuerat Generalis.

Ioannes Moronus, S.R.E. Card. Episc. Prẽnestinus, Mediolanẽsis, in demortui Cardinalis de Mantua locum missus.

Stanislaus Hosius, S.R.E. presbyter Cardi. tituli S. Laurentij in Palisperna, Polonus, Vvarmiensis.

Ludouicus Simoneta, S.R.E. presb. Card. tit. S. Cyriaci in Thermis, Mediolanensis.

Marcus Siticus, S.R.E. Diaconus, Card. Basilicæ duodecim Apostolorum de Altaemps, Germanus.

Bernardus Nauagerius, S.R.E. presbyter Card. tituli S. Nicolai inter Imagines, Venetus, in demortui Cardinalis Seripandi locum missus.

CARDI-

CARDINALES NON LEGATI.

Carolus à Lotharingia, S.R.E. presb. Card. tit. S. Apollinaris, princeps & Archiepiscopus Rhemensis, Lotharingus.

Ludouicus Madrucius, S.R.E. Diaconus Cardinalis, electus Episcopus Tridentinus, Germanus.

ORATORES, QVORVM NOMINA hîc describuntur iuxta eorum aduentũ in ciuitatem Tridentinam.

Georgius Drascouicius Croattus, Orator Cæsaris pro Regno Hungariæ, Episcopus Quinqueeccles iensis.

Antonius de Muglitio Morauus, orator Cęsaris, archiepiscopus Pragensis.

Ferdinandus Martineus Mazcarẽhius, Orator sereniss imi Regis Portugalliæ.

Andreas Duditius Sbardelatus, episcopus Cænadiensis, Orator pro prælatis & Clero Hungariæ.

Sigismundus à Tunn. Orator Cæsareus.

Franciscus Ferdinandus de Aualos, Marchio Piscariæ, Orator Regis Catholici.

Ioannes Strozzius Florẽtinus, Orator excellentissimi Ducis Florentiæ & Senarum.

Melchior Lussi, Eques auratus, Orator septẽ Cantonum Heluetiorum.

Augustinus Paumgartner, I.V. D. de Monachio, Orat. illust. Alberti Ducis Bauariæ.

Nicolaus de Ponte, doctor & eques. Et Matthęus Dandulus eques. Ludouic⁹ de Lãsac. } Oratores D. Venetorũ.

Renaldus Ferrerius, Præsidens in Parlamento Parisiensi. Et Guido Faber, Iudex maior Tolosæ. } Oratores Christianiss. Regis Galliarum.

Valentinus Herbutus Polonus, episc. Præmissiensis, Orator sereniss. regis Poloniæ.

Marcus Antonius Bobba Casalensis, episcopus Augusten. in Pedemontio, Orator sereniss. ducis Sabaudiæ.

Claudius Fernandez Quignonij, Comes Lunensis, Orator Regis Catholici.

Hieronymus de Gaddis Florentinus, episc. Cortonen Orator excellentiss. Ducis Florentiæ, missus in locum Ioan. Strozzij.

Frater Martin⁹ Roias Portalrubeus, Orator illustrissimi ac reuerendissimi D. Magni Magistri, ac totius ordinis sancti Ioannis Hierosolym. eiusdẽ ord. Procancellarius.

PATRIARCHAE.

Antonius Hęlius Iustinopolitan. Hierosolymitanus.

Daniel Barbarus Venetus, Aquilegiensis.

Ioannes Triuesianus Venetus, Venetiarum.

ARCHIEPISCOPI PAVLI III.

Ferdinandus Annius Neapolitanus, Archiepiscop⁹ Amalphitan. nunc episc. Bouin⁹.

Petrus Landus Venetus, Archiep. Cretensis.

Petrus Antonius de Capua Neap. Archiepiscopus, Hydruntin.

Marcus Cornelius Venetus, electus Archiepiscopus Spalatren.

Sebastianus Leccauella Græcus, Ord. Prædi. olim Archiep. Naxien. núc episc. Literan.

Petrus Guerrero Hispanen. Archiepiscopus Granaten.

Antonius Altouitus Florentinus, Archiepiscopus Florentinus.

Cæsar Cibo Genuensis, obijt Trideuti die 26. Decemb. 1562. Archiepus Taurinen.

Paulus Aemilius Verallus Romanus, olim Archiepiscopus Rossanensis, nunc Episcopus Caputaquensis.

ARCHIEPISCOPI IVLII III.

Ioannes Brunus de Olchinio, regni Seruiæ Primâs, Archiepiscopus Antibarensis.

Ioannes Baptista Castaneus Romanus, Archiepiscopus Rossanen.

Ioannes Baptista Vrsinus Romanus, Archiepiscopus sanctę Seuerinę.

ARCHIEPISCOPI PAVLI IIII.

Ludouicus Beccatellus Bononiensis, Archiepiscopus Ragusinus.

Mutius Callinus Brixien. Archiep. Iadrensis.

Sigismundus Saracenus Neapolitan. Archiepiscopus Materanus.

Antonius Parrages de Castilegio Hispan. Archiepiscopus Calaritanus.

Iulius Pauesius Brixien. ord. Præd. Archiepiscopus Surrentinus.

Bartholomæus de Martyribus Lusitan. ord. Præd. Archiepiscopus Braccaren.

Augustinus Seluago Genuen. ord. Prædica. Archiepiscopus Genuen.

ARCHIEPISCOPI PII IIII.

Philippus Mocenicus Venetus, Regni Cypri Primâs & Legatus natus, Archiepiscopus Nicosien.

Guilielmus de Auanson. Gallus, Archiepiscopus Ebredunensis.

Antonius Cauchus Venetus, Archiepiscop⁹ Corcyrensis.

Germanicus Bondin⁹ Senen, electus Archiepiscopus Senarum.

Marcus Antonius Columna Romanus, Archiepiscopus Tarentinus.

Caspar de Fosso Cosentinus, ordin. sancti Francisci de Paula, Archiepis. Rheginus.

Antonius de Muglitio Morauus, Ora. Cæs. Archiepiscopus Pragen.

Maximus de Maximis Romanus, Archiepiscopus Amalphitanus.

Gaspar Ceruantes de Gaeta Hispanus, Archiepiscopus Messanensis.

Leonardus Marinus Genuen. ord. Prędicat. Archiepiscopus Lancianensis.

Octauianus Præconius Messanensis ordin. Minorum conuentualium S. Francisci, Archiepiscopus Panormitanus.

Nicolaus de Pelue Gallus, Arch. Senonensis.

Antonius Iustinianus Chiensis. ord. Prædic. Archiepiscopus Naxiensis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Antonius Puteus Niceen Archie. Barensis.

EPISCOPI LEONIS X.

Vincentius Nicosantinus de Fano, Episcop. Arbensis.
Ioannes Franciscus de Fliſco Ianuen. episcopus Andrienſis.
Io. Thomas de S. Felicio Neapol. Episcopus Cauenſis senior.

EPISCOPVS ADRIANI VI.

Quintius de Rusticis Romanꝰ, Epi. milleten.

EPISCOPI CLEMENTIS VII.

Lucas Bizatius de Catharo, episc. Catharen.
Aloysius Pisanus Venet. episc. Patauinus.
Alexãder Piccolhomin. Senen. epis. Pientin.
Dionysius Græcus ord. Minorum S. Franciſci de obſeruan. epiſ. Milopotã. ſenior.
Gabriel le Veneur Gallus, episc. Ebroicen.
Guilhelmꝰ de Montbas Gal. epiſ. Lectoren.

EPISCOPI PAVLI III.

Antonius à Camara Sabaudus, epiſ. Bellicẽ.
Nicolaus Maria Caracciolus Neapol. episc. Catanienſis.
Berardus bon Ioannes Romanus, episcopus Camerinenſis.
Fabius Mirtus Neapol. episcopus Caiacen.
Scipio Bongallus Romanus, episcopus ciuitatis Caſtel.
Georgius Corneliꝰ Venetus, epi. Taruiſinꝰ.
Vincentius Durantius Brixien. epi. Termul.
Mauritius de Petra Papiẽſis, epiſ. Vigleuẽſis.
Martius de Martijs Medices, epi. Marſicen.
Ioãnes Vincentius Michaelius Barolitanus, episcopus Minerbinen.
Gabriel de Bouueri Gallus, epi. Andegauen.
Leonardus Haller Germanus, episcopus Philadelphienſis.
Ludouicus Vaninus de Theodolis Foroliuien. (Mortuus eſt Trideuti) episcopus Britonorien.
Aegidius Falsetta Cingulanus, episcopus Britonorien.
Iulius Contarenus Venetus, episcopus Ciui. Bellunen.
Thomas Caſellus Roſſanen. ord. Præ. episc. Cauenſis Iunior.
Hippolytus Ariuabenus Mantuanus, episc. Hierapetren.
Hieronymus Maccabæus Romanus, episc. Caſtrenſis.
Petrus Auguſtinus Hiſpanus, episcop. Oſcẽſis & Iacenſis.
Iacobus Naclantus Florentinus, ord. Præd. epiſcopus Clodienſis.
Bartholomæus Sirigo Cretenſis, episcopus Caſtellaneten.
Thomas Stella Venetus, ord. Præd. episcop. Iuſtinopolitan.
Petrus du Val Gallus, episcopus Sagienſis.
Ioannes Antonius Pantuſa Conſentinꝰ, obijt Trideuti die 27. Octobris 1562. episcopus *Literarenſis.
Ioannes Baptiſta de Groſſis mantuanus, epiſcopus Rhegienſis.

Ioannes Xuarez Luſitanus, ord. S. Auguſtin. epiſcopus Coymbricen.
Philippus Riccabella Raccanaten. episcopus Raccanaten.
Io. Iacobus Barba Neapol. ord. S. Auguſtini, epiſcopus Iteranen.
Michael à Turre Vtinen. epiſ. Ceneten.
Pompeius Zambeccarius Bononien. epiſcopus Sulmonen.
Ioannes Aeroaldus Panormitanus, epiſcopus Sanctæ Agathæ.
Antonius Scarampus Aquen. epiſ. Nolanus.
Antonius de Comitibus Genuen. ordinis Præd. epiſcopus Brugnacen.
Cæſar Foggia Roſſanen. epiſ. Vmbriaticen.
Cæſar Comes à cambara Brixien. epiſcopus Tortonenſis.
Io. Baptiſta de Bernardis Lucenſis, epiſcopus Adiacenſis.
Martinus Perezius de Ayala Hiſpanus, epiſ. Segobienſis.
Nicolaus Pſaulme Gallus, ord. S. Bened epiſ. Verdunenſis.
Alfonſus Roſetus Ferrariẽſis, epſs Comaclen.
Iulius Pariſianus de Tolentino, epiſcop. Arimineuſis.
Bartholomæus Sebaſtianus Hiſpanus, epiſc. Pactenſis.
Franciſcus Lambertus Sabaudus, epiſcopus Nicienſis.
Miximilianus Doria Genuen. epi. Naulenſis.
Euſtachius Du Bellay Gallus, epi. Pariſiẽſis.
Bartholomæus de Crapanica Roman. epiſc. Carinenſis.
Ennius Maſſarius de Narnia, epi. Feretranus.
Achilles Brancia Neapolitanus, epi. Bouẽſis.
Io. Franciſcus Verdura Meſſanen. epiſcopus Chironen.
Albertus Duimius de Gliricis, ordin. Præd. epiſcopus Veglenſis.
Ioan. Antolinez de Bricianos de la Ribera Hiſp. epiſcopus Iuuenacen.
Triſtanus de Bizet Gallus, epiſc. Xantonen.

EPISCOPI IVLII III.

Aſcanius Gerardinus de Amelia, epiſcopus Cattacenſis.
Marcus Gonzaga Mãtuanus epi. Aaſorenſis.
Baldouinus de Baldouinis Piſanus, epiſcopus Auerſanus.
Petrus Franciſcus Palauicinus Genuen. epiſcopus Alerien.
Aegidius Fuſcararius Bononien. ord. Præd. epiſcopus Mutinen.
Timotheus Iuſtinianus de Chio. ord. Præd. epiſcopus Calamonen.
Didacus de Almanſa Hiſpanus, epiſcopus Caurienſis.
Lactantius Rouerella Ferrarien. epiſcopus Aſculanus.
Ambroſius Monticula Lunenſis Sarzanenſis, epiſcopus Segninus.
Sebaſtianus Gualterius Viterbienſis, epiſcopus Viterbien.

Honora-

Honoratus Faſcitellꝰ, monachus ord. S. Benedicti Neapolitanus, epiſ. Inſulan.
Petrus Camoianus Aretinus, epiſc. Feſularũ.
Horatius Græcus Troianenſis Appulus, epiſcopus Leſinen.
Bernardinus de Cuppis Romanus, epiſcop. Auximanus.
Gaſpar de Caſal Luſitanꝰ, ord. S. Auguſtini, epiſcopus Leiren.
Ioãnes de Moruillier Gallus, epiſ. Aurelianẽ.
Fabiꝰ Cupallata Placẽtinus, epſs Lachedonẽ.
Iulius Gẽtilius Tortonẽſis, epſs Vultuarien.
Adrianus Fuſconius Roman. epiſc. Aquinꝰ.
Antonius de S. Michaele Hiſp. ord. S. Franciſci de obſeruantia, epiſ. Mõtis Marani.
Hieronymus Melchiorius Racanaten. epiſcopus Miceratenſis.
Petrus de Petris de Monte Aretinus, epiſcopus Lucerinus.
Iulius Grittus Venetus, epiſcopus Parentinꝰ.
Iacobus Syluerius Piccolhomineus de Celano, epiſcopus Aprutinus.
Ludouicus de Bresze Gallus, epiſ. Meldẽſis.
Iacobus Mignanellus Senenſ. epiſ. Groſſet.
Ioannes Andreas Crucius de Tibure, epiſcopus Tiburtin.
Carolus Cicada Genuen. epiſ. Albinganen.
Franciſcus Maria Picolhomineus Senenſis, epiſcopus Ilcinen.
Aſciſclus Moya de Cõtreras Hiſpanus, epiſcopus Vicen.
Galeatius Roſcius de Interãna (mortuus eſt Trideuti 16. Octob. 1562.) epſs Aſſiſienſis.
Franciſcus Richardotus Burgundus, epiſcopus Atrebaten.
Iacobus Maria Sala Bononien. Italus, in Gallia epiſcopus Viuarienſis.
Gabriel de Monte ſ. Sabini, epiſc. Heſinus.
Marianus Sabellus Romanꝰ, epſs Eugubinꝰ.
Agapitus Belhomo Rom. epiſc. Caſertanus.
Iulius Cananus Ferrarien. epiſc. Adrienſis.
Iulius Gallettus Piſanus, epiſc. Aleſſanenſis.
Hieronymus Burgenſis Gallus, epiſcopus Catalaunenſis.

EPISCOPI PAVLI IIII.

Scipio Veſtẽſis Ferrariẽſis, epiſc. Caſſalenſis.
Didacus Sarmiente de Sotto maior, Hiſpanus, epiſcopus Aſtoricen.
Thomas Goduelus Anglus, epiſc. Aſſaphen.
Fauſtus Caffarellus Rom. epiſc. Fundanus.
Belliſarius Balduinus Neapolitanus, epiſcopus Larinenſis.
Vrbanus Vigerius de Ruere Genuen. epiſc. Senogallienſis.
Iacobus Suretus græcus, epiſcopus Milopotam Iunior.
Io. Baptiſta Oſius Romanus (obijt Spoleti, dum rediret ad Eccleſiam ſuam, die 12. Nouembris, 1562.) epiſcopus Reatinus.
Marcus Laureus Tropienſis, Ord. Prædicat. epiſcopus Campanien.
Frãciſcus de Beauquere Gallus, epſs Metẽſis.
Hercules Rettinger Germanꝰ, epſs Lauãtinꝰ.

Ioannes Franciſcus Commendonus, epiſcopus Hyacinthenſis.
Iulius de Rubeis Polin. epiſc. Sancti Leonis.
Carolus de Graſſis Bononienſis, epiſcopus Montis Faliſci.
Arrias Gallego Hiſpanus, epiſc. Gerunden.
Hieronymꝰ Gallego Hiſpanus, epſs Ouitẽſis.
Ioannes de Munatones Hiſpanus, ord. S. Auguſtini, epiſcopus Segorbicen.
Franciſcus Blanco Hiſpanus, epiſ. Aurienſis.
Vincentius de Luchis Bononien. epiſcopus Anconitanus.
Pompeius Piccolhomineꝰ de Aragonia, epiſcopus Tropien.
Petrus Barbadicus Venetus, epiſ. Curzolen.
Franciſcus Bachodius Sabaudien. epiſcopus Gebennen.
Carolꝰ d'Angẽnes Gallus, epſs Cenomanẽſis.
Hieronymus de Nichiſola Veronen. ordin. Prædicat. epiſcopus Theanen.
Marcus Antonius Bobba Caſalẽſis, Orator ſereniſſ. Ducis Sabaudię, epiſcopus auguſtenſis in Pedemontio.
Iacobus Lomollinus Meſſanenſis, epiſcopus Mazarien.
Donatus de Laurentijs de Aſculo Apuliæ, epiſcopus Arianen.
Petrus Contarenus Venetus (mortuus eſt Patauij in menſe Maio, 1563. epiſ. Paphenſis.
Petrus Daneſius Gallus, epiſcopus Vaurẽſis.
Hieronymus Sauorgnanus, Foroliuien. epiſcopus Sibinicen.
Carolus de Rouey Gallus, epſs Sueſſionen.
Philippus Du Bec Gallus, epiſcop. Veneten.
Georgius Draſcouicius Croattus, Orator Cæſ. pro regno Hũg. epiſc. Quinqueeccle.
Franciſcus de Aguirre Hiſpanus, epiſcopus Cotronen.
Andreas de Cueſta Hiſpanus, epiſcopus Legionen.
Antonius Gorrionero, epiſcop. Almerien.
Antoniꝰ Auguſtinꝰ Hiſpanꝰ, epiſ. Ilerdenſis.
Angelus Maſſarellus Septendanus, epiſcop. Theleſinus.
Antonius Ciurelia Barẽnſis, epſs Buduenſis.
Dominicus Caſalbancha Maſſanenſis, ord. Prædicat. epiſcopus Vicenſis.
Petrus Paunus Coſtacciario, epſs Aquenſis.
Io. Carolus Bouius Bononiẽſis, epſs Oſtunẽ.
Hugo Boncõpagnus Bononiẽ. epi. Veſtanꝰ.
Saluator Pacinus de Colle, epiſc. Cluſinus.
Lupus Martinez Hiſpan. epiſcop. Elnenſis.
Carolus d'Eſpinay Gallus, epiſc. Dolenſis.
Aegidius Spiſame Gallus, epiſc. Niuernen.
Antonius Sebaſtianus Minturnus de Traiect. epiſcopus Vxentinus.
Bernardus del Bene Florentinus, in Gallia epiſcopus Nemauſenſis.
Dominicꝰ Bollanus Venetus, epiſ. Brixiẽſis.
Io. Antonius Vlpius Comẽſis, epi. Comẽſis.
Ludouicꝰ de Ginolhac Gallꝰ, epi. Tutullẽſis.
Philippus Maria Campegius Bononienſis, epiſcopus Feltren.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioannes de Quignones Hiſpanus, epiſcopus Calagurritan.

EPISCOPI PII IIII.

Didacus Couaruuias de Leyua Hiſpan⁹, epiſcopus Ciuitaten.
Philippus Gerius Piſtorienſis, epiſ. Iſelanen.
Io. Antonius Facchinettus, epiſ. Neocaſtren.
*Gippolitus Capilupus Mātuanus, epiſcop⁹ Fanenſis.
Ioannes Fabricius Seuerinus Neapolitanus, epiſcopus Aceren.
Conſtantinus Bonellus Feretran. epiſcopus ciuitatis Caſtel.
Iulius Superchius Mantuanus, ordinis Carmelitarum, epiſcopus Caprulanus.
Martinus Rithoui⁹ Flāder, prim⁹ epi. Iprēſis.
Antonius Hauetius ordin. Præd. primus epiſcopus Namurcen.
Matthæus de Concinis Florentinus, epiſcopus Corthonenſis.
Nicolaus Sfondratus Mediolanenſis, epiſcopus Ctemonenſis.
Ventura Bufalinus *Trifernâs, epiſc. Maſſanenſis.
Ludouicus de Bueil Gallus, epiſc. Vencien.
Hieronymus Galleratus Mediolanen. epiſcopus Sutrinus
Ioannes Petrus Delphinus Venetus, ordinis Canonicorum regularium, epiſc. Hyacinthenſis ſecūdus.
Ioannes Andreas Bellonius Meſſanen. epiſcopus Maſſelubren.
Georgius Ziſchouid Hungarus, ordinis Minorum ſancti Franciſci de obſeruantia, epiſcopus Segnienſis.
Stephanus Boucher Gallus, epiſcopus Coriſopienſis.
Ioannes Paulus Amannius Crenſen. epiſcopus Anglonen.
Fredericus Cornelius Venetus, epiſcop. Bergomen.
Alexander Sfortia de S. Flora, epi. Parmēſis.
Antonius le Cirier Gallus, epiſcopus Abtincenſis.
Andreas Mozanicus Venetus, epiſcopus Nimoſien.
Benedictus Saluinus Firmanus, epiſcopus Vetulanus.
Guilielmus Caſſador Hiſpanus, epiſcopus Barchinonen.
Petrus Gonzalez de Mendozza Hiſpanus, epiſcopus Salmantinus.
Martinus de Corduba de Mendozza Hiſpa. ordin. Præd. epiſcopus Dertuſen.
Iulius Magnanus Placētinus, ordinis Minor. Conuentualium S. Franciſci, epi. Caluen.
Valentinus Herbutus Polonus, Orator ſereniſſimi Regis Poloniæ, epiſcopus Præmiſſien.
Simon Aleottus Foroliuien, electus Foroliuienſis (mortuus eſt Tridenti die 20. Auguſti, 1562.) epiſcopus Foroliuien.
Petrus de Xaque Hiſpanus, ordin. Prædicat. epiſcopus Nioquen.
Proſper Rebiba Meſſanēſis, epiſcopus Troianus.
Melchior Auoſmediano Hiſpanus, epiſcopus Guidixen.
Hippolytus de Rubeis Parmēſis, electus epiſcopus Papienſis.
Didacus de Leon Hiſpanus, ordinis Carmelit. epiſcopus Colombrien.
Annibal Saracenus Neapolitan. epiſcopus Licienſis.
Paulus Iouius Comenſis, epiſcopus Nucerinus.
Hieronymus Triuiſanus Venetus, ord. Prædic. (mortuus eſt Tridenti die 9. Septembris, 1562.) epiſcopus Veronenſis.
Hieronymus Ragazzonus Venetus, epiſcopus Famaguſtan.
Romulus de Valentibus de Trebia, epiſcop⁹ Conuerſanus.
Lucius Marāta Venuſinus, epiſcopus Cauellen.
Simon de Nigris Genuenſis, epiſcopus Sarazanenſis.
Theophilus Gallupus *Tiopiēſis, epiſcopus Oppidenſis.
Iulius Simonetta Mediolanenſis, epiſcopus Piſauren.
Petrus Allebret Nauarrus, epiſcopus Cumenenſis.
Iacobus Guidius Volaterranus, epiſcopus Pennenſis Adrienſis q;
Didacus Ramijrez Hiſpanus, epiſcop. Pampilon.
Frāciſcus del Gado Hiſpanus, epiſcopus Lucenſis.
Ioannes Clauſſe Gallus, epiſc. Senecenſis.
Iacobus Gibertus de Nogueras Hiſpanus, epiſcopus Aliphanus.
Antonius Maria de Saluiatis Romanus, in Gallia epiſcopus Sancti Pauli.
Matthæus Priulus Venetus, epiſcopus Acmonien.
Thomas Lilius Bononienſis, epiſcopus Soranus.
Fabius Pignatellus Neapolitan, epiſcopus Monopolitan.
Hieronymus Guerrinus Feretranus, epiſcopus Imolenſis.
Carolus de Vicecomitibus Mediolanenſis, epiſcopus Vintimilienſis.
Thomas Oyerllaithe Hybernus, epiſcopus Roſſen.
Franciſcus Valete Gallus, epiſc. Vabrenſis.
Ioannes Coloſuarinus Hungarus, ord. Prædic. (obijt Tridēti die 24. Nouembris anno 1562.) epiſcopus Canadienſis.
Andreas Duditius Sbardellatus Hunga. nūc epiſcopus Canadienſis
Spinellus Bencius Politianenſis, epiſcopus Montis Politiani.
Franciſcus Abundius Caſtillioneus, epiſcopus Bobien.

Staniſlaus

Staniſlaus Faleſchi Polonus, epiſcopus Theodoſien, vel Chafenſis.
Eugenius Ohairt Hybernus, Ordinis Præd. epiſcopus Achaden.
Donaldus Magongial Hybernus, epiſcopus Rapoten.
Guido Ferrerius Pedemontanus, epiſcopus Vercellenſis.
Ioannes Baptiſta Sighicellius Bononien. epiſcopus Fauentinus.
Sebaſtianus Vantius de Arimino, epiſcopus Vrbeuetanus.
Ioannes Baptiſta Lomellinus Meſſanen. epiſcopus Gardien.
Ioānes Baptiſta Milaneſius Florentinus, epiſcopus Marſicanus.
Auguſtinus Mollignatus Vercellēn. epiſcop⁹ Triuicanus.
Carolus Grimaldus Genuenſis, epiſcopus Sagonen.
Fabricius Landrianus Mediolanen. epiſcop. Sancti Marci.
Bartholomæus Ferratinus Amerin. epiſcop. Amerinus.
Petrus Fragus Hiſp. Epiſcopus Vſellenſis.
Hieronymus de Gaddis Florētinus, Orator Ducis Florentiæ, electus epiſ. Cortunēſis.
Franciſcus Contarenus Venetus, epiſcopus Paphenſis.
Ioannes Delphinus Venetus, Epiſcopus Torcellanus.
Alexander Molus *Commenſis, Epiſcopus Minorenſis.

REVERENDI ABBATES.

Ludouicus de Baiſſey Gallus, Ciſtercien. Abbas & Generalis.
Hieronymus de la Souchiere Gallus, Abbas Clareuallen.
Stephanus de Nauaria, Abbas ſanctæ Mariæ gratiarum prope Placentiam.
Auguſtinus Loſchus Hiſpanus, Abbas Caſſinenſis Benedicti de *Feraria.
Eutychius de Cordes Antuerpienſis, Abbas pro titulo.

GENERALES ORDINVM.

Vincentius Iuſtinianus Genuen. Gener. ordinis Prędicatorum.
Franciſcus Zimora Hiſpanus, Generalis ſancti Franciſci de obſeruantia.
Antonius Sapiens Auguſtanus, Generalis S. Franciſci Conuent.
Chriſtophorus Patauinus, Generalis S. Auguſtini.
Stephan⁹ Fazzinus Cremonen. Prouincialis Lombardiæ pro Generali ord. Carmelit.
Ioannes Baptiſta Milliauacca Aſtenſis, Generalis ſeruorum.
Iacobus Laynez Generalis ſocietatis Ieſu.

DOCTORES LEGIS PRO ſacro Concilio.

Gabriel Paleottus Bononienſis, Auditor Rotæ.
Scipio Lancilottus Romanus, Aduocatus Conſiſtorialis.
Ioannes Baptiſta Caſtellus, Bononiēſis promotor.
Michael Thomaſius Maioricen. Doctor Decretorum.

RHEOLOGI A SVMMO PONtifice miſſi.

Alphonſus Salmaron Hiſpanus, Ordinis Ieſuitarum.
Frater Petrus de Soto, ordinis Prędicatorum Hiſpanus, obijt Tridenti.
Franciſcus Torrēſis Doctor Theologus Hiſpanus.
Antonius Soliſius, Doctor Theologus Hiſpanus.
Frater Camillus Campegius Papien. Inquiſitor Ferrariæ, Ordinis Prędicatorum.
Frater Hieronymus Brauo Hiſpanus, ordinis Prędicatorum.

DOCTORES THEOLOGIAE FACVLtatis Pariſienſis, miſſi à Carolo nono Galliarum rege Chriſtianiſſimo.

Nicolaus Maillard, Decanus facultatis Pariſienſis.
Ioannes Peletier.
Antonius Demochares.
Nicolaus de Bris.
Iacobus Hugonis Franciſcanus, idem etiam procurator reuerendiſſimi Ioannis Vrſini, Epiſcopi Trecorenſis.
Simon Vigor.
Richardus Du Pre.
Natalis Paillet (obijt Tridenti VII. Calend. Decemb. 1562.)
Robertus Fournier.
Antonius Coquier.
Lazarus Broychot.
Claudius de Saintes, Canonicus regularis.

THEOLOGI MISSI A PHILIPPO Rege Catholico.

Coſmas Damianus Hortolanus, electus Abbas Villabertrandi.
Ferdinādus Tritius Doctor Theologus, Canonicus Caurien.
Ferdinādus Velloſillus Doctor Theologus, Canonicus Segontinus.
Thomas Daſſio I.V.D. Canonic⁹ Valētin⁹.
*Licēcit. Antoni⁹ Couarruias, Auditor Granaten.
Ferdinandus Minchaca, Decretorū Doctor.
Frater Ioannes Ramirez Hiſpanus, miniſter prouincialis D. Iacobi.
Frater Alphonſus Contreras, Commiſſarius ordinis in Curia Regis Hiſpaniæ.
Frater Michael de Medina, ſacræ Theologiæ Doctor.
Frater Ioan. Lobera Hiſp. ſacræ Theol. Lector Salamāticæ, miſſus in ſocietatem miniſtri pouincialis diui Iacobi ſuprà memorati.
Frater Ioānes Gallo Hiſpanus ord. Prædicat.
Frater Petrus Fernandez Hiſpanus, ordinis Præd. in ſocietate magiſtri Gallo.
Frater Deſiderius de S. Martin. Panormitan.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ord.Carmelita.
Michael Baius ab Atho,ſacræ Theol.doctor.
Ioan.Heſſels Louanio ſacræ Theol.Doctor.
Cornelius Ianſonius Hulſtéſis, ſacræ Theologiæ Doctor.

THEOLOGI MISSI A REge Portugalliæ.

Frater Franciſc.Furiero,ord.Præd.
D.Iacobus à Payua de Andrade Luſitanus, Doctor Theologus.
D.Melchior Cornelius Decretorũ Doctor, ſenator Regis Portugalliæ.

AB EXCELLENTISS. DVce Bauariæ.

Io.Cauillonius Flander,ex ſocietate Ieſuit.

PROCVRATORES EPISCOporum abſentium.

Merchantus doctor Theologus, pro Illuſtr. Cardinale de Mendoza,Epiſc.Burgen.
Io.Gothardius Cler.ſec. Germanus, pro reuerendiſſ.Epiſcopo Ratiſbonen.
Georgius Hochenuarter Cleri.ſecu.Doctor Theologus,ſuffraganeus pro reuerendiſſ. Epiſcopo Baſileenſi.
Frater Felicianus Ninguarda de Morbinio ord.Prædic.pro Illuſtriſſimo Domino Salisburgen.Orator.
Petrus Cumel.Doctor Theologus Canonicus Malacitanus,pro R.Malacitano.
Ioannes Delgadus Doctor Theologus CanonicusTydenſis,pro D.Ioanne de S.Aemiliano,reuerendiſſ.epiſc.Tudenſi.
Caſpar Cardillus Villalpandeus Segob.Doctor Theologus,pro R. epiſc. Abulen.
Frater Ioannes de Ludenna Doctor Theologus ord.Prædic.pro reuerendiſſ.epiſc.Seguntino.
Frater Franciſcus Orãtes, Lector Valiſoletti ord.Minorũ,pro reuerẽd.epiſ.Palentino.
Cæſar Ferrantius Sueſſanus Doctor Theol. pro reuerendiſſ.epiſ.Sueſſano apud reuerendiſſimum Ilerdenſem.

PROCVRATORES ORDINVM.

Ioannes CoutignonDoctor Gallus,Prior & Procurator ord.Cluniacenſis.
Nicol.Boucherat Gallus,Prior monaſter.de Recluſo,Procurator generalis ordinis Ciſtertienſis.

THEOLOGI SECVLARES ET DOctores Iuris Canonici.

Georgius Girard.Gallus,Doctor Theolog. cum reuerendiſſ.Andegauenſi.
Mentianus Heruetus Gallus,cum Illuſtriſ.& reuerendiſſ.Cardinale à Lotharingia.
Frãciſcus Sancius Decanus facultatis Theologiæ, & Canonicus Salmaticen. cum reuerendiſſ.Salmaticen.
Matt.GuerraConſentinus Calaber,presbyt. ſecularis, cum reuerendiſſ. epiſc.S.Marci.
Fredericus Pendaſius,cum Illuſtriſſ.Cardin. de Mantua,Legato ſacri Concilij.
Ioan. Franciſcus Lombardus, cum Illuſtriſſ. Card.Seripando,Legato ſacri Concilij.

Petrus Mercatus Theologus,cum R. Vicẽſi.
Trigillus Doctor Theol.Canonicus Legioneñ,cum reuerendiſſ.Legioneñ.
Sobanus Doctor Theol.cum R. Legionen.
Antonius Leitonus Doctor Theol. cum reuerendiſſ.Conymbricenſi.
Petrus Fontidonius Doctor Theolog. cum reuerendiſſ.Salmantino.
Ioan. Villetta D.Theol. cũ R.Barchinonen.
Ioannes Fonſeca Doctor Theolog. cum reuerendiſſ.Archiepiſc.Granaten.
Michaël Oroncuſpe Doctor Theologus, cũ R.epiſcopo Pampilonen.
Alfonſus Fernandez de la Guerra Hiſpa.D. Theologus,cum R.Guidixien.
Coſmus Palma Fõteius,ſacræ Theol.Doctor Hiſpanus, Hortolani Abbatis diſcipulus & comes.
Michaël Ytero D.V.I. cum reuerendiſſ. epiſcopo Pampilonen.
Ioſephus Puebla Doctor Theologus, cũ reuerendiſſ.epiſc.Ciuitaten.
Ioannes Chacon Doctor Iuris Canonici, cũ reuerendiſſ.epiſcopo Almerien.
Antonius Garſias Doctor Theologus, cum reuerendiſſ.epiſcopo Oueten.
Benedictus Arias Mantuanus ord.S. Iacobi, Doctor Theol.cum reuerend. Segobiẽſi.
Ioannes Barcelona Theologus,cũ reuerend. epiſcopo Vſcellen.

DOCTORES GALLI ORDINIS S. Benedicti.

Ioannes Carthougne,Doctor Theologus.
Ioannes de Verdun Gallus, Doctor Theol.

THEOLOGI ORDINIS FRAtrum Prædicatorum.

Angelus Cioſus Florentinus, cum illuſtriſſ. Card.Mantuano Legato.
Saraphinus de Caballis de Brixia,Prouincialis terræ ſanctæ,cum R.ſuo Generali.
Eliſæus Capys Venetus,Theologus Archiepiſcopi Pragen.
Petrus Aridienſis Gallus, cum reuerend. D. Cenomanen.
Bernardus Bernardi Gallus,inquiſitor Auinioni Vicarius congregat. Franciæ, cum reuerendiſſ.D.Nemauſenſi.
Ioannes Matthæus Valdina, cum reuerend. D.Tarentino.
Petrus Martyr Coma Hiſpa.cum reuerend. D.Gerundenſi.
Petrus Zatores Hiſpanus,cum reuerend. D. Dertuſenſi.
Antonius de Groſupto,cum reuerendiſſ.D. Vigliuanenſi.
Aurelius de Chio,cum R.D. Spalatren.
Adrianus Valenticus Venetus cum reuerẽd. D.Nicoſienſi.
Marcus Medices Veronenſis,cum reuerend. D.Ceneten.
Benedictus Herba Mantuanus, cum reuerẽdiſſ.D.Brixienſi.
Michael d'Aſt Genuenſis, Prior S.Laurẽtij. Conſtan.

Conſtant.Coccian.Iſorella,cũ R.D. Monte Pulciano.
Henricus de S.Hieron.cũ R.D.Braccarenſi.
Ludouicus de Soto maior,cum R.D. Geor. de Tayde.
Baptiſta de Lugo,cum R.D.Veronenſi.
Hieronymus Barolus Papien.

NOMINA FRATRVM THEOLOGORVM B.Franciſci de obſeruãtia,cũ ſuo generali.

Aloyſius de Burgo nouo Italus,S.Theol.Lector,Bononien.Commiſſarius generalis.
Thomas de Sogliano Ital. Prouinc. Bonon.
Antonius de Padua Luſitanus, (Miniſter. ordinis Secretarius.
Bonifacius Raguſeus Apoſt.Predi. terræ S.
Angel⁹de Petriolo Ital.Lector ſa- (gubern.
cræ Theologiæ Peruſij.
Angelus Iuſtia.Italus,lector S.Theol.Ianuæ.
Vincẽti⁹ de Meſſina Ital⁹,S.theol.lect. Neap.
Iulius Orſean⁹ Ital.S.Theol.Lect.Borgomi.
Iacobus Alani Gall.theol.cũ R.epiſ.Venetẽ.

NOMINA OMNIVM THEOLOGORVM ordinis Fratrum Minorum Conuentualium, exiſtentium in S. Concilio cum R.Patre Generali.

Marcus Antonius Gambaronus à Lugo, ſocius Religionis.
Bartholomæus Golphus de Pergula.
Ioãnes 3.Bergomenſ.Lector Theologię publicus in Gymnaſio Papienſi.
Clemens Thomaſinus de Florentia, Regens in conuentu S.Crucis de Florentia.
Auguſtinus Balbus à Lugo.
Ioan.Bap.Giſulphus,ordin.ſcriba.
Antõ.de Grignano,regẽs S.Ant.de Patauio.
Lucius Anguſiola Placent. Regens S. Franciſci de Bononia.
Maximianus Benianus Cremenſis, Orator pro Religione,& Inquiſitor Paduæ.
Octauian.Charus de Neap.Regens S. Laur.
Antonius Poſius de mõte Ilcino, (de Neap. Regens in conuentu 12. Apoſtol. Romæ.
Bonauentura Meldunen. Regens in cõuen-
Martialis Peregrinus Calaber, (tu Parmæ. Regens in Conuentu Ferrariæ.
Antonius à Cubalo Feltrenſis.
Andreas Schynopius de Amandula, cum R. D.Cathanzario.
Baldaſar Criſpus Neapolitanus, cum R. D. Tropienſi.

THEOLOGI ORDINIS FRATRVM Eremitarum S.Auguſtini.

Thaddæus Peruſinus,cum R.D.Saluiati.
Ioannes Paulus Recinetenſis,cũ R.D.Quinqueccleſienſ.Oratore pro regno Hũgariæ.
Simon Florentinus,cum illuſtriſſ. Card. Seripando Legato.
Cherubinus Lauoſius de Caſſia, cum reuerendiſſimo D.Vercellen.
Ambroſius Veron.dicti cõuentus S. Marci.
Ioannes Baptiſta Burgus Valentin. Hiſpan.
Antonius Mondulphenſis,qui eſt cum reuerendiſſ.Pragen.Oratore.
Aegidius Volaterranus,cum reuerẽdiſſ.epiſ. Thinien.
Eugenius Piſaurenſis, in præterita Quadrageſima Concilij Prædicator.
Adamantius Florentinus,qui eſt cum Illuſtr. Cardin.Madrutio.
Aurelius Corinaltẽſis,cum D.Oratore Heluetiorum.
Balthazar Maſſanus,cum reuerendiſſ.epiſcopo Cattanien.
Sebaſtianus Fanen. eiuſdem ordinis ſcriba.
Chriſtophor⁹ de Sanctotis Borgen. Hiſpan.
Simon de Brazzolatis.Patauinus.

THEOLOGI ORDINIS FRATRVM Carmelitan.

Stephan.Locumtenẽs generalis ord.Carmelitan.& Prouincial.Lõbardię Cremonen.
Theodorus Maſius, cum reuerendiſſim. D. Cremonenſi Mantuanus.
Silueſter,confeſſor illuſt.Card.Mantuani.
Lucretius Aſolanus, cum reuerendiſſim. D. Patriarcha Venetiarum.
Nicolaus Gallus,cum R.patre Generali.
Eraldus Gallus,cum reuer.patre Generali.
Laurentius Venetus,cum R.patre Generali.

THEOLOGI ORDINIS FRATRVM Seruorum.

Stephanus Bonuncio Aretinus.
Amans pro congregatione Seruorum, cum reuerendiſſ.D.Sibinicen.

OFFICIALES SACRI CONCILII Tridentini.

Epiſcopus Cauenſis,Commiſſarius.
Epiſcopus Theleſinus,Secretarius.
Ludouicus,Magiſter Cæremoniarum.

CANTORES SACRI CONCILII.

Simon Bertolinus,Peruſinus.
Ioannes Aloyſius de Epiſc.Neapolitanus.
Bartholomæus Conte,Gallus.
Matthias Albo de Fulignis.
Franciſcus Buſtamante,Hiſpanus.
Ioannes Antonius Latinus,Beneuentanus.
Franciſcus Druda,Vrbinãs.
Lucas Longinquus,Giſonen.
Petrus Scorteccio,Aretinus.

NOTARII.

Marcus Antonius Peregrinus Comenſis, & Cinthius Pamphilus de S.Seuerino.
Hieronymus Gamber Brixienſis, Forenſis.
Antonius Manellus,depoſitarius.

CVRSORES SANCTISS. D. N. ET Sacri Concilij.

Nicolaus de Matthæis,
& Iacobus Carra, Allobroges.

Finis Catalogi omnium Legatorum, Patrũ, Oratorum, & Theologorum, qui ad Tridentinam ſynodum conuenerunt ſub D.N. Pio IIII.

Tomi 4.& vltimi Conciliorum,
FINIS.
Pridiè Calend.Februarij, 1567.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca